Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

134
12

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

VI C 231

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Bonae et indolis et spei Iuveni

Nicolao Lambrechtsen,

e tertia in secundam promoto hoc
honoris praemium et diligentiae hor-
tamen, quo currenti calcar adderent,
Gymnasii Flissingani constituere
Quatuorviri IV. Id. Aug. CIↃIↃCCLXXXIX.

[illegible]

Jacob Winckelman

Jacobus Andriessen

Rectore
J. H. Iungio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Kw 184 L22

AULI GELLII
NOCTES ATTICÆ;
CUM
Selectis Noviſque
COMMENTARIIS,
ET
Accuratâ Recenſione
ANTONII THYSI, J.C.
&
JACOBI OISELI, J.C.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officina PETRI LEFFEN,
cIↃ IↃ c Lxvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

NOBILISSIMIS AMPLISSIMISQUE VIRIS,

D. AMELIO à BOUCHORST, Domino de Wimmenum, Ex ordine Equeſtri in Delegatorum Hollandiæ Ordinum Collegio Præſidi, Rhenolandiæ aggerum Præfecto.

D. GERARDO SCHAEP, J. C. Equiti, Cortenhoeviæ Domino, Præpotentis Reipubl. Amſtelodamenſis Conſuli, & ad Reges Daniæ Sueciæque Exlegato.

D. JOANNI VAN THILT, J.C. Reipubl. Harlemenſis Exconſuli, & Supremæ Senatus Præfecturæ Rhenolandicæ Aſſeſſori.

INCLYTÆ LUGDUNOBATAVÆ ACADEMIÆ

CURATORIBUS.

UT ET

VIRIS AMPLISSIMIS, SPECTATISSIMISQUE EORUNDEM COLLEGIS,

D. WILHELMO PAEDTS, J.C.

D. PAULO SWANENBURG, J.C.

D. JOANNI MEERMAN, J.C.

D. WILHELMO VAN SANEN.

FLORENTISSIMÆ REIPUBL. LEIDENSIS

CONSULIBUS.

NEC NON

AMPLISSIMO CONSULTISSIMOQUE VIRO,

D. JOACHIMO à WEVELINCHOVEN, J.C. Reipubl. Leid. Senatori, & Academiæ Curatoribus à Conſiliis & Secretis.

VIRIS MAGNIFICIS

NOVAM HANC AULI GELLII EDITIONEM

ET QUICQUID AD ILLUM

D. C. Q.

JACOBUS OISELIUS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMIQUE VIRI.

HAud animus eſt multis Vos morari, aut cauſſas longè petitas arceſſere, cur NOCTES haſce ATTICAS ab AULO GELLIO omni ferè eruditionis & literarum genere olim elucubratas, ac novâ jam faculâ, partim alienâ, partim meâ operâ accenſâ, illuſtratas, Nomini Veſtro inſcribendas duxerim. Nemini enim potius iſtæ debebantur, quàm Vobis, quorum Curæ, Vigilantiæ & Prudentiæ, ab Illuſtriſſimis & Potentiſſimis HOLLANDIÆ & WEST-FRISIÆ Ordinibus commiſſa eſt florentiſſimi LUGDUNENSIS BATAVI ATHENÆI adminiſtratio; Vobis, inquam, quibus ab iſto tempore nihil magis ſolemne fuit, quàm Literatorum hominum conatus & labores Reipublicæ Literariæ commodo deſtinatos patrocinio veſtro &

favo-

favore proſequi. Accedit, quòd veſtris quaſi auſpiciis nova hæc GELLII Editio primùm inchoata fuerit; quippe quam procurandam in ſe ſuſceperat Vir Clariſſimus Antonius Thyſius, ὁ νῦν ἐν ἁγίοις, qui Spartam in veſtrâ Academiâ ante plurimos annos veſtro ipſi ſuffragio mandatam, dum Fata Deuſque ſinebant, non voce tantùm, ſed & ſcriptis, tanquam ingenii & induſtriæ ſuæ in ævum duraturis monumentis, indies ornare pergebat.

Hoc autem Viro in medio curſu inevitabili Mortalibus lege è terris erepto, amicorum hominũ preces & ſolicitationes, ne Reſpublica Literaria Opere tam feliciter cœpto, ob longiorem procraſtinationem, diutius fruſtraretur, tantùm apud me valuêre, ut eorum, quæ à Thyſio relicta erant, curam in me receperim, & totum opus, Divino favente Numine, ad finem perduxerim. Quo vero ſucceſſu iſtud à me factum fuerit, æquis harum rerum æſtimatoribus lubenter judicandum relinquo.

Vobis autem, VIRI NOBILISSIMI, AM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

PLISSIMI, quicquid à me hîc præſtitum, quod ſatis exiguum eſſe ultrò fateor, unà cum GELLIO, & Clariſſimi Thyſii in Eum Commentariis Majorum more Dico, Conſecro. Niſi de Humanitate veſtrâ mihi ſatis conſtaret, vererer, ne vanitatis, aut nimiæ mei fiduciæ arguerer, quòd mihi blandiri auſim, Vobis munuſculum quod offerimus, non omninò ingratum fore; ſed huncce noſtrum de publico benè merendi conatum ſolito veſtro Favore & Benevolentiâ exceptum iri. In quâ ſpe, ut votorum meorum in hâc Dedicatione ſumma, deſino, & DEUM OPT. MAX. veneror, ut VOS, VIRI NOBILISSIMI & AMPLISSIMI, quam diutiſſimè Reipublicæ & Literarum bono ſalvos, ſoſpites conſervare velit. HAGÆ COMITUM, A.D. XII. KALEND. MAII. cIↃ IↃ CLXVI.

J. OI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

J. OISELIUS, JC.
LECTORI
S. D.

HAbes heîc tandem, BENIGNE LECTOR, abſolutam hanc novam AULI GELLII Noctium Atticarum *Editionem, cui, cum inchoaretur, me aliquando manus admoturum ne quidem in ſomnis unquam mihi in mentem veniſſet. Elegerat ſibi hanc provinciam Vir Clariſſimus* ANTONIUS THYSIUS, JC. *qui, dum viveret, Humaniores Literas & Eloquentiam non minore cum laude, quam dignitate, per aliquot annos in florentiſsimâ, & per totum terrarum orbem celeberrimâ Batavorum Academiâ profeſſus eſt. Variæ ejus occupationes, ac ſedulus per omne Auctorum genus inquirendi labos, quo Editionem hanc magis excultam & expolitam redderet, in cauſsâ fuêre, quòd diutius iſta ſub prælo ſudaverit, quàm vel ipſe primum ſperâſſet, vel etiam deſiderâſſet. Operis itaque lento gradu procedentibus Mors immatura ante annum, & quod excurrit, ſtilum ipſi è manibus excuſſit, telamque, quam feliciter exorſus erat, in medio curſu abrumpere coëgit. Hærebant tum temporis operæ in libro undecimo typis deſcribendo. Poſt ejus verò obitum, cùm inter Schedas, quas Gellianis Noctibus illuſtrandis deſtinaverat, non reperirentur Notæ ejus & Obſervationes, quæ librum duodecimum excederent, neceſſe fuit, ut operæ aliquamdiu ſubſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſterent, donec ſubrogaretur, qui vicem ejus ſupplere poſſet. Cùm autem fortioribus lacertis hæc provincia meritò mandari debuiſſet, placuit tamen amicis, quorum magna in me poteſtas, ad me ire, aſſiduiſque precibus contendere, ut, cùm ob memoriam & amicitiam, quæ mihi olim cum defuncto interceſſerat, tùm ob Reipublicæ Literariæ commodum, quicquid id eſſet muneris vel oneris humeris meis imponi permitterem. Ego ſanè lubenter huic me negotio ſubduxiſſem, utpote cui alia agenda non deërant, & qui facilè videbam invidiâ forſan non cariturum, ſi alieno me operi immiſcerem. Inſtantibus tamen amicis & urgentibus tandem mos gerendus fuit. Sepoſitis itaque ad tempus, quæ in manibus habebam, reliquis GELLII *octo libris Commentario illuſtrandis quaſdam horas ſingulis diebus impendendas duxi, quò currenti prælo penſum quotidianum abſolverem.*

Vt autem Tibi, LECTOR, *in anteceſſum quaſi conſtare poſſit, quid de hâc Editione ſperandum, paucis ſic accipe:*

Poſt Commentarios, in quibus pauca forſan deſiderabis, inprimis opera data eſt, ut ipſe GELLII *verborum contextus quàm emendatiſſimè legeretur. In eo itaque ut plurimum ſecuti ſumus* AULI GELLII *Editionem, quæ cæteris omnibus longè caſtigatior curâ Doctiſſimi hominis ante aliquot annos Amſtelodami primùm prodiit. Nonnullis tamen in locis ab iſtâ Editione etiam diſceſſimus, Veterum & meliorum Codicum ductu, cujus rei in Notis ubiq; ratio reddita eſt.*

Cæterum officii ratio poſtulare videtur, ut breviter

heîc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

heîc mentionem faciam eorum, qui olim de GELLIO benè meriti ſunt. In quorum ſanè numerum referendos non cenſeo Moſellanum, aut Badium, qui futilibus, nugaciſſimiſque, & infimi ſubſellii magiſtellis vix dignis Commentationibus GELLIUM onerârunt; ſed præclaram utique GELLIO operam in conferendis antiquis Codicibus præcedenti ſeculo navavit Lud. Carrio; cujus veſtigia in ſuâ Editione preſſit Henricus Stephanus; qui & promiſerat ſe aliquando cum cæteris ſuis in A. GELLIUM Annotationibus daturum Notas ipſius Carrionis; Eæ tamen nunquam lucem vidêre, ſi exceperis quas ipſi Carrioni olim in ſuis Variarum Lectionum & Emendationum libris hinc inde inſerere viſum eſt. Promiſerat quoque GELLII Editionem è Veteribus libris, quos contulerat, Hubertus Giſanius; verùm nunquam fidem exſolvit. Sic aliis etiam occupationibus diſtracti Viri ſummi, Ioſephus Scaliger, Lipſius, Salmaſius ſpem quidem non implêrunt, quam fecerant de novâ GELLII Editione, & eorum aut Notis, aut Animadverſionibus in Eum addendis; in cæteris tamen cedro dignis ſcriptis, ejus rei illuſtria ſubinde ſpecimina dedêre; ita ut Eorum purpura noſtro huic panno non ſemel aſſuenda fuerit.

Non contemnendam quoque operam ante tria & amplius luſtra adhuc Iuvenis GELLIO præſtitit Doctiſſimus Lambecius in conferendo Lutetiæ Pariſiorum Codice MS. ex Bibliothecâ Regiâ, unde politiſſimæ Gellianæ Lucubrationes nobis natæ ſunt. Denique triennium eſt, quod in Germaniâ prodiêre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

LECTORI.

Animadverſiones Philippi Caroli in priores quatuordecim GELLII libros. Præſtantiſſimis hiſce Viris tandem ſucceſſit ὁ μακαρίτης Thyſius noſter, & GELLII Noctes Atticas perpetuis Commentariis illuſtrare aggreſſus eſt; utinam quoque per fatorum legem abſolvere potuiſſet! Plura equidem de iſtis dicerem, niſi quibuſdam videri poſſet, quaſi eâdem operâ mercem etiam meam commendatiorem reddere vellem. Quo nihil ab animo meo alienius. Noſtri quippe non eſt propter ſymbolam qualemcunque, quam hûc contulimus, criſtas attollere, aut, quod dicitur, laureolam in muſtaceo quærere. Ab iſto enim tempore, quo ſeverioris ſapientiæ diſciplinis initiati, ad Philologica hæc ſtudia, quæ primos juventutis noſtræ annos ſibi vendicârunt, niſi animi remittendi gratiâ divertere non ſolemus. Iſtud tantummodò addam, me in evolvendis, quæ Cl. Thyſius in GELLIUM notavit, ſingularem ejus induſtriam & exquiſitam diligentiam ubique deprehendiſſe. Quæ res etiam majorem mihi animum addidit ad cætera pari filo, quo cœpta erant, pertexenda. Num verò intentionem meam aſſecutus fuerim, & an primis poſtrema reſpondeant, mediumque nec diſcrepet imo, tuum erit, ERUDITE LECTOR, judicare. Si candidus es, conatum ſaltem noſtrum laudandum eſſe non denegabis: errores autem, quos fortè commiſerim, quia nihil ab omni parte beatum, mihique operis properantibus ſæpius feſtinandum fuerit, pro humanitate tuâ aut excuſabis, aut, ſin malis, abſque livore emendabis. Vale.

A. GEL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[1]A. GELLII
IN
NOCTES ATTICAS
PRÆFATIO.

IUcundiora [2] alia [3] reperiri queunt. ipſe autem ad [4] hoc ſcripſi, ut [5] liberis quoque meis paratæ iſtiuſmodi remiſſiones eſſent: quando animus eorum [6] interſtitione aliqua negotiorum data, laxari [7] indulgerique potuiſſet.

A *Gellii*] AULUS GELLIUS, vel ut alii, AGELLIUS civis Romanus, omnem pueritiam & aliquam adoleſcentiæ partem Romæ literis & honeſtis artibus dedit, uſus magiſtris, Sulpitio Apollinare grammatico, T. Caſtritio & Antonio Juliano diſciplinæ Rhetoricæ doctoribus publicis. Inde ſumta virili toga cum compluribus aliis conterraneis ſuis Roma Athenas profectus eſt, ubi cum Herode Attico, Calviſio Tauro & Peregrino Proteo philoſophis familiariſſime vixit. Ibidem in Herodis villa febri decubuit: convaluit tamen & cum Tauro philoſopho Delphos ad Pythia conventumque totius Græciæ viſendum abiit. Cumque hoc modo aliquot annos in Græcia egiſſet, rediit inde Romam, & paulò poſt à prætoribus in judicem privatum lectus eſt. Claruere ibi tunc temporis, præter eos quorum jam mentionem fecimus, Ælius Meliſſus grammaticus, Sex. Cæcilius, Feſtus Poſthumius & Julius Celſus Juriſconſulti, Iulius Paulus & T. Annianus poëtæ, Phavorinus & M. Cornelius Fronto oratores, quos omnes Gellius ſe familiariter noviſſe, & ſæpius audiviſſe teſtatur. Imprimis verò duos poſteriores Frontonem & Phavorinum, quos jam inde à puero diligentiſſimè ſectatus fuerat. Dies ejus natalis incidit in jam adfectum Trajani imperium, adoleſcentia in Hadrianum, florens ætas in Antoninum Pium, obitus in Marci Antonini Philoſophi principium. Scripſit libros XX. Noctium Atticarum, quos in agro Attico exorſus Romæ ſub Antonini Pii imperio in lucem edidit. D. Auguſtinus *virum elegantiſſimi eloquii & multæ ac facundæ ſcientiæ* illum appellavit. *Lambec.* Gellium an Agellium dicemus qui noctes Atticas ſcripſit? Agellium conſtanter libri ſcripti, etiam illud optimæ notæ fragmentum Giſelini, appellant: *Agellii Noctium Atticarum liber* X. *explicit. Incipit* XI. *feliciter.* Priſcianus lib. IV. etiam nomina propria deducit à *Servo Servilius, ab Agello Agellius.* Lipſius Quæſt. Epiſtol. c. 8. *A. Gellium*, non *Agellium* legendum arbitror. Ad primam Lipſii objectationem quod attinet, quæ aliquot manuſcriptorum Codicum auctoritate nititur, quos *Agellium* habere affirmat, certe ſi ſecundum teſtium multitudinem lis dabitur, *Aulus* noſter pridem vicit. Stant ab ejus parte omnes ſcripti libri, ad quorum fidem primæ editiones impreſſæ ſunt. Abſit enim ut Aldum Romanum, qui primus hunc auctorem dedit, & Theodorum Gazam, quo adminiculatore Aldus ſe uſum eſſe fatetur, tantæ condemnemus perfidiæ, ut contra veritatem veterum codicum, Aulum Gellium nobis pro Agellio obtruſerint. Fidem hîc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

appello Viri Docti Petri Servii Romani, qui in Miſcellaneis ſuis ingenue affirmat, in ſex codicibus Vaticanis conſtanter *Auli Gellii* nomen ſcriptum inveniri, aut expreſſum, aut prænomine ex antiquo more contracto in unicam litteram A. puncto terminatam. Ipſe quinètiam Priſcianus non aliter hunc auctorem citat, quam Aulum Gellium lib. 6. uti videre eſt in antiquis libris excuſis & optimæ notæ manuſcripto CL. Fratrum Puteanorum. Adde Auguſtinum de Civitate Dei lib. 9. cap. 4. & lib. 1. quæſtionum ſupra Geneſin. Lupũ Abbatem Ferrarienſem Epiſt. 1. & 5. & complures alios, quos hîc enumerare tædioſum eſſet. Quod licet in quibuſdam Manuſcriptis nomen *A. Gellii* continua voce ſcriptum inveniatur, id nos commovere non debet. Erroris anſam præbuit ignoratio antiquæ ſcripturæ, qua prænomina compendii ergò primis litteris notari ſolebant. Ita literam A. prænomen *Auli* ſignificat, & hoc modo *Aulus Gellius* contracto prænomine fit *A. Gellius*, & dempto puncto *Agellius*, & puncto reſtituto recuperat priſtinum ſuum valorem. Quapropter iſtis quidem codicibus majori cum venia error ille ignoſci poteſt, ob ſæculi ejus barbariem, quo deſcripti ſunt. Venio ad ſecundam objectionem, Lipſii verba hæc ſunt: *Priſcianus etiam nomina propria deducit à Servo Servilius, ab Agello Agellius.* Priſciani ille locus eſt lib. 4. Interrogo ubinam Priſcianus dicat, aut Agelliam eſſe gentem Romanam, aut noctium hunc Atticarum ſcriptorem *Agellium* vocari? Ego profecto nil aliud ex hoc loco colligere poſſum, quam ſimpliciter tantum docere Priſcianum, quomodo ab Agello Agellius derivetur. Sed age concedamus (ſine præjudicio tamen noſtræ cauſæ) & Agellium nomen eſſe gentilitiũ, & quem hactenus falſò *Aulum Gellium* credidimus, *Agellium* dicendum eſſe: quodnam ergo novo iſti Agellio prænomen dabunt? Nam abſque prænomine eum eſſe libertas ejus non patitur: quippe apud Romanos ſervorum nota erat unum habere nomen, in *l. quum precum C. de liber. cauſa.* Et ipſe Priſcianus lib. 2. *Ex illo*, inquit, *conſuetudo tenuit, ut nemo Romanus ſit abſque Prænomine, & notatur vel ſingulis literis, vel binis, vel ternis, tum ſingulis quando à vocali incipit prænomen, ut A. Aulus, vel ab una conſonante ut P. Publius, T. Titus.* At enimverò Agellii prænomen revera eſt, quod inauditum. Neceſſario ergo ſequitur, ut, quod à majoribus nobis per manus traditum eſt, *Aulus* ſit prænomen, *Gellius* nomen gentilitium. Gelliæ autem gentis, quam frequens mentio in veterum monumentis extet, nemo paulum modo humanior ignorat. Circa annum V. C. DC.LXXXII. Conſulatum geſſit L. Gellius L. F. Poblicola, Collega Cnei Cornelii Lentuli, quicum idem Gellius annis paulò minus tribus poſt hunc Conſulatum Cenſor factus eſt. Vide Ciceronem pro Balbo, & in Verrem, Valerium Max. lib. 5. c. 9. Plutarchum in Craſſo, Eutropium & Faſtos, quibus adde ipſum A. Gellium lib. 5. c. 6. ubi de corona civica loquens: *Hac*, inquit, *Corona L. Gellius vir cenſorius in Senatu Ciceronem conſulem donari à Republica cenſuit, quod ejus opera eſſet atrociſſima illa Catilinæ conjuratio detecta vindicataque.* Habes etiam, quem neſcio, L. Gellium in veteri inſcriptione apud Gruterum pagina 1030. Et alium quendam A. Gellium A. F. pag. 772.

CLAUDIÆ VENERIÆ.
A. GELLIUS A. F DUM.
SECUNDUS.
BONONIA.
FECIT ET SIBI.
IN FR. P. VI. IN AGR. P. IX.

Sed de his quinam fuerint quave ætate vixerint, non ſatis mihi liquet. Ad notiores venio, inter quos primus ſe offert Cn. Gellius Annalium ſcriptor, quem ſæpius citant Cenſorinus, Soſipater, Macrobius, & ipſe A. Gellius l. 8. c. 14. & l. 13. cap. 21. Hunc ſequitur Gellia, in quam hoc Epigramma ſcripſit Martialis ex quo præ cæteris de Gelliæ gentis vetuſtate judicari poteſt:

Dum proavos atavoſque refers & nomina magna,
Dum tibi noſter eques ſordida conditio eſt.

Dum

Dum te poſſe negas, niſi lato Gellia clavo
Nubere; nupſiſti, Gellia, ciſtifero.

En tibi in ſequenti inſcriptione aliam ejuſdem nominis, quæ ſub Hadriano vixit M. Erutio Claro Conſule, quem jam adoleſcens noſter Gellius ſe vidiſſe teſtatur, lib. 6. c. 6. & lib. 13. cap. 16.

C. LUCCIUS C. F.
STEL. SABINUS.
BENEVENTI. DECURIO.
VIVUS. SIBI. ET. GELLIAI.
PARATAI. UXORI. ETC.

Sub eodem Imperatore habes M. Gellium Rutilium, de quo hæc extat inſcriptio apud Gruterum p. 252.

SABINÆ AUG.
IMP. CÆS. TRAIA
NI. HADRIANI. AUGUSTI.
DIVI. NERVÆ. NEPOTI.
DIVI. TRAIANI DAC. PAR.
FIL. D.D. FELICITAS JULIA.
OLISIPO PER . . . .
M. GELLIUM RUTILIUM ET
L. JULIUM AVITUM.

Apud eundem Gruterum pag. 268. Gellium Secundum ſub M. Aurelio Antonino invenies, & complures alios Gelliani nominis, qui quia minus ad propoſitum noſtrum faciunt, ſatis eſt leviter eas attigiſſe. Inſpice ipſe, ſi velis pag. 950. 179. 111. 241. 713. Supereſt L. Gellius, cujus nomini Arrianus libros, quos compoſuit de Epicteti diſſertationibus inſcripſit. Hunc ſi quis cum Aulo noſtro ex eadem ſtirpe ortum velit, me judice rectum ſentit, quoniam ambo & Romani fuêre, & idem habuêre nomen, & ſtudia ſectati ſunt communia, & eodem tempore vixerunt. *Lambec.* *A. Gellii*] Plerique hodie eruditi AGELLIUM appellant, quamvis Salmaſius, Voſſius, alii promiſcue AGELLIUM, & GELLIUM indigetent. Quod ſi ex GELLIA gente ſit oriundus, mirum eſt, cum aliquoties GELLIOS nominet, ſe non meminiſſe ex eâdem familia prognatum. vide & C. Barthium lib. 35. Adverſ. c. 12.

2. *Iucundiora*] Fruſtra hanc præfationem in editionibus, quæ vulgatæ ſunt, quis quærat, ſciatur itaque oportet, nullam hodiè extare eo loco quem debuit occupare ex nominis ac rei merito, ſed peſſimo facinore in poſticum libri rejectam eſſe ad finem ultimi capitis, cum quo indivulſa ſerie cohæret. Capitis illius ultimi titulus eſt, *Quid ſit Sculnæ verbum poſitum apud M. Varronem.* Quod ad rem quæ illo capite tractatur, attinet, finem accipit in illo verſu qui & finis idem capitis:

Per Deos immortales nolite vos ſequeſtro
ponere.

Poſt hunc verſum ſequitur ſatis longa diſſertatio, quæ nihil habet cum illo capite commune aut conjunctum, quam nos præfationem eſſe volumus. Et ſane ita eſt. Ut convenire poſſet ac cohærere cum illo poſtremo capite, cui eam uno tenore ſubjunxerunt, ſic ejus initium interpolarunt correctores: *Atqui jucundiora alia reperiri queunt. Ipſe autem ad hoc ſcripſi, ut liberis quoque meis paratæ iſtiuſmodi remiſſiones eſſent.* Transferendam eſſe omnino conſtat totam hanc diſſertationem in eum locum, qui præfationi debetur, ac legendum ejus exordium ex vetuſto codice ad hunc modum: *Iucundiora alia reperiri queunt. Ipſe ad hoc ſcripſi ut liberis quoque meis paratæ iſtiuſmodi remiſſiones eſſent.* Prologum eſſe auctoris noctibus præfixum, præter antiqui codicis auctoritatem, omnia quæ ibi narrantur, clare indicant. Inſtitutum ſuum ac propoſitum ſcriptionis explanat. Quid ſcripſerit, quo conſilio & in quem finem ſcripſerit. De inſcriptione etiam operis tractat, & rationem reddit, cur *Noctes Atticas* titulum commentationibus iſtis fecerit: occaſione data ibidem carpit uſitatas pleriſque auctorum qua Græcis qua Latinis titulorum feſtivitates exemplis etiam allatis. *Salmaſ.*

3. *Reperiri*] Impreſſere nonnulli, *requiri.*

4. *Ad hoc ſcripſi*] Id eſt, in hunc finem, à Græcis deſumtum eſt, qui dicunt πρὸς τοῦτο & ἐπὶ τούτῳ. Ita Phœdrus fabulator:

Cum deſtinaſſem terminum operis habere,
In hoc, ut aliis eſſet materiæ ſatis. Lam.

5. *Liberis*] Ita Cicero libros aureos de officiis filio, & Aſconius Pædianus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

potuiſſet. uſi autem ſumus ordine rerum fortuito, quem an-tea in [8] excerpendo feceramus. nam [9] proinde ut librun quemque in manus ceperam ſeu Græcum ſeu Latinum, ve quid memoratu dignum audieram, ita, quæ libitum erat, cu-jus generis cumque erant, indiſtinctè atque [10] promiſcè an notabam: eaque mihi ad ſubſidium memoriæ, quaſi quod-dam literarum [11] penus, recondebam; ut, quando uſus ve niſſet, aut rei aut verbi, cujus me fortè [12] repens oblivio te nuiſſet, & libri, ex quibus ea ſumſeram, non adeſſent: facil inde nobis inventu atque depromtu foret. facta igitur eſt i his quoque commentariis eadem rerum [13] diſparilitas, qu fuit in illis [14] annotationibus priſtinis: quas breviter & indi geſtè & inconditè [15] eruditionibus, [16] tractationibus, lectio nibuſque variis, feceramus. Sed quoniam [17] longinquis, pe hiemem

commentarios, quos in Ciceronis Orationes ſcripſerat, liberis inſcripſit.

6. *Interſtitione*] Gloſſæ, *interſtitio*, διάφορον. Ita & *conſtitio* dicitur, à *conſiſto*, ubi conſiſtitur. Vide auctorem noſtrum lib. 16. cap. 5.

7. *Indulgerique*] Molliter remitti. *Indulgeri*] Paſſive. Ita & active Ter. in Eunucho, *nimis me indulgebo*. Lucilius, *iram indulges nimis*.

8. *Excerpendo*] Ex variis auctoribus.

9. *Proinde*] Alii legunt, *perinde*.

10. *Promiſce*] Ita & alii veteres pro *promiſcue* dicebant. Ita Plautus *promiſce ludificari*. Et *promiſcam*, pro *promiſcue* teſte Feſto. Hinc Varro:

Vnam virtutem propriam mortalibus fecit,
Cætera promiſcam voluit communia haberi.

11. *Penus*] Promptuarium proprie in quo ad victum neceſſaria reconduntur, & neutro & maſculino genere dicitur.

12. *Repens*] Pro *repentina*, ſubita. Ita præter Poëtas Cicero, Livius, aliique locuti ſunt.

13. *Diſparilitas*] Varietas. Hoc vocabulo utitur quoque Macrobius lib. 1. Sat. cap. 1. Varro & Cicero *diſparilem* qu que dixere.

14. *Annotationibus priſtinis*]Quas ſil privatim & ruditer conſcripſerat, ex qu bus hoc opus collectum. Moſellanus p tat alios libros deperditos intelligi.

15. *Eruditionib.*]Vulgò, *Annotationib* H. Steph. legebat *obſervationibus*. Mu tum moleſtiæ hic locus doctis viris pr buit, quibus repetitio iſthæc dativi *an notationibus* ſuſpecta erat, nec immerit Abſit tamen, ut perſuaderi nobis pati mur, Gellium jam ante alias annotatio nes edidiſſe, quam Noctium Atticaru commentarios aggrederetur. Nodum h ſolvo ex MS. R. in quo ſcriptum inven *quas breviter & indigeſte & incondite er ditionibus, lectionibuſque variis feceramu* Optime. Quicquid enim in Noctibu Atticis tractatur, in duo hæc aut erud tionum, aut lectionum genera cadit, nimirum ea vel ex aliis audierit, vel ip legerit. Paulò inferius in ſimili ſenſu vo cem *eruditionis* repetit. *Lambec.*

16. *Tractationibus*] Frequentibus me ditationibus. Tractare μεταχειρίζειν πραγματεύεσθαι.

17. *Longinquis*] Longis, prolixis.

18. *Ludere*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

hiemem, noctibus, in agro, ſicuti dixi, terræ Atticæ commentationes haſce 18 ludere ac facere exorſi ſumus: iccirco eas inſcripſimus, *Noctium Atticarum*: nihil imitati 19 feſtivitates inſcriptionum, quas plerique alii 20 utriuſque linguæ ſcripto-

18. *Ludere*] Per ludum congerere.

19. *Feſtivitates inſcriptionum*] Si conferas hæc cum editis, quid additum ſit à nobis, quid detractum, quid emendatum tibi conſtabit. Colorem hunc è Plinio mutuatus eſt Agellius, qui in præfatione ua ad Veſpaſianum Græcos eo nomine obſtrigillat, quod in titulis conquirendis eſtivioribus nimiam curam ponerent. Agellius Græcas pariter Latinaſque incriptiones miſcuit. Plinius eas diſcrevit, & Latinos Græcis hac in re modeſtiores c ſimpliciores exemplis utrimque allais confirmavit. *Inſcriptionum*, inquit, *ipud Græcos mira felicitas.* Κήρλον *inſcripſere quod volebant intelligi favum, Alii* Κέρας Ἀμαλθείας, *quod copiæ cornu, ut vel lactis gallinacei expectare poßis n volumine hauſtum. Iam* Μῦσαι, Πανδέκται, Ἐγχειρίδια, Λειμὼν, Πίναξ, Σχέδιον, *inſcriptiones propter quas vadimonium deſeri poßit. At cum intraveris, Dii Deæque quam nihil in medio invenies!* Omnes ſupraſcriptæ inſcriptiones Græcanicæ & arceſſiti affectatique ac fucati ecoris. Latinos ut ſeveriores & ſimpliiores, ab iſta affectatione & ambitione itulorum ſubmovet. *Salm.*

20. *Vtriuſque linguæ ſcriptores*] Agelius nullo judicio Latinos una cum Græis in eadem culpa involvit, quaſi hoc viio pariter laborarint, nec tamen omnia uæ ibi ex Latinis refert titulorum omina redolent concinnitatem, aut arntam ineptiam. *Antiquarum lectionum* ibri, aut *Epiſtolarum Moralium*, aut *Epiſtolicarum quæſtionum*, aut *Naturalis Hiſtoriæ*, quid habent quæſo te in titulo uod jure poſſis ſuggillare tanquam opeoſius exquiſitum, vel facetis nugis comarandum, quas Græci in faciendis indiibus conſectabantur. Ne ipſe quidem ille titulus, quem Agellius probavit, ut ſimpliciſſimum, videri poteſt illis quos percenſuimus ſimplicior. *Noctes Atticas* inſcripſit. Non tam rectus eſt quam *Epiſtolicarum quæſtionum*, ubi quæſtiones per Epiſtolas explicantur, nec quam *Moralium Epiſtolarum*, ubi de moribus Epiſtolæ tractant: nec denique quam *Antiquarum lectionum*, quando hoc ipſum agitur, ut lectiones antiquæ recenſeantur atque explanentur. Immo quod ego maximè miror inter inſcriptionum feſtivitates retulit *Hiſtoriæ Naturalis*, qui titulus eſt Pliniani operis, quo nihil ſimplicius & inaffectatius fingi potuit, & ab illo autore inditus eſt, à quo præcipue damnatas legerat atque deriſas hujuſmodi omnes titulorum ambitioſas facetias. Idem dicendum de *Memorialibus & Conjectaneis*. Quid enim in his inepte moroſum, aut putidum? *Memoriales libri* ſunt Græcorum Ἀπομνημονεύματα. Maſſurium Sabinum ſæpe citat Agellius in *Memorialibus*. *Conjectanea* quoque minime fucato titulo, ſed aperto ac ſimplici propoſitum auctoris declarant, qui conjecturas ſuas divulgare voluerit. Sed & inter Græcas inſcriptiones quædam ab eo notantur quæ nihil habent, quare merito ſuo reprehendi eo nomine quo voluit, poſſint. Ut περὶ παντοδαπῆς ἱστορίας. Hic titulus non alienior ab argumenti ſui profeſſione quam Βιβλιοθήκης, immo etiam minus. Ex quo tamen Diodorum inter Græcos deſiſſe nugari Plinius judicat. Si nimis accuratus & lepidus Agellio titulus viſus eſt Παντοδαπῆς ἱστορίας, nihil non erit in hanc claſſem redigendum. Quod *Pratum* inter Latinas refert inſcriptiones vitioſas, puto eſſe interpretationem Græcæ λειμών. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcriptores in id genus libris fecerunt. 21 nam quia variam & miſcellam & quaſi confuſaneam doctrinam conquiſierant cò titulos quoque ad eam ſententiam exquiſitiſſimos indiderunt: 22 namque alii 23 *Muſarum* inſcripſerunt; alii 24 *Silvarum* ille 25 Πέπλον, hic 26 Κέρας ἀμαλθείας; alius 27 Κηρία

partir

21. *Nam*] Aliter, *namque*.

22. *Nam*] Vulgo legebatur: *Namque alii Muſarum inſcripſerunt, alii ſilvarum; ille* κηρίον, *alius* κέρας ἀμαλθείας; *quidam lectionis ſuæ; alius antiquarum lectionum: atque alius* πινακίδιον *& item alius* ἐγχειρίδιον. *Sunt etiam qui Pandectas inſcripſerunt. Sunt autem qui,* διατριβάς. *Sunt adeo qui de diſciplina regia & de philoſophia & de natura humana. Eſt qui memoriales titulos fecerit. Eſt qui Studioſorum, &, de ridiculis &* περὶ ποικίλης ἱστορίης. *Eſt item qui hiſtoriæ naturalis. Eſt qui* Βιβλιοθήκην; *eſt præterea qui pratum; eſt item qui* ἐποπτίδων. *eſt qui ſcripſit* συγγραφήν. *ſunt item multi qui conjectanea; neque item deſunt, qui indices libris ſuis fecerint aut epiſtolarum moralium aut Epiſtolicarum quæſtionum aut confuſarum; & quædam alia inſcripta nimis lepida multaſque prorſus concinnitates redolentia.*

Additæ erant in Editionibus antiquis in textu interpretationes Græcarum vocum contra morem Gellii. πινακίδιον vertit *catinulum*, ſive vas eſcarium, potius *tabellam*, *indiculam*. reliqua Græca in prima editione non habebantur, poſt verbum διατριβάς, id eſt, *exercitationes*.

23. *Muſarum*] Ita Hiſtoriam ſuam inſcripſit Aurelius Opilius apud Latinos, ut Gellius & Suetonius de claris Grammaticis teſtantur, de quo ita Suetonius: *Quia ſcriptores ac Poëtas ſub clientela Muſarum judicaret, non abſurde ſcripſiſſe & feciſſe ait ex numero divarum ſignificationem*, ſæpe quoque Chariſio & Feſto citatur. Ita inſcripſit Herodotus opus ſuum novem Muſarum nominibus. Nempe quâ ratione tres Æſchinis orationes ob numerum, ſimulque gratiam ſermonis, *Gratias*: novem ejus epiſtolas, *Muſas* vocarunt Muſarum numero; teſte Photio tmem. LXI. Atq; ita novimus etiam, Cephalæ nem epitomem hiſtoricā, quam dialect Ionicâ venuſtiſſime ſcripſerat, nom Muſarum nominibus appellâſſe; teſte e dem Photio cod. ſeu tmem. LXVIII. Etia Bion ὁ ῥητορικὸς novem libris ſuis M ſarū nomen impoſuit: ut apud Laërtiu legimus in Bione. Lucianus verò libro ſcribendâ hiſtoriâ ita loquitur, quaſi lib illi Herodoti non ab auctore, ſed ab ali hoc nominis acceperint, quod ſumm pere eos admirarentur. Verba ejus ſur Ὁ Θουκυδίδης ὁρῶν μάλιστα θαυμαζ μενον τὸν Ἡρόδοτον, ἄχρι τοῦ καὶ Μοῦσ κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία. *Thucydid cum videret, Herodotum in ſumma adn ratione eſſe, adeo ut Muſæ vocarentur ill libri.* Vide Voſſ. de Hiſtor. Gr.

24. *Silvarum*] Ut Statius Papinius.

25. Πέπλον] *Peplum proprie eſt p la fœminea picta Minervæ conſecrata. ho multi abutuntur hoc nomine*, ut Servius lib. I. Æneid. teſtatur. Sed etiam p quocunque matronali pallio ſumit Athenis verò κατ' ἐξοχὴν hoc nomin teſte Suida, vocabatur, *velum Panat naïcæ navis*, quam Athenienſes M nervæ apparabant feſto Quinquatriu ſive Panathenæorum majorum. Lutati Placidus, in lib. 10. Theb. *Peplum eſt ſtis candida, aureis clavis picta, ſine m nicis, quod ſimulachris fiebat. Sed hoc P plum primum eſt ab Athenienſibus inſtit tum, quod matronæ ſuis manibus facieba & inter triennium* (leg. *quadriennium numinibus offerebant*. Satis liquet ſerm nem eſſe de *peplo Minervæ*: intextum rat, ut Pallas enceladum, alioſque giga

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

partim 28 Λειμῶνας, quidam *Lectionis ſuæ*; alius *Antiquarum lectionum*; atque alius 29 Ἀνθηρῶν & item alius 30 Εὑρημάτων; Sunt etiam, qui 31 Λύχνους, inſcripſerunt: ſunt item, qui 32 Στρωματεῖς: ſunt adeò, qui 33 Πανδέκτας & 34 Ἑλικῶνα & 35 Προβλήματα & 36 Ἐγχειρίδια & 37 Παραξιφίδας. Eſt qui 38 *Memoriales titulum* fecerit. eſt qui 39 Πραγματικὰ

tes, interemerit: ut Virgilius teſtatur in Ciri. Nec ſola tantum gigantomachia ei intexta erat: ſed etiam geſta ducum Athenienſium, qui ſtrenue rem geſſiſſent. Hoc vult Suidas, cum de *peplo* agens extremo addit, Καὶ ἐνέγραφεν τοὺς ἀρίστους ἐν αὐτῷ. Eſtque hæc ratio, cur Ariſtoteles quoque *Peplum* vocarit poëma, quo Heroum tumulos celebravit. Ejus poëmatis & Euſtathius meminit: non tamen Stagiritæ fuit, ſed alterius Ariſtotelis: ut indicat Tzetzes in Heſiodi ἔργα. *Voſſ. P.*

26. Κέρας ἀμαλθείας] *Cornucopiæ.* Capræ lacte Jupiter per nympham quandam nutritus fingitur, ei ſcilicet & nutrici ut gratiam jam adultus Jupiter referret, ipſam capram inter ſidera retulit, & nutrici alterum capræ cornu dedit, ea imbutum virtute, ut quod vellet nutrix inde depromeret. Varie narratur hæc fabula. Vide Diodor. Sic. lib 4. cap. 5. Strabonem lib. 8. Ovid. in Faſt. lib. 5. Hinc inſcriptio quaſi proverbialis facta eſt, eorum librorum, ſcilicet in quibus generis omnes tractatus complecterentur. Vide *Eraſmum in Proverbiis.* Sotion libro ſuo talem titulum dedit. Gell. lib. 1. c. 8.

27. Κήρια, Favos.

28. Λειμῶνας] Prata.

29. Ἀνθηρῶν] Floridorum.

30. Εὑρημάτων] Inventorum.

31. Λύχνους] Lucernas, vel Faces.

32. Στρωματεῖς] Libros varii argumenti: proprie Stragula variegata. Ita Clemens Alexandrinus propter argumenti varietatem libros ſuos στρωματεῖς ſe vocaſſe fatetur. Reſpexiſſe videtur ad Plutarchi στρωματεῖς, quos citat Euſebius lib. 1. de Præparat. Euang.

33. Πανδέκτας] Pandectas, rerum omnium receptacula.

34. Ἑλικῶνα] Præter Heliconem montem Muſis conſecratum, etiam inſtrumentum muſicum ἐννεάχορδον dixere veteres.

35. Προβλήματα] Problemata.

36. Ἐγχειρίδια] Manuale notat. vocatur quoq; *pugio*, quod ob brevitatem aptius manu geſtetur, quam gladius. Et fortaſſe hæc ſignificatio hic primaria eſt. Sane Simplicius ſcribit, Epicteti libellum inſcribi ἐγχειρίδιον, διὰ τὸ πρόχειρον ἀεὶ αὐτὸ δεῖν καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῖς βουλομένοις εὖ ζῆν. καὶ γὰρ τὸ στρατιωτικὸν ἐγχειρίδιον ξίφος ἐστὶ πρόχειρον ἀεὶ τοῖς χρωμένοις ὀφεῖλον εἶναι. Quod ut pugio militibus, ſic libellus, iis qui recte ſtudent vivere in promptu paratuſque ſemper eſſe debeat. Eraſmus quoque libellum inſcripſit, *Enchiridium militis Chriſtiani*, ſanè appoſitè, utramcunque reſpicias ſignificationem. *Voſſ. P.*

37. Παραξιφίδας] Pugiones velut enſi adjunctos.

38. Qui *memoriales titulos*] Suſpecta mihi ſunt & iſta verba, quæ nonnulli ita intelligunt, ut is cujus mentionem facit, dicatur ſuum librum inſcripſiſſe *Memoriales Tituli*. Atqui, ſi ita intelligamus, quid verbo *fecerit* faciemus? niſi aut cum illo nomen Titulum vel deeſſe vel ſubaudiri putemus, aut certè pro *inſcripſerit* accipi poſſe exiſtimemus. Atqui hoc abſurdum eſſe aio. Si qui autem Titulum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ματικὰ & 40 Πάρεργα & 41 Διδασκαλικά. eſt item qui *hiſtoriæ naturalis*. eſt qui 42 Παντοδαπῆς ἱστορίας; eſt præterea qui 43 *Pratum*; eſt itidem qui 44 Πάγκαρπον; eſt qui 45 Τόπων ſcripſit. ſunt item multi qui 46 *Conjectanea*; neque item non ſunt, qui 47 indices libris ſuis fecerunt aut *epiſtola-*

rum

vel deeſſe vel ſubaudiri dicant, & horum alterum credendum ſit, potius deeſſe crediderim. Sed cur non hæc mea conjectura, *eſt qui Memoralia titulum fecerit*, potius admittatur? H. S. *Memoriales titulos*] Libri vocabantur memoriales, atque illis tales titulos fecerant. Ita Maſſurium Sabinum ſæpe citat Gellius.

39. Πραγματικὰ] Negotialia.

40. Πάρεργα] Parerga.

41. Διδασκαλικὰ] Didaſcalica, vel Doctrinas.

42. Παντοδαπῆς ἱστορίας] Omnimodæ hiſtoriæ.

43. Qui *Pratum*] Gloſſa fuiſſe videtur ſuperioris inſcriptionis, cum λειμῶνας vocavit.

44. Πάγκαρπον] Id eſt, *omnium fructuum feracem*. Πάγκαρπος Θυσία, quando primitias omnium fructuum offerebant diis. Lances autem variis fructibus refertas Cereri & Baccho offerebant. Meminit & Theophraſtus libr. 9. cap. 9. παγκαρπίας, quæ ſcrobe facta terræ offerebatur. Et hoc veluti terræ piamentum. meminit etiam Athenæus libr. 14. Πάγγκαρπον] Legitur in antiquis editionibus Ἐποπτείδων. Henr. Stephanus Ἐποπτίδων. In antiquiſſima Veneta locus vacuus erat. Priorem hanc ſcripturam ferri non poſſe dico, ita cur alteram repudiemus, nihil eſſe cauſæ ajo. Legimus enim & apud Plinium hanc inſcriptionem: in præfatione, ubi ſcribit, *Quid ſingulis contineatur libris, huic epiſtolæ ſubjunxi: ſummaque cura, ne legendos eos haberes, operam dedi. Tu per hoc & aliis præſtabis ne perlegant, ſed, ut quiſque deſiderabit aliquid, in tantum quærat, & ſciat quo loco inveniat. Hoc ante me fecit in literis noſtris Valerius Soranus, in libris quos* ἐποπτίδων *inſcripſit.* Scimus porro à nomine ἐπόπτης derivari ἐπόπτις, ἐπόπτιδος: ſicut à δεσπότης deductum eſt δεσπότις. Præter generalem autem inſpectorum ſignificationem, & eam etiam qua vocabulum iſtud de iis dicitur, qui aliquid ita inſpiciunt ut cenſura notare velint ſiquid ritè factum non fuerit, videntur ita etiam appellati fuiſſe ii qui μύσται initio dicebantur, (quum videlicet primum παρελάμβανον τὰ μυστήρια) quoniam ſacrorum ritus occultiores illis intueri licebat: vel quod inſpicerent & curarent ut ritè peragerentur: quemadmodum in meo Græcæ linguæ Theſauro dixi. Ibidem verò annotatum à me fuit, Valerium Soranum libros quoſdam ſuos ἐπόπτιδας nominaſſe, qui de Grammatica (ut Turnebus ſe arbitrari dicit) ſcripti erant: tanquam à myſteriis literarum & doctrinæ: quia initiati, primum μύσται vocabantur, poſt annum ἐπόπται, quod ad inſpicienda ſacra occulta admitterentur: aut certè ob quam modo attuli rationem. Optime autem convenit cum iſta appellationis ἐποπτίδων expoſitione quod apud eundem Plinium legimus, hunc Valerium, qui libros ſuos ita inſcripſit, pœnas luiſſe quod occultum urbis Romæ nomen enuntiaſſet. Libris enim talibus aut certe talium librorum ſcriptoribus horum ſecretorum enunciatio convenit. H. S.

45. Τόπων] Vetus liber habet Τὸ πᾶν.

46. *Conjectanea*] Ateium Capitonem pluribus in locis citat Gellius.

47. *Indices*] Titulos: proprie tamen index ſeries materiarum per ordinem digeſta, titulus ἐπιγραφή.

48. *Captus*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rum moralium aut *epiſtolicarum quæſtionum* aut *confuſarum*; & quædam alia inſcripta nimis lepida, multaſque prorſum concinnitates redolentia. Nos verò, ut 48 captus noſter eſt, incurioſè & 49 immediatè ac propè etiam ſubruſticè ex ipſo loco ac tempore hibernarum vigiliarum, *Atticas Noctes*, inſcripſimus; tantum cæteris omnibus in ipſius quoque inſcriptionis laude cedentes, quantum ceſſimus in cura & elegantia ſcriptionis. Sed ne conſilium quidem in excerpendis notandiſque rebus idem mihi, quod pleriſque iſtis, fuit. namque illi omnes, & eorum maximè Græci, multa & varia lectitantes, in quas res cúmque inciderent, 50 alba, ut dicitur, linea ſine cura diſcriminis, ſolam copiam ſectati 51 converrebant: quibus in legendis antè animus ſenio aut tædio languebit; quàm unum alterumve repereris, quod ſit aut voluptati legere, aut cultui legiſſe, aut uſui meminiſſe. Ego verò, quum illud Heracliti Epheſii viri ſummè nobilis verbum cordi haberem, quod profectò ita eſt 52 Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει

48. *Captus*] Vulgò *cæptus*.

49. *Immediate*] Legendum *immeditate*.

50. *Alba linea*] *Linea*, architectitonica vox, quæ à lino deducitur, eſt regula, funiculus, quem rubrica aut alio colore oblinunt. *Linea alba*, λευκὴ σταθμὴ, dicitur de eo, qui omnia ſine diſcrimine probat. Nam alba linea in albo nil diſcernit. Ideo fabri ferè utuntur rubrica aut minio, aut eo deficiente, carbone. Linea pro funiculo paſſim utitur Vitruvius, ſicuti & Plinius, Columella, Palladius.

51. *Converrebant*] Aliter, *convertebant*.

52. Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει] Senſus Græci proverbii eſt, confuſam & prolatam doctrinæ varietatem mentem potius obtundere, quam ad ſapientiam promovere. Vere autem hoc Heracliti Epheſii dictum eſſe, nec ut priſtinum illud, falſum & ſuppoſititiū liquet ex Diogene Laërtio, cujus in ipſius vita hæc verba ſunt: Μεγαλόφρων δὲ γέγονε παρ' ὀντιναοῦν καὶ ὑπερόπτης, ὡς καὶ ἐκ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ δῆλον, ἐν ᾧ φησὶ, Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει. id eſt, *Fuit autem præ cæteris ſublimi animo præditus, & aliorum contemptor, ut ex ipſius opere perſpicuum, ubi dicit, multarum rerum peritia mentem non docet.* Itidem fit ejus mentio apud Athenæum lib. 13. ubi, cum Myrtilus multa quidem & immodica, ſed parum utilia de philologicis doctrinis ediſſeruiſſet, tum addit Cynulcus, conſimili prorſus ratione qua hic Gellius: Πολυμαθημοσύνης τῆς οὐ κενεώτερον οὐδὲν, Ἵππων ἔφη ὁ ἄθεος; ἀλλὰ καὶ Ἡράκλειτος ὁ θεῖος φησὶ, Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει. Τί γὰρ ὄφελος τῶν τοσούτων ὀνομάτων, ὦ γραμματικὲ, πάντας ἐπιτρίψαι μᾶλλον ἢ σωφρονῆσαι δυναμένων τοὺς ἀκούοντας. Accipe & illud quo minus de veritate hujus lectionis dubites. In duabus antiquiſſimis Gellii editionibus, Græcis hiſ-

διδάσκει * * * ipſe quidem volvendis [53] tranſeundiſqu multis admodum voluminibus, per omnia ſemper negotio rum intervalla, in quibus furari otium potui, exercitus de feſſuſque ſum: ſed modica ex iis, eaque ſola accepi, quæ au ingenia prompta expeditaque ad honeſtæ eruditionis cupidi nem utiliumque artium contemplationem celeri faciliqu compendio ducerent, aut homines aliis jam vitæ negotii occupatos à turpi certe [54] agreſtique rerum atque verborun imperitia vindicarent. Quæ erunt autem in his commenta riis pauca quædam ſcrupuloſa & anxia, vel ex grammatica vel ex dialectica, vel etiam ex geometria, quæque erunt iten paucula remotiora ſuper [55] augurio jure & pontificio; nor oportet ea defugere quaſi aut cognitu non utilia, aut per ceptu difficilia, non enim fecimus altos nimis & obſcuros ir his rebus quæſtionum [56] ſinus: ſed [57] primitias quaſdam & quaſ

ce verbis vacuus relictus locus eſt: utrum vero id caſu factum ſit, quod Græca hæc in manuſcriptis, ad quorum fidem editionibus iſtæ impreſſæ ſunt, defuerint: an conſulto, quod ſolitum circa prima typographicæ artis incrementa, neutrum temere affirmarim. Id certe verum eſt, lacunam iſtam ſuppoſititio huic proverbio, *Introite nam & hîc Dii ſunt*, locum dediſſe. Puto autem id à ſemidocto quodam conflatum eſſe ex male lectis & intellectis hiſce Plinii verbis, quibus in Hiſtoriæ naturalis præfatione eodem modo, ut hoc loco Gellius, titulorum feſtivitates inſectatur: *Inſcriptiones*, inquit, *propter quas vadimonium deſeri poſſit, ac cum intraveris, Dii Deæque, quam nihil in medio invenies*. Lamb.

52. Πολυμαθίη] Correctores ſubſtituerunt præclaram ſententiam, *Introite nam & heic Dii ſunt*. Unde expiſcati ſint, neſcio, ad rem non facere ſcio. Præterea Græce conceptum oportuit Heracliti dictum. Et ſane Græca verba præfert vetus liber ſed corrupta ad hoc inſtar, πολυμαθίη νόον ΥΛΙΛΣΚΕΙ. Ex his veſtigiis & mente auctoris facile eſt divinare, πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει. *Mentem bonam non docet varia & omnigen eruditio*. Græcos pleroſque in libris con ſcribendis ſolam copiam ſectari dici Agellius, & πολυαναγνωσίας glorian affectare. Se vero memorem ſententi Heracliteæ, qui dixit ad bonam menten non facere multarum rerum ſcientiam ex multis quæ legerit modica accepiſſ fatetur, eaque tantum quæ vitæ potiu prodeſſent, quam delectarent. Ita Seneca alicubi ſcripſit, non referre quam multi, ſed quam boni legantur libri. Lectionem certam prodeſſe, variã delectare. S

53. *Tranſeundis*] Curſim legendis. *Curſim tranſire* dixit autor noſter lib. 9. cap. 4. Græci dicunt τὰ βιβλία διεξιέναι ἢ διεξέρχεσθαι. Belgæ, *doorlopen*.

54. *Agreſtique*] Ruſtica.

55. *Augurio*] Adjective etiam dicitur. Cicero Epiſt. lib. 2. *Quum ipſam cognitionem juris augurii conſequi cupio*. In vetuſto tamen codice, *Augurio & jure Pontificio*. H. Stephanus *ſuper Augurum jure*.

56. *Sinus*] Profundas latebras.

57. *Primitias*] Prima artium capita. deſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quaſi [58] libamenta ingenuarum artium dedimus: quæ virum [59] civiliter eruditum neque audiſſe umquam neque attigiſſe, ſi non [60] inutile, at quidem certè indecorum eſt. ab his igitur, ſi cui fortè nonnumquam tempus voluptaſque erit [61] lucubratiunculas iſtas cognoſcere, petitum impetratumque volumus; ut in legendo, quæ pridem ſcierint, non aſpernentur quaſi nota invulgataque. nam & quid tam remotum in litteris eſt, quin id tamen compluſculi ſciant? & [62] ſatis hoc blandum eſt, non eſſe hæc neque in ſcholis decantata neque in commentariis protrita. quæ porrò nova ſibi ignotaque offenderint; æquum eſſe puto ut ſine vano obtrectatu conſiderent, an minutæ iſtæ admonitiones pauxillulæ nequaquam tamen ſint vel ad alendum ſtudium [63] inhoneſtæ, vel ad oblectandum [64] frigidæ fovendumque animum: ſed ejus ſeminis generiſque ſint, ex quo facilè adoleſcant aut ingenia hominum vegetiora, aut memoria [65] adminiculatior aut [66] oratio ſollertior,

deſumptum à ſacris. Erant enim primitiæ frugum, vel ſacrorum, quas diis ſuis offerebant gentiles. Frugum primitiæ etiam *præmetiva* appellantur. Gloſſæ: *præmetivum* ἡ πρὸ θερισμοῦ Δημήτρας θυσία. dicebatur & *præmetium*. Feſtus: *præmetium, quod prælibationis cauſa ante præmetitur.* ἱερὰ δράγματα vocat Callimachus præmetiva illa frugum, *primitias frugum* appellat Plinius. Nihil aliud ſunt *ſacrorum primitiæ*, quam θυμάτων ἀπαρχαὶ, proſiciæ ſcilicet ex immolata hoſtia, extorumque partes. Vide *Salmaſium* ad *Solinum*.

58. *Libamenta*] Primum veluti guſtum. à ſacris quoque deſumptum. Poſt immolationem victimæ vinum aſpergebat ſacerdos, ſed priuſquam id effunderet, ſimpulo aut ſimpluvio ligneo vel fictili admodum parvo, & ipſe leviter delibabat, & aſtantibus guſtandum deferebat, ut pariter delibarent. Vocabatur hic ritus libatio. Hinc libare paſſim apud probatos auctores deguſtare. Virgil. *Purpureoſque metunt flores & flumina libant.* Græci λείβειν dixerunt, vel λίβειν, quod idem ſignificat. Heſychius, λίβει, σπένδει.

59. *Civiliter*] Ut civem Romanum decet, mediocriter.

60. *Inutile*] Aliter, *utile*.

61. *Lucubratiunculas*] Quia ad lucubras vigilabant ſtudioſi, ex eo lucubrationes appellatæ meditationes nocturnæ. Iſidorus *Lucubrum* eſſe dixit *modicum ignem, qui ſolet ex tenui ſtuppa ceraque formari.*

62. *Blandum*] Acceptum. forſan pro *hoc blandum* legendum *tolerandum*.

63. *Inhoneſtæ*] Vulgo *ineptæ*, vel *honeſtæ*.

64. *Frigidæ*] Lege poſt vocabulum, *animum*.

65. *Adminiculatior*] Magis in promptu. *Adminiculum* proprie pedamentum, quo aliquid ſuſtinemus, & quaſi minamus, id eſt, ducimus. Hinc per metaphoram pro auxilio ponitur. Simplex eſt *miniculum*. In gloſſis Iſidori, *miniculo auxilio*. Alii ducunt ab *ad* & *manus* quaſi ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lertior, aut ſermo incorruptior, aut [67] delectantior in otio, aut in ludo liberalior. quæ autem parum plana videbuntur, aut minus plena inſtructaque; petimus, inquam, ut ea non docendi magis, quàm admonendi gratia ſcripta exiſtiment: & quaſi demonſtratione veſtigiorum contenti perſequantur ea poſt, ſi libebit, vel libris repertis vel magiſtris. quæ verò putaverint reprehendenda; his, ſi audebunt, ſuccenſeant, unde ea nos accepimus. ſed enim, quæ aliter apud alium ſcripta legerint, ne jam ſtatim [68] temerè obſtrepant: ſed [69] tractationes rerum & auctoritates hominum penſitent quos illi quoſve nos ſequuti ſumus. Erit autem id longè optimum, ut, qui in lectitando, ſcribendo, commentando, numquam voluptates, numquam labores ceperunt, nullas hoc genus vigilias vigilarunt, neque ullis inter ejuſdem Muſæ æmulos certationibus diſceptationibuſque [70] percunctando, ſcribendo, [71] elimati ſunt, ſed [72] intemperiarum [73] negotiorumque pleni ſunt: abeant à Noctibus his procul; atque alia ſibi oblectamenta quærant. vetus adagium eſt, [74] Nihil cum fidibus

ſit baculum, quo ad manus utimur, vel quod ad manus præſto ſit. Ita Chriſt. Becm. *Adminiculatior*] Gloſſarium Gellii juxta Barthium, id eſt, *adjutorio expeditior.*

66. *Oratio*] Ipſa ratio legendum monet: *aut ratio ſolertior, aut ſermo incorruptior.* Eodem modo corrige Macrobium, qui, uti integram fere Saturnaliorum præfationem ex hac Gelliana concinnavit, ita vitio quoque cum ipsâ communi laborat. *Lamb.*

67. *Delectantior in otio*] Vulgo: *delectatior motio*, inepte. Ex Vaticano Codice ita reſtituendum. Et apparet ex textu, in illis verbis *in otio, aut in ludo.* Stephanus legebat *delicatior notio.*

68. *Temere*] Vulgo, *tempore.*

69. *Tractationes*] In antiquiſſima Veneta editione, *tractiones.* Forſan *rationes.*

70. *Percunctando*] Hæc verba hoc loco reponenda. Vulgo ponuntur poſt voculam, *abeant.*

71. *Elimati ſunt*] Politi ſint. Limare proprie levigare, aſperitatem tollere.

72. *Intemperiarum*] Quod ſibi in maledicendo non temperarent. Intemperiæ, μανία.

73. *Negotiorumque*] Moleſtiarum, vel quod negotiis aliis impliciti judicare nequeant. prius probo, quia *intemperias* cum *negotiis* conjunxit autor.

74. *Nihil cum fidibus graculo, &c.*] Proverbialis locutio. Imperito homini nihil cum Muſis commercii eſt, ſicut graculi loquaciſſimæ aves fidibus, id eſt, Muſicæ obſtrepunt: infeſtumque ſuibus amaracinum unguentum. De Amaraco ſuccurrunt verba Servii non aliena huic loco: *Amaracus puer regius unguentarius, fuit, qui caſu lapſus dum ferret unguenta majorem ex confuſione odorem creavit. Unde optima unguenta amaracina dicuntur. Hic poſtea in herbam ſampſucum dicitur verſus, quam nunc amaracum dixit.* Videndus Artemidorus Oneirocr. libr. I. cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bus graculo, nihil cum amaracino ſui. Atque etiam, quò ſit quorumdam malè doctorum hominum 75 ſcævitas & invidentia irritatior, mutuabor ex 76 Ariſtophanis choro 77 anapæſta pauca; & quam ille, homo feſtiviſſimus, fabulæ ſuæ ſpectandæ legem dedit, eamdem ego commentariis his legendis dabo; ut ea ne attingat néve adeat 78 profeſtum & profanum vulgus, à ludo Muſico diverſum. Verſus legis datæ hi ſunt:

97 Εὐφημεῖν χρὴ κἀξίστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χοροῖσιν,
Ὅστις ἄπειρος τῶνδε λόγων, ἢ γνώμῃ μὴ καθαρεύει
Ἢ γενναίων 80 ὄργια μουσῶν, μήτ' 81 ἴδε πω, μήτ' ἐχόρευσε.

82 Volumina commentariorum ad hunc diem viginti jam facta ſunt. quantum autem vitæ mihi deinceps deûm voluntate erit, quantumque 83 à tuenda re familiari procurandóque

cap. 79. & Dioſcor. lib. 1. cap. 9. Amaracinum unguentum ſuibus contrarium, hinc Proverbium natum. Lucret. lib. 6.

Denique Amaracinum fugitat ſus, & timet omne
Unguentum. nam ſetigeris ſubus acre venenum eſt. Th.

75. *Scævitas*] Ita loquitur alibi Gellius. ſcævitas ſiniſtra voluntas. σκαιὸς, ſcævus. Vulgo *ſævitas*. Ita ſævire in aliquem maledictis dicitur.

76. *Ariſtophanis choro*] Extant hi verſus apud Ariſtophanem ἐν Βατράχοις Actu 1. Scena 7. in Epirrhemate. Epirrhemata autem dicebātur verſus, qui poſt parabaſin à choro dicebantur. Heſychius: Ἐπιῤῥήματα οὕτω προσαγορεύεται, τὰ μετὰ τὴν παράβασιν ᾀδόμενα τετράμετρα ὑπὸ τοῦ χοροῦ λεγόμενα. Vide & ſcholiaſtem Ariſtophanis. *Th.*

77. *Anapæſta*] Sunt verſus Anapæſtici tetrametri catalectici.

78. *Profeſtum & profanum*] Imperitos, qui Muſarum ſacris non ſunt initiati: Horat. *Odi profanum vulgus & arceo.*

79. Εὐφημεῖν] *Lingua favere decet noſtriſque choris decedere,*
Quiſquis horum imperitus eſt ſermonum mente impura,
Aut nobilium orgia Muſarum, neque vidit unquam neq; tripudiando celebravit.

80. Ὄργια] Sacra Muſarum. Ita Syneſius dixit ὄργια φιλοσοφίας, *arcana ſacra Philoſophiæ.*

81. Μητ' ἴδε πώ] In Ariſtophane μήτ' οἶδε πώ. Plutarchus libr. utrum Athenienſ. bell. virt. μητ' ᾖσε, μήτε ἐχόρευσε.

82. *Volumina commentariorum, &c.*] Hinc colligi nequit non eſſe hanc Præfationem operi præfigendam. Abſolutis quippe commentariis eam, ut moris eſt, auſpicatus eſt autor.

83. *Tuenda*] Aliter, *à cura publica*, fuit enim judex.

84. *Otium*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que cultu liberorum meorum dabitur [85] otium: ea omnia [86] ſubſiciva & [87] ſubſecundaria tempora ad colligendas hujuſcemodi memoriarum [88] diſceptatiunculas conferam. Progredietur igitur numerus librorum, diis benè juvantibus, cum ipſius vitæ, quantuli quique fuerint, progreſſibus, neque longiora mihi dari ſpatia vivendi volo, quàm dum ero ad hanc quoque facultatem ſcribendi commentandique idoneus. [89] Capita rerum, quæ cuique commentario inſunt, expoſuimus

85. *Otium*] Rectius *otii.*

86. *Subſiciva*] *Subſicivum*, an *ſuccisivum* ſcribi debeat, quæritur. Vulgò *ſuccisivum* placet, atque ajunt, id eſſe à *ſuccido*. Sed potius ſcribendum *ſubſeſivum*, ſive *ſubſicivum*, prout legere eſt in antiquâ inſcriptione Domitiani, quæ eſt pag. 1081. num. 2. editione Grut. Ita vox ea fuerit à *ſubſecando*, ſive *ſubſicando*, unde & in vett. libb. in ſecunda ſyllaba nunc per ſecundam, nunc per tertiam effertur vocalem. Rectius tamen per I, proferatur quam per E, cum in vett. libb. itidem legatur *reſicare*, *proſicare*, *diſsicare* ſeu *diſſicere*; quo de ſcribendi modo, Aldus in Ortographiâ, & Colvius in 8. Met. Apul. vide & quæ fuſe hac de voce ſcribit, & ab Angelo Colotio ſe accepiſſe tradit Hieronymus Ferrarius emendat. In Phillipp. I I. Ciceronis. *Voſſ.*

87. *Subſecundaria*]*Secundarium*, tanquam ſecundarii ordinis: ſubſecundarium diminutionem adhuc denotat. Eſt enim vocula *ſub*, ut ait Donatus, *temperamentum plenæ pronunciationis.*

88. *Diſceptat.*]Vulgo, *delectatiunculas.* Secus in antiquiſſima editione Veneta.

89. *Capita rerum*]Hinc eſt quod octavi libri indicem habemus, libri vero jacturam paſſi ſumus. Adſcriptionem hanc titulorum ac lemmatum ad ſingulos tractatus parum frequentatam fuiſſe veteribus comperi. Agellius ipſe cui propoſitum fuit, variis de rebus commentationes diſtinctis ac ſeparatis tractatibus expedire, non ſicut Plinius fecit, qui naturam rerum more hiſtoricorum continenti ſcripturâ explicavit, eandem tamen legem in commentariis ſuis quantum res paſſa eſt, cum Plinio tenuit, quoad capitum diſpoſitionem ac materiarum ſeriem uno ſyllabo comprehenſam. Nam ſtatim poſt præfationem expoſuit capita rerum univerſa quæ cuique commentario ineſſent, eodem conſilio quo Plinius & fini, ut ſtatim declaretur, quid quo in libro quæri inveniriq; poſſet. Atq; hoc ipſe profeſſus eſt. Super ipſis autem capitibus nullas Epigraphas impoſitas videre eſt in optimo ac diligentiſſimo ſcripto codice, qui non alio diſcrimine ea notata habet quam novo lineæ initio cum litera majuſcula, adpoſitis ad marginem è regione elementis Græcis quæ numerum deſignant. Nam primum caput littera A notatur, ſecundum B, tertium Γ, quartum Δ, atque ita deinceps, qualis in ſummaria illa & univerſali ἐκθέσει deſcriptus eſt. Quod & in aliis pleriſque libris veteribus ſervatum invenimus. Etiam in antiquiſſimo Codice Novi Teſtamenti. *S.* *Capita rerum*] Quæ capiti unicuique, ſive apud hunc, ſive apud alium ſcriptorem præfixa ſunt verba, ejus argumentum exponentia, quiſpiam fortaſſe argumenta capitum vocari poſſe exiſtimaverit. Summaria quidem certe vulgo appellari ſcio: ſed qui vocem latinam latinogallicæ præfetet, Summas potius dicere audebit. Non deërunt (opinor) qui & Lemmata nominari poſſe credant: ſed vel Summas, vel Titulos (niſi quis malit Græcum Epigraphas, eadem ſignificatione) lubentius nuncupaverim. Nec ſi quis Indices capitum vocet, ejus ſenten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mus hîc univerſa : ut jam ſtatim declaretur, quid quove in libro quæri invenirique poſſit.

ſententiam omninò rejecerim. Quod ſi & Periochas nominarem, nihil mihi meus Græcæ linguæ Theſaurus ſuppeditaret, quod huic nomini aliquem locum hic darem. Quid ſi vero & Programmatum appellationem hunc ad uſum aliquis accommodet? Epitomas etiam vocari poſſe dicerem, niſi ſcirem, in iis quibus nomen hoc tribuitur, non ſolere res adeo ἐπιτέμνεσθαι.

Quocunque autem ea nomine appellari debent, magno lectori apud quemvis ſcriptorem eſſe adjumento conſtat: quum illi ad intelligenda quæ unoquoque capite ſcribuntur viam ſternant. Sed hoc quoque minime cuiquam dubium eſſe debet, haud cujuslibet eſſe ea fideliter apteque ſcribere. Ideoque non carere interdum periculo eorum lectionem, homini præſertim qui plus fidei illis quam ſuo ipſius judicio adhibere neceſſe habet: aut etiam ei qui judicio quidem valet, ſed ea properanter legere cogitur.

Ac longe petendum nobis exemplum non eſt, quum in his ipſis quæ ſingulis ſingulorum Gellii librorum capitibus præfixa ſunt, occurrat, & in noſtros oculos (ut ita dicam) incurrat.

At ſunt nihilominus ipſius Gellii iſta, qualiacunque ſunt. Ego vero hoc nego & pernego. Scio tamen fore multos, qui, ſimulatque hoc me dicentem audierint, ſuſpicaturi ſunt, aut etiam ſibi perſuaſuri, duo, vel tria potius, à me ignorari, quæ alioqui de hac ſententia me deducerent. Primum eſt, ipſum Gellium in Præfatione hac ea prorſus videri agnoſcere: ſecundum, in earum ſummarum nonnullis quædam ſub illius perſona dici: tertium, in principio capitis primi, libri itidem primi, exhibere nobis hanc ſcripturam quædam vetera exemplaria, *ſtatus longitudiniſque ejus præſtantia*, referente pronomine eum cujus in titulo facta fuerit mentio. Verum ego, quemadmodum illa non ignoro, ita, quæ illis reſponderi poſſint, in promptu habeo.

Ad primam igitur illam objectionem quod attinet, non ſum neſcius, Gellium hæc eo in loco ſcripſiſſe, *Capita rerum quæ cuique commentario inſunt expoſuimus hîc univerſa : ut jam ſtatim declaretur quid quove in libro quæri invenirique poßit.* Sed capita rerum, id eſt, ſummas rerum, quæ cuique commentario, id eſt, libro, inſunt, exhibere, minus eſſe ajo, quam hanc operam præſtare in ſingulis etiam eorum uniuſcujuſque commentarii Tmematum, quæ Capita vulgò dicuntur: & ita dici, ne ipſo quidem Gellio repugnante, poſſunt: (præſertim quum poſteriores Græci itidem ſi non κεφαλῶν, at certe κεφαλαίων appellationem huic uſui aptaverint.) Neque enim tam minute illic, quam hic, ſingula perſequi neceſſe eſt: quum illic diviſione tantummodo ſit opus, at hic, etiam ſubdiviſione.

Quod ſi tamen hoc illis darem, Gellium illud intelligere de Summis quæ quid ſingulis Capitibus tractetur, velut per ſingulos articulos exponunt: illud quoque à me non auferrent, eas de quibus loquitur, non alias eſſe quam quas habemus.

Ad ſecundam objectionem venio, qua hoc mihi opponetur, in quibuſdam earum quas Summas vocari poſſe, modo aiebam, nonnulla ſub ipſius Gellii perſona, aut (Gelliane etiam loquendo) ex ipſius perſona dici. Id eſt (ſi forte hoc apud quempiam expoſitione indiget) ea orationis forma ſcripta eſſe, ut non alium quam ipſum Gellium de ſe loquentem à nobis audiri fatendum ſit. Tantum certe abeſt ut hoc inficier, ut etiam exemplis aliquot teſtatum manifeſtumque reddere velim. Legimus itaque in ſumma capitis ultimi libri primi, *Quem in modum mihi Taurus philoſophus reſponderit, percontanti an ſapiens iraſceretur.* Item in ſumma capitis ſecundi libri ſeptimi, *De Cæſellii Vindi-*

Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris ejus quos inſcripſit Antiquarum lectionum. Et in fronte capitis proxime ſequentis ejuſdem libri hæc occurrunt, *Quid Tullius Tiro Ciceronis libertus reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodienſibus in ſenatu dixit: & quid ad ea quæ reprehenderat reſponderimus.* Capiti item octavo libri octavi hæc præfixa ſunt, *Quid mihi uſu venerit, interpretari & quaſi effingere volenti locos quoſdam Platonicos Latina oratione.* Et capiti nono ejuſdem libri, iſta, *Qualis mihi fuerit in oppido Eleuſine diſceptatio cum grammatico quodam præſtigioſo.* Denique capiti ſecundo libri decimiquarti præpoſita hæc ſunt, tanquam ejus argumentum, *Quemadmodum* (ſive *Quem in modum*) *diſſeruerit Favorinus, conſultus à me ſuper officio judicis.* Ac ſunt fortaſſe & aliæ capitum Summæ, ſeu Epigraphæ, (vel quocunque vocari debent nomine) in quibus de ſe loquitur Gellius: vel potius, ita ſcriptæ quaſi de ſe Gellius loquatur. Verum ego paucis huic quoque objectioni reſpondebo: eum qui hæc ſua pro Gellianis obtrudere ſtuduit, hoc figmento alterum tegere voluiſſe.

Quamobrem, adverſus illas objectiones, contendo, illa rerum capita quorum à Gellio mentionem eo fieri in loco videmus, non eas eſſe ſummas ſeu Epigraphas quas ſingulis librorum tmematibus quæ Capita dicuntur, typographicæ editiones ad hunc uſque diem præfixerunt: licet ex quibuſdam manuſcriptis libris ſumptæ ſint, & illis non ſolum fidant plerique, ſed etiam illarum autoritate & teſtimonio, tanquam fide digniſſimarum, nitantur.

[Quod attinet ad tertiam objectionem, vox *ejus* non ad titulum capitis referenda, nam ex vetuſto codice mutata nunc quædam verba, atque *Herculis* mentio fit in ipſo textu.]

QUID ergo (inquies) in illis Summis ſeu Titulis deſideratur? Immo vero non hoc vel illud in iis deſiderari dico: ſed tam multa ſimul in earum quibuſdam, ut ſi quis à Gellio ſcriptas exiſtimet, eum, ubi attente quæ dicam expenderit, ſive (ut Gelliane loquar) penſiculaverit, Gellium in Gellio deſiderare neceſſe ſit. *H. S.*

Hæc Gellius ipſe agnovit in fine Præfationis, adeò ut index operi præfigi debeat. Dicit enim ibi autor, *ut jam ſtatim declaretur.* Deinde ſub Gellii nomine capita ſæpe inſcribuntur. An hæc tamen genuina ſint merito dubitatur. Forſan Avieni, qui recenſuit, ut in Ms. quodam habetur.

IN-

INDEX CAPITUM

Commentario primo hæc inſunt.

CAPVT I.

Quali proportione quibuſque collectionibus Plutarchus ratiocinatum eſſe Pythagoram philoſophum dixerit de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, quum vitam inter homines viveret. *Pag.* 1

2. Ab Herode Attico C. V. tempeſtive deprompta in quemdam jactabundum & glorioſum adoleſcentem, ſpecie tantum philoſophiæ ſectatorem, verba Epicteti Stoïci, quibus feſtiviter à vero Stoïco ſejunxit vulgus loquacium nebulonum, qui ſe Stoïcos nuncuparent. 4

3. Quod Chilo Lacedæmonius conſilium anceps pro ſalute amici cepit; quodque eſt circumſpecte & anxie conſiderandum an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando ſit: notataque inibi & relata quæ & Theophraſtus & M. Cicero ſuper ea re ſcripſerunt. 13

4. Quam tenuiter curioſeque exploraverit Antonius Julianus in oratione M. Tullii verbi ab eo mutati argutiam. 19

5. Quod Demoſthenes rhetor cultu corporis atque veſtitu probris obnoxio infamique mundicia fuit; quodque item Hortenſius orator ob ejuſmodi mundicias geſtumque in agendo hiſtrionicum Dionyſiæ ſaltatriculæ cognomento compellatus eſt. 22

6. Verba ex oratione Metelli Numidici, quam dixit ad populum in cenſura, quum eum ad uxores ducendas adhortaretur; eaque oratio quam ob cauſam reprehenſa, & quem contra in modum defenſa ſit. 26

7. In hiſce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem, *Hanc ſibi rem ſperant præſidio futurum*, neque mendam eſſe neque vitium; errareque iſtos qui bonos violant libros, & *futuram* ſcribunt: atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe ſcriptum perperam mutatur: & adſperſa pauca de modulis numeriſque orationis, quos Cicero avide ſectatus eſt. 29

8. Hiſtoria in libris Sotionis philoſophi reperta ſuper Laïde meretrice & Demoſthene rhetore. 35

9. Qui modus fuerit, quis ordo diſciplinæ Pythagoricæ; quantumque temporis imperatum obſervatumque ſit dicendi ſimul ac tacendi. 38

10. Quibus verbis compellaverit Favorinus philoſophus adoleſcentem caſce nimis & vetuſte loquentem. 44

11. Quod Thucydides hiſtoriæ ſcriptor inclutus Lacedæmonios in acie non tuba, ſed tibiis eſſe uſos dicit; verbaque ejus ſuper ea re poſita: quodque Herodotus Halyatten regem fidicinas in procinctu habuiſſe tradit: atque inibi quædam notata de Gracchi fiſtula concionatoria. 46

12. Virgo Veſtæ quid ætatis, ex quali familia, & quo ritu quibuſque cærimoniis & religionibus, ac quo nomine à pontifice maximo capiatur, & quo ſtatim jure eſſe incipiat ſimulatque capta eſt: quodque, ut Labeo dicit, nec illa inteſtato cuiquam nec ei inteſtatæ quiſquam jure hæres eſt. 53

13. Quæſitum in philoſophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, idne omnino facere quod mandatum

eſt;

eſt; an nonnumquam etiam contra, ſi id ſperes ei qui mandavit utilius fore: ſuperque ea quæſtione expoſitæ diverſæ ſententiæ. 62

14. Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna vir gloria magniſque rebus geſtis, ſed familiæ pecuniæque inops; quum ei Samnites tamquam indigenti grave aurum donarent. 67

15. Quam importunum vitium ſit, plenumque odii futilis inaniſque loquacitas, & quam multis in locis à principibus utriuſque linguæ viris deteſtatione juſta culpata ſit. 68

16. Quod verba iſthæc Quadrigarii ex annali tertio, *ibi mille hominum occiditur*, non licentia neque de poëtarum figura, ſed ratione certa & proba grammaticæ diſciplinæ dicta ſunt. 74

17. Quanta cum animi æquitate toleraverit Socrates uxoris ingenium intractabile: atque inibi, quid M. Varro in quadam ſatyra de officio mariti ſcripſerit. 79

18. Quod M. Varro in quartodecimo Humanarum L. Ælium magiſtrum ſuum περὶ ἐτυμολογίας diſſerentem falſa reprehenderit, quodque idem Varro in eodem libro furis ἔτυμον dicit falſum. 81

19. Hiſtoria ſuper libris Sibyllinis ac de Tarquinio Superbo rege. 83

20. Quid geometræ dicant ſchemata, quibuſque omnia iſta Latinis vocabulis appellentur. 87

21. Quod Julius Higinus affirmatiſſime contenderit legiſſe ſe librum P. Virgilii domeſticum, in quo ſcriptum eſſet, *& ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror*, non, quod vulgus legeret, *ſenſu torquebit amaro*. 92

22. An, qui cauſas defendit, recte Latineque dicat *ſupereſſe ſe ei quod defendit*; &, *ſupereſſe*, proprie quid ſit. 94

23. Quis fuerit Papirius Prætextatus, quæve iſtius cauſa cognomenti ſit: hiſtoriaque iſta omnis ſuper eodem Papirio cognitu jucunda. 100

24. Tria epigrammata trium veterum poëtarum, Nævii, Plauti, Pacuvii; quæ facta ab ipſis, ſepulcris ipſorum incisa ſunt. 102

25. Quibus verbis M. Varro *inducias* definierit: quæſitumque inibi curioſius quænam ratio ſit, vocabuli *induciarum*. 104

26. Quem in modum mihi Taurus philoſophus reſponderit percunctanti an ſapiens iraſceretur. 107

Commentario ſecundo hæc inſunt.

1. Quo genere ſolitus ſit philoſophus Socrates exercere patientiam corporis: deque ejuſdem viri patientia. 110

2. Quæ ratio obſervatioque officiorum eſſe debeat inter patres filioſque in diſcumbendo ſedendoque, atque in id genus rebus domi foriſque, ſi filii magiſtratus ſunt & patres privati: ſuperque ea re Tauri philoſophi diſſertatio & exemplum ex hiſtoria Romana petitum. 112

3. Qua ratione verbis quibuſdam vocabuliſque veteres immiſerint, *h*, literæ ſpiritum. 116

4. Quam ob cauſam Gabius Baſſus genus quoddam judicii divinationem appellari ſcripſit, & quam alii cauſam eſſe ejuſdem vocabuli dixerint. 118

5. Quam lepide deſignateque dixerit Favorinus philoſophus quid interſit inter Platonis & Lyſiæ orationem. 120

6. Quibus verbis ignaviter & abjecte Virgilius uſus eſſe dicatur, & quid his qui id improbe dicunt reſpondeatur. *ibid.*

7. De officio erga patres liberorum: deque ea re ex philoſophiæ libris, in quibus ſcriptum quæſitumque eſt, an ſemper omnibuſque patris juſſis obſequendum ſit. 127

8. Quod parum æqua reprehenſio Epicuri à Plutarcho peracta ſit in ſyllogiſmi diſciplina. 130

9. Quod Plutarchus evidenti calumnia verbum ab Epicuro dictum inſectatus ſit. 131

10. Quid ſint *faviſſæ Capitolinæ*, & quid

quid ſuper eo verbo M. Varro Servio Sulpicio quærenti reſcripſerit. 132

11. De Siccio Dentato, egregio bellatore, multa memoratu digna. 135

12. Conſiderata perpenſaque lex quædam Solonis, ſpeciem habens primorem iniquæ injuſtæque legis, ſed ad uſum emolumentumque ſalubritatis penitus reperta. 138

13. *Liberos* in multitudinis numero etiam unum filium filiamve veteres dixiſſe. 141

14. Quod M. Cato in libro, qui inſcriptus eſt contra Tiberium exſulem, *ſtitiſſes vadimonium*, per *i* litteram dicit, non *ſtetiſſes*: ejuſque verbi ratio reddita. 143

15. Quod antiquitus ætati ſenectæ potiſſimum habiti ſunt ampli honores: & cur poſtea ad maritos & patres idem iſti honores delati ſint. atque ibi quædam de capite legis Juliæ ſeptimo. 144

16. Quod Cæſellius Vindex à Sulpicio Apollinari reprehenſus eſt in ſenſus Virgiliani enarratione. 146

17. Cujuſmodi naturam eſſe quarumdam præpoſitionum M. Cicero animadverterit: diſceptatumque ibi ſuper eo ipſo quod Cicero obſervaverat. 148

18. Quod Phædon Socraticus ſervus fuit; quodque item alii philoſophi compluſculi ſervitutem ſervierunt. 150

19. *Reſcire* verbum quid ſit, & quam habeat veram atque propriam ſignificationem. 153

20. Quæ vulgo dicuntur *vivaria*, id vocabulum veteres non dixiſſe, & quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid poſtea M. Varro in libris de re ruſtica dixerit uſurpatum. 155

21. Super eo ſidere, quod Græci ἅμαξαν, nos ſeptemtriones vocamus: ac de utriuſque vocabuli ratione & origine. 157

22. De vento Iapyge, deque aliorum ventorum vocabulis regionibuſque accepta è Favorini ſermonibus. 159

23. Conſultatio dijudicatioque locorum facta ex comœdia Menandri & Cæcilii, quæ *Plocium* inſcripta eſt. 167

24. De vetere parſimonia, deque antiquis legibus ſumtuariis. 174

25. Quid Græci ἀναλογίαν, quid contra ἀνωμαλίαν vocent. 182

26. Sermones M. Frontonis & Favorini philoſophi de generibus colorum vocabuliſque eorum Græcis & Latinis: atque inibi color ſpadix cujuſmodi ſit. 184

27. Quid T. Caſtricius exiſtimaverit ſuper Salluſtii verbis & Demoſthenis, quibus alter Philippum deſcripſit, alter Sertorium. 190

28. Non eſſe compertum, cui deo rem divinam fieri oporteat, quum terra movet. 193

29. Apologus Æſopi Phrygis memoratu non inutilis. 196

30. Quid obſervatum ſit in undarum motibus, quæ in mari alio atque alio modo fiunt auſtris flantibus aquilonibuſque. 200

Commentario tertio hæc inſunt.

1. Quæſitum ac tractatum, quam ob cauſam Salluſtius avaritiam dixerit non animum modo virilem, ſed corpus quoque ipſum effeminare. 204

2. Quemnam eſſe natalem diem M. Varro dicat eorum qui ante noctis horam ſextam poſtve eam nati ſunt: atque inibi de temporibus terminiſque dierum, qui civiles nominantur & uſquequaque gentium varie obſervantur: & præterea quid Q. Mucius ſcripſerit ſuper ea muliere, quam maritus non jure uſurpaviſſet, quia rationem civilis anni non habuerit. 206

3. De noſcendis explorandiſque Plauti comœdiis, quoniam promiſce veræ atque falſæ nomine ejus inſcriptæ feruntur: atque inibi, quod Plautus in piſtrino, & Nævius in carcere, fabulas ſcriptitarint. 213

4. Quod P. Africano & aliis tunc viris nobilibus ante ætatem ſenectam barbam & genas radere moris fuit. 221

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

5. Deliciarum vitium & mollities oculorum & corporis ab Arceſilao philoſopho cuidam opprobrata acerbe ſimul & feſtiviter. 222

6. De vi atque natura palmæ arboris, quod lignum ex ea ponderibus impoſitis renitatur. *ibid.*

7. Hiſtoria ex annalibus ſumta de Q. Cædicio tribuno militum, verbaque ex Originibus M. Catonis appoſita, quibus Cædicii virtutem cum Spartano Leonida æquiparat. 223

8. Litteræ eximiæ conſulum C. Fabricii & Æmilii ad regem Pyrrhum à Q. Claudio ſcriptore hiſtoriarum in memoriam datæ. 227

9. Quis & cujuſmodi fuerit qui in proverbio fertur *equus Sejanus* : & qualis color equorum ſit qui *ſpadices* vocantur; deque iſtius vocabuli ratione. 229

10. Quod eſt quædam ſeptenarii numeri vis & facultas in multis naturæ rebus animadverſa, de qua M. Varro in hebdomadibus diſſerit copioſe. 232

11. Quibus & quam frivolis argumentis Accius in Didaſcalicis utatur, quibus docere nititur Heſiodum eſſe quam Homerum natu antiquiorem. 240

12. Largum atque avidum bibendi, à Publio Nigidio doctiſſimo viro, novo & propemodum abſurdo vocabulo *biboſum* dictum. 245

13. Quod Demoſthenes, etiam tum adoleſcens, quum Platonis philoſophi diſcipulus foret, audito forte Calliſtrato rhetore in concione populi, deſtitit à Platone, & ſectatus eſt Calliſtratum. *ibid.*

14. *Dimidium librum legi*, aut, *dimidiam fabulam audivi*, aliaque ejuſcemodi qui dicat, vitioſe dicere: ejuſque vitii cauſas reddere M. Varronem; nec quemquam veterum iiſce verbis ita uſum eſſe. 247

15. Exſtare in litteris, perque hominum memorias traditum, quod repente multis mortem attulit gaudium ingens inſperatum; intercluſa anima & vim magni novique metus non ſuſtinente. 25[illegible]

16. Temporis varietas in puerperiis mulierum quænam ſit & à medicis & philoſophis tradita. atque inibi poëtarum quoque veterum ſuper eadem re opiniones multaque alia auditu atque memoratu digna: verbaque ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſumta qui inſcriptus eſt περὶ τροφῆς. 25[illegible]

17. Id quoque eſſe à graviſſimis viris memoriæ mandatum, quod tres libros Plato Philolai Pythagorici & Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt pretiis fidem non capientibus. 260

18. Quid ſint *pedarii ſenatores*, & quam ob cauſam ita appellati: quamque habeant originem verba hæc ex edicto tralaticio conſulum, SENATORES. QUIBUS. QUE. IN. SENATU. SENTENTIAM. DICERE. LICET. 262

19. Qua ratione Gabius Baſſus ſcripſerit *parcum hominem* appellatum: & quam ejus vocabuli cauſam putârit; & contra, quem in modum quibuſque verbis Favorinus hanc traditionem ejus eluſerit. 265

Commentario quarto hæc inſunt.

1. Sermo quidam Favorini philoſophi cum grammatico jactantiore factus in Socraticum modum: atque inibi in ſermone dictum, quibus verbis *penus* à Q. Scævola definita ſit, quodque eadem definitio culpata reprehenſaque eſt. 267

2. Quid differant *morbus* & *vitium*; & quam vim habeant vocabula iſta in edicto ædilium: & an eunuchus & ſteriles mulieres redhiberi poſſint, diverſæque ſuper ea re ſententiæ. 273

3. Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante Carvilianum divortium: atque inibi quid ſi proprie *pellex*, quæque ejus vocabuli ratio

tio

tio ſit. 277

4. Quid Servius Sulpicius, in libro, qui eſt de dotibus, ſcripſerit de jure atque more veterum ſponſaliorum. 280

5. Hiſtoria narrata de perfidia haruſpicum Etruſcorum, quodque ob eam rem verſus hic à pueris Romæ urbe tota cantatus eſt: *Malum conſilium conſultori peſſimum eſt.* 282

6. Verba veteris ſenatuſconſulti, in quo decretum eſt hoſtiis majoribus expiandum, quod in ſacrario haſtæ Martiæ moviſſent: atque inibi enarratum quid ſint *hoſtiæ ſuccidaneæ*, quid item *tempora præcidanea*; quodque Capito Atejus *ferias* quaſdam *præcidaneas* appellavit. 284

7. De epiſtola Valerii Probi grammatici ad Marcellum ſcripta, ſuper accentu nominum quorundam Pœnicorum. 287

8. Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino homine avaro dixerit; quem, quum odiſſet, inimicuſque eſſet, deſignandum tamen conſulem curavit. 288

9. Quid ſignificet proprie *religioſus*, & in quæ diverticula ſignificatio vocabuli iſtius flexa ſit, & verba Nigidii Figuli ex commentariis ejus ſuper ea re ſumta. 290

10. Quid obſervatum de ordine rogandarum ſententiarum in ſenatu, jurgiorumque in ſenatu C. Cæſaris conſulis & M. Catonis diem dicendo eximentis. 294

11. Quæ qualiaque ſint quæ Ariſtoxenus quaſi magis comperta de Pythagora memoriæ commendavit; & quæ item Plutarchus eumdem in modum de eodem Pythagora ſcripſit. 296

12. Notæ & animadverſiones cenſoriæ in veteribus monumentis repertæ memoria dignæ. 302

13. Quod incentiones quædam tibiarum certo modo factæ iſchiacis mederi poſſint. *ibid.*

14. Narratur hiſtoria de Hoſtilio Mancino ædili & Mamilia meretrice: verbaque decreti tribunorum ad quos à Mamilia provocatum eſt. 304

15. Defenſa à culpa ſententia ex hiſtoria Salluſtii, quam inimici ejus cum inſectatione maligne reprehenderint. 305

16. De vocabulis quibuſdam à Varrone & Nigido, contra quotidiani ſermonis conſuetudinem, declinatis: atque inibi, id genus quædam cum exemplis veterum relata. 306

17. De natura quarumdam particularum, quæ præpoſitæ verbis intendi atque produci barbare atque inſcite videntur, exemplis rationibuſque pluſculis diſceptatum. 308

18. De Africano ſuperiore ſumta quædam ex annalibus memoratu digniſſima. 311

19. Quod Marcus Varro in Logiſtorico ſcripſerit de moderando victu puerorum impubium. 313

20. Notati à cenſoribus, qui audientibus iis dixerant joca quædam intempeſtiviter: ac de ejus nota deliberatum, qui ſteterat forte apud eos oſcitabundus. 314

Commentario quinto hæc inſunt.

1. Quod Muſonius philoſophus reprehendit improbavitque laudari philoſophum diſſerentem à vociferantibus & in laudando geſtientibus. 317

2. Super equo Alexandri regis, qui *Bucephalus* appellatus eſt. 319

3. Quæ cauſa, quodque initium fuiſſe dicatur Protagoræ ad philoſophiæ litteras adeundi. 320

4. De verbo *duoetviceſimo*, quod vulgo incognitum, à viris doctis multifariam in libris ſcriptum eſt. 322

5. Cujuſcemodi joco cavillatus ſit Antiochum regem Pœnus Hannibal. 323

6. De coronis militaribus, quæ ſit earum *triumphalis*, quæ *caſtrenſis*, quæ *navalis*, quæ *ovalis*, quæ *oleaginea*. 325

7. *Perſonæ* vocabulum quam lepide interpretatus ſit, quamque eſſe vocis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ejus originem dixerit Gabius Baſſus. 329

8. Defenſus error à Virgilii verſibus, quos arguerat Julius Higinus grammaticus, & ibidem quid ſit *lituus*; deque etymologia vocis ejus. *ibid.*

9. Hiſtoria de Crœſi filio ſumta ex Herodoti libris. 331

10. De argumentis quæ Græce ἀντιστρέφοντα appellantur, à nobis reciproca dici poſſunt. 332

11. Biantis de re uxoria ſyllogiſmum non videri poſſe ἀντιστρέφοντα. 334

12. De nominibus deorum populi Romani *Dijovis* & *Vejovis*. 336

13. De officiorum gradu atque ordine moribus populi Romani obſervato. 340

14. Quod Appion doctus homo, qui Pliſtonices appellatus eſt, vidiſſe ſe Romæ ſcripſit recognitionem inter ſe mutuam ex vetere notitia hominis & leonis. 342

15. Corpuſne ſit vox, an ἀσώματον, varias eſſe philoſophorum ſententias. 345

16. De vi oculorum atque videndi rationibus. 348

17. Quam ob cauſam dies primi poſt kalendas, nonas, idus, atri habeantur: & cur diem quoque quartum ante kalendas, vel nonas, vel idus quaſi religioſum plerique vitant. 349

18. In quid & quantum differat hiſtoria ab annalibus: ſuperque ea re verba poſita ex libro rerum geſtarum Sempronii Aſellionis primo. 350

19. Quid ſit *adoptatio*, quid item ſit *arrogatio*, quantúmque hæc inter ſe differant; verbaque ejus quæ qualiaque ſint, qui in liberis arrogandis ſuper ea re populum rogat. 352

20. Quod vocabulum Latinum *Solœciſmo* fuerit Capitoni Sinnio; quid autem id ipſum appellaverint veteres Latini; quibuſque verbis Solœciſmum definierit idem Capito Sinnius. 356

21. *Pluria* qui dicat & *compluria* & *compluries* non barbare dicere, ſed Latine. *ibid.*

Commentario ſexto hæc inſunt.

1. Quem in modum reſponderit Chryſippus adverſus eos qui providentiam conſiſtere negaverunt. 360

2. Quo itidem modo & vim neceſſitatemque fati conſtituerit, & eſſe tamen in nobis conſilii judiciique noſtri arbitrium confirmaverit. 363

3. Hiſtoria ſumpta ex libris Tuberonis de ſerpente inuſitatæ longitudinis. 368

4. Quid idem Tubero novæ hiſtoriæ de Attilio Regulo à Karthaginienſibus capto litteris mandaverit: quid etiam Tuditanus ſuper eodem Regulo ſcripſerit. 369

5. Quòd Alfenus juriſconſultus in verbis veteribus interpretandis erraverit. 370

6. Temere ineptеque reprehenſum eſſe à Julio Higino Virgilium, quod *præpetes* Dædali pennas dixit: atque ibi quid ſint aves *præpetes*, & quid illæ ſint aves, quas Nigidius *inferas* appellavit. 372

7. De Acca Larentia & Caja Tarratia; deque origine ſacerdotii *fratrum arvalium*. 375

8. Notata quædam de rege Alexandro & de P. Scipione memoratu digna. 378

9. Locus exemtus ex annalibus L. Piſonis hiſtoriæ & orationis lepidiſſimæ. 379

10. Hiſtoria ſuper Euclide Socratico, cujus exemplo Taurus philoſophus adhortari adoleſcentes ſuos ſolitus eſt ad philoſophiam gnaviter ſectandam. 380

11. Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quæ libuit meminiſſe ad officium gravitatis dignitatiſque vitæ ducentia. 382

12. Quod neque *teſtamentum*, ſicut Ser-

vius Sulpitius exiſtimavit, neque *ſacellum*, ſicuti C. Trebatius, duplicia verba ſunt, ſed à teſtatione productum alterum, alterum à ſacro diminutum. 383

13. De quæſtiunculis apud Taurum philoſophum in convivio agitatis, quæ ſympoſiacæ vocantur. 384

14. Pœniendis peccatis tres eſſe rationes à philoſophis attributas, & quamobrem Plato tantum duarum ex his meminerit. 386

15. De verbo *quieſco*, an *e* littera corripi an produci debeat. 389

16. Notatum verbum, *deprecor*, à poëta Catullo inuſitate quidem, ſed apte poſitum & proprie: deque ratione ejus verbi exempliſque veterum ſcriptorum. 390

17. Quis omnium primus libros publice præbuerit legendos, quantuſque numerus fuerit Athenis ante clades Perſicas librorum in bibliothecis publicorum. 393

Commentario ſeptimo hæc inſunt.

1. Admiranda quædam de P. Africano ſuperiore ex annalibus ſumta. 395

2. De Cæſellii Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris ejus, quos inſcripſit antiquarum lectionum. 397

3. Quid Tullius Tiro Ciceronis libertus reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodienſibus in ſenatu dixit; & quid ad ea quæ reprehenderat reſponderimus. 399

4. Cujuſmodi ſervos, & quam ob cauſam Cælius Sabinus, juris civilis auctor, pileatos venundari ſolitos ſcripſerit, & quæ mancipia ſub corona more majorum venierint: atque idipſum *ſub corona*, quid ſit. 412

5. Hiſtoria de Polo hiſtrione memoratu digna. 413

6. Quid de quorundam ſenſuum naturali defectione Ariſtoteles ſcripſerit. 415

7. An *affatim* quaſi *admodum* prima acuta pronunciandum ſit, & quædam itidem non incurioſe tractata ſuper aliarum vocum accentibus. *ibid.*

8. Res ultra fidem tradita ſuper amatore delfino & puero amato. 417

9. *Popoſci* & *memordi*, *pepigi*, *ſpepondi* & *occecurri* pleroſque veterum dixiſſe, non, uti poſtea receptum eſt dicere, per *o* aut per *u* litteram in prima ſyllaba poſitam, ſed per *e*: atque id Græcæ rationis exemplo dixiſſe. præterea notatum quòd viri non indocti neque ignobiles à verbis *deſcendo* non *deſcendi*, ſed *deſcendidi* dixerunt. 419

10. *Uſuſcapio* ut copulate & recto vocabuli caſu dicitur, ita *pigneriſcapio* conjuncte & eadem vocabuli forma dictum eſt. 422

11. Neque *levitatem* neque *nequitiam* ea ſignificatione eſſe, qua in vulgi ſermonibus dicuntur. 423

12. De tunicis chiridotis, quod earum uſum P. Africanus Sulpicio Gallo objecit. 427

13. Quem *claſſicum* dicat M. Cato, quem *infra claſſem*. 428

14. De tribus dicendi generibus, ac de tribus philoſophis qui ab Athenienſibus ad ſenatum Romanum legati ſunt. 430

15. Quam ſevere moribus majorum in fures vindicatum ſit, & quid ſcripſerit Mucius Scævola ſuper eo quod ſervandum datum commendatumve eſſet. 432

16. Locus exſcriptus è ſatyra M. Varronis, quæ περὶ ἐδεσμάτων inſcripta eſt, de peregrinis ciborum generibus: & appoſiti verſus Euripidi, quibus delicatorum hominum luxuriantem gulam confutavit. 433

17. Sermo habitus cum grammatico inſolentiarum & imperitiarum pleno de ſignificatione vocabuli, quod eſt, *obnoxius*: deque ejus vocis origine. 436

18. De obſervata cuſtoditaque apud Romanos jurisjurandi ſanctimonia: atque inibi de decem captivis, quos Hannibal Romam dejurio ab iis accepto legavit. 440

19. Hiſtoria ex annalibus ſumta de Tiberio Sempronio Graccho, patre Gracchorum tribuno plebei: atque inibi tribunicia plebis decreta cum ipſis verbis relata. 442

20. Quod Virgilius ob aquam à Nolanis ſibi non permiſſam ſuſtulit è verſu ſuo, *Nola*, & poſuit, *Ora*: atque ibi quædam alia de conſonantia litterarum jucunda. 445

21. *Quoad vivet*, &, *quoad morietur*, cur id ipſum temporis ſignificent, quum ex duobus ſint facta contrariis. 447

22. Quod cenſores equum adimere ſoliti ſint equitibus corpulentis & præpinguibus: quæſitumque utrum ea res cum ignominia an incolumi dignitate equitum facta ſit. 448

Commentario octavo hæc inſunt.

1. *Heſterna noctu* rectene an cum vitio dicatur: & quænam ſuper iſtis verbis grammatica traditio ſit: item quod x. viri in xii. tabulis *nox* pro *noctu* dixerunt. 449

2. Quæ mihi decem verba ediderit Favorinus, quæ uſurpentur quidem à Græcis, ſed ſint adulterina & barbara, quæ item à me totidem acceperit, quæ ex medio communique uſu Latine loquentium minime Latina ſint, neque in veterum libris reperiantur. *ibid.*

3. Quem in modum & quam ſevere increpuerit audientibus nobis Peregrinus philoſophus adoleſcentem Romanum, ex equeſtri familia, ſtantem ſegnem apud ſe & aſſidue oſcitantem. *ib.*

4. Quod Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus parum vere dixerit, unam ſolamque pinum arborum omnium cæſam numquam denuo ex iiſdem radicibus pullulare, & quod item de aqua pluviali & nive rem non ſatis exploratam pro comperta poſuerit. 450

5. Quid illud ſit quod Virgilius *cœlum ſtare pulvere*, & quod Lucilius *pectus ſentibus ſtare* dixit. *ibid.*

6. Quum poſt offenſiunculas in gratiam redeatur, expoſtulationes fieri mutuas minime utile eſſe: ſuperque ea re & ſermo Tauri expoſitus & verba ex Theophraſti libro ſumta, & quid M. quoque Cicero de amore amicitiæ ſenſerit, cum ipſius verbis additum. *ibid.*

7. Ex Ariſtotelis libro, qui *περὶ τῆς μνήμης* inſcriptus eſt, cognita acceptaque de natura & habitu memoriæ: atque inibi alia quædam de exuberantia aut interitu ejus lecta auditaque. *ibid.*

8. Quid mihi uſu venerit interpretari & quaſi effingere volenti locos quoſdam Platonicos Latina oratione. 451

9. Quod Theophraſtus philoſophus, omnium ſuæ ætatis facundiſſimus, verba pauca ad populum Athenienſem facturus, deturbatus verecundia obticuerit, quodque idem hoc Demoſtheni apud Philippum regem verba facienti evenerit. *ibid.*

10. Qualis mihi fuerit in oppido Eleuſine diſceptatio cum grammatico quodam præſtigioſo, tempora verborum & meditamenta puerilia ignorante, remotarum autem quæſtionum nebulas & formidines capiendis imperitorum animis oſtentante. *ibid.*

11. Quam feſtive reſponderit Xanthippæ uxori Socrates petenti, ut per Dionyſia largiore ſumtu cœnitarēt. 452

12. Quid ſignificet in veterum libris ſcriptum, *plerique omnes*: & quod ea verba accepta à Græcis videntur. *ibid.*

13. *Quopſones*, quod homines Afri dicunt, non eſſe verbum Pœnicum ſed Græcum. 453

14. Lepidiſſima altercatio Favorini philoſophi adverſus quemdam intempeſtivum de ambiguitate verborum diſſerentem: atque inibi verba quædam ex Nævio poëta & Cn. Gellio non uſitate collocata, atque ibidem à P. Nigidio origines vocabulorũ exploratæ. *ib.*

15. Quibus modis ignominiatus tractatuſque ſit à C. Cæſare Laberius poëta: atque inibi appoſiti verſus ſuper eadem re ejuſdem Laberii. *ibid.*

Com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Commentario nono hæc inſunt.

1. Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in duodevicesimo annali ſcripſerit rectiores certioreſque ictus fieri, ſi ſurſum quid mittas, quam ſi deorſum. 454

2. Quibus verbis notarit Herodes Atticus falſo quempiam cultu amictuque nomen habitumque philoſophi ementientem. 456

3. Epiſtola Philippi regis ad Ariſtotelem philoſophum ſuper Alexandro recens nato. 459

4. De barbararum gentium prodigioſis miraculis, deque diris & exitioſis faſcinationibus : atque inibi de feminis repente verſis in mares. 461

5. Diverſæ nobilium philoſophorum ſententiæ de genere ac natura voluptatis : verbaque Hieroclis philoſophi, quibus decreta Epicuri inſectatus eſt. 467

6. Verbum, quod eſt ab *ago* frequentativum, in prima ſyllaba quonam ſit modulo pronunciandum. 470

7. De converſione foliorum in arbore olea, brumali & ſolſtitiali die; deque fidibus iis temporibus ictu alieno ſonantibus. 471

8. Neceſſum eſſe, qui multa habeat, multis indigere : deque ea re Favorini philoſophi cum brevitate eleganti ſententiæ. 473

9. Quis modus ſit verba vertendi in Græcas ſententias, deque iis Homeri verſibus quos Virgilius vertiſſe aut bene apteque aut improſpere exiſtimatus eſt. 474

10. Quod Annæus Cornutus verſus Virgilii, quibus Veneris & Vulcani concubitum pudice operteque dixit, reprehēſione ſpurca & odioſa inquinavit. 480

11. De Valerio Corvino : & unde Corvinus. 482

12. De verbis quæ in utramque partem ſignificatione reciproca & adverſa dicuntur. 484

13. Verba ex hiſtoria Claudii Quadrigarii quibus Manlii Torquati nobilis adoleſcentis & hoſtis Galli provocatoris pugnam depinxit. 489

14. Quod idem Quadrigarius, *hujus facies*, patrio caſu probe & Latine dixit; & quædam alia appoſita de ſimilium vocabulorum declinationibus. 492

15. De genere controverſiæ quod Græce ἄπορον appellatur. 496

16. Quod Plinium Secundum, hominem non indoctum fugerit latueritque vitium argumenti, quod ἀντιςρέφον Græci dicunt. 498

Commentario decimo hæc inſunt.

1. *Tertium ne conſul* an *tertio* dici oporteat; & quonam modo Cn. Pompejus, quum in theatro, quod erat dedicaturus, honores ſuos inſcriberet, quæſtionem ancipitem iſtius verbi de conſilio Ciceronis vitaverit. 500

2. Quid Ariſtoteles de numero puerperii memoriæ mandaverit. 503

3. Locorum quorumdam illuſtrium collatio contentioque facta ex orationibus C. Gracchi & M. Ciceronis & M. Catonis. 505

4. Quod P. Nigidius argutiſſime docuit nomina non poſitiva eſſe, ſed naturalia. 511

5. *Avarus* ſimplexne vocabulum ſit an compoſitum & duplex, ſicut P. Nigidio videtur. 513

6. Multam dictam eſſe ab ædilibus plebei Appii Cæci filiæ, mulieri nobili, quod loquuta eſſet petulantius. 514

7. Fluminum, quæ ultra imperium Romanum fluunt, prima magnitudine eſſe Nilum; ſecunda Hiſtrum, proxima Rhodanum, ſicuti M. Varronem memini ſcribere. 516

8. Inter ignominias militares, quibus milites coërcebantur, fuiſſe ſanguinis dimiſſionem; & quænam eſſe videatur cauſa hujuſcemodi caſtigationis. 517

9. Quibus modis, quoque habitu acies Romana inſtrui ſolita ſit, quæque earum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

earum inſtructionū ſint vocabula. 518

10. Quæ ejus rei cauſa ſit, quod & Græci veteres & Romani annulum in eo digito geſtaverunt qui eſt in manu ſiniſtra minimo proximus. 519

11. Verbum, *mature*, quid ſignificet: quæque vocis ejus ratio ſit: & quod eo verbo vulgus hominum improprie utitur: atque inibi, quod *præcox* declinatum *præcocis* facit, non *præcoquis*. *ibid.*

12. De portentis fabularum, quæ Plinius Secundus indigniſſime in Democritum Philoſophum confert: ibidem de ſimulacro volucri columbæ. 522

13. *Cum partim hominum*, qua ratione veteres dixerint. 525

14. *Injuria mihi factum itur*, quali verborum ordine Cato dixerit. 526

15. De flaminis Dialis, deque flaminicæ cærimoniis; verbaque ex edicto prætoris appoſita, quibus dicit non coacturum ſe ad jurandum neque virgines Veſtæ neque Dialem. 527

16. Quos errores Julius Higinus in ſexto Virgilii animadverterit in hiſtoria Romana erratos. 535

17. Quam ob cauſam & quali modo Democritus philoſophus luminibus oculorum ſeſe privaverit: & ſuper ea re verſus Laberii pure admodum & venuſte facti. 541

18. Hiſtoria de Artemiſia, deque eo certamine quod apud Mauſoli ſepulcrum à ſcriptoribus inclutis decertatum eſt. 542

19. Non purgari neque lavari peccatum, dum prætenditur peccatorum, quæ alii quoque peccaverunt, ſimilitudo: atque inibi verba ex oratione ſuper ea re Demoſthenis. 545

20. Quid ſit *rogatio*, quid *lex*, quid *plebiſcitum*, quid *privilegium*, & quantum iſta omnia differant. 546

21. Quam ob cauſam M. Cicero his omnino verbis *noviſſime* & *noviſſimus* uti obſervantiſſime vitarit. 549

22. Locus exemtus ex Platonis libro, qui inſcribitur Gorgias, de falſæ philoſophiæ probris, quibus philoſophos temere inceſſunt qui emolumenta veræ philoſophiæ ignorant. 551

23. Verba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu & moribus: atque inibi, quod fuerit jus marito in adulterio uxorem deprehenſam necare. 555

24. *Die priſtini*, *die craſtini*, & *die quarti*, & *die quinti*, qui elegantius loquuti ſunt, dixiſſe, non ut ea vulgo dicuntur nunc. 558

25. Telorum & jaculorum gladiorumque, atque inibi navium quoque vocabula, quæ ſcripta in veterum libris reperiuntur. 561

26. Inſcite ab Aſinio Pollione reprehenſum Salluſtium, quod *transfretationem transgreſſum* dixerit; & *transgreſſos qui transfretaſſent*. 568

27. Hiſtoria de populo Romano deque populo Pœnico, quod pari propemodum vigore fuerint æmuli. 571

28. De ætatum finibus *pueritiæ*, *juventæ*, *ſenectæ* ex Tuberonis hiſtoria ſumtum. 573

29. Quod particula, *atque*, non complexiva tantum ſit, ſed vim habeat pluſculam variamque. 574

Commentario undecimo hæc inſunt.

1. De origine vocabuli terræ Italiæ, deque ea multa, quæ *ſuprema* appellatur, deque ejus nominis ratione: ac de lege Ateria, & quibus verbis antiquitus multa minima dici ſolita ſit. 576

2. Quod *eligantia* apud antiquiores non de amœniore ingenio, ſed de nitidiore cultu atque victu dicebatur, eaque in vitio ponebatur. 579

3. Qualis quantaque ſit *pro* particulæ varietas; deque exemplis ejus varietatis. 580

4. Quem in modum Q. Ennius verſus Euripidi æmulatus ſit. 582

5. De Pyrrhoniis philoſophis quædam, deque Academicis ſtrictim notata, deque inter eos differentia. 583

6. Quod mulieres Romæ per Herculem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eulem non juraverunt, neque viri per Caſtorem. 586

7. Verbis antiquiſſimis relictiſque jam & deſitis minime utendum. 587

8. Quid ſenſerit dixeritque M. Cato de Albino, qui homo Romanus Græca oratione res Romanas, venia ſibi ante ejus imperitiæ petita, compoſuit. 589

9. Hiſtoria de legatis Mileti & Demoſthene rhetore in libris Critolai reperta. 590

10. Quod C. Gracchus in oratione ſua hiſtoriam ſupraſcriptam Demadi rhetori, non Demoſtheni, attribuit: verbaque ipſius C. Gracchi relata. 592

11. Verba P. Nigidii, quibus differre dicit *mentiri* & *mendacium dicere*. 594

12. Quod Chryſippus philoſophus omne verbum ambiguum dubiumque eſſe dicit, Diodorus contra nullum verbum ambiguum eſſe putat. 595

13. Quid T. Caſtricius de verbis deque ſententia quadam C. Gracchi exiſtimaverit; quodque eſſe eam ſine ullo ſenſus emolumento docuerit. 596

14. Sobria & pulcherrima Romuli Regis reſponſio circa vini uſum. 598

15. De *ludibundo* & *errabundo*, atque id genus verborum productionibus; & quod Laberius ſic *amorabundam* dixit, ut dicitur *ludibunda* & *errabunda*: atque inibi quod Siſenna per hujuſcemodi verbum nova figura uſus eſt. 599

16. Quod Græcorum quorundam verborum difficillima eſt in Latinam linguam mutatio: velut quod Græce dicitur, πολυπραγμοσύνη. 601

17. Quid ſignificet in veteribus prætorum edictis, *qui flumina retanda publice redemta habent*. 603

18. Qua pœna Draco Athenienſis in legibus, quas populo Athenienſi ſcripſit, fures affecerit, & qua poſtea Solon, & qua item x viri noſtri, qui XII tabulas ſcripſerunt: atque inibi adſcriptum quod apud Ægyptios furta licita & permiſſa ſunt, apud Lacedæmonios autem cum ſtudio quoque affectata & pro exercitio utili celebrata, ac præterea M. Catonis de pœniendis furtis digna memoria ſententia. 604

Commentario duodecimo hæc inſunt.

1. Diſſertatio Favorini philoſophi, qua ſuaſit nobili fœminæ uti liberos, quos peperiſſet, non nutricum adhibitarum, ſed ſuo ſibi lacte aleret. 611

2. Quod Annæus Seneca judicans de Q. Ennio deque M. Tullio, levi futilique judicio fuit. 617

3. *Lictoris* vocabulum qua ratione conceptum ortumque ſit; & ſuper eo diverſæ ſententiæ Valgii Rufi & Tullii Ciceronis. 621

4. Verſus accepti ex Q. Ennii ſeptimo annalium, quibus depingitur finiturque ingenium comitaſque hominis erga amicum ſuperiorem. 623

5. Sermo Tauri philoſophi de modo atque ratione tolerandi doloris ſecundum Stoïcorum decreta. 626

6. De ænigmate. 633

7. Quam ob cauſſam Cn. Dolabella proconſul ream mulierem veneficii, confitentemque, ad Areopagitas rejecerit. 634

8. Reditiones in gratiam nobilium virorum memoratu dignæ. 636

9. Quæ dicantur vocabula ancipitia: & quod *honoris* quoque vocabulum ancipiti ſententia fuerit. 637

10. Quod *æditumus* verbum Latinum ſit. 639

11. Errare iſtos qui ſpe & fiducia latendi peccent; quum latebra peccati perpetua nulla ſit: & ſuper ea re Peregrini philoſophi ſermo ex Sophocli poëtæ ſententia. 640

12. Faceta reſponſio M. Ciceronis amolientis à ſe crimen manifeſti mendacii. 642

13. *Intra kalendas* quum dicitur, quid ſignificet, utrum *ante kalendas*, an *kalendis*, an utrumque: atque inibi quid ſit in oratione M. Tullii, *intra Oceanum*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

num,& *intra montem Taurum*,& in quadam epiſtola, *intra modum*. 643

14. *Saltem* particula quam vim habeat & quam originem. 647

15. Quod Siſenna in libris hiſtoriarum adverbiis hujuſcemodi ſæpenumero uſus eſt, *celatim*, *vellicatim*, *ſaltuatim*. 649

Commentario tertiodecimo hæc inſunt.

1. Inquiſitio verborum iſtorum M. Tullii curioſior, quæ fuit in primo Antonianarum libro: *Multa autem impendere videntur præter naturam etiam, præterque fatum*: tractatumque an idem duo iſta ſignificent, *fatum* atque *natura*, an diverſum. 650

2. Super poëtarum Pacuvii & Accii colloquio familiari in oppido Tarentino. 653

3. An vocabula hæc, *neceſſitudo* & *neceſſitas* differenti ſignificatione ſint. 655

4. Olympiadis Alexandri matris comis ac prudens ad filium Alexandrum reſcriptio. 658

5. De Ariſtotele, Theophraſto, & Menedemo, philoſophis: deque eleganti verecundia Ariſtotelis ſucceſſorem diatribæ ſuæ eligentis. 659

6. Quid veteres Latini dixerunt quas Græci προσῳδίας appellant; & item quod vocabulum *barbariſmi* non uſurpaverint neque Romani antiquiores, neque Attici. 661

7. Diverſum de natura leonum dixiſſe Homerum in carminibus, & Herodotum in hiſtoriis. 662

8. Quod Afranius poëta prudenter & lepide Sapientiam filiam eſſe Uſus & Memoriæ dixit. 664

9. Quid Tullius Tiro in commentariis ſcripſerit de *ſuculis* & *hyadibus*, quæ ſunt ſtellarum vocabula. 667

10. Quod *ſororis* etymon eſſe dixerit Labeo Antiſtius, & quod *fratris* Nigidius. 670

11. Quem M. Varro aptum juſtumque eſſe numerum convivarum exiſtimarit: ac de menſis ſecundis & bellariis. 671

12. Tribunos plebis prenſionem habere, vocationem non habere. 676

13. Quod in libris Humanarum M. Varronis ſcriptum eſt, *ædiles & quæſtores populi Romani in jus à privato ad prætorem vocari poſſe*. 679

14. Quid ſit pomœrium. 681

15. Verba ex libro Meſſalæ auguris, quibus docet qui ſunt *minores magiſtratus*; & *conſulem prætoremque collegas eſſe*; & quædam alia de auſpiciis: item verba ejuſdem Meſſalæ, diſſerentis, aliud eſſe ad populum loqui, aliud, *cum populo agere*: & qui magiſtratus à quibus avocent comitiatum. 684

16. *Humanitatem* non id ſignificare quod vulgus putat; ſed eo vocabulo, qui ſinceriter loquuti ſunt, magis proprie eſſe uſos. 687

17. Quid apud M. Catonem ſignificent verba hæc, *inter os atque offam*. 688

18. Platonem tribuere Euripidi Sophocli verſum; & inveniri verſus verbis iſdem, aut paucis ſyllabis immutatis, apud diverſos poëtas temporibus variis natos. 689

19. De genere atque nominibus familiæ Porciæ. 691

20. Quod à ſcriptoribus eligantiſſimis major ratio habita ſit ſonitus vocum atque verborum jucundioris (quæ Græcis εὐφωνία dicitur) quam regulæ diſciplinæque quæ à Grammaticis reperta eſt. 694

21. Verba T. Caſtricii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de veſtitu atque calceatu non decoro. 699

22. Comprecationes quæ ritu Romano fiunt diis, expoſitæ in libris ſacerdotum; inter quas Marti *Nerienem* tribuunt, & quid *Neriene* ſeu *Nerio* nomen importet. 703

23. M. Catonis conſularis & cenſorii pulcherrima exprobratio contra philoſophantes nomine & non re. 710

24. Quæſitum tractatumque quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſint *manubiæ*: atque inibi dicta quædam de ratione utendi verbis pluribus idem ſignificantibus. 712

25. Verba P. Nigidii, quibus dicit in nomine *Valerii* in caſu vocandi primam ſyllabam acuendam eſſe: & item alia ex ejuſdem verbis ad rectam ſcripturam pertinentia. 721

26. De verſibus, quos Virgilius ſectatus videtur, Homeri ac Parthenii. 722

27. De ſententia Panætii philoſophi, quam ſcripſit in libro de officiis ſecundo; qua hortatur, ut homines ad cavendas injurias in omni loco intenti paratique ſint. 723

28. Quod Quadrigarius *cum multis mortalibus* dixit, an quid & quantum differret ſi dixiſſet, *cum multis hominibus*. 724

29. Non hactenus eſſe *faciem*, qua vulgo dicitur. 726

30. Quid ſit in ſatyra M. Varronis, *cuninum prandium*. 727

Commentario quartodecimo hæc inſunt.

1. Diſſertatio Favorini philoſophi adverſus eos, qui Chaldæi appellantur, & ex cœtu motibuſque ſiderum & ſtellarum fata ſe hominum dicturos pollicentur. 733

2. Quem in modum diſſeruerit Favorinus conſultus à me ſuper officio judicis. 757

3. An æmuli offenſique inter ſeſe fuerint Xenophon & Plato. 765

4. Quod apte Chryſippus & graphice imaginem Juſtitiæ modulis coloribuſque verborum depinxit. 771

5. Lis atque contentio grammaticorum Romæ illuſtrium enarrata ſuper caſu vocativo vocabuli, quod eſt, *egregius*. 773

6. Cuimodi ſint, quæ ſpeciem doctrinarum habeant: ſed neque delectent neque utilia ſint; atque inibi de vocabulis ſingularium urbium regionumque immutatis. 775

7. Quod M. Varro Cn. Pompejo conſuli primum deſignato commentarium dedit, quem appellavit Iſagogicum, de officio ſenatus habendi. 778

8. Quæſitum eſſe diſſenſumque, an præfectus Latinarum cauſa creatus jus ſenatus convocandi conſulendique habeat. 789

Commentario quintodecimo hæc inſunt.

1. Quod in Q. Claudii annalibus, ſcriptum eſt, lignum alumine oblitum non ardere. 791

2. Quod Plato in libris, quos de legibus compoſuit, largiores lætioreſque in conviviis invitatiunculas vini non inutiles eſſe exiſtimaverit. 794

3. Quid M. Cicero de particula iſta ſenſerit ſcripſeritque quæ præpoſita eſt verbis *aufugio* & *aufero*. & an in verbo *autumo* eadem iſta hæc præpoſitio eſſe videri debeat. 797

4. Hiſtoria de Ventidio Baſſo ignobili homine; quem primum de Parthis triumphaſſe memoriæ traditum eſt. 798

5. Verbum *profligo* à pleriſque dici improprie inſciteque. 801

6. In libro M. Ciceronis de gloria ſecundo manifeſtum eſſe erratum, in ea parte in qua ſcriptum eſt ſuper Hectore & Ajace. 803

7. Obſervatum eſſe in ſenibus, quod annum fere ætatis tertium & ſexageſimum agant aut laboribus aut interitu aut clade aliqua inſignitum: atque inibi ſuper eadem obſervatione exemplum appoſitum epiſtolæ divi Auguſti ad Cajum filium. 804

8. Locus ex oratione Favorini veteris oratoris de cœnarum atque luxuriæ opprobratione, qua uſus eſt, quum legem Liciniam de ſumtu minuendo ſuaſit. 808

9. Quod Cæcilius poëta *frontem* genere virili non poëtice, ſed cum probatione & cum analogia appellavit. 811

10. De voluntario & admirando interitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

teritu virginum Mileſiarum. 813
11. Verba S. C. de exigendis urbe Roma philoſophis: item verba edicti cenſorum, quo improbati & coërciti ſunt, qui diſciplinam rhetoricam inſtituere & exercere Romæ cœperant. 814
12. Locus ex oratione Gracchi de parſimonia ac de pudicitia ſua memoratiſſimus. 817
13. De verbis inopinatis, quæ utroqueverſum dicuntur, & à grammaticis *communia* vocantur. 819
14. Quod Metellus Numidicus figuram orationis novam ex orationibus Græcis mutuatus eſt. 823
15. *Paſſis velis* & *paſſis manibus* dixiſſe veteres, non à verbo ſuo, quod eſt, *patior*, ſed ab alieno, quod eſt, *pandor*. 824
16. De novo genere interitus Crotonienſis Milonis. 826
17. Quam ob cauſam nobiles pueri Athenienſium tibiis canere deſierint, quum patrium iſtum morem canendi haberent. 827
18 Quod pugna belli civilis victoriaque C. Cæſaris, quam vicit in Pharſalicis campis, nunciata prædictaque eſt per cujuſpiam remigis vaticinium eodem ipſo die in Italia Patavii. 828
19. Verba M. Varronis memoria digna, ex ſatyra quæ inſcribitur περὶ ἐδεσμάτων. 830
20. Notata quædam de Euripidi poëtæ genere, vita, moribus, deque ejuſdem fine vitæ. 831
21. Quod à poëtis Jovis filii prudentiſſimi humaniſſimique, Neptuni autem ferociſſimi & inhumaniſſimi traduntur. 836
22. Hiſtoria de Sertorio duce, deque aſtu ejus commenticiiſque ſimulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandoſque ſibi utebatur. 837
23. De ætatibus hiſtoricorum nobilium, Hellanici, Herodoti, Thucydidis. 840
24. Quid Vulcatius Sedigitus, in libro quem de poëtis ſcripſit, de comicis Latinis judicarit. 841
25. De verbis quibuſdam novis, quæ in Cn. Mattii mimiambis offenderamus. 844
26. Quibus verbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum; ejuſque definitionis interpretamentum verbis Latinis factum. 845
27. Quid ſint *comitia calata*, quid *curiata*, quid *centuriata*, quid *cenſoria*, quid *tributa*, quid *concilium*: atque ibi quædam ejuſmodi. *ibid.*
28. Quod erravit Cornelius Nepos quum ſcripſit Ciceronem tres & viginti annos natum cauſam pro Sex. Roſcio dixiſſe. 851
29. Quali figura orationis & quam nova L. Piſo annalium ſcriptor uſus ſit. 853
30. Vehiculum, quod *petorritum* appellatur, cujatis linguæ vocabulum ſit Græcæ an Gallicæ. 854
31. Quæ verba legaverint Rhodii ad hoſtium ducem Demetrium, quum ab eo obſiderentur, ſuper illa incluta Ialyſi imagine. 855

Commentario ſextodecimo hæc inſunt.

1. Verba Muſonii philoſophi Græca, digna atque utilia audiri obſervarique, ejuſdemque utilitatis ſententia à M. Catone multis ante annis Numantiæ ad equites dicta. 858
2 Cuimodi ſit lex apud dialecticos percunctandi diſſerendique, & quæ ſit ejus legis reprehenſio. 859
3. Quanam ratione effici dixerit Eraſiſtratus medicus, ſi cibus forte deerit, ut tolerari aliquantiſper inedia poſſit, & tolerari fames: verbaque ipſa Eraſiſtrati ſuper ea re ſcripta. 86[illegible]
4. Quo ritu quibuſque verbis fecialis populi Romani bellum indicere ſolitus ſit his quibus populus Romanus bellum fieri juſſerat. Et item in qua verba conceptum fuerit jusjurandum de furtis militaribus ſanciendis, & ut milites

milites ſcripti intra prædictum diem in loco certo frequentarent, cauſis quibuſdam exceptis, propter quas id jusjurandum remitti æquum eſſet. 864

5. *Veſtibulum* quid ſignificet; deque ejus vocabuli rationibus. 870

6. Hoſtiæ, quæ dicuntur *bidentes*, quid ſunt, & quam ob cauſam ita appellatæ ſunt: ſuperque ea re P. Nigidii & Julii Higini ſententiæ. 874

7. Quod Laberius verba pleraque licentius petulantiuſque finxit: & quod multis item verbis utitur, de quibus, an ſint Latina, quæri ſolet. 876

8. Quid ſignificet & quid à noſtris appellatum ſit, quod ἀξίωμα dialectici dicunt, & quædam alia quæ prima in diſciplina dialectica traduntur. 882

9. Quid ſignificet verbum in libris veterum creberrime poſitum, *ſuſque deque*. 886

10. Quid ſint *proletarii*, quid *capitecenſi*, quid item ſit in XII. tabulis, *aſſiduus*, & quæ ejus vocabuli ratio ſit. 888

11. Hiſtoria ex Herodoti libris ſumta de Pſyllorum interitu, qui in Syrtibus Africanis colebant. 895

12. De his vocabulis quæ Cloatius Verus aut ſatis commode aut nimis abſurde & illepide ad origines linguæ Græcæ redigit. 897

13. Quid ſit *municipium*, & quid a *colonia* differat, & quid ſint *municipes*; quæque ſit ejus vocabuli ratio ac proprietas: atque inibi quod divus Hadrianus in ſenatu de jure atque vocabulo *municipum* verba fecit. 900

14. Quod M. Cato differre dixit *feſtinare* & *properare* & quam incommode Verrius Flaccus vim verbi, quod eſt, *feſtinant*, interpretatus ſit. 905

15. Quid Theophraſtus mirum de perdicibus ſcriptum reliquerit, & quid Theopompus de leporibus. 906

16. *Agrippas* à partus ægri & improſperi vitio appellatos; deque his deabus, quæ vocantur *Proſa* & *Poſtverta*. 907

17. Quæ ratio vocabuli ſit *agri Vaticani*. 908

18. Lepida quædam memoratu & cognitu de parte geometriæ, quæ ὀπτικὴ appellatur, & item alia κανονικὴ, & tertia itidem quæ dicitur μετρικὴ. 909

19. Sumta hiſtoria ex Herodoti libro ſuper fidicine Arione. 914

Commentario ſeptimodecimo hæc inſunt.

1. Quod Gallus Aſinius & Largius Licinius ſententiam L. Ciceronis reprehendunt ex oratione, quam dixit pro M. Cælio; & quid adverſus homines ſtolidiſſimos pro eadem ſententia vere digneque dici poſſit. 917

2. Verba quædam ex Q. Claudii annalium primo curſim in legendo notata. 919

3. Verba M. Varronis ex libro quinto & viceſimo Humanarum, quibus contra opinionem vulgariam interpretatus eſt Homeri verſum. 928

4. Quid Menander poëta Philemoni poëtæ dixerit, à quo ſæpe indigne in certaminibus comœdiarum ſuperatus eſt: & quod ſæpiſſime Euripides in tragœdia ab ignobilibus poëtis victus eſt. 930

5. Nequaquam eſſe verum quod minutis quibuſdam rhetoricæ artificibus videatur, M. Ciceronem, in libro quem de amicitia ſcripſit, vitioſo argumento uſum, ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου poſuiſſe: totumque id conſideratius tractatum exploratumque. 932

6. Falſum eſſe, quod Verrius Flaccus in ſecundo librorum, quos de obſcuris M. Catonis compoſuit, de *ſervo recepticio* ſcriptum reliquit. 935

7. Verba hæc ex Atinia lege, QUOD. SUBREPTUM. ERIT. EIUS. REI. ÆTERNA. AUCTORITAS. ESTO. P. Nigidio & Q. Scævolæ viſa eſſe non minus de præterito furto, quam de futuro caviſſe. 937

8. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

8. In ſermonibus apud menſam Tauri Philoſophi quæri agitarique hujuſmodi ſolita, cur oleum ſæpe & facile, vina rarius congelaſcant, acetum haud fere umquam, & quod aquæ fluviorum fontiumque durentur, mare gelu non duretur. 939

9. De notis litterarum quæ in C. Cæſaris epiſtolis reperiuntur, deque aliis clamdeſtinis litteris ex vetere hiſtoria petitis: & quid *ſcytale* ſit *Laconica*. 943

10. Quid de verſibus Virgilii Favorinus exiſtimarit, quibus in deſcribenda flagrantia montis Ætnæ Pindarum poëtam ſequutus eſt: collataque ab eo ſuper eadem re utriuſque carmina & dijudicata. 948

11. Quod Plutarchus in libris Sympoſiacis opinionem Platonis de habitu atque natura ſtomachi fiſtulæque ejus quæ τραχεῖα dicitur, adverſum Eraſiſtratum medicum tutatus eſt auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis. 954

12. De materiis infamibus, quas Græci ἀδόξους appellant, à Favorino exercendi gratia diſputatis. 961

13. *Quin*, particula quot quaſque varietates ſignificationis habeat, & quam ſæpe in veterum ſcriptis obſcura ſit. 963

14. Sententiæ ex Publii mimis ſelectæ lepidiores. 965

15. Quod Carneades Academicus elleboro ſtomachum purgavit ſcripturus adverſus Zenonis Stoïci decreta: deque natura medelaque ellebori candidi & nigri. 968

16. Anates Ponticas vim habere venenis detergendis potentem: atque inibi de Mithridati regis in id genus medicamentis ſollertia. 972

17. Mithridatem Ponti regem quinque & viginti gentium linguis loquutum, Quintumque Ennium tria corda habere ſe dixiſſe, quod tres linguas percalluiſſet, Græcam, Oſcam, Latinam. 974

18. Quod M. Varro C. Salluſtium hiſtoriæ ſcriptorem deprehenſum ab Annio Milone in adulterio ſcribit, & loris cæſum, pecuniaque data dimiſſum. 975

19. Quid Epictetus philoſophus dicere ſolitus ſit hominibus nequam & impuris diſciplinas philoſophiæ ſtudioſe tractantibus: & quæ duo verba obſervanda præceperit omnium rerum longe ſalubria. 976

20. Verba ſumta ex Sympoſio Platonis numeris coagmentiſque verborum ſcite, modulate, apteque exercendi gratia in Latinam orationem verſa. 978

21. Quibus temporibus poſt Romam conditam Græci Romanique illuſtres viri floruerint ante ſecundum bellum Karthaginienſium. 980

Commentario octavodecimo hæc inſunt.

1. Diſputationes à philoſopho Stoïco, & è contra à Peripatetico, arbitro Favorino, factæ: quæſitumque inter eos, quantum in perficienda vita beata virtus valeret; quantumque eſſet in iis quæ dicuntur extranea. 1014

2. Cujuſmodi quæſtionum certationibus Saturnalicia ludicra Athenis agitare ſoliti ſumus: atque inibi inſperſa quædam ſophiſmata & ænigmata oblectatoria. 1017

3. Quid Æſchines rhetor in oratione, qua Timarchum de impudicitia accuſavit, Lacedæmonios ſtatuiſſe dixerit ſuper ſententia probatiſſima, quam improbatiſſimus homo dixiſſet. 1022

4. Quod Sulpicius Apollinaris prædicantem quemdam à ſeſe uno Salluſtii hiſtorias intelligi illuſit, quæſtione propoſita, quid verba iſta apud Salluſtium ſignificarent; *incertum ſtolidior an vanior*. 1024

5. Quod Q. Ennius in ſeptimo annali *quadrupes eques*, ac non *quadrupes equus*, ut legunt multi, ſcriptum reliquit. 1027

6. Quod Ælius Meliſſus, in libro cui titulum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

titulum fecit *de loquendi proprietate*, quem quum ederet *cornum* eſſe *copiæ* dicebat, rem ſcripſit neque dictu neque auditu dignam; quum differre *matronam* & *matremfamilias* exiſtimavit differentia vaniſſima. 1030.

7. Quem in modum Favorinus tractaverit intempeſtivum quemdam de verborum ambiguitatibus quærentem: atque ibi quot ſignificationes capiat *concio*. 1032

8. Ὁμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτωτα, atque alia id genus, quæ ornamenta orationis putantur, inepta eſſe & puerilia, Lucilii quoque verſibus declarari. 1036

9. Quid ſignificet apud M. Cat. verbum *inſecendo*, quodque *inſecendo* potius legendum ſit, quàm quod plerique exiſtimant, *inſequendo*. 1037

10. Errare iſtos, qui in exploranda febri pulſus venarum pertentari putant, non arteriarum. 1040

11. Verba ex carminibus Furii Antiatis inſcitè à Cæſellio Vindice reprehenſa, verſuſque ipſi, in quibus ea verba ſunt ſubſcripti. 1043

12. Morem iſtum veteribus noſtris fuiſſe, verba *patiendi* mutare ac vertere in *agendi* modum. 1044

13. Quali talione Diogenes philoſophus uſus ſit pertentatus à dialectico quodam ſophiſmatio impudenti. 1047

14. Quid ſit numerus *hemiolios*, quid *epitritos*, & quod vocabula iſta non facilè noſtri auſi ſunt vertere in linguam Latinam. 1049

15. Quòd M. Varro in heroïs verſibus obſervaverit rem nimis anxiæ & curioſæ obſervationis. 1050

Commentario Nonodecimo hæc inſunt.

1. Reſponſio cujuſdam philoſophi interrogati, quam ob cauſam maris tempeſtate palluerat. 1051

2. Ex quinque corporis ſenſibus duos eſſe cum belluis maximè communes. 1055

3. Quòd turpius eſt frigidè laudari, quàm acerbius vituperari. 1057

4. Quamobrem venter repentino timore effluat, quare etiam ignis urinam laceſſat. 1058

5 Ex Ariſtotelis libris ſumtum, quòd nivis aqua potui peſſima ſit, & quòd ex nive cryſtallus concreatur. 1059

6 Quòd pudor ſanguinem ab extra diffundit, timor verò contrahit. 1062

7. Quid ſit *obeſum*; nonnullaque alia priſca vocabula. 1063

8. Quæſtio an *harena*, *cœlum*, *triticum*, pluralia inveniantur: atque inibi de *quadrigis*, *inimicitiis*, nonnullis præterea vocabulis: an ſingulari numero comperiantur. 1065

9 Antonii Iuliani in convivio ad quoſdam Græcos lepidiſſima reſponſio. 1070

10 Verba hæc, *præter propter*, in uſu vulgi prodita, etiam Ennii fuiſſe. 1077

11. Ponit verſus Platonis amatorios quos admodum juvenis luſit, dum tragœdiis contendit. 1080

12. Diſſertatio Herodis Attici ſuper vi & natura doloris, ſuæque opinionis affirmatio per exemplum indocti ruſtici, qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. 1083

13. Quos *pumiliones* dicimus, *Græcè* νάνους appellari. 1085

14. Contemporaneos fuiſſe Cæſari & Ciceroni M. Varronem & P. Nigidium ætatis ſuæ doctiſſimos Romanos: & quod Nigidii commentationes propter earum obſcuritatem ſubtilitatemque in volgus non exeunt. 1087

Commentario Vigeſimo hæc inſunt.

1. Diſceptatio Sex. Cæcilii jureconſulti & Favorini philoſophi de legibus duodecim tabularum. 1089

2. Vocabulum *ſiticinum*, in M. Catonis oratione quid ſignificet. 1108

* * *

3. Quam

3. Quam ob cauſam L. Accius poëta in pragmaticiis *ſicinniſtas nebuloſo nomine* eſſe dixerit. 1110

4. Artificum ſcenicorum ſtudium amoremque inhoneſtum probroſumque eſſe : & ſuper ea re verba Ariſtotelis Philoſophi adſcripta. 1111

5. Exempla epiſtolarum Alexandri regis & Ariſtotelis philoſophi ita uti ſunt edita : eaque in linguam Latinam verſa. 1113

6. Quæſitum atque tractatum, utrum ſit rectius dicere, *habeo curam veſtri*, an *veſtrum*. 1116

7. Quam diverſæ Græcorum ſententiæ ſuper numero Niobæ filiorum. 1118

8. De iis quæ habere συμπάθειαν videntur cum luna augeſcente. 1119

9. Qualibus verbis delectari ſolitus ſit Antonius Iulianus poſitis in mimiambis, quos Cn. Matius ſcripſit. 1121

10. Quid vocabulum *ex jure manum conſertum*, ſignificet. 1124

11. Quid ſit *ſculnæ* verbum poſitum apud M. Varronem. 1128

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

[1] *Quali proportione, quibuſque collectionibus Plutarchus ratiocinatum eſſe Pythagoram philoſophum dixerit, de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, quum vitam inter homines viveret.*

PLUTARCHUS[2] in [3] libro, quem de Herculis quali inter homines fuerit animi corporiſque ingenio & virtutibus, conſcripſit, [4] ſcite ſubtiliterque [5] ratiocinatum [6] Pythagoram philoſophum dicit,

1 *QVali proportione*] *Quali proportione* (inquit quiſquis eſt hujus eſt ſummæ ſeu tituli ſcriptor) *quibuſque collectionibus Plutarchus ratiocinatum eſſe Pythagoram philoſophum dixerit.* Atqui ex ratiocinatione fiunt collectiones, non autem ex collectionibus ratiocinatio. Aut (ut apertius loquar) ratiocinando colligimus, hoc vel illud ita vel ita ſe habere: non autem colligendo ratiocinamur. Sic tamen ut fatear, poſſe alterutrum eorum tali loco ſufficere, quum minus exacte proprietas obſervatur. Copulari enim ea videmus à noſtro Gellio, tanquam ſynonima, aut ſaltem ſynonimis ſimilia, & ad eandem ſignificationem pertinentia: ubi ſcribit, *Nam ſi, ut in diſciplinis traditur, ita colligere & ratiocinari velis.* Sunt autem ſumpta hæc verba ex capite octavo libri ſecundi: ubi *colligere & ratiocinari* nihil aliud eſt quam quod Græci uno verbo dicunt συλλογίζεσθαι: quum itidem paulò ante dixiſſet *Syllogiſmo eſſe uſum* pro συλλογίζεσθαι. Jam vero illud, *Quali proportione ratiocinatum eſſe*, an ſatis apte dictum eſt? Perinde enim eſt ac ſi dixiſſet: *Quo proportionis genere ratiocinatum eſſe.* Quum, verbis Gellii atque adeo rationi inſiſtendo, ita loquendum fuiſſet, *Quomodo Pythagoras, teſte Plutarcho, ex Herculani pedis menſura collegerit, habita proportionis ratione, quæ totius corporis fuiſſet longitudo.* Dico autem *collegerit*, potius quam *ratiocinatus ſit*, quoniam ſequitur *ratione.* Aut certe dicendum ita fuiſſet, *Quomodo Pythagoras, autore Plutarcho, Herculani pedis menſuram ex ſpatio Olympici ſtadii, & hinc totius corporis longitudinem comprehenderit.* Steph.

Abfuiſſe hunc titulum ex antiquiſſima editione liquet.

2. *Plutarchus*] Multa ſcripta Plutarchi perierunt, quod partim ex ipſo ſcimus, qui deperdita è ſuis citat: partim ex veteri opuſculorum catalogo; quem in ſuis ſe manuſcriptis repeſiſſe teſtatur Henr. Stephanus: partim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dicit, in reperienda [7] modulandaque [8] ſtatus longitudini
que ejus præſtantia. nam quum fere conſtaret, [9] curricu
lur

ex Gellio noſtro, Philopono, aliis qui Plutarchum laudant in libris variis, quos nos non habemus. Quemadmodum verò non pauca ejus perierunt; ita & aliqua genuinis permiſcentur, quæ alium habent auctorem. Forte Πλούταρχον τὸν νεώτερον, ut eum vocat Io. Tzetzes Chil. I. hiſt. XIV; Et hujus credo junioris Plutarchi fuerint quoque libri 5. περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις, item liber περὶ ποταμῶν: quem Plutarchi ejus, cujus de amatoriis affectionibus librum habemus, eſſe credebat Janus Cornarius; ut ex præfatione eâ conſtat, quam Marcello Empirico præmiſit. Imò & alii fuere ſcriptores Plutarchi nomine. Ut Nicandri interpres, teſte Stephano in Κορόπη. Poterat verò & de iſtis, quibus caremus, & aliis quibuſdam, quæ ſub ejus nomine leguntur, certius judicium ferri; ſi nobis viſus foret ὁ πίναξ ſive καταγραφὴ; quam, ut ait Suidas, de Plutarchi ſcriptis fecerat Lamprias filius; quamque in Italia editam eſſe, refert Joannes Rualdus libro de vita Plutarchi cap 6. Opinor, non aliam eſſe ab ea, cujus antea ex H. Stephano meminimus. *Vide Voſſ. de Hiſtor. Græcis.*

3. *Libro*] Ita in Buſlidiano. ubi titulus Græcus, qui in vulgatis non extat; nimirum ὁπόση ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνθρώποις περὶ εὐφυΐαν καὶ ἀρετὴν διαφορὰ, id eſt, *quanta ſit animorum corporumque inter homines differentia, quo ad ingenium & virtutem.* Dubitat tamen Carrio an in Codice Buſlidiano titulus latinus Gellii ſit, an potius gloſſema. Vide illum l. 3. Antiq. Lect. c. 17.

4. *Scite*] Venuſte, eleganter.

5. *Ratiocinatum*] Id eſt, poſuiſſe rationem, vel ſupputationem & calculum: diſcurrendo à pari numero pedum & impari menſura ſtadiorum, ad impar
tatem pedum Herculis & aliorum. *B.*

6. *Pythagoram*] Qui ſectæ Italicæ au
tor, Pherecydæ Syri, vel potius Scyr
diſcipulus, ab eo Theologiam & Philo
ſophiam myſticam hauſit, multũ iden
numeris & proportionibus tribuit
vide *Meurſium de Denario Pythagorico.*

7. *Modulandaque*] Metienda, colli
genda ex proportione pedum longitu
dinem corporis. Modus enim μέτρον

8. *Status*] Columella lib. 7. *Statum longiorem & productiorem* dixit.

9. *Curriculum ſtadii*] Stadium pro
menſura geometrica, vel pro ipſo loco
ſumitur, in quo ſe exercebant curſores & athletæ, aliquando pro ipſa ſtructura, ex qua ſpectabantur certamina, de cujus forma vide Mercurialem lib. 4. de Arte Gymnaſtica cap. 10. & Hermolaum Barbarum in Vitruvium. *Stadii*] Mire torquent ſe hoc loco eruditi homines, dum ſtadii appellationem, ad Geometricam menſuram CXXV. paſſuum, hoc eſt, DCXXV. pedum applicare conantur. Cum tamen hic Gellius ſtadium accipiat ſexcentos pedes tantum. Sic opinior Suidas innuit eſſe duplicem ſtadii rationem ſive appellationem. Alteram qua intelligitur ſpatium, quod homo unico ſpiritu, curſu ſuo tranſmittere queat, quod procurrentis robore, aut fragilitate nunc brevius, nunc longius redditur, quam ſtadii appellationem hic Gellius videtur amplecti. Alteram, quæ ſit Geometrica, de qua Plinius lib. II. c. XXIII. continens, ut diximus, pro certo ſexcentos & XXV. pedes, qua utuntur coſmographi, quæ & à longiſſimo curſus humani ſtadio deſumpta videtur. *M.* *Stadii*] Tria faciunt ſtadiorũ genera; Italicum, Olympicum, & Pythicum, unum quodque diſpari menſura. Nam Italicum,

facit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lum ſtadii, quod eſt 10 Piſæ ad Jovis 11 Olympii, 12 Herculem

facit pedes ſexcentos viginti quinque, uti etiam Plin. lib. 2. c. 24. Columell. lib. 5. de re ruſt. cap. 1. Iſidor. lib. 15. Orig. c. 16. Olympicum pedes ſexcentos. quot etiam Herod. lib. II. p. 167. Suid. in στάδιον, item μίλιον, & πλέθρον. Pythicum pedes mille. Sed inter Italicum & Olympicum ſtadium nullam eſſe differentiam, acutiſſime animadvertit Lucas Pætus lib. I. de menſur. & ponderib. pag. 3. & Robert. Hueſ. tractat. de glob. part. 3. c. 2. Nam pes Græcus excedit pedem Romanum ſemuncia. Sexcentæ autem ſemunciæ cõſtituunt pedes illos viginti quinq; , quibus pes Græcus Rom. pede longior eſt.

10. *Piſæ*] Vulgo, *Piſis*. *Piſæ* legendum eſt ſingulariter, neq; enim quod ſciam, Piſa hæc Græciæ civitas, quæ poſtea Olympia dicta eſt, apud ullum ſcriptorem pluraliter dicitur. Nam quod Virg. Piſas in plurali extulit, intelligit Piſas Italiæ urbem, à Græca ſic transnominatam; certe Plin. in Græcia Piſam una cum Stephano, in Italia Piſas collocat.

11. *Olympii*] Scilicet fanum. Jupiter Olympius cognominatus eſt quod apud Piſam, ſive Olympiam, magnificis certaminibus coleretur. Unde Olympiades dictæ, quæ quinto anno celebrabantur. Nam Ovidius fallitur, qui cum luſtro confundit. De earundem origine vide Scal. ad Euſeb. Extant Pindari vatis Olympica cantica. *Olympii*] Hic fanũ illud Jovis orbi notum, & Gymnica certamina, quæ Hercules inſtituit, Iphitus reſtauravit Strab. l. 8. ex auro ſolido ſimulacrum fabrefactum ait: Plin. l. 34. ex ebore, ſingulari Phidiæ artificio. potuit utrunque verum eſſe, ſi diverſa ſimulachra intelligantur. Nam præter fanum Olympii Jovis, fuit ejuſdem quoque delubrum ſive ſacellum in quo σύμβωμος Neptuno viſebatur, & quidem longe antiquior illo Phidiaco. Sex enim illic erant delubra totidemque aræ, quibus inſiſtebant θεοὶ σύμβωμοι. Vide Pauſaniam, & Scholiaſtem Pindari Ode V. Olympiorum. Colebatur cum Jove quoque Olympio Jupiter μυίαγρος. Putant *Myiodem* Plinio dici lib. XXIX. cap. VI. his verbis: *Nullum animal minus docile exiſtimatur, minoriſque intellectus: quo mirabilius eſt Olympio ſacro certamine, nubes earum immolato tauro deo quem Myioden vocant, extra territorium id abire.* De muſcis loquitur, hic eſt quem Ἀπόμυιον Δία vocatum, cultumque apud Eleos tradit Pauſanias in Eliacis, ὡς ἐλαύνοντα ἠλείους ὀλυμπίας τὰς μυίας. Quippe & muſcis ipſis Olympiæ ante omnia ſacrificari ſolitum, ut inde abirent, & in poſterum moleſtæ non eſſent, ſcribit Antiphanes Comicus apud Athenæum his verſibus, qui ita in numeros ſuos reſtituendi ſunt:

--- οὗτοι δ' ἐν τῇ πόλει
Τὰ δεῖπν' ἀφορῶσι, καὶ πέτονται δεξιῶς
Ἐπὶ ταῦτ' ἄκλητοι, οἷσιν ἐκ κοινῶν ἔδει
Πορεῖν τροφὴν τὸν δῆμον, αἰεὶ θ' ὥσπερεὶ
Ὀλυμπιάσι φασὶ ταῖς μυίαις ποιεῖν
Βοῦν τοῖς ἀκλήτοις προκατακόπτειν
πανταχοῦ.

Jupiter Ἀπόμυιος, Olympiæ tantum colebatur ad expellendas muſcas, quæ tempore ſacri certaminis propter ſacrificia magna multitudine Olympiam advolabant, quod ſingulis tantum luſtris factitari ſolebat. At Elii ſive Elidenſes quotannis ſacra faciebant Deo μυιαγόρῃ ut muſcas exterminaret, quarum multitudo aëris tractum peſtilenti ſpiritu corrumpebat. Regiones autem illas muſcis vehementer infeſtas fuiſſe vel inde liceat colligere, quod Arcades Eleis contermini Μύαγρον etiam Deum coluerint, ut importuni & improbi animalis moleſtia liberarentur. *Salm.*

12. *Herculem*] Pauſanias ſcribit Herculem fuiſſe quatuor cubitis & pede longum. Hunc tanquam Deum Ἀπόμυιον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

culem pedibus ſuis metatum, idque feciſſe longum pedes [13] ſexcentos; cætera quoque ſtadia [14] in terra Græcia, ab aliis poſtea inſtituta, pedum quidem eſſe numero ſexcentûm, ſed tamen aliquantulum breviora: facile intellexerit modum ſpatiumque plantæ Herculis ratione [15] proportionis habita, tanto fuiſſe quam aliorum procerius, quanto Olympicum ſtadium longius eſſet quam cætera. Comprehenſa autem menſura Herculani pedis, [16] quanta longinquitas corporis ei menſuræ conveniret, ſecundum naturalem membrorum omnium inter ſe [17] competentiam, modificatus eſt: atque ita id colligit, quod erat conſequens; tanto fuiſſe Herculem corpore excelſiorem quam alios; quanto Olympicum ſtadium cæteris pari numero factis anteiret.

μυιον coluiſſe Romanos Clemens in Protreptico teſtatur. In Elide Jovem Ἀπόμυιον fuiſſe ſupra dixi.

13. *Sexcentos*] Legitur etiam, *ducentos*.

14. *In terra Græcia*] Ita Plautus in Trinummo: *terra Arabia*. Cato, *Italia*.

15. *Proportionis*] *Proportio* apud Mathematicos eſt, cum numeri duo aut plures, cum item magnitudines inter ſe comparantur, ad ſimilitudinem ſecundæ comparationis, juxta æqualitatem, aut inæqualitatem. Sic proportionem facis ſi dicas, ut ſe habent quatuor ad duo, ſic octo ad quatuor, & quanto eſt longior pes Herculanus alterius alicujus pede, tanto item ſtadium Herculanum pede ſexcenties commenſum, longius eſt eo ſtadio quod alterius pede toties ttanſmiſſum eſt.

16. *Quanta longinquitas corporis, &c.*] Hæc verba à veteribus editionibus abſunt, & hic ex libro Buſlidiano repoſuit Carrio, quæ niſi interjiciantur, ſententiam orationis ſuſpenſam relinquunt, neque eam abſolvunt.

17. *Competentiam*] Symmetriam.

CAP. II.

Ab Herode Attico Cl. V. tempeſtive deprompta in quendam jactabundum & glorioſum adoleſcentem, ſpecie tantum philoſophiæ ſectatorem, verba Epicteti Stoici, quibus feſtiviter à vero Stoico ſejunxit vulgus loquacium nebulonum, qui ſe Stoicos nuncuparent.

[1] HErodes Atticus, vir & Græca facundia & conſulari honore præditus, arceſſebat ſæpe nos, quum apud magi-

1. HErodes Atticus] Suidas bis conſulatu functum refert. Sub Adriano & M. Antonino Imperatoribus eruditus à Favorino, & Polemone.

magiſtros Athenis eſſemus, in villas ei urbi proximas, me & Cl. V. Servilianum, complureiſque alios noſtrates, qui Roma in Græciam ad capiendum ingenii cultum conceſſerant. Atque ibi tunc, quum eſſemus apud eum in villa, cui nomen eſt [2] Cephiſia, & [3] æſtu anni & [4] ſidere autumni flagrantiſſimo; propulſabamus caloris incommoda [5] lucorum umbra ingentium, longis ambulacris & [6] mollibus ædium [7] poſticum refrigerantibus, [8] lavacris nitidis & [9] abundis & collucentibus, totiuſque villæ venuſtate [10] aquis undique canoris atque avibus perſonante. Erat ibidem nobiſcum ſimul adoleſcens philoſophiæ ſectator, diſciplinæ, ut ipſe dicebat, Stoicæ, ſed loquacior, [11] impendio & promptior. Is plerumq; in convivio, ſermonibus, qui poſt epulas haberi ſolent, multa atque immodica de philoſophiæ doctrinis intempeſtive atque [12] inſubide diſſerebat,

ne. Ejus vitam deſcribit Philoſtratus.

2. *Cephiſia*] Cephiſiam urbem cum undecim aliis, quarum nomina à Strabone libr. IX. recenſentur, in unam Athenienſem civitatem contraxiſſe Theſeus dicitur. Sed potius forſan à Cephiſo fluvio, hæc villa nomen accepit, qui circa Athenas in mare immittitur. *Cephiſia*] Fortaſſe appellatione ſumpta à Cephiſio amœniſſimo fonte, quem in agro Attico ſcaturire tradit Plin. lib. IV. cap. 1. Erat enim receptum apud veteres, quod ex Catone colligi poteſt, villas in propinquo fontem aliquem habere.

3. *Æſtu*] Calore.

4. *Sidere*] Caniculam intelligit, de cujus exortu vide Plin. vel per ſidus ſolem accepit. Ita & alii veteres.

5. *Lucorum*] Lucus proprie ſylva ſacra, quod luminibus religionis cauſa luceret. Iſidor. lib. XIV. ſicut Græcorum ἄλσος, quod aquis irriguum erat, ut Homeri interpres teſtatur.

6. *Mollibus*] Jucundis, placidis, amœnis. Græci dicunt μεγαλαυγῖς, poteſt hic comma poni.

7. *Poſticum*] Id eſt, poſteriorem partem & exitum. Horat. *Atria ſervantem poſtico falle clientem.*

8. *Lavacris*] Balneis. De quibus late F. Urſinus in appendice de Triclinio. poteſt jungi verbo *refrigerantibus*.

9. *Abundis*] Vide cap. 2. notata à Jano Mellero Palmerio in *ſpicilegiis*.

10. *Aquis undique*] Unde Virgil.

Nec percuſſa juvant fluctu tam littora, nec quæ
Saxoſas inter decurrunt flumina valles.

Et Ovid.

Aſpice labentes jucundo murmure rivos.

Nimis tamen poëtice aquæ dicerentur canoræ, unde mallem diſtinguere ut ſit *canoris atque avibus* vel *canoriſque*. B.

11. *Impendio*] Plus quam ſatis, ſupra modum.

12. *Inſubide*] Præcipitanter, προπετῶς, inſulſe. Ita & ſubidus dicitur lib. XIX. cap. XII. utitur & Macrobius lib. VII. Sat. legitur etiam *inſolite*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bat, præque ſe uno cæteros omneis [13] linguæ Atticæ principes, gentemq; [14] omnem togatam, totumq; [15] nomen Latinum, rudes eſſe & agreſtes prædicabat: atq; interea vocabulis [16] haud facile cognitis, ſyllogiſmorũ [17] captionumq; dialecticarũ laqueis ſtrepebat, [18] *κυριεύοντας, ἡσυχάζοντας* καὶ *σωρείτας*, alioſque id genus [19] griphos neminem poſſe dicens niſi ſe diſſolvere: rem vero ethicam, naturamque

13. *Atticæ linguæ*] Linguam Atticam dicit pro Græcorum eloquentia, quæ ſit omnium longe mundiſſima gratiſſimaque. Siquidem è quinque linguæ Græcæ differentiis, Attica proprietas omnium ſemper fuit laudatiſſima, de qua multa vide apud Fab. lib. XI. Item Cicer. in Perfecto Oratore.

14. *Gentemque omnem togatam*] Romanam. toga enim Romanorum propria, pallium Græcorum. Hinc togatæ fabulæ, & palliatæ, quod Latini, Græcique argumenti eſſent. Vide Aldum Manutium de toga lib. 1. de quæſit. per Epiſtol.

15. *Nomen Latinum*] De Latio vide Cluverum in deſcriptione Italiæ.

16. *Haud facile cognitis*] Quorum autor Zeno: Cicero III. de Finib. *Zeno quoque eorum Princeps, non tam rerum inventor fuit quam verborum novorum.*

17. *Captionum*] *Subtile vel ſpinoſum dicendi genus* appellat Cicero. Sed his omnibus ad oſtentationem hic juvenis abutebatur.

18. Κυριεύοντας] Inter eas ſophiſmatũ argutias, quibus præclaram diſſerendi diſciplinã Stoici inquinarunt, numeratur à veteribus ὁ κυριεύων λόγος, &, quem Acervum Latini, Græci Σωρείτην vocant; & is, quem, quod ad ſingulas Soritis interrogationes aſſenſum ſuſtineret, ac quieſceret, dixerunt ἡσυχάζοντα. Vulgò, κυρτῶντας σχαζούσας θεωρίας. Ita enim is locus vulgò ridicule legitur. In libro Vaticano, cujus excerpta à Wouwerio humaniſſime nobiſcum communicavit V. C. quem honoris cauſſa nomino, Geberartus Elmanhorſtius, ita legitur, κυρτῶντας εἰζυγάσοντας ἐσωρείτας. Non dubitabis puto, quin vere à nobis emendatum ſit, κυριεύοντας, ἡσυχάζοντας, καὶ σωρείτας. *Rutgerſ.* Κυριεύοντας, &c.] Dominantes, Quieſcentes & Acervos. Sunt ſophiſmatum dialecticorum vocabula. Sic autem reſtituit hunc locum Janus Rutgerſius, eo verius, quod horum ipſorum cum deriſu meminit hoc libro capiteque eodem & præcedenti Arrianus.

19. *Griphos*] Γρίφος eſt naſſa piſcatoria, id eſt, vas vimineũ multis nodis, multis laqueis textum & flexum, ad piſces capiendos, claudendos. Hinc perplexa & flexuoſa dicta, ænigmata γρῖφοι vocata antiquis: ſimilitudine inflexæ illius & implexæ viminum texturæ. Suidas: Γρίφος τὸ δίκτυον. λέγεται δὲ καὶ ὁ δύσκολος, καὶ ὁ συμπεπλεγμένος λόγος, ὁ ἔχων μῦθον ἐν ἑαυτῷ μὴ φαινόμενον. Lucianus: τὰ αἰνίγματα καὶ τοὺς γρίφους ἀκούσας. Paraſitus in lapide antiquo: *Viatores optimi, his nugis, griphis, ambagibuſque meis condonate poſcimus.* Hi Griphi ſæpius etiam verſibus conſtabant, ut indicat libr. x. Athenæus. Unde poëmati Auſoniano index, *griphus*. Colv. in Apul.

20. *Virtu-*

que humani ingenii,[20] virtutumque origines, officiaque earum confinitima aut contraria, morborum [21] vitiorumque fraudes, animorumque labes ac peſtilentias, aſſeverabat nulli eſſe magis ea omnia explorata, comperta, meditataque quam ſibi. [22] cruciatibus autem doloribuſque corporis & periculis mortem minitantibus habitum ſtatumq; vitæ beatæ, quem ſe eſſe adeptum putabat, neque lædi, neque imminui exiſtimabat; ac ne oris quoque & vultus ſerenitatem Stoici hominis unquam ulla poſſe ægritudine obnubilari. Has ille inaneis quum [23] flaret glorias, jamque omnes

20. *Virtutum origines*] Quarum quatuor M. Cicer. ex Stoicorum ſententia lib. Offic. ſtatim in princip. oſtendit.

21. *Vitiorum fraudes*] Non otioſum eſt quod vitiorum fraudes dicit, quod vitia ſeſe virtutis ſpecie hominibus inſinuent, unde Horat.

In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte

Vitiorum fraudes] Incommoda, fallaciã. Sunt tamen qui repoſuerunt, *ſordes*.

22. *Cruciatibus*] Ita quidem Stoici, non tamen cruciatus, mortem aliaque mala contemnebant, ſed virtutem omnibus malis ſuperiorem ſtatuebant. Audi Senecam Epiſtol. LXVI. *Eſtne aliquod contra Naturam igitur bonum? minime. Sed illud aliquando contra naturam eſt, in quo bonum illud exſiſtit. Vulnerari enim, & ſubjecto igne tabeſcere, contra Naturam eſt: ſed inter iſta ſervare Animum infatigabilem, ſecundum Naturam eſt. Et ut, quod volo, breviter exprimam, materia boni aliquando contra Naturam eſt, Bonum numquam: quoniam Bonum ſine Ratione nullum eſt, ſequitur autem Ratio Naturam.* Veriſſime. Imo adeo Bona hæc ſunt ut etiam aliquando optanda. Quo modo? iſto. ut *non incommoda optabilia ſint, ſed Virtus qua perferuntur incommoda.* ut idem Seneca Epiſt. LXVII. Ecce in Exemplo: *tormenta abeſſe à me velim: ſed ſi ſuſtinenda fuerint, ut me in illis fortiter, animoſe, honeſte geram, optabo.* Miles pugnam aut vulnera non optat, ob ipſa: ſed gloriæ aut victoriæ mixta, optat. Itaque *non ultro præbebit ſe periculis fortis: neque etiam timebit illa, ſed vitabit. Cautio illum decet, timor non decet.* Idem Epiſt. LXXXV. *Scit omnia hæc externa, quæ mala appellantur, non niſi timidis timenda eſſe. Sentit tamen, atque etiam dolet. Senſum enim hominis nulla exuit virtus: ſed non timet, & invictus ex alto dolores ſuos ſpectat.* Vides cujuſmodi Bona ſint; ſed Bona, imo & illis quæ lætam faciem habent paria. Supra tetigi, ſed iterandum eſt ex Seneca Epiſt. LXXI. *Quid ergo? jacere in convivio, & torqueri, paria ſunt? Hoc mirum videtur tibi? illud licet magis admireris. jacere in convivio, Malum eſt: torqueri in eculeo, Bonum eſt: ſi illud turpiter, hoc honeſte fit. Bona iſta aut Mala non efficit materia, ſed virtus. Hæc ubicumque apparuit, omnia ejuſdem menſuræ ac pretii ſunt.* Et quid mirum Stoicos dicere, quibus nullum extra animum Malum eſt? ecce Epicurus ille voluptatis magiſter, Doloris hoſtis, quas voces teſte Cicerone emittit? *Si uratur ſapiens, ſi crucietur, in Phalaridis tauro ſi erit, dicet, quam ſuave eſt hoc! quam hoc non curo!* Lipſ.

23. *Flaret glorias*] Tumidas efflaret jactationes. *Glorias*] Ut Fab. lib. XI. inquit, *Omnis jactatio eſt odioſa, ſui vero eſt odioſiſſima.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

omnes finem cuperent, verbiſque ejus defatigati [24] pertæduiſſent: tum Herodes Græca, ut hujus plurimus mos fuit, oratione utens, [25] Permitte, inquit, philoſophorum ampliſſime, quoniam reſpondere nos tibi non quimus, quos [26] idiotas & rudes vocas, recitari ex libro, quid de hujuſcemodi magniloquentia veſtra ſenſerit dixeritque [27] Epictetus, Stoicorum vel maximus, juſſitque proferri diſſertationum Epicteti degeſtarum ab [28] Arriano [29] ſecundum

24. *Pertæduiſſent*] Inuſitate utitur hoc verbo perſonaliter. Sed & rara eſt ea vox imperſonali: *pertæſum* eſt frequens, ut Æneid. IV.

Si non pertæſum thalami tædæque fuiſſet. B.

25. *Permitte*] Græca hæc vertit Gellius.

26. *Idiotas*] Imperitos. proprie hæc vox privatum denotat cui opponitur ὁ ἄρχων apud Demoſthenem, quia vulgus ſolet eſſe imperitum. Cœlius Aurelianus inertes vocavit. *Idiotas, & rudes*] Sic legit Ludov. Carr. lib. 3. antiq. lect. cap. 17. vulgo *rudes* omittitur.

27. *Epictetus*] Clarum hic ſidus ſe oſtendit, Epictetus ævo, non merito Seneca poſterior. Et ſcriptorum pondere, ſi non numero, comparandus, vita præponendus. Ille vir totus à ſe & à Deo, nihil à Fortuna fuit. Origine vilis & inter ſervos; corpore claudus ac debilis; mente nobiliſſimus, & inter omnis ævi lumina refulſit. Ipſe de ſe Epigrammation hoc ſcripſit:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Servus Epictetus ſum natus, corpore claudus,
Irus pauperie, deliciæ ſuperûm.

Ipſe, inquam, ſive de ipſo alius (nonnulli Leonidæ adſcribunt, ſed incerti potius autoris:) ſed confeſſionem ingenuam vides, & generoſam in fine vides, de amicitia divina. Natum Hierapoli, Phrygiæ oppido, tradunt: & Epaphrodito ſerviſſe (ſed fortaſſe poſt Neronem) ipſe etiam indicat, & jocoſe ejus meminit I. Diſſertationum, quas Arrianus digeſſit, cap. XIX. *Lipſ.* Suidas illum perveniſſe ad Marci Antonini tempora teſtatur. Quod tamen verum non eſſe poſt Lipſium multis oſtendit Salmaſius in Anim. in Epictetum & Simplicium.

28. *Arriano*] Scribit Simplicius de vita & morte Epicteti Arrianum in his libris quos τῶν Ἐπικτήτου Διατριβῶν nomine inſcripſit, tractaſſe. Sed ubi hoc in his libris qui hodie extant ab Arriano conſcriptis & ſub hoc titulo publicatis? Nihil ſane ibi comparet quo vita ejus notior fieri poſſit, aut unde aliquid omnino ſciri de ejuſdem obitu queat. Oportet igitur aliud eſſe ſcriptum in quo vitam & mortem Epicteti perſaquutus ſit Arrianus, quod ad nos uſque non pervenerit. Ἀρριανοῦ Ἐπίκτητος vulgo inſcribitur volumen, quo continentur variæ ejus diſſertationes ab Arriano digeſtæ. Διατριβὰς vocat Simplicius cum ſcribit quæ in Enchiridio habentur, eadem ferme & iiſdem verbis reperiri ſparſim ἐν τοῖς Ἀρριανοῦ περὶ τῶν Ἐπικτήτου Διατριβῶν. Atqui idem Simplicius hoc loco Διατριβὰς Ἐπικτήτου compoſuiſſe Arrianum memorat, in quibus de ejus vita & obitu ſcripſerit, & quidem ἐν πολυστίχοις βιβλίοις. In illis autem qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cundum librum: in quo ille venerandus ſenex juvenes, qui ſe Stoicos appellabant, neque frugis neque operæ probæ, [30] ſe in [31] theorematis tantum nugalibus & puerilium [32] iſagogarum commentationibus [33] oblectantes, objurgatione

qui exſtant Epicteti ſermonibus nihil de ejus morte habetur, neque etiam quicquam quod proprie ad vitæ ejuſdem memoriam referre poſſis. Autor noſter lib. XIX. cap. I. citat quintum Διαλέξεων Epicteti librum, quas ab Arriano digeſtas congruere ſcriptis Zenonis & Chryſippi non eſſe dubium ait. Diſſertationes Epicteti quæ hodie leguntur non procedunt ultra librum quartum. Et præterea totus ille locus quem ibi Agellius recitat in hodiernis diſputationibus nullus viſitur. Apud Stobæum multa ex Epicteto afferuntur quæ nuſquam reperire eſt in his operibus quæ injuriam temporum vitarunt, & nobis conſervata ſunt. Λόγους Ἐπικτήτου ipſe Arrianus vocat in præfatione eorum quæ vulgata ſunt. *Diſſertationes* Latine appellat Agellius lib. XVII. cap. XIX. Oportet igitur aut mutilas aut imperfectas eſſe quas habemus Epicteti Diſſertationes, aut eodem argumento & titulo libros alios compoſuiſſe Arrianum, qui perierunt. Arrianus qui libros de diſſertationibus ejus compoſuit inter præceptores Veriſſimi memoratur. Atqui non eos videtur compoſuiſſe niſi poſt mortem Epicteti. Simplicius enchiridium hoc Meſſalino amiciſſimo ſuo dedicaſſe hic Arrianum notat. Illum puto fuiſſe Meſſalinum qui conſul fuit anno Antonini Pii decimo, tredecim aut quattuor annos ante Marci primum. Ea tempeſtate, qua Philoſophi Senatuſconſulto Domitiano imperante ex urbe pulſi ſunt, Italia etiam ipſis interdicta, Epictetus Nicopolim Roma ſeceſſit, ut perhibet idem Agellius lib. XV. cap. XI. Nec poſt id tempus Romam puto rediiſſe, ſed ibi mortem obiiſſe. Et profecto omnes ejus Sermones & diſſertationes, quas ſcripto mandavit Arrianus, quæque hodie exſtant, Nicopoli habitæ ſunt. Quod pluribus teſtimoniis ex ipſis illis diſſertationibus poſſit probari, ſi quis in dubium hoc vocaret. Ibi ſe habitare clare dicit lib. II. cap. VI. τῇ κεφαλῇ κινδυνεύω ἐπὶ Καίσαρος, ἐγὼ δ' οὐ κινδυνεύω ὃς οἰκῶ ἐν Νικοπόλει, ὅπου σεισμοὶ τοσοῦτοι. Alio loco, de quodam more loquens, ait, ſe meminiſſe, idem quoque Romæ fieri ſolitum. Ergo hujus Enchiridii idem autor eſt qui & diſſertationum nempe Arrianus. Sed mirum ut in hodiernis diſſertationibus ea non reperiuntur quæ de vita & morte Epicteti memoriæ mandaſſe Arrianum teſtatur Simplicius, ita multa etiam ex Enchiridio à Stobæo citari quæ aut omnino in hoc Manuali non habentur, aut aliter ſcripta habentur. Quid ergo? An duplex Enchiridion ſcripſit? Forſitan ut mos fuit Eruditorum, Editionem alteram ejuſdem operis emendatiorem curavit Arrianus, quæ hodie deſideretur. Niſi quis malit, extare potius poſteriorem. Sed nec præfatio ad Meſſalinum in hoc Enchiridio viſitur, cui tamen hoc opuſculum fuiſſe ab Arriano dedicatum Simplicius tradit. *Salm. ad Epict.*

29. *Secundum librum*] Lege *Primum librum*, inquit Carrio, ſed fallitur. Namque hodie hæc verba habentur lib. II. c. XIX. niſi alia fuerit diſpoſitio aurei illius libri.

30. *Se in*] Legit *ſeque*. Carr.

31. *Theorematis*] Speculationibus.

32. *Iſagogarum*] Introductionum.

33. *Oblectantes*] Legitur quoque *dilatrantes*, Carrio *delectantes*.

gatione juſta inceſſivit. Lecta igitur ſunt ex libro, qui prolatus eſt, ea quæ addidit. Quibus verbis Epictetus ſevere ſimul ac feſtiviter ſejunxit atque diviſit à vero atque ſincero Stoico, qui eſſet proculdubio 34 ἀκώλυτος, 35 ἀνεκβίαστος, 36 ἀπαρεμπόδιστος, ἐλεύθερος, εὔπορος, εὐδαίμων, vulgus aliud nebulonum hominum, qui ſe 37 Stoicos nuncuparent; 38 atraque verborum & argutiarum 39 fuligine ob oculos audientium jacta ſanctiſſimæ diſciplinæ 40 nomen ementirentur.

41 Εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε.

Ἰλιόθεν μὲ φέρων ἄνεμος 42 Κικόνεσσι πέλασσεν.

43 Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δ' ἀδιάφορα.

34. Ἀκώλυτος] Ἀκώλυτον eum hominem dicimus, qui nullis terriculis à propoſito dimoveri queat, quem Horatius hiſce verſibus eleganter depinxit:

Iuſtum & tenacem propoſiti virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni,
Mente quatit ſolida, neque auſter
Dux inquietus turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

35. Ἀνεκβίαστος &c.] Inviolatus, minime implicitus, liber, dives, felix.

36. Ἀπαρεμπόδιστος] Qui nullis rebus ad ſe non pertinentibus movetur, nulloque obſtaculo à virtutibus abſtrahi poſſit. Siquidem ἐμποδίζω Græcis ſignificat *impedio. M.*

37. *Stoicos*] Raros hos homines Stoicos, & fortaſſe nimium rigidos virtutibus, Horat. in Epiſt. lib. I. epiſt. I. ſubridens complectitur his verſibus:

Ad ſummum ſapiens uno minor eſt Iove, dives
Liber, honoratus, felix; Rex deniq; Regum,
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

Apud Laërtium lege vitam Zenonis, & apud Ciceronem de Finibus. *M.*

38. *Atraque*] Ita legit Carrio *lib.* 3. *antiq. lect. cap.* 17. vulgo, *ultroque.*

39. *Fulig.*] Obfuſcatione, qualem vim habet fuligo ex fumario deraſa, qui ſicut fumus oculos acrimonia ſua mordet. *B.*

40. *Nomen ementirentur*] Aliter, *nomine mentirentur.*

41. Εἰπέ μοι περὶ, &c.]

De bonis cedo & malis. Audi.
Ad Ciconas Troja referens me ventus adegit.

42. Κικόνεσσι] Proverbialis locutio de iis, qui à malo ad pejus deflectunt. Cicones autem populi in Thracia ferociſſimi. B.

43. Τῶν ὄντων τὰ μὲν] Rerum quædã bona, quædã mala, quædam indifferentia ſunt. Bona ſane, virtutes: quæ vitii participant, mala. Indifferentia vero illa, quæ horum intermedia ſunt, opes, ſanitas, vita, mors, voluptas, labor: unde noſti? inquit. Sic Hellanicus in Ægyptiacis tradit. Quid enim refert, ita dicam, An Diogenes in moralibus, Chryſippuſve aut Cleanthes? Hoc itaq; exquiſiviſti decretumque feciſti tuum. Expone quonam modo tempeſtatem in navi feras? numquid, ejus diſtinctionis memine-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

φορα. ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν. κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας. ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονὴ, πόνος. πόθεν οἶδας; οὕτως [44] Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι [45] Διογένης ἐν τῇ ἠθικῇ, ἢ [46] Χρύσιππος, ἢ [47] Κλεάνθης; βεβασάνι-

memineris, ubi inſtrepit ac ſtridet velum: & exclamantem te ſi quis male feriatus adſtans ita alloquatur, repete age tu ea, quæ modo ajebas, num ſit malum naufragium facere? num particeps vitii ſit? an non iſti fuſtem impingas? heus homo, quid mecum tibi? nos perimus, & ipſe accedens ludis.

Si reus ad Cæſarem citeris, memento diviſionis hujus. Si quis ingreſſo tibi ac pallenti dixerit: quid tremis homo? quæ tua res agitur? numquid intus Cæſar virtutem & vitium ingredientibus largitur? Quid & tu meis malis inſultas? Tamen, philoſophe, dic mihi, quid tremis? nonne mortis aut carceris periculum eſt? aut doloris corporis, aut exilii, aut ignominiæ? Quid vero aliud? numquid in iſtis vitium eſt, aut aliqua vitii pars? Quid his de rebus ipſe diſſeruiſti? Quid mihi rei tecum eſt homo? Mala mihi mea ſufficiunt. Recte dicis. Sufficiunt enim tibi tua mala, degener animus, timiditas, arrogantia, quam in ſchola ſedens præ te fers. Quid alieno ſplendore gloriabaris? Cur te Stoïcum profitebaris? Id vobis uſurpate nomen, quod actiones veſtræ demonſtrant. Ita invenietis, cujus ſectæ ſitis. Invenietis autem pleroſque veſtrum Epicureos eſſe, paucos Peripateticos, eoſque effœminatos.

41. Ἑλλάνικος] Mytilenæus, qui annis duodecim major Herodoto, ut oſtendit Voſſius de Hiſtor. Græc. lib. I. cap. I. alter fuit Mileſius, minor, qui etiam Hiſtoriam conſcripſit. Hellanici Ægyptiaca citat quoque Athenæus lib. XI. Citant alios libros multi veteres, Dionyſius Halicarnaſſ. lib. I. Strabo, Thucydides, Cicero, Valerius Maximus, Plinius, alii. Crebro quoque ejus mentionem facit Apollonii Scholiaſtes. Confunduntur tamen aliquando *Mytilenæus*, & *Mileſius*.

45. Διογένης ἐν τῇ ἠθικῇ] Diogenes Laërtius citat ἐν τέχνῃ ἠθικῇ. Scripſit quoque in moralibus, περὶ τῆς ἀρετῆς, περὶ ἀγαθοῦ, i. e. *de virtute, & Bono*. Antiſthenis fuit diſcipulus, qui Sectam Cynicam inſtituit. Cynici autem videntur à mordacitate & impudentia dicti. Laërtius tamen aliter refert. *Docebat*, inquit, *Antiſthenes in Cynoſarge gymnaſio haud procul à portu, unde & Cynicam Sectam dictam quidam arbitrantur*. Multa Cynici cum Stoïcis communia habuerunt, unde Juvenalis Satyra XIII. (*ta legit*,

Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogma-
A Cynicis tunica diſtantia.

46. Χρύσιππος] Chryſippus Zenonis diſcipulus. Horat. *Melius Chryſippo & Crantore dicit.*

47. Κλεάνθης] Zenonis diſcipulus, magiſter Chryſippi, qui tamen hic priori loco ponitur. Illius hæc fuit ſententia in eo fœlicitatem hominis eſſe, ut convenienter juxta naturam communem vivat. Zeno, ut apud Stobæum liquet, ὁμολογίαν, ſive convenientiam vitæ ſtatuebat. Hinc Seneca Epiſt. LXXIV. *Virtus convenientia conſtat, omnia opera ejus cum ipſa concordant, congruunt.* Chryſippus communem & particularem humanam ſtatuebat. Per communem naturam Deum intelligebat, teſte Clemen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

βασανίκας οὖν αὐτὸ καὶ δόγμα σεαυτοῦ πεποίησαι, δείκνυε πῶς εἴωθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι, μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱστίον. καὶ ἀνακεραυγάσοντί σοι ἐάν τις κακόσχολος παραστὰς εἴπῃ, λέγε μοι σὺ πρὸς τῶν θεῶν, ἃ πρώην ἔλεγες, μὴ κακία ἐστὶ τὸ ναυαγῆσαι· μή τι κακίας μετέχον; οὐκ ἄρα ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ; τί ἡμῖν καὶ σοί, ἄνθρωπε· ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ θέλων παίζεις. ἂν δέ σε ὁ Καῖσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, 47 μέμνησαι τῆς διαιρέσεως. ἄν τις σοὶ εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι προσελθὼν εἴπῃ, τί τρέμεις ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοὶ ἐστὶν ὁ λόγος; μή τι ἔσω ὁ Καῖσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; ὅμως φιλόσοφε εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατος ἐστὶ τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγή, ἢ ἀδοξία; τί γὰρ ἄλλο; μή τι κακία; μή τι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα πρὸς ταῦτα ἔλεγες; τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. καὶ καλῶς λέγεις, ἀρκεῖ γὰρ σοὶ τὰ σὰ κακά, ἡ ἀγέννεια, ἡ δειλία, ἡ ἀλαζονεία, ἣν ἀλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν; τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἐστὶ αἱρέσεως. τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικούς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.

48 His ille auditis inſolentiſſimus adoleſcens obticuit, tamquam ſi ea omnia non ab Epicteto in quoſdam alios, ſed ab Herode in eum dicta eſſent.

CAP.

Clemente Alexand. II. στρωμ. Perſpicue Epictetus, *Finem eſſe ſequi Deum.* 47. Μέμνησαι] Reliqua in Cod. quodam non extant.

48. *His ille*] Hæc quæ adjiciuntur non habentur in Vet. Edit.

Lace-

CAP. III.

Quod Chilo Lacedæmonius conſilium anceps pro ſalute amici cepit, quodque eſt circumſpectè & anxiè conſiderandum, an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando ſit: notataque inibi & relata quæ Theophraſtus & M. Cicero ſuper ea re ſcripſerunt.

[1] LAcedæmonium [2] Chilonem, unum ex illo inclyto numero [3] ſapientium ſcriptum eſt in libris eorum qui vitas reſque geſtas clarorum hominum memoriæ mandaverunt, qúum die vitæ ſuæ poſtremo eum inibi mors occuparet, ad circumſtantes amicos ſic loquutum. Dicta mea, inquit, factaque in ætate longa pleraque omnia fuiſſe non pœnitenda, forſitan vos etiam ſciatis. Ego certe in hoc quidem tempore non fallo me, nihil eſſe quicquam commiſſum à me, cujus memoria rei aliquid pariat ægritudinis: niſi profecto illud unum ſit, quod rectene an perperam fecerim, nondum mihi plane liquet. Super amici capite judex cum duobus aliis fui. Lex ita fuit, uti eum hominem condemnari neceſſe eſſet. Aut amicus igitur [4] capitali perdendus, aut adhibenda fraus legi fuit. Multa cum animo meo ad caſum tam ancipitem medendum [5] conſultanti viſum eſt id quod feci, præ hoc quod erant alia, toleratu facilius. Tacitus ad condemnandum ſententiam tuli: his, qui ſimul judicabant, ut abſolverent, perſuaſi. ſic mihi & judicis & amici officium in re tanta ſalvum [6] fuit. Sed hanc

LAcædomonium] Hæc ex Buſlidiano Codice (vulgo enim in antiquis editionibus abſunt) reſtituit Gul. Canterus Novar. Lect. lib. 1. c. 6.

2. *Chilonem*] Nomen accepiſſe videtur ἀπὸ τῶ χειλέων, ut *Labeones* & *Labieni* apud Romanos à *Labris*, & *Labiis*. Lucretius nominat *labroſos*. Ita de Chilone, Feſtus, Chariſius, & Velius Longus.

3. *Sapientium*] De nominibus & numero non conveniebant inter ſe antiqui, ut teſtatur Diogenes Laërtius in vita Thaletis.

4. *Capitali*] Scil. judicio vel ſententia, vel pœna. *Capitali*] *Capitalis* legit G. Canterus.

5. *Conſultanti*] Alias *conſultavi*.

6. *Fuit*] Forte, *fuiſſet*.

7. *Opti-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

hanc capio ex eo facto moleſtiam, quod metuo ne à perfidia & culpa non abhorreat, in eadem re eodemque tempore, inque communi negotio, quod mihi 7 optimum factu duxerim, diverſũ ejus aliis ſuaſiſſe. 8 Hic autem Chilo, præſtabilis homo ſapientia, quonam uſque debuerit contra legem contraque jus pro amico progredi, dubitavit; eaque res in fine quoque vitæ ipſo animum ejus anxit. & alii deinceps multi philoſophiæ ſectatores, ut in libris eorum ſcriptum eſt, ſatis 9 anquiſite ſatiſque ſollicite quæſierunt, ut verbis quę ſcripta ſunt, ipſis utar, 10 εἰ δεῖ βοηθεῖν τῷ φίλῳ παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ μέχρι πόσου, καὶ ποῖα. Ea verba ſignificant, quæſiſſe eos, an nonnunquam contra jus contrave morem faciendum pro amico ſit, & in qualibus, & in quibus cauſis, & quemnam aduſque modum. Super hac quæſtione cum ab aliis, ſicuti dixi, multis, tum vel diligentiſſime à 11 Theophraſto diſputatur, viro in philoſophia Peripatetica modeſtiſſimo doctiſſimoque. Eaque diſputatio ſcripta eſt, ſi recte meminimus, in libro ejus de amicitia primo. Eum librum M. Cicero videtur legiſſe, quum ipſe quoque librum de amicitia componeret. Et cetera quidem, quæ ſumenda à Theophraſto exiſtimavit, ut ingenium facundiaque ejus fuit, ſumſit & tranſpoſuit commodiſſime aptiſſimeque: hunc autem locum, de quo ſatis quæſitum eſſe dixi, omnium rerum aliarum difficillimum

7. *Optimum factu*] Forſan *optimum factum*, fuit veter bus formula loquendi. BONUM FACTUM. Præter autores probatos etiam ita loquitur Modeſtinus JC. in l. 9. D. de ſuſp. tut.

8. *Hic autem Chilo*] Hic lib. Vett. caput auſpicantur.

9. *Anquiſite*] Vulgo *inquiſite*. Anquirere Feſto, *circum quæ rere*: in Cicerone aliiſque autoribus hæc vox ſæpe corrupta. Vide Langium ad officia Ciceronis.

10. Εἰ δεῖ βοηθεῖν] *Numquid oporteat contra juſtitiam amico ſubvenire? & quouſque & in cujuſmodi?*

11. *Theophraſto*] Quem cum ante Tyrtamus vocaretur, propter divinam dicendi ſuavitatem, eo nomine Ariſtoteles non benignus alioquin aliorum judex primus indigetavit. Ariſtoteli in ſchola ſucceſſit. Libri ejus, quos hic citat autor noſter, perierunt, ſicut complures alii. Vide Diogenem Laërtium. Et forſan & aliena irrepſerunt, quæ non ſunt Theophraſti noſtri, ſed alterius. Sicuti de characteribus Ethicis dubitatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mum [11] ſtrictim atque curſim tranſgreſſus: neque ea, quæ à Theophraſto [12] penſim atque enucleate ſcripta ſunt, exſecutus eſt; ſed, anxietate illa & quaſi moroſitate diſputationis prætermiſſa, genus ipſum rei tantum paucis verbis notavit. ea verba [13] Ciceronis, ſi recenſere quis vellet, appoſui. *His igitur finibus utendum eſſe arbitror, ut, quum emendati mores amicorum ſunt, tum ſit inter eos omnium rerum, conſiliorum, voluntatum, ſine ulla exceptione communitas: ut etiam ſi qua fortuna acciderit, ut minus juſtæ voluntates amicorum adjuvandæ ſint, in quibus eorum aut caput agatur aut fama, declinandum de via ſit, modo ne ſumma turpitudo ſequatur, eſt enim quatenus amicitiæ venia dari poſſit. Quum agetur*, inquit, *aut caput amici, aut fama, declinandum eſt, de via*, ut etiam iniquam voluntatem illius adjutemus. ſed cujuſmodi declinatio iſta eſſe debeat, qualiſque ad adjuvandum digreſſio, & in quanta voluntatis amici iniquitate, non dicit. Quid autem refert ſcire, me in hujuſmodi periculis amicorum, ſi non magna me turpitudo ſequutura eſt, de via recta eſſe declinandum, niſi id quoque me docuerit, quam putet, magnam turpitudinem, & quum deceſſero de via, quouſque degredi debeam? *Eſt enim*, inquit, *quatenus dari amicitiæ venia poſſit.* hoc immo ipſum eſt, quod maxime diſcendum eſt, quodque ab his, qui docent, minime dicitur, quatenus quoque [14] fine dari amicitiæ venia debeat. Chilo ille ſapiens, de quo paulo ante dixi, conſervandi amici cauſa de via declinavit, ſed video quouſque progreſſus eſt, falſum enim pro amici ſalute conſilium dedit. id ipſum tamen in fine

ur. Vide tamen Caſaubonum in Notis id characteres.

11. *Strictim*] Breviter, leviter. *Stringere* juxta Nonium præter alia etiam denotat *radere, decerpere*.

12. *Penſim*] Aliter, *penſiculate*.

13. *Ciceronis*] In Lælio, ſive de Amicitia hæc verba extant. ubi & præclare agit, in quantum amico tribuendum: atque Biantis illud reprehendit, *ita amandum, ut aliquando ſis oſurus*. Vide Ariſtotelem Rhetoric. 3. & Val. Max. lib. 7. c. 3.

14. *Quoque fine*] In antiquis editionibus, *quaque fini*. ut ſit fœminini generis. ſicut Virg. Æneid. 11. *Hæc finis Priami fatorum*.

15. *Theo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſine quoque vitæ, an jure poſſet reprehendi culparique dubitavit. *Contra patriam*, inquit Cicero, *arma pro amico ſumenda non ſunt.* hoc profectò nemo ignoravit, etiam priuſquam 15 Theognis, ut 16 Lucilius ait, naſceretur. ſed id quæro, id deſidero: quum pro amico contra jus & contra quam licet, ſalva tamen libertate atque pace, faciendum eſt; & quum de via, ſicut ipſe ait, declinandum eſt: quid & quantum, & in quali cauſa, & quonam uſque id fieri debeat. 17 Pericles ille Athenienſis, egregius vir ingenio, boniſque omnibus diſciplinis ornatus, in una quidem ſpecie, ſed planius tamen, quid exiſtimaret profeſſus eſt. nam quum amicus eum rogaret ut pro re cauſaque ejus falſum dejeraret: his ad eum verbis uſus eſt, 18 Δεῖ με συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι 19 θεῶν. Theophraſtus autem, quo dixi libro anquiſitius quidem ſuper hac re ipſa & exactius preſſiuſque quam Cicero diſſerit, ſed is quoque in docen-

15. *Theognis*] Non admodum mihi placet, quod quidam hoc Lucilii dictum ad Theognidis Megarenſis Elegiaci poëtæ ætatem referunt, ut ſit ſenſus hoc nulli fuiſſe ignotum unquam etiam ante tempora Theognidis antiquiſſimi poëtæ. Nam Plutarchus ſemel atque iterum proverbium hoc ſic uſurpat, quaſi de frivola & vulgatiſſima re dici conveniat. Sumptum itaque à Theognide quodam, ut Suidas indicat, ineptarum & frivolarum rerum tragico ſcriptore, quomodo hic ſenſus erit, à nullo ignoratum fuiſſe, etiam antequam autor ille ineptus hæc ſcripſerit. Sentit nobiſcum Eraſmus.

16. *Lucilius*] Acer & violentus Poëta, quem lutulentum vocat Horatius. Fragmenta collegit Ianus Douſa, notaſque addidit.

17. *Pericles*] De quo Cicero affirmat, veteres comicos dixiſſe, in ejus labris leporem habitaſſe. Ariſtophanes Poëta eum fulgurare, tonare & permiſcere Græciam dixit. Eadem tempeſtate, qua Thucydides & Alcibiades vixit, teſte Cicerone. Idemque lib. 2. de Orator. ſcribit Thucydidem, uti & Periclem & Alcibiadem eſſe *ſubtilem, acutum, brevem, ſententiis magis quam verbis abundantem.* Hic fuit Anaxarchi diſcipulus. Vide plura de eo apud Plutarchum.

18. Δεῖ με συμπράττειν] i. d. *Opus eſt me amicis opitulari, ſed uſque ad deos.*

19. Θεῶν] Quod codices vulgati habent legendum opinor βωμῶν, id eſt, aras, tum ex veteri Theodori Gazæ tranſlatione, quæ habet uſque ad aras, tum quod Plut. in lib. de inepta verecundia, in hunc modum proverbium effert, *uſque ad aram ſum amicus.* Tametſi ſenſus in idem recidit cum priore lectione. Siquidem veteres in jurando aras manibus contingebant. Certe Eraſmus proverbium citra mendæ ſuſpitionem in Proverbiis ita ex hoc loco citat *Moſell.*

20. *Exiſti-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

docendo non de unoquoque facto ſingillatim [20] exiſtimat, neque certis exemplorum documentis, ſed generibus rerum ſummatim univerſimque utitur: ad hunc ferme modum: Parva, inquit, & tenuis vel turpitudo, vel infamia ſubeunda eſt, ſi ea re magna utilitas amico quæri poteſt. rependitur quippe & compenſatur leve damnum delibatæ honeſtatis majore alia gravioreque in adjuvando amico honeſtate: minimaque illa labes & quaſi [21] lacuna famæ munimentis partarum amico utilitatum [22] ſolidatur, neque nominibus, inquit, moveri nos oportet, quod paria genere ipſo non ſunt honeſtas meæ famæ & rei amici utilitas. ponderibus hæc enim poteſtatibuſque præſentibus, non vocabulorum appellationibus neque dignitatibus generum dijudicanda ſunt. nam quum in rebus aut paribus, aut non longè ſecus, utilitas amici & honeſtas noſtra conſiſtit, honeſtas proculdubio præponderat: quum verò amici utilitas nimio eſt amplior; honeſtatis autem noſtræ in re non gravi levis jactura eſt: tunc, quod utile amico eſt, id primum illo, quod honeſtum nobis eſt, fit plenius. ſicuti magnum pondus æris parva lamina auri fit precioſius. Verba adeo ipſa Theophraſti ſuper ea re adſcripſi: [23] ὀυκ οἶδ' εἴπου

20. *Exiſtimat*] Judicat, vulgo *æſtimat.*

21. *Lacuna*] Quidam *lacinia* legunt, inepte Ed. Ven. *laſcivia.* Lacuna, id eſt, ruptura hiatus, proprie vorago ſordium capax. Lacuna in pavimento pro loco ſidente dicitur à Vitruvio lib. 7. cap. 1. Metaphora hæc ex Architectonica deſumpta, addit enim auctor noſter, *ſolidatur*, quod illius artis proprium vocabulum. Sicut igitur lacunæ tectoriorum ſolidantur, firmantur, ita hic comparate lacuna famæ ſolidari dicitur.

22. *Solidatur*] Quod hodie dicimus *ſolidare* de his quæ invicem conglutinantur & ferruminantur, id verbi etiam olim hoc ſenſu uſurpatum fuiſſe hic apparet. Ita *Solidati parietes tectorio* paſſim leguntur apud Vitruvium. Quod eſt munire, loricare, tegere. Nam inde *tectores* dicti quod parietes tegerent ac ſolidarent. Apud eundem Vitruvium lib. 7. cap. 1. *Loricæ ex calce & arena.* Hinc etiam *ſolidare* pro ſarcire lacunas tectoriorum, & ſimilium rerum. Quod & *malthare* dixerunt. In genere *ſolidare*, idem eſt atque *indurare*. unde & Ovidio *ſolidæ aquæ* glacie concretæ dicuntur. *Salm.* Hac autem loquendi formula utitur quoque Symmachus in Epiſtolis.

23. *Οὐκ οἶδ' εἴπου*] i.e. Haud ſatis novi quid in hoc genere præſtet: & an quæcumque pars ad quantamcumque alterius partem comparata, eligenda magis ſit. Verbi gratia, hoc modo,

που τούτῳ τῷ γένει τιμιώτερον ἤδη, καὶ, ὁπιοῦν ἂν ᾖ μέρος, τούτου, πρὸς τὸ τηλίκον θατέρου συγκρινόμενον, αἱρετὸν ἔσται. λέγω δ' οἷον, οὐ καὶ χρυσίον τιμιώτερον χαλκοῦ, καὶ τηλίκον τοῦ χρυσίου πρὸς τὸ τηλίκον χαλκοῦ μέγεθος ἀντιπαραβαλλόμενον, πλέον δόξει, ἀλλὰ ποιήσει τινὰ ῥοπὴν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος. 24 Favorinus quoque philoſophus hujuſcemodi indulgentiam gratiæ tempeſtivius, laxato paulum remiſſoq; ſubtili juſtitiæ examine, his verbis definivit, 25 ἡ καλουμένη χάρις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τοῦτ' ἐστὶν ὕφεσις ἀκριβείας ἐν δέοντι. poſt deinde idem Theophraſtus ad hanc ferme ſententiam diſſeruit: Has tamen, inquit, & parvitates rerum & magnitudines, atque has omnes officiorum exiſtimationes alia nonnunquam momenta extrinſecus atque aliæ quaſi appendices perſonarum & cauſarum & temporum, & circumſtantiæ ipſius neceſſitates, quas includere in præcepta difficile eſt, moderantur & regunt & quaſi gubernant, & nunc ratas efficiunt, nunc irritas. Hæc taliaque Theophraſtus 26 caute & ſollicite & religioſe, cauſa 27 differendi magis diſputandique diligentia, quam cum 28 decernendi ſententia atque fiducia, diſſeruit. quoniam profecto cauſas ſcientiæ, corporum varietates, 29 diſceptationumque differentiam ignorantes, 30 directum atque perpetuum diſtinctumque

ut & nobilius ære aurum ſit, & auri pars quælibet, portionis cujuslibet æris comparatione ſit pluris: verum nonnihil diſcriminis cum numerus tum verò magnitudo efficiet.

24. *Favorinus*] Philoſophus Arelatenſis ex Gallia, in multitudine ſcribendi Plutarchi æmulator, plurima Hiſtorica & Philoſophica ſcripſit, ut ex Stobæo liquet. Aliquot libri à Galeno quoque citantur, qui contra illum & Academicos in libello de optimo genere interpretandi ſcripſit. Præter Stephanum, Laërtius quoque complures libros citat. De vita ejus vide Philoſtratum lib. 1. de vitis Sophiſtarum. Meminit & Spartianus in Hadriano.

25. Ἡ καλουμένη] Id eſt, quæ gratia apud homines vocatur, hac quidẽ eſt juris rigoris loco & tempore imminutio.

26. *Caute*] In ant. Edit. *Satis caute.*

27. *Differendi*] Ed. Ant. Ven. *diſcernendi.*

28. *Decernendi*] Conſtituendi, definiendi.

29. *Diſceptationumque*] In antiq. Edit. *Diſſertationumque & differentiarum.* Aldus, *diſertationumque.*

30. *Dire-*

ctumque in rebus ſingulis præceptum, quod ego nos in prima tractatus iſtius parte deſiderare dixeram, non capiunt. Ejus autem Chilonis, à quo diſputatiunculæ hujus initium fecimus, quum alia quædam ſunt monita utilia atque prudentia, tum id maxime exploratæ utilitatis eſt, quod duas ferociſſimas affectiones amoris atque odii intra modum [31] tantum coërcuit. [32] *Hac, inquit, fini ames, tamquam forte fortuna oſurus: hac itidem tenus oderis, tamquam fortaſſe poſt amaturus.* Super hoc eodem Chilone Plutarchus philoſophus in libro [33] περὶ ψυχῆς primo ita ſcripſit, [34] Χείλων ὁ παλαιὸς, ἀκούσας τινὸς λέγοντος, μηδένα ἔχειν ἐχθρὸν, ἠρώτησεν εἰ καὶ μηδένα φίλον ἔχει. νομίζων δὲ ἀνάγκης ἐπακολουθεῖν καὶ συνεπάγεσθαι φιλίας καὶ ἀπεχθείας.

30. *Directum*] Omni modo abſolutum, ſimplex, & verum.

31. *Tantum*] In margine Codicis Voſſiani, *cautum*. Forſan *caute*.

32. *Hac fini*] Ita præter alios in ablativo utitur Papinianus *lib.* 1. *de Pign.* id eſt, in hunc modum.. Vide Duaren. *lib.* 1. *Diſp. anniv. c.* 12.

Hac inquit] Alii hic legunt: *Hunc inquit amorem ita finiam, tanquam forte fortuna poſiturus. Hoc odium ita ut te nunc oderim, tanquam fortaſſis poſt amaturus.* quod apertius eſt, & niſi judicans fallor elegantius. Lud. Car. *l.* 2. *ant. lect.*

33. Περὶ ψυχῆς] Id eſt, de *Anima*. Præter libros de Animâ, quotum hic meminit autor noſter, ejuſdem commentarios in Ariſtotelem de Anima crebro citat Philoponus. Sed interciderunt temporum injuria.

34. Χείλων ὁ παλαιὸς] i.e. Chilo ſenior, quũ quempiam dicentem audiſſet, nullum ſe inimicum habere, an nullum etiam amicũ haberet, interrogavit: amicitias inimicitiaſq; invicem conſequi conjungiq; neceſſe eſſe arbitratus.

CAP. IV.

Quàm [1] *tenuiter curioſeque exploraverit Antonius Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo mutati argutiam.*

ANtonius [2] Iulianus rhetor perquam fuit honeſti atque amœni ingenii; doctrina quoque iſta [3] utiliore ac

TEnuiter] Id eſt, *ſubtiliter*.

2. *Antonius Iulianus*] Julianorum nomen ſub Adriano notum atque inter illos Salvii Juliani, qui edictum perpetuum compoſuit. An hic idem ſit cujus tanquam Hiſtorici meminit

ac delectabili; veterumque elegantiarum cura & memoria multa fuit: 4 ad hoc, ſcripta pleraque omnia antiquiora tam curioſè ſpectabat, aut virtutes penſitabat, aut vitia rimabatur, ut judicium eſſe factum 5 examuſſim diceres. Is Iulianus ſuper eo enthymemate, quod eſt in oratione M. Tullii, 6 qua pro Cn. Plancio dixit, ita exiſtimavit. Sed verba prius, de quibus ab eo judicium factum eſt, ipſa ponam. 7 *Quamquam diſſimilis eſt* 8 *pecuniæ debitio & gratiæ: nam qui pecuniam diſſolvit, ſtatim non habet id, quod reddidit:* *qui*

minit Minutius Felix in Octavio, dubium eſt. Ita autem Minutius loquitur: *Scripta Iudæorum relege, vel ſi Romanis magis gaudes, ut tranſeamus veteres, Flavii Ioſephi, vel Antonii Iuliani, de Iudæis require. Iam ſcies nequitia ſua hanc eos meruiſſe fortunam: nec quicquam accidiſſe quod non ſit his, ſi in contumacia perſeverarent, ante prædictum.* Quiſquis ſit, vixiſſe ſub Adriano videtur, & ex occaſione tumultuum Iudaicorum hanc hiſtoriam ſcripſiſſe. Vide Spartianum in vita Adriani, Euſebium & Hieronymum.

3. *Vtiliore*] Pro, *utili*, vocula *iſta* Emphaſin addit.

4. *Ad hoc*] Alii, *ad hæc*.

5. *Examußim*] Feſtus: *Amußim, regulariter, tractum à regula, ad quam aliquid exæquatur; quæ amuſſis dicitur.* Nonius Marcellus: *Eſt amußis regula fabrorum, quam architecti, cum opus probant, rubricâ illinunt.* Ibidem citat hæc verba Varronis ex ejus ſecundo, ſive, ut in veteri Venetâ legitur, ex tertio Quæſtionum Plautinarum: *Amußis eſt æquamentum lævigatum; & eſt apud fabros tabula quædam, quâ utuntur ad ſaxa coæquanda.* Etiam ex Siſenna hæc adducit Chariſius, cap. de Adverbiis: *Examuſſim, pro, examinato. Amuſſis enim eſt tabula rubricata, quæ demittitur, examinandi operis gratiâ, an opus ſurgat.* Inque Gloſſis Iſidori eſt: *Amuſſis, regula, fabrica, quâ tabulæ diriguntur.* Ab *amuſſis* eſt *adamuſſim*, & *examuſſim*. Poſterius hoc crebrum eſt Plauto. Ac Carrio lib 1. Antiquarum Lect. cap. 19. eandem vocem Gellio ait reſtitui debere ubi in vulgatis legi ſolet, *admuſſim*. In quo Carrioni aſſentio, quia ita in Mss. invênit. Ceteroquin *adamußim* furcillari non oporteat. Nam ita loquutus Varro, περὶ πυρδοποιΐας, ut idem Nonius teſtatur. Item lib. 1. de re ruſt. cap. 1. & Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 4. *Voſſ. P.*

6. *Qua*] In antiq. Edit. *quam*, & *Planco*.

7. *Quanquam dißimilis eſt pecuniæ debitio & gratiæ*] Eadem ſententia eſt in oratione Ciceronis Poſt reditum ad Quirites: *Atqui in officio perſolvendo dißimilis ratio pecuniæ debitæ eſt, propterea quod pecuniam qui retinet, non diſſolvit: qui reddidit, non habet. Gratiam & qui retulit habet & qui habet diſſolvit.* Hoc ab alio antè dictum fuiſſe, idem Ciçero ſignificat in lib. de officiis 2. *Commode*, inquit, *quicunque dixit, pecuniam qui habeat, non reddidiſſe, & qui reddiderit, non habere: gratiam autem & qui reddiderit habere, & qui habeat retuliſſe.*

8. *Pecuniæ debitio & gratiæ.*] Ut debere pecuniam, ita debere gratiam, ſæpe invenies à Cicerone dici. Ut in Philippica ſecunda: *Quo etiam majorem Reſp. gratiam debet, qui libertatem populi Rom. unius amicitiæ præpoſuit.* Et pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

qui autem debet, 9 *æs retinet alienum: gratiam autem & qui refert, habet; & qui habet, in eo ipſo quod habet, refert. Neque ego nunc Plancio deſinam debere, ſi hoc ſolvero: nec minus ei redderem voluntate ipſa, ſi hoc moleſtiæ non accivisſet.* 10 Criſpum ſanè, inquit, 11 agmen orationis 12 rotundumque, ac modulo ipſo 13 numerorum venuſtum, ſed quod cum venia legendum ſit verbi paulùm ideo immutati, ut ſententiæ fides ſalva eſſet. namque 14 debitio gratiæ & pecuniæ collata verbum utrobique ſervare poſſet. ita enim rectè oppoſita inter ſeſe gratiæ pecuniæque debitio videbitur, ſi & pecunia quidem deberi dicatur & gratia, ſed quid eveniat in pecunia debita ſolutâve, quid contrà in gratia debita redditâve, debitionis verbo utrimque ſervato diſſeratur. Cicero autem, inquit, quum gratiæ pecuniæque debitionem diſſimilem eſſe dixiſſet, ejuſque ſententiæ rationem redderet, verbum *debet* in pecunia ponit; in gratia ſubjicit *habet*, pro *debet*: ita enim dicit, *Gratiam autem & qui refert, habet; & qui*

pro L. Cornelio Balbo: *Iuſtam & debitam gratiam refero.* Debere quoque beneficium, apud eundem dicitur.

9. *Æs retinet*] Vulgo apud Ciceronem, *is retinet.* Sed ex Gellio emendandus. Neque aliter Urſini vetus liber. male Lambinus, *is retinet alienam.*

10. *Criſpum*] Intortum. Ita Cicero *criſpioris elegantiæ materiem* dixit 4. Tuſculan.

11. *Agmen*] Ductus orationis. Ita & veteres locuti. Virgil. *leni fluit agmine Tibris.* Vide Macrob. lib. 6. Saturn. c. 4. Hæc autem verborum ſtructura circumacta & in orbem comprehenſa non ab Ariſtotele modo, ſed etiam Cicerone, Quintiliano, Demetrio, Hermogene Periodus vocatur.

12. *Rotundum*] Volubile, & concinnum.

13. *Numerorum*] Harmonia enim & pedum menſura non tantum poëtica verum etiam oratoria aures demulcet. De pedibus in oratione obſervandis agunt Ariſtoteles, Dionyſius Halycarnaſſeus, Cicero, Quintilianus. Alii enim ſuaviores, atque horridiores: & pro rei natura differunt. Græci ῥυθμὸν dixere. quem ita deferre ab harmonia Plato voluit, ut rythmus ſit ἐκ τοῦ ταχέως, καὶ βραδέως, harmonia ἐκ τοῦ ταχέως καὶ ὀξέως. Sed hæc nomina confunduntur. Diſtinguunt quoque inter numerum, ſive Rythmum & μέτρον, numeri conſtant temporum ſpatio; metro etiam ordine. Fabius lib. 9. c. 4. Cicero de oratore: *Quicquid eſt enim, quod ſub aurium menſuram aliquā cadit etiam ſi abeſt à verſu (nam id quidem orationis eſt vitium) numerus vocatur, qui Græcis* ῥύθμος *dicitur.* Atque in eo eſt ἄρσις, καὶ θέσις, id eſt, ſublatio & depoſitio, unde & Medici in pulſu ῥύθμον poſuere.

14. *Debitio*] Vulgo, *debitione.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& qui habet, in eo ipſo quod habet, refert. ſed 15 id verbum, cum propoſita comparatione non ſatis convenit. debitio enim gratiæ, non habitio, cum pecunia confertur. atque ideò conſequens quidem fuerat ſic dicere: *& qui debet, in eo ipſo quod debet, refert.* quod abſurdum & nimis coactum foret, ſi nondum redditam gratiam eo ipſo redditam diceret, quia debetur. immutavit ergo, inquit, & ſubdidit verbum ei verbo, quod omiſerat, finitinium; ut videretur & ſenſum debitionis collatæ non reliquiſſe, & concinnitatem 16 ſententiæ retinuiſſe. Ad hunc modum Iulianus enodabat dijudicabatque veterum ſcriptorum ſententias, quas apud eum adoleſcentes lectitabant.

15. *Id verbum*] In ant. Ed. additur, *habet.*

16. *Sententiæ*] Delet hoc vocabulum in margine Voſſianus codex.

CAP. V.

1 *Quod* 2 *Demoſthenes rhetor cultu corporis atque veſtitu probris obnoxio, infamique munditia fuit: quodque item Hortenſius orator ob ejuſmodi munditias geſtumque in agendo* 3 *hiſtrionicum, Dionyſiæ ſaltatriculæ cognomento compellatus eſt.*

4 DEmoſthenem tradunt veſtitu 5 ſincero & cultu corporis nitido venuſtoque & nimis accurato fuiſſe.

QVod] Ant. Ed. *qui quum.*

2. *Demoſthenes Rhetor*] More græco ita Oratorem vocat, vel δημαγωγόν. Ita etiam vocatur cap. 8. lib. 1. Alibi tamen lib. 17. cap. 21. Oratórem more Latino appellavit. Sugillavit hoc H. Stephanus, ut Epigraphas non eſſe Gellii oſtendat. & cap. 8. ex Epigraphe in textum irrepſiſſe arbitratur.

3. *Hiſtrionicum*] Aliter, *hiſtrionum.*

4. *Demoſthenem*] Qui & βάταλος appellatus, ut Æſchines contra Timarchum loquitur, ἐξ ἀνανδρίας τινὸς καὶ κιναιδείας ἐνεγκάμενος τοὔνομα. quibus verbis illum cinædum & pathicum eſſe voluit. Ejus autem graviſſimi inimici Æſchines, Dinarchus, Demades, Midias, Nicoſtratus, Aphobus, Theramenes, aliique complures. Ipſe in exilio Calauriæ, cum illi inſidias ſtrueret Antipater, veneno ſibi mortem conſcivit. Accepiſſe autem ab Harpalo pecuniam, falſum eſſe commemorat Pauſanias in Corinthiacis, ejuſque monimentum τοῦ περιβόλου ἐντός, juxta fanum Neptuni fuiſſe teſtatur. Ita miſere perierunt duo Principes Eloquentiæ, Demoſthenes Atticæ, Cicero Latinæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fuiſſe. hinc etiam κομψὴ illa 6 χλανὶς καὶ μαλακοὶ 7 χιτωνίσκοι ab æmulis adverſariiſque probro 8 data. hinc etiam 9 turpibus indigniſque in eum verbis non temperatum, quin parum vir, 10 ore quoque polluto, diceretur. Ad eundem modum 11 Hortenſius omnibus fermè oratoribus ætatis ſuæ, niſi M. Tullio, clarior, quod multa munditia & circumſpectè compoſitéque indutus & amictus eſſet, manuſque ejus inter agendum forent 12 argutæ admodum & geſtuoſæ, maledictis 13 compellationibuſque 14 probroſis 15 jactatus eſt; multaque in eum, quaſi in hiſtrio-

næ. De quibus vide declamantem Juvenalem Satyra 10.

5. *Sincero*] Puro, incorrupto. Ant. Ven. *cæteroque*.

6. Χλανὶς] Χλαῖνα μαλακώτερα, læna mollior & tenuior, quæ tunicæ ſuperinduebatur. Unde & fœminis quoque tribuitur apud Athenæum lib. 13. à χλαῖνα *læna*, quamvis Feſtus Tuſcum vocabulum juxta quoſdam eſſe dicat. Strabo lib. 4. Gallicum. Sed græcæ originis arbitror. Κομψὴ χλανὶς] *Elegans veſtis, & molles tuniculæ.*

7. Χιτωνίσκοι] Parvæ tunicæ. χιτῶνες autem de intima tunica & exteriori dicuntur. De veterum tunica vide Bayfium de Re veſtiaria, & Aldum Manutium de quæſitis per Epiſtolam. Per χιτωνίσκον muliebris veſtis magis intelligi videtur, ut ex Suida apparet, qui veſte muliebri adoleſcentem ſæpeuſum teſtatur. χλανίσκια κομψὰ καὶ χιτωνίσκους in opprobrium Demoſthenis Æſchines in Timarchum propoſuit.

8. *Data*] Bad. Ed. *dati*. aliter, *datum*.

9. *Turpibus verbis*] Opinor turpia hæc & indigna verba eſſe, quæ in Demoſthenis vita recenſet Plutarchus. Scribit enim eum vulgo βάταλον & ἀργᾶν cognominatum, quorum prius præterquam quod fracti cujuſdam & effæminati tibicinis nomen fuerit, ſignificat etiam pudendam hominis partem, & podicem juxta Harpocrationem. Poſterius ſcurrilem quandam mordacitatem in eo notavit. Eſt enim ἀργᾶς ut idem autor ait, mordaciſſimi ſerpentis genus, tametſi mihi vero propius videtur, hoc cognomentum à deſidia muliebri inditum. Siquidem ἀργὸς Græcis pigrum & deſidioſum notat. *Moſ.* vide Heſychium & Suidam.

10. *Ore polluto*] Quod oris polluti probrum Demoſtheni objectum dicit, referendum ad nefandum fellatorum libidinis genus.

11. *Hortenſius*] Vide Macrobium III. Satur. qui dicit habitu plus decoro mollem fuiſſe. Eum magnis laudibus extollit Cic. lib. de clar. Orat. *Erat*, inquit, *in verborum ſplendore elegans, compoſitione aptus, facultate copioſus. Eaque erat cum ſummo ingenio tum exercitationibus maximis conſecutus. Rem complectebatur memoriter, dividebat acute, nec prætermittebat fere quicquam quod eſſet in cauſa aut ad confirmandum, aut ad refellendum. vox canora & ſuavis, motus & geſtus etiam plus artis habebat, quam erat oratori ſatis.*

12. *Argutæ*] Elegantes in actione exprimenda.

13. *Compellationibuſque*] Ant. Ed. *appellationibus.*

14. *Probroſis*] Lipſius in Electis legit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

16 hiſtrionem, in ipſis cauſis atque judiciis dicta ſunt. Sed quum 17 L. Torquatus, ſubagreſti homo ingenio & infeſtivo, gravius acerbiuſque apud 18 conſilium judicum, quum

git *prope Oſcis*, quoniam in Hortenſium, ut mollem & parum externis indiciis virum cavilli quidam & joci obſcœni jacerentur & in modum Oſcum. Sed ſerva antiquam lectionem.

15. *Iactatus*] Crebro jactationem à pelago deducunt probati ſcriptores ad animi aut Fortunæ concuſſionem. Ita Florus, de P. R. *tot laboribus, periculiſque jactatus eſt, ut ad conſtituendum ejus Imperium Virtus & Fortuna contendiſſe videantur.* Cicero, *plurimis jactatus injuriis.*

16. *Hiſtrionem*] *Hiſtrio* in vett. Gloſſ. exponitur παντόμιμος, Παντόμιμοι autem iidem qui ὀρχησταὶ, ſive *ſaltatores*: ut Lucianus περὶ ὀρχήσεως tradit. Sed priuſquam ὀρχησταὶ ſe à dramatis ſepararunt, quod Auguſti ætate cœpit à Pylade & Bathyllo, *hiſtriones* non ſolum ſaltabant, ſed etiam diverbia pronunciabant. *Hiſtrio* autem dictus à quodam, cui nomen *Hiſtro*: ut quidem Plurarchus ſcribit, probl. 106. Feſtus aliter: *Hiſtriones*, inquit, *quod primum ex Hiſtriâ venerint.* Idem legas apud Iſidorum, lib. 18. c. 48. Sed addit alterum etymon oppido quam ineptum. Nam *hiſtriones* dici quaſi *hiſtoriones, quia perplexas hiſtoriis fabulas exprimerent.* Non dubium autem quin *hiſtrio* ſit à voce *hiſter*. Thuſcis ſignificat ὀρχηστὴν, ſive *ſaltatorem*, qui & *ludio* vocatur. A Thuſcis autem & vocem & rem accepere Romani: uti docet Livius pene initio lib. 7. *Sine carmine ullo, ſine imitandorum carminum actu ludiones ex Hetruriâ acciti, & tibicinis modos ſaltantes, haut indecoros motus more Thuſco dabant. imitari deinde eos juventus ſimul inconditis inter ſe jocularia fundentes verſibus cœpere. Nec abſoni à voce motus erant. accepta itaque res, ſæpiuſque uſurpando excitata, vernaculis artificibus, quia hiſter Tuſco verbo ludio vocabatur, nomen hiſtrionibus inditum.* Idem refert Valer. Max. lib. 2. cap. 6. *Et quia ludius apud eos hiſtrio* (Stephanus Pighius recte emendat *hiſter*) *appellabatur, ſcenico nomen hiſtrionis inditum eſt. Vide Voſſium in Etymol.*

17. *Torquatus*] Cicero tamen de claris Orator. *L. Torquatum* dicit fuiſſe *elegantem in dicendo, in exiſtimando admodum prudentem, toto genere perurbanum.* Idem eodem libro vitæ dignitatem, integritatem, & in dicendo gravitatem laudat.

18. *Conſilium judicum*] Publicam cauſam fuiſſe Syllæ, de qua quæſtio movebatur, haud dubitandum. Judices autem alii in cauſis publicis, & privatis. Prætores cum quæſitore & judicibus ex ordine equeſtri & ſenatorio ſelectis de cauſis criminalibus cognoſcebant, de quibus non videbatur extra ordinem quærendum eſſe, ut de repetundis, ambitu, majeſtate, peculatu. Nam propterea quæſtiones perpetuæ dicebantur, tum quod lege erat præſcripta quædam forma perpetua judicii de his rebus exercendi, ut nova ſemper lege opus non eſſet; tum quod annuam provinciam de his quæſtionibus exercendis illi prætores peragerent, non quemadmodum olim fieri ſolebat, cum ita caſus tuliſſet, ut quærendum videretur, tum crearetur à Populo vel Senatu, ut tradit Liv. lib. 39. qui quæreret, ſtatimque hoc abſoluto poteſtatem de eadem re quærendi non haberet. Quod ſi tum quoque aliquid accidiſſet, de quo extra ordinem primo quoque tempore propter criminis gravitatem aut novitatem quærendum videretur, ad populum ferebatur, ut quem vellet, de ea re quærere juberet: ac tum veteri more

crea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quum de cauſa Sullæ quæreretur, non jam hiſtrionem eum eſſe diceret, ſed geſticulariam Dionyſiamque eum notiſſimæ 19 ſaltatriculæ nomine appellaret: tum voce molli atque demiſſa Hortenſius, *Dionyſia*, inquit, *Dionyſia malo equidem eſſe, quàm quod tu, Torquate,* ἄμουσος, 20 ἀναφρόδιτος, ἀπροσδιόνυσος.

CAP.

creabatur quæſtor parricidii, ſicut lege Pompeja extra ordinē populi ſuffragio creatus eſt quæſtor L. Domitius Ahenobarbus, qui de vi, cujus Milo poſtulabatur, quæreret. Ordo autem ille judicum in decurias deſcriptorum, cujus modo facta mentio, diſcretus erat à conſilio centumvirali. Nam centūviralia judicia non publica, ſed privata erant, ut cōſtat ex enumeratione cauſarum centumviralium apud Ciceronem *in Brut.* Scævola *l. Titia.* 13. de *inoff. teſt.* querelam inofficioſi teſtamenti, Imperator. *l. ult. C. de petit. hered.* petitionem hereditatis centumvirale judicium appellat. At apud ſelectos illos judices tantum quæſtiones publicæ, id eſt, cauſæ publicorum judiciorum agitabantur: idque non in baſilica, ubi centumviri judicabant, ſed in foro. Prætoris hic, non aliæ partes, quam ut eos judices cogeret, eorumque ſortitionem & ſubſortitionem faceret ex iis decuriis, quibus judicandi tum munus incumbebat: reliqua, quæ ad cauſæ cognitionem pertinebant, abſolvebat judex quæſtionis ſorte à prætore ex numero judicum creatus, qua cognita judices ſententiā ferebant. Judex quæſtionis Cicer. quæſitor, Aſconio Verrin. 3. princeps judicum dicitur. Non erat igitur ipſe prætor, ut putat Budæus in *l. ult. ff. de Senat.* ſed alius ab eo. In judicio Oppianici prætor erat C. Verres, judex quæſtionis C. Junius: In judicio Cluentii prætor Q. Naſo, quæſitor Q. Voconius. In judicio Verris de repetundis prætor M. Glabrio, judex quæſtionis Q. Curtius, ut indicat Cicero *in fin. 3. in Verr.* conſulantur Carolus Sigonius, Nicolaus Gruchius, & alii antiquitatis periti ſcriptores. Vide *Vinnium* de juriſdict.

19. *Saltatriculæ*] Oratoris geſtus non debet ita mollis eſſe, ut effœminatas & turpes ſaltationes imitetur. Alioqui verendum plane, ne idem nobis uſu veniat, quod equis Sybaritarum. Nam, ut mollis erat populus iſte, equos etiam ſuos ſaltare ad modulos docebat. Sed ea res peſſime ceſſit. Nam cum Marte eſſet decertandum adverſus Crotoniatas, equi laſcivis motibus ſe atque univerſum exercitum perdiderunt. Philiſci quoque exemplum ab hoc more nos revocare debet. Nam quia voce & geſtu μιξόθηλυς erat: ideo in tantum diſplicuit imperatori Antonino, ut neutiquam concedere illi vellet immunitatem, qua Rhetorum alii gauderent. Etiam ad ignominiam Sexti Titii pertinet, quod tam ſolutus ac mollis fuerit in agendo, ut ſaltationis genus ab eo Titii nomen invenerit. vide *Voſſ. in Rhet.*

20. Ἀναφρόδιτος] Vulgo, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος, id eſt, *agreſti more victitans, inacceſſus*, in Ms. R. erat, ἄμουσος, ἀναφρόδιτος, ἀπροσδιόνυσος, quam lectionem ut veriſſimam reponendam cenſeo. Vide autem, quam eleganter Hortenſius Torquatum ἀπροσδιόνυσον vocet, ſimul & ad Dionyſiæ nomen tacite alludens & eum inculpans, quod intempeſtive extra cauſam, quæ agebatur, in ejus vitam moreſque inquireret. Eſt enim ἀπροσδιόνυσον contractum ex trito proverbio, οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, quod Zenobius ait, dici, ἐπὶ τῶν τὰ μὴ προσήκοντα τοῖς ὑποκειμένοις λεγόντων.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VI.

Verba ex oratione Metelli Numidici, quam dixit ad populum in cenſura, quum eum ad uxores ducendas adhortaretur: eaque oratio quam ob cauſam reprehenſa, & quem contra in modum defenſa ſit.

MUltis & eruditis viris audientibus legebatur oratio 1 Metelli Numidici, gravis ac diſerti viri, quam in 2 cenſura dixit ad populum de ducendis uxoribus, quum eum ad 3 matrimonia capeſſenda 4 adhortaretur. In ea oratione ita ſcriptum fuit. *Si ſine uxore, Quirites, poſſemus eſſe, omnes ea moleſtia careremus: ſed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis ſatis commodè, nec ſine illis ullo modo vivi poſſit;*

MEtelli] De eo Cicero de claris Oratoribus ita loquitur: *Q. Metellus Numidicus, & ejus collega M. Silanus dicebant de Republ. quod eſſet illis viris & conſulari dignitati ſatis.* Numidicus appellatus quod in Numidia contra Jugurtham fœliciter bellum geſſit. Cujus in liberis tanta fœlicitas fuit, ut vivens treis liberos Coss. videret, unum quoque triumphantem, quartum prætorem, eoſque ſalvos reliquit. vide Cicer. lib. 5. de Fin. Tanta conſtantia ut maluerit in exilium proficiſci, quam in leges Saturnini jurare, ut teſtatur Val. Max. cap. de conſtantia.

2. *Cenſura*] Cenſores cum Nomophylacibus Græcorum comparavit Cicero. Eorum hoc officium juxta eundem fuit: *Cenſores populi, ævitates, ſoboles, familias, pecuniaſque cenſento: urbis templa, vias, aquas, ærarium, vectigalia tuento: populique parteis in tribus diſtribuunto: exin pecunias, ævitates, ordines partiunto: Equitum peditumque prolem deſcribunto: cœlibes eſſe prohibento: mores populi reguntos: probrum in Senatu ne relinquunto: boni ſunto: Magiſtratum quinquennium habento: reliqui magiſtratus annui ſunto, eaque poteſtas ſemper eſto.* Vide Turnebi commentarium in lib. 3. de legib. & Sigonium lib. 1. de Antiq. Jur. Civ. Rom. cap. 4. alioſque antiquitatis Romanæ ſcriptores.

3. *Matrimonia*] Quæ merito fulcra Reip. cenſebantur. Nullæ tamen hactenus leges. Cenſores quidem eos, qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant, æra pœnæ nomine in ærarium deferre juſſerunt. quod æs uxorium Feſtus appellavit. Apud Athenienſes fuit *ἀγαμίου δίκη*. Apud Spartanos etiam *ὀψιγαμίου καὶ κακογαμίου*, ut Pollux teſtatur. Julius Cæſar poſt bellum Africanum exhauſta urbe præmia propoſuit multitudini liberorum. Auguſtus primus Legem Juliam de maritandis ordinibus tulit, quæ poſtmodum in Legem Papiam Poppæam inſerta & mixta. Ideoque hæ leges in Jure civili nonnunquam confunduntur. Vide *Lipſium* in Excurſu ad lib. 3. Annal. Taciti.

4. *Adhortaretur*] An. Ed. *hortaretur.*

5. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

poſſit; *ſaluti perpetuæ potius, quam brevi voluptati conſulendum.* Videbatur quibuſdam, Metellum cenſorem, cui conſilium eſſet ad uxores ducendas populum hortari, non oportuiſſe neque de moleſtia incommodiſque perpetuis rei uxoriæ confiteri; neque adhortari magis, quàm diſſuadere, abſterrereque: ſed contra [5] in illud potius orationem debuiſſe ſumi dicebant, ut & nullas plerumque eſſe in matrimoniis moleſtias aſſeveraret, &, ſi quæ tamen [6] accidere nonnunquam viderentur, parvas & leves facileſque eſſe toleratu diceret; majoribuſque eas emolumentis & voluptatibus oblitterari: eaſdemque ipſas neque omnibus, neque naturæ vitio, ſed quorundam maritorum culpa & injuſtitia evenire. Titus autem [7] Caſtricius rectè atque condignè Metellum eſſe loquutum exiſtimabat. Aliter, inquit, cenſor loqui debet, aliter rhetor. [8] rhetori conceſſum eſt ſententiis uti [9] falſis, audacibus, ſubdolis, captioſis, ſi modò veriſimiles ſunt & poſſunt ad movendos hominum animos

5. *In illud*] Ant. Edit. *illud*, id eſt, contra illas moleſtias.

6. *Accidere*] Carrio legendum putat *accedere*, ſed nihil mutandum.

7. *Caſtricius*] Ejus meminit quoque auctor noſter lib. 11. cap. 13. Non puto eundem eſſe qui κηπουρικὰ ſcripſit, ex quo in lib. 19. Hiſtor. Natural. multa tranſtulit Plinius. Nomen familiæ à Caſtris originem accepit. Hinc & Caſtriciani milites appellantur in Cod. Theodoſ. l. ult. de Re Mil. Caſtrianos appellavit Vopiſcus in Aureliano. Meminit & Caſtricii cujuſdam Suetonius in Auguſto c. 57.

8. *Rhetori*] Oratori, cauſidico. Proprie alioquin Rhetor Latinis qui artem Rhetoricam docet, vel juventutem exercet. *Rhetori*] Quod hic de Rhetore diſſerit Caſtricius, fortaſſe locum habet in eo oratore qui Gorgiæ, Protagoræ ac ſimilium exemplo profiteantur ſe ex mala cauſa bonam facturos, & ex bona malam, dicendi fraudulento artificio. Sed hoc ſtudium mentiendi parum convenit ei, quem bonum virum ſtatuunt eloquentiſſimi oratores, Cicero & Quintilianus, item Ariſt. in Rhet. Atque hinc eſt quod præpoſteram illam Rhetoricen, Baſilius mentiendi artem definit, imitatus, opinor, Platonem in Gorgia. Quanquam & Fab. permittit bono viro, hoc eſt, oratori, ſententiis uti falſis, ad perſuadendum ea quæ vera ſunt, & vel audientibus, vel Reip. utilia. Et Ariſt. in ſuis Rhetoric. permittit aliqua inique fieri, ut per hoc æquitas obtineatur. [quod tamen Religioni Chriſtianæ adverſum] *Moſell.*

9. *Falſis, &c. captioſis*] Tale genus hominum vivis coloribus depingit Ammianus Marcellinus lib. 30. Epicurus κακοτεχνίαν appellavit. Videndus quoque Sextus Empiricus lib. 2. adverſus Mathem. Maximus Tyrius in Orat. 12. Unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mos qualicumque [10] aſtu irrepere. [11] præterea turpe eſſe ait rhetori, ſi quid in mala cauſa deſtitutum atque [12] impugnatum relinquat. Sed enim Metellum, inquit, ſanctum virum, illa gravitate & fide præditum, cum [13] tanta honorum atque vitæ dignitate, apud populum Romanum loquentem, nihil decuit aliud dicere, quàm quod verum ſibi eſſe atque omnibus videbatur: præſertim quum ſuper ea re diceret, quæ quotidiana intelligentia & communi pervulgatoque vitæ uſu comprehenderetur. De moleſtia igitur cunctis hominibus notiſſima confeſſus; eaque confeſſione fidem [14] ſedulitatis veritatiſque commeritus; tum denique facilè & [15] procliviter, quod fuit rerum omnium validiſſimum atque veriſſimum, perſuaſit, civitatem ſalvam eſſe ſine matrimoniorum [16] frequentatione non poſſe. Hoc quoque aliud ex eadem oratione Metelli dignum eſſe exiſtimavimus aſſidua lectione, non hercle minus, quam quæ à graviſſimis philoſophis ſcripta ſunt. Verba Metelli hæc ſunt, *Dî immortales plurimum poſſunt; ſed non plus velle nobis debent, quam parentes. at parentes, ſi pergimus errare, ſuis bonis nos exheredant. Quid ergo nos à dis immortalibus* [17] *divinitus exſpectemus, niſi* [18] *errationibus finem faciamus?* [19] *His demum deos propitios eſſe æquum eſt, qui ſibi adverſarii non ſunt. dî immortales virtutem approbare, non adhibere debent.*

CAP.

Unde etiam Rhetores aliquando Roma pulſi teſte Sueton. In laudem proborum advocatorum egregia lex 14. C. de Adv. div. jud.

10. *Aſtu*] Ita Carrio legebat, juxta antiq. Ed. Ven. vulgo *actu*.

11. *Præterea*] Ita Carrio: vulgo, *propterea*.

12. *Impugnatum*] Non defenſum, ſine pugna vel certamine relictum, vel quod non eſt ratione tractatum, & argumentis quaſi munitum, & circumſeptum.

13. *Tanta honorum*] Ita legendum monet Carrio, non, ut vulgo, *tanto honore*. Magiſtratus honores vocat. Ita jus Prætorium ab iis qui honores & magiſtratus gerunt, honorarium in Jure Civili appellatur.

14. *Sedulitatis*] Aſſiduæ & fidelis diligentiæ, quam ſine dolo in uſum Reip. præſtabat.

15. *Procliviter*] In margine mei codicis à viro erudito ſcriptum, *perpolite*.

16. *Frequentatione*] Alii, *frequentiam*, ſed male juxta Carrionem.

17. *Divinitus*] Antiq. Ed. *diutius*.

18. *Errationibus*] Ant. Ed. Ven. *malis rationibus*.

19. *His demum*] Antiq. Ed. *iiſdem*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VII.

In hiſce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem, hanc ſibi rem ſperant præſidio futurum, *neque mendam eſſe nec vitium: errareque iſtos, qui bonos violant libros. &*, futuram *ſcribunt; atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe ſcriptum perperam mutatur: & adſperſa pauca de modulis numeriſque orationis, quos Cicero avide ſectatus eſt.*

IN oratione Ciceronis quinta in Verrem, in libro ſpectatæ fidei [1] Tironiana cura atque diſciplina facto, ita ſcriptum fuit, *Homines tenues obſcuro loco nati navigant:* [2] *adeunt ad ea loca, quæ numquam ante adierant; ubi neque noti eſſent, quo venerunt; neque ſemper cum* [3] *cognitoribus eſſe poſſunt: Hac una tamen fiducia civitatis, non modo apud noſtros magiſtratus, qui & legum &* [4] *exiſtimationis periculo continentur, neque apud civeis ſolum Romanos, qui & ſermonis & juris & multarum rerum ſocietate juncti ſunt, fore ſe tutos arbitrantur, ſed quocumque venerint hanc ſibi rem præſidio* [5] *ſperant futurum.* Videbatur

Tironiana] Tiro fuit libertus Ciceronis, cujus ſcripta citantur à Plutarcho. Notas ejus, quibus litera verbum facit, edidit Gruterus. quem (quamvis alii Ennium primum auctorem eſſe velint) primum illas inveniſſe colligi poteſt ex Plutarcho in Catone Uticenſi. Euſebius in Chronicis idem teſtatur. Dio Caſſius Mæcenati vel ejus liberto tribuit, Sed à variis auctæ, ſicut ex Senecæ notis liquet. Qui notas tales ſcribebant Notarii poſtmodum appellati. Vide Lipſ. Cent. 1. ad Belgas Epiſt. 27. & Petrum Bembum. Trithemius illas notas Ciceroni tribuit. Exceptam quidem Catonis Orationem Ciceronis opera ſcribit Plutarchus, ſed libertum ejus primum inveniſſe Iſidorus teſtatur. Sed de his alibi.

Tironiana] Tiro hic homo doctus & recti judjcii. Liberaliter adeo M. Tullio ſervivit, ut domini beneficio ex ſervo libertus fieret, id quod colligimus ex epiſtol. Q. Ciceronis fratris, hujus manumiſſionis gratulationem complectente. Utebatur hoc homine familiariter adeo, ut omnium lucubrationum ſuarum eum quaſi cenſorem faceret, eique facultatem concederet, ſua vel publicandi, vel ſupprimendi, id quod ex aliis Ciceronis Epiſtolis colligitur. *Moſell.*

2. *Adeunt*] Vet. ed. *adeuntque.*

3. *Cognitoribus*] Cognitores dicuntur, qui cauſam præſentis defendunt teſte Aſconio Prædiano. Vel qui noſcerent alios.

4. *Exiſtimationis*] Vulgo, *æſtimationis*, pro *dignitatis*; ſed potius legendum *exiſtimationis*, ut edidit Aldus. Æſtimatio enim hac ſignificatione vix Latina eſt.

5. *Sperant futurum*] Eſt hæc Syllepſis generis, cum aliud proferimus, aliud mente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tur[6] compluribus in extremo verbo menda eſſe. debuiſſe enim ſcribi non *futurum*, ſed *futuram* : neque dubitabant quin liber [7] emendandus eſſet, ne, ut in Plauti [8] comœdia mœchus, (ſic enim mendæ ſuæ illudebant) ita in Ciceronis oratione [9] ſolœciſmus eſſet manifeſtarius. Aderat forte ibi amicus noſter, homo lectione multa exercitus; cui pleraque omnia veterum litterarum quæſita, [10] meditata, evigilataque erant: is libro inſpecto ait nullum eſſe in eo verbo neque mendum neque vitium : Ciceronem probe ac venuſte loquutum. nam *futurum*, inquit, non refertur ad *rem*, ſicut legentibus temere & incurioſe videtur; neque pro participio poſitum eſt : ſed verbum eſt indefinitum, quod Græci appellant [11] ἀπαρέμφατον, neque numeris neque generibus præſerviens, ſed liberum undique & [12] impromiſcuum eſt. quali [13] C. Gracchus verbo uſus eſt in

mente concipimus. Ita Plautus, *Iuſtam rem eſſe oratum à vobis volo*, & hæc Sylleпſis generis cum Syllepſi numeri ſæpe concurrit, ut in illo, *credo ego inimicos meos hoc dicturum*, ſimile illud Virgilii, *pacem Trojano ab rege petendum*. In quibus locutionibus juxta Gellium indefinite verba hæc *futurum*, *oratum*, *dicturum*, *petendum*, & abſolute ponuntur ſine reſpectu ad genus vel numerum, neque declinantur: poteſt tamen aliud quoque ſubintelligi vocabulum, ut pluribus oſtendit Scioppius, qui & nulla eſſe ſupina cenſet ſecus atque veteres Grammatici ſtatuunt.

Futurum] Suſpicio vitii hinc eſt apud Latinos, quod infinitivum hoc futuri temporis, in eandem vocem recidat cum participio activo neutro futuri temporis, quod & numeros, & genera admittit, & pro horum diverſitate, diverſis quoque adjungitur. Sed in Græca oratione futurum indefinitum, imitans præſentis ſui terminationem nullam habet ſimilitudinem cum participio. *Moſell.*

6. *Compluribus*] Mancinellus, *quam pluribus*.

7. *Emendandus*] Antiqui libri *emendatus*, pro quo nonnulli reponunt, *inemendatus*.

8. *Comœdia*] Amphitruone vel Caſina.

9. *Solœciſmus*] Dictus ab oppido Solis in Cilicia, cujus incolæ Athenienſibus dicebantur σολοικίζειν. vide Diogenem Laërtium in vita Solonis. Gellius noſter *Stribliginem* alibi dixit. Pro quocunque errore quoque ponitur. in hoc autem notatur Gellius à Quintiliano, quod qui neget ſolœciſmum Latine dici, eo hic utatur.

10. *Meditata*] Paſſive. Ita Cicero, Terentius, aliique probati auctores loquuntur.

11. Ἀπαρέμφατον] *Infinitum*, ſeu *indefinitum*.

12. *Impromiſcuum*] Aliter, *impromiſcum*.

13. *C. Gracchus*] Cicero de claris Orator. præſtantiſſimo hunc ingenio & flagranti ſtudio fuiſſe, eloquentia nulli cedere, grandem verbis, ſapientem ſenten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

n oratione , cujus titulus eſt , *De Quinto Popilio cir-* *um* [14] *conciliabula*, in qua ita ſcriptum eſt, *Credo ego inimicos neos hoc dicturum. Inimicos*, inquit, *dicturum* , & non, *dictu-os.* videturne ea ratione poſitum eſſe apud Gracchum , *di-turum*, qua eſt apud Ciceronem , *futurum ?* ſicut in Græca ɔratione, ſine ulla vitii ſuſpicione, omnibus numeris gene-ibuſque ſine diſcrimine attribuuntur hujuſcemodi verba [15] Ποιήσειν, ἔσεσθαι, λέξειν , & ſimilia. In [16] Q. quoque Qua-

ntentiis, genere totò gravem fuiſſe af-rmat. Præter hujus Orationes ,etiam iorum Gracchorum à Servio & Cha-ſio citantur.

14. *Conciliabula*] Conciliabula ſunt ea ca juxta Feſtum, ubi in concilium con-nitur. In iis quoque jus dicebatur, hinc ɔ frequens populi confluxus , ſed foris feriora erant. Quomodo coloniæ, mu-cipia , præfecturæ, fora, conciliabula ſtinguantur, vide Turneb. Adverſ. l. 1. p. 11. Per conciliabula Livius intel-xit extra urbem majora & minora ɔppida, & loca in quibus jus dicebatur. continus etiam in municipiorum jus cendiſſe commemorat. Sed pro quo-nque conventu etiam conciliabula pellantur. Onomaſticum, conciliabu-m, *συνέδριον*. & gloſſæ Cyrilli, ὀψὶς *πόλεως conciliabulum.* Vide Ety-ol. magnum.

15. Ποιήσειν &c.] Id eſt, *Facturum, turum, dicturum.*

Ποιήσειν] In antiquiſſ. Ed. Venet. 1æ prodiit anno 1477. ita legitur οιήσειν ἔσεσθαι, id eſt, *futurum* (potius *cturum*) λέξειν ἔσεσθαι, *dicturum*. Al-is recte edidit, ita ut hic legitur.

16. *In Q. quoque Quadrigarii*] Inepte Edit. ſua H. Stephanus legit, *in cente-no quinquageſimo quoque Quadrigarii ɔro.* Error ortus eſt ex CL. nota præ-ɔminis Claudii , quod male à corre-oribus in *centeſimum quinquageſimum* utatum eſt , omnes excuſæ antea *Q. uadrigarii.* vocabatur Q. Cl. Quadri-garius. Vide Gellium lib. 9. cap. 1. & alibi. *Lamb.*

Q. Quoque Quadrigarii] Quæ *Q. Claudius Quadrigarius* ſcripſit, trifariam video à veteribus appellari. Nunc enim Annales , nunc Hiſtoriæ , nunc Romanarum rerum libri vocantur. Multa ex iis adducit Livius , longe plura Gellius, nec pauca Macrobius, Servius, Nonius, Priſcianus. Illuſtre quoque ex duodevigeſimo Annalium eſt apud Senecam fragmentum lib. 3. de beneficiis c. 23. Nonius in *Horrea* citat Claudii Orationem in Quintum Gallum. Meminit & hujus hiſtorici Joannes Sariſberienſis lib. 5. cap. 7. Ambigo autem , hic ne, an alius ſit Claudius ille, qui Annales C. Acilii Plutarcho etiam memoratos in Romulo , latine tranſtulit. Livius lib. 25. *Ad triginta ſeptem millia hoſtium cæſa, auctor eſt Claudius, qui Annales Acilianos ex Græco in Latinum ſermonem vertit.* Apud Appianũ etiam lib. de bellis Gallicis mentio Claudii Pauli Annalium, in quibus proditum dicitur, quomodo bello Cimbrico à Tigurinis cæſus ſit Piſonis exercitus , & Claudii ſub jugum miſſus. Addit ὡς ἐν χρονικαῖς συντάξεσι δοκεῖ Παύλῳ τῷ Κλαυδίῳ. *Vt in Annalibus ſuis videtur Paulo Claudio.* Non puto in gente Claudia fuiſſe Paulos , ſed in Æmiliis, Juliis, Sergiis. Quare locum cenſeo corruptum. Nec video quem ſignet Appianus , niſi Claudium Quadrigarium , vel Acilianorum Annalium interpre-tem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Quadrigarii tertio [17] annali libro verba hæc eſſe dixit, *Dum ii* [18] *conciderentur ; hoſtium copias ibi occupatas futurum* in [19] duodeviceſimo annali ejuſdem Quadrigarii principium libri ſic ſcriptum, *Si pro tua bonitate & noſtra voluntate tibi* [20] *valetudo ſuppetit ; eſt quod ſperemus deos bonis bene factu-rum.* item in [21] Valerii Antiatis quarto & viceſimo ſimili modo [22] ſcriptum: *Si hæ res divinæ factæ* [23] *riteque* [24] *perlitatæ eſſent,* [25] *haruſpices dixerunt omnia ex ſententia proceſſurum eſſe.* [26] Plautus etiam in Caſina, quum de puella loqueretur, *occiſurum* dixit, non *occiſuram*, his verbis,

Etiam habet Caſina [27] *gladium ? Habet, ſed duos,*
Quibus, altero te occiſurum ait, altero villicum.

Item [28] Laberius in Gemellis,

Non

tem. Vide *Voßium* de Hiſt. Lat.

17. *Annali libro*] *Libro* abeſt in Badiana Editione. Ita antiqua Veneta.

18 *Conciderentur*] Simul cæderentur.

19. *Duodeviceſimo*] Ant. Ven. 12. *Annali.*

20. *Valetudo*] Antiquiſſ. Veneta *valitudo.*

21. *Valerii Antiatis*] Q. VALERIUS ANTIAS Annales reliquit, grande opus. Nam librum eorum LXXIV citat Priſcianus in IX. LXXV autem Gellius lib. 7. cap. 9. Iis quoque expoſuiſſe quæ reges geſſerunt, ſatis oſtendunt, quæ ex Antiate hoc de Romulo narrat auctor de Origine Gentis Romanæ: de Numa etiam Arnobius lib. 5. deque Servio Tullio Plinius lib. 13. cap. 14. ac Plutarchus de Fortuna Romanorum. Præter iſtos multa ex eo refert Livius. Inter alia extremo lib. 38. habes : *Eas naves Valerius, prædam Hetruſcam Ligurumque montanorum captivos Carthaginem portantes, captas tradit.* Qui locus addendus fragmentis à Riccobono collectis. Nec parum debet ei Plinius, ut cognoſcimus ex indice lib. 2. lib. 3. cap. 5. lib. 34. cap. 8. Præterea meminere Pedianus, Cenſorinus, Gellius, Chariſius, Macrobius, Priſcianus. Facileque eis ſubſcribo, qui apud Arnobium lib. 6. legunt, *Quod ſi planum fieri teſtimoniis poſtulatis auctorum; Sammonicus, Granius, Valerius Antias, vobis, & Fabius, indicabunt, cujus Tolus fuerit filius,* &c. Vulgo *Valerianus*, pro *Valerius Antias*, legitur. *Voſſ.*

22. *Scriptum*] Additur ex Ms. *eſſe*, ut referatur, ad *dixit.*

23. *Riteque*] Vulgo, *recteque.*

24. *Perlitatæ*] Litare eſt Sacrificio facto numen placare. Græci dicunt καλλιεϱγεῖν.

25. *Haruſpices*] Qui exta hoſtiarum inſpiciebant. Ab harviga nomen accepere, quæ erat proprie hoſtia, quà aries mactabatur. Ἀϱϱιχὰ enim arietem appellarunt Græci, juxta Heſychium, unde & aries nomen accepit. Ab harviga vel haruga haruſpices. Illi autem, ut meminit, Vitruvius, immolatis pecoribus inſpiciebant exta, qualia ſunt jecur, pulmo, lien, cor, præcordia, renes, an integra eſſent, necne, vel nulla contaminata tabe. Hæc vana diſciplina Hetruſcos habet autores. Vide Peucerum de Divinat. & Camerarium.

26. *Plautus in Caſina*] Actu III.

Scena

Non putavi, inquit, *hoc eam facturum*. Non ergo iſti omnes ſolœciſmus quid eſſet ignoraverunt. ſed & Gracchus, *dicturum*, & Quadrigarius, *futurum*, & *benefacturum*; & Plautus, *occiſurum*, & Antias, *proceſſurum*; & Laberius, *facturũ*, indefinito modo dixerunt. qui modus neq; in numeros, neq; in perſonas, 29 neq; in genera, neq; in 30 tempora 31 diſtrahitur, ſed omnia iſthæc una eademq; declinatione complectitur. ſicuti M. Cicero dixit, *futurum*, non virili genere neque neutro (ſolœciſmus enim foret plane,) ſed verbo uſus eſt ab omni neceſſitate generum abſoluto. Idem autem ille amicus noſter in ejuſdem M. Tullii Ciceronis 32 oratione, quæ eſt 33 de imperio Cn. Pompeji, ita ſcriptum eſſe, à Cicerone dicebat, atque ipſe ita lectitabat: *Quum veſtros portus, atque eos portus, quibus vitam ac ſpiritum ducitis, in prædonum fuiſſe* 34 *poteſtatem ſciatis*. Neque ſolœciſmum eſſe ajebat 35 *in poteſtatem fuiſſe*, ut vulgus ſemidoctum

Scena v ubi ita verſus leguntur,

-- *Sed etiam ne habet & nunc Caſina Gladium.* PA. *habet ſed duos* ST. *quid duos?* PA. *altero te occiſurum ait, altero villicum.*

27. *Gladium*] In Veneta Antiq. *Sta. habet*. Stalino intelligitur, ſed Pardaliſcæ ancillæ verba ſunt.

28. *Laberius*] Decius Laberius Eques Romanus, qui apud Julium Cæſarem in ſummo honore fuit. Vide Macrob. lib. 2. Saturn. & Suetonium. Horatius, *Et Laberi mimos & pulchra poëmata miror*. Vide *Gyrald. de Poëtis Ant.*

Laberius] Citatur etiam à Chariſio, Nonio, Macrobio. Mimi excuſi ſunt ab H. Stephano, cum veterum Latinorum fragmentis Scripſit mimos & fabulas & Julii Cæſaris tempore vixit, niſi alius ſit mimographus, alius comicus.

29. *Neque in tempora*] Dubium mihi non eſt, quin indocti alicujus calamo hæc clauſula, *Neque in tempora* in contextum Gellii irrepſerit, ſed hoc mirum, tot caſtigatores hujus ſcriptoris viros inſignes ingentem adeo maculam non vidiſſe, apertiſſimum enim eſt vel pueris, infinitivum alium eſſe præſentis temporis, alium præteriti, alium futuri. *Moſell.*

30. *Tempora*] Abeſt hæc vox in antiquiſſ. Edit. Ven. anni 1477. Et in Veneta anni 1509. Primus Aldus in ſua Editione, ut arbitror, ita expreſſit. Supra quoque *tempora* omiſit autor noſter, cum dicit, *neque numeris, neque generibus præſerviens*.

31. *Diſtrahitur*] Scriptum in margine cujuſdam Codicis inveni, *diſtribuitur*.

32. *Oratione*] Aliter, *exhortatione*.

33. *De Imperio Cn. Pompeji*] Intelligit Orationem pro lege Manilia, ſeu de Imperatore Pompejo deligendo, ad Populum.

34. *Poteſtatem*] Græci ἐν cum dandi caſu, εἰς cum accuſativo conſtruunt. igitur græciſmus.

35. *In poteſtatem*] Ita etiam JC. loquuntur. Sueton. in Auguſto, *in voluc-*

 rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctum putat, ſed ratione dictum certa & proba contendebat, qua & Græci ita uterentur: & Plautus verborum Latinorum [36] elegantiſſimus in Amphitryone dixit,[37] *Numero mihi* [38] *in mentem fuit.* non, ut dici ſolitum eſt, *in mente.* Sed enim præter Plautum, cujus ille in præſenti exemplo uſus eſt, multam nos quoque apud veteres ſcriptores loqutionum talium copiam offendimus; atque his [39] vulgo annotamentis inſperſimus. Ut rationem iſtam miſſam faciamus & autoritates: ſonus tamen & poſitura ipſa verborum ſatis declarant, id potius [40] ἐπιμελείᾳ τῶ λέξεων [41] modulamentiſque orationis M. Tullii conveniſſe, ut, quoniam utrumvis dici Latine poſſet, *poteſtatem* dicere mallet, non *poteſtate*, illud enim ſic compoſitum jucundius ad aurem completiuſque; inſuavius hoc [42] imperfectiuſque eſt, ſi modo ita explorata aure homo ſit, non ſurda nec [43] jacenti; ſicuti eſt hercle quod, *explicavit*, dicere maluit, quam *explicuit*· quod eſſe jam uſitatius cœperat. Verba ſunt hæc ipſius ex oratione, quàm de imperio Cn. Pompeji habuit: *Teſtis eſt Sicilia, quam multis undique cinctam periculis non terrore belli, ſed conſilii celeritate explicavit.* at ſi, *explicuit*,

erum poteſtatem fore. Cicero pro Quint. *Ex eo tempore res eſſe in vadimonium cœpit.* P. Arbiter, *neque enim res quæ viderentur in controverſiam eſſe.* Ter. in Eunucho *eſſe in tantum honorem.* Ita & Græci præpoſitione εἰς utentes, καθεζόμενοι εἰς τὸ ἡρῷον, Thucyd. lib. 1. Matth. 2. v. 23. κατῴκισεν εἰς πόλιν, pro ἐν πόλει. Vide Vechneri Hellenolexiam cap. 10. & Carolum Stephanum de Latinæ linguæ cum Græca collatione.

36. *Elegantiſſimus*] Non eſt neceſſe cum H. Stephano mutare, in *diligentiſſimus*, vel *eligentiſſimus*. In Badiana editione *conſervator elegantiſſimus*. Quod ex margine alicujus Ms. libri irrepſiſſe in illam editionem perſpicuum.

37. *Numero*] Antiq. Ed. Veneta *Nunc vero.* Sed male. In Plautinis Codicibus *numero habetur*.

38. *In mentem fuit*] Vulgo, *non vero mihi in mentem fuit*. Sed ita, ut nunc editum, legitnr in Ms. Collegii trilinguis Lovanienſis, & in Codicibus Plautinis ita exprimitur, ut apud Agellium eſt reſcribendum. Fruter. Veriſ. lib. 1. cap. 19.

39. *Vulgo*] Paſſim.

40. Ἐπιμελείᾳ] *Vocabulorum delectui diligenti.*

41. *Modulament.iſque*] Numeris & εὐφωνίᾳ,

42. *Imperfectiuſque*] Ita antiquiſſ. Ven. male Bad. Edit. *inperſpectiuſque.* forte, *perplexiuſque.*

43. *Iacenti*] Non arrecta vel alacri, ſed ſtupida.

45. *Sonus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cuit, diceret, imperfecto & debili numero verborum 44 ſonus 45 clauderet.

44. *Sonus*] In duabus antiquis Ven. Edit. *ſonus*, *qui* Εὐφωνία, id eſt, *voculatio*, ſed interpretatio Græcarum vocum non eſt à Gellio. Badius tamen Εὐφωνίαν retinet, quæ Quintiliano vocatur vocalitas. verum hoc vocabulum in textum irrepſit.

45. *Clauderet*] Ita legit Lipſ. lib. 1. Elect. c. 7. quæ lectio reprobatur à Joſepho Caſtalione Decad. 1. Obſ. c. 2. vide & Fruter. Veriſ. 1. cap. 19.

Clauderet] Vulgo, *clauderetur*, rectius *clauderet*, ut in Ms. Codice repperit Fruterius.

CAP. VIII.

Hiſtoria in libris Sotionis philoſophi reperta ſuper Laïde meretrice & Demoſthene rhetore.

1 SOtion ex Peripatetica diſciplina haud ſanè ignobilis vir fuit. Is librum multæ variæque hiſtoriæ refertum compoſuit; eumque inſcripſit, Κέρας ἀμαλθείας. ea vox hoc fermè valet, tamquam ſi dicas, *cornucopiæ*. In eo libro ſuper Demoſthene rhetore & Laïde meretrice hiſtoria hæc ſcripta eſt: 2 Laïs, inquit, Corinthia ob elegantiam venu-

SOtion] Vulgo, *Phocion*, qui etiam Platonis fuit diſcipulus, & inde in enocratis diſciplinam abiit. Cujus rationes admodum laudat Plutarhus. Sed legendum *Sotion*, qui à iogene Laërtio & Eunapio quoque tatur *de Succeſſione Philoſophorum*. lius à Sotione Præceptore Senecæ qui iit Pythagoricus. vide Sen. Ep. 29. & 88.

Sotion] Laërtius: Ἐχρῆτο δὲ Λαΐδι τῇ ἑταίρᾳ, καθὰ φησὶ Σωτίων ἐν δευτέρᾳ τῶν Διαδοχῶν. πρὸς οὖν τοὺς μεμφομένους ἔφη, ἔχω Λαΐδα, ἀλλ' οὐκ ἔχομαι. Meminit ejuſdem Cicero ad pyrium Pætum ſcribens lib. Epiſt. 9. piſt. ult. Meminit etiam Athenæus . 12. Dipnoſophiſt. Exprobatur entilibus à Theodoreto l. 2. de Acti-vita. Numeratur inter cætera vitia à Tatiano. Cæterum de Laïdis amatoribus lege eundem Athenæum lib. 13. ubi etiam de morte & patria. Lege item Pauſaniam in Corinth. Paulo aliter hæc commemorat Macrobius lib. 2. Saturn. cap. 2. *Demoſthenes*, inquit, *excitatus ad Laïdis famam, cujus formam tunc Græcia mirabatur, acceſſit, ut & ipſe famoſo amore potiretur, qui, ubi dimidium talentum unius precium noctis audivit, diſceſſit hoc dicto*, οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῆσαι.

2. *Laïs Corinthia*] Revera fuit Sicula nativitate, Nicias enim Athenienſium Imperator in Siciliam miſſus, poſtquam Catinenſes ſe ſponte dediderant Laïdem tunc parvulam cum aliis captivis in Peloponneſum devexit, ut ſcribit Plutarchus in Nicia. Corinthia itaque fuit habitatione, nativitate Sicula. De illa Propertius,

venuſtatemque formæ grandem pecuniam demerebat: conventuſque ad eam ditiorum hominum ex omni Græcia celebres erant: neque admittebatur, niſi qui dabat, quod popoſcerat. poſcebat autem illa 3 nimium quantum. hinc ait natum eſſe illud frequens apud Græcos adagium, 4 οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον 5 ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς. quòd fruſtra iret Corinthum ad Laïdem qui non quiret dare quod poſceretur. Ad hanc ille Demoſthenes clanculum adit; &, ut ſibi ſui copiam faceret, petit, at Laïs 6 μυρίας δραχμὰς ἢ ταλαντον

Non ita complebant Ephyrææ Laïdos ædes,
Ad cujus jacuit Græcia tota fores.

3. *Nimium quantum*] Vulgo, *Nimiam quantitatem.* In Buſlidiano Codice, *poſcebat autem illa nimium, quantum vix dari poterat.* Quæ poſteriora verba, quod priora non intelligerentur, ex gloſſemate ſunt. Simile quid accidit Ciceroni lib. 4. de Finibus, qui ita loquitur: *Quid Zeno? portenta hæc eſſe dicit, nec ea ratione ullo modo poſſe vivi, ſed differre inter honeſtum & turpe nimium quantum, neſcio quid immenſum,* ubi proculdubio, verba poſteriora, *neſcio quid immenſum*, ab imperito primum librario margini adſcripta ad explicandum novum & inſolens loquendi genus, *nimium quantum.* Idem in oratore ad Marcum Brutum: *huic generi orationis aſpergentur etiam ſales, qui in dicendo mirum quantum valent.* nam & ibi *nimium quantum* veteres libros repræſentare Lambinus teſtatur, & vero in optimo Gymnaſii Lovanienſis Codice reperiri Carrio monuit, quanquam prior illa loquendi ratio non eſt ignota Græciæ. Græci enim dicunt, θαυμαστὸν ὅσον. Carrio Antiq. Lect. lib. 2. c. 12. & 13. Fruſtra autem *nimiam quantitatem* defendit ex medii ævi ſcriptoribus, quibus quantitas copiam denotat, Barthius. lib. 1. Adv. c. 14.

Nimium quantum] *Nimiam quantitatem*, ut in antiquis Editionibus habetur, non eſt latinum. Addiderunt alii gloſſema, *nimium quantum vix dari poterat.* Gellius Sotionis verba ἀμήχανον ὅσον interpretatus eſt. Niſi *mirum quantum*, id eſt, θαυμαστὸν ὅσον ſcripſerit.

4. Οὐ παντὸς ἀνδρὸς] *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.* quod Proverbium, contra atque Gellius voluit, inde natum, quod teſte Suida difficilis eſſet in portum Corinthium appulſus. Atque ideo Eraſmus præfert dici de rebus arduis periculoſiſque, & quas non ſit cujusvis hominis ſperare aut affectare. Vide tamen Strabonem alioſque autores de avaritia, & mollitie Corinthiarum mulierum. *Bad.*

Οὐ παντὸς] i. e. Non viri cujuſque eſt Corinthum navigare.

5. Ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς] Ita & Ariſtippum Laïdis amatorem notat Horat.

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

6. Μυρίας δραχμὰς] Drachma eſt idem Græcis quod denarius Romanis, hoc eſt, ſeſtertii quatuor. Quod ad pondus, ſeptem drachmæ incurrunt unciam; unde conſequitur, cum libra ſit XII. unciarum, LXXXIV. drachmas fore in libra. Hinc Scribonius Largus Epiſtola ad Calliſtum: *Erit autem nota denarii unius pro Græcâ drachmâ. Æque enim in librâ octoginta quatuor apud nos, quot drachmæ apud Græcos incurrunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

7 τάλαντον popoſcit. hoc facit numi noſtratis 8 denariûm decem millia. Tali petulantia mulieris atque pecuniæ magnitudine ictus 9 expaviduſque Demoſthenes 10 avertit; & diſcedens, Ego, inquit, pœnitere tanti non emo. Sed Græca ipſa, quæ fertur dixiſſe, lepidiora ſunt, 11 οὐκ ὠνοῦμαι, inquit, μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν.

CAP.

currunt. Dicitur *drachma* à δράττεσθαι, id eſt, *continere*, quia comprehendit tantum κερμάτων ſive κερματίων (ſic Græci vocabant exiguos nummulos æreos, quos cum Seneca minutias æris dicere poſſumus) quantum manu quis in punctum contracta capere ac continere poſſit. Cum antiquam ὀβολοῦ, tum hanc *drachmæ* originationem diſcimus, partim ex veteribus Grammaticis, partim illo Plutarchi loco in Lyſandro: Κινδυνεύει δὲ καὶ τὸ πάμπαν ἀρχαῖον οὕτως ἔχειν, ὀβελίσκοις χρωμένων νομίσματι σιδηροῖς, ἐνίων δὲ χαλκοῖς, ἀφ' ὧν παραμένει πλῆθος ἔτι καὶ νῦν τῶν κερμάτων ὀβολοὺς καλεῖσθαι. δραχμὴν δὲ τοὺς ἓξ ὀβολούς· τοσούτων γὰρ ἡ χεὶρ περιεδράττετο. *Videtur autem omnino vetus moneta ſic ſe habere, quia obeliſcis utebantur, ferreis nummis; quidam etiam æreis. Vnde permanet, ut hodieque multitudo minutiarum æris oboli vocentur: drachma autem ſex oboli, quia tantum manus* περιεδράττετο *ſeu complectebatur*. Mihi dubiũ non eſt, quin ſit ab Hebræo דרכמן, quod idem ſignificat. Invenias Ezr. II. 65. & Nehem. 7. 78. vid. *Voſſ. in Etym.*

Μυριάς] Decem dragmarum millia, vel talentum.

7. Ἢ τάλαντον] Abeſt hoc vocabulum, ab antiquiſſima Veneta Editione. Et forſan gloſſema eſt.

Ἢ τάλαντον Atque talentum Atticum continebat drachmas ἑξακισχιλίας, juxta Pollucem. Sed idem aliud fuiſſe Babylonium, aliud Syrium aliud Æginæum oſtendit. Æginæum continebat decem mille drachmas, atque, ut arbitror, etiam Corinthiacum.

8. *Denarium*] Confundit itaque denarium cum drachma. quanquam nonnulli drachmam & denarium ſeſquiſeptima differre voluerunt. Videndus Hotomannus de Re nummaria, aliique.

9. *Expaviduſque*] Colvius in Apuleium *expavitus* legit. *Pavire* antiquis verberare, ferire, tundere, *depavire* apud Lucilium. Hinc putat expavitum dici conſternatum, attonitum. Sed mihi durius hoc & quæſitum videtur.

10. *Avertit*] Vulgo, *avertit iter*. Sed ita bis idem inculcabitur. Quid enim aliud eſt *avertere iter*, quam *diſcedere*. Sed *averti*, ut in Ms. Codice habetur, vel *avertere* longe aliud vult. Idque plerunque expavidis & attonitis accidit, præſertim vero riſu excipientibus dictum alicujus ridiculum, ut ſeſe avertant, & ſecum mirentur, & rideant ſoli. *Fruter. veriſ. lib. 1. c. 19.*

11. Οὐκ ὠνοῦμαι] *Non emo millibus x drachmarum pœnitentiam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IX.

Qui modus fuerit, quis ordo diſciplinæ Pythagoricæ; quantumque temporis imperatum obſervatumque ſit dicendi ſimul ac tacendi.

ORdo atque ratio 1 Pythagoræ, ac deinceps familiæ ſucceſſionis ejus, recipiendi inſtituendique diſcipulos hujuſcemodi fuiſſe traditur. Jam à principio adoleſcentes

1. *Pythagoræ*] Pherecydæ hic diſcipulus. Diogenes Laërtius tradit, Pythagoram ἀκμάσαι κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. ab eodem traditur Pherecydem Syrium γεγονέναι κατὰ τὴν πεντακοστὴν ἐννάτην Ὀλυμπιάδα. unius tantum luſtri Olympiaci differentia eſt. Non video, quí veriſimile ſit quod dicitur Pherecydem iſtum præcepiſſe Pythagoræ, cum eodem ambo tempore floruerint, nec longe alter ab altero deceſſerit. Forſan dicendum duos fuiſſe Pherecydas, ut Salmaſius cenſet in Solinum. Hic in magna Græcia docuit, cum Sami, ubi natus Pythagoras, tyrannidem occupaſſet Polycrates. atq; hinc ſectæ Italicæ autor. Philoſophiam ſymbolicam & perplexam docuit, quam ab Ægyptiis hauſit, ut Jamblichus l. 1. de vita ejus c. 5. teſtatur. Numeris, id eſt, harmonia conſiſtere hoc univerſum docuit & cum Ariſtarcho Samio terram moveri. Etiam Metempſychoſis Ægyptiorum commentum fuit, teſte Herodoto in Euterpe. Arabas, Hebræos & Chaldæos quoque acceſſiſſe Porphyrius teſtatur, multaque Iudæorum dogmata amplexum Clemens Alexandrinus lib. 1. affirmat. Et quod Judæi ſanguine abſtinerent, hinc forſan omnibus animātibus abſtinuit. Libros quoſdam citat Laërtius, quamvis nonnulli exiſtiment nihil ſcripſiſſe. Utique aurea Pythagoræ carmina, Lyſidis Pythagoræ diſcipuli vel alterius Pytagorici ſunt. Etiam chymiæ peritum fuiſſe, qua metalla mutāntur, nonnulli voluerunt, atque hos fuiſſe ἱεροὺς λόγους fabulantur. Namque & Chymiam ἱερὰν τέχνην illius patroni Græculi appellant, ut ex veteri Lexico græco apparet. Inedia ac mœrore vitam finiit, cum enim Pythagoras in Delo Pherecydem ſepeliiſſet Cyloniana factione omnes diſcipuli ejus combuſti ſunt, ut teſtatur Jamblichus de vita Pythagoræ.

Pythagoræ] *Pythagoram* diſcendi cupiditate ultimas terras peragraſſe, Ægyptum luſtraſſe, & Perſarum Magos adiiſſe referunt Iſocrates in Laudat. Buſiridis, Cicero de finibus lib. 5. Tuſculan. Quæſt. 4. Lucianus in Dialogo inſcripto βίων πρᾶσις Plinius lib. 25. cap. 2. & libr. 35. cap. 9. Strabo lib. 14. Theodoretus de Curat. Græcarum affect. ſermon. 2. Iamblichus, Porphyrius, & Laërtius in ejus vita. Clemens præterea Alexandrinus Strom. libr. 1. nominat etiam ſacerdotem, ſub quo profecerat Pythagoras. ἱστορεῖται δὲ Πυθαγόρας μὲν Σώγχηδι τῷ Αἰγυπτίῳ ἀρχιπροφήτῃ μαθητεῦσαι. Πλάτων δὲ Σεχνούφιδι τῷ Ἡλιουπολίτῃ. Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος Κονούφιδι τῷ καὶ αὐτῷ Αἰγυπτίῳ. Difficilem tamen acceſſum apud ſacerdotes Ægyptios habuiſſe teſtatur ex Antiphonte Porphyrius, qui ſua per invidiam aliis occultabant.

2. Ἐφυσιογνωμόνει] Φυσιογνωμονία in pretio fuit apud veteres. Cicero de

tes, qui ſeſe ad diſcendum obtulerant, 2 ἐφυσιογνωμόνει. Id verbum ſignificat, mores naturaſque hominum, conjectatione quadam de oris & vultus ingenio, deque totius corporis 3 filo atque habitu, ſciſcitari. eum, qui exploratus ab eo 4 idoneuſque fuerat, recipi in diſciplinam ſtatim jubebat, & tempus certum tacere; 5 non omnes idem, ſed aliud aliis tempus pro æſtimato captu ſollertiæ. Is autem qui tacebat, quæ dicebantur ab aliis, audiebat; neque percunctari, ſi parum intellexerat, neque 6 commentari, quæ audierat, fas erat. ſed non minus quiſquam tacuit quàm biennium. hi prorſus appellabantur intra tempus tacendi audiendique 7 ἀκουστικοί. aſt ubi res didicerant rerum omnium difficillimas, tacere audireque, atque eſſe jam cœperant ſilentio eruditi, cui erat nomen 8 ἐχεμυθία: tum verba

de Fato: *Socratem nonne legimus quemadmodum notarit Zopyrus* φυσιογνώμων, *qui ſe profitebatur hominum mores naturaſque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoſcere? ſtupidum eſſe Socratem dixit & bardum, quod jugula concava non haberet, obſtructas eas partes & obturatas eſſe dicebat, addidit etiam mulieroſum, in quo Alcibiades cachinnum dicitur ſuſtuliſſe.* Videndus quoq; idem lib. Tuſc. 4. & Alexander Aphrodiſienſis. φυσιογνώμονες ex aſpectu totius corporis, μετωποσκόποι ex ſola facie. vel potius fronte judicabant ſcripſit φυσιογνωμονικὰ Ariſt. & Adamantius duos libros, in quibus Polemonem, qui de eadē materia ſcripſit, preſſe ſecutus eſt. Ægyptiis quoque hæc ſcientia in uſu. Hinc Adamantius, Αἰγυπτίοις μὲν γὰρ τοῖς πᾶσιν ἔπεστι κοινὰ σημεῖα ἐξ ὧν τὸ γένος ἅπαν φυσιογνωμονεῖται. Theophraſtum quoque hujus artis peritum fuiſſe ex Characteribus Ethicis apparet.

3. *Filo*] Lineamento. Ita loquitur autor lib. 14. cap. 4. Plautus: *ſcitum filum mulieris.*

4. *Idoneuſque*] Stephanus addendum putat *inventus fuerat*, vel *compertus fuerat.*

5. *Non omnes idem*] Quinquennale ut plurimum erat ſilentium, ſed aliquando pro auditorum ratione minori ſpatio circumſcribebatur, ut præter Gellium etiam Apuleius in Floridis teſtatur. vide *Voſſ. de Philoſ. antiq.*

6. *Commentari*] Scribendo meditari, ſicut ipſe autor poſtmodum exponit; namque licebat poſt ἐχεμυθίαν, *verba facere, & quærere, quæque audiſſent ſcribere, & quæ ipſi opinarentur, expromere.*

Commentari] Non hic ſignificat *cogitare*, ut Stephanus exiſtimavit.

7. Ἀκουστικοί] Sive ἀκουσματικοί, qui tantum audiebant ſilentio inſignes.

8. Ἐχεμυθία] Ἐχεμύθος, quaſi ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν μῦθον σιωπῇ. vid. Heſychium & Suidam. Hoc ſilentium tempore definitum erat, cæterum in genere ante omnia docuit Pythagoras tacere. Apuleius in Floridis: *tot ille doctoribus eruditus tot tamque multi jugis fontibus diſcipli*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ba facere & quærere, quæque audiſſent ſcribere, & quæ ipſi opinarentur expromere poteſtas erat. hi dicebantur in eo tempore μαθηματικοὶ; ab his, ſcilicet, artibus, quas jam diſcere atque meditari inceptaverant: quoniam 9 Geometriam & 10 Gnomonicam, Muſicam, ceteraſque item diſciplinas altiores μαθήματα veteres Græci appellabant: vul-

ciplinarum toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profecto ſupra captum hominis animi auguſtior, nihil prius diſcipulos ſuos docuit, quam tacere; primaque apud eum meditatio ſapienti futuro, linguam omnem coërcere; verbaque, quæ volantia Poëtæ appellant, ea detractis pinnis intra murum candentium dentium premere. vide & Iſocratem in Buſiride. Cum extraneis quoque de iis, quæ didiciſſent loqui illicitum. Cic. lib. 1. de Natur. Deor. *Nec tu m celas, ut Pythagoras ſolebat alienos.*

Ἐχεμυθία] Hinc apud Ægyptios, à quibus hæc accepit Pythagoras, Harpocrates ſilentii deus. Et apud Romanos Angerona ore obſignato pingebatur, quæ inter tutelares Romæ Deas cenſebatur. vide Macrob. lib. 3. Saturn. cap. 9. Gloſſæ, *Angerona*, ἡ θεὸς τῆς βουλῆς, καὶ καιρῶν. Numam Pompilium, qui fuit Pythagoricus, ſilentii Deam quoque coluiſſe Plutarchus in ejus vita teſtatur.

9. *Geometriam*] Arithmeticam non debuit omittere. Multi autores Arithmeticam inventum Pythagoræ, alii, Palamedis, fuiſſe ſcribunt, ut Plato lib. 7. de Rep. *Theodoretus, Therapeut.* XI. Ὁ δὲ πολυθρύλλητος Πυθαγόρας, τὴν τελειωτάτην τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμην, ἔσχατον ὑπελάμβανεν ἀγαθόν. *Celeberrimus autem Pythagoras, ſummum hominis bonum in exactiſſimâ numerorum ſcientiâ poſitum eſſe exiſtimabat.* Quin & ejus ſectatores, varias numeris qualitates, ut & nomina, tribuerunt; ac de iis propriis quoque monumentis tradiderunt, Ariſtæus, Megillus, & Philolaus: quorum teſtimonia profert Auctor quidam innominatus, in eo opere, quod inſcripſit, Τὰ θεολογούμενα τῆς ἀριθμητικῆς. Quod præclarum Antiquitatis in eo genere monumentum. Edidit autem id Lutetiæ olim Chriſtianus Wechelus, anno cIↃ IↃ XLIII. ſcripſit etiam Nicomachus de eodem argumento libros duos, quos injuria nobis temporis intercepit; ita tamen, ut non toti interciderint: nam excerpta conſervavit, & exhibuit, in præclara Bibliothecâ ſuâ Photius. Imprimis vero Animam numerum ſtatuerunt, vi movendi præditum. Hermias, in Irriſione philoſoph. gent. Οἱ μὲν γὰρ φασὶν αὐτῶν τὴν ψυχὴν εἶναι τὸ πῦρ, οἷον Δημόκριτος. οἱ δὲ ἀριθμὸν κινητικὸν, οἷον Πυθαγόρας. *Nam alii dicunt, animam ſuam eſſe ignem, ut Democritus: alii numerum, movendi vi præditum, ut Pythagoras.* Nemeſius, De natura hominis cap. II. Θαλῆς μὲν γὰρ, πρῶτος τὴν ψυχὴν ἔφησεν ἀεικίνητον, καὶ αὐτοκίνητον. Πυθαγόρας δὲ, ἀριθμὸν, ἑαυτὸν κινοῦντα. id eſt, *Thales enim, primus dixit animam moveri ſemper, & per ſe moveri: Pythagoras verò, numerum aſſeruit, ſeipſum moventem.* Imo ipſum Deum numerum vocabant. Simplicius Phyſ. III. κέκλυθι κύδιμε ἄριθμε, πάτερ μακάρων πάτερ ἀνδρῶν. vide Meurſ. de Denar. Pytagor.

10. *Gnomonicam*] Gnomonici ex umbrarum momentis, judicio gnomonis non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

vulgus autem, quos [11] gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, [12] mathematicos dicit. exinde his ſcientiæ ſtudiis ornati ad perſpicienda mundi opera & principia naturæ procedebant: ac tunc denique nominabantur φυσικοὶ. Hæc eadem ſuper Pythagora noſter [13] Taurus quum dixiſſet; Nunc autem, inquit, iſti qui repentè [14] pedibus illotis ad philoſophos devertunt, non eſt hoc ſatis, quod ſunt omnino [15] ἀθεώρητοι, ἄμουσοι, ἀγεωμέτρητοι; ſed legem etiam dant, qua philoſophari diſcant. alius ait; hoc me primùm doce. item alius: hoc volo, inquit, diſcere, iſtud nolo. hic à [16] ſympoſio Platonis incipere geſtit propter [17] Alcibiadis [18] comiſſationem, ille à [19] Phædro propter

non ſolum horas, verum etiam climatum diverſitates & poli elationes deprehenderunt. Ars hæc γνωμονικὴ appellabatur. In Geometricis quoque gnomon dicitur, quo ablato aut addito figura quadrata non mutatur, ut Euclides oſtendit l. 2. Elem. Etiam in Architectonica teſte Vitruvio, & Hygeno de Limit. conſtituendis. Sed Gnomon proprie indicat ſtilũ, qui in medio amuſio collocatur ad umbras indagandas, qui Græcis σκιαθήρας appellatur. de horologiis ſcioter icis & quando inventa vide Salm. ad Solin. p. 632. & ſeqq.

Gnomonicam] Quam invenit Anaximander, vel juxta alios Anaximenes Mileſius.

11. *Gentilitio*] Chaldæi enim & Babylonii vanis illis prædictionibus addicti. Etiam inter Arabes, quorum præcipuus Aly.

12. *Mathematicos*] Qui ex natalibus futura prædicebant. Ab illis ut *maleficis & impoſtoribus* abhorruit Antiquitas. Vide tit. Cod. de Malef. & Mathemat. Cæterum in Græcia ante omnes ſcientias in matheſi Arithmeticam potiſſimum & Geometriam pueri addiſcere ſoliti. & Pythagoras inprimis ſuos exercebat in Arithmeticis, Geometricis, & Muſicis. Adeo quidem ut omnia numeris, figuris, & harmonia conſiſtere affirmaret. vide Athenæum lib. 17. Deipnoſ. & Platonem in Timæo, & & Proclum ejus interpretem egregium.

13. *Taurus*] Philoſophus Platonicus, qui ſub Antonino Pio vixit, & de differentiis dogmatum Platonis & Ariſtotelis ſcripſit, teſte Suida. In Platonis Gorgiam quoque commentaria ſcripſiſſe teſtatur autor noſter lib. 6. cap. 14.

14. *Pedibus illotis*] Tractum proverbium à ſacrorum cæremoniis, ad quas accedere illotos non decebat.

15. Ἀθεώρητοι, ἄμουσοι, ἀγεωμέτρητοι.] *A contemplatione, à Muſis, à geometria penitus alieni.*

16. *Sympoſio Platonis*] Sive περὶ Ἔρωτος, ſive *amore*. Eſt autem allegorica diſputatio.

17. *Alcibiadis*] Qui in eodem dialogo loquens introducitur, quemque cum luxu diffflueret, ad bonam frugem deduxit Socrates. De quo, poſtmodum imperatore maximo, vide Plutarchum in Alcibiade.

18. *Commiſsationem*] Quod convivium ſic laſcivum & amatorium denotat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pter [20] Lyſiæ orationem. Eſt etiam, inquit, pro Jupite qui Platonem legere poſtulet, non vitæ ornandæ, sec [21] linguæ orationiſque comendæ gratia, nec ut modeſtio fiat, ſed ut lepidior. Hæc Taurus dicere ſolitus novitios philoſophorum ſectatores cum veteribus Pythagorici penſitans. Sed id quoque non prætereundum eſt, quòd omnes ſimul, qui à Pythagora in [22] cohortem illam [23] diſciplinarum recepti erant, quod quiſque [24] familiæ pecuniæque habebat, in medium dabant; & [25] coibatur ſocietas inſeparabilis, tamquam illud fuerit antiquum conſortium, [26] quod re atque verbo appellabatur [27] *κοινόβιον*.

CAP.

tat. Græcis dicitur *κῶμος*, ejuſdemque petulantiæ præſes Deus. Utique etiam ἀπὸ τοῦ *κωμάζειν* nomen accipit comiſſatio.

19. *Phædro*] Sive περὶ καλοῦ, *de Pulchro*. Quod itidem myſticum eſt colloquium.

20. *Lyſiæ orationem*] Quam Phædrus Socrati in eodem Dialogo prælegit.

21. *Linguæ comendæ*] Id eſt, ornandæ. Ejus dictio ita elegans & diſerta, ut veteres dixerint Jovem Platonis lingua uſurum, ſi græce loqui vellet. Hinc Platonem θεῖον appellarunt. Dictio tamen ejus poëtica, & metaphoris audax, ut Ariſtoteles, & Dionyſius Halycarnaſſeus cenſent. vide & Ciceronem in Bruto.

22. *Cohortem*] Ruſticum hoc vocabulum, quo denotatur quod in villa clauſum ſeptumque. Hinc militare *cohortis* vocabulum originem ſumpſit. χόρτον Græci appellarunt, atque hinc Latini hortum, quod ſepimento cingeretur. Pro quacunque hominum congregatione apud probatos etiam autores invenitur. Itaque pro *diſciplinarum*, hic legendum, *diſcipulorum*.

23. *Diſciplinarum*] Potius legendum *diſcipulorum*, ita lib. 2. cap. 17. *Phædon Elidenſis ex Socratica cohorte fuit.*

24. *Familiæ*] Feſtus : *familia antea in ingenuis hominibus dicebatur, quorum dux & princeps generis vocabatur Pater & Mater familiæ, poſtea hoc nomine etiam famuli appellari cæperunt.* Familia, tamen proprie à famulitio nomen accepit. Senec. l. 6. Ep. 67. *ne illud quidem videtis, quam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerint, dominum Patremfamilias, ſervos familiares appellarunt.* cæterum poſtmodum & liberi & uxor, & omnes qui ſub unius poteſtate in eadem domo familiæ nomine comprehendi cæperunt. Tandem tranſlatum eſt ad totam cognationem ſanguinis, imo etiam res hæreditarias.

25. *Coibatur*] Id eſt, contrahebatur.

26. *Quod re*] Antiquæ editiones, *quod in re atque verbo Romano appellatur* κοινόβιον, id eſt, contubernium. κοινόβιον ex margine gloſſatoris irrepſit, & monachale vocabulum. vir celeberrimus G. Hornius putabat legendum *convivium*. quod vocabulum etiam vitæ conjunctionem continebat, ut loquitur Cicero de Senectute. Atque ita hoc Pythagoreorum convivium ex collatis familiis & pecuniis alebatur. utique κοινόβιον delendo, ad *conſortium* trahi ultima verba poſſunt, ſi pro *in*, *ita* legas.

27. Κοινό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

27. Κοινόβιον] In libro Ms. *Herсto non cito*. Eam quam poſuimus ſcripturam liber vetus expreſſam plane repræſentat, hoc tantum differens quod legit, *Erto non cito*. Societas illa *Hercto non cito* inter cohæredes proprie fuit, qui à communione diſcedere nolebant. Et ſane *conſortes* dicebantur quamdiu hæreditas diviſa non erat. Gloſſæ: *conſortes*, κοινόβιοι, σύγκληροι. Inde & *conſortium* hæc ſocietas & communio cohæredum. Contra *diſſortes* poſtquam diviſerant. Gloſſæ; *diſſortes*, διακληρωθέντες. Ex eo *diſſortiones* apud Paulum Feſti Epitomatorem, *diviſiones patrimoniorum inter conſortes*. At *exſortes* ἄκληροι quaſi exhæredes Hinc *exſortium* Apuleio de Deo Socratis, ἡ ἀκληρεία. *in-certa vacatione ſeu quodam exortio puniur*. Ita ſane ibi legendum ex veteri codice, non uno, qui habent, *exordio*. In lla igitur antiqua juris formula ac verbo, *Hercto non cito*, quum *citum* ſignificet diviſum, Herctum, hæreditatem, atrimonium, & bona ſignificare utique debet. Inde *Forctum* & *Fortum*, quod in ſequenti ætate *Ferctum* & *Herlum* appellatum pro bonis & hæreditate, ut illa formula *Hercto non cito*, e cohæredibus qui Hertum inter ſe on ciebant, hoc eſt, hæreditatem & ona defuncti non dividebant. *Hercti ti*, aut *non citi* nulla hodie mentio in uriſconſultorum libris, quos nobis ſoos eſſe voluit notos Tribonianus, in ujus Digeſtis titulus eſt *Familiæ Erſcundæ*. Qua in voce mirabilis adiſſa eſt corruptio, cujus ipſe fortaſſe ribonianus autor, quum antiquum erbum non caperet, quo uſi Iuriſconſulti. Hæc actio *Familiæ Erciſcundæ* ex lege 12. Tabularum conſtituta fuit cohæredibus & conſortibus à communione diſcedere volentibus, qua inter eos res hæreditariæ dividerentur. Qui igitur à conſortio *Hercti non citi* diſcedere volebant, & *Herctum citum* habere, id eſt, hæreditatem diviſam, ea actione experiebantur, *Familiæ Erciſcundæ*. Tota hæreditas eo judicio dividi petebatur non ſola familia. Paulus Feſti abbreviator ubi explicat quid ſit antiquis legibus, *Erctum citum*, his verbis: *Erctum à cohercendo dictum, unde & Erciſcundæ & Erciſci. Citum autem à ciendo vocatum*. Nugæ nugæ. Imo *Erctum* ſignificat patrimonium: *Citum* diviſum. Inde *Hercto non cito*, bonis hæreditatis non diviſis. Hinc Actio illa duodecim Tabularum quæ dabatur Hercto ciundo, id eſt, hæreditati dividundæ, ita conceptam fuiſſe liquet: *Familiæ, hercti, ciundæ*. i. e. familiæ, & reliquorum bonorum quæ hercti nomine comprehenduntur, dividundorum. Hoc loquendi genus cum Tribonianus non caperet, id mutavit in *Familiæ Erciſcundæ*, & putavit id eſſe familiæ dividendæ. Ab eo Philoxenus in Gloſſis *Erciſcundæ* exponit διαιρέσεως. Forte etiam in duodecim Tabulis ſcriptum fuit, *Familiæ Ercti ciſcundæ*. Nam *ciſco* idem quod *cio* pro divido, & *ciſcunda* pro ciunda, dividenda. Gloſſæ: *ciendæ*, διαιρουμένης. Ab antiquioribus id habet: at illud *Erciſcundæ* ex Triboniano, qui fortaſſe hanc vitioſam ſcripturam repperit in libris Iureconſultorum qui tum exſtabant, *Erciſcundæ*, pro *Erticiſcundæ*, vel Erciciſcundæ. vide *Salmaſ. in Solinum* p. 1262. & 1263.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. X.

Quibus verbis compellaverit Favorinus philoſophus adoleſcentem caſcè nimis & vetuſtè loquentem.

FAvorinus philoſophus adoleſcenti veterum verborum cupidiſſimo, & pleraſque voces nimis priſcas & ignotiſſimas in quotidianis communibuſque ſermonibus exprimenti, [1] Curius, inquit, & [2] Fabricius, & [3] Coruncanius antiquiſſimi viri noſtri, & his antiquiores [4] Horatii illi trigemini, planè ac dilucidè cum ſuis fabulati ſunt: neque [5] Auruncorum, aut [6] Sicanorum, aut [7] Pelaſgorum, qui

CUrius] Mu. Curius Imperator, qui nec acie vinci, nec pecunia corrumpi potuit, & cum Fabricio Pyrrhum regem Epirotarum exegit Italia, Samniteſque ſæpius devicit. De cujus frugalitate vide Plutarchum & Valer. Max. lib. 4. cap. 3. Floruit circa An. V. CDLXIII.

2. *Fabricius*] C. Fabricius Luſcinus. quem Cicero confert cum Ariſtide Athenienſi. vide Ciceronem lib. 1. & 3. offic. Gellium noſtrum l. 3. c. 8.

3. *Coruncanius*] Coruncanum contra Amilcarem & Barcham in Siciliam miſſum teſtatur Polybius. Appoſite Seneca Ep. 104. *multi ex alieno ſæculo petunt verba, duodecim tabulas loquuntur: Gracchus illis & Craſſus & Curio nimis recentes ſunt, ad Appium uſque & ad Coruncanum redeunt.*

4. *Horatii*] De quibus vide Livium, Florum, alioſque Romanos Hiſtoricos.

5. *Auruncorum*] Qui inter Campanos & Volſcos, juxta mare ſiti. Idem Ioannes Tzetza affirmat. Horum Auruncorum etiam meminit lib. 6. Halicarnaſſeus, & Virgilius Æneid. lib. 7. *Auruncos ita ferre ſenes*, quos Græcis *Auſones* vocari addit in eum Servius. Auſonum tamen generalius vocabulum fuiſſe oſtendit Cluverius in deſcriptione Italiæ lib. 3. cap. 8.

6. *Sicanorum*] Italiæ populi in Prima regione, apud Plinium. Docet hoc Virg. 10. Æneid. Alias alio nomine *Siculi*. (Etiam Hiſpaniæ populi *Sicani*,) qui fugati à Liguribus, in Siciliam trajecere. ut tradit Halicarnaſſ. primo. Sed autorem ipſum audiamus, qui ita loquitur: Τὴν ἡγεμόνα γῆς, &c. Hoc eſt: *Urbem, terræ mariſque totius principem, quam nunc Romani habitant, primi in omni memoriâ tenuiſſe feruntur barbari Siculi, gens indigena. Superiore autem tempore alioſne colonos habuerit, an inculta fuerit, nemo poteſt certò dicere. Poſteà verò, pulſis longo bello priſcis cultoribus, Aborigines eam occuparunt. qui primum in montibus paſſim ſine mœnibus vicatim habitaverunt. Sed poſtquam Pelaſgi & cæterorum Græcorum nonnulli, ipſis admiſſi, opem in debellandis finitimis attulerunt; exacta inde Siculorum gente, oppida crebra communiverunt; ſubegeruntque ſibi totum id terrarum ſpatium, quod amnes duo Liris atque Tiberis terminant. Eas ſedeis deinde perpetuo tenuit idem genus hominum, mutatis tantum appellationibus; vetus Aboriginum* nomen

qui primi incoluiſſe Italiam dicuntur, ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt. tu autem, [8]proinde quaſi cum [9]matre Evandri nunc loquare, ſermone abhinc multis annis jam deſito uteris, quod ſcire atque intelligere neminem vis, quæ dicas. Nonne, homo inepte ut quod vis abundè conſequaris, taceres? ſed antiquitatem tibi placere ais, quòd honeſta & bona & ſobria & modeſta ſit. vive ergo moribus præteritis; loquere verbis præſentibus: atque id, quod à [10] C. Cæſa-

nomen ſervantes ad Trojani uſque belli tempora; quando à Latino rege denominati ſunt Latini. Ergo primi mortalium, quorum memoria exſtet, hanc regionem incoluere *Siculi.* Hinc Varro etiam de Linguâ Latinâ lib. 4. *Lepus*, inquit, *quod è Siculis Græci quidam dicunt* λέποριν. *à Româ quòd orti Siculi, ut annales noſtri veteres dicunt, fortaſſe hinc illud tulerunt; & heic reliquerunt hoc nomen.* Solinus cap. 8. ubi Italiæ laudes concelebrat: *Coloniæ tam frequentes, tam adſidua novarum urbium gratia, tam clarum decus veterum opidorum; qua primum Aborigines, Aurunci, Pelaſgi, Arcades, Siculi, totius poſtmodum Græciæ advenæ, & in ſummâ, victores Romani condiderunt.* Sed hæc ille habuit à Plinio: qui lib. 3. cap. 5. de eodem agens Latio, *Tam tenues*, inquit, *primordio imperii ſuere radices. colonis ſæpe mutatis, tenuère alii aliis temporibus, Aborigines, Pelaſgi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli.* Quum ab Aboriginibus aliiſque populis Italiâ pulſi Siculi *Sicaniam* inſulam occupaſſent; quæ tum de eorum nomine dici cœpit *Sicilia*; nonnulli antiquorum ſcriptorum eos à ſede ſua adpellaverunt *Sicanos*; quamquàm priſcorum *Sicanorum* gente in occidentali inſulæ parte etiamnum relictâ. Id Virgilius poſteà etiam in Italia hic uſurpavit; & Virgilium, ut mea fert opinio, imitati deinde alii. Eadem hæc Gellii verba apud Macrobium quoque Saturnal. lib. I. cap. v. leguntur. *Vide Cluv. Ital.*

Sicanorumque] Rectius dixiſſet *Siculorumque.* Siculi enim non Sicani olim Italiam incoluere. iiſque à Pelaſgis expulſi in Trinacriam inſulam quam tunc Sicani tenebant, trajecere, ut tradit Dionyſius Halic. in lib. I. Hellanicus in lib. 2. de ſacerdotibus Iunonis Argivæ, & Menippus ac Thucydides initio lib. 6. Conſtantinus in lib. 2. περὶ θεμάτων.

7. *Pelaſgorum*] Gens antiqua, per univerſam Græciam quondam diffuſa. de qua vide Herodotum I. Apud eundem l. 3. lego eos in Aſia circa Æolidem commoratos. Et Idam montem, teſte Herodoto. 7. ubi *Pelaſgidem* eorum regionem nominat. Latium aliquando habitaſſe, teſtes ſunt Halicarnaſſeus I. Plinius 3. cap. 5. vide *Ortelii Onom. Geogr.*

8. *Proinde*] Aliter, *perinde.*

9. *Matre Evandri*] Nicoſtrata mater Evandri, vel ut nonnulli Themis, quæ quia fatidica carmenta appellata, carmen enim & carmentum dixere veteres, ut momen, momentum. vide Plutarchum ἐν Αἰτίοις & Dionyſ. lib. I. Ovid. lib. I. Faſtor. Hinc vetus nummus ab una parte inſcriptionem habet. Q. Fabii Maximi, à dorſo mater Evandri inciſa cum cithara. Quo vatem fuiſſe denotatur.

10 *C. Cæſare*] Libros hos Cæſaris prædicat Cicero in Bruto, & quod in primo Libro dixerit *verborum delectum eſſe originem Eloquentiæ*, Macrobius lib. I. Saturn. cap. 5. Gellium ſecutus eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Cæſare excellentis ingenii ac 11 prudentiæ viro, in primo de Analogia libro, ſcriptum eſt, habe ſemper in memoria atque in pectore, ut tamquam ſcopulum, ſic fugias inſolens verbum.

eadem fere verba recitat. Citat eundem Quintil. lib. 1. cap. 7. & lib. 7. cap. 9. Priſcian. lib. 9. Chariſ. lib. 1. Caſſiodorus ex Annæo Cornuto de Orthographia.

11. *Prudentiæ*] Macrob. *providentiæ.*

CAP. XI.

Quòd [1] Thucydides hiſtoriæ ſcriptor inclytus Lacedæmonios in acie non tuba, ſed tibiis eſſe uſos dicit: verbaque ejus ſuper ea repoſita: quodque Herodotus Haliatten regem fidicinas in procinctu habuiſſe tradit: atque inibi quædam notata de Gracchi fiſtula concionatoria.

AUctor hiſtoriæ Græcæ graviſſimus [1] Thucydides Lacedæmonios ſummos bellatores non [2] cornuum [3] tubarumve ſignis, ſed [4] tibiarum modulis in præliis uſos eſſe

THucydides] Cicero 2. de Oratore: *Thucydides omnes dicendi artificio, mea ſententia, facile vicit, ut verborum prope numerum ſententiarum numero conſequatur: ita porro verbis aptus, ut neſcias utrum res oratione, an verba ſententiis illuſtrentur.*

2. *Cornuum*] Varro lib. 4. *Cornua, quod ea quæ nunc ſunt ex ære, tunc fiebant ex bubulo cornu.* Cornua igitur inflexa, tubæ rectum tubum, unde & nomen accepere, ſive canalem habebant. Ovid.

Non tuba directi non æris cornua flexi.

Qui illa inflabant, cornicines, vel tubicines vel æneatores appellati. Tubis autem non tantum in convocando Populo in militia, verum etiam in ſacris utebantur, hinc tubiluſtrium, ut Varro teſtatur lib. 5. de ling. Lat.

3. *Tubarum*] *Tuba* ejus formæ erat, cujus apud Europæos fere hodie vides: ære directo ducta, canali ad exitum latiore; quæ erat militaris. Nam & alia ſacrorum eſt, diſpari uſu, & fortaſſe forma. *Tuba* dicta à tubo ſive canali, quem referebat. Tuba etiam digniores uſi, & illa canebant, imo ſummates viri exercuerunt. Tuba priſcis Græcis ignota. Homerus novit, ſed nuſquam Heroibus tribuit, quia nondum in uſu Græcorum. Ejus ſex genera facit Euſtathius. 1. Quam Minerva invenit, & ab Argivis hoc cognomento colitur Σάλπιγξ ἀθηνᾶ. 2. Apud Ægyptios, quam Oſiris reperit, quæ χνούη ipſis dicitur, & ad ſacrificia utuntur. 3. Gallica, conflatilis, non nimis magna, quæ os habet deformatum in beſtias, & canalem plumbeum, in quem inſpirant tibicines, atque eſt acuti ſoni: vocatur ab ipſis Gallis *Carnyx*. 4. Paphlagonica, cujus os effigie bovis, gravi mugitu, ſurſum inflanda. 5. Medica, è calamo tubam habens, gravi ſono. 6. Tyrrhenica,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eſſe refert: non prorſus ex aliquo ritu religionum, 5 neque rei

henica, ſimilis tibiæ Phrygiæ, habens rificium ſciſſum aut fractum: ea valde cuta. Et iſtam volunt eſſe hanc noſtram & Romanam, atque à Tyrrhenis raductam. Modus hic incinendi claſſici: Tubicen unus utrimque inſonuit, & mox alii pariter reſponderunt; priores quidem ii, qui rotundo quidem loo conſtituti, tubis certum aliquid mo ulabantur, quo ut conſiſterent, & præio ſe pararent, milites admonebantur: um deinde omnes reliqui, qui animos raſque militum acuebant, ad pugnam xcitabant. Triplex ergo tubæ ſonus: rimus unius & ſingularis, qui Primiili fortaſſe haud longe ab imperatore, juſque nutu incinuit. Secundus aliuot aliorum; qui in loco quodam oriculato, & fortaſſis editiore ſtabant, d ſigna & Aquilas. Tertius omnium iorum per cohortes, per turmas, qui ariter jam claſſicum canebant. Nam uo priores ſoni non niſi expediendo iliti videbantur, paulatimque ejus nimi & iræ motæ. Facit enim profeto hoc ſonus, & magnam vim habet l ſpiritus & ſanguinem evocandum. ſeo Romani non in equitibus ſolum, nos, ſed etiam in peditibus tubas ha ebant. Nam tympana, & cujuſmodi os vaſa pulſamus, Romanis non in ſu, apud alias tamen gentes obſervita. ..mo in convicio apud illos tymnotriba, & Galli, id eſt, effœminati latris Deum, ea pulſabant. Vide *Lipſ. Mil. Rom. & Stewech. ad Veget.*

4. *Tibiarum modulis*] Idem refert Martianus Capella lib. 9. & Plurchus in lib. de *Cohibenda iracuna.* Idemque lib. de Muſica, Terpanum ſeditionem, quæ Lacedæmonios xabat, ſuſtuliſſe Muſica teſtatur. Tiæ primo ex arundine vel ex ligno nflatæ, inprimis ex loto arbore. Un- λωτινοὶ αὐλοὶ Athenæo lib. 5. quas ibit ab Alexandrinis φώτιγγες appeli. Tibia autem uti recta, ita quibuſdam codon oblique è cornu adnexum teſte Athenæo lib. 15. Erat itaque tibia dextra, quæ recta, ſiniſtra, quæ obliqua, & Phrygia. Qui talem tibiam inflabat, ἐγκεραύλης appellabatur. Heſychius: Ἐγκεραύλης ὁ τοῖς φρυγίοις αὐλῶν. ἔχει γὰρ ὁ ἀριστερὸς κέρας. Cornu illud inflexum erat in extremitate, reliquum buxeum vel oſſeum erat teſte Polluce. Apud Romanos etiam Orichalco vinciebatur, Horat.

Tibia non ut nunc Orichalco vincta tubaque
Æmula, ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco.

Tibiæ autem artificio quodā vel molliorem vel horridiorem ſonum edebant. De molliori hic loquitur Gellius, qua animi ſedabantur. Artem inflandi expreſſit Cyprianus in Libello de Spectaculis: *Alter*, inquit, *cum choris & cum hominis canora voce contendens, ſpiritu ſuo, quem de viſceribus ſuis ſuperioribus nitens hauſerat, tibiarum foramina modulans, nunc effuſo, nunc intus recluſo, nunc certis foraminibus emiſſo, atque in aërem profuſo, item in articulos ſonum frangens, loqui digitis elaborat, ingratus artifici, qui linguam dedit.* Sed ad rem. Tibiis itaque in militia Lacædemonii utebantur Et nuper admodum Belgæ. Sicut adhuc in armiluſtrio civium fieri conſuevit.

5. *Neque rei divinæ gratia*] Non tantum apud Græcos, verum etiam apud Latinos Tibicines ſacris præerant. qui & ſpondaulæ appellabantur. Hinc Victorinus de ſpondeo: *Dictus à tractu cantus, qui per longas tibias in templis à ſupplicantibus editur: unde ſpondaulæ appellantur, qui hujuſmodi tibias inflare conſueverunt.* & qui religionis cauſa funeribus adhibebantur, τυμβαῦλαι appellabantur, ſicut liquet ex Dione Chryſoſtomo Orat. XLIX. quos Apulejus primo Floridorum *monumentarios ceraulas* appellavit.

6 *Evibra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rei divinæ gratia, neque etiam ut excitarentur atque [6] evibrarentur animi, quod cornua & [7] litui moliuntur; ſed contrà, ut moderatiores modulatioreſque fierent; quod tibicinis numeris temperatur. nihil adeò in congrediendis hoſtibus atque in principiis præliorum ad ſalutem virtutemque aptius rati, quàm ſi permulcti ſonis mitioribus non immodicè ferocirent. Quum [8] procinctæ igitur claſſes erant, & inſtructæ acies, cœptumque in hoſtem progredi: tibicines inter exercitum poſiti canere incœptabant. ea ibi præcentione tranquilla & [9] delectabili atque adeò venerabili, ad quandam quaſi militaris muſicæ diſciplinam vis & impetus militum, ne ſparſi [10] diſpalatique proruerent, cohibebatur. Sed ipſius illius egregii ſcriptoris uti verbis libet, quæ & dignitate & fide graviora ſunt. [11] καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν. Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως

καὶ

6. *Evibrarentur*] In furorem bellicum commoverentur. Vibrari idem proprie denotat quod motu tremulo agitari. Ita fulmina vibrare dicuntur. Sed ad qualemcunque commotionem quoque illud vocabulum transfertur. Vibriſſare quoque apud Lucretium invenies. Et Vibriſſa Motacilla dicitur à vibranda cauda. Evibrare tamen raro apud probatos autores invenies.

7. *Litui*] Diſtincti à cornu, à tuba: nam Seneca facit adunca eſſe forma; quæ non in tuba. Dixeris à ſimilitudine auguralis litui appellatos, qui in extremo incurvus. Qui in eo cecinit, Liticen dictus. Dabat acutum & ſtridulum ſonum. Unde colligendum, grandem aut patulum canalem hunc non fuiſſe. Fuit igitur *Lituus* medium quoddam inter tubam & cornu; non rectum prorſus, ut illa, nec totum incurvum, ut iſtud. Quin tamen confundant ſcriptores, haud abnuo. *Lipſ. de Mil. Rom.*

8. *Procinctæ claſſes*] Ad pugnandum paratæ, & expeditæ. Notandum autem claſſes non tantum navales intelligi, ſed etiam terreſtrem exercitum. Ita Agellius l. 10. c. 15. *Claſſes clypeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.* Et paulo poſt, *claſſem procinctam, exercitum armatum.* Ita in Lege Numæ: QUOJUS. AUSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPEIMA. SPOLIA. CAPIUNTUR. JOVI. FERETRIO. BOVEM. CÆDITO. Cæterum claſſis proprie dicitur multitudo, quæ calatur, ſive convocatur.

9. *Delectabili*] Ita in Ms. Reg. abeſt in antiq. Edit. ſicut & illa, *atque adeo.*

10. *Diſpalatique*] Nonius: *diſpalare eſt ſeparare. Siſenna Hiſtor. lib. 3. Diſpalati à ſignis digreſſi ac diſſipati.* Ita & Corn. Nepos non uno in loco loquitur.

11. Καὶ μετὰ] Id eſt, *Poſt hæc congreſſum eſt. Argivi quidem ſociique acriter, ac cum impetu adorientes, Lacedæmonii contra ſegniter, ſub tibiarum præcentu, tibicinibus multis lege conſiſtentibus, non adeo divinæ rei gratia, verum uti junctim & veluti rythmo incedentes*

in

καὶ [12] ὀργῇ χωροῦντες· Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν, νόμῳ ἐγκαθεστώτων. οὐ τοῦ θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προσέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθείη αὐτοῖς ἡ τάξις. [13] ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα ποιεῖν ἐν ταῖς προσόδοις.

[14] Cretenſes quoque prœlia ingredi ſolitos memoriæ datum eſt præcinente ac præmoderante [15] cithara greſſibus. [16] Halyattes autem rex [17] terræ Lydiæ, more atque luxu

n hoſtem tenderent, neque ordines illis iſsiparentur. Quod in magnis exercitius, ubi congrediendum eſt, fieri ſolet.

12. Ὀργῇ] Aliter ὁρμῇ.

13. Ὅπερ φιλεῖ] In antiquis Ediionibus, ὃ πρέπει, *quod decet*, longe lio ſenſu, nimirum ut junctim & ompoſite in hoſtem tenderent.

14. *Cretenſes*] Qui diſciplinam mitarem à Lacedæmoniis accepere, teſte ʕenoph. de Rep. Laced. præter hanc Iuſicam Cretes quoque armatam ſaltionem habuere, quam Pyrricham ppellabant. Vide Dionyſ. Halycar. b. 7. & Diod. Siculum lib. 4. & 6. læc erat quædam exercitatio militaris.

15. *Cithara*] Quomodo à Lyra differat docte Scaliger in notis ad Sphæm Barbaricam Manilii docet. Muſie autem veteris incredibilis vis erat ad nimi affectus movendos, pro ratione iodorum. Illuſtre & certum in Saule emplum Chriſtianis notum. Quanım ad virtutem faciat Ariſtot. lib. 8. ol. cap. 5. oſtendit. Pythagoreos tibia l cithara commotos animos & ad via inclinantes mitigaſſe, & ad meliom frugem deduxiſſe Hermogenes ϖεὶ Ἰδεῶν prodidit. Idem tibiis aniıum Alexandri Magni ad arma moviſprodidit. De Muſica veterum vide lareanum, & qui noviſſime Muſicos teres edidit Meibomium.

Cithara] Lyram appellavit Athecus lib. 14. quæ [ſæpe cum] cithara confunditur. Vetus Lexicon: *Cithara pectus Dorica lingua dicitur: inde Cithara dicta quod in initio creditur ſimilis fuiſſe humano pectori, aut ſicut à pectore, ita ex ipſa cantus vel melodiæ eduntur.* utique veteribus ſuperior pars thoracis uſque ad jugulum ita appellabatur, ſicut & Chelys. Hieronymus ſcribit literam Δ retuliſſe, ſed variæ illius fuere ſpecies. Citharam cæteraque inſtrumenta Muſica Syris potiſſimum debere originem jure arbitror. Strabo lib. 10. inſtrumentis pleriſque nomina barbara eſſe dixit, ſicut νάβλα, καὶ σαμβύκη καὶ βάρβιτος, καὶ μαγάδις. Ita Cithara à כתר derivari videtur, quod circulum, ambitum, denotat, ſicut concavum citharæ eſſe ſolet. mentio Dan. 3. ſicut ibidem סבכא *Sabbeca* Sambucam refert. *Abub* tibiam, hinc Ambubajæ apud Horatium נבל nebel nablium. *Meged* opus laudabile, & Arabibus *Magdon* gloriam, hymnum, quia tali glorioſo inſtrumento hymni cantabantur. *Tinbour* quoque Arabicum vocabulum pro cithara. Κινύρα inſtrumentum Muſicum كنرة & Chaldæis eodem modo denotatur. tuph tympanum Syris. العود ſive laudon Arabibus teſtudinem denotat, unde Europæi inſtrumentum quoddam Muſicum *Lut* dixere. Sed hæc obiter.

16. *Halyattes*] Lydiæ rex, pater

D Crœſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[18] luxu barbarico præditus, quum bellum Mileſiis faceret, ut Herodotus in hiſtoriis tradit, [19] concinentes fiſtulatores & fidicines, atque feminas etiam tibicinas, in exercitu atque in procinctu habuit, laſcivientium delicias conviviorum. Sed enim Achæos Homerus pugnam [20] indipiſci ait non fidicularum tibiarumque concentu, [21] ſed mentium animorumque conſpiratu tacito nitibundos.

[22] Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοὶ,
[23] Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν.

Quid ille vult ardentiſſimus [24] clamor militum Romanorum,

Crœſi, unde ab Horatio Halyatticus appellatur. Herodot. lib. I. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου.

17. *Terræ Lydiæ*] Ita paſſim loquitur Agellius. Sic Græci quoque. Oppianus. Ἐκ δὲ ποτ' Αἰθιόπων λιβύην ἠμαίψατο γαῖαν.

18. *Luxu Barbarico*] Antiqua Veneta, *uſu*.

29. *Concinentes*] Vulgo additur, *habuit*.

20. *Indipiſci*] Incipere.

21. *Sed mentium*] Hæc abſunt à vulgatis ex Ms. ita reſtituenda.

22. Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν] Id eſt,

Aſtibant taciti ſpirantes robur Achivi,
Inque vicem auxilium cupida ſibi mente
ferebant.

23. Ἐν θυμῷ]Non, ſicut quidā volunt, ἐν θυμῷ, cum μένεα πνείοντες ſed cum μεμαῶτες jungendum. Neque vero Gelliū his verbis: *Conſpiratu tacito nitibundos* interpretari voluiſſe exiſtimo verba illa, σιγῇ μένεα πνείοντες, ſed iſta ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισι. Quomodo enim ignoraſſe Gellium credibile ſit σιγῇ ad verbum ἴσαν pertinere? Sed enim quia notiſſimum eſt illam vocem *tacito* convenire cum iſta σιγῇ, non mirum eſt illa Gellii verba pro interpretatione prioris verſus quoſdam habuiſſe: quibus haud itidem notum fuit, hæc quoque verba ἐν θυμῷ interdum idem valere, quod adverbium σιγῇ. ut certe hic à Gellio accipi, & quidem rectè accipiente, dico. Nam & quod ab eodem poëta dicitur ἐν θυμῷ χαίρειν, Tibullus dixit, *in tacito ſinu gaudere*, item, *in tacito ſinu clauſa gaudia cohibere*: quum alioqui proverbium illud & breviore & uſitatiore loquendi forma efferendo, diceretur, *in ſinu gaudere*. Schegk.

Extant hi verſus apud Homerum Ιλ. γ. in pr. ad utrumque autem verſum reſpexit Gellius. De ſilentio autem militum, vide Plutarchum in vita Ageſilai, ubi de Lacedæmoniis & Thebanis ad Coroniæ campum agit.

24. *Clamor*] Quem *baritum* nonnulli ſcriptores vocant, quæ vox barbaris originem debet juxta Ammianum. Germani clamorem edere hodieque *baeren* appellant, ſicut à ſonitu fluctus marinos. Qualis fuerit hic concentus, idem Ammianus lib. 16. teſtatur: *qui clamor ipſo fervore certaminum à tenui ſuſurro exoriens, paulatimque adoleſcens ritu attollitur fluctuum cautibus alliſorum.* Clamorem autem univerſi tollebant, ut hoſtes terrerent, & ſuos incitarent. Vide Frontinum lib. 3. Strateg. cap. 9. & Leonem de bellico apparatu cap. 12. Græcorum quoque clamores Homerus paſſim celebrat.

25. *Clemen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rum, quem in congreſſibus prœliorum fieri ſolitum ſcriptores annalium memoravere? contrane inſtitutum fiebat antiquæ diſciplinæ tam probabile? an tum etiam gradu [25] clementi & ſilentio eſt opus, quum ad hoſtem itur in conſpectu longinquo procul diſtantem? quum verò propè ad manus ventum eſt, tum jam è propinquo hoſtis & impetu propulſandus & clamore terrendus eſt? Ecce autem, [26] per tibicinia Laconica, tibiæ quoque illius concionatoriæ [27] in mentem venit, quam [28] C. Graccho cum populo agenti [29] præiſſe ac [30] præmonſtraſſe modulos ferunt. ſed nequaquam ſic eſt, ut à vulgo dicitur, canere tibia ſolitum, qui [31] ponè eum loquentem ſtaret; variiſque modis tum demulcere animum actionemque ejus, tum intendere. quid enim foret iſta re ineptius, ſi, ut [32] planipedi ſaltanti, ita Graccho concionanti numeros & modos & [33] frequentamenta quædam varia tibicen incineret; Sed qui hoc compertius memoriæ tradiderunt, [34] ſtetiſſe in circumſtantibus dicunt occultius, qui [35] fiſtula brevi ſenſim

25. *Clementi*] Leni quieto. Ita Terentius *clementem vitam* dixit.

26. *Per tibicinia*] Vulgo, *pro tibicina*.

27. *In mentem venit*] Cum genitivo. Ita Cicero, Terentius locuti. Lucret.

Et venit in mentem ſolis Lunæque laborum.

28. *C. Graccho*] De quo ſupra diximus.

29. *Præiſſe*] Ita ut modulos Gracchus ſequeretur in pronunciando.

30. *Præmonſtraſſe*] In Ms. *præminiſtraſſe*.

31. *Pone cum*] Retro, poſt ipſum occulte.

32. *Planipedi*] Mimo, quod nudo pede, non ſoccis, ut in comœdia, neque cothurnis, ut in Tragœdia, uteretur. Diomedes: *quarta eſt ſpecies Planipedis, qui græce dicitur μῖμος. Ideo autem planipes dictus, quod actores planis pedibus, id eſt, nudis in proſcenium introirent, vel quod non in ſuggeſtum Scenæ, ſed in plano orcheſtræ poſitis inſtrumentis mimicis actitabant.*

33. *Frequentamenta*] Iteratos numeros, & pro re nata varios: vox hæc infrequens, & Gelliana.

34. *Stetiſſe*] In margine Codicis, quem Bourdelotius cum Ms. Reg. & Morelli contulerat, *feciſſe*.

35. *Fiſtula*] Quæ ex calamo vel compactis calamis proprie conſtabat. Erat enim σύριγξ μονοκάλαμος & πολυκάλαμος. Atque cerâ illa ultima fulciebatur. Tibullus,

Fiſtula cui ſemper decreſcit arundinis ordo,
Cum calamus cera jungitur uſque minor.

Septem calamis compacta erat, atque illis vocum diſcrimina, quas non tantum inflabant, ſed labris quoque percurrebant. Lucret. lib. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſim graviuſculum ſonum inſpiraret ad deprimendum ſedandumque [36] impetum vocis ejus. [37] efferveſcente namque impulſu & inſtinctu extraneo naturalis illa Gracchi vehementia indiguiſſe, non, opinor, exiſtimanda eſt. Marcus tamen Cicero fiſtulatorem iſtum utrique rei adhibitum eſſe à Graccho putat; ut ſonis tum placidis tum citatis aut demiſſam jacentemque orationem ejus erigeret, aut ferocientem ſævientemque cohiberet. verba ipſius [38] Ciceronis appoſui: *Itaque idem Gracchus, quod potes audire, Catule, ex Licinio cliente tuo litterato homine, quem ſervum ſibi habuit ille ad manum, cum eburnea ſolitus eſt [39] habere fiſtula, qui ſtaret poſt ipſum occultè quum concionaretur, peritum hominem; qui inflaret celeriter eum ſonum, qui illum aut remiſſum excitaret, aut à contentione revocaret.* Morem autem illum [40] ingrediendi ad tibicinum modulos prælii, inſtitutum eſſe à Lacedæmoniis, Ariſtoteles [41] in libris problematum ſcripſit; quo manifeſtior fieret exploratiorque militum ſecuritas & alacritas. nam diffidentiæ, inquit, & timori cum ingreſſione hujuſcemodi minimè convenit: & mœſti atque formidantes ab hac tam intrepida ac tam decora incedendi modulatione alieni ſunt. verba pauca Ariſtotelis ſuper ea re appoſui. [42] Διά τι ἐπειδὰν πολεμεῖν μέλλωσι, πρὸς αὐλὸν ἐμβαίνουσιν; ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦντας γινώσκωσιν.

CAP.

Et ſupra calamos unco percurrere labro. Cæterum hic fiſtula pro tibia vel alio vocali inſtrumento ponitur, ut ex Plutarcho in vita Gracchorum liquet. Uti autem tibias inflando dulcem ſonum ederent, frangere ſpiritum ſoliti capiſtro, quo ora obligabantur, ut teſtatur Ariſtophanis interpres, niſi hoc factum ne bucca nimium intumeſceret. De forma illius lori vide Salm. in Solin. pag. 833.

36. *Impetum*] Antiq. Ven. *impetus.*

37. *Efferveſcente*] Antiqua. Ed. *referveſcente.*

38. *Ciceronis*] Lib. 3. de oratore. Licinii quoque meminit Plutarchus in Gracch.

39. *Habere*] Edit. antiqua, *hærere.*

40. *Ingrediendi*] Ineundi.

41. *In libris problematum*] Diu quæſivi hunc locum in Ariſtotele, ſed non invenio. Vide tamen Sect. 19.

42. Διά τι ἐπειδὰν] *Quamobrem ubi commiſſuri prælium ſint, ad tibiæ modulos congrediuntur? ut timidos minus decorè agentes dignoſcant.*

Veſtali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

Virgo Veſtæ quid ætatis, ex quali familia, & quo ritu, quibuſque cærimoniis & religionibus, & quo nomine à Pontifice Maximo capiatur: & quo ſtatim jure eſſe incipiat ſimulatque capta eſt: quodque, ut Labeo dicit, nec illa inteſtato cuiquam, nec ei inteſtatæ quiſquam jure hæres eſt.

QUi de [1] Veſtali virgine capienda ſcripſerunt, quorum diligentiſſimè ſcripſit [2] Labeo Antiſtius, minorem quam

VEſtali Virgine] Quæ Veſtæ ſacra. Veſtam cum Cerere quidam con-
ındunt, quæ ipſa eſt Terra, itaque teſte)vid. non tantum terræ, ſed ignis ſpe-
ie culta. Græci ἑστίαν appellant *Fo-
um*, ſive ἐσχάραν. Chaldæi Eſtha un-
le & nomen & ſuperſtitio originem ccepit. Eſt igitur iſta quaſi publicus ocus, ſicut privatim in ædibus alii con-
ecrantur; eoque haud abſurde Macro-
ius, Veſtam inter Deos Penates, aut erte comitem eorum recenſet. Ro-
undum autem fuit Veſtæ templum, uia Veſta terram notat, terra autem otunda. Illud de die omnibus pa-
uit, at pernoctare nemini maſculo fas uit: intrabant quidem viri, non pene-
rabant, aut pernoctabant. In hac au-
em æde negant ſimulachrum ullum uiſſe. Quæ ut ita ſint, tamen Veſtæ ima-
o paſſim in nummis aut ſtatuis ex-
reſſa, hodieque exſtat. Plinius ſeden-
em effingi ſolitam oſtendit, à ſtabili-
ate; ſed nummi hoc amplius, & ſe-
entem exprimunt, & altera manu fa-
em, altera diſcum ſive pateram liba-
oriam præferentem. De face, ad gnem pertinet: de diſco, ad ſacrificia lenniter & perpetim oblata. Inte-
m etiam ſtantem in nummis videas. .trium Veſtæ viâ ſacrâ quod Regiæ djunctum. Hoc Atrium virginum abitationi inſerviebat, ut Regia oprie dicta Pontificum. Miniſtræ Veſtales fuere atque eæ virgines. Uſus ergo obtinuit Romæ, ut, parvæ & tenera ætate caperentur certæ pudicitiæ, & vitii expertes. Minorem enim quam annos ſex, majorem quam annos decem natam, capi fas non erat. Multæ non erant, nec crebræ iſtæ lectiones; nam ægre parentes in hanc velut cuſtodiam, & adactam virginitatem, ſuas dederunt filias. Numa in univerſum quatuor eas inſtituit, cepitque, Geganiam, Veraniam, Canulejam, Tarpejam. Duas deinde alias Servius Tullius addidit, ſive ante eum potius Tarquinius Priſcus, & ſic ſemper ſex fuerunt. Cepit primas ipſe Numa, & jus deinceps capiendi voluit apud reges eſſe. At pulſis Regibus, Pontifex maximus in locum venit; ſed non libera prorſus electione, legibuſque ſuis adſtricta. continebatur Papia lege, ut *virgines viginti* legerentur. Magno ſatis numero ad unam duntaxat capiendam; ſed cauſa eſt, ut ſors levior accidat, ſparſa ſic per plures. Addit lex, *E populo.* toto, inquā, populo. Non enim è patriciis tantum, ſed & è plebeijs. Imo vero Auguſti ævo, præter legem moremque veterem, etiam ex libertinis captæ. Sequitur, *ſortitionem in concione fieri*, in concione, Comitiis, puto, Curiatis, ut coram teſtibus res fieret, & dignitas ſacerdotio adcreſceret dignitate actionis. Sortitio autem adhibita, ut quaſi divinitu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quàm annos VI, majorem quàm annos X, natam, negaverunt [3] capi fas eſſe: item quæ non ſit [4] patrima & matrima. item

nitus legi excerpique è pluribus talis videretur. Ita deductæ in atrium Veſtæ in cærimoniis inſtruebantur. Erant tres claſſes diſcentium, exercentium, docentium. Per triginta annos in atrio hoc manere oportebat, decem annos diſcere, decem ſacris operari, decem docere tenebantur. Quo tempore exacto non amplius obligabantur. Vetuſtiſſima *maxima* dicebatur, quod ad ætatem referendum. Veſtalium officia erant, *primo* vigilare, ne æternus ignis (ita enim vocabant) extingueretur. Sin defeciſſet, verberibus à Pontifice afficiebantur, & tamdiu terebrare tabulam fœlicis materiæ (puta ex lauru vel alio ligno) cogebantur, donec ignem cribro æneo virgo in ædem ferret. *Secundo* adſervare arcanum imperii pignus, ſive (variant tamen alii autores) delapſum cœlo Palladium; quod viris videre nefas, ne quidem Pontificibus, nam velamento obductum erat. *Tertio* ſacrificare, quod fere aſſiduum. Quo cultu oſtendit Feſtus: *ſuffibulum*, inquit, *veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Veſtales, cum ſacrificant, ſemper habent, idque fibula comprehenditur.* Præmia & honores hi erant. Primo jus teſtandi habebant vivo patre, deinde præmia, quæ trium liberorum matres, quod Auguſtus inſtituit. Quinetiam honoris cauſa lictor præcedebat, & morte liberabant reum, ſi fortuito illi factæ eſſent obviæ. Lecticam, qua vectabantur, ſi quis per laſciviam ſubiiſſet, morte luebat. Vittæ in capite ornamenta erant. Veſte alba uſæ, ſed limbo purpureo. Inceſtæ ablatis vittis ſubterranea cella certo ritu deponebantur, ut Plutarchus & Dionyſius teſtantur. Zonaras addit lectulum appoſitum, & lucernam, & menſam cum cibis, ne ſacratiſſimum illud corpus videretur fame conſumptum, teſte Plutarcho. Ignem autem ſemper nutrire etiam Dei juſſu Iudæis in uſu, idem mos Ægyptiis, Perſis, Græciis, aliis. Atque hæc ſimul ad hoc caput de Veſtalibus annotare viſum. Vide *Lipſ. de Veſtal. Seldenum*, alioſque.

2. *Labeo Antiſtius*] Scripſerat hic inter alia, commentaria juris Pontificii, quæ Feſtus quoque Pompeius citat. Fuit veterum Iuriſconſultorum Princeps, ut apparet ex Pomponio in l. 2. ff. de orig. juris. Petronius: *Atque eſto quicquid Servius & Labeo.* Sicut pater ejus bello Philippenſi pro libertate fortiter occubuit teſte Appiano lib. 4. ita ipſe nimia libertate inviſus Auguſto. Vide Sueton. in Auguſto cap. 54. Et Tacitum lib. 2. Annal. Prætoria dignitate nunquam conſulari ideo functus. Suffectum conſulatum, ab Auguſto oblatum, repudiaſſe Pomponius teſtatur. Sed hoc apud alios autores non invenies. Proconſulem fuiſſe Narbonenſis Provinciæ Plinius teſtatur lib. 35. Nat. Hiſt. cap. 4. & nuper extinctum in longa ſenectute ſuo tempore affirmat. complures ejus libri in jure civili citantur, libri nimirum Πιθανῶν, *Poſteriorum*, qui poſt mortem Labeonis editi teſte Gellio noſtro lib. 13. c. 10. *Ad Edictum*, libri *Epiſtolarum*, & *reſponſorum*. Proculus quoque & Ariſto notas ad Labeonem ediderunt. Edidit quoque lib. ad Leges 12. tabularum teſte Gellio. librum *juris Pontificii*, & *Augurii.* Auguſtinus lib. 4. & 8. de Civitat. Dei. lib. de *Diis Animalibus*. vide Servium in Æneid. lib. 15. de diſciplinis Etruſcis citat Fulgentius. Librum *de Diis Penatibus*, *de Oraculo Apollinis Clarii*, *Faſtorum* lib. Macrobius lib. 1. Saturnal. vide Labitti indicem antiquorum in jure interpretum, uti etiam Antonii Auguſtini.

3. *Capi*] Signata & quaſi conſecrata erant verba *capio te Amata*. propriū hoc voca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tem quæ [5] lingua debili ſenſuve aurium diminuta, aliave qua corporis labe inſignita ſit: item quæ ipſa aut cujus pater [6] emancipatus ſit; etiam ſi vivo patre in avi poteſtate ſit: item cujus parentes alter ambove ſervitutem ſervierunt, aut in

7 nego-

vocabulum, ut Laviniæ mater Amata. niſi ad Veſtalis nomen reſpexerit Poëta Virgilius.

4. *Patrima*, *& Matrima*] Quæ utrunque parentem viventem habeet. nam patrimi dicebantur, qui parem, matrimi qui matrem ſuperſtitem habebant, qui utrunq; junctim patrimi, matrimi dicebantur. Feſtus: *patrimi & matrimi pueri pretextati tres nubentem deducunt, unus qui facem præfert ex ſpina alba, quia noctu nubebant, duo qui tenent nubentem*. Græcis ἀμφιθαλεῖς dicuntur, quaſi utrinque florentes.

5. *Lingua debili*] Hoc in aliis ſacris quoque obtinuit, namque non tantum ſanas & integri corporis hoſtias Diis offerendas, ſed etiam ſacerdotes ſanos, non mutilos, minimeque deformes eſſe, antiqui voluerunt. Nam, ut miſſa faciam, quæ leguntur Levitici *cap.* 21. multiſque locis in jure Pontificio, Seneca *lib.* 4. *Decl.* lege fuiſſe cautum demonſtrat, ut ſacerdos corpore vitiato nec integro, à ſacris removeretur; quod tamquam res mali ominis homo ejuſmodi eſſet devitandus. Plutarchus *Problemate* 72. teſtatur, *Augures ſi ulcus habuiſſent, augurandi cauſa ſevere prohibitos*. Cujus rei cauſam ille ita explicat, *An & hoc ſignum eſt non oportere, qui morbum aliquem aut ulcus, aut perturbationem in animo haberent, res divinas tractare, ſed tum Deorum mentem hominibus prodere, cum & liquido, & integro animo eſſent? An illud rationem habet, ſi neque victimam ſanandi vulneris cauſſa quiſquam adhiberet, nec avibus ulceratis ad auſpicandum uteretur, eo multo magis in ſe ipſis ſervanda exiſtimaſſe, ut ad ea, quæ à Diis ſignificarentur, puri, & integri accederent? Vlcus enim diminutio quædam, & corporis pollutio videtur*. Hæc ille. vid. Magium tom. 2. fac. crit. p. 1405. Etiam impuri, morbiſque affecti ſacerdotes, apud Hebræos, donec morbo impliciti, ſacra facere nequibant, itaque ſeorſim degebant. videndus Ioſephus lib. 5. ἁλωσ. cap. 15. & Senatores magni ſynedrii ea de re judicabant, ut Maimonides teſtatur, atque habetur in cap. 2. libri Thalmudici, quem Maſſechta Middoth appellant. Neque mutili admittebantur, unde Antigonus Hyrcanum captum utriſque auribus truncavit, ne ad Pontificiam dignitatem aſpirare poſſet.

6. *Emancipatus*] Patria poteſtate ſolutus. Manceps antiquis pro domino ſumitur. Emancipatio autem eſt abalienatio. Quia autem ex lege Romuli Patres in liberos jus vitæ & necis habebant, & δεσποτικὴν poteſtatem, ita ut ter vendere licitum eſſet filium, ſemel filiam & cæteros liberos antequam emanciparentur, ad hanc formam poteſtate illa ſevera ſublata, patres ſimulatò liberos vendebant, & receptis uno aut duobus nummis à patre fiduciario, qui emptor fuerat, & caverat de remancipando, emancipabant, ſive ſui juris faciebant. vide Dionyſ. Halicarn. lib. 2. & Boëthium in Topica Ciceronis. Abdicatio ſive ἀποκήρυξις Græcorum, quando filius juxta leges propter gravem cauſam domo expellebatur. vide Lucianum in ἀποκηρυττόμενος. Hæc abdicatio ignota Romanis. quare autem emancipata non poſſet eſſe Veſtalis, ratio hæc fuiſſe videtur, quia emancipatio ſpeciem ſervilis conditionis præ ſe ferebat, unde etiam in jure civili aliquando cum manumiſſione confunditur.

7 negotiis ſordidis 8 diverſantur. ſed eam, cujus ſoror ad id ſacerdotium lecta ſit, excuſationem mereri ajunt. item cujus pater 9 flamen aut augur, 10 aut 11 XV-vir S. F. aut qui VII-vir

7. *Negotiis ſordidis*] Qualia hæc ſint vide Ciceronem lib. 1. offic.

8. *Diverſantur*] Verſantur. Carrio legit, *deſervierunt*.

9. *Flamen*] *Flamen*, à *filo* quaſi *filamen* dici, ait Feſtus, in *Flamen*; & Priſcianus, lib. 4. Integrum *filamen* in antiquâ legitur inſcriptione, pag. 237. n. 6. DIVÆ AUGUSTÆ ALBINUS ALB. F. FILAMEN DIVÆ AUG. PROVINCIÆ LUSITA. Ratio nominis eſt, ſive quod *filum* eſſet *annexum pileo* ſacerdotali, ſive quod *ſolo filo*, urgente æſtu, *caput cingerent*. Hinc Varro lib. 1. de L. L. *Flamines; quod in Latio capite velato erant ſemper, ac caput velatum erat filo.* Quem locum ita emendat Scaliger: *Flamines, quod licio in apice velati erant ſemper*, &c. *Licium* iſthoc fuiſſe *filum lanæ* indicat cum Feſtus, tum imprimis hic Livii locus, lib. 1. *Legatus, ubi ad fines eorum venit, unde res repetuntur, capite velato (filum lanæ velamen erat) Audite Iupiter*, inquit, *audite fines*, &c. Memorabilis eſt etiam iſte Servii locus in lib. 8. Æn. *Flamines in capite pileum habebant, in quo erat brevis virga deſuper habens lanæ aliquid. Quod cum per æſtus portare non poſſent, filo tantum capita religare cœperunt. Nam nudis penitus eos capitibus incedere nefas fuit. Vnde à filo quo utebantur, flamines ſunt dicti, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito, pilea neceſſe erat accipere, quæ ſecundum alios ad oſtendendam ſacerdotii eminentiam ſunt reperta: ſicut columnæ mortuis nobilibus ſuperponuntur, ad oſtendendum eorum columen. Alii dicunt, non propter eminentiam dignitatis hoc factum: ſed quia cum ſacrificarent apud Laurolavinium, & eis exta frequenter aves de viciniis venientes locis (al. Lucis) abriperent, eminentiâ virgarum eas terrere voluerunt. Exinde etiam conſuetudo permanſit, ut apud Laurolavinium ingentes haberent virgas, non breves, ut in urbe.* Hæc Servius. Vide *Voſſ.* in Etym.

Flamen] Flamines velatos incedere oportebat, pone autem regerebant apicem, ne gravis eſſet ſummis æſtatis caloribus. Amentis enim, quæ offendices dicebantur, ſub mentum adductis religabant, ut cum vellent, regererent, & pone pendere permitterent. Nam duarum rerum neceſſitate ſemper obſtrictus erat flamen, numquam nudo capite in publicum prodeundi, ac numquam apicem dimittendi. Hoc enim eſt caput ex lege Flaminica: SINE. APICE SUB. DEIVO. ESSE. NEC. FAS. ESTO. IN TECTO. UTEI. LUBET. LICETO. Ergo cum filo propter æſtus diei velati erant, apicem tamen geſtabant; ſed non in capite, uti diximus. Flamines autem à flameis dici poſſunt. Nam certum eſt eos velamenta geſtare ſolitos, quæ flamea vocabantur. Dionyſius: οὓς (Flamines) ἀπὸ τῆς φορήσεως πίλων τε καὶ στεμμάτων ἃ νῦν ἔτι φοροῦσι, φλάμεα καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. Vide Scalig. in Feſtum.

10. *Aut Augur*] Augures proprie avium garritum obſervabant, auſpices volatum: ſed crebro confunduntur, atque ad alia ſigna, quæ quid portendunt, extenduntur. In avibus autem garritus, volatus & paſtus obſervabatur. Oſcines aves garritu vel cantu credebantur futura prædicere. Plin. lib. 10. c. 19. Oſcinem avem ab alite diſtinguit cantu, alitem contra magnitudine: præpetes, quæ ſecundo volatu ante eum qui auſpicabatur, volabant, & auſpicium faciebant. Si pulli oblatam pultem avide comederent, ſoliſtimum tripudium dicebatur. Siniſtræ aves Latinis fauſtæ crede-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[12] VII-vir epulonum, aut [13] Salius eſt, ſponſæ quoque pontificis

credebantur, quod iis ſeptentrio ſiniſter erat, teſte Livio, orientem aſpiciendo. Fauſtæ autem illæ aves erant, quæ alte ſubvolarent. Quod verſus Aquilonem fieri oportebat iis, quibus maxime omnium ſublimis ille vertex. Atque ita Judæi quoque obſervarunt, qui cum oculos ad orientem converterent, quem קדם appellant, auſtrum pro dextra, ſeptentrionem pro ſiniſtra habebāt. Græci contrarium modum tenuerunt. Ita Cleomedes occidentem anticam partem eſſe voluit, poſticam orientem. Ita ſeptentrio illis dexter, & auſpicia dextra fortunata. Vide plura in Exercit. Miſcell. Thyſii Exer. 19. erant præterea aves arculæ, ab arcendo, ſeu vetando dictæ, aut cliviæ, quia difficilia vocabantur clivia, remores à remorando, aves enebræ vel inebræ ab inhibendo, inde & inhibæ Iſidoro lib. 12. c. 7. ut alteræ aves, cum alteræ ſupervenirent, quæ fœlici auſpicio vitium facerent. Erant etiam ambuſtaneæ aves, quæ & incendiariæ, quod ex buſto aliquid rapuiſſent, atq; ad tectum detuliſſent. Omen illud erat incendii. Servius in fragmentis: *Sane bubo ſi cujus ædes inſederit, & vocem miſerit, mortem ſignificare dicitur. Si autem de buſto ſuſtem ad tectum detulerit, incendium ædibus portendere.* Eandem autem juxta Scaligerum ſpinturnicem fuiſſe cum incendiaria non eſt dubium. Græco enim nomine dicta eſt παρὰ τὸν σπινθῆρα, quod carbonem ex rogo aut ex altari in ædes inferret: σπινθὴρ enim eſt ſtrictura ignis. Sed hæc nimis forſan diffuſe. Auſpicia quoque quædam erant caduca, ſi virga manu auguris excidiſſet. Virga enim quatuor cœli plagas, quæ templa à contemplando vocabant, circumſcribebant. Templa illa cœli Æſchylo τεμένη Αἰθέρος vocantur, & propter quadratam deſcriptionem πλινθία. Hæc virga lituus dicebatur. trabea autem qua induebantur Augures, purpura & cocco prætexta erat. De cujus differentia vide *Scaligerum* ad Feſtum.

11. *XV-Vir*] Fuere primo Duumviri, dein Decemviri, Syllæ tempore Quindecimviri ſacris faciundis, quibus jus erat inſpiciendi libros Sibyllinos. Lactantius lib. 1. de falſa Rel. cap. 6. *Harum omnium Sibyllarum carmina & feruntur, & habentur, præterquam Cumææ, cujus libri occuluntur, nec eos ab ullo niſi à Quindecemviris inſpici fas habent.* Quia ſacra quoque procurabant, videntur à Fl. Vopiſco Pontifices appellari. Sed videndus Salmaſius in Vopiſcum p. 362. *XV-Vir* autem hic legendum, non ut Badius edidit *decemvir*, cujus quidem munus idem fuerat, ſed à Syllano tempore numerus auctus.

12. *VII-Vir Epulonum*] Feſtus: *Epolonos dicebant antiqui, quos nunc Epulones dicimus, datum autem eſt his nomen, quod epulas indicendi Iovi cæteriſque diis poteſtatem haberent.* Primum Pontifices procurare ſoliti epulare hoc ludorum ſacrificium, poſtea Tresviri epulones ab iis creati, poſtmodum Septemviri, etiam Decemviri à Iulio Cæſare. teſt. Dion. lib. 43. Quando autem lecti ſternebantur diis & pulvinaria, lectiſternium appellabatur, Dapes cibi quæ deorum convivio apponebantur. Hinc Epulum, & Epulones dicti. *Iovis Epulo ipſe in lectulum, Iuno & Minerva in ſellas ad cœnam invitabantur,* ut Val. Max. loquitur lib. 1. c. 1. atque ita ſeptem Epulones convivia celebrabāt. de origine Lectiſternii vide Liv. l. 5. c. 13. Epulones illos paraſitos Jovis appellavit Varro, quod in contemptum ludicrum exponit Auguſtinus de Civ. Dei lib. 6. c. 7. Sed ex Athenæo & Heſychio liquet παρασίτους proprie fuiſſe, qui victimæ partem cum ſacerdotibus caperent. Epulones autem illi ad Pontifices referebant, ſiquid prætermiſſū aut commiſſum, aut pollutum eſſet, ut Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tificis & 14 tibicinis ſacrorum filiæ vacatio à ſacerdotio iſto tribui ſolet. Præterea 15 Capito Atejus ſcriptum reliquit, neque

cero teſtatur orat. de Aruſpicum reſponſis.

13. *Salius*] *Salii* ſacerdotes Martis à Numa Pompilio inſtituti, *teſtibus Livio, Dionyſio, & Plutarcho*, ex patricio ordine numero duodecim, ut ſcilicet ejus ſacra in Palatio curarent, unde *Palatini* ſunt appellati, non ab Arcade Salio, quem Æneas à Mantinea deduxerit in Italiam, appellationem habent, etſi Polemoni id viſum fuerit, ſic referente Feſto, verum à *ſaliendo* ſive *ſaltando*, quod quotannis cogerentur ſaltare in Comitiis tunicis verſicoloribus amicti, & æneis baltheis ſuccincti. Inde Ovidius *Faſtor*. 3. *Iamdederat Saliis à ſaltu nomina dicta, Armaque & ad certos verba canenda modos*. Saltatores quoque eos & laudatores Deorum belli præſidum appellat Dionyſius. Legimus enim togas nexiſſe fibulis, habuiſſe altiores pileos & deſinentes in conum, accinctos fuiſſe gladiis, dextra lanceam virgamve, læva Thraciam geſtaſſe peltam, quam nominabant ancyle. Ad militum quoque modum geſticulabantur canente tibia, jam quidem ſimul, nunc per vices interea canentes patrium Pæana. Armatam iſtam ſaltationem, quæ fiebat colliſis ad ſcuta gladiis à Curetibus inventam tradiderunt nonnulli. Alii audent Saoni vel potius Salio acceptam ferre, ſed minus recte. In fine vero Pæanis appellabant *Mamurium*. Ceterum Pæanes, qui canebantur à Saliis, Junonii, Minervii, Janualii, atqui ita deinceps dicebantur à nominibus Deorum, quorum laudes celebrabant. At in homines univerſos ſcripti axamentorum habebant nomen à verbo *axare*, quod nobis eſt *nominare*, vel quia in axibus, id eſt, tabulis deſcribebantur. Ferunt Tullum Hoſtilium duplicaſſe Saliorum numerum, cum Romanis in aciem contra Fidenates eductis Albani defeciſſent, duce Metio Suffetio. Lege lata, liberi fuerunt omnes & indigenæ, quorum uterque parens in vivis eſſet, cujuſcunque fortunæ. Qui illis præerat, *Saliorum* dicebatur *Magiſter*, nonnunquam *præſul*, tanquam præſultor. Virgilius hos ſacerdotes Herculi dedit, cum inquit: *Tum Salii ad cantus incenſa altaria circum Populeis adſunt evincti tempora ramis*: Et recte quidem à Poëta hoc factum vult Macrobius, eò quod Hercules apud Pontifices idem eſſet cum Marte, & Chaldæi *ſtellam Herculis* vocent, quam reliqui omnes *ſtellam Martis* appellant. Atque hactenus de Saliis Palatinis à Numa inſtitutis; præter quos alii *Collini* dicti à Tullo Hoſtilio ex voto creati, *ut ſcribit Dionyſius libro ſecundo*. Agonales, inquit, ſive, *ut quidam appellare malunt, Collini Salii habent in Collino tumulo ſacrarium, poſt Numam inſtituti à rege Hoſtilio, ſicut bello Sabino voverat*. Meminit horum & Varro 5. *de lingua Latina*. Servius tamen, *ut à Scaligero citatur*, Collinos & Quirinales à Numa inſtitutos ſcripſit, ab Hoſtilio Pavorios & Pallorios. Utcumque: Quirinales intellige, qui alias *Agonenſes* dicuntur. Nam & mons Quirinalis ſimul Agonalis eſt dictus. Vide *Funger*.

14. *Tibicinis ſacrorum*] Vetus inſcriptio, TIBICINES ROM. QUI SACRIS PUBLICIS PRÆST. SUNT. Optime Ovid. lib. 4. Faſt.

Temporibus veterum tibicinis uſus avorum,
Magnus & in magno ſemper honore fuit,
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
Cantabat mœſtis tibia funeribus.

Collegium eos habuiſſe Romæ, ex Livio & antiquis inſcriptionibus liquet. Quia autem in Minervæ tutela erant, quinquatribus minoribus menſe Junio feriati per urbem vagabantur, & ad ædem Minervæ conveniebant, ut Varro & Feſtus teſtantur.

15. *Capito*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

neque ejus legendam filiam, qui domicilium in Italia non haberet, & excuſandam ejus qui [16] liberos treis haberet. Virgo autem Veſtalis ſimul eſt capta atque in atrium Veſtæ deducta & pontificibus tradita; eo ſtatim tempore ſine [17] emancipatione ac ſine [18] capitis minutione è patris poteſtate exit, & jus [19] teſtamenti faciundi adipiſcitur. De more autem rituque capiundæ virginis litteræ quidem antiquiores non exſtant, niſi, [20] quæ capta prima eſt, à Numa rege eſſe captam. [21] Sed Papiam legem invenimus; qua cavetur, ut pontificis maximi arbitratu virgines è populo viginti legantur: ſortitioque in concione ex eo numero fiat; [22] &, cujus virginis ducta erit, ut eam pontifex maximus capiat, eaque Veſtæ fiat. ſed ea ſortitio ex lege

Papia

15. *Capito Atejus*] Vixit tempore Auguſti, de quo ita C. Tacitus lib. 2. Annal. *Et Capito Atejus, de quo memoravi, principem in civitate locum ſtudiis adſecutus civilibus, ſed avo centurione Syllano, patre prætorio: conſulatum ei acceleraverat Auguſtus, ut Labeonem Antiſtium iiſdem artibus præcellentem dignatione ejus Magiſtratus anteiret.* Inviſum enim Labeonem Auguſto fuiſſe propter nimiam libertatem ſupra oſtendi. quam vecordiam alibi Gellius appellat, Suetonius contumaciam, Horatius Sat. 3. inſaniam. Vide Gellium noſtrum lib. 13. cap. 12.

16. *Liberos treis*] In antiqua Veneta & Aldina *liberos tres non haberet.* male. Carrio recte ita emendavit ex Buſlidiano libro, aliiſque veteribus nonnullis. Jus hoc ex Lege Papia Poppæa profluxit. Qui enim tres liberos habebat in urbe, in Italia quatuor, in Provinciis quinque, à cura, tutela, cæteriſque muneribus perſonalibus immunis erat l. 11. De Excuſat. & l. 2. C. Qui Num. lib. à patrimonialibus non excuſabatur l. 2. §. 4. l. 10. & ſeq. de Vac. mun.

17. *Emancipatione*] Emancipati capite quoque minuuntur, & patri extranei intelliguntur.

18. *Capitis minutione*] Minima, qua ſtatus familiæ mutatur, caput enim ſtatum denotat. Putat autem Hotomannus ad perſonam tranſlatum eſſe, quod de ipſo ordine dici debeat, nam cum quis emancipatur, ordo agnatorum uno capite minuitur. Ita etiam in civitatis, vel libertatis jure dici poteſt.

19. *Ius teſtamenti*] Plutarchus de Veſtalibus notat, eas ſine tutore aut curatore res ſuas adminiſtraſſe, ὥσπερ αἱ τρίπαιδες.

20. *Quæ capta prima eſt*] Ita antiquiſſima Veneta. In quibuſdam Editt. *quod fertur, quæ capta prima eſt,* &c.

21. *Sed Papiam*] Papiam Poppæam intelligit. In Buſlidiano legitur, *Popiliam.* Ita Hotomannus quoque eam, quæ de Veſtalibus, ex Gellio appellat. Pro *Poppæus* etiam legitur apud Dionem *Popillus.* In antiqua Veneta, poſtmodum quoque legitur, *Legis Popiliæ.*

22. *Et cujus virginis*] Ita ex Buſlidiano Codice verba hæc addidit Carrio, & ante eum Rævardus Varior. lib. 2. cap. 17.

23. *Per*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Papia non neceſſaria nunc videri ſolet. nam, ſi quis honeſto loco natus adeat Pontificem max. atque offerat ad ſacerdotium filiam ſuam, cujus dumtaxat ſalvis religionum obſervationibus ratio haberi poſſit, gratia Papiæ legis per [23] ſenatum fit. Capi autem virgo propterea dici videtur, quia pontificis maximi manu prehenſa ab eo parente, in cujus poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur. In libro primo [24] Fabii Pictoris, quæ verba pontificem maximum dicere oporteat, quum virginem capit, ſcriptum eſt. Ea verba hæc ſunt: SACERDOTEM. VESTALEM. QUAE. SACRA. FACIAT. QUAE. IOUS SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. [25] POPOLO. ROMANO. QUIRITIUM. UTEI. QUÆ. [26] OPTUMA. LEGE. [27] FOUIT. ITA. TE. AMATA. CAPIO.

23. *Per Senatum*] Ita emendat Carrio, ante legebatur, *per ſeratum*.

24. *Fabii Pictoris*] Quæ ex Fabii Pictoris annalibus veteres referunt, ea partim ſunt de antiquitatibus Italiæ, & urbis initiis: partim de geſtis Populi Rom. Utrum autem ex Græco, an Latino ſint opere, non ſemper dicere poſſumus. Nec de eo anxie diſquiri opus eſt, ſi utrâque linguà idem opus ab eo tractabatur. Ex Latinis, meminit Pictoris annalium Plinius lib. 10. Hiſt. Nat. cap. 24. & lib. 14. cap 13. Quinctilianus lib. 1. cap. 10. Solinus c. 10. Aurelius Victor, vel quiſquis ſcriptor ille de Origine Gentis Romanæ; ut de Grammaticis, Gellio, Macrobio, Feſto, Nonio, & Victorino, nihil dicam. In hiſtoria nimis ſtuduit Romanis: unde dum bellum Punicum deſcripſit, nec laudare ſcivit Carthaginenſes, ubi merentur; nec candide expoſuit, ubi peccârunt. Quo nomine à Polybio reprehenditur lib. 1. Vide & eundem lib. 3. ubi illum culpat in iis quæ de cauſis ſecundi belli Punici prodidit. Atque eò id ſe facere addit, ne quis ſine judicio omnibus habeat fidem, quia Romanus fuerit Senator, & ejus belli temporibus vixerit. Quod ad ſtylum attinet, Cicero in primo de legibus, omnes, & iſtius, & proximi temporis ſcriptores, planè exiles eſſe ait. Illuſtris quoque de ejus, & Catonis, Piſoniſque, annalibus, locus eſt Cic. lib. II. de Oratore. *Voſſ. de Hiſtor. Lat.*

25. Jous] Jovis, ἀρχαϊκῶς.

26. PRO POPULO ROM. QUIRITIUM] Emendat Carrio, POPULO ROMANO QUIRITIBUSQUE, quod in omnibus ſacrificiis & precibus ita loquerentur. Feſtus, *Dici mos erat Romanis in omnibus ſacrificiis, precibuſque,* POPOLO. ROMANO. QUIRITIBUSQUE. *quod eſt Curenſibus, quæ Civitas Sabinorum potentiſſima fuit.*

27. OPTIMA LEGE] Male vulgo legebatur, UTI. QUOD. OPTUMA. LEGE. FIAT. Feſtus: *Ut qui opcima* (lege *optima*) *lege fuerint, adjici ſolet, cum quidam Magiſtratus creatur.* Adde ſimilem locum Feſti, in *optima lex.* Vide *Scaligerum* in Feſtum.

28. FOUIT] Scal. *fuat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Plerique autem capi virginem ſolam debere dici putant. ſed [28] flamines quoque Diales, item pontifices & augures capi dicebantur. [29] L. Sylla rerum geſtarum libro II. ita ſcripſit: [30] *P. Cornelius, cui primùm cognomen Syllæ impoſitum eſt, flamen Dialis captus.* [31] M. Cato de Luſitanis, quum Ser. Galbam accuſavit: [32] *Tamen dicunt deficere voluiſſe.* Ego me

28. *Flamines quoque Diales*] Qui Jovis miniſterio aſſignati à Numa Pompilio, ut Livius lib. I. teſtatur.

29. *L. Sylla*] *L. Cornelius Sulla* reliquit libros rerum geſtarum: quorum ex ſecundo quædam adfert Gellius hic & lib. 20. cap. 6. ex vigeſimo primo autem Priſcianus lib. 9. Iis in libris de rebus ſuis egit; Plutarcho teſte in vita Syllæ. Nec abſolvere potuit, morte præventus. Sed quod non quivit Sylla, id fecit libertus ejus Epicadus. Suetonius in illuſtribus Grammaticis: *Cornelius Epicadus, Lucii Cornelii Syllæ Dictatoris libertus, calatorque ſacerdotio augurali, filioque ejus Fauſto, gratiſſimus fuit: quare nunquam non utriuſque ſe libertum edidit. Librum autem, quem Sylla noviſſimum de rebus ſuis imperfectum reliquerat, ipſe supplevit.* Apud Plutarchum ſemel iterumque ego, Syllam commentarios ſuos dicaſſe Lucullo, idque conditione eâ, ut digereret, poliretque. Sed Epicadus, credo, fecit, quod potuit: hinc Lucullo abſtulit, ut ſupremam is manum adderet. Vide Voſſ. de Hiſtor. Lat.

30. *P. Cornelius*] Gens Cornelia nobiliſſima in varias ſtirpes diviſa. De familiis veterum vide Fulvium Urſinum, A. Auguſtinum, Glandorpium, Streinium alioſque.

31. *M. Cato*] Intelligit M. Porcium Catonem Cenſorium, qui teſte Cicerone orationes amplius centum quinquaginta edidit, quas ſummopere laudat idem Eloquentiæ Princeps. Scripſit etiam originum ſive hiſtoriarum libros, quibus, inſerta hæc, cujus hic meminit autor noſter, oratio, ut teſtatur Livius lib. 49.

32. *Tamen dicunt*] Vulgo in antiq. edit. *eum dicit jus Pontificum diſcere noluiſſe.* Locus corruptiſſimus, ex quo nihil ſani elicies. In MS. R. ſcriptum erat: *M. Cato de Luſitanis, cum Ser. Galbam accuſavit, tamen dicunt deficere voluiſſe.* Quare facta interpunctione poſt vocem *accuſavit*, reliqua ita legerim: *Luſitanos dicunt deficere voluiſſe.* Sunt ſcilicèt hæc verba, & quæ ſequuntur, fragmentum ex Oratione Catonis, quam habuit pro direptis Luſitanis contra Ser. Sulpitium Galbam. Sed quo manifeſtior ſit emendationis noſtræ veritas, addidi ex Liviana epitome libri quadrageſimi noni, quæ ad rem pertinere viſa ſunt: *Cum L. Scribonius tribunus pl. rogationem promulgaſſet, ut Luſitani, qui ex fœdere Po. Ro. dediti à Ser. Sulpitio Galba in Gallia væniſſent, in libertatem reſtituerentur, M. Cato acerrimè ſuaſit: extat oratio in annalibus ejus incluſa. Q. Fulvius Nobilior ſæpè ab eo in ſenatu laceratus reſpondit pro Galba. ipſe quoque Galba cùm ſe damnari videret, amplexus duos filios prætextatos, & filium C. Sulpitii, cujus tutor erat, ita miſerabiliter pro ſe locutus eſt, ut rogatio antiquaretur. Extant tres orationes ejus, duæ adverſus L. Scribonium trib. pl. rogationeſque ejus habitas de Luſitanis, una contra L. Cornelium Cethegum, in qua Luſitanos prope ſe caſtra habentes cæſos fatetur, quod compertum habuerit, equo atque homine ſuo ritu immolatis, per ſpeciem pacis adoriri exercitum ſuum in animo habuiſſe.* Habes in poſterioribus hiſce verbis excuſationem Galbæ, quæ nititur juſta reprehenſione voluntatum in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

me nunc volo jus pontificium optimè ſcire. jam ne ea cauſâ pontifex capiar? Si volo augurium optimè tenere, ecquis me ob eam rem augurem capiat? Præterea [33] in commentariis Labeonis, quæ ad duodecim tabulas compoſuit, ita ſcriptum eſt: *Virgo Veſtalis neque hæres eſt cuiquam inteſtato, neque inteſtatæ quiſquam: ſed bona ejus in publicum redigi ajunt. id quo jure fiat, quæritur.* Amata inter capiendum à Pont. max. appellatur, quoniam, quæ prima capta eſt, hoc fuiſſe nomine traditum eſt.

in rebus illicitis. Dicit enim Luſitanos per ſpeciem pacis adoriri exercitum ſuum in animo habuiſſe, & niſi occupaſſet repentina eorum incurſione oppreſſum fuiſſe. Huic argumento reſpondet nunc Cato: *Luſitanos*, inquit, *dicunt deficere voluiſſe. Ego me nunc volo, &c.* Simili ἐπαγωγῇ uſus eſt idem Cato in Oratione pro Rhodienſibus, ex qua hæc citantur apud Gellium l. 7. cap. 3. *Qui accerrimè*, inquit, *adverſus eos dicit, ita dicit, hoſtes voluiſſe fieri. Et quis eſt tandem noſtrorum, qui quod ad ſeſe attineat, æquum cenſeat, quenquam pœnas dare ob eam rem quod arguatur malè facere voluiſſe? &c.* Plura autem de hac actione in Ser. Sulp. Galbam, vide apud Ciceronem, Valer. Maximum, Suetonium, & Aſcon. Pædianum Comment. in Divinationem. *Lamb.*

33. *Commentariis Labeonis*] Vide ſupra de Labeone. Feſtus Labeonis commentaria juris Pontificii citat, quæ fortaſſe eadem.

CAP. XIII.

Quæſitum in philoſophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, id ne omnino facere quod mandatum eſt, nonnunquam etiam contra, ſi id ſperes ei, qui mandavit, utilius fore. ſuperque ea quæſtione expoſitæ diverſæ ſententiæ.

IN officiis capiendis, cenſendis judicandiſque, quæ Græcè [1] καθήκοντα philoſophi appellant, quæri ſolet an negotio tibi dato & quid omnino faceres definitò, contrà quid facere debeas, ſi eo facto videri poſſit res eventura proſperiùs, exque utilitate ejus, qui id tibi negotium mandavit; anceps quæſtio & in utramque partem à prudentibus

KAθήκοντα] *Officia, quæ conveniunt, quæ decent.* Ita Græci dicunt. Τὰ καθήκοντα ἀποτελεῖν, *officio perfungi.*

2. *Arbi-*

dentibus viris [2] arbitrata eſt: ſunt enim non pauci qui ſententiam ſuam una in parte [3] defixerint, & re ſemel [4] ſtatuta deliberataque ab eo, cujus negotium id [5] pontificiumque eſſet, nequaquam putaverint contra dictum ejus eſſe faciendum, etiam ſi repentinus aliquis caſus rem commodiùs agi poſſe polliceretur; ne, ſi ſpes fefelliſſet, culpa [6] imparentiæ & pœna indeprecabilis ſubeunda eſſet: ſi res fortè melius vertiſſet; diis quidem gratia habenda, ſed exemplum tamen intromiſſum videretur, quo bene conſulta conſilia religione mandati ſoluta corrumperentur. Alii exiſtimaverunt incommoda priùs, quæ metuenda eſſent, ſi res geſta aliter foret quàm imperatum eſt, cum emolumento ſpei penſitanda eſſe: &, ſi ea leviora minoraque; utilitas autem contrà gravior & amplior ſpe quantum poteſt

2. *Arbitrata*] Paſſive. Arbitrari roprie, inſpicere: & arbiter, inſpector: eſtis Cicero poſteriori orat. in Verrem: *mœno ſane, & ab arbitris remoto loco.* ta Plautus quoque frequenter, aliique robati autores. Hinc arbitrium pro rbitrorum ſententia, & arbitrari diciur, de arbitris ſententiam ferentibus. Arbitri erant judices, qui totius rei arbitrium habent teſte Feſto. Inter judiem tamen, quem formula juris incluit, & arbitrum, qui juxta æquitatem ecernit libere, neque aſtrictam ullis inculis religionem habet, in Jure civili ifferentia nota. Diffuſe hac de re Jusconſulti.

3. *Defixerint*] Firmam conſtituent. Antiqu. Veneta *defixerunt*, ſicut & oſtea *putaverunt*.

4. *Statuta*] Conſtituta.

5. *Pontificiumque*] Licentiam ſive oteſtatem denotat. Pontifex enim qui oteſt facere. Unde etiam in ſacris Ponfex teſte Scævola apud Varronem l. 4. ppellabatur, quaſi qui poſſet facere, id t, ſacrificare. Hoc vocabulum, *Ponficium*, etiam apud Arnobium lib. 2. : Symmachum lib. 3. Epiſt. 17. occurrit. *Pontificium fruendi* dixit Conſtantinus in Cod. Theod. ubi de maternis bonis loquitur. Correctores quidam cum hoc verbum non intelligerent pro *Pontificium*, male reſtituerunt, *potiſſimum*.

6. *Imparentiæ*] Vulgo, *impatientiæ*. Atq; ita in omnibus exemplaribus antiquis legi affirmat Badius. ipſe tamen legit *imparentiæ*, id eſt inobedientiæ. Quamvis enim *impareo* pro *non pareo* vix inveniatur, Feſtus tamen *imparentem non obedientem* eſſe dixit. Atque hinc *imparentia*. Lipſius *imparientiæ* legit & probam vocem *parientiam* ex Caſſiodoro lib. 7. Var. putat, atque ita emendat l. 1. C. qui pro ſua juriſd. Cujacius lib. 1. obſ. c. 6. ex veteribus libris. Forſan juxta Badium legi poſſet *impotentiæ*, niſi vox *impatientiæ* ita quoque hic ſumatur, quod animi impotens & impatiens fuerit, ſequi mandatum, quod mandanti inutile eſſe crederet. Vocabulum *impatientiæ* ad mandantem contorte admodum refert Maſerius, propter culpam mandatarii, & jam pœnam indeprecabilem & nullis precibus averruncandam.

7. *Parendi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

teſt firma oſtenderetur : tum poſſe adverſum mandata fieri cenſuerunt; ne optata divinitus rei bene gerendæ occaſio amitteretur. neque timendum exemplum non [7] parendi crediderunt, rationes hujuſcemodi dumtaxat non adeſſent. cumprimis autem reſpiciendum putaverunt ingenium naturamque illius, [8] cuja res præceptumque eſſet; ne ferox, durus, indomitus, inexorabiliſque ſit; qualia fuerunt [9] Poſtumiana imperia [10] & Manliana. nam ſi tali [11] præceptori ratio reddenda ſit, nihil faciendum eſſe monuerunt aliter, quàm præceptum eſt. Inſtructius deliberatiuſque fore arbitramur [12] theorematium hoc de mandatis hujuſcemodi obſequendis, ſi exemplum quoque [13] P. Craſſi Muciani

7. *Parendi*] Ita in antiq. Ven. abeſt in Pariſ. Edit. ant. quæ prodiit cum Badii notis.

8. *Cuja*] Vulgo, *cui ea.*

9. *Poſthumiana imperia*] Poſthumium Tubertum dictatorem intelligit, qui bello Fidenati anno urbis conditæ CCCXII A. Poſthumium filium, quod non ſuo juſſu ſed ſponte præſidio progreſſus hoſtes fuderat, victorem ſecuri feriri juſſit, ut Valerius Maximus loquitur lib. 2. c.7. Ab hac tamen opinione diſſentit Livius, qui Manlio ſolum Torquato hoc ſeveritatis exemplum tribuit, quod Manliana imperia dicantur, non Poſthumiana, cum tamen Poſthumius tempore prior fuerit. Hic tamen conjunxit autor noſter Poſthumiana & Manliana imperia. Livius tamen non diffitetur ita etiam alios hiſtoricos retuliſſe, ideoque noluiſſe tacitum præterire Poſthumium.

10. *Et Manliana*] Qui Latino bello, vel ut Livius, Æquorum Volſcorumque, filium ſuum, quod provocatus à Geminio Metio duce Tuſculanorum ad dimicandum ſe ignaro deſcendiſſet, quanquam glorioſam victoriam & ſpecioſa ſpolia retuliſſet, abripi à lictore, & in modum hoſtiæ mactari juſſit, ut Valerius Maximus loquitur, *ſatim eſſe credens patrem forti filio, quam patriam militari diſciplina carere.* Quod tamen indigniſſime tulit juventus militaris, neque execrationibus in Imperatorem pepercit. Poſt victoriam illi in urbem redeunti, nemo ex junioribus occurrere voluit, quod indigne ferrent tantæ indolis filium tam crudeliter fuiſſe à patre necatum. Vide Liv. lib. 8. Val. Max. lib. 2. c. 7. & lib. 9. cap. 3. & Gellium noſtrum lib. 9. cap. 13.

11. *Præceptori*] Qui aliquid præcipit, injungit.

12. *Theorematium*] Badius legit, *theorema.* alii *Theorematum.* θεώρημα, ſpeculatio, vel præceptum. Euclides ita Propoſitiones appellavit.

13. *P. Craßi Muciani*] De hoc Craſſo ita loquitur Cicero de clar. orat. *P. Craſſum valde probatum oratorem iiſdem fere temporibus accepimus, qui & ingenio valuit, & ſtudio, & habuit quaſdam etiam domeſticas diſciplinas. Nam & cum ſummo illo oratore, Ser. Galba, cujus C. filio filiam ſuam collocaverat, affinitate ſe devinxerat, & cum eſſet P. Mucii filius, fratremque haberet P. Scævolam, domi jus civile cognoverat.* De variis Craſſis, inprimis L. Craſſo, qui eloquentium juriſperitiſſimus vocabatur, ejuſdem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ciani clari ac inluſtris viri appoſuerimus. Is Craſſus à [14] Sempronio Aſellione & pleriſq; aliis hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus traditur quinq; habuiſſe rerum bonarum maxima & præcipua; quòd eſſet ditiſſimus, quòd nobiliſſimus, quòd eloquentiſſimus, quòd juriſconſultiſſimus, quòd pontifex maximus. Is, quum in conſulatu obtineret Aſiam provinciam, & circumſidere oppugnareq; [15] Leucas oppidũ pararet, opuſque eſſet firma atque procera trabe, quî [16] arietem faceret

ejuſdemque cum Q. Scævola comparatione vide eundem Ciceronem.

14. *Sempronio Aſellione*] Qui bellum Numantinum ſcripſit, cui ipſe interfuerat. Vide Gellium noſtrum lib. 2. cap. 13. Quod bellum confectum, exciſaque Numantia anno urbis IↃCXXI. P. Mucio Scævola & L. Calpurnio Piſone Frugi Coss. complures Hiſtoriarum libros ſcripſit, nam decimum quartum alibi citat autor. Meminit ejus quoque Cicero lib. 1. de Leg. & Dionyſius inter Hiſtoricorum romanorum diſertiſſimos illum recenſet.

15. *Leucas oppidum*] Leucadiam peninſulam eſſe dicit Plinius, in qua Leucas, quæ prius Nericum, oppidum. Acarnaniæ Epiri regiunculæ oppidum eſt Stephano. Leucas, & Leucates quoque Straboni, promontorium. Nericon igitur olim urbs erat Leucadiæ, quæ cum antea à mari remota eſſet, poſtea eidem admota, perfoſſo Iſthmo & mari admiſſo, ſicuti Scylax teſtatur. vide & Strabonem.

16. *Arietem*] Aries machinamentum fuit, quo muros urbium frequenti ictu feriebant, evertebantque. Ejus inventionem Plin. lib. 7. cap. 56. Epeo tribuit, exiſtimans ab equo repertum Trojano. Ita enim ſcribit: *Equum, qui nunc aries dicitur, in muralibus machinis Epeus invenit ad Trojam.* Tertullianus libro de Pallio, Carthaginienſibus adſcribit, ſecutus fortaſſe Vitruvium, qui ita habet libro 10. cap 24. *Primum ad oppugnationes Aries ſic inventus eſſe memoratur: Carthaginienſes ad Gades oppugnandas caſtra poſuerant; cum autem caſtellum ante cepiſſent, id demoliri ſunt conati: poſtquam non habuerunt ad demolitionem ferramenta, ſumpſerunt tignum, idque manibus ſuſtinentes, capiteque ejus ſummum murum continenter pulſantes, ſummos lapidum ordines dejiciebant, & ita gradatim ex ordine totam munitionem diſſipaverunt.* Hæc ille. Sequiori ævo quoque Cancer appellatur. Atque hæc de origine ac nomine. Rem ita deſcripſit Flavius Ioſephus tertio Excidii: *Eſt*, inquit, *Aries trabs prægrandis, quæ malum navis aſſimulat. Is ſolidatur in capite gravi ferro, in arietis formam, unde & nomen aſſumpſit: dependet medius, funibus ſuſpenſus ex alia trabe, velut trutina; quæ trabs tignis utrimque firmis munita eſt & fulta. Repulſus porro magna virorum manu retrorſum, iiſdemque antrorſum ſtatim & cum impetu reflectentibus, quatit muros prominulo ferro. Neque eſt ulla turris tam valida, aut mœnia tam lata, quæ ut primas maxime plagas tulerint, ſuſtinere & ſubſiſtere eas aſſiduas poſſint.* Accedat his illud Lucani

Tu quoſcunque voles in planum effundere muros,
His aries actus diſpergit ſaxa lacertis.

Et hoc Sidonii:

Nec Pharii nunc regna precor, nec ut hiſce lacertis
Frangat Hydaſpæas aries impactus Erythras.

Ex his Poliorceticôn autores, & qui

faceret quo muros ejus oppidi quateret: ſcripſit ad magiſtrum architectonem [17] Elatenſium ſociorum amicorumque populi Romani, ut ex [18] malis duobus, quos apud eos vidiſſet, uter major eſſet eum mittendum curaret. tum magiſter architecton, comperto quamobrem malum deſideraret, non, uti juſſus erat, majorem, ſed, quem eſſe magis idoneum aptioremque faciendo arieti, facilioremque portatu exiſtimabat, minorem miſit. Craſſus eum vocari juſſit;

omnium circumſpectiſſime & cum cura id argumenti tractavit Clariſſimus Lipſius, triplicem aut duplicem arietem facit, rudem, & à prima inventione: quem manibus lacertiſque validi homines ſuſtinentes egerint; alterum compoſitum, qui ex trabe altera ex tranſverſo erecta dependerit, quo vi majore, conatu leviore libraretur, tertius fuit teſtudo arietaria. Quæ ſane diſtributio licet haud improbanda, tamen quod ad compoſitum attinet, non ſatis rem exprimit, nam præter rudem, & præter dependentem, exque alia trabe, velut jugo aut trutina, ut habent verba Ioſephi, funibus ſuſpenſum, etiam aries proprie compoſitus fuit ex pluribus trabibus inter ſe connexis, & laminis ac vinculis ferreis arctiſſime circumligatus & compaginatus. Cujus effigies Campis Tranſiſulaniæ oppido nuper videbatur. Hinc jam intelliguntur Lucani & Ammiani Marcellini loca, quæ de ariete hunc in modum compoſito habentur, hactenus aliorſum, & ad priorem compoſitionem, minus, ut exiſtimo, recte traducta. Lucani verba ita ſe habent:

– – nunc conjunctas adſtringere nodis,
Inſtabat ferroque trabes, quo frangeret altos
Portarum poſtes, quateretque morantia clauſtra.

Ammiani hæc ſunt lib. 20. ubi ait, *Arietem vetuſtum diſſolutum fuiſſe, ut facilius veheretur, iterumque inſtructum.* Ubi primum in verbis Lucani conjunctas trabes, quæ nodis & ferro erant adſtringendæ, de ariete ejuſmodi, qui ex duobus aut tribus malis compoſitus conſtabat, omnino acceperim. Nam & Ammianus cum inquit, Arietem, uti facilius veheretur, diſſolutum iterumque inſtructum, quis non de trabe ſimiliter ſolutili, aut potius de trabibus eum, ut indicavimus, in modum in ſe compoſitis atque aptatis id quoque ipſum intellexerit? *Ioh. Iſac. Pontanus.*

17. *Elatenſium*] Alii *Molatenſium* ediderunt juxta ſcripturam veterum codicum, nam in anterioribus legebatur excuſis: *ad magiſtrum* ἀρχιτέκτονα *molis Athenienſium.* nondum tamen locus rectè habet. qui enim illi *Moleatæ* in Aſia? Μωλυά) Libyci nihil, opinor, huc faciunt. Scribendum aio: *ad magiſtrum architectonem Eleatenſium.* Ἐλαία urbs Aſiæ Æolica: τὸ ἐθνικὸν Ἐλαΐτης. unde Ἐλαϊτικὸς κόλπος. Legendum ergo eſſet: *Elaïtenſium.* non dubium eſt quin de his intelligat. Scribebam etiam aliquando, *Elatenſium,* τῶν Ἐλατεῶν. Ἐλατεῖς ab Elatea, quæ urbs maxima Phocidis: ſed prius veriſſimum. Nec dubium quin ſcripſerit *magiſtrum architectonem.* Cur enim Græca voce uteretur ubi Latina in uſu, *architecton* & *architectus*? ideo legendum etiam paulo poſt: *tum Magiſter architecton comperto quamobrem malum deſideraret.* Male eſt: *Magiſter* ἀρχιτέκτων. *Salm.*

18. *Malis*] Trabib. vel arboribus naviũ.

Iulius

ſit; & quum interrogaſſet cur non, quem juſſerat, miſiſſet, cauſis rationibuſque quas dictitabat ſpretis, veſtimenta detrahi imperavit, virgiſque multum cæcidit; corrumpi atque diſſolvi officium omne imperantis ratus, ſi quis ad id, quod facere juſſus eſt, non obſequio debito, ſed conſilio non deſiderato reſpondeat.

CAP. XIV.

Quid dixerit feceritque C. Fabricius magna vir gloria magniſque rebus geſtis, ſed familiæ pecuniæque inops; quum ei Samnites tamquam indigenti grave aurum donarent.

[1] IUlius Hyginus, in libro de vita, rebuſque illuſtrium virorum ſexto, legatos dicit à Samnitibus ad C. [2] Fabricium Imperatorem populi Romani veniſſe, & memoratis multis magniſque rebus, quæ benè ac benivolè poſt redditam pacem Samnitibus feciſſet, obtuliſſe dono [3] grandem pecuniam, oraſſeque uti acciperet utereturque: atque id facere Samnites dixiſſe, quòd viderent multa ad ſplendorem

IVlius Hyginus] Hic eſt ille, de quo Suetonius de Illuſtribus Grammaticus: *C. Iulius Hyginus, Auguſti libertus, natione Hiſpanus, etſi nonnulli Alexandrinum putant, & à Cæſare Romam advectum, Alexandria capta. Studioſe & avide imitatus eſt Cornelium Alexandrum Grammaticum græcum, quem propter antiquitatis notitiam Polyhiſtorem multi, quidam hiſtoriam vocabant. Præfuit Palatinæ Bibliothecæ: nec eo ſecius plurimos docuit, fuitque familiariſſimus Ovidio Poëtæ, & Cajo Licinio, conſulari hiſtorico: qui eum pauperem deceſſiſſe tradit, & liberalitate ſua, quoad vixit, ſuſtentatum.* Scripſit, ut ex Gellio noſtro liquet, *de vita rebuſque Illuſtrium Virorum.* Aſconius Pedianus in Piſonianam illius quoque meminit. Alia quoque conſcripſit, præter *exemplorum volumen,* quod citat Gellius l. 10. c. 18. *de Vrbibus Italicis* pleniſſime ſcripſit, ut teſtatur Servius in lib. 7. Æneid. multa quoque alia citantur. Hodie præter Aſtronomicon, & fabularum librum nihil extat.

2. *Fabricium*] Intelligit Fabricium Luſcinum, quem *locupletem faciebat, non multa poſſidere, ſed modica deſiderare.* Ejuſdem hoc dictum erat, *quod malebat pauper divitibus imperare, quam dives pauperibus.* Vide Val. Max. lib. 4. cap. de Abſtinentia.

3. *Grandem pecuniam*] Valerius ſcribit decem æris, & quinque pondo argenti, totidemque ſervos illi miſſos. Quæ ſumma tenuis. Sed proculdubio notæ numerorum inverſæ. Gemblacenſis liber Ms. teſte Pigio, xv. pondo argenti prodit. Contigit hoc A. V. C. CDXXC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dorem domus atque victus [4] defieri; neque pro magnitudine dignitateque lautum [5] paratum eſſe: tum Fabricium planas manus ab auribus ad oculos, & infra deinceps ad nares, & ad os & ad gulam, atque inde porrò ad ventrem imum deduxiſſe; & legatis ita reſpondiſſe; dum illis omnibus membris, quæ attigiſſet, obſiſtere atque imperare poſſet, nunquam quicquam defuturum: propterea pecuniam, qua nihil ſibi eſſet uſus, ab iis, quibus eam ſciret uſui eſſe, non accipere.

4. *Defieri*] Deeſſe. Virg.
Lac mihi non æſtate novum non frigore deſit.

5. *Paratum*] Apparatum.

CAP. XV.

Quam importunum vitium ſit plenumque odii futilis inaniſque loquacitas, & quàm multis in locis à principibus utriuſque linguæ viris deteſtatione juſta culpata ſit.

QUi ſunt leves & futiles & importuni locutores, quique nullo rerum pondere innixi verbis [1] humidis & [2] lapſantibus diffluunt; eorum orationem bene exiſtimatum eſt in ore naſci, non in pectore: linguam autem debere ajunt non eſſe liberam nec vagam, ſed vinclis de pectore imo ac de corde [3] aptis moveri & quaſi gubernari. Sed enim videas quoſdam ſic ſcatere verbis ſine ullo judicii negotio

H*Umidis*] Solent enim qui præcipites loquuntur, ſalivam una effutire. Perſ. Sat. 1.

- - ſumma delumbe ſaliva
Hoc natat in labris.

Legunt quidam, *uvidis*. Uvida dicuntur proprie, quæ humorem intrinſecum habent, humida quæ extrinſecum.

2. *Lapſantibus*] Crebro vacillantibus.

3. *Aptis*] Vulgo *apertis*. Nullo ſenſu. Fruterius Veriſ. lib. 1. cap. 19. recte legit *aptis*. Idemque teſtatur in veteri Ms. & ſatis emendato, corrupte ita legi, *ac de corde aptiſſimo vehi*. Hinc legendum, *aptis moveri*, ſatis liquet. nam geminata ſyllaba crebro librariorum vitio, & *mo vehi* pro *moveri* poſitum. *Aptis*, idem eſt quod alligatis, aptatis. Feſtus, *comprehendere antiqui vinculo, apere dicebant. Unde aptus is qui convenienter alicui junctus eſt.* ἅπτειν ſignificat Græcis eodem modo nectere, ligare. hinc apio, vel apo. Voce *aptis* hac ſignificatione uſus Catullus Ep. 38. *Aptis ſarcinulis & expeditis*. Ita & Cicero, Virgilius, & Lucretius loquuntur.

4. *Sed*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gotio cum ſecuritate multa & profunda, ut loquentes plerumque videantur loqui ſeſe neſcire. Ulyſſem contra Homerus virum ſapienti facundia præditum, vocem mittere ait non ex ore ſed ex [4] pectore: quod ſcilicet non ad ſonum magis habitumque vocis, quàm ad ſententiarum penitus conceptarum altitudinem pertineret: petulantiæque verborum coërcendæ vallum eſſe oppoſitum dentium luculentè dixerit, ut loquendi temeritas non cordis tantum cuſtodia, atque vigilia cohibeatur, ſed & quibuſdam quaſi excubiis in ore poſitis ſepiatur. Homerica, de quibus ſuprà dixi, hæc ſunt:

Ἀλλ᾽ [5] ὅτε δὴ ῥ᾽ ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει,
Τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;

M. Tullii quoque verba poſui, quibus ſtultam & inanem dicendi copiam graviter & vere deteſtatus eſt. *Dummodo*, inquit, *hoc conſtet, neque infantiam ejus qui rem norit, ſed eam explicare dicendo non queat, neque inſcitiam illius cui res non ſuppetat, verba non deſint, eſſe laudanda. quorum ſi alterum ſit optandum, malim equidem indiſertam prudentiam, quàm ſtultam loquacitatem.* Item in libro de Oratore primo verba hæc poſuit: *Quid enim eſt tam furioſum, quam verborum vel optimorum atque ornatiſſimorum ſonitus inanis, nulla ſubjecta ſententia nec ſcientia?* Cum primis autem [6] M. Cato atrociſſimus hujuſcemodi vitii inſectator eſt; namq; in oratione quæ inſcripta eſt, SI. SE. COELIVS. TRIB. PLEB. APPELLASSET. *Nunquam*, inquit *tacet, quem morbus tenet loquendi,* [7] *tamquam veternoſum bibendi atque dormiendi. quod ſi non conveniatis, cum convocari,*

4. *Sed ex pectore*] Verſus prior Homeri, quem modo citat autor noſter, non hoc vult miſſam vocem ex pectore, non ex ore, ſed vocem magnam ex imis pectoris penetralibus adjumento validorum laterum pronunciari.

5. Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ] Id eſt,

Aſt ubi jam magnam fudit de pectore vocem,
Dentis clauſtra tui vox qualis, nata, reliquit?

Prior verſus habetur Il. γ. alter Od. ψ.

6. *M. Cato*] Vide *ſupra*.

7. *Tanquam veternoſum*] Feſtus: *Veternoſus dicitur, qui gravi premitur ſomno. Cato veternoſum hydropicum intelligi voluit, cum ait, Veternoſus quam plurimum bibit, tam maxime ſitit.* Exponit

convocari jubet; ita eſt cupidus orationis, ut conducat, qui auſcultet: itaque auditis, non auſcultatis, tanquam pharmacopolam: nam ejus verba audiuntur; verum ei ſe nemo committit, 7 ſi æger eſt. Idem Cato in eadem oratione eidem M. Cœlio Trib. pleb. vilitatem opprobrans non loquendi tantum, verum etiam tacendi, *Fruſto*, inquit, *panis conduci poteſt, vel uti taceat, vel uti loquatur.* neque non meritò Homerus unum ex omnibus 8 Therſiten, ἀμετροεπῆ 9 ἀκριτόμυθον appellat: modo verba illius multa, & 10 ἄκοσμα ſtrepentium modo graculorum ſimilia eſſe dicit. quid enim eſt aliud 11 ἀμετροεπὴς ἐκολῴα? 12 Eupolidis quoque verſus de id genus homi-

Donatus, *veternoſum vetere morbo confectum.* Hic autor noſter hydropem, & lethargum conjunxit, cum veternoſo tribuit bibendi & dormiendi neceſſitatem. Non omnes autem veternoſi ſunt hydropici, ſed plerique hydropici veternoſi ſunt.

7. *Si æger*] Lamb. *niſi æger.*

8. *Therſiten*] Egregie illum deſcribit Homerus Iliad. β.

Θερσίτης ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα,
Ὅς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν, ἀκόσμα τε πολλά τε ᾔδη,
Μάψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν,
Ἀλλ' ὅτι οἱ εἴσαιτο γελοίιον Ἀργείοισιν
Ἔμμεναι, αἴσχιστος δὲ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.
Φολκὸς ἔην, χωλὸς δ' ἕτερον πόδα. τὼ δέ οἱ ὤμω
Κυρτώ, ἐπὶ στῆθος συνοχωκότε. αὐτὰρ ὕπερθε,
Φοξὸς ἔην κεφαλήν, ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη.

i. e. *Therſites vero ſolus immodice loquax tumultuabatur,*
Qui verba in mentis penetralibus multa & indecora noverat,
Fruſtra, ſed non decebat cum regibus lites ſerere,
Sed quodcunque ei videbatur ridiculum Achivis (venit:
Eſſe: turpiſſimus autem vir ad Trojam
Strabus erat, claudus autem altero pede, & ipſius humeri
Curvi & inpectus contracti. Sed ſupra
Acutus erat capite, rari eſſloreſcebant capilli.

Lycophron illum πιρηκοφόρμον appellat. Interemptus hic poſtea ab Achille, cum in illum convitia jaceret, quod in Amazonum pugna Pentheſilea occiſa, poſt mortem illam Achilles deperiret, ut teſtatur ex Κοΐντῳ Poëta Didymus in Homerum.

9. Ἀκριτόμυθον] Ita eum vocat Ulyſſes, quaſi dicas *vitilitigatorem.*

10. Ἄκοσμα] *Incondita*, vel *indecora.*

11. Ἀμετροεπὴς ἐκολῴα] Id eſt, *Sine modo loquax tumultuabatur, vel inſtar graculorum perſtrepebat.* Κολοιὸς enim graculũ vel coturnicem denotat. Κολοιᾷν inſtar graculorum ſtrepere.

12 *Eupolidis*] Eupolidem laudat præter Horatium Quintilianus, qui lib.

hominibus conſignatiſſime factus eſt, [13] λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν. quod Salluſtius noſter imitari volens, *loquax*, inquit, *magis, quam facundus.* Quapropter [14] Heſiodus poëtarum prudentiſſimus, linguam non vulgandam, ſed recondendam eſſe dicit, proinde ut theſaurum: ejuſque eſſe in promendo gratiam plurimam, ſi modeſta & parca & [15] modulata ſit,

[16] Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

[17] Epicharmium quoque illud non inſcite ſe habet,

[18] Οὐ λέγειν δεινὸς, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος.

Ex quo profecto hoc ſumtum eſt;

Qui quum loqui non poſſet, tacere non poterat.

Favorinum ego audivi dicere verſus iſtos 19 Euripidi,

Ἀ'χα-

ib. 10. Inſtit. Orat. ita loquitur: *An-iqua illa comœdia, tum ſinceram illam ſermonis Attici gratiam prope ſola retinet, tum ſæcundiſſimæ libertatis: etſi eſt n inſectandis vitiis præcipua, plurimum amen virium etiam in cæteris partibus habet; nam & grandis, & elegans, & venuſta, & neſcio an ulla, poſt Homerum amen, quem ut Achillem ſemper excipi ar eſt, aut ſimilior ſit Oratoribus, aut ad ratores faciendos aptior. Plureis ejus autores, Ariſtophanes tamen & Eupolis Cratinuſque præcipui.* Audi & Horat. ib. 1. Sat. 4.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſque Poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus aut fur,
Quod mœchus foret & ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multa cum libertate notabant.

Vixit Olympiade 88. ut ſcribit Euſebius in Chronicis. ſcripſit 17. fabulas. Citant eas paſſim autores antiqui, inprimis Athenæus, Pollux, Suidas, Stephanus. Naufragio in Helleſponto bello Laconico periit.

13. Λαλεῖν, &c.] *Blaterare optimus, dicendi mimine potens.*

14. *Heſiodus*] De cujus ætate, variant enim autores, uti & Homeri, alibi agemus.

15. *Modulata*] Modica.

16. Γλώσση, &c.] Id eſt,

Linguæ theſaurus optimus mortalibus
Parcæ, & modicæ gratia maxima.

17. *Epicharmium*] Epicharmus Syracuſanus Comœdiæ inventor creditur. In cujus laudem extat Theocriti Epigramma græcum, qui illum quoque inveniſſe Comœdiam dicit. Sicut fortaſſe Sophron Siculus mimos, ut Salmaſius autumat. Laërtius Coum fuiſſe refert, & trimeſtrem in Siciliam perveniſſe, fuiſſe auditorem Pythagoræ, & ſcripſiſſe de rerum natura libros. De Medicina quoque commentarios Plinius & Columella citant.

18. Οὐ λέγειν] Id eſt, *Non idoneus ad loquendum, & tacendi impotens.*

19. *Euripidi*] Locus eſt in Bacchis

verſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Ἀχαλίνων στομάτων, .
Ἀνόμου τε ἀφροσύνας,
Τὸ τέλος δυστυχία,

non de iis tantum factos accipi debere, [20] qui impia aut illicita dicerent; ſed vel maxime de hominibus quoque poſſe dici ſtulta & immodica blaterantibus; quorum lingua tam prodiga infreniſque ſit, ut fluat ſemper æſtuetque colluvione verborum teterrima: quod genus homines à Græcis ſignificantiſſimo vocabulo λάλους appellatos. Valeriũ [21] Probum Grammaticum illuſtrem, ex familiari ejus docto viro comperi, Salluſtianum illud, *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parum*, brevi antequam vita decederet, ſic legere cœpiſſe, & ſic à Salluſtio relictum affirmaſſe; *Satis loquentiæ, ſapientiæ parum*, quòd *loquentia* [22] novatori verborum Salluſtio maxime

verſ. 385. ita autem ſe Latine habent: *Effrenati oris, & enormis amentiæ, finis infortunium.*

20. *Qui impia*] Nam hæc verba Euripides profert contra profanam injuriam Penthei adverſus Bacchum lætitiæ datorem. Videndus eſt Plutarchus commentario περὶ τῆς ἀδολεσχίας. Sententiæ ibidem elegantiſſimæ inveniuntur de modeſtia vitæ & tranquillitate amplectenda, de moderatione animi præſenti ſorte contenti.

21. *Probum Grammat.*] Marcus Valerius Probus ex civitate Phœniciæ Beryto oriundus. Huic Grammaticæ parti ſe dedit, quæ emendat antiquos autores. *Itaque*, ut Suetonius, loquitur, *multa exemplaria contracta emendare, ac diſtinguere & adnotare curavit, ſoli huic nec ulli præterea Grammatices parti deditus. Hic non tam diſcipulos, quam ſectatores habuit. Nunquam enim ita docuit, ut Magiſtri perſonam ſuſtineret. Vnum vel alterum, vel quum plurimos, tres aut quatuor poſtmeridianis horis admittere, cubanſque inter longos ac vulgares ſermones ſolebat legere quædam, idque perraro. Nimis pauca & exigua de quibuſdam minutis quæſtiunculis edidit. Reliquit autem non mediocrem Sylvam obſervationum Sermonis antiqui.* Floruit Romæ ſub Nerone, ut Euſebii Chronica monent. Citat quoque Gell. noſter l. 17. c. 8. commentarium *de occulta literarum ſignificatione Epiſtolarum Cæſaris.* ſcripſit eodem Gellio teſte de *Accentu quorundam Punicorum vocabulorum.* Extant *de literis antiquis* opuſculum, item commentarii in Bucolica & Georgica Virgilii, *Grammaticarum Inſtit.* Libri duo.

22. *Novatori verborum*] In eo maxime reprehenſus Salluſtius, quod antiqua verba ex Catonis Originibus exceperet, unde auſus eſt Lenæus, teſte Suetonio in ejuſdem vita, eum appellare *priſcorum Catoniſque verborum ineruditiſſimum furem.* Apud Quintilianum lib. 8. c. 3. occurrit vetus Epigramma,

Et verba antiqui multum furate Catonis,
Criſpe Iugurthinæ conditor hiſtoriæ.

De Catone tamen M. Tullius ita in Bruto loquitur, *Iam vero Origines ejus quem florem aut quod lumen Eloquentiæ*

non

naxime congrueret; *eloquentia* cum inſipientia minime conveniret. Hujuſcemodi autem loquacitatem verborumque 3 turbam magnitudine inani vaſtam facetiſſimus poëta Ariſtophanes inſignibus vocabulis denotavit in his verſibus:

[24] Ἄνθρωπον [25] ἀγελοποιὸν, αὐθαδόστομον,
Ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατὲς, ἀπύλωτον στόμα,
Ἀπεριλάλητον, [26] κομποφακελορρήμονα.

Neque minus inſigniter veteres quoque noſtri hoc genus homines

on habent? Sicuti autem quædam abſtruſiora apud illum occurrunt vocabula, ita elegantiſſimus & ſententiis florentiſſimus ſcriptor merito ab antiquis cenſetur, eumque laude omni ego ſuperiorem judico. Quintilianus illum cum Thucydide, Herodotum cum Livio comparare non veretur. Sane ſcriptor eſt plane Atticus, & Demoſtheni ſimilior, magis quam Cicero, ut recte judicavit Turnebus lib. 28. Adv. c. 22. Neque video ejus tantam brevitatem & obſcuritatem eſſe ut plerique antiqui innuunt. Melius judicium Julii Cæſ. Scaligeri, cum dicit in Orat. pro Cicerone: *A Salluſtio autem brevitatem illam peti debere cum ſcribis; neque quid velis intelligo, neque tam vulgi animo adeo conceptam, adeo perſuaſam, adeo decantatam in illo viro brevitatem unquam comprehendi. Nam, ſi, quoniam frequentibus aſyndetis utitur, aut quod non longis periodis ambit argumenta rerum, properare tibi videtur, iſto tibi quoque pacto brevibus atque interceptis ſaltibus centum milliariorum iter minus longum videbitur, quam unius modo ſtadii intervallum quod uno ſpiritu confeceris. Ac contra videmus Salluſtium ipſum, cum quid ſemel dicendum aſſumpſit, adeo perſtare, ut ſæpenumero egredi videatur.* Novatorem hic appellat Gellius, & alibi lib. 4. c. 15. *Verborum facundiam & novandi ſtudium cum multa prorſus invidia fuiſſe* affirmat. Antiquorum potius verborum affectator fuit. Quod in eo reprehendebat Aſinius Pollio, teſte Suetonio. Vide de hoc autore judicia Senecæ Epiſt. 114. & in controv. 25. lib. 5. Quintiliani lib. 2. c. 5. lib. 3. cap. 10. & lib. 4. c. 2. lib. 10. c. 1. Vell. Paterculi lib. 2. Taciti, & aliorum.

23. *Turbam, &c. vaſtam*] Multitudinem turbulentam, incultam, incompoſitam.

24. Ἄνθρωπον] Id eſt,

Virum ferocem reddentem alios, oris contumacis,
Effrenis, immoderati, cujus ori nullus obex, vel janua,
Futilem, ampulloſis turgidum verbis.

Vide Ariſtoph. in Ranis Actu 3. Scen. 2.

25. Ἀγελοποιὸν] Antiquiſſima Veneta legit, ἀγελωπὸν, id eſt, *agreſti ferocia præditum.*

26. Κομποφακελορρήμονα] Exponit ſcholiaſtes Ariſtophanis βαθυρρήμονα, σκληρὰ καὶ συνδεδεμένα ἔπη λέγοντα. φακέλους enim eſſe dicit graves & colligatos lignorum faſces. Et hinc fortaſſe faſcis. κόμπος autem inanem verborum crepitum, & vanam grandiloquentiam denotat.

27. *In verba projectos*] Editio vulgaris *provectos* non *projectos* exhibet. Ratione conjecturam illam confirmare facile, nunc veterum exemplarium teſtimonio confirmabo. Dicunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

homines 27 in verba projectos, locutulejos, & 28 blatterones, & 29 lingulacas dixerunt.

cunt Latini, *Projectus ad eam rem*, (& quidem in malam partem) non *provectus*. ut Tacitus: *Gens ad libidinem projectiſſima*. Cicero non ſolum *projectos ad audendum* dixit, ſed etiam *projecta audacia* & *projecta cupiditas*. H. Steph.

28. *Blaterones*] Homines futiles & garrulos. *Blatire* quoque nugas agere. Sic uſurpat Plautus in Amphitruone Act. 2. Sc. 1. & in Curculione Act. 3. ſicut à *prope*, *propero*, ita à *blatio*, *blatero*. Non bene à piſce inutili, qui βλὰξ Græcis, unde & βλακεύειν, derivat Feſtus. βλὰξ autem ſimplicem, ſtupidum, fatuum quoque denotat.

29. *Lingulacas*] Vulgo, *linguaces*. De quo vocabulo dubitari non poteſt, quum Feſtus ſcribat *Lingulacam eſſe genus piſcis*, *eſſe item mulierem argutatricem*. Ita enim recte legit Canterus lib. 4. cap. 28. pro *auguratrix*, vel *garrulatrix*. Nonius, *Lingulacæ locutuletæ, à procacitate linguæ*. Aptiſſimam autem ſuæ expoſitioni vocem invenit Feſtus, quum argutatricem dixit. Ita enim Propertius,

Illa niſi totis argutat noctibus ignes.

H. Steph.

CAP. XVI.

Quod verba iſthæc Quadrigarii ex Annali tertio, ibi mille hominum occiditur, *non licentia, neque de poëtarum figura, ſed ratione certa & proba grammaticæ diſciplinæ dicta ſunt.*

1 QUadrigarius in tertio Annalium ita ſcripſit: *Ibi occiditur mille hominum*. occiditur, *inquit*, non, *occiduntur*. Item 2 Lucilius in tertio Satyrarum;

Ad

QVadrigarius] De quo ſupra. Hæc pleraque pro ſuis infarciit Macrobius lib. 1. Saturn. c. 16.

2. *Lucilius*] Ita legendum, non, ut vulgo, *Lucillius*. Qui Lucium prænomine appellant, falluntur. Nam Cajum ſemper vocant Cicero, Quintilianus, alii. Fuit Lucilia gens duplex, patricia, & plebeia. Ex patritia ortum ex Velleio Paterculo, & Horatio recte colligitur. Horatius iniquior Lucilio, *ſe infra ejus cenſum, ingeniumque fuiſſe teſtatur*. Porphyrion vetus Horatii interpres: *Conſtat Lucilium majorem avunculum Pompeji magni fuiſſe. Etenim avia Pompeji ſoror Lucilii fuerat*. Acro avum magni Pompeji facit. Idque ideo, quod Luciliam matrem Pompeii, filiam Lucilii Poëtæ eſſe crediderit. Natus anno V.C. DCV. bello Punico tertio, Olympiade CLVIII. Sueſſæ Auruncorum, *unde magnus Auruncæ alumnus* à Juvenale vocatur. Neapoli mortuus anno ætatis ſuæ quadrageſimo ſexto, ut Euſebius in Chronicis teſtatur. Libertatem & acerbitatem ſummam Quintilianus ejus Satyris adſcribit, quas triginta ſcripſit. Nam librariorum vitium, ſi ulterius citetur, quod ex Nonio & Chariſio apparet. Satyram autem Romanam inveniſſe dicitur: quamvis alii Ennium ponant. Sed diverſa hæc Satyra. Audi Diomedem: *Satira eſt carmen apud Romanos, non quidem apud Græcos, maledicum, & ad carpenda vitia hominum archaæ comœdiæ charactere*

compo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

3 *Ad portam mille, à porta est* 4 *ſex inde Salernum.*

mille,

ompoſitum : quale ſcripſerunt, & Lucius & Horatius & Perſius. Sed olim armen quod ex variis poëmatibus conabat, Satira dicebatur : quale ſcripſeunt Pacuvius & Ennius. Manifeſto ſearantur his verbis diverſæ duæ ſpecies atiræ : quarum nos alteram Enniaam, alteram Lucilianam indigetavius. nam ut Ennius, quum differenem non parum ab antiquiſſima & omniũ prima Satiram ſcribere inſtituiſt, Satiræ primus auctor eſt habitus: ita ucilius, cum ad carpenda hominum tia ſtilum convertiſſet, cœpiſſetq; veris comædiæ Athenienſium licentiam ſuis poëmatis uſurpare : non ille uidem ἁπλῶς Satiræ : ſed talis Sati inventor eſt celebratus. Horatius :

- - eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem :
Detrahere & pellem nitidus qua quiſque per ora,
Cederet introrſum turpis.

bi de ſe & Lucilio :

Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem
Inventore minor.

ii non inveniſſe, ſed primum excelſſe in Satira Lucilium ſcripſerunt. uintilianus : *Satira tota noſtra eſt : in a primus inſignem laudem adeptus eſt ucilius.* Ex iis quæ modo dicebamus ilis conciliatio. Differentia præcipua ucilianæ Satiræ ab Enniana, non fuit genere carminis ; etſi enim miſcere ria metra in eodem poëmate non viur hic fuiſſe ſolitus Lucilius, ut de nio certum eſt : vario tamen metro um in Satiris, reliquiæ arguunt : ex bus clare liquet, non omnes libros Satirarum Lucilii heroico metro (quo o uſi Horatius, Perſius & Juvenalis,) ſſe compoſitos : verum & Jambico, ortaſſe etiam alio, nonnullos. Fuit vero potiſſimum diſcrimen in materia & illius tractandæ modo. nam ſpectavit quidem ad doctrinam morum utraque hæc Satira: ſed Lucilius multo magis quam Ennius perſonis adhæſit : & quia plures ſemper mali quam boni, in notandis objurgandiſque vitioſis plurimus fuit. qua in re quoniam ſumma libertate erat uſus, nominibuſque etiam adjectis magnatum & in Rep. potentium : viſus dictuſque fuit, mutato genere metri & facie poëſeos, priſcam Athenienſium comœdiam retuliſſe. Comicos illos ſecutum fuiſſe Horatius oſtendit, Cratinum nimirum, Eupolidem, alios, in illis verſibus :

Hinc omnis pendet Lucilius hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque facetus.

Emunctæ naris. Nec temere Diomedes in rudi definitione Satiræ hujus verba illa poſuit : *archææ comœdiæ charactere compoſitum.* Græci critici veterem comœdiam Atticam multis notis diſtinguunt à media & nova : ſed omnium certiſſima & momenti maxima eſt ἡ ἄγαν καὶ ἄκρατος παῤῥησία : nimia & immoderata libertas maledicendi quibusvis, ſive privatis ſive magiſtratibus. Lucilium non multo remiſſiorem priſcis illis comicis fuiſſe cachinnonem : præter fragmenta, quæ id luculente docent, locuples teſtis eſt Perſius:

- - ſecuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.

idem & Juvenalis. Plinius quoque hoc ſignificat, cum ſcribit, *primum Lucilium condidiſſe ſtili naſum.* Stilus autem Lucilii à comœdiæ ſocco non alienus ; humilis inquam, inaccuratus & populo accommodatus : quam ob cauſam Horatius, qui Lucilium imitatus, Satiras ſuas *pedeſtrem Muſam* vocavit:

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mille, inquit, *eſt*, non, *mille ſunt*. 5 Varro in octavodecimo 6 Humanarum: *Ad Romuli initium* 7 *plus mille & centum annorum eſt*. 8 M. Cato in 1. Originum, *Inde eſt ferme mille paſſuum*. M. Cicero in ſexta in Antonium, *Itane* 9 *Ianus medius in*

Quid prius illuſtrem Satiris Muſaque pedeſtri?

alio loco ſermones appellavit. Hæc Satyra longe diverſa à Græca, ſecus atque nonnulli cenſent. Rectius cum Sillis Græcorum convenit. Vide *Caſaubonum de Satyrica Poëſi*.

3. *Ad portam mille*] Porta itineri longiſſima juxta Varronem, quod fere cunctemur, antequam ad iter nos accingamus. Atque ita exponit Turnebus: niſi dicamus portam mille paſſibus à domicilio abfuiſſe.

4. *Sex inde Salernum*] Ita & Macrobius. Vetus Editio, *exinde*, quam Turnebus ſequitur, quaſi Salernum vicinum fuerit portæ, atque ita exponit, quod portam egreſſi facile eò perveniant, quo proficiſci conſtituerunt. Salernum enim ab urbe remotius. In antiquiſſima Veneta legitur:

Ad portum mille eſt à porta: exinde (Salernum.

Forte legendum, *Ad portam mille eſt à portu, exinde Salernum*, ita ut Salernitanus portus intelligatur.

Salernum] Ptolemæo, Straboni, Appiano, Plinio Picentinorum oppidum, Colonia Romanorum teſte Livio, Paterculo, & Frontino.

5. *Varro*] Cujus encomium vide apud M. Tullium Ciceronem Acad. Qu. lib. 1. Quintilianum lib. 10. c. 1. Auguſtinum lib. 6. de Civ. Dei cap. 2. *Qui tam multa legit, ut aliquid ei ſcribere vacaſſe miremur, tam multa ſcripſit, quam multa vix quenquam legere potuiſſe credamus*. Aug. teſte.

Varro in octavodecimo] Macrobius, XVII. atque ita conſtanter in Mss. ubi vitium lateat difficile dictu.

6. *Humanarum*] In antiquis Edit. *Rerum humanarum*. atque ita indigetat Cicero. Locus momorabilis occurrit apud illum Ac. Qu. lib. 1. *Tum ego, ſunt, inquam, iſta Varro. Nam nos in noſtra urbe peregrinantes, erranteſque tanquam hoſpites, tui libri quaſi domum deduxerunt, ut poſſemus aliquando, qui & ubi eſſemus agnoſcere. Tu ætatem patriæ, tu deſcriptiones temporum, tu ſacrorum jura, tu ſacerdotum munera, tu domeſticam, tu bellicam diſciplinam, tu ſedem regionum & locorum, tu omnium divinarum humanarumque rerum nomina, genera, officia, cauſas aperuiſti: plurimumque Poëtis noſtris omninoque latinis & literis luminis attuliſti, & verbis, atque ipſe varium & elegans omni fere numero poëma feciſti: philoſophiamque multis in locis inchoaſti; ad impellendum ſatis, ad docendum parum*. Scripſit & Hiſtorica aliaque, vide *Voſſ. de Hiſtor. Lat.*

7. *Plus mille & centum*]Non hoc ita intelligendum, atque ſi à Varronis ætate uſque ad Romuli initium fiat computatio, nam tum nondum ſeptingenti anni elapſi eſſent, ſed numerando à ſuperioribus ſæculis uſque ad Romulum.

8. *M. Cato*] De quo ſupra egimus.

9. *Ianus medius*] *Ianus* quoque erat Romæ nomen loci. In regione fori Romani duo Jani erant ad arcam Fabianam, ut ait Victor, incruſtati & adornati ſignis, ſuperior & inferior celebris mercatorum locus & fœneratorum: apparetque, ſpatium inter illos duos, ſuperiorem & inferiorem vocatum fuiſſe Janum medium, ut Janus ſummus imuſque ideo appellatus ſit, quod & medius eſſet. *Turneb. lib. 26.* 26. Ita Cornutus ad Palæmon. *Iani templum biforis in clivo Capitolino vetuſtiſſimum, cruſtatis marmoreis, vel è Parius columnis vidimus: quia in medio ejus clivi ſummitas, Ianus ſummus: & imus, in extremo clivo appellatur. Locus ſub*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

in L. Antonii clientela eſt? quis unquam in illo Iano inventus eſt, qui L. Antonio mille nummum ferret 10 *expenſum*? In his atque multis aliis, *mille*, numero ſingulari dictum eſt. neque hoc, ut quidam putant, vetuſtati conceſſum eſt, aut per figurarum concinnitatem admiſſum eſt: ſed ſic videtur ratio poſcere

ſub templo, medius etiam Ianus dicitur, ubi puteal, & fœneratores incolerent. Hier. Magius miſcell. 2. 12. Ego, inquit, in tanta vetuſtatis caligine, cenſuerim, Janum ab Horatio & Cicerone medium dici, quod inter duo fora ſacratus ſtaret, ad quem tanquam celebriorem ac ratione loci commodiorem & fœneratores & mercatores convenire ſolerent. Marcell. Donat. ad illud Suet. in Domitian. cap. 13. *Ianos arcuſque cum quadrijugis extruxit*, annotat. Nos arbitramur, per Janos intelligendas eſſe portas illas magnas, quæ in viarum capitibus exſtrui ſolebant ab antiquis Romanis, unicâ tantum januâ aditum præbentes, vulgo *Portoni* dicuntur. Has pervias tranſitiones & Janos appellatos, quaſi januas dixeris. Dion *in Nerva* ἀψῖδας appellavit, id eſt, fornices; quod etiam comprobamus autoritate Ovid. 2. *Faſt.* ſcribentis:

Carmentis portæ dextro eſt via proxima Iano:
Ire per hanc noli, quiſquis es, omen (habet.

Dixit, *omen habet*, quia hæc porta ſcelerata dicta fuit poſt cladem Fabiorum. Ovidius lib. 2. de remedio amoris:

Qui puteal Ianumque timet celereſque Calendas.

Ad hoc Turnebus lib. 6. 10. Utrum, inquit, de Jani templo, an de Jano, id eſt, de tranſitione quadam, quæ ad puteal Libonis eſſet intelligendum eſt? nihilo ſecius illud Horat. l. 2. Sat. 3.

- - Poſtquam omnis res mea Ianum,
Ad medium fracta eſt.

Nam & in fori Romani regione legimus fuiſſe Jani templum, & prope puteal Janos duos celebrem mercatorum locum auctore P. Victore. Ego igitur de templo non crediderim accipiendum, eorum autem alter ſuperior dicebatur, alter inferior, eodem Victore autore. Unde & ab Horat. lib. 1. epiſt. 1. ſcriptum ſuſpicor:

- - Hæc Ianus ſummus ad imum.

Perdocet quod eſt ſuperior ad inferiorem uſque, ac medium eorum ſpatium Janus medius dicitur, ut ſuſpicor, ab Horatio & Cicerone lib. 2. officior. *à quibuſdam viris optimis ad medium Ianum ſedentibus.* Non deſunt, qui tres Janos fuiſſe ſcribant. Livius lib. 41. de Fulvio Flacco Cenſore: *In his & cloacam circumducendam, & forum porticibus taberniſque claudendum, & Ianos tres faciendos.* verum & plures in urbe Janos eſſe dixit Ovid. & tum intelligendæ tranſitiones, vel fornicata opera & arcus marmorei, ut ex Suetonio liquet.

10. *Expenſum*] Quia antiquis temporibus argentum vel æs appendebatur, ut ſcribit Plinius lib. 30. cap. 3. Neque enim ſignato nummo utebantur. Locus Plinii inſignis eſt: *Populus Romanus ne argenteo quidem nummo ante Pyrrhum regem devictum uſus eſt. Libralis, unde etiam nunc libella dicitur, & dipondius appendebatur aſsis. quare æris gravis pœna dicta eſt. Et adhuc expenſa in rationibus dicuntur, item impendia dependere. Quin & militum ſtipendiorum, hoc eſt ſtipis ponderandæ penſatores, libripendes dicuntur, qua conſuetudine in his emptionibus, quæ mancipii ſunt, etiam nunc libra interponitur. Ferre* autem *expenſum* dicitur, qui nummos alteri datos ut expenſos adnotat, ſicut *ferre acceptum*, qui nummos ab alio acceptos adnotat. Ita Cicero Orat. pro Roſcio meminit tabellarum accepti & expenſi.

11. *Sub-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcere. *mille* enim non pro eo ponitur, quod Græce χίλιοι dicitur, ſed quod χιλιάς. & ſicuti una χιλιὰς & duæ χιλιάδες; ita *unum mille* & *duo millia* certa atque [10] directa ratione dicitur. quamobrem id quoque recte & probabiliter dici ſolitum, *mille denariûm in arca eſt, & mille equitum in exercitu eſt*. Lucilius autem, præter quod ſupra poſui, alio quoque in loco id manifeſtius demonſtrat, nam in libro quintodecimo ita dicit,

Hunc milli paſſûm qui vicerit atque duobus,
Campanus ſonipes [11] *ſubcurſor nullus ſequetur*
Majore ſpatio; ac diverſus videbitur ire.

Item alio in libro nono:

Tu milli nummûm potes uno quærere centum.

Milli paſſûm dixit, pro *mille paſſibus*, & *uno milli nummûm*, pro, *unis mille nummis*; aperteque oſtendit *mille* & vocabulum eſſe, & ſingulari numero dici, ejuſque pluralivum eſſe, *millia*, & caſum etiam capere ablativum; neque cæteros caſus requiri oportere, quum ſint alia pleraque vocabula, quæ in ſingulos tantum caſus, quædam etiam quæ in nullum declinentur. quapropter nihil jam dubium eſt, quin M. Cicero in oratione, quam ſcripſit pro Milone, ita ſcriptum reliquerit: *Ante fundum Clodii, quo in fundo, propter* [12] *inſanas illas*

10. *Directa*] Recta.

11. *Subcurſor*] Equus ſuccuſſor, qui duriore gradu incedens inſeſſorem concutit. Succuſſator alibi dicitur Lucilio,

Succuſſatores tardi, rarique caballi:

quibus oppoſiti aſturcones, ſive thieldones, (*tellen* nos appellamus) quod tolutim & molliter glomeratis pedibus incedant.

12. *Inſanas ſubſtructiones*] Sicut in urbe, ita ruri laxitatis extremæ ædificia poſſidebant. Habitabant enim aulas viri illuſtres inſtar urbium. In villis velut more Perſarum regias quaſdam conſtruxiſſe Strabo autor eſt. Plin. lib. 36. cap. 15. nihil illis magis mirandum fuiſſe in toto terrarum orbe teſtatur, atque addit montes perfoſſos, valles coæquatas. Quin & maria conſtrata Salluſtius refert. De Lucullo, *quem ob injectas moles mari, & receptum ſuffoßis montibus in terras mare, haud infacete magnus Pompejus Xerxem togatum vocare aſſueverat*, ut loquitur Paterculus, vide etiam Plin. Nat. Hiſt. l. 9. c. 54. & Varronem de Re Ruſt. c. 17. Et hæc complures privati factitabant. De Gordianorum villa audi Capitolinum. *Extat Gordianorum villa via Præneſtina, ducentas columnas uno periſtilio habens, quarum 50. Caryſteæ, Claudianæ 50. Sienitides, 50. Numidicæ, pare menſura ſunt. In qua operi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

las ſubſtructiones, facile[13] *mille hominum verſabatur*[14] *valentium*: non *verſabantur*. quod in libris minus accurate ſcriptis eſt: alia enim ratione *mille hominum*, alia, *mille homines*, dicendum eſt.

Baſilicæ 'centenariæ tres : cætera huic operi convenientia, & thermæ, quales præter urbem, nuſquam in orbe terrarum.

13. *Mille hominum*] Servi, ut puto, intelliguntur. Quorum apud Romanos ingens multitudo. Athenæus ſcribit quoſdam Romanorum 10000. aut 20000. Servos habuiſſe, nec ut quæſtum ex iis facerent, ſed ut aſſeclas haberent. In Badiana Pariſ. ubique *mile* pro mille legitur.

14. *Valentium*] Validorum.

CAP. XVII.

Quanta cum animi æquitate toleraverit Socrates uxoris ingenium intractabile : atque inibi quid M. Varro in quadam Satyra de officio mariti ſcripſerit.

XAnthippe [2] Socratis philoſophi uxor moroſa admodum fuiſſe fertur & jurgioſa: irarumque & moleſtiarum muliebrium per diem perque noctem [3] ſatagebat. Has ejus

XAntippe] De qua lege Laërtium in vita Socratis. Quamvis tamen eſ- et moroſa, mortem ejus ægerrime tu- it, & ut loquitur Valerius Maximus ib. 7. c. 2. *Vxori Xantippæ inter fletum & lamentationem vociferanti innocen- em eum perimi, quid ergo, inquit*, (Socrates) *nocenti mihi mori ſatius eſſe duxi- i?* Cæterum alii referunt, Apollodo- um hoc dixiſſe.

2. *Socratis*] Qui Apollinis judicio apientiſſimus mortalium judicatus ſt. Anyti aliorumque odio incitatus Ariſtophanes in Ranis illum mordaci- er laceravit. Ac poſtridie accuſatus iolatæ religionis, & quod juventutem orrumperet, damnatus ad mortem, & eneno publico necatus eſt, vel, ut Se- eca, Ep. 81. inedia potius, quam vene- o mori maluit. Plato fruſtra pro il- us defenſione orationem habuiſſe di- itur. Ultima ejus verba expreſſit Cicero lib. 1. Tuſc. Qu. ex Platone. Accuſatores juxta Diodorum lib. 14. poſtmodum ab Athenienſibus occiſi. Laërtius cæteros exilio, Melitum morte fuiſſe multatum tradidit. Plutarchus de Invidia & Odio, impatientia odii ſeipſos ſuſpendiſſe affirmat. Anytum ab Heracleenſibus lapidibus fuiſſe obrutum Themiſt. Or. 2. teſtatur. Ita variant autores. Nihil ſcripſiſſe Socratem veteres dicunt. Ejus tamen epiſtolas edidit Leo Allatius, quæ merito ſuſpectæ ſunt.

3. *Satagebat*] Ita recte emendatum. In antiquis edit. *ſcatebat*. *Rerum ſuarum ſatagit*, apud Terentium alioſque probatos autores invenitur. quid ſit Satagere liquet ex Domitii Afri dicto de Sura, qui multis diſcurſantem, manus jactantem, aliis talibus intentum non agere ſed ſatagere dixit, teſte Quintiliano. *Satagere itaque moleſtiarum*, nihil aliud quam multa agendo ſibi ipſi & aliis moleſtias parere. Quales homines *Satageos* appellavit Seneca Ep. 97.

4 *Alci-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ejus intemperies in maritum [4] Alcibiades demiratus, interrogavit Socratem, quænam ratio eſſet, cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. Quoniam, inquit Socrates, quum illam domi talem perpetior, inſueſco & exerceor, ut ceterorum quoque foris petulantiam & injuriam facilius feram. Secundum hanc ſententiam quoque Varro in [5] Satyra Menippea, quam [6] de officio mariti ſcripſit, *Vitium*, inquit, *uxoris aut* [7] *tollendum aut ferendum eſt. qui tollit vitium, uxorem commodiorem præſtat. qui fert, ſeſe meliorem facit.* Hæc verba Varronis, *tollere* & *ferre*, lepidè quidem compoſita ſunt: ſed *tollere*, apparet dictum pro, *corrigere*. Id etiam apparet, ejuſmodi vitium uxoris, ſi corrigi non poſſit, ferendum eſſe Varronem cenſuiſſe; [8] quod ferri ſcilicet à viro honeſte poteſt. vitia enim [9] flagitiis leviora ſunt.

CAP.

4. *Alcibiades*] Fuit hic Socratis diſcipulus. Hanc autem hiſtoriam aliter narrat Diogenes Laërtius: cum enim Alcibiades Socratem interrogaret, cur uxoris jurgia ferret, reſpondit ſe non minus illi malo aſſuetum, quaſi trochlearum injucundum ſtridorem exaudiret. Rurſum Socrates interrogans, cur ille anſeres ſtreperos aleret, reſpondiſſetq; quia mihi ova pariunt, ſubjecit Socrates, at Xantippe mihi liberos parit.

5. *Satyra Menippea*] Quintilianus: *Alterum illud eſt & prius Satiræ genus, quod non ſola carminum varietate miſtum condidit Terentius Varro, Vir Romanorum erudítiſſimus.* Secutus eſt Ennium qui metrorum varietate poëmata ſua condierat, Varro autem etiam proſæ metra addiderat, imo latina græcis miſcuerat, & philoſophiam ſalibus & hilaritate, ut ipſe loquitur in Acad. apud Ciceronem, conſperſerat, & fatetur ſe Menippum imitatum eſſe. Itaque Fabius dicit Varronem præcepta ſapientiæ verſibus tradidiſſe, & cum Empedocle & Lucretio componit. Menippum autem Gadarenum imitatus Cynicum, & ridiculæ impudentiæ. De quo Strabo lib. 16. & Diogenes Laërtius. Hinc & Satyra Menippea appellatur, non quod Menippus, ut voluit Probus in ſextam Virgilii Eclogam, *omnigeno carmine Satiras ſuas expoliverit*, ſed quod ridiculares ſermones & carmina Variorum poëtarum contexuerit, ut ex Νεκυίᾳ Luciani, qui Menippum expreſſit, liquet. Audi & Gellium noſtrum lib. 2. c. 18. *Servus Menippus fuit, cujus libros M. Varro in Satyris æmulatus eſt, quas alii Cynicas, ipſe appellavit Menippeas.* Vide Caſaubonum de Satyr. Poëſi lib. 2. c. 2.

6. *De officio mariti*] Satyrarum Menippearum (plures enim fuerunt) multi tituli, & inſcriptiones fuere, ut ex Gellio & Nonio liquet.

7. *Tollendum*] Amovendum vel juſtis reprehenſionibus, vel maritali auctoritate.

8. *Quod ferri*] In antiq. Editt. *Quæ ferri ſcilicet à viro honeſte poſſunt*, ut ſubintelligantur, *vitia*. quæ vox poſtmodum ſequitur.

9. *Flagitiis*] Propter quæ divortium inſtitui poterat, imo etiam ſæpe nulla de cauſa factitabant veteres.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XVIII.

Quod M. Varro in quartodecimo Humanarum, L. Ælium magiſtrum ſuum περὶ ἐτυμολογίας differentem falſa reprehenderit: quodque idem Varro in eodem libro furis ἔτυμον dicit falſum.

IN 1 quartodecimo Humanarum libro M. Varro doctiſſimum tunc civitatis hominem 2 L. Ælium erraſſe oſtendit; quod vocabulum Græcum vetus traductum 3 in linguam Romanam, 4 proinde atque ſi primitùs Latinè fictum eſſet, reſolverit in voces Latinas ratione etymologicâ falſa. Verba ipſa ſuper ea re Varronis poſuimus. *In quo L. Ælius noſter litteris ornatiſſimus memoria noſtra erravit aliquotiens. nam aliquot verborum antiquorum Græcorum, proinde atq; eſſent propria noſtra, reddidit cauſas falſas. non enim leporem dicimus, ut ait, quod eſt levipes: ſed quod eſt 5 vocabulum antiquum Græcum.*

IN *quartodecimo*] Tam in titulo, quam in ipſo textu antiquiſſima Ven. Edit. legit, *in primo de Ratione vocabulorum libro.* In Aldina Editione in titulo, *libro de Ratione vocabulorum* XIV. In textu, *in quartodecimo rerum divinarum lib.* Badius, *in quartodecimo de Ratione vocabulorum libro.* Moſellanus, qui Aldinam Editionem ſequitur, librariorum oſcitantia, hæc fieri potuiſſe exiſtimat, cum nihil rebus divinis conveniat cum ratione vocabulorum. Verum ex Cicerone Acad. Qu. lib. I. apparet, Varronem *omnium divinarum humanarumque rerum nomina* ſcripſiſſe. Itaque hæc convenire poſſunt. Hæc Editio veriſimiliter poſuit utrobique, *in quartodecimo Humanarum.*

2. *L. Ælium*] Ita legendum, juxta Carrionem, vulgo male *Lælium.* Puto autem fuiſſe Ælium Stilonem, Grammaticum, cujus Cicero & Chariſius & Nonius meminerunt; qui fuit Præceptor Varronis. Citatur quoque à Varrone L. Ælius, lib. 3. de Re Ruſtica, c. 12. in hac eadem materia. Ut jam nulli dubium ſit, *L. Ælium* legendum eſſe.

3. *In Linguam Romanam, &c.*] Ita ex Buſlidiano Codice emendavit Carrio. Vulgo, *pro meraco, & quaſi à ſe primitus latine factum eſſet, reſolvit, &c.*

4. *Proinde*] Aliter, *perinde.*

5. *Vocabulum antiquum Græcum*] Varro 4. de L. L. *Lepus, quod è Siculis quidam Græci dicunt λέποριν.* & lib. 3. de Re Ruſt. cap. 12. *L. Ælius putabat dictum leporem à celeritudine, quod levipes eſſet. Ego arbitror à Græco vocabulo antiquo, quod cum Æoles Bœotii λέποριν appellabant.* Salmaſius à λέπους derivat, atque illud à νέπους originem deducere voluit. Æoles enim & Attici ν in λ mutare ſolent. νέπους autem à celeritate pedum dicitur. Hinc quamvis piſces pedes non habeant, à celeritate in natando νέποδας Poëtæ appellant. νεῖν autem natare dicitur, vel celeriter

 aliquo

Græcum. multa enim vetera illorum ignorantur, quòd, pro iis, aliis nunc vocabulis utantur; & illorum eſſe pleriqne ignorent Græcum, quod nunc nominant ἔλλωα;[6] *puteum quod vocant φρέαρ;* [7] *leporem, quod λαγωὸν dicunt. in quo non modò Ælii ingenium non reprehendo; ſed induſtriam laudo.* [8] *ſucceſſum enim fortuna, experientiam laus ſequitur.* Hæc Varro [9] in primore libro ſcripſit de ratione vocabulorum ſcitiſſimè, de uſu utriuſque linguæ peritiſſimè, de ipſo Ælio [10] clementiſſimè. ſed in poſteriore ejus libri parte dicit, *furem* ex eo dictum, quòd veteres Romani furvum atrum appellaverint; & fures per noctem, quæ atra ſit, faciliùs furentur. nonne ſic videtur Varro de fure erraſſe, tanquam Ælius de lepore? nam quod à Græcis nunc κλέπτης dicitur, antiquiore Græca lingua φῶρ, eſt dictum. hinc per affinitatem litterarum qui φῶρ Græcè, Latinè fur eſt. Sed ea res fugeritne tunc Varronis memoriam; an contrà aptius & cohærentius putarit

aliquo tranſcurrere. hinc νέομαι, ἀπονέομαι de celeri abitu & reditu dicuntur. Sed hæc nimis argute & contorte Salmaſius.

6. *Puteum*] Vel Græcis dicebatur βυθὸς à *fundo*. vel potius quod Græci aquam πύθιον appellarent: Heſychius, πύθιον τὸ ὕδωρ. Huc pertinet illud Varronis: niſi potius quod Æoles dicebant τὸ πύθιον καὶ πόταμον.

7. *Leporem, quod λαγωὸν dicunt*] Voſſius putat, leporem ἀπὸ τοῦ λαγωοῦ deduci, atque γ in ρ mutari, ut ἀπὸ τοῦ ῥωγὸς rupes. à λύκος, lupus, atque ita porro. anxie hæc derivata. Græci autem λαγωὸν & δασύποδα leporem vocant. Falluntur illi qui δασύποδα putant eſſe cuniculum veteribus. Aliter conſtat ex Ariſtotele, Heſychio, & Polluce. vetus proverbium, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖς, quod Comicus expreſſit, *Lepus tute es, & pulpamentum quæris*. ultimo hoc addo, quod lepus fortaſſe dicitur, quaſi λάπους à celeritate pedum, λα enim eſt ἐπιτατικὸν, & auget ſignificationem.

8. *Succeſſum enim fortuna, &c.*] Id eſt, ſi quid bene ſuccedat, fortunæ adſcribendum, experientiam ſive peritiam rerum, quamvis male ſuccedat, laus tamen ſequitur.

9. *In primore*] Antiqua Ven. Edit. *in primo libro*. Sed quomodo *primo libro* dicitur, cum antea decimus quartus appellatus fuerit? Aldina rectius *in primore libro*. Badiana Pariſ. *in primore dicti libri parte*. Primorem partem etiam dixit Cato, & autor noſter lib. 16. c. 5. Itaque falluntur qui in ſingulari numero non dici arbitrantur. Lucretius certe *primoris naſi*, & Tacitus *primori acie* dixit.

10. *Clementiſſime*] Id eſt, admodum leniter.

11. *Furem*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tarit [11] furem à furvo, id eſt nigro, appellari; in hac re de viro tam excellentis doctrinæ non meum judicium eſt.

11. *Furem*] Nugatur Varro, & ex eo Nonius. Imo & JC. Fures φῶρες Græcis ἀπὸ τοῦ φέρειν, ab auferẽdo, quã-vis & nonnunquam animo furtum fiat. ut teſtatur Sabinus apud Gellium lib. 11. c. 19.

CAP. XIX.

Hiſtoria ſuper libris Sibyllinis, ac de Tarquinio Superbo rege.

1 IN antiquis annalibus memoria ſuper [2] libris Sibyllinis hæc prodita eſt. Anus hoſpita atque incognita ad [3] Tarquinium

IN *annalibus*] Ex auctoribus qui hiſtoriam illam narrant de Sibyllinis libris Tarquinio oblatis, nemo eſt præter Solinum qui à Cumana Sibylla oblatos eos ſcripſerit. Ne Sibyllam quidem fuiſſe, qui illos vendiderit, certo liceat pronuntiare ex iis quæ ſcripta ſuper hoc reliquerunt idonei auctores. Dionyſius Halicarnaſſeus ſcriptor diligentiſſimus ac doctiſſimus, γυναῖκα οὐκ ἐπιχωρίαν tantum nominat, l. 4. γυνή τις ἀφικέτο πρὸς τὸν τύραννον, οὐκ ἐπιχωρία, βίβλους ἐννέα μεστὰς Σιβυλλείων χρησμῶν ἀπεμπολῆσαι θέλουσα. Gellius: *in antiquis annalib. &c.* Nec compoſuiſſe eam anum libros Sibyllinos, ne Sibyllam quidem ipſam fuiſſe dicunt, tantum abeſt ut Cumanam dixerint. Servius: *Sibyllina reſponſa incertum eſt cujus Sibyllæ fuerint: quanquam Cumanam Virgilius dicat, Varro Erythræam eſſe. conſtat autem regnante Tarquinio quandam mulierem, quæ ſe Malteam diceret, obtuliſſe ei novem libros, in quibus dicerent fata, & remedia Romana.* Cumanam eam Sibyllam fuiſſe quæ libros obtulit, non dicit Servius, immo nominat aliter, *Amaltheam* fortaſſe, quam & ipſam inter Sibyllas retulerunt. Sibyllam quidem dicit Plinius ad Tarquinium Superbum libros attuliſſe, ſed Cumanam non nominat. verba ejus hæc ſunt lib. 13. c. 13. *Inter omnes vero convenit Sibyllam ad Tarquinium Superbum tres libros attuliſſe, ex quibus igni duo cremati ab ipſa, tertius cum Capitolio Sullanis temporibus.* Anum illam extraneam & incognitam, quod Sibyllinos libros attuliſſet, ideo fortaſſe, Sibyllam vocavit Plinius, Amaltheam Servius nominat, quæ & ipſa fuit Sibylla. de ea Tibullus:

Quicquid Amalthea, quicquid Marpeſſia dixit,
Herophile Phœbo grata quod admonuit.

Cæterum nomen ejus anus, quæ Sibyllinos libros attulit ad Tarquinum, in veteribus Annalibus, non erat vulgatum. Solinus qui Plinii locum illum, ut ferme omnia compilavit, de ſuo addidit *Cumanam*, quum Plinius *Sibyllam* tantum dixiſſet. Certe ſi de eo conſtitiſſet, quod memorat Solinus, Cumanam Sibyllam libros eos Tarquinio obtuliſſe, eamdemque compoſuiſſe, fruſtra dubitaſſet doctiſſimus Romanorum, cujus Sibyllæ eſſent Sibyllina Oracula. Nihil erat iſtic dubitandum. Virgilius, inquit, Servius, Cumanæ dat, Varro Erythrææ. At certum eſt eam Cumanam Virgilii uſque ad Tarquinium vitam extendere non potuiſſe. Non igitur ea fuit quæ Tarquinio libros obtulit. Recentiorem Cumanam fuiſſe oportet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

portet. Si ulla tunc extitit hoc nomine Sibylla, non ea eſſe poſſit quam Sibyllina oracula poëta compoſuiſſe vult. Sed dixerit aliquis poëtæ fidem non eſſe arbitrandam: poëtæ eſſe mentiri, & fingere. illum igitur quæcunque de Sibylla Cumæa ſcripſit, confinxiſſe licentia poëtarum. Certum eſt Æneam in Italiam veniſſe; hoc non finxit, ſed ex hiſtoria ſumpſit. Certum eſt & Sibyllam quandam Cumis vaticinatam eſſe. neque hoc ipſe commentus eſt. Ariſtoteles aliique auctores Virgilio longe antiquiores de ea ſcripſere. Cumis appulſum Æneam etiam conſtat. ne in tempore quidem fortaſſe fingendo ἀδείᾳ ſua uſus eſt. Et vivebat adhuc degebatque Cumis tunc Sibylla, cum eo applicuit Æneas. cætera finxit, Sibyllæ cum Ænea colloquium, eadem duce deſcenſum ad inferos, & alia quæ libro ſexto divini operis continentur. quod igitur, Sibyllina fata quæ publice aſſervabantur apud Romanos, Cumææ Sibyllæ tribuit, id hiſtorice fecit non poëtice, & auctores certos habuit quos ſequeretur. Varro mavult Erythrææ fuiſſe. Rem conciliat Ariſtoteles qui Erythræam, Cumis vaticinia reſpondiſſe ſcribit, eamque ab Italicis Κυμαίαν inde eſſe vocatam, id eſt, *Cumanam*. *Salmaſ.* ad *Solinum*.

2. *Libris Sibyllinis*] Sibyllæ variæ fuere, & aliter numerantur a Clemente Alexandrino, Varrone, aliiſque. Vide Lactantium lib. I. & Auguſtinum De Civ. Dei lib. 18. c. 23. Unde vero Sibyllarum nomen promanaverit, Græci admodum nugantur. Salmaſius diminutivum eſſe exiſtimat, à Σίϐη Σίϐυλλα, ſicut ab ἥρη ἥρυλλα, à σηκὸς σήκυλλα, de quo Heſychius. Quid ſi vox ſit orientalis à סבל *Sabal* וסבלה *Seboula* tanquam ſi *portatricem* dicas, ſive quæ habebat incolam Pythium. Quales etiam fatidicæ fœminæ ἐγγαστριμύθοι dicuntur. Antiquiſſima certe Sibylla Sambethe, quæ aliis Chaldæa aut Hebræa, aliis appellata à Saba, unde Bacchus quoque oriundus & plur[...] ἐνθουσιασμένοι. Ab hac, ut loquit[ur] Hermeas Philoſophus ſcholiis in Ph[æ]drum, omnes mulieres τ̃ μαντικ[ῆς] ἐλθοῦσαι ϐίον dictæ fuere Sibyllæ. Sibyllina oracula, quæ hodie leguntur off[i]cioſa fraude, ut gentiles ad Chriſti[a]nam Religionem allicerent, conſcrip[ta] liquet, quibus tamen etiam antiqui P[a]tres ad refellendas gentes abutuntu[r] quædam tamen ex antiquis Sibyllin[is] fortaſſe immixta fuere. Quænam ali[o]quin apud gentiles illorum libroru[m] fuiſſet auctoritas? Non poſſum hic præterire locum illuſtrem apud Tertulli[a]num de Pallio, ubi in editione Bea[ti] Rhenani ita legitur: *Cum interinſul[æ] nulla jam Delos, harena Samos, & Siby[l]la non mendax, Æon in Atlantico L[y]biam aut Aſiam adæquans quærit[ur] nunc.* Pamelius in ſua editione ſecut[us] Adrianum Turnebum, legit, *ſi ille*, at[que] que ad Platonem refert, primo quo[d] ſuperius mentio facta Platonis, deinc[e] quod Plato in Timæo teſtetur, inge[n]tem inſulam in mari Atlantico ſub[] merſam, ut & Plin. lib. 2. cap. 42. ve[] rum conſtanter & Salmaſii & noſtru[m] ſatis antiquum manuſcriptum *Sibylla[m]* retinet: locus vero in Sibyllinis oracu[] lis, quæ vulgo circumferuntur hic eſt,

Ἔσται καὶ Σάμος ἄμμος, ἐσεῖται
Δῆλος ἄδηλος

Et alibi:

Δῆλος δ᾽ οὐκέτι δῆλος, ἄδηλα
πάντα τὰ Δήλου.

quod Salmaſius quoque notavit, ſe[d] aliis verſibus: legendum autem apu[d] Tertullianum hoc modo: *Et Sibyll[a] non mendax autor* (pro *Æon*) *in Atlan[]tico Libyam aut Aſiam adæquans* (ſcil[] inſula) *nunc quæritur, &c.* Alibi quo[] que Tertullianus ex Sibyllinis oraculi[s] citat hæc verba, *Decima genitura homi[]num, ex quo cataclyſmus prioribus acce[]dit, regnavit Saturnus & Titan & Iam[]fetus* (id eſt, Japetus) *terræ & cœli for[]tiſſimi filii.* Quod in Sibyllinis oracu[] lis hodie ita extat,

Κα[...]

quinium Superbum regem adiit, novem libros ferens, quos eſſe dicebat [4] divina oracula: eos velle venundare. Tarquinius precium percunctatus eſt: mulier [5] nimium immenſum popoſcit. rex, quaſi anus ætate deſiperet, deriſit. tum illa focu-

Καὶ τότε δὴ δεκάτη γενεὴ μερόπων
  ἀνθρώπων,
Ἐξ οὗπερ κατακλυσμὸς ἐπὶ προ-
  τέρους γένετ' ἄνδρας,
Καὶ βασίλευσε Κρόνος, καὶ Τιτὰν
  Ἰαπετός τε,
Γαίης τέκνα φέριστα, καὶ οὐρανοῦ,
  ἐξεκάλεσαν,
Ἄνθρωποι γαίης τε καὶ οὐρανοῦ οὔνο-
  μα θέντες.

Conferre hic alios Patres noſtri hic non eſt inſtituti. Euſebius quoque in partes adducit, Virgilianam Eclogam, quæ ex Sibyllinis oraculis & de Chriſto vaticinia habere creditur. Vide Onuphrium Panvinium, & Blondellum de Sibyllis.

3. *Tarquinium Superbum*] Lactantius Tarquinium Priſcum appellat. Sin tamen quinquageſima Olympiade vixerit Sibylla, ut Solinus voluit, Tarquinii Priſci ætati convenit. Sed puto ſupinum errorem eſſe Solini. Plin. tamen lib. 34. c. 5. Sibyllæ juxta roſtra tres ſtatuas fuiſſe dicit Tarquinius Priſci ætate. Apponi locus Lactantii dignus eſt: *Septimam*, inquit, *Cumanam, nomine Amaltheam, quæ ab aliis Demophile vel Herophile appellatur, eamque novem libros attuliſſe ad Regem Tarquinium Priſcum, ac pro eo trecentos Philippeos poſtulaſſe, Regemque aſpernatum pretii magnitudinem, deriſiſſe mulieris inſaniam. Illam in conſpectu Regis tres combuſſiſſe, ac pro reliquis idem pretium poſtulaſſe. Tarquinium multo magis mulierem inſanire putaſſe. Quæ denuo tribus aliis combuſtis, cum in eodem pretio perſeveraret, motum eſſe regem; ac reſiduos trecentis aureis emiſſe, quorum poſtea numerus ſit auctus Capitolio refecto, quod ex omnibus civitatibus & Italicis & Græcis, & præcipue Erythræis coacti, allatique ſunt Romam, cujuſcunque Sibyllæ nomine fuerunt.* Plinius treis tantum libros regi oblatos teſtatur, quorum duos Sibylla combuſſerit, tertius tempore Syllæ Capitolio incenſo perierit. Illa autem Sibylla quæ fata Romanorum ſcripſit, cum Erythræa quoque & Cumana confunditur à quibuſdam. Servius: *Ducitur autem Varro, ut Erythræam credat ſcripſiſſe, quia poſt incenſum Apollinis* (Capitolium debuiſſet dicere) *templum, in quo fuerant, apud Erythras inſulam ipſa inventa ſunt carmina.* Ariſtotel. de Admirandis, Cumæam (nonnemo tamen inter Cumæam & Cumanam diſtinguit. vide Lact. lib. 1.) & Erythræam eandem fuiſſe refert. Ovidius decem ſæcula vixiſſe tradit, idem ex Sibyllinis refert Phlegon Trallianus de Longævis. Juſtinus Martyr hanc Babylone oriundam fuiſſe tradidit.

4. *Divina Oracula*] An de Chriſto prædixit? Non lubens aſſeveraverim. potuit tamen divinos Prophetas lectitaſſe, & ſcriptis ſuis inſeruiſſe. Vide Virg. Eclog. v.

5. *Nimium immenſum*] Vetus Edit. *Nimium atque immenſum.* Lactantius trecentos primo Philippeos, dein aureos appellat. Aureis nummis Philippeos interpretatur, quamvis tum nondum Philippei in uſu, cum ne quidem Philippus in rerum natura eſſet. Philippeos itaque pro valore aureorum poſuit. Sed apud Romanos quoque aurei nummi tum in uſu non fuere. Namque ut docet Plin. lib. 33. cap. 3. Servius primus æs ſignavit. Ante Pyrrhi autem ætatem nummi argentei non fuere in uſu, ſerius aurei. De quo-

6 foculum coram cum igni appoſuit,& tris libros ex noven deuſſit; &,ecquid reliquos ſex eodem precio emere vellet regem interrogavit.ſed enim Tarquinius id multò riſit ma gis,dixitq; anum jam proculdubio delirare. mulier ibider ſtatim tris libros alios exuſſit ; atque idipſum denuo plac dè interrogavit, an tris reliquos eodem precio emat. Ta quinius ore jam ſerio, atque attentiore animo fit, eam con ſtantiam confidentiamq; non 7 inſuper habendam intelligi libros tris reliquos mercatur nihilo minore precio, quà quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc Tarquinio degreſſam poſtea nuſquam loci viſam conſtiti Libri tres 8 in ſacrarium conditi Sibyllini appellati. ad eo quaſi ad oraculum, 9 xv. viri adeunt, quum dii immortal publicè conſulendi ſunt.

CA

rum valore ex pondere judicandum eſt. Aureus quidem juxta Hotomannum valet viginti quinque denarios , ſive centum ſeſtertios. Sed pondere variarunt aurei. Tempore Juſtiniani ex auri libra ſeptuaginta duo cudebantur , qui & Solidi in Jure Civili dicuntur. Itaque ex uncia ſex aurei. Tempore Aureliani quadraginta aurei libra continebantur, neque plures cudere legitimum.

6. *Foculum*] Teſtam , vel aliud inſtrumentum, quo ignis continebatur.

7. *Inſuper habendam*] Contemnendam, negligendam.

8. *In ſacrarium*] Libri Sibyllini in delubro Junonis in arca lapidea , cella ſubterranea ſervabantur. Nam qu Servius hos libros in Apollinis te plo fuiſſe ſcribit, errat. Sed vel mem ria lapſus eſt , vel ad ſua tempora ſpexit. Auguſtus enim poſtmod alios libros Sibyllinos condidit du bus forulis auratis ſub Apollinis Pa tini baſi, quin & templum illud Pal ni Apollinis idem condidit. Qu ſub Juliano Imperatore etiam con gravit , & Sibyllina carmina fere dem incendio perierunt, ut narrat A mianus Marcellinus lib. 23. vide q que Salmaſ. ad Solin. p. 78.

9. xv. *Viri*] Vide ſupra pag. 57.

Eri

CAP. XX.

Quid Geometræ dicant ſchemata, quibuſque omnia iſta Latinis vocabulis appellentur.

FIgurarum, quæ σχήματα geometræ appellant, genera ſunt duo; planum & ſolidum. hæc ipſi vocant [1] ἐπίπεδον καὶ ςερεόν. *Planum* eſt quod in duas partis ſolùm lineas habet, qua latum eſt & qua longum: qualia ſunt [2] triquetra & quadrata, quæ in [3] area fiunt, ſine altitudine. *Solidum* eſt; quando non longitudines modò & latitudines planas numeri linearū efficiunt, ſed etiam extollunt altitudinem: quales ſunt fermè [4] metæ triangulæ, [5] quas pyramidas appellant: vel

Ἐπίπεδον] Planum ex Platone quoque vertit Cicero. Superficies etiam dicitur, quæ ſolam longitudinem & latitudinem habet. Quæ & altitudinem ςερεὸν, ſive ſolidum corpus dicitur. Euclides ita loquitur, ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, ἥτις δι' ἴσου ταῖς ἐφ' ἑαυτῆς εὐθείαις κεῖται. Atque ut in Geometria, ita in Arithmetica quoque ἐπίπεδος καὶ ςερεὸς ἀριθμὸς dicitur. Vide Ariſtot. Metaph. lib. 5. & Problemat. Sect. 15. cap. 3. ubi in denario numero ponitur μῆκος, ἐπίπεδον, καὶ πρῶτον σύνθετον, *longitudo, ſuperficies, & primum compoſitum,* quo corpus ςερεὸν intelligit.

2. *Triquetra*] Boëthius triangulos plurali numero appellat, ſed Valla affirmat non eſſe latinum. verum & Cic. lib. 2. de Nat. Deor. & Columella lib. 5. cap. 2. utuntur.

3. *Area*] Juxta Feſtum proprie eſt locus vacuus. Ab area ruſticorum, in qua frumenta triturantur, deducit Varro lib. 4. de Ling. Lat. Hinc Geometræ ponunt pro loco plano, de hac voce vide Franciſcum Flor. Sabinum lib. 1. ſubſec. Lect. c. 9.

In Area] Colvius legit, *in arena*; quia mos olim erat Mathematicorum, cum aliquid demonſtrare, deſcribere vellent in abaco pulvere conſperſo ſuas lineas, circulos, numeros, notas virgula ducere. Hunc eruditum pulverem vocat Cicero lib. 11. de Natur. Deor. Seneca Epiſtol. 88. *Itane in Geometriæ pulvere hærebo.* & Ep. 74. *Verum majorem an minorem circumſcribas, ad ſpatium ejus pertinet non ad formam, licet alter diu manſerit, alterum ſtatim obduxeris, & in eum in quo ſcriptus eſt pulverem ſolveris, in eadem uterque formæ fuit.* Vide Martianum Capellam lib. 4. & 7. apud quem graphica abaci pulveriſque hujus deſcriptio. Tertullianus de Pallio doctorem numerorum *arenarium* dixit. Unde putem pulveraticum dictum mercedem agrimenſorum, ſeu potius corollarium. Aggenus Urbicus: *Agrimenſores tres aureos accipiant, abſque pulveratico.* Et ſic accipienda in conſtitutione quadam Valentiniani & Theodoſii, quæ apud Frontinum. Hæc Colvius in notis in Apulejum. Verum *area* ſervari poteſt, quod vocabulum Geometris uſitatum.

4. *Metæ*] Faſtigia acuminata. Crebra

vel qualia ſunt quadrata undiq;, quæ [6] *κύβους* illi, [7] nos quadrantalia dicimus. *κύβος* enim eſt figura ex omni latere quadrata: *quales ſunt*, inquit M. Varro, [8] *teſſeræ quibus in alveolo luditur: ex quo* [9] *ipſæ quoq; appellatæ κύβοι.* [10] in numeris etiam ſimi-

bra ejus vocabuli mentio apud agrimenſores antiquos, ut apud Frontinum & Hyginum. Heroni meta dicitur, *σκόπελος*, quo lapis in acumen erectus denotatur. Et talis meta quoque in circo, prope quem quadrigæ ſe circumagebant. Ovid. lib. 10. Metam. dixit:

> - - *Metaſque imitata cupreſſus.*

quod de cypreſſu fœmina intelligendum, inter marem enim & fœminam diſtinguunt Botanici, quarum hæc metâ in faſtigium convoluta, illa vero ramos in latus ſpargit. Meta itaque quia eſſet *κωνοειδὴς*, etiam Pyramis & Obelus à Cedreno dicitur.

5. *Quas Pyramides vocant*] *Hæc figura apud Geometras ideo ſic appellatur, quod ad ignis ſpeciem,* τοῦ πυρὸς, *ut nos dicimus, extenuatur in conum, ut loquitur* Ammianus Marcellinus lib. 22. Pyramidis autem vocabulum forſan Ægyptiacum, quod illis *paramon*. Certe Arabes Ægyptiis vicini هرم *Haramon* Pyramidem, ſicut *alharamân*, duæ Ægypti Pyramides in occidentali ripa Nili dicuntur. *Haramon* itaque Pyramis dicta, H enim ſæpe in P mutatur. Ita Græci *palus*, ab ἕλος, *pubes* ab ἥβη. Ita *Haramon* Pyramis. Sicut חרמון Hebræis arcem, palatium denotat, uti ab altitudine quoque Hermon mons dictus videtur. A Pyramidibus Ægypti cæteras Pyramides dictas liquet.

6. Κύβους *ille*] Vitruvius lib. 5. in Præfat. *Cubus eſt corpus ex ſex lateribus, æquali latitudine planitierum quadratum. Is cum eſt jactus, quam in partem incubuit, dum eſt intactus, immotam habet ſtabilitatem, uti ſunt etiam teſſeræ, quas in alveo ludentes jaciunt.* Hunc ſcribit Timæus Locrenſis lib. de Anima mundi ex tetragono fieri, ſolidiſſimum & ſtabile omnino corpus, ſex quidem latera, octo vero angulos habens. Ejus verba ſunt: ἐκ δὲ τετραγώνω γεννᾶσθαι, τὸν κύβον ἑδραιότατον καὶ σταδαῖον πάντῃ σῶμα, ἓξ μὲν πλευρὰς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον. In Geometria itaque cubus inter ſolida numeratur, conjungit in Arithmeticis dynamum cum cubo Arnobius. Quid hoc ſit ſtatim ubi de numeris agemus, videbimus.

7. *Nos quadrantalia*] Eulogius in ſomnium Scip. *Octo primus cubus.* κύβον *Græci, nos quadrantal dicimus.*

8. *Teſſeræ*] In tabula luſoria, ut olim apud veteres, ſic hodie apud nos, duplex præcipue ludus ludebatur, calculorum, quos & latrunculos dicebant, & teſſerarum, quem & tabulæ luſum appellabant. Martialis:

> *Hic mihi biſſeno numeratur teſſera puncto.*

Duodecim enim lineis ſive ſcriptulis tabula notata erat utrinque. Ex vario teſſerarum jactu varie per ſcripta & lineas movebantur ac diſponebantur calculi. Calculum autem reducere licitum non erat, niſi adverſarius concederet. Tabulæ porro uſum, hoc eſt, τὴν πεττείαν à Palamede inventum fuiſſe apud omnes conſtat. Quod cum dicimus, de hoc luſu debemus intelligere, qui teſſeris calculiſque conſtabat, & tabula in qua ludebatur, lineis multis diſtincta, per quas calculi movebantur ad teſſerarum jactum. Ludus autem triginta calculis conſtabat, quindecim nigris & quindecim albis. Quanquam in antiquiſſimo Palamedis ludo uterque quin-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que tantum calculos haberet, & quinas lineas, in quibus ſtatuebantur illi calculi. Inter illas alia quædam media ferebatur, quam ſacram vocabant, ad quam qui pervenerat, ad incitas redigebatur. Neque teſſeris ſed ſolis calculis hic res agebatur, ut Heſychius teſtatur. Apud Romanos tamen ſuperior modus uſitatus fuit, & ab Ægyptiis originem accepiſſe creditur, ut Plato in Phædro ſcriptum reliquit. nam πεττεία hæc curſum Solis oſtendebat per duodecim Zodiaci ſigna, ut Euſtathius monet. Tabulam luſoriam marmoream in theſauro antiquarum inſcriptionum oſtendit Gruterus, quam tamen talem tabulam eſſe ignorarunt hactenus eruditi. *Tabula autem*, inquit Iſidorus, *luditur pyrgo, calculis, teſſeriſque.* Ex pyrgo ſive turricula jaciebantur teſſeræ in tabulam. Præter Pyrgum etiam ψηφοβόλον Joannes Antiochenſis appellavit, per quod in pyrgum tali vel teſſeræ conjiciebantur. Sed plerumque ſolo pyrgo contenti erant aleatores. Pyrgum quoque fritillum vocavit antiquitas, quanquam pro tabula luſoria eruditi habeant. Fritillum enim inſtrumentum eſt vel vaſculum, in quo teſſeræ fritinniunt, id eſt, juxta Nonium cum ſono subſiliunt, concuſſæque agitantur. teſſeras quod attinet, antiquiſſimi tribus utebantur, media ætas duabus, poſterius ævum ad tres rediit. *Salm.*

9. *Ipſæ appellatæ κύβοι*] Teſſeras ſive cubos à cubo denominari ſcribit autor noſter. Alii teſſerarum figuram, quæ cubi appellantur, cubo nomen dediſſe exiſtimant.

10. *In Numeris etiam*] Quomodo igitur octonarium numerum primum cubum dixêre? Apposite Plutarchus in Problem. Rom. τῶν ἀριθμῶν ἁπάντων ὁ μὲν ἐννέα πρῶτος ἐστὶ τετράγωνος, ἀπὸ περιττοῦ καὶ τελείου τῆς τριάδος, τὰ δὲ ὀκτὼ πρῶτος κύβος ἀπὸ ἀρτίου τῆς δυάδος. Dicit primum tetragonum a triade eſſe novem, dyade ſive binario numero cubum eſſe octo. Octonarium itaque primum actu cubum, ac ſolum intra denarium pariter parem dicimus. dixit Ariſtoteles in problematibus Sect. 15. decem proportionibus quatuor cubicos numeros perfici. Quod quomodo intelligendum ſit, vide Septalium in eundem locum. Cæterum cubum quoque cum dynami conjungunt antiqui autores. Arnobius lib. II. *Quadragenarium iſtum ad te voca, & ex eo percontare non abſtruſum aliquid, non involutum, non de triangulis, non de quadratis, quid ſit cubus,* (ita enim legendum, vulgo *dibus*) *ſeſquioctavus aut ſeſquitertius numerus : ſed quod in medio ſitum eſt, bis bina, bis terna, quam efficiant ſummulam quærito.* Dynamis hic eſt numerus binarius myſticus Pythagoreorum, ut Photius ex Nicomacho nos docet. Binarius autem initium cubi. Dynamis quoque appellatur numerus quadratus. Diophantus l. 1. def. 2. καλεῖται ὁ μὲν τετράγωνος (ἀριθμὸς) δύναμις. Hero Alexandrinus, αὐτὸς δὲ ἀριθμὸς καλεῖται πλευρὰ τοῦ τετραγώνου, ὁ δὲ τετράγωνος, δύναμις, i.e. *Ipſe numerus vocatur latus quadrati, quadratus vero potentia.* Vetus autor Græcus de Nûmeris: τετραγωνισμὸς καλεῖται οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἅπαντες. τρὶς τρεῖς, θ δύναμις. τρὶς θ. κζ κύβος. τρὶς κζ. πα δυναμοδύναμις. τρὶς πα σμγ δυναμόκυβος. τρὶς σμγ ψκθ κυβόκυβος. Macrobius quoque & alii octonarium numerum ſolidum corpus efficere, primum cubum eſſe & perfectum aſſeverant. Et propter perfectionem πάντα ὀκτὼ, proverbio dixere veteres. Ideoque Photius in Nicomachi excerptis veneratos fuiſſe ſub variis nominibus octonarium numerum teſtatur, quamvis variæ de illo proverbio antiquorum ſcriptorum ſint opiniones. Audi & Macrobium ad Somn. Scip. lib. 1. cap. 5. *Sed & ad ipſam cœli harmoniam,* id eſt, *concinentiam, hunc numerum magis aptum eſſe non dubium eſt, cum Sphæræ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſimiliter κύβος dicitur, quum omne latus ejuſdem numeri æqualiter in ſeſe ſolvitur, ſicuti fit quum ter terna ducuntur: atque idem ipſe numerus triplicatur. Hujus numeri cubum Pythagoras [11] vim habere lunaris circuli dixit: quòd & luna orbem ſuũ luſtret ſeptem [12] & viginti diebus, qui [13] numerus

ipſæ octo ſint, quæ moventur. Audi & illum ibidem, *Pythagorici hunc numerum IVSTITIAM vocarunt: quia primus omnium ita ſolvitur in numeros pariter pares, hoc eſt in bis quaterna, ut nihilominus in numeros æque pariter pares diviſio quoque ipſa ſolvatur, id eſt, in bis bina bis. Cum ergo & contextio ipſius, pari æqualitate procedat & reſolutio æqualiter redeat, uſque ad monadem, quæ diviſionem Arithmetica ratione non recipit, merito propter æqualem diviſionem IVSTITIÆ nomen accepit.*

11. *Vim habere lunaris circuli*] Ternario ter multiplicato fit novem, tria novem faciunt viginti ſeptem. Novenarius autem ab impari primus quadratus. Eulogius ad Somn. Scipionis. *Eſt igitur quadratus numerus Novenarius, quia ex tribus in ſe triplicatis exoritur.* Itaque erat cubus generis imparis maſculinus. Idem Eulogius: *Vt à numero pari, qui fœmineus habetur, tribus illis limitibus duplicatis natus eſt cubus; ita tribus per naturam ter triplicatis, efficitur alius cubus generis imparis maſculinus*, quem cubum hic intelligit autor noſter, cum dicit juxta Pythagoram *vim lunaris circuli habere, quod & Luna orbem ſuum luſtret ſeptem & viginti diebus.*

12. *Septem & viginti diebus*] Luna revera totum Zodiacum menſtruo ſpatio percurrit, & diebus 29. cum dimidio fere ad ſolem redit, ipſique conjungitur. In conjunctione obſcura eſt, ſed quando inde recedit biduo poſt cum triginta fere gradibus à Sole receſſerit, in corpore ejus rotundo portio quædam lucida apparet, quæ corniculata cernitur, & à Græcis μηνοειδής appellatur. Progreſſa longius & jam 90. gradum, hoc eſt, quadrante circuli diſtans a Sole ſeptimo die dimidiata ſive διχότομος conſpicitur. Hinc turgeſcens quotidianis auctibus creſcente lumine, undecima jam propemodum luce ἀμφίκυρτος nominatur ac velut gibboſa apparet, donec tandem in Solis oppoſitione, quod fit luce fere 15. tota lumine plena, & pleno orbe fulgens πανσέληνος dicitur. A quo loco ad Solem redeundo quotidianis iterum decrementis minuitur, & prima & viceſima luce iterum διχότομος, deinde μηνοειδής iterum & denuo corniculata ſplendet, donec perfecto circulo diebus 29. fere cum dimidio cum Sole conjungatur, ad eaſdem vices reditura. Quod autem Gellius dicit 27. die curriculum ſuum finiiſſe Lunam, libro 3. cap. 10. ex Varrone 28 numerat. Cæterum notandum Lunarem menſem triplicem eſſe, περιοδικὸν, συνοδικὸν & φάσεως. Menſis periodicus eſt, cum Luna ab eodem puncto Zodiaci profecta, ad idem revertitur. quod tempus capit ſpatium $27\frac{1}{3}$ dierum, juxta Plin. lib. 1. cap. 9. & Chalcidium in Timæum Platonis. Juxta Cleomedem lib. 1. Meteor. c. 4. dies $27\frac{1}{2}$. dies 28 juxta Macrobium lib. 1. in Somn. Scip. cap. 6. Vitruvio lib. 9. c. 4. ſunt dies 28, & una circiter hora amplius. Capellæ 27 cum beſſe. Synodicus menſis eſt, cum Luna à Sole profecta eò redit. Quod fit juxta Cenſorinum die $29\frac{1}{2}$ aliis die trigeſimo. Men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

merus ternio, qui Græcè dicitur τριὰς, tantumdem efficiat in cubo. *Linea* autem à noſtris dicitur quam γραμμὴν Græci vocant. eam M. Varro ita definit. *Linea eſt*, inquit, *longitudo quædam ſine latitudine & altitudine*. 14 Euclides autem breviùs, 15 prętermiſſa altitudine, γραμμὴ, inquit, eſt μῆκος ἀπλατὲς: quod exprimere uno Latino verbo non queas, niſi audeas dicere *illatabile*.

CAP.

ſis φάσις eſt, qui incipit ſecundo die à coïtu, duratque donec iterum decreſcat, atque evaneſcat. Vide Lindebrogii notas ad Cenſorinum.

13. *Numerus ternio*] Ternarius numerus perfectus habetur. Ariſtoteles de Cœlo lib. 1. cap. 1. περὶ δὲ ταῦτα σκ ἐστι ἄλλο μέγεθος, διὰ τὸ τὰ τρία πάντα εἶναι, καὶ τὸ τρὶς πάντη. καθάπερ γάρ φασι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὸ πᾶν, καὶ τὰ πάντα, τρισὶν ὥρισται. τελευτὴ γὰρ, μέσον, καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τὸν τοῦ παντὸς, id eſt, *Præter hæc non eſt alia magnitudo, quod tria ſint omnia; & ter undequaque. Quemadmodum etiam Pytagorici dicunt, omne & omnia tribus determinata ſunt. Finis enim, medium & principium eum numerum habent, qui eſt omnis*. Videndus quoque præter Marcianum Capellam, Porphyrius de vita Pythagoræ, Chalcidius in Timæum. In ſacris illo numero paſſim uſi gentiles. Imo de Diis ſuis dixerunt, τριχῆ δὲ πάντα δέδασται, i.e. *trifariam omnia diviſa ſunt*. quanquam ad fabulas ſuas traducant. Zoroaſtres hanc trinitatem aliter intelligebat. Pletho in ſcholiis ad Oracula magica, φησὶ δὲ περὶ Ζωροάστρου Πλούταρχος, ὡς τριχῆ τὰ ὄντα διέλοι. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ αὐτῶν μοίρᾳ Ὠρομάζην ἐφιστῶν. τῇ δ' ἐσχάτῃ Ἀρειμάνην. μίθρην δὲ τῇ μέσῃ. Id eſt, *Refert autem de Zoroaſtre Plutarchus, quod res omnes quæ exiſtunt, tripliciter diſtribuerit, & primæ quidem parti illarum Horomazen præpoſuerit; ultimæ autem Arimanem, mediæ mithram*. Quin & ternarius numerus juxta Pythagoræos πάντα τὰ ἀνθρώπινα συνέχει, *omnia humana complectitur*.

14. *Euclides*] Mathematicus ille celeberrimus, qui floruit tempore Ptolemæi Lagidæ, eoque regnante primus Alexandriæ docuit matheſin, ut ex Proclo Diadocho liquet. Alius fuit Euclides Socraticus, qui mathematica non ſcripſit, ut ex Laërtio apparet. A quo Philoſopho Megarici dicti. Vide Savilium prælectione in Euclidem prima.

15. *Prætermiſſa altitudine*] Non mirum eſt ab Euclide prætermiſſam altitudinem, quando nulla altitudo eſſe poteſt, niſi adſit latitudo.

16. *Quod exprimere, &c.*] Hæc non eſſe Gellii putat Badius.

CAP. XXI.

Quòd Iulius Higinus affirmatiſſimè contenderit legiſſe ſe librum P. Virgilii domeſticum, in quo ſcriptum eſſet, & ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror, *non, quod vulgus legeret* ſenſu torquebit amaro.

VErſus iſtos 1 ex Georgicis Virgilii plerique omnes ſic legunt:

At ſapor indicium faciet manifeſtus. & ora
Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaro.

2 Higinus autem non hercle ignobilis grammaticus, in commentariis, quæ in Virgilium fecit, 3 confirmat & perſeverat non hoc à Virgilio relictum; ſed quod ipſe invenerit in libro, qui fuerit ex domo atque familia Virgilii,

—— *& ora*
Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror.

neque id ſoli Higino, ſed doctis quibuſdam etiam viris 4 complacitū, quoniam videtur abſurdè dici; *ſapor ſenſu amaro torquet*: quum ipſe, inquiunt, ſapor ſenſus ſit, non alium in ſemet ipſo ſenſum habeat: ac proinde ſit quaſi dicatur; *ſenſus ſenſu amaro torquet*. Sed enim quum Favorinus Higini commentarium legiſſet atque ei ſtatim 5 diſplicita eſſet inſolentia & inſuavitas 6 illius; *ſenſu torquebit amaro*: riſit, &, 7 Iovem lapidem, inquit, quod ſanctiſſimum jusjurandū eſt habitum, paratus ſum ego jurare Virgilium hoc nunquam ſcripſiſſe, ſed Higinum ego dicere verum arbitror, non enim primus finxit hoc verbum Virgilius inſolenter: ſed in carmi-

EX *Georgicis*] Extat locus lib. 2. Georg. v. 246. ubi & Serv. ita legit.

2. *Hyginus*] Vide ſupra.

3. *Confirmat & perſeverat*] Stephanus legit, *affirmat & perſeverat.* Utrocunque autem modo ſcribas, eſt *perſeverat* pro vulgari *aſſeverat.* Sic autem & alibi uno compoſito pro altero nove utitur.

4. *Complacitum*] Antiqui, ut Diomedes Grammaticus teſtatur, paſſivis pro activis ſæpe abutuntur. *Complacet* tamen vix reperies pro ſimul placet.

5. *Diſplicita eſſet*] Diſplicuiſſet.

6. *Illius*] Ita in Ms. Antiquæ Editiones, *amaroris.*

7. *Per*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

carminibus Lucretii inventum eſt: nec eſt aſpernatus auctoritatem poëtæ ingenio & facundia præcellentis. verba ex quarto Lucretii hæc ſunt,

8 *Denique in os ſalſi venit humor ſæpe ſaporis,*
Cum mare verſamur propter, dilutaque contra
Quum tuimur miſceri abſynthia, 9 *tangit amaror.*

10 Non verba autem ſola, ſed verſus propè totos & locos quoque

7. *Per Iovem lapidem*] Feſtus: *Lapidem ſilicem tenebant juraturi per Iovem, hæc verba dicentes: ſi ſciens fallo, tum me Dieſpiter ſalva urbe arceque bonis ejiciat, uti ego hunc lapidem.* Putat nonnemo, Veteres Jovem lapidem appellaſſe, quod olim fuerit ejus lapideum ſimulachrum: atque ita Jovem veluti teſtem juramenti manu ſua venerabantur. Lampridius certe in vita Heliogabali, lapides quoque divos dixit. Putat tamen Salmaſius *vivos lapides* ſcribi poſſe. Græci ἐμψύχους λίθους vocabant. βαιτύλια λίθοι ἔμψυχοι Græcis, qui ſe movebant inſtinctu dæmonis. Saturno, Jovi, Soli aliis diis tales lapides ſacri, uti Photius in Bibliotheca ſua refert. Rheam Saturno lapidem pro Jove devorandum dediſſe, quem βαιτύλον appellabant, Mythologi finxerunt. Peregrino vocabulo Latini *Abadir* dicebant, quo & deum & nominatum jam lapidem appellabant. Athenienſes quoque ad Saxum jurare ſoliti. Heſychius, λιθωμόται ἐπὶ τῷ λίθῳ ὀμνῦντες. Neque tantum lapidem, ſed etiam congeriem lapidum venerabantur: Theophraſtus περὶ δεισιδαιμονίας, καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων, ἐν ταῖς τριόδοις, παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν. καὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας ἀπαλλάττεσθαι. unde & apparet oleo delibutos fuiſſe lapides. ἑρμαῖοι illi λόφοι Græcis dicebantur, quod ſtatuas Mercurii quæ in biviis, triviis, quadriviis colebantur, jactu lapidum viatores augerent. Orientalibus populis lapides tales divino honore proſequi familiare quoque fuit. Etiam Arabes λίθον τετράγωνον adoraſſe Maximus Tyrius 38. Serm. memoriæ reliquit, de quo & Clemens in Protreptico, Euthymius Zygabenus in Panoplia, qui Veneris caput inſculptum fuiſſe affirmat, & Catecheſis Sarracenorum. Hodie Saxum adhuc nigrum in templo Meccano venerantur Mahumedani. De jactu porro lapidum ſuperſtitioſo etiam Salomon loqui videtur Prov. 26. Vide Seldenum de Diis Syris p. 350.

Iovem Lapidem] Male antiquæ Editt. *Iovem lapideum.*

8. *Denique*] Ita antiquæ editiones; verſus illi deſunt in Stephani & nupera editione. Extant hi verſus lib. 4. Lucr. Edit. Gifan. p. 115.

9. *Tangit*] Afficit

10. *Non verba, &c.*] Quod multis verſibus haud difficulter oſtendi poſſet, ſi opus eſſet. Vide Macrob. Sat. l. 6. de Lucretio non bene ſentire videtur apud Ciceronem, Quinctus frater, cum ejus *poëmata non ita multis luminibus ingenii, multæ tamen artis eſſe* refert. Neque Quinctiliani judicium lib. 10. approbatur. Ovidius multo melior judex,

Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.

Quin & ipſe M. Tullius hoc familiaris & amici ſui opus ob immaturam mortem

quoque Lucretii plurimos ſectatum eſſe Virgilium videmus.

tem non ſatis politum, caſtigavit, Euſebio teſte: 12 enim annis minor natu eſt Cicerone. Juvenis autem mente emota obiit. Cicero quoq; & Cornelius Nepos eum ſuis ornant laudibus. Empedoclem autem maxime ſecutus, qui græcis verſibus de Rer. Natura ſcripſit, quem etiam egregiis verſibus laudat,

Carmina quinetiam divini pectoris ejus
Vociferantur, & exponunt præclara reperta,
Vt vix humana videatur ſtirpe creatus.

De quo cum Ariſtoteles dicat, ὅτι καὶ Ὁμηρικὸς καὶ δεινὸς περὶ τὴν φράσιν γέγονε, μεταφορικός τε ὢν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ ποιητικὴν ἐπιτάγμασι χρώμενος, eundem ſublimibus & ingenioſis carminibus Lucretius expreſſit, & præter Homerum Græcoſque alios etiam Ennium imitatus eſt, utrumque autem & Lucretium & Ennium Virgilius.

CAP. XXII.

An, qui cauſas defendit, rectè Latinéque dicat ſupereſſe ſe ei, quod defendit, & ſupereſſe, propriè quid ſit.

1 IRroboravit inveteravitque falſa atque aliena verbi ſignificatio ejus, quod dicitur; 2 *hic illi supereſt*; quum dicendum eſt, *advocatum eſſe quem cuipiam*, cauſamq; ejus defendere.

I*Rroboravit*] Invaluit. Vox non valde uſitata hac ſignificatione. Cæterum hæc verba abſolute poſita revera tamen activa eſſe poſſint, ut ſubintelligatur *ſe*. Sic Virgil. *Nox humida cœlo præcipitat ſeipſam* nimirum, ut Badius recte annotavit. Et ſic Scioppius in multis aliis judicat.

2. *Hic illi ſupereſt*] Ita tamen Auguſtus locutus eſt, qui munditias Sermonis etiam teſte Gellio ſectabatur. Suetonius in Auguſto cap. 56. *Cum Aſprenas Nonius arctius ei junctus cauſam veneficii accuſante Caßio Severo, diceret: conſuluit Senatum, quid officii ſui putaret: cunctari enim ſe, ne ſi ſupereſſet, eriperet legibus reum, ſin deeſſet deſtituere ac prædamnare amicum exiſtimaretur.* ubi *ſupereſſe* pro defendere in judicio poſitum. *Supereſſe* quoque *rebus ſuis* pro conſulere, proſpicere, JCtis. cui contrarium inſuper habere, pro negligere. vide præter Palmer. in Spicil. etiam Janum Gulielmum lib. 2. veriſ. cap. 4. ubi & Ciceronis locum in hanc rem emendat. Barthius Adverſar. lib. 24. c. 12. oſtendit Ciceroni *ſupereſſe* quoque dictum pro *adeſſe* lib. 2. de Republ. & Arnobius lib. 3. *Ludentis eſt Deus nobis ſupereſſe cuſtodes.* Item lib. 4. *Quis Libentium, quis Liburium credat libidinum ſupereſſe tutelis.* Ita Paulus JC. l. 2. de Curat. furioſ. Ulpianus leg. 12. de Tut. & Curat. ubi *ſupereſſe* denotat *præeſſe* vel potius curam habere. Vitruvius eadem ſignificatione dixit ſupra eſſe, ita enim loquitur: *Rex cum jam civitati ſex lectos habuiſſet, nec tam cito ſeptimum idoneum inveniret, retulit ad eos qui ſupra bibliothecam fuerant, & quæſiit, ſi quem noviſſent ad id expeditum.*

3. Compi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſendere. atque id dicitur, non in [3] compitis tantùm neque in plebe [4] vulgaria, ſed in [5] foro, in [6] comitio, apud [7] tribunalia. qui integrè autem locuti ſunt magnam partem, *ſupereſſe*, ita dixerunt, ut eo verbo ſignificarent ſuperfluere & ſupervacare atque eſſe ſupra neceſſarium modum. itaque [8] M. Varro in Satyra, quæ inſcripta eſt, *Neſcis quid veſper ſerus vehat*, *ſuperfuiſſe* dicit immodicè & intempeſtivè fuiſſe. verba ex eo libro hæc ſunt : *In convivio legi nec omnia debent. & ea potiſſimum quæ ſimul ſunt* [9] βιωφελῆ, *& delectent potius: ut id quoque*

3. *Compitis*] Compita ſunt viarum concurſus, item ædes ſacræ in triviis vel quadriviis poſitæ. Philargyrius in II. Georgicorum, *compitum, ut Trebatio placet, locus ex pluribus partibus in ſe vel in eaſdem partes ex ſe, via atque itinere dirigens, ſive is cum ara, ſive ſine ara, ſive ſub tecto, ſive ſub divo ſit, ubi pagani agreſtes buccina convocati ſolent certa inire conſilia. Hinc & lares compitalitii & feriæ compitalitiæ.* Perſii vetus interpres ad Satyr. 5. *Pertuſa compita ſunt loca in quadriviis quaſi turres*, & addit, *merito pertuſa quia per omnes quatuor partes, pateant*, & poſt ea, *vel compita ſunt non ſolum in urbe loca, ſed etiam viæ publicæ, ac diverticula aliquorum confinium, ubi ædiculæ conſecrantur patentes.* Hinc compitalia feſta, quæ ſacra laribus, & vel in compitis vel in foco fiebant. Atque hæc aliis conceptiva dicuntur, quod quotannis hic dies concipitur, teſte Varrone lib. 5. Dionyſius lib. 4. Stativa facit, & dicit Saturnalibus ſucceſſiſſe menſe nimirum Decembri. In Calendario antiquo VI. Nonas menſe Majo. *Comp.* ponuntur. An igitur bis in anno hæc ſacra, & quæ antea conceptiva, poſtmodum ſtativa facta? Utique hoc dixerim. Sed ad rem. Compita igitur pro quibusvis viis ponuntur quæ concurrunt. A competendo autem dicta. Gloſſæ, *competit*, συντρέχει.

4. *Vulgaria*] Talibus vocibus delectatur Gellius, ita alibi dixit *ridicularius, ſingularius*. Vulgarii tamen vocabulum etiam Nonius ex Nævio aliiſque uſurpat.

5. *In foro*] Ubi conventus hominum frequens. Varia fuiſſe fora notum eſt, ſed fori nomine, ubi abſolute ponitur, Romanum intelligitur, quod ædificiis maxime ornatum, & frequens propter judicia. Propertius lib. 4.

Atque ubi nunc terris dicuntur jura ſubactis,
Stabant Romano pila Sabina foro.

Idem Forum magnum à Victore atque Ovid. 3. Faſtorum appellatur, & forum vetus apud Herodianum. Hic quoque roſtra fuere, & ſtatua Marſyæ coronati, ad quam litigantes conveniebant. Horat. 1. Serm.

Deinde eo dormitum, non ſollicitus mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya.

E regione Marſyæ Libonis puteal, ubi fœneratores conveniebant, inter porticum Juliam, & arcum Fabianum, ut vetus interpres Perſii ſcribit. De hoc foro aliiſque vide *Georgii Fabricii Romam.*

6. *In comitio*] Quo populus conveniebat ſuffragiorum ferendorum cauſa. Pro concilio ampliſſimo apud Cic. 3. de Legibus accipitur.

7. *Tribunalia*] In quo edito loco curuli ſellæ inſidentes majores Magiſtratus tribubus jura dicebant. Nam ex ſubſelliis minores magiſtratus, teſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que videatur non defuiſſe magis quàm ſuperfuiſſe. Memini eg prætoris docti hominis tribunali me forte aſſiſtere, atqu ibi advocatum non incelebrem ſic [10] poſtulare, [11] ut extr cauſam diceret, remque quæ agebatur, non attingeret, tun prætorem ei, cuja res erat, dixiſſe, advocatum eum non ha bere: & quum is, qui verba faciebat, reclamaſſet: ego ill [12] *V. Cl. ſuperſum*: reſpondiſſe prætorem [13] feſtiviter; *tu plane ſuperes, non ades.* M. autem Cicero [14] in libro, qui inſcriptus eſt de jure civili in artem redigendo, verba hæc poſuit: *Nec verò ſcientia juris majoribus ſuis* [15] *Q. Ælius Tubero defuit;*

teſte Aſconio Pediano, jus dicebant. formam tribunalis propoſuit Vitruvius lib. 5. c. 1. hemicycli ſchemate. vide eundem quoque lib. 4. c. 7.

8. *M. Varro*] Quem plures ſatyras ſcripſiſſe alibi diximus.

9. Βιωφελῆ] Quæ vitæ conducunt. quædam hic verba ex priſcis codicibus inſeruit Carrio, nimirum, *defuiſſe magis quam.* Sed antiquæ editiones illa non habent, quas approbat Barthius Adverſar. lib. 35. cap. 6. Neque enim, *inquit*, Varro quid deſit conſiderat, ſed quomodo etiam lectione is non ſuperflua utatur, qui finem vitæ veſpera qualibet metitur, quod argumentum Varronianæ ſatiræ fuit. verum quamvis verba quæ reſtituit Carrio etiam abeſſe poſſint integro ſenſu, tamen ejus emendationem, qua nitidior & elegantior dicendi modus occurrit, amplectendã arbitror. Vide tamen Barth. dicto loco.

10. *Poſtulare*] Suum vel alterius deſiderium coram tribunali exponere, vel inſtanter aliquid petere; poſtulare enim eſt crebro poſcere ſicuti & cauſas agere. Vide tit. jur. civ. de Poſtuland.

11. *Vt extra cauſam*] Ita recte Carrio. vulgo, *ut quam cauſam*, niſi pro *quam quum* legendum ſit. Advocati autem uti olim ita & hodie quidam inveniuntur venditores inanium verborum. Lepidiſſimum extat Epigramma Martialis lib. 6.

Non de vi, nec cæde, nec veneno,
Sed lis eſt mihi de tribus capellis:
Vicini queror has abeſſe furto:
Hoc judex ſibi poſtulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumq; bellum,
Et perjuria Punici furoris,
Et Sullas, Marioſque, Mutioſque,
Magna voce ſonas, manuque tota.
Iam dic Poſthume de tribus capellis.

12 *V. Cl.*] Hic titulus melioribus temporibus Senatoribus majoribuſque competebat Magiſtratibus, ut ex Cicerone quoque & Jure Civili liquet, ita & Proconſules & Provinciarum Præſides viri quoque Clariſſimi appellantur. Cadente imperio mutati tituli, alii enim perfectiſſimi, alii Clariſſimi, alii ſpectabiles, alii illuſtres dicebantur. Vide Alciatum lib. 3. Diſpunct. cap. 4. Clariſſimi ſpectabilibus inferiores erant, vide ut Theod. ſancivit leg. 5. De Proxi. Sacr. leg. un. C. de Annona. Clariſſimatus vocabulo utitur quoque Ammianus Marcellinus lib. 21.

13. *Feſtiviter*] Riſu ſcilicet captato ex vocis ambiguitate, quam rationem Fabius lib. 6. inter ridicula recenſet. Feſtivus idem qui Græcis εὐτράπελος.

14. *In libro*] Non extat.

15. *Q. Ælius Tubero*] Plures fuere Q. Ælii Tuberones. De primo ita Cicero in Bruto: *Et quoniam Stoicorum eſt facta mentio, Q. Ælius Tubero fuit illo tem-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fuit; doctrina etiam ſuperfuit, in quo loco, *ſuperfuit* ſignificare videtur, [16] *ſupra fuit* & *præſtitit*, ſuperavitque majores ſuos doctrina ſua [17] ſuperfluenti, tum & nimis abundanti. diſciplinas enim Tubero Stoicas & dialecticas percalluerat. In libro de Rep. ſecundo idipſum verbum Ciceronis non temere tranſeundum. verba ex eo libro hæc ſunt: *Non gravarer, Læli, niſi & hos velle putarem, & ipſe cuperem te quoque aliquam partem hujus noſtri ſermonis attingere: præſertim quum heri ipſe dixeris, te nobis etiam* [18] *ſuperfuturum. verùm, ſi id quidem fieri non poteſt, ne deſis omnes te rogamus.* exquiſitè igitur & compertè [19] Iulius Paulus dicebat, homo in noſtra memoria doctiſſimus, *ſupereſſe* non ſimplici ratione dici tam Latinè, quam Græcè: Græcos [20] περιεῖναι in utramque partem ponere;

lo tempore L. Paulli nepos, nullo in Oratorum numero, ſed vita ſeverus, & congruens cum ea diſciplina, quam colebat, paullo etiam durior; qui quidem in triumviratu judicaverit, contra P. Africani avunculi ſui teſtimonium, vocationem Augures, quo minus judiciis operam darent, non habere: ſed ut vita, ſic oratione durus & incultus, horridus. Fuit autem conſtans civis & fortis, & inprimis Graccho moleſtus; quod indicat Gracchi in eum Oratio. Sunt etiam in Gracchum Tuberonis. Is fuit mediocris in dicendo, doctiſſimus in diſputando. Hic igitur intelligitur, cum Cicero eum fuiſſe Stoicum affirmet, & Gellius poſtea dicat Tuberonem diſciplinas Stoicas & Dialecticas percalluiſſe. Quo pertinet quoque illud Ciceronis, doctiſſimum fuiſſe in diſputando. Valerius Maximus lib. 7. cap. 5. L. Paulum avum, P. Africanum patruum ejus fuiſſe teſtatur. Hujus Pater Q. Tubero fuit L. Pauli filius. Alius fuiſſe videtur Q. Ælius Tubero, qui multa in jure ſcripſit, teſte Pomponio in l. 2. de Orig. Jur. Atque hic idem, quem Gellius lib. 14. c. 2. citat, librumque laudat de officio Jud. *Vide Voß. de Hiſt. Lat.*

16. *Suprafuit*] Id eſt, ſupra majores fuit, qui doctrina & juris civilis ſcientia inclaruerunt. Barthius legit *ſuperior fuit*.

17. *Superfluenti*] Hæc verba juxta Barthium gloſſema ſapiunt, cui locum dediſſe videntur quæ poſt verba Ciceronis ſequuntur, *abundans nimis, & affluens, & exuperans*. Carrio certe merito inſcitiæ hæc verba inſimulat.

18. *Superfuturum*] Copioſiorem in dicendo futurum.

19. *Iulius Paulus*] Poëtam, ut arbitror, intelligit, cujus & meminit autor noſter lib. 5. cap. 5. Citatur quoque Paulus Grammaticus à Chariſio, qui in Cœlii Hiſtoriam, & nonnullas Comœdias Afranii ſcripſit. An idem ſit cum eo quem Tyrium oratorem fuiſſe, & legationem Romæ egiſſe ſub Hadriano refert Suidas, multum dubito. Certe alius fuit à celeberrimo Juriſconſulto, cujus opera totiens in Pandectis citantur. Neque enim temporum ratio hoc patitur, cum is ſub Heliogabalo & Alexandro vixerit, itaque Gellius ejus meminiſſe non potuit. Et hunc græcæ originis fuiſſe exiſtimat Hotomannus. Vide Cujac. lib. 21. c. 26. obſerv.

20. Περιεῖναι] Quod ſignificat, præcellere, abundare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nere; vel quòd ſupervacaneum eſſet, ac non neceſſarium vel quòd abundans nimis & affluens & exſuperans. ſic quo que noſtros veteres *ſupereſſe* aliàs dixiſſe, pro [21] ſuperfluent & ſupervacuo neque admodum neceſſario, ita ut ſuprà po ſuimus Varronem dicere: aliàs ita, ut Cicero dixit, pro e quòd copia quidem & facultate ceteris anteiret, ſupra mo dum tamen & largius prolixiuſque flueret, quàm eſſet ſati Qui dicit ergo ſupereſſe ei, quem defendit, nihil iſtorur vult dicere: ſed neſcio quid aliud [22] indictum inſcitumqu dicit. at ne Virgilii quidem poterit auctoritate uti, qui [23] i Georgicis ita ſcripſit:

Primus ego in patriam mecum, modò vita ſuperſit.

hoc enim in loco Virgilius [24] ἀκυρώτερον verbo uſus vid tur; quòd ſuperſit dixit pro longinquius diutiuſque adſi illud contra ejuſdem Virgilii eſt aliquanto probabilius:

[25] *Florenteiſque ſecant herbas, fluvioſque miniſtrant,*
Farraque, ne blando nequeant ſupereſſe labori.

ſignificat enim ſupra laborem eſſe, neque opprimi à lab re. An autem *ſupereſſe* dixerint veteres pro reſtare & perf ciendæ rei [26] deeſſe quærebamus. nam Salluſtius in ſignific tione iſta non *ſupereſſe*, ſed [27] *ſuperare* dicit. verba ejus in I gurtha hæc ſunt: *Is plerumq; ſeorſum à rege exercitum ducta & omnis res exſequi ſolitus erat, quæ Iugurthæ feſſo aut majori aſtricto ſuperaverant.* Sed invenimus in tertio [28] Ennii ann lium in hoc verſu,

In

21. *Superfluenti*] Superfluo.

22. *Indictum*] Non ſolitum proprie tali ſignificatione dici, neque enim non dictum vult dicere, quia frequenter ita locutos fuiſſe pleroſque jam antea aſſeveravit.

23. *In Georgicis*] Lib. 3. ſicut & ſequentes verſus habentur.

24. Ἀκυρώτερον] Minus proprie.

25. *Florenteiſque*] Hodie in Virgilio legitur, *pubenteſque*. loquitur autem ibi Poëta de admiſſariis equis, *& blan laborem* ipſum coïtum appellavit.

26. *Deeſſe*] Vet. Edit. *adeſſe*.

27. *Superare*] Hanc vocis ſigni tionem tanquam novam, ſicuti eti *exercitum ductare*, annotavit Quir lib. 10. Cicero tamen pluribus loci loquitur, uno exemplo contenti erin *de eo quod ipſis ſuperat, aliis gratifi volunt.* lib. de Fin.

28. *Ennii*] De quo ſupra.

29. Q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Inde ſibi memorat unum ſupereſſe laborem.

id eſt, reliquum eſſe & reſtare. 29 quod quidem diviſè pronunciandum eſt, ut non una pars orationis eſſe videatur, ſed duæ. Cicero autem in ſecunda Antonianarum, quod eſt reliquum, non *ſupereſſe*, ſed *reſtare* dicit. præter hæc, *ſupereſſe*, invenimus dictum pro *ſuperſtitem eſſe*. ita enim ſcriptum eſt in libro epiſtolarum 30 M. Ciceronis ad Plancum, in epiſtola Aſinii Pollionis ad Ciceronem verbis his, *Nam neque deeſſe reip. volo, neque ſupereſſe*. per quod ſignificat, ſi reſpublica emoriatur & pereat, nolle ſe vivere. in Plauti autem Aſinaria manifeſtius id ipſum ſcriptum eſt in iis verſibus, qui ſunt ejus comœdiæ primi,

Sicut tuum vis unicum gnatum tuæ
Supereſſe vitæ ſoſpitem & ſuperſtitem.

Cavenda igitur eſt non improprietas ſolùm verbi, ſed etiam pravitas omnis; 32 ſi quis ſenior advocatus adoleſcenti ſe ſupereſſe dicat.

CAP.

29. *Quod quidem, &c.*] Hæc verba gloſſema ſapiunt. Venet. antiqua, *quod quia i. diviſe*. ſenſum puto, pronunciari quidem diviſe, ſed revera unam eſſe dictionem.

30. *M. Ciceronis ad Plancum, &c.*] Vulgo, *ad L. Plancum & in epiſtola M. Aſinii Pollionis*. Prænomen utrumque à quibuſdam membranis abeſt. Cn. autem Plancus, & C. Aſinius intelligendi, copula quoque delenda. Poſtremo nota, cum omnes illi epiſtolarum libri ad familiares appellentur, unumquemque tamen librum ſpeciatim certa appellatione ab aliis dignoſci, & ab ejus nomine mutuari titulum, ad quem prima libri illius eſt Epiſtola, etiamſi ad alios eodem libro non pauciores fortaſſis extent epiſtolæ. Vix enim eſt, ut credam certum numerum ſingulis libris fuiſſe appoſitum. Itaque Nonius, aliique Grammatici librum epiſtolarum Ciceronis ad Memmium, ad Hirtium, ad Cæſarem, ad alios laudant ſæpe; primum vero, ſecundum, tertium, ac deinceps nunquam. Eſt hic igitur liber epiſtolarum ad Cn. Plancum qui vulgo decimus appellatur, in eoque libro tres leguntur C. Aſinii Pollionis ad Ciceronem Epiſtolæ, in quarum poſtrema ita legitur: *Proximis literis conſilium meum expedietur, nam neque deeſſe neque ſupereſſe Reip. volo*. Non igitur inter fragmenta hæc verba reponenda fuerunt à viris eruditis, qui eorum collectioni præfuerunt. Nimirum vulgata ſcriptura corrupta, & antiquus mos librum quemque Epiſtolarum deſignandi ignoratus bonis viris impoſuit. Carrio lib. 1. Emendat. c. 17.

31. *Verſibus*] Vulgo, *verbis, quæ, &c.*

32. *Pravitas omnis*] Legendum *ominis*: magna ſuperſtitio Romanorum fuit, ne quis mortis vocabulum nominaret, neu quis cum adoleſcente loquens, aut ejus res agens, verbum aliquod excidere ſibi pateretur, quod ordinem fati turbaret, hoc eſt, ut ſene ſu-

 perſtite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

perſtite minor annis excederet vità. Ita hoc loco malum omen eſt ſenem ſupereſſe adoleſcenti; hoc enim velut voto juvari aut accelerari mors juvenis putabatur. Alluditur ſimul ad ſignificationem verſuum Plautinorum ex Aſinaria productorum, *Barthius Adv. lib.* 35. c. 6. In omnibus editionibus, quas vidi, legitur *omnis*, niſi quod in antiquiſſ. Veneta *o'is*, forſan pro *ominis*. Lambecius in mſ. ſe ita inveniſſe affirmat. Ita quoque emendavit Mercerus ad lib. 1. ep. 3. Ariſtæneti.

CAP. XXIII.

Quis fuerit Papirius Prætextatus: quæve iſtius cauſa cognomenti ſit, hiſtoriaque iſta omnis ſuper eodem Papirio cognitu jucunda.

HIſtoria de [1] Papirio Prætextato dicta ſcriptaque eſt à [2] M. Catone in oratione, qua uſus eſt ad milites contra Galbam, cum multa quidem venuſtate atque luce atque munditia verborum. ea Catonis verba huic prorſus commentario indidiſſem, ſi libri copia fuiſſet id temporis quum hæc dictavi. quòd ſi non virtutes dignitateſque verborum, ſed rem ipſam ſcire quæris; fermè ad hunc modum eſt. Mos antea ſenatoribus Romæ fuit; in curiam cum [4] prætextatis filiis introire. Quum in ſenatu res major quæpiam conſultata, eaque in diem poſterum prolata eſt; placuitque ut hanc rem, ſuper qua tractaviſſent, ne quis enunciaret prius

PApyrio] Patriciam fuiſſe & antiquam familiam ex Cic. ep. 21. lib. 6. ad famil. conſtat.

2. *Catone*] Vide ſupra pag. 61.

3. *In curiam*] Locus intelligitur, in quo Senatores conſilia agitabant. Varro lib. V. de L. L. *curiæ duorum generum, nam & ubi curarent Sacerdotes res divinas, ut curiæ veteres, & ubi ſenatus humanas, ut curia Hoſtilia, quod primus ædificavit Hoſtilius rex.* Erat & curia decima pars tribus. ſicut enim Romulus in tres tribus Populum Romanum diviſerat, ita tribus in denas partes diſtinguebantur, quia in eadem curia per Curiones ſacra peragebantur.

4. *Prætextatis*] Prætexta puerorum (eſt enim etiam magiſtratus inſigne) erat toga alba purpureo prætexta limbo, quam pueri geſtabant uſque ad XVII. annum, cum virilem togam induebant. Hinc anni prætextati alibi Gellio dicuntur. Pueri itaq; bullam cũ prætexta geſtabant. Aſcon. in 3. Verr. *Simul cum prætexta etiam bulla ſuſpendi in collo infantibus ingenuis ſolet aurea, libertinis ſcortea.* βουλὴ, vel βολὴ potius, Tarentinis βόλλη, ἀναβολὴ, ἀμβόλλα, atque hinc abolla. Atque Æoliſmum hoc ſapit. De Prætexta autem vide diffuſe loquentem Aldum Manutium in Quæſitis per Epiſtol. & præcipue Macrobium lib. 6. Saturn. qui pleraque hæc etiam ex Gellio more ſolito deſcripſit.

5. *Secre-*

prius quàm decreta eſſet: mater Papirii pueri, qui cum parente ſuo in curia fuerat, percunctatur filium quidnam in ſenatu Patres egiſſent. puer reſpondit tacendum eſſe, neque id dici licere. mulier fit audiendi cupidior. 5 ſecretum rei & ſilentium deberi puer affirmans animum ejus ad inquirendum everberat. quærit igitur compreſſius violentiuſque. tum puer, matre urgente, lepidi atque feſtivi mendacii conſilium capit. actum in ſenatu dixit, utrum videretur utilius magiſque è republica eſſe, unúſne ut duas uxores haberet, an ut una apud duos nupta eſſet. hoc illa ut audivit, animo compaveſcit: domo trepidans 6 egreditur: ad ceteras matronas defert quod audierat. perveniunt ad ſenatum poſtera die matrum familias caterva: lacrymantes atque obſecrantes orant una potius ut duobus nupta fieret, quàm ut uni duæ. Senatores ingredientes in curiam, quæ illa mulierum intemperies & quid ſibi poſtulatio iſthæc vellet, mirabantur. puer Papirius in medium curiæ progreſſus, quid mater audire inſtitiſſet, quid ipſe matri dixiſſet, rem, ſicuti fuerat, denarrat. ſenatus fidem atque ingenium pueri 7 deoſculatus conſultum facit, uti poſthac pueri cum patribus in curiam ne introëant, niſi ille unus Papirius: eique puero poſtea cognomentum, honoris gratia, inditum 8 Prætextatus: ob loquendi tacendique in ætate prætextata prudentiam.

CAP.

5. *Secretum rei*] Ita & Macrobius. Palatinus codex, ut annotaverat Gruterus in margine ſui quondam Gellii, ita diſtinguebat: *mulier fit audiendi cupidior ſecretum rei: & ſilentium pueri animumque ejus, &c.*

6. *Egreditur*] Codex Palatinus: *Egreditur ad cæteras matronas. pervenit ad ſenatum*, &c.

7. *Deoſculatus*] Palatinus: *Exoſculatur*, i. e. blande approbat.

8. *Prætextatus*] Atque ita poſteri Papirii vocati ſunt. familiæ enim ejus cognomina ſex fuere *Craßi*, *Curſores*, *Mathones*, *Mugilloni*, *Pæti*, *& Prætextati*. *Carbones* enim plebeii fuerunt. Vide Ant. Auguſtinum.

CAP. XXIV.

Tria epigrammata trium veterum poëtarum, Nævii, Plauti, Pacuvii, quæ, facta ab ipſis, ſepulchris ipſorum inciſa ſunt.

TRium poëtarum illuſtrium [1] epigrammata, [2] Cn. Nævii, M. Plauti, M. Pacuvii, quæ ipſi fecerunt, & incidenda ſuo ſepulchro reliquerunt, nobilitatis eorum gratia & venuſtatis, ſcribenda in his commentariis eſſe duxi. Epigramma Nævii plenum ſuperbiæ [3] Campanæ: quod teſtimonium eſſe juſtum potuiſſet, niſi ab ipſo dictum eſſet:

Mortalis immortalis flere [4] ſi foret fas:
Flerent [5] divæ Camœnæ Nævium poëtam.
[6] Itaque poſtquam eſt [7] Orcino traditus theſauro;
Oblitei ſunt Romæ loquier Latina lingua.

Epigram-

EPigrammata] Inſcriptiones ſepulchrales.

2. *Cn. Nævii*] Comici hujus fabulæ paſſim citantur ab antiquis Grammaticis Fragmenta ejus aliorumque veterum Poëtarum H. Stephanus edidit. Propter maledicentiam Scipioni Africano & Metello inviſus in carcerem compactus à triumviris capitalibus, poſtmodum liberatus, in exilium deinde actus Uticæ obiit, ut in Chronico Euſebiano tradit Hieronymus ad Olymp. 114. Bello Punico primo interfuit, quod etiam verſibus Saturniis deſcripſit, quod illi vitio vertit Ennius.

——— Scripſere alii rem
Verſibus, quos olim Fauni vateſque canebant,
Cum neque Muſarum ſcopulos quiſquam ſuperarat,
Nec dicti ſtudioſus erat.

Et tamen ipſe hunc imitatus eſt, teſte Cicerone in Bruto.

3. *Campanæ*] Luxus & ſuperbia Campanorum etiam ab aliis ſcriptoribus reprehenditur. Innuere autem hic autor noſter videtur, Cn. Nævium Campanum fuiſſe.

4. *Si foret fas*] Cum res humanas cum cæleſtibus comparant antiqui, iræ numinum avertendæ ita loqui ſoliti. Virgilius Ceiri:

——— Magno, ſi fas eſt dicere, peplo,
Qualis Erichtæis olim portatur Athenis.

Ovid. Metam. 1.

Hic locus eſt, quem, ſi verbis audacia detur,
Non timeam magni dixiſſe palatia cœli.

Vide Barth. Adverſ. lib. 34. cap. 3.

5. *Divæ Camœnæ*] Muſæ carminum præſides. dictæ olim caſmenæ, & carmenæ, atque hinc carmen, carmenta, & carmentalia feſta.

6. *Itaque*] Acidalius legit, *ita qui*, ut verſus conſtet.

7. *Orcino traditus theſauro*]Pro Acheronte poſuit, cui Orcus, quem eundem cum Plutone vel Charonte eſſe volunt Grammatici, præeſt. Verrius apud Feſtum, Orcum quondam Vragum dictum eſſe affirmat, unde per contractionem

orcus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Epigramma Plauti: quod dubitaſſemus an Plauti foret, niſi à M. Varrone poſitum fuiſſet in libro de poëtis primo:

8 Poſtquam morte datu'ſt Plautus, comœdia luget;
Scena eſt deſerta. dein Riſus, Ludu', Iocuſque,
Et 9 numeri innumeri ſimul omnes collacrumarunt.

Epigramma 10 Pacuvii verecundiſſimum & puriſſimum, dignumque ejus elegantiſſima gravitate:

Adoleſcens, tamen etſi properas, hoc te ſaxum rogat,
Vtei ad ſe aſpicias: deinde quod ſcriptu'ſt legas.
Hic ſunt poëtæ Marcei Pacuviei ſita
Oſſa. hoc volebam neſcius ne eſſes. vale.

CAP.

Orcus appellatus ſit. An nomen hoc ex Oriente non profluxerit, quibus אַרְקָא terram denotat, dubito. Certe pleraque quæ ad inferos pertinent nomina, ex fonte illo originem traxerunt. Ita Erebus, Acheron, Hebraica nomina vel Syra ſunt, quæ veſperam, vel occidentem & extrema rerum denotant. Atque hinc Poëtæ qui Erebo creatam noctem fingunt, νύκτα ἐρεβεννὴν dixerunt. Quod & viri eruditi alibi diffuſe oſtenderunt. quinetiam ipſa Græcorum ſacra ex oriente petita. Vide Heinſium ad Nonnum, & Bochartum in ſuo Phaleg. Sed ad rem. Orcum igitur cum Plutone confudit Antiquitas, quem & Moloſſorum regem fuiſſe Aidoneum nomine, ex Euſebio Hieronymus, & Cyrillus lib. 1. adverſus Julianum teſtantur. Sed quare Orcinus hic theſaurus appellatur? Græcis θησαυρὸς conditorium qualecunque ſub terra denotat: ſi opes conditæ, θησαυρὸν χρημάτων appellant. Sic Plutarchus de Sollert. anim. θησαυρὸν foveam in arena appellavit, & in vita Philopoemenis carcerem quendam ſubterraneum. Latini faviſſas dixerunt. Vide Gellium noſtrum lib. 2. cap. 10. Per Orcinum igitur theſaurum vel ſepulchrum, vel regnum ſubterraneum Plutonis intelligitur.

8. *Poſtquam morte*] Male in antiquis editionibus quatuor hic verſus ponuntur, cum tres ſint heroici. Vulgo legitur *captus*, legi poteſt *raptus*, vel *aptus*, ab apiſcor, pro adipiſcor.

9. *Et numeri innumeri*] Turnebus per numeros carmina, innumeros proſam orationem intelligit contorte admodum. Intelliguntur enim vel verſus complures & vix numerabiles, vel tales qui ad proſam accedunt, & non videntur numeri, quales eſſe ſolent verſus Comici, qui legibus ſæpe metrorum ſoluti ſermoni propiores ſunt.

10. *Pacuvii*] Quem Ennii nepotem fuiſſe Euſebius ac Plinius referunt. Quanquam durior illi horridiorque ſtilus fuerit, prout tempora illa ferebant, gravitate tamen ſententiarum, verborum pondere, & autoritate perſonarum clariſſimum fuiſſe Quintilianus affirmat, & Cicero eum ſummopere in Tragœdiis extollit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XXV.

Quibus verbis M. Varro inducias definierit · quæſitumque inibi curioſius, quænam ratio ſit vocabuli induciarum.

DUobus modis M. Varro in libro Humanarum, qui eſt *de bello & pace*, *Induciæ* quid ſint definit. *Induciæ*, inquit, *ſunt pax caſtrenſis paucorum dierum*. item alio in loco, *Induciæ*, inquit, *ſunt* 1 *belli feriæ*. Sed lepidæ magis atque jucundæ brevitatis utraque definitio, quàm 2 plena aut proba eſſe videtur. nam neque pax eſt induciæ (bellum enim manet, pugna ceſſat.) Neque in ſolis caſtris, neque paucorum tantùm dierum induciæ ſunt. quid enim dicemus, ſi induciis in menſium aliquot factis in oppida3 ex caſtris concedatur? nónne tũ quoq; induciæ ſunt? aut rurſus quid eſſe dicemus, quod in primo annali 4 Quadrigarii ſcriptum eſt, 5 C. Pontium

B*Elli feriæ*] Vacatio à bello: feriis enim ab opere vacabant.

2. *Plena*] Forſan, *plana*.

3. *Ex caſtris concedatur*] Ex Ms. R. recte reſtituit Lambecius, *in oppida ex caſtris concedatur*. Quod verba præcedentia quoq; oſtendunt, *neq; in ſolis caſtris*.

4. *Quadrigarii*] Vide ſupra pag. 31.

5. *C. Pontium Samnitem*] Hujus pater exercitum Romanum ad furcas Caudinas intercluſum, non ſub jugum mittendum, ſed aut liberum dimittendum aut interimendum cenſuit. C. itaque Pontius Herennii filius contra præſcriptum patris exercitum Romanum fœde ſub jugum miſit, obſides ſexcenti Equites imperati, qui capite luerent, ſi pacto non ſtaretur. Verum cum Veturius Poſthumiuſque Coss. Roma reverſi poſtulante ipſo Poſthumio per fecialem Samnitibus dediti, eos tamen Pontius recipere noluit. Quem Papirius cum collega ita mox domuit, *ut ſeptem millia militum ſub jugum miſſa fuerint, prædaque ingens Luceriæ capta, receptis omnibus ſignis, armiſque quæ ad Caudium amiſerant, & quod omnia ſuperabat gaudia equitibus recuperatis, quos pignora pacis cuſtodiendos Luceriam Samnites dederant*, ut loquitur Liv. l. 9. Quod autem dicit autor noſter *C. Pontium Samnitem à dictatore Romano ſex horarum inducias petiiſſe*, hoc Livius non attingit. Quinetiam alii dictatori Lucio Cornelio victoriam hanc tribuunt, alii Conſulum & inprimis Papirii hoc decus fuiſſe affirmant. Audi Livium: *Haud ferme alia mutatione ſubita rerum clarior victoria Populi Romani eſt: ſiquidem etiam (quod quibuſdam in annalibus invenitur) Pontius Herennii filius, Samnitium Imperator, ut expiaret Conſulum ignominiam, ſub jugum cum cæteris eſt miſſus. Cæterum id minus miror obſcurum eſſe de hoſtium duce dedito miſſoque ſub jugum. Id magis mirabile eſt, ambigi, Luciusne Cornelius dictator cum L. Papirio Curſore, magiſtro Equitum, eas res ad Caudium, atque inde Luceriam geſſerit, ultorque unicus Romanæ* ignomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ium Samnitem à dictatore Romano ſex horarum inducias poſtulaſſe, ſi [5] induciæ paucorum tantùm dierum appellandæ ſunt; belli autem ferias [6] feſtivè magis dixit quàm apertè atque definitè. Græci autem ſignificantiùs conſignantiuſque ceſſationem iſtam pugnæ pactitiam ἐκεχειρίαν dixerunt, exempta una litera ſonitus [7] vaſtioris, & ſubjuncta lenioris. nam quòd eo tempore non pugnetur & [8] manus cohibeantur, ἐκεχειρίαν appellarunt. Sed profectò non id fuit Varroni negotium ut inducias ſuperſtitioſè definiret, & legibus rationibuſque omnibus definitionum inſerviret. ſatis enim viſum eſt, ejuſmodi facere demonſtrationem. quod genus Græci [9] τύπους magis & [10] ὑπογραφὰς, quàm [11] ὁρισμοὺς vocant. [12] Induciarum autem vocabulum qua ſit ratione

gnominiæ, haud ſciam an juſtiſſimo triumpho ad eam ætatem ſecundum Fuium Camillum triumphaverit, an Conſulum Papiriique præcipuum id decus ſit. ſequitur hunc errorem alius error, Curſore Papirius proximis Comitiis cum Q. Aulio Cæretano iterum ob rem bene geſtam Luceriæ continuato Magiſtratu Conſul tertium creatus ſit; an L. Papirius Mugillanus, & in cognomine erratum ſit. convenit jam inde per Conſules reliqua belli perfecta.

5. *Induciæ paucorum dierum*] Induciæ non tantum in dies menſesve, ſed in complures quoque annos extenduntur. Non itaq; ſimpliciter verum, quod Ctus. dicit in l. poſtliminium D. de captiv. *induciæ ſunt, cum in breve & in præſens tempus convenit, ne ſe invicem laceſſant.* Verum hoc intelligendum de brevibus induciis caſtrenſibus, quas contrahebant duces exercitus. Induciæ in annos viginti, triginta, quadraginta, etiam centum, quarum apud Livium exempla, à ſupremo Magiſtratu utrinque fieri ſolitæ. Vide *H. Grotium.*

6. *Feſtive*] Eleganter.

7. *Vaſtioris*] Horridioris propter duplex χ. legendum enim erat ἐχεχειρία.

8. *Manus cohibeantur*] Ἐκεχειρίαν, quaſi ἐχεχειρίαν dici vult autor noſter, ab ἔχω & χείρ. Ita inducias appellavit Thucydides lib. 5. Sicut etiam pro formula induciarum ponitur, ut ſcribit Scholiaſtes Thucydidis.

9. Τύπους, &c.] Deſcriptiones minus exactas, & rudi Minerva propoſitas.

10. Ὑπογραφὰς] Delineationes primas, deſcriptiones.

11. Ὁρισμοὺς] Definitiones.

12. *Induciarum autem vocabulum*] Hugo Grotius lib. 3. de Jur. Bell. & Pacis cap. 21. putat veterem ſcripturam fuiſſe *Endoitia*, quod inde ſive à certo tempore ſit otium, apparet enim ex Gellio & Opilio veteribus per *t*, non per *c* literam hoc nomen ſcriptum, & quod nunc pluraliter profertur, olim haud dubie etiam ſingulariter. Vetus itaque ſcriptura fuit *Endoitia*, nam otium tunc oitium enunciabant, ſicuti ex poina (nunc pœnam ſcribimus) punio, ex Poino Pœnus, & Punicus. Vide Servium in x. Æneidos ad vocem *mœrorum.* Neque longe abit Donatus, cum inducias dictas vult quod indies otium præbeant. Ita *Hugo Grotius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ne factum [13] jam diu eſt quod quærimus. ſed ex multis qu jam audivimus vel legimus, probabilius id, quod dicam videtur. *Inducias* ſic dictas arbitramur, quaſi tu dicas *inde u jam.* Pactum induciarum hujuſmodi eſt, ut in diem certun non pugnetur, nihilque incommodi detur: ſed ex eo di poſtea uti jam omnia belli jure agantur. quòd dicitur die certus præfinitus, pactumque fit, ut ante eum diem ne pu gnetur, atque is dies ubi venit inde uti jam pugnetur: iccir co ex iis, quibus dixi, vocibus, quaſi per quemdam coïtur & copulam nomen induciarum connexum eſt. [14] Aureliu autem Opilius, in primo librorum quos Muſarum inſcri pſit, *Induciæ*, inquit, *dicuntur, quum hoſtes inter ſeſe utrimqu utroque alter ad alterum impunè & ſine pugna ineunt. Inde ab e*o inquit, *nomen eſſe factum videtur, quaſi initiæ, hoc eſt, initus at que* [15] *introitus.* Hoc ab Aurelio ſcriptum propterea non præ terii, ne cui harum noctium æmulo eo tantùm nomine ele gantius id videretur, tamquam id nos originem verbi requi rentes fugiſſet.

Cap

14. *Aurelius autem Opilius*] Qui Chariſio & Feſto frequens citatur, & juxta Suetonium de Illuſtr. Grammat. Epicurei cujuſdam libertus Philoſophiam primo, deinde Rhetoricam, noviſſime Grammaticam docuit. Ad exemplum autem Herodoti, Cephalæonis, qui Epitomen Hiſtoricam illo titulo teſte Photio conſcripſit, aliorumque, libros quoque ſuos ita indigetaverat, quod ut loquitur Suetonius, *ſcriptores ac poëtas ſub clientela Muſarum eſſe judicaret.*

15. *Introitus*] Legendum puto *Endoitus. Endoire* pro inire, hinc *Endoitia* vel *indoitiæ*, vel induciæ, quod contra ctus de intermiſſione armorum inire tur. *Endu* autem & *indu* veteribus di cebatur promiſcue, hinc induperato indigena, & contra Endoperator, En dogredi. Apud Feſtum etiam occurri *Endoitium*, pro *initium*, quod multu facit ad confirmandum illud, quod ja modo produxi. Voſſius putat induci dictas, quaſi Endu otia. Aldus Manu tius ab inducendo; Nonnemo quod *inter duces* fieret contractus.

CAP. XXVI.

Quem in modum mihi Taurus Philoſophus reſponderit percunctanti, an ſapiens iraſceretur.

INterrogavi in [1] diatribæ[2] Taurum an ſapiens iraſceretur. dabat enim ſæpe poſt quotidianas lectiones quærendi quod quis vellet poteſtatem. is quum graviter & copioſè e [3] morbo affectúve iræ diſſeruiſſet, quæ & in veterum libris & in ipſius commentariis expoſita ſunt: [4] convertit ad me, qui interrogaveram, &, Hæc ego, inquit, ſuper iraſcendo ſentio. ſed &, quid [5] Plutarchus noſter vir doctiſſimus & ac prudentiſſimus ſenſerit, non ab re eſt, ut id quoque audias. Plutarchus, inquit, ſervo ſuo, nequam homini & contumaci, ſed libris diſputationibuſque philoſophiæ aures imbutas habenti, [6] tunicam detrahi ob neſcio quod delictum, [7] cædique eum loro juſſit. cœperat verberari; obloquebatur non meruiſſe [8] ut vapulet; nihil mali, nihil ſceleris admiſiſſe. poſtremò vociferari inter vapulandum incipit: neque

[N *diatriba*] Græci per διατριβὴν vel intelligunt congreſſum Philoſophorum diſputandi cauſa, vel ipſum locum in quo διατρίβουσι ſive ſeipſos exercent.

2. *Taurum*] Berytius hic fuit Philoſophus, vixitq; ſub Antonino Pio, ſcripſit de differentia Dogmatum Platonis & Ariſtotelis, ut Suidas teſtatur. Commentaria quoque in Gorgiam Platonis citantur à Gellio noſtro lib. 6. cap. 14. & hic commentaria poſtmodum appellat auctor, ſed quænam intelligat dubium eſt.

3. *Morbo*] Stoico more loquitur: audi Ciceronem 1. Acad. *Cum antiqui perturbationem animi ex homine non tollerent, naturaque & condoleſcere, & concupiſcere, & extimeſcere, & efferri lætitiâ dicerent, ſed ea contraherent in anguſtumque deducerent, Zeno omnibus his quaſi morbis voluit carere ſapientem.* Vere tamen Stoicis non tam morbi, quam morborum initia erant. Vide Senec. Ep. 75. utrum autem ira deceat ſapientem, conſule Arrianum lib. 1. Diſſert. cap. 18. & 28.

4. *Convertit*] Vet. Edit. *convertitur*.

5. *Plutarchus noſter*] Fuit enim is Tauri Præceptor.

6. *Tunicam*] Interiorem tunicam, quam vocant ſubuculam & induſium.

7. *Cædi loro juſſit*] Magiſtratus virgis cædit nocentes, ſervos domini loris coriaceis. Falluntur itaque illi, qui lora virgulta eſſe putant, & quidem, ut Donatus putat, ex lauro. Lorum veteribus corium, unde & lura utrem coriaceum denotat.

8. *Vapulet*] Vet. Ed. *vapularet*.

9 *Ira-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

neque jam querimonias aut gemitus ejulatuſque facere, ſed verba ſeria & objugatoria: Non ita eſſe Plutarchum, ut deceret, philoſophum iraſci turpe eſſe: ſæpe eum de mal 9 iracundiæ 10 ediſſertaviſſe: librum quoq; [11] περὶ ἀοργησία pulcherrimum conſcripſiſſe; iis omnibus, quæ in eo libr ſcripta ſunt, nequaquam convenire, quod provolutus effu ſuſque in iram plurimis ſe plagis [12] mulcaret. Tum Plutar chus lente & leniter, Quid autem, inquit, verbero, nun ego tibi iraſci videor? ex vultune meo, an ex voce, an e colore, an etiam ex verbis correptum eſſe me ira intelligis mihi quidem neque oculi opinor truces ſunt, neque os tur bidum: neque immaniter clamo; neque in ſpumam rubo remve effervesco: neque pudenda dico aut pœnitenda: ne que omnino trepido ira & [13] geſtio. hæc enim omnia, ignoras, ſigna eſſe irarum ſolent, & ſimul ad eum, qui cæ debat, converſus, interim, inquit, dum ego atque hic diſpu tamus, hoc tu age. Summa autem totius ſententiæ Tau hæc fuit. non idem eſſe exiſtimavit ἀοργησίαν καὶ ἀναλγη σίαν; aliudque eſſe non iracundum animum, aliud [14] ἀνάλ γητον καὶ ἀναίσθητον. nam ut aliorum omnium, quos Latin philoſophi affectus vel affectiones, Græci πάθη appellant it

9. *Iracundiæ*] Vet. Ed. *iræ*.

10. *Ediſſertaviſſet*] Aliter *diſſertaviſſet*. Utitur hoc vocabulo etiam Plaut. in Amphyt.

11. Περὶ ἀοργησίας] i.e. *De non iraſcendo*; ſcripſit Plutarchus librum de Ira, uti inter Latinos Seneca. Vide & Ariſtot. Moral. lib. 4. c. 5. & qui contra Peripateticos immerito inſurgit, Lactantium de vero cultu lib. 6. c. 19.

12. *Mulcaret*] Vulgo, *multaret*. proprie teſte Servio de verberibus dicitur.

13. *Geſtio*] Geſtu iracundiã oſtento.

14. Ἀνάλγητον] Id eſt, *Animum doloris & ſenſus expertem*. Quod Stoici ſtatuunt, ſecus atque Peripatetici, qui moderandos eſſe affectus ſtatuunt, non exſtirpandos, quia natura eos ho minibus inſevit. Appoſite Archita apud Stobæum Serm. 1. γίγνεται ἐκ τῶν παθέων ἁ ἀρετὰ καὶ γεννηθεῖσα πάλι σὺν αὐτοῖς συνίσται, ὥσπερ τὸ κα λῶς ἡρμοσμένον ἐκ τοῦ ὀξέως καὶ βα ρέως, καὶ τὸ εὔκρατον ἐκ τοῦ θερμ καὶ ψυχροῦ, καὶ τὸ ἰσόῤῥυπον ἐκ βαρέως καὶ κώφω. οὐκ ἀφελεῖν οὖ δεῖ τὰ παθέα τᾶς ψυχῆς. οὔτε γ ὠφέλιμον, ἀλλὰ συναρμόσασθαι πο τὸ λόγον ἔχον τῶ δέοντος καὶ τῶ μετρίω. Id eſt, *Naſcitur ex affectibus virtus, & nata cum illis conſiſtit. Sicut concinna modulatio ex acuto & gravi: item temperie*

ta hujus quoque motus animi, qui quum eſt ulciſcendi cauſa [14] ſævior, ira dicitur, non privationem eſſe utilem cenſuit, quam Græci στέρησιν dicunt: ſed mediocritatem, quam μετριότητα illi appellant.

peries ex calido & frigido: iterumque equilibrium ex ponderoſo & levi. Non igitur tollere affectus oportet. Id enim inutile; ſed aptare ad id quod rationem decori & mediocritatis habet.

14. *Sævior*] Aliter, *Serior*.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER SECUNDUS.

Caput I.

Quo genere ſolitus ſit philoſophus Socrates exercere patientiam corporis: deque ejuſdem viri patientia.

INter labores voluntarios & exercitia corpori ad fortuitas patientiæ vices [1] firmandi, id quc que accepimus Socratem facere inſueviſſe. Stai ſolitus [2] Socrates dicitur, pertinaci ſtatu, [3] perdiı atqu

FIrmandi] Ita in Ms. vulgo *firmamentum*. pro *firmandi* forſan, *firmandas* legendum, utreferatur ad *vices* (forte *vires*) non ad *corporis*.

2. *Socrates*] Apud Ariſtophanem in Nebulis ſimilia fere invenies.

- - Καὶ μὴ κάμνεις, μήτ' ἑστὼς, μήτε βαδίζων,
Μήτε ῥιγῶν ἄχθῃ λίαν - - -
- - *Neque fatigaris vel ſtando multum, vel eundo*
Neque algens multum doles - -

Quos verſus quoque citat Diogenes Laërtius. Cæterum quod inconnivens, immobilis iiſdem in veſtigiis ſteterit à ſolis ortu ad ſolem alterum orientem apud Laërtium non invenitur, niſi quòd cum militaret tota nocte in uno habitu permanſiſſe referat. In eo autem imitatus eſt Ægyptiorum Gymnoſophiſtas, & Indorum Brachmanes, qui ad ſummam tolerantiam ſe exercebant. Vide Strabonem lib. 15. & Solinum, qui de Indorum ſapientibus ita loquitur: *Philoſophos habent Indi, qu Gymnoſophiſtas vocant, qui ab exor aduſque Solis occaſum contentis oculis bem candentiſſimi ſideris contuentur, globo igneo rimantes ſecreta quædam a niſque ferventibus perpetem diem alter pedibus inſiſtunt.* Vide & Plin. lib. Hiſt. Nat. Cicer. lib. 5. Tuſc. Qu. L canum lib. 3. alioſque ſcriptores, noviſſime Rogerium de Brachman qui hodieque Bramines dicuntur, c eoſdem imo graviores labores ſuſte tant. Sed hæc obiter. Socratis itaq laborum conſtantia ab autore noſt hic prædicatur. Idem in paupertate ves, divitiarum contemptor Ælia lib. 9. cap. 29. Etiam in ipſo frigo hyemis ipſam glaciem nudis calcal pedibus, & ut loquitur Alcibiades Platonis Sympoſio, ἀνυπόδητος ἢ δ τοῦ κρυστάλλου ῥᾷον ἐπορεύετο ἢ οἱ ἄ-λοι ὑποδεδεμένοι.

3. *Perdius ac pernox*] Per totu diem ac noctem.

4. *Inc*

tque pernox à ſummo lucis ortu ad Solem alterum orien-em, [4] inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore tque oculis eumdem in locum directis cogitabundus, tam-uam quodam [5] ſeceſſu [6] mentis atque animi facto à cor-ore. Quam rem quum Favorinus, de fortitudine ejus vi-i ut pleraque diſſerens, attigiſſet, [7] πολλάκις, *inquit*, ἐξ ἡλίου ἐς ἥλιον ἑστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων. [8] Temperan-ia quoque eum fuiſſe tanta traditum eſt, ut omnia fere vi-æ ſuæ tempora valetudine inoffenſa vixerit. in illius etiam peſtilentiæ vaſtitate, quæ, in belli [10] Peloponneſiaci prin-cipiis

4. *Inconnivens*] Non motans palpe-ras. Apulejus *inconnivas vigilias* dixit, *in perpetuam lucem pupillis excuban-bus*. Unde Colvius hic quoque for-ſſe legendum exiſtimat, *inconnivus*, d prior vox ſervanda.

5. *Seceſſu mentis*] Quem ἔκστασιν ræci appellant, quæ juxta Galenum ehemens melancholica motio. Nam æ de mentis à corpore ſeceſſu ſcripſe-veteres & recentiores, affanias eſſe bitror, niſi divinæ fuerint ἐκστάσεις. de tamen Hippocratem lib. de Morb. cr. Galenum, Ariſtot. in lib. de Di-nat. per ſomnium & Plutarchum de æmon. Socratis.

6. *Mentis*] Mens altior animi pars, tionum judicatrix, animus ſpiritus ſe rationalis.

7. Πολλάκις] Id eſt, *A Sole orien-uſque ad alium ſolem ſtetit erectior ſti-tibus arborum.*

8. *Temperantia*] Hanc temperantiam victu & amictu præter Platonem iam prædicat Xenophon ἀπομνημον. . Cicero lib. 2. de Fin. *Cibi cond men-m illi fuiſſe famem, potionis ſitim* affir-at. Libanius in Apologia, ὕδωρ ἢ ἵνων ἥδιον, ἢ Θάσιον οἶνον ἕτεροι. τε πεινῶν ἐσθίειν ἀντὶ Περσικῆς ριέμονος τραπέζης. Ideo Chryſo-mus in Orat. ad Patr. infidel. illum rege Archelao beatiorem & ſplendi-diorem fuiſſe affirmat.

9. *Peſtilentiæ vaſtitate*] Diogenes Laërtius dicit tam parce ac temperate vixiſſe, ut quum Athenas peſtis ſæpe-numero vaſtaret, ipſe nunquam ægro-taverit. Loquitur autem hic autor no-ſter de immani peſte, quæ afflixit Athe-nienſes tempore belli Peloponneſiaci. De qua vide Thucydidem lib. 2. & Poë-tam Lucretium lib. 6. qui elegantiſſi-me illam deſcribunt.

10. *Belli Peloponneſiaci*] Ex Ms. R. ita legendum eſſe colligitur. Vulgo le-gitur, *quæ in bello Peloponneſiaco inpri-mis, &c.* aliter, *inprime*. ſin vero *in-primis* retineatur, ſenſus eſt aliis quo-que peſtilentiis, quæ civitatem Athe-nienſem afflixerant, inprimis vero bel-lo Peloponneſiaco, à contagione illum immunem fuiſſe. Quod affirmat Dio-genes Laërtius. Bellum hoc in Græcia longe atrociſſimum, maximeque diu-turnum inter Athenienſes & Pelopon-neſios erupit Olympiade 87. cujus va-ria admodum fuit fortuna. Anno de-cimo induciæ factæ quinquaginta an-norum, ſed poſt octo annos ruptæ. Ul-timo à Lacedæmoniis victis ad Ægos-potamon Athenienſibus, urbe capta, in-eunte anno vigeſimo octavo finis bello impoſitus. Vide Thucydidem lib. 2. Diodor. Sic. l. 12. Plutarch. in Pericle.

11. *Inter-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cipiis ipſam Athenienſium civitatem [11] internecino genere morbi depopulata eſt, is [12] parcendi moderandique rationibus dicitur & à [13] voluptatum labe caviſſe, & ſalubritates corporis retinuiſſe: ut nequaquam fuerit communi [14] omnium cladi obnoxius.

11. *Internecino genere*] Quod omnes ſine diſcrimine penitus necabat. Ita & internecinum bellum dicitur, cum de capite & fortunis decernitur. Ita interficere & interimere dicitur. *Inter* enim ſignificat *penitus* in illis compoſitis.

12. *Parcendi*] Parce juxta diætam & moderate victitandi.

13. *Voluptatum labe*] Quæ corpus animumque frangunt, & debilitant.

14. *Omnium cladi*] Hinc Lucretius

Nec poterat quiſquam reperiri, quem neque morbus,
Nec mors, nec luctus tentaret tempore tali.

CAP. II.

Quæ ratio obſervatioque officiorum eſſe debeat inter patres filiosque in diſcumbendo ſedendoque, atque in id genus rebus domi foriſque, ſi filii magiſtratus ſunt & patres privati: ſuperque ea re Tauri philoſophi diſſertatio, & exemplum ex hiſtoriâ Romana petitum.

AD philoſophum Taurum Athenas, viſendi cognoſcendique ejus gratia, venerat [1] V.Cl. [2] præſes [3] Cretæ

V. *Cl.*] Vide ſupra pag. 96.

2. *Præſes*] Hoc vocabulum nonnunquam generale, & Proconſules, Legatos, Rectoreſque Provinciarum complectitur l. 1. ff. de offic. Præſidis. Vide Dion. lib. 4. Speciatim ii ſunt Præſides qui à Cæſare cum ſummo imperio in Provincias mittebantur, Proconſules à Senatu qui anno proximo conſulatum geſſerant, ſicuti & proprætores, qui præturam adminiſtraverant, quamvis & hi nonnunquam Proconſules appellarentur; Legati non ſuo ſed Principis nomine in diplomatibus utebantur, quia Princeps quaſdam Provincias ſibi reſervabat, in quas Legati mittebantur. Ita Pontius Pilatus Lactantio legatus Syriæ appellabatur.

3. *Cretæ*] Nota inſula in mari mediterraneo, quæ ἑκατόμπολις olim, ſive centum civitates continebat. Virgil.

Creta Iovis magni medio jacet inſula Ponto,
Mons Idæus ubi, & gentis cunabula noſtræ,
Centum urbes habitant magnas, uberrima regna.

Strabo Curetem primum (forſan à Curetibus) dictam refert. Martianus Capella Cretem regem Curetum appellat. Martianus Heracleotes à rege indigena Crete nominatam Cretam ſcribit. Diodorus Ammonem à Saturno expulſum Cretam aufugiſſe commemorat, atque ibi filiam regis Cretam in uxorem duxiſſe, unde inſulæ nomen. Vide Strabo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tæ 4 provinciæ : & cum eo ſimul ejuſdem præſidis pater. Taurus, 5 ſectatoribus 6 commodum dimiſſis, ſedebat pro cubiculi ſui foribus, & cum aſſiſtentibus nobis ſermocinabatur. introivit provinciæ præſes & cum eo pater. aſſurrexit placide Taurus : & poſt mutuam ſalutationem reſedit. allata mox una ſella eſt, quæ in promptu erat : atque dum aliæ promebantur, appoſita eſt. invitavit Taurus patrem præſidis ut ſederet. atque ille ait : Sedeat hic potius, qui populi Romani magiſtratus eſt. 7 Abſque præjudicio, inquit Taurus, tu interea ſede, dum inſpicimus quærimuſque utrum conveniat, tene potius ſedere qui pater es, an filium qui magiſtratus eſt. &, quum pater aſſediſſet, appoſitumque eſſet aliud filio quoque ejus ſedile, verba ſuper ea re Taurus facit cum ſumma, di boni! honorum atque officiorum 8 perpenſatione. Eorum verborum ſententia hæc fuit: In publicis locis atque muneribus atque actionibus patrum jura cum filiorum, qui in magiſtratu ſunt, poteſtatibus collata interquieſcere paululum & 9 connivere : ſed quum extra

Strabonem lib. 10. Plin. lib. 4. c. 12. Solinum cap. 11. De Jovis ibidem ſepulchro memorabiles verſus Callimachi in Hymno in Jovem :

Κρῆτες ἀεὶ ψευσταὶ, καὶ γὰρ τάφον ὦ ἄνα σεῖο,
Κρῆτες ἐτεκτήναντο, σὺ δ' οὐ θάνες, ἐσσὶ γὰρ αἰεί.

Id eſt,

Cretenſes ſemper mendaces, nam tibi ô Rex ſepulchrum
Cretenſes erexerunt. Tu autem non mortuus, ſemper enim exiſtis.

4. *Provinciæ*] Devictæ armis regiones provinciæ appellantur, quæ alienis legibus & regimini obnoxiæ, atque etiam ſtipendiariæ & vectigales erant. Prout autem gubernabantur, vel Proconſulares, vel Proprætoriæ vel Præſidales appellabantur. Et ſicut quædam populi, quædam Principis cenſebantur, inprimis *validiores, & quas annuis Magiſtratuum imperiis regi nec facile nec tutum erat*, ut loquitur Suetonius in Auguſto, ita crebro mutabantur, & quæ præcedenti anno Proconſulares dein Proprætoriæ erant, prout vel Coss. vel Prætt. in Provincias mittebantur. Sic & fiebant Præſidales, quæ fuerant Proconſulares, atq; ita vice verſa. Cretam fuiſſe ſub jure Populi Dio Caſſius affirmat, hic apud autorem noſtrum Præſidalis fuiſſe videtur: niſi dicendum Præſidis nomen hic generaliter ſumi.

5. *Sectatoribus*] Diſcipulis, qui illum ſectabantur. Sectari proprie de Philoſophorum diſcipulis dici, Donatus affirmat.

6. *Commodum*] In tempore.

7. *Abſque præjudicio*] Ea conditione, ut nihil juris decedat filio.

8. *Perpenſatione*] Accurata examinatione.

9. *Connivere*] Diſſimulari, intercludi. Proprie enim *connivere* oculos claudere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tra rempubl. in domeſtica re atque vita ſedeatur, ambuletur, in convivio quoque familiari 10 diſcumbatur, tum inter filium magiſtratum & patrem privatum publicos honores ceſſare: naturales & genuinos exoriri. hoc igitur, inquit, quod ad me veniſtis, quod colloquimur nunc, quod 11 de officiis diſceptamus: privata actio eſt. itaque utere apud me iis honoribus prius, quibus domi quoque veſtræ te uti priorem decet. Hæc atque alia in eandem ſententiam Taurus

dere, atque per vices aperire. nonnunquam ſimpliciter pro *claudi*. Ita oculi ſomno dicuntur connivere.

10. *Diſcumbatur*] In lectulis diſcubitoriis. Antiquitus autem tribus potiſſimum lectulis in conviviis utebantur. Unde & triclinia, & tricliniares lecti appellantur: triclinia autem tam pro lectulis, quam loco cænationis vel conclavi ſumebantur. Vide Vitruv. l. 5. cap. 5. & lib. 10. cap. 6. & l. 28. D. de Serv. Urban. præd. nonnunquam duo tantum lecti erant, quod biclinium apud Plautum dicitur. Sed tribus lectulis ut plurimum utebantur. Dignior autem locus habitus ultimus medii lecti, dominus vero convivii tertii lecti primum locum premebat. Ita dominus & honeſtiſſimus convivarum ſeinvicem attingebant. Ita dixit Salluſtius in fragmentis Sertorium Imperatorem in medio lecto inferiorem diſcubuiſſe, Perpernam dominum convivii in imo. Illuſtrium virorum lecti erant altiores, humiles minus honeſti, quales erant Punicani apud Val. Max. lib. 7. c. 5. Hi ſinguli lectuli vel unum tantum capiebant, & ſcimpodium dicebatur, vel duos, uti ex antiquis Romæ lapidibus liquet, vel etiam plures. Fuit poſtmodum ſtibadium quoque in uſu, qui erat torus continuus & ſemirotundus, unde & ſigma vocatur, quod majuſculæ græcanicæ literæ quæ eadem cum Latinâ, C. figuram referret. Quod Heptaclinon, vel hexaclinon dicebatur, quia ſex vel ſeptem capere poterat convivas. Et quia erat ſemicirculare, hinc cornu dextrum & ſiniſtrum illi tribuunt antiqui autores. Siniſtro autem dignitate primus accumbebat, ultimus dextro extremo loco. Nonnulli tamen dextrum cornu majoris dignitatis fuiſſe autumant. Sed contrarium Salmaſius oſtendit. Diſcumbebant itaque in lectulis antiquitus, mulieres quidem primo ſedebant, quod turpis viſus eſt in muliere accubitus teſte Iſidoro lib. 20. Sed poſtmodum quoque accubuiſſe ex Valerio liquet, qui ita loquitur lib. 2. cap. 1. *Fœminæ cum viris cubantibus ſedentes cænitabant: quæ conſuetudo ex hominum convictu ad divina penetravit: nam Iovis Epulo ipſe in lectulum, Iuno & Minerva in ſellas ad cœnam invitantur. Quod genus ſeveritatis ætas noſtra diligentius in Capitolio, quam in ſuis domibus ſervat: videlicet quia magis ad rem pertinet Dearum quam mulierum diſciplina contineri.* De modo autem accumbendi apud Romanos audi Lipſium. *Accumbebant reclinata ſupera parte corporis in cubitum ſiniſtrum, infera in longum porrecta ac jacente: capite leviter erecto, & dorſo pulvillis modice ſuffulto. Primus decumbebat ad caput lecti, cujus pedes porrigebantur pone dorſum ſecundi: Secundus vero occiput obvertebat ad umbilicum primi pulvillo interjecto, pedes jacebant ad tergum tertii, & ſic deinceps tertius, ſic quartus.* Vide eundem lib. 3. Antiq. Lect. F. Urſinum & Ciaconium de Triclin. & Mercurialem de Arte Gymnaſt. l. 1. c. 11.

11. *De*

rus graviter ſimul & comiter diſſeruit. Quid autem ſuper hujuſcemodi patris atque filii officio apud Claudium legerimus, non ab re viſum eſt ut adſcriberemus. poſuimus igitur verba ipſa Quadrigarii ex annali ejus ſexto tranſcripta: *Deinde facti conſules Sempronius Gracchus iterum, Q. Fabius Maximus filius ejus,* [12] *qui priore anno erat conſul. ei* [13] *conſuli pater proconſul obviam* [14] *in equo vehens venit, neque deſcendere voluit, quod pater erat: &, quod inter eos ſciebant maxima concordia convenire, lictores non auſi ſunt deſcendere jubere.* [15] *Vbi juxta venit; tum conſul ait, Deſcendere jube. quod poſtea quam lictor ille,* [16] *qui apparebat, cito intellexit, Maximum proconſulem deſcendere juſſit. Fabius imperio paret: & filium collaudavit, quum imperium, quod populi eſſet, retineret.*

CAP.

11. *De officiis*] Quæ decore obſervai debent.

12. *Qui priori anno*] More ſolito, um priori anno conſul fuiſſet, miſſus rat Proconſul ad Provinciam adminitrandam.

13. *Conſuli*] Si quis enim occurreret onſuli, equo deſcendere oportebat. ictores, ſi ſponte non faceret, equo eſcendere jubebant.

14. *In equo vehens*] Ita antiqui louebantur, pro *vectus*. Ita Cicer. I. Nat. *ualis illa maritimus Triton pingitur nantibus invehens belluis*. Ita & Livius b. 22. aliique.

14. *Vbi juxta venit*] Valerius Maxius ita hanc hiſtoriam commemorat b. 2. cap. 2. *Idem præſtitit ille Fabius, ui à Senatu legatus ad filium Conſulem eſſam miſſus: poſtquam animadvertit m ad officium ſuum extra oppidum proßiſſe, indignatus quod ex lictoribus* XI. *mo ſe equo deſcendere jußiſſet, plenus a ſedere perſeveravit: quod cum filius ſenſiſſet, proximo lictori, ut ſibi appareret, imperavit. Cujus voci Fabius continuo obſecutus: Non ego, inquit, fili, ſummum imperium tuum contempſi, ſed experiri volui, an ſcires Conſulem agere: nec ignoro, quid patriæ venerationi debeatur: verum publica inſtituta privatis potiora judico.* Intelligitur autem Q. Fabius Verrucoſſus, qui, ut refert Livius, filio Conſuli legatus ad Sueſſulam in caſtra venit bello Punico ſecundo. Quanquam enim Valerius conjungat duo exempla Fabiorum, prius de C. Fabio Rulliano, qui Fabio Gurgiti filio bello Samnitico legatus fuerat, poſterius tamen de illo intelligi non poteſt, cum Q. Fabius Rullianus octuaginta annis major fuerit. Itaque recte colligit Pigius Q. Fabium Verrucoſſum intelligendum eſſe.

16. *Qui apparebat*] Qui præſto erat. hinc Apparitores dicti. & munus ipſum apparitio apud Cic. Ep. 54. lib. 13. ad famil.

CAP. III.

Quæ ratione verbis quibuſdam vocabuliſque veteres immiſerint, h, litteræ ſpiritum.

1 H Litteram, ſive illam 2 ſpiritum magis quam litteram dici oportet, inſerebant eam veteres noſtri pleriſque 3 vocibus verborum firmandis roborandiſque, ut ſonus earum eſſet 4 viridior vegetiorque; atque id videntur feciſſe ſtudio & exemplo linguæ Atticæ. ſatis enim notum eſt Atticos 5 ἱχθυῶ, ἱρον, multa itidem alia, 6 citra morem Gentium

H *Literam*] An litera eſſet H, an aſpiratio, dubitant quoque antiqui. Eodem enim modo ſcribebatur Græcis Latiniſque, uti teſtantur Velius Longus, Terentius Scaurus, Marius Victorinus, & Priſcianus. Ita HOΔOI, pro ὁδοὶ, ΠΗΙΛΟΣ, pro φίλος ſcribebant. Ex quibus videtur colligi revera literam fuiſſe. Diomedes lib. 2. ita ſcribit: H, inquit, *interdum conſonans, interdum adſpirationis creditur nota.* Sed revera potius adſpirationem fuiſſe tam apud Græcos quam Latinos verior ſententia. Vide Priſcianum lib. 1. de Numero Literar. apud veteres. Inter recentiores Politianum cap. 19. Miſcellan. Jov. Pontanum de Aſpiratione. ſicuti autem H Atticum, ita Digamma Æolicum F ſimilis eſt naturæ. Halitum enim quendam refert tam in principio, quam in medio dictionis. quinetiam pro nihilo habetur, neque ſyllabam producit, ut in illo verſu,

Α᾽μμες δ᾽ Fειρήναιο θεοὶ, τοὶ δ᾽ ὤμοσαν Fάιεν.

2. *Spiritum*] Halitum, aſpirationem, quia neque labiorum motu, neque dentium auxilio opus eſt.

3 *Vocibus verborum firmandis*] Revera ubi extrinſecus vocalibus adſcribitur, intantum non ſonat, imo, niſi impetu fiat, vix auditur, conſonantibus ſonitum plurimum intendit. Cicero tamen de Perf. Oratore, nullum uſum fuiſſe aſpirationis in conſonantibus refert.

4. *Viridior*] Florentior, majoris vigoris. Legitur quoque teſte Badio, *virilior*. Sed prius retinendum.

5. Ἰχθυῶ, ἵρον] Nonnulli vertunt *piſcem ſacrum*, atque in illo ſe admodum torquet Ludovicus Cœlius lib. 7. cap. 12. Alii pro Iro, ſeu paupere ſumunt. Scaliger ad oram Gellii ſui recte adſcripſerat ἰχῶρα. ἰχὼρ autem tenuis humiditas dicitur, vel etiam tenuior ſanguis, vel exterius pro tenui ſanie ponitur. Vide Galenum, & C. Celſum lib. 5. cap. 25. Homerus Il. E. vulneratæ Veneri adſcribit,

Ἰχὼρ, οἷόσπερ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Quod in Alexandro vulnere ſaucio, cum Jovis Ammonis filius haberi cuperet, riſit Calliſthenes Philoſophus. Attici igitur pro ἰχῶρ, ἰχὼρ dixerunt. Catullus ridet Arium, qui has adſpirationes inepte ſectabatur,

Chommoda dicebat, ſi quando commoda vellet,
Dicere, & hinſidias Arius inſidias,
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe locutum,
Cum quantum poſſet, diceret Hinſidias.
Credo ſic mater, ſic Liber avunculus ejus,
Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Gentium Græciæ cæterarum, [7] inſpirantis primæ litteræ dixiſſe. ſic lachrymas, ſic ſepulchrum, ſic ahenum, ſic vehemens, ſic inchoare, ſic helluari, ſic hallucinari, ſic honera, ſic honuſtum dixerunt. in his enim verbis omnibus litteræ ſeu ſpiritus iſtius nulla ratio viſa eſt, niſi ut firmitas & vigor vocis, quaſi quibuſdam nervis additis, intenderetur. Sed quoniam, *aheni*, quoque exemplo uſi ſumus, venit nobis in memoriam [8] Fidum Optatum multi nominis Romæ grammaticum oſtendiſſe mihi librum Æneidos ſecundum, [9] mirandæ vetuſtatis, emptum in [10] Sigillariis [11] xx aureis, quem

Sic maternus avus dixerat, atq; avia.
Hoc miſſo in Syriam requierunt omnibus aures, (ter.
Audibant eadem hæc leniter & levi-
Nec ſibi poſtilla metuebant talia verba,
Quum ſubito adfertur nuncius horribilis,
Ionios fluctus, poſtquam illic Arius eſſet,
Iam non Ionios eſſe, ſed Hionios.

6. *Citra morem gentium Græciæ*] Præcipuæ dialecti, Attica, Ionica, Do-ica, Æolica. Æoles adſpirationem haud agnoſcunt, Attici delectantur.

7. *Inſpirantis*] Badius *inſpirantes* le-it, in accuſativo caſu, ut ad Atticos re-eratur.

8. *Fidum Optatum*] Non eſſe hoc no-nen Grammatici autumat C. Barthius Adverſ. lib. 35. c. 7. Veteres editio-es, *fidum optatumque*, legunt. Barthius egit *fidum opinatumque*. Quod voca-ulum etiam Geſlio uſurpatum anno-vit Andreas Alciatus lib. 8. Parergon p. 12. plura hujus vocabuli exempla habes apud Savaronem ad lib. 1. Ep. 5. donii Apollinaris. Opinati dicuntur quibus magna opinamur. Ita Flo-s lib. 2. c. 7. *Opinatiſſimam Rhodon*, eſt, celeberrimam appellavit, reſti-ente quædam verba Pighio quæ in lgatis non habentur. Verba ita ſe ha-nt: *Rhodii nauticus populus. Nam odos opinatiſſima inſula, & totius Aſiæ ularum metropolis cum pene omnibus Cycladibus arma pertimeſcens Romana jam dudum ſe fœderatam populo illi conjunxerat, & navali bello ſolatia condonabat. Quibus à mari Conſul, &c.*

9. *Mirandæ vetuſtatis*] Virgilius anteceſſit Gellium fere trecentis annis, namque ſub Hadriano Imperatore Gellius floruit.

10. *Sigillariis*] Feſtis ſigillarium diebus, quæ ſequuntur Saturnalia. Macrobius lib. 1. cap. 10. *Saturnalia uno tantum die, id eſt, quartodecimo Calendarum ſolita celebrari: ſed poſt in triduum propagata ſigillariorum adjecta celebritas in ſeptem dies diſcurſum publicum & lætitiam religionis extendit. Nomen ex eo ſigillaribus, quod ultro citroque ſigilla, ſive imagunculas, & munuſcula alia miſſitarent.* Auſonius feſta ſigillorum appellavit. Turnebus lib. 23. c. 28. putat per ſigillaria aliquando intelligi locum hoc nomine, ubi libri aliæque res promercales venibant. Adducitque pro ſe Auſonium ad Paulum: *Pro quo ſi per ſigillaria in auctione veniret, neque Afranius nauci daret, nec Stichum ſuum Plautus offerret.* Mercatores enim venalia certis locis habebant ſigilla ſive imagunculas, aliaque munuſcula quæ ſibi invicem miſſitabant. A Sigillis autem Sigillaria appellabantur. Vide Senecam Ep. 12. & Suetonium in Claudio cap. 5. & Spartianum in Caracalla, & Hadriano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quem ipſius Virgilii fuiſſe credebat : in quo duo iſti verſus quum ita ſcripti forent :

[12] *Veſtibulum ante ipſum primoque in limine Pyrrhus*

Exſultat telis & [13] luce coruſcus aëna.

additam ſupra vidimus, *h*, litteram, &, *ahena*, factum. Sic in illo quoque [14] Virgilii verſu in optimis libris ſcriptum invenimus :

Aut foliis undam tepidi diſpumat aheni.

11. *XX. aureis*] Vide ſupra.

12. *Veſtibulum ante ipſum*] De veſtibulo vide Agellium lib. 16. cap. 5. ubi plura dicemus. Extant autem Virgilii hi verſus lib. 2. Æneid. ℣ſ. 469.

13. *Luce aëna*] Pro aheni. Vide Macrob. lib. 5. Saturn. cap. 12. Homerus Iliad. V.

Αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἀπολαμπομένων.

14. *Virgilii verſu*] Extat lib. 1. Georg. v. 296. per *folia* ramum pampineum vel folia compaginata intelligere videtur, quibus ſpumam ruſtici auferebant : pro *tepidi* legiſſe videtur Servius *trepidi*. Audi illum : *tepidum dicitur, quia quod bullit, quaſi tremere videtur.* Pro *diſpumat*, apud Virgilium hodie legitur *deſpumat.* Et ita antiquiſſima Veneta editio. Willichius *deſpumat*, *deſruta* interpretatur, ſicut *defrutare vinum* dixit Columella. *Defrutum* autem dicebatur, *muſtum ex duabus partibus ad tertiam decoctum*, teſte Columella lib. 12 cap. 20. & 21. & juxta Marium Victorinum *deſervere & decoqui* denotat.

CAP. IV.

Quam ob cauſam Gabius Baſſus genus quoddam judicii divinationem appellari ſcripſit : & quam alii cauſam eſſe ejuſdem vocabuli dixerint.

QUum de conſtituendo accuſatore quæritur, judiciumque ſuper ea re redditur, cuinam potiſſimum ex duobus pluribuſve accuſatio [1] ſubſcriptiove in reum permittatur

SVbſcript.] *Subſcribere* denotat quoque *inſcribere*, quando accuſator nomen ſuum profitetur, criminiſque reum accuſaturum. Ita Seneca in Apoloc. *Ducit illum ad tribunal Æaci : is lege Cornelia, quæ de Sicariis lata eſt, quærebat : poſtulat nomen ejus recipi. Edit ſubſcriptionem, occiſos Senatores* XXX. *Equites Romanos* CCCXV, *atque plures.* Ita promiſcue ſumitur in l. ult. D. de Priv. delict. l. ult. ff. de Furt. l. 24. D. Ad L. Corn. de Falſ. l. 2. C. ad SC. Turpil. Nonnihil tamen intereſt. Inſcriptio eſt profeſſio ipſa accuſatoris ſe Mævio vel Titio litem criminis alicujus intentaturum eſſe, idque fiebat vel libello publico judici porrecto, vel querela publice depoſita. Is qui inſcripſerat, ſive publice nomen ſuum profeſſus erat, ſubſcribebat ſe profeſſum eſſ

mittatur; ea res atque judicum cognitio, [2] *divinatio*, appellatur. id vocabulum quam ob cauſam ita factum ſit quæri ſolet. [3] Gabius Baſſus in tertio librorum quos de origine vocabulorum compoſuit, *Divinatio*, inquit, *judicium appellatur: quoniam divinet quodammodo judex oporteat, quam ſententiam ſeſe ferre par ſit.* Nimis quidem eſt in verbis Gabii Baſſi ratio imperfecta vel magis inops & jejuna. ſed videtur eum ſignificare velle, iccirco dici divinationem; quòd in aliis quidem cauſis judex ea quæ didicit, quæque argumentis vel teſtibus demonſtrata ſunt, ſequi ſolet: in hac autem re, quum eligendus accuſator eſt, parva admodum & exilia ſunt, quibus moveri judex poſſit; & propterea, quinam magis ad accuſandum idoneus ſit, quaſi divinandum eſt. hoc Baſſus. Sed alii quidem *divinationem* eſſe appellatam putant, quoniam quum accuſator & reus duæ res quaſi cognatæ conjunctæque ſint, neque utra ſine altera conſtare poſſit: in hoc tamen genere cauſæ reus quidem jam eſt, ſed accuſator nondum eſt: & iccirco, quod adhuc uſque deeſt & latet, divinatione ſupplendum eſt, quiſnam ſit accuſator futurus.

CAP.

ſſe, & ad talionis pœnam ſe obligabat, ſi non probaſſet.

2. *Divinatio*] Divinatio dicebatur, judicium de futuro, uter debeat accuſare, quo judex alterum alteri quaſi divinando præponit in accuſando, vel quod res ageretur ſine teſtibus & tabulis, atque ita judices veluti divinarent. Quod fiebat inprimis ſi inter accuſatores non conveniret. Alioquin plures ſimul accuſare poterant. Ita cum dubium eſſet an Cicero an vero Cæcilius accuſaret Verrem, Cicero conſtitutus eſt. Multum enim intereſt uter accuſationem inſtituat. Quomodo hæc divinatio fieret, vide Aſconium Pædianum, Ciceronem, & JCtum Ulpianum in l. 16. ff. de Accuſat.

3. *Gabius Baſſus*] In antiquis. Edit. *C. Baſſus*. Vide Gellium noſtrum lib. 3. c. 6. Apud Macrobium legitur, *Gavius Baſſus*. Itaque Scriverius putabat *Gavium* apud Gellium legendum. ſicut crebro illud nomen in antiquis inſcriptionibus occurrit, atque integrum permanſit lib. 10. cap. 17. Noct. Att. Res tanti non eſt, cum *b* & *v* ſæpe in ſe invicem commutentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. V.

Quam lepide deſignateque dixerit Favorinus Philoſophus, quid interſit inter Platonis & Lyſiæ orationem.

FAvorinus de 1 Lyſia & Platone ſolitus eſt dicere, Si ex Platonis, inquit, oratione verbum aliquod demas muteſve, atque id commodiſſimè facias: de elegantia tantum detraxeris: ſi ex Lyſiæ: de ſententia.

LYſia] Unus ex decem præſtantiſſimis oratoribus Græciæ. Succinctus hic, ſubtilis, elegans, ſed tenuis, cui ſi quid demas, ſententia turbabitur. Audi Ciceronem in Oratore: *Dicat igitur Attice venuſtiſſimus ille ſcriptor, ac politiſſimus Lyſias. Quis enim id poſſit negare? dum intelligamus hoc eſſe Atticum in Lyſia, non quod tenuis ſit atque inornatus, ſed quod nihil habeat inſolens aut ineptum.* Accedat Fabius Quintilianus lib. 10. *Lyſias ſubtilis atque elegans, & quo nihil ſi oratori ſatis ſit docere, quæras perfectius. Nihil enim eſt inane, nihil acceſſitum: puro tamen fonti, quam magno flumini propior.* vide Dion. Halicarnaſſæi de Lyſia judicium, Plutarchum, & Photium in Bibliotheca. ſicut itaque Lyſias preſſus, ita Plato luxuriat poëtico ſtilo, & demi quidem illi aliquid poteſt ſine ſententiæ diminutione, elegantia tamen & florida facundia perit.

CAP. VI.

Quibus verbis ignaviter & abjectè Virgilius uſus eſſe dicatur; & quid iis, qui id improbe dicunt, reſpondeatur.

NOnnulli grammatici ætatis ſuperioris, in quibus eſt 1 Cornutus Annæus, haud ſanè indocti neque ignobiles, qui commentaria in Virgilium compoſuerunt, reprehendunt quaſi incurioſè & abjecte verbum poſitum 2 in his verſibus;

Candi-

COrnutus Annæus] Qui à Chariſio aliiſque etiam citatur. Vide Gell. lib. 9. cap. 10.

2. *In his verſibus*] In Bucolicis Ecloga 6.

Quid loquar aut Scyllam Niſi? aut
quam fama ſecuta eſt, &c.

Loquitur autem de utraque Scylla, Niſi & Phorci, *quam fama ſecuta eſt, Dulichias vexaſſe rates.* Quamvis forſan miſcuiſſe fabulas Poëta videatur. Propertius quoq; lib. 4. Scyllã Niſi & Phorci confudiſſe videtur, cum ita loquitur:

Quid mirum in patrios Scyllam ſæviſſe capillos,
Candidaque in ſævos inguina verſa canes?

Et Ovidius:

Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibuſq; canes.

Idem:

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris
3 *Dulichias vexaſſe rates, & gurgite in alto*
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis.

vexaſſe enim putant verbum eſſe leve, & tenuis ac parvi incommodi: nec tantæ atrocitati congruere, quum homines repentè à bellua immaniſſima rapti laniatique ſint. item aliud hujuſcemodi reprehendunt,

– – *Quis aut* 4 *Euryſthea durum*
Aut illaudati neſcit 5 *Buſiridis aras?*

Illaudati parum idoneum eſſe verbum dicunt: neque id ſatis eſſe ad faciendum ſcelerati hominis deteſtationem: qui quòd hoſpites omnium gentium immolare ſolitus fuit, non laude 6 indignus, ſed deteſtatione, exſecrationeq totius generis humani dignus eſſet. item aliud verbum culpaverunt:

7 *Per*

Idem:

Præterita cautus Niſeïde navita gaudet.

Niſeïs eſt filia Niſi. Scyllæ itaque confunduntur, ſicuti etiam poëtæ Jovi, Herculi, Theſeo, quæ à pluribus ejuſdem nominis geſta ſunt, uni promiſcue adſcribunt. Alioqui Niſeïdem filiam Niſi Megarenſium Regis ſucciſo paterno crine arcem Minoï prodidiſſe, atque ipſam in Cirin avem mutatam fingunt Poëtæ. Altera autem Scylla Phorci, & Cratæis Nymphæ filia (quam Apollonius Rhodius Hecatem quoque appellat) vel juxta Heſiodum Phorbantis & Hecates filia, in ſaxum marinum in Siculo freto mutata fingitur. Quia autem fluctus alliſi canum latratum imitantur, hinc pubetenus canibus ſuccinctam eſſe fabulantur. σκύλλος autem, uti & σκύλαξ catulum Græcis denotat. Thucydides lib. 4. per Charybdin, cui vicina Scylla, vorticoſum mare, quale in Siculo freto propter anguſtias hodieque eſſe ſolet, intelligit. Scyllam alii triremem piraticam fuiſſe tradunt, quæ mare Tyrrhenum Siculumque infeſtaret, atque ἀπὸ τοῦ σκυλλεύειν, vel potius σκύλλειν nomen acceperit. Vide Servium ad dictum locum. & conſule ſimul Nannium lib. 6. συμμικτ. c. 6.

3. *Dulichias*] Servius: *Dulichium inſula eſt, ubi mons eſt Ithacus, in qua fertur habitaſſe Vlyſſes: eoque & ipſe Dulichius, & Dulichias habuiſſe rates dicitur.*

4. *Euriſthea durum*] Qui imperabat inſtinctu Iunonis Herculi, ut varia monſtra conficeret, atque ita tandem periret. Vide Diodorum, & Hygin. verſus extant lib. 3. Georg. initio.

5. *Buſiridis*] Quem alii Phœniciæ & oræ maritimæ Præfectum, alii (inter quos Servius) Regem Ægypti fuiſſe dicunt, qui mactatos advenas Jovi ſacrificabat. Quem Hercules clava adortus cum filio Iphidamante & præcone Chalbe interemit. Ita Strabo, Plutarchus, Diodorus, Apollonii interpres. Hujus tamen laudes ſcripſit Iſocrates. Hunc nonnulli cum Pharaone eundem eſſe volunt, qui edicto truculento maſculam Iſraëlitarum ſobolem interimere conabatur.

6. *Indignus*] Vetus Edit. *Solum indignus.*

7 *Per tunicam ſquallentem auro latus haurit apertum.*

tamquam ſi non convenerit dicere, *auro ſquallentem*: quoniam nitoribus ſplendoribuſque auri ſqualloris illuvies ſit contraria. Sed de verbo, 8 *vexaſſe*, ita reſponderi poſſe credo. *vexaſſe* grave verbum eſt: factumq; ab eo videtur, quod eſt, *vehere*. in quo ineſt jam vis quædam alieni arbitrii. non enim ſui potens eſt, qui vehitur. *Vexare* autem, quod ex eo 9 inclinatum eſt, vi atque motu proculdubio 10 vaſtiore eſt. nam qui fertur & raptatur atque huc atque illuc diſtrahitur, is vexari propriè dicitur. ſicuti 11 *taxare* preſſius crebriuſque eſt, quàm *tangere*: unde proculdubio id inclinatum eſt: & *jactare* multo fuſius largiuſque eſt, quàm *jacere*; unde id verbum traductum eſt: & *quaſſare*, quàm *quatere* gravius violentiuſque eſt: non igitur quia vulgo dici ſolet vexatum eſſe quem fumo aut vento aut 12 pulvere, propterea debet vis vera atque natura verbi deperire: quæ à veteribus, qui propriè aut ſignatè loquuti ſunt, ita ut decuit conſervata eſt. M. Catonis verba ſunt ex oratione, quam de Achæis ſcripſit, *Quumque* 13 *Hannibal terram Italiam laceraret atque vexaret. vexatam* Italiam dixit Cato ab Hannibale,

7. *Per tunicam*] Extat lib. x. Æneid. ỷſ. 314.

8. *Vexaſſe*] Ita fere iiſdem verbis Virgilium defendit Probus apud Servium. alii volunt per tapeinoſin dictum, nam nõ vexavit, ſed evertit rates. Similia Gellii noſtri ſententiæ habes apud Aſconium Pædianum in Divinat. Macrob. lib. 6. cap. 8. qui iiſdem fere verbis integroque capite Gellium expreſſit. Quinetiam Poëta ad Scyllæ etymon alluſit. σκύλλειν enim vexare denotat, ut ex Philoxeni aliorumque gloſſis oſtendit Voſſius.

9. *Inclinatum eſt*] Derivatum eſt, traductum.

10. *Vaſtiore*] Majore. Ita etiam apud Macrobium. Vet. ed. *vehementiore*, quod gloſſema ſapit.

11. *Taxare*] Feſtus: *Taxat, & taxatio, à verbo tango dicuntur.* Veteres *tago* dixerunt, pro *tango*. hinc taxare, æſtimare, quod crebro tactu fieri ſolet.

12. *Pulvere*] Additur in vet. Edit. *laborare videmus*.

13. *Hannibal*] Teſtis clades ad Ticinum, Trebiam, Thraſymenum, & noviſſime Cannas, qua extrema clade *quadraginta millia peditum, duo millia ſeptingenti equites, & tanta prope civium ſociorumque pars cæſi.* Quæ poſtrema verba ita intelligenda ex quadraginta millibus æquam partem ſociorum cæſam, non præter quadraginta millia civium, etiam quadraginta civium Romanorum interempta fuiſſe. De Annibale vide Livium, Plutarchum, alioſque Romanæ Hiſtoriæ ſcriptores.

14. *Sævi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ale, quando nullum calamitatis aut [14] ſævitiæ aut immani-
atis genus reperiri queat, quod in eo tempore Italia non
erpeſſa ſit. M. Tullius IV. in Verrem: *Quæ ab iſto ſic ſpo-
ata atque direpta eſt, ut non ab hoſte aliquo, qui tamen in bello
eligionem & conſuetudinis jura retineret, ſed ut à barbaris præ-
onibus vexata eſſe videatur.* De [15] *illaudato* autem duo viden-
ur reſponderi poſſe, unum eſt ejuſmodi: nemo quiſquam
am [16] efflictis eſt moribus, quin faciat aut dicat nonnun-
uam aliquid quod laudari queat. unde hic antiquiſſimus
erſus [17] vicem proverbii celebratus eſt: [18] Πολλάκι καὶ
ηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. [19] ſed enim qui omni in
: atque omni tempore laude omni vacat, is illaudatus eſt:
que omnium peſſimus deterrimusq; eſt. ſicuti omnis cul-
æ privatio inculpatum facit, inculpatus autem [20] inſtar eſt
bſolutæ virtutis; illaudatus igitur quoque finis eſt extre-
iæ malitiæ. itaque Homerus non virtutibus appellandis,
ed vitiis detrahendis laudare ampliter ſolet. hoc enim eſt:

[21] ἤυδα μάντις ἀμύμων.
τῷ δ' [21] οὐκ ἀέκοντε πετέσθην.

& item

14. *Sævitiæ aut immanitatis*] Florus
: Cannenſi clade: *Documenta cladis,
uentus aliquamdiu Aufidus; pons de
daveribus juſſu ducis factus in torrente
ergelli, modii duo annulorum Carthagi-
m miſſi, dignitaſque equeſtris taxata
enſura.* Pontis illius non meminit
ivius, ſed Valerius Maximus lib. 9.
p. 11. quamvis corrupte legatur vul-
o in *flumen Gelo.* in veteribus tamen
bris Eliæ Veneti *Vergello* legi monet
olerus, atque ita reſtituit quoque Pi-
ius. Ita apud Appianum Cornelius
entulus Carthaginenſibus objicit ca-
ivos in fluvios conjeciſſe, ut uſum
ntium præberent.

15. *Illaudato*] Qui nullis laudibus
gnus eſt, qui omnibus vitiis, ut Sallu-
us loquitur, coöpertus eſt.

16. *Efflictis*] Perditis moribus. Vet.
d. *efferis.*

17. *Vicem*] Vetus Edit. *vice.*

18. Πολλάκι] *Quandoque eſt olitor valde opportuna locutus*, legitur etiam πολλάκι τοὶ καὶ μωρὸς ἀνὴρ, ut non de olitore ſed ſtulto loquatur. atque ita Macrobius lib. 6. Saturn. c. 7.

19. *Inſtar*] Simulachrum, effigies, figura. Suetonius in Julio Cæſare: *cujus jam etiam inſtar pro æde Veneris genitricis poſtea dedicavit.* Apuleius Florid. 11. *Pſittacus Indiæ avis eſt: inſtar illi minimo minus quam columbarum.*

91. *Sed enim, &c.*] Eraſmus putat eſſe tres ſenarios ita reſtituendos: (*tempore,*
Sed enim, qui in omni re atque in omni
Omni vacat laude, is vir illaudatus eſt,
Iſque omnium eſt, deterrimuſque ac peſſimus.

20. Ηυδα] i.e. *Loquebatur inculpatus vates.*

12. Οὐκ

& item illud;

> 22 Ἔνθ' οὐκ ἂν 23 βρίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα δῖον,
> Οὐδὲ καταπτώσσοντ', οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι.

Epicurus quoque ſimili modo maximam voluptatem detractionem privationemque omnis doloris definivit his verbis; 24 ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν, ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. Eadem ratione idem Virgilius *inamabilem* dixit Stygiam paludem. nam ſicut *illaudatum* κατὰ laudis ςέρησιν, ita 25 *inamabilem*, 26 κατὰ amoris ςέρησιν deteſtatus eſt. Altero modo *illaudatus* ita defenditur. *laudare* ſignificat priſca lingua nominare appellareque. 27 ſic in actionibus civilibus auctor laudari dicitur, quod eſt nominari. *illaudatus* enim eſt quaſi *illaudabilis*, qui neque mentione aut memoria ulla dignus, neque unquam nominandus eſt. ſicuti quondam à communi concilio Aſiæ decretum eſt, uti nomen ejus, qui 28 templum 29 Dianæ Epheſiæ incenderat, ne quis

21. Οὐκ ἄκοντε] Id eſt, *non inviti volabant.* extat hoc hemiſtichium Οδ γ. ϛίχ. 494.

22. Ενθ' οὐκ ἂν, &c.] Id eſt.

> *Tunc neque cernere erat torpentem Agamennona divum,*
> *Nec pavidum, nec nolentem decernere ferro.*

23. Βρίζοντα] Dormitantem, νυκτάζοντα. Didymus, βρίξαι κυρίως ἐϛὶ μετὰ βάρους τροφῆς ἀπονυϛάξαι. atque hinc metaphorice torpentem, negligentem, ἀμελοῦντα.

24. Ὅρος, &c.] Id eſt, *terminus magnitudinis voluptatum, omnis doloris privatio.* Aldina editio mutila eſt, cum ita ſcribit ὅρος τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. Frobeniani codices perperam ὑπερεξαίρεσις ediderunt.

25. *Inamabilem*] Virgilii verſus ſunt lib. 6. Æneid.

> *Fata obſtant, triſtique palus inamabilis unda,*
> *Alligat, & novies Styx interfuſa coërcet.*

Homerus Οδ. λ. ἀτερπέα χῶρον appellavit.

26. Κατὰ ςέρησιν] *Secundum privationem.*

27. *Sic in Actionibus civilibus*] In Jure civili quoque laudare denotat citare, nominatim appellare, ita Pomponius in L. tenetur de Act. Empt. *Si tibi iter vendidero, ita demum auctorem me laudare poteris, ſi tuus fuerit fundus, qui acquirere ſervitutem volueris.* Ita laudare teſtem in Novellis Marciani appellatur. Vide & Turnebum lib. 2. Adverſ. cap. 11. Rationem idem reddit, quod quem quis teſtem nominabat, una & laudem ejus commemorabat, ne indignus teſtimonio dicendo videretur. Sed non opus erat hac interpretatione, nam *laudare* ſimpliciter pro *nominare* dicitur. Vide & Macrobium lib. 5. c. 7. & Nonium in *laudare.*

28. *Templum Dianæ Eph.*] Intelligit tem-

uis ullo in tempore nominaret. Tertium reſtat ex iis, quæ ꝛprehenſa ſunt, quod *tunicam* [30] *ſquallentem auro* dixit. id item ſignificat copiam denſitatemque auri in ſquamarum ꝺeciem intexti. ſquallere enim dictum eſt à ſquamarum rebritate aſperitateque; quæ in ſerpentium piſciumque oriis viſuntur. quam rem & alii, & hic quidem poëta lo- is aliquot demonſtrat.

[31] *Quem pellis*, inquit, *ahenis*
[32] *In plumam ſquamis auro conſerta tegebat.*

Et

mplũ primũ, cujus architectus Cherphron. Strabo τὸν δὲ νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος πρῶτος μὲν Χερσίφρων ἠρχιτεκτόνησεν, εἶτ᾽ ἄλλος ἐπόνησε μείζω, ὡς δὲ τοῦτον Ἡρόστρατός τις ἀνέρησεν ἄλλον ἀμείνω κατεσκεύασαν, συνενεγκάντες τὸν τῶν γυναικῶν κόσμον, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας. Διαθέμενοι δὲ καὶ ς κίονας προτέρους. Quo innuit Cherphrona primum templum conſtruxiſ-, alium poſtea majus feciſſe, ultimo oſt incenſum templum ab Heroſtrato ovam & meliorem templi ſtructuram bricatam, collatis tũ ex propriis facultibus tum ex mundo muliebri ſumibus. Quando itaq; legimus Dinocram architectum fuiſſe, non de primo, d ultimo templo intelligendum, uod longe auguſtius & admirabilius it. An de primo, ſecundove, vel tero Plinius intelligendus, dubium eſt. timum intelligendum videtur. audi lum lib. 36. c. 14. *Magnificentiæ vera dmiratio extat templum Dianæ Epheſiæ ucentis viginti annis factum à tota Aſia. ſolo id paluſtri fecere, ne terræmotus ntiret, aut hiatus timeret. Rurſus ne in brico atque inſtabili fundamenta tantæ olis locarentur, calcatis ea ſubſtravere rbonibus, dein velleribus lanæ. Vnirſo templo longitudo eſt trecentorum uindecim pedum, latitudo ducentorum iginti: columnæ centum viginti ſeptem ſingulis regibus factæ ſexaginta pedum altitudine. Ex iis triginta tres cælatæ à Scopa.* Alibi conſtructum hoc templum quadringentis annis dicit lib. 16. c. 40. Sed pro cccc ibi legendum arbitror ccxx. facili librariorum errore. Templum itaque primum incendit Heroſtratus Olympiade centeſima ſexta, conflagravit ea ipſa nocte qua Alexander Magnus natus eſt. Addam ultimo Vitruvii locum de variis architectis: *primumque ædes Epheſi Dianæ Ionico genere ab Cherſiphrone Gnoſio & filio ejus Metagene eſt inſtituta, quam poſtea Demetrius ipſius Dianæ ſervus & Peonius dicuntur perfeciſſe.* Hoc itaque templum incenſum, auguſtius dein à Dinocrate reſtauratum. Vide Salmaſ. ad Solin. pag. 814.

29. *Dianæ Epheſiæ*] Cujus ſimulachrum Mucianus juxta Plinium vitigineum, alii ex hebeno eſſe voluerunt. Vitruvius ex cedro, ſicuti & lacunaria. Xenophon, Ἀναβάσ. aureum. Quæ notabilis eſt differentia.

30. *Squallentem auro*] Ita quoque Servius ad lib. 10. Æneid. interpretatur. Squalidum & læve ſive λεῖον apud Lucretium opponuntur. Itaq; ſqualentem auro horrentem, rigidam intellige.

31. *Quem pellis, &c.*] Verſus extant Æneid. 10. ℣ſ. 770. & ſequenti. Cataphractum autem equitem ibi intelligit. Erant enim viri & equi ferro muniti. Egregie Claudianus in Rufinum de lamellis conſutis:

Flexilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Et alio loco,

Iamque adeo rutilum thoraca indutus ahenis
Horrebat ſquamis.

Accius [33] in Pelopidis ita ſcribit,

Ejus ſerpentis ſquamæ ſquallido auro & purpura prætextæ.

Quicquid igitur nimis [34] inculcatum [35] obſitumq; aliqua re erat, ut incuteret viſentibus facie nova horrorem, id *ſquallere* dicebatur. ſic in corporibus incultis ſquamoſiſque alta congeries ſordium ſquallor appellatur. cujus ſignificationis multo aſſiduoque uſu totum id verbum ita contaminatum eſt, ut jam ſquallor de re alia nulla, quam de ſolis inquinamentis dici cœperit.

CAP

Flexilis inductis hamatur lamina membris,
Horribilis viſu; credas ſimulachra moveri
Ferrea, cognatoque viros ſpirare metallo,
Par veſtitus equis - - -

Vide & Vegetium lib. 3. *c.* 22.

32. *In plumam ſquamis*] *In plumam*, id eſt, in ſimilitudinem plumæ. Plumæ autem proprie erant in veſtibus notæ rotundæ ex auro vel purpura inſtar plumarum intertextæ & variatæ. Ita & laminæ rotundæ vel circuli ferri plumæ dicebantur. Sed proprie de veſtibus. Hinc & plumarii dicti. De arte plumandi ita Turneb. lib. IX. *c.* 25. *Species quædam proprie eſt acu pingendi, cum clavi aut patagia, aut ſegmenta, aut ſcutulæ, aut teſſellæ ſic aliæ aliis ſuperaſſuuntur, ut plumam avium referant: unde & plumariorum & plumandi nomen ortum eſt per ſimilitudinem traductum, aut cum ſine aſſumento, acupingendo pluma avium referuntur.* Quinetiam ad artem textoriam vel inſertiones laminarum refertur. Servius: *pluma eſt armatura ubi in laminam ſe indit.* Conjungit hic poëta ſquamas cum pluma. De ſquama ita Donatus ad hunc locum: *Serpentis eſt & piſcis, quam facit compoſitio naturalis. nam & ordinibus digeſta eſt: & viarum plurimarum impreſſione diſtincta. Quicquid igitur in hanc ſimilitudinem facit artifex, ſquama dicitur. Hæc fit ex minutis laminis invicem ſe retinentibus, & ita digeſtis, ut eſt in avibus pluma.*

33. *In Pelopidis*] Tragœdiæ hoc nomen. Et plures ejuſdem à Grammaticis citantur.

34. *Inculcatum*] Quaſi calcando impreſſum.

35. *Obſitum*] Obductum.

Prim

CAP. VII.

e officio erga patres liberorum: deque ea re ex philoſophiæ libris, in quibus ſcriptum quæſitumque eſt, an ſemper omnibuſque patris juſsis obſequendum ſit.

QUæri ſolitum eſt in philoſophorum diſceptationibus, an ſemper inque omnibus juſſis patri parendum :. Super ea re Græci noſtrique, qui de officiis ſcripſeınt, tres ſententias eſſe quæ ſpectandæ conſiderandæque ıt, tradiderunt; eaſque ſubtiliſſime dijudicaverunt. eaım una eſt, omnibus quæ pater imperat parendum. altera t, in quibuſdam parendum, quibuſdam non obſequenım. tertia eſt, nihil neceſſum eſſe patri obſequi & pare-. Hæc ſententia, quoniam 1 primore adſpectu nimis in-mis eſt: ſuper ea prius, quæ dicta ſunt, dicemus. aut re-e, inquiunt, imperat pater, aut perperam. ſi recte impe-t; non quia imperat parendum, ſed, quoniam id fieri jus t, faciendum eſt. ſi perperam; nequaquam ſcilicet fa-endum, quod fieri non oportet. deinde ita concludunt, ınquam eſt igitur patri parendum, quæ imperat. Sed ne-ıe iſtam ſententiam probari accepimus: argutiola quip-] hæc, ſicuti mox oſtendemus, frivola & inanis eſt. neque tem illa, quam primo in loco diximus, vera & proba vi-ri poteſt; 2 omnia eſſe, quæ pater juſſerit, parendum. ıid enim? ſi proditionem patriæ, ſi matris necem, ſi alia ıæ dam imperarit turpia aut impia. media igitur ſententia optima

1 *Rimore*] Ita & alibi autor noſter loquitur, pro *primo*.

2. *Omnia eſſe quæ pater juſſerit, pa-*ndum] Magis Latine *parendum omni-* dicitur. Sed Græcos hic imitatur, accuſativo & dativo hic utuntur. od Priſcianus quoque diligenter ob ſavit. Philoſophorum quoque Græcum ſententias dum hic exprimit Gellius noſter, etiam eorum loquendi morem imitatur. Statius quoque Papinius in Achilleide ita loquitur,

- - *Non adeo parebimus omnia matri,*

ita Latine dicitur, *parendum eſt omnia parentibus*. Poſtea Gellius noſter inuſitato quoque modo dixit, *quædam eſſe parendum, quædam non obſequendum.*

3. *Quam*

optima atque tutiſſima viſa eſt; quædam eſſe parendum, quædam non obſequendum. ſed ea tamen, quæ obſeq non oportet, leniter & verecunde ac ſine deteſtatione n mia ſineque opprobratione acerba reprehenſionis d clinanda ſenſim & relinquenda eſſe dicunt, 3 quam r ſpuenda. concluſio vero illa qua colligitur, ſicuti ſupra d ctum eſt, nihil patri parendum, imperfecta eſt, refutariq; ac dilui ſic poteſt: Omnia, quæ in rebus humanis fiunt, ſic docti cenſuerunt, aut honeſta ſunt aut turpia. quæ ſua vi r cta aut honeſta ſunt, ut fidem colere, ut patriam defende, ut amicos diligere, ea fieri oportet ſive imperet pater, ſi non imperet. ſed quæ his contraria, quæque turpia & omn no iniqua ſunt; ea ne ſi imperet quidem: quæ vero in med ſunt, & à Græcis tum 4 ἀδιάφορα tum μέσα appellantur, in militiam ire, rus colere, honores capeſſere, cauſas defe dere, 5 uxorem ducere, uti juſſum proficiſci, uti accerſitu venire; quoniam & hæc & his ſimilia per ſe ipſa neque h neſta ſunt neque turpia, ſed, proinde ut à nobis aguntur, ipſis actionibus aut probanda fiunt aut reprehendend propterea in ejuſmodi omnium rerum generibus patri p rendu

3. *Quam reſpuenda*] Potius quam reſpuenda. Ita Græci ſæpe μᾶλλον omittunt. Et apud Latinos Plautus, Livius, Tacitus, Tertullianus, denique Juriſconſulti crebro ita loquuntur.

4. Ἀδιάφορα] *Indifferentia & media.*

5. *Uxorem ducere*] Poteſt filius propter multas rationes in matrimonio imperium Patris cum omni reverentia detrectare. Multo minus pater filium filiamve ad nuptias cogere poteſt. Huc pertinent in Jure Civili leges l. 134. in pr. ff. de Verb. Oblig. l. 12. & 13. C. de Nupt. l. 21. & 28. ff. de Rit. Nupt. non ſemper itaque parendum patri qui nuptias imperat, ſi turpe, ut Gellius poſtmodum monet, futurum ſit matrimonium, ſi genio ſuo adverſetur, atc ita porro. Vinculum nuptiarum del eſſe mutua benevolentia. Neque imperium admittit amor, ſed pro ar trio ſumitur. Imperata ut plurimu matrimonia litium fœcundam ſeg tem, cauſaſque ſempiternas quereları movent. Ita tamen ut nulla contum cia adſit, & honeſte detrectet, qu negari honeſte poteſt. Illud obiter n tandum jure veteri filiæ ne quidem d ſentiendi à patre poteſtatem fuiſſe i tegram, cujus rei exempla apud Con cos Hiſtoricoſque habentur: Jure civ ne quidem diſſentiendi ulla poteſ erat, niſi indignis moribus aut turpe ſponſum & pater elegiſſet l. 12. §. de Sponſal.

6. Pro-

rendum eſſe cenſent; veluti ſi [5] uxorem ducere imperet aut cauſas pro reis dicere. quod enim utrumque in genere ipſo per ſeſe neque honeſtum neq; turpe eſt;iccirco, ſi pater jubeat, obſequendum eſt. quid enim? ſi imperet uxorem ducere infamem, [6] propudioſam, criminoſam: aut pro reo [7] Catilina aliquo, aut [8] Tubulo, aut [9] P. Clodio cauſam dicere. non ſcilicet parendum. quoniam accedente aliquo turpitudinis numero deſinunt eſſe per ſeſe hæc media atque indifferentia. non ergo integra eſt propoſitio dicenda: aut honeſta ſunt quæ imperat pater aut turpia: neque [10] ὑγιὲς νόμιμον διεζευγμένον videri poteſt. deeſt enim disjunctioni iſti tertium: aut neque honeſta ſunt neque turpia. quod ſi additur: poteſt ita concludi: nonnunquam eſt igitur patri parendum.

CAP.

6. *Propudioſam*] Cujus turpitudo omnibus pudorem injiceret. Feſtus, vel potius ex Feſto Paulus: *propudium dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem ſolebant, quaſi porro pudendum. quidam propudium putant dici, à quo pudor & pudicitia procul ſint.* Propudia hominum Græci καθάρματα appellabant juxta Scaligerum. Proprie tamen καθάρματα appellabantur homines ſcelerati & piaculares, exitio devoti, quique execrationibus obruti ad avertendam Deorum iram mactabantur.

7. *Catilina*] De quo vide Salluſtium, & Ciceronis Orationes.

8. *Tubulo*] Antiquæ editiones *C. Bibulo*. H. Stephanus *Tubulo*. quem poſtrema editio ſequitur. Perperam autem *Bibulo* ponitur, quis enim iſte Bibulus tam inſigniter improbus, ut inter Catilinas & Clodios meruerit cenſeri? ... de Bibuli gente nihil tale quod meminerim ipſe, vetus hiſtoria ſuppeditat. Scribo igitur *aut L. Tubulo*. Intelligo Tubulum illum qui paulo ſupra Ciceronem prætor fuit, homo tam projecte improbus, ut ejus nomen, non hominis, ſed vitii eſſe videretur, cauſa erroris fuit, quod forte ἀρχέτυπον aliquod *Bubulo* habuit. LIPS. *in antiq. lect.*

9. *P. Clodio*] Qui libidinibus fœdis infamis tres ſorores per inceſtum polluit, & muliebri veſte ſacra bonæ Deæ & pulvinaria ſtupro contaminavit. Vide Ciceronem Orat. de Haruſp. Reſp. & pro Milone.

10. Ὑγιὲς νόμιμον] Id eſt, *Sanum, legitimum, ſejunctum.* Putat H. Stephanus particulam copulativam omiſſam hic eſſe. Neque enim Græci hæc adjectiva ſine illa copula conjungunt, ſicut Latini aliquando conjungunt. Lege igitur ὑγιὲς καὶ νόμιμον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VIII.

Quod parum æqua reprehenſio Epicuri à Plutarcho peracta ſit ... ſyllogiſmi diſciplina.

1 PLutarchus 2 ſecundo librorum, quos de Homero co[m]poſuit, imperfectè atque præpoſterè atque inſcitè ſy[l]logiſmo eſſe uſum Epicurum dicit: Verbaque ipſa Epic[u]ri ponit: 3 ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀνα[ισ]θητεῖ. τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. nam prætermi[ſit,] inquit, quod in prima parte ſumere debuit: 4 ὁ θάνατος ψυ[χῆς] χῆς καὶ σώματος διάλυσις. tum deinde eodem ipſo qu[od] omiſerat, quaſi poſito conceſſoque ad confirmandum ali[ud] utitur. progredi autem hic, inquit, ſyllogiſmus niſi i[llo] priùs poſito, non poteſt. Vere hoc quidem Plutarchus ... forma & ordine ſyllogiſmi ſcripſit. nam ſi, ut in diſcipli[na] traditur, ita colligere & ratiocinari velis: ſic dici oport[et:] 5 ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις. τὸ δὲ δια-λυ...

PLutarchus, &c.] Epicurũ Dialectices imperitum fuiſſe, ac putaſſe omnem operam in ſpinoſis illis quæſtionibus ludi notum eſt. Itaque artis ignoratione crebro fluctuabat, atq; id concludebat, quod neutiquam ex præmiſſis ſequeretur. Neque hic recte Epicurum defendit Gellius, qui intellexiſſe non videtur, quid in eo reprehenderetur. Neque enim difficile eſt conjicere, ita eum à Plutarcho reprehenſum, ut & ab eruditiſſimo Ariſtotelis interprete Alexandro Aphrodiſienſi reprehenditur: cujus hæc ſunt ex commentario in primum Topicorum: ποιεῖται καὶ ὁ περὶ τοῦ θανάτου ὑπὸ Ἐπικούρου λόγος εἰρημένος. οὐ γὰρ ἐκ τῶν λεγομένων προτάσεων, τὸ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ὑμᾶς, συνάγεται τὸ, ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς ἡγεῖται, ἀλλ' ὅτι τὸ διαλυθὲν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. ἀλλ' οὐδὲ ὁ [θά]νατος τὸ διαλυθέν ἐστιν, ἀλλ' ἡ [διά]λυσις. οὐκ ἔδωκε γὰρ ὁ δοὺς τὸ διαλυθὲν, ἀναισθητεῖν, καὶ τὸ, τὴν διάλυσιν γίνεσθαι ἀναισθήτως. Vide ...retum lib. 12. Var. c. 16.

2. *Secundo librorum*] Græci ita ... quuntur, Latini *ſecundo Libro.*

3. Ὁ θάνατος οὐδὲν]. Id eſt, ... *nihil ad nos, nam diſſolutum non ſe[ntit] quod autem non ſentit nihil ad nos p[erti]net.*

4. Ὁ θάνατος] Id eſt, *Mors an[imæ] & corporis diſſolutio.*

5. Ὁ θάνατος ψυχῆς] Id ... *Mors animæ & corporis diſſolutio. Q[uod] diſſolutum eſt non ſentit. Quod autem [non] ſentit nihil ad nos.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

υθὲν ἀναισθητεῖ. τὸ δ' ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Sed picurus, [6] cuicuimodi homo eſt, non inſcitia videtur parem illam ſyllogiſmi prætermiſiſſe. neque id ei negotium uit ſyllogiſmum, tamquam in ſcholis philoſophorum cum umeris omnibus & cum ſuis finibus dicere. & profecto, uia ſeparatio animi & corporis in morte evidens eſt, non ſt ratus neceſſariam eſſe ejus admonitionem, quod omniius prorſus erat obvium. ſicuti etiam quod concluſionem yllogiſmi non in fine poſuit, ſed in principio: nam id quoue non imperite factum quis non videt? apud Platonem uoque multis in locis reperias ſyllogiſmos repudiato conerſoque ordine iſto, qui in docendo traditur, cum elegan quadam reprehenſionis contentione poſitos eſſe.

6. *Cuicuimodi*] Ita & Cicero loquitur, vulgo *cujuſmodi*.

CAP. IX.

uod Plutarchus evidenti calumnia verbum ab Epicuro dictum inſectatus ſit.

N eodem libro idem Plutarchus eumdem Epicurum reprehendit, quod verbo uſus ſit parum proprio & alienæ gnificationis. ita enim ſcripſit Epicurus: [1] ὅρος τοῦ μεγέους τῶν ἡδονῶν, ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. on, inquit, παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος, ſed παντὸς τοῦ ἀλγεινοῦ cere oportuit. detractio enim ſignificanda eſt doloris, quit, non dolentis. Nimis minute ac prope etiam ſubigide Plutarchus in Epicuro accuſando [2] λέξεις τηρεῖ. has enim curas vocum verborumque elegantias non mo non ſectatur Epicurus, ſed etiam inſectatur.

CAP.

Ὅρος.] Vide ſupra. p. 124.

2. Λέξεις τηρεῖ] Salmaſius endat λεξιθηρεῖ, id eſt, verba aucutur. Apud Epiphanium λεξιθηρεῖν pe hoc ſignificatu legitur, qui & ξιθήρας multis locis verborum aucupes appellat, & qui omnia πρὸς λέξιν accipiunt. Vide Salm. ad Solin. p. 1267.

3. *Has enim curas vocum*] Juſte tamen à Plutarcho reprehenditur. Cujus enim ſtuporis eſt confundere id quod dolorem excipit ac patitur, cum eo quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quod dolorem facit? Neque Gellius recte defendit Epicurum, quod curas vocum, verborumque elegantias non modo non ſectetur verum etiam inſectetur. Hoc enim noſtra nihil intereſt quid ille ſectetur aut inſectetur. Sed qui tam ſæpe monuerat, diligenter videndum eſſe, quæ vis quæq; notio unicuique voci ſubjecta eſſet, tam negligens eſſe in loquendo non debuit [...] aliud ſentiret, aliud diceret. Nequ[...] Epicuro eſſe negligenti licuit, cauſa [...]la eſt cur aliis diligentibus eſſe non [...]ceat. *Muret. Var. Lect. lib.* 11. *cap.* [...] Poteſt tamen quis Epicurum excuſ[...] quod uſus ſit figura, quam Gr[...] ἀντιμερίαν vocant, quando pars orat[...]nis pro altera parte ſumitur. *Moſell.*

CAP. X.

Quid ſint faviſſæ Capitolinæ: & quid ſuper eo verbo M. Varr[o] Servio Sulpicio quærenti reſcripſerit.

1 SErvius Sulpicius juris civilis auctor, vir bene litter[a]tus, ſcripſit ad M. Varronem: rogavitque ut reſcrib[e]ret quid ſignificaret verbum, quod in 2 cenſoriis libris ſc[ri]ptum eſſet. id erat verbum: *faviſſæ Capitolinæ.* Varro reſc[ri]pſit, in memoria ſibi eſſe, quod 3 Q. Catulus curator reſ[...] tuer[...]

SErvius Sulpicius] Præter omnes bonarum rerum diſciplinas, in Jure civili eruditionis Principem hunc Cicero & Quintilianus agnoſcunt. Quæſtura, prætoria & conſulari dignitate functus eſt. Conſulem fuiſſe cum M. Marcello Florus in Epitome Liviana CVIII Dio, Plutarchus teſtantur, quo tempore bellum civile inter Cæſarem & Pompejum ortum eſt. Valerius Max. lib. 1. c. 6. cum C. Volumnio conſulem fuiſſe refert, ſicuti etiam Livius lib. 2. Statuam illi pro roſtris poſitam, cum in Legatione ad M. Antonium vita functus eſſet Pomponius l. 2. de Orig. Jur. affirmat. Ejus ſtatuæ decernendæ maxime auctor fuerat Cicero, cum inſcriptione, quod propter Rempubl. mortem obiiſſet. Centum prope & octuaginta libros teſte Pomponio ſcripſit. Varii in Jure civili citantur, tum etiam à Grammaticis. A. Gellius hoc loco, uti & Feſtus, & lib. 4. c. 1. & 4. illum laudant. Vide quoque Ciceronem libr. de Clar. Orat. & Labitti & Ant. Auguſtini indices legum.

2. *Cenſoriis libris*] Quibus cives [Ro]mani in ſua tribu, claſſe, centuria, i[...] facultates æſtimabantur; & quia c[en]ſorum munus templa, & opera pu[bli]ca tueri, ideo in iiſdem *faviſſæ C[api]tolinæ* mentio facta. De tabulis c[en]ſoriis earundemque cuſtodia vide D[io]nyſium Halycarnaſſeum.

3. *Q. Catulus, &c.*] Notand[...] quatuor in monte Tarpejo vel Capi[to]lino fuiſſe Capitolia. Primum Tar[qui]nius Priſcus ſtruere cæpit, ſed nep[...] Superbo morte præventus abſolve[ndum] reliquit, quanquam Servium Tulli[um] aliquid addidiſſe Tacitus referat. [...]que tamen à Tarquinio Superbo de[di]cata hæc ædes. Pulſis Regibus Ho[ra]tius Pulvillus conſul dedicavit. C[api]tolium hoc Tarquiniorum ita deſcr[ibit] Dionyſius: *Situm eſt in alta crepid[ine] habetque in ambitu octo jugera, ſic ut [la]tera ſingula 200. fere pedum ſint, exi[gua] latitudinis & longitudinis differentia[...] ſi quod iſta illam vincit vix pedibus q[uin]de[...]*

ıendi Capitolii dixiſſet : Voluiſſe ſe aream Capitolinam eprimere, ut pluribus gradibus 4 in ædem conſcenderetur,

nis. Qua parte frons ejus meridiem ectat, triplici columnarum ordine cirmcingitur, ab aliis lateribus duplici. ipſo ſunt tres cellæ ex ordine, à lateris communione parietum clauſæ. Media Iovis, utrinque altera Iunonis, altera inervæ ſub eodem laqueari eodemque to. Centum illud templum adibatur adibus ſuperbe admodum. Hoc prium templum bello Syllano civili riit cuſtodum negligentia. Alterum lla inſtruxit, verum ut ipſe apud Plium fatetur, hoc felicitati ſuæ defuit, od non potuerit dedicare ; Lutatius mque Catulus, dedicavit nomene ſuum inſcripſit. Illud iterum arſit ili bello Vitelliano, Veſpaſianus aravit iiſdem veſtigiis & nomen cripſit. Quartum Domitianus reuravit. Quod ad ornatum pertinet illo Tarquinii Capitolio ænea li ına, & trium menſarum argentea a in cella Jovis, Jovemque in cuine cum quadrigis aureis Ædiles ſuerant: item clypea inaurata. Poſt rthaginem everſam laquearia inaua fuerunt, id eſt, totum illud interm cœlum & cameratio. Illud Cai faſtigiatis ſupra tectis auro, quo gens præluxit Capitolium. Catu enim primus tegulas æreas Capiii inauravit. Sane hoc magnificum vere ſplendidum fuit ; & quis ille gor, Sole irradiante? Fuit & ad firtatem aptum æs, & contra ærugin aut rubiginem valuit inductum um. Cætera donorum & ornamenum varia, Coronæ aureæ, Victoriæ eæ, candelabra, vaſa, & quæ tu tibi ijicias. Illud omnino obſervandum, nibus his detractis, ex Ægyptiaca da alia victorem Auguſtum repoſe; detractis ex SC. ut tam multis novis & melioribus locus fieret. Id o ipſum tempus fuit, quo una donaie in cellam Jovis Capitolini contulit 16000 pondo auri (id eſt, Philippicorum 1600000.) & quingenties HS. in gemmis, id eſt, 1250000. Philipp. Quid cenſes in duas alias collatum? nam & eas ſua dona accepiſſe Dio diſertim dicit. Pleraque tamen horum periere incendiis. Sub Domitiano quæ & quanta fuerint, ex Plutarchi verbis ſuſpicemur : qui ait, in ſolam inaurationem privatum omnem modum exceder s opes impenſas, nempe ſupra 12000. talentorum. Ea ſunt nobis 7200000. Philippæorum, ſive 7. milliones ; & quod excedit. Tanti igitur inauratio, quæ fuit non in lacunaribus ſolum, ſed in tegulis æreis, ut illo Catuli. Nec tecta modo inaurata, ſed ipſæ fores auratæ, & craſſis laminis obductæ, quæ manſere ad Honorii Imperatoris ævum. Tunc in pecuniæ inopia Stilico mandaſſe perhibetur, ut fores in Capitolio Romano, quæ auro magni ponderis erant obductæ, laminis iis ſpoliarentur. Cur autem qui hoc facere juſſi erant, id agerent, in parte forium ſcriptum repererunt : *Infelici Regi ſervantur.* Quod eventus docuit ; nam Stilico paulo poſt infeliciter periit. *Lipſ.*

4. *In ædem*] Ita bene emendat Salmaſius, vulgo *in eandem*. Quid enim hoc eſſet, *aream deprimere ut pluribus gradibus in eam conſcendatur?* Area extra templum eſt ſub dio, ut area Capitolii, area Fori Trajani, area Vulcani, area Palatina. Vetus liber habet : *In eadem conſcenderetur.* Omnino ſcribendum in *ædem.* Hoc defuiſſe magnificentiæ Capitolii dicit Tacitus, quod non ſatis eſſet altum. Huic vitio ſeu defectui mederi voluit Catulus deprimendo aream templi, ut pluribus gradibus in ipſum templum conſcenderetur, ſuggeſtuſque ejus eo pacto altior appareret, & dignior faſtigii magnitudine, ſed prohibitus eſt id facere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tur, ſuggeſtuſque pro faſtigii magnitudine altior fieret: ſec
facere id non quiſſe, quoniam [5] faviſſæ impediſſent. id eſſe
cellas quaſdam & [6] ciſternas, quæ in [7] area ſub terra eſſent:
ubi reponi ſolerent ſigna vetera, quæ ex eo templo collapſa
eſſent, & alia quædam [8] religioſa [9] è donis [10] conſecratis
a

faviſſis illis ſubterraneis, quæ aream occupabant. *Salmaſ. ad Solin. pag.* 1211.

5. *Faviſſæ*] Fruſtra laborat Varro ex Valerio Sorano, qui faviſſas olim flaviſſas dictas arbitratur, quod in his flata pecunia reconderetur. Faviſſæ quaſi foviſſæ, à fovea; Sicut Fabii poſtea appellati, qui Caſcis Fovii. Ab antiquo fovo, vel foveo, (pro quo & faveo veteres dixere, ſicut pro fovea favea) quod eſt cavo, fodio: foviſſa, ut à vibro vibriſſa, poſtea faviſſa. *Salm.* O in pinguius *a* facile mutatur. Sicut nonnulli Belgæ *a* tanquam *o* pronunciant, & vice verſa. Apud Græcos Latinoſque multa exempla occurrunt. Uti Dores εἴκατι pro εἴκοσι dicunt: πράτιστος pro πρώτιστος, θᾶκος pro θῶκος. Quin etiam ita ſæpe in Latinis verbis occurrit, quæ derivantur à Græcis. Lancea à λόγχη, parapſis à paropſis, paſco à βόσκω, atque ita innumeris aliis. Faviſſæ itaque vel foviſſæ, quas græci θησαυροὺς appellabant, erant foveæ vel ſpeluncæ ſubterraneæ, quæ lapide impoſito claudebantur. De theſauris illis ita Plutarchus in Philopœmene: οὐ μὴν ἀλλὰ κομίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν καλούμενον θησαυρὸν, οἴκημα κατάγειον, οὔτε φῶς ἔξωθεν οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενον, ἐνταῦθα κατέθεντο. Quæ verba ita expreſſit Livius lib. 39. ex Polybio, ex quo Plutarchus poſtea hauſerat, *Admonent deinde quidam, eſſe theſaurum publicum ſub terra, ſaxo quadrato ſeptum, eo vinctus demittitur & ſaxum ingens, quo operitur machina, ſuperimpoſi-*
tum eſt. Varro quoque lib. 6. de Ling
Lat. eodem modo theſaurum poſui
pro faviſſa: *Sed quod Delphis in æde ſ*
ramen ad latus eſt quoddam theſauri ſpe
cie, quod Græci ὀμφαλὸν *dixerunt.* Vi
de Scalig. ad Feſtum & ſupra pag. 103
ubi de theſauro orcino egimus.

6. *Ciſternas*] Hæ proprie dicuntu
putei ſepti, quæ aquam contineban
Faviſſæ autem erant cellæ ciſternis ſ
miles. Atque ita hic locus intelliger
dus: cellas enim & ciſternas conjun
auctor noſter. Aliquando tamen & f
viſſæ ciſternæ templi dicebantur,
quibus aqua continebatur. Audi F
ſtum: *Faviſſæ locum* (legitur quoq
lacum) *ſic appellabant, in quo aqua e*
incluſa circa templa. & addit, *ſunt q*
putant faviſſas eſſe in Capitolio cellis
ſterniſque ſimiles, ubi reponi erant ſol
ea, quæ in templo vetuſtate facta er
inutilia.

7. *Area*] Locus erat vacuus & pu
circa Capitolium.

8. *Religioſa*] Aliter, *religioſe.* ge
rali hujus vocabuli *religioſi* appellat
ne etiam ſacra contineri religionis
men arguit. In jure ſtrictius ſumitur
locum denotat, ubi mortuus ſepul
aut humatus eſt, quæ ſignificatio eti
apud Feſtum occurrit Si *religioſe*
vetur, intellige rite per Pontificem
na conſecrata.

9. *E donis*] Antiquæ editiones
gunt, *donariis conſecratis.* Per don
putat Laurentius Valla ipſa dona
diis offeruntur intelligi. Secus atq; S
vius qui ad illũ verſum Virg. 3. Geo

Imparibus ductos alta ad donaria
rus.

it deinde eadem epiſtola negat quidem ſe in litteris inveniſſe cur faviſſæ dictæ ſint: ſed [11] Q. Valerium Soranum ſcitum dicere ait, quos theſauros Græco nomine appellaremus, priſcos Latinos *flaviſſas* dixiſſe : quod in eos non rude æs argentumque, ſed flata ſignataque pecunia condereur. conjectare igitur ſe detractam eſſe ex eo verbo ſecundam literam, & *faviſſas* eſſe dictas cellas quaſdam & ſpecus, quibus æditui Capitolini uterentur ad cuſtodiendum res veteres religioſas.

ta ſcribit : *Donaria proprie loca ſunt in uibus dona reponuntur Deorum, abuſive mpla. Nam ita & pulvinaria pro temlis ponimus; quum ſint proprie lectuli, ui ſterni in templis, ſupervenientibus leriſque conſuerunt.* Valla reprehendit nmerito Servium, quanquam im roprie donariorum nomine ipſa dona ccipi quoque videantur, quæ diis diata & conſecrata ex tholis, parietibus ut columnis ſuſpendebantur. Ita Marobius lib. 3. Saturn. *Ornamenta vero int clypei, coronæ, atque hujuſmodi donaria.* Proprie itaque ſunt loca, in quius dona Diis conſecrantur. Audi quoue C. Frontonem : *Donum quod Diis atur. Inde ubi dona ponuntur donarium.* Dubitat Badius an non legendum ſit *nſecrata*, ut ita legatur, & *alia quæam religioſe donariis conſecrata.* Si *conſecratis* legatur, intelligit *in donariis conſecratis.*

10. *Conſecratis*] Dona vel donaria rite per Pontificem conſecrabantur more majorum per Pontifices. Et quia poſtmodum Principes Pontificum nomen aſſumſere, teſte Dione lib. 53. inde illud quoque jus uſurparunt l. 9. D. A.R. D. l. 8. de Relig. & ſumpt. fun. l. ult. ut in poſſeſſ. Legat. niſi hoc ita intelligendum, ut Principum auctoritate Pontifices conſecrarent, ſicut olim per legem Papiriam non licebat rem ullam ſine injuſſu populi conſecrare, ut teſtatur Cicero pro Domo. De ritu veteri conſecrandi vide Alex. ab Alex. 6. Gen. Dier. cap. 14. & Connan. 3. Comm. 1.

11. *Q. Valerium Soranum*] Vide Gyraldum de Poëtis Antiquis.

CAP. XI.

De Siccio Dentato egregio bellatore multa memoratu digna.

L. Siccium Dentatum, qui trib. plebi fuit, Sp. Tarpejo, A. Haterio conſulibus, ſcriptum eſt in 3 libris annalibus,

L. *Siccium Dentatum*] Apud antiquos ſcriptores modo Siccius, modo Sicinius appellatur. Ita cum inceps editio Solini ceterique omnes ripti editique libri, Sicinium legent, maluit Delrius *Siccium* edere, quia am ita vocet Dionyſius : quaſi non & multi *Sicinium.* Ita etiam alibi legitur in omnibus Solini exemplaribus: *quantum inter milites Sicinius aut Sergius.* Valerius Maximus *Sicinium* etiam appellat. nec aliter eum antiquæ Gellii editiones indigetant, nam in novitiis repoſuerunt *Siccium.* Plinii meliores

bus, plus, quam credi debeat, ſtrenuum bellatorem fuiſſe nomenque ei factum ob ingentem fortitudinem: appellatumque eſſe Achillem Romanum. is pugnaſſe in hoſten dicitur 4 centum & x x præliis; cicatricem 5 averſam nullam, 6 adverſas quinque & XL tuliſſe: 7 coronis eſſe donatu aureis octo, obſidionali una, muralibus tribus, civicis XIV 8 torquibus tribus & LXXX. 9 armillis plus centum LX. 10 haſti

libri *Sicium* nominant duobus locis. Fulgentio de priſco ſermone, ex Varrone. *Situm* pro *Siccium*. Apud Feſtum in voce *obſidionalis* etiam vocatur *Sicinius*. & apud Ammianum Marcellinum, duobus locis. ita enim veteres libros Marcellini habere notarunt eruditi. At Plinii meliores libri *Sicium* nominant lib. 22. cap. 4. mentio apud Livium lib. 3. L. Sicii fortiſſimi viri, qui in Sabinis per inſidias à ſuis obtruncatus eſt, fraude decemvirorum, quod in eorum invidiam ſermones ad populum ſereret de creandis Tribunis plebi. Hic ipſe L. Sicius Dentatus. At lib. 6. idem meminit L. Sicinii Tribuni plebis. Sane gens Romæ *Sicia* fuit, & *Sicinia*. Titus Sicinius Sabinus conſul fuit, cum G. Aquilio Tuſco. *Salm.*

2. *Haterio*] Vulgo corrupte, *A. Thermo*.

3. *Libris annalibus*] Aliter, *Annalium*. Vide Varronem & Solinum: complura quoque de illo Dionyſius Halycarnaſſeus & Plin. lib. 22. Hiſt. Nat. c. 5.

4. *Centum & xx.*] Ita & Appianus. Major numerus apud Plutarchum.

5. *Averſam*] In tergo, corpore ab hoſtibus averſo, ut fugientes ſolent.

6 *Adverſas*] In pectore.

7. *Coronis aureis*] Militares coronæ variæ erant, quarum nobiliſſimas recenſet Gellius lib. v. Noct. Attic. triumphalem, obſidionalem, civicam, muralem, caſtrenſem, & navalem. De quibus ſuo tempore acturi ſumus. Vide Vegetium, & ad illum Stewechii Annotat. item Polyb. lib. 6. Livium lib. 7. Tertullianum de Corona militis alioſque autores. Novum genus coronarum à Caligula inventum, quas ipſe Solis & Lunæ, ſiderumque ſpecie diſtinxit & exploratorias appellavit, ut teſtatur Suetonius in ejus vita cap. 4. 5. Coronas illas aureas primus Poſthumius Dictator contulit. Vide Plin. lib. 32. c. 2.

8. *Torquibus tribus & LXXX*] Valerius Maximus CLXXXIII. Sed delendus numerus centenarius ex Gellio reliquiſque auctoribus. torques autem torquendo dici videntur, quod eſſent circuli torti, στρεπτοί. Unde quia torques ex annulis aut catellis plexæ erant, catellæ quoque dicebantur. Erant autem juxta Vegetium Torquati duplares & ſimplares. Duplares dicebantur qui ob virtutem duplas conſequebantur annonas, ſimplares quibus una & ſemis annona tribuebatur.

9. *Armillis plus centum & LX.*] Ita & Valerius Maximus. Sed Fulgentius lib. de Priſco ſermone CXL. poſuit. Sed reſtituendum eſt CLX. facili tranſpoſitione literarum. Idem quoque ſingulari certamine centies & vicies pugnaſſe refert, prælia hic vocat auctor noſter, ſingularia non addit. Porro quales fuerint armillæ deſcribit Feſtus: *armillas ex auro quas viri militares ab Imperatoribus donati gerunt, dictas eſſe exiſtimant, quod antiqui humeros cum brachiis armos vocabant. Unde arma ab his dependentia ſunt vocata.* Brachialia vocata Livio lib. 37. c. 7. unde corrupte inter ornamenta mulierum Bracelettæ appellantur.

10. *Haſtis*] Puris nimirum ſine ferro,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctis duodeviginti,[11] phaleris item donatus eſt quinquies viciesque. Spolia ([12] militaria dona) habuit multijuga: in his [13] provocatoria pleraque, triumphavit cum imperatoribus ſuis triumphos novem.

CAP.

o, quæ virtutis cauſa donabantur. Vide Feſtum in voce *haſta*, & *optionatus.* ervium & Donatum ad lib.6. Æneid. /ſ. 760. Inſcriptiones antiquæ: DONATO. HASTIS. PURIS. V. VE-ILLIS.VIII. CORONIS. MURA-IBUS. II. VALLARIBUS. II. pparet ex hoc loco etiam vexilla fuiſ-e inter dona militaria. Ita Octavianus 1. Agrippæ poſt navalem victoriam 1 Cilicia cæruleum vexillum donavit, t teſtatur Suetonius. Item cornicula onabantur argentea. Liv. lib. 10. Ves quoque pretioſæ, ſaga, tunicæ, peunia ex præda. atque ita porro.

11. *Phaleris*] Phaleræ erant ornamenta equorum in fronte. ἀσπιδίσκους τὴν κόσμησιν τὴν κατὰ μέτωπον τῶν ἵππων Etymologus vocavit. Græcis uoq; φάλαρα dicuntur: gloriabantur imodum milites talibus muneribus. inc in antiqua inſcriptione, DONIS. ONATO. AB. DIVO. TRAJANO. UG. TORQUIBUS. ARMILLIS. HALERIS. BELLO. PARTHI-O. Item mentio horum donorum in ummis.

12. *Spolia*] Vulgo, *Populi*. Salmaſius Gellium corruptum eſſe arbitrar. Neque enim Populus ſed Imperar exercitus militibus, qui fortiter ſe eſſerant, illa dona diſtribuebat. Deine de donis militaribus jam egerat aur noſter. Verba itaque illa, *militaria na*, gloſſema ſapiunt. Salmaſius itaque ſic emendat hunc locum: *ſpolia habuit multijuga; in his provocatoria pleraque.* Ita & Valerius ſcribit: *Quatuor & triginta ſpolia ex hoſtibus retuliſſe, quorum in numero octo fuiſſe, cum quibus inſpectante utroque exercitu ex provocatione dimicaſſet.* Plinius octies ex provocatione victorem fuiſſe Siccium refert. reſtituendum itaque hic *Spolia*, quæ erant cæſorum hoſtium. Ita Salmaſius. ſed quid ſi antiqua lectio ſervetur? ita ut per multijuga dona populi intelligatur pecunia, captivi ex præda. Plinius certe ex fiſco æs, x. captivos, & xx. boves accepiſſe Siccium commemorat. Prædam illam diſtribuebat Populus, cum in ærarium publicum redacta eſſet. Illud x. ad pecuniam referendum, ut decem millibus æris à Populo donatum fuiſſe voluerit. Pro viginti ſimul bubus, Pliniani quidam libri legunt, *viginti millibus*. Unde Salmaſius totum locum ita legit, *E fiſco æris x. capti æris xx. millibus.* Veteri utique Romanorum inſtituto Dux vel Imperator in prædam poteſtatem non habebat, verum eam à quæſtoribus urbanis vendi ſolitam, pecuniamque in ærarium redigi Gellius noſter teſtatur lib. 13. c. 23. Unde & Siccius T. Romulium accuſavit, quod Æquis profligatis magnam prædam vendidiſſet. Condemnati Romulius & C. Veturius collega ejus. Vide Liv. lib. 3.

13. *Provocatoria pleraque*] Octies ex provocatione victor fuit teſte Plinio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

Conſiderata perpenſaque lex quædam Solonis ſpeciem habens primorem iniquæ injuſtæque legis, ſed ad uſum emolumentumque ſalubritatis penitus reperta.

IN legibus 1 Solonis illis antiquiſſimis, quæ Athenis 2 axibus ligneis inciſæ ſunt, quaſque latas ab eo Athenienſes, ut ſempiternæ manerent, pœnis & 3 religionibus ſanxerant, legem eſſe Ariſtoteles refert ſcriptam ad hanc ſententiam: Si ob diſcordiam diſſenſionemque ſeditio atque diſ-ceſſi

SOlonis] Vide Plutarchum in vita Solonis, & Diogenem Laërtium.

2. *Axibus ligneis*] Plutarchus ξυλίνυς ἄξονας appellat. Pollux tamen æneos ſive χαλκὺς nominat. Æreis tabulis inciſas leges Diogenes Laërtius quoque tradidit. Harpocration quoque cum Plutarcho facit. Hos autem axones ligneos quadratos fuiſſe veteres Grammatici teſtantur: eidem in Prytanæo aſſervabantur, quorum reliquias ad ſuam ætatem perveniſſe commemorat Plutarchus. Inter ἄξονας & κύρβιν differentiam conſtituunt veteres, quidam quoque confundunt. Ἄξονες quibuſdam erant τετράγωνοι, ſive quadranguli, κύρβεις τρίγωνοι, ut refert Harpocration ex Polemone ἐν τοῖς πρὸς Ἐρατοσθένην. Cæterum aliis ἄξονες triangulares fuere, ut ex eodem Harpocratione liquet. Ammonius Grammaticus privatorum leges ἐν ἄξοσι conſcriptas fuiſſe affirmat, publicas, & quæ ad ſacra Deorum & feſta pertinebant κύρβεις continuiſſe. Similia & Suidas, qui tamen addit pœnas delinquentium iis comprenhēſas fuiſſe. Eoſdemque lapideas ſtelas vel columnas fuiſſe ex Apollodoro de Diis, & Ariſtotele in Politicis probari poteſt. Heſychius κύρβιν τρίγωνον ςήλην ἢ ξύλινον ἄξονα appellat, ἐν οἷς παλαιὸν ... νόμοι κατεγεγράφοντο, Id eſt, *trigonan... columnam, vel ligneum axonem, in qu... leges olim conſcribebantur*. Videndus & Plutarchus in Solone, & Ariſtophanis ſcholiaſtes in Aves. ſed ad rem. Axibus itaque ligneis leges Athenienſium inciſas fuiſſe commemorat hic Gellius noſter. Veteres libri pro *axibus*, etiam *axeribus* legunt. Sicut antiqui quoqu... declinarunt. Quinetiam aſſeres & axeres dicuntur.

3. *Religionibus*] Religioſo juramen-to. Solon enim adegit Senatum in leges ſuas jurare, & poſt Senatum ſingulos Archontes, addita pœna ut ab ii... recedens Apollini Delphico ſtatuam aureum pondere ſibi parem poneret. Quin & Populum Athenienſem obligavit, ut in annos centum leges ſervaret. Atque hæ leges tantæ auctoritatis fuere, ut ne tyrannus quidem Piſiſtratus eas abolere in animum induxerit ſuum. Et quanquam xxx. tyranni illas aboleverint, poſt paucos tamen annos ejectis illis iterum reſtitutæ ſunt, & per multa ſæcula viguerunt. E... quamdiu illæ in pretio, tamdiu floruit Athenienſis Reſpub. vide Petitum de Leg. Attic. & A. Thyſii Memor. vet. Rerumpubl. ubi de Rep. Athen... agit.

4. Ex...

ceſſio populi in duas partes fieret, & ob eam cauſam irritatis animis utrimque arma caperentur, pugnareturque, tum qui, in eo tempore in eoque caſu civilis diſcordiæ, non alterutræ parti ſeſe adjunxerit, ſed ſolitarius ſeparatuſque à communi malo civitatis ſeceſſerit, is domo, patria, fortuniſque omnibus careto: 4 exſul extorriſque eſto. Quum hanc legem Solonis ſingulari ſapientia præditi legiſſemus: tenuit

4. *Exul extorriſque*] Plutarchus de Sera numinis vindicta, ἄτιμον ſive ignominioſum vel infamem illum eſſe dixit, & παραλογώτατον νόμον eſſe affirmat. Laudat tamen in Solone hanc legem, quod inſtituta ſit, ne ſine ullo in Remp. amore privata quis publicis anteponat. Itaque iis qui pro Rep. meliora ſectabantur conſilia ſe adjungere oportebat. Hinc Lyſias in Oratione, quæ eſt κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας, Philonem ἄτιμον probat, quod afflictis rebus defuiſſet Reip. cum inquilini illi legi eſſent obnoxii. Quod quidem in iis admitto civibus, qui auctoritate inter ſuos pollent, & qui non ſeditioni alendæ, ſed fulciendæ concordiæ partem honeſtiorem eligunt. Sed ut paſſim omnes hac lege tenerentur, jure iniquum arbitror. Quid enim? homines quieti, & qui nihil rerum novarum quærunt, qui ſeditionibus ſe non immiſcent, fortunarum, ut Gellius hic teſtatur, jacturam ideo patientur, vel extorres in exilium agentur? Et quid ſi juſtitia cauſæ non appareat, cui potiſſimum parti quis ſe addicere debeat? Ubi civiles diſcordiæ gliſcunt, aliquid ex iniquo utraque pars utplurimum habet. In præcipiti civilium tumultuum fortuna eſt, neque melior ſemper pars victrix eſt. quid opus eſt in lubrica caſuum ſe demittere? Audi Ciceronem lib. 10. Epiſt. ad Attic. Epiſt. 1. *Ego vero Solonis, popularis tui, ut puto etiam mei, legem negligam, quæ capite ſanxit ſi qui in ſeditione non alterius utrius partis fuiſſet.* cum dicit Cicero *capite ſanxit*, non videtur intellexiſſe ultimum ſupplicium, ſed exilium; ut Gellius noſter. Sicut in Jure civili ita intelligitur, L. licet 103. de V. S. Ἄτιμον autem, ut ſupra monuimus, eum fuiſſe, qui legem hanc non obſervaret Plutarchus refert. Exules quidem ἄτιμοι cenſebantur. Sed non omnes ἄτιμοι ſunt exules.

Extorris q.] Caſſiodorus ex ſententia Cæſellii, ſicut etiam Nonius & Iſidorus extorrem quaſi exterrem dictum volunt. Cæterum longe aliter Scaliger in Varronem, quem audire operæ pretium eſt: *Februi genus, in quo torris ardens demergebatur in aquale: quod Græci vocabant* χέρνιβα. *Idque plurimi erat apud veteres, utpote cum his conſtare vitam humanam crederent. Adeo ut quem vita privare vellent, ei his duobus interdiceretur, eumque vocabant extorrem, tanquam torris illius &* χερνίβων *exortem. Itaque apud Heſychium ubi hodie vulgò legitur* ἄφικτρος, ἀκάθαρτος, μιαρός, *malo legere* ἄφιτρος, *quod eſt ad verbum extorris.* φιτρὸς *enim etiam torrem ſeu titionem ſignificat, ut apud Lycophronem, quanquam* ἄφικτρος παλαμναῖος *poſſet videri dictus, propter Iovem* ἀφίκτορα, *id eſt,* ἱκέσιον. *Sed prior lectio magis placet.* Ita Scalig. Extorris igitur ille eſt, cui aqua & igni interdictum eſt. Feſtus; *aqua & ignis interdicitur damnatis, quam accipiunt novæ nuptæ: videlicet, quia hæ duæ res humanam maxime vitam continent.*

5. *Qua-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tenuit nos gravis [5] quædam in principio admiratio, requirentes quam ob cauſam dignos eſſe pœna exiſtimaverit, qui ſe procul à ſeditione & civili pugna removiſſent. Tum, qui penitus atque alte uſum ac ſententiam legis inſpexerat, non ad augendam, ſed ad [6] deſinendam ſeditionem legem hanc eſſe dicebat, & res prorſum ſe ſic habet: nam ſi boni omnes, qui in principio coërcendæ ſeditioni impares fuerint, populumque [7] partitum & amentem non deterruerint, ad alterutram partem diviſi ſeſe adjunxerint: tum eveniet, ut quum ſocii partis ſeorſum utriuſque fuerint, eæque partes ab iis, ut majoris auctoritatis viris temperari ac regi cœperint, concordia per eos potiſſimum reſtitui conciliarique poſſit: dum & ſuos, apud quos ſunt, regunt atque mitificant, & adverſarios ſanatos magis cupiunt quam perditos. Hoc idem Favorinus philoſophus inter fratres quoque aut amicos diſſidentes oportere fieri cenſebat: ut, qui in medio ſunt utriuſque partis benevoli, ſi in concordia annitenda parum auctoritatis quaſi ambigui amici habuerint, tum alteri in alteram partem diſcedant: ac per id meritum viam ſibi ad utriuſque concordiam mœniant. Nunc autem pleraque, inquit, pars utriuſque amici, quaſi probe faciant, duo litigantes deſtituunt & relinquunt: deduntque eos advocatis malevolis aut avaris, qui lites animaſque eorum inflamment, aut odii ſtudio, aut lucri.

CAP.

5. *Quædam*] In Margine Gelliani codicis mei ſcriptum erat, *admodum.*

6. *Deſinendam*] Tranſitive hoc vocabulo Suetonius quoque utitur in Tiberio cap. 36. *Expulit & Mathematicos, ſed deprecantibus ac artem deſituros promittentibus veniam dedit.*

7. *Partitum*] Aliter, *Percitum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIII.

Liberos *in multitudinis numero etiam unum filium filiamve veteres dixiſſe.*

ANtiqui oratores, hiſtoriæque aut carminum ſcriptores, etiam unum filium filiamve 1 *liberos* multitudinis numero appellarunt. id quoque nos quum in complurium veterum libris ſcriptum aliquotiens adverterimus, nunc quoque in libro 2 Sempronii Aſellionis rerum geſtarum quinto, ita poſitum eſſe offendimus. Is Aſellio 3 ſub P. Scipione

1. [L]*iberos*] Juriſconſulti illum non eſſe ſine liberis dicunt, cui unus [fi]lius vel una filia eſt, quia ſemper plu[ra]tivo numero profertur. l. 184. ff. de [v]erb. ſig. videntur tamen antiqui etiam [li]berum dixiſſe pro nato ſingulari nu[m]ero. Ita Iuſtinianus locutus eſt *inſt. [d]e ſervili cognatione*, in illis verbis, *ut ſi [q]uis in ſervili conſtitutus conſortio libe[ru]m vel liberos habuerit*, &c. Vide & [l.] 33. Cod. de inoff. teſt. & l. 8. § 4. [C].de ſecund. Nupt. Quintilianus decl. [.] *Liberi ac parentis non alius mihi vide[tu]r affectus quam quo rerum natura, quo [m]undus ipſe conſtrictus eſt.* Aurelius [Vi]ctor in Nerva: *Trajanum in liberi[t]um & in partem imperii adoptavit.* [Li]beri autem proprie appellabantur, [q]ui ex libero matrimonio nati erant. [L]ocum Gellii expreſſit Donatus, in [H]eautontimor. Terentii, *conſtat*, in[q]uit, *antiquos Oratores hiſtoriæque aut [ca]rminum ſcriptores, etiam unicum fi[liu]m filiamque liberos multitudinis no[mi]ne appellaſſe.* Sicuti autem unum [ali]quando filium filiamve liberi deno[mi]nant, ita & nepotes, pronepotes, [eo]ſque deſcendentes lex XII. tabula[ru]m complectebatur, ut ex legibus ci[vil]ibus liquet.

2. *Sempronii Aſellionis*] Inter diſer[t]iſſimos hiſtoricos eum numerat. [Di]onyſ. lib. I. Antiq. Quando vixerit ex hoc loco apparet, tempore nimirum Belli Numantini, quod inchoatum eſt anno V. C. IↃCXIV. Q. Servilio cæpione & C. Lælio ſapiente Coſſ. Exciſa Numantia anno IↃCXXI. Hoc itaque bellum, cui ipſe interfuerat, conſcripſit.

3. *Sub P. Scipione*] Variæ antea fuerant Romanorum clades. Fulvius Nobilior ex Senatusc. XXX. millium exercitu contra Segidanos miſſus fuerat, qui contra fœdera cum Graccho percuſſa muris urbem munire ceperant. Segidani Fulvium Caro duce vicerunt, quo tamen occiſo diſſipati Numantiam ſe receperunt: ita contra Numantinos aſma converſa, verum, ad Numantiam iterum cæſa quatuor millia Romanorum. Eadem fere Q. Pompeji fortuna fuit, atque Popilii Lænatis qui illi ſucceſſerat. Sed fœda maxime ſtrages Hoſtilii Mancini. Victus enim & cum exercitu XXX. millium à Numantinorum IV. millibus fugatus, & in caſtris ſuis obſeſſus, ignominioſā pacem facere coactus eſt, quam deditione Mancini irritam fecit ſenatus. Calpurnius dein Piſo novam cladem accepit exercitu ejus oppreſſo. Ita ſex conſulares exercitus fuſi fugatique. Donec Scipio Africanus, qui Carthaginem exciderat, Numantinos ad internecionem delevit. Cum enim obſeſſi fruſtra ten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pione Africano tribunus militum ad Numantiam fuit: reſque eas, quibus gerendis ipſe interfuit, conſcripſit. ejus verba de [4] Tiberio Graccho tribuno plebi, quo in tempore [5] interfectus in Capitolio eſt, hæc ſunt: *Nam Gracchus domo quum proficiſceretur, nunquam minus terna aut quaterna milia hominum ſequebantur.* atque inde infra de eodem [6] Graccho ita

tato prælio, premente fame in ultimam rabiem & furorem converterentur, ferro & veneno, & ſubjecto undique igne ſeipſos interemerunt. Neque vero Scipio eos armis debellavit, ſed obſeptos & veluti indagine clauſos fame ad incitas redegit. Florus refert triumphum fuiſſe tantum de nomine, neque unum Numantinum fuiſſe qui in catenis duceretur, verum Appianus tradidit Scipionem quinquaginta ad triumphum ſelectis, qui maxime efferata rabie eſſent, reliquos ſub corona vendidiſſe.

4. *Tiberio Graccho*] Cujus cædes hoc tempore contigit. Vide Val. Maxim. lib. 6. cap. 2. Plutarch. in Apoph. Jure cæſus fuerit nec ne dubitatum. Scipio, cum Numantiam obſideret, de exitu Gracchi certior factus, Homericum illud protuliſſe dicitur,

Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

Quamvis autem meruerit talem exitum Gracchus, auctoritate ſupremæ legis hoc fieri oportuit. Verum Naſica non expectato ſenatus decreto, contradicente conſule, in publica concione civium manus commiſit. Locus huc facit Quinctiliani lib. 5. cap. 13. Inſtit. *Si Naſica poſt occiſum Gracchum defendatur exemplo Halæ, à quo Melius eſt interfectus*, dici poſſe monet, *Melium regni affectatorem fuiſſe, à Graccho leges modo latas populares. Halam magiſtrum Equitum fuiſſe, Naſicam privatum eſſe.*

5. *Interfectus in Capitolio*] Valerius Maximus lib. 1. cap. 4. *T. Gracchus, cum ad res novas pararetur, auſpicia domi prima luce petiit: quæ illi perquam triſtia reſponderunt. Nam janua egreſſus, ita pedem offendit, ut digitus ei decuteretur: tres deinde corvi in eum adverſum occinentes, partem tegulæ decuſſam ante ipſum propulerunt. Quibus omnibus contemptis, à Scipione Naſica Pontifice maximo decuſſus Capitolio, fragmento ſubſellii ictus procubuit.* Vide & Plutarchum in Tiberio. C. Carbo P. Africanum poſt victoriam Numantinam domum revertentem interrogavit Scipionem, quid de morte Gracchi ſentiret, cujus ſororem Semproniam in matrimonio habebat, atque cum is reſpondiſſet jure cæſũ, proxima nocte interemptus fuit in ſuo cubiculo. Vide Valer. Maxim.

6. *Graccho*] Tiberius Gracchus cum Numantini fœderis particeps (quæſtor enim Mancini conſulis fuerat) apud Senatum invidia flagraret, ſive æquo & bono ductus vindicare plebem in libertatem nitebatur, cum paucorum nobilium arbitrio belli domique Reſpub. agitaretur, plebis poteſtas ſoluta eſſet. Sed poſtmodum cupidine victoriæ nihil penſi conſultique habuit, atque animo immoderato contra Nobilitatem inſurrexit. Ipſe ſine exemplo Octavio Collegæ ſuo Magiſtratum abrogavit, cum legem agrariam promulgare per vim affectaret. Audi Florum lib. 3. cap. 14. *Sed hic, ſive Mancinianæ deditionis, quia ſponſor fœderis fuerat, contagium timens & inde popularis, ſive æquo & bono ductus, quia depulſam agris ſuis plebem miſeratus eſt, quacunque mente rem auſus ingentem. Poſtquam rogationis dies aderat, ingenti ſtipatus agmine roſtra conſcendit: nec deërat obvia manus*

tot.

ta ſcripſit : *Orare cœpit, ut ſe defenderent liberoſque ſuos: eum, quem virilis ſexus tum in eo tempore habebat, produci juſſit, opuloque commendavit prope flens.*

ta inde nobilitas, & tribuni in partius. Sed ubi intercedentem legibus ſuis n. Octavium videt Gracchus, contra fas llegii, jus poteſtatis, injecta manu deulit Roſtris: adeoque præſenti metu mors exterruit, ut abdicare ſe Magiſtratu geretur. Sic Triumvir creatus dividenis agris (cum Cajo fratre & Appio laudio ſocero) *quum ad perpetranda epta die comitiorum prorogari ſibi vellet nperium, obvia Nobilium manu eorumq; iosagris moverat, cædes à foro cœpit. Inquum in Capitolium profugiſſet, plebemque ad defenſionem ſalutis ſuæ manu caput tangens hortaretur, præbuit ſpeciem regni ſibi & diadema poſcentis, atque ita duce Scipione Naſica concitato in arma populo quaſi jure oppreſſus eſt.* Ipſe inſepultus inter alios occiſos in Tiberim à Lucretio ædili, qui ob eam cauſam Veſpillo cognominatus fuit, projectus eſt. & Mucius poſtmodum arma à privato Scipione jure optimo ſumpta fuiſſe defendit.

7. *Eum, quem*] Ex hoc loco probari non poteſt liberos pro uno filio ſumi, cum plures habere potuerit.

CAP. XIV.

Quod M. Cato in libro, qui inſcriptus eſt, CONTRA TIBERIVM EXSVLEM, ſtitiſſes vadimonium, *per, i, litteram dicit, non,* ſtetiſſes: *ejuſque verbi ratio reddita.*

IN libro vetere M. Catonis, qui inſcribitur, CONTRA TIBERIVM EXSVLEM, ſcriptum quidem ſic erat, *Quid ſi vadimonium capite obvoluto* 3 *ſtitiſſes?* Recte quidem ille *ſtitiſ-ſes* ſcripſit: ſed falſi & audaces emendatores, e, ſcripto per libros, *ſtetiſſes* fecerunt, tamquam *ſtitiſſes* vanum & nihili verbum eſſet. quin potius ipſi nequam & nihili ſunt, qui ignorant, *ſtitiſſes*, dictum à Catone, quoniam *ſiſteretur vadimonium*, non *ſtaretur*.

Libro] Intelligit librum M. Porcii Catonis Cenſorii, cujus orationes amplius centum & quinquaginta laudat Cicero in Bruto.

3. *Vadimonium*] Vades dicuntur, qui periculo promittebant ſe alitem in judicio ſtituros. Hinc vadimonium, ipſa ſponſio dicitur, & vadimonium ſiſtere, illud quod promiſſum eſt præſtare. Vades & prædes ita diſtinguit Auſonius, ut illi in re capitali, hi in cauſa civili concederentur. Ita inquit:

Quis ſubit in pœnam capitali judicio? vas,
Quid ſi lis fuerit nummaria? quis dabitur? præs.

Vide tamen Loëns lib. 9. Epiphyll. c. 1.

3. *Stitiſſes*] Siſtere eſt ſe vel alium præſentem exhibere ad præſtitutum diem coram judice vel prætore. Unde & vadimonium ſiſti dicitur.

CAP.

Omni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XV.

Quod antiquitus ætati ſenectæ potiſſimum habiti ſunt ampli h[onores], & cur poſtea ad maritos & patres idem iſti honores d[e]lati ſunt : atque ibi quædam de capite legis Iuliæ ſeptimo.

APud antiquiſſimos Romanorum neque generi ne[que] pecuniæ præſtantior honos tribui quam æta[ti] ſolitus : majoreſque natu à minoribus colebantur, ad deûm prope & parentum vicem. atque in omni loco, inque [1] o[mni] ſpecie honoris, priores potioreſque habiti. à convivi[o] quoque, ut ſcriptum eſt in antiquitatibus, ſeniores à mino[ri]bus domum deducebantur : eumque morem accepiſſ[e] Romanos à Lacedæmoniis traditum eſt : apud quos, [2] Ly[cur]gi

OMni ſpecie honoris] Ita cum Valerius Publicola collegam ſibi Lucretium Lucretiæ patrem ſubrogaſſet, illi, utpote ſeniori, faſces tradidit. Qui honor, ut teſtatur Plutarchus in publicola, ſemper poſtea ſenibus habitus fuit. Valerius Maximus Sp. Lucretium appellat, qui alius eſt à Lucretio Lucretiæ patre, cui ſucceſſerat.

Omni ſpecie honoris] Conſulibus duóbus creatis, cum initio faſces XXIV. præferrentur, id eſt, ſingulis XII. in voce & invidia Populi res fuit, tanquam regno non depulſo, ſed duplieato, ea cauſa Valerius inſtituit, ut duodecim tantum faſces conſpicerentur, iique alternis menſibus apud alterum Conſulem eſſent : ita, inquam, ut priore menſe prior Conſul eos haberet, ſecundo alter, atque ita in orbem, ut teſtatur Dionyſius lib. 5. & Dio Caſſius lib. 5. ſumere autem eos prior ſolebat, qui major natu eſſet, idque obtinuiſſe videtur uſque ad L. Juliam, quæ honorem hunc detulit numero liberorum. Interea tamen Conſul ille qui ſine faſcibus, ne nullo inſigni noſceretur, accenſum habebat, & lictores (Dionyſius lib. 5. initio) qui ſequerentur ne cum virgis & bacillis, Suetonius i[n] Julio c. 20. Livius, ubi de Decemvi[ri]ris lib. 3. *Lipſius.*

2. *Lycurgi legibus*] Vide Plutarchum in Lycurgo, & de Inſtitutis Laconicis & Xenophontem de Rep. Lacedæmoniorum. Audi Juvenalem Satyra XIII

Credebant hoc grande nefas & mort[e] piandum,
Si juvenis vetulo non aſſurrexit, & ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret,
Plura domi farra, & majoris glandis acervos.

Er Ovid. lib. 5. Faſtor.

Iura dabat Populo ſenior, finitaque certis
Legibus eſt ætas unde petatūr honor,
Et medius juvenum non indignantibu[s] ipſis
Ibat, & interior ſi comes unus erat.

Romani autem hæc à Lacedæmoniis accepiſſe videlitur. Decemviri inſtituta Athenienſium & Lacedæmoniorum imitati ſunt, ut Juſtinianus paragrapho 10. de Jur. Nat. Gent. & civili commemorat. niſi hæc antiquo Romanorum inſtituto adſcribenda ſint.

3. *Capi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

urgi legibus, major rerum omnium honos majori ætati habebatur. Sed poſtquam ſuboles civitati neceſſaria viſa eſt: & ad prolem populi frequentandam, præmiis atque nvitamentis uſus fuit: tum antelati quibuſdam in rebus, qui uxorem quique liberos haberent, ſenioribus neque liberos neque uxores habentibus. ſic 3 capite ſeptimo legis Juliæ priori ex conſulibus faſces ſumendi poteſtas fit: non qui pluris annos natus eſt, 4 ſed qui pluris liberos quàm colega aut in 5 ſua poteſtate habet, 6 aut bello amiſit. ſed ſi par utri-

3. *Capite ſeptimo Legis Iuliæ*] Lex ulia ab Auguſto lata anno V. C. cc xxxvi, dictaque eſt de mariandis ordinibus. Plures autem Leges Juliæ non à Julio Cæſare, ſed ab Auguto latæ vel confirmatæ. Cæſar quidem oſt Africanum bellum exhauſta urbe ræmia multitudini liberorum propoierat, ut Dio teſtatur lib. 45. Sed egem tulit Auguſtus, quæ & ægre introducta. Atque hæc poſtea Papiæ oppææ immixta. Utriuſque legis capita quoque confuſa. Lex Julia & Paia ſæpe vocata JC^tis. Inſpiciendæ leges uris civil. l. 71. de Hæred. Inſt. l. 48. in ura quoq; capita lex illa diviſa fuit, ex Gellio noſtro liquet. caput trigemum de Ritu Nupt. l. 17. de Sponſal. uintum Legis Juliæ citat Marcianus C. in l. 18. de Rit. Nupt.

4. *Qui pluris liberos*] Quinetiam hac ge Candidati præferebantur, in petione Magiſtratus, qui plures liberos aberent, teſte Tacito Annal. 2. In orte quoque Provinciarum præferebantur. Nonnunquam & ſententiam rimi rogabantur l. 9. C. de Decur. d honores quoque citius promoveri oterant, atque anni remittebantur pro umero liberorum. Uti enim minores 5. annis honores capeſſere nequibant, a liberi veniam ætatis merebantur. inc Ulpianus ad L. Papiam Poppæam 2. ff. de Minoribus ita loquitur: *Nec r liberos ſuos rem ſuam maturius à cutore recipiat, quod enim legibus cavetur, ut ſinguli anni per ſingulos liberos remittantur, ad honores pertinere Divus Severus ait, non ad rem ſuam recipiendam.* Ita qui quinque liberos habebat vigeſimo, qui tres vigeſimo ſecundo, atque ita deinceps pro ratione liberorum adſpirare ad honores poterant. Præterea qui in urbe tres liberos incolumes habebat, vel in Italia quatuor, aut in Provinciis quinque, liberi erant à cura, tutela cæteriſque perſonalibus muneribus l. 2. de Exc. tut. & l. 1. C. qui numero liberorum & §. 13. Inſt. de Excuſat. non vero à patrimonialibus muneribus, quæ rerum & poſſeſſionum onera ſunt l. 2. §. 4. l. 10. & ſeq. de Vacat. mun. niſi ſexdecim liberorum multitudo fuerit l. 5. §. 2. jur. immun. Etiam nepotes proderant ex filio defuncto, ita tamen ut nepotes ex uno filio, patrem tantum univerſi repræſentarent, non vero ſinguli in capita numerarentur. Adoptivi non proderant, veruntamen emancipati; ſive enim ſint in poteſtate Patris, ſive emancipati, filii tamen erant juxta naturam. Præterea damnatorum liberi plures aſſem accipiunt ex conſtitutione Divi Hadriani l. 7. de Bon. damnat. Multitudo itaque liberorum ſua habebat præmia & commoda. Unde beneficio Principis jus quoque trium liberorum concedebatur iis qui nullos habebant.

5. *In ſua poteſtate*] Emancipati tamen proderant l. 2. §. 3. de Excuſ. & l. 2. §. incolumes de Vacat. mun.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

utrique numerus liberorum eſt, maritus, aut 7 qui in numero maritorum eſt, præfertur. ſi vero ambo & mariti & patres totidem liberorum ſunt, tum ille priſtinus honos inſtauratur: & qui major natu eſt, prior faſces ſumit. Super his autem, qui aut cælibes ambo ſunt aut parem numerum filiorum habent, aut mariti ſunt & liberos non habent, nihil ſcriptum in lege de ætate eſt. ſolitos tamen audio, qui lege potiores eſſent, faſces primi menſis collegis concedere aut longe ætate prioribus, aut nobilioribus multo, aut ſecundum conſulatum ineuentibus.

6. *Aut bello amiſit*] Intelligit eos qui in acie pro Rep. ceciderunt, non qui per cauſã belli, in præſidiis, caſtris, parentibus abrepti ſunt, l. 18. de Excuſ.

7. *Qui in numero maritorum*] Vel ſponſos intellige, vel eos, quibus jus mariti conceſſum eſt. Quod fieri quoque ſolitum Dio teſtatur lib. 60.

CAP. XVI.

Quod Cæſellius Vindex à Sulpicio Apollinari reprehenſus eſt in ſenſus Virgiliani enarratione.

1 VIrgilii verſus ſunt è libro ſexto,

Ille, vides, 2 *pura juvenis qui nititur haſta,*
Proxima ſorte tenet lucis loca. primus ad auras
Ætherias Italo commiſtus ſanguine ſurget
4 *Silvius* 5 *Albanum nomen, tua* 6 *poſtuma proles;*

Quem

VIrgilii] Lib. 6. Æneid. ✝ſ. 760. & ſequentibus.

2. *Pura, &c. haſta*] *Sine ferro. nam hoc fuit præmium apud majores ejus, qui tunc primum viciſſet in prælio,* ut Servius ex Varrone refert. Donatus dicit puram haſtam fuiſſe ſignum pacis & non belli. De voce *pura* vide Turnebum lib. 29. Adverſ. c. 1.

3. *Italo commiſtus ſanguine*] Æneas ex Lavinia Latini filia Silvium genuerat.

4. *Silvius*] Cui Aſcanius ſine liberis defunctus reliquit imperium.

5. *Albanum nomen*] Quia poſt illum Reges omnes Albani Silvii appellati ſunt. Canterus tamen lib. 2. Nov. Lect. c. 10. per nomen Albanum virum ſeu hominem Albanum intelligit.

6. *Poſtuma proles*] Non adeo male Cæſellius Vindex de hoc vocabulo judicavit. Neque enim Poſtumus dictus videtur, quaſi poſt humatum patrem natus, ſed tanquam poſtremus. Namque antiqui quoque auctores *poſtumi* vocabulo liberos ante patris obitum natos intelligunt. Ex antiquis quoque monumentis conſtat *Poſtumum* non vero *poſthumum* ſcribi. In manuſcriptis Horatii quoque *Poſtume*, *Poſtume*, pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[7] *Quem tibi longævo ſerum Lavinia conjunx*
Educet ſilvis regem regumque parentem.
Vnde genus [8] *longa noſtrum dominabitur Alba.*

Videbantur hæc nequaquam convenire :

Tua poſtuma proles, &
Quem tibi longævo ſerum Lavinia conjunx
Educet ſilvis regem.

nam ſi hic Silvius, ita ut in omnium fermè annalium monumentis ſcriptum eſt, poſt mortem patris natus eſt, ob eamque cauſam prænomen ei [9] Poſtumo fuit: qua ratione ſubectum eſt?

Quem tibi longævo ſerum Lavinia conjunx
Educet ſilvis.

Hæc enim verba ſignificare videri poſſunt, Ænea vivo ac am ſene, natum ei Silvium & educatum. itaq hanc ſententiam eſſe verborum iſtorum [10] Cæſellius opinatus in comnentario lectionum antiquarum, *Poſtuma*, inquit, *proles on eum ſignificat qui patre mortuo, ſed qui poſtremo loco natus ſt. ſicuti Silvius; qui Ænea jam ſene, tardo ſeroque partu eſt editus.* ed hujus hiſtorię auctorem nullum idoneum nominat. Siliũ autem poſt Æneæ mortem, ſicuti diximus, natum multi tradi-

ro *Poſthume* ſcribitur. Silvius itaque oſtrema ſoboles fuit Æneæ. Etſi au-em hoc vocabulum ea ſignificatione on ita uſitatum fuerit, tamen Tertulanus contra Gnoſticos illa voce utiir. Poſtumi autem qui poſt mortem atris naſcuntur, poſtremo quoque edinon poſt humatum patrem intelliuntur, quantum ad generationem pais attinet. Vide Canter. lib. 2. Novar. p. 10. Parrhaſium Epiſt. 34. Et Voſſ. nim. Gramm. c. 2.

7. *Quem tibi longævo*] Vel per lonm ætatem incolumi, vel, ut Servius terpretatur *Deo* : additque *ævum oprie æternitatis eſſe, quæ nonniſi in eos venit.* Eadem fere Sulpitii Apolaris hic ſententia eſt. Quid ſi longævum intelligamus in ſucceſſoribus? Neque etiam, quamvis Silvius poſt mortem patris natus eſſet, impedit Æneam longævum futurum fuiſſe. Quamvis enim longævus eſſet pater, filius tamen poſt mortem ejus naſci potuit. Ita vox illa *longævo*, abſolute ponetur, nulla ad filium naſciturum relatione. Et Poſtumus quoque dici poteſt, qui poſtremus etſi poſt mortem patris in lucem editus eſt.

8. *Longa*] Albam longam dixit à ſitu, quod porrecta ſit in dorſo montis Albani. Liv. lib. 1.

9. *Poſtumo*] Vulgo, *prænomen ei impoſitum hoc fuit.*

10. *Cæſellius*]Citatur quoq; à Chariſio lib. 1. & 2. Priſciano l. 10. ſæpius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tradiderunt. idcirco Apollinaris Sulpicius inter cætera, in quibus Cæſellium reprehendit, hoc quoque eius quaſi erratum animadvertit: erroriſque iſtius hanc eſſe cauſam dixit, quòd ſcriptum ita ſit: *Quem tibi longævo*, inquit, non *ſen* (ſignificatio enim eſſet contra hiſtoriæ fidem) ſed in longum jam ævum perpetuum recepto immortalique facto. Anchiſes enim, qui hæc dicit ad filium, ſciebat eum, quum hominum vita diſceſſiſſet, immortalem atque [11] indigetem futurum, & longo perpetuoque ævo potiturum. Hoc ſanè Apollinaris argute. ſed aliud tamen eſt longum ævum, aliud perpetuum. neque, dii longævi appellantur ſed immortales.

11. *Indigetem*] Quinam ſint indigetes oſtendit Servius ad 12. Æneid. *Indigetes duplici ratione dicuntur, vel ſecundum Lucretium, quod nullius rei egeant:*
Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri,
vel quod nos eorum indigeamus, unde quidam omnes Deos indigetes appellari volunt. Alii patrios Deos indigetes dici debere tradunt. Alii ab invocatione indigetes dictos volunt, quod indigito eſt preco & invoco. Vel certe indigetes ſunt dii e hominibus facti, & dii indigetes quaſi in diis agentes. Indiges igitur hic idem quod ἀφιερωθὲις, id eſt, *inter Deos conſecratus.*

CAP. XVII.

Cujuſmodi naturam eſſe quarumdam præpoſitionum M. Cicero animadverterit: diſceptatumque ibi ſuper eo ipſo quod Cicero obſervaverat.

OBſervatè curioſeque animadvertit M. Tullius *in* & *con* præpoſitiones verbis aut vocabulis præpoſitas tunc produci atque protendi, quum litteræ ſequerentur, quæ primæ ſunt in *ſapiente* atque *felice*: in aliis autem omnibus correptè pronunciari. Verba Ciceronis hæc ſunt; *Quid verò hoc elegantius quod non ſit natura, ſed quodam inſtituto?* [1] *indoctus dicimus brevi* [2] *prima littera: inſanus producta: inhumanu*

Ndoctus] Vetus Editio, *inclytus*.
2. *Brevi prima litera*] Non metro, ſed literæ ſono, *i* enim modo tanquam *ei* diphtongus pronunciatur, vel duplex *ii*, atque longiore litera ſcribebatur hoc modo PIſo. In antiquis agrariis & jud

nus brevi, infelix longa, &, ne multis, quibus in verbis eæ primæ litteræ ſunt, quæ in ſapiente atque felice, productè dicuntur: in cæteris vero omnibus breviter. itemque compoſuit, [3] *concrepuit, confecit: conſule veritatem: reprehendet.* [4] *refer ad auris: probabunt. quære* [5] *cur ita? ſe dicent juvari. voluptati autem aurium morigerari debet oratio.* Manifeſta quidem ratio ſuavitatis eſt in his vocibus, de quibus Cicero loquutus eſt. ſed quid dicemus de præpoſitione, *pro*? quæ, quum produci & corripi ſoleat, obſervationem hanc tamen M. Tullii aſpernata eſt. non enim ſemper producitur quum ſequitur ea littera, quæ prima eſt in verbo *felix:* quam Cicero hanc habere vim ſignificat, ut propter eam rem, *in* & *con* præpoſitiones producantur. nam [6] *proficiſci* & [7] *profundere*, & *profugere*, & *profanum*, & *profeſtum* correptè dicimus; *proferre*, autem & *profligare*, & [8] *proficere* productè. Cur igitur ea littera, quam Cicero productionis cauſam facere obſervavit, non in omnibus conſimilibus eandem vim aut rationis aut ſuavitatis tenet: ſed aliam vocem produci facit, aliam corripi? neque verò, [9] *con*, particula tum ſolùm producitur quum ea littera, de qua

& judiciariis tabulis apud Urſinum *i* longum etiam per *ei* ſcribitur, in his vocabulis, SEINE, QUASEI, UBEI, atque ita porro; modo tanquam ſimplex *i* pronunciatur. Ita *e* quoque modo producitur, modo corripitur. Ita dixit auctor noſter lib. 6. cap. 15. *quieſcit uſitate* e *littera correpta* dici. Et ſimilibus aliis locis non de metro, neque de accentu loquitur, ſed de literæ natura, non de ſyllaba. Alioqui veteribus & accentus & ſyllabæ longæ ſæpe in pronunciatione diverſa habebatur ratio, tam apud Græcos quam Latinos. Quem ſonum quomodo exprimerent difficile dictu.

3. *Concrepuit*] Vulgo præponitur *conſuevit*, ſed contra regulam ipſius Gellii.

4. *Refer ad auris*] Conſule aures tuas.

5. *Cur ita*] Vetus Editio, *cur ita ſit, dicent ſe probe juvari.*

6. *Proficiſci*] Ubi igitur vulgo apud Juvenalem Satyr. 5. legitur:

Profectura domo Sicula non mitior aula.

legendum ex Mss. *Præfectura domus.* ſicut meliores nunc editiones habent.

7. *Profundere*] Anceps tamen eſſe videtur, ſicuti & hæc vocabula *propello, & propulſo*, quorum prima ſyllaba Propertio & Lucano producitur, Lucretio corripitur. Uti & *propago* anceps Virgilio.

8. *Proficere*] Auſonius tamen in Protreptico corripit:

Pellexi ut mites peterent per amœna profectus.

9 *Con particula*] Diomedes lib. 2. *Con in compoſitione complexa* f, *ut, confido, confeſtim, confertus, eodem modo* s, *ut conſulo, conſcendo, conſono, conſiſto, conſul, producitur. Eadem aliis literis præpo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

qua Cicero dicit, inſequitur. nam & Cato & Salluſtius *fœnoribus*, inquiunt, *coopertus* eſt. Præterea *coligatus* & *conexus* producte dicuntur. ſed tamen videri poteſt in iis, quæ poſui, ob eam cauſam particula hæc produci, quoniam eliditur ex ea *n* littera. nam detrimentum litteræ productione ſyllabæ compenſatur. quod quidem etiam in eo ſervatur quod eſt, *cogo*. neque repugnat quod, *coëgi*, correptè dicimus, non enim ſalva *συναιρέσει* dicitur à verbo, quod eſt, [11] *cogo*.

præpoſita corripitur, ut conduco, contineo, convoco, converto, comprehendo, & ſic in ſimilibus.

10. *Συναιρέσει*] Contractione litterarum.

11. *Cogo*] Quod dictum contracte à *coăgo*, unde coëgi ſine ulla *συναιρέσει*.

CAP. XVIII.

Quòd Phædon Socraticus ſervus fuit, quodque item alii complusculi ſervitutem ſervierunt.

[1] PHædon Elidenſis ex [2] cohorte illa Socratica fuit; Socratique & Platoni per fuit familiaris. ejus nomini Plato illum [3] librum divinum de immortalitate animæ dedit. Is [4] Phædon ſervus fuit forma atq; ingenio liberali, &, ut quidam ſcripſerunt, à lenone domino puer ad [5] merendum coactus. Eum [6] Cebes Socraticus hortante Socrate emiſſe dicitur,

PHædon Elidenſis] Hæc eadem invenias apud Macrobium lib. I. Saturn. cap. II.

2. *Ex cohorte*] Ex collegio diſcipulorum Socratis.

3. *Librum divinum*] Intelligit dialogum Platonis de immortalitate animæ, cui titulus Phædon, ubi Echecrati narrat ſermones à Socrate habitos eo ipſo die, quo ille veneno hauſto mortuus eſt, oſtenditque quanta conſtantia mortis extrema contempſerit, & divina de immortalitate animæ colloquia conſeruerit.

4. *Is Phædon ſervus*] Diogenes Laërtius ſcribit nobili familia natum fuiſſe, ſed captivum patria devicta infami quæſtui ſe addicere coactum fuiſſe, Alcibiadem autem vel Critonem monente Socrate eum redemiſſe. Gellius tamen hoc Cebeti adſcribit.

5. *Ad merendum*] Quæſtui corpus exponendum.

6. *Cebes*] Cujus vitam lege apud Laërtium. An idem ſit quem in Phædone introducit Plato, dubium eſt. vide & Chalcidium in Timæum Platonis, & Xenophontis *ἀπομνημονεύματα*.

6. *Philo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

citur, habuiſſeque in philoſophiæ [6] diſciplinis. atque is poſtea [7] philoſophus illuſtris fuit; ſermoneſque ejus de Socrate admodum elegantes leguntur. Alii quoque non pauci ſervi fuerunt qui pòſt philoſophi clari extiterunt. ex quibus ille [8] Menippus fuit, cujus libros M. Varro in Satyris æmulatus eſt: quas alii [9] Cynicas, ipſe appellat Menippeas. Sed & [10] Theophraſti Peripatetici ſervus Pompylus, & [12] Zenonis Stoici ſervus, qui Perſeus vocatus eſt, & [13] Epicuri, cui nomen [14] Mys fuit, philoſophi non incelebres vixerunt. [15] Diogenes etiam Cynicus ſervitutem ſervivit: ſed is ex

6. *Diſciplinis*] Forſan, *diſcipulis*.

7. *Philoſophus illuſtris*] Citat varios quoque ejuſdem dialogos Laërtius, & ab eo Eliacos Philoſophos appellatos affirmat. Præter Heſychium Mileſium, Suidam, etiam Origenes contra Celſum lib. 3. de illo agit. Quædam ex Phœdone quoque citat Seneca Epiſt. 94.

8. *Menippus*] Cynicæ ſectæ Philoſophus, cujus ridicularios ſermones in Satyris ſuis expreſſit Varro, vide p. 80. Hic & vita & ſcriptis Cynicam impudentiam ſecutus. Strabo utcunque illum laudare videtur lib. 16. & cum Meleagro Gadarenſi componit, vituperat illum Diogenes Laërtius.

9. *Cynicas*] Ita Probus illas appellat, plerique Grammatici Menippeas. Atque ipſe Varro Menippeus Athenæo & Probo dicitur.

10. *Theophraſti*] Ita ob facundiam divinam ab Ariſtotele appellatus, verum nomen fuit Tyrtamus. Vide Strabonem lib. 13. Diogenem Laërtium, Heſychium Illuſtrem, Suidam alioſque autores.

Theophraſti] Male apud Macrob. *Philoſtrati*. vide Laërt. in vita Theophraſti.

11. *Pompylus*] Meminit Diogenes Laërtius in vita Theophraſti, & Macrobius. Vulgo *Pompilius*.

12. *Zenonis Stoici*] Zeno Cittiæus Stoicæ ſectæ auctor fuit. Alius ab eo Zeno Eleates Parmenidis diſcipulus, à quo ſecta Eleatica nomen accepit, auctorem vero habet Xenophanem Colophonium. Zeno autem vel potius ſecta Stoica multa communia habuit cum Cynicis & Academicis: Polemonem enim Academicum & Crateta Thebanum Cynicum, Diogenis Cynici diſcipulum Zeno audiverat, ut Cicero lib. 1. Acad. Qu. & Laërtius teſtantur. Contentiones illi magnæ cum Arceſila qui ſecundam Academiam conſtituit. Audi Ciceronem lib. 1. Acad. Qu. *Iam Polemonem audiverant aſſidue Zeno & Arceſilas, ſed Zeno cum Arceſilam anteiret ætate, valdeque ſubtiliter diſſereret, & peracute moveretur, corrigere conatus eſt.* De Stoica Philoſophia vide Ciceronem in Paradoxis, Laërtium in Zenone, Epictetum, atque ad eum Simplicii ſcholia, & Arrianum, & Salmaſii in Simplicium commentaria, Senecam, & Lipſii manuductionem.

13. *Epicuri*] De quo alibi diximus.

14. *Mys fuit*] Vulgo in quibuſdam editionibus, *Irus*.

15. *Diogenes etiam Cynicus*] Fuit is Sinopenſis, Antiſthenis diſcipulus, qui Cynicæ ſectæ primus auctor fuit. De Cyniciſmo vide Arrianum lib. 3. diſſert. in Epict. c. 22. Cynici extollebant quam maxime illud vivere ex virtute, contemnebant opes, & nobilitatem, tenuiterque vitam tolerabant. Seneca libro de Brevitate vitæ cap. 4. dixit, *ho-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

is ex libertate, in ſervitutem [16] venum iërat: quem quum emere vellet Xeniades Corinthius, & quid is artificii noviſſet percunctatus: Novi, inquit Diogenes, hominibus liberis imperare. tum Xeniades reſponſum [17] ejus demiratus emit & manumiſit; filioſque ſuos ei tradens, Accipe, inquit, liberos meos, quibus imperes. De Epicteto autem philoſopho nobili, quòd is quoque ſervus fuit, [18] recentior eſt memoria, quàm ut ſcribi quaſi oblitteratum debuerit. [19] Ejus Epicteti etiam de ſe ſcripti duo verſus feruntur: ex quibus

minis naturam Stoicos vincere, Cynicos excedere. Eidem tamen verecundiæ nullum modum etiam in Venere ponebant. Hinc Cicero lib. 1. de Officiis: *Cynicorum natio tota ejicienda eſt. Eſt enim inimica verecundiæ, ſine qua nihil rectum eſſe poteſt, nihil honeſtum.* Naturam hoc culpari putant, illicitum hoc in propatulo agere, quod clanculum licitum eſſet. Lactantius lib. 3. cap. 15. *Nam quid ego de Cynicis loquor? quibus in propatulo coïre cum conjugibus mos fuit. Quid mirum, ſi à canibus, quorum vitam imitantur, etiam vocabulum nomenque traxerunt?* Cynici itaque dicti vel à canina impudentia, vel quod ſcommatibus obvios quoſque impeterent. Unde apud Lucianum in auctione vitarum introducuntur tanquam ὑλακτοῦντες καὶ δάκνοντες. Alii cenſuerunt à Cynoſarge Gymnaſio haud procul à portu Cynicam ſectam dictam, ut Laërtius teſtatur. Vide & S. Empiricum lib. 1. Pyrrh. cap. 14. In cæteris multa Cynici cum Stoicis communia habuere, unde Juvenalis Sat. 13.

Et qui nec Cynicos nec Stoica dogmata legit,
A Cynicis tunica diſtantia.

Supellex Cynicorum erat pera, baculus, pallium. Audi Auſonium de Diogene Cynico,

Pera, polenta, tribon, baculus, ſcyphus, arcta ſupellex,
Iſta fuit Cynici, ſed putat hanc nimiam.
Namque cavis manibus cernens potare ſubulcum,
Cur ſcyphe te, dixit, geſto ſupervacuum?

De ſupellectile quoque Cynicorum Plautus in Perſa Act. 1. Sc. 3.

Cynica eſſe è gente oportet Paraſitum probum
Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium,
Marſupium habeat.

Sicut & alii Philoſophi ita & Cynici prolixam barbam alebant. Perſ. Sat. 1.

- - multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

hinc Horatius *ſapientem barbam* appellavit.

16. *Venum iërat*] Antiqua Veneta Editio, *venierat*, aliter quoque in Ms. *veniebat.*

17. *Ejus demiratus*] Antiqua Edit. *ejuſdem miratus.*

18. *Recentior eſt memoria*] Defunctus itaque erat Epictetus. Suidas illum uſq; ad M. Antonini tempora vixiſſe refert, quod pluribus argumentis non potuiſſe verum eſſe oſtendit Salmaſius, cum juxta computationem Lipſii ab exitu Neronis uſque ad Marci principia nonaginta & amplius anni numerentur. Epictetus autem erat ſervus Epaphroditi, qui Neroni cuſtos corporis erat.

19. *Ejus Epicteti*] Salmaſius hæc ſpuria eſſe judicat, & ab aliquo ſciolo adtexta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quibus latenter intelligas non omnes[20] omnimodis diis exoſos eſſe, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur: ſed eſſe arcanas cauſas, ad quas paucorum potuit pervenire curioſitas.

21 Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, ϗ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, ϗ φίλος ἀθανάτοις.

texta. Neque illud diſtichon Epicteri eſſe videtur. In Anthologia Planudis adſcribitur Leonidæ, qui Poëta longe antiquior fuit Epicteto. Sed Planudem fefellit, quod in vetuſtiſſimo exemplari, unde Anthologiam ſuam decerpſit, præcedebat Leonidæ diſtichon ἰσόψηφον. Ea de cauſa & ſequens hoc in Epictetum, quia ſine auctoris nomine foret, non potuit, ut erat, ἄδηλον videri, ſed & auctorem invenit beneficio monachi. In illo Codice titulus his duobus verſibus fuit: Ἄδηλον, εἰς Ἐπίκτητον τὸν σοφόν. *Salmaſ.* vide quoque p. 9. hujus editionis.

20. *Omnimodis*] In antiquis editionibus legitur, *non omnes modo diis exoſos eſſe*, cum particula *modo* nullum hic uſum habere poſſit, ex vetuſto codice Carrio reſtituit, *omnimodis*. Quo vocabulo uſus quoque Lucretius,

Si non omnimodis & magna parte animaï,
Privatus - - -

Atque ita H. Stephanus in editione ſua expreſſit, fatetur tamen vocem *omnis* cum *omnimodis* non bene jungi, & forſan ſcribendum *non omnimodo*, ſicut etiam cenſuit Gulielmius Veriſim. lib. 3. cap. 17.

21. Δοῦλος] Id eſt,

Servus Epictetus ſum natus, corpore claudus,
Irus pauperie, deliciæ ſuperûm.

CAP. XIX.

Reſcire *verbum quid ſit, & quam habeat veram atque propriam ſignificationem.*

VErbum *reſcire* obſervavimus vim habere propriam quandam, non ex communi ſignificatione cæterorum verborum, quibus eadem præpoſitio, *re*, imponitur: neque ut, *reſcribere, relegere, reſtituere*, dicimus; itidem, *reſcire*. nam qui factum aliquod occultius aut inopinatum inſperatumque cognoſcit, is dicitur proprie *reſcire*. cur autem in hoc uno verbo, *re*, particula hujus ſententiæ vim habeat, equidem adhuc quæro. aliter enim dictum eſſe, *reſcivi*, aut *reſcire*, apud eos, qui diligenter loquuti ſunt, nondum invenimus, quàm ſuper his rebus, quæ aut occulto conſilio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

latuerint , aut contra ſpem opinionemve uſu venerint Quanquam ipſum *ſcire* de omnibus communiter rebus di catur vel adverſis vel proſperis vel exſpectatis. [1] Næviu in Triphallo ita ſcripſit :

> [2] *Si unquam quicquam filium reſcivero*
> [3] *Argentum amoris cauſa* [4] *ſumpſe mutuum:*
> *Extemplo illò te ducam* , [5] *ubi non deſpuas.*

Claudius Quadrigarius in primo annali : *Ea Lucani ubi reſciverunt, ſibi per fallacias verba data eſſe.* idem Quadrigariu in eodem libro in re triſti & inopinata verbo iſto ita utitur *Id ubi reſciverunt propinqui obſidum , quos Pontio traditos ſupra demonſtravimus: eorum parentes cum propinquis* [6] *capillo paſſo i vian*

1

NÆ*vius in Triphallo*] Comœdia illius nominis. Baptiſta Pius *Ithyphallo* legit,atq; ita quoq; Ms. regium. Triphallus autem & Ityphallus cognomina Priapi. Phallus Heſychio τὸ ξύλινον αἰδοῖον ἀνδρεικόν. Ita & Triphallus περὶ ἀῤῥενότητος inſcripta fuit Menippea Varronis. Similemque comœdiam condidit Theocles Poëta Græcus teſte Athenæo lib. 11. Phalli quoque in honorem Dionyſii erigebantur. Vide Lucianum de Deâ Syria. Erat & feſtum φαλλαγωγίας in quo cuncti phallos adorabant & exoſculabantur. De quo præter alios Theodoretus Orat. 1. de fide contra Græcos. Sed hæc obiter. De Nævio vide ſupra pag. 202. Novius aliquando male librariorum vitio cum Nævio confunditur , qui probatiſſimus Atellanarum ſcriptor vocatur Macrobio lib. 1. Saturn. c. 10.

2. *Si unquam*] Carrio legit *unquam ſi quicquam*, niſi hiatum his poëtis frequentem retinere videbitur.

3. *Argentum*] Melius *argenti*.

4. *Sumpſe*] Vulgo, *ſumpſiſſe* , ſed ita verſus non conſtat ſuperfluâ Syllabâ. Ita Lucretius lib. 1. dixit *conſumſe* , pro *conſumſiſſe*. Eodem modo *ceſſe*, & *creſſe* pro *ceſſiſſe* & *creviſſe*. apud Horatiun *diviſſe* pro *diviſiſſe*, apud Catullum *promiſſe*, pro *promiſiſſe*, atque ita porro.

5. *Ubi non deſpuas*] Vel intellig præcipitem illum in piſtrinum aliumv locum daturum eſſe , ubi non deſpua vel contemnat monita domini ſui. Ve hic dominus ſervo mortem minatu Baptiſta Pius & Fruterius dubitans ta men nimis quæſite locum Feſti huc ad ducunt: *Doliola locus eſt in urbe ſic appellatus, quia invadentibus Gallis Senonibu urbem ſacra in eodem loco doliolis expoſit fuerunt, qua de cauſa in eodem loco ne deſpuere quidem licebat.* Neq; enim in ſacro loco ſervos punire fas erat, niſi terrorem injicere hac commemoratione ſervo dominus voluerit, ut ex illis verbis *ubi non deſpuas*, graviſſimā ſibi pœnam imminere intelligat , ut nimirum in profundam conjiciatur ſpeluncam (qualis locus doliola fuiſſe videtur) vel carceris & piſtrini voraginem ac barathrum , vel denique ad furcam ligatus obſtructis faucibus vel vita privatus deſpuere amplius nequeat.

6. *Capillo paſſo*] Expanſo, diducto. namque à *pando*, panſum & paſſum dixere veteres. Vide tamen Agellium noſtrum lib. 15. c. 15.

7. *Arceſſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

viam provolarunt. M. Cato in quarto Originum: *Deinde dictator jubet poſtridie magiſtrum equitum* 7 *arceſſi. Mittam te, ſi vis, cum equitibus. Sero eſt, inquit magiſter equitum: jam reſcivere.*

7. *Arceſſi*] Antiq. Ven. Ed. *accerſi*, quod idem ſignificare Velius Longus teſtatur, nimirum *vocari*. Complures veteres inter *arceſſere*, quod iis eſt prohibere, & *accerſere*, quod vocare diſtinguunt.

CAP. XX.

Quæ vulgo dicuntur vivaria; *id vocabulum veteres non dixiſſe: & quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid poſtea M. Varro in libris de re ruſtica dixerit uſurpatum.*

V*Ivaria*, quæ nunc dicuntur ſæpta quædam loca, in quibus feræ vivæ paſcuntur, M. Varro in libro de re ruſtica tertio dicit *leporaria* appellari. Verba 1 Varronis ſubjeci: *Villaticæ paſtionis genera ſunt tria, ornithones, leporaria, piſcinæ. nunc ornithones dico omnium alitum, quæ intra parietes villæ ſolent paſci. Leporaria te accipere volo, non ea quæ tritavi noſtri dicebant, ubi* 2 *ſoli lepores ſint: ſed omnia* 3 *ſæpta affixa ædificia villæ quæ ſunt, & habent incluſa animalia quæ paſcuntur*. is item infrà in eodem libro ita ſcribit: *Quum emiſti fundum Tuſculanum à M. Piſone, in leporario apri fuere multi. Vivaria* quæ nunc vulgus dicit, ſunt quos 4 παραδείσους Græci appellant: quæ autem

V*Arronis*] Paulo aliter apud Varronem lib. 3. de Re Ruſtica c. 3. hæc verba leguntur. *Ejus diſciplinæ genera ſunt tria*, pro eo, quod hic habetur, *villaticæ paſtionis genera ſunt tria*. Quod inde profluxiſſe videtur, quia apud Varronem initio capitis ſcriptum fuerat: *Primum dominum ſcientem eſſe oportet earum rerum, quæ in villis, circumve eam ali ac paſci poſſunt*. Et tamen Gellius hæc eſſe verba Varron. teſtatur.

2. *Soli*] Apud Varronem *Soliti*. Exiſtimat Fruterius verba hæc, *ubi ſoliti lepores ſint* ſignificare, quibus leporariis aſſueverunt, & in quibus morati ſunt.

3. *Septa ædificia villæ*] Varro, *ſepta affixa villæ*.

4. Παραδείσους] Perſicam eſſe vocem lib. 5. memorabilium teſtatur Xenophon, Plutarchus in Demetrio, ſicut & Pollux lib. 9. cap. 3. פרדס ſive *Pardes* etiam Hebræis pomarium denotat فردوس Arabibus. Non tantum autem hortos, verum etiam ſepta ita appellabant, ut ex Philoſtrato in vita Apollonii Tyanæi liquet, qui leones, urſos, aliaque animalia iis incluſa fuiſſe oſtendit. Græca verba ita ſe habent: μέλλων ὁ Δάμις πρὸς θήραν γίνεσθαι τῶν ἐν-

autem *leporaria* Varro dicit, haud uſquam memini apud vetuſtiores ſcriptum, ſed quod apud 5 Scipionem omnium ætatis ſuæ 6 puriſſimè loquutum legimus *roboraria*; aliquot Romæ doctos viros dicere audivi id ſignificare, quod nos *vivaria* dicimus: appellataque eſſe à tabulis roboreis, quibus ſæpta eſſent: quod genus ſæptorum vidimus in Italia locis pleriſque. Verba ex oratione ejus contra Claudium Aſellum quinta hæc ſunt: *Vbi agros optime cultos & villas expolitiſſimas vidiſſet, in his regionibus excelſiſſimo locorum murum ſtatuere ajebat: inde corrigere viam, aliis per vineas medias, alii per roborarium atque piſcinam, aliis per villam.* Lacus vero & ſtagna, quæ piſcibus vivis coërcentur clauſa, ſuo atque proprio nomine *piſcinas* nominaverunt. *Apiaria* quoque vulgus dicit loca, in quibus ſiti ſint alvei apum: ſed neminem eorum ferme, qui incorrupte loquuti ſunt, aut ſcripſiſſe meminì aut dixiſſe. Marcus autem Varro de ruſtica tertio 7 μελισσῶνας, inquit, *ita facere oportet, quæ quidam mellaria appellant.* ſed hoc verbum, quo Varro uſus eſt, Græcum eſt: nam μελισσῶνες 8 ita dicuntur, ut ἀμπελῶνες & δαφνῶνες.

CAP.

τῇ ἐν τοῖς παραδείσοις χωρίων εἰς οὓς λέοντες τε ἀπόκειν) τοῖς βαρβάροις, καὶ ἄρκτοι, καὶ παρδάλεις.

5. *Scipionem*] Cujus ingenium & eloquentiam Cicero in Bruto ſummopere laudat, ejuſque Orationes commendat. Divinam ejus vocem appellat Porcius, ita ſcribens de Terentio:

Dum Africani voce divina inhiat avidis auribus.

Nonnulli enim ſuſpicabantur Terentium P. Scipionis & C. Lælii opera uſum, ut ex prologo Adelphorum liquet.

6. *Puriſsime*] Nam C. Lælius horridior & antiquitatis tenacior cenſebatur teſte Cicerone in Bruto, quamvis i[n] cæteris Lælium Scipioni idem præpo[nat].

7. Μιλισσῶνας] Locus Varroni[s] habetur lib. 3. cap. 16. atque ita hodi[e] apud illum legitur, μελιττῶνας *ita facere oportet, quos alii* μελιτροφεῖα *appellant, eandem rem quidam mellaria.* add[itur] tur vulgo, ut ἀμπελῶνες, & δαφνῶνες, nullo ſenſu, ſed in finem capitis hæ[c] verba rejicienda ſunt.

8. *Ita dicuntur*] Eadem terminatio[ne].

9. Ἀμπελῶνες] Id eſt, *Vineta & laureta.*

Ægin

CAP. XXI.

Super eo ſidere, quod Græci ἅμαξαν, nos ſeptemtriones *vocamus: ac de utriuſque vocabuli ratione & origine.*

AB 1 Ægina in 2 Piræum compluſculi earumdem diſciplinarum ſectatores Græci Romanique homines eadem in navi tramittebamus. nox fuit, & clemens mare, & 3 anni æſtas, cœlumque liquide ſerenum. ſedebamus ergo in puppi ſimul univerſi, & lucentia ſidera conſiderabamus. tum quiſpiam ex iis, qui eodem in numero Græcas res eruditi erant, quid 4 ἅμαξα eſſet, quid 5 ἄρκτος, quid βοώτης, & quænam major ἄρκτος, & quæ minor, cur ita appellata, & quam in partem procedentis noctis ſpatio moverentur: & quamobrem 6 Homerus ſolam eam non occidere dicat, quum & quædam alia non occidant: ſcite iſta omnia ac perite diſſerebat. Hîc ego ad noſtros juvenes convertor, &, Quid, inquam, vos 7 opici dicitis mihi? quare quod

ἅμαξαν

Æ*Gina*] Inſula Peloponneſo adjacens Attica diſtans 12. mille paſſibus, quam Oenopiam dictam fuiſſe Ovidius teſtatur lib. 7. Metam.

Oenopiam veteres ſic appellavere, ſed ipſe
Æacus Æginam genetricis nomine dixit.

vide præter Strabonem, alioſque, inprimis Pauſaniam in Corinthiacis.

2. *Piræum*] Portus hic Athenienſium tutiſſimus, quadringenrarum navium capax, muro duorum millium paſſuum urbi conjunctus, cujus arctiſſimæ cuſtodiæ, portu quoque claudi ſolito, meminit Thucydides lib. 2. olim inſula fuit, inque ea conſtructum Munychiæ Dianæ fanum.

3. *Anni æſtas*] Ita loquitur auctor noſter lib. 19. c. 5. *æſtate anni flagrantiſſima.*

4. Ἅμαξα] Plauſtrum.

5. Ἄρκτος] Urſa, major ſcilicet, & minor.

6. *Homerus*] Extant verſus Il. 2. vſ. 487.

Ἄρκτον θ᾽ ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἥ τ᾽ αὐτοῦ στρέφεται, καί τ᾽ Ὠρίωνα δοκεύει,
Οἴη δ᾽ ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο.

Id eſt,

Vrſamque, quam & plauſtrum cognomine vocant,
Quæ ibidem vertitur, & Oriona obſervat,
Sola autem expers eſt undarum Oceani.

Vide quæ hic adnotavit Didymus Scholiaſtes.

7. *Opici*] Rudes, imperiti, ſimplices more antiquo. Nomen ab Opicis antiquiſſimis Italiæ populis deductum, qui ad Tyrrhenum mare habitabant, ut conſtat ex Ariſtotelis l. 7. Polit. c. 10. & Dio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ἅμαξαν Græci vocant, nos *ſeptemtriones* vocamus? non enim ſatis eſt, quod ſeptem ſtellas videmus; ſed quid hoc totum, quod *ſeptemtriones* dicimus, ſignificet, ſcire, inquam, id prolixius volo. Tum quiſpiam ex iis, qui ſe ad litteras memoriaſque veteres dediderant, Vulgus, inquit, grammaticorum *ſeptemtriones* à ſolo numero ſtellarum dictum putat. *triones* enim per ſeſe nihil ſignificare ajunt, ſed vocabuli eſſe ſupplementum: ſicut in eo quod [8] *quinquatrus* dicimus, quod quinque ab idibus dierum numerus ſit; *atrus* nihil ſignificet: ſed ego quidem cum L. Ælio & M. Varrone ſentio, qui *triones* ruſtico, certo vocabulo [9] boves appellatos ſcribunt

& Dionyſio Halycarnaſſæo. Meminit & Thucydides, & Pauſanias & Stephanus de urbibus. Ita autem rudes etiam Cato apud Plin. lib. 39. cap. 1. appellat, & Gellius noſter lib. 11. c. 16. & lib. 13. cap. 9. ita & Auſonius, Symmachus aliique loquuntur.

8. *Quinquatrus*] Quod quinque ab idibus dierum numerus ſit, ut Gellius hic affirmat. Audi & Varronem lib. 5. de L. L. *Quinquatrus hic dies unus à nominis errore obſervatur proinde ut ſint quinque dictus, ab Tuſculanis poſt diem ſextum idus ſimiliter vocatur ſexatrus, & poſt diem ſeptimum ſeptimatrus, ſic hic quod erat poſt diem quintum idus, Quinquatrus.* Similia Feſtus. Soſipater lib. 1. quinque dies Iduum Quinquatrus appellavit. Audi & Suetonium in Auguſto: *Quinquatriis ſatis jucunde egimus: luſimus enim per omnes dies, forumque aleatorium calefecimus.* Ovidius de quinque his diebus, lib. 3. Faſtor.

Una dies media eſt, fiunt cum ſacra Minervæ,
Nomina quæ à junctis quinque diebus habent,
Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro,
Cauſa quod eſt illa nata Minerva die,
Altera treſque ſuper ſtrata celebrantur arena,
Enſibus exertis bellica læta dea eſt.

Hæc varietas inde orta eſt, quod initio primus dies tantum feſtus eſſet, ſicuti etiam in Saturnalibus contigit. Feſtus: *Quinquatrus appellari quidam putant à numero dierum, qui fere his celebrantur, qui ſcilicet errant, tam Hercule, quam qui triduo Saturnalia, totidemque diebus Compitalia. Nam omnibus his ſingulis diebus fiunt ſacra.* Et Cicero pro uno die poſuiſſe videtur lib. 12. Epiſt. 25. Hoc feſtum vetus Kalendarium Martio menſe poſuit & QUINQUATRIA appellat. Celebrabatur autem 14. Kalend. April. & Minervæ dicatum, *quod eo die*, teſte Feſto, *ædes ejus in Aventino conſecrata eſt*, vel quod natalis ejus eſſe crederetur. Ideoque hoc quoque tempore publica erant Oratorum & Poëtarum certamina teſte Xiphilino. De pueris Juvenalis Satyr. x.

Eloquium ac famam Demoſthenis aut Ciceronis,
Incipit optare & totis quinquatribus optat.

Erant autem quinquatrus majores & minuſculæ. De majoribus jam dictum minores colebantur Idibus Juniis. Feſtus: *Minuſculæ quinquatrus appellantur Idus Juniæ, quod is dies feſtus erat tubicinum, qui Minervam colebant.*

9. *Bove*

ſcribunt, quaſi quoſdam *terriones*, hoc eſt, arandæ colendæque terræ idoneos. itaque hoc ſidus, quod à figura poſituraque ipſa, quia ſimile plauſtri videtur, antiqui Græcorum ἅμαξαν dixerunt, noſtri quoque veteres à bubus junctis *ſeptemtriones* appellarunt; id eſt, à ſeptem ſtellis, ex quibus quaſi juncti *triones* figurantur. præter hanc, inquit, opinionem, id quoque Varro addit, dubitare ſeſe an propterea magis hæ ſeptem ſtellæ *triones* appellatæ ſint, quia ita ſunt ſitæ, ut ternæ ſtellæ proximæ quæque inter ſeſe faciant trigona, id eſt, triquetras figuras. Ex his duabus rationibus, quas ille dixit, quod poſterius eſt, ſubtilius elegantiuſque viſum eſt. intuentibus enim nobis in illud, ita propemodum res erat, ut ea forma eſſe triquetra videretur.

9. *Boves appellatos*] Philoxeni gloſſæ: *Triones*, βόες ἀρχαίως. & apud Nævium, *Trionum hic moderator ruſticus.*

10. *Terriones*] Vel potius *teriones*, quod terram terant. Scaliger in Varronem *Striones* prius dictos autumat, à ſtria, quam terram ſulcando efficiunt.

CAP. XXII.

De vento Iapyge, deque aliorum ventorum vocabulis regionibusque, accepta è Favorini ſermonibus.

APud menſam Favorini in convivio familiari legi ſolitum erat aut vetus carmen 1 melici poëtæ, aut hiſtoria partim Græcæ linguæ, alias Latinæ. Legebatur ergo unc ibi in 2 carmine Latino ἰάπυξ ventus. quæſitũ eſt quis ic ventus, & quibus ex locis ſpiraret & quæ tam infrequentis vocabuli ratio eſſet: atque etiam petebamus, ut ſuper cæterorum nominibus regionibuſque ipſe nos docere ellet, quia vulgo neque de appellationibus eorum, neque e finibus, neque de numero conveniret. Tum Favorinus ita

MElici] Vulgo *Meliti*. Lyricum, vel etiam quemcunque poëtam intelligit auctor noſter.

2. *Carmine Latino*] Forſan Horatii, qui lib. 1. Od. 3. ejus venti meminit.

3. *Exor-*

ita fabulatus eſt: Satis, inquit, notum eſt, limites regioneſq; eſſe cœli quatuor, *exortum*, *occaſum*, *meridiem*, *ſeptemtrionem*.[3] *exortus* & *occaſus* mobilia & varia ſunt: *meridies ſeptemtrioneſq*; ſtatu perpetuo ſtant & manent. oritur enim ſol[4] non indidem ſemper; ſed aut *æquinoctialis oriens* dicitur, quum in circulo currit, qui appellatur[5] ἰσονύκτιος, aut[6] ἰσημερινὸς aut[7] *ſolſtitialis*, aut *brumalis*, quæ ſunt [8] θερειναὶ τροπαὶ καὶ χειμεριναί. item cadit ſol non in eundem ſemper locum fit enim ſimiliter *occaſus* ejus aut *æquinoctialis*, aut *ſolſtitialis*, aut *brumalis*, qui ventus igitur ab oriente verno, id eſt æquinoctiali venit, nominatur *Eurus*, ficto vocabulo, ut iſti ἐτυμολογικοὶ ajunt[9] ἀπὸ τῆς ἕω ῥέων. is alio quoque à Græcis nomine [10] ἀπηλιώτης, à Romanis nauticis [11] *Subſolanus*

cognc

3. *Exortus & occaſus*]Vide & Capellam lib. 8. cap. de curſu ſolis Plin. lib. 2. cap. 19. Proclum cap. 19. Hypotypoſ. Aſtronom. Expreſſit autem hunc locum Gellii Apulejus de Mundo: *Favorinus non ignobilis ſapiens hæc de ventis refert; Quatuor mundi plagas imparem habere numerum ventorum, eo quod ortus & occaſus mutentur terna vice cum ſolis acceſſu. Meridies & arctos iiſdem ſemper regionibus notatæ.* Quæ præterea apud Apulejum occurrunt, ex autore noſtro petita videntur, vel à ſtudioſo ex Noctibus Atticis deſcripta ad marginem Apuleji, adjecta ab aliis in contextum admiſſa.

4. *Non indidem*] Id eſt, non eodem in loco.

5. Ἰσονύκτιος] i.e. *Æquinoctialis*.

6. Ἰσημέρινος] Id eſt, *Æquidialis*. Circulus hic æquinoctialis inter circulos magnos numeratur, qui circa centrum Sphæram ambientes, eam in duo æqualia hemiſphæria ſecant. ſuntque numero ſex Horizon, Meridianus, Æquinoctialis, Zodiacus, & colurus æquinoctiorum, & colurus ſolſtitiorum. Æquinoctialis igitur eſt circulus magnus per motum primum, medio inter utrôſque mundi polos lœc in ſphæra circumſcriptus. Quando au tem ſol illum tranſit in principio Ari tis & Libræ producit diem æqualem nocti per totum terrarum orbem.

7. *Solſtitialis*] Proprie autores pro bati per ſolſtitium, æſtivum, intell gunt, hybernum vix agnoſcunt, ſed bru mam vocant. Ita Cicero, Virgilius, Ho ratius loquuntur. Vide Caſtaliorum Var. Lect. c. 17.

8. Θερειναὶ, &c.] *Æſtiva converſione & hibernæ*. Quando Sol Cancrū æſti tempore, Capricornū brumali tempo ingreditur, curſum vertit. hinc & tro picus Cancri & Capricorni appellatu

9. Ἀπὸ τῆς ἕω ῥέων] Id eſt, *A ſo oriente fluens*. Eandem etymologiam etiam Nonius Marcellus amplectitur

10. Ἀπηλιώτης] Legitur quoque ἀφηλιώτης.

11. *Subſolanus*] Vitruvius Solanum vocat, qui aliis eſt eurus, eurum q aliis vulturnus ab oriente hiberno, ſic apud eundem Andronicus Cyrreſtes tabula marmorea octogono vent rum poſuerat, ubi eurus vulturnum r fert. Vide & Varr. lib. 3. c. 5. de Re Ru

Αἰθ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cognominatur. ſed qui ab æſtiva & ſolſtitiali orientis meta venit, Latine *Aquilo*, *Boreas* Græcè dicitur; eumque propterea quidam dicunt ab Homero [12] αἰθρηγενέτην appellatum. [13] Boream autem putant dictum [14] ἀπὸ τῆς βοῆς; quoniam ſit violenti flatus & ſonori. tertium ventum, qui ab oriente hiberno ſpirat, *Vulturnum* Romani vocant. eum plerique Græci mixto nomine, quod inter *Notum* & *Eurum* ſit, εὐρόνοτον appellant. hi ſunt igitur tres venti orientales, *Aquilo*, [15] *Vulturnus*, *Eurus*; quorum medius *Eurus* eſt, his oppoſiti & contrarii ſunt alii tres occidui; [16] *Caurus*, quem ſolent Græci [17] ἀργέστην vocare; is adverſus Aquilonem flat: item alter *Favonius*, qui Græce vocatur ζέφυρος; is

12. Αἰθρηγενέτην] *Serenum.*

13. *Boream*] Ariſtoteles καικίαν vocat ventum ab ortu ſolſtitiali ſpirantem, quem Romani aquilonem appellabant, Andronicus & alii Græci boream. Ἀπαρκτίαν & βορέαν eundem acit Ariſtot. in Meteorolog. qui octo entos tantum numerat. Auctor libri e mundo ἀπαρκτίαν quidem vocat, ui ab ipſo polo venit, cui βορέαν adingit inter ſolſtitialem exortum & ſeptentrionem: diverſitas ex eo, quod uodecim ventos numerat, ut hinc colgi poſſit, opus illud non eſſe Ariſtoteis. *Salm.*

14. Ἀπὸ τῆς βοῆς] *A boatu.*

15. *Vulturnus*] Ita dictus à Vulturo Campaniæ oppido, inde ſpirans ab riente hiberno Romam verſus.

16. *Caurus*] Qui & Chaurus, & Chors, & Caurus ſive Corus appellatur. egetius λιβονότον interpretatur, & ad niſtram meridiani cardinis collocat. gellius noſter ex adverſo Aquilonis onit. Africum contrarium Aquiloni e ſcribit Plinius, Chorum Vulturno. oratius lib. 1. Od. 3. quoque Africum Aquiloni adverſum ſtatuere videir:

– Nec timuit præcipitem Africum,
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes hyadas, nec rabiem Noti.

Itaque hi venti ſæpe confunduntur. Vide Vegetium lib. 4. de Re Mil. cap. 28. Diverſitas tamen ſententiarum inde nata videtur, ut Salmaſii verbis utar, quod in recta linea Chorus & Aquilo invicem oppoſiti ſint adverſis frontibus. Chorus ab æſtivo occaſu fertur, Aquilo ab æſtiva & orientali meta venit. Similiter Africus & Vulturnus in altera linea ſeſe invicem reſpiciunt, hic ex hiberno oriente, alter ab occaſu brumali oriundus. Hunc ſitum eorum ſpectavit Favorinus, cum Vulturnum Africo, Aquilonem Choro vel Cauro contrarium ſpirare affirmat. Cæterũ in decuſſata linea Chorus Vulturno, Africus ex adverſo aquiloni reſpondet, itaque hi venti κατὰ διάμετρον ſibi maxime adverſi, & à ſe invicem frontibus adverſis longiſſime diſtant. Vide Salmaſ. ad Solinum p. 1245.

17. Ἀργέστην] Apuleius de Mundo Thraſcian & Argeſtem ex eodem loco ſpirare innuit, quod falſum. Ex occaſu enim æſtivo venit ἀργέστης, Thraſcias inter ſolſtitialem occaſum & ſeptentriones poſitus. Emendat itaque illum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

is adverſus *Eurum* flat: tertius Africus, qui Græce vocatur λὶψ; is adverſus *Vulturnum* flat, eæ duæ [18] regiones cœli *orientis occidentiſque* inter ſeſe adverſæ ſex habere ventos videntur. [19] meridies autem, quoniam certo atque fixo limite eſt, unum [20] meridialem ventum habet: is Latine *Auſter*, Græcè νότος nominatur, quoniam eſt nebuloſus atque humectus: νοτὶς enim Græcè *humor* nominatur. *Septemtriones* autem habent ob eandem cauſam unum. is objectus directuſque in Auſtrum, Latine *Septemtrionarius*, Græce ἀπαρκτίας appellatus. ex his octo ventis alii quatuor detrahunt ventos; atque id facere ſe dicunt Homero auctore qui ſolos [21] quatuor ventos noverit, *Eurum*, *Auſtrum*, *Aquilonem*, *Favonium*, verſus Homeri ſunt:

[22] Σὺν δ' εὖρος τ' ἔπεσε, ζέφυρός τε, νότος τε δυσαὴς,
Καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.

à quatuor cœli partibus, [23] quas quaſi primas nominavimus, oriente ſcilicet atque occidente latioribus atque ſimplicibus, non tripertitis. Partim autem ſunt, qui pro octo [24] duodecim faciunt: [25] inter hos quatuor, in media loca inſe-

Salmaſius ad Solinum p. 1239. quem vide.

18. *Regiones cœli*] Vegetius cardines appellat, Græci κέντρα.

19. *Meridies autem, &c.*] Revera cum regiones cœli octo ventis deſcribantur, atque antiquis quatuor fuerint Cardinales venti, intermedii etiam à meridie & ſeptentrione participant. *Salm.*

20. *Meridialem*] Vulgò *meridionalem*, quod vix Latinum, nec enim meridies dicitur, ut ſeptentrio. Optimus liber legit, *meridialem*. Salm.

21. *Quatuor ventos*] Imo etiam duos, ſeptentrionalem, & auſtralem, teſte Ariſtot. Pol. 4. c. 4. reſpectu nimirum poli arctici & antarctici.

22. Συὺ δ' εὖρος τ'] Id eſt,

Simul euruſque, notuſque incidit & zephyrus vehemens,
Et boreas ſerenus, ingentem fluctum volvens.

23. *Quas quaſi primas nominavimus*] Emendat Salmaſius, *quos quaſi primos nominavimus*, ita ut ad ventos referatur: Sed liquet ex contextu de Regionibus cœli autorem loqui, cum addit: *Oriente ſcilicet atque occidente latioribus atque ſimplicibus.*

24. *Duodecim*] Plures non eſſe ventos probare nititur Seneca lib. 4. quæſt. natur. Numerus nunc admodum excrevit; & quidni ulterius ſubtili indagine poſſunt numerari pro variis flexibus & inclinationibus?

25. *Inter hos quatuor*] Salmaſius legit, *tertios quatuor*, uti poſtea *ſecundos quatuor* dixit Agellius.

26. *Noſtri*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

inſerentes, cum meridie ſeptemtriones: eadem ratione, quæ ſecundi quatuor interſiti ſunt inter primores duos apud orientem occidentemque. Sunt porrò alia quædam nomina quaſi peculiarium ventorum, quæ incolæ in ſuis quiſque regionibus fecerunt, aut locorum vocabulis in quibus colunt, aut ex aliqua cauſa, quæ ad faciendum vocabulum acciderat. 26 noſtri namque Galli ventum ex ſua terra flantem, quem ſævissimum patiuntur, 27 *Circium* appellant, à turbine, opinor, ejus ac vertigine. Japygiæ ipſius ore proficiſcentem quaſi finibus Appuli eodem, quo ipſi ſunt, nomine 28 Japygem dicunt. eum eſſe propemodum *Caurum* exiſtimo:

26. *Noſtri namque Galli*] Verba ſunt Favorini, qui ex Gallia oriundus erat, ut teſtatur Philoſtratus in vitis Sophiſtarum.

27. *Circium appellant*] Hunc ventum onfundere videtur Favorinus cum Japyge, qui idem cum Argeſte. Circius au-em vel Cercius inter Argeſtem & Thraciam medius, vel cum Thraſcia idem, t Salmaſius monet. Circium autem Gallicum appellabant Hiſpani teſte Iſioro, quod à parte Galliæ flaret, atque ta ſimpliciter quoq; appellavit Vitruius. A Circo ſive turbine & vertigine ici autumat Gellius: ſicut & Nonius. Gallicā eſſe vocem arbitror, à tortuo- impetu ita dictam, quod *Keren* hodie elgis, & olim Gallis dicebatur, & hoie Britannis *Kyrch* impetum denotat. uamvis ſimilis ventus Auctori libri de Mundo κεϱκίας appellatur. Ita quoue emendavit Theophraſtum de vens Salmaſius, ubi vulgo Δεϱκίας pro Κεϱκίας legitur, niſi cum Turnebo κίϱκιαν legendum ſit. Impetuoſus hic venus & Galliæ peculiaris, compreſſus à montibus & in anguſtias circumactus Galliæ Narbonenſi ſæviſſime incumit, turres & tecta dejicit, & quod mium inter Pyrenæum & Gebennam maxime furit. De hoc vento ita Seneca ib. 5. Nat. qu. cap. 17. *Circio ædificia quaſſanti tamen incolæ Galli gratias agunt, tanquam ſalubritatem cœli ſui debeant ei. Divus certe Auguſtus templum illi, cum in Gallia moraretur, & vovit & fecit.* Ita & tempeſtates antiquiſſimis temporibus à Romanis ſolemni ritu conſecratæ fuere, ut Cicero lib. 3. de Nat. Deorum teſtatur. Ovid. l. 6. Faſt.

Te quoque Tempeſtas meritam delubra fatemur,
Cum pene eſt Corſis obruta claßis aquis.

ſitus ædis fuit in via Appia extra portam Capenam. Conſecrata ædes A. ab V. C. CDXCIV. à L. Cornelio Scipione L. F. C. N. Cos. cum Corſici maris tempeſtatem evaſiſſet, ut inſcriptio vetus ad Portam Capenam oſtendit.

28. *Iapygem dicunt*] Qui idem cum Argeſte, ſive Coro, neque opus erat dubitare Favorinum. Caurum ſupra Argeſtem eſſe dixit, de Japyge dubitat, cum tamen Argeſtem & Japyga eundem eſſe ex Ariſtotele, & Auctore libri de mundo expoſitum ſit. Dicit autem Japygiæ ore (aliter, ora) proficiſci, atque hinc nomen accepiſſe. Iapygia enim & Apulia eadem: latius tamen & Tarentini etiam dicti Japyges apud Strabonem lib. 6. per os Japygiæ, Japygia promontoria intellexiſſe videtur. Japygia autem acra eſt in ipſo ore ſinus Tarentini, ut idem Strabo teſtatur, qui etiam Japygiæ Sinus ea parte appellatur.

exiſtimo: nam eſt occidentalis, & 29 videtur adverſus *Eurum* flare. itaque 30 Virgilius 31 Cleopatram è navali prœlio in Ægyptum fugientem vento Japyge ferri ait. 32 Equum quoque Apulum, eodem quo ventum vocabulo, *Iapygem* appellavit. Eſt etiam ventus nomine 33 *Cæcias*, quem Ariſtoteles ita flare dicit, ut nubes non procul propellat, ſed ut 34 ad ſeſe vocet, ex quo verſum iſtum proverbialem factum ait:

--- 35 κακὰ
Ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων ὡς ὁ Καικίας νέφος.

Præter hos autem, quos dixi, ſunt alii plurifariam venti commentitii ſuæ quiſque regionis indigenæ; ut eſt Horatianus quoque ille 36 *Atabulus*, quos ipſe quoque exſequuturus

Apuleius de mundo, qui Gellium expreſſit, Garganum ſinum appellavit: ita enim loquitur: *Apuli* (appellant) *Iapygem ex Iapyge ſinu, id eſt ipſo Gargano venientem.* Hinc apud Gellium noſtrum legendum cenſet Salmaſius, *Iapygiæ ſinus ore proficiſcentem, qui eſt Garganus, Apuli eodem, quo ipſi ſunt nomine, Iapygem dicunt.*

29. *Videtur adverſus Eurum flare*] Atqui ſupra dixit Corum, qui idem cum Argeſte, & Iapyge, adverſus Aquilonem flare. Intricate hic loquitur Favorinus & dubito an ſe ipſum intellexerit, vel per Eurum Euronoton ſive Vulturnum denotavit. Sed quid commune Vulturno cum Aquilone? In recta collaterali linea Caurus Aquilonem, in decuſſata Vulturnum reſpicit. Ex hac confuſione reſpectuum intricatus hic locus. Vide quæ ſupra diximus.

30. *Virgilius*] Lib. 8. Æneid. ỷſ. 709. & ſeq.

Illam inter cædes pallentem morte futura,
Fecerat ignipotens undis & Iapyge ferri.

31. *Cleopatram*] Vide Dionem, Plutarchum, Suetonium, alioſque.

32. *Equum quoque Apulum*] Extat verſus lib. 9. Æneid. ỷſ. 679.

- - procul Ornitus armis
Ignotis, & equo venator Iapyge fertur.

33. *Cæcias*] Καικίας Græcis. Heſychius à Caïco fl. ita appellatum refert. Ita legendum eſſet, καικίας. Atque ita ſe ſcriptum inveniſſe in antiquiſſimo codice Agellii ſequenti Græco verſu teſtatur Salmaſius. Theophraſtus de Ventis Apeliotem cum Cæcia nonnullos confundere refert, ſecus atque ipſi videtur. Et ſane diverſi venti Cæcias & Apeliotes. Hic ab exortu æquinoctiali, ille ab Solſtitiali fluit.

34. *Ad ſeſe vocet*] Quia ſpiritum reciprocat, & ad ſe trahit. Unde & ἀνακάμψιπνος dicebatur. Vide auctorem Libelli de Mundo.

35. Κακὰ] Id eſt, *- - Mala*
Ad ſe attrahens, ut Cæcias nubem.

36. *Atabulus*] Horatianum appellat, quia Horatius Satyr. 5. lib. 1. ejus venti meminit, ita enim loquitur:

Incipit ex illo montes Apulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus.

Plin. lib. 17. c. 14. *Flatus Apulis proprius eſt Atabulus, hic ſi flaverit circa*

brumam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

turus fui: addidiſſemque eos, qui 37 *Eteſiæ* & *Prodromi* appellantur, qui certo tempore anni, quum canis oritur, ex alia atque alia parte cœli ſpirant; rationeſque omnium vocabulorum, quia plus paulò adbibi, effudiſſem, niſi multa jam prorſus omnibus vobis reticentibus verba feciſſem, quaſi fieret à me 38 ἀκρόασις ἐπιδεικτική. in convivio autem frequenti loqui ſolum unum neque honeſtum eſt, inquit, neque commodum. Hæc nobis Favorinus in eo, quo dixi, tempore apud menſam ſuam ſumma cum elegantia verborum, totiuſque ſermonis comitate atque gratia denarravit. ſed quod ait ventum, qui ex terra Gallia flaret, *Circium* appellari, M. Cato tertio libro Originum eum ventum *Cercium* dicit, non *Circium*. nam quum de Hiſpanis ſcriberet, qui 39 citra Hiberum colunt, verba hæc poſuit: *Sunt in his regionibus ferrariæ*, 40 *argenti fodinæ pulcherrimæ,*

brumam exurit frigore arefaciens, ut nullis ſolibus poſtea recreari poßint. Horatii vetus interpres ita dictum cenſet, quod τὴν ἄτην βάλλει, hoc eſt, nocumentum peſtilentiamque inferat regionibus Apuliæ.

37. *Eteſiæ & Prodromi*] Plin. lib. 2. cap. 47. *Hujus* (*Caniculæ*) *exortum diebus octo ferme Aquilones antecedunt, quos Prodromos appellant* (præcurſores) *poſt biduum autem exortus iidem Aquilones conſtantius perflant diebus quadraginta, quos Eteſias vocant.* Eteſiæ dicti tanquam anniverſarii. Vide Ariſtotel. Meteor. 2. & Columellam lib. 2. cap. 27. Nonnunquam & in Zephyros eodem Ariſtotele teſte mutantur, quo reſpexiſſe videtur Gellius cum illos ex alia atque alia parte cœli flare, etſi dubitanter, dixit. Vide Aldum Manut. Quæſitis per Epiſt. Caſaubon. ad lib. 3. Strabonis & Wouwer. de Polymat. c. 11.

38. Ἀκρόασις, &c.] *Audientia ad oſtentationem comparata.* Vitruv. lib. 10. c. ult. etiam dixit *acroaſin facere*.

39. *Citra Hiberum*] Iberus fluvius Hiſpaniæ celebris, qui Ebro hodie corrupte appellatur.

40. *Argenti fodinæ*] Ferro, argento & auro olim abundabat Hiſpania. Vide Diodor. Sic. lib. 5. Strabonem lib. 3. & Plinium. Maximam argenti fodinam ad novam Carthaginem fuiſſe, & quadraginta hominum millia continuo labore ſingulis diebus viginti quinque millia drachmarum Populo Romano tribuiſſe Strabo teſtatur. Vicena millia pondo argenti annis ſingulis Aſturiam, Galliciam, & Luſitaniam exhibuiſſe ex aliorum fide Plinius commemorat. Phœnices, quod naves argento onuſtæ eſſent, anchoras ex eo fabricaſſe proditum eſt. Erat & χρυσῖτις ἄμμος, qui *baluca* vel *balluca* Hiſpanis diceba tur juxta Plinium lib. 33. c. 4. mentio quoque ejuſdem in Jure civili l. 1. Cod. de Metallar. & l. 3. & ſeq. Codice Theodoſiano, eodem titulo. De arena illa ita Plinius: *Apud nos tribus modis* (aurum invenitur) *fluminum ramentis, ut in Tago Hiſpaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Aſiæ, Gange Indiæ:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mæ, mons [41] *ex ſale mero magnus: quantum demas, tantum adcreſcit. ventus Cercius, quum loquare, buccam implet: armatum hominem, plauſtrum oneratum* [42] *percellit.* Quod ſupra autem dixi, Eteſias ex alia atque alia cœli parte flare, haud ſcio an ſequutus opinionem multorum temere dixerim. P. Nigidii in ſecundo librorum, quos de vento compoſuit, verba hæc ſunt: *Eteſiæ &* [43] *Auſtri anniverſarii ſecundo Sole flant.* conſiderandum igitur eſt quid ſit [44] *ſecundo Sole.*

CAP.

diæ: nec ullum abſolutius aurum eſt curſu ipſo trituq; perpolitum. Alio modo puteorum ſcrobibus effoditur. Puteorum quoq; Strabo meminit. Inter ramenta auri quandoq; reperiuntur grandiores maſſæ. De quibus & alii neoterici ſcriptores, atque inter illos Petrus Martyr, in deſcriptione utriuſque Indiæ admiranda narrant.

41. *Ex ſale mero*] In Hiſpania, ut Marinæus Siculus teſtatur, non tantum ex montibus ſal effoditur, ſed ex lacubus quoque puteiſque extrahitur.

42. *Percellit*] Evertit.

43. *Auſtri anniverſarii*] Λευκονότοι Ariſtoteli Meteor. lib. 2. cap: 5. qui ſtata anni tempeſtate quoque ſpirant, ut Eteſiæ, & nubila detergent, ſerenitatemque reddunt. Horatius:

Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus - - -

Sicuti autem Eteſiæ æſtate, ita Leuconoti verno tempore ſpirant, juxta Theophraſtum; Auctor tamen libri de mundo hybernum illis tribuit tempus & melius. Sicut enim Eteſiæ poſt ſolſtitium flare incipiunt, ita ex adverſo poſt brumam noti. Ariſtoteles Meteorol. lib. 2. cap. 5. de Eteſiis ventis: γίνονται μὲν γὰρ οἱ καλούμενοι λευκονότοι τὴν ἀντικειμένην ὥραν, οὐχ οὕτω δὲ γίνονται συνεχεῖς. Eteſiæ poſt ſolſtitium, Anniverſarii noti τὴν ἀντικειμένην ὥραν Ergo poſt brumam. Non itaque eiden venti Eteſiæ, & auſtri anniverſarii, ſec diverſi imo adverſi. In eo tantum con veniunt, quod anniverſarii ſint & ſtat tempore ſpirent. Sicuti enim à ſolſti tio ſpirare auſpicantur Eteſiæ, quo tem pore ſol deſcendit ex ſeptentrionali cir culo, ita ab eadem plaga ſunt Eteſiæ unde *flabra Aquilonum* Lucretio vocan tur. Secundo itaque ſole, id eſt, ſecun dum curſum ſolis ſpirant. Auſtri quo que anniverſarii ſecundo ſole poſt bru mam flant à meridie, quando Sol e meridie curſu converſo contra ſepten triones aſcendit. Hæc ex Salmaſio quem vide ad Solinum pag. 1260. & 1261. Rutgerſius male auſtros anni verſarios cum Eteſiis confundit, quos meridie flare autumat. vide Var. Lect. l. 3. cap. 15.

44. *Secundo Sole*] Ita ſecundo Sol flare ventus dicitur, qui contra curſun ſolis non flat, ſed à ſole fertur. Ventu enim qui cum ſole oritur, & à parte ſo lis flat, & cum ſole occidente cadit, i omnino ſecundo ſole ſpirat. Vide Sal maſium ad Solinum p. 1260. & 1261 diffuſe differentem. Eſt igitur *ſecund Sole* eodem modo dictum, quo *ſecund vento.* vide Rutgerſ. Var. Lect. lib. 3 cap. 15.

Menandr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XXIII.

Conſultatio dijudicatioque locorum facta ex comœdia Menandri & Cæcilii, quæ Plocium *inſcripta eſt.*

COmœdias lectitamus noſtrorum poëtarum ſumtas ac verſas de Gręcis, [1] Menandro ac [2] Poſidippo aut [3] Apollodoro aut [4] Alexide, & quibuſdam item aliis comicis. atqui quum legimus eas, nihil ſane diſplicent, quin lepide quoque & venuſte ſcriptæ [5] videantur, prorſus ut melius poſſe fieri nihil cenſeas. at enim ſi conferas & componas Græca ipſa, unde illa venerunt, ac ſingula conſiderate atque apte

M*Enandro*] Qui inſignis Comœdiæ ſcriptor floruit Olympiade 115. compluresque fabulas edidit, quem ſecutus præter alios Terentius, elegantia & puritate ſtili nulli ſecundus. In Andria Menandri ejuſdem nominis fabulam & ſimul Perinthiam expreſſit, ſicut & Eunuchum Menandri & Colacem una fabula, Heautontimorumenon, & Adelphos in Latinam linguam vertit. Donatus in ejus vita: *Duæ ab Apollodoro tranſlatæ eſſe dicuntur Comico, Hecyra & Phormio, quatuor reliquæ à Menandro.* Refert idem Donatus ex Conſetio, Terentiū redeuntem è Græcia periiſſe in mari, cū centum & octo fabulis converſis à Menandro, alii tædio amiſſarum fabularum morbo implicitum periiſſe tradunt. C. Cæſar ideo illum dimidiatum Menandrum appellavit. Quantus autor fuerit Menander ex Quintiliano lib. 10. c. 1. liquet: *Menander*, inquit, *meo quidem judicio diligenter ad cuncta, quæ præcipimus, efficienda ſufficiat. Ita omnem vitæ imaginem expreßit, tanta in eo inveniendi copia, eloquendi facultas, ita eſt omnibus rebus & perſonis & affectibus accommodatus.* Cujus tanta fuit auctoritas, ut Apoſtolus carmen ejus citare non erubuerit. 1. Cor. c. 15. Juxta veterem interpretem Ovid. ad verſum illum in Ibin: (*undis. Comicus ut liquidis periit dum nabat in* Menander Comicus Athenienſis dum in Piræo nataret ſubmerſus eſt: de quo nobilißimæ à Græcis traduntur elegiæ, & à Callimacho Epigramma.*) Tumulorum Menandri meminit Pauſanias in Atticis. Obiit Olympiade 122. ut teſtatur Euſebius. Vide in laudem ejus præter Quintiliani locum, quem ſupra appoſui, Plutarchum, in libello de comparatione Ariſtophanis & Menandri, Dionem Chryſoſtomum de dicendi exercitio, in Anthologia Epigramma Chriſtodori libr. ſexto, alioſque autores.

2. *Poſidippo*] Ita legendum, non *Poſidio*. Cujus Comœdiæ ab Athenæo, Polluce, & Harpocratione citantur. Suidas quoque ejus mentionem fecit, & triennio poſt Menandri obitum fabulas ſcripſiſſe affirmat.

3. *Apollodoro*] Comico ejuſdem ætatis, quem Terentius in Hecyra & Phormione expreſſit. Apollodorus autem Gelous intelligitur. Fuere enim etiam Comici Apollodorus Caryſtius, & Tarſenſis.

4. *Alexide*] Cujus fabulæ crebro ab Athenæo & Stobæo citantur. Victorem in ſcena & coronatum obiiſſe Plutarchus affirmat, libro, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον.

5. *Videantur*] Aliter, *Videntur*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

apte junctis & alternis lectionibus committas ; oppidò quam [6] jacere atque ſordere incipiunt, quæ Latina ſunt ; ita Græcarum, quas æmulari nequiverunt, facetiis atque luminibus [7] obſoleſcunt. Nuper adeo uſus hujus rei nobis venit. Cæcilii Plocium legebamus : haud quaquam mihi & qui aderant diſplicebat. Libitum eſt Menandri quoque Plocium legere, à quo iſtam comœdiam verterat. ſed enim poſtquam in manus Menander venit, à principio ſtatim, di boni ! quantum [8] ſtupere atque frigere, quantumque [9] mutare à Menandro [10] Cæcilius viſus eſt ! [11] Diomedis hercle arma & Glauci non diſpari magis pretio [12] exiſtimata ſunt. acceſſerat dehinc lectio ad eum locum, in quo maritus ſenex ſuper uxore divite atq; deformi querebatur, quod ancillam ſuam, non inſcito puellam miniſterio, & facie non [15] inliberali, coactus erat venundare ſuſpectam uxori quaſi pellicem: nihil dicam ego quantum differat verſus utriuſque [14] eximius : ſit ſatis aliis ad judicium faciendum exponi. Menander ſic :

[15] Ἐπ' ἀμφοτέραν ἴν' ἐπίκληρος ἡ μέλλειν καθευδήσειν

Κατε-

6. *Iacere atque ſordere*] Vera ſunt, ſi quis infantiam Romanæ poëſios cum Græcorum ingeniis comparet. Verum ubi poëſis Romana ad faſtigium pervenit, etiam Græcos nonnulli poëtæ ſuperarunt. Vide Macrobium 5. Saturn. inprimis cap. 9. & Julium Cæſarem Scaligerum in Critico.

7. *Obſoleſcunt*] Gratiam dicendi ut obſoleta amittunt.

8. *Stupere atq; frigere*] Hoc de iis dicitur, quæ parum habent artis & ingenii.

9. *Mutare*] Aliter *nutare*.

10. *Cæcilius*] Quem malum latinitatis autorem appellat Cicero lib. 7. Epiſt. ad Atticum Ep. 3.

11. *Diomedis hercle arma*] Notum eſt proverbium, χρύσεα χαλκείων. Vide Homerum Il. 6. & Horat. lib. 1. Satyra 7.

12. *Exiſtimata*] Vetus editio, *æſtimata*.

13. *Inliberali*] Lipſius ex antiquo Cod. *illætabili*. male.

14. *Eximius*] Locum hunc ita legit Gulielmius, *nihil dicam quantopere differant verſus utriuſque, eximios ſit ſatis, &c.*

15. Ἐπ' ἀμφοτέραν] Id eſt,

In aurem utramque quia dotata eſt dormiet,
Magnum quoddam & egregium conficiens negotium,
Domo ejecit mœſtam, quam cupiebat,
Vt omnes intuerentur Cleobulæ faciem,
Et aſpectu fruebatur, cum eſſem ut aſinus inter ſimias.
Quid vero dicitur? ſane iſtud ita eſt, tacere volo
Noctem plurimorum malorum auctorem

Mi

Κατεργασάσα μέγα, καὶ περιβόητον ἔργον,
Ἐκ τῆς οἰκίας ἐξέβαλε τὴν λυποῦσαν, ἣν βούλετο.
Ἵν' ἐπιβλέπωσι πάντες εἰς τὸ Κρεωβύλης πρόσωπον,
Ἥ γ' εὔγνωστος [16] εἶχέ με γυνὴ δέσποινα,
Καὶ τὴν ὄψιν ἂν ἐκτήσατο ὄνος ἐν πιθήκοις.
Τί τὸ λεγόμενον ἐστὶ; δὴ τοῦτο [17] σιωπᾶν βούλομαι
Τὴν νύκτα τὴν πολλῶν κακῶν ἀρχηγόν.
Οἴμοι Κρεωβύλην λαβεῖν ἐμὲ, καὶ δέκα τάλαντα;
[18] Γύναιον [19] οὖσα πηχέως. εἶτ' ἐστὶ τὸ φρύαγμα
Εἴπως ἀνυπόστατον. Δία τὸν Ὀλύμπιον,
[20] Καὶ Ἀθηνᾶν, οὐδαμῶς παιδισκάριον, θεραπευτικὸν τε
λόγου τάχιον. ἀπαγέσθω δέ τις ἢ δὲ ἀντεισαγάγοι.

Cæcilius autem ſic:

[S]EN. *Is demum miſer eſt, qui ærumnam ſuam nequit*

Occul-

[M]*e miſerum, qui Creobulam duxi, &*
talenta decem,
[M]*ulierculam vix cubitalem, cujus ſuper-*
bia
[I]*deo intolerabilis eſt. Iovem Olym-*
pium,
Minervam teſtor, nequaquam puel-
lulam, famulamque,
[D]*icto citius quis abigat, vel illam redu-*
cat.

[Jo]ſephus Scaliger totum hunc Menan[dri] locum à capite ad calcem ſuis nu[me]ris ſimul & priſtinæ lectioni reſti[tuit] ad hunc modum.

π' Ἀμφότερον νῦν ἡ 'πίκληρος οὗς
[μ]έλλ' καθευδήσειν κατεργασάσα
μέγα
[Κ]αὶ περιβόητον ἔργον, ἐκ τῆς οἰκίας
[ἐ]ξέβαλε τὴν λυποῦσαν, ἣν ἐβούλετο,
[Ἵ]ν' ἐκβλέπωσι πάντες εἰς τὸ Κρεω-
βύλης
[πρ]όσωπον. ἥγ' εὔγνωστος εἶχέ με
γυνὴ
[δ]έσποινα καὶ τὴν ὄψιν ὧν ἐκτήσατο
Ὄνος ἐν πιθήκοις. τί τὸ λεγόμενον
ἐστὶ δὴ
Τοῦτ'; οὐ σιωπᾶν ἐστιν εἰ καὶ βούλομαι,
Οἷον τε μοι τὴν νύκτα τὴν πολλῶν
κακῶν (ἐμὲ
Ἀρχηγὸν, οἴμοι, Κρεωβύλην λαβεῖν
Καὶ δέκα τάλαντα, γύναιον οὖσα
πηχέως. (στατον
Εἶτ' ἐστὶ τὸ φρύαγμα πως ἀνυπό-
Διὰ τὸν Ὀλύμπιον, καὶ Ἀθηνᾶν οὐδα-
μῶς
Παιδισκάριον, θεραπευτικόν τε λό-
γου. τάχιον (γοι.
Ἀπαγχέσθω δέ τις, οὐ γραῦν εἰσα-

16. Εἶχέ] Adſcriptum in margine Codicis Gelliani, ὥσμ' ἔχει.

17. Σιωπᾶν] Lege, οὐ σιωπᾶν.

18. Γύναιον] In antiqua Veneta, γυναικῶν.

19. Οὖσα] Lege οὖσαν.

20. Καὶ Ἀθηνᾶν] Deeſſe hic quædam videntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Occultare. MA. *Fere ita me uxor forma & factis facit.*
Si taceam; tamen indicium eſt. quæ, niſi dotem, omnia
Quæ nolis, habet; qui ſapit, de me diſcet. qui, quaſi
[20] *Ad hoſtes captus; libere ſervio, ſalva urbe atque arce.*
Quæ mihi quidquid placet: [21] *eo privatu' vin' me ſervatum?*
Dum ejus mortem inhio, egomet vivo mortuus
Inter vivos. ea me, clam ſe, cum mea ancilla ait
[22] *Conſuetum. id me arguit. ita plorando, orando,*
Inſtando atque objurgando me obtudit, uti eam
Venumdarem. nunc credo inter ſuas æqualis
Et cognatas ſermonem ſerit: Quæ [23] *voſtrûm fuit*
[24] *Integra ætatula, quæ hoc itidem à viro*
Impetrarit ſuo, quod ego anus modo
Effeci, pellice ut meum privarem virum?
Hæc erunt concilia hodie. differor ſermone miſer.

Præter venuſtatem autem rerum atque verborum in duc bus libris nequaquam parem, in hoc equidem ſoleo an mum attendere; quod quæ Menander præclare & appoſ te & facete ſcripſit, ea Cæcilius nequaquam potuit, ne qu dem conatus eſt, enarrare; ſed quaſi minime probanda pra termiſit; & alia neſcio [25] quæ mimica inculcavit, & illu Menandri de vita hominum media ſumtum ſimplex & ve rum & delectabile, neſcio quo pacto, omiſit. idem enim i le maritus ſenex cum altero ſene vicino colloquens, uxoris locupletis ſuperbiam deprecans, hæc ait:

E'χ

20. *Ad hoſtes*] Aliter, *ab hoſte.*
21. *Eo privatus*] Antiqua Veneta ita legit,
Quæ mihi quicquid placet, eo privatum.
forte legendum, *privatum it.*
22. *Conſuetum*] Conſueviſſe, rem habuiſſe. De Paſſivis active ſumptis vide Voſſ. lib. 3. de Analog. cap. 5.
23. *Voſtrum*] Aliter, *noſtrum*, vel, *noſtrarum.*
24. *Integra ætatula*] Florenti. & Suetonius dixit *ætatulæ indulgere.*
25. *Quæ mimica*] Antiqua Vene *quæ inimica.* Sed legendum potius, *n mica.* Cum enim Cæcilius lepore Menandri non aſſequeretur, ſua neſc quæ levia & hiſtrionica ſequentib carminibus illorum vicem ſupposu & Menandrum ridicule imitatus e Vide Guiliel. 2. veris. c. pen.

26. E'η

Ἔχω δ'[26] ἐπίκληρον, Λαμία οὐκ εἴρηκά σοι
Τοῦτ' οὐχὶ, κυρίαν τῆς οἰκίας καὶ τῶν ἀγρῶν,
[27]Καὶ παύτων ἀντ' ἐκείνης ἔχομεν [30]ἀφ' ὅλων χαλεπῶν
Χαλεπώτατον, ἅπασι δ' ἀργαλέα ἐστὶν οὐκ ἐμοὶ μόνῳ,
Υἱῷ, πολὺ μᾶλλον θυγατρί. πρᾶγμα ἄμαχον λέγεις,
Εὖ οἶδα.

Cæcilius

26. Ἐπίκληρον] Id eſt,
Lamiam ex aſſe hæredem duxi, ſed dixeram
Id tib non ᵗum, dominam domus & agrorum,
Omniumque rerum. Pro illa habemus ex univerſis malis
Difficillimum, quod omnibus moleſta eſt non mihi ſoli, *(ciam*
Sed filio filiæque multo magis. Provin-
inexpugnabilem narras, ſat ſcio.
Iſaacus Caſaubonus ita hunc locum reſtituit:
Ἔχω δ' ἐπίκληρον Λαμία, οὐκ εἴρηκά σοι
Τοῦτ'; Οὐχί. κυρίαν τ' οἰκίας καὶ τῶν ἀγρῶν,
Ὃ δ' ἐστὶ πάντων ὅσα ἐκ κείνης ἔχομεν
Μεγάλων τε καὶ πολλῶν χαλεπώτατον,
Ἅπασιν ἀργαλέα ἐστὶν, οὐκ ἐμοὶ μόνῳ,
Υἱῷ τε γὰρ πολὺ μᾶλλον, καὶ θυγατρί γε.
Πρᾶγμα ἄμαχον λέγεις, εὖ οἶδα. **
Ἐπίκληρον] Locupletem intelligit, & unicam paternarum facultatum hæredem ſive illi jam obvenit, ſive functis parentibus obveniet hæreditas. Vide Pollucem in Onomaſtico lib. Harpocration differentiam oſtendit inter ἐπίδικον, ἐπικληρὸν, ἐπίπροικον, & ἐπικληρῖτιν. ἐπίκληρον vocat pupillam, & unicam hæredem, quæ & ἐπικληρῖτις dicitur, ἐπίπροικον cui pars hæreditatis contigit (vel, ut alii, quæ vivente patre cũ certa dote elocatur, ad differentiam ἐπικλήρου, cui tota contingit hæreditas) ἐπίδικος, quæ & aliquando ἐπίκληρος dicitur, appellabatur pupilla, de qua in judicio diſputabatur, cuinam in matrimonium cedere deberet. Proximus enim cognatus vel agnatus, ſibi vindicare jure poterat. Quod ex Iſæo & Dinarcho probat. Magnæ hinc ſæpe contentiones, ſi locuples eſſet pupilla, ſin pauper, certa pecunia honeſte elocare cogebatur is, qui proxime ſanguine illam attingebat Vide Carolum Sigonium de Rep. Athen. & Budæum in Commentariis linguæ Græcæ. Nemo vero miretur ἐπικλήρους etiam pauperes puellas dici, ſicut Harpocration in voce θῆτες ex Demoſthene & Poſidippo Comico probat, cum ἐπίκληροι proprie dicantur unicæ hæredes, ſive ſit luculenta, ſive inops & afflicta hæreditas. Ideo idem auctor in voce ἐπίδικος ἐπικληρῖτιν inopem puellam vocavit, quam antea cum ἐπικλήρῳ confuderat. Ἐπίκληρον etiam Ariſtophanis ſcholiaſtes ἐπιπαματίδα καὶ πατροῦχον appellavit, Euſtathius ſequioris ævi vocabulo μάνδα nominat.

29. Καὶ πάντων] Ita quoque ſcriptum invenio, τῶν πατρῴων ἀντικρὺς μετὰ ὅλων τῶν, &c.

30. Ἀφ' ὅλων] Prima editio Veneta Ἀπόλλων:

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Cæcilius vero hoc in loco ridiculus magis quam perſon
iſti, quam tractabat, aptus atque conveniens videri malu
ſic enim hæc corrupit:

SE. [31] *Sed tua moroſane uxor quæſo eſt?* MA. *Quam? rogas*
SE. *Qui tandem?* MA. *Tædet mentionis quæ mihi,*
Vbi domum adveni ac ſedi, extemplo [32] *ſavium*
[33] *Dat* [34] *jejuna anima.* SE. *Nihil peccat de ſavio.*
[35] *Vt devomas volt quod foris potaveris.*

Quid de illo quoque loco in utraque comœdia poſito ex
ſtimari debeat manifeſtum eſt. cujus loci hæc ferme ſen
tentia: Filia hominis pauperis in [36] pervigilio vitiata eſt.
res clam patre fuit: & habebatur pro virgine. ex eo viti
gravida menſibus exactis parturit. ſervus bonæ frugi, quu
pro foribus domus ſtaret, & propinquare partum herili f
liæ, atque omnino vitium eſſe oblatum ignoraret, gemitu
& ploratum audit puellæ in puerperio enitentis: timet, ir
ſcitur, ſuſpicatur, miſeretur, dolet. hi omnes motus eju
affectioneſque animi, in Græca quidem comœdia mirab
lit

31. *Sed tua moroſane uxor*] Janus Gulielmus Veriſ. lib. 2. cap. penult. ita hos verſus legit:

Sed tua moroſane uxor eſt quæſo? an rogas?
Qui tandem? pudet mentionis; quæ mihi
Vbi domum adveni, aſſedi, extemplo ſuavium
Datat jejuna anima. Nil peccat ſuavio,
Vt evomas vult, quod foris potaveris.

32. *Savium*] Ita veteres *ſuavium* appellant. Ita & valga ſavia Plauto dicuntur.

33. *Dat*] In antiquis Codicibus, *datat*. Ita & Plautus in Pſeudolo & Moſtellaria loquitur.

24. *Iejuna anima*] Id eſt, anhelitu. jejunus autem ſtomachus ſæpe fœtidos eructat vapores.

35. *Vt devomas vult*] Duo notat Cæcilius, ex fœtido mulieris anhelitu ventriculum irritari ad vomitum, de facile egurgitare nimio potu turge tem. Ebrietatem itaque mariti culp mulieriſque fœtidam animam utile eſſe laboranti ſtomacho affirmat.

36. *Pervigilio*] Nocturnis ſacri quibus in honorem variorum num num pervigilia indicebantur. Ita C reri, Veneri, Fortunæ, aliiſque num nibus pervigilia decreta. Liv. lib. 2 Suetonius in Caligula cap. 54. in Ga ba cap. 4. Vitellio cap. 10. Tacitus li 3. Hiſtor. In primis autem Cereris Veneris pervigilia celebrantur. Vide a torem venuſtiſſimi poëmatis, cui tit lus *pervigilium Veneris*. Atque hoc ten pore abutebantur crebro adoleſcent ad implendam libidinem; puella itaq illa in pervigilio nocturnis ſacris viti ta fuerat, niſi pervigilii nomine no ſacra ſed quæcunque pervigilatio in telligatur.

37. T

ler acres & illuſtres : apud Cæcilium autem pigra hæc
nnia, & à rerum dignitate atque gratia vacua ſunt. Poſt,
bi idem ſervus percunctando quod acciderat repperit, has
ud Menandrum voces facit :

37 Ὦ τρὶς κακοδαίμων ὅςις ὢν πένης γαμεῖ,
Καὶ παιδοποιεῖ. ὡς ἀλόγιςος ἐς' ἀνὴρ,
Ὃς μήτε φυλακὴν τῶν ἀναγκαίων ἔχει,
38 Εἰ μήτε ἀνατειχίσῃ εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου,
Ἐπαμφιέσασθαι δύναται τοῦτο χρήμασιν,
Ἀλλ' ἐν ἀνακαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
Χειμαζόμενος, ζητῶν μὲν, ἀνιαρὸν δ' ἔχων τὸ μέρος
Ἁπάντων, ἀγαθῶν δ' οὐ δυνάμενος.
Ὑπὲρ γὰρ ἑνὸς ἀλέγων, ἅπαντας νουθετῶ.

Ad

7. Τρὶς κακοδαίμων] Ita legen-
dū:
Ὦ τρὶς κακοδαίμων ὅςις πένης γαμεῖ,
Καὶ παιδοποιεῖθ'. ὡς ἀλόγιςος ἐς' ἀνὴρ, (ἔχει,
Ὃς μήτε φυλακὴν τῶν ἀναγκαίων
Μήτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ βίου,
Ἀμφιάσαι τοῦτο δύναιτο χρήμασιν,
Ἀλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ, καὶ ταλαιπόρῳ βίῳ,
Χειμαζόμενος ζῇ, τῶν ἀνιαρῶν ἔχων
Τὸ μέρος ἁπάντων, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.
Ὑπὲρ γὰρ ἑνὸς ἀλέγων, πάντας νουθετῶ. Id eſt,

O infælix, qui pauper cum ſit, uxorem, ducit (*filii eſt*
Pareatque liberos, quam improbus con-
Q neque præſidium neceſſariarum rerum habet,
Non rebus adverſis ad reliquum vitæ,
Integere pecuniis poteſt :
Sed ſine tegumentis in calamitoſa vita,
Hibernans vivit, & moleſtiarum
Omnium particeps, bonorum compos eſſe nequit, (*volo.*
Vnius rationem habens, cunctos monitos

38. Εἰ μητ' ἀνατειχίσῃ] Iſaacus Caſaubonus ita legit :

Εἰ καί τι γὰρ ἀτυχήσῃ εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου. hoc eſt,

Si acciderit alicui ut incidat in gravius quoddam peccatum.

Sic accipitur ἀτυχεῖν etiam apud oratores ; & evincit hanc eſſe ſententiam ſequens carmen Cæcilii ex hoc expreſſum & ſequenti,

Nam opulento famam facile occultat factio.

Mox illud vocabulum fœde depravatum eſt, ἀνακαλύπτῳ. fortaſſe ſcripſerat ἀκαλύπτῳ. *deſtituta & nudata opibus vita.*

Deinde ſcribe vſ. 7.

- - ἀνιαρὸν δ' ἔχων
Τὸ μέρος ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν, οὐ δυνάμενος.

Videntur autem deeſſe quædam ex iis quæ olim Gellius aſcripſerat.

39. *Edu-*

Ad horum autem ſinceritatem veritatemque verborum an adſpiraverit Cæcilius conſideremus. Verſus ſunt hi Cæcilii trunca quædam ex Menandro dicentis, & conſarcinantis verba tragici tumoris:

-- Is demum infortunatus eſt homo
Pauper, qui 39 educit in egeſtate liberos:
Fortuna & res eſt ut continuo pareat.
Nam opulento famam facile occultat 40 factio.

itaque, ut ſupra dixi, quum hæc Cæcilii verba ſeorſum lego, neutiquam videntur ingrata ignavaque, quum autem Græca comparo & contendo, non puto Cæcilium ſequi debuiſſe, quod aſſequi nequiret.

39. *Educit*] Educat.
40. *Factio*] Opulentiam hic teſte Nonio ſignificat, qui hunc verſum, li corrupte, citat.

Cap. XXIV.

De vetere parſimonia, deque antiquis legibus ſumptuariis.

1 PArſimonia apud veteres Romanos & victus atque cœnarum tenuitas non domeſtica ſolum obſervatione ac diſciplina, ſed publica quoque animadverſione, legumque complurium ſanctionibus, cuſtodita eſt. Legi adeo nuper in Capitionis Atei 2 conjectaneis ſenatus decretum vetus C. Fannio & M. Valerio Meſſala Coſſ. factum; in quo jubentur Principes civitatis, qui 3 ludis Megale

PArſimonia apud veteres Romanos] Plinium & Plautum teſtem habemus, Populum Romanum non niſi farre & pulte per aliquot ſæcula vulgo uſum. Quod ſi nuptiæ, feſtivitas, aut lætius convivium eſſet; pro magno pauci piſciculi, & porcinæ aliquot pondo in obſonium adjecta. Similis in veſtibus frugalitas; & omnium ditium pauperumque èlana: atque ea nativi & albidi coloris, niſi quod ditiorum ſplendentes paulo magis, & nitidæ à fullonia arte eſſent. Nam ſericum, holoſericum, ipſa lintea ſero innotuerunt, & timide eti in paucorum uſum venerunt. *Lipſ. Magn. Rom. lib.* 4. *c.* 5. Vide & Va rium Maximum lib. 2. cap. 5. & lib c. 3. & 4.

2. *Conjectaneis*] Aliter, *Collect neis.*

3. *Ludis Megalenſibus*] Qui in ho rem matris deûm inſtituebantur pri nonas Apriles. Quo feſto patritii m titare ſoliti ſunt, plebs Cerealibus teſtatur auctor noſter lib. 18. c. 2. que eo tempore inter ſe epulabant pri

alenſibus antiquo ritu 4 mutitarent, id eſt, mutua inter ſe-

ſe

cero in Catone majore : *Primum aper habui ſodales. Sodalitates autem quæſtore conſtitutæ ſunt ſacris Idææ gnæ matris acceptis : Epulabar igitur n ſodalibus omnino modice.* Et quidem atua inſtituebantur convivia. Ovid. . 4. Faſtor.

ur vicibus factis ineant convivia, quæro,
Tum magis, indictas concelebrentque dapes?
Quod bene mutarit ſedem Berecynthia, dixit,
Captant mutatis ſedibus omen idem.

cit poëta hoc ideo factum, quod ipſa em ſuam bene mutarit Romæ in auſtius domiciliũ. Goveanus Megalen- ludos diis magnis ſacros fuiſſe fru- arbitratur, Megaliacos Idææ matri. ctor vitæ Terentii erroris cauſam lit, qui Megalenſes ludos diis magnis ros fuiſſe affirmat, ſed contra antitatem. Error inde quod ludos maos, ac Megalenſes confuderit, cum i magni, qui & Circenſes à Tarqui- Priſco inſtituti fuerint, qui circum ximum extruxit teſte Dionyſio l. 4. galeſia, vel Megalenſes à M. Junio to inſtitutos fuiſſe refert Livius lib. ubi ſimul agit de ædis matris Idææ dicatione. Quinetiam ludi magni fiet pridie nonas Septembris, Megaes pridie nonas Apriles. Megalen- taque ludi cum Megaleſiis eidem, n honorem matris Deûm celebrabtur. Cicero de Aruſpicum reſponſi: *Nam quid ego de illis ludis loquar, qui in palatio noſtri majores ante tempus in ipſo Matris conſpectu Megalenſibus fieri celebrareque voluerunt?* Porro Lius lib. 29. c. 14. pridie idus April. um diem fuiſſe dicit, cum mater a in ædem victoriæ Palatinæ transetur, qui locus vel corruptus eſt, vel dindum mutatos poſtmodum ludos ſſe. Spartianus certe in vita Caracallæ VIII. Idus Aprilis ipſis Megalenſibus Caracallam interemptum retulit, quod ſatis indicat Megalenſium primum diem pridie Idus Aprilis non fuiſſe. Quicquid ſit Megalenſes ludi continuos dies ſeptem celebrabantur, uti ex veteri Kalendario apparet. Megaleſia autem dicta à templo quod Peſſinunte, ubi illa Dea colebatur, μεγαλήσιον teſte Varron. lib. 5. de L. L. appellabatur, ſicuti & μητρῷον, quia matri deûm conſecratum eſſet. Herodianus lib. I. ſcribit præferri ſolitum ſolenni pompa ante Deam, quicquid erat divitiarum, quicquid artificio admirandum, ludendi licentiam omnibus fuiſſe permiſſam uſque adeo, ut etiam perſonas quaſcunque vellent induerent. Etiam Comœdiæ auctoribus ædilibus hoc tempore agebantur, ut liquet ex Terentii Comœdiis. Dies quoque ſacri matri deûm Hilaria appellantur, quæ alia fuiſſe videntur à Megalenſibus, nam teſte Macrobio VIII. Kalendas Aprilis celebrabantur, niſi locus forſan corruptus ſit. Nulla memoria hujus feſti in Calendariis antiquis, poſterioris ævi ſcriptores tantum mentionem faciunt, Vopiſcus in Aureliano, Trebellius in Claudio, Maximus Scholiaſtes Dionyſii Areopagitæ, Damaſcius apud Photium in Iſidori vita, aliique. ſed ad rem. Vetus Kalendarium notat hunc diem hoc modo, LUD. MATRIS MAG. In aliis LUDI MAGALESIACI. Deæ autem imago hoc feſto die per urbem circum ferebatur, dum tibias inflabant & tympana pulſabant ſacerdotes; imaginem ejus lapidis figura fuiſſe aſſerit Livius: *Is legatos comiter acceptos Peſſinuntem in Phrygiam deduxit, ſacrumque iis lapidem, quem matrem Deum dicebant, tradidit.* Qualis fuerit imago Prudentius oſtendit,

Lapis nigellus evehendus eſſedo,
Muliebris oris clauſus argento ſedet:

Quem

ſe 5 dominia agitarent, jurare apud Conſules 6 verbis c…
ceptis non amplius in ſingulas cœnas ſumtus eſſe factum,
quam centenos 8 vicenoſque æris, præter olus & far &…
num; neque vino alienigena, ſed patrio, uſuros; neque i…
genti in convivio plus pondo, quam libras centum illa…
ros. Sed poſt id ſenatusconſultum lex 9 Fannia lata eſt, c…
lul…

Quem dum ad lavacrum præeundo ducitis,
Pedes remotis atterentes calceis,
Almonis uſque pervenitis rivulum.

Arnobius hunc lapidem dicit fuiſſe non magnum furvi coloris atque atri, angulis prominentibus inæqualem. Vide de ſacris matris Deûm Ovidium Faſtor lib. 4.

5. *Mutitarent*] H. Stephanus & Turnebus Adv. lib. 2. cap. 24. *mutuitarent* legendum putant. Mutuitare autem denotat mutua celebrare convivia, alii *mutitare* hic dici autumant, quod epulas inter ſe mutarent, & viciſſim convivia conviviis. Durantius Caſcellius lib. 2. Var. c. 2. *munitare* legit, quod priſcis manducare, ut putat, denotat. Sed flocci eſt illa obſervatio, legendum vel *mutuitarent*, vel ex eo correpte *mutitarent*. Forte dicendum ſacram eſſe vocem, ἀπὸ τοῦ μυεῖσθαι, vel μυεῖν, quod & ſacra docere, initiare ſignificat.

5. *Dominia*] Ita antiquiſſima Veneta Editio. Vulgo *convivia*. Dominia autem convivia hilariora quoque dicuntur, quæ à domino ſive præbitore convivii nomen accepere.

6. *Verbis conceptis*] Concipere verba eſt formulam juramenti præſcribere, juxta quæ concepta verba jurabat is, à quo juramentum exigebatur. Unde & conceptio Juriſconſultis ipſa formula appellatur.

7. *Vicenosq; æris*] Aſſes.

8. *Lex Fannia*] Hæc lex ſumptuaria lata fuit à C. Fannio & M. Meſſala Coſs. Anno V. C. DLXXXIX. Juxta Macrobium ante eam lex Orchia lata fuit de convivarum numero, quam tulerat C. Orchius tribunus plebis Q… bio & M. Claudio Coſs. Anno V… DLXXX. Athenæus lib. 6. diff… legem Fanniam proponit, atque e… à Gellio diſcrepat. Operæ pretium… que fuerit verba adſcribere. Ita au… inquit: ἐκέλευε δὲ ὁ νόμος τριῶν… πλείονας τῶν ἔξω τῆς οἰκίας μὴ… δέχεσθαι, κατ' ἀγορὰν δὲ τῶν πέντε… τὸ δὲ τρὶς τοῦ μηνὸς ἐγένετο. ὄψων… πλείονος τῶν δυοῖν δραχμῶν… ἡμίσους οὐκ ἐπέτρεπε. κρέως δὲ κα… ſοῦ δεκαπέντε τάλαντα δαπανᾶ… τὸν ἐνιαυτὸν ἐπεχώρει, καὶ ὅσα γῆ… ρει λάχανα καὶ ὀσπρίων ἑψήμα… Id eſt, *Lex jubebat, ne præter dome… convivæ plures tribus exciperentur… nundinæ eſſent quinque, atque id ſin… menſibus ter tantummodo fieret. ne p… quam duabus drachmis & dimidi… ſonarent. Eadem carnis ſumo invete… in annum talenta quindecim abſu… permiſit, & olerum leguminumque, … cunque terra gignit, decocta.* Juxta A… næum impenſis ordinariis obſo… dum erat duabus drachmis & ſem… id eſt, decem ſeſtertiis, ſive aſſibus … dragenis, cum Gellius decem tan… aſſes adſignet. De hac lege Sam… nicus Serenus teſte Macrobio lib… Saturnal. c. 13. ita loquitur: *Lex … nia Auguſti ingenti omnium ord… conſenſu pervenit ad populum, neque… prætores aut tribuni, ut pleraſque … ſed ex omni bonorum conſilio & ſent… ipſi conſules pertulerunt, cum Reſpu… ex luxuria conviviorum majora q… credi poteſt detrimenta pateretur. Si…*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

9 ludis Romanis, item 10 ludis plebejis & 11 Saturnalibus, 12 & aliis quibuſdam diebus, in ſingulos dies centenos æris inſumi conceſſit, decemque aliis diebus in ſingulis menſibus tricenos; cæteris autem omnibus diebus denos. hanc Lucilius poëta legem ſignat, quum dicit:

– – *Fanni* 13 *centuſſiſque miſellos.*

in quo erraverunt quidam commentariorum in Lucilium ſcriptores, quod putaverunt Fannia lege perpetuos in omne dierum genus centenos æris ſtatutos. centum enim æris Fannius conſtituit, ſicuti ſupra dixi, feſtis quibuſdam diebus, eoſque ipſos dies nominavit. aliorum autem dierum omnium in ſingulos dies ſumtus incluſit intra æris alias tricenos, alias denos. 14 Lex deinde Licinia rogata eſt; quæ

dem eo res redierat, ut gula illecti plerique ingenui pueri pudicitiam & libertatem ſuam venditarent: plerique ex plebe Romana vino madidi in comitium venirent, & ebrii de Reip. ſalute conſulerent.

9. *Ludis Romanis*] Qui & Circenſes, inſtituti à Tarquinio Priſco, qui Circum maximum extruxit. Qui poſtmodum annuatim Jovi, Minervæ, ac Junoni ſacri fuere, atque pridie nonas Septembris celebrabantur, ut ex prima Ciceronis in Verrem colligitur. Vide Cæſarem Bullingerum de Circo, & Onuphrium Panvinium.

10. *Ludis plebeiis*] Scribit Aſconius Pædianus in primam Ciceronis in Verrem, eſſe ita dictos, quod eos exactis Regibus pro libertate plebis inſtituerint Romani, aut pro reconciliatione plebis poſt ſeceſſionem in montem Aventinum. Hos ædiles plebi edebant XVII. Kalendas Novembris, & quidem per triduum, ut teſtantur Veteres Faſti.

11. *Saturnalibus*] Quæ in honorem Saturni inſtituta, multiſq; ſæculis præceſſiſſe cunabula Urbis teſtatur Macrobius. Tum ludus & jocus, & libertas dominabantur, ſervis pro tempore licentia loquendi, & faciendi. Auſonius,

Aurea nunc revocet Saturni Feſta December,
Nunc tibi cum Domino ludere verna licet.

Et Horatius:

– *age, libertate Decembri*
(Quando ita majores voluerunt) utere, narra.

Celebrabantur XIV. Kal. Januarii.

12. *Et aliis quibuſdam diebus*] Feſtis, quos nimirum vel publica vel privata ſolemnitas faciebat inſignes.

13. *Centuſſiſque miſellos*] Forſan legendum, *centuſſe miſellos* vel *miſello*, quo inopia denotatur. Ita Martialis dixit:

Centum miſelli jam valete quadrantes.

Invenio quoque annotatum forſan legendum eſſe,

-- *Fanni*
Centuſſis miſcella – – –

revera enim Fannia lex centum aſſibus modum fecerat ſumptibus, ideoque feſtive Lucilius centuſſem appellaverat, miſcellam autem, quia pro dierum ratione varia, varius quoque & frugalis modus eadem lege impoſitus fuerat.

14. *Lex deinde Licinia*] Quam tulit P. Licinius Craſſus conſul cum Cn. Lentulo anno V. C. IↃCLXVI. Ante Liciniam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quæ quum certis diebus, ſicuti Fannia, centenos æris i pendi permiſiſſet, nuptiis ducenos indulſit: cæteriſque d bus ſtatuit æris tricenos; quum & [15] carnis aridæ & ſal menti certa pondera in ſingulos dies conſtituerit: ſi qu quam eſſet natum è terra, vite, arbore; promiſce atque definite largita eſt. Hujus legis [16] Lævius poëta memi in [17] Erotopægniis. Verba Lævii hæc ſunt, quibus ſign

niam, teſte Macrobio, lata fuit Lex Didia, quæ legem Fanniam poſt annos decem & octo conſecuta eſt. De qua idem Macrobius: *Ejus ferendæ duplex cauſa fuit: prima & potiſſima, ut univerſa Italia, non ſola urbs, lege ſumptuaria teneretur, Italicis æſtimantibus Fanniam legem non in ſe, ſed in ſolos urbanos cives eſſe conſcriptam. Deinde, ut non ſoli qui prandia cœnaſve majore ſumptu feciſſent, ſed etiam qui ad eas vocitati eſſent, atque omnino interfuiſſent, pœnis legis tenerentur.*

15. *Carnis aridæ*] Athenæus: Κρέως τε καπνιστοῦ δεκαπέντε τάλαντα δαπανᾶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐπεχώρει. Vocat autor κρέα καπνιστὰ carnes fumo induratas vel ſalitas, Gellius aridas cum ſalſamentis junxit, & dicit certa pondera in ſingulos dies conſtituta fuiſſe. Et quod Fanniæ legi Athenæus, Liciniæ tribuit Gellius. Neque mirum, cum nomine mutato eadem fere iis legibus continerentur. Legis Liciniæ ſummã nonnihil expreſſius proponit Macrobius, nimirum, *ut Kalendis, nonis, nundinis Romanis cuique in dies ſingulos triginta duntaxat aſſes edundi cauſa conſumere liceret, cæteris vero diebus qui excepti non eſſent, ne amplius apponeretur, quam carnis aridæ pondo tria, & ſalſamentorum pondo libra, & quod ex terra, vite arboreve ſit natum.* Athenæus lege Fannia conceſſum ſcribit Patribusfamilias, ut quotannis quindecim talenta ſalitarum carnium abſumant. Quod nonnulli ita interpretantur, tanquam ſi per talenta hic libræ acciperentur: melior ſententia Caſauboni, qui per talentum intel juxta Græcos ſcriptores libras Ro nas c x x. utique per quindecim ta ta quindecim libræ intelligi neque cum dicat Gellius legem Licinia quæ eadem fere cum Fannia, carnis i dæ & ſalſamenti certa pondera in ſingulos conſtituiſſe, Macrobius au apertius nominet carnis aridæ po tria, ſalſamentorum pondo libr Non potuere igitur conſtitutæ quindecim libræ quotannis. Tal igitur quindecim efficiunt millena centena pondo menſuræ Romanæ. que hæc nimia ſumma alicui vide quandoquidem ſalitarum & fumo i ratarum carnium multo commu uſus erat, quam recentium. Juxta crobium tamen minor ſumma e nimirum mille quadringenta & ginta circiter pondo, ſi quatuor l ſingulis diebus inſumantur. Annu nim conſtat trecentis ſexaginta q que diebus & horis fere ſex.

16. *Lævius poëta*] Lælium Ap jus vocat, cujus eodem metri ge verſus citat. Priſcianus citat Liv ex libro ſexto Erotopægnion, ſicu iam Auſonius in Centone Nuptial vium Andronicum intellexiſſe vid ſed recte putat Salmaſius, verum h poëtæ nomen fuiſſe Lævium, pro Lælius & Livius adulteratum in lil De Livio tamen Andronico vide ceronem ad Trebatium lib. 7.

17. *Erotopægniis*] Vulgo inepte, *topægniis*. Apud Auſonium tame Centone Nuptiali ita quoque corr

legi

cat hœdum, qui ad epulas fuit allatus, dimiſſum, cœnamque ita, ut lex Licinia ſanxiſſet, pomis oleribuſque inſtructam.

Lex Licinia, inquit, *introducitur:*
[18] *Lux liquida hœdo redditur.*

Lucilius quoque legis iſtius meminit in his verbis: *Legem vitemus Licini.* Poſtea [19] L. Sylla dictator, quum legibus iſtis ſitu atque ſenio oblitteratis plerique in patrimoniis amplis helluarentur, & familiam pecuniamque ſuam [20] prandiorum

legitur. Proclivis hic lapſus fuit, uti certum eſt ex Priſciano & Soſipatro Grammaticis. Erotopægnia erant amatorii luſus, quam inſcriptionem in ſuis quoque ſecuti carminibus Nævius & Pacuvius, ut Nonius Marcellus teſtatur.

18. *Lux liquida*] Id eſt, vita: ita dicimus lucem intueri, pro vitam degere. Lucem autem liquidam dixit, ſicut aërem liquidum poëta.

19. *L. Sylla dictator*] Hæc lex Cornelia à Cornelio Sylla appellata fuit, *In qua*, ut ſcribit Macrobius, *non conviviorum magnificentia prohibita eſt, nec gulæ modus factus, verum minora precia rebus impoſita: & quibus rebus dii boni! quamque exquiſitis, & pene incognitis generibus deliciarum! quos illic piſces, quaſque offulas nominat! & tamen precia illis minora conſtituit. Auſim dicere, ut vilitas edulium animos hominum ad parandas opſoniorum copias incitaret; & gulæ ſervire, etiam qui parvis eſſent facultatibus, poſſent. Dicam plane quod ſentio. Apprime luxurioſus mihi videtur & prodigus, cui hæc tanta in epulis vel gratuita ponantur. Itaque tantò hoc ſæculum ad omnem continentiam promptius, ut pleraque earum rerum, quæ Sullana lege ut vulgo nota comprehenduntur, nemo noſtrum vel fando compererit.* Mirum legem hanc ſumptuariam Syllam tuliſſe, cum ipſe luxu in conviviis immodico difflueret. Meminit ſplendidiſſimi epuli, quod Populo Romano exhibuit, Plutarchus in Sylla, quo magna copia cibariorum in amnem projiciebatur, vinumque diffundebatur quadraginta annis vetuſtius. Mortua quoque Metella conjuge leges ſumptuarias funerum, & mox quoque conviviorum neglexit, ut idem teſtatur Plutarchus.

20. *Prandiorum gurgitibus*] Sicut profundi gurgites aquarum omnia abſorbent, ita illi conviviis etiam ſplendida patrimonia decoquebant. Audi Senecam: *Quid eſt ſumptuoſa cœna flagitioſius, & equeſtrem cenſum abſumente: & tricies tamen* HS *adiiciales cœnæ frugaliſſimis conſtiterunt.* Tricies HS. juxta Voſſ. ſunt centum & quinquaginta millia caroleorum florenorum. Plinius inquit lib. 9. cap. 17. Aſinium Celerem mullum piſcem mediocrem (utpote qui duas pondo libras non excederet) mercatum fuiſſe octo millibus nummum, id eſt, Caroleis quadringentis. Vide etiam Macrob. lib. 3. Sat. c. 15. Quicquid luxui alendo excogitari poterat profundebatur. Neque tantum Principes & Magnates, verum & humiles, & infimæ conditionis homines. De Apicio Seneca: *Cum HS millies* (duo milliones & ſemis) *in culinam congeſſiſſet, ære alieno oppreſſus rationes ſuas tum primum coactus inſpexit, ſuperfuturum ſibi HS centies computavit, & velut in ultima fame victurus, veneno vitam finivit.* De Æſopo hiſtrione Plinius: *Maxime inſignis eſt in hac memoria Clodii Æſopi tragici hiſtrionis patina, 600. HS taxata* (juxta Lipſium 15000. Philippeorum)

diorum gurgitibus proluiſſent, legem ad populum tulit, q
cautum eſt ut [21] kalendis, idibus, noniſque, [22] diebus lud
rum, & [23] feriis quibuſdam ſollemnibus [24] ſeſtertios t
cenos in cœnam inſumere jus poteſtaſque eſſet; ceteris a
tem aliis diebus omnibus non amplius ternos. Præter h
leges [25] Æmiliam quoque legem invenimus; qua lege n
ſumt

rum) *in qua poſuit aves, cantu aliquo aut ſermone humano vocales, millibus ſex ſingulas coëmptas, nulla alia inductus voluptate, niſi ut in his imitationem hominis manderet.* Et de ejus filio Horatius:

Filius Æſopi direptam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies ſolidum ſorberet aceto,
Diluit inſignem baccam.

Plinius ſingulis convivis ad ſorbendum uniones dediſſe refert. Sin hæc homines infimæ conditionis fecerint, quis Principes, & profuſiſſimæ prodigalitatis M. Antonium, & Cleopatram, Caligulas, Vitellios admiretur? quid privatos, quibus ludibrio videntur fuiſſe divitiæ? Vide Ciacconium de Triclinio, Fulvium Urſinum in Appendice, Lipſium, & Meurſium de luxu Romanorum.

21. *Kalendis*] Quæ Junoni ſacræ erant, unde & ipſa Kalendaris appellata. Sicuti enim annum Jovis, ita menſes Junonis eſſe exiſtimarunt veteres. unde Ovidius:

Vindicat Auſonias Junonis cura Kalendas.

Idibus erant ſacra Idulia, quibus agna Idulis Jovi cædebatur. Nonarum tutela Deo carebat teſte Ovidio.

22. *Diebus ludorum*] Præter ludos alios promiſcuos, ſacri ludi fuere Megalenſes, Cereales, Florales, Martiales, Apollinares, Capitolini, Romani, Plebeji, Compitalitii, Sæculares. Vide vetus Kalendarium Romanum.

23. *Feriis*] Feriæ publicæ vel erant ſtatæ, quod certo ſtatutoque tempore obſervarentur, ut ait Feſtus, ſicuti erant Saturnalia, Lupercalia, Agonalia, Carmentalia, vel conceptivæ, quæ quotan-
nis in certum diem à Pontifice, vel M
giſtratu concipiebantur, ut Latinæ,
mentinæ, Paganalia, Compitalia. Er
quoque Imperativæ, quas pro arbit
ſuo conſul vel prætor indicebat, ve
rant nundinæ. De Feriis audi Cice
nem de L.L. *Feriis*, inquit, *jurgia a*
vento, eaſque in famulis operibus patra
habento. Itaque ut ita cadat in ann
anfractibus, deſcriptum eſto, certaſ
baccas ſacerdotes publice libanto, id
certis ſacrificiis & diebus. Itemque a
ad dies ubertatem lactis, fœtuſque ſerv
to: idq; ne committi poßit ad eam rem
tione curſus annuos finiunto, quæque c
que divo decoræ gratæque ſint hoſtiæ p
vidento. Singulis autem menſibus
Rege Sacrorum vel à Prætore feriæ p
clamabantur, quibus nullum opus
cere licitum erat. Vide Macrob. lib.
Saturn. cap. 16. per ſolemnes aute
ferias non tantum ſtatas, quæ univer
Populo communes quotannis certis
conſtitutis diebus ac menſibus, &
faſtis ſtatis obſervationibus, ut loq
tur Macrobius, annotatæ erant, atq
ita ſolemnes dici poterant, ſed qu
cunque receptas hic intellige, forſan
iam privatas.

24. *Seſtertios tricenos*] Seſterti
nummus à ſemiſſe tertio dictus, qu
duos aſſes & ſemiſſem tertii contin
ret, ut Vitruvius, Feſtus aliiq; teſtant
Fuit quarta pars denarii, qui antea d
cuſſem, poſtmodũ XVI. aſſes valuit. V
lebat igitur antiquitus ſeſtertius du
aſſes & dimidium, poſtmodum quatu
aſſes, aucto denarii pretio. Monetâ Be
gicâ ſeſtertii triceni juxta Voſſiũ carol
(qui eſt viginti ſeſtertiorũ) & dimidiu
valen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſumtus cœnarum, ſed ciborum genus & modus præfinitus eſt. [26] Lex deinde Antia præter ſumtum æris id etiam ſanxit, ut, qui magiſtratus eſſet, magiſtratumve capturus eſſet, ne quo ad cœnam, niſi ad certas perſonas, itaret. Poſtremo [27] lex Julia ad populum pervenit Cæſare Auguſto imperante: qua profeſtis quidem diebus ducenti finiuntur; kalendis, idibus, nonis, & aliis quibuſdam feſtivis trecenti; [28] nuptiis autem & repotiis HS. mile. Eſſe etiam dicit Capito Atejus edictum, [29] Divi ne Auguſti, [30] an Tiberii Cæſaris, non ſatis commemini: quo edicto per dierum varias ſollemnitates à trecentis HS. aduſque duo milia [31] ſumtus cœna-

valent. Hotomannus lib. de Re nummar. legit *ſeſtertios trecenos*, ubi Agellius de feſtis diebus agit, ubi de aliis diebus, *tricenos*, pro *ternos*. Treceni ſunt ccc. ſeſtertii, id eſt, quindecim Carolei, triceni Caroleus cum dimidio. Priori certe loco ſumma nimis exigua eſt præ illius ſæculi opibus. Si tamen lectio non mutetur, magna fuit illo tēpore frugalitas.

25. *Æmiliam*] Quam tulit M. Æmilius Lepidus Cos. cum Q. Luctatio Catulo, anno V. C. IↃCXV. vide Macrob. Saturn. lib. 2. cap. 13. Cibaria hæc dicitur, quod cibis modus poneretur.

26. *Lex deinde Antia*] Poſt Æmiliam paucis interjectis annis lata ab Antio Reſtione. *Quam legem*, ut loquitur Macrobius, *quamvis eſſet optima, obſtinatio tamen luxuriæ & vitiorum firma concordia nullo abrogante irritam fecit. Illud tamen memorabile de Reſtione latore ipſius legis fertur; eum quoad vixit foris poſtea non cænaſſe, ne teſtis fieret contemptæ legis, quam ipſe bono publico pertuliſſet.*

27. *Lex Iulia*] Complures leges, ſicuti hæc lex ſumptuaria, Iuliæ appellatæ, quæ tamen ab Auguſto vel latæ, vel confirmatæ. Quam legem ſperni, vetique utenſilium pretia indies augeri Bibulus & ædiles conqueruntur apud Tacitum Annal. lib. 3. verum illorum querelas neglexit Tiberius, cum videret tot à majoribus repertas leges, etiam illas quas divus Auguſtus tulerat, vel oblivione vel contemptu abolitas ſecuriorem luxum feciſſe.

28. *Nuptiis & repotiis HS. mille*] In antiquis editionibus, & H. Stephani, *HS. millies*, quæ ſtupendæ luxuriæ ſumma eſſet, non parcimoniæ, quam leges ſumptuariæ præſcribunt. Scribendum *ſeſtertii mille*, qui quinquaginta Caroleis æſtimantur. Mille ſeſtertii cum ducentis & trecentis, de quibus ſupra verba fecit Agellius, proportionem & convenientiam habent.

Repotiis] Repotia dicuntur, cum poſtridie nuptiarum apud novum Sponſum cœnatur, & ab iteratis potionibus nomen accepere. Horat.

Ille repotia, natales alioſve dierum
Feſtos albatus celebret.

Porphyrio diem intelligit, qui nuptias ſequitur. Acro diem ſeptimum, quo nova nupta redire ſolet ad parentes ſuos.

29. *Divi ne Auguſti*] Plures leges ſumptuarias Auguſtum tuliſſe, ex verbis Taciti lib. 3. Annal. colligi videtur, cum dicit: *Tot à majoribus repertæ leges, tot quas Divus Auguſtus tulit, illæ oblivione, hæ (quod flagitioſius) contemptu abolitæ, ſecuriorem luxum fecere.*

30. *An Tiberii*] Vide Tacitum Annal. lib. 3. & Plinium lib. 33. c. 2.

31. *Sumptus cœnarum propagatus* eſt]

cœnarum propagatus eſt; ut his ſaltem finibus luxuriæ ferveſcentis æſtus coërceretur.

eſt] Præter has leges mentionem facit Macrobius Antonii, qui antequam Triumvir eſſet, de ſumptibus quoque edictum propoſuit. Quod eò magis mirum, quod ad ſatiandam poſtmodum ingluviem, quicquid mari aut terra aut etiam cœlo gigneretur, na ſibi eſſe exiſtimaret, & cum Cleop de expenſis certaret, quæ unionem to liquefactum abſumpſit, quæ ce HS. æſtimabatur, id eſt, quinquies tenis Caroleorum millibus.

CAP. XXV.

Quid Græci ἀναλογίαν, quid contrà ἀνωμαλίαν vocent

IN Latino ſermone, ſicut in Græco, alii ἀναλογίαν quendam putaverunt, alii ἀνωμαλίαν. Ἀναλογία ſimilium ſimilis declinatio, quam quidam Latinè [1] propo tionem vocant. Ἀνωμαλία eſt inæqualitas declinat num [2] conſuetudinem ſequens. Duo autem Græci Gra matici illuſtres [3] Ariſtarchus & Crates ſumma ope,

A'

PRoportionem vocant] Sicuti etiam Quintilianus lib. I. teſtatur. Varroni dicitur *veritas & ratio quæ à ſimilitudine oritur*. Græci ἀλήθειαν vocant.

2. *Conſuetudinem*] Συνήθειαν Græci indigetant, quæ nimirum analogiæ adverſatur. Aliquando enim conſuetudo cum analogia convenientiam habet.

3. *Ariſtarchus & Crates*] Analogiam ex Græcis oppugnavit Chryſippus, qui libros ſex teſte Varrone de Anomalia conſcripſit, Diogenes Laërtius in vita Chryſippi quatuor tantum illi adſignat libros. Hunc Crates nobilis Grammaticus expreſſit, & contra Ariſtarchum, qui contrarium defendebat, librum ſcripſit. Eſt autem is Crates Mallotes, cujus Suetonius lib. de Viris Illuſtr. mentionem fecit. Audi illum: *Primus igitur, quantum opinamur ſtudium Grammaticæ in urbem intulit Crates Mallotes* (Mallus autem urbi Ciliciæ) *Ariſtarchi æqualis, qui miſſu Senatum ab Attalo rege, inter ſecun ac tertium bellum Punicum, ſub ipſam nii mortem, quum in regione Palatii lapſus in cloacæ foramen, crus fregi per omne legationis ſimul & valetuc tempus, plurimas ἀκροάσεις ſubinde cit aſſiduèque diſſeruit, ac noſtris ex ploſuit ad imitandum*. Atque hujus cipulum fuiſſe Panætium ex alio mente refert Strabo. Crates itaque Ariſtarcho contra Analogiam c men conſeruit, & plures alii in ea teria ingenium ſuum oſtentabant. Sextum Empiricum cap. 10. adve Grammaticos. Inter Latinos Ju Cæſar, teſte Suetonio, & Teren Varro de Analogia libros, cujus l mutili adhuc extant, ſcripſere. Nov me Voſſius libris quatuor de Analo omnium induſtriam ſuperavit. Q conſulere omni modo oportet.

4. *Lep*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Ἀναλογίαν, hic ἀνωμαλίαν defenſitavit. M. Varronis ad Ciceronem de lingua Latina liber octavus nullam eſſe obſervationem ſimilium docet, inque omnibus pæne verbis conſuetudinem dominari oſtendit. *Sicuti quum dicimus*, inquit, *lupus lupi, probus probi, & [4] lepus leporis : item paro paravi, [5] lavo lavi, pungo [6] pupugi, tundo tutudi; & pingo pinxi. quumque*, inquit, *à cœno & prandeo & poto, & cœnatus ſum, & pranſus ſum, & potus ſum dicamus : & ab adſtringor tamen & extergeor & lavor, adſtrinxi & extersi, & lavi dicimus. item quum dicamus ab Oſco, Tuſco, Græco; Oſcè, Tuſcè, Græcè : à Gallo tamen & à Mauro Gallicè & Mauricè dicimus. item à probus probè, à doctus doctè; ſed à rarus non dicitur rarè, ſed alii rarò dicunt, alii [7] rarenter.* Idem M. Varro in eodem libro. *Sentior*, inquit, *nemo dicit, & id per ſe nihil eſt : aſſentior tamen ferè omnes dicunt. Siſenna unus aſſentio in ſenatu dicebat: & eum poſtea multi ſecuti, neque tamen vincere conſuetudinem potuerunt.* ſed idem Varro in aliis libris, multa pro ἀναλογίᾳ tuenda ſcripſit. Sunt igitur hi tamquam loci quidam communes contra ἀναλογίαν dicere, & item rurſus pro ἀναλογίᾳ.

CAP.

4. *Lepus, leporis*] Fruſtra hic Analoiam deſiderat Varro, quia lepus ex Siulo eſt λέπορις, atque ita juxta Græum terminationem declinarunt.

5. *Lavo, lavi*] Neque hæc ſimilia, am lavo olim tertiæ conjugationis uit, quod ex Plauto, Virgilio x. Æneid. c Horatio lib. 3. Od. 5. liquet.

6. *Pupugi, &c.*] A veteri *pugo*, unde & pugio nomen accepit. Sicuti *tutudi* à *tudo*, geminata ſyllaba ad modum fere augmenti Græcorum. A *tudo* tudes, Feſto, id eſt, malleus.

7. *Rarenter*] Cæcilio, Nævio, Livio Andronico, Ennio, Catoni uſitatum vocabulum. Derivatur ab inuſitato *rareo*, unde rareſco & rarefacio.

CAP. XXVI.

Sermones M. Frontonis & Favorini philoſophi de generibus co… rum, vocabuliſque eorum Græcis & Latinis: atque inibi co… ſpadix cujuſmodi ſit.

FAvorinus philoſophus, quum ad [1] M. Frontonem co… ſularem pedibus ægrum viſeret, voluit me quoque … eum ſecum ire. ac deinde, quum ibi apud Frontonem p… riſque viris doctis præſentibus ſermones [2] de coloribus v… cabuliſque eorum agitarentur, quod multiplex coloru… facies, appellationes autem incertæ & exiguæ forent: Pl… ra ſunt, inquit Favorinus, in ſenſibus oculorum, quam … verbis vocibuſque colorum diſcrimina. nam, ut alias e… rum [3] concinnitates omittamus, ſimplices iſti & ruſi & … rides colores ſingula quidem vocabula, multas autem ſp…

c…

M. *Frontonem, &c.*] Non intelligitur hic Fronto, qui ter conſul fuit, & quidem tertium cum Trajano Imperatore III. conſule. Plinius in Panegyrico: *Recepit etiam conſulatum* (Trajanus) *ut daret, noverat moderationem hominum, noverat pudorem, qui non ſuſtinerent tertiò conſules eſſe, niſi cum ter conſule.* Quem oratorem quoque inſignem fuiſſe, & poëtis hortos & ædes conceſſiſſe ad recitanda poëmata oſtendit Juvenalis, cum inquit:

> *Frontonis platani, convulſaque marmora clamant.*

Verum intellige Cornelium Frontonem Rhetorem, quem cum Herode Attico inter Præceptores M. Antonini Philoſophi enumerat Capitolinus. De quo idem auctor: *Sed multum ex his Frontoni detulit, cui & ſtatuam in ſenatu petiit.* Quem quidem etiam conſulem fecit, ſed ſuffectum in duos menſes, ut teſtatur Auſonius in gratiarum Actione. Et ipſe Fronto apud Chariſium in Epiſtola ad Marcum honores oblatos agnoſcit. Meminit ejuſd… Frontonis Capitolinus in vita … Imperatoris, & Macrobius lib. 5. … turn. ſiccum dicendi genus illi trib… Hunc hic intelligi arbitror. Plures … men fuere Frontones, quorum me… apud Antiquos. De illo priore, qui c… Trajano conſul fuit, puto loqui J… phum de Bello Jud. c. 7. qui ſub T… in obſidione Hieroſolymitana me… Eundem fuiſſe tribunum Vigiliaru… Tacito lib. 1. apparet. & huc perti… Martialis verſus, ad Frontonem,

> *Clarum militiæ Fronto, togæque de…*

ſed de variis Frontonibus, vide O… phrii Faſtos.

2. *De coloribus*] Quæ materia to… omnium Philoſophorum ingenia, … hoc faciunt cauſas rimando ut inte… gendo haud quicquam intelligant. … de Julium Cæſarem Scaligerum Ex… citat. 315. & Thyleſium de Colorib… noviſſime Carteſium.

3. *Concinnitates*] Convenientes, e… gantes & idoneas appellationes.

4. *Al…*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cies differentes habent. Atque eam vocum inopiam in lingua magis Latina video, quam in Græca. quippe qui rufus color, à rubore quidem appellatus eſt: ſed quum aliter rubeat ignis, 4 aliter ſanguis, aliter 5 oſtrum, aliter crocum; has ſingulas rufi varietates Latina oratio ſingulis propriiſque vocabulis non demonſtrat, omniaque iſta ſignificat una ruboris appellatione, quum tamen ex ipſis rebus vocabula colorum mutuetur; & igneum aliquid dicit, & flammeum, & ſanguineum, & croceum, & oſtrinum, & aureum. 6 Ruſſus enim color & ruber nihil à colore rufi differunt: neque proprietates ejus omnes declarant, 7 ξανθὸς autem & ἐρυθρὸς

4. *Aliter ſanguis*] Purpureum tamen & ſanguineum colorem confudere veteres. Plinius de Tyrio colore: *Laus ei ſumma, color ſanguinis concreti, nigricans aſpectu, idem & ſuſpectu refulgens. Vnde & Homero purpureus dicitur ſanguis.* Sicut autem recentiores autores blattam purpuram vocarunt, ita blatteum ſanguineum denotat, vel θρόμβον αἵματ☉, id eſt, *ſanguinem concretum.*

5. *Oſtrum*] Sicut apud Græcos ὄστρεον, ita apud Latinos oſtrum modo pro conchylio marino, modo pro ſanie ſive cruore, quo veſtes tinguntur, ſumitur. Ita & purpura ipſum piſcem & ſaniem denotat. A qua purpureæ pretioſiſſimæ veſtes appellantur. Plinius lib. 9. c. 36. *Purpuræ florem illum tingendis expetitum veſtibus, in mediis habent faucibus. Liquoris hic minimi eſt, in candida vena, unde pretioſus ille bibitur, nigrantis roſæ colore ſublucens. Reliquum corpus ſterile. Vivas capere contendunt, quia cum vitâ ſuccum eum evomunt. Et majoribus quidem purpuris detracta concha auferunt, minores trapetis frangunt, ita demum rorem eum excipientes Tyrii.* Audi & Vitruvium lib. 7. cap. penult. *Ea conchylia cum ſunt lecta, ferramentis circa ſcinduntur, è quibus plagis purpurea ſanies, uti lachryma profluens, excuſſa in mortariis terendo comparatur, & quod ex concharum marinarum teſtis exuritur ideo oſtrum eſt vocatum.*

6. *Ruſſus enim color*] Antiquiſſima Veneta editio, *Ruſſus enim color & ruber nihil à vocabulo rubei differunt.* Pro *Ruſſus* ſcribe *ruſſus*. Aldina editio, ſicut Badiana, pro *rubei*, *rufi* legit. Rubeus color vix dicitur, ſed robeus antiquis. Varro lib. 2. de Re Ruſt. cap. 5. *Colore potiſſimus nigro, deinde robeo.* Et in antiqua inſcriptione, *omnibus annis vitulo robeo & verre.* Virg. tamen ait, lib. 1. Georg.

Nunc facilis rubea texatur fiſcina virga.

verum Servius virgam Rubeam ab oppido Italiæ Rubis dictam exiſtimat.

7. Ξανθὸς] Ξάνθ☉ ἔκλευκ☉ eſt luteus pallidus, quem colorem ξανθὸν proprie Dores appellabant. Atticis autem eſt luteus flammeus, qui & πυῤῥός. Poëta crocum ξανθότριχα appellat, à quo color croceus, hoc eſt, luteus in rubrum vergens. Poëtæ Latini rubrum crocum vocant:

Nec fuerant rubri cognita fila croci.

Quidam τὸ ξανθὸν ſupra πυῤῥὸν collocant in gradibus coloris rubri percenſendis, alii infra. Favorinus apud Agellium in quibuſdam editionibus (Aldi Manutii nimirum, H. Stephani, & quæ illos ſequuntur) hoc ordine procedit

θρὸς & πυῤῥὸς & φοῖνιξ habere quaſdam diſtantias colo rufi videntur vel augentes eum, vel remittentes, vel miſ quadam ſpecie temperantes. Tum Fronto ad Favorinun Non inficias, inquit, imus, quin lingua Græca, quam tu v dere legiſſe, prolixior fuſiorque ſit, quam noſtra. ſed in i tamen coloribus, quibus modo dixiſti, [8] denominandis non proinde inopes ſumus, ut tibi videmur. non enim hæ ſunt ſola vocabula rufum colorem demonſtrantia, quæ t modo dixiſti, *rufus* & *ruber*; ſed alia quoque habemus plu ra, quam quæ [9] producta abs te Græca ſunt: fulvus enin & flavus & rubidus & [10] phœniceus & rutilus & luteu & ſpadix appellationes ſunt rufi coloris, aut acuentes eur quaſi incendentes, aut cum colore viridi miſcentes, aut ni gro infuſcantes, aut virenti ſenſim albo illuminantes. nan phœniceus, quem tu Græcè [11] φοινικὸν dixiſti, noſter eſt & rutilus, & [12] ſpadix phœnicei [13] συνώνυμος, qui factu Græc

cedit in diſtantiis ſignandis rufi coloris: ξανθὸς ϡ καὶ πυῤῥὸς καὶ ἐρυθρὸς καὶ φοινικοῦς. Aliter tamen ſcribunt veteres libri, ex quorum auctoritate totus ille locus Agellii ſic diſtinguendus ac legendus: *Ruſſus enim color & rubor nihil à colore rufi differunt, neque proprietates omnes ejus declarant.* Ξανθὸς *autem, &* ἐρυθρὸς, *&* πυῤῥὸς, *&* φοῖνιξ *habere quaſdam diſtantias coloris rufi videntur.* Ut vulgo editum eſt contrarium ſenſum efficit Favorini menti. πυῤῥὸν facit vicinum φοίνικι, ita enim vocat puniceum. Heſychius φοίνικα interpretatur πυῤῥόν. Alii πυῤῥὸν infra ξανθὸν ponunt, remittentes ac dilutiorem reddentes. *Salmaſ.* ad Solin. pag. 1155.

Ξανθὸς, *&c.*] Id eſt, *Flavus autem & ruber, & fulvus & puniceus.*

8. *Denominandis*] Ita Ms. Regium, ſicut etiam antiquiſſima Veneta editio: vulgò *deſignandis.*

9. *Producta*] Vetus editio, *dicta.*

10. *Phœniceus*] Rubicundus inſt immaturæ palmulæ. Sed confundit ſæpe cum puniceo; qui ſummum ſple dorem ruboris habet. Græci tame utrunque colorem φοίνικα appella runt, nonnunquam φοινικοῦν puni ceum. ſanguineus color φοῖνιξ & φο νιος, qualis purpuræ Tyriæ. A qua tin cturâ Phœnices dictos eruditi arbitran tur. Sed à Phœnice, qui idem cun Erythra rege ſive Edom, qui Eſavus, it dicti. Et hinc mare Erythræum. Edon enim, Φοῖνιξ & Erythras idem deno tant, nimirum rubicundum. vide Exod 25. cap.

11. Φοινικὸν] Veteres editione tum hic tum ſupra φοινικοῦν.

12. *Spadix*] Dioſcorides involu crum fructus palmæ, vel etiam fructun σπάθην appellat. σπάδιξ palmæ ter mes, ex quo fructus dependet, Polluc dicitur, imo ipſa palma Heſychio. Et iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Græcè noſter eſt, exuberantiam [14] ſplendoremque ſignificat ruboris; quales ſunt fructus palmæ arboris non admodum ſole incocti, unde ſpadicis & phœnicei nomen eſt. ſpadica enim [15] Dorici vocant avulſum è palma termitem cum fructu. fulvus autem videtur de rufo atque viridi mixtus in aliis plus viridis, in aliis plus rufi habere : ſicut [16] poëta verborum diligentiſſimus, [17] *fulvam aquilam* dicit & [18] *iaſpidem*, [19] *fulvos galeros*, *fulvum aurum*, & *arenam fulvam* & *fulvum leonem*. ſic Q. Ennius in annalibus *ære fulvo* dixit.

am Theophraſtus σπάθας palmites ſive termites appellavit, unde racemi ſive poma dependent. Hinc igitur ſpadix vel ſpadiceus color, Phœnicco ſimilis. Iſidorus: *dictus ſpadix à colore palmæ, quam Siculi ſpadica vocant.* Doricos ppellavit Gellius. Siculi autem Dorica ingua utebantur. Philargyrus: *ſpadix & Phœniceus eſt, quales ſunt fructus palmarum neque diluti nimium coloris, neque nimium preſſi.* Color itaque erat emiſſe ruber, *quales fructus*, ut Gellius oſter loquitur, *palmæ arboris non admodum ſole incocti.* Colorem leucopyum appellat, id eſt, album & fuſcum ege, fulvum) Probus Grammaticus, cuti eſſe ſolet palmæ deficiens color. dem & badius color Iſidoro ἀπὸ τῆς αἴδος, quæ ramum, ſive potius termitem, palmæ denotat.

13. Συνώνυμος] Cognominis.

14. *Splendoremque*] Contradicere ſii Gellius videtur, cum primo exubentiam & ſplendorem coloris propoit, & deinde remiſſum ruborem inſtar nmaturæ palmæ ſignificat. Conjunere hæc non debuit, cum phœniceus olor diverſus ſit, licet Græci uno vobulo φόινικα appellent, & φ.οινικοῦς men etiam puniceus dicitur, ut ſupra ixi.

15. *Dorici*] Salmaſius legit, *Dores.* ed veteres editiones, *Dorici.*

16. *Poëta*] Virgilius.

17. *Fulvam Aquilam*] Imitatus eſt Homerum, qui Il. ω. aquilam μορφνὸν appellavit.

- Αἰετὸν ἧκε τελειότατον πετεηνῶν,
Μόρφνον θηρητῆρ᾽ ὃν καὶ περκνὸν καλέουσι.

Inter aquilæ ſpecies ponit quoque Ariſtoteles de Hiſt. An. lib. 9. cap. 32. μορφνὸς autem & περκνὸς dicitur obſcurus, ſubniger, vel etiam fulvus.

18. *Iaſpidem*] Extat lib. 4. Æneidos,

-- atque illi ſtellatus iaſpide fulva
Enſis erat, Tyrioque ardebat murice lana.

fulvam exponit Servius *viridem*. Plinius lib. 37. c. 9. inter varia iaſpidum genera, etiam fulvum commemorat. Hoc idem juxta Servium Didymus & Nicander affirmant. Neque tantum iaſpis viridis invenitur, cujus vires prædicat Aëtius lib. 2. tetrabibl. cap. 18. ſed purpurei, roſeique, aliorumque colorum quoque reperitur : ita ut non opus ſit *fulvam* exponere viridem.

19. *Fulvos galeros*] Ex Lupina pelle. Virg. 7. Æneid. ℣ſ. 688.

--fulvoſque lupi de pelle galeros,
Tegmen habet capiti --

ubi galerus pro galea poni videtur. galerus alioquin proprie ſacerdotalis pileus. Servius Danielis: *Suetonius tria genera pileorum dixit, quibus ſacerdotes utuntur, apicem, tutulum, galerum. Sed apicem pileum ſutile, circa medium virga eminente: tutulum pileum lanatũ metæ figura: galerum pileum ex pelle hoſtiæ cæſæ.*

20. *A Vir-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dixit. *flavus* contra videtur ex viridi & rufo & albo concr tus, ſic *flaventes comæ*, &, quod mirari quoſdam video, *fro des olearum* [20] à Virgilio dicuntur *flavæ*. ſic multo ante P cuvius *aquam flavam* dixit, & *flavum pulverem*. cujus verſu quoniam ſunt jucundiſſimi, libens commemini :

Cedo tamen pedem [21] *lymphis flavis : flavum ut pulverem*
Manibus iſdem, quibus Vlyſſi ſæpè permulſi, abluam ;
Laſſitudinemque minuam manuum [22] *mollitudine.*

Rubidus autem eſt rufus [23] atrior & nigrore multo mixtus [24] *luteus* contra rufus color eſt [25] delutior ; unde ei quoq nomen eſſe factum videtur. Non ergo, inquit, mi Favor ne, ſpecies rufi coloris plures apud Græcos, quam apu nos nominantur. Sed ne viridis quidem color pluribus a illi

20. *A Virgilio dicuntur flavæ*]Lib. 5. Æneid. ℣ſ. 309.

Omnibus hic erit unus honos : tres præmia primi
Accipient , flavaque caput nectentur oliva.

flavam olivam viridem interpretatur Servius. Æſchylus quoque ξανθὴν ἐλαίαν dixit, quod poſterior pars folii videatur porracei eſſe coloris juxta interpretem Græcum.

21. *Lymphis flavis*] Id eſt, *aquis flavis*, flavus color proprie eſt , qualis in ſpicis maturis : talem aliquando colorem ſudo cœlo aquæ præ ſe ferunt , aliquando purpureum vel cæruleum. Aquilus color juxta Feſtum ab aquâ nomen accepit , cujus incertum eſſe colorem dicit.

22. *Mollitudine*] Ita Badius , & Aldus. Antiquiſſima Veneta, nullo ſenſu, *multitudine*.

23. *Atrior*] Ita in margine Gelliani Codicis adſcriptum. vulgo, *atrore & nigrore* , male , atror enim & nigror idem denotant.

24. *Luteus &c. color*]Qualis in ovorum vitellis , vel maturo pomo inprimis Cydonio, vel qualis in iis qui morbo Regio laborant , unde & lutea pellis Perſio Sat. 7. dicitur.

25. *Delutior*]*Dilutior* legit Salmaſi aliter, *dilucidior*. atque inde nomen cepiſſe voluit auctor noſter. Melius ab herba, quæ lutum dicitur, nomen cerſere. Ita Maroni croceum lutum, Plinio, ita Vitruvio appellatur. Quo c lore nuptiala vela ſive flammea ting bantur. Lucanus lib. 1.

Lutea demiſſos velarunt flammea vult

Qualis herba lutum ſit incertum. I tin herbam, quæ & vitrum dicitur, q dam eſſe arbitrantur. Sed hæc non l teo ſed cæruleo colore inficit. Vide Sa maſium ad Solin. p. 254. & ſeq. Le nicenus de Plinii erroribus , & Ru lius Lyſimachiam eſſe exiſtimant. Op ræ pretium eſt audire Vitruvium lib. in fin. *Item qui non poſſunt chryſoco propter caritatem uti , herba, quæ lutu* (ita legit Salmaſius, vulgo *luteum*) *a pellatur, cæruleum inficiunt , & utunt viridiſſimo colore*. Innuere videtur l teum colorem cum cæruleo mixtu chryſocollam, quæ viridiſſima eſt, im tari. Herbam ipſam cærulo ſubtrita pro chryſocolla induci Plinius teſtat lib. 33. cap. 5. Vide Philandrum a caput ultimum lib. 7. Vitruvii.

26. *Qua*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

llis, quam à nobis vocabulis dicitur. neque non potuit Virgilius, colorem equi ſignificare viridem volens, cæruleum magis dicere equum [26] quam glaucum: ſed maluit verbo uti notiore Græco, quam inuſitato Latino. Noſtris autem Latinis veteribus [27] cœſia dicta eſt, quæ à Græcis γλαυκῶπις, ut Nigidus ait, de colore cœli, quaſi cœlia. Poſtquam hæc Fronto dixit, tum Favorinus ſcientiam rerum [28] uberem, verborumque ejus elegantiam exoſculatus, Abſque te, inquit, uno forſitan lingua profecto Græca longe anteiſſet: ſed tu, mi Fronto, quod in verſu Homerico eſt, id facis;

[29] Καὶ νίκην ἐπ' ἀρετῇ ἀμφήριστον ἔθηκας.

ed cum omnia libens audivi, quæ peritiſſime dixiſti, tum maxime quod varietatem flavi coloris enarraſti, feciſtique t intelligerem verba illa ex annali quartodecimo Ennii mœniſſima, quæ minime intelligebam:

Verrunt extemplo placide mare [30] marmore flavo:
Cæruleum [31] ſpumat mare [32] conferta rate pulſum.

non

26. *Quam glaucum*] Qua voce utitur rgilius lib. 3. Georg. ℣ſ. 81.

uxuriatque toris animoſum pectus: honeſti
padices, glaucique color, deterrimus albus.

27. *Cæſia*] Donatus, *Cœſius*, *glau- oculis, quaſi felis oculos habens, glau-*. Hinc Minerva paſſim γλαυκῶπις pellata.

28. *Vberem,*] Copioſam.

29. Καὶ νίκην] Id eſt, *& victo- m de virtute ambiguam feciſti.* Non nſtat verſus, neque Homeri talis re- ritur. Ita enim ſe habet Ιλ. ψ. 382.

Καί νύ κεν ἢ παρέλασσ', ἢ ἀμφήριστον ἔθηκεν.

Id eſt,

t certe prævertiſſet, vel ambiguum feciſſet certamen.

Similis verſus occurrit eodem libr. ℣ſ. 527.

Τῷ κεν μὲν παρέλασσ', οὐδ' ἀμφήριστον ἔθηκεν.

Vel itaque alluſit Gellius ad verſum Homeri, & pro νύκεν poſuit νίκην, pro παρελάσσε ἐπ' ἀρετῇ, vel verſus ex poëta reſtituendus eſt, ſed vix tamen tum ad præſens negotium facit. Vide H. Stephanum ad Gellium, p. 181.

30. *Marmore flavo*] Aquas maris *marmor* appellavit, ob nitorem, ſplendorem. μάρμαρος autem Græcis λευκὸν denotat, ut Heſychius teſtatur. λευκὸν autem & λαμπρὸν denotat, quod multa luce ſplendeat.

31. *Spumat mare*] Nonnulli hunc verſum ita legunt,

Cæruleum ſpumat ſale conferta rate pulſum,
Per mare - - -

Conſer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

non enim videbatur cæruleum mare cum marmore fla[v] convenire. Sed cum ſit ita ut dixiſti, flavus color viridi albo mixtus, pulcherrime prorſus ſpumas virentis ma[r] 33 flavum marmor appellavit.

Conſerta, id eſt, connexa, colliſa.
32. *Conferta*] Confertis navibus: vel lege, ut monui, *conſerta*.

33. *Flavum marmor*] Aliter in an[ti]quis editionibus, *flavo marmore*.

CAP. XXVII.

Quid T. Caſtricius exiſtimaverit ſuper Salluſtii verbis & Dem[o]ſthenis; quibus alter Philippum deſcripſit, alter Sertorium.

VErba ſunt hæc gravia atque illuſtria de rege Philip[p] Demoſthenis: [1] ἑώρων δ' αὐτὸν Φίλιππον, πρὸς ἡμῖν ὁ ἀγὼν ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας, τὸν ὀφθαλμ ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκ λος πεπηρωμένον, πᾶν ὅτι ἂν βουληθῇ μέρος ἡ τύχη σώματος παρελέσθαι, τοῦτο προϊέμενον, ὥστε τὸ λοιπὸν τιμῆς καὶ δόξης ζῆν. Hæc [2] æmulari volens Salluſti de Sertorio duce in hiſtoriis ita ſcripſit: *Magna gloria* [3] *trib*

E'ώρων] Id eſt, *Videbam autem ipſum Philippum, cum quo nobis de imperio & principatu certamen erat, oculo effuſſo, clavicula fracta, manu & crure læſum, omne denique corporis membrum, quodcunque fortuna auferre cuperet, ultro offerentem, ut vitam in cæteris honoratam & glorioſam ageret.* Philippo dextrum oculum ſagitta ex muris jacta effoſſum, cum Methonam oppugnaret, Juſtinus lib. 7. in fine teſtatur. Plutarchus tamen in Parallelis minor. cap. 8. ab Aſtere Olynthio, cum oppugnaturus eſſet civitatem Olynthon & Methonam, oculo vulnus inflictum affirmat, dum trajicere Sandanum fluvium nitebatur. Sagitta hunc verſum inſcriptum habebat,

Ἀστὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμ
βέλος.

Id eſt,

Aſter lethale Philippo mittit ſpiculu[m]

Plutarchus in Alex. c. 3. commemo[rat] oraculo Delphico nuntiatum Phil[ip]po, ideò alterum oculum amiſiſſe, qu[od] per rimas oſtii Jovem Ammon[em] conſpexiſſet ſerpentis figura cum [O]lympiade concumbentem. Putida fatua adulatione Philippum imita[tus] Cliſophus oculo ſe privavit, ut Ælia[nus] & Athenæus tradiderunt.

2. *Hæc æmulari volens Salluſtiu*[s] Non video quid opus ſit Demoſthe[nis] imitatione hæc ſcripſiſſe Salluſtiu[m].

3. *Tribunus militum*] Vulgo *tri[bus] milibus*, etiam in antiquiſſima Ver[. . .] edi[tione]

us militum in Hiſpania 4 T. *Didio imperatore, magno uſu, bello Marſico,* 5 *paratu militum & armorum fuit: multaque tum ductu ejus* 6 *curata, primo per ignobilitatem, deinde per invidiam criptorum* 7 *celata ſunt:* 8 *quæ eminus facie ſua oſtentabat, aliquot* 9 *adverſis cicatricibus & effoſſo oculo.* 10 *quo ille dehoneſtamento corporis maxime lætabatur: neque illis anxius, quia reliqua* 11 *glorioſius retinebat.* De utriuſque his verbis 12 T. Caſtricius

litione. Error inde profluxit, quod riptum *trib.mil.* pro quo librarii ſubituerunt, *tribus milibus.* Sertorium item in Hiſpania tribunum militum iſſe præter alios probatos auctores utarchus memoriæ reliquit. Ita enim quitur in vita Sertorii: Σερτώριος μετὰ τὸν Κίμβρων ϗ Τευτόνων πόλεμον, ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Δειδίῳ στρατηγῷ χιλίαρχος ἐπὶ Ἰβηρίας, ἐν τῇ πόλει Κάστλων ἐχείμαζε Κελτιβήρων. i.e. *rtorius poſt bellum Cimbricum Teutonimque Tribunus militum in Hiſpaniam*. *Didio Imperatore miſſus, hibernavit urbe Celtiberorum Caſtulone.*

4. *Didio Imperatore*] Ita legendum, n, *imperante*, multo minus, *T. Dius Imperator.* neque enim in Hiſpania Didius fuit tribunus ſed Sertorius, em poſt Cimbricum & Teutonicum llum à Didio Imperatore in Hiſpaam miſſum Plutarchus teſtatur. In nario antiquo argenteo mentio fit Didii, hoc modo, T. DIDIO IMP. que ita hic ſcriptum arbitror. Plurchus στρατηγὸν appellat.

5. *Paratu*] Apparatu. Ita ſolet Salſtius loqui.

6. *Curata*] Ita in Ms. vulgo, *quæ ra*, nullo fere ſenſu. niſi *rapta* ſive arre, id eſt, incurioſe ſcripta fuiſſe ab nobilibus ſcriptoribus velit auctor ſter. Quid ſi totum locum ita legaus? *multaque tum ductu ejus curata, eraptim primo per ignobilitatem, deinper invidiam ſcriptorū celebrata ſunt.* innuat auctor noſter, egregia ejus facinora vel ab ignobilibus ſcriptoribus obiter memoriæ tradita fuiſſe, vel per invidiam ita non celebrata fuiſſe, ut virtus ejus merebatur.

7. *Celata ſunt*] Ita Ciacconius correxit. Et in margine Voſſiani Codicis ita ſcriptum à Bourdelotio, qui cum duobus Regiis Mss. & uno Frederici Morelli Agellium contulerat. Juſtus Lipſius in Epiſtolicis hanc ſcripturam defendit, *per invidiam proſcriptorum celebrata ſunt.*

8. *Quæ eminus facie ſua*] Ita rectè emendatum. Vulgo, *cominus faciem ſuam oſtentabant.*

9. *Adverſis cicatricibus*] Quæ adverſo corpori illatæ, non à tergo.

10. *Quo ille dehoneſtamento*]Hoc vocabulo etiam utitur Tacitus. Apuleius in Apologia etiam *inhoneſtamentum* dixit, & C. Gracchi verba Iſidorus lib. 2. Etymol. ita refert: *Pueritia tua adoleſcentiæ tuæ inhoneſtamentum fuit, adoleſcentia ſenectutis dedecoramentum, ſenectus Reip. flagitium.* Donatus in Eunuchum actu 3. ſcen. 2. paulo aliter hæc verba in hunc modum legit: *hæc,* id eſt, cicatrices, *ſunt virtutis inſignia, dehoneſtamento tamen eſſe corpori maxime lætabatur.*

11. *Glorioſius retinebat*] Plutarchus in vita Sertorii totum hunc locum expreſſit. Operæ pretium eſt illum audire: Τοῦ γὰρ Μαρσικοῦ πολέμου συνισταμένου στρατιώτας προσταχθὲν αὐτῷ καταλέγειν ϗ ὅπλα ποιεῖσθαι, σπουδὴν ϗ τάχος προσθεὶς τῷ ἔργῳ, παρὰ τὴν

τῶν ἄλ-

cius cum penſitaret, Nonne, inquit, ultra naturæ modo humanæ eſt dehoneſtamento corporis lætari? ſiquidem titia dicitur exſultatio quædam animi cum gaudio efferv tiore [13] rerum expetitarum. quanto illud ſincerius & [14] r gis rationibus conveniens? [15] πᾶν ὅτι ἂν βουληθῇ μέρος, ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο προϊέμενον. Qui verbis, inquit, oſtenditur Philippus, non, ut Sertorius, c poris dehoneſtamento lætus, quod eſt, inquit, inſolen immodicum; ſed, præ ſtudio laudis & honoris, jacturar damnorumque corporis contemptor, qui ſingulos an ſuos fortunæ [16] producendos daret quæſtu atque comp dio [17] gloriarum.

C

τῶν ἄλλων νέων βραδυτῆτα καὶ μαλακίαν, ἀνδρὸς ἐμπράκτως βιωσομένου δόξαν ἔσχεν. οὐ μὴν ὑφήκατο τῆς στρατιωτικῆς τόλμης, εἰς ἀξίωμα προεληλυθὼς ἡγεμόνος, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἐπιδεικνύμενος ἔργα θαυμαστὰ, καὶ τὸ σῶμα τοῖς ἀγῶσιν ἀφειδῶς ἐπιδιδοὺς, τῶν ὄψεων ἀπέβαλε τὴν ἑτέραν ἐκκοπεῖσαν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ καλλωπιζόμενος ἀεὶ διετέλει. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους οὐκ ἀεὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἀριστείων περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ ἀποτίθεσθαι στρεπτὰ, καὶ δόρατα, καὶ στεφάνους. αὐτῷ δὲ τῆς ἀνδραγαθίας παραμένειν τὰ γνωρίσματα τοὺς αὐτοὺς ἔχοντι τῆς ἀρετῆς ἅμα καὶ τῆς συμφορᾶς θεατάς. Id eſt, *Bello Marſico ingruente juſſus delectum habere militum & arma parare, & induſtriam & feſtinationem adhibuit, ſupra cæterorum juvenum tarditatem & mollitiem, viri impigri ſibi gloriam peperit. Neque de militari audacia deflexit, ubi ad dignitatem ducis pervenit, verum & manu admiranda opera edidit, corporique in prœliis minime pepercit, alterumque oculum excisum amiſit. Ob quod etiam gloriabatur perpetuo, alios non ſemper ſtr tatis ſecum circumferre teſtimonia deponere torques, haſtas, coronas fortitudinis inſignia permanere, qu eoſdem virtutis ſuæ & calamitati beat ſpectatores.*

12. *T. Caſtricius*] Qui juxta lium lib. 13. c. 21. fuit *Rhetoricæ plinæ doctor, qui habuit Romæ l principem declamandi ac docendi, ſu vir auctoritate gravitateque, & à Hadriano in mores atq; literas ſpect*

13. *Rerum expetitarum*] Vetus tio, *eventu rerum expetitarum.*

14. *Humanis*] Venet. edit. ant *humanius, magiſque omnibus conver*

15. Πᾶν ὅτι ἂν βουληθῇ] Id eſt *ferentem omnia membra corporis, qu quefortuna auferre cuperet.*

16. *Producendos*] Ita antiqui Ven. Edit. Aldina & Badiana *prod dos.* Adnotatum invenio in ma Codicis Gelliani, *prodendos, proder iret.*

17. *Gloriarum*] Gloria in plura mero apud alios haud temere repe Cicero tamen ſemel quod ſciam pat: *Honorum gradus ſummis homi & infimis ſunt pares, gloriæ diſpar*

CAP. XXVIII.

Non eſſe compertum cui deo rem divinam fieri oporteat, 1 *quum terra movet.*

QUænam eſſe cauſa videatur, quamobrem 2 terræ tremores fiant, non modò his communibus hominum ſenſibus opinionibuſque 3 compertum non eſt, ſed ne inter 4 phyſicas quidem philoſophias ſatis conſtitit, 5 ventorumne

TErra movet] Antiquiſſ. Venet. Ed. *movetur viribus.* Carrio lib. I. Emendat. cap. II. ex antiquis auctoribus defendit priorem lectionem.

2. *Terræ tremores*] Ita Salmaſius. In omnibus libris ſcriptum erat, *terræ mores*, unde reſcripſerunt *terræ motus.* Promptum erat legere *terræ tremores.* Obſtare tamen Salmaſio videtur, quod terræ motus generalius vocabulum tremorem pulſumque terræ tanquam ſpecies comprehendat.

3. *Compertum non eſt*] Badius *non eſt* rejicit. Hunc autem modum loquendi confirmat ex antiquis auctoribus Budæus in Annotationibus ad Pandectas, quia in particula ſequenti *ſed ne* negationem præceſſiſſe ſatis liquet.

4. *Phyſicas quidem Philoſophias*] Durus modus loquendi, forſan legendum, *Phyſicos quidem Philoſophos.* Varia enim fuit ea de re philoſophorum ſententia. Vide Senecam lib. 6. Natur. Qu.

5. *Ventorumne vi, &c.*] Appoſite Seneca: *Quæramus ergo quid ſit, quod terram ab infimo moveat, quid tanti molem corporis impellat, quid ſit illa valentius, quid tantum onus vi ſua labefactet: cur modo tremat, modo luxata ſubſidat, nunc in partes diviſa diſcedat: & alias intervallum ruinæ ſuæ diu ſervet, alias cito comprimat: nunc amnes magnitudinis notæ convertat introrſus, nunc novos exprimat: aperiat aliquando aquarum calentium venas, aliquando refrigeret, igneſque nonnunquam per aliquod ignotum antea montis aut rupis foramen emittat, aliquando notos & per ſecula nobiles comprimat. Mille miracula movet, faciemque mutat locis; & differt montes, ſubrigit plana, valles extuberat, novas in profundo inſulas erigit.* Quod autem magis ſtupendum, nonnunquam urbes ipſas alio tranſportat. Ita Anonymus Grammaticus tempore Valentiniani urbem Methonen terræ motu triginta octo ulnis, ſive pedibus ducẽtis viginti octo tranſpoſitam fuiſſe teſtatur. In Peloponneſo urbes radicitus evulſæ, atque alio tranſlatæ. Transferri non tam mirum, quam non peſſundatas. Illud tamen factum in Syria & Meſopotamia ſub Conſtãtino Copronymo, Theophanes, Cedrenus, alii affirmant. Sit fides penes auctores. Ut de terræ motu ſuccincte quædam videamus, Ariſtoteles dividit inter tremorem, & pulſum, quem τρόμον καὶ σφυγμὸν appellavit. Tremore terra concutitur juxta latitudinem ad latus dextrum vel ſiniſtrum, pulſu ſecundum longitudinem ſurſum aut deorſum agitatur. Dividit illum Ariſtoteles in συστολὴν καὶ διαστολήν. Illâ erumpens ſpiritus magnas moles inſtar montium egerit, & duriſſima quæque perrumpere nititur, atque etiam montes alio transfert tanto impetu atque ſi cœlum ipſum diſſiliret; hæc hiatu profundo terras, montes, ipſas urbes pagoſque haurit. Pulſus rarior, frequen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ne vi accidant ſpecus hiatuſque terræ ſubeuntium, 6 a
aquarum ſubter in terrarum cavis undantium fluctibus pu
ſibuſque, ita uti videntur exiſtimaſſe antiquiſſimi Græc
rum, qui Neptunum 7 ἐννοσίγαιον καὶ σεισίχθονα app
laverunt, 8 an cujus aliæ rei cauſa, 9 alteriuſve dei vi ac n
mini

tior tremor eſſe ſolet. Tremor fieri ſolet inſtar agitationis cunarum, qui etiam urbes & ædificia ex imis fundamentis quatiendo nonnunquam convellit. Ita ſub Tiberio duodecim Aſiæ urbes una nocte proſtratæ. Ita ſub Herode Magno multis in Iudæa urbibus, vicis pagiſque ſubverſis 30000 millia Iudæorum horribili fato occubuerunt, ut teſtatur Ioſephus lib. 1. de Bell. Iud. cap. 14. In montibus periculoſi tremores pulſuſque, qui aliquotiens abrupti vicina loca urbeſque & pagos ruina tegunt, flumina eructant, ignitos rivos evomunt, ut Petrus Bembus eleganti de monte Ætna tractatu memoriæ prodidit. De variis terræ motibus conſulendi Hiſtorici. Inprimis ille funeſtus fuit, qui contigit ſub Valentiniano Imperatore, qui totum fere terrarum orbem commovit. Vide Socratem lib. 4. Hiſtor. Eccleſ. cap. 3. & Ammianum Marcellinum in fin. l. 26. qui narrat ibidem, retectam maris profundi voraginem, viſas in ipſo pelago vallium veluti & montium vaſtitates, piſceſque multiformes in limo hæſiſſe. Horribiles quoque terræ motus in urbe Byſantina deſcribit Agathias lib. 5. Hiſtor. Porro ſcribit Ariſtoteles 2. Meteor. c. 8. terræmotus vere & autumno potiſſimum fieri, quia hæc tempora ſunt flatuoſiſſima, cœlo tranquillo, & nocturno vel matutino tempore. *Præcedit quoque*, ut Plinius teſtatur, *comitaturque terribilis ſonus, aliâs murmur ſimile mugitibus aut clamori humano, armorumque ſonantium fragori, pro qualitate materiæ excipientis, formaque vel cavernarum vel cuniculi per quem meat, &c.* Nimirum venti ſive ſpiritus in cavernis quadam reciprocatione luctantur, at
erumpere nituntur. Et quidem quo
gis in arctum conſtricti, eo validiu
altum enituntur, atque celerius ma
impetu erumpunt. Ventum igitur
ſpiritum clauſum cauſam terræm
Ariſtoteles & Theophraſtus ſtatuu

6. *An aquarum*] Vide Senecam
6. Nat. Qu. cap. 6. 7. & 8.

7. Ἐννοσίγαιον, *&c.*] Quo
trumque græcum vocabulum *terræ*
cuſſorem denotat. Sed non eſt ne
de terræ motu intelligere, antiqui e
eo denotarunt, litora & terras fluct
oceani percuti.

8. *An cujus aliæ rei cauſa*] An
goras aliique ignem cauſam terræ
tus eſſe dixere, variaſque adferunt
ſas. Anaximenes terræ tribuit, De
critus omnes ſimul cauſas ſtatuit.
Senecam lib. 6. pluribus capiti
vide & Plutarchum de Placitis Ph
lib. 3. cap. 11. Plinium lib. 2. cap
inprimis vero Ariſtotelem lib. 2.
teorol. c. 7. Porro Aſtronomi Satu
Jovi & Marti efficacem quoque
iam terræmotus tribuunt. Saturn
nim, ut ajunt, frigidos humores cu
lat, Mars calefacit, Jupiter ita te
rat, ut calor & frigus inter ſe rixe
& motu diverſo & adverſo in ſe
tuo agant. Eclipſes quoque inpr
ſolis inter cauſas referunt, quod
radii diſcutere vapores nequeant
non attracti in viſceribus terræ
modum tumultum faciunt. Ventis
que humidis & frigidis, æſtivo te
re, quinetiam pluvia tempeſtate
meatus ac pori conſtringuntur, ac
modum calore rarefacti propte
miam quantitatem exhalare nequ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mine, nondum etiam, ſicut diximus, pro certo creditum. propterea veteres Romani, quum in omnibus aliis vitæ officiis, tum in conſtituendis religionibus; atque in diis immortalibus animadvertendis,[10] caſtiſſimi cautiſſimique,[11] ubi terram moviſſe ſenſerant, nunciatumve erat, ferias ejus rei cauſa edicto imperabant; ſed dei nomen, ita uti ſolet, cui ſervari ferias oporteret, ſtatuere & edicere quieſcebant; ne, alium pro alio nominando, falſa religione populum alligarent. eas ferias ſi quis[12] polluiſſet,[13] piaculoque ob hanc rem opus eſſet, hoſtiam,[14] SI. DEO. SI. DEÆ. immolabat. idque ita ex decreto pontificum obſervatum eſſe M. Varro dicit: quoniam & qua vi, & per quem deorum

De quibus videndus iterum Ariſtote-es. Terræ motum peſtis, ſterilitas, fames ut plurimum ſequuntur. Halitus nim qui longo tempore in concavitate terræ concluſi fuere putreſcunt, atque ibi eruperunt aërem terrãq; inficiunt. pſi quoque fontes, puteique noxium piritum hauriunt. Unde legimus apud Plinium & Ciceronem Pherecydem auſtu aquæ è puteo terræ motum prædixiſſe. Sed manum de tabula.

Aliæ rei] Pro *alius rei*. Ita & Plautus *aliæ mulieri* dixit, Cicero *unæ rei*, Priſcianus *nullæ nationi*.

9. *Alteriusve dei vi*] Alterius à Neptuno.

10. *Caſtißimi*] Puriſſimi, vel rituum obſervantiſſimi. Caſtus enim ſubſtantive etiam ritum religionis denotat. arro Rer. Divin. lib. I. *Noſtro ritu unt facienda civilius, quam græco caſtu*, d eſt, ritu vel cæremonia. Nævius Bello Punico: *Res divas edicit, prædicat aſtus*.

11. *Ubi terram moviſſe ſenſerant*] ivius lib. 35. *Romæ per idem tempus uo maximi fuerunt terrores, diutior alter d ſegnior; terra duos & quadraginta ies movit: per totidem dies feriæ in ſollitudine & metu fuere, in triduum ejus ei cauſa ſupplicatio habita eſt.*

12. *Polluiſſent*] Vel ſi feriis indictis conceptiſque opus aliquod fieret, vel religioſus cultus quocunque modo violatus eſſet.

13. *Piaculoque ob hanc rem opus eſſet*] Ita reſtituit Lipſius lib. I. Elect. cap. 7. Vulgo legebatur, *piaculoque ob hanc rem remotus eſſet*.

Piaculo] Sacrificio ad expiandam deorum iram.

14. SI DEO, SI DEÆ] Ita Dii tutelares urbium evocitabantur ambiguo nomine, SI DEUS, SI DEA, quod aliter urbem capi poſſe non crederent, aut ſi poſſet, nefas æſtimarent deos habere captivos, ut loquitur Macrobius lib. I. Saturnal. cap. 9. Ita in devotionibus urbium de nomine dubitabant quarum hæc formula erat, DIS. PATER. VEIOVIS. MANES. SIVE. VOS. QUO. ALIO NOMINE. FAS. EST. NOMINARE. Neque tantum de nomine, ſed de ſexu quoque ſoliciti erant, ut teſtatur Arnobius l. 4. Quinetiam quædam ideo numina ſub utroque ſexu venerabantur. Ita Lunum & Lunam dixere, & Minerva ſub utraque ſpecie colebatur. Onomacritus in Hymnis, qui vulgò creditur Orpheus, ad Minervam ita loquitur:

Ἄρσην μὲν καὶ θῆλυς ἔφυς.

deorum dearumve terra tremeret incertum eſſet. ſed [15] Lunæ motibus ſoliſque defectibus ; non minus in ej rei cauſa reperienda ſeſe exercuerunt. quippe M. Cato, in cognoſcendis rebus multi ſtudii, incerta tamen & inc rioſa ſuper ea re opinatus eſt. Verba Catonis ex Origin quarto hæc ſunt : *Non libet ſcribere quod in tabula apud pont cem maximum eſt, quotiens annona cara, quotiens Luna aut S lumini caligo aut quid obſtiterit*. uſque adeo parviſecit [16] rat nes veras Solis & Lunæ deficientium vel ſcire vel dicere

Quid autem eſſet τὸ ἄῤῥεν καὶ θῆλυ πρὸς τοῖς θεοῖς Hipparchus olim teſte Suida explicavit.

15. *Lunæ motibus*] Vocabulum *motibus* delendum videtur. Neque enim hic quicquam ad rem pertinet.

16. *Rationes veras, &c.*] Inhibentur ſolis radii tempore novilunii, cum in cauda vel capite Draconis vel juxta has metas Sol poſitus fuerit propter interpoſitionem Lunæ inter aſpectum noſtrum & corpus ſolis. Atq; hæc Eclipſis ſolaris dicitur. Lunaris fit in plenilunio propter interpoſitionem terræ, quæ propter ſoliditatem radios ſolis non tranſmittit, & quandoquidem Luna proprium lumen non habet, ſed à ſole mutuatur, lumine adſcititio illam privari neceſſe eſt. Thaletem Mileſium primum ſolis Eclipſes deprehendiſſe Diogenes Laërtius in ejus vita affirmat. Talis autem ſuperſtitio inceſſit gentilium animos, ut æris tinnitu boranti Lunæ ſuccurrerent, atque e omnibus fere ſacris πρὸς ἀφοσίω καὶ ἀποκάθαρσιν uterentur. Ma bius lib. 5. cap. 19. *Omnino autem rem divinam pleraque ænea adhiber lita, multa indicio ſunt : & in his m me ſacris, in quibus delinire aliquos devovere aut denique exigere morbos bant.* Quare ſoliti veteres defici luna æra pulſare, Plutarchus aperi bro de Facie quæ in Lunæ orbe a ret. Credebant autem Lunam ve ciis cœlo excuti. Virgilius :

Carmina vel cœlo poſſunt deducer
nam.

Ridet hæc & merito Ovidius,

Et quamvis aliquis Temeſæa remo
æra,
Nunquam Luna ſuis excutietur e

Vide Plutarchum in Æmilio, Liv. 26.

CAP. XXIX.

Apologus Æſopi Phrygis memoratu non inutilis.

[1] ÆSopus [2] ille è Phrygia fabulator haud immeritò piens exiſtimatus eſt; quum quæ utilia monitu, ſ ſuc

ÆSopus ille] Qui major Pythagora floruit quadrageſima Olympiade & apud Crœſum in pretio fuit, quinquageſimâ immeritò rupe à Delphenſibus dejectus miſere periit. Fuit conditione ſervus, natura liber, co re deformis, ingenio præſtans. aliquotiens ejus mentionem fe

ıiqueerant, non ſeverè, non imperioſè præcepit & cen-
ıuit, ut philoſophis mos eſt, ſed feſtivos delectabileſque
ıpologos commentus, res ſalubriter ac [3] proſpicienter a-
ıimadverſas, in mentes animoſque hominum cum audiendi
ıuadam [4] illecebra [5] induit. velut hæc ejus fabula de avi-
ılæ nidulo lepide atque jucunde præmonet, ſpem fidu-
ıiamque rerum, quas efficere quis poſſit, haud unquam in
lio, ſed in ſemetipſo habendam. Avicula, inquit, eſt parva.
ıomen eſt caſſita. [6] habitat nidulaturque in ſegetibus, id
ermè temporis, [7] ut appetit meſſis, pullis jam jam pluman-
ibus. Ea caſſita in ſementes fortè [8] congeſſerat [9] tempe-
ıiviores. propterea frumentis flaveſcentibus pulli etiam
ınc involucres erant. Quum igitur ipſa iret cibum pullis
quæſi-

ŀtenditque leges ſæpenumero eſſe ad-
rſas, cum natura liberum Æſopum,
rtuna ſervilis illum fecerit conditio-
s. Nimirum multi in ſervitute libe-
is conditionis ſunt, multi in liberta-
ſervi & mancipia ſunt vitiorum,
ıorantiæ, & ſuis continuo affectibus
tranſverſum abripiuntur. Vide Ari-
ıtelem in Polit. Vitam ejus ſcripſit
aximus Planudes.

2. *Ille è Phrygia fabulator*] Ex Amo-
magnæ Phrygiæ oppido. Diſtin-
onis cauſa hæc addit, namque & fuit
ſopus Mithridatis anagnoſtes, qui de
dibus Mithridatis ſcripſit, & nobilis
i: Tragœdiarum actor qui tempore
ceronis vixit, de quo Horatius, lib. 2.
iſtol.

Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Ro-
ſcius egit.

3. *Proſpicienter*] Aliter, *perſpicien-*

4. *Illecebra*] Chariſius & Diomedes
raliter tantum dici affirmant. Sed
cero quoque ita loquitur 1. Catil.
is verò quanta id ullo unquam homine
ntutis illecebra fuit. & pro Milone,
unitatis ſpes maxima eſt illecebra
andi.

5. *Induit*] Vulgò, *induxit.* Seneca
Epiſt. 94. *Nulla res magis animis hone-*
ſta induit, quam bonorum converſatio. In-
duere animum artibus, Tacitus quoque
dixit.

6. *Habitat*] Schegkius dicit in ſuo
Codice reperiri *habet. Habere* antiqui
dicebant pro *habitare.* Plautus in Au-
lularia, *Patri avoque hujus qui nunc hic*
habet. Virg. Æneid. lib. 7.

Quæ loca quique habeant homines.

7. *Ut appetit*] Ubi in propinquo eſt;
legitur in antiquis editionibus, *appetat.*

8. *Congeſſerat*] Ita Schegkius emen-
daverat ex ſuo Codice; vulgo legebatur
conceſſerat, & apud Badium *conſederat.*
Congerere autem idem eſt quod nidifi-
care teſte Servio ad illum verſum Vir-
gilii Ecloga 3.

- - - namque notavi
Ipſe locum, aëria quo congeſſere colum-
bæ.

Congerere autem propriè eſt nidum
conſtruere, unde & avium congeſtus di-
citur, cum ad nidum conſtruendum fe-
ſtucas, floccos, herbas atque id generis
alia congerunt. Græci *συμφορεῖν* &
συμφορȣμένȣς ὄρνιθας dixêrunt.

9. *Tempeſtiviores*] Citius ſolito de-
metendas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quæſitum, monet eos ut, ſi quid ibi [10] rei novæ fieret dice
returve, animadverterent idque uti ſibi, ubi rediſſet, [11] nun
ciarent. Dominus poſtea ſegetum illarum filium adole
centem vocat: & Videsne, inquit, hæc ematuruiſſe, &
[12] manus jam poſtulare? iccirco die craſtini, ubi primùn
[13] diluculabit, fac amicos adeas, & roges veniant, operam
que mutuam dent, & meſſem hanc nobis adjuvent. Hæ
ubi ille dixit, diſceſſit. atque, ubi rediit caſſita, pulli trep
duli circumſtrepere, orareque matrem ut ſtatim jam pro
peret, atque alium in locum ſeſe adſportet: nam dominu
inquiunt, miſit qui amicos rogaret, uti luce oriente ve
niant & metant. mater jubet eos à metu [14] otioſos eſſe.
enim dominus, inquit, [15] meſſem ad amicos rejicit; craſt
no ſeges non metetur. neque neceſſe eſt, hodie uti vos a
feram. die igitur poſtero mater in pabulum volat. dominu
quos rogaverat, operitur. [16] ſol fervit & fit nihil: & ami
nulli erant. tum ille rurſum ad filium, Amici iſti, inqu
magnam partem ceſſatores ſunt. quàm potius imus, & c
gnatos affineſque & vicinos noſtros oramus, ut aſſint cr
[17] tempori ad metendum? itidem hoc pulli pavefacti m
tri nunciant. mater hortatur ut tum quoque ſine metu
ſine cura ſint: cognatos affineſque nullos fermè tam e
[18] obſequibiles, ut ad laborem capeſſendum nihil conte
ti

10. *Rei novæ*] MS. R. *Novi.*

11. *Nunciarent*] Vetus Edit. *renunciarent.*

12. *Manus jam poſtulare*] Ad demetendum.

13. *Diluculabit*] Vix aliter quam in tertia perſona invenitur.

14. *Otioſos*] MS. R. *animo otioſo eſſe*, id eſt, animo ſecuro & tranquillo.

15. *Meſſem*] Aldina & Badiana editio, *meßium.*

16. *Sol fervit*] In tertia conjugatione etiam dixit Virg.

- - cum litora fervere late,
Proſpiceres - - -

Idem lib. 3. Georg.

Omnia tum pariter vento, nimbiſque
debis,
Fervere - - -

Quintilianus tamen libro primo c
reprehendit ideo Lucilium, & dicit
vo Latinis inauditum eſſe. Vide V
ſium lib. 3. de Analog. cap. 35.

17. *Tempori*] Tempeſtive, in tem
re.

18. *Obſequibiles*] Obſequioſos. H
temere apud alios probatos aucto
hoc vocabulum invenies.

19 *Nid*

tur, & ſtatim dicto obediant. vos modò, inquit, advertite, ſi modo quid denuo dicetur. Alia luce orta avis in paſtum profecta eſt. cognati & affines operam quam dare rogati ſunt ſuperſederunt. ad poſtremum igitur dominus filio, Valeant, inquit, amici cum propinquis. afferes prima luce falces duas. unam egomet mihi, & tu tibi capies alteram; & frumentum noſmetipſi manibus noſtris cras metemus. Id ubi ex pullis dixiſſe dominum mater audivit; Tempus, inquit, eſt cedendi & abeundi. fiet nunc dubio procul, quod futurum dixit. in ipſo enim jam vertitur, cuja eſt res; non in alio, unde petitur. atq; ita caſſita [19] nidum migravit. ſeges à domino demeſſa eſt. Hæc quidem eſt Æſopi fabula de amicorum & propinquorum [20] levi plerumque & inani fiducia. ſed quid aliud ſanctiores libri philoſophorũ monent, quam ut in nobis tantum ipſis nitamur; alia autem omnia, quæ extra nos, extraq; noſtrum [21] animum ſunt, neque pro noſtris, neque pro nobis ducamus. Hunc Æſopi apologum Q. Ennius in ſatyris ſcite admodum & venuſte [22] verſibus quadratis

19. *Nidum migravit*] Alio nidum tranſportans migravit. Inſolens modus loquendi.

20. *Levi*] Additur in MS. R. *plerumque.*

21. *Animum*] MS. R. *arbitrium.*

22. *Verſibus quadratis*] Id eſt, Octonariis ſive octo pedum, qui quatuor habent combinationes, vel menſuras. Terentianus Maurus oſtendit Jambicum trimetrum, duobus pedibus additis, fieri quadratum. Sicuti ex hoc verſu,

Phaſelus ille quem videtis hoſpites,

fit Octonarius ſive quadratus hoc modo,

Phaſelus ille quem videtis hoſpites Sabinus eſt.

Quod Octonarios quadratos appellaverint, ex Matheſi deſumptum videtur, nam ſicut in cubica figura anguli ſunt octoni, quæ figura, ſicuti alibi vidimus, quadrantal dicitur, ita & quadratos verſus dixêre, atque longos. De his verſibus audire operæ pretium Terentianum, quadratus jambicus quî fiat,

Sed hic trimetrus quando duplicem pedem
A capite ſumet : tunc quadratus dicitur.
Idemque dictus eſt & octonarius.
Ergò ante verſum collocabo jambicum,
Phaſelus ille quem videtis hoſpites:
Quadratus iſte talis effici poteſt.
Adeſt celer phaſelus ille, quem videtis hoſpites.

Addit idem auctor una ſyllaba in principio amota fieri Trochaicum catalecticum, quinetiam ex Hipponacteo acatalectico quadratum fieri una ſyllaba adjecta. Rufinus in metris Terentianis Boïſcum de Cyſico hujus carminis repertorem tradit: Fortunatianus, *Hic,* inquit, *quia quatuor metris conſtat,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dratis compoſuit: quorum duo poſtremi iſti ſunt, quos ha bere cordi & memoriæ operæ pretium eſſe [23] hercle puto

Hoc erit tibi argumentum ſemper in promptu ſitum;
Ne quid exſpectes amicos, [24] *quod tute agere poſſies.*

quadratus dicitur. Per metra Syzygias intelligit.

23. *Hercle puto*] In verſum hæc verba male quædam editiones retulerunt.

24. *Quod tute agere*] Antiquiſſima Veneta, *quod tu per te agere poßis*. Aldina, *quod tu agere poßis*, Fruterius lib. 2. Veriſ. cap. 8. ita emendavit.

Nequid expectes amicos, quod tute ag re poßies.

Notandum quoque ſæpe apud Com cos vocales non abſumi, quod à Gr corum Poëſi traxit Romana Antiqu tas. Vide Fruterium. In Badiana ec tione legitur, *nequicquam*.

CAP. XXX.

Quid obſervatum ſit in undarum motibus, qui in mari alio atqu alio modo fiunt, Auſtris flantibus Aquilonibuſque.

HOc ſæpenumero in undarum motu obſervatum eſt quas Aquilones venti, quique ex eadem cœli region [1] aër fluit, quasve faciunt in mari Auſtri atque Africi. nai fluctus qui flante Aquilone maximi & [2] crebriſſimi exc tantu

A*ër fluit*] Ventum cum aëre ejuſdem regionis conjungit auctor noſter. Ventus tamen & aër motus differunt. Aër eſt tenuiſſimus ſpiritus calidus & humidus. Ventus eſt exhalatio craſſior & concitatior, qui ubi ad mediam aëris regionem pervenit, ab aëre frigido & denſo protruſus, refracto & diſſultante impetu in obliquum flectitur reſilitque. Nonnulli Philoſophi ventum eſſe aërem motum cenſuerunt. Atque ita quoque medicorum Princeps libro de flatibus judicavit, & Theophraſtus lib. de ventis idem innuere videtur. Ventus quidem movet, verberatque aërem, ſed longe alius eſt ab aëre. Vide Ariſtotelem lib. 2. Meteorol. Idem tamen Philoſophus problem. Sect. 23. Probl. 11. τὸ πνεῦμα σύνωσιν ἀέρος eſſe, id eſt, *ventum eſſe impulſum aëris ait*. Verum ibi Ariſtotel aëris nomine intelligere videtur ipſa exhalationem, quæ aërem movet. Ve ti exhalatio talis eſt, ut per aërem m veatur, & una cum ipſa aër. Neque t men omnis aër per ſe motus vent eſt; Rectè Alexander Aphrodiſeu *Poteſt enim quandoque moveri ab aliq caſu plurimum quidem aëris, quem t men nullus ventum appellabit; cum n habeat principium quoddam, & qu fontem, à quo fluxus venti naſcatur.* I igitur Ariſtoteles in Problematibus i telligendus, & Alexander quoque a rem exhalationem interpretatur. Ali qui Anaximandri contrariam opini nem Philoſophus in Meteor. ex pr feſſo refutavit.

2. *Crebrißimi*] Aliter, *creberrimi.*

3. *Ca*

antur, ſimul ac ventus poſuit, ſternuntur & [3] conflacceſcunt; & mox fluctus eſſe deſinunt. at non idem fit flante Auſtro vel Africo: quibus jam nihil ſpirantibus undæ tamen factæ diutius tument, & à vento quidem jamdudum ranquillæ ſunt; ſed mare eſt etiam atque etiam [4] undabunlum. Ejus rei cauſa eſſe conjectatur, quòd venti à ſeptemrionibus ex altiore cœli parte in mare incidentes deorſum n aquarum profunda quaſi præcipites deferuntur, undaſque faciunt non prorſus impulſas, ſed vi intus commotas: quæ tantiſper erutæ volvuntur, dum illius infuſi deſuper piritus vis manet. Auſtri verò & Africi ad meridianum oris circulum atque ad partem axis infimam depreſſi, infeiores & humiles, per ſuprema æquoris euntes protrudunt nagis fluctus quàm eruunt: & idcirco non deſuper læſæ, ed propulſæ in adverſum aquæ etiam deſiſtente flatu retient aliquantiſper de priſtino pulſu impetum. id autem pſum, quod dicimus, ex illis quoque Homericis verſibus, ſi uis non incurioſè legat, [5] adminiculari poteſt: nam de Auri flatibus ita ſcripſit:

[6] Ἔνθα νότος πόντοιο κλυδῶνα εἰς λάαν ὠθεῖ.

Contra autem de Borea, quem Aquilonem appellamus, lio dicit modo:

[7] Καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.

ab

3. *Conflacceſcunt*] Languent, quieunt.

4. *Vndabundum*] Fluctibus agitatum.

5 *Adminiculari*] Fulciri, adjuvari.

6. Ἔνθα, *&c.*] Id eſt, *bi Auſter maritimum fluctum in ſaxum impellit.*

æſivi hunc verſum apud Homerum, d fruſtra. Verſus quidem ſimilis, ſed on idem occurrit, ὀδ. γ.

Ἔνθα νότος μέγα κῦμα ποτὶ σκαιὸν ῥίον ὠθεῖ: Id eſt,

nc auſter ingentem fluctum ad aſperum promontorium propellit.

7. Καὶ βορέης] Id eſt, *Boreas ſerenus ingentem fluctum volvens.* Extat locus ὀδ. ε. v. 295.

Σὺν δ' εὖρός τε νοτός τ' ἔπεσε, ζεφυρός τε δυσαὴς,
Καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.

Quos verſus ſuo more imitatus eſt Virgilius,

Vna eurusque notuſque ruunt, creberque procellis
Africus, & vaſtos volvunt ad ſidera fluctus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ab Aquilonibus enim, qui alti ſupernique ſunt, fluctus excitatos quaſi per prona volvi dicit: ab Auſtris autem iis qui humiliores ſunt, majore vi quadam propelli 7 ſuſum, atque rurſum ſubjici. id enim ſignificat verbum λᾶαν 8 ὤθει ſicut in alio loco λᾶαν ἄνω ὤθει. Id quoq; à peritiſſimis rerum philoſophis obſervatum eſt, Auſtris ſpirantibus mare fieri glaucum & cæruleum, Aquilonibus obſcurius atriuſq; cujus rei cauſam, quum Ariſtotelis 9 libros problematum per

7. *Suſum, atque rurſum*] Antiquæ editiones, *ſurſum atque dejici*. Antiquiſſima Ven. Ed. pro *atque* legebat *utque*. H. Stephanus *ſuſum, atque rurſum dejici*. *Suſum* pro *ſurſum* dixere veteres, ſicuti *proſum* loco *prorſum*. Petrus Victorius in Varronem de Re Ruſtica ita legi quoque in manuſcriptis apud Varronem de R. R. lib. I. cap. 6. teſtatur: *Qui colunt deoſum, magis æſtate laborant, qui ſuſum magis hyeme: Verno tempore in campeſtribus maturius eadem illa feruntur, quam in ſuperioribus, & celerius hic quam illic coguntur: necnon ſuſum quam deoſum tardius feruntur ac coguntur. Suſum* & *deoſum* ſemper in Mss. inveniri teſtatur Victorius, atque *ſuſum* quoque in Mss. Codd. Plauti legitur. Ejuſdem originis *ſuſque deque*, quod denotat *ſurſum & deorſum* ἄνω καὶ κάτω: hinc *ſuſque deque habere*, negligere an quid ſurſum an deorſum eat.

8. Ὤθει] Legendum ex Homero, ὤθεσκε. verſus extat ὀδ. λ. ςί. 595. ubi de Siſypho ita loquitur,

Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον - -

Id eſt,

Lapidem ſurſum pellebat ad cacumen.

9. *Libros problematum*] Extat locus apud Ariſtotelem Sectione 26. Problem. 38. verba ita ſe habent, Διὰ τί ποτε τοῦ μὲν νότου πνέοντος, ἡ θάλαττα κυανέα γίνεται; τοῦ δὲ βορέου ζοφώδης; ἢ ὅτι ὁ βορέας ἧττον τὴν θάλατταν ταράττει; τὸ δὲ ἀτακτότερον ἅπαν, μέλαν φαίνεται). In ultimis verbis pro ἀτακτότερον Gellius legiſſe videtur ἀταρακτότερον, i. e. *quod minus turbatum quod tranquillius eſt.* Si communis lectio græca (ἀτακτότερον) ſervetur contrarium intelligitur, nimirum per turbatum mare nigrum videri. Ita antiquus interpres intelligit, qui θαλάτταν quoque κυανέαν mare nigrum interpretatur, ſicuti ea vox nonnunquam apud Græcos auctores ſumitur. Ita ultima verba ad auſtrum, referri deberent, qui juxta Ariſtotelem ſequen problemate, in fine concitatior eſſe ſolet, Aquilo autem primo impetu validior, in fine magis compoſitus & ſedatus. Et hæc ratio quoque eſſe videtur quare citius Aquilone deſinente und ſubſidant, Auſtro autem remittente diutius maria intumeſcant. Dubitatione quoque non caret, an illud quod tranquillum eſt, nigrum colorem mentiatur. (Sunt enim hi omnes colores apparentes) Ariſtoteles utique Sect. 23 Probl. 23. ſibi contradiceret, qui tranquillam & quietam aquam albam videri affirmat, concitatam, minus albam vel *nigram*. Loquitur autem Philoſophus de motione modica, ſi enim aquæ maris tumidi tempeſtatibus flagellentur, colliſa & ſpumeſcens alba videtur Atque illam rationem reddit, quod quieta aqua magis pellucida ſit, & viſum tranſmittat, mota autem aqua viſum impediat, & retundat, atque ita nigra eſſe videatur. Sicut mare quoque rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

o percerpſimus, notavi. *Cur Auſtro ſpirante mare cæruleum* *at: Aquilone obſcurius atriuſque? An propterea quod Aquilo* *minus mare perturbat, omne autem, quod tranquillius eſt, atrum* *eſſe videtur.*

emotius nigrum eſſe videtur. Ubi no-andum eſt Ariſtotelem dicere Κυα-νοῦν καὶ μέλαν εἶναι. Nigrum ita & Cya-eum colorem quaſi unum eſſe innue-e videtur. Κυανέαν itaque θάλατταν mare nigrum hic interpretari quis poſ-et, ſecus atque Gellius qui cæruleum ertit, niſi quod poſtmodum Ariſtote-es mare ζοφώδη, id eſt, tenebricoſum ante Aquilone eſſe affirmet. Contra ntiquum igitur interpretem commu-emque lectionem, Gellii verſionem robat quoque Gaza. Quod autem ad Ariſtotelis locum attinet Sect. 23. Pro-blem. 23. ubi quietam aquam albam, motam minus albam vel nigram eſſe affirmat, non ſentit Philoſophus alle-gato ab Agellio problemate aquam plane quietam eſſe nigram, ſed modi-ce motam, nigrum colorem induere. Addit enim τὸ ἀταρακτότερον (aliter, ἀπακτώτερον) ἅπαν μέλαν φαίνεται. *Quod minus turbatum eſt (vel incompoſi-tum) nigrum eſſe videtur.*

10. *Percerpſimus*] Carptim legi-mus.

A. GEL-

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Quæſitum ac tractatum quam ob cauſam Salluſtius avaritiam di xerit non animum modò virilem, ſed corpus quoque ipſum effe minare.

HIeme jam diſcedente apud [1] balneas Sitias in are ſub calido ſole cum Favorino philoſopho am bulabamus: atque ibi inter ambulandum legeba tur Catilina Salluſtii, quem in manu amici con ſpectum legi juſſerat. quumque hæc verba ex eo libro le cta eſſent: *Avaritia pecuniæ ſtudium habet, quam nemo ſapien concupivit. ea quaſi* [2] *venenis malis imbuta corpus animumqu viri*

BAlneas Sitias] Ab auctore Sitio ita appellatæ. Innumeræ fuere privatæ. Recenſet S. Rufus in urbe octingentas. Publicæ inſtar urbium, vel ut Ammianus loquitur, in modum provinciarum extructæ. Antoninianæ 1600 Diocletiani 3200. ſellas habuerunt. Luxum in balneis etiam privatis admodum reprehendit Seneca. Unum tantum locum adducam, ne nimium diffuſus ſim. *Pauper*, inquit, *ſibi videtur ac ſordidus, niſi parietes magnis ac pretioſis orbibus refulſerint, niſi Alexandrina marmora Numidicis cruſtis diſtincta ſint; niſi illis undique & in picturæ modum variata, circumlitio prætexatur; niſi vitro condatur camera; niſi Parius & Thaſius lapis, quondam rarum in aliquo templo ſpectaculum, piſcinas noſtras circumdedit; niſi aquam argentea epitonia fuderint. Et adhuc plebeias fiſtulas lo quor, quid cum ad ænea libertinorum per venero? quantum ſtatuarum, quantum co lumnarum eſt, nihil ſuſtinentium, ſed i ornamentum poſitarum & impenſæ cau ſa? quantum aquarum per gradus cun fragore labentium? Eo deliciarum veni mus, ut niſi gemmas calcare nolimus.* Vi de Fulvium Urſinum in Appendice d Triclinio, Georgium Fabricium de urb Roma c. 17. de conſtructione balneari Vitruvium lib. 5. c. 10. & qui hunc ex preſſit, Palladium lib. 1. cap. 11. ſicut autem hic Sitias Balneas commemora auctor noſter, ita Martialis & alia meritorias nominat, Tuccæ, Fauſti Fortunati, Grylli, Lupi, Pontici, Severi, Tigellini, atque ita porrò.

2. *Venenis malis*] *Qui venenum dicit*, inquit Cajus JC. de V. S. *adjicere de be*

rilem [2] *effeminat: ſemper infinita & inſatiabilis eſt : neque co-a* [3] *neque inopia minuitur.* Tum Favorinus me adſpiciens, Quo, inquit, pacto corpus hominis avaritia effeminat? quid nim iſtuc ſit quod animum virilem ab ea effeminari dixit, ideor fermè aſſequi. ſed, quonam modo corpus quoque ominis effeminet, nondum repperio. Et ego, inquam, lonè jamdiu in eo ipſo quærendo fui; ac, niſi tu occupaſſes, ltro te hoc rogaſſem. Vix ego hæc dixeram cunctabunus; atque inibi quiſpiam de ſectatoribus Favorini, qui viebatur eſſe in litteris [4] veterator, Valerium, inquit, [5] Proum audivi hoc dicere; uſum eſſe Salluſtium circumloquuone quadam poëtica, &, quum dicere vellet hominem varitia corrumpi, corpus & animum dixiſſe, quæ duæ res ominem demonſtrarent: namque homo ex anima & corore eſt. Nunquam, inquit Favorinus, quod equidem ſcio, m importuna tamque audaci argutia fuit noſter Probus, Salluſtium vel ſubtiliſſimum brevitatis artificem periiraſin poëtarum facere diceret. Erat tum nobiſcum in eoem ambulacro homo quiſpiam ſanè doctus. Is quoque à avorino rogatus, & quid [6] haberet ſuper ea re dicere, huſcemodi verbis uſus eſt. Quos, inquit, avaritia minuit & rrumpit, quique ſeſe in quærenda undique pecunia dedierunt, eos pleroſque tali genere vitæ occupatos videmus; , ſicuti alia in his omnia præ pecunia, ita labor quoque rilis, exercendique corporis ſtudium relictui ſit: negotiis plerumque umbraticis & ſellulariis quæſtibus intentos ıbent; in quibus omnis eorum vigor animi corporiſque elan-

malumne an benum ſit. Nam & mecamenta venena ſunt.

2. *Effeminat*] Cogitationes viriles primit, mulieribus ſimiles reddit, æ divitiarum maxime capiuntur deerio.

3. *Neque inopia*] Inopia non minui nime mirum. Meurſius legebat, *nec copia inopia minnitur.*

4. *Veterator*] Qui in uſu & experientia rerum vetus eſt & conſenuit. Neque enim ſemper in malam partem ſumitur.

5. *Probum*] Grammaticum nobilem. De quo vide pag. 72.

6. *Haberet &c. dicere*] Græciſmus. Ita Cicero, *nihil habeo ſcribere, hæc habui dicere.*

7. *Strenue*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

elangueſcit, &, quod Salluſtius ait, effeminatur. Tum F
vorinus legi denuo verba eadem Salluſtii jubet; atque, u
lecta ſunt, Quid igitur dicemus, inquit, quod multos
dere eſt pecuniæ cupidos & eoſdem cum corpore eſſe v
geto & valenti? tum ille ita reſpondit, non herclè inſci
Quiſquis eſt, inquit, pecuniæ cupiens, & corpore tamen
benè habito 7 ac ſtrenuo, aliarum quoque rerum vel ſtud
vel exercitio eum teneri neceſſarium eſt; atq; in ſeſe cole
do non æque eſſe parcũ. nam ſi avaritia ſola ſumma omn
hominis partes affectioneſque occupet, & ſi ad incuriá
uſque corporis graſſetur, ut per illam unam neque virtu
neque virium, neque corporis, neque animi cura adſit; tu
denique is vere dici poteſt effeminato eſſe & animo & co
pore, qui neque ſeſe, neque aliud curet, niſi pecuniam. Tu
Favorinus, Aut hoc, inquit, quod dixiſti probabile eſt, a
Salluſtius odio avaritiæ plus, quam potuit, eam criminat
eſt.

7. *Strenuo*] Robuſto, bene valenti. ςρηνὴς teſte Heſychio ἰσχυρὸν ſive fortem denotat, unde *Strenuus* deri tur.

CAP. II.

Quemnam eſſe natalem diem M. Varro dicat eorum, qui ante n ctis horam ſextam, poſtve eam nati ſunt: atque inibi de tem poribus terminiſque dierum qui civiles nominantur, & uſqu quaque gentium varie obſervantur: & præterea quid Q. M cius ſcripſerit ſuper ea muliere quam maritus non jure uſurp viſſet, quia rationem civilis anni non habuerit.

QUæri ſolitum eſt, qui noctis hora tertia, quartave, ſiv
qua alia nati ſunt, uter dies natalis haberi appellar
que debeat, is ne quem nox ea conſecuta eſt, an qui di
noctem conſecutus eſt. 1 M. Varro in libro rerum hum
narum

1. *M. Varro*] Hæc ex Gellio Macrobius commentariis ſuis inſeruit lib. 1. Saturn. cap. 3.

2. *Dierum obſervationem diviſiſſ*

Di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

arum, quem de diebus ſcripſit, *Homines*, inquit, *qui ex media nocte ad proximam mediam noctem in his horis vigintiquatuor nati ſunt, una die nati dicuntur.* Quibus verbis ita videtur dierum obſervationem diviſiſſe, ut, qui 3 poſt ſolem occaſum ante mediam noctem natus ſit, is ei dies natalis ſit, à quo die ea nox cœperit: contra vero, qui in ſex noctis horis poſterioribus naſcatur, eo die videri natum qui poſt eam noctem diluxerit. 4 Athenienſes autem aliter obſervare

es alii naturales, alii civiles: Civiles . horis, quibus cœlum vel potius ter- circumrotatur, finiebantur. Natura- dies in duodecim horas dividebant, & pro ratione dierum horæ creſcent vel decreſcebant. Cæterum antiquioribus temporibus nullus fuit horum tam apud Græcos quam Romanos uſus, nulla horologia. In duodecim tamen partes etiam Herodoti ætate dies dividebatur, verum æquinoctia- . Operæ pretium eſt audire Salmaſium in Solinum p. 641. Ad æquinoctialis diei partes duodenario numero æqualiter dividendas, Babylonii Græcique omnes Aſtrologi veteres & Gnomonici rationes ſuas accommodarunt. Nec ſane aliter fieri potuit. Et hoc ita bat nondum publicato horarum nomine & uſu. Poſt eas repertas & horologia inventa, quum horæ ipſæ variarent, & pro dierum ratione modò breviores modo longiores ponerentur, Aſtronomi tamen Aſtrologiq; omnes, Gnomonici, inſuper habita horarum civili obſervatione, æquinoctiales as ad uſum ac rationes ſuas obſervabant. Etenim cum horologia omnia n ad curſum ſolis facta, horas exhiberent omnium anni menſium, ex umbrarum momentis creſcentes & decreſcentes, ſolius gnomonis æquinoctialis umbras reſpiciebant Gnomonici, & iones omnes Mathematicas ad eum igebant. Etiam diverſi regionum ſi-, quos varia facit inclinatio cœli, ique ex umbrarum incrementis, ac mutationibus deprehenduntur non aliter colligi ſolebant, niſi per umbræ æquinoctialis gnomonem, ut Vitruvius oſtendit lib. 9. c. 8. Quibuſcunque igitur in locis horologia deſcriberentur, eò loci ſumebant æquinoctialem umbram. Quinetiam ad dierum augmenta vel decrementa per ſingulos menſes indicanda non aliis horis quā æquinoctialibus utuntur Veteres Calendariorum auctores. Hactenus *Salmaſius*. Eodem modo clepſydris dies longiores & breviores metiebantur, duodecimque horis definiebant. Tale horarium ex aqua Romæ primus fecit P. Cornelius Naſica. Vide Cenſorinum de Die Natali cap. 23. Cteſibius tamen longe ante apud Græcos inventor fuit teſte Vitruvio lib. 9. cap. 9. De die naturali lege Geminum pag. 79. de diebus & horis Gyraldum de annis & Menſ. Hadr. Jun. de Anno. Joſephum Scaligerum de Emendat. tempor. lib. 1. De Planetariis horis, & quare dies ſeptimanæ non ex ordine planetarum numerentur, egregio TractatuChronologico Th. Traudenius oſtendit, cujus pater & avus celeberrimi Gymnaſiarchæ, teſte Manutio & Lipſio, rem literariam docendo plurimū promoverunt.

3. *Poſt ſolem occaſum*] Macrobius qui Gellii eadem verba recitat, *poſt ſolis occaſum*, & poſtmodum pro *ſole occaſo* ſimiliter *ſolis occaſu* ſcribit. ſed auctor noſter ita paſſim loqui ſolet.

4. *Athenienſes*]Vide iterum Macrobium lib. 1. Sat. c. 3. & Plin. lib. 2. c 77.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

vare idem Varro in eodem libro ſcripſit: eoſque à ſole o
caſo ad ſolem iterum occidentem omne id medium temp
unum diem eſſe dicere; 5 Babylonios porrò aliter; à ſo
enim exorto ad exortum ejuſdem incipientem totum
ſpatium unius diei nomine appellare: multos verò in ter
6 Umbria unum & eumdem diem eſſe dicere à meridie
inſequentem meridiem. *Quod quidem*, inquit, *nimis abſu
dum eſt. nam qui kalendis hora ſexta natus eſt apud Vmbros, di
ejus natalis videri debebit & kalendarum dimidiatus, & qui
poſt kalendas dies ante horam ejuſdem diei ſextam.* Populu
autem Romanum ita, uti Varro dixit, dies ſingulos ann
merare 7 à media nocte uſque ad mediam proximam m
tis argumentis oſtenditur. Sacra ſunt Romana partim di
na, partim 8 nocturna: ſed ea, quæ 9 inter noctem fiu
dieb

c. 77. Ita & Judæi dies numerabant & Libyes, ut Stobæus ex Nicolao Damaſceno refert Serm. 165. ita & Germani. Tacitus de Mor. Germ. *nec dierum numerum, ut nos, ſed noctium computant. Sic conſtituunt, ſic condicunt, ut nox ducere diem videatur.* Vide Lindebrogium in vocabulario ad leges Germanicas. De Gallis idem teſtatur Cæſar lib. 6. *Galli ſe omnes à Dite patre prognatos prædicant, idque à Druidibus proditum dicunt. Ob eam cauſam ſpatia omnis temporis, non numero dierum, ſed noctium definiunt: & dies natales & menſium, & annorum initia ſic obſervant, ut noctem dies ſubſequatur.* Atque hæc ex mundi prima origine tradita gentilibus, quia tenebræ primo incumbebant terræ, antequam lux fieret. Hinc Hymnographus antiquus hymno Noctis,

Νύκτα θεῶν γενέτειραν ἀείσομαι,
ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν. Id eſt,

Noctem concelebro genetricem hominumque Deûmque.

4. *Babylonios*] Vide Plin. l. 2. c. 77. & Iſidorum l. 5. Orig. c. 20. Eodem modo hodie computant Noribergenſes.

6. *In Vmbria*] Umbros Liguribus vicinos ſtatuit Dionyſius Halycarn. lib
Vide Cluverum in deſcriptione Ita

7. *A media nocte*] Rationes ſuo
re quærit Plutarchus Quæſt. Rom.
Inter alias hanc veriſimilem red
quod crediderint Romani tum
choandum diem, *cum ſol vel in m
cæli eſt, vel in oppoſito ejus puncto.
autem poſterius melius congruit. Sole
à meridie verſus occaſum à nobis fer
à mediæ noctis puncto verſus ortum
nos.* De hoc more locus egregius P
l. 8. D. de Feriis: *More Romano d
media nocte incipit, & ſequenti n
media parte finitur, itaque quicqui
his viginti quatuor horis, id eſt du
dimidiatis noctibus & luce media ac
eſt, perinde eſt quaſi quavis hora
actum eſſet.* Vide & l. 5. D. qui
fac. poſſ. & l. 1. D. de Manum. &
jacium obſerv. 15. 32. Apud nos i
mos uſurpatur. Itali tamen horas
piunt à Sole occidente, eaſque vi
quatuor numerant, quarum prima
ſolis occaſum, ultima Sole cadente

8. *Nocturna*] Qualia Baccho ſ
quæ teſte Servio ideo quoque Nyc
appellantur. Quæ ſint nocturna
vide Politianum x. miſcell.

9.

iebus [10] addicuntur, non noctibus. quæ igitur ſex poſteioribus noctis horis fiunt, eo die fieri dicuntur, qui [11] proimus eam noctem illuceſcit. ad hoc, ritus quoque & mos uſpicandi eandem eſſe obſervationem docet. nam magitratus, quando una die eis auſpicandum eſt, & id ſuper uo [12] auſpicaverunt agendum, poſt mediam noctem aupicantur, & poſt meridiem [13] ſole magno; auſpicatique ſſe & egiſſe ex eodem die dicuntur. præterea tribuni pleei, quos [14] nullum diem abeſſe Roma licet, quum poſt nediam noctem proficiſcuntur, & [15] poſt primam facem ante

9. *Inter noctem*] Lipſius legit, *internoctu*, ea forma qua *interdiu*.

10. *Addicuntur*] Vetus Editio, *adjiiuntur*.

11. *Proximus eam noctem*] Tanquam *proximus* eſſet præpoſitio accuſatiım regens: ita Saluſtius, *Proximi Hianiam Mauri ſunt*.

12. *Auſpicaverunt*] Ita antiqui lonebantur, ut ex Plauti variis locis liıet. Eodem quoque vocabulo Arnoıus paſſim utitur. Quomodo augures, auſpices templa cœli ſive regiones pexerint, alibi dictum. Auſpicia aun fiebant vel cum, vel ſine obnuntiaone. Utrâque poteſtas agendi cum pulo tollebatur, primò vel ſi nulla nnino ſigna de cœlo monſtrarentur, c obnuntiaretur quicquam, altero ıum cœleſti ſigno viſo quod publi- calamitatem portendere videretur, nunciaret is, qui auſpicabatur, ei, qui m populo ageret, Quod inſtitutum ge lata P. Clodius ſuſtulit, ut teſtatur cero pro Sextio. Vide Aldum in comentariis ad illam orationem. Scaliger Feſtum inter nuntiationes, & obnuntiones diſtinguit, quod nuntiationes ent Augurum, obnuntiationes Matratus, quanquam & illæ nonnunam confundantur. Obnuntiationis am meminit Arnobius l. 2. *cœlo ſertis aut ocioſas facitis obnuntiationibus actiones?* Græci obnuntiare vocant ἀπαγορεύειν. Quænam autem concionem impediant, vel dirimant, oſtendit Ariſtophanes in Nebulis: inprimis fulmen, pluvia, & ſimilia negotium impediebant.

13. *Sole magno*] Id eſt alto, nondum occaſui vicino. Lipſius Elect. lib. 2. cap. 3. legit contra fidem Mss. *Et poſt meridiem ſolem agunt*, & putat, ut dicitur *poſt occaſum ſolem*, ita *poſt meridiem ſolem* dici. Inepte. *occaſus* enim non ſubſtantive ſed adjective ſoli jungitur. Vulgo legitur, *& poſt exortum ſolem agunt*.

14. *Nullum diem*] Abnoctare Tribuni non poterant, quia illorum officium erat ſua præſentia & interceſſione injuriam Populi prohibere. Itaque januas tam noctu quam interdiu, ceu aſyla miſerorum, patentes habebant. Livius tamen ſcribit Tribunos in Siciliam miſſos ad P. Scipionem ex illa inſula retrahendum, niſi tum nondum lex hæc lata fuerit, vel quod potius arbitror, lege ſoluti fuerint.

15. *Poſt primam facem*] Quæ erat inter veſperam, & noctem concubiã. *Ita enim noctem dividebant, ut diei noviſſimũ tempus ſuprema tempeſtas vocaretur, inde veſpera, ab hoc tempore fax, deinde coucubia nox & inde intempeſta, quæ non habet idoneum tempus rebus gerendis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ante mediam ſequentem revertuntur, non dicuntur abſu ſe unum diem; quando ante horam noctis ſextam regr parte aliqua illius in urbe Roma ſunt. [16] Quintum quo Mucium juriſconſultum dicere ſolitum [17] legi, [18] non e uſurp

Poſt mediam noctem mediæ noctis inclinatio, deinde gallicinium, inde (Veteres & Ms. libri habent *conticinium*) *conticuum, cum & galli conticeſcunt, & homines etiam tum quieſcunt, deinde diluculum, id eſt, cum incipit dies dignoſci, inde mane cum dies clarus eſt. Ita loquitur* Macrobius, *quem vide lib.* 1. *Saturn. cap.* 3. *ſub finem.*

16. *Q. Mucium*] Intelligit Q. Mucium Scævolam, qui juris civilis peritia, & eloquentia fuit celeberrimus, ut teſtatur Cicero lib. 1. de Oratore. Juris ſcientia veluti hæreditaria fuit in Muciorum familia. Quantæ fuerit virtutis Valerius Maximus lib. 8. cap. 15. oſtendit: *At ne Q. quidem*, inquit, *Scævolæ, quem L. Craſſus in conſulatu collegam habuit, gloria parum illuſtris: Qui Aſiam tam ſancte & tam fortiter obtinuit; ut Senatus deinceps in eam provinciam ituris Magiſtratibus, exemplum atque formam officii Scævolam decreto ſuo proponeret.* Syllanis temporibus à Mario interfectus, cum proſcriptionem fugeret, aramque Veſtæ amplecteretur. De quo Auguſtinus lib. 3. de Civitat. Dei cap. 28. *Mucius Scævola Pontifex maximus, quoniam nihil apud Romanos templo Veſtæ ſanctius habetur, aram ipſam amplexus occiſus eſt, ignemque illum, qui perpetua cura Virginum ſemper ardebat, ſuo pene ſanguine extinxit.* & cap. 29. *Marianis autem partibus quid ſanctum cui parcerent fuit, quando Mucio civi, Senatori, Pontifici aram ipſam, ubi erant, ut ajunt, fata Romana, miſeris ambienti amplexibus, non pepercerunt?* Primus Jus Civile in artem redegit libris decem & octo. Vide l. 2. de Orig. Jur. Paſſim quoque aliæ leges hunc citant.

17. *Legi*] Macrobius habet *lege*. Atque ita legendum videtur. Uſuraria enim uxor erat ſine legibus juxta vium.

18. *Non eſſe uſurpatam mulierem* uxorum uſu quærendarum forma à quoquam veterum auctorum li proditum reperi. Tentari quidem te, non incolorate poſſet; nec vero obſtet, præter juris rationem qua ci partes tueri Cicero niſus eſt, vi Uſu partas ac quæſitas uxores eas f quæ matrimonii cauſa in domum que coëmtionis ſolennibus ded toto vertente anno cum viro ad ſent: quæ poſt id temporis ex 12. in manu mancipioque viri fuerint, ſi uſu, id eſt, poſſeſſione viro manc tæ. Uſum enim pro poſſeſſione ve dicebant. Et ita 12. *Tab.* ſcriptum *Annuus uſus eſto.* Unde & *uſucap* nomen. Uſum vero legitimum f dominiorum quærendorum & a ſcendorum modum nemo ambigi vel juris civilis auctoribus tacenti ejus rei unus locupletiſſimus eſſe ſtis Horatius, cum ait:

Si proprium & quod quis libra m
tur & ære,
Quædam, ſi credis conſultis, man
uſus.

Proinde quemadmodum res mob vel ſe moventes, anno poſſeſſæ, po ſoris, ex jure Quiritium, fiebant mulierem quæ cum viro una matri nii cauſa anno integro morata eſſe uxorem cum re & effectu partam ciliatãq; fuiſſe ſuſpicari poſſumus. babile hoc facit, quod annui hujus interrumpendi interpellandique g trinoctio perfecto à viro uxorem noctare lex 12. Tab. jubebat. Hoc e de uſurpatione uxorum, id eſt, uſu rum interruptione, ex Q. Mucio vola Gellius & ab eo mutuatus M

' uſurpatam mulierem, quæ kalendis Ianuariis apud virum auſa matrimonii eſſe cœpiſſet, & ante diem quartum kalendas

us prodiderunt. Cujus uſurpationis uæ fuiſſet utilitas non video niſi in anum & mancipium viri per annuam oſſeſſionem mulier tranſitura fuiſſet. uorſum enim, quæſo, de uſurpatione nui uxorum uſus lege cautum fuiſſet, non ejuſmodi uſu aliquid viro præter dum matrimonii nomen acceſſiſſet? am ad uxoris inane conſortium (id t, conventionis in manum viribus detutum) conſequendum, annum exectari nihil attinebat, quod mero nſenſu, mutuaque voluntate, protis conjuges nanciſcebantur. Neceſſe t igitur amplius aliquid annuo uſu aritum nactum ac conſecutum fuiſ-. Quæ res exiſtimandi copiam præt, ut, quemadmodum ſervus vendi s & traditus, neque tamen emtori ancipatus, nec in jure ceſſus, nec ab ſo annum poſſeſſus, in bonis tantum us erat; non autem, quoad horum id interveniſſet, ex jure Quiritium us fiebat: ſic quæ nec farre nec coëmone in manum conveniſſet, ſed in doum duntaxat pro uxore deducta eſſet ulier, uxor quidem habebatur: cetem non ante in manum viri conveniſcenſebatur, quam apud eum annum lla trinoctii abſentia interpoſita imeviſſet. Tranſacta vero annua die, m uſu viro quæſita uxor judicabatur, o eoque erat ac ſi in manum ſolennis verbis conveniſſet, utpote uſu ac oſſeſſione, quod ſolennitati defuerat, pplente. Sed hæc ut ſunt in conjectupoſita, & à me inveſtigandi tantum, on etiam adfirmandi gratia propoſi-, ita à lectoribus accipi & æqui bonie conſuli velim. Liberum enim ſuum ique de his judicium, imo vero libeſuſpicionem relinquo. *Briſſ. de R. N.* 9. *Vſurpatã &c.*] Uſu fieri matrimoum dicebatur, cum tutoribus auctoous mulier in matrimoniũ convenieit, & cũ viro ita conſueſcebat, ut cum juſto marito, adeo ut ſi uſus ille intra annum non interrumperetur, pro uſucapta jam haberetur. Ex verbis autem Gellii apparet, ut aliarum rerum, ſic etiam uxorum uſucapionem fuiſſe, & ſi uxor per annum integrum nullo interrupto uſu apud virum fuiſſet, in manum mariti veniſſe, & ex tutorum poteſtate exiſſe. Uſum verò ſi per tres noctes ab eo abfuiſſet, interruptum fuiſſe. Hoc enim Veteres *uſurpari* dixerunt. Ita hæc interpretatur *Sigonius* lib. 1. de Jure civiũ Rom. c. 9. Connubia autem fiebant vel uſu, vel confarreatione, vel coëmptione. Cõfarreatione, quando facto ſacrificio coïbat conjugiũ, in quo eodem farre conjuges veſcebantur. Vide Ulpianum c. 9. Inſtit. & Plin. l. 18. c. 3. farreum libum vocat Feſtus, quo itidem fiebat diffarreatio, ſive diſſolutio matrimonii. Coëmptione hoc modo fiebat matrimonium. *Veteri Romanorum lege*, ut Varro inquit, *mulieres tres ad virum aſſes ferre ſolebant, atque unum quidem quem in manu tenebant, tanquam emendi cauſa marito dare; alium, quem in pede habebant, in foro larium familiarium ponere, tertium in ſacciperio cum condidiſſent, compito vicinali ſolebant reſignare.* Ita Varro. Verum alii tradunt virum uxori, & uxorem viro, adhibitis teſtibus & libripende unum nummum mutuo tradidiſſe. Boëthius in Topicis, in coëmptione à viro & muliere mutuas interrogationes fieri ſolitas refert, an materfamilias vel paterfamilias eſſe cuperet. Affirmantibus contrahebatur matrimonium. Servius ad lib. 1. Georg. Virgilii de tribus modis connubiorum paulo aliter loquitur, quem audire operæpretium eſt: *Tribus modis apud veteres nuptiæ fiebant: uſu; ſi, verbi gratia, mulier anno uno cum viro, licet ſine legibus, fuiſſet: farre, cum per Pontif. Max. & Dialem Flaminem per fruges & molam ſalſam conjungebantur, unde confar-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lendas Ianuarias ſequentis [20] uſurpatum iſſet. [21] non eni
poſſe impleri trinoctium, quod abeſſe à viro uſurpandi ca
ſa ex duodecim tabulis [22] deberet : quoniam tertiæ noct
poſteriores ſex horæ alterius anni eſſent, qui inciperet
kalendis. Iſthæc autem omnia de dierum temporibus &
nibus ad obſervationem diſciplinamque juris antiqui pe
tinentia quum in libris veterum inveniremus, non dubit
bamus quin [23] Virgilius quoque id ipſum oſtenderit, n
expoſitè atque apertè, ſed, ut hominem decuit poëtic
res agentem, recondita & quaſi operta veteris ritus ſig
ficatione.

Torquet, inquit, *medios nox humida curſus:*
Et me ſævus equis oriens afflavit anhelis.

his enim verſibus oblique, ſicuti dixi, admonere vol
diem, quem Romani civilem appellaverint, à ſexta noc
hora oriri.

CA

reatio appellabatur; ex quibus nuptiis patrimi & matrimi naſcebantur; coëmptione vero, atque in manum conventione, cum illa in filiæ locum, maritus in patris veniebat (Dionyſius Halycarn. lib. 2. illud de confarreatione ſcribit) *ut ſi quis prior fuiſſet defunctus, locum hæreditatis juſtum alteri faceret.* Et mox addit, *quod quæcunque in manum convenerat, omnia protinus quæ doti dicebantur, marito ſerviant.*

20. *Vſurpatum*] Ut uſurparetur. Paulus l. 2. de Uſurp. & Uſuc. Uſurpationem dicit eſſe uſucapionis interruptionem, oratores autem frequentem uſum appellare.

21. *Non enim poſſè impleri trinoctium*] Cum hæc admodum obſcura ſint, Moſellanus conjicit morem fuiſſe ex 12. tabulis, ut qui uxorem duceret, trinoctium ab ea omni contactu abſtineret, atque emenſo anno idem mos repeteretur (vide de tribus diebus nuptiarum, & ſolenni ritu ſponſam accipiendi Briſſonium de Rit. Nupt. cap. 14.)

Similia fere Badius. Quæ ergo IV.
lendas non abiiſſet media nocte,
fuiſſet Calendis uſurpata, quod non
fuiſſet triduum & trinoctium i
grum. Verum hæ ſunt conjecturæ.
gonius, interruptum fuiſſe uſum, at
ita uſucapi non potuiſſe commemo
ſicuti uſucapiones non debebant in
rumpi.

22. *Deberet*] Forſan legendum,
deberet. Atque ita Sigonii ſenten
perſpicua foret. Sed nihil-affirmo.

23. *Virgilius*] Extant verſus lib
Æneid. ℣ſ. 738. ubi Servius quo
Aulum Gellium citat, & Ciceronen
Auguralibus. Sicuti autem ex hoc
ſu etiam probat Romanos à media
cte diem inchoaſſe, ita affirmat Et
ſcos & Athenienſes à ſexta hora
incipere. Si Etruſcos poſuit pro U
bris, verum dixit: de Athenienſibus
ſupra vidimus, aliter ſcribunt prol
auctores, nimirum ab occaſu ſolis di
incepiſſe.

Conten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

e noſcendis explorandiſque Plauti comœdiis, quoniam promiſcè veræ atque falſæ nomine ejus inſcriptæ feruntur: atque inibi quod Plautus in piſtrino, & Nævius in carcere fabulas ſcriptitarint.

VErum eſſe comperior, quod quoſdam bene litteratos homines dicere audivi, qui pleraſque Plauti comœ-ıas curioſè atque [1] contentè lectitaverunt, non indicibus Ælii, nec [3] Sedigiti, nec [4] Claudii, nec [5] Aurelii, nec [6] Accii, nec Manilii ſuper his fabulis, quæ dicuntur ambiguæ, creditu-:s, ſed ipſi Plauto moribuſque ingenii atque linguæ ejus. c enim indicii norma Varronem quoque eſſe uſum vide-us. nam præter illas unam & viginti, quæ Varronianæ cantur; quas iccirco à ceteris ſegregavit, quoniam dubioſæ

Ontentè] Summa attentione vel contentione. Gellianum hoc voculum.

. *Ælii*] Vulgo, *Helii Sedigiti*. Apud llium noſtrum mentio L. Ælii Sty-is Præconini lib. 2. cap. 21. lib. 5. c. 21. & mentionem ejus fecit Sue-ius de Illuſtr. Gramm. Ælius quo- Meliſſus librum de loquendi pprietate ſcripſit, quem citat quoque ator noſter lib. 18. c. 6. uti & Cha-is. L. Ælii Galli meminit quoque ro.

. *Sedigiti*] Librum ſcripſit de Poë- & Vulcatius Sedigitus vocatur. vi-uctorem noſtrum lib. 15. cap. 24. antiquiſſima Venetâ editione *Sedi-g* nomen non habetur.

. *Claudii*] Quem citat Varro lib. 6. LL. *Aurelius*, inquit, *ſcribit deliquum eſſe à liquido: Claudius, ab eliquo.*

. *Aurelii*] P. Aurelium Opilium illigere videtur, quem quoq; citavit lius lib. 1. c. 25. Vide Suetonium . de Illuſtr. Gramm. cap. 6. Ubi dicit illum libellum quoque edidiſſe, qui inſcribebatur *Pinax*. Verba Suetonii hæc ſunt: *Hujus cognomen in pleriſque indicibus & titulis, per unam literam ſcriptum animadverto; verum ipſe id per duas effert in paraſtichide libelli, qui inſcribitur Pinax.* Cæterum Aurelium quoque cum Claudio conjunxit Varro lib. 6. de L.L. ſub finem.

6. *Accii*] Qui Διδασκαλικῶν libros novem teſte Chariſio ſcripſit, item παρέργων & πραγματικῶν libros, citante Nonio. Hunc alii Attium appellant, & cum Poëta confundunt, quod alibi quoque L. Accius Poëta judicium ſcripſerit de Poëtis Homero & Heſiodo, teſte Gellio noſtro lib. 3. cap. 11. Actium quoque ſimul cum pontificalibus libris citat Varro de L. L. lib. 4. pag. 26.

7. *Manilii*] Forſan Mallius intelligitur, qui à Macrobio citatur lib. 1. Sat. c. 10. Idem Manlius & Manilius apud Varronem appellatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

biosæ non erant, ſed conſenſu omnium Plauti eſſe cenſ
bantur; quaſdam item alias probavit adductus ſtylo atq
facetia ſermonis Plauto congruentis: eaſque jam nomin
bus aliorum occupatas Plauto vindicavit; ſicuti iſtam qua
nuperrimè legebamus: cui eſt nomen, [8] *Bœotia*. nam quu
in illis una & viginti non ſit, & [9] eſſe Aquilii dicatur: nih
tamen Varro dubitavit quin Plauti foret; neque alius qui
quam non infrequens Plauti lector dubitaverit, ſi vel h
ſolos verſus ex ea fabula cognoverit: qui quoniam ſunt,
de illius more dicam, Plautiniſſimi, propterea & memin
mus eos & adſcripſimus. paraſitus ibi eſuriens hæc dicit:

Vt illum di perdant, [10] *primus qui horas repperit,*
Quique adeò [11] *primus ſtatuit hîc ſolarium.*

Q

8. *Bœotia*] Tranſlata fuit ex Antiphane, quem citat Pollux lib. 10. & Athenæus lib. 14.

9. *Eſſe Aquilii dicatur*] Citatur etiam à Varrone lib. 5. de L. L. Sed locus corruptus. *Accenſum*, inquit, *ſolitum ciere Bœotia* (ſcilicet Comœdia) *oſtendit : quam Comœdiam alii eſſe dicunt : hoc verſu, Vbi primum accenſus clamarit meridiem.* pro *alii* legendum *Aquilii.* Scaliger tamen legit *Ælii.* Alii docti Viri *M. Accii*, ut Plautus intelligatur.

10. *Primus qui horas repperit*] Cenſorinus : *Horarum nomen non minus annos* CCC. *Romæ ignoratum eſſe credibile eſt. Nam duodecim tabulis nuſquam nominatas horas invenias, ut in aliis poſtea legibus, ſed* ANTE MERIDIEM. Accenſi autem clamabant quodnam diei tempus eſſet, antequam horologia Romæ eſſent. Varro lib. 5. de L. L. *Hoc idem Coſconius in Actionibus ſcribit, prætorem accenſum ſolitum tum eſſe jubere, ubi ei videbatur eſſe horam tertiam* (id eſt, tempus illud quod poſtmodum hora tertia metiebantur) *inclamare horam eſſe tertiam, item meridiem, & horam nonam.* Plinius lib. 7. *duodecim tabulis ortus tantum & occaſus nominantur, poſt aliquot annos adjectus & meridies, accenſo Coſſ. id pronunciante.* Por
quod Cenſorinus ſcribit per ccc. ann
nullum uſum horarum fuiſſe, jam a
tea dixerat, *In horas duodecim diviſu*
eſſe diem, noctemque in totidem vulgo n
tum eſt. Sed hoc credo Romæ poſt reper
ſolaria obſervatum. Horologia aute
cum horis quando primum Romæ
uſu fuerint, non ita proclive dicti
verum quadringentos ſeptuaginta ſ
ptem annos elapſos fuiſſe, cum à M. V
lerio horologium in foro poſitum, Pl
nius commemorat. Apud Græcos h
rarum & horologiorum uſus non mu
to anteceſſit Alexandri Magni ætater
Vide *Salmaſium* ad Sòlinum pag. 65
Quando igitur auctor noſter dicit, *pr*
mus qui horas repperit, ad Romanos r
ferendum, niſi Antiphanem ad verbu
latine reddiderit Plautus, vel quiſqu
Bœotiæ comœdiæ auctor eſt.

11. *Primus ſtatuit hic ſolarium*] I
primo Solario Romæ ita Cenſorinu
Quorum antiquiſſimum quod ſuerit, i
ventu difficile eſt. Alii enim apud æde
Quirini primum ſtatutum dicunt (n
mirum à L. Papyrio Curſore. Pli
lib. 7. cap. 60.) *alii in Capitolio, no*
nulli ad ædem Dianæ in Aventino. I
lud ſatis conſtat nullum in foro prius ſui
ſe, qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Qui mihi comminuit miſero articulatim diem,
Nam [12] *me puero* [13] *uterus erat ſolarium*
Multo omnium iſtorum optumum & veriſſimum,
Vbi ubi iste monebat [14] *eſſe, niſi quum nihil erat.*
Nunc etiam quod eſt, non eſt, niſi Soli lubet.
Itaque adeò jam [15] *oppletum eſt oppidum ſolariis.*
Major pars populi aridi reptant fame.

'avorinus quoque noſter, quum Nervolariam Plauti legem, quæ inter incertas eſt habita; & audiſſet ex ea conœdia verſum hunc,

[16] *Strateæ,* [17] *ſcrupedæ,* [18] *ſtrativolæ, ſordidæ:*

dele-

, quam id quod M. Valerius Meſſalla, atma capta ex Siciliâ advectum, ad ſtra in columna poſuit. Quod quum ad ima Siciliæ deſcriptum, ad horas Romæ on conveniret, L. Philippus cenſor juxta nſtituit. De Horologio autem Siculo eriſimile eſt loqui hic Comicum.

12. *Me puero*] Si Plauti hæc ſit conœdia, de tempore ſolarii poſiti haud iſſicilis conjectura, quando hic dicit uctor noſter ſe puero nullum aliud iſi ventrem fuiſſe ſolarium. Plautus oruit ſcripſitque initio ſecundi belli 'unici, anno V. C. circiter quingentemo trigeſimo quinto.

13. *Vterus*] Salmaſius legit *venter.*)icit Paraſitus ſe puero ventrem fuiſſe olarium, id eſt, ubi eſuriebat, cibum umſiſſe, non quando hora imperat.

Vterus] Ita Lipſius. *Vetus* in aliis edit. c ſervari poteſt. dicit paraſitus, *vetus hic rat ſolarium, hic* ſcilicet in ſtomacho vel ventre, quem manu pulſabat vel ſtentabat paraſitus.

14. *Eſſe*] Edere.

15. *Oppletum eſt oppidum ſolariis*] De Roma dici nequit. Unicum enim um erat ſolarium ex Sicilia allatum. Neque ex Antiphane hoc Poëta tranſulit, qui floruit nonageſima octava Olympiade, verum tum neque horæ repertæ, neq; horologiorū uſus, niſi horoſcopia, quæ Anaximander invenit, ſine horarum uſu intellexerit Comicus. Forſan Paraſitus riſus captandi cauſa hæc ſuo more exaggeravit. Vide Salmaſium ad Solinum pag. 650.

16. *Strateæ*] Ita in vulgatis Codicibus. Antiquiſſima Veneta nullo ſenſu legit, *Stratæ, ſcruppæ de ſtrato ulvæ ſordidæ.* Nonius Marcellus ex Plauti Aulularia (ſcribendum Nervolaria) ita hunc verſum citat,

Scraptæ, ſcrupedæ, ſtrictivellæ, ſordidæ.

Expreſſiſſe autem Gellium liquet ex iiſdem verbis, cum dicit eſſe *exprobrationem vitii aut deformitatis meretricum.* Feſtus, *Scraptæ dicebantur nugatoriæ ac deſpiciendæ mulieres*, quales ſunt meretrices. Apud Varronem lib. 6. de L.L. legitur *Scrantiæ*, vel *Scractiæ.* Turnebus Adverſar. lib. 23. cap. 18. *Scraciæ* ſcribendum putat, quaſi *Screatiæ*, quæ tuſſiendo & excreando exhauſtæ ſunt. Itaque apud Varronem, pro *ſic adſignificat*, legendum cum Scaligero & Turnebo, *ſiccam ſignificat.* nam cum ſiccæ ſunt & arentes fauces, magno & difficili ſtrepitu & roncho velut troclea ſcreatum trahimus. Scraciæ igitur mulieres deſpiciendæ inſtar ſputi. Scracere enim τὸ χρέμπτεσθαι.

17. *Scrupedæ*] Quæ ægre incedunt, tanquam per ſcrupos & lapillos. Quæ

delectatus faceta verborum antiquitate meretricum vit atque deformitates ſignificantium, Vel unus hercle, ii quit, hic verſus Plauti eſſe hanc fabulam ſatis poteſt fid feciſſe. Nos quoque ipſi nuperrimè quum legeremus *Fr*

tu

ita ægre conſiſterent, veteres etiam Petreias appellabant. Ego puto melius eſſe ut dicamus Plautum, cum hæc ex Græco transferret, Græca quædã vocabula reſervaſſe. Itaque ſcrupedas, quaſi crupedas dictas, ut tritavus, ſtritavus &c. κρούπεδα enim, quæ & κρούπεζα Græce dicuntur ſculponeæ. A quo homines duris pedibus & ligneis vocabantur κρούπεδοι & κρούπεζοι, quia κρούπεδα, inquit Heſychius, σανδάλια καὶ ὑποδήματα ξύλινα μεθ' ὧν τὰς ἐλαίας πατοῦσι. Deinde τοὺς κρουπέδους interpretans, θέλει οὖν, inquit, δηλοῦν τοὺς τραχεῖς πόδας ἔχοντας. Ita *Scaliger* in conjectaneis ad Varronem. Sed fortaſſe *ſcauripedæ* legendum, quæ pravis talis, ut loquitur Horatius, male fultæ erant, id eſt, quæ non erant καλλίσφυροι neque εὔπεζοι. Ita arbitror Varronem emendandum, cum dicit, *ſcrupedã Aurelius ſcribit auſcaripedam.* lege *ſcauripedam.* mox addit, *Iuventius Comicus dicebat à vermiculo piloſo, qui ſolet eſſe in frondecũ multis pedibus.* ſcrupea quoq; ut ex eodem Varrone liquet, dicitur ſuperſtitioſa, δεισιδαίμων.

18. *Strativolæ*] Si hæc lectio ſervetur, innuit illas libidine fœda flagrantes ſtratum lectum continuo cupere, vel concubitum ſemper affectare. Apud Nonium, *ſtrictivellæ* legitur. Erant quæ pſilothro, pumice & volſellis crebro utebantur ad caſtiganda ſupercilia, piloſque evellendos. Vel ſin ibi legendum, *ſtrictipellæ*, ſicut in nonnullis quoque Codicibus Mss. Varronis habetur, intelliguntur illæ, quæ ſtringunt cutem rugaſque extendunt, vel quæ faciem fuco oblinere ſolent, & poſtmodum ex frequenti uſu diſtentam rugoſamque pellem nanc ſcuntur. Cæterum *ſtrictabillæ* quoq legitur apud Varronem, atque hoc i terpretatur Turnebus, quæ prave inc dentes terram ſummo pede vel tal veluti ſtringunt. Quod uſu venire i ſolet, quibus pedes læſi ſunt vel crur non enim planum ponunt veſtigiũ p dis, ſed ejus extremo tantũ radunt ſ lum. qui eidem ægre pedibus ſuis cor ſiſtunt. A *ſtringere* fit *ſtrictare*, à *ſtrict do ſtrictillare*, & *ſtrictibillare*. hinc *ſtr ctibillæ* dictæ. Vide Turn. Adv. l. 23. 18. Apud Noniũ tamen *ſtrictivelæ* legi tur, pro quo Baptiſta Pius Annotatic num ſuarum c. 204. legebat *ſcriptipell* Apud Varronem olim legebatur, pr *ſtrictibilla*, *rutabula*, ſicut hodieque pr *Sordidæ*, legitur *Tantalæ*. *Rutabula* ir pretantur, vietas, quæ igni ſemper aſſi dent verſantque, ſicut rutabula carbc nes. Quid ſit rutabulum Feſtus docet *Rutabulum eſt, quo ruſtici in igne pro ruendo panis coquendi cauſa utuntur Tantalæ* dicuntur propter inexplebilem ſitim vel potus vel pecuniæ. Turnebu tamen *tantulæ* reſtituere cupit. Sed a rem. Tanta igitur varietas lectionum Neque eædem Comœdiæ citantur. Nonius *Aulalariam* citat, vel ut vulgo legitur, *Frivolaria*, ſed emendandum e Gellio *Nervolaria*. Veteres excuſi codices Varronis *Ervolariam*, nonnulli *Vidulariam* citant. Frivolaria & Vidularia ſunt inter perditas Plauti Comœdias. Quid igitur de hac varietate dicendum? Forſan in variis Comœdiis eadem, ut fieri ſolet, verba repetita ſunt. Neq; etiam Varronis verba omnia conveniunt, pro *Sordidæ* enim *Tantalæ* legitur, ſecus atque apud Nonium, qui retinuit ultimam Gellii vocem, quem etiam verba ejus ſectando expreſſit.

19. *Oracul*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

im (nomen eſt id comœdiæ, quam Plauti eſſe quidam non utant) haud quicquam dubitavimus quin Plauti foret, & mnium maxime genuina. ex qua duos hos verſus exſcriſimus, ut hiſtoriam quæreremus 19 oraculi arietini.

- - nunc illud eſt
20 *Quod arietinum reſponſum magnis ludis dicitur:*
21 *Peribo, ſi non fecero: ſi faxo, vapulabo.*

Marcus

19. *Oraculi arietini*] Intelligit Jo-s Ammonis Oraculum in Lybiæ de-rtis. Licet autem certa & infallibilia berentur Oracula Jovis Hammonis, ıilominus verbis flexis intortiſque nſtabant, inſtar arietinorum dei cor-um. Atque ideo cornibus arietinis eum conſpicuum fuiſſe Servius in IV. neidos affirmat. *Iovi*, inquit, *Hamni templum cum ſimulachro cum cor-us arietinis conſtitutum, quod ideo fin-ur, quia ſatis ejus involuta ſunt reſpon-* De modo conſulendi oraculi ita rtius: *Hunc* (ſcilicet umbilicum, us ſpeciem imago Ammonis refe-at) *cum reſponſum petitur, navigio ato geſtant ſacerdotes; multis argen-pateris ab utroque navigii latere pen-tibus. Sequuntur matronæ virgineſ-patrio more inconditum quoddam nen canentes, quo propitiari Iovem lunt, ut certum edat oraculum.* Jupi-Ammon, ut obſervatum ab eruditis, hamo originem accepit, qui hoc mine in Africa cultus. Ægyptii μοῦν vel Ἀμοῦν appellabant, ſicut Ierodoto in Euterpe, & Plutarcho de Iſide & Oſiride liquet. Quin-m ipſa Libya teſte Stephano de Ur-is Ammonia appellata fuit. Et tio Ammonis Ieremiæ c. 46. ℣ſ. x Nahum. c. 3. ℣ſ. 8. aliiſque locis. iopibus quoque & Arabibus cul-Lucanus lib. 9.

uamvis Æthiopum populis, Ara-
bumque beatis
ntibus atque Indis unus ſit Iupiter
Hammon.

. *Quod Arietinum reſponſum*] Ad Jovem Hammonem referendum videtur, qui reſponſum tale aliquando dederit, ut quodcunque quis feciſſet in malum cederet. Niſi ad cornua flexa & intorta Ammonis reſpexerit. Silius Italicus lib. 9.

Ac patrius flexis per tempora cornibus Ammon. Fortaſſe ad Jovis Hammonis Oraculum ne reſpexit quidem Poëta, & per arietinum reſponſum intelligit intortas & ſophiſticas tendiculas, quibus ab utraque parte quis capitur. Has Quintilianus vocat Ceratinas, tanquam ſi argumentationes cornutas dicas. Ita loquitur lib. 1. cap. 10. *Non quia ceratinæ aut crocodilinæ poſſint facere ſapientem, ſed quia illum ne in minimis quidem oporteat falli.* Tales captiunculas etiam Lucianus in primo νεκρικῶν dialogo, κέρατα καὶ κροκοδείλους appellavit; ſicuti in Sympoſio philoſophorum, & in Gallo gryphorū illorum meminit. Stoici autem, ut alibi vidimus, p. 6. captioſis illis utebantur argumentis. Diogenes Laërtius in Zenone, κερατινοῦ λόγου mentionem fecit: Diodorum autem illum primum inveniſſe affirmat in ejus vita idem Diogenes. Quædam tamen exemplaria κερατίνην ibi legunt. Idem Laërtius in vitâ Euclidis Eubulidem Mileſium ceratinis ſimilibus captionibus plurimum indulſiſſe refert. Vide quoque Politianum cap. 54. Miſcell. Arietinum igitur reſponſum forſan idem atque κεράτινος λόγος, intorta nimirum argumentatio.

21. *Peribo ſi non fecero*] Hoc oraculum

Marcus autem Varro in libro de comœdiis Plautinis primo [22] Accii verba hæc ponit: *Nam* [23] *nec Gemini, nec Leones,* [24] *nec Condalium, nec Anus Plauti, nec Bis compreſſa, nec Bœotia unquam fuit, neq; adeò ἄγροικος, neque* [26] *Commorientes:* *ſed* [27] *M. Aquilii.* in eodem libro Varronis id quoq; ſcriptum eſt; Plautium fuiſſe quempiam poëtam comœdiarum, cujus quoniam fabulæ Plauti inſcriptæ forent, acceptas eſſe quaſi Plautinas, cum eſſent non à Plauto Plautinæ, ſed à Plautio Plautianæ. Feruntur autem ſub Plauti nomine comœdiæ circiter centum atque triginta. ſed homo eruditiſſimus L. Ælius quinque & viginti eſſe ejus ſolas exiſtimavit. non tamen dubium eſt, quin iſtæ & quæ ſcriptæ à Plauto non videntur, & nomini ejus addicuntur, veterum poëtarum fuerint, & ab eo retractatæ & expolitæ ſint; ac propterea reſipiant dictum Plautinum. Sed enim [28] Saturionem & [29] Addictum & tertiam quandam, cujus nunc mihi nomen

nor

lum eſſe cum Gellio cenſet Turnebus. Sed multum dubito an tale oraculum fuerit, & an non ſimpliciter ſit intelligendum.

22. *Accii*] Vulgo legitur *actu*. Intelligit autem Accium, vel potius Attium. de quo ſupra egimus, qui διδασκαλικῶν libros ſcripſit, in quibus agebat de poëtis, eorumque fabulis. Ex quo Chariſius lib. 1. hæc verba citat: *Quam varia ſint genera poëmatorum, Bæbi, quamque longe diſtincta ab aliis, noſce.* Locum de Euripide citat quoque Nonius in *Temerius*.

23. *Nec Gemini, nec Leones*] Scribe ex Ms. *Nec Gemini Lenones*. Quam fabulam Priſcianus lib. 6. citat.

24. *Nec Condalium*] Citat Varro lib. 5. de L. L.

25. Ἄγροικος] Hoc titulo inter Græcos, Philemonem & Antiphanem Comœdias ſcripſiſſe Athenæus teſtatur. Latine quoque *Agricus* citatur, atque ita forte hic legendum.

26. *Commorientes*] Hanc fabulam tamen Terentius in prologo Adelphorum Plauto tribuit, cum ita loquitur:

Synapothneſcontes Diphili Comœdi[a]
eſt,
Eam Commorientes Plautus fecit fabu-
lam,
In Græca adoleſcens eſt, qui lenoni eri-
puit
Meretricem. In prima fabula eum
Plautus locum
Reliquit integrum, cum hic locum
ſumſit ſibi
In Adelphos, verbum de verbo expreſ-
ſum extulit.

Dicit Terentius Συναποθνήσκοντες Comœdiam eſſe Diphili, eodem nomine Alexidis quoque Comœdiam citat Athenæus.

27. *M. Aquilii*] De quo ſupra. Vulgo corrupte, *M. Acutici*.

28. *Saturionem*] Cujus Comœdiam Feſtus aliquotiens citat.

29. *Addictum*] Citat quoque illum Anonymus Virgilii interpres. Male in quibuſdam Editt. *Aditum*.

30. *Mola*

on ſuppetit, in piſtrino eum ſcripſiſſe Varro & plerique ii memoriæ tradiderunt, quum pecunia omni, quam in peris artificum ſcenicorum pepererat, in mercationibus erdita, inops Romam rediſſet; & ob quærendum victum d circumagendas 30 molas, quæ truſatiles appellantur, peram piſtori locaſſet: 31 ſicuti de Nævio quoque accepius fabulas eum in carcere duas ſcripſiſſe, Hariolum & eontem; quum ob aſſiduam maledicentiam & probra in principes civitatis de 33 Græcorum poëtarum more dicta, in vincula Romæ à 35 triumviris conjectus eſſet. unde poſt

30. *Molas, quæ truſatiles appellan-*] Erant apud antiquos molæ aſina-, truſatiles, vel manuales. Aſinariæ aſinis, manuales ab hominibus verbantur. Aſini machinarii meminit . l. 12. §. 10. de Inſtruct. & Inſtr. 3. Molæ inferior pars meta, ſuperior tillus dicebatur, ſicuti refert Paulus . l. 18. § 5. de Inſtructo & Inſtrum. l. contra tamen cenſent Grapaldus, Sliger, & Salmaſius. Græcis μύλη pprie inferior lapis, ὄνος ſive aſinus, ferior, teſte Heſychio. & in l. 18. §. 2. loquitur JC. *Aſinam molendariam molam negat Neratius inſtrumento di contineri.* Sicuti Græci molam & aam, ita & hic diſtinguit Juriſconſtus. μύλον καὶ ἐπιμύλιον vocant Interpretes Deut. 24. ℣ſ. 6. Invtæ & poſtmodum molæ aquariæ, de cbus videndus Vitruvius lib. 10. c. 10. Palladius lib. 1. cap. 42. Quales mo-luxta flumina torrida, & quæ impe-r rotas circumagere queunt, paſſim hlie videntur. Antiquioribus tempibus, fruges in pilis terebant. Servs ad illud Æneid. 1.

Et torrere parant flammis, & frangere.

ſo, inquit: *Apud majores noſtros mo-lam non erat uſus, frumenta torrebant, ea in pilas miſſa pinſebant, & hoc generat molendi, unde & pinſores dicti ſi, qui nunc piſtores appellantur.* Primo itue ſiccabant & torrebant fruges, inde pilis pinſebant. Poſtmodum molas aſini vel etiam homines circumagebant, ut ſaxo fruges minuerent. Atque ideo, ut arbitror, aſini, dependente pane, corona ſicuti & molæ cingebantur Veſtalibus V. Idus Junias. (quanquam ad Priapi fabulam aſini coronam referat Ovidius.) Audi ingenioſiſſimum poëtam lib. 6. Faſtorum,

Ecce coronatis panis dependet aſellis,
Et velant ſcabras florida ſerta molas,
Sola prius furnis torrebant farra coloni,
Et fornacali ſunt ſua ſacra Deæ, (bat.
Suppoſitum cineri panem focus ipſe para-
Strataq; erat tepido tegula quaſſa ſolo.
Inde focum ſervat piſtor, dominamque focorum:
Et quæ pumiceas verſat aſella molas.

Corona aſini ad formam panis fuiſſe videtur. Hinc Lactantius: *Apud Romanos eundem aſellum Veſtalibus ſacris in honorem pudicitiæ conſervatæ panibus coronant.* Ita *Coronas feciſſe de panibus* Aurelianum Imperatorem, *& ſingulis quibuſq; donaſſe;* Vopiſcus in ejuſdem vita teſtatur.

31. *Nævio*] Vide ſupra pag. 102.

32. *In Principes civitatis*] Scipionem Africanum & Metellum.

33. *De Græcorum poëtarum more*] Intelligit Veteris Comœdiæ autores, qui ſumma mordacitate etiam optimos quoſque lacerabant. ut ex Ariſtophane liquet.

34. *In vincula*] Carceri mancipatum fuiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

poſt à tribunis plebei exemptus eſt, quum in iis, quas ſup dixi, fabulis, delicta ſua & petulantias dictorum, quibı multos ante læſerat, 36 diluiſſet.

CA

fuiſſe etiam Plautus in Milite glorioſo oſtendit,

Nam os columnatum Poëtæ ineſſe audivi
barbaro,
Cui bini cuſtodes ſemper totis horis ac-
cubant.

Innuit Nævium, quem Græco more barbarum, id eſt Latinum poëtam vocat, in vincula conjectum, atque ipſum propter oris petulantiam & mordacitatem columnis carceris conſtrictum fuiſſe. Turnebus putat brachium velut columnam ſuffulſiſſe mento, dum fabulas ſcribebat. Alii putant vincula columnæ ſimul annexa & capiti fuiſſe. Forſan ad Mæniam columnam reſpicit, ubi judicia exercebantur à Triumviris. Cicero in Cluentiana de Q. Manilio Triumviro: *Ex petulanti*, inquit, *& improbo ſcurra in diſcordiis civitatis ad eam columnam, ad quam multorum ſæpe conviciis, perductus erat, cum ſuffragiis populi pervenerat.* Meminit & alibi Cicero de Divinatione.

35. *Triumviris*] Capitalibus. Iudices, vel, ut alii legunt, vindices rerum capitalium Salluſtio dicuntur, creatique primum M. Curio Dentato & P. Rufino Coſſ., ut ex Livii lib. 9. apparet. Hi maleficii ſuſpectos conquirebant, comprehendebantque, carceris cuſtodes erant, damnatoſque à prætore in carcere carnifici necandos tradebant.

Ipſi quoque de ſcelere eorum, qui cı cives Romani non eſſent, in urbe ı men habitabant, item vilibus perſoı judicabant, facinoriſque convictos p niebant, atque ea judicia in foro R mano ad Mæniam columnam exerc bant. Eidem mulctam, ſive ſacrame tum (ita vocabant æs quod pœnæ n mine pendebatur) exigebant, ſicuti F ſtus nos docet in verbo *ſacramentu* Plebiſcitum ibidem mutilum ita reſt tuit Scaliger: QUEICUNQV PRÆTOR. POSTHAC. FACTU ERIT. QUEI. INTER. CEIVEI IOUS. DICET. TRESVIRO CAPITALEIS. POPOLU ROGATO. IIQUE. TRESVIRE CAPITALEIS. QUEICUNQU POSTHAC. FACTEI. ERUN SACRAMENTA. EXIGUNT IUDICANTOQUE. EODEMQU JOVRE. SUNTO. UTEI E LEGIB. PLEBEIQUE. SCITEI EXIGERE. JUDICARE ESSEQUE. OPORTET. De ſacr mento hoc vide Varronem lib. 4. L. L. Aſconium Pædianum Verrir tertia. De Triumviris Fabr. Semeſ lib. 2. cap. 6. & Rævardum lib. 2. V riorum.

36. *Diluiſſet*] Poſtmodum tame Metello aliiſque nobilibus inviſus i exilium pulſus, Uticæ obiit, ut in Chr nico Euſebiano Hieronymus prodit.

In l

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

Quòd P. Africano & aliis tunc viris nobilibus ante ætatem ſenectam barbam & genas radere moris fuit.

IN libris, quos de vita P. Scipionis Africani compoſitos legimus, ſcriptum eſſe animadvertimus, 2 P. Scipio-i Pauli f. poſtquam de Pœnis triumphaverat, cenſorque ierat, eidem diem dictum eſſe ad populum à Claudio ſello tribuno plebei, 3 cui equum in cenſura ademerat: umque, quum eſſet reus, neque barbam deſiſſe radi, neue non 4 candida veſte uti, 5 neque fuiſſe cultu ſolito reoum. Sed, quum in eo tempore Scipionem minorem quaraginta annorum fuiſſe conſtaret, 6 quod de barba raſa ita ſcriptum

N *libris*] Sicuti præter alios C. Oppius ſcripſit de vita & rebus geſtis Acani Majoris, teſte Chariſio. Vide & ellium noſtrum lib. 7. Noct. Att. c. 1.

2. *P. Scipioni Pauli filio*] P. Scipio fricanus Major filium à Paulo Æmi- in adoptionem acceperat, qui dein- Scipio Æmilianus & Africanus mi- r dictus, eò quod Africam devicit, & rthaginem funditus deleverit.

3. *Cui equum in cenſura ademerat*] agna poteſtas erat Cenſorum, quippe terant vel Senatu aliquem ejicere, uum adimere, tribu movere, ærarios ere. In publica Equitum recenſione, oris erat Equites equum ſuum ma- ducentes ad ſellam Cenſorum veni- , ſin probaretur, præterire ſolenni tbo jubebant, ſin ſecus, equum adi- ebant, vendique jubebant.

4. *Candida veſte*] Alba toga.

5. *Neque fuiſſe cultu ſolito reorum*] i enim ſordidati mutata veſte, pro- ſſis capillis Populo miſericordiam overe ſoliti. Non itaque barbam vel oillos tondebant, non candida ſed ſoleta veſte ipſi & propinqui reatus npore utebantur. Quæ itaque hic Gellius de Scipione Æmiliano, Plutarchus de Macro, Valerius Maximus de Rutilio referunt, quod nec veſtem mutaverint, nec barbam promiſerint, ſingularia ſunt.

6. *Quod de barba raſa, &c.*] Antiquioribus temporibus erant intonſi Romani. Anno fere quadringenteſimo quinquageſimo quarto ab urbe condita tonſores Siculos primum admiſere, ut auctor eſt Plinius lib. 7. Natur. Hiſtor. Ponebant autem barbam ut plurimum ſub annum 21. Macrobius in ſomnium Scipionis, *ter ſeptenarium numerum requiri ad barbam radendam*, affirmat. Atque ita Neronem poſuiſſe ex Faſtis & annis liquet. Cæſar Octavianus vigeſimo quinto, ut Dio refert. Caligula vigeſimo, ut Suetonius refert in ejus vita cap. 10. Dies hic poſitionis barbæ ſolennis habebatur. Iuvenalis Sat. 3.

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.

Itaque viri erant imberbes, ſicuti ex numiſmatibus aliiſque monumentis liquet. Primus Adrianus hunc morem mutavit, ut ex Xiphilino, Spartiano in Adriani vita, & nummis liquet. Ab Adriano

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcriptum eſſet mirabamur. comperimus autem cæteros quoque in iſdem temporibus nobiles viros barbam in ejuſmodi ætate raſitaviſſe: iccircoque pleraſque imagines veterum non admodùm ſenum, ſed in medio ætatis ita factas videmus.

Adriano igitur omnes fere Imperatores barbati. Julianus ideo Antiochenſibus ludibrio erat, ſicut ejus μισοπώγων teſtatur. Juvenes autem barbatulos fuiſſe dicit Cicero. Miratur itaque Gellius barbam Scipioni jam quadragenario raſam fuiſſe. Qui vel barbam non alebant, vel radebantur, vel pſilothro aliove medicamento, pilos extirpabant.

CAP. V.

Delitiarum vitium & mollicies oculorum & corporis ab Arceſilao philoſopho cuidam opprobrata acerbè ſimul & feſtiviter.

1 PLutarchus refert Arceſilaum philoſophum vehementi verbo uſum eſſe de quodam nimis delicato divite; qui incorruptus tamen & 2 caſtus & perinteger dicebatur. nam quum vocem ejus infractam capillumque arte compoſitum & oculos ludibundos atque illecebræ voluptatiſque plenos videret: Nihil intereſt, inquit, quibus membris cinædi ſitis, poſterioribus an prioribus.

P*Lutarchus refert*] Locus eſt in lib. præcept. San. & Sympoſiacon lib. 7. cap. 5.

2. *Caſtus & perinteger*] Antiquiſſ. Edit. *Caſtus perinteger*. Badius, *caſtitatis perintegræ*.

CAP. VI.

De vi atque natura palmæ arboris; quod lignum ex ea ponderibus impoſitis renitatur.

PEr hercle rem mirandam 1 Ariſtoteles in ſeptimo Problematum & Plutarchus in octavo Sympoſiacorum dicit. Si ſuper palmæ, inquit, arboris lignum magna pondera

A*Riſtoteles*] Hæc hodie deſiderantur.

imponas, ac tam graviter urgeas onereſque, ut magnitu-o oneris ſuſtineri non queat; non deorſum palma cedit ec intra flectitur, ſed adverſus pondus reſurgit, & ſurſum titur recurvaturque. [2] propterea, inquit Plutarchus, in ertaminibus palmam ſignum eſſe placuit victoriæ; quo-iam ingenium ejuſmodi ligni eſt, ut urgentibus opprimen-buſque non cedat.

2. *Propterea, inquit Plutarchus*] Sympoſ. lib. 8. cap. 5. ubi ita loquitur: δίον δὲ παρὰ ταῦτα, καὶ μηδενὶ μβεβηκὸς ἑτέρῳ τὸ μέλλον λέγεσθαι. οινικὸς γὰρ ξύλον ἂν ἄνωθεν ἐπιθεὶς ρὺ πιέζῃς, οὐ κάτω θλιβόμενον ἐν-δίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τοὐναν-ον, ὥσπερ ἀνθιστάμενον τῷ βιαζο-ένῳ. τοῦτο δὴ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητι-ς ἀγῶνάς ἐστι. τοὺς μὲν γὰρ ὑπὸ ἀσθε-ας καὶ μαλακίας εἴκοντας αὐτοῖς έζουσι κάμπτοντες, οἱ δὲ ἐρρωμένως πομένοντες τὴν ἄσκησιν, οὐ μόνον ῖς σώμασιν ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονή-ασιν ἐπαίρονται καὶ αὔξονται. eſt, *Peculiare autem præter hæc omnia eſt quod dicam, quod nulli aliæ arbori contingit. Palmæ lignum ſi ſuperne onere impoſito premas, non deorſum affligitur aut cedit, ſed contra incurvatur, quaſi vi renitens prementi. Eodem modo res habet in athleticis certaminibus. Qui enim ob imbecillitatem vel mollitiem cedunt, ii flectuntur atque deprimuntur: qui exercitationem fortiter ſuſtinent, eorum non corpora tantum ſed animi quoque eriguntur & augentur.* Alias quoque ibidem rationes adfert Plutarchus, inprimis quod ut folia ſemper durant, vigentque, ita gloria ſemper viget & immortalis eſt. De Palma vide quoque Plin. lib. 13. cap. 4. Dioſcoridem lib. 1. cap. 126. Theophraſtum lib. 2. de Hiſtor. Plant. cap. 8.

CAP. VII.

iſtoria ex annalibus ſumta de Q. Cædicio tribuno militum: verbaque ex Originibus M. Catonis appoſita, quibus Cædicii virtutem cum Spartano Leonida æquiparat.

PUlchrum, dii boni! facinus Gæcarumque facundiarum magniloquentia condignum, M. Cato in libris Origi-um de [1] Q. Cædicio tribuno militum ſcriptum reliquit. id

Q. *Cædicio*] Calpurnium Flammam appellat Florus lib. 2. c. 2. tba ipſa audire operæ pretium eſt. *epidatum eſt ſemel circa Camerinen-m ſaltum. Sed eximia virtute Calpur- Flammæ tribuni militum evaſimus, qui lecta trecentorum manu infeſtum & infeſſum ab hoſtibus tumulum occupavit, adeoque moratus hoſtem, dum exercitus omnis evaderet: ac hic pulcherrimo exitu, Thermopylarum, & Leonidæ famam adæquavit, hoc illuſtrior noſter, quod expeditioni*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

id profectò eſt ad hanc fermè ſententiam. Imperator Pœnus 2 in terra Sicilia, bello Karthaginienſi primo, obviam Romano exercitui progreditur, colles locoſque idoneos prior occupat. milites Romani, uti res nata eſt, in locum inſinuant fraudi & perniciei obnoxium. tribunus ad conſulem venit: 3 oſtendit exitium de loci importunitate & hoſtium circumſtantia. Maturum cenſeo, inquit, ſi rem ſervare vis, faciundum, ut 4 quadringentos aliquot milites 5 ad verrucam illam (ſic enim M. Cato locum editum aſperumque appellat) ire jubeas; eamque uti occupent imperes horteriſque: hoſtes profecto ubi id viderint, fortiſſimus quiſque & promtiſſimus ad occurſandum pugnandumque in eos prævertentur; unoque illo negotio ſeſe alligabunt: atque illi omnes quadringenti proculdubio obtruncabuntur. tu interea, occupatis in ea cæde hoſtibus, tempus exercitus ex hoc loco educendi habebis. alia niſi hæc, ſalutis via nulla eſt. conſul tribuno reſpondit, conſilium quidem ſi-

dum

peditioni tantæ ſuperfuit, & ſupervixit, licet nihil ſcripſerit ſanguine. Ubi poſterioribus verbis Florus Leonidæ tribuit, quod Othryadæ proprium erat. Differentia itaque in nomine apud autores probatos invenitur. Hinc Frontinus lib. 4. Stratag. cap. 5. *Idem fecit ſub Attilio Calatino conſule is, cujus varie traditur nomen. Alii Laberium, nonnulli Q. Cædicium, plurimi Calpurnium Flammam vocitaverunt.* Vide & Plin. lib. 22. c. 6. & Livii Epitom. lib. 17. ipſumque Livium lib. 22. in Oratione Manlii Torquati.

2. *In terra Sicilia*] Ad ſaltus Camerinenſes.

3. *Exitium*] Antiquiſſima Veneta, *exitum*. Si prius ſervetur, ſenſus eſt, ultimam perniciem propter loci importunitatem exercitui imminere. Sin *exitum* legas, liberationem ex illo loco intelligit.

4. *Quadringentos*] Livius, Florus, Frontinus, alii trecentos commemorant.

5. *Ad verrucam illam*] Reprehendit Quintilianus Catonem, quod ſaxeam verrucam pro ſaxeo colle dixerit, humili nimirum vocabulo, ſi ad modicam cutis aſperitatem collium ſublimitatem conferas. Notat Salmaſius hunc tumulum non tam inſeſſum fuiſſe quam circumſeſſum, ut Epitomes Livianæ auctor loquitur lib. 17. Itaque tumulum inter medios hoſtes ſitum fuiſſe arbitratur, idque ex Livio lib. 22. probat. Deturbandi igitur hoſtes non ex illo colle, quem non inſederant, ſed perruptis illorum caſtris, collis vacuus fuit occupandus. Ita quidem Salmaſius. Sed non opus eſt ita argutari. Circumſeſſum & inſeſſum, ut Florus loquitur, collem fuiſſe arbitror. Et poteſt tumulus, ut loquitur Livius, ſitus fuiſſe inter medios hoſtes, & quod ipſi hoſtes tamen illum inſiderent.

6. *Cunct*

ım atqueprovidens ſibi viderier : ſed iſtos, inquit, mili-
s quadringentos ad eum locum in hoſtium [6] cuneos quiſ-
ım erit qui ducat? Si alium, inquit tribunus, neminem re-
ris; me licet ad hoc periculum utare. ego hanc tibi & rei-
blicæ animam do. conſul tribuno gratias laudeſque egit.
ibunus & quadringenti ad moriendum proficiſcuntur. ho-
es eorum audaciam demirantur : quorſum ire pergant in
ſpectando ſunt. ſed ubi apparuit ad eandem verrucam oc-
pandam iter intendere; mittit adverſum illos Imperator
arthaginienſis peditatum equitatumque, quos in exercitu
vos habuit ſtrenuiſſimos. Romani milites circumveniun-
t; circumventi repugnant. fit prælium diu anceps. tandem
perat multitudo. quadringenti omnes tum unà perfoſſi
adiis, [7] aut miſſilibus operti cadunt. conſul interibi dum ea
gna fit ſe in locos tutos atque editos ſubducit. Sed quod
i tribuno duci militum quadringentorum divinitus in eo
ælio uſus venit, non jam noſtris ſed ipſius Catonis verbis
bjecimus. verba Catonis : *Dii immortales tribuno militum
tunam ex virtute ejus dedere. nam ita evenit : quum ſaucius
ltifariam ibi factus eſſet; tum vulnus capiti nullum evenit:
nque inter mortuos defatigatum vulneribus ægreque ſpirantem,
[8] uòd ſanguen defluxerat, cognovere, eum ſuſtulere. iſque conva-
it : [9] ſæpéque poſt illa operam reipublicæ fortem atque ſtrenuam
hibuit : illoque facto, quòd illos milites ſubduxit, exercitum ca-
eum ſervavit. Sed idem benefactum in quo loco ponas, nimium
intereſt.*

6 *Cuneos*] Collectam & ſtipatam mi-
li n multitudinem. Quid proprie ſit
cuus docet Vegetius lib. 3. cap. 19.
*Cus dicitur multitudo peditum, quæ
ıta acie, prima anguſtior, deinde la-
ior ocedit, & adverſariorum ordines
nit : quia à pluribus in unum locum
emittuntur, quam rem milites nomi-
na caput porcinum.* Iſidorus nodum,
cuneum hoc modo diſtinguit : *No-
dus* inquit, *proprie eſt denſa peditum
ıitudo, ſicut turma equitum. Dictus
autem nodus pro difficultate, quod vix
poßit reſolvi. Cuneus eſt collecta in unum
militum multitudo, &c. eo quod in unum
omnes cogantur mißilibus.*

7. *Aut mißilibus operti*] Telorum
multitudine obruti.

8. *Quod ſanguen*] *Sanguen* pro *ſan-
guis* uſurparunt Veteres, Ennius, Lucre-
tius, Varro, alii.

9. *Poſt illa*] Vulgo, *poſt illam*, ſcili-
cet *operam*.

10. *Leo-*

intereſt. 10 *Leonidas Lacedæmonius laudatur, qui ſimile apud*
11 *Thermopylas fecit. propter ejus virtutes omnis Græcia gloriam atque gratiam præcipuam claritudinis inclutiſſimæ decoraver*
12 *monimentis, ſignis, ſtatuis, elogiis, hiſtoriis, aliisque rebus gra tiſſimum id ejus factum habuere. at tribuno militum parva laus pr factis relicta, qui idem fecerat, atque rem ſervaverat.* Hanc Q Cædicii virtutem M. Cato tali ſuo teſtimonio decoravit Claudius autem Quadrigarius, annali tertio, non Cædici nomen fuiſſe refert, 13 ſed Valerio.

CAP

10. *Leonidas Lacedæmonius*]Vide Herodotum lib. 7. Strabonem lib. 9. Valerium Maximum lib. 2. cap. 2. Pauſaniam in Laconicis. Cteſias in Excerptis nonnihil variat. Seneca Epiſt. 82. hunc Q. Cæditium cum Leonida quoque comparat. Audi ejus verba: *At ille Leonidas quam fortiter illos allocutus eſt? Sic, inquit, commilitones prandete, tanquā apud inferos cœnaturi. Non in ore crevit cibus, nō hæſit in faucibus, non elapſus eſt manibus? Alacres illi & ad prandium promiſerunt, & ad cœnam. Quid dux ille Romanus* (nomen tacet, quia in ejus nomine differunt auctores) *qui ad occupandum locum milites miſſos, cum per ingentem hoſtium exercitum ituri eſſent, ſic allocutus eſt: Ire Commilitones illo neceſſe eſt, unde redire non eſt neceſſe.* Trecentis viris tam inſigne facinus auſum fuiſſe Leonidam Herodotus ſcribit & Plutarchus in Parallelis cap. 4. uti & Cicero de Fin. 2. quingentos habet Diodorus, ſexcentos Juſtinus. Mille autem Lacedæmonios eduxerat antea ſine ſociis, ut refert Diodorus. Verum in hoc conflictu trecentos tantum fuiſſe refert Herodotus, complures enim pugnam detrectabant.

11. *Thermopylas*] Anguſtæ hæ inter præruptum Græciæ montem ſunt fauces ſive portæ, & quia vicinæ aquæ calidæ, thermopylæ appellantur. Ita Pylæ Ciliciæ & Suſidæ Curtio & Plinio di cuntur: Iſocrates cum Caudinis Furc comparat. Vide Strabonem l. 9. A pianum in Syriacis, & Livium lib. 3

12. *Monimentis*] Sepulti illi qui c ciderant, in loco, qui ideo πολυα δρεῖον appellatus fuit, quinque quoq erectæ ibidem columnæ cum inſcr ptionibus. vide Strabonem lib. 2. S pra tumulum Leonidæ erectus lapide leo, teſte Herodoto. Spartanorum columna hæc erat inſcriptio,

Ω ξέν' ἀπάγγειλον Λακεδαιμονίοι
ὅτι τῇδε
Κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμ
νομίμοις.

Id eſt,

Hoſpes Spartanos dic nos hic eſſe ſepult
Præſtantes patriis legibus obſequium

Ex qua inſcriptione liquet omnes fui ſe cæſos. Ariſtodemum tamen & E rytum pugnæ non interfuiſſe refert H rodotus, ex quibus tamen Eurytus p gnando poſtmodum occubuerit, A ſtodemus Lacedæmonem reverſ ignominia multatus fuerit.

13. *Valerio*] Ita emendavit Car lib. 1. Emendat. cap. 7. fretus optim rum librorum auctoritate, eodemq modo ex membranis emendat locu Frontini lib. 4. cap. 5. antiquæ tam editiones legunt *Laberio*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VIII.

ittera eximiæ conſulum C. Fabricii & Æmilii ad regem Pyrrhum à Q. Claudio ſcriptore hiſtoriarum in memoriam datæ.

QUum [1] Pyrrhus rex in terra Italia eſſet, & [2] unam atque alteram pugnam proſperè pugnaſſet, [3] ſatiſque a-erent Romani, & [4] pleraque Italia ad regem deſciviſſet: ım [5] Ambracienſis quiſpiam Timochares, regis Pyrrhi nicus, ad C. Fabricium conſulem furtim venit, ac præ-ium petivit; &, ſi de præmio conveniret, promiſit regem enenis necare: idque facile eſſe factu, quoniam filii ſui pola in convivio regi miniſtrarent. eam rem Fabricius ad natum ſcripſit. ſenatus legatos ad regem miſit; mandatque ut de Timochare [6] nihil proderent, ſed monerent uti

Yrrhus] Qui à Tarentinis in Italiam vocatus contra Romanos, va- eventu pugnavit. vide Plutarchum Pyrrho, & Juſtinum lib. 18 cap. 1. Florum lib. 1. c. 18.

2. *Vnam atque alteram pugnam*] Poſt mam pugnam, teſte Plutarcho, hoc ıtigit. Quæ ab utraque parte cruen- dmodum, Pyrrho periclitanti vi-riam conceſſit: Audi Juſtinum: *us* (Pyrrhi) *audito adventu, Conſul nanus Valerius Lævinus, feſtinans, ut us cum eo congrederetur, quam auxilia orum convenirent, exercitum in aciem cit: Nec rex, tametſi numero militum rior eſſet, certamini moram fecit. Sed nanos vincentes jam, inuſitata ante bantorum forma ſtupere primo, mox cere prælio coëgit; victoreſque jam no- Macedonum monſtra repente vicerunt. c hoſtibus incruenta victoria fuit. Nam ipſe Pyrrhus graviter vulneratus eſt; magna pars militum ejus cæſa; majoque gloriam ejus victoria quam læti-m habuit.* Poſt hanc itaque pugnam nocharis facinus erupit. Prima au- n pugna contigit inter Pandoſiam & Heracleam ad Sirin fluvium. Altera ad Aſculum, ubi iterum victoria Pyrrho ceſſit.

3. *Satiſque agerent Romani*] Ita legit Lipſius in Electis. Propria quædam & venuſta ejus verbi notio in magna aliqua & laborioſa curâ. Vetus Lectio, *ſatis agerentur*. Antiquiſſ. Veneta, *ſatis angerentur*, quam pleræque editiones ſequuntur.

4. *Pleraque Italia*] Poſt primam pugnam caſtra à Romanis deſerta cepiſſe Pyrrhum teſtatur Plutarchus, ſocias civitates alienaſſe, agros late populatum, non plus quam triginta ſex millibus ab urbe abfuiſſe.

5. *Ambracienſis*] Ambracia oriundus; quæ urbs in Epiro, Regia Pyrrhi, ab Ambrace rege Theſproti filio nomen accepit, quæ Herodoto, Ptolemæo, Æliano Ampracia dicitur. Ambracum diverſum oppidum fuiſſe ab Ambracia docet Stephanus de Urbibus.

6. *Nihil proderent*] Timocharis nomen ſuppreſſum fuiſſe etiam Valerius Maximus affirmat lib. 6. cap. 5. Eutropius proditorem nominatum fuiſſe

P 2 affirmat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

uti rex circmſpectiùs ageret, atque à proximorum inſid ſalutem tutaretur. hoc ita, uti diximus, in Valerii Antia hiſtoria ſcriptum eſt. Quadrigarius autem in libro tert non Timocharem ſed Niciam adiſſe ad conſulem ſc pſit; neque legatos à ſenatu miſſos ſed à conſulibus, regem populo Romano laudes atque gratias ſcripſiſſe, c ptivoſque omnes, quos tum habuerit, reſtituiſſe & redd diſſe. conſules tum fuerunt C. Fabricius & Q. Æmiliu Litteras, quas ad regem Pyrrhum ſuper ea cauſa miſerun Claudius Quadrigarius ſcripſit fuiſſe hoc exemplo: 7 **Co** *ſules Romani ſalutem dicunt Pyrrho regi. Nos pro tuis injuriis co tinuo animo ſtrenui, commoti inimiciter, tecum bellare ſtudem ſed communis exempli & fidei viſum eſt, uti te ſalvum velimus; eſſet quem vincere poſſimus. Ad nos venit Nicias familiaris tu qui ſibi precium à nobis peteret, ſi te clam interfeciſſet, id nos n gavimus velle; neve ob eam rem quicquam commodi exſpectare & ſimul viſum eſt, ut te certiorem faceremus; ne quid ejuſmo ſi accidiſſet, noſtro conſilio civitates putarent factum. & quòd n bis non placet precio aut præmio aut dolis pugnare. tu, niſi cav jacebis.*

affirmat, ſicuti hic poſtmodum Quadrigarius Niciam appellat, Cicero nomen ſubticet lib. 3. Offic. c. 22.

7. *Conſules Romani*] Epiſtolam Conſulum hoc modo citat Plutarchus. Γάϊος Φαβρίκιος καὶ Κόϊντος Αἰμύλιος ὕπατοι Ῥωμαίων Πύῤῥῳ βασιλεῖ χαίρειν. Οὔτε φίλων εὐτυχὴς ἔοικας εἶναι κριτὴς, οὔτε πολεμίων. Γνώσῃ δὲ τὴν πεμφθεῖσαν ἐπιστολὴν ἀναγνοὺς, ὅτι χρηστοῖς καὶ δικαίοις ἀνδράσι πολεμεῖς, ἀδίκοις δὲ καὶ κακοῖς πιστεύεις. Οὐδὲ γὰρ ταῦτα σῇ χάριτι μηνύομεν, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ τὸ σὸν πάθος ἡμῖν διαβολὴν ἐνέγκῃ, καὶ δόλῳ δόξωμεν, ὡς ἀρετῇ μὴ δυνάμενοι κατεργάσασθαι τὸν πόλεμ

Hoc ita Latine ſonat: *C. Fabricius, Q. Æmilius Conſules Romani Pyr Regi S. Neque amicorum videris, ne hoſtium eſſe felix judex. Lectis, quæ n ſæ ſunt, literis cognoſces te bonos & ju viros bello perſequi, contra perfidis & probis habere fidem. Neque vero hæc quo gratiam emereamur tuam, indi mus: verum ne caſus tuus calumniam bis aſpergat, ut videamur dolo, quaſi tute militare nequiverimus, bellum feciſſe.* Ita Plutarchus, additque P rhum intellectis inſidiis medicum nivisſe, & Fabricio Populoque Ron no gratiæ referendæ ergo gratis ca vos donaſſe.

CA

Gal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IX.

Quis & cujuſmodi fuerit, qui in proverbio fertur, equus Sejanus, & qualis color equorum ſit qui ſpadices vocantur: deque iſtius vocabuli ratione.

1 GAbius Baſſus in commentariis ſuis, item 2 Iulius Modeſtus in ſecundo queſtionum confuſarum hiſtoriam de equo Sejano tradunt dignam memoria atque admiratione. Cn. Seium quempiam ſcribunt fuiſſe; eumque habuiſſe equum natum 3 Argis in terra Græcia: de quo fama conſtans eſſet, tamquam de genere equorum progenitus foret, qui 4 Diomedis Thracis fuiſſent; quos Hercules Diomede occiſo è Thracia Argos perduxiſſet. Eum equum fuiſſe dicunt magnitudine inviſitata, cervice ardua, 5 colore phœniceo, 6 flora & comanti juba; omnibuſque aliis equo-

GAbius Baſſus] Apud Macrobium lib. I. Saturnal. legitur *Gavius Baſſus*. In antiquis quoque inſcriptionibus Gavius & Gavia occurrit. Gaviam quoque gentem fuiſſe ſatis liquet, ſed cognomina aliquando in prænomina mutantur. Etiam ita legitur apud Gellium noſtrum lib. 10. c. 17. Noct. Att. Sed leviculum eſt, V enim & B ſæpe in ſe invicem mutantur. Lactantio lib. I. *C. Baſſus* vocatur; ſcribendum *G. Baſſus*. Fulgentius quoque corrupte, *Galbius Baſſus*. Carrio judicat, nunc eundem eſſe Gavium Baſſum, qui Trajano Imperante oræ Ponticæ fuit præfectus, quem laudat Plin. lib. 10. Epiſt. 22. Non raro enim Gellius illos utores citat, qui ſuæ ætati æquales vel aulò ſuperiores fuere.

2. *Iulius Modeſtus*] Aliquotiens illam quoque citat Macrobius lib. I. Saurnal.

3. *Argis*] Argos Hippium intelligit in Peloponneſo nobilem urbem. Horat.

Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.

Homerus ἵππιον & ἱππόβοτον appellat. Strabo notat cum Ἄργος ab Homero ſine adjectivo ponitur, Peloponneſon intelligi, cum Ἀχαιϊκὸν additur, ipſam urbem. Vide Stephanum de Urbibus.

4. *Diomedis Thracis*] Qui rex Thraciæ cum equas, ut in fabulis eſt, humana hoſpitum carne paſceret, ab Hercule equis objectus eſt. Ovid.

Quid cum Thracis equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi?

Vide Diodor. Sic. lib. 5.

5. *Colore Phœniceo*] De hoc colore vide quæ ſupra dixi pag. 186. & ſeqq. intelligit hic autem non dilutum puniceum colorem ſive badium obſcurum, ſed, ut poſtmodum loquitur, colorem exuberantiſſimum inſtar cocci vel purpuræ. Quod merito ſuſpectum eſt, an tales equi unquam fuerint reperti.

6. *Flora & comanti juba*] Aliter, *flava*. Sed in Ms. R. *flora comanti juba*, id eſt, juba diffuſis & ſplendidis comis

inſigni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

equorum laudibus quoque longè præſtitiſſe : ſed eumden
equum tali fuiſſe fato ſive fortuna ferunt, ut quiſquis habe
ret eum poſſideretque, ut is cum omni domo, familia, for
tuniſque omnibus ſuis ad internecionem deperiret. itaqu
primum illum Cn. Sejum dominum ejus à M. Antonio, qu
poſtea III. VIR. R. P. C. fuit, capitis damnatum miſerand
ſupplicio affectum eſſe : eodem tempore Cornelium Do
labellam conſulem, in Syriam proficiſcentem fama iſtiu
equi adductum Argos devertiſſe ; cupidineque haben
ejus exarſiſſe; emiſſeque [7] HS. centum milibus : ſed [8] ipſu
quoque Dolabellam in Syria bello civili obſeſſum atqu
interfectum eſſe : mox eumdem equum, qui Dolabell
fuerat, C. Caſſium, qui Dolabellam obſederat, abduxiſſ
eum Caſſium poſtea ſatis notum eſt [9] victis partibus fuſoqu
exercitu ſuo [10] miſeram mortem oppetiiſſe : deinde Anto
nium poſt interitum Caſſii, parta victoria, equum illu
nob

inſigni. *Flora* pro *florida*. Floridus autem color vegetus, multo lumine radians. Græcis λαμπρὸς vel εὐάνθης & ὀξὺς dicitur. Contrarius eſt color ſurdus Plinio. Vide Salmaſ. ad Solinum p. 200.

7. *HS. centum millibus*] Juxta Scioppii & Gronovii computationem fuerint ſcutati vel ducatones 2500. Voſſius 3000. computaret, quia ſeſtertius illi ſtufero fere Hollandico æſtimatur, Gronovio duabus blancis Hollandicis. De Seſtertiis & Re Nummaria omnium accuratiſſime ſcripſit Vir Cl. præſtantiſſimuſque & Collega amiciſſimus Joh. Fredericus Gronovius.

8. *Ipſum quoque Dolabellam*] Dolabella à Caſſio Laodiceæ obſeſſus, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret, ſe-ipſum interfecit, ut teſtatur Dio lib. 47. Servi ſui ictui haud ſegniter cervicem dediſſe Vellejus Paterculus lib. 2. teſtatur. vide & Appianum de Bell. Civil. lib. 4.

9. *Victis partibus*] Ita & Badii ed
tio. Antiquiſſima Veneta aliæque e
tiones *victis Parthis*. Sed quorſum
Parthorum mentio, cum intelligat e
tum Caſſii in campis Philippicis bel
civili? Emendat itaque Lipſius lib.
Elect. cap. 7. *victis partibus*. Partes ſu
factiones & turbæ civiles.

10. *Miſeram mortem oppetiiſſe*] C
ſius in fugam actus Titinnium cen
rionem dimiſerat, exploratum, *qua*
ſet multitudo ac vis hominum, ut Vellej
loquitur, *quæ ad ſe tenderet, tardius*
nunciante, cum in vicino eſſet agmen c
ad eum tendentium, neque pulvere fac
aut ſigna denotari poſſent; exiſtimans l
ſtes eſſe, qui irruerent, lacerna caput c
cumdedit, extentamque cervicem inter
tus liberto præbuit. Hic libertus voc
batur Pindarus (male apud A. Vict
rem legitur Pandarus) ſicuti liquet
Valerio Maximo lib. 6. c. 8. Plutarc
in Antonio, Brutoque, Appiano lib.
Belli Civ. & Dione lib. 47.

11. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nobilem Caſſii requiſiſſe; & quum eo potitus eſſet, ipſum quoque poſtea victum atque deſertum [11] deteſtabili exitio interiſſe. hinc proverbium de hominibus calamitoſis ortum, dicique ſolitum; *ille homo habet equum Sejanum.* Eadem ſententia eſt illius quoque veteris proverbii, quod ita dictum accepimus: [12] *aurum Tholoſanum.* nam quum oppidum Tholoſanum in terra Gallia Q. Cæpio conſul diripuiſſet; multumque auri [13] in ejus oppidi templis fuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero cruciabilique exitu periit. Hunc equum Gabius Baſſus vidiſſe ſe Argis refert haud credibili pulchritudine, vigoreque & [14] colore

11. *Deteſtabili exitio interiſſe*] Erat Antonio ſervus, nomine Eros, quem jam pridem hortatus fuerat, ut juſſus ipſum interficeret. Is cum id, quod olim in ſe receperat, tum præſtare juberetur, ſtricto gladio, cum Antonium videretur percuſſurus, averſo vultu ſeipſum confodit, & ad heri pedes occubuit. Tum Antonius: Bene, inquit, ô Eros, qui quod facere non voluiſti, mihi quomodo faciendum eſſet, oſtendiſti: ſimulque vulnus ſibi in ventrem ingeſſit, & in lectum ſe dimiſit. Paulo poſt Cleopatram vivere cognito, ſtatim tollendum ſe famulis præbuit: manibuſque eorum ad fores uſque domicilii, in quo ea erat, portatus eſt. Cleopatra foribus non apertis de feneſtra ſe conſpiciendam præbuit: cateniſque & funibus demiſſis, iis implicatum ipſa, & duæ, quas ſolas ſecum in munimentum receperat, mulieres attraxerunt. Qui interfuerunt, nullum eo miſerabilius ſpectaculum fuiſſe aſſerunt. Ita *Plutarchus*. Dio libro 51. oſtendit Cleopatram prodidiſſe Antonium, ſuſpicabatur enim ſi nuntium mortis ſuæ (ſepulchro autem cum duabus ancillis & eunucho ſe commiſerat) diſperſiſſet, Antonium amoris impatientia ſibi ipſi mortem acceleraturum eſſe. vide Dionem dicto l. 51. & confer cũ Plutarcho.

12. *Aurum Tholoſanum*] Juſtinus lib. 32. *Tectoſagi autem cum in antiquam patriã Tholoſam veniſſent, comprehenſique peſtifera lue eſſent, non prius ſanitatem reciperavere, quam aruſpicum reſponſis moniti, aurum argentumque bellis ſacrilegiiſque quæſitum, in Tholoſenſem lacum mergerent. Quod omne magno poſt tempore Cæpio Romanus Conſul abſtulit. Fuere autem argenti pondo centum decem millia, auri pondo quinquies decies centum millia. Quod ſacrilegium cauſa excidii Cæpioni exercituiq; ejus poſtea fuit. Romanos quoque Cimbrici belli tumultus, velut ultor ſacræ pecuniæ inſecutus eſt.* Q. autem Servilius Cæpio conſul cum Cn. Manlio contra Cimbros in Italiam irruentes miſſus apud Rhodanum victus profligatuſque eſt. Juſſu Populi Romani bona ejus publicata, ipſe in carcere extinctus, inde tractus diſcerptuſque ad ſcalas Gemonias. Vide Livii Epit. 67. Alii exilio periiſſe tradunt.

13. *In ejus oppidi templis*] Aliter hæc refert Juſtinus lib. 32. templa autem uti auro donatitio utplurimum referta erant, ita & pecunias homines divites in templis ſecuritatis cauſa deponebant, ut ex Herodiano lib. 1. de templo Pacis apparet, quod ſub Commodo exuſtum eſt.

14. *Colore exuberantiſſimo*] Vide quæ ſupra diximus. Colvius in Apulejum legit *exuperantiſſimo*.

lore exuberantiſſimo. quem colorem nos, ſicuti dixi, Phœniceum, Græce partim φοίνικα, alii σπάδικα appellant: quoniam palmæ termes ex arbore cum fructu avulſus ſpadix dicitur.

CAP. X.

Quod eſt quædam ſeptenarii numeri vis & facultas, in multis naturæ rebus animadverſa; de qua M. Varro in Hebdomadibus diſſerit copioſè.

M. Varro in primo librorum qui inſcribuntur, *Hebdomades vel de Imaginibus*, ſeptenarii numeri, quem Græci ἑβδομάδα appellant, [1] virtutes poteſtateſque multas variaſque dicit. *is namque numerus*, inquit, [2] *ſeptentriones majores minoreſq; facit in cœlo, item* [3] *vergilias, quas πλειάδας vocant.*

VIrtutes poteſtateſque] Ad intellectum hujus capitis vide Macrobium lib. 1. in Somn. Scipionis c. 6. & Anonymum in Theologumenis Arithmeticis cap. de ſeptenario; Philonem de Opificio mundi; Chalcidium in Timæum Platonis, M. Capellam lib. 7. Juſtinum Martyrem Qu. 69. Alex. Aphrodiſ. lib. 2. Prob. 47. Inter recentiores Petr. Bongum & Meurſium de Denar. Pythagor. Pythagoras enim, Arithmetici & Muſici hunc perfectum eſſe numerum cenſebant, ſicuti affirmat quoque Cicero in Somnio Scipionis. Hunc numerum quoq; Virginem appellabant, quod neq; gigneret ex ſe alium, neque genitus eſſet. Oribaſius in Hippocratis Aphoriſm. lib. 2. Aph. 22. *Septenarius numerus maxime verſatur in Arithmetico numero, & criticis diebus, quia in ſe continet parem & imparem: & intra denarium ſolus neque generat, neque gineratur, cum alii aut generent aut generentur.* Similia habet Hierocles in Aurea Carmina, Philo de Mundi Opificio, aliique. Sicuti Virgo, ita & Minerva ideo appellata, ut Chalcidius in Timæum Platonis, Eulogius in Somn. Scipionis, aliique veteres teſtantur. Quinetiam in ſacra pagina ſeptimus dies ſacer & ſepties ſeptenus annus, qui jubilæus vocatur, in veneratione fuit. Et uti ſeptimo die perfectus mundus, & ab opere ſuo quievit Deus atque ideo ſacer fuit, ita Joſephus adverſus Apionem, & Philo non uni urbi, aut regioni, ſed univerſo feſtum diem fuiſſe afffirmāt. Et Dio Caſſius l. 32. morem per ſeptenos dies computandi ab Ægyptiis ad omnes homines profluxiſſe teſtatur, & vetuſtiſſimum affirmat Herodotus lib. 2. Veneratio itaque ſeptenarii numeri, quem & myſticum appellat D. Hieronymus, ex ſacra ſcriptura per traditionem originem ſuam accepiſſe videtur, & ex multis ſcripturarum locis teſtimonia afferri poſſunt.

2. *Septentriones majores minoreſque*] Urſam majorem & minorem intelligit. Hyginus: *utramque Arcton noſtri ſeptentriones vocarunt.* Urſa minor ſeptem habet ſtellas, major ſeptem clariores inter viginti ſeptem.

3. *Vergilias*] Ita dictæ *à vere* juxta Feſtum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cant. facit etiam ſtellas, quas alii 4 *erraticas*, 5 *P. Nigidius er- nes appellat.* 6 circulos quoque ait in cœlo circum longitu- nem axis ſeptem eſſe; è quîs duos minimos, qui axem ex- mum tangunt, 7 πόλες appellari dicit; ſed eos in ſphæra, quæ κρικώτη vocatur, propter brevitatem non ineſſe. tq; neq; ipſe Zodiacus ſeptenario numero caret. 6 nam in ptimo ſigno fit ſolſtitiũ à bruma; in ſeptimo bruma à ſol- tio. in ſeptimo æquinoctium ab æquinoctio. dies deinde os, quibus 10 halcyones hieme anni in aqua nidulantur, eos quoque

ſtum, *quod extremo vere oriantur.* Has æci πλειάδας appellarunt. Proclus itum ſex numerat in tergo tauri, Pli- is in cauda ſeptem. Quæ recepta eſt inio.

4. *Erraticas*] Planetas intelligit.

5. *P. Nigidius*] Eſt hic P. Nigidius ulus, qui Julii Cæſaris tempore it, omnium rerum ſingulari notitia ellens, quo in extinguenda Catilinæ juratione ſocio atque adjutore uſus Cicero. Quæ autem hic citat Gellius ter, ex libris de Sphæra proculdubio umpta ſunt. Servius ad 1. Georg. ex æra Græcanica & Barbarica quæ- a citat, & complura Commentat. in rmanici Aratea. Ejus fragmenta col- it Janus Rutgerſius Var. Lect. lib. 3. c. 16.

. *Circulos quoque*] Vide Proclum de æra, ubi agit initio de axi & polis, culiſque.

. Πόλες] Polos, ſive vertices, cir- quos mundi Sphæra circumagitur. . 2. de Nat. Deor.

tremuſq; adeò duplici de cardine ver- tex,
icitur eſſe polus.

clus de Sphæra: Ἄξων καλεῖται ἡ μου διάμετρος αὐτῆς, περὶ ἣν στρέ-). τὰ δὲ πέρατα τοῦ ἄξονος πόλοι ῦνται τοῦ κόσμου. τῶν δὲ πόλων ὁ μὲν εῖται βόρειος, ὁ δὲ νότιος.

. *Quæ κρικώτη vocatur*] Interpres Græcarum vocum Gellii *pertuſam* in- terpretatur. κρίκος ſignificat annu- lum vel circulum, hinc κρικώτη annu- lis vel circulis conſerta dicitur. Leon- tius Mechanicus Sphæram κρικωτὴν, ſive circulorum appellavit, & κρίκον quoque & ἡμικρίκιον eadem ſigni- ficatione indigetavit. vide Cœlium Rhodiginum Lect. Antiq. lib. 5. c. 13.

9. *Nam in ſeptimo ſigno*] Ita quoque Macrobius lib. 1. in ſomnium Scipion. cap. 6. *Sol quoque ipſe, de quo vitam o- mnia mutuantur, ſeptimo ſigno vices ſuas variat. Nam à ſolſtitio hyemali ad æſti- vum ſeptimo pervenit ſigno, & à tropico verno uſque ad autumnalem tropicum ſe- ptimi ſigni peragratione producitur.* Intel- ligendũ autem hoc ex veterum ratione computandi vel numerandi vulgo talia. Quum dicunt, *in ſeptimo ſigno fit ſolſti- tium à bruma*, primum ſignum ſignifi- cant, quo eſt ſolſtitium; poſtremum quo bruma: & viciſſim. Solſtitium fit poſtquam ſol introitum fecit in Can- crum; bruma, poſtquam in Capricor- num. Sunt igitur à ſolſtitio in brumam ſigna, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scor- pius, Sagittarius, Capricornus. Et ſic à bruma in ſolſtitium, Capricornus, A- quarius, Piſces, Aries, Taurus, Gemi- ni, Cancer. Eodem modo poſſunt men- ſes numerari. Et hæc ſolennis erat an- tiquis conſuetudo. Sic Olympias & Græcis & Latinis dicitur pro tempore

P 5 quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quoq; ſeptem eſſe dicit. præterea ſcribit [11] lunæ curriculu
confici integris quater ſeptenis diebus. *nam duodetriceſimo l*
na, inquit, *ex quo veſtigio profecta eſt, eodem redit:* auctoremq
opinionis hujus Ariſtidem eſſe Samium: in qua re non id ſ
lum animadverti debere dicit, quod quater ſeptenis, id e
octo & viginti diebus conficeret iter luna ſuum; ſed quòd
numerus ſeptenarius, ſi ab uno profectus dũ ad ſemetipſu
progreditur, [12] omnes, per quos progreſſus eſt, numer
comprehendat, ipſumque ſe addat, facit numerum octo
vigint

quinquennii, quum revera tantummodo quadriennium complecteretur. Et contra quinque anni pro Olympiade. Seneca: *Quinta cum ſacrum revocarit æſtas.* Nimirum idem annus habetur quintus prioris & primus incipientis Olympiadis. Notum ex inſtituto Cæſaris quartum quemque annum eſſe biſſextilem Id *luſtrum* dicit Ovidius, quæ vox Romanis propriequinque annos ſolidos ſignificat, ſine reſpectu præcedentis luſtri:

Hic anni modus eſt: in luſtrum accedere debet,
Quo conſummetur partibus, una dies.

In luſtrum, eſt, in quinque annos, in quintum quemque annum. Revera autem quartus eſt. Plinius de eadem intercalatione lib. 2. cap. 8. *quinis annis dies adjici:* &, *quinto anno unus intercalaris dies additur.* Sic hodieque à priſcis accepto vocabulo Medici dicunt *tertianam:* Sic in faſtis numeramus *tertio Calendas, Nonas, Idus*, qui alter vel ſecundus eſt ab Calendis, Nonis, Idibus. Et plura talia obſervari poſſunt. Ita recte annotavit *Cl. Gronovius.*

10. *Halcyones*] Plinius lib. 10. c. 32. *Fœtificant Halcyones bruma, qui dies Halcyonides vocantur, placido mari per eos & navigabili, Siculo maxime. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt.*

11. *Lunæ curriculum*] Vide Notas ad lib. 1. c. 20. p. 90. Audi Macrobium: *Luna octo & viginti prope diebus totius*
Zodiaci ambitum conficit. Nam etſi
triginta dies ad ſolem, à quo profecta
remeat; ſolos tamen fere viginti oct
tota Zodiaci circumitione conſumit: r
quis ſolem, qui de loco in quo eum reliq
abſceſſerat, comprehendit. Sol enim un
de duodecim ſignis integro menſe metit
Ponamus ergo ſole in primâ parte ari
conſtituto ab ipſius, ut ita dicam, o
emerſiſſe Lunam, quod eam naſci vocam
Hæc poſt viginti octo dies & horas
ſeptem ad primam partem arietis red
ſed illic non invenit ſolem. Interea e
& ipſe progreſſionis ſuæ lege, ulterius a
ceſſit, & ideo ipſa necdum putatur eò
de profecta fuerat revertiſſe: quia o
noſtri tunc non à prima parte arietis,
à ſole eam ſenſerant proceſſiſſe. Hunc
go diebus reliquis, id eſt duobus, plus
nus conſequitur; & tunc orbi ejus de
ſuccedens, ac denuo inde procedens ru
dicitur naſci. vide & Joſephum Sca
lib. 1. Chron. c. 4.

12. *Omnes &c. numeros*] Etiam u
tatem, quamvis non numerus, ſed pr
cipium numeri ſit. Nam unum, d
tria, & quatuor faciunt decem: & qu
que, ſex, & ſeptem faciunt octodeci
quæ ſimul octo & viginti faciunt. H
item obiter notandum, quod in o
ſupputatione quatuor prima co
tuunt denarium ſui generis, ſicuti 1
3. 4. decem, 10. 20. 30. 40. centu
100. 200. 300. 400. mille, & ita
inceps. *Badius.*

13. Vi

iginti : quot dies ſunt curriculi lunaris. ad homines quoque naſcendos vim numeri iſtius porrigi pertinereque ait : *am quum in uterum*, inquit, *mulieris genitale ſemen datum eſt; rimis ſeptem diebus conglobatur coagulaturque, fitque ad capienum figuram idoneum. poſt deinde quarta hebdomade, quod ejus* 13 *virile ſecus futurum eſt*, 14 *caput & ſpinam, quæ eſt in dorſo nformatur. ſeptima autem ferè hebdomade, id eſt, nono & quaragesimo die, totus*, inquit, *homo in utero abſolvitur.* Illam quoque vim numeri hujus obſervatam refert, quòd ante menem ſeptimum neque maſculus neque femina ſalubriter ac 15 ſecundum naturam naſci poteſt; & quod hi, qui 16 juſtiſſine in utero ſunt, poſt ducentos octuaginta dies, poſtquam ſunt concepti, quadrageſima denique hebdomade ta naſcuntur, periculi quoque vitæ fortunarumque ominum, 17 quos climacteras Chaldæi appellant, graviſſimos

13. *Virile ſecus*] Id eſt, virilis ſexus nore antiquo, vulgo *fœtus*.

14. *Caput & ſpinam*] Putat hic Varo in fœtu formando ſeptenarium quoue numerum vim & efficaciam habe:, & quidem per partes formari fœm. Variæ de generatione hominis ɔud antiquos fuere ſententiæ. Ariſtoles lib. 3. de Part. Anim. cap. 4. cor imum formari arbitratur, quod hoinis vitam maxime contineat. Hipon & Alcmæon caput, teſte Plutarcho b. 5. de Plac. Phil. cap. 17. Galenus e Fœt. Form. cap. 4. ſtatuit jecur priaum fœtus fundamentum eſſe. Hippoates l. 1. περὶ Διαίτης omnia memra ſimul exiſtere affirmat, & cum eo toici, ut Cenſorinus teſtatur.

15. *Secundum naturam naſci poteſt*] nte ſeptimum menſem partus vix vilis eſſe poteſt. Septimo menſe partus aturus eſt. Vide Hippocratem lib. de ptim. partu, cujus auctoritate quoue utitur JC. Paulus in l. 12. ff. de tat. Hom.

16. *Iuſtiſſime*] Juſto admodum tempore.

17. *Climacteras Chaldæi*] Κλιμακτῆρες ἀπὸ τοῦ κλίμακος, quod certis numeris, velut per ſcalarum gradus aſcendat, atque colligatur. *Scanſilem* vocat Plin. lib. 7. cap. 49. Sunt autem climactericorum duo genera : aut enim ἑβδομαδικοὶ ſunt, aut ἐννεαδικοί. Jul. Firm. lib. 4. cap. 14. ἑβδομαδικοὶ qui numero ſeptenario conſtant. Veluti, 7. 14. 21. 28. 35. 42. 49. 56. 63. 70. 77. 84. ἐννεαδικοὶ qui novenario. ut 9. 18. 27. 36. 45. 54. 63. 72. 81. In ἑβδομαδικοῖς periculoſiores à nõnullis putantur, qui ternis hebdomadibus conſtant, ut 21. 42. 63. 84. Sed omnium difficillimos illos eſſe opinantur, quos complet numerus quadratus, cujuſmodi ſunt 49. & 81. quorum alter conſit ex ſepties ſeptem, alter ex novies novem. Plura de annis Climactericis lege, ſi lubet, apud Feder. Bonav. lib. 6. de Octimeſt. partu cap. 50. cum quatuor ſequentib. Marſil. Ficin. lib. 2. de triplici vita c. 20. Pet. Meſſ. lib. 1. var. lect. cap. 46. Læl. Biſciol. lib. 15. hor. ſubſec. c. 7. Levin. Lemn. lib. 2.

dc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

viſſimos quoſque fieri affirmat ſeptenariis. præter hoc m
dum eſſe dicit ſummũ adoleſcendi humani corporis ſept
pedes. quod eſſe magis verum arbitramur, quàm qu
[18] Herodotus, homo fabulator, in primo hiſtoriarum,
ventum eſſe ſub terra ſcripſit [19] Oreſti corpus cubita lon
tudi

de occult. nat. mirac. c. 2. *Ita ſcribit. Lindenbrog.* ad Cenſorinum. Per Climacteras ipſa pericula denotantur, ut ex Vettio Valente liquet. vide Salmaſ. de anno Climacter. De anno Climacterico ſexagenario tertio agit quoque Gellius lib. 15. c. 7. quem præcipue videri periculis inſignem Julius Maternus auctor eſt, quoniam numerus uterque ſeptem & novem decretorii maleficique ſunt, & ad vitam ſuccidendam pollentes in unum quaſi confluant. Numeros quoque nonnulli Mathematici ſingulis imperiis tribuunt, & quidem ad eorundem occaſum, 496. annos, qui ex ſeptuaginta ſeptenariis annorum conficitur, ita ut ab antiquis etiam auctoribus proditum ſit anno quingenteſimo Reſp. mutari vel everti. Plato certe lib. 8. de Rep. ubi de imperiorum mutatione agit, multa de Numeris intricate agit. Quæ abſtruſa obſcuritas in Proverbium abiit. Neque Proclus lib. 8. ſibi interpretandum ſumpſit, & Theo Smyrnæus locum hunc conſulto præteriit. Et refutavit hanc de numeris ſententiam qualemcunque Ariſtoteles. Et utiq; hæc veterũ deliria arbitror. Deus cuncta nutu ſuo gubernat temperatque.

18. *Herodotus homo fabulator*] Ita antiqui & recentiores complures cenſuerunt. Ælius Harpocration olim de ementita Hiſtoria Herodoti integrum librum ſcripſit teſte Suida. Falſitatis quoque illum arguit Strabo lib. ult. Geograph. ſuæ, Joſephus lib. 1. contra Appionem errore deceptum potius exiſtimat. Vide tamen H. Stephani Apologiam pro Herodoto.

19. *Oreſti corpus*] Sicut Virg. *immitis Achilli, infœlicis Vlyſſi.* De tragica hac
hiſtoria vel fabula, vide Euripiden
Oreſte, & Sophoclem in Electra.
opus autem erat hic Herodotum m
dacii accuſare, cum ex antiqua & re
tiori hiſtoria vaſti & proceri corp
homines fuiſſe dubium non ſit. M
tamen fabulis immixta. Filios A
gigantes fuiſſe affirmat ſacra Scrip
Num. 13. ℣ſ. 29. 34. & terra Baſan
gantum terra appellabatur, ut eſt D
3. ℣ſ. 13. cujus lectum quoque de
bit ejuſdem cap. ℣ſ. 11. *Ecce lectus*
lectus ferreus, nonne in Rabboth filio
Ammon? novem cubitorum longi
ejus, & quatuor cubitorum latitudo
ad cubitum hominis. Præterea m
alia vernilia de eodem gigante refer
Judæi, quæ referre piget tædetque.
que veriora quæ antiqui nonnulli au
res prodiderunt. Nam de inventis c
bus immanium gigantum, pleraq; h
admitti poſſunt. Oſſa enim illa p
rumque effodiuntur ex arenis, aliiſ
locis maritimis, quæ forſan fuerint m
rinarum belluarum oſſa caſu quod
illic obruta. Neque reperire vix lic
virum fide dignum, qui ſepulchra
brefacta ſuis uſurpaverit oculis. Sue
nius certe alibi dixit, eſſe Capreis i
manium belluarum ferarumque me
bra prægrandia, quæ dicebantur giga
tum oſſa. Eundem errorem repe
Peireſcius, cum ad illum Tuneto m
larem, ut putabat, hominis dentem m
ſiſſet Jo. Arcoſius, ut teſtatur Gaſſe
dus lib. 4. in vita Peireſcii Aquæſe
tienſis Senatoris. Videndi tamen i
ter antiquos Pauſanias in Laconicis,
Eliacis, Philoſtratus Heroicorum i
tio, Plin. lib. 7. c. 16. Solinus cap.
De molari hominis dente Auguſtin

li

udinis habens ſeptem ; quæ faciunt pedes duodecim & uadrantem : niſi ſi, ut [20] Homerus opinatus eſt, [21] vaſtio-a prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum : & unc quaſi jam mundo ſeneſcente, rerum atque hominum ecrementa ſunt. [22] dentes quoque & inprimis ſeptem nenſibus & [23] ſeptenos ex utraque parte gigni ait, & [24] cadere

b. 15. de Civ. Dei cap. 11. Joſephus b. 5. Hiſt. Ant. c. 2. Phlegon Trallia-us Mirab. c. 9. Inter recentiores vide igafettam de Novo orbe, ubi de freto Magellanico agit, Olaum magnum & axonem Grammaticum Hiſtor. Dan. b. 17. Fazellum de Reb. Sic. Gigan-s tamen fuiſſe dubium non eſſe arbi-or. Vide Caſſanionem de Gigantibus. uod autem hic auctor noſter ſcribit Oreſte, etiam Solinus ſcribit lib. 1. *riſcorum autem*, inquit, *teſtantur mo-n etiam Oreſtis ſuprema, cujus oſſa ympiade quinquageſima & octava Te-æ inventa à Spartanis oraculo monitis ſcimus impleſſe longitudinem cubitorum ptem.*

20. *Ut Homerus opinatus eſt*] Illo verſ.

Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθονίων ἀν-
θρώπων

uod expreſſit Virgilius,

Qualia nunc hominum produxit corpora
tellus.

21. *Vaſtiora, prolixioraque fuerint cor-a*] Primos initio mundi homines ve-os fuiſſe, corpore & animo excelluiſ- veriſimile, ut Philo Judæus lib. de undi opificio oſtendit. Sed ſingulis culis decreſcere homines poëtarum l malè feriatorum hominum com-entum eſt. Juvenalis :

am genus hoc vivo jam decreſcebat
Homero,
erra malos homines nunc educat atque
puſillos.

etiam Plinius cenſuit : *In plenum ucto mortalium generi minorem in dies nſuram fieri, raroſque parentibus pro-ciores : conſumente ubertatem ſeminum ſtione, in cujus vices nunc vergat ævum.* Et ſimilia quoque habet Phlegon Trallianus. Ultimis verbis ad Ecpyroſin vergere ſuam ætatem voluit Plinius. Conflagrationem enim & diluvium mundi per vices magnis ſæculorum periodis ſtatuebant Stoici, etiam Ariſtoteles lib. 1. Meteor. cap. 14. & Plato in Timæo. Magnum annum nonnulli veteres appellabant, atque inter ſe differebant annorum numero. Vide c. 18. Cenſorini, & notas Lindebrogii. Sed ad rem. *Quod ad decrementa hominum pertinet*, etiam teſte Columella, *Tremellius falſo credidit parentem omnium terram, ſicut muliebrem ſexum, anili jam ætate confectam, progenerandis eſſe fœtibus inhabilem.* Audi & Lucretium,

Iamque adeo affecta eſt ætas, effœtaque
tellus,
Vix animalia parva creat, quæ cuncta
creavit
Sæcla, deditque ferarum ingentia corpo-
ra partu.

Sed hæc falſa. Eadem eſt natura, neque adhuc effœta. Ineptum quoque eſt decreſcere homines, cum per ter quaterque mille annos ejuſdem fuerint ſtaturæ.

22. *Dentes quoque*] Quanquam generantur dentes in utero juxta Medicorum ſententiam, erumpunt tamen extra gingivas menſe ut plurimum ſeptimo, nonnunquam etiam ſerius poſt annum elapſum.

23. *Septenos ex utraque parte*] Non omnes enim dentes ſimul ex gingivis erumpunt. Nam alioqui ubi perfectus eſt ordo dentium, ſimul viginti octo vel triginta duo in utraque maxilla eſſe ſolent.

24. *Cadere*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

re annis ſeptimis , & genuinos annaſci annis ferè bis ſept nis. venas etiam in hominibus,[25] vel potius arterias,[26] med cos muſicos dicere ait numero moveri ſeptenario : quo ipſi appelllant [27] τὴν διὰ τεσσάρων συμφωνίαν, quæ fit collatione quaternarii numeri. [28] diſcrimina etiam peric lorum in morbis majore vi fieri putant in diebus , qui co ficiuntur ex numero ſeptenarii : eoſque dies omnium m ximè, ita ut medici appellant , [29] κριτικὰς ἢ κρισίμους cuiq

24. *Cadere annis ſeptimis*] Circa ſeptimum annum & decimum quartum ſolent alii prodire excidentibus prioribus, in utraque maxilla decem, quatuor inciſorii, duo canini, & quatuor maxillares. Vide Solonem in eo fragmento cujus initium eſt,

Παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος,
ἕρκος ὀδόντων,
Φύσας ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ'
ἔτεσιν.

vide & Cenſorinum cap. 14.

25. *Vel potius arterias*] Non hic agit de numero arteriarum vel venarum, ſed dicit ſeptenario numero vel modo muſico ipſas venas arteriaſque magis ſubſultare.

26. *Medicos muſicos*]Qui Muſica Medecinam factitabant. De qua arte egit quoque Theophraſtus , & Phrygio modulo levari Iſchiacos ſcripſit. Quod ex Theophraſto refert quoque Athenæus lib. 14. cap 10. & 11. Cenſorinus de Die Natali cap. 14. *Plerique aliter moti , duos iſtos numeros ſubtiliter diſcreverunt , dicentes , ſeptenarium ad corpus, novenarium ad animum pertinere. Hunc medicinæ corporis & Apollini tributum, illum Muſis, quia morbos animi, quos appellant πάθη , Muſica lenire ac ſanare conſueverit.*

27. Τὴν διὰ τεσσάρων] Id eſt, *per quaternariam conſonantiam.* De Muſica veterum, quamque vim ad affectus movendos habeat, vide Ariſtot. lib. 8. Pol. cap. 5. De Harmoniis quoque egit Plato lib. 3. de Republ. de conſonan illis, vide Ariſtoxenum lib. 2. Harm Audi Martianum Capellam lib. 9. Nuptiis Philologiæ. *Et in his alia, congruunt, alia diſcrepant, ſed diſcrep tium nimia multitudo : convenientia ſingulos tropos ſunt ſex, id eſt ,* διὰ τ *σσάρων, quod de quatuor dicimus :* δ *πέντε , quod de quinque:* διὰ πασ *quod ex omnibus concinit. Illud eti quod ex omnibus & quatuor conſtat, ex omnibus , & ex quinque , vel bis omnibus , quod bis* διὰ πασῶν *dicit Sed illud quod* διὰ τεσσάρων *hoc eſt quatuor dicitur, recipit ſonos quatuor, ſ tia tria, tonos duo ſemis , hemitonia qu que , dieſis verò decem , & eſt in epit ratione ut ſunt quatuor ad tres.* Vide m ſicos veteres , quos noviſſime edi Meibomius. Scripſit quoque de Mu ca veterum Glareanus.

28. *Diſcrimina etiam periculorum morbis*] Hippocrates lib. 4. de Morb *morbos judicari diebus imparibus* dix In morbis autem acutis dies ſeptim (nonnunquam etiam quartus pro veh mentia morbi) dies criticus cenſebat quo die de ſalute vel periculo ægri m dici judicabant.

29. Κριτικὰς ἢ κρισίμους] Crit cus dies eſt qui judicat, Κρίσιμος, eſt , judicabilis , in quo de morbo v ægro judicatur à medico. Celſus : *E autem & alia etiam de diebus ipſis dub tatio, quoniam antiqui potiſſimum imp res ſequebantur, eoſque tanquam de ægr judic*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ꝛique videri,[30] primam hebdomadam & ſecundam & ter-
ım. Nec non id etiam eſt ad vim facultateſque ejus nu-
eri augendas, quod, quibus inedia mori conſilium eſt,
ſeptimo demum die mortem oppetunt. Hæc Varro de
ımero ſeptenario ſcripſit admodum conquiſitè, ſed alia
ıoque ibidem congerit frigidiuſcula; veluti [32] ſeptem ope-
eſſe in orbe terrarum miranda, & [33] ſapientes item vete-
s ſeptem fuiſſe, [34] & curricula ludorum circenſium ſole-
nia ſeptem eſſe, ad oppugnandas Thebas [35] duces ſe-
em delectos. tum ibi addit ſe quoque jam [36] duodeci-
am annorum hebdomadam ingreſſum eſſe, & ad eum
em ſeptuaginta hebdomadas librorum conſcripſiſſe: ex
quibus

licaretur, κελσίμους nominabant. exander Aphrodiſeus l. 2. Probl. 47. ὶ τὰ νοσήματα δὲ ἀναλόγως τῷ ἑπτὰ ιθμῷ κρίνεται, id eſt, *morbi quoque em modo numero ſeptenario judican-*. Apollini quoque ſeptenarius nu-erus ſacer, ut teſtatur Proclus in Ti-eum lib. 3.

30. *Primam hebdomadam* &c.] Id eſt, timum diem, decimum quartum, & ıeſimum primum.

31. *Septimo demum die mortem oppe-tt*] Illi qui calidioris ſicciorisque ſunt mperamenti, difficilius famem fe-rt, quam qui frigidioris & humidio-. λιμὸς autem teſte Hippocrate ξη-ινὰ τὰ σώματα. Non eadem itaque nium ratio, ſicuti etiam valetudine erſa correpti diutius inediâ vitam ptrahunt. Quouſque fame quis vitam ptrahere poſſit, vide Levinum Le-ıium de occult. Nat. mirac.

32. *Septem opera*] Vulgò hæc miracu-l ta numerantur, Muri Babylonici, ınæ Epheſiæ templum, Jovis Olym-p ſimulachrum, Pyramides Ægyptiæ, ıuſoleum, Coloſſus Rhodius, Cyri ra. Vide Caſſiodor. lib. 7. Variar. ſ differunt in illo autores. Vide Phi-l em Byzantium de ſeptem Orb. ſpe-ctac. & Leonis Allatii Annotat.

33. *Sapientes ſeptem eſſe*] De ſeptem Sapientibus non inter ſe conveniſſe an-tiquos teſtatur Diogenes Laërtius. Quem vide in Thalete.

34. *Curricula &c. ſeptem*] Septies enim curſum à carceribus ad metam iterabant. Vide Onuphrium Panvinium de Ludis Circenſibus.

35. *Duces ſeptem electos*] Qui erant Adraſtus, Polynices, Tydeus, Amphia-raus, Capaneus, Hippomedon, & Par-thenopæus. Cum enim Eteocles & Po-lynices filii Oedipi ea lege ſocietatem regni Thebani iniiſſent, ut per vices ſin-gulis annis imperarent, neque Eteocles anno elapſo cedere regno cuperet, Po-lyniceſque ad Adraſtum Regem Argivum fugiſſet, junctis copiis Eteocli bellum illatum. Polynices & Eteocles mutuis vulneribus occumbunt. Præter Adra-ſtum cæteri quoque duces interfecti: Fi-lii interfectorum, quos Epigonos vo-cabant, duce Alcmæone prælio victo-res urbem poſtmodum vacuam inva-dunt. Ita Diodorus Siculus Hiſt. lib. 4. c. 68. vide etiam Euripidis & Sopho-clis Tragœdias.

36. *Duodecimam annorum Hebdoma-dam*] Id eſt, Octuageſimum quartum annum, quo hæc conſcripſerat Varro.

37. *Septua-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quibus 37 aliquammultos, quum proſcriptus eſſet, direp[...] bibliothecis ſuis non comparuiſſe.

37. *Septuaginta hebdomadas librorum*] Id eſt, quadringentos nonaginta libros. Divus Hieronymus ſcribit Origenem ſex M. librorum ſcripſiſſe, quod nequaquam fuerat crediturus, niſi omnes perlegiſſet.

38. *Aliquammultos*] Id eſt, Aliqu[...] tum. vetuſtiſſ. Ed. Veneta *aliquam[...] cum proſcriptus eſſet.* Legitur quoq[...] *aliquos jam diu*, vel *aliquandiu.*

CAP. XI.

Quibus & quam frivolis argumentis Accius in Didaſcalicis utatu[...] quibus docere nititur Heſiodum eſſe quam Homerum natu an[...] quiorem.

1 SUper ætate Homeri atque 2 Heſiodi non conſentiu[...] alii Homerum quam Heſiodum majorem natu fuiſ[...] ſcripſ[...]

SUper ætate Homeri] Solinus dicit eum exceſſiſſe ex vita poſt Ilium captum anno ducenteſimo & ſeptuageſimo ſecundo. Atque in eo Cornelium Nepotem ſequitur, ſicuti ex Gellio noſtro colligitur lib. 17. c. 21. *Ante Romam conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dicit, annis circiter centum & ſexaginta.* Juxta Nepotem itaque fuit Homerus vel obiit poſt Ilium captum anno ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo. Roma condita poſt Ilium captum juxta Solinum anno 433. Ergo Homerus obiit ante Romam conditam annis centum ſexaginta uno. Caſſius in Annalibus de Homero & Heſiodo ſcriptum reliquerat, vixiſſe eos annis plus centum & ſexaginta poſt bellum Trojanum. Atqui ducentis ac ſeptuaginta plus annis eos vixiſſe oportet poſt bellum Trojanum, ſiquidem annis circiter centum & ſexaginta ante urbem conditam fuere. Idcirco Lipſius corrigendum in Agellio indicabat, *plus ducentis atque ſexaginta.* Sed nihil neceſſe. Opinio Caſſii nihil commune habuit cum Nepotis ſententia. Ille paulo plus quam centum & ſexaginta annis poſt Troja[...] captam fuiſſe Homerum voluit, ſic ci[...] citer annis centum & ſexaginta an[...] Romam conditam. Huic ſupputatio[...] calculum addunt & conſenſum omn[...] ferme Latini ſcriptores. Plinius lib. [...] cap. 16. *Iam vero ante annos prope mil[...] vates ille Homerus non ceſſavit mino[...] corpora mortalium quam priſca conquer[...]* Scribebat ille anno urbis octingenteſ[...] mo trigeſimo. Quibus ſi addas centu[...] & ſexaginta annos, ante urbem cond[...] tam, quo tempore floruiſſe Homeru[...] proditur, fient anni nonaginta & non[...] genti. Sic anni ſunt, prope mille a[...] ætate Homeri ad Plinium. Juvenalis:

- - atque uni cedit Homero,
Propter mille annos.

Vetus ſcholiaſtes: *dinumerato tempo[...] fortaßis ad ætatem ſuam, poëta dix[...] mille annos fluxiſſe ex tempore Homer[...] Fuit autem Homerus annis ante urb[...] conditam centum ſexaginta. Poſt Iliu[...] captum ducentis ſexaginta.* Scripta ill[...] Satyra à Juvenale ſub initium Nerv[...] viginti circiter annis poſt Plinii opus [...] Sic mille ac decem præter propter ann[...] ab Homero ad Juvenalem, quo tempo[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcripſit illam Satyram. Vellejus Paculus in eadem ſententia, qui annos mè nongentos & quinquaginta Hoerum ante ipſius ætatem floruiſſe tra-. Annis circiter quadraginta ante nium ſcribebat Velleius. Longe ma- inter Græcos ſcriptores diſcordia. idam cum tempore belli Trojani itiſſe volunt. In his Dionyſium Epi-Cycli ſcriptorem numerat Tzetzes Diodorum:

Ὃ καὶ Διονύσιον ἄνδρα τὸν Κυκλογράφον,
ἐπὶ τῶν δύο στρατειῶν λεγόμενος ὑπάρχειν,
Θηβαικῆς Ἑλλήνων τε τῆς διὰ τὴν Ἑλένην.

ates Grammaticus apud Clemenn & Euſebium circa Heraclidarum cenſum viguiſſe vult octoginta an- poſt Troica, quam opinionem perpam Apollodoro tribuit Tzetzes in iliadibus. Eratoſthenes centum aneum abſuiſſe ſcripſit à Troicis temibus. Ariſtarchus centum quadragra. Herodotus centum ſexaginta o, quod Caſſius in annalibus ſequuteſt, qui plus centum atque ſexaginnnis Homerum poſt bellum Trojan vixiſſe notaverat. Nec enim hic nerus mutandus, ut putavit magnus cticus. Philochorus eum à Troja ſubvebat annis centum octoginta. Eumenes in Chronicis ducentis & ævum Heſiodum faciebat. Apollodus Athenienſis centeſimo anno miionis Ionicæ floruiſſe tradidit, hoc e Trojæ excidio ducenteſimo quadgeſimo. Apud Hieronymum legitur x. Huic calculo quidam duodecim aos adjiciunt, ut Latini ferè omnes, qcentum ac ſexaginta circiter annis a urbem conditam vixiſſe eum tradit. Latini itaque Apollodori ſententi ſecuti ſunt. Alii longius multo à T cis removent temporibus, ut Eupion, qui Gygis ætati comparem ſtiebat. Gyges autem regnare occœpb Olympiade decima octava. Archilochus Euſebio teſte in Olympiadem vigeſimam tertiam Homeri florem ætatis ac famæ conjecit, idem cum Euphorione ſentiens. Nonnulli nonaginta tantum annis ante primam Olympiadem ajunt fuiſſe, hoc eſt, centum quadraginta ſex annos ante urbem conditam. Hujus opinionis auctorem prodit Clemens Soſibium Laconem, quæ à ſupputatione Latinorum quatuordecim tantum annis diſtat. Hanc dividiam auctorum ſuper ætate Homeri heic libuit brevibus æris ſubducere. *Salm.* ad *Solin.* pag. 866. vide quoque Voſſium de Poëtis Gr. c. 2.

2. *Heſiodi*] Nec minor varietas autorum circa Heſiodi ætatem. Si obiit ille, ut ſcribit Solinus, in auſpiciis primæ Olympiadis, haud longe abfuiſſe oportet ab Homeri ætate, quem nonaginta annis ante primam Olympiadem volunt floruiſſe. Agellius tradit lib. 13. cap. 21. de Homero & Heſiodo inter omnes ferè auctores conſtare, ætatem eos egiſſe vel iiſdem ferme temporibus, vel Homerum aliquanto antiquiorem. Sed hanc conſtantiam, quam prædicat Agellius, neutiquam in auctoribus deprehendo. Tam varie narrata eſt Homeri ætas, ut fieri non poſſit, quin juxta quorundam ſententiam æqualis Heſiodus illi reperiatur. Qui & ipſe eodem prope diſſenſu per varias ætates agitatus eſt. Vellejus centum & viginti annos diſtinctum ab Homeri temporibus Heſiodum eſſe ſcribit. Homerus illi, ut pleriſque Latinorum, centum ac ſexaginta circiter annis ante urbem conditam ævum agitabat. Sic centum & viginti annis Heſiodus poſterior fuit, quadraginta tantum annis ante urbis initia fuerit, hoc eſt, ſedecim annis ante primam Olympiadem. At Solinus obiiſſe eum dicit auſpiciis primæ Olympiadis. Quod poteſt convenire. Inter Homerum & Heſiodum centum ac triginta octo annos medios fuiſſe idem ait. Certe inter utriuſque obitum totidem annos computat, quum Homerum deceſſiſſe dicat poſt Trojam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcripſerunt; in quîs 3 Philochorus, & 4 Xenophanes. alii mi
norem; in quîs L. Accius poëta & 5 Ephorus hiſtoriæ ſcri
pto

captam anno ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo. Ita à Trojæ captivitate ad primam Olympiadem, qua ineunte obiit Heſiodus, quadringentos ac decem annos ponit. Euſebius ſecundum quoſdam Heſiodum inclaruiſſe notat circa quartam Olympiadem. Alio loco inſignem eum habitum tradit anno ante primam Olympiadem fere trigeſimo. Alibi Homero æqualem ævi facit circa annum centeſimum ac ſexageſimum ab Ilio capto. Quæ ſententia multum ab aliis diſtat. Euthymenés in Chronicis Homerum & Heſiodum eadem ætate vixiſſe ſcripſit, annis à Troja ducentis. Triginta tantum annorum ſpatio à Caſſiana vel Agelliana hæc opinio differt. Ut ut ſit, non multum abfuiſſe oportet Heſiodum ab Olympiadis primæ temporibus vel ætatis flore vel obitu. At Homerum longe antiquiorem puto. Quum igitur Heſiodum Homero πρεσβύτερον quidam fecerint, nonnulli σύγχρονον, plures ac meliores poſteriorem tradiderunt, non plus tamen quam centum viginti. Suidas: Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζουσι. Porphyrium hunc allegat Euſebius in Heſiodi ætate declaranda, eumque ex illius ſententia triginta annis floruiſſe obſervat ante primam Olympiadem. Si centum annis poſterior Homero fuit, Homerus juxta Porphyrium vixerit, vigueritque circa annum ducenteſimum ſeptuageſimum ab Ilio exciſo. Quæ vulgatior & communior, ac fortaſſe etiam verior ſententia eſt, tam de Homero quam Heſiodo. Una ætate ambo vixiſſe teſtatur verſus quos tamquam Heſiodi citant veteres Grammatici:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅ-
μηρος ἀοιδοὶ,

Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥα
ψαντες ἀοιδὴν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον,
τέκε Λητώ.

Sed ſuſpicor hos verſus ſpurios & con
mentitios eſſe. Quod ex illis verb
colligo, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντ
ἀοιδὴν, quæ ῥαψῳδοὺς aperte de
gnant. Atqui ῥαψῳδία non ſolu
Homero, ſed etiam Heſiodo recentic
Idem ſentiendum cenſeo de illo Ep
grammate quod in tripode ſcriptu
eſſe, qui in monte Helicone ab Heſiod
dedicatus eſt, proditur:

Ἡσίοδος μούσαις Ἑλικωνίσι τόν
ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖ
Ὅμηρον.

Ex hoc Epigrammate non eſſe dubiu
affirmabat Varro, quin aliquo tempo
eodem vixiſſent Homerus & Heſiodu
Multo probabilius eſt ab Heſiodi am
toribus & admiratoribus hæc talia co
ficta fuiſſe, qui palmam illi & corona
contra Homerum dare parati eran
Quæ ſi vera & genuina eſſent, cui d
bium foret ambo eodem omnino ten
pore fuiſſe? *Salmaſ.* ad *Solin.*

3. *Philochorus*] Cujus paſſim mem
nerunt antiqui ſcriptores, Strabo, Pl
tarchus, Laërtius in Protagora, Æli
nus, alii. Scripſit Hiſtoriam de Reb
Atticis, Olympiadum libros duos,
nonnulla alia.

4 *Xenophanes*] Intelligitur, ut put
Xenophanes Colophonius, qui cont
Homerum & Heſiodum Jambos,
Elegias ſcripſit. Vide Diogenem Laë
tium.

5. *Ephorus*] Hiſtoricus, Iſocratis di
cipulus. Scripſit xxx. libros Hiſtoria
Græcam. Vide Diodorum Sic. lib.
Strabon. l. 10. & 13. Senec. l. 7. Natu

Q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ptor. Marcus autem Varro, in primo de imaginibus, uter hatus prior ſit parum conſtare dicit; ſed non eſſe dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint; idque ex 6 epigram-nate oſtendi, quod in tripode ſcriptum eſt, qui in monte Helicone ab Heſiodo poſitus traditur. 7 Accius autem in rimo Didaſcalico levibus admodum argumentis utitur, er quę oſtendit Heſiodum natu priorem. *Quòd Homerus*, in-uit, *quum in principio carminis Achillem eſſe filium Pelei dice-t, quis eſſet Peleus non addidit. quam rem procul*, inquit, *dubio xiſſet, niſi ab Heſiodo jam dictum videretur. de Cyclope itidem*, quit, *vel maximè quòd unoculus fuit, rem tam inſignem non æteriſſet, niſi æque prioris Heſiodi carminibus vulgatum eſſet.* e patria quoque Homeri multo maximè diſſenſum eſt. ii 8 Colophonium, alii Smyrnæum, ſunt qui Athenien-m, ſunt qui Ægyptium dicant fuiſſe, Ariſtoteles tradit ex ſula Io natum. M. Varro, in libro de Imaginibus primo, omeri imagini hoc epigramma appoſuit:

9 Ca-

1. qui eum *non religioſiſſimæ fidei, ſe decipi, ſæpe decipere* dixit. Quod & odorus Siculus lib. 1. affirmat, ſty-n tamen ejus lib. 5. laudat. Vide ſium de Hiſtor. Græc. lib. 1. c. 7.

. *Ex epigrammate*] Vide quæ ſupra Heſiodo annotata ſunt, ubi ipſum que Græcum Epigramma proponi-.

. *Accius autem*] De cujus Didaſca-lirum libris ſupra dictum eſt.

. *Colophonium*] Cicero pro Archia Pta: *Homerum Colophonii civem eſſe dnt ſuum, Chii ſuum vindicant, Sala-nii repetunt, Smyrnæi vero ſuum eſſe ccrmant, itaque etiam delubrum ejus ipido dedicarunt.* Chii quoque nu-mma ferierunt, in cujus poſtica parte Hneri facies erat inſculpta. Atque ibi num Silentiarius Anthol. lib. 3. poſt Tocritum perſuadere nititur. Com-mis hæc fere eſt ſententia, Smyr-næum fuiſſe, hinc à Melete fluvio Smyr-nam præterlabente *Meleſigenes* appella-tus fuit. Ideo Meleteas Chartas Home-ricas appellat Tibull. l. 4. Quod Cic. de delubro Homeri dixit, Strabo quoque de Smyrna agens l. 14. teſtatur. Ἔστι δὲ καὶ βιβλιοθήκη, καὶ τὸ Ὁμήρειον, στοὰ τετράγωνος ἔχουσα νεὼν Ὁμήρου καὶ ξόανον. Id eſt, *eſt & Bibliotheca, & Homerium, ſcilicet porticus quadrata tem-plum habens Homeri & ſimulachrum.* Æreus quoque nummus ab illo voca-tur Ὁμήρειος eodem teſte. Fuere & aliæ urbes & regiones quæ illum ſibi vindicare nitebantur, Cumæ, Thebæ Ægyptiæ, Lydia, Ithaca, Creta, Baby-lon. Meleager Syrum fuiſſe credit. Vi-dendi ſunt Herodotus & Plutarchus, & Pauſanias in Phocicis, & noviſſime Leo Allatius de Patria Homeri.

9. Capel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

9 *Capella Homeri candida hæc tumulum indicat:*
10 *Quod hac Iëtæ mortuo faciunt ſacra.*
11 Ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν Ὁμήρου.
Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἄργος,
Ἀθῆναι.

C

9. *Capella Homeri*] Inſculpta hæc ſepulchro, quod candida capra Homero Iëtæ parentarent.

10. *Quod hâc Iëtæ*] Ita Salmaſius emendat, ex vetere ſcriptura, quam ita ſe habere dicit, *quod acietæ.* Antiquiſſima Veneta & Badiana editio, *quod ariete.* legitur quoque, *quoi ara Iëtæ*, &, *quoia ara rite.* Quinā autem ſunt Iëtæ? Qui inſulam Ion incolebant, & ſepulchrū Homeri monſtrabant, ac ſeorſim Clymemenes matris, ut teſtatur Pauſanias in Phocicis. Urbis quoq; Iëtis (Ἴης in recto caſu appellatur) in Achaia incolæ ita appellantur. Promontorium ejuſdem nominis eſt. Sed prior ſententia vera eſt.

11. Ἑπτὰ πόλεις] Id eſt

Septem urbes certant de ſtirpe inſignis
Homeri,
Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamin,
Ios, Argos, Athenæ.

12. Ἴος] Quædam editiones habent Χίος. Utrunque recte. De Io ſupra Ariſtoteles dixit. Quod Chios voluerit ſibi Homerum vindicare, tum apud Ciceronem conſtat pro Archiâ Poëta, tum alia Epigrammata fidem faciunt. Utramque Chion & Ion propoſuit Antipater lib. 4. Antholog. Epigrammate in Homerum,

Οἱ μὲν σεῦ Κολοφῶνα τιθηνητεῖ-
ραν Ὅμηρε,
Οἱ δὲ καλὰν Σμύρναν, οἱ δ' [...]
πουσι Χίον,
Οἱ δ' Ἴον, οἱ δ' ἐβόασαν εὔκλ[...]
Σαλαμῖνα,
Οἱ δὲ νῦ τῶν Λαπιθῶν ματέρα [...]
σαλίαν,
Ἄλλοι δ' ἄλλαν γαῖαν ἀνί[...]
εἰ δέ με Φοίβου
Χρὴ λέξαι πινυτὰ ἄνδιχα μ[...]
σύνας,
Πάτρα σοὶ τελέθει μέγας οὐρα[...]
ἐκ δὲ τεκούσης
Οὐ θνατᾶς, ματρὸς δ' ἔπλεο Κ[...]
λιόπης.

Id eſt,

Hi quidem Colophonem tuam nutr[...]
Homere,
Hi vero pulchram Smyrnam, hi ve[...]
cunt Chion,
Alii vero Ion, alii dixerunt fœcun[...]
Salamina,
Alii autem Lapitharum matrem [...]
ſaliam,
Alii aliam terram cecinerunt; ſ[...]
mihi Phœbi
Decet dicere prudens aperte vaticin[...]
Patria tibi eſt magnum cœlum, qua[...]
tem te peperit,
Non eſt mortalis, matre enim nat[...]
Calliope.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

Largum atque avidum bibendi à P. Nigidio doctiſſimo viro novo & propemodum abſurdo vocabulo biboſum *dictum.*

BIbendi avidum P. Nigidius 1 in commentariis gramma-ticis *bibacem* & *biboſum* dicit. *bibacem* ego, ut *edacem* à pleriſque aliis dictum lego. 2 *biboſum* dictum etiam nuſquam reperi, niſi apud 3 Laberium; neque aliud eſt quod mili inclinatu dicatur. non enim ſimile eſt, ut, *vinoſus*, aut, *vitioſus*, ceteraque, quæ hoc modo dicuntur: quoniam à vocabulis, non à verbis, inclinata ſunt. Laberius in mimo 4 (vel primo) qui Salinator inſcriptus eſt, verbo hoc ita utitur:

Non mammoſa, non annoſa, non biboſa, non procax.

1. *IN commentariis Grammaticis*] Quos libros complures fuiſſe ex Gellio & Nonio liquet, ex quibus auctor noſter l. 10. c. 5. librum 29. citat. Nonius verbo *nixurit* 30. vel ut alii legunt . Mercerus ſubſtituit 25.

2. *Biboſum*] Clamoſus tamen, quo vocabulo utitur Quintilianus & Juvenalis, à *clamo* derivari videtur, niſi ab antiquo *clamos*, pro clamore, originem capiat.

3. *Laberium*] Qui in mimis ſcribendis non mediocrem laudem judicio M. Tullii & aliorum conſecutus eſt. Sæpe à Gellio, Nonio, aliiſque veteribus Grammaticis citatur. Vide quæ ſupra lib. I. cap. 7. p. 33. diximus.

4. *Vel primo*] Aldus legit *libro primo*, quem aliæ quædam editiones ſequuntur. In Antiquis Ven. Editt. *vel primo.*

CAP. XIII.

Quod Demoſthenes etiam tum adoleſcens, quum Platonis Philoſophi diſcipulus foret, audito fortè Calliſtrato rhetore in concione populi deſtitit à Platone, & ſectatus eſt Calliſtratum.

1 HErmippus hoc ſcriptum reliquit, Demoſthenem admodum adoleſcentem ventitare in academiam, Plato-

1. *HErmippus*] Qui vitas præſtantium virorum ſcripſit, ut ex Laërtio in Thalete, Athenæo pluribus locis perſpicuum eſt. Hunc quoque Plutarchus in Vita Demoſthenis commemorat ex aliorum libris teſtari, Demoſthenem Platonis auditorem fuiſſe.

Platonemque audire ſolitum. atque is, inquit, Demoſthe-
nes domo egreſſus, ut ei mos erat, quum ad Platonem per-
geret, [2] compluriſque populos concurrentis videret; per-
contatur ejus rei cauſam, cognoſcitque currere eos aud-
tum [3] Calliſtratum. is Calliſtratus Athenis [4] orator in repu-
blic

2. *Compluriſque populos*] Suſpectum hoc H. Stephano, quod complures populi in una eademque civitate eſſe dicantur, quamvis in unam eandemq; civitatem complures è diverſis populis ac gentibus convenerint. Eſto igitur (quod tamen mihi non ſit veriſimile) magnam hominum multitudinem tota è Græcia ad audiendum Calliſtratum, ſicut ad audiendos celeberrimos illos antagoniſtas, Demoſthenem & Æſchinem, Athenas confluxiſſe: nemini tamen ita loqui licuit, meo quidem judicio. Quomodo igitur locus hic parva cum mutatione emendari poterit? ſcribendum: *compluresque è populo concurrentis viderit* H. Stephan. Verum non opus eſt eâ emendatione, cum per populos intelligat δήμους, urbs enim Athenienſis in Κώμας, χώρα in δήμους diſtributa fuit, ut teſtatur Iſocrates in Areopagitico. ubi Interpres male δήμους *municipia* vertit. φρατρίας καὶ δήμους conjunxit Plato lib. 6. de leg. Δημάρχοι autem τοὺς δήμους convocabant, quando neceſſe erat, eandemque poteſtatem habebant quam antea habuerant Ναυκράροι, ut ſcribit Harpocration in Lexico ſuo, & Scholiaſtes Ariſtophanis ad hæc verba Act. 1. ſc. 1. ἐν νεφέλαις, Δάκνει μὲ Δήμαρχός τις. Demarchos autem à Cliſthene, Naucraros à Solone, vel etiam antea, inſtitutos affirmat ex Ariſtotele de Repub. Athenienſ. De Naucraris, vel ut alii ſcribunt, Nauclaris, etiam egit Herodotus in Terpſichore. Heſychius: Ναύκλαροι δημάρχοι ὕστερον. τινὲς δὲ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς δώδεκα, οἵτινες ἀφ' ἑκάστης χώρας τὰς εἰσφορὰς ἐξέλεγον. Ναυκλαρία igitur teſte Polluce lib. 8. er
duodecima pars τῆς φυλῆς. Per *popul*
itaque τοὺς δήμους intellexit, φυλ
autem & δήμους diſtinxit Plutarch
in Pericle. φυλὴ autem erat duodec
ma pars civitatis, ut Demoſthenes,
Æſchines referunt. Quæ ipſæ ſingul
in tres partes diviſæ erant, ita ut trigi
ta ſex numerarentur. φυλὴ tamen
δῆμος aliquando confunduntur. I
Tribubus Athenienſium vide Poſte
lum de Rep. Athenienſium, & Ubb
nem Emmium, qui recte inter φυλα
id eſt, tribus, φρατρίας, id eſt, c
rias, δήμους, populos, in quos pop
lus univerſus diviſus erat, diſtinguit
hinc φυλάρχοι, φρατριάρχοι, δημάρ-
χοι dicebantur.

3. *Calliſtratum*] Varii fuere Calli-
ſtrati. An hic idem ſit, quem Harpo-
cration citat, cuique opus περὶ Ἀθηνᾶ
tribuit, quod tamen alii Menecli Ba
celeo adſignabant, dubium eſt.

4. *Orator in Rep. fuit. illi δημαγω-
γοὺς appellant*] Dubitari poteſt jux
H. Stephanum, an omnes abſque ull
diſcrimine, qui Athenis in Rep. Ora-
tores eſſent δημαγωγοὶ vocarentur
quamvis revera populum oratione ſu
ducerent flecterentque. Iulius tame
Pollux per δημαγωγοὺς publico
Oratores intelligit: & Diogenes Laër-
tius ita Demoſthenem appellat. Apu
Iſocratem ad Nicoclem δημαγωγεῖ
denotat Populum ſive Remp. modera-
ri. Oratorum illorum in Rep. Athe-
nienſi ſummam fuiſſe poteſtatem ex
antiquis monumentis ſatis perſpicuum
eſt. Oratores itaque publici Demagogi
quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

blica fuit. illi δημαγωγοὺς appellant. viſum eſt paulum devertere, experirique an ad digna auditu tanto properatum ſtudio foret. venit, inquit, atque audit Calliſtratum nobilem illam 5 τὴν περὶ Ὠρωποῦ δίκην dicentem: atque ita motus & demulctus & captus eſt, ut Calliſtratum jam inde ſectari cœperit; 6 academiam cum Platone reliquerit.

quidem etiam appellabantur, verum non omnes Demagogi erant Oratores. Namque & exercitus ductores, & qui principem in Rep. locum obtinebant, ita appellabantur, hinc Heſychius: δημαγωγὸς ἄρχων, ἐκ τοῦ τὸν δῆμον ἄγειν καὶ διοικεῖν. nonnunquam, ut idem teſtatur, δημαγωγεῖν idem quod ὀχλοποιεῖν, id eſt, *turbas movere & concitare in populo*. Vide Loënſem lib. 9. Miſcell. c. 16.

5. Τὴν περὶ Ὠρωποῦ δίκην] *De Oropo cauſam dicentem.*

6. *Academiam cum Platone reliquerit*] Aliter hæc referuntur à Plutarcho in Demoſthene. Dicit enim audito Calliſtrato eum diſciplinis ſtudiiſque puerilibus relictis, declamationibus operam dediſſe ſub Iſæo. Nulla mentio Academiam & Platonem reliquiſſe, cum poſtmodum Platonis auditor fuerit, multumque ex ejus floridâ facundia in dicendo profecerit.

CAP. XIV.

Dimidium librum legi, *aut*, dimidiam fabulam audivi, *aliaque ejuſcemodi qui dicat, vitioſè dicere, ejuſque vitii cauſas reddere M. Varronem: nec quemquam veterum iiſce verbis ita uſum eſſe.*

D*Imidium librum legi*, aut *dimidiam fabulam audivi*, vel quid aliud hujuſmodi, malè ac vitioſè dici exiſtimat Varro, *oportet enim*, inquit, *dicere dimidiatum librum*, non, *dimidium. &*, *dimidiatam fabulam*, non, *dimidiam. contrà autem* 1 *ſi è ſextario hemina fuſa eſt, dimidium, non dimidiatum ſextarium fuſum dicendum eſt. & qui ex mille nummûm, quod ei debebatur, quingentos recepit, non dimidiatum recepiſſe dicemus, ſed dimidium.* at *ſi ſcyphus*, inquit, *argenteus mihi cum alio commu-*

1. *SI è ſextario hemina*] Congius capiebat ſex ſextarios, ſextarius cotylas binas, quæ & heminæ dicuntur. Fannius,

At Cotylas, quas ſi placeat dixiſſe licebit,
Heminas. recipit geminas ſextarius unus.

2. *Scruta*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

communis in duas partes disjectus ſit; dimidiatum eum dicere e... ſcyphum debeo non dimidium : argenti autem, quod in eo ſcyp... ineſt, dimidium meum eſſe, non dimidiatum. diſſerit ac divid... ſubtiliſſimè, quid *dimidium dimidiato* interſit. & Q. Enniu... ſcienter hoc in annalibus dixiſſe ait:

Sicuti ſi quis ferat vas vini dimidiatum.

ſicuti pars, quæ deeſt ei vaſi, non *dimidiata* dicenda eſt, ſe... *dimidia*. Omnis autem diſputationis ejus, quam ſubtilit... quidem, ſed ſubobſcurè explicat, ſumma hæc eſt, *Dimidi... tum* eſt quaſi *dismediatum*, & in partis duas pares diviſum... *dimidiatum* ergo niſi ipſum quod diviſum eſt dici haud co... venit. *dimidium* verò eſt non quod ipſum *dimidiatum* eſt, ſe... quæ ex *dimidiato* pars altera eſt. quum igitur partem lib... dimidiam legiſſe volumus dicere, aut partem dimidiam fa... bulæ audiſſe: ſi *dimidiam fabulam*, aut *dimidium librum* dic... mus, peccamus. totum enim ipſum quo *dimidiatum* atqu... diviſum eſt, *dimidium* dicis. itaque Lucilius eadem ſequutus...

Vno oculo, inquit, *pedibuſque duobus dimidiatus*
Vt porcus.

& alio loco:

Quid ni? & 2 ſcruta quidem ut vendat ſcrutarius laudat.
3 Præfractam ſtrigilem, 4 ſoleam improbus dimidiatam.

Jan...

2. *Scruta*] Scruta ſunt vilia vaſa, quæ & *frivola* dicuntur, unde Plauti Comœdia *Frivolaria* nomen accepit. Sic vaſa futilia plena rimarum Terentius in Eunucho uſurpat, quæ Græci χύτλω ſive χυτρεία appellant. Ita quoque appellantur res viles & antiquitate deteriores factæ, ut veſtes detritæ, calceamenta marcida, & id genus quiſquiliæ.

3. *Præfractam*] Antiquiſſima Editio Veneta *perfractam*.

Præfractam ſtrigilem] Quâ equi, vel in balneis homines ſtringebantur. Strigilis balnearis figuram vide apud Mercur. Artis Gymnaſt. lib. 1. cap. 8. hinc *ſtrigmenta*, ſordes, quæ deſtringuntu... ex corpore. Martialis in Apophoreti... curvum inſtrumentum fuiſſe ſcribit,

Pergamus has miſit curvo diſtringer...
ferro,
Non tam ſæpe teret lintea fullo tibi.

Sympoſius Ænigmate 86.

Rubida, curva, capax, alienis humid...
guttis,
Luminibus falſis auri mentita colorem,
Dedita ſudori, modico ſuccumbo labori.

Nonnulli quoque ſtrigilem pro vaſ... apud Plautum in Perſa, & Ciceronem lib. 2. de Finibus exponunt. Strigles quoque vel potius ſtrigiles dicuntur apud Vitruvium canaliculi depreſſi in columnis,

ſam in viceſimo manifeſtius *dimidiam horam* dicere ſtudioſè fugit: ſed pro, *dimidia*, *dimidium* ponit in hiſce verſibus:

Tempeſtate ſua atque eodem uno tempore & horæ
Dimidio, tribus confectis dumtaxat eamdem
Et quartam.

nam quum obvium proximumque eſſet, dicere:

- - & hora
Dimidia tribus confectis:

igilatè atque attentè verbum non probum mutavit. per uod ſatis apparet ne *horam* quidem *dimidiam* rectè dici, ed vel *dimidiatam horam*, vel *dimidiam partem horæ*. propter-a Plautus in Bacchidibus *dimidium auri* dicit non *dimidia-um aurum*. item in Aulularia *dimidium obſonii*, non, *dimi-iatum obſonium* in hoc verſu:

[5] *Ei adeò obſonii hinc juſſit dimidium dari.*

n Menæchmis autem *dimidiatum diem*, non *dimidium*, in oc verſu:

[6] *Dies quidem jam [7] ad umbilicum dimidiatus mortuu-ſt.*

1. Cato in libro, quem de argricultura conſcripſit: *Semen preſſi ſerito crebrum, ita uti linum ſeri ſolet. eo crebro terram ſternito, dimidiatum digitum. jam id bene tabula aut pedibus ut manicis complanato. dimidiatum* autem, inquit, *digitum*, on, *dimidium*. nam digiti quidem *dimidium*, digitum autem *midiatum* dici oportet. Item M. Cato de Carthaginienſius ita ſcripſit: *Homines defoderunt in terram dimidiatos, ignem-que*

lumnis, quod canaliculis ſtrigilum niles ſint. *Strigilium cava* (vulgo *ſtri-gm*) appellat Vitruvius lib. 4. cap. 4. de eundem lib. 10. cap. 11. *Strigiles* antiquis libris Vitruvii impreſſis ique legebatur, ut teſtatur Budæus.

4. *Soleam*] Solea dicta quæ ſolum e plantam pedis tegebat. Solum enim ntam quoque dixere veteres. Lucret. . 1.

[A]via Pieridum peragro loca nullius an-te,
Trita ſolo - - -

Cicero in Tuſcul. Qu. *Solorum callum* dixit. Soleis autem domi, calceis foris utebantur Romani. vide Gellium lib. 13. cap. 20.

5. *Ei adeo obſonii*] Occurrit locus in Aulularia Act. 1. Scen. VI.

6. *Dies quidem*] In Menæchmis hic locus eſt Actu 1. Sc. 2.

7. *Ad umbilicum*] Ad meridiem: umbilicus enim media pars corporis.

8. *Secus quam*] In Ms. *ſequius, quam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que circumpoſuerunt. ita interfecerunt. neque quiſquam om nium, qui probè locuti ſunt, his verbis 8 ſecus, quàm dix uſus eſt.

CAP. XV.

Exſtare in litteris perque hominum memorias traditum, quòd r pentè multis mortem attulit gaudium ingens inſperatum, inte cluſa anima, & vim magni novique motus non ſuſtinente.

COgnito repentè inſperato gaudio expiraſſe animai refert 1 Ariſtoteles philoſophus 2 Polycritam nobilei feminam 3 Naxo inſula. 4 Philippides quoque comœdia rum poëta haud ignobilis, 5 ætate jam edita, quum 6 in cer tamine poëtarum præter ſpem viciſſet, & 7 lætiſſimè gau deret

ARiſtoteles] Cujus varia quoque fuere Hiſtorica ſcripta. Vide Voſſium de Hiſtor. Gr. pag. 460. & 461.

2 *Polycritam*] Hiſtoriam hujus mulieris ita ſcribit Plutarchus de Virt. Mul. Cum bellum eſſet inter Mileſios & Naxios, Diognetus ex munimento contra Naxiorum urbem ſito, magnam abſtulit prædam, mulieres quoque ac virgines liberas. Inter illas Polycritam amore captus uxoris loco habuit. Cum feſtus in caſtris Miliſiorum ageretur dies, permittente Diogneto, Polycrita fratribus placentas miſit, tabellamque plumbeam inſeruit, qua hortabatur Naxios, ut noctu hoſtes vino ſomnoque ſepultos adorirentur: Id factum occupato itaque à Naxiis Caſtello, multiſque hoſtium interfectis, Diogneti ſalutem precibus Polycrita à civibus impetravit. Ipſa autem civibus ad portam occurrentibus, & ſerta offerentibus, impenſeque eam laudantibus, magnitudine lætitiæ in ipſa porta exanimis concidit. Ita Naxii Hiſtorici commemorant. Verum Ariſtoteles, teſte Plutarcho, non captam fuiſſe Polycritam affirmat, ſed Diognetum amore ejus flagrantem cuncta illi juramento addito promiſiſſe, quæ poſtularet, ſin ea pot retur. Illam Delium caſtellum petii ſe, Diognetum promiſſa præſtitiſſe. I cum Mileſiis pacem factam.

3. *Naxo*] Vulgò, *è Naxo.* Ita leg Carrio ex veteribus libris. Utrumq recte dicitur. Ita *Vinum Chio*, vel *Lesb* more Græco dicitur. & Plautus i Mercatore, *Hoſpes Zacyntho.*

4. *Philippides*] Inſignis hic Comi cus, cujus quædam fragmenta apud Plu tarchum alioſque auctores invenia Citat quoque ejus Comœdias aliquo ties Athenæus. Hic Lyſimacho fami liaris fuit, multaque per eum Populu Athenienſis ab eo ſuſcepit beneficia.

5. *Ætate jam edita*] Lipſius dure le git, *exita*, ſicuti Suetonius in Claudio *ætate progreſſa. Edita*, idem eſt, atqu *provecta, grandæva ætate.*

6. *In certamine Poëtarum*] Ita d aliis teſtatur Plinius lib. 7. c. 53. *Gau dio*, inquit, *obiere præter Chilonem, de qu diximus, Sophocles & Dionyſius Sicili tyrannus, uterque accepto tragicæ victori nuntio.* Addit poſtmodum: *Operoſiſſi ma tamen ſecuritas mortis in M. Ofili Hilaro ab antiquis traditur, Comœdia rum hiſtrione. Is cum populo admodum placuiſſe*

eret ; inter illud gaudium [8] repente mortuuus eſt. De Rhodio etiam Diagora celebrata hiſtoria eſt. is Diagoras [10] tres filios adoleſcentes habuit [11] unum pugilem, [12] alterum

cuiſſet natali die ſuo, conviviumque beret, edita cœna calidam potionem in ltario popoſcit, ſimulque perſonam ejus i acceptam intuens, coronam è capite in eam tranſtulit, tali habitu rigens llo ſentiente, donec accubantium proxius tepeſcere potionem admoneret.

7. *Lætiſſime gauderet*] Id eſt, effuſiſne. gaudio placide movetur animus, titiâ exultat, & geſtit, ut teſtatur Cic. Tuſcul.

8. *Repente mortuus eſt*] Annotatum à edicis eſt, plures nimio gaudio, quam ſtitia mortē oppetere. Nimio gaudio fluunt ſpiritus, triſtitia conſtipantur.

9. *De Rhodio etiam Diagora*] Hujus agoræ pugilis meminit quoque Cio lib. 1. Tuſc. Qu. & Pindarus integra la VII. in Olympicis illum laudibus ollit. Quam odam aureis literis in io Minervæ collocatam affirmat uſdem ſcholiaſtes.

10. *Tres filios*] Hi juxta Scholiaſtem ndari erant Damagetus pancratiaſta, reus, & Acuſilaus, quorum ſtatuæ ta patrem in columnis erectæ erant.

1. *Vnum pugilem*] Pugiles vel pugs, (unde nomen) vel cæſtibus pugna conſueverant. Cæſtus erat clava mbeas pilas loris bubulis appenſas bens, ſed & laminæ nonnunquam ferreæ aut annuli connexi erant, quibus umque vel alterutrum brachium arbatur. Propertius lib. 3.

unc ligat ad cæſtum gaudentia brachia loris.

Svius: *Erat durum certamen cæſtuum eque ſine cæde committebantur, nam ex fis erant, & ut habilius faciliuſque manus gererentur, pendebant ab illis lora, quus non ſolum manus, ſed brachia, humque alligabantur, ut etiam remiſſis tis palmæ tamen hærerent.* Virgilius li 5. Æneid. Daretem & Entellum cæſtu pugnantes graphice depingit. Pollucis pugilis & Amyci Neptuno geniti pugnam deſcribit Apollonius Argon. lib. 2. & Valer. Flaccus lib. 4. Utroque autem brachio ſæpe armabantur. Virg. de Entello -

Nunc dextra ingeminans ictus nunc ille ſiniſtra.

Et ſæviſſimum erat aliquando ſpectaculum, ita ut cerebrum ac guttur facile eliderentur. Iccirco ἀμφώτιδας aurium munimenta induebant, quod aures nonnunquam amitterent, ut ex Anthologia liquet. Vide Onuphrium lib. 2. de Lud. Circ. cap. 2. Mercurialem de Arte Gymn. lib. 2. cap. 9. Aldum Manutium de Quæſit. per Epiſt. lib. 1. c. 8. Turnebum lib. 14. c. 4. Male tamen cæſtum cum ceſto nonnulli confundunt. Nam à cædendo nomen accepit. Atque ita vocabantur lora, quibus pugilum brachia manuſque innectebantur, & duum generum eſſe ſuperius dixi, ita ut vel clavam referrent, quæ plumbeas pilas loris appenſas habebat, vel laminæ ferreæ inſutæ loris eſſent. Virg. 4. Æneid.

Terga boum plumbo inſuto ferroque rigebant.

12. *Alterum Pancratiaſtem*] Pancratium conſiſtebat lucta & pugilatu. Quique eo pugnabant non tantum pugnis, ſed cubitis, calce, intenſis viribus, conſerto corpore cum adverſario certabant. Quint. lib. 2. inſt. c. 4. *Sicut ille exercendi corpora peritus, non ſi docendum pancratiaſtem ſuſceperit, pugno ferire, vel calce tantum, aut nexus modo certos aliquot docebit. Sed omnia quæ ſunt ejus certaminis.* Alii itaque Quinquertiones ſive πένταθλοι, ſecus, atque Valla, Volaterranus, Hermolaus judicarunt. Contrarium liquet ex Plutarcho lib. 2. Sympoſ. c. 4. Luciano in Anacharſide, aliiſque auctoribus.

13. *Lucta-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rum pancratiaſten, [13] tertium luctatorem : eoſque om vidit [14] vincere coronarique [15] eodem Olympiæ die quum ibi eum tres adoleſcentes amplexi, coronis ſui caput patris poſitis, ſaviarentur, quumque populus gra labundus [16] flores undique in eum jaceret : ibi in ſtac inſ

13. *Luctatorem*] Luctatores omni modo corpore conſerto, brachiiſve implicitis nitebantur ſe invicem in terram proſternere. Hi nudi pudendis velatis luctabantur, & oleo injungebantur, etiam pulvere addito. Statius,

Tum medios artus alterno pulvere ſiccant.

Hoc unguentum ceroma appellabatur, quod ex oleo, pulvere, & cera mixtum erat. Pulvis ille ex variis regionibus adferebatur, inprimis in uſu Ægyptius & Puteolanus. De Ægyptio Suetonius in Nerone cap. 45. *Nam & forte accidit, ut in publica fame Alexandrina navis nuntiaretur pulverem luctatoribus aulicis attuliſſe.* vide & Plin. lib. 35. cap. 13. Hinc Coniſterion dictum apud Vitruvium, lib. 5. cap. 11. quod eo in loco pulvere & oleo aſpergerentur luctaturi, ut prehenſiones firmiores neque lubricæ eſſent. Martialis græco vocabulo hanc inſperſionem ἁφὴν appellavit lib. 7. Epigr. 66. tactum arenæ vocavit Ovidius:

Inque vicem fulvæ tactu flaveſcit arenæ.

14. *Vincere coronarique*] Victores enim ſive ὀλυμπιονῖκαι corona oleagina donabantur. Pindarus quidem de Olympia loquens ait, μᾶτερ ὦ χρυσοστεφάνων ἀέθλων Ὀλυμπία, quaſi innuat certamina Olympica aureas coronas victoribus largiri. Sed per χρυσοστέφανον, καλλιστέφανον intellexit. Ita Homerus χρυσέην Ἀφροδίτην dixit, ut annotavit ſcholiaſtes. Quanquam autem hæc exigua eſſent virtutis præmia, tamen tanto apud ſuos in pretio habiti fuere, ut veluti triumphantes quadrigis in ſuas civitates inveherentur. Audi Vitruvium in præfatione l. 9. *Nobilibus Athletis, qui Olympia, Py Iſthmia, Nemea viciſſent, Græcorum jores ita magnos honores conſtituerun non modo in conventu ſtantes cum pa & corona ferant laudes, ſed etiam revertuntur in ſuas civitates cum vi ria, triumphantes quadrigis in mœni in patrias revehantur, è reque pub perpetua vita conſtitutis vectigalibu tantur.* Ariſtoteles merito probl Sect. 39. quærit, cur veteres præ certaminibus corporum conſtitueri ſcientiæ nullus quicquam ſtatuerit tiquis quidem hæc obtinuere temp bus, poſterioribus etiam de eru tione inprimis poëſi certamina re. Vetus tamen Horatii Interp Oda 2. lib. 4. poëtas in decantar heroum laudibus certaſſe, victoreſ coronatos fuiſſe tradit, Herodot quoque ſuas recitaſſe hiſtorias præſ te cum patre ſuo Thucydide admod puero, qui cum commotus illa reci tione lachrymas funderet, gratulat patri Herodotum his verbis μακαρίζω σε τῆς εὐτεκνίας Ὦ Ὄλορε, id e *beatum te prædico Olore ob ſobolis feli tatem*, eique auctorem fuiſſe, ut filiu bonis artibus, quarum jam amore f graret, erudiendum curaret. Athenæ quoque ex Dicæarcho commemo Cleomenem Olympicis ludis Emp doclis Expiationes memoriter redd diſſe. De Neronis Muſico certamine Olympio, ſcribit quoque Philoſtrat lib. 1. de Apollon. Tyanæo.

15. *Eodem Olympiæ die*] Quinq diebus hi ludi celebrabantur.

16. *Flores undique in eum jaceret* Originem coronandi Etymologicu magnum inde profluxiſſe oſtendit qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

inſpectante populo, in oſculis atque in manibus filiorum animam efflavit. Præterea in noſtris annalibus ſcriptum legimus, quâ tempeſtate [17] apud Cannas exercitus populi Romani cæſus eſt, anum matrem nuncio de morte filii allato, luctu atque mærore affectam eſſe, ſed is nuncius non verus fuit: atque is adoleſcens non diu poſt ex ea pugna in urbem rediit. anus repentè filio viſo, copia atque turba & quaſi ruina incidentis inopinati gaudii oppreſſa exanimataque eſt.

quod antiquioribus temporibus frondes in honorem victoris jacerentur, & quod illi quaſi feſſo cubile foliis inſterneretur.

17. *Apud Cannas*] Valerius Maximus lib. 9. cap. 12. ad lacum Thraſymenum hoc contigiſſe commemorat. Audi Valerium: *Vix veriſimile eſt in rapiendo ſpiritu idem gaudium potuiſſe, quod fulmen: & tamen potuit. Nunciata enim clade, quæ ad lacum Thraſymenum inciderat, altera mater ſoſpiti filio ad ipſam portam facta obviam, in complexu ejus expiravit. Altera cum falſo mortis filii nuntio domi mœſta ſederet, ad primum conſpectum redeuntis exanimata eſt. Genus caſus inuſitatum: quas dolor non extinxerat, lætitia conſumpſit.* Plinius tamen lib. 8. c. 54. cum Gellio ſentit. De Cannenſi clade vide Livium lib. 22. & Florum lib. 2. c. 6.

CAP. XVI.

Temporis varietas in puerperiis mulierum quænam ſit & à medicis & à philoſophis tradita: atque inibi poëtarum quoque veterum ſuper eadem re opiniones: multaque alia auditu atque memoratu digna; verbaque ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſumta, qui inſcriptus eſt περὶ τροφῆς.

ET medici & philoſophi illuſtres de tempore humani partus quæſiverunt: [1] πόσος ὁ τοῦ τῶν ἀνθρώπων κυήσεως χρόνος. & multa opinio eſt, eaque jam pro vero recepta, poſtquam mulieris uterus conceperit ſemen, gigni hominem [2] ſeptimo [3] rarenter, nunquam octavo, ſæpe nono, ſæpius numero decimo menſe: eumque eſſe hominem gignendi

1. Πόσος, &c.] Id eſt, *quantum ſit hominis geſtationis in utero tempus.*

2. *Septimo*] Quod auctoritate Hippocratis probat IC. Paul. l. 12. de Stat. Hom.

3. *Rarenter*] Raro. antiquo more loquendi.

gnendi ſummum finem, decem menſes non inceptos, ſed exactos. idque Plautum veterem poëtam dicere videmus [3] in comœdia Ciſtellaria his verbis:

- - tum illa quam compreſſerat,
Decimo poſt menſe exacto hic peperit filiam.

Hoc idem tradit etiam Menander poëta vetuſtior, humanarum opinionum vel peritiſſimus. Verſus ejus ſuper ea re de fabula Plocio poſui:

[4] Γυνὴ κυεῖ δεκάμηνος.

Sed noſter Cæcilius, quum faceret eodem nomine & ejuſdem argumenti comœdiam, ac pleraque à Menandro ſumeret; in menſibus tamen genitalibus nominandis, non prætermiſit octavum, quem præterierat Menander. Cæcilii verſus hicce ſunt:

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo, atque octavo.

eam rem Cæcilium non inconſideratè dixiſſe, neque temere à Menandro atque à multorum opinionibus deſciviſſe, M. Varro uti credamus facit. nam menſe nonnunquam octavo editum eſſe partum in libro quartodecimo rerum divinarum ſcriptum reliquit. quo in libro etiam undecimo menſe aliquando naſci poſſe hominem dicit: ejuſque ſententiæ, tam de octavo quam de undecimo menſe, [5] Ariſtotelem laudat auctorem. Sed hujus de menſe octavo diſſenſionis cauſa cognoſci poteſt in [6] libro Hippocratis, qui in ſcript

3. *In Comœdiâ Ciſtellaria*] Verba hæc tertia à principio Scena inveniuntur.

4. Γυνὴ κυεῖ δεκάμηνος] Id eſt, *Mulier decimo menſe parit.*

5. *Ariſtotelem laudat auctorem*] Locus hic eſt apud Ariſtotelem lib. 7. de Hiſtor. Animal. cap. 4. Hunc locum expreſſit Plin. lib. 7. cap. 5. Falluntur tamen aliquando in computatione mulieres.

6. *In libro Hippocratis*] Hippocrates in Aphoriſmis & lib. de Octime partu, & περὶ Σαρκῶν negat part octimeſtrem eſſe extra Ægyptum vi lem. Locus autem quem hic citat ctor noſter, aliter in impreſſis libris betur. Ariſtoteles tamen ſupra alle to loco, & lib. 4. de Generat. Ani cap. 4. & Prob. 40. Sect. 10. octim ſtrem partum recipit. Plinius lib. c. 5. dicit *tranſlatitium in Ægypto octavo gigni & in Italia jam tales par eſſe vitales, contra priſcorum opinion*]

criptus eſt περὶ τροφῆς, ex quo libro verba hæc ſunt: ἐςὶ δὲ καὶ οὐκ ἔςιν ὀκτάμηνος γένησις, id tam obſcurè atque ræciſè tamquam adverſè dictum 7 Sabinus medicus, qui Hippocratem commodiſſimè commentatus eſt, his verbis narravit: ἔςι μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα, μετὰ τὴν ἔκτρωσιν. οὐκ ἔςι δὲ, ὡς θνήσκοντα μετὰ ταῦτα. καὶ ἔςιν οὖν φαντασίᾳ μὲν ραυτίκα ὄντα, δυνάμει δὲ οὐκ ἔςι. Antiquos autem omanos Varro dicit non recepiſſe hujuſmodi quaſi monruoſas raritates; ſed nono menſe aut decimo, neque præer hos, aliis partionem mulieris ſecundùm naturam fieri xiſtimaſſe: iccircoque eos nomina 9 Fatis tribus feciſſe à pariendo

e Naxiis mulieribus idem ſcribit Steanus de Urbibus. Quid de octimeſtri rtu ſentiendum ſit, vide Cæl. Rhod. 20. Lect. Antiq. c. 1. & l. 22. c. 13. *In libro Hippocratis qui inſcriptus* περὶ τροφῆς] Liber Hippocratis ρὶ τροφῆς, ſive de Alimento, valde utilus, neque hæc verba inveniuntur, æ hic citat Gellius. Expoſuerat Hipcrates varias ſuper tempore puerpeſententias, dixeratque aliis quidem leri tempus id eſſe dierum ccx. qui idem efficiunt ſeptem menſes, ſi quis gyptiorum more, quem tum fere quebantur, tricenos dies ſingulis enſibus tribuat: aliis trecentorum, i eadem ratione efficiunt decem enſes, aliis denique ccxl. qui eadem ione octo menſes efficiunt. Deinde hanc poſtremam opinionem reſpins ſubjicit ἐςὶ καὶ οὐκ ἐςὶ. Quæ verquid ſibi velint ne Mopſus quidem Oedipus divinarit. Sed legendum c modo ex Gellio noſtro, ἐςὶ δὲ καὶ ιν ἐςὶν ὀκτάμηνος γένεσις, id eſt, *eſt em & non eſt octimeſtris partus*. Atq; intelligendum, eſſe quodammodo imeſtrem partum, & quodammodo n eſſe. Poteſt enim menſe octavo lier parere, ſed fœtus vitalis non eſt. *Muretus* lib. 15. Var. Lect. cap. 12.

Tamquam] Aliter, *tamqne*.

7. *Sabinus medicus*] Qui antiquior Galeno, ab eodem in hoc loco citatur.

8. Ἐ'ςὶ μὲν, &c.] Id eſt, *Videntur quidem tanquam animãtia poſt abortum. Non vero ſunt utpote ſtatim morientia, atque in præſens quidem apparent, poteſtate non exiſtunt.* utpote confeſtim moritura.

9. *Fatis tribus*] Ita legit optimus liber Regiæ Bibliothecæ, ubi legitur in vulgatis: *parcis tribus*. Ammianus *partilia fata* dixit, ut Græcorum Μοίρας interpretaretur, lib. 14. De Adraſtia: *Subſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis*. ταῖς μοίραις, quas Græci quoque ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι appellatas volunt. Sed & μοῖρα idem quod μερίς. Videntur & μορτὴν dixiſſe ab eadem origine & cauſa. Unde μορτίτης, *partitarius*: ſicuti Livium poëtam *mortam* pro *moera* dixiſſe Gellius hic teſtatur, ex quo Livii loco Cæſellius Parcæ unius de tribus nomen eſſe colligebat. Pernere hominis vitam credebantur illæ μοῖραι. Quibus ea per vim adimeretur, filo abſciſſo id fieri putabant, plena ſcilicet adhuc colo. Ideo ὑπὲρ μοίρας θανεῖν de his proprie dici obtinebat. Adraſtum, qui vivus abſor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pariendo & à nono atque decimo menſe. nam [10] *Parca* i. quit, *immutata litera una à partu nominata* : *item Nona & D* *cima à partus tempeſtivi tempore.* [11] Cæſellius autem Vind in lectionibus ſuis antiquis. *Tria*, inquit, *Nomina Parcar* *ſunt*, *Nona*, *Decima*, *Morta*, & verſum hunc [13] Livii antiqu ſimi poëtæ ponit ex Ὀδυσσείᾳ:

Quando dies adveniet, [14] *quem profata Morta eſt?*

ſe

abſorptus eſt, nentes adhuc Parcas & plenas colos deprehendiſſe canit Statius. Ideo raptim rumpenda fuiſſe ſtamina. Supererat illi nempe quod viveret, niſi manus fatis per vim injecta eſſet. At qui per ſe & ſponte naturæ ſuæ moriebantur, exhauſto ſubtemine & vacua colo decedere exiſtimabantur, etiamſi ante diem obirent, quod longius illis filum diſpenſatum non eſſet. Sic fato ſuo mori is demum intelligitur, qui cauſa ex ſe nata, nec extraria aut foris arcerſita, moritur. Nam cauſæ mortis extraneæ & ab aliqua vi afflictæ, videntur fatum accelerare, ſtamen rumpere, & tempora vitæ conſtituta mutilare & abbreviare. Quando aliquis autem nulla alia cauſa aut vi extrinſecus illata decedit, tum ex ſorte naſcendi ſua non videtur longiora vitæ tempora habuiſſe deſtinata. Ita ſane *fatum* Latini & μοῖραν Græci proprie acceperunt. Præter fatum igitur cenſentur omnes cauſæ leti violentæ & arceſſitæ. Salmaſ. ad Solin. pag. 1120.

10. *Parca*] Tertullianus Partulam deam nominat, quæ partui præeſt. Locus ita ſe habet lib. de Anima. *Hæc æſtimando etiam ſuperſtitio Romanam deam finxit Alemonam alendi in utero fœtus, & nonam & decimam à ſollicitioribus menſibus, & Partulam quæ partum gubernet, & Lucinam quæ producat in lucem.* Fortaſſe & Parta dea dicta fuerit, unde diminutive Partula appellata ſit. Durior utique hæc immutatio Parcam à partu nominatam eſſe. Sicuti autem tres finguntur Parcæ, ita hæc ſpeciali nomine dicta fuerit quod extra nonum decimumque menſem partui præ ſet.

11. *Cæſellius autem vindex*] Cœl Rhodiginus lib. 12. cap. 13. legit, C *cilius Minutianus Apulejus*. Cujus m tilum quoque de Ortographia libr citat. Citatur hic Cæſellius ab auct noſtro variis locis, lib. 2. cap. 16. lib cap. 2. lib. 11. cap. 15. lib. 20. cap. item Chariſio, Priſciano, aliis.

12. *Morta*] Eadem quæ μοῖρα Quæ etiam pro bona aut mala fortu dicitur. Moera quoque & Morta eju dem originis, à partiendo nimirun quod Græcis μείρειν, & proprie fatalis portio. Εἱμαρμένην Gr vocant fatum, ſive concatenatam rer omnium neceſſitatem, μοῖραν fatu ſingulare. A Morta quoque mortis n men apud Latinos. namque & He chius μορτὸν, θνητὸν appellat.

13. *Livii*] Livium Andronicu merito hic antiquiſſimum vocat, que primum fabulas egiſſe Diomedes, Gellius noſter lib. 27. c. ultimo teſta tur. unde hi verſus,

Punico bello ſecundo Muſa pennato gr
du,
Intulit ſeſe in bellicoſam Romuli gent
feram.

Cicero in Tuſculana prima: *Annis ſe* CCCCXIV. *poſt Romam conditam Livi* *fabulam dedit C. Clodio, Cæci filio, M. T* *ditano Coſſ. anno ante natum Ennium.*

14. *Quem profata Morta eſt*] Alii l gunt *Moera*, ſed ex ſequentibus ital gendum conſtat. Notandus autem Tertulliano locus: *Nato*, inquit, *pu*

t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ed homo minimè malus Cæſellius, *Mortam*, 15 quaſi nonen accepit, quum accipere 16 quaſi Mœram deberet. Præterea ego de partu humano, præterquam quæ ſcripta in ibris legi, hoc quoque veniſſe uſu Romæ comperi: Femiam bonis atque honeſtis moribus non ambigua pudicitia, n undecimo menſe, poſt mariti mortem, peperiſſe; fatumque eſſe negotium propter rationem temporis, quaſi arito mortuo poſtea concepiſſet, 17 quoniam decemviri n decem menſibus gigni hominem, non in undecimo ſcriſiſſent: ſed divum Hadrianum, cauſa cognita, decreviſſe in ndecimo quoque menſe partum edi poſſe: idque ipſum us rei decretum nos legimus. in eo decreto Hadrianus id atuere ſe dicit requiſitis 18 veterum philoſophorum & edicorum ſententiis. Hodie quoque in ſatyra M. Varros, quæ inſcribitur *teſtamentum*, legimus verba hæc: *Si quis ihi filius unus pluresve in decem menſibus* 19 *genuntur: ei ſi erunt ὄνοι λύρας, exheredes ſunto: quod ſiquis undecimo menſe,*

a *hebdomade proponebatur Iunoni men-: ultima die fata ſcribenda advocaban-*. Hinc Virg. Salonino nato dixit:
alia ſæcla ſuis dixerunt currite fuſis,
oncordes ſtabili fatorum numine Parcæ.
de Turnebum lib. 18. Adv. c. 34.

15. *Quaſi nomen*] Scilicet mortis. onnulli quoque, teſte Badio, ita legeat, *Mortam quaſi mortem accepit, cum ipere quaſi μοῖραν deberet.* Alii ſic, *rtam quaſi nomen*(ſcil. unius Parcarū) *epit, cū accipere quaſi mortem deberet.*

16. *Quaſi Mœram*] Per μοῖραν vel um Parcarum, vel fatalem portionem notabant. hinc & μοιρολογεῖν, tmate genituræ propoſito futura præcere. Et Mathematici ab hoc nomi μοῖρας gradus ſignorum dixere. nſorinus de die Natali cap. 8. *ſunt em hæ particulæ in unoquoque ſigno tenæ, totius vero Zodiaci numero* CCLX. *Has Græci Mœras cognominat, eò videlicet quod deas fatales vocant Mœras, & eæ particulæ nobis veluti fatæ ſunt.* Haſce μοῖρας Julius Firmicus lib. 2. cap. 4. ait *eſſe infinitæ poteſtatis & licentiæ, & quæ fata hominum poteſtatis ſuæ auctoritate deſignent.*

17. *Quoniam decemviri*] In legibus XII. Tabularum.

18. *Veterum philoſophorum*] Inter quos Ariſtoteles lib. 7. de Hiſt. Animal. cap. 4. verum improbat hos partus tanquam illegitimos Ulpianus in L. ſi ab inteſtato 3. §. poſt decem D. de ſuis & legit. Hæred.

19. *Genuntur*] Antiquo modo locutus eſt, pro *gignuntur*. Ita loquuntur Varro, Lucretius, Cenſorinus, Apulejus, etiam Juriſconſulti. *Gignere* & *parere* aliquando confunduntur, ſicut ex Gellio liquet; & Plin. lib. 7. cap. 5. *Veſtilia quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit.*

20. Ὄνοι λύρας] Id eſt, *Aſini ad lyram.* Arbitrantur nonnulli natos de-

[21] *κατ' Ἀριστοτέλη, natus eſt ; Accio idem quod Titio jus eſt apud me.* Per hoc vetus proverbium Varro ſignificat, ſicut vulgo dici ſolitum erat de rebus inter ſe nihil diſtantibus [22] *idem Accii quod Titii* : ita pari eodemque jure eſſe in decem menſibus natos & in undecim. quod ſi ita : neque ultra decimum menſem fetura mulierum [23] protolli poteſt, quæri oportet, cur Homerus ſcripſerit Neptunum dixiſſe puellæ à ſe recens compreſſæ :

[24] Χαῖρε γυνὴ φιλότητι· περιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
Τέξεις ἀγλαὰ τέκν', ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ
Ἀθανάτων.

Id quum ergo ad compluris grammaticos attuliſſem ; *partim eorum diſputabant Homeri quoque ætate, [25] ſicut Romuli, annum fuiſſe non duodecim menſium, ſed decem ; alii conveniſſe Neptuno majeſtatique ejus dicebant, ut lon gior

cimo menſe homines eſſe ineptos, & obtuſi ingenii.

21. Κατ' Ἀριστοτέλη] *Juxta Ariſtotelem.* Senſum nonnemo horum verborum hunc eſſe exiſtimat, *ſi decimo menſe nati, aſini ad lyram, id eſt, inepti, inſulſi, quia meos negare poſſum, exhæredes ſunto, ſi qui undecimo, quia plane mei non ſunt, licet Ariſtoteles putavit undecimo gigni poſſe.*

22. *Idem Accii, quod Titii*] Ita JC. Cajum, Titium, Sempronium vocant.

23. *Protolli*] Prorogari.

24. Χαῖρε γυνὴ] Extant hi verſus ὀδ. λ. ϛίχ. 247. atq; latine ita ſe habent:

Gaude mulier amore, circumvoluto autem anno
Liberos ſplendidos paries, quoniam non inanes concubitus
Immortalium.

pro eo quod vulgò legitur νῦν, γυνὴ, vel γύναι legendum eſt. per φιλότητα φιλοτήσιον ἔργον intelligit.

**Partim*] i.e. *pars eorum.* Gell. l. 10. c. 13.

25. *Sicut Romuli*] Decem enim tum fuere menſes. Verum Romulus annum ita primus non inſtituit, cum ante Romam conditam decimeſtrem fui in Latio conſtet, quod etiam ap alias plerunque gentes, ſicut Ath nis quoque in uſu fuit. Amm nius Hermeas : Πρυτανεία θηλυκῶ χρόνος. Διῄρητο γὰρ παρ' Ἀθηναίοι ἐνιαυτὸς εἰς δέκα πρυτανείας, ὅσ καὶ φυλαὶ ἦσαν, καὶ ἐπρυτάνευσαν ἑκ στη φυλὴ κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ. ὅθεν κ τοὺς μισθοὺς, καὶ τὰ ἐνοίκια καὶ τοὺς πρ τανείας κατὰ μῆνα ἐτέλουν. De Rom lo audiendus & Ovidius lib. 1. Faſt

Tempora digereret cum conditor urb in anno
Conſtituit menſes quinque bis eſſe ſu
Scilicet arma magis, quam ſidera, R mule, noras,
Curaque finitimos vincere major er
Eſt tamen & ratio, Cæſar, quæ movi illum,
Erroremque ſuum quo tueatur habet.
Quod ſatis eſt, utero matris dum prod infans,
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis

26. *A*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gre tempore fetus ex eo grandeſceret. alii alia quædam
ngalia. ſed Favorinus mihi ait περιπλομένου ἐνιαυτοῦ non
cnfecto eſſe anno, ſed affecto. in qua re uſus verbo eſt
rn vulgariæ ſignificationis. 26 *affecta* enim, ſicuti M. Ci-
cro & veterum elegantiſſimi locuti ſunt, ea propriè dice-
batur, quæ non ad finem ipſum, ſed proximè finem pro-
geſſa deductave erant. hoc verbum ad hanc ſententiam in
ciceronis oratione fuit, quam dixit de provinciis conſula-
rius. Hippocrates autem in eo libro de quo ſuprà ſcripſi,
cum & numerum dierum, quibus conceptū in utero coa-
gulum cōformatur, & tempus ipſius partionis nono aut de-
cmo menſe definiſſet, neq; id tamen ſemper eadem eſſe fini
diſſet, ſed aliàs ocius fieri, alias ſerius; hiſce ad poſtremum
vrbis uſus eſt: 27 γίνεται δὲ ἐν τούτοις καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω καὶ
ον κατὰ μέρος, καὶ εἴπομεν δὲ καὶ πλείω πλειόνων, καὶ ἐλάσσω
ἐλασσόνων. quibus verbis ſignificat quod aliquando ociùs
fret, non multo tamen fieri ociùs; neque quod ſerius,
mlto ſerius. Memini ego Romæ accuratè hoc atque ſo-
litè quæſitum, negotio non rei tunc parvæ poſtulante, an
oavo menſe infans ex utero vivus editus & ſtatim mor-
tus 28 jus trium liberorum ſuppleviſſet; quum abortio qui-
dā, non partus, videretur menſis octavi intempeſtivitas.
Si quoniam de Homerico annuo partu ac de undecimo
mnſe diximus quæ cognoveramus; viſum eſt non præter-
eundum

6. *Affecta enim*] Ciceronis verba ſu: *Bellum affectum videmus, & fere, mocam, bene confectum.*

7. Γίνεται δὲ] Id eſt, *In hiſce vero plures naſcuntur, & pauciores, & ex toac per partes, dicimus autem plures plibus, & pauciores paucioribus.* In Hocrate libro περὶ τροφῆς hic locuta legitur. Γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ πλέω καὶ ἐλάσσω. Καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. οὐ πολλὸν δὲ πλέω ἢ ἐλάσσω. τὰ δ' ἐλάσσω τοσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια. Accipiunt autem Interpretes de longiore, & breviore fœtuum tempore, neque tamen multo productiore aut contractiore Quod tamen non adeo certum eſt, quin aliquando variet. Gellius de velociore ac tardiore partuum editione exponit. Atque hanc lectionem Galenus quoque in ſuos commentarios tranſtulit.

28. *Ius trium liberorum*] De quo alibi diximus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eundum quod in Plinii Secundi 29 libro ſeptimo naturalis hiſtoriæ legimus. id autem quia extra fidem eſſe videri poteſt, verba ipſius Plinii poſuimus: *Maſſurius auctor eſt, L. Papirium prætorem, ſecundo herede lege agente, bonorum poſſeſſionem contra eum dediſſe, quum mater partum ſe tredecim menſibus tuliſſe diceret, quoniam nullum certum tempus pariendi ſtatum ei videretur.* in 30 eodem libro Plinii Secundi verba hæc ſcripta ſunt: 31 *Oſcitatio in nixu lethalis eſt*, 32 *ſicut ſternuiſſe à coitu abortivum.*

29. *Libro ſeptimo*] Cap. V.
30. *In eodem libro*] Cap. VI.
31. *Oſcitatio*] Quia lapſas & languidas vires oſtendit, quibus integris ad enixum opus eſt. Quinetiam compreſſione ſpirituum nixus adjuvatur, oſcitatione vires enitendi flacceſcunt.
32. *Sicut ſternuiſſe*] Quia ſternutatio valido impetu corpus movet, ſemenque conceptum ejicit. Scribit tamen Hippocrates, *mulieri quam uteri vitia infeſtant, aut quæ difficulter parit, ſi ſternutamentum ſuperveniat, bono eſſe.*

CAP. XVII.

Id quoque eſſe à graviſſimis viris memoriæ mandatum, quòd tres libros Plato Philolai Pythagorici, Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi, mercati ſunt preciis fidem non capientibus.

MEmoriæ mandatum eſt Platonem philoſophum 1 tenui admodum pecunia familiari fuiſſe: atque eum tamen

TEnui admodum pecunia familiari] Non videtur tum fuiſſe tenui re familiari, cum à Dionyſio octoginta accepiſſet talenta. Audi Diogenem Laërtium in vita Platonis: Λέγουσι δέ τινες (ὧν ἐστὶ καὶ Σάτυρος) ὅτι Δίωνι ἐπέστειλεν εἰς Σικελίαν ὠνήσασθαι τρία βιβλία Πυθαγορικὰ παρὰ Φιλολάου μνῶν ἑκατὸν, καὶ γὰρ ἐν εὐπορίᾳ (φασὶν) ἦν παρὰ Διονυσίου λαβὼν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα τάλαντα, ὡς καὶ Ὀνήτωρ φησὶν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ, Εἰ χρηματιεῖται ὁ σοφός. Id eſt, *Ajunt quidam (ex quibus Satyrus eſt) Dioni illum ſcripſiſſe in Sitiliam, uti tres libros Pythagoricos ſibi emeret à Philolao centum minis. Erat enim ſatis opulentus, acceptis à Dionyſio pluſquam octoginta talentis, ſicut etiam Onetor ſcribit in libro cujus eſt titulus, an pecunioſum oporteat eſſe ſapientem.* Non dicit hos libros Philolaum auctorem habere, ſed à Philolao emtos, quem Platonem audiviſſe, ſicuti etiam Eurytum Pythagoricum ſatis conſtat Mixta autem Philoſophia Platonis erat ex Heraclitica, Pythagorica, & Socratica, ſicut idem Laërtius teſtatur, & Heſychius Illuſtrius.

2. *Decem*

men tris Philolai Pythagorici libros [2] decem millibus de-rium mercatum. id ei precium donaſſe quidam ſcripſe-nt [3] amicum ejus Dionem Syracuſanum. Ariſtotelem ioque traditum libros pauculos [4] Speuſippi philoſophi, pſt mortem ejus, emiſſe [5] talentis Atticis tribus. ea ſum-a fit numi noſtri [6] HS. duo & ſeptuaginta. [7] Timon ama-lentus librum maledicentiſſimum conſcripſit, qui σίλλος ſcribitur. in eo libro Platonem Philoſophum, [8] quem dixe-

2. *Decem millibus denarium*] Dena-mille valent trecentos Caroleos, de-n mille, tria Caroleorum millia. mma convenit cum centum minis ertii.

3. *Amicum ejus Dionem*] Laërtius gnam ſummam octoginta talento-n ei dono dediſſe Dionyſium refert, il de Dione, niſi illi fuiſſe amicũ, ut-e cum Dionyſius Platonem propter eriora de tyrannide, verba occide-conſtituiſſett, commemorat idem tor à Dione & Ariſtomene exora-o fuiſſe. Venditum deinde Platonem i Ægina inſula, cum capitali pœna citum eſſet, ſi quis Athenienſium m intraviſſet inſulam, ab Anniceri-Cyrenæo, vel ut alii, à Dione ad redi-ndum miſſam pecuniam. Extat quo-: Platonis in Dionem Epigramma, od Syracuſis ejus ſepulchro inciſum m Laërtius commemorat.

4. *Speuſippi*] Succeſſit in Academia toni, cujus ſoror Potona ejus mater t. vide Laërtium in ejus vita. Extant euſippi Ὅροι cum verſione Ficini.

5. *Talentis Atticis tribus*] Talen-n Atticum valet LX. minas, ſive ilippeos vel Ducatones ſexcentos. a igitur talenta fuerint 1800 Phi-pei. Male vir eruditus pro Atticis ta-tis Achaica reſtituit, atque in eam n Polybium & Livium in partes vo-. vide quoque Petitum lib. I. obſ. .4.

. *HS. duo & ſeptuaginta*] Seneca, & Priſcianus dixerunt talentum eſſe vi-ginti quatuor ſeſtertia, hæc ſunt dena-rium ſex millia, & ter ducta, ſeptuagin-ta duo ſeſtertia. Vide Gronovium no-ſtrum lib. 3. de vetere pecunia cap. 3.

7. *Timon*] Cujus mordacia carmina Σίλλοι appellantur. Heſychius: σίλλος, ἔμμετρον σκῶμμα, hinc & σιλλαίνειν, *irridere*. Quam vocem Pollux lib. 2. c. 4. interpretatur ἐπὶ χλευασμῷ σείειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅθεν καὶ χλευαστικὸν ποίημα σίλλος. ἰλλαίνειν etiam Hippocrati torquere oculos, & ἴλλος quoque oculum denotat, ἰλλὸς ſtrabũ. Quicquid ſit, Sillorũ celebris ſcriptor fuit Timon, ſectæ Pyrrhonianæ, qui à Phlio Peloponneſi civitate Phliaſius appellatus fuit. Suidas: Τίμων Φλιάσιος, καὶ αὐτὸς φιλόσοφος τοῦ Πύῤῥωνος ἀγωγῆ, ὁ γράψας τοὺς καλουμένους σίλλους, ἤτοι ψόγους τῶν φιλοσόφων βιϐλία γ. Id eſt, *Timon Phliaſius, & ipſe Philoſophus ſectæ Pyrrhoniæ, qui ſcripſit quos vocant Sillos, ſive vituperationes Philoſophorum libris tribus.* Hoc opere dicteria ac convitia in Philoſophos dogmaticos maxime jaciebat. Citant illius verſus Diogenes Laërtius, Sextus Empiricus, Plutarchus, Athenæus, Stephanus de urbibus, Euſebius, Clemens Alexandrinus.

8. *Quem dixeramus*] Videntur hæc gloſſam ſapere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dixeramus tenui admodum pecunia familiari fuiſſe, contumelioſè appellat, [9] quòd impenſo precio librum Pythagoricæ diſciplinæ emiſſet, exque eo [10] Timæum nobilem illum dialogum [12] concinnaſſet. Verſus ſuper ea re Timonis hi ſunt:

[12] Καὶ σὺ Πλάτων. καὶ γὰρ σε μαθητείης ὁ πόθος ἔχε.
Πολλῶν δ᾽ ἀργυρείων ὀλίγην ἠλλάξαο βίβλον.
Ὅθεν ἀπαρχόμενος γράφειν ἐδιδάχθης.

9. *Quod impenſò pretio*] MS. R. teſte Lambecio, *immenſo pretio*.

10. *Timæum nobilem illum Dialogum*] In quo de principio mundi, & natura univerſi agit. Pythagoras multa à Judæis accepit teſte Clemente Alexandrino lib. 1. περὶ ϛρωμάτων, & Origene lib. 1. contra Celſum. Idem ex Hermippo Fl. Joſephus lib. 1. contra Appionem teſtatur. Plato autem uti Pythagoram, ita & Moſen ſecutus videtur. Unde etiam Numenio Pythagorico apud Clementem Μωϋσῆς ἀττικίζων, id eſt, Moſes atticiſſans dicitur. Nomen autem huic dialogo à Timæo Pythagorico ſcriptore, quem hic introducit Plato, unde & τιμαιογραφεῖν Sillographo dicitur, ut Proclus in principio commentariorum in Timæum teſtatur.

11. *Concinnaſſet*] Ita MS. R. id eſt poliiſſet, ornaſſet: vulgo *continuaſſet*.

12. Καὶ σὺ Πλάτων] Verſus hos ita legendos arbitratur H. Stephanus.

Καὶ σὺ Πλάτων. Καὶ γάρ σε μαθη-
τεύειν πόθος ἔσχε.
Πολλῶν δ᾽ ἀργυρείων ὀλίγην ἠλ-
λάξαο βίβλον,
Ἔνθεν ἀπαρχόμενος τοιαῦτα γρά-
φειν ἐδιδάχθης.

Id eſt,

Et tu Plato. Nam te diſcendi deſiderium cepit,
Multa autem pecunia exiguum tibi comparaſti librum,
Vnde incipiens ſcribere talia didiciſti.

Ultimus verſus apud Lipſium de Stoica Philoſophia lib. 1. c. 6. ita legitur

Ὅτθεν ἀπαρχόμενος Τιμαιογρά-
φειν ἐδιδάχθης.

Cum autem ex Timone hæc citat auctor noſter, Καὶ σὺ Πλάτων, minime ſuſpecta eſſe debent, cum enim Timon etiam alios Philoſophos carperet, per apoſtrophen utendo ellipſi ad Platonem ſermonem convertit, ut recte monuit H. Stephanus.

CAP. XVIII.

Quid ſint pedarii ſenatores, *& quam ob cauſam ita appellati, quamque habeant originem verba hæc ex edicto tralatitio conſulum:* SENATORES. QVIBVS. Q. IN. SENATV. SENTENTIAM. DICERE LICET.

NOn pauci ſunt qui opinantur *pedarios ſenatores* appellatos, qui ſententiam in ſenatu non verbis dicerent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ed in alienam ſententiam pedibus irent. quid igitur? quum
ſenatuſconſultum per diſceſſionem fiebat, nonne univerſi
enatores ſententiam pedibus ferebant ? atque hæc etiam
ocabuli iſtius ratio dicitur, quam Gabius Baſſus in com-
ientariis ſuis ſcriptam reliquit. ſenatores enim dicit in ve-
erum ætate, qui 2 curulem magiſtratum geſſiſſent, 3 curru
olitos honoris gratia in curiam vehi. 4 in quo curru ſella
ſſet, ſupra quam conſiderent; 5 quæ ob eam cauſam *curulis*
appella-

S*Enatusconſultum per diſceſſionem fie-*
bat]Duplex forma erat Senatuscon-
ılti, vel enim ſenatores à conſule ro-
ati ſententias dicebant, (atque hoc in
auſis graviſſimis ut plurimum obtine-
at)vel per diſceſſionem,quid approba-
ent, indicabant. Conſul hac formula
tebatur : *Qui hæc ſentitis in hanc par-*
em, qui alia omnia in illam partem ite,
uam ſentitis. Et hoc vocant antiqui pe-
ibus in ſententiam ire, vel in ſenten-
iam diſcedere, vel in eandem concur-
ere. Apud Vopiſcum in vitâ Aurelia-
i Imperatoris occurrit quoque alius
nodus ſuffragandi, quando ſententiæ
nanu ferebantur, *deinde*, inquit, *aliis*
nanus porrigentibus, aliis pedibus in ſen-
entiam abeuntibus, pleriſque verbo con-
ſentientibus, conditum eſt Senatusconſul-
um. Ritus ille manu aſſentiendi ab
Atheníenſibus tranſlatus videtur, apud
quos Populus per χειϱοτονίαν, ſive ma-
num extendendo ſuffragia inibat, ut ex
Demoſthene contra Timocratem appa-
ret. unde χειϱοτονεῖν & χειϱοτονία pro
ſciſcere, & *plebiſcito* ſumitur.

2. *Curulem magiſtratum*]Cuijus erat Sellæ curulis,ut Dictator, Conſul, Cenſor, Prætor, Ædilis Curulis.

3. *Curru ſolitos, &c.*]Videtur Gellius curulem Sellam à curru derivare. Quod Iſidorus appoſite firmat. *Conſules olim*(inquit)*& prætores ob longinquitatem viæ curru in forum provectos: ideoque & ſellas quæ poſt eos vehebantur, in quibus ſedentes jura redderent, curules dictas.* Verius Lipſius arbitratur à Curibus Sabinorum oppido nomen accepiſſe. Curru autem in curiam vehi L. Cæcilio Metello honoris cauſa primum conceſſum fuiſſe vetus marmor in ejus elogium ſculptum oſtendit. quod ita ſe habet : L. CÆCILIUS L. F. METELLUS PONT. MAX. COS. II. DICTATOR. MAG. EQ. XV. VIR AGRIS DANDIS. QUI PRIMUS ELEPHANTOS PRIMO PUNICO BELLO DUXIT IN TRIUMPHO, PRIMARIUS BELLATOR, OPTIMUS ORATOR, FORTISSIMUS IMPERATOR, AUSPICIO SUO MAXUMAS RES GESSIT, MAXUMO USUS HONORE, SUMMA SAPIENTIA : MAXUMUS SENATOR EX ÆQUO PECUNIAM PARTAM SINGULIS LIBERIS RELIQUIT. CLARISSUMUS IN CIVITATE FUIT. TRIBUTUM EI, UT QUOTIENS IN SENATUM IRET, CURRU VEHERETUR AD CURIAM, QUOD A CONDITO ÆVO NULLI ALII CONTIGIT.

4. *In quo curru ſella eſſet*] Iſidorus ſellas poſt illos vehi ſolitas refert.

5. *Quæ ob eam cauſam curulis appellaretur*] Forma ejus in nummis crebra expreſſa : nec diſſimilis ſellis iis, quas Hiſpanicas appellamus, & quarum in aulis uſus. Deſcribit Plutarchus in Mario, & incurvis pedibus eas fuiſſe oſtendit. Itaque in gloſſis priſcis, ſella curulis explicatur ἀγκυλόπους θρόνος βασιλικός. Illæ fuere ſublimes. Silius lib. 8.

appellaretur: ſed eos ſenatores, qui magiſtratum curulem nondum ceperant, pedibus itaviſſe in curiam: proptera ſenatores nondum majoribus honoribus functos *pedarios* nominatos. Marcus autem Varro in ſatyra Menippea, qua Ἱπποκύων inſcripta eſt, equites quoſdam dicit pedarios appellatos: videturque eos ſignificare qui [6] nondum à cenſoribus in ſenatum lecti erant, ſenatores quidem non erant; ſed quia honoribus populi uſi quidem erant, in ſenatum veniebant & ſententiæ jus habebant. nam & curulibus magiſtratibus functi, qui nondum à cenſoribus in ſenatum lecti erant, ſenatores non erant: & quia in poſtremis ſcripti erant, non rogabantur ſententias, ſed, quas principes dixerant, [7] in eas diſcedebant. Hoc ſignificabat edictum, quo nunc quoq; conſules quum ſenatores in curiam vocant, ſervandæ conſuetudinis cauſa tralatitio utuntur. Verba edicti

hæc

Hæc altas eboris decoravit honore curules.

Et Lucanus lib. 5.

Lentulus è celſa ſublimis ſede profatur.

Non quod ſellæ ipſæ altiſſimæ, ſed quod adjuncti plures gradus. Caſſiodorus lib. 6. Epiſt. *Sellam curulem pro ſua magnitudine multis gradibus eniſus aſcendit.* Ebore autem ex tectæ, vel ex ebore: ideoque Horatius lib. 1. Fpiſt.

- - Dabit eripietque curule
Cui volet importunus ebur - -

Et Athenæus lib. 5. cap. 4. de Antiocho Rege, *sediſſe eum* ait *eburnea ſede Ritu Romanorum*: ſignificans curulem. Nec aliter Græci vertunt ἐλεφάντινον θρόνον aut δίφρον. Quo exemplo etiam Vopiſcus in Aureliano, *ſellam eboratam* dixit. Cælatum & ſculptum illud fuiſſe Ovidius oſtendit lib. 4. de Ponto Eleg. 9.

Signa quoque in ſella noſſem formata curuli,
Et totum Numidæ ſculptile dentis opus.

Lipſius.

6 *Nondum à cenſoribus*] Cenſorum enim munus erat ſingulis luſtris legere Senatum, quamvis bello Punico ſecundo M. Fabius Buteo Dictator ex Sc. illud officium præſtiterit. Ex Livio l. 23. modus legendi ſenatores, & quinam potiſſimum legerentur, apparet, qui ita loquitur. *Recitato vetere ſenatu, inde primum in demortuorum locum legit, qui poſt L. Æmilium & C. Flaminium cenſores curulem magiſtratum cepiſſent, necdum in ſenatum lecti eſſent, ut quiſque eorum primum creatus erat: tum legit, qui Ædiles, Tribuni pl. Quæſtoresve fuerant: tum ex iis qui magiſtratus non cepiſſent, qui ſpolia ex Romano hoſte fixa domi haberent, aut civicam coronam accepiſſent. Ita* CLXXVII *cum ingenti approbatione omnium in ſenatum lectis, extemplo ſe magiſtratu abdicavit.* Verùm cenſorum hoc proprie munus fuit, ſicuti quoque Principem Senatus legere, ut Plutarchus & Livius referunt. Sequebantur tamen ut plurimum priorum cenſorum judicium, mortuo autem vel ſenatu moto alium ſublegebant.

7. *In eas diſcedebant*] Aliter, *deſcendebant.*

8. *Quà*

hæc ſunt: SENATORES. QVIBVS. Q. IN. SENATV. SENTENTIAM. DICERE. LICET. verſum quoque Laberii, in quo id vocabulum poſitum eſt, notari juſſimus, quem legimus in mimo, 8 qui, *Scriptura*, inſcriptus eſt:

Caput ſine lingua pedaria ſententia eſt. Hoc vocabulum à pleriſque barbarè dici animadvertimus. nam pro, *pedariis*, *pedaneos*, appellant.

1. *Qui, Scriptura inſcriptus eſt*] Antiquiſſima Veneta pro *Scriptura* legit *Scriptor*. Aldus, *Scripturæ*.

2. *Pedaneos appellant*] Pedanei ſenatores non dicuntur, ſed judices, qui de levioribus cauſis cognoſcebant. l. 4. & l. fin. C. de Pedan. Judic. Theophilus χαμαιδικαστὰς appellavit, quod in imis ſubſelliis aſſiderent. vide Nov. 82. & ibi Cujacium.

CAP. XIX.

Qua ratione Gabius Baſſus ſcripſerit, parcum hominem *appellatum, & quam ejus vocabuli cauſam putarit: & contrà, quem in modum, quibuſque verbis Favorinus hanc traditionem ejus eluſerit.*

APud cœnam Favorini philoſophi quum diſcubitum fuerat, cœptuſque erat apponi cibus: ſervus aſſiſtens menſæ ejus legere inceptabat, aut Græcarum quid litterarum aut noſtratium: velut eo die, quo affui ego, legebatur Gabii Baſſi eruditi viri liber de origine verborum & vocabulorum. in quo ita ſcriptum fuit: *Parcus compoſito vocabulo dictus eſt, quaſi par arcæ: quoniam ſicut in arca omnia reconduntur, ejuſque cuſtodia ſervantur & continentur; ita homo tenax parvoque contentus omnia cuſtodita & recondita habet ſicuti arca. quam ob cauſam parcus, quaſi par arcæ nominatus eſt*; tum Favorinus ubi hæc audivit, Superſtitioſè, inquit, & nimis moleſtè atque odioſè 1 confabricatus commolituſque magis eſt originem vocabuli Gabius iſte Baſſus, quam enarravit. nam, ſi licet res dicere commentitias, cur non proba-

1. *Confabricatus eſt*] Ita loquitur Gellius, pro *confabricavit*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

probabilius videatur ut accipiamus *parcum* ob eam cau ſam dictum, quòd pecuniam conſumi atque impendi arce & prohibeat, quaſi *pecuniarcus*. Quin potius, quod ſimpl cius, inquit, veriuſque eſt id dicimus? 2 *Parcus* enim nequ ab arca, neque ab arcendo, ſed ab eo quod eſt *parum*, & *parvum*, denominatus eſt.

2. *Parcus*] Parcere etiam ſervare denotat. Virg. Æneid. x.

Argenti atque auri memoras quæ multa talenta
Gnatis parce tuis - -

parce, i e. *ſerva*. juxta Servium. Atque i *parcus* à parcendo dici poteſt, quia pa ci parcunt, id eſt, conſervant res ſuas

A. GEL

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER QVARTVS.

CAPUT I.

rmo quidam Favorini philoſophi cum grammatico jactantiore factus in Socraticum modum: atque imbi in ſermone dictum quibus verbis penus *à Q. Scævola definita ſit.*

IN veſtibulo 2 ædium Palatinarum omnis fere ordinum multitudo opperientes ſalutationem 3 Cæſaris conſtiterant. atque ibi, in circulo doctorum hominum, Favorino philoſopho præ-nte, oſtentabat quiſpiam grammaticæ 4 rei doctor 5 ſcholica

IN *veſtibulo ædium*] Salutatores priuſquam admitterentur, conſiſtebant ante fores in veſtibulis ædium. ›tentiores autem hora prima & ſe-nda matutina ſalutabantur. Martia-s:

Prima ſalutantes atque altera continet hora.

uibus vel cœnæ rectæ, vel ſportulæ, ſi-: pecunia, vel obſonia, pro officio ſa-tationis diſtribuebantur. De quibus :pe Martialis jocatur. Principum au-m ſalutationes aliquid adorationis lmixtum habuere. Suetonius in Vi-llio: *Idem miri in adulando ingenii, imus C. Cæſarem adorari ut Deum in-ituit: cum reverſus ex Syria non aliter lire auſus eſſet, quam capite velato, cir-muertenſque, deinde procumbens.* Ge-us enim habituſque deos adorantium lis erat, ut velato capite, dextra ma-u labris admota, priore digito in erectum pollicem reſidente corpus dextrovorſum circumagerent, ut ex Lucretio lib. 5. Macrobio Saturn. lib. 1. cap. 8. Plutarcho Quæſt. Rom. x. Apuleio lib. 4. Aſini, Minutio Felice, aliiſque auctoribus liquet. Hunc religioſum ſalutandi morem recepit quoque Diocletianus, manſitque ex parte ſub inſecutis Principibus.

2. *Ædium Palatinarum*] Palatium ſive Palatinus mons antiqua imperii ſedes, non tantum Euandri, Romuli, verum etiam ab Octavii Auguſti temporibus Imperatorum, nunc ſuffoſſionibus & ſubterraneis meatibus totus quaſi penſilis, ruinis deformis aut hortis occupatus.

3. *Cæſaris*] Adriani, ut arbitror.

4. *Doctor*] Ita Ant. Ven. Ed. vulgò *doctior*.

5. *Scholica quædam*] Scholis convenientia, σχολικὰ Græcis.

6. Sibyl-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lica quædam nugalia, de generibus & caſibus vocabulorur diſſerens, cum arduis ſuperciliis, vociſque & vultus gravita te compoſita, tanquam interpres & arbiter [6] Sibyllæ ora culorum: tum adſpiciens ad Favorinum, quamquam ei et iam nondum ſatis notus eſſet. *Penus quoque*, inquit, *variis ge neribus dictum & varie declinatum eſt.* 7 *nam & hoc penus & ha penus, & hujus peni & *peneris & 8 peniteris & penoris veteres di ctaverunt.* 9 *mundum quoq; muliebrem Lucilius in Satyrarum ſex todecimo non virili genere, ut ceteri, ſed neutro appellavit his ver ſibus:*

Legavit quidam uxori 9 mundum omne penumque.

10 *Quid mundum; quid non? nam quis dijudicet iſthuc?*

atq; omnium horũ & teſtimoniis & exemplis conſtrepebat quumq; nimis odioſè ſibi placeret, interceſſit placidè Favo rinus, &, jam bone, inquit, magiſter, quicquid eſt nomen ti bi, abundè multa docuiſti, quæ quidem ignorabamus, & ſci re haud ſanè poſtulabamus. quid enim refert mea, ejuſqu quîcum loquor, quo genere *penum* dicam, aut in quas extre mas litteras declinem, ſi nemo id non nimis barbarè fecerit ſed hoc planè indigeo addiſcere, quid ſit *penus*, & quo ſen ſu id vocabulum dicatur, ne rem cotidiani uſus, tamquan qui [11] in venalibus Latinè loqui tentant, alia, quàm opor tet

6. *Sibyllæ oraculorum*] De quibus alibi diximus.

7. *Nam & hoc penus, & hæc penus*] Nonius neutrum eſſe negat. Sed Feſtus *penora* dixit, idemque ex Afranio Priſcianus & Chariſius teſtantur. Fœminino genere etiam poſuit Lucilius:

Magna penus parvo ſpatio conſumpta peribit.

Et in Pandectis titulus *de Penu legata*, legitur. *Penum* plurali numero carereait Phocas, nam *penora*, quod apud Columellã, & Feſtum occurrit, derivatur à *penus*. *Peni* in genitivo fit à *penum*, quo utitur quoq; Terentius in Eunucho.

**Peneris*]Vet. Ed. *Peniris & penitiris*.

8. *Peniteris*] Hoc ab inuſitato nomine *penitus* derivari videtur.

9. *Mundum*] Hunc priorem verſun citat quoque Nonius Marcellus. Mundum dicit Feſtus eſſe *ornatum muliebrem*, ſed diſtinguit Ulpianns in l. 25 §. 10. ff. de Auro & Arg. Leg. ub cum primum de ornamentis muliebribus egiſſet, poſtmodum ita loquitur *Mundus muliebris eſt, quo mulier mundior fit. Continentur eo ſpecula, unguenta vaſa unguentaria, & ſi qua ſimilia dic poſſunt.* Crebro tamen pro quocunque ornamento muliebri mundus vel mundum ſumitur.

10. *Quid mundum, quid non?*] Vetus editio Ven. *Quod mundum atque penum*

11. *In venalibus*] In margine Voſſiani

t, voce appellem. Quæris, inquit, rem minimè obſcum. quis adeò ignorat *penum* eſſe vinum & triticum & eum & lentem & fabam atque hujuſcemodi cætera? Etnne, inquit Favorinus, milium & panicum & glans & orum *penus* eſt? ſunt enim propemodum hæc quoque ejuſodi. cumque ille reticens hæreret: Nolo, inquit, hoc jam bores an iſta, quæ dixi, *penus* appellentur. ſed poteſne mi, non ſpeciem aliquam de penu dicere, ſed definire gene propoſito & differentiis appoſitis quid ſit *penus*? 12 Quæ nera & quas differentias dicas, non hercle, inquit, intelo. Rem, inquit Favorinus, 13 planè dictam poſtulas, od eſt difficillimum, dici planius. nam hoc quidem perlgatum eſt, definitionem ex genere & differentia conſiere. 14 ſed ſi item mihi præmandere, quod ajunt, poſtu; faciam ſane id quoque honoris tui habendi gratia. atie deinde ita exorſus eſt: Si inquit, ego te nunc rogem i mihi dicas & quaſi circumſcribas verbis, quid *homo* ſit; on, opinor, reſpondeas hominem eſſe te atque me. hoc im, quis homo ſit, oſtendere eſt; non, quid homo ſit, cere. ſed ſi, inquam, peterem ut ipſum illud, quod homo t, definires, tum profectò mihi diceres, hominem eſſe ortale animal rationis & 15 ſcientiæ capiens; vel quo alio odo diceres, ut eum à cæteris animalibus omnibus parares. proinde igitur nunc te rogo, ut, quid ſit *penus*, dicas,

ni Codicis *venabulis*, & pro *tentant*, ptant.

12. *Quæ genera*] Antiquiſſ. Ven. *ot ſint penus genera.* Ita ut Grammaus Philoſophum non intellexiſſe viatur.

13. *Plane dictam*] Ita Lambecius endat. Antiquiſſ. Ven. Ed. *Plane din. Poſtulas, quod eſt difficilius, dici nius.*

14. *Sed ſi item mihi præmandere*] lgo, male, *præmandare.* Apud Ciceem lib. 2. de Oratore hujuſmodi proverbium uſurpatur, *omnia minima manſa tanquam infantibus pueris, ut ajunt nutrices, in os inſerere.* Cibum præmanſum in os inſerere idem eſt, atque rudius, craſſius planiuſque explicare rem haud difficilem, niſi ſit puer, vel rudis & imperitus. vide Eraſmum in Proverbiis.

Item mihi] Lege, *me tibi.*

15. *Et ſcientiæ capiens*] Superfluum hoc in definitione eſſe videtur, cum ſufficiat dixiſſe hominem eſſe animal rationale. *Capiens* autem dixit, pro *capax.*

16, *Philo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dicas, non ut aliquid ex *penu* nomines. Tum ille oſtentat voce jam molli atque demiſſa, [16] Philoſophias, inquit, eg non didici nec diſcere appetivi; &, ſi ignoro [17] an ordeu ex *penu* ſit, aut quibus verbis *penus* definiatur, non ea re litt ras quoque alias neſcio. Scire, inquit ridens jam Favor nus, quid *penus* ſit, non ex noſtra magis eſt philoſoph quam grammatica tua. meminiſti enim credo quæri ſol tum [18] quid Virgilius dixerit, [19] *penum inſtruere* vel *longa* vel [20] *longo ordine*. utrumq; enim profecto ſcis legi ſolitun ſed, ut faciam æquiore animo ut ſis; ne illi quidem veter juris magiſtri, [21] qui Sapientes appellati ſunt, definiſſe ſ tis recte exiſtimantur quid ſit *penus*. nam [22] Q. Scævolan ad [23] demonſtrandum *penum*, his verbis uſum audio: *Pen eſt*, inquit, *quod eſculentum aut poculentum eſt. quod enim ipſ patris familias, liberorum patris familias ejuſque familiæ, qu circum eum aut liberos ejus eſt &* [24] *opus eorum facit, cauſa par tu*

16. *Philoſophias*] Ita loqui amat Gellius, plurali pro ſingulari utens.

17. *An ordeum*] Inter penum recenſet Ulpianus l. 3. §. 8. de Penu legata.

18. *Quid Virgilius dixerit*] Extant verſus lib. 1. Æneid. ℣ſ. 707.

Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo
Cura penum ſtruere, & flammis adolere (penates.

19. *Penum inſtruere*] *Inſtruere* hic legit Favorinus, apud Virgilium hodie *ſtruere* legitur, id eſt juxta Servium, *ordinare, componere. Unde & ſtructores dicuntur ferculorum compoſitores.*

20. *Longo ordine*] Servius hæc ita interpretatur: *id eſt, diſpoſitione ſecundum Tullium: qui in Oeconomicis dicit, quid ubi ponendum ſit. Nec enim debent univerſa confundi.* Donatus ad quinquaginta famulas refert, *ad quarum curam pertinebat procuratio cellarii, & Deorum Penatum cultus: illas ſine dubio viciſſitudo longo ordine tangebat.* Nulla apud illos Interpretes mentio in quibuſdam libris *ordine longam* legi.

21. *Qui Sapientes appellati ſunt*] Pc ponius JC. in l. 2. De Origine Jur §. 37. P. Sempronium à Populo R mano ſapientem appellatum refert, n quenquam ante hunc aut poſt hunc h nomine cognominatum fuiſſe. Ide tamen de L. Acilio paragrapho ſeque ti refert, & Cicero in Lælio: *Scim L. Acilium apud Patres noſtros appell tum eſſe ſapientem, quia prudens eſſe Iure Civili putabatur.* Hinc & Iuriſp riti prudentes appellantur, & Iur prudentia Ulpiano ſapientia civilis d citur.

22. *Q. Scævolam*] De Q. Muci Scævola vide ſupra pag. 210. citat qu que in hanc rem Scævolam JC. in l. ff. de Penu legata, ſicuti & Sabinum qui eadem fere verba proponit, Ariſt nem, alioſque.

23. *Demonſtrandum*] Antiq. Ven Ed. *demonſtrandam.*

24. *Opus eorum*] Nam ſervi famuli ad familiam pertinebant. Ve Edit. *opus non facit*, quæ lectio ſerv

ta eſt, ut Mucius ait, penus videri debet. 25 *nam quæ ad edendum bendumque in dies ſingulos prandii aut cœnæ cauſſa parantur, pe- nus non ſunt: ſed ea potius, quæ hujuſce generis longæ uſionis gra- t contrahuntur & reconduntur, ex eo quod non in promtu ſint, intus & penitus habeantur, penus dicta ſunt.* hæc ego, inquit, cum philoſophiæ me dediſſem, non inſuper tamen habui ſcere: quoniam civibus Romanis Latine loquentibus n non ſuo vocabulo demonſtrare non minus turpe eſſet, am hominem non ſuo nomine appellare. Sic Favorinus mones in genus communes à rebus parvis & frigidis aducebat ad ea, quæ eſſet magis utile audire ac diſcere, n allata extrinſecus, non per oſtentationem, ſed indidem ta acceptaque. Præterea de penu adſcribendum hoc et- in putavi, 26 Servium Sulpicium in reprehenſis Scævolæ pitibus ſcripſiſſe, 27 Seio Ælio placuiſſe non quæ eſui tum & potui forent, ſed 28 tus quoque & cereos in *penu* e, 29 quodque eſſet ejus ferme rei cauſa comparatum.

Maſſu-

retur, intelligenda juxta l. 3. 6. de penu legata: *Sed quod diximus,* it, *uſus ſui gratia paratum: acci- dum erit, & amicorum ejus, & clien- , & univerſorum quos circa ſe habet, etiam ejus familiæ, quam neque circa que circa ſuos habet: puta ſi qui ſunt illis deputati, quos Q. Mucius ſic de- bat, ut eorum cibaria contineri putet, opus non facerent. Sed materiam præ- Servio notandi, ut textorum & tex- um cibaria adjiceret contineri. Sed cius eos voluit ſignificare, qui circa remfamilias ſunt.* Familiam itaque famulos alienos excluſit Mucius.

5. *Nam quæ, &c. in dies ſingulos*] vius: *Inter penum & cellarium hoc reſt: quod cellarium eſt paucorum die- unde & in cella dicitur importatum nentum. Penus vero temporis longi.*

6. *Servium Sulpicium*] Vide quæ mus p. 132.

7. *Seio Ælio*] Antiq. Veneta *Saco o.* lege *Sexto Ælio.* De quo Cicero in Bruto: *Numeroque eodem fuit Sextus Ælius, juris quidem civilis omnium peri- tiſſimus, ſed etiam ad dicendum paratus.* De quo Ennius, teſte Cicerone lib. 1. de Oratore:

Egregie cordatus homo catus Ælius Sextus.

Conſul fuit cum T. Quintio Flaminio, Anno V.C.DLV, cujus conſulatus me- minit quoque Plutarchus in Flaminio. Tantæ fuit integritatis & continen- tiæ, ut tantum duo pocula argenti, quæ acceperat à ſocero L. Paullo, devicto Rege Perſeo, habuerit, ut teſtatur Pli- nius lib. 33. cap. 11. Scripſit in jure complures libros, inprimis, Jus Ælia- num, Tripartita, & Commentaria, quæ, ut puto, hoc in loco intelliguntur.

28. *Tus quoque & cereos*] Ita & Sex- tus Cæcilius ſcripſit, ſi in domeſticum uſum parati fuerint. vide leg. 3. §. 9. in fine de Penu legata. Ubi S. Cæcilio tri- buitur, quod Ælio Gellius adſcribit, unde forſan hic ſupra emendandum *Se- xto Cæcilio.*

29. *Quod-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

30 Maſſurius autem Sabinus, 31 in libro juris civilis ſecu do, etiam 32 quod jumentorum cauſa apparatum eſſet, qu bus dominus uteretur, *penori* attributum dicit. 33 Lig quoque & virgas & carbones, quibus conficeretur *pen* quibuſdam ait videri eſſe in *penu*. ex his autem, 34 quæ pr mercalia & uſuaria in locis iſdem eſſent, ea ſola eſſe *peno* putat, 35 quæ ſint uſui annuo.

CA

29. *Quodque eſſet ejus ferme rei cauſa comparatum*] Id eſt, ſine quo penus non recte haberi poteſt. Audi Ulpianum in dictâ l. 3. §. ult: *Vaſa quoque penuaria quin contineantur, nulla dubitatio eſt. Ariſto autem ſcribit dolia non contineri. Et eſt verum ſecundum illam diſtinctionem, quam ſupra in vino fecimus. Nec frumenti, nec leguminum thecæ, arculæ forte, vel ſportæ, vel ſi qua alia ſunt, quæ horrei penuarii, vel cellæ penuariæ inſtruendæ gratia habentur, non continebuntur. Sed ea ſola continentur, ſine quibus penus haberi non recte poteſt.*

30. *Maſſurius Sabinus*] Perſius aliique *Maſurium* appellant. Vide ſupra lib. 3. c. 16.

31. *In libro, &c. ſecundo*] *Libro* in antiquis editionibus omittitur. In Catalogo Pandectis Florentinis præpoſito numerantur Sabini tres Juris Civilis libri, ſed ex iis nulla legum capita in Digeſtorum libros relata reperiuntur.

32 *Quod jumentorum cauſa*] Ulpianus dicta l. 3. §. 7. *Simili modo & jumentorum cibaria penu continentur: ſed eorum jumentorum, quæ uſibus ipſius & amicorum deſerviunt: ceterum ſi quæ jumenta agris deſerviebant vel locabantur: legato non cedere cibaria eorum.*

33. *Ligna quoque & virgas*] Q. M cius & Ofilius negaverunt penori in ſe, Rutilius affirmabat, ſed ea quæ n vendendi cauſa parata eſſent. vide ctam l. 3. §. 9.

34. *Quæ promercalia*] Promerc dicuntur, quæ reſervatis iis quæ ad p prium uſum pertinent, Paterfami vendit. Ita Julius Cæſar, cum in G lia fana templaque Deûm atque url expilaſſet, auroque abundaret, ter millibus nummum in libras prom cale per Italiam provinciaſque div dit, ut teſtatur Suetonius in vita C ſaris cap. 54.

35. *Quæ ſint uſui annuo*] Pau JC. in l. 4. de Penu legata: *Item ſi ſolitus fructus ſuos vendere, penum le verit, non omnia quæ & promercii ca habuit legaſſe videtur: ſed ea ſola, qu penum ſibi ſeparabat. Quod ſi prom uti ſolebat, tunc quantum ad annuu ſum ei ſufficeret, familiæque ejus, cæ rumque, qui circa eum ſunt, legato c Quod fere, inquit Sabinus, evenit in ſonis mercatorum, aut quotiens cell olei & vini, quæ venire ſolebant in h ditate relicta.* vide & l. 60. §. 2. de L

1 .Ædili

CAP. II.

uid differat morbus & vitium, & quam vim habeant vocabula iſta in edicto ædilium: & an eunuchus & ſteriles mulieres redhiberi poſſint, diverſaque ſuper ea re ſententiæ.

N edicto [1] ædilium curulium, qua parte de mancipiis vendundis cautum eſt, ſcriptum ſic fuit: [2] TITVLVS. SERVOM. SINGVLORVM. VTEI. SCRIPTVS. SIT. [3] COERATO. ITA. VTEI. ITELLEGI. RECTE. POSSIT. QVID. MORBI. VITII. VE. QVOI. Q. .[4] QVIS. FVGITIVVS. ERRO. VE. SIT. [5] NOXA. VE. SOLVTVS. NON. [6] propterea quæſierunt jureconſulti veteres, quod manci-

E *Dilium Curulium*] Utpote qui inter alia munera etiam rebus endis & vendendis præeſſent.

. *Titulus ſervorum ſingulorum*] Titun quo virtutes & vitia ſervorum bebantur, nulla mentio in verbis ilitii edicti, quæ extant in Jure ci. Verba autem in leg. 1. §. 1. eod. ita concepta ſunt : Ajunt ædiles: *i mancipia vendunt, certiores faciant tores, quid morbi vitiique cuique ſit, s fugitivus, errove ſit, noxave non ſous ſit. Certiores faciant emptores*, int Ulpianus, quod fieri poteſt vel pa pronunciando, vel per titulum. Lo tamen hic detruncatus videtur à boniano. Hic titulus ſervorum colppendebatur. Propertius lib. 4.

t quorum titulus per barbara colla pe-
pendit,
Cœlati medio cum ſaliere foro.

eca de ſervis loquens, *cui dominus lum impegit*. titulus hic quoque in alitio pingebatur. Petronius: *Ego em ſpiritu non deſtiti totum parietem equi. Erat autem venalitium titulis um*. Venalitium eſt locus, in quo ſervendebantur. Quinetiam mancipia ta vel ſigno notabantur, atque ita liger hunc verſum interpretatur,

Cœlati medio cum ſaliere foro.

lati, id eſt ſignati, niſi *cretati* legenm ſit. Atque ex eodem verſu liquet, currere vel ſaltare circum adſtantem coronam ſolitos fuiſſe, ut ſanitate ac celeritate corporis valetudinem ſignificarent, atque ita lectores allicerent. vide Scaligerum in lib. 4. Propertii, pag. 268. & 269. & Durantium lib. 1. Var. cap. 10. & Pignorium de Servis.

3. COERATO] Id eſt, *curato*. Ita apud Auſonium *cœbus* pro *cubus*, *gœrus* pro *gyrus*, ita enim apud poëtam legitur,

Octo & octoginta gœris, & ſuper tri-
horio
Additis ad hos priores gœros geminis
orbibus.

Scaliger hic legit, *coirato*.

4. *Quis fugitivus errove ſit*] De fugitivis vide l. 17. ff. de Ædil. Ed. Erro dicitur, *qui non quidem fugit, ſed frequenter ſine cauſa vagatur, & temporibus in res nugatorias conſumptis ſerius domum redit*, l. 17. §. 14. Eod.

5 *Noxave ſolutus non ſit*] Id eſt noxali judicio ſubjectus, ut interpretatur JC. in l. 17. §. 1. Eod. Noxis tamen ſolutus etiam ſervus dici poteſt, ob cujus noxam nihil debetur, vel qui nemini eſt obnoxius, ſolutus omni obligatione, quæ ex noxa contrahitur, ſive noxam nullam commiſerit, ſive quod ſatisfactum ſit. De Noxalibus Actionibus vide titulos Inſtit. & Pandectarum.

6. *Propterea*] Vulgò, *præterea*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mancipium morboſum quodve *vitioſum* rectè diceretur 7 quantumque *morbus* à *vitio* differret. 8 Cæcilius Sab nus, in libro quem de edicto ædilium Curulium comp ſuit, Labeonem refert, quid eſſet *morbus*, hiſce verbis de niſſe: *Morbus eſt habitus cujuſque corporis contra naturam*; q *uſum ejus facit deteriorem.* ſed *morbum* aliàs in toto corpo accidere dicit, 9 aliàs in parte corporis. totius corporis *m bum* eſſe, 10 veluti phthiſis aut febris: partis autem, veluti c citas aut pedis debilitas. *balbus autem*, inquit, *&* 11 *atypus vit magis quàm morboſi ſunt: ut equus mordax calcitro, vitioſus n morb*

7. *Quantumque morbus à vitio differret*] Quid ſit morbus & vitium Cicero lib. 4. Tuſcul. oſtendit: *Morbum appellant*, inquit, *totius corporis corruptionem, ægrotationem morbum cum imbecillitate, vitium cum partes corporis inter ſe diſſident, ex quo pravitas membrorum, diſtortio, deformitas.*

8. *Cæcilius Sabinus*] Legitur quoque *Cælius.* Verba fere eadem occurrunt apud Ulpianum l. 1. §. 7. ff. de Ædilitio Edicto. Verba ita ſe habent: *ſed ſciendum eſt morbum apud Sabinum* (omiſſum videtur *à Labeone*) *ſic definitum eſſe, habitum cujuſque corporis contra naturam, qui uſum ejus ad id facit deteriorem, cujus cauſa* (hæc verba apud Gellium non habentur) *natura nobis ejus corporis ſanitatem dedit. Id autem alias in toto corpore, alias in parte accidere, namque totius corporis morbus eſt, puta phtiſis id eſt tabes, febris: partis, velut cæcitas* (Addit Gellius, *aut debilitas pedis*) *licet homo itaque natus ſit.*

9 *Alias in parte corporis*] Morbum totius corporis eſſe corruptionem dixit Cicero.

10. *Veluti phthiſis aut febris*] Morbi quidam totius corporis atque ſubſtantiæ ſunt, ut phthiſis, gangræna. Febres etiam putridæ non totius ſubſtantiæ, ſed ſimplicis intemperiei morbi ſunt.

11 *Atypus*] Occurrit quoque illud vocabulum in l. 10. §. ult. ff. de Ædilit. Edicto. ubi ita legendum eſſe ex P dectis Florentinis monet Budæus, n vulgo *antripus* legebatur, vel etiam *a phus. Athiphus* legitur in antiquiſſi Veneta, in Badiana *atypus*, recte. Gl ſæ Philoxeni, *hatubus* (lege *atyp* μογιλάλος, id eſt, qui ægre & im dite loquitur: μογιλάλοι Aëtio lib cap. 38. οἱ μόγις διαλέγονται). Dic tur & ἀγκυλόγλωσσοι, niſi quod tio μογιλάλοι dicantur, qui ex a ctione quadam, alii qui etiam ex n vitate impeditè loquntur. Panicia apud Gyraldum legit *aphtha*, Egnat *aphthicus*, id eſt, qui aphtis ſive pentibus oris ulceribus laboraret. hoc non vitium ſed morbum eſſ medicorum libris liquet. Gyraldus gebat *alphicus*, id eſt, qui vitiligine impetigine laborat. De qua ita loq tur C. Celſus: *Vitiligo quoque, quam per ſe nullum periculum adfert, tamen da eſt, & ex malo corporis habitu ejus tres ſpecies ſunt, alphos vocatur, color albus eſt & fere ſubaſper, & continuus, ut quædam quaſi guttæ diſ ſæ eſſe videantur: interdum etiam la & cum quibuſdam intermiſſionibus pit, &c.* Ex quibus Celſi verbis e quoque arbitratur, *alphon* vitium t tum non morbum eſſe. Vtique & Trebatius in l. 6. de Æd. Ed. *imp ginoſum, non eſſe morboſum* dixit,

mem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

orboſus eſt. [12] *ſed cui morbus eſt, id etiam vitioſum eſt. neque id*
men contra ſit. poteſt enim, qui vitioſus eſt, non morboſus eſſe.
iamobrem, quum de homine morboſo ageretur, nequaquam, in-
iit, *ita diceretur* : QVANTI. OB. ID. VITIVM. MINORIS. ERIT.
De eunucho quidem quæſitum eſt, an contra edictum
dilium videretur venundatus, ſi ignoraſſet emtor eum
unuchum eſſe. Labeonem reſpondiſſe ajunt, [14] redhiberi
oſſe quaſi morboſum : [15] ſues autem feminas, ſi ſteriles
ſent, & venum iſſent, ex edicto ædilium poſſe agi Labeo-
em ſcripſiſſe. [16] de ſterili autem muliere, ſi nativa ſterili-
te ſit, Trebatium contra Labeonem reſpondiſſe dicunt,
am quum redhiberi eam Labeo, quaſi minus ſanam, pu-
ſſet [17] neceſſe : *non oportere* ajunt Trebatium [18] ei edicto
poſuiſſe, *ſi ea mulier à principio genitali ſterilitate eſſet.* at ſi
letudo ejus offendiſſet, exque ea vitium factum eſſet, ut
oncipere fetus non poſſet; tum ſanum non videre, & eſſe
cauſa redhibitionis.[19] de myope quoque,[20] qui *luſcitioſus*
Latinè

mbro ubi impetigo eſt, æque recte uta-
. Omiſſis aliorum divinationibus,
pus retinendum eſt. Atypi autem
dæo appellantur, qui non ſatis expe-
o plectro linguæ utuntur, neque ex-
ſſa verba pronunciant. Sicuti enim
υπος expreſſum, ita ἄτυπος con-
rium denotat.

12. *Sed cui morbus eſt*] Forſan legen-
m, *qui morboſus eſt*, primis enim edi-
nibus leguntur ſequentia verba, *is*
em vitioſus eſt & quæ ſeqũtur de *mor-*
o, & *vitioſo* idem cõfirmare videntur.

13. *De eunucho quidem quæſitum eſt*]
ſtratum intelligit. *Spadonem enim*
rboſum non eſſe neque vitioſum verius
hi videtur, ſed ſanum eſſe ſicuti illum
unum teſticulum habet, qui etiam ge-
are poteſt, reſpondit JC. in l. 6. §. 2.
Ædil. Ed. verum addit lege ſequen-
: *Sin autem quis ita ſpado eſt, ut tam*
eſſaria pars corporis, & penitus abſit,
rboſus eſt. Nam, ut loquitur JC. Vl-
nus in l. 128. de V. S. *Spadonum ge-*
neralis appellatio eſt, quo nomine tam hi qui natura ſpadones ſunt, item thlibiæ, thlaſiæ, ſed & ſi quod aliud genus ſpadonum eſt, continentur. Diſtinguit itaque d. l. 6. & 7. inter ſpadonem, cui ex natura vitium aliquod eſt, atque inter caſtratum.

14. *Redhiberi poſſe*] *Redhibere eſt facere, ut rurſus habeat venditor, quod habuerit, & quia reddendo id fiebat, redhitio eſt appellata, quaſi redditio.* ut loquitur JC. in l. 21. ff. de Æd. Ed.

15. *Sues autem feminas*] Hæc pertinent ad ſecundam partem edicti, quæ agit de jumentis & pecore. vide l. 38. ff. de Æd. Ed. male hæc Gellius cum prima parte, quæ agit de ſervis, commiſcuit.

16. *De ſterili autem muliere*] Vlpianus l. 14. §. 3. ff. de Æd. *De ſterili Cælius diſtinguere Trebatium dicit, ut ſi natura ſterilis ſit, ſana ſit: ſi vitio corporis, contra.*

17. *Neceſſe*] Abeſt à veteri editione.

 18. Ei

Latinè appellatur, & [21] περὶ νωδοῦ diſſenſum eſt, alii eni redhiberi omnimodis debere, alii contra, niſi id vitiu morbo contractum eſſet. eum verò, cui dens deeſſet, Se vius redhiberi poſſe reſpondit; Labeo in cauſa eſſe redh bendi negavit. *nam & magna*, inquit, *pars dente áliquo caren neque eo magis plerique homines morboſi ſunt. & abſurdum a modum eſt dicere, non ſanos naſci homines; quoniam cum infa tibus non ſimul dentes gignuntur.* Non prætereundum eſt, quoque in libris veterum juriſperitorum ſcriptum eſſe *mo bum & vitium* diſtare: [22] quòd *vitium* perpetuum, *morbu* cum acceſſu diſceſſuque ſit. ſed hoc ſi ita eſt: neque cæc nequ

18. *Ei edicto*] Vetus editio, *ex edicto*.

19. *De myope quoque*] Myopem cum luſcitioſo hic confundit auctor noſter. Sed myopes juxta quoſdam acute vident propinqua & noctu acutius, remota non vident. Auctor Iſagoges: μύωπας δὲ λέγουσι τοὺς τὰ μὲν σύνεγγυς βλέποντας, τὰ δὲ πόῤῥωθεν μὴ ὁρῶντας. Ita & Ariſtot. Probl. Sect. 31. P. Ægineta lib. 3. c. 32. Aphrodiſeus lib. 1. Prob. 74. Luſcitioſi interdiu vident, non veſperi aut noctu. Plinius lib. 28. cap. 11. luſcitioſos Græcis νυκτάλωπας dici teſtatur. Quos Galenus nocturno tempore non videre affirmat. Vlpianus JC. in l. 10. §. 4. ff. de Ædil. Ed. *Sed & νυκτάλωπα, id eſt, luſcitioſum, morboſum eſſe conſtat, id eſt, ubi homo neque matutino tempore videt, neque veſpertino, quod genus morbi Græci νυκταλωπίαν* (ita legendum) *appellant. Luſcitionem eam quidam eſſe putant, ubi homo lumine adhibito nihil videt.* Contra Hippocrates lib. 2. Prædict. νυκτάλωπας noctu acutius cernere commemorat. Cæterum duplex & contrarium oculorum vitium eſſe videtur, quod Latini luſcitionem appellant. Plinius lib. 11. cap. 37. *Multorum viſus fulgore ſolis conſtat, nubilo die non cernentium nec poſt occaſus. Alii interdiu hebetiores, noctu præter cæteros cernu* Myopia itaque diverſa antiquis, illa quæ primo membro à Plinio ponitu amplectuntur Varro, Nonius, ap quem corrupte μέιωπες legitur, & V pianus, alteram Feſtus Pompejus Fulgentius Planciades.

20. *Luſcitioſus*] Idem & nuſcitio Feſto appellatur, cum inquit: *Nuſcit ſum Atteius Philologus ait appellari ſ tum, qui propter oculorum vitium par videret, ac P. Opilius Aurelius nuſcit nes eſſe cæcitudines nocturnas, Ælius S lo, qui plus videret veſperi, quam meria nec cognoſceret, niſi quod uſque ad ocu admoviſſet.*

21. Περὶ νωδοῦ] Id eſt, *de edentu*

22. *Quod vitium perpetuum*] Ita qu que loquitur JC. in l. 101. §. pen. de V. S. *Verum eſt morbum eſſe tempo lem corporis imbecillitatem, vitium v perpetuum corporis impedimentum.* Nonius Marcellus: *Morbum à vitio p dentia veterum ſic voluit ſeparari: ut morbus, quum acceſſit, utique aut temp ris aut contagii; vitium perpetua & in nabilis atque irrevocabilis cauſa.* Medi tamen hæc vocabula quoque confu dunt. Ita Celſus lib. 3. c. 6. *Vitiu levius & vehementius* pro *morbo* dix & lib. 7. c. 14. Atque ita Scriboni Largus paſſim loquitur.

23. *Fur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

neque eunuchus morboſus eſt, contra Labeonis, quam ſuprà dixi, ſententiam. verba Maſſurii Sabini appoſui ex libro juris civilis ſecundo: [23] *Furioſus* [24] *mutuſve, cuive quod membrum lacerum læſumque eſt, aut obeſt quominus ipſe aptus ſit, morboſi ſunt.* [25] *qui non longè videt, tam ſanus eſt, quam* [26] *qui tardius currit.*

23. *Furioſus*] Vide l. 9. §. 10. & 11. & l. 2. de Ædil. Ed.

24. *Mutus*] Vlpianus in l. 9. *Mutum morboſum eſſe Sabinus ait: morbum enim eſſe, ſine voce eſſet, apparet. Sed qui graviter loquitur, morboſus non eſt, nec qui* ἀσαφῶς, *id eſt, obſcure. Plane qui* ἀσή-*μως, id eſt, ſine ulla ſignificatione loquitur, hic utique morboſus eſt.*

25. *Qui non longe videt*] Invenio in quodam Codice manu adſcriptum, *qui natura longe minus videt.*

26. *Qui tardius currit*] Antiquiſſ. Ven. Ed. *Qui tardus currit.*

CAP. III.

Quòd nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante Carvilianum divortium: atque inibi quid ſit propriè pellex: quæque ejus vocabuli ratio ſit.

MEmoriæ traditum eſt, [1] quingentis fere annis poſt Romam conditam, nullas [2] rei uxoriæ neque actiones [3] neque cautiones [4] in urbe Romana aut in Latio fuiſſe: [5] quia profectò nihil deſiderabantur, [6] nullis etiam tunc matri-

QVingentis fere annis] Lambecius legendum putat *quingentis plus fere annis*, nam ſi *fere* tantum ponatur, ſignificare, *non longe minus*, quod contra ipſum Gellium eſt. *Fere* tamen pro *circiter* hic poni videtur. Cujacius emendat, *ſexcentis fere annis*. Atque ita Tertullianus in Apolog. cap. 6. *Vbi eſt illa felicitas matrimoniorum de moribus utique proſperata, quâ per annos ferme ſexcentos nulla repudium domus miſit?* Valerius & Plutarchus annos numerant quingentos & viginti.

2. *Rei uxoriæ neque actiones*] Quoties nimirum poſt divortium de dote contentio eſt, juxta Boëthium in Topica Ciceronis. Ejus actionis hæc formula erat, QUANTUM ÆQUIUS MELIUS, ut Cicero lib. 3. offic. teſtatur. vide tit. Dig. & C. *Soluto matrim.* & l. un. C. de Rei uxor. Actione.

3. *Neque cautiones*] Cautiones dicuntur promiſſiones, fidejuſſiones, vel ſatiſdationes.

4. *In urbe Romana*] Antiq. Edit. *in urbe Roma.*

5. *Quia profecto*] Legitur quoque, *quum profecto non deſiderabantur.*

6. *Nullis etiam tunc matrimoniis divertentibus*] Dionyſius Halycarnaſſæus lib. 2. ne quidem fuiſſe eam libertatem primis & antiquis temporibus teſtatur, ideoque tam longo temporis ſpatio nulla divortia fuiſſe.

 7. *Ser-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

matrimoniis divertentibus. [7] Servius quoque Sulpicius i
libro, quem compoſuit de dotibus, tùm primùm caution
rei uxoriæ [8] neceſſarias eſſe viſas ſcripſit, quum [9] Sp. Ca
vilius, cui Ruga cognomentum fuit, vir nobilis divortiu
cum uxore fecit; quia liberi ex ea, corporis vitio, non g
gnerentur, [10] anno urbis conditæ IↃXXIII. [11] M. Attili
P. Valerio coss. atque is Carvilius traditur uxoren
quam dimiſit, egregiè dilexiſſe, cariſſimamque moru
ejus gratia habuiſſe; [12] ſed jurisjurandi religionem anim
atque amori prævertiſſe; quod jurare à cenſoibus coactu
erat uxorem [13] ſe liberûm quærendorum gratia habiturur

Pell

7. *Servius quoque Sulpicius*] Vide pag. 132.

8. *Neceſſarias*] Recte, quia antea, uti dixi, nulla erat libertas.

9. *Sp. Carvilius*] *Carvilium*, & *Carbilium* promiſcue appellat Plinius. Plutarchus à ſeipſo valde diſcrepat, nam in Romulo *Sp. Servilium* appellat, idem Probl. cap. 13. *Carbilium*. In comparatione Numæ & Lycurgi Sp. Corvinum, ſed legendum ibi Καρβίλιον, ſicuti etiam pro *Servilium*, *Carbilium*.

10. *Anno urbis conditæ* IↃXXIII.] Valerius & Plutarchus anno V.C. IↃXX. divortium primum conſtituunt. Ipſe autem Gellius ſibi non conſtat. Infra enim lib. 17. cap. 21. id factum dicit anno V. C. IↃXIX. Vtrobique Lambecius erratum arbitratur, & reſcribendum anno V. C. IↃXXVII. in quem annum incidit conſulatus M. Atilii Reguli, & P. Valerii Flacci, ut placet Varroni, Verrio Flacco, & aliis diligentioribus temporum ſcriptoribus.

11. *M. Attilio P. Valerio Coss.*] Dicit hoc factum Dionyſius anno poſt quingenteſimum viceſimo, centeſima triceſima ſeptima Olympiade, M. Pomponio & C. Papyrio coss.

12. *Sed jurisjurandi*] Dionyſius Halycarnaſſeus lib. 2. etiam teſtatur jurare cöactum à cenſoribus liberorum gignendorum gratia ſe matrimonium colere: erat autem ei conjux ſterilis. Q
tamen facto etſi neceſſario inviſus P
pulo fuit. Juramenti apud Valeriu
Maximum nulla mentio, ſed ſolius ſ
rilitatis. *Repudium*, inquit, *inter u.
rem & virum, à conditâ Vrbe ad vice
mum & quingenteſimum annum null
interceſſit. Primus autem Sp. Carvil
uxorem ſterilitatis cauſa dimiſit. Q
quanquam tolerabili ratione motus vi
batur, reprehenſione tamen non caru
quia nec cupiditatem quidem liberor
conjugali fidei proponi debuiſſe arbit
bantur*. Gellius lib. 17. c. ult. addit,
amicorum conſilio propter ſterilitat
dimiſſam fuiſſe.

13. *Se liberûm quærendorum*] Hoc
ipſo matrimonio hic contigiſſe liqu
Initio matrimonii antiquitus hoc c
rabant auſpices, poſtmodum proxer
tæ veteris conſuetudinis veſtigia ip
nomine uſurparunt. Valerius Maxim
lib. 2. cap. 1. *Apud antiquos non ſolu
publice, ſed etiam privatim nihil gereb
tur, niſi auſpicio prius ſumpto: quo ex m
re nuptiis etiamnum auſpices interponu
tur. Qui quamvis auſpicia petere deſi
rint, ipſo tamen nomine veteris conſuet
dinis veſtigia uſurpant*. Idem Cicero l.
de Divinatione refert. De liberis qu
rendis ita loquitur ex Varrone Macr
bius lib. 1. Saturn. cap. 16. *Mundus cu
patet, deorum triſtium atque inferûm qu*

ſi j

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[14] *Pellicem* autem appellatã, probroſamque habitam [15] eam, quæ juncta [16] conſuetaque eſſet cum eo, [17] in cujus manu mancipioque alia matrimonii cauſa foret, hac antiquiſſima ege oſtenditur, quam Numæ regis fuiſſe accepimus: [18] PELEX. [19] ASAM. IVNONIS. [20] NE. TAGITO. SI. TAGET. [21] IVNONI. [22] CRINIBOVS. DEMISSIS. [23] ARNVM. FEMINAM. CAIDITO.

pellex

i janua patet, &c. propterea uxorem li-erorum quærendorum cauſa ducere reli-ioſum eſt. Huc pertinet quoque *l. Si vicinis C. de Nupt.* Vide Auguſtinum ib. 3. contra Julianum, & Serm. 324. & lib. 1. de Nuptiis ad Valerium Comitem. Ita quoque conjugium mulie-is, quod liberorum quærendorum auſa non interceſſiſſet, improbavit Cæſar Auguſtus, ut teſtatur Val. Maxim. ib. 7. cap. 7. Et L. Papia Poppæa, viri ſexagenarii, vel mulieres quinquagenariæ matrimonio arcebantur, quod generationi inhabiles crederentur. Sed Claudius de viris ſexagenariis abrogavit, ut teſtatur Suetonius in ejuſdem vita cap. 23. Juſtinianus l. 27. C. de Nuptiis vetuit tales nuptias impediri.

14. *Pellicem autem*] In l. 144. de Verb. ſignific. ita loquitur JC. *Libro Memorialium Maſſurius ſcribit pellicem apud antiquos appellatam, quæ cum uxor non eſſet, cum aliquo tamen vivebat, quam nunc vero nomine amicam, paulo honeſtiore concubinam appellari. Granius Flaccus in libro de Iure Papiriano ſcribit, pellicem nunc vulgo vocari, quæ cum eo, cui uxor eſt, corpus miſceat, quoſdam eam quæ uxoris loco ſine nuptiis in domo ſit, quam Græci* παλλακὴν *appellant.*

15. *Eam*] Abeſt à Badiana editione.

16. *Conſuetaque eſſet*] Conſueviſſet, rem habuiſſet.

17. *In cujus manu, mancipioque*] In manu eſſe uxores dicuntur, & in manum mariti convenire, quotiens per coëmptionem matresfamilias fiebant. Mancipium quoque dominium vocabatur, quod per nexum acquiſitum eſſet. Mulieres autem, quæ erant in perpetua tutela, tutorum poteſtate emancipabantur, atque ita in manum mariti conveniebant. Fiebat itaque per hanc emancipationem minima capitis deminutio ſicut Boëthius teſtatur, & expreſſe Vlpianus: *minima capitis deminutio eſt, per quam libertate & civitate ſalva ſtatus duntaxat hominis mutatur. Quod fit adoptione, & in manum conventione.* Vide pag. 210. & ſeq.

18. PELEX] Antiq. Ven. Ed. *Pellex.*

19. ASAM] *Aram* antiquos etiam *aſam* appellaſſe ſatis conſtat. Cauſam Macrobius ex Varrone refert lib. 3. Saturn. cap. 2. cujus hæc verba ſunt: *Varro Divinarum libro quinto dicit aras primum aſas dictas; quod eſſet neceſſarium à ſacrificantibus eas teneri. Anſis autem teneri ſolere vaſa, quis dubitet? Commutatione ergo literarum aras dici cœptas, ut Valeſios, & Fuſios dictos prius, nunc Valerios & Furios.*

20. NE. TAGITO] Antiquo more loquendi, pro NE TANGITO, uti vulgo hic legitur.

21. JUNONIS] Juno enim nuptiarum præſes cenſebatur, unde Græcis τελέια dicitur, τέλος enim nuptias quoque denotat, teſte Suida & Euſtathio ad lib. 2. Iliad. Eademque à variis officiis *Iuga, Domiduca*, à cingulo novæ nuptæ *Cinxia*, ab unctione qua poſtes oblinebantur *Vnxia* appellabatur. Hanc ridiculam in nuptiis Iunonis aliorumque numinum multitudinem ridet Auguſtinus lib. 6. de Civ. Dei c. 9. & Arnobius lib. 2. adverſus Gentes.

22. CRINIBUS DEMISSIS] Fruterius legit, *crinibus demeſsis*, quod erat magnum probrum, cum in hono-

[23] pellex autem quaſi *πάλλαξ*, id eſt, quaſi *παλλακὶς* : pleraque alia, ita hoc quoque vocabulum de Græco fl xum eſt

rem Junonis comere capillos ſolitæ eſſent mulieres. Tibullus lib. 4. Eleg. 6.

Lota tibi eſt hodie, tibi ſe lætiſſima comſit,
Staret ut ante tuos conſpicienda focos.

23. ARNUM FEMINAM] Veteres editiones, *agnum feminam*. ARNUS ἀπὸ τοῦ ἀρνὸς, genitivo caſu ex ἄρσεν derivatur. Ἄρνα autem maſculino & fœminino genere græci agnum vel agnam appeliabant. *Arnam* fœminino genere quoque dixit Feſtus : *Arnæ caput, agnæ caput*. Oves & agnas ſacrificari ſolitas Junoni ſaris conſtat. Fulgentius de Priſco ſermone: *Bæbius Macer, qui faſtalia dierum ſcripſit, ait, Iunoni eas, quæ geminas parerent oves, ſacrificare, cum duobus agnis altrinſecus alligatis, quas oves ambignas*. (Ita emendandum pro *ambiguas*) *vocari, quaſi ex utraque parte agnos habentes*.

24. *Pellex autem*] Ab inuſitato v bo *lacere*, quo verbo Lucretius non mel utitur, *pellicere* derivatur, hinc p *lices* dictæ, quæ amatoriis verbis al nos viros ad ſe pellicerent. Ex eod fonte *pellacem* Ulyſſem dixit Virgili 2. Æneid. & *pellacia* ponti Lucret Alii pellicem à pellendo dictam exiſ mant, quod legitimam uxorem à m rito fere pellat.

25. Πάλλαξ] Male in antiqui Ven. Ed. ἀσπάλλαξ. Interpres Græc rum vocum corruptum exemplar ſec tus inepte *talpa* vertit. Sed huic hom ni ſæpe contigit ineptire.

26. Παλλακὶς] Adoleſcentula, etiam concubina. Hinc Heſychio ἐ παλλακίδιοι, ſpurii, nothi.

CAP. IV.

Quid Servius Sulpicius in libro, qui eſt de dotibus, ſcripſerit de ju re atque more veterum ſponſaliorum.

SPonſalia in ea parte Italiæ, [1] quæ *Latium* appellatu hoc more atque jure ſolita fieri ſcripſit [2] Servius Sulpi cius in libro, quem ſcripſit de dotibus : *Qui uxorem*, inquit *ducturus erat, ab eo, unde ducenda erat, ſtipulabatur eam in ma trimonium ductum iri, qui daturus erat, itidem ſpondebat* [3] *datu rum*

QVæ *Latium*] In margine meis Codicis adſcriptum, *quod Latium*. Antiquum Latium ſitum erat inter Tiberim & Circeios ad quinquaginta millia paſſuum, ut ſcribit Plinius lib. 3. cap. 5. Auctis finibus, teſte Servio inter Tiberim & Vulturnum. Vide Cluveri Italiam.

2. *Servius Sulpitius*] Vide pag. 132. Scripſit autem præter alia librum ſingu larem de Dotibus, ſicuti juxta Gelliun teſtatur Neratius lib. 2. Membranarur in l. 8. D. *Cauſa data, cauſa, &c.* E eodem proculdubio libro ſunt, quæ c tantur in l. 79. *De Iur. Dot. & in l.* 6 *de Dote Præleg.*

3. *Daturum*] Ita ant. Ven. Ab Aldi na Edit. & quibuſdam aliis abeſt.

4. *Spon*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

um. is contractus ſtipulationum ſponſionumque dicebatur ſponſa-ia. tum, quæ promiſſa erat,[4] *ſponſa appellabatur; qui*[5] *ſpoponde-rat ducturum, ſponſus. ſed ſi poſt eas ſtipulationes uxor non daba-ur, aut non ducebatur; qui ſtipulabatur ex ſponſu agebat. judices ognoſcebant. judex, quamobrem data acceptave non eſſet uxor, uærebat. ſi nihil juſtæ cauſæ videbatur; litem pecunia æſtimabat: uantique interfuerat eam uxorem accipi aut dari, eum, qui ſpo-onderat aut qui ſtipulatus erat, condemnabat.* hoc jus ſponſa-iorum obſervatum dicit Servius ad id tempus,[6] quo civitas univerſo

4. *Sponſa appellabatur*] Huc quoque ertinet l. 2. & 3. D. de Sponſal. primo Virgo *ſperata* dicebatur, cum con-enta erat conditio, *pacta*, ubi interpo-tæ ſtipulationes, *ſponſa*. Arnobius lib. . contra Gentes: *Habent ſperatas, ha-ent pactas, habent interpoſitis ſtipula-ionibus ſponſas.* Vide Briſſonium de ormulis p. 543. ſponſione facta anu-um ferreum ſponſæ ſponſus largieba-ır. Ferreum anulum eumque ſine gem-na ſua adhuc ætate ſponſæ mitti ſoli-ım Plinius teſtatur lib. 33. c. 1. No-ıen proprium, ubi nubentes in domum ıariti ducebantur, non uſurpabant, ſed *ajos* & *Cajas* ſe invicem appella-ınt. Auctor Epitomes lib. 10. quæ alerio Maximo vulgò tribuitur. *Cæ-rum Caja uſu ſuper omnes celebrata eſt. ertur enim Cajam Cæciliam, Tarquinii riſci regis uxorem, optimam lanificam iſſe. Et ideo inſtitutum fuit, ut novæ uptæ ante januam mariti interrogatæ uænam vocarentur, Cajas ſe eſſe dice-nt.* Plutarchus ἐν Αἰτίοις illos qui ubentem introducerent ſponſo hæc erba ſuggeſſiſſe refert, *ubi tu Cajus, ego aja*, id eſt, juxta quorundam opinio-em, ubi *tu dominus, ego domina*. Idem ı Problem. clamare alta voce ſolitam fert mulierem, *Cai Cæcili*, viro inte-m clamante, *Caia Cæcilia*. Quintilia-us lib. 1. cap. 7. *Nam & Cajus C. li-ra notatur, quæ inverſa mulierem decla-t: quia tam Caias vocitatas eſſe quam ıios ex nuptialibus ſacris apparet.* Vide & Ciceronem in Orat. pro Muræna. A Caia itaque Cæcilia, quæ & Tanaquil appellata, uxore Tarquinii Priſci (Plutarchus ἐν Αἰτίοις, γυναῖκα τῶν Ταρκυνίου παίδων ἑνὶ συνοικήσασαν dixit, id eſt, *mulierem uni liberorum Tarquinii junctam connubio*, ubi Briſſonius emendat Ταρκυνίων ἑνὶ) Cajæ nubentes appellatæ. Addendus eſt locus Plinii lib. 8. Hiſt. Natur. cap. 48. *Lanam cum colo & fuſo Tanaquil, quæ eadem Cæcilia vocata eſt, in templo Sangi duraſſe, prodente ſe, auctor eſt M. Varro, factamque ab ea togam regiam undulatam in æde Fortunæ, quâ Servius Tullus fuerat uſus. Inde factum, ut nubentes virgines comitaretur colus comta, cum fuſo & ſtamine.*

5. *Spoponderat*] Antiq. Veneta Ed. *ſponderat.*

6. *Quo civitas univerſo Latio*] Civitatis jus, ferendi ſuffragii, & adipiſcendorum magiſtratuum, ſociis & Latinis omnibus tributum, belli Italici extinguendi cauſa. Vide Sigonium de Antiquo Jure Latii. Velleius Paterculus lib. 2. *Tam varia atque atrox fortuna belli Italici fuit, ut per biennium continuum duo Romani Conſules, Rutilius ac deinde Cato Porcius ab hoſtibus occiderentur, exercitus P. R. multis in locis funderentur, utque ad ſaga iretur, diuque in eo habitu maneretur. Caput imperii ſui Corfinium legerant, quod appellarunt Italicum. Paulatim deinde recipiendo in civitatem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

univerſo Latio,[7] lege Iulia, data eſt. hæc eadem [8] Nerati
ſcripſit, in libro, quem de nuptiis compoſuit.

(quod jus antea efflictim petierant) qui arma aut non ceperant aut depoſuerant maturius, vires refectæ ſunt. Bellum Italicum deſcripſerunt Appianus I. Bell. Civ. Strabo lib. 5. Livius Lib. 71. & 82. Florus, Eutropius, aliique.

7. *Lege Iulia*] Hanc legem tulit Sextus Julius Cæſar Conſul cum L. Martio anno DCLXII. L. Cæſarem hujus legis auctorem eſſe cenſet Manutius, qui cum P. Rutilio conſul fuit. Lex autem Julia appellata, quod Rutilio in prælio occiſo', ſolus eam Cæſar tuliſſet

8. *Neratius*] Antiquiſſ. Ven. m
hic ſubſtituit, *Horatius*. Neratium
ſcum intelligit, quem admodum fa
liarem fuiſſe Trajano conſtat. Memb
narum, Reſponſorum, & Regular
libros conſcripſiſſe ex Jure Civili
quet. Liber quidem hic de Nuptiis
Jure Civili, quod ſciam, non citat
ſed huc referri poſſe videntur, quar
Neratius l. 5. & l. 20. D. de Jur. D
tium citatur.

CAP. V.

Hiſtoria narrata de perſidia haruſpicum Etruſcorum : quodq
ob eam rem verſus hic à pueris Romæ urbe tota cantatus e
Malum conſilium conſultori peſſimum eſt.

STatua Romæ [1] in comitio poſita [2] Horatii Cocli
fortiſſimi viri [3] de cælo tacta eſt. [4] ob id fulgur [5] piac

IN *comitio*] Fuit comitium foro conjunctum, imo pars fori à Palatii porta incipiens, & finiens ad templum quod nunc vocatur D. Mariæ Novæ, ut Marlianus ſcribit Topograph. Ant. urbis lib. 3. cap. 15. & 20. quo S.P.Q.R. etiam coïre ſolitus fuit. Hinc Varro lib. 4. de Ling. Lat. dicit comitium inde primum nomen accepiſſe, quod comitiis curiatis Populus illuc conveniret. Et frequentes illic fuere ſtatuæ.

2. *Horatii Coclitis*] Qui ſuſtinuit ſolus exercitum Hetruſcorum, & ponte ſublicio rupto incolumis ad ſuos tranſnatavit. Vide Livium lib. 2. & Valer. lib. 3. cap. 2. Cocles autem appellatus, quod unum oculum in alio prælio amiſiſſet. Cocles enim μονόφθαλμος

3. *De cælo tacta eſt*] Id eſt, fulmine percuſſa.

4. *Ob id fulgur*] Fulgur ſæpe cum f
mine confunditur. Ita Plinius alii
dixerunt, *ſacra fulgura terris condi.* H
& Fulgurales libri apud Ciceron
lib. I. de Divinat. *Quod*, inquit,
truſcorum declarant aruſpicini, & f
gurales, & rituales libri. In primis
lebrantur Fulgurales Tagetis libri.

5. *Piaculis luendum*] Sacrificio,
quocunque alio modo expiandum.
riæ autem erant locorum fulgurito
expiationes. Primo ovem vel bident
ſacrificabant, unde bidental ipſe
cus appellatus fuit fulmine tactus
expiatus ove, ut Cornelius Fro
loquitur. Atque ille quoque con
crabatur, neque cuiquam calcare
fuit. Præterea fulmine icta à Pontifi
ſub terra certis ritibus condebant
Lucanus lib. I.

-- A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſ luendum, haruſpices ex Etruria acciti, inimico atque ho-ili in populum Romanum animo, inſtituerant eam rem ontrariis religionibus procurare. atque illam ſtatuam ſua-erunt in inferiorem locum perperàm tranſponi, quem ſol ppoſitu circum undique aliarum ædium nunquam illuſtra-et. quod quum ita fieri perſuaſiſſent, delati ad populum roditique ſunt; & quum de perfidia confeſſi eſſent, neca-ſunt: conſtititque eam ſtatuam, proinde ut veræ rationes òſt compertæ monebant, in locum editum ſubducendam, tque ita [6] in area Volcani ſublimiori loco ſtatuendam: ea-ue res benè & proſperè reipubl. ceſſit. tunc igitur, uòd in Etruſcos haruſpices malè conſulentes animadver-um vindicatumque fuerat, verſus hic ſcitè factus cantatuſ-ue eſſe à pueris urbe tota fertur.

Malum conſilium conſultori peſſimum eſt.

a hiſtoria de haruſpicibus ac de verſu iſto ſenario ſcripta ſt in [7] Annalibus Maximis libro undecimo, & in [8] Verrii lacci libro primo rerum memoria dignarum. videtur au-em hic verſus de Græco illo Heſiodi verſu expreſſus:

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

CAP.

- - Aruns diſperſos fulminis ignes
Colligit, & terræ mœſtos cum murmure condit,
Datque locis nomen, ſacris tunc admovet aris
Electa cervice marem - -

uinetiam aliis ritibus, ut ex Gellio li-uet, hæc procurabant. Neque tantum xpiationes fieri ſolitæ, ſed ex fulmini-us proſpera quoque vel adverſa prædi-ebant, ut Livius lib. 42. de columna ello Punico poſita, & fulmine diſcuſſa eſtatur.

6. *In area Volcani*] Vulcani templum itum Tatium voviſſe Varro & Dio-yſius lib. 2. teſtantur. Plutarchus Qu. Rom. 47. Romulum Vulcani fanum ex-ra urbem conſtruxiſſe refert.

7. *Annalibus Maximis*] Cicero l. 2. e Oratore: *Erat hiſtoria nihil aliud, niſi annalium confectio: cujus rei, memoriæque publicæ retinendæ cauſa, ab initio Rerum Romanarum uſque ad P. Mucium, Pontificem maximum, res omnes ſingulorum annorum mandabat literis Pontifex maximus, efferebatque in album, & proponebat tabulam domi, poteſtas ut eſſet Populo cognoſcendi; ii qui nunc etiam Annales Maximi appellantur.* Dicit hunc morem fuiſſe Tullius *ab initio Rerum Romanaram*, Vopiſcus tamen poſt Romuli exceſſum à Numæ imperio originem ejus arceſſit. Vide *Voſſium* de Hiſtor. Lat. cap. 1.

8. *Verrii Flacci*] Sæpius à Gellio, Feſto, Macrobio aliiſque Grammaticis citatur. Vitam ejus deſcribit Suetonius de Illuſt. Gramm.

9. Ἡ δὲ *κακὴ βουλὴ*] Id eſt, *Malum vero conſilium conſultori peſſimum.*

Eaque

CAP. VI.

Verba veteris S. C. in quo decretum eſt hoſtiis majoribus exp[...] *dum, quòd in ſacrario haſtæ Martiæ moviſſent : atque* [...] *enarratum quid ſint* hoſtiæ ſuccidaneæ : *quid item* tem[...] ra præcidanea : *quòdque Capito Ateius* ferias *quaſdam* p[...] cidaneas *appellavit.*

VT *terram moviſſe* nunciari ſolet ; [1] eaque res procu[...] tur : ita in veteribus memoriis ſcriptum legimus, n[...] ciatum eſſe ſenatui, in [2] ſacrario, [3] in regia, [4] haſtas M[...] tias moviſſe. ejus rei cauſa ſenatuſconſultum factum eſt [...] Antonio A. Poſtumio coss. ejuſque exemplum hoc e[...] QVOD. C. IVLIVS. L. F. PONTIFEX. NVNCIAVIT. IN. SACRAR[...] IN. REGIA. HASTAS. MARTIAS. MOVISSE. DE. EA. RE. ITSA. C[...] SVERVNT. VTI. M. ANTONIVS. CONSVL. [5] HOSTIIS. MAIORIB[...] IC[...]

EAque res procuratur] Id eſt, certis ritibus expiatur. Proprium hoc vocabulum in prodigiorum expiatione. Cicero de Divinat. *In monſtris interpretandis, procurandiſque magna vis eſſe videtur in Aruſpicum diſciplina.*

2. *In ſacrario*] Sacrarium eſt locus in quo ſacra reponuntur juxta Iſidorum lib. 15. cap. 5. ſacer locus eſt qui conſecratus eſt. Sacrarium autem etiam in privato ædificio eſſe poteſt. Vlpianus leg. 9. §. 2. de Rer. Diviſ. *Illud notandum eſt aliud eſſe ſacrum locum, aliud ſacrarium. Sacer locus eſt locus conſecratus, ſacrarium eſt locus, in quo ſacra reponuntur : quod etiam in privato ædificio eſſe poteſt, & ſolent, qui liberare eum locum religione volunt, ſacra inde evocare.*

3. *In regia*] Vel in Palatio, vel in Regia proprie dicta pontificum, quæ erat in ſacra via non procul à Veſta. Regia Numæ antiquiſſimis temporibus, atque templum Veſtæ juxta ſe poſita, ut teſtatur Victor in deſcriptione urbis. Poſt exactos reges, reges quoq; ſacrorũ, qui abſolute quoq; reges dicebantur, & regio in ſacris officio fungebantur, juxta Veſtam habitabant, & quia ædes co[...] guæ erant Veſtæ, eas Veſtalibus don[...] Auguſtus. Vide Dionem lib. LIV[...] Feſtum in vocabulo, *ſacram viam*, [...]

4. *Haſtas Martias moviſſe*] Sp[...] vel vi divina commotas fuiſſe. H[...] autem Romanis & Sabinis Marti[...] mulachrum fuit. Clemens Alexan[...] nus in Protreptico: Ἐν Ῥώμῃ τὸ π[...] λαιὸν, τὸ δόρυ φησὶν γεγονέναι Ἄρεως ξόανον Οὐάῤῥων ὁ συγγ[...] φεύς. Sabini quoque Curinum M[...] tem dixere, quod curis illis eſſet ha[...] teſte Feſto. Pro quibus poſtmod[...] nomina *quiris* & *Quirinus* uſurp[...] ſunt. Hinc quoque Romulus poſt m[...] rem Quirinus appellatus fuit.

5. *Hoſtiis majoribus*] Hoſtiæ & [...] ctimæ ſæpe confunduntur. Victin[...] tamen majora eſſe ſacrificia, quam h[...] ſtias Iſidorus & Fronto teſtantur. [...] maxima victima taurus, maxima hoſ[...] ovis. Sed hic quæcunque majores [...] genere ſuo hoſtiæ intelliguntur, & q[...] dem eximiæ.

6. B[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

VI. ET. MARTI. ET. CÆTERIS. DIS. QVIBVS. VIDERETVR. PLA-
NDIS. VTI. PROCVRASSET. SATIS. HABENDVM. CENSVERVNT.
. QVID. SVCCIDANEIS. OPVS. ESSET. [6] ROBIGVS. ACCEDERET.

uòd *ſuccidaneas hoſtias* ſenatus appellavit, quæri ſolet uid verbum id ſignificet. in Plauti quoque comœdia, quæ pidicus inſcripta eſt, ſuper eodem ipſo verbo requiri au- o in his verſibus:

[7] Men' piacularem oportet fieri ob ſtultitiam tuam,
Vt meum [8] tergum ſtultitiæ tuæ ſubdas ſuccidaneum?

Succidaneæ autem *hoſtiæ*, dicuntur, *e*, littera per morem mpoſiti vocabuli in, *i*, litteram commutata. nam quaſi *cædaneæ* appellatæ: quoniam, ſi primis hoſtiis litatum on erat, aliæ poſt eaſdem ductæ hoſtiæ cædebantur. quæ, uaſi prioribus jam cæſis, luendi piaculi gratia, ſubdeban- r & ſuccidebantur: ob id *ſuccidaneæ* nominatæ, littera, *i*, ſcili-

6. ROBIGUS ACCEDERET] telligi hic exiſtimant nonnulli Ro- gum deum, de quo Varro lib. 5. de R. *Quarto Robigum ac Floram, qui- propitiis neque rubigo frumenta atque ores corrumpit, neque non tempeſtive ent: itaque publicæ Robigo feriæ, Ro- alia; Floræ, ludi Floralia inſtituti.* ſtus: *Robigalia dies feſtus VII. Ca- das Majas, quia Robigo deo ſuo, quem abant rubiginem avertere, ſacrifica- nt.* De hoc Feſto agit Ovidius lib. 4. ſtorum. Sed quorſum hic mentio bigi Dei, niſi forſam Sctum factum nſe Aprili. VII. enim Calendas Ma- fuere Robigalia. Robigus tamen us hic locum non habere videtur. mque antea dictum, JOVI. MAR- . ET. CÆTERIS. DIS. QUIBUS. DERETUR. PLACANDIS. In rgine Voſſiani Codicis, ex Ms. pro BIGUS ACCEDERET, habeba- , ROBUS SUCCEDERET. In o Codice inveni, ROBIUS. Ro- autem boves à colore robo, quem æci ξανθὸν appellant, Feſto appel- tur. In antiqua quoque inſcriptione robius vitulus occurrit, quæ ita ſe ha- bet: VT PRÆTOR, CUI HÆC RE- GIO SORTI OBVENERIT, LITA- TURUM SE SCIAT, ALIUSQUE QUIS MAGISTRATUS VOLCANALI- BUS, X. CAL. SEPTEMB. OMNI- BUS ANNIS VITULO ROBIO ET VERRE. Servius, *Multi ob hoc dictum putant, quod robus color deorum ſit.*

7. *Men' piacularem*] Extant hi ver- ſus in Epidico, Actu 1. Scena 2.

8. *Tergum &c. ſuccidaneum.*] Quod pro alterius culpa cæditur.

9. *Succidaneæ autem hoſtiæ*] Feſtus: *Succidanea hoſtia appellatur, quæ ſecun- do loco cædebatur, quod quaſi ſuccidere- tur, dicta. Quidam à ſuccedendo, non à ſuccidendo dictam putant.* Ita enim Fe- ſti locus legendus videtur. Paulus: *Suc- cidanea hoſtia dicebatur, quæ ſecundo lo- co cædebatur. Sic appellata eſt à ſucce- dendo*, vel uti etiam legitur, *à ſucciden- do.* Servius quoque ad VIII. Æneid. *Si per marem litare non poſſent, ſuccida- nea dabatur femina, ſi autem per feminam non litaſſent, ſuccidanea adhiberi non po- terat.*

10. Tactim

ſcilicet [10] tractim pronunciata. audio enim quoſdam e litteram in hac voce barbarè corripere. Eadem autem tione verbi [11] *præcidaneæ* quoque hoſtiæ dicuntur, quæ te ſacrificia ſollemnia pridie cæduntur. *porca* etiam *præci-nea* appellata, [12] quam piaculi gratia, [13] ante fruges no captas immolari Cereri mos fuit, ſi qui [14] familiam fu ſtam aut non purgaverant, aut aliter eam rem, quàm op tuerat, procuraverant. ſed porcam & hoſtias quaſdam p cidaneas, ſicuti dixi, appellari, vulgo notum eſt; *ferias pr daneas* dici, id, opinor, à vulgo remotum eſt: propterea v ba Ateii Capitonis ex quinto librorum, quos de pontifi jure compoſuit, ſcripſi. [15] *Tib. Coruncanio pontifici max* [16] *feriæ præcidaneæ in* [17] *atrum diem inauguratæ ſunt. colleg decrevit* [18] *non habendum religioni, quin eo die feriæ præcida eſſent.*

C A

10. *Tractim pronunciata*] Producte, longo tractu.

11. *Præcidaneæ quoque hoſtiæ*] Præcidanea hoſtia, ut recte Scaliger, imitabatur Græcorum προτέλειαν. Præcidariam appellari debere Marius Victorinus lib. Art. Gramm. voluit. ſed utrunque recte dicitur *prædicanea*, & *præcidaria, ſuccidanea*, & *ſuccidaria*.

12. *Quam*] Aliter *quoniam*.

13. *Ante fruges novas*] Vet. Edit. *fruges novas fieri cæptas*.

14. *Familiam funeſtam*] Feſtus: *Præcidanea agna vocabatur, quæ ante alias cædebatur. Item porca, quæ Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo juſta non feciſſet, id eſt, glebam non objeciſſet: quod mos erat eis facere prius, quam novas fruges guſtarent.* Similiter Marius Victorinus: *Non eſt ut emendaſtis, porca præcidanea, ſed præcidaria, quæ frugum cauſa immolatur, qui juſta defuncto non fecerunt, aut in faciendo peccarunt, his porca contrahitur, quam omnibus annis immolari teat, antequam novam quaſi dapem reat de ſe capere.*

15. *Tib. Coruncanio*] Corrupt Vett. Edit. *Ibi Cornucario.* Tib. runcanium laudat Pomponius in §. 38. De Orig. Jur. & Cicer. li de Orator.

16. *Feriæ præcidaneæ*] Quæ ſun teio Capitoni feriæ præcidaneæ, Gr eæ προτέλειος ἡμέρα, ut Scalige Feſtum monet, ſuccidanea, τὰ δ ρα ἀμείνω. Et videntur à præcede nomen accepiſſe. Ita apud J^ctos^ ſu daneus vel ſuccidaneus uſurpatur a Vlpianum in l. 3. in fin. ff. de Admin tur. & in l. 4. ff. de Mag. conven.

17. *In atrum diem*] De dierum ferentia vide Gellium lib. 5. c. 17 Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 16.

18. *Non habendum religioni*] Ita quitur quoque Cicero lib. 2. de Off c. 14. & paſſim probati ſcriptores.

P-

CAP. VII.

[D]e epiſtola Valerii Probi grammatici ad Marcellum ſcripta ſuper accentu nominum quorundam Pœnicorum.

VAlerius Probus grammaticus 2 inter ſuam ætatem præſtanti ſcientia fuit. is 3 *Hannibalem* & *Haſdrubalem* [e]t 4 *Hamilcarem* ita pronunciabat, ut 5 penultimam circum[fl]ecteret: 6 ut teſtis eſt epiſtola ejus ſcripta ad Marcellum; [i]n qua Plautum & Ennium multoſque alios veteres eo [m]odo pronunciaſſe affirmat. ſolius tamen Ennii verſum [u]num ponit, 7 ex libro, qui *Scipio* inſcribitur. eum verſum [8] quadrato numero factum ſubjecimus: in quo, niſi tertia [s]yllaba de Hannibalis nomine circumflexa ponatur, nume[r]us claudus eſt. verſus Ennii, quem dixit, ita eſt:

9 *Qui propter Hannibalis copias* 10 *conſiderant.*

VAlerius Probus] Vide pag. 72.

2. *Inter ſuam ætatem*] Id eſt, [in]ter ſuæ ætatis homines.

3. *Vt teſtis eſt Epiſtola*] Ita antiquiſ[ſi]ma Ven. Ed. vulgò *ut eſt Epiſtola.*

4. *Hannibalem*] Ultima ſyllaba in [H]annibal producitur, quia בעל i.e. *baal* [Ori]entalium exprimit. Atque hinc Græ[co]rum Βῆλος, Hannibal autem Pœ[ni]s denotabat *dominum gratiæ.*

5. *Hamilcarem*] Derivari videtur à [מ]ם & עריץ quæ *regem fortem* denotāt. [Hi]nc & Melicartus nomen accepit, & [ut] Aritz Ἄρης Græcorum. ſicut au[te]m hæc propria nomina, ita & numi[na] fuere Orientalium & Pœnorum. [Ex] eodem fonte Molech, & Milicus [ap]ud Sil. Italicum lib. 3. vide Selde[nu]m De dîs Syris Syntagm. c. 6. Sca[lig]erum in Append. de Emend. Temp. [De] his quoque Punicis vocabulis late [A]lubretus Cordubenſis Libro Hi[ſpa]nico quem de Antiq. Hiſp. edidit.

6. *Penultimam circumflecteret*] Pen[ult]ima longa exiſtente natura, & ulti[ma] brevi, neceſſe eſt penultimam circumflexo tono enunciare, id quod Latinis Græciſque commune eſt. Vide Voſſ. de Arte Gramm. lib. 2. c. 9.

7. *Ex libro qui Scipio inſcribitur*] Poëma ab Ennio compoſitum fuiſſe videtur de Rebus geſtis P. Cornelii Scipionis Africani. Ex quo libro trochaicos quoque verſus citat Macrobius lib. 6. Saturn. cap. 2. & cap. 5. Atque ob eam rem illum honorem meruit, ut in monumento Scipionum non tantum ſepeliretur, verum marmorea quoque illi erigeretur ſtatua. Livius lib. 38. *Romæ extra portam Capenam in Scipionum monumento tres ſtatuæ ſunt, quarum duæ P. & L. Scipionum dicuntur eſſe, tertia poëtæ Q. Ennii.* Idem teſtatur Cicero pro Archia poëta, Ovid. lib. 3. de Arte amandi.

8. *Quadrato numero*] De verſibus quadratis alibi diximus.

9. *Qui*] Alii legunt *quique*, vel *& qui.*

Qui propter] In marg. Cod. Voſſ. *Quapropter.*

10. *Conſiderant*] Aliter, *conſederant.*

CAP. Fabri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VIII.

Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino homine avaro dixe[...] quem quum odiſſet inimicuſque eſſet, deſignandum tamen c[...]ſulem curavit.

1 FAbricius Luſcinus magna gloria vir magniſque reb[...] geſtis fuit. P. Cornelius Rufinus manu quidem ſt[...]nuus & bellator bonus, militarique diſciplina peritus a[...]modum fuit; ſed furax homo & avaritia acri erat. hunc F[...]bricius non probabat, neque amico utebatur : 2 oſuſq[...] eum morum cauſa fuit. Sed quum in temporibus reipu[...] difficillimis conſules creandi forent; & is Rufinus pe[...]ret conſulatum ; competitoreſque ejus eſſent imbell[...] quidam & futiles : ſumma ope adniſus eſt Fabricius, u[...] Rufino conſulatus deferretur. eam rem pleriſque 3 ar[...] mirantibus, quòd 4 hominem avarum, cui eſſet inimiciſ[...]mus, creari conſulem peteret, quem hoſtiliter oderat: F[...]bricius inquit, *Nihil eſt quod miremini ; ſi malui compil[...]* 5 *quàm venire.* Hunc Rufinum poſtea 6 bis conſulatu [...] dictatu[...]

FAbricius Luſcinus] Vulgò male etiam in antiq. Edit. *Lucinus. Luſcinum* etiam appellat Valerius Maximus lib. 2. c.9. Atque ita quoque in Ms. R. teſte Lambecio. Qui reſtituit quoque locum Porphyrionis ad Horatii odam 12. lib. 1.

Gratus inſigni referam Camœna,
- - Fabriciumque.

ubi interpretatur Scholiaſtes, *Fabritium Licinium.* Corrupte, *pro Luſcinum.* De hoc Fabricio vide Val. Maxim.

2. *Oſuſque eum*] Ita & Curtius, *exoſus fuit*, pro *odio habuit.* hoc veteribus familiare fuiſſe teſtatur Diomedes l. 1. Art. Gramm.

3. *Ammirantibus*] Ita in Ms. pro *Admirantibus.* uti in Vett. libris ſæpe *pro admitto, ammitto* legitur.

4. *Hominem avarum*] Locus vulgò etiam in antiq. Ven. Ed. ita legitur, *cui eſſet inimiciſſimus creari Cos. pete[...] quem hoſtiliter oderat.* Alterutrum c[...]to gloſſematis vitio inſertum eſt. Ms. R. locus mutilus hoc modo con[...]piebatur : *quod hominem avarum cui* [...]*ſet inimiciſſimus creari compilet qu[...] hoſtis vendat.* Ex quibus verborum [...]liquiis conjicit Lambecius ſcriptu[...] fuiſſe : *Nihil eſt quod miremini ſi mal[...] ut Conſul me compilet, quam hoſtis ve[...]dat.* Sed vulgata lectio majus acum[...] habet.

5. *Quam venire*] Vendi ab hoſte, per ignaviam alterius conſulis vinc[...]rentur Romani. Quintilianus lib. 1[...] Inſtit. cap. 1. ita [illegible], *Ma[...] à cive meo ſpoliari, quam ob hoſte veni[...]*

6. *Bis conſulatu*] Primum conſul fu[...] cum Man. Curio Dentato, ſecun[...] cum C. Iunio Bruto Bubulco. De D[...]ctatura ejus vid. Liv. lib. 8. c. 17.

7. *Senat*[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ictatura functum cenſor Fabricius 7 ſenatu movit, ob luxu-
æ notam; quod 8 decem pondo libras 9 argenti facti habe-
et. id autem, quod ſupra ſcripſi, Fabricium de Cornelio
Rufino ita, ut in pleraq; hiſtoria eſt, dixiſſe, M. Cicero non
liis à Fabricio, ſed ipſi Rufino gratias agenti, 10 quòd ejus
ratias dedignatus conſul eſſet, dictum eſſe refert in libro
cundo de Oratore. 11 Verba Ciceronis hæc ſunt: *Ar-
ta etiam ſignificatio eſt, quum parva re & ſæpe verbo res obſcu-
& latens illuſtratur: ut quum C. Fabricio P. Cornelius homo,
exiſtimatur, avarus & furax, ſed egregiè fortis & bonus impe-
tor gratias ageret, quòd ſe homo inimicus conſulem feciſſet, bello
æſertim magno & gravi: Nihil eſt quo mihi gratias agas,* inquit,
malui compilari quàm venire.

CAP.

. *Senatu movit*] Cenſorum hæc au-
ctitas, ut Senatorem Senatu movere
poſſent, (quod ſola præteritione fiebat
tempore luſtri) Equiti equum adime-
re tribu movere, atque ex honeſtio-
re minus honeſtam transferre, vel
ærarium facere, id eſt, ſuffragii feren-
di poteſtate privare, qui ita erat in
numero civium, ut æra tantum tributi
nomine penderet.

Decem pondo libras] In Antiquiſ-
ſi Ven. Ed. quam Aldina aliæque
veteres ſequuntur, corrupte legebatur,
qui *decem pondo argenti factitaret.* Ita
enim Gellius quoque noſter loquitur
lib. 17. cap. 21. ibidemque dicit cau-
ſa notæ ſubſcriptam, quod eum com-
periſſent Cenſores C. Fabricius Luſci-
nus & Q. Æmilius Papus *cœnæ gratia
decem pondo argenti facti habere.* Vide &
Valerium Max. lib. 2. c. 9. & Tertul-
lianum in Apolog. cap. 6. Porro in
MS. recte legitur *decem pondo libras* uſi-
tato more loquendi veteribus, ita ut
pondo acceſſio ſit libræ, partiumque
aſſis. Ita non tantum pondo libram,
verum etiam pondo beſſem vel ſemiſ-
ſem dicebant. Vide Gronovium de Pec.
Vet. pag. 59. Simpliciter autem pon-
do libram denotat. Feſtus: *Centenas
pondo dicebant antiqui, referentes ad li-
bras.*

9. *Argenti facti*] Libra argenti ut
centum denariis, ita quadringentis æſti-
mabatur ſeſtertiis.

10. *Quod ejus gratias dedignatus
conſul eſſet*] In antiquiſſ. Veneta legi-
tur, *quod ejus gratiam dedignatus non
eſſet.* quam Aldina & aliæ veteres &
recentiores ſequuntur. Lambecius ex
veſtigio veteris Scripturæ legit, *quod ejus
gratia deſignatus conſul eſſet.* & putat
ultimam ſyllabam vocis *conſul* à libra-
rio omiſſam fuiſſe, & poſtmodum pro
con, non ſubſtitutum fuiſſe. Quod uti
veriſimile eſt, ita integra ſententia *de-
dignatus* hic ſervari poteſt.

11. *Verba Ciceronis hæc ſunt*] Eadem
hodie extant apud Ciceronem lib. 2.
de Orat. cap. 66. nuperæ Edit. Leid.
ubi de facetiis ſententiarum riſuque ar-
gute captando agitur.

T Nigi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IX.

Quid ſignificet propriè, religioſus, & in quæ diverticula ſignifi[...]tio vocabuli iſtius flexa ſit; & verba Nigidii Figuli ex comm[...]tariis ejus ſuper ea re ſumta.

1 NIgidus Figulus, homo, ut ego arbitror, juxta M. V[...]ronem doctiſſimus, 2 in undecimo commentari[...]rum grammaticorum refert verſum ex antiquo carmi[...] memoria Hercle dignum:

Religentem eſſe oportet; religioſum nefas.

Cujus autem id carmen ſit, non ſcribit. atque in eod[...] loco Nigidius, *Hoc*, inquit, *inclinamentum ſemper hujuſcem[...] verborum, ut, vinoſus, mulieroſus, religioſus, nummoſus*, 3 *ſign[...] copiam quamdam immodicam rei, ſuper qua dicitur. quoci[...]* 4 *religioſus is appellabatur, qui nimia & ſuperſtitioſa religi[...] ſeſe alligaverat, eâque res vitio aſſignabatur.* Sed præter iſ[...] quæ Nigidius dicit, 5 alio quodam diverticulo ſignificat[...]nis 6 *religioſus* pro 7 caſto atque obſervanti cohibentiq; ſ[...]

cer[...]

NIgidus Figulus] Vide pag. 233.

2. *In undecimo commentariorum grammat.*] Trigeſimus quoq; liber à Nonio citatur. An plures fuerint, dubium. Citat quoque Nonius Nigidium in voce *Religio*, ſed male Gellium exſcripſit. Sicut autem crebro ejus verba exprimit, ita nomen ejus ſupprimit, forte quia recentior: ſæpe tamen veterem auctorem, ſed obſcurum laudat. Paſſim quoque Gellium intelligit, cum *ſapientes & prudentes* dicit.

3. *Signat*] Aliter, *ſignificat*.

4 *Religioſus is appellabatur*] Refutat poſtea hanc ſententiam Gellius. Putarunt nonnulli religionem à relegendo dictam. Cicero lib. 2. de Natur. Deorum: *Majores noſtri religionem à ſuperſtitione ſeparaverunt. Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, ut ſui liberi ſuperſtites eſſent, ſuperſtitioſi ſunt appellati, quod nomen poſtea latius patuit. [...] autem omnia, quæ ad cultum deorum [...]tinerent, diligenter retractarent, & [...] quam relegerent, dicti ſunt religioſi ex [...]legendo, tanquam à deligendo deligen[...], & intelligendo intelligentes. His e[...] verbis omnibus ineſt vis legendi ead[...] quæ eſt in religioſo. Ita factum eſt in [...]perſtitioſo, & religioſo alterum vitii [...]men, alterum laudis.* Diſplicet hæc [...]tentia Lactantio l. IV. de Ver. Sap. c. [...] vide quoque Macrobium l. 3. Sat. [...]

5. *Alio quodam diverticulo*] Fle[...]ne nominis à ſolita ſignificatione.

6. *Religioſus pro caſto*] Feſtus: *[...]gioſi ſunt qui facienda & vitanda diſ[...]nunt*, ut citat Macrobius. Hodie a[...] Feſtum ita reperitur: *Religioſi dicun[...] qui faciendarum prætermittendarum[...] rerum divinarum ſecundum morem c[...]tatis dilectum habent, nec ſe ſuperſtiti[...]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ertis legibus finibuſque dici cœptus. ſimili autem modo la quoque vocabula, ab eadem profecta origine, diverum ſignificare videntur, *religioſi dies*, &, *religioſa delubra*. *religioſi* enim *dies* dicuntur triſti omine infames impeditique: in quibus & res divinas facere & rem quampiam noam exordiri temperandum eſt. quos multitudo imperiorum pravè & [9] perperam *nefaſtos* appellant. itaque M. icero in [10] libro epiſtolarum nono ad Atticum, *Majores*, iquit, *noſtri funeſtiorem diem eſſe voluerunt* [11] *Alienſis pugnæ, quam urbis captæ*; [13] *quòd hoc malum ex illo. itaque alter regioſus etiamnunc dies*, [14] *alter in vulgus ignotus*, idem tamen I. Tullius, in oratione de accuſatore conſtituendo, *religio- delubra* dicit, [15] non ominoſa nec triſtia, ſed majeſtatis enerationiſque plena. [16] Maſſurius autem Sabinus, in commen-

implicant. Et mox apud eundem: *igioſus eſt non modo Deorum ſanctitaas magni æſtimans, ſed etiam officioſus a homines.*

7. *Caſto*] Vitæ probatæ atque inte- r.

8. *Religioſi enim dies*] Dies atri, *qui- aliquid, niſi quod neceſſe erat, nefas ebatur facere*, teſte Feſto Pompejo.

). *Perperam nefaſtos appellant*] Suetio tamen & Tacito nefaſti dies pro as nonnunquam ponuntur. Neque imirum, cum omnis ater nefaſtus em ſit, ſed non omnis nefaſtus ater, a dies feſtus etiam ſit nefaſtus, quo j non dicebatur. Dies nefaſti etiam ecis ἀποφράδες dicuntur, qui cum ς μελαίναις ſive atris etiam conſuluntur Dioni Caſſio, Luciano, aliis. P o lib. 6. de L. L. ὁπόταν ἡμέραν καθαρὰν τινες ἀλλ' ἀποφράδες ἀ Ἀποφράδες tamen dies proprie neſti apud Græcos ſcriptores, qui de es Romanis ſcribunt. Hinc Dionyſis Halycarnaſſæus lib. 9. Antiquit. R. atram diem μέλαιναν καὶ ἀποφράδα dixit.

10. *Libro Epiſtolarum nono ad Atticum*] Epiſtola quarta.

11. *Alienſis pugnæ*] Allia fluvius ex Cruſtuminis montibus ortus in Tiberim defluit. Diſtabat juxta computationem Plutarchi nonaginta ab urbe ſtadiis. Livius ad undecimum lapidem ſtatuit. Ad hunc fluvium poſtridie Idus Quinctiles tribuni militum (nam hoc anno Urbis CCCLXV. Roma non Coss. ſed tribunos militares pro Coss. habebat. Vide Liv. lib. 5. c. 37.) legiones ad Alliam flumen educentes à Gallis pugna ſunt victi.

12. *Quam urbis captæ*] Quod tamen poſtmodum inſecutum eſt.

13. *Quod hoc malum ex illo*] Id eſt, quod ex malo cladis Allienſis orta calamitas urbis à Gallis occupatæ.

14. *Alter in vulgus ignotus*] Abeſt vocabulum *ignotus* apud Nonium, ſed ex Gellio & Cicerone reſtituendum.

15. *Non ominoſa*] Ad marginem Voſſ. Cod. ex Ms. *non ignominoſa*.

16. *Maſſurius autem Sabinus*] Macrobius Servium Sulpicium vocat. In alterutro mendum.

commentariis [17] quos de indigenis compoſuit, *Religioſun*
inquit, *eſt quod* [18] *propter ſanctitatem aliquam remotum ac ſ*
poſitum à nobis eſt. verbum [19] *à relinquendo dictum*, [20] *tanqua*
cærimoniæ à carendo. Secundùm hanc Sabini interpretatio
nem templa quidem ac delubra, quia [21] horum cumulus i
vituperationem non cadit, ut illorum, quorum laus immo
deſta eſt, [22] *religioſa* ſunt, quæ non vulgo ac temere, ſe
cum caſtitate cærimoniaque adeunda & reverenda & re
formidanda ſunt magis quàm invulganda. ſed dies *religi*
dicti, quos ex contraria cauſa, propter ominis diritaten
relinquimus. iccirco ait Terentius in Heautontimoru
meno:

Tu

17. *Quos de indigenis compoſuit*] Juſtus Lipſius putat probabilius legendum eſſe titulum, *de indigitamentis*, qui ad religionem & ſacra apte referri poteſt. Qualem quoque librum Granius Flaccus teſte Cenſorino cap. 3. ſcripſit. Indigitamenta ſunt βιβλία ἱερατικὰ in veteribus gloſſis, in quibus ſacrorum ritus, ac deorum nomina velut catalogo comprehendebantur. Cæterum, uti probabilis hæc Lipſii emendatio, ita in Veteribus Editionibus & Mss. conſtanter legitur *de Indigenis*, niſi quod in Editione Pariſienſi Io. Ludovici Tiletani, quæ cum Aſcenſianis notis prodiit anno cIↄ Iↄ XXXVI. legatur corrupte, *Ingeniis*. An de Indigenis vocabulis vel potius hominibus, qui popularium ſuorum ritus & vocabula optima norunt, intelligendum ſit, dubium eſt. Potuerunt hæc hiſtorico libro inſerta eſſe, ſicut idem Faſtorum & Memoriales libros conſcripſit.

18 *Propter ſanctitatem*] Notum eſt in Jure civili res ſacras & ſanctas ac religioſas diſtingui. *Sacræ res ſunt*, ut Iuſtinianus loquitur, *quæ rite per Pontificem Deo conſecratæ ſunt. Res ſanctæ, ut muri & portæ civitatis, quia pœna capitalis conſtituta eſt in eos, qui aliquid in muros deliquerint. Ideo & legum eas partes, quibus pœnas conſtituimus adve*
ſus eos, qui contra leges fecerint, ſancti
nes vocamus. Religioſum locum unuſqu
que ſua voluntate facit, dum mortu
infert in locum ſuum. Sed apud Veter
ſæpe hæc confundebantur, ut ex M
crobio lib. 3. Saturn. c. 3. liquet, q
dicit *ſanctum interdum idem eſſe qu*
ſacrum, idemque quod religioſum; int
dum aliud, nimirum quod venerabile, i
corruptum, inviolatum eſt. Vide Feſtu
in voce, *Religioſus*.

19. *A relinquendo dictum*] Ita etia
ex Servii Sulpicii mente refert Macr
bius lib. 3. Saturn. cap. 5. & Aggen
Urbicus de Limitibus agrorum, qu
nimirum exempta ſunt uſibus hum
nis. Lactantius aliique ex Patribus à r
ligando religionem deducunt.

20. *Tanquam cærimoniæ à carendo*
Ita quoque Macrobius eodem que
modo citavi, libro & capite. Alii
Cære Thuſciæ opido, vel à Cereris ſ
cris, qui *ceremonias* ſcribunt. Scaliger
cerus, quod antiquis *ſanctum* denotat

21. *Horum cumulus*] Cumulata lau

22 *Religioſa ſunt*] Hoc verbur
quod ab editionibus omnibus prio
bus abeſt, recte inſeruit H. Stephanu
Nullus alioquin fuerit ſenſus.

23. Diſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Tum, quod dem ei, recte eſt. nam, nihil eſſe mihi, relligio eſt dicere.

Quòd ſi, ut ait Nigidius, omnia iſtiuſmodi inclinamenta imium ac præter modum ſignificant, & iccirco in culpas dunt, ut, *vinoſus, mulieroſus, verboſus, moroſus, famoſus*: cur *genioſus, formoſus & officioſus & ſpecioſus*, quæ pariter ab in-enio & forma & officio inclinata ſunt; cur etiam [23] *diſci-inoſus, conſilioſus, victorioſus*, quæ [24] M. Cato ita [25] effigura-t; cur item *facundioſa*, quod [26] Sempronius Aſellio tertio-ecimo rerum geſtarum ita ſcripſit, *Facta ſua ſpectari opor-re; dicta non, ſi minus facundioſa eſſent*: cur, inquam, iſta om-a nunquam in culpam, ſed in laudem dicuntur; quam-iam hæc quoque incrementum ſui nimium demonſtrent? propterea, quia illis [27] quidem, quæ ſupra [28] poſuit, ad-bendus eſt modus quidam neceſſarius? nam & *gratia*, ſi mia quidem atque immodica, & *mores*, ſi multi atque va-, & *verba*, ſi perpetua atque [29] infrunita & obtundentia, *fama*, ſi magna & inquieta & invidioſa ſit, neque lauda-ia neque utilia ſunt. *ingenium* autem & *officium* & *forma disciplina* & *conſilium* & *victoria* & *facundia*, ſicut ipſæ vir-um amplitudines, nullis finibus cohibentur; ſed quan-majora auctioraque ſint, etiam tanto laudatiora ſunt.

CAP.

3. *Diſciplinoſus*] Similia multa vo-ula collegit Barthius Adverſ. lib. 3 cap. 9.

4. *M. Cato*] Intelligitur M. Por-ci Cato Cenſorius. Citat Nonius in voo *diſciplinoſus* Catonem de *Re mi-iti*. Vegetius lib. 1. cap. 8. eundem ci de *Diſciplina militari*.

. *Effiguravit*] Talem figuram in-dit. aliter, *affiguravit*.

. *Sempronius Aſellio*] Vide Lib. 2. Noct. Attic. cap. 13. & lib. 13. c. 20. ubi & decimumquartum lib. Hiſtor. citat. Similiter & Chariſius lib. 2.

27. *Quidem*] Abeſt à Pariſienſi Badiana Ed.

28. *Poſuit*] Vetus Editio, *poſui*.

29. *Infrunita*] Inſulſa, inutilia. à *fruniſcor* fit *frunitus*, & *infrunitus*. In Veneta antiquiſſima & Pariſ. Bad. legitur *infinita*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. X.

Quid obſervatum de ordine rogandarum ſententiarum in ſena[…] jurgiorumque in ſenatu C. Cæſaris Conſulis & M. Cato[…] diem dicendo eximentis.

ANte legem, quæ nunc de ſenatu habendo obſervat[…] 1 ordo rogandi ſententias varius fuit. aliàs primus r[…]gabatur, qui à cenſoribus princeps in ſenatum lectus fu[…]rat, 2 aliàs qui deſignati conſules erant. quidam è conſu[…]bus ſtudio aut neceſſitudine aliqua adducti, quem iis viſ[…] erat, honoris gratia, extra ordinem ſententiam primum r[…]gabant. obſervatum tamen eſt quum extra ordinem fier[…], ne quis quemquam, ex alio quàm ex conſulari loco, ſe[…]tentiam primum rogaret. C. Cæſar in conſulatu, qu[…] cum M. Bibulo geſſit, quatuor ſolos extra ordinem r[…]gaſſe ſententiam dicitur, ex iis quatuor principem roga[…] M. Craſſum. ſed, 3 poſtquam filiam Cn. Pompejo deſp[…]derat, primum cœperat Pompejum rogare. ejus rei rat[…]

n[…]

ORdo rogandi ſententias, &c.] Dionyſius Halycarnaſſæus multis in locis teſtatur, olim apud Rom. morem fuiſſe, ut primi ſeniores, deinde minores natu interrogarentur: idque ita intelligendum, ut ſecundum magiſtratuum ordinem ſententiam dicerent; Conſulares primo, Prætorii ſecundo, Ædilitii tertio, Tribunitii quarto, Quæſtores quinto loco.

2. *Alias qui deſignati conſules erant*] Poſt comitia conſularia deſignati conſules primo rogabantur. Cicero Philipp. v: *Qui ordo in ſententiis rogandis ſervari ſolet, eundem tenebo in viris fortibus honorandis. A Bruto igitur Conſule deſignato; more majorum exordium capiamus.* Qui autem priore loco conſul deſignatus erat, primus rogabatur, ſicut primus quoque Conſul rogabat ſententias. Itaque honos erat conſulem priori loco creari. Ita refert [P]tarchus M. Lepidum ante Q. Catul[…] Cn. Pompejo adnitente, conſulem [...] renunciatum. Quare autem Coſſ. d[e]gnati primi rogarentur vide Appian[…] Civilis Hiſtoriæ lib. 2.

3. *Poſtquam filiam Cn. Pompejo [de]ſponderat*] Suetonius: *ſuamque Iul[…] Cn. Pompejo collocavit, repudiato pr[…] ſponſo Servilio Cæpione, cujus vel pr[…]pua opera paullo ante Bibulum impu[…]verat. Ac poſt novam affinitatem, P[om]pejum primum rogare ſententiam cæ[…] cum Craſſum ſoleret: eſſetque conſuet[…] ut quem ordinem interrogandi ſenten[…] conſul Kalendis Ianuarii inſtituiſſet, [e]toto anno conſervaret.* Toto anno, acc[…] pro tota parte anni, qua conſules d[e]gnati nulli erant: nam conſulari[…] comitiis peractis, quin mutanda ra[…] eſſet, & is honos Coss. deſignatis [...]

4. [...]

nem reddidiſſe eum ſenatui 4 Tiro Tullius M. Ciceronis libertus refert: itaque ſe ex patrono ſuo audiſſe ſcribit. id ipſum 5 Capito Ateius in libro, quem de officio ſenatorio compoſuit, ſcriptum reliquit. in eodem libro Capitonis id quoque ſcriptum eſt, *Cajus*, inquit, *Cæſar conſul M. Catonem ſententiam rogavit. Cato rem* 6 *quam conſulebatur, quoniam non è rep. videbatur, perſici nolebat. ejus rei gratia* 7 *ducendæ, longa oratione utebatur* 8 *eximebatque dicendo diem.* 9 *erat enim*

bendus non ambigo. *Caſaubon.*

4. *Tiro Tullius*] Cujus varia ſcripta itat Agellius, *Epiſtolas* lib. 7. cap. 3. ib. 10. c. 1. *Pandectas, de variis atque romiſcis Quæſtionibus, de uſu atque oraione linguæ Latinæ*, lib. 13. c. 9. Citanur quoque ejus ſcripta à Plutarcho.

5. *Capito Ateius*] Hic ſtudiis civiliius excellens Labeoni ſemper in juris ractatione & in Rep. gubernanda aderſus fuit. Cui cum ſucceſſiſſet Maſurius Sabinus, Labeoni vero Nerva, uctæ quoque illæ fuere diſſenſiones. cripſit *Commentaria ad* XII. *Tabulas. onjectaneorum libros*, ut auctor noſter efert lib. XIV. cap. VII. *De Pontificio ju*-citante iterum Gellio lib. 4. cap. 6. ibrum ſextum Pontificalem in partes ocat Feſtus in voce, *Mundus*, & Maobius lib. 7. Saturnal. cap. 13. ejuſem verba ex libro de Pontif. jure adribit, de annulorum geſtatione, eâ ocſione, quod nefas eſſe ſanciret deom formas anulis inſcribi. Ex *Colleaneorum* libris auctor quoque noſter orum nonum, qui inſcriptus erat, *de ublicis Iudiciis* citat lib. 4. cap. 14. & Iure Sacrificiorum lib. X. Macrobius .3. Saturn. Denique occurrit hic lir ſingularis de *officio Senatorio*, pro o quædam editiones habent, *Senais*.

6. *Quam*] Aliter, *quæ.*

7. *Ducendæ*] Producendæ.

8. *Eximebatque dicendo diem*] Id eſt, m conſumebat. Poſt ſolis autem caſum S^{ctum} perſcribi nequibat. *Extrahere diem* dixit Valerius. Idem enim refert *invito C. Cæſare conſule adverſus publicanos dicendo in curia diem extraxiſſe.* Hiſtoriam ita ſcribit Plutarchus in Catone: *Hinc ſublatus Cæſar aliam legem tulit de Agro Campano ferme toto pauperibus, quique tenuioris conditionis eſſent, dividendo, neque objecit ſe ei quiſquam præter Catonem. Hunc ex Roſtris traxit Cæſar, atque in carcerem duxit, qui nihilo magis libertatem linguæ ſubmiſit, verum intereundum de Lege diſſeruit, & commonuit cives ut inhiberent tales actiones. Sequutus Catonem eſt mœſtus Senatus & optimi quique ex Populo ſtomachantes tacite & indignantes. Nec latuit Cæſarem, id illos indigne ferre, ſed ex ambitione expectans dum provocaret Cato, ſupplexque fieret, perrexit eum ducere. Quem ut perſpicue ſenſit nihil minus facturum, victus pudore & infamia Cæſar ſubmiſit unum ex tribunis, qui Catonem eximeret.* Plutarchus in Cæſare refert ex hâc occaſione Catonem in carcerem duci juſſiſſe Cæſarem, quod reluctaretur admodum Cæſari, ne illi Gallia ciſalpina & tranſalpina omnis adjuncto Illyrico cum quatuor legionibus in quinquennium decernerentur. Varietas hæc notabilis. In Catone dicit ex alia cauſa in carcerem ductum, deinde decretum de Provinciis, prædicente Catone in arce collocari tyrannum.

9. *Erat enim jus ſenatori, &c.*] Hinc Tacitus Annal. lib. 13. ex perſona Thraſeæ, *licere Patribus, quoties jus di-*

enim jus ſenatori, ut, ſententiam rogatus, diceret antè quicqu vellet 10 *alii rei & quoad vellet. Cæſar conſul* 11 *viatorem voc vit; eumque, quum finem non faceret, prehendi loquentem & carcerem duci juſsit. ſenatus conſurrexit: proſequebatur Ca nem in carcerem. hac*, inquit, *invidia facta Cæſar deſtit &* 12 *mitti Catonem juſſit.*

cunda ſententia accepiſſent, quæ vellent expromere, relationemque in ea poſtulare.
10. *Alii rei & quoad vellet*] Aliter, *alîus rei*.
11. *Viatorem*] Apparitorem. Columella in Præfat. lib. 1. *Illis temporibus proceres civitatis in agris morabantur, & cum conſilium publicum deſiderabatur villis arceſſebantur in Senatum. Ex qui eos evocabant, viatores nominati ſu* Vel etiam cives qui ruſticabantur f quenter à magiſtratibus vocabant Vide Feſtum, in *Viatores*.
12. *Mitti*] Dimitti.

CAP. XI.

Quæ qualiaque ſint, quæ Ariſtoxenus, quaſi magis comperta, Pythagora memoriæ commendavit. & quæ item Plutarch eumdem in modum de eodem Pythagora ſcripſit.

OPinio vetus falſa 1 occupavit & convaluit, Pythago ram philoſophum 2 non eſitaviſſe ex animalibus; iter abſtinuiſſe 3 fabulo, quem κύαμον Græci appellant. ex ha opinione Callimachus poëta ſcripſit:

4 Καὶ κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεν ἀνιώντων ἔδεσ͵,
Κἀγὼ, Πυθαγόρας ὡς ἐκέλευε, λέγω.

E

OCcupavit] Obtinuit.
2. *Non eſitaviſſe ex animalibus*] Communis hæc veterum fuit ſententia. Laërtius inde corporis ſalubritatem & mentis ſagacitatem provenire ſtatuit. Utique inter antiquos Patres Tertullianus de cibis Judaicis, & Hieronymus I. ad Jovin. carnis uſum ante diluvium illicitum fuiſſe exiſtimant. vide c. 1. Geneſ. ℣ſ. 29. & c. 9. ℣ſ. 3. multis rationibus hoc probat Menaſſe Ben-Iſrael. Qu. 9. in Geneſ.
3. *Fabulo*] Faba. Ita loquitur Gellius.
4. Καὶ κυάμων, &c.] Corrupt priore verſu legitur ἀνιώντων, pro qu quædam editiones ἀνιώντων. H. Stephanus legit,

Καὶ κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχειν, ἀναιμον ἔδεσ͵.

Ita ſenſus horum verſuum futurus eſt
Et fabis manus abſtinere, & ſanguin expers edere,
Etiam ego, ut juſſit Pythagoras, affirmo
Quid ſi legatur ἀνιῶντας ἔδεσ͵, ut mo leſtum ac triſte eſſe dicat fabas com edere. Poſſet quoque ἀνιωντι legi, ut in

nua

:x eadem item opinione M. Cicero in libro de divinatio-
ie primo, hæc verba poſuit; *Iubet igitur Plato ſic ad ſomnum roficiſci corporibus affectis, ut nihil ſit quod errorem animis per- urbationemque afferat. ex quo etiam Pythagoreis interdictum utatur, ne faba veſcerentur,* [5] *quod habet* [6] *inflationem magnam cibus* [7] *tranquillitatem mentis quærentibus* [8] *contrariam.* hæc uidem M. Cicero. ſed [9] Ariſtoxenus muſicus vir littera- um veterum diligentiſſimus, [10] Ariſtotelis philoſophi au- itor, in libro, quem de Pythagora reliquit, nullo ſæpius gumento Pythagoram dicit uſum quàm fabis. quoniam cibus & ſubduceret ſenſim alvum & lævigaret; verba [11] iſta Ariſtoxeni ſubſcripſi: [12] Πυθαγόρας δὲ τῶν ὀσπρείων ἀλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε. λίαν [13] κινητικόν τε γὰρ εἶναι, ὴ διαφορητικόν. διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῷ.

porcu-

at Poëta fabas attingere nefas eſſe, ımedicabile autem eſſe comedere.

5. *Quod*] Aliter, *quæ res*, male.

6. *Inflationem magnam*] Dioſcori- s lib. 1. c. 98. dicit non tantum in- re, & concoctu difficilem eſſe, verum am tumultuoſa ſomnia facere. Vide Galen. lib. 1. de Alim. facult. & . vii. ſimpl. medicam. Plutarchus oque Sympoſiacôn lib. 8 quæſtione ima ait, *cibos certos eſſe, qui difficiles nnos faciant, & animam pertur- at: teſtatumque id fieri fabarum exem- & polypodis capite, quibus abſtinere bentur, qui divinare per ſomnos cupe- nt.*

7. *Tranquillitatem*] Apud Cicero- m hodie legitur, *tranquillitati men- , quærenti vera, contrariam.* Vide Ci- onem nuperæ editionis Leidenſis 1157. ubi egregium ex Platone lo- m adducit.

8. *Contrariam*] In antiquis editt. *ſtat eſſe contrarius.* Haud probe, ne- e latine, & recte ex vetuſtis Codici- s reſtituit H. Stephanus.

. *Ariſtoxenus muſicus*] Citat quoque Athenæus Δείπν. lib. 14. librum ejus τῶν Συμμίκτων Συμποτικῶν, ſive *miſcellanearum convivivalium quæſtionum.* Hujus Harmonicorum libri tres hodieque extant, nuper meliori verſione & notis à Meibomio aucti.

10. *Ariſtotelis &c. auditor*] Quem mortuum probris laceravit, quod ſcholæ ſucceſſorem reliquiſſet Theophraſtum, cum ipſe inter ejus auditores magnam gloriam eſſet conſecutus, ut teſtatur Suidas. Idem Xenophilum Pythagoricum audivit, quem hoc eodem capite familiarem Ariſtoxeni appellat auctor noſter.

11. *Iſta*] Aliter, *ipſa.*

12. Πυθαγόρας, &c.] Id eſt, *Pythagoras inter legumina fabam maxime approbavit. movendi enim & diſcutiendi vim habere. Ideoque maxime illa utebatur.*

13. Κινητικὸν] Antiquæ editiones legunt κυητικὸν, id eſt, concipiendi vim habere, vel vim genitalem promovere.

[14] porculis quoque minuſculis & hœdis tenerioribus vic- taſſe idem Ariſtoxenus refert. quam rem videtur cogn- viſſe ex Xenophilo Pythagorico familiari ſuo, & ex quibu- dam aliis natu majoribus, qui ab ætate Pythagoræ ha- multum aberant. ac de animalibus [15] Alexis etiam poëta comœdia, quæ Pythagoræ vita inſcribitur, docet. videt autem de κυάμῳ non eſitato cauſam erroris fuiſſe, quia Empedocli carmine, [16] qui diſciplinas Pythagoræ ſecut eſt, verſus hic invenitur:

Δειλ

14. *Porculis quoque minuſculis*] Lactantes porculos intelligit, qui Græcis γαλαθηνοί. Abſtinuiſſe iis quam maxime juxta quorundam opinionem refert Diogenes Laërtius in vitâ Pythagoræ. Porphyrius in ejuſdem vita gallinas & teneriores porcellos ſacrificaſſe commemorat. Idem Porphyrius lib. I. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. ἱστορεῖ δὲ τινες καὶ αὐτοὺς ἅπτεσθαι τῶν ἐμψύχων Πυθαγορείους, ὅτε θύοιεν θεοῖς. id eſt, *Sunt qui narrant Pythagoræos ipſos non omnino animatis abſtinuiſſe, cum ſacrificarent Diis.*

15. *Alexis*] Quem ducentas & quadraginta quinque fabulas ſcripſiſſe Suidas teſtatur. Plutarchus Præcepta quoque voluptatis ab Alexide tradita ſcribit. Platonem Philoſophum in Comœdiis traduxiſſe Diogenes Laërtius teſtatur. In Pythagoricos hi verſus citantur,

Οἱ Πυθαγορίζοντες γὰρ, ὡς ἀκούομεν,
Οὔτ' ὄψον ἐσθίουσιν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲ ἓν
Ἐμψύχων, οἶνόν τ' οὐχὶ πίνουσιν μόνοι,
Ἐπιχαρίδης μὲν τοὺς κύνας κατεσθίει
Τῶν Πυθαγορείων εἷς, ἀποκτείνας γε
μήν
Οὐκ ἔτι γάρ ἐστι ἔμψυχον - -

Id eſt,

Pythagorici enim, ut audimus,
Nec obſonio veſcuntur, nec alio quopiam
Animato, vinumque ſoli non bibunt.
Epicharides quidem canes devorat
Unus Pythagoricorum, occidens tam
Nam tum non amplius eſt animatum

An hos verſus reſpexerit Gellius, d bito. De Alexide vide ſupra pag. 167

16. *Qui diſciplinas Pythagoræ ſec tus eſt*] Rutgerſius legit, *Quo diſciplin Pythagoræ ſecutus eſt. Sequi* autem i terpretatur narrare, deſcribere, mo Græcorum, qui ἕσπετε μοὶ μοῦσαι nonnunquam dicunt ἀντὶ τοῦ εἴπετε Atque huc adducit illud Livii Andr nici, *Inſeque Muſa virum*, & Virgi verſus Ecloga VI.

Quid loquar aut Scyllam Niſi, a
quam fama ſecuta eſt
Dulichias vexaſſe rates - - -

Quinetiam *ſectiones* narrationes ſermones dici alibi teſtatur Auctor n ſter. Empedoclem autem Pythago dogmata carmine divulgaſſe, ac ob i eorum cætu prohibitum fuiſſe man feſto tradit Laërtius. Vide Rutger lib. IV. Var. cap. XIX. Uſitata tamen l ctio hic ſervari poteſt, Pythagoræ eni diſciplinas ſectatum Empedoclem ſ tis conſtat. neque opus eſt hic λεπτολογεῖν.

17. Δειλοί, &c.] Id eſt,

Ter miſeri nolite fabas attingere dextri

Lucianus Pythagoram apud inferos di centem introducit, par eſſe ſcelus com edere fabas, & capita parentum. Ci tatur à Clemente lib. 3. Στρωμ. hi verſus,

Ἴσ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[17] Δειλοὶ, πάνδειλοι, κυάμων ἄπο χεῖρας [18] ἔχεσθε.

pinati enim ſunt plerique κύαμον legumentum vulgo di-
. ſed qui diligentius anquiſitiuſque carmina Empedocli
rbitrati ſunt, [19] κυάμους hoc in loco teſticulos ſignificare
icunt; eoſque, more Pythagoræ opertè atque ſymbolicè
υάμους appellatos, quia ſint [20] εἰς τὸ κυεῖν δεινοὶ καὶ αἴτιοι

[ἴσον τὶ κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε τοκήων. Id eſt,
ſt æquale fabas comedere, atque capita parentum.

18. Ἔχεσθε] Vet. Ed. ἐλέσθε.

19. Κυάμους *hoc in loco*] Κύαμος
oque Græcis pars illa, qua ſecus mu-
bre cenſetur, ἀπὸ τοῦ κύειν. Sed &
ύαμον, id eſt, fabam pudendi fœmi-
ni formam referre ait Ariſtoteles
ud Laert. Hinc forſan κυαμίζειν
ellæ dicuntur, quæ maturæ virum ap-
tunt. hinc Iacchus κυαμήτης (ita il-
n Heſychius appellat) dicebatur, à
aliebris membri contrectatione, cu-
Orphica meminerunt apud Cle-
entem Alexandrinum. Gellius hic
erpretatur teſticulos. Certe fabam
ſacris Eleuſiniis nominari fas non
t, ut Pauſanias teſtatur. Vide Salmaſ.
Sol. p. 751. Cælius Rhodiginus l. 17.
ntiq. Lect. cap. 17. per κυάμους ova
elligit, quod in iis ſit animalium
νεσις, à quibus abſtinebant quoque
thagorici teſte Laërtio. Alii, inter
os Plutarchus de Educandis liberis,
bis abſtinere ita interpretantur, ut
agiſtratus fugerent, qui olim ſuffra-
s per fabas latis in primis apud Athe-
nſes creabantur. Fabæ illæ vel erant
æ, vel nigræ, quæ in urnam conjicie-
ntur. Quibus albæ extrahebantur,
giſtratui deſtinabantur. Nonnun-
am & perforatæ, vel ſine foramine
cadum mittebantur. Hinc Scholia-
s Demoſthenis: κύαμον ἐκάλουν τὴν
ῆφον τὸ ψῆφον, τὸ λαγχάνειν αὐτοὺς
ἐπὶ τὸ ἄρχειν. ἦσαν δ᾽ αὗται ποτὲ μὲν
τετρυπημέναι, καὶ ἄτρυποι, ποτὲ δὲ
μέλαιναι καὶ λευκαί. Id eſt, *Cyamum
vero ſive fabam vocabant ſortem vel ſuf-
fragium, quod illis ſortirentur magiſtra-
tum. Erant autem illæ perforatæ, vel ſe-
cus, nigræ vel albæ.* Pythagoras apud Lu-
cianum ἱερούς fuiſſe κυάμους refert.
Certe in ſacris quibuſdam infernalibus
Romanos uſos fuiſſe conſtat. Ovidius
lib. v. Faſtorum.

Cumque manus pure fontana perluit unda,
Vertitur & nigras accipit ore fabas,
Averſuſque jacit, ſed dum jacit, Hæc ego mitto,
His inquit redimo meque meoſque fabis.
Hæc novies dicit, nec reſpicit. Vmbra putatur
Colligere, & nullo terga vidente ſequi.

Feſtus Pompejus: *Fabam nec tangere, nec
nominare diali flamini licet, quod ea pu-
tatur ad mortuos pertinere. Nam & Le-
muralibus jacitur larvis, & parentalibus
adhibetur ſacrificiis, & in flore ejus lu-
ctus literæ apparere videntur.* Iuxta literã
tamen hæc Plutarch. in Probl. (à ſeipſo
diſſentiens l. περὶ τῆς παίδων ἀγωγῆς)
Cicero, Laërtius, Lucianus, alii acce-
perunt. Ex Ægyptiorum placitis for-
ſan hæc hauſit Pythagoras. Namque
Herodotus cribit, neque ſerere fabam,
neque comedere Ægyptios, atque etiam
à conſpectu ejus abhorrere.

20. Εἰς τὸ κυεῖν δεινοὶ]Id eſt, *ad
imprægnandum validi, atque adeò in cau-
ſa ſunt.*

21. Ἐς

τιοι τῶ κυεῖν ; [21] & genituræ humanæ vim præbeant, ideì
coque in Empedocli verſu iſto non à fabulo edendo, ſed
rei venereæ [22] proluvio voluiſſe homines deducere. Pluta
chus quoq; homo in diſciplinis gravi auctoritate in prim
librorum, quos de Homero cõpoſuit, Ariſtotelem philoſ
phũ ſcripſit eadem ipſa de Pythagoricis ſcripſiſſe; quòd no
abſtinuerunt edundis animalibus, niſi pauca carne quadam
verba ipſa Plutarchi, quoniam res inopinata eſt, ſubſcripſ
[23] Ἀριστοτέλης δὲ μήτρας, καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλύφης,
τοιούτων ἄλλων ἀπέχεσθαί φησι τοὺς Πυθαγορικούς. χρῆσθ
δὲ τοῖς ἄλλοις. [24] Ἀκαλύφη autem eſt animal marinum
quod urtica appellatur. [25] ſed & piſcibus nonnullis abſti
ner

21. *Et genituræ*] Hæ quinque voces ſunt interpretis verba non Gellii, & à Bad. & Ald. Ed abſunt.

22. *Proluvio*] In margine mei codicis adſcriptum *prolubio*. *Proluvium* & *proluvies* immunditiem denotat. *Prolubium* cupiditatem, voluptatem: quo vocabulo etiam utitur Gellius lib. 16. cap. 19. Pythagoram Veneris temperantiſſimum fuiſſe ex Laërtio conſtat, qui refert quoq; illũ cenſuiſſe concubitum quocunque tempore ſanitati officere, atque infirmitatem corpori conciliare.

23. Ἀριστοτέλης δὲ] Id eſt, *Ariſtoteles à vulva, corde, & urtica marina, atque id genus quibuſdam aliis abſtinere Pythagoricos dixit, uti vero aliis.* In dictis Pythagoræ quoque habetur *cor non comedendum*, quod tamen allegorice exponit Laërtius. Idem dicit ex Ariſtotele abſtinuiſſe uſu μήτρας καὶ τρίγλης. Per τρίγλην mullum intelligit H. Stephanus, Caſaubonus in Athenæum apuam triglitidem, vilem piſciculum. Operæ pretium eſt Laërtii Græca verba apponere: Παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευεν μήτ' ἐρυθῖνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, καρδίας τε ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων. Ἀριστοτέλης δέ φησι καὶ μήτρας καὶ τρίγλης. id eſt, *maxim omnium prohibuit neque Erythrinu comedere* (ita & Plinio vocatur, Ariſt teli ἐρυθρῖνος à rubore. ἔρυθος t men & ἐρυθαίνειν quoq; dicitur) *neq melanurum* (cujus meminit quoq Ariſtoteles & Plinius) *abſtinere item corde & cyamis. Ariſtoteles vero di etiam matrice & trigla.* Item jecinor ſicut idem Ariſtoteles in Delioru Rep. teſte Laërtio commemorat.

24. Ἀκαλύφη] Alii legunt ἀκα λήφη, quod ἄκαλος ſit τῇ ἀφῇ, ſi noxia tactu, ſicuti urtica Latinis dic tur, quod uredinem capientibus infl gat. Videtur autem ἀκαλήφη & plar tam & piſcem denotare, ſicut urti apud Latinos. Atque huc facit prove bium Pherecratis apud Athenæum li 3. cap. 12. ἀκαλήφαις ἐστεφανῶσθαι id eſt, *urticis coronatum* eſſe. Cuj meminit quoque Scholiaſtes Ariſt phanis ad Comœdiam ἱππεῖς, uti Suidas Grammaticus. De hoc piſce v de Ariſtot. Hiſt. Anim. lib. 4.

25. *Sed & piſcibus nonnullis*] Ath næus lib. 7. ne guſtaſſe quidem piſc refert. Verba ejus hæc ſunt: οἱ Πυθα γορικοὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐμψύχων μ

τρί

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ere Pythagoricos 26 Plutarchus in Sympoſiacis dicit: Pyagoram verò ipſum ſicuti celebre eſt 27 Euphorbum prio ſe fuiſſe dictitaſſe; ita hæc remotiora ſunt his, quæ Clearchus & 29 Dicæarchus memoriæ tradiderunt, fuiſeum poſtea 30 Pyrandrum, deinde 31 Callicleam, dein feminam pulchra facie 32 meretricem, cui nomen 33 fueit 34 Alce.

CAP.

ίως ἄπλον), τινὰ δὲ καὶ θύοντες, θύων μόνων οὐ γεύονται τὸ παράπαν: eſt, *Pythagorici cum modo aliis quidem imatis veſcuntur, quædam etiam ſaficant, ſolos omnino piſces ne guſtant idem.* ſicuti Syri piſcibus abſtinueınt. Ovid. 2. Faſtor.

Inde nefas ducunt, genus hoc imponere menſis,
Ne violent timidi piſcibus ora Syri.

utarchus περὶ δεισιδαιμονίας apua mænide piſcibus abſtinuiſſe refert, od Dea Syria immittere crederetur nores, ulcera maligna, atque jecur uefacere. Dea Syria etiam Derceto, Atergatis vocabatur, cujus ſimulaum ex dimidia fœmina & piſce nſtabat, ut Lucianus de Deâ Syria tatur.

26. *Plutarchus in Sympoſiacis*] Vide . 8. Qu. 8. ubi quærit, quare Pythatici ex animalibus maxime piſces cibo ſint averſati.

27. *Euphorbum*] Ovid. lib. ult. Menorph.

ſe ego (nam memini) Trojani tempore belli
anthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam
aſit in adverſo gravis haſta minoris Atridæ.

Heraclides Ponticus apud Laërtium refert dixiſſe Pythagoram, ſe aliquando fuiſſe Æthalidem, dein Euphorbum, poſtea Hermotimum, & Pyrrhum, poſt quem fuiſſe Pythagoram.

28. *Clearchus*] Hic fuit Solenſis, Ariſtotelis diſciplus, cujus libros περὶ βίων aliquotiens citat Athenæus. In quibus proculdubio de Pythagoræ quoque vita agebatur.

29, *Dicæarchus*] Meſſenius, qui præter alia etiam vitas teſte Laërtio conſcripſit.

30. *Pyrandrum*] Quem hominem aſtutum & nequam fuiſſe refert Suidas. Unde technæ Pyrandri in proverbium abiere pro verſutiſſimis fraudibus.

31. *Callicleam*] Legunt alii, *Calliclem.* Bad. Ed. *Callideam.* Ant. Ven. *Callidenam.*

32. *Meretricem*] Scortum Periclis fuiſſe Lucianus in Gallo affirmat, ubi Micyllus miratur inſolens transformationis genus, quod ſcilicet ex ſcorto prodierit Philoſophus. *Moſell.*

33. *Fuerat*] Antiq. Ven. *fuerit.* Abeſt in alia Vet. Ed.

34. *Alce*] Alii *Aſpaſiam* dictitant, inter quos Lucianus in Gallo.

Alce] Legitur quoque *Alcæ.*

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

Notæ & animadverſiones cenſoriæ in veteribus monumentis reperta memoria dignæ.

SI quis agrum ſuum paſſus fuerat ſordeſcere, eumque in diligenter curabat, ac neque araverat, neque purgaverat; ſive quis arborem ſuam vineamque habuerat derelictui: [1] non id ſine pœna fuit; ſed erat [2] opus cenſorium: cenſoreſque [3] ærarium faciebant. item ſi quis eques Romanus equum habere gracilentum aut parum nitidum viſus erat *impolitiæ* notabatur. id verbum ſignificat quaſi ſi tu dicas, *incuriæ*: [4] cujus rei utriuſque auctoritates ſunt: & M. Cato i ſæpenumero atteſtatus eſt.

NOn id] Vetus Ed. *non is*.

2. *Opus cenſorium*] Dignum animadverſione cenſorum.

3. *Ærarium faciebant*] Hæc nota ad plebeios pertinebat, quos aut tribu movebant, & ex honeſta ſive ruſtica tribu in urbanam ſive minus honeſtam transferebant, aut ærarios faciebant, qui privati jure ſuffragii æra pro capite tribu nomine perſolverent. Qui etiam i cæritum tabulas relati dicebantur. V de Gellium noſtrum lib. 16 cap. 3. & Aſconium Pædianum in Divinat. Ci

4. *Cujus rei utriuſque*] Utriuſque no tæ cenſoriæ.

CAP. XIII.

Quod incentiones quædam tibiarum certo modo factæ iſchiaci mederi poſſint.

[1] PRoditum hoc pleriſque eſt & memoriæ mandatum [2] iſchiaci quum maximè doleant, tum, ſi [3] modulis lenibu

PRoditum] Vetus Edit. *creditum*.

2. *Iſchiaci*] Ἰσχίας morbus dicitur coxendicis. ἰσχίον coxarum vertebra. Dicuntur autem ἰσχιακοὶ, & ἰσχιαδικοί.

3. *Modulis lenibus*] Vereor, ut hæc ſatis fideliter relata ſint. Certe quidem Theophraſtus non lenibus modulis levari iſchiacos ſcripſerat: ſed harmonia Phrygia, quæ omnium vehementiſſim eſt, & aptiſſima ad animos audientiun divino quodam furore incitandos Ideoque eam adhibebant in orgiis Bac chi & Berecynthiæ; & hoc eſt quod ai Catullus:

Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo.

Et propterea ait Ariſtoteles tibiam ac hibe

…bus tibicen incinat, minui dolores. ego nuperrimè in li…o Theophraſti ſcriptum inveni viperarum morſibus tibi…nem ſcitè modulateque adhibitum mederi. refert etiam …em Democriti liber, qui inſcribitur 4 περὶ λοιμῶν ἢ λοι…κῶν κακῶν. in quo docet 5 plurimis hominum morbis …edicinam fuiſſe 6 incentiones tibiarum. tanta prorſus eſt …initas corporibus hominum mentibuſque; 7 & propter… quoque vitiis aut medelis animorum & corporum.

CAP.

…endam eſſe, ἐν οἷς ἡ θεωρία κά-…ρσιν μᾶλλον δύναται ἢ μάθησιν. …od non animadverterunt, qui cum …iſtotelis locum interpretati ſunt. …rum autem eſſe quod dixi de Theo…raſto, conſtat ex his quæ ſunt apud …henæum libro XIV. Ὅτι δὲ καὶ ἰᾶται …σικὴ Θεόφραστος ἱστόρησεν ἐν τῷ …ὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἰσχιακοὺς φά…ων ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταυ…ήσοι τις τοῦ τόπου τῇ φρυγιστὶ ἁρ…νίᾳ. Sed & quod ſtatim ſubjicit de …rſu viperarum, vereor ne non de vi…is ſcripſerit Theophraſtus, ſed de iis …langiis, quæ hodiè vulgò Tarantu…vocantur, quarum morſus, in Ap…ia ſi negligatur, lethalis eſt: neque …id mali uſitatius aut exploratius re…dium, quam in citharœdis & tibi…ibus: quibus auditis, velut è gravi …nno excitatus, qui morſus eſt, atto…us & extra ſe poſitus ſaltare ac tri…iare incipit; neque unquam deſinet, …n ne illi quidem intermittant, donec …ſſatus, ac ſudore fluens, propè exa…mis concidat. Hoc quidem & certiſ…ſum & notiſſimum eſt, & à præſtan… …edico Matthiolo litteris proditum. …ret. lib. 14. cap. 6. Var. Lect.

… Περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν] Id eſt, …eſtilentia & malis peſtilentibus. In…e: in antiquis Editionibus legitur, …οικῶν κακῶν, in aliis κακῶν, Muretus veram lectionem hanc reſtituit.

5. *Plurimis hominum morbis*] Martianus Capella: *Ad affectiones animi Theophraſtus tibias adhibebat. Iſchiacos quis neſcit expelli aulica ſuavitate? Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberabat. Thaleatem Cretenſem compertum eſt citharæ ſuavitate morbos ac peſtilentiam fugaſſe. Nos phreneticos legimus ab Aſclepiade, vel tibiarum vel fidicularum cantu adhibito ſanatos.* De Davide, qui cithara lymphatico Sauli ſuccurrebat, primo Samuelis cap. 17. in fin.

6. *Incentiones*] Modulationes. Vide Plin. lib. 28. c. 2. Sed pro incentione carmen appellavit: *Dixit*, inquit, *Homerus: profluvium ſanguinis vulnerato femine Vlyſſem inhibuiſſe carmine, Theophraſtus iſchiadicos ſanari: Cato prodidit luxatis membris carmen auxiliari, M. Varro podagris.*

7. *Et propterea quoque vitiis*] Ita Ariſtoteles quoque judicat lib. 8. Polit. cap. 5. & Athenæus lib. 14. Δειπνοσ. cap. 5. & 6. & Hermogenes περὶ τῶν ἰδεῶν. Quintilianus: *Pythagoram accepimus, concitatos ad vim pudicæ domui inferendos juvenes, juſſa mutare in ſpondeum modos tibicina, compoſuiſſe.* Cæterum etiam Galenus & Cœlius Aurelianus talis incentionis meminerunt.

Librum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIV.

Narratur hiſtoria de Hoſtilio Mancino ædili & Mamilia meretri ce: verbaque decreti tribunorum ad quos à Mamilia provoca tum eſt.

QUum [1] librum nonum [2] Atei Capitonis Conlect neorum legeremus, qui inſcriptus eſt; *de judiciis pub cis:* decretum tribunorum viſum eſt gravitatis antiquæ pl num. propterea id meminimus; idque ob hanc cauſam & hanc ſententiam ſcriptum eſt: A. Hoſtilius Mancinus ædi curulis fuit. is [3] Mamiliæ meretrici diem ad populum d xit, quod [4] de tabulato ejus noctu lapide ictus eſſet, vu nuſque ex lapide oſtendebat. Mamilia ad tribunos pleb provocavit. apud eos dixit [5] comiſſatorem Mancinum a ædes ſuas veniſſe: eum ſibi [6] fas recipere non fuiſſe in æ ſua; ſed quum vi irrumperet, lapidibus depulſum. tribu decreverunt; ædilem ex eo loco jure dejectum, quo eu venire cum [7] coronario non decuiſſet: propterea, ne cu populo ædilis ageret, interceſſerunt.

CA

LIbrum nonum] Badiana Ed. *lib.*4.

2. *Atei Capitonis*] De quo ſupra cap. x.

3. *Mamiliæ*] Vet. Ed. *Manuliæ*.

4. *De tabulato*] Ita emendat hunc locum Salmaſius. Editiones omnes excepta ultima, quam hic ſequimur, *de ambulacro*. Rectius *tabulato*, quæ erat plana ædium ſuperficies, in qua etiam ambulari poterat.

5. *Comiſſatorem*] Qui poſt cænam convivium in multam noctem protraxerat. Hoc enim proprie eſt *comiſsare*. Antiq. Ven. Ed. *comeſatorem* legit.

6. *Fas*] Abeſt à Vett. Edit. & pro *fuiſſe* legunt quidam *voluiſſe*. P. Scriverius ita hunc locum legebat, *anim ſibi recipere non fuiſſe in æde ſua*.

7. *Coronario*] Corona. Qui enim nio indulgebant, coronis caput cing soliti. Penes ædiles quidem popi rum, & fornicum, ſcortationum n retricum coërcitio, cæterum hic com ſator libidinis cauſa eo venerat. Pro *ronario* forſan legendum, *corollario*, q etiam corona intelligitur, ut ex Sue nii Auguſt. cap. 45. & ex Plinio lib. liquet. Gloſſæ Philoxeni, *corollariu* ἐπιςεφάνωμα. Badius & Moſellai per *coronarium* coronarum convi lium concinnatorem intelligunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XV.

efenſa à culpa ſententia ex hiſtoria Salluſtii, 1 *quam inimici ejus cum inſectatione malignè reprehenderint.*

Legantia orationis Salluſtii verborumque facundia & 2 novandi ſtudium cum multa prorſus invidia fuit: mul- que non mediocri ingenio viri conati ſunt reprehendere eraque & obtrectare. in quibus plura inſcitè aut mali- nè vellicant: nonnulla tamen videri poſſunt non indigna prehenſione. quale illud in Catilinæ hiſtoria repertum ; quod habeat eam ſpeciem, quaſi parum attentè dictum. erba Salluſtii hæc ſunt, *Ac mihi quidem, tametſi haud- aquam par gloria ſequatur ſcriptorem* 3 *& auctorem rerum, nen in primis arduum videtur res geſtas ſcribere, primùm quòd ta dictis exæquanda ſunt: dein, quòd plerique, quæ delicta re- henderis, malivolentia & invidia dicta putant.* 4 *ubi de magna tute atque gloria bonorum memores; quæ ſibi quiſque facilia tu putat, æquo animo accipit:* 5 *ſuprà; veluti ficta pro falſis du-* Propoſuit, inquiunt, dicturum cauſas, quamobrem vi- atur eſſe arduum res geſtas ſcribere: atq; ibi non primum uſam, ſed querelas dicit. non enim cauſa videri debet, cur toriæ opus arduum ſit, quid ii, qui legunt, aut iniquè inter- tantur quæ ſcripta ſunt, aut vera eſſe non credunt. obno- m quippe & objectam falſis exiſtimationibus eam rem endam magis ajunt quàm arduam. quia, quod arduum , ſui operis difficultate eſt arduum, non opinionis alienæ oribus. Hæc illi malivoli reprehenſores dicunt; ſed, *duum*, Salluſtius non pro difficili tantùm, ſed pro eo oque ponit, quod Græci δυσχερὲς aut χαλεπὸν appel- lant:

1 *Quam inimici ejus*] Antiq. Venet. Ed. *quam inimici antea, &c. re- enderunt.*

2 *Novandi ſtudium*] Vide p. 72. & 73.

3 *Auctorem*] Chariſius lib. 2. legit, *actorem.*

4. *Vbi de magna*] Similia verba occurrunt apud Thucydidem lib. 2. in funebri oratione Periclis.

5. *Suprà*] Vetus Edit. *Supra ea.*

lant : quod eſt tum difficile tum moleſtum quoque & commodum & 6 intrectabile. quorum verborum ſignifi tio à ſententia Saluſtii ſuprà ſcripta non abhorret.

6. *Intrectabile*] Aliter, *intractabile*.

CAP. XVI.

De vocabulis quibuſdam à Varrone & Nigidio contra quotia ſermonis conſuetudinem declinatis : atque inibi id genus dam cum exemplis veterum relata.

M. Varronem & P. Nigidium, viros Romani gen 1 diſertiſſimos, comperimus non aliter locutos & ſcripſiſſe, quàm 2 *ſenatuis*, & 3 *domuis*, & *fluctuis* : qu 4 patrius caſus, ab eo, quod eſt, *ſenatus*, *domus*, & *flu* 5 hinc *ſenatui*, *domui*, *fluctui*, cæteraque his conſimilia pa dixiſſe. 6 Terentii quoque comici verſus in libris ve bus itidem ſcriptus eſt :

Ejus anuis, opinor, cauſa, quæ eſt mortua.

Hanc eorum auctoritatem quidam è veteribus gramm cis ratione etiam firmare voluerunt, quòd omnis da ſingularis littera finitus, *i*, ſi non ſimilis eſt genitivi ſi laris ; littera addita genitivum ſingularem facit, ut, *patr tris*, *duci ducis*, *cædi cædis*. Quum igitur, inquiunt, in dandi *huic ſenatui*, dicamus ; genitivus ex eo ſingularis *ſe tuis* eſt, & non *ſenatus*. Sed non omnes concedunt in c dativo 7 *ſenatui* magis dicendum, quàm *ſenatu*. ſicut L lius in eodem caſu, *victu*, & *anu*, dicit, non, *victui*, & *a* in hiſce verſibus,

Q

D*Iſertiſſimos*] Vett. ed. *Doctiſſimos*.

2. *Senatuis*] Hoc etiam teſte Chariſio Helenius Acro adnotavit in Adelphos Terentii.

3. *Domuis*] Ita Varro ταφῆ Μενίππου: *Perrexit in interiores partes domuis*.

4. *Patrius caſus*] Genitivus.

5. *Hinc*] Antiquæ Edit. *huic*.

6. *Terentii quoque comici verſu* Heaut. Actu 2. Scena 3.

7. *Senatui magis dicendum*] S *Senatui* per contractionem *Senatus* que dicitur, ita etiam Veteres u runt *ſenatu* in dativo caſu pro *ſe* Atque ita in ſimilibus nominibus Voſſium de Analogia lib. 2. cap.

2. *V*

Quod ſumtum atque epulas victu præponis honeſto.
alio in loco
Anu noceo, inquit.
[8] irgilius quoque in caſu dandi *aſpectu*, dicit, non *aſpectui*.
-- *Teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro.*
[9] n Georgicis:
Quòd nec concubitu indulgent.
ajus etiam Cæſar gravis auctor linguæ Latinæ [10] in An-
tone, *Vnius*, inquit, *arrogantiæ ſuperbiæque, dominatuque.*
tn in [11] Dolabellam [12] actionis III. *ibi iſti quorum in ædi-
aniſque poſita & honori erant & ornatu.* [13] in libris quoque
logicis omnia iſtiuſmodi ſine, *i*, littera dicenda cenſet.

CAP.

Virgilius quoque] Æneid. 6. & g.4. Ita idem Poëta lib. I. Æneid. e *metu Citherea.*

Cajus Cæſar] Nunquam aliter in mentariis ſuis Cæſar loquitur. Pri- us itaque errat, qui exiſtimat ſo- a loqui poëtas. Namque & Sal- s, & Tacitus ita loquuntur.

. *In Anticatone*] Duos libros, Ju- Cæſar contrà Catonem ſcripſit, egre ferret Ciceronem in libro, cui s eſt *Cato*, Catonem Uticenſem audibus cumulaſſe, quod ſibi hanc tionem opprobrio eſſe duceret. i Plutarchum in Cæſare.

. *Dolabellam*] Quem adoleſcens e undarum poſtulaverat, cum eſſet rum XXI, ut teſtatur Auctor Dia- loge Oratoribus. Suetonius in Cæ- ar *Cornelium Dolabellam conſularem umphalem virum repetundarum po- ſtulavit: abſolutoque Rhodum ſecedere ſtatuit, & ad declinandam invidiam, & ut per otium ac requiem Apollonio Molonis, clariſſimo tunc dicendi magiſtro operam daret.* Vide & Plutarchum in Cæſare. De hac Accuſatione ita Val. Max. lib. 8. c. 9. *Divus quoque Iulius, quam cœleſtis numinis, tam etiam humani ingenii perfectiſſimum columen vim facundiæ propriæ expreſſit, dicendi in accuſatione Cn. Dolabellæ, quem reum agit, extorqueri ſibi cauſam optimam L. Cotta patrocinio.*

12. *Actionis* III.] Ita Stephani & Torneſii Editio ex Ms. in antiquis Editionibus vulgo legitur, nullo ſenſu, *Actionis illibuiſti.*

13. *In libris quoque Analogicis*] Duos de Analogia libros Cæſar ſub tempus prælii Mundenſis conſcripſit, teſte Suetonio. Vide pag. 45.

CAP. XVII.

De natura quarumdam particularum, quæ præpoſitæ verbis in... di atque produci barbarè atque inſcitè videntur, exempli... tionibuſque pluſculis diſceptatum.

LUcilii ex undecimo verſus ſunt:

Scipiadæ magno improbus [1] *objiciebat* [2] *Aſellus*
3 *Luſtrum, illo cenſore, malum infelixque fuiſſe.*

objiciebat, *o*, littera producta multos legere audio, id... eo facere dicunt, ut ratio numeri ſalva ſit. idem infra:

--& jam
Conjicere in verſus dictum præconis volebam
4 *GranI.*

in hoc quoque prima verbi præpoſitio ob eandem cau... producitur. item quintodecimo:

5 *Subjicit hinc humilem, &* 6 *ſufferctus poſteriorem.*

OBjiciebat] In Voſſiano Codice ex Ms. legebatur, *obiciebat*. atque ita *conicere*, *ſubicit*, & ita porro. Idque verum arbitror, quia addit Auctor noſter, *idque eo facere dicunt, ut ratio numeri ſalva ſit.* Salva autem ratio ſi duplex *i*, apponatur, ubi unum j, vim conſonantis habet, quod monet poſtmodum Gellius.

2. *Aſellus*] Hic eſt ille, ut arbitror, in quem apud Ciceronem l. 2. de Oratore Scipionis jocus extat. *Cum enim Aſellus omneis provincias ſtipendia merentem ſe peragraſſe gloriaretur, agas*, inquit Scipio, *Aſellum.* Eſt autem Aſellus cognomen familiæ ex gente Sempronia: quo etiam referri debet Sempronius Aſellio Hiſtoricus, qui ſub P. Scipione Africano tribunus militum fuit, & bellum Numantinum conſcripſit. Vide Gell. lib. 2. cap. 13. & ſupra p. 141.

3. *Luſtrum*] Proprie Latinis quinquennale tempus denotat. Quo tempore cenſores cenſum inſtituebant, & ſi- nisi funeſtus eſſet annus, luſtrum... debant. Itaque cenſus aliquand... batur, luſtrum non condebatur. ... lib. 4. *Cenſus actus eo anno: luſtru... pter Capitolium captum, conſulem... ſum, condi religioſum erat.*

4. *GranI*] Ita legendum. Vulgo, ... De Granio præcone, Cicero in B... vel potius Atticus: *Ita*, inquit, *t... tribunatus (Craſſi) ut niſi in eo magi... cœnaviſſet apud præconem Granium... que nobis narraviſſet Lucilius, trib... plebis neſciremus fuiſſe.* Atque hu... ſus referendi videntur. Namq; L. ... ſo, P. Naſicæ, aliiſque optima... aſperiorem fuiſſe ex Cicerone qu... conſtat.

5. *Subjicit hinc*] In Voſſ. *Cod.* ... tatum *ſubicit huic.*

6. *Sufferctus*] A ſufferciendo di... Antiq. Ven. *ſuffercatus*, Badiana... *ctus. ſufferti* vocabulo etiam utitu... tonius in Vita Neronis c. 20. Ali... que legunt juxta Maſerium *ſuffe... tus.*

7. ...

ibjicit, *u*, littera longa legunt; quia primam ſyllabam bre-
em eſſe in verſu heroico non convenit. item apud Plau-
um in Epidico, *con*, ſyllabam productam pronunciant,

Age nunc jam, orna te Epidice & pallium in collum conjice.

Apud Virgilium quoque, *ſubjicit*, verbum produci à ple-
iſque audio.

-- etiam Parnaſia laurus
Parva ſub ingenti matris ſe ſubjicit umbra.

ed neque, *ob*, neque, *ſub*, præpoſitio producendi habent
aturam; neque item, *con*; niſi quum eam litteræ ſequun-
ur, [8] quæ in verbis, *conſtituit*, & *confecit*, ſecundùm eam
rimæ ſunt, vel quum eliditur ex ea, *n*, littera: ſicut Sallu-
ius, [9] *Facinoribus*, inquit *coopertus*. in his autem, quæ ſuprà
oſui, & metrum eſſe integrum poteſt, & præpoſitiones
tæ poſſunt non barbarè protendi: ſecunda enim littera in
s verbis per duo *ii*, non per unum ſcribenda eſt. nam ver-
um iſtud, cui ſuprà dictæ particulę præpoſitę ſunt, non *icio*
t ſed *jacio*, & præteritum non *icit* facit ſed *jecit*. idque, ubi
ompoſitum eſt ex *a* littera, *a* in *i* mutatur; ſicuti fit in ver-
is *inſilio* & *incipio*: atque ita vim conſonantis capit. & id-
rco ea ſyllaba productius latiuſque paulò pronunciata
riorem ſyllabam brevem eſſe non patitur; ſed reddit eam
oſitu longam; proptereaque & numerus in verſu & ratio
pronunciatu manet. hæc, quæ diximus, eo etiam condu-
int, ut, quod apud Virgilium in ſexto poſitum inveni-
ius,

Eripe me his invicte malis, aut tu mihi terram
Injice:

e eſſe, *injice*, ut ſupra dixi, & legendum & ſcribendum
iamus: niſi quis tam indocilis eſt, ut in hoc quoque ver-
o *in* præpoſitionem metri cauſa protendat: quærimus igi-
tur

7. *Apud Virgilium*] Lib. 2. Georg.
8. *Quæ in verbis*] Id eſt, quando con-
nantes ſequuntur.

9. *Facinoribus*] Antiq. Edit. male *fænoribus*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tur in *obicibus*, *o*, littera qua ratione intendatur, quum id v cabulum factum ſit à verbo, *obicio*; & nequaquam ſim ſit, quod à verbo *moveo motus*, *o*, littera longa dicitur. Eq dem memini [10] Sulpicium Apollinarem, virum præſta litterarum ſcientia, *obicis* & *obicibus*, *o*, littera correpta di re; in Virgilio quoque ſic eum legere;

-- qua vi maria alta tumeſcant
[11] *Obicibus ruptis.*

ſed ita, ut diximus, *i*, litteram, quæ in vocabulo quoq gemina eſſe debet, paullo uberius largiuſque pronunc bat. congruens igitur eſt ut *ſubices* etiam, quod proinde *obices* compoſitum eſt, *u*, littera brevi dici oporteat. E nius in tragœdia, quæ Achilles inſcribitur, *ſubices* pro a alto ponit, qui cœlo ſubjectus eſt; in his verſibus:

Per ego deûm [12] *ſublimes* [13] *ſubices,* [14] *humidus*
Vnde oritur imber ſonitu ſævo & [15] *ſpiritus.*

pleroſque homines tamen legere audias, *u*, littera prod

ε

10. *Sulpicium Apollinarem*] Quem aliquoties citavit Gellius, atque idem vel ejus filius eſt, cujus meminit Capitolinus in Vita Pertinacis.

11. *Obicibus ruptis*] Verſus extant lib. 2. Georg. v. 480. *Obicibus* autem hic pro *objicibus* ponitur conſonante *j*, interjecta. Ita Claudianus quoque L. I. de Rapt. Proſerpinæ loquitur,

Sive quod objicibus diſcurrens ventus opertis.

Silius Italicus l. 4. corripit, cum inquit,

Et fidos certant obices arceſſere ſylvæ.

Sed tum conſonans *j* omittitur, vel non ſubintelligitur.

12. *Sublimes*] Legitur apud Nonium Vett. Cod. *ſublimas.* Ita & Accius & Salluſtius apud Nonium loquuntur. Lucretius eodem modo uſurpat,

At nunc per maria & terras, ſublimaque cœli,
Multa modis multis varia ratione moveri,
Cernimus.

13. *Subices*] Uti *obex* dicitur ab ciendo, ita *ſubex* à *ſubjiciendo*. Hinc ſi ces dicuntur nubes teſte Feſto, q Diis ſubjiciantur. Scaliger ad Manili *ſubices* dici exiſtimat, quod *ſubeant* *leſtia*. Græci μετέωρα appellant. *ire* autem apud Manilium & Plini etiam *aſcendere* denotat. Ita quo Nonius ab altitudine dici ſubices a mat, citatque Virgilii verſum Ecl. I

Quantum vere novo viridis ſe ſubj alnus.

Ubi *ſubjicere* ſignificat ex inferiori l ſe in altum attollere. Ita Lucretius *ſubmittere* dixit,

-- tibi ſuaves Dædala tellus
Submittit flores.

Et Virg. 12. Æn. *Et corpora ſaltu* *jiciunt in equos*, id eſt, ſurſum jaciu

14. *Humidus*] Feſtus & Nonius *midas.*

15. *Spiritus*] Feſtus, *ſpiritu*, an Ed. *ſtrepitu.*

16.

ta. id ipſum autem verbum M. Cato ſub alia præpoſitione icit, in oratione, quam de conſulatu ſuo habuit. *Ita hos*, inuit, *fert ventus* 16 *ad priorem Pyrenæum quos projicit in altum.* : 17 Pacuvius item in Chryſe: *promontorium, cujus* 18 *linguam altam projicit.*

16. *Ad priorem Pyrenæum*] Unum montibus Pyrenæis primum aſpeu, vel propiorem. Moſellanus intelgit Pyrenæum ſaltum Hiſpaniæ citeoris, à quo diſtenduntur montes Pyrei, qui Galliam ab Hiſpania ſeparant.

17. *Pacuvius in Chryſe*] Ita Ms. R. cujus fragmenta crebro à Cicerone, Varrone, Feſto, Nonio citantur: vulgò *Anchiſe*, cujus nullus, quod ſciam, meminit.

18. *Linguam*] *Lingua* Vet. Editio. Intelligit autem caput promontorii, quod in altum tenditur.

CAP. XVIII.

e Africano ſuperiore ſumta quædam ex annalibus memoratu digniſſima.

SCipio Africanus antiquior quanta virtutum gloria præſtiterit, quàm fuerit altus 1 animo atque magnificus, & ua ſui conſcientia 2 nixus; pluribus rebus quæ dixerit quæue fecerit declaratum eſt. ex quibus ſunt hæc duo exemla ejus fiduciæ atque 3 exſuperantiæ ingentis. 4 Quum I. Nævius tribunus plebei accuſaret eum ad populum; dieretque à rege Antiocho accepiſſe pecuniam, ut conditioibus gratioſis ac mollibus pax cum eo populi Romani nomine

ANimo] In Ms. *animi*.

2. *Nixus*] Vet. Edit. *ſubnixus*.

3. *Exſuperantiæ*] Eminentiæ. Cicero v. Tuſc. *nonne omnem exuperantiam irtutis oderunt?*

4. *Quum M. Nævius*] Eandem hiotiam ita narrat Val. Max. lib. 3. c. 7. *iem illi ad populum M. Nævius tribuus pleb. aut (ut quidam memorant) duo etilii dixerant: quo ingenti frequentia forum deductus, roſtra conſcendit, capiq; ſuo corona triumphali impoſita, Hac,* iquit, *Quirites, die Carthaginem magna erantem leges veſtras accipere juſſi: roinde æquum eſt vos mecum ire in Capitolium ſupplicatum. Speciosſimam ejus deinde vocem æque clarus eventus ſecutus eſt: ſiquidem & ſenatum totum, & univerſum equeſtrem ordinẽ, & cunctam plebem Iovis maximi pulvinaria petens, comitem habuit. Reſtabat ut tribunus apud populum ſine populo ageret, deſertuſque in foro cum magno calumniæ ſuæ ludibrio ſolus moraretur: cujus devitandi ruboris cauſa in Capitolium proceſſit, deque accuſatore Scipionis venerator eſt factus.* Vide etiam Livium libr. XXXVIII. c. 50. & ſeq. qui in indice Orationis P. Scipionis nomen M. Nævii inveniri affirmat.

mine fieret; & quædam item alia crimini daret indigna ta
viro: tum Scipio pauca præfatus, quæ dignitas vitæ ſuæ a
que gloria poſtulabat, [5] *Memoria*, inquit, *Quirites, repe*
diem eſſe hodiernum, quo Hannibalem Pœnum imperio noſtro in
miciſſimum, magno prœlio vici in terra Africa: pacemque & v
ctoriam vobis peperi [6] *inſperabilem. non igitur ſimus adverſum de*
ingrati: ſed cenſeo relinquamus nebulonem hunc; eamus [7] *nu*
protinus Iovi optimo maximo gratulatum. id quum dixiſſet, a
vertit, & ire in Capitolium cœpit. tum concio univerſ
quæ ad ſententiam de Scipione [8] ferendam convenerat
[9] relicto tribuno, Scipionem [10] in Capitolium comitata
atque inde ad ædes ejus, cum lætitia & gratulatione ſol
lemni proſecuta eſt. Fertur etiam oratio, quæ videtu
habita eo die à Scipione, &, qui dicunt eam non veram
non eunt inficias, quin hæc quidem verba fuerint, qu
dixi, Scipionis. item aliud eſt factum ejus præclarum
Pœtilii quidam tribuni plebei à [11] Marco, ut ajunt, Cato
ne inimico Scipionis [12] comparati in eum atque immiſſ
deſiderabant in ſenatu inſtantiſſimè, ut pecuniæ Antioche
næ, [13] prædæque, quæ eo in bello capta erat, rationem
redderet. fuerat enim L. Scipioni Aſiatico fratri ſuo im-
peratori

5. *Memoria &c.*] Similis fere Oratio extat apud Livium.

6. *Inſperabilem*] Inſperatam, quæ evenerit Romanis nihil tale cogitantibus.

7. *Nunc*] Voſſ. Cod. *hinc.*

8. *Ferendam*] Aliter *dicendam.*

9. *Relicto tribuno*] Valerius in Capitolium quoque proceſſiſſe tribunum commemorat, Livius ſolum relictum cum ſervili comitatu, & cum præcone, qui ex roſtris reum citabat, affirmat.

10. *In Capitolium*] Addit Livius etiam alia Deorum templa circuiiſſe. Poſtmodum tamen Scipio iterum vocatus, cum frater L. Scipio valetudine abſentiam ejus excuſaſſet, Literrnum abiit, ubi defunctus eſt. variant tamen auctores, teſte Livio l. 38. Vide eundem cap. 56. ubi pro illo egregia Oratio occurrit Tib. Sempronii Gracchi.

11. *A. Marco &c.*] Cujus etiam extitiſſe Orationem de pecunia Regis Antiochi teſtatur Livius.

12. *Comparati*] Vel mercede vel alio quocunque modo.

13. *Prædaque*] Præda in publicis belli actibus erat Populi Romani, ejus diſpenſandæ arbitrium aliquod Imperatoribus belli concedebatur, ita tamen ut rationes reddere deberent, alioqui in peculatus crimen incidebant. Vide Grot. de Jur. Bell. lib. 3. cap. 6.

14. *Ibi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eratori in ea provincia legatus. [14] ibi Scipio exſurgit; & rolato [15] è ſinu togæ libro, rationes in eo ſcriptas eſſe dit omnis pecuniæ omniſque prædæ. [16] Illi tum ut palàm ecitaretur, & ad ærarium deferretur. ſed enim id jam non ciam, inquit, nec meipſe afficiam contumelia. eumque lirum ſtatim coram diſcidit ſuis manibus, & concerpſit; ærè paſſus, quod cui ſalus imperii ac reip. accepta ferri deeret, [17] rationem pecuniæ prædaticiæ poſceretur.

14. *Ibi Scipio exurgit*] Livius ſcribit Scipionem, quum librum rationis is Lucium fratrem adferre juſſiſſet, *pectante ſenatu ſuis ipſum manibus cerpſiſſe, indignantem quod quum bis llies in ærarium detuliſſet, quadragies io ab ſe poſceretur.* Vide quoque Val. ax. lib. 3. cap. 7.

15. *E ſinu togæ*] Contractis togæ oris in medio fit ſinus vel capacitas. Vide tamen Turn. lib. 2. Adv. c. 26.

16. *Illi tum*] Scilicet Petilii inſtabant. Vetus Edit. *ille tum*, & ſupra pro *Petilii*, *Petilius*. Aldus legit *illa tum*, Badius *illatum*, Stephanus *allatum*.

17. *Rationem pecuniæ*] Vet. Edit. *Ab eo ratio pecuniæ prædaticiæ.*

CAP. XIX.

uid M. Varro in logiſtorico ſcripſerit de moderando victu puerorum impubium.

Ueros impuberes compertum eſt, [1] ſi plurimo cibo nimioque ſomno uterentur, hebetiores fieri, [2] veterni uſe aut [3] eluci tarditatem; corporaque eorum improcera ri, minuſque adoleſcere. idem plerique alii medicorum ilosophorumque, & [4] M. Varro in logiſtorico ſcripſit; æ inſcripta eſt [5] *Capys aut de liberis educandis.*

[plurimo cibo] Vide Plutarchum de Ed. lib.

Veterni] Quo morbo qui laborant, i ſomno & ſtupore premuntur.

Eluci] Ita Cod. Reg. Vulgo, *ademuſque hinc elici tarditatem*, vel, ut uam libri, *animadvertimuſque*. Eluutem juxta Gellium noſtrum lib. Cap. 12. tarditatem quandam animi iporem denotat. A Græco, ut vie, ἀλύκη, quod ſimilem languoi denotat. Heſychius χάσμησιν appellat, quia oſcitationem comitem habet. Hinc Erotianus in Lexico: ἀλύκη, ἀπορία μετὰ χάσμης. Vide Salmaſ. ad Solinum pag. 1279.

4. *M. Varro in logiſtorico*] Veteres quædam Editt. *In longa hiſtoria.*

5. *Capys*] Legendum arbitrer *Cato*, ita Nonius pluribus locis Varronem citat, quanquam ablativo caſu *Cato*, corrupte pro *Catone*, niſi *Catus* fuerit inſcriptio, ut prudentiam in educandis liberis denotet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XX.

Notati à cenſoribus, qui audientibus iis dixerant joca quædam i... tempeſtiviter: ac de ejus nota deliberatum, qui ſteterat for... apud eos oſcitabundus.

INter cenſorias ſeveritates tria hæc exempla in litter... ſunt caſtigatiſſimæ diſciplinæ. unum eſt hujuſmod... [1] Cenſor adigebat de [2] uxoribus ſollemne jusjurandun... verba ita erant concepta: VT. TV. [3] EX. ANIMI. TVI. SENTENTI... VXOREM. HABES. qui jurabat, cavillator quidam & [4] canal... cula & nimis [5] ridicularius fuit. is locum eſſe ſibi joci d... cendi ratus, quum ita, uti mos erat, cenſor dixiſſet; ET. T... EX. ANIMI. TVI. SENTENTIA. [6] VXOREM. HABES? *Habeo equide...* inquit, *uxorem*, [7] *ſed non ex animi tui ſententia.* tum cenſ... eun...

C*Enſor adigebat*] Aliter, *agebat*.

2. *Vxoribus*] Aliter, *uxore*.

3. *Ex animi tui ſententia*] Hæc verba in jurejurando exigendo præmittebantur, quæ ſignificabant, *jura bona fide ad id quod rogabo*, deinde addebant cenſores, *tu uxorem habes?* Cicero in Academicis: *Quom rationem etiam majorum noſtrorum comprobat diligentia, qui primum ex ſui* ANIMI SENTENTIA *quemque jurare voluerunt*. Hanc formulam jurisjurandi etiam proponit Eumolpus apud Petronium. Livius quoque hæc ſolennia verba uſurpat.

4. *Canalicula*] Vulgo, *canicula*, à morſu. Sed canalicolæ dicti olim *homines forenſes, quod circa canales fori conſiſterent*, ut Feſtus teſtatur. Plautus in Curculione:

In foro infimo boni homines, atque dites ambulant,
In medio propter canalem oſtentatores meri.

Canalicula itaque dictus homo ſcurrilis dicacitatis. Per canales autem intelligit Salmaſius cancellos tribunalis, quos Græci ἐιρυφεάκλες appellant, atque ita Feſti locum interpretatur. Cana... cola igitur homo forenſis, dicax, qui... ra cavillationibus perturbat. Vide S... maſ. ad Hiſtor. Auguſtam pag. 484. ad Tertullianum de Pallio, Lipſi... quoque lib. 3. Elect. cap. 2.

5. *Ridicularius*] Gaudet talibus a... tiquis vocabulis Auctor noſter. Ita... bi *vulgarius, ſingularius*.

6. *Vxorem habes?*] Cenſores c... primis curam habuere rei uxoriæ, ... quis civis Romanus cœlebs & ſine u... re eſſet, quia propagatio ſobolis tum... dignitatem, tum ad æternitatem ur... pertinebat. Cœlibatus itaque legi... coërcebatur, matrimonia privile... & favore publico fulciebantur. Id... que cœlibes pœnæ nomine pendeb... æs, quod *uxorium* Feſto dicitur, q... primi exegiſſe videntur M. Furius C... millus & M. Poſthumius cenſores ... no ab V. C. CCCL. quorum memo... bilia contra cœlibatum extant verb...

7. *Sed non ex animi tui ſententia*] ... tus Edit. Ven. *non hercle*. Juſtus Lip... legebat, *ex animi mei ſententia*. Pete... Cenſor, ut jurans ex animi ſui ſent...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ıum, quòd intempeſtive laſciviſſet, [8] in ærarios retulit; cauſamque hanc joci ſcurrilis apud ſe dicti ſubſcripſit. Al- era ſeveritas ejuſdem ſectæ diſciplinæque eſt. delibera- ıum eſt de nota ejus, qui ad cenſores ab amico advocatus ſt, &, in jure ſtans, clarè nimis ac ſonorè oſcitavit. atque nibi, prope ut plecteretur, fuit; tamquam illud indicium agi animi foret & [10] allucinantis, & fluxæ atque apertæ ſe- uritatis. ſed quum ille dejeraſſet invitiſſimum ſeſe ac repu- nantem oſcitatione victum, teneriq; eo vitio quod [11] *oſcedo* ppellatur; tum notæ jam deſtinatæ exemtus eſt. P. Sci- io Africanus Pauli F. utramque hiſtoriam poſuit in ora- ione, quam dixit in cenſura, quum ad majorum mores po- ulum [12] hortaretur. item aliud refert [13] Sabinus Maſſurius [14] in ſeptimo memoriali ſeverè factum, *Cenſores*, inquit, P. *Scipio*

ı verum diceret, utrum cœlebs eſſet, l uxorem haberet, alter verba intor- ıens reſpondit præter expectationem, non habere uxorem, qualem ex ani- i ſui voluntate vellet habere. Eundem l ſimilem ſaltem jocum habes apud ceronem lib. 2. de Orat. inter Ca- nem Cenſorem & Naſicam. Et huc ſpexiſſe videtur Auctor noſter. Vide pſ. lib. 1. Var. Lect. cap. 1. ſi reti- amus, *ex animi tui ſententia*, Cenſo- n cavillatus eſt, quaſi pronior in uxo- n ſuam fuerit, neque ex animi ſen- ntia illa potiri poſſet, vel quod illi rtunam ſuam invideret.

8. *In ærarios retulit*] Aſcônius in Di- nat. *Qui plebejus erat in Cæritum ta- las referebatur, & ærarius fiebat ac per c non erat in albo centuriæ ſuæ, ſcilicet hoc ut civis eſſet: ſed tantummodo ut capite ſuo tributi nomine æra pende-* . Suffragiis itaque privabatur, ut tatur Auctor noſter lib. 16. cap. 13. le & Strabonem lib. 5. & Horatium l. 2. Epiſt. 6. Cenſorum munus erat, mere ſenatori curiã, Equiti equum, bei tribum, aut ſuffragium. Non- nquam tamen, ſi gravius incideret peccatum, etiam ſenatores vel equites tribu moti, aut ærarii facti ſunt. Vide Livium lib. 4. & lib. 44.

9. *Cauſamque*] His animadverſionibus ſemper ſubſcriptæ fuere cauſæ, niſi in præteritione ſenatorum, cui rationem adſcribi haud veteris inſtituti fuiſſe tradit Livius lib. 39.

10. *Allucinantis*] Soluti, torpidi. Nonnulli hoc nomen ab ἀλύκη derivant, buod languorem cum oſcitatione denotat. Pſellus de veteribus medicinæ vocabulis: ἀλύκη ἡ μετ' ἐκλύσεως ἀπορία. Ita *alucinari* ſcribendum eſſet.

11. *Oſcedo*] Vitium quo ſæpe oſcitando os deducimus. Sereno tamen ulcera oris denotat,

Hinc oſcedo fugit, cedunt quoque vulnera linguæ.

Sicuti Iſidorus quoque interpretatur, lib. 4. Orig. cap. 8. Vide Turneb. Adverſ. pag. 314. Marcello Empirico etiam ſcorbutus ita appellari videtur.

12. *Hortaretur*] Aliter, *abhortaretur*.

13. *Sabinus Maſſurius*] Vide ſupra lib. 3. cap. 16.

14. *In ſeptimo memoriali*] Quædam veteres editt. *memorali*, aliæ *memorabilium*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Scipio Naſica & [15] *M. Popillius quum equitum cenſum agerent equum nimis* [16] *ſtrigoſum & malè habitum, ſed equitem ej* [17] *uberrimum & habitiſſimum viderunt. Et cur, inquiunt, it eſt, ut tu ſis quam equus curatior? quoniam, inquit, eg me curo; equum Statius meus* [18] *ſervus. viſum eſt parum re verens eſſe reſponſum, relatuſque in ærarios, ut mos eſt. Sta tius* autem ſervile nomen fuit. plerique apud veteres ſerv eo nomine fuerunt. Cæcilius quoque ille comœdiarum poëta inclutus ſervus fuit: & propterea nomen habui [19] *Statius.* ſed poſtea verſum eſt quaſi [20] in cognomentum appellatuſque [21] *Cælius Statius.*

A. GEL

lium, lege *memorialium.* Nonius eundem locum citat ſed *lib.* 17. In vulgatis tamen legitur quoque *lib.* 7.

15. *M. Popillius*] Vett. Editt. *Pompilius.*

16. *Strigoſum*] Morbum hunc eſſe jumentorum Nonius teſtatur, *qui corpora ſtringat aut fame aut alia vitii cauſa.* Intellige hic *macilentum.*

17. *Uberrimum & habitiſſimum*] Succi admodum plenum & pinguem.

18. *Servus*] Abeſt à Badiana editione & Ms. R. non male propter ea quæ ſequuntur.

19. *Statius*] Is fortaſſe aut alius ejuſdem nominis libertinus Stauro ſtomachanti paupertatem patris objecerat,
qui quamvis patritius & nobilis, carb
nariam tamen exercuiſſet. Ex eo nata
ferunt legem Liciniam & Mutiam, a
ctore Scauro, Coſſ. latoribus, de regu
dis civibus, quæ bellum Italicum m
gna ex parte conciliavit, quod cum
liber eſſet aut civis, aut ne civis quide
tam ſuperbe principem ſenatus app
laſſet. Turn. lib. 1. p. 109.

20. *In cognomentum*] Serius ſtir
nomen factum, ut oſtendit de Sta
Papinio Gevartius. ſervi autem man
miſſi, vel nomen mutabant, vel pat
ni addebant ſuo.

21. *Cælius Statius*] Lege *Cæcil*
Statius, ut Editt. Vett. cujus verſus
Scaurum extant apud Cic. l. 2. de Or

Mu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER QVINTVS.

CAPUT I.

Quòd Muſonius philoſophus reprehendit improbavitque laudari philoſophum diſſerentem à vociferantibus & in laudando geſtientibus.

MUſonium philoſophum ſolitum dicere accepimus: quum philoſophus, inquit, hortatur, monet, ſuadet, objurgat, aliudve quid diſciplinarum diſſerit; tum, qui audiunt, 2 ſi ſummo & ſoluto pectore obvias vulgataſque laudes effutiunt; 3 ſi clamitant etiam, ſi vocum ejus feſtivitatibus, ſi modulis verborum, ſi quibuſdam quaſi 4 frequentamentis orationis moventur, exagitantur, & geſtiunt; tum ſcias & qui dicit & qui audit fruſtra eſſe: neque illic philoſophum loqui, ſed tibicinem canere. 5 animus is, inquit, audientis philoſophum, ſi, 6 quæ dicuntur, utilia ac ſalubria ſunt & errorum atque

MVſonium philoſophum] De quo Philoſtratus in vita Apollonii, atque ejuſdem, ut puto, ſunt fragmenta, quæ leguntur apud Stobæum. Alter quoque Muſonius fuit Juliani tempore, cujus mentionem fecit Eunapius in vita Proæreſii. vide Suidam.

2. *Si ſummo*] Vett. Editt. *de ſummo.* id eſt, ex intimo pectore.

3. *Si clamitant etiam*] Formulam proponit Cicero lib. 3. de Orat. BENE ET PRÆCLARE! BELLE ET PRÆCLARE! vel ut Græci, καλῶς, σοφῶς, ἀληθῶς. vide Plutarchum de Audit. Nonnunquam & nutu, geſtu, vel manuum applauſu laudabant. Quintil. lib. 5. Inſt. c. 2. *At nunc*, inquit, *proni atque ſuccincti ad omnem clauſulam non exurgunt modo, verum etiam excurrunt, & cum indecora exultatione exclamant.*

4. *Frequentamentis*] Iteratis numeris, moduliſque. vide ſupra pag. 51.

5. *Animus is*] Ad (*inquit*) quoque vocula *is* referri poteſt. HenricPetri & Gryphiana Editio habet, in margine, *Amicus enim.*

6. *Quæ dicuntur utilia*] Lipſ. in Electis, *quæ dicundo utilia.*

7. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

atque vitiorum medicinas ferunt, laxamentum atque o tium prolixè profuſèque laudandi non habet: quiſquis ill eſt qui audit, niſi ille eſt planè deperditus, inter ipſam phi loſophi orationem & perhorreſcat neceſſe eſt [7] & pudea tacitus & pœniteat & gaudeat & admiretur. varios ade vultus diſparileſque ſenſus gerat; proinde ut eum con ſcientiamque ejus affecerit utrarumque animi partium au ſincerarum aut ægrarum philoſophi pertrectatio. prætere dicebat magnam laudem non abeſſe ab admiratione: ad mirationem autem, quæ maxima eſt, non parere verba ſe ſilentium: iccirco, inquit, [8] poëtarum ſapientiſſimus audi tores illos [9] Ulyxi labores ſuos illuſtriſſimè narrantis, ub loquendi finis factus, non exſultare nec ſtrepere nec voci ferari facit, ſed conſiluiſſe univerſos dicit, quaſi attonito & [10] obſtupidos delinimentis aurium [11] ad origines uſqu vocis permanentibus.

CAP

7. *Et pudeat tacitus & pœniteat*] Cum cætera ſint perſonalia, etiam hæc eſſe videntur. Quod raro apud idoneos auctores invenias. *Pudent* etiam occurrit apud Terentium, *pœnitent* apud Iuſtinum. vide Voſſium de Anal. lib. 3. cap. 42.

8. *Poëtarum ſapientiſſimus*] Cum Ulyſſes lib. 12. Οδ. labores ſuos recenſuiſſet, lib. ſequenti hic verſus occurrit:

Ὣς ἔφαθ᾽, οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ἀκὴν
ἐγένοντο σιωπῇ.

Quod expreſſit Virg. lib. 2.

Conticuere omnes intentique ora tenebant.

9. *Ulyxi*] De talibus genitivis affatim Voſſ. de Analog. lib. 2. cap. 9.

10. *Obſtupidos*] Legitur quoque in Ms. *obſtipidos*. Pierius Valerianus in multis Ms. Variorum auctorum *obſtipuit* ſe inveniſſe teſtatur, pro *obſtupuit*. Palmerius in ſpicilegio legebat *obſtito* quod *attactos cœlo* apud Feſtum Clo tius & Ælius Stilo interpretantur: a que ita attonitos & obſtitos recte jun gi idem Palmerius arbitratur. ſed ſe va vulgatam lectionem.

11. *Ad origines uſque vocis perm nentibus*] Vett. Editt. *permanantibu* Vult dicere delinimenta aurium ita linguam perveniſſe, ut præ oblectatio nimia frenum linguæ cohiberetur. I lud delinimentum κηληθμὸν Homer appellavit, cum ſuperiori verſui, que citavi, addit,

Κηληθμῷ δ᾽ ἔσχοντο κατὰ μέγαρ
σκιόεντα.

Didymus κηληθμὸν, θέλξιν, τέρψ κήλησις γὰρ δι᾽ ᾠδῆς τέρψις, καὶ ἡδο *Delinimentum* vocavit hic Gellius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. II.

Super equo Alexandri regis, qui Bucephalas appellatus eſt.

Quus Alexandri regis & capite & nomine [1] *Bucepha-las* fuit. emptum [2] Cares ſcripſit [3] talentis tredecim & egi Philippo donatum: æris noſtri ſumma eſt HS. CCCXII. per hoc equo dignum memoria viſum; quòd, ubi orna-t; erat armatuſq; ad prœlium, haud umquam inſcendi ſeſe alio niſi à rege paſſus ſit. id etiam de iſto equo memora-m eſt; quod, quum in eo inſidens Alexander, [5] bello In-co, & facinora faciens fortia, in hoſtium cuneum non ſa-t ſibi providens immiſiſſet, conjectis undique in Alexan-um telis, vulneribus altè in cervice atque in latere equus rfoſſus eſt: moribundus tamen ac prope jam exſanguis è diis hoſtibus regem vivaciſſimo curſu retulit: atque, i eum extra tela extulerat, illico concidit, & domini jam perſtitis ſecurus, quaſi cum ſenſus humani ſolatio [6] ani-um exſpiravit. tum rex Alexander, parta ejus belli victo-i, oppidum in iiſdem locis condidit; atque, ob equi ho-res, [7] Bucephalon appellavit.

CAP.

1. *Vcephalas*] Ita & Strabo lib. 15. & Plutarchus. vulgo, *Bucephalus*.

2. *Cares*] Chares Mitilynæus intel-ligitur, qui Hiſtoriam Alexandri Magni ſcripſit. Citatur aliquoties ab Athe-næo, & Plutarcho in vita Alexandri.

3. *Talentis tredecim*] Id eſt, 7800. Statis ſive Philippeis, eandem ſum-mam referunt Hs. CCCXII.

4. *Regi Philippo donatum*] Philoni-cus Theſſalus hunc equum Philippo attulit venalem ut teſtatur Plutarchus in vita Alexandri.

5. *Bello Indico*] Contra Porum juxta Hidaſpem fluvium. vide Curtium lib. 8. & Plutarchum in Alexandro, Diodorum Siculum lib. 17. Arrianum lib. 5.

6. *Animam expiravit*] Plutarchus in Alexandro: *Ex prælio cum Poro commiſſo Bucephalas mortuus eſt, non extemplo, ſed poſt, ut plerique produnt ſub vulnerum curatione; ut Oneſicritus eſt auctor, ob ſenium labore confectus, nam triginta annorum ætate eum deceßiſſe refert.*

7. *Bucephalon appellavit*] Salmaſius legit *Bucephalen*. Straboni lib. 15. Stephano & Heſychio Βȣκεφάλεια appellatur, Bucephala, vel potius Bucephale Plinio & Ptolemæo. Ita Græci dicunt Εὐρώπη, & Εὐρώπεια, Κασσιόπη & Κασσιόπεια, Καλλιόπη, Καλλιόπεια. vide Salmaſ. ad Solin. pag. 893.

Prota-

CAP. III.

Quæ cauſa, quodque initium fuiſſe dicatur Protagoræ ad philo- phiæ litteras adeundi.

[1] PRotagoram, virum in ſtudiis doctrinarum egregiu cujus nomen [2] Plato libro illi ſuo incluto inſcrip adoleſcentem ajunt, victus quærendi gratia, [3] in merc dem miſſum; vecturaſque onerum corpore ſuo factitav ſe. quod genus Græci βαστάζοντας vocant; Latinè *ba* *los* appellamus. is de proximo rure [4] in Abderam oppidu cujus popularis fuit, [5] caudices ligni plurimos funiculo b vi circumdatos portabat. tum forte [6] Democritus civita ejuſdem civis, homo ante alios virtutis & philoſophiæ g tia venerandus, quum egrederetur extra urbem, videt e cum illo genere oneris tam impedito ac tam [7] incohibi fac

PRotagoram] Hujus hiſtoriæ Laërtius meminit hunc in modum. Καὶ πρῶτος τὴν καλουμένην τύλην, ἐφ᾽ ἧς τὰ φορτία βαστάζουσιν, εὗρεν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ παιδείας. φορμοφόρος γὰρ ἦν, ὥς καὶ Ἐπίκουρός που φησὶ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἤρθη πρὸς Δημόκριτον, ξύλα δεδηκὼς ὀφθείς id eſt, *&* *primus quidem invenit* τύλην (τύλη vel τύλος Scholiaſti Ariſtophanis denotat clavum ligneum) *in qua onera portant, ut Ariſtoteles in libro de Diſciplina refert. Erat enim ut commemorat Epicurus, bajulus. Atque hoc modo delatus eſt ad Democritum, quum ligna ligaſſe viſus eſt.* Cæterum neque Plato, neque Plutarchus, neque Laërtius tam diffuſe atque Gellius hiſtoriam hanc commemorant.

2. *Plato libro illi inclyto*] In dialogo, qui Protagoras, ſive Sophiſtæ, inſcribitur.

3. *In mercedem*] Vet. Ven. *mercede.*

4. *In Abderam oppidum*] Urbem Thraciæ non longe à Neſſi flum oſtio, quam Teïorum coloniam fu Herodotus lib. 1. teſtatur. Hinc fo Eupolis apud Laërtium illum Teï appellavit.

5. *Caudices ligni*] Caudex vel co veteribus appellatur plurium tab rum contextus, ut teſtatur Seneca c. de Brev. vitæ. vide & Nonium, ubi codicariis navibus agit.

6. *Democritus*] Qui ex atomis, q bus figura & varietas innumera, c gmentata omnia tradidit; omnem motum ab iiſdem fieri. Quæ ſenten quoque Epicuri fuit. Idem ſentie atomorum vertiginem cauſam om generationis eſſe, ipſumque ſolem hujuſmodi vertiginibus, tumorum circumferentiis eſſe compoſitum, i nitos eſſe mundos. Vide Laërtium ejus vita, Heſychium Illuſtrem, Val Maxim. lib. 8. cap. 7. Euſeb. lib. ωρεπ. cap. 2.

7. *Incohibili*] Quod cohiberi neq bat. Pleræque tamen Vett. Editt. gunt *incoibili.*

8. *Vin*

ſalè atq; expeditè incedentem: & propè accedit; & [8] vinctrã poſituramq; ligni ſcitè periteq; factã conſiderat, peti; ut paulũ acquieſcat. quod ubi Protagoras, uti erat perim, fecit, atq; itidem Democritus acervum illum & quaſi em caudicum, brevi vinculo [9] comprehenſum, ratione qdam quaſi geometrica librari contineriq; animadvertit: errogavit quis id lignum ita compoſuiſſet: &, quum ille : compoſitum dixiſſet, deſideravit uti ſolveret, ac denuo nodum eumdem collocaret. at poſtquam ille ſolvit, ac iliter compoſuit: tum Democritus, animi aciem ſollernque hominis non docti demiratus, Mi adoleſcens, uit, quum ingenium [10] benefaciendi habeas, ſunt maa melioraque quæ facere mecum poſſis: abduxitque n ſtatim, ſecumque habuit, & ſumtum miniſtravit, & loſophias docuit, & eſſe eum fecit, quantus poſtea fuit. amen Protagoras [11] inſincerus quidem philoſophus, ſed cerrimus ſophiſtarum fuit; [13] pecuniam quippe ingenm quum à diſcipulis acciperet annuam, pollicebatur ſe id cere, quanam verborum induſtria cauſa infirmior, fieret tior. quam rem Græcè ita dicebat, [14] τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν.

CAP.

Vincturam] Vett. Editt. *junctura*.

Comprehenſum] Aliter, *compreſſu*.

o. *Benefaciendi*] Solerter aliquid andi.

1. *Inſincerus quidem philoſophus*] primus relicto ſincero & ingenuo loſophandi more, ad ſophiſmata, neptas argutias & contortiunculas num appulit. Exemplum ejuſmodi tiarum extat apud Auctorem noſm lib. 5. c. 10. & Apuleium Flor. Plato in Zenone teſtatur eum, cum os ſexaginta vixiſſet, gloriatum ſe, ſe per quadraginta annos juvenm corrupiſſe. Sophiſticen quoque gitat Plato, in Dialogo cui nome

Protagoras. vide Laërtium in vita Protagoræ, Athenæum lib. 8. & Suidam.

12. *Acerrimus ſophiſtarum*] Cicer. lib. 1. de Nat. Deor. *Abderites quidam Protagoras, cujus à te modo facta eſt mentio, ſophiſtes temporibus illis quam maximus.*

13. *Pecuniam quippe ingentem*] Laërtius centum minas exegiſſe à diſcipulis ſingulis affirmat. Centum minæ valent mille ſcutatos ſive ducatones. Singulæ enim minæ valent centum drachmas ſive denarios. Hic autem primus philoſophorum mercede docuit, magnaſque divitias poſſedit, ut auctor eſt Plato in Zenone.

14. Τὸν ἥττω λόγον, &c.] Id eſt, *Inferiorem cauſam ſuperiorem efficere.*

X Memi-

Meminit quoque τῶν λόγων Ariſtophanes ἐν νεφ. ℣ſ. 114. & ℣ſ. 881. ubi innocentiſſimo Socrati inſultat. De Gorgia Leontino refert Cicero lib. 2. de Fin. de quacunque quæſtione dicere ſolitum. *Audax*, inquit Cicero, *negotium dicerem impudens, niſi hoc inſtitutum poſtea tranſlatum ad philoſophos noſtros eſſet. Sed & illum quem nominavi & cæteros Sophiſtas, ut è Platone intellig poteſt, luſos videmus à Socrate.* Vide Baſilium magnum ad Libanium Sophiſtam.

CAP. IV.

De verbo, duoetviceſimo, *quod vulgo incognitum, à viris docti multifariam in libris ſcriptum eſt.*

1 APud Sigillaria forte in libraria ego & 2 Iulius Paulu vir memoria noſtra doctiſſimus conſederamus: atque ibi 3 expoſiti erant 4 Fabii annales, bonæ atque ſincera vetuſtatis libri, quos venditor ſine mendis eſſe contende bat. Grammaticus autem quiſpiam de nobilioribus, ab em tore ad ſpectandos libros adhibitus, reperiſſe unum in li bro mendum dicebat, ſed contrà librarius in quodvis pi gnus vocabat, 5 ni in una nuſpiam littera delictum eſſet oſtendebat grammaticus ita ſcriptum in libro quarto: *Qua propter tum primum* 6 *ex plebe alter conſul factus eſt, duoetviceſi mo anno, poſtquam Romam Galli ceperunt*. non, inquit, 7 *duoet viceſi*

APud Sigillaria] Vicum intelligit Romæ, ubi ſigna & imagunculæ, ſigilla, aliæque merces, etiam libri venales exponebantur. A ſigillis illis Feſtum Sigillarium nomen accepit. De quo Feſto ejuſque origine agit Macrobius lib. 1. Sat. c. 10. & 11. vide ſupra pag. 117.

2. *Iulius Paulus*] Poëta illius temporis. addunt Vett. Editt. *Poëta*.

3. *Expoſiti erant*] Proſtabant venales.

4. *Fabii annales*] Intelligitur Q. Fabius Pictor, qui tempore Annibalis, cum bellum Punicum ultima Italiæ minaretur, vixit, & Hiſtorias ſcripſit, ſicut ex Appiano in Annibalicis, & Livio lib. 21. & Dionyſ. Halic. lib. 1. Antiq. liquet. vide ſupra pag. 60.

5. *Ni in una*] Vett. Editt. *Si in un uſpiam.*

6. *Ex plebe alter conſul factus eſt* L. Sextius primus ex plebe factus co ſul, & collegam habuit L. Æmiliu Mamercum. vide Livium lib. 6. co tigit hoc anno ab V. C. 388.

7. *Duoetviceſimo*] Nonius tame legit *duodeviceſimo*. Ubi legendum *du etviceſimo, vel duoviceſimo.* nam *du deviceſimus* decimum octavum den tat. Juxta Nonium autem viceſimu ſecundum ſignificat. Emendandus it que Nonius cum exemplis, quæ add cit. Ex Gellio autem hæc mutuatu fuiſſe more ſolitò non vane arb tror. Finis enim hujus capitis mutil eſt.

8. R

viceſimo, ſed, *duodeviceſimo* ſcribi oportuit. quid enim eſt, *duoetviceſimo?* alio quoque loco hic ita ſcripſit, *mortuus eſt anno duoetviceſimo.* 8 *rex fuit* 9 *annos viginti & unum.*

Rex fuit annos viginti & unum] Hinc apparet, ſupra legendum eſſe, *mortuus eſt anno duoetviceſimo*, quomodo enim duodeviceſimo anno, id eſt decimo octavo, mortuus eſt, ſi rex fuerit per annos viginti & unum.

9. *Annos*] Vett. Editt. *anno vigeſimo primo.*

CAP. V.

Cujuſcemodi joco cavillatus ſit Antiochum regem Pœnus Hannibal.

IN libris veterum memoriarum ſcriptum eſt Hannibalem Karthaginienſem apud regem Antiochum facetiſſimè cavillatum eſſe. ea cavillatio hujuſcemodi fuit. Oſtendebat ei Antiochus in campo copias ingentes, quas 2 bellum populo Romano facturus comparaverat: 3 convertebatque exercitum inſignibus argenteis & aureis florentem. inducebat etiam 4 currus cum falcibus, & 5 elephantos

In libris veterum] Exſcripſit hæc Macrob. lib. 2. cap. 2.

Bellum populo Rom. facturus] Inſtigante Annibale, *qui in Africa victus, …gus, & pacis impatiens, hoſtem populo Romano toto orbe quærebat*, ut loquitur Florus lib. 2. cap. 8.

Convertebatque] Exercitum profundo monſtrabat.

Currus cum falcibus] Perſarum hæc …tia, qui falcatis curribus obvia quæque proterebant. vide Stewechium ad Vegetium, qui icones quoque exhibet. De falcatis curribus ita Curtius lib. 4. *Ex ſummo temone haſtæ præfixæ ferro eminebant. Vtrinque à jugo ternos direxerant gladios, & inter radios rotarum plura ſpicula eminebant in adverſum. Aliæ deinde falces ſummis rotarum …ns hærebant, & aliæ in terram de…ultis; quicquid obviam concitatis equis fuiſſet amputaturæ.* Contra quadrigas falcatas, tribulos aliaque machinamenta ferrea acuminata Romani ſpargere ſoliti, ut Vegetius teſtatur, etiam contra camelos, ut Herodianus lib. 4. Murices quoque vocant Curtius & Valerius Maximus, qui in quamcunque partem inciderint, ſuos protendunt aculeos, unde & doloſe in terram, contra hoſtes, equoſque conjici ſolebant.

5. *Elephantos cum turribus*] Quos primus Pyrrhus Epirotarum Rex in aciem duxit. turres dorſis eorum imponebantur, ex quibus milites pugnabant, tela haſtaſque jacientes, ut Polybius lib. 5. oſtendit. Complures milites turribus imponebantur, nonnunquam ſexaginta, ut à Julio Cæſare factum teſtatur Plin. lib. 8. cap. 7. Elephanti autem partis utriuſque periculo in aciem deducebantur, eo quod hæ beſtiæ in ſuos frequenter ſe converterent, teſte Appiano de Bellis Punicis.

 6. *Moni-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tos cum turribus; equitatumque frenis, ephippiis, [6] moni libus, phaleris præfulgentem. atque ibi rex contemplatio ne tanti ac tam ornati exercitus gloriabundus Hannibalem [7] adſpicit: &, Putaſne, inquit, conferri poſſe, ac ſatis eſſ credis Romanis hæc omnia? tum Pœnus eludens [8] igna viam imbelliamque militum ejus pretioſè armatorum: Sa tis planè, inquit, ſatis eſſe credo Romanis hæc omni etiamſi avariſſimi ſunt. Nihil prorſus neque tam lepidè ne que tam acerbè dici poteſt. rex de numero exercitus ſui a de æquiparatione æſtimanda quæſierat: reſpondit Hanni bal de præda.

CAP

6. *Monilibus, phaleris*] Monile proprie ornamentum muliebre ex gemmis, quod ex collo dependet, teſte Iſidoro lib. 19. c. 31. περιτραχήλιος κόσμος Græcis dicitur. Et Virgilius lib. 1. Æneid. collo monile tribuit. Lib. 7. Æneid. ✝ſ. 278. monilia cum phaleris confundit, cum inquit,

Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

De phaleris vide quæ dixi p. 137. Quicquid autem fronti, maxillæ, pectori equorum ornamenti addebatur, communi vocabulo phaleras nominaſſe videntur. Fronti Suidas, maxillæ Herodotus, pectori Servius & Plinius tribuunt. Proprie autem phaleræ equorum, monilia hominum dicuntur. Phaleræ tamen etiam hominibus aliquando tribuuntur. Juvenal. Satyr. ult. *Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.* Phaleræ demiſſæ ad pectus pendebant, torques collum magis ſtringebant & ambibant. Vide Lipſ. l. 5. de mil. Rom. cap. 17.

7. *Adſpicit*] Ms. Macrobianum *inſpicit.* Quod probat Scriverius ad Ma tialem, ad illum locum,

Inſpectum velut emptor aut laniſta.

Petronius: *anumque inſpicere diligenti cæpi.*

8. *Ignaviam imbelliamque militu* Facile victus à Scipione Antiochi ex citus. Apparatum illius quoque deſc bit Florus lib. 2. cap. 8. *Hic rex, inc dibile dictu, quibus auxiliis, quibus piis conſederat. trecenta millia peditu equitum, falcatorumque curruum non n nor numerus. Elephantis ad hoc immen magnitudinis, auro, purpura, argento, ſuo ebore fulgentibus, aciem utrinque v laverat. Sed hæc omnia præpedita m gnitudine ſua; ad hoc imbre, qui ſub ſuperfuſus, mira fœlicitate Perſicos ar corruperat: primum trepidatio, mox ga, dehinc triumphus fuerunt. victo ſupplici pacem atque partem regni d placuit, eo libentius, quod tam facile c ſiſſet. Imbellia* autem hic nove pro i peritia belli ponitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VI.

I coronis militaribus ; quæ ſit earum triumphalis , *quæ* obſidionalis, *quæ* civica , *quæ* muralis, *quæ* caſtrenſis , *quæ* navalis, *quæ* ovalis, *quæ* oleaginea.

MIlitares coronæ multifariæ ſunt. quarum quæ nobiliſſimæ ſunt, has fermè eſſe accepimus, *triumphalem*, *o dionalem* , *civicam* , *muralem* , *caſtrenſem* , *navalem*. eſt ea oque corona quæ *ovalis* dicitur. eſt item poſtrema *oleagi-n*, qua uti ſolent qui in prœlio non fuerunt , 1 ſed triumum procurant. 2 *Triumphales* coronæ ſunt aureæ , quæ i peratoribus ob honorem triumphi mittuntur. id vulgo c itur *aurum coronarium*. hæ antiquitus 4 è lauru erant; poſt ri ex auro cœptæ. 5 *Obſidionalis* eſt , quam ii , qui liberati nt obſidione , dant ei duci , qui liberavit. ea corona granea eſt : obſervarique ſolitum ut 6 fieret è gramine, od in eo loco generatum eſſet , intra quem clauſi erant, i obſidebantur. Hanc coronam gramineam ſenatus poluſque Romanus Q. Fabio Maximo dedit bello Pœno- n ſecundo; quòd urbem 7 Romanam obſidione hoſtium lueraſſet. *Civica* corona appellatur , quam civis civi, à quo ſerva-

ed triumphum procurabant] Virtutis amen cauſa oleagineam militibus que donatam Dio lib. 49. teſtatur. os auctores habuerit Gellius , quia non adſignat, dici vix poteſt. Forſ Claudium Saturninum ſecutus eſt , m præſtantiſſimum in hac materia it Tertullianus c. 5. de Corona mil.

2. *Triumphales coronæ*] Quæ à ſociis amicis gentibus mittebantur Imperatoribus , atque in triumpho præferebatur , numero frequenti. In Scipio- Aſiatici triumpho aureas coronas 4. Livius numerat, Appianus in Cæſis 2822.

3. *Aurum coronarium*] Non tantum onæ , ſed aurum poſtmodum ad coronas miſſum , etiam cum gravi exactione in aliis cauſis, vide tit. Cod. lib. 10. de Auro coronario. Lege Lipſ. de magn. Rom. lib. 2. c. 9.

4. *E lauru erant*] Propter paupertatem, ut Feſtus affirmat.

5. *Obſidionalis*] Caſtris totis obſidione liberatis, ut Plinius teſtatur lib. 22. cap. 5. Idem innuere videtur militem Imperatori hanc dediſſe , ſi totus exercitus unius virtute obſidione liberatus eſſet. Cæterum ad alios quocunq; modo obſeſſos recte hoc extenditur.

6. *Vt fieret è gramine*] *Quia* , ut loquitur Plinius , *ſummum victoriæ indicium erat herbam porrigere victos*.

7. *Romanam*] Vet. Ed. *Romam*.

ſervatus eſt in prœlio, teſtem vitæ ſalutiſque perceptæ d
ea fit è fronde querna, quoniam cibus victuſque antiquiſ
mus [8] quernus capi ſolitus [9] ſit: [10] etiam ex ilice; quod g
nus ſuperiori proximum eſt, ſicut ſcriptum eſt in quada
comœdia Cæcilii:

Advehuntur, inquit, *cum ilignea corona & chlamyde.*
Di voſtram fidem!

Maſſurius autem Sabinus in undecimo librorum [11] mem
rialium, [12] civicam coronam tum dari ſolitum dicit, quu
is, qui civem ſervaverat, eodem tempore etiam hoſte
occiderat; neque locum in ea pugna reliquerat: aliter j
civicæ coronæ negat conceſſum: Tiberium tamen Cæſ
rem conſultum, an civicam coronam capere poſſet, qui c
vem in prœlio ſervaſſet & hoſtes ibidem duos interfeciſſ
ſed locum, in quo pugnabat, non retinuiſſet, eoque lo
hoſtes potiti eſſent; reſcripſiſſe dicit, eum quoque civi
dignum videri; quòd appareret tam iniquo loco civem
eo ſervatum, ut etiam à fortiter pugnantibus retineri n
quiverit. hac corona civica [13] L. Gellius vir cenſorius
ſenatu Ciceronem conſulem donari [14] è republica cenſu
quod ejus opera eſſet atrociſſima illa Catilinæ conjurat
detec

8. *Quernus*] Vet. Edit. *querceus*. Ex glandibus victitari ſolitum etiam Plinius & Gal. lib. 2. de Alim. fac. teſtantur.

9. *Sit, etiam*] Vet. Ed. *fit etiam.*

10. *Etiam ex ilice*] Plinius: *Civica iligna primo fuit, poſtea magis placuit ex eſculo Iovi ſacra. variatumque & cum quercu eſt, ac data ubique quæ fuerat, cuſtodito tantum honore glandis.*

11. *Memorialium*] Vet. Ed. *memorabilium.*

12. *Civicam coronam tum dari ſolitum*] Leges has præſcribit Plinius lib. 16. cap. 4. *Civem ſervare, hoſtem occidere, utque eum locum, in quo ſit actum, hoſtis obtineat eo die, utque ſervatus fateatur, alias teſtes nihil proſunt, ut civis fuerit. Auxilia* (i. e. auxiliares cop
quamvis Rege ſervato decus id non da
Nec creſcit honos idem Imperatori con
vato, quoniam conditores in quocun
cive ſummum eſſe voluere. Accepta li
uti perpetuo. Ludos ineunti ſemper aſſ
gi, etiam ab ſenatu in more eſt. Sede
jus in proximo ſenatui. Vacatio mu
rum omnium ipſi, patrique, & avo pat
no. Cauſas cur querna daretur coro
Plurarchus Qu. Rom. 92. proponit.

13. *L. Gellius*] Qui circa annum v.
DC. LXXXII. conſulatum geſſit cum C
Cornelio Lentulo, & cum eodem
nis tribus poſt cenſor factus eſt. Vi
Ciceronem pro Balbo, & in Verre
Plutarchum in Craſſo, alioſque.

14. *E republica*] Vet. Ed. *à rep.*

15. M

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctecta vindicataque. *Muralis* eſt corona, qua donatur ab iperatore qui primus murum ſubiit, inque oppidum hoſum per vim eſcendit. iccirco quaſi 15 muri pinnis decoraeſt. *Caſtrenſis* eſt corona, qua donat eum imperator, qui imus hoſtium caſtra pugnans introivit. ea corona 16 inſiıe valli habet. *Navalis* eſt: qua donari ſolet, maritimo œlio, qui primus in hoſtium navem armatus vi tranſilit. ea quaſi 17 navium roſtris inſignita eſt. & *muralis* autem *caſtrenſis* & *navalis* fieri ex auro ſolent. *ovalis* verò coroı myrtea eſt. ea utebantur imperatores qui ovantes inoibant urbem. 18 ovandi autem ac non triumphandi cau eſt, quum aut bella non ritè indicta, neque cum juſto oſte geſta ſunt; aut hoſtium nomen humile & non idoeum eſt, ut ſervorum piratarumque: aut, deditione reente facta 19 impulverea, ut dici ſolet, incruentaque victoa obvenit. cui facilitati aptam eſſe Veneris frondem creiderunt, quòd non Martius, ſed quaſi Venerius quidam riumphus foret. Hanc 20 myrteam coronam M. Craſſus, quum

15. *Muri pinnis*] Aut turribus.

16. *Inſigne valli*] Ideo & vallaris ppellata.

17. *Navium roſtris*] Navalem ſimlicem roſtris navium non diſtinctam uiſſe arbitratur Lipſ. l. 5. de mil. Rom. ap. 17. aut certe aliqua nota diverſam uiſſe à Roſtrata; Hæc enim in ſummo retio, & non iis data, qui in navim aliquam tranſcendiſſent, (ſæpe id factum) ed qui navale aliquod magnum decus ut victoriam magna induſtria peperiſent. Data ducibus, & ſimilis aliquatenus obſidionali. Claſſicam quæ ducibus dabatur, majoris fuiſſe pretii, vix dubitari poteſt, & raro vel vix unquam illam conceſſam fuiſſe Dio Caſſius lib. 49. oſtendit, cum dicit, *Agrippam corona roſtrata aurea donavit, quod neque ante neque poſtea cuiquam contigit.* Vide & Velleium lib. 2. cap. 81. Livium Epitoma 129. Senecam lib. 3. de Benef. c. 32. Duo exempla refert Plin. lib. 16. cap. 4.

18. *Ovandi autem*] Plutarchus in Marcello ab ove nomen arceſſit, quod in ovatione oves non tauri vel boves ſacrificarentur, uti in triumpho fieri ſolitum. Et recte. Feſtus tamen à militari gratulantium clamore originem accepiſſe arbitratur, Dionyſius Halycarn. ἀπὸ τῆς εὐάσης. De ovatione vide Alex. ab Alex. Gen. Dier. lib. 6. cap. 17. & Onuphrium Panvinium de Triumpho.

19. *Impulverea*] Vett. Ed. *in pulvere.* Conjectura facilis legendum, *ſine pulvere.* Badius legit *impulvere*, adjective, unde alii legunt *impulverea.*

20. *Myrteam coronam*] De qua ita Plinius lib. 15. cap. 29. *Bellicis quoque ſe rebus inſeruit: triumphanſque de Sabinis Poſthumius Tubertus in conſulatum (qui primus omnium ovans ingreſſus urbem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quum[21] bello fugitivorum confecto ovans rediret, in… lenter aſpernatus eſt: ſenatuſque conſultum faciendum … gratiam curavit, ut lauro, non myrto, coronaretur. M.C… to objecit M. Fulvio Nobiliori, quòd milites per ambit… nem coronis, de cauſis leviſſimis, donaſſet. de qua re v… ba ipſa appoſui Catonis. *Nam principio quis vidit corona… nari quemquam, quum oppidum captum non eſſet: aut caſtra h… ſtium non incenſa eſſent?* Fulvius autem, in quem hoc à C… tone dictum eſt, coronis donaverat milites, quia vall… curaverant, aut quia puteum ſtrenuè foderant. Præte… eundum non eſt, quod ad ovationes attinet: ſuper quo d… ſenſiſſe veteres ſcriptores[22] ſcio. partim enim ſcripſeru… qui[23] ovaret introire ſolitum[24] equo vehentem: at Sabin… Maſſurius pedibus ingredi ovantes dicit, ſequentibus e… non militibus ſed univerſo ſenatu.

CA…

bem eſt, quoniam rem leviter ſine cruore geſſerat) myrto Veneris victricis coronatus inceſſit, optabilemque arborem etiam hoſtibus fecit. hinc poſtea ovantium fuit corona. A myrto quoque Venus olim Myrtea dicta, quam poſtmodum Murciam appellarunt. Ita Plinius eodem cap. Varro lib. 4. de L. L. Plutarchus Qu. Rom. 20. teſtantur. Murcia tamen etiam marcoris & deſidiæ dea, de qua Arnob. lib. 14. Tertullianus lib. de Spectac. c. 8. Auguſtinus lib. 4. de Civ. Dei cap. 16.

21. *Bello fugitivorum*] Duce Spartaco. De hoc bello ita Velleius Paterculus lib. 2. c. 30. *Dum Sertorianum bellum in Hiſpania geritur,* LXIV. *fugitivi è ludo gladiatorio Capua profugientes, duce Spartaco, raptis ex urbe gladiis, primo Veſuvium montem petiere; mox creſcente indies multitudine, gravibus variiſque caſibus affecere Italiam, quorum numeru… tantum adolevit, ut qua ultimo dimica… re acie,* XL. *millia hominum* (Eutrop… LX. Appianus vero ad C. & XX. mil… extendit, Oroſius, Liviiq; Epit. mediu… tenuiſſe videntur) *ſe Romano exerci… oppoſuerint. Hujus patrati gloria pe… M. Craſſum fuit, mox Romanorum o… nium principem.* Vide Florum lib. … c. 20. Plutarchum in Graſſo, Liv. Ep… 96. Eutrop. 6. Oroſ. l. 5. c. 24.

22. *Scio*] In Mss. *accipio.*

23. *Ovaret*] Ms. *Ovarent,* & *ſolito…*

24. *Equo vehentem*] Id eſt, vectum… Ita cum Lucretius Tricipitinus d… Æquis & Volſcis triumpharet, Veturi… conceſſum à ſenatu, ut ſine legionibu… equo veheretur. Ita Claudius Nero bel… lo Punico ſecundo eques ſine militibu… urbem introivit. Plerunque tamen p… dites urbem ingrediebantur.

Gabi…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VII.

rſonæ vocabulum quàm lepidè interpretatus ſit, quamque eſſe vocis ejus originem dixerit Gabius Baſſus.

Epidè mehercules & ſcitè [1] Gabius Baſſus in libris, quos de origine vocabulorum compoſuit, unde appel- la [2] *perſona* ſit interpretatur : à *perſonando* enim id voca- lum factum eſſe conjectat. *Nam caput*, inquit, *& os co- rimento perſonæ tectum, undique tantum vocis emittendæ via vium, quoniam non vaga neque diffuſa eſt, in unum tantum- dò exitum collectam, coactamque vocem, & magis* [3] *claros ca- oſque ſonitus facit. quoniam igitur indumentum illud oris cla- cere & reſonare vocem facit: ob eam cauſam perſona dicta eſt, ittera,* [4] *propter* [5] *vocabuli formam productiore.*

1. *Abius*] Aliter, *C. Baſſus.*

2. *Perſona*] Non admittit hanc …vationem Scaliger lib. 4. de L. L. … Voſſ. lib. 2. Inſt. Poët. c. 28. for- … Græco περιζώνη, ut voluit Scali- … ζῶαξ autem induere Græcis teſte P…ania denotat. Ita ab integumento …ona dici potuit.

3. *Claros canoroſque*] Imo obſcurio- res.

4. *Propter*] Forſan legendum, *præter.*

5. *Vocabuli formam*] Derivatione li- teram productam eſſe innuit. quod in derivativis aliquoties contingit, cum in primitivis brevis ſit litera, vel ſyl- laba.

CAP. VIII.

…enſus error à Virgilii verſibus, quos arguerat Iulius Higinus …rammaticus: & ibidem quid ſit lituus; *déque etymologia vo- cis ejus.*

1 *Pſe Quirinali lituo parvaque ſedebat*
Succinctus [2] *trabea : lævaque* [3] *ancile gerebat.*

in

…e Quirinali litus] Extant verſus …. 7. Æneid. ℣ſ. 187. Lituus erat in…vus baculus, quo augures cœli ſpa- ti…ſignabant, quia manu non lice- b…tali baculo uti ſolebat Romulus au…rii peritus, ſicut Plutarchus in Ro- mulo refert. Quirinalem itaque lituum dixit, qualem poſtea Quirinus vel Ro- mulus habuit, niſi Martis baculum quis intelligat, nam ante Romulum Mars Quirinus appellatus fuit. Quemcunque tamen regium baculum ſive ſceptrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

in his verſibus erraſſe Virgilium Higinus ſcripſit, tanquam non animadverterit deeſſe aliquid hiſce verbis:

Ipſe Quirinali lituo.

nam, ſi nihil, inquit, deeſſe animadvertimus, videtur ita dictum ut fiat, *lituo & trabea ſuccinctus*, quod eſt, inquit, abſurdiſſimum. quippe quum *lituus* ſit virga brevis, in parte, qua robuſtior eſt, incurva: qua augures utuntur: quonam modo *lituo ſuccinctus* videri poteſt? immo ipſe Higinus parum animadvertit ſic hoc eſſe dictum, ut pleraque dici per defectionem ſolent. veluti quum dicitur: *M. Cicero homo magna eloquentia.* 4 & *Q. Roſcius hiſtrio ſumma venuſtate.* non plenum hoc utrumque, 5 non perfectum eſt: ſed enim pro pleno atque perfecto auditur. ut Virgilius alio in loco 6 dixit:

7 *Victorem Buten immani corpore,*

id eſt, corpus immane habentem. & item alibi:

8 *In medium geminos immani pondere 9 cæſtus*
Projecit.

ac ſimiliter:

- - domus ſanie dapibuſque cruentis,
Intus opaca, ingens.

ſic igitur id quoque videri dictum debet, *Picus Quirinali lituo erat*: ſicuti dicimus, 10 *ſtatua grandi capite erat. eſt* autem, *erat*,

intelligere hic quis poteſt. vide & Macrobium lib. 6. cap. 8. Saturn. qui ſuo more hæc ex Gellio tranſcripſit. Illuſtrat Turnebus lib. 9. c. 10. & lib. 30. cap. 5.

2. *Trabea*] Toga Regum & augurum de cocco & purpura, teſte Servio. Vel erat veſtis ſegmentata trabibus purpura expreſſis.

3. *Ancile*] Scutum, ita dictum vel quod ἀγκύλον ſive incurvum eſſet, ut placuit Plutarcho in Numa, vel *ab anciſum, quod ea arma ab utraque parte inciſa eſſent*, ut Varro loquitur. vide & Feſtum.

4. *Et Q. Roſcius*] Male Aldus & H. Stephanus *& quaſi Roſcius*. Vetus Ven. *atque Roſcius*. Badius *& Q. Roſcius*.

5. *Non*] Vetus Ed. *neque*.

6. *Dixit*] Abeſt in Vett. Editt.

7. *Victorem Buten*] Virg. v. Æneid.

8. *In medium &c.*] Extat verſus l. v. Æneid. ỽſ. 401.

9. *Cæſtus*] De Cæſtibus alibi diximus. vide Mercurial. de Arte Gymnaſt. lib. 2. c. 9. Manut. de Quæſ. per Epiſt. lib. 1. c. 8. Turneb. lib. 14. c. 4.

10. *Statua*] Voſſ. Cod. in margine, *factua*.

ꝛt, & *fuit*, plerumque abſunt, cum elegantia, ſine detri-
nnto ſententiæ. Et, quoniam facta *litui* mentio eſt, non
petermittendum eſt, quod poſſe quæri animadvertimus,
rum lituus auguralis 11 à tuba, quæ *lituus* appellatur, an
ba à lituo augurum *lituus* dicta ſit, utrumque pari forma
& pariter incurvum eſt. ſed ſi, ut quidam putant, tuba à
ſitu lituus appellata eſt ex illo Homerico verſu, 13 λίγξε
ός: neceſſe eſt ita accipi ut virga auguralis à tubæ ſimili-
line *lituus* vocetur. utitur autem vocabulo iſto Virgilius
pro tuba:

14 *Et lituo pugnas inſignis obibat & haſta.*

1. *A tuba*] Cicero lib. 1. de Divi-
nione. *Romuli lituus, id eſt, incurvum
leviter à ſummo inflexum bacillum,
d ab ejus litui, quo canitur, ſimilitudi-
nomen invenit.*

12. *Et pariter*] Addunt quædam Ed.
capite, ſed refragatur vetuſtiſſima
n. Ed.

13. λίγξε βιός] Id eſt, *inſonuit
arcus.* Extat locus Iliad. Δ. ℣ſ. 125.
λίγχω *ſono, ſtrideo.* Didymus λίγξε,
ποιόν τινα ἦχον ἀπετέλησε. Heſychius
λίγξαντα interpretatur ἠχήσαντα.
Sed potius à λιτὸς lituus deducitur
quod tenuis, & acuti ſoni ſit. Ennius:

Inde loci lituus ſonitus effundit acutos.

14. *Et lituo*] Verſus extat Æneid. 6.
℣ſ. 167.

CAP. IX.

Hiſtoria de Crœſi filio ſumta ex Herodoti libris.

FIlius Crœſi regis, 2 quum jam per ætatem fari poſſet,
infans erat, &, quum jam multum adoleviſſet, item ni-
l fari quibat. mutus 3 adeò & elinguis diu habitus eſt.
um verò in patrem ejus 4 bello magno victum, & urbe,
qua erat, capta, hoſtis gladio 5 deducto regem eſſe igno-
rans

1. *Ilius Crœſi*] Hunc Atym vocat So-
linus cap. 7. Alium ab Aty ſtatuit
rodotus, quem jaculo interemptum
Adraſto refert.

2. *Quum jam per ætatem*] Id eſt, cum
n ætas idonea eſſet ad loquendum:
meſtris tamen, juxta Plinium, *locutus
Crœſi filius in crepundiis, quo prodigio,
tum id concidit regnum.* Ita ante æta-
m locutus, & poſtmodum mutus fa-
ctus fuiſſet. Sed potuit hic alter eſſe
Crœſi filius, de quo Plinius loquitur.

3. *Adeò*] Aliter, *autem.*

4. *Bello magno*] Contra Cyrum, qui
Urbem Sardes Regiam Crœſi occupa-
verat.

5. *Deducto*] Aliter, *educto.* forſan *di-
ducto*, ut alludat ad idem vocabulum,
diducto gladio, & *diduxit os.*

6. *Eoque*

rans invaderet : diduxit adoleſcens os clamare nitens,[6] eo que niſu & impetu ſpiritus vitium nodumque linguæ rupit planeque & articulatè elocutus eſt, clamans in hoſtem, n rex Crœſus occideretur. tum & hoſtis gladium reduxit, 8 rex vita donatus eſt, & adoleſcens loqui prorſum deincep incœpit. Herodotus in hiſtoriis hujus memoriæ ſcripto eſt: ejuſque verba ſunt, quæ prima dixiſſe filium Crœſi re fert;[7] Ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Sed & [8] quiſpiam Samiu athleta, nomen illi fuit Αἴγλης, quum antea non loquen fuiſſet, ob ſimilem dicitur cauſam loqui cœpiſſe. nam quun in ſacro certamine ſortitio inter [10] ipſos & adverſarios no bona fide fieret ; & ſortem nominis falſam ſubjici animad vertiſſet : repente in eum, qui id faciebat, ſeſe videre, qui faceret, magnum inclamavit. atque is oris vinculo ſolutus per omne inde vitæ tempus, non turbidè neque [11] adhæſ locutus eſt.

6. *Eoq; niſu*] Vett Ed. *eoq; nixu, atq;*.

7. Ἄνθρωπε] Id eſt, *O homo ne occidas Crœſum*. vide Herod. l. 1. Ven. Vet. ὤνθρωπε.

8. *Quiſpiam*] Pro, *quidam*.

9. Αἴγλης] Valerius Max. lib. 1. tit. de Miraculis, *Ægles Samius athleta mutus, cum ei victoriæ quam adeptus erat, titulus & præmium eriperetur, i dignatione accenſus vocalis evaſit.*

10. *Ipſos*] Forſan, *ipſum*. per *ipſ* alioqui intelligit, qui ejuſdem part ſequebantur.

11. *Adhæſe*] Gloſſarium Gellii, quo edidit Barthius, *adhæſe loqui, balbutir male pronunciare*. Per omne itaque vi tempus expedite locutus eſt.

CAP. X.

De argumentis quæ Græcè ἀντιστρέφοντα *appellantur, à nobis re ciproca dici poſſunt.*

INter vitia argumentorum longè maximum eſſe vitiun videtur eorum, quæ ἀντιστρέφοντα Græci dicunt. ea qui dam ex noſtris non Hercules nimis abſurdè *reciproca* ap pellaverunt. id autem vitium accidit hoc modo : quum ar gumentum propoſitum referri contrà convertique pote in eum à quo dictum eſt : & utrumque pariter valet : qua e

A ντιστρέφοντα] Vide Ariſtotelem lib. 2. Rhetor.

2. Prot

:t pervulgatum illud, quo [2] Protagoram ſophiſtarum a-
rrimum uſum eſſe ferunt adverſus Euathlum diſcipulum
ium. lis namque inter eos & controverſia ſuper pacta
ercede hæc fuit: [3] Euathlus adoleſcens dives eloquentiæ
ſcendæ cauſarumque orandi cupiens fuit. is in diſcipli-
m Protagoræ ſeſe dedit: daturumque promiſit merce-
m grandem pecuniam, quantam Protagoras petiverat:
midiumque ejus jam tunc dedit ſtatim prius quàm diſce-
t: pepigitque ut reliquum dimidium daret, quo primo
e cauſam apud judices oraſſet & viciſſet. poſtea quum
utulè auditor aſſectatorque Protagoræ fuiſſet: & in ſtu-
o quidem facundiæ abundè promoviſſet, cauſas tamen
on reciperet: tempuſque jam longum tranſcurreret: &
cere id videretur ne reliquum mercedis daret: capit con-
ium Protagoras, ut tum exiſtimabat, aſtutum. petere
nſtituit ex pacto mercedem: litem cum Euathlo conte-
itur. & quum ad judices, [5] conjiciendæ [6] conſiſtendæque
uſæ gratia, [7] veniſſent: tum Protagoras ſic exorſus eſt,
iſce, inquit, ſtultiſſime adoleſcens, utroque id modo fore
reddas quod peto, ſive contra te pronunciatum erit, ſi-
pro te. nam, ſi contra te lis data erit, merces mihi ex
ntentia debebitur, quia ego vicero: ſin verò ſecundum

te

2. *Protagoram*] De hoc Philoſopho le ſupra cap. 3. Quintilianus lib. 3. ſtit. Euathlum à Protagora decem illibus artem didiciſſe teſtatur. Scri- t Ariſtoteles lib. 9. Ethic. Protago- m ſolitum diſcipulos interrogare, anti artem æſtimarent, & tantum ab accipere ſolitum. Cæterum quæ hic Protagora & Euathlo dicuntur, alii ctores Coraci & Tiſiæ tribuunt, quos tis illius inventores & principes in cilia fuiſſe teſtatur M. Tullius.

3. *Euathlus*] Hæc periodus abeſt in diana editione typothetarum, ut to, incuria.

4. *Inſtituit*] Vet. Edit. *inſtitit.*

5. *Conjiciendæ, &c. cauſæ gratia*] Conjicere cauſam eſt argumentum cauſæ judici ſtrictim & per indicem breviter exponere, ſive, ut Aſconius loquitur, in breve cogere, antequam ipſa cauſa ageretur. Quod Pandectæ quoque Florentini oſtendunt. videtur autem cauſæ conjectio ex XII. tabulis originem accepiſſe, in quibus ita habetur. IN. FORO. AUT. COMITIO. ANTE. MERIDIEM. CAUSAM. CONIICITO. Ita regulam quaſi cauſæ conjectionem Sabinus appellavit l. 1. de R. I.

6. *Conſiſtendæque*] Conſiſtere quidem dicitur in judicio congredi, ſed *cauſam conſiſtere* Gellianum eſt, qui neutra pro activis crebro ſumere ſolet.

7. *Veniſſent*] Vet. Ed. *Veniſſet.*

8. *Eſſe*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

te judicatum erit; merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris. ad ea reſpondit Euathlus: Potui, inquit, huic tuæ tam ancipiti captioni [8] eſſe obviam, ſi verba non ipſe facerem, atque alio patrono uterer. [9] ſed majus mihi in iſta victoria prolubium eſt, quum te non in cauſa tantùm ſed in argumento quoque iſto vinco. Diſce igitur tu quoque, magiſter ſapientiſſime, [10] utroque modo fieri, uti non reddam quod petis: ſive contra me pronunciatum erit, ſive pro me. nam, ſi judices pro cauſa mea ſenſerint, nihil tibi ex ſententia debebitur: quia ego vicero. ſin contra me pronunciaverint: nihil tibi ex pacto debebo, quia non vicero. Tum judices [11] dubioſum hoc inexplicabileque eſſe, quod utrimque dicebatur, rati, ne ſententia ſua, utramcumque in partem dicta eſſet, ipſa ſeſe reſcinderet, rem injudicatam reliquerunt: cauſamque in diem longiſſimam diſtulerunt. ſic ab adoleſcente diſcipulo magiſter diſciplinæ eloquentiæ inclutus [12] ſuo ſibi argumento confutatus eſt, & captionis verſutè [13] excogitatæ fruſtratus fuit.

8. *Eſſe obviam*] Vet. Ven. *iſſe obviam*, id eſt occurrere, diluere alia captione.

9. *Sed majus*] Vulgo, *ſed magis*, &c. *proludium eſt*. recte in Ms. R. *prolubium eſt*, id eſt, lubido, voluntas. Quo vocabulo etiam utuntur antiqui, teſte Nonio in *Prolubium*.

10. *Vtroque modo fieri*] Voſſ. Cod. in notis Ms. legit, *fuerit*.

11. *Dubioſum*] Pro *dubio*. dixit & etiam alibi Gell. lib. 3. c. 3.

12. *Suo ſibi*] In Voſſiani Cod. notis *ſibi* expungitur.

13. *Excogitatæ*] Quædam editiones, inter quas H. Stephani, *excogitatu*.

CAP. XI.

Biantis de re uxoria ſyllogiſmum non videri poſſe ἀντιστρέφοντα.

EXiſtimavit quidam etiam illud [1] Biantis, viri ſapientis ac nobilis, reſponſum conſimile eſſe atque eſt Protagorion illud, de quo dixi modò, antiſtrephon. nam quum rogatus eſſet à quodam Bias, deberetne uxorem ducere, an

B*iantis*] Bionis hoc dictum fuiſſe refert Diogenes Laërtius.

2. H'τοι

... vitam vivere cœlibem. [2] ἤτοι, inquit, καλλὴν ἕξεις, ... χρὰν. καὶ εἰ καλλὴν, ἕξεις κοινήν. εἰ δὲ αἰσχρὰν, ... ς ποινήν. ἑκάτερον δὲ οὐκ ἀγαθόν. οὐ ληπτέον ἄρα. ... utem hoc reſponſum convertunt: [3] εἰ μὴ καλλὴν ἕξω, ... ἕξω ποινήν. εἰ δὲ αἰσχρὰν, οὐχ ἕξω κοινήν. γαμητέον ... ſed minime hoc eſſe videtur ἀντιστρέφον, quoniam ... ltero latere converſum frigidius eſt infirmiuſque. nam ... s propoſuit non eſſe ducendam uxorem propter alter-... um incommodum, quod neceſſario patiendum erit ei ... duxerit. qui convertit autem, non ab ſe defendit in-... mmodum quod adeſt: ſed carere ſe altero dicit quod ... adeſt. ſatis eſt autem tuendæ ſententiæ, quam Bias ... t; quòd eum, qui duxit uxorem, pati neceſſe eſt ex duo-... incommodis alterum, ut aut κοινὴν habet aut ποινήν. ... Favorinus noſter, quum facta eſſet forte mentio ſyllo-... ni iſtius, quo Bias uſus eſt, cujus prima [4] πρότασις eſt, ... καλλὴν ἕξεις, ἢ αἰσχρὰν; non ratum id neque juſtum ... junctum eſſe ait: quoniam non [6] neceſſarium eſt alte-... ex duobus, quę disjunguntur, verũ eſſe. quod in prolo-... disjunctivo neceſſarium eſt. eminentia enim quadam ... ificari formarum turpes & pulchrę videntur. eſt autem, ... it, tertium quoque inter duo iſta, quæ disjunguntur: ... us rationem proſpectumque Bias non habuit. inter ... m pulcherrimam feminam & deformiſſimam media ... edam forma eſt; quæ à nimiæ pulchritudinis periculo & à

Ἤτοι καλλὴν ἕξεις] I.e. *Aut pul-... chram habebis*, (Ven. Vet. pro ἕξεις legit ... .) *aut deformem. Et ſi pulchram du-... habebis communem, ſi deformem ha-... pœnam. Alterutrum autem non eſt ... Non ducenda igitur uxor.* Citat Hi...nymus l. 1. contra Jovinianum Th...phraſti librum, in quo quæritur, ...pienti ducenda ſit uxor.

3. Εἰ μὴ καλλὴν ἕξω] Ven. Vet. legit ἄξω. id eſt, *ſi quidem pulchram ducam, non habebo pœnam. ſi vero deformem, non habebo communem. Ducenda igitur uxor.*

4. Πρότασις eſt, &c.] *Propoſitio eſt, aut pulchram habebis, aut deformem.*

5. *Disjunctum*] Voſſ. C. *disjuncti-vum.*

6. *Neceſſarium*] Aliter, *neceſſum.*

7. *Q. En-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& à ſummo deformitatis odio vacat. qualis à [7] Q. Ennio in Menalippa perquam eleganti vocabulo, *ſtata*, dicitur; quæ neque κοινὴ futura ſit, neque ποινή. quam formam modicam & modeſtam Favorinus non mehercle inſcitè appellabat uxoriam. Ennius autem in iſta, quam dixi, tragœdia, eas ferè feminas ait incolumi pudicitia eſſe, quæ ſtata forma forent.

7. *Q. Ennio in Menalippa*] Ex hac quoque tragœdia citant verſus Nonius, Priſcianus lib. 10. Macrobius lib. 6. c. 4. Juvenalis Satyra VIII.

Ante pedes Domitî longum tu pone Thyeſtæ
Syrma, vel Antiopes, ſeu perſonam Menalippes.

Menalippe autem à Neptuno compreſſa, expoſuit liberos in ſtabulo patris; Varro lib. 2. de Re Ruſt. cap. 5. *Hunc eſſe qui filios Neptuni è Menalippa ſervarit, ne in ſtabulo infantes grex boum obtereret.* Dionyſius quoque Halycarnaſſ. De Fig. Locut. & Euſebius de Præp. Euang. Euripidem ſimilem tragœdiam ſcripſiſſe refert, in qua ſapiens Menalippe egregie ſuam perſonam agebat. Ad hanc fabulam agendam geſtu maxime opus fuiſſe Cicero l. 1. de Offic. teſtatur: *Qui voce freti ſunt Epigonem, Medeamque, qui geſtu Menalippam, Clytemnæſtram eligunt.* Pro Menalippa Ennii legunt quoque nonnulli *Menalippo*, qui Tydeum occidit. Ita quoque verſus Juvenalis ſupra citatos legit vetus ejuſdem Poëtæ Scholiaſtes.

CAP. XII.

De nominibus deorum populi Romani Dijovis & Vejovis.

[1] IN antiquis ſpectionibus nomina hæc deorum ineſſe animadvertimus, *Dijovis & [2] Vejovis.* Eſt autem etiam [3] ædes Vejovis Romæ inter arcem & capitolium. Eorum nominum rationem eſſe hanc comperi: *Iovem* Latini veteres à juvando appellavere: eumdemque alio vocabulo juncto patrem dixerunt. nam quod eſt in eliſis aut immutatis quibuſdam litteris Iupiter [4]: id plenum atque integrum eſt

Iovis-

IN *antiquis ſpectionibus*] Vulgo *ſpectationibus. Spectio in auguralibus ponitur pro adſpectione*, ut teſtatur Feſtus. Varro lib. 5. de L.L. *Spectare dictum à ſpecio antiquo, quo etiam Ennius uſus: Vos epulo poſtquam ſpexit. Et quod in auſpiciis diſtributum eſt, qui habeant ſpectionem, qui non habeant.* Intelligit hic vel antiqua auguralia verba, vel inſcriptiones, quæ ſpectando leguntur.

2. *Vejovis*] Cod. Voſſ. in notis *Vedejovis*. paſſim per totum caput.

3. *Ædes Vejovis*] A Romulo Nonis Martiis dedicata. Quæ erat in regione VIII, juxta P. Victor. vide Faſtos Ovidi lib. 3. & Dion. Halic. l. 2.

4. *Aju-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pater. ſic & *Neptunuspater* conjunctè dictus eſt, & *Sa-*
uspater & *Ianuspater*, & *Marspater*. hoc enim eſt, *Mars-*
ter. item Iovis *Diespater* appellatus eſt, id eſt, diei & lucis
pa r. iccircoque ſimili nomine [5] *Dijovis* dictus eſt, & [6] Lu-
ce ius: quòd nos die & luce quaſi vita ipſa afficeret & ju-
va t. *Lucetium* autem *Iovem* Cn. Nævius in libris belli
nici appellat. Quum Iovem igitur & Dijovem à ju-
lo nominaſſent: eum quoque contrà deum, qui non
ndi poteſtatem ſed vim nocendi [7] haberet (nam deos
ſdam ut prodeſſent celebrabant, quoſdam ne obeſſent
abant) [8] *Vejovem* appellaverunt demta atque detracta
juvan-

4 *juvando*] Alii à Jova vel Jeho- ducunt. Certe ab hac voce corru- *άω*, & *ἰάζω*, & *ἰεύω* nomen ſuũ re, & hinc fortaſſe Græcorum upiter autem tanquam Jovis Pa- ut Græcis *ζεὺς πατὴρ*.

5 *Dijovis*] Quaſi Deus Jovis, ut quaſi Dea Jana.

6 *Lucetius*] Ita & Juno Lucetia di- uod lucis auctor ſit parturientes ns. Feſtus: *Lucetium Iovem ap- nt, quod eum lucis eſſe autorem nt.* Gloſſæ, *Lucerius*, *ζεὺς*. lege *us.*

7 *Quoſdam ne obeſſent placabant*] ori & Pallori conſtituta fana. b. 1. c. 27. Etiam publice Fe- um in Palatio dicatum fuit, ut r Plin. lib. 2. cap. 7. Prudentius arrtigenia:

furor illorum, quos tradit fama di-
catis
ſecraſſe Deas, Febrem Scabiemque,
ſacellis.

utonem, Furias, Infernaleſque lacabant. Arnobius lib. 3. *Non morabimus hoc loco Deam Laver- rum, Bellonas, Diſcordias, Furias, a illa quæ conſtituitis numina, ta- itatis ſilentio præteribimus.* Vide & Augtinum lib. 4. de Civ. Dei. c. 21. tempeſtates conſecratas fuiſſe refert Cicero lib. 3. Nat. Deor.

8. *Vejovem appellaverunt*] Feſtus ta- men *parvum Iovem*, id eſt, adoleſcen- tem interpretatur. Ovid.

Vis ea ſi verbi eſt, cur non ego Vejovis
ædem,
Ædem non magni ſuſpicor eſſe Iovis?

Vetus marmor, FORTUNÆ. JOVIS PUERI PRIMIGENIÆ. ita & Jupi- ter in Anxure opido imberbis coleba- tur, & Juno Virgo, quæ Feronia dice- batur. Virg. lib. 7. Æneidos,

Circæumq; jugum, queis Iupiter Anxu-
rus arvis
Præſidet, & viridi gaudens Feronia lu-
co.

Axurus tamen legendum Urſinus de Fam. Rom. arbitratur, quaſi *ἄξυρος*, ut in nummo argenteo Panſæ indigita- tur, ab uno latere, JOVIS. AXUR. VIBIUS. C.F.C.N. ab altero PANSA. Ipſa etiam urbs Anxur, vel potius Axur, à Jove Axuro nomen accepit, ut præ- ter Servium etiam Acron teſtatur, ad Horatii lib. 1. Sat. v. Ovidius ita- que ſuſpicatur *Iovi non magno* ſive adu- leſcenti vel puero ædem illam à Ro- mulo conſecratam. Sed Cellius hic noxium numen intelligit. Quem non tantum Vejovem, ſed etiam Vedium appellarunt. Martianus Capella de Nupt. Philol. *In eo perenni ſtrepitu col-*

lidi ur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

juvandi facultate. *Ve* enim particula, quæ in aliis atque al vocabulis variatim per has duas litteras, cum *a*, littera m dia [9] immiſſa dicitur, duplicem ſignificatum eumdemq inter ſeſe diverſum capit, nam & augendæ rei & minuenc valet, ſicut aliæ particulæ plurimæ; propter quod accid ut quædam vocabula, quibus particula iſta præponitu ambigua ſint & [10] utroqueverſum dicantur: veluti [11] *veſcu* [12] *vehemens*, & [13] *vegrande*; de quibus alio in loco, ub riore tractatu facto, admonuimus: [14] *veſani* autem & *v* *cordes* ex una tantùm parte, quæ privativa eſt, quam Gr ci [15] ςερητικὸν μόριον dicunt. Simulachum igitur dei *Vej* *vis*, quod eſt in æde, de qua ſuprà dixi, ſagittas tenet, qu ſunt videlicet paratæ ad nocendum. quapropter eum deu pleriq

liditur animarum, quam Vedius adjudicarit impietas, id eſt, Pluton, quem etiam Ditem Vejovemque dixere. Papias: *Vedius, Pluto, vel Orcus.* Vejovis igitur idem qui Jupiter Stygius. Ita enim Plutonem appellavit Virg. lib. 4. Æneidos:

Sacra Iovi Stygio quæ rite incepta paravi.

Inter ſupremum, id eſt, cœleſtem & Stygium Jovem diſtinguit Arnob. lib. 2. & 3. Silius Italicus lib. 8. nigrum Jovem appellavit, cum inquit:

Nigro forte Iovi cui tertia regna labo-rant.

9. *Immiſſa*] Voſſ. Cod. *immiſta.*

10. *Vtroqueverſum*] In utramque partem.

11. *Veſcum*] Phylargyrius in IV. Georg. *Veſcum*, inquit, *tria ſignificat, minutum, edule, & multum.* & in 3. Georg. *Veſcas, teneras & exiles. Nam veſcum apud antiquos ſignificabat macrum, & quaſi quod eſcam non reciperet.* Feſtus: *Veſcus, faſtidioſus*: ve *enim pro puſillo utebantur. Lucretius veſcum dixit edacem, cum ait,*

Nec mare quæ impendent veſco ſale ſaxa pereſa.

Idem: *Veſculi male curati & graciles homines*, ve *enim ſyllabam rei pa* *præponebant. Vnde Vejovem parvum* *vem, & vegrandem fabam minutam* *cebant.* Ita & Plin. lib. 7. c. 20. *co* *re veſco, ſed eximiis viribus Tritan* Ovid. lib. 3. Faſtor.

- - vegrandia farra coloni
Quæ male creverunt, parvaque v
vocant.

Gloſſæ: *Veſcus* ὀλιγόσιτος, ὀλιγοδ vide Gellium lib. 16. cap. 5.

12. *Vehemens*] Quaſi vemens, & *mente*, quod mens perturbata ſit. h vehemens inſerta aſpiratione. vide pra lib. 2. Noct. Att. c. 3.

13. *Vegrande*] Auget hoc voca lum, & minuit. Auget in illo ve Perſii,

Vt ramale vetus vegrandi ſubere coct

Minuit in citatis jam verſibus Ovi Ita Varro de Re ruſt. lib. 2. cap. 2. *grandes & imbecillas oves* dixit. S tit cum Gellio etiam Feſtus.

14. *Veſani*] Vet. Ed. *Veſanos*, & illa verba *ex una tantum parte*, addi *dici.*

15. Στερητικὸν μόριον] Id eſt, *vativam particulam.*

16. *Ap*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

plique 16 Apollinem eſſe dixerunt; immolaturque illi, ri 17 humano, 18 capra: ejuſque animalis figmentum juxt ſimulachrum ſtat. propterea Virgilium quoque ajunt, m tæ antiquitatis hominem ſine oſtentationis odio peritu numina læva in Georgicis 19 quoque deprecari: ſignificantem quandam vim eſſe hujuſcemodi deorum in ændo magis quàm in juvando potentem. Verſus Virgii hi ſunt:

20 *In tenui labor, at tenuis non gloria, ſi quem*
21 *Numina læva ſinunt, auditque vocatus Apollo.*

Iſtis autem dis, quos placari oportet uti mala à nobis e à frugibus natis 22 amoveantur, 23 *Averruncus quoque* etur & 24 *Robigus.*

CAP.

16. *Apollinem*] Macrobius l. 1. Saturn. 17. *Hinc eſt quod arcu & ſagittis linis ſimulachra decorantur, ut per as intelligatur vis emiſſa radiorum. Homerus,*

τὰς ἐπεὶτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς.

λλε - - -

auctor eſt & publicæ ſoſpitatis, crediturſol animantibus præſtare erie. Sed quia perpetuam præſtat ſaatem, & peſtilens ab ipſo caſura eſt: ideo Apollinis ſimulachra maextra gratias geſtant, arcum cum tis ſiniſtra: quod ad noxam ſit pi; & ſalutem manus promptior largur. Alii, ut ſuperius eodem capite citur, *cognominatum Apollinem pu*a, ὡς ἀπολλύντα τὰ ζῶα; *Exanimat & perimit animantes, cum peſtem mperie caloris immittit.* Itaque morali implicitos Ἀπολλωνοβλήτους ellabant, tanquam ſagittis Dei ta. Apollo quoque λοίμιος Lyndiis batur.

7. *Humano*] Forſan, *Romano.*

8. *Capra*] Ovid. lib. 3. Faſtorum, *at quoque capra ſimul; Nymphæ pariſſe feruntur*
Cretides: infanti lac dedit illa Iovi.

19. *Quoque*] Abeſt in Vett. Editt.

20. *In tenui labor*] Extat l. 4. Georg.

21. *Numina læva*] Servius tamen & Philargyrius interpretantur proſpera, ut alibi, *intonuit lævum.*

22. *Amoveantur*] Codex Voſſianus in margine, *amoliantur.*

23. *Averruncus*] Θεὸς ἀποτρόπαιος. *averruncare* enim ſignificat *avertere.* ut ex Cicerone, Livio, Varrone, aliis, liquet. Legitur quoq; *arungus* in vet. edit. Ita legendum *Aruncus*, vel *Auruncus*, ut in Philoxeni Gloſſis. etiam *auruncare* Feſto dicitur.

24. *Robigus*] Qui robiginem à ſegete averruncare credebatur, ut ſcribit Varro lib. 5. de L. L. Ejus feſtum Robigalia VII. Kal. Majas, quia tum fere ſegetes robigo occupat, ut teſtatur Plinius lib. 18. cap. 29. vide & Feſtum in *Robigalia.* Huic Deo canis & ovis extis ſacrificabant. Ovid. lib. 4. Faſt.

Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ovis.

Inſtituit hæc ſacra Numa Pompilius. Lucum & ædem in regione V. ponit Panvinus, Ædem via Nomentana extra portam Catulariam. De cane cæſo & quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quidem lactente etiam Columella ita loquitur,

Hinc mala rubigo, virides ne torreat herbas,
Sanguine lactentis catuli placatur & extis.

Etiam cane rufa ſacra faciebant Caniculæ ſideri; Feſtus: *Catularia porta Romæ dicta eſt, quia non longe ab ea ad placandum Caniculæ ſidus frugibus inimicum, rufæ canes immolabantur, ut fruges flaveſcentes ad maturitatem perducerentur.* ſicut Romani, ita & Rhodii Deum habuere, qui rubiginem propelleret. Templum enim iis erat Apollinis Erythibi[i] Ἐρυθίβην enim rubiginem Græci ap[pellant]. Rubigo autem tum ſegete[s] lædit, cum udos imbre culmos ſo[l] ardens torret, ſicuti Plutarchus de Pri[mo] frigido teſtatur. Contra tamen Pli[nius] lib. 18. cap. 27. *Plerique dixere re[m] rem inuſtum ſole aëri, frugibus rubigin[is] eſſe cauſam, & carbunculi vitibus: quo[d] ex parte falſum arbitror, omnemque ur[e]dinem frigore tantum conſtare, ſole in[noxio].*

CAP. XIII.

De officiorum gradu atque ordine moribus populi Romani obſervato.

SEniorum hominum & Romæ nobilium, atque in mo[ru]rum diſciplinarumque veterum doctrina memoriaqu[e] præſtantium, diſceptatio quædam fuit, præſente & audien[te] me, de gradu atque ordine officiorum, quumque quæ[re]retur, quibus nos ea prioribus potioribuſque facere oporteret, ſi neceſſe eſſet in opera danda faciundoque offi[ci]o alios aliis anteferre: non conſtabat. Conveniebat au[tem] facilè, conſtabatque, ex moribus populi Romani, pri[mum] 1 juxta parentes locum tenere pupillos debere fide[i] tutelæque noſtræ creditos, ſecundùm eos proximum lo[cum] 2 clientes habere, qui ſeſe itidem in fidem patroci[ni]umque noſtrum dediderunt: tum in tertio loco eſſe 3 ho[ſ]pites: poſtea eſſe cognatos affineſque. Hujus moris obſer[vatio]

1. *Juxta parentes*] Revera poſt patriam, parentes & liberos.

2. *Clientes*] Ex Romuli lege hoc profluxit, ut clientes à patronis in capite & fortunis protegerentur. De quorum jure vide Dion. Halyc. & Plutarchum in Romulo. Quin & Provinciales & ſocii ſe in clientelam dabant vel toti ſenatui, vel proceribus potentioribus.

3. *Hoſpites*] Hæc neceſſitudo no[n] tantum erat inter privatos, ſed etia[m] inter populos, vel ſingulos & civitate[s]. Inter Eumenem Regem & Pop. Ro[m.] publicum hoſpitium fuiſſe ſcribit Li[v.] lib. 7. cujus nota erat teſſera hoſpit[a]lis, & Jupiter hoſpitalis vindex illi[us] neceſſitudinis violatæ.

4. Teſ[...]

...atinisque multa ſunt teſtimonia documentaque in anti-...quitatibus perſcripta. ex quibus unum hoc interim, de ...ientibus cognatiſq;, quod præ manibus eſt, ponemus. M. ...at in oratione, quam dixit apud cenſores in Lentulum, ...ſcripſit: *Quod majores ſanctius habuere defendi pupillos, quàm ...entem non fallere. adverſus cognatos pro cliente teſtatur.* 4 *te-...monium adverſum clientem nemo dicit: patrem primùm, dein-...patronum proximum nomen habere.* Maſſurius autem Sa-...binus, in libro juris civilis tertio, antiquiorem locum ho-...spiti tribuit quàm clienti. Verba ex eo libro hæc ſunt: *In ...officiis apud majores ita obſervatum eſt, primùm tutelæ, deinde ...hospiti, deinde clienti, tum cognato, poſtea affini. de qua cauſa fe-...minæ viris* 5 *potiores ſunt habitæ,* 6 *pupillarique tutelæ muliebris ...prælata: etiam adverſus quem* 7 *affuiſſent, ejus filii tutores relicti ...in eam cauſa pupillo aderant.* Firmum atque clarum iſti te-...stimonium rei perhibet auctoritas C. Cæſaris pontificis ...maximi: qui in oratione, quam pro Bithynis dixit, hoc ...principio uſus eſt, *Vel pro* 8 *hoſpitio regis Nicomedis, vel pro ho-...rum* 9 *neceſſitate quorum res agitur, defugere hoc munus* 10 *M. V. ...nicius potui. nam neque hominum morte memoria deleri debet, quin à proxi-*

4. ...*timonium adverſus clientem*] ...tam patrono quam clienti ...em impoſuit Romulus, ut ne-... ſe accuſare, neque aut teſti-...ut ſuffragio lædere, inimici-...rcere licitum eſſet. vide Dion. ...lyc... lib. 1.

5. ...*tiores habitæ*] Prælatæ ſunt vi-... qui magis defenſione egeant non ...us aut pupilli.

6. ...*pillariq; tutelæ*] Vett. Editt. *pu-...llaris tutela mulieri prælata.* Stepha-...ecus Badium legit *muliebri*, & ... pillaris enim tutela muliebri ...fert propter teneram ætatem. mu-...eres a... jure antiquo, quamvis pu-... eſſent, in perpetua erant tu-...la.

7. ...*fuiſſent*] Suppe patres. Senſus eſt: Etiam ſi patres in judicio contra aliquem ſtetiſſent, filii tutores adjuvare pupillum tenebantur. Moſellanus ita interpretatur, ſi tutores filios habuiſſent, qui accuſarent pupillos, tunc parentes tutores pupillorum, contra ſuos filios ſtabant pro pupillis, adeo ut pupilli etiam filiis præferrentur. ſi Moſellani ſententiam ſequimur, diſtinctio adhibenda eſt non poſt *affuiſſent*, ſed poſt *ejus filii*.

8. *Hoſpitio*] Quo non ſine infamia pudicitiæ uſus eſt Cæſar. Suet. in Cæſ. cap. 49.

9. *Neceſſitate*] Neceſſitudine clientelæ.

10. *M. V*] Vetus Ed. *Mumi V.nici*, lege *M. Viniei*.

11. *Opem*] Vet. Ven. Ed. *auxilium*.

 Appion.

a proximis retineatur : neque clientes ſine ſumma infamia de
poſſunt : quibus etiam à propinquis noſtris [11] *opem ferre inſt*
-mus.

CAP. XIV.

Quòd Appion doctus homo, qui Pliſtonices appellatus eſt, vidi
Romæ ſcripſit recognitionem inter ſe mutuam ex vetere no
hominis & leonis.

1 APpion, qui Pliſtonices appellatus eſt, litteris ho
multis præditus, rerumque Græcarum plurima
que varia ſcientia fuit. ejus libri non incelebres ferun
quibus [2] omnium fermè, quæ mirifica in Ægypto viſun
audiunturque [3] hiſtoria comprehenditur. ſed in his quæ
diviſſe vel legiſſe ſeſe dicit, fortaſſe à vitio ſtudioque oſt
tationis ſit loquacior. eſt enim ſanè quàm in prædicat
doctrinis ſuis [4] venditator. hoc autem, quod in libro Æ
ptiacorum quinto ſcripſit, neque audiſſe neque legiſſe,
ipſum ſeſe in urbe [5] Romana vidiſſe oculis ſuis confirm
[6] In circo maximo, inquit, [7] venationis ampliſſimæ pu
populo dabatur. ejus rei, Romæ quum forte eſſem, ſpe
tor, inquit, fui. multæ ibi ſævientes feræ, magnitudines
ſtia

APpion, *qui Pliſtonices appellatur*] Vulgò, *qui Polyhiſtor.* Pliſtonicæ meminit Plin. lib. 37. cap. 15. Clemens lib. 1. ϛρωμ. Tiberii tempore & ultra vixit, nam ab Alexandrinis ad Caligulam legatus fuit, ut Philo pro Judæis. Rerum Ægyptiacarum lib. quinque ſcripſit, ut teſtatur Tatianus Orat. ad Gentes. Etiam contra Judæos, cui reſpondit Joſephus adverſus Apionem. Legendum hic potius *Apion*, non *Appion*, ut recte annotavit Voſſius.

2. *Omnium*] Vet. Ed. *omnibus.*

3. *Hiſtoria*] V. ed. *Hiſtoriam comprehendit.*

4. *Venditator*] Jactator. nam venditantes ſua plus nimio commen
Vet. Ed. male legit, *vindicator.*

5. *Romana*] Vet. Ed. *Roma.*

6. *In circo maximo*] Ex Palati
tere meridionali, quod Aventin
poſitum jacet : cujus ruinæ hodi
nuntur ab æde S. Anaſtaſiæ, uſq
Severi ſeptizonium. Fornices qu
pliciter altera alteri impoſitæ, &
lium directæ lineæ, ut teſtatur Fabr
in Roma. vide Bullengerum de C
& Panvinum de Lud. Circ.

7. *Venationis*] Vide Onuphrium
2. de Lud. & Circ. & Vopiſcum i
ta Probi.

8.

iarum excellentes omniumque inuſitata aut forma erat at ferocia. ſed præter alia omnia leonum, inquit, im- nnitas admirationi fuit: præterque omnis ceteros unius. nus leo corporis impetu, & vaſtitudine, terrificoque mitu & ſonoro,[8] toris [9] comiſque cervicum [10] fluctuan- us animos oculoſque omnium in ſe convertit. intro- ctus erat inter complures cæteros [11] ad pugnam beſtia- m [12] datus ſervus viri conſularis. ei ſervo [13] Androclus men fuit. hunc ille leo ubi vidit procul, repente, inquit, ſi [14] ammirans ſtetit: ac deinde ſenſim atque placidè nquam noſcitabundus ad hominem accedit: tum cau- m more atque ritu adulantium canum clementer & blan- movet; hominiſque ſeſe corpori adjungit; cruraque ejus manus propè jam exanimati metu lingua leniter demul- it. homo Androclus inter illa tam atrocis feræ blandi- enta amiſſum animum reciperat: paulatim oculos ad ntuendum leonem refert. tum, quaſi mutua recognitio- facta, lætos, inquit, & gratulabundos videres [15] homi- nem

8. *Toris*] Tori ſunt eminentes mu- oſæ partes, quæ nervis vel toris tan- m funibus ſunt compactæ.

9. *Comiſque*] Jubis. jubati ætate leo- , generoſi. Leænis nullæ teſte Pli- lib. 8. cap. 16.

10. *Fluctuantibus*] Forſan, *fluitan- us*. ad comas refertur.

11. *Ad pugnam beſtiarum*] Hæc pro ione delicti fugitivorum pœna. Ali- ando ſtigmata & notæ iis inureban- , qui ſubverbuſtæ Feſto appellantur.

12. *Datus*] Vet. Ed. *Dacus*, quaſi vus è Dacia.

13. *Androclus*] Vulgo *Androdus*, iano etiam Ἀνδροκλῆς appellatur. le Hiſt. lib. 7. c. 48.

14. *Ammirans*] Ita paſſim in Ms. itur pro *admirans*.

15. *Hominem & leonem*] Similis hi- ria, quam Seneca lib. 2. de Benef. . 19. refert, *Leonem*, inquit, *in amphitheatro ſpectavimus, qui unum è beſtiariis agnitum, cum quondam ejus fuiſſet magiſter, protexit ab impetu beſtiarum*. Putat Lipſius eandem eſſe hiſtoriam cum hac Gelliana. Tempora quidem conveniunt, nam Appion eodem tempore vixit, ut ex Joſepho, Plinio, aliiſq; auctoribus liquet. Sed non omnia conveniunt. Scribit Seneca, beſtiarium quondam leonis fuiſſe magiſtrum, deinde protectum ab impetu ferarum. Quæ hic paulo aliter narrantur. Extat quoque hiſtoria leonis à Juvene quodam, dum in Africa exercitum Rex Maurorum Juba duceret, ſagitta percuſſi, qui cum in ſylvam ſe recepiſſet, & anno poſt copias illuc Rex iterum traduceret, ab eodem leone juvenis ille correptus, & dilaceratus eſt. De Cretenſi puero à dracone latronibus occiſis erepto, quod illi aliquando familiaris fuiſſet, vide Ælian. Var. Hiſt.

 lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nem & leonem. ea re prorſus tam admirabili maximos populi clamores excitatos dicit, arceſſitumque à Cæſare Androclum, [16] quæſitumque cauſam cur ille atrociſſimus leonum uni [17] peperciſſet. ibi Androclus rem mirificam narrat atque ammirandam. Quum provinciam, inquit, Africam proconſulari imperio meus dominus obtineret, ego ibi iniquis ejus & cotidianis verberibus ad fugam ſum coactus; &, ut mihi à domino [18] terræ illius præſide tutiores latebræ forent, in camporum & harenarum ſolitudines conceſſi: ac, ſi defuiſſet cibus, conſilium fuit mortem aliquo pacto quærere. tum ſole, inquit, medio [19] rapido & flagrante [20] ſpecum quamdam nactus remotam latebroſamque, in eam me [21] penetro & recondo. neque multò poſt ad eamdem ſpecum venit hic leo, debili uno & cruento pede, gemitus edens & murmura dolorem cruciatumque vulneris commiſerantia: atque illic primo quidem conſpectu advenientis leonis territum ſibi & pavefactum animum dixit. ſed poſtquam introgreſſus, inquit, leo, uti re ipſa apparuit, in habitaculum illud ſuum, vidit me procul deliteſcentem, mitis & manſuetus acceſſit: ac ſublatum pedem oſtendere ac porrigere, quaſi opis petendæ gratia, viſus eſt. ibi, inquit, ego ſtipem ingentem [22] veſtigio pedis ejus hærentem [23] revelli: conceptamque ſaniem vulnere intimo expreſſi: accuratiuſque, ſine magna jam formidine, ſiccavi penitus atque deterſi cruorem. Ille tunc mea opera & medela levatus, pede in manibus meis poſito

lib. 13. c. 46. & Photium in Biblioth.

16. *Quæſitumque*] Aliter, *quæſitamque*, vel *quæſita ab eo cauſa*.

17. *Peperciſſet*] Vett. Ed. *parſiſſet*.

18. *Terræ illius præſide*] Confundit proconſulem cum præſide Macer JC. l. 1. ff. de Offic. proconſ. *Nomen præſidis generale eſt, eo quod & proconſules, & legati Cæſaris, & omnes Provincias regentes, licet ſenatores ſint* (legendum *non ſint*, intelligit enim equites) *præſides appellantur*.

19. *Rapido*] Legunt alii *ardido*, Priſcianus *arido*.

20. *Specum quandam*] Specus in maſculino, fœminino & neutro dicitur.

21. *Penetro*] Penitus abdo. nove dixit Gellius.

22. *Veſtigio pedis*] Ima parte pedis.

23. *Revelli*] Vett. Editt. *revulſi*.

24. *Qua*

pſito recubuit & quievit. atque, ex eo die, triennium to- tn ego & leo in eadem ſpecu eodemque victu viximus. rm, 24 quas venabatur feras, membra opimiora ad ſpe- cm mihi ſuggerebat. quæ ego, ignis copiam non habens, ſole meridiano toſta edebam. ſed ubi me, inquit, vitæ il- lis 26 ferinæ jam pertæſum eſt, leone in venatum profecto, riqui ſpecum: &, viam ferme tridui permenſus, 27 à mi- bus viſus apprehenſuſque ſum, & ad dominum ex Afri- c Romam deductus. is me ſtatim rei capitalis damnan- dn, dandumque ad beſtias curavit. intelligo autem, in- qt, hunc quoque leonem, me tunc ſeparato, captum gra- tm mihi nunc 28 etiam beneficii & medicinæ referre. hæc Appion dixiſſe Androclum tradit: eaque omnia ſcri- p circumlataque tabella populo declarat: atque ideo, cunctis petentibus, dimiſſum Androclum & pœna ſolu- tn, leonemque ei ſuffragiis populi donatum. poſtea, in- qt, videbamus Androclum & leonem loro tenui revin- cm urbe tota circum tabernas ire: donari ære Andro- cm; floribus ſpargi leonem: omnes ferè ubique obvios cere: *Hic eſt leo hoſpes hominis, hic eſt homo medicus leonis.*

4. *Quas*] Aliter, *earum, quas*.
5. *Sole meridiano toſta*] Vett. Editt. *ſo meridiano torrens*. ſed in Ms. *toſta*.
6. *Ferinæ*] In Cod. Voſſ. Annot. *fæ*.
7. *A militibus*] Militibus ſtatio- nis ea cura incumbebat fugitivos ſer- vos inquirendi & cuſtodiendi, ut ex to- tot. ff. de ſervis fugitivis apparet.

28. *Etiam*] Abeſt à vet. ed.
29. *Cunctis petentibus*] Populi in are- na præcipuum jus, & ad voluntatem ejus Domini ſe conformabant. pollex autem preſſus ſignum erat favoris & liberationis, converſus contra averſi animi indicium. vide Lipſium lib. 2. Saturn. cap. 22.

CAP. XV.

Corpuſne ſit vox, an ἀσώματον, varias eſſe philiſophorum ſen- tentias.

VEtus atque perpetua quæſtio inter nobiliſſimos phi- loſophorum agitata eſt: corpuſne ſit vox an incorpo-

 reum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

reum. hoc enim vocabulum quidam finxerunt proinde quòd Græcè dicitur ἀσώματον. Corpus autem eſt, quod aut efficiens eſt aut patiens. id Græcè [1] definitur [2] τὸ δρώμενον ἢ πάσχον σῶμά ἐστι. quam definitionem ſignificare volens [3] Lucretius ita ſcripſit:

Tangere enim aut tangi niſi corpus nulla poteſt res.

alio quoque modo corpus eſſe Græci dicunt [4] τὸ τριχῆ διαστατὸν. ſed vocem Stoici corpus eſſe contendunt: [5] eamque eſſe dicunt ictum aëra: Plato autem non eſſe vocem corpus putat. non enim percuſſus, inquit, aër, [6] ſed plaga

DEfinitur] Vett. Editt. *dicitur.*

2. Τὸ δρώμενον] Id eſt, *Agens aut patiens corpus eſt.*

3. *Lucretius*] Lib. 1.

4. Τὸ τριχῆ διαστατὸν] Id eſt, *Trina dimenſione diſtans.* conſtat enim longitudine, latitudine, & profunditate.

5. *Eamque eſſe dicunt ictum aëra*] Diogenes Laërtius in vita Zenonis: ἐστὶ φωνὴ ἀὴρ πεπληγμένος. Eandem definitionem Seneca lib. 2. Nat. Qu. Diomedes lib. 2. & Priſcianus repetunt. Ideoque Stoici vocem corpus eſſe affirmabant. verba Laërtii in Zenone hæc ſunt: καὶ σῶμα δ' ἐστὶν ἡ φωνὴ κατὰ τοὺς Στωϊκούς, ὥς φησιν Ἀρχέδημός τε ἐν τῇ περὶ φωνῆς, καὶ Διογένης, καὶ Ἀντίπατρος καὶ Χρύσιππος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν. Πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν σῶμά ἐστι· ποιεῖ δὲ ἡ φωνὴ προσιοῦσα τοῖς ἀκούουσιν ἀπὸ τῶν φωνούντων, id eſt, *ſed & corpus eſt vox juxta Stoicos, ut ait Archidemus in libro de Voce, & Diogenes, & Antipater, & Chryſippus ſecundo Phyſicorum. Omne enim quod facit aliquid corpus eſt. facit autem vox, quæ à loquentibus ad audientes pervenit.* Idem legas apud Plutarchum lib. 4. de Placit. Philoſ. cap. 20. & Galenum in tractatu de Præcogn. cap. 5. & Euſtathium Il. B. Quinetiam eidem omnia eſſe corpora ſtatuebant, ne accidentibus quidem exceptis, ut teſtatur Sextus Empiricus adverſus Mathem. & Lucianus in Hermotimo.

6. *Sed plaga ipſa atque percuſſio*] Primus inter Philoſophos, teſte Laërtio, vocem πλῆξιν τοῦ ἀέρος appellavit. Facit huc locus Platonis, quem citat Plutarchus de Placitis Philoſ. lib. 4. c. 19. Πλάτων, inquit, τὴν φωνὴν ὁρίζεται, πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἠγμένον καὶ πληγὴν ὑπὸ ἀέρος δι' ὤτων καὶ ἐγκεφάλου, καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην, id eſt, *Plato vocem definit ſpiritum per os à cogitatione* (vel *animo*) *impulſum, & plagam ab aëre per aures ac cerebrum, & ſanguinem ad animam uſque traductam.* Aliud proculdubio eſt plaga ipſa atque percuſſio, quam aër percuſſus. Simili modo loquitur Ariſtoteles lib. 2. de Anim. c. 8. ὥστε ἡ πληγὴ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις τοῖς μορίοις ψυχῆς πρὸς τὴν καλουμένην ἀρτηρίαν φωνή ἐστι. Inter πεπληγμένον ἀέρα & πληγὴν etiam recte diſtinguit Origenes lib. 2. & 4. contra Celſum, & Nemeſius de Nat. hom. c. 4. Neque illis vox corpus fuit. Concludam latinis verbis Plutarchi lib. 4. cap. 40. *Pythagoras, Plato, Ariſtoteles incorpoream vocem ſtatuunt, non enim aë*

rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

aga ipſa atque percuſſio, vox eſt. οὐχ ἁπλῶς πληγὴ έρος ἐστὶν ἡ φωνή. πλήττει γὰρ τὸν ἀέρα καὶ δάκτυλος παραγόμενος καὶ οὐδέπω ποιεῖ φωνήν. ἀλλ' ἡ πόση πληγή, σφοδρά, καὶ τόση δὲ ὥστε ἀκουστὴν γενέσθαι. 8 Democritus ac einde Epicurus ex 9 individuis corporibus vocem conſta- dicunt, eamque, ut ipſis eorum verbis utar, ῥεῦμα λόγων ppellant. 10 Hos alioſque tales argutæ delectabiliſque de- diæ aculeos quum audiremus, vel lectitaremus: neque in s ſcrupulis aut emolumentum aliquod ſolidum ad ratio- em vitæ pertinens, aut finem ullum quærendi videremus: nnianum Neoptolemum probabamus, qui profecto ita t;

Philo-

m eſſe, ſed figuram aëri hærentem & perficiem certo quodam pulſu factam e vocem. Omnis autem ſuperficies in- porea eſt. Movetur quidem cum corpo- bus, nullo tamen prorſus corpore conſtat, uti flexa virga ſuperficies quidem nihil titur, materia autem flectitur. Vox ita- ie non eſt aër ictus, ſed plaga aëris & terius corporis. Quæ ita juxta rerum turalium peritos fieri ſolita. Aër à lmonibus attractus impellitur ad la- ngem, (cujus pars, quæ glottis dici- r proximum & adæquatum eſt orga- m) quæ duriuſcula eſt, & per muſcu- s varie aperitur, clauditurque, ibidem- ie colliſus fit vox vel reſonantia, cui dendæ inſerviunt inprimis lingua, pa- tum, dentes, labia. vide Galenum, riſtotelem, alioſque medicos, Philo- phoſque veteres.

7. Οὐχ' ἁπλῶς, &c.] Id eſt, *non mpliciter plaga aëris vox eſt, nam digi- s quoque adactus aërem ferit, & vocem on edit. Sed plaga magna & vehemens, r tanta ut exaudiri poſſit.*

8. *Democritus ac deinde Epicurus*] De uibus ita loquitur Plutarchus lib. 4. περὶ τῶν ἀρεσκ. c. 19. Ἐπίκουρος τὴν ωνὴν εἶναι, ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων, ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων. οῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα. ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι. τούτων δὲ ἐμπιπτόντων ταῖς ἀκοαῖς, ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς. φανερὸν δὲ τοῦτο γίγνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, καὶ τῶν ἐκφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις. Δημόκριτος δὲ καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα (ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις) καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι. Id eſt, *Epicurus vocem emiſſum eſſe à loquentibus profluvium, ſonantibuſque & ſtrepentibus. Illam autem fluxione in conformia comminui fragmenta. Conformia vero dici teretia teretibus, & ſcalena ſcalenis, & triangula ſui generis figuris. His fragmentis in aures incidentibus vocis ſenſum confici. Manifeſtum autem hoc eſſe in utribus effluentibus, fullonibuſque veſtes inflantibus. Democritus quoque aërem in corpora uniformia frangi, & cum fragmentis ſive particulis vocis una volvi.*

9. *Individuis corporibus*] Atomis.

10. *Hos alioſque*] De voce tamen & viſu non tantum jucunda, ſed etiam utilis contemplatio eſt.

II. *Philo-*

[11] *Philoſophandum eſt paucis. nam omnino haud placet.*

11. *Philoſophandum eſt paucis*] Turnebus, ut ſenarius ſit, legit:

Philoſophandum eſt mi paucis: nam omnino haud placet.

Sed putat Voſſius fuiſſe trochaicum quadratum iſtiuſmodi,

Philoſophari mihi eſt neceſſe: at paucis: nam omnino haud placet.

Saltem propius ita acceditur ad verba hæc Ciceronis, quæ ſunt lib. 2. Tuſ. Qu. *Neoptolemus quidem apud Ennium, philoſophari ſibi ait neceſſe eſſe:*

Sed paucis: nam omnino haut quidem placere.

Voſſ. ad Fragm. Ennii.

CAP. XVI.

De vi oculorum atque videndi rationibus.

[1] DE videndi ratione deque cernendi natura diverſas eſſe opiniones philoſophorum animadvertimus. Stoïci cauſas eſſe videndi dicunt, radiorum ex oculis in ea quæ videri queunt, emiſſionem, aëriſque ſimul intentionem. [2] Epicurus [3] autem affluere ſemper ex omnibus corporibus ſimulachra quædam corporum ipſorum, eaque ſeſe in oculos inferre, atque ita fieri ſenſum videndi putat. Plato exiſtimat genus quoddam ignis luciſque de oculis exire: idque conjunctum continuatumque vel cum luce ſolis vel cum alterius ignis lumine, ſua vi & externa nixum, efficere, ut, quæcunque [4] offenderit illuſtraveritque, cernamus. ſed & hîc neque diutius [5] immorandum: ejuſdemque illius Enniani Neoptolemi, de quo ſuprà ſcripſimus,

-conſi-

DE *videndi ratione*] Videndus & Plutarchus lib. 4. de Plac. Philoſ. cap. 13. ubi veterum ſententias proponit, & Galenus lib. 7. de Placitis Platonis & Hippocratis, & Macrob. lib. 7. Sat. c. 14. Non vana eſt eorum opinio, qui viſum ſimul receptione ſpecierum, & emiſſione radiorum oculi ad aliquod intervallum fieri exiſtimant. Ejus ſententiæ fuit Empedocles, ſimiliſque Platonis συναύγεια. vide illum in Timæo. atque ita ſpecies radiis junctæ cum ad oculum pervenerint in retina tunica demum agnoſcuntur, quia ibi opaco corpore ſiſtuntur, non primario in cryſtallino, ut voluit Galenus. vide Plempii Ophtalmographiam.

2. *Epicurus*] Atque etiam Democritus. vide Gaſſendum de Phil. Epic. part. 2. Sect. 1. cap. 11. & 12.

3. *Autem*] Abeſt à vet. ed.

4. *Offenderit*] In Ms. *oſtenderit*.

5. *Immorandum*] Vett. Editt. *Sed & hic ea quæ diſſerimus, imaginandum.* In Ms. R. erat, *ſed hic eaque diutius imurnandum*, ex quo emendat Lambecius, *ſed neque hic diutius immorandum.*

Verrius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

conſilio utendum eſt : qui deguſtandum ex philoſophia cenſet, non in eam ingurgitandum.

CAP. XVII.

Quam ob cauſam dies primi poſt kalendas, nonas, idus, atri habeantur : & cur diem quoque quartum ante kalendas, vel nonas, vel idus, quaſi religioſum plerique vitant.

¹VErrius Flaccus, in quarto de verborum ſignificatione, dies, qui ſunt ² poſtridie kalendas, nonas, idus, eos vulgus imperitè ³ *nefaſtos* dicit, propter hanc cauſam dictos habitoſque atros eſſe ſcribit. *Vrbe*, inquit, *à Gallis Senonibus reciperata, L. Atilius in ſenatu verba fecit, Q. Sulpicium Tribunum militum ⁴ ad Aliam adverſus Gallos pugnaturum rem divinam dimicandi gratia poſtridie idus feciſſe : tum exerci-*

¹ *Errius Flaccus*] Vide ſupra p. 283.

2. *Poſtridie Kalendas, &c.*] Ita e m Feſtus, & ex Feſto Paulus. Locus ilis, ſed paulò aliter apud Macrobium occurrit lib. 1. Saturn. cap. 16. *Is*, inquit, *poſtridianos ad omnia majores noſtri cavendos putarunt; quos etiam as, velut infauſta appellatione damna : eoſdem tamen nonnulli communes ut ad emendationem nominis vocitaverit. Horum cauſam Gellius Annalium lib. quintodecimo, & Caßius Hemina ... oriarum libro ſecundo referunt. Anno ab Vrbe condita trecenteſimo, ſexageſimo tio, à tribunis militum Virgilio Mal... li Æmilio Poſthumio, collegiſque eorum in ſenatu tractatum, quid eſſet propter quod totiens intra paucos annos male eſſet acta Reſp.; & ex præcepto patrum L. Aquinium haruſpicem in ſenatum ve... n juſſum religionum requirendarum gratia dixiſſe, Q. Sulpicium tribunum militum, ad Aliam adverſus Gallos pugnaturum, rem divinam dimicandi gratia feciſſe poſtridie idus Quintiles; item ad Cremeram, multiſque aliis temporibus & locis poſt ſacrificium die poſtero celebratum male ceſſiſſe conflictum : tunc patres jußiſſe ut ad collegium Pontificum de his religionibus referretur: pontificeſque ſtatuiſſe poſtridie omnes Kalendas, nonas, idus atros dies habendos; ut hi dies, neque præliales, neque comitiales eſſent. Sed & Fabius Maximus Servilianus pontifex, in libro duodecimo negat oportere atro die parentare, quia tunc quoque Ianum Iovemque præfari neceſſe eſt, quos nominari atro die non oportet.* Auguſtus etiam poſtridie nundinas & nonas tanquam inominatos dies vitabat, vel quod illi dies non bene ſibi vertiſſent, vel ad imitationem ſuperioris ſuperſtitionis. vide Sueton. in Auguſto cap. 92.

3. *Nefaſtos*] Vide ſupra p. 291. Nonius tamen : *Atri dies, dicuntur, quos nunc nefaſtos, vel poſteros vocant.*

4. *Ad Aliam*] Tacitus Hiſtor. lib. 2. *Funeſti ominis loco acceptum eſt, quod maximum Pontificatum adeptus Vitellius de ceremoniis* xv. *Kal. Aug. edixiſſet, antiquitus infauſto die Cremerenſi Alienſique cladibus.* vide de ominibus infauſtis Jo. Iſac. Pontanum ad Macrob. p. 621.

5. Rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

exercitum populi Romani occidione occiſum, & poſt diem tertium ejus diei urbem præter Capitolium captam eſſe: compluresque alii ſenatores recordari ſeſe dixerunt, quotiens belli gerendi gratia res divina poſtridie kalendas, nonas, idus, à magiſtratu populi Romani facta eſſet, ejus belli proximo deinceps prœlio 5 *rem publicam malè geſtam eſſe. tum ſenatus eam rem ad pontifices rejecit, ipſi, quod videretur, ſtatuerent. pontifices decreverunt nullum his diebus ſacrificium rectè futurum.* 6 Ante diem quoque quartum kalendas vel nonas vel idus, tamquam 7 ominalem diem plerique vitant. ejus obſervationis an religio ulla ſit tradita, quæri ſolet. nihil ſuper ea re ſcriptum invenimus: niſi quòd Q. Claudius Annalium quinto cladem pugnæ Cannenſis vaſtiſſimam factam dicit 8 ante diem quartum nonas Sextilis.

5. *Rem publicam*] Ita vet. Ven. A Bad. *publicam* abeſt. Aliæ vett. *Reip. malam geſtam*, nullo ſenſu. Alii legunt, *Reip. malegeſtum.* In Voſſ. Cod. pro *publicam* legitur, *populi.*

6. *Ante diem*] Eadem verba ex Gellio repetit Macrobius lib. I. Sat. c. 16.

7. *Ominalem*] Macrobius, *inominalem.* & ita vett. edit. In Voſſ. Cod. ad marginem, *innominalem.*

8. *Ante diem quartum*] Id eſt, die quarto ante nonas Sextilis, ſive Auguſti. De hoc more loquendi multis agit Salmaſius in Epiſt. lib. I. Epiſt. cxxiv. *Ante diem* forſan dictum ut vitaretur ambiguitas, an ante an poſt Kalendas vel nonas dies intelligatur. Dicebatur quoque *in ante diem.* Priſcianus lib. 18. ex Ciceronis prima Invectiva: *meminiſti me in ante diem duodecimum Kalendarum Novembrium dicere in ſenatu, fore in armis certo die, qui dies futurus eſſet in ante diem ſextum Kalendarum Novembrium.*

CAP. XVIII.

In quid & quantum differat hiſtoria ab annalibus: ſuperque ea re verba poſita ex libro rerum geſtarum Sempronii Aſellionis primo.

HIſtoriam ab annalibus quidam differre eo putant, quod, quum utrumque ſit rerum geſtarum narratio, earum tamen propriè rerum ſit hiſtoria, quibus rebus gerendis interfuerit is, qui narret. eamque eſſe opinionem quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

corundam [1] Verrius Flaccus refert, in libro de ſignifica-t verborum quarto; ac ſe quidem dubitare ſuper ea re di-c : poſſe autem videri putat nonnihil eſſe rationis in ea oinione, quod hiſtoria Græcè ſignificet rerum cognitio-m [2] præſentium. ſed nos audire ſoliti ſumus annales o-mino id eſſe quod hiſtoriæ ſint; hiſtorias [3] non omnino e id quod annales ſint; [4] ſicuti, quod eſt homo, id neceſſa-o animal eſſe; quod eſt animal non id neceſſe eſt homi-m eſſe : ita hiſtorias quidem eſſe ajunt rerum geſtarum l expoſitionem vel demonſtrationem, vel quo alio nomi-i id dicendum eſt. annales verò eſſe quum res geſtæ plu-m annorum, obſervato cujuſque anni ordine, deinceps mponuntur. quum verò non per annos ſed per dies ſin-los res geſtæ ſcribuntur, ea hiſtoria Græco vocabulo ἐφημερὶς dicitur, cujus Latinum interpretamentum ſcri-um eſt in libro [5] Sempronii Aſellionis primo : ex quo bro pluria verba adſcripſimus, ut ſimul ibidem quid ipſe ter [6] res geſtas & annales [7] eſſe dixerit oſtenderemus : rùm inter eos, inquit, *qui annales relinquere voluiſſent, & eos i res geſtas à Romanis perſcribere conati eſſent,* [8] *omnium rerum : interfuit.* [9] *annales libri tantummodò quod factum quoque anno*

[1] *Verrius Flaccus*] Vide ſupra. Ejus opinionem ſequitur Servius ad 1. Æneid.

[2]. *Præſentium*]Dure ad eos qui præ-ſ tes fuerint hoc refert Stephanus, ut e extu liquet.

[3]. *Non omnino*] In Voſſ. Cod. *omni-mon.*

[4]. *Sicuti, quod eſt homo,*] Sicut genus ſpecies inter ſe differunt.

[5]. *Sempronii Aſellionis*] Vide ſupra p. 65.

[6]. *Res geſtas*] Rerum geſtarum hi-ſtoriam.

[7]. *Eſſe*]Legendum credit H. Stepha-, *intereſſe*, ut poſtea Sempronius lo-qtur. Alioqui *diſcrimen*, ſive *diſcri-minis* aut ſimile aliquid intelligi exiſti-mat. Sed nihil mutandum.

8. *Omnium rerum*] Badius diſtinguit commate poſt *rerum*. Stephanus, ſed dure ſuſpicatur legendum, *omnino ni-mirum*.

9. *Annales libri*] Cicero lib. 2. de Orat. ubi de Annalibus maximis, qui-bus res geſtas ſingulorum annorum Pontifex Maximus annotabat, verba feciſſet, ita de Annalibus ſubjungit : *Hanc ſimilitudinem ſcribendi multi ſecu-ti ſunt, qui ſine ullis ornamentis monu-menta ſolum temporum, hominum, loco-rum, geſtarumque rerum reliquerunt.* Ei-dem, *unam dicendi laudem putabant eſſe brevitatem*, ut ibidem Cicero.

10. *Id*]

anno geſtumve ſit, [10] *id demonſtrabant, id eſt eorum quaſi qui diarium ſcribunt, quam Græci* ἐφημερίδα *vocant. nobis non modò* [11] *ſatis eſſe video quod factum eſſet id pronunciare, ſed etiam quo conſilio quaq; ratione geſta eſſent demonſtrare.* Paulo pòſt idem Aſellio in eodem libro: *Nam neque alacriores ad rempublicam defendendam, neque ſegniores ad rem perperàm faciundam annales libri commovere quicquam poſſunt. ſcribere autem bellum quo initum conſule, & quo modo confectum ſit, & quis triumphans introïerit, &* [12] *quæ eo in bello geſta ſint* [13] *iterare: non prædicare autem interea quid ſenatus decreverit, aut quæ lex* [14] *rogatiove lata ſit, neque quibus conſiliis ea geſta ſint: id* [15] *fabulas pueris eſt narrare, non hiſtorias ſcribere.*

10. *Id*] F. Urſinus in vett. Codd. legi teſtatur, *ea nos demonſtrabant.*

11. *Satis eſſe*] Exponit Barthius, *ſatius eſſe.* Ita Cœlius, *ſatis videtur, & commodum eſt* conjunxit apud Chariſium l. 2. de tenuitate enim Annalium jam ante locutus eſt. *Satis* tamen ſervari poteſt. *bene eſt, quod ſatis eſt, ſatius autem melius eſt*, ut Priſcianus loquitur.

12. *Et quæ eo in bello*] Ita reſtituendus locus ex Ms. vulgo in antiq. edit. *exque eo libro, quæ in bello geſta ſunt prædicare, id fabulas eſſe prædicare ait.* Atque ita, ut ſupra, etiam H. Stephanus edidit.

13. *Iterare*] Antique, pro memorare, referre.

14. *Rogatiove*] Leges, plebiſcita atque id generis alia decreta rogationes appellabantur, quod tribus rogarentur, *Velitis jubeatis id fieri.* Cum reſpondiſſent, *uti rogatis*, lex erat. Legitur quoque *qua rogatione.* Quod non contemnendum exiſtimat Barthius, quia multum intereſt ſcire, qua occaſione & cauſa, quibus rogantibus lex perlata ſit.

15. *Fabulas pueris eſt narrare*] Ita hyperbolice loquitur, quia illis narrationibus non augetur prudentia ci̇vilis. Fabula autem dicitur apud antiquos ſcriptores non tantum de fictis ſed etiam veris narrationibus. Pro *pueris* in antiqua edit. Roman. anno cIↃ CCCC LXXII, *puris*, forſan legendum, *puras.*

CAP. XIX.

Quid ſit adoptatio, *quid item ſit* arrogatio, *quantumque inter ſe differant; verbaque ejus quæ qualiaque ſint, qui in liberis arrogandis ſuper ea re populum rogat.*

QUum in alienam familiam inque liberorum locum extranei ſumuntur, aut per prætorem fit aut [1] per populum.

PEr *populum*] Jus antiquum hic proponit Auctor noſter. ſub principibus fiebat arrogatio principali reſcripto, ut ex jure civili liquet. Sed quando

per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pum. quod per prætorem fit; adoptatio dicitur: quod p populum; arrogatio. Adoptantur autem, quum à parente, in cujus poteſtate ſunt, 2 tertia mancipatione in 3 jure ceduntur; atque ab eo qui adoptat, apud eum 4 apud qem legis actio eſt, vindicantur. Arrogantur ii, qui, quum ſi juris ſunt, in alienam ſeſe poteſtatem tradunt: ejuſque rei

popopulum fieri deſierit, ab eruditis ditatur. Hotomanus ſub Diocl. & M. vel circa illam ætatem abolitum in illum exiſtimat. Et huc facere vintur verba Impp. in L. impuberem C. e Adopt. *Arrogatio etiam ex indulgea principali facta perinde valet apl prætorem, vel præſidem intimata, ac per populum jure antiquo facta eſſet.* Mum eſt populi, non vero Principis tionem facere Gellium, niſi antiqs mos tum adhuc in uſu fuerit. Certe Cajus in Inſtit. lib. 2. antiquum roponit, etiam Ulpianus in Fragm. 3. Accedit quod curiatæ legis uſum, q in comitiis fieret, in arrogationib ſub Imperatoribus perduraſſe, ex Dnis lib. 39. & 43. Appiano lib. 3. Bi Civ. apparet. ita Tiberium, & Nonem adoptatum, ex lib. 1. Ann. lib. 12. liquet. Quinetiam Tacitus li 1. hiſt. his verbis utitur, *ſi te privatlege curiata apud Pontifices, ut moris eſ doptarem.* Ita loquitur Galba ad Piſonem. Sin ritus ille adhuc in uſu fuerib auctoritate tamen Principum dedebat. vide *Magium*, Miſcellan. li 4. cap. 6.

Tertia mancipatione] Abalienatio ej rei quæ mancipi, fiebat aut nexu, aun jure ceſſione. Boëthius lib. 3. in Tica Ciceronis ex Caji Inſtitutionibde nexu faciendo hæc citat. *Eſt autemancipatio imaginaria quædam venli, quod ipſum jus proprium Romanorneſt civium, eaque res ita agitur, adhitis non minus quam quinque teſtibus R. civibus puberibus, & præterea alio ejlem conditionis, qui libram æneam teit, qui vocatur libripens. Is qui mancipium accipit, æs tenens ita dicit; Hunc ego hominem ex Iure Quiritium meum eſſe ajo, iſque mihi emptus eſt hoc ære, æneaque libra, deinde ære percutit libram, indeque æs dat ei, à quo mancipium accipit.* Interveniebant igitur tres mancipationes, & duæ manumiſſiones, ut ex l. ult. C. de Adopt. apparet. nam ſi filius tertia vice manumiſſus eſſet, fiebat ſui juris. tertia autem mancipatione ita vendebatur, & mancipabatur adoptatori, ut ei in jure cederetur, iſque illum tanquam filium ſuum aſſereret, & jure Quiritum adinſtar quodammodo ſervi vindicaret. Mancipatio igitur hæc erat ficta venditio, olim lege Romuli vera, ut teſtatur Dionyſius Halic. lib. 2. uno autem nummo vel duobus fiebat hæc venditio. vide Cajum lib. 1. & Theophilum lib. 1. tit. 9.

3. *In jure ceduntur*] Boëthius diſtinguit mancipationem, & in jure ceſſionem. Aliquis autem apud magiſtratum rem tenens ita loquebatur, *Hunc ego hominem ex Iure Quiritum meum eſſe ajo: deinde poſtquam vindicavit, prætor interrogabat eum qui cedit, an contra vindicaret, quo negante aut tacente, tunc ei qui vindicaverit, eam rem addicit, idque legis actio dicitur.* Ita ex Caji Inſtitutionibus Boëthius. Legitur hic quoque, *tertia emancipatione ceduntur.*

4. *Apud eum apud quem legis actio eſt*] Legis actio eſt id, quod fit ex præſcripto legis juxta ſolennem conſtitutumque morem: ſi lex igitur magiſtratum deſignaret, penes eum dicebatur eſſe legis actio l. 4. ff. de Adopt. l. 1. C. eod. l. 3. de offic. Proc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rei ipſi actores fiunt. ſed arrogationes non temerè nec inex-plorate committuntur. nam comitia 5 arbitris etiam Ponti-ficibus præbentur, 6 quæ *curiata* appellantur: ætaſque ejus qui arrogare vult, 7 an liberis potius gignundis idonea ſit bonaque ejus qui arrogatur ne inſidioſè appetita ſint, con-ſideratur: juſque jurandum à Q. Mucio pontifice maxim[o] conceptum dicitur, quod in arrogando juraretur. ſed arro-gari non poteſt 8 niſi jam veſticeps. arrogatio autem dicta quia genus hoc 9 in alienam familiam tranſitus per popul[i] rogationem fit. ejus rogationis verba hæc ſunt: VELITIS IVBEATIS. QVIRITES. VTI. LVCIVS. VALERIVS. LVCIO. TITIO TAM. IVRE. LEGE. Q. FILIVS. SIBI. SIET. QVAM. SI. EX. EO. PATRE MATRE. Q. FAMILIAS. EIVS. NATVS. ESSET. VTI. Q. EI. 10 VITÆ NECIS. Q. IN. EO. POTESTAS. SIET. VTI. PATRI. 11 ENDO. FILIO EST. HÆC. ITA. VTI. DIXI. ITA. VOS. QVIRITES. ROGO. 12 Ne-que pupillus autem, 13 neque mulier, quæ in parentis pote-ſtat[e]

5. *Arbitris etiam Pontificibus*] *Quæ cauſa cuique ſit adoptionis, quæ ratio generum ac dignitatum, quæ ſacrorum, quæri à Pontificum collegio ſolebat*, ut Cic. loquitur.

6. *Quæ curiata appellantur*] Notum eſt comitia alia fuiſſe, curiata, centuriata, & tributa. Curiata comitia expediebantur per curias, quæ triginta fuere à Romulo inſtitutæ. vide Dionyſ. Halic. l. 2. & Gruchium l. 3. de Comit. Roman. 3. Aget de ſingulis Gellius ex profeſſo lib. 15. cap. 27.

7. *An liberis potius, &c.*] Cicero pro domo: *Quid eſt jus adoptionis, Pontifices? nempe ut adoptet, qui nec jam procreare liberos poſſit, & cum poſſit ſit expertus*: & mox, *tum ne qua calumnia, fraus aut dolus adhibeatur*. vide Cicer. Ed. Leid. pag. 460. & 461. legitur hic quoque pro *potius*, *poſtea*.

8. *Niſi jam veſticeps*] Pubes, qui jam pubertate veſtitus eſt, ut Feſtus loquitur, ſive qui major eſt quatuordecim annis. Contra *inveſtis* impubes dicitur, ut ex Feſto, Nonio, Macrobio, aliis perſpicuum eſt.

9. *In alienam familiam tranſitus*] Arrogato vel adoptato competebat ha[e]reditas nominis, pecuniæ, ſacrorum, [u]t ſcribit Cicero pro Domo.

10. VITÆ NECISQUE] Ex lege Romu[-]li, quæ à Decemviris confirmata. Iu[re] novo caſtigare filium & corrigere tan[-]tum permiſſum, ſi vero gravius qui[d] admiſiſſet, ad magiſtratum rem defer[re] leges jubent. l. 3. C. de Patr. Pot. l. un[.] C. de Emend. prop. l. 2. ad L. Corn[.] de Sicar. Hæc tamen verba uſque ad *fi-lio eſt*, deeſſe in Ms. in margine anti[-]qui Codicis adſcriptum invenio.

11. *Endo*] Antique pro *in*. Vet. Ed[.] hic legitur, *pariendo*, male.

12. *Neque pupillus*] Vide l. 17. ff. d[e] Adopt. Non admittitur facile pupill[i] adrogatio, niſi quem vel naturali co[-]gnatione, vel alioqui ſanctiſſima affe[-]ctione duci appareat *l.* 15. §. 2. & d[.] l. 17. eod. & l. 12. C. & §. 3. Inſt. eod[.] Impuberum autem & pupillorum ea[-]dem ferme fuere capita.

13. *Neque mulier*] Potuit tamen poſt[-]modum ex reſcripto Principis adroga[-]ri l. 21. D. de Adopt.

14. *No*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

te 14 non eſt, arrogari poſſunt. quoniam & cum feminis nulla comitiorum communio eſt; & tutoribus in pupil- tantam eſſe auctoritatem poteſtatemque fas non eſt, ut put liberum fidei ſuæ commiſſum alienæ ditioni ſubji-nt. 16 Libertinos verò ab ingenuis adoptari quidem ju- poſſe Maſſurius Sabinus ſcripſit. ſed id neque permitti it, neque permittendum eſſe umquam putat, ut ho-nes libertini ordinis per adoptationem in 17 jura inge-norum invadant, alioquin, ſi juris iſta 18 antiquitas ſerve-, etiam ſervus à domino per prætorem dari in adoptio-m poteſt. idque ait pleroſque juris veteris auctores poſ-ieri ſcripſiſſe. Animadvertimus in oratione P. Scipio-, quam cenſor habuit ad populum de moribus, inter ea, æ reprehendebat, quod contra majorum inſtituta fie-nt, id etiam eum culpaviſſe, quod 19 filius adoptivus pa- adoptatori inter præmia patrum prodeſſet. Verba ex ea atione hæc ſunt: *In alia tribu patrem, in alia filium ſuffra-m ferre; filium adoptivum tàm 20 prodeſſe, quàm ſi ex ſe na-n habeat; abſentes cenſeri jubere, ut ad cenſum nemini neceſ-ſit venire.*

CAP.

4. *Non eſt*] *Non* abeſt à Vet. Edit.

5. *Nulla comitiorum communio eſt*] Ver. Max. lib. 3. cap. 8. *Quid fœmi- cum concione? ſi patrius mos ſervetur, il.* Arrogatio autem auctore popu- in comitiis fiebat. Atque in hanc m facit l. fœminæ 2. de R. I. & ex- cap. 3. lib. 8. apud Valer. Max. de lier. quæ cauſas egerunt.

16. *Libertinos vero*] Si arrogator li- os non habeat, l. 3. C. de Adopt.

7. *Iura ingenuorum*] Juſtinianus per. omnibus manumiſſis jura in- uitatis tribuit Novell. 78.

18. *Antiquitas*] I. Lipſius in Elect. legit, *æquitas*.

19. *Filius adoptivus*] Quod etiam traditum l. 2. §. 2. de Vacat. Mun. quia beneficia patribus data propter τὴν πολυπαιδίαν. Adoptivi autem liberi non erant liberi. Emancipati itaque proderant, non adoptivi.

20. *Prodeſſe*] Vet. Ed. Ven. *procedere*, id eſt, *valere, prodeſſe*. Cato de R. R. c. 148. *Quot*, inquit, *dies per dominum mora fuerit, quo minus vinum deguſtet, totidem dies emptori procedent*. Sed retine *prodeſſe*, ut in Ms. legitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XX.

Quod vocabulum Latinum Solœciſmo fecerit Capitoni Sinnio. quid autem id ipſum appellaverint veteres Latini, quibuſque verbis Solœciſmum definierit idem Capito Sinnius.

SOlœciſmus à 1 Sinnio Capitone ejuſdemque ætatis aliis imparilitas appellatus, vetuſtioribus Latinis 2 ſtribligo dicebatur, à verſura videlicet & pravitate tortuoſæ orationis, quaſi ſterobiligo quædam. quod vitium Sinnius Capito in litteris, quas ad Clodium Tuſcum dedit, hiſce verbis definit: Solœciſmus eſt, inquit, impar & inconveniens compoſitura partium orationis. Quum Græcum autem vocabulum ſit ſolœciſmus; an Attici homines, qui elegantius locuti ſunt, uſi eo ſint, quæri ſolet, ſed nos neque ſolœciſmum neque barbariſmum 3 apud Græcorum idoneos adhuc invenimus. nam ſicut βάρβαρον, ita σόλοικον dixerunt, noſtri quoque antiquiores Solœcum facile, Solœciſmum 4 haud ſcio an umquam dixerint. quod ſi ita eſt; neque in Græco neque in Latino ſolœciſmus probè dicitur.

SInnio Capitone] Cujus præter alios crebro meminit Feſtus Pompejus. Vett. editt. hic legunt, *Aſinio Capitone.*

2. *Striblígo*] Vox antiqua, qua utitur quoque verborum veterum affectator Arnobius lib. 1. στρεβλὸς Græcis *intortum, pravum* denotat, unde hoc vocabulum originem accepiſſe videtur.

3. *Apud Græcorum idoneos*] Præter Ariſtotelem uſus quoque nitidiſſimus auctor Lucianus in vit. Aut. Plutarchus Symp. 8. cap. 9.

4. *Haud ſcio an unquam*] Ipſe tamen Gellius lib. 1. c. 7. utitur. Auctor quoque Rhetor. ad Herennium lib. 4. eodem vocabulo uſus. Inferiores ætate auctores crebro uſi, inter quos Martialis, Auſonius, alii.

CAP. XXI.

Pluria *qui dicat &* compluria *&* compluries, *non barbarè dici, ſed Latinè.*

PLuria fortè quis dixit ſermocinans vir apprimè doctus, amicus meus; non Herclè 1 ſtudio oſtentandi, neque quo

1. *Studio*] Additur in Vett. Ed. *ferme*, aliæ *fervens.*

2. *Inane*

plura dicendum non putaret. eſt enim doctrina homo ...a & ad vitæ officia devincta ac nihil de verbis laboran... ſed, opinor, aſſidua veterum ſcriptorum tractatione ...leverat linguæ illius vox, quam in libris ſæpe offende... Aderat, quum ille hoc dixit, reprehenſor audaculus ...borum; qui perpauca eademque à vulgo protrita lege...: habebatque nonnullas diſciplinæ grammaticæ inau...unculas, partim rudes inchoataſque, partim non pro...; eaſque 3 quaſi pulverem ob oculos, quum adortus ...mque fuerat, adſpergebat. ſicut tunc amico noſtro, ...barè, inquit, dixiſti *pluria*. nam neque rationem 4 ver...n hoc neque auctoritatem habet. ibi ille amicus ridens: ...habo te, inquit, vir bone, quia nunc mihi à magis ſeriis ...us otium eſt, velim doceas nos cur *pluria* ſive *compluria* ...hil enim differt) non Latinè ſed barbarè dixerit 6 M. ...to, Q. Claudius, Valerius Antias, 7 L. Ælius, P. Nigi...dius, M. Varro; quos ſubſcriptores approbatoreſque hu...i verbi habemus, præter poëtarum oratorumq; veterum ...ltam copiam. Ad quę ille nimis arroganter, Tibi, inquit, ...beas auctoritates iſtas ex 8 Faunorum & Arobiginum ſæculo

Inauditiunculas] Regulas vulga...eſquas audiendo acceperat.

Quaſi pulverem ob oculos] Prover...n hoc natum vel à militia vete...ru, quando cineres pulvereſque ocu...li oſtium objiciunt, quod feciſſe Ser...cum in ejuſdem vita Plutarchus re...fe; vel ex natura petitum. Scribit Pli...us lib. 10. cap. 4. de Aquilis: *Primo ...cundo generi non minorum tantum ...drupedum rapina, ſed etiam cum cer...rælia. multum pulverem volutatu ...ectum inſidens cornibus excutit in o...u pennis ora verberans, donec præcipi...ten rupes.*

. *Verbum*] Quædam Edit. etiam ...phiana habent, *verborum*, male.

. *Magis ſeriis*] Ita in Ms. Vett. Ed. ...*nis ſeriiſque*.

6. *M. Cato, &c.*] De his Auctoribus alibi actum fuit.

7. *L. Ælius*] Male Vet. Ed. *Lælius*.

8. *Faunorum & Aboriginum ſæculo*] Quod ad *Faunos* attinet, antiquiſſimum illud & fabuloſum ſæculum intelligit, quo Faunus Saturni nepos Latio imperabat. Virg. 7. Æneid.

- - - Rex arva Latinus & urbes
Iam ſenior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno & nympha genitum Laurente Marica
Accipimus, Fauno Picus pater, iſque parentem
Te Saturne refert, tu ſanguinis ultimus (*auctor.*

De Fauni Oraculo ibidem agit Poëta. Hinc Fauni & vates conjunguntur. Ennius,

ſæculo repetitas: atque huic rationi reſpondeas. nullum enim vocabulum neutrum comparativum, numero plurativo, caſu recto, ante extremam, *a*, habet, *i*, litteram; ſicuti, *meliora, majora, graviora.* proinde igitur *plura* & non *pluria* dici [9] conſuevit; ne contra formam perpetuam in comparativo, *i*, littera ſit ante extremam, *a*. Tum ille amicus noſter, quum hominem confidentem pluribus verbis non dignum exiſtimaret, Sinnii, inquit, Capitonis doctiſſimi viri epiſtolæ ſunt uno in libro multæ, opinor, poſitæ in [10] templo Pacis. prima epiſtola ſcripta eſt ad [11] Pacuvium Labeonem: cui titulus præſcriptus eſt; PLVRIA [12] NON PLVRA DICI DEBERE. in ea epiſtola rationes Grammaticas poſuit, per quas docet [13] *pluria* Latinum eſſe, *plura* barbarum. ad Capi-

- - - *Scripſere alii rem*
Verſibus, quos olim Fauni vateſque canebant.

Faunus autem viris, Fauna mulieribus futura prædicebat, quæ & Fatua dicebatur. vide Arnob. lib. I. & 5. Lactant. lib. I. cap. 22. Macrob. I. Sat. cap. 12. Aborigines autem antiquiſſimi Italiæ populi, qui tanquam αὐτόχθονες dicti. vide Dionyſ. Halic. lib. I. & Cluverium in Italia.

9. *Conſuevit*] Ita in Ms. Vet. Edit. *convenit.*

10. *In templo Pacis*] Templum Pacis Veſpaſianus Romæ conſecravit, magna ſpe & animo, manſurum poſt civilia tunc quoque bella. Fuit foro proximum, ac nunc veſtigia, ejus extant, & ex iis operis ipſius forma. Grande fuit, & longitudo 300 pedes attigit, latitudo 200. Igitur ſupra Capitolium ipſum. Hac cauſa merito Herodianus id appellat maximum omnium in urbe operum: additque ditiſſimum item fuiſſe, ornamentis auri & argenti excultum. Feciſſe id ſub initia imperii & poſt triumphum Veſpaſianum ex Ioſepho diſcas. Magnis enim opibus in hanc rem uſus, & priſcorum etiam præclara omnia adhibens, picturis & ſtatuis pulcherrimis adornavit. Omnia enim in hoc templum collata & diſpoſita ſunt, ob quæ homines videndi cupiditate antea per totum orbem vagabantur. Conſonat & Plinius, qui paſſim pulcherrima aut rariſſima operum in templo Pacis fuiſſe adnotat. Quod magis impreſſiuſque refertur, ut triſtius damnum cognoſcatur, quod factum eſt templi hujus incendio ſub Commodo. Tunc enim levi terræ motu prævio, ſive ictu fulminis, ſive igne è terra expirante, ſubito & improviſo totum conflagravit, itemque porticus & totus ambitus: malo ſane augurio, ut tunc Romani haud vane interpretabantur, periiſſe ſibi pacem. Inter adjecta autem vel circumjecta periit & bibliotheca, quæ in ambitu ejus templi erat, quo hic reſpexit Gellius. *Lipſ. in Antiq.*

11. *Pacuvium*] In Ms. ut annotatum in Vet. Cod. *Pancinium.*

12. NON PLURA] In eodem Ms. hæc verba deſunt.

13. *Pluria Latinum eſſe*] Priſcianus lib. 7. dicit ablativos in *i*, facere pluralia in *ia*, idemque alio loco teſtatur antiquos *pluria* ſolitos fuiſſe dicere. Vide & Chariſium lib. I. Quando *plura* vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pitonem igitur te dimittimus. ex eo id quoque ſimul dices, ſi modò aſſequi poteris quòd in ea epiſtola ſcriptum eſt, *pluria* ſive *plura* 14 abſolutum eſſe ſive ſimplex; non, ut tibi videtur, 15 comparativum. Hujus opinionis Sinianæ id quoque adjumentum eſt, quod, *compluries* quum dicimus, non comparativè dicimus. ab eo autem quod eſt, *compluria*, adverbium eſt factum *compluries*. id quoque quoniam minus uſitatum eſt; verſum Plauti ſubſcripſi, ex comœdia, quæ Perſa inſcribitur,

Quid metuis? Metuo Hercle verò. Senſi ego compluries.

Item M. Cato, in quarto Originum, eodem in loco ter hoc verbum poſuit: *Compluries eorum milites mercenarii inter ſeſe multi alteri alteros occidere; compluries multi ſimul ad hoſtes tranſfugere; compluries in imperatorem impetum* 16 *facere.*

A. GEL-

pluria dicuntur, ab ablativo ſingulari *plure* fit *plura*, à *pluri pluria*. In genitivo ſemper *plurium* dicitur. Donatus ad Terentii Phormionem dicit veteres diſſe, *complure*, *compluria*, &, ut credit, *pr&p e luria*.

14. *Abſolutum eſſe*] Hoc non admittit Voſſius de Anal. lib. 2. cap. 24. & Julius Scaliger lib. 2. de Cauſ. L. L. cap. 101. Ita Terentius *complures ſervos* comparative dixit. Aliquando tamen poſitive etiam poni non iverim inficias, non voce tamen ſed ſignificatione.

15. *Comparativum*] In eodem Ms. *comparatum*.

16. *Facere*] Vett. Ed. *fecere*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

[1] *LIBER SEXTUS.*

CAPUT I.

Quem in modum reſponderit Chryſippus adverſus eos, qui providentiam conſiſtere negaverunt.

2 *** homines feciſſe dicatur: tantam vim eſſe ærumnarum & malorum. adverſus ea Chryſippus quum in libro περὶ πϱονοίας quarto diſſereret, Nihil eſt pror ſus iſtis, inquit, imperitius, nihil 4 inſubidius, qui opinantu bona eſſe potuiſſe, ſi non eſſent ibidem mala. nam quun bona malis contraria ſint; 5 utraque neceſſarium eſt, op poſit

LIber Sextus] Voſſianus Codex in margine teſtatur in Ms. quodam Librum ſeptimum ſexto præponi.

2. *Homines feciſſe dicatur*] Initium eſt ἀκέφαλον. Ex titulo autem liquet contra providentiam diſputatum fuiſſe, aſſertumque arbitror caſum vel fortunam primos homines in lucem protuliſſe, cum tot calamitatibus & ærumnis affligantur, vel potius caſu cuncta mortalium circumrotari. Veteres editiones pro *dicatur* legunt *dicitur*. In margine Vet. Cod. annotatum in Ms. legi *dicunt*. I. Bourdelotius in R. Ms. lacunam, in Morelli nullam eſſe affirmat.

3. Περὶ πϱονοίας] Id eſt, *De Providentia*. Horum librorum Laërtius non meminit.

4. *Inſubidius*] Ita recte. vulgo, *inſipidius*.

5. *Vtraque neceſſarium*] Bona abſolute ſine malis conſiderari poſſunt. Cur Chryſippo tamen ſentit quoq; Plato i Theæteto. Cæterum ad hunc ſcopulu pleriq; gentiles alliſerunt, ſi provider tia ſit, unde mala. Neq; mirũ, cum ſac divinis non eſſent initiati. Plato tam in Theæteto ſummam hominis fœlic tatem & præſtantiam fuiſſe ſcribit, cu ſimilis Deo eſſet, juſteque viveret. luculente de aurea illa ætate idem Politico ſcribit. Locus autem adm dum memorabilis occurrit apud Pl tinum. *Quod*, inquit, *iſtæ animæ q naturæ divinæ participes ſunt, ita obliv ni tradiderint & Deum parentem,* (*agnationem ſuam, & ſeipſas, quid ta dem cauſæ eſſe poteſt?* *Profecto*, reſpond ipſe, *initium mali temeritas & audaci quia voluerunt ſeſe emancipare, & ſui j ris eſſe: itaque libertate ad licentia abuſæ, adverſam plane viam elegerur adeoque alienæ factæ ſunt à Deo.* Et Pr

C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

poſita inter ſeſe & quaſi mutuo, adverſo quæque fulta niſi, conſiſtere. nullum adeò contrarium ſine contrario altero. quo enim pacto juſtitiæ ſenſus eſſe poſſet, niſi eſſent injuriæ? aut quid aliud juſtitia eſt, quàm injuſtitiæ 6 privatio? quid item fortitudo intelligi poſſet, niſi ex ignaviæ oppoſitione? quid continentia niſi ex intemperantiæ? quo item modo prudentia eſſet, niſi foret contra imprudentia? Proinde, inquit, homines ſtulti cur non hoc etiam deſiderent ut veritas ſit & non ſit mendacium, namque itidem ſint bona & mala, felicitas & 7 infortunitas, dolor & voluptas. alterum enim ex altero, 8 ſicuti Plato ait, verticibus

...in lib. de Anim. ita ſcribit de Animæ integritate: *Si integra manſiſſet ad Deum, ut Plotinus volebat, rationem ipſam, quæ animæ tanquam radius, illibatam ſervaßet, ac proinde omnes ejus actiones ita direxiſſet, ut peccato obnoxii facti non eſſemus.* Etiam Poëtæ tanquam per nebulas quædam de prima origine malorum propoſuerunt. Quid aliud figmento de Pandora ejuſque pyxide denotarunt, quam mulieris primum lapſum? Ex pyxide enim illa omne mali, miſeriæ, morbi, mortiſque genus primum in mundum invectum eſſe ſcribunt, ut ex Heſiod. lib. 1. ἔργ. apparet. Eodem pertinet furtum Promethei, cum ignem cœlo eruiſſe fingitur. Unde Horat. lib. 1. Carm. od. 3. *Audax Iapeti genus, Ignem fraude mala gentibus intulit. Poſt ignem ætheria domo ſubductam Macies & nova febrium terris incubuit cohors, Semotique prius tarda neceßitas Lethi corripuit gradum.*

6. *Privatio*] Nulla bona definitio eſt per privationem vel negationem, juxta Ariſtotelem.

7. *Infortunitas*] Gellianum hoc & inſolens vocabulum pro *infœlicitate* capitur.

8. *Sicuti Plato ait*] Locus Platonis is eſt in Phædone: ὡς ἄτοπον (ἔφη) ὦ ἄνδρες, ἔοικέ εἶναι τι τοῦτο, ὃ καλοῦσι οἱ ἄνθρωποι ἡδύ. ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν. τὸ ἅμα μὲν αὐτὼ μὴ θέλειν παραγίνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ. ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς ἡμμένω δύ' ὄντε. καί μοι δοκεῖ (ἔφη) εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι, ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταυτὸν αὐτῶν τὰς κορυφάς, καὶ διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον. i. e. *quam abſurda, (inquit) ô viri, videtur hæc res eſſe, quam homines voluptatem appellant, & quam mire ſe naturaliter habet ad dolorem, qui contrarius eſſe videtur. quippe cum ſimul homini adeſſe nolint. Si quis autem proſequatur capiatq́ue unum, etiam alterum capere ſemper cogitur, quaſi ambo ex eodem vertice connexa. Et mihi videtur, (inquit) ſi hæc cogitaſſet Æſopus, fabulam facturum fuiſſe, videlicet Deum ipſum, cum hæc inter ſe pugnantia vellet conciliare, quandoquidem non poterat, in unum eorum vertices*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bus inter ſe contrariis 9 deligatum eſt, 10 ſuſtuleris unum; abſtuleris utrumque. Idem Chryſippus in eodem libro tractat conſideratque, dignumque eſſe id quæri putat, 11 εἰ αἱ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται. id eſt, naturane ipſa rerum vel providentia 12 quæ compagem hanc mundi 13 & genus hominum fecit, morbos quoque & 14 debilitates & ægri-

conjunxiſſe. Ideoque cui unum adeſt, eidem ſtatim adſuturum per ſequelam alterum eſſe.

9. *Deligatum*] Ita Aldus, & Badius. Vett. Editt. *deliquatum.* male.

10. *Suſtuleris*] Aliter, *ſi tuleris.*

11. Εἰ αἱ τῶν ἀνθρώπων νόσοι] Id eſt *An hominum morbi juxta naturam ſint.*

12. *Quæ compagem hanc mundi*] Deum mundum hunc condidiſſe ſaniores Philoſophi (Ariſtoteles tamen aliter cenſuit) & Poëtæ crediderunt. Ita Thales Mileſius, ita Anaxagoras, cujus hæc egregia ſunt verba: πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ πεφυρμένα. ὁ νοῦς δὲ αὐτὰ διῇρε, καὶ διεκόσμησε, καὶ ἐκ τῆς ἀταξίας ἐς τάξιν ἤγαγε, id eſt, *cuncta ſimul erant, at mens ea diſcrevit ornavitque, & quæ confuſa erant, ordinavit.* Phœnicum de mundi origine ſententiam ſacris literis fere conſonam proponit Euſebius lib. 1. Præp. Eu. cap. x. vide quoque Diodorum Siculum lib. 1. In primis videndus Plato in Timæo. Egregius hic locus occurrit Porphyrii in Timæum: *Opifex*, inquit, *ille univerſi, ſuo ſolo eſſe, quod & intelligere eſt, univerſo ſubſtantiam ſuppeditavit, individuus videlicet ipſe dividuo huic mundo. Cui enim mirum eſſe debeat, quod res incorporea corporeas producat, cum ex tenuiſſimo ſemine animal ingens, quod ex tot, tantis, tam variis partibus coagmentatum eſt, prodeat & creſcat? Etſi enim ſemen exile eſt, ratio ſane ſeminalis minime exilis, quæ tam magna facit, nec rurſus magna, quæ vel in minimis particulis conſpiciatur, ſeſeque exerat. At ſeminalis hæc ratio materia indiget, Ratio divina non item, quæ nullius indiga omnia facit & fabricat: & licet omnia producat, moveatque, in ſua nihilominus materia permanet.* Plutarchus quoque Sympoſ. 8. probl. 1. Platonem explicans, Deum ait mundi eſſe Patrem, non emiſſione ſeminis, ſed alia quadam vi genitabili materiæ inſerta. Dicunt autem Poëtæ amorem omnia condidiſſe. Hinc Orpheus vel quicunque hymnorum auctor eſt:

Πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολυμῆτιν ἔρωτα,
Ὅσσα τ' ἔφυσεν ἅπαντα, διέκρινέ τ' ἄλλα ἀπ' ἄλλου.

Id eſt:

Et antiquiſſimum ac ex ſe perfectum ſolertem amorem,
Quique produxit omnia, & ſecrevit alia (*ab aliis.*

Euſebius ex Phœnicum theologia lib. 1. ſcribit ſpiritum amore ſuorum principiorum tactum, factamque inde mixtionem, huic nexui nomen factũ Cupidinis. Moſes quoq; ſpiritus meminit, & in voce מרחפת amoris ſignificatio eſt. Inter Poëtas Latinos legendus hac de re maxime Ovidius, inter Græcos Heſiodus, & Ariſtophanes in Avibus.

13. *Et genus hominum fecit*] Varias & ridiculas opiniones veterum de hominum origine propoſuit Cenſorinus de Die Natali. Proxime ad veritatem acceſſit Zeno Cittieus, Stoicæ ſectæ conditor. Vide & Ciceronem lib. 1. de Nat. Deor. & Ariſtotelem lib. 3. de Gen. Anim. c. ult. inprimis Ovidium lib. 1. Metamorph.

14. *Debilitates*] Ἀσθενείας Græci dicunt.

15. *So-*

aritudines corporum, quas patiuntur homines, fecerit. eſtimat autem non fuiſſe hoc principale naturæ conſilim, ut faceret homines morbis obnoxios. numquam enim hc conveniſſe naturæ auctori parentique rerum omnium bnarum. ſed quum multa, inquit, atque magna gigneret pereretq; aptiſſima & utiliſſima: alia quoque ſimul agnata ſint incommoda iis ipſis, quæ faciebat, cohærentia: eaque n per naturam, ſed per [15] ſequelas quaſdam neceſſarias fta dicit, quod ipſe appellat, κατὰ παρακολούθησιν. ſicut, quit, quum corpora hominum natura fingeret, ratio ſubtor & utilitas ipſa operis poſtulavit, ut [16] tenuiſſimis [17] ninutiſque oſſiculis caput compingeret. ſed hanc utilitan rei majoris alia quædam incommoditas extrinſecus cnſecuta eſt: ut fieret caput tenuiter munitum, & ictibus cenſionibuſq; parvis fragile. proinde morbi quoque & ægtudines partæ ſunt, dum ſalus paritur. ſic Hercle, inquit, dm virtus hominibus per conſilium naturæ gignitur, vitia [18] ibidem per affinitatem contrariam nata ſunt.

5. *Sequelas*] Naturæ corruptæ priuva transgreſſione.

6. *Tenuiſſimis*] Cranium tamen fa craſſum eſt, cum ubique fere duplex ſit. Vide Lactant. de Opif. Dei c. 8.

17. *Minutiſque*] Legitur quoque, *munitiſque* in. Voſ. Cod.

18. *Ibidem*] Aliter, *itidem*.

CAP. II.

o itidem modo & vim neceſſitatemque fati conſtituerit, & eſſe tamen in nobis conſilii, judiciique noſtri arbitrium confirmaverit.

FAtum, quod Græci πεπρωμένην, vel εἱμαρμένην vocant, ad hanc ferme ſententiam Chryſippus Stoicæ pnceps philoſophiæ definit: *Fatum* eſt, inquit, ſempiternquædam & indeclinabilis ſeries rerum & catena, volvis ſemetipſa ſeſe & implicans per æternos conſequentiæ olines, ex quibus apta connexaque eſt. ipſa autem verba Chry-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Chryſippi, quantum valui memoria, adſcripſi; ut, ſi cui meum iſtud interpretamentum videbitur eſſe obſcurius, ad ipſius verba animadvertat. In libro enim περὶ προνοίας quarto 1 εἱμαρμένην eſſe dicit φυσικήν σύνταξιν τῶν ὅλων ἐξ ἀϊδίου τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἐπακολουθούντων, καὶ μετὰ πολὺ μὲν οὖν ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς. aliarum autem opinionum diſciplinarumque auctores huic definitioni ita obſtrepunt. ſi Chryſippus, inquiunt, fato putat omnia moveri & regi, nec declinari transſcendique poſſe 2 agmina fati & volumina: peccata quoque hominum & delicta 3 non ſuſtentanda 4 neque condicenda ſunt ipſis

Εἱμαρμένην] Id eſt, *Fatum eſſe naturalem compoſitionem univerſorum, ab æterno, mutuo ſeſe conſequentium immutabili & inviolabili hac complicatione.* Pro καὶ μετὰ πολὺ μὲν οὖν, ut veteres editiones habent, inter quas princeps Veneta, quæ prodiit ann. CIↃ CCCC LXXVII, antiquior editio, anni LXXII, cui Gaza operam ſuam tribuit, legit ἐ μὲν οὖν, quam & Veneta anni CIↃ IↃ IX. & aliæ quædam ſequuntur. Iuſtus Lipſius legit ἀμεταβόλου. Vocat fatum naturalem compoſitionem à naturæ ſummo moderatore inſitam, quam & λόγον appellabant, à quo & mundum conditum aſſerebant. Tertullianus adverſus gentes: *Apud veſtros quoque ſapientes λόγον, id eſt, ſermonem atque rationem conſtat artificem videri univerſitatis. Hunc enim Zeno determinat factitatorem, qui cuncta diſpoſitione formaverit.* Similia ſcribit Amelius Platonicus, citatque Iohannem Euangeliſtam, quem barbarum appellat, cujus verba adducit Euſebius Præpar. Eu. lib. XI. cap. XIX. & Cyrillus lib. VIII. contra Julianum. Stobæus in Phyſicis εἱμαρμένην vocat, λόγον, καθ' ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνεται, τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται, id eſt, *rationem per quam facta ſunt facta, fiunt, quæ fiunt, fient quæ fient.* Fatum quoque vocatur neceſſitas eorum quæ hic fiunt, ſerie & connexione immutabili, quia Deus eſt immutabilis. Recte enim Seneca, Quæſt. nat. *Imminutio majeſtatis ſit & confeſſio erroris mutanda feciſſe. Neceſſe eſt ei eadem placere, cui niſi optima placere non poſſunt.* & ibidem, *Nec Deus ob hoc minus liber aut potens eſt: ipſe enim eſt neceſſitas ſua.* Vide præter Ciceronem, Senecam, Plutarchum, Epictetum, & Simplicii in illum commentaria, Alexandrum Aphrodiſienſem de Fato, *Lipſium* de Phyſiol. Stoic. lib. I. c. 12.

2. *Agmina*] *Actus, ductus*, ut Macrobius interpretatur lib. 6. cap. 4.

3. *Non ſuſtentanda*] Ita Vett. Editt. præter Aldinam, quam Gryphius ſequitur, quæ habet, *non ſubſiſtenda, neque inducenda.* R. M. teſte Bourdelotio, habet quoque *inducenda.* Forſan pro *ſubſiſtenda* ſcribendum, *ſuccenſenda*, vel *ſubſcribenda*, id eſt, attribuenda, imputanda.

4. *Neque condicenda*] *Condicere* proprie eſt Feſto, *dicendo denuntiare*, veteribus Græcis συντάσσεσθαι μετὰ παραγγελίας. *Condictio eſt in diem certum ejus rei, quæ agitur, denunciatio*, Feſto itidem auctore. ita & *condicere cœnam.* Cice-

is voluntatibuſque eorum; ſed neceſſitati cuidam & in-
ntiæ, quæ oritur ex fato; omnium quæ ſit rerum domi-
& arbitra; per quam neceſſe ſit fieri quicquid futurum
: & propterea nocentium pœnas legibus iniquè conſti-
as, ſi homines ad maleficia non ſponte veniunt, ſed fato
huntur. contra ea Chryſippus 5 tenuiter multa & argutè
ſerit. ſed omnium fere, quæ ſuper ea re ſcripſit, ſenten-
hujuſcemodi eſt: Quamquam ita ſit, inquit,6 ut ratione
adam principali neceſſariò coacta atque connexa ſint fa-
omnia; ingenia tamen ipſa mentium noſtrarum proinde
it fato obnoxia, ut proprietas eorum eſt ipſa & qualitas.
m ſi ſunt per naturam primitus ſalubriter utiliterq; ficta;
nem illã vim, quę de fato extrinſecus ingruit, inoffenſiùs
ctabiliuſq; tranſmittunt. ſin verò ſunt aſpera & inſcita &
dia, nulliſque artium bonarum adminiculis fulta: etiam ſi
rvo ſive nullo fatalis incommodi conflictu urgeantur; ſua
nen 7 ſcævitate & voluntario impetu in aſſidua delicta
in errores ruunt. idque ipſum ut ea ratione fiat naturalis
& neceſſaria rerum conſequentia efficit, quæ fatum vo-
ur. eſt enim genere ipſo quaſi fatale & conſequens, ut
la ingenia peccatis & erroribus non vacent. hujus dein-
rei exemplo non hercle nimis alienè neque illepidè uti-
. ſicut, inquit, 8 lapidem cylindrum ſi per ſpatia terræ
prona

eroni & Suetonio in Tiberio dici-
pro *denunciare ſe adfuturum. Peccata*
ur, dicit Auctor noſter, *non condicen-*
pſis voluntatibuſque eorum, id eſt non
culpa peccatorum communi con-
ſu indicenda, adſcribenda eſt.

. *Tenuiter*] Id eſt, *ſubtiliter.*

. *Ratione quadam*] Vet. Ed. *Ratio-*
n uadam neceſſaria principali & coa-
c

. *Scævitate*] H. Steph. *lævitate.*
ævitate] Perverſa voluntate, vel
una.

. *Lapidem cylindrum*] Cylindrus la-
eſt oblongus & teres, inſtar colu-
mnæ, quo ruſtici obvoluto areas æquare
ſolent, ut ex Virg. 2. Georg. Catone,
aliiſque rei ruſticæ auctoribus conſtat.
Eandem ſententiã & ſimile exemplum
cylindri proponit Cicero de Fato: *Vt*
igitur, inquit, *qui protruſit cylindrum,*
dedit ei principium motionis, volubilita-
tem autem non dedit: ſic viſum objectum
imprimet illud quidem & ſpeciem ſuam
quaſi ſignabit in animo, ſed aſſenſio noſtra
erit in poteſtate: eaque, quemadmodum
in cylindro dictum eſt, extrinſecus pulſa,
quod reliquum eſt ſuapte vi & natura mo-
vebitur. Vide & Plutarchum de Fato, &
de Repugnantiis Stoicorum.

9. *Deru-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

prona atque 9 deruta jacias, cauſam quidem ei & initium præcipitantiæ feceris; mox tamen ille præceps volvitur non quia tu id jam facis, ſed quoniam ita ſeſe modus ejus & formæ volubilitas habet: ſic ordo & ratio & neceſſitas fati genera ipſa & principia cauſarum movet; impetus verò conſiliorum mentiumque noſtrarum actioneſque ipſas 10 voluntas cujuſq; propria & animorum ingenia moderantur. Infert deinde verba hæc, his, quæ dixit, congruentia

11 Διὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ὕτως εἴρηται,
Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας.

ὡς τῶν βλαβῶν ἑκάστοις παρ' αὐτοῖς γινομένων, καὶ καθ' ὁρμὴν αὐτῶν, ἁμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων, καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν καὶ πρόθεσιν. Propterea negat oportere ferri audirique homines aut nequam aut ignavos & nocentes & audaces: qui, quum in culpa & in maleficio revicti ſunt, perfugiunt ad fati neceſſitatem, tamquam in aliquod 12 fani aſylum, &, quæ peſſimè fecerunt, ea non ſuæ temeritati, ſed fato eſſe attribuenda dicunt. primus autem Homerus ſapientiſſimus & antiquiſſimus poëtarum dixit in hiſce verſibus:

Ὦ πό

9. *Deruta*] Vet. Ed. *dirupta*, forſan *abrupta*.

10. *Voluntas cujuſque propria*] Extat luculenta Chryſoſtomi Oratio, ὅτι οὐδεὶς βλάπτεται εἰ μὴ ὑφ' ἑαυτοῦ, id eſt, *quod nemo lædatur, niſi à ſeipſo.* Neque vero neceſſitas eſt reſpectu hominis, quod aliquid fiat, vel futurum ſit, neque Deus voluntatem humanam cogit. Videndus eſt Auguſtinus, qui luculente ea de re diſputat.

11. Διὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων] Id eſt, *Quare à Pythagoricis ſic dictum eſt,*
Cernas eſſe homini quæſitos ſponte dolores.
quia ſcilicet noxia cuique de ſemet adveniant, peccentque homines ſui appetitus motione, lædanturque ſuapte ſententia, & propoſito. Vide *Hieroclem* ad aurea carmina Pythagoræ, & de providentia ſive fato.

12. *Fani*] Aliter, *fati*.

Fani aſylum] Aſylum fere templum erat, cui conſecrationis lege conceſſum fuit, ut inde rei ad ſupplicium rapi non poſſent. Quæ loca apud Romanos aucta. De quorum frequentia, præcipue qui rei ad ſtatuas Principis fugiſſent, querela eſt apud Tacitum.

13. Ὦ π

3 Ω᾽ πόποι, οἷον δή νυ θεὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.
Ε᾽ξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ᾽ ἔμμεναι. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε᾽ ἔχουσιν.

...que M. Cicero in libro, quem de fato conſcripſit, quum ...æſtionem iſtam diceret obſcuriſſimam eſſe & implica...ſimam, Chryſippum quoque philoſophum non expediſſe in ea refert, his verbis: 14 *Chryſippus æſtuans laboranſque, quonam pacto explicet & fato omnia fieri, & eſſe aliquid in ...bis, intricatur hoc modo.*

CAP.

3. Ω᾽ πόποι,] Id eſt,

...s facere invidiam mortalis culpa laborans
...mitat à nobis naſci mala, cum tamen ipſi
...r ſcelus accerſant ſupra ſibi fata dolores.

...ant hi verſus Οδ. α. ϛίχ. 23. De Lau... Homeri vide Plutarchum.

4. *Chryſippus æſtuans*] Cicero cum ...ndiſſet & eos qui concedebant an... viſa, nec tamen fato fieri aſſenſio..., quod proxima illa & continens ...a non moveat aſſenſionem, & ...yſippum patefacta & explicata ſen...ia ſua ad eundem exitum venire, & ...is non re ſed verbis duntaxat diſſi...: rationem ſubjunxit, qua hujus...di Philoſophorum ratiocinatio ...et examinari, quam eſſe obſcuriſſi...m & implicatiſſimam, & à qua ne... Epicurus neque Chryſippus ipſe ſe...otuerint expedire, teſtabatur: tan... concludebat his verbis, *Hoc modo ... cauſam diſceptari oportet: non ab a...is errantibus, & de via declinanti... auxilium petere.* Sed locus ille verbis aliquot, & fortaſſe ſententiis (quid enim his in rebus certi quid afferre ſe poſſe aſſeverabit?), locus, inquam, vacuefactus eſt. Hoc tamen liquet verbis illis: *Hoc modo hanc cauſam diſceptari oportet*, alia fuiſſe adjuncta, adeoque cum his connexa, quæ exiſtant apud Gellium, & in fragmentorum numerum à viris doctis, malo dilectu, ſint relata. Scripſit Cicero: *Chryſippus æſtuans laboranſque, quonam pacto explicet & fato fieri omnia, & eſſe aliquid in nobis intricatum. Hoc modo hanc cauſam diſceptari oportet, non ab atomis errantibus, & de via declinantibus auxilium petere.* Scilicet arbitror aut poſtrema iſta verba è Noctibus Atticis excidiſſe, quod ſæpenumero extremis illarum capitibus accidiſſe docuimus, aut voces duas, *hoc modo*, quæ mihi hujus obſervationis indicium fecerunt, ab alio fuiſſe adjecta, ut ſequentis orationis deſignarent initium. Certe & eo apud Ciceronem loco hæc reponenda ſunt, & Gellius vel hoc vel illo pacto corrigendus. Ita *Carrio lib. 1. Em. cap. 13.*

Tubero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

Hiſtoria ſumta ex libris Tuberonis de ſerpente inuſitatæ longitudinis.

1 TUbero in hiſtoriis ſcriptum reliquit, bello primo Pœnico Attilium Regulum conſulem, in Africa, caſtris apud 2 Bagradam flumen poſitis, prœlium grande atque acre feciſſe adverſus unum ſerpentem illic ſtabulantem, inuſitatæ immanitatis; eumque, magna totius exercitus 4 confliƈtione, 5 balliſtis atque catapultis diu oppugnatum: ejuſque interfeƈti corium longum pedes centum & viginti Romam miſiſſe.

CAP.

TU*bero*] L. Ælius Tubero, Quinƈti Ciceronis in Aſia Legatus, de quo M. Tullius ad Quinƈtum fratrem lib. 1. Ep. Citant & laudant quoque illum Dionyſ. Halicarn. lib. 1. Antiq. Rom. Livius, Chariſius, Nonius, alii.

2. *Bagradam flumen*] Fluvius hic præter uticam labebatur, quæ ſexaginta ſtadiis ab Carthagine diſtabat.

3. *Adverſus unum ſerpentem*] De quo Valerius Maximus hunc in modum: *Quæ quia ſupra uſitatam rationem excedentia attigimus, ſerpentis quoque à T. Livio curioſe pariter, ac facunde relata fiat mentio.* (Hæc narratio Livii intercidit) *Is enim ait in Africa apud Bagradam flumen, tantæ magnitudinis anguem fuiſſe, ut Attilii Reguli exercitum uſu amnis prohiberet, multiſque militibus ingenti ore correptis, compluribus caudæ voluminibus eliſis, cum telorum jaƈtu perforari nequiret, ad ultimum balliſtarum tormentis undiquepetitum, ſilicum crebris & ponderoſis verberibus procubuiſſe, omnibuſque cohortibus & legionibus ipſa Carthagine viſum terribiliorem. Atque etiam cruore ſuo gurgitibus imbutis, corporiſque jacentis peſtifero afflatu vicina regione polluta, Romana inde ſummoviſſe caſtra. Dicit belluæ etiam corium* CXX. *pedes longum, in urbem miſſum.* Vide & Plinium lib. 8. cap. 15. & Silium Italicum l. 6.

4. *Illic*] Vet. Ed. *in illis locis.*

5. *Confliƈtione*] Vet. Ed. *confliƈtatione.*

6. *Balliſtis & catapultis*] Balliſta lapides & ſaxa jaciebat, aliquando ad trecenta pondo, catapulta tela, quamquam hæc non ſemel confundantur. Tormenta autem hæc funibus vel potius nervis intendebantur. Vide Ammianum Marcellinum has machinas deſcribentem lib. 23. & Juſtum Lipſ. lib. 3. Poliorcet. cap. 2. & 3. & Stewechii annotationes ad Vegetium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

…d idem Tubero novæ hiſtoriæ de Attilio Regulo à Karthagi-…ienſibus capto litteris mandaverit, quid etiam Tuditanus ſu-…er eodem Regulo ſcripſerit.

QUod ſatis celebre 1 eſt de Attilio Regulo; id nuperrimè legimus ſcriptum in 2 Tuditani libris: 3 Regu… captum, ad ea quæ in ſenatu Romæ dixit, ſuadens ne …ivi cum Karthaginienſibus permutarentur, id quoque …diſſe; venenum ſibi Karthaginienſes dediſſe non 4 præſenta-

…t] Abeſt à Vet. Ed.

2. *Tuditani libris*] Hic eſt C. …ronius Tuditanus, qui conſul fuit …M. Aquilio anno Urbis IↃC XXIV. …it commentariorum libros, quo…meminit Plinius lib. 13. c. 13. & …us noſter lib. 13. c. 14. Aſconius …e in Oratione pro Cornelio, & …obius lib. 1. c. 13. & 16.

… *Regulum captum*] Poſt graviſſimas …aginienſibus clades illatas, inſi… Aſdrubalis & Xantippi Lacedæ…orum ducis captus fuit. Vide Val. …m. lib. 1. cap. 1. Hiſtoria ita ſe …: Cum magnis cladibus fracti Car…nienſes, iniquas pacis ineundæ …tiones à M. Attilio propoſitas re…rent, Xantippum Spartanum ac…erunt, militari peritia inclytum. …emptus hoſtis & temeritas ma… cladem Regulo intulit, quam ab …antis acceptam Polybius lib. 1. …r eſt. Frontinus lib. 3. Stratag. …æ Xantippi in conſtruenda acie …bit. Appianus victoris antea M. …i confidentiam & temeritatem …it, dum æſtuoſo die, calore ſolis … confectum exercitum, armis gra… fatigatum, iniquiſſimo loco con…oſtem duceret, addit ex triginta …bus paucos evaſiſſe, reliquos fœde … vel cum Imperatore captos fuiſ…. Cum Floro concludam, qui flori…de ita loquitur: *Sed omnium victor Regulus, quum terrorem nominis ſui late circumtuliſſet; quumque magnam vim juventutis, duceſque ipſos cecidiſſet, aut haberet in vinculis; claſſemque ingenti præda onuſtam, & triumpho gravem in Vrbem præmiſiſſet, jam ipſam belli caput Carthaginem urgebat obſidio, ipſiſque portis inhærebat. Hic paulum circumacta fortuna eſt, tantum ut plura eſſent Romanæ virtutis inſignia, cujus fere magnitudo calamitatibus approbatur. Nam converſis ad externa auxilia hoſtibus, quum Xanthippum illis ducem Lacedæmon miſiſſet, à viro militiæ peritiſſimo vincimur. Tum fœda clade Romaniſque uſu incognita vivus in manus hoſtium venit Imperator. Sed ille quidem par tantæ calamitati fuit. Nam nec Punico carcere infractus eſt, nec legatione ſuſcepta, quippe diverſa, quam hoſtes mandaverant cenſuit, ne pax fieret, ne commutatio captivorum reciperetur. Sed nec illo voluntario ad hoſtes ſuos reditu, nec ultimo ſive carceris, ſive crucis ſupplicio deformata majeſtas, imo his omnibus admirabilior, quid aliud quam victus de victoribus, atque etiam quia Carthago non ceſſerat, de fortuna triumphavit?* Vide quoque Silium Italicum lib. 6. & C. Nepotem de Vir. Ill. cap. 40.

4. *Præſentarium*] Aliter, *præſentaneum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſentarium, ſed ejuſmodi quod mortem in diem proferret eo conſilio, ut viveret quidem tantiſper quoad fieret permutatio; poſt autem graſſante ſenſim veneno 5 cor tabeſceret. Eumdem Regulum Tubero in hiſtoriis rediſſe Karthaginem, 6 noviſque exemplorum modis excruciatum a Pœnis dicit. *In atras*, inquit, *& 7 profundas tenebras eum claudebant; ac diu pòſt, ubi erat viſus ſol ardentiſſimus, repente educebant, & adverſus 8 ictus ſolis oppoſitum 9 continebant, atque intendere in cœlum oculos cogebant. palpebras quoque ejus, ne connivere poſſet, ſurſum ac deorſum 10 diductas inſuebant.* Tuditanu[s] autem ſomno diu prohibitum atq; ita vita privatum refert idque ubi Romæ cognitum eſt, nobiliſſimos Pœnorum captivos liberis Reguli à ſenatu deditos, & ab iis in 11 armario muricibus præfixo deſtitutos, eademque inſomni[a] cruciatos interiiſſe.

5. *Cor tabeſceret*] In Voſſ. Cod. annotatum, in Ms. eſſe *contabeſceret*.

6. *Noviſque exemplorum modis*] De ſupplicio Reguli variant inter ſe ſcriptores antiqui. Cicero in Oratione contra Piſonem machinæ illigatum fuiſſe ſcribit, & reſectis palpebris vigilando enecatum. Eam machinam Appianus caveam vocat, aculeis intus extantibus, necubi ſine corporis laceratione proclinare poſſet. Florus lib. 2. cap. 2. ſupplicio crucis affectum ſcribit, cæteri omnes inſomnia, etſi alio atque ali[o] modo.

7. *Profundas*] Vet. Ed. Ven. *profun[*]*diſſimas*.

8. *Ictus*] Ms. *ictum*.

9. *Continebant*] Hæc deſunt Cod. Re[g.]

10. *Diductas*] Ms. *ductas*.

11. *Armario muricibus præfixo*] In[-]teriori receſſu vel machina aculeat[a] ſtimulis præfixa, inſtar muricis piſci[s] cui ſunt aculei plures habentes cuſp[i]des. Vide Plin. lib. 9. c. 33.

CAP. V.

Quòd Alfenus juriſconſultus in verbis veteribus interpretandis erraverit.

1 ALfenus juriſconſultus, Servii Sulpicii diſcipulus rerumque antiquarum non incurioſus, in libro 2 Di[-] geſto

ALfenus Iuriſconſultus] Intelligitur P. Alfenus Varus, qui inter decem Servii Sulpitii diſcipulos Cæſaris ætate numeratur à Pomponio in l. 2. §. 44. De Orig. Iuris. Quem plurimu[m] autoritatis habuiſſe, conſulemque fui[ſ]ſe idem refert. Citatur quoque aliqu[o]tiens in Iure civili, ut in l. *ut Alfen[us]* 87. c

eſtorum trigeſimo & quarto, 3 Conjectaneorum autem
:cundo, *In fœdere*, inquit, *quod inter populum Romanum &*
arthaginienſes factum eſt, ſcriptum invenitur, ut Karthaginien-
s quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti
puri puti. quæſitumque eſt quid eſſet argentum purum putum.
ſpondi ego, inquit, *eſſe purum putum valde purum: ſicut novum*
vicium dicimus & proprium propicium, augere atque intende-
volentes novi & proprii ſignificationem. Hoc ubi legimus,
irabamur eamdem affinitatem viſam eſſe Alfeno *puri &*
uti, quæ ſit *novi* & *novicii.* nam ſi eſſet *puricium*, tum ſanè
ideretur dici, quaſi *novicium.* id etiam mirum fuit, quòd
vicium per augendi figuram dictum exiſtimavit; quum ſit
vicium non quod magis novum ſit, ſed quod à *novo* di-
tum inclinatumque ſit. his ergo aſſentimus, qui *putum* eſſe
dicunt

r. de V. S. & l. 29. §. 2. ff. de legat. 3. 2. §. item Varus 5. ff. de aqua & aq. uv. arc. l. 5. §. 3. de Rei vindic. ſi-ilibuſque legibus.

. *Digeſtorum trigeſimo & quarto*] Scri-it Digeſtorum libros quadraginta, 1os Paulus in Epitomen redegiſſe vi-etur, ut ex inſcriptione l. 30. & 31.). *Locati*, ſimilibuſque legibus li-uet.

3. *Conjectaneorum autem ſecundo*] uædam Editt. habent, *conlectaneorum.* x Servio præceptore ſuo quædam col-giſſe videtur, ut ex l. 65. §. 8. ff. o Socio, & l. 77. de V. S. elici poſ-videtur.

4. *Puri puti*] Purgati & excocti. Var-o lib. 4. de L. L. *Putare valet purum fa-re: ideo antiqui purum putum appella-nt.* & Feſtus: *imputatum nondum pur-tum, putum enim eſt purum, unde putare tes dicimus, hoc eſt, detrahere, quæ im-dimento ſunt ad fructum.* Alfenus Iu-ſconſultus puſulatum argentum in 3. Locat. appellavit. Pro *putum* dixiſſe iam videntur veteres *puſum*, hinc *pu-ulum*, & *puſulatum.* Suetonio in Ne-one & Martiali lib. 7. Epigr. *puſtula-tum*, vel *poſtulatum* dicitur. Atque ita in l. 31. *poſtulatum* legit Alciatus 6. Parerg. 4. ſed male interpretatur ita di-ctum eſſe, quod poſtularetur, ut in cir-co victoribus daretur. *poſtulatum*, & *pu-ſtulatum* idem eſt literarum *o* & *u* pro-miſcua mutatione. idemque *puſulatum* dicitur. Voſſius exiſtimat, *putum* pro ex-cocto & expurgato dici, *puſulatum* au-tem vel *puſtulatum* poni pro recenti & adhuc ex novitate aſpero nummo, in-ſtar puſtularum: alii, quod multiplici coctione tubercula collegerit, qualia ni-mirum vi ignis excitantur. *Puſula* quo-que ignis ſacer, & *puſuloſa ovis* Colu-mellæ dicitur. Plinius lib. 26. cap. 8. *Eſt enim tam ferventis naturæ, ut per ſe extra corpori impoſitum puſulas ignium modo faciat, & pro cauſtico in uſu ſit.* Vide Turnebum lib. XXIV. Adverſ. c. 2. Sed ad rem. Argentum igitur purum pu-tum, quod excoctum, purgatum eſt. Purum tamen etiam dicitur, cui ſigna detracta erant atque emblemata, vel quod ſine ullis cruſtulis atque emble-matis erat. Vide Fr. Luiſinum lib. 1. Parerg. cap. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dicunt à *putando* dictum ; & ob eam cauſam prima ſylla brevi pronunciant, non longa: uti exiſtimaſſe 5 Alfenum detur, qui à *puro* id eſſe factum ſcripſit. *putare* autem veter dixerunt, vacantia ex quaque re ac non neceſſaria aut etia obſtantia & aliena auferre & excidere, &, quod eſſe utile ſine vitio videretur, relinquere. ſic namq; arbores & vit & ſic etiam rationes *putari* dictum. verbũ quoq; ipſum *pu* quod declarandæ ſententię noſtrę cauſa dicimus, non ſign profectò aliud quàm id agere nos in re dubia obſcuraqu ut, deciſis amputatiſq; falſis opinionibus, quod videatur e verum & integrum & incorruptum, retineamus. argentu ergo in Karthaginienſi fœdere *putum* dictum eſſe, quaſi *e putatum*, excoctumque, omnique aliena materia carens mnibuſque ex eo vitiis detractis emaculatum & candef ctum. ſcriptum eſt autem *purum putum* non in Karthag nienſi ſolùm fœdere, ſed tum in multis aliis veterum libr tum in Q. quoque Ennii tragœdia, quæ inſcribitur *Alexa der* & in ſatyra M. Varronis, quæ inſcripta eſt 6 Δὶς παῖδ οἱ γέροντες.

5. *Alfenum*] Vet. Ed. *Alfenus*.
6. Δὶς παῖδες] Id, eſt, *Bis pueri ſenes*. Meminit Eraſmus in adagiis.

CAP. VI.

Temerè inepteque reprehenſum eſſe à Iulio Higino *Vergilium quod* præpetes *Dædali* pennas *dixit : atque inibi quid ſi* aves præpetes, *& quid illæ ſint aves, quas Nigidius infer appellavit.*

1 DÆdalus, ut fama eſt, fugiens Minoïa regna
Præpetibus pennis auſus ſe credere 2 *cœlo.*

In his Vergilii verſibus reprehendit Higinus, *præpetib penni*

DÆdalus, ut fama eſt] Extant verſus Æneid. 6.
2. *Cœlo*] Vet. Edit. hunc verſum addit, *Inſuetum pariter gelidas enavit ad A ctos.*

3. Opp

pinnis, quaſi impropriè & inſcitè dictum. nam *præpetes*, in-cit, *aves* ab auguribus appellantur, quæ aut [3] opportunè pevolant, aut idoneas ſedes capiunt. non apte igitur uſum rbo augurali exiſtimavit in Dædali volatu nihil ad augu-rn diſciplinam pertinente. ſed Higinus nimis Herclè iptus eſt, quum quid *præpetes* eſſent ſe ſcire ratus eſt: rgilium autem & [4] Cn. Mattium doctum virum igno-rſe, qui in [5] ſeptimo Iliadis, victoriam volucrem, præpe-tn appellavit hoc verſu:

Dum [6] *det vincenti præpes victoria palmam.*

ur autem non Q. quoque Ennium reprehendit, qui in nalibus, non pennas Dædali præpetes, ſed longè diver-is, inquit;

--*Quid*
Brunduſium pulchro præcinctum [9] *præpete portu?*

, ſi vim potius naturamque verbi conſideraſſet, neque id ùm quod augures dicerent, inſpexiſſet; veniam prorſus ëtis daret ſimilitudine ac tranſlatione verborum non ſi-gificatione [10] propria utentibus. nam quoniam [11] non ip-ſæ

. *Opportune*] Proſpere.

. *Cn. Mattium*] Male in Vett. Editt. tur *Trimatium*. Eſt autem Mattius i qui & mimijambos exemplo He-roti λογομίμους ſcripſit, & Iliada meri tranſtulit, ut Livius Androni-c, qui ducentis aliquot annis antea yſſeam Homeri latine verterat. Fuit loctiſſimus, & C. Cæſaris amiciſſi-rs. Hujus nomen varie depravatum eapud Veteres Grammaticos. Apud crobium *Attilius*, apud Nonium *Cſſus*, apud Priſcianum *Nimius Caſ-ſi*, apud Diomedem *Cn. Atticus* ap-patur. Ita *Scaliger* ad Varronem p. 15. at Cn. Mattium quoque Gellius no-f lib. 9. *cap.* 14.

. *Septimo Iliadis*] Ita legendum, n, ut veteres editiones, *ſecundo*. Ex-pſit enim verſum Homeri Il. η.

-- εἰσόκε δαίμων
Ἄμμι διακρίνῃ, δώῃ δ' ἑτέροισί γε νίκην.

6. *Det*] Vet. Ed. *dat*.

7. *Vincenti*] Ms. *vincendi*.

8. *Præpes victoria*] Celer, alata.

9. *Præpete portu*] Ad quem facilis & fauſta navigatio.

10. *Propria*] Abeſt à Vet. Edit.

11. *Non ipſæ tantum aves*] Servius ita loquitur ad verſum ſupra poſitum PRÆPETIBUS PINNIS, *vel velocibus, vel felicibus. Præpetes autem dictæ quod priora petant, vel ſummi volatus* (videtur alludere ad τὸ πέτασθαι, quod volare Græcis denotat) *vel quæ præpetit volatum, vel quæ ſecundum auſpicium facit, & quidam præpetes tradunt non tantum aves dici, ſed etiam locos quos capiunt, quod*

ſæ tantùm aves quæ proſperiùs prævolant, ſed etiam lo[…] quos capiunt, qui idonei feliceſque ſunt, *præpetes* appella[…] tur; ìdcirco Dædali pennas *præpetes* dixit; quoniam ex l[…] cis in quibus periculum metuebat in loca tutiora perven[…] rat. *locos* porrò *præpetes* & augures appellant; & Ennius [12] annalium primo dixit,

[13] *Præpetibus hilares ſeſe pulchriſque locis dant.*

avibus autem *præpetibus* contrarias [14] aves *inferas* appell[…] [15] Nigidius Figulus in libro primo augurii privati ita dic[…] *Diſcrepat dextra ſiniſtræ*, [16] *præpes inferæ*, ex quo eſt conj[…] ctare *præpetes* appellatas, quæ altius ſublimiùſque voliter[…] quum differre à *præpetibus* Nigidius *inferas* dixerit. Adol[…] ſcens ego Romæ, tum quum etiam ad grammaticos it[…] rem, audivi Apollinarem Sulpicium, quem in primis [...] ctabar, quum de [17] jure augurio quæreretur, & mentio *pr*[…] *petum avium* facta eſſet, [18] Erucio Claro [19] præfecto u[…]

dic

idonei feliceſque ſunt, unde bene Dædali pennas præpetes, quia de locis, in quibus periculum metuebat, in loca tutiora pervenit. His ultimis verbis Servius Gellium expreſſit.

12. *Annalium primo*] Ita in Vet. Ven. Edit. & Ms. invenio, in quibuſdam Editt. additur, *non ut Virgilius.*

12. *Præpetibus*] Verſus conſtat, vel per cæſuram, Ita Virg. Æneid. 4. *Pectoribus inhians.* vel quod *h* pro litera habeatur.

14. *Aves inferas*] Servius Danielis ad III. Æneid. *Sed præpetes aut ſuperiora petunt, & præpetes vocantur, aut inferiora, & dicuntur inferæ.* Aves itaque quæ fœlix præ ſe augurium alte volando ferebant præpetes dictæ. Infœlices quoque *inebræ* dictæ, ut teſtatur Servius P. Danielis ab lib. 3. Æneidos. Feſtus: *inebræ aves, quæ in augurio aliquid fieri prohibent. Et prorſus omnia inebra appellantur, quæ tardant vel morantur agentem.*

Nigidius Figulus] De hoc ita Cicero de univerſ. *Fuit enim, inquit, ille* […] *cæteris artibus, quæ quidem dignæ li*[…] *eſſent, ornatus omnibus, tum acer inv*[…] *gator ac diligens earum rerum, quæ à* […] *tura involutæ videbantur. Deniqu*[…] *judico poſt illos nobiles Pythagoricos,* […] *rum doctrina extincta eſt quodamm*[…] *cum aliquot ſæculis in Italia, Sicili*[…] *floruiſſet, hunc extitiſſe qui illam* […] *varit.* Vide p. 233.

16. *Præpes inferæ*] Vet. Ven. Ed[…] bet, *præpetibus inferæ.*

17. *Iure augurio*] Ita & alibi loc[…] eſt. Aliter *augurum.*

18. *Erucio Claro*] Nominatur et[…] in Pandectis l. 3. §. 2. de Off. I[…] Vig. Sed is alius ab iſto (fortaſſe […] proles) qui ſub Antonino vixit, ne[…] bi ſed vigiliis præfuit. *Lipſ.* Elect. li[…] cap. 2.

Erucio Claro] Ita reſtituendu[…] ipſo Gellio lib. 13. c. 16. & Plinii […] ſtolis. In antiquis editionibus le[…] *è L. Claro.*

19. *Præfecto urbi*] Præfectus […]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

licere; *præpetes* ſibi videri eſſe alites, quas Homerus τανυ-πτέρυγας appellaverit: quoniam iſtas potiſſimum augures pectarent, quæ ingentibus alis patulæ atque porrectæ ræ volarent. Atque ibi hos Homeri verſus dixit,

20 Τύνη δ' οἰωνοῖσι τανυπτερύγεσσι κελεύεις
Πείθεσθαι, τῶν οὔ τι μετατρέπομ' οὐδ' ἀλεγίζω.

ıb regibus & Coss., quando domo rofecti, ne urbs ſine imperio eſſet, eam ro tempore moderabatur. Sub Imeratoribus perpetua erat poteſtas & uicquid criminis intra urbem, vel intra centeſimum lapidem admiſſum eat, ad illum pertinebat. Vide tit. ff. de Offic. Præf. urb. & Tacit. l. 6. Annal.

20. Τύνη δ' οἰωνοῖσι] Id eſt,

Tu vero avibus alas-expandentibus jubes
Obedire, ego vero minime illas moror, vel curo.

Extant hi verſus Iliad. μ. v. 257.

CAP. VII.

De Acca Larentia & Caja Tarratia, deque origine ſacerdotii fratrum Arvalium.

ACcæ Larentiæ & Cajæ Tarratiæ, ſive illa [1] Fufetia eſt, nomina in antiquis annalibus celebria ſunt, earum alteræ poſt mortem, Tarratiæ autem vivæ ampliſſimi honores à populo Romano habiti ſunt, & [2] Tarratiam quidem virginem Veſtæ fuiſſe lex Horatia teſtis eſt, quæ ſuper ea ad populum lata, qua lege ei plurimi honores fiunt, inter quos jus quoque teſtimonii dicendi tribuitur; [3] *teſtabiliſque* una omnium feminarum ut ſit datur. Id verbum eſt ipſius legis Horatiæ. Contrarium eſt in XII tabulis ſcriptum. [4] IMPROBUS. INTESTABILIS. Q. ESTO. præterea

FUffetia] Aliter, *Sufetia.*

2. *Tarratiam quidem virginem*] Plutarchus in Publicola Tarquiniam appellat, quæ vicinum campo Martio fundum Marti dedicaverit, ideoque magnos illam conſecutam honores fuiſſe, inter quos fuerit teſtimonii dictio, quam inter mulieres ſola obtinuit. nuit.

3. *Teſtabilis*] Idonea ad teſtimonium dicendum. Alioquin Veſtales quoque minorennes, ſimul atque ſacerdotium ingreſſæ erant, teſtamentum condere poterant, ut teſtatur Plutarchus.

4. IMPROBUS INTESTABILISQUE ESTO] Turnebus Adv. lib. 38. cap. 14. ſummoris alienis quibuſdam & ſubditiis verbis hanc legem ita legi debere arbitratur: *Qui ſi erit anteſtatus, libripens ve fuerit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

terea 5 ſi quadraginta annos nata ſacerdotio abire ac n-
bere voluiſſet, jus ei poteſtaſque exaugurandi atque n-
bendi facta eſt, munificentiæ & beneficii gratia, 6 qu
campum Tiberinum ſive Martium populo Romano co-
donaſſet. 7 ſed Acca Larentia corpus 8 in vulgus dabat, p-
cuniamq:

fuerit: non teſtimonium fateatur, improbus inteſtabiliſque eſto. Neſcio unde hæc priora verba textui Turnebus inſerat, multo minus, quæ verba ſummota velit, tanquam ſubdititia & aliena. Nihil hic ſuppoſitium apparet, omneſque editiones eodem modo ſe habent. Inteſtabilis autem ille eſt, *qui lege jubetur, ne ejus teſtimonium recipiatur, neve ipſi dicatur teſtimonium*, ut Cajus JC. loquitur.

5. *Si quadraginta annos*] Quale hoc privilegium, cum per triginta annos Veſtales Virgines miniſterio tantum ſacratæ eſſent? Audi Dionyſium: *tempus tricennale manere eas oportet, caſtas & à nuptiis vacuas, ſacra ex more facientes. Quo tempore decem annos diſcere debent, decem ſacris operari, decem docere.* Eadem alibi diviſio in Plutarcho. Atqui Labeo Antiſtius ſcripſit, *minorem quam annos ſex, majorem quam annos decem natam, capi fas non eſſe.* Ita Veſtales annos trigeſimo quarto, vel ad ſummum quadrageſimo potuerunt nubere. Quonam modo hæc conciliantur? Primis temporibus Virginitas perpetua fuiſſe videtur. Hinc Livius de Ilia dixit, *perpetua virginitate ſpem partus ei ademptam.* Neque etiam eadem terminatio annorum Albæ, unde oriundum hoc ſacerdotium; quinquaginta enim anni deſtinati: nam quod apud Dionyſium πεντακητȣς χρόνον legitur, legendum πεντηκονταετȣς. vide *Lipſium* de Veſtal. c. 5. & 5.

6 *Quod campum Tiberinum ſive Martium*] *Pulſis Regibus bona Tarquinii diripienda plebi tradiderunt, domum regiam & atrium ſolo æquaverunt. Amœniſſimam campi Martii partem poſſidebat Tarquinius, quam Marti conſecraverunt,* ut loquitur Plutarchus in Public.
Vicinum autem illi alium fundum T-
quinia dedicavit. Non itaque Tar
tia, vel Tarquinia (quam tamen voc
apud Plutarchum corruptam arbitro
totum campum Martium Populo R
mano donavit, ſi vera ſint quæ Plut
chus refert.

7. *Sed Acca Larentia*] Audi Mac
bium lib. I. Saturn. cap. x. *Decimo K*
lendas (Decembris) *feriæ ſunt Iovis, q*
appellantur Larentinalia, de quibus, q
fabulari libet, hæ fere opiniones ſunt.
runt enim regnante Anco, æditum H
culis per ferias otiantem, Deum teſſe
provocaſſe, ipſo utrinſque manum ten
te; adjecta conditione, ut victus cœ
ſcortoque multaretur. Victore itaque H
cule illum Accam Larentiam per id te
pus nobiliſſimum ſcortum intra æd
concluſiſſe cum cœna; eamque poſtero
diſtuliſſe rumorem, quod poſt concubit
Dei accepiſſet munus; nec commodi
primæ occaſionis, cum ſe domum reciper
offerendæ aſpernaretur. Eveniſſe itaq
ut egreſſa templo mox à Carucio ca
ejus pulchritudine compellaretur, cu
voluntatem ſecuta aſſumptaque nupti
poſt obitum viri omnium bonorum ejus
cta compos, cum decederet, Populum R
manum nuncupavit heredem. Et ideo
Anco in Velabro loco celeberrimo urbis
pulta eſt: ac ſollemne ſacrificium eide
conſtitutum, quo diis manibus ejus per f
minem ſacrificaretur, Iovique feriæ con
ſecratæ, quia æſtimaverunt antiqui an
mas à Iove dari, & rurſus poſt morte
eidem reddi. Cato ait Larentiam meretr
cio quæſtu locupletatam poſt exceſſu
ſuum Populo Romano agros Turacem, Se

murium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

niamque emeruerat ex eo quæſtu uberem. ea teſtamen-, ut in Antiatis hiſtoria ſcriptum eſt, Romulum regem, quidam alii tradiderunt, populum Romanum bonis ſuis eredem fecit. ob id meritum 9 à flamine Quirinali ſaficium ei publicè fit: & dies è nomine ejus in faſtos addis Sed Sabinus Maſſurius in primo Memorialium ſecutus oſdam hiſtoriæ ſcriptores Accam Larentiam Romuli tricem fuiſſe dicit. *Ea*, inquit, *mulier ex duodecim filiis maus unum morte amiſit, in illius locum Romulus Accæ Larentiæ ſe filium dedit; ſeque & ceteros ejus filios fratres arvales appelvit. ex eo tempore* 10 *collegium manſit fratrum arvalium nuero duodecim. cujus ſacerdotii inſigne eſt* 11 *ſpicea corona & bæ infulæ.*

CAP.

rium, Lutirium, & Solinium reliquiſ- & ideo ſepulchri magnificentia, & uæ parentationis honore dignatam. cer hiſtoriarum libro primo, Fauſtuli jugem Accam Larentiam Romuli & ni nutricem fuiſſe confirmat. Hanc regnte Romulo Carucio cuidam Tuſco iti denuptam, auctamque hæreditate i, quam poſt Romulo, quem educaſſet quit: & ab eo parentalia diemque feu cauſa pietatis ſtatutum. Plutarchus Romulo non *Larentiam*. Sed *Laurenappellat*, atq; ex una duas facit, priofuiſſe nutricem Romuli, & huic ſafieri per flaminem Martialem menAprili, atq; hinc feſtum Laurentialia c. Alteram fuiſſe Tarrutio nuptam, Populo pleraque bona legaſſe, deniq; ominum conſpectu ablatam, eo in o, quo prior eſſet humata. Huic igit ſacra facta fuerint menſe Decem-, ſicut Ovidius quoque teſtatur, & Vetere Calendario habetur. Notanda primo Macrobium emendandum e Plutarcho, qui pro *Carutio Tarruta* ſcribit. *Tarrutius* enim nomen prium, qui & *Tarruntius*, & *Tarra-* dicitur. Unde & *Tarratia* ſupra nom accepit. Deinde *Laurentia*, non *entia* Plutarcho dicitur, & Feſtum *rentalia*. Ita etiam Ovid. l. 3. Faſtor.

Veſter honos veniet, cum Laurentalia dicam,
Acceptus Geniis illa December habet.

Feſtus tamen habet *Larentalia*: *Larentalia*, inquit, *conjugis Fauſti nutricis Romuli & Remi Larentiæ, feſta.*

8. *In vulgus dabat,*] Vulgabat.

9. *Flamine Quirinali*] Id eſt, *Martio*, ſicut Plutarchus teſtatur; Mars enim & Quirinus confunduntur. Flaminis tamen Quirinalis in honorem Romuli à Numa inſtituti mentio quoque eſt apud Livium, alios.

10. *Collegium manſit fratrum, &c*] Quorum officium erat Cereri & Baccho pro vini & ſegetis ubertate ſacra facere. Hinc hoſtiæ ambarvales, quæ rei divinæ cauſa ter circum arva ducebantur.

11. *Spicea corona & alba, &c.*] Quæ Cereri quoq; acceptæ. Ovid. l. 4. Faſtor.

Tum demum, vultumque Ceres animumque recepit,
Impoſuitque ſuæ ſpicea ſerta comæ.

Et mox.

Alba decent Cererem: veſtes Cerealibus (albas,
Sumite: nunc pulli velleris uſus abeſt.

Colores cuique numini proprios enumerat Tertullianus de Pallio. *Infulæ autem ſunt*, juxta Feſtum, *filamenta lanea, quibus ſacerdotes, & hoſtiæ, templaque velabantur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VIII.

Notata quædam de Alexandro & de P. Scipione memoratu digna.

1 APpion Græcus homo, qui Pliſtonices eſt appella
tus, facili atque alacri facundia fuit. is quum de Ale
xandri regis laudibus ſcriberet, Victi, inquit, hoſtis uxo
rem facie incluta mulierem [2] vetuit in conſpectum ſuur
deduci: ut eam ne oculis ſuis quidem contingeret. Lepid
igitur quæſtio agitari poteſt, utrum videri continentiore
par ſit, Publiumne Africanum ſuperiorem, qui, Karthagi
ne ampla civitate in Hiſpania expugnata, virginem [3] tem
peſtivam, forma egregia, [4] nobilis viri Hiſpani filiam cap
tam [5] perductamque ad ſe patri inviolatam reddidit; an re
gem Alexandrum, qui Darii regis uxorem eamdemqu
ejuſdem ſororem prœlio magno captam, quam eſſe audi
bat exſuperanti forma, videre noluit, perducique ad ſe
prohibuit. ſed hanc utramque declamatiunculam ſup
Alexandro & Scipione celebraverint, quibus abundè
ingenii & otii & verborum eſt. nos ſatis habebimus, quo
ex hiſtoria eſt, id dicere; Scipionem iſtum verone an fal
incertum; fama tamen, quum eſſet adoleſcens, haud ſinc
ra fuiſſe, & propemodum conſtitiſſe hoſce verſus à C
Nævio poëta in eum ſcriptos eſſe;

Etiam qui res magnas manu ſæpe geſſit glorioſe;
Cujus facta viva nunc vigent; qui apud gentes ſolus
Præſtat: eum ſuus pater cum pallio [6] uno ab amica abduxit.

H

A *Apion*] Vide ſupra lib. 5. c. 14.

2. *Vetuit*] Matrem uxorem, & filias in ejus conſpectum veniſſe Q. Curtius & Juſtinus referunt.

3. *Tempeſtivam*] Nubilem.

4. *Nobilis viri Hiſpani filiam*] *Nobiliſſimo gentis Indibili deſponſam accerſitis parentibus & ſponſo inviolatam tradidit. Aurum quoque quod pro redemptione puellæ allatum erat, ſummæ d*
adjecit. Qua continentia ac munific
tia Indibilis obligatus, Celtiberorum a
mos Romanis applicando, meritis
gratiam debitam retulit, ut loquitur *V*
Max. lib. 4. c. 3. Pro *Hiſpani*, in M
citato in antiquo Codice, *Hiſpaniæ*.

5. *Perductamq;*] Aliter *productam*

6. *Vno*] Aliter, *una*.

7.

Iis ego verſibus credo adductum Valerium Antiatem ad-erſum cæteros omnes ſcriptores de Scipionis moribus ɔnſiſſe ; & eam puellam captivam non redditam patri :ripſiſſe, contrà quàm nos ſuprà diximus, ſed retentam à cipione atque in deliciis amoribuſque ab eo uſurpatam.

7. *Abduxit*] In Ms. *deduxit*.

CAP. IX.

Locus exemtus ex annalibus L. Piſonis hiſtoriæ & orationis lepidiſſimæ.

QUod res videbatur memoratu digna, quam feciſſe 1 Cn. Flavium Annii filium ædilem curulem 2 L. Piɔ 3 in tertio annali ſcripſit, eaque res perquam 4 purè & enuſte narrata à Piſone : locum iſtum totum huc ex Piſo-is annali tranſpoſuimus. *Cn.* inquit, *Flavius patre libertino atus* 5 *ſcriptum faciebat : iſque in eo tempore ædili curuli* 6 *apparebat,*

C*N.Flavium*]Ita etiam Cicero Ep. ad Att. 6. & Plinius. Livius C. lavium Cn. filium appellat. Locum ɔrruptum arbitror. Cauſam hanc, cur dilis Curulis factus fuerit, ita refert lin. lib. 33. cap. 1. *Hic namque publi-itis diebus faſtis, quos populus à paucis rincipum quotidie petebat, tantam gra-iam plebis adeptus eſt, alioquin libertino atre genitus, & ipſe Appii Cæci ſcriba, ujus hortatu exceperat eos dies conſul-ando aſsidue ſagaci ingenio, promulga-eratque ut Ædilis curulis crearetur cum Q. Anicio Præneſtino, qui paucis ante nnis hoſtis fuiſſet, & præteritis C. Petilio & Domitio, quorum patres conſules fue-ant. Additum Flavio, ut ſimul tribunus lebis eſſet. Quo facto tanta ſenatus in-lignatione exarſit, ut anulos ab eo abje-ctos fuiſſe in antiquiſsimis reperiatur Annalibus*. Ita Plinius. Livius innuit non ante ædilitatem ſed in ipſa civile us repoſitum in penetralibus pontifi-cum evulgaſſe, faſtoſque circa forum in albo propoſuiſſe, ut quando lege agi poſſet ſciretur. Idem ſcribit ſumma nobilium invidia concordiæ ædem di-caſſe. Addit idem, *Tantumque Flavii comitia indignitatis habuerunt, ut pleri-que nobilium annulos aureos & phaleras depɔnerent.*

2. *L. Piſo*] Hic eſt L. Calpurnius Piſo, cognomento Frugi, ut Verrina V. Tuſcul. III. & Oratione pro Fonteio à Cicerone appellatur : idemque cognomen in nummis reperitur. Paſſim ejus meminerunt Dionyſius Halycarn. Plutarchus, Plinius, Cenſorinus, Arnobius, Lactantius, Macrobius, alii.

3. *In tertiɔ annali*] Scilicet, *libro*.

4. *Pure & venuſte*] Annales exiliter ſcriptos fuiſſe refert Tullius. Gravem tamen auctorem eſſe ſcribit Plinius lib. 2. Hiſt. Nat. cap. 53. ſimpliciſſima ſuavitate & rei & orationis illum uſum fuiſſe ſcribit Gellius noſter lib. 11. cap. 14.

5. *Scriptum faciebat*] Id eſt, ſcribæ munus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

parebat, quo tempore ædiles ſubrogantur : eumque 7 pro tri ædilem curulem renunciaverunt. at ædilis, qui comitia habeba 8 negat accipere, neque ſibi placere, qui ſcriptum faceret, eu ædilem fieri. Cn. Flavius Annii filius dicitur 9 tabulas poſuiſſ 10 ſcriptu ſeſe abdicaſſe : iſque ædilis curulis factus eſt. idem C Flavius Annii filius dicitur 11 ad collegam veniſſe viſere ægrotum &, in conclave poſtquam introivit, adoleſcentes ibi complures n biles ſedebant contemnentes eum : 12 aſſurgere ei nemo volu Cnæus Flavius Annii filius ædilis id arriſit. 13 ſellam curulem ju ſit ſibi afferri, eam in limine appoſuit, ne quis illorum exire poſſe utique ii omnes inviti viderent ſeſe in ſella curuli ſedentem.

munus exercebat. Ita & Livius ſub finem lib. 9. loquitur. Scribæ autem dicti, qui rationes publicas ſcribebant in tabulis, & mercenarii erant. Ideo dicit Livius, *quum appareret ædilibus, fierique ſe pro tribu ædilem videret, neque accipi nomen, quod ſcriptum faceret; tabulam poſuiſſe, & juraſſe ſe ſcriptum non facturum.*

6. *Apparebat*] Tanquam miniſter publicus. unde & Apparitores dicti. Cicero pro Cluentio: *Quid ſibi autem illi ſcribæ, quid lictores, quid cæteri, quos apparere vides, volunt?* Viles erant apud Romanos ſcribæ, & vel ſervi vel liberti, contra atque apud Græcos, ut C. Nepos in Eumene teſtatur. Sicuti autem ſcribæ privati erant & publici, ita hi erant honeſtioris conditionis. Vide Barth. Adv. 50. cap. 1.

7. *Pro tribu*] Ita antiquiſſimæ editiones. Aldina, Badiana, & Gryphi na legunt, *primæ tribus*.

8. *Negat accipere*] Nomen, ſive ej nullam rationem habiturum. Quoru petitio juſta legitimaque videbatur, e rum nomina ab eo qui comitiis pr erat, accipiebantur, eorumque ratio h bebatur: quorum illegitima petitio, e rum nomina non accipiebantur, & l cet ſuffragiis Populi renunciarentur, non admiſſurum comitii Præſes teſt batur. Nomen autem Flavii non acc piebatur, quod eſſet ſcriba, qui ad m jores dignitates aſpirare nequibat, ostendit Cujacius ad Tit. de Orig. Ju

9. *Tabulas poſuiſſe*] Putat Barthi tabulas ſemper in promptu habuiſſ *Tabellas* in Ms. legitur.

10. *Scriptu ſeſe abdicaſſe*] Scribat muneri renunciaſſe.

CAP. X.

Hiſtoria ſuper Euclide Socratico; cujus exemplo Taurus philoſo phus adhortari adoleſcentes ſuos ſolitus eſt ad philoſophian gnaviter ſectandam.

1 PHiloſophus Taurus, vir memoria noſtra in diſciplin Platonica celebratus, cum aliis bonis multis ſalubri buſqu

PHiloſophus Taurus] Cujus & commentaria in Gorgiam Platonis auctor noſter infra cap. 14. citat. Scripſ idem de differentiis Platonis & Ariſto teli

buſque exemplis hortabatur ad philoſophiam capeſſendam, tum vel maximè iſta re animos juvenum [2] expergebat, [3] Euclidem quam dicebat Socraticum factitaviſſe. *Decreto*, inquit, *ſuo Athenienſes caverant, ut*, [4] *qui Megaris civis eſſet, ſi intuliſſe Athenas pedem prehenſus eſſet, ut ea res ei homini capitalis eſſet, tanto Athenienſes*, inquit, *odio flagrabant finitimorum hominum Megarenſium. tum Euclides, qui* [6] *indidem* [7] *Megaris erat, quique* [8] *ante id decretum & eſſe Athenis & audire Socratem conſueverat, poſtquam id decretum ſanxerunt, ſub noctem, quum adveſperaſceret, tunica longa muliebri indutus &* [10] *pallio verſi-*

elis, de corporeis & incorporeis, & alia omplura, teſte Suida.

2. *Expergebat*] Antique dixit, pro xpergefaciebat. Exempla in eam rem antiquis auctoribus adducit Nonius. inc etiam *expergitus* Varro lib. 6. de . L. Lucretius lib. 3. aliique Veteres ixerunt.

3. *Euclidem, &c. Socraticum*] Hus hiſtoriæ apud Laërtium nulla meno. Fuit autẽ Euclides Socratis diſciulus, & alius à Mathematico, qui floit temporibus Ptolemæi Lagidæ & imus Matheſin Alexandriæ docuit, Proclus Diadochus 2. Commentar. ſtatur, hoc eſt xc. annis poſt Euclidem unc Megarenſem. Meminit quidem alerius Maximus lib. 8. c. 12. Platoem quoſdam ad *Euclidem Geometram* iſiſſe, ſed mendum ibi latet, & recte. italerius in Ed. ſua reſtituit, *Eudoxum ometram*. Ita legendum oſtendit Plurchus de Deo Socratis, qui in Geoetrica quæſtione Eudoxi Cnidii Planis diſcipuli meminit. Euclidem unc noſtrum extremæ Socratis diſputioni interfuiſſe Plato in Phædone ſtatur. Hic, cum Megarenſis eſſet, egaricorum ſectam conſtituit, uti ic l. 2. Tuſc. Qu. & Strabo teſtantur). 9. Qui & ἐϱιϛικοὶ vocantur. Alii nen Zenonem Eriſticæ ſectæ faciunt ctorem.

4. *Qui Megaris civis eſſet*] Ita Græci plurali numero appellant. Plinius Megaram vocavit. Ea civitas ſita erat in Hellade poſt Iſthmum ad oram Corinthiaci maris. Vide Stephanum de Urbibus. Pro *Megaris* autem legitur quoque *Megarenſis*.

5. *Capitalis*] Carrio in membranis correctum invenit, *capital*.

6. *Indidem*] Ex eodem loco. Ita Cicero, Nepos, alii loquuntur. Ita Vett. Editt. vulgo, *indiem*.

7. *Megaris erat*] Quidam teſte Laërtio illum Γελῷον fuiſſe voluerunt, ex Gela Siciliæ oppido oriundum.

8. *Ante*] Vet. Ed. *etiam ante*.

9. *Quum adveſperaſceret*] Ita melius in membranis legi teſtatur Carrio. vulgo, *priuſquam adveſperaſceret*. Forſan ita legi poteſt, *ſub noctem primam, quum adveſperaſceret*.

10. *Pallio verſicolore*] Tale pallium etiam *recinium* vocatur. Feſtus: *Recinium omne veſtimentum quadratum ii qui duodecim* (ſc. leges) *interpretati ſunt, eſſe dixerunt, vel togam qua mulieres utebantur, prætextam clavo purpureo.* Ricinium igitur pro toga vel pallio erat mulieribus. toga erat rotunda, pallium autem quadratum, ſub quo tunicam geſtabant. Vide *Salmaſ.* ad Hiſtor. Aug. p. 389. & ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

verſicolore amictus, & caput [11] *rica velatus è domo ſua Mega Athenas ad Socratem commeabat; ut vel noctis aliquo tempo conſiliorum ſermonumque ejus fieret particeps: rurſuſque ſub l cem milia paſſuum paulo amplius viginti, eadem veſte illa* [12] *tect redibat. At nunc*, inquit, *videre eſt philoſophos ultro currere, doceant, ad fores* [13] *juvenum divitum; eoſque ibi ſedere atq operiri prope ad meridiem, donec diſcipuli* [14] *nocturnum omne v num edormiant.*

11. *Rica velatus*] Vulgo, *& ora velatus. Rica autem eſt palliolum, ad uſum capitis factum*, ut Feſtus loquitur. *Ricæ* itaque ſunt *parua ricinia* ad caput velandum.

12. *Tectus*] Aliter, *intectus*.

13. *Iuvenum divitum*] Vide Luc num περὶ τ ἐπὶ μίσθῳ συνόντων.

14. *Nocturnum omne vinum*] Q vino madidi nocturno poſt cœna tempore fuerant.

CAP. XI.

Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quæ libuit meminiſſe, officium gravitatis dignitatiſque vitæ decentia.

CUm inquinatiſſimis hominibus non eſſe convicio d certandum, neque in maledictis adverſus impude tes & improbos [1] velitandum, quia tantiſper ſimilis compar eorum fias, dum paria & conſimilia dicas atq audias, non minus ex oratione [2] Q. Metelli Numidici ſ pientis viri cognoſci poteſt, quam ex libris & diſciplin philoſophorum. verba hæc ſunt Metelli adverſus C Manlium tribunum plebei, à quo apud populum in co cione laceſſitus jactatuſque fuerat dictis petulantibu

Nu

1. *Velitandum*] In Ms. quodam *volutandum*. male.

2. *Q. Metelli Numidici*] Hic eſt Q. Cæcilius Metellus, Vir magni animi, qui in exilium abire maluit, quam in legem Saturnini jurare. De hoc luculente loquuntur Cicero in Orat. poſt reditum ad Quirites, & in Senatu, pro Cornelio Balbo, pro Seſtio, in Piſonem, de Claris oratoribus, & in Epiſt. ad L tulum. Epitome Livii 66. Patercul lib. 1. Auctor de Viris Illuſtr. cap. (qui illum Smyrnæ exulaſſe ſcribit, vius & Plutarchus, Rhodi) Val. M lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 1. Oroſ lib. 5. cap. 15. & 17. Appianus Bell Civ. lib. 1. & Plutarchus in Mario Lucullo.

3. *Dic*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

unc quod ad illum attinet, Quirites, quoniam ſe ampliorem pu-t eſſe, ſi ſe mihi inimicum 3 dictitaverit, quem ego mihi neque nicum recipio neque inimicum 4 reſpicio, in eum ego non ſum ra dicturus. nam eum indigniſſimum arbitror, cui à viris bonis nedicatur; tum ne idoneum quidem, cui à probis maledicatur. m ſi in eo tempore hujuſcemodi homunculum nomines, in quo nire non poſſis; majore honore quàm contumelia afficias.

3. *Dictitaverit*] vulgo, *dictaverit.*
4. *Reſpicio*] Quidam Codices non habent hanc vocem.

CAP. XII.

uòd neque teſtamentum, *ſicuti Servius Sulpicius exiſtimavit: neque* ſacellum, *ſicuti C. Trebatius, duplicia verba ſunt, ſed à* teſtatione *alterum productum, alterum à ſacro diminutum.*

SErvius Sulpicius jureconſultus, vir ætatis ſuæ doctiſſimus, in libro 2 de ſacris deteſtandis ſecundo, qua raone adductus teſtamentum verbum eſſe duplex ſcripſe-, non reperio. nam compoſitum eſſe dixit à mentis conſtatione. quid igitur *calceamentum*, quid *paludamentum*, uid *pavimentum*, quid *veſtimentum*, quid alia mille per huſcemodi formam producta; etiamne iſta omnia compoa dicemus? Obrepſiſſe autem videtur Servio, vel ſi quis us eſt qui id prior dixit, falſa quidem, ſed non abhorrens, neque

Ervius Sulpicus] Vide quæ diximus pag. 132.

. *De ſacris deteſtandis*] Ita in Veteus excuſis & calamo exaratis codici-. Vulgo legebatur, *Libro de Teſtatis ſecundo.* Sed quid hic intelligi- per ſacra deteſtanda? Notandum eri Jure Pontificio contineri, ut ſa- privata conſerventur, ac deinceps iliis prodantur. Hæredes itaque boum, etiam erant ſacrorum. Introti poſtmodum modi, quibus pera- fraus legi fieret, quibus ſacra perimerentur. Id autem fiebat aut per emancipationem per æs & libram adhibito libripende, aut alio genere imaginariæ venditionis, quæ vocabatur coëmptio, adhibitis ſenibus coëmptionalibus, qui aſſe Cajano, hoc eſt nummo ſeſtertio ter accepto, & rurſus reddito hæredem abſolverent, ut Cicero pro Murena teſtatur. aut denique perimebantur ſacra deteſtatione, quæ ſolemnibus verbis calatis comitiis celebrabantur, ut refert Gellius noſter lib. 15.

3. *Quaſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

neque inconcinna 3 quaſi mentis quædam in hoc vocabu ſignificatio. ſicut hercle 4 C. quoque Trebatio eade concinnitas obrepſit. nam in libro 5 de religionibus ſecu do, *Sacellum eſt*, inquit, *locus parvus deo ſacratus cum ara.* dei de addit verba hæc: *Sacellum ex duobus verbis arbitror compo tum ſacri & cellæ; quaſi ſacra cella.* hoc quidem ſcripſit Tr batius, ſed quis ignorat *ſacellum* & ſimplex verbum eſſe, non ex *ſacro* & *cella* 6 copulatum, ſed ex *ſacro* diminutum

3. *Quaſi mentis quædam*] Hanc alluſionem tantum eſſe nemo non videt. Similes alluſiones inveniuntur l. 1. in pr. de Acquir. Poſſ. l. 1. de Novat. l. 3. de Damn. inf. l. 35. §. 1. de Mort. cauſ. don. l. 2. §. 2. de Reb. cred. Immerito itaque in Juſtinianum invehitur Valla lib. 6. Eleg. c. 36. Goeddæus in l. Nomen 164. de Verb. ſign.

4. *C. quoque Trebatio*] Qui tempore Julii Cæſaris & Auguſti floruit, Ciceroni admodum familiaris, ut Epiſtolæ ejus ad Trebatium, & Topica oſtendunt. In Jure Civili ſuo tempore principatum obtinuit, maximamque auctoritatem obtinuit, ita ut Auguſtus lum aliosque ſapientes de Codicil rum uſu conſuluerit, ut apparet ex tit. Inſt. de Codicillis. Vocatur aut C. Trebatius Teſta, diverſus à Tre tio Sergiano, cujus mentio eſt in 2 ff. de Hær. petit.

5. *De Religionibus*] Citatur quo à Macrob. lib. 1. Sat. cap. 16. & lib cap. 3. & cap. 5. Atque ad hos lib pertinere quoque videtur l. 14. §. de Relig. & ſumpt. ſunt.

6. *Copulatum*] Vetus Edit. *comp tum.*

CAP. XIII.

De quæſtiuncolis apud Taurum philoſophum in convivio agita quæ ſympoſiacæ vocantur.

FActitatum obſervatumque hoc Athenis eſt ab iis, q erant philoſopho Tauro junctiores. quum domu ſuam nos vocaret, ne omnino, ut dicitur, 1 immunes 2 aſymboli veniremus, conjectabamus ad cœnulam n 3 cupedias ciborum ſed argutias quæſtionum. Vnuſqu que igitur noſtrûm commentus paratuſque ibat qu qu

1. *Immunes*] Muneris expertes.

2. *Aſymboli*] Qui nihil in commune conferunt. Utitur Terentius in Phormione. Symbola proprie eſt quando communi ſumptu cœnaturi pecuniam conjectant, ut alibi loquitur Gellius. Græcum eſt συμβολὴ ἀπὸ συμβάλλειν. Symbolum pro annu arrha, vel teſſera ponitur, ejus qui co vivium exhibet. Sed ad alias quaſcu que teſſeras extenditur.

3. *Cupedias*] Lautiores cibos.

4. *Edun*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

uæreret: eratque initium loquendi, 4 edundi finis. Quæ-
bantur autem non gravia nec 5 reverenda, ſed ἐνθυμή-
ατα quædam lepida & minuta & florentem vino animum
ceſſentia. quale hoc ferme eſt ſubtilitatis ludicræ, quod
icam. Quæſitum eſt, quando 7 moriens moreretur; quum
m in morte eſſet, an tum etiam quum in vita foret: &
uando ſurgens ſurgeret; quum jam ſtaret, an tum etiam
quum ſederet: &, qui artem diſceret, quando artifex
eret; quum jam eſſet, an tum quum etiam non eſſet.
rum enim horum dicas; abſurdè atque ridiculè dixe-
s: multoque abſurdius 9 eſſe videbitur, ſi aut utrum-
ue eſſe dicas aut neutrum. ſed ea omnia quum captio-
es eſſe quidam futiles & inanes dicerent: Nolite, in-
uit Taurus, hæc quaſi nugarum aliquem ludum aſpernari.
raviſſimi philoſophorum ſuper hac re ſerio quæſiverunt:
alii moriendi verbum atque momentum manente adhuc
ta dici atque fieri putaverunt; alii nihil in eo tempore vi-
e reliquerunt; totumque illud, quod mori dicitur, morti
ndicaverunt. item de cæteris ſimilibus in diverſa tempo-
& in contrarias ſententias diſceſſerunt. Sed Plato, in-
uit, noſter neque vitæ id tempus neque morti dedit;
emque in omni conſimilium rerum diſceptatione fe-
t. vidit quippe utrumque eſſe pugnans: neque poſſe ex
uobus contrariis, altero manente alterum conſtitui: quæ-
onemque fieri per diverſorum inter ſeſe finium mortis
& vi-

4. *Edundi*] Ita Vet. Ven. Editio. vul-
cundique.

5 *Reverenda*] Aliter, *verenda.*

6. Ἐνθυμήματα] Enthymemata,
ter ſyllogiſmos imperfectos, deno-
t quoque quicquid animo commen-
tur.

Moriens moreretur] Eo fit temporis
ncto, quod inter mortem & vitam
dium eſt. Vide S. Empir. Pyrrh.
pot. lib. 3. cap. de Gen. & Cor.

. *Quum ſederet*] Eos qui motum
negabant, vel potius nihilo magis eſſe
quam non eſſe, dicebant, ſolitos hoc
quæſtionum genere uti, diſcimus ex eo,
quod Herophilus medicus Diodoro
Philoſopho dixit, quum luxato hume-
ro ad ipſum veniſſet ut curaretur: *Aut
in quo erat loco humerus exiſtens excidit,
aut in quo non erat: at neque in quo erat,
nec in quo non erat: Non ergo excidit.*
Vide *Stephanum in Præfat.*

9. *Eſſe*] Abeſt à Vett. Editt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& vitæ cohærentiam : & idcirco peperit ipſe expreſſitqu aliud quoddam novum in confinio tempus ; quod verbi propriis atque integris 10 τὴν ἐξαίφνης φύσιν appellavit idque ipſum ita, uti dico, inquit, in libro cui Parmenide titulus eſt, ſcriptum ab eo reperietis : τὸ γὰρ ἐξαίφνη τοιοῦτόν τι ἔοικε σημαίνειν, ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰ ἑκάτερον. 12 tales apud Taurum ſymbolæ, taliaque eran ſecundarum menſarum, ut ipſe dicere ſolitus erat, 13 τρα γήματα.

10. Τὴν ἐξαίφνης φύσιν] Id eſt, *repentinam naturam*, vel quæ occulto venit.

11. Τὸ γὰρ ἐξαίφνης] Id eſt, *repentinum tale quid ſignificare videtur, tanquam ex illo in aliud ſe* (ſubito) *mutans*

12. *Tales apud Taurum ſymbolæ*] Aliter, *talia Symbola*. male. Symbolum & ſymbolam aliud eſſe ſupra diximus.

13. Τραγήματα] Id eſt, *bellaria*.

Cap. XIV.

Pœniendis peccatis tres eſſe rationes à Philoſophis attributas, & quamobrem Plato tantum duarum ex his meminerit.

Pœniendis peccatis tres eſſe debere cauſas exiſtimatum eſt. una eſt, quæ, 1 νουθεσία, vel κόλασις, vel παραίνεσις dicitur ; quum pœna adhibetur caſtigandi atqu emendandi gratia, ut is, qui fortuito deliquit, attentior fia 2 correctiorque : altera eſt, quam ii, qui vocabula iſta cu rioſiùs diviſerunt, 3 τιμωρίαν 4 appellant. ea cauſa anim advertend

Νουθεσία, &c.] Mirum eſt quod autor noſter νουθεσίαν, & παραίνεσιν, quæ vocabula proprie admonitionem & adhortationem denotant, punitioni, quæ κόλασις dicitur, intermiſceat, quum nihilo magis hæc cum illis quicquam commune habeant, quam verba cum verberibus habere dici poſſunt. Vide *Steph. in Præfat.*

2. *Correctiorque*] In Vet. quoque Edit. legitur, *correctior*. forſan *correctus*.

3. Τιμωρίαν *appellant*] Proprie dicitur reſpectu punientis, maxime magiſtratus, κόλασις reſpectu pœna luentis. A dignitate & conſervation honoris, Gellius dici putat : Sed τιμ Græcis non tantum honorem, ſed pœ nam, & ultionem quoque deno tat. Plato lib. 5. de LL. & in Protago ra ac Gorgia κόλασιν & τιμωρία confundit. Ariſtoteles autem in Rhe tor. ad Theodectem 1. diſtinguit e modo atque dixi : Διαφέρει δὲ, inqui τιμωρία καὶ κόλασις, ἡ μὲν γὰρ κό λασις πάσχοντος ἕνεκα ἐστίν. ἡ δὲ τι μωρί

avertendi eſt, quum dignitas auctoritaſque ejus, in cem eſt peccatum, tuenda eſt, ne prætermiſſa animadvrſio contemtum ejus pariat & honorem [5] levet: idcirco ce id ei vocabulum à conſervatione honoris factum putıt. tertia ratio [6] vindicandi eſt, quæ [7] παράδειγμα à ræcis nominatur, quum [8] pœnitio propter exemplum eſt ceſſaria: ut cæteri ſimilibus à peccatis, quæ prohiberi blicitus intereſt, metu cognitæ pœnæ deterreantur. idco veteres quoque noſtri exempla pro maximis graviſiiſque pœnis dicebant. quando igitur aut ſpes magna eſt, is, qui peccavit, citra pœnam ipſe ſeſe ultro corrigat: aut s contrà nulla eſt emendari eum poſſe & corrigi: aut turam dignitatis, in quam peccatum eſt, metui non neſſum eſt: aut non id peccatum eſt, cujus exemplo neceſio metu [9] ſuccurrendum ſit: tum, quicquid ita delictum, non ſanè dignum eſſe imponendæ pœnæ ſtudium vin eſt. [10] Has tres ulciſcendi rationes & philoſophi alii pluri-

ωρία τ͂ ποιȣ͂ντος, ἵνα πληρωθῇ. Scius τιμωρίαν ἀπὸ τῆς τιμῆς, id eſt, pio derivat. Ita Virg. lib. 12. loqui-
tu

um Tydides alio pro talibus auſis
Fecit pretio.

ntius: *Ego ob ſtultitiam pretium fero.* utique etiam pro τιμώρια poni- τιμωρία ἀπὸ τ͂ τιμήορος & τιωὸς deducitur, quaſi τ͂ τιμῆς τοὺς ς ὁρῶν, id eſt, *pœnæ infligendæ & ictæ occaſiones obſervans.*

Appellant] In Ms. *appellabant.*

Levet] Aliter, *Elevet.*

Vindicandi] Ve: Ed. *Vindictæ.*

Παράδειγμα] Quod exempli cat publice populo oſtendebatur. Appoe ex Euſebio Philoſopho Stobæus hadfert: ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον, ὅτι ἐδὲ νατος αὐτὸς παρὰ τ͂ πρώτως ιωσάντων, οὐχ ὥσε κακὸν ἐπιθη, ἀλλ᾽ ὡς ἔσχατον, καὶ ἐν φαρμάκȣ λόγῳ, κτ͂ τ͂ ȣ͂ δυναμένων τ͂ κακίας ἐλευθερωθῆναι. ὅκως ἐπειδὴ ȣ͂χ᾽ οἷα τε ἦν ἄλλος, τȣ͂τῳ γε ȣ͂ν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τȣ͂ ἐνταῦθα δεσμȣ͂, αὐτῇ πορίσωνται φυγήν. Id eſt, *Ignorat vero quod maximum eſt, quod nec ipſa mors ab iis qui prima jura conſtituerunt, quaſi malum aliquod impoſitum, decretumque ſit: ſed ut extremum, & medicinæ loco, adverſus eos qui malitia liberari non poſſent. ut quoniam alia ratio non eſſet, hac via ſaltem, abſoluti vinculis, eam effugerent.*

8. *Pœnitio*] Antique pro *punitione* dixit. ſic *moeros* pro *muros* & alia paſſim poſuerunt veteres.

9. *Succurrendum ſit*] Vett. Editt. legunt *ſanciendum ſit.* ſed tum legendum, *exemplum.*

10. *Has tres ulciſcendi rationes*] Seneca lib. 1. de Clem. cap. 22. *Tranſeamus ad alienas injurias: in quibus vindicandis hæc tria lex ſecuta eſt, quæ Prin-*

 ceps

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

plurifariam, & noſter Taurus in primo commentariorun quos in Gorgiam Platonis compoſuit, ſcriptas reliqui Plato autem ipſe verbis apertis [11] duas ſolas eſſe pœnien cauſas dicit: unam, quam primo loco propter corriger dum: alteram, quam in tertio propter exempli metum p ſuimus. Verba ſunt hæc Platonis in Gorgia: [12] προσήκει δ πωντὶ, τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ βελτίονι γίνεσθαι, καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παράδειγμά τι τοῖς ἄλ λοις γίνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα ἃ ἂν πάσχοι, φ βούμενοι βελτίους γίνονται. in hiſce verbis, facile intellig τιμωρίαν Platonem dixiſſe, non ut ſuprà ſcripſi quoſda dicere, ſed ita ut promiſcuè dici ſolet, pro omni pœniti ne. an ne autem quaſi omnino parvam & contemtu digna præterierit pœnæ ſumendæ cauſam propter tuendam la hominis auctoritatem, an magis, quaſi ei, quam diceb rei non neceſſariam prætermiſerit, quum de pœnis, non vita, neq; inter homines, ſed poſt vitæ tempus [14] capien ſcriberet, ego [15] in medium relinquo.

CA

ceps quoque ſequi debet: aut ut eum, quem punit, emendet; aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat; aut ut ſublatis malis cæteri ſecuriores vivant.

11. *Duas ſolas*] Primam etiam Plato in Protagora εὐθύνην appellavit.

12. Προσήκει δ' παντὶ] Id eſt, *convenit autem omnem, qui punitur, ab eo qui recte punit, aut meliorem fieri, atque utilitatem percipere, aut exemplum omnibus aliis eſſe, ut alii videntes alium pati, metuentes meliores exiſtant.* Similis locus eſt apud eundem Platonem in Protagora: οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων, ἢ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται. ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν, οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται. (οὐ γὰρ ἂν τὸ πραχθὲν ἀγένητον θείη) ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ, μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέ i.e. *Nemo enim ſapiens injuſte agentes nit, vel ejus cauſa quod injuſte eg qui tanquam bellua ſine ratione p Qui autem cum ratione conatur pu non præteriti criminis cauſa pœnam fligit (neque enim quod factum eſt, i ctum reddere poteſt) ſed futuri cauſa iterum ipſe peccet, neque alius qui il punitum viderit.* Eodem modo de gibus XI. loquitur. Vide quoque Se cam lib. I. de Ira cap. 15. qui Pl nem quoque citat, Eundem de Cl lib. I. c. 22. & Lactant. de Ira Dei c

13. Βελτίονι] Aliter, βελτίον

14. *Capiendis*] In Ms. quodam *piendum.*

15. *In medium relinquo*] Ita dic probati Auctores, *in memoriam hab in poteſtatem habere, in poſſeſſionem* ut Terentius, Cicero, & JC. loquun

Qui

CAP. XV.

De verbo, quieſco, *an* e *littera corripi an produci debeat.*

AMicus noſter homo multi ſtudii atque in bonarum diſciplinarum opere frequens, verbum, 1 *quieſcit*, uſitè, *e*, littera correpta dixit. alter item amicus homo in ›ctrinis, 2 quaſi in præſtigiis, mirificus, communiumque ›cum reſpuens nimis & faſtidiens, barbarè eum dixiſſe ›inatus eſt; quoniam producere debuiſſet non corripere. ım, *quieſcit* ita oportere dici prædicavit, ut *caleſcit*, *nitet*, *ſtupeſcit*, atque alia hujuſcemodi multa. id etiam addeıt, quod, *quies*, *e*, 3 producta, non brevi diceretur. noſter ıtem, qua eſt omnium rerum verecunda mediocritate, ne ſi Ælii quidem, 5 Cincii, & 6 Satyri dicendum ita cenıſſent, obſecuturum ſeſe fuiſſe ait contra perpetuam Lanæ linguæ conſuetudinem: neque ſe tam 7 inſignitè locuturum,

Q*Vieſcit, uſitate, e, littera correpta dixit*] Non voluit hoc auctor nor ſecundā in *quieſcit* corripi, quæ poone longa eſt, vel primam ſyllabam ıi, cum accentus non meminerit, ſed c tantum, *e*, exiliter ſonare. Vocales im iſtæ nunc tenius exiliuſque, nunc ıſſius productiuſque ad imitationem æcorum à Romanis efferebantur. de *Voſſium* de arte Grammat. p. 61.

2. *Quaſi in præſtigiis*] Quando maıum celeritate quædam ita eſſe videnr, quæ non ſunt. Præſtringitur itaque eluditur acies oculorum à præſtigiaribus, qui mirifica oſtentant.

3. *Producta*] Vet. Ed. *producto*.

4. *Ne ſi Ælii quidem*] Intelligitur Ælius Stilo Præconinus, cujus meınit Gellius lib. 2. cap. 21. lib. 3. p. 3. lib. 5. cap. 21. Fuit Varronis agiſter. crebra apud antiquos auctoı ejus mentio. Apud Fabium & in tiquioribus Plinii Codd. pro *Stilo* rrupte *Stolo* legitur.

5. *Cincii*] L. Cincii Alimenti meminit quoque Gellius lib. 16. cap. 4. & Macrobius lib. 1. cap. 12. Idem eſſe, videtur, qui lib. 2. cap. 9. in ſuaſione legis Fanniæ citatur.

6. *Satyri*] Non hic Fauni, ut ſupra locutus eſt, antiqui Italiæ populi, intelliguntur. In Ms. quodam, *Sanre*, unde *Santræ* legendum, cujus mentio in Terentii vita, quæ Tranquillum non Donatum auctorem habet: item apud Terentium Scaurum in Orthographia, & paſſim apud Feſtum, qui & una in *Nuptiarum* verbo nominat tres hoſce, quos Gellius conjunxit. Eorundem etiam libro primo, ſed locis diſtinctis, meminit Chariſius. Ita *Voſſ.* de Arte Gramm. lib. 1. c. 5.

7. *Inſignite*] Vulgo, *inſigniter*. Ita & Cicero loquitur lib. 2. de Oratore, & Plautus paſſim. Gryphius legit *inſite*, typographorum, ut puto, errore, pro *inſcite*. Notandum tamen *inſignite* in pejorem quandoque partem accipi. Ita

cuturum, abſona inauditaque ut diceret: litteras autem per hac re fecit inter exercitia quædam ludicra: &, *quie*, non eſſe his ſimile, quæ ſuprà poſui, nec à *quiete* dictu, ſed ab eo *quietem*; 8 Græcæque vocis ἔχον καὶ ἴσχον [...]nicè à verbo ἔχω ἴσχω & modum & originem verbum [...]lud habere demonſtravit: rationibuſque haud ſanè frigid[...] docuit, *quieſco*, *e*, littera longa dici 9 non convenire.

inſignite & *inſignitus* à Plauto ſæpe uſurpatur.

8. *Græcæque vocis*] Ridicula hæc derivatio. *Quieſco* dictum à *quieo*, quod forſan deducitur à κέω, *cubo*, unde κεῖμαι.

9. *Non convenire*] In antiquis Editt. verba ſeq. capitis extremis his verbis conjunguntur hoc modo: *ut diceret ejuſmodi quiſpiam*, &c. Initium ſeq. capitis eſt, *quum in Lycio*, &c. In Mss. *ut diceret* non habebatur. Unde recte co[...]cit Carrio lib. 2. Em. cap. 8. incho[...]dum eſſe ſequens caput, hoc mo[...], *Ejuſmodi*, &c. nam aliquotiens non[...]la eorum capitum verba, quæ prim[...] loco debebant collocari, vel capiti [...]xime præcedenti cohæſerunt, ve[...] aliud longe caput ſunt tranſlata [...] oſtendit quoque Lipſ. in Antiq. lib. cap. 10.

CAP. XVI.

Notatum verbum, deprecor, *à poëta Catullo inuſitatè quide[...] ſed aptè poſitum & propriè, deque ratione ejus verbi, exemp[...]que veterum ſcriptorum.*

1 EJuſmodi quiſpiam qui tumultuariis & inconditis l[...]guæ exercitationibus ad famam ſe facundiæ permi[...]rat, neque orationis Latinæ 2 uſurpationes veras didi[...]rat, quum 3 in Lycio forte veſpera ambularemus, ludo [...] & voluptati nobis fuit. nam quum eſſet verbum, *deprec[...]* doctiuſculè poſitum in Catulli carmine; quia id ignorab[...] frigidiſſimos verſus eſſe dicebat, omnium quidem meo j[...]dicio venuſtiſſimos, quos ſubſcripſi:

L-

Ejuſmodi quiſpiam] Hæc verba uſque ad *quum in Lycio* ſuperiori capiti annexa erant, etiam in antiquis editionibus. Locum hunc ita reſtituit Carrio.

2. *Vſurpationes veras*] Ita in membranis legi teſtatur Carrio lib. 2. Em. c. 8. In antiquis tamen editionibus legitur, *modos uſurpationesve ullas*.

3. *In Lycio*] Gymnaſium hoc i[...]ſtre Athenis fuit, quod Theopom[...] à Piſiſtrato, Philochorus à Pericle c[...]ditum refert, ut teſtatur Harpocrati[...] *Lyceum*, & *Lycium* dicitur, ἀπὸ τοῦ λ[...]κείου. Forſan ita dictum quod A[...]lini Lycio ſacrum eſſet.

4.

Lesbia mî dicit ſemper malè, nec tacet umquam
De me Lesbia: me diſperearm niſi amat.
4 *Quo ſigno? quaſi non totidem mox deprecer illi*
Aſſiduè: verùm diſpeream niſi amo.

[De]precor hoc in loco vir bonus ita dictum eſſe [5] putabat, ut [p]lerumque à vulgo dicitur: quod ſignificat valde precor [a]c oro & ſupplico. in quo, *de*, præpoſitio ad augendum & [c]umulandum valet. quod ſi ita eſſet; frigidi ſanè verſus fo-[re]nt. nunc enim contrà omnino eſt. nam, *de*, præpoſitio, [qu]oniam eſt anceps, in uno eodemque verbo diverſitatem [ſi]gnificationis capit: [6] ſic enim, *deprecor*, à Catullo dictum [ei]t, quaſi deteſtor, vel exſecror, vel depello, vel abomi-[n]or. contrà autem valet, quum Cicero pro P. Sylla ita di-[ci]t: *Quàm multorum hic vitam à Sylla deprecatus*. item in diſ-[ſu]aſione legis agrariæ: *Si quid deliquero; nullæ ſunt* [7] *imagi-[ne]s quæ me à vobis deprecentur.* Sed neque ſolus Catullus ita [h]o verbo uſus eſt, pleni adeò ſunt libri veterum ſimilis in [h]oc verbo ſignificationis, ex quibus unum & alterum, quæ ſuppe-

4. *Quo ſigno*] In Veteribus Gellia[ni]s exemplaribus, quorum deſcriptio[ne]m penes ſe habuit Ioſephus Scali[ge]r, ita hi verſus leguntur. Vulgo le[ge]batur, *Cui ego quaſi eadem*.

5. *Putabat*] Vet. Ed. *putat*.

6. *Sic enim, deprecor, à Catullo dictum*] [D]*eprecari* hic ſignificat, amoliri in ca[pu]t ejus. Nam quum aliquis male im[pr]ecaretur, qui audiebat, ἀφοσιούμενος [re]ſpondebat: *Quod quidem ætati tuæ* [at]*que capiti vertat.* Quicquid igitur im[pr]ecabatur Catullo Lesbia, id omne à [ſe] in ejus caput imprecabundus amo[li]batur. Precari ne ſibi accidat, hoc eſt [de]precari proprie. Itaque recte veteres [L]atini dicebant deprecari à capite & [fo]rtunis ſuis malam rem, aut peri[cu]lum. ac verbum id Græcis eſt ἀφοσιοῦσθαι. Conati ſunt quidam Gellium [ſu]per hujus epigrammatis enarratione [re]prehendere. Sed næ ipſi fruſtra ſunt. Non animadverterunt Catullum totidem verbis eadem convicia in caput Lesbiæ regerere. Itaque id plane eſt *deprecari à ſe alicui*, *deprecari à ſe in aliquem.* Nam nuſquam factum, ut *deprecor* ſimpliciter ſit *imprecor*. Neque Lesbia, quæ prima convitiatur Catullo, poteſt videri proprie deprecari Catullo. Id enim non patitur Latini ſermonis caſtitas. Sed Catullus, qui non vult hæc convitia in ſe cadere, religione ac ſuperſtitione vulgari ea in eam regerit. ~~Idque, ut~~ dixi, palam eſt deprecari. Ita *Scaliger ad Catullum p.* 109. Carpit tamen immerito Catullum Valla, de quo vide Floridum Sabin. lib. 1. Lect. Succiſ. cap. 8.

7. *Imagines*] In antiq. Ed. *virgines*.

8. *Q. Ennius in Erechteo*] Præter Gellium citant hanc tragœdiam Macrob. lib. 6. c. 4. Feſtus, Nonius in *Deprecor*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſuppetierant, appoſui. 8 Q. Ennius in Erechtheo non lon
gè ſecus dixit quam Catullus:

9 *Quibus nunc*, inquit, *ærumna mea libertatem paro,*
Quibus ſervitutem mea miſeria deprecor?

10 ſignificat abigo & amolior, vel prece 11 adhibita, ve
quo alio modo. item Ennius in 12 Cteſiphonte:

Ego quum meæ vitæ parcam; letum inimico deprecor.

Cicero in libro 13 ſexto de republica ita ſcripſit: *Quod qui dem eo fuit majus, 14 qui quum cauſa pari collegæ eſſent, non mo dò invidia pari non erant, ſed etiam Claudii invidiam 16 Grac chi caritas deprecabatur.* hic quoque item non eſt valde pre cabatur, ſed quaſi propulſabat 17 & defendebat invidiam quod Græci 18 propinqua ſignificatione 19 παραιτοῦμαι dicunt. Item pro A. Licinio 20 conſimiliter Cicero verb iſto utitur. *Quid*, inquit, *huic homini facias? nonne conceda interdum ut excuſatione 21 ſummæ ſtultitiæ, ſummæ improbitat odium deprecetur?* item in Verrem actionis ſecundæ 22 primo *Nunc verò quid faciat Hortenſius? avaritiane crimina frugalita tis laudibus deprecetur? an hominem flagitioſiſſimum, libidinoſiſſi mum, nequiſſimumque defendat?* Sic igitur Catullus eaden ſe facere dicit, quærens veniam quòd & malediceret ei pa làm, reſpueretque & recuſaret deteſtareturque aſſiduè; & tamen eam penitus deperiret.

9. *Quibus nunc, &c.*] Verba ſunt Colophoniæ, cum pater Erichthonius ex ſortibus pro Athenienſibus ſacrificaturus eſſet. Vide Hyginum fab. CCXXXVIII.

10. *Significat*] In Ms. *ſignat.*

11. *Adhibita*] Vet. Ed. *addita.*

12. *Cteſiphonte*] Legendum *Creſphonte*, cujus fabulæ aliquoties meminit Nonius, aliique.

13. *Sexto*] Vett. Ed. *quinto.*

14. *Qui*] Vet. Ed. *quia.*

15. *Non modo invidia*] Citat hæc verba quoque Nonius in *deprecor.*

16. *Gracchi caritas*] Uterque & Tib & C. Gracchus accepti fuere popul ob agrarias leges. Sed uterque poſtmo dum occiſus.

17. *Et defendebat*] In quodam Ms hæc abſunt.

18. *Propinqua*] In Ms. *propria.*

19. Παραιτοῦμαι] Id eſt, depre cor, vel depello, removeo veluti de precando.

20. *Conſimiliter*] Vet. Ed. *ſimiliter.*

21. *Summæ*] Ita Vet. Ed. A quibu dam Editt. abeſt.

22. *Primo*] Vet. Ed. *proœmio.*

CAP

Piſiſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XVII.

uis omnium primus libros publicè præbuerit legendos; quantuſque numerus fuerit Athenis ante clades Perſicas librorum in bibliothecis publicorum.

Ibros Athenis diſciplinarum Liberalium publicè ad legendum præbendos primus poſuiſſe dicitur 1 Piſiatus tyrannus: deinceps ſtudioſius accuratiuſque ipſi heníenſes auxerunt: ſed omnem illam poſtea librorum piam Xerxes Athenarum potitus, 2 urbe ipſa 3 præter arcem

Iſiſtratus] Athenienſium tyrannus, ingenio & facundia pollens, quique lia literarum plurimum fovit. De q præter Plutarchum in Solone, vide Idor. Sic. lib. 13. Herod. lib. 1. Valum Maximum lib. 1. c. 3. & lib. 8. c. Ælianum lib. 8. c. 16. Huic autem merum correctum & digeſtum debus, ut teſtantur Cicero lib. 3. de Ctore, Ælianus Var. Hiſt. l. 13. c. 14. ſanias in Achaicis, Libanius in Panyrico Juliani. Diogenes tamen Ertius refert Solonem magis Homeri illuſtraſſe, quam Piſiſtratum, ideo qd primus juſſerit Homeri poëſin ordi debito ἐξ ὑποβολῆς alternis recita, ita ut ubi unus deſiiſſet, alter auſpicatur, ſicque unum Poëſios Homeri conflaretur corpus. Plato tamen in Hparcho non Soloni illud ſed filio e Hipparcho tribuit. Piſiſtratus itaq confuſos libros Homeri digeſſit, ut nc habemus, Solon vel Hipparchus iltriorem fecere recitando alternati.

. *Urbe ipſa*] Deſerta nimirum & va civitate. Infirmos tamen affeque ætatis multos relictos fuiſſe ſcit Plutarchus. Ab iis qui armis ineſſent, arcem ligno munitam, ut oulo ſatisfacerent, tradit Pauſanias in tticis. Cui & Herodotus aſtipulatu pauperesque relictos affirmat.

3. *Præter, &c.*] Herodotus tamen l. 8 magno molimine obſeſſã incenſamq; fuiſſe teſtatur, cujus hæc verba ſubjeci: *Hos Perſæ caſtris ex adverſo arcis poſitis, in prominenti colle, quem Areopagum Athenienſes vocant, hunc in modum obſederunt; ſagittas ſtupa circumdatas ubi incenderant emittebant in illorum vallum. Athenienſes, quanquam obſeſſi, & ad ultimum malorum deducti, etiam incenſo vallo, tamen reſiſtebant: ac ne verba quidem Piſiſtratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant, & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis ſubeuntes devolverunt ſaxa molaria: adeo ut Xerxes perdiu inops conſilii fuerit, quod eos expugnare non poſſet. Tandem ex difficultatibus acceſſus quidam apparuit Barbaris. Neceſſe enim erat ſecundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente eſt, ſubjici Perſis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & aſcenſus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum aſcenſurum, hac parte, etſi loco prærupto, quidam conſcenderunt, juxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem aſcendiſſe viderunt Athenienſes, partim è muro ſe præcipitaverunt, atque extincti ſunt, partim in ædem refugerunt. At Perſæ qui aſcenderant, primum ad portas contendunt, eiſque patefactis ſupplices*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

arcem incenſa abſtulit aſportavitque in Perſas. hos pc rò libros univerſos multis poſt tempeſtatibus 4 S leucus rex, qui Nicanor appellatus, referendos Athen curavit. ingens poſtea numerus librorum in Ægypto 5 Ptolemæis regibus vel conquiſitus vel 6 confectus eſt milia fermè voluminum ſeptingenta: ſed ea omnia 7 bel priore Alexandrino, 8 dum diripitur ea civitas, non ſpo tè neque 9 opera conſulta, ſed à militibus forte auxiliar 10 incenſa ſunt.

A GEI

trucidant: atque ubi omnium ſtragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Inter cæſos, etiam ſacerdotes refert Auctor de Vir. Ill.

4. *Seleucus Rex*] De quo vide Appianum in Syriacis.

5. *A Ptolemæis Regibus*] Audi Vitruvium in Præfatione lib. 7. *Reges Attalici magnis Philologiæ dulcedinibus inducti cum egregiam Bibliothecam Pergami ad communem delectationem inſtituiſſent, tunc item Ptolemæus* (Philadelphus) *infinito zelo cupiditatiſque incitatus ſtudio, non minoribus induſtriis ad eundem modum contenderat Alexandriæ comparare.* Magnam quoque in libris comparandis inter illos Reges fuiſſe contentionem affirmat Galenus in lib. Hippocr. de Natura Humana. Vicit tamen Ptolemæus. Nam in Pergamenſi Bibliotheca fuere ducenta librorum millia, ut teſtatur Plutarchus in vita M. Antonii: in Alexandrina autem Bibliotheca ſeptingenta ferme millia fuere juxta Gellium noſtrum & Ammianum, juxta Joſephum quingenta, quadringenta juxta Senecam. Meminerunt quoque ejus Euſebius lib. 8. de Præpar. Euang. Ammianus lib. 22. Epiphanius in lib. de Ponder. duas ait publicas fuiſſe Alexandriæ bibliothecas, primam in Bruchio, à Ptolemæo Philadelpho c ſtructam, ſecundam longo poſt tem re ædificatam fuiſſe in Serapeo, qua prioris ſoror dicebatur. In hac Bibl theca, cui Philadelphi tempore pra ctus erat Demetrius Phalereus, Va rum gentium libri, vel ſua lingua converſi continebantur, ſicuti ve teſtamentum à 70. interpretibus P lemæo auctore tranſlatum fuit in guam græcam. Primus igitur Pt mæus Philadelphus bibliothecam h erexit, auxere admodum ſequentes ges.

6. *Confectus*] Comparatus.

7. *Bello priore Alexandrino*] Bello vili Pompeiano, cum Cæſar in ipſa be Alexandria bellum cum incolis reret, & tuitionis ſuæ cauſa ignen naves miſiſſet, qui vicina navali ipſamque bibliothecam corripuit.

8. *Dum diripitur ea civitas*] I apud Dionem & Plutarchum non betur.

9. *Opera conſulta*] Ex induſtria.

10. *Incenſa ſunt*] Periere juxta S cam quadringenta millia libror Forſan igitur non tota Bibliot conflagravit, vel cum duæ fuerint, tantum. Periit Olympiade CLXX cum vix CCXXIV. annos ſtetiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII
[N]OCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.
LIBER SEPTIMVS.
CAPVT I.
[Ad]miranda quædam de P. Africano ſuperiore ex annalibus ſumta.

QVOD de Olympiade Philippi regis uxore Alexandri matre, in hiſtoria Græca ſcriptum eſt; idem de P. Scipionis quoque matre, qui prior Africanus appellatus eſt, memoriæ da[t]um eſt. nam & 2 C. Oppius & 3 Iulius Higinus, aliique, [q]ui de vita & rebus Africani ſcripſerunt, matrem ejus diu [ſte]rilem exiſtimatam 4 tradunt; Publium quoque Scipio[ne]m, cum quo nupta erat, liberos deſperaviſſe. poſtea in [cu]biculo atque in lecto 5 mulieris, quum abſente marito [cu]bans ſola obdormiſſet, viſum repente juxta eam cubare [6 i]ngentem anguem; eumque, iis qui viderant territis & [cl]amantibus, elapſum inveniri non quiſſe: idipſum P. Sci[pio]nem ad haruſpices retuliſſe: eos, ſacrificio facto, reſpon[di]ſſe fore ut liberi 7 generentur: neque multis diebus 8 poſtquàm

QVod de Olympiade] Juſtinus lib. 9. *Namque mater ejus* (Alexandri) *Olympias confeſſa viro ſuo Philippo f[u]at, Alexandrum non ex eo ſe, ſed ex [ſer]ente ingentis magnitudinis concepiſſe.* [Ide]m refert Plutarchus in vita Alexan[dri], eandemque lymphatico ritu ſer[pen]tes manſuefactos circumtuliſſe.

[2]. *C. Oppius*] Qui vitas Illuſtrium [vi]rorum ſcripſiſſe videtur. Plutarchus c[it]t eum de vita Pompeii; vitam Ma[rii P]lin. lib. 11. Hiſt. Nat. c. 45. Eun[de]m de Vitâ Caſſii citat Chariſius.

3. *Iulius Higinus*] Vide ſupra p. 67.

4. *Tradunt*] In Ms. quodam, *cedunt*.

5. *Mulieris*] Quædam Edit. non habent hanc vocem.

6. *Ingentem anguem*] Ab Ægyptiis, Phœnicibus, Græcis, Romanis numinis vice ſerpens cultus fuit. An à primo impoſtore Adami & Evæ? Certe in antiquis Græcorum myſteriis acclamatum εὖα, & ſimul monſtratus ſerpens. Meminere Heſychius, Clemens in Protreptico, Plutarchus Alexandro, Chalcidius ad Timæum.

7. *Generentur*] Vett. Ed. *gignerentur*.

8. *Poſt*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quàm ille anguis in lecto viſus eſt, mulierem [9] cœpiſſe con
cepti fetus ſigna atque ſenſum pati: exinde [10] menſe deci
mo peperiſſe; natumque eſſe hunc [11] P. Scipionem Afri
canum, qui Hannibalem & Karthaginienſes in Africa bel
lo Pœnico ſecundo vicit. Sed & eum [12] impendio magis e
rebus geſtis quàm ex illo oſtento virum eſſe virtuti
divinæ creditum eſt. Id etiam dicere haud piget, quod iden
illi, quos ſuprà nominavi, [13] litteris mandaverint Scipionem
hunc Africanum ſolitaviſſe noctis extremo, prius quan
[14] dilucularet, in capitolium ventitare, ac jubere aperi
[15] cellam Iovis, atque ibi ſolùm diu demorari quaſi con
ſultantem de republica cum Iove; æditouſque ejus templ
ſæpe eſſe demiratos, quòd ſolùm id temporis in capitoliu
ingredientem canes ſemper in alios ſævientes neque [16] la
trarent eum neque incurrerent. Has vulgi de Scipione opi
niones confirmare atque approbare videbantur dicta fa
ctaque ejus pleraque [17] admiranda. ex quibus eſt unu
hujuſ

8. *Poſtquam*] Vet. Edit. *poſteaquam.*

9. *Cœpiſſe*] Vet. Edit. & Ms. *concepiſſe.*

10. *Menſe decimo*] Nono impleto.

11. *P. Scipionem Africanum*] Qui in Africam profectus cum ipſas Carthaginis portas obſidione quateret, Annibalem inhærentem atque incubantem Italiæ extorſit, prælioque ſecundo vicit. vide Livium lib. 30.

12. *Impendio*] Supra modum, impenſe.

13. *Litteris mandaverint*] Auctor de Viris Illuſtr. *P. Scipio ex virtutibus cognominatus Africanus, Iovis filius creditus: nam antequam conciperetur ſerpens in lecto matris ejus apparuit. Et ipſi parvulo draco circumfuſus nihil nocuit. In Capitolium intempeſta nocte eunti, nunquam canes allatrarunt. Nec hic quicquam prius cæpit, quam in cella Iovis diutiſſime ſediſſet, quaſi divinam mentem occepiſſet.* Vide & Livium lib. 26. & Plutarchum in Scipione.

14. *Dilucularet*] Diluculum appet ret. Ita auctor noſter locutus quoq eſt lib. 2. c. 19.

15. *Cellam Iovis*] De hoc Capit lio Tarquinii, quod bello civili Syll no exarſit, ita loquitur Dionyſius Hal carnaſſæus: *Situm eſt in alta crepidi habetque in ambitu octo jugera, ſic ut l tera ſingula 200. fere pedum ſint, exig latitudinis & longitudinis differentia, ſi quod iſta illam vincit vix pedibus qui denis. Qua parte frons ejus meridie ſpectat, triplici columnarum ordine ci cumcingitur, ab aliis lateribus dupli In ipſo ſunt tres cellæ ex ordine, à late bus communione parietum clauſæ. Med eſt Iovis, utrimque altera Iunonis, alte Minervæ ſub eodem laqueari eodemq tecto.*

16. *Latrarent eum*] Forſan, *in eum.*

17. *Admiranda*] Ms. *ammiranda.*

18. *Aſ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Ejuſcemodi. [18] Aſſidebat oppugnabatque [19] oppidum in Hiſpania, [20] ſitu, mœnibus, defenſoribus validum & mœ- rum, re etiam cibaria copioſum : nullaque ejus potiundi ſes erat, & quodam die jus in caſtris ſedens dicebat : atque ex eo loco id oppidum procul videbatur. tum è militibus, qui in jure apud eum ſtabant, interrogavit quiſpiam more in quem diem locumque [21] vadimonium promit- juberet. & Scipio manum ad ipſam oppidi, quod obſide- tur, arcem protendens, Perendie, inquit, ſeſe ſiſtant il- in loco : atque ita factum. die tertio, in quem vadari juſ- rat, oppidum captum eſt : eodemque die in arce ejus opidi jus dixit.

18. *Aſſidebat*] Obſidebat, vel pro- urbem caſtra poſuerat.

19. *Oppidum in Hiſpania*] Cujus no- n Badium fuiſſe teſtatur Valerius ximus.

20. *Situ*] Ms. *ſitum*.

21. *Vadimonium*] Sponſionem ſe ſiſtendi in judicio conſtituto die.

22. *Vadari juſſerat*] Vadimonium ſtatui & promitti.

CAP. II.

e Cæſellii Vindicis pudendo errore ; quem offendimus in libris ejus, quos inſcripſit Antiquarum Lectionum.

TUrpe erratum offendimus in illis celebratiſſimis commentariis Lectionum antiquarum [1] Cæſellii Vin- cis, hominis Herclè [2] pleraque haud indiligentis. quod er- tum multos fugit, quamquam multa in Cæſellio repre- ndendo etiam per calumnias rimarentur. ſcripſit autem æſellius Q. Ennium in [3] tertiodecimo libro annalium, r, dixiſſe maſculino genere. verba Cæſellii ſubjecta ſunt : *aſculino genere*, cor, *ut multa alia enunciavit Ennius. nam in rtiodecimo annali, quem cor, dixit.* adſcripſit deinde verſus nnii duos :

Han-

1. *Æſellii Vindicis*] De quo alibi di- ximus lib. 3. c. 16.

2. *Pleraque*] Notus Græciſmus. τὰ πολλὰ, intelligitur κατά.

3. *Tertiodecimo*] Aliter *in* XII. & ita in Ms. quodam.

4. Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Hannibal audaci 4 *cum pectore* 5 *dehortatur*
Ne bellum faciam : 6 *quem credidit eſſe meum cor ?*

Antiochus eſt, qui hoc dicit, Aſiæ rex. is admiratur & pe movetur, quòd Hannibal Karthaginienſis 7 bellum ſe face re populo Romano volentem dehortetur. hos autem ve ſus Cæſellius ſic accipit, tamquam ſi Antiochus ſic dicat Hannibal me, ne bellum geram, dehortatur. quod quu facit, æquale cor putat habere me ei. quàm ſtultum eſſe m credit, quum id mihi perſuadere vult ? hoc Cæſellius qu dem, ſed aliud longè Ennius. nam tres verſus ſunt, no duo, ad hanc Ennii ſententiam pertinentes. ex quibus ter tium verſum Cæſellius non reſpexit :

Hannibal audaci cum pectore dehortatur,
Ne bellum faciam: quem credit eſſe meum cor
Suaſorem ſummum & ſtudioſum robore belli.

horum verſuum ſenſus atque ordo ſic opinor eſt : Hanni bal ille audentiſſimus atque fortiſſimus, quem ego credic (hoc enim eſt, 8 *cor meum credidit :* 9 proinde atque diceret quem ego ſtultus homo credidi) fore ſummum ſuaſorem ad bellandum, is me dehortatur, diſſuadetque ne bellu faciam. Cæſellius autem forte 10 ῥαθυμότερον ῥαφῇ iſt verbo

4. *Cum*] Vet. Edit. *dum.*

5. *Dehortatur*] Nonius legit *de me hortatur*, id eſt, *me dehortatur*; & ita quoque habent Ms. Codices Nonii, tmeſi figura, quæ Lucilio ita erat familiaris, ut Auſonius Epiſtola ad Theonem illi domeſticam eſſe dixerit.

6. *Quem credidit eſſe meum cor?*] Ita & Nonius cum Cæſellio judicat.

7. *Bellum ſe facere, &c. volentem dehortetur*] Auctor fuerat Annibal non in Græcia ſed in Italia ſedem belli ponere, quippe Romanos vinci non niſi ſuis armis poſſe. Vide Juſtinum lib. 31. c. 5. Ita quoque Livius lib. 34. c. 59. *Sententia Annibalis una atque eadem ſemper erat, ut in Italia bellum gereretur. Italiam & commeatus & militem præbituram externo hoſti. Si nihil ibi moveatu liceatque populo Romano viribus & co piis Italiæ extra Italiam bellum gerer neq; regem neq; gentem ullam parem Ro manis fore.* De colloquiis Antiochi cu Annibale & de bello Romanis infe rendo, legendus quoque Polybius & Appianus.

8. *Cor meum credidit*] Id eſt, ego cre didi. ſimili modo & Græci & Latin loquuntur, ἴς Πελάμοιο *vis Priami* pro Priamo. Ita Horatius *Virtus Sci piadæ & mitis ſapientia Lælî* pro Sci piade, & Lælio. Ita *Error Vlyßis* pr ipſo Ulyſſe apud eundem. Atque it in aliis.

9. *Proinde*] Vet. Ed. *perinde.*

10. Ῥαθυμότερον] Id eſt, *negli gen*

rborum captus *quem cor* dictum putavit, & *quem* accentu uto legit, quaſi ad cor referatur, non ad Hannibalem. ſed n fugit me, ſi aliquis ſit tam inconditus, ſic poſſe defendi Cæſellii maſculinum, ut videatur tertius verſus ſeparam atque diviſè legendus. proinde quaſi præciſis interruſque verbis exclamet Antiochus; *ſuaſorem ſummum!* l non dignum eſt eis, qui hoc dixerint, reſponderi.

gtius junctura iſta verborum captus. 1. *Accentu acuto*] Ita pronunciabant in interrogationibus, in relativis utebantur gravi.

CAP. III.

id Tullius Tiro Ciceronis libertus reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodienſibus in ſenatu dixit; & quid ad ea, quæ reprehenderat, reſponderimus.

CIvitas Rhodienſis & inſulæ oportunitate & 2 operum nobilitate & 3 navigandi ſollertia navalibuſque victoriis

C*Ivitas Rhodienſis*] Strabo lib. 14. dicit hanc urbem portubus, viis, is, & reliqua ſtructura tantum antellere alias, ut nullam ei æqualem m præſtantiorem dicere poſſimus. us hic dignus adſcribi. Θαυμαστὴ ... ἡ εὐνομία, καὶ ἡ ἐπιμέλεια ς τε τῆς ἄλλης πολιτείας, καὶ τὰ ικά, ἀφ' ἧς ἐθαλασσοκράτησε ὺν χρόνον καὶ τὰ λῃστήρια καθεῖλε, καὶ Ῥωμαίοις ἐγένετο φίλη καὶ τῶν πλέων τοῖς φιλορωμαίοις τε καὶ φέλλησιν, ἀφ' ὧν αὐτονομήσε διετήρησε, καὶ πολλοῖς ἀναθήμασιν κοσμήθη, id eſt, *Admiranda vero etaeſt præclara legum conſtitutio, diligeque curatum reliquarum Reip. parti, tum maxime rerum navalium, quo tam, ut multo tempore mari dominata ſi ac prædones ſuſtulerit, & Romanorum regumq; qui cum Romanis & Græcis itiam coluere, fuerit amica: quorum gratia & manſit libera, & multis donariis ornari meruit.*

2. *Operum nobilitate*] Inter quæ celeberrimus fuit coloſſus, de quo Plinius: *Ante omnes autem in admiratione fuit ſolis Coloſſus Rhodi, quem fecerat Chares Lindius Lyſippi ſupradicti diſcipulus. Septuaginta cubitorum altitudinis fuit. Hoc ſimulachrum poſt quinquageſimum ſextum annum terræmotu proſtratum, ſed jacens quoque miraculo eſt. Majores ſunt digiti, quam pleræque ſtatuæ.* Simonides Epigr. in coloſſum lib. 4. Ἀνθολ. hujus coloſſi auctorem fuiſſe Lachetem refert, niſi corrigendus eſt locus. Sicuti & Feſtus emendandus eſt qui Galeto artifice formatum ſcribit. Teſtis ipſe artifex, qui nomen ſuum Coloſſo ſubſcripſit hoc modo:

Τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

De terræ motu, quo cecidit coloſſus, vide Polybium lib. 5.

3. *Et navigandi ſollertia*] Hinc & leges

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctoriis celebrata eſt. ea Rhodienſis civitas, quum ami
atque ſocia populi Romani foret, Perſa [4] tunc Philippi f
lio Macedonum rege, cum quo bellum populo Roman
fuit, amico uſa eſt: connixique ſunt Rhodienſes [5] legatio
nibus Romam ſæpe miſſis, id bellum inter eos compon
re. ſed, ubi iſta pacificatio [6] perpetrari nequivit, verb
à pleriſque Rhodienſibus in concionibus eorum ad popu
lum facta ſunt, ut, ſi pax non fieret, Rhodienſes regem ad
verſus populum Romanum adjutarent. ſed nullum ſupe
ea re publicum decretum factum eſt. At [7] ubi Perſes v
ctus captuſque eſt: Rhodienſes pertimuere ob ea, qu
compluries in cœtibus populi acta dictaque erant: legato
que Romam miſerunt, qui temeritatem quorundam popu
larium ſuorum deprecarentur, & fidem conſiliumque pu
blicum expurgarent. legati poſtquam Romam venerun
&

ges nauticæ Rhodiorum fuere celeberrimæ, adeò quidem ut leges nauticæ apud JC. Romanos Rhodiæ appellentur. Vide tit. Dig. ad L. Rhodiam de jactu. Et Baſil. lib. 53. tit. 8. Harmenopulus legum nauticarum, quæ non interciderunt, vetuſtiſſimas appellat, atque à Tiberii uſque tempore in mores Romanorum receptas fuiſſe.

4. *Tunc*] Vet. Ed. *tamen.*

5. *Legationibus Romam ſæpe miſſis*] Satis ſuperbe legatione uſi. Dicebant enim ſe ad Regem etiam legatos miſiſſe: per quos ſtetiſſet, quo minus belli finis fieret, adverſus eos, quid ſibi faciendum eſſet, Rhodios conſideraturos eſſe, ut teſtatur Liv. lib. 44. c. 14. Indecoræ erant illæ minæ. Quinetiam Perſeo Regi addictiores eſſe videbantur, immemores beneficii Romanorum, quando devicto Antiocho Syriæ Rege Lyciam & Cariam uſque ad Mæandrum fl. præter Telmeſſum Rhodiis dederant, ut idem teſtatur Livius.

6. *Perpetrari*] Forſan, *impetrari.*

7. *Ubi Perſes victus captuſque eſt*] A Paulo Æmilio. Cæſa ultimo prælio ad viginti millia hominum, ad ſex mill
qui Pidnam ex acie profugerant, vivi
poteſtatem pervenerunt, & vagi è fu
quinq; hominũ millia capta. Ex vict
ribus ceciderunt non plus centum, v
nerati aliquanto plures. Perſes ipſe p
lio non interfuit, neque tum captus,
ubi in Samothracem aufugiſſet, Oct
vio, qui illuc à Conſule miſſus erat,
tradidit. In triumphum ductus a
currum victoris catenatus docum
tum humanorum caſuum dedit. Ali
tamen in Samothracia inſomniis oc
ſum referunt. Salluſtius in Fragme
tis: *Perſen deinde Philippi filium p*
multa & varia certamina apud Sam
thracas Deos acceptum in fidem, calli
& repertores perfidiæ, quia pacto vitã
derant, inſomniis occidère. Aliqui in c
cere periiſſe dicunt, alii triumphi ign
miniam morte præveniſſe. Varias o
niones proponit Plutarchus. De be
hoc idem videndus eſt in P. Æmil
Livius lib. 41. & ſeq. Florus lib. 2. c.
Paterculus lib. 1. cap. 9. Pauſanias
Achaicis.

8. S-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

: in ſenatum intromiſſi ſunt, verbiſque [8] ſuppliciter pro ıuſa ſua factis [9] è curia exceſſerunt: ſententiæ rogari cœ- tæ, quumque [10] partim ſenatorum de Rhodienſibus que- :rentur, maleque eos animatos fuiſſe dicerent, bellumque › illis faciundum cenſerent: tum M. Cato exſurgit: & ptimos fidiſſimoſque ſocios, [11] quorum opibus diripien- s poſſidendiſque non pauci ex ſummatibus viris intenti infeſtique erant, [13] defenſum conſervatumque pergit: rationemque inclutam dicit, quæ & ſeorſum fertur, in- riptaque eſt pro Rhodienſibus; & [14] in quinto Origi- ım libro ſcripta eſt. [15] Tiro autem Tullius M. Ciceronis pertus ſanè quidem fuit ingenio homo eleganti, & haud ıaquam rerum litterarumque veterum indoctus: eoque › ineunte ætate liberaliter inſtituto [16] adminiculatore & quaſi

8. *Suppliciter*] In quodam Ms. *ſim-citer.*

9. *E curia*] Idem Ms. *ſecuri.*

10. *Partim ſenatorum*] Pro *pars ſena-ıum.* Elegans locutio.

11. *Quorum opibus diripiendis*]Sallu- ıs in Catilinar. *Bello Macedonico, quod in Rege Perſe geſſimus, Rhodiorum ci- as magna atque magnifica, quæ populi opibus creverat, infida atque adverſa is fuit, ſed poſtquam bello confecto, de diis conſultum eſt, majores noſtri, ne qs divitiarum magis quam injuriæ bel- ceptum diceret, impunite eos dimiſere.*

2. *Infeſtique*] Vet. Ed. *infenſique.*

3. *Defenſum conſervatumque*] Sunt c ſupina.

14. *In quinto Originum libro*] Ali- otiens Orationes Catonis Originum ris inſertas fuiſſe perſpicuum eſt. tome Livii lib. 49. *Cum L. Scribo- ns, tribunus plebis rogationem promul- get, ut Luſitani, qui in fidem populo n. dediti, à Sergio Galba in Galliam iſſent, in libertate reſtituerentur, M. o acerrime ſuaſit. Extat oratio anna- is ejus incluſa.* Origines Annales ap- avit. Hiſtorias appellat Cornelius os, nam libro tantum ſecundo & tertio origines Italicarum urbium ex- plicabantur. Locus eſt in fragmento lib. poſterioris de vitis Excell. Imper. ubi ſimul quid Originum libris conti- neretur, demonſtratur. *Senex hiſtorias ſcribere inſtituit, quarum ſunt libri ſe- ptem. Primus continet res geſtas Regum populi Romani. Secundus & tertius, un- de quaque civitas orta ſit Italica: ob quam rem omnes* ORIGINES *videtur ap- pellaſſe. In quarto autem bellum Punicum primum: in quinto ſecundum. Atque hæc omnia capitulatim ſint dicta. Reliqua bel- la pari modo perſecutus eſt, uſque ad prætu- ram Servii Galbæ, qui diripuit Luſitanos. Atque horum bellorum duces non nomina- vit, ſed ſine nominibus res notavit. In iiſ- dem expoſuit, quæ in Italia, Hiſpaniiſque viderentur admiranda. In quibus multa induſtria & diligentia comparet, multa doctrina.* Citatur & laudatur Cato à Val. Max. lib. 8. c. 7. Plinio lib. 7. c. 27. Dionyſio Halyc. lib. 1. Antiq. Rom. vitam ejus deſcripſit Plutarchus.

15. *Tiro autem Tullius*] Vide ſupra pag. 29.

16. *Adminiculatore*] Adjutore. Effu- ſe eum laudat Cicero, & in quadam Epiſtola ſtudiorum ſuorum regulam appellat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quaſi [17] adminiſtro in ſtudiis litterarum Cicero uſus e ſed profectò plus auſus eſt, quàm ut tolerari ignoſciq poſſit. namque epiſtolam conſcripſit [18] ad Q. Axium miliarem patroni ſui confidenter & nimis [19] calidè, in q ſibimet viſus eſt orationem iſtam pro Rhodienſibus a ſubtilique ingenio & judicio percenſuiſſe. ex ea epiſtola bitum forte nobis eſt reprehenſiones ejus quaſdam atti gere; majore ſcilicet venia reprehenſuri Tironem, quà tum ille [20] reprehendit Catonem. culpavit autem primu hoc, quòd Cato ineruditè & [21] ἀναγώγως, ut ipſe a principio nimis inſolenti nimiſq; acri & objurgatorio u ſit: quum vereri ſeſe oſtendit, ne Patres, gaudio atque l titia rerum geſtarum proſpere de ſtatu mentis ſuæ deturb ti, non ſatis [22] conſiperent; neque ad rectè intelligendu conſulendumque eſſent idonei. *In principiis autem,* inqu *patroni, qui pro reis dicunt, conciliare ſibi & complacare judi debent: ſenſuſque eorum exſpectatione cauſæ ſuſpenſos [23] rige teſq; honorificis verecundiſque ſententiis commulcere; non inju atque imperioſis minationibus [24] confutare.* ipſum deinde pri cipium appoſuit; cujus verba hæc ſunt: *Scio ſolere pleriſ hominibus rebus ſecundis [25] atque prolixis atque proſperis anim excel*

appellat. Redegit utique Tiro fere omnes Ciceronis libros in ordinem.

17. *Adminiſtro*] Vet. Ed. *adminiſtratore.*

18. *Ad Q. Axium*] Axii meminit quoque Cicero apud Suetonium in Cæſare cap. 9. hoc modo. *De hac ſignificare videtur & Cicero in quadam ad Axium epiſtola referens, Cæſarem in conſulatu confirmaſſe regnum, de quo ædilis cogitaverat.* pro *Axium* vulgo legebatur *Atticum,* ſecus atque eſt in Ms.

19. *Calide*] Vet. Ed. *callide.*

20. *Reprehendit*] Vet. Ed. *reprehenderit.*

21. Ἀναγώγως] Id eſt, ſine inductione, vel ſequela.

22. *Conſiperent*] Annotatum in margine Vet. Cod. invenio, *conſiſterent* Ms. quodam, *conciperent.*

Conſiperent] Verbum antiquis u tum, ut *adſipio, præſipio.* Viſum al imperitis, qui idem verbum in Li non concoxerunt lib. 1. *Romani ex ce hoſtium urbem cernentes, cum alia que alia parte nova aliqua clades orire non ſolum mentibus conſipere, ſed ne a bus quidem atque oculis ſatis conſtar terant.* Nam vulgo ubique leges, *co pere.* Lipſ. lib. 1. Elect. cap. 7.

23. *Rigenteſque*] Rigidos, ſeve qui haud facile à ſententia ſua fl poſſunt.

24. *Confutare*] Vet. Ed. *confricar*

25. *Atque prolixis*] In quodam deſunt hæc verba.

26. Ex

excellere, ſuperbiam atque [27] *ferociam augeſcere atque creſce-*
, quod mihi nunc magnæ curæ eſt, quia hæc res tam ſecundè pro-
ſſit, ne quid in conſulendo adverſi eveniat, quod noſtras ſecundas
s [28] *confutet : neve hæc lætitia nimis luxurioſe eveniat. adverſæ*
s ſe domant & docent quid opus ſit facto. [29] *ſecundæ res* [30] *læti-*
t tranſvorſum trudere ſolent à rectè conſulendo atque intelli-
ndo. quo majore opere edico ſuadeoque, uti hæc res aliquot dies
pferatur, dum ex tanto gaudio in [31] *poteſtatem noſtram redea-*
us. quæ deinde Cato juxta dicit, *ea,* inquit, *confeſſionem fa-*
int non defenſionem. neque propulſationem tranſlationemve cri-
nis habent, ſed cum pluribus aliis communicationem. quod ſci-
et nihil ad purgandum eſt. atque etiam, inquit, *inſuper profi-*
ur Rhodienſes, qui accuſabantur quòd adverſus populum Roma-
m regi magis cupierint faverintque, id eos cupiſſe atque faviſ-
utilitatis ſuæ gratia: ne Romani, Perſa quoque rege victo, ad
erbiam ferociamque & immodicum modum inſoleſcerent. ea-
e ipſa verba ponit, ita uti infrà ſcriptum eſt. *Atque ego*
idem arbitror Rhodienſes noluiſſe nos ita depugnare, uti depu-
atum eſt: neque regem Perſen viciſſe, [32] *non Rhodienſes id modò*
uere, ſed multos populos ac multas nationes idem [33] *noluiſſe ar-*
ror. atq; haud ſcio an partim eorum fuerint, qui non noſtræ con-
neliæ cauſa id noluerint evenire: ſed enim id metuêre, ſi nemo
et homo quem vereremur, [34] *& quicquid luberet faceremus: ne*
ſolo imperio noſtro in ſervitute noſtra eſſent. libertatis ſuæ cauſa
ra ſententia fuiſſe arbitror. atque Rhodienſes tamen Perſen pu-
bè numquam adjuvere. cogitate 35 *quanto nos privatim cautius*
facimus.

6. *Excellere*] *Excellentem* Vet. Ed.
7. *Ferociam*] Vet. Ed. *ferocitatem.*
8. *Confutet*]Vet. Ed. *confricet.*
9. *Secundæ res*] Ita Sempronius
cchus priore victoria exultans ab
nibale tandem fœde victus eſt, ut
atur Livius
0. *Lætitia*] Deeſt in quodam Ms.
1. *In poteſtatem noſtram redeamus*]
enim immoderato gaudio exultat,
potens ſui non advertit quid agat,
ſed totus fixus & occupatus in gaudio
nullam aliarum rerum curam gerit.

32. *Non*] Ms. *nos.*

33. *Noluiſſe*] Vet. Ed. *voluiſſe.*

34. *Et quicquid*] Vet. Ed. *quia quid luberet.*

35. *Quanto nos privatim cautius facimus*] Ita emendat Juſtus Lipſius lib. 1. Elect. cap. 7. Vulgò *nos noſtri nativi*, atque ita etiam in antiquis optimis editionibus habetur. *Noſtri* itaque delet

Lipſius,

facimus. nam unuſquiſque noſtrûm, ſi quis adverſus rem ſuam [...] *fieri arbitratur, ſumma vi contrà nititur, ne adverſus eam fi*[...] *quod illi tamen perpeſſi.* Sed, quod ad principium repreh[...]ſum attinet, ſcire oportuit Tironem defenſos eſſe Rhodi[...]ſes à Catone, ſed ut à ſenatore & conſulari & cenſorio vi[...], [36] id, quod [37] optimum eſſe publicum exiſtimabat, ſuaden[...], [38] non ut à patrono cauſam pro reis dicente. alia nam[...] principia conducunt reos apud judices defendenti, & c[...]mentiam miſericordiamque undique indaganti; alia, qu[...] ſenatus de republica conſulitur, viro auctoritate præſt[...] ſententiis quorumdam iniquiſſimis permoto, & pro [39] [...]litatibus publicis ac pro ſalute ſociorum graviter ac lib[...] indignanti ſimul ac dolenti. quippe rectè & utiliter in [...]ſciplinis rhetorum præcipitur, judices de capite alieno [...]que cauſa ad ſeſe non pertinenti cognituros, ex qua præ[...] officium judicandi nihil ad eos ſimul periculi vel emo[...]menti redundaturum eſt, conciliandos eſſe ac [40] propiti[...]dos laudabiliter ac placabiliter & leniter exiſtimationi [...]lutique ejus qui apud eos accuſatus eſt. at quum dignitas [...] fides & utilitas omnium communis agitur, ob eamque r[...] aut ſuadendum quid ut fiat, [41] aut fieri jam cœpto differ[...]

di

Lipſius, & putat ex repetitione primæ voculæ *Nos* redundare. Quid ſi legamus, *nos* (ſenatores) *& noſtri nativi*, id eſt indigenæ. vel *noſtri nati vi*, nam poſtmodum additur, *ſumma vi contra nititur.* Sed nihil affirmo. In edit. Pariſ. Tiletani, quæ prodiit an. MDXXXVI. cum Badii Aſcenſii Annotationibus, *Nos conſternati vi cautius facimus.* Pro *nativi* legitur quoque *Latini.* Ita *Noſtri* tamen abundat.

36. *Id quod*] Aliter, *quod quidem.*

37. *Optimum eſſe publicum*] Id eſt, publico utiliſſimum.

38. *Non ut à patrono*] Ita in Ms. in antiquis tamen editionibus additur, *ſolet.*

39. *Vtilitatibus publicis*] Quia Rhodii potentia & auctoritate præſtaba[...] contra illos bellum decernere non [...]le erat Romanis. *Rhodii*, inquit Liv[...] lib. 42. *maximi ad omnia momenti h*[...]*bantur, quia non favere tantum, ſed a*[...]*vare etiam viribus ſuis bellum poter*[...] Alios nimirum facile ad arma co[...]taſſent, atque ita grave bellum exa[...]ſet. Expediebat autem Rhodios a[...]cos habere.

40. *Propitiandos*] Propitios redd[...]dos. Utitur hoc vocabulo Curtius, S[...]tonius, Plinius, alii. Male itaque [...]vum hoc vocabulum eſſe dixit Mo[...]lanus.

41. *Aut fieri jam cœpto*] Id eſt, c[...] *fieri jam aliquid cœptum eſt.*

42. *I*[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eſt : tum qui ſe in hujuſmodi principiis occupat ut benivlos benignoſque ſibi auditores paret, otioſam operam in n neceſſariis verbis ſumit. jamdudum enim negotia pericaque ipſa rerum communia conſiliis eos capiendis conciant: & ipſi potius ſibi expoſcunt conſultoris benivolentm. Sed quod ait confeſſum Catonem noluiſſe Rhodien ita depugnari uti depugnatum eſt, neque regem Perſen à opulo Romano vinci, atque id eum dixiſſe non Rhonſes modò, ſed multas quoque alias nationes voluiſſe, id nihil ad purgandum extenuandumve crimen valere : n hoc primùm Tiro improbè mentitur. verba ponit Canis : & aliis tamen eum verbis calumniatur. non enim to confitetur Rhodienſes noluiſſe victoriam eſſe populi mani, ſed ſeſe arbitrari dixit id eos noluiſſe quod erat oculdubio ſuæ opinionis profeſſio, non Rhodienſium pæ confeſſio. in qua re, ut meum quidem judicium eſt, n culpa tantùm vacat, ſed dignus quoque laude admiraneque eſt ; quum & [42] ingenuè & religioſè dicere viſus contra Rhodienſes quod ſentiebat, & parta ſibi veritatis ie ipſum illud tamen, quod contrarium putabatur, flexit tranſtulit : ut eos idcirco vel maximè æquum eſſet acotiores carioreſque fieri populo Romano, quòd quum utiles illi eſſent & vellent regi eſſe factum, nihil tamen uvandi ejus gratia [43] fecerint. poſtea verba hæc ex eadn oratione ponit: *Ea nunc derepente tanta nos beneficia ultro oque, tantam amicitiam* [44] *relinquemus ? quod illos dicimus* [45] *voluiſſe facere, id nos priores facere occupabimus ?* hoc, inquit, hymema [46] nequam & vitioſum eſt. reſponderi enim uit, occupabimus certè : nam, ſi non occupaverimus, primemur, incidendumque erit in inſidias à quibus ante

nos

. *Ingenue &*]Hæc verba in quibuſda editionibus deſunt.

. *Fecerint*] Aliter, *facerent*.

. *Relinquemus*]Aliter, *relinquimus*.

45. *Voluiſſe*] Aliter etiam in quodam Ms. *noluiſſe*.

46. *Nequam*] Id eſt nihili, aut nequaquam ad rem faciens.

47. *Poë-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nos non caverimus. rectè, inquit, hoc vitio dat Luciliu [47] poëtæ [48] Euripidi; quod, quum Polyphontes rex propterea ſe interfeciſſe fratrem diceret, quòd ipſe ante conſilium de nece ejus cepiſſet, [49] Merope fratris uxor hiſce eum verbis eluſerit:

Εἰ γάρ σ' ἔμελλεν, ὡς σὺ φῇς, κτείνειν πόσις,
Χρὴ καὶ σὲ μέλλειν, ὡς χρόνος δῆθεν παρῆν.

At hoc enim, inquit, plane ſtultitiæ plenum eſt eo conſili atq; [51] ea fini facere [52] nolle aliquid, uti nunquam id facia quod velis. ſed videlicet Tiro animum non advertit non eſ ſe in omnibus rebus cavendis eamdem cauſam: neq; humanæ vitę negotia & actiones & officia vel occupandi vel differendi, vel etiam ulciſcendi, vel cavendi ſimilia eſſe pugnæ gladiatoriæ. nam gladiatori, compoſito ad pugnandum pugnæ hæc præpoſita ſors eſt, [53] aut occidere ſi occupaverit, aut occumbere ſi ceſſaverit. hominum autem vita no tam iniquis, neque tam indomitis neceſſitatibus circumſcripta eſt, ut idcirco prior injuriam facere debeas, quam, ſi fe

47. *Poëtæ*] Vet. Ed. *Poëta.*

48. *Euripidi*] Ex qua Tragœdia nōn cōnſtat, quia complures perierunt; ſcripſit enim fabulas, ut quidam, 75, (ut alii 82.) vel etiam plures teſte Suida.

49. *Merope fratris uxor*] Scribit Apollodorus lib. 2. Biblioth. Creſphontem non multo poſt ſuſceptum imperium Meſſenæ interfectum fuiſſe, cum duobus filiis, Polyphontem ſimul cum imperio Meropen invitam duxiſſe, hunc iterum à filio Meropes Ægypto occiſum, ac paternum imperium recuperaſſe. Quædam Editt. habent *Ærope*, quæ fuit Catrei Cretenſis filia, Atrei uxor, ut Lycophronis interpres teſtatur.

50. Εἰ γάρ σ' ἔμελλεν] Id eſt,

Si enim, ut dicis, te occiſurus erat, meus maritus,
In futurum hoc te facere oportuit, quando utique tempus adveniebat.

temporis autem tractu ira cadit.

51. *Ea fini*] Eo fine. ἀρχαϊκά Virg. quoque lib. 4. Æn. ita loquit

52. *Nolle*] Aliter *velle.*

53. *Aut occidere ſi occupaveri* Quanquam enim læſus vulneratuſq arma ſubmittat, nullum tamen jus versario liberandi. Hoc jus ſoli pop vel Principi competebat. Itaque glad tores imminentem ſibi certam nec omni molimine avertere nitebant, quia incerta erat miſſio. Nonnunqu etiam ſine miſſione dabantur gladia res, quod idem erat, atque ad cert mortem dari, niſi vincas. Auguſtus decreto prohibuit gladiatores ſine m ſione edi, nonnulli enim munerari certam mortem omnes dabant; i

n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſeceris, pati poſſis. quod tantum aberat [54] à populo Ro-
ano occupare, ut ſæpe etiam in ſeſe factas injurias ulci-
i neglexerit. poſt deinde uſum eſſe Catonem dicit in ea-
m oratione argumentis parum honeſtis & nimis audaci-
is, ac non viri ejus, qualis fuit, ſed vafris ac [55] fallacioſis,
& quaſi Græcorum ſophiſtarum ſollertiis. nam, *quum
iceretur*, inquit, *Rhodienſibus quod bellum populo Romano fa-
re voluiſſent*, [57] *nec negavit pœne, & ignoſci popoſcit, quia id
n feciſſent & ſi maximè voluiſſent: induxiſſeque eum dicit quam
ilectici epagogen appellant, non rem admodum inſidioſam & ſo-
iſticam, neque ad veritates magis quàm ad captiones repertam,
um conatus ſit exemplis decipientibus colligere confirmareque,
neminem, qui male facere voluit, plecti æquum eſſe, niſi, quod fa-
um voluit, etiam fecerit*. verba autem ex ea oratione M. Ca-
nis hæc ſunt: *Qui acerrimè adverſus eos dicit, ita dicit: hoſtes
luiſſe fieri. Et quis tandem eſt noſtrum, qui quod ad ſeſe attinet,
uum cenſeat* [59] *quempiam pœnas dare ob eam rem, quòd argua-
r male facere voluiſſe? nemo opinor: nam ego, quod ad me attinet,
lim*. deinde paulo infra [60] ita dicit: *Quid nunc? & quæ tandem
e eſt tam acerba, quæ dicat: Si quis illud facere voluerit, mille
mmi* [61] *dimidium familiæ multa eſto: Si quis* [62] *plus quingenta
jugera*

nnunquam percuſſos jacenteſque re-
i jubebant, & cadavera ictibus diſſi-
i, ne ſimulata morte eluderent. Vide
ſ. de Gladiat.

54. *A populo Romano*] Vet. Ed. *po-
. Rom. manſuetudine.*

55. *Fallacioſis*] Ita etiam Apulejus
. 8. loquitur: *Promiſſioni fallacioſæ
lieris oppreſſus ſuccubuit Thraſillus.*
itur quoque male in Ms. quodam
itioſis.

56. *Et quaſi Græcorum ſophiſtarum*]
phiſtæ antea Philoſophiæ Profeſſo-
appellabantur, ſed cum oſtentatio-
& quæſtus cauſa philoſophiam pro-
uerent, in pejorem partem accepti
t, ut teſtatur Cicero l. 2. Acad. Qu.
inetiam qui contortis argutiis alios
circumvenire nitebantur, ſive fuerint
philoſophi, ſive Rhetores, ita dicuntur,
quos traducit Plato in Protagora.

57 *Nec negavit pœne*] Juſtus Lipſius
legebat, *nec negavit plene, ſed ignoſci.*
Veteres Editt. *negavit pene.*

58. *Neminem qui male facere voluit*]
Ita apud JC. dicitur voluntatis pœnam
neminem pati, quod tamen in crimine
læſæ majeſtatis aliter obtinet. Neque
hæc regula, ubi Reip. ſalus agitur, fir-
ma eſt. Satius enim eſt volentem ho-
ſtilia facere, quamvis nondum fecerit,
præoccupare.

59. *Quempiam*] Aliter *quenquam*, in
quodam Ms. abeſt.

60. *Ita*] Abeſt à Vet. Ed.

61. *Dimidium familiæ*] Familiæ no-

 men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

jugera habere voluerit: tanta pœna eſto. 63 *Si quis majorem pecudum numerum habere voluerit: tantum* 64 *damni eſto. atqui nos omnia plura habere* 65 *volumus, & id nobis impune eſt.* poſtea ita dicit: *Sed ſi honorem non æquum eſt* 66 *haberi ob eam rem quod bene facere voluiſſe quis dicit neque fecit tamen: Rhodienſibus male erit, non quod male fecerunt, ſed quia voluiſſe*67 *dicuntur.* His argumentis Tiro Tullius M. Catonem contendere & 68 conficere dicit Rhodienſibus quoque impune eſſe debere, quod hoſtes quidem eſſe populi Romani voluiſſent, etſi maximè non fuiſſent. diſſimulari autem non poſſe ait quin paria & conſimilia non ſint plus quingenta jugera habere velle, quod plebiſcito colonis prohibitum fuit, & bellum injuſtum atque impium populo Romano facere velle neque

men aliquando & perſonas & res continet. Hinc familiæ emptor dicitur, ut ex Ulpiano Inſt. tit. 26. & Quinctiliano declam. 308. liquet.

62. *Plus quingenta jugera*] Licinius Stolo legem tulerat, qua cavebatur pœna x. M. æris, ne quis plus quingenta jugera poſſideret. Qua lege ipſe Stolo primus condemnatus fuit, *quod mille jugerum agri cum filio poßideret, emancipandoque filium fraudem legi feciſſet*, ut loquitur Livius lib. 7. in fin. cap. 17. meminerunt hujus legis Varro l. 1. de R. R. Columella lib. 1. de R. R. cap. 3. ſed mendum incumbit illis verbis: *Criminoſum tamen ſenatori fuit, ſupra quinquaginta jugera poſſediſſe.* Pro *quinquaginta* legendũ *quingenta.* Emendandus quoque eſt C. Nepos de Vir. Ill. c. 20. qui *centum jugera* habet, pro quingenta, *centum & quinquaginta* Stolonem poſſediſſe dicit, ubi legendum, *cum jugera quingenta haberet, & altera.* Vide quoque Appianum de Bell. Civ. lib. 1. Gellium noſtrum lib. 20. cap. 1. Val. Max. lib. 8. cap. 6. Vellejum lib. 2. Plinium lib. 18. cap. 3. Plutarchum in Camillo & Gracchis. Eandem legem quoque confirmavit Gracchus, ut ex Velleio liquet, & Plutarcho. In mendo itaque cubat Siculus Flaccus de conditione agrorum: *Gracchus* (inquit) *legem tulit ne quis in Italia amplius, quam ducenta jugera poßideret.* Pro ducenta legendum *quingenta.* Quæ menſura autem eſſet jugeri, oſtendit Plinius lib. 18. cap. 3. *Iugerum vocabatur, quod uno jugo boum in die exarari poſſet: Actus, in quo boves agerentur, cum aratur uno impetu justo. Hic erat* CXX. *pedum, duplicatuſque in longitudinem jugerum faciebat.* Eodem modo Columella lib. 5. cap. 1. Continuit itaque jugerum ducentos & quadraginta pedes; dimidium in latitudine ex dimenſione Quintiliani.

63. *Si quis majorem pecudum numerum*] Eadem lege Licinia cavebatur, ne quis plura quam centum pecoris majoris capita, quingenta minoris poſſideret.

64. *Damni*] In Ms. quodam *damnum.*

65. *Volumus*] Aliter, *voluimus.*

66. *Haberi*] Vet. Ed. *habere.*

67. *Dicuntur*] Additur in Voſſ. C. ex Ms. *facere.*

68. *Conficere*] In Ms. Voſſ. C. *confiteri.*

69. *Quam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rque item inficiari poſſe, quin alia cauſa in præmio ſit, ꞇa in pœnis. nam beneficia, inquit, promiſſa opperiri oortet, neque antè remunerari, quam facta ſint: injurias atem imminentes præcaviſſe juſtum eſt, 69 quàm exſpeċtaviſſe. ſumma enim profeſſio ſtultitiæ, inquit, eſt non ire oviam ſceleribus cogitatis, ſed manere opperirique, ut, cum admiſſa & perpetrata fuerint, tum denique, ubi quæ fta ſunt infecta fieri non poſſunt, pœniantur. hæc Tiro i Catonem non minus frigidè ſane quàm inaniter. Sed eim Cato non nudam neque ſolitariam nec improtectam hnc 70 epagogen facit: ſed multis eam 71 modis præfulc, multiſque aliis argumentis convelat: &, quia non hodienſibus magis quàm reipublicæ 72 conſultabat, nihil fi dictu factuque in ea re turpe duxit, quin omnium ſentatiarum via ſervatum ire ſocios niteretur. ac primùm ea an incallidè conquiſivit, quæ non jure naturæ aut jure gntium fieri prohibentur, ſed jure legum rei alicujus medadæ aut temporis cauſa juſſarum: ſicut eſt de numero p:oris & de modo agri præfinito aut ejuſmodi 73 aliquo. aquibus rebus, quod prohibitum 74 eſt fieri, per leges quidn non licet: velle id tamen facere, ſi liceat inhoneſtum na eſt. atque eas res contulit 75 ſeorſum, miſcuitque cum equod neque facere neque velle per ſeſe honeſtum eſt; tu deinde, ne diſparilitas collationis evidens fieret, pluris id 76 propugnaculis defenſat: neq; tenues iſtas & enuchtas voluntatū in rebus illicitis reprehenſiones, qualia in plloſophorum otio diſputantur, magni facit, ſed id ſolùm ex

. *Quam*] Vet. Ed. *magis, quam.* Seliter in Ms.

. *Epagogen*] In Vet. Cod. Græcis lite legitur, ἐπαγωγὴν, id eſt, *Inductium.*

. *Modis*] In Ms. quodam *monitis*

. *Conſultabat*] Vet. Ed. *conſulebat.*

73. *Aliquo*] Additur Voſſ. C. ex Ms. *modo.*

74. *Eſt*] Abeſt à Vet. Ed.

75. *Seorſum*] In Cod. Voſſ. ex Ms. legitur, *ſenſim.*

76. *Propugnaculis*] Id eſt, pluribus argumentis, quæ vice propugnaculorum erant.

 77. *Ex*]

77 ex ſumma ope nititur, ut cauſa Rhodienſium, quorur
amicitiam retineri ex republica fuit, aut æqua judicaretu
aut quidem certè ignoſcenda : atque interim neque feciſ
Rhodienſes bellum neque facere voluiſſe dicit : interir
autem facta ſola cenſenda dicit atque in judicium vocand
ſed voluntates nudas inaneſque neque legibus neque pœ
nis fieri obnoxias : interdum autem, quaſi deliquiſſe e
concedat, ignoſci poſtulat, & 78 ignoſcentias utiles eſ
rebus humanis docet: ac niſi ignoſcant, metus in republi
rerum novarum movet: ſed enim contrà, 79 ſi ignoſcatu
conſervatum iri oſtendit populi Romani magnitudine
ſuperbiæ quoque crimen, quod tunc præter cetera in ſ
natu Rhodienſibus objectum erat, mirifica & prope div
na reſponſionis figura eluſit & eluit. verba adeò ipſa pon
mus Catonis : quoniam Tiro ea prætermiſit. *Rhodienſ*
ſuperbos eſſe ajunt, id objectantes quod mihi à liberis meis minin
dici velim. ſint ſanè ſuperbi. quid id ad nos attinet; idne iraſcim
ui ſi quis ſuperbior eſt quàm nos ? nihil prorſus hac compell
tione dici poteſt neque gravius neque munitius adverſ
homines ſuperbiſſimos facta, qui ſuperbiã in ſeſe amaren
in aliis reprehenderent. præterea animadvertere eſt in to
iſta Catonis oratione omnia diſciplinarum rhetoricaru
arma atque ſubſidia mota eſſe : ſed non 80 proinde ut in
81 curſibus ludicris aut ſimulachris prœliorum voluptar
fi

77. *Ex*] Deeſt in Voſſ. Cod. Ms.

78. *Ignoſcentias*] Gellianum vocabulum hoc eſt.

79. *Si ignoſcatur*] Recte Salluſtius ad Cæſarem ait : *Qui clementia & benignitate imperium temperavere, his candida & læta omnia fuerunt, etiam hoſtes æquiores, quam aliis cives.* Audi & Senecam in Octavia:

Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros,
Conſulere Patriæ, parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo,
Hæc ſumma virtus, petitur hac cæl
via.

80. *Proinde*] Aliter, *perinde.*

81. *Decurſibus indictis*] In Ms. *a*
curſibus. Ludicra ſpectacula tam pe
ſtria quam equeſtria intelligit, qui
adjungit prælia voluptaria. Suetoniu
Domitiano: *Spectacula magnifica a*
due & ſumptuoſa edidit, non in Amp
theatro modo, verum & in circo: ubi p
ter ſollennes bigarum quadrigarum
curſus, prælium duplex etiam equeſtr
pedeſtre commiſit, atque in amphithe
navale quoque. Nam venationes, gla
tore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fri videmus: non, inquam diſtinctè nimis nimiſque compè atque modulatè res acta eſt. ſed quaſi in ancipiti certane, quum [82] ſparſa acies eſt, multis locis Marte vario pgnatur : ſic in iſta tum cauſa Cato, quum ſuperbia illa hodienſium famoſiſſima multorum odio atque invidia fgraret, omnibus promiſcè tuendi atque propugnandi odis uſus eſt : & nunc ut optimè meritos commendat : nc, tanquam ſi innocentes [83] purgaret, ne bona divitiæe eorum expetantur, objurgat : nunc etiam quaſi ſit erum deprecatur:nunc ut neceſſarios reipublicæ oſtentat: nc clementiæ,nunc manſuetudinis majorum, nunc utilitis publicæ commonefacit. eaque omnia diſtinctiùs nuroſiuſque ac comptiùs fortaſſe an dici potuerunt : forts atque vividiùs potuiſſe dici non videntur. iniquè igi Tiro Tullius,qui ex omnibus facultatibus tam opulentæ tionis [84] aptis inter ſeſe & cohærentibus parvum quippm [85] nudumque ſumſit, quod obtrectaret : tamquam m dignum M. Catone fuerit, quod delictorum non perpratorum voluntates [86] tantum non cenſuerit pœnien-s. Commodiùs autem [87] erectiuſque de his meis verbis, qbus Tullio Tironi reſpondi modò, [88] exiſtimabit judicmque faciet, qui & orationem ipſam Catonis totam acperit in manus,& epiſtolam Tironis ad Axium ſcriptam rquirere & legere curaverit. ita enim nos ſinceriùs expratiuſque vel corrigere poterit vel probare.

CAP.

sque & noctibus ad lychnuchos : nec vrum modo pugnas, ſed & fœminan. Talia ſpectacula & alii Imperates dedere.

2. *Sparſa*] Diſperſa.

3. *Purgaret*] Vet. Ed. *purgat.*

4. *Aptis*] Connexis, ab apiſcor. go, ut etiam alibi, *aptis*.

85. *Nudumque*] Scriverius in ſuo codice adnotaverat, *nodumque in ſirpo.*

86. *Tantum*] Ita in Ms. abeſt in Vet. Ed.

87. *Erectiuſque*] Melius, ſicuti qui ſe erigunt, melius cuncta inſpiciunt. Scriverius legebat, *correctiuſque.*

88. *Exiſtimabit*] Vet. Ed. *æſtimabit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

Cujuſmodi ſervos & quam ob cauſam Cælius Sabinus juris civ[...] auctor pileatos *venundari ſolitos ſcripſerit, & quæ manci[...] ſub corona more majorum venierint; atque id ipſum,* 1 ſ[...] corona, *quid ſit.*

2 PIleatos ſervos 3 venum ſolitos ire 4 quorum nomi[...] venditor nihil præſtaret, Cælius 5 Sabinus juriſperi[...] ſcriptu[...]

S*Vb corona*] Additur in Vet. Ed. *venire.*

2. *Pileatos ſervos*] Si hoc inſigni venderentur ſervi, venditor vitium aut morbum non præſtabat, vel quia hoc ſigno liberali ingenio, fide, & animo ſine vitio eſſe credebantur, vel quia ſive boni ſive mali eſſent, venditor ita vendebat emptoris periculo. Cæteri ſervi aperto capite venibant, & tantum concedebatur pileus, quum libertate donarentur. Hinc *ad pileum vocare* eſt manumittere & aſſerere in libertatem. Cum autem pileum acciperent, radebantur. Ita apud Plautum in Amphitruone Soſia: *Vt ego hodie raſo capite calvus capiam pileum.* Plutarchus in T.Q. Flaminio, καθάπερ ἔτυς ἐςὶ τοῖς οἰκέταις, ὅταν ἐλδυθερωθῶσι, ξύρεϑαίτε τὰς κεφαλὰς, ϗ πιλία φορεῖν, id eſt, *Sicuti mos eſt ſervis quando in libertatem aſſeruntur radi capite, & pilea geſtare.* cur autem raderentur oſtendit Nonius: *Qui,* inquit, *liberi fiebant, ea cauſa calvi erant, quod tempeſtatem ſervitutis videbantur effugere, ut naufragio liberati ſolent.* De naufragis idem teſtatur Lucianus in Hermotimo, & Artemidorus lib. 1. cap. 23. Atque hoc teſte Servio fiebat in templo Feroniæ, quæ erat libertorum dea. Quanquam autem pileus libertatis inſigne erat, non tamen Romani cives utebantur. Nam ut plurimum aperto capite incedebant, idque hoc argumento probatur, quod nummi omnes veteres ſtatuæque ſ[...] ſine tegmine. Ita gratiſſimum J[...] Cæſari fuit jus laureæ geſtandæ ad[...] cultandum calvitium. Si pilei fuiſ[...] in uſu, quid opus laurea? In ſacris[...] men, ludis, Saturnalibus, peregri[...] tione, vel militia etiam tegumento[...] pileo uſi, vel etiam ægri capiti firm[...] do. Ovid.

> *Arguat & macies animum, nec t[...] putaris,*
>
> *Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.*

vel ſenes debiliores, quod ex Varr[...] colligi videtur. In manumiſſioni[...] itaque potiſſimum pileus in uſu[...] morte Neronis plebs pileata, teſte S[...] tonio, per totam urbem diſcur[...] Quorſum tum pileata, ſi pilei fuiſſ[...] in uſu? Audi Sext. Aurelium: *On[...] Roma adeo interitu Neronis exultavit[...] plebs induta pileis manumiſſionum, t[...] quam ſævo domino exempta triumpha[...]* Si pileis autem non uſi promiſcue [...] mani, cur conſule adventante equo[...] ſilire, caput aperire moris fuit? Hoc [...] telligendum putat Lipſius, quod lac[...] togæ caput tectum fuerit. Vide eun[...] *Lipſium* lib. de Amphitheatro cap. [...] Pilei autem ſine margine erant, pe[...] marginati. Atque eos ex ovium p[...] bus denſos ac villoſos fuiſſe affir[...] Athenæus lib. 5. Δειπνοσ.

3. *Venum ſolitos ire*] Vendi ſolito[...]

4. *Quorum nomine venditor n[...] præſtaret*] Id eſt, ſi vitia ſervorum [...] in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſiptum reliquit. cujus rei cauſam eſſe ait, quod hujuſmo-
c conditionis mancipia [6] inſignia eſſe in vendundo debe-
ınt, ut emtores errare & capi non poſſent; neque lex
ndundi opperienda eſſet: ſed oculis jam perciperent
ıodnam eſſet mancipiorum genus. *ſicuti*, inquit, *antiquitus*
ıncipia jure belli capta coronis [7] *induta* [8] *veniebant, & iccirco*
ebantur ſub corona venire. namque ut ea corona ſignum erat
ptivorum venalium, ita pileus impoſitus demonſtrabat ejuſmodi
ſvos venum dari, quorum nomine emtori venditor nihil præſta-
re. eſt autem alia rationis hujus opinio, cur dici ſolitum ſit
ptivos ſub corona venundari, quòd milites, cuſtodiæ
uſa, captivorum venalium greges circumſtarent: eaque
cumſtatio militum corona appellata ſit. ſed id magis ve-
rm eſſe [9] quod ſupra dixi, Cato quoque in libro, quem
mpoſuit de re militari, docet. verba ſunt hæc Catonis:
populus ſua opera potius ob rem benè geſtam coronatus ſupplica-
tum eat, quàm re malè geſta coronatus veniat.

ircaſſet, nullam cautionem faceret de vio vel morbo ſervi, neque redhibitio lem haberet. Vide in Jure Civili tit. ıle Ædilit. Edict.

. *Cælius Sabinus*] *Cæcilius* lib. 4. c. 4. A Noct. appellatur. Sed *Cælius* emendalum eſt, ſicut quidam codices legit. Succeſſit hic in diſciplina Juris Cſio Longino, plurimumque Veſpaſi temporibus potuit. Scripſit libn de Edicto Ædil. Cur. ideoque ſi eodem titulo aliquotiens in Jure Cili citatur. Quæ autem hic citantur, eodem libro deprompta videntur, quia de venditione ſervorum agit, quæ pertinet quoque ad ædilitium edictum.

6. *Inſignia*] Non puto intelligi excellentia, ſed ſigno quodam conſpicua.

7. *Induta*] Aliter, *inducta*. male.

8. *Veniebant*] Sub haſta præconibus proclamantibus. Hinc & *haſta* aliquando pro auctione ſive ſubhaſtatione ponitur.

9. *Quod ſupra dixi*] Nimirum coronas capitibus venalium impoſitas fuiſſe. Quod Tertullianus quoque cap. 7. de Coronâ militis teſtatur.

CAP. V.

Hiſtoria de Polo hiſtrione memoratu digna.

HIſtrio in terra Græcia fuit fama celebri: qui geſtus & vocis claritudine & venuſtate cæteris anteſtabat. nomen

I *Iſtrio*] Scenicus. Hiſtriones autem non omnino inter turpes habitos ſcribit Macrob. l. 2. Saturn. c. 10. vide tamen Auguſtinum lib. 1. de C. D. c. 32. & lib.

nomen fuiſſe ajunt Polum. tragœdias poëtarum nobil
ſcitè atq; aſſeveratè actitavit. is Polus unice amatum fil
morte amiſit. eum luctum quum ſatis viſus eſt eluxiſſe,
diit ad quæſtum artis. in eo tempore Athenis 3 Elect
Sophoclis acturus geſtare 4 urnam quaſi cum Oreſtis ci-
bus debebat. Ita compoſitum fabulæ argumentum eſt u
veluti fratris reliquias ferens Electra comploret 5 com-
ſeraturque interitum ejus qui per vim exſtinctus 6 exi-
matur. igitur Polus lugubri habitu Electræ indutus oſſa
que urnam à ſepulchro tulit filii, 7 & quaſi Oreſti am-
xus opplevit omnia non ſimulachris neque imitamen
ſed luctu atque lamentis veris & ſpirantibus. itaque qu
agi fabula videretur, dolor 8 accitus eſt.

C

& lib. 2. c. 8. & tit. ff. de His qui not. inf.

2. *Geſtus*] Aliter, *geſtu*.

3. *Electram Sophoclis*] Electra in Sophoclis tragœdia mortem fratris Oreſtis deplorat. Vide Sophoclem in Electra & Euripidem in Oreſte. De Sophoclis autem laude multa admodum ſcripſit Cicero in lib. de Senect.

4. *Urnam*] Sepulchralem, in qua mortuorum oſſa & cineres recondebantur. Græci non ſemper corpora defunctorum cremabant, condere ea ſoliti erant πυέλοις, ex lapide ut plurimum factis, cui natura eſt corpora cito abſumere. Qualis erat Aſſius lapis, qui ideo σαρκόφαγος appellatur. De quo videndus Plinius & Dioſcorides. Græci πύελον, σορὸν & κιβωτὸν appellarunt, ſive arcam mortualem: τεῦχος ſive vas appellat Sophocles in Electra. Vide Salmaſ. in Solinum pag. 1203. & ſeqq. qui tamen fallitur, cum Græcos cadavera non cremaſſe dixit. Utique pro ratione temporum
concremata fuere cadavera. Ita m
Oreſtis crematam ſcribit Euripi
Oreſte; idemque ex aliis proba
ctoribus oſtendi poteſt.

5. *Commiſeraturque*] Vetus
commiſereaturque, quædam Ed. *co-*
ſereturque.

6. *Exiſtimatur*] Ita Vet. Ed. Ba
legit, *exiſtimabatur*: neque enim
ctus erat, ſed Oreſtes ipſe, qui
ſtum ſibi necem molientem fugi
Phocidem ſe receperat & poſt xi
nos Argos reverſus, ignotus Elect
rori, eidem urnam tanquam n
Oreſtis tradidit, quæ in lachryma
bas effuſa, tandem Oreſte ſe pro
fratrem agnovit. Sophocles in E
pathetice admodum hoc deſcrib

7. *Et quaſi Oreſti*] Id eſt, qua
ſtis oſſa amplexus. Legitur quo
Oreſtis amplexu.

8. *Accitus eſt*] Ita in Ms. Vett.
legunt, *actitatus eſt*. Forſan, *actu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VI.

Quid de quorundam ſenſuum naturali defectione Ariſtoteles ſcripſerit.

EX quinque his ſenſibus quos animantibus natura tri-buit, viſu, auditu, guſtu, tactu, odoratu, quos 1 Græci ψιν, ἀκοὴν, γεῦσιν, ἁφὴν, ὄσφρησιν appellant, quæ-m animalium alia alio carent; & aut cæca natura gignun-r aut 3 inora 4 inauritave. nullum autem gigni animal Ari-toteles dicit, quod aut guſtus ſenſu careat aut tactus. ver-l ex libro ejus, quem 5 περὶ μνήμης compoſuit, hæc ſunt: ὴν δὲ ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν πάντα ἔχει, πλὴν ἐπὶ τῶν ιτελῆ ζώων.

Græci] Additur in Vett. Editt. αἰσθήσεις.

. Ὄψιν] Id eſt, *viſum, auditum, gu-ſtum, tactum, odoratum.*

. *Inora*] Legendum, *inodora*, ex No-, ut Badiana quoque Pariſienſis edi- habet. Quænam enim animantia ore, aut quod ori ſimile eſt, & per ſequens (quod tamen Gellius ne- ſine guſtu? niſi quis Plinio credat, lib. 7. cap. 2. Aſtomos Indiæ po-os affirmat, qui oris expertes, odore nares victitant.

. *Inauritave*] Legendum ex Nonio, *inauditave*: *Inauditum*, inquit, Nonius, *quod non audiat, in veteribus prudentibus lectum.* (Ita Gellium inprimis ſine no-mine indigetat:) *Quædam animalium aliud alio carent, aut* (apud Nonium vox *cæca* excidit) *à natura gignuntur, aut ino-dora, aut inaudita.*

5. Περὶ μνήμης] Id eſt, de *Memoria.*

6. Τὴν δ' ἁφὴν] *Senſum & guſtum omnia animalia habent, præter imperfe-cta.* Locus hic vel ſimilis occurrit apud Ariſtotelem in lib. de Somn. & vig. & lib. 2. de Anima. Non invenio lib. περὶ μνήμης.

CAP. VII.

n, affatim, *quaſi* admodum *prima acuta pronunciandum ſit, & quædam itidem non incurioſe tractata ſuper aliarum vocum accentibus.*

1 ANnianus poëta, præter ingenii amœnitates litera-rum quoque veterum & rationum in litteris oppido quam

1. *Annianus poëta*] Ejus mentio quoque lib. 9. c. 10.

2. Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quam peritus fuit: & ſermocinabatur mira quapiam & ... ta ſuavitate. is *affatim*, ut *admodum*, prima acuta non me... pronunciabat, atque ita veteres locutos cenſebat. itaque audiente 2 Probum Grammaticum hos verſus in Plauti ... ſtellaria, legiſſe dicit:

Potin' es tu homo facinus facere ſtrenuum?
Aliorum eſt affatim qui faciant. ſane ego
Me volo fortem perhiberier virum.

cauſamque eſſe huic accentui dicebat, quod *affatim*, n... eſſent duæ partes orationis, ſed utraque pars in unam v... cem coaluiſſet; ſicuti in eo quoque, quod *exadverſum* di... mus, ſecundam ſyllabam debere acui exiſtimabat; quoni... una non duæ eſſent orationis partes: atque ita oport... apud Terentium legi dicebat in his verſibus:

In quo hæc diſcebat ludo exadverſum loco
Tonſtrina erat quædam.

addebat etiam quod, *ad*, 3 præverbium tum ferme acue... tur, quum ſignificaret ἐπίτασιν quam 4 intentionem ... dicimus, ſicuti *adfabre* & *admodum* & *adprobe* dicuntur. ... tera quidem ſatis commode Annianus. ſed 5 hanc parti... lam, 6 *ad*, quam ſemper, quum intentionem ſignifica... acui putavit, non id perpetuum videtur: nam &, *adp*... 7 quum dicimus & *adprimus* & *adprime*; intentio his in v... bis demonſtratur: neque tamen, *ad*, particula ſatis co... mode accentu acuto pronunciatur. *adprobus* tamen, qu... ſignificat *valde probus*, non inficias eo quin prima ſyll... acui debeat. Cæcilius in comœdia, quæ inſcribitur TRIV... PHVS, vocabulo iſto utitur:

Hierocles hoſpes eſt mihi adoleſcens adprobus.

nn

2. *Probum Grammaticum*] De quo alibi diximus.

3. *Præverbium*] Vett. Editt. habent *proverbium*. *Præverbium* autem dicitur, cum particula *ad* per compoſitionem præponitur verbo, id eſt, parti dictionis.

4. *Intentionem*] Quoties incre... tum notat, & augendi vim habet.

5. *Hanc*] Vet. Ed. Bad. *Quod*...

6. *Ad quam*] In quodam Ms. ... deſunt.

7. *Quum dicimus*] Deeſt in quod...

8. ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

um igitur in iſtis vocibus, quas 8 non acui diximus, ea cau- eſt quod ſyllaba inſequitur 9 natura longior, quæ 10 non rmè patitur acui priorem in vocabulis ſyllabarum plu- um quàm duarum? *Adprimum* autem *longe primum* L. Li- us in Odyſſea dicit in hoc verſu:

Ibi denique vir ſummus adprimus Patroclus.

em Livius in Odyſſea *præmodum* dicit, quaſi *admodum.* *rcentes*, inquit, *præmodum.* quod ſignificat *ſupra modum*; ctumque eſt quaſi *præter modum*: in quo ſcilicet prima llaba acui debuit.

8. *Non*] Aliter, *nos.*

). *Natura longior*] Eam ſyllabam na- a longam dicimus, quæ aut diph- ngum, aut vocalem longam habet. omedes lib. 2. & Priſcianus hanc ac- tuum rationem habent. In triſylla- & tetraſyllabis & deinceps, ſecun- b ultima obſervanda eſt. Hæc ſi na- longior fuerit, inflectitur, ut *Ro- nus. Cethegus.*. Si vero poſitione ga fuerit, acuitur penultima, ut *Ca- us, Metellus.* Si autem brevis fue- rima ſervabit acutum. Si itaque ſe- ns ſyllaba ſit natura lõgior, priorem bam in triſyllabis non acui vo- Gellius. Secus dicendum, ſi poſi- e longa ſit. Ita in *exinde* & *ſiquando* primam acuebant. Servius in VI. Æn. Exinde *una pars orationis eſt, & in tertia à fine accentum habet, licet penultima longa ſit.* Donatus in Eunuchum Act. V. ſc. I. Siquando *& prima ſyllaba acui poteſt, & media.* Cæterum notandum eſt, ut alibi quoque diximus, ſimul & accentus & longæ ſequentis ſyllabæ rationem habuiſſe Veteres.

10. *Non ferme*] Dubitat tamen de natura longæ Gellius, quia noverat aliam accentus, aliam ſyllabæ productæ haberi rationem. Ultimis autem duabus longis tertiam ab ultima acui nec Latinus nec Græcus ſermo patitur.

11. *Livius in Odyſſea*] Vide pag. 256.

CAP. VIII.

es ultra fidem tradita ſuper amatore delfino & puero amato.

DElfinos 2 Venerios eſſe & amaſios non modò hiſtoriæ veteres, ſed recentes quoque memoriæ declarant.

D*Elfinos*] Amores erga pueros deſcribit quoque Athenæus lib. 13. Idque in emblematis & nummis ac ſtais Veterum exhibetur Delphin ala- cupidine frenatus, vel qui dorſo inſidet. Quod Delfini amore ho- mes proſequantur, refert quoque Ari- teles lib. IX. Hiſt. anim. c. 48. Nota hiſtoria vel potius fabula, quam refert Herodotus lib. I. de De Arione Methymnæo, qui cum in mare proſiliiſſet, à Delfino Tænarum in Laconiam tranſvectus eſt. Complures tales narrationes proponit Plinius lib. 9. cap. 8. vide etiam Plutarchum de Compar. Anim. Ælianum lib. 6. cap. 15. Athe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rant. 3 nam & ſub Cæſaribus, in Puteolano mari, ut 4 A pion ſcriptum reliquit, & aliquot ſæculis ante 5 apud Na pactum, 6 ut Theophraſtus tradidit, amatores flagrantiſ mi 7 quidam delfinorum cogniti compertique ſunt. 8 n que ii amaverunt, 9 quod ſunt ipſi genus; ſed pueros forn liberali in naviculis fortè aut in vadis litorum conſpect miris & humanis modis 10 arſerunt. Verba ſubſcripſi A pionis eruditi viri ex Ægyptiacorum libro quinto: quib delfini amantis & pueri non abhorrentis conſuetudine luſus, geſtationes, 11 aurigationes refert; eaque omn ſeſe ipſum multoſq; alios vidiſſe dicit. 12 καὶ αὐτὸς δ' οὖν ... δον περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πε παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμ νος ὁ ἰχθὺς ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων, 13 κ

næum 7. Δειπνοσ. Merito hæc ſuſpecta Julio Cæſari Scaligero in Comm. ad Ariſtot. hiſt. de Anim. Hinc Delfinos occidere, multo minus veſci grande nefas habitum apud Græcos, & Oppianus in Ἀλιευτ. parricidio comparat. Huc pertinet illud Athenæi l. 13. Cœranum à piſcatoribus vitam & libertatem Delfini pecunia redemiſſe.

2. *Venerios eſſe*] Ms. *eſſe venereos.*

3. *Nam & ſub Cæſaribus*] Plinius lib. 9. c. 8. *Divo Auguſto principe Lucrinum lacum invectus pauperis cujuſdam puerum ex Bajano Puteolos in ludum literarium itantem, cum meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine, ſæpius fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexiſſet, miro amore dilexit. Pigeret referre, ni res Mecænatis, & Flavii Alfii multorumque eſſet literis mandata. Quocunque diei tempore inclamatus à puero, quamvis occultus atque abditus, ex imo advolabat, paſtuſque è manu præbebat aſcenſuro dorſum, pennæ aculeos velut vagina condens: receptumque Puteolos per magnum æquor in ludum ferebat, ſimili modo revehens pluribus annis, donec morbo extincto puero, ſubinde ad conjunctum cum ventitans, triſtis & mærenti ſim (quod nemo dubitaret) deſiderio expira*

4. *Appion*] Vide ſupra p. 342.

5. *Apud Naupactum*] Quod Æto oppidum eſt Straboni lib. 9. & Step no de Urbibus.

6. *Ut Theophraſtus tradidit*] Eund quoque citat Plinius. Veriſimile aut hæc ſcripſiſſe ἐν τῷ Ἐρωτικῷ, qu librum ſimili in materia citat At næus lib. 13.

7. *Quidam delfinorum*] Vett. *Delfinorum quidam.* Bad. *Delfini.*

8. *Neque ii*] Ms. *neque hi.*

9. *Quod ſunt ipſi genus*] Cujus ge ris ipſi ſunt.

10. *Arſerunt*] Deperierunt, im tienter amarunt. Activum quoque bum eſt apud Virg. Ecl. 2. *Corydon debat Alexin* more Græcorum, qui αἴθειν & neutrum & activum eſt.

11. *Aurigationes*] Pueri, qui tanqu auriga dorſo inſidens delfinum mo rabatur.

12. Καὶ αὐτὸς δ' οὖν εἶδον] Id *& ipſe quidem vidi juxta Dicæarch*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ς ἀκάνθας περιστέλλων, ἵνα μὴ τὸ ποθούμενον χρῶτα ἀμύξειε, καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἤγε σταδίων. ἐξεχεῖτο δ' ἄρα ἡ Ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ Ἰταλία θεασομένη ἰχθὺν [14] νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Ad hæc [15] adjicit rem non minus mirandam. Poſtea, inquit, idem puer delfino [16] amœnus morbo affectus obiit ſuum em. at ille amans; ubi ſæpe ad litus ſolitum adnavit, & er qui in primo vado adventum ejus opperiri conſueve-, nuſquam fuit; deſiderio tabuit exanimatuſque eſt; & littore jacens, inventus ab his qui rem cognoverant, in pueri ſepulchro humatus eſt.

(appellabatur civitas Campaniæ :oli, ut teſtantur Strabo, Pauſanias, hanus, qui eam quoque Dicæam ut) *delphinum puerum amantem, & neri vocem amoris œſtro percuſſum ri. Piſcis igitur adnatans puerum ter- ſcipiebat, & pinnæ aculeos cohibens, lectum ſibi corpus laceraret, & illum nore equi ejus dorſum aſcenderat ad a ducenta* (ſtadium continet cen- viginti quinq; paſſus auctore Plin. lib. c. 24. De ſtadii tamen diverſita- de ſupra pag. 2. & 3.) *deferebat. a igitur omniſque Italia eo confluebat, ut videret ex amore natantem piſcem.*

13. Τὰς ἀκάνθας] Plinius hunc locum expreſſit, cum dicit, *pinnæ aculeos velut vagina condens.* Tales tamen aculeos in tergo Delphini non ineſſe Rondeletius, qui plurimos conſpexit, teſtatur lib. 16. cap. 8. de Piſcibus.

14. Νηχόμενον] Caſaubonus mavult νηχώμενον.

15. *Adjicit*] In Ms. quodam *adducit.*

16. *Amœnus*] *Qui ad ſe amandum allicit*, juxta Feſtum. In Ms. quodam, ut annotatum à viro docto in Cod. antiquo, legitur *amatus.*

CAP. IX.

Poſci & memordi, pepugi, & ſpepondi, & cecurri *pleroſque veterum dixiſſe, non uti poſtea receptum eſt dicere, per o, aut per u, litteram in prima ſyllaba poſitam, ſed per,* e, *atque id Græcæ rationis exemplo dixiſſe: præterea notatum, quòd viri non indocti neque ignobiles,* à *verbo* deſcendo, *non* deſcendi, *ſed* deſcendidi *dixerunt.*

Popoſci, momordi, pupugi, cucurri, probabiliter dici videntur: atque ita nunc omnes fermè doctiores hujuſmodi verbis utuntur. ſed Q. Ennius in Satyris, [1] *memor-*

 derit,

derit, dixit per, *e*, litteram, non *momorderit. Meum*,inqu *non eſt; at ſi me canis memoderit.* Item [2] Laberius in [3] Ga lis: *De integro patrimonio meo centum milia nummûm* [4] *m mordi.* Item idem Laberius in Coloratore: [5] *Itaque* [6] *le pruna percoctus ſimul ſub dentes mulieris veni, bis ter memord* item P. Nigidius de animalibus libro ſecundo: *Serpen memordit*,[7] *gallina deligitur & opponitur.* item Plautus in A lularia: *admemordit hominem.* ſed idem Plautus in Trigen nis non *præmordiſſe*, neque *præmemordiſſe* dixit, ſed *præm ſiſſe.*

Ni fugiſſem, inquit, *medium, credo, præmorſiſſet.*

[8] Item Atta in Conciliatrice: *Vrſum ſe memordiſſe autum Peposci* quoque non *poposci* Valerius Antias libro Annali quadrageſimo quinto ſcriptum reliquit. *Denique Licin tribu*

MEmorderit] Eadem habet Nonius, *in memordi.* Sed Gellium nunquam nominat.

2. *Laberius*] Vide ſupra p. 33. & p. 245.

3. *In Gallis*] Apud Nonium legitur, *Callis.*

4. *Memordi.*] Abſumpſi.

5. *Itaque levi*] In Aldina, Badiana, Gryphiana Editione, & Mss. uti verſus hic leguntur, ita monet Barth. Adv. l. 8. c. 18. verſus ſenarios jambicos reſtituendos,

- - - itaque levi
Pruna percoctus ſimul ſub dentes mulieris
Veni, bis ter memordit - -

6. *Levi*] Ms. *leni.*

7. *Gallina deligitur, & opponitur*] Serpentium morſibus opitulari teſtantur rerum naturalium ſcriptores, ſi gallinæ vivæ diſcerptæ, calenteſque ſufficiantur. Plinius de gallinaceis idem tradit, cum dicit lib. 29. c. 4. *Carnibus gallinaceorum, ita ut tepeant avulſæ, appoſitis, venena ſerpentium domantur, item cerebro in vino poto.* Adverſus venenatarum beſtiarum morſus gallinarum cerebellum in vino epotum va Dioſcorides quoque tradidit lib. 2. Quinetiam ipſa ova: Plinius lib. c. 3. *Adverſus ictus ſerpentium ova c tritaque, adjecto naſturtio illinuntur.*

8. *Item Atta*] Vet. Edit. hab *Accius*, atque ita corrupte quoque Nonium legitur. In Mss. *Atta.* I ligitur Quinctius Atta Poëta. Fe *Attæ appellantur, qui propter vi crurum aut pedum plantis inſiſtunt attingunt magis terram, quam ambu Quod cognomen Quinctio Poëtæ adh* meminit quoque ejus Horatius li Epiſtol. 1.

Recte necne crocum floreſque peram Attæ
Fabula, ſi dubitem: clament periiſ dorem
Cuncti pene patres.

Hunc poëtam togatas docuiſſe m nos Porphyrio. Vide *Carrionem* l Em. c. 14.

9. *Perduellionis*] Qui hoſtili a in Remp. aut Imperatorem eſſet duellionis judicio tenebatur. hoc crimen morte non extinguitu ſtinguiturque à crimine maj

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ibunus plebei 9 *perduellionis ei diem dixit, & comitiis diem à Q. Martio prætore popoſcit.* Pepugero æque 11 Atta in Ædi-ia dicit: *Sed ſi pepugero metuet.* Ælium quoque Tubero-em libro ad C. Oppium ſcripto 12 *occecurrerit* dixiſſe Pro-us annotavit, & hæc ejus verba appoſuit. *ſi generalis ſpecies cecurrit.* Idem Probus Valerium Antiatem libro hiſtoria-um duodecimo *ſpeponderant* ſcripſiſſe annotavit; verbaque us hæc poſuit: 13 *Tib. Gracchus, qui quæſtor* 14 *C. Mancino Hiſpania fuerat, & ceteri qui pacem ſpeſponderant.* 15 Ratio ctionum hæc eſſe videri poteſt: quoniam Græci in qua-m ſpecie præteriti temporis, quod 16 παρακείμενον appel-nt, ſecundam verbi litteram in, *e*, 17 plerumque vertunt, 18 γράφω γέγραφα, ποιῶ πεποίηκα, λαλῶ λελάληκα, ρατῶ κεκράτηκα, λύω λέλυκα. Sic ergo *mordeo me-rdi, poſco popoſci, tendo tetendi, tango tetigi, pungo pepugi, ondeo ſpepondi, curro cecurri, tollo tetuli* facit. ſic & M. Tul-lis & 19 C. Cæſar *mordeo memordi, pungo pepugi, ſpondeo ſpe-ſpondi,*

alt. ff. ad L. Iul. Maj. Perduelles em & duelles Veteribus hoſtes dice-tur. Illorum autem cauſa qui per-llionis accuſabantur, non apud Præ-em coram tribunali, ſed à Populo m. comitiis centuriatis cognoſce-ur. Vide Orat. Cic. pro Rabirio, & . Max. lib. 6. cap. 5.

0. *Q. Martio*] Vet. Ed. *M. Marcio.*

11. *Atta in Ædilicia*] Ita illum quo-citat Diomedes lib. 3. ſed corru-ibi *Attius* legitur. Citat quoque crobius lib. 2. Sat. c. 14. Attam in *ſolicatione.* Nonius in *Aquis caldis, rammatis, Lucubratione.*

2. *Occecurrerit*] Vet. Ed. *occecurrit.*

3. *Tib. Gracchus*] Tib. Gracchi cla-mi atque eminentiſſimi viri filius Africani ex filia nepos, quo quæſto-& auctore turpiſſimum fœdus Nu-ntinum in Hiſpania ictum fuerat.

4. *C. Mancino*] Hoſtilio, conſuli. quo Cicero lib. 3. offic. *C. Manci-nt Numantinis, quibuſcum ſine ſena-tus auctoritate fœdus fecerat, dederetur, rogationem ſuaſit eam, quam L. Furius Sex. Atilius, ferebant. Qua accepta, eſt hoſtibus deditus.* Hanc ſponſionem proculdubio hic intelligit Auctor noſter. Vide Florum lib. 2. cap. 18. Velleium Paterculum lib. 2. cap. 2. Appianum in Ibericis.

15. *Ratio dictionum*] Vet. Ed. *iſtarum dictionum.*

16. Παρακείμενον] Id eſt, *Præteritum perfectum.*

17. *Plerumque vertunt*] Niſi à vocali in indicativo verbum incipiat. Priſcianus dicit lib. 9. nihil eſſe apud Græcos in Arte Gramm. quod non idem in lingua latina obſervatum ſit. Sed de eo merito dubitatur.

18. Γράφω] Id eſt, *ſcribo ſcripſi, facio feci, loquor locutus ſum, teneo tenui, lavo lavi.*

19. *C. Cæſar*] Forſan in lib. de Analogia hoc monuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſpondi, dixerunt. Præterea inveni à verbo *ſcindo* ſimili- tione non *ſciderat* ſed *ſeſciderat* dictum eſſe. [20] L. Attius Sotadicorum libro primo *ſeſciderat* dixit. Verba hæc ſu *Non ergo aquila ita, uti prædicant,* [21] *ſceſciderat pectus.* [22] E- nius quoque & Valerius Antias, in libro hiſtoriarum [23] - ptuageſimo quinto, verba hæc ſcripſit: *Deinde funere loc ad forum deſcendidit.* [24] Laberius quoque in Catullario ſcripſit:

Ego mirabar quomodo mammæ mihi deſcendiderant.

20. *L. Attius in Sotadicorum libro primo*] Vett. Editt. habent *Accius*. Forſan hic legendum *Didaſcalicorum*, ut Accius intelligatur, cujus meminit Gellius vel quiſquis Auctor eſt titulorum lib. 3. cap. 11. Qui libri Indices appellantur ab Auctore noſtro lib. 3. cap. 3. Accius itaque vel potius Attius Διδασκαλικὰ ſcripſit, quibus de Poëtis eorumque fabulis judicium & cenſura inſtituebatur. Libri illi ſcripti proſa oratione, non verſibus, quibus illa claudere fruſtra eruditi tentarunt. In eo autem imitatus eſt veteres Græcos, qui libros quoque Διδασκαλικῶν ſcripſerunt, cujuſmodi fuere Ariſtotelis, Dicæarchi, Ariſtophanis grammatici, Callimachi, Eratoſthenis, Ariſtarchi. Vide Caſaubonum ad Athenæum lib. 6. c. 7. Didaſcalicorum Attii libros citant quoque Chariſius & Nonius. Si tamen placet *Sotadicorum libros* legi (ut in Vett. Codd. & Mss. legitur, ſine quibus nihil temere mutandum) vel obſcœni fuere libri, quibus Sotadem, impurum ſcriptorem, imitatus eſt, qui primus cepit κιναιδολογεῖν, ut Strabo loquitur lib. 14. Cujus nimiam q- que maledicendi pruriginem, etiam Ptolemæo Philadelpho (quæ cauſa mortis fuerit) reprehendit Athen lib. 14. Vel Sotadeo metro libros ſcripſit, de quo metro ita ſcripſit - tunatianus in fragmento: *Primus ſ- deus, ſecundus perijambus, tertius ſ- deus, quartus perijambus, quintus brachys, ſextus item tribrachys, ultis ſpondeus. Et quod magis mirum v poteſt, totus Sotadeus numerus è troc poteſt conſtare pedibus, & duo habet I- phallica metra, & unum trochæum- dem.* Alii aliter de Sotadeo Io ſcribunt. Sotades autem & proſa ex Athenæo liquet, & vorſa orat ſcripſit, ut Suidas teſtatur. Quocu igitur modo Sotaden imitatus eſt - tius.

21. *Sceſciderat*] Aliter, *ſeſcidera*

22. *Ennius quoque*] Credo huic deeſſe quædam verba.

23. *Septuageſimo quinto*] In quo Ms. LXXXV.

24. *Laberius*] In Ms. quodam, - *lerius*.

CAP. X.

Uſuſcapio *& copulate & recto vocabuli caſu dicitur, ita* pig- riſcapio *conjuncte & eadem vocabuli forma dictum eſt.*

UT hæc *uſuſcapio* dicitur copulato vocabulo, *a*, [1] lit- ra in eo tractim pronunciata; ita *pignoriſcapio* jun

ſit

ent partes, & producte dicebatur. verba Catonis ſunt ex imo epiſtolicarum quæſtionum: *Pignoriſcapio ob æs milita-*, *quod æs* 2 *à tribuno ærario miles accipere debebat, vocabulum rſum fit.* per quod 3 ſatis dilucet 4 hanc *capionem* poſſe di- quaſi hanc *captionem*: & in uſu & in pignore.

Littera] Quæ alias brevis eſt.

2. *A tribuno ærario*] Pædianus rina tertia: *Pecunia attributa eſt, quæ ipendium militum de ærario à tribu- ærarii adnumerari quæſtori ſolet.* Me- nit quoque Varro lib. 4. de L. L. Ci- o lib. 3. de L. L. inter minores ma- ratus enumerare videtur, quales e- t quæſtores, tribuni militum, & rii, atque ita porro. Tribuni autem rii in Porcia Baſilica, non è tribunali aut curuli ſella, ſed è ſubſelliis, quia mi- nores erant magiſtratus, jus dicebant.

3. *Satis*] Abeſt à Vet. Ed.

4. *Hanc capionem*] Familiare hoc in legibus & edictis. Sic *pignoris capio* di- citur in l. ult. C. Theodoſ. de Pignor. l. 15. §. 3. ff. de Re Jud. *Dominii capio* in l. 18. §. 1. ff. de Damn. infect. in- teger quoq; titulus in Jure civili, in ff. de mortis cauſa donat. & capionibus.

CAP. XI.

Neque levitatem *neque* nequitiam *ea ſignificatione eſſe, qua in vulgi ſermonibus dicuntur.*

1 L*Evitatem* plerumque nunc pro inconſtantia & muta- bilitate dici audio, & *nequitiam* pro ſolertia aſtutia- e. ſed veterum hominum qui proprie atque integre lo- i ſunt, *leves* dixerunt, quos vulgo nunc viles & nullo ho- re dignos dicimus; *& levitatem* appellaverunt proinde aſi 2 *vilitatem*; & *nequam* hominem 3 nulli rei neque fru- bonæ; quod genus Græci fere 4 ἄσωτον ἢ ἀκόλαστον ἢ ἀχρεῖον

1 *Evitatem*] Levitas gravitati oppo- nitur vel proprie vel tranſlate. Pro onſtantia & mutabilitate etiam Ci- o utitur in Miloniana: *Reſiſtere & tati multitudinis & perditorum te- itati.* Quæ ſit illa levitas, Pro domo oſtendit: *Quod in imperita multitu- e eſt vitioſiſſimum varietas & incon- tia, & crebra tanquam tempeſtatum ententiarum commutatio.*

2. *Vilitatem*] Vetus Edit. *lenitatem.*

3. *Nulli*] Vet. Ed. *nihili neque rei.*

4. Ἄσωτον] Id eſt, *perditum* (qui ſervari nequit) *aut incaſtigabilem, aut nullius frugi, aut improbum, aut male mo- ratum, aut ſceleſtum.* ἄσωτος etiam di- citur, qui per ſe ſuaque opera perit, luxu & ganeæ ſtudio perditus. vide Ariſtot. lib. 4. cap. 1. ἀκόλαστον *incaſtigabilem* verti, & tum opponitur κεκολασμένῳ, quem Latini *caſtigatum* appellant. Ita quoque dicitur intemperans, laſcivus, libidinoſus. Heſychius ἀκόλαστον inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ἀχρεῖον ἢ ἄχρηστον ἢ κακότροπον ἢ μιαρὸν dicunt. Qu
exempla horum verborum requirit, ne in libris nimis re
motis quærat, inveniet ea in M. Tullii 5 ſecunda Antoni
narum, nam quum genus quoddam ſordidiſſimum vitæ at
que victus M. Antonii idem demonſtraturus eſſet, quod i
caupona deliteſceret, quod ad veſperum perpotaret, quo
ore involuto iter faceret ne cognoſceretur; hæc & al
ejuſmodi quum in eum dicturus eſſet, *Videte*, inquit, *hom
nis levitatem.* tamquam prorſus iſta dedecora hoc vitio i
homine notarentur. at poſtea, quum in eumdem Antoniu
probra quædam alia ludibrioſa & turpia ingeſſiſſet, ad ex
tremum hoc addidit: *O hominem nequam! nihil enim mag
proprie poſſum dicere.* Sed ex eo loco M. Tullii verba con
pluſcula libuit ponere. *At videte levitatem hominis, quum* 6 *h
ra diei decima fere* 7 *ad Saxa rubra veniſſet,* 8 *delituit in quada
cauponula: atque ibi ſe* 9 *occulens perpotavit ad veſperum:* 10 *i*

pretatur θρασεῖα, κακὸν, ἀσελγέα, ὑβριστικόν. Quod autem Gellius voci *nequam* putat reſpondere ἄσωτον, ἀκόλαστον, μιαρόν; H. Stephanus jure dubitat, an illa vox tantam ignominiam, vel etiam ſcelus in ſe recipiat. Notandum igitur vocem *nequam* proprie *inutilem*, *nullius frugi* denotare. Caper extremo libro de Orthographia, *Nequam non malum ſignificat, ſed inutilem.* Vide quoque Varronem lib. 9. de L. L. & Feſtum. Verum ad libidines amatorias & gravia etiam poſtmodum crimina & flagitia traductum illud vocabulum, uti ex Ciceronis Philippica ſecunda, aliiſque probatis auctoribus liquet.

5. *Secunda Antonianarum*] Philippica ſecunda.

6. *Hora diei decima*] Id eſt, duabus horis ante occaſum ſolis. Dies enim apud Romanos in duodecim ſemper horas dividebatur, quæ prout dies longiores vel contractiores erant, contrahebantur. Horæ, ut dies, longiſſimæ fuere tempore ſolſtitii æſtivi, breviſ mæ bruma.

7. *Ad Saxa rubra*] Quæ ſita erant i ter urbem & Vejos, ut Livius lib. teſtatur. λίθον ἐρυθρὸν Strabo appe lat lib. 5. Lapidicinas rubras vo Vitruvius lib. 2. c. 7.

8. *Delituit*] Revera ut cognoſcer quid in urbe ageretur. Nunciatum eni erat Cæſarem interfectum.

9. *Occulens*] In Cicerone legitur, *cultans.*

10. *Inde ciſio*] Ciſium erat vehic biroti genus, quo utebantur ad iter v lociter conficiendnm. M. Tullius Oratione pro Roſcio Amerino: *Dec horis nocturnis ſex & quinquaginta m lia paſſuum ciſiis pervolavit.* Auſoni Epiſtola 8.

Cornipedes rapiant impoſta petorr
mulæ:
Vel ciſio trijugi, ſi placet, inſilias.

A ciſio ciſiarius dictus ipſe rhedari vel auriga. Ulpianus in l. 13. ff. lo ti: *Item quæritur, ſi ciſiarius dum cæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

diſio celeriter ad urbem advectus domum venit [11] *ore involuto. Ianitor rogat, Quis tu?* [12] *A Marco tabellarius. confeſtim ad eum, cujus cauſa venerat, deducitur: eique epiſtolam tradit. quam illa quum legeret flens (erat enim ſcripta amatorie: caput autem litterarum hoc erat: ſibi* [13] *cum illa mima poſthac nihil futurum: omnem ſe amorem abjeciſſe illius, atque* [14] *in hanc transfudiſſe) quum mulier fleret uberius: homo miſericors ferre non potuit: caput aperuit:* [15] *in collum invaſit. O hominem nequam! nihil enim magis proprie poſſum dicere.* [16] *ergo ut te catamitum, nec opinato quum oſtendiſſes, præter ſpem mulier aſpiceret, idcirco* [17] *urbem terrore nocturno, Italiam* [18] *multorum dierum metu perturbaſti?* conſimiliter Q. quoque Claudius in primo annalium, *nequitiam* appellavit luxum vitæ prodigum effuſumque in hæc verbis: *Perſuadenti cuidam adoleſcenti Lucano, qui apprime ſummo genere gnatus erat, ſed luxuria & nequitia pecuniam magnam conſumſerat.* M. Varro in libris de lingua Latin. *Vt ex non & volo*, inquit, *nolo fit: ſic ex ne & quicquam, media extrita ſyllaba, compoſitum eſt, nequam.* P. Africanus poſt ſe contra Tib. [19] Aſellum de multa ad populum: *Omnia mala, probra, flagitia, quæ homines faciunt, in duabus rebus ſunt, malitia atque nequitia. utrum defendis, malitiam, an nequitiam, an utrumque ſimul? ſi nequitiam defendere vis; licet, ſed tu in uno ſcorto majorem pecuniam abſumſiſti quam quanti omne inſtrumentum*

...ro anſire contendit, ciſium evertit, & ...ſerum quaſſavit vel occidit, puto ex locain eum eſſe actionem. De Ciſio & aliis generibus vehiculorum, vide Coram 3. Miſcell. 20. Male Maturantius in Ciceronem hic legit, *caßiâ*, & via Caſſiam intelligit, cujus & marmor antiquum meminit.

11. *Ore*] Apud Ciceronem hodie legitur, *capite*.

12. *A Marco*] Antonio.

13. *Cum illa mima*] Volumnia.

14. *In hanc*] Fulviam.

15. *In collum invaſit*] Injecit ſe in amplexum mulieris.

16. *Ergo ut te catamitum*] Effœminatum, impudicum. Proprie Catamitus juxta Servium, puer meritorius, nonnunquam & ipſe Ganymedes ita appellatur.

17. *Vrbem terrore nocturno*] Rumor enim falſus de cæde Cæſaris ſparſus erat, & nocturnus Antonii in urbem introitus trepidationem auxerat.

18. *Italiam multorum dierum metu*] Creditum enim Cæſarem occiſum, quod ex medio itinere Antonius ſubito domum reverſus eſſet.

19. *Aſellum*] Vet. Ed. *Aſellium*.

20. *In cenſum dedicaviſti*] Caſaubo-

ſtrumentum fundi Sabini 20 *in cenſum dedicaviſti.* 21 *ni hoc* *eſt :* 22 *qui ſpondet mille nummûm ? ſed tu plus tertia parte pe* *niæ paternæ perdidiſti atque abſumſiſti in flagitiis. ni hoc ita e* *qui ſpondet mille nummûm ? non vis nequitiam. age maliti* *ſaltem* 23 *defendas. ſed tu* 24 *verbis conceptis conjuraviſti ſci* 22 *ſciente animo tuo : ni hoc ita eſt : qui ſpondet mille nummû*

nus conjicit legendum, *in cenſu indicaviſti*. Indicare idem quod Græcis τιμᾶν. *Dedicare* tamen præter *conſecrare*, etiam ſignificat *attribuere* ; Feſtus : *dedicare eſt proprie dando deferre. In cenſum* itaque *dedicaviſti*, idem eſt atque, *in æſtimationem attribuiſti*.

21. *Ni hoc ita eſt*] Vet. Ed. *ſi hoc ita eſt*.

22. *Qui ſpondet mille nummûm*] Id eſt, quis pro te cautionem faciet mille nummum, te à nequitia & malitia purum eſſe ? *Qui* pro *quis*, ita etiam Virg. *Nec qui ſim quæris Alexi.*

23. *Defendas*] Vet. Ed. *defende.*

24. *Verbis conceptis conjuraviſ* Cum jusjurandum publice præſtanc erat, adhibebantur qui præjuratio facerent, id eſt conceptis verbis a alios jurarent, poſt quos ille, à quo ramentum exigebatur, in eadem v jurabat. Et hinc Gellius hic dicit, *juraviſti*. Vet. tamen Ed. legit, *jur*

25. *Sciente animo tuo*] EX ANIMI SENTENTIA, prout res ſe habebat, ju profitebantur.

CAP. XII.

De tunicis chiridotis : quod earum uſum P. Africanus Sulpic Gallo objecit.

1 TUnicis uti virum prolixis ultra brachia & uſque primores manus ac prope in digitos, Romæ atc omni in Latio indecorum fuit. eas tunicas Græco vocal lo noſtri 2 chiridotas appellaverunt : feminiſque ſolis ſtem longe lateque diffuſam 3 decoram exiſtimaverunt, ul

T*Vnicis*] Auguſtinus lib. 3. de Doctrin. Chriſtiana : *talares ac manicatas tunicas habere apud Romanos flagitium erat.* Cicero in Catilinam : *manicatis ac talaribus tunicis.* Prolixis illis & manicatis tunicis Barbaros uſos fuiſſe Herodianus non uno in loco indicat. Perſas prolixis atque uſque ad manus ac prope digitos uſos ſcribit Strabo lib. 15. Geogr.

2. *Chiridotas*] Manuleatas. Græci χειριδώτες appellant. χειρίδες ſunt nicæ. καρπωτὲς etiam Græci voc quod uſque ad καρπὸν manus pe gant. Apud Capitolinum in Perti legitur quoque in antiqua editic *Chirodita*, quod referre patet χειρο quod illæ manicæ manum quoque duerent. Δύειν enim Græcis *indue*

3. *Decoram exiſtimaverunt*]Ita phius edidit. Aſcenſius legebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nas cruraque adverſus oculos protegenda. Viri autem omani 4 primo quidem ſine tunicis toga ſola amicti fuerat : 5 poſtea ſubſtrictas & breves tunicas citra humerum inentes habebant, quod genus Græci dicunt ἐξωμίδας. c antiquitate inductus P. Africanus Pauli F. vir omnis bonis artibus atque omni virtute præditus, P. Sulpicio llo, homini delicato, inter pleraque alia quæ objecta-, id quoque probro dedit : quod tunicis uteretur manus as operientibus. verba ſunt hæc Scipionis : *Nam qui co-e unguentatus adverſum ſpeculum ornetur, cujus ſupercilia antur, qui barba volſa feminibuſque* 7 *ſubvolſis ambulet, qui onviviis adoleſcentulus cum amatore, cum chiridota tunica* 8 *terior accubuerit, qui non modo vinoſus ſed* 9 *viroſus quoque ſit :*

uti & Aldus. *Indecere* idem eſt, quod *decere.* Steph. leg. *decoram*; vetuſtiſ- tamen editiones legũt conſtanter *oram*, id eſt *valde decoram*, ab *inde-* n quo vocabulo *in* eſt ἐπιτατικόν.

Primo quidem ſine tunicis] Pædia-: *Cato prætor judicium, quia æſtate atur, ſine tunica exercuit, campeſtri oga cinctus. In forum quoque ſic de-erat, juſque dicebat : idque repere-ex vetere conſuetudine, ſecundum & Romuli ætatis ſtatuæ in Capito-in roſtris Camilli fuerunt togatæ ſi-nicis.*

Poſtea ſubſtrictas] Tunicatum ſi-oga apparere in publico, viliſſimæ s erat indicium. Hinc apud Hora-, Tacitum, alios *tunicatus populus* nfima plebe ponitur. tunicas igitur toga geſtabant, eaſque cinctas, præ-e viri, ſub tunicis autem interulæ ſubuculæ lineæ habebantur, quas non fuit moris, quia breviores & iores erant, atque preſſius corpori rebant. Varro apud Nonium : *uam duas tunicas habere ceperunt, erunt vocare ſubuculam & indu-.* Vide Bayſium de Re Veſtiaria, & Ferrarium lib. 3. c. 8. De Re Veſt. & Aldum in quæſitis per epiſtolam.

6. Ἐξωμίδας] Quaſi dicas, *exhumerales.*

7. *Subvolſis*] Non raſis ſed extractis pilis circa femur vel pubem.

8. *Interior*] Vett. Editt. *inferior*, hoc eſt ultimo loco lecti accubitorii. Et is qui ad pedes, dicebatur inferior accumbere. De quo Lipſ. ad Tac. Ann. lib. 11. Aliquando quidem inferior locus in medio lecto, ſi plures lecti ſtrati eſſent, honoratiſſimus locus erat, ut ex Salluſtii fragmentis apparet, cum dicit: *Igitur diſcubuere, Sertorius inferior in medio, &c.* Erat tamen revera ultimus locus lecti, ſed quia is locus proximus erat convivii domino, qui in primo tertii diſcumbebat, ideo juxta Plutarchum medii lecti locus ultimus tribuebatur convivarum digniſſimo. Rectius legitur *interior*, qui honoratior locus amaſio debebatur. Nam qui interiores, ſupra alios accumbebant, quod in ſtibadiis ſive in toro continuo ac ſemirotundo ſemper uſitatum erat. *Interior* quoque ad obſcœna referri poteſt. Ita Julius Cæſar ſponda interior lecticæ Nicomedis dicebatur.

9. *Viroſus*] Virorum appetens, ſive agendo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſit : eumne quiſquam dubitet, quin idem fecerit quod cinædi faci *ſolent?* 10 Virgilius quoque tunicas hujuſmodi, quaſi fem neas ac probroſas criminatur:

Et tunicæ, inquit, *manicas*, 11 *& habent redimicula mitræ.* Quintus quoque 12 Ennius Karthaginienſium tunicata juventutem, non videtur ſine probro dixiſſe.

agendo, ſive patiendo. Neque enim puto hic *viroſum* (à *virus*) fœtidum ſignificare, niſi quis Venere pollutum, contaminatum intelligat.

10. *Virgilius*] Lib. 9. Æneid.

11. *Et habent redimicula mitræ*] Servius in hunc locum: *Pilea virorum ſunt, mitræ fœminarum, quas calanticas dicunt. Mitra autem proprie Lydorum f* ut Mæonia mentum mitra, *quem h* *tum imitati ſunt Trojani. Alii mit* *meretricum eſſe voluerunt, quod hic* *tanquam effœminatis objectum.* Pro *trӕ* in quibuſdam exemplaribus le tur, *vittas*.

12. *Ennius*] Vide Nonium in v. *tun*

CAP. XIII.

Quem claſſicum *dicat M. Cato, quem* infra claſſem.

1 CLaſſici dicebantur non omnes qui in claſſibus erar ſed primæ tantum claſſis homines, qui 2 centum viginti quinque milia æris ampliusve cenſi erant. *infra cla* *ſem* autem appellabantur ſecundæ claſſis cæterarumq omnium claſſium, qui 3 minore ſumma æris, quam ſup dixi, cenſebantur. Hoc eo ſtrictim notavi; quoniam M. C

CLaſſici dicebantur] Servius Tullius in ſex claſſes populum diviſit, ut numerat Dionyſius. Apud Gellium noſtrum lib. 10. cap. 28. Tubero tantum quinque recenſet, nulla claſſis ultimæ habita ratione, quam Livius centuriam appellare videtur. In hac ultima claſſe homines proletarii erant & capite cenſi. Proletarii mille & quingenta æris in cenſum deferebant, at capite cenſi aut nullo aut minori ſaltem quam proletarii ære cenſebantur. Accurate de his claſſibus Dionyſius Halycarnaſſæus & Livius lib. 1. egerunt. Ex his claſſibus centum & nonaginta tres centuriæ erant & quia primæ claſſis LXXX. erant centuriæ, (quāvis de numero centu rum inter ſe non conveniant) XII. ec tum, & ſex aliæ, & fabrum duæ ſi centum, cæteras claſſes & centurias ſuperabant ſuffragiis. Itaque pri claſſis cives primæ erant auctoritat

2. *Centum & viginti quinque mi* *æris*] Livius: *Ex iis qui centum milli* *æris, aut majorem cenſum haberent*, LX *confecit centurias, quadragenas ſenior* *ac juniorum. Centum millia æris* tria millia florenorum Hollandi cor

3. *Minore ſumma æris*] Secunda er claſſis, ut refert Livius lib. 1. intra c tum uſque ad quinque & ſeptuagi millium cenſum inſtituta, tertia cla

I. Catonis oratione, 5 qua Voconiam legem ſuaſit, quæ
rolet quid ſit *claſſicus, quid infra claſſem.*

hquinquaginta millia cenſebatur, qta claſſis in viginti quinque millia, qnta claſſis in undecim millia. Cæterant proletarii, vel capite cenſi.

. *M. Catonis*] Vide Ciceronem de Sectute. Legitur in Vet. Ed. *Ciceronis.* rle.

. *Qua Voconiam legem ſuaſit*] Tulit hc legem Q. Voconius Saxa tribunus pis Anno V. C. DCCXCIV. *qui poſt eos cores cenſus eſſet, ne quis hæredem virgm, mulieremve faceret*, ut teſtatur Cero I. in Verrem c. 42. Lege quoc Voconia cautum ;, (nam plura ejus eat capita,) ne plus cuiquam legaret, quam ad hæredem hæredesve perteret, ut monet Theophilus in Inſtit. tit. de Leg. Falc. Cæterum quomodconciliari poſſunt, quæ ex Ciceron Aſconio, Auguſtino proferuntur, le Voconia ſancitum fuiſſe, *Ne quis ginem vel mulierem hæredem faceret, ne quidem unicam filiam*, cum Dio l 56. de mulieribus dicat, Voconia le iis licitum non fuiſſe plus quam ὁ δύο ἥμισυ μυριάδας κληρονομεῖν, ſt, *ultra 25. millia ſeſtertium hæredi capere.* Verum ſciendum, antiqua le Voconia, quæ lata inter ſecundum ertium bellum Punicum, teſte Augtino lib. 3. de Civ. Dei c. 21. omnes ulieres à ſucceſſione hæreditatis retas fuiſſe. Epitome Livii lib. 41. *Voconius Saxa tribunus plebis legem t, ne quis hæredem mulierem inſtitue-* Sed cum ea lex nimis rigida paulan in deſuetudinem abiiſſet, acceſſit (puto) poſtmodum interpretatio prucitum, qua nimius rigor temperatus . Primò qui cenſus non erat hæren filiam relinquere poterat. Audi ceronem I. in Verrem: *P. Annius ſellus mortuus eſt, C. Sacerdote præto- Is cum haberet unicam filiam, neque ſus eſſet: quod eum natura hortaba-, lex nulla prohibebat, fecit, ut filiam bonis ſuis hæredem inſtitueret. Heres erat filia: faciebant omnia cum pupilla, legis æquitas, voluntas patris, edicta prætorum, conſuetudo juris ejus, quod erat tum, cum Aſellus mortuus eſt.* Idem Cicero in eadem oratione: *Nam poſt te prætorem multi teſtamenta eodem modo fecerunt. In his nuper Annia. Ea de multorum propinquorum ſententia, pecunioſa mulier, quod cenſa non erat, teſtamento fecit hæredem filiam.* Cenſi itaque mulieres hæredes relinquere non poterant. Cenſus autem dicebatur qui centum millia ſeſtertium poſſidebat, teſte Aſconio Pædiano. *Nam more veterum*, ut idem refert, *cenſi dicebantur qui centum millia profeſſione detuliſſent. Hujuſmodi adeo facultates cenſus vocabantur.* Forſan autem de ſolis cenſis ſive divitibus locuta eſt lex Voconia, nam dicit Cicero *lex nulla prohibebat*, ſed adverſatur, quod poſtmodum dicat, *legis æquitas, conſuetudo juris.* Quod autem ad Dionis locum attinet, dicit lege Voconia cautum (per interpretationem hoc additum arbitror) ut mulieres non plus quam 25. millia ſeſtertium hæreditate caperent, hoc ita interpretatur Hotomannus, ne qui cenſus eſſet, id eſt centum millia ſeſtertium poſſideret, inſtituere poſſet virginem ſive mulierem, ſupra quadrantem ſuorum bonorum. Neſcio autem quare locum Dionis, Xylander ita verterit, qui ita ſe habet: τῶν τε γυναικῶν τισὶ καὶ παρὰ τὸν Οὐοκώνειον νόμον, καθ' ὃν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυριάδας οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν, συνεχώρησε τοῦτο ποιεῖν; verſio talis eſt, *Quumque lege Voconia mulieribus prohiberetur, ne qua majorem centum millibus nummum hæreditatem poſſent adire, ea quoque lege quaſdam ſolvit.* Nulla mentio eſt apud Dionem centum millium, ſed viginti quinque. Denique ex interpretatione legis

CAP.

legis Voconiæ *Fœminæ ad hæreditates legitimas ultra conſanguineas ſucceſſiones non admittebantur*, ut ſcribit Paulus lib. 4. ſent. 8. vide & §. 3. In[...] Legit. Agnat. ſucceſſ.

CAP. XIV.

De tribus dicendi generibus: ac de tribus philoſophis qui ab A[the]nienſibus ad ſenatum Romanum legati miſſi ſunt.

ET in carmine & in ſoluta oratione genera dicendi [pro]babilia ſunt tria, quæ Græci 1 χαρακτῆρας vocant[, no]minaque eis fecerunt 2 apponi, ἁδρὸν, ἰσχνὸν, μέσον. [Nos] quem primum poſuimus, 3 *uberem* vocamus, ſecundum [gra]*cilem*, tertium *mediocrem*. *uberi* dignitas atque amplit[udo] eſt: *gracili* venuſtas & ſubtilitas: *medius* in confini[o eſt] utriuſque modi particeps. His ſingulis orationis virtut[ibus] vitia agnata ſunt pari numero: quæ earum modum & [ha]bitum ſimulachris falſis ementiuntur. ſic plerumque [in]flati atque tumidi fallunt pro uberibus, ſquallentes & j[eju]ni dicti pro gracilibus, 4 incerti & ambigui pro medio[cri]bus. vera autem & propria hujuſcemodi formarum ex[em]pla in Latina lingua M. Varro eſſe dicit ubertatis 5 Pa[cu]vium, gracilitatis 6 Lucilium, mediocritatis 7 Terenti[um], ſed ea ipſa genera dicendi 8 jam antiquitus tradita ab h[o]mo

XAρακτῆρας] Formas. De illis characteribus vide Demetrium Phalereum, & Longinum de ſublimi dicendi genere.

2. *Apponi*] H. Stephanus ex conjectura, *appoſita*. Deeſt in Bad. Ed.

3. *Uberem vocamus*] Diverſitas hæc ſtili etiam temporibus inſervire debet.

4. *Incerti*] Aliter *inferti*, vel *infecti*, id eſt, tincti, immixti.

5. *Pacuvium*] Vide ſupra p. 103.

6. *Lucilium*] Quem lutulentum & incompoſito pede decurrere ſcribit Horatius lib. 1. Sermon. Sat. IV.

7. *Terentium*] Cujus nitorem & caſtitatem ſermonis omnes docti magni faciunt, lenem & *ſedatis vocibus* u[...] Cæſar, & Cicero, citante Donato, i[n] carmine teſtatur:

Tu quoq; qui ſolus lecto ſermone, Ter[enti],
Converſum expreſſumque Latina [voce]
Menandrum
In medio populi ſedatis verſibu[s] fers,
Quicquid come loquens ac omnia [dul]cia dicens.

8. *Iam antiquitus tradita*] A[uſo]nius quoque illos heroas ita conju[ngit] in *Profeſſ. Burdig.* Epigr. 22. de Url[...] loquens,

Priſcos Heroas ut & olim
Carmine Homeri commemoratos

E

ro ſunt tria in tribus; magnificum in Ulyxe & 9 uber-
tn, ſubtile in Menelao & cohibitum, mixtum modera-
nque in Neſtore. 10 animadverſa eadem tripertita varie-
t eſt in tribus philoſophis, 11 quos Athenienſes Romam
a ſenatum pop. Q. R. legaverant impetratum, uti mul-
n remitterent, quam fecerant 12 propter Oropi vaſta-
nem. ea multa fuerat 13 talentûm fere quingentûm.
nt iſti philoſophi 14 Carneades ex Academia, 15 Dioge-
Stoicus, 16 Critolaus Peripateticus: & in ſenatum qui-
n introducti interprete uſi ſunt 17 C. Acilio ſenatore:
ante ipſi ſeorſum quoque quiſque 18 oſtentandi gratia
gno conventu hominum diſſertaverunt. tum admiratio-
fuiſſe ajunt 19 Rutilius & 20 Polybius philoſophorum
trium

Fando referres:
lcem in paucis, ut Pliſthenidem,
torrentem, ceu Dulichii
Ninguida dicta:
mellitæ nectare vocis
ulcia fatis verba canentem
Neſtora regem.

Vbertum] Vet. Ed. *uber eſt.*

. *Animadverſa*] In Voſſ. codice tur, in Ms. hæc diſtincta fuiſſe tan- n ex alio cap.

. *Quos Athenienſes*] Expreſſit hæc non nominato Gellio Macro- bi lib. 1. Saturn. c. 15.

. *Propter Oropi vaſtationem*] Oro- œotiæ urbs Ptolemæo, Thucydi- . 8. Stephano de urbibus.

. *Talentûm fere quingentum*] Plene ta quingenta numerat Plutarchus. nt illa Philippeos, ſive ducatones 3000. ſive novem vaſa auri.

. *Carneades ex Academia*] Qui ere Academiæ auctor. Sextus Em- piris Pyrrhon. Hypotypoſ. lib. 1. c. 33. *demiæ autem fuerunt, ut ajunt, plu- ribus. Vna quidem eaque antiquiſſi- latonis: ſecunda & media Arceſilæ, uit auditor Polemonis: tertia & no- arneadis & Clitomachi. Sunt qui ddant quartam Philonis, & Char- midæ. Sunt qui etiam quintam adjiciant Antiochi.* Vide de Carneade Ciceronem lib. 4. Acad. Qu. & Plutarchum contra Coloten.

15. *Diogenes Stoicus*] Cognomento Babylonius, (Laertius natum fuiſſe Seleuciæ, ſed ob loci vicinitatem Babylonium dictum fuiſſe refert) Chryſippi auditor. Vide de eo Ciceronem lib. 4. Tuſc. Qu. Citat quoque eum Seneca lib. 3. de Ira c. 38. Fragmenta ejus quoque ſæpius in Stobæo citantur, quæ ingenio & ſapientia eum polluiſſe oſtendunt.

16. *Critolaus Peripateticus*] Ejus nullam in hac legatione mentionem facit Plutarchus. Ejuſdem Critolai meminit Gellius lib. 9. c. 5. An idem ſit cum Critolao hiſtorico, quem citat quoque Gellius noſter lib. 9. c. 9. dubium eſt.

17. *C. Acilio*] Ita Plutarchus, vulgo, *Cæcilio*. Macrobius *Cælio*.

18. *Oſtentandi gratia*] Carneades primo pro juſtitia, dein contra eam diſſeruit. Itaque Cato tales legatos quamprimum dimittendos cenſuit. Vide Plutarchum in Catone, Quintil. lib. 5. c. 1. Plin. lib. 7. cap. 30.

19. *Rutilius*] Eſt hic P. Rutilius Rufus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

trium ſui cujuſque generis facundiam. violenta, inquiu, & rapida Carneades dicebat, ſcita & teretia Critola, modeſta Diogenes & ſobria. unumquodque autem [21] g nus, ut diximus, quum caſte pudiceque ornatur, fit il ſtrius: quum fucatur, atque prælinitur, fit [22] præſtigioſu

fus, qui tum de vita ſua, tum Numantini belli hiſtoriam ſcripſit. Laudat eum Livius, Vellejus, Valerius Maximus, Plutarchus, alii.

20. *Polybius*] Qui civili prudentia, & ſcientia militari inclytus ipſis rebus interfuit, quas ſcripſit; Scipionis enim Africani Æmiliani in Africa comes fuit. Scripſit libros XL. ſed quinque primi ſalvi tantum & incolumes nos pervenerunt. Ex cæteris tantum cerpta habemus. Vide *Voſſ.* de Hiſ Græcis.

21. *Genus*] Addit H. Steph. *eo quæ.*

22. *Præſtigioſum*] Vanum, inſtar p ſtigiarum. Scriverius legebat *pert ſum.*

CAP. XV.

Quam ſevere moribus majorum in fures vindicatum ſit, & q ſcripſerit Mucius Scævola ſuper eo quod ſervandum dat [1] *commodatumve eſſet.*

[2] LAbeo, in libro de duodecim tabulis ſecundo, acria ſevera judicia de furtis habita eſſe apud veteres ſc pſit: idque Brutum ſolitum dicere, furti [3] damnatum e qui jumentum aliorſum duxerat quam quo utendum ac perat; item qui longius produxerat, quam quem in locu petierat. itaque [4] Q. Scævola in librorum, quos de ju civili compoſuit, ſextodecimo verba hæc poſuit: [5] *Quod ſervandum datum eſt, ſi id uſus eſt: ſive, quod utendum accep ad aliam rem atque* [6] *acceperit, uſus eſt: furti ſe obligavit.*

CA

COmmodatumve] Vulgo, *commendatumve.*

2. *Labeo*] Vide pag. 54.

3. *Damnatum*] In codice quodam annotatum, *damnatem*, & in ſeqq. *dixit, accepit, produxit, petiit* pro *duxerat*, &c.

4. *Q. Scævola*] Vide ſupra p. 210.

5. *Quod cui ſervandum datum* Ita quoque in jure Iuſtinianeo habe l. 40. & 54. & 76. ff. de Furt. l. 7 eod. l. 5. §. 8. ff. commodati & § Inſt. de Obligat. quæ ex Del. naſc.

6. *Acceperit*] Vet. Ed. *accepit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XVI.

Locus exſcriptus ex ſatyra M. Varronis, quæ περὶ ἐδεσμάτων inſcripta eſt, de peregrinis ciborum generibus: & appoſiti verſus Euripidi, quibus delicatorum hominum luxuriantem gulam confutavit.

VArro in Satyra, quam [1] περὶ ἐδεσμάτων inſcripſit, lepide admodum & ſcite factis verſibus cœnarum ciborumque exquiſitas delitias comprehendit. nam pleraque id genus, quæ helluones iſti terra & mari conquirunt, expoſuit, incluſitque in numeros ſenarios. & ipſos quidem verſus, cui otium erit, in libro, quo dixi, poſitos legat. genera autem nominaque edulium [2] & domicilia ciborum omnibus aliis præſtantia, quæ profunda ingluvies veſtigavit, quæ Varro opprobrans exſecutus eſt, hæc ſunt ferme, quantum nobis memoriæ eſt. [3] Pavus è Samo, [4] Phrygia attagena

[1] *Quam* περὶ ἐδεσμάτων, &c.] Id eſt, *de eduliis*. Hanc Satyram citat quoque Auctor noſter l.15. Sicuti Ennius ἰχθυοφαγητικὰ vel potius ἡδυφαγητικὰ verſibus ſcripſit (vulgo corrupte apud Apuleium *ædes Phagitica* legitur.) Ita Archeſtratus ἡδυπαθείαν [illegible]us conſcripſit, quem imitatus Ennius cujus verſus apud Apuleium leguntur.

[2] *Et domicilia*] Sedes, regiones, ubi præ cæteris delicati cibi reperiuntur.

[3] *Pavus è Samo*] Varro lib. 3. de Re Rust. cap. 6. *Pavonum greges transmarini eſſe dicuntur in inſulis Sami in luco Junonis*. Ubi primum natos & nutritos, atque hinc in alias regiones tranſlatos fert Athenæus lib. 14. Δείπνοσ. Idemque in numiſmate Samio pavo inſculptus erat, & Junoni ideo ſacri pavones. Addit eodem capite Varro: *Primus Q. Hortenſius augurali adjiciali cena poſuiſſe dicitur. quod protinus factum tam luxurioſi quam ſeveri* (Macrobius lib. 2. Sat. cap. 9. legit *tam luxurioſe quam ſevere*. Popma in Varronem legit, *luxurioſi quam ſeveri* deleto *tam*.) *viri boni laudabant. Quem cito ſecuti multi, extulerunt eorum pretia, ita ut ova eorum denariis veneant quinis, ipſi facile quinquagenis: grex centenarius facile quadragena millia ſeſtertia ut reddat: ut quidem Albutius ajebat, ſi in ſingulos ternos exigeret pullos, perfici ſexagena poſſe*. Similia de Hortenſio ſcribit Plin. lib. 10. cap. 20. & Ælianus lib. 5. de Animal. c.21. qui ſcribit ideo eundem κεκλῆναι ſive καταχειροθλῶαι, *in jus vocatum, vel condemnatum fuiſſe*. Sed hac de re nulla apud alios Auctores mentio eſt. Scribunt quoque Varro & Plinius M. Aufidium Lurconem primum ſaginaſſe, & ex eo quæſtu reditus ſeſtertium ſexaginta M. habuiſſe. Cum tanto itaque pretio emerentur, in deliciis erant apud Romanos. Quam ſtultitiam ridet Horatius lib. 2. Sat. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

attagena, 5 grues Melicæ, 6 hædus ex Ambracia, 7 pela[...] Chalcedonia, 8 muræna Tarteſſia, 9 aſelli Peſſinun[...] oſt[...]

Vix tamen eripiam poſito pavone velis
quin
Hoc potius, quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum, quia veneat auro
Rara avis, & picta pandat ſpectacula cauda.
Tanquam ad rem attineat quicquam; num veſceris iſta,
Quam laudas pluma, coctove num adeſt honor idem?

Utique caro ejus dura, difficilis concoctu, ut teſtatur Galen. lib. 3. de Alim. fac. cap. 19.

4. *Phrygia attagena*] Horatius Ionicum attagenem (attagen autem & attagena dicitur) maxime laudat, & Martialis in Xeniis Ep. 61.

Inter ſapores fertur alitum primus,
Ionicarum guſtus attagenarum.

Sed Ionia non adeo diſtatà Phrygia, atque inde forſan in Ioniam delatæ. Cum ruſticula ſive ſcolopace quidam confundunt.

5. *Grues Melicæ*] Ex Melo inſula advectæ, quæ ſita inter Cretam & Sunium Achaiæ promontorium. Grues autem menſis Romanorum appoſitas fuiſſe teſtatur Plin. lib. 10. c.23 & Horatius l.2. Sat. ult. Marſilius Cagnatus lib. 1. Obſ. c. 18 legi hic poſſe arbitratur, *capræ Melicæ*. ſed lectio vetus ſervanda.

6. *Hædus ex Ambracia*] Ambracia Epiri oppidum eſt in Græcia: pulcherrimos tamen hædos & maximos idem Varro lib. 3. de R. R. cap. 3. in Media inſula naſci ſcribit. *Melon* inſulam intelligere videtur.

7. *Pelamis Chalcedonia*] Pelamides vocantur thynni nondum adulti, teſte Ariſtotele lib. 6. Hiſt. Anim. cap. 16. & qui Ariſtotelem expreſſit Plinio l.9. cap. 15. Verba Plinii hæc ſunt: *Cordyla appellatur partus, qui fœtus redeuntes in mare autumno comitatur. Limoſæ vero à luto* (πηλȣ̃) *pelamides incip[...] vocari, & cum annuum exceſſere te[...] thynni*. In Ponto autem maxime &[...] ca Byzantium ſtabulabãtur, juxta C[...] cedonem rariores teſte eodem Pli[...] πηλαμὶς per υ ſcribendum eſſe m[...] Heſychius. Pelamydes autem in [...]ticulas conſectæ condiri ſolitæ. J[...]nalis Sat. 7.

--- Siccus petaſunculus, & vas
Pelamydum ---

ubi vetus interpres: *Vocabulum e[...]ſcium ſalſorum*. Pelamis itaque Ch[...]donia maxime probatur, quæ cap[...] prope Chalcedonem Urbem, qua[...] erat ad Boſphorum Thracium.

8. *Muræna Tarteſſia*] Juxta fret[...]ſpanici anguſtias, ubi ſita fuit Tarte[...], quæ & poſtmodum Carteia appe[...] fuit teſte Livio lib. 8 Decad. 3. & [...]bone lib. 3. Geogr. Tarteſſiæ mu[...] etiam meminit Ariſtophanes in [...] τεύχοις. Siculas tamen muræna[...]iam Varro laudat apud Macrobiun[...] Saturn. cap. 11. De quibus ita Ju[...]lis Satyr. v.

Virroni muræna datur, quæ maxim[...]
Gurgite de Siculo ---

Quin & ex ipſo freto Siculo ad piſ[...] magnatum traducebantur aleba[...]que. Quantopere delectati fueri[...] piſce Romani, Licinii nomen, cui [...]rænæ nomen adhæſit, teſtatur. [...] Macrobium dicto loco, & Colu[...]lam, & Varronem, qui cap. ult. li[...] de piſcinis Hirtii & murænarun[...]quentia incredibilia narrat. Quon[...] hi piſces appararentur, docet Ap[...] lib. 10. Rei Cul. cap. 2. De mu[...] quoque ex Theophraſto de Piſcibu[...] Athenæus lib. 7. & cum anguil[...] & viperis cognationem quandam [...]bere oſtendit.

9. *Aſelli Peſſinuntii*] Hi ὄνοι, ὀ[...] Græcis dicuntur, ut Oppianus l[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſtrea Tarentina, 11 pectunculus Chius, 12 elops Rhodis, 13 ſcari Cilices, 14 nuces Thaſiæ, 15 palma Ægyptia, 16 lans Hiberica. hanc autem 17 peragrantis gulæ & in os inſuetos inquirentis induſtriam atque has undique ſum indagines cupediarum majore deteſtatione dignas ceſebimus, ſi verſus Euripidi recordemur, quibus utebatu ſæpiſſime Chryſippus philoſophus, tamquam edendi ationes quaſdam repertas eſſe, non per uſum vitæ neceſſarium,

λ7. docet: quorum ſpecies ſunt calar, & bacchi, de quibus Plin. lib. 9. ca 7. *Callariæ minores & bacchi, qui iſi in alto capiuntur, ideoque prælanoribus.* Speciem aſelli, qui callaria appellatur, putant nonnulli eſſe Beurum *Schelviſch*, bacchum autem Ca *jau.* Sed difficilis eſt veterum piſcin cum noſtris comparatio. Vide de c piſce Athenæum lib. 7. Aſelli itae Peſſinuntii ab Urbe Peſſinunte (on Phrygiæ, poſtmodum Galatiæ opdo teſte Marcellino lib. 26.) nom ſuum accepere.

. *Oſtrea Tarentina*] Bajana laudat Aonius ad Theonem:

Orea Bajanis certantia, quæ Medulorum,
Lcibus in ſtagnis refluï maris æſtus opimat.

Oſorum quoque vivaria in Bajano inniſſe Sergium Oratam ſcribit Plini lib. 9. c. 54. Etiam Brundiſina & Bennica ibidem commemorat. Juveis Sat. IV.

- Circeis nata forent an
Lainum ad Saxum, Rutupinove edita fundo,
Oea callebat primo deprendere morſu.

. *Pectunculus Chius*] Pectines & peinculos videtur diſtinguere Plinii eos inter ὀςρακόδερμα recenſet Aiot. de Hiſt. Anim. lib. 9. cap. ult. vietiam Athenæum lib. 3. Tarentincaudat Horatius,

Finibus patulis jactat ſe molle Tarentum.

12. *Elops Rhodius*] Idem refert Varro lib. 2. de R. R. c. 6. & Plinius l. 9. cap. 54. Columella lib. 8. c. 16. Pamphylio pelago non alibi naſci ſcribit.

13 *Scari Cilices*] Macrobius lib. 2. Sat. cap. 12. *Nec contenta illa ingluvies fuit maris ſui copiis, nam Octavius* (Optatus Plinio dicitur) *præfectus claſſis ſciens ſcarum adeo Italicis litoribus ignotum, ut nec nomen Latinum ejus piſcis habeamus, incredibilem ſcarorum multitudinem vivariis navibus huc advectam inter Hoſtiam & Campaniæ litus in mare ſparſit; miroque ac novo exemplo piſces in mari, tanquam in terra fruges aliquas ſeminavit: idemque tanquam ſumma in hoc utilitatis publicæ verteretur, quinquennio dedit operam, ut ſi quis inter alios piſces ſcarum forte cepiſſet, incolumem confeſtim & inviolatum mari redderet.* Inter piſces principatum tenet teſte Galeno. Carpathio mari, cui Cilicium vicinum, frequens. A quo hic *Cilices ſcari* dicuntur.

14. *Nuces Thaſiæ*] Amygdala eſſe dicit Macrobius lib. 2. c. 14. Verius nuces avellanas intelligi. Thaſiæ dicuntur à Thaſo inſula maris Ægæi Thraciæ proxima.

15. *Palma Ægyptia*] Præſtantiſſimam naſci in Judæa in valle Hierichunte, ubi ſylva palmeto & opobalſamo diſtinguebatur, Galenus teſtatur.

16. *Glans Hiberica*] In quodam Ms. *Hernica.* corrupte.

17. *Peragrantis*] Mari terraque perquirentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ceſſarium, ſed per luxum animi parata atque facilia faſti dientis, per improbam ſatietatis laſciviam. verſus Euripid adſcribendos putavi:

[18] Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν [19] δυεῖν μόνον,
Δημητρὸς ἀκτῆς, πώματός θ' ὑδρηχόου;
Ἅπερ πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν,
Ὧν οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονή, τρυφῇ δέ τοι
Ἄλλων ἐδεστῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

18. Ἐπεὶ τί δεῖ] Id eſt,
Nam quid mortalibus opus niſi his duobus modo,
Cereris fructu, & aquam fundente poculo?
Quæ præſto ſunt & nata ut nos nutriant,
Quorum nunquam ſuppetit ſatietas, luxu vero
Aliorum edulium adminicula venamu
In vetuſtis Editt. Ven. legitur in fin τρυφῇ δέ τοι ἄλλων ἐδεσμάτων θηρ μάτα, in alia Vet. Ed. pro ἐδεσμά των legitur ἐδεστῶν.

18 Δυεῖν] Ita Vett. Cod. leg δυοῖν.

CAP. XVII.

Sermo habitus cum grammatico inſolentiarum & imperitiarum pleno de ſignificatione vocabuli, quod eſt obnoxius; *deque ej vocis origine.*

PErcunctabar Romæ quempiam grammaticum prima in docendo celebritatis, non herclè experiundi vel ten tandi gratia, ſed diſcendi magis ſtudio & cupidine, quid ſi gnificaret *obnoxius*, quæque ejus vocabuli origo ac rati eſſet, atque ille adſpicit me illudens levitatem quæſtioni [1] parvitatemque: Obſcuram, inquit, ſane rem quæris multaque prorſus vigilia indagandam. quis adeo tam lin guæ Latinæ ignarus eſt, [2] qui neſciat eum dici [3] *obnoxium* cui quid ab eo, cui eſſe obnoxius dicitur, incommodari & noce

PArvitatemque] Vilitatem. Ita loquitur quoque Valer. Max. in prologo.

2. *Qui neſciat*] In Ms. *quin ſciat.*

3. *Obnoxium*] Feſtus: *Obnoxius is proprie dicitur, qui pœnæ obligatus eſt delictum*, ſive noxam & noxiam. Tran late pro quocunque obligato & devi cto ſumitur.

4.

nceri poteſt 4 ei, qui habeat aliquem noxæ, id eſt, culpæ ſu conſcium? Quin potius, inquit, hæc mittis nugalia, & afrs ea quæ digna quæri tractarique ſint; tum vero ego pcnotus, agendum jam 5 oblique, ut cum homine ſtulto, extimavi: Et cætera, inquam, vir doctiſſime, & graviora re otioraque ſi dicere & ſcire debuero, quando mihi uſus verit, tum quæram ex te atque diſcam, ſed enim quia dixi æ *obnoxius*, & quid dicerem neſcivi; didici ex te & ſcire c cœpi, quod non ego omnium ſolus, ut tibi ſum viſus, gpravi; ſed, ut res eſt, Plautus homo linguæ atque eleiæ in verbis Latinæ princeps, quid eſſet *obnoxius*, neſcii verſus enim eſt Sticho illius ita ſcriptus:

6 *Nunc ego hercle perii plane*, 7 *non obnoxie.*

ud minime congruit cum iſta, quam me docuiſti, ſignifiaone. compoſuit enim Plautus tamquam duo inter ſe ctraria *plane* & *obnoxie*; quod à tua ſignificatione longe at. at ille grammaticus ſatis ridicule, quaſi *obnoxius &* *bxie* non declinatione ſola, ſed re atque ſententiâ difent, Ego, inquit, dixi quid eſſet *obnoxius*, non quid *obxe*. At tunc ego 8 admirans inſolentis hominis inſcitiam, Mtamus, inquam, ſicuti vis, quod Plautus *obnoxie* dixit, ſi d le nimis remotum putas: atque illud quoque prætermiamus quod Salluſtius in Catilina ſcribit, *Minari etiam* *ter9ni ſibi obnoxia foret*: &, quod videtur 10 notius, pervulgaiu; eſſe, id me doce. verſus enim Virgilii ſunt notiſſimi:

Nam

4 *Ei*] Vet. Ed. *eive.* aliter *&c.*

5 *Oblique*] Qui ſimulans tanquam illi leret, reſponſum tamen illudebat.

6 *Nunc ego*] Verſus apud Plautum in tio Act. 3. Sc. 2. ita legitur: *er Hercle vero plane, nihil obnoxie.*

7 *Non obnoxie*] Obnoxie perire di- citu qui non plane nec funditus perit, ſed punitur ut ob delictum alteri ſit obnxius, atque ita ab illo pendeat eique bjectus ſit. Acidalius interpre- tatu *clementer*, ita ut per quem peris illi obnoxius ſis, gratiamque ei debeas. Vide Notas nuperas ad Plautum p. 995. Badius interpretatur *non ficte*, vel ſimulate. ſicuti obnoxii ſæpe obſequia præſtant ſimulato animo.

8. *Admirans*] Ms. *ammirans*. vet. Ed. *admiratus*.

9. *Ni ſibi obnoxia foret*] Obnoxia hic idem eſt atque morem gerens, ſicut obnoxii ſolent.

1. *Nootius*] Ita Lambecius. vulgo *vobis*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Nam neque tunc aſtris acies obtuſa videri,
Nec fratris radiis 11 *obnoxia ſurgere luna,*

quod tu ais, *culpæ ſuæ conſcium*; alio quoque loco Virgil verbo iſto utitur, à tua ſententia diverſe his verſibus:

- - juvat arva videre
Non raſtris hominum, 12 *non ulli obnoxia curæ.*

cura enim prodeſſe arvis ſolet, nõ nocere, quod tu de *obnoxio* dixiſti. Jam vero illud etiã Q. Ennii quo pacto congru re tecum poteſt, quod ſcribit 13 in *Phœnice* in hiſce verſib

14 *Sed virum vera virtute vivere animatum addecet,*

Fo-

11. *Obnoxia ſurgere luna*] Extant hi verſus 1. Georg. ℣ſ. 395. & ſeq. Luna fratris radiis obnoxia dicitur, quia Solis vario aſpectu varie illuſtratur (quando itaque ante conjunctionem cum ſole μηνοειδὴς videtur, non eſt obnoxia ſolis radiis,) *Obnoxia* itaque eſt quæ ſe ſubmittit, ſive quæ ſolis radios accipit; epithetum itaque illud, *obtuſa*, quod ſuperiori verſu occurrit, repetendum eſt de Luna.

12. *Non ulli obnoxia curæ*] Non ſubjecta ulli labori, vel curæ, vel ut Servius loquitur, *nihil labori noſtro debentia.* Locus eſt 2. Georg. ℣ſ. 438. & ſeq.

13. *In Phœnice*] Citant hanc quoque Tragœdiam Nonius & Chariſius lib. 2.

14 *Sed virum vera virtute*] In cunctis vett. libb. ſecundo verſu legitur, *Adjecit fortiter, eumque innoxium vocare.* Unde præſtantiſſimus Scriverius acute conjectabat ex gloſſemate hæc irrepſiſſe, ubi ſcriptum fuerit, adjecit FORTITER, *cum innoxium vocaret*, hoc eſt cum non obnoxium vocaret. Et forte *vocaret* ex *notaret* poſtea inolevit. Hoc gloſſemate furcillato; item ex *purum & firmum* altero ejecto, tanquam ab hæſitante ſcriba nato, ſic idem Ennii verſus in ſenarios redigebat:

-- Sed virum vera virtute vivere
Animatum fortiter adverſu' adverſarios
Ea liberta'ſt, qui pectus firmum geſt
Res aliæ obnoxiæ nocte in obſcura la

vel ſi συνίζησις in *obnoxiæ* diſplice

Obnoxiæ res aliæ in obſcuro latent

ut τὸ nocte repetitum ſit ex *obn* Et ſane vel hæc vera ſunt; vel ſa *innoxius* factum eſt ex *obnoxius.* quia de hoc agitur, ad oram fueri jectum, unde *innoxius* in textum ſi ceptum. Quo uno obſervato non ficile fuerit, hinc facere Troch quadratos:

Sed virum vera virtute vivere an
tum addecet,
Fortiterque cum (vel ἀρχαϊκῶς
fortiter) vacare adverſus adverſ
Ea libertas eſt, qui pectus purum &
mum geſtitat,
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcu
tent.

Hiatum vero verſu extremo ſu hoc pacto:

Aliæ res obnoxiæ hoſti nocte in ob
latent.

Nam cum ductus literarum in non multum abeat à ſequenti vo *cte*: ſimilitudo ea occaſionem da tuerit oſcitanti librario alterum p eundi. Ita *Voſſius* in notis ad frag ta Ennii. Ultimo verſu pro *obnoxi* dalius legebat, *obnoxioſæ.* Obno eſt multum obnoxius; quo voc etiam Plautus in Epidico, & Tri mo utitur.

I Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Fortiterque innoxium vacare adverſus adverſarios.
Ea liberta'ſt, qui pectus purum & firmum geſtitat,
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcura latent.

alle oſcitans & allucinanti ſimilis, Nunc, inquit, mihi ceræ non eſt. quum otium erit, reviſes ad me atque diſcs quid in verbo iſto & Virgilius & Salluſtius & Plautus Ennius ſenſerint. & nebulo quidem ille, ubi hoc dixit, greſſus eſt. Si quis autem volet non originem ſolam veriſtius, ſed ſignificationem quoque ejus varietatemque cenſere; ut hoc etiam Plautinum ſpectet, adſcripſi verſ: [14]ex Aſinaria:

[16] *Maxumas opimitates gaudio effertiſſimas*
Suis heris ille una mecum pariet gnatoque & patri;
[16] *Adeo ut ætatem ambo ambobus nobis ſint obnoxii*
Noſtro devincti beneficio.

ua vero ille grammaticus finitione uſus eſt, ea videtur verbo tam multiplici unam tantummodo uſurpationem eis notaſſe: quæ quidem congruit cum ſignificatu quo æcilius uſus eſt in Chryſio in his verſibus:

-- *Quamquam ego mercede huc conductus tua*
Advenio, ne tibi me eſſe ob eam rem obnoxium
Reare: [17]*audibis male ſi male* [18] *dixis mihi.*

CAP.

14. *Ex Aſinaria*] Extant hi verſus ct. 2. Sc. 2. verſ. 16.

15. *Maxumas opimitates*]Abundanm, res ſecundas. Addit *effertiſsimas* arciendo, qui enim farciunt aves, opis reddunt. In Vet. Edit. corrupte itur *optimitas*, in alia Vet. *optimas*.

16. *Adeo ut ætatem*] Ita legendum. Vett. Edit. habent, *adeo ut ætate*. Badiana Pariſ. *Devota ut ætate*.

17. *Audibis male*] Antique, ſicut apud Plautum *ſepelibis, ſentibis*.

18. *Dixis*] Vett. Editt. *dicis*.

CAP. XVIII.

De obſervata cuſtoditaque apud Romanos jurisjurandi ſanctimonia: atque inibi de decem captivis, quos Hannibal Romam dejurio ab iis accepto legavit.

IUsjurandum apud Romanos inviolate ſanctéque habitum ſervatumque id & moribus [1] legibuſque multis oſtenditur; & hoc, quod dicemus, rei non tenue argumentum eſſe poteſt. [2] Prœlio Cannenſi Hannibal Karthaginienſium imperator ex captivis noſtris electos decem Romam miſit, mandavitque eis pactuſque eſt, ut, ſi populo Romano videretur, permutatio fieret captivorum; & pro iis, quos alteri plures acciperent, dari argenti [3] pondo libram S. Hos priuſquam proficiſcerentur, [4] jusjurandum adegit, redituros eſſe in caſtra Pœnica ſi Romani captivos non permutarent. veniunt Romam decem captivi. mandatum Pœni imperatoris in ſenatu exponunt. permutatio ſenatui non placita. parentes, cognati, affineſque captivorum amplexi eos, [5] poſtliminio in patriam rediſſe dicebant; ſtatumque eorum

L*Egibuſque multis oſtenditur*] Intelligit partim leges XII. tabularum, partim alias Juris civilis. Cicero II. de L. L. *perjurii pœna divina exitium: humana, dedecus.* Olim tamen qui juratus falſum teſtimonium dixerat, ſaxo Tarpeio dejiciebatur. Idem Cicero III. Offic. *Nullum vinculum ad aſtringendam fidem jurejurando majores arctius eſſe voluerunt, id indicant leges in XII. tabulis, indicant ſacra, indicant fœdera, quibus etiam cum hoſte devincitur fides: indicant notationes animadverſioneſque Cenſorum, qui nulla de re diligentius, quam de Iurejurando judicabant.* Poſtquam Cenſura eſſe deſiit, extra ordinem vindicari cæptum perjurium. Vindicari oſtendunt leges in Jure civili, l. 13. §. ult. l. 28. §. ult. ff. de Jurej. l. 22. C. de Dolo, l. 21. C. de Tranſact. l. 13. C. de Teſt. l. penult. C. de Dignitat. ſimilibuſque legibus.

2. *Prælio*] Poſt prælium. Val. l. 2. c. 2.

3. *Pondo libram S.*] Vet. Ed. *darent a. p. l. ſcilicet & ſelibram.* Quæ ultima gloſſam ſapiunt. Pondo autem eſt acceſſio libræ, vel etiam partium aſſis. Plautus in Menæchmis: *atque huic ut addas auri tu pondo unciam.* Libra pondo nihil aliud eſt, quam libra pendendo vel ad pendendum. vide Gronovium de Pec. Vet. p. 58. & ſeq.

4. *Iusjurandum adegit*] Vett. Editt. *jurejurando adegit.* Suſpicetur quis ſcriptum *ad jusjurandum adegit.* Sed ſerva lectionem in textu. Ita locutus eſt Gellius lib. 4. c. ult. & lib. 16. c. 4.

5. *Poſtliminio in patriam rediſſe*] Poſt-

hoſtium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eum integrum incolumemque eſſe : ac, ne ad hoſtes re-
de vellent, orabant. tum octo ex iis poſtliminium juſtum
na eſſe ſibi reſponderunt ; quoniam [5] dejurio vincti fo-
ret ; ſtatimque, uti jurati erant, ad Hannibalem profecti
ſunt. duo reliqui Romæ manſerunt ; ſolutoſque eſſe ſeſe
liberatos religione dicebant ; quoniam, quum egreſſi ca-
ſtris hoſtium fuiſſent, commenticio conſilio regreſſi eodem
di, tamquam ſi ob aliquam fortuitam cauſſam iſſent, [6] at-
que ita jurejurando ſatisfacto [7] rurſum injurati abiſſent.
hæc eorum fraudulenta calliditas tam eſſe turpis [8] exiſtima-
ta eſt, ut contemti vulgo [9] diſpretique ſint, cenſoreſque
eos poſtea omnium notarum & damnis & ignominiis affe-
cerint ; quoniam, quod [10] facturos dejuraverant, non fe-
cerint. [11] Cornelius autem Nepos, in libro exemplorum quinto,

...minio reverſus dicitur, cum quis ex hoſtium loco fines ſuos intraverit, ut reſpondit JC. Paulus in l. 19. §. 3. eod.

5 *Dejurio*] Juramento. Dejerare etiam Terentius dixit, pro ſancte jurare per deum immortalem.

6 *Atque ita*] Vet. Editio, *itaque*.

7 *Rurſum injurati abiſſent*] Cicero lib. 1. de Offic. c. 13. de uno hoc ſcribit. Locus totus dignus qui apponatur. *Secundo autem Punico bello, poſt Cannenſem pugnam, quos decem Hannibal Romam adſtrictos miſit jurejurando ſe redituros eſſe, niſi de redimendis iis, qui capti erant, impetraſſent : eos omneis cenſores, quoad quiſque eorum vixit, qui pejeraſſent, ærariis reliquerunt : nec minus illum, qui juris jurandi fraude culpam invenerat. Cum enim Hannibalis permiſſu exiiſſet de caſtris, rediit paulo poſt, quod ſe oblitum neſcio quid diceret. Deinde egreſſus è caſtris jurejurando ſe ſolutum putabat, & erat verbis re non erat. Semper autem in fide, quid ſenſeris, non quid dixeris, cogitandum.* Teſte eodem Cic. lib. 3. de Offic. c. 32. de decem illis captivis non omnes uno modo ſcripſere. *Polybius*, inquit, *bonus auctor in primis ſcribit, ex decem nobiliſsimis, qui tum erant miſſi, novem revertiſſe à ſenatu re non impetrata : unum ex decem qui paulo poſt, quam egreſſus erat è caſtris rediſſet, quaſi aliquid eſſet oblitus, Romæ remanſiſſe. Reditu enim in caſtra liberatum ſe eſſe jurejurando arbitrabatur : non recte. Fraus enim adſtringit, non diſſolvit perjurium. Fuit igitur ſtulta calliditas perverſe imitata prudentiam. Itaque decrevit ſenatus, ut ille veterator, & callidus, vinctus ad Annibalem duceretur.*

8. *Exiſtimata*] Vet. Ed. *æſtimata*.

9. *Diſpretique ſint*] Antiquæ editiones legunt *diſcerpti*, quod interpretatur Moſellanus, convitiis & probris lacerati, neque enim diſcerptos interfectoſque ex Livio lib. 23. & Gellio liquet. Lipſius legebat *diſpretique*, vel *deſpretique* ; *Deſpernere* enim apud Feſtum ſignificat *valde ſpernere*. Quid ſi *deſpectique*, vel *deſertique* legamus ?

10. *Facturos*] Vet. Ed. *ſe facturos*.

11. *Cornelius autem Nepos in libro Exemplorum quinto*] Citantur quoque hi libri à Chariſio lib. 1. Vixit Nepos Julii Cæſaris tempore, & amicus fuit Ciceronis, ut Gellius noſter teſtatur lib. 15. c. 28.

quinto, id quoque litteris mandavit, multis in ſenatu pla cuiſſe ut ii, qui redire nollent, datis cuſtodibus ad Hann balem deducerentur, ſed eam ſententiam numero plurium quibus id non videretur, ſuperatam : eos tamen, qui a Hannibalem non rediſſent, uſque adeo [12] inteſtabiles invi ſoſque fuiſſe, ut tædium vitæ ceperint, necemque ſibi con ſciverint.

15. c. 28. Præter vitas Illuſtrium virorum, etiam Chronica ſcripſit tribus libris, ad; quæ referendi verſus Catulli,

Quoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli tibi, namque tu ſolebas
Meas eſſe aliquid putare nugas,
Iam tum, quum auſus es unus Italorum,
Omne ævum tribus explicare chartis,
Doctis, Iuppiter, & laborioſis.

12. *Inteſtabiles*] Poſt hæc verba in margine Scriveriani Codicis hæc tanquam Gelliana adſcripta ſunt : *Cum ſe contemni, deſerique ab omnibus animadverterent, lucem ulterius intueri non ſuſtinuerunt.* Hæc, ut puto, ex gloſſa hic i ſerta.

Inteſtabiles] Infames, dicendi teſ monii incapaces. Cajus JC. in l. 2 ff. Qui teſt. fac. poſſ. *Cum lege quis i teſtabilis videtur eſſe, eo pertinet, nee teſtimonium recipiatur, & eo amplius (quidam putant) neve ipſi dicatur teſtin nium.* Porphyrio ad Horatii verba li 2. ſerm. Satyr. 3. *inteſtabilis & ſa eſto*, ita loquitur : *Antiqui illos quos teſtimonium admitti nolebant inteſtabi vocabant : deteſtabiles, quorum teſtin nium malum, & execrandum eſſet.*

CAP. XIX.

Hiſtoria ex annalibus ſumta de Tib. Sempronio Graccho pat Gracchorum tribuno plebei : atque tribunorum plebis decre cum ipſis verbis relata.

PUlchrum atque liberale atque magnanimum factu Tib. Sempronii Gracchi [1] in exemplis repoſitum e id exemplum [2] hujuſcemodi eſt : L. Scipioni Aſiatico Scipionis Africani ſuperioris [3] fratri [4] C. Minucius Aug rii

IN *exemplis*] Forte legendum, *in exemplis Nepotis poſitum eſt.*

2. *Hujuſcemodi*] Ita vet. ed. aliter, *hujuſmodi.*

3. *Fratri*] Additur in vett. editt. *cui.* Aliter, *cum.*

4. *C. Minucius Augurinus*] Reum factum L. Scipionem apud Q. Terentium Culleonem prætorem refert vius lib. 38. Condemnatus, *quo com dior pax Antiocho daretur, Scipio ſex millia pondo auri, quadringenta ginta argenti plus accepiſſe, quam in rium retulerit.* Judicio à Q. Tere perfecto, cum prædes non daret Sci *atque contenderet omnem quam acce petu*

nus tribunus plebei multam irrogavit : eumque ob eam
ıuſam 5 prædes poſcebat. Scipio Africanus fratris nomi-
1 6 ad collegium tribunorum provocabat; petebatque ut
vum conſularem triumphalemque à collegæ vi defende-
nt. 7 octo tribuni, cognita cauſa, decreverunt. ejus de-
ceti verba quæ poſui, ex annalium monumentis exſcripta
int. QUOD. P. SCIPIO. AFRICANUS. POSTULAVIT. PRO. L. SCI-
ONE. ASIATICO. FRATRE. QUUM. CONTRA. LEGES. CONTRA.
MOREM. MAJORUM. TRIBUNUS. PLEBEI. 8 HOMINIBUS. ACCI-
S. PER. VIM. 9 INAUSPICATO. SENTENTIAM. DE. EO. TULERIT.
ULTAM. Q. NULLO. EXEMPLO. IRROGARIT. 10 PRÆDES. Q. OB.
M. REM. DARE. COGAT. AUT. SI. NON. DET. IN. VINCULA.
UCI. JUBEAT. UT. EUM. A. COLLEGÆ. VI. PROHIBEAMUS. ET.
IOD. CONTRA. COLLEGA. POSTULAVIT. NE. SIBI. INTERCE-
AMUS. QUO. MINUS. SUAPTE. POTESTATE. UTI. LICEAT. 11 D.
IR. NOSTRUM. SENTENTIA. OMNIUM. DATA. EST. SI. L. COR-
NELIVS

pniam in ærario eſſe, nec ſe quicquam plici habere, in vincula duci cœptus eſt, loquitur Livius, & tunc luculentam ctionem habuiſſe dicitur P. Scipio, e alii illum, cum in vincula fratrem ci videret, repuliſſe à corpore ejus vi- atem memoriæ reliquerint, & tribu- nretinentibus magis pie quam civi- lr vim feciſſe, ut ex quorundam re- li commemorat Livius: & hoc eſt od dicit Seneca ad Polyb. c. 32. *Eo- a enim die, quo viatoris manibus fra- tn abſtulerat, tribuno quoque plebis fvatus interceßit. Tribuno plebis* dixit n alii dicant *tribunis*. Et recte mo- ı Lipſius ſe non videre cauſam, cur *e m die* dixerit, cum hoc eodem facto ſtatim contigerit. Forſan igitur cum *t uno interceßiſſe* dicit, intelligit C. Inucium, qui fratri multam irroga- vat, & prædes popoſcerat, & in vin- ca ducere affectaverat. A quo Africa- n, ut hic Gellius teſtatur, proculdu- l eodem die ad collegium tribuno- n provocaverat.

5. *Prædes*] Sponſores in cauſa pu- lca. Feſtus : *Præs eſt is qui ſe obligat populo, interrogatuſque à magiſtratu, ſi præs ſit, ille reſpondet præs.* Scaliger pro *præs ſit*, legit *præseſt*, id eſt præſens eſt, & ſe ſponſorem exhibet. Sed Varro di- cit à præſtando dictum.

6. *Ad collegium tribunorum provo- cabat*] Primo luculentam orationem habuit, & deinde tribunos in auxilium vocavit. Tribuni cum in conſilium ſe- ceſſiſſent, reliqui omnes præter Grac- chum pronunciarunt ; prætori non in- tercedere tribunos, quo minus ſua po- teſtate uteretur, ut teſtatur Livius.

7. *Octo tribuni*] Decem numero cum eſſent, ex iis C. Minucius multam irro- gaverat juxta Gellium, atque ita non numeratur inter alios, Gracchus reſi- ſtebat. Atque ita revera fuere octo.

8. HOMINIBUS] Ita vet. edit. aliter, *omnibus*.

9. INAUSPICATO] Nihil enim publice privatimque, niſi auſpicato gerebatur. Extat lex vetus Romuli, NE QUID IN- AUGURATO GERUNTO. *Inauſpicato* etiam ſumitur, pro inconſulto, temerarie.

10. PRÆDES.] Vet. ed. addit, EUM.

11. *D. E. R.*] Id eſt, DE EA RE.

12. *Pre-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

NELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. COLLEGÆ. ARBITRATU. PRÆDES. DABIT. COLLEGÆ. NE. EUM. IN. VINCULA. DUCAT. INTERCEDEMUS. SI. EJUS. ARBITRATU. PRÆDES. NON. DABIT. QUO. MINUS. COLLEGA. SUA. POTESTATE. UTATUR. NON. INTERCEDIMUS. Poſt hoc decretum, quum Augurinus tribunus plebei L. Scipionem prædes non dantem [12] prehendi & in carcerem duci juſſiſſet; tum Tib. Sempronius Gracchus trib. pl. pater Tiberii atque Caii Gracchorum, quum P. Scipioni Africano inimicus gravis ob pleraſque in republica diſſenſiones eſſet, juravit palam in amicitiam inque gratiam ſe cum P. Africano non rediſſe; atque ita decretum ex tabula recitavit. ejus decreti verba hæc ſunt: [13] CUM. L. CORNELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. TRIUMPHANS. HOSTIUM. DUCES [14] IN. CARCEREM. CONJECTAVERIT. ALIENUM. VIDETUR. ESSE [15] DIGNITATE. REIPUBLICÆ. IN. EUM. LOCUM. IMPERATOREM POPULI. ROMANI. DUCI. IN. QUEM. LOCUM. AB. EO. CONJECTI SUNT. DUCES. HOSTIUM. ITA. Q. L. CORNELIUM. SCIPIONEM ASIATICUM. [16] A. COLLEGÆ. VI. PROHIBEO. Valerius autem Antias, contra hanc decretorum memoriam, contraque auctoritates veterum annalium; poſt Africani mortem interceſſio-

12. *Prehendi & in carcerem duci*] Tribunis jus competebat intercedendi, idque & ſolenni verbo fiebat, VETO. ſi quis reſiſteret, per viatorem prehendi & in carcerem abripi poterat, ita ut conſules quoque prehendi atque in vincula duci ſæpe juſſerint. Factum hoc à prætore Q. Terentio dicit Livius, Val. Maximus à conſule.

13. CUM L. CORNELIUS SCIPIO] Verba decreti Tiberii Gracchi ita recitat Livius lib. 38. c. 60. *Quo minus ex bonis L. Scipionis quod judicatum ſit, redigatur ſe non intercedere prætori. L. Scipionem (qui regem opulentiſsimum orbis terrarum devicerit, imperium populi Romani propagaverit in ultimos terrarum fines; regem Eumenem, Rhodios, alias tot urbes Aſiæ devinxerit Populi Romani beneficiis, plurimos duces hoſtium in triumpho ductos carcere incluſerit) non paſſurum inter hoſtes populi Romani L. Scipionem in carcere & vinculis eſſe, mittique eum ſe jubere.* Livius tamen ſuperius eadem fere verba Gellii habet, nimirum *juraſſe, ſibi inimicitias cum Scipionibus, quæ fuiſſent, manere, nec ſe gratiæ quærendæ cauſa quicquam facere. Sed in quem carcerem reges & Imperatores hoſtium ducentem vidiſſet P. Africanum, in eum ſe fratrem ejus non duci paſſurum.*

14. IN CARCEREM CONJECTAVERIT] De P. Scipione Africano hoc refert Gracchus apud Livium. Sed Valer. l. 4. c. 1. L. quoque Scipionem appellat.

15. DIGNITATE] Vet. Cod. A. DIGNITATE.

16. A COLLEGÆ VI PROHIBIO] Interceſſio valida erat etiam inter tribunos ipſos, adeo ut uno ex collegio vetante, irritæ eſſet reliquorum omnium actiones.

17. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[in]terceſſionem iſtam pro Scipione Aſiatico factam eſſe à [Ti]b. Graccho dixit: neque multam irrogatam Scipioni; ſed damnatum eum peculatus ob Antiochenam pecu[ni]am, quia prædes non daret, in carcerem duci cœptum, [at]que ita intercedente Graccho exemptum.

17. *Sed damnatum*] Vid. Livium lib. 38.

CAP. XX.

[Qu]od Virgilius ob aquam à Nolanis ſibi non permiſſam ſuſtulit è verſu ſuo*, Nola, *& poſuit*, Ora: *atque ibi quædam alia de conſonantia litterarum jucunda.

[S]Criptum in quodam commentario reperi verſus iſtos à Virgilio ita primum eſſe recitatos atque editos:

> 1 *Talem dives arat Capua & 2 vicina Veſevo*
> *Nola jugo:*

[Po]ſtea Virgilium 3 petiiſſe à Nolanis aquam uti duceret in [pro]pinquum rus; Nolanos beneficium petitum non feciſ[ſe], 4 poëtam offenſum nomen urbis eorum, quaſi ex ho[mi]num memoria, ſic ex carmine ſuo deraſiſſe, *ora*que pro [No]la mutaſſe: atque ita reliquiſſe:

> - - - *& vicina Veſevo.*
> *Ora jugo.*

ea

[1 T]*Alem dives arat, &c.*] Extat hic verſus lib. 2. Georg. ℣ſ. 224. Di[xit] in Capuam dixit vel propter divitias & luxum, vel propter ubertatem agrum.

[2] *Vicina Veſevo*] Veſevus mons Campaniæ incendiis nobilis.

[3] *Petiiſſe*] Additur in quodam Ms. [bene]ficium.

[4] *Poëtam offenſum*] Servius ad lib. 8. Æneid. ad hunc verſum,

[Et q]uos maliferæ deſpectant mœnia Abellæ,

[ita] quoque teſtatur, *mœnia Bellæ*. Et addit: *Multi Nolam volunt intelligi: & dicunt iratum Virgilium nomen ejus mutaſſe propter ſibi negatum hoſpitium: & ita aperte noluiſſe dicere, ſed oſtendere per periphraſin. Nam illic Punica mala naſcuntur. ut nunc* Bella *pro* Nola *poſuerit. Alii volunt accipi ut ſit Synalœpha, & legatur* Mœnia Abellæ. Aliter itaque Servius hæc narrat, verum Philargyrus ad citatum ſupra verſum *vicina Veſevo Ora jugo*, ita inquit, *Et hoc emendavit ipſe qui Nolam poſuerat. Nam poſtea offenſus à Nolanis, qui eidem aquam negaverant,* Ora *pro* Nola *poſuit.*

5. Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ea res verane an falſa ſit non laboro, quin tamen me[lius] ſuaviuſque ad auris ſit, quam *Nola*, *Ora*, dubium id non [e]... 5 nam vocalis in priore verſu extrema eademque in ... quenti prima canoro ſimul atque 6 jucundo hiatu trac[ta] ſonat. eſt adeo invenire apud nobiles poëtas hujuſcem[odi] 7 ſuavitatis multa, 8 quæ apparet navata eſſe, non fortui[ta]; ſed præter cæteros omnis apud Homerum plurima. ... quippe in loco tales tamque hiantes ſonitus in aſſiduis ... cibus pluris facit.

9 Ἡ δ᾽ ἑτέρη θέρεϊ προρέει εἰκυῖα χαλάζῃ
Ἢ χιόνι ψυχρῇ, ἢ ἐξ ὕδατος κρυστάλλῳ.

atque item alio loco:

10 Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον.

Catullus quoque elegantiſſimus poëtarum in hiſce ve[rſi]bus:

11 *Miniſter vetuli puer falerni*

In...

5. *Nam vocalis*]Nonnunquam vocalium concurſus, ad elegantiam vel magnificentiam facit. Quod ex Cicerone & Virgil. liquet. Ita Poëta dixit *Ilio alto* & alibi, *Inſulæ in Ionio magno*. Idem in Thucydide, Platone, Demoſthene, Herodoto, Homero paſſim invenies.

6. *Iucundo hiatu*] Hiante enim & diducto ore fit illa pronunciatio, quando illa eſt concurſio vocalium.

7. *Suavitatis*] Ita in Ms. vet. edit. *ſuavitate*.

8. *Quæ apparet*]Vet. Ed. *quæ appareat*, & pro *navata* i.e. elaborata, vulgo *novata*.

9. Ἡ δ᾽ ἑτέρη] Id eſt,

Alter (fons) *æſtate defluit ſimilis grandini,*
Vel nivi frigidæ, vel ex aqua (concreto) *cryſtallo.*

Extant verſus Il. x. ℣ſ. 150. & 151.

10. Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε] Id eſt,

Lapidem ſurſum pellebat ad cacumen.

Extat οδ. λ. ℣ſ. 595. ubi de Siſypho loquitur Poëta.

11. *Miniſter veluti*]Vetere vin[o de]lectabantur antiquitus Romani. ... Surrentino vino illud ante annu[m vi]geſimum adhuc crudum eſſe, te[ſte] Galenus lib. I. de Antidot. cap. ... enim loquitur: *De Surrentino a[utem] quid me dicere opus eſt? quod omne[s] ſciunt, ante annum ferme vigeſimu[m ad]huc crudum eſſe, vigeſimo enim ta[ndem] anno viget, potuique aptum diu pe[rſeve]rat, nec facile amareſcit præſant... cum Falerno contendit.* Sed nullun[i] vinum, quod ætate Falernum vin[cat]. De Falerno Opimiano refert Pl[inius] lib. 14. cap. 4. in ducenteſimum ... num duraſſe. Illud autem naſce[batur] vel in Falerno agro, vel in M[aſſico] monte vicino, qui etiam Falernus ... batur. Philargyrus ad verba V[irgilii] lib. 2. Georg. --- *Bacchi Maſſic[us hu]mor*, ita dicit, *Vinum à montibus ... nis, qui Maſſici dicuntur.* Hoc v[inum] nigrum erat. Martialis, *Candida ... ſcunt vetulo cryſtalla Falerno.*

12.

Ingere mi 12 *calices amariores,*
13 *Vt lex Poſtumiæ jubet magiſtræ*
14 *Ebrioſa acina* 15 *ebrioſioris*;

cum, *ebrioſo*, dicere poſſet, &, quod erat uſitatius, *acinum* in neutro genere appellare: amans tamen hiatus illius Homerici ſuavitatem, *ebrioſa*, dixit propter 16 conſequentis literæ concentum. qui *ebrios* autem Catullum dixiſſe putat aut *ebrioſos* (nam id quoque temere ſcriptum invenitur) libros ſcilicet de corruptis exemplaribus factos inciderint.

2. *Calices amariores*] Manifeſto *amariores* pro meraciores intelligit, alludens ad Homericum, ζωρότερον δὲ κέραιε. Quod diverſe à veteribus exponi ſolitum cognoſces ex Plutarcho. Martialis autem aliter etiam exponit:

Hic ſcyphus eſt, in quo miſceri juſſit amicis,
Largius Æacides vividiuſque merum.

Ubi largius & vividius eſt ζωρότερον. I. Scaliger in *Caſtig. in Catullum*. Verum *amariores* etiam interpretari quis poſſet, pro *vetuſtiores*. Plinius lib. 14. c. 4. de vino Falerno: *Etenim hæc natura vinorum in vetuſtate eſt, nec potari poſſe queunt, ſi non pervincat aqua, uſque ad amaritudinem carie indomita*. Vina itaque amara præ vetuſtate aqua ita diluantur, ut ſentiri amaritudo non poſſet. *Calices* itaque *amariores*, ſunt minus aqua dilutæ.

3. *Vt lex Poſtumiæ*] In conviviis regna vini ſortiebantur, ut ex Horat. lib. 1. Od. 4. liquet. Sympoſiarchi illi, modum bibendi ſtatuebant. Qui magiſtri, arbitri conviviorum dicebantur; modiperatores Varroni apud Nonium. An autem hic legem publicam, quæ ita appellata forſan à Poſtumio, qui ædem Cereri & Libero & Liberæ vovit, Caſſius dedicavit, teſte Dionyſ. lib. 9. an potius Poſtumiam mulierem convivii magiſtram intelligit? De talibus conviviorum præfectis vide Arianum lib. 1. Diſſert. Epicteti, & Lucianum in Saturnal. Plutarchum in Apophtegm. & Gellium noſtrum lib. 15. c. 2.

14. *Ebrioſa acina*] Vett. Editt. *Ebrioſæ acinæ*. Et forſan ita legendum, cum in vett. edd. in ſeqq. *Ebrioſi* legatur pro *Ebrioſo*. Acinæ autem ebrioſæ dicuntur quod medio ſucci uvarum hæſitent.

15. *Ebrioſioris*] In Colonienſi editione Gymnici legitur *ebrioſiores*, ut ad *calices* referatur.

16. *Conſequentis*] In Ms. quodam *inſequentis*.

CAP. XXI.

Quoad vivet, &, *quoad morietur*, *cur id ipſum temporis ſignificent, quum ex duobus ſint facta contrariis.*

QVoad vivet quum dicitur, item *quoad morietur*, videntur quidem duæ res dici contrariæ: ſed idem atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

unum tempus utraque verba demonſtrant. item quum d
citur *quoad ſenatus habebitur*, & *quoad ſenatus dimittetur*: tan
etſi *haberi* atque *dimitti* contraria ſunt : unum atque
ipſum tamen utroque in verbo oſtenditur. tempora eni
duo quum inter ſe oppoſita ſunt atque ita cohærentia,
alterius finis cum alterius initio miſceatur: non refert utru
per extremitatem prioris, an per initium ſequentis loc
ipſe confinis demonſtretur.

CAP. XXII.

Quod cenſores equum adimere ſoliti ſint equitibus corpulentis e prœpinguibus; quæſitumque utrum ea res cum ignominia, a incolumi dignitate equitum facta ſit.

NImis pingui homini & corpulento cenſores [1] equur adimere ſolitos, ſcilicet minus idoneum ratos eſ cum tanti corporis pondere ad faciendum equitis munu non enim pœna id fuit, ut quidam exiſtimant : [2] ſed munu ſine ignominia remittebatur. tamen [3] Cato in oratione quam *de ſacrificio commiſſo* ſcripſit, objicit hanc rem crimi noſius, uti magis videri poſſit cum ignominia fuiſſe. quo ſi ita accipias : id profecto exiſtimandum eſt, non omnin inculpatum neque indeſidem viſum eſſe, [4] cujus corpus i tam immodicum modum luxuriaſſet [5] exuberaſſetque.

A. GEL

E*Quum adimere ſolitos*] Locus hic interpolatus. De Cenſorum poteſtate alibi actum fuit. vide lib. 5. c. 12. & alibi.

2. *Sed munus*] Equeſtre.

3. *Cato*] M. Porcium Catonem v rias Orationes ſcripſiſſe alibi diximus

4. *Cujus*] Aliter, *cui*.

5. *Exuberaſſetque*] Forſan, *exſup raſſetque*. Scriverius delet.

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.
LIBER OCTAVUS.

[1] CAP. I.

Commentario octavo hæc inſunt.

HEſterna noctu, *recténe an cum vitio dicatur: & quænam ſuper iſtis verbis grammatica traditio ſit: item quòd decemviri in* XII. *tabulis* nox *pro* noctu *dixerunt.*

CAP. II.

Quæ mihi decem verba ediderit Favorinus, quæ uſurpentur quidem à Græcis, ſed ſunt adulterina & barbara: quæ item à me eodem acceperit, quæ ex medio communique uſu Latine loquentium minimè Latina ſint, neque in veterum libris reperiantur.

CAP. III.

Quem in modum & quàm ſeverè increpuerit audientibus nobis [3] Peregrinus philoſophus adoleſcentem Romanum ex equeſtri familia ſtantem ſegnem apud ſe & [4] aſſiduè oſcitantem.

CAP.

CAP. I.] Hæc capita in vett. editt. hic non inſeruntur, abſunt quoque in Ms. Morelli.

Heſterna noctu] Proculdubio Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 4. deſcripſit ſequentia ex Gellio, Auctore non nominato, ut ſolet. Verba ejus hæc ſunt: *Ennius enim, niſi cui videtur inter noſtræ ætatis politiores munditias reſpuendus, noctu concubia dixit his verſibus:*

Qua Galli furtim noctu ſumma arcis adorti
Mœnia concubia, vigileſque repente cruentant.

In quo loco animadvertendum eſt, non ſolum quod noctu concubia, *ſed quod etiam* qua noctu *dixerit. Et hoc poſuit in Annalium ſeptimo. in quorum tertio clarius dixit:*

Hac noctu filo pendebit Etruria tota.

Claudius quoque Quadrigarius annali tertio : Senatus autem de noctu convenire, noctu multa domum dimitti. *Non eſſe ab re puto hoc in loco id quoque admonere, quod Decemviri in* XII. *tabulis inuſitate* nox *pro* noctu *dixerunt. Verba hæc ſunt :* SEI. NOX. FURTUM. FACTUM. ESIT. SEI. IM. OCCISIT. IOURE. CAISUS. ESTO. *In quibus verbis id etiam notandum eſt, quod ab eo quod eſt*, is, *non* eum *caſu accuſativo, ſed* im *dixerunt.* Hæc omnia ex Gellio forſan etiam iiſdem verbis excerpſit Macrobius. *Noctu* itaque ac *diu* (quæ Quintiliano lib. 1. c. 4. adverbia ſunt) veri ſunt ablativi.

3. *Peregrinus Philoſophus*] De quo Gell. lib. 12. c. 11. Lucian. in ejus vita, Ammian. lib. 29. M. Tyrius Orat. 37. Pauſan. lib. 2. Eliac.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

5 *Quòd Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus parum ve dixerit unam ſolámque pinum arborum omnium cæſam num quam denuo ex îſdem radicibus pullulare, & quòd idem de aqu pluviali & nive rem non ſatis exploratam pro comperta poſueri*

CAP. V.

Quid illud ſit quod Virgilius 6 cœlum ſtare pulvere, *& quo Lucilius* pectus ſentibus ſtare *dixit.*

CAP. VI.

Quum poſt offenſiunculas in gratiam redeatur, expoſtulatione fieri mutuas minimè utile eſſe: ſuperque ea re & ſermo Tau *expoſitus, & verba ex* 7 Theophraſti *libro ſumta: & quid* M *quoque Cicero de amore amicitiæ ſenſerit cum ipſius verbis addi tum.*

CAP. VII.

Ex Ariſtotelis libro, qui περὶ τῆς μνήμης *inſcriptus eſt, cognit accepta*

4. *Aſſidue oſcitantem*] Ex hoc capite fragmentum ſubdoror apud Nonium in *Halucinare*.

5. *Quod Herodotus*] Verba Herodoti ſunt lib. 6. Hiſtoriarum. Illud tamen & piceæ, & cupreſſo aliiſque arboribus contingit, niſi fortaſſe cognationem inter has arbores eſſe voluerit, atque ideo pinus nomine appellaverit. Inter pinum certe & piceam magna convenientia. Pinus proprie Græcis πίτυς, picea πεύκη dicitur. Etiam aliquando confunduntur. Ita Theophraſtus lib. 3. cap. 10. de plantarum Hiſtoria, ubi περὶ τῆς πεύκης agit, pinum intellexit. Namq; illi στρόβιλον aſſignat ſive nucem pineam, quæ ab Hippocrate & Aëtio κόκκαλος appellatur, ab aliis quoque κόνος ut auctor eſt Galenus lib. 7. de Comp. med. ſec. loc. cap. 1. Pini quoque quædam maritimæ breves nuces edunt inſtar cupreſſi, non tamen rotundas ſed acuminatas. Ita ut has arbor confudiſſe videatur Herodotus. Sicu etiam larix & abies quandam cogna tionem habent.

6. *Cœlum ſtare pulvere*] Habes hc apud Virg. lib. 12. Æneid.

Et ſævus campis magis ac magis horror
Crebreſcit, propiuſque malum eſt: ja
pulvere cœlum
Stare vident.

Servius in Virgilium, Acro & Porph rio, antiquiſſimi Horatii interprete exponunt *plenum eſſe*, *coöperiri*. I quoque intelligendum illud Lucilii *p ctus ſentibus ſtare*, id eſt, *plenum eſſe*, v etiam *horrere*. Vide Nonium in *ſtar* qui etiam quædam ex Gellio mutuat videtur.

7. *Theophraſti libro*] περὶ τῆς φιλίας Citat eum quoque Gellius noſter lib. 1 c. 3. Atque ex illo libro quædam ad ducit Plutarchus in Catone minor & Hieronymus in Oſeam proœmio l. 3

8. L

...eptaque 8 *de natura & habitu memoriæ: atque inibi alia quæ-d...* 9 *de exuberantia aut interitu ejus* 10 *lecta auditaque.*

CAP. VIII.

Quid mihi uſu venerit interpretari & quaſi effingere volenti ...ocos quoſdam Platonicos Latina oratione.

CAP. IX.

12 *Quòd Theophraſtus philoſophus omnium ſuæ ætatis facun-...imus verba pauca ad populum Athenienſem facturus detur-...is verecundia obticuerit,* 13 *quodque idem hoc Demoſtheni, ...d Philippum regem verba facienti evenerit.*

CAP. X.

Qualis mihi fuerit in oppido 14 *Eleuſine diſceptatio cum gram-...tico quodam* 15 *præſtigioſo tempora verborum & meditamenta puerilia*

De natura & habitu memoriæ] ...er librum Ariſtotel. de Memoria, ...em. vide quoque lib. 2. de Anim. ... & lib. 1. de Hiſt. an. c. 2. Memo-...iam beſtiis, ſola reminiſcentia ho-...i tribuitur.

De exuberantia aut interitu ejus] ...admiranda memoria lege Plinium ...7. c. 24. Fabium lib. 11. c. 2. Se-...n Patrem initio controverſiarum, ...e ſe refert ſe eo ordine atque reci-...ſſent duo millia nominum reddi-di... Similia narrat de Simplicio quo-da... Auguſtinus lib. 4. cap. 7. de Ani-... Lege miram hiſtoriam apud Mu-...n Var. Lect. lib. 3. c. 1. De in-...u memoriæ vide Plin. lib. 7. qui de M...ſalla Corvino commemorat no-...mis ſui oblitum fuiſſe. Similia ita-...qu...el eadem narravit hic, ut arbitror, G...ius.

...0. *Lecta auditaque*] Forſan legen-d..., *lectu audituque digna.*

...1. *Locos*] Aliter, *jocos.*

...2. *Quod Theophraſtus*] Apud Dio-...gem Laërtium in vitâ ejus nihil tale ...nio.

13. *Quodque idem hoc Demoſtheni*] Nihil hac de re apud Plutarchum in Demoſthene, ſed hoc commemoratur, cum decem legati miſſi eſſent ab Athenienſibus ad Philippum, atque inter illos eſſet Demoſthenes, Regem ad Orationem Demoſthenis accurate reſpondiſſe. Idem Ciceroni contigit, ut Appianus meminit lib. 2. de Bell. Civ. & Plutarchus in Cicer. dixit, acceſſiſſe eum ad dicendum trepidum, ac multis in cauſis medio ardore & ſtatu orationis vix tandem horrere & tremere deſiiſſe.

14. *Eleuſine*] Non, ut putat nonnemo, partem urbis Athenienſis intelligit, quam quadrurbem fuiſſe Feſtus affirmat: *Quadrurbem*, inquit, *Athenas Attius appellavit, quod ſcilicet ex quatuor urbibus in unam domicilia contulerunt, Braurone, Eleuſine, Piræo, Sunio.* Duodecim in unam contraxiſſe Theſeum ſcribit Strabo lib. 9. Eleuſinem hanc Atticæ urbem fuiſſe Cereri conſecratam, ex Mela, Ptolemæo, aliis notum eſt.

15. *Præſtigioſo*] Vano oſtentatore, inſtar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

puerilia ignorante ; remotarum autem quæſtionum nebulas [16] *formidines* [17] *capiendis imperitorum animis oſtentante.*

CAP. XI.

[18] *Quam feſtivè reſponderit Xantippæ uxori Socrates petenti* ... *per* [19] *Dionyſia largiore ſumtu* [20] *cœnitarent.*

CAP. XII.

Quid ſignificet in veterum libris ſcriptum, [21] plerique omnes; *& quòd ea verba accepta à Græcis videntur.*

CAP

inſtar illorum, qui præſtigiis populum ludunt. Non opus eſt itaque ut hic laboret H. Stephanus.

16. *Formidines*] Intelligit captioſa argumenta. Formido enim erat linea variis plumis penniſque avium conſerta, quæ ad retia ponebatur, & ſic genus omne ferarum inducebat. Seneca lib. 2. c. 12. de Ira: *Nec mirum, cum maximos ferarum greges linea pennis diſtincta contineat, & in inſidias agat, ab ipſo effectu dicta Formido.* Hanc aperte deſcribit Nemeſianus:

Linea quin etiam magnos circumdare ſaltus
Quæ poſſit, volucreſque metu concludere prædas,
Digerat innexas non una ex alite plumas.
Namque urſos, magnoſque ſues, cervoſque fugaces
Terrificant, linique vetant tranſcendere ſeptum.

Et Seneca lib. 1. de Clementia: *ſic feras lineis & pinna concluſas contine, eaſdem à tergo eques telis inceſſat; tentabunt fugam per ipſa quæ fugerant, proculcabuntque formidinem.* Uſus quoque Apuleius in Apolog. Oppianus lib. 4. de Venat. δειμαλέην μήρινθον, id eſt, *lineam formidoloſam*, & δεῖμα πολύχροον, *formidinem multicolorem* appellat. Formido autem à formis, ſive imaginibus vel picturis & terriculamentis rerum nomen accepiſſe videtur. Vide Colv. ad Apuleium p. 258. & Turneb lib. 5. Adv. c. 5.

17. *Capiendis imperitorum animis* Vet. Ed. *ad capiendos imperitorum animos.*

18. *Quam feſtive*] In Ed. Ven. I. d Tridino cap. 10. & 11. male confunduntur.

19. *Per Dionyſia*] Feſtis enim diebus præcipue Liberi patris majori impenſa genio indulgebant. Immania hæc ſacra vocat Arnobius lib. 5. *Bacchanalia*, inquit, *etiam prætermittamus immania, quibus nomen Omophagys græcum eſt: in quibus furore mentito, & ſequeſtrata pectoris ſanitate, circumplicatis vos anguibus, atque ut vos plenos dei numinis ac majeſtate doceatis, caprorum reclamantium viſcera cruentatis oribus diſſipatis.* De ſerpentibus, quibus ſe incingebant, etiam Catullus de Nuptiis Thetidis & Pelei,

Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebat,

Euripides in Bacchis, Plutarchus in Alexandro, Clemens in Protreptico. Alia quoque ibidem feſta Dionyſia refert Arnobius, in memoriam ejus quo Liber diſcerptus fuerit à Titanibus fruſtatim in ollam conjectus ut coqueretur, qui à Jove fulmine in tartara fuerint conjecti.

20 *Cœnitarent*] Vet. Ed. *cœnitaret.*

21. *Plerique omnes*] Si plerique, quomodo omnes? Idem eſt, *atque ferme omnes.* I. Scaliger lib. 7. de Re Poët

ca

CAP. XIII.

[1] Quopſones *quod homines Afri dicunt, non eſſe verbum* [P]*icum, ſed Græcum.*

CAP XIV.

epidiſſima altercatio Favorini philoſophi adverſus quemdam *intempeſtivum de ambiguitate verborum differentem, atque inibi* [ve]*a quædam ex Nævio poëta* & 22 *Cn. Gellio non uſitatè collo*[cat]*a: atque ibidem à P. Nigidio origines vocabulorum exploratæ.*

CAP. XV.

[Q]*uibus modis* 23 *ignominiatus* 24 *tractatuſque ſit à* 25 C. *Cæ*[ſare] *Laberius poëta: atque inibi appoſiti verſus ſuper eadem re* [e]*j*[us]*dem Laberii.*

A. GEL-

[ca]p[u]t. ita interpretatur: *quomodo di*[ci]*tur* ſex ſeptem *ſubintellecta disjuncti*[v]*a* EL, *item* plus minus, *pro* plus vel [m]inus: *ſic & dicimus* plerique omnes, *pro* plerique, vel fortaſſe omnes. ſed [p]*lerique* quoq; pro *plenus* ſumitur à græco [πλ]ήθης. Ita eſſet, *plene omnes.*

[21.] *Quopſones*] Corruptum vocabu[lum p]leræque editiones veteres legunt [Quo]*pes*, nullo ſenſu. Scaliger invenit [in ca]l[am]o ſcripto Bituricenſi *Eupſones*, pro [quo le]git *Eudones*, pag. 32. ad Fragm. [Ennii] emp. à Punico *Haudoni*, quod de[n]ot[at] χαῖρε κύριε. Forſan *Eudones* vi[dentur] dictum, pro *Adonis*. Æolica dia[lectus] α crebro mutat in αυ, ut ναὸς, [ναῦος], ἀὴρ, ἀυὴρ. αὐ vero in εὐ quo[que m]utatur. Forſan igitur *Eudones* pro [Ad]*onis* Afris dicebatur. Quod Græ[cum p]utavit eſſe Gellius, cum revera Sy[r]iacum vel Phœnicium ſit. Intelligi ta[men] forſan poteſt ἀϊδωνεὺς, qui idem [est] atq; ἄδης teſte Heſychio. Sed hæ ſunt [conje]cturæ.

[22] *Cn. Gellio*] Vet. Ed. legit, *Cn.* [Gel]lio. Forſan legendum *Cæcilio.*

[23] *Ignominiatus*] Stephanus qui hæc cap[ita] Gellii non eſſe contendit (quo [loco] ibi videbimus) putat Gellium di[ctum] fuiſſe, *quibus ignominiæ modis* [tr]*actus ſit*, vel *quam ignominioſe tra*[*ctatus ſit.*] Forſan pro *ignominiatus* legendum *ignominia notatus.*

24. *Tractatus*] Forſan *taxatus. Taxare*, inquit Feſtus, *idem eſt quod convitiis tangere.*

25. *A C. Cæſare*] Quid hoc capite comprehenderetur oſtendit Macrobius lib. 2. Sat. cap. 7. cum enim Laberius invitus in ſcenam à C. Cæſare productus eſſet, ut ipſe ageret mimos quos ſcriptitabat, mordaciter in Cæſarem invectus eſt, inprimis his verſibus:

Porro Quirites! libertatem perdimus.

& paulo poſt adjecit,

Neceſſe eſt multos timeat, quem multi ti-(*ment.*

cum Laberius à P. Syro victus eſſet, Cæſar arridens hoc modo pronũciavit,

Favente tibi me victus es Laberi à Syro.

Quod Laberius ſequenti verſu ultus eſt, quibus innuebat Cæſari non fore perpetuam tyrannidem, nec Publium Cæſaris favorem ſemper experturum, quamvis de ſe ipſo loqui videretur. Verſus tales ſunt:

Non poſſunt primi eſſe omnes omni in tempore.
Summum ad gradum cum claritatis ve-(*neris,*
Conſiſtes ægre;& quum deſcendas, decides.
Cecidi ego. cadet qui ſequitur. laus eſt publica.

Vide & Gellium noſtrum lib. 17. c. 14.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

[1]LIBER NONVS.

Cap. I.

Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in duodeviceſimo anna ſcripſerit rectiores certioreſque ictus fieri ſi ſurſum quid mit tas, quam ſi deorſum.

Q. [2] Claudius in undeviceſimo annali, quum op pidum [3] à Metello proconſule oppugnari, con tra ab oppidanis deſuper è muris propugna deſcriberet, ita ſcripſit; *Sagittarius cum fundito utrimque ſummo ſtudio* [4] *ſpargunt fortiſſimè. ſed ſagittam atq lapidem deorſum an ſurſum mittas hoc intereſt, nam neutrum p teſt* [5] *deorſum verſum rectè mitti; ſed ſurſum utrumque optim quar*

L*IBER NONVS*] In Ms. Morelli & in antiquiſſ. Venet. titulus eſt Liber Octavus. In membranis Giſelini liber x. eſt: ſicuti in Cod. Tornæſiano. In Giſel. membr. poſt x. incipit xii. In Voſſ. Cod. annotatum in quodam Ms. haberi xiiii. novem autem primi deſunt, in toto corpore habentur lib. 23.

2. *Q. Claudius*] Quadrigarius. vide ſupra p. 31. & alibi.

3. *A Metello*] An Metellus Numidicus, an alius intelligatur, dubium eſt. De Numidico vide p. 382.

4. *Spargunt fortiſſime*] Sagittas ex arcubus, lapides vel glandes ex fundis, qui ſummo cum impetu mittebantur. De Funditoribus ſive Balearibus ita loquitur Diodorus Siculus lib. 6. *In prælio lapides multo majores quam reliqui, jactant robuſte, ut aliquo tormento lapis miſſus videatur. In urbium expugnati ne lapidum jactu eos, qui deſuper ex pr pugnaculis tuentur mœnia vulnerant. pugna vero ſcuta, galeas, omneque arm rum genus confringunt. Spargere* itaq vel de ſparſione ſagittarum lapidumq intelligi poteſt, (quod peculiare hic v cabulum) vel de ipſis ſagittariis & fu ditoribus. Ennius, *Poſtquam deſeſſi ſi ſtantes, ſpargere ſeſe*, pro diſpergere, d fundere.

5. *Deorſum verſum*] Loquitur de gittis & lapidibus, quæ arcu, balli fundaque jaciuntur, ſecus ſi quis p haſtaſque vel lapides manu torque tum enim ex ſuperiori loco major atque impetus eſt, inprimis ſi non lo perpendiculi linea abſit. Hinc Tac. l. *ingerunt*, inquit, *deſuper Othoniani pila brato magis ac certo ictu, adverſus tem ſubeunte*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...re milites Metelli ſauciabantur [6] *multo minus, & quod ma-...è opus erat* [7] *à pinnis* [8] *hoſtis defendebant* [9] *facillimè.* Per-...ctabar ego [10] Antonium Iulianum rhetorem cur hoc ...uſu veniret, quod Quadrigarius dixiſſet, ut contigui ...gis directioreſque ictus fiant, ſi vel lapidem vel ſagit-...ta ſurſum verſus jacias quam deorſum: quum proclivior ...aliorque jactus ſit ex ſupernis in infima, quam ex infimis ...uperna. tum Iulianus comprobato genere quæſtionis, ...od de *ſagitta*, inquit, *& lapide dixit, hoc de omni fere miſſili ...lo dici poteſt. facilior autem jactus eſt, ſicuti dixiſti, ſi deſu-...jacias, ſi quid jacere tantum velis non ferire. ſed quum modus ...mpetus jactus impetrandus dirigenduſque eſt: tum, ſi in prona ...as, moderatio atque ratio mittentis præcipitantia ipſa & pon-...e cadentis teli corrumpitur. at* [12] *ſi in editiora mittas, & ad ...cutiendum ſupernè aliquid, manum & oculos* [13] *conlines: quo ...modus à te datus* [15] *tulerit, eo telum ibit, quod jeceris.* Ad ...c ferme ſententiam Iulianus ſuper iſtis Q. Claudii ver-...b nobiſcum ſermocinatus eſt. Quod autem [16] ait idem ...Claudius: *à pinnis hoſtis defendebant facillimè*; animad-...tendum eſt, uſum eſſe eum verbo *defendebant*, non ex ...gari conſuetudine, ſed admodum proprie & Latine. nam

...*entes.* Livius lib. 7. Dec. I. *Præter ...tem, locus quoque ſuperior adjuvit, ...ut omnia haſtæque, non tanquam ex ...missa vana, quod plerunque fit ca-...deret, ſed omnia librata ponderibus fige-...rentur.* Et lib. 10. dec. 3. *Pœni vana ...que, utpote ſupino jactu, tela in lo-...cum ſuperiorem mittebant. Gravior ac ...dere libratior ſuperne ex onerariis ictus ...erat.* Ita interpretatur hunc locum Hier. Magius lib. 2. Var. c. 16. Sed ſuperio-...ra ...ca de ictibus & fixionibus telo-...rum propinquis intelligi poſſunt.

... *Multo minus*] Erant ergo inferio-...ri co.

... *A pinnis*] Acuminibus murorum, ...v faſtigiis.

... *Hoſtis*] Vet. Ed. *hoſtes.* ſenſus eſt, quod facillime hoſtes à mœnibus & muris depellerent. *Defendere* pro *arcere* etiam Propertius & alii utuntur.

9. *Facillime*] In Bad. Par. Ed. additur, *funditores.*

10. *Antonium Iulianum*] Vide pag. 17.

11. *Telo*] Abeſt, teſte Lipſio, à Giſelini codice.

12. *Si in editiora*] Ita V. Ed. vulgo *in* abeſt.

13. *Conlines*] Aliter, *collimes*, Giſ. cod. *conlinies.* Ed. Vet. Ven. *conniveas.*

14. *Modo*] Badius legit *motus. modus* hic ſignificat *librationem.*

15. *Tulerit*] Ita Giſ. cod. Vet. Ed. *fuerit.*

16. *Ait idem*] In Ms. *ait tandem.*

 17. Ε'μπο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nam *defendere*, & *offendere*, inter ſeſe adverſa ſunt, quorum alterum ſignificat [17] ἐμποδῶν ἔχειν, alterum, ἐκ ποδῶν ποιέεσθαι. quod hoc in loco à Q. Claudio dicitur.

17. Ἐμποδῶν ἔχειν] Auctior aliquanto verbis Giſelini ſcripta lectio, ἐμποδῶν ἔχειν, id eſt, *incurrere in aliquid & incidere*, alterum ἐκποδῶν (melius ἐκ ποδῶν) id eſt, *avertere atque depellere*. nec hærebis, quin hæc interpretio ab ipſo Agellio ſit. *Lipſ.* lib. Epiſt. Qu. Ep. 8.

18. Ποιέεσθαι] In cod. Torn. ποιε

CAP. II.

Quibus verbis notarit Herodes Atticus falſo quempiam cultu amictuque nomen habitumque philoſophi ementientem.

AD [1] Herodem Atticum, conſularem virum ingenioque amœno & Græca facundia celebrem, adiit, nobis præſentibus, palliatus quiſpiam & crinitus, barbaque propè ad pubem uſque porrecta; ac petiit æs ſibi dari [2] εἰς ἄρτους. tum Herodes interrogat [3] quis homo eſſet. atque ille, vultu ſonituque vocis objurgatorio, philoſophum ſeſe eſſe dicit; & mirari quoque addit cur quærendum putaſſet quod videret. Video, inquit Herodes, [4] barbam & pallium; philoſophum nondum video. quæſo autem te, cum bona venia dicas mihi, quibus nos uti poſſe argumentis exiſtimas, ut eſſe te philoſophum [5] noſcitemus? Interibi quum aliquo

HErodem Atticum] Vide lib. I. c. 2.

2. Εἰς ἄρτους] *Ad panes*. Vulgo additur, *emendos ſcilicet.* quod gloſſema eſſe recte monuit Lipſius, atque abeſſe à membranis Giſelini.

3. *Quis homo eſſet*] Cod. Torn. *quiſnam eſſet*.

4. *Barbam & pallium*] Promittere barbam & pallio detrito uti Philoſophorum erat vanū inſigne. Barbam ideo *ſapientem* appellavit Horat. l. 2. Sat. I.

-- tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam.

Hinc philoſophi barbati magiſtri dicebantur:

-- barbatum hæc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicut

Inde apud Græcos proverbium, ἐκ πώγωνος σοφοί. palliaſtrum aute detritum, ut plurimum erat, vel *ſciſſi* ut Apuleius lib. I. Met. Socrati tribu vide Ariſtophanem ἐν Νεφέλ. imp mis Lucianum de Auct. vit. qui ta palliolum τριβώνιον πολύθυρον a pellavit. τὸ διπλοῦν τοῦ τρίβωνος appellat Laërtius in Antiſthene. Huc r fer quoque l. 8. C. de Prof. & Med. Apuleium in Flor.

5. *Noſcitemus*] Cognoſcamus.

* Na

aliquot ex his, qui cum Herode erant, erraticum hominem eſſ dicerent & * nulli rei, incolamque eſſe ſordentium ganearum; ac, niſi accipiat quod petit, convicio turpi ſolitum inceſſere: ibi Herodes, *Demus*, inquit, *huic aliquid æris, cuicuimodi eſt; tamquam homines, non tamquam homini.* & juſſit dari precium panis trigintadierum. tum nos adſpiciens qui eum ſectabamur, 8 *Muſonius*, inquit, 9 *æruſcanti cuipiam* ...*nus, & philoſophum ſeſe oſtentanti dari juſſit mille nummum, & quum plerique dicerent nebulonem eſſe hominem, malum & viciosum, & nulla re bona dignum: tum Muſonium ſubridentem dixiſſe ajunt;* ἄξιος οὖν ἐστιν ἀργυρίου. *ſed hoc potius, inquit, dolori mihi & ægritudini eſt, quod iſtiuſmodi animalia ſpurca atque* 11 *probra nomen uſurpant ſanctiſſimum, & philoſophi appellantur. majores autem mei Athenienſes nomina juvenum fortiſſimorum* 12 *Harmodii & Ariſtogitonis, qui libertatis recipe-randæ gratia* 13 *Hippiam tyrannum interficere adorſi erant, ne* ...*umquam*

Nulli rei] Vulgo *nullius rei.*

Ganearum] Tabernarum, lupana-riu.

Cuicuimodi] Ita recte, vulgo, *cu*...*di.* utitur Cicero pro Roſcio; & ali

Muſonius] Philoſophus Stoicus, cu... prolixa fragmenta a Stobæo ci-tarr. Fuit familiaris Apollonio Tya-næ & ſub Nerone periit. vide Suidam.

Æruſcanti] Ita Aſcenſiana Par. ed. & poſteriores, vett. editt. *circum-ſta*. æruſcare autem eſt, ſtipem & ær...ndique colligere, Græcis dicuntur ...ακολογεῖν, & æruſcatores χαλκολό-γοι qui cibum quæſtumque ex menda-ciii aptabant, ut loquitur Auctor no-ſter lib. 14. c. 1.

. Ἄξιος οὖν ἐστιν ἀργυρίου] Id eſt, ...*us igitur eſt argento.* Dignus argen-to: ita illum confeſtim dimittamus, ve...nuit tacite pecuniæ poſſeſſionem ...ſæ indignis contribui. Forſan allu-did ſervos ἀργυρωνήτους, qui pretio coparantur.

11. *Probra*] Ita membranæ Giſel. & vetus edit. aliter, *probroſa.* ut Terentius hominem ſceleſtum *ſcelus* appellat, ita hic Gellius homines probroſos & conviciis dignos *probra* appellat.

12. *Harmodii & Ariſtogitonis*] Qui Hipparchum filium Piſiſtrati occiderunt Panathenæorum tempore. Ipſi ambo à ſatellitibus occiſi, plerique alii torti & ſupplicio affecti. Eiſdemque poſtmodum tanquam libertatis auctoribus ſtatuæ erectæ, ut Pauſanias teſtatur, & Plinius lib. 34. c. 4 qui eodem anno hoc contigiſſe dicit, quo Romæ pulſi ſunt Reges. Vide & Gellium noſtrum lib. 17. c. 21.

13. *Hippiam tyrannum*] *Hipparchum* voluit dicere. Nam poſt Hipparchi cædem (quem tamen moderatum, & eruditum fuiſſe ſcribit Plato in Dial. de Lucri cupid. ſecus atque Diodorus qui violentum & ſui impotentem fuiſſe dicit.) Hippias tres annos tyrannidem obtinuit, & quarto pulſus ad Darium confugit, anno viceſimo ante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

umquam ſervis indere liceret [14] *decreto publico ſanxerunt. quoniam nefas ducerent nomina libertati patriæ devota ſervili contagio pollui. cur ergo nos patimur nomen philoſophiæ illuſtriſſimum in hominibus deterrimis exſordeſcere? ſimili autem,* inquit, *exemplo ex contraria ſpecie antiquos Romanorum audio* [15] *prænomina patriciorum quorumdam male de republica meritorum, & ob eam cauſam capite damnatorum, cenſuiſſe ne cui ejuſdem gentis patricio inderentur: ut* [16] *vocabula quoque eorum defamata atque demortua cum ipſis viderentur.*

CAP.

Marathoniam pugnam, ut ait Thucydides. Piſiſtratidarum autem tyrannis extincta eſt Alcmæonidarum opera, & auxilio Lacedæmoniorum. Vide Thucydidem lib. 6. Herod. lib. 5. & 6. ſed Gellius dicit *adorſos* fuiſſe Hippiam interficere, ita ut innuere videatur in animo habuiſſe ſed fruſtra. Hipparchum itaque occiderunt conjurati. Heraclides lib. de Polit. per errorem eũ cæſum refert, cum fratrem juniorem Theſſalum interimere cuperent: Hipparchum enim longe commodiorem duobus fratribus fuiſſe. Longe aliter hæc narrat Iuſtinus, cujus verba audire operæ pretium eſt: *Poſt ejus mortem* (Piſiſtrati) *Diocles alter ex filiis, per vim ſtuprata virgine, à fratre puellæ interficitur. Alter, Hippias nomine, cum imperium paternum teneret, interfectorem fratris comprehendi jubet: qui cum per tormenta conſcios cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni nominavit: quibus interfectis quærenti tyranno, an adhuc aliqui conſcii eſſent; neminem ait ſupereſſe, quem amplius mori geſtiat, quam ipſum tyrannum. Qua voce ejuſdem ſe tyranni victorem, poſt vindictã pudicitiæ ſororis oſtendit. Hujus virtute cum admonita civitas libertatis eſſet, tandem Hippias regno pulſus in exilium agitur: qui profectus in Perſas, ducem ſe Dario, inferenti Athenienſibus bellum, ſicuti ſupra ſignificatum eſt, adverſus patriam ſuam offert.* Vide *Meurſium* in Piſiſtrato.

14. *Decreto publico*] Græci dicerent, ἐψηφίσαντο.

15. *Prænomina patriciorum quorundam*] Suetonius in vita Tiberii cap. 1. de gente Claudia: *cum prænominibus cognominibuſque variis diſtingueretur, Lucii prænomen conſenſu repudiavit, poſtquam è duobus gentilibus præditis eo, alter latrocinii, cædis alter convictus eſt.* Ita decreto cautũ fuit, ne quis gentis Manliæ M. Manlius vocaretur Liv. lib. 6. Feſtus in *Manliæ gentis* &c. Dio lib. 51. *Edicto* (inquit) *cautum, ne quis ex eâ familia M. prænomen & ferret.* De L. Tarquinio Collatino qui propter nomen Tarquinii inviſus erat, & urbe pulſus, vide Liv. lib. 2.

16. *Vocabula*] Nomina: ita non ſemel Tacitus loquitur.

Amyn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

Ep[i]ſtola Philippi Regis ad Ariſtotelem philoſophum ſuper Alexandro recens nato.

PHilippus [1] Amyntæ filius, [2] terræ Macedoniæ rex, cujus virtute induſtriaque 3 Macetæ locupletiſſimo im-[per]io aucti gentium nationumque multarum potiri cœpe-[r]at, & cujus vim atque arma toti Græciæ [4] cavenda me-[tue]ndaque [5] inclutæ illæ Demoſthenis orationes concio-[nes]que [6] vocificant. is Philippus, quum in omni fere tem-[po]re negotiis belli victoriiſque 7 affectus exercituſque eſ-[ſe]t, 8 à liberali tamen Muſa & à ſtudiis humanitatis nunquam

[1. A]Myntæ filius] Scaliger in Auſon. [Lect.] lib. 1. c. 23. ex veteri ſcri-[ptur]a *filius* omittit græco more, qui [d]icerent ꙋ Α'μύντȣ.

[2.] *Terræ Macedoniæ*] Scaliger legit, [terr]æ *Macetiæ*.

[3.] *Macetæ*] Ita recte. vulgo *Mace-[don]es*. Macedoniæ partem Μακετίαν [a]ppellatam fuiſſe ſcribunt Stephanus [de Ur]bibus & Heſychius, & inde totam [regi]onem nomen accepiſſe Euſtathius [in D]ionyſium Periegetem. Macetæ ita-[que] Macedones ſunt. Quos arbitran-[tur n]onnulli cum כתים in ſacra ſcri-[ptur]a eoſdem eſſe. Sicut enim à Javan [Ἰ]άονες dicti, qui & Iones, ita à Cethim [filio] Javan Cetheos dictos. Utique [1. M]hab. 1. habetur *Alexandrum egreſ-ſum terra Cethim.* Citium quoque Ma-[ced]oniæ urbs Liv. l. 42. & *Cittus* mons [Mac]edoniæ. Xenoph. de Ven. Vide *Bo-chartum* in ſuo Phaleg.

[4]. *Cavenda metuendaque*] H. Stepha-[nus] credit legendum *metuenda caven-daque* : quum caveamus ab iis quæ [jam] metuimus. Quædam editt. habent *Cujus vim atque arma toti Græciæ ca-[vendam] metuendamque*. Quod cum La-[tinu]m non eſſet, aliæ editt. legunt, *cujus arma atque vim &c.* Sed nomina illa non tranſponenda, ut ex Vett. exemplaribus liquet.

5. *Inclutæ illæ Demoſthenis orationes*] Vide Philippicas Demoſthenis, ſicuti etiam paſſim ſervitutem Græciæ imminere à Philippo oſtendit, qui ab eodem πανȣ̃ργος *veterator* dictus eſt Olynth. 1. in pr. Philippus autem ad Chæroneam urbem Bœötiæ victor, Græciæ dominus evaſit. Vide Diodorum Siculum lib. 16. c. 87. Plutarchum in Alexandro cap. 14. ac Demoſthene c. 26. Strabonem lib. 9. Pauſaniam in Achaïcis, & Bœoticis.

6. *Vocificant*] Ita membranæ Giſelini teſte Lipſio. Vet. Edit. *notificant.* Uſus hoc quoque vocabulo Varro de R. R. libr. 3. *Itaque inſectantes à ſe ejiciunt fucos : quos vocificantes plures perſequuntur etiam pauca.* ita autem dictum, ut *rumificant*. forſan tamen ſcriptum *vociferant* pro *vociferantur*. ſciendum tamen *notificant* etiam Latinum eſſe. Ovid. lib. 1. Eleg. 2.

Atque modum pœnæ notificare velis.

7. *Affectus*] Occupatus, nove.

8. *A liberali tamen Muſa*] Demoſthenes ipſe Philippum *hominum eloquentiſſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quam abſuit; 9 quin lepide comiterque pleraque & facere & diceret. feruntur adeo libri 10 epiſtolarum ejus munditiæ & venuſtatis & prudentiæ plenarum. velut ſunt illæ literæ, quibus Ariſtoteli philoſopho natum eſſe ſibi Alexandrum nunciavit. ea epiſtola, quoniam curæ diligentiæque in liberorum diſciplinas hortamentum eſt, exſcribenda viſa eſt ad 11 commovendos parentum animos. exponend igitur eſt ad hanc ferme ſententiam. Philippus Ariſtotel ſalutem dicit. Filium mihi genitum ſcito. quod equiden dîs habeo gratiam: non proinde quia natus eſt, quam pro eo quod eum naſci contigit temporibus vitæ tuæ. ſpero enim fore ut 12 ut eductus erudituſque abs te dignus exſi ſtat & nobis & rerum iſtarum 13 ſuſceptione. ipſius auten Philippi verba hæc ſunt: Φίλιππος Ἀριστοτέλει χαίρειν. Ἴσθι μοι γεγονότα υἱόν. πολλὴν οὖν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ γενέσει τοῦ παιδός, ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γάρ, αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα, ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διαδοχῆς.

CAP.

quentiſsimum appellat in Orat. de Falſ. Legat. & Polyænus Stratag. lib. 4. non minores eum res oratione quam prælio confeciſſe ſcribit, & pluris æſtimaſſe verbis quam armis partas victorias. Juſtinus lib. 9. c. 8. *Inter hæc eloquentia & inſignis oratio, acuminis & ſollertiæ plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventionum deeſſet ornatus.*

9. *Quin lepide comiterque*] Juſtinus: *Blandus pariter & inſidioſus alloquio, qui plura promitteret, quam præſtaret: in ſeria & jocos artifex.*

10. *Epiſtolarum*] Extant apud Demoſthenem variæ Epiſtolæ Philippi ad S.P.Q. Athenienſem. Una prolixa eſt, qua bellum Athenienſibus indicit: ad quam Epiſtolam Orationem habuit Demoſthenes.

11. *Commovendos*] Ms. *commovendum.*

12. *Ut eductus*] Educatus. Plato lib. de Leg. educationem arcem & caput eſſe omnis virtutis affirmat. vide Plutarchum de Educ. Liber.

13. *Suſceptione*] Ita membrana Giſelini, aliter *ſucceſſione.* melius reſpondet *ſuſceptio* vocabulo Græco διαδοχῇ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

E barbararum gentium prodigioſis miraculis, deque diris & exitioſis faſcinationibus, atque inibi de feminis repente verſis in mares.

QUum è Græcia in Italiam rediremus, & [1] Brundiſium iremus; egreſſique è navi in terram in [2] portu illo inclyto ſpatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum, ſed admodum ſcito vocabulo [3] *præpetem* appellavit: faſces librorum venalium expoſitos vidimus. atque ego avide ſtatim pergo ad libros. erant autem iſti omnes libri Græci miraculorum fabularumque pleni: res inauditæ, [4] incredulæ, ſcriptores veteres non parvæ auctoritatis [5] Ariſteas Proconneſius & [6] Iſigonus Nicæenſis & [7] Cteſias & [8] Oneſicritus

1. *Brundiſium iremus*] Oppidum hoc eſt Calabriæ, ad mare Adriaticum, unde facilis in Græciam, & ex Græcia in Italiam tranſitus.

2. *Portu illo inclyto*] Portũ hunc ita deſcribit Strabo l. 6. Καὶ εὐλίμενον μᾶλλον ὁ Βρεντέσιον, ἑνὶ γὰρ στόματι πολλοὶ κλειόμενοι λιμένες ἄκλυστοι, πόλλων κόλπων ἀπολαμβανομένων ἐντὸς, ἐοικέναι κέρασιν ἐλάφου τὸ σχῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα. σὺν γὰρ τῇ πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσέοικεν ὁ τόπος. Id eſt, *Adhæc Brundiſium portum habet* (quam Tarentum) *commodiorem. Quippe multi includuntur uno oſtio portus, ab omnibus fluctibus tuti, intus receptis intra fauceis multis ſinis; ita uti eorum forma cornibus cervinis ſimilis ſit, locus enim cum ipſa urbe ſumme cervini capitis ſpeciem habet.* Lucanus lib. 5.

- - curvique tenens Minoïa tecta
Brundiſii, clauſas ventis brumalibus undas
Innit, & pavidas hiberno ſidere claſ- (*ſeis.*

3. *Præpetem*] De quo alibi dictum eſt lib. & cap. 6.

4. *Incredulæ*] Quæ à nullo facile credi poſſent. forſan legendũ, *incredibiles*.

5. *Ariſteas Proconneſius*] Vixit tempore Cyri & Crœſi, & carmine ſcripſit hiſtoriam hyperboreorum Arimaſporum, ut teſtatur Herodotus lib. 4. & Strabo lib. 13. Quales fabulas ſcripſerit ex Plinio lib. 7. Nat. Hiſt. c. 2. liquet. Quin & fabuloſa de ipſo Ariſtea comminiſcuntur veteres. vide Apoll. in Hiſtor. Mirab. 2. Maximum Tyrium diſſert. 22. & 28. Origenem contra Celſum lib. 3. alios.

6. *Iſigonus Nicæenſis*] Plinius lib. 7. Hiſt. Nat. cap. 2. quædam etiam ex illo citat, quæ hic quoque commemorat Gellius.

7. *Cteſias*] Vixit tempore Cyri junioris, & Artaxerxem ſanavit, ut Diodorus Siculus lib. 2. teſtatur. Quæ ſcripſerit Photius ita indicat: *Cteſiæ Cnidii Perſica libris viginti tribus continentur: ſed in ſex prioribus res Aſſyriorum, & quæcunque res Perſicas præceſſere tractat: à ſeptimo autem libro de Perſicis rebus*

ſicritus & 9 Polyſtephanus & [10] Hegeſias. ipſa autem v
lumina ex diutino ſitu ſquallebant, & habitu adſpectuq
tætro erant. acceſſi tamen, percunctatuſque precium ſu
&, adductus mira atque inſperata [11] vilitate, libros [12] pl
rimos ære pauco emo; eoſque omnes duabus proximis n
ctibus curſim tranſeo: atque in legendo carpſi exinde qu
dam & notavi mirabilia & ſcriptoribus fere noſtris inte
tata; eaque his commentariis adſperſi: ut, qui eos lecti
bit, is ne rudis omnino & [13] ἀνήκοος in iſtiuſmodi reru
14 auditiones reperiatur. erant igitur in illis libris ſcri
hujuſcemodi: Scythas illos penitiſſimos, qui ſub ipſis
ptemtrionibus ætatem agunt, corporibus hominum ve
ejuſque victus alimento vitam ducere & ἀνθρωποφάγ
nominari: item eſſe homines ſub eadem regione cœli
num oculum in frontis medio habentes, qui appellan
16 Arimaſpi; qua fuiſſe facie 17 Cyclopas poëtæ feru

ali

bus agit: ac in ſeptimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo, & decimo tertio, quæ ad Cyrum, & Cambyſem, & magnum illum Darium & Xerxem ſpectant, commemorat. Idem Photius pleraque Herodoto contraria ſcripſiſſe teſtatur, illumque fabularum ſcriptorem appellaſſe. Sed ipſe nihil minus eſt quam ἀξιόπιστος, ut affirmat Ariſtoteles lib. 8. Hiſt. Anim. c. 28. Ita ut mirum ſit Diodorum Siculum illum ſecutum fuiſſe. Præter hæc etiam Indica ſcripſit, ut ex Photii Excerptis liquet. Vide *Voßium* de Hiſt. Gr. lib. 1. c. 5.

8. *Oneſicritus*] Qui res Alexandri magni, cujus comes erat, fabuloſe ſcripſit. Mentionem quoque ejus facit Arrianus lib. 6. de Exped. Alex. Strabo, Plutarchus in Alexandro.

9. *Polyſtephanus*] Meminit quoque ejus ſcholiaſtes Apollonii lib. 1. Phyloſtephanus apud Serv. forte idem.

10. *Hegeſias*] De quo Cicero in Bruto, & Dionyſius Halic. περὶ Συνθέσ. ὀνομ. Strabo lib. 14. ſub Ptolen
Lago, & Philadelpho vixit.

11. *Vilitate*] Vulgo, *utilitate.*

12. *Plurimos*] Giſelini membra
multos.

13. Ἀνήκοος] Auditus expers

14. *Auditiones*] Ita in ſcriptis,
go, *Auditionibus*, Græci ἀκροάσεις
pellant.

15. Ἀνθρωποφάγους] Homin
devoratores. Ex Iſigono idem ſcr
Plinius lib. 7. Hiſt. Nat. c. 2. *Pri*
Anthropophagos, quos ad ſeptentri
eſſe diximus, dierum decem itinere ſ
Boryſthenem amnem, oßibus humano
capitum bibere, cutibuſque cum ca
pro mantilibus ante pectora uti, prod
Iſigonus Nicæenſis. De Anthropo
gis ſcribit quoque Herodotus in M
pomene, de Scotis Hieronymus i
commemorat. In novo orbe com
res tales Populi reperiuntur.

16. *Arimaſpi*] Quos Æſchylus i
μουνῶπας vocavit. Ipſum quoque

maſpo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

aos item eſſe homines, apud eamdem cœli plagam, 18 ſingulariæ velocitatis; 19 veſtigia pedum habentes 20 retro porrecta, non, ut cæterorum hominum, proſpectantia: præterea traditum eſſe memoratumque in ultima quadam terra, quæ 21 Albania dicitur, gigni homines, 22 qui in pueritia caneſcant, & 23 plus cernant oculis per noctem, quam inter

…porum nomen ex re illis inditum …unt. Scythica enim lingua *ari* unum …: *maſpon* oculum. Sed quibus curæ …veritatem rerum diligentius indaga…, eam gentem arcu & ſagittis excellere memorant, quas cum dirigerent, alterumque, ut fit, oculum clauderent, …cuique in eo ſtudio eſſent, dicti ſunt …tantum oculo uti. Fortaſſis etiam, qui ei rei à pueris adſuefierent, alterius oculi orbe erant contractiore: verſæ paulatim, ut ſæpe accidit, in naturam conſuetudine patrum ſimiles filii naſcebantur: quæque in patribus …ermitas ex oculorum inæqualitate ἐπίκτητος & adventitia, eadem in filiis innata atque inſita erat. Ita certe de quibuſdam in Aſia populis gravis auctor Hippocrates narrat; cum apud eos …orum haberetur, oblongo capite eſſe, ob idque nutrices recens editorum infantium tenella capita manibus contrectando ac comprimendo, globoſam & orbicularem figuram corrumperent, eaque faſtigiarent, ac faſciis etiam adſtricta in acumen creſcere cogerēt, paulatim ſtudium in naturam vertiſſe, ut omnes in gente oblongis capitibus naſcentur; ex eoque Macrocephalos vocari Ita ſcribit *Muretus* Var. Lect. lib. 12. 8.

… *Cyclopes*] Quos fingunt Poëtæ …cum in fronte habuiſſe, & Siciliam …cuiſſe. Addit Plinius *& Læſtrigonas*

… *Singulariæ*] Ita Gellius loquitur pro *ſingularis*. Turpil. *Homo unica natura ſingularia*. Ita *peculiariæ res* dicuntur apud Ulpianum in l. 4. §. fin. ff. de … Except.

19. *Veſtigia*] Plantas pedum.

20. *Retro porrecta*] Plinius, *averſis crura plantis, eximiæ velocitatis, paſſim cum feris vagantes*.

21. *Albania*] Quæ erat regio Scythiæ ad mare Hyrcanum. Pomponius Mela lib. 3. c. 5. *Intus ſunt ad Caſpium ſinum Caſpii, & Amazones, ſed quas Sauromatidas appellant: ad Hyrcanum Albani, & Moſchi, & Hyriani.*

22. *Qui in pueritia caneſcant*] Non temerarium eſt, quod in Ms. legitur, *in pueria*. Ne errorem ſuſpiceris, in margine repetita vox eſt. Et id ejus libri olim ſcriptor ſolitus in rarioribus vocibus. *Lipſ.* forſan ſcribendum *puertia*. Quod autem dicitur, *in pueritia caneſcere*, forte illi ita viſi quod albicantibus vel ſubflavis comis eſſent, quod lixivio quoq; olim, ſicut etiam nunc, Batavos Germaque effeciſſe oſtendit Martialis lib. 8. Epig. 33. & lib. 14. Ep. 26. ubi dicit,

Cauſtica Teutonicos accendit ſpuma capillos.

Porro idem ex Iſigono tradit Plinius his verbis: *Idem in Albania gigni quoſdam glauca oculorum acie, à pueritia ſtatim canos, qui noctu plus quam interdiu cernant.* Nimirum qui glaucis oculis præditi, inſtar felium, ſplendore ſuo aërem tenebricoſum nocte illuſtrant. per *aciem* autem non pupillam oculi, ſed iridem intelligit Salmaſius. Pupilla, ſive κόρη omnibus animalibus nigra. Iris eſt circulus qui pupillam ambit, & diverſos colores induit. Vide *Salmaſ.* ad Solinum p. 190.

23. *Plus cernant oculis*] De glaucis oculis idem refert Ariſtoteles lib. 5. de Gen. Anim. cap. 1.

24. *Bory-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

inter diem ': item eſſe compertum & creditum, Sauron-
tas, qui ultra [24] Boryſthenem fluvium [25] longe colunt, ..
bum capere ſemper diebus tertiis, medio abſtinere. id ..
iam in iſdem libris ſcriptum offendimus, quod poſtea qu-
que in libro [26] Plinii Secundi naturalis hiſtoriæ ſeptim
legi; eſſe quaſdam in terra Africa hominum familias [27] v-
ce atque lingua effaſcinantium. qui ſi impenſius forte l-
daverint pulchras arbores, ſegetes lætiores, infantes am-
niores, egregios equos, pecudes [28] paſtu atque cultu o-
mas; emoriantur repente hæc omnia nulli [29] aliæ cau-
obnoxia: oculis quoque exitialem faſcinationem fieri
iſdem libris ſcriptum eſt: traditurque eſſe homines in [30]
lyriis, qui interimant videndo, quos diutius irati viderin,
eoſque ipſos mares feminaſque, qui viſu tam [31] nocei
ſunt, [32] pupulas in ſingulis oculis binas habere. item e

24. *Boryſthenem*] Fluvius hic eſt Sarmatiæ Europææ Ptolemæo.

25. *Longe colunt*] Id eſt, *habitant.* Plinius dicit *itinere dierum* x *ſupra Boryſthenem.*

26. *Plinii Secundi*] Extat locus lib. 7. Hiſt. Nat. c. 2. his verbis: *In eadem Africa familias quaſdam effaſcinantium Iſigonus & Nymphodorus tradunt, quarũ laudatione intereant probata* (*πρόβατα ſive oves intelligit, an potius* probata, *id eſt laudata*) *areſcant arbores, emoriantur infantes. Eſſe ejuſdem generis in Triballis & Illyriis adjicit Iſigonus, qui viſu quoque effaſcinent, interimantque, quos diutius intueantur, iratis præcipue oculis; quod eorum malum facilius ſentire puberes. Notabilius eſſe quod pupillas binas in ſingulis oculis habeant.*

27. *Voce atque lingua effaſcinantium*] Qua, ſicuti etiam viſu, vel tactu fiebat effaſcinatio vel incantatio. Si quæ autem impenſius laudarentur faſcino obnoxia credebantur: Virgilius,

Aut ſi ultra placitum laudarit, baccare frontem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Qui itaque alium laudabant, addeb-
præfiſcini, vel præfiſcine, id eſt, ſin-
ſcino; ut teſtarentur non ſe faſcin-
ſed laudandi animo, ſine ullo liv-
candideque loqui. Qui tamen laud-
tur, ei credebant nihil laudationem
cituram, ſi amuleto quodam præm-
tus eſſet. Præterea ſuperſtitio veter-
finitum numerum obnoxium faſc-
credebat; unde Catullus Epigr. 7.

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt:
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, nec mala faſcinare lingua.

Quod uti vitarent, *præfiſcini* verb-
addebant, quo omnem invidiam a-
lirentur.

28. *Paſtu atque cultu opimas*] Me-
branæ Lipſii, *partu atque cultu optim-*

29. *Aliæ*] Pro *Alii.*

30. *Illyriis*] Quorum regio ad d-
trum latus maris Adriatici extendit

31. *Nocenti*] Legitur quoque *noc-
tes.*

32. *Pupulas in ſingulis oculis bin-*
vet. Ven. ed *pupillas.* hi græcis Δικο-
tam viri quam mulieres à gemina
p

n montibus terræ Indiæ homines 33 caninis capitibus & latrantibus; eoſque veſci avium & ferarum venatibus: atque eſſe item alia apud ultimas orientis terras miracula homines, qui 34 monocoli 35 appellantur, ſingulis cruribus 36 ſaltuatim currentes 37 vivaciſſimæ pernicitatis: quoſdam etiam eſſe 38 nullis cervicibus, oculos in humeris habentes. jam vero egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi ſcriptores gentem eſſe ajunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis 39 & avium ritu plumantibus, nullo

ıla ita dicebantur, non ideo autem ita cti, quod in eorum oculis congemiıret iſtud breve punctum, quo tueur: ſed quod iridem ipſam duplici core haberent. nam exterior iridis cirlus qui album contingit in illis niger at, & ejuſdem coloris cujus pupilla. nc duplicem habere pupillam crediti. ſunt, quos διςυρόφικȣς etiam voos ſcribit Heſychius. Nam τὴν ἄλω gram habent, hoc eſt, extimum iridis culum, iridem ipſam cæſiam, aut o colore, pupulam nigram. *Salmaſ.* Solinum p. 190. & 191.

33. *Caninis capitibus & latrantibus*] nius lib. 7. cap. 2. *In multis autem ntibus genus hominum capitibus canieferarum pellibus velari, pro voce latras edere, unguibus armatum venatu & upio paſci. Horum ſupra centum vigi millia fuiſſe prodente ſe, Cteſias ſcrib.* De his Cynocephalis Cteſias in Icis apud Photium ita ſcribit: καὶ σ' ἄπ μὲν παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ict, *Ipſi, quæ alii loquuntur, intelligunt, ipſi loqui neſciunt.* Eidem Ἡμίκυνες Allonio dicuntur.

4. *Monocoli*] Κῶλα vocantur cruainc μονόκωλα δένδρα, quæ unico tam ſtipite & trunco à terra attolur. Et μονόκωλα ædificia, quæ plu membra adjuncta non habent, ſe ſingulari ſtructura ſurgunt. Vide *Salmaſ.* ad Solin. p. 1006. & ad Hiſt. Aug. p. 118. Legitur quoque hic & apud Plinium Monoſceloi. Sed tum ſcribendum eſſet μονοσκελεῖς. Etiam corrupte *Monomeri* dicuntur in optima Ed. Ven. And. Catharenſis cIↃcccclxxvii. Eoſdem dicit Plinius *Sciopodas vocari, quod in majori æſtu humi jacentes reſupini, umbra ſe pedum protegant.*

35. *Appellantur*] Cod. Torn. *appellentur.*

36. *Saltuatim*] Saltu, aut ſaltando.

37. *Vivaciſſimæ*] Admodum végetæ.

38. *Nullis cervicibus*] Idem ſcribit Plinius. Sed hæc ad monſtra referenda. Vide Fortunium Licetum de Monſtris. Hugo tamen Grotius lib. 4. Hiſtor. in fine ita loquitur: *Quædam horum tamen, & quod certiori teſtimonio firmatur, capite truncos homines, qui vultus in pectore gerant, aut eſſe, aut colli brevitate erectiſque humeris tales videri, haud pertinaciter refellam, ſatis gnarus, ut alibi ignium intemperie, ita vi frigoris nimia peccare naturam.*

39. *Et avium ritu plumantibus*] Plinius ita ſcribit: *Ad extremos fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis, Aſtomorum gentem ſine ore, corpore toto hirtam veſtiri frondiũ lanugine, halitu tantum viventem, & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumque potum, tantum radicũ floruműq; varios odores & ſylveſtrium malorum* (Strabo addit ἐπτῶν κρέων)

lo [40] cibatu veſcentem, ſed ſpiritu florum naribus hauſ
victitantem: [41] Pygmæos quoque haud longe ab his n
ſci; quorum qui longiſſimi ſint, non longiores eſſe qua
pedes [42] duo & quadrantem. Hæc atque alia iſtiuſmo
plura legimus. ſed, quum ea ſcriberemus, tenuit nos nc
idoneæ ſcripturæ tædium nihil ad ornandum juvandun
que uſum vitæ pertinentis. libitum tamen eſt in loco hc
miraculorum notare id etiam, quod [43] Plinius Secund
vir in temporibus ætatis ſuæ, ingenii dignitatiſque grati
auctoritate magna præditus, non audiſſe neque legiſſe, ſc
ſcire ſeſe atque vidiſſe in libro naturalis hiſtoriæ ſeptin
ſcripſit. [44] Verba igitur, quæ infra poſui, ipſius ſunt, ex e
libro ſumta: quæ [45] profecto faciunt ut neque reſpuend
[46] neque ridenda ſit notiſſima illa veterum poëtarum [47] c
Cænide & Cæneo cantilena. *Ex feminis*, inquit, *mutari*
mares non eſt fabuloſum. invenimus in annalibus Q. Licinio Cra
ſo, C. Caſſio Longino Conſulibus, [48] *C. Aſinii puerum factum ex vi*
gin

quæ ſecum portant longiori itinere, ne deſit olfactus: graviore paulo odore exanimari. Uti hæc fabuloſa, ita odore nonnihil vitam poſſe protrahi ex Medicis conſtat. Quod autem dicit Auctor noſter, *avium ritu plumantibus*, de ipſo corpore intelligere ridiculum, nam hodie quoque videntur induti ornatique veſte plumanti ſerica.

40. *Cibatu*] Cibo. ita Plinius quoque loquitur.

41. *Pygmæos quoque*] Fabula de Pygmæis, quos Plinius in India, Mela in confinio Troglodyticæ & Æthiopiæ, alii in Scythia ponunt, inde nata videtur, quod ſummus calor ſolis, & ſummum frigus corpora exigua & contorta generat. Strabo lib. 17. Geogr. affirmat, in interiori Æthiopia omnia fere animalia exigua naſci, atque hinc natam de Pygmæis fabulam. Ita ad ſeptentrionem extremum contorta & brevia corpora Samoiedæ habent. Vide Ariſt. lib. 9. Anim. & lib. 2. de Gen anim. circa finem, & Sect. 10. Probl. qui r
tionem reddit unde nani, pumilion
contortiſq; membris homines naſca
ter. vide quoque *Bartholin.* de Pygmæ

42. *Duo*] C. Torn. *duos*.

43. *Plinius Secundus*] Extant ſeque
tia verba lib. 7. c. 4.

44. *Verba igitur*] Addit C. Torn. *hæ*

45. *Profecto*] C. Torn. *proſpecta*.

46. *Neque ridenda*] Ita ex memb
hæc verba, quæ vulgo aberant, reſtitu
Lipſius. In Vet. Ven. Ed. ita quoqu
legitur.

47. *De Cænide & Cæneo*] Cænis com
preſſa à Neptuno ab illo hoc obtinui
ut in virum mutaretur, & invulnerab
lis eſſet. vide Ovid. 12. Metamorph. &
Virg. Æneid. 6. Apollonii interpreten
& Euſtathium in lib. 1. Iliad.

48. *C. Aſinii*] In Aldina & Aſcenſian
Ed. abeſt. Schedæ Lipſii *C. Aſini*. C. To
C. Aſsini. Alii *Caſsini*, non male. Lo
cum enim denotat. *Caſsinum* autem v
potius *Caſinum* Novi Latii ſeu Volſ
agr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ine ſub parentibus; juſſuque haruſpicum 49 *deportatum in inſu-um deſertam.* 50 *Licinius Mucianus prodidit viſum eſſe à ſe* 51 *Ar-is Areſcontem, cui nomen Areſcuſa fuiſſet; nupſiſſe etiam; mox ırbam & virilitatem proveniſſe uxoremque duxiſſe· ejuſdem rtis &* 52 *Smyrnæ puerum à ſe viſum. ipſe in Africa vidi muta-m in marem die nuptiarum* 53 *L. Coſſicium civem* 54 *Thyſdri-num: vivebatque quum proderem hæc.* Idem Plinius eodem libro verba hæc ſcripſit: *Gignuntur homines utriuſque ſexus;* 55 *quos hermaphroditos vocamus, olim androgynos vocatos & in odigiis habitos, nunc vero* 56 *in deliciis.*

i oppidum, cujus meminerunt Ci-o, Cato de R. R. Columella, Plinius, .

9. *Depertatum in inſulam*] Julius ſequens libello de Prodigiis variis s dicit, hermaphroditos aruſpicum ·cepto in mare deportari, undiſque nergi ſolitos. vide Jac. Durantium arum lib. 1. c. 3.

. *Licinius Mucianus*] Meminit ejus ius variis in locis, Tacitus 2. Hiſt. onius in Veſpaſ. c. 6. & c. 13.

. *Argis*] Civitas hæc Peloponneſi, non procul à Mycenis.

52. *Smyrnæ*] Urbs hæc Ioniæ, vide Strabonem lib. 14.

53. *L. Coßicium*] Aliud igitur nomen fœminæ.

54. *Thyſdritanum*] Θύσδρος oppidum Africæ Ptolemæo. Meminit quoque Plinius lib. 5. c. 4.

55. *Quos hermaphroditos vocamus*] Vide Bauhinum l. 2. De Hermaphrod. & monſtroſ. part. nat.

56. *In deliciis*] Propter teneriorem habitum.

CAP. V.

erſæ nobilium philoſophorum ſententiæ de genere ac natura oluptatis; verbaque Hieroclis philoſophi quibus decreta Epicu-inſectatus eſt.

DE voluptate veteres philoſophi diverſas ſententias dixerunt. 1 Epicurus voluptatem ſummum bonum eſſe

icurus &c.] Vulgaris eſt opinio picurum in voluptate corporis um bonum conſtituiſſe. Cæterum iogenes Laërtius non tantum t temperanter vixiſſe, verum irtutibus nobilem fuiſſe. Quaem voluptatem intelligat, ipſe is Epiſtola ad Menœcea demonat his verbis: τούτων δὲ πάντων ἀρχὴ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν φρόνησις, διὸ καὶ φιλοσοφίας τιμιώτερον ὑπάρχει φρόνησις, ἐξ ἧς αἱ λοιπαὶ πεφύκασιν ἀρεταί, διδάσκουσα ὡς οὐκ ἐστὶν ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως, ἄνευ τοῦ ἡδέως, συμπεφύκασι γὰρ αἱ ἀρεταὶ τῷ ζῆν ἡδέως· καὶ τὸ ζῆν ἡδέως, τούτων

ἐστὶν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eſſe ponit; eam tamen ita definit: 2 σαρκὸς εὐςαθὲς κα-τάςημα. 3 Antiſthenes Socraticus ſummum malum dic ejus namque hoc verbum eſt: 4 μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείη. 5 Speuſippus 6 vetuſque omnis academia voluptatem dolorem duo mala dicunt eſſe oppoſita inter ſeſe; bon autem eſſe quod utriuſque medium foret. 7 Zeno cenſ

vol

ἐςὶν ἀχώρισον. Id eſt, *Horum vero omnium initium eſt idemque maximum bonum prudentia. Quocirca & Philoſophiæ præſtat prudentia, ex qua una reliquæ omnes natæ ſunt virtutes, quibus docemur, non poſſe nos jucunde vivere niſi prudenter & honeſte; nec rurſus juſte, niſi jucunde vivamus. Sunt enim jucundæ vitæ virtutes innatæ, neque ab his jucunda vita ſeparari poteſt.* Quinetiam antea invectus fuit ipſe Epicurus in eos, qui imperite exiſtimabant voluptatis nomine ἀσωτίαν ſe intelligere. Ipſe quoque temperantiam commendat, multumque ad ſanitatem conducere, & ad vitæ munia exercenda impigrum reddere affirmat. Quo reſpexit Horatius, imo ipſa verba Epicuri expreſſit,

-- Quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ:
Alter ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

vide quoque Ciceronem lib. 2. de Fin. Stobæum de Epicuro Serm. xv. & xvii. Porphyrium lib. 1. de Abſtin. ab Animat. Hanc ſententiam Epicuri de voluptate exprimit quoque Cicero ſub perſona Torquati lib. 1. de Finibus, *Clamat Epicurus, is quem vos voluptatibus deditum eſſe dicitis, non poſſe jucunde vivi, niſi ſapienter, honeſte, juſteque vivatur; nec ſapienter, honeſte, juſte, niſi jucunde.* Vide Senecam lib. 4. de Benef. c. 2. & c. 10. & ſeqq. de Vita Beatâ, & Ciceronem lib. 3. de Offic. c. 33. Diſtinguit quoque Lactantius Epic ſententiam ab Ariſtippi, cum lib. 3. Falſ. Sap. cap. 7. ita ſcribit, *Epicu ſummum bonum in voluptate animi cenſet, Ariſtippus in voluptate corpo* Si voluptatem qualemcunque intell Epicurus, ut plerique volunt, vide contra eos, qui voluptatem bonon finem ſtatuunt, ſcripſit Ariſtoteles Moralium.

2. Σαρκὸς] Id eſt *corporis* (vel nis) *firmam conſtitutionem.* Eodem re modo Metrodorus perfecte puta beatum eſſe, *cui corpus bene conſi tum eſſet, & ſit exploratum ſemper f rum*, ut Cic. 2. Tuſc. & 2. de Fin. & Offic. teſtatur vid Plut. lib. ὅτι οὐδὲ ἐςὶν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον.

3. *Antiſthenes*] Vide Diogen Laërtium in vita Antiſthenis.

4. Μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείη Id eſt, *inſanirem potius, quam volup tem captarem.* Idem refert Laërtiu vita Antiſthenis, Sextus Empiricus 10. adverſus Mathem. Theodore ſerm. 12. de Virtute Activa.

5. *Speuſippus*] Platonis diſcipul de quo vide Laërtium.

6. *Vetuſque omnis Academia*] Pla nis philoſophia mixta fuit ex Heracl ca, Pythagorica, & Socratica, atque ſecta vetus appellabatur Academia. de Laërtium in vita Platonis, A leium de Dogm. Plat.

7. *Zeno cenſuit voluptatem eſſe indi rens, id eſt, neutrum*] Cicero 3. de *Indifferentium alia æſtimabilia eſſe, contra, alia neutrum. Quæ æſtiman eorum in aliis ſatis eſſe cauſæ, qu obi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

oluptatem eſſe indifferens, id eſt, neutrum, neque bonum eque malum ; quod ipſe Græco vocabulo ἀδιάφορον ppellavit. 8 Critolaus Peripateticus & malum eſſe volu- tatem ait, & multa alia mala parere ex ſeſe, injurias, deſi- ias, obliviones, ignavias. 9 Plato ante hos omnis ita va- e & multiformiter de voluptate diſſeruit ; ut cunctæ iſtæ ntentiæ, quas ſupra poſui, videantur 10 ex ſermonum ejus ntibus profluxiſſe : nam proinde unaquaque utitur, ut & ſius voluptatis natura fert, quæ eſt multiplex, & cauſa- m, quas tractat, rerumque, quas efficere 11 vult, ratio ſiderat. 12 Taurus autem noſter, quotiens facta mentio picuri 13 eſſet, in ore atque in lingua habebat verba hæc Hiero-

em quibuſdam anteponerentur : ut in etudine, integritate ſenſuum, vacuitate oris, divitiis, gloria, alia autem non ejuſmodi. Itemque eorum, quæ nulla mationc digna eſſent, partim ſatis ha- is cauſæ, quare rejicerentur: ut dolorem, bum, ſenſuum amiſſionem : partim . Atque hinc exortum eſſe illud, quod no προηγμένον, *contraque quod* ἀποπροηγμένον *appellarit.* προηγμένα *poſita,* ἀποπροηγμένα *rejecta* idem ero appellat 1. Acad. *Præpoſita* au- ta vel potius *præcipua* dicit eſſe Se- x Empiricus ; *quæ ſatis habent digni- , rejecta quæ ſatis indignitatis.* vide lium noſtrum lib. 12. c. 5.

. *Critolaus Peripateticus*] Ariſtonis diſcipulus, cujus meminit quoque ſta Auctor noſter lib. 7. c. 14.

. *Plato*] Voluptatem non eſſe ſum- mo bonum oſtendit in Philebo, ἡ ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἐστὶ πρῶτον οὐδ' δεύτερον, *ita ut voluptas neque poſ- ſe, ſit prima neque ſecunda.* Quinetiam dores voluptatibus immiſceri ibidem deonſtrat, ſicuti etiam in Phædone. In Epicurum aliquo modo ſequitur, qu vera voluptas prudentis ſit. Lib. 9. de ep. ita loquitur, οὐδὲ παναληθὴς ἐστὶν ἡ τῶν ἄλλων ἡδονὴ, πλὴν τῆς τοῦ φρονίμου, οὐδὲ καθαρὰ ἀλλ' ἐσκιαγραφημένη τις, ὡς ἐγὼ δοκῶ μοι τῶν σοφῶν τινὸς ἀκηκοέναι, id eſt, *neque omnino vera eſt aliorum voluptas, præterquam prudentis, neque ſyncera ſed umbratilis atque inanis, ut ego à ſapientum quodam mihi audiviſſe videor.* Cum Antiſthene & Critolao. Idem dicit nihil voluptate ejuſque exultatione immoderatius inveniri poſſe, ut in fine Philebi loquitur. De corporeis autem potiſſimum tum voluptatibus loquitur. Cum Speuſippo medium quoddam inter voluptatem & dolorem ponit lib. 7. de legibus. Ipſi autem Platoni ſumma fœlicitas, ὁμοίωσις τῷ θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν, id eſt, *aſſimilari Deo, quantum fieri poteſt.* atque hinc illi naſcitur gaudium firmum & ſtabile. vide Apuleium de Dogm. Plat. & de Philoſophia.

10. *Ex ſermonum ejus fontibus*] Ex quibuſdam antiquioribus Plato ipſe deſumpſit.

11. *Vult*] Ms. *volet.*

12. *Taurus autem noſter*] Quem commentaria in Gorgiam Platonis ſcripſiſſe teſtatur Auctor noſter lib. 6. c. 14.

13. *Eſſet*] C. Torn. *erat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

14 Hieroclis Stoici, viri ſancti & gravis. 15 ἡδονῆς τέλος πόρνης δόγμα, οὐκ ἔστιν [16] πορνεῖα, οὐδὲν πόρνης δόγμα

14. *Hæc Hieroclis*] Hic idem eſt, qui in aurea Pythagoræ carmina (revera Lyſidis Pythagorici ſunt, qui Epaminondam, teſte C. Nepote & Diogene Laërtio, inſtituit.) commentarium aureum edidit, & quamvis Stoicus Pythagoreorum ſententiam optime expreſſit.

15. Ἡδονῆς τέλος] Id eſt, *voluptatis finis meretricis dogma, ſi non ſint lupanaria nullum meretricis dogma.* In Annotationibus Ms. viri eruditi invenio, pro πόρνης, πορνείης, pro πορνεῖα, πορνείη, iterū pro πόρνης, πορνείης. Pro ἡδονῆς legit H. Steph ἡδονή. Pro οὐκ ἔστιν in Vet. Editt. legitur ἀπέστω, id eſt, *abſit ſcortatio.*

Ἡδονῆς] Commune in editionibus omnibus mendum eſſe arbitror in prima voce ἡδονῆς, & ſcribendum ἡδονή. Præterea non placet hic, οὐκ ἔστιν, niſi particulam ὅπου, aut οὗ, quæ facilius omitti ante οὐκ potuit, ei præfigamus, ut dicat, *ubi non ſunt lupanaria.* Quinetiam magis mihi arrideat οὐδὲν, ut t… tus ita locus legatur. ἡδονὴ τέλος πόρνης δόγμα. οὐκ ἔστω πορνεῖα, … δὲ πόρνης δόγμα. Hoc ſenſu: *Volu… ptas finis: hoc meretricis eſt dogma. N… ſint lupanaria, nec meretricis dogma eri…* Aut legendo, οὗ οὐκ ἐστὶ πορνεῖα, … *non ſunt lupanaria.* Sed quoniam vo… qua lupanaria ſignificantur πορνεῖα … πόρνη derivatur, majori venuſtate gr… ce dicuntur. Niſi pro *meretrice lupa…* quis dicat. Verum ſive οὐδὲν ſive οὐδ… legas (quod malo) ſubaudiendem e… ἔστω poſt δόγμα. Ita autem accipie… dum eſt quod Taurus hic proponit, ac illud Epicuri effatum, *voluptatem fine… eſſe*, non Philoſopho ſed meretrice d… gnum ſit. *H. Steph.* in Specim. Em. i… Gell. p. 17. Interpretatus eſt vulgat… interpres πορνεῖας *venerem*, videt… πορνείη legiſſe.

16. Πορνεῖα] C. Torn. πορνεῖα.

CAP. VI.

Verbum, quod eſt ab ago, *frequentativum, in prima ſyllaba quonam ſit modulo pronunciandum.*

AB eo quod eſt, *ago*, &, *egi*, verba ſunt quæ appellan… grammatici frequentativa, *actito*, &, *actitavi*. hæ… quoſdam non ſane indoctos viros audio ita pronunciare ut primam in his litteram [1] corripiant: rationemque dicun… quoniam in verbo principali quod eſt, *ago*, prima litter… breviter pronunciatur. cur igitur ab eo quod eſt *edo*, & *ungo*, in quibus verbis prima littera breviter dicitur, [2] *eſito*, & *unctito*,

Corripiant] Notum eſt poſitione longam eſſe primam ſyllabam in *actito*, ſed modo exilius pronunciabatur, modo productius tanquam A A geminatum.

2. *Eſito, & unctito*] Duplici E, & V acce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ictito, quæ ſunt eorum frequentativa, prima littera longa rominius? & contra, *dictito*, ab eo verbo quod eſt, *dico*, orrepte dicimus? num ergo potius *actito & actitavi* produenda ſunt? quoniam frequentativa ferme omnia eodem odo in prima ſyllaba dicuntur, quo participia præteriti mporis ex his verbis unde ea profecta ſunt in eadem ſylba pronunciantur; ſicut *lego*, *lectus*, *lectito*, 3 facit; *ungo*, *ictus*, *unctito*; *ſcribo*, *ſcriptus*, *ſcriptito*; 4 *moveo*, *motus*, *motito*: *ndeo*, *penſus*, *penſito*; *edo*, *eſus*, *eſito*: *dico* autem, *dictus*, *dictito* cit: *gero*, *geſtus*, *geſtito*: *veho*, *vectus*, *vectito*: *rapio*, *raptus*, *raito*: *capio*, *captus*, *captito*: *facio*, *factus*, *factito*. ſic igitur, *tito*, producte in prima ſyllaba pronunciandum: quoniam eo fit quod eſt, *ago*, & *actus*.

edente ad ȣ Græcorum, *unctito* tanam *ounctito*. In ſcribendo geminare oque vocales ſolebant Antiqui, poſtodum adjecto apice, vel ſublato lonudinem vel brevitatem denotabant. vium & Andronicum geminaſſe cales ſcribit Marius Victorinus lib. I. Ortograph. ſed pro I longo, Ei urpaſſe. De adjiciendo apice, ubi eſſe eſt, ſcribit Quinctilianus lib. I. cap. de Orthographia. Si quis plura volet, vide Lipſium de Linguæ Lat. Pron. & Voſſium de Arte Gramm. l. I. c. 12. & lib. 2. c. item 12.

3. *Facit*] Cod. Torn. ponit poſt *lectus*.

4. *Moveo, motus*] Ita in ſchedis Giſelini, vulgo peſſime, *moneo, monitus, monito*, quis enim *monito* legit?

CAP. VII.

e converſione foliorum in arbore olea, brumali & ſolſtitiali die, deque fidibus iis temporibus ictu alieno ſonantibus.

VOlgo & ſcriptum & creditum eſt [1] folia olearum arborum [2] brumali & ſolſtitiali die converti; & quæ pars

1. *Olia olearum*] Verti folia quarundam arborum ſolſtitio æſtivo etiā Theophraſtus ſcripſit lib. I. Hiſt. Int. cap. 16. Ita enim loquitur: ἴον καὶ τὸ τῇ ἐλαίᾳ, καὶ τὸ τῇ φιλύρᾳ, καὶ τῇ πτελέᾳ, καὶ τῇ λεύκῃ συμβαῖνον· στρέφειν γὰρ δοκοῦσι τὰ ὕπτια μετὰ τροπὰς θερινάς. Καὶ τούτῳ γνωρίζουσιν, ὅτι γεγένηνται τροπαί. Id eſt, *Illud ſane peculiare, quod oleæ, tiliæ, ulmo, populo evenire videtur. Vertunt enim* (foliorum) *partes ſupinas mox poſt ſolſtitium æſtivum: eoque argumento ſolſtitium confectum intelligunt.*

2. *Brumali*] De æſtivo refert Theophraſtus. Cæterum oleæ ſunt inter illas arbores quæ perpetua coma virent

 etiam

pars eorum fuerat inferior atque occultior, eam 3 ſupı fieri atque exponi ad oculos & ad ſolem. quod nobis quo que ſemel atque iterum experiri volentibus ita eſſe prop modum viſum eſt. ſed de fidibus rarius dictu & mirabili eſt. quam rem & alii docti viri & 4 Suetonius etiam Tra quillus in libro ludicræ hiſtoriæ primo ſatis comperta eſſe, ſatiſque ſuper ea conſtare affirmat; 5 nervias 6 in fid bus brumali die 7 alias digitis pelli, 8 alias ſonare.

CA

etiam hyberno tempore, propter λιπαρώτητα, ut Theophraſt. ſcribit.

3. *Supra fieri*] Aliter *ſupraferri*. Alii legunt *ſuperferri*. Lipſius è Giſelini ſchedis legit *ſuperfieri*, à *ſuperfio*. Ita Lucretius dixit *confieri* à *confio*,

Ne forte ex homine & veterino ſemine
equorum
Confieri credas centauros poſſe, nec eſſe.

Virg. lib 4. Æneid.

- - Nunc qua ratione quod inſtat
Confieri poſſit, paucis adverte, docebo.

4. *Suetonius etiam Tranquillus*] Ludicram hiſtoriam uti ſcripſit, ita Παιδιὰς Ἑλλήνων ejus partem putat fuiſſe Voſſius, quas Tzetzes citat Chiliade VI. Hiſt. LXXXV. uti & Suidas. Forſan tamen hæc Hiſtoria pars eſt ejus operis, quod ſcripſit De Romanorum ſpectaculis & certaminibus, teſte Suida.

5. *Nervias*] Nonius: NERVI *maſculini ſunt, ſicuti plerunque*: NERVIA *Fœmininum apud doctos lectum eſt ſæpe. Verum Varro ὄνος λύρας: ſcientia doceat, quemadmodum in pſalterio extendamus nervias.*

6. *In fidibus*] Inſtrumento Muſico. Alioqui & pro ipſis chordis ponuntur. A Græco autem σφιδὴ *fides*. Heſychius, σφιδὴ, χορδή:

7. *Alias digitis pelli*] Id eſt, *pulſari*. An voluit digitis pulſatas quieſcere, alias ſonare, an potius ſimul ſonare? quod ex confinio fieri poteſt. Neque enim de diverſis inſtrumentis eum loqui arbitror, ut uno tacto, aliud juxta poſitum reſonet.

8. *Alias ſonare*] Quam quæ digi tactæ ſunt. Chordas tamen vel nerv aliquando ſponte ſonare à muſicis a notatum eſt. Si ratio naturalis ſit, a ris qualitas nonnunquam laxat vel tendit chordas. Si intendantur ch dæ, bruma frigido tempore ex int ſione chordæ vocales fieri poſſunt. iam arte mechanica vocales chordæ ctæ, ut ſtato tempore ſonitum edere. Ita quæ de Memnonis ſtatua dicunt Mechanico artificio tribuit interp Juvenalis nondum editus ad illum v ſum,

Dimidio Magicæ reſonant ubi Memn
chordæ.

ita loquitur: *Statua Memnonis filii A roræ ita arte quadam mechanica com ſita, ut humana voce regem & ſolem lutaret. Poſtea rex Cambyſes volens h rem cognoſcere, dimidiam partem ab dit, & ſic poſtea ſolem tantum non re ſalutabat.* Strabo tamen lib. 17. di tat de impoſtura, uti ſæpe in ſacris G tilium factitatum. Nonnulli ma arte id fieri ſolitum affirmant. multa arte magica fieri putantur, naturalibus nituntur rationibus. tamen Plinium lib. 36. c. 7. Taci 2. Annal. Pauſaniam in Atticis, V rem interpretem Juvenalis à Pit editum. De ſonitu diſſentiunt ipſi tores. Locus veteris interpretis hu nam vocem tribuit, Strabo ſoni πληγῆς οὐ μεγάλης, Plinius crepit Pauſanias quotidie ſub ortum ſoli num edere, qualem vel citharæ vel nervi, ſi forte dum tenduntur, tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…. Ita quoque Juvenalis, & ad eum …tus interpres Pythæi, *Memnonis* …quit, *ex ære ſtatua cytharam tenens, certis horis canebat.* Sed hæc ex occaſione obiter dicta ſunto.

CAP. VIII.

…eceſſum eſſe, qui multa habeat, multis indigere, deque ea re Favorini philoſophi cum brevitate eleganti ſententia.

VErum eſt profecto, quod obſervato rerum uſu ſapientes viri dixerunt, [1] multis egere, qui multa habeat; …agnamque indigentiam naſci non ex inopia magna, ſed …x magna copia. multa enim deſiderari ad multa, quæ ha…eas, tuenda. quiſquis igitur multa habens cavere atque …roſpicere velit ne quid egeat, neve quid deſit, jactura …pus eſſe non quæſtu; & minus habendum eſſe ut minus …eſit. Hanc ſententiam memini à Favorino inter ingentes …mnium clamores [2] detornatam incluſamque verbis his …aucilliſſimis, [3] τὸν γὰρ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων [4] χλαμύδων

M*Vltis egere qui multa habeat*] Avaritia nimirum *ſemper infinita, in…iabilis eſt, neq; copia neq; inopia minui…r*, ut loquitur Salluſtius. Et prodigali… quoq; avaritiam comitem habet. In …upertate itaque aliquando divitiæ, in …vitiis paupertas. Qui recte & honeſte …vitiis utitur, omne punctum tulit. …de Salluſtium in Catilina & Sene…m.

2. *Detornatam*] Tanquam torno po…am. Vett. Editt habent *exornatam.*

3. Τὸν γὰρ μυρίων] Id eſt, *Illum …im, qui decem millibus vel quinque …illibus chlamydum indiget, pluribus il…m non indigere fieri non poteſt. Cum …m plus quam habeam ego, detrahens …iis quæ habeo, contentus ſum illis quæ …beo.* Alludit forſan Favorinus ad tre…ntas purpureas chlamydes, quas Lu…llus prætori magnificos ludos edenti …tantum centum poſcenti commo…vit, teſte Plutarch. in Lucullo. De …dem paulo aliter Horatius:

- - Clamydes Lucullus (ut ajunt)
Si poſſet centum ſcenæ probare rogatus,
Qui poſſum tot ait? tamen & quæram & quot habebo
Mittam. poſt paulo ſcribit ſibi millia (quinque
Eſſe domi chlamydum: partem vel tolleret omnes.

Quibus ſubjungitur hoc epiphonema,

Exilis domus eſt, ubi non & multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, & proſunt furibus.

Plutarchus quoque ejuſdem Epiphonematis mentionem facit, ſcribit enim, εἰς ὃ καὶ Φλάκκος ὁ ποιητὴς ἐπιπεφώνηκεν, ὡς οὐ νομίζει πλοῦτον, οὗ μὴ τὰ παρορώμενα καὶ λανθάνοντα πλείονα τῶν φαινομένων ἐστί. Quæ tamen ab eo non omnino ita dicuntur. Nam paulo aliud eſt dicere, Non exiſtimare eſſe divitias, ubi quæ negliguntur, & latent, plura non ſunt iis quæ conſpiciuntur: quam quod legimus apud Flaccum, Exilem domum eſſe, ubi non ſupervacanea

δων δεόμενον οὐκ ἔστι μὴ πλειόνων δεῖσθαι, οἷς γὰρ ἔχ[ω] προσδεόμενος, ἀφελὼν ὧν ἔχω, ⁵ ἀρκοῦμαι οἷς ἔχω.

ſunt multa, & quum dominum lateant, furibus ſunt utilia. Sed quis apud Plutarchum putandus eſt ſubaudiri nominativus cum verbo νομίζει? potius certe de Lucullo quam de Horatio eum intellexiſſe arbitror: ideoque νομίζοι lubentius ſcripſerim. *H. Stephanus* in Specim. Emend. ad Gell. p. 173.

4. Χλαμύδων] Chlamydes tunicis ſuperindui ſolebant. Nonnunquam pro paludamento ponuntur. Heſychius: Χλαμὺς πορφυρᾶ ἢ χιτών.

5. Οἷς γὰρ] Οἷς περ vel οἷς ἄρα legendum conjicit H. Stephanus.

6. Ἀρκοῦμαι] Qui ſuis contentus eſt, dives eſt. *Tam deeſt avaro quod habet, quam quod non habet*, inquit Mimographus. Pulchra ſunt Epicuri verb[a] apud Stobæum: Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος κέκραγε λέγων, ᾧ ὀλίγον οὐχ ἱκανὸν τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν, ἔλεγε ἑτοίμως ἔχειν, καὶ τῷ Διῒ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μᾶζαν ἔχων καὶ ὕδωρ, id eſt, *Epicurus Gargettius exclamat dicens: cui parum non ſufficit, nihi ſufficit, additque paratum ſe cu[m] Iove de fœlicitate certare, ſi polentam habeat & aquam.* Quod expreſſit Seneca Epiſtol. 110. *Habeamus aquam habeamus polentam, Iovi ipſi de fœlicitate controverſiam faciamus.* vide ſupr[a] Gellium noſtrum lib. 7. c. 16.

CAP. IX.

Quis modus ſit ¹ verba vertendi in Græcas ſententias; ² deque hi[s] Homeri verſibus, quos Virgilius vertiſſe aut bene apteque au[t] improſpere exiſtimatus eſt.

QUando ex poëmatis Græcis vertendæ, ³ imitandæque ſunt inſignes ſententiæ, non ſemper ajunt enitendum ut omnia omnino verba in eum, in quem dicta ſunt, modum vertamus. ⁴ perdunt enim gratiam pleraque, ſi quaſi

VErba vertendi in Græcas ſententias] Stephanus judicat dici à titulorum Auctore per Poëticam hypallagen & ellipſin adjectivi, cum illo ſubſtantivo *verba* jungendi: tanquam nimirum ſignificare voluerit, *quis modus ſit vertendi Græcas ſententias in Latina verba.*

2. *Deque his Homeri verſibus*] Non opus eſt, ut Stephanus putat, ut de omnibus, ſed quibuſdam Homeri verſibus intelligatur.

3. *Imitandæque*] Ita ſched. Giſelini, vulgo *mutandæque*. Serva *imitandæque* paſſionis ſignificatione. vel lege juxta H. Steph. *imitandave*. nam non idem eſt *vertere* & *imitari* Et Virgilius partim interpres fuit, partim imitator.

4. *Perdunt enim gratiam pleraque*] Horat. de Arte Poët.

Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.

5. *Quum*

ſi uaſi invita & recuſantia violentius transferantur. ſcitè e;o & conſiderate Virgilius, 5 quum aut Homeri aut Heſ di 6 aut Apollonii 7 aut Parthenii aut 8 Callimachi aut heocriti aut quorumdam aliorum locos effingeret, parti reliquit, alia expreſſit. Sicuti nuperrime apud menſam qum legerentur utraque ſimul Bucolica Theocriti & Vrgilii animadvertimus reliquiſſe Virgilium, quod Græcn quidem mire quam ſuave eſt, verti autem neque debt neque potuit. ſed enim quod ſubſtituit, pro eo quod oiſerat, non abeſt quin jucundius lepidiuſque ſit:

Βαλ-

. *Quum aut Homeri*] Plures imitatu eſt Virgilius, in Bucolicis paſſim Tocritum, in Georgicis Heſiodum, & qd ad tempeſtatis ſerenitatiſque ſig attinet Arati Phænomena. In Æne Homerum & Apollonium Rhodin, etiam quod ad *everſionem Troja*tinet, *cum Sinone ſuo*, ut Macrobius loiturlib. 5. Sat. c. 2. *& equo ligneo caiſque omnibus quæ librum ſecundum fant, à Piſandro pæne ad verbũ transcſit, qui inter Græcos Poëtas eminet ope quod à nuptiis Iovis & Iunonis incipt, univerſas hiſtorias, quæ mediis omni ſeculis uſq; ad ætatem ipſius Piſandr ontigerunt, in unam ſeriem coactas reerit, & unum ex diverſis hiatibus terrum corpus effecerit. In quo opere intesſtorias cæteras interitus quoque Trojænc in modum relatus eſt. Quæ fideliterlaro interpretando, fabricatus eſt ſibi Iliæ urbis ruinam.* Præter hos inter Gros quoque Callimachum, & Pindam, Euripidem, alioſq; imitatus eſt: Eio & Lucretio nonnunquam integr verſus eripuit. De Virgilii Poëſi viMacrobium l. 4. 5. 6. Saturn. atque int recentiores Jul. Cæſ. Scal. Poët. lib qui cæteros omnes ſuperare ingenic judicio Virgilium oſtendit. Virgil n collatione ſcriptorum Græcoruillustravit ſingulari libro Urſinus.

Aut Apollonii] In Argonauticis. Mæ amores, qui occurrunt lib. 3. Argon. ſub perſona Didonis imitatus Virgilius, uti & alia nonnulla. Sed quantum ſuperaverit Apollonium vide Scalig. Poët. l. 5. c. 6.

7. *Aut Parthenii*] Parthenium Nicænum, ut voluit Voſſius, imitatus eſt. Fuit enim & alter Chius, teſte Suida. Parthenii verſum à Virgilio expreſſum producit Auctor noſter l. 13. cap. 25. Ejuſdem Μεταμορφώσεις, quas Plutarchus citat, Ovidium imitatum fuiſſe, vero ſimile eſt. Parthenium quoque in pretio habuit Tiberius. Audi Suetonium in vita Tiberii: *Fecit & græca poëmata, imitatus Euphorionem, & Rhianum, & Parthenium, quibus Poëtis admodum delectatus, ſcripta eorum & imagines publicis bibliothecis inter veteres & præcipuos auctores dedicavit.* Quorum poëtarum etiam meminit Cicero II. de Divinat. item III. Tuſcul. meminit quoque Parthenii Probus in Eclog. III. Virgilii, & Artemidorus lib. IV. Ὀνειροκρ. Lilius tamen Gyraldus in Dial. de Poët. Virgilium Parthenium Chium imitatum fuiſſe exiſtimat, qui, ut creditum, ex Homeri poſteris unus fuit, & de patre ſuo Theſtore ſcripſit, & alia nonnulla amatoria: quæ tamen alteri Parthenio nonnulli adſcribunt.

8. *Callimachi*] Complura proſa & vorſa oratione ſcripſit, teſte Suida. Inter

ter

9 Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα
Τὰς αἶγας παρελῶντα, καὶ ἁδύ τι ποππυλιάσδει.
10 *Malo me Galatea petit, laſciva puella:*
Et fugit ad ſalices, & ſe cupit ante videri.

illud quoque alio in loco animadvertimus cautè omiſſum quod eſt in Græco verſu dulciſſimum.

11 Τίτυρ' ἐμὶν τὸ καλὸν πεφιλαμένε, βόσκε τὰς αἶγας
Καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε Τίτυρε· καὶ τὸν ἐνόρχαν
Τὸν Λιβυκὸν 12 Κνάκωνα φυλάσσεο, μή τυ κορύψῃ

quo enim pacto diceret, τὸ καλὸν πεφιλαμένε, verba hercle non tranſlaticia, ſed cujuſdam nativæ dulcedinis. 13 hoc igitu

ter quæ Ἄπια libri fabularum pleni, & qui res à memoria remotiſſimas continebant. Propertius *ſomnia Callimachi* appellat. Finxerat enim ſomniando ſe Muſarum cœtui interfuiſſe, atque ab iis res obſcuras & intricatas percepiſſe. vide Anthol. lib. 1. Ep 65. & lib. 3. 25. Virgilius hæc & alia quæ non extant imitatus videtur. ſicuti autem teſte Strabone lib. 1. Callimachus Homerum imitatus eſt, ita Callimachum Virgilius.

9. Βάλλει] Id eſt,

Ferit & malis caprarium Clearista
Capras prætereagentem, & ſuave aliquid admurmurat.

extat εἰδυλλ. ε.

10. *Malo me Galatea*] Elegantiſſimi hi verſus habentur Eclog. III. Exprimit Poeta laſciviam, cum petit malis: virginem, cum fugit: muliebre ingenium, cum cupit ſe videri.

11. Τίτυρ' ἐμὶν, &c.] Extat εἰδ. γ i.e.

O Tityre mihi admodum amate, paſce capellas
Et ad fontem duc Tityre, & illum coleatum hircum
Libycum Cnacona caveto, ne te cornu feriat.

12. Κνάκωνα] Hirci nomen proprium. Heſychio κνακὸν, λευκὸν, πυῤῥὸν, *album* vel *fulvum* denotat. Scholiſtes Theocriti *album* quoque interpretatur, ἀπὸ τῆς κνήκης τοῦ σπέρματος λευκοῦ ὄντος. granum carthami intelligit, quod ſane album eſt. κνὰξ Heſychio quoque eſt γάλα ſive lac, unde ... cteus color κνακὸς. Sed quomo... Heſychius dixit κνακὸν *album*, *rufu...* quia ſemen cneci album, flos luteus ... croceus. Heſychius: κνηκὸν (quod Dorice κνακὸν) τὸ κροκίζον χρῶμα ... τοῦ ἄνθους, ὅτε ἐστὶ ἐπὶ καρπῷ τὸ λευκόν. Κνακίας, interpretatur quoq... Heſychius, ψάρος ἵππος, qui alb... maculas in nigro vel fulvo hab... Dioſcorides utique fructum κνήκου (vulgo male ſcribitur κνίκου) dicit ... bum & rufum, vel quod color macu... ſparſus ſit, vel quod pallidus rufi... Hircus itaque forſan maculis albis rufis vel nigris mixtus fuit: atque i... de nomen accepit. De Cneco vi... Theophraſtum lib. 6. cap. 4. de Hiſt... Plant. De colore lege Salmaſ. in Pl... Exercit. pag. 895. & 896.

13. *Hoc igitur reliquit*] Non def... igitur linguæ, ſed ab ea defectus eſt. quod ſupplevit, quanta cum grati... Nam ſane hoc ipſum τὸ καλὸν ne...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ıtur reliquit, & cetera vertit non infeſtiviter: [14] niſi quod prum dixit, quem Theocritus ἐνόρχαν appellavit. auore enim M. Varrone is demum Latine caper dicitur qui caſtratus eſt.

[18] Tityre dum redeo, brevis eſt via, paſce capellas:
Et potum paſtas age Tityre: & inter agendum,
Occurſare capro (cornu ferit ille) caveto.

t quonian de transferendis ſententiis loquor, memini diſſe me ex [16] Valerii Probi diſcipulis, docti hominis & [17] intelligendis penſitandiſque veteribus ſcriptis bene llidi, ſolitum eum dicere, nihil quicquam tam [18] improere Virgilium ex Homero vertiſſe, quam verſus hos nœniſſimos, quos de Nauſicaa Homerus fecit.

[19] Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ Τηΰγετον περιμήκετον, ἢ Ἐρύμανθον,
Τερπομένη κάπροισι, καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι,
Τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,

Ἀγρο-

æ quidem ejuſdem Græciæ nationes lingua queant explicare. Sed *paſtas* dixit, longe quam ille efficius, quas potum ducat. Eſt em pecus minime ſiticuloſum. Et retitio *paſcendi* in *paſtas* elegans eſt. Ita l. Cæſ. Scaliger lib. 5. de Art. Poët. p. 5.

14. *Niſi quod caprum dixit*] Caprum o caſtrato, ut plerique, ita Martialis xit, *Dum jugulas hircum factus es ipſe per.* Virgilius tamen ita loquitur etm alibi, *Vir gregis ipſe caper.* Vetus tem interpres Theocriti tam ἐνόρχαν, quam ἐνόρχαν legiſſe videtur, cum er ſcholia addat, ἡμιτομίαν. Ita fora Virgilius legit. ἡμιτομίας eſt, cui us teſtis exectus eſt. Sed vir doctus Adverſariis pro ἡμιτομίαν legit μὴ τομίαν.

15. *Tityre dum redeo*] Extant hi vers Ecloga IX. ỹſ. 23. & ſeqq.

16. *Valerii Probi*] De quo alibi diximus.

17. *Intelligendis*] Cod. Torn. *legendis.*

18. *Improſpere*] Forſan, *præpoſtere.*

19. Οἵη δ' Ἄρτεμις] Id eſt,

Qualis autem Diana incedit per montem ſagittis gaudens,
Aut per Taygetum arduum, aut Erymanthum,
Seſe oblectans capris, & velocibus cervis,
Simul cum illâ nymphæ filiæ Iovis Ægiochi
Agreſtes ludunt, gaudet vero mente Latona.
Omnes vero ipſa capite ſupereminet, atque fronte.
Facilis vero cognitu eſt. pulchræ vero omnes.

Taygetus hic mons Laconicæ, *Erymanthus* Arcadiæ, ut notum eſt. Extant autem verſus Οδ. γ.

20. Ῥεῖα

Ἀγρονόμοι παίζουσι· γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ
Πασάων δ' ὕπερ ἥγε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα·
[20] *Ῥεῖα δ'* [21] *ἀριγνώτη πέλεται· καλαὶ δέ τε πᾶσ*
Qualis [22] *in Eurotæ ripis aut per juga Cynthi*
Exercet Diana choros; quam mille ſecutæ
Hinc atque hinc glomerantur [23] *Oreades. illa pharetram*
Fert humero; gradienſque deas ſupereminet omnis.
[24] *Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.*

Primum omnium [25] id viſum eſſe [26] dicebant Probo, co
apud Homerum [27] quidem virgo Nauſicaa ludibund
ter familiares puellas in locis ſolis recte atque comm
confertur cum Diana venante in jugis montium inter a
ſtes deas; nequaquam autem conveniens Virgilium f
ſe, [28] quoniam Dido in urbe media ingrediens inter
rios Principes, cultu atque inceſſu ſerio, *inſtans operi*,
ipſe ait, [30] *regniſque futuris*, nihil ejus ſimilitudinis cap
[31] poſſet, [32] quæ luſibus atque venatibus Dianæ [33] congr

20. *Ῥεῖα*] Poſt hunc verſum in in Vett. Editt. hic verſus additur:

Ὣς ἥ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.

Id eſt,

Sic illa inter ancillas excellebat Virgo indomita.

21. *Ἀριγνώτη*] Scholiaſtes, *μεγάλως γνωστὴ καὶ φοβερά.*

22. *Qualis in Eurotæ ripis*] Extant verſus Æneid. I. verſ. 502.

In Eurotæ ripis] Fluvii Laconicæ, ſicuti *Cynthus* mons Deli.

23. *Oreades*] Nymphæ montium, ſicuti Dryades ſylvarum, fontium Napeæ, vel Naiades, maris Nereides.

24. *Latonæ*] Poſt hunc verſum in Vett. Editt. adjecti hi verſus,

Talis erat Dido, talem ſe læta ferebat
Per medios: inſtans operi, regniſq; futuris.

25. *Id viſum*] Ita Giſ. Ms. Vett. Ed. *diverſum. Diviſũ* in alio Mſ. In margine mei C. adnotatum, *mirum id viſum eſſe.*

26. *Dicebant Probo*] German veritas. Refert enim hic Gellius a à Probi diſcipulis. Vett. Editt. h corrupte, *dicebat Probus.*

27. *Quidem*] Aliter, *quædam.*

28. *Quoniam Dido in urbe*] Per comparantur, non loca. Neque e in comparationibus omnis ſimili requiritur.

29. *Inter Tyrios Principes*] Virgi dicit, *Iuvenum ſtipante caterva.* At ad hoc tantum ſequentem compara nem pertinere dicit Servius.

30. *Regniſque futuris*] Carthagin ſium.

31. *Poſſet.*] C. Torn. *poßit.*

32. *Quæ luſibus atq; venatibus D næ*] Dianam Homerus non deſcr venantem, verum dicit ſagittarum ja & capreis atq; cervis delectari. Si er eſſet in venatione, quare nymphas ludentes introducit? Infelix vena ubi fabulæ & luſus feras fugitant.

33. *Congruit*] C. Torn. *congruat*

34. *A*

m poſtea quod Homerus ſtudia atque oblectamenta in nando Dianæ honeſte 34 aperteque dicit; Virgilius autem, 35 quum de venatu deæ nihil dixiſſet, 36 pharetram tantum facit eam ferre 38 in humero, 39 tamquam ſi onus ſarcinam: atque illud impenſe Probum eſſe demiratum Virgilio dicebant, quod Homerica quidem 40 Λητὼ gaudium gaudeat 42 genuinum & intimum, atque in ipſo netrali cordis & animæ vigens (43 ſiquidem non aliud eſt γηθε δέ τε φρένα Λητὼ) ipſe autem imitari hoc volens udia fecerit pigra & levia & cunctantia & quaſi in ſummo pectore 44 ſupernantia. neſcire enim ſeſe quid ſignificaret aliud, 45 *pertentat*. præter iſta omnia, 46 florem ipſius tius loci Virgilium videri omiſiſſe; quod hunc Homeri rſum exigue ſecutus ſit;

Ρ῾εῖα

4. *Aperteque*] Aliter, *apteque*.

5. *Quum de venatu deæ nihil dixiſ-ſe* Neque Homerus hoc fecit, uti dixi. E tius erat de venatione tacere, cum a comparationem nihil attineret. netiam, ubi dicit Poëta, *Exercet Diana choros*, recte ad illum locum ita obſervavit Servius: *Hoc non ad compa-rationem pertinet: ſed eſt poëticæ deſcri-ptionis evagatio; quod chori nec perſonis nec locis congruunt. Saltantium enim cantantium dicuntur.*

). *Pharetram tantum*] Recte, quia Dianæ & Apollinis erat geſtamen. Nymphæ ad latus gerebant, ſicuti ſoli Dii ἀμφηρεφέα, alii vero non, ſed de-tem. Vide de his omnibus cum judicio differentem Jul. Cæſ. Scaligerum lib. Art. Poët. qui Criticus vocatur, cap. Quin etiam pharetra Tyriarum virginum inſigne, ut Virgilius hoc verſu ſtatur,

Virginibus Tyriis mos eſt geſtare phare-tram.

. *Tantum*] Vett. Editt. *tamen*.

. *In humero*] In Cod. Torn. deeſt.

. *Tamquam ſi onus & ſarcinam*] Tamquam ſit onus & ſarcina.

40. Λητὼ] Latona.

41. *Gaudium gaudeat*] Ita etiam Catullus, & Terentius loquuntur, Græci dicunt χαίρειν χαρὰν.

42. *Genuinum*] Verum, ſolidum, nativum.

43. *Siquidem non aliud eſt*] Non video tam ingens hic denotari gaudium.

44. *Supernantia*] Supernatantia. In margine Cod. Voſſ. legitur *ſuperemi-nentia*.

45. *Pertentant*] Servius interpretatur, *vehementer tentant*, *Alibi*, inquit, *leviter*, *ut*, blanda viciſſim gaudia pertentant mentem. *Sunt enim multa quæ pro locis intelliguntur, ut impotens, & ſatis, & minus, & nihil potens, ſignificat.* Quinetiam gaudia tacitum pectus pertentabant, quæ vehementem affectum oſtendunt, nimia enim lætitia vocis uſum adimit, & taciturnitatem parit.

46. *Florem*] Præſtantiſſimum florentiſſimumque locum.

Florem ipſius totius loci] Non ab re videtur omiſiſſe illum verſum, quia propoſito non inſerviebat. Licet enim Deæ conveniat, non tamen continuo fœminæ, & viduæ, & fugitivæ, & ſollicitæ.

47. *Vna*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται· καλαὶ δέ τε πᾶσαι.
quando nulla major cumulatiorque pulchritudinis laus d ci potuerit, quam quod una inter omnis pulchras excell ret, [46] una facile ex omnibus noſceretur.

47. *Una facile*] Dixit tamen Virgilius : *gradienſque deas ſupereminet omne* quo expreſſit, ἀριγνώτη πέλεται.

Cap. X.

Quod Annæus Cornutus verſus Virgilii, quibus Veneris & Vulca concubitum pudice operteque dixit, reprehenſione ſpurca odioſa inquinavit.

1 Annianus poëta & plerique cum eo [2] ejuſdem Muſ viri ſummis aſſiduiſque laudibus hos Virgilii verſ ferebant; quibus Volcanum & Venerem junctos mixto que jure conjugii, rem lege naturæ operiendam [3] verecur da quadam tralatione verborum quum oſtenderet demon ſtraretque, protexit, [4] ſic enim ſcripſit:

> – – *ea verba locutus*
> *Optatos dedit amplexus; placidumque petivit*
> [5] *Conjugis infuſus gremio per membra ſoporem.*

minus autem difficile eſſe arbitrabantur in iſtiuſmodi re d cenda verbis uti uno atque altero brevi tenuique eam ſ gno demonſtrantibus, ſicuti Homerus dixit: [6] παρθενικ ζών

Annianus poëta] Vide lib. 7. cap. 7. & lib. 20. cap. 8. Inter cætera Feſcenninos quoque verſus ſcripſit.

2. *Ejuſdem Muſæ*] Ejuſdem ſcientiæ.

3. *Verecunda quadam tralatione*] Ita Euripides Priamum ἀρότηρα τέκνων & φυτουργὸν appellavit, & Heſiodus paſſim de concubitu dixit, μιχθεὶς ἐν φιλότητι. Plautus, *fundum arare.*

4. *Sic enim ſcripſit*] Æneid. VIII. ℣ſ. 404. & ſeqq.

5. *Conjugis infuſus gremio*] Ad hunc locum ita Servius. *Hoc eſt, ante concubuit, & ſic quievit. Probus vero & Ca minius propter ſenſum cacephaton*, inf ſum *legunt, ut ſit ſenſus, Dormiit c conjuge dormiente, id eſt, petiit ſopor infuſum, etiam conjugis è gremio. A* infuſus *legunt, ut ſignificetur coïſſe ill & ſic ſopitos, & volunt eſſe emphaſin c tus, nam* infuſum gremio ſoporem *n eſſe dicunt: multi autem cacephaton cipiunt; ne duo epitheta videantur*, p cidum & infuſum. *Alii figurate ac piunt,* placidum per membra, *pro eo q eſt placidum membris.*

6. Παρθενικὴν] Παρθενίην ap Hom

ώνην τε καὶ λέκτροιο θεσμὸν, & ἔργα φιλοτήσια.

Τὼ μὲν δ᾽ ἐν τρητοῖσι καθεύνασθεν λεχέεσσιν.

...t vero & tam evidentibus ac tamen non [10] prætextatis, ſed

...merum legitur οδ. λ. verſu 244. ... autem loquitur Poëta:

> ...λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ᾽ ὕπνον ἔχευεν,
>
> *...lvit autem virginalem zonam, ſomnumque ſuperinfudit.*

...citur autem Græcis zona ſolvi iis ...bus virginitas minuitur, nonnun...m etiam de parientibus, quam Dia...λυσιζώνῳ conſecrabant, ut teſtatur ...ollonii ſcholiaſtes. Apud Romanos, ... Feſtus loquitur, *cingulo nova nupta ...cingebatur, quod vir in lecto ſolvebat, f...um ex lana ovis, ut ſicut illa in glo...r ſublata conjuncta inter ſe ſit, ſic vir ...ſecum cinctus vinctuſque eſſet. Hoc ...culaneo nodo vinctum vir ſolvit, omi...n gratia, ut ille fœlix ſit in ſuſcipien...a liberis, ut fuit Hercules, qui* LXX *li...b... reliquit.* Virginali autem Deæ virgi...n zonam ſolvebant, ut teſtatur Varro a...d Auguſtin. De Civ. lib. 4. cap. 11.

... Καὶ λέκτροιο θεσμὸν] Occurrit h... verſus οδ. ψ, ℣. 295.

> οἱ μὲν ἔπειτα
>
> ...ασπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο.
>
> *- - Hi quidem poſtea ...utuo ſe amplectentes veteris lecti legem repetiverunt.*

C...ter notandum, quod Ariſtarchus & A...ſtophanes, ut ſcholiaſtes refert, hic O...ſſeæ finem ſtatuerunt, ſecus atq; in v...gatis hodie reperitur exemplaribus.

... Ἔργα φιλοτήσια] Occurrit apud H...merum Οδ. δ. ℣ſ. 245.

> ...αὐτὰρ ἐπεί ῥ᾽ ἐτέλεσσε θεὸς φιλοτήσια ἔργα,
>
> Id eſt,
>
> *...terum poſtquam perfecit Deus amatoria opera.*

... Τὼ μὲν δ᾽ ἐν τρητοῖσι] Ita ex Vett. Editt. & ipſo Hom ero Iliad. λ. verſu 448. emendandus eſt hic verſus. Vulgo legitur,

> Τὸν μὲν ἄρ᾽ ἐν τρητοῖσι κατευνάσαντ᾽ ἐν λεχέεσσι.

Apud Homerum legitur,

> Τὼ μὲν δ᾽ ἐν τρητοῖσι κατεύνασθεν λεχέεσσι, Id eſt,
>
> *Et hi quidem in pertuſis cubarunt lectis.*

τρητοῖσι interpretatur ſcholiaſtes, τετρυπημένοις πρὸς τὴν τῶν σχοινίων δέσιν, id eſt, *perforatis ad funium ligaturam.* Sed forſan ad rem Veneream trahendum eſt.

10. *Prætextatis*] Obſcœnis. Verba prætextata dici à prætextatis fabulis exiſtimat Turnebus, in quibus fœdiſſima & turpiſſima dicta erant & argumenta. Verum Joſephus Scaliger prætextatas fabulas inter tragœdias recenſet, eaſque dicit graviſſimis perſonis, & cothurno, non ſocco idoneas eſſe. Nullus itaque hic locus fuerit verbis obſcœnis & ludicris. Sed Donatus ad prologum Adelphorum conjungit fabulam *tabernariam, prætextam, crepidatam,* & *Attellanam.* Feſtus aliam proponit interpretationem his verbis: *Prætextatum* (legitur quoque *prætextum*) *ſermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas ſit obſcœno verbo uti. Alii, quod nubentibus depoſitis prætextis à multitudine puerorum obſcœna clamentur.* Poſterius magis placet. Pueri enim in nuptiis Feſcenninas locutiones & obſcœnos jocos jactabant, & ipſi quoque prætextati erant. Unde forſan prætextata verba dicta ſunt. De Feſcennines verſibus vide Feſtum, & Livium libro ſeptimo, qui Glyconiis ſimiles fuiſſe commemorat. Dicit Feſtus *depoſitis prætextis à multitudine puerorum obſcœna clamari.* Notandum quod virgines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſed puris honeſtiſque verbis venerandum illud concub pudici ſecretum neminem quemquam alium dixiſſe. ſe 11 Annæus Cornutus, homo ſane pleraque alia non indo ctus neque imprudens, in ſecundo tamen librorum, quo de figuris ſententiarum compoſuit, egregiam totius iſtiu verecundiæ laudem inſulſa nimis & odioſa ſcrutatione vio lavit. nam quum genus hoc figuræ probaſſet, & ſatis cir cumſpecte factos eſſe verſus dixiſſet: 12 *membra* tamen, in quit, paulo incautius nominavit.

nes nuptiarum tempore prætextam deponerent, quam Fortunæ Virginali offerebant. Hinc Arnobius: *Virginum togulas Fortunam defertis ad Virginalem.*

11. *Annæus Cornutus*] Vide ſupra p. 120.

12. *Membra*] Pudenda intellexit Probus; ſicut poëtæ nonnunquam appellant. Unde illud in Priapeiis:

Sed ruber hortorum cuſtos membroſi
æquo.

Sed poëta Virgilius imitatus eſt Lucre tium,

Nunc quibus ille modis ſomnus p
membra quietem
Irrigat ‑ ‑ ‑

CAP. XI.

De Valerio Corvino, & unde Corvinus.

1 DE M. Valerio, qui Corvinus appellatus eſt, ob auxi lium propugnationemque corvi alitis, haud quiſ quam eſt nobilium ſcriptorum qui ſecus dixerit. ea re prorſus admiranda ſic profecto eſt in libris annalibus me morata. Adoleſcens 2 tali genere editus, Furio, & Appi conſulibus fit tribunus militaris. atque in eo tempore co piæ Gallorum ingentes 3 agrum Pomptinum inſederant inſtrue

DE *M. Valerio*] Vulgo, *Maximo*. male. ſcribit eandem hiſtoriam Livius lib. 7. & Valer. lib. 8. c. 15.

2. *Tali genere editus*] Reſpicit ad initium capitis *M. Valerio*, atque hinc ex tali genere editũ refert. Antiquiſſimam Valeriam gentem cum Tatio rege Romam veniſſe tradit Dionyſius lib. 4. De Valerio Publicola vide Plutarchum in ejus vita. Quidam hic legunt *Italo genere*. male. Juſtus Lipſius putabat no eſſe hæc verba Agellii, ſed antiqui cu juſpiam Annalium ſcriptoris, cujus no men omiſſum ſit. Itaque cum antea pa rentes nominaſſet Valerii & decor gentis, ſubjecit, *tali genere*, nimirun quale memoratum.

3. *Agrum Pomptinum*] Aliter, *Ponti nus*. A Pometia dicitur *Pometinus*, *Pom tinus*, vel *Pomptinus*, & quia *m* ant *t* fac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nſtruebanturque acies [4] à conſulibus de vi ac multitudine ioſtium [5] ſatis agentibus. dux interea Gallorum, vaſta & ırdua proceritate, armiſque auro præfulgentibus, [6] granlia ingrediens & manu telum reciprocans incedebat: perque contemtum & ſuperbiam circumſpiciens deſpicienſque omnia, venire jubet & congredi, ſi quis pugnare ſecum ·x omni Romano exercitu auderet. tum Valerius tribuıus, cæteris inter metum pudoremque ambiguis, impetrao prius à conſulibus ut in Gallum tam [7] immaniter arrogantem pugnare ſeſe permitterent, progreditur intrepide nodeſteque obviam: & congrediuntur, & conſiſtunt, & onſerebantur jam manus; atque ibi [8] vis quædam divina it. corvus repente improviſus advolat, & ſuper galeam ribuni inſiſtit, atque inde in adverſarii os atque oculos pugnare incipit, [9] inſilibat, obturbabat, unguibus manum laniabat,

facile liqueſcit, *Pontinus*. Unde & ontinus ager dicitur, ſicuti etiam eıſdem nominis paludes. Volſcorum omentinorum campum appellat Strao lib. 5. & fuit illa maxima planities l Tarracinam uſque, ubi Pomtinæ eınt paludes.

4. *A conſulibus*] Deeſt *à* in Giſ. ıembr. atque interpunctio fit, poſt *cies*.

5. *Satis agentibus*] Ita Ms. Giſelini c vet. Ven. Ed. aliter *ſatagentibus*. *Sas agentibus*, id eſt, ſatis laborantibus.

6. *Grandia ingrediens*] Ita Vet. Ed. en. anni CIↃ CCCC LXXVII, quæ vice ſs. eſſe poteſt, & Ms. Giſelin. vulgo *átia dimicandi*. *Grandia ingredi* græıicum eſt. Homerus dixit μακρὰ ϐιϐάς, & Ammianus *grandia incedens*. ide Lipſ. lib. 2. Ep. Q. Ep. 16.

7. *Immaniter*] Ms. *inaniter*.

8. *Vis quædam divina*] Livius: *Mis inſigne certamen humanum numine terpoſito Deorum factum. namque conentı jam manum Romano corvus repenin galea conſedit, in hoſtem verſus; quod primo ut augurium cœlo dimiſſum, lætus accepit tribunus. precatus deinde; Si divus, ſi diva eſſet, qui ſibi præpetem miſiſſet, volens propitius adeſſet. Dictum mirabile, tenuit non ſolum ales captam ſemel ſedem, ſed quotieſcunque certamen initum eſt, levans ſe alis, os oculoſque hoſtis roſtro & unguibus appetiit: donec territum prodigii talis viſu, oculiſque ſimul ac mente turbatum, Valerius obtruncat. Corvus è conſpectu elatus clam orientem petiit.* Corvus, uti notum, erat inauſpicata avis, ideoque Gallo huic funeſta fuit. De Ciceronis interitu, inſidente corvorum agmine in antennæ cornibus, cum Cicero navi in Formianum aufugeret, vide Plutarchum in vita Ciceronis, qui addit in prætorii feneſtris corvos quoque inſediſſe, togamque, & ſtragulum quo opertus erat Cicero, cum ſe quieti dediſſet, roſtro paulatim corvum à facie detraxiſſe. Vide & Appianum lib. 5. Bell. civ. Sed hæc obiter.

9. *Inſilibat*] Ita Giſ. membr. vulgo *inſibilat*, *obturbat*.

niabat, & proſpectum [10] alis arcebat; atque, ubi ſatis ſævierat, revolabat in galeam tribuni. ſic tribunus, ſpectante utroque exercitu, & ſua virtute niſus & opera alitis [11] propugnatus, ducem hoſtium ferociſſimum vicit interfecitque; atque ob hanc cauſam cognomen habuit *Corvinus*. [12] id factum eſt [13] anno quadringenteſimo quinto poſt Romam conditam. [14] Statuam Corvino iſti divus Auguſtus in [15] foro ſuo ſtatuendam curavit. in ejus ſtatuæ capite corvi ſimulachrum eſt rei pugnæque, [16] quam diximus, monumentum.

10. *Alis*] Giſel. Cod. *alias.*

11. *Propugnatus*] Ita Vet. Ed. Ven. & Ms. Giſ. vulgo *propugnantis.*

12. *Id factum*] A ſuperiori verbo ſtatim poſt initium capitis, *Adoleſcens,* uſque ad hunc locum putabat Scriverius eſſe verba Quadrigarii, qui pugnam Manlii Torquati ſimili modo infra c. 13. deſcripſit.

13. *Anno*] Aliter, *annis* CCCCV.

14. *Statuam*] In porticibus, quæ ad latera fori erant, ſtatuæ erectæ Regum, ducumque Romanorum triumphali effigie. Suetonius in Auguſto cap. 31. *Proximum à dîs immortalibus honorem memoriæ ducum præſtitit, qui imperium Populi R. ex minimo maximum reddidiſſent. Itaque & opera cujuſque manentibus titulis præſtituit: & ſtatuas omnium triumphali effigie in utraque fori ſui porticu dedicavit. Profeſſus eſt edicto, commentum id ſe, ut illorum velut ad exemplar, & ipſe dum viveret, & inſequentium ætatum Principes exigerentur à civibus.* Inter illas igitur ſtatuas etiam hæc Corvini fuit.

15. *In foro ſuo*] Auguſtus forum tertium præter Romanum & Julium conſtituit, in quo & Martis Victoris templum dedicatum. Ovidius,

Vitor ad ipſe ſuos cœlo deſcendit honore
Templaque in Auguſto conſpiciend
foro.

Inter urbis maxima opera recenſet Plinius. Reſtitutum poſtea ab Hadrian eſt, teſte Spartiano.

16. *Quam*] Giſ. Ms. *ut.*

CAP. XII.

De verbis quæ in utramque partem ſignificatione reciproca & adverſa dicuntur.

UT *formidoloſus* dici poteſt & qui formidat & qui formidatur, ut *invidioſus,* & qui invidet & cui invidetur ut *ſuſpicioſus* & qui ſuſpicatur & qui ſuſpectus eſt; ut *ambitioſus* & qui ambit & qui ambitur; ut item *gratioſus* & qu adhibet gratias & qui admittit; ut *laborioſus* & qui labora & qui labori eſt; ut pleraque alia hujuſcemodi in utramqu parten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

artem dicuntur: ita *infeſtus* ancipiti quoque ſignificatione ſt. nam & is *infeſtus* appellatur, qui malum infert cuipiam: c contra, cui aliunde impendet malum, is quoque *infeſtus* icitur. ſed quod prius poſui profecto exemplis non indiet. ſic adeo multi loquuntur, ut *infeſtum* dicant inimicum tque adverſum. alterum autem illud 1 ignorabilius obcuriuſque eſt. quis enim 2 è medio facile dixerit, *infeſtum* ſſe, cui alter infeſtus eſt? & veteres plerique ita dixerunt; c M. Tullius in oratione, quam pro 3 Cn. Planco ſcripſit, vocabulo hoc ſic uſus eſt: *Dolebam*, inquit, *judices, & acere ferebam, ſi hujus ſalus ob eam ipſam cauſam eſſet infeſtior, quod meam ſalutem atque vitam ſua benivolentia, præſidio cuſtodiaue texiſſet.* Nos igitur de origine & ratione verbi quæreamus, atque ita in 5 Nigidianis 6 ſcriptum invenimus. *Ineſtum à feſtinando dictum. nam qui inſtat*, inquit, *alicui, eumue properans urget, opprimereque eum ſtudet feſtinatque: aut ontra de alicujus periculo & exitio feſtinatur: is uterque infeſtus icitur, ab inſtantia atque imminentia fraudis, quam vel factuus cuipiam vel paſſurus eſt.* Ne quis autem de *ſuſpicioſo*, quod upra poſuimus, & de *formidoloſo* in eam partem, quæ mius uſitata eſt, exemplum requirat; inveniet de *ſuſpicioſo*, pud 7 M. Catonem de re Floria, ita ſcriptum: *Sed niſi qui palam*

[*Gnorabilius*] Vet. Ed. *ignobilius*.

2. *E medio*] Aliter, *in medio*.

3. *Cn. Planco*]Cod. Torn. *Plancio*. xtant hæc verba apud Ciceronem in rincipio Orationis.

4. *Vocabulo hoc ſic uſus eſt*]Citat quoe Nonius eundem locum.

5. *In Nigidianis*]Citat quoque Nidiũ Nonius hoc modo: *infeſti proprietem hanc eſſe Nigidius voluit, quaſi niium feſtinantis ad ſcelus, vel fraudem*.

6. *Scriptum invenimus*] Vett. Editt. gunt, *invenimus commentariis ſcriptum*. *mmentaria* aliquotiens citat Gellius, lib. 15. c. 3. & l. 17. c. 13. aliiſque locis.

7. *M. Catonem de re Floria*] Cato enim contra Floralia, atque eorundem obſcœnitatem librum ſcripſit, poſtquam ſemel theatro abiiſſet. De his ludis ita ſcribit Lactantius lib. 1. de Falſ. Relig. *Celebrantur ergo illi ludi cum omni laſcivia convenientes memoriæ meretricis. Nam præter verborum licentiam, quibus obſcœnitas omnis effunditur; exuuntur etiam veſtibus populo flagitante meretrices; quæ tunc mimarum funguntur officio, & in conſpectu populi uſque ad ſatietatem impudicorum luminum cum pudendis motibus detinentur.* Arnob. l. 7. *Exiſtimatur ſe tractari honorifice Flora, ſi ſuis in ludis flagitioſas conſpexerit res agi, & migratum ab lupanaribus in theatra.* Hanc Floram propudioſam meretricem

palam corpore pecuniam quæreret, aut ſe lenoni locaviſſet, [8] *&* *fabuloſus & ſuſpicioſus fuiſſet; vim in corpus liberum non æquum* *cenſuere afferri*. *ſuſpicioſum* enim Cato hoc in loco ſuſpectum significat, non ſuſpicantem. *formidoloſum* autem, qui formi datur, Salluſtius in Catilina ita dicit. *Igitur talibus viris no labos inſolitus, non locus ullus aſper aut arduus erat, non armatu hoſtis formidoloſus*. Item [9] C. Calvus in poëmatis, *laborioſu* dicit, non, ut vulgo dicitur, qui laborat, ſed in quo labo ratur:

Durum, inquit, *rus* [10] *fugis &* [11] *laborioſum*.

Eadem ratione [12] Laberius quoque in Sororibus,

Æcaſtor, inquit, *multum ſomniculoſum*: & [13] Cinna i poëmatis:

Somni

tricem fuiſſe teſtantur Plutarchus, Minutius, Auguſtinus. vide quoque Ovidium lib. 5. Faſtor. & Valerium lib. 2. cap. 10. *Res* itaque *Floria* eſſe videtur, quæ ad Floram vel Florim pertinet. Fiora enim etiam Dea Floris appellatur Ovidio. Eadem & ἀρχαικῶς Flaura nominata. Ita vilem contemptamque meretriculam denotant. φλαῦρος enim Græcis *malam*, *vilem* ſignificat. ut φλαῦρον ἔπος Sophocli dicitur: Ita non à floribus ſed ἀπὸ τοῦ φλαυρότητος dicta fuerit. Apud Lactantium lib. 1. de Falſ. Rel. cap. 20. pro *Faulam* emenda *Flauram*. Ita *Florum* quoque & *Flaurum* veteres dicebant. Vide Sueton. in Veſpaſ. c. 22.

8. *Et ſi fabuloſus*] Ita ſe habet noviſſima editio Gellii, neſcio an vitio typothetæ. In omnibus, quas vidi, editionibus, legitur *famuloſus*. legendū *famoſus*. Neque enim ſervilis conditionis homo intelligitur, cum inter liberos homines recenſeat, dicit enim auctor noſter, *vim in corpus liberum non æquum cenſuere afferri*. Inter alios autem excipit *famuloſum*. Scribo itaque *famoſum*. niſi *fabuloſum*, pro *ſcenico* ſumas, qui infamis habebatur. vide tit. D. de His qui not. inf.

9. *C. Calvus*] Poëta laſcivus, ingen pollens, familiaris admodum Catull adeo ut cum Catullo nominetur Horatio,

Nil præter Calvum & doctus canta
Catullum.

Ejus verſus in mortem Quinctiliæ la dat Catullus, & Propertius lib. 2. Ele Alius fuit Calvus orator, cujus Sene & Quinctilianus meminerunt, que quidam omnibus anteponere orato bus non dubitarunt.

10. *Fugis &*] Cod. Torn. *fugiſe*

11. *Laborioſum*] Ita Catullus Nep tis *chartas doctas & laborioſas* appell

12. *Laberius quoque in Sororibus*] C tat quoque Nonius in verbo *ſomnicu ſus*. Sed interpretatur barbare, *quo ſomnos vacet*, forſan ſcribendum *voc* Nam hîc ille eſt, qui ſomnum con liat, κορωτικός. Et juxta Merceru in Annotationibus ad Nonium forſ legi debit, *Ecaſtor muſtum ſomniculoſu* Verba ſunt mulieris quæ muſtum el berat.

13. *Cinna in Poëmatis*] Hic tanto pretio fuit Virgilio, ut ſe longe inferi rem illo in Bucolicis Eclog. 9. ſtatu

Nam neque adhuc Vario videor, nec
cere Cinna

Di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

14 *Somniculoſam ut Pœnus aſpidem Pſyllus.*

Metus æque & *injuria*, atque alia quædam id genus, ſic troqueverſum dici poſſunt. nam *metus* hoſtium recte diitur, & quum timent hoſtes & quum timentur. itaque alluſtius in hiſtoria prima, *metum Pompeji* dixit, non uod Pompejus metueret (quod eſt uſitatius) ſed quod etueretur. Verba hæc Salluſtii ſunt: 16 *Id bellum excitaat metus Pompeji victoris Hiempſalem in regnum reſtituentis.* tem alio in loco: *Poſtquam remoto metu Punico* 17 *ſimultates xercere vacuum fuit. Injurias* itidem dicimus tam illorum qui

Digna, ſed argutos interſtrepere anſer olores.

ræter Epigrammata edidit opus elaoratum, ſed obſcurum, *Smyrnam* noine, in quo poliendo novem integros nnos impenderat. Extat in ejuſdem myrnam Epigramma Catulli.

14. *Somniculoſam ut Pœnus aſpidem*] ſpides Ægypto & Libyæ propriæ lelem ſomnum inducunt. Tres erant ecies, χερσαίαι, χελιδονίαι, & πτυάες. Χερσαίαι dictæ, quod in mediirraneis victitarent, Chelidoniæ quod ſcæ eſſent inſtar hirundinum, Ptyades uod ſputo inficerent. Omnes veneno o ſomniferæ erant, & hinc ὑπνάλαι ctæ. Ita Aſpidis morſu tanquam ſoino ſoluta fuit Cleopatra. Vide Niandrum in Theriacis, Galenum, Aëum lib. 13. Plin. lib. 8. c. 23. Quiniam ipſis aſpidibus ſomnus injiciebaır. Virg. 7. Æn.

Vipereo generi & graviter ſpirantibus hydris
Spargere qui ſomnos cantuque manuque ſolebat.

omniculoſam itaque etiam referri pott ad aſpidem ſomno ſopitam, vel uod ipſæ ſemper oculis ſopore plenis nt, ut teſtatur Nicander.

Pœnus aſpidem Pſyllus] Pſylli Africæ opuli ſupra Garamantes, quorum reonem poſtea Naſamones habitarunt teſte Herodoto. Nicander eos circa Syrtes poſuit. Plinius lib. 7. cap. 2. de his ſimilibuſque populis ita loquitur: *Crates Pergamenus in Helleſponto circa Parium genus hominum fuiſſe tradit, quos Ophiogenes vocant, ſerpentum ictus contactu levare ſolitos, & manu impoſita, venena extrahere corpori. Varro etiam nunc eſſe paucos ibi, quorum ſalivæ contra ictus ſerpentum medeantur. Similis & in Africa gens Pſyllorum fuit, ut Agatharchides ſcribit, â Pſyllo rege dicta, cujus ſepulchrum in parte Syrtium majorum eſt. Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, ut cujus odore ſopirent eas. Mos vero liberos genitos protinus objiciendi ſæviſſimis earum, eoque genere pudicitiam conjugum experiendi, non profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus.* Varronis locum ex lib. 1. Rer. Hum. adducit quoque Priſcianus. Etiam ſuctu Pſyllos extrahere venenum Plinius dicit lib. 28. cap. 3. & Dio lib. 53. ubi de Cleopatræ morte agit. Vide quoque Strabonem lib. 13. & lib. 17. qui incantatione hoc factum arbitratur. Sicuti idem de Marſis hoc teſtatur Silius lib. 7. & Virg. lib. 7. Æn.

15. *Metus*] Cod. Torn. *metus quoq;*

16. *Id bellum*] Extat in fragmentis lib. 1. Hiſtor.

17. *Simultates*] In margine mei Cod. adſcriptum, *milites*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

qui patiuntur, quam qui faciunt. quarum dictionum exempla ſunt facilia inventu. illud etiam dictum à Virgilio eamdem habet formam communicatæ ultro & citro ſignificationis:

[18] *Et vulnere*, inquit, *tardus Vlyxi.*

quum diceret vulnus, non quod accepiſſet Ulyxes, ſed quod dediſſet. *Neſcius* quoque dicitur tam is qui neſcitur quam qui neſcit. ſed ſuper eo *qui neſcit* frequens hujus vocabuli uſus eſt: infrequens autem de eo eſt, *quod neſcitur* *ignarus* æque utroquevorſum dicitur, non tantum qui ignorat, ſed & qui ignoratur. Plautus in Rudente:

[19] *Quæ in locis neſciis neſcia ſpe ſumus.* Salluſtius:

More humanæ cupidinis [20] *ignara viſundi.* Virgilius:

[21] *Ignarum* [22] *Laurens habet ora* [23] *Mimanta.*

CAP

18. *Et vulnere*] Extat lib. 2. Æneid. ℣ſ. 436.

19. *Quæ in locis neſciis, &c.*] Id eſt, in locis ignotis dubia & incerta ſpe ſumus. Extat Scena 5. Actus 1. in Rudente apud Plautum. vulgo etiam in antiquis editionibus legebatur nullo ſenſu, *Quæ incolis neſcius, neſcias peſſimus.* Vide & Nonium in *Neſcium.* Eodem modo *neſcia tributa* dixit Tac. Annal. 1. in Orat. Arminii ad Cheruſcos, pro *ignota* vel *quæ ignorantur.* & Virgil. Æn. 4. *liquitq́; volatile ferrum neſcius*, teſte Servio: niſi quis ibi accipiat pro ignorante, namque aufugientes cervas venator telis impetens, unam ex iis neſcius id eſt ignorans vulnerare poteſt, quia frondibus ſagittam immiſſam exiſtimat. Vide tamen Servium ad Virg. p. 477. Ed. Leid.

20. *Ignara viſundi*] Id eſt, ignota explorandi & inſpiciendi. Hæc quoque ex Gellio tranſſcripſit Nonius in verbo *ignarum.* Extat locus in Salluſtii Bello Jugurth. pag. Edit. noſtræ 364. qui antea corrupte ſe habebat, *more ingenii humani cupido difficilia faciundi.* Ita vocabulo *ignari* uſus quoque eſt Tacitus: *per occulta & vigilibus ignara.* Ovid. x Metamorph.

Iamque aderat Theſeus proles ignara parenti

21. *Ignarum*] Extat verſus lib. 10. ℣ſ. 709.

22. *Laurens habet ora*] A Laurento oppido Laurentes agri appellati. Tibullus lib. 2. Eleg. 5.

Impiger Ænea, volitantis frater amoris,
Troica qui profugis ſacra vehis ratibus,
Iam tibi Laurenteis aſſignat Iupiter agros,
Iam vocat erranteis hoſpita terra deos

Aurelius Victor in libro de Orig. gent. Rom. *Inde ad Italiæ oram quæ ab arbuſto ejuſdem generis Laurens appellata eſt, Latino regnante pervectus Æneas.* Vide *Cluver.* Italiæ antiquæ lib. 3. pag. 883. & ſeqq.

23. *Mimanta*] Servius legit *Minanta.*

T. Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIII.

Vrba ex hiſtoria Claudii Quadrigarii: quibus Manlii Torquati nobilis adoleſcentis & hoſtis Galli provocatoris pugnam depinxit.

1 T. Manlius ſummo loco natus 2 adprimeque nobilis fuit. ei Manlio cognomentum factum eſt Tor- ato. cauſam cognomenti fuiſſe accepimus torquis ex aro 3 induvias, quam ex hoſte, quem occiderat, detractam iluit. ſed 4 quid hoſtis & quod genus & quam formidan- d vaſtitatis, & quantum inſolens provocator, & 5 cuimo- duerit 6 pugna decertatum, 7 Q. Claudius primo anna- lim puriſſime atque illuſtriſſime ſimplicique & incomta ationis antiquæ ſuavitate deſcripſit. quem locum ex eo liro Favorinus philoſophus quum legeret, non minoribus qati, afficique animum ſuum motibus pulſibuſque dice- b, quam ſi ipſe coram depugnantes eos ſpectaret. Verba C Claudii, quibus pugna iſta depicta eſt, adſcripſi. *Quum trim Gallus quidam* 8 *nudus*, 9 *præter ſcutum & gladios duos,* *orque atque armillis decoratus proceßit: qui & viribus & ma- gudine & adoleſcentia ſimulque virtute cæteris* 11 *antiſtabat. is maxi-*

1 *Manlius*] Vide luculentam narrationem Livii lib. 7. c. 10. & Ceronem lib. 3. de Offic. & lib. 1. & 2 e Fin.

Adprimeque nobilis] Duplex alioqu fuit Manlia gens, patricia, & plebe, ut ex Cic. Philipp. 1. apparet.

Induvias] Indumenta. ſicut *exuvi* vocat ſpolia.

Quid hoſtis] Vulgo *quis*. male.

Cuimodi] Ita Giſel. membr. vulgo *cujuſmodi*.

Q. Claudius] Quadrigarius. De qualibi diximus.

Nudus] Non loricatus.

Præter ſcutum & gladios duos] Scuta ingentia Germanis Galliſq; longi & graves gladii, quibus cæſim pugnabant. videntur ex hoc loco duos gladios geſtaſſe, alterum longiorem & graviorem, alterum leviorem inſtar pugionum, ſicuti hodieque effigies comitum Hollandiæ conſpiciuntur. Etiam Romanis ſuo tempore hoc in uſu fuiſſe affirmat Joſephus lib. 3. Excidii.

10. *Torque atque armillis*] Livius: *Verſicolori veſte, pictiſque & auro cœlatis refulgens armis.*

11. *Antiſtabat*] Aliter, *anteſtabat.* Lucret. lib. 5. & Catullus ita loquuntur.

is maximè prœlio commoto 12 *atque utriſque ſummo ſtudio p-*
gnantibus manu ſignificare cœpit, utrinque quieſcerent 13 *pugi.*
facta 14 *pauſa eſt. extemplo ſilentio facto* 15 *cum voce maxi*
16 *conclamat,* 17 *ſi qui ſecum depugnare vellet, uti prodiret. ne*
audebat propter magnitudinem atque immanitatem 18 *faci*
deinde Gallus 19 *irridere atque* 20 *linguam exertare. id ſub*
perdolitum eſt cuidam T. Manlio ſummo genere nato, tantum ſ
gitium civitati 21 *accidere, ex tanto exercitu neminem prodire.*
ut dico, proceſſit : neque paſſus eſt virtutem Romanam ab Ga
turpiter ſpoliari, 22 *ſcuto pedeſtri &* 23 *gladio Hiſpanico cinc*
con

12. *Atque utriſque*] Membranæ Giſelini, teſte Lipſio, *utris*, ἀρχαϊκῶς, pro *utriſque*. *Que* enim non tam conjunctio, quam ſyllabica adjectio, ut Priſcianus l. XIV. teſtatur. Ita & *pleris* dixerunt pro *pleriſque*. Lipſius quoque in Vet. Cod. apud Livium lib. 26. inveniſſe teſtatur, *utros pariter fruſtrata eſt*, pro *utroſque*.

13. *Pugna*] Ita Carrio emendat ex libro Buſlidiano. vulgo *pugnare*, *pugnæ facta pauſa eſt*. quæ videntur eſſe à gloſſemate. Vulgata tamen lectio etiam tolerari poteſt.

14. *Pauſa*] Quies.

15. *Cum voce*] Vulgo, *eum voce*.

16 *Conclamat*] Carrio & Lipſius legunt, *inclamat*.

17. *Si qui*] Carrio legit, *ſi quis*.

18. *Facies*] Ita Apuleius Metam. lib. 6. *poteſt in aſino meo latere aliquid, vel vultus hominis, vel facies Deorum*, pro *faciei*. Vide ſequens c. 14.

19. *Irridere*] Vulgo additur *cœpit*, ſed abeſt à Giſelini membranis.

20. *Linguam exertare*] Aliter *lingua exerrare*, quod eſt juxta Lipſium linguam extra os projectam per irriſum reciprocare. Retine *exertare*, ita Livius quoque *exerere* dixit.

21. *Accidere*] Carrio legit, *accedere*.

22. *Scuto pedeſtri*] Aliud enim equeſtre ſcutum erat, Manlius autem eques pedeſtri prælio ſcutum mutavit.

23. *Gladio Hiſpanico*] Vetus liber Carrio teſtatur, *gladio Spanico conſt contra Gallum. Hiſpania* etiam *Spa* veteribus dicitur. Ita in membranis ſtini, & in optimis Q. Curtii exemp ribus legi teſtatur Bongarſius. Sed ap alios quoque ita ſcriptum invenit Qualis fuerit gladius Hiſpanicus Spanicus docet Polybius lib. 6. ἅμα τῷ θυρεῷ μάχαιραν, ταύτην δὲ π τὸ δεξιὸν φέρει μηρὸν, καλοῦσι αὐτὴν ἰβηρικήν. Ἔχει δ' αὕτη κ τημα διάφορον, καὶ καταφορὰν ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν βιαίαν, διὰ τὸ ὀβελίσκον αὐτῆς ἰσχυρὸν καὶ μόνι εἶναι. id eſt, *una cum ſcuto gladiu quem geſtat ad dextrum femur, Hiſ nienſem vocant, habetque mucronem e mium, & ictum utrinque validum, q niam lamina ejus firma eſt & ſtabi* Hiſpanicum enſem hic intelligit ctor noſter, non quod revera tum te poris tales gladii in uſu eſſent (ne enim tum noti Hiſpani) ſed quod ad ſtar illorum, qui poſtea Hiſpanici di ſunt, fabricati eſſent. Hiſce punct & cæſim pugnabant. tanta firmitas rum erat, ut galeas dividerent teſte neca lib. 5. de Benef. Vide Lipſium l de Mil. Rom. Dial. 3.

23. C-

ntra Gallum conſtuit. metu magno ea [23] *congreſſio* [24] *in ipſo* *nte, utroque exercitu inſpectante, facta eſt. ita, ut ante dixi,* *ſtiterunt:* [25] *Gallus ſua diſciplina* [26] *ſcuto projecto* [27] *canta-* *ndus: Manlius animo magis quam arte confiſus* [28] *ſcutum ſcuto* *cuſſit, atque ſtatum Galli conturbavit. dum ſe Gallus iterum* *dem pacto conſtituere* [29] *ſtudet: Manlius iterum ſcutum ſcuto* *cutit:* [30] *atque de loco hominem iterum* [31] *dejecit: eo pacto ei* *Gallicum gladium ſucceſſit, atque Hiſpanico pectus* [32] *hauſit:* *n continuo humerum dexterum eodem* [33] *conceſſu incidit, ne-* *e receſſit uſquam donec ſubvertit, ne Gallus impetum* [34] *icti ha-* *ret. ubi eum evertit:* [35] *caput præcædit: torquem detraxit,* *mque ſanguinolentam* [36] *ſibi in collum imponit, quo ex facto* *e poſterique ejus* [37] *Torquati ſunt cognominati.* Ab hoc T. anlio, cujus hanc pugnam Quadrigarius deſcripſit, im- peria

. *Congreßio*] Legit Carrio, *eam con-gßionem*, &c. *Factum eſt* ex Vetere li-, ſed ſerva ſolitam lectionem.

4. *In ipſo ponte*] Ad Anienem fluviū.

5. *Gallus ſua diſciplina*] Id eſt, ſuo re, uti ipſe didicerat. Livius: *Gallus t moles ſuperne imminens projecto læ-uto in advenientis arma hoſtis, va-cæſim cum ingenti ſonitu hoſtem de-je. Romanus mucrone ſurrecto, quum m ſcuto imum perculiſſet, totoq; cor-interior periculo vulneris factus, inſi-ſit ſe inter corpus armaque, uno alte ue ſubinde ictu ventrem atque inguina it, & in ſpacium ingens ruentem por-re hoſtem. Iacentis inde corpus ab omni vexatione intactum, uno torque ſpo-t: quem reſperſum cruore, collo cir-dedit.*

6. *Scuto projecto*] Objecto, immiſ-ide Livii ſuperiorem locum.

. *Cantabundus*] Alii legunt *cuncta-us*, vel *cautabundus*. Acidalius, *ca-ptundus*, ſed retine uſitatam lectio-. Livius lib. 7. etiam de cantu, exul-ne, armorumque vana agitatione itur.

. *Scutum ſcuto percuſſit*] Servius in 11. Æneid. *Qui ſcripſerunt de Arte mi-litari, dicunt ſummum genus eſſe dimican-di, quoties calcato umbone adverſarii, ſe in hoſtilem clypeum erigit miles, & ita contra ſtantis vulnerat terga.*

29. *Studet*] Vet. liber *ſtuderet*.

30. *Atque de loco*] Ita Carrio. vul-go, *de loco certo*.

31. *Dejecit*] Carrio, *deicit*, Vet. Cod: *projecit*.

32. *Hauſit*] Confodit, ita & Livius in hac hiſtoria loquitur.

33. *Conceſſu*] Ita Lipſius, Vet. codex *concuſſu*, quid ſi *congreſſu* legatur, inveni quoque *caſtu*, forſan *cæſu*, vel *concæ-ſu*.

34. *Icti*] Ictus. Vet. Cod. teſte Car-rione *iſtius*. forſan legendum, *ictuis*.

35. *Præcædit*] Aliter, *præcidit*.

36. *Sibi in collum imponit*] Ita Vetus codex, *eumque ſanguinolentum ſibi impo-nit*. ſed refragatur Nonius in verbo *tor-quem*.

37. *Torquati*] Per militares facetias T. Manlius Torquati nomen accepit, *Dictator coronam auream addidit do-num, miriſque pro concione eam pugnam laudibus tulit*, ut teſtatur Livius lib. 7.

38. *Man-*

peria & aſpera & immitia 38 Manliana dicta ſunt: quoni[...] poſtea, 39 bello adverſum Latinos quum eſſet conſul, [...]lium ſuum ſecuri percuſſit; qui ſpeculatum ab eo miſſ[...] 40 ne pugnaret interdicto, hoſtem, à quo provocatus fu[...]rat, occiderat.

38. *Manliana*] Vide ſupra Auctorem noſtrum lib. 1. c. 13. & quæ ibi annotata, pag. 64.

39. *Bello adverſum Latinos*] Ita etiam Livius, Valerius, Auctor de Vir. Ill. Oroſius lib. 4. ſcribunt. Salluſt. & Dionyſius Antiq. l. 4. bello Gallico illud contigiſſe referunt. Plutarch. hoc anno contra Samnites à Torquato pugnatum refert, contra hiſtoriæ fidem. Etiam confuſio in prænomine. Nam Salluſtius pro Tito A. Manlium appe[...] Frontinus lib. 4. Stratag. cap. 1. M[...]lium poſtea *Imperioſi* cognomena[...]piſſe affirmat. Sed fallitur. Hic e[...] fuit L. Manlius Titi pater, qui ab oſt[...]tatione ſævitiæ ita dictus, ut teſt[...] Liv. l. 7. & Seneca l. 3. de Benef. c.[...] Idem fragmenta vetuſtiſſimorum r[...]morum Romæ effoſſa ſatis indican[...]

40. *Ne pugnaret*] Hæc abſunt in [...] & Cod. Tornes.

CAP. XIV.

Quod idem Quadrigarius, hujus facies *patrio caſu probe & [...]tine dixit: & quædam alia appoſita de ſimilium vocabulo[...] declinationibus.*

QUod autem ſupra ſcriptum eſt in Q. Claudii verb[...] *propter magnitudinem atque immanitatem facies*: id [...] aliquot veteribus libris inſpectis exploravimus; atque[...] eſſe, ut ſcriptum eſt, comperimus. ſic enim pleraque æ[...] veterum declinavit, *hæc facies*, *hujus facies*, quod nunc p[...]pter rationem grammaticam *faciei* dicitur. corruptos [...]tem quoſdam libros reperi, in quibus, *faciei* ſcriptum [...] illo, quod ante ſcriptum erat, oblitterato. 2 meminimu[...] in 3 Tiburti bibliotheca invenire nos in eodem Claudi[...]

HUjus facies] Ita in aliis quoque vocabulis ſimilis terminationis ſæpe legitur. Lucretius lib. 4.

Et ſtimuli ſubſunt, qui inſtigant lædere id ipſum
Quodcunque eſt, rabies unde illæ hæc germina ſurgunt.

2. *Meminimus, &c. invenire*] Valla hunc modum loquendi ridet. A[...]tius antiquus Grammaticus *me*[...] cum præſenti infinitivo non præt[...] ſcribendum auctoritate veterum a[...]rum probat.

3. *In Tiburti bibliotheca*] Meni[...] Auctor ejuſdem Bibliothecæ lib[...] c. 5. dicitque in Herculis templo f[...]

lo ſcriptum utrumque, *facies & facii.* ſed, *facies*, in [4] or-
ıne ſcriptum fuit, & contra per *ii* geminum, [5] *facii.* neque
i abeſſe à quadam conſuetudine priſca exiſtimavimus.
ım & ab eo quod eſt *hic dies* tam *hujus dii*, & ab eo quod
t *hæc fames* tam *hujus famii* dixerunt. Q. Ennius in ſexto-
ecimo annali *dies* ſcripſit pro *diei* in hoc verſu:

[6] *Poſtremæ longinqua dies* [7] *confecerit ætas.*

iceronem quoque affirmat [8] Cæſellius in oratione, quam
o [9] P. Seſtio fecit, *dies* ſcripſiſſe, pro *diei.* quod ego im-
nſa opera conquiſitis veteribus libris pluſculis ita, ut
æſellius ait, ſcriptum inveni. verba ſunt hæc Marci Tul-
: *Equites vero daturos illius* [10] *dies pœnas.* quocirca factum
ercle eſt, ut facile iis credam, qui ſcripſerunt [11] idiogra-
ıum librũ Virgilii ſeſe inſpexiſſe, in quo ita ſcriptum eſt:

[12] *Libra dies* [13] *ſomnique pares ubi fecerit horas.*

eſt, *Libra diei ſomnique.* ſed ſicut hoc in loco *dies* à Vir-
ilio ſcriptum videtur: ita in illo verſu [14] nihil dubium eſt,
uin *dii* ſcripſerit pro, *diei*:

[15] *Muneralætitiamque dii* - -

quod

...etur publica fuiſſe, forſan Adriani, ...eo receſſu lætabatur. Vide *Lipſium* ... de Biblioth. c. 8.

4. *Ordine*] Giſanius legit *ordinem.*

5. *Facii*] Quod à *faciei* deductum vi...ur. Ab iis quæ in *es* terminantur, ...druplex fuit genitivus, in *es*, *ei*, *ii*, & ...ta dixerunt, *dies*, *diei*, *dii*, & *die*, ut ...oſtendit Voſſius lib. 2. de Analog. c. 19.

6. *Poſtremæ*] Alii legunt *poſtreme*, ...a *poſtrema.*

7. *Confecerit*] Vet. Ed. *quum fecerit.*

8. *Cæſellius*] De Cæſellio vindice ...e lib. 3. c. 16. p. 256.

9. *P. Seſtio*] Apud Ciceronem legi...t *pro P. Sextio.* in Ms. pleriſque *Se*... Sed quia hic plebeius *Sextio* ſcri...dum Puteanus arbitratur. Seſtia e...a gens patricia, teſte Livio.

10. *Illius dies pœnas*] Putat Stephanus Cæſellium & Gellium uſos fuiſſe corruptis codicibus, vel quod Cicero referat non ſua ſed conſulis ἀρχαΐζοντος verba, vide cap. 12. Or. Ciceronis, Ed. Leid. p. 496.

11. *Idiographum*] Propria manu ſcriptum.

12. *Libra dies*] Extat hic verſus Georg. 1. ℣ſ. 208. Hodie legitur, *libra die*, neque hujus genitivi Servius meminit. Quin & Priſcianus ita legit. Neque in antiquis Codicibus, etiam Ms. Bibliothecæ Leidenſis aliter legitur. Quidam etiam *dii* pro *diei* hic legerunt, teſte Chariſio.

13. *Somnique*] Noctem intelligit, quam ſomno metitur. Sub libra autem ut notum, æquinoctium eſt autumnale.

14. *Nihil*] C. Torn. *non.*

15. *Munera lætitiamque dii*] Extat hemiſtichium lib. 1. Æneid. ℣ſ. 640.

Servius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quod imperitiores, *dei*, legunt ab inſolentia ſcilicet voc iſtius abhorrentes. ſic autem *dies dii* à veteribus declinatu eſt; ut [16] *fames fami, pernicies pernicii, progenies progenii, lux ries luxurii, acies acii.* Marcus enim [17] Cato in oratione quam de bello Karthaginienſi compoſuit, ita ſcripſit: *Pue atque mulieres extrudebantur fami cauſa.* Lucilius [18] in qui todecimo: *Rugoſum atque fami plenum.* [19] Siſenna in hiſt riarum libro ſexto: *Romanos inferendæ pernicii cauſa veniſ*

[20] Pacuvius in Paullo:

Pater ſupreme noſtræ progenii patris.

[21] Cn. Matius in Iliadis XXI.

[22] *Altera pars acii* [23] *vitaſſent fluminis undas.*

idem Matius in [24] tertio & viceſimo,

Servius quoque dicit nonnullos *dii*, multos *die* pro *diei* legiſſe, ſicuti in aliquot Maronis Codd. Mſſ. hodieque legitur, ſed ipſe legit *Dei*, id eſt Liberi patris, quo vinum denotat. Eſculenta miſerat Dido, quidni & potulenta? Scripſerat ante Virg

Nec minus intereaſociis ad littora mit- (*tit*
Viginti tauros, magnorum horrentia centum
Terga ſuum, pingueis centum cum matribus agnos.

An hoc unius diei ſociis erit apparatum convivium? Et quidem ſine vino? Vide Parrhaſium Ep. 33. Corradus putat hæc omnia à Didone miſſa, ut Neptuno ſacrificarent: quæ res munera lætitiamque *Deo*, id eſt, Neptuno afferat.

16. *Fames fami*] Fames etiam fuit quinctæ declinationis, hinc *famei* & contracte *fami*. Ita progenies, *progeniei*, & *progenii*. Eodem modo in aliis.

17. *Cato*] Fuere Orationes Annalibus ejus inſertæ, ut alibi dictum eſt: neque enim ex profeſſo hiſtoriam de Bello Carthaginienſi ſcripſit, ut Colerus judicat ex eo, quod Nonius illum de *Bello Carthaginienſi* citat. In Epitome Livii lib. 49. luculentus ea de re locus, *Extat oratio annalibus ejus incluſa.*

18. *In quinto decimo*] Cod. Torn. x

19. *Siſenna*] Deſignat L. Corneliu Siſennam, qui Hiſtorias conſcripſit, in iis res Syllanas. De eo ita Saluſti de Bello Iugurthino judicat: *L. Siſen optime & diligentiſſime omnium, qui t res dixere, perſecutus, parum mihi lib ore locutus videtur.* Meminit ejus qu que Cicero in Bruto & in primo LL. cum laude. Velleius Paterculus l bello Numantino juvenem fuiſſe dic Ejus filius Cn. Cornelius Siſenna l betur in argentetis denariis cum inſc ptione, CN. CORNEL. L. F. SISEN unico N antique, ut teſtatur Urſinus

20. *Pacuvius in Paullo*] Citat Pac vii verſum quoque Nonius in ver PROGENII.

21. *Cn. Matius*] Vide ſupra lib. cap. 6. pag. 373.

22. *Altera pars acii*] Deſumpt verſus ex Iliad. XXI. initio, ubi d partem copiarum Xanthum fluvium taſſe ᾗπερ οἱ ἄλλοι ἀτυζομένοι φ βέοντο, id eſt, *qua alii turbati fugeran*

23. *Vitaſſint*] Ita in Ms. aliter *vit ſet.*

24. *Tertio & viceſimo*] Cod. To XIII.

25.

[25] *An maneat ſpecii ſimulachrum in morte ſilentum.*

Gracchus de legibus promulgatis; *Ea luxurii cauſa ajunt* *itui.* & ibidem infra ita ſcriptum eſt: *Non*[26] *eſt ea luxu-* *s quæ neceſſario parentur vitæ cauſa.* per quod apparet eum, eo quod eſt *luxuries luxurii* patrio caſu dixiſſe. Marcus oque Tullius[27] in oratione, qua Sex. Roſcium defen-, *pernicii*, ſcriptum reliquit. verba hæc ſunt: *Quorum ni-* *pernicii cauſa divino conſilio, ſed vi ipſa & magnitudine rerum* *tum putamus.* aut *facies* ergo in caſu patrio, aut *facii* Qua-garium ſcripſiſſe[28] exiſtimandum eſt. *facie* autem in lo veteri libro ſcriptum reperi. In caſu autem dandi, puriſſime locuti ſunt, non *faciei*, uti nunc dicitur, ſed *ie* dixerunt. Lucilius in Satyris:

[29] *Primum*, inquit, *facie quod*[30] *honeſtatis accedit.*

Im Lucilius in libro ſeptimo:

Qui te[31] *diligat, ætatis facieque tuæ ſe*
Fautorem oſtendat, fore amicum polliceatur.

t[32] tamen non pauci qui utrubique *facii* legant. ſed C. Cæſar in libro de analogia ſecundo, *hujus die*, & *hu-* *pecie*, dicendum putat. ego quoque in Iugurtha Sallu-t ſummæ fidei & reverendæ vetuſtatis libro, *die*, caſu pa-ſcriptum inveni. verba hæc ita erant: *Vix decima parte* *eliqua.* non enim puto argutiolam iſtam recipiendam, *lie*, dictum quaſi, *ex die*, exiſtimemus.

CAP.

2 *An maneat ſpecii*] Verſus deſum-ex Homero Il. ψ.
ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἐστὶ καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι
ψυχὴ καὶ εἴδωλον - -
Vid caligerum ad Varronem p. 150. ubi ra loca Mattii cum Homericis comrat.

2 *Eſt ea luxuries*] Aliter, *ea eſſe* *uxri.*

2 *In oratione*] Extant hæc verba cap. . ejuſdem orat.

28. *Exiſtimandum eſt*] In quodam Ms. *exiſtimamus.*

29. *Primum*] Ita cum Scaligero hunc verſum emenda,
- - *Primum facie quod honeſtas*
Accedit - - -

30. *Honeſtatis*] Legi quoque poteſt, *honiſtæ* C. Torn. *honeſtæ ſatis.*

31. *Diligat*] Vet. Cod. *diligit.*

32. *Tamen*] Aliter, *autem.*

33. *C. Cæſar*] Vide lib. 1. cap. 10. pag. 45.

Cum

CAP. XV.

De genere controverſiæ quod Græce ἄπορον appellatur.

1 CUm Antonio Juliano rhetore,[2] per feriarum temp æſtivarum, decedere [3] ex urbis æſtu volentes Ne polim conceſſeramus. atque ibi erat adoleſcens tunc qu piam ex ditioribus cum utriuſque linguæ magiſtris me tans & exercens ad cauſas Romæ orandas, eloquentiæ L tinæ facultatem. atque is rogat Julianum uti ſeſe aud declamantem. it auditum Julianus, imuſque nos cum e ſimul introit adoleſcens; & præfatur arrogantius & elati quam 4 ætati ejus 5 decebat; ac deinde jubet exponi co trove

CUm Antonio Iuliano] Vide ſupra.

2. *Per feriarum tempus æſtivarum*] Julio & ex parte Auguſto menſibus judiciariæ res & lites ceſſabant. Plinius Junior lib. 8. Epiſt. 21. *Vt qui jam nunc adſueſcerent, & ab otioſis, & in triclinio audiri. Iulio menſe, quo maxime lites interquieſcunt.* De utroque menſe Seneca Apocolynth. ubi intempeſtivam Claudii diligentiam irridens, quod etiam tempore meſſis judiciis non abſtinuiſſet, eum ad Herculem loquentem introducit: *Nam ſi memoria repetis, ego eram, qui ante templum tuum jus dicebam totis diebus menſe Iulio & Auguſto.* Duplices autem feriæ erant meſſis & vindemiarum, ut ex l. 1. ff. de Feriis apparet. Audi & Papinium lib. 4. Sylvarum ad Marcellum:

Certe jam Latiæ non miſcent jurgia leges
Et pacem piger annus habet, meſſisque reverſæ
Dimiſere forum. Nec jam tibi turba reorum
Veſtibulo, querulique rogant exire clientes.
Ceſſat centeni moderati judicis haſta.

Nec tantum in foro, ſed etiam ſcholis. Auguſtinus lib. 9. cap. 2. *Et opportune tum pauciſſimi dies ſupererant ad vindemiales ferias, & ſtatui tolerare illos, ſolenniter abſcederem.* Quod Cypria quoque Epiſt. 2. ad Donatum teſtat Diſtinguebantur igitur meſſium vindemiarum feriæ ut ex l. 2. C. de riis liquet: *A die octavo,* inquit Th doſius, *Calendarum Iulii uſque in Ca das Auguſti meſſis feria concedatur: à Kalendis Auguſti, uſque in decim Kalendarum Septembris agendarum c ſarum tribuatur licentia. A decimo tem Kalendarum Septembris uſque in i Octobris vindemialis feria conceda* Per ferias itaque æſtivas meſſivæ tiſſimum hic intelliguntur, quia i æſtati, vindemiales magis autum competebant. vide Suet. in Cæſ. c. Hoc autem tempore deliciis Cam niæ Romanis uti familiare fuit, u hic Gellius dicit Neapolin ſe conc ſiſſe.

3. *Ex urbis*] Vet. Ven. Ed. *ex urb*

4. *Ætati ejus decebat*] Ita & Ter tius loquitur in Adelph. act. 3. ſc & act. 5. ſc. 8. Ad quem locum Donatus: *Antiqui, ſi addebant ſta verbum Facere, nos decet facere d bant: ſi non addebant, Nobis de dicebant.* Ita quoque Plautus, Salluſtius, Livius, aliique loquun Lat

overſias. aderat ibi nobiſcum Juliani ſectator, juvenis romtus, & 6 proficiens, & 7 offendens jam in eo quod ille oud Juliani aures 8 in præcipiti ſtare & ſubitaria dictione ericulum ſui facere audebat. exponit igitur tentamenti ratia controverſiam parum conſiſtentem, quod genus ræci ἄπορον vocant; Latine autem id non nimis incomode *inexplicabile* dici poteſt: ea controverſia fuit hujuſcemodi: *De reo ſeptem judices cognoſcant; eaque ſententia ſit ra-, quam plures in eo numero dixerint. Quum ſeptem judices coovissent; duo cenſuerunt reum exſilio multandum, duo alii pena, tres reliqui capite pœniendum. petitur ad ſupplicium ex ntentia trium judicum : 9 & contra dicit.* hac ille audita nec nſiderata, neque aliis, ut proponerentur, exſpectatis, inpit ſtatim mira celeritate in eamdem hanc controverſiam incipia neſcio quæ dicere, 10 & involucra ſenſuum verorumque 11 volumina vocumque turbas fundere; cæteris omnibus 12 ex cohorte ejus, qui audire eum ſoliti erant, clamore magno exſultantibus; Juliano autem male ac miſere

tine itaque eo modo loquebantur, que opus eſt ut quis dicat helleniſm eſſe.

. *Decebat*] Vulgo male, *dicebat*.

5. *Proficiens*] Qui jam multum in diis profecerat.

. *Offendens*] Vet. Ed. *oſtendens*.

Offendens] Activum pro paſſivo, id e, *offenſus*.

8. *In præcipiti*] Ex quo facilis cum ominia lapſus.

9. *Et contra dicit*] Bene contradicit, ca quatuor eorum ſententiæ vincent, quæ non ultimo ſupplicio afficiclum judicaverant, etſi diverſa pœna.

0. *Et involucra*] Ambigua.

1. *Volumina*] Volubilitatem linguæ tat.

2. *Omnibus*] In quodam Ms. *hominus*.

3. *Ex cohorte ejus*] Tralatio ſumpta và ruſtica vel militari cohorte. Studioſa cohors Horatio quoque lib. I. vide ſupra p. 42.

14. *Clamore magno exultantibus*] Tales acclamationes uſitatæ uſque ad adulationem. Philoſtratus in Alexandro Seleucenſi: εὐςαλὴς δὲ οὕτω τοῖς Ἀθηναίοις ἔδοξε, ὡς καὶ βόμβον διελθεῖν, αὐτοῦ ἔτι σιωπῶντος, ἐπαινεσάντων αὐτοῦ τὸ εὔσχημον, id eſt, *Ita bene compoſitus Athenienſibus videbatur, uti & bombo ſive acclamatione etiam tacentem illum exciperent, laudantes decoram ejus ſtaturam.* Themiſtius Euphrades initio orationis, cui titulus *Sophiſta*: ἆρα οἴεσθέ με ὦ ἄνδρες ἐπιδεῶς ἔχοντα ἔτι κρότου τε καὶ ἐκβομβήσεων, ὧν δαψιλῶς μοι εἰώθατε χορηγεῖν ἑκάστοτε, ὅταν λέγω. id eſt: *putatisne igitur, ô viri, me adhuc indigere veſtro plauſu vel acclamationibus, quibus me copioſe etiam exultando*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

miſere rubente & ſudante. ſed ubi deblateratis 15 verſuum multis milibus finem aliquando fecit, egreſſique inde ſumus: amici familiareſque ejus Julianum proſecuti quidnam exiſtimaret percunctati ſunt. atque ibi Julianus feſtiviſſime, *Nolite quærere*, inquit, *quid ſentiam: adoleſcens hic* 16 *ſine controverſia diſertus eſt.*

tando ſemper ſoletis excipere, quando verba ad vos habeo. Plaudendi quoque & acclamandi etiam ars fuit apud Romanos, ita ut concentum quendam ederent. vide Plinium initio Panegyr. Tacitum Annal. 16. Suetonium in Nerone cap. 20.

15. *Verſuum multis millibus*] Notum eſt verſum in proſa quoque dici, nihilque aliud eſſe quam lineam verſam, tum enim vertitur ſtilus, & novam incipit. Hinc Juſtinianus titulo de Confirm. Digeſt. §. 1. dicit *opus in centum quinquaginta pene millia verſuum* conſummatum fuiſſe.

16. *Sine controverſia*] Controverſia dicitur, quando cauſa in utramque partem diſputatur, ut ex Seneca liquet. Nulla igitur hic fuit controverſia, quandoquidem hic adoleſcens alios, ut proponerent, non expectaverat. Diſertus itaque erat ſine adverſario. Hinc jocus ex ambiguitate loquendi in illis verbis SINE CONTROVERSIA. Aſcenſius itaque non bene exponit, *niſi tam inepte eam controverſiam declamaſſet: diſertus haberi poßet.* Alii SINE CONTROVERSIA interpretantur tanquam res ita eſſet explorata, ut in re vix dubia vel controverſa magno molimine diſertus videri vellet. Sed profecto res ita perſpicua non erat, ut in declamationem venire non poſſet, cum adverſarius arguere poſſet tres eſſe diviſiones ſententiarum, in duabus prioribus ſingulis duo tantum eſſe ſuffragia, in tertia tria. Vide tamen Titium lib. 1. controv. & contra illum Yvonem Villiomarum (ſub ficto nomine Scaligerum) lib. 1. cap. 1. & 2. ubi Titium reprehendit, quod putaverit ἄπορον aliquando dici, quod nullam dubitandi cauſam habeat, quod expeditum ſit.

Cap. XVI.

Quod Plinium Secundum hominem non indoctum fugerit, latueritque vitium argumenti, quod ἀντιςρέφον Græci dicunt.

PLinius Secundus exiſtimatus eſt eſſe ætatis ſuæ doctiſſimus. Is libros reliquit, 1 quos *Studioſorum* inſcripſit; haud medius fidius uſquequaque aſpernandos. in his libris multa varie ad oblectandas eruditorum hominum auris ponit. refert etiam pleraſque ſententias, quas, in declamandis

QVos *ſtudioſorum inſcripſit*] Plinius Junior, in Epiſtol. in qua de libris Avunculi agit: *Studioſi tres, in ſex volumina propter amplitudinem diviſi quibus oratorem ab incunabulis inſtituit & perficit.*

2. Cuja

andis controverſiis, lepide arguteque dictas putat. ſicut anc quoque ſententiam ponit ex hujuſcemodi contro-erſia. *Vir fortis præmio, quod optaverit, donetur. Qui fortiter cerat, petit alterius uxorem in matrimonium & accepit. is de-de,* 2 *cuja uxor fuerat; fortiter fecit. repetit eamdem. contra citur.* Eleganter, inquit, & probabiliter ex parte poſte-oris viri fortis uxorem ſibi reddi poſtulantis, hoc dictum ſt. 3 *Si placet lex; redde:* 4 *ſi non placet; redde.* Fugit au-m Plinium ſententiolam iſtam, quam putavit eſſe argu-ſſimam, vitio non carere, quod Græce 5 *ἀντιστρέφον* di-tur. & eſt vitium inſidioſum & ſub falſa 6 lemmatis ſpecie tens, nihilo enim minus converti ex contrario idipſum lverſus eumdem poteſt: atque ita à priore illo viro forte ci. 7 *Si placet lex, non reddo:* 8 *ſi non placet, non reddo.*

A. GEL-

2. *Cuja*] Aliter, *cujus ea.*

3. *Si placet lex: redde*] Uxorem, quam legis hujus beneficio obtines, quam-e ego nunc iterum forti facinore me-.

4. *Si non placet*] Quia nullo jure orem meam vindicare potuiſti.

5. Ἀντιστρέφον] Id eſt, *reciprocum.*

6. *Lemmatis*] Ita in Ms. Vett. Edd. le *laudis.*

7. *Si placet lex, non reddo*] Quia legis luntate acquiſivi.

8. *Si non placet*] Quia jure antea quæ-m mihi retineo, nunc vero lex non placet, ut reſtituam. Sic enim lex multis modis eſſet eluſoria. Sententia enim legis fuit, ut qui fortiter fecit, alterius uxorem ſibi vindicet in perpetuum. Sed Plinius contra Agellium defendi poteſt: Ἀντιστρέφον hoc eſt, *Si placet lex, non reddo: ſi non placet, non reddo.* Non reddo, quia lege eam vindicavi: cæterum reſponderi poteſt, quod eadem lex alteri fortiter ſe gerenti lata quoque eſt; idem igitur illi competit beneficium: Quod ſi non placeat lex, nullo jure obtinuiſti, reſtitui itaque debet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

[1] *LIBER DECIMUS.*

CAP. I.

Tertiumne conſul *an* tertio *dici, oporteat : & quonam mod Cn. Pompejus, quum in theatro, quod erat dedicaturus, hon res ſuos inſcriberet, quæſtionem ancipitem iſtius verbi de conſ lio Ciceronis vitaverit.*

FAmiliari meo cuipiam litteras Athenis Roma miſi. in his ſcriptum fuit me illi jam *tertium* ſcr pſiſſe. is ad me reſcripſit, petivitque ut ratione [2] redderem, cur *tertium*, ac non *tertio* ſcripſ ſem. Id etiam adſcripſit, ut eâdem quid ſuper illo quoqu mihi videretur, facerem ſe certiorem; *tertiumne conſul* *quartum*, an *tertio & quarto* dicendum eſſet: quoniam R mæ doctum virum dicere audiſſet *tertio & quarto conſul*, n *tertium quartumque*; idque in principio libri [3] Cœlium ſcr pſiſſe; & Q. Claudium in libro [4] undeviceſimo C. *Mariun crea*

LIBER DECIMUS] In ſcedis Ms. *Liber* XI. *incipit*. unde ſuſpicatur Lipſius è prioribus librum unum periiſſe. Idem poſt finem libri noni in Giſelini membranis legi dicit, *Liber* X. *explicit, incipit* XII. *feliciter*. additum & tetraſtichon hoc modo,

C. Aurelii Romuli,

Cecropias noctes, doctorũ exempla virorũ
Donat habere mihi nobilis Euſtochius.
Vivat & æternum lætus bona tempora ducat,
Qui ſic dilecto tanta docenda dedit.

Hoc tetraſtichon etiam in Cod. Tor & vetuſtis editionibus habetur.

2. *Redderem*] Vulgo, *dicerem*.

3. *Cælium*] Intelligit Cœlium A tipatrum hiſtoricum, qui de bello P nico ſcripſit, ut teſtatur Cicero in Or tore. Mentionem ejus quoque feceru Cicero in Bruto, & lib. I. de Divin Vellejus Paterculus, Livius, Valeri Maximus, Feſtus, Chariſius, Servi Nonius, Priſcianus, Philargyrius, alii

4. *Undeviceſimo*] Annotatum in m gine Scriveriani Codicis ex Ms. *duo vigeſimo.*

5. *Il*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ratum ſeptimo conſulem, dixiſſe. Ad hæc ego reſcripſi nil amplius, quam verba M. Varronis hominis, opinor, uam fuit Claudius cum Cœlio, doctioris. quibus verbis trumque, de quo ad me ſcripſerat, decideretur. nam & arro ſatis aperte quid dici oporteret edocuit; & ego adrſus eum, qui doctus eſſe dicebatur, litem meam facere ſens nolui. Verba M. Varronis, ex libro diſciplinarum V. hæc ſunt: [6] *Aliud eſt quarto prætorem fieri & quartum: od quarto locum adſignificat ac tres ante factos: quartum temp adſignificat & ter ante factum. igitur Ennius recte:* [7] *quod ſcrit:*

Quintus pater quartum fit conſul:

Pompejus timide: quod [8] *in theatro, ne adſcriberet, conſul term aut tertio, extremas litteras non ſcripſit.* Quod de Pomjo Varro breviter & ſubobſcure dixit, [9] Tiro Tullius Ciceronis libertus in epiſtola quadam enarratius ſcripſit ad nc ferme modum: *Quum Pompejus*, inquit, [10] *ædem Victoriæ*

. *IV.*] Cod. Torneſ. *quinto.*

. *Aliud eſt quarto*] Romæ tamen antiqua inſcriptio legitur: P. DECS. DECII. F. PRIMO. COS. DE. SAMNITUS. TRIUMPHANS. SPOLIA. EX. HIS. CSECRAVIT. ITERUM. ET. TERTIO. COS. e Laur. Vallam lib. 3. Eleg. c. 59. H. Magium Miſc. 3. c. 9.

. *Quod ſcripſit*] Vett. Editt. *conpſit.* Ita legi poteſt: Ennius recte a ſcripſit: *Quintu' pater quartum conſul.*

. *In theatro*] Conſtruxit Pompejus cebre theatrum, de quo videndus eſt o, ſed interpretatur Tiro quale illud de quo hic agit.

. *Tiro Tullius*] De quo alibi dictum.

10. *Ædem Victoriæ*] Non Victoriæ Minervæ delubro manubias ex viriis reportatas dedicavit, ut teſtatur nius lib. 7. c. 26. In quo etiam fuit viarium rerum à Pompejo magno arum. Sed forſan inde error, quod culdubio in eodem delubro Victoriæ ſtatuam auream vel argenteam conſecravit. Ita Curiam Iuliam in honorem Iulii poſt triumphos ſuos Auguſtus dedicavit, in eaque Victoriæ ſtatuam poſuit. Ita Victoriæ ſimulachrum aureum ad CCCXX. pondo ab Hierone Siciliæ rege gratulationis ergo miſſum in Jovis Capitolini templo poſitum fuit. Hæc ita concilianda videntur, niſi ædes Victoriæ theatro Pompejano, quod Dio deſcribit, contigua fuerit; Ædis tamen nulla mentio eſt apud Dionem. Forſan ædicula fuit, qualem etiam Victoriæ virgini M. Porcius Cato bello Hiſpanienſi vovit, & biennio poſt dedicavit, ut teſtatur Liv. lib. 34. Verum iterum obſtat theatro ſuperimpoſitum templum Veneris. Locus inſignis eſt apud Tertullianum lib. de Spectac. cap. x. *Pompejus magnus ſolo theatro ſuo minor, cum illam arcem omnium turpitudinũ extruxiſſet, veritus quandoq; memoriæ ſuæ cenſoriam animadverſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit, & ad dedicationem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

riæ dedicaturus foret, cujus gradus [11] *vicem theatri eſſent, nom-que ejus &* [12] *honores inſcriberentur : quæri cœptum eſt, utr* conſul tertio *inſcribendum eſſet, an* tertium. *eam rem Pom-jus* [13] *exquiſitiſſime retulit ad doctiſſimos civitatis. quum e* [14] *diſſentiretur : & pars* tertio, *alii* tertium *ſcribendum cont-derent : rogavit*, inquit, *Ciceronem Pompejus, ut, quod ei rec videretur, ſcribi juberet : tum Ciceronem judicare de viris do veritum eſſe : ne, quorum* [15] *opiniones improbaſſet, ipſos vide-tur improbaſſe. perſuaſit igitur Pompejo, ut neque* tertium *ne* tertio *ſcriberetur : ſed ad ſecundum uſque* T, *fierent* [16] *litter ut verbo non perſcripto res quidem demonſtraretur : ſed* [17] *di tamen ambigua verbi lateret.* Id autem quod & Varro & ro dixerunt; in [18] eodem nunc theatro non eſt ita ſc-ptu.

dicationem edicto populum vocans, non theatrum ſed Veneris templum nuncupavit, cui ſubjecimus, inquit, gradus ſpectaculorum (Notate hæc verba, quia Tiro de gradibus ædis Victoriæ idem refert.) *Ita damnatum, & damnandum opus templi titulo prætexuit.*

11. *Vicem*] Vet. Ed. *Vice.*

12. *Honores inſcriberentur*] Plinius ſupra dicto lib. 7. qualis fuerit inſcriptio oſtendit : *Hos*, inquit, *honores urbi tribuit in delubro Minervæ; quod ex manubiis dicabat. Cn. Pompejus Magnus Imp. bello* XXX. *annorum confecto, fuſis, fugatis, occiſis, in ditionem acceptis hominum vicies ſemel centenis* LXXXIII. M. *depreſſis aut captis* DCCXLVI. *oppidis, caſtellis* MDXXXVII. *in fidem receptis terris à Mæotis lacu ad Rubrum mare ſubactis, votum merito Minervæ. Hoc eſt breviarium ejus ab oriente. Triumphi vero quem duxit ad tertium Calendas Octobres M. Meſſala M. Piſone Conſulibus, præfatio hæc fuit : Cum oram maritimam à prædonibus liberaſſet, & imperium maris Populo Romano reſtituiſſet, ex Aſia, Ponto, Armenia, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Scythis, Iudæis, Albanis, Iberia, inſula Creta, Baſtarnis, & ſuper hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphavit.* Pro *inſcriberentur* Vett. Ed. male hal *inſcriberet.*

13. *Exquiſitiſſime*] In Scriv. C annotatum, *exquiſiturus.*

14. *Diſſentiretur*] Aliter, *diſſentir*

15. *Opiniones*] Cod. Torn. *opinion*

16. *Litteræ*] Additur in Veter Editionibus, *tert.* ſcribe TERT.

17. *Dictio*] Pronunciatio.

18. *Eodem nunc theatro*] Non ig hic videtur idem cum celeberri theatro Pompejii, quod fortuito i exuſtum fuiſſe ſcribit Tacitus Anna & Seneca ad Marciam cap. XXII. ver idem à Cæſaribus refectum. A T rio imperfectum relictum, à Calig abſolutum. Suet. in Tiber. c. 48. & Calig. c. 21. Iterum incenſum reſti Claudius. Suet. in Claud. c. 21.

19. *Scena*] Theatri pars, quæ in duo ejus cornua extenditur. Hic er perſonarum habitacula, vel latib Vide Vitruvium lib. 5. cap. 8. Po cem lib. 4. c. 19. Caſſiodorum lib Variarum, cap. ult. & Servium ad I Georg. ad hunc verſum,

Vel ſcena ut verſis diſcedat frontibus

Auſonius quoque *ſcenas domorum*, cavit *corpora ædificiorum*, ut Salma adnotavit. Sed hic frons theatri ad

...ium. nam quum multis annis poſtea [19] ſcena, quæ proci-...rat, refecta eſſet; numerus tertii conſulatus, non, uti ini-...o, [20] primoribus litteris, ſed [21] tribus tantum lineolis in-...ſis ſignificatus eſt. In M. autem Catonis [22] quarta Ori-...ne ita [23] ſcriptum eſt, *Carthaginienſes ſextum de fœdere de-...ſere.* id verbum ſignificat quinquies ante eos feciſſe ...ntra fœdus, & tum ſextum. Græci quoque in ſignifican-...s hujuſcemodi rerum numeris, τρίτον καὶ τέταρτον dicunt, ...uod congruit cum eo quod Latine dicitur, *tertium quar-...mque.*

...ntelligitur. Servius ad illa verba Vir-...ii lib. I. Æn. Tum ſylvis ſcena co-...ſcis. *Scena inumbratio & dicta ſcena* ...ὸ τῆς σκιᾶς. *Apud antiquos enim ſce-... parietem non habuit: ſed de frondibus ...bracula quærebant. Poſtea tabulata ...perunt in modum parietis. Scena au-...a pars theatri adverſa ſpectantibus, in ...t ſunt regia.* Aulas regias & hoſpita-... appellat Vitruvius lib. 5. c. 7. *Ipſæ,* ...quit, *ſcenæ ſuas habent rationes expli-...as, ita ut mediæ valvæ ornatus habeant aulæ regiæ, dextra ac ſiniſtra hoſpitalia.*

20. *Primoribus*] Ita in Ms. vulgo, *prioribus.*

21. *Tribus tantum lineolis*] Hoc modo, III. Quæ lineolæ quoque in veteribus editionibus adduntur.

22. *Quarta Origine*] Lege, *quarto Originum.* In Vett. Ed. habetur *quarto Origine.* corrupte.

23. *Scriptum eſt.*] Cod. Torn. *perſcriptum eſt.*

CAP. II.

Quid Ariſtoteles de numero puerperii memoriæ mandaverit.

ARiſtoteles philoſophus memoriæ tradidit 1 mulierem in Ægypto uno partu quinque enixam pueros; eumque

MVlierem in Ægypto] Vide Ariſtotelem lib. 4. de Gen. Anim. c. 4. 5. & lib. 7. de Hiſt. anim. c. 4. ubi ...fœcunditate mulierum agit. Locus ...ignis eſt Pauli JC. in l. 3. ff. ſi pars ...ered. Pet., qui ita loquitur: *Ideo nam* (ge tam) *multa de hujuſmodi re, tam ...ia, tam incredibilia creduntur, ut fa-...lis adnumerentur. Nam traditum eſt & ...atuor pariter puellas à matrefamilias ...as eſſe. Alioquin tradidere non leves ...tores quinquies quaternos enixam Pe-...lonnenſi* (legendum Peloponeſi) *multas ...gypti uno utero ſeptenos. Sed & tergeminos Senatores cinctos vidimus Horatios* (*Cincios* legit Cujacius, & *vidimus Horatios* delet, quia Paulus illos videre nequivit) *ſed & Lælius ſcribit vidiſſe ſe in palatio mulierem liberam* (Serapiam nomine) *quæ ab Alexandria producta eſt, ut Hadriano oſtenderetur, cũ quinq; liberis, ex quibus quatuor eodẽ tempore enixa* (inquit) *dicebatur, quintũ poſt diem quadrageſimum.* Cajus JC. in l. 7. §. 1. ff. de Reb. dubiis idem paulo aliter narrat, mulierem, quæ Serapias appellabatur, uno fœtu quinq; liberos enixam. idem quoque refert Julianus in l. 36. ff. de Solut.

 2. *Partio-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eumque eſſe finem dixit multijugæ hominum 2 partionis; 3 neque plures unquam ſimul genitos compertum. hunc autem eſſe numerum ait rariſſimum. ſed &, divo Auguſto imperante, qui temporum ejus hiſtoriam ſcripſerunt, ancillam Cæſaris Auguſti 4 in agro Laurente peperiſſe quinque pueros dicunt; eoſque pauculos dies vixiſſe: matrem quoque eorum, non multo poſt quam peperit, mortuam; monumentumque ei factum, juſſu Auguſti, in 5 via Laurentina; inque eo ſcriptum eſſe numerum puerperii ejus, de quo diximus.

CAP.

2. *Partionis*] Ἀρχαϊκῶς, pro *partus*. Ita & Plautus loquitur.

3. *Neque plures unquam ſimul genitos*] Rationem addit ex Ariſtotele Julianus JC. d. l. 36. *Nam*, inquit, *Ariſtoteles ſcripſit quinque naſci poſſe, quia vulvæ mulierum totidem receptacula habere poſſunt.* Quod tamen non memini ab Ariſtotele proditum. Contra numerum locorum expreſſe agit lib. 4. de Gen. Anim. c. 4. Revera uterus unam cavitatem habet, & quæ de ſeptem cellulis à nonnullis prodita, jam dudum ab Anatomicis exploſa ſunt Fœtuum multitudo ſeminis quantitati vel qualitati imputanda. Placenta uterina ſola multis fœtibus ſufficit, & totidem funiculos ſuſtinet diviſis locis, quot ſunt embryones, ut teſtatur in hiſtoria ſimili depinxiſſe Beſlerum Bartholinus. Sed ad rem. Julianus itaque Ariſtoteli falſam ſententiam tribuit. Quod plures autem philoſophus nunquam genitos fuiſſe ſcribit, contrarium ſed rariſſime contingit, ut de Ægyptiis mulieribus ſupra retulit Paulus JC. idemque ex Trogo refert Solinus. Quamvis etiam illud dubitatione non caret. Quæ de prodigioſis partubus Albertus tradidit, fabulis propiora ſnnt: quæ de Margarita comitis Hollandiæ filia vulgo tradita, ficta eſſe ex collatione temporum oſtendit Petrus Scriverius in Antiquit. Batav.

4. *In agro Laurente*] Vide ſupra.

5. *Via Laurentina*] Quæ ad Laurentum ducit. Legitur quoque *Laurentia.* In Scriveriano Cod. adnotatum invenio *Lavicana.* Quod ſi ex Ms. ſit, forſan ſcribendum *Lavinia.* Urbs enim Laurentum, etiam Lavinium dictum, & Lauro-Lavinium, ut Servius teſtatur ad lib. I. Æneid. Virg. ipſo initio. Incolæ LAURENTES LAVINATES ſæpe in antiquis inſcriptionibus appellantur. Via itaque Laurentina etiam Lavinia dici potuit. Si *Lavicana* ſervetur, quod non puto, eſt hæc via, quæ intra Eſquilinum & Cœlium, per Eſquilinam, ut inquit Strabo, portam exiens, vel ut alii Næviam, deducebat ad Lavicanum oppidum. Quicquid ſit, melior ſcriptura eſt *via Laurentina*, inprimis quia illa mulier in Laurente agro enixa eſt.

C. Grac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

.corum quorumdam illuſtrium collatio contentioque facta ex orationibus C. Gracchi & M. Ciceronis & M. Catonis.

ͻOrtis ac vehemens orator exiſtimatur eſſe [1] C. Gracchus. nemo id negat. ſed quod nonnullis videtur ſeve- .or, acrior, ampliorque eſſe M. Tullio; ferri id quî pot- t? Legebamus adeo nuper orationem Gracchi de legi- .is promulgatis, in qua M. Marium & quoſdam ex muni- piis Italicis honeſtos viros virgis per injuriam cæſos à .agiſtratibus populi Romani, quanta maxima invidia po- ſt, conqueritur. Verba hæc ſunt, quæ ſuper ea re fecit. *.uper [2] Teanum Sidicinum conſul venit, [3] uxor edixit ſe in [4] bal- is virilibus lavari velle. quæſtori Sidicino à M. Mario datum eſt gotium, uti balneis exigerentur qui lavabantur. uxor renunciat ro parum cito ſibi balneas traditas eſſe, & parum lautas fuiſſe; idcirco*

1. *Gracchus*] Cicero de Clar. Orat. *Sed ecce in manibus vir & præ- .atiſſimo ingenio, & flagranti ſtudio, & .tus à puero, C. Gracchus. Noli enim .are, quemquam, Brute, pleniorem & .riorem ad dicendum fuiſſe. Et ille, ſic .rſus, inquit, exiſtimo; atque iſtum de .erioribus pæne ſolum lego. Immo pla- .inquam, Brute, legas cenſeo. Damnum .m illius immaturo interitu res Roma- ., Latinæque literæ fecerunt. Vtinam . tam fratri pietatem, quam patriæ .eſtare voluiſſet, quam ille facile tali in- .io, diutius ſi vixiſſet, vel paternam .t vel avitam gloriam conſequutus! Elo- .ntia quidem neſcio an habuiſſet parem .inem; grandis eſt verbis, ſapiens ſen- .tiis, genere toto gravis: manus extre- . non acceſſit operibus ejus: præclare .boata multa, perfecta non plane. Le- .dus, inquam, & hic Orator, Brute, ſi .ſquam alius, juventuti. non enim ſo- .a acuere, ſed etiam alere ingenium po-* .. Ita autem geſtu, oculis, voce agebat, ut de cæde fratris agens etiam inimici ejus lachrymas tenere non poſſent, teſte eodem Cicerone. Vide quoque Auctorem noſtrum ſupra lib. I. cap. XI.

2. *Teanum Sidicinum*] Campaniæ in Italia oppidum. Sidicinum cognomine dictum à populis Sidicinis, qui ea loca incoluere, & ad diſcrimen Teani in Apulia. Nobile & illuſtre quondam fuit oppidum, ut teſtatur Strabo lib. 5. Colonia quoque illuc deducta à Cæſare Auguſto, ut refert Frontinus in libro de Coloniis.

3. *Vxor edixit*] Ita in Ms. Vet. Ed. *uxorem dixit*. Cod. Tor. *uxor ejus dixit*.

4. *Balneis virilibus*] Virilia enim à muliebribus diſtincta nonnunquam pariete interjecto, ut pudor viris mulieribuſque conſtaret, atque parſimoniæ cauſa duplex tale balneum igne calefaciebant. Vide quæ fuſe ſcripſit Fulvius Urſinus in appendice de Triclinio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

idcirco palus [5] *deſtitutus eſt in foro: eoque adductus ſuæ civitati nobiliſſimus homo M. Marius. veſtimenta detracta ſunt,* [6] *virgi cæſus eſt.* [7] *Caleni, ubi id audierunt, edixerunt ne quis in balnei laviſſe vellet, quum magiſtratus Romanus ibi eſſet.* [8] *Ferentini o eamdem cauſam prætor noſter quæſtores arripi juſſit, alter ſe d muro dejecit: alter prehenſus & virgis cæſus eſt.* in tam atroc re, ac tam miſera atque mœſta injuriæ publicæ conteſtatione, & quid eſt quod aut ampliter inſigniterque, aut lacrymoſe atque miſeranter, aut multa copioſaque invidia gravique & penetrabili querimonia dixerit? brevitas ſan & venuſtas & mundities orationis eſt, qualis haberi ferm in comœdiarum feſtivitatibus ſolet. Item Gracchus ali in loco ita dicit; *Quanta libido quantaque intemperantia ſit hominum aduleſcentium, unum exemplum vobis oſtendam. his annis paucis* [9] *ex Aſia miſſus eſt, qui per id tempus magiſtratum no ceperat, homo aduleſcens pro legato.* [10] *is in lectica ferebatur. e obviam bubulcus* [11] *de plebe Venuſina advenit, & per jocum, quum igno-*

5. *Deſtitutus*] Aliter, *defixus*.

6. *Virgis cæſus eſt*] Quod ſervile habitum, ut habetur in l. 10. ff. de Pœnis l. 7. §. 2. l. 9. §. pen. & l. ult. ff. de Injur. Humiliores quandoque fuſtibus ſubjiciebantur, d. l. 10. & l. 28. §. non omnes ff. de Pœnis. nonnunquam tamen teſte Polybio lib. 6. *ξυλοκοπία* capitalis erat, ita ut hac pœna condemnati uſque ad mortem cæderentur, qua de re etiam Porphyrio ſcribit in Horatii lib. 2. Epiſt. 1. & Cornutus in Perſ. Satyr. 1. Dio etiam Antigonum Judææ regem, cui ſucceſſor Herodes datus eſt, ab Antonio ita punitum refert, ut palo alligatus flagris cæderetur atque obtruncaretur. Lege Porcia cautum, ne quis magiſtratus civem Romanum virgis cæderet, necaretve, ſed damnato exilium permitteret: cum antea nudorum cervix insereretur furcæ, corpus vero ad necem cæderetur. Liv. lib. 10. *Lex Porcia*, inquit Cicero pro Rabirio, *libertatem civium lictori eripuit, virgas enim ab omnium civium Romanorum corpore amovit.*

7. *Caleni*] Cales civitas propinqua Teano Sidicino, ut Ptolemæus & Strabo oſtendunt.

8. *Ferentini*] Hujus oppidi meminit quoque Strabo lib. 5. in mediterranei Etruriæ, & Horat. lib. 1. Epiſt. 17. ubi vetus ſcoliaſtes: *Ferentinum: Alii municipium volunt viæ Labicanæ ad* XLVIII *lapidem; alii Ferentinum, quod eſt in Tuſcis*

9. *Ex Aſia*] Juſtus Lipſius legit indubitanter, *in Aſiam*.

10. *Is in lectica vehebatur*] Ut lecticis viri veherentur, Aſia devicta primum invaluiſſe videtur, nullumque antiquiorem lecticæ uſum eſſe ex ho loco arbitratur Lipſius l. 1. Elect. c. 19

11. *De plebe Venuſina*] Venuſia oppidum in confinio Lucaniæ & Apuliæ. ipſ Horatius Venuſinus de eo ita loquitur

-- ſequor hunc, Lucanus an Apulus an ceps, (*que colonus*
Nam Venuſinus arat finem ſub utrum

Pliniu

noraret qui ferretur, rogavit [12] *num mortuum ferrent. ubi id dixit; lecticam juſſit deponi:* [13] *ſtruppis* [14] *quibus lectica deligata erat, uſque adeo verberari juſſit, dum animam efflavit.* Hæc uidem oratio ſuper tam violento atque crudeli facinore hil profecto abeſt à cotidianis ſermonibus. At, quum ſimili cauſa, apud M. Tullium cives Romani innocentes ri, contra jus [15] contraque leges, virgis cæduntur aut ſupplicio extremo necantur, quæ ibi tunc miſeratio? uæ comploratio? quæ totius rei ſub oculos ſubjectio? uod & quale invidiæ atque acerbitatis [17] fretum efferve- it? animum hercle meum, quum illa M. Ciceronis lego, nago quædam & ſonus verberum & vocum & ejulatio- um circumplectitur. Velut ſunt iſta quæ de C. Verre di- t: quæ nos, ut in præſens potuimus, quantum memoria ppeditabat, adſcripſimus. *Ipſe inflammatus ſcelere & furo- in forum venit. ardebant oculi. toto ex ore crudelitas* [18] *emi- bat. exſpectabant omnes, quo tandem progreſſurus aut quidnam turus eſſet: quum repente hominem proripi atque foro medio nudari*

nius tamen & Prolemæus Apuliæ buunt, Strabo Samnitibus.

12. *Num mortuum ferrent*] Lectica m mortui efferebantur, ſi honeſtio- eſſent. Vide Lipſium lib. 1. Elect. . 19.

13. *Struppis*] Iſidorus lib. 19. c. 4. *uppi vincula loro vel lino facta, quibus ai ad ſcalmos alligantur.* τροπὺς vo- it Homerus οδ. δ. Gloſſæ Philoxe- *Stropus* (ita emendandum pro *Stre-)* τροπωτὴρ. Etiam in gloſſis *Strup-* appellatur. Omnes tamen, quas ha nus vidi, editiones, præter ultimam, habent *Stuppis*. Quæ lectio non ma- quoq; ſe habet. ςύπτη Græcis dici- , vel ςυπεῖον Polluci, qui fieri ait λίνȣ καὶ καννάβεως. Ex Cannabi em robuſtiſſimos funes parari uti ſtratibus notum eſt, ita Dioſcorides . 3. c. 148. teſtatur. In gloſſis quo- que Cyrilli κανναβάελ@, *Stupparius*, dicitur.

14. *Quibus lectica deligata erat*] Vincula igitur illa eximi poterant. Aſſeres quos lecticarii ferebant, lecticæ illigati erant. Vide tamen Lipſium lib. 1. El.

15. *Contraque leges*] Contra legem Porciam, de qua ſupra diximus, & Semproniam.

16. *Supplicio extremo*] *Extimo* in M. S. R. quod pro *extremo* quoque apud Feſtum ſumitur. Sed retine vulgatam lectionem.

17. *Fretum efferveſcit*] Appoſite. Fretum enim teſte Varrone à fervendo dictum, *à ſimilitudine ferventis aquæ, quod in fretum ſæpe concurrat æſtus atque efferveſcat.* Ita *fretum ætatis* Lucretius dixit pro juvenili ætate.

18. *Eminebat*] Vett. Editt. *emanabat*, aliter, *emicabat*.

19. Nuda

[19] *nudari ac deligari & virgas* [20] *expediri jubet.* Jam hæc medius fidius ſola verba, *nudari ac deligari & virgas expediri jubet*, tanti [21] motus horroriſque ſunt, ut non narrari, quæ geſta ſunt, ſed rem geri prorſus videas. Gracchus autem non querentis neque implorantis, ſed nunciantis vicem: *Palus*, inquit, *in foro deſtitutus eſt. veſtimenta detracta ſunt, virgis cæſus eſt.* ſed enim M. Cicero præclare, cum diutina repræſentatione, non cæſus eſt, *ſed cædebatur*, inquit, *virgis in medio foro* [22] *Meſſanæ civis Romanus: quum interea nullus gemitus, nulla vox illius miſeri inter dolorem* [23] *crepitumque plagarum audiebatur, niſi hæc:* [24] *Civis Romanus ſum. hac commemoratione civitatis omnia verbera depulſurum, cruciatumque à corpore dejecturum arbitrabatur.* complorationem deinde tam acerbæ rei, & odium in Verrem deteſtationemque apud civis Romanos [25] incenſe atque acriter atque inflammanter facit, quum hæc dicit: *ô nomen dulce libertatis! ô jus eximium noſtræ civitatis!* [26] *ô lex Porcia legeſque Semproniæ! ô*

gravi-

19. *Nudari, &c.*] In Ms. *nudare, deligare, expedire*

20. *Expediri*] Proferri. Citat Nonius in *Expedire.* Addit his Cicero l. 5. in Verrem. *Clamabat ille miſer ſe civem eſſe Romanum municipem Coſſanum: meruiſſe ſe cum L. Pretio, ſplendidiſſimo Equite Romano, qui Panormi negotiaretur: ex quo Verres ſcire poſſet. Tum iſte ſe comperiſſe ait, eum ſpeculandi cauſa in Sicilia ab ducibus fugitivorum eſſe miſſum: cujus rei neque index, neque veſtigium aliquod, neque ſuſpicio cuiquam eſſet ulla. Deinde jubet hominem undique corripi, vehementiſſimeque verberari.*

21. *Motus*] Aliter *metus*. In quodam Ms. *motus, terroriſque.*

22. *Meſſanæ*] Civitas hæc Siciliæ ad Fretum Mamertinum.

23. *Crepitumque*] Aliter, *ſtrepitumque.*

24. *Civis Romanus ſum*] Qui juxta leges verberibus non erat obnoxius. Illorum verborum auxilio D. Paulus verberum injuriam deprecatus eſt, ut Lucas in Actis Apoſtolorum cap. 22. ſcribit. vide & Suetonium in Galba cap. 9. & Ciceronem v. in Verrem, unde hic locus deſumptus eſt.

25. *Incenſe*] H. Stephanus ex conjectura legit, *intente.* forſan legendum, *impenſe.*

26. *O lex Porcia legeſque Semproniæ*] De lege Porcia ſupra egimus, legem autem Semproniam tulit M. Sẽpronius tribunus plebis, ne de capite civis Romani injuſſu Populi judicaretur; qui indicta cauſa in civem Romanum animadvertiſſet, de eo Populi quæſtio conſtitueretur: quod propter P. Popillium latum eſt. Cicero pro Rabirio, pro Cluentio, De Leg. 3. C. quoque Gracchus legem tulit, ne de capite civium Romanorum, injuſſu Pop. Rom. judicaretur. Plutarch. in Gracchis. Legem quoque antea Valerius Publicola ſcripſit, ut Dionyſius Antiq. lib. 5. & Livius lib. 2. teſtantur, quæ cum qui provocaſſet, vir-

gis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

..aviter deſiderata & aliquando reddita plebi Romanæ 27 *tribu..ia poteſtas! huccine tandem hæc omnia reciderunt, ut civis Ro..anus in provincia populi Romani, in oppido fœderatorum, ab eo, ..i beneficio populi Romani* 28 *faſces ac ſecuris haberet, deligatus ..foro virgis cæderetur? quid quum* 29 *ignes ardenteſq; laminæ cæ..iq; cruciatus admovebantur? ſi te* 30 *acerba illius imploratio & ..c miſerabilis non* 31 *leniebat: ne civium quidem Romanorum, ..i tum aderant, fletu gemituq; maximo commovebare* ? hæc M. ..llius atrociter, graviter, copioſe apteque miſeratus eſt. ..d ſi quis eſt tam agreſti aure ac tam 32 hiſpida, quem lux ..a & amœnitas orationis, verborumque 33 modificatio ..rum delectat; amat autem priora idcirco, quod incom..a & brevia & non operoſa, ſed nativa quadam ſuavitate ..nt, quodque in his umbra & color quaſi 34 opacæ vetu..tis eſt: is, ſi quid judicii habet, conſideret in cauſa pari M. Ca-

..cædi, ſecurique necari vetuit, ſed ..ı plus paucorum opes, quam libertas ..is poſſent, ſæpius ab eadem familia ..ovata, ſed ſi quis adverſus eam fe..et, nihil ultra quam improbe factum ..ctum eſt. Quod vinculum legis non ..s validum pœnam non irrogavit, ..ec pro tergo civium Lex Porcia gra..ı pœnam ſanxit, ut Livius comme..rat lib. 10. c. 9.

..7. *Tribunicia poteſtas*] Oppoſita hæc ..ſtas contra vim & potentiam ma..ratuum, ne plebes ab iis opprime..r. Tribuni itaque oppreſſos juva..t, eripiebant, iniqua decreta aut juſ..atrum, vel magiſtratuum reſcinde..t. Interceſſionis maxima erat au..ritas, quæ peragi ſolenni verbo ſo..li VETO. vide Valer. lib. 4. c. 5. Ci..nem lib. 3. de LL. Plutarchum in ..iolano, Livium lib. 6.

..8. *Faſces ac ſecuris*] Prætores li..es habebant cum ſex faſcibus (Ver..utem, de quo agit Cicero, prætor ..liæ erat.) Erant autem faſces iſti fa..ali virgarum, quibus erat obligata ..ris, ita ut ferrum in ſummo extaret; quemadmodum ex picturis veteribus liquet. videndus Plutarchus in Probl.

29. *Ignes ardenteſque laminæ*] Quibus miſere reos cruciabant, vel etiam enecabant. Prudentius in Hymno Vincentii inter tormenta *ungulas, & ſtridentem flammis laminam* recenſet. Aliquando palo alligatis lamina ardens picem in membra ſtillabat. Vide Juvenalem Satyr. 1. Porro ex Cicerone liquet hunc hominem in crucem actum. De his qui in cruce vel palo uſtulati vide Lipſ. de Cruce lib. 3. c. 10.

30. *Si te acerba illius imploratio*] Male quidam legunt, *improbatio*. Rei innocentes fidem Populi, fidem Quiritium, ut illis ſuccurrerent, implorabant. Fidem implorare nihil aliud quam auxilium in hac loquendi formula denotat, ut teſtatur Donatus in Andriam Terentii Act. 4. Sc. 3.

31. *Leniebat*] Apud Ciceronem legitur, *inhibebat*.

32. *Hiſpida*] Horrida, aſpera.

33. *Modificatio*] Numeroſitas.

34. *Opacæ*] Tenebricoſæ.

35. *De*

M. Catonis, hominis antiquioris, orationem: ad cujus vim & copiam Gracchus nec adſpiravit. intelliget, opinor, Catonem contentum eloquentia ætatis ſuæ non fuiſſe; & id jam tum facere voluiſſe, quod Cicero poſtea perfecit. In eo namque libro, qui [35] de *falſis pugnis* [36] inſcriptus eſt, ita de Q. Thermo conqueſtus eſt: *Dixit à decemviris parum ſibi bene cibaria curata eſſe. juſſit veſtimenta detrahi, atque flagro cædi. decemviros Bruttiani verberavere. vidêre multi mortales. quis hanc contumeliam, quis hoc imperium, quis hanc ſervitutem ferre poteſt? nemo hoc rex auſus eſt facere; eane fieri bonis bono genere gnatis boni conſulitis?* [37] *ubi ſocietas? ubi fides majorum? inſignitas injurias, plagas, verbera, vibices,* [38] *eos dolores atque carnificinas, per dedecus atque maximam contumeliam, inſpectantibus popularibus ſuis atque multis mortalibus, te facere auſum eſſe? ſed quantum luctum, quantum gemitum, quid lacrumarum, quantum fletum factum audivi? ſervi injurias nimis ægre ferunt. quid illos bono genere gnatos, magna virtute præditos, opinamini animi habuiſſe atque habituros dum viverent?* Quod Cato dixit, [39] *Bruttiani verberavere*: ne qui fortaſſe de *Bruttianis*

35. *De falſis pugnis*] Recte. Ita & Nonius citat in *Vibices*. Putant nonnulli legendum *pœnis*, quia in eo fragmento ſævitiæ aç pœnarum mentio fit. Sed falluntur. vide Ioſ. Mercerum ad Tacitum pagina extrema.

36. *Inſcriptus*] Aliter, *ſcriptus eſt*.

37. *Vbi ſocietas*] Citat hæc quoque Nonius in *Vibices*.

38. *Eos dolores*] Apud Nonium Merceri *eis dolores*. Vulgati libri, *vis, dolores*. quod Mercerus verum eſſe credit. *Vis* in plurativo numero Salluſtius in Jugurtha utitur, *quibus pro magnitudine imperii vis & injurias omnis curæ eſſe decet*.

39. *Bruttiani*] In Ms. Schegkii, *Brettiani* more græco. Præter hanc rationem, quam Gellius adfert, Strabo lib. 6. à Lucanis Brutios, ſive ut ille loquitur, Βρεττίους, quod *deſertores* denotat, appellatos fuiſſe ſcribit. Fuerant enim paſtores Lucanorum, qui ab illis defecerant. Notabilis quoque locus apud Diodorum Siculum lib. 16: *Quum ſummum Athenis magiſtratum obtineret Elpinus, & Romæ conſulatum gererent M. Popilius Lænas & Cn. Manlius Imperioſus, olympias vero ageretur* CVI; *in Italia multitudo quædam hominum miſcellaneorum (plerique enim erant ſervi fugitivi) ex variis undique locis circa Lucaniã confluxit. Hi primum vitam prædatoriam inſtituebant, mox excubiarum agreſtium & incurſionum conſuetudine, rerum bellicarum exercitationem uſumque ſibi compararunt.* Paulo poſt: *Et quia plerique fuerant ſervi, Brettii dicti ſunt. Incolarum enim ſermone ita fugitivi appellantur.* Non mirum itaque Bruttianos pro ſervis & miniſtris crudelitatis poni cum ipſa vox Bruttiorum ſervum denotet

rnis requirat : id ſignificat. Quum Hannibal Pœnus cum ercitu in Italia eſſet, & aliquot pugnas populus Roma-rs adverſas pugnaviſſet ; primi totius Italiæ Bruttii ad annibalem deſciverunt. id Romani ægre paſſi, poſtquam annibal Italia deceſſit ſuperatique Pœni ſunt, Bruttios nominiæ cauſa non milites ſcribebant, nec pro ſociis ha-bant, ſed magiſtratibus in provincias euntibus parere & æminiſtrare, ſervorum vicem, juſſerunt. itaque hi ſe-ebantur magiſtratus, tamquam in ſcenicis fabulis qui di-bantur [40] lorarii ; &, quos erant juſſi, vinciebant aut ver-trabant. quod autem ex Bruttiis erant, appellati ſunt *Brut-tni.*

t Vide tamen Juſtinum, lib. XXIII, c à Brutia muliere nomen deducit. llio autem aſtipulatur etiam Feſtus, o ita loquitur : *Bruttani dicebantur, officia ſervilia magiſtratibus præſta-t: eo quod hi primum Annibali ſe tra-erant, & cum eo perſeveraverunt, uſ-dum recederet de Italia:* Strabo quo-e in fine libri quinti, eandem ob cau-ſa Picentes, Lucanos, Bruttios factos eſſe curſores publicos & tabularios af-firmat. Fulgentius dicit Gerones quo-que Bruttianos dictos. De Servis pu-blicis vide Pignorium de Servis p. 30. & ſeqq.

40. *Lorarii*] Qui dominorum juſſu ſervos imperia detrectantes, vel ſegni-ter obeuntes loris & flagellis excipie-bant.

CAP. IV.

Quod P. Nigidius argutiſſime docuit nomina non poſitiva eſſe, ſed naturalia.

NOmina verbaque non poſitu fortuito, ſed quadam vi [1] ratione naturæ facta eſſe [2] P. Nigidius in grammaticis

R *Atione naturæ facta eſſe*] Videndus eſt Plato in Cratylo, ubi accurate p utraque parte diſputat. Cratylus que, qui κατὰ συνθήκην ab hominibus vabula conſtitura arbitratur, addit tnen primigenia nomina quædam ex-te, quæ à priſcis autoribus inſtituta, te potentia majore quam humana, cæ-torum vocabulorum fundamentum ſt. Inde tamen vocabulorum tantam perturbationem fuiſſe, ut longis anno-rum ſpatiis obfuſcata, vix ac ne vix qui-dem agnoſcantur primorum illorum vocabulorum veſtigia. Quæ ſacræ ſcri-pturæ aliquo modo conveniunt. Namq; ad Adamo juxta rerum naturam impo-ſita vocabula inprimis primogenia. Ea-demq; poſt confuſionem Babylonicam valde turbata ſunt, ut vix veſtigia niſi in primogenia lingua agnoſcantur.

2. *P. Nigi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cis commentariis docet; rem ſane in philoſophiæ diſſert
tionibus celebrem. quæri enim ſolitum apud philoſopho
3 φύσει τὰ ὀνόματα ſint, ἢ θέσει. in eam rem multa arg
menta dicit, cur videri poſſint verba eſſe naturalia mag
quam arbitraria. ex quibus hoc viſum eſt lepidum & feſ
vum. 4 *Vos*, inquit, *quum dicimus: motu quodam oris conv
niente cum ipſius verbi demonſtratione utimur, & labias ſenſi
prim*

2. *P. Nigidius*] Levi prorſus & futili argumento uſus eſt P. Nigidius, ut doceret nomina & verba naturalem quandam ſignificandi vim habere, non quæ eis hominum arbitratu, quaſique conventione quadam impoſita eſſet. Scripſit enim id percipi poſſe ex vocibus, *Ego*, *Tu*, *Mihi*, *Tibi*, *Nos & Vos*, itemque ex græcis provocabulis quæ idem valerent. Nam *Ego*, *Nos*, *Mihi*, neque profuſo intentoque flatu vocis, neque projectis labiis pronunciari, ſed & ſpiritu & labiis quaſi inter noſmet ipſos adductis atque compreſſis. At cum *Tu*, *Tibi*, *Vos*, dicimus, labias ſenſim primores emoveri, ac ſpiritum atque animam porro verſum & ad eos quibus cum loqueremur, intendi. Dignum ſane argumentum, quod ex multis ſeligeretur à Gellio, eique præter cætera lepidum & feſtivum videtur. Exiſtimo autem illud, qualecumque eſt, è Chryſippi fontibus hauſtum ac derivatum fuiſſe. qui cum ſuperiorem animi partem, id eſt, τὸ ἡγεμονικὸν, in corde, non in cerebro, eſſe contenderet: vel ex eo id colligi poſſe dicebat, quod cum dicimus, *Ego*, natura ipſa duce, & ita quodam modo cogente natura ipſius litteræ quæ ejus vocis princeps eſt, mentum deorſum ad pectus, & ad cor movemus: ut quaſi nutu oſtendamus eam partem qua præcipue ſumus id quod ſumus: *Mens enim cujuſque*, ait Cicero, *is eſt quiſque*. Addebat illud quoque, naturale eſſe, ut de nobis loquentes, noſque ipſos oſtendere volentes, digitum indicem ad pectus referamus, non ad caput. Ex quo
effici, ut natura ipſa quodammodo d
cere videatur, præcipuæ partis, & ej
quæ hominem conſtituit, non in ca
te, ſed in corde, ſedem ac domiciliu
eſſe. Quoniam autem videbat Chryſi
pus, promptam ac paratam eſſe ἔνςα
adverſus illud prius argumentum ex v
ce ἐκεῖνος, cujus idem eſſet prin
pium, quod τὸ ἐγώ: ſubjecerat pulchra
ſane & ingenioſam diſſolutionem. n
enim tantum priorem ſyllabam voc
Ego ita conformatam eſſe, ut eam q
proferret, nutu ſe, id eſt pectus ſuun
oſtenderet: verum & poſteriorem, i
eſt ſyllabam *go*, nihil habere, ut ipſe l
quebatur, apoſtematicon, id eſt, qu
quidquam extra nos poſitum indicar
tur. At vocem ἐκεῖνος incipere qu
dem ab eadem ſyllaba; ſed ſequi ſtati
ſyllabam κεῖ: in qua ineſſet vis qu
dam ſignificandi aliquid à nobis ſeju
ctum ac ſeparatum. Hæc tam ingenic
ſe fatua vix à ſummis viris dicta cred
remus, niſi ex Varrone didiciſſemus, n
hil a quoquam ægroto ſomniari poſ
tam ſtultum, quod non aliquis Philo
ſophorum ſerio dixerit. Ita ſcribit *M*
retus l. 13. Var. Lect. c. 2. Galenus quo
que ridet illud Chryſippi argumentu
l. 2. de Plac. Hipp. & Plat. c. 2 Frigido
itaq; Chryſippi ſyllogiſmos ſuo meri
to vocat Lucianus in Icaro-Menippo

3. φύσει τὰ ὀνόματα] *An natur
nomina ſint, an ex impoſitione.*

4. *Vos*, inquit,] Apud Græcos ἡμεῖ
& ὑμεῖς ſpiritu aſpero & project
pronunciatur.

5. *Qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

p nores emovemus, ac ſpiritum atque animam porro verſum & eos, [5] quibuſcum ſermocinamur, intendimus. at contra quum imus, nos; neque profuſo intentoque flatu vocis, neque projectis ris pronunciamus: ſed & ſpiritum [6] & labias quaſi intra noſ tipſos coërcemus. hoc fit idem & in eo quod dicimus, tu & ego, tibi & mihi. nam ſicuti, quum adnuimus & abnuimus, motus dam ille vel capitis vel oculorum à natura rei, quam ſignificat, n abhorret: ita in his vocibus quaſi geſtus quidam oris & ſpiritus uralis eſt. eadem ratio eſt in Græcis quoque vocibus, quam eſſe noſtris animadvertimus.

Quibuſcum ſermocinamur] H. Stepnus legit, *quibus conſermocinamur.*

6. *Labias*] Ita præter Lucilium Plautus quoque in Sticho loquitur.

CAP. V.

varus ſimplexne vocabulum ſit, an compoſitum & duplex, ſicut P. Nigidio videtur.

A *Varus* non ſimplex vocabulum, ſed junctum copulatumque eſſe Nigidius dicit in commentariorum untricesimo. [1] *Avarus enim*, inquit, *appellatur qui avidus æris e. ſed in ea copula*, e, inquit, *littera detrita eſt. item* [2] *locuple dictum* ait *ex compoſitis vocibus, qui* [3] *pleraque loca, hoc eſt, multas poſſeſsiones* [4] *teneret*, ſed probabilius id firmiuſque , quod de *locuplete* dixit. nam de *avaro* ambigitur. cur m non videri poſſit ab uno ſolum verbo inclinatum, 5 uod eſt *aveo*: eademque [6] fictura, qua eſt [7] *amarus*? [8] de o [9] nihil dici poteſt quin duplex non ſit.

Varus] Apud Iſidorum lib. 10. dicitur *avarus*, quaſi *avidus auri*, ex *u.* Sed tum melius diceretur *avi æris*, quia poſt percuſſionem numn ære primum non in auro vete a facultates conſiſtebant.

. *Locupletem*] *Locuples dicebatur à ca locorum*, ut Fronto loquitur. vel pius *plenus locorum*, *locus* agrum de at, *ples* abundantem, ab inuſitato *pleo*, unde *impleo*, *repleo.* Hanc derivationem etiam probat Plinius lib. 18. c. 3. & Iſidorus lib. 10.

3. *Pleraque*] In Scriveriano Cod. annotatum *plurima.*

4. *Teneret*] Vett. Cod. *tenet.*

5. *Quod eſt* aveo] Probat hanc ſententiam Vetus Interpres Horatii ad Satyr. 1. lib. 1. *Aveo*, ſignificat, *cupio*, & hinc *avidus*, & *avarus.*

CAP.

6. *Fictu-*

6. *Fictura*] Alii legunt ,*factura*.

7. *Amarus*] Non quadrat , quia non eſt nomen verbale. *Amarus* autem ab Hebræo מר deducitur. Chaldæi & Arabes מריד dicunt. Hinc *amarus*, imo ipſum quoque *mare*, quod amarum

8. *De quo nihil dici poteſt*] Quaſ cat , quod ſimplex eſſe negari non teſt.

9. *Nihil*] In Ms. quodam omitti

CAP. VI.

Multam dictam eſſe ab Ædilibus plebei Appii Cæci filiæ mulie nobili, quod locuta eſſet petulantius.

NOn in facta modo , ſed in voces etiam petulantior publice 1 Romæ vindicatum eſt. ita enim debere e viſa eſt Romanæ diſciplinæ dignitas inviolabilis. 2 Ap namq; illius Cæci filia à ludis, quos ſpectaverat, exiens tu ba undiq; confluentis fluctuantiſq; populi jactata eſt: at inde egreſſa quum ſe male habitam diceret ; *Quid me nu factum eſſet* , inquit , *quantoque artius preſſiuſque conflictata ſem* , 3 *ſi P. Claudius frater meus navali prælio claſſem navin* 4 *cum ingenti civium numero non perdidiſſet ? certe quidem m jore nunc copia populi oppreſſa intercidiſſem.* 5 *ſed utinam*, inqu *re*

ROmæ] Abeſt à Cod. Torneſ. & Vett. Editt.

2. *Appii namque illius Cæci*] Cum Cineas Romam miſſus eſſet legatus à Pyrrho , ut pacis conditiones cum Senatu iniret, ea lege ut Pyrrhus in urbem reciperetur, Appius Cæcus & ſenex juſſit ſe in Senatum deferri, & ſua oratione obtinuit, ne Pyrrhus reciperetur. Extat Appii Oratio apud Plutarchum in Pyrrho.

3. *Si P. Claudius frater*] P. Claudius Pulcher contempta religione, cum cavea liberati pulli non paſcerentur, atque hoc inauſpicatum eſſet , mergi eos in aquam juſſit, quando eſſe nollent. Prælio navali juxta Siciliam cum Adherbale habito, XCIII. navales ab hoſtibus captæ, ipſe vix cum XXX. navibus fuga elapſus. Eſtque à Romanis condemnatus , quod temeritate ipſius cladem acceptam eſſe ſatis conſtaret , ut Cicero & Polybius, qui hanc cladem lucule deſcribit lib. I. teſtantur. Valerius men lib. 8. imbre diſſolutis comi evaſiſſe teſtatur.

4. *Cum ingenti civium numero*] XCIII. captis navibus paucos evaſ Polybius teſtatur.

5. *Sed utinam &c. reviviſcat frate* Suetonius in Tiberio : *Extant & fœ narum exempla diverſa æque : ſiquid gentis utriuſque utraque Claudia fuit , quæ navem cum ſacris matris deum Id obhærentem Tiberino vado extraxit , p cata propalam, ut ita demum ſequeretu ſibi pudicitia conſtaret : & quæ novo n re judicium majeſtatis apud populum m lier ſubiit , quod in conferta multitud ægre procedente carpento , palam opta rit, ut frater ſuus Pulcher reviviſceret que iterum claſſem amitteret , quo min turba Romæ foret.* Valer. Maxim. lib. cap. I. addit optaſſe, *ut frater ſæpius co*

rèviſcat frater, aliamque claſſem in Siciliam ducat: atque iſtam nltitudinem perditum eat, quæ me male nunc miſeram conv:avit. Ob hæc mulieris verba tam improba ac tam inci- v a, C. Fundanus & Tib. Sempronius 6 Ædiles plebei nltam dixerunt ei 7 æris gravis viginti quinque milia. Id f tum eſſe dicit 8 Capito Ateius in commentario de judi- c; publicis, bello Pœnico primo, 9 Fabio Licino & Ota- c o Craſſo conſulibus.

CAP.

u actus, infelici ductu nimis magnam ni frequentiam minueret. vide & Liv. Et. lib. 19.

. *Ædiles plebei*] Qui ſimul cum T unis plebis inſtituti A°. V. CCLXXI. a ie erant iiſdem tanquam adminiſtri & djutores, ut tradit Dionyſius lib. 6. E m tanquam minuti cenſores mul- t quoque indicebant.

. *Æris gravis viginti quinque milia*] B æus & Scaliger per *æs grave* rude a ie informe intelligunt, quos rejicit S naſius, atque idem de M. Uſur. c. 6. e a controverſiam eſſe ait, quamdiu a s fuere librarii, *grave æs* non alia no- t e acceptum fuiſſe, quam de ære ſi- gto; ubi vero imminutum aſſium p dus fuit, & illi lege Papiria ad ſe- m nciam redacti, *æris gravis* appella- ti em non niſi de infecto & rudi uſur- p m. At ego maxime controverſum e timo, quod illi extra controverſiam e Nam dum as libram pondo fuit, q ratio potuerit excogitare aut uti- l ac neceſſariam reddere *gravis æris* a llationem nullus video: unius e- m generis erat, quicquid erat: & quia g e erat omne, ideo nullum, quod g *ve* diceretur. Nondum extiterat no- n ma, quod minori pondere accede- r ad idem pretium, à quo ut appellan- d diſcerneretur, alterum grave nuncu- p dum erat. Tum demum opus fuit c inctione nominis, poſtquam aliud a pondere levius eadem æſtimatione c pit uſitari. Adeo ut vocabulum pœ- r non fuerit, niſi ex quo res fuit, hoc c eſſe deſiit. Ergo dum libralis as fuit, i orabatur diſcrimen & nomen æris gravis: at circumſcripto aſſe, *grave æs* & de ſignato & de rudi prout res tulit, pro pecunia accipi facile concedam. Ita ſcribit *Gronovius de Pecunia Veteri lib. 3. c. 15.* Addit in fine capitis: Aut cogi- temus factum Romæ, quod fit hodie- que apud Sueones. Sunt nummi ærei; ſunt etiam maſſæ grandes quadratæ, in quatuor oris & medio alterius lateris ſignatæ. Ita credi poſſit uſum nummo- rum non ſtatim ſuſtuliſſe uſum maſſa- rum. Æs grave tum dixerint Romani & maſſas hujuſmodi ſignatas, poſtquam nummi pondus imminutum eſt. Sed illarum maſſarum pretium crevit pro ratione nummi: *Ita Vir Clariſſimus & amiciſſimus Collega Gronovius.* Quando- quidem autem hanc hiſtoriã contigiſſe refert Ateius bello Punico primo, ad- duci hic debet locus Plinii l. 33. c. 3. ubi ita loquitur: *Libræ autem pondus æris im- minutum bello Punico primo, cum impenſis Reſpublica non ſufficeret, conſtitutumque ut aſſes ſextantario pondere ferirentur. Ita quinque partes factæ lucri, diſſolutumque æs alienum.* Ita aſſe ſextantario facto, proculdubio adhuc aſſes librales extite- runt, qui *gravis æris* dicebantur. Quin- etiam maſſa XX. librarum, quæ prius va- luerat vicenos æris, tum CXX. aſſes va- luit & appenſa eſt. Eadem ratio in aſſe unciario. Primis autẽ illis temporibus, quanquã leviori pondere aſſes feriren- tur, proculdubio graves tamen non ſta- tim aboliti. vel igitur de talibus aſſibus, vel maſſis æreis intelligendus hic locus.

8. *Capito Atejus*] Vide l. 8. c. 10. p. 295.

9. *Fabio Licino*] Vett. Editt. Fabio Licinio & T. Acilio Craſſo Coſſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VII.

Fluminum, quæ 1 *ultra imperium Romanum fluunt prima m gnitudine eſſe Nilum, ſecunda Hiſtrum, proxima Rhodanu ſicuti M. Varronem memini ſcribere.*

OMnium fluminum quæ in maria, qua imperium R manum eſt, fluunt, quam Græci 2 τὴν ἔισω θάλασσαν appellant, 3 maximum eſſe Nilum conſentitur: prox ma magnitudine eſſe 4 Hiſtrum ſcripſit Salluſtius. Varr autem quum de parte orbis, quæ Europa dicitur, diſſere ret

U*Ltra*] Ex textu elici poteſt *intra* ſcribendum, niſi titulus, quod aliquoties contingit, non reſpondeat textui. Nilus tamen, & Danubius etiam extra limites imperii Romani ex parte fluunt, Rhodanus intra limites. Sed ita intelligendum eſt, flumina hæc ultra imperium fluere in mare, qua imperium Romanum eſt.

2. Τὴν ἔισω θάλασσαν] Mare internum ſive mediterraneum.

3. *Maximum eſſe Nilum*] Longitudine, & latitudine. Volunt nonnulli à fonte uſque ad exitum in mare conficere ſecundum directum curſum 35. gradus majoris circuli, id eſt, miliaria Germanica quingenta viginti quinque, & multo plura ſi obliquitatem alvei ſpectes. Nam Diodorus Siculus inſulas ſeptingentas circuire teſtatur. Latitudo Nili & Danubii fere eadem, ubi ampliſſima eſt, miliaris nimirum unius Germanici. De Nilo videndus, Herodotus, Diodorus, Strabo, Ammianus, Ariſtides in Ægyptiaca, Heliodorus in Æthiopicis, Philoſtratus, alii. Vide Wendelinum de Admir. Nili cap. 4.

4. *Hiſtrum*] Iſtrum vel potius Hiſtrum cum Nilo comparat Herodotus in Euterpe. Quinetiam vetus ſcriptor apud Suidam cataractas quoque in Iſtro eſſe ait, ſicut in Nilo, ſcopulos quoſdam inſtar montium, qui aquaru curſum impediunt. Ariſtides in Ægyp 36 fere cataractas eſſe teſtatur. Uti N lus ſeptem oſtiis in mare internum, i Danubius, qui idem cum Iſtro, in Pon tum Euxinum ſex oſtiis, ut Plinius, u Ammianus ſeptem ſe effundit. Plin lib. 4. c. 12. *Ortus hic Germaniæ jugi montis Abnobæ, ex adverſo Raurici Gal liæ oppidi, multis ultra Alpes millibus, a per innumeras lapſus gentes, Danubii nomine, immenſo aquarum auctu, & und primum Illyricum alluit Hiſter appellatur, ſexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eorum navigabili, in Pontum vaſtis ſex fluminibus evolvitur.* Auſonius quoque Nilo ſecundum fuiſſe dicit Epigr. 3.

Illyricis regnator aquis, tibi Nile ſecundus
Danubius lætum profero fonte caput.

Vide quoque Ovidium lib. 4. de Ponto, Eleg. 10. Arrianus lib. 1. de Geſt. Alex. & Ptolemæus hunc fluvium totius Europæ maximum eſſe ſcribunt. Profunditas ejus quibuſdam in locis ducentorum pedum. Unde Horatius Danubium *profundum* dixit. Quod de Nilo incertum eſt. Scribit autem Appianus ad Savi fluminis & Danubii confluentem, ſuperiorem partem Danubium, inferiorum Iſtrum vocari. Strabo lib. 7. uſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

re, 5 in tribus primis ejus terræ fluminibus 6 Rhodanum e: ponit. per quod videtur eum facere Hiſtro æmulum. Hſtrus enim quoque in Europa fluit.

quid Cataractas Danubium, à Catara-ctuſque ad Pontum Iſtrum vocari commemorat, Plinius, ubi primum Illyrium alluit.

In tribus primis] Inter quæ Rhenus Danubiuſque.

Rhodanum] Fluvium Galliæ celeberrimum, quem eleganter deſcribit Ammianus Marcellinus lib. 15. *A Pœnis*, inquit, *Alpibus effuſiore copia fontium Rhodanus fluens, & proclivi impetu ad planiora degrediens, proprio agmine ripas occultat, & paludi ſeſe ingurgitat nomine Lemanno, eamque intermeans nuſquam aquis miſcetur externis: ſed altrinſecus ſummitates undæ præterlabens ſegnioris, quæritans exitus, viam ſibi impetu veloci molitur. Vnde ſine jactura rerum per Sabaudiam* (*ita emendat Valeſius vero eo, quod vulgo habebatur*, denſa palium) *& Sequanos, longeque progreſſus Viennenſem latere ſiniſtro perſtringit, dextro Lugdunenſem: & emenſus ſpatia flexuoſa, Ararim, (quem Sauconnam appellant) inter Germaniam primam fluentem ſuum in nomen aſciſcit. Qui locus exordium eſt Galliarum. Exindeque non millenis paſsibus, ſed leucis itinera metiuntur. Hinc Rhodanus aquis advenis locupletior, vehit grandiſsimas naves, ventorum flatu jactari ſæpius adſuetas, finitiſque intervallis, quæ ei natura præſcripſit, ſpumeus Gallico mari concorporatur, per patulum ſinum, quem vocant ad gradus, ab Arelate octavo decimo ferme lapide diſparatum.* Plinius tria ejus oſtia numerat. Ptolemæus & Polybius duo. Quinque Timæus, quem reprehendit Polybius. Vide Melam lib. 2. c. 5. Strabonem lib. 4. Polyb. lib. 3. Hodie Arari mixtus violentus & impetuoſus & juxta oſtia diffuſus in mare mediterraneum ſe præcipitat, ſed Iſtro longe minor eſt.

CAP. VIII.

...r ignominias militares, quibus milites coërcebantur, fuiſſe ſan-...uinis dimiſsionem, & quænam eſſe videatur cauſa hujuſcemo-...i caſtigationis.

FUit hæc quoque antiquitus militaris animadverſio, jubere ignominiæ cauſa militi venam ſolvi & ſanguinem dimitti, cujus rei ratio in litteris veteribus, quas equidem invenire potui, non extant. ſed opinor factum hoc primitus in militibus ſtupentis animi atque à naturali habitu declinantis: ut non tam pœna quam medicina videretur. poſtea tamen ob pleraque alia delicta idem factitatum eſt credo per conſuetudinem; 2 quaſi minus ſani viderentur omnes qui delinquerent.

CAP.

Fuit hæc quoque] Ex Plinio adducit Joannes Sarisburienſis lib. 6. c. 12.

2. *Quaſi minus ſani viderentur*] Hæc ratio ſubtilior. Muretus putat potius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

id factum, ut ſanguinem, quem cum gloria fundere pro patria noluerant; eum cum ignominia amitterent. Verum Lipſius hoc improbat, cum etiam in furto ſanguinis miſſio in uſu fuerit; nam Frontinus lib. 4. Stratag. ita loquitur, *M. Cato memoriæ prodidit in furto comprehenſis, inter commilitones dextras eſſe præciſas, ſi lentius (legendum, lenius) animadvertere voluiſſent in principes, ſanguinem miſſum.* Juſtus Lipſius lib. 5. de Milit. Rom. dial. 18. primo emendat pro *in principes*, *in principiis*, nam in illo loco caſtrorum pleræque pœnæ exactæ. Stewechius in Notis ad Frontinum vulgata verba ſervanda autumat, & principes putat vel principales milites gregariis ac contubernalibus opponi. Sed ad rem. Mureti itaque ſententiam improbat Lipſius. Qui enim, inquit, in furto caſtigato, ſanguis pro patria fundendus fuit? Sed pro Mureto reſponderi poſſet originem hanc pœnæ fuiſſe, ſed poſtmodum ad alia delicta tralatitiam factam eſſe. Etiam alia quoque ratio addi poteſt, ut illi qui in hoſtili ſanguine fundendo parci vel meticuloſi fuiſſent, ſuum ſanguinem amitterent. Potuit interea quoque eſſe nota meritæ mortis, ut Lipſius cenſet, ſed clementer condonatæ, cujus ſpeciei erat ſanguinis miſſio modica.

CAP. IX.

Quibus modis quoque habitu acies Romana inſtrui ſolita ſit, quæque earum inſtructionum ſint vocabula.

VOcabula ſunt militaria, quibus inſtructa certo modo acies appellari ſolet, 1 *frons*, 2 *ſubſidia*, 3 *cuneus*, 4 *orbis*, 5 *globus*, 6 *forſices*, 7 *ſerra*, 8 *ala*, 9 *turres*. hæc & quædam item alia invenire eſt in libris eorum qui de militari diſciplina ſcripſe-

FRons] Initium aciei. Cato de Re militari apud Nonium: *Una depugnatio eſt fronte longo, quadro exercitu.* Quæ verba Vegetius quoque uſurpat lib. 3. c. 20.

2. *Subſidia*] Auxiliares copiæ. Ita ſocii ad utrumque cornu legionibus ſubſidio erant, quinetiam legiones ſecundariæ aut tertiariæ primariis. Nec legiones tantum, verum cohortes ſic ſubſtitutæ.

3. *Cuneus*] Literæ Δ aſſimilabatur. Anguſta in fronte acies paulatim ſe pandens in maximam longitudinem deſinebat. *Caput quoque porcinum* appellarunt. Vegetius lib. 3. de Re Mil. cap. 19. *Cuneus dicitur multitudo peditum, quæ juncta acie prima anguſtior, deinde latior procedit, & adverſariorum ordines rumpit: quia à pluribus in unum locum tela mittuntur, quam rem milites appellant caput porcinum.* Videndus quoque Agathias lib. 2. & Ammianus l. 17

4. *Orbis*] Quod orbicularis eſſet figuræ, dictus.

5. *Globus*] *Qui* juxta Vegetium *à ſua acie ſeparatus vago ſuperventu incurſat inimicos.* figura quoque rotunda & globoſa fuiſſe videtur.

6. *Forſices*] Vel *forcipes* contrarii erant cunei figuræ.

7. *Serra*] Paulus ex Feſto, *Serra prœliari dicitur cum aſſidue acceditur, receditur que, neque ullo tempore conſiſtitur.* a modum nimirum agitatæ ſerræ.

8. *Ala*] Vegetius l. 2. c. 1. *Equitum alæ dicuntur ab eo, quod ad ſimilitudinem alarum ab utraque parte protegant acies.*

9. *Turres*] Ordo militum in quadro inſtar turris.

Annu

ſipſerunt. tralata autem ſunt ab ipſis rebus, quæ ita pro-
pie nominantur: earumque rerum in acie inſtruenda ſui
ujuſque vocabuli imagines oſtenduntur.

CAP. X.

ua ejus rei cauſa ſit quod & Græci veteres & Romani annulum in eo digito geſtaverunt, qui eſt in manu ſiniſtra minimo proximus.

VEteres Græcos 1 annulum habuiſſe in digito accepimus ſiniſtræ manus, qui minimo eſt proximus. Roanos quoque homines ajunt ſic plerumque annulis 2 uſitos. cauſam eſſe hujus rei 3 Appion in libris Ægyptiacis anc dicit: quod inſectis apertiſque humanis corporibus, :mos in Ægypto fuit, quas Græci ἀνατομὰς appellant, repertum eſt 5 nervum quemdam tenuiſſimum ab eo uno igito, de quo diximus, ad cor hominis pergere ac perveire: propterea non inſcitum viſum eſſe eum potiſſimum igitum tali honore decorandum, qui continens & quaſi onnexus eſſe cum principatu cordis videretur.

ANnulum] Vide Kirchmannum de Annulis & Gorlæi Dactyliothem.

2. *Vſitatos*] Uſos. ita & alibi loquiır.

3. *Appion*] De quo alibi diximus.

4. *Repertum*] Aliter, *apertum*, *comertum*.

5. *Nervum quendam*] Sunt hæ inetiæ. Idem ſcribit Macrobius lib. 7. Sat. cap. 13. Addit ex ſacerdotum Ægyptiorum relatu, *complicatum ſenarium numerum digitus iſte demonſtrat qui omnifariam plenus, perfectus, atque divinus eſt.* Ibidem Ateius Capito ſcribit, uſum annulorum exemptum dextræ, quæ multum negotiorum gerit, ne crebro motu pretioſi lapides frangerentur, & in digito illo, qui minus officii gerit, conſtitutum eſſe.

CAP. XI.

Verbum, mature *quid ſignificet, quæque vocis ejus ratio ſit; & quod eo verbo vulgus hominum improprie utitur: atque ibi quod* præcox *declinatum* præcocis *facit, non* præcoquis.

MAture nunc ſignificat *propere* & *cito*, contra ipſius verbi ſententiam. aliud enim eſt *mature* quam quod di-

 citur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

citur *propere*, propterea P. Nigidius homo in omnium bo narum artium diſciplinis egregius, [1] *Mature*, inquit, *eſt quo neque citius eſt neque ſerius : ſed medium quiddam & tempera tum eſt.* bene atque proprie Nigidius. nam & in frugibu & in pomis *matura* dicuntur quæ neque cruda & immiti ſunt, neque caduca & [2] decocta, ſed tempore ſuo adult maturaque. quoniam autem id, quod non ſegniter fiebat *mature* fieri dicebatur, progreſſa plurimum verbi ſignifica tio eſt; & non jam quod non ſegnius, ſed quod feſtinatiu fit, id fieri *mature* dicitur; quando ea, quæ præter ſui tem poris modum properata ſunt, *immatura* verius dicantur Illud vero Nigidianum rei atque verbi temperamentum divus Auguſtus duobus Græcis verbis elegantiſſime exprimebat. [3] namque & dicere in ſermonibus & ſcribere in epiſtolis ſolitum eſſe ajunt, [4] σπεῦδε βραδέως. per quod monebat, ut ad rem agendam ſimul adhiberetur [5] & induſtriæ celeritas & diligentiæ tarditas. ex quibus duobus contrariis fit *maturitas*. Virgilius quoque, ſi quis animum attendat, duo iſta verba *properare* & *maturare* tamquam plane contraria ſcitiſſime ſeparavit in hiſce verſibus:

Frigi-

MAture] Idem ex Nigidio citant Servius ad illud Georg. 1. *Maturare Datur* Macrobius lib. 6. Saturn. c. 8. iiſdem fere, quibus Gellius verbis. & libellus vetus Grammat. de differentiis.

2. *Decocta*] Putrida. In quodam Cod. annotatum, *decoqua*.

3. *Namque &*] Cod. Torn. *nam &*.

4. Σπεῦδε βραδέως] Id eſt, *feſtina lente*. Hoc dictum Auguſtus nummis quoque expreſſit, cum Terminum fulmini conjunxit. Addidit Auguſtus hunc quoque verſum,

Ἀσφαλὴς γὰρ ἔσ' ἀμείνων, ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

Verſus Trochaicus eſt ex Euripidis Phœniſſis. *tutiora* enim, ut in adagiis loquitur Eraſmus, *quæ lentis conſiliis providentur, quam quæ calidis conſiliis properantur.* Hæc autem verba σπεῦδε βραδέως non ſunt cum ſequenti verſu conjungenda, ut putavit Eraſmus. Vide H. Steph. Schediaſm. lib. 4. c. 3. in ſupplem. tom. 5. facis Criticæ.

5. *Et induſtriæ celeritas, &c.*] Hæc duo nomina *induſtriæ & diligentiæ* non ſolum dandi ſed & gignendi caſus eſſe poſſunt. Ut celeritas induſtriæ ſit, quam adfert induſtria (quum omnia eo celerius fiant, quo majori ad ea facienda induſtria utimur) itidemque tarditas diligentiæ intelligatur, quam poſcit diligentia: quoniam quo quid diligentius accuratiuſque fit, eo etiam fieri tardius conſuevit. Alioqui induſtria & diligentia à Cicerone lib. 1. de Orat. conjunguntur. *H. Stephanus* in Schediaſm.

6. *Frigi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

6 Frigidus agricolam ſiquando continet imber,
Multa forent, quæ mox cœlo properanda ſereno,
Maturare datur

egantiſſime iſta duo verba diviſit. namque in 7 præpara- rei ruſticæ per tempeſtates 8 pluvias, quoniam otium e, maturari poteſt: per 9 ſerenas, quoniam tempus inſtat, properari neceſſum eſt. Quum ſignificandum autem eſt citius quid factum & feſtinatius; tum rectius *præmature* tum id dicitur quam *mature*. ſicut 11 Afranius dixit 12 in gata, 13 cui titulus nomen eſt:

Appetis dominatum demens præmature præcocem.

quo verſu animadvertendum eſt, quod *præcocem* inquit, n *præcoquem*. eſt enim caſus ejus rectus 14 non *præcoquis*, l *præcox*.

CAP.

. *Frigidus agricolam*] Extant hi ver- lib. 1. Georg. ✠ſ.259. & ſeqq. Ad n locum Servius: *Ordo eſt, Multa urare datur & diligenter facere: quæ cœlo ſereno properanter facere, non enter poteris facere, dum feſtinas & ius ad laborem redibis. Oportet er- t dum domi reſides ea quæ tibi præ- re potes, & neceſſaria vides, parare as: ut cum fuerit ſerenitas data, ſta- d laborem prodeas.* Citat idem mox nem, &(quod no a) Aul. Gellium.

Præparatu] Vett. Editt. *propera-* ale. Vetus codex juxta Scaligerum at *præperatu*. Sic in cõpoſitis à *pa-* citur *propero, impero*, quaſi *mando*, *is paret. repero*, pro reparo, quæ ta- vocabula à *paro* originem ſumũt.

Pluvias] Vulgo, *pluviaſque*. Sed endum ad *tempeſtates*.

Serenas] Scilicet, tempeſtates.

. *Properari neceſſum eſt*] Forſan æ dam deſunt, ut illa ex Catone, pud Servium inveniuntur.

. *Afranius*] Qui iiſdem tempori- bu urbe floruit, quibus Terentius & Cæcilius in ſenium vergebant: per- acis in fabulis fuit, & diſertus teſte Cicerone in Bruto. Auſonius illum quoque facundum appellat hoc verſu,

Quam toga facundi ſcenis agitavit Afranî.

Menandrum potiſſimum imitatus eſt, unde Horatius in Epiſt. ad Auguſtum,

Dicitur Afranî toga conveniſſe Menandro.

Quod etiam Macrobius, Acron & Porphyrio teſtantur. Plures ejus fabulæ ab antiquis Grammaticis citantur. Vide Gyraldum & Crinitum de Poët. Vet.

12. *In togata*] Fabulæ togatæ à veſte Ronanorum ita dictæ, ſicuti palliatæ Græcis, prætextatæ à prætextis magiſtratuum.

13. *Cui titulus nomen eſt*] Bad. Edit. Νόμ⊗. in margine mei Codicis adſcriptum *Nomius*. Forſan nomen Fabulæ fuit *Titulus*, vel *Tutulus*, id eſt, *miles*. Feſtus: *Tituli milites appellantur, quaſi tutuli, quod patriam tuerentur.*

14. Non *præcoquis*] Ita tamen etiam in recto caſu dicitur apud Nonium, qui ita ex Novio, vel Nævio, hæc verba adducit: *Huic puellæ præcoquis libido ineſt.* *Præcoquus* quoque Columellæ, & Martiali dicitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

De portentis fabularum quæ Plinius Secundus indigniſſime in De- mocritum philoſophum confert : ibidem de ſimulacro volu[...] columbæ.

1 LIbrum eſſe Democriti nobiliſſimi philoſophorum
vi & natura chamæleontis, eumque ſe legiſſe Plin[...]
Secundus in naturalis hiſtoriæ viceſimo octavo refe[...]
multaque vana atque intoleranda auribus deinde qua[...]
Democrito ſcripta tradit, ex quibus pauca hæc inviti m[...]
minimus, quia pertæſum eſt. 2 Accipitrem avium 3 ra[...]
diſſimum à chamæleonte humi reptante, & ſi eum ſo[...]
ſupervolet, detrahi & cadere vi quadam in terram; cæ[...]
riſq[...]

LIbrum eſſe Democriti] Hunc librum *de vita & natura Chamæleontis* non recenſet Diogenes Laërtius inter ejus opera. Cæterum in fine ejus vitæ ita dicit τὰ δ' ἄλλα ὅσα τινὲς ἀναφέρουσιν εἰς αὐτὸν, τὰ μὲν ἐκ τοῦ αὐτοῦ διεσκεύασται, τὰ δ' ὁμολογουμένως ἐστὶν ἀλλότρια, id eſt, *Alia autem quæcunque nonnulli illi tribuunt, quædam ex illius libris compoſita ſunt, quædam omnium conſenſu aliena ſunt.* Plinius quoque lib. 30. *Fides illis faſque omne deeſt adeo, ut illi qui cætera in viro illo probant, hæc ejus opera inficientur.* Columella l. 7. de Re Ruſtic. Doli Mendeſii commentaria ſub nomine Democriti falſo prodita affirmat. Vitruvius lib. 9 c. 3. dicit Democritum ſelectorum libros ſcripſiſſe, quæ ipſe expertus fuerat vera eſſe. Ita enim loquitur: *Admiror etiam Democriti de Rerum Natura Volumina, & ejus commentarium, quod inſcribitur* χειροτονητῶν (Salmaſius emendat χειροκμήτων. Plinius lib. 24. cap. 17. corrupte *Chirocineta* appellavit) *in quo etiam utebatur annulo ſignans cera ex milto* (Salm. legit molli) *quæ eſſet expertus.* Democritus itaque multa annotav[...] quæ nondum approbaverat, quæ[...] expertus erat, atque ea annulo ſig[...] ſolitus erat. Illa itaque falſa & in[...]dibilia ex iis eſſe potuerunt, quæ [...]dum expertus erat. Hæc ſi non ſ[...]ciant, addi illud poteſt magicis & C[...]micis artibus imbutũ fuiſſe Demo[...]tum, quibus alia dici videntur, alia [...]cultantur, & à ſolis myſtis intelligũ[...] Utique de Chymia ſcripſiſſe tituli [...]dam librorũ apud Diogenem Laërt[...] teſtantur, uti ſunt περὶ χυμῶν, qu[...]tulo liber qui nunc Hippocrati ad[...]bitur, fortaſſe fuerit Democriti. I[...] περὶ τῶν διαφερόντων ῥυσμῶν, [...] ἀμειψιρυσμιῶν, Sive de *Fluxuum mutationibus*, περὶ τῶν ἱερῶν χαμ[...]των, (χημεία intelligi videtur, q[...] Lexicon vetus ejuſdem artis ἱερὰν [...] θείαν τέχνην appellat.) Idem De[...]critus lapidem in ſmaragdum mu[...] poterat, ut teſtatur Seneca Epiſt. 9[...]

2. *Accipitrem, &c.*] Vet. Ed. *ac[...]trem avem rapidiſſimam.*

3. *Rapidiſſimum*] Celerrimum, [...] ut quidã hic exponit, rapinis dedit[...]

ique 4 avibus laniandum ſponte ſua objicere ſeſe & dede-
ı. item aliud ultra humanam fidem. caput 5 & collum
ıamæleontis ſi uratur ligno, quod appellatur 6 *robur*, im-
les & tonitrus fieri derepente; idque ipſum uſu venire ſi
j:ur ejuſdem animalis 7 in ſummis tegulis uratur. item
ud, quod hercle an ponerem dubitavi, ita eſt deridiculæ
nitatis: niſi idcirco plane poſui, quod oportuit nos dice-
ı quid de iſtiuſmodi admirationum fallaci illecebra ſenti-
ımus, qua pleraque capiuntur & ad perniciem elabuntur
igenia maxime ſollertia; eaque potiſſimum quæ diſcendi
pidiora ſunt. ſed redeo ad Plinium. ſiniſtrum pedem
: 8 chamæleontis 9 ferro ex igni calefacto torreri cum
rba, quæ appellatur eodem nomine 10 chamæleontis, &
rumque macerari unguento, colligique in modum 11 pa-
lli, atque in vas mitti ligneum, & eum, qui id vas ferat,
iam ſi is in medio palam verſetur, à nullo videri poſſe.
is portentis atque præſtigiis à Plinio Secundo ſcriptis
on dignum eſſe cognomen Democriti puto. Vel illud
ale eſt, quod idem Plinius 12 in decimo libro Democri-
m ſcripſiſſe aſſeverat? aves quaſdam eſſe certis vocabu-
; & earum avium confuſo ſanguine gigni ſerpentem;
m ſi quis ederit, 13 linguas avium & colloquia interpre-
taturum.

le Plin. lib. 10. c. 8.
. *Avibus*] Plinius habet, *animalibus*.
5. *Et collum*] Plinius, *guttur*.
6. *Robur*] Plinius, *Roboreis lignis*.
7. *In ſummis tegulis*] Plinius, *tegulis*,
ıtum.
8. *Chamæleontis*] Plinius lib. 8. cap.
. figura & magnitudine lacertæ eſſe,
ntra lib. 28. c. 8. crocodilo ſimilem
e dixit. Verum teſte Herodoto lib. 2.
nes etiam ita lacertam vocant. Qui
it eas morari ἐν αἱμασιῇσι, ſub
mpino Tertullianus de Pallio. Vide
lmaſ. ad Solinum p. 873. & ſeqq.
ffuſe de chamæleonte egit Ariſtot.
. 2. c. 14. de Hiſt. Anim.

9. *Ferro, &c.*] Plinius, *torreri in furno*.

10. *Chamæleontis*] De hac planta vide Theophraſtum de Plantis, lib. 9. c. 13. & Dioſcoridem lib. 3. c. 8. & 9.

11. *Paſtilli*] Globuli vel pilulæ ex unguento Horatio dicuntur. Inter arida medicamenta recenſet Celſus lib. 5. c. 17. ἀρτίσκοι, ſive exigui panes Græcis dicuntur, qui vel rotundi, vel oblongi. Vide Salmaſ. ad Solinum pag. 1332. & ſeq.

12. *In decimo libro*] Cap. 49 & lib. 28. c. 4.

13. *Linguas avium*] Vide Plutarchum περὶ τοῦ λόγου τῶν ἀλόγων.

14. *Archy-*

taturum. Multa autem videntur ab hominibus iſtis male ſollertibus hujuſcemodi commenta in Democriti nomen data nobilitatis auctoritatiſque ejus perfugio utentibus. Sed id quod [14] Archytam Pythagoricum commentum eſſe atque feciſſe traditur, neque minus admirabile neque tamen vanum æque videri debet. nam & plerique [15] nobilium Græcorum & Favorinus philoſophus memoriarum veterum [16] exſequentiſſimus affirmatiſſime ſcripſerunt, [17] ſimulachrum columbæ è ligno ab Archyta ratione quadam [18] diſciplinaque mechanica factum volaſſe. ita erat ſcilicet

14. *Archytam Pythagoricum*] Cujus vitam deſcripſit Diogenes Laërtius, & paucis Heſychius Illuſtrius. Inter antiquos ſcripſit quoque ejus vitam Ariſtoxenus, quam laudat Athenæus lib. 12. eodemque capite. Ad quem etiam extant duæ Platonis Epiſtolæ. Nulla ejus ſcripta citat Laërtius. Citat tamen τὸ Ἁρμονικὸν Nicomachus lib. 1 de Arithmetic. & περὶ Παύλος Simplicius in Præfat. ad Prædic. Ariſtotelis, quædam etiam alia Stobæus. Ejuſdem librum de Agricultura (quamvis alium eſſe cenſeat Laërtius) citat Varro de R. R. lib. & c. 1. & Columella lib. 1. cap. 1. Fuit idem præſtantiſſimus Geometra atque in ea arte cubum primus invenit, ut in Republ. Plato affirmat. Meminit ejus quoque Horatius lib. 1. Ode 28.

Te maris & terræ numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum morituro.

Inter claros Mathematicos nominat quoque illum Proclus ad 1. Euclidis.

15. *Nobilium*] Scilicet, ſcriptorum.

16. *Exequentiſſimus*] Qui preſſe memorias Veterum ſectatur, vel potius verbis exprimit. *Exequi verbis* etiam Cicero dixit pro *exprimere*.

17. *Simulachrum columbæ*] Simile quid de Jannelio Turriano, qui cum Carolo V. poſt depoſitum imperium in ſolitudine agebat, narrat Strada lib. 1. hunc in modum: *Et verò hic* (Turrianus) *inprimis fuit qui in Hieronymiano ſeceſſu, novis quotidie machinationibus, Caroli mentem, talium rerum avidam oblectabat. Nam ſæpe à prandio armatas hominum & equorum icunculas induxit in menſam, alias tympana pulſantes, tubis alias occinentes, ac nonnullas ex eis ferocùlas infeſtis ſeſe haſtulis incurſãtes. Interdum ligneos paſſerculos emiſit cubiculo volantes revolanteſque, cœnobiarcha, qui tum forte aderat, praſtigias ſubverente.* Ariſtoteles lib. 1. de Anima teſtatur à Dædalo ligneam Venerem fabricatam, quæ argento vivo infuſo moveretur. Vulcani tripodes ſponte ſe moviſſe ſcribit Homerus Il. 1. ℣ſ. 375. tales paſſim in fanis gentilium arte mechanica ſtatuæ inveniebantur, ſicut ipſe quoque teſtatur Plutarchus.

18. *Diſciplinaque mechanica*] Diogenes Laërtius in ejus vita: οὗτος πρῶτος τὰ μηχανικὰ ταῖς μηχανικαῖς προσχρησάμενος ἀρχαῖς ἐμεθώδευσε, καὶ πρῶτος κίνησιν ὀργανικὴν διαγράμματι γεωμετρικῷ προσήγαγε, διὰ τῆς τομῆς τοῦ ἡμικυλίνδρου δύο μέσας

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ilicet libramentis ſuſpenſum & aura ſpiritus incluſa at-ıe occulta concitum. Libet hercle, ſuper re tam abhor-nti à fide, ipſius Favorini verba ponere: 19 Ἀρχύτας Τα-ραντῖνος, φιλόσοφος ἅμα καὶ μηχανικὸς ὤν, ἐποίησε περιστερὰν ξυλίνην, πετομένην· ἥτις εἴποτε καθίσειεν, οὐκέ-ανίστατο. μέχρι γὰρ τούτου.

ις ἀνάλογον λαβεῖν ζητῶν εἰς τὸν τοῦ ...οῦ διπλασιασμὸν, καὶ γεωμε-...ᾳ πρῶτος κύβον εὗρεν, ὡς φησὶ ...άτων ἐν πολιτείᾳ. Id eſt, *Hic pri-... mechanicam artem mechanicis utens ...cipiis methodice tradidit, & primus ...um organicum geometrico diagram-...te uſus induxit: dimidii cylindri ſe-...ne duas medias proportione ſtudens ſu-mere ad cubi duplicationem. Et in Geo-metria primus cubum invenit, ut in Re-publ. Plato affirmat.*

19. Ἀρχύτας Ταραντῖνος,] Id eſt, *Archytas Tarentinus, Philoſophus ſimul & mechanicus, fabricavit columbam li-gneam volantem. Quæ ſi aliquando con-ſideret, non iterum exurgebat. Eo enim uſque volabat.*

CAP. XIII.

Cum partim hominum, *qua ratione veteres dixerint.*

1 P*Artim hominum venerunt*, plerumque dicitur quod ſi-gnificat *pars hominum venit*, id eſt, *quidam homines*. nam ...*tim*, hoc in loco adverbium eſt: neque in caſus inclina-..., ſicuti *cum partim hominum*, dici poteſt: id eſt, *cum qui-...dam hominibus*, & quaſi cum quadam parte hominum. ... Cato in oratione 2 de re Floria ita ſcripſit: *Ibi pro ſcorto ...t, in cubiculum 3 ſurrectitavit è convivio, cum partim illorum ... ſæpe ad eumdem modum erat.* Imperitiores autem *cum ...i* legunt, tamquam declinatum ſit, quaſi vocabulum, ... dictum quaſi adverbium. ſed 4 Q. Claudius in viceſi-mo

1. [P]*artim hominum*] Ita etiam Cicero loquitur lib. 2. de Orator. *Sed eo-... artim in pompa, partim in acie illu-...ſſe voluerunt.* Ita etiam loquitur ...lib. de Offic. Uſurpatur autem pro ... minis caſu, quem ſignificatio & ...s requirit. Videtur eſſe accuſativus ...ntius, & ſubintelligi *ad*, vel *quod ad partem.*

2. *De Re Floria*] Vide lib. 9. c. 12.

3. *Surrectitavit*] Crebo ſurrexit. Ba-diana & aliæ quædam editt. habent *ſubreptitavit*, id eſt, frequenter & clam irrepſit, ut Veneri ſe dederet.

4. *Q. Claudius*] Quadrigarius ſcili-cet, de quo aliquoties diximus.

5. *Enim*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mo primo annali inſolentius paulo hac figura eſt ita uſi [5] *Enim cum partim copiis hominum* [6] *adoleſcentem placentem ſi* itemque Claudii in viceſimo tertio annali verba hæc ſun *Sed idcirco me feciſſe, quod utrum negligentia partim magiſtr tuum, an avaritia, an calamitate populi Romani eveniſſe dica neſcio.*

5. *Enim cum*] Vett. Editt. *Eum enim cum.*

6. *Adoleſcentem*] Cod. Torn. *a leſcentum.* Vett. Ed. *adoleſcentium.*

CAP. XIV.

Injuria mihi factum itur, *quali verborum ordine Cato dixerit.*

AUdio, *illi injuriam factum iri*, audio *contumeliam dictu iri*, vulgo quoque ita dici, vulgo & iſtam eſſe verbo rum figuram jam in medio loquendi uſu: idcircoque exem plis ſuperſedeo. ſed *contumelia illi*, vel *injuria factum itu* paulo eſt remotius: exemplum igitur ponemus. M. Cat pro ſe contra C. Caſſium. *Atque evenit ita, Quirites, uti hac contumelia,* [1] *quæ mihi per hujuſce petulantiam factum itu*

7

QVæ &c. *factum iter*] Groſippus, vel potius Gaſpar Scioppius arbitratur locum Catonis eſſe corruptum; legendumque eſſe, *contumeliam, quam mihi factum itur.* Sed repugnant doctiſſimo viro hæc Gellii verba, quæ ibidem legas: *Sicut* contumeliam *factum iri ſignificat, iri ad contumeliam faciendam, id eſt, operam dari quo fiat: ita* contumelia *mihi factū itur* caſu *tantum* immutato *idem dicit.* Quid inde apertius, quam accuſativū mutari in nominativum: & ita jam Gellii tempore habuiſſe codices Catonis: & Gellio nullam fuiſſe mendæ ſuſpicionem? Hoc argumentum tanti puto, ut, ſi uſu veniat, multo cum Catone, quam aliter loqui malim. Sed rationem obtendit vir ille eruditus: ut, juxta quem, *itur factum*, integre ſit, *iter* vel *via itur ad factum contumeliam*, ſive, *ad faciendum contumeliam.* Nempe non ſatis diſti guit inter nativum ſermonem, & co ſuetudinem quæ ſæpe à nativo reced Primo, *ire factum* notabat ire iter ſ *viam ad factum*, ſive, *ut quid fiat.* S quia quando itur, ut quid fiat, ill ob quod itur, effici ſoleat: eo κτ μ τάληψιν, *ire factum*, cœpit ſumi p *facere*, & *iri factum*, pro *fieri.* Itaq *ire factum contumeliam*, notat, *fac contumeliam*, verum *contumelia itur f ctum*, idem eſt, ac contumelia fit. I loquitur *Voſſius* libro de conſtructio cap. 54. Vide quoque Carrionem lib. Antiq. Lect. cap. 1. *Factum* autem h ſupinum, vel potius cum Scioppio, q nulla ſupina ſtatuit, ſubſtantivum, ſubintelligitur *ad* præpoſitum. *Factu* id eſt *ad factum*, vel *factionem*, ſive *faciendum.*

Flami

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

r quoque publicæ medius fidius miſerear, Quirites. ſicut autem, *contumeliam factum iri*, ſignificat iri ad contumeliam facien-em, id eſt: operam dari quo fiat; ita *contumelia mihi factum iri*, caſu tantum immutato idem dicit.

CAP. XV.

De flaminis Dialis deque flaminicæ cærimoniis: verbaque ex edicto prætoris appoſita, quibus dicit non coacturum ſe ad jurandum, neque virgines Veſtæ neque Dialem.

CÆrimoniæ impoſitæ 1 flamini Diali multæ, item 2 caſtus multiplices, quos in libris, qui de ſacerdotibus publicis compoſiti ſunt, item in 3 Fabii Pictoris librorum primo 4 ſcriptos legimus. unde hæc ferme ſunt quæ commemi-

1. *Flamini Diali*] Id eſt, *Ioviali.* Inde & *ſub Dio* dicunt, id eſt, *ſub Iove.* & Δῖιον templum Iovis. Feſto quoque *dium fulmen*, pro fulmine diurno, quod attribuebant Iovi, ut nocturnum Summano. Flaminem autem Feſtus ... putat quaſi filaminem; ita enim ... uitur: *Flamen Dialis dictus, quod filo ... due veletur; indeque appellatur flamen, quaſi filamen. Dialis autem appellatur à Dio, à quo vita dari putatur hominibus.* Ita & Priſcianus de Flamine l. 4. Filamen quoque pro flamine legitur in antiqua inſcriptione hoc modo: DIVÆ. AUGUSTÆ. ALBINUS. ALB. FILAMEN. DIVÆ. AUG. PROVINCIÆ. ...ITA. quia nimirum, ut loquitur Varro lib. 4. de L. L. *Flamines in Latio capite velato erant ſemper, ac caput velatum habebant filo.* Filum autem erat velamentum lanæ. Inſignis eſt ea de re Servii locus in lib. 8. Æneid. *Flamines in capite pileum habebant, in quo erat brevis virga deſuper habens lanæ aliquid. Quod cum per æſtus portare non poſſent, ſi tantum capita religare cœperunt. Nam ... penitus eos capitibus incedere nefas ...at. Unde à filo quo utebantur flamines ſunt dicti, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito pilea neceſſe erat accipere, quæ ſecundum alios ad oſtendendam ſacerdotii eminentiam ſunt reperta.* Alii à flameo, quod erat velamentum capitis, flamines dictos voluerunt.

2. *Caſtus*] Vulgo, *caſus.* Editt. Vett. legunt *cautus.* Iuſtus Lipſius primo legebat *caſtus*, & bene. Poſtmodum mutavit ſententiam, & *cautus* approbavit, quam propriæ ſignificationis vocem eſſe affirmat, & eo nomine accepit, quicquid in ſacris cavendum, & religionis gratia vitandum aut omittendum ſit. Sed *caſtus* omnino legendum. *Caſtus* enim iidem ſunt in ſacris, qui ritus. Varro lib. 1. Rerum Hum. apud Nonium, *Noſtro ritu ſunt faciunda civilius, quam græco caſtu.* *Caſtus*, idem quod Græcis ἁγνεία. *In caſto carius conſiſtere* apud Feſtum, eſt ἁγνεύειν Δήμητρι, Cereri operari. Vide Scaligerum in Feſtum, & Varronem. Rituum illorum quorundam cauſas reddit Plutarchus in Quæſt. Rom.

3. *Fabii Pictoris*] Vide pag. 60.

4. *Scriptos*] In quodam Ms. non habetur.

5. *Equo*

meminimus. 5 *Equo Dialem flaminem vehi religio eſt*: 6 *cl* *ſem procinctam extra pomœrium*, id eſt, *exercitum armatu* *videre. idcirco* 7 *rarenter flamen Dialis* 8 *creatus conſul eſt, qu* *bella conſulibus mandabantur.* 9 *item jurare Dialem fas nu* *quam eſt. item annulo uti* 10 *niſi pervio caſſoque fas non* 11 *ignem è flaminia, id eſt, flaminis Dialis domo,* 12 *niſi in ſacr* *efferri jus non eſt. vinctum, ſi ædes ejus introierit, ſolvi neceſſ* *eſt:* 13 *& vincula per impluvium in tegulas ſubduci, atque i* *foras in viam dimitti.* 14 *nodum in apice* 15 *neque in cinctu neq*

a

5. *Equo*] Addit Plutarchus in Qu. Rom. 40. non potuiſſe plus tribus noctibus Urbe abeſſe, neque pileum vel apicem uſquam deponere.

Equo Dialem] Feſtus dicit, *hoc ideo fieri, ne ſi longius digrederetur, ſacra negligerentur.* Aliam habet rationem Plinius lib. 28. cum dicit: *Equinum vel damnatur inter venena, ideoque flamini ſacrorum equum attingere non licet, cum Romæ publicis ſacris equus etiam immoletur.*

6. *Claſſem procinctam*] Feſtus quoque interpretatur *exercitum inſtructum.*

7. *Rarentur*] Pro *raro*, ὀλιγάκις.

8. *Creatus conſul eſt*] Plutarchus dicit Quæſt. Rom. ult. non licitum fuiſſe flamini Diali magiſtratum ſuſcipere vel ambire.

9. *Item jurare Dialem*] Reddit rationes Plutarchus Qu. Rom. XLIV. vel quia ſacrorum antiſtiti fides habenda, vel contra quod ſit publicum perjurii periculum. vel quod jusjurandum in execrationem perjurii deſinit, quæ triſtis eſt & diri ominis. Unde dira imprecari aliis ſacerdotes per leges non poſſunt.

10. *Niſi pervio caſſoque*] Id eſt patulo & vacuo, ſine ulla gemma vel lapide.

11. *Ignem è flaminia*] Ex flaminis domo. à *Flamen* fit *flaminius*, unde *flaminius Camillus*, *flaminius lictor*, *flaminiæ ædes*. ubi itaque apud Ovidium vulgo legitur,

Ipſe ego Flaminiam poſcentem feb
vidi,
Februa poſcenti pinea virga data eſt

pro *Flaminiam*, Scaliger legit, *flami* In Editione Neapolis legitur *Flam* *cam* id eſt flaminis conjugem. Per *miniam* ibi intelligi quoq; poteſt *ſa* *dotula, quæ Diali præminiſtrabat, ea* *patrimis & matrimis*. (aliter legitur *trima & matrima*) *id eſt, patrem matr* *que adhuc vivos habebat*, ut loquitur ſtus.

12. *Niſi in ſacrum*] Ita emenda Lipſius. vulgo, *niſi ſacrum*. Feſtus: *ig* *ex domo flaminia niſi divinæ rei gr* *efferri jus non eſt.*

13. *Et vincula*] Idem Plutarchus fert Qu. Rom. CXI.

14. *Nodum in apice*] Ita Vett. Ed & recte. Quædam Editt. male, *nequ* *apice.* nuſquam enim vinctus Dia niſi in apice. Feſtus ex Titio: *Offen* *ces ait eſſe Titius nodos, quibus apex* *tineatur, & remittatur. At Veran* *Choriola exiſtimat, quæ ſunt in loris a* *cis, quibus apex retineatur & remitta* *quæ ab offendendo dicuntur. Nam c* *ad mentum perventum eſt, offendit m* *tum.* Idem: *Apex, qui eſt Sacerdot* *inſigne, dictus eſt ab eo, quod compreh* *dere antiqui vinculo, apere dicebant.* rurſus: *Apiculum filum, quo flam* *velatum apicem gerunt.* Qualis fu apex ita ſcribit Servius ad II. Æn *Apex proprie dicitur in ſummo flam*

l

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...a in parte ullum habet. ſi quis ad verberandum ducatur, ſi ad p...es ejus ſupplex procubuerit, eo die 16 *verberari piaculum eſt. ...llum Dialis, niſi qui liber homo eſt, non* 17 *detonſet.* 18 *capram* 19 *& carnem incoctam,* 20 *& ederam* 21 *& fabam neque tangere Diali*

...*virga lanata: hoc eſt, in cujus extre-...te modica lana eſt.* Nonnunquam ...en pro integro pileo ſumitur. Ser-...vi Danielis: *Sytonius (L. Suetonius) ...genera pileorum dixit, quibus ſacer-...do utuntur, apicem, tutulum, galerum. ...picem, pileum ſutile, circa medium ... eminente: tutulum, pileum lanatum, ...um pileum ex pelle hoſtiæ cæſæ.* Vi-...de ...ubenium lib. 2. Elect. cap. 25.

... *Neque in cinctu*] Varro dicit cin-...ctu viris, cingulum mulieribus pro-...prium fuiſſe, & à cingendo dictum. ... veſtis infra pectus corpus compre-...hendens ſubligaculo ſimilis. Cinctu au-...tem Gabino etiam Pontifices & Sacer-...dotes utebantur, cum belli cauſa ſacris ...parentur, vel ceremonia quadam ſa-...cræ efungerentur. *Gabinus autem cin-...ctus* teſte Servio, *erat toga ſic in tergum ...ja, ut una ejus lacinia revocata homi-...nem ...ingat.*

... *Verberari*] Vel alio ſupplicio af-...fici ...ixta Plutarchum Qu. Rom. cxi.

... *Detonſet*] Detondeat.

... *Capram*] An quod inſalubris ca-...ro gravis odoris? ut teſtatur Hippo-...crates lib. 4. de Victus ratione in acu-...tis. Galenus lib. 3. de Alim. Fac. c. 1. ...qui ...cit præter ſucci malitiam accedere ...& ...imoniam. Quippe eſt animal na-...tura ſua admodum calidum, unde & ...tes odor ex illo continuo exſpirat. ...Accedit quod Hippocrates libro de ...Mo...o ſacro comitiali morbo infeſtam ...ejus ...arnem eſſe affirmat. Quinetiam ...Veteres exiſtimabant capras nunquam ...intra ſanitate frui. Unde Varro lib. 2. de ... R. c. 3. dicit: *capras ſanas nemo ...promittit, nunquam enim ſine febre ſunt.* ...Probo quoque utuntur helleboro & ...cicu..., ex quibus caro malitiam trahit. ...Lucretius lib. 4.

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes & coturnicibus auget.

Idem lib. 5.

Quippe videre licet pingueſcere ſæpe cicuta
Barbigeras pecudes, homini quæ eſt acre venenum.

Plutarchus quæſtione Rom. cxi. ideo dicit flamini Diali non ſolum caprinam edere, ſed tangere aut nominare nefas fuiſſe, vel quod ab animali luxurioſo & fœtido abhorrerent, vel quod morboſum timerent, vel quod comitiali morbo obnoxium crederent, atque vererentur ne contagio ad illos perveniret. Idem Plutarchus ſcribit canis quoque contactu & nominatione abſtinuiſſe flaminem Dialem. Quod hic Gellius prætermiſit. Canem enim immundum cenſebat Antiquitas, ideoque nulli cœlitum immolabatur. Feralis quoque canum ululatus cenſetur, ideoque Hecatæ ſacri.

19. *Et carnem incoctam*] Quia cruda caro ingrata diis cenſebatur in ſacrificiis. quod ſacra quoque pagina innuit. Vide Levitici cap. 2. & 3. Plutarchus Qu. Rom. 110. rationes quoque adfert, vel quod crudarum carnium eſu ita interdicitur, vel quod cruda caro aſpectui adverſetur.

20. *Et ederam*] Rationem reddit Plutarchus in Qu. Rom. vel quod ſterilis ſit & inutilis hominibus, imbecillaque, eaque de cauſa aliis innitatur, atque umbra & virore ſuo noxia ſit, vel quod ipſa edera aſſumpta mentem turbet. unde & fanaticæ mulieres in Bacchicis ſacris illa utebantur, quòd furorem inducere crederetur. Utique juxta Theophraſtum lib. 3. de Plantis c. 18. hederæ amplexus non tantum arbores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Diali mos eſt neque nominare. propagines è vitibus altius præten tos [22] *non ſuccidet. pedes lecti, in quo cubat,* [23] *luto tenui circum litos eſſe oportet : & de eo lecto trinoctium continuum non decu bat : neque in eo lecto cubare alium fas eſt, neque apud ejus lect fulcrum* [24] *capſulam eſſe* [25] *cum ſtrue atque ferto oportet.* [26] *un guiun*

Omnes infeſtat, verum etiam enecat alimenta exhauriendo. Scribit quoque Dioſcorides lib. 2. c. 175. nigræ hederæ ſuccum vel corymbos epotos corpus debilitare, mentemque alienare.

21. *Et fabam*] Propter hanc cauſam, ut ſcribit Feſtus Pompejus, *quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam & Lemuralibus jacitur larvis, & parentalibus adhibetur ſacrificiis, & in flore ejus luctus literæ apparere videntur.* Lemuralibus, quæ per trinoctium fiebant menſe Majo, lemures ſive larvæ ejici nigris fabis credebantur. Ovidius Faſt. lib. 5.

Cumque manus pure fontana perluit unda,
Vertitur & nigras accipit ore fabas :
Averſuſque jacit, ſed dum jacit, hæc ego mitto,
His, inquit, redimo meque meoſq; lares.
Hæc novies dicit, nec reſpicit, umbra putatur
Colligere, & nullo terga vidente ſequi.
Rurſus aquam tangit Nemeſæaque concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis,
Cum dixit novies, manes exite paterni,
Reſpicit, & pure ſacra peracta putat.

Fabas quoque *parentalibus ſacrificiis* adhiberi ſolitas Feſtus affirmat. Parentalia autem erant epulæ in funeribus parentum aut propinquorum celebrari ſolitæ. Plinius lib. 18. c. 12. *Quin & priſco ritu fabacia* (Turnebus legit *fabata*) *ſuæ religionis diis in ſacro eſt prævalens pulmentari cibo, & hebetare ſenſus exiſtimata, inſomnia quoque facere : ob hoc Pythagorica ſententia damnata, vel (ut alii tradidere) quoniam mortuorum animæ ſunt in ea : qua de cauſa parentando utique aſſumitur.* Herodotus lib. 2. ſcripſit Ægyptios à fabis abſtinuiſſ ſacerdotibus vero ne aſpicere quider licitum fuiſſe, quod arbitrarentur hau mundum eſſe illud edulium. Unde ce te, vel à Pythagora accepiſſe videntu Romani. Acro ſcholiaſtes in libro Sat. VI. ad illum verſum, *O quando fa ba Pythagoræ cognata*, inquit, *Pythag ras legumen omne negaverat comedendũ præcipue fabam veluti parentem colu rat, nam colorem ejus dicebat veluti hu mano ſanguine infectum.* quinetiam ide dicit Pythagoram fabis abſtinuiſſe *quod viridis in pyxide ærea ſervata ve titur in ſanguinem*, item, *quod cocta ſa guinis humorem ex ſe emitteret.* Cæt rum de Pythagoræ hoc inſtituto ali diffuſe dictum fuit.

22. *Non ſuccidet*] Interpretatur L pſius, *non ſuccedet.* Non enim vetat ſuccidere propagines vitium, ſed ſu ire, ſicuti ex Plutarcho in Quæſt. Ron Qu. 112. liquet. Quo ſignificare volu runt, nefas eſſe flaminem inebriari.

23. *Luto tenui*] An in ſignum orig nis humanæ, quæ juxta gentiles qu que, Homerum, Heſiodum, Ovidiu terræ debetur, & in eam reſolvetur. E ripides in Phœniſſis :

Ὅθεν δ' ἕκαστον εἰς τὸ σῶμα ἀφ
κετο,
Ἐνταῦθα δ' ἀπῆλθε, πνεῦμα μ
πρὸς αἰθέρα,
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.

Id eſt,

Unde quidque in corpus pervenit,
Eo iterum abit, ſpiritus quidem cælo,
Corpuſque terræ.

24. *Capſulam*] Vet. C. *capſam.*

25. *Cum ſtrue atque ferto*] Vulgo, f

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gum Dialis & capilli ſegmina 27 *ſubter arborem felicem terra oriuntur.* 28 *Dialis cotidie feſtatus eſt. ſine apice ſub divo eſſe litum non eſt: ſub tecto* 29 *uti liceret, non pridem à pontificibus ſtitutum.* Maſſurius Sabinus ſcripſit, & alia talia quædam miſſa: gratiamque aliquot cærimoniarum factam dicit. 30 *Farinam fermento imbutam attingere ei fas non eſt. tunicam mam, niſi in locis tectis,* 31 *non exuit, ne ſub cœlo, tamquam ſub*

ale. Strues eſt genus libi, cujus in tracta farinacea multa, velut toruli igiti, ordine ſtructa & ſerie conta ponebantur: velut in ſphærita ræ vel globuli multi in ſolo placeæ ponebantur. *Fertum à ferendo* inretatur Verrius: quod ad ſacrum tur. Alii *ferctum* dicunt, ut libi s ſit quod intus aliqua re farciebaita *Turnebus* lib. 14. Adverſ. c. 18. *um* & *forctum* Salmaſio *bonum* di,ab eodemque fonte dicit ita libum llari, quod bonum eſſet, χϱηστὸν. πάγχϱηστα quoque liba vocata. ntiqua inſcriptione legitur, POR ET. AGNAM. STRUIBUS. ET. FERTIS.

. *Vnguium Dialis*] Quia hi inter unda cenſentur.

. *Subter arborem felicem*] Vulgo *ſim.* male. Arbores quæ fructum ni, vel nigram baccam ferunt inter ices olim habitæ. Tarquitius Pritin Oſtentario Arborario, apud obium lib. 2. Sat. c. 16. *Arbores unſerum Deorum avertentiumque in ſunt, eas infelices nominat. alternum inem* (pro *alternum*, legit Pontanu *Alaternum*, cujus meminit Plinilib. 16. c. 26. & Columella lib. 7. ca 6. pro *ſanguinem*, *ſalicem* legit Mſius) *filicem, ficum atram, quæque cem nigram, nigroſque fructus ferunt, ue aquifolium, pyrum ſylvaticum, ſin, rubum, ſenteſque.* vel etiam quæ pis gerunt, quibus infeſta ſunt folia, velmi: uti aquifolium vel pyrum ylvicum, quæ aculeata ſunt. Ileo ilex quæ aculeos non habet inter fœlices cenſetur. Ita *Salmaſius* ad Solinum p. 525. & p. 962. Cæteræ itaque arbores felices cenſentur. Plinius quoque infelices arbores appellat, & quæ religione damnatæ ſunt, *quæ neque ſeruntur, neque fructum ferunt.* De felicibus arboribus ita Veranius de verbis Pontificalibus apud Macrobium: *Felices arbores putantur eſſe, quercus, æſculus, ilex, ſuber, fagus, corylus, ſorbus, ficus alba, pirus, malus, vitis, prunus, cornus, lotus.*

28. *Dialis cotidie feſtatus eſt*] Quidam legunt *teſtatus*, quod quocunque loco decedat, non moriatur inteſtatus. Turnebus legit *feriatus*. H. Stephanus *fertatus*, id eſt, fertis inſtructus. Niſi legendum ſit *fertarius*. Utique qui liba afferebant ſtrufertarii dicebantur. Feſtus: *Ferctum genus libi dictum, quod crebrius ad ſacra ferebatur, nec ſine ſtrue altero genere libi, quæ qui adferebant, ſtrufertarii appellabantur.*

29. *Vtiliceret*] Aliter, *utiliter.*

30. *Farinam fermento imbutam*] Quia fermentum corruptum eſt, & cum acore putreſcit, & ſi nimium ſit, farinam plane acidam reddit & corrumpit, ut teſtatur Plutarchus Qu. Rom. 109. Farina nimirum aqua ſubigitur, priuſquam addatur ſal, & quia non perfecte coquitur, putreſcit, caloremque & acrimoniam à putredine concipit, ut & alia quæ putreſcunt omnia. Simul autem & tenuitatem partium & aciditatem acquirit, quemadmodum acetum putreſcente vino, tale evadit. Hinc quoque Deus interdixit in lege fermenti uſum, quia dulcedinem maſſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſub oculis Iovis, nudus ſit. ſuper flaminem Dialem in convivio 32 niſi rex ſacrificulus, haud quiſquam alius accumbit. uxorem ſ amiſit, 33 flaminio decedit. 34 matrimonium flaminis niſi morti 35 dirimi non eſt jus. 36 locum, in quo buſtum eſt, numquam ingreditur. 37 mortuum numquam attingit. 38 funus tamen ex-

ſequ

perdit, & eam diſponit ad putredinem. De voluntario munere, quod Deo ex inanimatis offerebatur, non debere ineſſe fermentum Levitici ſecundo capite ſcribitur. Secus tamen lege divina in Euchariſticis ſacrificiis obtinebat, ut habetur cap. 7. ℣ſ. 3. Sicuti etiam in primitiarum oblationibus, c. 23. ℣ſ. 17. quo capite etiam de Azymorum feſtis diebus ſeptem agitur.

31. *Non exuit*] Neque etiam poterat inungi tanquam in conſpectu Iovis. Vide Plutarchum Qu. Rom. 40.

32. *Niſi rex ſacrificulus*] Qui regibus ejectis creatus, ad exemplum Atheniensium, & quia Reges ſacra quædam publica obibant, nomen regium retinuit. Aliquando abſolute Rex appellabatur, ut ex Varrone & Tullio liquet. Cauſam inſtitutionis habes apud Dionyſium lib. v. Omnibus autem ille ſacris præerat, & nulli cedebat præterquam Pontifici. Livius lib. 2. *Regem ſacrificulum creant: id ſacerdotium Pontifici ſubjecere, ne additus nomini honos aliquid libertati, cujus tunc prima erat cura, officeret.* Ejus Uxor in antiqua inſcriptione REGINA SACRORUM appellatur. Notandum quoque illud eſt, Regi ſacrorum neque magiſtratum gerere, neq; orationem ad populum habere licitum fuiſſe: ſacris tantũ inſerviebant. Quinetiã à majoribus tradito, ritu ante comitium Rex ſacrorum poſtquam rem divinam feciſſet, fuga ſeſe inde è foro abripiebat, ut teſtatur Pluta. Q. Ro. 63.

33. *Flaminio*] Sacerdotio ſuo. Rationes adfert Plutarchus Qu. Roman. 50. vel quod mutilata & imperfecta eſſet familia, vel quod in pleriſque ſacris rebus obeundis uxor adeſſet, neque ea abſente peragi eas fas eſſet.

34. *Matrimonium*] Non erat itaqu licitum repudium vel divortium, qui in ſacris uxores adeſſe oportebat, ut te ſtatur Plutarchus. Farreatis quoque nu ptiis eos in matrimonium convenir neceſſe erat teſte Servio.

35. *Dirimi*] Vet. God. *dirumpi.*

36. *Locum, in quo buſtum eſt*] Feſtus *Buſtum proprie dicitur locus, in quo mor tuus eſt combuſtus & ſepultus, diciturqu buſtum quaſi bene uſtum. Vbi vero com buſtus quis tantummodo, alibi vero eſt ſe pultus, is locus ab urendo uſtrina vocatur Sed modo buſtum, eò, quòd ſepelitur, ſepul chra vocamus.* Feſtus hic per buſtum locum intellexit in quo cadaver com buſtum eſt. Sed Gellius hic noſter bu ſtum à loco diſtinguit, & intelligi combuſtum cadaver. Ita & Servius a xi. Æneid. *Pyra eſt lignorum congeries, rogus cum jam ardere cœperit dicitur, bu ſtum vero jam exuſtum vocatur.* Per bu ſtum tamen etiam ſepulchrum intellig poteſt.

37. *Mortuum nunquam attingit*] It etiam Deus immortalis Iudæorum po pulo præcepit Levitici cap. 21. ℣ſ. 11 neque juxta ritus funeris cauſa in luctu aut atra veſte eſſe poterat, ut ſemper pu rus preces concipere aut immolar poſſet, ut Philo de Monarchia tradidit Τὸ θνησιμαίων ἀπέχεσθαι, id eſt, *abſti nere morticinis* inter Pythagoræ præce pta poſuit Hierocles, & Porphyrius E piſtola ad Abnebonem & Ælianu lib. iv. Porphyrius 2. de Abſtinentia πεὶ οἱ τῶν τῆδε ἱερεῖς καὶ ἱεροσκόποι καὶ τάφων ἀπέχεσθαι κελεύουσιν αὐτοῖς, καὶ ἀνδρῶν ἀνοσίων καὶ ἐμμήνων, καὶ συνουσιῶν καὶ θεᾶς ἤδη αἰσχρᾶς καὶ πενθικῆς Servius ad III. Æneid. *moris Roman*

fuera

qui non eſt religio. Eædem ferme cærimoniæ ſunt, quas 39 *flaminicas Diales ſeorſum ajunt obſervitare. veluti eſt; quod* 40 *venenato*

ſtat ramum cupreſſi ante domum funeſ.n poni, ne quiſquam Pontifex per ignorantiam pollueretur. Similia ſcribit Ser-s ad lib. 4. Æneid. ad hæc verba, *Et fde coronat funerea.* Plinius lib. 16. c.33. *Cupreſſus Diti ſacra, & ideo funeriſigno ad domos poſita.* Feſtus: *Cupreſſi mortuorum domibus ponebantur ::, quia hujus generis arbor exciſa non naſcitur, ſicut ex mortuo nihil jam eſt ſandum, quam ob cauſam in tutela :is patris eſſe putabatur.* Præterea *cum eſt, ne ſacerdos ejus domum ingre:ur, in qua ante quintum diem funus f:it,* ut Servius in Ms. Fuldenſi ad l. 1. Æneidos ſcribit. Imo ne tibias :dem funebres audire licitum fuit, :e Feſto. Polluti autem funere mi:me ſacrificare poterant. Ex jure quoq Pontificio exceptionem proponit S:vius ad lib. 6. Æneid. *Cum Pontific:s,* inquit, *nefas eſſet cadaver videre, :en magis nefas viſum fuerit, ſi inſe:pultum relinquerent.* Idem Hebræorum :giſtri ſcribunt in lege vetante 237.

8. *Funus tamen exequi*] Id neque j: Divino licitum niſi in parentibus &ropinquis. Levit. cap. 21. ℣ſ. 1. & :e & ℣ſ. 10. Quinetiam omnes qui :us proſecuti fuerant, aqua aſperſi p:abantur. Quod de Græcis Pollux, H:chius, & Ariſtophanis ſcholiaſtes :antur. De Romanis Feſtus: *Funus p:ecuti redeuntes ignem ſupergredie:b:ur, aqua aſperſi: quod purgationis g:s vocabant ſuffitionem.* Etiam ipſæ :tuæ Deorum in viis poſitæ panno :bantur, ſi funus præteriret.

9. *Flaminicas Diales*] Quæ univiræ eſ debebant. Tertullianus Exhortati:e ad caſtitatem: *Monogamia apud :nicos in ſummo honore eſt, ut & virgibus legitime nubentibus univira pro:mu adhibeatur, & ſic auſpicii initium eſt. Item in quibuſdam Solemnibus, & :ciis, ut prior ſit univiræ locus. Certe Flaminica non niſi univira eſt, quæ & Flaminis lex eſt.* Trebellius Pollio de Calpurnia Titi conjuge: *Fuit ſancta & venerabilis femina de genere Ceſonianorum,* (ita legendum, non *Cenſorinorum*) *id eſt, Piſonum, quam majores noſtri univiram ſacerdotem inter ſacratiſſimas feminas adorarunt.* Demoſthenes in Neæram de uxore Regis ſacrorum apud Athenienſes ita loquitur: τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ (Δῆμος) νόμον ἔθετο ἀστὴν εἶναι, καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένην ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν. id eſt, *uxorem autem ejus* (Populus) *lege conſtituit civem eſſe, & quæ alteri viro ſe non miſcuerit, ſed virgo nupſerit.* etiam virginitatis intactæ eſſe debebat, ut in ſacra pagina quoque conſtitutum Lev. c.21. ℣ſ. 13. Nequelicitum Flaminicis ſandalia ex morticino corio geſtare. Feſtus: *Mortuæ pecudis corio calceos aut ſoleas fieri Flaminicis nefas habetur; ſed & occiſæ alioqui, aut immolatæ, quoniam ſua morte extincta omnia tunc ſunt.*

Flaminicas] Vett. Editt. *Flaminicas ſacerdotiſſas Dialis.*

40. *Venenato operitur*] Vulgo male legebatur, *bene nato.* Venenatum erat pallium Flaminicæ, quod flameo colore venenatum, ſive tinctum erat. Venenum pro colore dixit Virgilius in Eclogis,

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

Et apud Gellium noſtrum lib. 20. c.8. Cn. Matius *venenare* dixit, pro colore imbuere. Quale autem hoc pallium fuerit Flaminicæ, docet Servius ad lib. 4. Æneidos ℣ſ. 36.

Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.

Veteri, inquit, *ceremoniarum jure præceptum eſt, ut Flaminica venenato operta ſit. Operta autem cum dicitur, pallium ſignificatur. Venenatum autem infectum.*

nenato operitur , & quod 41 *in rica* 42 *ſurculum de arbore fe*
habet : 43 *& quod ſcalas , niſi quæ Græcæ appellantur , eas* 44
cendere et plus tribus gradibus religioſum eſt : atque etiam qu
it 45 *ad Argeos* 46 *quod neque comit caput neque capillum de-*
ctit. Verba prætoris ex edicto perpetuo de flamine D
& de ſacerdote Veſtæ adſcripſi. SACERDOTEM. VEST-

41. *Inrica*] Vulgo, *virica*. L. Fruterius lib. 3. c. 11. in Ms. Lovanienſi *in rica* ſe inveniſſe teſtatur. Feſtus: *Ricæ & riculæ vocantur parva ricinia, ut palliola ad uſum capitis facta. Granius quidem ait eſſe muliebre cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimiatur.*

42. *Surculum de arbore felici habet*] Intelligit arculum, de quo Servius ad lib. 4. Æneid. *Arculum eſt virga ex malo Punico incurvata, quæ fit quaſi corona, & ima ſummaque inter ſe alligatur vinculo laneo, albo , quam in ſacrificiis certis regina* (loquitur de Didone) *in capite habebat : Flaminica autem Dialis in omni ſacrificatione uti debebat.* Quod autem dicit *virgam* eſſe ex *malo Punico incurvatam* , Gellius hic ex quacunque *arbore felici* affirmat. Quod verius arbitror. Pro *felici*, Scaliger legit *ſiliqua.*

43. *Et quod ſcalas*] Ita emendavit Scaliger, vulgo legebatur , *Et quod ſcalas , quæ Græce* κλίμακες *appellantur,* vel in antiq. Ven. Ed. *Græcæ.* κλίμακες irreptitium eſſe videtur, ex gloſſa , cum *græce* legeret , & putaret vocabulum Græcum intelligi. Ita tamen etiam legi poteſt , *niſi quæ Græcæ* κλίμακες *appellantur* , ut de quibuſdam græcis ſcalis intelligatur. Ad interpretationem hujus loci egregie facit fragmentum Servii : *Apud veteres Flaminicam ſcalas plus tribus gradibus niſi Græcas ſcandere non licebat , ne ulla pars pedum ejus, crurumve ſubter conſpiceretur. Eoque nec pluribus gradibus , ſed tribus , ut in aſcenſu duplices niſus non patetentur extolli veſtem , aut nudari crura. nam ideo & Græcæ ſcalæ dicuntur , quia ita fabricantur, ut omni ex parte compagine t*
larum clauſæ ſint , ne adſpectum ad p
tem aliquam corporis admittant.
Scaligerum ad Feſtum pag. 72.

44. *Eſcendere*] Ita Varro, Salluſt, Livius, quoque loquuntur.

45. *Ad Argeos*] Meminerunt Va,
Feſtus, Ovidius, & Plutarchus. A
primo Feſtum : *Argea* (lege *Arge-*
ca Romæ appellantur , quod in his ſe
eſſent quidam Argivorum illuſtres
Gloſſarium ἀφίδρυμα interpreta,
id eſt , aram cum ſimulachro. *A*
quoque , ut Varro ait , *vocabant ſcir*
effigies , quæ per virgines Veſtales a
ſingulis jaciebantur in Tiberin. Fuer
tem plura Argeorum ſacraria , ut V
lib. 4. de L. L. docet hunc in mod
Reliqua urbis loca olim diſcreta , ut
georum ſacraria in ſeptem & viginti
tes urbis ſunt diſpoſita. Livius li
Multa alia ſacrificia , locaque ſacr
ciundis , quæ Argeos Pontifices voc
dedicavit. XV. autem & XVI. Kale
Apriles ſacra in Argeis peracta.

46. *Quod neque comit caput*] Hoc
pore Flaminicæ Diali vetitus conc
tus, ungues ferro ſecare , crinem d
ctere , ſicuti etiam menſe Junio
ædes Veſtæ purgatur. Ovidius l. 6.

Donec ab Iliacâ placidus purgamin
ſtâ
Detulerit flavis in mare Tibris aq
Non mihi detonſo crinem depectere
Non ungues ferro ſubſecuiſſe licet
Non tetigiſſe virum, quamvis Iovi
ſacerdos,
Quamvis perpetuâ ſit mihi lege d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

IM. ET. FLAMINEM. DIALEM. IN. OMNI. MEA. IVRIS-ICTIONE. 47 IVRARE. NON. COGAM. Verba M. Varronis e ſecundo rerum divinarum ſuper flamine Diali hæc ſunt. *ſolus* 48 *album habet galerum; vel quod maximus eſt, vel quod vi immolata hoſtia* 49 *alba fieri oporteat.*

7. JURARE NON COGAM] Atque hæc o inter alias fuit, quare magiſtratu gi Flamen Dialis non poſſet, quia giſtratus in leges jurare cogebatur.
8. *Album habet galerum*] Paulus Epitoma Feſti : *Albogalerus à galea nominatus. Eſt enim pileum capitis, quo Flamines Diales utebantur. Fiebat enim ex hoſtia alba Iovi cæſa, cui adjungebatur virgula oleagina.* Vide & Servium.
49. *Alba*] Vett. Editt. *albato.*

CAP. XVI.

Quos errores Iulius Higinus in ſexto Virgilii animadverterit in hiſtoria Romana erratos.

REprehendit 1 Higinus Virgilium, correcturumque eum fuiſſe exiſtimat, quod in libro ſexto ſcriptum eſt. alinurus eſt apud inferos petens ab Ænea ut ſuum corpus quirendum & ſepeliendum curet. is hoc dicit :

2 *Eripe me his, invicte, malis : 3 aut tu mihi terram*
Injice, namque potes, 4 portuſque require Velinos.

io, inquit, modo aut Palinurus noviſſe & nominare potuit portus Velinos, aut Æneas ex eo nomine locum invenire, quum Velia oppidum, à quo portum, qui in eo loco t, Velinum dixit, Servio Tullio Romæ regnante, poſt annum

Higinus] Vide lib. I. c. 14. Præter illa autem quæ ibi commemora- v notandum commentarios illum in gilium ſcripſiſſe, uti ex hoc loco & l. I. c. 6. liquet. lib. quoque 16. c. 6. uti etiam ex Macrobio lib. 6. Saturn. . 9.
2. *Eripe me his*] Extant hi verſus lib. Æneid. ℣ſ. 365. & ſeq.
3. *Aut tu mihi terram*] *Terræ injectio ſndum Pontificalem ritum poterat fieri circa cadaver, & circa abſentium corpora quibuſdam ſolemnibus ſacris*, ut ſcribit Servius. Horatius, *injecto ter pulvere curras.*
4. *Portuſque Velinos*] Turnebus interpretatur *paluſtres.* Nam Servius Veliam inde dicit nomen accepiſſe, quod paludes græcis τὰ ἕλη dicuntur. Ita excuſat Virgil. Turnebus. Quid ſi portus ab amne ſimilis nominis ita dictus ſit, à quo poſtea ipſa urbs Velia appellata ſit? Utique Strabo lib. 6. dicit quoſdam urbis nomen ab Eleëte fluvio vel à fonte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

5 annum amplius ſexcenteſimum, quam Æneas in Italia venit, conditum in agro Lucano & eo nomine appellatu eſt? nam qui 6 ab Harpalo, inquit, regis Cyri præfect 7 ex terra Phocide 8 fugati ſunt, alii Veliam, 9 partim Ma ſilia

Hele deducere. Quinetiam multa permittenda ſunt Poëtis, neque tam anxie examinanda, cum in ea volentes incidant, non rerum ignorantia decepti. Vide quoque Rutgerſ. lib. 3. Var. c. 2.

5. *Annum amplius ſexcenteſimum*] Chronologi, inter quos Bucholcerus, ſcribunt Tarquinium Priſcum Romanorum Regem occiſum à morte Æneæ anno ſexcenteſimo. Æneæ adventus in Italiam ſtatuitur anno ante Romam conditam 425. Regnatum à Regibus per 244. annos. Nam Servius quadraginta quatuor annos regnavit, Tarquinus viginti quinque. Manent igitur uſque ad Servium 175. anni. Junge ab Æneæ adventu in Italiam 425. annos cum annis 175. fient ſexcenti anni. Verum non convenient anni, ſi Velleium Paterculum ſequamur, qui Romam conditam refert poſt Trojam captam annis CDXXXVII. quibus ſi addantur anni regii uſque ad Servium 175, duodecim plures erunt anni. Dionyſius Halycarnaſſeus 7. Olympiadis anno primo poſt Ilium captum anno 433. conditam Romam ſcribit. Ita plures fuerint anni octo. De Catoniana & Varroniana computatione, urbiſque Romæ natalibus vide Scaligerum lib. 5. de Emend. temp. & Onuphrium Panvinium Commentar. in Faſtos.

6. *Ab Harpalo, regis Cyri præfecto*] Harpalum quoq; Ammianus Marcellinus, & Solinus, aliiq; appellant: Herodotus, Strabo, Pauſanias. aliiq; Harpagum. Strabo lib. 6. φησὶ δ' Ἀντίοχος, Φωκαίας ἁλούσης ὑφ' Ἁρπάγου, τοῦ Κύρου στρατηγοῦ, τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους, πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον, καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρεοντιάδου. ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἠλέαν κτίσαι. Ἔνιοι δὲ τοὔνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἐλέητος. id eſt, *Tradit A tiochus capta Phocæa ab Harpago præ cto exercitus Cyri, cives locupletiores t tis cum familiis naves conſcendiſſe; p mumque cum Creontiade ad Corſicam a que Maßiliam appuliſſe: inde quum exp lerentur Eleam condidiſſe. Quidam n men ab Eleëte amne deducunt.* Hiſtoria hanc pluribus refert Herodotus lib. ubi dicit relicta Cyrno ſive Corſica i ſula, ubi per quinquennium habitav rant Phocæenſium exules, eoſdem pr lio navali à Tyrrhenis & Carthagenien bus debilitatos Rhegium profugiſſe, a que ibi urbem Hyelam condidiſſe. Hy la eadem quæ & Elea, & Velia appell tur. Apud Strabonem corrupte Βύλ pro Υ'έλη, vel Βήλη legitur.

7. *Ex terra Phocide*] Non videt Gellius diſtinguere inter Phocenſes Phocæenſes. Phocis Græciæ regio, cuj metropolis Delphi, Phocæi aut Ph cænſes dicti à Phocæa urbe Ioni Dicere itaque debuerat Gellius ter vel potius urbe Phocæa vel Phocæen Similis error apud Juſtinum lib. 4 ubi *Phocenſes* quoque appellat, qu Phocæenſes debuerat nominare. Pho cenſium regionem dicit eſſe ſterilem uti revera erat, ſed Phocæenſium in A terra longe erat fertiliſſima, atque ube tate luxuriabat. Confudit itaque Pho cenſes & Phocæenſes. Recte dixit ſcho liaſtes Thucydidis ad lib. 1. Φωκεῖς ο τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ Φώκιδος πόλεως Φωκαεῖς οἱ τῆς Ἰωνίας ἀπὸ Φωκαία πόλεως Ἴωνες ὄντες, id eſt, *Phocenſ Græciæ populi, ab urbe Phocide* dicti *Phocænſes Ioniæ à Phocæa urbe, cun ſint Iones.*

8. *Fugati*] Urbe ab Harpago capt præſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſam condiderunt. inſcitiſſime igitur petit ut Æneas por-
tm Velinum requirat, quum id nomen eo tempore fuerit
uſquam gentium. neque ſimile, inquit, illud videri debet,
quod eſt in primo carmine;

Italiam fato profugus 10 *Lavinaque venit*
Litora.

& æque

pſidiarium militem poſtmodum obtruncarunt, & ſaxo mari immerſo juramento ſe invicem obſtrinxerunt non prius de Patria repetenda cogitaturios, quam ſaxum ex imis vadis ſupernataſſet. Plerique tamen reverſi, cæteri claſſe Cyrnum, poſtmodum Rhegium appulerunt. Vide Herodotum lib. 1.

9. *Partim Maßiliam*] De Maſſiliæ origine aliter ſentit Ariſtot. de Politia Maſſilienſi, qui ante Cyri tempora à mercatoribus conditā refert, ut teſtatur Harpocration in Μασσαλία. Juſtinus hic quoque referendus, cujus notabilis locum ex lib. 43. c. 3. hic inſerere operæ pretium fuit: *Temporibus Tarquinii regis* (Priſci, ut Euſebius teſtatur in Chronico) *ex Aſia Phocenſium juventus, oſtio Tiberis invecta, amicitiam cum Romanis junxit: inde in ultimos Galliæ ſinus navibus profecta, Maßiliam inter Ligures & feras gentes Gallorum condidit: magnaſque res, ſive dum armis ſe adverſus Gallicam feritatem tuentur, ſive dum ultro laceſſunt, à quibus fuerant antea laceſſiti, geſſerunt. Namque Phocenſes exiguitate ac macie terræ coacti, ſtudioſius mare quam terras exercere piſcando, mercando, plerunque etiam latrociniis maris, quod illis temporibus gloriæ habebatur, vitam tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram procedere auſi, in ſinum Gallicum oſtio Rhodani amnis devenere. Cujus loci amœnitate capti, reverſi domum referentes quæ viderant, plures ſollicitavere. Duces claßis Simos & Protis fuere. Itaque regem Segobrigeorum*, (Nanum appellat *Athenæus*) Nannum *nomine in cujus finibus urbem condere geſtiebant, amicitiam petentes conveniunt. Forte eo die Rex occupatus in apparatu nuptiarum Gyptis* (Athenæus lib. 13. *Pertam* appellat) *filiæ erat: quam more gentis electo inter epulas genero, nuptum tradere illic parabat. Itaque cum ad nuptias invitati omnes proceßiſſent, rogantur etiam Græci hoſpites ad convivium. Introducta deinde virgo, cum juberetur à Patre aquam porrigere ei, quem virum eligeret, tunc omißis omnibus ad Græcos converſa aquam Proti porrigit, qui factus ex hoſpite gener, locum condendæ urbis à ſocero accepit.* Athenæus non Protin, ſed Euxenum appellat, filium autem ejus & Pettæ, quæ & mutato nomine Ariſtoxena appellata, Protin dicit fuiſſe. Sed veriſimile arbitror Protin patrem à benigno hoſpitio poſtmodum fuiſſe appellatum Euxenum, cujus filius ejuſdem nominis fuerit. Neque dicit aquam porrexiſſe Regis filiam, novo hoſpiti, ſed phialam κεκραμένην, id eſt vino & aqua mixtam, ſive caſu, ſive aliam ob cauſam Proti conceſſiſſe. Donari autem phiala ſponſum à ſponſa moris fuiſſe videtur, cum matrimonium divites contraherent. Atque hoc ritu virgines ſponſum eligebant. Vide de Odatide Homartæ regis filiæ nuptiis eundem Athenæum lib. 13. Porro Olympiade 45. hanc coloniam contigiſſe Marcianus Heracleota ex Timæo ſcribit, & Solinus, qui duas de origine Maſſiliæ ſententias confudit, cum ſcribit, *Phocenſes quondam fugati Perſarum adventu Maßiliam urbem Olympiade 45. condiderunt.* Hoc contigit 57. Olympiade, cum fugati ſunt, nam Olympiade 45 nondum inſtitutum erat Perſarum imperium. De Maſſiliæ laudibus, vide Ciceronem, Strabonem l. 3. Tacitum, Valerium Maximum, alios.

& æque in ſexto libro:

[11] *Chalcidicaque levis tandem ſuperadſtitit arce.*

quoniam poëtæ ipſi quædam [12] κατὰ πρόληψιν hiſtori dicere ex ſua perſona concedi ſolet, quæ facta ipſe poſte ſcire potuit: ſicut Virgilius ſcivit de Lavinio oppido & d [13] colonia Chalcidicenſi. ſed Palinurus quî potuit, inquit ſcire ea quæ poſt annos ſexcentos facta ſunt? niſi quis eun [14] divinaſſe apud inferos putat, proinde ut animæ defun ctorum ſolent. ſed & ſi ita accipias, quamquam non ita di citur, Æneas tamen, qui non divinabat, quo pacto potuit re quirere portum Velinum, cui nomen tunc, ſicuti diximus nullum uſquam fuit? item hoc quoque in eodem libro re prehendit, & correcturum [15] eſſe Virgilium putat [16] niſ mors occupaſſet. nam quum Theſea, inquit, inter eos no minaſſet, qui ad inferos adiſſent ac rediſſent; dixiſſetque,

– – [17] *Quid Theſea, magnum*
Quid memorem Alcidem? & mi genus ab Iove ſummo eſt.

poſtea tamen infert:

[18] – – *ſedet, æternumque ſedebit*
Infelix Theſeus.

[19] quî autem, inquit, fieri poteſt, ut æternum apud infero ſedeat

In Chronologicis, Scaligerum in Animadv. in Euſeb.

10. *Lavinaque venit Litora*] Servius Danielis hic nullam prolepſim agnoſcit. Ita enim loquitur: *Hæc civitas tria habuit nomina: nam primum Lavinium dictum eſt à Lavinio Latini fratre. Poſtea Laurentum à lauro inventa à Latino; dum adepto imperio poſt mortem fratris civitatem augeret. Poſt Lavinium à Lavinia uxore Æneæ.* Alii tamen Lavinium ab Ænea conditum referunt.

11. *Chalcidicaq;*] Extant ✠ſ. l. 6. ✠ſ. 17.

12. Κατὰ πρόληψιν] Id eſt, *per anticipationem.*

13. *Colonia Chalcidicenſi*] Intelligit Cumas. Cumani enim à Chalcide Euboica originem trahunt, ut teſtantur Livius lib. 8. Dionyſius Halicarnaſ ſæus lib. 7. Vellejus lib. 1. Strabo l. 5

14. *Divinaſſe*] Prædixiſſe.

15. *Eſſe*] Aliter, *fuiſſe.*

16. *Niſi mors occupaſſet*] Nam Ænei dem imperfectam reliquit, & vulga tũ eſt ultima voluntate caviſſe, ut con cremaretur, ſed Auguſtum reſtitiſſe.

17. *Quid Theſea*] Extant verſus lib 6. Æneid. ✠ſ. 122. & ſeq.

18. *Sedet, æternumque ſedebit*] Ext verſus eodem lib. ✠ſ. 617. & ſeq.

19. *Quî autem, inquit, fieri poteſt* Quidam hos verſus ita conciliant, The ſeum Herculis ope vivum liberatum fuiſſe, defunctum propter filium injuſt cæſum cruciatum. Brodæus lib. 1. Mi ſcell. pro *infelix Theſeus*, legit *Terem* ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſleat, quem ſupra cum iis commemorat, qui deſcende-nt illuc, atque inde rurſum evaſerint; præſertim quum ita fabula de Theſeo atque ſi Hercules eum evellerit [20] de tra, & in lucem ad ſuperos eduxerit. Item in his verſibus raſſe Virgilium dixit:

[21] Eruet ille Argos [22] Agamemnoniaſque Mycenas,
Ipſumque Æaciden, genus armipotentis Achilli;
Vltus avos Trojæ, [23] templa & temerata Minervæ.

nfudit, inquit, & perſonas diverſas & tempora. nam ne-ıe eodem tempore neque per eoſdem homines cum A-ıæis & cum Pyrrho bellatum eſt. [24] Pyrrhus enim, quem dicit

contra fidem exemplarium. Vide oque Titium lib. 1. controv. cap. 11. : Fabula autem Theſei ſcribit Plu-chus in Ejuſdem vitâ, Aïdoneum olloſſorum regem Theſea ſervaſſe ca-vum, donec eum Hercules liberaret. em ſcribunt Euſebius ex Philochoro Atthidis libro ſecundo, Hieronymus Cyrillus lib. 1. contra Julianum oſtatam. Porro notanda quoque rba Servii ad illum locum Virgilii, DET ÆTERNUMQUE SEDEBIT INFELIX ESEUS. Ita autem dicit: *Contra opi-nem. Nam fertur ab Hercule eſſe libe-us quo tempore eum ita abſtraxit, ut il-corporis relinqueret partem.* (Ad quod tremum alludere putat Cælius Virgi-m.) *Frequenter enim variant fabulas itæ. Hippolytum Virgilius liberatum inferis dicit, Horatius contra. Neque m Diana pudicum liberat Hippolytum.*

20. *De petra*] Pauſanias in Phocicis Apollonii interpres ſcribunt Panya-ı poëtam ceciniſſe Theſeo & Pirithoo ſaxum adnatum fuiſſe, ut inde avel-nequirent, quod ingens ſaxum eis lo-ſedis & vinculorum eſſet. Addit A-llonii & Homeri interpres Hercu-n ſumma vi ab immobili ſaxo The-ım detraxiſſe, Pirithoum nulla vi po-ſſe. Quo reſpexit Horatius,

ec lethæa valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Pirithoo - - -

Videndi ſunt Diodorus Siculus, Pauſa-nias, Plutarchus, & Apollodorus.

21. *Eruet ille Argos*] Verſus extant Æneid. 6. ℣ſ. 38. & ſeqq.

22. *Agamemnoniaſque Mycenas*] Quibus Agamemnon imperabat. Nam Mycenarum regno etiam Argivum ad-jecerat, & quicquid eſt regionis uſq; ad Corinthum & Sicyonem poſſidebat, ut teſtatur Strabo lib. 8. Poſtmodum My-cenæ ab Argivis funditus everſæ ſunt. Quæ itaque hic dicit Autor noſter de Argivo, id eſt, Achaico bello intelli-genda. Mycenæ enim olim & Argos ſub Agamemnonis imperio fuere.

23. *Et temerata*] C. Tor. *intemerata.*

Templa & temerata Minervæ] Virgi-lius lib. 2. Æneid.

Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo
Palladiũ, cæſis ſummæ cuſtodibus arcis,
Corripuere ſacram effigiem, manibuſque cruentis
Virgineas auſi divæ contingere vittas.

Et poſtmodum,

Ecce trahebatur paſſis Priameïa Virgo
Crinibus à templo Caſſandra, adytiſque Minervæ.

24. *Pyrrhus enim, quem dicit Æaci-den*] Per Æacidem quoque Pyrrhum Epirotarum regem hic intelligit Ser-vius. Alii Perſen intelligunt qui à Pau-lo Æmilio ductus in triumphum, quo capto Macedoniæ imperium finem ac-cepit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dicit Æaciden, [25] de Epiro in Italiam tranſgreſſus [26] cu Romanis depugnavit adverſus [27] M. Curium [28] in eo b lo ducem. [29] Argium autem bellum, id eſt, Achaïcu multis poſt annis à L. Mummio Imperatore geſtum e poteſt, inquit, igitur medius eximi verſus, qui de Pyrr importune immiſſus eſt. quem Virgilius proculdubio e empturus, inquit, fuit.

CA

cepit. Perſes ad Achillem genus ducebat, de quo Propertius,

Et Perſen proavi referentem pectus Achilli,
Quique tuas proavus fregit Achille domos.

Silius quoque de Philippo, patre iſtius Perſæ ita loquitur,

Hic gente egregius, veteriſque ab origine regni,
Æacidum ſceptris, proavoque tumebat Achille.

Non confudiſſe autem Virgilium perſonas diverſas, diverſaque tempora oſtendere nititur Pontanus in Animadv. ad Gellium. Quando enim primo Poëta dicit,

Ille triumphatâ Capitolia ad alta Corintho,
Victor aget currum, cæſis inſignis Achivis.

Mummium ſignificat, qui cognominatus eſt Achaïcus. Poſtea cum dicit IPSVMQUE ÆACIDEM, Perſem intelligit, qui ad Achillem genus referebat. quem Paulus devicit & Macedonum imperium delevit, atque ita Trojæ ruinas ultus eſt. Male tamen Pontanus ad Paulum refert quæ de Argis & Mycenis à Poëta dicuntur. Hæc enim ad L. Mummium melius referuntur, qui ptâ Corintho toram Græciam trib riam fecit, & in Provinciam rede ut teſtatur Pauſanias in Achaïcis lil & Strabo, lib. 8. Quæ cum ita ſint, iam Epirus, ubi Æacidæ regnabant, dem ſortem obtinuit. Verſus itaque omnes ad L. Mummium referri p arbitror. Per *Æacidem* enim non I rhum, non Perſem, ſed regnum Epi ticum intelligo.

25. *De Epiro*] Eſt hæc regio Græ verſus Adriaticum mare. Vide Stra nem lib. 8.

26. *Cum Romanis pugnavit*] Pri prælio victor, duobus ſequentibus ctus, vide Plutarchum in Pyrrho Florum lib. I. c. 18.

27. *Curium*] Qui conſul prælio P rhum devicit. Vett. Editt. legunt M *nium Curium*. De aliis hujus belli va tempore ducibus, Albano, quem F rus Lævinum appellat, Fabricio, & milio Coſſ. vide Plutarchum in P rho.

28. *In eo*] Ms. quoddam *eodem*.

29. *Argium autem bellum*] Argi & Achæos confundit Homerus, Strabo lib. 8. oſtendit. Vett. Editt. *Argium* legunt *Argivum*.

Lu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XVII.

Qam ob cauſam & quali modo Democritus philoſophus [1] lumi-nibus oculorum ſeſe privaverit, ſuper ea re verſus Laberii pure admodum & venuſte facti.

DEmocritum philoſophum in monumentis hiſtoriæ Græcæ ſcriptum eſt, virum præter alios veneran-d n, auctoritateque antiqua præditum, luminibus oculo-ı ſua ſponte ſe privaſſe; [2] quia exiſtimaret cogitationes mmentationeſque animi ſui in contemplandis naturæ onibus vegetiores & exactiores fore, ſi eas videndi il-bris & oculorum impedimentis liberaſſet: id factum modumque ipſum, quo cæcitatem [3] facile ſollertia tiliſſima [4] conſcivit, [5] Laberius poëta in mimo, quem pſit [6] Reſtionem, verſibus quidem ſatis munde atque phice factis deſcripſit; ſed cauſam voluntariæ cæcitatis it aliam: vertitque in eam rem quam tum agebat, non ncinniter. eſt enim perſona, quæ hæc apud Laberium it, divitis avari & parci ſumtum plurimum [7] aſotiamque leſcentis [8] viri deplorantis. Verſus Laberiani ſunt:

Demo-

L *'minibus oculorum*] Falſum hoc ſſe dicit Plutarchus περὶ πολυ-πραγμοσύνης. Cic. l. 5. Tuſc. dubitat an rum ſit, necne. Neque Laertius nec Heſychius Illuſtrius in vita De-mociti meminerunt. Hieronymus ta-men 27. cap. contra Jovinianum tra-cta 2. eo quoque reſpexit, cum dicit: *Q dam legimus effodiſſe ſibi oculos, ne per rum viſum ſeu uſum à contemplatio-ne ilosophiæ avocarentur.*

Quia exiſtimaret cogitationes] Ali-ter rtullianus in Apologet: *Demo-cri, inquit, oculis ſe privavit, quod mu-lier ſine cupiditate intueri non poſſet.*

Facile] Nimio & ignito ſplen-do quem aſſiduo obtutu aſpiciebat.

Conſcivit] Male emendat H. Ste-phanus *concivit*. *Conſcivit* à *conſciſco* derivatur, quod ſignificat decernere, vel κατὰ μετάληψιν, exequi, quod decreve-ris. Ita apud Ciceronem & alios *con-ſciſcere mortem dicitur.*

5. *Laberius poëta*] Vide ſupra p. 33. & 245.

6. *Reſtionem*] Citat quoque ejuſdem nominis poëma Gellius noſter lib. 16. cap. 7. Vett. Editt. male legunt, *Rectio-rem.*

7. *Aſotiamque*] Vett. Editt. habent ἀσωτίαν τε, & adduntur interpretis verba, id eſt, *luxumque & propinationem.*

8. *Viri*] Vett. Editt. recte, *filii*. Si *viri* retineatur, Græciſmus eſt, qui ἄνδρα γέροντα, vel νέον dicunt.

9. *Demo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

9 Democritus [10] Abderites phyſicus philoſophus
[11] Clypeum conſtituit [12] contra exortum Hyperionis,
[13] Oculos effodere ut poſſet ſplendore æreo.
[14] Ita radiis ſolis aciem effodit luminis,
Malis bene eſſe ne videret civibus.
Sic ego fulgentis [15] ſplendorem pecuniæ
[16] Volo [17] elucificare [18] exitum ætati meæ;
Ne in re bona [19] eſſe videam nequam filium.

9. *Democritus Abderites*] Ita reſtituit hos verſus H. Stephanus, cum in aliis editionibus confuſe admodum legerentur. Turnebus lib. 14. Adverſ. cap. 18. verſum 6. & ſeq. ita legebat,

Sic ego ſplendore fulgenti pecuniæ
Volo elucificare exitum ætatis meæ.

Idem lib. 28. cap. 32. pro *elucificare* legit, *luſcificare*, id eſt, cæcare.

10. *Abderites*] Abdera urbs Thraciæ Teiorum colonia, ut Herodot. lib. 1. ſcribit.

11. *Clypeum conſtituit*] Plutarchus appellat ἐσοπ]ρα πυρωθέν]α, atque ex eorum refractione cæcitatem juxta quoſdam ſibi conciliaſſe ait. Vitra utique concava & ſpecula ſoli oppoſita facile ignem concipiunt. Pelvis quoque ærea ſplendicans radiis ſolis objecta ſi firmo obtutu aſpiciatur, noxia oculis & cæcitatem inducere poteſt: ſicuti hiſtoriæ referunt, eos qui ex tenebris ſubito ſplendorem lucis & ſolis aſpiciunt, videndi uſum amiſiſſe.

12. *Contra exortum Hyperionis*] Clypeum ſoli oppoſitum. Hyperiona Cœli & Telluris filium fabulatur Apollodorus, Solis patrem Diodorus, quo primus ſolis, lunæ, aliorumque aſtrorum motus cum cura obſervaverit. Hinc Hyperiona Solem appellant Poëtæ, vel quod ſupra nos incedat, ut nomen Græcum indicat.

13. *Oculos effodere*] Potius dicendum fuerat, *viſu privare*. neque enim oculi effoſſi fuere, ſed acies viſus imminuta & perdita.

14. *Ita radiis ſolis*] Lambinus legebat, *Radiis ſolis ſibi*.

15. *Splendorem*] Nonius, *ſplendor*. Vett. Editt. *ſplendore in pecuniam*. Lambinus legebat, *ſplendore fulgentis pec.*

16. *Volo*] Cod. Torn. *velo*.

17. *Elucificare*] Luce privare. Citat quoque hunc locum proculdubio e Gellio Nonius. Vett. Editt. legunt *lucificare*.

18. *Exitum*] Id eſt, finem ætatis meæ.

19. *Eſſe videam*] Lamb. *videam eſſe*.

CAP. XVIII.

Hiſtoria de Artemiſia, deque eo certamine quod apud Mauſoli ſepulchrum à ſcriptoribus inclutis decertatum eſt.

1 ARtemiſia Mauſolum virum amaſſe fertur ſupra omnis amorum fabulas, ultraque affectionis humanæ fidem

ARtemiſia] Strabo lib. 14. Hecatomni filiam fuiſſe dicit, ſororem uxoremque Mauſoli, qui inter fratres major natu in imperio ſucceſſit, & ſine pro

ſem. Mauſolus autem fuit, 2 ut M. Tullius ait, rex terræ Criæ; ut quidam Græcarum hiſtoriarum ſcriptores, provciæ Græciæ præfectus. 4 ſatrapen Græci vocant. is Mauſolus ubi fato perfunctus inter lamenta & manus uxor funere magnifico ſepultus eſt; Artemiſia luctu atque ſiderio mariti flagrans uxor oſſa cineremque ejus mixta coribus contuſaque in faciem pulveris aquæ indidit, 5 ebibque: multaque alia violenti amoris indicia feciſſe dicit. molita quoque eſt ingenti impetu operis, conſervan mariti 6 memoriæ, 7 ſepulcrum illud memoratiſſimum, digna-

pe decedens id uxori reliquit, illa p deſiderio mariti tabe mortua fuit. a itaque eſt Artemiſia Cariæ regina, cs mentionem facit Herodotus lib. 7 in expeditione Xerxis Perſarum re- g quæ poſt mariti obitum, filiique pu- p imperium adminiſtrans, nulla ad- a neceſſitate, ſed generoſo ſpiritu in mitiam conceſſit, & quinque inſtru- ć naves in hanc expeditionem con- tt. Hæc enim noſtra Alexandri tem- pe vixit, ut ex Strabone liquet.

. *Vt M. Tullius*] Lib. 3. Tuſcul. Qu. c 31. etiam Pauſanias lib. 8. Hali- caſſi regem appellat, item Vitruvius li 2. c. 8.

. *Græciæ*] Forte *Cariæ*. Lipſius le- gdum putat, *Provinciæ Præfectus*, v *Provinciæ à Rege Præfectus*. in Cod. Tn. legitur *Græcæ*, quod Caſaubonus irrpretatur de Aſiaticis Græcis, non iiqui in Græcia. Alioquin Græcia n quam à Rege Perſarum in provin- cia redacta fuit.

. *Satrapen Græci vocant*] Græcis li- tis *σατράπην* Cod. Torn. legit, re- v autem Perſæ ita vocarunt, à quibus Grci hoc vocabulum accepere, ut ex Hodoto, Iſocrate in Panegyrico, He- ſyio & aliis liquet. Quod autem Mſolum non Cariæ regem, ſed Sa- tren fuiſſe quidam memoriæ tradi- dent, forſan inde natum videtur, quod Podarus frater Mauſoli, cum ad re- gnum perveniſſet, res Perſicas amplectens, Satrapam accerſivit ad ſocietatem regni, qui mortuo Pyxodaro regionem illam poſſedit, & Adam filiam Pyxodari in uxorem duxerat, atque Halicarnaſſi, ubi regia ſedes erat, obſidionem, cum Alexander eam cingeret, ad tempus aliquod ſuſtinuit. Vide Strabonem lib. 14.

5. *Ebibitque*] Hæc Theopompus refert. Suidas illam phtiſi obiiſſe ſcribit. idem teſtatur Strabo lib. 14. Val. Max. lib. 4. cap. 6. de hoc inſolenti amore ita ſcribit: *Quid de illo inclyto tumulo loquare, cum ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulchrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qui illam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt.*

6. *Memoriæ*] Vett. Editt. addunt, *cauſa.* Secus in Ms.

7. *Sepulchrum illud memoratiſſimum*] De Mauſoleo ejuſque artificibus ita loquitur Plinius lib. 36. cap. 5. *Scopas habuit æmulos eadem ætate Bryaxin, & Timotheum, & Leocharem, de quibus ſimul dicendum eſt, quoniam ſimul cælavere Mauſoleum. Sepulchrum hoc eſt ab uxore Artemiſia factum Mauſolo Cariæ regulo, qui obiit Olympiadis centeſimæ anno ſecundo. Opus id ut eſſet inter ſeptem miracula, maxime artifices fecere: patet ab auſtro & ſeptentrione ſexagenos ternos pedes, brevius à frontibus, toto circuitu pedes quadringentos* XI. *attollitur in altitudinem*

dignatumque numerari [8] inter ſeptem omnium terrar ſpectacula. id monumentum Artemiſia quum [9] Dis M nibus Mauſoli dicaret; [10] ἀγῶνα, laudibus ejus dicund facit; ponitque præmia pecuniæ aliarumque rerum bon rum ampliſſima. ad eas laudes decertandas veniſſe dicu tur viri nobiles ingenio atque lingua [11] præſtabili [12] The pompus, [13] Theodectes, [14] Naucrites. ſunt etiam q [15] Iſocratem ipſum cum iis certaviſſe memoriæ mandav rint. ſed eo certamine viciſſe [16] Theopompum judicatu eſt. is fuit Iſocratis diſcipulus. exſtat nunc quoq; [17] The

dec

tudinem XXV *cubitis : cingitur columnis* XXXVI. *Ab oriente cælavit Scopas, à ſeptentrione Bryaxis, à meridie Timotheus, ab occaſu Leochares. Priuſque quam peragerent, regina Artemiſia, quæ mariti memoriæ id opus extruxerat, obiit. Non tamen receſſerunt, niſi abſoluto jam, id gloriæ ipſorum artiſque momimentum judicantes: hodieque certant manus. Acceſſit & quintus artifex. Namque ſuper pteron pyramis altitudine inferiorem æquavit,* XXIV *gradibus in metæ cacumen ſe contrahens. In ſummo eſt quadriga marmorea, quam fecit Pythis.* Vide quoque Pauſaniam lib. 8. Vitruvium lib. 2. cap. 8. & interpretes ad illum verſum Martialis,

Aëre nec vacuo pendentia Mauſoléa.

8. *Inter ſeptem omnium terrarum ſpectacula*] Vide Leonem Allatium in Notis ad Philonis Byzantii lib. de VII. orbis ſpectaculis.

9. *Dis Manibus*] Vett. Editt. legunt *Diis M. Sacris* Manuſc. *Dîs manibus ſacris*. forſan D. M. S. Iſidorus lib. 8. cap. ult. *Manes dicunt Deos mortuorum, quorum poteſtatem inter Lunam & terram aſſerunt.* Sed proprie ſic vocantur *animæ defunctorum*. Vide tamen Feſtum, Servium ad III. Æneid. & Apuleium lib. de Deo Socratis.

10. Α᾽γῶνα] Id eſt, *certamen*, quod additur in quibuſdam Editt. ſed interpretis verba ſunt.

11. *Præſtabili*] Mavult ita lo Gellius, quam *præſtanti*.

12. *Theopompus*] Qui tempore P lippi & Alexandri Magni vixit. Var exemplo Iſocratis præceptoris ſui ſc pſit orationes, inter quas ἐπιτάφ ἐπὶ Μαυσωλῳ commemorar Ano mus deſcriptione Olympiadum Olymp. CIII. annum I. Fuit idem in gnis hiſtoricus. vide *Voßium* de Hiſt Græc. lib. I. c. 7.

13. *Theodectes*]Cui cognomen *Ph ſelites*, qui Platonem, Iſócratem, & riſtotelem audivit, & funebrem qu que orationem in laudem Mauſoli h buit, & poſtmodum ab arte orato ad ſcribendas tragœdias ſe accinxit.

14. *Naucrites*] Suidas Naucrate Erythræum & in Iſocrate idem Er thræum Naucratitem appellat, quo i nuere videtur eum ex Naucrati Ur Ægypti juxta Strabonem oriundu fuiſſe. Idem commentarium in H merum ſcripſit, ut teſtantur Stephan de Urbibus, & Euſtathius.

15. *Iſocratem ipſum*]Scribit hoc Su das non de Iſocrate Athenienſi, ſed A polloniate, qui erat Ampolæ philoſ phi filius, & majoris Iſocratis diſcip lus, Platonis quoque aſſiduus audito qui Orationes quoq; nonnullas edid

16. *Theopompum*] Theodectem ctorem fuiſſe refert Suidas, quoſda tamen victoriam Theopompo tribuer

17. *Th*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

deti tragœdia, quæ inſcribitur, Mauſolus: in qua eum mgis quam in proſa placuiſſe 18 Higinus in exemplis refe.

. *Theodecti tragœdia*] Tragœdias jux Suidam quinquaginta ſcripſit. Minit ejus quoque Ariſtoteles in Etis, & Euſtathius. Quintilianus eu ita memoria excelluiſſe ſcribit, ut ſemel auditos verſus & quidem multos protinus reddere ſolitus eſſet. Videndus & Plutarchus in Alexandro.

18. *Higinus in exemplis*] Vide quæ de illo diximus lib. 1. c. 14.

CAP. XIX.

Ni purgari 1 neque lavari peccatum, dum prætenditur peccatorum, quæ alii quoque peccaverunt, ſimilitudo.

Nceſſebat quempiam 3 Taurus philoſophus ſevera atq; vehementi objurgatione adoleſcentem 4 à rhetoribus & facundiæ ſtudio ad diſciplinas philoſophiæ tranſgreſſum. quod factum 5 quidem eſſe ab eo diceret 6 inhoneſte & nprobe. at ille non ibat inficias 7 feciſſe, ſed id ſolitum ei fieri defendebat; turpitudinemque delicti exemplorum uſu 8 & conſuetudinis venia 9 deprecabatur. atque ibi Taurus iſto ipſo defenſionis genere irritatior, Homo, inqt, ſtulte & nihili, ſi te à malis exemplis auctoritates & raones philoſophiæ non abducunt; ne illius quidem Demoſthenis

NEque lavari] Cod. Torn. *levari.* ubi & poſt *ſimilitudo*, hæc adduntutque inibi verba ex oratione ſuper ea re moſthenis. Sicuti etiam in Editt. ve habetur.

Inceſſebat] *Inceſſere* proprie eſt implere, quod *ab incedo* derivatum.

Taurus Philoſophus] Hujus mentio n Chronico Euſebii. Vide Gellium noſtrum lib. 6. cap. 10. & 14.

4 *A Rhetoribus & à facundiæ ſtudio*] In s. quodam hæc verba non habentur erumtamen retine.

Quidem] Vett. Editt. *quiddam.*

Inhoneſte & improbe] Taurus ipſe Ploſophiam profeſſus hic non ſtudium philoſophiæ, quæ res ſanctiſſima eſt, reprehendit, ſed vitium juventutis deſultoriæ, quæ vel faſtidio vel opinatæ ſapientiæ præſumptione, quæ Platoni δοκησισοφία dicitur, ad alia feſtinat.

7. *Feciſſe*] In quodam Ms. abeſt.

8. *Et conſuetudinis venia*] Legitur quoque, *conſuetudine veniam.*

9. *Deprecabatur*] Id eſt, excuſabat, expurgabat, aut ne vera turpitudo exiſtimaretur, verbis contendebat. Gellius alibi dixit *deprecari* etiam ſignificare *depellere*. & Quint. lib. 3. *deprecationem eſſe* dixit *depulſionem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

moſthenis veſtri ſententiæ tibi in mentem venit? quæ,qu lepidis & venuſtis vocum modis 10 vincta eſt, 11 quaſi qu dam cantilena rhetorica, facilius adhærere memoriæ tu potuit. nam ſi me, inquit, non fallit, quod quidem 12 primore pueritia legerim, verba hæc ſunt Demoſthen adverſus eum, qui, ut tu nunc facis, peccatis alienis exen tum purgatumque ibat. 13 σὺ δὲ μὴ λέγε, ὡς γέγονεν οὗτ πολλάκις· ἀλλ' ὡς προσήκει γίγνεσθαι· οὐ γὰρ εἴ τι πώπο μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτο ἐμιμήσω, διὰ τ το ἀποφύγοις ἂν δικαίως· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλί κοιο. ὥσπερ γὰρ 14 εἴ τις ἐκείνων προῄλω, σὺ τάδ' οὐκ ἔγραψας, οὕτως, ἂν 15 σὺ νῦν ἁλῷς, ἄλλος οὐ γράψ Sic Taurus omni ſuaſionum admonitionumque gene utens ſectatores ſuos ad rationes bonæ inculpatæque i dolis ducebat.

10. *Vincta*] In quodam Ms. *juncta*.

11. *Quaſi quædam cantilena*] Numerus Rhetoricus.

12. *In primore*] Vett. Editt. *primori*.

13. Σὺ δὲ μὴ λέγε] Id eſt, *Tu igitur ne dicas hoc, ſæpe eſſe factum, ſed illud decuiſſe ita fieri. Neque enim ſi quid aliter aliquando, quam leges jubent, factum eſt, idque tu imitatus es, propterea jure abſolvêris. Ut enim ſi quis illorum olim damnatus eſſet, tu iſta non ſcripſiſſes* (loquitur Demoſthenes de decreto ſine ctoritate ſenatus promulgato) *ita ſi nunc pœnas dederis, alius non ſcrib* Extant hæc verba initio orationis versus Androtionem.

14. Εἰ τὶς ἐκείνων προῄλω] Ve Editt. εἰ τὶς ἑάλω.

15. Ἂν σὺ νῦν ἁλῷς,] In Dem ſthene hodie legitur ἂν σὺ νῦν δικ δῶς.

CAP. XX.

Quid ſit rogatio, *quid* lex, *quid* plebiſcitum, *quid* privilegiu *& quantum iſta* 1 *omnia differant.*

QUæri audio, quid *lex* ſit, quid *plebiſcitum*, quid *rogati* quid *privilegium*. 2 At ejus Capito publici privatiq juris peritiſſimus, quid *lex* eſſet, hiſce verbis definivit. *Le* inquit, *eſt generale juſſum populi* 3 *aut plebis* 4 *rogante magiſtr*

1

OMnia] In quodam Ms. *nomina*.

2. *Atejus Capito*] De quo alibi dictum, inprimis lib. 4. c. 10.

3. *Aut plebis*] Hoc proprie erat p biſcitu

Ea definitio ſi probe facta eſt; neque de imperio Cn. Pompeji, neque de reditu M. Ciceronis, neque de cæde P. Clodii quæſtio, neque alia id genus populi plebisve juſſa *leges* vocari poſſunt. non ſunt enim generalia juſſa; neque de univerſis civibus, ſed de ſingulis concepta: quocirca privilegia potius vocari debent. quia veteres *priva* dixerunt, quæ nos *ſingula* dicimus. quo verbo Lucilius in primo ſatyrarum libro uſus eſt.

- - 5 abdomina thynni
Advenientibus priva dabo 6 cephalæaque carne.

Plebem

...tum. Tribunitiis autem rogationis initio pars tantum civium, non populus adſtringebatur. Primi L. Valerius & M. Horatius conſules, legem curiatis comitiis tulerunt, ut quod tributim plebs juſſiſſet, populum teneret. Id factum anno ab V. C. 304. ſeceſſione ſecunda in Aventinum. Idem confirmatum anno 367. à Q. Hortenſio dictatore. Hinc *plebiſcita lege Hortenſia non minus valere quam leges ceperunt*, Juſtinianus loquitur.

Rogante magiſtratu] In propriedictis legibus rogabant populum centuriatis aut curiatis comitiis magiſtratus illi penes quos erant majora Reip. auſpicia, ut puta conſul, dictator, prætor. Si populus approbaſſet, lex ferebatur. Plebiſcita tributis comitiis ferebantur, Tribuno plebem rogante.

Abdomina thynni] Vulgo *thynnia*. Nonius quoque in verbo *privum* hos verſus ita citat,

... cænam adducam, & primum his abdomina thynni
Advenientibu' priva dabo - - -

Thynnariæ piſcationis meminit quoque Ulpianus JC in l. 13. ff. *Commun. Præd.* Ex thynnis autem ſalſamenta fiebant, inter quæ celebriora ὡραῖα Græcis μελάνδρυα & κύβια dicebantur. Primam ſpeciem ſalſamenti Plautus quoque *Horæum* appellat in Captivis actu IV. ſc. 2. quod ex thynnis nondum adultis, qui & pelamydes dicuntur, tempore verno fiebat. Heſychius. ὡραῖον ὁ τάριχος, κατὰ τὸ ἔαρ συντεθέμενος, id eſt, *ſalſamentum, quod circa ver conficitur.* Vide Apicium lib. 10. c. 5. De Melandryis ita ſcribit Plinius libro nono cap. 15. *Thynni membratim cæſi, cervice & abdomine commendantur atque clidio, recenti duntaxat, & tum quoque gravi ructu; cætera parte plenis pulpamentis ſale adſervantur Melandrya vocantur, cæſis quernis aſſulis ſimiles.* Oribaſius quoque ita dicta melandrya ſcribit, quod ſimilitudinem cum nigricãtibus quercus radicibus haberẽt. *Elacatena* quoque Feſto dicuntur, niſi locus corruptus ſit. Κύβια erant ſalſamenta in quadrum, ſive teſſeræ modum ſecta. Plinius lib. 32. cap. 11. ipſum piſcem cum ſalſamento confundit, etiam Feſtus *cybium* piſcem appellat, *caudam* & *fruſta cybii* dixit Martialis lib. 11. Ep. 28. & 32. vide quoque ſupra p. 434.

6. *Cephalæaque carne*] Ita Ms. Vett. Editt. *cephalæamque carnem.* Unde Turnebus legebat *carnem & cephaleam.* Alibi *Atarnæ* legit à Myſiæ oppido, atque ita in Ms. Gellio ſe inveniſſe teſtatur lib. 21. Adv. c. 21. Ita & Ennius in Phageſiis apud Apuleium dixit, *calvaria pinguia Atarnæ.* Colvius in notis ad Apuleium ibi legit, *Atarne*, ut cete, piſcis genus. Cod. Torneſ. legit *Acarne.* Apud Plinium certe lib. 32. c. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Plebem autem Capito in eadem definitione ſeorſum à populo diviſit : quoniam in populo omnis pars civitatis omneſque ejus ordines contineantur. plebes vero ea dicitur, in qua gentes civium 7 patriciæ non inſunt. *plebiſcitum* igitur eſt, ſecundum eum Capitonem, lex quam plebes, non populus, accipit. ſed totius hujus rei juriſque, ſive quum populus, ſive quum plebes rogatur, ſive quod ad univerſos pertinet, caput ipſum & origo & quaſi fons *rogatio* eſt. iſta enim omnia vocabula 8 cenſentur *rogationis* principali genere & nomine continenturque. nam, niſi populus aut plebes rogetur, nullum plebis aut populi juſſum fieri poteſt. Sed quamquam hæc ita ſunt, in veteribus tamen ſcriptis non magnam vocabulorum illorum differentiam eſſe animadvertimus. nam & *plebiſcita* & *privilegia* tranſlato nomine *leges* appellaverunt; eademque omnia confuſo & indiſtincto vocabulo 9 *rogationes* dixerunt. Salluſtius quoque proprietatum in verbis retinentiſſimus conſuetudini

Acarne inter piſces marinos numerantur, pro *Atarne*, vel *atarna*. Gloſſæ veteres Ἀτάρνα ἰχθύος γένος. Ἀκάρναξ quoque λάβραξ Heſychio. Salmaſius utique ad Solinum etiam apud Apuleium legit, *calvaria*, *pinguis acarne*. Sin autem *cephalæaque carne* legamus, per *cephalæa* intelligit ſalſamenta, quæ ex carne (piſcibus enim etiam caro tribuitur) cephali piſcis conficiebantur. Cephali autem ex genere mugilum ſunt, quorum ſpecies enumerat Athenæus lib. 7. & ex eo docte proponit Julius Cæſar Scaliger in comm. ad Ariſtot. de Hiſt. Anim. lib. 2. cap. 16. Per *cephalæa* Turnebus intelligit ſalſamenta ex thynni capite. *Atarnæ* autem erant cetariæ. Vel intellige per *cephaleaque Acarnæ*, ſalſamenta ex capite piſcis *acarne*, vel *Acarnæ*.

7. *Patriciæ non inſunt*] Juſtinianus inquit : *Plebis autem appellatione ſine patriciis & ſenatoribus cæteri cives ſignificantur*. Sed hoc referendum videtur ad illa tempora, cum patriciis ſolis honores & dignitates paterent. Ex quo autem tempore plebi aditus ad magiſtratus etiam ſenatum eſſe cœpit, ſenatores plebeiis opponi deſierunt. Patrici genere ſemper à plebeiis diſtincti fuere, quanquam ordine tenus plebeii quoque aliquando in ſenatu erant. Nobiles ab Aſconio Pediano etiam inter plebeios recenſentur, quorum tamen parentes curuli aliquo magiſtratu functi erant.

8. *Cenſentur*] In Cod. Torn. additur hoc loco *continenturque*.

9. *Rogationes*] Rogabatur Populus hoc modo, VELITIS, JUBEATIS, QUIRITES. Feſtus: ROGAT, *i. e. conſulit Populum, vel petit ab eo, ut id ſciſcat, quod ferat, unde nos quoque in conſuetudine habemus pro petere, & orare*. Si legem probaret Populus, formula tali utebatur, UTI ROGAS IUBEO, ſi improbarent, ANTIQUO. vide Briſſonium de Formulis lib. 2. p. 129. & ſeqq.

Obſer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

di conceſſit; & *privilegium*, quod de Cn. Pompeji reditu ſebatur, *legem* appellavit. verba ex ſecunda ejus hiſtoria hæc ſunt. *Nam Sullam conſulem de reditu ejus legem ferentem ex compoſito TR. PL. C. Herennius prohibuerat.*

CAP. XXI.

Quam ob cauſam M. Cicero his omnino verbis, noviſſime *&*, noviſſimus, 1 *obſervantiſſime vitarit.*

NOn paucis verbis, quorum frequens uſus eſt nunc & fuit, M. Ciceronem noluiſſe uti manifeſtum eſt, quod non probaret. velut eſt & *noviſſimus* & *noviſſime*. nam quum & M. Cato & Salluſtius & alii quoque ætatis ejuſdem verbo iſto promiſce 2 uſitati ſunt; multi etiam non indocti viri in libris id ſuis ſcripſerint: 3 abſtinuiſſe eo tamen tanquam non Latino videtur. quoniam qui doctiſſimus eorum temporum fuerat 4 L. Ælius Stilo ut novo & improbo verbo uti vitaverat. 5 propterea quid M. quoque Varro de iſta voce exiſtimaverit verbis ipſis ex libro de lingua Latina ad Ciceronem 6 ſexto demonſtrandum putavi: 7 *Quod extremum*, inquit, *dicebatur, dici moviſſimum cœptum vulgo. qnod mea memoria* 8 *ut Ælius,* 9 *ſic ſenes alii,* 10 *quod nimium*

OBſervantiſſime] Vett. Editt. *obſervatiſsime.*

Vſitati ſunt] Crebro uſi. Ita & alibi loquitur Auctor noſter.

. *Abſtinuiſſe eo*] Ita tamen Cicero loquitur in Oratore, Epiſtola ad Octavium, & pro Roſcio Comœdo. Cæſar quoque de Bello Gallico, Quintilianus, aliique probati auctores crebro uſi.

. *L. Ælius Stilo*]Ita Ms. Bituricenſ. teſte Cujacio Obſervat. lib. 3. cap. 36. vulgo *Ælius illo.* De hoc vide ſupra lib. 1. cap. 21. lib. 3. cap. 3. & lib. 5. c. 21. Fuit hic magiſter Varronis. Non intelligitur hic Ælius Gallus, qui libros de Verborum ſignificatione ſcripſit, quamquam in quibuſdam editionibus loco citato ex Varrone Ælii Galli nomen occurrat, ut mox videbimus.

5. *Propterea quid*] Ita Ms. Buſlid. teſte Carrione. Vett. Editt. ita habent: *Propterea id M. quoque Varronis ex libro de Lingua Latina* VI. *demonſtrandum putavi.*

6. *Sexto*] Ita Ms. & Vett. Editt. inter quas princeps Veneta. Hodie lib. quincto apud Varronem hæc leguntur.

7. *Quod extremum*] Apud Varronem hodie legitur, *à quo etiam extremum noviſsimum quoque dici cœptum volgò.* In Ms. Bituricenſi Cujacii: *quod extremum dicebant, dici noviſsimum cœptum vulgò.*

8. *Vt Ælius*] *Vt* hic irreptitium eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nimium novum verbum eſſet, vitabant. cujus origo ut à vetere vetuſtius ac veterrimum : ſic à novo declinatum novius [11] *& noviſſimum.*

quia librarii in corruptum Varronis codicem inciderant, ubi legebatur *ſic ſenes*, pro quo *Siſenna* lego.

Ælius] In optimæ notæ Varronianis editionibus etiam Scaligeriana legitur, *Ælius Gallus*. Carrio putat depravatum eſſe Varronis locum, atque ex eo Agellium noſtrum, inprimis quia Buſlidianus Codex ita habet & Bituricenſis Cujacii *Ælius Tilo* pro *Stilo*, & vocem illam *Gallus* à gloſſemate primum in Varronis, deinde in Gellii libros invaſiſſe, ideoque eſſe ejiciendam. Quin etiam doctiſſimum Turnebum fugit ratio, qui Ælium Gallum Varronis eſſe magiſtrum exiſtimarit, cum id in Stilonem magis convenire Carrio oſtenderit. In Vett. quoque editionibus nulla *Galli* mentio, ſed *Lælius* pro *L. Ælius* ſimpliciter vocatur. Cæterum ſi quis obnixe *Ælium Gallum*, retinere velit, præcipue quia in vetuſtis Varronis editionibus ita legitur, etiam in vetuſtiſſima Veneta, anni 1496. notandum Ælii Galli mentionem quoque fieri apud Feſtum in *poſtliminium*, idemque hunc in verbo *tribunitia* lib. 12. de Verb. ſignif. citat, & Gellius noſter l. 16. c. 5. ejuſdem meminit, quamvis ibi corrupte *Cæcilius Gallus* legatur. Citatur quoque in codice Florentino l. 57. D. de Verb. ſign. hoc modo, *Ælius Gallus lib. 1. de Verbor. quæ ad jus pertinent ſignif.* Eodem referri poſſunt *l. 19. ff. de Vſur.* & l. 77. *de V. S.* Non eſt hic idem, ut arbitror, cum Ælio Gallo, cujus expeditionem in Arabiam deſcripſit Strabo lib. 16. quem putat Caſaubonus Poëtam fuiſſe Virgilio familiarem. Verum ea de re hic diſputandi locus non eſt. Vide tamen Servium ad Eclogam ultimam Virgilii. Cæterum uti dixi, potius hic locus de L. Ælio Stilone intelligendus, ſicuti ex Bituricenſi codice liquet, ubi *Tilo* pro *Stilo* legitur. De quo inſignis locus Ciceronis in Bruto : *Fuit is vir omnino egregius, & eques Romanus cum primis honeſtus, idemque eruditiſſimus & græcis literis & latinis, antiquitatiſque noſtræ & in inventis rebus & actis, ſcriptorumque veterum literate peritus, quam ſcientiam Varro noſter acceptam ab illo, auctamque per ſeſe, vir ingenio præſtans, omnique doctrina pluribus & illuſtrioribus literis explicavit.*

9. *Senes alii*] Apud Varronem legitur, *ſenes aliquot.* Ita quoque Biturig. & Buſlid MSſ. forſan pro *ſic ſenes alii*, legendum *Siſenna, alii.* Siſennam alibi quoque Varro laudat.

10. *Quod nimium novum verbum*] Varro : *Nimium novum verbum quod eſſet.*

11. *Et noviſſimum*] Addit Varro, *quod extremum.*

CAP. XXII.

Locus exemtus ex Platonis libro, qui inſcribitur Gorgias, *de falſæ philoſophiæ probris : quibus philoſophos temere inceſſunt, qui emolumenta veræ philoſophiæ ignorant.*

PLato veritatis homo amiciſſimus, ejuſque omnibus exhibendæ promtiſſimus, quæ omnino dici poſſint in de-

ſides

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſtes iſtos ignavoſque, qui obtento philoſophiæ nomine iutile otium & linguæ vitæque tenebras ſequuntur, ex rſona quidem non gravi, neque idonea, vere tamen ingeieq; dixit. nam etſi Callicles, quem dicere hæc facit, veræ hiloſophiæ ignarus, inhoneſta indignaque in philoſophos onfert : proinde tamen accipienda ſunt quæ dicuntur, ut os ſenſim 1 moveri intelligamus, ne ipſi quoque culpatioes hujuſcemodi mereamur, neve inerti inanique deſidia ıltum & ſtudium philoſophiæ 2 mentiamur. Verba ipſa iper hac re Platonis ex 3 libro, qui appellatur Gorgias, ripſi : quoniam vertere ea conſilium non fuit : quum ad roprietates eorum nequaquam poſſit Latina oratio adpirare, ac multo minus etiam mea. [4] Φιλοσοφία γάρ τοι ἐστὶν,

MOveri] Aliter, *moneri.*

2. *Mentiamur*] Lucianus quoıe illos inſectatur in Nigrino.

3. *Libro*] Ita dialogum appellat.

4. Φιλοσοφία γάρ τοι ἐστὶν, &c.] Id t, *Nam philoſophia quidem, ô Socrates, atioſa res eſt, & venuſta, ſi quis illam oderate in adoleſcentia attingat. Sin aum ſupra modum tempus in ea contrivet, hominum eſt corruptela. Quamvis im bono à natura ingenio ſit præditus, men ſi diutius per ætatem jam provetam philoſophetur, neceſſario omnium reum imperitus evadet : quarum omnino arum, bonum, excellentem virum habere eritiam oportet. Nam & legum civilium & verborum, quibus in conſuetudine cæuque hominum tam publice quam privaım uti decet, voluptatum præterea cupilitatumque humanarum, &, ut breviter omprehendam, morum prorſus fiunt ignai. Quocirca quoties ad aliquam rem geendam vel publicam vel privatam ſe conerant, habentur ridiculi, quemadmodum & civiles viri, ſi in veſtras exercitatioıes diſputationeſque deſcendant. Evenit nim illud Euripidis,*

Qua in re clarus quiſque eſt, ad eam
 properat,
Et diei partem illi plurimam impartit,
Ut ipſe ſeipſum ſuperet præſtantia.

ubi vero inferior ſit, inde fugit illudque vituperat : aliud vero laudat, quadam ſui ipſius benevolentia exiſtimans ſeipſum ita laudare. Verum præſtare arbitror amborum participem fieri, philoſophiæ quidem quatenus diſciplinæ gratia deceat. Nec turpe quidem eſt adoleſcenti philoſophari. Sed cum grandior natu philoſophiæ adhuc incumbit, res eſt, Socrates, valde ridicula. Equidem ſimiliter affectus ſum erga illos, qui philoſophiæ dant operam, atque illos qui balbutiunt ac ludunt. Quoties enim aſpicio puellum, cui decorum adhuc eſt loqui ita balbutientem ludentemque, delector : feſtivumque & liberale mihi videtur, puerilemque decere ætatem. Quoties vero puerum audio verba expeditius exprimentem, moleſtum quiddam mihi oboritur, aureſque offendit meas : atque ſervile quippiam præ ſe ferre videtur. Cæterum quum virum quis audit balbutientem, vel videt ludentem, ridiculum id quidem, à viroque alienum, ac dignum plagis apparet. Idem igitur erga philoſophantes mihi evenit. In adoleſcente enim philoſophiam dum cerno, valde delector, decenſque judico, atque ingenuum eſſe hominem hunc exi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ἐςὶν, ὦ Σώκρατες, χάριεν, ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ, ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδιαλείψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ εὐφυὴς ᾖ, καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἄπειρον γεγονέναι ἐςὶν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν μέλλοντα, καλὸν κἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα. καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίγνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλειν ἐν τοῖς συμβολαίοις τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων.

ſſimo, eum vero qui non philoſephetur, illiberalem, nec unquam præclarum aliquid ac generoſum de ſe præſtiturum. Sed quando grandiorem natu philoſophantem animadverto, nequedum ſtudia ejuſmodi deſerentem, verberibus jam hunc virum, Socrates, indigere cenſeo. Quippe quod, quemadmodum modo dicebam, huic accidat homini, ut etiamſi generoſa natura præditus ſit, tamen iners atque ignavus evadat, fugiat mediam civitatem, forenſeſque conſuetudines, in quibus Poëta inquit viros fieri præſtantiſſimos; abſcondatque ſeſe cum tribus vel quatuor pueris, & in angulis ſuſurrando vitam ducat, nihil unquam liberale aut magnificum prolaturus. Erga te autem, Socrates, bene atque amice affectus ſum. Itaque idem mihi erga te, quod & Zetho erga Amphionem apud Euripidem, cujus modo mentionem feci, accidiſſe arbitror. Talia enim nunc mihi quadam adverſus te dicere venit in mentem: qualia adverſus fratrem ille dicit. Profecto ea, Socrates, negligis, quæ curæ eſſe tibi conveniebat, atque adeo generoſæ mentis præſtantia ſpecie quadam puerili conformas, utpote qui nec in judiciis conſultationibuſque, ſi uſus poſcat, verba recte facere, neque conveniens quicquam probabileque eligere, nec aliis prompte conſulere poſſis. Quare amice Socrates ne mihi ſuccenſeas. Benevolentia enim erga te mea ad hæc proferenda nunc me adducit. Nonne turpe ducis ſic comparatum te eſſe, quemadmodum arbitror & te & alios omnes, qui philoſophiam diutius perſequuntur? Nempe ſi te nunc quis, aut alium è cœtu veſtro quempiam comprehendat, inque carcerem trahat, atque te, injuriam quamvis nullam inferas, inferre tamen accuſet: certe quid ageres, non haberes, ſed vacillares oſcitareſque defenſionis tuæ prorſus ignarus. Proinde adductus in judicium vel ab ignavo abjectoque accuſatore, ultimo ſupplicio, modo illi placeret, afficerere. Iam verò quomodo id ad ſapientiam ſpectat, Socrates, ſi quæ ars ingenuæ mentis nacta virum, reddit deteriorem, adeo ut nec ipſe ſibi opem ferre valeat, nec ex graviſſimis periculis ſe aut alium quemquam ſervare, ſed inimicorum rapinis exponat cunctas facultates, ipſe inſcite ſine ullo honore in urbe victitet? Iam vero ejuſmodi virum, etſi dictu ſit agreſtius, licet ſuper genam impune pulſare. Quamobrem bone vir me audi, ac jam in vanis verſari argutiis deſine: decora rerum gerendarum exerce officia, atque ea, ex quibus ſapere videaris: iſta vero arguta ſive deliramenta appellari oportet, ſive nugas,

Unde vacuæ habitādæ tibi domus ſunt,

aliis relinque. Deniq; imitare non eos, qui hæc exigua captant, ſed eos, quibus victus & gloria, & alia bona adſunt compluruma.

Neque

ων, καὶ συλλήβδην, τῶν ἠθῶν παντάπασιν ἄπειροι γί-
γνονται. ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἰς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πρᾶ-
ξιν, καταγέλαστοι γίγνονται. ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοὶ,
ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς
λόγους, καταγέλαστοί εἰσι. συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου·

λαμπρός τε ἐστὶν ἕκαστος ἐν τούτῳ, κἀπὶ τοῦτ' ἐπείγεται
νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ βέλτιστος ὤν.

ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾖ, ἐντεῦθεν φεύγει, καὶ λοιδορεῖ τοῦ-
το. τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγούμενος
οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ' οἶμαι τὸ ὀρθότατόν ἐστιν,
ἀμφοτέρων μετασχεῖν. φιλοσοφίας μὲν ὅσον παιδείας χά-
ριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μειρακίῳ ὄντι φιλο-
σοφεῖν· ἐπειδὰν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἄνθρωπος ἔτι
φιλοσοφεῖ, καταγέλαστον, ὦ Σώκρατες, τὸ χρῆμα γί-
γνεται. καὶ ἔγωγε ὁμοιότατον πάσχω πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦν-
τας, ὥσπερ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παίζοντας· ὅταν
μὲν γὰρ παιδίον ἴδω ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι, οὕτω
ψελλιζόμενον καὶ παῖζον, χαίρω τε, καὶ χαρίεν μοι φαίνε-
ται καὶ ἐλευθέριον καὶ πρέπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ· ὅταν δὲ
σαφῶς διαλεγομένου παιδαρίου ἀκούσω, πικρόν τι μοι δο-
κεῖ χρῆμα εἶναι, καὶ ἀνιᾷ μου τὰ ὦτα, καί μοι δοκεῖ δουλο-
πρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις ψελλιζομένου,
ἢ παίζοντα ὁρᾷ, καταγέλαστον φαίνεται, καὶ ἄνανδρον, καὶ
πληγῶν ἄξιον. ταυτὸν οὖν ἔγωγε τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς
φιλοσοφοῦντας· παρὰ νέῳ μὲν γὰρ μειρακίῳ ὁρῶν φιλοσο-
φίαν, ἄγαμαι, καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλευθερόν
τε εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον· τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα, ἀνελεύ-
θερον, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσοντα ἑαυτὸν, οὔτε καλοῦ, οὔτε
γενναίου πράγματος· ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι

 φιλο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

φιλοσοφοῦντα, καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοὶ δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι, φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἀγορὰς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι. καταδεδυκότι δὲ, τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων, ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. ἐγὼ δὲ, ὦ Σώκρατες, πρός σε ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν, ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρός σε λέγειν, οἷά περ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφὸν· ὅτι ἀμελεῖς ὦ Σώκρατες, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι. καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προσθεῖο ἂν ὀρθῶς λόγον, οὔτ' εἰκὸς καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὔθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες (καὶ μοὶ μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ) οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοὶ εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ, τι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγιῴης ἂν καὶ χασμῷο, οὐκ ἔχων ὅ, τι εἴποις; καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβὰς, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιτό σοι θανάτου τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτο ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυᾶ λαβοῦσα τέχνη φῶτα, ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, μήτε ἑαυτὸν, μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν

περισυ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ἐισυλᾶαδς πᾶσαν τὴν ἐσίαν· ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τ πόλει. τ δὲ τοιȣ̃τον (εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι ἔεςιν) ἐπὶ κόῤῥης τύπτοντα, μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ ὦ θὲ ἐμοὶ πείθȣ, παῦσαι δ' ἐλέγχων· πραγμάτων δ' ευȣσίαν ἄσκει· καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις κομψὰ ταῦτ' ἀφεὶς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, ε φλυαρίας,

Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις·

λῶν ὀυκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' ε ὅσι καὶ βίος, καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά.

ſec Plato ſub perſona quidem, ſicuti dixit, non proba, ſed m ſenſu tamen intelligentiæque communis fide, & cum adam indiſſimulabili veritate diſſeruit; non de illa ſcilit philoſophia, quæ virtutum omnium diſciplina eſt, quæ e in publicis ſimul & privatis officiis excellit, civitateſe & rempublicam, ſi nihil prohibeat, conſtanter & forter & peritè adminiſtrat; ſed de iſta futuli atque puerili editatione argutiarum, nihil ad vitam neque tuendam que ordinandam promovente: in qua id genus homines nſeneſcunt male feriati; quos philoſophos eſſe & vulgs putat, & is putabat, ex cujus perſona hæc dicta ſunt.

CAP. XXIII.

rba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu & moribus: atque inibi, quod fuerat jus marito in adulterio uxorem deprehenſam necare.

QUi de victu atque cultu populi Romani ſcripſerunt, mulieres Romæ atque in Latio ætatem [1] abſtemias

egiſſe,

[1] A*Bſtemias egeſſe*] Dionyſius lib. 2. Antiq. cap. 26. refert Romuli lemulierum graviſſimum crimen hatum, non tantum ſi pudicitiam malaſſent, verum etiam ſi vinum bibiſſent, quod crederet temulentia mulieres ad nefarias accendi libidines. De hujuſmodi autem criminibus mariti cum cognatis cognoſcebant, & pœnam infligebant ſuo arbitrio. Vide & Valer. Max.

egiſſe, hoc eſt, vino ſemper, 2 quod temetum priſca lingua appellatur, abſtinuiſſe dicunt: inſtitutumque ut 3 cognatis oſculum ferrent 4 reprehendendi cauſſa, ut odor indicium faceret ſi bibiſſent. bibere autem ſolitas ferunt 5 loream, 6 paſſam, 7 murinam, 8 & quæ id genus ſapiant, 9 potu dulcia. atque hæc quidem, in his, quibus dixi, libris pervolgata ſunt.

Max. lib. 2. cap. 1. Idem Valerius lib. 6. cap. 3. ſcribit Egnatium Metellum uxorem, quod vinum bibiſſet, fuſtim intermiſſe. *Idque factum*, inquit, *non accuſatore tantum, ſed etiam reprehenſore caruit; unoquoque exiſtimante, optimo illam exemplo violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe.* Factum hoc Egnatio Mecennio adſcribit Plinius lib. 14. cap. 13. Quod propter diſciplinam verecundiæ, carerent temeto omnes mulieres, ſcribit quoque Cicero lib. 4. de Rep. Varro lib. 1. de vita Populi Rom. citante Nonio. Vide quoque Plinium lib. 14. cap. 13. Athenæum lib. 10. Plutarchum Qu. Rom. 6. Arnobium lib. 2. Tertullianum in Apolog. cap. 6. Apud Athenæum Polybius lib. 6. ſcribit non potuiſſe fallere mulieres, quæ vinum bibiſſent tum propter oſculandi morem, tum quod cellæ vinariæ iis non committerentur.

2. *Quod temetum priſca lingua appellatur*] Gloſſæ Cyrilli, οἶνον παλαιὸν interpretantur. Etiam Hebræi vinum grave חמר appellant. Vox TEMETI in antiqua lege Romuli occurrebat.

3. *Ut cognatis*] Dicit Athenæus ad conſobrinos uſque hoc in uſu fuiſſe. Affinibus quoque & propinquis idem jus ſcribit fuiſſe Arnobius lib. 2. & Tertull. Apol. cap. 6.

Cognatis] Vel ipſi propinqui mulieri oſculum impertiebant.

4. *Reprehendendi*] Forſan, *deprehendendi*. reprehenſio hic locũ non habet.

5. *Loream*] Vett. Editt. ſcribunt *lauream*. Varro *loram*, qui de illa ita loquitur lib. 1. de R. R. c. 54. *Quæ calcatæ uvæ erant, earum ſcapi cum folliculis ſubjiciendi ſub prelum, ut ſi quid reliqui habeant muſti, exprimatur in eundem lacum. Cum deſiit ſub prelo fluere, quidam circumcidunt extrema, & rurſus premunt, & rurſus eum expreſſum, circumſititium appellant, ac ſeorſum, quod expreſſum eſt, ſervant, quod reſipit ferrum. Expreſſi acinorum folliculi in dolia conjiciuntur, eoque aqua additur. Ea vocatur lora, quod lota acina ac pro vino operariis datur hyeme.* Vide & Columellam lib. 12. c. 40. & Plinium lib. 14. c. 10.

6. *Paſſam*] Vett. Editt. *paſſum*. Varro lib. 1. de Vita Pop. Rom. apud Nonium *Paſſum nominabant, ſi in vindemia uvam diutius coctam legerent, eamque paſſi eſſent in ſole aduri.* Nonius: *Paſſum dicitur genus liquoris, quod ex uva paſſa cogitur.* Meminit quoque JC. *paſſi* l. 9. D. *De Tritico, vino vel oleo legato.* & l. ult. §. 1. eod. Quomodo fieret, docet Athenæus: τοῦτο μὲν ποιεῖται ἐκ τῆς ἀσταφίδος, καὶ ἐστὶ παραπλήσιος πινόμενος τῷ Αἰγοσθενεῖ τῷ γλυκεῖ καὶ τῷ Κρητικῷ, id eſt, *quod ex uva paſſa fit, guſtu ſimile vino dulci Ægoſthenenſi,* (Ægoſthenam Megaridis oppidum eſſe ſcribit Xenophon, Pauſanias, & Stephanus de urbibus) *& Cretico.* Quod innuit quoque Juvenalis Sat. XIV.

Qui gaudet pingue antiquæ de litore Cretæ
Paſſum & municipes Iovis advexiſſe lagenas.

De Paſſi confectione vide quoque Columellam lib. 12. c. 39.

7. *Murinam*] Μυῤῥίνην οἶνον dicebant Græci unguento temperatum, vel cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…unt. ſed M. Cato non ſolum [10] exiſtimatas, ſed multa… quoque à judice mulieres refert non minus, [11] ſi vinum …ſe, quam ſi probrum & adulterium admiſiſſent. verba …Catonis adſcripſi, ex oratione quæ inſcribitur, DE DO…, in qua id quoque [12] ſcriptum eſt, in adulterio uxores …prehenſas jus fuiſſe maritis necare. [13] *Vir*, inquit, [14] *quum …vortium fecit: mulieri judex pro cenſore eſt. imperium, quod …etur, habet. ſi quid perverſe tetréque factum eſt à muliere, …ltatur: ſi vinum bibit, ſi cum alieno viro probri quid fecit, con…nnatur.* De jure autem occidendi ita ſcriptum. *In adul…rio uxorem tuam ſi* [15] *deprehendiſſes*, [16] *ſine judicio impune necares.*

…ſuperfundebant unguentum, τῷ …ῳ κεχορημένον. Quin & μύῤῥινης …bebant, geminatione ſolenni cani… literæ. *Salmaſ.* Videndus quoque …ianus Junius lib. 5. Animadv. cap. … Errat itaque Plinius, qui Murrinum …rpretatur murra conditum. Sed ſic …um eſſet amarum. Potio autem hæc …is, ideoque nectar Græcis dicitur, … Feſto, qui murratum tamen vi…m cum myrrino confudit. Scaliger …heophraſtum de cauſis plantarum …6. c. 9. ex myrti baccis confectum …it. Sed Heſychius & Pollux οἶνον …ῳ κεχορημένον fuiſſe docent. ulti… Feſtus præter alia dicit: *Quidam id … putant ex genere uvæ, murrinæ no…e.*

Et quæ id genus ſapiant] Vett. editt. …*ſapiant* legunt *epotant*. Alii, *optant*: …an legendum, *ſapam & quæ id ge…potu dulcia*. Ms. *ſapiam*. Sapa autem …uitur pro muſto ad mediam partem …octo, ut Nonius ſcribit, vel ad ter…m partem, ut Plinius teſtatur lib. 23. … 2.

…. *Potu dulcia*] Quæ non tam facile …briant. Vide Ariſtot. Sect. 3. Probl. … 12. 13. & 27.

…0. *Exiſtimatas*] Referendum ad …ſcientia, *quam ſi probrum & adulte…m admiſiſſent.*

11. *Si vinum in ſe*] Ita Vett. Editt. concinnius, quam ſi vulgatam lectionem ſequamur, *vinum bibiſſent*. *Admittere in ſe vinum, & admittere adulterium*, lepida, ut Lipſius loquitur, vocis alternatio eſt.

12. *Scriptum*] Aliter, *inſcriptum*, male.

13. *Vir &c. judex pro cenſore eſt*] Sententia plana ut ſit, ita intellige virum quamdiu cum uxore eſt, quodvis imperium & jus habere in uxorem, & cum in virorum mores aut cenſor, aut judex inquirat, mulieribus contra ſolum maritum & judicem eſſe & cenſorem. Ita *Lipſius* lib. 1. Var. Lect. c. 13.

14. *Quum divortium fecit*] Lipſius legit ex conjectura, *niſi quum divortium fecit*, Neque enim vir cum divortium fecit, poteſtatem in uxorem quam habuit retinet.

15. *Deprehendiſſes*] Ita in Ms. Vett. Editt. *prehendiſſes*.

16. *Sine judicio impune necares*] Ex lege Romuli maritus uxorem in adulterio deprehenſam occidere impune potuit. Secundum jus civile Juſtinianæum marito adulterum non adulteram occidere licet, & quidem cum diſtinctione legis. Verba ita ſe habent in l. 24. ff. Ad L. Jul. de Adult. *Marito quoque adulterum uxoris ſuæ occidere permittitur, ſed non quemlibet, ut patri.*

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cares. illa te [17] *ſi adulterares, digito non auderet contingere; neque jus eſt.*

Nam hac lege cavetur, ut liceat viro deprehenſum domi ſuæ, non etiam ſoceri, in adulterio uxoris occidere eum, qui leno fuerit, quive artem ludicram ante fecerit, in ſcenam ſaltandi cantandique cauſa prodierit, judiciove publico damnatus, neque in integrum reſtitutus erit, quive libertus ejus mariti uxorisve patris, matris, filii, filiæ, utrius eorum fuerit. Uxorem autem ſtatim dimittere jubetur §. 1. d. l. 24. Patri autem jus eſt occidendi adulterum cum filia, quam in poteſtate habet l. 20. ff. eod.

17. *Si adulterares*] Buſlidianus codex teſte Carrione habet hæc auctius, *ſi adulterares, ſive tua adulteria audiret.* An hæc verba Catonis ſint, merito dubitatur: ex margine gloſſatoris librariorum culpa in textum irrepſiſſe arbitror.

Cap. XXIV.

Die priſtini, die craſtini & die quarti, & die quinti, *qui elegantius locuti ſunt, non ut ea vulgo dicuntur nunc.*

[1] D*Ie quarto* & *die quinto*, quod Græci [2] εἰς τετάρτην καὶ εἰς πέμπτην dicunt, ab eruditis nunc quoque dici audio: & qui aliter dicit, pro rudi atque indocto deſpicitur: ſed M. Tullii ætas ac ſupra eam non, opinor, ita dixerunt. *die quinte* enim & *die quinti* [3] pro adverbio [4] copulate dictum eſt, & ſecunda in eo ſyllaba correpta. [5] Divus etiam Auguſtus linguæ Latinæ non neſcius, [6] munditiarum

patris

D*Ie quarto*] Hæc omnia nonnihil mutato ordine exſcripſit Macrobius lib. 1. Sat. c. 4.

2. Εἰς τετάρτην καὶ πέμπτην] Id eſt, *in quartum vel quinctum diem.*

3. *Pro adverbio*] Ita quoque Macrobius. Niſi quis velit ablativum eſſe, atque antiquos in quibuſdam E vel I pro O poſuiſſe.

4. *Copulate dictum eſt*] Macrobius habet, *copulative.* Et ſimul innuit ita legi, *diequinte*, & *diequinti*, quod ex ſequentibus ejuſdem verbis liquet: *Indicium eſt quod ſyllaba ſecunda corripitur, quæ natura producitur, cum ſolum dicitur die.*

5. *Divus etiam Auguſtus*] De quo ita Suetonius in ejus vita c. 86. *Genus eloquendi ſecutus eſt elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum, ut ipſe dicit fœtoribus. Præcipuamque curam duxit, ſenſum animi quam apertiſſime exprimere.* Tacitus: *Auguſti prompta ac profluens, quæ deceret principem, eloquentia fuit.* Gellius noſter lib. 15. c. 7. elegantiam orationis, neque moroſam, neque anxiam ſed ſimplicem facilemque laudat. In Vett. Editt. poſt *Auguſtus* legitur *memoriarum veterum exequentiſſimus.*

6. *Munditiarum*] Cod. Torn. *munditiarumque.*

7. *Patris*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ɔatris ſui in ſermonibus ſectator, in epiſtolis pluriſariam ſ;nificatione iſta dierum non aliter uſus eſt.[8] is autem erit, ɪrpetuæ veterum conſuetudinis demonſtrandæ [9] gratia ɪrba ſollemnia prætoris ponere : quibus more majorum ferias concipere ſolet, quæ appellantur compitalia. ea ɪrba hæc ſunt. [11] DIE. NONI. POPOLO. ROMANO. QVIRITIBVS. COMPITALIA. ERVNT. QVANDO. CONɛPTA. FVERINT. [13] NEFAS. *die noni* prætor dicit, non *ɛ nono*. Neque prætor ſolum, ſed pleraque omnis vetuſtas

7. *Patris*] Julii Cæſaris, qui per teſtamentum illum adoptavit. Vide Velum lib. 2. c. 59.

8. *Is autem*] Badiana Pariſ. Ed. *jus tem.* Atque ita legit quoque Meurs ad Macrobium. Acidalius ad Velum legit, *ſatis autem erit.*

9. *Gratia*] Delet Acidalius.

10. *Ferias concipere ſolet, quæ appelltur compitalia*] Hæc ſacra fiebant Laɔus publice in compitis, privatim in co, Cato de R. R. *rem divinã niſi comtalibus in compito, aut in ſoco, ne faciat.* ɛant hæ feriæ inter conceptivas, *quæ otannis à magiſtratibus vel ſacerdotis cõcipiebantur in dies certos vel incer*, ut ſcribit Macrob. l. 1. Sat. c. 16. Varlib. 5. de L. L. *Compitalia dies adtritus laribus, ut alibi : ideo ubi viæ comtunt tum in compitis ſacrificatur; quotmis hic dies concipitur.* Auſonius, *t nunquam certis redeuntia feſta diebus.* detur tamen Dionyſ. lib. 4. Antiquit. tiva ponere, quandoquidem Saturnaɔus, quæ per aliquot dies ad XVI. Kal. nuarias celebrabantur, ſcribit comtalia ſucceſſiſſe. Sed audiamus hom ſacrorum originem ex ipſo Dioyſio. *Servius Tullius per omnia compita ſſit à vicinia laribus propitiis ſacella ſtrui, & lege ſtatuit, ut quotannis ſaificia illis fierent, ſingulis familiis liba nferentibus. Quem diem feſtum Romaad mea uſque tempora conſtanter celeabant, paucis poſt Saturnalia diebus im primis venerandum & magnificum, à compitis Compitalia eum vocantes. Illi enim στενωποὺς compita appellant, & ſervant antiquum ritum in ſacris, quia ſacrificia & rem divinam Laribus per ſervos faciunt, omni ſervitutis indicio per hæc tempora adempto.* Compitalia igitur erant Laribus ſacra, quos vulgus itinerum deos eſſe arbitrabatur, ut loquitur Arnobius lib. 3. atque varias refert de Laribus opiniones. Namque uti viarum ita tectorum domuumque cuſtodes erant, nonnunquam & pro geniis vel animabus mortuorum uſurpantur. Etiam Præſtites vocabantur, qui curam hominum, locorum, urbium curam habebant. Itaque ſingulis hominibus genii attribuebantur. Martianus Capella : *Specialis ſingulis mortalibus genius admovetur, quem & præſtitem quod præſit gerundis omnibus vocaverunt.* Hinc & CÆSARUM GENIIS aræ conſecratæ. Generales vocabantur, qui regna, urbes, populos curant. Sed ad rem. Compitalia itaque Laribus ſacra, atque in quovis compito, vel larario duo aderant Deorum ſigna. Vide Ovidium lib. 5. Faſtor. ỳſ. 34. & ſeqq.

11. DIE NONI] Vett. Editt. copulate DIENONI.

12. QUIRITIBUS] Annotatum quoque invenio, QUIRITUM.

13. NEFAS] Aliquid hic ſubintelligitur, alio die præter conſtitutum compitalia habere, forſan vel opus facere, aut ſimile quid.

14. *Ver-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſtas ſic locuta eſt. Venit ecce illius [14] verſus Pomponiani in mentem, qui eſt [15] ex Atellana, [16] quæ Mævia [17] ſcribitur:

[18] *Dies hic ſextus, quum nihil egi: die* [19] *quarte moriar fame.*

ſuppetit etiam [20] Cœlianum illud ex libro hiſtoriarum ſecundo: *Si vis mihi equitatum dare, & ipſe cum cætero exercitu me ſequi; die quinti Romæ in Capitolium, curabo tibi cœna ſit cocta.* & hiſtoriam autem & verbum hoc ſumſit Cœlius ex Origine M. Catonis; [21] in quo ita ſcriptum eſt: *Igitur dictatorem Karthaginienſium magiſter equitum monuit: Mitte mecum Romam equitatum. die quinti* [22] *in Capitolium tibi cœna cocta erit.* Extremam iſtius vocis ſyllabam tum per *e*, tum per *i*, ſcriptam legi. nam ſane quàm conſuetum iis veteribus fuerat litteris his plerumque uti indifferenter; ſicuti [24] *præfiſcini* & *præfiſcine*, *proclivi* & *proclive*. atque alia item multa hoc genus varie dixerunt: *die priſtini* quoque eodem modo dicebatur: quod ſignificabat *die priſtino*, id eſt priore: quod vulgo *pridie* dicitur, converſo compoſitionis ordine, quaſi *priſtino die.* atque item ſimili figura *die craſtini* dicebatur. id

14. *Verſus Pomponiani*] L. Pomponii meminit quoque Vellejus Paterculus l. 2. cap. 9. dicitque illum *novitate inventi à ſe operis commendabilem* fuiſſe. Intelligit autem Atellanarum ſcriptorem, de quo Euſebius: *L. Pomponius Bononienſis Attellanarum ſcriptor clarus habetur.*

15. *Ex Atellana*] Quod leviſſimum & mordax fabularum genus ab Atellis Campaniæ opido nomen accipit. Vide Livium lib. 7. & Tacitum lib. 3. Annal.

16. *Quæ Mævia*] Vett. Edit. male, *quæ Metui aſcribitur.* Sed Macrobius habet *Mevia* pro *Mævia.*

17. *Scribitur*] Lege, *inſcribitur.*

18. *Dies hic ſextus*] Forſan hic legendum *dies hic tertius*, & pro *egi*, *edi.* Ita dies quartus congruit. vel ita interpretari quis poteſt, *die abhinc quarto moriar fame.* Notandum autem in hoc verſu *dies* & *die* κτ̀ συνίζησιν efferendum, cum ſit trochaïcus.

19. *Quarte*] C. Torn. *quarti.*

20. *Cœlianum illud*] In Codice vetere Macrobii male poſitum erat, *Cœcillianum.* Cœlius Antipater hiſtoricus intelligitur. Laudat eum Cicero lib. 1. de Oratore. Sed de eo alibi dictum eſt.

21. *In quo*] Ms. *in qua.*

22. *In Capitolium*] Recte. in Vett. Edit. *Capitolio*

23. *Præfiſcini*] Vulgo, *priſtini*, & *priſtine*, verum ex Macrobio legendum *præfiſcini* & *præfiſcine.* Præfiſcini aliquid fieri dicitur, cum dicto aut facto faſcino occurrebatur.

24. *Furium*]In margine Codici mei, *Furnium.*

25. *Cn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ni erat, *craſtino die.* ſacerdotes quoque populi Romani cum condicunt in diem tertium, diem perendini dicunt, il ut plerique *die priſtini*, ita M. Cato in oratione contra Furium, *die proximi*, dixit. *quarto* autem 25 Cn. Matius, mo impenſe doctus, in mimijambis pro eo dicit, quod *diusquartus* nos dicimus; in his verſibus:

Nuper die quarto ut recordor, 26 *& certe*
Aquarium 27 *urceum unicum domi fregit.*

bc igitur intererit, ut *die quarti* quidem de præterito dicnus: *die* autem *quarto* de futuro.

5. *Cn. Matius*] Vide ſupra lib. 6. c. 6. & lib. 9. cap. 14.

6. *Et certe*] Levinejus legit *exerte*. quoque poteſt *excetra*, ut de muie improba loquatur, quæ inſtar hyd vel viperæ ſit. Ita loquitur quoque pitus in Caſina Act. 3. Scena 5. atque aliis in locis. Livius *Excetræ delinimenta & veneficia* dixit. Poteſt tamen retineri vulgata lectio, ita ut ante initiũ verſus aliud quid dictũ fuerit, cui poſtmodum reſpondeat illud, *& certe*.

27. *Vrceum*] Græcis ὑρχὴ teſte Polluce lib. 6. c. 2.

CAP. XXV.

lorum & jaculorum gladiorumque atque inibi navium quoque vocabula, quæ ſcripta in veterum libris reperiuntur.

TElorum, jaculorum, gladiorumque vocabula, quæ in hiſtoriis veteribus ſcripta ſunt, item navigiorum genra & nomina libitum forte nobis eſt ſedentibus in rheda cquirere: 1 iiſque vicem aliarum ineptiarum vacantem lpentemque animum occupare: quæ tum igitur ſuppetrant, hæc ſunt; *haſta*, 2 *pilum*, 3 *phalarica*, 4 *ſemiphalarica*, *ſoli-*

I*que vicem*] Vulgò, *neque itidem*. ipſius, *inq; vicem*. C. Tor. *neq; idem*.

Pilum] *Quod ferro triangulo, uncium novem, haſtili pedum quinque & ſe: & ſcutatos pedites, & loricatos ques ſæpe transverberabat.* Veget. de R. l. 2. c. 15. Vide Lipſ. de Mil. Ro. l. 3.

Phalarica] De qua ita Livius l. 21. *rica erat miſſile telum, haſtili oblongo & cætera tereti, præterquam ad excem, unde ferrum extabat: id ſicut in uadratum ſtuppa circumligabant, lieatque pice. Ferrum autem tres in longum pedes habebat, ut cum armis transfigere corpus poſſet.* Ex turribus locisque editis, quas priſci falas appellabant, unde nomen, ardentes hæ haſtæ mitti ſolebant, imo ex baliſta aliquando ſummo impetu jaciebantur. Hinc Lucanus,

Hunc aut tortilibus vibrata phalarica nervis
Obruat - - -

Uti igitur alia manu mittebatur, alia ex tormentis, quæ muralis Servio dicitur, ita hic poſterior intelligi videtur. Vide Servium ad lib. 9. Æneid. ℣ſ. 705. Fe-

 ſtum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

5 *ſoliferrea*, 6 *geſa*, 7 *lancea*, 8 *ſpari*, 9 *rumices*, *triſaces*, 10 *tragulæ*, 11 *frameæ*, 12 *meſanculæ*, 13 *cateiæ*, 14 *rumpiæ*, 15 *ſcorpii*, *ſibina*,

ſtum, Nonium, Iſidorum, Stewechium ad Vegetium lib. 4. cap. 18. & Lipſium lib. 5. Poliorc. cap. 5.

4. *Semiphalarica*] Talis ab Iſidoro cubitalis deſcribitur, quam manu jaculabantur.

5. *Soliferrea*] Ita tela quædam dicta, quod ex ſolo ferro eſſent. Feſtus ex Verrio : *Sollum Oſce totum & ſolidum ſignificat. Vnde tela quædam ſolliferrea vocantur tota ferrea.* Sollum autem unico quoque *l* ſcribebant; unde etiam Solitaurilia dicta.

6. *Geſa*] Grandiora & longe ferientia hæc tela fuiſſe ex Feſto, Diodoro, Suida probari poteſt. Hiſpanica hæc jacula Athenæus, plerique Gallica fuiſſe affirmant. Pro *geſa* plerique antiqui auctores *gæſa* ſcribunt. Heſychius γαιζοὺς appellat. Legitur quoque *Geſæa*.

7. *Lancea*] *Eſt haſta* juxta Iſidorum, *quæ in medio habet amentum.*

8. *Spari*] Feſtus: *Spara parviſſimi generis jacula ab eo quod ſpargantur dicta.* Gallicum fuiſſe telum videtur, & quidem ruſticum. Belgis utique *ſparre* adhuc ſudem denotat.

9. *Rumices, triſaces*] Ita emendat Lipſius. vulgo erat *rumegeſtri, faces*, vel *falces*. Dividi debent voces quæ turpiter cohæſerant. *Rumex*, teſte Feſto *erat genus teli, ſimile ſpari Gallici.* Idem, *Trifax telum longitudine trium cubitorum, quod catapulta mittitur.* Turnebus legit *runæ*, *ceſtri*. *Runa* enim ſpecies teli apud Feſtum, *ceſtrus* etiam telum, Heſychio κεστρὸς dicitur. Meminit quoque Livius lib. 12. Turnebus verutum exponit. Legi quoque poſſet *rumices*, *ceſtri*, ut duæ ſyllabæ *ces* in unum coaluerint librariorum vitio.

10. *Tragulæ*] Sunt tela, quæ vel manu vel etiam tormentis mittebantur, ac plerumq; ita atrociter ſauciabãt, ut corpus ſimul ſcutumque transverberarent. Qui è tormentis ejaculabantur, tragularii dicti Vegetio lib. 2. c. 15. Tragula autem ubi corpori infixa, quomodo extrahi deberet, dubium erat : ac plerumque non tam retrahenda erat metu magni doloris & profuſionis ſanguinis, quam hinc vel illinc decidenda, ut è vulnere ſic cum minore noxa recipi poſſet. Ita Turneb. lib. Adv. 7. cap. 12. Hamatum hoc telum fuiſſe ſuſpicatur Lipſius Poliorc. lib. 4. c. 4.

11. *Frameæ*] Telum hoc erat Gallicum vel Germanicum. Tacitus de Morib. Germ. *Haſtas vel ipſorum vocabulo frameas gerunt anguſto & brevi ferro, ſed ita acri & ad uſum habili, ut eodem telo prout ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnent.* Frameam tamen Iſidorus gladium ex utraque parte acutum fuiſſe dicit. Reliquiæ nominis manent in Germanica & Belgica lingua, quando inſtrumentum acutum etſi in alium uſum *priem* appellamus.

12. *Meſanculæ*] Legendum *meſancula*, μεσαύγκυλον Græcis amentatum jaculum. Corrupte apud Feſtum legitur, *meſanculum*, ut Turnebus docuit.

13. *Cateiæ*] Servius ad hunc verſum Virgilii lib. 7. Æneid. ỿſ. 741.

Teutonico ritu ſoliti torquere cateias.

Cateiæ tela Gallica ſunt, unde & Teutonicum ritum dixit. (Gallos itaq; cum Teutonis confundit.) *Cateiam quidam aſſerunt, teli genus eſſe tale quale aclides ſunt, ex materia quam maxime lenta, cubiti longitudine, tota fere clavis ferreis illigata, quam in hoſtem jaculantes, lineis quibus eam adnexuerant, reciprocam faciebant. Cateiæ autem lingua Theotiſca haſtæ dicuntur.* Vide quoque Iſidorum lib. 18. c. 7. in voce *clava*. Similia Græcis erant inſtrumenta, quæ vocantur Herodoto ῥόπαλα ξύλων πετυλωμένα σιδήρῳ, id eſt, *clavæ ligneæ ferro munitæ.*

14. *Rumpiæ*] Dicitur quoque hoc telum ῥομφαία Græcis. quod Heſychio

& pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...bina, 17 *ſicilices*, 18 *veruta*, *enſes*, *ſicæ*, *machæræ*, 19 *ſpatæ*, *...ulæ*, *pugiones*, 20 *clunaculæ*. de *lingula*, quoniam eſt minus frequens,

...o gladio, & pro haſtili ponitur. ...rie erat haſtilis genus, cujus fer-... ligno æquale erat. Valerius Flac-... lib. 6. Argon.

...uaque, nec ferro brevior nec romphea ligno.

...rus lib. 18. Orig. cap. 6. *gladium ...raque parte acutum fuiſſe* dicit.

. *Scorpii*] Scorpio modo pro tor-...to modo pro telo ſumitur. Vege-... de R. M. lib. 4. c. 22. *Scorpiones ...ant, quas nunc manubaliſtas vo-... ideo ſic nuncupati, quod parvis ſub-...ſque ſpiculis inferant mortem.* Ter-...nus in Scorpiaco lib. 1. *Bellicam ...inam, & retractu tela vegetantem ...orpio nominant. Id ſpiculum & fi-...eſt, patula tenuitate in vulnus, & vi-...qua figit, effundit.* Veneno itaque ...lum tinctum fuiſſe innuit. Erant ...n hæ machinæ, & pro ratione tela, ...res, minoreſve, ut ex Cæſare & ...io de Bello Africano, Livio lib. 26. ...pio in obſidione Syracuſarum, Vi-...o lib. 1. c. 5. & l. 10. c. 1. liquet. Ita ...vocabantur, ut Heroni placuit, vel ... forma hujus machinæ ſcorpium ...et, vel quod uti ſcorpii caudæ ictu, ...la, quæ & ſcorpii vocantur, ſpiculis ...s mortẽ afferrẽt. A ſparſione tamẽ ...um dici ſcorpio potuit, σκορπίζειν ... Græcis denotat *ſpargere*. Ammia-... Marcellinus l. 23. ſcorpionem cum ...o confundit, quod longe aliã ma-...m fuiſſe conſtat, niſi pro temporũ ...ſitate etiã nomina mutata fuerint.

. *Sibyna*] Ita recte emendat Tur-...s. vulgò legebatur *ſibones*. Heſy-... Σιβύνη ὅπλον δόρατι παρα-...σιον. Feſtus: *Sibynam appellant ...ci telum venabuli ſimile*. Ennius,

...rici reſtant ſibynis teliſque fodentes.

. *Sicilices*] Ita habetur in Badiana ...ne, ſicuti Turnebus quoque emen-... vulgò legebatur, *ſilices*. Erant autem haſtæ ſpiculis latis præditæ. Feſtus hunc Ennii verſum citat,

Incedit veles vulgò ſicilicibus latis.

Ad quem locum ita Scaliger: *Gloſſarium, ſicila,* σμίλα, δερβήλιον, *ſicilum* ξυρὸν σκυτέως. *Sicila,* σμίλα χαρτοτόμος. *Eſt vox magnæ Græciæ, eo nomine intelligebant, quicquid ſecandi vim habet. Inde Sicilia dicta, quia ab Italia abſecta. Inde ſicilire prata.* Utroque igitur modo legi poteſt, vel *ſicilices*, vel *ſiciles*, ut quædam editiones habent.

18. *Veruta*] Feſtus: *Veruta, pila dicuntur, quæ veluti verua habent præfixa.* Meminerunt Livius, Silius, Plinius, Ammianus, alii. Plauto quoque in Bacchide Act. 4. Scena 8. *Veruina* dicitur. Habebat ſpiculum tenue & oblongum, quibus adverſarios perforabant. Græcis σαυνία appellantur. Vide Lipſium lib. 4. Poliorcet. cap. 4.

19. *Spatæ*] Iſidorus dicit eſſe gladium ab utraque parte acutum. Diodorus lib. 5. de Gallis, *pro gladiis ſpathas gerunt prælongas ex catenis ferreis aut æneis ad dextrum latus dependentes.* Joſephus tamen lib. 1. Excid. Romanam militiam Veſpaſiano imperante explicavit, & de duplici gladio ita loquitur: *Pedites utrinque gladium geſtant, longiorem quidem illum ad ſiniſtrum latus: nam qui ad dextrum eſt, palmi fere duodecim digitorum menſum non excedit.* Vegetius lib. 2. cap. 15. gladios majores *ſpathas*, minores *ſemiſpathas* appellat. Bullis quoque inſignis erat baltheus. Sidonius Panegyr. ad Anthemium.

- - - bullis hoſtilibus aſper (ſem.
Applicat à lævâ fulgentem balteus en-

Tales oſtenduntur apud nos Comitum Hollandiæ icones. nam *ſpatha* vox Gallica eſt & noſtras. Vulgo ligo nobis *ſpade* dicitur, ſed veteri Teutonica lingua etiam gladiũ prælongum denotat.

20. *Clunacula*] Aliter, *clinacula*. Sed recte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

frequens, admonendum exiſtimo, lingulam veteres dixiſſe gladiolum oblongum in ſpeciem linguæ factum, cujus meminit Nævius 21 in tragœdia Heſiona. Verſum Nævii appoſui:

Sine mihi gerere morem 22 *videar*, 23 *haud lingua; verum lingula.*

item *rumpia* genus teli eſt Thracæ nationis: poſitumque hoc vocabulum in Q. Ennii annalium quartodecimo. Navium autem, quas reminiſci tunc potuimus, appellationes hæ ſunt: 24 *gauli*, 25 *corbitæ*, 26 *caudiceæ*, 27 *longæ*, 28 *hippagines*,

recte Turnebus *clunaculum* emendavit, Feſtus ſcribit ita *cultrum ſanguinarium dictum* (quo nimirum lanii, & popæ ad jugulanda pecora aſſiduo utebantur) *vel quia clunes hoſtiarum dividit, vel quia ad clunes dependet.* Pro *ſanguinarium* legit Scaliger *ſaginarium*.

21. *In tragœdia &c.*] Varro ſub finem l.6. eandem tragœdiã, ſed *Eſionam*, eundemq; hunc locũ citat, ſed paucula deſunt, quæ hic ex Gellio reſtitui poſſunt.

22. *Videar*] Forſan, *utar haud lingua.*

23. *Haud*] Abeſt à Vett. Ed. & c. Tor.

24. *Gauli*] Feſtus: *Gaulus genus navigii penè rotundum.* Heſychius: Γαῦλοι τὰ ποιμθμικὰ τ γάλακλος ἀγγεῖα, καὶ τὰ Φοινικὰ πλοῖα. Idem Heſychius, Pollux, & Suidas inter vaſa reponunt, Plautus in Rudente Act. v. Sc. 2. inter pocula. Varinus prædatorii navigii ſpeciem eſſe dicit, quæ & liburnica vocatur. Dixi ex Heſychio Phœnicia navigia ita appellari. Hinc Callimachus poëta,

Κυπρόθι Σιδόνιος με κατήγαγεν
ἐνθάδε γαῦλος.

Utique Hebræis גלה lecythus eſt, vel ut Judæi docent, erat vas amplum concavum & rotundum in formam lenticularem. Vide Zachar. 4. ỷſ. 2. & 3. גולה ſive *gole* etiam *diſcedentem in aliam regionem*, *vagum* denotat. Vide 2. Sam. 15. ỷſ. 14. Hinc navis dici potuit, quæ maria ſulcat, in alias regiones diſcedit, vel etiam quod per aquas vagetur. Etiam גל & Chaldæis, גלה aquarum ſcaturiginem denotat.

25. *Corbitæ*] Feſtus: *Corbitæ dicuntur naves onerariæ grandes & tardæ quod in malo earum ſummo pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendere.* Hoc itaque illarum navium erat παράσημον. vulgo male *corvita* legitur facili mutatione literarum. Ita in Pandectis Florentinis *veneficium* pro *beneficio* legitur.

26. *Caudiceæ*] Intelligit caudicarias naves, quæ per Tiberim ex antiqua conſuetudine commeatus ſubvehebant, dictæ à plurium tabularum contextu, quæ caudices vel codices appellabantur. Vide Senecam de Brev. vitæ c. 23. Feſtum & Nonium.

27. *Longæ*] Ante longarum navium uſum rotundis utebantur. Ideoque & pluribus nomina à rotundis vaſis impoſita, quales erant γαυλοὶ, κάνθαροι, κύμβαι, κελέβαι, & alia id genus. Prima navis longa, ut plerique volunt, ab Jaſone inventa. Vide Plinium lib. 7. cap. 56. & Herodotum lib. 1. hæc erat πεντηκόντορος, quinquaginta enim remiges, viginti quinque ab utraque parte habuit. Eadem erat μονήρης, ſive μονόκροτος, ſive uniremis. Hinc biremes, triremes, atque ita porro fabricatæ, quæ Græcis διήρεις,

…, 29 *cercuri*, 30 *celoces*, vel, ut Græci dicunt, 31 *celetes*, …*lembi*, 33 *oriæ*, 34 *lenunculi*, 35 *actuariæ*, quas Græci 36 ἐπικώπους vocant vel 37 ἐπιβάτιδας, 38 *proſumiæ*, vel *geſeo-*

…, vel δίκροτοι, τριήρεις dicun… quæ nimirum duplici, vel triplici …torum ordine navigabat. Vide *Salm.* …is Att. & Rom. p. 657. & ſeqq.

…. *Hippagines*] Naves, teſte Feſto, *…is equi vehuntur, quas Græci ἱπ-…ωγοὺς dicunt*, Livius quoque eaſ… *hippagogas naves* appellavit.

…2 *Cercuri*] Naves Aſiaticæ prægrandes …cuntur, vel à Corcyra, quæ etiam …ύρα dicitur, quod Corcyreorũ il… inventum crederetur, vel quod cau… …a & longa admodum navis eſſet. …κος enim Græcis caudam denotat. …que etiam κέρκουρος appellatur, …ος autem & οὐρά utrunque cau… …denotat. Etiam Syriaca lingua re… …t *Carcura*. קירד Syris trabem, ti… …n denotat, δοκὸν interpretantur …ς Δόκησις autem Heſychio conti… …io. hinc ex trabibus & tignis com… …ata navis geminata ſyllaba *carcu-*… forſan dicitur. Syri etiam aliis vo… …is barbaris in novo teſtamento …tur. Potius itaque dicendum Sy… …ro Græcis mutuatos eſſe קרקורה pro …κη, ſumitur Act. 27. ℣. 16. 30. & 32.

…. *Celoces*] Sunt navigia brevia, di… …a celeritudine, ut voluit Nonius. …potius à græco κέλητες derivatur. …rum meminit Thucydides lib. 1. & Polybius lib. 5. aliique.

…1. *Celetes*] Κέλητες, vel κελήτια. …minit Pollux, Xenophon, Appianus.

… *Lembi*] Lembus eſt exigua navis …iratoria. λέμβος apud Heſychium …xi navigii genus. quod apud Livium & Polybium etiam ad bellicos uſus …denatum erat.

…3. *Oriæ*] Oria navicula piſcatoria, ut …cent Nonius & Fulgentius. Alii …legit *horia*. Plinio in Epiſt. *Orariæ* naves dicuntur ab oris legendis. Vett. Editt. legunt *oxiæ* vel ὠκεῖαι.

34. *Lenunculi*] Lenis genus vaſis, ſicut Græcis ληνὸς *lacus torcularis*. Hinc Bacchus ληναῖος dicitur. Ab hujus ſimilitudine etiam *lenis* navigii genus apud Martialem. & hinc diminutive lenunculus. Male hic vulgo legitur, *remunculi* vel juxta Vet. Ed. *remieculi*.

35. *Actuariæ*] Omnes ſimplices ſive μονήρεις naves quæ infra longarum magnitudinem erãt, & πεντηκοντόρων, *actuariæ* vocabantur, id eſt, κωπῆρεις, vel ἐπίκωποι, ut τριακόντοροι, εἰκόσοροι, & quæcunque remis agerentur. nam inde appellatæ. Actus eſt ἐλασία. Agere quippe eſt ἐλαύνειν, quod proprie dicitur de navigio, quod remis agitur. Minimæ longarum fuere πεντηκόντοροι, ac maximæ actuariarum τριακόντοροι. Quæ citra εἰκοσόρους, quæ vicenis remis agebantur, omnes minores *actuariæ* à numero ſcalmorum vocari conſueverant, uſque ad δίκωπον, quæ ab uno remige duobus ſimul remis agebatur. Diſtinguuntur quoque *actuariæ* ab *onerariis*, quod hæ præcipue apud Romanos remis carerent. Nam Græcanicæ ὁλκάδες, ut plurimum actuariæ fuerunt. *Salmaſ.* ad Jus Att. & Rom. p. 727. & ſeqq.

36. Ἐπικώπους] Id eſt, *remigio inſtructas*. Ita emendat Salmaſius De Jure Attico p. 733. Apud Plutarchum & Thucydidem navis κωπήρης occurrit, quod nomen à remis quoque appellatur. Vett. Editiones habent ἱστόποδας, id eſt, *quæ velo ferebantur*. Brodæus legit, προπόλους. Utitur hac voce quoque Thucydides lib. 6. pro navi quæ præmittitur, ſicuti ipſa vox indicat. Mentio quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

39 *geſeoretæ*, vel 40 *boriolæ*, 41 *ſtlatæ*, 42 *ſcaphæ*, 43 *pontones*, *acatiæ*,

que ejus apud Xenoph. lib. 5. Ἑλλην. & Pollucem Grammaticum.

37. Ἐπιβάτιδας] Ita emendat Salmaſius. Vett. Editt. ἐπιπάριδας. Turnebus legit ἐπακτρίδες, quæ erant naviculæ piſcatoriæ, quæ & ἁλιάδες Heſychio dicuntur. ἐπακτρεῖς eidem piſcatores & venatores dicuntur. Nonnulli, teſte Gyraldo, legerunt ἐπιπαραλίους, quod ſcilicet propter littora agantur. Annotatum quoque invenio legi, ἐπακτροκέλητες βαρεῖς. ἐπακτροκέλης Heſychio εἶδος πλοίου. nimirum ex celete & epactride compoſitum. Ἐπιβάτιδας vectorias, vel conductitias appellare quis poſſet. ἐπιβάτης enim eſt qui ſua vel conductitia nave utitur. ἐπιβάθρον, *naulum* apud Homerum ὀδ. ο. ἐπιβατηγοὶ dicuntur in l. 1. §. 12. D. de Exercit. Act. Ubi JC. ita loquitur: *quædam enim naves onerariæ, quædam, ut ipſi dicunt*, ἐπιβατηγοὶ *ſunt. Et pleroſque mandare ſcio ut vectores recipiant: & ſic certa regione & certo mari negotietur, ut eæ ſunt naves, quæ Brunduſium à Caßiopa* (eſt ille portus Epiri Straboni lib. 7. & Ptolemæo) *vel à Dyrrachio vectores trajiciunt ad onera inhabiles.* Emendat autem hic Salmaſius ἐπιβατίδας, pro ἐπακτρίδας (quid ſi ἐπακτίδας quis legat, quæ & πόρθμεις vel πορθμεῖα dicuntur. Atque hæ erant κωπῆρεις, & per conſequens actuariæ. Heſychius: πορθμεὺς κωπηλάτης) quia ἐπακτρίδες ſignificant naves piſcatorias, quæ proprie inter actuarias non recenſentur. Turnebi tamen lectio in totum rejicienda non eſt, cum à Vett. Codd. minus declinet. Neque ſemper in illis navigiis, accurate proprietas nominum ſervatur.

38. *Proſumiæ*] Feſtus: *Proſumia genus navigii ſpeculatorium parvum.* Scaliger putat antiquis fuiſſe *Protumiam*, pro *portumiam*, à Græco πορθμεῖον. Iſidorus utique *portemiam genus ſyriacæ naviculæ* fuiſſe dicit, *latam & ſine carina.* Voſſius dictam putat, quod ante ſumerentur ſpeculandi ergo.

39. *Geſeoretæ*] Scribit Sipontinus proſumiam à Brutiis inventã fuiſſe, quæ alio nomine geſeoreta appellatur. Turnebus legit *geſtoriæ*. Ut enim à Plauto in Mercatore ſc. 1. dicitur *navis geraria*: *geſtoria* quoque à gerendo nomen habebit, ut *vectoria* à *vehendo*. Vide illum lib. 19. Adv. cap. ult.]

40. *Horiolæ*] Parvæ horiæ, vel, ut alii legunt, *oriæ*.

41. *Stlatæ*] Stlata erat navis piratica. Caper de Orthographia: *Stlataris ſine litera c ſcribendum eſt, à ſtlata rate piratica.* In antiquo lexico ſcriptum extat, ſtlata πειρατικοῦ σκάφους εἶδος. *Turneb.* lib. 19. Adverſar. c. ult. *Stlata* juxta Feſtum ἀρχαϊκῶς pro *lata*. Ejus hæc ſunt verba: *Stlata genus navigii latum magis, quam altum, & à latitudine ſic appellatum, ſed ea conſuetudine, quam ſtlocum pro locum, & ſtlitem pro lite dicebant.* Vett. Editt. hic legunt *cattæ*. Quarum nulla, quod ſciam, apud Veteres mentio. nam catti ſequioris ævi machinæ bellicæ erant, quarum meminit Vegetius lib. 4. c. 15. ubi pro *cauſias* quidam legunt *cattos*.

42. *Scaphæ*] Naviculæ, quæ alias majores ſequuntur, dictæ à concavitate alvei, qui rotundus eſt. Itaque & alia concava ita dicuntur, ἀπὸ τοῦ σκάπτειν, id eſt *excavando*. Athenæus ideo lib. 4. ſcaphia inter vaſa potoria numerat. vas concavum apud Plutarchum in Numa ita quoque appellatur. Nimirum à vaſis naves complures nomen acceperunt.

43. *Pontones*] Genus Gallicarum navium eſſe dicit Julius Cæſar l. 3. de Bell. Gall. Erant autem naves trajiciendis fluminibus idoneæ, *tardæ & graves, quæ non niſi remigio moveri poterant*, ut loqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

catiæ, 45 *hemioliæ*, 46 *phaſeli*, 47 *parones*, 48 *myoparones*, 49 *ntres*, 50 *caupuli*, 51 *camaræ*, 52 *placidæ*, 53 *cydarum*, 54 *ratariæ*,

tur Iſidorus. Belgæ hodie *penten* c appellant. Quidam navigium taum interpretantur conjunctum us lintribus, quo putant referri de- Auſonii verſum,

ntribus in geminis conſtratus ponto
ſit, an pons?

n apparet pontonem dictum à ponquod in trajiciendo pontis inſtar eſt.

. *Acatiæ*] Vulgo *Nuctuciæ*, forſan qui eſſent noctilucæ. Nonnemo *Naxiæ* à Naxo inſula. Turnebus emenda *catia*. Cujus navigii meminit quoque Plutarchus, qui eo nomine Cæſaris nam appellat, qua apud Pharum Aleriæ enatavit. Suidas acacion ait eſ genus piſcatoriæ navis. Acation n deminutivum eſt ab acatus, ſive ος, de quo Auſonius,

catis, phaſelis, lintribus, ſtlatis, rate.

Propius l. 3. forſan corrupte *Achaappellavit.*

5. *Hemioliæ*] Aliter, *mediæ* & *mæ Midion* quoque navem in *Myoparo* pllat Feſtus cum inquit: *Myoparo genavigii ex duobus diſsimilibus forma- Nam & midion & paron per ſe ſunt.* hic pro *midion myon* legendum turnebus legit, *hemioliæ*. Heſychius, ιολία ἡ δίκροτος ναῦς τὸ ἥμισυ φαλαίς. Et mox addit, ἡμιόλιον, ιον μικρὸν. Occurrit quoque hæc apud Polybium & Appianum. Piaam eſſe navem ſcribit Suidas. Sed que hæ naves hemioliæ dicuntur? iolius Mathematicis eſt ea proio quæ Latinis ſeſquialtera vocat Hic numerus totum ejuſque dimum comprehendit. Ut ſi numerus erius ſit totum, hemiolius erit noverius. Hinc hemioliæ dictæ naves. Sũ qua navi comparatæ? Putat Salmus cum εἰκοσόρῳ, quæ maxime uſitata, cujus ἡμιολία fuerit τριακόντορος, quæ ita à numero remorum appellata: quia tricenarius numerus ἡμιόλιος eſt vicenarii. Vide *Salmaſ.* ad Jus Att. & Rom. p. 702. & ſeqq.

46. *Phaſeli*] Quidam phaſelum navem eſſe oblongam ſcribunt, quali ſtagnante Nilo Ægyptii utebantur. Straboni & Appiano navigii genus eſt, miſtam habens formam ex oneraria & longa triremi, quod tam remis, quam velis agi poterat. Unde Catullus:

Phaſelus ille, quem videtis hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequiſſe præterire, ſive palmulis
Opus foret volare, ſive linteo.

Navigium hoc eſſe Campanum ſcribit Nonius.

47. *Parones*] Hos dictos ſcribit Suidas ab inſula Paro, cui Interpres Ariſtophanis aſtipulatur. Quid ſi Gallica vel potius Germanica ſit vox? Nam Parones ſive Varones à navigando dictos vetus Lexicon belgicum teſtatur. *Vaeren* enim navigare. *Paro* autem teſte Iſidoro erat navis piratica.

48. *Myoparones*] Turnebus dictas putat a Myunte urbe maritima Ioniæ, & Paro inſula. Scaliger μυῶνες dictas exiſtimat à forma quod eſſent oblongæ & anguſtæ. Ita myobarbus erat anguſtus & oblongus Liberi patris cantharus. Mures enim & muſtellæ longo corpore ſunt. Sed hæ tantum ſunt conjecturæ. Navim piraticam eſſe ſcribit Nonius.

49. *Lintres*] Sunt naviculæ ad flumina trajicienda ex arbore excavatæ. Plinius *monoxylas lintres* vocavit.

50. *Caupuli*] Quidam legunt *capuli* vel à forma *capuli*, vel à capiendo. Vett. Editt. habent *caupulica*. Iſidorus: *Lembus navicula brevis, quæ aliæ appellatio-*

riæ, 55 cataſcopium.

ne dicitur & cymba, & caupolus, & lintris. Quod Lipſius obſervavit lib. 1. Elect. cap. 7. Utitur quoque Hegeſippus lib. 2. ubi de Rheno ita loquitur: *Itaque jam non copolis Germanorum, ſed Romanorum liburnis impletur.* Turnebus hic legit *cydali.* Quod navigii nomen extat apud Pollucem.

51. *Camaræ*] Legebatur vulgò, *caupulica, mareplacidæ.* Ultima ſyllaba in *caupulica* referenda ad ſequentem vocem hunc in modum *caupuli, camaræ, placidæ.* De camaris ſive cameris (utroque enim modo ſcribitur) ita Tacitus lib. 3. Hiſtor. *Quin & Barbari contemptius vagabantur, fabricatis repente navibus, quas cameras vocant, artis lateribus, lata alvo, ſine vinculo æris aut ferri connexa, & tumido mari prout fluctus attollitur, ſumma navium tabulis augent, donec in modum tecti claudantur. Sic inter undas volvuntur pari utrinque prora & mutabili remigio, quando hinc vel illinc appellere indiſcretum & innoxium eſt. Camara* proprie fornicem & teſtudinem ac hemiſphærium denotat. Vide Vitruvium lib. 7. c. 3. Et forſan vox noſtras, quia ita cubicula camerata vocamus. Ab hac curva imagine etiam naves nomen accepere. Strabo in deſcriptione oræ Boſphorianæ cum acatiis confundit.

52. *Placidæ*] Vulgò *mareplacidæ.* Quam vocem putat primo quidem Turnebus Gellium ex verbis Salluſtii lib. 3. Hiſt. male intellecto accepiſſe. Locus ita ſe habet apud Nonium: *E forte in navigando cohors una grand faſello vecta à cæteris deerravit, mari que placido à duobus prædonum Mya paronibus circumventa.* Suſpicatur ita que Turnebus pro *mari placido* Gelliun legiſſe *mareplacidam* pro navi, ſed poſt modum retractat, & librariorum vitic adſcribit, emendatque *phylacides.* Iden dicit naves illas ſui inventi & commenti eſſe à cuſtodia navalis exercitus. φυλακίδος tamen νεὼς mentio apuc Xenophontem, Diodorum, & Appianum.

53. *Cydarum*] *Cydali* & *cydari* mentio apud Heſychium.

54. *Ratariæ*] A ratibus nomen accepiſſe videntur. Erant autem tales juxta Feſtum *tigna inter ſe colligata, qua per aquam aguntur: quo quidem vocabu lo interdum etiam naves ſignificantur. Eodem nomine ſignificarunt remos.* Varro IV. de L. L. *Ratis dicta navis longa, propter remos, quod hi cum per aquam ſublat dextra & ſiniſtra duas partes efficere videntur, rareſcant.*

55. *Cataſcopium*] Exploratoriam ſive ſpeculatoriam navem intelligit. Plutarchus in Catone vocat κατασκοπικὸν πλοῖον. Cataſcopum vocat Hirtius de Bello Afric. Iſidorus lib. 19. cap. 1. *Scapha, quæ κατάσκοπος, navigium quod ſpeculatorium dicitur.*

CAP. XXVI.

Inſcite ab Aſinio Pollione reprehenſum Salluſtium quod transfretationem tranſgreſſum *dixerit, &* tranſgreſſos *qui* transfretaſſent.

1 ASinio Pollioni in quadam epiſtola, quam ad Plancum ſcripſit, 2 & quibuſdam aliis 3 C. Salluſtii iniquis

A *Sinio Pollioni*] Vide lib. 1. cap. 22. Hic librum ſcripſit quo Salluſtii ſcripta reprehendit. Hujus vitam lege apud Voſſium de Hiſtoricis Latinis lib. 1. c. 17

qu dignum nota viſum eſt, quod in primo hiſtoriarum ris tranſitum 4 tranſmiſſumque navibus factum, *tranſgreſſum* appellavit; eoſque, qui fretum tranſmiſerant, quos *traſfretaſſe* dici ſolitum eſt, *tranſgreſſos* dixit. verba ipſa Salluſtii poſuit: *Itaque Sertorius levi præſidio relicto*, 5 *in Mauritania* 6 *nactus obſcuram noctem, æſtu ſecundo* 7 *furtim aut celeritate vitare prælium in tranſgreſſu conatus eſt.* ac deinde infra ſcripſit: *Tranſgreſſos omnis* 8 *recipit mons* 9 *præceptus à Luſita-*

[1]7. Hujus nomini princeps poëta Virgilius Eclogam IV. inſcripſit.

Et quibuſdam aliis] Suetonius de Lenæo Grammatico ſcribit: *Tanto amore erga patroni memoriam extitit ut Salluſtium Hiſtoricum, quod eum* (Pompejum) *oris improbi, animo inverecundo ſcripſiſſet, acerbiſſima Satyra laceraverit, laſtaurum & lurconem & nebulonem popinonemque appellans, & vita ſcriptiſque monſtroſum, præterea priſcorum, Catoniſque verborum ineruditiſſimum furem.* Audi quoque de Livio Annæum Senecam: *Titus autem Livius tam iniquus Salluſtio fuit, ut hanc ipſam ſententiam, & tanquam tranſlatam, & tanquam corruptam, dum transferretur, objiciet Salluſtio. Nec amore Thucydidis [illegible]a, ut illum præferat; ſed laudat quem [illegible]imet: & facilius putat poſſe à ſe Salluſtium vinci, ſi ante à Thucydide vincatur.* Vide quoque Senecam Epiſt. 114. & Gellium noſtrum lib. I. cap. 15. & lib. 4. cap. 15.

Salluſtii] Stephanus legit *Salluſtio.* V. Editt. habent *C. Salluſtius inique [illegible]us nota viſus eſt.*

Tranſmiſſumque] Trajectum. Ita Cæſar lib. 5. quoque uſurpavit. Cicero *tranſmiſſionis* vocabulo utitur.

In Mauritania] Lipſius Epiſtol. Q lib. 4. legit *in Mauritaniam* & præſidium relictum Carthagine nova putat non in Mauritania. Ex Plutarcho liquet de hiſtoria, qui narrat Sertorium cum tribus millibus militum confugiſſe [C]arthaginem Novam, atque ibi conſcenſis navibus in Mauritaniam trajeciſſe. Sed ad Salluſtii ſententiam vox requiritur. Vulgata in Agellio lectio concipitur, *furtim aut celeritate.* Quid ſi legamus *furtim abiit, celeritate vitare prælium in tranſgreſſu conatus* poſtrema voce inducta. Certe *avit* pro *abit* tralaticius error. Ita *Lipſius.*

6. *Nactus obſcuram noctem*] Citatur hic quoque locus à Nonio, ſed corrupte. Ita autem loquitur. *Tranſgreſſus à pedum gradu proprie dicitur, ſed auctoritas vetuſtati liberiorem uſum loquendi dedit, ut Salluſtius Hiſtor. lib. I. & de his qui navigaſſent, & de ipſis navibus eo verbo uti voluit, in quibus gradus non ſit deſertio*: (ſcribendum juxta Mercerum *in quibus gradus non ſit*, de Sertorio) *Nactus obſcuram noctem æſtu ſecundo* (locus mutilus, atque ex Gellio reſtituendus) *ac inde qui* (lege ex Gellio, ac inde infra) *tranſgreſſus omnis recipit mons præceptus à Luſitanis.* Duo itaque exempla coaluerunt in unum, omiſſis aliquot vocibus.

7. *Furtim aut celeritate*] Quidam legunt, *furtivaque celeritate.* Achilles Statius, *furtim acceleri rate.* forſan *furtiva celoce.* Lipſius *furtim abiit.*

8. *Recipit mons*] In vulgatis fragmentis additur mons Ballera, quæ fuerit in Mauritania, ſi ſuperiorem Lipſii lectionem admittamus, ſin ſecus, Hiſpaniæ. Servius Ms. Fuldenſis hunc montem *Belloiam* vocat, pro quo Purſchius reſtituit *Belona*, cujus meminit Stephanus.

9. *Præceptus*] Antea captus, inſeſſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſitanis. hoc igitur & minus proprie & nullo gravi auctore dictum ajunt. nam *tranſgreſſus*, inquit, à tranſgrediendo [10] dicitur, idque ipſum ab ingreſſu & à pedum gradu appellatum. idcirco verbum, *tranſgredi*, convenire non putavit neque volantibus neque ſerpentibus neque navigantibus: ſed his ſolis qui gradiuntur & pedibus iter emetiuntur. propterea negant apud ſcriptorem idoneum aut navium *tranſgreſſum* reperiri poſſe, aut pro transfretatione *tranſgreſſum.* ſed quæro ego cur non, ſicuti *curſus* navium recte dici ſolent, ita *tranſgreſſus* etiam navibus factus dici poſſit? præſertim quum brevitas [11] tam anguſti freti, qui terram Africam Hiſpaniamque interfluit, elegantiſſime tranſgreſſionis vocabulo quaſi paucorum graduum ſpatium definita ſit. Qui auctoritatem autem requirunt, & negant dictum ingredi tranſgredive in navigantibus; volo uti reſpondeant, quantum exiſtiment intereſſe, ingredi atque ambulare. Atqui Cato in libro de re ruſtica, *Fundus*, inquit, *eo in loco habendus eſt; ut & oppidum prope amplum ſit, & mare aut amnis, qua naves ambulant.* Appetitas porro hujuſcemodi tranſlationes habitaſque eſſe pro honeſtamentis orationis [12] Lucretius quoque teſtimonium in hac eadem voce dicit. in quarto enim libro clamorem per arterias & per fauces gradientem dicit, quod eſt nimio confidentius, quam illud de navibus Salluſtianum. verſus Lucretii hi ſunt:

[13] *Præterea radit vox fauces ſæpe, facitque*
Aſperiora foras gradiens [14] *arteria clamor.*

propterea,

Ita invenit in Ms. Nonio Junius, ita in Buſlid. Ms. Agellio Carrio. Eodemque modo Vett. Editt. atque inter eas princeps Veneta anni cIↄ cccc LXXVII. Vulgo in quibuſdam editionibus legitur *receptus.*

10. *Dicitur*] Cod. Torn. *dicuntur.*

11. *Tam anguſti freti*] Hoc oſtium maris mediterranei ubi maxime anguſtum eſt circiter LXX. ſtadiorum eſt juxta Strabonem lib. 2.

12. *Lucretius*] Citat hunc quoque locum Nonius ex Gellio. Extant verſus lib. 4. vſ. 25. In Vett. editionibus duo hi præcedentes verſus adduntur,

Corpoream quoque enim vocem conſtare fatendum eſt,
Et ſonitum, quoniam poßint impellere ſenſus.

13. *Præterea*] Vett. Editt. *Præterradit enim.*

14. *Arteria*] Neutro genere dixit, cum tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

opterea, Salluſtius in eodem libro non eos ſolum, qui
vibus veherentur, ſed & ſcaphas quoque nantes pro-
eſſas dicit. Verba ipſa de ſcaphis poſui : 15 *Earum aliæ*
ulum progreſſæ nimio ſimul & incerto onere, quum pavor cor-
a agitaverat, deprimebantur.

en Græcis ἀρτηρία ſit fœminini
ris. Dicit autem Lucretius aſperam
riam aſperiorem fieri clamore, id
aucedinem comparari, dum nimio
etu vocis fauces cum arteria radun-
Quinetiam exiccatur nimiis cla-
moribus. arteriam enim aſperam mo-
dice humidam eſſe oportet, ad vocem ſi-
mul cum aliis organis formandam.

15. *Earum aliæ*] Citat hunc quoque locum Nonius. Ms. Buſlid. *eadem*.

CAP. XXVII.

toria de populo Romano deque populo Pœnico, quod pari propemodum vigore fuerint æmuli.

N litteris veteribus exſtat, quod par fuit quondam vi-
gor & acritudo amplitudoque populi Romani atque
eni, neque immerito æſtimatum. nam cum aliis quidem
pulis de uniuſcujuſque reipublicæ, cum Pœnis autem de
nium terrarum imperio decertatum. ejus rei ſpecimen
e in illo utriuſque populi verbo factum, 1 quod 2 Q. Fa-
us imperator Romanus dedit ad Karthaginienſes epiſto-
n, 3 ubi ſcriptum fuit populum Romanum miſiſſe ad eos
4 aſtam 5 & caduceum ſigna duo belli aut pacis : ex quîs
utrum

Q*Vod*] Vett. Editt. *quum*.

2. *Q. Fabius*] Livius lib. 21. c. 18. ſcribit poſt Saguntinam calamitatem miſſos Carthaginem Legatos, inter quos princeps fuerit Q. Fabius, ad percunctandum, publicone conſilio Annibal Saguntum oppugnaſſet. Poſt tergiverſationem, *Romanus*, ait Livius, *ſinu ex toga facto, hic, inquit, vobis bellum & pacem portamus; utrum placet ſumite: ſub hanc vocem haud minus feroci ... daret utrum vellet, ſucclamatum eſt. Et quum is iterum ſinu effuſo bellum ... dixiſſet, accipere ſe omnes reſponderent, & quibus acciperent animis, iiſdem ſe geſturos.* Paulo aliter Florus lib. 2. cap. 6. *Tergiverſantibus Pœnis dux legationis, quæ, inquit, mora eſt? Fabius. In hoc ego ſinu bellum pacemque porto, utrum eligitis? Succlamantibus bellum* (in eo differt Livius à Floro) *Bellum igitur, inquit, accipite, & excuſſo in media curia togæ gremio, non ſine horrore, quaſi plane ſinu bellum ferret, effudit.* Vide quoque Polybium lib. 3. Appianum de Bello Hiſpan.

3. *Vbi*] Aliter, *ibi*.

4. *Haſtam*] Haſta poſt ſolennes ritus in agrum hoſtilem à Feciali emittebatur, atque hoc publici belli initium erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

utrum vellent eligerent; quod elegiſſent, id unum ut eſſe miſſum exiſtimarent. Karthaginienſes reſponderunt neutrum ſeſe eligere: ſed poſſe qui attuliſſent utrum mallent relinquere; quod reliquiſſent, id ſibi pro 6 lecto futurum. Marcus autem Varro non haſtam ipſam neque ipſum caduceum miſſa dicit, ſed 7 duas teſſerulas: in quarum altera caduceum, in altera haſtæ ſimulacra fuerunt inciſa.

Cap.

erat. Vide Dionyſium Halyc. lib. 2. & Livium lib. 1. Servius ad lib. 9. Æneid. pag. Edit. Leid. 773. *Cum* (Romani) *volebant bellum indicere, Pater patratus, hoc eſt, princeps fecialium proficiſcebatur ad hoſtium fines, & præfatus quædam ſolemnia clara voce dicebat ſe bellum* indi*cere propter certas cauſas, aut quia ſocios læſerant, aut quia nec abrepta animalia, nec obnoxios redderent. Et hæc clarigatio dicebatur à claritate vocis. Poſt quam clarigationem, haſta in eorum finem miſſa, indicabatur jam pugnæ principium. Poſt tertium autem & triceſimum diem quam res repetiſſent ab hoſtibus, Feciales haſtam mittebant.* Et poſtmodum: *Varro in Calen. ita ait, Duces cum primum hoſtilem agrum introitum ierant, ominis cauſa prius haſtam in eum agrum mittebant, ut caſtris locum caperent.*

5. *Et caduceum*] Græcis κηρύκειον dicitur, pacis & concordiæ indicium. Plin. lib. 29. cap. 3. *Hic*, inquit, *complexus anguium, & efferatorum concordia, cauſa videtur eſſe, quare exteræ gentes caduceũ in pacis argumentum circumdata effigie anguium fecerint.* De forma caducei ita loquitur Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 19. *In Mercurio ſolem coli etiam ex caduceo claret, quod Ægyptii in ſpecie draconum maris & fœminæ conjunctorum figuraverunt Mercurio conſecrandum. Hi dracones parte media voluminis ſui invicem nodo, quem vocant Herculis, obligantur; primæque partes eorum reflexæ in circulum preſſis oſculis ambitum circuli jungunt: & poſtmodum caudæ revocantur ad capulum caducei; ornanturque alis ex eadem capuli parte naſcentibus.* Vide & Servium ad VI. & VIII. Æneid. Proprie tamen caduceo utebantur exteræ gentes. Romanis verbenæ vel ſagmina erant in uſu. De quibus ita loquitur JC. Marcianus in l. 8. ff. de Rer. Divil. *Sunt autem ſagmina quædam herbæ, quas Legati Populi Romani ferre ſolent, ne quis eos violaret, ſicut Legati Græcorum ferunt ea quæ vocantur cerycia.* Videndus Plinius lib. 22. c. 2. & Feſtus Pompejus in *Sagmina*.

6. *Lecto*] Aliter, *electo*.

7. *Duas teſſerulas*] De duabus teſſeris paulo aliter narrat Pomponius JC. in l. 2. §. 37. de Orig. Jur. Ita autem loquitur: *Deinde Q. Mucius* (quidam *Fabium* legunt, ſed nihil temere mutandum cenſet Andreas Alciatus Par. 4. c. 17.) *quia ad Carthaginienſes miſſus legatus, cum eſſent duæ teſſeræ poſitæ, una pacis, altera belli, arbitrio ſibi dato utram vellet referret Romam; utramque ſuſtulit, & ait Carthaginienſes petere debere utram mallent accipere.*

D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XXVIII.

1 *De ætatum finibus* pueritiæ, juventæ, ſenectæ, *ex Tuberonis hiſtoria ſumtum.*

2 C. Tubero hiſtoriarum primo ſcripſit Servium Tullium, regem populi Romani, quum illas 3 quinque claſſes 4 juniorum, 5 cenſus faciendi gratia, inſtitueret, pueros eſſe exiſtimaſſe, qui minores eſſent annis ſeptemdecim: atque inde 6 ab anno ſeptimodecimo, quod idoneos jam eſſe reipublicæ arbitraretur, milites ſcripſiſſe: eoſque ad annum quadrageſimum ſextum juniores, ſupraque eum

D*E ætatum*] Quædam editt. habent *ætatium*. Ita & Velleius lib. 2. loctur. Ita *civitatium, hæreditatium, faetatium*, apud probatos auctores atq; um JC. in Digeſtis invenitur. Vide *ßium* lib. 2. de Anal. cap. 14.

. *C. Tubero*] Vide lib. 6. c. 3. p. 368. gulæ claſſes habebant ſuas centurias iorum & juniorum.

. *Quinque claſſes*] Vide ſupra l. 7. c. potius *ſex claſſes* dicendum fuerat.

. *Iuniorum*] Forſan hoc irreptitium, legendum *ſeniorum & juniorum*. m utrique in claſſibus erant.

Cenſus faciendi gratia] Atq; ita capita um numerata, opeſq; æſtimatæ, pro erſa opum uniuſcujuſq; & ætatis, & um officiorumque ratione. Vide Lim & Dionyſiū Halycarnaſſæum l. 1.

. *Ab anno ſeptimodecimo*] Non mis. Ita affirmant, qui de Veteri mia inter antiquos ſcripſerūt. Vegetius nen *incipientem pubertatem ad delem cogendam* ſcribit. Videtur tamen nū 17 intelligere. quia plena pubererat anno 18. ut JC. definiunt. Niſi paratione ad militiam intelligat. ia autem ambitio poſtea intervenit, quidā ante illud tempus millitiæ ad berentur, quo poſtmodum citius adnores & tribunatus venirent, Grac- lex poſtea cavit & interdixit, *juniorem annis ſeptem & decem militem non legi*. Vide *Lipſium* lib. 1. de Mil. Rom. cap. 2. Apparet itaque minores 17. annis ante Gracchi legem aliquando militaſſe forte ſub bella Punica accisis patriæ rebus. Qua de re vide Liv. lib. 25. & Plutarchum in Gracchis.

7. *Ad annum quadrageſimum ſextum*] Alii diſerte annum quinquageſimum ſtatuunt. Ita Seneca de Brev. vitæ cap. ult. & Fabius lib. 9. Inſt. Livius libr. 42. Lipſius putat ita conciliari poſſe, ſi quis miles caſu aut morbo ſtipendia ſua non impleviſſet militem cogi potuiſſe uſque ad annum quinquageſimum. Iſte igitur quinquageſimus plene liberabat, ſive facta ſtipendia, ſive infecta. Notabilis quoque locus Macrobii lib. 1. cap. 6. in Somn. Scip. *Nonnullarum Rerumpublicarum is mos eſt, ut poſt ſextam hebdomadem ad militiam nemo cogatur, in pluribus detur remiſſio poſt ſeptimam.* Sexta hebdomas quadrageſimus ſecundus annus eſt, & tangere Athenienſes videtur: ſeptima quadrageſimus nonus, & ad Romanos pertinet. Ita *Lipſius* de Militia Rom. lib. 1. c. 2. Cenſorinus de Die Natali cap. 14. ex Varrone dicit, *in tertio gradu qui erant* (in quinque enim gradus ætatem divldit) *uſque 45 annos juvenes appellatos eò quod Remp. in re militari poſſunt juvare.*

8. *Indi-*

eum annum ſeniores appellaſſe. Eam rem propterea notavit, ut diſcrimina quæ fuerint 8 judicio moribuſque majorum 9 pueritiæ, juventæ, ſenectæ, ex iſta cenſione Servii Tullii prudentiſſimi regis noſcerentur.

8. *Iudicio*] Vett. Editt. *indicio.*
9. *Pueritiæ, juventæ, &c.*] De Ætatis gradibus juxta Varronem, Hippocratem, Solonem, Staſeam Peripateticum, vide Cenſorinum c. 14. & Pollucem. lib. 2.

Cap. XXIX.

Quod particula, atque, *non complexiva tantum ſit, ſed vim habeat pluſculam variamque.*

1 Atque particula, à grammaticis quidem conjunctio eſſe dicitur connexiva : & plerumque ſane conjungit verba & connectit : ſed interdum alias quaſdam poteſtates habet non ſatis notas, niſi in veterum litterarum tractatione atque cura exercitis. nam & pro adverbio valet, quum dicimus; *aliter ego feci atque tu*: ſignificat enim; *aliter quam tu*, & gemina ſi fiet, auget intenditque rem, de qua agitur: ut animadvertimus in Q. Ennii annalibus, niſi memoria in hoc verſu 2 labor :

3 *Atque atque accedit muros Romana juventus.*

Cui ſignificationi contrarium eſt, quod itidem à veteribus dictum eſt; *deque.* & præterea pro alio quoque adverbio dicitur, id eſt, *ſtatim.* quod in his Virgilii verſibus exiſtimatur obſcure & 4 inſequenter particula iſta poſita eſſe.

ſic

Atque particula] Eadem ex Gellio Nonius ſcribit.
2. *Labor*] Forſan ſcribendum, *labat.*
3. *Atque atque*] Nonius interpretatur, *feſtine, intrepidanter.*
4. *Inſequenter*] Aliter, *infrequenter.*

5. Atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

\- - - - *ſic omnia fatis*
In pejus ruere, ac retro ſublapſa referri,
Non aliter quam qui adverſo vix flumine lembum
Remigiis ſubigit, ſi brachia forte remiſit,
Atque illum in præceps prono rapit alveus amni.

A. GEL-

. *Atque illum*] Servius quoque ex- pit, *ſtatim.* Verſus hi extant libr. I. Org. ℣ſ. 200. & ſeqq. Ita in legibus x tabularum, SI. IN. IUS. VOCET. ATQUE. EAT. Quod idem eſt, atque ſi lex dicat, *Si quis alterum in jus vocat, atque vocatus vocantem ſtatim ſequitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII COMMENTARIUS.

[1] LIBER UNDECIMUS.

[2] CAP. I.

De origine vocabuli terræ Italiæ, deque ea multa quæ ſuprema appellatur, deque ejus nominis ratione: ac de lege Ateria. & quibus verbis antiquitus multa minima dici ſolita ſit.

TImæus in hiſtoriis, quas oratione Græca de rebus populi Romani compoſuit, & M. Varro in antiquitatibus rerum humanarum, terram Italiam de Græco vocabulo appellatam ſcripſerunt; quoniam boves Græca vetere lingua 3 ἰταλοὶ vocitati ſunt, quorum in Italia magna copia fuerit: 4 bucetaque in ea terra gigni paſcique ſolita ſint 5 complurima: conje-

LIBER UNDECIMUS] In principe Ven. Edit. anni 1477. hic legitur DECIMUS, contra in quodam Ms. Explicit lib. 11. Incipit 12.

2. *Timæus*] Scripſit hic Ἰταλικὰ καὶ Σικελικὰ libris 8. Item de Romanorum bello cum Pyrrho commentarium edidit. Laudat eum Cicero libro de Oratore: *Poſt*, inquit, *Calliſthenem Timæus longe erudiſſimus, & rerum copia, & ſententiarum varietate, & ipſa compoſitione verborum non impolitus, magnam eloquentiam ad ſcribendum attulit.* Timæum tamen parum fidei mereri teſtatur Polybius lib. 12. Immodicum fuiſſe in reprehenſione aliorum Diodorus Siculus lib. 5. oſtendit, & dum in eo totus eſt, ſterilem in dicendo fieri commemorat Longinus περὶ ὕψους. Vide Voſſium de Hiſtor. Græc. lib. 1. cap. 12.

3. Ἰταλοὶ *vocitati ſunt*] Varro de Re Ruſtica lib. 2. cap. 5. *Nam bos in pecuaria maxima debet eſſe auctoritate: præſertim in Italia; quæ à bubus nomen habere ſit exiſtimata. Græcia enim antiqua, ut ſcribit Timæus, tauros vocabat* Ἰταλοὺς. *A quorum multitudine & pulchritudine & fœtu vitulorum Italiam dixerunt.* Ita & Feſtus: *Italia dicta quod magnos Italos, hoc eſt, boves habeat. Vituli enim itali ſunt dicti.* Heſychius ἰταλὸν taurum interpretatur, ſicut & Columella in præfatione lib. 6. Alii ab Italo rege vel duce nomen accepiſſe referunt, inter quos Ariſtoteles Πολιτειῶν lib. 7. c. 10. Dionyſius Halycarnaſſeus lib. 1. Thucydides lib. 6.

4. *Bucetaque*] Sunt loca, ubi bove paſcuntur, & armenta. Alii tamen legunt, *bucera*, quod denotat *armenta cornutos boves.* Quod non eſt rejiciendum, quia ſequitur, *gigni paſcique.* Vid tamen Scaligerum ad Varronem p. 184

5. *Complurima*] Alii legunt, *compluri*

6. *In ſi*

ere autem poſſumus ob eandem cauſam, quod Italia tunc
et armentoſiſſima, multam, quæ appellatur *ſuprema*, in-
ſtutam 6 in ſingulos 7 duarum ovium, boum triginta: pro
copia ſcilicet boum, proque ovium penuria. ſed quum ejuſ-
modi multa pecoris armentique à magiſtratibus dicta erat,
8 ddicebantur boves oveſque aliàs precii parvi aliàs ma-
is: eaque res faciebat inæqualem multæ pœnitionem.
circo poſtea 9 lege Ateria conſtituti ſunt in oves ſingulas
eris deni, in boves æris centeni. *Minima* multa eſt ovis
ius. *Suprema* multa eſt ejus numeri, cujus diximus: ul-
quem multam dicere in ſingulos jus non eſt; & pro-
prea *ſuprema* appellatur, id eſt, ſumma & maxima. quan-
d igitur nunc quoque à magiſtratibus populi Romani
re majorum multa dicitur vel minima vel ſuprema;
ervari ſolet ut 11 *oves* genere virili appellentur: atque
M. Varro verba hæc legitima, quibus minima multa di-
ceretur,

In ſingulos] *In ſingulos dies*. Cod. Tn.

Duarum ovium, boum triginta] Feſtus: *Peculatus furtum publicum dici ... us eſt à pecore, quia ab eo initium ejus ... ; Siquidem ante æs aut argentum ſi- ... um ob delicta pœna graviſſima erat ... um ovium & triginta boum. Eam lege (vel, ea lege) ſanxerunt T. Mene- ... Lanatus & Seſtius Capitolinus con- ſu.*

Addicebantur] Aliter perperam, *... bantur.*

Lege Ateria] Aliter etiam in Vett. Ed. corrupte, *Aterina*. Hanc legem ... e Sp. Tarpejus Montanus Capito- lin, & A. Aterius Coſſ. anno ab v.c. 29 Arerii nomen corruptum apud Plium lib. 7. c. 28. & Dionyſium qui *Aerminium* vocat. Diodorus Ἀϛή- ... pro Ἀτήϊον. *Aterium* habet Ctolinus lapis. Hac lege cautum ut onibus magiſtratibus mulctæ indi- ceæ jus eſſet, cum antea ſolis Conſu- lis id liceret: ita tamen ne vel duas oves, vel triginta boves excederet, bos autem centuſſe, ovis decuſſe æſtimaretur. Vide Dionyſium Halycarnaſſeum, qui tamen triginta oves & duos boves enumerat. Secus atque apud Gellium & Feſtum habetur. niſi hic tranſpoſitio facta. Dionyſius quoque in Coſſ. nomine à Feſto abit, ſicut & Livius lib. 4. Plutarchus in Publicola dicit, multam fuiſſe quinque boum, & duarum pecudum. ſed hæc non fuiſſe ſumma multa videtur: contumacibus tantum qui non paruiſſent Coſſ. conſtituta. Hæc lex quoque Tarpeia ab altero conſule vocabatur.

10. *Æris deni, &c.*] Feſtus: *Quæ pecudes, poſtquam ære ſignato uti cepit Populus Rom. Tarpeia lege cautum fuit, ut bos centuſſibus, ovis decuſſibus æſtimarentur.*

11. *Oves genere virili*] Ita & Nonius ex Varrone Rerum Humanarum lib. XXIII. duo exempla adfert. Ultimum ex Gellio, qui idem citat, deſumptum videtur. Quinetiam ſi mulcta indicta eſſet boum oviumque, oves

 ſemper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ceretur, concepit: 12 *M. Terentius quando citatus neque reſpondit neque excuſatus eſt,* 13 *ego ei unum ovem multam dico.* ac niſi eo genere diceretur, negaverunt juſtam videri multam. Vocabulum autem ipſum *multæ* idem M. Varro 14 uno & viceſimo rerum humanarum 15 non Latinum, ſed Sabinum eſſe dicit; idque ad ſuam memoriam manſiſſe ait in lingua 16 Samnitium, qui ſunt à Sabinis orti. ſed turba grammaticorum novitia κατ᾽ ἀντίφρασιν, ut quædam alia, hoc quoque dici tradiderunt. Quum autem uſus & mos ſermonum is ſit, ut ita & nunc loquamur, ut plerique veterum locuti ſunt, *multam dixit*, &, *multa dicta eſt*: non eſſe ab re putavi notare, quod M. Cato aliter dixit. nam in quarto Originum, verba hæc ſunt: *Imperator noſter, ſi quis extra ordinem depugnatum ivit, ei multam facit.* poteſt autem videri 17 conſulta elegantia 18 mutaſſe verbum, quum in caſtris & 19 in exercitu multa fieret; non in comitio nec ad populum diceretur.

CAP.

ſemper præponebantur teſte Plinio lib. 18. cap. 3. Vide & lib. 33. cap. 1.

12. *M. Terentius*] Vett. Editt. *Marco Terentio.*

13. *Ego ei*] Omittit Briſſonius, *ei.*

14. *In uno & viceſimo*] Vetus Cod. *undevigeſimo.*

15. *Non Latinum ſed Sabinum*] Alibi tamen lib. 4. de L. L. *ſingulas appellatas eſſe multas* dicit, *quod olim unum dicebant multa. Itaque cum in dolium aut culeum unum addunt ruſtici, dicunt etiam nunc multa.* Verum Scaliger *multa* ibi interpretatur *numera,* Idemque voluit multare proprie in auctionibus eſſe τὸ πλειστηριάζειν. Sed dubito an hæc vera ſint. *Multa* vel *mulcta* pœna videtur eſſe, quæ à re ruſtica originem accepit, quod pœnæ loco menſura vel vas emulcti lactis ſolveretur. Atque hinc ad pœnas poſtmodum pecuniarias tranſlatum arbitror. Vel *mulcta* dicta, quod ea invitis extorqueatur, emulgeaturque.

16. *Samnitium, qui ſunt à Sabinis orti*] Idem Varro refert de L. L. lib. 6. & Strabo lib. 5. ita loquitur: *Sabinorum antiquiſſima eſt gens, & indigena, ab his originem duxere Samnites.*

17. *Conſulta elegantia*] Badius legit, *conſultò elegantiæ vitaſſe verbum* aut *elegans verbum.*

18. *Mutaſſe*] Aliter, *Vitaſſe*, in Ms. *viſitaſſe*, forſan *vitiaſſe.*

19. *In exercitu multa fieret*] Si multam non ſolverent milites, pignus capiebant tribuni, & dicebatur juxta Feſtum *Cenſio haſtaria.* Privabatur parte armorum miles, eaque pecunia debebat luere. Vide Lipſium lib. 5. De Mil. Rom. cap. 18.

Eligans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. II.

Qod eligantia *apud antiquiores non de amœniore ingenio, ſed de ...ntidiore cultu atque victu dicebatur, eaque in vitio ponebatur.*

Ligans homo non dicebatur cum laude: ſed id fere verbum ad ætatem M. Catonis vitii, non laudis, fuit. eſt ...nque hoc animadvertere, cum in quibuſdam aliis tum ...ibro [2] Catonis, qui inſcriptus eſt, [3] Carmen de mori... . Ex quo libro verba hæc ſunt, *Avaritiam omnia vitia ...ere putabant; ſumtuoſus, cupidus, eligans, [4] irritus qui habe...ur, is laudabatur.* ex quibus verbis apparet *eligantem* di...m antiquitus, [5] non ob ingenii eligantiam, ſed qui ni...s lecto amœnoque cultu victuque eſſet. poſtea *eligans* ...rehendi quidem deſiit: ſed laude nulla [6] dignabatur, ...[7] cujus eligantia erat moderatiſſima. Sic [8] M. Tullius ... Craſſo & Q. Scævolæ non meram eligantiam, ſed ...nultam parſimonia miſtam laudi dedit, *Craſſus*, inquit, ...[11] *parciſsimus eligantium; Scævola* [12] *parcorum eligantiſsi...* præterea ex eodem libro Catonis hæc etiam ſparſim ...ntercise commeminimus. *Veſtiri*, inquit, *in foro honeſtè*

mos

Ligans homo] Ita Cicero Clodium ...notat: *Tu elegans, tu ſolus urbanus, ... decet muliebris ornatus, quem inceſ... ...altriæ; qui levare vultum, qui mol... ...ocem potes.*

Catonis] Deeſt in Cod. Torn.

Carmen de moribus] Effatum, de ...bus emendandis proſa ſcriptum, ...uet. Præcepta & edicta legum & ...ionum carmina quoque vocaban-...inc Liv. *Lex horrendi carminis erat.*

Irritus] Homo nauci, inutilis. Le-... quoque *inritus*, ſicut etiam in ve-...us monumentis invenitur.

Non ob ingenii elegantiam] Vett. ...t. *Non ab ingenii eligantia.*

Dignabatur] Dignus habebatur. ...ave.

7. *Cujus eligantia erat moderatiſſima*] Ita Cornelius Nepos de Attico loquitur: *Elegans, non magnificus, ſplendidus, non ſumtuoſus, omni diligentia munditiem, non affluentiam affectabat.*

8. *M. Tullius*] Extat ille locus in libro de claris oratoribus, ſive Bruto pag. 138. Ed. Leid.

9. *L. Craſſo & Q. Scævolæ*] Quorum egregiam comparationem habes in eodem libro.

10. *Multam*] Vett. Editt. *multa*.

11. *Parciſsimus elegantium*] Id eſt, qui inter elegantes minimum eſt elegans & proxime ad parcos accedit. *Bad.*

12. *Parcorum elegantiſſimus*] Qui minimum parcus, proxime ad elegantes accedit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mos erat : domi quod ſatis erat. [13] *equos carius quam coquos emebant.* [14] *poëticæ artis honos non erat. ſi qui in ea re ſtudebat, aut ſeſe* [15] *ad convivia applicabat,* [16] *graſſator vocabatur.* Illa quoque ex eodem libro præclaræ veritatis ſententia eſt : *Nam vita,* inquit, *humana prope uti ferrum eſt; ſi exerceas, conteritur : ſi non exerceas, tamen rubigo interficit. item homines exercendo videmus conteri. ſi nihil exerceas ; inertia atque torpedo plus detrimenti facit, quam* [17] *exercitio.*

13. *Equos carius quam coquos emebant*] Plinius lib. 9. in contumeliam Rom. juventutis inquit : *coquos carius emunt quam equos.*

14. *Poëticæ artis honos non erat*] Quippe illa principio in Urbe contemptui habita. Quocirca minime mirari oportet, ſi M. Fulvio Nobiliori vitio datum eſt, quod is conſul cum eſſet in Ætoliam provinciam Q. Ennium ſecum duxiſſet. Factum tamen eſt, ut paulo poſt principes etiam viri, aucto imperio, domi foriſque pace adepta ; ad hanc ſtudiorum partem animum inclinarint, ſummoque cultu atque honore illos habuerint, qui carmine abſolvendo viderentur admodum excellere. Ita *Crinitus* in Præfatione libri de Poëtis, qui videndus eſt.

14. *Ad convivia applicabat*] Male Barthius legit *convicia.* Vide Caſaubonum ad Theophraſti characterem *περὶ κολακείας.*

15. *Graſſator vocabatur*] *Graſſari* juxta Feſtum *antiquis erat adulari.* Ideo nimirum quod paraſiti & adulatores graſſentur per plateas ad captandam alienam menſam. Quam artem famelici quidam Poëtæ non negligebant, divinamque ſcientiam proſtituebant.

CAP. III.

Qualis quantaque ſit, pro, *particulæ varietas deque exemplis ejus varietatis.*

QUando [1] ab arbitriis negotiiſque otium eſt, & motandi corporis gratia aut ſpatiamur aut vectamur : quærere nonnunquam apud memetipſum ſoleo res ejuſmodi, parvas quidem minutaſque & hominibus non bene eruditis

AB *arbitriis*] Fuit enim Gellius lectus inter judices. Arbitri autem & judices quomodo differant, videndi JCC. libri. Feſto *arbitrium* dicitur, *ſententia, quæ ab arbitro dicitur.* Arbitrium quoque ponitur pro arbitri judiciſque officio circa ea quæ in judicio verſantur, formulaque non continentur. Ita *arbitrium judicis* in l. 24. §. pen. & ult. D. Solut. matrim. aliiſque legibus dicitur. Proprie *arbiter* veteribus tanquam inſpector, *arbitrium* inſpectio dicebatur. Hinc *arbitrium* pro arbitrorum ſententia ponitur. Aliter hic quoque legebatur *arbitris.*

2. I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ruditis aſpernabiles; ſed ad veterum ſcripta penitus no-
enda & ad ſcientiam linguæ Latinæ cum primis neceſſa-
as : velut eſt, quod forte nuper [2] in Præneſtino receſſu
eſpertina ambulatione ſolus ambulans conſiderabam;
uantaque eſſet particularum quarumdam in oratione La-
na varietas. quod genus eſt præpoſitio, *pro.* aliter enim
ci videbam, *pontifices* [3] *pro collegio decreviſſe*; aliter, *quem-
am teſtem introductum* [4] *pro teſtimonio dixiſſe*: aliter M. Ca-
onem in Originum quarto, *prælium factum depugnatumque
pro caſtris*, ſcripſiſſe : & item in quinto, *urbis, inſulaſque
nnis* [6] *agro pro Illyrio eſſe*: aliter etiam dici, [7] *pro æde Caſto-
s*: aliter, [8] *pro roſtris*: aliter, [9] *pro tribunali*: aliter [10] *pro
ncione*: atque aliter, *tribunum plebis* [11] *pro poteſtate interceſ-
ſe.* ſed has omnis dictiones, qui aut omnino ſimiles & pa-
es, aut uſque quaque diverſas exiſtimaret, errare arbitra-
ar. nam varietatem iſtam ejuſdem quidem fontis & capi-
s, non ejuſdem tamen eſſe finis putabam. Quod profe-
to facile intelliget, ſi quis adhibeat ad meditationem ſuam
tentionem, & habeat veteris orationis uſum atque noti-
am celebriorem.

2. *In Præneſtino receſſu*] Quo propter
is temperiem æſtivo tempore ſece
e ſoliti. Horatius l. 3. Carm. oda 4.

- - ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.

eneſtem *gelidam* quoque appellavit
venalis Sat. 3.

3. *Pro collegio*] Ex ſententia & utili-
te collegii.

4. *Pro teſtimonio*] Loco teſtimonii.

5. *Pro caſtris*] Vel ante caſtra, vel pro
fenſione caſtrorum.

6. *Pro agro Illyrio*] In favorem Il-
iorum cauſæ, & defenſionem.

Pro agro Illyrio] Vett. Editt. legunt
pago Illyrico. Utique Plinius *pagum*
n ſemel ſumit pro magna gente. Ita-
e præter vulgarem ſignificationem,
a *κώμην*, ſeu vicum denotat, etiam
ſumitur de *regione tota* aut præfectura.
Gloſſæ: Pagus, τοπαρχία, χώρα, νόμος.

7. *Pro æde Caſtoris*] Ante ædem Ca-
ſtoris.

8. *Pro roſtris*] Vel in conſpectu ro-
ſtrorum, *vel* in ipſo ſuggeſto, quod ex
roſtris navium Antiatium in foro ju-
xta curiam Hoſtiliam extructum erat,
in quo magiſtratus jus dicebant, leges
ferebant concioneſque habebant ad Po-
pulum.

9. *Pro tribunali*] Coram vel in tri-
bunali.

10. *Pro concione*] In conſpectu po-
puli convocati ad audiendam oratio-
nem.

11. *Pro poteſtate*] Juxta poteſtatem
aut ex officio ejus.

CAP. IV.

Quem in modum Q. Ennius verſus Euripidi æmulatus ſit.

EUripidi verſus ſunt in Hecuba, verbis, ſententia, brevitate inſignes illuſtreſque. Hecuba eſt ad Ulyxem dicens:

[1] Τὸ δ' ἀξίωμα κἂν κακῶς λέγῃ τὸ σὸν,
[2] Πείσει. λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν,
Κἀκ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.

Hos verſus Q. Ennius, quum eam tragœdiam verteret, non ſane incommode æmulatus eſt, verſus totidem Enniani hi ſunt:

Hæc tu etſi perverſe dices, facile Achivos flexeris:
Nam quum opulenti loquuntur pariter atque ignobiles:
Eadem dicta, eademque oratio æqua non æque valet.

bene, ſicuti dixi, Ennius: ſed ignobiles tamen & opulenti [3] ἀντὶ ἀδοξούντων & δοκούντων ſatisfacere ſententiæ non videntur. nam neque omnes ignobiles [4] ἀδοξοῦσι; [5] neque omnes opulenti [5] εὐδοξοῦσι.

CAP.

Τὸ δ' ἀξίωμα, &c] Hos verſus ita reddit Interpres, quiſquis ille eſt, Græcorum vocabulorum Gellii,

Auctoritas vero, etſi male dicat, tua
Perſuadebit. Nam ab inexiſtimatis proficiſcens oratio
Et ab exiſtimatis, eadem haudquaquam tantundem valet.

Hac verſione tanquam Gellii (quod miror) utitur Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam p. 300. Verſiones illæ antiquis editionibus inſeruntur, ſed nihil minus quam Gellianæ ſunt. Extant hi verſus in tragœdia Euripidis Hecuba verſ. 293. & ſeqq.

2. Πείσει] Cod. Torn. νικᾷ.

3. Ἀντὶ ἀδοξούντων καὶ δοκούντων] Ἀδοξούντων interpretatur Scholiaſtes ἀτίμων, id eſt, *non honoratorum*, δοκούντων, ἐνδόξων καὶ ἐντίμων, id eſt, *celebrium, honoratorum.*

4. Ἀδοξοῦσι] *Inglorii ſunt.*

5. *Neque omnes ignobiles*] Per *Ignobiles* Ennius obſcuros intellexiſſe videtur, per *opulentos* ſplendidos, illuſtres, quia illi ut plurimum rerum potiuntur, illuſtreſque habentur.

5. Εὐδοξοῦσι] *In bona exiſtimatione ſunt.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. V.

De Pyrrhoniis philoſophis quædam, deque Academicis ſtrictim notata, deque inter eos differentia.

QUos Pyrrhonios philoſophos vocamus, ii Græco cognomento ³ σκεπτικοὶ appellãtur. id ferme ſignificat quaſi quæſitores & conſideratores: ⁴ nihil enim decernunt, nihil conſtituunt; ſed in quærendo ſemper conſiderandoq; ſunt, quidnam ſit omnium rerum de quo decerni conſtituique poſſit. ac ⁵ ne videre quoque plane quicquam neque

DE *Pyrrhoniis*] Vulgo male *Pyrrhonibus.*

. *Quos Pyrrhonios philoſophos vocamus*] Vide Diogenem Laërtium in Vita Pyrrhonis, Sextum Empiricum, Heſychium Illuſtrium, Lucianum in Auctione Vitarum.

. Σκεπτικοὶ] Aliter, σκεπτητοὶ, ...nio ſenſu, pro quo Stephanus reponit ...ητικοὶ, ſed dubitat tamẽ an hoc reponendum ſit, quia tale vocabulũ apud auctores non occurrat, & novum ſit tale verbale à σκέπτομαι· σκεπτικοὶ habent ... Editt. Quod ſervandum, cum in utroque idem vocabulum occurrat.

Nihil enim decernunt] Diogenes Laërtius in vitâ Pyrrhonis: Διετέλουν δὲ Σκεπτικοὶ τὰ τῶν αἱρέσεων δόγματα πάντα ἀνατρέποντες, αὐτοὶ δ' οὐδὲν ἀποφαίνοντες δογματικῶς. ἕως δὲ τοῦ προφέρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων, καὶ διηγεῖσθαι, μηδὲν ὁρίζοντες, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο. ὥστε καὶ τὸ μὴ ὁρίζειν ἀνῄρουν, λέγοντες, οἷον οὐδὲν ὁρίζομεν (ἐπεὶ ὥριζον ἄν) προσφερόμεθα δὲ (φασὶ) τὰς ἀποφάσεις εἰς μήνυσιν τῆς ἀπροπτωσίας. ὡς εἰ καὶ νεύσαντας τοῦτο, ἐνεδέχετο δηλῶσαι. διὰ τοῦ οὖν, οὐδὲν ὁρίζομεν, φωνῆς, τὸ τῆς ἀρρεψίας πάθος δηλοῦται. Id eſt, *Sceptici igitur in eo perſeverabant, ut omnia ſectarum dogmata everterent, ipſi autem nihil dogmatice proferrent, adeo quidem ut aliorum dogmata proferrent, explicarentque, nihil ipſi definientes, & ne illud ipſum quidem. Ipſum itaque illud, nihil definire, tollebant, dicentes quod nihil definirent.. Alioqui enim definirent. Sed enuntiationes, inquiunt, producimus, ut indicemus nos à priori lapſu immunes eſſe. Ita ut hoc innuentes, declarare contingeret. Per illam itaque enunciationem, (nihil definimus) affectus inclinationis in nullam partem denotatur.* Sexti quoque Empirici Pyrrhon. Hypotypoſ. I. 23. ὁρίζειν δὲ εἶναι νομίζομεν, &c. id eſt, *Definire eſſe putamus, non ſimpliciter dicere aliquid, ſed rem incertam pronuntiare cum aſſenſu. Ita enim nihil definire Scepticus forſitan reperietur, ne hoc quidem,* NIHIL DEFINIO. *Non enim eſt dogmatica opinio, id eſt, quod incertæ rei aſſentiamur, ſed vox noſtræ affectionis index. Cum ergo dicit Scepticus,* NIHIL DEFINIO, *hoc dicit, ego nunc ita affectus ſum, ut nihil eorum, quæ ſub hanc quæſtionem cadunt, ponam dogmatice aut tollam. Hoc autem ait dicens quid ſibi appareat de rebus præpoſitis, non enunciative cum perſuaſione pronuntians, ſed actionem ſuam exprimens.*

5. *Ne videre quidem plane quicquam*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que audire ſeſe putant; ſed ita pati afficique quaſi videar
vel audiant. eaque ipſa, quæ affectiones iſtas in ſeſe eff
ciant, qualia & cujuſmodi ſint, cunctantur atque 6 inſ
ſtunt; omniumque rerum fidem veritatemque mixtis co
fuſiſque ſignis veri atque falſi ita 7 inprenſibilem vide
ajunt, 8 ut quiſquis homo eſt non præceps neque judic
ſui prodigus, his uti verbis debeat, quibus auctorem Phi
loſophiæ iſtius Pyrrhonem eſſe uſum tradunt, 9 οὐ μᾶλ
λον οὕτως ἔχει τόδε ἢ ἐκείνως ἢ οὐδετέρως· judicia enin
rei cujuſque & ſinceras proprietates negant poſſe noſci &
percipi; idque ipſum docere atque oſtendere multis mo
di

Talem quoque ſententiam fuiſſe Empedoclis ſcribit M. Tullius in Lucullo: *Et tamen iſti Phyſici raro admodum cum hærent aliquo loco exclamant, quaſi mente concitati? Empedocles quidem ut interdum mihi furere videatur, abſtruſa eſſe omnia, nihil nos ſentire, nihil cernere: nihil quale ſit poſſe reperiri.*

6. *Inſiſtunt*] Tranſlatio ſumpta à viatoribus, qui ubi ad bivium aliquod pervenerint, incerti, qua progrediantur, diu cunctantur & inſiſtunt. Ita *Moſellanus*.

7. *Inprenſibilem*] Vett. Editt. habent, *incomprehenſibilem*.

8. *Ut quiſquis*] Ita Badius recte legit. Vett. Editt. habent, *ut quiſque*.

9. Οὐ μᾶλλον] Id eſt, *Non magis hoc modo ſe habet, quam illo, vel neutro.* Hanc ſententiam ita expreſſit Ariſtocles apud Euſebium lib. 14. Præpar. Euang. τὰ πράγματα ἐπίσης ἀδιάφορα, καὶ ἀστάθμητα καὶ ἀνεπίκριτα, διὰ τοῦτο μήτε τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, μήτε τὰς δόξας ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν μήτε πιστεύειν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους, καὶ ἀκλινεῖς, καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἑνὸς ἑκάστου λέγοντας, ὅτι οὐ μᾶλλον ἢ οὐκ ἐστὶν, ἢ καὶ ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐστὶν, οὔτ' οὐκ ἐστίν. id eſt, *Res ex æquo indifferentes, incertas, injudicabiles. Propterea nec ſenſus noſtros, nec rationes verum aut falſum d… cere. Iccirco iis haud credi oportere. S… opinationis expertes eſſe debere, & ſine in… clinatione, ſine motione: de unaquaque dicentes, non magis eſt, quam non eſt, ite… Eſt, Non eſt, Neque non eſt.* Dogmati… Scepticos ſtultos eſſe affirmabant. V… dendus eſt Epictetus apud Arrianu… lib. I. c. 5. & lib. II. cap. 20. In nu… lis rebus ſenſibus (quod fatuum erat… crediſſe quidam affirmant, ita ut n… quidem à periculis ſibi Pyrrho caveret… uti Laërtius ſcribit. Addit tamen iden… Αἰνεσίδημος δέ φησι φιλοσοφεῖν μ… αὐτὸν κατὰ τὸν τῆς ἐποχῆς λόγον, μὴ μ… τοίγε ἀπροοράτως ἕκαστα πράττειν. id eſt, *Æneſidemus vero dicit, eum qui… dem philoſophatum juxta rationem aſſen… ſus retentioni convenientem, non tame… imprudenter geſſiſſe ſingula.* Quinetiam Pyrrhonii in omnibus tales non fuer… uti illos traducunt Dogmatici, ſicuti l… quet ex Laërtio. Audi ex illo Pyrrho… niorum ſententiam: *Nam & quod di… ſit, quod ſit generatio, quodque vivamu… & cætera in hunc modum, quæ in vi… noſtra manifeſta ſunt, ſcimus: cæteru… in iis quæ Dogmatici aſſerunt, ea ſer… tione comprehendere dicentes, veluti de in… certis neutiquam conſentimus, ſolas ve… paſſiones agnoſcimus.*

10. Πυ…

diconantur, ſuper qua re Favorinus quoque ſubtiliſſime acutiſſimeque decem libros compoſuit, quos [10] πυῤῥωνείων τρόπων inſcribit. Vetus autem quæſtio & à multis ſcriptoribus Græcis tractata eſt, [11] in quid & quantum Pyrrhonios & Academicos philoſophos interſit. [12] utrique enim σκεπτικοὶ, ἐφεκτικοὶ, ἀπορητικοὶ dicuntur; quoniam utrique nihil affirmant, nihilque comprehendi putant. ſed ex omnibus rebus proinde viſa fieri dicunt, quas [13] φαντασίας appellant: non ut rerum ipſarum natura eſt, ſed affectio animi corporisve eſt eorum, ad quos ea viſa perveniunt. Itaque omnes omnino res, quæ ſenſus [14] omnium movent, [15] τῶν πρός τι eſſe dicunt. id verbum ſignificat, nihil eſſe quicquam quod ex ſeſe conſtet, nec quod habeat vim propriam & naturam, ſed omnia prorſum ad aliquid referri: taliaque videri eſſe, qualis ſit eorum ſpecies dum videntur, qualiaque apud ſenſus noſtros, quo pervenerunt, [16] creantur: non apud ſeſe, unde profecta ſunt. Quum hæc autem conſimiliter tam Pyrrhonii dicant quam Academici, [17] differre tamen inter ſeſe & propter alia

10. Πυῤῥωνείων τρόπων] Id eſt, *Pyrrhoniorum modorum*. Decem τόπους Pyrrhoniorum propoſuit Laertius. Quos & τρόπους appellabant. Sextus Empiricus Hypotyp. I. cap. 14. Παραδίδονται τοίνυν συνήθως παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Σκεπτικοῖς τρόποι, δι' ὧν ἐποχὴ συνάγεσθαι δοκεῖ, δέκα τὸν ἀριθμὸν, οὓς καὶ λόγους καὶ τόπους συνωνύμως καλοῦσιν. Favorinus itaque juxta decem τρόπους vel τόπους decem libros ſcripſit. Quos λόγους appellat Philoſtratus in ejus vita, eoſque impenſe laudat. Pyrrhoniæ ſectæ Favorinum valde addictum fuiſſe affirmat Galenus contra Academicos.

11. *In quid*] Vett. Editt. *an quid*.

12. *Utrique enim σκεπτικοὶ*] Σκεπτικοὶ quia poſt longam inquiſitionem ἐπέχουσι, ſive *judicium ſuppendunt*. ἐφεκτικοὶ ἐπέχοντες ſive *aſſenſum retinentes*. Ἀπορητικοὶ, *dubitantes*.

13. Φαντασίας] *Imaginationes*.

14. *Omnium*] Vett. Editt. *hominum*.

15. Τῶν πρός τι] Relatorum.

16. *Creantur*] In quodem Ms. *procreantur*.

17. *Differre tamen inter ſeſe*] Præter Gellianam, hanc quoque differentiam ponit Sextus, quod Arceſilas diceret ἐποχὴν eſſe bonam, aſſenſionem malam, idque ſecundum naturam, Pyrrho οὐ κατὰ φύσιν ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον. Academici quoque modeſtiores erant, & accuratiores. Cicero in Lucullo. *Non enim ſumus ii, quibus nihil verum*

alia quædam, & vel maxime propterea exiſtimati ſun quod [18] Academici quidem ipſum illud nihil poſſe com prehendi, quaſi comprehendunt, & nihil poſſe decern quaſi decernunt: Pyrrhonii ne id quidem ullo pacto vid ri verum dicunt, quod nihil eſſe verum videtur.

eſſe videatur; ſed qui veris falſa quædam adjuncta eſſe dicamus, tanta ſimilitudine, ut nulla inſit certa judicandi & diſcernendi nota. Confunduntur itaque ſæpe cum Pyrrhoniis, ſicut & Pyrrhoniis Dogmatici falſa impoſuerunt. Vide Clar. Hornium l. 3. c. 20. Hiſt. Phil

18. *Academici*] Vide Cicerone in Quæſtion. Acad. Auguſtinum lib. de C. D. cap. 9. & 10. & ibi L. Viver Intelliguntur autem ſectatores No Academiæ.

CAP. VI.

Quod mulieres Romæ per Herculem non juraverunt, neque viri per Caſtorem.

IN veteribus ſcriptis neque mulieres Romanæ per Her culem [1] dejurant; neque viri per Caſtorem. ſed cur il læ non juraverint Herculem, non obſcurum eſt. nan [2] Herculaneo ſacrificio abſtinent. cur autem viri Caſto rem jurantes non appellaverint, non facile dictu eſt. Nuſ quam igitur ſcriptum invenire eſt apud idoneos quiden ſcriptores, [3] aut *mehercle* feminam dicere, aut *mecaſtor* vi rum. *Ædepol* autem, quod jusjurandum per Pollucem eſt

& vir

D*Ejurant*] Vett. editiones, *dejerant*. Forſan per Herculem non jurabant fœminæ, quod muliebri fraude occiſus, Caſtor & Pollux quod à viris interfecti. Vide Apollodorum in Biblioth. lib. 7.

2. *Herculaneo ſacrificio abſtinent*] Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 12. *Unde & mulieres in Italiâ ſacro Herculis non licet intereſſe: quia Herculi cum boves Geryonis per Italiæ agros duceret, ſitienti reſpondit mulier, aquam ſe non poſſe præſtare, quod feminarum Deæ celebrarentur dies, nec ex eo apparatu viros guſtare fas eſſet: propter quod Hercules facturus ſacrum deteſtatus eſt præſentiam feminarum, & Potitio ac Pinar ſacrorum cuſtodibus juſſit, ne mulieres intereſſe permitterent.* Hinc Hercule apud Propertium lib 4. c. 10.

Maxima, quæ gregibus devota eſt ar
repertis;
Ara per has, inquit, Maxima fact
manus,
Hæc nullis unquam pateat venerand
puellis,
Herculis eximii ne ſit inulta ſitis.

3. *Aut* mehercle] Vett. Editt. *me hercules*. Crebro tamen ita loquitu Apuleius, cum mulieres introducit lo quentes.

4. *Aſſ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& ro & feminæ commune eſt. Sed M. Varro 4 aſſeverat ...nquiſſimos viros neque per Caſtorem neque per Pollu... ce 5 dejurare ſolitos; ſed id jusjurandum fuiſſe tantum ...feminarum 6 ex initiis Eleuſiniis acceptum: paulatim ta...men, inſcitia antiquitatis, viros dicere 7 *ædepol* cœpiſſe; fa...ctumque eſſe ita dicendi morem: ſed *mecaſtor* à viro dici, ...nullo vetere ſcripto inveniri.

...*Aſſeverat*] Vett. Editt. *aſſeve-*...

...*Dejurare*] Vett. Editt. *dejerare.*

...*Ex initiis Eleuſiniis*] Id eſt, My...ſteriis ſive ſacris Eleuſiniis, quæ in ho...norem Cereris inſtituta. In quibus fœ...minæ ſolæ ſacra faciebant. Initiabantur ...promiſcue omnes ſed innocentes. ...Lampridius in Alexandro: *Juſſitque ...admodum in Eleuſiniis ſacris dici-tur, ut nemo ingrediatur, niſi qui ſe inno-centem noverit.* Ideo, ut innocentiam probaret, ingreſſus ſacrarium M. Antoninus Philoſophus, qui illis ſacris ἐμυήθη, ut Dio loquitur, ſive initiatus. Neque enim facile initiabantur. Hercules ipſe repulſam tulit teſte Pauſania.

7. *Ædepol*] Id eſt, Per ædem Pollucis. Etiam viri apud Comicos ita jurant.

CAP. VII.

...rbis antiquiſſimis relictiſque jam & deſitis minimè utendum.

VErbis uti aut nimis obſoletis 1 exculcatiſque, aut inſolentibus novitatiſque duræ & illepidæ, par eſſe de-...dictum videtur: ſed moleſtius equidem culpatiuſque eſſe ...arbitror, verba nova, incognita, inaudita dicere, quam in-...ſuſata & ſordentia. Nova autem videri dico etiam ea, ...quæ ſunt inuſitata & deſita, tametſi ſunt vetuſta. Eſt adeo ...ſtudentium plerumque feræ eruditionis, quam Græci 2 ὀψιμαθίαν appellant; ut, quod numquam didiceris, diu ignoraveris, quum id ſcire aliquando cœperis; magnifacias ...co in loco cumque & quacumque in re dicere: veluti R...næ, nobis præſentibus, vetus celebratuſque homo in cauſis,

...*Exculcatiſque*] Antiquitate protri...tis, & quæ amplius in uſu nō ſunt.

... Ὀψιμαθίαν] Idem, quod hic ...Gellius, ſcribit Galenus lib. 2. de ...dif. pulſ. vide quæ notat Caſaubonus ad Theophr. characteres.

3. *Quo in loco cumque*] Quocunque in loco. Tmeſis hæc etiam uſurpata Ciceroni, pro Seſtio, *Quod judicium cumque ſubierat.*

4. *Apud*

cauſis, ſed repentina & quaſi tumultuaria doctrina præc
tus, quum [4] apud præfectum urbi verba faceret, & dice
vellet inopia quendam miſeroque victu vivere & furf
reum panem eſitare, vinumque [5] eructum & fœtidum p
tare. *Hic*, inquit, *eques Romanus apludam edit, & floces bib*
Adſpexerunt omnes qui aderant alius alium, primo triſti
res turbato & [6] requirente voltu, quidnam illud utriuſq
verbi foret, [7] poſt inde, quaſi neſcio quid Tuſce aut Gal
ce dixiſſet, univerſi riſerunt. Legerat autem ille [8] *apluda*
veteres ruſticos frumenti furfurem dixiſſe; idque [9] à Pla
to in comœdia, ſi ea Plauti eſt, quæ [10] Aſtraba inſcrip
eſt, poſitum eſſe. [11] Item *floces* audierat priſca voce ſign
ficare vini fæcem è vinaceis expreſſam, ſicuti [12] fraces
oleis: idque apud Cæcilium [13] in Polumenis legerat, e
que ſibi duo verba ad orationum ornamenta ſervavera

Alt

4. *Apud præfectum urbi*] Qui jura quoque civibus reddebat, cujus poteſtatem valde auxit Cæſar Auguſtus, ejuſdemque auctoritas poſtea in immenſum crevit. Vide Pomponium de Origine Juris.

5. *Eructum*] Vapidum ab inuſitato *erugo*, quod derivatur à Græco, ἐρεύγομαι.

6. *Requirente voltu*] Ambiguo, dubio.

7. *Poſt inde*] Vett. Editt. *poſt deinde*.

8. *Apludam*] Plinius lib. 28. c. 10. *Milii & panici & ſiſamæ apludam vocant, purgamenta; alii aliis nominibus.* Feſtus: *Apluda eſt genus minutiſſimæ paleæ frumenti, ſive panici, de qua Nævius*: Non hercle apluda eſt hodie, quam tu nequior. *Sunt qui apludam ſorbitionis liquidiſſimum putent genus; quod flatu dejiciatur, & quaſi adplaudatur.* Exſcripſit Nonius hunc locum Gellii more ſolito, in verbo *apluda*.

9. *A Plauto*] Badiana editio legit, *Pacuvio*.

10. *Aſtraba*] Varro & Feſtus Pompeius eã inter genuinas Plauti recẽſe

11. *Item floces*] Aliter, *flocces*. I dem refert Nonius. Turnebus lib. Adverſ. cap. 23. ait, floces vocari cem, quia ei inſunt flocci quidam panni. Unde Perſius Sat. v.

Pannoſam fecem morientis ſorbet aceti

12. *Fraces*] Occurrit quoque ill vocabulum apud Columellam, Vit vium, Plinium. In quibuſdam tam Codd. legitur *frages*. quas putat Turn bus dictas à frangendo, quia ſint fr gmenta & reliquiæ olearum trape fractarum. In gloſſis, *frax* τρυγία γ ρυ. Nonius: *fraceſcere, tanquam fr ri, & putrefieri vetuſtate.* Varro lib. de R. R. *Olea lecta ſi nimium diu fue in acervis, caldore fraceſcit, & oleum f tidum fit.*

13. *In Polumenis*]Eſt græcus titul ἐν πωλουμένοις. Vett. Editt. legu *in polymenis*. Forſan legendum, *in P lumena*. Quæ Cæcilii Comœdia a quoties à Grammaticis laudata. N nius in FACTIO. Cæcilius Filume *Eorum famam occultabat factio.*

14. *A*

A[l]r quoque à lectionibus id genus paucis 14 apirocalus, [c]um adverſarius cauſſam differri poſtularet, Rogo præ[t]or inquit, ſubveni, ſuccurre: quonam uſque nos *bovinator* [h]ic demoratur? Atque id voce magna ter quaterque in[cl]amavit; *bovinator eſt*. Commurmuratio fieri cœpta eſt à [p]leriſque, qui aderant, quaſi monſtrum verbi admiranti[u]m. At ille jactans & geſtiens, Non enim Lucilium, in[q]uit, legiſtis, 15 qui tergiverſatorem *bovinatorem* dicit. Eſt [aute]m in Lucilii undecimo verſus hic:

16 *Eſt tricoſus, bovinatorque ore improbus* 17 *duro.*

[1]4 *Apirocalus*] Vett. Editt. græce [leg]unt ἀπειρόκαλος. Quod deno[t]at [ho]mini *ori rudem & imperitum, ineptum.*

[1]5 *Qui tergiverſatorem bovinatorem* [di]c. *Bovinatoris* vocabulum proprie ex [a]gricultura deſumptum, ponitur que [pro] *bove ſtrigante*, id eſt, qui unico du[ctu ſ]ulcum non trahit, ſed interquieſ[c]it quod macilento plerumque vel [se]gi fieri ſolitum. Hinc per metapho[ram] *bovinatores* pro *tergiverſatoribus*, [ut] Nonius addit, *malitioſis* dicun[t]ur Iſidorus *bovinatores inconſtantes* [a]pplat. Feſtus dicit *bovinari* eſſe *con[vici]ari*. Gloſſæ Philoxeni, *Bovinatores*, [θορυ]βοποιοὶ, θρύλλον ποιοῦντες, ἢ ταραχώδ.

16. *Eſt tricoſus*] Vett. Edit. legunt, *hic ſtrigoſus*, Scaliger, *hicce ſtrigoſus*. *Striga* in re ruſtica dicitur ſulcus, qui continuo ductu peragebatur. Hoc vocant *protelo ducere*. Boves autem ſtrigant, cum in opere intermittunt, & quieſcunt. *Tricoſus* tamen hic quoque legi poteſt. Gloſſæ Philoxeni: *Tricoſus*, ἄχρειος, ἔκλυτος, λαγνῶν, ἀηδής. *Triconem* quoq; appellavit Lucilius. *Tricæ ſũt impedimenta & implicationes* juxta Nonium. In his verſibus *s* eliditur, & ſyllabam corripit, ideòque nonnulli literam hanc tanquam vacuam abjiciunt.

17. *Duro*] Pertinaci, impudenti.

CAP. VIII.

[Qui]d ſenſerit dixeritque M. Cato de Albino: qui homo Romanus [G]ræca oratione res Romanas, venia ſibi ante ejus imperitiæ pe[t]ita, compoſuit.

I[ure] lſte venuſteque admodum reprehendiſſe dicitur A. Albinum M. Cato. 1 Albinus, qui cum L. Lucullo conſul fuit,

1 A*lbinus*] A. Poſthumius Albinus, [...] qui cum L. Licinio Lucullo con[ſul] fuit anno ab V. C IↃCII. Literatum [i]llu[m] & diſertum fuiſſe ſcribit Cicero in [Br]uto. Hæc eadem ex Gellio repetit iiſdem fere verbis Macrobius in princ. Saturnalium. Plutarchus in Catone addit *veniam ei debere dari, ſi Amphictyonum decreto id ſcripſiſſet.*

2. Ora-

fuit, res Romanas 2 oratione Græca ſcriptitavit. In ej historiæ principio ſcriptum eſt ad hanc ſententiam: N minem ſuccenſere ſibi convenire, ſi quid in his libris p rum compoſite aut minus eleganter ſcriptum foret. na ſum, inquit, homo Romanus, natus in Latio. 3 Græ oratio à nobis alieniſſima eſt. ideoque veniam gratian que malæ exiſtimationis, ſi quid eſſet erratum, poſtulavi Eam quum legiſſet M. Cato; Næ tu, inquit, Aule, nimiu nugator es, quum maluiſti culpam deprecari, quam culp vacare. nam petere veniam ſolemus, aut quum impruder tes erravimus, 4 aut quum compulſi peccavimus. 5 Tib inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priu quam faceres, peteres ut ignoſceretur? Scriptum eſt hc in libro 6 Cornelii Nepotis de illuſtribus 7 viris.

2. *Oratione Græca ſcriptavit*] Non ſine exemplo aliorum. Ita teſte Floro in Epitoma Livii lib. 53. *C. Iulius Senator Græce res Romanas ſcripſit.* De Cn. Aufidio Cicero Tuſcul. v. *Pueris nobis Cn. Aufidius, prætorius, & in Senatu ſententiam dicebat, nec amicis deliberantibus deerat & Græcam ſcribebat hiſtoriam.* Etiam L. Lucullus bellum Marſicum græce ſcripſit, ut teſtatur Plutarchus in Lucullo, & Cicero lib. I. Epiſtol. 16. ad Atticum. Ipſe quoque Cicero de Conſulatu ſuo græce ſcripſit & T. Pomponius Atticus de eadem materia, ut ex Cicerone liquet.

3. *Græca oratio*] Macrobius, *eloqui Græcum.*

4. *Aut quum compulſi*] Macrobiu *Aut quum noxam imperio compellan commiſimus.*

5. *Tibi*] *Te* legit Macrobius, & r ctius?, niſi *tibi* referendum ad *ignoſ retur.*

6. *Cornelii Nepotis*] Locus hic n occurrit apud Nepotem, forſan in vi Catonis ſcripſit, nam tota vita Cator hodie non extat, hoc quod reliquu eſt, pars tantum eſſe videtur.

7. *Viris*] Additur in C. Torn. xi

CAP. IX.

Hiſtoria de legatis Mileti & Demoſthene rhetore in libris Critolai reperta.

1 CRitolaus ſcripſit legatos 2 Mileto publicæ rei cau veniſſe Athenas, 3 fortaſſe an auxilii petendi gratia tu

CRitolaus ſcripſit] Critolaï Peripatetici meminit Gellius lib. 7. c. 14. & lib. 9. cap. 5. An idem ſit cum H ſtorico dubium eſt. Præter alia Hiſt rici

tur qui pro ſeſe verba facerent, quos viſum erat, advocaviſſe; advocatos, uti erat mandatum, verba pro Mileſiis ad populum feciſſe: 4 Demoſthenem Mileſiorum poſtulatis acriter reſpondiſſe, neque Mileſios auxilio dignos, neque ex republica id eſſe contendiſſe: rem in poſterum diem prolatam; legatos ad Demoſthenem veniſſe; magnoque opere oraſſe, uti contra ne diceret: eum pecuniam petiviſſe: & quantam petiverat abſtuliſſe: poſtridie, quum res agi denuo cœpta eſſet, Demoſthenem lana multa collum cervicesque circumvolutum ad populum prodiſſe, & dixiſſe ſe ſynanchen pati; eo contra Mileſios loqui non quire: tum è populo unum exclamaſſe, non ſynanchen, quod Demoſthenes pateretur, ſed 6 argyranchen eſſe. Ipſe etiam Demoſthenes, ut idem Critolaus refert, non id poſtea concelavit: quin gloriæ quoque hoc ſibi aſſignavit. nam quum interrogaſſet, 7 Ariſtodemum actorem fabularum, quantum mercedis, uti ageret, accepiſſet: & Ariſtodemus talentum reſpondiſſet: At ego plus, inquit, accepi ut tacerem.

CAP.

...ſcripſit Res Epiroticas, ut liquet ex Plutarcho in Parallelis cap. 6. Citat quoque eundem Feſtus in verbo *Salios*.

2 *Mileto*] Civitate Ioniæ. Herod. lib. ... in confinio Ioniæ & Cariæ ponit. Ptolemæus in Caria. male.

3 *Fortaſſe an*] Vulgo etiam in Vett. Edit. legitur, *fortaſſe an dixerit*. male. ... *dixerit* expungendum eſt. *Fortaſſe* ... adverbium eſt, pro *forſan*. Ita Varro aliiq; veteres loquuntur, crebro Apuleius & Tertullianus. *Scaliger* in Varrone pag. 240. Interpoſitum itaque verbum ab iis, quibus vox *fortaſſe an* ignota. Henrirus Petri in ſua Baſilienſi edit. margine annotavit, in antiquo libro eſſe hæc tria verba, *fortaſſe an dixe*...

5. *Se ſynanchen pati*] Synanche anginæ ſpecies, quum interni faucium muſculi inflammati ſunt. Alia eſt Κυνάγχη, de qua videndus Aëtius.

6. *Argyranchen*] In veteribus Editt. græcis literis συνάγχην, & ἀργυράγχην, legitur, quaſi *argenti anginam* quis dicat.

7. *Ariſtodemum*] Meminerunt Tragici poëtæ Cicero, Auguſtinus de Civ. Dei, Lucianus, alii. Auguſtinus lib. 2. de Civ. Dei ita loquitur: *Ariſtodemum tragicum auctorem maximum de rebus pacis ac belli legatum ad Philippum Athenienſes ſæpe miſerunt. Actorem fabularum* hic appellat Gellius.

Legem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. X.

Quod C. Gracchus in oratione ſua hiſtoriam ſupra ſcriptam D[…]*madi rhetori, non Demoſtheni attribuit: verbaque ipſius* [C.] *Gracchi relata.*

QUod in capite ſuperiore à Critolao ſcriptum eſſe d[…] ximus ſuper Demoſthene: id C. Gracchus in or[a]tione, qua [1] legem Aufeiam diſſuaſit, [2] in Demadem co[n]tul[…]

L*Egem Aufeiam*] Legis *Aufeiæ* nec nomen nec materies alibi exſtat uſquam. Suſpectum tamen ipſum nomen, quum nulla ejus gentis inter Romanas occurrant veſtigia. Sed ut minimum recedamus à veteribus ſcriptis, *Saufejam* legere poſſumus: ea enim gens & ex Cicerone & ex nummis & ex lapidibus antiquis eſt celeberrima. Pighius vel potius And. Schottus in Annalibus anno V. C. DCXXX, quo C. Sempronius Gracchus tribunus plebis fuit, ponit ei collegam *Aufejum*, qui hanc legem tulerit, atque ipſam legem ita format: *Vti. Nicomedes. Bithyniæ. Mithradates. Ponti. reges. Cappadociam. Ariarathis. ſocii. regis. occiſi. hæredibus. reſtituant, &c.* Atqui verba Gracchi apud Gellium ſunt, qui ſuadeant hanc rogationem, eos à Mithradate præmium expectare. Nimirum Mithradates præmium dabit illi, qui eum coget decedere Cappadocia. Vides τὸ ἄτοπον. Haud dubie complexa fuit aliquid ea rogatio, quo de ambigeretur inter Nicomedem & Mithradatem; diſceptator autem eſſet Senatus populuſque Romanus: & eâ formulâ fuit, ut quod in ea expreſſum erat, id nollet Nicomedes, valde autem vellet Mithradates. Fortaſſe aliquid lucis in re crepeta ſuppeditabit Iuſtinus lib. 38. quo illi vel alter etiam quidem uſi ſunt, ſed arripuerunt id, in quo nullum Senatus populique Romani arbitrium exſpectaverunt reges. Exſtinctâ ſcelere Mithra-

datis Ariaratharum Cappadociæ reg[…]
familia, poſſeſſoque regno per Pon[…]
cum, timens malum vicinum Nicom[e]
des ſubornavit puerum, cui adeſ[…]
πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδο[…]
(quaſi Ariarathes ille Mithridaris a[…]
nis ſororius, quem cum duobus fil[…]
pulcher affinis avunculuſque ſuſtuler[…]
tres, non duos tantum, filios genuiſſ[…]
qui Romam profectus à populo R[o]
mano quaſi paternum atque avitum r[e]
gnum Cappadociæ peteret. Contra M[i]
thradates miſit Romam Gordium, q[…]
Senatui aſſeveraret, (ita enim legendu[m]
apud Iuſtinum: *Romam mittit, qui aſ*[…]
veret. non *aſſereret*, quod hac ſignific[…]
tione Latinum non eſt) puerum Ari[…]
rathen, cui ipſe regnum tradidiſſe vid[…]
ri volebat, ut juſto hæredi, (erat aute[m]
ipſius filius, cui ludendi cauſa voc[…]
bulum ſolenne Cappadocum regib[…]
impoſuerat) eſſe eo Ariarathe genitu[…]
qui fidiſſimus fuiſſet ſocius populi R[o]
mani, ac pro ejus imperio fortiter p[…]
gnans bello Ariſtonici occubuiſſ[…]
fratrem illorum, quos dominandi lib[i]
dine occiderat peſſima mater, ut […]
apud Juſtinum lib. 37. Hoc elegan[…]
idem vocat *ſtudium regum aliena reg*[…]
falſis nominibus furantium. Atque hi[…]
contentioni, comparata pecunia […]
Pontico legato videtur ſeſe interpoſ[…]
ſe ille quicumque Saufejus, & tuliſſe […]
populum, ut ille Ariarathes, qui j[…]
eſſet in poſſeſſione regni, pro vero […]
gnoſceretur, & beneficio Populi R[…]
m[…]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...ut verbis hiſce: *Nam, vos, Quirites, ſi velitis ſapientia atque virtute uti, & ſi quæritis; neminem noſtrum invenietis ſine pretio huc prodire. omnes nos qui verba facimus, aliquid petimus: neque ullius rei cauſſa quiſquam ad vos prodit, niſi ut aliquid auferat. ego ipſe, qui apud vos verba facio, uti vectigalia veſtra augeatis, quo facilius veſtra commoda & remp. adminiſtrare poſſitis, non gratis prodeo: verum peto à vobis non pecuniam, ſed bonam exiſtimationem atque honorem. qui prodeunt diſſuaſuri, ne hanc legem accipiatis, petunt non honorem à vobis, verum à* [3] *Nicomede pecuniam. qui ſuadent ut accipiatis, hi quoque petunt non à vobis bonam exiſtimationem, verum à* [4] *Mithridate* [5] *rei familiaris ſuæ precium & præmium. qui autem ex eodem loco atque ordine* [6] *placent, hi vel acerrimi ſunt: nam ab omnibus pretium accipiunt, & omnis fallunt. Vos, quum putatis eos ab his rebus remotos eſſe, impertitis bonam exiſtimationem. Legationes autem à regibus, quum putant eos ſua cauſa reticere, ſumptus atque pecunias maximas præbent: uti in terra Græcia, quo in tempore* [7] *tragœdus gloriæ ſibi ducebat,* [8] *talentum magnum ob unam fabulam*

...ma confirmaretur. Quæ rogatio ne ...ceretur, diſſuaſores itidem pecunia ...comparaverunt, qui cum puero Ro...na miſſo erant, Nicomedis legati. ...chus autem nitebatur, ut Cappa...o exſtinctis veris regibus, una cum ...yonia & Cilicia, quas de regno Per...mo ei contribuerant Romani, in ...ulam provinciæ redigeretur, & ſic ...i Romani vectigalia augerentur. ...At Cappadocibus libertatem reli...qui (quemadmodum poſtea primo ...is) Lycaoniam certe Ciliciamque ...p partemque Provinciæ Aſiæ reddi ...olt. *Gronovius.*

[2] *In Demadem*] Qui fuit Orator ...thienſis Demoſthenis adverſarius, ...que quidam, ut Plutarchus teſtatur, ...ma em Demoſthene Oratorem fuiſ...ſe commemorant. Ab Antipatro cor...ruptus, poſtmodum tamen à Caſſan...dro interfectus eſt, proditioniſque pœnas dedit. Vide Plutarchum in Demoſthene & Phocione.

3. *Nicomede*] Bithyniæ Rege.

4. *Mithridate*] Rege Ponti.

5. *Rei familiaris ſuæ*] Aliter, *familiaritatis ſuæ.*

6. *Placent*] Ita quoque Ms. ſed omnino legendum, *tacent.* Forſan Gracchus more antiquo ſcripſerat, *ordines tacent. Gronov.*

7. *Tragœdus*] Ariſtodemus.

8. *Talentum magnum*] Atticum intelligit, quod conſtat ſexaginta minis, ſive ſex millibus drachmarum Atticarum, unde Rhemnius Fannius:

Cecropium ſupereſt poſt hæc docuiſſe talentum
Sexaginta minas, ſeu ſi vis ſex millia drachmas,
Quod ſummum doctis perhibetur pondus Athenis.

Summum igitur hoc pondus fuit Athenis.

fabulam datum eſſe: homo eloquentiſſimus civitatis ſuæ Demades ei reſpondiſſe dicitur: Mirum tibi videtur, ſi tu loquendo talentum 9 *acquiſiviſti? ego, ut tacerem, decem talenta à Rege accepi. Idem nunc iſti precia maxima ob tacendum accipiunt.*

nis. Nullum itaque majus fuit, uti Priſcianus ſtatuit, quem docte refutat Vir Celeberrimus D. Gronovius Libr. de Pecun. Vet. Magnum autem dixere talentum, Romani, quod aliud minoris æſtimationis eſſet, ut Neapolitanum, Rheginum, Siculum. Plautus quidem in Rudente talentum magnum vocat centum & viginti minarum, ſed hoc erat Ægyptiacum, vel Cyrenæum. Drama enim erat Cyrenis.

9. *Acquiſiviſti*] Aliter, *quæſiiſti.*

CAP. XI.

Verba P. Nigidii, quibus differre dicit mentiri *&* mendacium dicere.

VErba ſunt hæc ipſa [1] P. Nigidii, hominis in ſtudiis bonarum artium præcellentis: quem M. Cicero ingenii doctrinarumque nomine ſumme reveritus eſt. *Inter* [2] *mendacium dicere & mentiri diſtat. qui mentitur,* [3] *ipſe non fallitur,* [4] *ſed alterum fallere conatur: qui mendacium dicit, ipſe fallitur.* Item hoc addidit: *Qui mentitur,* inquit, *fallit,* [5] *quantum in ſe eſt:* item hoc quoque ſuper eadem re dicit: *Vir bonus,* inquit, *præſtare debet, ne mentiatur: prudens ne mendacium dicat: alterum* [6] *incidit in hominem, alterum non.* Varie mehercle & lepide

P. *Nigidii*] Vide ſupra p. 233. & p. 273.

2. *Mendacium dicere*] Neque hæc diſtinctio bona. Quia ſi ſuum mendacium dicat, mentitur. Si aliorum mendacium divulgat, & putat ſe verum dicere, non mentitur. Appuleius in Apolog. tali caſu *falli* dixit. Poteſt tamen etiam qui mentitur falli, quando putat ſe mentiri, & verum dicit. Ille enim non quidem opere ſed voluntate mentitur. Atque hoc etiam caſu non fallit alium.

3. *Ipſe non fallitur*] Nonius legit, *ipſe non falſus.*

4. *Sed alterum*] *Sed* abeſt à Cod. Torneſ. *Alterum* igitur non incidit in homines, ſed fit κατὰ προαίρεσιν. Quod hominis improbi eſt.

5. *Quantum in ſe*] Poſt hæc verba I. Bourdelotius, qui Agellium cum duobus Mſſ. Reg. Biblioth. & unico F. Morelli contulit, ex Ms. hæc verba addit, *at qui mendacium dicit ipſe non fallit, quantum in ſe eſt.*

6. *Incidit in hominem*] Corrupte legitur apud Nonium, *indicet in homine* Egregie Polybius lib. 12. Δύο μὲν τρόπους ἔφαμεν εἶναι ψεύδους, ἕνα μὲν τὸν κατ᾽ ἄγνοιαν, ἕτερον δὲ τὸν κατὰ προαίρεσιν

de Nigidius tot ſententias in eamdem rem, quaſi aliud ue aliud diceret, 7 diſparavit.

καὶ τοῦτο δεῖν τοῖς μὲν καθ' ἀ- ... παραπλησίως τῆς ἀληθείας δι- ... συγγνώμην. τοῖς δὲ κατὰ προαίρε- ... καθ' ἀλλάκτως ἔχειν.

In hominem] Etiam probum. vel alterum alicui per imprudentiam fieri poteſt.

7. *Diſparavit*] Aliter, *diſperavit.*

CAP. XII.

d Chryſippus philoſophus omne verbum ambiguum dubiumque ſe dicit; Diodorus contra nullum verbum ambiguum eſſe putt.

CHryſippus ait omne verbum ambiguum natura eſſe, quoniam ex eodem duo vel plura 2 accipi poſſunt. iodorus autem, cui Crono cognomentum fuit, *Nullum,* uit, *verbum eſt ambiguum : nec quiſquam ambiguum dicit entit; nec aliud dici videri debet, quàm quod ſe dicere ſentit ui dicit. at quum ego,* inquit, 4 *aliter ſenſi, tu aliud accepi- obſcure magis dictum quam ambigue videri poteſt. ambigui verbi natura illa eſſe debuit, ut qui id diceret, duo vel plura iret. nemo autem duo vel plura dicit, qui ſe ſentit unum dicere.*

CAP.

Hryſippus] Qui quidem περὶ Ἀμφιβολιῶν duos libros, teſte io conſcripſit. Huc reſpexit Quinus lib. 7. cap. 10. de Ambiguo, nquit : *Amphibologiæ ſpecies ſunt nerabiles, adeo ut philoſophorum qui- m nullum videatur eſſe verbum quod lura ſignificet, genera admodum*

Accipi] Intelligi.

Diodorus autem] Fuit Apollonii Croni diſcipulus, unde primo Apollonii, deinde Croni nomen accepit, ut teſtatur Strabo lib. 14. lib. 17. qui ut διαλεκτικώτατος Sexto Empirico lib. 1. Adverſus Mathematicos c. ult. dicitur, ita filias quoque ejus eadem arte polluiſſe affirmat Clemens Alexandrinus Stromat. 4. vide Diogenem Laërtium in Ejus vita.

4. *Aliter ſenſi*] Cod. Torn. *aliud.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIII.

Quid T. Caſtricius de verbis deque ſententia quadam C. Grac[illegible] exiſtimaverit, quodque eſſe eam ſine ullo ſenſus emolume[illegible] docuerit.

1 APud T. Caſtricium diſciplinæ rhetoricæ doctore[illegible] gravi atque firmo judicio viri, legebatur oratio [illegible] Gracchi in P. Popilium. in ejus orationis principio coll[illegible] cata verba ſunt accuratius modulatiuſque, quam veteru[illegible] oratorum conſuetudo fert. ea verba ſicuti dixi compoſ[illegible] hæc ſunt: *Quæ vos cupide per hoſce annos appetiſtis atque [illegible] luiſtis, ea ſi* 2 *temere repudiaritis, abeſſe non poteſt,* 3 *quin [illegible] olim cupide appetiſſe, aut nunc temere repudiaſſe dicamini.* C[illegible] ſus igitur hic & ſonus rotundæ volubiliſque ſententiæ e[illegible] mie nos & unice delectabat, tanto id magis, quod jam tu[illegible] C. Graccho viro illuſtri & ſevero ejuſmodi compoſiti[illegible] nem fuiſſe cordi videbamus. ſed enim, quum eadem i[illegible] verba ſæpius petentibus nobis lectitarentur, admoniti à C[illegible] ſtricio ſumus ut conſideraremus, quæ vis quodve 4 emol[illegible] mentum ejus ſententiæ foret; neque pateremur ut au[illegible] noſtræ cadentis apte orationis modis 5 eblanditæ animu[illegible]

quoq

APud T. Caſtricium] Qui ſub divo Adriano vixit, & apud eundem in honore fuit. Vide Auctorem noſtrum lib. 13. cap. 21. Spartianus in vitâ Adriani familiares habuiſſe Philoſophos, Rhetores, & aliarum ſcientiarum peritos dixit, ſed præ cæteris Caſtricium nō appellat. *In ſumma*, inquit, *familiaritate Epictetum & Heliodorum philoſophos & (ne nominatim de omnibus dicam) grammaticos, Rhetores, muſicos, geometras, pictores, aſtrologos habuit, præ cæteris (ut multi aſſerunt) eminente Favorino.* Videndus Philoſtratus in Favorino.

2. *Temere*] Suppoſititium hoc vocabulum eſſe quidam judicant.

3. *Quin aut olim cupide appetiſſe*] [illegible] gi poſſe exiſtimat H. Stephanus pro [illegible] *pide, nimis cupide.* Ita ſuperiora quo[illegible] bene ſe haberent. Qui enim aliquid [illegible] pide appetit, reprehenſione dignus [illegible] eſt: ſed is demum qui nimis cup[illegible] quid appetit, & poſtea temere repud[illegible]

4. *Emolumentum*] H. Stephanus [illegible] git, *momentum.* Sicut poſtmodum q[illegible] que Gellius illo vocabulo utitur, c[illegible] dicit, *in quibus verbis omne momen[illegible] rei eſt.* In titulo tamen capitis eti[illegible] *emolumentum* legitur. Quædam Ed[illegible] habent *monumentum.*

5. *Eblanditæ*] Blanditiis captæ, delin[illegible]

6. *C*[illegible]

...que nobis voluptate inani perfunderent. quumque nos ...onitione iſta attentiores feciſſet; Inſpicite, inquit, pe-..., quid efficiant verba hæc; dicatque mihi quæſo ali-...veſtrûm, an ſit ulla hujuſce ſententiæ aut gravitas aut ...a: *Quæ vos cupide per hoſce annos appetiſtis atque voluiſtis; ...mere ſi repudiaritis, abeſſe non poteſt, quin aut olim cupide ...iſſe, aut nunc temere repudiaſſe dicamini.* Cui enim o-...m hominum in mentem non venit id profecto uſu ve-...ut quod cupide appetieris, cupide appetiſſe, &, quod ...re repudiaveris, temere repudiaſſe dicaris? at ſi opi-...inquit, ita ſcriptum eſſet: *Quæ vos per hoſce annos appe-...atque voluiſtis, ea nunc ſi repudiaritis, abeſſe non poteſt, quin ...im [6] cupide appetiſſe, aut nunc temere repudiaſſe dicamini.* ...iquit, ita diceretur, gravior ſcilicet ſolidiorque fieret ...ntia; & acciperet aliquid juſtæ in audiendo exſpecta-...s. nunc autem verba hæc, *cupide & temere*, in quibus ...s omne momentum rei eſt, non in concludenda ſen-...a tantum dicuntur; ſed ſupra quoque [7] nondum deſi-...ra ponuntur: &, quæ naſci oririque ex ipſa rei conce-...e debebant, ante omnino, quam res poſtulat, dicun-...nam qui ita dicit: ſi hoc feceris, cupide feciſſe diceris: ...dicit ſenſus alicujus ratione collectam & confectam, ...iero ita dicit: ſi cupide feceris, cupide feciſſe diceris: ...onge ſecus dicit, atque ſi diceret, ſi cupide feceris, cu-...feceris. Hæc ego, inquit, admonui, non ut C. Grac-...vitio darem (dii enim mentem meliorem mihi: nam, ſi ...quam in tam fortis facundiæ viro vitii vel erroris eſſe ...poteſt, id omne & auctoritas ejus exhauſit, & vetuſtas ...umſit) ſed uti caveretis, ne vos facile perſtringeret modu-

6 *Cupide appetiſſe*] Sin ea adverbia ... & *temere* auferantur principio, ...ndeo quomodo ponantur in con-...ie. Nam fieri potuit, ut neque cu-...derius appetierint atque voluerint, ...q poſtea temere repudiarint, mutatis ſcilicet rebus & circumſtantiis. Ita *Badius*.

7. *Nondum*] In margine mei Codicis emendatum, *modum*. Sed *nondum deſiderata* dicuntur verba, quibus uti nondum neceſſe erat, ut ex ſequentibus liquet.

 8. *Greſſi-*

modulatus aliquis currentis facundiæ ſonitus: atque ut vim ipſam rerum virtutemque verborum prius penſitaretis: &, ſi quidem gravis atque integra & ſincera ſententia diceretur, tum, ſi ita videretur, 8 greſſibus quoque ipſis orationis 9 & geſtibus plauderetis: ſi vero frigidi & leves & futiles ſenſus in verba apte numeroſeq; poſita includerentur: non eſſe id ſecus crederetis, quam cum 10 homines inſigni deformitate 11 ad facienda ridicula imitantur hiſtriones & geſtiunt.

8. *Greſſibus quoque ipſis orationis*] Id eſt, modo procedentis orationis.

9. *Et geſtibus*] Vett. Editt. *&* omittunt, quam lectionem quoque expreſſit H. Stephanus: ut ſenſus ſit, quod greſſibus orationis geſtibus applauderent.

10. *Homines*] Aliter legitur, *hominibus*.

11. *Adfacienda ridicula*] In margine mei Codicis adnotatum invenio, *ac facie deridicula*.

CAP. XIV.

Sobria & pulcherrima Romuli regis reſponſio circa vini uſum.

SImpliciſſima ſuavitate & rei & orationis 1 L. Piſo Frugi uſus eſt in primo annali, quum de Romuli regis vita atque victu ſcriberet: ea verba, quæ ſcripſit, hæc ſunt: *Eumdem Romulum dicunt ad cœnam vocatum, ibi non multum bibiſſe, quia poſtridie negotium haberet. ei dicunt: Romule, ſi iſtuc omnes homines faciant, vinum vilius ſit. is reſpondit:* 2 *imo vero carum, ſi quantum quiſque volet, bibat: nam ego bibi quantum volui.*

CAP.

1. L. *Piſo Frugi*] Vide pag. 379. Annales ejus exiliter ſcriptos fuiſſe teſtatur Cicero in Bruto.

2. *Imo vero carum*] Recte dixit. Multi enim, ſi pro libitu biberent, large genio indulgerent. Sed quoſdam nunc inopia cohibet, quoſdam parcimonia, vel avaritia. Badius infringere hanc rationem Romuli nititur: ſi enim, inquit, omnes feciſſent, quod ille, vilius vinum fuiſſet, quia parum bibiſſent. Sed hoc non voluit Romulus, ſed uti omnes pro lubidine biberent.

Laberi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XV.

*D*ludibundo *&* errabundo, *atque id genus verborum produ-ctionibus : & quod Laberius ſic* amorabundam *dixit, ut dici-tur* ludibunda *&* errabunda : *atque inibi, quod Siſenna per* *hujuſcemodi verbum nova figura uſus eſt.*

Aberius [2] in *lacu Averno* mulierem amantem verbo inuſitatius facto, [3] *amorabundam* dixit. id verbum [4] Cæ-ſellius Vindex in commentario lectionum antiquarum ex figura ſcriptum dixit, qua *ludibunda, ridibunda,* & *errabunda* dicitur, *ludens* & *ridens* & *errans.* [5] Terentius autem Scau-rus, divi Hadriani temporibus grammaticus vel nobiliſſi-mus, inter alia quæ de Cæſellii erroribus compoſuit, in hoc quoque verbo erraſſe eum ſcripſit; quod idem eſſe puta-verit, *ludens* & *ludibunda, ridens* & *ridibunda, errans* & *erra-bunda. nam ludibunda,* inquit, *& ridibunda, & errabunda ea dicitur, quæ ludentem vel ridentem vel errantem* [6] *agit aut ſimu-lat.*

[2] *Aberius*] Vide pag. 33. & 245. & Macrobium lib. 2. Sat. cap. 7.

[3]. *In lacu Averno*] Titulus hic li-bri vel fabulæ, dictus à noto lacu Cam-paniæ, Plutoni ſacro.

[3]. *Amorabundam*] Hoc vocabulum extra apud alios antiquos auctores re-peries. Denotat amoribus deditam. alibi dicit Gellius *ſaltabundus, cun-ctabundus, indignabundus,* etiam *mare tremabundum* lib. 2. cap. 30. apud Taci-tum *concionabundus.* Sed hæc à verbis derivantur. Ita dicendum foret ab inu-ſitato *amorari, amorabundam* derivari.

4. *Cæſellius vindex*] Meminit ejus Auctor noſter lib. 2. cap. 16. lib. 3. cap. 16. lib. 7. cap. 2. aliiſque locis.

5. *Terentius autem Scaurus*] Cujus inter alios ſæpe meminit Diomedes : fuit hic, ut Auctor noſter teſtatur, tem-poribus Adriani. Pater fuit Scauri grammatici, qui præceptor fuit Ælii Ve-ri, ut ſcribit Capitolinus in Veri vita. Libri veteres tamen ibi præferunt, non *Scaurum*, ſed *Scaurinum.* Qui Scauri-nus Scauri filius fuit, atque alium filium habuit, nomine Scaurinum, præcepto-rem Alexandri Severi, ut Lampridius memoriæ reliquit.

6. *Agit aut ſimulat*] Priſcianus li-bro quarto ita inquit : *in bundus deſi-nentia ſimilitudinem habere ſignificant : ut vitabundus, ſimilis vitanti, prædabun-dus ſimilis prædanti, moribundus ſimilis morienti, errabundus, ſimilis erranti, fu-ribundus ſimilis furenti.* Et paulo poſt : *Excipitur alternitatis cauſa, Rubicundus, quod in penultima ſyllaba pro* b, c *ha-buit, ne ſit abſonum, ſi rubibundus dicatur.* Similia tum alibi tum decimo Æneidos Servius ſcribit, cum dicit, *moribun-da, morienti ſimilis.* Vide Laurentium Vallam lib. 1. Eleg. cap. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lat. Sed qua ratione Scaurus adductus ſit, ut Cæſellium in eo reprehenderet, non hercle reperiebamus. non eſt enim dubium, quin hæc genere ipſo duntaxat idem ſignificent, quod ea demonſtrant, à quibus producuntur. quid eſſet autem ludentem agere vel imitari, 7 non intelligere videri maluimus, quam inſimulare eum tamquam ipſum minus intelligentem. Quin magis Scaurum oportuit commentaria Cæſellii criminantem, & hoc ab eo præteritum requirere, quod non dixerit, an quid & quantulum differret à *ludibundo ludens*, & *ridibundo ridens*, & *errabundo errans*, cæteraque eorum ſimilia; an à principalibus verbis paulum aliquid diſtarent, & quam omnino vim haberet particula hæc extrema ejuſmodi vocabulis addita. hoc enim fuit potius requirendum in iſtiuſmodi figuræ tractatu, ſicuti requiri ſolet in *vinolento* & *lutulento* & *turbulento* vacuáne & inanis ſit iſta hæc 10 productio, cujuſmodi ſunt, quæ [11] παραγωγὰς Græci dicunt; an extrema illa particula habeat aliquid ſuæ propriæ ſignificationis. Quum reprehenſionem autem illam Scauri notaremus, in memoriam nobis rediit, quod Siſenna in quarto hiſtoriarum ejuſdem figuræ verbo ita uſus eſt: *Populabundus*, inquit, *agros ad oppidum pervenit*. quod ſcilicet ſignificat, quum agros popularetur; non, ut Scaurus in conſimilibus verbis ait, quum populantem ageret vel quum imitaretur. Sed inquirentibus nobis, quænam ratio & origo eſſet hujuſcemodi figuræ, *populabundus*, & *errabundus*, & *lætabundus*, & *ludibundus*, multorumque aliorum id genus verborum, [13] εὐεπιβόλως hercle, 14 Apollinaris noſter

7. *Non intelligere*] Utique tamen non difficile hoc intellectu.

8. *Principalibus*] Vett. Editt. habent *participialibus*.

9. *Lutulento*] Vett. Editt. habent, *luculento*.

10. *Productio*] Extrema terminatio.

11. Παραγωγὰς] Interpres Græcarum vocum Gellii, vertit *deductiones*, *derivationes*. Potius verte *terminationes*, cum aliquid fini vocabuli additur.

12. *Siſenna*] Vid. pag. 494. prætorius fuit, ut ex Corneliana Ciceronis & Aſconio liquet. Sæpe ejus Hiſtoria citatur à Nonio.

13. Εὐεπιβόλως] *Rectè, ingenioſe*. Aliter ἐπιβόλως.

14. *Apollinaris noſter*] Sulpitius Apolli-

nc.er ſibi videri ait, particulam iſtam poſtremam, in quam ve...a talia exeunt, [15] vim & copiam & quaſi abundantiam re, cujus id verbum eſſet, demonſtrare; ut *lætabundus* is ...itur qui abunde lætus ſit, & *errabundus* qui longo atque ...ndanti errore ſit: cæteraque omnia ex ea figura ita dici ...endit, ut productio hæc & extremitas largam & fluen... vim & copiam declararet.

...naris Grammaticus. Atque hic ... eſt, qui Pertinacis poſtmodum ...ceptor fuit. nec enim poteſt ejus ...lius. Pertinax enim ſub Marco ...en habuit, & ſub eodem Sulpitius fuit magni nominis.

15. *Vim & copiam*] Idem hæc nomina ſignificant, quod participia verborum frequentativorum, quando ea in uſu non ſunt.

Cap. XVI.

...uod Græcorum quorumdam verborum, difficillima eſt in La...inam linguam mutatio, velut quod Græce dicitur πολυπραγμοσύνη.

ADjecimus ſæpe animum ad vocabula rerum non pauciſſima, quæ neque ſingulis verbis, ut à Græcis, ne...i, ſi maxime pluribus eas res verbis dicamus, tam dilu... tamque apte demonſtrari Latina oratione poſſunt, ...m Græci ea dicunt [2] privis vocibus. Nuper etiam quum ...tus eſſet ad nos Plutarchi liber, & [3] ejus libri indicem ...eſſemus, qui erat [4] περὶ πολυπραγμοσυνης; percun...nti cuipiam, qui & litterarum & vocum Græcarum expers

[1] *...Vod*] Forſan, *quo*.

2. *Privis vocibus*] Singulis vo...ib, vel uno verbo

... *Ejus libri indicem*] Titulum. Alio...aliud proprie *index*, aliud *titulus*, ...uvis multi confundant. Titulus eſt ...γραφὴ totius operis, qui uno ple...u...e vocabulo abſolvitur, & in fron...te ſcribitur. Index eſt ſeries mate...iam per ordinem digeſta. vide *Salm.* ...in ...olegomenis ad Solinum. Quia autem Plutarchi operibus plures libri continentur, etiam eorum tituli ſive indices conſpiciebantur.

4. Περὶ πολυπραγμοσύνης] Eſt hoc ſollicitudo de multis negotiis nihil ad nos pertinentibus. Qui tali vitio laborant, ardeliones Latinis vocantur, qui omnibus negotiis ſe immiſcent, & omnia agunt, nihilque perficiunt. Vide Martialis lib. 2. Epigr. 7. & lib. 4. Epigram. 79.

 5. *Multi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pers fuit, cujuſnam liber, & qua de re ſcriptus eſſet; nomen quidem ſcriptoris ſtatim diximus : rem, de qua ſcriptum fuit, dicturi hæſimus. ac tum quidem primo, quia non ſatis commode opinabar interpretaturum eſſe, ſi dicerem librum ſcriptum eſſe de negotioſitate, aliud inſtitui apud me exquirere, quod, ut dicitur, verbum de verbo expreſſum eſſet. nihil erat prorſus, quod aut meminiſſem legere me : aut, ſi etiam vellem fingere, quod non inſigniter aſperum abſurdumque eſſet, ſi ex multitudine & negotio verbum unum compingerem : ſicuti [5] *multijuga* dicimus & [6] *multicolora* & *multiformia*. ſed non minus illepide ita diceretur, quam ſi interpretari voce una velis [7] *πολυφιλίαν*, aut *πολυτροπίαν*, aut *πολυσαρκίαν*. quamobrem quum diutule tacitus in cogitando fuiſſem : reſpondi tandem, non videri mihi ſignificari eam rem poſſe uno nomine : & idcirco juncta oratione, quid vellet Græcum id verbum, pararam dicere. ad multas igitur res adgreſſio, earumque omnium rerum actio, *πολυπραγμοσύνη*, inquam, Græce dicitur : de qua hunc librum compoſitum eſſe inſcriptio iſta indicat. [8] Tum ille opicus verbis meis inchoatis & inconditis adductus, [9] virtutem eſſe *πολυπραγμοσύνην*, Hortatur, inquit, nos profecto neſcio quis hic Plutarchus ad negotia capeſſenda & ad res obeundas plurimas cum induſtria & celeritate : nomenque ipſius virtutis, de qua locuturus eſſet, libro ipſi, ſicuti dicis, non incommode præſcripſit. minime, inquam, vero. neque enim iſta omnino virtus eſt, cujus Græco nomine argumentum hoc libri demonſtratur : neque id, quod tu opinare, aut ego me dicere

5. *Multijuga*] Vett. Editt. *multijugia*.

6. *Multicolora*] Vett. Editt. *multicoloria*.

7. *Πολυφιλίαν &c.*] Uno verbo quis vertere poſſit, *ſocialitatem* (niſi *amicitiam multifariam* dicere oporteat) *verſutiam*, vel ſi ita loqui fas ſit, *verſatilitatem* & *corpulentiam*.

8. *Tum ille opicus*] Rudis, imperitus. Vide lib. 2. cap. 21. pag. 157. Vett. Ed. habent *opicis verbis*.

9. *Virtutem*] Vett. Editt. *virtutem quidem*. C. Torn. *virtutemque*.

10. *A varia*

ſentio aut Plutarchus facit. deterret enim nos hoc dem in libro, quam poteſt maxime, 10 à varia promiue & non neceſſaria rerum cujuſcemodi plurimarum ogitatione & petitione. ſed hujus, inquam, tui erroris am eſſe intelligo in mea ſcilicet infacundia, qui ne plus quidem verbis potuerim non obſcuriſſime dicere, d à Græcis perfectiſſime uno verbo & planiſſime dir.

10. *A varia*] Primæ Vett. Editt. legunt, *ab avaritia*.

Cap. XVII.

d ſignificet in veteribus prætorum edictis quod flumina retanda publice redemta habent.

Dicta veterum prætorum, ſedentibus forte nobis 1 in bibliotheca templi Trajani, & aliud quid requirenti, quum in manus incidiſſent, legere atque cognoſcere tum eſt. Tum in quodam edicto antiquiore ita ſcriun invenimus; QVI. FLVMINA. RETANDA. PVBLICE. EDEMTA. HABENT. SI. QVIS. EORVM. AD. ME. EDVC-S. FVERIT. QVI. DICATVR. QVOD. EVM. EX. LEGE. LOCA-

bibliotheca templi Trajani] Juxta orum Trajani templum fuiſſe & em æneum admirabilem Victor endit. Hæc eadem à gentili Princinomine *Vlpia* Vopiſco appellatur. itratur Lipſius primo in foro Traſitam fuiſſe, deinde in collem vinalem tranſlatam atque Thermas cletiani exornaſſe. Vopiſcus in Pro-*Vſus autem ſum præcipue libris ex Bitheca Vlpia, ætate mea Thermis Dioanis*. Idem eadem Bibliotheca in Taciti Imperatoris: *Ac ne quis me ecorum alicui vel Latinorum exiſtimet ere crediidiſſe, habet bibliotheca Vlpia Armario ſexto librum Elephantinum, uo hoc Sc. perſcriptum eſt: cui Tacitus manu ſua ſubſcripſit*. Elephantini libri erant Elephanto ſive ebore ſectili. Eboreorum codicum meminit quoque Ulpianus lege 52. D. de Legat. 3. Scaliger tamen putat ex omentis Elephantorum compoſitos fuiſſe. Meminit quoque Vopiſcus in Aureliano antiquorum linteorum librorum in eadem bibliotheca. *Et ſi his*, inquit, *contentus non fueris, lectites græcos, linteos etiam libros requiras, quos Vlpia tibi bibliotheca, cum volueris, miniſtrabit*. De varia materia, qua ſcribebatur, vide ſupra citatam l. 52. De Leg. 3. & Symmachum lib. 4. Epiſt. 34.

2. Redempta habent] Redimere hic accipitur pro certo precio opus aliquod perficiendum ſuſcipere.

3. *Gavii*]

LOCATIONIS. FACERE. OPORTVERIT. NON. FECISSE. *Retanda* igitur quid eſſet quærebatur. dixit ibi quiſpiam nobiſcum ſedens amicus meus, in libro ſe 3 Gavii de origine vocabulorum 4 ſeptimo legiſſe 5 *retas* vocari arbores, quæ aut ex ripis fluminum 6 eminerent, aut in alveis eorum exſtarent, appellataſque eſſe à retibus, quod prætereuntes naves impedirent & quaſi 7 irretirent: idcircoque ſeſe arbitrari 8 *retanda* flumina locari ſolita eſſe, id eſt, purganda: ne quid aut moræ aut periculi navibus in ea virgulta incidentibus fieret.

3. *Gavii*] Intelligit Gabium (Macrobius nominat Gavium) Baſſum. vide lib. 2. cap. 4. p. 119. Vett. Editt. habent *Caji*.

4. *Septimo*] Delet Bourdelotius ex Ms. IV. videtur legi in C. Torn. quamvis ſæpe ita ſcribit V. ut affine ſit duobus II. Itaque legi poteſt VII.

5. *Retas vocari arbores*] Nulla harum arborum, apud alios antiquos auctores, quod ſciam mentio. Qualeſcunque autem arbores vel frutices intelligit, quæ ex ripis eminent, vel etiam virgulta, & arundines in ripis provenientes. Belgæ noſtri *ritas* adhuc hodie aquaticas arundines vocant.

6. *Eminerent*] Primæ Vett. Editt. *corruerent*.

7. *Irretirent*] Vett. Editt. *retinerent*.

8. *Retanda flumina*] *Retanda* à reti ita appellantur, non quod retæ vel virgulta *prætereuntes naves impedirent*, *vel irretirent*, ut Gellius noſter loquitur, atque iis flumina purgarentur, ſed quod reti ipſæ illuvies & virgulta navigationem impedientia ex fluminibus extraherentur, ipſique alvei fluminum purgarentur.

CAP. XVIII.

Qua pœna Draco Athenienſis in legibus, quas populo Athenienſi ſcripſit, fures affecerit, & qua poſtea Solon, & qua item X. viri noſtri, qui XII. tabulas ſcripſerunt. atque inibi adſcriptum, quod apud Ægyptios furta licita & permiſſa ſunt, apud Lacedæmonios autem cum ſtudio quoque affectata & pro exercitio utili celebrata: ac præterea M. Catonis de pœniendis furtis digna memoria ſententia.

1 DRaco Athenienſis vir bonus multaque eſſe prudentia exiſtimatus eſt: juriſque divini & humani peritus fuit.

D*Raco Athenienſis*] *Qui noxas fere omnes capitali proſecutus eſt ſupplicio, ita ut deſides & otii damnati morte mulctarentur, ac qui olus ſurripuerat, vel poma,*

...is Draco leges, quibus Athenienſes uterentur, primus ...nium tulit, in illis legibus furem, cujus modi cumque ...ui, ſupplicio capitis pœniendum eſſe, & alia pleraque ni... ſevere cenſuit ſanxitque. Ejus igitur leges, quoniam ...ebantur impendio acerbiores, non decreto juſſoque, ...e 2 tacito illiteratoque Athenienſium conſenſu oblitte...æ ſunt. Poſtea 3 legibus aliis mitioribus à Solone com...tis uſi ſunt. is Solo 4 ex ſeptem illis inclutis ſapientibus fuit.

..., *in hos non ſecus atque in ſacrilegos ...leretur. Vnde poſtmodum lepide ait ...ades ſanguine Draconem non atra...ſcripſiſſe leges.* Ita *Plutarchus* ſcri...bi in Solone. Interrogatus Draco cur ...ia fere ſupplicia capitali proſecutus ... ſupplicio, reſpondit, τὰ μὲν μικρὰ ...ήματα θανάτου ἄξια νομίζειν, ... δὲ μεγάλοις οὐκ ἔχειν μείζονα ...ων.

Tacito &c. Athenienſium conſen- ...ribit tamen Plutarchus in Solone, ...nem Draconis leges ob aſperita...e & atrocitatem cunctas reſcidiſſe, ...erquam quæ latæ eſſent de Sicariis.

Legibus aliis mitioribus] Quædam ...n etiam duriores fuerunt, nam ...nis quoque lex fuit, ut ex Demo...this Timocratea liquet, ſi quis ſu...pr quinquaginta drachmas furtum fe...cit ad undecimviros raperetur, & ...te multaretur. ſi quis item ex gym...s veſtem vel etiam rem minimam ...puiſſet, aut ex balneo vel portu, ...qui excedat decem drachmarum æſti...onem, capitale erat. item mani...ſacculariii eadem pœna afficieban...t Xenophon lib. I. Ἀπομνημον. ...Æſchines contra Cteſiph. teſtantur. ...is tolleret, quod non poſuerat, ca...le erat, ut teſtatur Diogenes Laër...ti his verbis, ἃ μὴ ἔθου μὴ ἀνέλου. ...ὲ μὴ θάνατ☉ ἡ ζημία. In via ni...m publica. Similem tamen legem ...n Judæis tribuit Joſephus in Antiq. Jud. gravemque pœnam fuiſſe affirmat. Præterea aliæ quoque leges duriores fuerunt, ut illa, *ſi quis oculum alterius excuſſerit, duobus oculis privator.* Ad cujus legis iniquitatem reſpexit quoq; Ariſtoteles lib. I. Rhetor. cap. 7. Ebrietas quoque unius ex Archontibus capitalis erat. Si quis alterutri parti in ſeditione civitatis ſe non adjunxiſſet, ille in exilium mittebatur, ut Gellius noſter lib. 2. c. 12. teſtatur. ἄτιμον, id eſt, *infamen* fuiſſe ſcribit Plutarchus, capitalem pœnam ſancitam Cicero affirmat. vide ſupra p. 132.

4. *Ex ſeptem illis inclytis ſapientibus fuit*] Septem Græciæ ſapientes fuerunt, ille, Solon Athenienſis, Chilo Lacedæmonius, Cleobulus Lindius, Thales Mileſius, Bias Prienæus, Pittacus Mitylenæus, Periander Corinthius. Vide Auſonium in Ludo ſeptem ſapientum. Ille de Solone ita loquitur:

De more Græco prodeo in ſcenam Solon
Septem ſapientum fama cui palmam dedit,
Sed fama non eſt judicii ſeveritas.
Neque me eſſe primum veſtrum aut imum exiſtimo:
Æqualitas quod ordinem neſcit pati.
Recte olim ineptum Delphicus luſit Deus
Quærentem, quiſnam primus Sapientum foret:
Vt in orbe tereti nomina eorum inſcriberet,
Ne primus eſſet, ne vel imus quiſpiam.
&c.

5. *Dupli*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fuit. is ſua lege in fures, non, ut Draco antea, mortis, ſed 5 dupli pœna vindicandum exiſtimavit. Decemviri autem noſtri, qui poſt reges exactos leges, quibus populus Romanus uteretur, in duodecim tabulis ſcripſerunt, neque pari ſeveritate in pœniendis omnium generum furibus, neque remiſſa nimis lenitate uſi ſunt. Nam furem, qui manifeſto furto prenſus eſſet, tum demum occidi permiſerunt, ſi aut, quum faceret furtum, 6 nox eſſet, aut interdiu telo ſe, quum prenderetur, defenderet. Ex cæteris autem manifeſtis furibus liberos verberari 7 addiciq; juſſerunt ei, cui factum furtum eſſet, ſi modo id luci feciſſent, neque ſe telo defendiſſent: ſervos item furti manifeſti prenſos verberibus affici

5. *Dupli pœna*] Quædam Editt. *duplici*. Cæterum hoc quoque addendum eſt ex Demoſthene adverſum Timocratem, dupli teneri furem ſi recepiſſet dominus, decupli autem, ſi non receperit, & ſi Eliaſti videatur, condemnari poſſe, ut per quinque dies & noctes compedibus ſtringatur. Verba Demoſthenis hæc ſunt. ὅτι ἐάν τις ἀπολέσῃ, ἐὰν μὲ αὐτὸ λάβῃ τὴν διπλασίαν καταδικάζειν; ἐὰν δὲ μὴ, τὴν δεκαπλασίαν πρὸς τοῖς ἐπιτιμίοις, δεδέσθαι δ' ἐν τῇ ποδοκάκῃ τὸν πόδα πέντ' ἡμέρας, καὶ νύκτας ἴσας, ἐὰν προστιμήσῃ ἡ Ἡλιαία. Quid ſit autem ποδοκάκη docet Heſychius & Harpocration, nimirum ξύλον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Etiam fures, qui dupli condemnabantur, vinculis ſtringebantur ignominiæ cauſa teſte eodem Demoſthene.

6. *Nox eſſet*] Verba ipſius legis de fure nocturno prodidit Macrobius iſta: SEI. NOX. FURTUM. FACTUM. ESIT. SEI. IM. SUCCISIT. IOURE. CAISUS. ESTO. De fure diurno & nocturno ita loquitur JC. Cajus in l. 4. §. 1. D. ad L. Aquil. *Lex XII. tab. furem noctu deprehenſum occidere permittit, ut tamen id ipſum cum clamore teſtificetur: interdiu autem deprehenſum permittit occidere, ſi is telo ſe defendat; ut tamen æque cum clamore teſtificetur.* Sacra pagina voluit furem nocturnum in effoſſione ædium deprehenſum impune occidi poſſe, diurnum nequaquam Exod. 22. ℣ſ. 2. & 3. Vocem tamen, כנה־תרת, quam *infoſſionem*, vertunt plerique, alii vertunt *cum perfoſſorio inſtrumento*, (vel etiam qualecunque telum intelligi poteſt) quomodo & locum Ierem. 2. ℣ſ. 4. doctiſſimi Hebræorum intelligunt. De diſtinctione nocturni & diurni furis, & quænam potiſſimum ratio fuerit apud Hebræos, Athenienſes, Romanos, vide Hugonem Grotium lib. 2. de Jur. Bell. & pac. cap. 1. §. 12.

7. *Addicique juſſerunt*] In ſervitutem. Jure Hebræo ſi reus rependere nequiret, in ſervitutem quoque abripiebatur Exod. 22. ℣ſ. 3. Servitus hæc erat ſexennalis, niſi antea labore ſuo tantum Domino acquiſiviſſet, quantum res ipſa ſublata valuiſſet, propter mulctæ enim debitum in ſervitute retineri nequibat. Mulieres autem in ſervitutem non addicebantur. Joſephus lib. 16. Antiq. Iud.

8. *E ſaxo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...ſi & 8 è ſaxo præcipitari, ſed pueros impuberes prætoris arbitratu verberari voluerunt, noxamque ab his factam ...ri. ea quoque furta, 10 quæ per lancem liciumque con...ta eſſent, proinde ac ſi manifeſta forent, vindicaverunt. ...e nunc 11 à lege illa decemvirali diſceſſum eſt. nam ſi ...ſuper manifeſto furto 12 jure & ordine experiri velit: actio

...8 E *ſaxo præcipitari*] E ſaxo Tarpeio. ...pian. tamẽ l. 3. de Bel. Civili liberos ...nes tali ſupplicio affectos ſcribit.

Sed pueros impuberes] Ita reſpon...it quoque Ulpianus in l. 23. D. de ...tis: *Impuberem furtum facere poſſe ſi ...doli capax ſit, Iulianus libro viceſimo ...ndo digeſtorum ſcripſit. Item poſſe ...impubere damni injuria agi, quia id ...m ab impubere fit. Sed modum eſſe ...hibendum ait. Nam in infantes id non ...e nos putamus, cum impubere culpæ ...re, Aquilia agi poſſe.* Reſpondit ...que Paulus in l. 108. de R. I. *Fere ...mnibus pœnalibus judiciis, & ætati, ...imprudentiæ ſuccurritur.*

...0. *Quæ per lancem liciumque conce...ent*] Audi Feſtum Grammaticum: *...e & licio dicebatur apud antiquos; ...a qui furtum ibat quærere in domo ...ena, licio cinctus intrabat, lancemque ...oculos tenebat propter matrum fami...e ut virginum præſentiam.* Hunc au...e morem Romani ab Athenienſibus ...cepere. Apud quos, qui res furtivas ...rebant, nudi cincticulo amicti ædes ...ſpectas intrabant, cum prius Deos ...ſſent conteſtati ſe inveniendi ſpe quæ...re; ſi inveniſſent, is apud quem, quæ...retur, multabatur. Rationem reddit ...oliaſtes Ariſtophanis in nubibus, ...e nudi ædes ingrederentur, ne quid ...b veſtibus conditum inferrent, do...nique ædium falſum crimen obje...re poſſent. Verba græca ita ſe habent, ...ν ἦν τοὺς εἰσιόντας εἰς οἰκίαν ...ὶ ἐπὶ τῷ ἐρευνῆσαι, γυμνοὺς εἰσιέ...ναι, ἵνα μή τι ὑπὸ τὰ ἱμάτια κρύ...ψαντες λάθωσιν, ἢ ἵνα μή τι ὑπὸ ἔχθρας λάθωσιν ὑποβαλόντες τὸ ζητούμενον, καὶ ζημίας αἴτιοι τούτῳ γένωνται): Plato quoque lib. 12. de L. L. affirmat. ἀζώστους ἢ χιτωνίσκον ἔχοντας alterius ædes debere intrare. χιτωνίσκον veteres Romani vocant licium. Lance autem ante oculos utebantur, quia non licebat viro externo intrare γυναικωνῖτιν, ne corrumpendi fœminas potius quam furti concipiendi cauſa ingreſſus videretur. *Concepti* autem, ut Paulus teſtatur 2. Sent. 31. *is tenetur, apud quem furtum quæſitum & inventum eſt.* Item, *concepti is agere poteſt, qui rem concepit & invenit.*

11. *A lege illa Decemvirali diſceſſum eſt*] Prætores pœnam furti manifeſti in pecuniariam quadrupli mutarunt; dupli in fures non manifeſtos intactam reliquerunt; tunc poſtmodum non tantum civiliter ſed etiam criminaliter atque extra ordinem furti agi cæptum fuit, & pœna arbitrio illius qui juriſdictioni præerat relinquebatur. Conſtitutum quoque ne licitum eſſet furem nocturnum vel diurnum occidere, niſi ſe telo defenderet parcique ei ſine periculo non poſſet, ut habetur l. 9. D. Ad L. Cornel. de Sicar. Quod aliter & cum diſtinctione leg. 12. Tab. obtinebat. Noviſſima hinc conſtitutio lata à Juſtiniano Nov. 134. cap. ult. qua tamen pœna ipſa res non continetur quam perſequi dominus poteſt. §. 14. de Oblig. quæ ex del. & §. 18. de Act.

12. *Iure & ordine*] Civiliter & ordinario modo, non criminaliter & extraordinarie.

13. *Manife-*

actio in quadruplum datur. [13] *manifeſtum* autem *furtum eſt*, [14] ut ait Maſſurius, *quod deprehenditur dum fit. faciendi finis eſt quum perlatum eſt, quo ferri cœperat.* furti concepti, item oblati, tripli pœna eſt. ſed [15] quod ſit *oblatum*, quod *conceptum* [16] & pleraq; alia ad eam rem, ex egregiis veterum moribus accepta, neque inutilia cognitu neque injucunda qui legere volet, inveniet Sabini librum, cui titulus eſt, *de furtis*. in quo id quoque ſcriptum eſt, quod vulgo inopinatum eſt, non hominum tantum neque rerum moventium, quæ [17] efferri occulte & ſurripi poſſunt, [18] ſed fundi quoque & ædium fieri furtum: condemnatum quoque furti colonum, qui fundo, quem conduxerat, vendito, poſſeſſione ejus dominum intervertiſſet atque id etiam, quod magis inopinabile eſt, Sabinus dicit furem eſſe hominis judicatum, qui [19] quum fugitivus præter oculos forte domini iret, obtentu togæ, tamquam ſe amiciens ne videretur à domino obſtitiſſet. Aliis deinde furtis omnibus, quæ nec manifeſta appellantur, pœnam impoſuerunt dupli. Id etiam memini legere me in libro [20] Ariſtonis jureconſulti, haud quaquam indocti viri: [21] apud veteres Ægyptios, quod genus hominum

minum

13. *Manifeſtum autem furtum*] Recte & ſuccincte Maſſurius definivit. vide l. 2. & ſeqq. D. de Furt. & §. 3. Inſt. de obligat. quæ ex Del. naſc.

14. *Vt ait Maſſurius*] Sabinus, quem aliquoties Auctor noſter alibi citavit.

15. *Quod ſit oblatum, quod conceptum*] Juſtinianus de oblato Inſt. de Oblig. quæ ex del. §. 4. ita loquitur: *Oblatum furtum dicitur, cum res furtiva ab aliquo tibi oblata ſit, eaque apud te concepta ſit; utique ſi ea mente tibi data fuerit, ut apud te potius, quam apud eum qui dedit conciperetur. nam tibi, apud quem concepta ſit, propria adverſus eum, qui obtulit, quamvis fur non ſit, conſtituta eſt actio, quæ appellatur oblati.*

16. *Et pleraque alia*] Sicut erat *furtum prohibitum*, quando quis furtum apud ſe teſtibus præſentibus inveſtigari prohibebat. item *furtum non exhibitum* quando quis rem furtivam apud ſe quæſitam & inventam non exhibebat. Utraque hæc actio pendebat ex furto concepto.

17. *Efferri*] Cod. Torn. *auferri.* & ita quoque Vett. Editt.

19. *Quum fugitivus*] Furti enim tenentur cujus ope & conſilio furtum factum eſt. Vide l. 52. §. 13. D. & §. 11. Inſt. de Furt. ubi ſimiles caſus proponuntur. Sabinus tali caſu etiam in factum dari actionem poſſe affirmat. l. 27. §. 21. Ad L. Aquiliam.

20. *Ariſtonis jureconſulti*] Hic aliquotiens in Pandectis citatur. Qualis fuerit doctrinæ, & virtutis, Elogium luculentum Plinii oſtendit Epiſt. lib. 8.

21. *Apud veteres Ægyptios*] Tolerabantur apud eos furta, ſed certa conditione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mnum conſtat & [22] in artibus reperiendis ſollertes exſti-ie, & in [23] cognitione rerum indaganda ſagaces, furta nia fuiſſe licita & impœnita. Apud Lacedæmonios quo-e, ſobrios illos & acres viros, cujus rei non adeò ut Ægy-s fides longinqua eſt, [24] non pauci neque ignobiles ſcri-tres, qui de moribus legibuſque eorum memorias con-erunt, jus atque uſum fuiſſe furandi dicunt, idque à ju-tute eorum, [25] non ob turpia lucra, neque ad ſumtum lini præbendum, comparandamve opulentiam, ſed ro exercitio diſciplinaque rei bellicæ factitatum: quòd randi ſollertia & aſſuetudo acueret firmaretque ani-adoleſcentium, & ad inſidiarum aſtus & ad vigilandi tole-

. Lege enim cautum ut, qui furtis m dare cupiunt, apud princi-urum nomen ſuum profiteren-tque ad illum cuncta furto ſurre-ferrent; Si quis autem furto quæ-miſiſſet, indicabat illi præpoſito, ſua facile recuperabat, ita tamen drantem bonorum æſtimatorum veret. Vide Diodorum Siculum . Biblioth. c. 80.

2 *In artibus reperiendis ſolertes*] tia Veterum Ægyptiorum maxi-arte verſabatur in Hieroglyphicis thematicis diſciplinis. Geome-llis inventio, cum inundatione mites agrorum difficulter diſtin-ſſent, illis tribuitur. Artapanus Euſebium 9 πϱ9π. inter alia et-teras accepiſſe à Moſe tradidit. tra certe ad ſiniſtram ſcripſiſſe Herodotus lib. 2. teſtatur, dupli-abuiſſe literas, ſacras & vulgares.

2 *Cognitione*] Aliter, *cogitatione*.

2 *Non pauci neque ignobiles ſcri-*] Inter quos Xenophon de Rep. æmoniorum, qui tamen refert enſos ad aram Dianæ Orthiæ er cæſos fuiſſe. Videndus quoque ſanias in Laconicis. Plutarchus curgo de pueris & adoleſcenti-ibus præerant majores natu Ire-nes dicti, ita ſcribit: *Ferunt furto partim ex hortis, partim in virorũ convivia aſtute & caute irrepentes. Deprehenſus multa verbera flagello excipit, quod ſolutus in furando & iners videatur. Furantur etiam quæcunque poſſunt cibaria.* (Etiam triticũ juxta Xenophontem, ex quo cibaria conficiuntur) *inſidiari cum ſolertia dormientibus meditantes, aut ſolutiorem cuſtodiam agentibus comperto verbera & fames pro piaculo ſunt.* Verbera autem tam patienter ferebant, uti ſine doloris ſignis inter plagas nonnunquam expirarent, furta itaque nullius pretii erant, cum nullus apud Lacedæmonios divitiarum uſus eſſet, & in victu & cultu æqualitas omnium eſſet. Deprehenſis quoque præſens pœna erat. Vide quæ in memorab. noſtris Vet. Rerump. de Rep. Lacedæmoniorum, atque etiam Ægyptiorum diximus.

25. *Non ob*] Cod. Torn. *non ad.*

26. *Pro exercitio diſciplinaque*] Tota Reſpubl. Laconum ad rem militarem erat compoſita; at major laus cenſebatur furtim & per dolum hoſtem ſuperare quam aperto marte; majorem etiam victimam immelatã ab eo qui per dolum victor fuiſſet, ſcribit Plutarchus in Marcello. Hæc itaque privata aſtutiæ militaris judicabant eſſe præludia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tolerantiam & obrependi celeritatem. Sed enim M. Cato in oratione, quam de præda militibus dividunda ſcripſit, [27] vehementiùs & illuſtribus verbis de impunitate peculatus atque licentia conqueritur. ea verba, quoniam nobis impenſè placuerunt, adſcripſimus. *Fures*, inquit, *privatorum furtorum in nervo atque in compedibus ætatem agunt: fures publici in auro atque in purpura.* Quàm caſtè autem ac religioſè à prudentiſſimis viris quid eſſet *furtum* definitum ſit, prætereundum non puto: ne quis eum ſolum furem eſſe putet, qui occultè tollit, aut clàm ſurripit. Verba ſunt Sabini ex libro juris civilis ſecundo: [28] *Qui alienam rem attrectavit, quum id ſe invito domino facere judicare deberet, furti tenetur.* Item alio capite. *Qui* [29] *alienum jacens lucri faciundi cauſa ſuſtulit, furti obſtringitur, ſive ſcit cujus ſit, ſive neſcit.* Hæc quidem ſic in eo, quo nunc dixi, Sabinus ſcripſit de rebus furti faciendi cauſa attrectatis. Sed meminiſſe debemus, ſecundùm ea, quæ ſupra ſcripſi, furtum ſine ulla quoque attrectatione fieri poſſe, [30] ſola mente atque animo, ut furtum fiat, annitente. quocirca ne id quidem Sabinus dubitare ſe ait, quin dominus furti ſit condemnandus, qui ſervo ſuo, uti furtum faceret, [31] imperavit.

A. GEL-

27. *Vehementius*] Cod. Torn. & Vett. Editt. *vehementibus*.

28. *Qui alienam rem attrectavit*] Nonnunquam qui alterius bona contrectavit, animo amovendi, etſi nondum ablatio facta, furtum committit, l. vulgaris 21. §. 8. D. de Furtis. Furtum etiam committit, qui rem ſibi utendam datam in alium vertit uſum, quam dominus illi conceſſit. §. 6. Inſtit. De oblig. quæ ex del.

29. *Alienum jacens*] Vett. Editt. male *tacens*. Intelligit, quod alter perdiderat, vel ut poſtea auferret in via vel alibi poſuerat. Qui tale quid invenerat, indicare debebat *inveniſſe ſe illud & illud, redditurum ei, qui deſideraret.* Verba hæc eadem occurrunt apud Ulpianum libro quadrageſimo primo ad Sabinum, à quo mutuatus fuiſſe videtur. in l. *falſus creditor* 43. §. *qui alienum* 4. D. de Furt. Solonis ſimilem legem capitalem fuiſſe ſcribit Laërtius in Solone, ut ſupra diximus.

30. *Sola mente atque animo*] Contra Sabini ſententiam facit, quod Jure Juſtinianæo furtum non fiat verbis, aut ſcriptura, ſolove ſimplici conſilio aut cogitatione furti faciendi l. 1. §. 1. l. 52. §. 19. ff. de Furt.

31. *Imperavit*] Vide l. qui ſervo 36. §. 1. D. de Furt. In fine hujus capitis in quodam Ms. legitur EXPLICIT lib. XII.

Nobi

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Diſſertatio Favorini philoſophi, qua ſuaſit nobili feminæ, ut liberos, quos peperiſſet, non nutricum adhibitarum, ſed ſuo ſibi lacte aleret.

NUnciatum quondam eſt Favorino philoſopho, nobis præſentibus, uxorem auditoris, ſectatoriſque ſui paulum ante enixam: auctumque eum eſſe nato filio. Eamus, inquit, & puerperum viſum & patri gratulatum. Is erat loci ſenatorii ex familia [1] nobiliore. Imus unà, qui tum aderamus: proſecutique eum ſumus ad domum quò pergebat; & cum eo ſimul introgreſſi ſumus. Tum in primis ædibus complexus hominem congratulatuſque aſſedit; atque [2] ubi percunctatus eſt, quàm diutinum puerperium & quàm laborioſi nixus fuiſſent: [3] puellamque defeſſam labore ac vigilia ſomnum capere cognovit; fabulari inſtituit prolixiùs. Et nihil, inquit, dubito quin filium lacte ſuo nutritura ſit. Sed cum mater puellæ parcendum eſſe ei diceret, [4] adhibendaſque

NObiliore] Vel patricia, vel ſimpliciter nobili. Neque enim omnes nobiles vel ſenatorii ordinis erant patricii. Vide ſupra p. 548.

2. *Vbi percunctatus eſt*] Aliter, *ibi percontatus eſt*. Aldina editio omittit *ibi*.

3. *Puellam*] Mulierem adhuc juvenculam. poſt *puellam* legit Stephanus, *ubi*, vel *poſtquam*.

4. *Abhibendaſque puero nutrices*] Melius diceretur, *adhibendam nutricem*. Non enim pluribus opus eſt. Niſi præter nutricem intelligat auctor noſter alias famulas, quæ in divitum ædibus infantibus inſerviunt. Quibuſdam autem caſibus etiam nutrices eligendæ, ſi nimirum mulieres exuccæ ſint inhabiles vel adverſa valetudine præditæ. Quales autem eligendæ ſint quod ad mores attinet, audi Quintilianum lib. 1. Inſt. *Ante omnia*, inquit, *non ſit vitioſus ſermo nutricibus, quas, ſi fieri poſſet, ſapientes Chryſippus optavit, certe,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

daſque puero nutrices, ne ad dolores, quos in enitendo tuliſſet, munus quoque nutricationis grave ac difficile accederet: Oro te, inquit, mulier, ſine eam [5] totam integram eſſe matrem filii ſui. quod eſt enim hoc contra naturam imperfectum atque dimidiatum matris genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſeſe abjeciſſe? aluiſſe in utero ſanguine ſuo neſcio quid, quod non videret: non alere nunc ſuo lacte [6] quod videat, jam viventem, jam hominem, jam matris officia implorantem? an tu quoque, inquit, putas naturam feminis [7] mammarum ubera quaſi quoſdam [8] nævulos venuſtiores, non liberûm alendorum, ſed ornandi pectoris cauſa dediſſe? ſic enim, quod à vobis ſcilicet abeſt, pleræque iſtæ prodigioſæ mulieres fontem illum ſanctiſſimum corporis, generis humani educatorem, [9] arefacere & exſtinguere [10] cum periculo quoque averſi corruptique lactis laborant;

quantum res pateretur, optimas eligi voluit. Et morum quidem in his haud dubie prior ratio eſt, recte tamen etiam loquantur. Has primum audiet puer, harum verba effingere imitando conabitur. Quod ad medicinam attinet, & quale lac ſit optimum, vide Oribaſii librum quintum cap. 2. *De Nutrice eligenda*, & c. 3. *de lacte nutricis*. Vide quoque inter *Theanus Epiſtolas*, ultimam.

5. *Totam integram*] Badius legit *totam integramque*.

6. *Quod videat*]Legi quoque poteſt, *quem videat*.

7. *Mammarum ubera*] Recte Plutarchus de lib. Educ. dixit: *Ipſa natura docet mulieribus lactandam atque alendam eſſe ſuam prolem : ideo enim cuivis animali parienti alimentum lactis ſuppeditavit : planeque ſapiens eſt providentia, quæ gemina mulieribus ubera dedit; ut etſi gemellos parerent, uterque haberet alimenti ſui fontem.* Quinetiam majore cura atque affectu animi liberos matres alunt quam nutrices mercenariæ, ut Plut. addit.

Mammarum ubera] Per ubera hic intelligere videtur ipſas papillas. Mammæ alioqui & ubera confunduntur. Græcis tamen οὖθαρ proprie beſtiis tribuitur, à quo *uber* nomen accepit. Horatius quoque diſtinxit, cum dicit, *Et mammæ putres, equina quales ubera.* H. Steph. ex conjectura legit *tubera*, juxta illud Apuleii, *ubi uber, ibi tuber*.

8. *Nævulos*] Nævum Onomaſticon vetus interpretatur ὑπερσάρκωσιν, id eſt, *aliquid ſuper carnem excreſcens*. Quo modo mammæ *nævi* dici poſſunt, ut papillæ *nævuli*. H. Stephanus ex conjectura legit, *torulos*.

9. *Areſacere & extinguere*]Exiccant præſentem poſt partum copiam lactis, atque medicamentis inhibent novum lactis proventum, naturæ vim facientes.

10. *Cum periculo quoque averſi corruptique lactis*] *Averſi*, id eſt, *inhibiti*, atque hinc poſtmodum *corrupti*. Lac retentum putreſcit, ubertate atque affluentia, vel in grumos concreſcit, mamillæ rubore ſuffuſæ obdureſcunt, & inflammantur, vel exulcerantur.

11. *Vt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

borant; tamquam pulchritudinis ſibi inſignia devenuſtet. quod quidem faciunt eadem vecordia, qua quibuſdam commenticiis fraudibus nituntur, [11] ut fetus quoque ipſi in corpore ſuo concepti aboriantur; ne [12] æquor illud ventris [13] irrugetur, [14] ac de gravitate oneris & labore partus fatiſcat. quod quum ſit publica deteſtatione communique odio dignum, in ipſis hominem primordiis, dum fingitur, dum animatur, inter ipſas artificis naturæ manus [15] interfectum ire: quantulum hinc abeſt, jam perfectum, jam genitum, jam filium proprii atque conſueti atque [16] cogniti ſanguinis alimonia privare? Sed nihil intereſt, (hoc enim dicitur,) dum alatur & vivat, cujus id lacte fiat. cur igitur iſte, qui hoc dicit, ſi in capeſſendis naturæ ſenſibus tam obſurduit, non id quoque nihil intereſſe putat, cujus in corpore cujuſque ex ſanguine concretus homo & coalitus ſit? an [17] quia ſpiritu multo & calore exalbuit, non idem ſanguis

11. *Vt fetus quoque ipſi in corpore ſuo concepti aboriantur*] *Aboriantur* paſſive dixit. Hoc tamen crimen modo exilio modo etiam capite punitur. l. 4. D. de Extraord. crim. l. 8. ff. ad L. Corn. de Sicar. & l. 38. de Pœnis. Si fœtus ſit ἐικονισμένος in humanam ſpeciem, & vitalis. Semen quoque recens conceptum, artibus quibuſdam nefariis abigere ſolitæ inhoneſtæ fœminæ. Quod tamen crimen merito exagitat Tertullianus in Apolog. qui ita loquitur: *Etiam conceptum utero, dum adhuc ſanguis in hominem deliberatur, diſſolvere non licet. Homicidii feſtinatio eſt, prohibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam, an naſcentem deturbet, homo eſt, & qui futurus eſt, & fructus hominis in ſemine eſt.* Videndus quoque Auguſtin. Qu. 86. in Exodum, & Theodoretus Qu. 48.

12. *Æquor*] Æqualitas ventris extenſa, rugarum expers, qualis in virginibus, vel mulieribus, quæ nondum pepererunt, eſſe ſolet.

13. *Irrugetur*] Ita Ovidius:

Scilicet ut careat rugarum crimine venter,
Sternatur pugnæ triſtis arena tuæ.

14. *Ac de gravitate oneris*] Quædam exemplaria *de* omittunt. Sed eodem modo dicitur, ut *laſſus de via*. Stephan.

15. *Interfectum ire*] Ignorantia veteris ſermonis quædam editiones habent, *interfectum iri*.

16. *Cogniti*] H. Steph. ex conjectura legit, *congeniti*. quod vox *cogniti* ſupervacua.

17. *Quia*] Aliter, *qui à*.

An qui à ſpiritu multo & calore exalbuit] Venæ nimirum quæ ab utero ſanguinem ad mammas deferunt, copia ſanguinis turgent, & calore ſuo ſpirituque coctionem juvant. Inprimis, ut Galenus teſtatur, glanduloſa illa corpora adipe circumfuſa, & vaſorum myriadibus intertexta ad generationem lactis faciunt, quæ moderato & æquabili coctione perficitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

guis eſt nunc in uberibus, qui in utero fuit? nonne hac quoque in re ſollertia naturæ evidens eſt, quod poſtquam ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit, adventante jam partus tempore,[18] in ſupernas ſe partis profert, ad fovenda vitæ atque lucis rudimenta præſto eſt, & recens natis [19] notum & familiarem victum offert? Quamobrem non fruſtrà creditum eſt, ſicuti valeat ad fingendas corporis atque animi ſimilitudines vis & natura ſeminis, non ſecus ad eamdem rem lactis quoque ingenia & proprietates valere. neque in hominibus id ſolùm, ſed in pecudibus quoque animadverſum. nam ſi ovium lacte hœdi aut caprarum agni alantur; conſtat fermè in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneriorem. in arboribus etiam & frugibus major plerumque vis & poteſtas eſt,

18. *In ſupernas ſe partis profert*] Mammarum & uteri mirabilis eſt ſocietas, & ab utero ſanguis profluit ad mammas, quæ ſubſtantia ſpongiarum inſtar rariſſima eſt, & copioſi humoris capax: glandulosa quoque adſunt corpora, in quibus vis eſt γαλακτοποιητικὴ. Cum autem moveri cœperit fœtus, lactis indicia jam tum fiunt. Quomodo autem lac tum generetur, & in ſuperiores partes ſe proferat, docet Hippocrates lib. de Natura Pueri: Δι' ἀνάγκην, inquit, δὲ τοιήνδε γίνεται τὸ γάλα, ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου, πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δὲ ὁκόταν πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω, εἰς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴτις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐάσῃ ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν ἀναπίῃ πιέζῃ τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιεζομένου τοῦ δέρματος, ἔξω τὸ ἔλαιον. οὕτω δὲ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζομένης ὑπὸ τῶν μητρέων διαπηδᾷ τὸ πῖαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. κἂν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος, ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. Id eſt, *Lac autem propterea neceſſario gignitur, cum uterus fœtu intumeſcens, mulieris ventrem comprimit, ſi eo pleno compreßio illa contingat, quod in cibo & potu eſt pinguißimum, foras in omentum & carnem proſilit. Ac veluti ſi corium copioſo oleo perunctum quis imbibi ſinat, & ubi imbibit, corium ipſum premat, oleum utique exilierit foras ex corio compreſſo: ſic etiam ſi venter pinguitudinem in ſe habeat à cibis & potibus, comprimaturque abuteris, pinguitudo proſilit in omentum & carnem. Et ſi raræ carnis mulier fuerit, citius percipit ejus perſultationem, ſi non, poſterius.* Similis locus occurrit apud Hippocrat. lib. I. Γυναικείων, & lib. περὶ Ἀδένων.

Profert] C. Torn. *perfert.*

19. *Notum & familiarem victum*] Eodem autem victu & ſanguine uti, tenellis infantibus ſalubre eſt.

20. De-

ſt, ad earum indolem vel [20] detrectandam vel augendam, quarum atque terrarum quæ alunt, quàm ipſius quod ja-itur ſeminis. ac ſæpè videas arborem lætam & nitentem in ocum alium tranſpoſitam, deterioris terræ ſucco, deper-ſe. Quæ, malùm, igitur ratio eſt, nobilitatem iſtam nati nodò hominis, corpuſque & animum [21] bene ingeniatis rimordiis inchoatum inſitivo degenerique alimento lactis lieni corrumpere? præſertim ſi iſta, quam ad præbendum actem adhibebitis, aut [22] ſerva aut ſervilis eſt, [23] ut ple-umque ſolet, externæ atque barbaræ nationis, ſi improba, informis, ſi impudica, ſi temulenta eſt. nam plerumque ine diſcrimine, quæcumque id temporis lactens eſt, adhi-eri ſolet. Patimurne igitur infantem hunc noſtrum per-iicioſo contagio infici; & ſpiritum ducere in animum at-ue in corpus ſuum ex corpore & animo deterrimo? id erclè ipſum eſt, quod ſæpenumerò miramur quoſdam udicarum mulierum liberos parentum ſuorum neque cor-oribus neque animis ſimiles exſiſtere, ſcitè igitur & peri-è noſter Maro, quod quum verſus illos Homeri [24] conſe-taretur.

-- [25] οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεὺς
οὐδὲ Θέτις μήτηρ· γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,
Πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής.

on partionem ſolam, tamquam ille quem ſequebatur, ſed

20. *Detrectandam*] Vet. Cod. *detra-andam.* H. Stephanus ex conjectura, *eterendam.*

21. *Bene ingeniatis*] Ita primæ Editt. que inter illas princeps Veneta. H. Ste-hanus tanquam ſuam emendationem btrudit. Gellius autem, ut fuit nova-or, vel hoc vocabulum finxit, vel ab io fictum uſurpavit, participii ſpecie, ujus tamen nullum verbum eſt.

22. *Serva aut ſervilis*] Tam apud ræcos, atque Romanos hoc ferme uſi-tum fuiſſe comœdiæ docent.

23. *Vt plerumque*] Vett. Editt. *& ut.*

24. *Conſectaretur*] Sequeretur, imi-taretur.

25. Οὐκ ἄρα σοί γε] Id eſt,

-- Non igitur tibi pater erat equitator Peleus,
Neque Thetis mater: glaucum autem te genuit mare,
Et rupes arduæ, quia tibi mens eſt crudelis.

Hunc locum ex Gellio expreſſit Macrobius lib. 5. Saturn. cap. 11. Sunt au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[26] ſed alituram quoque feram & ſævam criminatus eſt: addidit enim hos de ſuo :

[27] Hyrcanæque admôrunt [28] ubera tigres.

quoniam videlicet in moribus [29] inoleſcendis magnam ferè partem ingenium altricis & natura lactis tenet : quæ jam à principio imbuta paterni ſeminis concretione, ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat. & præter hæc autem, quis illud etiam negligere aſpernarique poſſit, quòd quæ partus ſuos deſerunt ablegantque à ſeſe, & aliis nutriendos dedunt, vinculum illud coagulumque animi atque amoris, quo parentes cum filiis natura conſociat, interſcindunt, aut certè quidem [30] diluunt, deteruntque. nam ubi infantis aliorſum dati facta ex oculis amolitio eſt; vigor ille maternæ flagrantiæ ſenſim atque paulatim reſtinguitur : omniſque impatientiſſimæ ſollicitudinis ſtrepitus conſileſcit. neque multo minor [31] amandati ad nutricem aliam filii, quàm morte amiſſi oblivio eſt. ipſius quoque infantis affectio animi, amoris, conſuetudinis, in ea ſola, unde alitur, occupatur, & proinde, ut in expoſitis uſu

tem verba Phœnicis objurgantis Achillem ob animum præfractum & inexorabilem.

26. *Sed alituram quoque*] Macrobius, *ſed educationem quoque nutricationis tanquam bellualem & aſperam criminatur.* Sed vide illum, qui duo Gellii loca eiſdem fere verbis expreſſit.

27. *Hyrcanæque*] Verſus integri extant apud Virgil. lib. 4. Æneid. ubi Dido in Æneam ita invehitur:

Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor
Perfide; ſed duris genuit te cautibus horrens
Caucaſus; Hyrcanæque admorunt ubera tigres.

Ita paſſim poëtæ loquuntur. Catullus in Nuptiis Pelei & Thetidis ita Ariadnem introducit loquentẽ ad Theſeum:

Quænam te genuit ſola ſub rupe leæna?
Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis.

28. *Vbera*] Forſan per ubera fœcundam penum mammarum intellexit. Ita Græci οὖθαρ ἀρούρης dixerunt, Virgilius *uber glebæ.*

29. *Inoleſcendis*] Inſerendis. Gellius ſeq. cap. 5. dixit, *Natura, quæ nos genuit, induit nobis inolevitque, in ipſis ſtatim principiis quibus nati ſumus.*

30. *Diluunt*] Extenuant, dum nutrici magiś quam matri amor communicatur.

31. *Amandati*] Aliter, *amendati.* C. Torn. *commendati.*

32. *Vllam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…ıı venit, matris quæ genuit neque ſenſum [32] ullum neque …ſiderium capit. ac propterea oblitteratis & abolitis nati… pietatis elementis, quicquid ita educati liberi amare pa…m atque matrem videntur, magnam fere partem non na…ralis ille amor eſt, ſed civilis & opinabilis. Hæc Favori…m dicentem audivi Græca oratione: cujus ſententias, …mmunis utilitatis gratia, quantum meminiſſe potui, re…ui. amœnitates verò & copias ubertateſque verborum …tina omnis facundia vix quidem indipiſci potuerit; mea [3]tenuitas nequaquam.

2. *Vllum*] Ita C. Torn. & Vett. …tt. vulgo *illum*.
3. *Tenuitas*] Vett. Cod. non habent. Sed, *mea nequaquam*. Ita quoque loquitur lib. 10. c. 32.

CAP. II.

…uòd Annæus Seneca judicans de Q. Ennio, déque M. Tullio, levi futilique judicio fuit.

[1]DE Annæo Seneca partim exiſtimant ut de [2] ſcriptore minimè utili; cujus libros attingere nullum precium

DE *Annæo Seneca*] Indignis modis Senecam excipit Gellius qui in…gio, & facundia, & ſententiarum …gvitate conſpicuus eſt, ut late …ndit Lipſius Præfatione commen…orum in Senecam. Nimirum ideo …lius ita ab hoc ſcriptore averſus, …d ſtilo diverſus eſſet. Hæc cauſa re…ii. Materia ſublimis ſuo veluti co…rno turget, fortis, valida in dicendo. …que tamen ſtilus (fatendum eſt) ubi… probus, multum enim à puro & …iquo inprimis Ciceroniano defle…. Ipſe Lipſius magnus Senecæ ſe…ctor non omnia ejus laudat. *Ego*, in…t, *Senecam univerſũ admiratione ma…, quam laude proſequendum arbitror: …artibus aliquid eſſe quod cenſeas aut …ſuccenſeas, non nego. Sane decidit in…dum aut à ſe mutat. Vt in jocis & dictis quam ineptus alibi ſive affectatus eſt? in laudibus aut vituperiis ſine modo? Exordia aut tranſitus longinqua aut comica? incuria etiam in hiſtoriis? inquiſitiones aut diſſertationes in philoſophia, ſed & philologia tenues? ſunt enim iſta ſed pauca, & meliorum ſtatim interventu penſantur.* Quintilianus lib. 10. Orat. cap. 1. circa finem multo modeſtius Gellio noſtro de eo loquitur, etſi propter ſtylum non admodum Senecæ addictus. Locum etſi prolixiorem hic adjungere viſum eſt. Ita autem loquitur: *Ex induſtria Senecam in omni genere eloquentiæ diſtuli, propter vulgatam falſò de me opinionem, qua damnare eum & inviſum quoque habere ſum creditus. Quod accidit mihi, dum corruptum & omnibus vitiis fractum dicendi genus revocare ad ſeveriora judicia contendo. Tum autem*

cium operæ ſit: quòd oratio ejus [3] vulgaris videatur & protrita; res atque ſententiæ aut ut inepto inanique impetu ſint, aut ut levi & quaſi dicaci [4] argutia; eruditio autem [5] vernacula & plebeja, nihilque ex veterum ſcriptis habens neque gratiæ neque dignitatis, alii verò eligantiæ quidem in verbis parum eſſe non inficias eunt; ſed & rerum, quas dicat, ſcientiam doctrinamque ei non deeſſe dicunt, & in vitiis morum objurgandis ſeveritatem gravitatemque non invenuſtam. Mihi de omni ejus ingenio deque omni ſcripto judicium cenſuramque facere [6] non neceſſum eſt: ſed quod de M. Cicerone, & Q. Ennio & P. Virgilio judicavit,

ſolus hic fere in manibus adoleſcentium fuit. Quem non equidem omnino conabar excutere, ſed potioribus præferri non ſinebam, quos ille non deſtiterat inceſſere, cum diverſi ſibi conſcius generis, placere ſe in dicendo poſſe iis, quibus illi placerent, diffideret. Amabant autem eum magis, quam imitabantur: tantumque ab illo defluebant, quantum ille ab antiquis deſcenderat. Foret enim optandum pares, aut ſaltem proximos illi viro fieri. Sed placebat propter ſola vitia, & ad ea ſe quiſque dirigebat effingenda, quæ poterat: deinde cum ſe jactaret, eodem modo dicere, Senecam infamabat. Cujus & multæ alioqui & magnæ virtutes fuerunt, ingenium facile & copioſum, plurimum ſtudii, multarum rerum cognitio: in qua tamen aliquando ab iis, quibus inquirenda quædam mandabat, deceptus eſt. Tractavit etiam fere omnem ſtudiorum materiam. Nam & orationes ejus, & poëmata, & dialogi feruntur. In philoſophia parum diligens, egregius tamen vitiorum inſectator fuit. Multæ in eo claræque ſententiæ, multa etiam morum gratia legenda; ſed in eloquendo corrupta pleraque atque eo perniciosiſſima, quod abundant dulcibus vitiis. Velles enim ſuo ingenio dixiſſe, alieno judicio. Nam ſi aliqua contempſiſſet, ſi parum concupiſſet, ſi non omnia ſua amaſſet, ſi rerum pondera minutiſſimis ſententiis non fregiſſet: conſenſu potius eruditorum quam puerorum amore comprobaretur: verum ſic quoque tam robuſtis & ſeveriore genere ſatis firmatis legendus, vel ideo, quod exercere poteſt utrinque judicium. Multa enim (ut dixi) probanda in eo, multa etiam admiranda ſunt: eligere modo curæ ſit: quod utinam ipſe feciſſet. Digna enim fuit illa natura, quæ meliora vellet, quæ quod voluit, effecit. Genus itaque dicendi non probat Quintilianus, ſed ita vituperat, ut ſummam pene tribuat laudem, teſte Eraſmo.

2. *Scriptore minime utili*] Siniſtrum hoc ineptiſſimi cujuſdam tenebrionis judicium hic recenſet Auctor noſter, non in omnibus approbat.

3. *Vulgaris videatur & protrita*] Judicium hoc ineptum. Melius Tacitus Annal. lib. 13. *Quanquam oratio compoſita à Seneca multum cultus præferret, ut fuit illi viro ingenium amœnum & temporis illius auribus accommodatum.*

4. *Argutia*] In eo Stoicos imitatur, qui etiam λεπτολογοῦσι.

5. *Vernacula*] Domeſtica, vulgari, quæ inter vernas, familiamque domi uſitata eſt.

6. *Non neceſſum eſt*] Ita frequenter Autor noſter loquitur, interdum quoque Donatus.

7. *In*

vt ea res cuimodi ſit, ad conſiderandum ponemus. 7 in libro enim viceſimoſecundo Epiſtolarum moralium, quas ad Lucilium compoſuit, deridiculos verſus Q. Ennium de Cethego antiquo viro feciſſe hos dicit:

-- 8 *Dictus ollis popularibus olim*
Qui tum vivebant homines atque ævum agitabant,
9 *Flos delibatus populi,* 10 *& ſuada medulla.*

Ac deinde ſcribit de eiſdem verſibus verba hæc: *Admiror eloquentiſſimos viros & deditos Ennio pro optimis ridicula laudaſſe. Cicero certè inter bonos ejus verſus & hoc refert.* atque id etiam de Cicerone dicit: *Non miror*, inquit, *fuiſſe qui hos verſus ſcriberet; quum fuerit qui laudaret: niſi forte Cicero ſummus orator agebat cauſam ſuam, & volebat hos verſus videri bonos.* poſtea hoc etiam addidit inſulſiſſimè: *Apud ipſum quoque*, inquit, *Ciceronem invenies etiam in proſa oratione quædam; ex quibus intelligas illum non perdidiſſe operam, quòd Ennium legit.* ponit deinde quæ apud Ciceronem reprehendat, quaſi Ennia-

7. *In libro viceſimo ſecundo*] Quæro, non invenio. Vulgo etiam Epiſtolæ per libros non diſtinguuntur. In quibuſdam tamen Mſſ. dividi Opſopœus & Gruterus teſtantur. Innuere idem ipſe Seneca videtur Ep. 33.

8. *Dictus ollis*] Extant quoque hi verſus apud Ciceronem in Bruto.

9. *Flos delibatus populi*] Cicero: *Pro-bero. Vt enim hominis decus, ingenium, ſic ingenii ipſius lumen eſt eloquentia qua virum excellentem præclare tum illi homines florem populi eſſe dixerunt.* Exquiſiti autem Græci ἄωτον dicunt (ſic enim Theocritus, Argonautas θεῖον ἄωτον ἡρώων appellat, & Pindarus ætatem quendam ἄωτον patriæ ſuæ dixit) ita Ennius Græcos imitatus *florem delibatum populi* dixit. Ἄωτον autem, vel ἄωτος, in maſculino genere, ut Heſychius poſuit, nihil aliud eſt quam ἀνθισμα τῶν ἀνθῶν, & ἀωτεύειν decerpere vel delibare florem denotat.

Flos itaq; delibatus populì juxta Ciceronem eſt flore exquiſito eloquentiæ excellens. Ita apud Euſtathium dicitur ἄκρον ἄωτον ἐν λόγοις, id eſt, ἐν τῷ λόγῳ οἷον ἀνθῶν. Legitur quoque hic verſus, *flos illibatus*, vel *delibutus*.

10. *Et ſuada medulla*] Ita Vett. Editt. Cicero legit *ſuadæque medulla*, atque ita interpretatur in Bruto. *Πειθὼ quam vocant Græci, cujus effector eſt orator, hanc Suadam appellavit Ennius. Ejus autem Cethegum medullam fuiſſe vult, ut, quam deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeßitaviſſe, hujus hic medullam noſtrum oratorem fuiſſe dixerit. At hic Cethegus Coſ. cum P. Tuditano fuit bello Punico ſecundo.* Badius etiam legit *ſuada medulla*, & putat appoſitionem eſſe, & emphatice appellatam non qualemcunque medullam, ſed ſuadam. medulla autem cum ſit intimum corporis, & in penitiſſimis oſſibus conditum, pro optima quaque re accipitur. Medulla ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Enniana; quòd ita ſcripſerit in libris de republica : [11] *Menelao Laconi quædam fuit* [12] *ſuaviloquens jucunditas* , quod [13] alio in loco dixerit, *breviloquentiam in dicendo cola* atque ibi homo nugator Ciceronis errores deprecatur : *Non fuit*, inquit, *Ciceronis hoc vitium, ſed temporis. neceſſe er hæc dici, quum* [14] *illa legerentur.* deinde adſcribit Ciceronem hæc ipſa interpoſuiſſe ad effugiendam infamiam nim [15] laſcivæ orationis & nitidæ. De Virgilio quoque eoden in loco verba hæc ponit : [16] *Virgilius quoque noſter non ex ali cauſa duros quoſdam verſus & enormes & aliquid* [17] *ſupra men ſuram trahentis interpoſuit, quàm ut Ennianus populus agnoſcere in novo carmine aliquid antiquitatis.* Sed jam verborum Senecæ piget. hæc tamen [18] & inepti & [19] inſubidi hominis joc non præteribo. *Quidam ſunt*, inquit , *tam magni ſenſus Q Ennii, ut, licet ſcripti ſint* [20] *inter hircoſos , poßint tamen inte* [21] *unguentatos placere.* &, quum reprehendiſſet verſus quo ſuprà de Cethego poſuimus, *Qui hujuſcemodi*, inquit, *verſi*

aman

ergo ſuada, vel quæ optima, vel quæ altiſſima inſideat, & ad medullam uſque penetret. Vide quoque Polit. Miſc.

11. *Menelao Laconi*] Regi Lacedæmonis. De quo Homerus Iλ. γ. ϛ̓ſ. 213. & ſeqq. ita loquitur,

Ἤτοι μὲν μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε,
Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως. ἐπεὶ οὐ πολύμυθος
Οὐδ᾽ ἀμαρτοεπής. Id eſt,

Certe quidem Menelaus ſuccincte loquebatur .
Pauca quidem ſed valde acute , neque erat multorum verborum,
Neque in verbis peccans - - -

12. *Suaviloquens jucunditas*] Ita nimirum Ennius quoque locutus eſt citante Cicerone in Bruto,

Additur orator Corneliu' ſuaviloquenti
Ore Cethegus Marcu' Tuditano collega.

Suaviloquentiam ibidem dixit Cicero.

13. *Alio in loco*] Lib. 5. de Repub. Lib. quoque 7. ad Atticum Epiſt. 1[9] *breviloquentem* ſe eſſe dixit.

14. *Illa*] Enniana.

15. *Laſcivæ*] Floridæ, cōptæ. Quintil *Ne recentis hujus laſciviæ floſculis capti voluptate quadam prava deliniantur.*

16. *Virgilius quoque noſter*] Qui Ennium quoque imitatus eſt. Vide Macrob. lib. 6. Saturn. cap. 1. 2. & 3. & ſeqq. Seneca Virgilium cum laude ci tat Epiſt. 21. ſine contemptu memini Ep. 59. cum laude Ep. 95.

17. *Supra menſuram*] Sunt in Virgilio quidam verſus hypermetri, & ἀκέφαλοι, quos ſi ſupervixiſſet emēdaſſet

18. *Et*] Abeſt à C. Torn.

19. *Inſubidi*] Aliter *inſipidi*. Gellius etiam alibi *ſubidis* dixit, lib. 19 c. 12. & *inſubidi* lib. 1. c. 2. Atque it in membranis teſte Carrione.

20. *Inter hircoſos*] Male olentes , & veteres agreſſes Romanos.

21. *Vnguentatos*] Delicatos & deli ciis diffluentes.

22. *Lique*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſunt, [22] *liqueat tibi eoſdem admirari & [23] Soterici lectos.* Di- gis ſanè Seneca videatur lectione ac ſtudio adoleſcen- rin, qui honorem coloremque veteris orationis [24] Sote- ri lectis compararit, quaſi minimæ ſcilicet gratiæ, & reli- ct jam contemtiſque. audias tamen commemorari ac re- ferri [25] pauca quædam quæ idem ipſe Seneca bene dixerit. ale eſt illud, quod in hominem avarum & avidum & pe- niæ ſitientem dixit. *Quid enim refert quantum habeas? ulto illud plus eſt quod non habes.* bene hoc ſanè, bene. ſed adoleſcentium indolem non tam juvant quæ bene dicta ſit, quàm inficiunt quæ peſſimè; multoque magis, ſi & pra [26] tanto quæ deteriora ſunt, & quædam in his non pro enthymemate aliquo rei parvæ ac ſimplicis, ſed in re cipite pro conſilio dicuntur.

2. *Liqueat tibi*] Vett. Editt. *liceat*

3. *Soterici lectos*] Turnebus putat *Soterici lectos* vocatos ab artificis nomi- rudes, impolitos, inelegantes, anti- quos. Sicuti Archiaci lecti ab Archia nomen acceperunt. Tales erant Tube- ronis lecti lignei. vide Senec. Epiſt. 95. V. Max. lib. 7. c. 5. Ciceronem pro Muræna.

4. *Soterici*] In principe Ven. Ed. le- git *Sotheri*, ſuperius autem *Sotherici*.

25. *Pauca quædam*] Imo pleraque. Judicium hic tuum, Gelli, deſidero.

26. *Tanto*] Vett. Editt. non habent hanc vocem. Sed ita legunt, *ſi & plu- ra ſint, quæ deteriora ſunt.* C. Torneſ. *multoque tanto magis.*

27. *Pro enthymemate*] Vett. Editt. legunt græce ἐνθυμήματι, id eſt, *com- mentatione*, vel *commento*, ut Quintilianus interpretatur, quod mentis actio omnis atque ſententia, enthymema nomine- tur.

CAP. III.

Lictoris *vocabulum qua ratione conceptum ortumque ſit, & ſu- per eo diverſæ ſententiæ Valgii Rufi & Tullii Ciceronis.*

VAlgius Rufus in ſecundo librorum, quos inſcripſit de rebus per epiſtolam quæſitis, [2] lictorem dicit à li- gando

VAlgius Rufus] Citat eum Chari- ſius, & Feſtus in *Secus*.

. *Lictorem dicit à ligando appellatum*] Feſtus dictum putat à *ligandis fa- ſcis*. Nonius quoque Gellium ſuo more ſequitur, oſtenditque morem an- tiquum ligandorum qui caſtigandi eſ- ſent ex M. Tullio. Nonius ita loquitur: *Lictoris proprietatem à ligando dictam vetuſtas putat. Ita enim antiquitus car- nificis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gando appellatum eſſe. quod, quum magiſtratus P. R. vir
gis quempiam verberari juſſiſſent, crura ejus & manus li
gari vincirique à viatore ſolita ſint; iſque, qui [3] ex collegio
viatorum officium ligandi haberet, lictor ſit appellatus
utiturque ad eam rem teſtimonio M. Tullii, verbaque eju
refert ex oratione, quæ dicta eſt pro C. Rabirio. [4] *Lictor,*
inquit, *colliga manus.* Hæc ita Valgius. & nos ſanè cum illo
ſentimus. ſed [5] Tiro Tullius M. Ciceronis libertus *lictorem*
vel [6] à *limo* vel à *licio* dictum ſcripſit. [7] *licio enim tranſverſo*
[8] *quod limum appellatur, qui magiſtratibus,* inquit, *præminiſtra-*
bant cincti erant. Si quis autem eſt, qui propterea putat pro-
babilius eſſe, quod Tiro dixit, quoniam prima ſyllaba in li-
ctore, ſicuti in licio producta eſt, & in eo verbo, quod eſt
ligo,

nificis officium fungebatur. Lipſius legit, *Iſti enim a. c. o. fungebantur.* Antiquitus enim carnifices Romæ non fuere, ſed eorum vicem præſtabant lictores. cum Nonio quoque facit pleraque Grammaticorum pars. Lictores autem dicti à ſupino inuſitato *lictum.* veteres enim dicebant, ligo, ligui, lictum, ut frico, fricui, frictum, plico, plicui, plictum.

3. *Ex collegio veatorum*] Miniſtri magiſtratibus erant lictores, viatores, accenſi, ſcribæ, ſtatores, præcones. Viatorum itaque hic generale vocabulum. Vide Lipſium lib. 1. Elect. c. 23.

4. *Lictor, colliga manus*] Ita carmen hoc allegat quoque Livius lib. 1. Apud Ciceronem, *I Lictor.*

5. *Tiro Tullius*] Vide ſupra p. 29.

6. *A limo*] Hoc ab hæſitante librario additum putat Mercerus in Nonium, quia poſtmodum, ubi iterum mentio fit Tironis, *licii* tantum, non *limi* meminit. Et abſurdum ex primæ ſyllabæ ſimilitudine *lictorem* appellatum. Vett. Editt. pro limo habent *lino.* Quo faciunt veteres Lucani gloſſæ: *lictor eſt, qui viam facit magiſtratibus in populo. Dictus à lino, quod album linum, propter inſigne circa caput habebat.*

7. *Licio enim tranſverſo*] Licium eſt proprie filum obliquum quo ſtamina utrinque ligantur. Ab hoc licio, quo miniſtri publici cincti erant, dicta *furti per lancem & licium,* ut alibi diximus.

8. *Quod limum appellatur*] Vett. Ed corrupte habent *linium.* Iſidorus: *Limus eſt cinctus, quem publici habent ſervi: ita dictus, quia tranſverſas habe purpuras, & limas.* Iterum: *tranſverſa omnia antiqui lima dicebant. Hinc & limus vocabulum accepit, cingulum quo ſervi publici cingebantur obliqua purpura.* Idem refert Aggenus Urbicus, *limum eſſe cingulum, ideo quod purpuram tranſverſam habeat.* Ita ſcriptores Gromatici limitem in agris à *limo* ſive tranſverſo deducunt. Servius in Virgilii illud:

Velati lino, & verbena tempora vincti.

Ubi ait, *Caper & Hyginus, hoc loco dicunt lectionem eſſe corruptam. Nam Virgilium ita reliquiſſe confirmant, Velati limo. Limus autem eſt veſtis, qua ab umbilico uſque ad pedes teguntur pudibunda pomparum. Hæc autem veſtis in extremo ſui purpuram limam id eſt flexuoſam habet, unde & nomen accepit. Nam obliquum limum dicimus.* Hinc etiam apud Arnobium lib. 4. *Limi Dii,* obliquitatum curatores dicuntur.

9. *A vi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lio, correpta eſt: nihil ad rem iſtuc pertinet. nam ſic ut à agendo lictor, & à legendo lector, & 9 à vivendo victor, & tuendo tutor, & ſtruendo ſtructor, productis quæ corripiebantur vocalibus dicta ſunt.

9. *A vivendo victor*] Badius legit, *à vivendo vector. Vivo* alioqui longum. | Vett. primæ Editt. legunt, *à vincendo victor.* male.

CAP. IV.

Verſus accepti ex Ennii ſeptimo annalium, quibus depingitur finiturque ingenium, comitaſque hominis minoris erga amicum ſuperiorem.

DEſcriptum definitumque eſt à Q. Ennio, in annali ſeptimo, graphice admodum ſciteque, ſub hiſtoria Gemini Servilii, 2 viri nobilis, quo ingenio, qua comitate, qua modeſtia, qua fide, qua linguæ parſimonia, qua loquendi opportunitate, quanta rerum antiquarum morumque veterum ac novorum ſcientia, quantaque ſervandi tuendique ſecreti religione, qualibus denique ad 3 mœniendas vitæ moleſtias fomentis, levamentis, ſolatiis, amicum eſſe conveniat hominis genere & fortuna ſuperioris. Eos ego verſus non minus frequenti aſſiduoque memoratu dignos puto, quàm philoſophorum de officiis decreta. ad hoc color quidam vetuſtatis in his verſibus tam reverendus eſt, ſuavitas tam 4 impromiſca tamque à fuco omni remota eſt, ut mea quidem ſententia, pro antiquis ſacratiſque amicitiæ legibus obſervandi, tenendi, colendique ſint. quapropter adſcribendos eos exiſtimavi, ſi quis jam ſtatim deſideraret:

Hæcce

1 GEmini Servilii] Alba diruta hanc gentem à Tullo Romam tranſ-vtam, & in patriciorum ordinem actam fuiſſe teſtantur Livius lib. 1. & Dionyſ. Halyc. lib. 2. Præter va cognomenta etiam hoc Gemini fi.

2. *Viri nobilis*] Nam in nummis antiquis tam nobiles quam plebeiæ ejuſdem nominis familiæ reperiuntur.

3. *Mæniendas*] Lege *minuendas* juxta principem Ven. Edit. & quæ illam ſequuntur.

4. *Impromiſca*] Aliter, *impromiſcua*, id eſt, haud vulgaris.

5. *Hoc*

[5] *Hacce loquutus vocat,* [6] *qui cum bene ſæpè libenter*
Menſam ſermoneſque ſuos rerumque ſuarum
Comiter impertit : [7] *magnam quum laſſus diei*
Partem fuuiſſet, de ſummis rebus gerundis,
Conſilio, [8] *indu foro lato, ſanctoque ſenatu,*
Cui res audacter magnas parvaſque jocumque
[9] *Eloqueretur,* [10] *cuncta maluſque & quæ bona dictu*
Evomeret ſi qui vellet, tutoque locaret.
[11] *Quo cum multa volup, ac gaudia clamque palamque.*
[12] *Ingenium cui nulla malum ſententia ſuadet*
[13] *Vt faceret* [14] *facinus* [15] *levis,* [16] *haud malus, doctus, fideli*
Suavi

5. *Hocceloquutus*] Ita princeps Veneta Edit. vulgo *Hæc eloquutus.*

6. *Quicum*] Aliter, *quo quum.*

7. *Magnam quum laſſus diei*] Juſtus Lipſius ita legit, *magna quum laſſus diei partifuuiſſet. laſſus*, pro quo Vaticani quatuor habent *lapſus*. Muretus quoque in veteri libro diſerte ſe *laſſus* inveniſſe teſtatur. Princeps Veneta,

- - magna cum lapſa diei
Pars foret, è ſummis rebus, parviſque regundis
Partifuiſſet : de parvis ſummiſque gerendis.

Alteruter verſus ὑποβολιμαῖος eſſe videtur. Niſi quis hic diſtingui arbitretur *res regundas*, & *gerendas*. Badius legit,

- - magna cum lapſa dies jam
Parte fuiſſet, de ſummis parviſque gerendis.

Turneb. hic legit, *de ſummis rebus ſecundis.* Lipſius legit *parti* pro *parte* more antiquo, *fuuiſſet* pro *fuiſſet*, geminatione literæ productũ, ut *habuuerit fuuerit* apud Plautum, *fluuida* apud Lucretium, *luuit* apud Lucilium. Non improbat tamen Lipſius propoſitam hic in textu lectionem. Ego hanc quoque lectionem non rejiciendam arbitror,

- - magna cum lapſa dies jam
Parte foret, ſummis rebus parviſque gerundis.

8. *Indu foro*] In foro ἀρχαϊκῶς metri cauſa, ita Lucretius *indugredi*, pr *ingredi*, *induperator* apud Juvenalen pro *imperator.*

9. *Eloqueretur*] Sic libri antiqui habebant. Vulgo, *eloqueret*, quod tamen etiam in principe Ven. Ed. reperitur.

10. *Cuncta*] Aliter, *tincta maliſque* Veneta: *quæ tincta malis.*

11. *Quo cum multa volup*] Lipſius juxta Vaticanos libros legit, *Qui cum multa volutat g.* Sed vulgatam tamen lectionem non rejicit. *Volup* κατ' ἀπο-κοπὴν pro *volupe*, atque ita eliſo *e* verſus conſtat. *Volupe* autem pro *voluptate* ponitur. Vocabulo *volup* etiam utitur Plautus Aſinaria Act. 5. ſc. 3. *Hem ſenex ſi quid clam uxore ſua animo fui volup.* Antiqui quoque *facul* pro *facil* dicebant.

12. *Ingenium*] Id eſt, tale erat. Lipſius legit, *Ingenio*, vel *ingenuo.*

13. *Vt faceret facinus*] Vulgo hi verſus ita legebantur,

Vt faceret facinus, lenis, tamen haud malus, idem
Doctus, fidelis, ſuavis, homo facundus ſuoque

Conten

Suavis homo, 17 facundus, ſuo contentus, beatus,
18 Scitus, ſecunda loquens in tempore, commodus, 19 verbûm
Paucûm, multa tenens antiqua ſepulta, vetuſtas
Quæ facit, & mores vetereſque novoſque tenentem.
20 Multarum veterum 21 legum Divumque hominumque
Prudentem; 22 qui dicta loquive tacereve poſſet,
Hunc inter pugnas compellat 23 Servilius ſic.

L. Ælium Stilonem dicere ſolitum ferunt Q. Ennium de ſemet-

ontentus, ſcitus atque beatus, ſecunda loquens in
empore, commodus, & verborum vir paucorum.
ſulta tenens antiqua, ſepulta & ſæpe vetuſtas,
æ facit & mores vetereſque novoſque tenentem.

s verſus turpiter palantes ita ad or- es retraxit Lipſius auctoribus libris,

faceret facinus levis aut malus: doctus, fidelis,
avis homo, facundus, ſuo contentus, (beatus,
itus, ſecunda loquens in tempore, commodus, verbûm
ucûm, multa tenens antiqua, ſepulta, vetuſta:
æ faciunt mores vetereſque novoſque tenentem.

it autem Lipſius in libris, quibus uſus eſt omnia ſolutæ orationis re præſcripta fuiſſe, eo tamen verum ordine, quem religioſe ſervave- Pro illo tantum quod in libris habatur *verborum paucorum*, ut verſus ſtaret, reſtituit *verbum paucum*. Ex jectura quoque pro *Quæ facit*, idem pſit, *Quæ faciunt*. In hac editione avimus, *vetuſtas Quæ facit*. Senſu o. Atque ita quoque legit Turne- auctore antiquo lib. 38. Adv. c. 23. gati pro arbitrio additis, ademptis, lcatis vocibus ſic turbant, ut ver- n illorum, nec pes, nec caput appa- re. *Lipſius* lib. 2. Elect. cap. 22.

4. *Facinus*] Malum, quia & bo- dicitur.

15. *Levis*] Inconſtans.

16. *Haud malus*] Lipſius, *aut malus*.

17. *Facundus*] In his omnibus litera *s* vim amittit. vide Priſcianum lib. & Diomed. lib. 1.

18. *Scitus*] Badius qui vulgatum verſum retinet, putat hic non tantum *s* abſumi, ſed ſequente vocali totam ſyllabam. Ita in Virg. verſibus quos tamen mutaverunt,

- - molli ſuffultus hyacyntho,

& in illo verſu,

Inter ſe coiiſſe viros & decernere ferro.

ubi Seneca legit, *cernere*. Alibi, *Hic ſpecus horrendus, & ſævi ſpiracula Ditis*, ubi Servius legit, *horrendum*.

19. *Verbûm paucûm*] Pro vulgato, *verborum paucorum*. cujus generis multa Cicero in Oratore commemorat.

20. *Multarum*] Ita Lipſius emendat, vulgo *multorum*.

21. *Legum*] Vett. Editt. *legis*, & tum legendum, *multorum*.

22. *Qui dicta*] Ita Lipſius. Vett. Ed. *qui multa*.

23. *Servilius*] In antiquis tamen marmoribus legitur *Serveilius*. Ita apud Silium Italicum ſæpe produci reperies. Etiam Claudianus lib. 1. in Eutropium hoc verſu:

Indomitos curru Servilius egit Iſauros.

Corruptum igitur magiſtellorum imperitia putat Douza ad Lucilium, atque ita reſtituendum,

24. *L. Ælium*] T. Cod. Torn. & Giſanii. etiam Veneta, quæ corrupte legit *Scillonem*.

 Del-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſemetipſo hæc ſcripſiſſe; picturamque iſtam morum & ingenii ipſius Ennii factam eſſe.

CAP. V.

Sermo Tauri philoſophi de modo atque ratione tolerandi doloris ſecundùm Stoicorum decreta.

QUum [1] Delphos [2] ad Pythia conventumque totius fermè Græciæ viſendum philoſophus [3] Taurus iret; noſque ei comites eſſemus; inque eo itinere [4] Lebadiam veniſſemus, quod eſt oppidum [5] antiquum in terra Bœotia: affertur ibi ad Taurum, amicum ejus quempiam nobilem in Stoica diſciplina philoſophum ægra valetudine oppreſſum decumbere. tunc omiſſo itinere, [6] quod alioquin maturandum erat, & relictis vehiculis, pergit eum properè [7] videre; noſque de more quem in locum cumque iret ſequuti ſumus. & ubi ad ædes, in quîs ille ægrotus erat, perveni-

DElphos] Phocidis urbem, ubi celeberrimum illud Apollinis Oraculum, de quo vide Pauſaniam, Strabonem lib. 9. Diodorum Siculum lib. 16. qui originem quoque Delphici Oraculi deſcribit. Gentiles ſpiritui terræ fatidico poteſtatem hanc tribuebant, quo vetuſtate abolito deſiiſſe Oraculum voluit Plutarchus de Defect. Orac. quod jam multo ante Cicero dixerat lib. 2. de Divin. Dio auctor eſt ſolutum illud fuiſſe Oraculum hominibus ad hiatum jugulatis, unde ſacer prodibat ſpiritus. Sed adventu Chriſti abolita Oracula. Quod Porphyrius graviter queritur apud Euſebium lib. 5. de Præpar. Euangel.

2. *Ad Pythia*] Quæ in honorem Apollinis Pythii inſtituta, quem fingunt Mythologi Serpentem Pythonem interemiſſe. Strabo lib. 9. Sceleratum hominem fuiſſe cognomento Draconem autumat. פתן *feten* ſerpentem Hebræis denotat. A quo forſan Python appellatus eſt. Macrobius & Plutarchus in Problem. hæc phyſice interpretantur, qui conſulendi ſunt. Victores in his ludis lauru donabantur. Lucianus tamen lib. de Gymnaſiis μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ Ἀπόλλωνος præmium fuiſſe docet. Atque etiam Archias in Epig. εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. Sed Brodæus per μῆλα intelligit Delphicam laurum, quæ maximis baccis pomorum inſtar atque è viridi rubentibus eſſet.

3. *Taurus*] De quo alibi dictum eſt

4. *Lebadiam*] Eſt hæc urbs Bœotiæ non procul à Chæronea, & Orchomeno. Meminit Pauſanias, Ptolemæus Plinius.

5. *Antiquum*] Vett. Editt. *Atticum* male.

6. *Quod alioquin*] Ita Stephanus princeps Ven. Editt. *quod alio.* Badius *quo alio. quo* ſcilicet itinere.

7. *Videre*] Forte *viſere.*

8. *Alvi*

venimus; videmus hominem doloribus cruciatibuſque alvi, quod 9 Græci colon dicunt, & febri ſimul 10 adrapida afflictari; gemituſque ex eo compreſſos erumpere; piritusque & anhelitus è pectore ejus evadere, non dolorem magis indicantes, quàm pugnam adverſum dolorem. oſt deinde quum Taurus & medicos accerſiſſet, colloquuſque de facienda medela eſſet; & eum ipſum ad retinenam patientiam teſtimonio tolerantiæ, quam videbat, peribito ſtabiliſſet; egreſſique 11 inde ad vehicula & ad coites rediremus: Vidiſtis, inquit Taurus, non ſanè jucunum ſpectaculum, ſed cognitu tamen utile, congredientes ompugnanteſque philoſophum & dolorem. faciebat vis la & natura morbi, quod erat ſuum, diſtractionem cruciaumque membrorum; faciebat contrà ratio & natura anii, quod erat æquè ſuum: perpetiebatur & cohibebat oërcebatque intra ſeſe violentias effrenati doloris. nullos ulatus, nullas complorationes, ne ullas quidem voces inecoras edebat: ſigna tamen quædam, ſicut vidiſtis, exſiebant virtutis & corporis de poſſeſſione hominis pugnantium. Tum è ſectatoribus Tauri juvenis in diſciplinis hiloſophiæ non ignavus, Si tanta, inquit, doloris acerbis eſt, ut contra voluntatem contraque judicium animi niatur, invitumque hominem cogat ad gemendum confiendumque de malo morbi ſævientis, cur dolor apud Stoïos indifferens eſſe dicitur, non malum? cur deinde aut oïcus homo cogi aliquid poteſt, aut dolor cogere, quum & do-

8. *Alvi*] Ita Carrio & Stephanus: go *allabi*.

9. *Græci colon dicunt*] Κῶλον Græintestinum craſſum, morbus autem viſſimuſque dolor κωλικὴ ὀδύνη pellatur. Quædam Editt. hic legunt λὸν forſan χόλον, qui bilem quoque notat qua jecur intumeſcit & accenur. χολὰς quoque Heſychio inteſtinum dicitur. Forſan itaque hic morbus ex bilis effervеſcentia fuit. Forſan χολικὴν legendum, ut Galenus lib. 1. de Loc. Aff.

10. *Adrapida*] Aliter *rapida*. Forſan *arida*.

11. *Inde*] Ita C. Torn. Aliter, *deinde*.

 12. *Stoi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& dolorem Stoïci nihil cogere, & ſapientem nihil cogi poſſe dicant? Ad ea Taurus vultu jam propemodum lætiore, (delectatus enim videbatur illecebra quæſtionis:) Si jam amicus, inquit, hic noſter meliùs valeret, gemitus ejuſmodi neceſſarios à calumnia defendiſſet, & hanc, opinor, tibi quæſtionem diſſolviſſet: me autem ſcis cum Stoïcis non bene convenire, vel cum [12] Stoïca potiùs diſciplina. eſt enim [13] pleraque & ſibi & nobis incongruens: ſicut libro, quem ſuper ea re compoſuimus, declaratur. ſed, ut tibi à me mos geratur, dicam ego indoctiùs, ut ajunt, [14] & apertiùs; quæ fuiſſe dicturum puto [15] ſinuoſiùs atque ſollertiùs ſi quis nunc adeſſet Stoïcorum. (noſti enim, credo, verbum illud vetus & pervulgatum, [16] ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ, καὶ σαφέστερον [17] λέγε.) atque hinc exorſus de dolore atque de gemitu Stoïci ægrotantis ita diſſeruit. Natura, inquit, omnium rerum, quæ nos genuit, induit nobis [18] inolevitque in ipſis ſtatim principiis, quibus nati ſumus, amorem noſtri & caritatem: ita prorſus ut nihil quicquam eſſet carius [19] penſiuſque nobis, quàm noſmetipſi. atque hoc eſse

12. *Stoica potius diſciplina*] Abeſt à Cod. Torn. forſan legendum *Stoa*. Ita poſtea, *Ex eadem porticu*.

13. *Pleraque & ſibi & nobis incongruens*] Vide lib. Plutarchi περὶ Στωικῶν ἐναντίων. & lib. ὅτι παραδοξότερα οἱ Στωικοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσι. Vide quoque Paradoxa Ciceronis, & Lipſii Stoicam philoſophiam lib. 3.

14. *Et apertius*] Stephanus poſt hæc verba parentheſin facit, & ponit hæc verba *noſti enim &c.* Et tum clauſa parentheſi ſcribit, *quæ fuiſſe dicturum puto*. Ita enim apta membrorum junctura erit: quæ non eſſet, ſi facta illius ſinuoſitatis Stoici ſermonis mentione, ſubjungeret, quod illam improbat, & illi repugnat proverbium. Ita *Stephan.*

15. *Sinuoſius*] Involutius, ſubtilius ex Stoicæ diſciplinæ intimis penetralibus.

16. Ἀμαθέστερον] Id eſt, *Indoctius quodammodo loquere, ſed apertius.*

17. Λέγε] Omitti poteſt hoc verbum, ſicuti apud Ariſtophanem ἐν Βατράχοις Act. 5. ſc. 4. ubi Dionyſius Æſchylum & Euripidem inter ſe committit. atque Euripidi dicit,

Ἀμαθέστερον πῶς εἰπὲ, καὶ σαφέστερον.

Atque ex hoc loco parœmia illa nata videtur. Scholiaſtes tamen dicit ab Ariſtophane hoc dictum fuiſſe juxta proverbium, σαφέστερόν μοι κ' ἀμαθέστερον φράσον. Quod in idem incidit. Originem hujus proverbii nimis longe petit Eraſmus.

18. *Inolevitque*] Inſevit.

19. *Penſiuſque*] Magis æſtimatum, precio-

ſe fundamentum rata eſt conſervandæ hominum perpe-
iitatis, ſi unuſquiſque noſtrum, ſimul atque editus in lu-
em foret, harum prius rerum ſenſum affectionemque ca-
eret, quæ à veteribus philoſophis [20] τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν
ppellata ſunt; ut omnibus ſcilicet corporis ſui commodis
uderet, ab incommodis omnibus abhorreret. poſtea per
icrementa ætatis exorta è ſeminibus ſuis ratio eſt & uten-
i conſilii reputatio, & honeſtatis utilitatiſque veræ con-
mplatio ſubtiliorque & [21] exploratior commodorum de-
ctus: atque ita præ cæteris omnibus enituit & præfulſit
ecori & honeſti dignitas? ac, ſi ei retinendæ obtinendæ-
e incommodum extrinſecus aliquod obſtaret, contem-
um eſt. neque aliud eſſe verè & ſimpliciter bonum niſi
oneſtum, aliud quicquam malum niſi quod turpe eſſet,
xiſtimatum eſt. reliqua omnia, quæ in medio forent, ac
eque honeſta eſſent neque turpia, neque bona eſſe neque
ala decretum eſt. productiones tamen & [22] relationes
is quæque momentis diſtinctæ diviſæque ſunt, quæ
προηγούμενα καὶ ἀποπροηγούμενα ipſi vocant, pro-
pterea

ciosius. Quia quæ maximi facimus, e nobis penſa ſunt.

o. Τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν] i. e. *prima undum naturam*. Quibus præcipua & tiſſima intelliguntur. Hinc Chryſip- s apud Lucianum interrogatus, quid turus eſſet, ſi ad ſummum virtutis tigium perveniſſet, reſpondet, περὶ πρῶτα φύσιν καταβιώσομαι.

21. *Exploratior*] Stephanus legit, *ploratio*.

22. *Relationes*] H. Stephanus legebat *ectiones*, vel *remotiones*.

23. Προηγούμενα] *Primaria* vel *ecipua, & minus præcipua, ſecunda-*. Vocantur hæc apud Laertium, & obæum προηγμένα, & ἀποπροηγμένα, Cicero vocat *producta*, ſive *pro- ta*, vel juxta ſenſū *præpoſita*, ſive *præ- ua*; alia *rejecta*, quæ minoris pretii. Appoſite Laërtius προηγμένα appellat, τὰ ἀξίαν ἔχοντα, ἀποπροηγμένα τὰ ἀναξίαν, id eſt, *producta ſunt, quæ æſtimationem, rejecta quæ non habent.* Vide ſupra p. 10. & p. 469. Προηγμένα itaque & ἀποπροηγμένα reponenda hic ſunt. Quid ſit προηγμένον Cicero lib. 3. de Fin. ita oſtendit, *Vt enim*, inquit, *nemo dicit in regia, regem ipſum quaſi productum eſſe ad dignitatem* (*id enim eſt* προηγμένον, *ſed eos, qui in aliquo honore ſint, quorum ordo proxime accedit, ut ſecundus ſit ad regium principatum: ſic in vita, non ea quæ primario loco ſunt, ſed ea quæ ſecundum locum obtinent,* προηγμένα *id eſt producta nominentur.* Addit quoque illis: *Quæ vel ita appellemus* (*id erit verbum è verbo*) *vel promota: velut illa, remota. Vel*

pterea voluptas quoque & dolor, quod ad finem ipſum bene beatéque vivendi pertinet, & in mediis relicta, & neque in bonis neque in malis judicata ſunt. Sed enim quoniam his primis ſenſibus doloris voluptatiſque, ante conſilii & rationis exortum, recens natus homo imbutus eſt; & voluptati [24] quidem natura conciliatus, à dolore autem quaſi [25] ab gravi quodam inimico abjunctus alienatuſque eſt: iccirco affectiones iſtas primitus penituſque inditas ratio pòſt addita convellere [26] ab ſtirpe atque exſtinguere vix poteſt. pugnat autem cum his ſemper: [27] exſultantis eas opprimit obteritque, & parere ſibi atque obedire cogit. itaque vidiſtis philoſophum ratione decreti ſui nixum cum petulantia morbi doloriſque [28] exſultantia colluctantem, nihil cedentem, nihil confitentem, neque, ut plerique dolentes ſolent: [29] hejulantem atque lamentantem, ac miſerum ſeſe & infelicem appellantem, ſed acres tantum anhelitus & robuſtos gemitus edentem, ſigna atque indicia non victi neque oppreſſi à dolore, ſed vincere eum atque opprimere enitentis. ſed haud ſcio, inquit, an dicat aliquis ipſum illud quòd pugnat, quòd gemit, ſi malum dolor non eſt, cur neceſſe eſt gemere & pugnare? quia enim omnia, quæ non ſunt mala, moleſtia quoque omni non carent; ſed ſunt pleraque noxa quidem magna & pernicie privata, quia non ſunt turpia; contra naturæ tamen manſuetudinem lenitatemque oppoſita ſunt, & infeſta, per [30] obſcuram quandam

(ut dudum diximus) præpoſita, vel præcipua: & illa, rejecta. Re enim intellecta, in verborum uſum faciles eſſe debemus. Quoniam autem omne quod eſt bonum, primum locum tenere dicimus, neceſſe eſt nec bonum eſſe nec malum hoc quod præpoſitum vel præcipuum appellamus. Quæ poſtrema cum Gellianis conveniunt. Vide quoq; S. Empiricum 3. Hypotyp. 24. & Lucianum ἐν Βίων πράσει.

24. *Quidem*] Vett. Edit. *quidam.*

25. *Ab gravi*] Vet. Ed. *à gravi.*

26. *Ab ſtirpe*] Ita inquit Stephanus antiquos Codices habere. An Mſſ. intelligat neſcio. Certe omnes Vett. Ed. habent *obſtirpare.* Forſan legendum *extirpare.* In margine tamen mei Cod. ita Ms. legi adnotatur.

27. *Exſultantis*] Cod. Torn. & *exultantes.*

28. *Exſultantia*] Violenta eruptione.

29. *Hejulantem*] Aliter, *ejulantem.*

30. *Obſcuram*] Cod. Torn. *inobſcuram.*

31. *Cun-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

›m & neceſſariam ipſius naturæ conſequentiam. hæc ergo v ſapiens tolerare & 31 cunctari poteſt; non admittere nnino in ſenſum ſui non poteſt.[32] ἀναλγησία enim atque [33] ἀπάθεια non meo tantùm, inquit, 34 ſed quorumdam am ex eadem porticu prudentiorum hominum, ſicuti 35 Panætii gravis atque docti viri judicio improbata abje- aque eſt. Sed cur contra voluntatem ſuam gemitus fa- re cogitur philoſophus Stoïcus, quem nihil cogi poſſe cunt? nihil ſanè poteſt cogi vir ſapiens, quum eſt ratio- obtinendæ locus. quum verò natura cogit, ratio quoque natura data cogitur. quære etiam, ſi videtur, cur alicujus anu ob oculos ſuos repentè agitata invitus conniveat; r fulgente cœlo à luminis jactu non ſua ſponte & caput oculos declinet; cur tonitru vehementius facto ſenſim pave-

31. *Cunctari*] Morari, expectare m deſævierint. Vett. Editt. legunt *ntari.* Utroque modo ſcribi hanc vo- m teſtatur Donatus in Hec. act. 1. 2. Uti & Verrius apud Feſtum. uod tamen Feſtus improbat, qui ita quitur: *Percunctatio pro interrogatio- dicta videtur ex nautico uſu, qui conto tentant cognoſcuntq; navigantes aquæ itudinem. Ob quam cauſam ait Verrius am ſecundam Syllabam per O ſolere ibi. Mihi id falſum videtur, nam eſt a percunctatio, quod is, qui curioſe id interrogat, per cunctas res it; ut recte u literam ſcribatur.* Quod de *per- nctari* hic dicitur, idem de *cunctari* cendum.

32. Ἀναλγησία] Id eſt, *indolentia.* de quæ de dolorum & cruciatuum tientia apud Stoicos, diximus p. 7.

33. Ἀπάθεια] Id eſt, *affectuum cuitas.*

34. *Sed quorundam etiam*] Audi Se- cam Ep. 57. *Quædam ſunt, quæ nul- virtus effugere poteſt. Admonet illam tura mortalitatis ſuæ. Itaque & vul- m adducet ad triſtitiam, & inhorreſcet ſubita, & caligabit ſi vaſtam altitu- dinem in crepidine ejus conſtitutus de- ſpexerit. Non eſt hic timor, ſed naturalis affectio inexpugnabilis Rationi.* Et alibi juxta Stoicorum ſententiam Epiſt. 71. *Non educo ſapientem ex hominum nume- ro, nec dolores ab illo ſicuti ab aliqua rupe nullum ſenſum admittente ſubmoveo. Me- mini ex duabus partibus illum eſſe com- poſitum. Altera eſt irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. Altera rationa- lis: hæc inconcuſſas opiniones habet, in- trepida & indomita.* Affectus pro- prie Stoicis erant excurſiones cum im- petu, ſive ὁρμῇ. Ubi intra modum erant, non affectus, ſed præludia illo- rum. Quæ exuere non eſt hominis. Vi- de Auctorem noſtrum lib. 19. c. 1.

35. *Panætii*] Cujus meminit quo- que ſumma cum laude Gellius noſter lib. 13. c. 26. Fuit patriâ Rhodius Mal- lotis Grammatici diſcipulus, teſte Stra- bone lib. 14. Hujus libros de officiis vel potius περὶ καθήκοντος, quales etiam ante eum Cleanthes & Chry- ſippus ſcripſerat, imitatus eſt Cicero, qui in Lucullo *Stoicorum prope princeps* dicitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

paveſcat; cur 36 ſternumentis quatiatur; cur aût in ardoribus ſolis æſtuet, aut in pruinis immanibus obrigeſcat. Hæc etenim, & pleraque alia non voluntas nec conſilium nec ratio moderatur; ſed naturæ neceſſitatiſque decreta ſunt. fortitudo autem non ea eſt, quæ contra naturam, monſtri vicem, nititur, ultraque modum ejus egreditur, 37 aut ſtupore animi aut immanitate aut quadam miſera & neceſſaria in perpetiendis doloribus exercitatione: qualem fuiſſe accepimus ferum quemdam 38 in ludo Cæſaris gladiatorem; qui, quum vulnera ejus 39 à medicis 40 exſicabantur, ridere ſolitus fuit: ſed ea vera & proba fortitudo eſt, quam majores noſtri ſcientiam eſſe dixerunt rerum tolerandarum & non tolerandarum. per quod apparet eſſe quædam intolerabilia, quibus fortes viri aut obeundis abhorreant, aut ſuſtinendis. Quum hæc Taurus dixiſſet, videreturque in eamdem rem plura etiam dicturus, perventum eſt ad vehicula, & conſcendimus.

CAP.

36. *Sternumentis*] Vet. Ed. *ſternutamentis.*

37. *Aut ſtupore animi aut immanitate*] Hanc diverſitatem Apathiæ oſtendit Laërtius, cum dicit: Φασὶ δὲ καὶ ἀπαθῆ εἶναι τὸν σοφὸν, διὰ τὸ ἀνέμπτωτον εἶναι. εἶναι δὲ καὶ ἄλλον ἀπαθῆ τὸν φαῦλον, ἐν ἴσῳ λεγόμενον τῷ σκληρῷ καὶ ἀτρέπτῳ. Id eſt: *Ajunt vero* (Stoici) *affectuum expertem eſſe ſapientem, ideo quia eſt ſtabilis & à lapſu remotus. Ajunt & ſtultum eſſe apathem, quod valet, ac ſi dicas, durum atque immobilem.*

38. *In ludo Cæſaris*] In quo Cæſaris gladiatores exercebantur, & alebantur, quibus præerant præfecti & laniſtæ. Tales quoque alii ludi complures. P. Victor & marmora priſca meminerunt *Ludi Gallici, Dacici, Magni, Mamertini, Matutini.*

39. *A medicis*] Singulis ludis erant medici, partim ut valetudinem curarent, partim ut vulnera ſanarent. Chirurgos tamen hic, qui medicorum nomine apud antiquos veniunt, intelligere videtur.

40. *Exſicabuntur*] Vett. Editt. habent, *exſecabantur,* alia *exiccabantur.*

De

CAP. VI.

[1] *De ænigmate.*

QUæ Græci dicunt ænigmata, hoc genus quidam è noſtris veteribus [2] ſirpos appellaverunt: quale eſt quod per invenimus per herclè antiquum, perque lepidum, bus verſibus ſenariis compoſitum ænigma: quod relicimus inenarratum, ut legentium conjecturas inquirendo aeremus. Verſus tres hi ſunt:

[3] *Semel minuſne, an bis* [4] *minus, non ſat ſcio:*
An utrumque eorum, ut quondam audivi [5] *dicier,*
[6] *Iovi ipſi regi noluit concedere.*

Hoc

DE *ænigmate*] Ita Carrio emendavit. Vett. Editt. legunt: *Quod ræci ænigma dicunt, Latini antiqui au- ıs ſcirpos appellarunt.*

2. *Sirpos appellaverunt*] *Scirpus* vel *pus* ænigma hic denotat, & nomen epit non à *ſirpo* junco enodi, ſed à ſa piſcatoria ex ſcirpis contexta. Pot tamen per ſirpum intelligi omne λέγμα ex junctis viminibus contum. Crinitus lib. 9. c. ult. hic lepat *ſcrupos*, ſed hic locum habere n poteſt, cum *ſcrupus* & *ſcrupulus* pprie lapillum denotat, qui pedem endit, metaphorice quicquid animo leſtum eſt, quibus omnibus ænimatis vox non reſpondet.

3. *Semel minuſne*] Intelligit termim, qui Iovi, ut cæteri Dii, cedere nolt cum Capitolium exaugurararetur. vid. lib. 2. Faſtor.

uid? nova cum fierent Capitolia, nempe Deorum
Cuncta Iovi ceßit turba, locumq; dedit.
erminus (ut memorant Veteres) inventus in æde
Reſtitit: & magno cum Iove templa tenet.
unc quoque ſe ſupra ne quid niſi ſidera cernat,
Exiguum templi tecta foramen habent.

Locus quoque luculentus eſt apud Lactantium lib. 1. de falſ. Religion. cap. 20. *Quid qui lapidem colunt informem, atque rudem cui nomen eſt Terminus? Hic eſt, quem pro Iove Saturnus dicitur devoraſſe: nec immerito illi honos tribuitur. Nam cum Tarquinius Capitolium facere vellet; eoque in loco multorum Deorum ſacella eſſent: conſuluit eos per auguria; utrum Iovi cedere, & cedentibus cæteris, ſolus terminus manſit. Vnde illum Poëta* Capitoli immobile ſaxum *vocat. Iam ex hoc ipſo quam magnus Iupiter invenitur, cui non ceßit lapis, ea fortaſſe fiducia, quod illum de paternis faucibus liberaverat. Facto itaque Capitolio ſupra ipſum Terminum foramen eſt in tecto relictum: ut, quia non ceſſerat; libero cælo frueretur. quo ne ipſi quidem fruebantur, qui lapidem frui putaverunt. Et huic ergo publice ſupplicatur, quaſi cuſtodi finium Deo: qui non tantum lapis, ſed etiam ſtipes interdum eſt.* Auguſtinus de Civ. Dei lib. 4. c. 23. ſcribit tres Deos Jovi cedere noluiſſe *Terminum, Martem, & Iuventam.* Vide Liv. lib. 1. Huic Deo nihil primo animatum offerrebatur, ſed ſola liba, pultes, & primitiæ frugum, ut teſtatur Plutarchus in Vita Numæ, & capite 14. Probl. Rom. Sed poſtmodum etiam animata cæſa hoſtia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Hoc qui nolet diutius apud ſeſe quærere, inveniet quid ſit in M. Varronis de ſermone Latino ad Marcellum 7 libro ſecundo.

oblata ſunt, ut ex Ovidio lib. 2. Faſtor. conſtat. Vide de Termini ſacris Juſtum Rycquium de Capitol. Rom. cap. 14. VII. Kalendas Martias erant feſta Terminalia. Sacra autem præter alia loca acta in via Laurentina intra quintum & ſextum ab Urbe lapidem, quo illi eſſent antiqui agri Romani fines, ut teſtatur Strabo lib 5. Locus ita ſe habet: μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι. τοῦτον δ' ὅριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε ῥωμαίων γῆς. οἵ θ' ἱερομνήμονες θυσίαν ἐπιτελοῦσιν, ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν, ὡς ὁρίοις αὐθημερὸν, ἣν καλοῦσιν, Αμβαρουΐαν. Id eſt, *Sane inter quintum & ſextum ab Vrbe lapidem locus eſt Feſti: hunc tradunt eo tempore finem agri Romani fuiſſe, & hodieque ibi aliiſque in locis, qui limites ſint, ſacerdotes ſacrificium peragunt, quod appellatur Ambarvalia.* Ovidius lib. 2. Faſtor. tertium ab urbe lapidem fuiſſe dicit. Barthius Adv. lib. 16. c. 22. hos verſus ita legebat:

Semel minus? Non. Biſminus? non. Sat ſcio.
An utrumque? verum; ut quondam audivi dicier,
Iovi ipſi regi noluit concedere.

Ita & trimetri ſua ſibi conſtant lege, & acumen repetitis interrogatiunculis. Alioquin frigidum reſponſum. Poteſt tamen ita intelligi, ut ſemel, bis, imo ter Iovi minus ſit, & noluerit tamen Iovi cedere.

4. *Minus*] Additur in aliis, *ſit.*

5. *Dicier*] Vett. Editt. hic habent *ipſi.*

6. *Iovi ipſi*] Vett. Edd. habent *Dicier Iovi.*

7. *Libro ſecundo*] Ex his libris ad Marcellum citant quædam Soſipater, Chariſius, alii.

CAP. VII.

Quam ob cauſam Cn. Dolabella proconſul ream mulierem veneficii confitentemque ad Areopagitas rejecerit.

AD Cn. Dolabellam proconſulari imperio provinciam Aſiam obtinentem deducta mulier Smyrnæa eſt. eadem mulier virum & filium eodem tempore venenis clàm datis [1] vita interfecerat: atque id feciſſe ſe confitebatur: dicebatque habuiſſe ſe faciendi cauſam, quoniam idem illi maritus & filius alterum filium mulieris ex viro priore genitum adoleſcentem optimum & innocentiſſimum

tiſſimum

1. V*Ita interfecerat*] Vita privaverat, ita Plautus quoque loquitur in Trucul. Act. 2. Sc. c. 6. verſ. 37. *Salve, qui me interfeciſti pene vita & lumine.*

2. Retu-

…num exceptum inſidiis occidiſſent. idque ita eſſe fa… controverſia non erat. Dolabella [2] retulit ad conſi… nemo quiſquam ex conſilio ſententiam ferre in cauſa … ancipiti audebat; quòd confeſſum veneficium, quo …itus & filius necati forent, non admittendum impœni… videbatur, & digna tamen pœna in homines ſcelera… vindicatum fuiſſet. Dolabella eam rem Athenas [3] ad …opagitas, ut ad judices graviores exercitatioreſque, …cit. Areopagitæ cognita cauſa accuſatorem mulieris, …ſam, quæ accuſabatur, centeſimo anno adeſſe juſſe…t. ſic neque abſolutum mulieris veneficium eſt, quod …leges non licuit; neque nocens damnata pœnitaque, quæ

Retulit ad conſilium] Valerius Ma…s lib. 8. cap. de Publ. Iudic. nihil de …ncilio refert, ſed Dolabellam ne…qu…uuire neque abſolvere ſuſtinuiſſe.

Ad Areopagitas] Areopagitæ ju…di…m exercebant de capitalibus cri…mibus. Laudat Plutarchus in Solone …r conventum, tanquam ἐπίσκοπον …των, καὶ φύλακα τῶν νόμων. Q…d & Cicero lib. 1. de Officiis af…rit. Iſocrates in Areopagitico ſcri…pſ…oſdem ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας, …am cenſores publicos. In hoc …gio antequam actio intenderetur, …cebatur actor & reus graviſſimo ju…r…ento ſe obſtringere, & bis inde cau…ſ…orare. Scabella erant duo argentea, …n contumeliæ, alterum impuden…tiæ in quibus rei & actores inſidebant …e Pauſania lib. 1. Judices noctu (ut …anus ait) & ſub dio ſummo cum ſi…tio audiebant cauſas, adempta af…fe…ium conciliandorum poteſtate, …ν προοιμίων καὶ παθῶν, ne à vero …cum animus deflecteret, ut eſt apud H…nogenem. Sententiæ ferebantur p…calculos diſſimiles ab ara deſum…p…, qui tacite in ſitellam immitte…b…ur. Hoc celeberrimum collegium …n à Solone conſtitutum fuiſſe, ut Cicero lib. 1. de Officiis, & Plutarchus etſi dubitanter voluit, Ariſtotel. lib. 2. Polit. oſtendit. Quinetiam abunde hoc demonſtrat Lex Solonis, quæ citante Plutarcho, ita ſe habet: Ἀτίμων ὅσοι ἄτιμοι ἦσαν πρὶν ἢ Σόλωνα ἄρξαι, ἐπιτίμους εἶναι, πλὴν ὅσοι ἐξ Ἀρείου πάγου, ἢ ὅσοι ἐκ τῶν Ἐφετῶν, ἢ ἐκ πρυτανείου καταδικασθέντες ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐπὶ φόνῳ ἢ σφαγαῖσιν, ἢ ἐπὶ τυραννίδι ἔφυγον, ὅτε θεσμὸς ἐφάνη ὅδε. Id eſt, *Quicunque infamia notati erant ante Solonis magiſtratum eis honores capere liceat, præterquam qui ab Areopago, aut ab Ephetis, aut in prytanæo homicidii aut jugulationum, aut appetitæ tyrannidis damnati à regibus exulabant, tum cum ea lex eſt lata.* Ex quibus verbis etiam videri ante Solonem conſtitutum hunc magiſtratum Plutarchus innuit. Solon itaque potius videtur hoc collegium in melius redegiſſe, firmiuſque effeciſſe. Vide quoque *Meurſium* de Areopago.

4. *Quæ digna venia fuit*] Nequaquam. Potuit enim ad magiſtratum deferre crimen mariti & filii, ut juſte à magiſtratu punirentur. Neque enim mulieris erat privatam vindictam ſumere.

5. *Maxi-*

quæ digna venia fuit. Scripta hæc hiſtoria eſt in libro Valerii 5 Maximi factorum & dictorum memorabilium octavo.

5. *Maximi*] In quodam Ms. *Maximi* non habetur.

6. *Octavo*] Cod. Torn. *nono.* male Libro hodie octavo cap. 3. invenitur.

CAP. VIII.

Reditiones in gratiam nobilium virorum memoratu dignæ.

1 P. Africanus ſuperior & Tib. Gracchus, Tib. & C. Gracchorum pater, rerum geſtarum magnitudine, honorum atque vitæ dignitate illuſtres viri diſſenſerunt ſæpenumerò de republica; & ea, ſive qua alia re, non amici fuerunt. ea ſimultas quum diu manſiſſet, & ſolemni die 2 Jovi libaretur, atque ob id ſacrificium ſenatus in Capitolio epularetur; fors fuit, ut apud eamdem menſam duo illi junctim locarentut. tum, quaſi dis immortalibus arbitris in convivio Iovis optimi maximi dexteras eorum conducentibus, repentè amiciſſimi facti: neque ſolùm amicitia incepta, ſed affinitas ſimul inſtituta. nam P. Scipio 3 filiam virginem habens jam viro maturam, ibi tunc eodem inloco deſpondit eam Tib. Graccho; quem probaverat elegeratque exploratiſſimo judicii tempore, dum inimicus eſt. 4 Æmilius

P. *Africanus ſuperior*] Scipionem majorem intelligit. Hoc exemplum quoque habetur apud Plutarchum in Gracchis, Livium lib. 38. Valerium Maxim. lib. 4. c. 2.

2. *Iovi libaretur*] Vett. Editt. habent, *Iovi epulum libaretur.*

3. *Convivio Iovis*] Quod ſolenne feſtum erat menſe Novembri, juxta Vet. Cal. Conſtantini. *Iovis epulo*, inquit Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. *ipſe in lectulum, Iuno & Minerva in ſellas ad cœnam invitantur.* Cœnam dialem appellat Seneca.

4. *Filiam virginem*] Filiam minorem natu Corneliam nomine. Livius lib. 38. ſcribit parum conſtare inter auctores, utrum poſt mortem patris deſponſata fuerit & nupſerit filia Africani Graccho, nec ne. Addit aliam fuiſſe opinionem, cum Gracchus L. Scipionem, qui in vincula ducebatur, exemiſſet, ſenatum eo die forſan cœnantem in Capitolio, petiiſſe ab Africano, ut inter Epulas Graccho filiam deſponderet. Quod haud difficulter impetratum fuit.

5. *Æmilius quoque Lepidus*] Valerius Maximus lib. 4. c 1. *M. Æmilius Lepidus bis conſul, & Pontifex Max. ſplendorique*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mius quoque Lepidus & Fulvius Flaccus, nobili genere ampliſſimiſque honoribus & ſummo loco in civitate præ-di; odio inter ſeſe gravi & ſimultate diutina conflictati fu:. poſtea populus eos ſimul cenſores facit. atque illi, ubi voce præconis renunciati ſunt, ibidem 5 in campo ſtatim, nodum dimiſſa concione, ultro uterque & pari voluntate cojuncti complexique ſunt: exque eo die & in ipſa cenſu & poſtea jugi concordia fidiſſimè ampliſſiméque vixerunt.

...ue honorum par gravitate vitæ diu-...n ac vehementes inimicitias cum Ful-...i Flacco ejuſdem amplitudinis viro geſ-...t. Quas, ut ſimul cenſores renuntiati ... in campo depoſuit: exiſtimans non ...ere eos privatis odiis diſsidere, qui publice ſumma juncti eſſent poteſtate. Id judicium animi ejus & præſens ætas comprobavit, & nobis veteres Annalium ſcriptores laudandum tradiderunt.

6. *In campo*] Martio.

CAP. IX.

Q... *dicantur vocabula ancipitia, & quòd* honoris *quoque vocabulum ancipiti ſententia fuerit.*

ESt plurifariam videre atque animadvertere in veteribus ſcriptis pleraque vocabula, quæ nunc in ſermonibus volgi unam certamque rem demonſtrent, ita fuiſſe media & communia, ut ſignificare & capere poſſent duas inter ſe res contrarias: ex quibus quædam ſatis nota ſunt, ut ... *tempeſtas*, 3 *valetudo*, 4 *facinus*, 5 *dolus*, 6 *gratia*, 7 *induſtria*. hæc

E*t plurifariam videre*] Talem modum loquendi poëtis tantum per-mit Valla. Sed Gellius noſter ita que loquitur lib. 13. c. 11. *Vina quo-...dulciora eſt invenire.*

... *Tempeſtas*] Quæ pro procella ſu-...mi, & aliquando pro ſereno tempo-re. Cæſar lib. 4. de Bell. Gall. *Nactus ...dum ad navigandum tempeſtatem, ...er fere vigilia ſolvit.*

... *Valetudo*] Quo vocabulo & ſanitas & morbus denotatur.

4. *Facinus*] Bonum & malum factum.

5. *Dolus*] Feſtus: *Doli vocabulo nunc tantum in malis utimur, apud antiquos autem in bonis utebantur, hinc etiam dicimus ſine dolo malo: nimirum quia ſolebat dici & bonus.* Vide quoque titulum ff. de Dolo malo, & l. 1. §. 3. eod.

6. *Gratia*] Ita Terentius in Phorm. *bonam & malam gratiam* dixit.

7. *Induſtria*] Etiam ad mala refertur.

8. *Vtro-*

hæc enim fere jam volgatum eſt ancipitia eſſe, & [8] utr queverſus dici poſſe. [9] *periculum* etiam, & [10] *venenum*, [11] *contagium*, non, uti nunc dicuntur, pro malis [12] tantù dicta eſſe, multum exemplorum hujuſmodi reperias. ſe *honorem* quoque mediam vocem fuiſſe, & ita appellatum etiam [13] *malus honos* diceretur, & ſignificaret *injuriam*, profecto rariſſimum eſt. [14] Quintus autem Metellus Nu midicus in oratione, quam [15] de triumpho ſuo dixit, h verbis uſus eſt: *Qua in re quanto univerſi me unum antiſtatu tanto vobis quàm mihi majorem injuriam atque* [16] *contumelia facit, Quirites: & quanto probi injuriam faciliùs accipiun quà*

8. *Vtroqueverſus*] In utramque partem.

9. *Periculum*] Sumitur pro diſcrimine & experimento.

10. *Venenum*] Cajus libr. quarto ad legem duodecim tabularum, ſive l. 236. de V. S. *Qui venenum dicit, adjicere debet, utrum malum, an bonum. nam & medicamenta venena ſunt: quia eo nomine omne continetur, quod adhibitum naturam ejus cui adhibitum eſſet, mutat: cum id quod nos venenum appellamus, Græci φάρμακον dicunt. Apud illos quoque tam medicamenta, quam quæ nocent, hoc nomine continentur. Vnde adjectione alterius nomine diſtinctio fit. Admonet nos ſummus apud eos poëtarum Homerus, nam ſic ait,*

Φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' ὑγρά.

Vide quoque l. 3. ad L. Corn. de Sicar. & l. 35. §. 2. de contrah. empt.

11. *Contagium*] Quod à contingendo dictum. Poſtmodo dictum de eo quod contingendo polluit.

12. *Tantum*] Stephanus legit *tandem*.

13. *Malus honos*] Ita Euripides in Helena act. 1. αἰσχρὸν κλέος dixit, & contra in Phœniſſis κάλλιστον ὄνειδος, quod tamen plerumque in pejorem partem accipitur. *Muret.* lib. 6. Var. Lect. c. 18.

14. *Quintus autem Metellus Num dicus*] Hic eſt, qui contra Iugurtha bellum geſſit, de quo videndus Sall ſtius, quem Velleius *nulli ſecundum ſ ſæculi* appellavit. Inter claros quoqu Oratores lib. 2. recenſet. Quia in Sa turnini leges jurare noluit, in exiliu Rhodum abiit, ut Livius Epit. 69. Plutarchus teſtantur. Auctor de Viri Illuſt. Smyrnam exulaſſe refert, & Cla dia lege revocatum fuiſſe. Pro *Claud* Viri eruditi monent legendum *Calidia* Q. enim Calidius tribunus plebis d revocando Metello legem tulit, ut con ſtat ex Oratione Ciceronis pro Pla co, & Val. Maxim. lib. 5. cap. 2.

15. *De triumpho ſuo*] Velleius Pate culus: *Metelli tamen & triumphus fu clariſſimus, & meritum; virtutique co gnomen Numidici inditum.* Vide Sigo nium comm. in Faſt. & triumph. Ro ad annum DCXLIV.

16. *Contumeliam facit*] Hoc loque di genus in Antonio Cicero repreher derat. Sed & apud Plautum & Tere tium crebra illius rei exempla ſunt. N que tamen injuria notaverat Antoniu Cicero: quod vulgo creditur. Nam A tonius ita dixerat, *facere contumelian* ut facere damnum, aut facere jactura dicimus. Quomodo nunquam qui quam, opinor, præter illum locutus i venietur. *Muret.* lib. 6. Var. L. c. 18.

17. *Qua*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...m alteri tradunt; tanto ille vobis [17] quàm mihi pejorem ho-...em habuit. nam me injuriam ferre, vos facere vult, *Quiri-*...: *ut hîc conqueſtio, iſtic vituperatio relinquatur.* [18] *honorem*, ...quit, *pejorem vobis habuit*, [19] *quàm mihi*. cujus verbi ſen-...ntia eſt, quam ipſe quoque ſuprà dicit: *majore vos affecit* ...uria *&* contumelia quàm me. Præter hujus autem verbi ...tionem adſcribendam eſſe hanc ſententiam ex oratione ...Metelli exiſtimavi, ut definiremus Socratis eſſe de-...cretum, [20] Κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν, ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι.

...7. *Quam mihi*] Vett. Editt. *quam* ...*tiam mihi*.

8. *Honorem pejorem*] Ita quoque ...erpretari quis poſſet, *ſub ſpecie ho-*...*ris pejori vos affecit injuria*. Ita *honos* ...n foret anceps vocabulum.

9. *Quam mihi*] Vett. Editt. legunt, ...*em gratiam mihi*.

...0. Κάκιον] Id eſt, *pejus eſſe inju-*...*afficere, quam affici*. Eodem fere modo loquitur Socrates apud Platonem in Gorgia: οὐ νόμῳ ἄρα μόνῳ ἐστὶν αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν ἀλλὰ καὶ φύσει. Id eſt, *Non ergo lege ſola, & turpius eſt facere injuriam quam pati, & juſtum eſt æquitatem ſervare: ſed etiam ipſa natura.*

CAP. X.

Quòd æditimus *verbum Latinum ſit.*

Æ*Ditimus* verbum Latinum eſt & vetus, [1] ea forma di-ctum, qua *finitimus* & *legitimus*. ſed pro eo à pleriſque ...nc *æditus* dicitur nova & commentitia uſurpatione; ...uaſi à tuendis ædibus appellatus. Satis hoc eſſe potuit ...monendi gratia dixiſſe, [3] præter agreſtes quoſdam & in-...omitos certatores, qui niſi auctoritatibus adhibitis non ...omprimuntur. M. Varro, in libro ſecundo ad Marcellum de

...1. *A forma*] Ita quoque apud Ciceronem in Topicis Servius Sulpi-...s loquitur.

2. *Quaſi à tuendis ædibus*] Varro ...l. 6. de L. L. *Tueri duo ſignificat, unum aſpectu, alterum à curando & tutela:* ...*cum dicimus, bellum tueor, & tueri* ...*lam. A quo etiam quidam dicunt il-*...*, qui curat ædes ſacras æditum non æditumum. Sed tamen hoc ipſum ab eadem productum eſt origine.* Feſtus, & Soſipater diſtinguunt inter *æditumum*, quem ædis *intimum* vocant, & *æditum* quem *ſacræ ædis tuitorem*, ſive curatorem appellant.

3. *Præter agreſtes*] Vett. Editt. & C. Torn. legunt, *propter*.

4. *Lævius*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

de Latino ſermone, *æditumum* dici oportere cenſet, mag quàm *æditu um*; quòd alterum ſit recenti novitate fictum alterum antiqua origine incorruptum. [4] Lævius quoque, opinor, in Proteſilaodamia *clauſtritumum* dixit, qui clau ſtris januæ præeſſent; eadem ſcilicet figura, qua *æditumu* dici videbat qui ædibus præeſt. In Verrem M. Tullii i exemplaribus fideliſſimis ita inveni ſcriptum, *æditumi cuſto deſque maturè ſentiunt*. in libris autem hoc [5] vulgariis, *æditu* ſcriptum eſt.[6] Pomponii fabula Attellana eſt, quæ ita in ſcripta eſt, [7] *Æditumus*; in qua hic verſus eſt:

Qui poſtquàm tibi appareo atque [8] *æditumor in templo tuo.*

Titus autem [9] Lucretius in carmine ſuo, pro *æditui*s, *ædi tuentes* appellat.

4. *Lævius quoque*] Vide ſupra p. 178. corrupte hic crebro citatur *Livius*, & Nævius. Vide Scaligerum in Auſonium pag. 163. Vett. Editt. habent *Levinius*. Aldus, *Livius*. male, meliores & antiqui Codd. *Lævius* agnoſcunt, ut monet Fulv. Urſinus.

5. *Vulgariis*, Aliter, *vulgatis*.

6. *Pomponii*] Vide ſupra p. 560.

7. *Æditumus*] Nonius citat in *Ædi tuo*.

8. *Æditumor*] Nonius legit *æditu or*

9. *Lucretius*] Lib. ultimo. In Vett. Editt. verſus quoque adduntur illi,

- - onerataque paſſim
Cuncta cadaveribus cœleſtum templ manebant, (tuentes
Hoſpitibus loca quæ complerant ædi

CAP. XI.

Errare iſtos, qui ſpe & fiducia latendi peccent; quum latebra peccati perpetua nulla ſit: & ſuper ea re Peregrini philoſophi ſermo ex Sophocli poëta ſententia.

PHiloſophum nomine [1] Peregrinum, cui poſtea cognomentum Proteus factum eſt, virum gravem atque conſtantem vidimus, quum Athenis eſſemus, diverſantem in quodam

PEregrinum] Vide ſupra p. 449. Huic cognomen erat Proteus, & cum imitari Herculis mortem cuperet, in conſpectu totius Græciæ ſe in rogum immiſit, Olympiade 236. ut Lucianus in ejus vita & Philoſtratus lib. 2. de Vit. Sophiſtarum in Herode teſtantur. Oriundus fuit ex oppido Helleſponti Pario, teſte Luciano: eique mortuo ſtatuam in foro erexerunt Pariani, ex quo oracula reddi credebantur, ut ait Athenagoras in Legatione pro Chriſtianis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

uodam tugurio extra urbem. quumque ad eum frequen-
r ventitaremus, multa herclè dicere eum utiliter & ho-
ſtè audivimus. in quibus id fuit, quod præcipuum [2] audi-
m meminimus. Virum quidem ſapientem non peccatu-
m eſſe dicebat, etiamſi peccaſſe eum [3] dii atque homines
noraturi [4] forent. non enim pœnæ aut infamiæ metu non
e [5] peccandum, ſed [6] juſti honeſtique ſtudio & officio.
qui tamen non eſſent [7] tali ingenio vel diſciplina præditi,
ſe vi ſua ac ſponte facilè à peccando tenerent; eos omnis
c peccare procliviùs exiſtimabat, quum latere poſſe id
ccatum putarent; impunitatemque ex ea latebra ſpera-
nt. at ſi ſciant, inquit, homines nihil omnium rerum diu-
s poſſe celari, [8] repreſſiùs pudentiuſque peccabitur.
opterea verſus iſtos Sophocli prudentiſſimi poëtarum
ore eſſe habendos dicebat:

[9] Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδὲν ὡς ὁ πάνθ' ὁρῶν
Καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

ius quidam veterum poëtarum, cujus nomen mihi nunc
emoriæ non eſt, Veritatem Temporis filiam eſſe dixit.

CAP.

. *Auditum*] Vett. Editt. habent *itu*.

Dii atque homines ignoraturi fo-r] Ita & loquitur Cicero lib. 3. de
ic. *Satis nobis, ſi modo in Philoſophia uid profecimus, perſuaſum eſſe de-b ſi omnes Deos homineſque celare poſ-ſus, nihil tamen avare, nihil injuſte, il libidinoſe, nihil incontinenter eſſe fendum.* Atque adeo, quamvis la-t homines ſcelus, præterquam quod θεὸς ἔκδικον ὄμμα, etiam *ipſius ris in ſcelere ſupplicium eſt*, ut loqui-Seneca.

. *Forent*] In Ms. *eſſent*.

. *Peccandum*] C. Torn. addit *cen-ſat*.

6. *Iuſti honeſtique*] More græco loquitur, qui ſimili modo τὸ δίκαιον & τὸ πρέπον dixerunt. Huc faciunt verſus Horatii,

Oderunt peccare boni virtutis amore,
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

7. *Tali*] Cod. Torn. *tali vel*.

8. *Repreſſius*] Vett. Editt. habent, *ſuppreſſius*.

9. Πρὸς ταῦτα] Id eſt,

Adhæc nihil occulta, quandoquidem omnia videns
Et omnia audiens, cuncta revelat tempus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

Faceta reſponſio M. Ciceronis amolientis à ſe crimen manifeſti mendacii.

HÆc quoque diſciplina rhetorica eſt, callidè & cum aſtu res criminoſas citra periculum confiteri; ut ſi objectum ſit turpe aliquid, quod negari non queat, reſponſione joculari eludas, & rem facias riſu magis dignam quàm crimine. ſicut feciſſe Ciceronem ſcriptum eſt, quum id, quod inficiari non poterat, urbano facetoque dicto diluit. nam quum emere vellet [1] in palatio domum, & pecuniam in præſens non haberet; [2] à P. Sulla, qui tum reus erat, mutuum [3] ſeſtertium viciens tacite accepit. ea res tamen, priuſquam emeret, prodita eſt, & in vulgus exivit: objectumque ei eſt, quòd pecuniam, domus emendæ cauſa, à reo accepiſſet. tum Cicero, inopinata opprobratione permotus, accepiſſe ſe negavit, ac domum quoque ſe emturum negavit: atque adeò, inquit, verum ſit accepiſſe me pecuniam, ſi domum emero. ſed quum poſtea emiſſet, & hoc mendacium in ſenatu ei ab inimicis objiceretur, riſit ſatis; [4] atque inter ridendum, [5] ἀκοινονόητοι, inquit, homines eſtis, quum ignoratis prudentis & cauti patrisfamilias eſſe, quod emere velit, emturum ſeſe negare, propter competitores emtionis.

CAP.

IN *palatio*] In Palatino monte. Notum eſt ſeptem fuiſſe montes Romæ, Palatinum, Capitolinum, Aventinum, Cælium, Eſquilinum, Viminalem, & Quirinalem.

2. *A P. Sulla*] Extat Oratio Ciceronis viceſimaquinta pro P. Sylla, quem L. Torquatus accuſabat tanquam conjurationis Catilinariæ participem.

3. *Seſtertium viciens*] Ducatonum millia 50.

4. *Atque inter ridendum*] De aliis jocis Ciceronis vide Macrob. lib. 2. Sat. c. 3.

5. Α'κοινονόητοι] Id eſt, *communis ſenſus expertes.* vel lege, ἀκοινώνητοι, ut in Vett. Editt. primis habetur, id eſt, *rigidi, auſteri, cum quibus nulla poſſit eſſe rerum vel verborum communio.* Ita Cicero quoque ad Atticum loquitur. *Stephanus.*

Apol-

CAP. XIII.

*I*ra kalendas *quum dicitur, quid ſignificet, utrum* ante kalendas, *an* kalendis, *an utrumque: atque inibi quid ſit in* *oratione M. Tullii*, intra Oceanum, *&* intra montem Taurum, *& in quadam epiſtola*, intra modum.

QUum Romæ à Conſulibus judex extra ordinem datus pronunciare intra Kalendas juſſus eſſem; [1] Apol-
inarem Sulpicium doctum hominem percunctatus ſum an
in verbis, *intra kalendas*, ipſæ quoque kalendæ [2] tenerentur: dixique ei me videlicet [3] datum, kalendaſque mihi
prodictas, ut intra eum diem pronunciarem. Cur, in-
quit, hoc me potiùs rogas, quàm ex iſtis aliquem peritis
ſtudioſiſque [5] juris, quos adhibere in conſilium judicaturi
ſoletis? tum illi ego ita reſpondi: Si aut de vetere, in-
quam, jure, aut recepto, aut controverſo & ambiguo,
aut novo & conſtituto diſcendum eſſet; iſſem planè [6] ſci-
ſcitatum [7] ad iſtos quos dicis. ſed quum verborum Latino-
rum ſententia, uſus, ratio exploranda ſit; [8] ſcævus pro-
fectò & cæcus animi forem, ſi quum haberem tui co-
piam, iſſem magis ad alium quàm ad te. Audi igitur,
inquit, de ratione verbi quid exiſtimem. ſed eo tamen
pacto,

. *Pollinarem Sulpicium*] Hujus alibi quoque meminit Gellius. Vide ſupra pag. 310.

. *Tenerentur*] Simplici pro composito utitur, nimirum *continerentur*.

. *Datum*] Additur in Vet. Ed. *in-* *dm.*

. *Prodictas*] Quædam editt. etiam veteres male habent *productas*. prodi-
re enim diem, idem eſt atque *prode-* *re* Prodictio enim proditio eſt quæ in
pſens valet. Vide *Scalig.* ad Feſtum p. 153.

. *Iuris*] Stephanus *viris*, quod nullo
j: præponit Barthius. Briſſonius *ſtu-* *dioſos juris* retinet. Atque ita quoque JC. loquuntur in l. 1. ff. de Offic. Aſſeſſ. l. 4. ff. de Extraord. Cognit. & l. 9. §. 4. ff. de Pœnis. Quo nomine JC. denotantur. Apud Suetonium in Nerone cap. 32. ita quoque ſcribendum. vulgo enim habebatur *ſtudioſis viris*. De variis JC. nominibus vide Cujacium lib. 7. Obſerv. cap. 25.

6. *Sciſcitatum*] Ita recte. aliter, *ſcitatum*. Ita Virg. lib. 2. Æneid. locutus, *ſcitatum oracula Phœbi.*

7. *Ad iſtos*] C. Torn. *ab iſtis.*

8. *Scævus*] A Græco σκαιὸς, vulgo *ſævus*. Alii, *lævus*. Ut Virg. *Si mens non læva fuiſſet.*

pacto, ut id facias, non quod ego de proprietate vocis diſſeruero, ſed quod in ea re omnium pluriumve conſenſu obſervari cognoveris: non enim verborum tantùm communium veræ atque propriæ ſignificationes longiore uſu mutantur; ſed legum quoque ipſarum juſſa conſenſu tacito oblitterantur. Tum deinde diſſeruit, me & pleriſque aliis audientibus, in hunc ferme modum: Quum dies, inquit, ita præfinita eſt, ut judex intra kalendas pronunciet: occupavit jam hæc omnis opinio, non eſſe dubium quin ante kalendas jure pronuncietur. & id tantùm ambigi video, quod tu quæris, an kalendis quoque jure pronuncietur. ipſum autem verbum ſic proculdubio natum eſt, atque ita ſeſe habet; ut, quum dicitur, *intra kalendas*, non alius accipi dies debeat quàm ſolæ kalendæ. nam tres iſtæ voces, *intra*, *citra*, *ultra*, quibus certi locorum fines demonſtrantur, ſingularibus apud veteres ſyllabis appellabantur, *in*, *cis*, *uls*. hæ deinde particulæ, quoniam parvo exiguoque ſonitu obſcurius premebantur, addita eſt tribus omnibus eadem ſyllaba: & quod dicebatur, *cis Tiberim*, & *uls Tiberim*, dici cœptum eſt; *citra Tiberim*, & *ultra Tiberim*: item quod erat *in*, accedente eadem ſyllaba, *intra* factum eſt. ſunt ergo hæc omnia quaſi contermina junctis inter ſe finibus cohærentia, *intra oppidum*, *ultra oppidum*, *citra oppidum*. ex quibus *intra*, ſicuti dixi, *in* ſignificat. nam qui dicit *intra oppidum*, *intra cubiculum*, *intra ferias*, non dicit aliud quàm *in oppido*, *in cubiculo*, *in feriis*. *intra kalendas* igitur non *ante kalendas*, ſed *in kalendas*, id eſt, eo ipſo die quo kalendæ ſunt. itaque, ſecundùm verbi ipſius rationem, qui juſſus eſt *intra kalendas* pronunciare, niſi kalendis pronunciet, contra juſſum vocis facit. nam, ſi ante id fiat, non *intra* pronunciat, ſed *citra*. neſcio quo autem pacto recepta volgò interpretatio eſt abſurdiſſima, ut *intra kalendas* ſignificare videatur etiam *citra kalendas* vel *ante kalendas*: nihil enim ferme intereſt. atque inſuper dubitatur

r, an *ante kalendas* quoque pronunciari poſſit: quando eque ultra neque citra, ſed, quod inter hæc medium eſt, *tra kalendas*, id eſt, *kalendis* pronunciandum ſit. ſed nimi-m conſuetudo vicit: quæ quum omnium domina rerum, n maximè verborum eſt. Ea omnia quum Apollinaris itè perquam atque enucleatè diſputaviſſet: tum ego hæc xi: Cordi, inquam, mihi fuit, priuſquam ad te irem, quæ-re, explorareque quonam modo veteres noſtri particula a, qua de agitur, uſi ſint. atque ita invenimus Tullium in rtia in Verrem ſcripſiſſe. *Eſt autem modò locus intra Ocea-m jam nullus, neque tam longinquus, neque tam reconditus, o non per hæc tempora noſtrorum hominum libido iniquitaſque rvaſerit. intra Oceanum* dicit, contra rationem tuam. non im vult, opinor, dicere *in oceano*. terras enim demonſtrat nnis, quæ oceano ambiuntur, ad quas à noſtris homini-us adiri poteſt, quæ ſunt *citra oceanum*, non, *in oceano*. ne-ue enim videri poteſt inſulas ſignificare neſcio quas, quæ nitus eſſe intra æquora ipſa oceani dicuntur. tunc Sulpi-us Apollinaris renidens, Non mehercle inargutè, inquit, c incallidè oppoſuiſti hoc Tullianum. ſed Cicero *intra eanum*, non, ut tu interpretare, *citra oceanum* dixit. Quid im poteſt dici *citra oceanum* eſſe, quum undique oceanus cumſcribat omnis terras & ambiat? nam *citra* quod eſt, *extra* eſt. quî autem poteſt *intra* eſſe dici quod *extra* eſt? d ſi ex una tantùm parte orbis oceanus foret: *citra ocea-m* eſſe dici poſſet, vel *ante oceanum*: quum verò omnis rras omnifariam & undiqueverſum circumfluat, nihil ci-a eum eſt: ſed, undarum illius ambitu terris omnibus nvallatis, in medio ejus ſunt omnia, quæ intra oras ejus cluſa ſunt. ſicuti herclè ſol non citra cœlum vertitur, ſed cœlo & intra cœlum. Hæc tunc Apollinaris ſcitè acu-que dicere viſus eſt. ſed poſtea in libro M. Tullii epiſto-rum 9 ad Ser. Sulpicium ſic dictum eſſe invenimus, *intra modum*

9. *Ad Ser. Sulpicium*] Extat locus Epiſtola 4.

 10. *Terra*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

modum, ut *intra kalendas* dicunt, qui dicere *citra kalendas* volunt. verba hæc Ciceronis ſunt, quæ appoſui: *Sed tamen quoniam effugi ejus offenſionem, qui fortaſſe arbitraretur me hanc rem publicam non putare, ſi perpetuò tacerem: modicè hoc faciam aut etiam intra modum, ut & illius voluntati & meis ſtudiis ſerviam. modicè* dixerat, id eſt, cum modo æquo & pari. deinde, quaſi hoc diſpliceret & corrigere id vellet, *aut etiam intra modum* per quod oſtendit minus ſeſe id facturum eſſe, quàm quod fieri modicè videretur: id eſt, non ad ipſum modum, ſed retro paululum & citra modum. In oratione etiam, quam pro P. Seſtio ſcripſit, *intra montem Taurum*, ſic dicit, ut non ſignificet *in monte Tauro*, ſed *uſque ad montem Taurum cum ipſo monte*. verba ſunt hæc ipſius M. Tullii, ex ea, quam dixi, oratione: *Antiochum magnum illum majores noſtri magna belli contentione* [10] *terra marique ſuperatum* [11] *intra montem Taurum regnare juſſerunt: Aſiam, qua illum multarunt, Attalo, ut is in ea regnaret, condonarunt. intra montem*, inquit, *Taurum regnare juſſerunt*. quod non proinde eſt, ut, *intra cubiculum*, dicimus: niſi videri poteſt id eſſe, *intra montem*, quod eſt *intra regiones* quæ Tauri montis objectu ſepa-

10. *Terra marique*] Regem Antiochum Magnum luxuria diffluentem, cum in Europam bellum transferret, & ſedem belli in Eubœa inſula poſuiſſet, Acilius Glabrio conſul in inſula aggreſſus, ipſo ſtatim adventus ſui nuncio coëgit ab inſula fugere. *Tum præcipitem*, ut loquitur Florus, *apud Thermopylas aſſecutus, ne ibi quidem fiducia loci reſiſtentem mari ac terra cedere coëgit, ſtatim & è veſtigio itur in Syriam. Claſſis regia Polyxenidæ Annibalique commiſſa. nam rex prælium nec ſpectare poterat. igitur & duce Æmilio Regillo, adremigantibus Rhodiis tota laceratur*. Polyxenidas ad Mioneſum promontorium navali prælio victus eſt, tredecim navibus captis, XXVIII. aut incenſis aut depreſſis. Regillus poſt navalem victoriam Epheſum, quo ſe regia claſſis ſubduxerat, directis ante portum navibus, confeſſionem ultimam conceſſi maris hoſti extorſit. Florus aliique eidem prælio Annibalem interfuiſſe referunt, ſed Appianus in Syriacis ab iis diſſentit. Poſtmodum quoque ingenti prælio terreſtri à Scipione victus. Cujus prælii circa Magneſiam, quæ ad Sipylum montem eſt, inſtructi, commiſſique luculenta extat deſcriptio apud Livium lib. 37. Vide & Appianum in Syriacis, & Juſtinum lib. 31.

11. *Intra montem Taurum*] Pacis leges Antiocho oblatæ, ut Europa abſtineret Aſiaque omni, quæ cis Taurum montem eſt, decederet, pro impenſis in bellum factis XV. M. Talentorum Vide Livium dicto lib. 37. c. 45.

12. *Qu*

ꝑarantur. nam ſicuti qui *intra cubiculum* eſt, is non in cu-
iculi parietibus, ſed intra parietes eſt, quibus cubiculum
ıcluditur, qui tamen ipſi quoque parietes in cubiculo ſunt:
a, qui regnat intra montem Taurum, non ſolùm in mon-
Tauro regnat, ſed in his etiam regionibus quæ Tauro
ıonte clauduntur. Num igitur ſecundùm iſtam verbo-
ım M. Tullii ſimilitudinem, [12] qui jubetur *intra kalendas*
ronunciare, is & *ante kalendas*, & *ipſis kalendis* jure pro-
ınciare poteſt? neque id fit quaſi privilegio quodam in-
ːæ conſuetudinis, ſed certa rationis obſervatione: quo-
ıam omne tempus, quod kalendarum die includitur, intra
ılendas eſſe rectè dicitur.

12. *Qui jubetur intra calendas pro-nciare*] Vide hac de re l. 133. de V. S. & l. 1. §. 9. ff. de ſucceſſ. edict.

CAP. XIV.

Saltem *particula quam vim habeat & quam originem.*

S[1]*Altem* particula quam haberet principem ſignificatio-
nem, quæque vocis iſtius origo eſſet, quærebamus. ita
ıim primitus factam eſſe apparet, [2] ut non videatur, ſicuti
ıædam ſupplementa orationis, temere & inconditè [3] aſ-
ımta. atque erat qui diceret legiſſe ſe in grammaticis com-
ıentariis P. Nigidii, *ſaltem* ex eo dictum, quod eſſet, ſi ali-
ter:

1. *Altem*] Ita ſcribendum, non *ſaltim*, ut contendit J. Gulielmius lib. 1. ꝛriſimil. cap. x. Neque enim, ut à ſu-nis *raptu, curſu, ſenſu, receſſu, captim*, ꝛſim, *ſenſim, receßim*, deſcendit, ad ım plane modum à *ſaltu, ſaltim*. Et ꝛat in eo, quod Priſciani auctorita-m hic adducit. Ille equidem *ſaltim* *ſaltu*, ſed in aliâ planè ſignificatione, *ltuatim* nimirum, deducit. Veteres ıim Grammatici, ut hic ex Auctore oſtro liquet, undecunque potius in ıc ſignificatione, quam à *ſaltu* hujus vocabuli originem deduxere. Sed & hodie quamplurimum non tantum à vulgo, verum etiam viris doctiſſimis in hujus adverbii ſignificatione erratur, dum illud uſurpant pro *ſolum*, ſive *tantummodo*. Veteribus enim *ſaltem* ſemper ſignificat τὸ ἔσχατον, ſive *minimum*. Adi ſis Voſſium in de Vitiis ſerm. lib. 1. c. xxxv.

2. *Vt non videatur*] Sic Mſſ. vulgo, etiam in Vett. Edd. *ut quæ videatur*. Malè.

3. *Aſſumta*] Vet. Ed. *aſſumptæ*.

ter: idque ipſum dici ſolitum per defectionem: nam plenam eſſe ſententiam, *ſi aliter non poteſt*. ſed id nos in iſde commentariis Nigidii, quum eos non, opinor, incurio legiſſemus, nuſquam invenimus. videntur autem verb iſta, *ſi aliter non poteſt*, à ſignificatione quidem voculæ hujus, de qua quærimus, [4] non aberrare. ſed tot verba tame in pauciſſimas litteras cludere [5] improbæ cujuſdam ſubtiltatis eſt. Fuit etiam qui diceret homo in libris [6] atque litteris aſſiduus, *ſaltem* ſibi dictum videri *u* littera media [7] extrta.[8] *ſalutem* enim ante dictum, quod nos *ſaltem* diceremu nam quum alia quædam petita & non impetrata ſunt; tur ſolemnus, inquit,[9] quaſi extremum aliquid petituri, quo negari minimè debeat, dicere; *hoc ſaltem fieri aut dari oportere*: tanquam ſalutem poſtremo petentes, quam impetrari certè & obtineri ſit æquiſſimum. ſed hoc itidem non il lepidè quidem fictum, nimis tamen eſſe videtur commenticium; cenſuimus igitur amplius quærendum.

CAP

4. *Aberrare*] Vet. Edd. & C. Torn. *abhorrere*.

5. *Improbæ cujuſdam ſubtilitatis*] Id eſt, pertinacis, indefeſſæ. Ut apud Virgilium, *labor omnia vincit improbus*.

6. *Atque litteris*] Cod. Torn. *atque in litteris*. uti & Vett. Edd.

7. *Extrita*] Cod. Torn. *trita*. haud bene.

8. *Salutem enim ante dictum*] Sic Servius ad lib. IV. Æneid. ỽſ. 327. *Saltem*, inquit, *ſermo tractus à captivis, qui cum frequentius ab hoſtibus caperentur, dicebant, ſublatis omnibus*; ſalutem concede. *Inde per ſynæreſin hic natus eſt ſermo, ut in contemptu rerum multarum petituri aliquid*, ſaltem *dicamus*; *Quaſi quod negari minime debeat, cum extrmum aliquid petitur, inde neceſſitate aditur*, ſaltem, *veluti ſalutem poſtrem poſcentes*; *vel ſalutem, ſi aliter non po eſt*. Ubi poſtrema verba legenda ce ſeo, *vel ſaltem*, (ſubaudi, inde dictum) *ſi aliter non poteſt*. quemadmodu paullò ante Auctor noſter.

9. *Quaſi extremum aliquid petituri* Donatus ad illud Terentii Andr. Ac 2. ſc. 2. *Ut aliquot ſaltem prodat di* notat, *Saltem, deſperatis rebus ſolam p tentes ſalutem hoc verbo utimur*. Ide in Adolph. Terentii. *Saltem*, inqu eſt ἔσχατον. *natum eſt autem à captivi* Saltem, *qui nihil aliud præter ſalutem victore petunt*.

Vell

CAP. XV.

..uòd Siſenna in libris hiſtoriarum adverbiis hujuſcemodi ſæpenumero uſus eſt, cælatim, vellicatim, ſaltuatim.

QUum lectitaremus hiſtoriam Siſennæ aſſiduè, hujuſcemodi figuræ adverbia in oratione ejus animadver..nus: cuimodi ſunt hæc, *curſim, properatim, celatim,* [1] *velli..tim, ſaltuatim.* ex quibus duo prima, quia ſunt notiora, ..emplis non indigebant. reliqua in hiſtoriarum ſexto ſic ..ripta ſunt:[2] *Quàm maximè celatim poterat, in inſidiis ſuos diſ..nit.* item alio in loco: *Nos una æſtate in Aſia & Græcia lit..ris geſta idcirco litteris continentia mandavimus, ne vellicatim ..t ſaltuatim ſcribendo lectorum animos impediremus.*

VEllicatim] Vet. Editt. *Velitatim,* & ita quoque infra.

2. *Quam maxime celatim*] Nonius ..nc Siſennæ locum paullo aliter re..t. *Quo magis celeratim inſidiis ſuos ..ſponit.* Et videtur *celeratim* melius dici, quam *celatim.* Cæterum ſi quis hujus generis plura adverbia deſiderat, adeat Voſſ. lib. 4. de Analog. c. 19. & 20. Et Cl. Dauſq. in Antiq. Nov. Latii Orthograph. Vol. 1. Tract. 3. cap. 4. ſect. 2.

Sſ 5 Fuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER TERTIUSDECIMUS.

CAP. I.

Inquiſitio verborum iſtorum M. Tullii curioſior, quæ [1] *fuit in primo Antonianarum libro* : Multa autem impendere videntur præter naturam etiam, prætérque fatum: *tractatúmque an idem duo iſta ſignificent*, fatum, *atque* natura, *an diverſum.*

M. CICERO in primo Antonianarum ita ſcriptum reliquit: *Hunc igitur ut ſequerer properavi,* [2] *quem præſentes non ſunt ſequuti: non ut proficerem aliquid; neque enim ſperabam id, nec præſtare poteram; ſed ut ſi quid mihi humanitus accidiſſet (multa autem impendere videntur præter naturam etiam prætérque fatum) hujus diei vocem teſtem reipublicæ relinquerem meæ perpetuæ erga ſe voluntatis. præter naturam,* inquit, *præterque fatum.* [3] an utrumque

que

J. O. COMMENT. SELECT. AD. A. G.

FUit] V. C. C. *ſunt.*

2. *Quem*] V. C. C. *quæ.*

3. *An utrumque idem valere voluerit, Fatum atque naturam*] Sic Adrianus Turnebus lib. 13. Adverſar. c. 9. nihil diverſi Fati & Naturæ nomine ſignificari putat; ſed unum idemque declarari; mortemque naturalem, mortem eſſe fatalem, cum ætate quis confecta extrema ſenectute moritur; mortem vero immaturam, quæ gladio infertur, nec fatalem eſſe, nec naturalem. Id autem intelligi poſſe ex Oratione Ciceronis pro Cœlio, cujus in peroratione hæc habentur verba: *Nolite judices aut hunc jam natura ipſa occidentem, velle maturius extingui vulnere veſtro, quam ſuo fato* : Ubi diſerte morti naturali & fatali opponitur mors vulnere illata, vel pœnâ irrogata. Sic Alexander Aphrodienſis palam non tam fatetur, quam profitetur & clamat fatum & naturam idem eſſe hiſce verbis: λείπεται ἄρα τὴν εἱμαρμένην μηδὲν ἄλλο, ἢ τὴν οἰκείαν εἶναι φύσιν ἑκάστου. Et mox: αὕτη γὰρ εἱμαρμένη τε καὶ φύσις ἡ αὐτή. Iterum: ταυτὸν ἂν εἴη τὸ κατὰ φύσιν τὸ καθ' εἱμαρμένην. Rurſus: φανερώτατα δ' ὁ Θεόφραστος δείκνυσι ταυτὸν ὂν

τὸ

quidem valere voluerit, *fatum* atque *naturam*, & duas res καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου poſuerit, an vero diviſerit ſepararitque, ut alios caſus natura ferre videatur, alios fatum, conſiderandum equidem puto: atque id maximè requirendum, qua ratione dixerit accidere multa humanitùs poſſe præter fatum: quando ſic ratio & ordo 5 & inſuperabilis quædam neceſſitas fati conſtituitur; ut omnia intra fatum claudendantur. niſi illud ſanè Homeri ſequutus eſt;

6 Μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι.

Nil autem dubium eſt, quin violentam & inopinatam mortem ſignificaverit: quæ quidem poteſt rectè videri 7 accidere

...καθ' εἱμαρμένην τὴν κατὰ φύσιν, ...ὧν καλλισθένει.

5 Καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου] Id eſt, Pro *uno ſubjecto*. In V. C C. legitur καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου, πεπρωμένην καὶ φύσιν, & interpretatio ipſi contextui inſerta, *pro uno ſubjecto fatum & naturam*; ſed poſtrema verba haud dubie Gloſſemate ſunt.

Et inſuperabilis quædam neceſſitas conſtituitur] Loquitur ex Stoicorum mente; quibus Fatum eſt ſempiterna quædam & indeclinabilis series rerum & catena, volvens ſemetipſa ſeſe & implicans per æternos conſequentiæ ordines, ex quibus apta connexaque eſt, quemadmodum id definit Auctor noſter ex ſententia Chryſippi Philoſophiæ Stoicæ principis ſupra lib. 6 cap. 2. ubi vide quæ aliarum opinionum diſciplinarumque auctores huic ſententiæ objiciunt; & ibidem notata. Adde ſis Voſſium in de Idololatr. orig. & progreſſ. lib. 2. c. 45. & quæ ſeqq. ubi de Fato cum Gentili tum Chriſtiano egregie & prolixe diſſerit; Uberius enim ut hanc materiam hic diſcutiamus inſtituti noſtri ratio haud permittit.

6. Μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν, &c.] Id eſt: *Ne & præter fatum domum Plutonis ingrediaris*. Exſtat Iliad. 5. verſ. 336.

7. *Accidere præter naturam*] Mors omnis violenta præter naturam præterque fatum accidit; idque mortis genus luctuoſiſſimum Plinius Junior vocat lib. 1. epiſt. quæ non ex Natura nec Fatalis videtur. Unde Ariſtoteles mortis duo eſſe genera docet περὶ ἀναπνοῆς his verbis: θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος, ὁ δὲ κατὰ φύσιν, βίαιος μὲν ὅταν ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν ᾖ, κατὰ φύσιν δὲ ὅταν ἐν αὐτῷ. *Mors*, inquit, *aut violenta eſt, aut ſecundum naturam. Violenta, cum principium vel cauſa eſt extrinſecus; ſecundum naturam, cum ea eſt intrinſecus.* Mors itaque violenta eſt, & præter naturam, quæ vel ex morbo, vel vulnere inflicto accidit; ſecundum vero naturam, quando quis ſenio confectus fato cedit: Plato in Timæo: θάνατος ὁ μὲν κατὰ νόσους καὶ τραύματα γιγνόμενος ἀλγεινὸς καὶ βίαιος, ὁ δὲ μετὰ γήρως ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν, ἀπονώτατος τῶν θανάτων Huc etiam faciunt, quæ Servius notat ad illud Virg. lib. 4. Æneid.

Vixi & quem dederat curſum fortuna peregi.

Ubi inquit: *Non natura, neque fatum. Tribus enim humana natura continetur:* Natura, *cui ultra centum & viginti ſolſtitiales annos conceſſum non eſt.* Fato, *cui*

cidere præter naturam. ſed cur id quoq; genus mortis [8] e tra fatum poſuerit, neque operis hujus eſt explorare, neq temporis. illud tamen non prætermittendum eſt, quò Virgilius quoque idipſum quod Cicero de fato opinat eſt, quum hoc in quarto libro dixit de Eliſa, quæ morte per vim potita eſt;

9 Nam quia nec fato, merita nec morte peribat.

tan

cui nonaginta anni, hoc eſt tres Saturni curſus exitium creant: niſi forte aliarum ſtellarum benignitas etiam tertium ejus ſuperet curſum. Fortuna, *id eſt caſu qui ad omnia pertinet quæ extrinſecus ſunt, ut ad ruinam, incendia, naufragia, venena. Bene ergo dixit* Fortuna: *Cicero in Philippicis*: Multa mihi imminere videbantur præter naturam, præterque fatum: *id eſt, gladii Antonii ex caſu.*

8. *Extra fatum poſuerit*] Extra vel præter fatum, ut ſupra jam monitum, mori quis dicitur, cum ex cauſſa violenta & foris arceſſita aliquis vitam finierit. Hinc Petronius ancillam illam Matronæ Epheſinæ, quæ inedia & mœrore animam è corpore expellere videbatur, ſic eam alloquentem introducit: *Quid proderit hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? Si te vivam ſepelieris, ſi antequam fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?* Contra fato ſuo is moritur, qui cauſa ex ſe nata, nec extraria aut foris arceſſita vitam cum morte commutaverit. Quo pertinet illud Senecæ Tragici in Hercule Oetæo Act. I.

Quota pars moritur tempore Fati.

& Taciti lib. 2. Annal. de rege Archelao: *Finem vitæ ſponte an Fato implevit.*

9. *Nam quia nec fato*] Eſt ✠ſ. 695. lib. 4. Æneid. Ubi Servius multa involvit, nec tamen evolvit, & longe à ſcopo aberrat; ſimpliciſſima vero & rectiſſima eſt Salmaſii hujus loci expoſitio, quæ exſtat Exercit. Plinian. ad Solin. p. 1119. ubi ait, Græcis aliud eſſe πρὸ ὥρας, aliud πρὸ μοίρας θανεῖν. πρὸ ὥρας dicitur de iis, qui obeunt in juventute, πρὸ μοίρας de illis qui vi lento exitu decedunt. Πρὸ μοίρας πρὸ ὥρας διαφέρει. πρὸ μοίρας ὁ βιαίως ἀποθανών. πρὸ ὥρας ᾗ ὁ νεότητι. Hinc in Magicis ſacris diff rentia τῶν βιαιοθανάτων & τῶν ἀώρω Tertullianus de Anima: *Aut optimu eſt hic retineri ſecundum Aôros, aut peſſ mum ſecundum Biæothanatos, ut ip jam vocabulis utar, quibus auctrix op nionum iſtarum Magia ſonat.* Ahori i terdum diverſi Biæothanatis, ut q moriuntur juvenes, ſed fato ſuo ſponte naturæ. Eſt ubi Biæothana quidem ſunt, qui pereunt, non tam Ahori, ut quos in decrepita ætate v aliqua eliſit. Aliquando etiam in eu dem hominem concurrit & violen mors & immatura, ut ſimul ἄωρ ſint & βιαιοθάνατοι. Tales haberi de bent, quos in juventa ætate ſævus & in maturus finis exhauſit. Utrumque i Didone Virgilius expreſſit, & βιαιο θάνατον ſimul & ἄωρον periiſſe ind cat. *Sed quia nec fato* πρὸ μοίρα *Sed miſera ante diem*, πρὸ ὥρας. Te tium addidit: *merita nec morte periba* Innocentem & nullo crimine com miſſo manus ſibi intuliſſe ſignifican Nam plerique aut propter crimina ſ ſupplicio publice afficiuntur, aut ip letum ſibi conſciſcunt metu gravior pœnæ, quam ſe meruiſſe conſcii ſun Ex eo genere βιαιοθανάτων non fuiſſ Didonem oſtendit.

10. Υ'π

taquam in faciendo fine vitæ, quæ violenta ſunt, non videntur è fato venire. Demoſthenis autem, viri prudentia pi atque facundia præditi, verba idem ferè ſignificantia de natura atque fato M. Cicero ſequutus videtur. ita enim ſcriptum eſt in oratione illa egregia, cui titulus eſt, ὑπὲρ στεφάνου. [11] Ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει. καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ, μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν, ἀποθνήσκειν ἐθελήσει. Quod Cicero fatum atque naturam videtur dixiſſe, id multo ante Demoſthenes [12] τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον appellavit. Αὐτόματος enim θάνατος, quaſi naturalis & fatalis, nulla extrinſecus vi coactus venit.

0. Ὑπὲρ στεφάνου] V.C. περὶ στεφάνου, id eſt, *De Coronâ* ſibi ablata à Cteſiphonte, quem Demoſthenis honorem Æſchines pulcherrimis actionibus fruſtra oppugnavit, nam victus tandem & actione & eloquentia inſuperabili Demoſthenis, in Rhodum abiit exulatum. M.

2. Ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον, &c.] Id eſt, *Nam qui parentibus tantum ſe natum putat, fatalem atque ſpontis ſuæ mortem exſpectat. Qui vero etiam patriæ, ob id, ne in ſervitutem redactam illam videat, occumbere præoptabit.*

2. Τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον] Id eſt, *Fatalem & ſpontis ſuæ mortem.* Idem eſt, quod Latinis dicitur, *ſuâ morte mori.* Suetonius in Julio Cæſare circa finem de percuſſoribus Cæſaris: *Percuſſorum autem fere neque triennio quiſquam amplius ſupervixit, neque ſuâ morte defunctus eſt.* Ita Seneca Epiſtol. ad Lucilium: *Bella res eſt ſuâ morte mori.* Jul. Firmicus Aſtronom. lib. 8. cap. 19. *Erit longævus, in ſenecta felix & qui ſua morte morietur.* Eodem modo & Græci locuti ſunt. Euſebius de Præpar. Euang. lib. 1. οὐ γὰρ θνήσκει ἰδίῳ θανάτῳ, εἰ μὴ βίᾳ τινὶ πληγὲν τοῦτο τὸ ζῷον. Epiphanius lib. 1. καὶ μή τις λεγέτω περὶ τοῦ Ἀβέλ, οὐ γὰρ θανάτῳ ἰδίῳ τέθνηκεν. Ita Ptolemæus lib. 4. Tetrabibli ἰδίοις τελευτᾶν θανάτοις & βιαίοις opponit invicem.

CAP. II.

Super poëtarum Pacuvii & Accii colloquio familiari in oppido Tarentino.

QUibus otium & ſtudium fuit vitas atque ætates doctorum hominum quærere ac memoriæ tradere, de M. Pa-

M. Pacuvio & L. Accio tragicis poëtis hiſtoriam ſcripſerunt hujuſcemodi. [1] Quum Pacuvius, inquiunt, grandi jam ætate & morbo corporis diutino affectus, Tarentum ex urbe Roma conceſſiſſet, Accius tunc [2] haud parvo junior proficiſcens in Aſiam, quum in oppidum veniſſet, [3] devertit ad Pacuvium: comiterque invitatus, pluſculiſque ab eo diebus retentus, tragœdiam ſuam, cui *Atreus* nomen eſt, deſideranti legit. tum Pacuvium dixiſſe ajunt, [4] ſonora quidem eſſe, quæ ſcripſiſſet, & grandia: ſed videri ea tamen ſibi duriora paulum & acerbiora. Ita eſt, inquit Accius, uti dicis. neque id ſanè me pœnitet: [5] meliora enim fore ſpero quæ deinceps ſcribam. nam [6] quod in pomis eſt, itidem,

Q*Vum Pacuvius grandi jam ætate*] Quippe qui Accio quinquaginta annis major erat. Cicero in Bruto: *Attius iiſdem Ædilibus ait ſe & Pacuvium docuiſſe fabulam, cum ille octuaginta, ipſe triginta annos natus eſſet.* De Pacuvio ſic Hieronymus in Chronico: *Olymp.* CLVI. *an.* III. *Pacuvius Brunduſinus, Tragœdiarum ſcriptor clarus habetur: Vixitque Romæ quoad picturam exercuit, ac fabulas vendidit. Deinde Tarentum tranſgreſſus prope nonagenarius diem obiit.*

2. *Haud parvo junior*] Nota τὸ *parvo* adverbialiter poſitum.

3. *Devertit ad Pacuvium*] V. C. C. *divertit.* Cæterum de Accio ſic Hieronymus in Chronico, num. MDCCCLXXVIII. *Olymp.* CLX. *Lucius Accius Tragœdiarum ſcriptor clarus habetur, natus Mancino, & Serrano Coſſ. parentibus libertinis: & ſeni jam Pacuvio Tarenti ſua ſcripta recitavit, à quo & fundus Accianus juxta Piſaurum dicitur, quia illuc inter colonos fuerat ex Vrbe deductus.* Familiaris fuit D. Julio Bruto Callaico, qui A. V. IↃCXXII. Popillio Lænate, & P. Rutilio Coſſ. de Luſitanis & Callaicis triumphavit, & templorum ac monumentorum aditus, quæ ex manubiis conſecraverat, Accii carminibus exornavit: ut eſt apud Ciceronem Orat. pro Archia & Bruto, item Val. Maximum lib. 8. c. 14.

4. *Sonora quidem eſſe & grandia*] Pertinet huc Quintiliani ſummi ingeniorum æſtimatoris de Pacuvio & Accio judicium quod exſtat Inſtit. Orat. lib. 10. c. 1. hiſce verbis: *Tragœdiæ ſcriptores, Accius atque Pacuvius clariſſimi, gravitate ſententiarum, verborum pondere & auctoritate perſonarum. Cæterum nitor & ſumma in excolendis operibus manus, magis videri poteſt temporibus, quam ipſis defuiſſe. Virium tamen Accio plus tribuitur; Pacuvium videri doctiorem, qui eſſe docti affectant, volunt.*

5. *Meliora*] Legendum forte *molliora*, ut ad Pacuvii verba *duriora & acerbiora* Accius reſponſionem accommodaverit.

6. *Quod in pomis eſt*] Quod hic de pomis, ab aliis ſimiliter ad vinum tranſlatum, & cum eo hominum ingenia comparata. Seneca Epiſt. 36. *Ariſton ajebat malle ſe adoleſcentem triſtem, quam hilarem & amabilem turbæ. Vinum enim fieri bonum, quod recens durum & aſperum viſum eſt: non pati ætatem, quod in dolio placuit.* Similiter Alexis Comicus apud Athenæum, lib. 2. Deipnoſoph.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…a, inquit, eſſe ajunt in ingeniis: quæ dura & acerba na… …ntur, pòſt fiunt mitia & jucunda. ſed quæ gignuntur ſta… … vieta & mollia,7 atque in principio ſunt uvida; non ma… …a mox fiunt, ſed putria. relinquendum igitur viſum eſt …ingenio quod dies atque ætas mitificet.

…μοιότατος ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν
φύσιν,
…όπον τιν' ἐστί. τὸν γὰρ οἶνον τὸν νέον
…λλή γ' ἀνάγκη, καὶ τὸν ἄνδρ' ἀπο-
ζέσαι
…ώπτον, ἀφυβρίσαι κ' ἀπανθῆ-
σαι πάλιν
…ληρὸν γενέσθαι παρακμάσαντα
δ' ὧν λέγω
…των ἁπάντων, ἀπαρυθέντα τὴν
ἄνω
…ώτην ἄνοιαν ἐπιπολάζουσαν πο-
τὲ
…πιμον γενέσθαι, καὶ καταστῆναι πά-
λιν,
…ὖν θ' ἅπασι τοὐπίλοιπον διἀ-
τελεῖν.

…ceſt:

…atura homo vino ſimillimus
…dam modo: nam vinum ſicuti no-
vum
…ſſe defervere eſt, ſic prorſus & ho-
minem.

Ac primum quidem velut floreſcentem
aliis eſſe injurium,
Poſt durum fieri: hac autem quæ dico
omnia
Vigere cum deſierint, atque ille exhau-
ſerit (tat,
Stultitiam amentem, quæ ſuperne inna-
Velut potui ſit idoneus, ætatem nactus
bonam:
Ac in reliquum tempus degit gratus
omnibus.

Sive horum carminum ſententiam mavis expreſſam verbis I. Lipſii:

Similis Vir eſt Vino indole atque mori-
bus.
Nam muſteum illud & novum cum con-
ditur
Deferveat primum eſt opus: ſic & vi-
rum,
Cum juvenis eſt, exæſtuare; hinc ſo-
brium
Mox effici, & ſeveritate præditum:
Mitem inde fieri, & eſſe in ævi relliquũ.

7. *Atque in principio ſunt uvida*] V.V.C.C. *atque à principio ſunt vivida.* quanquam τὸ *uvida* rectius.

CAP. III.

…*vocabula hæc,* neceſſitudo *&* neceſſitas, *differenti ſignificatione ſint.*

…Iſu prorſus atque ludo res digna eſt, quum plerique … grammaticorum aſſeverant *neceſsitudinem* & *neceſsita…*[1] mutare longè, longeque differre: ideo quòd[2] *neceſſitas* ſit

… *Vtare longe, longeque differre*] In …Codice Scriveriano annotatum …pio. Lego, *mutare*, *longe longeque* …*ffre*. Tornæſian. Codex & V.C.C. ad hunc modum, *mutare longe differreque*. In Tornæſ. edit. *mutare longe, longeque differre*. Quam ſcripturam interpungendam cenſeo.

2. *Neceſ-*

ſit vis quæpiam premens & cogens : *neceſſitudo* autem dica
tur jus quoddam & vinculum religioſæ conjunctionis ; id
que unum ſolitarium ſignificet. ſicut autem nihil quicquar
intereſt *ſuavitudo* dicas an *ſuavitas*, *ſanctitudo* an *ſanctitas*
acerbitudo an *acerbitas*, *acritudo*, an, quod Accius in Neo
ptolemo ſcripſit, *acritas* : ita nihil rationis dici poteſt, 3 qu
neceſſitudo & *neceſſitas* ſeparentur. itaque in libris veterur
vulgò reperias *neceſſitudinem* dici, pro eo quod neceſſur
eſt. 4 ſed *neceßitas* ſanè pro jure officioque obſervantiæ affi
nitatisque infrequens eſt : quamquam, qui ob hoc ipſum
jus 5 affinitatis familiaritatiſve conjuncti ſunt, 6 neceſſar
dicuntur. repperi tamen in oratione C. Cæſaris, 7 qua Plau
tian

2. *Neceßitas ſit vis quæpiam premens &c.*] Sic Cornelius Fronto : *Neceßitas immutabilis res eſt, ut mori neceßitatis eſt. Neceßitudo, vel ſanguinis vel meritorum.* Soſipater Chariſius: *Neceßitas imperii, Neceßitudo ſanguinis conjunctio. Salluſtius tamen Neceßitudinem ſæpe pro neceſſitate ponit, nec unquam Neceſſitatem pro neceßitudine, aut ipſe aut quiſquam Veterum.* In quo tamen falſus eſt Soſipater ; Cicero enim & Cæſar *neceßitatem* pro *neceßitudine* dixerunt.

3. *Quî*] V. E. *quin.* male. M. S. *quur.*

4. *Sed neceßitas ſane pro jure, officioque obſervantiæ &c.*] Uſus & ea ſignificatione Cicero pro Sulla : *Si noſtram in accuſatione ſuâ neceßitatem, familiaritatemque violaſſet.*

5. *Affinitatiſque*] V. C. *affinitatiſve.*

6. *Neceſſarii dicuntur.*] Feſtus : *Neceſſarii ſunt, ut Gallus Ælius ait, qui aut cognati, aut affines ſunt, in quos neceſſaria officia conferuntur præter cæteros* Nonius *neceſſarios* interpretatur *affines*, cum inquit ; *Neceßitas, affinitas*, unde & *hoc jure conjuncti neceſſarii appellantur.* Sed non *ſolos affines*, verum etiam *cognatos* hoc nomine denotari, ſatis manifeſtum ex hoc loco Valerii Maximi lib. 2. c. 1. *Convivium ſolemne majores inſtituerunt, idque Chariſtia appe laverunt, cui præter cognatos & affin nemo interponebatur : ut ſi qua inter n ceſſarios querela eſſet orta, apud ſacı menſæ, & inter hilaritatem animorun fautoribus concordiæ adhibitis tolleretu* Marcellus neceſſarios ab amicis & pro pinquis diſtinguit, quaſi arctiore qua dam benevolentia devinctos, lib. 4 Epiſtol. Famil. 2. ad Ciceronem : *I ſumma paucitate amicorum, propinqu rum, ac neceſſariorum qui vere meæ ſalu ti faverent, te cupidißimum mei, ſingula remque mihi benevolentiam præſtitiſ cognovi.* In Gloſſis Philoxeni eſt : *Ne ceſſarius*, Οἰκεῖος, Ἀναγκαῖος, nem pe ut eſt in Gloſſis gr. lat. quæ vulg Cyrilli dicuntur, Οἰκεῖος, ὁ συγγενής *Neceſſarius.* Onomaſticon Vetus lat. g *Neceſſarii*, οἱ προσήκοντες.

7. *Quæ Plautiam rogationem ſuaſit* De hac Oratione loquitur haud dubi Suetonius in Jul. Cæſare : *L. etiar Cinnæ uxoris fratri, & qui cum eo civi diſcordia Lepidum ſecuti, poſt necem co ſulis ad Sertorium confugerant, reditu in civitatem rogatione Plotia confecit, h buitque & ipſe ſuper ea re concionem.* *Plautia* lege vel *Plotia* variatum, quem admodum veteres in Claudio & Cl

dio

...in rogationem ſuaſit, *neceſſitatem* dictam pro *neceſſitudi-* ...id eſt, jure affinitatis. verba hæc ſunt: *Equidem mihi vi-* ...*der pro noſtra neceſſitate non labore, non opera, non induſtria de-* ...*ſuiſſe.* Hoc ego ſcripſi de utriuſque vocabuli indifferentia, ...monitus fortè verbi iſtius, quum legerem [8] Sempronii Aſellionis veteris ſcriptoris quartum ex hiſtoria librum. in quo de P. Africano Pauli filio ita ſcriptum eſt: *Nam ſe pa-* ...*trem ſuum audiſſe dicere L. Æmilium Paulum,* [9] *nimis bonum im-* ...*peratorem ſignis collatis non decertare, niſi ſumma neceſſitudo aut ſumma ei occaſio data eſſet.*

CAP.

...i aurata & orata; aula & olla, plau-...ſtro & ploſtro. Legis Plautiæ de Vi ...tio in l. *non ſolum*, §. *ſi Dominus.* *De Vſucapion.* & §. *furtivæ* Inſtitut. *De Vſucap.* Fuit & altera lex Plautia ...iudiciis, quam, ut Aſconius Pædia-...ſcribit, adjuvantibus nobilibus tu-...it M. Plautius Silanus Tribun. Pleb. Cn. Pompejo Strabone, L. Porcio Ca-...tone Coſſ. anno ſecundo belli Italici, ...tribus ſingulæ, quinos denos ſuf-...ragio crearent, qui eo anno judicarent, (ea enim equeſter ordo in Judiciis ...dominabatur,) ex eoque factum eſſe, ut ...tores quoque in eo numero eſſent, ...quidam etiam è plebe. Ad neutram ...en harum legum Oratio Cæſaris ...rogatione Plautia referenda videtur, ...potius privilegium fuit, quod pro Cinna obtinere voluerit. Et ita ...ίως Auctor noſter rogationem ...tiam, quemadmodum & Sueto-...nius, vocat; ea enim eſt differentia in-...ter rogationem & legem, quod hæc ad ...omnes homines, illa vero ad quoſdam ...etiam unum tantūmodo pertineat. ...Feſtus: *Rogatio eſt, cum populus conſuli-...tur e uno pluribusve hominibus, quod non ...omnes pertineat, & de una pluribusve ...rebus, de quibus, non omnibus, ſanciatur.* *Nam quod in omnes homines, resve populus ſcivit, lex appellatur. Itaque Gallus Ælius ait, inter legem & rogationem hoc intereſt. Rogatio eſt genus legis; quæ lex, non continuo ea rogatio eſt. rogatio non poteſt non eſſe lex, ſi modo juſtis comitiis rogata eſt.*

8. *Sempronii Aſellionis*] Vide ſupra pag. 65. & p. 141. & ibi notatis, adde Sempronium haud paullo poſt exciſam Numantiam hiſtoriam ſuam demum edidiſſe; quippe qui ſcripſerit poſt Cœlium Antipatrum; ut manifeſtum ex Cicerone in primo de LL. *Succeſſere huic Cœlio belli, Clodius, Aſellio: nihil ad Cœlium: ſed potius ad antiquorum languorem & inſcitiam.*

9. *Nimis bonum Imperatorem ſignis collatis non decertare*] Antiquæ Edd. Venetæ: *Non nimis bonum imperatorem ſignis collatis decertare.* Sed Urſiniani Codd. habent: *minus b. i. ſ. c. d.* Badius legit, *minus b. imp. ſ. c. decertare*, & *minus* refert ad *decertare* non ad *imperatorem.* Ut ſenſus ſit, eum quicunque bonus ſit Imperator, minus, id eſt, non decertare ſignis collatis, niſi ſumma neceſſitudo aut ſumma ei data eſſet occaſio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

Olympiadis Alexandri matris comis ac prudens ad filium Alexandrum reſcriptio.

IN pleriſque monumentis rerum ab Alexandro geſtarum, & paulo antè in libro M. Varronis, qui inſcriptus eſt *Oreſtes, vel de inſania*, Olympiadem Philippi uxorem feſtiviſſimè reſcripſiſſe legimus Alexandro filio. nam quum is ad matrem ita ſcripſiſſet : [1] REX. ALEXANDER. IOVIS. HAMMONIS. FILIVS. OLYMPIADI. MATRI. SALVTEM. DICIT. [2] Olympias ei reſcripſit ad hanc ſententiam: *Amabo*, inquit, *mi fili, quieſcas : neque deferas me neque criminere adverſum Iunonem. malum mihi* [3] *prorſum illa magnum dabit, quum tu me litteris tuis pellicem illi eſſe confiteris.* Ea mulieris ſcitæ atque prudentis erga ferocem filium comitas ſenſim & comiter admonuiſſe eum viſa eſt; deponendam eſſe opinionem vanam, quam ille ingentibus victoriis & adulantium blandimentis & rebus ſupra fidem proſperis imbiberat, genitum eſſe ſeſe de Jove.

CAP.

REx *Alexander Iovis Hammonis filius*] De Alexandro Curtius lib. 8. *Iovis filium non dici tantum ſe, ſed etiam credi volebat, tanquam perinde animis imperare poſſet, ac linguis.* Unde autem ipſi hæc perſuaſio venerit docet idem Curtius lib. 4. ubi narrat maximum natu è ſacerdotibus Jovis Hammonis, Alexandrum adeuntem *filium* appellaſſe, hocque nomen illi parentem Jovem reddere affirmaſſe, Alexandrum vero dixiſſe, ſe id & accipere & agnoſcere. Juſtinus vero lib. 11. ſcribit ſubornatum ab Alexandro ſacerdotem regi volenti reſpondiſſe ; ſimilia fere habet Plutarchus in Alexandro, qui & addit: videri nonnullis id errorem Antiſtitis fuiſſe, qui Græcæ linguæ non ſatis peritus, cum Alexandrum blande παιδίον *filiolum* appellare vellet, ſic dixit, παῖ Διός, *fili Iovis*. Idem habet & Euſtathius in Dionyſii Alexandrini περιήγησιν, στ. 212.

2. *Olympias ei reſcripſit*] Epiſtolæ cujuſdam Olympiadis meminit J. Pollux Onomaſt. lib. 7. c. 9.

3. *Prorſum*] Pal. Cod. *proſum*.

Ac ſpe

CAP. V.

De Ariſtotele, Theophraſto, & Menedemo philoſophis, deque eleganti verecundia Ariſtotelis ſucceſſorem diatribæ ſuæ eligentis.

ARiſtoteles philoſophus annos jam ferè natus duo & ſexaginta, corpore ægro affectóque, [1] ac ſpe vitæ tenui fuit. tunc omnis ejus ſectatorum cohors ad eum accedit orantes obſecrantéſq; ut ipſe deligeret loci ſui [2] & magiſterii ſucceſſorem; quo, poſt ſummum ejus diem, [3] proinde ut ipſo, uterentur ad ſtudia doctrinarum complenda excolendáque, quibus ab eo imbuti fuiſſent. Erant tunc in ejus ludo boni multi, ſed præcipui duo, [4] Theophraſtus & Menedemus. [6]ingenio hi atque doctrinis cæteros præſtabant.

1. *Ac ſpe vitæ*] V.C.C. *ac ſpe vitaque.* L. Ms. *ac ſpe vitæque.*

2. *Et magiſterii*] Magiſterium hic pro magiſtri dignitate ponitur. Onomaſticon Vetus : *magiſterium*, ἀρχή. Nominis id etiam occurrit apud Caſſiodorum Variar. lib. 1. epiſt. 12. *Sume ergo Magiſterii inſulas dignitatis.* Sic enim V.C.C. ubi vulgo eſt *magiſteriæ*; quod etiam tamen ferri poſſit. Sic & Variar. lib. 3. epiſt. 12. *Implens etiam doctrina, quam ſuſceperat Magiſterii dignitatem.* J. Saresbérienſ. lib. 8. De Nugis Curial. cap. 21. de Juliano Imp. doctorum viros congregaſſe *circa palatia, circumamicti pallio, magis habitu, qui magiſterio pandebantur.*

3. *Proinde*] V. CC. *perinde.*

4. *Theophraſtus*] De quo inſignis locus Strabonis lib. 13. Τύρταμος δ' ἐκαλεῖτο πρότερον ὁ Θεόφραστος, μετωνόμασε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλης Θεόφραστον· ἅμα μὲν φεύγων τὴν τοῦ προτέρου ὀνόματος κακοφωνίαν, ἅμα δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτοῦ ζῆλον ἐπισημαινόμενος. ἅπαντας γὰρ λογίους ἐποίησε τοὺς μαθητὰς Ἀριστοτέλης, λογιώτατον δὲ Θεόφραστον. *Theophraſtus prius vocabatur Tyrtamus : ſed Ariſtoteles hoc ei nomen fecit, ſimul ut prioris aſperitatem fugeret, ſimul ut dictionis Theophraſteæ præſtantiam commendaret tanquam divinæ. Omnes enim diſcipulos facundos, hunc facundiſſimum reddidit Ariſtoteles.* Idem de hoc Tyrtami nomine habes apud Diogenem Laërtium, Heſychium Illuſtrem, Suidam, alioſq;.

5. *Menedemus*] Omnino hic legendum *Eudemus* ; quemadmodum viris doctiſſimis jam monitum. Menedemi enim Peripatetici vix ab alio auctore & alio loco ulla fit mentio ; Eudemi vero plurima apud varios ſcriptores & honorificentiſſima ; & ſemper Alexander, aliique ex optimis interpretibus, Theophraſtum & Eudemum, ut Ariſtotelis ſodales, & ejuſdem cum ipſo ſententiæ, prædicant, & adducunt. Ab hoc Eudemo nomen habent Ethica Eudemia, quæ vulgo Ariſtoteli tribuuntur ; ſive ipſe eorum auctor ſit, ſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bant. alter ex inſula Lesbo fuit, Menedemus autem Rhodo. Ariſtoteles reſpondit facturum eſſe quod vellent, quum id ſibi foret tempeſtivum. poſtea brevi tempore quum idem illi, qui de magiſtro 7 deſtinando petierant, præſentes eſſent; vinum ait, quod 8 tum biberet, non eſſe id ex valetudine ſua, ſed inſalubre eſſe atq; aſperum; ac propterea quæri debere 9 exoticum vel Rhodium aliquod, vel Lesbium. id ſibi utrumque 10 ut curarent, petivit; 11 uſurúmq; eo dixit, quod ſeſe magis juviſſet. 12 eunt, curant, inveniunt, adferunt. tum Ariſtoteles Rhodium petit, deguſtat. Firmum, inquit, hercle vinum & jucundum. petit mox Lesbium: quo item deguſtato, Utrumque, inquit, oppidò bonum, ſed 13 ἡδίων ὁ λέσβιος. id ubi dixit, nemini fuit dubium, quin, lepi-

ve ei Ariſtoteles iſta dedicaverit; quorum tamen prius Jonſio veriſimilius videtur. Scripſit etiam æmulatione Theophraſti condiſcipuli, qui juxta Laërtium lib. 5. exaravit ἀστρολογικῆς ἱστορίας δ΄. & ἀριθμητικῶν α΄. Eudemus hic ἱστορίαν περὶ τῶν ἀστρολογουμένων, teſte eodem Laërtio lib. 1. Thalete, vel ἀστρολογικὰς ἱστορίας, ut vult Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. quod opus Aſtrologorum vitas & inventa, ipſiuſque Aſtrologiæ ortum & progreſſum continuit. Laudat etiam Simplicius ad lib. 1. φυσ. ἀκροασ. comment. XII. Geometricas hiſtorias hujus Eudemi. & ibidem comment. XXVI. Ejus lib. 1. φυσικῶν. ac lib. 3. comment. XXVIII. item lib. 4. comment. CXVI. liber ſecundus & tertius φυσικῶν citatur. Scripſit quoque hic Eudemus, ut & Theophraſtus atque Phanias, ad Ariſtotelis æmulationem Categorias, libros de Interpretatione, & Analytica, aliaque, de quibus, ut & de multis quibus idem Eudemi nomen fuerit, vide plura apud Jonſium de Scriptor. Hiſtor. Philoſoph. lib. 1. c. 15.

6. *Ingenio hi*] V. C. C. *ingenio ii.*

7. *Deſtinando*] V. C. C. *deſignando.*

8. *Quod tum biberet*] Ms. *quod imbiberet.*

9. *Exoticum*] Peregrinum. quo ſenſu Apulejus lib. 1. Mileſiar. Prudentius in Pſychomachia, Ennodius in Panegyrico, Iſidorus lib. 19. cap. 22. Caſſiodor. Variar. lib. 9. Ep. 23. Sic Plautus Moſtellaria: *Olere unguenta exotica.*

10. *Vt curarent*] Ms. *ut ei curarent.*

11. *Vſurumqueeo*] Ms. *uſurumq; ex eo.*

12. *Eunt*] Quid ſi legas, *quærunt.*

13. Ἡδίων ὁ λέσβιος] Id eſt, *Suavius Lesbium.* Ac ſane Vinum Lesbium Veteribus commendatiſſimum, magnoque in pretio erat. Clearchus apud Athenæum lib. 1. Deipnoſ.

- - λεσβίου πώματος
Οὐκ ἔστιν ἄλλος οἶνος ἡδίων πιεῖν.

Id eſt,

Lesbio vino potui ſuavius aliud nullũ eſt.

Apud eundem Archeſtratos Deipnologus, varia vinorum generoſorum genera recenſens, omnibus aliis Lesbium præfert, cum ſic concludat:

Ἀλλ᾽ οὐθὲν τ᾽ ἄλλ᾽ ἐστὶν ἁπλῶς πρὸς
λέσβιον οἶνον.

Id eſt.

Vno ſed verbo nihil hæc ad Lesbia vina.

Neque

bidè ſimul & verecundè, ſucceſſorem illa voce ſibi, non unum delegiſſet. is erat è Lesbo Theophraſtus, ſuavitate omo inſigni linguæ pariter atque vitæ. itaque non diu pſt, Ariſtotele vita defuncto, ad Theophraſtum omnes cnceſſerunt.

CAP. VI.

id veteres Latini dixerunt quas Græci προσῳδίας *appellant; & item quod vocabulum* barbariſmi *non uſurpaverint neque Romani antiquiores,* [1] *neque Attici.*

QUas Græci προσῳδίας dicunt, eas veteres docti tum notas vocum, tum moderamenta, tum accenuncululas, tùm 3 voculationes appellabant. quod nunc aucn barbarè quem loqui dicimus, id vitium ſermonis non barba-

NEque Attici] Hæc poſtrema verba nova erunt ei, qui caput prius qm ejus titulum leget: cum in capiulla prorſus Atticorum fiat menti Sed ſive Gellii hæc ſit adjectio, ſive us Pſeudogellii, quod ea continet vm an falſum eſſe dicemus? Equid minine dubito, quin & Attici aniores βαρβαρίζειν dixerint, nō eam tam ſignificationis formam ſequenquam habent μηδίζειν, ἀττικίζειν: vm & cum ſignificare volebant *Barbaloqui.* an etiam & hujus verbale βαρβαρισμὸς jam tum in uſu eſſet, qigi poſſe ſcio: quod multa verbaon eodem quo ipſa verba tempore pari cæperunt. Sed vocem, cujus n recepta in aliis ſermonis forma mittebat (neque enim dubium eſt, q μηδισμὸν, & ἀττικισμὸν & λακωνισμὸν illi quoque veteres Attici dirint) pro uſurpata habere poſſemus mſi nullo id teſtimonio probari pſet. *H. Steph.*

· Προσῳδίας] *Accentus.* Quænam Græcis ſint προσῳδίαι late dicet Sextus Empiricus lib. 1. adverſ. Mathem. cap. 5. Sic autem Diomedes accentum deſcribit lib. 2. *Accentus eſt Acutæ, vel Gravis, vel Inflexæ orationis elatio, vocisve intentio, vel inclinatio, acuto, aut inflexo ſono regens verba. Nam ut nulla vox ſine vocali, ita ſine accentu nulla.* De accentibus libros magnos ſcripſere Apollonius & Herodianus inter Græcos, inter Latinos Cenſorinus, ut teſtatur Priſcianus lib. 15. qui & ipſe librum de Accentibus conſignavit, ubi & Accentum deſcribit, quod ſit *certa lex & regula ad elevandam & deprimendam ſyllabam uniuſcujuſque particulæ orationis, qui fit ad ſimilitudinem elementorum literarum atque ſyllabarum.* Ade ſis Voſſium de Art. Gram. lib. 2. cap. 7.

3. *Voculationes*] Hac voce etiam utitur Nigidius infra h. l. cap. 24. Apud Martianum Capellam lib. 3. cap. *de faſtigio*, accentus quoque *faſtigia* vocantur, idem vocat *cacumina, tonos* & *ſonos.* Sic & Diomedes lib. 2. *faſtigia* appellat, item Beda lib. de metris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

barbarum eſſe, ſed ruſticum, & cum eo vitio loquentes ruſticè loqui dictitabant. P. Nigidius, in commentariis grammaticis, *Ruſticus fit ſermo*, inquit, *ſi adſpires perperam*. itaque id vocabulum, quod dicitur vulgo [4] barbariſmus, qui ante divi Auguſti ætatem purè atque integrè loquuti ſunt an dixerint, nondum equidem inveni.

4. *Barbariſmus*] Ab Heſychio definitur παράτονος διάλεκτος, i.e. *à vero tono declinans loquendi ratio*. Euſtathio dicitur, *peccatum pronunciationis circa voces, aut tonos, ſeu accentus, ſicut ſolœciſmus circa ſyntaxin*. Suidas nimis generaliter Barbariſmum dicit eſſe vitioſa dicta præter conſuetudinem clarorum Græcorum, λέξιν παρὰ τὸ ἔθος τῶν εὐδοκιμούντων ἑλλήνων.

CAP. VII.

Diverſum de natura leonum dixiſſe Homerum in carminibus, & Herodotum in hiſtoriis.

LEænas inter omnem vitam ſemel parere, eoque uno partu nunquam edere plures quàm unum, Herodotus in tertia hiſtoria ſcriptum reliquit. verba ex eo libro hæc ſunt: [1] ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. Homerus autem leones (ſic enim feminas quoque virili genere appellat, quod grammatici [2] ἐπίκοινον vocant) pluris gignere atque educare catulos dicit. verſus, quibus hoc apertè demonſtrat, hi ſunt:

[3] Εἱςήκει ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν,

Ὧ ῥα

Ἡ δὲ δὴ λέαινα &c.] i.e. *Quum autem animalium acerrimum ſit leæna & audaciſſimum, ſemel omnino in vita & unum parit. Enitendo enim ſimul cum fœtu pariter matricem projicit.* Hoc autem veriſimile eſt Herodotum ab Ægyptiis accepiſſe; nam & Orus Apollo in Hieroglyphicis narrat, leænam quia non pariat bis, apud Ægyptios ſymbolum eſſe mulieris ſemel tantum enixæ. Quam opinionem etiam ſecutus eſt B. Baſilius Hexaem. homil. IX.

2. Ἐπίκοινον] *Promiſcuum.*

3. Εἱςήκει] Id eſt,

Stetit, ſicut aliquis leo circa ſuos catulos,
Cui quidem catulos ducenti occurrerint in ſylva
Viri venatores - - -

Exſtat locus ςίχ. 133. Iliad. ρ.

4. Πυκνὰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ᾯ ῥά τε νήπι᾽ ἄγοντι συναντήσονται ἐν ὕλῃ
Ἄνδρες ἐπακτῆρες.

em alio in loco idem ſignificat:

[4] Πυκνὰ μάλα στενάχων· ὥσπερ λὶς ἠϋγένειος,
ᾯ ῥάθ᾽ ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἄρπασεν ἀνὴρ
Ὕλης ἐκ πυκινῆς.

h nos diſſenſio atque diverſitas quum agitaret inclutiſſi- poëtarum & hiſtoricorum nobiliſſimi, placuit libros riſtotelis philoſophi inſpici, [5] quos de animalibus exquiſiſſimè compoſuit. in quibus, quod ſuper iſta re ſcriptum venimus, cum ipſius Ariſtotelis verbis, in his commentiis ſcribemus. verba Ariſtotelis hæc ſunt ex libro de hibria animalium ſexto:

Λέων δ᾽ ὅτι μὲν ὀχεύει ὄπισθεν, καὶ ἔστιν ὀπισθουρητικὸν, εἴρηται,

. Πυκνὰ μάλα] Id eſt,
rebro admodum ſuſpicans, ſicut leo pulchre jubatus,
iique catulos venaticus ſurripuerit vir
lva ex denſa.
tat ℣ſ. 318. Iliad. σ.

. *Quos de animalibus exquiſitiſſime poſuit*] Qua diligentia hi libri de imalibus ab Ariſtotele compoſiti, tradit Plinius lib. 8. cap. 16. *Alendro Magno rege inflammato cupidine nalium naturas noſcendi, delegataque h commentatione Ariſtoteli, ſummo in ni doctrina viro, aliquot millia hominm in totius Aſiæ Græciæque tractu par juſſa, omnium quos venatus, aucup, piſcatuſque alebant: quibuſque vivia, armenta, alvearia, piſcinæ, aviain cura erant, ne quid uſquam gentium raretur ab eo; quos percontando quinquinta firme volumina illa præclara de nalibus condidit.* Ubi poſtea Plinius e Ariſtotele de Leonum, Leænarumq naturâ ſubjungit.

. Λέων δ᾽ ὅτι μὲν ὀχεύει ὄπισθεν, 8] Id eſt, *Leonem averſum coire retroque urinam reddere, jam dictum eſt, coit paritque non quovis tempore, quamquam quotannis: parit autem vere. Binos fere parit, neque plures ſenis: interdum etiam unum. Nam quæ narratur fabula, leænam parientem ejicere matricem, delira eſt; ſed compoſita ex eo fuit, quod animal hoc rarum eſt. Idcirco qui fabulam confinxit, cauſſam ignoravit. Rarum igitur leonum genus eſt: rariſque gignitur locis. Sed tota Europa inter Acheloum & Neſſum duntaxat fluvios. Ipſa quoque leæna parit puſilla omnino, adeo ut altero ætatis menſe vix ingrediantur. Terræ Syriæ leænæ quinquies pariunt: primum quinos: poſt deinde uno pauciores; poſtremo nullum, ſed effœtæ agitant. Caret leæna juba; ſolus habet mas. Mutat dentes leo quatuor eos tantum, qui canini appellantur, duos ſuperiores, totidem inferiores; idque ætatis ſuæ menſe ſexto.* Eſt cap. 31. lib. 6. de Hiſtor. Animal. quod hic Ariſtoteles de terræ Syriæ leænis narrat, id de univerſis pronunciat lib. 6. de Generat. Animal. c. 21. ſequitur vero Plinius Hiſt. Nat. lib. 8.

εἴρηται πρότερον· ὀχεύει τε καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν, κ
ἕκαστον μέντοι τὸν ἐνιαυτόν. τίκτει μὲν οὖν τοῦ ἔαρος. τίκτ
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο. τὰ μέντοι πλεῖστα ἕξ. τίκτει δ' ἐ-
τε καὶ ἕν. ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑ-
έρας τίκτοντα, ληρώδης ἐστί· συνετέθη δὲ ἐκ τοῦ σπαν
εἶναι τοὺς λέοντας ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν μῦθον συ-
θέντος. σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστί, καὶ ο
ἐν πολλῷ γίγνεται τόπῳ· ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν
μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Νέσου ποταμοῦ· τίκτει δὲ ὁ λέ
πάνυ μικρά, οὕτως ὥστε δίμηνα ὄντα μόλις βαδίζειν.
δ' ἐν Συρίᾳ λέοντες τίκτουσι πεντάκις. τὸ πρῶτον πέν
εἶτα ἀεὶ ἑνὶ ἐλάττονα. μετὰ δὲ ταῦτα οὐκ ἔτι οὐδὲν τίκτου
ἀλλ' ἄγονοι διατελοῦσιν. οὐκ ἔχει δὲ ἡ λέαινα χαίτη
ἀλλ' ὁ ἄρρην λέων. βάλλει δὲ ὁ λέων τοὺς κυνόδοντας κ
λουμένους τέτταρας μόνους, δύο μὲν ἄνωθεν, δύο δὲ κ
τωθεν· βάλλει δὲ ἑξάμηνος ὢν τὴν ἡλικίαν.

cap. 16. ut & Ælianus lib. 4. de Animalib. cap. 34. Nec aliter Oppianus initio lib. 5. de Venatione, & Philoſtratus lib. 1. de vita Apollonii c. 16. De Leonum natura præter eos, qu profeſſo de Animalibus ſcripſere, m ta tradit etiam Voſſius lib. 3. de I lol. cap. 52. & 53.

CAP. VIII.

Quòd Afranius poëta prudenter & lepidè ſapientiam filiam e Vſus & Memoriæ dixit.

1 EXimiè hoc atque veriſſime 2 Afranius poëta 3 de g gnenda comparandaque ſapientia opinatus eſt: quo ea

Eximie] Sic Ms & V. C. C. vulgo *maxime*. male.

2. *Afranius Poëta*] Quibus temporibus Afranius floruerit ſupra p. 521. notatum. De eo Velleji Paterculi eſt lib. 1. *Dulceſque Latini ſermonis facetiæ per Cæcilium, Terentiumq; & Afranium, ſuppari ætate floruerunt.*

3. *De gignenda comparandaque ſapientia*] Prudentia potius dicenda fil Uſus & Memoriæ. Sapientia eni meditationibus crebris & contempl tione maxime acquiritur; Uſu ve rerum periculiſque ſubeundis Prude tia comparatur. Ita enim haſce virtu tes diſtare nemini non notum, è lib. 6 Ethic

en filiam eſſe Uſus & Memoriæ dixit. eo namque argumnto demonſtrat, qui ſapiens eſſe rerum humanarum veli, non libris ſolis neque diſciplinis rhetoricis dialecticiſce opus eſſe; ſed oportere eum verſari quoque exercerice 4 in rebus cominus noſcendis periclitandiſque: eaque onia acta & eventa firmiter meminiſſe: & 5 proinde ſapre ac conſulere ex his, 6 quæ pericula ipſa rerum docuent, non quæ libri tantum 7 ac magiſtri per quaſdam inanates verborum & imaginum, tanquam in mimo aut in ſmnio, 8 dictitaverint. Verſus Afranii, ſunt in togata, ci Sellæ nomen eſt:

Vſus me genuit, mater peperit Memoria.
Sophiam vocant me Graii, vos Sapientiam.

em verſus eſt in eamdem ferme ſententiam Pacuvii, cem Macedo philoſophus vir bonus, familaris meus, 9 ſcribi debere cenſebat pro foribus omnium templorum.

Ego

hicor. ad Nicomach. Improprie itac Afranius Sapientiam dixit, cum Edentiam filiam Uſus & Memoriæ cere debuiſſet.

4. *In rebus cominus noſcendis*] Ms. *in r s communibus cominus noſcendis*, ita natum in margine Voſſiani codicis. Inbecius ex Ms. Reg. *in rebus communus noſcendis*. & Res communes expat τὰ πᾶσι κοινῶς συμβαίνειν εἰωθ α. Quemadmodum communes ſenſ, Deus communis, & communes litæ apud Phædrum, Auſonium, Tertianum. In eo autem fallitur quod pet vocem *cominus* ſenſui plane hîc ctrariam eſſe; & rectius legi poſſe *rebus eminus noſcendis*; id eſt πόῤῥωθ ſeu ex longinquo. *Cominus* enim ut lc loco optime, ita *eminus* nullo mo convenire poteſt. Nempe eum, qui pdens & ſapiens rerum humanarum e velit, debere ſe rebus ipſis tractan immiſcere, periculaque ipſa ſubire, ita cominus actione ipſa, & uſu pdentiam acquirere. Sic Euphrates Philoſophus apud Plinium lib. 1. epiſt. 10. *affirmabat eſſe Philoſophiæ & quidem pulcherrimam partem, agere negotium publicum, cognoſcere, judicare, promere & exercere juſtitiam, quæque ipſi doceant in uſu habere.*

5. *Proinde*] Sic Ms. vulgo *perinde.*

6. *Quæ pericula ipſa rerum*] Ms. *quæ pericula ipſarum rerum.*

7. *Ac magiſtri*] V. C. C. *aut magiſtri.*

8. *Dictitaverint*] V. C. C. *delectaverint*. quod Stephanus accipit pro delectando dixerint, ſive delectabiliter dixerint. Lipſius in Electis leg. *dictaverint*, & errorem natum eſſe dicit ex priſcâ ſcripturâ *deictaverint.*

9. *Scribi debere cenſebat pro foribus omnium templorum*] Hunc A. Gellii locum expreſſit J. Saliſberienſ. lib. 4. De Nug. Curial. c. 6. *Vnde & Philoſophi veteres imaginem Sapientiæ pro foribus omnium templorum pingi, & hæc verba ſcribi debere cenſuerunt:*
Vſus me genuit, perperit Memoria

 Sophiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[10] *Ego odi homines ignava opera & philoſopha ſententia.* nihil enim fieri poſſe indignius [11] neque intolerantius dicebat, quàm quod homines ignavì ac deſides, [12] operti barb & pallio, [13] mores & emolumenta philoſophiæ in lingua verborumque artes converterent; & vitia facundiſſim accuſarent [14] intercutibus ipſi vitiis madentes.

CAP.

Sophiam me vocant Graji, vos Sapientiam.

Et hæc item: Ego odi homines ſtultos, & ignava opera, & Philoſophicas ſententias.

10. *Ego odi homines, &c.*] Sic Alexander M. Calliſthenem Philoſophum natum ex conſobrina Ariſtotelis, cum eum adorare & divinis honoribus proſequi recuſaret, in caveam juſſit includi, & ſpectandum circumduci ac tandem interfici, addens: Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. *Odi ſapientiſtam ſibi qui non ſapit.*

11. *Neque intolerantius*] Alium fateor *intolerabilius* fuiſſe dicturum: ſed ſi *res incredulæ*, pro Res incredibiles dicere ſibi permiſit, hoc etiam ſibi permiſiſſe credibile eſt. Nævium ſaltem auctorem habere ſe dicere potuit ad illud *intolerantius* quod attinet, nam lib. 19. c. 7. eum *intolerantibus curis*, pro *intolerandis* dixiſſe ſcribit. *H. Steph.*

12. *Operti barba, & pallio*] Inſigne Philoſophorum, crinem barbamque promittere, & pallio uti prælongo, de quo jam ſupra p. 152. quædam notata; iis adde Senecam epiſt. 5. & 43. Firmic. Aſtronom. lib. 7. cap. 6. Artemidor. lib. 1. c. 19. & 32. Tertullian. de Pallio. Lactant. lib. 5. cap. 2. Apulej. 1. Floridor. *Item pallio cadavera operiri & philoſophos amiciri.* Capitolinus in Antonino Philoſopho: *Nam duodecimum annum ingreſſus, habitum Philoſophi ſumpſit, & deinceps tolerantiam, cum ſtuderet in pallio & humi cubaret.* J. Saresberienſ. lib. 8. de Nug. curial. cap. 21. ait Julianum Imperatorem viros congregaſſe *circa palatia qui circumanicti pallio, magis habitu quam magiſterio pandebantur.* Inſignis vero eſt Luciani locus in Icaro Menippo in hujuſmodi Philoſophos, qui tantum barba & pallio conſpicui, & Agellio illuſtrando aptiſſimus, unde quædam hic adſcribere non dedignabor. Γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν, οὐ πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἐπιπόλαζον, ἀργὸν, φιλόνεικον, &c. ſed locus quia nimis longus eſt, Latine tantum eum adſcribam; ſic itaq; inquit: *Eſt, genus hominum quod non ita pridem in vita exſtare cæpit, iners, contentioſum, gloriæ avidum, iracundum, guloſum, ſtultū, faſtuoſum, contumelioſum: & ut Homeri verbis dicam, Telluris inutile pondus. Iſti igitur in ſectas diviſi ac variis rationum labyrinthis excogitatis, alii ſeſe Stoicos appellant, alii Academicos, alii Epicureos, alii Peripateticos, aliiſq; vocabulis his multo magis ridiculis. Deinde cum illud virtutis nomen venerandum induerint, tum adductis in altum ſuperciliis, promiſſaque barba, fucato habitu obambulant, deteſtandos mores circumferentes, ſimillimi iſtis tragœdiarum actoribus quibus ſi perſonas ſtolamque illam auro ſparſam detraxeris, reliquum eſt ridiculum, nempe homunculus ſeptem denariis ad agonem conductus.* Vide ſis & reliqua quæ ſequuntur, nimia enim ſunt, & quæ huc tranſcribi nequeant.

13. *Mores*] Sic omnes Mſſ. & V. C. C. H. Stephan. ex conjecturâ legit *honores.*

14. *Intercutibus ipſi vitiis madentes*] Sic V. C. C. in Voſſiano Codice in margine notatum in quodam Ms. pro *madentes* haberi *incidentes.* quod ex-

ſcripto-

...roris vitium puto. H. Stephan. ex co...ctura legit *ſcatentes*. Sed nihil ...ndum. hoc enim modo & Mar-...tis *artibus madidus* dixit lib. 1. Epi-gr... 40.

...quis Cecropiæ madidus, Latiæque
Minervæ
...rtibus, & vera ſimplicitate bonus.

...rum Moſellanus putat *intercutibus ...s madentes* per tranſlationem dici ...ominibus, qui hydropiſin patiun-...tur quem morbum Latini nonnun-...m aquam intercutem appellare ſo-...ent; quod quidem ferri poſſit; ſed quid ſi quis ſuſpicetur, magis reconditum quid hîc loci latitare, & *intercutibus vitiis madentes* dici, quemadmodum olim Cato, ut Priſcianus lib. 6. teſtatur, dixit *intercutibus ſtupris obſtinatos*, ac unum idemque vitium innui. Notum enim ex Feſto, *intercutitos* dici mares ſtuprum paſſos, quos & *inter cutem flagitatos* antiquis appellatos ſcribit; & hoc genus hominum, quod Macedo hîc apud Gellium deſcribit, ab hoc vitiorum genere haud adeo abhorruiſſe, niſi potius ipſis perquam familiare fuerit, etiam non minus notum eſt.

CAP IX.

...d Tullius Tiro in commmentariis ſcripſerit de Suculis & ...yadibus, quæ ſunt ſtellarum vocabula.

TUllius Tiro M· Ciceronis alumnus & libertus, adjutorque in literis ſtudiorum ejus fuit. is libros com-...ris de uſu atque ratione linguæ Latinæ, item de variis ...que 2 promiſcis quæſtionibus compoſuit. in his eſſe præ-...i videntur, quos Græco titulo 3 πανδέκτας inſcripſit, ...quam omne rerum atque doctrinarum genus conti-...tis. ibi de his ſtellis, quæ appellantur ſuculæ, hoc ſcri-...m eſt: *Adeò*, inquit, *veteres Romani literas Græcas neſci-...ent, & rudes Græcæ linguæ fuerunt; ut ſtellas, quæ in capite Tauri*

...*Vllius Tiro*] Vide ſupra p. 29.

2. *Promiſcis*] V. C. *promiſcuis*.

3. Πανδέκτας] Id eſt, *Rerum o-...mium receptacula*. Hujuſmodi inſcri-...ptionum feſtivitates ad exemplum Pli-...nii Præfatione ſuâ ad Veſpaſianum, ...deridet Auctor noſter ſupra Præ-...fatione in Noctes Atticas. Dorothæi ...ectæ citantur à Clemente Alexan-...dro lib. 1. Stromat. Horum exemplo ...teres Juriſconſulti, Volumina jus ...continentia Digeſtorum, & Juſtinia-...nus Imperator, ſive, quibus id commiſerat, Volumen quod omnes legum diſputationes & deciſiones continet, Pandectarum nomine vocavêre; quâ de re Imperator l. 20. §. omnia igitur. C. de Vet. Jur. enucleando, ita loquitur. *Nomen libris L. impoſuimus Digeſtorum ſeu Pandectarum, qui omnes diſputationes & deciſiones in ſe habent legitimas, & quod fuit undique collectum hoc in ſinus receperunt, in centum quinquaginta pene millia verſuum totum opus conſummantes.*

4. *Pro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

*Tauri ſunt,*4*propterea ſuculas appellarint,quod eas Græci* ὑάδα *vocant; tamquam id verbum Latinum Græci verbi interpreta mentum ſit. quia Græce* ὕες *, ſues Latinè dicantur. ſed* ὑάδε inquit οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν, *ita ut noſtri* 5 *opici putaverunt,ſed ab e quod eſt* ὕειν, *appellantur. nam & quum oriuntur & quum occi dunt, tempeſtates pluvias largoſque imbres cient. pluere autem Græca lingua* ὕειν *dicitur.* Hæc quidem Tiro in Pandectis ſe

4. *Propterea Suculas appellarint,&c.*] Eodem modo & ante Tironem patronus ejus M. Cicero caſcos illos reprehendit lib. 2. de Nat. Deor. *Tauri caput,* inquit, *ſtellis conſperſum eſt frequentibus; Has Græci ſtellas Hyadas vocitare ſuerunt à pluendo.* ὕειν *enim eſt pluere; noſtri imperite Suculas, quaſi à ſuibus eſſent, non ab imbribus nominatæ.* Et poſt eum Plinius Hiſtor. natural. lib. 27. cap. 26. *Nimborum argumento Hyadas appellantibus Græcis has ſtellas; quod noſtri à ſimilitudine cognominis, Græci propter ſues impoſitum arbitrantes, imperitiá appellavere Suculas.* Sed & *Succulæ* dici poſſunt ἀπὸ τοῦ ὕειν, *pluere*, quia ortu ſuo coſmico pluvias & ſuccos inducunt. Germanici interpreti, qui C. Baſſus nonnullis audit, etiam placet ſtellas haſce Græcis Hyadas dictas, quia in modum literæ *υ* poſitæ ſunt; vel etiam quia natæ ex Atlante & Hya Oceani filia, Hyantem fratrem ab apro vel leone in venatu occiſum flentes pietatis & ſolatii cauſa in cœlum tranſlatæ ſint. Harum nomina, ut tradit Hyginus Aſtronom. Poëtic. & Cicero de natura Deor. lib. 2. fuere: *Ambroſia, Eudora, Phæſyle, Coronis, Polyxo, Phileto,* ſeu *Phæo, Thyene.* Septem itaque numero ſunt hæ ſtellæ Hyades, in capite Tauri, quarum duæ in eductione cornuum, & quinque in facie ponuntur. De his Ovidius lib. 5. Faſt.

Ora micant Tauri ſeptem radiantia flammis
Navita, quas Hyadas Græcus ab imbre vocat.

Alii cum Heſiodo duas iſtas in co nuum eductione omittentes, quinqu tantum Hyadas ſtatuunt, ſic ab eo hiſc verſibus nominatas:

- - νύμφας χαρίτεσσιν ὁμοῖαι,
Φαισύλη, ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός
Κλεέια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα, καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος.

Harum autem maxima in auſtrin Tauri oculo, Romanis *Palilicium* dicitur, quod ortus ejus conveniret cum Paliliis, hoc eſt, Paſtorum feriis, Palis deæ in honorem, pro pecoris partu, inſtitutis, ut habet Varro lib. 5. de L. L. & Ovidius lib. 4. Faſtor. Arabes *Aldebaran* vocant, quod idem plane denotat ac Græcis λαμπαδίας, uti ab eis eadem hæc ſtella nominatur. Aben Ezra ait Amos c. 5. ꝟſ. 8. eandem propter claritatem Ebraice vocari אורים, id eſt ὑπόκιῤῥον, quemadmodum Ptolemæo dicitur.

5. *Opici*] Hoc verbo etiam uſus eſt auctor noſter ſupra lib. 2. cap. 21. & lib. 11. cap. 16. ubi vide notata. in Vet. Edd. eſt *rupici*, unde quidam rupices repoſuere; Ms. ad marginem Voſſiani Codicis notata lectio habet *ruſtici*. Sed proba eſt lectio contextus noſtri. Scaurus de Orthographia: *Ita ſatis per ſe poſita, aſpirationem ſui declararet, niſi opicus legat.* id eſt agreſtis & imperitus; unde Auſonio de Profeſſorib. c. 25. *opicæ chartæ*, Sidonio Apollinari lib. 8. epiſt. 3. *ópica tranſlatio.*

6. *A nobis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſe enim veteres noſtri non uſque eo rupices & agreſtes
ſu runt, ut ſtellas hyadas idcirco ſuculas nominarent, quod
Latine ſues dicantur: ſed ut quod Græci ὑπὲρ, nos ſu-
dicimus, quod illi ὕπτιος, nos ſupinus; quod ὑφορβὸς,
ſubulcus; quod item illi ὕπνος, nos primo *ſypnus*, de-
per *y* Græcæ Latinæque literæ cognationem *ſomnus*:
quod ab illis ὑάδες, [6] à nobis primo ſyades, deinde ſu-
appellatæ. Stellæ autem iſtæ non in capite Tauri
, ut Tiro dicit (nullum enim videtur præter eas ſtellas
uri caput) [7] ſed hæ ita circulo,[8] qui Zodiacus dicitur, ſi-
ocatæque ſunt; ut ex earum poſitu ſpecies quædam &
ulacrum eſſe videatur Tauri capitis: ſicuti cæteræ par-
& reliqua imago Tauri conformata & quaſi depicta eſt
s regionibuſque earum ſtellarum, [9] quas Græci
ειάδας, nos vergilias vocamus.

CAP.

A nobis primo ſyades, &c.] Dum
etes illos & caſcos Agellius quovis
o defendere ab imperitiâ contra
nem nititur, turpiſſime ſemet-
hîc proſtituit, cum nihil præter
nugaciſſimas in mediũ proferat.
Sed hæ] Ms. *ſed eædem.*

8 *Qui Zodiacus dicitur*] Zodiacus
lo ſive etiam in globo cœleſti,
r circulus maximus, qui deſcri-
x polis diſtantibus à polis mundi
$23\frac{1}{2}$ numeratus in Coluro ſol-
um, ſecat Æquatorem, ſecatur-
iciſſim ab ipſo in duas æquales
etates. oblique tamen, ita ut Zo-
ſit ad Æquatorem inclinatus, u-
medietas vergat ad ſeptẽtrionem,
um arcticum; altera ad auſtrum,
um antarcticum; punctum vero
m utriuſque medietatis, recedat
n ab Æquatore quantum poli Zo-
polis mundi, nempe grad. $23\frac{1}{2}$.
ωακὸν Arabes *Almantica* ſeu *Nitas*
voc, quod Baltheũ ſive ζωςῆρα deno-
ræis dicitur חשב אפורת הגלגל
opus Phrygionarium, hoc eſt *Faſcia*, ſeu *limbus textilis*. Arato eſt μίτρα, & ἠελίοιο κέλευθος. Proclo, λοξὸς κύκλος. Lucano

- - *varii mutator Circulus anni.*

Aliis *ſignifer*, ἀγαλματοποιὸς, ζωγράφος; *Sigillarius*; item ζωδίων περιπόλησις, & τὸ δωδεκατημόριον. Duodecim enim ſigna ſive conſtellationes continet, quorum nomina vulgato hoc diſticho exprimuntur:

Sunt, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.

9. *Quas Græci πλειάδας, nos vergilias vocamus*] Videtur Auctor noſter velle, quaſi in reliqua Tauri imagine nullæ exſtarent ſtellæ, præter Pleiades, ſive vergilias vocatas. Quod omnino falſum. Pleiadum enim ſidus in dorſo Tauri ſitum, & vulgo ſeptem ſtellis conſtare dicitur, quanquam ſex tantummodo oculis conſpicuæ. Unde Ovidius lib. 4. Faſtor.

Pleia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Pleiades incipiunt humeros relevare paternos

Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent. Græcis πλειάδες dictæ à πλεῖν, id eſt *navigare*, quia ab ortu eorum verno navigationis tempus ut plurimum incipere ſolet. In fabulis etiam finguntur Atlantis ex Pleione Nympha, aliis Heſperidâ fratre Atlantis Heſpero prognatâ, filiæ; unde & à Patre quibuſdam *Atlantides*, à matre vero *Heſperides* appellantur. Singularum nomina hæc feruntur eſſe: *Aſterope, Alcyone, Celæno, Maja, Electra, Taygeta, Merope.* Has inter Electra fingitur poſt Trojæ excidium noluiſſe amplius cum aliis choreas ducere, ideoque latitare ac vix apparere; Alii apud Hyginum dicunt eam quæ latet eſſe Meropen, quia Siſypho homini mortali nupſit, cum Diis immortalibus reliquæ nupſerint; quod & habes apud Ovidium lib. 4. Faſtorum. Cæterum in Pleiadum ſidere poſt Teleſcopium inventum, & eo ſpectatæ non tantum ſex, ſeptemve, verum plures quam quadraginta ſtellæ Galilæo viſæ, ut ipſe narrat in Nuncio Siderio; poſtea etiam per majora Teleſcopia plures quinquaginta aliis & mihi quoque apparuêre.

CAP. X.

Quod ſororis *etymon eſſe dixerit Labeo Antiſtius & quod* fratris *Nigidius.*

1 LAbeo Antiſtius juris quidem civilis diſciplinam principali ſtudio exercuit, & conſulentibus de jure publice reſponſitavit; cæterarum quoque bonarum artium non expers fuit: & in grammaticam ſeſe atque dialecticam literaſque antiquiores altioreſque penetraverat; Latinarumque vocum origines rationeſq; percalluerat: eaq; præcipue ſcientia

LAbeo Antiſtius] De hoc veterum Juriſconſultorum Principe vide quæ ſupra p. 54. notata ſunt. Sæpius in hiſce commentariis A. Gellius Labeonis meminit, ſed nuſquam tam egregio & merito ſuo elogio addito, uti hoc loco, ubi eum quidem juris civilis diſciplinam principali ſtudio exercuiſſe ſcribit, cæterarum vero bonarum artium non expertem fuiſſe, ſed in eas penetraviſſe, Latinarumque vocum origines rationeſque percalluiſſe; eaque præcipue ſcientia ad enodandos pleroſque juris laqueos uſum fuiſſe; Quod iis, qui vero Juriſconſulti & non forenſis rabulæ nomine beari velint exemplo eſſe debet, ne humaniorum literarum ſtudia negligant, ſed eas cum curâ & diligentiâ accuratâ pertractent; non minima enim verborum vim & ſignificationem recte noſſe, Juriſprudentiæ pars eſt. Nam, ut ait Plato in Gorgiâ, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα, *qui rerum nomina norit, etiam ipſas res facile pernoſcet.* non minus vere ac Socrates olim, teſte Epicteto, τὴν τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψιν, nominum contemplationem, eruditionis principium dixit. Et hinc etiam Juſtinianus Digeſtorum libris ſuo juſſu compoſitis, Titulum de *Verborum ſignificatione* addendum curavit; quem qui & capita ſub eo contenta exacte evolverit, eum haud exiguum jam in ſolidâ Juris ſcientiâ progreſſum feciſſe, negandum non eſt.

2. *Soror*

ſentia ad enodandos pleroſque juris laqueos utebatur. ...nt adeo libri poſt mortem ejus editi, qui *poſteriores* in-...buntur; quorum librorum tres continui triceſimus oc-...us & triceſimus nonus & quadrageſimus pleni ſunt id ...ius rerum ad enarrandam & illuſtrandam linguam La-...m conducentium. Præterea in libris, quos ad Prætoris ...ctum ſcripſit, multa poſuit partim lepide atque argute ...erta: ſicuti hoc eſt, quod in quarto ad edictum libro ...ptum legimus; 2 *Soror*, inquit, *appellata eſt, quod quaſi ...ſum naſcitur, ſeparaturque ab ea domo in qua nata eſt, & in ...m familiam tranſgreditur.* Fratris autem vocabulum P. ...gidius, homo impenſe doctus, non minus arguto ſubti-...le ἐτύμῳ interpretatur, 3 *Frater*, inquit, *eſt dictus quaſi fe-...alter.*

Soror appellata eſt quod quaſi ſeor-... naſcitur] Non ſolum ingenioſa, ſed ...iuri Civili accommodatiſſima eſt ...*ſororis* etymologia à Labeone ex-...cata; quam & Nonius Marcellus ... profert in *Soror.* Sic in l. 195. in ... D. de Verb. ſignif. *mulier* dicitur ...*familiæ & caput & finis.* Voſſius ...ολογίαν jubere dicit, ut *Soror* potius ...catur, à *ſero*, ſive qua ſeminandi ...onem habet, quia *ex eodem ſemine* ... eſt, ut Iſidorus eam deſcribit lib. ...6. ſive potius qua ſignificat *necto*, ut ſoror idem ſit ac *adnexa*, quomodo & Græcis *patrueles*, *conſobrini* & *amitini* dicuntur ἀνεψιοὶ & ἀνάπλεοι. Vide eum in Etymolog.

3. *Frater quaſi fere alter*] Ita & Nonius ex Nigidio, ſive potius, ut quamplurima alia, ex Auctore noſtro, deſcripſit. Potius tamen *frater* eſt ab Æolico φράτηρ pro φράτωρ, quod etymon una cum illo Nigidii, apud Feſtum legere eſt; idque etiam ſequitur J. C. Scaliger de Cauſſis L. L. cap. 26. Vid. & Voſſii Etymolog. L. L.

CAP. XI.

...em M. Varro aptum juſtumque eſſe numerum convivarum exiſtimarit: ac de menſis ſecundis & bellariis.

...Epidiſſimus liber eſt M. Varronis ex ſatyris Menip-...pæis, qui inſcribitur, 1 NESCIS. QVID. VESPER. SERVS.

...[*Eſcis quid ſerus veſper vehat*] Proverbialis locutio, qua admone-... ne præſentium rerum temere in-...camus, cum plane neſcii ac incerti ſimus, quemadmodum

– diem clauſo componet veſper Olympo.

Hinc Livius Decad. V. lib. 5. *In ſecundis rebus nihil quemquam ſuperbe ac violenter*

VE-

VEHAT. in quo diſſerit de apto convivarum numero, dequ ipſius convivii habitu cultuque. dicit autem convivarur numerum incipere oportere 2 à Gratiarum numero, & prc gredi ad Muſarum; id eſt, proficiſci à tribus, conſiſtere i novem: ut, quum pauciſſimi convivæ ſunt, non paucíore ſint quam tres; quum plurimi, non plures quam novem *nam multos*, inquit, *eſſe non convenit, quod turba plerumque e turbulenta.* 3 *** & *Romæ*, inquit, *conſtat, ſed & Athenis, nu quam*

lenter conſulere decet, nec præſenti credere fortunæ, cum quid veſper vehat, incertum ſit. Tracta autem videtur ab agricolis, quibus in more tempus veſperum magna cura obſervare, ut ex eo ventorum, nubili vel ſerenitatis ſigna colligant. Quo reſpexit Virgilius lib. 1. Georgic.

Denique quid ſerus veſper vehat, unde ſerenas
Ventus agat nubes, quid cogitet humidus Auſter.

2. *A Gratiarum numero, &c.*] Hunc locum etiam Auctoris noſtri ſimia Macrobius exſcripſit Saturn. lib. 1. cap. 7. Ubi Euangelus, *Varronis*, inquit, *librum vobis arbitror non ignotum ex Satyris Menippæis, qui inſcribitur:* NESCIS QUID VESPER VEHAT, *in quo convivarum numerum hac lege definit, ut neque minor quam Gratiarum ſit, neque quam Muſarum numeroſior*, & ſubjicit; *Hic video, excepto rege convivii, tot vos eſſe quot Muſæ ſunt. quid ergo perfecto numero quæritis adjiciendos.* Vettius vero Euangelo reſpondens; *Hoc*, inquit, *nobis præſentia veſtra præſtabit, ut & Muſas impleamus & Gratias.* Duodecim itaque convivas adeſſe vult. Capitolinus in *Vero* ſcribit eum primum fuiſſe in cujus convivio duodecim accubuerint, cum vetus verbum eſſet: *Septem convivium, novem vero, convicium*: Sed, ut notat ibi Caſaubonus, Capitolinus facile voce *primum* abſtinuiſſet, ſi ei in mentem veniſſet famoſiſſima illa Octavii juvenis cœna δωδεκάθε☉, in qua duodecim convivæ, duodecim Deorum nomine & ſpecie; quam haud dubie V rus æmulari voluit. Dictum illud, cu jus meminit Capitolinus, expreſſit e iam Auſonius in Ephemeride:

Quinque advocavi, ſex enim convivium
Cum rege juſtum, ſi ſuper, convicium.

Quin & Archeſtratus, Poëta Syracu ſanus, apud Athenæum Deipnoſopl lib. 1. convivas eſſe aut tres, aut qua tuor, aut non plures quinque vult, ali futurum conventum manipularium & raptu viventium.

Ἔστωσαν δ' ἢ τρεῖς ἢ τέτταρες
ξυνάπαντες,
Ἢ τῶν πέντε γε, μὴ πλείους. ἤδη γ
ἂν εἴη
Μισθοφόρων ἁρπαξιβίων σκηνὴ στρα
τιωτῶν.

3. *Et Romæ*, inquit, *conſtat, ſed & Athenis, nuſquam aut cubat*] Sic ſecut ultimam viri docti editionem eden dum curavimus, quamvis nullus fer ſenſus ex verbis hiſce mutilis erui po ſit. Veteres omnes Editiones conſtan ter habent, *Et Romæ quidem conſtat, ſe & Athenis; nuſquam autem plures cu bant.* Quod quamvis ſenſum admitta haud tamen uſq; quaque verum eſt; ni ſi Varronem reſpexiſſe dicamus ad id quod utplurimum fieri ſolebat, nemp ut triclinium ſterneretur, tres ſcilice lecti diſcubitorii, in quorum unoquo que tres convivæ ad menſam accumbe bant, quanquam nonnunquam quater ni etiam in ſingulis lectis collocati, un de Horatius lib. 1. Sat. 4.

Sæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

uam, aut cubat. * * *Ipſum deinde convivium conſtat*, inquit, *x rebus quatuor; & tum denique omnibus ſuis numeris abſolutum ſt. ſi belli homunculi collecti ſunt*, 4 *ſi lectus locus*, 5 *ſi tempus le-tum, ſi apparatus non neglectus, nec loquaces autem*, inquit, *onvivas, nec mutos legere oportet.* 6 *quia eloquentia in foro & apud*

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos.

uod tamen ſordidi hominis aliquo-nodo erat, & Cicero ut ſordidiſſimum Piſone notat, eum ſolitum quinos t plures in uno lecto ſtipare, in acer-iſſima illa Oratione, quam contra il-im habuit, hiſce verbis: *Græci ſtipati uini in lectis, ſæpe plures, ipſe ſolus.* Si nim convivarum numerus major erat, uam novem, tum tribus lectis adhuc nus, vel plures adhibendi, pro numero il. convivarum. Antiqui autem non lũ tres lectos ſtratos, quibus ad men-m accumbebant, tricliniũ dixere, ſed iam τϱίκλινον οἶκον, locum ſcilicet ſum, in quo tres lecti ſternerentur, a appellavere; Sic Cicero, Vitruvius, Quintilianus, Valerius Maximus, Sue-onius, Phædrus, alii triclinium pro onclavi & cœnatione ipſa uſurparunt; t fallitur Servius ad lib. 1. Æneid. im errare dicit eos, qui triclinium di-int ipſam baſilicam vel cœnationem. erum, ut ad auctorem noſtrum re-eam, in margine Voſſiani Codicis no-tum, in Ms. quodam legi, *nuſquam utem cubat.* omiſſo τῷ *plures.*

4. *Si lectus locus*] Cod. Torneſ. *ſi lectus locus.*

5. *Si tempus lectum*] Hoc eſt, quod empore celebretur, & nec maturius eatur, neque in longum & multam octem protrahatur. Cave autem cum urnebo Adverſar. lib. 6. c. 16. hic in-elligas convivia Tempeſtiva; hæc e-im, ut bene Lipſius ad Tacitum lib. 4. Annal. docuit, ſic dicta, quod ma-urius & ante horam ſolitam incipe-ent; quæ vero in longum & in mul-am noctem protraherentur, ea Intem-peſtiva convivia appellata. Salma-ſius vero ad Hiſtoriam Auguſtam, ne-gat ulla unquam fuiſſe intempeſtiva convivia, aut ita dici potuiſſe; & ubi-cunque fit mentio intempeſtivorum, id fieri vitio librariorum, & tempeſtiva reponi debere. Non enim minus mo-ris fuiſſe, tempeſtiva convivia ut tem-porius iniri, ſi & ſerius finiri; adeo quidem ut etiam in multam noctem protraherentur, & uſque ad galli can-tum. Contra Bulengerus lib. 1. de Conviv. cap. 24. durum putat inter-polare omnes veteres Auctores, qui in-tempeſtiva convivia commemorant; deinde non incommode dici potuiſſe intempeſtiva, quæ de nocte fierent; quemadmodum tempeſtiva, quæ de die, & ad noctem uſque, non ultra, produ-cerentur, quia non ſuo tempore fierent. Sic ut tempeſtiva convivia dici non po-tuerint, quæ poſt decimam horam, aut undecimam inciperent, & totam no-ctem ad initium ſequentis diei extrahe-rentur. Tardius enim quam oportuit, non temporius inita erant. Denique ſi tempeſtivum eſt quod fit ante legiti-mum tempus, quod fit poſt tempus le-gitimum, intempeſtivum erit. Sane quanquam intempeſtiva cõvivia rarius occurrant apud Veteres Auctores, qui ſæpius tempeſtivorum meminere, ubi-que tamen iſtorum loca in mendo cu-bare, facilius dici, quam probari, nedum demonſtrari poteſt; præſertim cum non incommodam interpretationem ad-mittant.

6. *Quia eloquentia in foro*] Eo enim loco receptum facunde cauſas orare & eloquenter eloqui. Unde Arnobius lib. 1. adverſ. gent. *Pompa iſta ſermonis,*

 & ora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

apud ſubſellia, ſilentium vero non in convivio, ſed in cubiculo eſſe debet. 7 Sermones igitur id temporis habendos cenſet non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis, ſed jucundos atque invitabiles & cum quadam illecebra & voluptate utiles; ex quibus ingenium noſtrum venuſtius fiat & amœnius. *Quod profecto*, inquit, *eveniet, ſi de id genus rebus ad communem vitæ uſum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendis loqui non eſt otium.* 8 *dominum autem*, inquit, *convivii eſſe oportet non tam lautum, quam ſine ſordibus: & 9 in convivio legi non omnia debent, ſed ea potiſſimum quæ ſimul ſint*

βιωφε-

& oratio miſſa per regulas, concionibus, litibus, foro, juſtitiiſque ſervetur, deturque. Item Cyprianus Epiſt. 2. lib. 2. *In judicii contentione pro roſtris opulenta facundia volubili ambitione jactetur.*

7. *Sermones igitur id temporis habendos, &c.*] Ejuſmodi ſermones Plutarchus vocat λόγους συμποσιακοὺς, *ſermones convivales*; & ἐπὶ κύλικι ζητήσεις, *quæſtiones inter vina.* Athenæus lib. 1. ἐπικυλικείους λόγους, Pollux lib. 6. cap. 18. ζητήματα κυλίκεια. Diogenes Laërtius in Arceſilao, ἐπικυλικεία; ἐξηγήσεις. Theodectes, μνημόνια, quaſi ſermones memoriæ commendandos. Huc pertinent Plutarchi συμποσιακῶν, & Athenæi Δειπνοσοφιστικῶν libri. item Apulei Convivales quæſtiones & ludicra, quorum antiqui crebro meminerunt; horum etiam exemplum habemus in Macrobii Saturnalibus.

8. *Dominum autem convivii*] Quem nimirum Latini Convivatorem appellant, utpote qui amicos aut hoſpites convivio excipit, Horatio dicitur Parochus & herus lib. 2. Sat. 8.

- - - vertere pallor
Tum parochi faciem nil ſic metuentis, ut acres
Potores. - - -
- - Sub hoc herus, hæc gravida, inquit, Capta eſt murena.

Græcis vocatur ὁ συνιστὰς συμπόσιον, *qui exſtruit convivium*, & ἑστιάτωρ, *qui dat epulum*; item συμποσίου ἄρχων, συμποσιάρχης, ἑστιοῦχος, qui domo & menſa excipit. Martiali lib. 12 Epigr. 48. dicitur *Cœnarum magiſter*; quanquam alias proprie *magiſter convivii* dicatur, qui *Arbiter bibendi*, item *Rex convivii*, unde *Magiſteria & Regna vini*. Hic Magiſter ſive Rex convivii talorum jactu creatus, certas bibendi leges præſcribebat, quas obſervare ſingulos oportebat, cum ad eos circumlata potio perveniret; item quantum quiſque vini & quomodo temperatum ſumere deberet. Vide Plutarch. Problem. 4. lib. 1. Sympoſ.

9. *In convivio legi non omnia debent*] Moris enim erat aliquid ſive ex Poëta, ſive Hiſtorico inter cœnandum legere, cujus exemplum habemus non unum in Auctore noſtro, ut lib. 2. cap. 22. & lib. 3. cap. 19. item lib. 19. cap. 7. Cornelius Nepos de Pomponio Attico in ejus Vita: *Nemo in convivio ejus aliud acroama audivit, quam anagnoſten; quod nos quidem jucundiſſimum arbitramur. Neque unquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt.* Sic Plinius Junior de Avunculo ſuo, lib. 3. epiſt. 5. *Mox quaſi alio die ſtudebat in cœnæ tempus: ſuper hanc liber legebatur, adnotabatur, & quidem curſim.* Idem de ſemetipſo lib. 9. epiſt. 36. *Cœnanti mihi*

ſic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

°*βιωφελῆ & delectent.* neque non de ſecundis quoque nenſis cujuſmodi eſſe eas oporteat præcipit. his enim ver-ɔis utitur : 11 *Bellaria* , inquit , *ea maxime ſunt mellita*, 2*quæ mellita non ſunt.* 13 *πέμμασιν enim* 14 *cum πέψει ſocietas nſida.* Quod Varro hoc in loco dixit, *bellaria*, ne quis orte in iſta voce hæreat; ſignificat id vocabulum 15 omne menſæ

cum uxore vel paucis , liber legitur.

10. Βιωφελῆ] Id eſt, *Vitæ utilitabus conducentia.*

11. *Bellaria*] Feſtus : *Bellarium & llaria, res bellas appellabant.* Ita enim gendum ex Scaligeri emendatione. lossæ Philoxeni: *Bellaria, τραγήματα.* t Onomaſticon Vetus : *Bellaria, ραγάλια* Eadem ratione & Græci *llaria* quia *bella* ſunt, appellant *ραῖα. ὡραῖος* enim *bellus* ac *pulcer.* lauto dicuntur *res belliſſimæ.* Apuleius Ailesiar. lib. 10. *mellita edulia* vocat, & ullò poſt id genus inter, *Cruſtula, cunculos , hamos , lacertulos , & comura ſcitamenta mellita.* Unde & qui uſmodi cupedias & edulia condita onficiebat *Piſtor Dulciarius* dictus. lossæ Cyrilli: *γλυκεοπρράτης, Dularius.* Item *Placentarius.* Eædem Gloſ-:: *πλακουντάριος*, *Placentarius, Dularius.* Firmicus Aſtron. lib. 8. *Faciet ſtores dulciarios, conditores.* Senecæ Eiſtola 56. dicuntur *Libarii , & cruſturii.* Afranius apud Nonium in *Luans* vocat *Scriblitarium*,

Piſtori nubat, cur non Scriblitario,
Vt mittat fratris filio lucunculos.

n Prologo Pœnuli *Scriblitæ* dicuntur. Glossæ Philoxeni *Scriblita*, Ἔγχυτον, Ιλακοῦς.

12. *Quæ mellita non ſunt*] Varro itaue Bellaria iſta melle condita , & dul-iaria , ut ſtomacho noxia & concotionem impedientia , non probat ; & licit bellaria iſta maxime mellita, hoc ſt ſalubria eſſe , quæ mellita non ſunt, ut ſunt Poma ſive mala, nuces, amygdalæ, piſtaciæ, & id genus alia, quæ naturâ parente, non arte producta, aut condita.

13. Πέμμασιν] *Placentis.*

14. *Cum πέψει*] *Cum concoctione.*

15. *Omne menſæ ſecundæ genus*] Secunda menſa & *menſa pomorum* dicta, quia veteribus ex pomis, qua voce omnia τὰ τῆς ὀπώρας comprehendebant. Unde Horatio Satyr. 3. lib. 1. *ab ovo uſque ad mala* : ab initio cœnæ uſque ad finem. Antiquus Scholiaſtes Horatii à Torrentio ad lib. 4. Od. 5. adductus : *Antiquorum conſuetudo fuit, ut ſublata prima menſa , poneretur ſecunda ; atque in ea poſitis pomis , infuſoque vino Dîs libaretur.* His conſona ſcribit Servius in illud lib. 1. Æneid.

Poſtquam prima quies epulis menſæque
remotæ.

Nam *Romanorum*, inquit, *exſequitur morem, quorum duæ erant menſæ, una epularum, altera pomorum.* Ælius Lampridius de Alexandro Severo : *Pomis vehementer indulſit , ita ut ſecunda menſa illi ſæpius poneretur ; unde etiam jocus extitit , Non ſecundam menſam Alexandrum habere , ſed ſecundum.* Pomorum nomine & cætera comprehenſa , oſtendit illud Martialis lib 2. epigr. 74.

Menſæ munera ſi voles ſecundæ,
Marcentes tibi porrigentur uvæ,
Et nomen pyra quæ ferunt Syrorum.

Et Horatii lib. 2. Sat. 2.

- - Tum penſilis uva ſecundas
Ornabat menſas , & nux cum duplice
ficu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

menſæ ſecundæ genus. nam [16] quæ πέμματα Græci aut τραγήματα dixerunt, ea veteres noſtri bellaria appellaverunt. vina quoque dulciora eſt invenire comœdiis antiquioribus hoc nomine appellata: [17] dictaque eſſe ea Liberi.

16. *Quæ πέμματα Græci aut τραγήματα dixerunt*] Aliud tamen, ut obſervat *Salmaſius* ad Solinum, proprie πέμμα, aliud τράγημα. Pemma compoſitum quid & coctum, unde & nomen. Τράγημα ſimplex & ſic ſiccatum, ut uvæ paſſæ, caricæ, palmulæ & ſimilia. Hierophilus etiam coptas ſive placentas τραγημάτων appellatione complectitur, & ſic etiam πέμμα eſſet; ſane Galli inde *Tragæa* ſua *Des Dragées* nominarunt. Δραγγαία ſcribitur apud medicos Græco-barbaros, & compoſitio eſt pluribus rebus conſtans. Hierophilus in libro πῶς ὀφείλει διαιτᾶσθαι ἄνθρωπος ἐν ἑκάστῳ μηνὶ ſub nomine τραγημάτων tantum comprehendit Amygdalas, piſtacia, nuces minutas, palmulas, ſive dactylos ſiccos & quæ ex his conficiebantur, coptas, ſive placentas, ut modo diximus. Ita quoque Alexander Trallianus lib. 7. apud Myceſpium, Ἀντίδοτος διὰ τραγημάτων componitur ex uvis paſſis, nucleis pineis, ſemine cucumeris, myrtis, ſemine apii, & palmulis. Et inde τραγήματα vocata quæ poſt cœnam data partim ſiti redintegrandæ, partim ad oris ſuavitatem faciendam, ſed ſicca fere & dulcia.

17. *Dictaque eſſe ea Liberi*] Vett. Ed. omnes, & Cod. Torneſ. item Macrobius Saturnal. l. c. ubi Gellii verba refert habent: *Dictaque eſſe ea Liberi bellaria.*

CAP. XII.

Tribunos plebis prenſionem *habere*, vocationem *non habere.*

IN quadam epiſtola Atei Capitonis ſcriptum legimus Labeonem Antiſtium legum atque morum populi Romani juriſque civilis doctum apprime fuiſſe. *Sed agitabat*, inquit, *hominem libertas quædam nimia atque vecors*; *uſque eo ut Divo Auguſto jam principe & rempublicam obtinente, ratum tamen penſumque nihil haberet, niſi quod juſtum ſanctumque eſſe in Romanis antiquitatibus legiſſet.* ac deinde narrat quid idem Labeo per viatorem à tribunis plebi vocatus reſponderit. *Quum à muliere*, inquit, *quadam* [1] *tribuni plebis adverſum eum aditi*,

TRibuni plebis] Horum origo à ſeditione. Cum enim plebs in nova libertate varie premi à Patribus videretur, anno V. C. CCLX. ſeceſſit in montem ſacrum, nec reduci in urbem potuit, niſi ut proprium hunc Magiſtratum haberet, Juris ſui vindicem & cuſtodem. Creati autem initio duo; mox tres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

aditi,[2] *Gellianum ad eum miſiſſent, ut veniret & mulieri reſponderet: juſſit eum, qui miſſus erat, redire, & tribunis dicere,*[3] *jus eos non habere neque ſe, neque alium quemquam vocandi. quoniam moribus majorum tribuni plebis*[4] *prenſionem haberent, vocationem non haberent. poſſe igitur eos venire & prendi ſe jubere: ſed vocandi abſentem jus non habere.* Quum hoc in ea Capitonis epiſtola legiſſemus: idipſum poſtea in M. Varronis rerum humanarum uno & viceſimo libro enarratius ſcriptum invenimus: verbaque ipſa ſuper ea re Varronis adſcripſimus.[5] *In magiſtratu,* inquit, *habent alii vocationem, alii prenſionem, alii neutrum. vocationem: ut conſules & cæteri qui habent imperium. prenſionem: ut tribuni plebis & alii qui habent*[6] *viatorem.*

:res adjecti, denique ann. V.C. CCCXVII. iterum quinque additi, decemque in univerſum facti, bini ſcilicet ex ſingulis claſſibus, atque ita cautum eſt, ut poſtea crearentur. Quia autem per plebem & pro plebe creati, hoc quoque manſit, ut tantum ex plebe, niſi quod ſemel patritios duos cooptatos legere it apud Livium l. 3. imo fere ex infima plebe, uſque dum lata lex, ut crearentur antum è Senatu, id eſt, ut nemo fieret Tribunus plebis, niſi qui antea Senator fuiſſet; Senator tamen plebeius. Quod an à Syllâ, an vero ab alio factum ſit, conſtare negat Appianus lib. 1. bellor. civil.

2. *Gellianum ad eum miſiſſent*] Fuit hic Gellianus haud dubie viator Tribunitius, ſic dictus ab incerto quodam Gellio, more Romano, quo ſervi publici à nobiliſſimis civium denominabantur.

3. *Ius eos non habere &c.*] Siquidem, ut Paulus *l. ult. D. de juriſd.* auctor eſt, ſupra juriſdictionem ſuam jus dicere volenti, impune non paretur. Tribunos autem jus vocandi non habuiſſe, firmari etiam poteſt auctoritate Lælii Felicis vetuſtiſſimi ſcriptoris, qui lib. 1. ad Quint. Mutium ſcribit: *Tribuni neque advocant patritios, neque ad eos referre ulla de re poſſunt.*

4. *Prenſionem haberent*] Hoc adeo verum eſt, ut & Conſules à Tribunis in vincula duci potuerint. Sic Dio lib. 37. teſtatur, Metellum Conſulem à L. Flavio Tribuno in carcerem ductum eſſe. Item Livius lib. 9. Cenſorem Appium à Publ. Sempronio Tribuno prehendi & in vincula duci juſſum eſſe.

5. *In magiſtratu habent alii vocationem*] Magiſtratus alii Majores, alii Minores; idque ſenſu duplici. Aut enim Majores Minoreſve Magiſtratus dicuntur, qui auſpicia majora minorave habent, de quibus Auctor noſter infra h. l. cap. 14. aut quorum poteſtas imperiumve majus minuſve. Sic Majores erant, qui lictorem viatoremque habebant; iique omnes erant præter Ædiles & Quæſtores. Minores, qui nec lictorem nec viatorem habebant.

6. *Viatorem*] Feſtus: *Viatores appellantur, qui magiſtratibus apparent, co quia initio omnium tribuum, cum agri in propinquo erant urbis, atque aſſidue homines ruſticabantur, crebrior opera eorum erat in via quam urbe: quod ex agris pleri m-que homines vocabantur à magiſtratil us, & frequens eorum erat ab agris ad urbem via.* Quibus conſentit Columella in præfat. lib. 1. *Illis temporibus proceres civi a-*

rem. neque vocationem, neque prenſionem: ut quæſtores & cæteri, qui 7 *neq; lictorem habent neq; viatorem. qui vocationem habent, idem prendere, tenere, abducere poſſunt. & hæc omnia ſive adſunt quos vocant, ſive acciri juſſerunt. tribuni plebis vocationem habent nullam. neque minus multi imperiti, perinde atque haberent, ea ſunt uſi. nam quidam non modo privatum, ſed etiam conſulem in roſtra vocari juſſerunt. ego triumvir vocatus à P. Porcio tribuno plebis non ivi auctoribus principibus: & vetus jus tenui, item tribunus quum eſſem, vocari neminem juſſi, neque vocatum à collega parere invitum.* Hujus ego juris, quod M. Varro tradit, Labeonem arbitror vana tunc fiducia, quum privatus eſſet, vocatum à tribunis non iſſe. quæ, malùm, autem ratio fuit vocantibus nolle obſequi: quos confiteare jus habere prendendi? nam jure prendi qui poteſt, etiam in vincula duci poteſt. Sed quærentibus nobis quam ob cauſam tribuni, qui haberent ſummam coërcendi poteſtatem, jus vocandi non habuerint: quod tribuni antiquitus creati videntur non juri dicundo, nec cauſis quereliſque de abſentibus noſcendis, 8 ſed interceſſionibus faciendis quibus præſentes fuiſſent: ut injuria quæ coram fieret, arceretur:

ac pro-

civitatum in agris morabantur, & cum conſilium publicum deſiderabatur, à villis arceſſebantur ad Senatum. Ex quo qui eos vocabant Viatores nominati ſunt. Brevius Cicero in Catone Majore: *A villa in Senatum arceſſebantur Curius & cæteri ſenes; ex quo qui eos arceſſebant, Viatores nominati ſint.*

7. *Neque lictorem*] De lictoribus vide ſupra lib. 12. cap. 3.

8. *Sed interceßionibus faciendis*] Officium quippe Tribunorum erat commoda plebis adverſus Patricios tueri & injuriam omnem interceſſione ſua prohibere. Hæc autem peragi ſolita uno & ſolemni verbo VETO. Livius lib. 4. *Faxo*, inquit, *ne juvet vox iſta*, VETO; *qua nunc concinente collegas noſtros tam læti auditis*. Ejus vero interceſſionis tanta vis, ut privati Magiſtratuſque omnes parerent; qui non feciſſet, vel per viatorem Tribunicium in carcerem abriperetur, vel die dicta apud populum accuſaretur, ut violator ſacroſanctæ poteſtatis. Tales enim habebantur. Qua de re leges veteres exſtant apud Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 6. in fine, & lib. 7. circa medium. Item Cicero Orat. pro Sextio hoc amplius notat, eam fuiſſe ſanctitatem Tribunatus, ut non modo contra vim & ferrum, ſed etiam contra verba & interfationem legibus ſacratis ſint armati. Interceſſio autem Tribunorum valida etiam erat inter ipſos Tribunos, adeo ut uno ex collegis vetante, cæterorum irritæ eſſent actiones.

9. *Ius*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

c propterea 9 jus abnoctandi ademtum: quoniam, ut vim eri vetarent, aſſiduitate eorum & præſentium oculis opus rat.

9. *Ius abnoctandi*] Sic Mſſ. Vulgati: *s ad ſe vocandi*. Quod huic loco non adrat. Tribunos enim integrum em Roma abeſſe non licuiſſe, refert iam Auctor noſter ſupra lib. 3. c. 2. no, ut Dio ait lib. 37. Tribuni nec lam horam abeſſe ab urbe legitime oterant. Vel, ut magis arcte Appianus lib. 2. Civil. mœnia egredi iis non licuit; quippe quorum januæ nocte dieque patere deberent, ut parati ſemper eſſent ad deſideria & querelas miſerorum excipiendas, ut refert Plutarchus in Problematis. Hinc Livius lib. 9. ſcribit: *Imperium penes Conſules, penes Tribunos auxilium eſſe.*

CAP. XIII.

Quod in libris Humanarum M. Varronis ſcriptum eſt, ædiles & quæſtores populi Romani in jus à privato ad prætorem vocari poſſe.

QUum ex angulis ſecretiſque librorum ac magiſtrorum in medium jam hominum & in lucem fori proiſſem, quæſitum eſſe memini 1 in pleriſque Romæ ſtationibus jus publice docentium aut reſpondentium, 2 an quæſtor

1. *IN pleriſque Romæ ſtationibus*] Stationes ſimpliciter omnia ſunt loca, ubi omines frequenter conſiſtere audiendi aut confabulandi gratia ſolent, quas porticus, forum, officina. Plinius b. 1. Epiſt. ad Senecam. *Plerique in tationibus ſedent tempuſque audiendo fadas terunt.* Sic ſtationes hic ſunt loca i Advocati de Jure conſulentibus reonſuri convenire ſolebant. Vetus choliaſtes Juvenalis ad illud Sat. VII. *Figantur virides, ſcalarum gloria, palmæ.* otat: *Scalæ, armariola Advocatorum, el ut quidam caſæ & ſtationes.*

2. *An quæſtor P. R.*] Varro lib. 4. e L. L. *Quæſtores à quærendo, qui conuirerent publicas pecunias & maleficia.* x his apparet Quæſtorum duo fuiſſe enera; alii, qui pecuniæ publicæ, alii, i rebus capitalibus præerant; quorum hi antiquiſſimi in urbe, & ſub ipſis regibus inſtituti, etiam *quæſtores parricidii* dicti. Feſtus: *quæſtores dicebantur, quod quærerent de rebus capitalibus, unde qui talia quærunt, quæſtores parricidii appellantur.* Iſti demum libera republica creati anno V. C. CCLXIX, ut ex Dionyſio lib. 8. & Livio lib. 3. videre eſt. Hi *quæſtores Urbani*, & quæſtores ærarii dicti, quia præerant ærario, quod in æde Saturni erat. Horum officium erat, Ærarium curare, ejuſque pecunias expenſas & acceptas in tabulas referre: tributa exigere: prædam ex hoſtibus captam vendere; ſigna militaria quæ erant ex auro vel argento, in ærario adſervare, & conſulibus in bella ituris mittere: Imperatores triumphaturos jurejurando adſtringere, recte Senatui de numero hoſtium occiſorum & amiſſorum civium eſſe perſcriptum;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſtor populi Romani ad prætorem in jus vocari poſſet. id autem non ex otioſa quæſtione 3 agitabatur: ſed uſus forte natæ rei ita erat, ut vocandus eſſet in jus quæſtor. Non pauci igitur exiſtimabant jus vocationis in eum prætori non eſſe: quoniam magiſtratus populi Romani procul dubio eſſet: & neque vocari, neque, ſi venire nollet, capi 4 aut prendi, ſalva ipſius magiſtratus majeſtate, poſſet. Sed ego, qui tum aſſiduus in libris M. Varronis fui, quum hoc quæri dubitarique animadvertiſſem; protuli unum & viceſimum rerum humanarum, in quo ita ſcriptum fuit: *Qui poteſtatem neque vocationis populi viritim habent, neque prenſionis, eos magiſtratus a privato in jus quoque vocari eſt poteſtas. M. Lævinus 5 ædilis curulis à privato ad prætorem in jus eſt eductus. nunc ſtipati ſervis publicis non modo prendi non poſſunt, ſed etiam ultro ſummovent populum.* Hoc Varro in ea libri parte de ædilibus. 6 ſupra autem in eodem libro quæſtores neque vocationem habere, neque prenſionem dicit. utraque igitur libri parte recitata in Varronis omnes ſententiam conceſſerunt; quæſtorque in jus ad prætorem vocatus eſt.

CAP.

Præterea legatos exterarum gentium, qui Romam venerant, excipere, deducere, iis hoſpitium curare, eorum, cum ægrotarent, curam gerere; mortuoſque publico ſumptu ſepelire. Denique decreto Auguſti Senatuſconſulta iis aſſervanda tradita, quod ante munus erat Ædilium & Tribunorum. Erat & *quæſtor provincialis* ſic dictus, quia una cum proconſule vel proprætore in provinciam exibat; cujus munus erat ſtipendium à vectigalibus populis, captivam pecuniam ab Imperatoribus accipere; viaticum quoque & ſtipendium legatis, cohorti prætorii, & exercitui ſuppeditare; item à publicanis ex re frumentaria, portoriis, aliiſque exigere vectigalia, Romamque in ærarium referre.

3. *Agitabatur*] Ms. *agebatur*.

4. *Aut prendi*] V. C. *atque prendi*.

5. *Ædilis curulis*] Quo nomine diſtinguebantur ab Ædilibus plebis, quoniam hi tantum in ſubſelliis ſedebant, iſti vero ſella Curuli honoris cauſa utebantur. Unde & *Ædilitas major* dicitur; eſtque Polybio *illuſtriſſimus juventutis principatus*. Ciceroni, *ad honoris amplioris gradum primus aſcenſus*. Ornamenta ejus M. Tullius ſeptimo accuſationum libro hujuſmodi refert fuiſſe, antiquior in ſenatu dicendi locus, toga prætexta, ſella curulis, jus imaginis ad memoriam poſteritatemque prodendam.

6. *Supra autem in eodem libro &c.*] Varronis locus quem hic indicat Agellius, ab ipſo etiam nobis ſervatus eſt, & exſtat capite præcedenti.

Pome-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIV.

Quid ſit pomerium.

Omerium quid eſſet, augures P. R. qui libros de auſpiciis ſcripſerunt, iſtiuſmodi ſententia definierunt: *omerium eſt locus* 2 *intra agrum effatum per totius urbis circui-m pone muros regionibus certis determinatus, qui facit finem ur-m auſpicii.* Antiquiſſimum autem pomerium, quod à Ro-ulo inſtitutum eſt, 3 Palatini montis radicibus 4 terminabatur.

Omerium] Pomerium eſt locus tam intra quam extra urbis murum, em antiqui in condendis urbibus au-rato conſecrabant, neque in eo ul-n fieri ædificium fieri patiebantur. eo ſic Livius lib. 1. ubi de Serv. Tul-: *Aggere*, inquit, *foßis, & muro cir-ndat urbem. Item pomerium profert, nerium verbi vim ſolum intuentes, poſt rium interpretantur eſſe. Eſt autem ma- circa mœrium locus, quem in conden- urbibus quondam Etruſci, qua murum turi erant, certis circa terminis inau-ato conſecrabant, ut neque interiore te ædificia mœnibus continuarentur, e nunc vulgo etiam conjungunt, & ex-iſecus puri aliquid ab humano cultu eret ſoli. Hoc ſpatium quod neque ha-tari, neque arari fas erat, non magis od poſt murum eſſet, quam quod murus id, Pomerium Romani appellarunt. in urbis incremento ſemper quantum enia proceſſura erant, tantum termini onſecrati proferebantur.* De ritu con-darum Urbium vide Varronem lib. e L. L. ubi & addit, *Principium, quod et poſt murum, Pomerium dictum, ejuſ- ambitu auſpicia urbana finiuntur.* ra quos igitur fines in urbe auguria tabantur, eos ab auguribus effari de-minarique moris erat, nec niſi de rum conſilio eos poni mutarique li-bat, idque ſpatium omne quod ab au-ibus per circuitum urbis deſignatum erat ad urbana auſpicia captanda, pomerium dicebatur.

2. *Intra agrum effatum*] Servius ad lib. 6. Æneid. ỳſ. 197. ſic notat: *Effata ſunt augurum preces. Vnde ager poſt pomeria, ubi captabantur auguria, dicebatur effatus.* Et Varro lib. 5. de L. L. *Effata dicuntur, quod augures finem auſpiciorum cœleſtium extra urbem agris ſunt effati.* Ager itaque effatus erat qui ſtatim poſt pomerium ſitus, & intra quem auſpicia determinabantur. *Effari* enim *effata* verba Auguralia fuere. *Hinc*, ut Varro ibidem addit, *effari templa dicuntur ab Auguribus*; unde Cicero de legib. lib. 2. *Vrbemque ad agros & templa liberata & effata habento.* Et lib. 13. Epiſt. ad Atticum: *Orat Lepidus ut veniam (opinor Augures nihil habere) ad templum effandum.* Sic Livius lib. 10. *Sed fanum tantum, id eſt locus templo effatus, ſacratus fuerat.* Feſtus dicit *templum eſſe locum ita effatum, aut ita ſeptum, ut una parte pateat, anguloſque habeat adfixos ad terram.* Vide eum in *Minora templa*, & ibi à Scaligero notata.

3. *Palatini montis*] Hic mons alias Palatium dictus fuit, cujus nominis cauſæ variæ ab auctoribus referuntur. Vid. Varro lib. 4. de L. L. Feſtus in verbo *Palatium*, Solinus. Vix alius locus ſcriptis ita celebratus fuit, atque hic mons. Primum enim à Romulo, de-

 inde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

batur. ſed id pomeriũ pro incrementis reipublicæ aliquotiens [5] prolatum eſt, & multos editoſque collis circumplexum eſt. habebat autem jus proferendi pomerii, qui populum R.[6] agro de hoſtibus capto auxerat. Propterea quęſitum eſt, ac nunc etiam in quæſtione eſt, quam ob cauſam [7] ex ſeptem urbis montibus, quum cæteri ſex intra pomerium ſint, [8] Aventinus ſolum, quæ pars non longinqua nec infrequens eſt, extra pomerium ſit: neque id [9] Ser. Tullius rex, neq; [10] Sulla, qui proferendi [11] pomerii titulum quæſivit,

inde à Tullo Hoſtilio eſt habitatus; fuitque in hoc monte ſedes imperii Romani, domuſque Auguſtana. Ab Auguſto enim omnes Romani Imperatores in Palatio habitaverunt. Et quia Imperii ſedes in eo conſtituta fuit, cujuſvis Principis aula aut ſplendidi hominis domus, Palatium dicitur.

4. *Terminabatur*] Romulus itaque cum Urbem conderet, ſolum Palatium pomerio incluſit. Sic enim ille apud Livium: *Iupiter*, inquit, *tuis juſſus avibus hic in Palatino prima Vrbi fundamenta jeci*. Tacitus lib. 12. de terminis mœnium loquens: *per ima montis Palatini* ait. Idemque eſt apud Valer. Max. *Vrbem condere ſub monte Palatino*. Sic Meſſala: *Palatino in monte, auſpicato parva mœnia ponunt*.

5. *Prolatum eſt*] Tacitus lib. 12. Annal. *Mox pro fortuna imperium auctum eſt*. Quando autem & à quibus regibus id factum, docent Antiquitatum Romanarum ſcriptores, cæteros inter egregie Onuphrius Panuinus Reipubl. Roman. Commentar. lib. 1. & Donatus in Roma Vet. & Nov. lib. 1. c. 5.

6. *Agro de hoſtibus capto auxerat*] Tacitus Annal. lib. 12. de Claudio: *Et pomerium urbis auxit Cæſar more priſco; quo iis, qui protulere imperium, etiam terminos urbis propagare datur*. Vopiſcus in Aureliano: *His actis cum videret poſſe fieri, ut aliquid tale iterum, quale ſub Gallieno evenerat, proveniret; nec tamen pomerio addidit. Pomerio autem nemini Principum licet addere niſi ei, qui agri Barbarici aliqua parte Romanam rempublicam auxerit*. Sic enim hic locus cum Salmaſio legendus.

7. *Ex ſeptem Vrbis montibus*] Horum nomina: Palatinus, Capitolinus, Quirinalis, Cœlius, Eſquilinus, Viminalis, Aventinus.

8. *Aventinus ſolum*] Ancus Marcius tamen, cum ab ea parte urbem non ſatis munitam animadverteret, montem Aventinum muris foſſaque communivit, atque ædificiis occupavit, ut teſtantur Livius, Dionyſius, Plinius, Strabo, alii.

9. *Ser. Tullius*] Livius lib. 1. geſta ejus deſcribens: *Ad eam*, inquit, *multitudinem urbs quoque amplificanda viſa eſt. Addidit igitur Servius duos colles, Quirinalem Viminalemque. inde deinceps auget Eſquilias, ibique ipſe, ut loco dignitas fieret, habitat; aggere, foſſis, & muro circumdat urbem; ita pomerium profert*. Dionyſius autem lib. 4. & Strabo lib. 5. duos tantum colles à rege Ser. Tullio additos ſcribunt Viminalem nempe & Eſquilias. Sed Sextus Aurel. Victor de Vir. Illuſtr. & Eutropius Livii ſententiam ſequuntur, qui tres colles ab eo additos ſcribunt Quirinalem, Viminalem & Eſquilias; adduntque aggeres foſſaſque feciſſe.

10. *Sylla*] A L. Sylla quoque pomerium prolatum Auctor eſt Tacitus Annal. lib. 12. *Nec tamen Duces Romani quanquam magnis nationibus ſub-*

actis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...it, neq; poſtea 12 Divus Iulius, quum pomerium proferre, intra effatos urbis fines incluſerint. hujus rei Meſſala ...uot cauſas videri ſcribit. ſed præter eas omnes ipſe u...n probat, quod in eo monte 13 Remus urbis condendæ ...tia auſpicaverit, aveſque irritas habuerit, ſuperatuſque ...uſpicio à Romulo ſit. *icirco*, inquit, *omnes, qui pomerium ...ulerunt, montem iſtum excluſerunt, quaſi* 14 *avibus obſcœnis ...noſum.* Sed de Aventino monte prætermittendum non ...avi, quod non pridem ego in Elidis grammatici veteris ...mmentario offendi: in quo ſcriptum erat, Aventinum ...ea ſicuti diximus, extra pomerium excluſum, poſt auctore

... *Ius proferendi pomerii uſurparunt, ...L. Sylla & D. Auguſtus.* Verius ...m Sylla titulum proferendi po...i quæſivit, quam habuit; ille ...n Popul. Romani territorium non ...t, ſed ab hoſtibus antea occupatum ...peravit. Qua autem parte Sylla ...os produxerit, pomeriique termi...ampliarit, incertum. Onuphrius ...t Syllam eam urbis partem, quæ eſt ...s hortos Salluſtianos, portaſque ...inam & Viminalem ampliaſſe. ...atus etiam probabile exiſtimat ...m ad portam Collinam produxiſ...merium; quanquam nullum hu...ei ſit veſtigium apud Auctores ve...

... *Pomerii*] Ms. *pomerium.*

... *D. Iulius*] De Julio Cæſare et...ſic Dion Caſſius lib. 43. Ταῦτά ...οίει, καὶ νόμους εἰσέφερε, τό, τε ...μήριον ἐπὶ πλεῖον ἐπεξήγαγε. ...*fecit, ac leges præterea tulit, pome...nque auxit.* Quod & deinde repetit ...ratione, quam in Cæſaris funere ...it Antonius: Ὁ καὶ τὸ πωμήριον ...ις (τῆς πόλεως) ἐπαυξήσας, ἐν τῷ ...ευτηρίῳ κατασφαγεὶς, &c. Me...t & Cicero lib. 13. ad Attic. epiſt. ... *De urbe augenda quid ſit promulgatum non intellexi: id ſane ſcire velim.* Et Epiſtol. 33. *Caſu ſermo à Capitone de urbe augenda.* & paullo poſt: *iſta lex perferretur, vult enim Cæſar.* Dionyſius Cæſarem uti & Syllam omittit; Tacitus quidem Syllæ, Auguſti & Claudii, Cæſaris vero nullam facit mentionem in verbis ex Annal. lib. 12. paullo ante adductis. Silet quoque de eo Suetonius, ex quo etiam Cæſarem non tam urbem auxiſſe, quam augere voluiſſe, haurire licet: *Nam*, inquit, *de ornanda inſtruendaque urbe plura ac majora indies deſtinabat. Talia agentem atque meditantem mors prævenit.*

13. *Remus urbis condendi gratia*] Seneca de Brevitate vitæ cap. 4. *Hoc*, inquit, *ſcire magis prodeſt, quam Aventinum montem extra pomerium eſſe, propter alteram ex duabus cauſis; aut quod plebes eo ſeceſſiſſet, aut quod Remo auſpicante illo loco aves non addixiſſent.*

14. *Avibus obſcœnis*] Mali ſcilicet ominis. Feſtus in *Oſcum*: *Apud antiquos fere omines obſcœna dicta ſunt, quæ mali omnis habebantur, ut illa Virgilii teſtimonio ſint, ut ſuperiorum auctorum referre non ſit neceſſe, cum ait Harpyas, obſcœnos volucres: & obſcœnamque famem.*

15. *D. Clau-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctore [15] D. Claudio receptum, & intra pomerii fines obſervatum.

15. *D. Claudio receptum*] Ex hoc loco explicandus Tacitus Annal. lib. 12. ubi de Claudio quod pomerium protulerit, ſcribens, tandem concludit: *Et quos Claudius terminos poſuerit facile cognitu & publicis actis præſcriptum.* Terminos enim intelligit, quos hic Gellius indicat, Aventinum nempe montem intra pomerii fines receptum. Quod niſi ex hocloco conſtaret, non tam facile nobis cognoſcere liceret. De Claudio autem vetus item inſcriptio apud Gruterum teſtatur.

TI. CLAUDIUS
DRUSI F. CAISAR.
AUG. GERMANICUS
PONT. MAX. TRIB. POT.
VIIII. IMP. XVI. COSS. IIII.
CENSOR. P. P.
AUCTIS. POPULI. ROMANI
FINIBUS. POMERIUM
AMPLIAVIT. TERMINAVITQ.

Ampliavit vero poſt Britanniam Romano imperio adjectam.

CAP. XV.

Verba ex libro Meſſalæ auguris, quibus docet qui ſint minores magiſtratus, *&* conſulem prætoremque *collegas eſſe; quædam alia de* auſpiciis. *item verba ejuſdem Meſſalæ* [1] *differentis, aliud eſſe* ad populum loqui, *aliud* cum populo agere *& qui magiſtratus à quibus avocent comitiatum.*

[2] IN edicto conſulum, quo edicunt [3] qui dies comitiis centuriatis futurus ſit, ſcribitur ex vetere forma perpetua; NE. QUIS. MAGISTRATUS. MINOR. [4] DE. COELO. SERVASSE. VELIT. quæri igitur ſolet, qui ſint magiſtratus minores. ſuper hac re meis verbis nihil opus fuit: quoniam

DIfferentis] Haud utique differit Meſſala, aliud eſſe *ad populum loqui*, aliud *cum populo agere*; neque ſcribit Gellius Meſſalam de hoc differere, ſed id ex verbis ejus manifeſtum eſſe. *H. Steph.*

2. *In edicto Conſulum*] Conſules enim Comitia habituri edicta proponebant; quibus dies Comitiis habendis denuntiabatur. Unde Livius lib. 26. *Diem Comitiis conſules edixerunt.* Et lib. 27. *Ipſe Comitia in quem diem primum potuit edixit.* Item lib. 37. *M. Fulvius prætor literas mittit ad Conſulem, Senatui placere Romam reverti, & ex itinere præmittere Edictum, quo Comitia creandis Conſulibus ediceret. Paruit his literis Conſul & præmiſſo Edicto Romam venit.*

3. *Qui*] Cod. Torn. & Vett. Codd. *quis.*

4. *De cœlo ſervaſſe*] Non licuiſſe per leges Comitiis de cœlo ſervare, & ſi qui ſervaſſet, non Comitiis habitis, ſed priuſquam haberentur, nuntiare debuiſſe ſcribit Cicero Philip. II. *Quiſquã ne divinare poteſt quid vitii in auſpiciis futurum ſit, niſi qui de cœlo ſervare conſtituit? quod neque licet Comitiis per leges, & ſi qui ſervavit, non habitis comitiis, ſed priuſquam habeantur, debet nuntiare.*

5. Reti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nam liber Meſſalæ auguris de auſpiciis primus, quum hoc ſcriberemus, forte adfuit. propterea ex eo libro, verba ipſius Meſſalæ ſubſcripſimus. *Patriciorum auſpicia in duas ſunt diviſa poteſtates. maxima ſunt, conſulum, prætorum, cenſorum, neque tamen eorum omnium inter ſe eadem, aut ejuſdem poteſtatis: ideo quòd collegæ non ſunt cenſores conſulum aut prætorum; prætores conſulum ſunt. ideoque neque conſules aut prætores cenſoribus, neque cenſores conſulibus aut prætoribus turbant aut* 5 *retinent auſpicia. at cenſores inter ſe; rurſus prætores conſulesque inter ſe, & vitiant & obtinent. prætor, etſi* 6 *collega conſulis eſt, neque prætorem, neque conſulem jure rogare poteſt, ut quidem nos à ſuperioribus accepimus, aut ante hæc tempora ſervatum eſt: & ut in commentario tertiodecimo* 7 C. *Tuditani patet, quia imperium minus prætor, majus habet conſul: & à minore imperio majus aut major collega rogari jure non poteſt. prætores his temporibus prætore creante veterum auctoritatem ſumus ſequuti: neq; iis comitiis in auſpicio fuimus.* 8 *Cenſores æquè non eodem rogantur auſpicio atq; conſules & prætores. reliquorum magiſtratuum minora ſunt auſpicia: ideo illi minores, hi majores magiſtratus*

5. *Retinent*] Retinere ſive obtinere auſpicia dicuntur, quibus auſpicato magiſtratus addicuntur: turbare, quorum cauſa repetenda auſpicia ſunt; vitiare, quibus abdicunt aves magiſtratus. Sententia vero totius hujus loci eſt, quod una conſpicione, una cortumione (ſunt verba augurum propria, ut ex Varrone lib. 6. de L. L. notum) de prætoribus & conſulibus haberi auſpicia majora potuerint, non utique de cenſoribus & conſulibus ſimul, non de prætoribus & cenſoribus ſimul.

6. *Collega conſulis*] Prætores collegas conſulum nuncupatos, atque ita rogari teſtis etiam eſt Cicero lib. 9. Epiſt. ad Attic. *Prætores autem*, inquit, *ita rogantur, ut collegæ conſulum ſint, quorum majus eſt imperium.* Hinc Livius lib. 7. *prætorem quidem etiam jura reddentem, & collegam conſulibus atque iiſdem auſpiciis creatum.* Itaque hoc jus collegæ non pertinuit ad æqualitatem imperii, ſed ad jus auſpicii, quia prætor eodem creatus auſpicio.

7. *C. Tuditani*] Hujus & meminit ſupra lib. 6. cap. 4. ubi vide notata. Quæcunque veteres ex Commentariis Tuditani laudant, ea fere univerſa ad res geſtas pertinent. Ejus elogium habes apud Ciceronem in Bruto: *Cajuſque Tuditanus, cum omni vita, atque victu excultus, tum ejus elegans eſt habitum etiam orationis genus.*

8. *Cenſores æque non eodem, &c.*] Iiſdem igitur majoribus auſpiciis cum conſulibus aut prætoribus rogari cenſores nequeunt, ſed diverſa opus habent conſpicione & diverſa cortumione.

9. *Tribu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

giſtratus appellantur. Minoribus creandis magiſtratibus [9] *tribut*
comitiis magiſtratus, ſed juſtius curiata datur lege. majores cen-
turiatis comitiis fiunt. Ex his omnibus verbis Meſſalæ ma
nifeſtum fit & qui ſint magiſtratus minores, & quam
obrem [10] minores appellentur. ſed & collegam eſſe præto
rem conſuli docet, quòd eodem auſpicio creantur. Majo
ra autem dicuntur auſpicia habere; quia eorum auſpici
[11] magis rata ſunt quàm aliorum. Idem Meſſala in eoden
libro de minoribus magiſtratibus ita ſcribit: *Conſul ab om*
nibus magiſtratibus [12] *& comitiatum & concionem avocare poteſt*
prætor & comitiatum & concionem uſquequaque avocare poteſt
niſi à conſule. minores magiſtratus nuſquam nec comitiatum ne
concionem avocare poſſunt. ea re, qui eorum primus vocat ad co
mitiatum, is rectè agit: quia biſariam cum populo agi non poteſt
nec avocare alius alii poſſet, ſi concionem habere [13] *vellet, uti n*
cum populo agant: quamvis multi magiſtratus ſimul concionen
habere poſſunt. Ex his verbis Meſſalæ manifeſtum eſt, aliu
eſſe cum populo agere, aliud concionem habere. nan
[14] cum populo agere eſt rogare quid populum [15] quod ſuf
fragiis ſuis aut jubeat aut vetet; [16] concionem autem habe-
re, eſt verba facere ad populum ſine ulla rogatione.

CAP

9. *Tributis comitiis*] Comitia tributa ſunt, cum ex regionibus & locis ſuffragium feratur; curiata, cum ex generibus omnium; centuriata, cum ex cenſu & ætate. Vide Auctorem noſtrum lib 15. cap. 26.

10. *Minores*] Mſ. ad marg. Voſſ. Cod. *majores*.

11. *Magis rata ſunt*] Fiebant enim majori templo & ſolennitate, atque inde magis rata cenſebantur.

12. *Et Comitiatum & concionem avocare*] Comitiatum avocare, eſt impedire ne comitia habeantur. Avocare vero concionem eſt concionem à magiſtratu, qui eum advocavit, abducere. Quid autem ſit concio, docet Feſtus: *Concio ſignificat conventum, non tamen alium, quam eum, qui à magiſtratu, vel à ſ*
cerdote pub'ico per præconem convocatu

13. *Vellet*] Sic Mſ. & Vett. Edo
vulgo *volunt*. male. & mox legendum
uti cum populo agant. ablato τοῦ *ne*, quo
ſenſum turbat.

14. *Cum populo agere*] Apud Feſtur
habes: *Cum populo agere, eſt populum a*
Concilium aut Comitia vocare.

15. *Quod*] Cod. Torn. *quid*.

16. *Concionem autem habere*] Quan
vis concionem habere etiam ſignific
verba habere ad populum, tamen Ge
lium erraſſe puto in verbis Meſſalæ e
plicandis, & potius concionem habe
cum Feſto explicarem, conventum h
bere; idque manifeſte Meſſalæ verb
indicant, *nec alius alii avocare poſſet*,

conc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cionem habere vellet. hoc eſt, conven
n, ſive concilium. Dixit enim è mi-
ribus magiſtratibus qui primus ad
mitiatum vocat, eum recte agere;
iariam vero, hoc eſt, & in Comitiis
in concilio ſive concione ſimul agi
n populo à minore magiſtratu non
ſſe; cum populo enim agitur, cum
pulus ad concilium, (hoc eſt, conventum aut concionem) aut Comitia vocatur, ut modo ex Feſto diximus. Nihil itaque aliud in verbis Meſſalæ eſt, cum populo agere, quam concionem habere. Et libenter A. Gellium rogarem, cum Meſſala dicat multos magiſtratus ſimul concionem habere poſſe, an id ſignificet, multos ſimul verba facere poſſe ad populum.

CAP. XVI.

umanitatem *non id ſignificare quod vulgus putat*; *ſed eo vocabulo, qui ſinceriter locuti ſunt, magis propriè eſſe uſos.*

QUi verba Latina fecerunt, quique his probè uſi ſunt, [1] *humanitatem* non id eſſe voluerunt quod volgus eximat, quodque à Græcis φιλανθρωπία dicitur, & ſigniat dexteritatem quamdam benevolentiamque erga oms homines promiſcam: ſed *humanitatem* appellaverunt id opemodùm quod Græci παιδείαν vocant; nos eruditiom [2] inſtitutionemque in bonas artis dicimus: quas qui nceriter cupiunt appetuntque, hi ſunt vel maximè humaſſimi. hujus enim ſcientiæ cura & diſciplina ex univerſis imantibus uni homini data eſt; iccircóque humanitas apllata eſt. ſic igitur eo verbo veteres eſſe uſos, & cumpris M. Varronem; Marcumq; Tullium, omnes ferme libri clarant. quamobrem ſatis habui unũ interim exemplum onere. itaque verba poſui Varronis è libro rerum humarũ primo, cujus principium hoc eſt: *Praxiteles, qui propter artiſi-*

1. *Vmanitatem*] Hæc Nonius ſuo more etiam à Gellio mutuatus : *Humanitatem non ſolum, uti nunc uetudine perſuaſum eſt de benivolen- dexteritate & in quoſque comitate res dicendam putavere, quam Græci* φιλανθρωπίαν vocant: *ſed honeſtorum iorum & artium appetitum, quod i animantium generi abſque homini- concessa ſit.*

2. *Inſtitutionemque in bonas artes dicimus*] Wowerius de Polymathia c. XI. refert veteres libros habere: *Inſtitutionemque qua bonas artes didicimus.*

3. M. *Tullium*] Sic inter alia Orat. pro Archia: *Quibus ætas puerilis ad humanitatem informari ſolet.* & lib. 5. de Finibus. *Sed animi cultus illi erat quaſi quidam humanitatis cibus.*

Et oſſam]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

artificium egregium nemini eſt paulum modò humaniori ignotu
Humaniori, inquit, non ita, ut volgo dicitur, facili & tracta bili & benivolo, tametſi rudis literarum ſit, (hoc enim cun ſententia nequaquam convenit;) ſed eruditiori doctiori que, qui Praxitelem, quid fuerit, & ex libris, & ex hiſtori cognoverit.

CAP. XVII.

Quid apud M. Catonem ſignificent verba hæc inter os 1 & offam.

ORatio eſt M. Catonis Cenſorii, de ædilibus vitic creatis. ex ea oratione verba hæc ſunt: *Nunc ita ajunt in ſegetibus, in herbis bona frumenta eſſe. nolite ibi nimiam ſpen habere. ſæpe audivi,* 2 *inter os atque offam multa intervenir poſſe,* 3 *verumverò inter offam atque herbam, ibi vero longum in tervallum eſt.* 4 Erucius Clarus, qui præfectus urbi & bi Conſul fuit, vir morum & literarum veterum ſtudioſiſſi mus, ad Sulpicium Apollinarem ſcripſit hominem memo riæ noſtræ doctiſſimum, quærere ſeſe & petere, ut ſibi re ſcriberet, quænam eſſet eorum verborum ſententia, tun Apolli

ET *offam*] Cod. Torn. & V.C. *atque offam.*

2. *Inter os atque offam*] Proverbium hoc Latini à cibis ſumendis ſumpſere, quemadmodum Græci illud infra à potu. Olim enim Romani victitabant offis, ſive pulte, ut notum ex Plinio Hiſtor. Natural. lib. 18. cap. 8. Valer. Maximo lib. 2. cap. 5. Offa enim & pultem ſignificat & quicquid in modum pultis redactum. Virgil. lib. 6. Æneid.

Melle ſoporatam & medicatam frugibus offam.

Itaque *inter os & offam* perinde eſt ac ſi dicas, inter os & cibum.

3. *Verumvero inter*] Vett. Edd. *verum inter.*

4. *Erucius Clarus*] Caſſiodorus hun ad A. V. C. Iↄ CCCLXX. inter Coſſ. or dinarios refert, quanquam ſuffectun tantum fuiſſe argumento eſt, ut ben obſervat Onuphrius Comment. in lib 2. Faſtor. 1. quod à Faſtis Græcis & li bro Cuſpiniani omittatur. Eruci Clari viri conſularis mentio quoque e apud Plinium in Epiſtolis, Dionem i Trajano, Æl. Spartianum in Hadrian Secundi ejus Conſulatus meminit Ve tus inſcriptio ab Onuphrio ad A. V. C Iↄ CCXXCVII. adducta.

MISSUS. AB. IMP. HADRIANO. AUG
SERVIANO. III. ET. VIBIO. VERO
COS. BRAVA. M. ERUCIO. CLARO. II.
COS. IN. FR. P. XX. IN. AGRO. P. XX

5. Παρ

pollinaris, nobis præſentibus, (nam id temporis ego adoleſcens Romæ ſectabar eum diſcendi gratia,) reſcripſit aro, ut viro erudito, breviſſimè; vetus eſſe proverbium *er os & offam* idem ſignificans quod Græcus ille [5] παροιμιώδης verſus:

[6] Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

5. Παροιμιώδης] Id eſt, *Proverbio* ...*us*.

6. Πολλὰ μεταξὺ πέλει, &c.] Ste...nus emendat, πέτει. quod rectum ..., & ita verſum jam omnium fere in ... eſt.

...ulta cadunt inter calicem ſupremaque labra.

...overbium etiam hoc expreſſit Lyco...ron in Caſſandra:

...γνω δ᾽ ὁ τλήμων σὺν κακῷ μαθὼν ἔπος,
...ς πολλὰ χείλευς καὶ διὰ πυςριῶν ποτῶν

Μέσῳ κυλίνδει μοῖρα παμμήτωρ βροτῶν.

Id eſt,

Cognovit vero miſer cum damno diſcens,
Multa inter labrum & poculentas potiones
Gubernatricem volvere Parcam mortalium.

De origine hujus Proverbii ex Ariſtotele diſſerit Dydimus ad Odyſſ. XXII. Vid. & Apollonii Scholiaſtes ad ℣ſ. 188. lib. I. Argon. & Eraſmus in Adagiis.

CAP. XVIII.

...atonem tribuere Euripidi, Sophocli verſum; & inveniri verſus verbis iſdem, aut paucis ſyllabis immutatis, apud diverſos poëtas temporibus variis natos.

VErſus eſt notæ [1] venuſtatis ſenarius:

[2] Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ.

eum

1. V*enuſtatis*] Vett. Editt. *vetuſtatis*.

2. Σοφοὶ, &c.] Id eſt,

Sapientes fiunt tyranni Sapientum conſortio.

...ntentia hæc, quaſi minus commode ...ta, taxatur à Themiſtio Oration. ... quæ & φιλάδελφος inſcribitur, ...ce verbis. Εὐριπίδης μὲν, inquit, ...ις δήποτε ἐστὶν, ὁ ποιήσας,

...οφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ,

οὐκ ἦν, οἶμαι, πυκνῆς διανοίας. οὐ γὰρ ἄν ποτε εὗρεν ὑπέλαβε τυραννίδι φιλοσοφίαν, οὐδὲ τὰ ἀλλοτριώτατα ὁμοῦ ἤθη ἀρετὴν ὑπάρχειν καὶ μοχθηρίαν, ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ μελαγχολῶντες ἀποκλείουσι τοὺς θεραπεύοντας· οὐ τὴν σοφίαν τυραννὶς οὐ προσίει). hoc eſt, *Euripides, ſive quiſquis is fuerit poëta, qui illud protulit,*

Sapiunt tyranni ſapientum conſortio,

haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eum verſum 3 Plato in Theæteto Euripidi eſſe dicit. quod quidem nos admodum miramur. nam ſcriptum eum legimus in tragœdia Sophocli, quæ inſcripta eſt [4] Αἴας Λοκρός.
5 prior autem natus fuit Sophocles quàm Euripides. ſed etiam ille verſus non minus notus:

6 Γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ.

& in

haud ſagaci ſatis mente mihi videtur extitiſſe; alioqui nunquam fuiſſet opinatus, poſſe eſſe philoſophiam tyrannidi gratam, aut conſociari potuiſſe, quæ ſunt à ſe invicem alieniſſima, improbitatem & virtutem. Sicut enim melancholia laborantes abigunt medentes, ita ſapientiam tyrannis neutiquam admittit. Verum ad hujus dicti Auctorem excuſandum ſufficit, quod τοῦ τυράννου appellatio, licet in partem ſequiorem jam ſumatur, temporibus illis ſatis honeſta haberetur, atque ipſis regibus & principibus quibuſvis attribueretur. Euſtathius ad Iliad. α. Ὁ τύραννος, τὸ βασιλικόν ποτε ὄνομα, βλασφημεῖται νῦν. Et ad Odyſſ. σ. Ἡ τύραννος λέξις ἐπ' ἀγαθῷ ἐλέγετο. τοῖς γὰρ ἐννόμοις βασιλεῦσι ἦν καὶ αὕτη. Sic & Auctor Etymologici magni: Τύραννον οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἐπὶ βασιλέως ἔταττον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τὸν τύραννον, βασιλέα ἔλεγον. Itaque τύραννος in hoc verſu eſt Rex legitimus, non Tyrannus, ut vulgo accipitur. atque ſic ſenſus ejus veriſſimus eſt. Ad hanc mentem Seneca Epiſtol. CVIII. *Qui in ſolem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur; Qui in unguentaria taberna reſederunt, & paullo diutius commorati ſunt, odorem ſecum loci trahunt. & qui apud philoſophum fuerunt, traxerint aliquid neceſſe eſt, quod prodeſſet etiam negligentibus.*

3. *Plato in Theæteto*] Labitur hic Gellius. Non enim in Theæteto Plato, verum in Theage, & lib. 8. de Repub. hunc ſenarium adducit, & Euripidi tribuit; quem & ſequitur Joan. Stobæus Collect. Tom. 2. tit. 48. Reprehendit vero Platonem Ariſtides Rhetor in Apologia pro quatuor-viris, ubi Sophoclis eſſe ait.

4. Αἴας ὁ Λοκρὸς] Id eſt, *Aiax Locrenſis*. Periit hæc Sophoclis Tragœdia, alia enim fuit ab ea quæ hodie exſtat, & *Ajax Lorarius*, ſive Αἴας Μαστιγοφόρος inſcribitur. Auctor hypotheſeos Græcæ Ajacis Lorarii: ἐν οἷς ἐστὶ καὶ κριός τις ἔξοχος, ὃν ᾤετο εἶναι Ὀδυσσέα· ὃν δήσας ἐμαστίγωσεν. ὅθεν καὶ τῇ ἐπιγραφῇ πρόσκειται Μαστιγοφόρος· ἢ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ Λοκροῦ Αἴαντος. id eſt, *In quibus eximia quadam magnitudine aries eſt, quem Vlyſſem eſſe ſuſpicans ligatum flagellat; unde Titulus huic Tragœdiæ inditus eſt Ajax Lorarius, aut ad differentiam Ajacis Locri.*

5. *Prior autem natus fuit Sophocles quam Euripides*] Floruere tamen eodem tempore, nempe Olympiade LXXVII. ut eſt apud Euſebium in Chronicis. Et Olympiad. LXXXVII. an. I. Euripides Phœniſſis editis cum Euphorione certavit & Sophocle, ut Anonymus Olympiadum ſcriptor teſtatur. Idem ait eos obiiſſe Olympiad. XCII. anno III. Euſebius vero in Chronico obitum eorum refert ad Olympiad. ejuſdem an. I. Chronicon Alexandrinum ad Olymp. XCIII. an. III. Alii volunt Sophoclem ſuperſtitem Euripidi fuiſſe, ut Apulejus; & Suidas eum demum ſexennium poſt Euripidem obiiſſe ſcribit.

6. Γέρων γέροντα, &c.] Id eſt, *Senex ſenem ut puerum ducam te ego.*

7. Cui

in tragœdia Sophocli ſcriptus eſt, [7] cui titulus eſt φυλε-ζες, & [8] in Bacchis Euripidi. id quoque animadvertimus aud Æſchylum [9] ἐν τῷ πυρφόρῳ προμηθεῖ; & apud Euri-dem in tragœdia, quę inſcripta eſt ἰνῷ, eumdem eſſe ver-n abſque paucis ſyllabis. Æſchylus ſic:

[11] Σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια.

uripides autem ſic:

[12] Σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἀσφαλές.

it autem [13] Æſchylus non brevi antiquior.

7. *Cui titulus* φυλεπίδες] Vet. Edit. λοκτήτης. Caſaubonus ad Athe-um lib. 8. Græcum negat eſſe φυ-ίδες; & potius dicendum φυλό-ες, aut πυλάκιδες; ſed neutrum ad-ttit, & verum eſſe cenſet φθιωτίδες. etur enim ſibi in Græcorum com-ntariis reperiſſe alicubi Sophoclis *hiotas*, aut *Phthiotidas*. Quid ſile-ur hoc loco Αἰχμαλωτίδες, *Capti-*? cujus fabulæ paſſim mentio apud eres, ut Heſychium, Etymologici ctorem, Stephanum de Urbibus, & ſtophanis Scholiaſten ad Ranas.

. *In Bacchis Euripidi*] Eſt ✝ſ. 193.

. Ἐν τῷ πυρφόρῳ προμηθεῖ] eſt. *In ignigero Prometheo*.

0. Εἰνῷ] *Ino*. Fabulam autem : nomine Euripidem ſcripſiſſe li-et etiam ex Hygino, apud quem lib. bul. capitis IV. lemma eſt, *Ino Euri-pidis*. Cujus argumentum haud dubie iſto capite traditur.

11. Σιγῶν θ' ὅπου, &c.] Id eſt,

Silens ubi opus eſt, & opportuna loquens.

12. Σιγᾶν θ' ὅπου, &c.] Steph. legit,

Σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὸ ἀσφαλές.

Id eſt,

Silere ubi opus eſt, & tuto loqui.

13. *Æſchylus non brevi antiquior*] Claruit Æſchylus, ut ait Euſebius in Chronicis, Olympiad. LXXI. an. I. Quod & confirmat Auctor noſter infra lib. 17. cap. 21. ubi dicit eum celebrem fuiſſe circa Marathoniæ pugnæ tempora; qua in pugna ipſe etiam fortiter pugnavit; quemadmodum habet Suidas. Ante Euripidem itaque, qui claruit demum Olympiad. LXXVII. plus minus XXVIII. annis floruit Æſchylus.

CAP. XIX.

De genere atque nominibus familiæ Porciæ.

QUum [1] in domus Tiberianæ bibliotheca ſederemus ego & Apollinaris Sulpicius, & quidam alii mihi aut illi

1. *domus Tiberianæ bibliotheca*] Ms. d marginem Voſſ. Cod. legit, *in domo Tiberianæ bibliothecæ*. In domo tamen Tiberiana, ſic Palatii pars dicta à Ti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

illi familiares; prolatus forte liber eſt ita inſcriptus: M. CATONIS NEPOTIS. tum quæri cœptum eſt, quiſnam is fuiſſet *M. Cato Nepos.* atque ibi adoleſcens quiſpiam, quod ex ejus ſermonibus conjectare potui, non abhorrens à litteris; Hic, inquit, eſt M. Cato, non cognomento Nepos, ſed M. Catonis Cenſorii ex filio nepos, qui pater fuit M. Catonis prætorii viri, qui bello civili Uticæ necem ſibi gladio manu ſua conſcivit. de cujus vita liber eſt M. Ciceronis, qui inſcribitur, *Laus Catonis*: quem in eodem libro idem Cicero pronepotem fuiſſe dicit M. Catonis Cenſorii. ejus igitur, quem Cicero laudavit, pater hic fuit M. Cato: cujus orationes feruntur inſcriptæ, M. Catonis Nepotis. tum Apollinaris, ut mos ejus in reprehendendo fuit, placidè admodum leniterque; Laudo, inquit, te, mi fili, quod in tantula ætate, etiam ſi hunc M. Catonem, de quo nunc quæritur, quis fuerit ignoras; auditiuncula tamen quadam de Catonis familia aſperſus es. non unus autem, ſed complures M. illius Catonis Cenſorii nepotes fuerunt, geniti non eodem patre. duos enim 2 M. ille Cato, qui &

à Tiberio Cæſare, qui eam habitavit, aut etiam forte ſtruxit, fuit Bibliotheca inſtructa; cujus etiam meminit Vopiſcus in Vita Probi, ubi teſtatur, *uſum e præcipue è libris ex Bibliotheca Vlpia; tem ex domo Tiberiana.*

2. *M. ille Cajo*] Qui Cenſorius appellatus eſt, Auctor Porciæ gentis plebeiæ, Tuſculo municipio oriundus, in Romanam civitatem ſuſceptus. De quo ſic Cicero lib. 2. L. L. *Vt ille Cato,* inquit, *cum eſſet Tuſculi natus, in populi Romani civitatem ſuſceptus eſt: itaque cum ortu Tuſculanus eſſet, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Hujus vitam deſcripſit Plutarchus in Catone majore. Exſtat & de eo Fragmentum Cornelii Nepotis. Stemma vero Catonianum, ut hoc loco à Sulpicio Apollinari deducitur, huc redit.

M. PORCIUS CATO
Cenſorius.

M. CATO M. F. *Prætor deſignatus.*	M. CATO M. F. *Salonianus.*
M. CATO M. F. M. N. *Orator & Conſul in Africa mortuus.*	L. CATO. & M. CATO M. F. M. N. *Tribunus plebis.*
M. CATO M. F. M. N. M. PN. *Ædilis Curulis & Prætor.*	M. CATO. M. F. M. N. M. PN. *Prætor, Vticenſis.*

3. *Egre-*

rator & cenſor fuit, filios habuit & matribus diverſos, & tatibus longè diſpares. nam jam adoleſcente altero, mae ejus amiſſa, ipſe quoque jam multum ſenex, Salonii ientis ſui filiam virginem duxit in matrimonium, ex qua atus eſt ei M. Cato Salonianus: hoc enim illi cognomenum fuit à Salonio patre matris datum. ex majore autem atonis filio, qui prætor deſignatus patre vivo mortuus t, & 3 egregios de juris 4 diſciplina libros reliquit, naſciur hic, de quo quæritur, M. Cato M. filius, M. nepos. is tis vehemens orator fuit; multaſque orationes ad exemlum avi ſcriptas reliquit, & conſul cum Q. Marcio Rege it: 5 inque eo conſulatu, in Africam profectus, in ea proncia mortem obiit. ſed is non ita, ut dixiſti, M. Catonis rætorii viri, qui ſe Uticæ occidit, & quem Cicero laudait, pater fuit: nec, quia hic nepos Catonis Cenſorii, ille item pronepos fuit, propterea neceſſum eſt patrem[6] hunc iiſſe. hic enim nepos, cujus hæc modò prolata oratio eſt, lium quidem majorem Catonem habuit: ſed non eum ui Uticæ periit; ſed qui, quum ædilis curulis & prætor iiſſet; in Galliam Narbonenſem profectus, ibi vita funtus eſt. ex altero autem viro Cenſorii filio longè natu miore, quem Salonianum eſſe appellatum dixi, duo nati ſunt

3. *Egregios de juris diſciplina libros iquit*] Horum adhuc quædam franenta in juris noſtri libris hodie reriuntur. Sic hujus Catonis regula illa, quæ *Catoniana* dicitur in *l.* 41. 1. *D. de legat.* 1. & toto tit. D. *de g. Catoniana.* quæ & à Marciano in 86. §. *ult. D. de cond. & demonſt.* atoniana ſententia appellatur, & à liano ſimpliciter Regula juris, *l.* 17. *quand. dies leg. ced* qua cautum, ut atum quod non valeret, ſi teſtamen facti tempore teſtator deceſſiſſet, andocunque is decedat, non valeat. us etiam eſt, quod de eo, cui digitus manu aut de pede præciſus eſt, pro morboſo habendo traditur in *l.* 10. §. 1 *D. de Ædit. Edict.* Et iſtud *l.* 44. *pr. D. ſoluto matrim.* de actione ſalva mulieri manente, licet ſocer genero ſuccedat. Exſtat præterea celebris ejus de dividuis & individuis ſtipulationibus diſputatio in *l.* 4. *D de Verb. Oblig.* Ad hunc quoque pertinet quod eſt de menſe intercalari pro additicio habendo in *l.* 98. *D. de V. S.* item iſtud, quod de liberatione ſervi refertur à Domino adoptati in §. *ult. Inſt. de adopt.*

4 *Diſciplina*] Ms. *diſciplinis.*

5. *Inque eo conſulatu*] Cod. Tornæſ. *in quo conſulatu.*

6. *Hunc fuiſſe*] V. C. *hunc ei fuiſſe.*

 7. *M. Ca-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſunt L. Cato & M. Cato. is M. Cato tribunus plebis fuit; & præturam petens mortem obiit: exque eo natus eſt 7 M. Cato prætorius, qui ſe bello civili Uticæ interemit, de cujus vita laudibuſque quum M. Tullius ſcriberet, pronepotem eum Catonis Cenſorii dixit fuiſſe. videtis igitur hanc partem familiæ, quæ ex minore Catonis filio progenita eſt, non ſolùm generis ipſius tramitibus, ſed temporum quoque ſpatio diſterre; nam quia ille Salonianus in extrema patris ætate, ſicuti dixi, natus fuit; prognati quoque ab eo aliquanto poſteriores fuerunt, quàm qui à majore fratre ejus geniti erant. hanc temporum differentiam facile animadverteris ex hac ipſa oratione, quum eam legeris. Hæc Sulpicius Apollinaris audientibus nobis dixit. quæ poſtea ita eſſe, uti dixerat, cognovimus, quum & laudationes funebres & librum commentarium de familia Porcia legeremus.

7. *M. Cato prætorius qui ſe bello civili Vticæ interemit*] Hujus quoque Vita à Plutarcho deſcripta habetur in Catone Minore.

CAP. XX.

Quod à ſcriptoribus elegantiſſimis major ratio habita ſit ſonitus vocum atque verborum jucundioris, quæ à Græcis εὐφωνία dicitur, quam regulæ diſciplinæſque, quæ à grammaticis reperta eſt,

INterrogatus eſt Probus Valerius (quod ex familiari ejus [1] quondam comperi) *has ne urbis*, an *has urbes* &, *hanc turrem*, an *hanc turrim*, dici oporteret, *Si aut verſum*, inquit, *pangis, aut orationem ſolutam ſtruis: atque ea verba tibi dicenda ſunt, non finitiones illas prærancidas neque* [2] *fætutinas gram-*

QVondam] Cod. Tornæſ. & Vett. Editt. *quodam.*

2. *Fœtutinas*] Apud Apulejum in Apologia habes: *In fœtutinis & olenticetis ſuis jaceat.* Sic Nonius *Moletrina* eodem modo dici ait, ut *ferratrina, fœtutina.*

ꝑimmaticas ſpectaveris, [3] *ſed aurem tuam interroga, quo quid ꝉo conveniat dicere. quod illa ſuaſerit, id profecto erit rectiſſi- mm.* Tum is, qui quæſierat, quonam modo, inquit, vis ꝛrem meam interrogem? & Probum ait reſpondiſſe, quo ſum Virgilius percunctatus eſt, qui diverſis in locis *ur- ꝉ* & *urbis* dixit arbitrio conſilioque uſus auris. nam in pri- ꝺ Georgicω̃n, quem ego, inquit, librum manu ipſius ꝍorrectum legi, *urbis* per *i* litteram ſcripſit, verba è ver- ꝺus ejus hæc ſunt:

[5] *urbis ne inviſere Cæſar,*
ꝛrrarumque velis curam.

ꝛrte enim, & muta, ut *urbes* dicas, [6] inſubidius neſcio ꝺiid facies & pinguius. contrà in tertio Æneidos *urbes* di- ꝗt per *e* litteram.

[7] *Centum urbes habitant magnas.*

ꝛîc item muta, ut *urbis* dicas: nimis exilis vox erit & ex- ꝛnguis. tanta quippe juncturæ differentia eſt in conſonan- ꝉ vocum proximarum. præterea idem Virgilius *turrim* ꝺicit, non *turrem*, & *ſecurim*, non *ſecurem*,

[9] *Turrim in præcipiti ſtantem.* &
[10] *Incertam excuſſit cervice ſecurim.*

ꝛæ ſunt, opinor, jucundioris gracilitatis, quàm ſi ſuo u- ꝛumque loco per *e* litteram dicas. At ille, qui interroga- verat,

3. *Sed aurem tuam interroga*] Eupho- ꝛæ enim ſemper habenda ratio. *Nam,* ꝗquit Marius Victorinus in Orthogra- ꝑia, *ut color oculorum judicio, ſapor pa- ꝉi, odor narium dignoſcitur, ita ſonus ꝛrium judicio ſubjectus eſt.* Sic Cicero ꝉ Oratore, ubi Euphoniam in ſcriben- ꝺ dicendoque commendans, ſubjicit: *ꝛnſule veritatem, reprehendet: refer ad ꝛres, probabunt. Quære, cur? ita ſe di- ꝛnt juvari. Voluptati ergo aurium mo- ꝛerari debet oratio.*
4. *Correctum*] Cod. Tornæſ. & Vett. ꝉd. *collectum.*

5. *Vrbis ne, &c.*] Exſtat Georg. l. 1. ℣ſ. 25. & 26.
6. *Inſubidius*] Vett. Editt. *inſipidius.* Verum & ſupra lib. 12. cap. 2. Gellius ait *inſubidi hominis*, & lib. 1. cap. 2. *inſubide.* ubi vide Notas.
7. *Centum urbes*] Exſtat Æneid. lib. 3. ℣ſ. 106.
8. *Dicit*] Vet. C. *dixit.*
9. *Turrim in, &c.*] Exſtat Æneid. lib. 2. ℣ſ. 460.
10. *Incertam, &c.*] Exſtat Æneid. lib. 2. ℣ſ. 224.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

verat, rudis profectò & aure agreſti homo, Cur, inquit, aliud alio in loco potius rectiuſque eſſe dicas, non ſanè intelligo. Tum Probus jam commotior, Noli, inquit, igitur laborare, utrum iſtorum debeas dicere, *urbis* an *urbes*. nam quum id genus ſis, quod video, ut ſine jactura tui pecces, nihil perdes, utrum dixeris. His tum verbis Probus & hac fini, hominem dimiſit, ut mos ejus fuit erga indociles, propè inclementer. Nos autem aliud quoque poſtea conſimiliter à Virgilio duplici modo ſcriptum invenimus. nam & *tres & tris* poſuit, eodem in loco, ea judicii ſubtilitate, ut ſi aliter dixeris mutaveriſque, & aliquid tamen auris habeas, ſentias ſuavitatem ſonitus [11] claudere. verſus ex decimo hi ſunt:

[12] *Tres quoque Threicios Boreæ de gente ſuprema,*
Et tris quos Idas pater & patria Iſmara mittit.

tres illic, *tris* hîc. [13] penſicula utrumque & modulare: reperies ſuo quodque in loco ſonare aptiſſimè. ſed in illo quoque itidem Virgilii verſu,

[14] *Hæc finis Priami fatorum,*

[15] ſimul ut & *hic finis* dicas, durum atque abſonum erit, reſpuentque aures, quod mutaveris. ſicut illud contrà ejuſdem Virgilii in ſuavius facias, ſi mutes:

[16] *Quem das finem, rex magne, laborum?* nam ſi ita dicas, *Quam das finem*; injucundum neſcio quo pacto & laxiorem vocis ſonum feceris. Ennius item *rectos cupreſſos* dixit contra receptum vocabuli genus hoc verſu:

Capi-

11. *Claudere*] Sic Ms. recte. Vet. Ed. *dividere*. male. Noſter ſupra lib. 1. cap. 7. *At ſi* explicuit *diceret, imperfecto & debili numero verborum ſonus clauderet*. id eſt, claudicaret.

12. *Tres quoque*] Eſt ℣ſ. 350. & 351.

13. *Penſicula utrumque & modulare*] Sic Stephan. recte emendavit. Vett. Edd. habent *Vtrumque penſiculate, modulateque reperies, &c.* Quædam, *penſicula utrunque & moderare: rep. &c.* Al. *Penſicula utrumque moderate, reper.* Unde proba lectio quam expreſſimus.

14. *Hæc finis*] Exſtat lib. 2. Æneid. ℣ſ. 554.

15. *Simul ut, &c.*] Lege cum Mercero ad Nonium: *Si mutes ut* hic finis *dicas*, &c.

16. *Quem das*] Exſtat Æneid. lib. 1. ℣ſ. 245.

17. Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[17] *Capitibus nutantis pinos, rectoſque cupreſſos.*

…mior ei, credo, & [18] viridior ſonus eſſe vocis viſus eſt *re-*…s dicere *cupreſſos*, quam *rectas*. contrà verò idem Ennius … annali duodeviceſimo [19] *aëre fulva* dixit, non *fulvo*; non … id ſolùm quòd Homerus [20] ἠέρα βαθεῖαν dicit; ſed …uod hic ſonus, opinor, [21] vocabilior eſt viſus & amœ-…or. ſicuti etiam M. Ciceroni mollius [22] teretiuſque viſum, … quinta in Verrem, *fretu*, ſcribere, quàm, *freto perangu-*…, inquit, *fretu diviſa*. erat enim craſſius [23] vaſtiuſque *per-*…*guſto freto*, dicere. itidem in ſecunda, ſimili uſus modula-…ine, *manifeſto peccatu*, inquit, non *peccato*. hoc enim ſcri-…um in uno atque in altero antiquiſſimæ fidei libro Tiro-…ano reperi. verba ſunt Ciceronis hæc: *Nemo ita vivebat, ut …lla ejus vitæ pars ſummæ turpitudinis eſſet expers: nemo ita … manifeſto peccatu tenebatur, ut quum impudens fuiſſet in fa-…, tum impudentior videretur ſi negaret.* Hujus autem vocis …ium elegantior hoc in loco ſonus eſt, tum ratio certa & …robata eſt. Hic enim *peccatus*, quaſi *peccatio*, rectè La-…neque dicitur: ſicut, hic *inceſtus*, non qui admiſit, ſed …uod admiſſum eſt, & *tributus* quod *tributum* nos dicimus, …pleriſque veterum dicta ſunt. hic quoque *allegatus*, & …c *arbitratus*, pro *allegatione*, proque *arbitratione* dicuntur. …ia ratione ſervata, *arbitratu & allegatu meo* dicimus. Sic …itur *in manifeſto peccatu*, dixit, ut, *in manifeſto inceſtu*, ve-…eres dixerunt. non quia Latinum eſſet, *peccato*, dicere: …d quia in loco iſto poſitum ſubtilius ad aurem molliuſque …t. Lucretius æquè auribus ſerviens *funem* feminino gene-…e appellavit, in hiſce verſibus,

Haud

17. *Capitibus, &c.*] Hunc Ennii …rſum adducit quoque Nonius in vo-… *Cupreſſus.*

18. *Viridior*] Validior, quid ſi legas …*vidior*?

19. *Aëre fulva, non fulvo*] Ex hoc …co ſcribendum ſupra l. 2. c. 26. *Sic …Ennius in Annalibus* aëre fulva *dixit.*

20. Ἠέρα βαθεῖαν] Id eſt, *caliginem, & nebulam profundam*

21. *Vocabilior*] Sic C. Tornæſ. & Vett. Edd. Al. *vocalior*. Quædam etiam, *hoc habilior*. Unde aliqui fecere *cohabilior*. Quid ſi legas *notabilior*?

22. *Teretiuſque*] Ms. *rectiuſque.*

23. *Vaſtiuſque*] Ms. *vetuſtiuſque.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

24 *Haud, ut opinor, enim mortalia ſæcla supernè*
Aurea de cœlo demiſit funis in arva.

quum dicere uſitatius manente numero poſſet:

Aureus è cœlo demiſit funis in arva.

Sacerdotes quoque feminas 25 M. Cicero *antiſtitas*, dicit, non, ſecundùm grammaticam legem, *antiſtites.* nam quum inſolentias verborum à veteribus dictorum plerumque reſpueret, hujus tamen verbi in ea parte ſonitu delectatus, 26 *Sacerdotes*, inquit, *Cereris atque illius fani antiſtitæ.* uſque adeò in quibuſdam neque rationem verbi neque conſuetudinem, ſed ſolam aurem ſecuti ſunt ſuis verba modulis penſitantem. *Quod qui non ſentiunt*, inquit idem ipſe M. Cicero, quum de numeroſa & apta oratione diſſereret, *quas auris habeant aut quid in his hominis ſimile ſit, neſcio.* Illud verò cumprimis apud Homerum veteres grammatici annotaverunt; quòd quum dixiſſet quodam in loco [27] κολοιούς τε ψῆράς τε, alio in loco non [28] ψηρῶν τε, ſed ψαρῶν dixit.

[29] τῶν δ' ὥς τε ψαρῶν νέφος ἔρχεται ἠὲ κολοιῶν,

ſequutus non communem, ſed propriam in quoque vocis ſitu jucunditatem: nam ſi alterum in alterius loco ponas, utrumque feceris ſonitu inſuave.

CAP.

24. *Haud, ut opinor*] Exſtat lib. 2. ſub finem.

25. *M. Cicero antiſtitas*] Sic & Attius Aſtianacte:

Vtinam unicam ibi antiſtitam arcitenens ſuam
Tutetur - - -

Et Corn. Severus:

Stabat apud ſacras antiſtita numinis aras.

Plauti quoque eſt in Rudente, *Veneriæque antiſtitæ.*

26. *Sacerdotes, &c.*] Eſt ex lib. 4. Ciceronis in Verrem.

27. Κολοιούς τε] Id eſt, *Graculoſque ſturnoſque.* Exſtat Ἰλιάδ. π. στ. 583.

28. Ψηρῶν τε] *Sturnorum.*

29. Τῶν δ' ὥς τε ψαρῶν] Id eſt,

Horum ut de ſturnis it nubes, graculive.

Exſtat Ἰλιάδ. ρ. στ. 755.

Tuni-

CAP. XXI.

erba T. Caſtricii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de veſtitu atque calceatu non decoro.

T. Caſtricius rhetoricæ diciplinæ doctor, qui habuit Romæ locum principem declamandi ac docendi, ımma vir auctoritate gravitateque, & à divo Hadriano in ıores atq; litteras ſpectatus, quum me præſente (uſus ſum nim eo magiſtro) diſcipulos quoſdam ſuos ſenatores viiſſet die feriato 1 tunicis 2 & lacernis indutos & gallicis alceatos; *Equidem*, inquit, *maluiſſem vos* 3 *togatos eſſe.* 4 *pigitum*

T*Vnicis*] Tunica, Græcis χιτὼν dicta, veſtimentum erat interius, ıi toga aut pallium, aut alia ſuperior eſtis induceretur. Quamvis vero hoc omine commune olim fuerit tam fœınis, quam viris veſtimentum; proɾie tamen tunica virorum fuit, ſtola ɛro fœminarum. Romanorum antiuiſſimi, ut Auctor noſter ſupra lib. 8. ɪp. 12. teſtatur, ſine tunicis ſola toga micti fuerunt. Statim tamen poſt Roıuli ætatem tunicarum uſum Romais notum fuiſſe vult Ferrarius de Re eſtiaria lib. 3. cap. 1. quem vide ſis.

2. *Et lacernis*] Primus Lacernarum ſus in militia; & Lacerna proprie veimentum militare initio fuit, idemıue quod chlamys, unde Græcis ſcritoribus Μανδύας, χλαμὺς, & ἐφερὶς dicitur. Artemidorus lib. 2. c. 3. λαμὺς δὲ ἣν ἔνιοι μανδύην, οἱ δὲ ἐρεςρίδα, οἱ δὲ βήρρον καλοῦσι. Heſyhio Μανδύας eſt εἶδος ἱματίου περῶν πολεμικόν, *Veſtimentum militare erſicum.* Interpres Vetus Perſii ad Saɣram 1. notat: *Lacerna pallium fimriatum, quo olim ſoli milites utebantur.* aulatim vero per bella Triumviroum civilia, togis depoſitis, Lacernaum uſus in Urbe in earum locum ſucceſſit. Fuit autem Lacerna amiculum ſive pallium laneum apertum, quod loco togæ ſuperinducebatur tunicæ, nectebaturque fibula, vel in humero, vel ad pectus. Figuras lacernatas ex Columna Trajana deprompṭas habes expreſſas apud Ferrarium de Re Veſtiaria P. 2. lib. 1. cap. 3. Nonnunquam tamen & Lacernæ ipſis togis injiciebantur, arcendi frigoris cauſâ, vel imbri defendendo. Unde Juvenalis Satyr. IX.

- - Pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ, duri, craſſique coloris
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus: - - -

Ubi vetus Interpres notat. *Pingues, ut oſtendat groſſas ac per hoc pluviales, quæ muniant à pluvia, non quæ ornent.* Poſtea etiam lacernarum uſus paſſim & omni tempore ſive ſudo, ſive nebuloſo, apud Senatores, equites, & plebem ipſam receptus. Quòd vel in Senatoribus ex verbis Caſtricii apparet, cum dicit, *ſed ſi hic veſter hujuſmodi veſtitus* (Lacernarum nempe) *de multo jam uſu ignoſcibilis eſt.*

3. *Togatos eſſe*] Togam enim proprie uti antiquiſſimum ita & decentiſſimum Romanorum geſtamen fuiſſe, nemo eſt qui ignoret. Quæ autem ejus fuerit forma, varie olim à variis diſputatum;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tum eſt, cinctos ſaltem eſſe & penulatos? ſed ſi hic veſter hujuſcemodi

tatum; verior eorum opinio, qui volunt togam fuiſſe veſtimentum clauſum & rotundum, quodque uno injectu corpus involveret; ita tamen ut in ſuperiori ora ad cervices laxe pateret, tum ut dextrum brachium exereretur, tum ut clavi in tunica Equitum & Senatorum apparerent; & ita quidem ſuperior togæ pars patebat, ut antiquiſſimis temporibus manus tantum uſque ad cubitum extaret, poſtea totum brachium humeruſque educeretur. Siniſtrum vero brachium ſub ipſa toga extenſum infimam ipſius oram, quæ & lacinia dicta, in rugas plicaſque contractam allevabat ad pectus læva manu extante. idque in antiquis ſtatuis togatis, veterumque nummis videre eſt; quæ & exhibentur à Ferrario P. 1. lib. 1. cap. 1.

4. *Pigitum eſt, cinctos ſaltem eſſe & penulatos?*] Sic hæc periodus diſtinguenda; nam per interrogationis modum Caſtricius Senatores diſcipulos ſuos increpat, an eos piguerit, cum ſoleis, ſive gallicis, non calceis uterentur, cinctos etiam & penulatos foras prodire? hoc enim ſignum foret, eos quaſi iter paulo poſt facturos. Penula enim veſtimentũ erat viatorium, quod ſupra tunicam acciperetur, pluviæ vel frigoris arcendi gratia. Nonius: *Penula eſt veſtis, quam ſupra tunicam accipimus.* Nam cum peregre irent Romani, in itinere penulas ſemper ſumebant. Hinc Cicero in Epiſt. ad Atticum lib. 13. Epiſtol. 33. *De Varrone loquebamur: Lupus in fabula. Venit ad me, & quidem id temporis, ut retinendus eſſet. Sed ego ita egi, ut non ſcinderem penulam, memini enim tui, & multi erant, noſque imparati. paullo poſt C. Capito cum C. Carinate. Horum ego vix attigi penulam, & tamen remanſerunt.* Idem pro Milone: *Quid minus promptum ad pugnam, quam penula irretitus, rheda impeditus, uxore pæne conſtrictus.* Penulæ itaque primum extra Urbem tantum & pluviæ vel frigori arcendo adhibitæ. Poſtea tamen ſub Imperatoribus nimirum, penulæ etiam intra Urbem eandem ob cauſam geſtatæ. Idque haurire licet ex Juvenalis Sat. v. ubi ſalutator inquit:

Scilicet hoc fuerat propter quod ſæpe relicta
Conjuge per montem adverſum gelidaſque cucurri
Eſquilias, fremeret læva cum grandine vernus
Iuppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Atque hinc jocus Galbæ apud Quintilianum lib. 6. cap. 3. *Penulam roganti, Non poſſum inquit commodare; domi maneo: cum cænaculum ejus perplueret.* Idem, ut paullo poſt Fabius narrat, *Penulam roganti reſpondit, Non pluit? non eſt opus tibi. ſi pluit, ipſe utar.* Lampridius in Alexandro Severo tradit, eum primum permiſiſſe, ut Senatores intra Urbem frigoris cauſa penulis uterentur, cum antea id veſtimenti genus pluviale tantum, aut itinerarium fuiſſet. Itaque quod hic Caſtricius dicit de Senatoribus ſub Hadriano, eos ſaltem quando mallent gallicis, quam calceis uti, cinctos etiam & penulatos eſſe debuiſſe; id explicandum cum Ferrario de Re Veſt. P. 2. lib. 2. cap. 3. cum voluiſſe, tanquam magis decorum eſſet (cum penula veſtis viatoria eſſet, & ſoleæ cum ea geſtarentur, non cum lacernis, aut toga,) ſi penulati inceſſiſſent, quaſi iter paullo poſt facturi. Quemadmodum indecens nunc videretur, ſi quis ocreatus cum calcaribus & longa veſte per urbem incederet, nequaquam ſi accinctus & penulatus. Ideo autem cinctos dixit, non ſolum, quia omnes iter facturi præcipue in equo altius cincti; ſed cum tunicæ ſenatorum, ſive laticlaviæ ſub toga & lacerna non cingerentur, iter facturi, præcipue equo, neceſſe habebant longiores tunicas cingulo ſuſpendere; ne longitudo illa expeditis & equitaturis incommoda eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

reſtitus de multo jam uſu ignoſcibilis eſt: 5 *ſoleatos tamen vos po- li Romani ſenatores per urbis vias ingredi nequaquam decorum , non hercle vobis minus ,* 6 *quàm illi tum fuit , cui hoc M. Tul- s pro turpi crimine objectavit:* Hæc me audiente Caſtricius, quædam alia ad eam rem conducentia Romanè & ſeve- dixit. plerique autem ex iis , qui audiverant , require- nt, cur ſoleatos dixiſſet, 7 qui gallicas , non ſoleas, habe- rent.

t. & ideo cincturam cum penula junxit; non quod penulæ omnes ctæ, ſed quod tunica ſub penula cin- etur & ſuſpenderetur , ut recte ibi- n contra Salmaſium obſervat Fer- ius. Quod ad penularum figuram inet , veriſimilius eſt cum Ferrario ſtimare , penulas lacernis breviores ſſe, veſtimentum ſcilicet viatorium, itanti accommodatum , lecticariis, ſoribus & id genus hominibus um ; magnumque in eo totumque crimen fuiſſe , quod lacernæ apertæ quæ fibula necterentur, penulæ vero uſæ fuerint , rotundæ, quæque togæ tar corpori injicerentur , illudque birent ; niſi quod ſtrictiores eſſent breviores ; præterea cum in toga de- rum brachium per ſummam oram ereretur, penula utroque brachio ſub- ceretur. Quemadmodum id videre in figuris penulatis à Ferrario P. 2. 2. cap. 7. expreſſis.

5. *Soleatos tamen vos , &c.*] Soleis im domi , calceis vero foris uteban- r Romani ; calceos itaque Senatores ſtare debuiſſe vult Caſtritius. Simili odo Aſinius ad Ciceronem lib. 10. piſt. 32. inter alia , quæ Balbo vitio rtit , hoc dicit , quod *nudis pedibus* qui quæſtor erat , obambularit in axima hominum multitudine , qui ſpectaculum gladiatorium conflue- ant. In eo autem veterum calceos à ligis , gallicis , ſoleis, crepidiſque di- rſos fuiſſe, ex Auctoribus notum eſt, uod calcei totum pedem & dimidium us, ſive mediam tibiarum partem cir- cumcirca velarent , caligæ vero, ſoleæ- que ac gallicæ pedis plantam tantum- modo tegerent. Apparet itaque ex hoc loco , quod , etiamſi togarum uſus de- ſiiſſet, in earumque locum lacernæ ge- ſtarentur , calcei nihilominus adhibiti & retenti fuerint ; quia maxime inde- corum videretur , ita nudis pedibus per Urbem incedere : denique Senatorum inſigne, quod erat lunula in calceis eo- rum , in ſoleis ſpectari non poterat. Culpat itaque Caſtritius in Senato- ribus , quod contra morem & decus magni ordinis gallicis , ſive ſoleis ince- derent. Solearum etiam uſus proprius fuit fœminarum , & ita quidem pro- prius , ut ſi quando contingeret virum ſoleis in publico uti, id ei probro verte- retur. Ut modo de Balbo notatum; & inde Cicero Act. 4. in Verrem : *Stetit,* inquit , *ſoleatus Prætor populi Romani cum pallio purpureo , tunicaque talari.* Verum extra Urbem, ruri & iter facien- tibus, calceis depoſitis, ſoleis uti etiam viris moris fuit. De ſoleis plura vide- ſis apud Balduinum in De Calceo An- tiquo cap. XI.

6. *Quam illi*] M. Antoniũ intelligit.

7. *Qui gallicas*] Ut crepidæ Græco- rum , ita Gallicæ Gallorum proprium calceamentum fuere; atque inde in La- tium & Italiam id ſolearum genus de- latum , nomenque ex gente unde ve- nerant iis datum à Romanis , Galli- caſque dictas. Sunt qui Gallicas vo- lunt eſſe id calcei genus , quod Gallis vocatur *Galloches*. & pedes à frigore at- que humore munit ; verum ſi veterum gallicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rent. ſed Caſtricius profectò, ſcitè atque incorruptè loquutus eſt. omnia enim fermè id genus quibus plantarum calces tantùm infimę teguntur, cætera prope nuda & teretibus habenis vincta ſunt, ſoleas dixerunt: nonnumquam voce Græca crepidulas. *Gallicas* autem verbum eſſe opinor novum, non diu ante ætatem M. Ciceronis uſurpari cœptum. itaque ab eo ipſo poſitum eſt in ſecunda Antonianarum. 8 *Cum gallicis*, inquit, *& lacerna cucurriſti.* neque
9 crepidas & crepidulas prima ſyllaba correpta id genus calcea-

gallicæ ſoleis & crepidis ſimiles fuere, ut auctor noſter eas deſcribit, multum ſane quoad formam abiēre ab hodiernis gallicis; hæ enim ſuperiorem pedum partem operiunt, iſtæ vero, ut ſoleæ & crepidæ, ſuperiorem illam partem apertam habebant. Balduinus hoc tamen diſcriminis Gallicas inter crepidaſque fuiſſe, quod gallicarum ſoleæ olim, ut & nunc, è ligno fuerint, crepidarum vero duplici triplicique corio ſimul compacto conſtiterint. atque harum imaginem hodie adhuc apparere in Capucinorum ſoleis, illarum in Fulienſium ſandaliis exſtare. Vide ipſius Calceum Antiq. cap. 14.

8. *Cum gallicis & lacerna cucurriſti*] In omnibus libris Ciceronis vulgo, ſed & in Mſſ. legitur, *Cum caligis & lacerna cucurriſti*; Verum Viri docti moti hiſce A. Gellii verbis, apud Ciceronem repoſuere, *Cum Gallicis*, *&c.* Nigronius tamen Diſſertatione De Caliga, & Ferrarius De Re Veſtiaria P. 2. lib. 2. cap. 1. vulgatam & Mſſ. Ciceronis lectionem defendunt. Non enim ideo notatum Antonium à Cicerone, quod in itinere toga & calceis uſus non ſit. nam id præter morem omnium, qui penulati & ſoleati iter faciebant, in Urbis ingreſſu togam & calceos ſumebant; quod in eadem Oratione de ſe Cicero teſtatur: *Nam quod quærebas, quomodo rediiſſem, primum luce, non tenebris, deinde cum calceis & toga, nullis nec caligis nec lacerna.* Sed reprehendit Cicero Antonium, quod pro penula lacernam & caligas, militare indumentum ac calceamentum ſumpſiſſet, & ad augendam rei invidiam eo habitu non modo in itinere, ſed cum peteret Conſulatum per Galliæ Municipia, ac Colonias inceſſiſſet, in quibus more Romano homines togati verſarentur; ſubjicit enim: *Ex omnibus flagitiis nullum turpius vidi, nullum audivi, quam quod qui Conſulatum peteres, is per Municipia Coloniaſque Galliæ cum caligis & lacerna cucurriſti.* Cum enim Gallicæ eædem ac ſoleæ ſive crepidæ fuerint, quarum uſus in itinere depoſitis calceis receptus, certe non hanc ob cauſam notari potuit Antonius ſi communi pedum tegmine itineris cauſa uſus ſit, ſed quod militare calceamentum cum veſte militari induerit. Hinc Nigronius putat Agellium in corruptos Ciceronis codices incidiſſe, qui *gallicis* pro caligis habuere; quod & facile fieri potuit, quippe qui vixerit ſub Hadriano, qui anno minimum poſt Ciceronis mortem centeſimo & ſexageſimo factus eſt Imperator.

9. *Crepidas & crepidulas*] Sic dictæ à Græco κρηπὶς, cujus obliquum κρηπῖδος, quod crepitum denotat, unde Latinorum crepida; Balduinus in De Calceo Antiquo cap. 11. ſoleas inter crepidaſque antiquorum leve hoc diſcrimen fuiſſe putat, quod ſoleæ ſimpliciores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…ceamentum appellaverunt, quod Græci κρηπῖδας vo-…ent, ejuſque calceamenti ſutores crepidarios dixerunt. …mpronius Aſellio in libro rerum geſtarum quartodeci-…o, *Crepidarium*, inquit, *cultellum rogavit à crepidario ſutore.*

…es eſſent, crepidæ vero craſſiores, in …bus nimirum duæ ſaltem ſimplices …æ ſimul eſſent compactæ, unde & …pitum, ubi inter incedendum pre-…ntur, majorem edunt. Hinc etiam …*utæ* Catullo dictæ, hoc eſt, crepantes …tridulæ, cum ait:

Arguta conſtitit in ſolea.

Ubi vult ſoleam pro crepida poni. Crepidæ namque crepitum ſive ſtridorem ex eo proprium, quod plures ſoleæ ſimul compactæ magis ſtridere debeant, cum inceſſu premuntur, quam cum unica illa ſit atque ſingularis.

CAP. XXII.

…mprecationes, quæ ritu Romano fiunt diis, expoſitæ ſunt in libris ſacerdotum; inter quas Marti Nerienem tribuunt; & quid Neriene *ſeu* Nerio *nomen importet.*

COmprecationes deûm immortalium, [1] quæ ritu Romano fiunt, expoſitæ ſunt [2] in libris ſacerdotum po-…li Romani & in pleriſque antiquis orationibus. In iis …iptum eſt [3] *Luam Saturni*, [4] *Salaciam Neptuni*, [5] *Horam Quirini*,

1. *Quæ ritu Romano fiunt*] Sic Mſſ. at Vett. Edd. *q. r. R. diis fiunt.*

2. *In libris Sacerdotum*] Qui libri …orie *Indigitamenta* dicti. unde in …ſſis veterib. *Indigitamenta*, ἱερατι-κὰ βίβλια. Sic autem dicebantur, quia …s varia eſſent Deorum cognomina, …crificiorum faſtorumque ritus vel …atalogo comprehenderentur, & …ſi digito indicarentur. Alii volunt …*gitare*, unde *Indigitamenta*, ſignifi-… *invocare*. & videtur in ea ſignifica-…e eſſe apud Macrobium lib. 1. Sa-… cap. 17. cum ait: *Namque virgines …ales ita indigitant*, APOLLO MEDI-… APOLLO PÆAN.

3. *Luam Saturni*] Sic libri vetuſtiſſi-… in Ms. quodam eſt *Lacam*, unde V… Edd. omnes habent *Laciam*. Tur-…us Adverſar. lib. 19. cap. 11. vetuſta hæc dearum nomina ex ultima antiquitate, & priſcis pontificum libris ſi qui extarent eruenda cenſet, cum iis vero careamus, ex conjectura *Laciam* ſcribi debere ſuſpicatur, à Latio, quod è latebra & fuga Saturni nomen habuit; ut eo nomine Saturni filia vel uxor intelligatur, Latii dea, quæ eadem ac Ops fuerit; quamvis alii ſint, qui velint Laciam Saturni uxorem, fuiſſe ab illiciendo nomen conſecutam. Rectius tamen idem Turnebus cenſet *Luam* hic legi debere, ut in antiquiſſimis libris extat, & Saturni vel uxorem vel filiam intelligendam. Sane *Luam matrem*, deam, quæ *luebat*, hoc eſt, *purgabat* à Romanis cultam fuiſſe ex Veterum monumentis conſtat. *Lua* enim idem, ac *purgatrix*; & nomen à luendo, expiandoque ſortita eſſe videtur, ac præfuiſſe

rini,6 *Iurites Quirini*,7 *Najam Volcani*;8 *Heriem Iunonis*,9 *Mo-*
las

præfuiſſe luſtrationibus & luſtris. Unde & ei ad luſtrandam expiandamque hominum cædem & ſtragem, hoſtium arma ſpoliaque incendebantur, ut Livius lib. 8. teſtatur. *Armorum magna vis tum inter cæſa corpora hoſtium, tum in caſtris inventa eſt. Ea Luæ matri dare ſe Conſul dixit.* Et lib. 45. de Paulo Coſ. poſt Macedoniam ſubactam: *Edito ludicro omnis generis clypeiſque æreis in naves impoſitis, cætera omnis generis arma cumulata in ingentem acervum, precatus Martem Minervamque Luamq; matrem, & cæteros deos, quibus ſpolia hoſtium dicare jus faſque eſt, ipſe imperator face ſubdita ſuccendit: deinde circumſtantes tribuni militum pro ſe quiſque ignes conjecerunt.* Lua mater forſan dicta, quia Saturni uxor, unde & Deorum mater, quæ alias Cybele, & Magna Deúm mater appellata.

4. *Salaciam*] Salaciam quidam putant Neptuni uxorem fuiſſe, eandemq; quæ Poëtis Amphitrite vocatur. Gloſſæ Vet. *Salacia*, Ἀμφιτρίτη, νηρηΐς. ſic dicta à ſalo, quod ſalum moveret. Paulus ex Feſto: *Salaciam dicebant deam aquæ, quam putabant ſalum ciere, hoc eſt, mare movere.* Auguſtinus de Civit. Dei lib. 7. cap. 22. ex Varrone ſcribit, *Venilia, unda quæ ad littus venit: Salacia, unda quæ ad ſalum redit.* Vide ſis Ioſ. Scaligerum in Appendice ad Conject. in Varronem.

5. *Horam Quirini*] Nonius Marcellus: *Hora, Iuventutis Dea. Ennius Annal. lib.* 1.

Teque Quirine pater veneror, Horamque Quirini.

Sic Merula apud Ennium legit, ut ſibi conſtet; in Nonio vero ſcribit, *Hora, Iuventas Dea.* de qua videndus Auguſtinus de Civitate Dei lib. 4. cap. 11. & cap. 23. uti & lib. 4. cap. 1. & Livius lib. 5. & lib. 36. Turnebus Horam Romuli uxorem fuiſſe vult: ſed ut Romulo in deos relato, nomen mutatum eſt, ſic etiam uxori ejus Herſiliæ in cœleſtium concilium repoſitæ, Horæ nomen impoſitum, ut Romulo Quirini. Unde autem Quirini nomen Romulo inhæſerit, variant ſcriptores. Quidam ſic appellatum volunt ab haſta, quæ Sabinorum voce *Quiris* ſive *Curis* dicta; alii à Curibus opulentiſſima Sabinorum urbe; nonnulli ſic dictum volunt à Civibus, qui poſt Tatium in regni ſocietatem aſſumptum *Quirites* nuncupati. Videndi Ovidius lib. 1. Faſtor. Feſtus in voce *Curis.* Varro lib. 4. de L. L. Iſidorus Etymol. lib. 9. c. 2. Servius ad illud 1. Æneid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabant.* Qui etiam ſic nominatum conjicit, quod Κοίρανος Græcis dicatur, qui Rex Latinis. Alii adhuc à Marte qui Romuli pater, Quirinus Varroni dicitur lib. 4. de L. L. Servio ad lib. 5. 1. Æneid. aliis. Adde ſis Merulam ad Ennii Annal. lib. 1. & Voſſium de Idololatr. lib. 1. c. 12.

6. *Iurites Quirini*] Ms. *Virites Quiritii.* Vett. Edd. *Iurites Quiritii.* Turnebus legendum cenſet *Curitis Quiritii.* Quia Juno *Curitis* ab haſta vocata. Feſtus: *Curitem Iunonem appellabant, quia eandem ferre haſtam putabant.* Hinc, ut idem Feſtus habet, *Curiales menſæ, in quibus immolabatur Iunoni, quæ Curis eſt appellata.* Ut Quiritus nomen Dei ſit, cujus in matrimonio eſſet Juno quædam *Curitis.* Junonis enim nomen multis deabus tributum. Alii, ut in contextu noſtro *Quirini* legunt; quod eodem redit; ſive enim *Quiritius*, ſive *Quirinus* legatur, haud dubie deus aliquis belli præſes deſignatur, cum Mars etiam Quirinus vocetur. In Lexico Veteri eſt, *Quirinus*, Ἐνυάλιος. Sed & *Iurites* à jure dearum nomen habere poſſunt, quæ *Quiritii* vel *Quirini* filiæ fuerint. Moſellanus vocabulum *Iurites* quoquomodo à jurisjurandi religione derivatum putat, quod videlicet priſci Romani etiam jurijurando peculiarem quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Martis [10] *Nerienemque Martis*. ex quibus id quod poſtre-
um poſui, ſic pleroſque dicere audio, ut primam in eo ſyl-
bam producant, quo Græci modo dicunt [11] νηρεΐδας: ſed
i [12] probe loquuti ſunt, primam [13] correptam dixerunt,
rtiam produxerunt. eſt enim rectus caſus vocabuli ejus,
ut in libris veterum ſcriptum eſt, *Nerio*. quamquam M.
rro in ſatyra Menippæa, quæ inſcribitur [14] σκιαμαχία,
n *Nerio* ſed *Nerienis* vocative dicit in his verſibus:

[15] Ted Anna Perenna, [16] Panda, [17] te Lato, [18] Pales,
Nerie-

ndam præfecerint deam; quæ futu-
eſſet ultrix jurisjurandi, ſi quis peje-
erat.

. *Najam*] Sic Stephanus primum
dit. Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. ha-
t *Majam*. Ms. lectio ad marginem
ſiani Codicis notata *Manum*. Quæ
d ſibi velit mihi ignotum. Ad Ma
quod attinet, illuſtratur ab iſtis,
habentur apud Macrobium Satur-
lib. 1. c. 12. *Cincius menſem* (Ma-
) *nominatum putat à Maja, quam*
cani dicit uxorem; argumentoque uti-
, quod flamen Vulcanalis Kalendis
jis huic deæ rem divinam facit; ſed
uxorem Vulcani Majeſtam, non Ma-
dicit vocari. Cincius cum Majam
cani uxorem appellarit, ex Pontifi-
bus indigitamentis id haud dubie
it; & inde etiam firmari poteſt
jam hic legendum eſſe.

. *Heriem Iunonis*] Sic Ms. Edit.
nan. *Herien*. Al. Vett. Edd. *Nerien*.
inc Turnebus *Nerienem Iunonis* le-
dum exiſtimat, ut Nerio Iunonis
itis filia habeatur, ut & Mars Ne-
is maritus.

. *Molas Martis*] Turnebus Molas
tis filias eſſe putat, deaſque indigi-
cenſet de nomine molarum, quod
s, ut molis fruges, ſic bellis homi-
rangat, ac comminuat. Moſella-
vero Molas deas à molimine,
eſt ſolicitis conatibus ipſius belli
jrandi Veteribus intellectas opina-
tur. Mars enim Latinis pro bello. Vir-
gilius:

Ære ciêre viros, Martemque accendere
cantu.

10. *Nerienemque Martis*] Sic Mſſ. At Vett. Edd. *Nerienem quoque Martis*.

11. Νηρεΐδας] *Nereidas*.

12. *Probe*] Cod. Tornæſ. & V. C. *proprie*.

13. *Correptam*] Cod. Torn. & V.C. *correptim*.

14. Σκιαμαχία] Id eſt, *Vmbratilis pugna*. Vett. Edd. addunt, vel κελομαχία, id eſt, *Arietum pugna*.

15. *Ted' Anna Perenna, &c.*] Ita hos verſus emendavit L. Carrio Antiq. Lect. lib. 1. cap. 1. cum vulgo, etiam in Vett. Edd. haberetur,

Theanna & Peranna, Pranda, Celato,
Pales
Nerienes, Minerva, Fortuna ac Ceres.

Scaliger vero primum verſum ita legit,

Te Anna & Peranna, Panda καὶ Λατώ,
Pales.

In Scriveriano Codice notatum repe-
rio:

Te Anna, te Peranna, te Latona, te Pa-
les, (*res.*
Nerienes & Minerva, Fortuna ac Ce-

Sunt qui legunt:

Θέα *Anna, Peranna, Panda*, καὶ Λα-
τὼ, *Pales*.

A. Popma ad Varronis Fragmenta ita legendum cenſet:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Te Anna, Perenna, Panda, κὴ Λατώ,
Pales.

Sed rectiſſima videtur Carrionis emendatio, quam edidimus *Ted' Anna Perenna, &c.* D. inſertum ad explendum hiatum; & *Anna Perenna*, non vero *Anna & Perenna*, ſive, *te Peranna*, quaſi duæ diverſæ eſſent deæ, cum una eademque ſit, quæ imploratur, *Anna Perenna* vocata. *Ted' Anna Perenna* autem dictum, ut bene obſervat Scaliger, more implorantium deos, qui ἐλλειπτικῶς fere id faciunt, ut *Dii voſtram fidem*, & Plautus, *Tuam fidem Venus Noctuvigila*; item Satyra Varronis, *Herculis tuam fidem.* Cæterum *Anna Perenna* colebatur ad initium anni veteris, id eſt, Idibus Martii, qua annare perennareque commode liceret, ut ſcribit Macrobius Saturnal. lib. 1. cap. 12. Hinc Ovidius lib. 3. Faſtor.

Nec mihi parva fides annos hinc eſſe priores,
Anna quod hoc cœpta eſt menſe Perenna coli.

Et mox:

Idibus eſt Annæ feſtum geniale Perennæ,
Non procul à ripis advena Tybri tuis.

Quæ autem fuerit hæc Anna Perenna varie traditum ſcribit ibidem Ovidius. Quidam enim eam fuiſſe volebant Didonis ſororem hoc nomine appellatam, quæ deinde pro Dea coli cæperit. Alii hanc Annam Perennam Lunam eſſe putarunt, quæ Anna vocaretur, quod annus ex menſibus, quos Lunæ motu metimur, conſtet. Alii vero eam Themin, alii Io, alii etiam unam ex Atlantidibus, fuiſſe exiſtimarunt. Ita enim Ovidius:

Sunt quibus hæc Luna eſt, quæ menſibus impleat annum,
Pars Themin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
Invenies qui te Nymphen Atlantida dicant,
Teque Iovi primos Anna dediſſe cibos.

Poſtremo etiam hanc opinionem adducit, quod Anna hæc fuerit vetula quædam Bovillana, quæ plebem pavit, cum in montem Aventinum ſeceſſiſſet; eamque ob cauſam plebs pace cum Patribus facta, ſtatuerit, ut perenne nomen ejus coleretur, ipſaque Anna Perenna appellaretur. Unde ſic concludit:

Pace domi facta ſignum poſuere Quirites,
Quod ſibi deſertis illa ferebat opem.

16. *Panda*] Sic enim, non *Pranda* legendum. In Gloſſis Philoxeni eſt, *Panda*, εἰρήνης θεὸς, ſic Panda erit *pacis Dea.* Dictam autem Pandam, à pandendis ſive aperiendis portis, arbitratur Turnebus. Quia Pacis tempore Urbium panderentur portæ. Aliam tamen ſententiam adfert Arnobius lib. 4. adverſ. Gentes, qui & *Panticam* appellatam ſcribit: *Quod Tito Tatio Capitolinum ut capiat collem, viam pandere atque aperire permiſſum eſt, Dea Panda eſt appellata, vel Pantica.* Apud Varronem lib. 1. De Vita Pop. Rom. Ælius hanc Deam eandem putat cum Cerere, dictamque à pane dando. Varronis verba nobis ſervavit Nonius in verbo *Pandere*, ubi refert: *Hanc deam Ælius putat eſſe Cererem; ſed quod in aſylum qui confugiſſet, panis daretur, eſſe nomen fictum a pane dando Pandere, quod eſt aperire.* Verum *pando* non eſt à *panem do*; & more ſuo ludit Varro cum Ælii ſententiam in medium adferat, eamque probare videatur. Neque Panda eſt Ceres, cum aperte ipſe Varro in hiſce verſibus eam à Cerere diverſam faciat. Scaliger Conjectan. in Varronem *Empandam* eam in Paganalibus ſacris vocatam ſcribit, eamque ſic dictam putat à latitudine; idcirco εὐρύστερνον.

17. *Te Lato*] Vulgo *Celato*, unde Docti homines fecere καὶ Λατώ. Turnebus hoc velut carie læſum exiſtimans, reponit *Latona.* Addit tamen ſuſpicione non carere Varronem Græce locutum, utpote ipſi haud inſolens, eumque ſcripſiſſe, *Te Lato* Dorice pro *te* λητώ. Quod veriſſimum autumo; & ſic Latonam Apollinis & Dianæ matrem Græcis nominari vix quiſquam eſt, qui non norit.

18. *Pa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[19] *Nerienes, & Minerva, Fortuna, ac Ceres.*

...uo nominandi quoque caſum eumdem fieri neceſſum ... ſed *Nerio* à veteribus ſic declinatur, quaſi Anio. nam ...nde ut *Anienem*, ſic *Nerienem* dixerunt tertia ſyllaba ...ducta. id autem ſive *Nerio* ſive *Nerienes* eſt, Sabinum ...bum eſt, eoque ſignificatur virtus & fortitudo. itaque ...Claudiis, quos à Sabinis oriundos accepimus, qui erat ...egia atque præſtanti fortitudine [20] *Nero* appellatus eſt. ...id Sabini [21] accepiſſe à Græcis videntur, qui vincula & ...namenta membrorum *Neura* dicunt. unde nos quoque ...inè *nervos* appellamus. *Nerio* igitur Martis vis & poten-... & majeſtas quædam eſſe Martis demonſtratur. Plautus ...em in Truculento conjugem eſſe Nerienem Martis di-...i atque id ſub perſona militis in hoc verſu:

[22] *Mars peregre adveniens ſalutat Nerienem uxorem ſuam.*

Super

...3. *Pales*] Quæ Dea paſtorum & ...eris, cujus feſta Palilia, vel Parilia ...Kal. Majas celebrata. Feſtus: *Pales ...batur dea paſtorum, cujus feſta Pali-...icebantur, vel ut alii volunt dicta Pa-..., quoniam pro partu pecorum eidem ...a fiebant.* Ovidius lib. 4. Faſtor.

--- Palilia poſcor,
...on poſcor fruſtra, ſi favet alma Pales.

...obius lib. 2. adverſ. gentes: *Ar-...torum & pecorum gregibus Pales præ-... Inouſque cuſtodes.* Servius vero ad I. Georg. de ea ſic ſcribit: *Pales Dea ...abuli: quam alii Veſtam, alii ma-... Deûm vocant. Hanc Virgilius ge-... fœminino appellat. Alii, inter quos ...rro, maſculino genere, ut hic Pales. ...ic ſacra ſolvuntur* XI. *Kal. Majas, die, ...e Palilia vocatur.*

19. *Nerienes & Minerva*] Ita recte ...um habet Aſcenſiana editio, male ...o Stephanus omiſit copulam &; ...od & fecit Vet. Ed. Romana. Car-...ni plus venuſtati habere videtur, ſi ...atur,

...e Nerienes, Minerva, Fortuna ac Ceres.

Quod, ut modo notatum, more implorantium deos factum.

20. *Nero*] Suetonius de Tiberio. *Inter cognomina autem & Neronis aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabinorum fortis & ſtrenuus.* Hinc in Gloſſis *Nero*, ἀνδρεῖος explicatur. Dicitur quaſi νεύρων, hoc eſt, *nervoſus ac compactis viribus.*

21. *Accepiſſe à Græcis videtur*] Vetus enim Sabinorum lingua non alia fuit ac Græca, ut etiam notavit Caſaubonus ad Suetonium. Græci vero vocant hominem bonis lacertis νευρώδη. Hinc Dicæarchus in Clementis Protreptico Herculem deſcribit ἰσχνὸν, νευρώδη, μέλανα. Et νευροῦν verbum artis gymnaſticæ, pro robuſtum reddere ac validum. quo ſenſu eo utitur Chryſoſtomus in poſteriorem ad Corinthios, εἰς τὸ ἑτέρους ἀλείφειν πρόθεσιν καὶ νευροῦν. Utrumq; verbum ἀλείφειν & νευροῦν proprie de gymnaſtis.

22. *Mars*] Exſtat Trucul. Act. 2. Sc. 6.

23. *Cn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Super ea re audivi non incelebrem hominem dicere, nimis comicè Plautum imperito & incondito militi falſam novamque opinionem tribuiſſe. ut Nerienem conjugem eſſe Martis putaret. Sed id peritè magis quam comice dictum intelliget, qui leget [23] Cn. Gellii annalem tertium, in quo ſcriptum eſt, Herſiliam, cum apud T. Tatium verba faceret pacemque oraret, ita precatam eſſe; [24] *Neria Martis te obſecro, pacem dare, uti liceat* [25] *nuptiis propriis proſperis uti, quod de tui conjugis conſilio contigit, uti nos itidem integras raperent, unde liberos ſibi,* [26] *ſuis poſteris, patriæ pararent.* De tui, inquit, *conjugis conſilio,* Martem ſcilicet ſignificans, per [27] quod apparet non eſſe id poëticè à Plauto dictum; ſed eam quoque traditionem fuiſſe, ut Nerio à quibuſdam uxor eſſe Martis diceretur. Inibi autem animadvertendum eſt, quod Gellius *Neria* dicit per *a* litteram, non *Nerio*, neque *Nerienes.* præter Plautum etiam, præterque Gellium [28] Licinius Imbrex vetus comœdiarum ſcriptor in fabula quæ Neæra inſcripta eſt, ita ſcripſit:

Nolo

23. *Cn. Gellii*] Fit & hujus mentio ſupra in lemmate cap. 14. lib. 7. & infra lib. 18 .cap. 12. ubi vulgo *Cn. Vellius*, ſcribendum *Cn. Gellius*, ut aliis jam monitum. Vetus hic Romanæ hiſtoriæ ſcriptor laudatus etiam Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 2. Macrobio Saturnal. lib. 1. cap. 16. & lib. 3. cap. 17. Vopiſco in Probo, Chariſio ſæpius, aliiſque. Vide Voſſium de Hiſtor. Latin. lib. 1. cap. 8.

24. *Neria Martis*] Scilicet, uxor.

35. *Nuptiis propriis*] Poteſt hoc intelligi, quemadmodum dicitur *propria uxor*, cum uxor non ad tempus ſed in perpetuam vitæ conſuetudinem ducatur. Sed & nihil vetat, quin æque bene, niſi forſan melius, legi poſſet: *nuptiis propitiis.*

26. *Suis poſteris*] Cod. Tornæſ. & Vett. Codd. *& ſuis poſteris.*

27. *Quod apparet*] Cod. Tornæſ. *Quod abre non apparet.*

28. *Licinius Imbrex*] Feſtus: *Imbrex, nomen cujuſdam Comici.* Citat & eum Feſtus in voce *Obſlitum*, ubi hunc ejus verſum adducit;

Reſupina obſlito capitulo ſibi ventum
facere cuniculâ.

Ubi pro *cuniculâ* reponendum *tuniculâ*, vel forſan *ſubuculâ.* Voſſius in de Poëtis Latinis dubitat, num hic idem ſit cum Licinio Tegula, qui floruit anno V.C. IↃLIV. quo anno carmen ſcripſit à ter novenis virginibus decantandum, ut teſtatur Livius lib. 21. Cum Imbrex ſit incurvum genus tegulæ: Unde Plautus Moſtell. Act. 2. Sc. 4. *Quod meas confregiſti imbrices & tegulas.* Quaſi dicat imbrices & tegularum alias. Verum de hoc Comico adhuc infra alicubi ad Auctorem noſtrum dicendum erit.

29. *Quum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Nolo ego Neæram te vocent, ſed Nerienem;
[29] *Quum quidem Marti es in connubium data.*

ita ſe numerus hujuſce verſus habet, ut tertia in eo nomi- ſyllaba, contrà quàm ſuprà dictum eſt, corripienda ſit. jus [31] ſonitus quanta apud veteres indifferentia ſit, notius, quàm ut plura in id verba ſumenda ſint: Ennius autem primo annali in hoc verſu;

[32] *Nerienem Mavortis & Herclem,*

quod minimè ſolet, numerum ſervavit; primam ſyllabam tendit, tertiam corripuit. Ac ne hic quidem prætermit-ndum puto, cuicuimodi eſt, quod in commentario quo-m [33] Servii Claudii ſcriptum invenimus, *Nerio* dictum aſi *Neirio*, hoc eſt, ſine ira & cum placiditate: ut eo no-ine mitem tranquillumque fieri Martem precemur. *ne* e-m particula, ut apud Græcos, ita plerumque in Latina oque lingua privativa eſt.

CAP.

29. *Quum quidem, &c.*] Voſſius, ne jambico prima ſede ſit trochæus, pro *n quidem*, mavult *Quandoquidem*, & ſic ſede tertia ſit trochæus, trajectis cibus legit *es Marti*. Vel hoc pacto: *Quandoquidem in connubium Marti es data.*

30. *Ita ſe*] Cod. Tornæſ. *Ita autem numerus*. Vet. Cod. *Ita autem ſenarii numerus, &c.*

31. *Sonitus*] Ms. *ſonus*.

32. *Nerienem Mavortis & Herclem, c.*] In Vett. Codd. ſic legitur: *Nerienem Mavortis. herclè, niſi, quod minime ſolet numerum ſervare, primam Syllabam tetendit.*

33. *Servii Claudii*] Cod. Torn. *S. Cladii*, ſed haud dubie legendum *Clodii*, quod idem eſt ac *Claudii*, & ſic etiam à Plinio appellatur. Meminit hujus Cicero Epiſtola ad Atticum: *L. Papyrius Pætus Vir bonus amatorque noſtri mihi libros eos, quos Servius Claudius reliquit, donavit.* Item in Epiſtola ad Pætum: *Vt Servius frater tuus, quem literatiſſimum fuiſſe judico, facile diceret, hic verſus Plauti non eſt, hic eſt; quod tritas haberet aures notandis generibus poëtarum.* Fit & ejus mentio apud Suetonium lib. de Illuſtr. Grammat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XXIII.

M. Catonis conſularis & cenſorii pulcherrima exprobratio contra philoſophantes nomine & non re.

1 M. Cato, conſularis & cenſorius, publicis jam privatiſque opulentus rebus, villas ſuas inexcultas & rudes, 2 ne tectorio quidem prælitas fuiſſe dicit; ad annum uſq; ætatis ſuæ ſeptuageſimum. atq; ibi poſtea his verbis utitur: *Neq; mihi,* inquit *ædificatio, neq;* 4 *vaſum,* 5 *neq; veſtimentum*

M. *Cato, conſularis & cenſorius*] Sic de eodem ſupra lib. 7. c. 3. *A Senatore & conſulari & cenſorio viro.* Cenſoris titulus poſtponitur conſulari; hoc vero neque temere fit, neque quod Conſul fuerit antequam cenſor, ſed ex cenſuræ dignitate, quam Plutarchus in Catone Majore vocat κορυφὴν τῆς τιμῆς ἁπάσης, καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας ἁπάσης ἐπιτελείωσιν, *Faſtigium quoddam omnium honorum & quodammodo omnium in republica actionum conſummationem.*

2. *Ne tectorio quidem prælitas*] Sic & Plutarchus in ejus Vitâ. Τῶν δ᾽ ἐπαύλεων αὐτοῦ μηδεμίαν εἶναι κεκονιαμένην. *Nullam villam ſuam tectorio inductam* ſc. ait Cato. Tectorium vero vocabatur, quod parietibus & ſolo ornatus gratiâ ſuperinduci ſolebat; ſic dictum *à tegendo*, quia eo parietes & ſolum loricarent, ut loquitur Varro lib. 1. de R. R. Conſtabat autem tectorium opere albario, arenato, & marmorato. *Albarium* fiebat ex gypſo aut pura calce; *Arenatum* ex arena cum calce; *Marmoratum* ex marmore tuſo & arena. Hinc Plinius lib. 35. *Tectorium niſi ter arenato & bis marmorato inductum eſt, non ſatis ſplendorem habet.* Inductio tectorii *trulliſſatio*, dicebatur, quia fiebat *trullâ*. Plura de his videſis apud Vitruvium lib. 7. cap. 3. & quæ ibi Philander notavit.

3. *Ad annum uſque ætatis ſuæ ſeptuageſimum*] Plutarchus in Catone Majore: Εἰκότως ἐθαύμαζον τὸν Κάτωνα, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ τῶν πόνων θραυομένους, καὶ μαλασσομένους, καὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν, ὁρῶντες, ἐκεῖνον δ᾽ ὑπὸ ἀμφοῖν ἀήττητον, οὐ μόνον ἕως ἔτι νέος καὶ φιλότιμος ἦν, ἀλλὰ καὶ γέροντα καὶ πολιὸν ἤδη, μετὰ ὑπατείαν καὶ θρίαμβον Id eſt, *Erat merito Cato in admiratione, cum alios laboribus fatiſcentes & flacceſcentes cernerent deliciis, illum vero ab utriſque invictum non tantum in flore ætatis & dum honores peteret, ſed ſenem etiam & canum poſt conſulatum & triumphum.*

4. *Vaſum*] Sic enim Veteres loquebantur, pro quo poſtea *Vas* dictum. Cledonius de Arte Grammatica: *Antiqui rectius dicebant vaſum, quomodo ſcamnum.* Dubius veluti Marcianus Capella lib. 3. ait: *Vaſum an vas dici debeat, quæritur.* Admittit iſtud & Chariſius Inſtit. Gram. lib. 1. Apud Plautum Trucul. Act. 1. Sc. 1. eſt *Vaſum argenteum.* Hoc autem nomine non ſolum continentur, quæ edendi bibendique cauſa parantur, ſed etiam quæ ejuſmodi *vaſa* ſuſtinent, ac generatim res omnes mobiles, domuſque inſtru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…m ullum eſt manupretioſum,[6] neque pretioſus ſervus neque an-
…la eſt. ſi quid eſt, inquit,[7] quod utar; utor.[8] ſi non eſt, egeo. ſuum
…que per me uti atque frui licet. tum deinde addit: *Vitio ver-*
…nt, quia multa egeo. at egeo illis quia nequeunt egere. Hęc me-
…veritas Tuſculani hominis, egere ſe multis rebus, & ni-
…tamen cupere dicentis, plus herclè promovet ad ex-
…rtandam parſimoniam, ſuſtinendamque inopiam, quam
Græcæ

…ſtrumenta: unde *vaſa conclamare* ve-
…tes dicebant, cum milites alio diver-
…ſi jubebantur *res ſuas*, hoc eſt, *ſarci-*
…, colligere. Unde & vox *convaſare*,
apud Terentium Phorm. *aliquid con-*
…aſſem.

…. *Neque veſtimentum ullum eſt ma-*
…pretioſum] Ita cum Stephano lego
…ca voce *manupretioſum*, eodem mo-
…quo *manupretium* conjunctè dicitur.
…V. C. eſt, quemadmodum & in vul-
…gis, *n. v. u. eſt in manu pretioſum*. Cæ-
…tum de Catonis frugalitate in veſti-
…ls ſervata teſtatur & Plutarchus:
…ῆτα μὲν ἂν γὰρ οὐδέποτε φησὶ φο-
…ρέσαι πολυτελεστέραν ἑκατὸν δραχ-
…μῶν. *Nam veſtem quidem nunquam ſe*
…uiſſe ait (Cato,) *quæ pluris eſſet cen-*
…n denariis.

6. *Neque pretioſus ſervus*] Idem Plu-
…tchus ait eum οὐδένα δὲ πώποτε
…ίασθαι δοῦλον ὑπὲρ τὰς χιλίας
…δραχμὰς καὶ πεντακοσίας, ὡς ἂν οὐ
…τρυφερῶν οὐδ᾽ ὡραίων ἀλλ᾽ ἐργατι-
…κῶν καὶ στερεῶν, οἷον ἱπποκόμων καὶ
…ηλατῶν δεόμενος, *Mancipium*
…nquam plus mille quingentis emiſſe de-
…riis, quod nec molles nec formoſos, ve-
…n operoſos & valentes, ut equiſones &
…bulcos, quæreret. Ubi & ſubjicit eum
…taſſe cum conſenuiſſent, eos venun-
…ndos, neque alendos inutiles; quo
…mine merito Plutarchus Catonem
…prehendit, iſtudque attribuit mori-
…s ejus nimium auſteris, quod homi-
…cum homine extra quæſtum nullum
…aret eſſe conſortium.

7. *Quod utar*] Vett. Cod. *quo utar.*

8. *Si non eſt, egeo. ſuum cuique, &c.*] Ita Stephanus legendum cenſet, & τὸ *egeo* explicat, quemadmodum Galli dicunt *je m'en paſſe*. In Vett. Codd. legitur: *Si non eſt, ego ſum, cuique per me uti atque frui licet.* Unde amicus Stephani faciebat, *Si non eſt, ego ſum, cui ſe ſemper uti atque frui licet.* Ad cujus conjecturæ illuſtrationem faciunt verba Senecæ ex Epiſt. 119. ad Lucilium: *Quoties aliquid inveni non expecto donec dicas, In commune. Ipſe mihi dico. Quid ſit, quod invenerim quæris? Sinum laxa: merum lucrum eſt. Docebo quo modo fieri dives celerrime poſſis: quod valde cupis audire. Nec immerito: ad maximas te divitias compendiario ducam. Opus erit tamen tibi creditore, ut negotiari poſſis. Æs alienum facias oportet: ſed nolo per interceſſorem mutueris, nolo proxenetæ nomen tuum jactent. Paratum tibi creditorem dabo Catonianum illud, à te mutuum ſumes. Quantulumcumque eſt, ſatis erit ſi quidquid deerit, id à nobis petierimus. Nihil enim intereſt, mi Lucili, utrum non deſideres, an habeas.* Nequaquam tamen Stephanus ſibi perſuadere poteſt ex eo ipſo Catonis loco hæc ſumpta eſſe, quem Gellius nobis adfert; verum ex alio ejuſdem argumenti. Nam & Plutarchus in M. Catonis vita ſcribit eum parvi non feciſſe, non egere rebus ſupervacaneis: καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι τῶν περιττῶν, μᾶλλον ἢ τὸ κεκτῆσθαι θαυμάζων, *Qui magis duceret glorioſum non indigere magnificis rebus, quam illas poſſidere.*

 9. *Quum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Græcæ iſtorum præſtigiæ philoſophari ſeſe dicentium, umbraſque verborum inanes fingentium; qui ſe nihil habere, & nihil tamen egere, ac nihil cupere dicunt, 9 quum & habendo & egendo & cupiendo ardeant.

9. *Quum & habendo & egendo & cupiendo ardeant*] Stephanus tollit poſtremam copulam, ac legit: *cum & habendo & egendo, cupiendo ardeant.* Id eſt, cum cupiditate ardeant non minus cum habent, quam cum egent. Cæterum Barthius Adverſar. lib. 2. cap. 12. & lib. 49. cap. 3. verba quædam neſcio ex quo codice tanquam A. Gellii in medium adducit, quæ poſtremis hiſce commentarii vice fungi poſſint. Hujuſmodi autem ſunt: *Nam ſi divites potentesque ſunt illi, qui ſe Philoſophos dicunt, truculenti tyrannidem exercent; ſi egent nihil non agunt, adulantur divitibus, mentiuntur, captant cœnas & talia. Cupiendo vero ardent maxime, cum nihil illis ſatis ſit.* Si hæc verba Barthius in quodam A. Gellii Codice invenerit, proculdubio pro gloſſemate præcedentibus à deſcriptoris manu adjecta fuêre. Vide ſis tamen Barthium locis allegatis, ubi plurima in hanc ſententiam congeſſit.

CAP. XXIV.

Quæſitum tractatumque quid ſint manubiæ : *atque inibi dicta quædam de ratione utendi verbis pluribus idem ſignificantibus.*

1 IN faſtigiis 2 fori Trajani ſimulacra ſunt ſita circumundique inaurata equorum atque ſignorum militarium: ſubſcriptumque eſt, 3 EX MANVBIEIS. Quærebat Favorinus,

IN *faſtigiis*] Porticum nimirum, quarum plurimæ, ut & columnæ adeo in altum exſtructæ, ut inde Ammiano Marcellino dicantur *gigantæi contextus*. Sane Cochlis Columna, quæ in medio fori Trajani ſita fuit, hodieque adhuc apparet, alta eſt, ut habet P. Victor, pedes CXXVIII. & veroſimile eſt ad eam altitudinem, aut non longe infra, ipſas Porticus fuiſſe, in quarum faſtigiis ſimulacra ſita erant inaurata equorum atque ſignorum militarium.

2. *Fori Trajani*] Inter cætera Cæſarum opera Forum Trajani maxime fuit admirandum, ut teſtatur Caſſiodorus: *Trajani*, inquit, *forum vel ſub aſſiduitate videre, miraculum eſt.* Et Ammianus Marcellinus de Conſtantio Imperatore: *Cum*, inquit, *ad Trajani forum veniſſet, ſingularem ſub omni cœlo ſtructuram ut opinamur etiam numinum aſcenſione mirabilem, hærebat attonitus per gigantæos contextus circumferens mentem, nec relatu effabiles, nec rurſus mortalibus appetendos*; id eſt imitandos, aut tentandos. Ædificavit vero Trajanus hoc forum poſt bellum Dacicum per Apollodorum inſignem Architectum, poſtea ab Hadriano livore quodam occiſum.

3. EX MANUBIEIS] Dacicis nimirum; Nam, ut modo dictum, Forum hoc à Trajano poſt Daciam ſubactam exſtructum, & ex pecuniâ, quæ ex venditione prædæ in bello Dacico manucaptæ percepta eſſet, in eo arcus triumphales

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rs, quum in area fori ambularet, & amicum ſuum conſu-
lm operiretur cauſas pro tribunali cognoſcentem, noſque
mc eum ſectaremur: quærebat, inquam, quid nobis vide-
tur ſignificare propriè *manubiarum* illa inſcriptio. Tum
uiſpiam, qui cum eo erat, homo in ſtudiis doctrinæ multi
que celebrati nominis: *Ex manubiis*, inquit, ſignificat *ex
præda*; 4 *manubiæ* enim dicuntur præda, quæ manu capta eſt.
liamſi, inquit Favorinus, opera mihi princeps & prope
omnis

ples ob ſuperatos Dacos & Sarma-
, porticus ampliſſimis excelſiſque
ere Corinthiaco columnis magnis
ſtiliis adjunctis, ut gigantum potius
am cæterorum hominum moles cre-
entur, ſtatua ipſius Trajani in medio
rticus atrio columnis altiſſimis ſu-
poſita, præ cæteris vero in foro me-
o Cochlis columna marmorea ere-
altitudine ped. CXXVIII. De qua ſic
ion Caſſius in Trajano: *In foro, ſuo,
gentem columnam ſtatuit, ſive ut ea pro
ulchro eſſet, ſive in oſtentationem ejus
eris, quod ille circa forum egit. Clivus
gebat, quem effoſſa quoquo verſus ter-
ita complanavit, ut undique columna
nſpiceretur, forumque deinde in area
odum æquatum manſit.* Hujus colu-
næ delineationem, quemadmodum
odie adhuc supereſt, æri inciſam, edi-
t A. Ciacconius, addiditque ſimula-
rorum in ejus extimâ ſuperficie in-
ulptorũ, quæ hiſtoriam utriuſq; bel-
Dacici continent, explicationem. In-
riptio vero columnæ hujuſmodi eſt:

SENATVS. POPVLVSQVE. RO-
MANVS
IMP. CÆSARI. DIVI. NERVÆ.
F. NERVÆ
TRAJANO. AVG. GERM. DA-
CICO
PONTIF. MAXIMO. TRI. POT.
XVII. IMP. VI.
COS. VI. P.P. AD. DECLARAN-
DUM
QVANTÆ. ALTITVDINI. MONS
ET
LOCVS. TANTIS. EX. COLLI-
BVS. SIT. EGESTVS.

Ex hac inſcriptione apparet Columnam rebus Dacicis inſculptam, non, ut vult Dio, à Trajano ipſo, ſed à Senatu Populoque Romano Trajano eſſe erectam. Quod & verum eſt; Nam Trajano bellis Aſiaticis implicito, S. P. Q. R. hanc Columnam Trajano dicavit; ipſe vero morte præventus eam exſtructam non vidit, ſed cineres ejus in urbem relati, intra auream pilam in ejuſdem fuere ſummitate reconditi.

4. *Manubiæ, præda quæ manu capta eſt*] Ita & Nonius: *Manubiæ, manus exuviæ.* Iſidorus *Manubiæ, eo quod manibus detrahuntur.* Aſconius Pædianus in III. contra Verrem Auctor eſt, Veteres manubias dixiſſe ſpolia quæſita de vivo hoſte nobili per deditionem. Suetonius ſimpliciter pro qualicunque rapina uſurpare videtur nec ab hoſte ſolum, ſed etiam à cive petita: *Sero*, inquit, *ad manubias converſus eſt, cum de confiſcationibus nullo jure ſubnixis mentionem faceret.* Noſter infra vult manubias eſſe pecuniam vel ex hoſte captam, vel ex præda vendita redactam. Et hæc videtur manubiarum propriiſſima ſignificatio; atque ſic manubiæ dicentur, quia ea pecunia eſt ex ſpoliis, quæ manu hoſti ſint detracta. P. Nannius in Miſcellaneis lib. 3. cap. 3. arbitratur *manubias* ſic dictas vel à *manu & vi*, vel à Græco βία, ut hybrida ſit dictio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

omnis in litteris diſciplinisſque Græcis ſumta eſt: non uſque eo tamen infrequens ſum vocum Latinarum, quas[5] ſubſicivo aut tumultuario ſtudio colo, ut hanc ignorem interpretationem vulgariam, quòd eſſe dicantur manubiæ præda. ſed quæro an M. Tullius, verborum homo diligentiſſimus, in oratione quam dixit de lege agraria kalendis Ianuariis contra Rullum, inani & illepida geminatione junxerit *manubias* & *prædam*, ſi duo hæc verba idem ſignificant, neque ulla re aliqua diſſident. atque, ut erat Favorinus egregia vel divina quadam memoria, verba ipſa M. Tullii ſtatim dixit. ea nos adſcribimus hic, *Prædam, manubias,*[6] *ſectionem, caſtra denique Cn. Pompeji ſedente imperatore decem-*

5. *Subſicivo*] V. C. *Succiſivo*. Sed melius ſcribitur *Subſicivo*, prout legitur in antiqua inſcriptione Domitiani, quæ eſt pag. cIↃ LXXXI. n. II. apud Gruterum. Subſicivum autem dicitur, quod ſubſecatur, ſive ſucciditur, de re aliqua latenter demitur, ut ſubſicivæ horæ, quas ordinariis negotiis veluti clam ſubtrahimus. Vox autem proprie eſt agrimenſorum, qui *ſubſicivum* dicebant *quod ſupereſt extra lineam normalem*, hoc eſt, eam quæ latus quadrati claudit. Limitatio enim agri redigebatur ad quadraturam. Siculus Flaccus: *Subſicivorum vero genera ſunt duo: unum eſt quod à ſubſecante linea menſuræ quadratum excedit: alterum eſt autem, quod in mediis centuriis relinquitur. Evenit hoc ideo quoniam militi veteranoque cultura aſſignatur. Si quid enim amari & incerti ſoli eſt, id aſſignatione non datur.* Unde etiam cognoſcimus in agris nempe *ſubſcivum* dici, quod nulli aſſignaretur: atque inde hæc vox quoque ad alias res tranſlata, præcipue ad horas iſtas, quas nulli certo ſtudio dicamus.

6. *Sectionem*] Id eſt, Redemptionem, ut bene obſervat Salmaſius in De M. U. Et ſic Cæſar lib. 2. de bello Gallico: *Poſtridie ejus diei, refractis portis, cum jam defenderet nemo, atque intromiſſis militibus noſtris ſectionem ejus oppidi univerſam vendidit. Ab his qui emerant capitum numerus relatus eſt millium* LIII. Ut *oppidi ſectionem venditam* Cæſar dicit, ita & *prædæ ſectionem* Cicero lib. I. de Inventione: *Hoc commode reprehenditur, ſi dici poteſt ex hoſtibus equus eſt captus, cujus prædæ ſectio non venierit.* Et ſimiliter hoc loco ſectio, erit redemptio prædæ, ſive ſpoliorum hoſtibus detractorum; quemadmodum & bonorum damnati proſcriptive univerſorum redemptio, *ſectio* appellabatur; unde & ſector erat prædæ vel bonorum damnati univerſorum redemptor. Aſconius: *Sector eſt æſtimator ac redemptor bonorum damnati atque proſcripti.* Æſtimat quanti ſint, & redimit ab his qui ſectionem vendunt, ut quod pactum eſt, eis reddat in pecunia, quod in rebus aut jure earum perſequendarum accepit. In Feſto legimus: *Sectio, perſecutio juris.* Unde *ſectores* dictos ait, *qui bona ſua perſequuntur.* Ad quem locum Feſti, notat Scaliger verbis illis Verrii non ſatis declarari quid ſit *Sector*, neque ab auctore Gloſſarii qui *βιώνην* interpretatur. Secus tamen videtur Salmaſio, qui ab utroque recte id factum dicit, ut nihil melius. Nam *Sectio* non poteſt melius Græce reddi, quam *βιωνία*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ecemviri vendent. & infrà itidem duo hæc ſimul junctim oſita dixit: *Ex præda, ex manubiis, & ex auro coronario.* ac deıde ad eum convertit, qui manubias eſſe prædam dixerat: *c,* videturne tibi, inquit, utroque in loco M. Cicero duous verbis idem, ſicuti tu putas, ſignificantibus ineptè & igidè eſſe uſus? ac tali loco dignus, quali apud Ariſtophaem facetiſſimum comicorum Euripides Æſchylum inſetatus eſt? quum ait,

[8] Δὶς ταυτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος.
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν φησὶ καὶ κατέρχομαι.
Ἥκω δὲ ταυτόν ἐστι τῷ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴτις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον.

Nequaquam verò inquit ille, talia videntur, quale eſt μάκτρα & κάρδοπος; quæ à poëtis vel oratoribus Græis noſtriſque celebrandæ & ornandæ rei gratia [10] duobus

ia. Et Feſtus cum ex Verrio *Sectio*em exponit perſecutionem juris, ea xpoſitione etiam quid eſſet, optime eclaravit. Qui redemerant ſectionem el prædæ, vel omnium bonorum daınati aut proſcripti, cum univerſa ejus ona, quacunque in re aut jure conſi terent, accepiſſent, ubicunque eſſent eperiunda, ea perſequebantur. Hi litiabant ſæpe cum cognitoribus aut prouratoribus proſcripti, contendentibus oc vel illud ad ſectionem non pertiıere, quæ aut creditoribus eſſent oppinerata aut dotis nomine obligata, vel uacunque alia de cauſa in bonis ejus ujus ſectionem redemiſſet, non eſſe ıumeranda, ſed inde detrahenda.

7. *Ex auro coronario*] Aurum coonarium ſupra lib. 5. cap. 6. Auctor oſter dixit eſſe *coronas aureas quæ Imeratoribus ob honorem triumphi mittunur.* Origo ejus ut ſocii & amici victoi Imperatori coronas aureas offerrent; poſtea etiam invaluit ut pro coronis aurum, vel pecunia offerreretur. Patet autem ex Cod. Theodoſ. lib. 12. tit. 13. poſtremis temporibus moris fuiſſe, ut ex univerſi imperii curiis & Satrapiis vel amore proprio, vel indulgentiarum lætitia, vel ob res proſpere geſtas aurum coronarium mitteretur Imperatori.

8. Δὶς ταυτὸν ἡμῖν, &c] Id eſt,

Bis idem nobis dixit ſapiens hic Æſchylus,
Venio enim ad terram, inquit, & accedo poſtliminio,
Aſt venio idem eſt quod accedo poſtliminio.
Ita per Iovem, ac ſi quis vicino dixerit,
Commoda tu mactram. vel, ſi libet, arcam panariam.

Exſtant hi verſus apud Ariſtophanem in Ranis Act. 5. Sc. 1.

9. Μάκτρα & κάρδοπος] *Mactra & arca panaria.*

10. *Duobus eadem pluribusve nominibus*] Hujus ταυτότητος exempla pulcherrima collegit Voſſius lib. 5. Inſtitut. Orator. cap. 3. §. 10.

11. *De*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bus eadem pluribuſve nominibus frequentantur. Quid igitur, inquit Favorinus, valet hæc repetitio inſtauratioque ejuſdem rei ſub alio nomine, in *manubiis* & in *præda*? num ornat, ut alioqui ſolet, orationem? num eam modulatiorem aptioremque reddit? num onerandi vel exprobrandi criminis cauſſa exaggerationem aliquam ſpecioſam facit? ſicuti in libro ejuſdem M. Tullii, qui de conſtituendo accuſatore eſt, una eademq; res pluribus verbis vehementer atque atrociter dicitur: *Sicilia tota, ſi una voce loqueretur, hoc diceret, quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, ſedibus,*[11] *delubris fuit*. nam quum urbes totas ſemel dixiſſet; ſedes delubraque addidit, quæ ſunt ipſa quoque in urbibus. item in eodem libro ſimili modo. *Siciliam*, inquit, *provinciam C. Verres per triennium depopulatus eſſe, Siculorum civitates vaſtaſſe, domos exinaniſſe, fana ſpoliaſſe dicitur.* Hæc, quid videtur, quum Siciliam provinciam dixerit, atque etiam inſuper civitates addiderit; domos etiam & fana, quæ infrà poſuit, comprehendiſſet, verba hæc item multa atque varia, *depopulatus eſſe, vaſtaſſe, exinaniſſe, ſpoliaſſe*, nonne unam & eamdem vim in ſeſe habent? ſanè. ſed quia cum dignitate orationis & cum gravi verborum copia dicuntur, quamquam eadem ferè ſint & una ſententia cooriantur, plura tamen eſſe exiſtimantur: quoniam & aures & animum ſæpius feriunt. hoc ornatus genus, in crimine uno vocibus multis atque ſævis exſtruendo, ille jam tunc M. Cato antiquiſſimus in orationibus ſuis celebravit. ſicuti in illa, quæ inſcri-

11. *Delubris*] Varro lib. 7. Rer. Divinar. *Delubrum*, ait, *alios æſtimare, in quo præter ædem ſit area aſſumpta Deûm cauſa, ut eſt in circo Flaminio Iovis Statoris: alios in quo loco Dei ſimulacrum dedicatum eſt.* & adjecit: *ſicut locum in quo figerent candelam candelabrum appellatur, ita in quo ponerent Deum nominatum delubrum.* Hæc Varronis verba nobis ſervata ſunt à Macrobio lib. 3. Saturnal. cap. 4. qui & addit: *His à Varrone præſcriptis intelligere poſſumus id potiſſimum ab eo probatum, quod ex ſua conſuetudine in ultimo poſuit, ut à dei dedicato ſimulacro delubrum cœperit nominari. Virgilius tamen utramque rationem diligenter eſt exſecutus.* Vide & reliqua quæ ſequuntur, uti & Servium ad iſtud lib. 3. Æneid.

Principio delubra adeunt, pacemque per aras
Exquirunt. - - -

14. Ἀπο-

ſcripta eſt : *De decem hominibus* : quum Thermum accuſa-t, quòd decem liberos homines eodem tempore interfe-ſſet : hiſce verbis eamdem omnibus rem ſignificantibus ús eſt. quæ, quoniã ſunt eloquentiæ Latinæ tunc primùm xorientis lumina quædam ſubluſtria, libitum eſt ea mihi ἀπομνημονεύειν. *Tuum nefariũ facinus pejore facinore operi-poſtulas.* 13 *ſuccidias humanas facis. tantas trucidationes facis, ecem funera facis. decem capita libera interficis. decem hominibꝰ itam eripis, indicta cauſa, injudicatis, indemnatis.* item M. Cato orationis principio, quam dixit in ſenatu pro Rhodienſi-us, quum vellet res nimis proſperas dicere, tribus voca-ulis idem ſentientibus dixit. verba ejus hæc ſunt : *Scio ſo-ere pleriſque hominibus in rebus ſecundis, atque prolixis, atque roſperis animum excellere, atque ſuperbiam, atque ferociam au-eſcere.* Itidem Cato, ex Originum ſeptimo, 14 in oratione quam contra Servium Galbam dixit, compluribus voca-ulis ſuper eadem re uſus eſt: 15 *Multa me dehortata ſunt huc rodire, anni, ætas, vox, vires, ſenectus, verumenimverò quum tan-tam*

12. Ἀπομνημονεύειν] *Commemo-are.*

13. *Succidias*] Succidia proprie eſt pars ſuilla, ſalita & fumo durata, ac in quotidianos uſus in carnario ſervata. Varro l. 2. de R. R. c. 4. *Qui enim*, in-quit, *fundum colit noſtrum, quin ſues ha-beat, & qui non audierit patres noſtros di-cere, ignavum & ſumptuoſum eſſe, qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit potius ab laniario, quam ex domeſtico fundo.* Succidia autem dicta, quia in uſum ali-quid quotidie inde ſucciditur. Papias : *Succidiæ, carnes porcorũ in uſum repoſitæ: à ſuccidendo ſic dictæ.* unde ſuccidiam deſcribens Petronius ait : *Sincipitis ve-tuſtiſſima particula mille plagis dolata.* id eſt, cui ſæpius particula abſciſſa eſt. Sed ad alias quoque res unde aliquid ſuccidi poteſt, transfertur. unde Cicero in Catone hortum *alteram ſuccidiam* appellat. Sic Cato cum Thermum dicit *ſuccidias humanas facere*, id facinoris perpetrati exaggerandi cauſâ facit, quaſi dicat Thermum hominibus inſtar ſuc-cidiæ uſum fuiſſe, unde ſæpius aliquid ſucciditur.

14. *In oratione contra Servium Gal-bam*] Hanc orationem quam in Origi-nes ſuas retulit contra Servium Gal-bam, qui Prætor diripuit Luſitanos, Ca-to habuit ætatis anno LXXXV. eo ipſo, quo è vita exceſſit, ut teſtantur Cicero in Bruto, Plinius, Vellejus Paterculus. Lapſus itaque Plutarchus, qui dicit Ca-tonem Servium Galbam accuſaſſe, cum natus erat annos XC.

15. *Multa me dehortata*] Hoc Ora-tionis initium imitatur Salluſtius in Jugurtha : *Multa me dehortantur à vo-bis.*

16. Ἐκτο-

tam rem publicam agier arbitrarer. ſed ante omnis apud Homerũ ejuſdem rei atq; ſententiæ luculenta exaggeratio eſt.

16 Ἕκτορα δ' ἐκ βελέων ὕπαγε Ζεὺς ἔκ τε κονίης
Ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ;

item in alio verſu.

17 Ὑσμῖναί τε, μάχαι τε, φόνοι τ', ἀνδροκτασίαι τε.

nam quum omnia iſta utrubique multa & continua nomina nihil plus demonſtrent quàm prœlium, hujus tamen rei varia facies delectabiliter ac decorè multis variiſq; verbis depicta eſt. neque non illa quoque apud eumdem poëtam una in duobus verbis ſententia cum egregia ratione repetita eſt. Idæus enim, quum inter Ajacem & Hectorem decertantes armis intercederet, his ad eos verbis uſus eſt:

18 Μηκέτι παῖδε φίλω πολεμίζετε μηδὲ μάχεσθε.

in quo verſu non oportet videri alterum verbum, idem quod ſuperius ſignificans, ſupplendi numeri cauſa extrinſecus additum & conſarcinatum. eſt enim hoc inane admodum & futile, ſed quum in juvenibus gloriæ ſtudio flagrantibus pervicaciã ferociamq; & cupidinem pugnæ leniter tamen ac blandè objurgaret: atrocitatem rei & culpam perſeverandi bis idem dicendo, alio verbo auxit, inculcavitque, duplexque eadem compellatio admonitionem facit inſtantiorem. ne illa quidem ejuſdem ſignificationis repetitio ignava & frigida videri debet:

19 Μνηστῆρες δ' ἄρα Τηλεμάχῳ θάνατόν τε μόρον τε
ἤρτυον. – –

quod

16. Ἕκτορα δ' ἐκ βελέων, &c.] Id eſt.
Hectorem autem extra tela ſubduxit Iupiter, extraque pulverem,
Extraque cædem, extraque ſanguinem, extraque tumultum.
Exſtat Ἰλιαδ. λ. ✠ſ. 163.

17. Ὑσμῖναί τε, &c.] Id eſt,
Præliaque, pugnæque, cædeſque, homicidiaque.
Exſtat Ὀδυσ. λ. ✠ſ. 611.

18. Μηκέτι παῖδε, &c.] Id eſt,
Ne amplius filii dilecti bellate, neque pugnetis.
Exſtat Ἰλιαδ. η. ✠ſ. 279.

19. Μνηστῆρες, &c.] Id eſt,
Proci autem Telemacho interitum mortemque
Parabant – – –
Exſtat Ὀδυσ. υ. ✠ſ. 241.

20. θάνα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quod bis idem[20] θάνατον καὶ μόρον dixerit. indignitas enim moliendæ tam acerbæ tamque injuſtæ necis miranda mortis iteratione defleta eſt. Cæterum quis tam obtuſo ingenio eſt, quin intelligat,

[21] Βάσκ' ἴθι οὖλε Ὄνειρε, καὶ
Βάσκ' ἴθ' Ἶρι ταχεῖα,

verba duo idem ſignificantia non fruſtrà poſita eſſe [22] ἐκ παραλλήλου, ut quidam putant, ſed hortamentum eſſe acre imperatæ celeritatis. Verba quoque illa Marci Ciceronis in L. Piſonem trigemina, [23] etiam ſi duræ auris hominibus non placent, non venuſtatem modò numeris quæſiverunt, ſed figuram ſimulationemque oris pluribus ſimul vocibus verberaverunt. *Vultus denique*, inquit, *totus, qui ſermo quidam tacitus mentis eſt, hic in fraudem homines impulit; hic eos quibus erat ignotus decepit, feſellit, induxit.* quid igitur? ſimile eſt, inquit, apud eumdem *in præda* & *manubiis*? nihil profectò iſtiuſmodi. nam neque ornatius fit additis manubiis; neque exaggeratius modulatiusve: ſed aliud omnino *præda* eſt, ut in libris rerum verborumque veterum ſcriptum eſt, aliud *manubiæ*. nam *præda* dicitur corpora ipſa rerum, quæ capta ſunt: *manubiæ* verò appellatæ ſunt pecunia à quæſtore ex venditione prædæ redacta. utrumque ergo dixit M. Tullius, cumulandæ invidiæ gratia, decemviros ablaturos, perſequuturoſque & prædam quæ nondum eſſet venundata,

20. θάνατον καὶ μόρον] *Interitum & mortem.*

21. Βάσκ', ἴθι, &c.] Id eſt,
Vade, i omnium pernicioſum.
Exſtat Ἰλιάδ. β. ὕſ 8. ſequitur βάσκ' ἴθι, &c. quod eſt,
Vade, i Iri celer.
Exſtat Ἰλιάδ. θ. ὕſ. 399.

22. Ἐκ παραλλήλου] *Ex geminatione.*

23. *Etiamſi duræ auris hominibus*] Elegans loquendi modus, quoties de ingenio ſive judicio alicujus ſermo eſt. Noſter hoc libro cap. 19. *Rudis & aure agreſti homo.* Sic Martialis lib 6. epigr. 1. de ſuo libello ad lectorem, *quem ſi terſeris aure diligenti*, & eod. lib. Epigr. 82.

Cujus nequitias, jocoſque novit
Aurem qui modo non habet Batavam.

Ita Perſius Sat. 1. *Vaporata lector mihi ferveat aure.* Dixit *aurem vaporatam* pro lectore ſtudioſo, frequenti & fervido. Idem Sat. v. *purgatas aures* pro *animo.*

24. Cura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ta, & pecuniam quæ ex venditione prædæ percepta eſſet. Itaq; hæc inſcriptio, quam videtis, EX MANVBIEIS, non res corporaque ipſa prædæ demonſtrat (nihil enim captum eſt horũ à Trajano ex hoſtibus;) ſed facta eſſe hæc cpãorataq; ex manubiis, id eſt, ex pecunia prędaticia declarat. *manubiæ* enim ſunt, ſicuti jam dixi, non præda, ſed pecunia per quæſtorem populi Romani ex præda vendita contracta. Quod per quæſtorem autem dixi, intelligi nunc oportet præfectum ærario ſignificari. nam 24 cura ærarii à quæſtoribus ad præfectos ærarii tralata eſt. Eſt tamen non nuſquam invenire ita ſcripſiſſe quoſdam non ignobiles ſcriptores, ut aut temerè aut incurioſè *prædam* pro *manubiis*, & *manubias* pro *præda* poſuerint: aut tropica quadam figura mutationem vocabuli fecerint. quod facere conceſſum eſt ſcitè id periteque facientibus. ſed enim, qui propriè atque ſignatè loquuti ſunt, ſicuti hoc in loco M. Tullius, *manubias* pecuniam dixerunt.

CAP.

24. *Cura ærarii à quæſtoribus ad præfectos ærarii tralata eſt*] Quod à Nerone primum conſtitutum videtur. Ille enim ad Præfectos curam tabularum publicarum à quæſtoribus tranſtulit, ut teſtatur Tacitus lib. 13. Annal. Varie autem adminiſtratum eſt ærarium, & illius ſæpius magiſtratus mutati. Sub libera enim republica primum quæſtoribus mandata eſt illius cura, ut notum ex Pomponio in *l.* 2. §. *deinde. D. de Origine Iuris.* Deinde à Julio Cæſare duobus Ædilibus commiſſum eſt ærarium, ut ait Dio lib. 43. Rediit tamen modico tempore iterum ad quæſtores, & ab iis Auguſtus ærarii curam ad Prætorios Prætoreſve tranſmiſit, teſte Suetonio in Auguſto. Deinde quæſtoribus iterum ejus cura à Claudio cõmiſſa, ut idem Suetonius in Claudio narrat. Poſtea Nero Prætura præfunctos & experientia probatos delegit, curamque tabularum pecuniarumque publicarum à quæſtoribus ad Præfectos tranſtulit, ut modo ex Tacito diximus. qui tamen lib. 20. Annal. Veſpaſiano imperante à Prætoribus denuo ærarium tractatum fuiſſe ſcribit. Quare Auguſti tempore ærarium à prætoribus, Claudii à quæſtoribus, Neronis à Præfectis, Veſpaſiani à Prætoribus iterum tractatum. Præfectos deinde iterum à Trajano & ab Hadriano reſtitutos ex Favorini apud Auctorem noſtrum verbis clarum eſt, & ex veteri Inſcriptione, qua Plinio Præfectura ærarii à Trajano delata eſt.

C. PLINIVS. C. F. C. N.
CÆCILIVS. SECVNDVS
PRÆF. ÆRARI. SATVRNI
PRÆF
ÆRARI. MILIT.

Adde ſis Briſſon. Antiqu. Jur. lib. 3. cap. 19. & Guther. de Offic. Dom. Auguſt. lib. 3. cap. 32.

IN

CAP. XXV.

erba P. Nigidii, quibus dicit in nomine, Valeri, *in caſu vocandi primam ſyllabam acuendam eſſe : & item alia ex ejuſdem verbis ad rectam ſcripturam pertinentia.*

P. Nigidii verba ſunt ex commentariorum grammaticorum viceſimoquarto, hominis in diſciplinis doctrinarum omnium præcellentis. *Deinde*, inquit, *voculatio quî oterit ſervari, ſi non ſciemus in nominibus, ut Valeri, utrum interogandi an vocandi ſint? nam interrogandi ſecunda ſyllaba ſuperioe tono eſt quam prima: deinde noviſſima dejicitur, at* [1] *in caſu voandi ſummo tono eſt prima; deinde gradatim deſcendunt.* ſic uidem P. Nigidius dici præcipit. ſed ſi quis nunc Valeum appellans, in caſu vocandi, ſecundùm id præceptum Vigidii acuerit primam, non aberit quin rideatur. Summum autem tonum προσῳδίαν acutam dicit: & quem *acntum* nos dicimus, *voculationem* appellat: & *caſum interroandi* eum dicit, quem nunc nos *genitivum* dicimus. id quoue in eodem libro Nigidiano animadvertimus. *Si hujus*, quit, *amici vel hujus magni ſcribas, unum, i, facito extremam. n verò hi magnei, hi amicei, caſu multitudinis, recto tum ante, i, ſcribendum erit, e, atque idipſum facies in ſimilibus. item ſi hus terrai ſcribas: i littera ſit extrema. ſi huic terræ; per, e, ſcriendum eſt. item qui ſcribit mei ſtudioſus; per, e, &, i, ſcribat.* at

quum

N *caſu vocandi ſummo tono eſt prima*] Sic ex Nigidii mente pronuntiandum ſet *Valeri*. Neq; hæc opinio probabiate ſua caruit, quia vel in compoſitis l in paſſis ſyncopen accentus retroaur. Prævaluit tamen, ut Auctor noſter m ſuo tempore factũ ſcribit, ut pentima acueretur *Valeri*. & ratio eſt, iia vocativi ſyllaba media, eſt nomii antepenultima, quæ cum evadit unda in vocativo, eadem accentu noıur. Priſcianus l.7. ait *perfecti vocativi accentus* in talibus ſervari. Perfectum vero vocativum intelligit integrum more veteri *Valerie*. *Si enim, non eſſet abſciſsio*, inquit, *debuerunt ejuſmodi vocativi, i. e. qui in* i *deſinentes penultimam correptam habent, antepenultimam acuere, ut Virgili, Mercuri; quod minime licet: nam penultimam acuimus.*

2. *I ſcribendum erit ante* e] Vide ſis hac de re Lipſium De recta Pronunciat. L. L. cap. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quum mi : tum per i unum ſcribendum eſt, non per e : quia dandi caſus eſt. hæc nos auctoritate doctiſſimi hominis adducti, propter eos qui harum quoque rerum ſcientiam quærunt, non prætermittenda exiſtimavimus.

CAP. XXVI.

De verſibus, quos Virgilius ſectatus videtur Homeri ac Parthenii.

1 PArthenii poëtæ verſus eſt:

2 Γλαύκῳ καὶ Νήρει καὶ Εἰναλίῳ Μελικέρτῃ.

eum verſum Virgilius æmulatus eſt. itaque fecit duobus vocabulis venuſtè immutatis parem:

3 *Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ.*

ſed illi Homerico non ſanè re parem neque ſimilem fecit. eſſe enim videtur Homeri ſimplicior & ſincerior, Virgilii autem 4 νεωτερικώτερος, & quodam quaſi ferrumine immiſſo fucatior:

Ταῦ-

P*Arthenii poëtæ*] Floruit hic Parthenius temporibus Ptolemæi Auletæ, (qui regnare cœpit Olymp. CLXXIV. an. II.) ſive initio principatus Auguſti; fuitque Poëta ἐρωτικὸς, utpote qui amatorio argumento ſe inprimis oblectaret, & Virgilii in Græcis præceptor, ut legimus apud Macrobium lib. 5. Saturn. cap. 17. Exſtat & hodie elegantiſſimus ejus libellus περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων, *De amatoriis affectionibus.* Ex Suida cognoſcimus eum belli Mithridatici tempore captum fuiſſe; poſteaque ob eruditionem manumiſſum; ac perveniſſe uſque ad tempora Tiberii Cæſaris; quod Voſſius intelligit non de tempore, quo Tiberius imperare, ſed quo florere cœpit, ut cum Rhætos & Vindelicos vicit. Scripſit & Μεταμορφώσεις, ut Plutarchus & Euſtathius tradunt, item Suidas in Νέστωρ. Plura de Parthenio vide apud Voſſium lib. 2. cap. 1. de Hiſtor. Græc. & de Poët. Latin. cap. 8.

2. Γλαύκῳ, *&c.*] Vett. C. C. legunt,

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ εἰναλίῳ Μελικέρτῃ.

Id eſt,

Glauco, Nereique atque maris genio Melicertæ.

Apud Macrobium vero lib. 5. Saturn. cap. 17. ſic legitur,

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ Ἰνώῳ Μελικέρτῃ.

Ubi τὸ Ἰνώῳ videmus, quod etiam Virgilius expreſſit. Quod tamen non convenit cum verbis Auctoris noſtri, qui dicit eum hunc verſum æmulatum duobus vocabulis immutatis.

3. *Glauco, &c.*] Exſtat lib. 1. Georg. ☧ſ. 337.

4. Νεωτερικώτερος] Id eſt, *audacior & juvenilior.*

5. Ταῦ-

[5] Ταῦρον δ' Ἀλφειῷ, ταῦρον δὲ Ποσειδάωνι.
[6] *Taurum Neptuno, taurum tibi* [7] *pulcher Apollo.*

5. Ταῦρον δ' Ἀλφειῷ] Id eſt, *Taurum autem Alpheo & Neptuno quoque taurum.* Exſtat Ἰλιάδ. λ. ϋſ. 727.

6. *Taurum Neptuno*] Exſtat lib. 3. Æneid. ϋſ. 128.

7. *Pulcher Apollo*] Familiare hoc poëtis, cum Deos Deaſque alloquantur, eos pulchritudinis elogio honorare. Sic Ovidius lib. 15. Metamorph. Æſculapium pulcherrimum, & lib. 5. Triſt. Eleg. 4. Bacchum pulcherrimum, item lib. 4. Faſtor. Venerem pulcherrimam ſalutat. Similiter Horatius lib. 1. epiſt. 16.

- - pulchra Laverna
Da mihi fallere, da juſto ſanctoque videri.

Et paſſim hujus generis exempla reperire eſt.

CAP. XXVII.

De ſententia Panætii philoſophi, quam ſcripſit in libro de officiis ſecundo; qua hortatur ut homines ad cavendas injurias in omni loco intenti paratique ſint.

LEgebatur 1 Panætii philoſophi liber de officiis ſecundus, ex tribus illis inclutis libris, quos M. Tullius magno cum ſtudio maximoque opere æmulatus eſt. 2 ibi ſcriptum eſt, cùm multa alia ad bonam frugem ducentia, tum vel maximè, quòd eſſe hærereque in animo debet. id autem eſt ad hanc fermè ſententiam: Vita, inquit, hominum, qui ætatem in medio rerum agunt, ac ſibi ſuiſque eſſe uſui volunt, 3 negotia periculaq; ex improviſo aſſidua & prope quotidiana fert. 4 ad ea cavenda atque declinanda proinde eſſe oportet animo ſemper prompto atque intento, ut ſunt athletarum, 5 qui pancratiæ vocantur. nam ſicuti illi ad certandum vocati projectis alte brachiis conſiſtunt, caputque & os

1. *Panætii*] Vide notata ſupra p. 631.

2. *Ibi ſcriptum eſt, &c.*] Stephanus inter locos ob orationis ſtructuram ſuſpectos, non dubitat hunc futurum eſſe, ubi verbo perſonali verbi impersonalis uſus dari videtur. Rectius itaque leges, *ibi ſcripta ſunt.*

3. *Negotia periculaque ex improviſo aſſidua & prope quotidiana fert*] Seneca ad Marciam cap. 16. *Plena & infeſtis variis caſibus vita eſt, à quibus nulli longa pax, vix induciæ ſunt.*

4. *Ad ea cavenda, &c.*] Sic Apulejus Mileſiar. lib. XI. ait *Cauto circumſpectu vitam quæ variis caſibus ſubjacet eſſe muniendam.*

5. *Qui pancratiæ vocantur*] Melius leges *qui pancratiaſtæ vocantur.* Pancratiaſtes,

& os ſuum manibus oppoſitis quaſi vallo præmœniunt; membraque eorum omnia, priuſquam pugna mota eſt, aut ad vitandos ictus cauta ſunt, aut ad faciendos parata: ita animus atque mens viri prudentis, adverſus vim & petulantias injuriarum omni in loco atque in tempore proſpiciens, debet eſſe erecta, ardua, [6]ſepta ſolidè, expedita, numquam connivens, nuſquam aciem ſuam flectens, conſilia, cogitationeſque contra fortunæ verbera, contraque inſidias iniquorum, quaſi brachia & manus [7]protendens; ne qua in re adverſa & repentina incurſio imparatis improtectiſque nobis oboriatur.

tiaſtes enim inter athletas dicebatur, qui luctator ſimul & pugil eſſet; quippe cum alii pugiles, alii luctatores forent, is qui utroque valebat, pugilatu nimirum & lucta, pancratiaſtes vocabatur. Unde & Plutarchus Sympoſ. lib. 2. cap. 4. Pancratium certamen eſſe ſcribit mixtum ex pugilatu & lucta. ὅτι γὰρ μέμικται τὸ παγκράτιον ἔκ τε πυγμῆς καὶ πάλης, δῆλον. Et ſane συνθετὸν ἐκ πυγμῆς καὶ πάλης ἦν τὸ παγκράτιον, notante Nicephora Gregora apud Syneſium περὶ ἐνυπνίων in fine, ἐξῆν γὰρ τοῖς παγκρατιάζειν ἐθέλουσι οὐ μόνοις τοῖς νόμοις τῆς πάλης, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς πυγμῆς χρῆσθαι πρὸς τὸ νικῆσαι. Sic Ariſtoteles lib. 1. Rhetoricor. cap. 5. Ὁ δυνάμενος θλίβειν καὶ κατέχειν, παλαιστικός. ὁ δὲ ὦσαι τῇ πληγῇ, πληκτικός. ὁ δὲ ἀμφοτέροις τούτοις παγκρατιαστικός. Id eſt, *qui poteſt premere ac fortiter tenere ad luctam eſt idoneus, at qui ictu longe à ſe repellere, ad pugilatum, qui vero utrumque, ad pancratium.* Meminit pancratii Ulpianus *l.* 7. §. 3. *D. ad leg. Aquil.* Ubi Budæus in Annotat. priorib. Pancratium dictum vult, quod advocatis omnibus corporis viribus, omniumque nervorum contentione tranſigitur; quo loco plura vide, uti & P. Fabr. Agoniſt. lib. 1. c. 9. & Mercurial. de Art. Gymnaſt. lib. 2. c. 9.

6. *Septa ſolide*] V. C. *ſepta, ſolida.*

7. *Protendens*] V. C. *prætendens.*

CAP. XXVIII.

Quod Quadrigarius, cum multis mortalibus *dixit*: *ad quid & quantum differret ſi dixiſſet*, cum multis hominibus.

VErba ſunt Claudii Quadrigarii ex annalium ejus tertiodecimo: *Concione dimiſſa* [1] *Metellus in Capitolium venit*

Metellus] Sunt qui volunt eſſe Q. Metellum Macedonicum, fortunatiſſimum & honoratiſſimum, qui Conſul, Cenſor, Augur, triumphalis, & duo-

it cum mortalibus multis. inde domum proficiſci ur. tota civitas um reduxit. Quum is liber eaque verba M. Frontoni, no-is ei ac pleriſque aliis aſſidentibus, legerentur; & cuidam aud ſanè viro indocto videretur *multis mortalibus*, pro *ho-inibus multis*, ineptè frigideque in hiſtoria, nimiſque id oëtice dixiſſe: tum Fronto illi, cui hoc videbatur, 2 Ain' u, inquit, aliarum homo rerum judicii elegantiſſimi, *mor-alibus multis* ineptum tibi videri & frigidum? nihil autem rbitrare cauſæ fuiſſe, quòd vir modeſtus atque puri ac ropè quotidani ſermonis *mortalibus* maluit, quàm *homini-us* dicere? eamdemque credis futuram fuiſſe multitudinis lemonſtrationem, ſi *cum multis hominibus*, ac non, *cum multis mortalibus* diceret. Ego quidem, inquit, ſic exiſtimo, niſi ſi ne, ſcriptoris iſtius omniſque antiquæ orationis amor at-que veneratio cœco eſſe judicio facit, longè 3 atque longè ſſe amplius, prolixius, fortius, in ſignificanda totius propè ivitatis multitudine, *mortales* quàm *homines* dixiſſe. namque nultorum hominum appellatio intra modicum quoq; nu-nerum cohiberi atque includi poteſt, *multi* autem *mortales* neſcio quo pacto & quodam ſenſu inenarrabili omne fere genus quod in civitate eſt, & ordinum, & ætatium, & ſexus, omprehendunt. quod ſcilicet Quadrigarius, ita ut res erat, ngentem atque promiſcam multitudinem volens oſten-lere, *cum multis mortalibus Metellum in Capitolium veniſſe* di-xit, 4 ἐμφατικώτερον, quàm ſi cum multis hominibus di-xiſſet. Ea nos omnia, quæ Fronto dixit, quum ita, ut par rat, non approbantes tantùm, ſed admirantes quoque au-diremus, Videte tamen, inquit, ne exiſtimetis ſemper atque n omni loco, *mortales multos*, pro *multis hominibus*, eſſe di-cendum, ne planè fiat Græcum illud de Varronis ſatyra pro-

& duobus luſtris princeps Senatus, fi-lios & nepotes habuit conſulares & triumphales multos. de quo præter cæteros Vellejus Paterculus lib. 1. & Plinius Natural. Hiſt. lib. 13. cap. 13.

2. *Ain' tu*] V. C. *An tu* & poſt *frigidum*, additur *dicis*?

3. *Atque longe*] Cod. Tor. *longeque*.

4. Ἐμφαλικώτερον] *Expreſſius*.

proverbium 5 τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Hoc judicium Frontonis, etiam de parvis minutiſque vocabulis, non prætermittendum putavi: ne nos fortè fugeret lateretque ſubtilior hujuſcemodi verborum conſideratio.

5. Τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον] Id eſt, *In lente unguentum.* In V.C. eſt τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύθον, id eſt, *In lente fabulam,* quod nihili eſt; & viris doctiſſimis jam pridem monitum omnino hic legendum τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, *in lente unguentum.* ſubaudi, infundis. Quod dicitur, cum quippiam non ſuo loco ac tempore adhibetur. Quemadmodum videlicet lenticulæ vili legumini inepte quis admiſcuerit unguentum, hoc eſt, oleum odoratum. Idem uſurpavit Cicero in Epiſtola quadam ad Atticum lib. 1. *Legati ſunt, Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus,* τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον *Lentulus Clodiæ filius.* Extat & apud Ariſtotelem in lib. de Senſu & ſenſili: Ἀληθὲς γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην εἶπε σκώπτων Στράτις, ὅταν φακὴν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον. Id eſt, *Nam verum eſt, quod ait Stratis, Euripidem taxans, ubi lenticula coquitur, non debere unguentum infundere.* Citatur & ab Athenæo l. 4. Deipnoſoph. ubi & additur exſtare apud Varronem, compluresque Latinorum eo proverbio uſos. Plura vide apud Eraſmum in Adagiis.

CAP. XXIX.

Non hactenus eſſe faciem, *qua vulgò dicitur.*

Animadvertere eſt pleraq; verborum Latinorum ex ea ſignificatione, in qua nata ſunt, deceſſiſſe vel in aliam longè vel in proximã, eamq; deceſſionem factam eſſe conſuetudine & inſcitia temere dicentiũ, quæ cuimodi ſint, non didicerint. ſicuti quidam faciem eſſe hominis putant os tantũ & oculos & genas, quod Græci πρόσωπον dicunt: 1 quando facies ſit forma omnis, & modus, & factura quædam corporis totius, à faciendo dicta, ut ab aſpectu ſpecies, & à fingendo figura. itaque Pacuvius in tragœdia, quæ Niptra inſcribitur, *faciem* dixit *hominis*, pro corporis longitudine.

Ætate, inquit, *integra, feroci ingenio, facie procera virum.*

Non ſolùm autem in hominum corporibus, ſed etiam in rerum

QVando facies ſit forma omnis, &c.] Hunc locum more ſuo deſcripſit Nonius in *faciem*, ubi tamen legendum *faciem totius corporis formam, non tantum* πρόσωπον, *id eſt, os, poſuit prudens antiquitas.* ut etiam monuit Mercerus.

2. In

rrum cujuſquemodi aliarum, facies dicitur; nam montis & œli & maris facies, ſi tempeſtivè dicatur, probè dicitur. allustii verba ſunt ex hiſtoria ſecunda: *Sardinia in Africo ari facie veſtigii humani in Orientem quàm in Occidentem lator prominet.* Ecce autem id quoque in mentem venit, quod tiam Plautus [2] in Pœnulo *faciem*, pro totius corporis coriſque habitu dixit. verba Plauti hæc ſunt:

Sed earum nutrix qua ſit facie, mihi expedi.
Statura haud magna, [3] corpore aquilo 'ſt. ipſa ea 'ſt.
Specie venuſta, ore parvo atque oculis pernigris.
Formam quidem herclè verbis depinxti probè.

'ræterea memini Quadrigarium [4] in undecimo *faciem* pro tatura totiuſque corporis figura dixiſſe.

2. *In Pœnulo*] Exſt. Act. 5. Sc. 2.

3. *Corpore aquilo eſt*] Id eſt, *ſubnigro.* 'eſtus: *Aquilus color ab aqua eſt nominatus. Nam cum antiqui duos omnino aturales noſſent, id eſt, album & nigrum: nterveneris autem is quoque, qui ita neuri ſimilis eſt, ut tamen ab utroque proprieatem trahat: potiſſimum ab aqua eum lenominarunt, cujus incertus eſt color.* In Gloſſis Philoxeni eſt *Aquilum*, Μέλαν, ὡς Λυκίλλιος. Nigrum interretatur, quia quod ſubnigrum eſt, etam nigrum vocari ſolet. Sic Homerus quam nigram vocat Odyſſ. 5. ſub fiem,

- - Καὶ μέλαν ὕδωρ
Πιγὸσηι.

Et Virgilius:

Qua niger humectat flaventia culta Galeſus.

Nigra autem vel ſubnigra dicitur aqua, non quod talis ſit, ſed quod ob profunditatem talis appareat.

4. *In undecimo*] Mercerus ad Nonium hic legendum cenſet *in primo.* & locum intelligit ex Manlii pugna cum Gallo, quem Auctor noſter adducit lib. 9. cap. 13. *Nemo audebat propter magnitudinem atque immanitatem facies.*

CAP. XXX.

Quid ſit in ſatyra M. Varronis, caninum prandium.

LAudabat venditabatque ſe nuper quiſpiam in libraria ſedens, homo ineptè glorioſus, tamquam unus eſſet ſub omni cœlo ſatyrarum M. Varronis enarrator; [1] quas partim Cynicas, alii Menippeas appellant. & jaciebat inde quædam non

QVas partim Cynicas, alii Menippeas] De Satyris Varronianis vide ſupra pag. 80.

non admodum difficilia: ad quęconjicienda adſpirare poſſe neminem dicebat. Tum fortè eum ego librum, ex iſdem ſatyris ferebam, qui [2] ὑδροκρύων inſcriptus eſt. propius igitur acceſſi: & Noſti, inquam, magiſter, [3] verbum illud ſcilicet è Græcia vetus; Muſicam, quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei? oro te legas hos verſus pauculos, & proverbii iſtius, quod in his verſibus eſt, ſententiam dicas mihi. lege, inquit, tu mihi potius, quæ non intelligis; ut ea tibi ego enarrem. Quonam, inquam, pacto legere ego poſſum, quæ non aſſequor: [4] indiſtincta namque fient & confuſa quæ legero, & tuam

2. Ὑδρογκρύων] Vett. Editt. *ὕδωρ κρυὸν*, id eſt, *aqua rigens*. Videtur autem Varro hac Satyra inſectatus homines delicatiores, qui in potu utebantur aqua gelida & refrigerata. Veteribus enim in uſu aquam varia atque exquiſita arte, maxime nivibus refrigerare, ut ex Athenæo lib. 3. Deipnoſoph. conſtat. Unde Martialis:

Non potare nivem, ſed aquam potare rigentem,
De nive, commenta eſt ingenioſa ſitis.

3. *Verbum illud ſcilicet è Græciâ vetus; Muſicam, &c.*] Ita ex Ms. R. emendavit Lambecius, cum antea legeretur, *verbum illud ſcilicet vetus: Egregiam Muſicam.* τὸ *egregiam* huic loco male convenire facile animadvertit, qui verba hæc paulò accuratius penſitet, & cum Græcis unde expreſſa ſunt, conferat. Ideo & H. Stephanus legi maluit *v. i. ſ. egregie vetus: Muſicam.* Sed omnino legendum cum Lambecio & Ms. R. *è Græcia vetus: Muſicam, &c.* Græcis enim quondam celebratum adagium: οὐδὲν ὄφελος ἀπορρήτου καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς, à quibus id poſtea Latini mutarunt. Ita Suetonius in Nerone: *Subinde*, inquit, *inter familiares Græcum proverbium* jactans: *Occultæ muſicæ nullum eſſe reſpectum.* Facile autem pro, *è Græcia*, *egregiam* ſubſtituere fuit; præſertim cum paulo durius videatur, *verbum è Græcia vetus*, pro, *vetus Græcorum proverbium.*

4. *Indiſtincta namque fient & confuſa, quæ legero*] Veteres enim interpunctionum notas, ſive ſigna ad partes ſententiæ diſtinguendas non adhibebant, atque inde difficilis oriebatur lectio, cum niſi exercitatis vix liqueret, ubi aut vox ſuſtineri, aut ſuſpendi, aut deponi deberet. Idque luculenter ex hoc Auctoris noſtri loco manifeſtum. Hinc etiam lectionem primæ eruditionis partem facit Quintilianus lib. 1. c. 8. *Supereſt Lectio, in qua puer, ut ſciat ubi ſuſpendere ſpiritum debeat, quo loco verſum diſtinguere, ubi claudatur ſenſus, unde incipiat; quando attollenda vel ſubmittenda ſit vox; quid quoque flexu, quid lentius, celerius, concitatius, lenius dicendum, demonſtrari niſi in opere ipſo poteſt. Vnum eſt igitur, quod in hac parte præcipiam: Vt omnia iſta facere poßit, intelligat.* Verba quidem ſingula interpoſito puncto à ſe invicem Romani diſparare ſolebant partim ad ornatum, partim ne coaleſcerent. De his intelligendus Cicero Orat. pro Murænâ, ubi Juriſperitos vellicat: *Dignitas in tam tenui ſcientia quæ poteſt eſſe? res enim ſunt parvæ, prope in ſingulis literis atque interpunctionibus verborum occupatæ.* Sed id imprimis in Veterum Inſcriptionibus, quæ hodie adhuc ſuperſtites, apparet, ubi ſingulæ voces puncto

à ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tuam quoque impedient intentionem. Tunc aliis etiam,
ui ibi aderant, compluribus idem comprobantibus deſi-
erantibuſque, accepit à me librum veterem, fidei ſpecta-
,luculentè ſcriptum.accépit autem inconſtantiſſimo vul-
ı & mœſtiſſimo. 5 ſed quid deinde dicam? non audeo her-
è poſtulare, ut id credatur mihi. pueri in ludo rudes, ſi
ım librum accepiſſent, non ii magis in legendo diridiculi
iiſſent; ita & ſententias intercidebat, & verba corruptè
ronunciabat.reddit igitur mihi librum multis jam ridenti-
bus;

e invicem ſeparatæ. Secus ac Græci
teres ſolebant, qui continuo nexu,
ſque ulla ſeparationis nota voces
ibebant. Unde Seneca Epiſtola XL.
i de celeritate orationis: *In Græcis*
nc licentiam tuleris: nos etiam cum
ibimus, interpungere conſuevimus; ſin-
la ſcilicet vèrba à ſe invicem, ut ver-
rum ille fluxus aliquomodo ſiſtatur.
s *librariorum notas* Cicero appellat
. 3. de Oratore: *Inſpirationis non de-*
gationis noſtræ neque Librariorum
tis, ſed verborum & ſententiarum mo-
interpunctas Clauſulas in orationibus
voluerunt. Librariorum notæ ſunt
ncta poſt ſingula verba. Verborum
ſententiarum modo intelligit qui-
m partitionem ſive diviſionem in
mmata, Cola, Periodos, non quod
nis appoſitis iſta diſtinguerentur, ſed
od tantum legendo obſervari debe-
nt. Et ſic paullò poſt: *Clauſulas at-*
e interpuncta verborum animæ inter-
ſio atque anguſtiæ ſpiritus attulerunt.
ſtea tamen, ſed quo tempore incer-
n, etiam notæ inventæ & appoſitæ,
ibus Commata, Cola & Periodi
cernerentur; quæ *Poſituræ* atq; etiam
culiariter *Diſtinctiones* Latine, θέσεις
e στιγμαὶ Græce dictæ. Diomedes
. 2. de Pronuntiatione: *Lectioni Po-*
uras accedere vel Diſtinctiones oportet,
as Græci θέσεις (adde & στιγμὰς)
cant. Sic Iſidorus lib. 1. Orig. c. 19.
ſitura eſt figura ad diſtinguendos ſenſus
per Cola & Commata & Periodos: quæ
dum ordine ſuo apponitur, ſenſum nobis
lectionis oſtendit. Poſtquam autem viri
docti diſtinguere cœperunt, ſolis & ſin-
gulis punctis diverſo ſitu locatis, ſin-
gulas partes notabant; Comma vide-
licet puncto ad medium litteræ, ubi
ſermo ſuſpenditur; & hæc Media di-
ſtinctio; Colon puncto ad imum lit-
teræ, ubi ſermo ſuſpenditur; & hæc
ſubdiſtinctio; Periodum, puncto ad ca-
put litteræ ſive ſupra verſum, ubi ſermo
deponitur; & hæc plena diſtinctio.
Quæ omnia clara ſunt ex verbis hiſce
Donati, licet ordinem invertat: *Tres*
ſunt Poſituræ vel Diſtinctiones, quas
θέσεις *Græci vocant: Diſtinctio, Subdi-*
ſtinctio, Media diſtinctio. Diſtinctio eſt,
ubi finitur plena ſententia: hujus punctum
ad ſummam literam ponimus. Subdiſtin-
ctio eſt, ubi non multum ſupereſt de ſen-
tentiâ, quod tum neceſſario ſeparatum,
mox inferendum ſit: hujus punctum ad
imam literam ponimus. Media eſt, ubi
fere tantum de ſententia ſupereſt, quantum
jam diximus, cum tamen reſpirandum ſit:
hujus punctum ad mediam ponimus. Hic
quidem diſtinguendi modus olim ob-
tinuit, ut ex aliis veterum Grammati-
corum locis quoque, ſi opus foret, pro-
bari facile poſſet. Hodie variâ puncti
locatione miſſâ, aliis ſignis, figurâ, non
poſitione diſcretis, quæque neminem
fugiunt, in interpunctionibus noſtris
utimur.

bus; & Vides, inquit, oculos meos ægros aſſiduiſque lucubrationibus prope jam perditos? vix ipſos litterarum apices potui comprendere: quum valebo ab oculis, reviſe ad me, & librum iſtum tibi totum legam. Rectè, inquam, ſit oculis magiſter tuis. ſed, in quo illis nihil opus eſt, id, rogo te, dicas mihi. *caninum prandium* in hoc loco, quem legiſti, quid ſignificat? atque ille egregius nebulo, quaſi difficili quæſtione perterritus, exſurgit ſtatim: & abiens, Non, inquit, parvam rem quæris. talia ego gratis non doceo. Ejus autem loci, in quo id proverbium eſt, verba hæc ſunt: *Non vides apud* 6 *Mneſtheum ſcribi tria genera eſſe vini*, 7 *nigrum, album, medium, quod vocant κιῤῥόν; novum, vetus, medium. & efficere* 8 *nigrum vires, album urinam,* 9 *medium πέψιν?*

5. *Sed quid deinde dicam? &c.*] Melius erit, ſi cum Pricæo ad Apuleji Apologiam legas ac diſtinguas, *Sed quod deinde dicam non modo audeo hercle poſtulare, ut id credatur mihi.*

6. *Mneſtheum*] Mneſthei, ut nobilis medici, meminit Plinius in Indice lib. 21. & aliquot ſequentibus, ubi ejus *de Coronis* librum citat; & haud dubie hic idem eſt ac Mneſitheus medicus Athenienſis, quem Galenus *lib.* 1. *θεραπ. ad Glauconem* ait, virum fuiſſe, tum in reliquis omnibus, quæ ad artem ſpectant, abunde doctum, tum quanam methodo artem medicam exercere oporteat, nulli peritia ſecundum. Hujus libros περὶ ἐδεςῶν, *De Eduliis*, aliquoties commemorat Athenæus in Deipnoſoph. unde ſuſpicor excerpta eſſe, quæ hic Varro de Vini tribus generibus, nigro, albo, & medio tradit. Ex iis etiam quædam excerpſit Galenus *lib.* 2. *de Alim. facultat.* & quæ Mneſitheus de facultatibus partium in plantis nimis generaliter ſcripſerat, adhibita cenſurâ correxit & confutavit. Ejus quoque epiſtolæ περὶ κωθωνισμοῦ meminit Athenæus l. XI. Sed & apud Pauſaniam in Atticis Mneſithei mentio exſtat.

7. *Nigrum, album, medium, quod vocant κιῤῥὸν, &c.*] Sic quidem in omnibus libris, præterquam in Badianâ editione, ubi legitur: *Nigrum, album, melinum, quod vocant κιῤῥὸν; & novum, vetus, medium; & efficere nigrum vires, album urinam, melinum πέψιν: novum refrigerare, vetus calefacere, medium verò eſſe prandium caninum?* Nam cum Servius ad III. Georg. *gilvum* colorem interpretur *melinum*, Badius ex Maſerio tradit vinum *κιῤῥὸν*, quod eſt, *gilvum*, melius hic appellari poſſe *melinum*, & forte Gellium ſic ſcripſiſſe; ut ſic vinorum diſcretio à coloribus habeatur. Aliud autem eſſe quod additur, *novum, vetus, medium.* In cujus ſententiam & ipſe Badius ſecedit; & ſane aut *melinum* legendum, aut *medium* pro vino κιῤῥῷ ſive *gilvo* capiendum, cum & ipſe Varro hoc modo interpretetur.

8. *Nigrum vires*] Sic omnino legendum, cum Vet. Ed. Veneta A. cIↃ IↃ IX. & Aldina A. cIↃ IↃ XV, item Aſcenſiana, quod & Moſellanus vidit. Male in Vet. Edit. Rom. quod & H. Stephanus, & Vir Doctiſſimus in ultima, quam procuravit, editione, retinuêre,

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

πέψιν ⁹ novum refrigerare, ¹¹ vetus calefacere, ¹² medium eſſe

…, *Nigrum virus.* Nam ipſiſſima Me-…ſithei verba, quæ Varro innuit, exſtant …ud Athenæum lib. I. Deipnoſoph. …i legere eſt: Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθη-…ναῖος φησὶν, ὁ μέλας οἶνος ἐστὶ θρεπ-…τικώτατος, ὁ δὲ λευκὸς, οὐρητικώτατος …καὶ λεπτότατος, ὁ δὲ κιῤῥὸς, ξηρὸς, …καὶ τῶν σιτίων πεπτικώτερος. Id eſt, …*g…um vinum, inquit Mneſitheus Athe…enſis, nutrit copioſiſſime: album tenuiſ-…num eſt, urinaſque ciet valentiſſime: …lvum potenter ſiccat & imprimis eſt …ile concoctioni.* Quæ ipſiſſima ſunt cum …arronianis hiſce, & illuſtrantur quo-…que ex iſtis, quæ Athenæus ibidem pau-…lo ante habet: Τῶν οἴνων ὁ μὲν λευκὸς, …ὁ δὲ κιῤῥὸς, ὁ δὲ μέλας. καὶ ὁ μὲν λευ-…κὸς λεπτότατος τῇ φύσει, οὐρητικὸς, …πτικός τε ὢν, τὴν κεφαλὴν ποιεῖ …ἔμπυρον. ἀνωφερὴς γὰρ ὁ οἶνος. ὁ …δὲ μέλας, ὁ μὴ γλυκάζων, τροφι-…μώτατος, στυπτικός· ὁ δὲ γλυκάζων, …καὶ τῶν λευκῶν, καὶ τῶν κιῤῥῶν τρο-…φιμώτατος. Id eſt, *Vinum aliud al-…um, aliud gilvum, aliud nigrum. Et al-…um quidem, quod natura tenuiſſimum & …lidum, urinas movet, concoctionem ju-…at, ſed quoniam ſuperiora petit, igneo …alore caput ferit: nigrum expers dulce-…linis, adſtringit & alit plurimum: quod …vero ſubdulce eſt, copioſius alimentum ſup-…editat, quam ullum ex albis, vel gilvis.* De vino nigro idem Athenæus eodem …ibro antea dixerat: Ἐπαινῶν δὲ Ὅ-…μηρος τὸν μέλανα οἶνον, πολλάκις …αὐτὸν καὶ αἴθοπα καλεῖ, δυναμικώ-…τατος γάρ ἐστι, καὶ μένων ἐν ταῖς ἕξεσι …τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον. Id eſt, *Vi-…num autem nigrum cum Homerus laudat, …ſæpiuſcule id vocat* αἴθοπα, *id eſt, vel …atrum, vel urens. Alendi enim corporis …vim maximam habet, diutiſſimeque in …eorum habitu permanet qui biberunt.*

9. *Medium* πέψιν] Sive hic *melinum* cum Maſerio & Badio legas, ſive τὸ *medium*, quod omnes Codd. habent, retinere malis, neceſſe eſt, intelligas *vinum gilvum*, quod concoctionem juvare modo ex verbis Mneſithei apud Athenæum vidimus; cujus & iſta ſunt eodem lib. I. Ὁ δὲ λευκὸς οἶνος, ἀσθενὴς καὶ λεπτός. ὁ δὲ κιῤῥὸς πεπτικώτερος, ξηραντικώτερος ὤν. Id eſt, *Vinum quidem album imbecillum eſt ac tenue; Gilvum vero ſiccat valentius, & magis concoctionem juvat.*

10. Πέψιν] *Concoctionem.*

11. *Vetus calefacere*] De veteris vini virtutibus ſic Athenæus lib. I. Ὁ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγείαν προσφορώτερος· πέσσει τε γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα, καὶ λεπτομερὴς ὢν εὐανάδοτός ἐστι. δύναμιν δὲ τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ, τό αἷμα τε ἐνερευθὲς καὶ εὐανάδοτον κατασκευάζει, καὶ τοὺς ὕπνους ἀταράχους παρέχει. Id eſt, *Vinum vetus non ad voluptatem ſolum, ſed ad bonam valetudinem conducibilius eſt, quoniam cibum magis coquit, & ob partium tenuitatem facile digeritur, vires corporis auget, ſanguinem rubrum & commode fluentem gignit, placidumque ſomnum conciliat.* Hinc vinum vetus maxime in pretio, & toties ejus mentio apud Auctores. Seneca de Vita Beata: *Cur apud te vinum ætate tua vetuſtius bibitur?* Et lib. 4. Nat. quæſt. *Quoniam non contenti vina fundere veterana & per ſapores ætateſque ire.* Notum iſtud Petronii: *Allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gypſatæ, quarum in cervicibus Pittacia erant affixa cum hoc titulo, Falernum Opimianum annorum centum.* Παλαιὸς δὲ autem, ut bene obſervat Caſaubonus ad Athenæum, de vino dicitur duobus modis, vel cum diu aſſervatum eſt, quod κεχρονικὸς vocatur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eſſe prandium caninum? quid ſignificet, *prandium caninum*, rem leviculam diu & anxiè quæſivimus. prandium autem abſtemium, in quo nihil vini potatur, caninum dicitur. quoniam canis vino caret. quum igitur medium vinum appellaſſet, quod neque novum eſſet neque vetus, & plerumque homines ita loquantur, ut omne vinum aut novum eſſe dicant, aut vetus: nullam vim habere ſignificavit neque novi,

neque

tur: vel cum veteris vini qualitatem quoquo modo eſt aſſecutum. Galenus lib. I. De antidotis: Καλοῦσιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ παλαιοῦσθαι τὸ μεταβάλλειν ἑτοίμως εἰς τὴν ποιότητα τῶν παλαιουμένων. Vires autem & colorem acquirere vinum ſeneſcendo ex modo dictis, & ex medicorum libris notiſſimum eſt. Inde natum eſt vetus dictum, atque ut loquitur Galenus ὁ περιφερόμενος λόγος, Πάντα τ' ἄλλα γηρᾷ τῷ χρόνῳ πλὴν οἴνου, *Omnia alia ſeneſcunt tempore, excepto vino.*

12. *Medium eſſe prandium caninum*] Medium hoc loco non capiendum de vino gilvo, quod modo concoctioni inſervire dixit, verum de vino medio inter vetus & novum; ſcilicet quod non ſit vetus, neque nimis novum, ſed intermedium, & de utroque quaſi participans. Cujuſmodi vinum Varro dicit eſſe *prandium caninum*, quod Auctor noſter interpretatur, prandium abſtemium, in quo nihil vini potatur; & caninum dici, quoniam canis vinum non bibit. Vinum autem medium pro vino non habendum, quia neque calefacit, neque refrigerat. Quæ interpretatio, ut mitiſſime dicam, nimis frigida mihi videtur; Et aliis etiam jam animadverſum, Gellium in hujus proverbii explicatione lapſum, neque Varronis mentem aſſequutum. Quos inter J. Baptiſta Pius ad l. 5. Lucretii, ubi multa quidem, nec tamen feliciora profert, aitque prandium caninum ſignificare aliquem effectum, qui per vinum medium fieret, & intelligit famem caninam, quam vino medio ſedari dicit. Sed hæc nihili ſunt. Si Varronis Satyra, unde hoc fragmentum deſumptum, integra hodie exſtaret, poſſet vel ex ea, vel forſan etiam ex reliquis ejuſdem libris deperditis, ſi ſuperſtites forent, lux quæpiam fœnerari, unde hæ tenebræ pellerentur. Verum cum iis careamus & mihi in præſenti nihil melius occurrat, præterquam quod Phil. Carolo in Animadverſionibus viſum, ejus conjecturam hic ſubjiciam. Ut autem planum faciat Agellii expoſitionem ſe ipſam proruere, ait, ſiquidem vinum medium dicendum erit prandium caninum, quia non calefacit, quæ veri vini indoles eſt, multo magis vinum novum fore prandium caninum, quia frigefacit, quod ei cum aqua, quæ canum potio, commune eſt. Adhæc conſtare, vina media omnium maxime inflammare, & in eo à canum potu longiſſime diſtare; quod etiam cauponibus non ignotum, qui hoc potiſſimum vini genere ruſticos & urbanam plebem ſolent invitare. Unde ipſi videtur hoc velle Varronem: Vinum novum frigefacere; vinum vetus moderate calefacere; medium vero prorſus incendere, & inflammare capita potantium; ut inter ſe *rixas* agitare, & concertare ſoleant *more canum*, quibus hoc familiare. Ut vel ex eo apparet, quod Salluſtius & B. Hieronymus *caninam facundiam* pro rabioſa maledicentia & ſtudio contentionis uſurparunt. Meliora docturus beneficium apud me ponet.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſque veteris, quod medium eſſet; iccircò pro vino non bibendum; quia neque refrigeraret, neque calefaceret. *frigerare* id dicit, quod Græcè ἀναψύξαι dicitur.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER QVARTVSDECIMVS.

CAP. I.

Diſſertatio Favorini philoſophi adverſus eos, qui Chaldæi appellantur, & ex cœtu motibuſque ſiderum & ſtellarum fata ſe hominum dicturos pollicentur.

ADVERSUM iſtos, [1] qui ſeſe Chaldæos ſeu genethliacos appellant, ac de motu deque poſitu ſtellarum dicere poſſe, quæ futura ſunt, profitentur, audivimus quondam Favorinum philo-

Q*Vi ſeſe Chaldæos*]Cicero de Divinat. lib. 2. *Chaldæi non ex artis*, inquit, *ſed ex generis vocabulo nominati, diuturna obſervatione ſiderum, ſcientiam putantur effeciſſe, ut prædici poſſet, quid cuique eventurum, & quo quiſque fato natus eſſet.* Hi ſunt, quos vulgo *Aſtrologos*, & *Iudiciarios*, eorumque vanam profeſſionem *Aſtrologiam* ἀποτελεσματικὴν, ſive *Iudiciariam* appellamus. Augustino lib. 4 cap. 1. 4. & 7. Confeſſ. *Planetarii* dicuntur. Olim etiam vulgò, at malè *Mathematici* generali nomis & ipſis minime convenienti nomine, dicti. Noſter ſupra lib. 1. cap. 9. *Vulgus autem, quos gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.* D. Auguſtinus lib. 2. de Doctrina Chriſt. cap. 21. *Qui Genethliaci propter dierum natalium conſiderationes, nunc autem vulgo Mathematici vocantur.* Quo nomine ut magis ſpecioſo & ipſi Chaldæi ſeſe jactarunt, ut teſtatur Sext. Empiricus lib. 5. adverſ. Mathemat. ubi ait ſe iſto libro ſcripturum non adverſus Aſtronomiam, ἀλλὰ πρὸς γενεαλογίαν, ἣν σεμνοτέροις κοσμοῦντες ὀνόμασιν οἱ Χαλδαῖοι, Μαθηματικοὺς καὶ Ἀστρολόγους σφᾶς αὐτοὺς ἀναγορεύουσιν, *Sed adverſus genealogiam, quam Chaldæi magnificis ornantes nominibus, ſeipſos Mathematicos appellant & Aſtrologos.* Hinc etiam in Cod. Theod. & Juſtinian. *Tit. de Maleficis & Mathematicis*; & Impp. *in l.* 5. ad omnem ambiguitatem vitandam *Chaldæos* & *Mathematicos* conjungunt, & omnem divinandi curioſitatem iſta lege perpetuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

philoſophum Romæ Græcè diſſerentem ²egregia atque illuſtri oratione. exercendine autem, anne oſtentandi gratia ingenii, 3 an quòd ita ſerio judicatóque exiſtimaret, non habeo

tuo ſilere jubent. Vocantur etiam *Babylonii* Julio Firmico lib. 2. Aſtron. cap. 3. unde & *numeri Babylonii* apud Horatium lib. 1. Od. 2. – *Nec Babylonios tentaris numeros*. Cæterum etſi Chaldæorum nomen plerumque male audiit, utpote quo homines divinandi ex aſtris artem profitentes deſignarētur, tamen inter ipſos Chaldæos etiam fuiſſe, qui hanc artem minime probarunt, ſed ut vanam & ſuſpectam haberent, luculenter teſtatur Strabo lib. 16. Geograph. ubi inquit: Ἀφώριστο δ' ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ κατοικία τοῖς ἐπιχωρίοις φιλοσόφοις, τοῖς Χαλδαίοις προσαγορευομένοις, οἳ περὶ ἀστρονομίαν εἰσὶ τὸ πλέον. προσποιοῦνται δέ τινες καὶ γενεθλιαλογεῖν, οὓς οὐ καταδέχονται οἱ ἕτεροι. Id eſt, *Conſtituta eſt habitatio peculiaris in Babylonia philoſophis indigenis, plurimum aſtronomiam tractantibus qui Chaldæi appellantur. Sunt ex iis qui è natalibus hominum eventura iis vaticinari ſe profiteantur; ſed à cæteris non probantur*. Ex quibus liquet Chaldæos ab ultima antiquitate Philoſophiæ rerumque naturalium contemplationi deditos fuiſſe; præſertim ſingularem & præcipuam operam Aſtronomiæ ſeu corporum motuumque cœleſtium obſervationi impendiſſe; eoſque inter quoſdam fuiſſe qui in Aſtrologicis prædictionibus totum ſtudium ponerent; hos autem à cæteris improbatos fuiſſe.

2. *Egregia atque illuſtri oratione*] Merito egregia atque illuſtris hæc Favorini adverſus Chaldæos oratio dicenda, ac neſcio an in tota antiquitate ſimilis reperiatur, ubi adeo ſuccinctè, ac nervoſe, argumentorumque pondere futiliſſimæ hujus artis fundamenta evertantur. Quod etiam inter veteres fecit Cicero ex Panætio l. 2. De Divin. & Sextus Empiricus lib. 5. adverſus Mathematicos. Recentiores varii quoque Aſtrologiam oppugnare & expugnare tentarunt. Præ cæteris eminent Hieronymus Savanorola in Opere eximio adverſus divinatricem Aſtrologiam, J. Picus Mirandulanus libr. 12. Diſputat. in Aſtrologiam, Alexander de Angelis lib. 5. adverſ. Aſtrologos, Sixtinus ab Hemminga in Aſtrologiâ refutatâ, Georg. Raguſejus lib. 1. De Divinatione, & tandem Eruditiſſimus & Philoſophorum ſuæ ætatis nemini ſecundus P. Gaſſendus in Phyſic. lib. 6. Sect. 2. ubi deſiderum effectibus agit. Nos adſequentia Auctoris noſtra verba, eorumque majorem elucidationem hincinde quædam delibabimus.

3. *An quod ita ſerio judicatoque exiſtimaret*] Ego ſane non dubito, quin Favorinus ſerio cauſam hanc peregerit, non autem exercendi ingenii, aut inanis oſtentationis, vel gloriolæ captandæ gratia. Equidem & quamplurimos Philoſophos ante ipſum apud Græcos Chaldæorum artem ut vanam mirifice contempſiſſe, vel ex hoc Ciceronis loco lib. 2. de Divinat. conſtat: *Eudoxus Platonis auditor in Aſtrologia* (Aſtronomiam quam nunc vocamus ubique in hiſce Ciceronis verbis intellige. Olim enim Aſtrologiæ nomine etiam ipſa Aſtronomia vocata, quæ poſtea diſtingui cœpit) *judicio doctiſſimorum hominum facile princeps ſic opinatur, id, quod ſcriptum reliquit, Chaldæis in prædictione & in notatione cujuſque vitæ ex natali die minime eſſe credendum. Nominat etiam Panætius, qui unus è Stoicis Aſtrologorum Prædicta rejecit, Archelaum & Caſſandrum, ſummos Aſtrologos illius ætatis, qua erat ipſe, cum in cæteris*

ſbeo dicere. capita autem locorum argumentorumque ibus uſus eſt, quod ejus meminiſſe potui, egreſſus ibi ex ditione properè annotavi. eaque fuerunt ad hanc fermè ntentiam. 4 Diſciplinam iſtam Chaldæorum tantæ vetuatis non eſſe, quantæ videri volunt: neque eos principes us auctoreſque eſſe, quos ipſi ferant: ſed id præſtigiarum que offuciarum genus commentos eſſe homines 5 æruſcatores,

is. Aſtrologiæ partibus excellerent, hoc edictionis genus non uſos. Scylax Haarnaſſeus familiaris Panætii excellens Aſtrologia, idemque in regenda ſua citate princeps, totum hoc Chaldaicum edicendi genus repudiavit.

4. *Diſciplinam iſtam Chaldæorum ntæ vetuſtatis non eſſe*] Vett. Edd. hant *tantæ venuſtatis*, quod & Nannius). I. Miſcell. cap. 7. explicat *tantæ ctoritatis.* Sed rectiſſimum eſt *tantæ tuſtatis non eſt.* Jactarunt quippe haldæi ad expeditionem Alexandri Aſiam, elapſa eſſe annorum quadrinenta & ſeptuaginta duo millia, ex quo dera obſervarunt, ut eſt apud Diodoım Siculum lib. 2. Unde Cicero Paætii auctoritatem ſecutus lib. 2. de ivinat. de Chaldæis: *Nam quod ajunt uadringenta & ſeptuaginta millia anrum in periclitandis, experiundiſque eris, quicunque eſſent nati, Babylonios ſuiſſe, fallunt. Si enim eſſet factitatum, on eſſet deſitum: neminem autem habeius auctorum, qui aut fieri dicat, aut fatum ſciat.* Id autem Chaldæi feciſſe identur in æmulationem Ægyptioum, qui quinquaginta annorum milı numerabant, ex quo ſiderum obſerationibus vacarent, & gloriabantur, Chaldæos ſui eſſe coloniam, ut refert Diodorus Siculus lib. 1. Hoc autem Chaldæi pernegabant. Sed quam vana æc fuerit jactatio, cætera ut omittam, el ex eo conſtat, quod Simplicius in .2. de cœlo, comm. XLVI. ſcribit Chaldæos non plures annos edidiſſe Callitheni de vetuſtate gentis percontanti, uam mille nongentos & tres, ad uſque Babylonem ab Alexandro captam. Quos annos ſi retro numeres, non multum ultra Abrahami Patriarchæ tempora, excurrent. Denique Hipparchus & Ptolemæus Aſtronomiæ principes, nullas veterum Obſervationes Siderum afferunt, quam quæ ſub rege Nabuchodonoſore apud Ægyptios, Aſſyrioſve factæ fuerint. Quam vero etiam craſſæ fuerint Chaldæorum veterum & Ægyptiorum de rebus cœleſtibus obſervationes nemo neſcit, qui mathematicorum libros ſalutaverit. Fuere enim antiqui iſti ſolummodo ſtudioſi cognoſcendi motus tam Solis, quam Lunæ, ob prædictionem Eclipſeôn; non item aliorum Planetarum motus; ut vel ex eo conſtat, quod vel Hipparchus nihil ex ipſis habuit, unde eorum motus redigeret in Tabulas; primuſque Ptolemæus ex obſervationibus Hipparchi & ſuis confecit Tabulas. Atque hinc, cum ignorarent Planetarum loca in Zodiaco, manifeſtum eſt obſervari non potuiſſe, quis foret cujuſque Planetæ in quovis Zodiaci loco effectus; Quod tamen ad placita eorum ſervanda fieri debuit. Verum de hiſce uberius diſſerendi non eſt hic locus.

5. *Æruſcatores*] Feſtus: *Æruſcare, æra undique, id eſt pecunias colligere.* Apud Auctorem noſtrum ſupra lib. 9. cap. 2. eſt *Æruſcans*, pro eo qui ſtipem undique colligit. Dicitur & *Æſculator*, Græcis χαλκολόγος, ut eſt in Gloſſis Cyrilli: χαλκολόγος, *Nummularius, Æſculator.* Eædem Gloſſæ & *Æſculor* interpretantur χαλκολογῶ. Hoc facientes

catores, & cibum quæſtumque ex mendaciis captantes: atque [6] quoniam viderent terrena quædam inter homines ſita [7] cœleſtium rerum ſenſu atque ductu moveri; quale eſt quod oceanus quaſi lunę comes cum ea ſimul ſeneſcit adoleſcitque; hinc videlicet ſibi argumentũ ad perſuadendum paraviſſe, ut crederemus omnia rerum humanarum & parva & maxima, [8] tamquam ſtellis atq; ſideribus evincta, duci & regi.

tes hîc dicuntur *Æruſcatores*, & id genus hominum optime hic deſcribitur, cibum quæſtumque ex mendaciis captare; utpote qui planorum inſtar hinc inde vagantes, prædicendique artem jactantes, perinde circa hominum fortunas, eventaque pronunciarent, indeque lucrum captarent, ac jam facit circumforaneum vileque genus hominum, quos vulgò Bohemos & Ægyptios vocant.

6. *Quoniam viderent terrena quædam inter homines ſita cœleſtium rerum ſenſu atque ductu moveri, &c.*] Hoc unum ex præcipuis argumentum eſt, quo Aſtrologi arti ſuæ fidem conciliare nituntur. Quoniam enim omnibus eſt in confeſſo Sidera non mera eſſe ſigna, ſed cauſas quoque Phyſicas plurimorum effectuum. Solem nimirum eſſe cauſam lucis & caloris; acceſſuque & receſſu ſuo inducere ſeriem ac viciſſitudinem tempeſtatum anni; inſervire procreationi plantarum & animalium; excitare vapores & exhalationes ex Terra, unde nubes, pluvia, ventus, aliaque id genus. Lunam plurimum poſſe in res humidas, ac in mare potiſſimum, quippe cujus fluxus & refluxus ad ejus motum ſeſe contemperat. Eandem etiam implere & vacuare conchylia, oſſaque animalium. Denique dari Influentias, quibus tam hæc duo, quam cætera Aſtra vires exſerunt in hæc inferiora; cum enim Aſtra otioſa eſſe non valeant, & effectus ſint, qui ad cauſas alias quam ad ſidera revocari nequeant, ut Criſes morborum & inæqualitates tempeſtatum, quæ nempe, cum aliunde Sol æquali ſibi ſemper motu curſum ſuum peragere nobis videatur, eædem tamen ſingulis annis non eodem modo ſeſe habeant, ſed nunc calidiores, nunc humidiores, &c. Hæc inquam, licet omnibus fere in confeſſo ſint, non tamen inde inferre licet, quemadmodum Aſtrologi faciunt, omnia rerum humanarum & parva & maxima, tanquam ſtellis & ſideribus evincta, ut Auctor noſter loquitur, duci atque regi. Nulla enim experientia vel ratione hæc, ut ſuperiora, probari poſſunt. Non enim, ut experientiâ conſtat Solem tempeſtates varias inducere, implere Lunam conchylia, & quæ ſunt hujuſmodi alia; ita etiam experientiâ eâdem probari poteſt, ſimile quippiam de Zodiaci ſignis, gradibuſque; De Saturno, Jove, Marte, cæteriſque ſideribus; cum ne minimus quidem effectus ex ulla obſervatione oſtendi poſſit, qui ad unum ſignum ſidusve potius quam ad aliud, aut ad aliam cauſam referri debeat. Neque ratio hic magis prodeſt, cum hæc experientia nitatur; experientia vero hic nulla ſit, deducique ad ſummum poſſit, unumquodque ſidus, cum ſit lucidum, pro ſuæ lucis modulo lucere, calefacere, & ſi quid ex hujuſmodi luce caloreque promanare poſſit.

7. *Cœleſtium rerum ſenſu atque ductu*] Joſeph. Scaliger ad Manilium legendum ait *cenſu*.

8. *Tanquam ſtellis atque ſideribus evincta, duci & regi*] Sane non mirum eſt, eos, qui primi ex divinatione lucrum quæſivêre, Cœlo Artem, quam venditabant, adſcripſiſſe; cum nullum velamen

gi. eſſe autem nimis quàm ineptum abſurdumque ; ut, uoniam æſtus oceani cum lunæ curriculo congruit, negoum quoque alicujus, quod ei forte de aquæ ductu cum rialibus, aut de communi pariete cum vicino apud judicem t, ut exſtimemus id negotium quaſi habena quadam de ælo vinctum gubernari. quod & ſi vi & ratione quapiam ivina fieri poteſt ; nequaquam id tamen cenſebat in tam revi exiguoque vitæ ſpatio, quantovis hominis ingenio omprehendi poſſe & percipi ; ſed conjectari pauca quæm, verbo ipſius utar, 9 παχυμερέστερον 10 nullo ſcientiæ ndo concepta, ſed fuſa & vaga & arbitraria: qualis lonnqua oculorũ acies eſt per intervalla media caligantium. lli enim, quod maximè inter deos atque homines differt, homines quoque res omneis pòſt futuras prænoſcerent. ſam deinde ſiderum ſtellarumque obſervationem, quam eſſe

amen apud credulum vulgus, aniſque futurarum cognoſcendarum um avidos obtendi poſſit ſpecios, quam ea, quæ in hiſce inferioribus it, ex planetarum varia diſceſſione, ijunctione, oppoſitione contingere. autem hinc cætera ſua commenta ricârunt.

9. Παχυμερέστερον] Id eſt, *craſſius pinguiori Minerva.*

10. *Nullo ſcientiæ fundo concepta, ſed a, & vaga, & arbitraria*] Omnino eſt. Si quis enim tantummodo geralia iſta fundamenta, ac veluti pri principia, quibus prædictiones trologicæ nituntur, enumerare velit, tim deprehendet non modo quam t incerta, ſed etiam quam futilia, at omnia mera eſſe figmenta, utpote mero arbitrio & ſorte, ac nulla, aut iſſima occaſione excogitata. Quid m aliud ſunt, quæ Aſtrologi refet de vi & efficacia imaginum cœleum pro libitu fictarum? De diſtinone Signorum non ſolum in Verna, tiva, Autumnalia, Hyemalia; item in Borealia & Auſtralia; Aſcendentia, & Deſcendentia; in Cardinalia, Media & Communia; in Conjuncta, Diſpuncta, &c. ſed & in Ignea, Terrea, Aëria, & Aquea, unde quatuor ſignorum decantatiſſimi Trigoni? Quid aliud ſunt, quod alia ſigna fecere Humana, alia Ferina, alia Maſculina & Divina, alia Fœminina & Nocturna? Rurſus alia Fœcunda, alia Sterilia, alia Mediocria, alia fœlicium ingeniorum, alia ſtupidorum? Denique quod alia diſtinxere in Audientia & Videntia, alia in Formoſa & Difformia; alia in Obeſa & Macilenta; in Ruminantia & Non-ruminantia, & id genus nugarum reliqua? Nonne eodem redeunt, quæ de Planetarum inter ſe Aſpectibus, ex iiſque alios eſſe beneficos, alios maleficos referunt? item quæ de XII. domorum Diſpoſitione, earumque inter ſe diſtinctione in Cardines, Succedentes, & Cadentes, &c.? Hæc ſimpliciter atque obiter enumeraſſe ſufficit, ut quam futili & ſtramineo fundamento nitantur, facile quivis animadvertere poſſit.

 11. *Et*

eſſe originem ſcientiæ ſuæ prædicarent, haudquaquam putabat liquide conſiſtere. nam ſi principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant, ſtellarum motus & vias & diſceſſiones [11] & cœtus intuentes, quid ex iis efficeretur obſervaverunt; procedat, inquit, hæc ſanè diſciplina, ſed ſub ea modo inclinatione cœli, ſub qua tunc Chaldæi fuerunt: non enim poteſt, inquit, ratio Chaldæorum obſervationis manere, [12] ſi quis eâ uti velit ſub diverſis cœli regionibus. nam quanta, inquit, partium circulorumque cœli ex devergentia & convexionibus mundi varietas ſit, quis non videt? eædem igitur ſtellæ, per quas omnia divina humanaque [13] ferri, agi contendunt, [14] ſicuti non uſquequaque pruinas aut

11. *Et cœtus*] Intelligit Planetarum conjunctiones, quæ Græcis συνόδοι dicuntur; de quibus paulo poſt uberius dicendum.

12. *Si quis ea uti velit in diverſis cœli regionibus.*] Veriſſimum hoc eſt; quod, etiamſi concedatur Chaldæos aut Ægyptios habuiſſe principia Aſtrologica certitudinis alicujus, ea tamen in cæteris regionibus uſui eſſe non poſſint. Si qui enim apud horum Antœcos, Antipodaſve habitaverint, plane oppoſita iis, quæ Chaldæi & Ægyptii de hac arte tradiderint, obſervanda erunt; ſic ut tota illa machinatio penitus ruat. Similiter ſi qui ad Æquatorem, ſeu in medio Zonæ torridæ conſtiterint, eis omnia temperata & mixta ex eorum regulis accipienda erunt. Ita qui in minore majoreve receſſu ab Æquatore, intermediis ſcilicet locis inter Æquatorem & Polos degerint, iis omnia debent variari; & ita paullatim immutari, ut vel contraria futura ſint, vel prorſus nulla. Sic qui ſub Polis vitam egerint, ubi nulla pars oriens, nulla eſt occidens; ubi Zodiaci & Fixarum idem ſemper eſt ſtatus; ubi Planetæ ſinguli per totam ſuam periodum, tantum ſemel oriuntur & occidunt; iis plane Chaldæorum Aſtrologia tota perit. Hinc omnino neceſſarium ſit, Aſtrologiam omnem, ſi quæ ſit, uniuſcujuſque loci ſpecialem eſſe, nullam vero generalem. Ut proinde mirum hodiernos Aſtrologos in noſtris etiam regionibus adeo remotis, & ferre ex decretis Chaldæorum judicia, & putare ea quæ hic obſervantur, eſſe iis conformia, quæ illic obſervata fuerint. Quaſi vero Chaldæi, apud quos tanta cœli clementia, quaſi etiam Ægyptii, apud quos tam rarò pluit, obſervare ea potuerint, ex quibus nobis traderent præcepta prædicendi ex ſiderum poſitura pluvias, & totam hanc inconſtantiam & perturbationem regionum noſtrarum. Sed nihil horum minus, & præcepta ab iis tradita, ut ex modo dictis manifeſtum, ad nos aliaſque ab iis remotas regiones pertinere nequeunt.

13. *Ferri, agi contendunt*] Vett. Edd. *fieri contendunt.* Unde quidam leg. *cieri contendunt.*

14. *Sicuti non uſquequaque pruinas aut calores cient, &c.*] Id autem inde fit, quod actionis ſiderum conditio generalis & indifferens ſit, nullatenus autem ſpecialis determinataque ex ſe ad unum potius effectum, quam ad alium. Quod verò hîc potius, quàm ille effectus ſequatur, id fit quaſi ex accidenti, & ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ur calores cient; ſed mutant & variant, tempeſtateſque eadem in tempore alibi placidas, alibi violentas movent: cur non eventa quoque rerum ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Gætulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem, inquit, inconſequens, ipſum quidem corpus & habitum tam profundi aëris ſub alio atque alio cœli curvamine non eumdem manere; in hominũ autem negotiis ſtellas iſtas opinari idem ſemper oſtendere, ſi eas ex quacumq; terra conſpexeris. præterea mirabatur id cuiquam 15 pro percepto liquere, ſtellas iſtas, quas à Chaldæis & Babyloniis ſive Ægyptiis obſervatas ferunt, (16 quas multi

adjunctione concurſuque ſpecialiter determinatæ cauſæ. Verbi gratia, Solis quidem effectus eſt, Terram generatim calefacere ſuis radiis; ſed quod potius Ver quam Autumnus, Æſtas quam Hyems vigeat, ipſa Terra ſuo ſitu & diſpoſitione ſpecialis eſt cauſa. Id vel ex eo manifeſtum, quod eodem tempore citra ultraque Æquatorem tempeſtates oppoſitæ ſint, cum tamen Sol ſemper idem maneat, eodemque modo calorem diffundat. Quod enim Solum nobis eſt æſtas, radios in nos mittit, & magis perpendiculares, & diuturniore tempore, cauſa eſt idem ſitus quo erga ipſum ſumus, ut tempore eodem Antœcis, Antipodibuſque noſtris apud quos eſt Hyems, ſitus, quo erga eundem ſe habent, cauſa eſt, cur ipſis & magis obliquos & breviorè tempore radios mittat. Cæterum enim ipſe Sol ſuam conſtanter pergit viam, & accidenti ipſi eſt, quod tempore eodem, dum nos calemus, illi frigeant, dum nos frigemus, illi caleant. Quod etiam locum habet in variatione earum Tempeſtatum eadem in Regione contingentium, quæ adhuc minus Solem, ut cauſam ſpecialem agnoſcit. Dum enim media Hyeme, dies aliquot ſæpe intercedunt ejuſce tepo-ris quo glacies niveſque ſolvantur; me-dia etiam Æſtate intercedunt aliquot ejuſce algoris, quo diploides, ut per Hyemem, aſſumendæ ſint, in cauſa profecto Sol eſſe non poteſt, per quem unicum, & Terræ etiam ſitu adhibito, ſi res conſtaret, calor ſenſim unoque tenore à Bruma in Solſtitium increſceret; ac ſenſim unoque tenore decreſceret à Solſtitio in Brumam. Cauſa igitur hujus varietatis non ex Sole petenda eſt, ſed ex ſpeciali diſpoſitione, qua ſe per illos dies ſpecialis illa Regio habet, in qua fieri extra ordinem calorem, frigusve contingit.

15. *Pro percepto liquere*] Sic omnino legendum. Vulgo non bene *pro præcepto liquere.* Idque ex Cicerone de Fato manifeſtum, ubi inquit: *Etenim ſi divinatio, quibuſnam à perceptis artis proficiſcitur? Percepta appello, quæ dicuntur Græce* θεωρήματα. *Non enim credo nullo percepto aut cæteros artifices verſari in ſuo munere, aut eos qui Divinatione utuntur futura prædicere. Sunt igitur Aſtrologorum percepta hujuſmodi, &c.* Percepta igitur ſunt obſervata, notata, ſpectata præcepta, & addidit Cicero vocabulum Græcum, Mathematicis uſurpatum, ad ambiguitatem vitandam; cum alioquin voce *percepti* etiam pro quavis comprehenſione & perceptione utatur. *Pro percepto* igitur *liquere* eſt pro ſpectato, certo, & de quo dubitari non debeat, habere.

 16. *Quas*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

16. *Quas multi erraticas, Nigidius errones vocat*] Et Græca voce, licet etiam Latina civitate donata, *Planetas*. Septem autem antiquitus tantum cognitos, nemo eſt qui ignorat. Hos Veteres Aſtrologi in tres ſectas, Chaldaicam nimirum, Ægyptiacam & Græcam diviſi pro Diis colebant; & inde originem traxit, quicquid viriū in rebus humanis regundis iis adſcripſerint. Ut autem viderentur nunc hunc nunc aliū effectum habere, pro varia ſcilicet eorum poſitura, ideo & variæ ad libidinem, & abſque ullo in rerum natura fundamento Dignitates excogitatæ, & Planetis attributæ, Aſtrologis vero vocatæ, Domus, Exaltatio, Triplicitas, Terminus, Facies. Et Domum quidem appellant locum naturæ cujuſcunq; planetæ maxime congruentem, ubi ſcilicet planeta majorem vim ac poteſtatem exercet. Ex duodecim vero domibus Soli & Lunæ ſingulis unam tantūmodo domum, ſive Zodiaci ſignum, Soli ſcilicet Leonem, Lunę vero Cancrū aſſignarunt. Ex reliquis autem quinque Planetis, ut decem domuū numerus apte diſtribueretur, unicuiq; binas conceſſêre. Hinc ex Aſtrologorum Doctrina, ut in propriis domibus Planetæ maximam vim habere, ita in Signis oppoſitis vehementer debilitari, damnumque maximum pati dicuntur, ut Sol in Aquario, Luna in Capricorno, & ita de reliquis. Secundam dignitatem vocant Altitudinem ſive exaltationem; qua dum planeta præditus eſt, quaſi quodammodo exultat, cum reperiatur in ſigno, ad propriam vim exercendam idoneo; tuncque in aëre cæteriſque rebus manifeſtas mutationes facit atque producit. Sic Solis exaltationem eſſe dicunt in Ariete, Lunæ in Tauro, Saturni in Libra, Jovis in Cancro, Martis in Capricorno, Veneris in Piſcibus, Mercurii in Virgine; idque iis rationibus fulcire conantur, quas apud ipſos ſi tanti aliquis faciat, videre poterit. Triplicitas autem, quam tertiam dignitatem, & trigonum etiam dicunt, eſt trium ſi-

gnorum copulatio trino aſpectu ſe
aſpicientium: in quibus unum eſt m
bile, alterum fixum, reliquum comm
ne. Hinc trigoni ignei, aërii, aquei &
terrei apud eos inventio. Termini, ſi
fines planetarum ex eorum ſententi
ſunt certi gradus ſignorum, in quib
planetæ dignitatem quandam, & qu
prærogativam habere dicuntur. S
exemplo Ægyptiorum, major pa
Aſtrologorum Signi Arietis gradu
VI. Jovi adſcribunt, Veneri XII. Me
curio XX. Marti XXV. Saturno XX
atque ita in reliquis ſignis. Facies, qu
ultima Planetarum dignitas, dict
quod, cum ſignum quodlibet trigin
gradibus conſtet, illud in tres part
præcipuas diviſerint, quas decanos, ſ
facies appellarunt, eiſdemque diſti
ctos dominos præfecerunt. Primi igit
decem gradus Arietis tribuuntur Mar
ſequentes decem Soli, decem poſtre
Veneri: decem primi Tauri Mercuri
& ſic conſequenter. Jam de Planet
rum Aſpectibus quæ non fingunt? qu
rum alios beneficos, alios maxime m
leficos volunt eſſe; cum revera Plan
tarum aſpectus nihil aliud ſint, qua
eorundem radiationes aut ad ſeipſo
aut ad aliquas cœli partes, nihil bon
nihil mali portendentes. Quæ enim r
tio, quod Conjunctionem planetaru
fingant natura ſua indifferentem,
modo bonam, modo malam eſſe, pro
ſcilicet planetæ modo boni, modo m
li ſint, qui conjunguntur; utcunque a
tem ſe habeat, eſſe omnium radiati
num robuſtiſſimam? Quare Sextile
aſpectum fingunt imperfectæ amiciti
ac vires valde debiles habere? Qua
Quadratum aſpectum mediocriter m
lum, & ita mediocrem agendi vim h
bere? Trinum vero optimum eſſe Aſp
ctum, atque perfectæ amicitiæ, æqual
autem potentiæ cum quadrato? Oppo
ſitionem denique maxime noxiam r
diationem, hoc eſt, inimicitiæ perfect
atque poſt conjunctionem omniu
validiſſimam? Hæc omnia, quæ ex mu
tis ſimilibus nugis breviter tantum r

cenſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ıſenda duximus, nemo ſanus ullum ndamentum in rerum natura, rectâ-e ratione habere unquam dixerit, ſed era eſſe figmenta, pro lubitu & Aſtro-gorum mero arbitrio excogitata, ple-que fallendæ & hominum futura no-ndi avidorum, gratia aſſumpta; ut, m nihil revera prædicere valeant, ver-ſaltem hominibus ipſos conſulenti-s dent, & mira dixiſſe videantur, cum eris ambagibus & tortuoſo verborum xamine nihil niſi nugas effutiant.

Nec majoris momenti ſūt, quæ Aſtro-gi de Effectibus Cometarum in hiſce ferioribus in medium proferunt: os alii ut cauſas, alii tantum ut ſigna Indices malorum in terris contin-ntium conſiderant. Quaſi annorum rilitates, peſtes, bellorum clades, Re-orum everſiones, Principum mor-s, &c. Cometarum apparitione vel dicarentur, vel etiam efficerentur. Sic idem Manilius lib. I. Aſtronom.

Quin & bella canunt ignes, ſubitoſque tumultus
Et clandeſtinis ſurgentia fraudibus arma,
Civiles etiam motus cognataque bella, &c.

Inde & illud Claudiani nullius non ore:

Et nunquam cœlo ſpectatum impune Cometam.

Et Lucani:

- - - crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna Cometen.

Et id genus ſimilia. Hæc quidem ſatis peciosè ita pretenderentur, ſi hujuſmo-i mala nunquam contingerent niſi co-netis præeuntibus; nunc vero, ſive co-netæ præceſſerint, ſive non, hæc omnia odem modo ſe habent, & ſemper ali-ubi terrarum aut anni ſteriles ſunt, vel eſtis graſſatur, aut bella geruntur, aut Regna evertuntur, Principes quovis empore moriuntur; ſic ut non magis ujuſmodi in Cometas quando appa-uerint, referenda ſint, quam vel ad olem vel ad Lunam ſingulis diebus nobis orientes & occidentes. Et mirum, adhuc hodie in tanta bonarum literarum & ſcientiarum luce, homines, qui etiam ſupra vulgus ſapere ſibi videntur, reperiri, qui hujuſmodi nugis & quiſquiliis capiuntur, aliiſque, præſertim rudi plebeculæ omnibus viribus & quovis modo perſuadere conantur. Sane iſtud in vulgo, quod ad Cometarum apparitiones, præjudiciis iſtis, quod ſcilicet mala portendant, imbuto, ſtupere aſſolet, non ita mirandum; ſed dolendum magis & deplorandum, ſuperſtitionem hanc in animis eorum foveri ab iſtis etiam, à quibus potius radicitus evelli deberet. Quod & non ſemel vidimus & audivimus, cum nuperrimi duo iſti Cometæ ſibi invicem nō longo intervallo ſuccedentes, in hominum conſpectum venirent: quorum alter anno ſuperiori circa finem menſis Novembris, aut initium Decembr. primum apparuit, & uſq; ad finem Februarii hujus anni cIↃIↃcLxv. ab oculis Teleſcopio melioris notæ inſtructis conſpici potuit; alter vero paullò pòſt menſe Aprili horis matutinis ante Solis exortum tandiu viſus, donec ſub radiis ſolaribus, ad quem motu proprio tendebat, evaneſceret. Et ſunt, qui Diſquiſitiones, ut appellant, Philoſophicas de Cometis edidêre, & ſubnectunt Prognoſticum Aſtrologicum generale, ubi primum Cometam Saturnium fuiſſe ſupponunt, atque exinde ingens aliquod malum, puta bellum aut peſtem prænunciari; quia vero cauda ejus ad breve tempus non viſa, malum etiam ad breve tempus ceſſaturum prænotari, donec reſumptis viribus redintegretur. Quia item cauda iterum apparens admodum brevis fuit, & obſcurior atque paulatim deficiens, hinc ſequens malum obortum non adeo magnum fore, & paulatim aſſopitum iri ſpem dari; & id genus ſimilia, quæ ipſi longius diducunt, nobis vero maximo tædio non repetenda. Iſtud autem non omittendum, quod apparitione illius Cometæ, qui menſe Aprili conſpectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fuit, dicant confirmari omnia iſta mala, quæ priori apparitione præſagita fuerint, eademque non tantum certo, verum etiam cito eventura novo hoc cœleſti ſpectaculo denunciari, ac iram Dei non extinctam ſed accenſam magis, & peccatis noſtris inflammatam eſſe. Scilicet homines iſti Deo ter optimo Maximo a conſiliis fuére, ipſiſque revelatum, quid hic vel ille Cometa deſignet. Mirum autem ipſis non ſimiliter revelatum, Cometam huncalium omnino fuiſſe à prioriillo, qui menſe Decembri & ſequentibus illuxit; cum ipſi ſibi haud abſque ratione arbitrari videantur, hunc Cometam eundem eſſe cum præcedenti; ex itineris ſcilicet ipſius ductu; quaſi hic Cometa in eodem circulo magno viam ſuam perſequutus fuiſſet, quem primus inierat. Qui ſane ſtupendus, ac puerilis eſt error, & minime ferendus in homine, qui, ut ſibi videtur, Aſtronomiæ gnarus, & tribus diebus, 10. ſcilicet, 11. & 13. Aprilis ejus obſervationi invigilârit. Cum Cometa hic omnino contrariam viam à præcedenti inſtituerit; quippe cujus motus proprius fuerit ſecundum ſeriem ſignorum ab Occidente in Orientem, primi vero motus ab Oriente in Occidentem contra ſignorum ſeriem. Ex eo autem magis adhuc manifeſtum, quã aptus fuerit hic homo obſervationibus faciendis, cum Cometa hic à die 10. April. ad d. 13. ad minimum 13. gradibus in Orientem verſus Solem interim promotus fuerit, unde & tandem Heliacè occiderit. Ipſe autem exiſtimarit contrario motu verſus Occidentem eundem iter inſtituiſſe. Hinc omnino funditus ruunt, & pro nugis habenda, quæcunque ille in medium adferat, & quaſi ex tripode dictet, quare ſcilicet tamdiu Cometa occultatus, & ab oculis noſtris ſubreptus fuerit, ac tandem denuo in conſpectum noſtrum redierit. Sed hæc miſſa faciamus.

Eſt autem & aliud genus hominum, qui quidem ullas Aſtrologorum prædictiones de Cometis nullatenus admittere volunt, ſed & pariter adverſus eos qui Cometas nihil omnino prænunciare dicunt, declamando pulmones exercent; ipſi vero novum prognoſticandi genus, quod *prognoſticum Theologicum* appellant, invenêre. Hoc vero in eo conſiſtit. Non auſint quidem affirmare, Cometas hanc, vel illam calamitatem in ſpecie huic, vel illi ſingulari regioni, vel homini, &c. minari, ſed tamen contendunt eos in genere gravia quædam mala hominibus denunciare; hominesſque ex apparitione & viſu eorum magis debere ad pietatem & timorem Dei, judiciorumque ipſius excitari. Verum enim vero, non majori fundamento iſti nituntur, quam priores illi, quos ipſimet rejiciunt. Unde enim ipſis conſtat, Cometas in genere graves quaſdam calamitates in hiſce inferioribus prænunciare? Experientiam clamant, & varia exempla congerunt, quæ hinc inde poſt Cometarum apparitiones contigêre. Quaſi vero poſt Cometas in rebus humanis aliquid novi acciderit, cujus ſimile non etiam viſum fuiſſet, licet nulli Cometæ præluxerint? Poteſtne ulla ratio à ſanâ mente excogitari, quare, exempli gratiâ, bellum, quod alicubi terrarum poſt Cometæ apparitionem exoriatur, potius in Cometam, ut ejus præſagium & indicium, referendum, quam in quamvis aliam rem? Quid enim Cometæ cum rebus humanis, quæ modo bene, modo male ſe habent, ſive Cometa præfuerit, ſive abfuerit? ipſe interim, cum apparet, viam ſuam perſequitur, donec iterum ex hominum oculis elabatur; res vero humanæ nihilo ſecius inde ſe habent. An non pro ſuperſtitioſo, ne dicam ſtulto habendus foret, qui peſtem, quæ modo Londini in Angliâ graſſatur, in Cometarum apparitionem referre vellet, cum ante annum in hiſce oris non minorem ſtragem exercuerit, etiamſi nullus Cometa viſus fuerit? Sed dicunt, ſe nihil in ſpecie determinare, verum Cometas tantum eſſe ſigna gravium calamitatum in genere; neque ſtatuere nullum in

multi *erraticas*, Nigidius *errones* vocat) non eſſe plures quam volgo dicerentur. poſſe enim fieri exiſtimabat, 7 ut & alii quidam planetes pari poteſtate eſſent, ſine quibus recta atque perpetua obſervatio perfici non quiret; neque tamen cernere homines poſſint, propter exſuperantiam vel ſplendoris vel altitudinis. Nam & quædam, inquit, ſide-

1 hoc mundo grave aut publicum maum evenire, quod ante per Cometas on denunciaretur, ſed tantum nullum, ut fere nullum Cometam apparere, qui gravium & publicarum calamitaum præambulum & nuncium non ræſtet. Sed omnino hoc ſuperſtitioum eſt, Cometas apparentes conſideare ut ſigna futurarum calamitatum, um quovis tempore & nunquam non ujuſmodi calamitates alicubi terraum contingant. Quare denique potius Cometa calamitatum publicarum index erit, quam vel Sol aut Luna, omnes mnino publicas calamitates antecedentes & ſubſequentes? Numquid quod Sol & Luna quotidie appareant, Cometæ vero raro videantur, ideo ad horum apparitionem ut ſpectaculum nſolitum vulgus magis ſtupere ſolet, & ſi quæ publica mala poſtea accidant, n Cometas, ut horum ſigna & indicia, referre? Nolle, nec poſſe dicere hanc vel illam Calamitatem à Cometis præſignificari, & tamen totis viribus contendere eos publicarum Calamitaum eſſe nuncios, iſtud utique merum ſubterfugium eſt, & hominis duræ cervicis indicium, quique quovis modo conceptas ſemel à ſe opiniones etiam apud alios prævalere velit. Niſi forſan ipſis propoſitum, terrorem panicum plebeiorum animis magis magisq; ſub ſpecioſo pietatis excitandæ prætextu incutere; cum tamen ſuperſtitio potius appellanda ſit. Vera ſane pietas hiſce fomentis adminiculiſque, &, ut mitiſſime dicam, piis hujuſmodi fraudibus non eget. Caveant autem impoſterum ne ſtatim pro Epicureis, Sadducæis, Libertinis, & id genus odioſis nominibus traducant viros & ſolidiori doctrina, & moribus, addo & vitæ integritate, longe ipſis præſtantiores, & quibus merito ſuſpecta ſunt, quæcunq; de Cometarum prognoſticationibus in medium adferuntur. Verum iſtud hujuſmodi hominibus in more poſitum eſt, ut, dum rationibus deſtituuntur, ad convicia, quaſi ad ſacram anchoram, confugiant, iiſque cæteros, qui fanaticis ipſorum placitis ſubſcribere & obſequi nolint, mox apud plebem proſcindant, & virulentis denominationibus aggravent. Cum autem pietatis prætextu commenta ſua velare norint, facilè rudi plebeculæ ultra naſum vix ſapienti, & in externis hærenti imponere poſſunt. Quod vero multa etiam teſtimonia Auctorum congerant, eaque pro univerſali populorum & ſapientum conſenſu circa Cometarũ prognoſticationem venditent, eo ſane cauſam ſuam haud multo apud cordatos meliorem reddunt. Nemo enim inter eos eſt, qui ignorat veterem hunc & late ſparſum eſſe errorem, ideoque ex hominum animis potius eximendum, quam ulterius propagandum cenſent. Hanc Digreſſiunculam de Cometis nihil adverſi in rebus humanis denuntiantibus, ſub calamo nobis ex occaſione verborum Auctoris noſtri natam, candidus lector æqui bonique conſulat, rogamus. dum quæ de Cometarum natura & generatione, quæ materia admodum abſtruſa & intricata, varieq; à variis diſcuſſa eſt, noſtra ſit ſententia, cõmodiori loco reſervemus.

17. *Vt & alii quidam planetes eſſent*] Quod noſtris temporibus omnino ita reper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſidera è quibuſdam terris conſpiciuntur, earumque terrarum hominibus nota ſunt: [18] ſed eadem ipſa ex alia omni terra non videntur, & ſunt aliis omnino [19] ignotiſſima; [20] atque, ut demus, inquit, & has tantummodò ſtellas, & ex una parte terræ obſervari debuiſſe: quæ tandem finis obſervationis iſtius fuit, & quæ tempora ſatis eſſe viſa ſunt ad percipiendum, quid præmonſtraret [21] aut cœtus ſtellarum

repertum. Præter ſeptem enim Planetas antiquis cognitos, alii etiam per Tubum opticum detecti. Sic Galilæus primum animadvertit quatuor planetas, qui certis temporibus periodum ſuam circa Jovem abſolvunt; unde & Jovis Satellites dicti, à Galilæo vero Sidera Medicea appellata. Sic poſtea à Nobiliſſ. Hugenio planeta quidam prope Saturnum detectus, quique inſtar Lunæ ſedecim dierum ſpacio Saturnum circumiret, Periodumque abſolveret. Ita ut hodie duodecim numero planetæ computentur. Idem Hugenius & Saturnū annulo circumvinctum eſſe primus egregio ſuo Teleſcopio pervidit. Quis vero Aſtrologorum, cum cæteris planetis tantos effectus in hiſce inferioribus adſcribant, aſſerere auſit hoſce noviter detectos planetas omnino otioſos fuiſſe, antequam detegerentur? nec eorum planetarum, circa quos volvuntur, viribus aut obfuiſſe, aut etiam opem tuliſſe, variaſque in eorum operationibus mutationes induxiſſe, pro majori ſcilicet, vel minori ad eos acceſſu, vel ab eis diſceſſu. Sed ea de re nemo Veterum unquam cogitavit. Unde & J. B Morinus, qui Veterum Chaldæorum & Ægyptiorum Aſtrologiam falſitatis & vanitatis plenam fuiſſe convincere conatur, ut ſcilicet Novam ſuam, quam Aſtrologiam Gallicam vocat, melioribus fulcimentis ſubnixam & ſtabilitam eſſe perſuadere poſſit, quædam etiam de viribus & effectibus quatuor Jovis Satellitum adjicere voluit. Ait enim neceſſe eſſe Jovis influentias aliquomodo variari pro vario ſcilicet horum Satellitum circa eum ſitu. De Lunulâ vero circa Saturnum ipſi ſimiliter ſilendum fuit, utpote quam ignoraret in rerum natura eſſe. Alias haud dubie quædam etiam commenta de ea effutiiſſet. Sed quam ſtramineis fulcris, hæc quoque Nova Morini Aſtrologia ſuſtentetur, vel ex iis cuivis patere poteſt, quæ Gaſſendus refert, Morinum poſt diuturnum, ſollicitum, affectatumque examen Natalitii Thematis de morbis morteque Gaſſendi ſecure atque impudenter pronunciaſſe; quæ omnia contrario modo evenêre. Liquet id denique ex Epiſtolâ Petri Maridati Senatorii Ordinis Viri ad Gaſſendum, à quo etiam publicata; ubi Morini deliria, & hallucinationes Aſtrologicæ circa Nativitatem ipſius Maridati falſe deridentur, & merito exploduntur.

18. *Sed eadem ipſa ex alia omnino terra non videntur*] Sic ſidera circa polum Antarcticum nobis inconſpicua ſunt, quemadmodum & degentibus tot gradibus ultra Æquatorem verſus Auſtrum, ſidera circa polum noſtrum conſpici nequeant.

19. *Ignotiſſima*] Sic Ed. Vett. Steph. vero *ignariſſima*.

20. *Atque, ut demus*] Sic optime Stephanus emendavit, cum legeretur *atque videmus*. in quibuſdam etiam *atque ut videmus*. Quorum neutrum ſententiæ congruit.

21. *Aut cœtus ſtellarum, aut circumitus, aut tranſitus*] Hoc eſt, quod Græcis diceretur τῶν ἀςέρων σύνοδοι, ἢ περίο-

rm, aut circumitus, aut tranſitus; nam ſi iſto modo cœpta eri obſervatio eſt, 22 ut animadverteretur quo habitu, uaque forma, quaque poſitura ſtellarum aliquis naſcerer: tum deinceps ab ineunte vita, fortuna ejus, & mores, & genium, & circumſtantia rerum negotiorumque, & ad oſtremum finis etiam vitæ 23 exſpectaretur; eaque omnia, uſu venerant, litteris mandarentur; ac poſtea longis mporibus, 24 quum ipſę illę eodem in loco, eodemq; habi forent, eadem cæteris quoque eventura exiſtimarentur, qui

οδοι, ἢ ἐπεμβάσεις. Per ſtellarum m cœtus, conjunctiones planetarum elliguntur; per circumitus, eorum volutiones, uti per tranſitus eorum e invicem prætergreſſiones; quando licet planeta poſt conjunctionem m alio planeta, vel ſtella, ab eo deum ſecedit.

22. *Vt animadverteretur, quo habi-, quaque forma, &c.*] Ad loci hujus uſtrationem faciunt, quæ habet Seus Empiricus circa finem lib. 5. adrſus Mathemat. Ait enim, cum Chalei dicant humanæ vitæ differentias ſe oſervaſſe ex ſtellarum inter ſe habitunibus, ex eo ſequi, quod ſi firma & abilis fututa ſit prædictio, oporteat ndem ſtellarum inter ſe habitudinem on ſemel obſervaſſe in vita alicujus, d in ſecundi iterum, & in tertii, ter o: ut ex eo quod in omnibus pares nt eventorum & effectorum exitus ſcatur, quod, cum ſtellæ iterum acceerint hanc figurarum conformatioem, hoc ſit omnino eventurum. Quoiam autem eadem aſtrorum figuræ onformatio poſt longa demum, ut ſimet Chaldæi ajunt, tempora cernaur, nempe poſt novies mille nongenos & ſeptuaginta & ſeptem annos, nagni anni facta reſtitutione, hinc maiifeſtum, tam multis ſeculis non perveniſſe hominum obſervationem ad nius hominis ortum; atque eo magis, quod non ſemel, ſed ſæpe, mundi inteitus, ut quidam ex illis dixerunt, cum intercipiat, aut terræ ſigillatim & per partes mutatio penitus aboleat continuationem hiſtoricæ traditionis. Hæc ex Sexti Empirici mente, quæ cum illis Favorini verbis, mox ſequentibus, congruunt, nempe innumerabilem illum annorum numerum in cauſa eſſe, *ut neque ullus obſervationis tenor, neque memoriæ ulla effigies litterarum tanto ævo potuerint edurare.*

23. *Exſpectaretur*] Cod. Torn. & Vet. Ed. *ſpectaretur.*

24. *Cum ipſæ illæ eodem in loco eodemque habitu forent, &c.*] Vulgatus quidem error veterum Aſtrologorum fuit, quod exiſtimarint fore aliquando, ut ad eadem loca ita omnia ſidera reſtituantur, ut ſimilis omnino cœli diſpoſitio, & cœleſtium omnium inter ſe poſitus habitudoque inveniatur, atque olim etiam fuerit; unde putarint illud eventurum, ut ſint etiam res eædem apud nos, quæ olim fuerint. Sed omnino impoſſibile eſt, ut eadem unquam cœli & ſiderum redeat poſitio, quæ aliàs fuerit, tam ob motum Fixarum in ortum ſpecialem, quam ob ſingulares multipliceſque, qui Planetis competunt. Unde manifeſtum, quod obſervata ſemel aëris mutatio in quapiam ſiderum poſitura, nunquam obſervari iterato potuerit in ſimili poſiturâ. Vanum itaque eſt, quod Aſtrologi jactent placita ſua conſtituta eſſe ex diuturna & ſæpius repetita obſervatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

qui eodem illo tempore nati fuiſſent; ſi iſto, inquit, modo obſervari cœptum eſt, & ex ea obſervatione compoſita quædam diſciplina eſt; nullo id pacto poteſt procedere. dicant enim [25] quot tandem annis, vel potius quot ſæculis orbis hic obſervationis perfici quiverit. [26] conſtare quidem inter aſtrologos dicebat, ſtellas ipſas quas *erraticas* dicerent, quæ eſſe omnium rerum fatales viderentur, infinito prope & innumerabili numero annorum ad eumdem locum, [27] quum eodem habitu ſimul omnes profectæ ſunt, regredi; ut neque ullus obſervationis tenor, neque memoriæ ulla effigies litterarum tanto ævo potuerint edurare. atque illud etiam cuimodi eſſet conſiderandum putabat; quòd aliud ſtellarum agmen foret, [28] quo primum tempore con-

25. *Quot tandem annis vel potius quot ſæculis*] Veriſſimum enim eſt eandem cœli conſtitutionem ne bis quidem redire etiam poſt ſæcula, non tantum centum, non mille, ſed prorſus innumerabilia; imo, ut modo diximus, impoſſibile eſſe, ut id unquam impoſterum contingat. Nullum itaque Chaldæorum decretum, quod tamen fieri debuerit ſi placitis eorum ſtandum, ex pluribus conſimilibuſque experimentis conſtitui potuerit; cum ipſis non licuerit idem ſimileve experimentum ne bis quidem peragere.

26. *Conſtare quidem*] Cod. Tornæſ. & Vett. *conſtare quippe*.

27. *Quum eodem habitu ſimul omnes profectæ ſunt, regredi*] Vett. Codd. *Cum eodem hab. ſ. o. unde proſ. ſunt, regredi*.

28. *Quo primum tempore conciperetur homo*] Hoc ideò dicit, quod ſint Aſtrologi, quos inter Princeps eorum Ptolemæus lib. III. Apoteleſmat. qui in horoſcopo conſtituendo, quod Chaldaicæ artis principium & fundamentum eſt, plus etiam conceptui, quam genituræ tribuant. Quam autem vanum hoc ſit, liquet ex Sexto Empirico lib. 5. adverſ. Mathem. ubi ait, Ortum eorum qui cadunt ſub conſiderationem, aut ſumi debere ab ipſo initio, aut à dejectione ſeminis & conceptione, aut à partu. A ſeminis verò dejectione & conceptione id nequaquam fieri poſſe, cum ejus tempus exacte comprehendi non poſſit. Neque enim poſſumus dicere, an ſimul cum dejectione ſeminis facta fuerit conceptio, nec ne. Poteſt enim hoc fieri vel ſtatim, vel poſt aliquod tempus. Qui verò ignorant quanto tempore hoc fiat, nunquam perfectè comprehendere poſſunt conceptum. Nam cum ſemen quidem aliquando rectà jaciatur, & in ipſos locos matricis incurrat, aliquando verò ſparſim incidat, & in ipſa matrice non poſſit in unum locum cogi; ideo ignoratur quando fiat primum, quando ſecundum: & quantum temporis conſumatur in illâ conceptione, & quantum in hâc. Ea autem ſi ignorentur, periit etiam accurata & exacta comprehenſio conceptionis. Præterea ſicut in reliquis partibus corporis in partium operationibus differunt inter ſe mulieres, ita etiam veroſimile eſt eas differre in operatione uteri: utpote quod aliæ quidem citius, aliæ verò tardius

e conciperetur homo in utero matris, aliud poſtea quum n decem menſibus proximis 29 in lucem ederetur. quære-patque, quî conveniret diverſam ſuper eodem fieri demonſtrationem: ſi, ut ipſi putarent, alius atq; alius earumdem ſtellarum ſitus atque ductus alias atque alias fortunas daret. ſed & nuptiarum tempore, ex quibus liberi quærerentur, atque ipſo etiam illo maris atque feminæ coitu, jam decla-

lius concipiant. Neque verò à ratione lienum eſt, quod mulieres ſibi ipſis comparatæ nunc quidem videantur facilius, nunc verò difficilius, aut non omninò concipere. Hoc autem cum ta ſe habeat, plane fieri non poteſt, it accuratè exacteque dicatur, quando ſemen dejectum ſit retentum; ut ex o tempore ortus horoſcopum conſtituant Chaldæi. Sed nec dici poteſt, quod tempus conceptus comprehendi poſſit per aliqua ſigna: ut ex eo, quod poſt coitum exſiccati ſint ſinus mulieres: obſtructum autem fortè fuerit os matricis, ceſſaveritque menſtrua purgatio, ac pica advenerit. Nam primum quidem hæc quoque omnia ſigna communiter accidunt iis, quæ non onceperunt. Deinde etiamſi non accidant communiter, ea demum conceptum ſignificant poſt aliquot dies elapſos, non autem plenè & proximum, & qui ſitus eſt in ipſius horæ puncto. Ad dignoſcendum verò vitæ diſcrimen opus habent Chaldæi, non tempore quod in aliqua extendatur latitudine, ed quod planè ſit in ipſo articulo. Ex his perſpicuum eſt, fieri non poſſe, it ex conceptu conſtituatur horoſcopus.

29. *In lucem ederetur.*] Inprimis Aſtrologorum filii fata, omina, ſeu quicquid in vita eventurum eſt, pendere vount ab eo momento, quo infans in ucem editur. Nempe contendunt Sidera ac ſeptem præſertim Planetas, ubicumque ſint eo temporis puncto, quo quis naſcitur; ita in ipſum agere, conferreque in unum radios, ut neceſſitatem ipſi imprimant tantum & non amplius, nec minus, vivendi; moriendi hoc genere mortis; conjugem ducendi tali tempore; naufragium certo die faciendi; certo alio excipiendi vulneris; iſto ineundi carcerem; illo cadendi à lite, alio incidendi in morbum; atque ita de cæteris, quæ innumera accidunt in vita. Quis verò mortalium ſana mente concipere poteſt, quomodo à ſeptem illis Aſtris fiat impreſſio adeo multiplex, adeo ſingularis, adeo certa? præſertim cum eodem momento & quolibet alio, infantes innumeri ubique Terrarum naſcantur. Quaſi ſcilicet Planetæ ſic agere poſſent in ſingulos, ut ex innumeris quæ in vita accidere poſſunt, omnia illis eventura, pari diſtinctione, præciſione, certitudineque definirent. Adde quod hæc omnia peragi, deſtinarique debeant unico temporis momento, & tam in fœtum morbidum quam in ſanum, ſi eodem tempore, eademque in urbe edantur in lucem; idque ſive planetæ fuerint ſupra horizontem, ſive infra. Ideo & Aſtrologi ad Thema Cœleſte erigendum requirunt ipſum temporis momentum, quo infans editur in lucem. Quam autem difficile ſit deſignare momentum, quo quis primum naſcitur vel inde conſtat, quod nemo unquam niſi cum morâ & ſucceſſione partium in lucem editus ſit. Alio enim momento caput, alio cor aut jecur, alio denique pedes naſcuntur. Ut ſi ad unum horum attendatur, alterum neceſſe ſit vel ſua fata nondum habere, vel etiam jam prælapſa eſſe. At non ſolum

declarari oportere dicebat, certo quodam & neceſſario ſtellarum ordine, quales qualique fortuna homines gignerentur: ac multo etiam antè, quàm pater ipſe atque mater naſcerentur, ex eorũ genitura debuiſſe jam tunc proſpici, quinam olim futuri eſſent, quos ii creaturi forent, & ſuprà longè atque longè per infinitum: ut, ſi diſciplina iſta fundamento aliquo veritatis nixa eſt, centeſimo uſque abhinc ſæculo, vel magis primo cœli atque mundi exordio, atque inde jam deinceps, continua ſignificatione, quotiens generis auctores ejuſdem homines naſcerentur, ſtellæ iſtæ præmonſtrare debuerint, qualis qualique fato futurus ſit, quiſquis hodie natus eſt. Quo autem, inquit, pacto credi poteſt, uniuſcujuſque ſtellarum formæ & poſitionis ſortem atque fortunam uni omnino homini certam deſtinatamque eſſe: 30 eamque formam, poſt longiſſima ſæculorum ſpatia, reſtitui, ſi vitæ fortunarumq; ejuſdem hominis judi-

lum ipſum momentum, verum etiam ipſa hora qua quis naſcitur vix exactè ſcitur: vulgaribus enim horologiis in his non fidendum, cum ſæpiſſimè fallant; Sed & Solaria & hydraulica à Ptolemæo Quadripar. lib. III. cap. 2. improbantur, qui & ideo cenſet tempus non poſſe exactè niſi Aſtrolabio explorari. verum & in Aſtrolabii uſu non una fallacia committi poteſt; ut omittam, quod ex mille nativitatibus, de quibus Aſtrologi pronunciant, ne quidem unica detur, cujus tempore obſervator adſtiterit, qui Aſtrolabio horam captarit. Quam craſſus autem fuerit modus, quo Chaldæi obſervationes ſuas inſtituere ſolerent, videre eſt apud Sextum Empiricum lib. V. adverſ. Mathem. cum inquit: *Noctu ſedebat Chaldæus in ſublimi quodam montis vertice, in ſtellas intendens; alius parturienti aſsidebat, donec peperiſſet; ac ſtatim partu edito, alteri id ſignificabat diſci beneficio; is verò audiens obſervabat ſignum, quod tum oriebatur; interdiu autem attendebat ad motus Solis.* &c. Ubi in ſequentibus Empiricus demonſtrat quam fallax & incerta fuerit hæc obſervandi ratio. Sic ut ex hiſce, quamvis breviſſime diductis, cuivis facile conſtare poſſit, Aſtrologos non magis exactam & exquiſitam cognitionem adipiſci poſſe de temporis puncto, quo infans in lucem editus ſit, quam quo momento in utero materno conceptus fuerit. Atque adeo liquet quam fallaciſſimis principiis ipſimet artem ſuam ſuperſtruxerint; unde & meritò Favorinus paullò infra, *peto* inquit, *reſpondeant, curſum illum temporis tranſvolantis, qui vix cogitatione animi comprehendi poteſt, quonam pacto aut conſulto aſſequi queant, aut ipſi perſpicere & deprehendere? cum in tam præcipiti dierum noctiumque vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes.*

30. *Eamque formam*] Scaliger legit *eamque formaturam.*

31. *Iu-*

i judicia, in tam brevibus intervallis, per ſingulos majorum ejus gradus, perque infinitum ſucceſſionum ordinem, tam ſæpe ac tam multipliciter eadem ipſa non eâdem ſtellarum facie denotantur? quod ſi id fieri poteſt: eaque diverſitas atque varietas admittitur per omnis antiquitatis gradus, ad ſignificanda eorum hominum, qui poſt naſcentur, exordia: imparilitas hæc turbat obſervationem, omniſque ratio diſciplinæ confunditur. jam verò id minimè ferendum cenſebat, quod non modò caſus eventaque quæ evenirent extrinſecus, ſed conſilia quoque hominum ipſa & arbitria, & varias voluntates appetitioneſque & declinationes, & fortuitos repentinoſque in leviſſimis rebus animorum impetus receſſuſque, moveri agitarique deſuper è cœlo putarent: tanquam quod fortè ire in balneas volueris, ac deinde nolueris, atque id rurſum volueris, non ex aliqua diſpari variaque animi agitatione, ſed neceſſaria quadam errantium ſiderum reciprocatione contigerit: ut plane homines non, quod dicitur [32] λογικὰ ζῶα, ſed ludicra & ridenda quædam [33] νευρόσπαστα eſſe videantur, ſi nihil

31. *Iudicia*] Cod. Torn. & Vet. Edd. habent *indicia*.

32. Λογικὰ ζῶα] *Animalia rationalia.*

33. Νευρόσπαστα] Id eſt, *nervis tracta*, ſive *fidiculis mota*. Vulgo legebatur νδυρόβατα, & νδυρόβαφα, antequam Cælius Rhodiginus rectiſſimè id mutaverat in νευρόσπαστα. Quo nomine Græci vocant ſimulacra quædam, ſive ſtatuas cubitales palmareſve humanam ſtaturam præferentes, quarum vel ſingula vel univerſa membra certis nervis & fidiculis occultis ita moventur & trahuntur, ut vivere, moveri atque adeo obambulare videantur, humanaſque actiones ferè omnes præter ſermonem repreſentent. Ad cujuſmodi ſimulacra Horatius alludens Sat. VIII. lib. II. inquit:

Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

Hujuſmodi ſimulacra neuroſpaſta ſcribit Herodotus in Euterpe, excogitata in Dionyſii ſacris in Ægypto, atque à mulieribus vicatim circumferri ſolita. Ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξωρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες. Meminit horum & Lucianus De Dea Syria: Φαλλοὺς Ἕλληνες τῷ Διονύσῳ ἐγείρουσιν, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φορέουσι, ἄνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας. καλέεται δὲ τάδε νευρόσπαστα. In Gloſſis Philoxeni *Sigillaria*

nihil ſua ſponte, nihil arbitratu ſuo faciunt: ſed ducentibus ſtellis & aurigantibus. ac ſi inquit, potuiſſet prædici affirmanter, Pyrrhuſne rex, an M. Curius prælio victurus eſſet? cur tandem non de alea quoque, ac de calculis & alveolo audent dicere, 34 quinam ibi ludentium vincat? an videlicet magna ſciunt, parvā neſciunt: & minora majoribus imperceptiora ſunt? ſed ſi magnitudines rerum ſibi vindicant: magiſque eſſe perſpicuas, & facilius comprehendi poſſe dicunt: Volo, inquit, mihi reſpondeant, quid in hac totius mundi contemplatione, præſtantis naturæ operi-

ria vocantur. *Sigillaria*, Νευρόσπαστα. ſic enim ibi legendum, non ut vulgò, *Sigillarii*, Νευρόσπαστοι. Vitruvius *Signa* vel *ſigilla* vocat, Suetonius etiam *Icunculas*. Sic Macrobius lib. I. cap. X. ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, ſubjicit cap. XI. *Quaſi verò Sapiens quiſquam ſigillaria, quæ luſum adhuc reptanti infantiæ oſcillis fictilibus præbent tentat officio religionis aſſcribere*. Arnobius adverſ. gent. lib. VI. *Deos eſſe Sigillaria ipſa cenſetis*. Idem & *Sigilliola* vocat eod. lib. *In Sigilliolis parvulis contrahere ſe Deos, & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari*. Hinc & Tertulliano adverſ. Valentin. cap. XVIIII. *Ductus Sigillarius*, cum inquit: *A qua occultò nihil ſentiens, & velut ſigillario extrinſecus ductu, in omnem operationem movebatur*. Item *motus ſigillarius* eidem de Anima c. VI. *Velut Sigillario motu ſuperficiem intus agitante*. Legimus etiam apud Imper. Marc. Antoninum lib. VIII. de ſe ipſo Σιγιλλάρια νευροσπαστούμενα, id eſt, *ſigilla verticillis mota*. qui & ſæpius verbo νευροσπαστεῖσθαι utitur, pro *motu alieno*, neuroſpaſtorum more, non ſua ſponte, *moveri*. Cæterum qui hujuſmodi ἀγάλματα νευρόσπαστα vulgo olim exhibere ſolebant, inde etiam νευροσπάσται vocabantur. Ut liquet ex Ariſtotele de Mundo, ubi & elegans horum ſimulacrorum deſcriptio additur, καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν μήρινθον ἐπισπασάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τοῦ ζώου, καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Quæ verba Apuleio ſic redduntur: *Etiam illi, qui in ligneolis hominum figuris geſtus movent, quando filum membri, quod agitari ſolet, traxerint, torquebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad miniſterium præſtò erunt; nec invenuſte totus videbitur vivere*. Sed & ejuſmodi figuras argenteas pro ditioribus confici ſolitas conſtat ex hiſce Petronii verbis: *Potantibus ergo & accuratiſſimas nobis lauticias mirantibus, larvam arginteam attulit ſervus ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cum ſuper menſam ſemel iterumque abjeciſſet & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*. &c.

34. *Quinam ibi ludentium vincat?*] Cod. Torn. *Quiſnam ibi ludentium vincatur?* Fuere tamen inter Aſtrologos, qui, ut in rebus cunctis ita etiam in ludis fortunam omnem ab aſtris pendere exiſtimarunt. Putant enim eos omnes qui in ſuis Nativitatibus Partem Fortunæ, Partem ſubſtantiæ & earum Dominos, atq; rurſus Jovem & planetas ſi qui fuerunt in ſecunda domo, ejuſque guberna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

oeribus, in tam parvis atque brevibus negotiis fortuniſ-
ue hominum magnum putent; atque id velim etiam, in-
uit, ut reſpondeant: ſi tam parvum atque rapidum eſt
omentum temporis, in quo homo naſcens fatum accipit,
: in eodem illo puncto ſub eodem circulo cœli plures ſi-
ul ad eamdem competentiam naſci non queant: & 35 ſi ic-
rco gemini quoque non eadem vitæ ſorte ſunt, quoniam
on eodem temporis puncto editi ſunt; peto, inquit, reſpon-
eant, curſum illũ temporis tranſvolantis, qui vix cogitatio-
e animi comprehendi poteſt, quonam pacto aut conſulto
ſequi queant, aut ipſi perſpicere & deprehendere: quum
tam præcipiti dierum noctiumque vertigine minima mo-
enta ingentes facere dicant mutationes. ad poſtremum
utem, & quid eſſet, quod adverſum hoc dici poſſet, re-
qui-

ernatores recte diſpoſitos atque in di-
nitatibus conſtitutos habuerint, in re-
us omnibus atque adeo in Ludis for-
inatos maxime futuros. Alii etiam
haracteres in annulis & cœleſtes
nagines inſculpi volunt, quaſi illæ
m habeant præcipuam ludos proſpe-
os reddendi. Meſſallach etiam ridicu-
is eſt in Electione facienda, aitque
um lucraturum eſſe, qui alea ludere in-
piat, Luna Veneris aut Mercurii con-
unctionem petente, aut eorundem he-
agonâ vel trigonâ radiatione affecta,
um tamen ita ſedeat, ut facies ejus
ontra Lunæ faciem poſita ſit. Sed hoc
emini mirum videbitur, qui non igno-
at, quomodo Arabes etiam Veterum
Chaldæorum & Ægyptiorum in A-
trologia Vanitates longè longeque
mpliarunt.

35. *Si idcirco gemini quoque non ea-
lem vitæ ſorte ſunt*, &c] Id utique o-
nnem fidem ſuperat, cum ex duobus
Geminis unus continenter naſcitur
oſt alium, Cœli poſituram ſic variari
n contiguis prope momentis, ut fata
iſce infantibus diſſimillime impri-
nantur. Nec ſufficit, quod dicant Cœ-
li poſituram ob pernicitatem motus,
non poſſe ſtatim non ſummè variari,
idque declarent, quemadmodum Ni-
gidius ſolebat, exemplo rotæ figuli;
Ipſe enim, ut eſt apud Auguſtinum de
Civit. Dei lib. v. cap. III. dum rotam
figuli vi quanta potuit intorſiſſet, cur-
rente illa bis numero de atramento
tanquam uno ejus loco, ſumma cele-
ritate percuſſit: deinde inventa ſunt ſi-
gna quæ fixerat, deſiſtente motu, non
parvo intervallo in rotæ illius extremi-
tate diſtantia. Sic etiam volebat gemi-
norum alterum ab altero in tanta cœli
rapacitate, quæcunque diſſimillima per-
hibentur in eorum moribus caſibuſ-
que, diſtare, etiamſi alter poſt alterum
tanta celeritate naſceretur. Sed, ut ibi-
dem optime reſpondit Auguſtinus, hoc
figmentum fragilius eſt, quam vaſa illa,
quæ rotatione illâ finguntur. Cœleſtis
enim motus citiſſimus licet, quatenus
tamen ab hominibus obſervari poteſt,
lentiſſimus eſt; unde & cœli Situs niſi
intra tempus aliquod ſenſibiliter non
variat, quippe qui ſpatio viginti qua-
tuor horarum unicam duntaxat circu-
mitionem conficiat; ſecus ac rota figu-
li,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quirebat; quod homines utriuſque ſexus omnium ætatium, diverſis ſtellarum motibus in vitam editi, regionibus, ſub quibus geniti ſunt, longè diſtantibus, omnes tamen iſti, aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, aut opidorum expugnationibus, aut eadem in navi fluctu obruti, 36 eodem genere mortis, eodemque ictu temporis univerſi ſimul interirent. quod ſcilicet, inquit, numquam eveniret, ſi momenta naſcendi ſingulis attributa ſuas unumquodque leges haberent. quod ſi quædam, inquit, in hominum morte atque vita etiam diverſis temporibus editorum, per ſtellarum pares quoſdam poſtea conventus, paria nonnulla & conſimilia poſſe dicunt obtingere: cur non aliquando poſſint omnia quoque paria uſu venire; ut exſiſtant per hujuſcemodi ſtellarum concurſiones, & ſimilitudines Socratæ ſimul & Antiſthenæ, & Platones multi, genere, forma, inge-

li, quæ imperceptibili tempore. ita ut nulla ſit proportio inter arcum Cœli, quo diſtant duo proximorum momentorum poſitus, & arcum rotæ, quo duo continentes ictus; ſi uterque ad congruum ſibi circulum comparetur.

36. *Eodem genere mortis, eodemque ictu temporis univerſi ſimul interirent.*] Unico hoc argumento, quæcumque Aſtrologi de hominum ſub diverſa conſtellatione natorum, diverſis factis comminiſcuntur, funditus ruunt; & omnes provoco, quicumque vaniſſimæ huic arti adhuc adhærent, ut nodum hunc pluſquam Gordium, ſi poſſint, abſque futili eluſione ſolvant. Ut vero magis aliquomodo hoc diducatur & illuſtretur, non erit inutile ex Sexto Empirico ſequentia addere, ubi inquit, ſi qui ortus ſui idem habent thema, in eadem effecta & eventa in vita incidunt, omnino etiam neceſſe eſſe, ut qui diverſos habent ortus, diverſi evadant ac differentes. Quod eſt falſum. Videmus enim multos, qui & ætate & corporis forma differunt, & permultis aliis proprietatum affectionibus, ſimilem habuiſſe vitæ finem: & vel in bello cecidiſſe, vel oppreſſos eſſe ruinâ ædium, vel naufragio ſubmerſas. Quibus, ſi viverent, quemadmodum prædixiſſet Chaldæus futurum vitæ exitum, operæ pretium eſt dubitare. Si enim qui natus eſt ſub aculeo ſagittæ Sagittarii, ex ratione mathematica interficietur: quomodo tot Barbarorum millia adverſus Græcos decertantia Marathone ſimul interfecta ſunt? Non enim erat idem in omnibus horoſcopus. Et rurſus; ſi qui natus eſt ſub ſitulâ Aquarii, naufragium patietur; quomodo qui revertebantur à Trojà, ſubmerſi ſunt in freto Euboeæ? Neque enim fieri poteſt, ut omnes, qui multum inter ſe differebant, nati ſint ſub ſitulâ Aquarii. Neque verò licet dicere, quod ſæpe propter unum, cui fuit in fatis ut periret in mari, ſimul pereant omnes qui erant in navi. Cur enim hujus fatum vincit fata omnium, & non propter unum, cui erat in fatis ut moreretur in terra, omnes conſervantur? Hujus rei ſane nulla ratio reddi poteſt; & alterum æque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

igenio, moribus, vita omni & morte pari? quod nequaꝗam, inquit, prorſus fieri poteſt. non igitur hac cauſa pro-
t uti queunt, adverſum hominum impares ortus, interitus
res. Illud autem condonare ſe iis dicebat, quòd non id
coque requireret, ſi vitæ mortiſque hominum rerumque
manarum omnium tempus & ratio & cauſa in cœlo &
ud ſtellas foret, 37 quid de muſcis aut vermiculis aut
hinis, multiſque aliis minutiſſimis terra marique ani-
antibus dicerent? an iſta quoque iſdem, quibus homines,
gibus naſcerentur, iſdemque itidem exſtinguerentur: ut
t ranunculis quoque & culicibus naſcendi fata ſint de
ælestium ſiderum motibus attributa; aut, ſi id non puta-
nt, nulla ratio videretur, cur ea ſiderum vis in hominibus
leret, deficeret in cæteris. Hæc nos ſicca & incondita
propemodum jejuna oratione attigimus. at Favorinus,
hominis ingenium fuit, 38 aut, quæ eſt Græcæ facundiæ
copia

que bene dici & urgeri poteſt, atque
timum. Ceſſant itaque Aſtrologi hu-
ſmodi ſubterfugiis & eluſionibus fi-
em arti ſuæ conciliare velle.

37. *Quid de muſcis, &c. multiſque iis minutiſſimis terra marique animantibus dicerent*] Illuſtrantur hæc quoque exti Empirici verbis adverſ. Aſtrolog. Ἄλλος δέ τις ἀπορήσει, inquit, καὶ περὶ τῶν ἀλόγων ζώων. εἰ γὰρ παρὰ τοὺς σχηματισμοὺς τῶν ἀστέρων τὰ κατὰ τὸν βίον ἀποτελέσματα πέφυκεν ἐκβαίνειν, ἐχρῆν ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ τοῦ ζωδίου μοίρᾳ, κάνθωνος ἅμα καὶ ἀνθρώπου γεννηθέντων, τὴν αὐτὴν ἐν ἀμφοτέροις ἀκολουθεῖν τῶν βίων ἔκβασιν, καὶ μὴ τὸν μὲν ἄνθρωπον, πολλάκις ἐπιφανῶς πολιτευσάμενον περισπούδαστον εἶναι τοῖς δήμοις· τὸν δὲ κάνθωνα διὰ παντὸς ἀχθοφορεῖν, ἢ εἰς μύλωνας ἀπάγεσθαι. τοίνυν οὐκ ἔστι πρὸς τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις διοικεῖσθαι τὸν βίον· ἢ εἴπερ ἐστὶν εὔλογον, ἡμῖν πάντως ἀκατάληπτον. Hoc eſt, *Dubitavit vero etiam quiſpiam alius de brutis animantibus. Si enim vitæ eventa & effecta ex ſtellarum figurarum conformationibus: cum in eadem parte ſigni ſimul nati ſunt aſinus & homo, oportet in utriſque eundem ſequi vitæ exitum: & non hominem, cum ſæpe præclare geſſerit rempublicam, honorari à populis, eiſque eſſe curæ; aſinum vero perpetuo ferre onera, aut abduci ad molendinum. Non poteſt ergo eſſe, ut vita adminiſtretur ex motu aſtrorum, aut ſi eſt conſentaneum, id vero à nobis minime poteſt comprehendi.* Sane ſi homines tantum conſiderarent ſortem cæterorum animalium, quæ, cum eiſdem temporibus, quibus homines plerumque naſcantur, fata tamen habeant diſſimillima, nihilo ſecius ſpectantibus aſtris, vaniſſimæ artis fundamentis quamplurimum derogarent.

38. *Aut, quæ eſt Gr.*] Cod. Torn. *utque eſt Gr.* & ita Vett. Edd. niſi quod

copia ſimul & venuſtas, latius ea & amœniùs & ſplendidiùs & profluentiùs exſequebatur, atque identidem commonebat, ut caveremus, ne quà nobis iſti ſycophantæ ad faciendam fidem irreperent, quòd viderentur quædam interdum vera effutire aut ſpargere. non enim comprenſa, inquit, neque definita neque percepta dicunt; 39 ſed lubrica atque ambagioſa conjectatione nitentes inter falſa atque vera pedetentim, quaſi per tenebras ingredientes, eunt: 40 & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem: 41 aut ipſorum, qui eos conſulunt, multa credulitate ducente, perveniunt callidè ad ea quæ vera

non habeant *eſt*.

39. *Sed lubricâ atque ambagioſâ conjectatione nitentes &c.*] Aſtrologi enim artem ſuam concinnarunt ex rebus tam multis, tamque variis, ut quicquid demum eveniat, oſtendere poſſint quodpiam placitum, juxta quod illud evenerit. Deinde generatim ſemper & indefinite quantum poſſunt, quædam enunciant, quæ non poſſunt fere non evenire, aut non putari ſaltem non eveniſſe; cumque ambigue plerumque, Oraculorum more, loquantur, quicquid evenerit, id ex eorum prædictione fuiſſe perſuadere volunt. Ad particularia vix deſcendunt; aut ſi id nonnunquam faciant, adeo aſtute id conditione adjectâ enunciant; ut, ſi forte haud ita, ut prædixerint, evenerit, conditionem in cauſa fuiſſe arguere poſſint. Monet denique Cardanus prædictionem ex oblata Geniturâ non inſtituendam, antequam edocti fuerint ſexum, familiam, regionem, mores, aliaque id genus; quibus inſtructis & perſpectis, non mirum eſt, eos nonnunquam incidere in multa, quæ non ex artis placitis, ſed naturali ſagacitate eſſe futura ſuſpicentur. Cum etiam in vitâ hominum ſemper mala ſint miſta bonis, illi autem fere de morte, periculo, calamitate, favore, dignitate, aliiſque ſimilibus rebus prædictiones inſtituant; quis mortalium eſt, cui non quippiam tale evenire ſoleat?

40. *Et aut multa tentando, &c.*] Nemo enim, ut eſt in veteri Proverbio, eſt, qui totum diem jaculans non aliquando ſcopum feriat. Sic Aſtrologi cum tam multa & varia effutiant, nonnunquam etiam caſu in veritatem incidunt. Sed eò non magis fidem merentur, quam vetulæ, quæ aliquaudo etiam vera caſu prædicunt. Nec obſtat, quod in his manifeſtus caſus ſit, Aſtrologi vero ex Artis ſuæ præſcriptis agant; cum ea ſunt præſcripta, quæ non niſi caſu vel ad lubitum conficta ſint, & ex quibus quomodocunque immutentur, perinde futura prædici poſſint.

41. *Aut ipſorum qui eos conſulunt, multa credulitate ducente*] Conſulentium ignorantia & exinde credulitas ſæpiſſime in cauſa eſt, ut ſi quid ipſis ab Aſtrologis prædictuin fuerit, poſtea vero ſimile quippiam ipſis acciderit, id accipiant quaſi cœlitus ipſis denunciatum, & niſi ſatis fallantur ab aliis, opem ferant ipſi, ut ſe ipſos fallant. Quod non tantum locum habet in hominibus è media plebe, ſed & ſæpiſſime accidit in eminentiſſimæ Dignitatis hominibus, niſi vel præſtantia doctrinæ, vel proba inſtitutio, vel experientia & eruditio eos æquiores horum rerum Judices fecerit.

42. *In*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…era ſunt: & iccirco videntur 42 in præteritis rebus quàm in …turis veritatem faciliùs imitari. iſta tamen omnia, quæ …ut temerè aut aſtutè vera dicant, præ cæteris, inquit, quæ …nentiuntur, 43 pars ea non eſt milleſima. Præter hæc au…em, quæ dicentem Favorinum audivimus, multa etiam …nemini poëtarum veterum teſtimonia; quibus hujuſcemo…i ambages fallacioſæ confutantur. ex quibus eſt Pacuvia…num illud:

Nam ſi qui, quæ eventura ſunt, provideant;
Æquiparent Iovi.

…tem Accianum illud;

Nihil, inquit, *credo auguribus, qui aures verbis* 44 *divitant*
Alienas, ſuas ut auro locupletent domos.

…dem Favorinus, deterrere volens ac depellere adoleſcen…es à genethliacis iſtis & quibuſdam aliis id genus, qui pro…digioſis artibus 45 futura omnia dicturos ſe pollicentur, …6 nullo pacto adeundos eſſe, conſulendoſque hujuſce…modi argumentis concludebat. Aut adverſa, inquit, even…ura dicunt, aut proſpera. ſi dicunt proſpera, & fallunt, …miſer fies fruſtra exſpectando. ſi adverſa dicunt, & men…iuntur, miſer fies fruſtra timendo. ſin vera reſpondent, eaque

42. *In præteritis rebus*] In iſtis enim …africies & fallacia Aſtrologorum plu…imum poteſt. Nam cum de præteritis …ſt dicendum, ut oſtendatur talia eve…niſſe, qualia aſtra ſignificabant, nihil …is deeſt ad irretiendos animos imperi…orum. Quoniam nulla eſt ſiderum po…itio, nulla genitura, in qua proſperæ & …dverſæ ſignificationis multiplex con…tellatio non inveniatur. Sicut quic…quid tandem acciderit, id ex cœli poſi…ura hoc vel tali modo & non alio ac…idere debuiſſe, apud harum rerum cre…dulos jactare non deſinant.

43. *Pars ea non eſt milleſima*] Ipſe …Cardanus, quem Aſtrologiæ addictiſſi…mum fuiſſe nemo ignorat, tamen lib. …de Iudic. cap. 6. confitetur, Ex quadraginta rebus quas Aſtrologi prædicunt, vix evenire decem. Et in lib. 1. Quadrip. cap. 2. text. 13. veritas ipſa ab eo extorſit, ut Marliani illud dictum commendaret. *Si vis divinare; contrarium ad unguem dicito ejus quod Aſtrologi aut pollicentur aut minitantur.* Quamvis enim id ipſe accipiat de Aſtrologis oſcitantibus; non minus tamen verum eſt de illis, qui & diligentiſſimi inter eos audiunt, cum non minus cæteris in prædictionibus ſuis hallucinentur.

44. *Divitant*] Divites faciunt; ſic Nonius interpretatur, & adducit hunc Accii locum ex Aſtyanacte, & Turpilii Thraſyleone: -- *Dii me divitant.*

45. *Futura omnia*] Melius legeris *futura omina.*

eaque ſunt non proſpera : jam inde ex animo miſer fies, antequam è fato fias. ſi felicia promittunt, eaque eventura ſunt : tum planè duo erunt incommoda : & exſpectatio te [47] ſpe ſuſpenſum fatigabit : & futurum gaudii fructum ſpes tibi jam [48] præfloraverit. nullo igitur pacto utendum eſt iſtiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus.

CAP.

46. *Nullo pacto adeundos eſſe conſulendoſque*] Omnino ipſe ſibi malum conſulit, qui non modo advertit mentem, ſed aurem quoque vel obiter prædictionibus Aſtrologicis præbet. Quippe tametſi eæ ſint inanes, & in eo etiam quis laboret, ut nugas eſſe meras putet; proclive eſt tamen, ut ob generalem vulgi perſuaſionem fidem habeat aliquam, & ſibi ipſi accerſat malum. Si prænunciata enim mors fuerit, ea cogitatio dum mentem ſubit, apprehenſionem moleſtam facit, paritque ægritudinem; & ſi levis alioquin morbus intervenerit, is pathemate animi augetur, creatque mortis periculum, quod aliàs non foret timendum. Si prænunciatus ſiniſter caſus; ea quoque prædictio & mentem divexat, & cauſa ſæpe eſt, ut depellendo caſui eæ præcautiones adhibeantur, quæ ipſum, alioquin minime eventurum, inducant. Si prænunciata aut vita longa, aut fortunæ felicitas, tum vel audenter ea fiunt, vel negligenter ea prætereuntur, ex quibus vita, alioquin futura longa decurtetur; aut fortuna, felix futura, infauſta reddatur; & pro concepta inani ſpe, geſtienteque lætitiâ, gravis ſuccedat calamitas. Optimum itaque eſt in omnibus ſe committere Divinæ Providentiæ, & ad omnem fortunam comparatum eſſe. Unde præclare Horatius lib. I. Carm.

Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Dii dederint, Leuconoë, nec Babylonios
Tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Iuppiter ultimam, &c.

Hac certe ratione quæ bona adveniunt, jucundiora ſunt : quæ mala, tolerabiliora; ac illud ſaltem efficitur, ut ſi futuri ſimus miſeri, ſaltem ante tempus miſeri non ſimus.

47. *Spe*] Vet. Ed. *Spei.*

48. *Præfloraverit*] Cod. Torn. *præflorabit.* Vett. Edd. *defloraverit.* Stephanus *Deflorare* factum vult ad exemplum Græci ἀκανθίζειν. *Præflorare* autem accipiendo pro *prædeflorare*, eſſe προακανθίζειν. Et ea ſignificatione utitur Plinius Junior in Panegyrico. *Quanquam non ambitio magis quam livor & malignitas videri poteſt, omnes amnes poßidere, ſummumque illud purpuræ decus non niſi præcerptum præfloratumque tranſmittere.*

A præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. II.

Quem in modum diſſeruerit Favorinus conſultus à me ſuper officio judicis.

QUo primùm tempore 1 à prætoribus lectus in judices ſum, ut judicia, quæ appellantur privata, ſuſciperem; libros utriuſque linguæ de officio judicis ſcriptos conquiſivi, ut homo adoleſcens à poëtarum fabulis & à rhetorum epilogis ad judicandas lites vocatus, rem judiciariam, quoniam vocis, ut dicitur, vivæ penuria erat, ex mutis, quod ajunt, magiſtris cognoſcerem. atque 2 in rerum

A *Prætoribus lectus in Iudices ſum*] Hoc eſt, in Album judicum ſelectorum relatus. Erat enim olim Album, in quod referebantur, quos Prætor, vel cæteri magiſtratus, dirimendis privatis controverſiis operam dare volebant. Unde Seneca de Benefic. lib. 3. *Non poteſt ad hæc Iudex ſumi ex turba Selectorum, quem cenſus in album & equeſtris hæreditas miſit.* Et Plinius in Præfatione: *Quid te Iudicem facis? cum hanc operam condicerem, non eras in hoc albo.* Ex hoc albo à Prætoribus ſumi ſolebant, qui de privatis litigatorum cauſas ſecundum jus civile & propoſitam actionis formulam cognoſcerent, & ſententiam ferrent. Selecti hi judices in Decurias duas tempore Jul Cæſaris diſtributi; Tertiam Decuriam poſt mortem Cæſaris adjeciſſe Antonium, notum ex Cicerone Philipp. v. & x. ubi & eam graviter exagitat. His tribus quartam adjunxit Auguſtus ex inferiori cenſu, quæ Ducennariorum vocaretur, judicaretque de levioribus ſummis, ut ſcribit Suetonius. Deinde & quintam Decuriam adjecit C. Caligula; cum vero Equites precarentur & adjici ſextam, à Servio Galba id eis negatum, ut teſtatur idem Suetonius in eorum Vitis.

2. *In rerum quidem diffiſsionibus*] Primus ſic repoſuit Angelus Politianus Miſcellan. cap. 41. cum antea male legeretur *defimtionibus*; in quibuſdam etiam *diffuſionibus*. Ut & infra hoc cap. *diem diffundi.* quod etiam Budæus Annotat. ad Pandect. ut probum contra Politianum defendit, & *diffundere diem* id eſſe, aut olim fuiſſe, ait, quod nos rem in craſtinum continuatam dicimus, vel remiſſam. Sed omnino ſcribendum *diffiſsionibus*, & infra, *diem diffindi*, ut viri doctiſſimi poſtmodum edidêre. *Diffindere* enim verbum proprium Juriſconſultis Veteribus, in eâ ſignificatione, pro rem differre & in aliud tempus rejicere; & Budæum Livii corruptus locus ex lib. 9. fefellit, ubi nunc ex optimis libris legitur: *Papyrius Dictator Iun. Bubulcum magiſtrum equitum dixit, atque ei legem Curiatam de imperio ferenti, triſte omen diem diffidit.* ipſe verò *diffudit* legerat. Sic in Pandectis Florent. *Si quis cautionib. in jud. ſiſt. cauſ. fact. l. 2. §. 3.* Ulpianus: Lex XII. *tabularum, Si judex vel alteruter ex litigatoribus morbo ſontico impediretur jubet diem eſſe diffiſum.* Eodem modo Horatius lib. 2. Sat. 1. *Nihil hic diffindere poſſum.* Et hinc etiam apud Feſtum in verbo *Reus*, in fragmento ex Numæ legum tabulâ ſecundâ quidam legendum cenſent, *Si quid ho-*

rum quidem diffiſſionibus 3 comperendinationibuſque, & aliis quibuſdam legitimis ritibus, ex ipſa 4 lege Iulia & ex 5 Sabini Maſſurii & quorumdam aliorum juriſperitorum commentariis commoniti & adminiculati ſumus. in his autem, quæ exſiſtere ſolent, negotiorum ambagibus, & in ancipiti rationum diverſarum circumſtantia, nihil quicquam nos hujuſcemodi libri juverunt. nam, & ſi conſilia judicibus ex præſentium cauſarum ſtatu capienda ſunt, generalia tamen quædam præmonita & præcepta ſunt, quibus ante cauſam præmœniri judex, prærparique ad incertos

rum fuat unum judici, arbitróve, reóve, dies diffiſus eſto. ubi vulgò legitur *diffenſus*; quod tamen J. Gothofredus in Gloſſario ad Leg. XII. Tabul. retinuit, & explicat, *dilatus, prolatus.*

3. *Comperendinationibuſque*] Id eſt, prolationibus in perendinum, hoc eſt, tertium diem. Comperendinatio enim erat ſecunda actio, & ſic dicta, quod perendino die ageretur. In eâ vero contra fiebat atque in prima actione; Ibi enim accuſator priori loco dicebat, defenſor poſteriore; in comperendinatione autem priores dicendi partes erant Defenſoris, poſteriores vero Actoris: Cicero III. in Verrem: *Adimo comperendinatum*, (id eſt, comperendinationem) *quod habet in ſe lex moleſtiſſimum, bis ut cauſa dicatur. Comperendinatio propter accuſatorem magis, quam propter defenſorem eſt inſtituta, aut non magis propter illum, quam propter hunc. Si enim numerum dicendi conſideres, ex æquo res eſt; ſi ordinem, Accuſator eſt prior & ultimus. Nam ſimul atque Accuſator dixerit, reſpondit prima actione Defenſor, & Defenſionem tanquam duplicem in medio poſitam obruit ultimus Accuſator.* Et alibi: *Ergo cum prima actione accuſatus ſit ac defenſus Verres, nunc velut defenſus iterum, ſic enim mos erat in altera actione, accuſatur ad ultimum rurſus oratione perpetua.* De comperendinatione quid proprie ſit Variorum opiniones recenſet Aſconius Pædianus, III. in Verrem, ſed adeo mendoſe apud eum leguntur, ut vix ſani aliquid inde exſculpere liceat. Videri etiam poteſt Budæus Annotat. in Pandect. Tit. de Origin. Jur.

4. *Lege Iulia*] Intellige Legem Juliam Judiciariam, quam C. Julius Cæſar tulit. Is enim, ut ſcribit Suetonius, Judicia ad duo genera Judicum redegit, Equeſtris ordinis ac Senatorii; Tribunos ærarios, quod erat tertium, ſuſtulit. Multa præterea hujus legis capita fuere, de ipſorum judicum ætate, dignitate, & conditione, de forma & conſuetudine judiciorum publicorum & privatorum. Mentio ejus fieri videtur à Calliſtrato *l.* 41. *D. de recept. arbitr.* ab Ulpian. *l.* 2. §. 1. *D. de judic.* à Paulo *l.* 4. *D. de teſtib.* à Modeſtino *l. un. D. de leg. Iul. ambitus.*

5. *Sabini Maſſurii*] Hujus celeberrimi Juriſconſulti non ſemel meminit Auctor noſter. neque ullius mentio adeo crebra in Juris noſtris libris occurrit atque Sabini. Floruit tempore Tiberii, à quo jam grandis natu & fere annorum quinquaginta in equeſtrem ordinem receptus eſt; primuſque fuit, qui ex auctoritate à Tiberio ſibi conceſſa, populo de jure publice reſpondit, ut narrat Pomponius *D. de Orig. Iur.* Notum illud Perſii Sat. V.

Excepto ſi quid Maſuri rubrica notavit.

6. *Scien-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ɔs caſus fururarum difficultatium debeat, ſicut illa mihi ınc accidit inexplicabilis reperiendæ [6] ſcientiæ ambiguiıs. Petebatur apud me pecunia, quæ dicebatur data numeataque. ſed qui petebat, [7] neque tabulis neque teſtibus id ıctum docebat: & argumentis admodum exilibus nitebaır. ſed eum conſtabat virum eſſe [8] ferme bonum, notæque t expertæ fidei, & vitæ inculpatiſſimæ: multaque & illutria exempla probitatis ſinceritatiſque ejus expromebanur. illum autem, unde petebatur, hominem eſſe non bonæ ei, vitaque turpi & ſordida, convictumque vulgò in menaciis, plenumque eſſe perfidiarum & fraudum oſtendebaur. is tamen, cum ſuis multis patronis [9] clamitabat proari apud me debere pecuniam datam conſuetis modis, [10] *expenſi latione*, [11] *menſæ rationibus*, [12] *chirographi exhibitione*,

6. *Scientiæ ambiguitas*] Vett. Editt. *ententiæ ambiguitas*. Quæ lectio Stehano magis arridet. Neque enim Gelus hærebat in ſubſelliis ſedens circa la generalia præmonita & præcepta, uibus ante cauſam præmuniri judex, ræparari que ad incertos caſus futuraum difficultatum debet, ſed in repeiendo quod pronunciaret, ſed in repeienda ſententia, quam ex boni & pruentis judicis officio ferre poſſit.

7. *Neque tabulis, neque teſtibus id faдum docebat*] Tabularum appellatione Gellius Chirographa & Syngraphas leſignare videtur. Vel etiam cum Salnaſio capere poſſis, quod Gellius per abulas non tantum Chirographarias yngrapharias que intellexerit, verum tiam expenſi tabulas & ſcripturam nenſæ, quæ in tabulas quoque ab arentario ſive menſario regerebatur, in quibus rationes ſuas perſcribere ſolitus rat. Sicut Auctor noſter omnes tunc olemnes debiti, ſi negaretur, probandi creditore modos his duobus verbis *abulis teſtibuſque* complexus ſit, omnes nimirum, quos ſpeciatim mox diducit & explicat, ſcilicet expenſi lationem, menſæ rationes, chirographi exhibitionem, tabularum obſignationem, teſtiumque interceſſionem.

8. *Ferme bonum*] Id eſt, facile bonum, ut explicat Badius, quemadmodum in illo Terentii: *Fidelem haud ferme mulieri invenias virum*, id eſt, non facile. Poſſes etiam hic legere *famæ bonæ*, vel *famâ bonum*.

9. *Clamitabat*] Ut Rabulæ forenſes ſolent, quibus in more poſitum vociferationibus forum implere magniſque clamoribus ad ravim uſque judicum aures obtundere. Unde & Proclamatores & Clamatores Cicero eos vocat lib. I. de Oratore. *Non enim Cauſidicum neſcio quem, neque Proclamatorem, neque Rabulam hoc ſermone noſtro conquirimus*. & lib. 3. de Orat. de Pericle: *At non hunc Clamator aliquis ad clepſydram latrare docuerat*. Latratores etiam Quintilianus appellat lib. 12. Inſt. Orator. *Super omnia perit illa, quæ plurimum Oratori & auctoritatis & fidei adfert, modeſtia, ſi à viro bono in Rabulam, Latratoremque convertitur.*

10. *Expenſi latione*] Aſconius Pædianus: *Expenſum ferre eſt ſcribere te pecuniam*

ne, 13 *tabularum obſignatione*, 14 *teſtium interceſſione*. ex quibus omnibus ſi nulla re probaretur, dimitti jam ſe oportere, & adverſarium 15 de calumnia damnari. quod de utriuſque autem

cuniam dediſſe. Quæ vero ratio fuerit credendi per Expenſi lationem & exinde debitum probandi, breviſſime & optime explicavit Salmaſius in de M.U. Nempe, qui pecuniam quam mutuam dabant, domo numerabant ex arca ſua, nomen illius, cui eam dederant, in tabulis ſuis perſcribebant, & ſummam debiti. Tabulæ illæ etſi domeſticæ in judicio prolatæ fidem tunc faciebant ad debitum probandum. *Expenſi latio* dicebatur, quia creditor in tabulis ſuis ſcribebat nomen debitoris, cui expenſam illam crediti ſummam ferebat, quam dediſſet mutuam. Cum debitum illud receperat, tum acceptum in iiſdem tabulis ferebat. Inde *expenſi* & *accepti tabulæ* illæ dicebantur. Hæc mutui contrahendi obligatio erat, quæ *nominibus* olim fieri dicebatur.

11. *Menſæ rationibus*] Solemnis etiam pecuniæ datæ numeratæque probatio per Menſæ rationes fiebat. Cum nimirum creditores pecuniam quam ibant creditum ex arca ſua non numerarent, ſed per argentariũ ſive trapezitam ſuorum nomine id fieri curarent; iſta pecunia ex menſa dari dicebatur, ſive ex menſæ ſcripturâ. Trapezita, qui eorum nomine eam numeraverat, in rationes ſuas referebat ſe nomine & mandato, verbi gratiâ, Sempronii Titio tantam pecuniam numeraſſe. Si jam Titius, cui hoc modo pecunia credita, eam inficiaretur ſibi datam numeratamve, tum Sempronius rationibus menſæ id factum probare poterat.

12. *Chirographi exhibitione*] Chirographum privata erat ſcriptura, manu debitoris propria conſcripta, dataque creditori, quâ fatebatur ſe mutuum accepiſſe, & promittebat ſe redditurum. Sic ut Chirographo ſimpliciter caveret debitor pecuniam, quam acceperat, reddendam. Creditor itaque chirographi exhibitione debitum ſibi perſequi & probare poterat.

13. *Tabularum obſignatione*] Per tabularum obſignationem intelligit ſyngraphas obſignatas. Syngraphæ enim in tabulis à tabellione publico ſcriptæ, à teſtibus ſubſcribi & obſignari ſolebant, & ab utroque contrahentium apud amicum, vel apud menſarium aliquem, quorum publica erat fides, deponi, ut ſi quid controverſiæ inter ipſos oriretur, ad tabularum ſcripturam reverti & inde litem dirimire poſſent. Et in eo maxime diſtabant Syngraphæ à Chirographorum tabulis, quod hæ tantum propria debitoris manu ſcribi, nullis teſtibus adhibitis, neque obſignari ſolitæ; iſtæ vero à teſtibus ſubſcribi, obſignari, & apud communem amicum deponi ſolerent. Unde per has tabulas, quæ obſignabantur, longe validius fidem ſuam obſtringere cenſebatur debendi reus, quam chirographo, aut domeſtico alio privatoque inſtrumento. Hæc omnia latius diducuntur à Maximo Salmaſio in De M.U. c.10. & 11. quem videſis.

14. *Teſtium interceſſione*] Solebat nimirum aliquando etiam pecunia mutua dari ſolis teſtibus præſentibus abſque ulla ſcriptura; cujuſmodi debitum, ſi inficiaretur, teſtium interceſſione probandum erat.

15. *De calumnia damnari*] Quaſi temere & doloſe peteret, quod ſibi non deberetur. Calumniator enim in jure dicitur, non tantum qui falſa crimina intendit, verum etiam qui temere alicui controverſiam movet, &, ut Paulus lib. 1. Recept. Sent. tit. v. ait, qui ſciens prudenſque negotium alicui per fraudem comparat. Hujus pœna olim jure veteri erat, ut in partem decimam litis

ıtem vita atque factis diceretur, fruſtra id fieri atque dici. em enim de petenda pecunia apud judicem privatum agi, on apud cenſores de moribus. Tunc ibi amici mei, quos ogaveram in conſilium, viri exercitati atque in patrociiis & in operis fori celebres, ſemperque ſe circumundiue diſtrahentibus cauſis feſtinantes, [16] non ſedendum iutius, ac nihil eſſe dubium dicebant, quin abſolvendus oret, quem accepiſſe pecuniam nulla probatione ſollemni ocebatur. ſed enim ego homines quum conſiderabam, lterum fidei, alterum probri plenum, ſpurciſſimæque viæ ac deformatiſſimæ, nequaquam adduci potui ad abſolendum. [17] juſſi igitur diem diffindi, atque inde [18] à ſubſelis pergo ire ad Favorinum philoſophum, quem in eo temore Romæ plurimum ſectabar, atque ei de cauſa ac [19] de mnibus quæ apud me dicta fuerant, ut res erat, narro omia ac peto, ut & ipſum illud in quo hærebam, & cætera tiam quæ obſervanda mihi forent in officio judicis, facet me, ut earum rerum eſſem prudentior. tum Favorinus, eligione illa cunctationis & ſolicitudinis noſtræ comproatã, id quidem, inquit, ſuper quo nunc deliberas, videri oteſt ſpecie tenui parvaque eſſe, ſed ſi de omni quoq; ofıcio judicis præire tibi me vis: nequaquã eſt vel loci hujus, vel

itis mulctaretur, & impenſas ſolveret, ıc interdum infamis fieret, quod nimiıum violaſſet jusjurandum, quod conceperat de calumnia, *l. ult. Cod. Hermog. De calumniat.* poſtea conſtituta pœna quadrupli ejus pecuniæ quam caumniator acceperat, intra annum, ſimpli vero poſt annum, *l. 1. D. de calumniator.*

16. *Non ſedendum diutius*] Sedere enim Judices dicuntur, cum cauſas cognoſcunt. Livius lib. 9. *Sedeo miſerrimus pater judex inter duos filios.* Cicero pro Rabirio Poſtumo: *Vos in A. Gabinium judices ſediſtis.* Apulejus Apologia: *Quod ſi modo judices de iſta cauſa ſederent.*

17. *Juſſi igitur diem diffindi*] Sic legendum jam ſupra aſſertum.

18. *A ſubſelliis*] Quæ propria erant ſedilia minorum magiſtratuum, ut Quæſtorum, Tribunorum, triumvirorum, judicum pedaneorum, & hujuſmodi minora judicia exercentium, qui non in ſellis curulibus, nec tribunalibus, ut Conſules, Prætores, Proconſules & cæteri majores Magiſtratus, qui juriſdictionem cum imperio habent, ſed in ſubſelliis conſidebant. Suetonius in Claudio: *De majore negotio acturus in Curia, medius inter Conſulum ſellas Tribunitio ſubſellio ſedebat.*

19. *De omnibus*] Cod. Tornæſ. & Vett. Cod. *de hominibus.*

 20. *Oper-*

vel temporis. eſt enim diſceptatio iſta multijugæ & ſinuoſæ quæſtionis, multaque & anxia cura & circumſpicientia indigens. namque, ut pauca tibi nunc quæſtionum capita attingam, jam omnium primum hoc de judicis officio quæritur, ſi judex forte id ſciat, ſuper qua re apud eum litigatur, eaque res uni ei, prius quàm agi cœpta aut in judicium deducta ſit, ex alio quodam negotio caſuque alio quo cognita liquidò & comperta ſit; neque id tamen in agenda cauſa probatur: [20] oporteatne eum ſecundum ea, quæ ſciens venit judicare, an ſecundùm ea, quæ aguntur? id etiam, inquit, quæri ſolet, an deceat atque conveniat judici cauſa jam cognita, ſi facultas eſſe videatur componendi negotii, officio pauliſper judicis dilato, communis amici & quaſi pacificatoris partes recipere? atque illud amplius ambigi ac dubitari ſcio, debeatne judex inter cognoſcendum ea, [21] quæ dicto quæſitoque opus eſt, dicere & quærere, etiam

20. *Oporteatne eum ſecundum ea quæ ſciens venit judicare, an ſecundum ea quæ aguntur?*] Et adhuc hodie tam veteres, quam Juniores Juriſconſulti in partes abeunt in hac Controverſia decidenda, utrum, cum aliud actis probatum reperiatur, aliud judex ipſe privatim ſecum ſciat, Judex ſecundum acta & probata, an vero ſecundum propriam ſuam ſcientiam judicare debeat? Pro hac opinione eſt Martinus antiquus Gloſſator, qui conſcientiam judicis privatam exiſtimat anteponendam eſſe actis & probatis; ejuſque ſententiam ex recentioribus Juriſconſultis etiam ſequuntur Coraſius *lib. 4. Miſcell. c. 20.* Franciſ. Balduinus ad *tit. Inſt. de Offic. Iudic.* Oldendorpius lib. *De Æquit. & Iure cap. 13.* Ferdinand. Vaſquius *lib. 4. Illuſtr. Controverſ. cap. 15.* Hotomannus *Quæſt. Illuſtr. 20.* Ioannes vero etiam antiquus Gloſſator contrariam tuetur opinionem, & judicem ex actis & probatis cenſet judicare debere, non ex conſcientia ſua privata; & hujus ſententia plurimorum Interpretum calculo eſt recepta, quam ſequuntur ex recentioribus Juriſconſultis Alciatus in *c. 1. n. 33. ext. de off. ordinar.* Clarus in §. *fin. q. 8. in fin. & q. 66. n. 2.* Cravetta in Tract. *de Antiq. tempor. p. 1.* §. 8. *n. 11.* Menochius lib. 1. *arbitr. quæſt. 24. n. 2.* Covarruvias *lib. 1. Var. Reſol. cap. 1.* Rebuffus *in repet. l. quod juſſit. n. 7. D. de re judic.* Charondas *lib. 1. Veriſimil. cap. 3.* Cujacius *lib. 12. Obſerv.* 19. alii. quæ ſententia etiam mihi verior videtur.

21. *Quæ dicto quæſitoque opus eſt*] Loquendi modus, ut in Salluſtiano illo præcepto: *Conſulto & ubi conſulueris, mature facto opus eſt.* Cod. Tornæſ. leg. *dicto quæſtuque.* At aliæ, ut & Stephani Editio habent: *Quæ dictio quæſtio opus eſt.* Quod Stephanus ait forſan videri poſſe aliquid commune habere cum Plautina hac phraſi:

Sed quid tibi nos mendice homo tactio eſt.

Vulgatam tamen lectionem, quam edidimus, Stephanus etiam præfert.

22. *Cele-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

iam ſi, cujus ea dici quærique intereſt, neque dicat ne- ue poſtulet? patrocinari enim prorſus hoc eſſe ajunt, non ıdicare. præter hæc, ſuper ea quoque re diſſentitur, an ex ſu, exq; officio ſit judicis, rem cauſamque, de qua cogno- cit, interloquutionibus ſuis ita exprimere conſignareque, t ante ſententiæ tempus ex his, quæ apud eum in præſens onfuſè varieque dicuntur, proinde, ut quoquo in loco ac empore movetur, ſigna & judicia faciat motus atque ſen- us ſui? nam qui judices, inquit, acres atque [22] celebres vi- entur, non aliter exiſtimant rem, qua de agitur, indagari omprehendique poſſe, niſi is, qui judicat, crebris interro- ationibus neceſſariiſque interloquutionibus & ſuos ſen- us aperiat, & litigantium deprehendat. contrà autem, qui edatiores & graviores putantur, negant judicem debere nte ſententiam, dum cauſa utrimque agitatur, quotiens liqua re propoſita motus eſt, totiens ſignificare quid ſen- iat. eventurum enim ajunt, ut, quia pro varietate propo- tionum argumentorumque alius atque alius motus ani- ni patiendus eſt, aliter atque aliter eadem in cauſa, eo- emque in tempore ſentire & interloqui videatur. ſed de is, inquit, & cæteris hujuſcemodi judicialis officii tracta- ibus, & nos poſthac, quum erit otium, dicere quid ſentia- nus conabimur, & præcepta [23] Ælii Tuberonis ſuper offi- io judicis, quæ nuperrimè legi, recenſebimus. quod au- em ad pecuniam pertinet, quam apud judicem peti dixi- ti; ſuadeo herclè tibi, utare M. Catonis prudentiſſimi vi- i conſilio: qui in oratione, quam pro L. Turio contra Cn. Gellium dixit, ita eſſe à majoribus memoriæ traditum bſervatumque ait, ut ſi, quod inter duos actum eſt, neque abulis neque teſtibus planum fieri poſſit: tum apud judi- em, qui de ea re cognoſceret, uter ex iis vir melior eſſet quære-

22. *Celebres*] Cod. Tornæſ. & Ald. dit. *celeres*. Quaſi *judices acres & ce- res*, atque *ſedationes & graviores*, ut re, ita & verbis magis oppoſiti videantur.

23. *Ælii Tuberonis*] Vide Notas ſu- pra p. 96. & 97.

24. *Iura-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quæreretur : &, ſi pares eſſent, ſeu boni pariter ſeu mali, tum illi, unde petitur, crederetur, ac ſecundùm eum judicaretur. in hac autem cauſa, de qua tu ambigis, optimus eſt qui petit, unde petitur deterrimus; & res eſt inter duos acta ſine teſtibus: eas igitur & credas ei qui petit: condemneſque eum de quo petitur: quoniam, ſicuti dicis, duo pares non ſunt : & qui petit, melior eſt. Hoc quidem mihi tum Favorinus, ut virum philoſophum decuit, ſuaſit. ſed majus ego altiuſque id eſſe exiſtimavi, quàm quod meæ ætati & mediocritati conveniret, ut cognoviſſe & condemnaſſe de moribus nō de probationibus rei geſtæ viderer: ut abſolverem tamen, inducere in animum non quivi; & propterea [24] juravi mihi [25] non liquere : atque ita judicato illo ſolutus ſum. Verba ex oratione M. Catonis, cujus commeminit Favorinus, hæc ſunt. [26] *Atque ego à majoribus me-*

moria

24. *Iuravi mihi non liquere*] Stephani editio habet : *Iuravi nihil non liquere*. male omnino. Illud autem *Iuravi* ex more priſcorum judiciorum eſt, ubi jurati judices ſententiam dicebant. Cicero lib. 2. de Finib. *Addebat etiam ſe in legem Voconiam juratum, contra eam facere non audere.* Salvianus Epiſtol. 4. *Laturi ſententiam judices, qui nihil ſe niſi ex veritatis officio pronunciaturos eſſe juraverant; excludere tamen miſericordiam nec poſt Sacramenta potuerunt.*

25. *Non liquere*] Idque more & exemplo majorum factum, cujus meminit & Cicero in Cluentiana : *Homines*, inquit, *ſapientes ex veteri illa judiciorum diſciplina, qui neque abſolvere hominem nocentiſſimum poſſint, neque eum, de quo orta eſſet ſuſpicio, pecunia oppugnatum re incognita condemnare nollent:* NON LIQUERE, *dixerunt*. Ejus nota erat NL. ut Condemnationis C. & Abſolutionis A. Aſconius Pædianus III. in Verrem : *Inter comperendinationem & ampliationem hoc intereſt, quod comperendinatio ex una tantum re dabatur, cum cauſam judex non intelligeret. & omnino, ſi videbatur judicibus bona cauſa, abſolvebant reum : ſi mala, non ſtatim damnabant, ſed hac excuſatione parcebant. Nam cum condemnandi nota eſſet C litera, abſolvendi A; ampliandi ſignum* NL *dabant, quo ſignificabant* NON LIQUERE: *unde Ampliatio naſcebatur.*

26. *Atque ego à majoribus memoria ſic accepi, &c.*] Salmaſius de M. U. cap. XI. verſus finem hæc Catonis verba emendatiora, quam vulgo leguntur, adfert, hoc modo : *Atque ego à majoribus memoria ſic accepi, ſi quis quid alter ab altero peterent, ſive ambo pares eſſent, ſive boni, ſive mali eſſent, quod duo res geſſiſſent, ubi teſtes non intereſſent, illi unde petitur potius credendum eſſe.* Ubi etiam totam hanc quæſtionem latius diſcutit & contra Favorini ſententiam pronunciat; cum ex his Catonis verbis non ſequatur, quod judex viro bono non probanti debitum, quod à viro malo petit, pecuniam, qua de agitur, adjudicare debeat. Nam quæ Cato hic dicit, non faciunt contra legem debiti non exigendi, quod contractum eſſe nulla ſolemni ac legibus recepta pro-

batione

ria ſic accepi: ſi quis quid alter ab altero peterent, ſi ambo pa- eſſent, ſive boni ſive mali eſſent, quod duo [27] *res geßiſſent uti es non intereſſent,* [28] *illi unde petitur ei potiùs credendum eſſe. nc ſi ſponſionem feciſſet Gellius cum Turio,* NI. VIR. MELIOR. ESET. GELLIUS QUAM. TURIUS, *nemo, opinor, tam inſanus t, qui judicaret meliorem eſſe Gellium quàm Turium. ſi non lior Gellius eſt Turio, potius oportet credi unde petitur.*

ione conſtet. Quæ lex generalis eſt omnibus, ſive bonis contra bonos, liſque adverſus malos petentibus, : etiam bonus à malo petat, aut ma- à bono. Et tanto certe magis tene- ex debet, ſi malæ fidei homo & ndaciorum fraudumque plenus pe- iam petat ab homine ſe longe me- re, quam ei à ſe creditam ſine proba- ne alleget. Hoc autem argumento ne uſus eſt Cato in hac oratione, ut enderet Turium nihil dare oportere llio, quia nullam præſtaret proba- nem, quò aliquid ſibi deberi à Gel- doceret. Quo caſu, etiamſi probi- e pares eſſent, nihil à Turio Gellius ferre debet. Nunc cum tanto pejor beatur Turio Gellius, quis judicet ic potius, qui deterior eſt, & qui pe- , quam meliori, unde petitur, creden- m eſſe? Sed quid ſi melior Gellius rio judicatus eſſet? an æquum fuiſ- ſecundum eum judicare petentem altero, qui minus probus, quam ipſe foret? Hoc quidem Cato aperte non dicit; ſed Favorinus id per conſequentiam ſequi voluit. Quid vero mali ex hac conſequentia approbata & recepta conſecuturum ſit, abunde ibidem à Salmaſio deducitur, quo lectorem avidum ablegamus.

27. *Res geßiſſent*] Hoc eſt, contraxiſſent. Rei enim appellatio ad omnem contractum & obligationem pertinet, ut ait Ulpianus *l. 6. D. de V. S.*] Rutgerſus lib. 5. Var. Lect. cap. 16. legit, *quod duo rei geßiſſent.* id eſt, tam credendi, quam debendi reus.

28. *Illi unde petitur*] Reus debendi, à quo nimirum pecunia in judicio tanquam debita petebatur, Veteribus etiam vocabatur, *Unde petitur.* Cicero de Oratore lib. 1. *Poſtulabam ut illi Unde petitur, vetus atque uſitata exceptio daretur, cujus pecuniæ dies fuiſſet.* Et lib. 7. ad Famil. Epiſt. XI. *Ego omnibus Unde petitur hoc conſilii dederim, ut à ſingulis interregibus binas advocationes poſtulent.*

CAP. III.

An æmuli offenſique inter ſeſe fuerint Xenophon & Plato.

QUi de Xenophontis Platoniſque vita & moribus pleraque omnia exquiſitiſſimè ſcripſere, [1] non afuiſſe ab eis

NOn abfuiſſe ab eis motus quoſdam tacitos & occultos ſimultatis, &c.] Hujus rei, quod ſcilicet Plato & Xenophon æmuli offenſique inter ſeſe fuerint, multo plura & accuratiora argumenta habet Athenæus lib. XI. Deipnoſoph. Item Euſebius de Præparat. Euangel. lib. 14. Laertius in Xenophontis vita id accidiſſe ait, quod Xenophon vocatus fuerit *Muſa Attica*, propter dulcedinem orationis. Ἐκαλεῖτο δὲ (Ξενοφῶν) καὶ Ἀττικὴ μοῦσα γλυκό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eis motus quoſdam tacitos & occultos ſimultatis æmulationiſque mutuæ putaverunt: & ejus rei argumenta quædam conjectatoria ex eorum ſcriptis protulerunt. ea ſunt profectò hujuſcemodi: quòd 2 neque à Platone in tot numero

γλυκύτητι τῆς ἑρμηνείας· ὅθεν καὶ πρὸς ἀλλήλους ζηλοτύπως εἶχον αὐτός τε καὶ Πλάτων, ὡς ἐν τῷ περὶ Πλάτωνος λέξομεν. *Vocatus eſt autem Xenephon Attica Muſa propter dulcedinem orationis. Qua ex re tum ipſe, tum Plato, alter alteri obtrectaverunt; quemadmodum in Platone dicemus.* In Platonis autem vitâ hæc inter alia ſunt Laertii verba: Ἔοικε δὲ καὶ Ξενοφῶν πρὸς αὐτὸν ἔχειν οὐκ εὐμενῶς. ὥσπερ γοῦν διαφιλονεικοῦντες, τὰ ὅμοια γεγράφασι, Συμπόσιον, Σωκράτους ἀπολογίαν, τὰ Ἠθικὰ ἀπομνημονεύματα. εἶθ᾽ ὁ μὲν, πολιτείαν. ὁ δὲ, Κύρου παιδείαν. *Videtur & Xenophon in eum* (Platonem) *animo non optimo fuiſſe. quocirca tanquam æmuli, ita ſimilia ambo ſcripſerunt, Sympoſium, Socratis apologiam, Moralia commentaria; atque is quidem Politiam, ille vero Cyri pædiam.* Æmulatio autem, imo animus inimicus Xenephontis in Platonem ſatis etiam apparet ex fragmento epiſtolæ Xenophonteæ ad Æſchinem Socraticum, ubi non obſcure Platoni vitio vertitur, quod à Socratis Philoſophia deficiens, ut inconſtans in Italiam ad Pythagoricos, & in Ægyptum ad ſacerdotes abierit, hiſce verbis: τὸ δὲ καλὸν ἄρα Αἰγύπτου ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτην ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς, Σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα. Id eſt, *Illi vero egregii viri, Ægypti & prodigioſæ Pythagoræ ſapientiæ amore capti ſunt, quorum ſupervacaneum & inconſtans erga Socratem ſtudium, tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati menſa frugalitati victus antepoſita.* Poſtremis verbis objectat Platoni, quod in Sicilia familiaris fuerit Dionyſio Juniori, quaſi id ab eo factum foret ob menſam paraſiticam, non vero ut Dionyſium meliorem redderet; ſed hoc etiam ab aliis Platoni exprobatum fuiſſe ex Laertio conſtat. Platonem vero hiſce verbis denotari à Xenophonte, olim notavit quoque Euſebius lib. 14. de Præpar. Euangel. ubi hujus epiſtolæ fragmentum nobis ſervavit; quemadmodum & Theodoretus de Curation. Græcar. Affection. Serm. II. ubi poſt hæc verba adducta, ſubjicit: Τοιαῦτα περὶ τοῦ Πλάτωνος ὁ Ξενοφῶν ἔγραψεν, ὅτι τῆς Σωκράτους διδασκαλίας ὑπεριδὼν, τὴν τερατώδη Πυθαγόρου σοφίαν ἐζήλωσι, καὶ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ ξυνῆν, Συρακουσίας ἀπολαύων χλιδῆς. ἔφη δὲ αὐτὸν καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἐρασθῆναι σοφίας. Id eſt, *Hæc ſunt quæ de Platone Xenophon ſcripſit; eum videlicet poſthabita Socratis diſciplina, monſtroſam Pythagoræ ſapientiam appetiiſſe, apudque Dionyſium Siciliæ tyrannum, Syracuſanis ſe oblectaſſe deliciis. Eundem quoque teſtatur Ægyptiorum ſapientiam adamaſſe.*

2. *Neque à Platone*] Sic Athenæus lib. XI. Κἀν τῷ περὶ ψυχῆς δὲ ὁ Πλάτων καταλεγόμενος ἕκαστον τῶν παρατυχόντων οὐδὲ κατὰ μικρὸν τοῦ Ξενοφῶντος μέμνηται. Id eſt, *Præterea libro ſuo de Anima,* (Phædonem deſignat) *Plato eos qui adfuerunt omnes ſigillatim commemorans, ne verbum quidem fecit de Xenophonte.*

4. *Neque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ero libris mentio uſquam facta ſit Xenophontis, 3 neque m contrà ab eo in ſuis libris Platonis ; quamquam uter-e , ac maximè Plato , complurium Socratis ſectatorum ſermonibus , quos ſcripſit, commeminerit. id etiam eſſe n ſinceræ neque amicæ voluntatis indicium credide-nt , quòd Xenophon incluto illi operi Platonis , quod de timo ſtatu reipublicæ civitatiſque adminiſtrandæ ſcri-um eſt , lectis ex eo duobus ferè libris , qui primi in vol-s exierant , oppoſuit contra 4 ſcripſitque diverſum regiæ miniſtrationis genus , quod παιδείας Κύρου inſcriptum t. eo facto ſcriptoque ejus uſque adeò permotum eſſe latonem ferunt , ut 5 quodam in libro, mentione Cyri re-gis

3. *Neque item contra ab eo in ſuis li- Platonis*] Falſum eſt, quod hîc ſcri- Gellius , Xenephontem Platonis ſquam meminiſſe ; ejus enim men-nem fecit lib. 3. ἀπομνημονευμά-ν ; quod jam olim notavit Laërtius Platone , ubi de æmulatione Plato- & Xenophontis agens , ſcribit : μφότεροί τε Σωκράτους μνημο-νεύοντες, ἀλλήλων οὐδαμοῦ, πλὴν οφῶν Πλάτωνος ἐν τρίτῳ τῶν ἀπο-μνημονευμάτων. Id eſt, *Vterque au- de Socrate memorantes, alter de alte- mentionem nullam fecit, niſi quod Xe-hon in tertio Memorabilium de Plato-* Xenophontis autem verba hæc ſunt: αύκωνα δὲ τὸν Ἀρίστωνος, ὅτ' ἐπε-ρει δημηγορεῖν, ἐπιθυμῶν προστα-εῖν τῆς πόλεως, οὐδέπω εἴκοσι ἔτη γονὼς, ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φί-ν, οὐδεὶς ἐδύνατο παῦσαι, ἑλκόμε-τε ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ καταγέλα-ὄντα. Σωκράτης δὲ εὔνους ὢν αὐ- διά τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος, διὰ Πλάτωνα, μόνος ἔπαυσεν. eſt, *Glauconem Ariſtonis filium , cum necdum viginti natus annos oratoris rpare munus , ac præſes eſſe civitatis cuperet , nemo ab hoc inſtituto poterat abducere ; quamquam alios & propinquos & amicos haberet , ac de tribuli detraheretur, planeque ridiculus eſſet. Hunc Socrates , qui ei bene cuperet ob Charmidem Glauconis filium , & ob Platonem , ſolus ab hoc inſtituto avertit.* Sed & inter Socraticorum Epiſtolas à Leone Allatio primum in lucem protractas, Xenephontis habetur epiſtola , ubi Platonis mentio fit. Sic enim Epiſtol. 15. quæ Xenophontis nomen præfert : Ἤδη δέ μοι καὶ Πλάτωνος περιέπεσε σύγγραμμα τοιοῦτον, ὅπου τοὔνομα ἦν τοῦ Σωκράτους, καὶ διάλεξίς τις οὐ φαύλη πρός τινας. Id eſt, *Iam mihi Platonis etiam non diſsimilis commentarius, in quo nomen Socratis, colloquiumque non ingratum, cum quibuſdam in manus venit.* In ſequentibus etiam hujus epiſtolæ non obſcura æmulationis indicia in Platonem habentur.

4. *Scripſitque*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *conſcripſitque*.

5. *Quodam in libro*] Libro nimirum tertio de Legibus , ubi Plato hunc in modum de Cyro ſcribit: Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπο-

gis habita, retractandi levandique ejus operis gratia, virum quidem Cyrum gnavum & ſtrenuũ fuiſſe dixerit. παιδείας δ' οὐκ ὀρθῶς ἧφθαι τὸ παράπαν. hæc enim verba ſunt de Cyro Platonis. præterea putant id quoque ad iſta, quæ dixi, accedere: quòd Xenophon in libris, quos dictorum atque factorum Socratis commentarios compoſuit, [6] negat

φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐδὲ ἧφθαι τὸ παράπαν, οἰκονομίᾳ δ' οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσχηκέναι. Id eſt, *Ita igitur de Cyro vaticinor, in cæteris quidem ipſum & ducem bonum, & civilis vitæ amicum fuiſſe; rectam vero diſciplinam nullo pacto attigiſſe, nec ad rei familiaris adminiſtrationem animum unquam applicuiſſe.* Quod etiam de Platone notat Laërtius in ejus vita: Καὶ ἐν τοῖς νόμοις ὁ Πλάτων πλάσμα φησὶν εἶναι τὴν παιδείαν αὐτοῦ· μὴ γὰρ εἶναι Κῦρον τοιοῦτον. *Atque etiam in Legibus Plato ejus Pædiam commentitiam eſſe ait; neque enim Cyrum talem fuiſſe.* Unde & liquet Cyri pædiam non ad hiſtoriæ veritatem, quod tamen nonnulli volunt, ſcriptam fuiſſe. Et ita etiam Cicero ad Quintum fratrem ſcribens, ait: *Cyrus ille à Xenophonte non ad hiſtoriæ fidem ſcriptus eſt, ſed ad effigiem juſti imperii.* Quod & confirmat Auſonius in Gratiarum Actione ad Gratianum: *Vellem*, inquit, *ſi rerum natura pateretur Xenophon Attice, in ævum noſtrum venires: tu qui ad Cyri virtutes exſequendas votum potius, quam hiſtoriam commodâſti, cum diceres non qualis eſſet, ſed qualis eſſe deberet.* In eadem ſententia eſſe etiam videtur Hermogen. l. 2. de form. Orat. ubi de Xenophonte. Τὸ μέντοι περὶ τὸν Ἀβραδάτην καὶ τὴν Πάνθειαν πᾶν ἦθός τε καὶ πάθος πολλὰς ἔχει τὰς ἡδονὰς μυθικῶς πλασθέν. *Illa autem quæ narrat de Abradata & Panthia* (de his vero agit Xenophon in Cyri pædia lib. 6. & 7.) *moribus & affectibus multam habent ſuavitatem & delectationem fabuloſe confictam.* Et ita quoque ſentiunt è Junioribus viri Doctiſſimi, Ludovicus Vives lib. 5. de tradendis Diſciplinis, Joſephus Scaliger in Prolegomenis præſtantiſſimi operis De Emendatione temporum, Sethus Calviſius in Iſagoge Chronologica cap. 21. G. Voſſius de Hiſtor. Græc. lib. 1. cap. 5. aliique.

6. *Negat Socratem de cœli atque naturæ cauſis rationibuſque unquam diſputaviſſe*] Deſignat Gellius locum Xenephontis, qui ſatis longus exſtat lib. 1. Memorabilium, ubi inquit: Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς, οὐδὲ ἀνόσιον, οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ἧπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν ἔφυ, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν οὐρανίων. ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἐπεδείκνυε, &c. Id eſt, *Nemo vero unquam Socratem impii quidquam aut nefandi vel deſignare vidit, vel audivit dicere. Nec enim de rerum omnium natura ſic diſſerebat, uti complures alii, nimirum conſiderans, quo pacto is, qui à profeſſoribus ſapientiæ mundus appellatur, ortus ſit: quibuſque de cauſis neceſſariis ſingulæ res cœleſtes fiant. Imo eos qui his rebus occuparentur, fatuos eſſe demonſtrabat.* Videſis & reliqua quæ ſequuntur. Pertinent vero huc etiam, quæ idem Xenophon lib. 4. Memorabil. de Socrate narrat, quatenus ipſe Geometriæ, Aſtronomiæ Rerumque naturalium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gat Socratem de cœli atque naturæ cauſis rationibuſque unquam diſputaviſſe : ac ne diſciplinas quidem cæteras, quæ *μαθήματα* Græci appellant, 7 quæ ad bene beatéque viven-

alium ſtudio operam dandam cenſuerit, ubi inter alia inquit : Ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων, ᾗ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται, φροντιστὴν γίγνεσθαι ἀπέτρεπεν. οὔτε γὰρ εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. *Denique in univerſum dehortabatur, ne quis ſtudium & operam in res cœleſtes impenderet, quo ſcilicet artificio Deus omnia moliatur. Nec enim illa poſſe ab hominibus inveniri putabat, nec diis eum rem facere gratam arbitrabatur, qui quæ illi manifeſta eſſe noluiſſent, inquireret.* Sed & idem Xenophon in epiſtolâ ad Æſchinem ſcribit : Πότε γὰρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικὴν μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρι ὤτων συνιέντα, διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλὸν, καὶ τί ἀνδρεία τε, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα γὰρ αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει, τὰ δ᾽ ἄλλα ἢ ἀδύνατον ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν, ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετ᾽ ὀφρύος σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. Id eſt, *Nam quando audivit quiſquam, ô Æſchines, Socratem de rebus cœleſtibus diſſerentem, vel ad lineas ac figuras emendandæ vitæ gratiâ diſcendas hortantem? Muſicam enim ſcimus ipſum intellexiſſe non ultra judicium aurium. Quin ſemper aliquid egregii ſuis dicere non deſinebat, quid eſſet fortitudo, quid juſtitia, quid virtutes cæteræ. Vocabat autem hæc bona humana, cætera vero vel homines aſſequi non poſſe, vel fabulis eſſe cognata dicebat, qualia ſuperciliosi ſapientiæ profeſſores ridicula commemorarent.*

Nonnunquam tamen & Socratem de rebus naturalibus diſſeruiſſe, Laërtius ex ipſo Xenophonte, quamvis contrarium ſcribat, ſibi videri ait : Δοκεῖ δέ μοι καὶ περὶ τῶν φυσικῶν ὁ Σωκράτης διειλέχθαι· ὅπου γε καὶ περὶ προνοίας τινὰ διαλέγεται, κατά φησι καὶ Ξενοφῶν, καίτοι περὶ μόνων τῶν ἠθικῶν ποιεῖσθαι τοὺς λόγους αὐτὸν εἰπών. *Sed mihi videtur Socrates de rebus etiam naturalibus diſſeruiſſe. Siquidem, ut eſt apud Xenophontem, de Providentia quædam diſputat, quamvis eũ affirmet de his ſolum quæ ad mores pertinẽt, verba facere.*

7. *Quæ ad bene beateque vivendum non pergerent*] Majorem lucem hæc accipiunt ab iſtis Ciceronis, qui lib. 1. Tuſcul. Quæſtion. inquit : *Socrates mihi videtur, id quod conſtat inter omnes, primus à rebus occultis, & ab ipſâ naturâ involutis, in quibus omnes ante eum Philoſophi occupati fuerunt, avocaviſſe Philoſophiam, & ad vitam communem adduxiſſe, ut de virtutibus & vitiis, omninoque de bonis rebus & malis quæreret, cœleſtia autem aut procul à noſtra cognitione cenſeret, vel ſi maxime cognata eſſent, nihil tamen ad bene vivendum conferre.* Et lib. 5. *Socrates autem primus Philoſophiam devocavit è cœlo & in urbibus collocavit, & in domos etiam introduxit, & coëgit de vita & moribus rebuſque bonis & malis quærere.* Atque hinc eſt, quod Diogenes Laërtius in Socrate aiat Demetrium Byzantium ſcripſiſſe, Socratem γνόντα τὴν φυσικὴν θεωρίαν μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, τὰ ἠθικὰ φιλοσοφεῖν, ἐπί τε τῶν ἐργαστηρίων καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ· κἀκεῖνα δὲ φάσκειν ζητεῖν,

Ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τε
ἀγαθόν τε τέτυκται.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

vivendum non 8 pergerent, aut attigiſſe aut comprobaſſe: iccircoque turpiter eos mentiri dicit 9 qui diſſertationes iſtiuſmodi Socrati attribuerent. hoc autem, inquiunt, Xenophon quum ſcripſit, Platonem videlicet notavit: in cujus libris Socrates de phyſica & muſica & geometria diſſerit. Sed enim de viris optimis & graviſſimis ſi credendum hoc aut ſuſpicandum fuit: 10 cauſam equidem eſſe arbitror non obtrectationis, nec invidiæ, neque de gloriâ majore pariendâ certationis: hæc enim procul à moribus philoſophiæ abſunt, in quibus illi duo omnium judicio excelluerunt. quæ igitur eſt opinionis iſtius ratio? hæc profecto

Cum naturæ contemplationem nihil nobis prodeſſe cognoviſſet, de moribus & in officinis & in foro philoſophatum eſſe; eaque ſe quærere dixiſſe,

Quod tibi in domibus malum bonumve eſt.

Pertinent huc quoque illa Sexti Empirici lib. 7. adverſ. Mathemat. Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν κατήρξαντο, ὡς ἀναγκαιοτέρων, καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιστώτων· καθὸ καὶ ὁ Σωκράτης παρήγγελλε μηδὲν ἄλλο ζητεῖν εἰ μὴ

Ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τε ἀγαθόν τε τέτυκται.

Alii autem cæperunt ab iis, quæ pertinent ad mores, ut quæ ſint magis neceſſaria, & pertinennt ad beatitudinem. Quamobrem præcipiebat quoque Socrates nihil aliud quærere, præterquam

Quod ſit in ædibus, illud ſitne bonumne Anne malum.

Et lib. 10. adverſ. Mathem. Τὴν ἠθικὴν θεωρίαν συμφώνως σχεδὸν ἅπαντες ὑπειλήφασι, περὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν διάκρισιν γίνεσθαι, καθὸ καὶ ὁ πρῶτος αὐτὴν δόξας κεκινηκέναι Σωκράτης παρήγγελλεν, ὡς ἀναγκαιότατον ζητεῖν,

Ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

Id eſt, *Morum contemplationem omnes fere uno conſenſu exiſtimant verſari in bonis & malis diſcernendis; ut qui eam primus viſus eſt moviſſe Socrates, præcepit quærere, tanquam maxime neceſſarium,*

Ædibus in noſtris quæ prava aut recta gerantur.

8. *Pergerent*] Vett. Cod. *pertinerent.*

9. *Qui diſſertationes hujuſmodi Socrati attribuerent*] Faciunt huc, quæ habet Laërtius in Platone: Φασὶ δὲ καὶ Σωκράτην ἀκούσαντα τὸν Λύσιν ἀναγινώσκοντος Πλάτωνος, Ἡράκλεις, εἰπεῖν, ὡς πολλά μου καταψεύδεθ' ὁ νεανίσκος; οὐκ ὀλίγα γὰρ ὧν οὐκ εἴρηκε Σωκράτης, γέγραφεν ἀνήρ. *Ferunt etiam Socratem, cum Platonem Lyſim recitantem audiſſet, Proh Hercules, exclamaviſſe, quam multa de me adoleſcentulus mentitur? non pauca enim quæ Socrates nunquam dixit, vir ille literis mandavit.*

10. *Cauſam equidem arbitror non obtrectationis, nec invidiæ, &c.*] Quamvis Gellius hîc, quæcunque veteres de Platonis & Xenophontis æmulatione, offenſoque inter ſeſe animo, tradiderunt, in meliorem partem interpretari, eaque elevare conetur; tamen ex ante notatis nimis quam manifeſtum eſt, eos invidiæ & æmulandi, imo obtrectandi ſtudio invicem laboraſſe.

11. *Fau-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ò eſt, æquiperatio ipſa plerumque & parilitas virtutum ter ſeſe conſimilium, etiam ſi contentionis ſtudium & bluntas abeſt, ſpeciem tamen æmulationis creat. nam uum ingenia quædam magna duorum pluriumve in ejuſem rei ſtudio illuſtrium, aut pari ſunt fama, aut proxima: itur apud diverſos [11] fautores eorum induſtriæ laudiſque ſtimandæ contentio. tum poſteà ex alieno certamine ad os quoque ipſos contagium certationis adſpirat. curſuſue eorum [12] ad eamdem virtutis calcem pergentium, uando eſt compar vel ambiguus, in æmulandi ſuſpiciones on ſuo, ſed faventium ſtudio delabitur. proinde igitur & enophon & Plato, Socraticæ amœnitatis duo lumina, ertare æmularique inter ſeſe exiſtimati ſunt; quia de iis ad alios, uter eſſet exſuperantior, certabatur; & quia duæ minentiæ, quum ſimul junctæ, in arduum nituntur, ſimucrum quoddam contentionis æmulæ pariunt.

11. *Fautores*] Cod. Tornæſ. *faviſo-* . forſan ſcripſit *favitores*, quemadodum Plautus loqui amat.

12. *Ad eandem virtutis calcem*] Sic quidem omnes libri. Melius tamen erit, ſi legas, *ad eundem virtutis callem*, vel, *ad eundem virtutis collem.*

CAP. IV.

Quod aptè Chryſippus & graficè imaginem Iuſtitiæ [1] modulis coloribuſque verborum depinxit.

COndignè mehercle & condecorè Chryſippus in librorum, qui inſcribuntur [2] περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς, primo,

MOdulis coloribuſque verborum depinxit] Merito Stephanus ait, tulorum Auctorem, dum Chryſipum aliis quam Gellii verbis laudare lt, laudem ei minime convenientem buere. Modulos enim verborum ſiorationis Chryſippum minime ſeatum eſſe; itaque ad hunc modum tulum reformandum: *Vultus juſtitiæ veris atque venerandis verborum coloribus à Chryſippo depictus.*

2. Περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς] Id eſt, *De honeſto & voluptate.* Meminit & horum Diogenes Laërtius in Catalogo Librorum à Chryſippo conſcriptorum, circa finem, ubi decem eos fuiſſe ait. περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα, ί. Fit eorum quoque mentio ab Athenæo lib. 3. cap. 12. lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

primo, os & oculos Iuſtitiæ, 3 vultumque ejus ſeveris atque venerandis verborum coloribus depinxit. facit quippe imaginem Juſtitiæ, fierique ſolitam eſſe dicit 4 à pictoribus rhetoribuſque antiquioribus, ad hunc fermè modum: *forma atque* 5 *filo virginali; aſpectu vehementi & formidabili; luminibus oculorum acribus: neque humilis neque atrocis, ſed reverendæ cujuſdam triſtitiæ dignitate.* ex imaginis autem iſtius ſignificatione intelligi voluit, judicem, qui 6 Juſtitiæ antiſtes eſt, oportere eſſe gravem, ſanctum, ſeverum, incorruptum, inadulabilem, contraque improbos nocenteſque immiſericordem atque inexorabilem, erectumque & arduum ac potentem, vi & majeſtate æquitatis veritatiſque terrificum. verba ipſa Chryſippi de juſtitia ſcripta hæc ſunt: 7 Παρθένος δ' εἶναι λέγεται κατὰ σύμβολον τοῦ ἀδιάφθορος εἶναι,

cap. 4. & lib. 14. cap. 2. Quartum citat lib. 13. cap. 2. & quintum lib. 8. cap. 2. Sed & idem Athenæus lib. 4. c. 15. Chryſippum citat περὶ τοῦ καλοῦ; uti & Plutarchus de Contradic. Stoicorum; atque etiam Laërtius in Zenone Zittico. Quem librum non alium forte ab hoc libro περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς, haud vane ſuſpicatur, quem honoris cauſa hìc nomino, Vir politiſſimi ingenii, Ægid. Menagius in elegantiſſimis doctiſſimiſque ſuis Obſervationibus ad Diogenem Laërtium p. 203.

3. *Vultumque ejus ſeveris, &c.*] Stephanus legit *Vultumque ejus totum ſ.*

4. *A pictoribus rhetoribuſque*] Plane aſſentior Luc. Joan. Scoppæ, qui lib. 2. Collect. cap. 10. hoc loco legit *à pictoribus ſculptoribuſque.* Pictores enim longe melius conjunguntur cum ſculptoribus, quam cum rhetoribus. Ut omittam, quod deſcriptio imaginis, quam de Juſtitia facit Chryſippus, omnino hanc conjecturam confirmet.

5. *Filo virginali*] Id eſt, lineameneo virginis. Filum enim idem eſt, quod lineamentum. Græcis χαρακτὴρ, περιγραφὴ εἴδους. Eodem modo Plautus dixit, *ſatis ſcitum filum mulieris.* pro forma & figura mulieris. Sic Lucretius lib. 2.

Debent nimirum non omnibus omnia prorſum
Eſſe pari filo, ſimilique affecta figura.

6. *Iuſtitiæ antiſtes*] Eodem modo Juriſconſulti ab Ulpiano *Sacerdotes Iuſtitiæ* vocantur, quaſi ſacra illius Deæ adminiſtrantes, & quod debeant eſſe non tantum conſulti Juris, ſed Juſtitiæ. Sic Cicero in Philipp. VIII. S. Sulpitium prædicat, quod non magis Juriſconſultus, quam Juſtitiæ fuerit.

7. Παρθένος δ' εἶναι λέγεται, &c.] Hoc eſt, *Dicitur autem virgo eſſe, quod indicium eſt, eam eſſe incorruptam, improbis nunquam concedere, non orationem ſuavem, non precationem, non adulationem, non denique quicquam aliud pati. Quas ob res merito triſtis etiam ac contracta fronte pingitur, vultu gravi, aſpectu contento & torvo, ut injuſtis terrorem incutiat, juſtis fiduciam præbeat: quando hujuſmodi facies juſtis grata, injuſtis moleſta eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

εἶναι, καὶ μηδαμῶς ἐνδιδόναι τοῖς κακούργοις, μὴ δὲ προσίεσθαι, μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς λόγους, μήτε παραίτησιν καὶ δέησιν, μήτε κολακείαν, μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν τοιούτων. οἷς ἀκολούθως καὶ σκυθρωπὴ γράφεται, καὶ συνεστηκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ ἔντονον, καὶ δεδορκὸς βλέπουσα, ὥστε τοῖς μὲν ἀδίκοις φόβον ἐμποιεῖν, τοῖς δὲ δικαίοις θάρσος. τοῖς μὲν [8] ὡς πρὸς φίλους ὄντος τοῦ τοιούτου προσώπου, τοῖς δὲ ἑτέροις προσαντοῦς.

Hæc verba Chryſippi eo etiam magis ponenda exiſtimavi, ut promta ad conſiderandum judicandumque ſint: quoniam legentibus ea nobis [9] delicatores quidam diſciplinarum philoſophi Sævitiæ imaginem iſtam eſſe, non Iuſtitiæ, dixerunt.

8. Ὡς πρὸς φίλους] Lege cum H. Stephano ὡς προσφιλοῦς. ut opponatur, quod ſequitur, τῷ προσαντοῦς, ubi etiam particulam ὡς repetendam putat, ὡς προσαντοῦς.

9. *Delicatiores*] Stephan. leg. *delicatiorum quidam diſciplinarum Philoſophi.*

CAP. V.

Lis atque contentio grammaticorum Romæ illuſtrium enarrata ſuper caſu vocativo vocabuli quod eſt, egregius.

DEfeſſus ego quondam diutina commentatione, laxandi levandique animi gratia, [1] in Agrippæ campo deambulabam: atque ibi duos forte grammaticos conſpicatus non parvi in urbe Roma nominis, certationi eorũ acerrimæ adfui; quum alter in caſu vocativo, *vir egregi*, dicendum contenderet, alter *vir egregie*. ratio autem ejus, qui *egregi* oportere dici cenſebat, hujuſcemodi fuit: Quæcumque inquit,

IN *Agrippæ campo*] Qui erat in ſeptimâ regione Urbis, Viâ Latâ dicta, ut eſt apud P. Victorem De Regionibus Urb. Rom. Hunc Agrippæ campum, porticu exceptâ, Auguſtus publici juris fecit, teſte Dione Caſſio lib. 55. Τό τε πεδίον τὸ Ἀγρίππειον, πλὴν τῆς στοᾶς, καὶ τὸ Διριβιτώριον αὐτὸς ὁ Αὔγουστος ἐδημοσίωσε.

inquit, nomina ſeu vocabula recto caſu numero ſingulari, *us* ſyllaba finiuntur, in quibus ante ultimam ſyllabam poſita eſt, *i*, litera: ea omnia caſu vocativo, *i*, litera terminantur, ut *Cœlius Cœli*, *modius modi*, *tertius terti*, *Accius Acci*, *Titius Titi*, & ſimilia omnia. ſic igitur *egregius*, quoniam, *us* ſyllaba in caſu nominandi finitur, eamque ſyllabam præcedit *i* litera, habere debebit in caſu vocandi *i* literam extremam; & iccirco *egregi*, non *egregie* rectius dicetur. nam *divus* & *rivus* & *clivus*, & ſimilia nomina, *us* ſyllaba terminantur, ſed ea quæ per duo *u* ſcribenda eſt, propter cujus ſyllabæ ſonum declarandum reperta erat nova litera, [2] quæ digamma appellabatur. hoc ubi ille alter audivit: ô, inquit, egregie grammatice, vel, ſi id mavis, [3] egregiiſſime, dic, oro te, *inſcius* & *impius* & *ſobrius* & *ebrius* & *proprius* & *propitius* & *anxius* & *contrarius*, quæ *us* ſyllaba finiuntur, quibus ante ultimam ſyllabam, *i* litera eſt, quem caſum vocandi habent? me enim pudor & verecundia tenet pronunciare ea ſecundùm tuam definitionem. ſed quum ille pauliſper oppoſitu horum vocabulorum commotus reticuiſſet, & mox tamen ſe collegiſſet, eamdemque illam, quam definierat, regulam retineret & propugnaret; diceretque & *proprium* & *propitium* & *anxium* & *contrarium* itidem in caſu vocativo dicendum. ut & *adverſarius* & *extrarius* diceretur: *inſcium* quoque & *impium* & *ebrium* & *ſobrium* inſolentius quidem paulo,

2. *Quæ digamma appellabatur*] Romani digamma Æolicum quod figuram F præferebat, pro V conſona uſurparunt. Δίγαμμα autem dictum, ut Fabius, Diomedes, Priſcianus, alii, volunt, non à poteſtate, quæ plane diverſa hîc eſt ac in gamma, ſed à Charactere; quia apud Græcos conſtet duobus gamma, quorum unum alteri impoſitum, haud ſecus ac fit apud Latinos in F. Claudius vero Imperator hanc figuram invertit, & V conſonans per Ⅎ expreſſit. Unde in Vett. Lapidd. DIⅎAI, AMPLIAⅎIT, TERMINAⅎITQVE, aliaque hujuſmodi.

3. *Egregiiſſime*] Ad exemplum Pacuvii, qui in Medo dixit: *Mulier egregiiſſimâ formâ.* Ejus comparativo uſus Lucretius lib. 4.

Nam nihil egregiu' ſt, quam res diſcernere apertas
A dubiis - - -

Imo & ipſe Juvenalis Sat. x.

Egregius cænat, meliuſque miſerrimus horum.

Ubi *egregius* pro *egregiius* poni & teſtatur Priſcianus, & ipſa ſententia clamat.

Copiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

o, ſed rectius per *ι* litteram, non per *e* in caſu eodem pronunciandum; eaque inter eos contentio longius duceretur: on arbitratus ego operæprecium eſſe eadem iſta hæc iutius audire, clamantes compugnantesque illos reliqui.

CAP. VI.

uimodi ſint quæ ſpeciem doctrinarum habeant: ſed neque delectent neque utilia ſint; atque inibi de vocabulis ſingularum urbium regionumque immutatis.

HOmo nobis familiaris, in litterarum cultu non ignobilis magnamque ætatis partem in libris verſatus, djutum, inquit, ornatumq; volo ire Noctes tuas. & ſimul it mihi librum grandi volumine doctrinis omnigenis, ipſe dicebat, præſcatentem; quem ſibi elaboratum eſſe t ex multis & variis & remotis lectionibus: ut ex eo ſuerem quantum liberet rerum memoria dignarum. accio cupidus & libens: tamquam ſi 1 copiæcornum nactus ſem: & recondo me penitus, ut ſine arbitris legam. at quæ i ſcripta erant, prò Iupiter, mera miracula! quo nomine erit, qui primus Grammaticus appellatus eſt; & 2 quot erint Pythagoræ nobiles, quot Hippocratæ, & 3 cuimodi omerus fuiſſe dicat 4 in Ulixis domo ἀδιρλῶες; quam ob

1. *Opiæcornum*] Vett. Edd. *copiæ cornu*, & ita notatum in margine od. Tornæſ. cum in ipſo contextu etum eſſet *m*. Cæterum ad hujus cais illuſtrationem videri poteſt Sene- Epiſt. 88. ubi ſimiles Grammaticon nugas recenſet, & explodit.

2. *Quot fuerint Pythagoræ, &c.*] Reiuntur viginti octo in Antiquorum onumentis, quibus Pythagoræ noen fuit, & referuntur à Jonſio lib. 4. ſus finem De Scriptorib. Hiſt. Phi. Sic & viginti circiter Hippocrates teribus noti ſunt.

3. *Cuimodi*] Cod. Torn. & Vett. Edd. *uſmodi*.

4. *In Vlixis domo ἀδιρῆνες*] Vett. Edd. habent Σειρῆνες, *Sirenes*. Quod Petr. Victorius Variar. Lect. l. 35. c. 16. huic loco non convenire ait; ſe vero in libro calamo exarato, & ſatis fideli reperiſſe Ἀδυρῆνες; unde poſtea alii fecere Ἀδιρῆνες, quorum neutrum tamen uſquam apud Homerum exſtat. J. Caſaubonus totum hunc fœde corruptum locum ita corrigit: *Cuimodi Homerus fuiſſe dicat in Vlixis domo* ὀρσοθύρην; *& quam ob cauſam, &c.* atque hoc res ipſa poſtulare videtur. Nam referendum eſt ad illum Homeri locum Ὀδυσ. χ.

Ὀρσοθύρη δέ τις ἔσκεν ἐϋδμήτῳ ἐνὶ τοίχῳ.

Qui locus quam varie ſit expoſitus à

ob cauſam Telemachus cubans junctim ſibi cubantem Piſiſtratum non manu attigerit, ſed pedis ictu excitarit; & Euryclia Telemachum quo genere clauſtri incluſerit; & quapropter idem poëta roſam non norit, oleum ex roſa norit;[5] atque illud etiam ſcriptum fuit, quæ nomina fuerint ſociorum Ulixis, qui à Scylla rapti laceratique ſunt; utrum [6] ἐν τῇ ἔσω θαλάσσῃ Ulixes erraverit [7] κατ' Ἀρίσταρχον, an [8] ἐν τῇ ἔξω κατὰ Κράτητα. id etiam iſtic ſcriptum fuit, qui ſint apud Homerum verſus [9] ἰσόψηφοι, & quorum ibi nomi-

Veteribus Criticis, ex Euſtathio, Heſychio, aliiſque patet. Sed & hanc emendationem etiam confirmare videtur Vetus ille Codex, in quo legitur ἀδυρῆνες per *v.* quod hoc modo minus malum foret. Vix etiam dubium eſt, quin principium hujus vocis ὀρσοθύρην um præcedenti *domo* fuerit conſuſum, & τὸ ες ad finem fuiſſe adjectum ex illo *&*, quod ad ſequentem quæſtionem pertinebat.

5. *Atque illud etiam ibi ſcriptum fuit, &c.*] Huc faciunt, quæ de hujuſmodi Grammaticorum & otioſorum hominum nugis exſtant apud Senecam Epiſtola 88. *Hoc quidem me quærere, utrum major ætate fuerit Homerus an Heſiodus, non magis ad rem pertinet, quam ſcire an minor Hecuba fuerit, quam Helena, & quare tam male tulerit ætatem. Quid, inquam, annos Patrocli & Achillis inquirere, ad rem exiſtimas pertinere? Quæris Ulyſſes ubi erraverit, potius; quam efficias, ne nos ſemper erremus? Non vacat audire, utrum inter Italiam & Siciliam jactatus ſit, an extra notum nobis orbem: neque enim potuit in tam anguſto error eſſe tam longus.* Et paullo poſt: *Quid inquiris, an Penelopa impudica fuerit, an verba ſeculo ſuo dederit, an Ulyſſem illum eſſe, quem videbat, antequam ſciret, ſuſpicata ſit.* Et magis inferius: *Quatuor millia librorum Didymus grammaticus ſcripſit: miſer, ſi tam multa ſupervacua legiſſet. In his libris de patriâ Homeri quæritur, in his de Æneæ matre verâ: in his libidinoſior Anacreon, an ebrioſior vixerit: in his an Sappho publica fuerit: & alia, quæ erant dediſcenda, ſi ſcires.*

6. Ἐν τῇ ἔσω θαλάσσῃ] Id eſt, *in interiori mari.*

7. Κατὰ Ἀρίσταρχον] *Iuxta Ariſtarchum.*

8. Ἐν τῇ ἔξω κατὰ Κράτητα] *In exteriore juxta Cratetem.*

9. Ἰσόψηφοι] Qui verſus Græcis dicantur Ἰσόψηφοι notat Muretus Var. Lect. lib. 14. cap. 13. Nimirum quorum verſuum omnes literæ pro numeris acceptæ eundem numerum efficerent ac conſtituerent, eos verſus ἰσοψήφους vocabant. Cujuſmodi etiam exemplum in duobus nominibus in Epigrammate Græco ex lib. 2. Anthologias, adfert, quod ſi tanti videatur, apud ipſum vide ſis; pudet enim his nugis diutius immorari. In eorum tamen gratiam, qui hiſce, ſimilibusve adhuc delectantur, adſcribam quæ in Voſſiano quodam Codice ad marginem notata reperio; nimirum, Ex MS. reg. num. cIↄ ccccxcIIx. p. 102. ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς στίχοις εὑρίσκονται τοιαῦτα ἰσόψηφα.

Ἀλλ'

ominum [10] παραστιχὶς reperiatur, & [11] quis adeò verſus ſit
ui per ſingula vocabula ſingulis ſyllabis increſcat; ac de-
de qua ratione dixerit ſingulas pecudes in ſingulos annos
terna parere; & ex quinque operimentis, quibus Achillis
lupeus mœnitus eſt, quod factum ex auro eſt, ſummum
an medium; & præterea quibus urbibus regionibuſque
ocabula jam mutata ſint, quod Bœotia ante appellata
erit [13] Aonia, quod Ægyptus Aëria, quòd Creta eodem
uoque nomine Aëria dicta eſt, quòd Attice Α'κτὴ, quòd
Corinthus Ephyre, quòd Macedonia Ἠμαθία, quòd
Theſſalia Αἱμονία, quòd [14] Tyros Sarra, quòd Thracia an-
tè

ἀλλ' ἀναχασσάμενος λίθον εἵλετο χειρὶ παχείῃ, } Exſt. Ιλ. η.
κείμενον ἐν πεδίῳ, μέλανα, τρηχύντε, μέγαντε. } ℣ſ. 264.

Μή με πρὶν σίτοιο κελεύετε μηδὲ ποτῆτος, } Exſt. Ιλ. τ. ℣ſ. 306.
ἄσασθαι φίλον ἦτορ ἐπεί μ' ἄχος ἱκάνει.

Ὄρσας ἀργαλέους ἀνέμους καὶ κύματα μακρὰ, } Exſt. Od. ω. ℣ſ. 110.
ἤπου ἀνάρσιοι ἄνδρες ἐδηλήσαντ' ἐπὶ χέρσου.

ſopſepha nomina dicuntur, quæ ſuis
teris ad numeri notam, quam una-
uæque refert, æſtimatis eandem pæne
ummam efficiant, ſive δίστιχα fuerint,
t in Epigram. 61. lib. 6. cap. 12. ſive
μονόστιχα, ut in hiſce Homericis; ubi
nimirum prioris diſtichi uterque ver-
us refert numer. 3498. ſecundi 2848.
poſtremum vero claudicat. primus e-
nim verſus habet 3102. alter 3436.
forte mendum in priori; cui facile addi-
deris τ 300. ſi ita legas,

Ὄρσας ἀργαλέους τ' ἀνέμους καὶ κύ-
ματα μακρὰ.

10. Παραστιχὶς] Id eſt, *continua ſeries.* Muretus ait, Euſtathium notare à primis litteris quinq; primorum verſuum ultimi libri Iliados effici nomen λεύκη. atque ibi etiam tradere, Veteres hujuſmodi quæſtiunculis luſitare ſolitos eſſe, quales aliquot ponit & explicat.

11. *Quis adeo verſus ſit, &c.*] Muretus non dubitat, quin illum ſignificet è lib. 3. Iliados.

Ὦ μάκαρ Ἀτρείδη μοιρηγενὲς ὀλ-
βιοδαίμων.

12. *Terna parere*] Quâ ratione dicat Homerus ſingulas pecudes in Africa in ſingulos annos terna parere, explicat Euſtathius in quartum Odyſſeæ. Quem ſi tanti putaveris, adire poteris.

13. *Aonia*] Bœotiam olim Æoniam dictam teſtatur & Stephanus de Urbib. in Ἄονος. Sic Callimachum & Dionyſium Ἀόνιον pro Thebano poſuiſſe ſcribit Euſtathius. Dicti etiam Bœotii Ectines à Lycophrone; Cembyces & Hyanſes à Strabone lib. 7.

14. *Tyros Sarra*] Sic & Feſtus, & ex eo Paulus, Tyrum olim Sarram dictam ſcribunt. Unde Ennius in Fragmentis, *Pœnos Sarra oriundos*, id eſt, Tyro. & hinc apud Poëtas *Sarranum* ſæpius pro *Tyrio* reperitur. Servius ad lib. 4. Georg. *Quæ nunc Tyrus dicitur, olim Sarra vocabatur, à piſce quodam qui illic abundat, quem lingua ſua Sar appellant.* Notum eſt Sarræ nomen diduci ex Hebræo צור

tè Sithon dicta ſit, quod Seſton Ποσειδώνειον. Hæc atque item alia multa iſtiuſmodi ſcripta in eo libro fuerunt. quem quum ſtatim properans redderem, [15] ὄναιό σου, inquam, doctiſſime virorum, ταύτης τῆς πολυμαθίας; & librum hunc opulentiſſimum recipe nihil prorſus ad noſtras [16] paupertinas litteras congruentem. nam meæ Noctes, quas inſtructum ornatumque [17] iſti, de uno maximè illo verſu Homeri quærunt, quem Socrates præ omnibus ſemper rebus ſibi eſſe cordi dicebat,

[18] Ὅ, ττί τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

Tſor, quo nomine Tyrum appellant Sacri Scriptores. Quod vero de piſce *Sar* Servius notat, non extat ullibi gentium, ut bene Bochartus obſervat, qui & Servium memoriæ lapſum vult Geograph. Sacr. P. 2. lib. 2. cap. 10.

15. Ὄναιό σου ταύτης τῆς πολυμαθίας] Id eſt, *Proficiat*, ſive, *bene ſit tibi hujus multijugæ doctrinæ gratiâ*.

16. *Paupertinas literas*] Id eſt, humiles & ſteriles. Sic apud Sidonium Apollinarem lib. 3. Epiſt. 7. *paupertini ſermonis* & lib. 7. Epiſt. ult. *paupertinus receſſus*. Ubi ſimiles loquendi modos Savaro obſervat.

17. *Iſti*] Ivisti.

18. Ὅ, ττί τοι &c.] Id eſt, *Quodcunque tibi in domibus malumque bonumque accidiſſet*. Exſt. Οδ. δ. ϛίχ. 391. Quem verſum & Socrati ſæpius in ore fuiſſe teſtantur Diogenes Laërtius in ejus vitâ, & Sextus Empiricus adverſ. Mathematicos. quorum verba ſupra ad cap. 3. adduximus.

CAP. VII.

Quòd Marcus Varro Cn. Pompejo conſuli primum deſignato commentarium dedit, quem appellavit iſagogicum, de officio ſenatus habendi.

CN. Pompejus conſul primùm cum M. Craſſo deſignatus eſt. eum magiſtratum Pompejus quum initurus foret, quoniam, per militiæ tempora, ſenatus habendi conſulendique, rerum etiam expers urbanarum fuit, M. Varronem familiarem ſuum rogavit, uti commentarium faceret [1] εἰσαγωγικὸν, (ſic enim Varro ipſe appellat,) ex quo diſceret quid facere dicereque deberet, quum [2] ſenatum

Εἰσαγωγικὸν] Id eſt, *Introductorium*.

2. *Senatum conſuleret*] Conſuli Senatus dicebatur, ubi de eo, quod Conſul retulerat, Senatorum ſententiæ ordine

..n conſuleret. Eum librum commentarium, quem ſuper ..re Pompejo fecerat, periſſe Varro ait in literis quas ad ..pianum dedit: quæ ſunt in libro epiſtolicarum quæ..onum quarto. in quibus literis, quoniam quæ ante ſcri..erat non comparebant, docet rurſum multa ad eam rem ..centia. primùm ibi ponit qui fuerint, per quos more ..jorum ſenatus haberi ſoleret; eoſque nominat 3 *Dictato..m*, 4 *Conſulem*, 5 *Prætores*, 6 *Tribunos plebi*, 7 *Interregem*, *Præfe-*

..: rogabantur. Livius lib. 2. *Eam rem ..ſules rati, ut erat, perniciofam, ad Pa.. referunt, ſed delatam conſulere ordine ..licuit.* Et mox: *Prius itaque quam ..uma experirentur, Senatum iterum con..re placuit.*

.. *Dictatorem*] Quia jus Dictaturæ ..mum erat, & libera poteſtas; nec ..tator niſi periculoſiſſimis reipubli.. temporibus creabatur; ideo & jus ..endi ſenatus habebat, quod proprie ..eum magiſtratum ſpectabat, qui ..mam in Urbe poteſtatem gerebat. ..de Livius: *Q. Fabius Maximus Di..tor, quo die magiſtratum iniit, vocato ..atu, pervicit ut decemviri libros Si..binos adire juberentur.*

.. *Conſulem*] Cod Tornæſ. & Vett. .. *Conſules.* Conſulum munus pro..um fuiſſe, Senatum convocare ex eo ..nifeſtum, quod neque ſuperior ma..gratus, neque par Conſulibus in Ur..erat; neque opus eſt multis hoc Ve..tum teſtimoniis confirmari, cum u..ue occurrant. Sic Livius lib. 8. *Cum ..ntino tumultu coacti conſules Senatum ..arent.* Salluſtius in Catilina: *Conſul ..vocato ſenatu, refert quod de iis fieri ..ceat, qui in cuſtodias traditi erant.*

5. *Prætores*] Notandum Prætores .. convocandi ſenatum duntaxat ha..ſſe eo tempore, quo Conſules Urbe ..ſſent. Nam abſentibus conſulibus ..ſulare munus ſuſtinebatur ab eo, .. dignitate proximus erat. Is vero .. Prætor. Unde Livius lib. 22. *P. Fu.. Philus, M. Pomponius prætores in curiam Hoſtiliam ſenatum vocaverunt.* Cicero pro Plancio: *Placuit nobis ut ſtatim ad Cornutum prætorem Urbanum litteras deſerremus, qui quod conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat more majorum. Senatus eſt continuo convocatus.* Notandum etiam hoc diſcriminis inter Conſules & Prætores fuiſſe, quod Conſules quacunque de re volebant ſenatum convocare poterant, Prætores autem nunquam, niſi ad rem novam. Honeſtius enim viſum eſt, vetera in Conſulum adventum reſervari, neque in eorum abſentiâ tractari; at nova, quia moram non paterentur, ſed præſenti conſilio opus haberent, ei magiſtratui, cui in abſentiâ conſulum Senatus cogendi jus erat, qualis Prætor urbanus, tractari concedebantur.

6. *Tribunos plebi*] Tribuni plebis M. Valerio & Sp. Virginio Coſſ. ſenatus convocandi jus ſibi uſurpare cœperunt, ut teſtatur Dionyſius Halicarnaſſ. l. 10. Τῷ δ᾽ ἑξῆς ἔτει Μάρκου Οὐαλερίου καὶ Σπ. Οὐεργινίου τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, στρατιὰ μὲν ὑπερόριος οὐδεμία ἐξῆλθε Ῥωμαίων, πολιτικὰ δὲ προσκρούσματα τοῖς δημάρχοις πρὸς τοὺς ὑπάτους συνέστη πάλιν, ἐξ ὧν ἔσχον οἱ δήμαρχοι περισπάσαντές τι τῆς ὑπατικῆς δυναστείας. τὸν μὲν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκκλησίας μόνον ἦσαν οἱ δήμαρχοι κύριοι, βουλὴν δὲ συναγαγεῖν ἢ γνώμην ἀγορεύειν οὐκ ἐξῆν

αὐτοῖς,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

8 *Præfectum urbi*: neque alii, præter hos, jus fuiſſe dixit facere ſenatuſconſultum; quotienſque uſu veniſſet, ut omnes iſti magiſtratus eodem tempore Romæ eſſent, tum quo ſupra ordine ſcripti eſſent, qui eorum prior aliis eſſet, ei potiſſimum ſenatus conſulendi jus fuiſſe. addit deinde, extraordinario jure 9 *Tribunos* quoque *militares*, qui pro *conſulibus* fuiſſent, item 10 *Decemviros*, quibus imperium conſulare

αὐτοῖς, ἀλλ' ἦν τῶν ὑπάτων τοῦτο τὸ γέρας. οἱ δὲ τότε δήμαρχοι πρῶτοι συγκαλεῖν ἐπεβάλλοντο τὴν βουλήν, Ἰκιλλίου τὴν πεῖραν εἰσηγησαμένου, ὃς ἡγεῖτο μὲν τοῦ ἀρχείου, δραστήριος δέ τις ἦν ἀνὴρ καὶ Ῥωμαίοις εἰπεῖν οὐκ ἀδύνατος. Id eſt, *Anno ſequenti M. Valerio, Sp. Virginio Coſſ. nullum Romanis bellum externum fuit; ſed domi contentiones recruduerunt inter tribunos & conſules; quâ conflictatione tribuni conſulari poteſtati nonnihil detraxerunt. Nam antea concionum duntaxat jus penes tribunos erat, ſenatum convocandi aut ſententiam dicere eis non licebat; ſed conſulum is honos fuit; hujus anni tribuni primi ſenatum convocare aggreſſi ſunt auctore Icilio, qui ejus collegii princeps erat, vir gravis & pollens Romanâ facundiâ.* Sed Tribunos Conſulibus etiam in Urbe præſentibus Senatum ſuâ auctoritate convocaſſe, ex Cicerone conſtare poteſt, qui in principio lib. 3. de Oratore ſcribit, vocatu Druſi tribuni pleb. non ſolum Senatum, ſed & conſulem Philippum in curiam veniſſe. Sic ut Tribuni quando aliquid innovare vellent, aut in novo aliquo tumultu, Senatum ſuâ auctoritate cogerent.

7. *Interregem*] Non ſolum Interrex dictus, qui interregni tempore medius inter duos Reges creabatur, verum etiam exactis regibus, interregni nomenclatio & interregis ad alios etiam magiſtratus tranſlata; quando nimirum aliquis in locum magiſtratus ſufficiebatur, tanquam interrex. Quoties enim comitia à Conſulibus, aut morbo, aut bello aut ſeditione impeditis, haberi non poterant, ſi Dictatorem dici non placuiſſet: Interrex prodebatur; qui cum quinque diebus quod Interregni tempus erat, hoc magiſtratu functus fuiſſet, alteri imperium tradebat. Hujus officium erat, omnia ea obire, quæ vel Regum vel Conſulum fuiſſent, itaque & Senatum convocare.

8. *Præfectum Urbi*] Hic ſub Regibus & Conſulibus quoque quoties abeſſent, ad præſidium Urbis relictus, imperium ſummum habebat, præſidia ad tuendam urbem diſponebat, jura civibus reddebat, ſenatumque convocabat.

9. *Tribunos quoque militares, qui pro conſulibus fuiſſent*] Tribuni militum conſulari poteſtate primum creati anno U. C. CCCX. Rempublicam pro Conſulibus complures annos adminiſtrarunt, nimirum ad annum ab U. C. CCCLXXXVIII. Penes hos eadem, quæ apud Conſules jura & inſignia erant.

10. *Decemviros*] Hos primum creatos anno U. C. CCCII. Livius lib. 3. & Solinus tradunt, M. Varro autem anno CCCIII. idque factum in annum unum legum Reipublicæ ſcribendarum cauſâ; & eâ lege, ut à Decemviris provocare non liceret, neve quis alius eo anno magiſtratus eſſet. Decimo die, ut eſt apud Livium, jus populo ſinguli reddebant; eoque die penes præfectum juris faſces duodecim erant: collegis novem ſinguli accenſi apparebant. Notatu etiam digna ſunt verba Dionyſii Halicarnaſſei lib. 10. Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει παραλαβόν-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…tum eſſet, item [11] *Triumviros reipublicæ conſtituendæ* cau-…creatos, jus conſulendi ſenatum habuiſſe. poſtea ſcripſit …de interceſſionibus: dixitque intercedendi, ne ſenatuſcon-…ſultum fieret, [12] jus fuiſſe iis ſolis, qui eadem poteſtate, qua ii, qui

…όντος οἱ δέκα νομοθέται τὰ πρά-…γματα, πολιτείας κόσμον τοιόνδε π-…καθίστανται. εἷς μὲν αὐτῶν τάς τε …ῥάβδους καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα τῆς …ατικῆς εἶχεν ἐξουσίας, ὃς βου-…ήν τε συνεκάλει, καὶ δόγμα ἐπεκύ-…ου, καὶ τὰ ἄλλα ἔπραττεν ὅσα ἡγε-…μόνι προσῆκεν. οἱ δὲ ἄλλοι, συστέλλον-…τες ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον τὸ τῆς ἐξου-…σίας ἐπίφθονον, ὀλίγῳ τινὶ διηλλάτ-…τον ὀφθῆναι τῶν πολλῶν· εἶτα αὖθις …ἕτερος αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν κα-…θίστατο. καὶ τοῦτο ἐκ περινομῆς ἐγέ-…νετο παραλλὰξ, ἐπὶ ἐνιαυτοῦ τὴν …ἡγεμονίαν παραλαμβάνοντες εἰς …συγκείμενόν τινα ἡμερῶν ἀριθμόν. …d eſt, *Itaque ſequenti anno Decemviri …ſumptis civitatis gubernaculis, talem …reipublicæ formam conſtituerunt: Penes …unum illorum faſces erant & reliqua con-…ſularis poteſtatis inſignia. Is Senatum …convocabat, decreta confirmabat, cetera-…que prætoris munia exſequebatur; reliqui …ad minuendam poteſtatis invidiam non …multum à privatis differebant habitu. …Deinde alius in poteſtatem ſuccedebat ſer-…vatis vicibus, atque ita annuum imperium …adminiſtrabatur, ſtato quodam dierum …numero.* Hæc autem Reipublicæ muta-…tio minus inſignis, ut ait Livius, quia …non diuturna fuit; intra triennium e-…nim Decemviri & inſtituti ſunt & …ablati. Primi & Patricii & Conſula-…res omnes fuere, ex poſterioribus vero …tres plebei; propter tyrannidem affe-…ctatam conſenſu populi magiſtratu …abire coacti ſunt.

11. *Triumviros reipublicæ conſtituendæ*] Triumviratus Reipublicæ conſtituendæ origo ab Auguſti, Antonii & M. Lepidi fœdere, poſt J. Cæſaris necem, inito; qui Imperium ſive potius Tyrannidem occupare conantes, ſeſe Triumviros Reipublicæ conſtituendæ appellavêre; hoc nomine culpam prætexentes, atque ſub eo omnia magiſtratus jura & inſignia ad ſe trahentes; ita ut eorum nutui & auſpiciis omnis Reſpublica niteretur.

12. *Ius intercedendi fuiſſe iis ſolis, qui eadem poteſtate, &c. majoreve eſſent*] Unde Cicero lib. 3. de Legib. *Ni poteſtas par majorvè prohibeßit SC. perſcripta ſervanto.* Non itaque cuivis è Senatoribus intercedendi jus erat, ſed iis tantum, qui aut magiſtratus majores erant, aut Tribuni plebis. His enim etſi minorum magiſtratuum nomine cenſerentur, maxima tamen fuit poteſtas, intercedendique jus ſummum, editâ ſolemni voce, VETO. Verum quotieſcunque Senatusconſulta interceſſionibus impediebantur, aut mora iis fiebat, id quod patres decreverant Senatus Auctoritas dicebatur, eaque perſcribi ſolebat. Cælius lib. 8. Epiſtol. Famil. ad Ciceronem: *Si quis huic SC. interceſſerit, ſenatui placere auctoritatem perſcribi, & de ea re ad Senatum populumque referri.* Et mox: *Si quis huic SC. interceßiſſet, Senatui placere auctoritatem perſcribi, & de ea re placere ad hunc ordinem referri.* Auctoritatum perſcribendarum rationem habes apud Dionem Caſſium lib. 55. Ἐβουλεύοντο μὲν, inquit, καὶ ἥ γε γνώμη συνεγράφετο, οὐ μέντοι καὶ τέλος τι ὡς κεκυρωμένη ἐλάμβανεν, ἀλλὰ Αὐκτώριτας ἐγίγνετο. ὅπως φανερὸν τὸ βούλημα αὐτῶν ᾖ, τοιοῦτον γάρ τι ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ. Τὸ

δ' αὐ-

ii, qui ſenatuſconſultum facere vellent, majoréve eſſent, tum adſcripſit de locis, in quibus ſenatuſconſultum fieri jure poſſet; docuitque confirmavitque, [13] niſi in loco per augures conſtituto, quod templum appellaretur, ſenatuſconſultum factum eſſet, juſtum id non fuiſſe. propterea & [14] in curia Hoſtilia, & [15] in Pompeja, & poſt [16] in Iulia, quum

δ' αὐτὸ τοῦτο ἐς εἴποτε, &c. ἢ ἐναντιωθέντων τινῶν δημάρχων, τὸ μὲν δόγμα οὐκ ἠδυνήθη γενέσθαι, τὴν δὲ δὴ γνώμην σφῶν οὐχ ὑπέρημον ἀποκρυφθῆναι, ἐνομίζετο. Id eſt, *Conſilium quidem capiebant, & quod ſtatuiſſent, id perſcribebatur: non tamen Senatuſconſulti vim obtinebat, ſed Auctoritas Senatus dicebatur, ut quæ ſententia eorum fuerat, manifeſtum fieret. Nam id vis nominis hujus ſignificat. Idemque hoc etiam obſervatum eſt, cum &c. aut tribuni plebis aliqui interceſſiſſent. Nam hic quoque cum Senatuſconſultum fieri nequiret, tamen ſententiam ſuam, quam Senatus nolebat eſſe occultam, edicebat.*

13. *Niſi in loco per augures conſtituto, quod templum appellaretur*] Habebatur Senatus in locis per auguria conſtitutis, id eſt, aut in curiis inauguratis, aut in deorum templis. Unde Cicero pro Milone, Curiam templum ſanctitatis, amplitudinis, mentis, conſilii publici appellat. Hinc apud Lampridium in Severo legimus: *Cum Senatus frequens in Curiam hoc eſt ædem Concordiæ, templumque inauguratum conveniſſet.* Templum inauguratum addit, quia Romæ erant plures Concordiæ ædes, ſed non omnes inauguratæ erant. hæc fuit in Liviæ porticu. Præter Concordiæ templum, maxime in Veterum monumentis celebrantur propter Senatus conſilia, ædes Jovis Statoris, Jovis Capitolini, Apollinis, Martis, Bellonæ, Vulcani, Caſtoris, Telluris, Virtutis, & Fidei. Inter Curias etiam inauguratas, Curia Calabra, Curia Hoſtilia, Curia ad portam Capenam, item Pompeia, Julia, Octavia. Erat autem utrobique religio par, neque enim minus ſacræ curiæ, utpote inauguratæ, quam deorum templa. Imo Veteres eum locum, ubi Senatus convenire ſoleret, ſive in curia, ſive in templo, indifferenter curiæ nomine inſigniunt. Feſtus refert, Nicoſtratum in libro De Senatu habendo, memoriæ prodidiſſe, quod olim tantum tria Senacula, ubi Senatus haberetur, fuerint. Unum, ubi poſtea ædes Concordiæ fuit, inter Capitolium & forum; alterum ad portam Capenam, tertium vero in æde Bellonæ, in quo exterarum nationum legatis, quos in urbem admittere nolebant, Senatus dabatur.

14. *In curia Hoſtilia*] Hanc curiam, ut ex nomine patet, & à Varrone lib. 4. de L. L. Livioque lib. 1. ac aliis traditum, Tullius Hoſtilius in urbe exſtruxit, & conſultandi locum Senatoribus eſſe voluit, cum antea Senatus haberetur extra urbem in Vulcani templo ex Romuli inſtituto. Poſtea Curia iſta incendio periit, ex eo, quod Clodii à Milone interfecti corpus à plebe in eam perlatum, ibique rogo ex ſubſelliis exſtructo, una cum ipſa curiâ combuſtum. Verum ſtatim à Fauſto Syllæ filio, ut teſtatur Dion Caſſius lib. 40. refecta eſt, ejuſque nomine appellata; cum & prius Sylla pater curiam eandem Hoſtiliam novo ædificiorum genere exornaverat. Unde Cicero lib. 5. de Finibus: *Equidem curiam noſtram, Hoſtiliam dico, non hanc novam, quæ mihi minor eſſe videtur, poſtea quam eſt major, intuens.* Refert autem Dio lib. 43. eandem hanc Curiam denuo dirutam

cum profana ea loca fuiſſent, templa eſſe per augures conſtituta; ut in iis ſenatuſconſulta more majorũ juſta fieri poſſent. inter quæ id quoque ſcriptum reliquit: 17 non omnis ædes ſacras, templa eſſe, ac 18 ne ædem quidẽ Veſtæ, templum eſſe. hæc deinceps dicit, ſenatuſconſultum ante exortum aut poſt occaſum ſolem factum 19 ratum non fuiſſe: 20 opus etiam

n eſſe, ſub prætextu quidem, quod licitati fanum in ea area inædificandum viſum eſſet, re ipſa autem ob hanc cauſam, ut ne & hoc monumentum Sullani nominis exſtaret; ac nova curia, quam Senatus decreto Jul. Cæſar conſtruxiſſet, Julia vocaretur. Deinde ro Hirtio & Panſa Coſſ. Urbe multis & terribilibus prodigiis perculſâ, SC. factum de antiqua illa curiâ reficienda, veterique nomine Hoſtilia vocanda, ut idem Dio narrat lib. 45.

15. *In Pompeja*] Hanc à Pompejo Magno dedicatam & ornamenti cauſa theatro adjectam ex Plutarcho in Cæſare & Bruto conſtat. In hac autem natum ludorum diebus convenire litum ſcribit Appianus lib. 2.

16. *In Iulia*] Hæc, quæ erat prope comitium, in locum curiæ Hoſtiliæ ſucceſſit, quam quidem ut Jul. Cæſar conſtrueret, SC. decretum fuerat, ſed à triumviris demum condita eſt, & ab Auguſto, qui ſibi unus Imperium Cæſaris, Lepido & Antonio debellatis, vindicaverat, dedicata. ut refert Dio lib. 47. & lib. 51.

17. *Non omnis ædes ſacras, templa eſſe*] Huc faciunt quæ Varro habet l. 6. de L. L. *quod addit templa ut ſint dextra; ſunt ſancta eſſe, qui gloſſas ſcripſerunt: eſt falſum; nam curia Hoſtilia templum eſt, & ſanctum non eſt: ſed hoc ut putarent ædem ſacram eſſe templum, & ſanctum eſſe; quod in urbe Roma pleræque ædes ſacræ, ſunt templa, eadem ſancta.* Olim enim, ut optime Scaliger ex eodem Varrone lib. 4. de L. L. ad Feſtum obſervat, leges ædium in ædibus ſis in poſtico earum ponebantur; quæ inter alia continebant, utrum ædes illa eſſet templum, nec ne. Hinc Feſtus in *Opima ſpolia* ex Scaligeri emendatione: *Hujus ædis lex nulla extat, neque templum habeat, nec ne, ſcitur.* Apponebantur etiam leges dedicationis, quibus ipſæ ædes ſacræ fiebant, neque ſine exauguratione transferri poterant. Hinc Plinius ad Trajanum: *Diſpice ergo, Domine, an putes ædem, cui nulla lex dicta eſt, ſalva religione poſſe transferri.*

18. *Ne ædem quidem Veſtæ templum eſſe*] Lucem hæc quoque fœnerantur ab iſtis, quæ Servius lib. 7. Æneid.

Centum Oratores Auguſta ad mœnia regis
Ire jubet. - - -

notat: *Auguſta ad mœnia, Augurio conſecrata. Hinc paullo poſt illud eſt.* Tectum auguſtum ingens. *Et niſi in auguſto loco conſilium Senatus habere non poterat. Vnde templum Veſtæ non fuit augurio conſecratum, ne illuc conveniret Senatus, ubi erant virgines. Nam hæc fuerat regia Numæ Pompilii. In atrium ſane Veſtæ conveniebatur, quod fuerat à templo remotum.*

19. *Ratum non fuiſſe*] Hinc eſt, quod in Philipp. III. Cicero Antonio conſuli objicit de Senatuſconſulto veſpertino, hiſce verbis: *Quam miſera fuga? quam fœda? quam turpis? Præclara tamen Senatuſconſulta illo ipſo die veſpertina?* Neque hic obſtat, quod legamus apud Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 9. anno ab U. C. CCXC. Senatuſconſultum noctu factum eſſe; illud enim non ex conſuetudine, ſed ex neceſſitate fuit, quia res tum urgebat, & procraſtinandi locus non erat, cum per equites cum literis

etiam cenſorium feciſſe exiſtimatos, per quos eo tempore ſenatuſconſultum factum eſſet. docet deinde inibi multa, 21 quibus diebus habere ſenatum jus non ſit : 22 immola-

reque

teris nunciatum eſſet Sp. Furium conſulem cum exercitu ab Æquis & Volſcis obſideri. Quibus circa mediam noctem acceptis, collega Poſtumius patres per aliquot præcones domibus excitas in curiam convocat: factumque eſt S C. antequam clara illuxiſſet dies, T. Quintium ter conſulatu functum cum robore peditum equitumque proconſulari poteſtate ornatum, recta in hoſtem pergere: alterum conſulum A. Poſtumium contractis cæteris copiis, quæ tam cito cogi non poterant, cum primum fieri poſſet, illum ſubſequi.

20. *Opus etiam cenſorium feciſſe exiſtimatos*] Hoc eſt, Cenſores in eos, qui Senatum vel ante Solis ortum, vel poſt ejus occaſum convenire faciebant, habere, quod punire & animadvertere deberent. Opus cenſorium, quod cenſura & animadverſione dignum.

21. *Quibus diebus habere ſenatum jus ſit*] Ut erant Dies, qui Comitiales dicebantur, in quibus nempe comitia habebantur, & cum populo agebatur. Feſtus: *Comitiales dies appellabant, cum in comitio conveniebant.* Iſtis autem diebus ſenatum habere jus non fuiſſe, liquet ex Cicerone ad Q. Fratrem ſcribente: *Comitialibus diebus, qui ſequuntur Quirinalia, Appius interpretatur non impediri ſe lege Pupia, quo minus habeat ſenatum.* Item ex Cæſare lib. I. De Bell. Civil. *Qua ex die conſulatum iniit Lentulus, biduo excepto comitiali, de Imperio Cæſaris & de ampliſſimis viris tribunis plebis graviſſime in ſenatu acerbiſſimeque decernitur.* Quando itaque comitia haberentur, ſenatus convocari non poterat; niſi forte incidiſſet res gravior, quæ ſenatus deſideraret cognitionem; tum enim eodem etiam die poſt comitia ſenatum coactum legimus. Sic Livius lib. 38. *Senatus deinde concilio plebis dimiſſo haberi eſt cæptus.* Et lib. 48. *Conſul dimiſſis comitiis ſenatum vocavit, cenſuerunt frequentes ad populum cum Flacco agendum.* Eamque ob cauſam Comitia ex SC. nonnunquam dilata. Cicero pro Muræna: *His rebus finitis, meminiſtis fieri SC. referente me, ne poſtero die comitia haberentur, ut de his rebus in ſenatu agere poſſemus.* Sed & atris & religioſis diebus, ſenatus non conveniebat, niſi ſumma neceſſitate urgente, ut teſtatur Dio lib. 45. Αὔλου δὲ Ἱρτίου μετὰ Γαΐου Οὐιβίου ὑπατεύσαντος βουλή τε ἐγένετο, καὶ γνῶμαι ἐπὶ τρεῖς ἐφεξῆς ἡμέρας, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς νεομηνίας ἀρξάμεναι, προετέθησαν. ἔκ τε γὰρ τοῦ πολέμου ἐν χερσὶν ὄντος, καὶ ἐκ τεράτων, ἃ πλεῖστα καὶ ἐξαισιώτατα ἐγεγόνει, ταρασσόμενοι, οὐδὲ τῆς ἀποφράδος, τὸ μὴ ἐν ἐκείναις βουλεύσαιτε τῶν συμφερόντων σφίσιν, ἀπέχοντο. Id eſt, *A. Hirtio C. Vibio Coſs. Kalendis Ianuariis ſenatus eſt habitus, perque dies tres, facto à Kalendis initio, deliberatum. ita enim perturbati erant inſtante bello prodigiiſque, quæ multa & terribilia acciderant, ut ne quidem atris diebus conſultationem de ſalute ſua intermitterent.* Solemnes autem dies, quibus ſenatus convenire ſolebat, erant omnes Kalendæ, Idus, Nonæ, quorum frequens mentio in Veterum monumentis, eoſque inter maxime inſignes Kal. Ianuarii, & antea Idus Martii, aliique, quibus Conſules ex inſtituto majorum magiſtratum inibant. Unde Livius lib. 26. refert M. Marcellum cum Id. Mart. conſulatum iniſſet, ſenatum eo die moris tantam cauſa habuiſſe, profeſſum ſe nihil abſente collega neque de Republica, neque de Provinciis

acturum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

que hoſtiam prius, auſpicarique debere, qui ſenatum habiturus eſſet: [23] de rebuſque divinis prius quàm humanis ad ſenatum referendum eſſe: tum porrò referri oportere aut

gurum. Et Ovidius lib. 4. de Kalend. n.

uria te excipiet, patreſque ex more vocati
Intendent aures ad tua verba ſuas.

22. *Immolareque hoſtiam prius, auſpirique debere*] Quod & teſtatur Apanus lib. 2. de Bello Civili: Ubi de eſaris victima ſenatum ingreſſuri: θος δ' ἐστὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐς τὴν βουν ἐσιοῦσιν, οἰωνίζεσθαι προσιοῦσι· καὶ ὐλιν τῶν ἱερῶν ἦν τῷ Καίσαρι τὸ μὲν ρῶτον ἄνευ καρδίας, ἢ ὥς ἕτεροι γουσιν, ἡ κεφαλὴ τοῖς σπλάγνοις ἔλειπε. Id eſt, *Eſt vero mos maſtratibus ſenatum ingreſſuris prius uti ruſpicina: & rurſum in Cæſaris victia cor, velut alii dicunt, caput extorum ficiebat.* Unde Livius lib. 22. *Ita reus divinis peractis, de bello, reque puica Dictator retulit.* Et lib. 24. *Perpeatis quæ ad pacem Deûm pertinebant, repubI. belloque gerendo, & quantum piarum, & ubi quæque eſſent, Coſſ. ad natum retulerunt.* Item lib. 31. *Sendum rem divinam, precationemque de publ. deque provinciis ſenatum conſurent.* Sed & poſtea Auguſtus decreit, ut & ſenatores thure & mero ſupplicarent illi Deo, in cujus templo ſeatus haberetur. Suetonius in ejus Vi: *Quo autem lecti probatique & religioſius, & minori moleſtia ſenatorio muere fungerentur, ſanxit, ut priuſquam onſideret quiſquam, thure & mero ſupplicaret apud aram ejus Dei, in cujus emplo coiretur.* Cujus etiam meminit Dio lib. 54. Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Αὔγουστος, ἐπιμελητής τε καὶ ἐπανορθωτὴς τῶν τρόπων ἐς ἕτερα πέντε ἔτη αἱρεθεὶς, υμιᾶν τε τοὺς βουλευτὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὁσάκις ἂν ἕδρα αὐτῷ, ἢ καὶ τὴν ἄφιξιν πρὸς ἑαυτὸν ποιεῖσθαι, τὸ μὲν, ἵνα θεοσεβῶσι, τὸ δὲ, ἵνα ἀπονητὶ συνιῶσιν, ἐκέλευσε. Id eſt, *Poſt hæc Auguſtus, in aliud quinquennium magiſter correctorque morum conſtitutus, juſſit, ut ſenatores, quoties in curiam convenire, aut accedere deberent, ſuffitum adolerent, partim ut ſe religioſe gererent, partim ut eo cum minore moleſtia convenirent.*

23. *De rebuſque divinis*] Omnia enim quæ ad Religionem, cultumque deorum publicum pertinerent, Senatus decreto ſtabilita erant, cum & maxima pars juris divini ampliſſimi ordinis fidei, poteſtati & voluntati permiſſa eſſet. Hinc eſt, quod Tertullianus refert, nullum Deum Romæ cultum, niſi qui SC. adſcitus eſſet. Inde etiam eſt, quod apud Dionem lib. 39. legimus, nunquam ullum Sibyllinum carmen vulgatum, niſi id Senatus decreviſſet. Οὐ, γὰρ ἐξῆν οὐδὲν τῶν Σιβυλλείων, εἰ μὴ ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο, ἐς τὸ πλῆθος ἐξαγγέλλεσθαι. De Religione autem rebuſque divinis referre dicebantur Conſules, cum prodigiis & oſtentis nunciatis, de iis quæ ad pacem Deorum, & ad avertendas eorum iras pertinebant, vel quæ librorum Sibyllinorum monitu fieri debebant, Senatum conſulerent. Livius lib. 22. de prodigiis & oſtentis quæ ex pluribus ſimul locis nunciata erant: *His,* inquit, *ſicut erant nunciata, expoſitis, auctoribuſque in Curiam introductis, Conſul de Religione patres conſuluit.* Sic Cicero Epiſt. 1. ad Lentul. de Marcellino Cos. *Quod inſtituit referre de religione & ſæpe jam retulit, ab eo deduci non poteſt.*

24. *Ad ſenatum referendum eſſe*] Ad ſenatum autem referebant non ſolum Conſules, vel alii magiſtratus, qui ſenatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

aut [25] infinitè de republica, [26] aut de ſingulis rebus finitè: ſenatuſque conſultum fieri duobus modis: [27] aut per diſceſſionem,

natum habebant, ſed etiam omnes ii, quibus ſenatum convocandi jus erat; ſicut eodem die diverſos magiſtratus de rebus diverſis ad ſenatum nonnunquam retuliſſe legamus. Ut apud Ciceronem Philipp. VII. in principio: *Parvis de rebus, ſed forſan neceſſariis conſulimur, P. C. de Appia via, & de Moneta, Conſul; de Lupercis tribunus pleb. refert.* Ad Conſulum etiam relationem tribunis conceſſum erat aliquid addere, & de eadem re prout ipſis videretur, patres conſulere. Sic in Epiſt. 2. lib. I. ad Lentulum, Cicero ſcribit, Lupum tribunum plebis retuliſſe, ut Pompejus Ptolemæum in regnum reduceret, cum Conſules retuliſſent, utrum reducendus eſſet, & ſi reducendus, à quo. Apud Tacitum etiam legimus lib. I. Annal. conſulis relationi tribunum plebis intercedere potuiſſe: *Scaurus dixerat*, inquit, *ſpem eſſe, ex eo non irritas fore ſenatus preces, quod relationi conſulum jure tribunitiæ poteſtatis non interceſſiſſet.* Conſulum tamen honor præcipuus fuit, quod, ſi quid alii magiſtratus conſulibus invitis ad ſenatum referrent, vetare poſſent, utpote qui maximam referendi poteſtatem haberent. Quo jure etiam ſuperior collega ſuo videtur fuiſſe alter conſulum, penes quem faſces erant; primo ſcilicet magiſtratus menſe è duobus conſulibus is, qui priori loco creatus erat conſul; penes eum enim faſces erant, ideoque primo menſe, hoc eſt, Januario & ſenatum habebat, & referebat, & ſententias rogabat. Unde Livius lib. 9. *Valerius*, inquit, *Corvinus interrex conſules creavit Q. Publilium Philonem & L. Papyrium Curſorem iterum; qui cum eo quo creati ſunt die, magiſtratum iniiſſent, ſolemnibuſque ſanctis perfectis, de pace Caudina retuliſſent. Publilius, penes quem faſces erant, Dic Spuri Poſtumi, inquit.* Sed & ambos conſules communiter retuliſſe liquet ex eodem Livio lib. 36. *Conſulum de provinciis communis relatio fuit.* Quod & in tribunis, aliiſque magiſtratibus obſervatum, ut aliquando totius collegii una fuerit relatio, aliquando vero ſimul aliquot, ſæpe ſeparatim unuſquiſque ex iis ſuo nomine relationem fecerit.

25. *Aut infinite de Republica*] De Republica referre dicebantur Conſules, de eo, cum generatim ſive infinite, quod ad ſtatum publicum & ſalutem communem pertinebat, referebant. Livius lib. 24. *Perpetratis quæ ad pacem Deûm pertinebant, de Republica belloque gerendo, & quantum copiarum & ubi quæque eſſent Coſſ. ad Senatum retulerunt.* Et lib. 38. *Itaque Conſulibus novis, quo die de provinciis & de Republica retulerunt, ſenatus utriſque Ligures provinciam decrevit.* Sic Cæſar lib. I. de Bello Civil. *Referunt Coſſ. de Republica in civitate.* & hujuſmodi exempla infinita apud Auctores occurrunt.

26. *Aut de ſingulis rebus finite*] Quod ſi Conſules proprio motu non facerent, ſed relatione ſua generali de Republica, res referrent adeo diverſas, ut non idem de omnibus decernendum Senatoribus videretur, tum petere ſolebant, ut relatio divideretur, deque ſingulis rebus ſeparatim conſulerentur. Cujus exemplum habemus apud Livium lib. 8. cum Camillus conſul de Latinis ad ſenatum retuliſſet, ac oratione ſua varia & diverſa complexus eſſet, *Principes Senatus*, inquit Livius, *relationem conſulis laudare; ſed cum aliorum cauſa alia eſſet, ita expediri poſſe conſilium, dicere, ut pro merito cujuſque ſtatueretur. Si de ſingulis nominatim referrent populis. Relatum igitur de ſingulis, decretumque.*

27. *Aut per diſceſſionem*] Senatusconſultum per Diſceſſionem fiebat,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

onem,28 ſi conſentitur : aut,ſi res dubia eſſet, per ſingulo-
m ſententias exquiſitas : ſingulos autem debere conſuli
adatim,incipique à conſulari gradu. ex quo gradu ſemper
idem antea 29 primum rogari ſolitum, qui 30 princeps in
ſena-

m non rogatis neque dictis ſenten-
s, ſed relatione à Conſulibus factâ,
tim Senatores in hanc vel illam par-
m diſcederent; atque ita pedibus ſen-
ntiam ferrent. Unde & pedibus in-
ntentiam ire dicebantur, quod fiebat
plurimum, cum de rebus haud adeo
agni momenti, aut non ita dubiis
eretur. Atque hujuſmodi Senatus-
nſultum per diſceſſionem factum
oprie appellabatur; Iſtudque à Var-
ne hîc deſignatur. Sic autem diceba-
r, ad differentiam alterius Senatus-
nſulti, quod fiebat exquiſitis ſingu-
rum ſenatorum ſententiis: Nam etſi
ipſum diſceſſione Senatorum fiebat,
men ſimpliciter Senatuſconſultum
cebatur: quam loquendi formulam,
optime Manutius in De Senatu Ro-
ano obſervavit, non videtur Auctor
oſter agnoviſſe, cum in fine hujus ca-
itis exiſtimat Tuberonem à Varrone
iſſentire; quia ſcilicet Varro dixerat
enatuſconſultum duobus modis fieri,
t per diſceſſionem, ſi conſentiretur:
ut ſi res dubia eſſet, per ſingulorum
ntentias exquiſitas: Tubero autem,
ullum Senatuſconſultum fieri poſſe
on diſceſſione factâ; quia in omnibus
enatuſconſultis, etiam in iis quæ per
lationem fierent, diſceſſio eſſet neceſ-
ria. in quo neuter aberravit à vero;
eque, ut putat Gellius, Varronis ſen-
ntiæ repugnat id, quod ſcripſit Tube-
o. Non enim dixit Varro, alia Sena-
uſconſulta per diſceſſionem ſine ſen-
entiis fieri ſolita, alia per ſententias
ine diſceſſione; ſed hoc ſignificavit,
lia per diſceſſionem omiſſis ſententiis,
lia vero ſententiis exquiſitis per diſ-
eſſionem tamen facta. & cum dixit,
er ſingulorum ſententias exquiſitas,
deo non addidit per diſceſſionem, quia
nullum Senatuſconſultum ſine diſceſ-
ſione fieri poſſe notiſſimum erat: ita-
que omiſit ut ſupervacaneum & ob-
ſcurum nemini, niſi ſi quis Romana-
rum rerum plane rudis eſſet.

28. *Si conſentitur*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *conſentiretur.*

29. *Primum rogari ſolitum*] Auctor noſter ſupra lib. 4. cap. 10. *Ordo rogandi ſententias varius fuit, alias primus rogabatur, qui à cenſoribus princeps in ſenatum lectus fuerat; alias qui deſignati conſules erant. Quidam è conſulibus ſtudio aut neceſſitudine aliqua adducti, quem iis viſum erat honoris gratia, extra ordinem ſententiam primum rogabant, obſervatum tamen eſt cum extra ordinem fieret, ne quis quemquam, ex alio quam ex conſulari loco, ſententiam primum rogaret.* Qui locus & ibidem notata huic noſtro faculam accendunt.

30. *Princeps in ſenatum lectus*] Quem in recitando ſenatu cenſor primum legerat, Princeps Senatus dicebatur, & inter ſenatores dignitate longe præſtabat; imo, teſte Zonara, Princeps Senatus dignitate omnes magiſtratus anteibat, etſi nec imperium nec poteſtatem haberet. Unde & Veteres cum aliquem honoris cauſa nominare vellent; Is, ſi principem in ſenatu locum judicio cenſoris habuerat, non ab ullo potius magiſtratu quam ab hoc titulo denotabatur: quia magiſtratus à multis obtineri poſſet, in Principem vero ſenatus nemo legi poſſet, niſi qui & magiſtratum ita geſſiſſet, & omnia quæcunque ſummo cive digna ſunt, ita in omni vita præſtitiſſet, ut ei in civitate non modo non anteferri, ſed nec comparari jure quiſquam videretur. cujus exemplum non unum apud Ciceronem exſtat. Cæterum ante ſecundum bellum Puni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſenatum lectùs eſſet: tum autem, quum hæc ſcriberet, novum morem inſtitutum refert, per ambitionem gratiamque, ut is primus rogaretur, quem rogare vellet, qui haberet ſenatum, dum is tamen ex gradu conſulari eſſet. præter hæc [31] de pignore quoque capiendo diſſerit, deque multâ dicendâ ſenatori, qui, quum in ſenatum venire deberet, non adeſſet. Hæc & alia quædam id genus in libro, quo ſupra dixi, M. Varro epiſtola ad Oppianum ſcripta exſequutus eſt. Sed quòd ait ſenatuſconſultum duobus modis fieri ſolere, aut conquiſitis ſententiis, aut per diſceſſionem: [32] parum convenire videtur cum eo, quod Atejus Capito in conjectaneis

cum, Princeps Senatus legebatur is, qui ex cenſoriis vetuſtiſſimus eſſet; quod qua occaſione poſtea mutatum, ita ut etiam conſul aliquando in ſenatus principem lectus fuerit, narrat Livius lib. 27. *Senatus lectionem contentio inter cenſores de principe legendo, tenuit. Sempronii lectio erat; cæterum Cornelius morem traditum à patribus ſequendum ajebat; ut qui primus cenſor ex iis qui viverent, fuiſſet, eum principem legerent: is F. Manlius Torquatus erat. Sempronius, cui Dii ſortem legendi dediſſent, ei jus liberum eoſdem dediſſe Deos. Se id ſuo arbitrio facturum: lecturumque Q. Fabium Maximum, quem tum principem Romanæ civitatis eſſe, vel Annibale judice dicturus eſſet. Cum diu certatum eſſet verbis, concedente collega, lectus à Sempronio princeps in ſenatu Q. Fabius Maximus Conſul.* Hinc etiam manavit conſuetudo, ut in legendo principe, non qui inter cenſores primus eſſet, obſervaretur, ſed è cenſoribus legeretur is, qui ſapientiæ laude, rerumque geſtarum gloria maxime inter omnes emineret.

31. *De pignore capiendo diſſerit*] Pœna enim legibus conſtituta erat, qua ſenatores qui abſque juſta cauſa ſenatu abeſſent, afficerentur; nam multa iis dicebatur, & antequam hæc ſolverentur, pignora capiebantur. Hinc Cicero in Philipp. *Quis unquam tanto damno ſenatorem coëgit? aut quid eſt ultra pignus & multam?* Et Livius lib. 3. *Poſtquam citati non conveniebant, dimiſſi circa domos apparitores ad pignora capienda, ſciſcitandumque, num conſulto detrectarent?* Quæ pignora etiam vendi ſolita, ſi multa in condictum tempus non ſolveretur, haurire licet ex Cicerone in prœmio l. 3. de Oratore, ubi Craſſum ſic loquentem introducit. *An tu cum omnem auctoritatem univerſi ordinis pro pignore putares, eamque in conſpectu populi Romani concideres, me his pignoribus exiſtimas poſſe terreri? non tibi illa ſunt cædenda, ſi Craſſum vis coërcere.* Cædere antiquo verbo dixit, pro eo, quod eſt auctione diſtrahere. Cæterum ſumma, quam pendere deberent ſenatores, qui in ſenatum venire nolebant, lege haud dubie definita fuit; unde & Dio lib. 55. tradit Auguſtum has multas auxiſſe; καὶ τὰ ζημιώματα, de Auguſti conſtitutis circa ſenatorium ordinem agens, inquit, τοῖς μὴ δι' εὔλογόν τινα αἰτίαν τῆς συνεδρείας ἀπολειπομένοις ἐπηύξησεν, *Multamque eorum, qui nullam ob juſtam cauſam in ſenatum non veniſſent, adauxit.*

32. *Parum convenire*] Imo optime Varronem cum Atejo Capitone ſive Tuberone hac in re convenire, paullò ante demonſtratum eſt.

Lati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

:ctaneis ſcriptum reliquit. nam in libro ducenteſimo quin-uageſimo nono Tuberonem dicere ait, nullum ſenatuſ-onſultum fieri poſſe non diſceſſione facta. quia in omni-us ſenatuſconſultis, etiam in iis quæ per relationem fie-ent, diſceſſio eſſet neceſſaria; idque ipſe Capito verum ſe affirmat. ſed de hac omni re alio in loco plenius accu-atiuſque nos memini ſcribere.

CAP. VIII.

uæſitum eſſe diſſenſumque, an præfectus Latinarum cauſa creatus, jus ſenatus convocandi, conſulendique habeat.

PRæfectum urbi [1] Latinarum cauſa relictum ſenatum habere poſſe [2] Iunius negat. quoniam ne ſenator quidem t; neque jus habeat ſententiæ dicendæ, quum ex ea ætate ræfectus fiat, [3] quæ non ſit ſenatoria. Marcus autem Varro

Atinarum cauſa] Feriarum ſcilicet. Erant autem Latinæ feriæ in-r conceptivas annales, quæ concipie-antur à conſulibus vel Pontificibus uotannis, non certis diebus aut men-bus; ſic dictæ à Latinis populis. Var-o lib. 5. de L. L. *Latinæ feriæ dies con-ptivus dictus à Latineis populeis, quibus x Albano monte ex ſacreis carnem pete-fuit jus cum Romaneis; à quibus Lati-eis Latinæ dictæ.* Originem & ratio-em harum feriarum intelligere licet x Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 4. ubi atis abunde de iis agit. Ad Feriarum atinarum rationem etiam pertinet, uod conſules non ante exire paludati 1 Provincias conſueverint, quam ferias atinas indixiſſent, atque iis in monte lbano cum Latinarum civitatum Ma-iſtratibus operam dediſſent; & ſi for-e ante ferias Latinas Urbe profecti uiſſent, quod res ipſis male cederent, t notat Dion Caſſius lib. 46. Cum utem Conſules hiſce feriis operam larent, moris erat, ut interim aliquis x prima nobilitate Urbi præficeretur, ui Præfectus Urbi Latinarum cauſa dicebatur, de quo Auctor noſter hic ait, quæſitum fuiſſe, an jus ſenatum convocandi haberet? Hiſce autem feriis unum diem dicaverat Tarquinius Superbus, qui harum primus auctor; exactis vero regibus, alter additus eſt; ac demum anno ab U. C. CCLX. compoſita, quæ diu civitatem turbaverat de plebeio Conſulatu, ſeditione, tertius, ut eſt apud Dionyſium Halicarnaſſeum lib. 6. circa finem.

2. *Iunius*] Sic optime ex veteribus libris emendavit L. Carrio Emendat. lib. 1. cap. 19. cum vulgo male legeretur *Mutius*. Intelligitur autem Junius Gracchanus, cujus meminêre Varro lib. 5. de L. L. Cenſorinus de Die Natali, & Ulpianus *l. un. D. de offic. quæſt.* qui ex ejus libro ſeptimo De Poteſtatibus quædam refert. Et ad hos libros De Poteſtatibus etiam pertinere quæ Gellius hic adducit, ſi quis cum Carrione exiſtimet, non longe aberrabit.

3. *Quæ non ſit ſenatoria*] Olim quidem ſenatores à Romulo lectos à ſenectute ſic dictos ex Feſto notum eſt. Poſtea autem & Juniores in Senatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ro in quarto epiſtolicarum quæſtionum, & Atejus Capito in Conjectaneorum ducenteſimo quinquageſimonono, jus eſſe præfecto ſenatus habendi dicunt: deque ea re aſſenſum eſſe Capitonem Tuberoni contra ſententiam Iunii refert. *nam & tribunis*, inquit, *plebis ſenatus habendi jus erat*,
4 *quamquam ſenatores non eſſent, ante Atinium plebiſcitum.*

A. GEL-

lectos, ex Hiſtoriarum monumentis conſtat; quænam tamen fuerit ætas ſenatoria dubium eſt. Onuphrius in Commentario primo Faſtorum, putat SC. factum fuiſſe eo tempore, quo Papirio Prætextato è Senatorum filiis ſoli in curiam venire permiſſum, ne cui minori xxv. annis in curiam aditus pateret. Sed verior videtur conjectura Sigonii, qui lib. 2. De antiq. Jur. Civil. Roman. c. 2. annum ſenatorium eum, qui ſequeretur quæſturam, fuiſſe ſuſpicatur; quæſturæ autem capiendæ legitimus annus fuit xxvii. Nititurque hæc conjectura auctoritate Valerii Maximi, ubi ſcribit: *P. Craſſo Q. Fabius narravit, quod in curia erat actum, memor eum triennio ante quæſtorem factum, ignaruſque nondum eum à cenſoribus in ordinem ſenatorum electus.* Item Ciceronis in Philippicis, qui de Octaviani præmiis diſſerens ita cenſet: *C. Cæſarem C. F. pontificem propr. ſenatorem eſſe, ſententiamque loco prætorio dicere, ejuſque rationem, quacunque appetet, ita haberi prout haberi legi liceret, ſi anno ſuperiore quæſtor fuiſſet.* Sed quanquam xxvii. anno quæſtor aliquis fieri potuerit, vix tamen quæſturam quiſquam hac ætate geſſit, vel ſi geſſiſſet, rarò in ſequentem annum luſtrum incidebat; ideoque forſan neminem ante 30. annum in ſenatorium ordinem lectum, haud abſque ratione quis ſuſpicaretur.

4. *Quanquam ſenatores non eſſent ante Atinium plebiſcitum*] Simpliciter videtur intelligendum, quod Tribuni plebis inter Senatores non haberentur, antequam id Atinio plebiſcito cautum fuerat. Lipſius tamen Elector. lib. 2. cap. 13. dubitat, num hoc plebiſcito cautum, ut nemo Tribunus niſi Senator eſſet. Sed durior hæc omnino interpretatio. Quamquam enim ſub extremis temporibus liberæ reipublicæ cautum fuerit, ne quis Tribunus fieret, niſi ſenator, id eſt, ne jus quidem haberet petendi Tribunatus, niſi jam ante è patribus, ut manifeſtum ex Suetonio de Auguſto: *Et quo conſtantius cætera exſequeretur, in locum Tribuni plebi demortui candidatum ſe oſtendit, quanquam Patricius, necdum Senator.* Ubi ut impedimentum ad Tribunatum Auguſto ponit, quod non fuerit ſenator. Hoc tamen non tam ab Atinio, qui è plebe, quam alio quodam, è patriciis conſtitutum videtur; utpote quo Tribunitia poteſtas à plebe etiam infima ad Senatum tranſlata, plebiſque potentia hoc modo enervata fuerit. Appianus lib. 1. Bell. Civil. dubitat, num à Sylla hoc factum, hiſce verbis: Τὴν δὲ τῶν δημάρχων ἀρχὴν ἴσα καὶ ἀνεῖλεν, ἀσθενεστάτην ἀποφήνας, καὶ νόμῳ κωλύσας μηδεμίαν ἄλλην τὸν δήμαρχον ἀρχὴν ἔτι ἄρχειν. καὶ οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἰ Σύλλας αὐτὴν, καθάπερ νῦν ἐστιν, ἐς τὴν βουλὴν ἀπὸ τοῦ δήμου μετένεγκεν. Id eſt, *Tribuniciam poteſtatem fere ſuſtulit, enervatam eam prorſus relinquens, lege latâ, ne quis qui Tribunus fuiſſet, alium ullum caperet magiſtratum. Nec liquido poſſim dicere, an Sylla hunc magiſtratum, uti nunc eſt à plebe tranſtulerit ad Senatum.* In quam partem magis etiam Lipſius inclinat.

Eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER QVINTVSDECIMVS.

CAP. I.

Quod in Q. Claudii annalibus ſcriptum eſt, lignum alumine oblitum non ardere.

DECLAMAVERAT Antonius Iulianus rhetor præterquam ſemper aliàs, tum verò nimium quantum delectabiliter & feliciter. ſunt enim fermè ſcholaſticæ iſtæ declamationes ejuſdem hominis ejuſdemque facundiæ, non ejuſdem tamen quotidie felicitatis. nos ergo familiares ejus circumfuſi undique eum proſequebamur domum: quum deinde ſubeuntes montem Ciſpium conſpicimus 3 inſulam quamdam occupatam

E*Vm proſequebamur domum*] Moris enim erat, ut Rhetores poſt declamationem feliciter peractam ſpecioſiſſimâ comitantium catervâ domum reducerentur. Sic Libanius in Progymnaſm. ait eos conſueviſſe προπέμπεσθαι ἀπὸ τοῦ βήματος λαμπρότερον, *honeſtiſſimo comitio reduci poſt actiones glorioſas.* Cujus etiam exemplum præter auctorem noſtrum, habemus apud Eunapium, qui de Sophiſta Proæreſio poſt celeberrimam declamationem ſummo cum applauſu auditorum habitam, inquit: Ὁ δὲ ἀνθύπατος καὶ δορυφορῶν μετὰ πάντων ἢ τῶν δυνάμεων, ἐκ τοῦ θεάτρου παρέπεμψε, *Proconſul vero cum omni ſatellitio ſive copiis ſuis comitatum è theatro honorifice deduxit.*

2. *Montem Ciſpium*] Feſtus: *Ciſpius mons in urbe Eſquilinæ regionis, de nomine cujuſdam hominis dictus.* Eſquiliæ enim duo montes habiti, ut ait Varro lib. 4. de L. L. quorum nomina Ciſpius & Oppius fuêre. Feſtus in *Septimontio*, ex Varrone Rer. human. lib. 8. *Oppius*, inquit, *appellatus eſt ab Opita Oppio Tuſculano, qui cum præſidio Tuſculanorum miſſus ad Romam tuendam, dum Tullus Hoſtilius Vejos oppugnaret, conſederat in Carinis, & ibi caſtra habuerat. Similiter Ciſpius, à Lævo Ciſpio Anagnino, qui ejuſdem rei cauſa eam partem Eſquiliarum, quæ jacet ad vicum Patricium verſus, in quâ regione eſt ædes Mephitis, tutus eſt.* Idem Varro loco modo indicato de L. L. *Eſquiliæ duo montes habiti, quod pars Ciſpius, mons ſuo antiquo nomine etiam nunc in ſacreis appellatur. In ſacreis Argeorum ſcriptum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cupatam igni, multis arduiſque tabulatis editam; & propinqua jam omnia flagrare vaſto incendio. tum quiſpiam ibi ex comitibus Iuliani, Magni, inquit, redditus urbanorum prædiorum; ſed pericula ſunt longè maxima. ſi quid autem poſſet remedii [4] fore, ut ne tam aſſiduè domus Romæ arderent, venum herclè dediſſem res ruſticas, & urbicas emiſſem. Atqui illi Iulianus læta, ut mos ejus fuit, inter fabulandum venuſtate, Si annalem, inquit, undeviceſimum Q. Claudii legiſſes optimi & ſinceriſſimi ſcriptoris, docuiſſet te profectò Archelaus regis Mithridati præfectus, quâ medelâ, quâque ſollertiâ ignem defenderes; ut ne ulla tua ædificatio è ligno, correpta atque inſinuata flammis, arderet. [5] Percontatus ego ſum, quid eſſet illud mirum Quadrigarii. Repetit: in eo igitur libro ſcriptum inveni; Quum oppugnaret L. Sulla in terra Attica [6] Piræeum; & contrà Archelaus regis Mithridati præfectus ex eo oppi-

do

eſt ſic, Oppius mons princeps lucum Eſquilinum, &c. Ciſpius mons ſepticepſos apud ædem Iunonis Lucinæ, ubi æditimus habere ſolet.

3 *Inſulam*] Id eſt, domum; nam & inſula laxiori ſignificatione pro quavis domo apud probatos Auctores reperiri nemini paullò humaniori ignotum eſt. Petronius Satyr. *Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impune. Iam enim faxo ſciatis, non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Mancii.* Sicque hac voce utitur Martialis Epigram. 37. lib. 4. Seneca de Benefic. lib. 6. cap. 16. Ulpianus *l. ſi ſolitam*, §. *ſolutam. D. de pign. actione.* Quamvis etiam hoc loco inſulam capere poſſis pro domo, quæ non erat juncta communibus parietibus cum vicinis; hujuſmodi enim domus magis proprie inſulæ dictæ, à ſimilitudine inſularum in aquâ. Feſtus: *Inſulæ dictæ proprie* (ſic legendum) *quæ non junguntur communibus parietibus cum vicinis, circuituque publico aut privato cinguntur: à ſimilitudine videlicet earum terrarum, quæ fluminibus ac mari eminent, ſuntque in ſalo poſitæ.* Ita *inſulæ* voce uſus Cicero pro Cœlio, Vitruvius lib. 1. cap. 6. Suetonius in Nerone, &c. Hinc etiam *Inſularius* dictus ſervus, qui inſulas, hoc eſt domos ſeparatas, vel alias quaſcunque cuſtodit. Sic Petronius: *Interim coctores, inſulariique mulcant incluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos ejus intentat.* ſimiliter in *l.* 16 §. 1. *D. de Vſu & habit.* & *l. ult. D. de off. præf. vigil.*

4. *Fore*] Quid ſi legas *ferri*?

5. *Percontatus ego ſum, quid eſſet illud mirum Quadrigarii? Repetit: in eo, &c.*] Sic Mſſ. & Vett. Edd. Rom. & Venet. In Stephani editione, aliiſque quibuſdam legitur: *Percontatus ego ſum quid eſſet? librum Quadrigarii pe... in eo, &c.*

6. *Piræeum*] Piræeus Athenienſium portus, cujus murus ex ingenti cæſo lapide quadrato, ἐκ λίθου μεγάλου τε καὶ τετραγώνου, ut ait Appianus de bel-

lo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

o propugnaret, turrim ligneam defendendi gratia ſtru-
cam, quum ex omni latere circumplexa igni foret, ardere
on quiſſe, quòd alumine ab Archelao oblita fuiſſet. Ver-
a Quadrigarii ex eo libro hæc ſunt: 7 *Tum Sulla conatus eſt,*
r tempore magno eduxit copias, ut Archelai turrim unam, quam
le interpoſuit, ligneam incenderet. venit. acceſſit. ligna ſubdidit.
ubmovit Græcos. ignem admovit. ſatis ſunt diu conati. numquam
uiverunt incendere: ita Archelaus omnem materiam obleverat
alumine. quod Sulla atque milites mirabantur; & poſtquam
on ſuccendit, reduxit copias.

Mithridat. nec cæmento ullo aut lu-, verum ferro ac plumbo junctus. hucydides lib. I. Ἐντὸς δὲ οὔτε χά-ιξ, οὔτε πηλὸς ἦν. ἀλλὰ ξυνῳκοδο-μημένοι μεγάλοι λίθοι, καὶ ἐντομῇ γώνιοι σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. Eâ tem latitudine hic erat murus, ut duo auſtra ſibi obvia ſine offenſione mu-â ſeſe invicem prætergredi poſſent. hucydides libro citato: Καὶ ᾠκοδό-μησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι ερὶ τὸν Πειραιᾶ. δύο γὰρ ἅμαξαι ναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον. ltitudo ejus etiam ad quadraginta cu-tos procedebat. Appianus loco cita-: ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ κατῄει, κατα-εκλεισμένων ἐς τὰ τείχη τῶν πολε-ίων. ὕψος δ' ἦν τὰ τείχη πήχεων εσσαράκοντα μάλιστα. Hujus muri rtem cum magno militũ labore Sul-cuniculis ſubruiſſet, Archelaus verò Iithridatis præfectus novas iterum tus munitiones erexiſſet, ita ut oppu-nantium & defendentium mutua cla-cum longo tempore traheretur obſi-o; Sulla totum impetum in Athenas nvertit; ubi fames tanta fuit, ut me-mnus tritici veniret mille drachmis, ra, calceos, vaſaque aquis macerata in mentum verterent; nec deeſſent, qui cadaveribus ad vitam ſuſtentandam abſtinerent; quibus calamitatibus fractas Athenas tandem Sulla Kalend. Martiis expugnavit. Urbe capta, Aryſtion tyrannus in arce, quo confugerat, obſeſſus, tandem aquæ penuria preſſus, dedidit ſe. Nec multo poſt Piræeus, quem Archelaus tenebat, in Sullæ poteſtatem venit. Vide Plutarchum in Sulla, Appianum De Bello Mithridat. Florum lib. 3. cap. 5. Velleium Paterculum lib. 2. cap. 22. & Pauſaniam in Atticis.

7. *Tum Sulla conatus eſt, & tempore magno eduxit copias*] Vitium hiſce Quadrigarii verbis ſubeſſe, facile deprehendi poteſt. Unde Lipſius olim legebat, *& opere magno eduxit copias.* Lambecius vero in Lucubrationibus Gellianis legendum cenſet: *Cum Sulla conatus eſſet magno tempore, eduxit copias, ut &c.* Ut ſenſus ſit: Poſtquam Sulla diu fruſtra tentavit eminus expugnare Archelaum, eduxit copias, &c.

8. *Alumine*] Robertus Titius in Loc. Controverſ. olim hic reponere tentabat *albumine*; quo nomine merito ab Yvone Villiomaro, hoc eſt, Joſepho Scaligero caſtigatur. Cæterum modus alumine illinendi machinas bellicas adverſus ignem concipiendum, etſi Syllæ tempore Romanis nondum innotuiſſe videatur, poſtea tamen ipſis ſatis familiarem fuiſſe liquet ex Ammiano Marcellino lib. 20. ubi inquit: *Ma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

chinas Romanorum Perſæ exurere vi magnâ nitebantur, & aſſidue malleolos, & incendiaria tela torquentes laborabant incaſſum; eâ re quod humectis ſcortis & centonibus erant opertæ materiæ plures, aliæ unctæ alumine diligenter, ut ignis per eas laberetur innoxius.

CAP. II.

Quòd Plato in libris, quos de legibus compoſuit, largiores lætioreſque in conviviis invitatiunculas vini non inutiles eſſe exiſtimaverit.

EX inſula Creta quiſpiam ætatem Athenis agens Platonicum ſe eſſe philoſophum dicebat & viderier geſtibat. erat autem nihili homo & nugator, atque in Græcæ facundiæ gloria jactabundus, & præterea vini libidine, aduſque ludibria ebrioſus. is in conviviis juvenum, quæ agitare Athenis [1]hebdomadibus lunæ ſollemne nobis fuit, ſimulatque modus epulis factus, & utiles delectabileſq; ſermones cœperant; tũ ſilentio ad audiendũ petito, loqui cœptabat: atque id genus vili & incondita verborum caterva hortabatur omnes ad bibendum, idque ſe facere ex decreto Platonico prædicabat; tamquã Plato in libris, quos de legibus cõpoſuit, [2]laudes ebrietatis copioſiſſimè ſcripſiſſet, utilemque eſſe eã bonis ac fortibus viris cenſuiſſet. ac ſimul inter ejuſ-

HEbdomadibus Lunæ] Ἡ ἑβδόμη feſtum erat publicum Athenis, quod ſeptimo quoque die Lunæ celebrabant in honorem Apollinis, cui dies ille ſacer. Suidas: Ἡμέρας τινὲς ὀνομάζοντο Ἀθήνησι θεοῖς τισίν. οἷον νουμηνία, καὶ ἑβδόμη Ἀπόλλωνος. Natalis enim Apollinis dies iſte habebatur. Heſiodus Ἡμέραις:

– – καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ,
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Perſpicuè Euſtathius ad Odyſſ. ψ'. Ἀπόλλωνος ἱερὰ πᾶσα νουμηνία, καθὰ καὶ ἡ τοῦ σεληνιακοῦ μηνὸς ἑβδόμη, ὡς γενέθλιος Ἀπόλλωνος. Feſtum autem hoc celebrabant Athenienſes Laurum geſtantes, caniſtrumq; coronantes, ac hymnum Deo canentes, ut teſtis eſt Proclus in Heſiodi Ἡμέρας. Καὶ Ἀθηναῖοι ταύτην (τὴν ἑβδόμην) ὡς Ἀπολλωνιακὴν τιμῶσι δαφνηφοροῦντες, καὶ τὸ κανοῦν ἐπιστέφοντες, καὶ ὑμνοῦντες τὸν θεόν. Et tunc temporis etiam convivia agitari à juvenibus ſolemne fuiſſe, ex Auctoris hoc noſtri loco manifeſtum.

2. *Laudes*] Cod. Tornæſ. *leges.*

3. *Inei-*

ıuſmodi orationem crebris & ingentibus poculis omne genium ingurgitabat; fomitem eſſe quemdam dicens & incitabulum ingenii virtutiſque, ſi mens & corpus hominis no flagraret. Sed enim Plato, in primo & ſecundo de legiıs, non, ut ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſmam, quæ labefacere & imminuere hominum mentes ɔlet, laudavit; ſed hanc largiorem paulò jucundioremque ni invitationem, quæ fieret ſub quibuſdam quaſi 4 arbiis & magiſtris conviviorum ſobriis, non improbavit. am & modicis honeſtiſque inter bibendum remiſſionibus efici, integrarique animos ad inſtauranda ſobrietatis offia exiſtimavit, reddique eos ſenſim lætiores, atque ad inntiones rurſum capiendas fieri habiliores: & ſimul, ſi ui penitus in iis affectionum cupiditatumque errores inſent, quos 5 aliqui pudor reverens concelaret, ea omnia ne gravi periculo, libertate per vinum data, detegi, & ad orrigendum medendumque fieri opportuniora. atque oc etiam Plato ibidem dicit, non defugiendas eſſe neque ſpuendas hujuſmodi 6 exercitationes adverſum propulındam vini violentiam; 7 neque ullum umquam continentem

3. *Incitabulum ingenii*] Apud Maobium, qui integrum hoc caput, ut urima alia ex Auctore noſtro deſcriit, lib. 2. Saturn. cap. 8. legitur *ignibulum ingenii.*

4. *Arbitris & magiſtris conviviom*] De his vide quæ ſupra notata ſunt 447. *b.* & p. 674. *b.*

5. *Aliqui*] Vett. Edd. *aliquis.* Sic od. Tornæſ. ſupraPoſitum habet *s* in ne dictionis. forſan *alioqui.*

6. *Exercitationes*] Ita quoque legit acrobius. At Lipſius lib. 1. Elector. p. 7. melius cenſet, ſi legatur *exerraones.* Et eleganter ſic appellari ait entis illos errores & quaſi alucinaones ante plenam ebrietatem. Exerndi autem verbo uſum & Quadrigaum, *Deinde Gallus irridere cœpit, atque lingua exerrare.* Item Statium lib. 6. Thebaid.

Flectitur in gyros, dexterque exerrat
Arion.

7. *Neque ullum unquam continentem prorſum, &c.*] Platonis locus, quem Gellius hîc innuit, haud dubie hic eſt lib. 1. de Legib. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμεν τινὰ φοβερὸν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἆρ' οὐκ ἀναισχυντίᾳ ξυμβάλλοντες αὐτὸ καὶ προσγυμνάζοντες, νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς, &c. Sed locus longior eſt, itaque Latine tantum, eum ex interpretatione Ficini adſcribam: *Quem vero ut timeat, quæ timenda ſunt, cum profecto debemus rebus ad impudentiam declinantibus tentare, in pugna contra voluptates domeſti-*

cas,

tem prorſum ac temperantem ſatis fideliter viſum eſſe, cujus vita virtuſq; non inter ipſa errorum pericula & in mediis voluptatum illecebris explorata ſit. nam cui [8] libentiæ gratiæque omnes conviviorum incognitæ ſint, quique illarum omnino expers ſit; ſi eum fortè ad participandas ejuſmodi voluptates aut voluntas tulerit, aut caſus induxerit, aut neceſſitas compulerit, deleniri plerumque & capi; neque mentem animumque ejus conſiſtere, ſed vi quadam nova ictum labaſcere. congrediendum igitur cenſuit, & tamquam in acie quadam cum voluptariis rebus, cumque iſta vini licentia comminus decernendum: ut adverſum eas non fuga ſimus tuti nec abſentia; ſed vigore animi & conſtanti præſentia, moderatoque uſu temperantiam continentiamque tueamur, & calefacto ſimul refotóque animo, ſi quid in eo vel frigidæ triſtitiæ, vel torpentis verecundiæ fuerit, deluamus.

CAP.

cas, aut anteactæ vitæ inſtitutum exercere, & ad victoriam cohortari, atque ita vincentem vere fortem reddere. Qui vero nec periculum ſui fecerit ullum, neque in his certaminibus exercitatus fuerit, ne mediam quidem virium ſuarum partem ad virtutem habebit. Temperans autem quomodo erit perfecte, niſi voluptatibus atque cupiditatibus plurimis ad impudentiam & injuriam compellentibus fortiter repugnaverit, ac ratione opereque & arte tam jocoſis quam ſeriis in rebus devicerit? An temperans erit, inquam, qui nihil hujuſmodi erit perpeſſus? Reliqua huc facientia videſis apud ipſum Platonem lib. 1. & lib. 2. de Legibus.

8. *Libentiæ*] Libentiæ, ſive lubentiæ, ut bene J. Guilielmius obſervat, hîc ſunt conviviorum lauticiæ, & quæ ultro citro reciprocant invitationes. Apulejus De Aſino aureo lib. 1. *Lectulo refoveo, cibo ſatio, poculo mulceo; jam ad lubentiam proclivis eſt joci & ſcitum eſt cavillum.* Eſtque hæc conviviorum vox propria, cum fronte jam exporrecta jocandi & ſeſe exhilarandi cuique lubido eſt. Unde Terentius Adelphis;

Hilarem ac lubentem fac te in nati nuptiis.

Hinc & *lubentes* pro lætis & hilaris, & ipſa hilaritas *lubentia* dicitur Plauto Aſinaria, Act. 2. Sc. 2.

Vbi nunc Libanum requiram, aut familiarem filium,
Vt ego illos lubentiores faciam quam lubentia eſt.

Et Sticho, Act. 2. Sc. 2.

Itaque onuſtum pectus porto lætitia lubentiaque.

Sed

CAP. III.

uid M. Cicero de particula iſta ſenſerit ſcripſeritque quæ præpoſita eſt verbis aufugio *&* aufero. *& an in verbo* autumo *eadem iſta hæc præpoſitio eſſe videri debeat.*

Egimus librum Ciceronis, qui inſcriptus eſt Orator. in eo libro Cicero, quum dixiſſet verba hæc, *aufugio*, & *fero*, compoſita quidem eſſe ex præpoſitione *ab*, & ex rbis, *fugio*, & *fero*; ſed eam præpoſitionem, quo fieret x pronunciatu audituque lenior, verſam mutatamque e in *au* ſyllabam; cœptumque eſſe dici *aufugio* & *aufero*, o *abſugio* & *abfero*: quum hæc, inquam, ita dixiſſet; tum ſtea ibidem ſuper eadem particula ita ſcripſit: *Hæc*, incit, *præpoſitio, præter hæc duo verba, nullo alio in verbo reperi*. Invenimus autem in commentario Nigidiano verbum, *tumo*, compoſitum ex *ab* præpoſitione & verbo *æſtumo*; ctumque interciſe, *autumo*, quaſi *abæſtumo*, quod ſignifiret *totum æſtumo*, tamquam *abnumero*. ſed, quod ſit cum nore multo dictum P. Nigidii hominis eruditiſſimi, aucius hoc argutiuſque eſſe videtur, quàm verius. *autumo* im non id ſolùm ſignificat, [1] ſed & *dico* & *opinor* & *cenſeo*. n quibus verbis præpoſitio iſta neque cohærentia voc, neque ſignificatione ſententiæ convenit, præterea [2] vir errimæ in ſtudio litterarum licentiæ [3] M. Tullius non ſola

Ed & dico] Ita & Nonius: *Autumare eſt dicere.* Quod confirmat mplis è Pacuvio in Peribæa: *Flexis falſa autumare dictio Delphis ſolet.* In Hermionâ: *Quid benefaciam ei, is cujus opera te eſſe ultum autumat.* Lilio lib. 28. *Socratium quid ante tyno miſiſſe Ariſtippum autumat.* Et uto Amphytr. *Niſi hoc ita factum perinde ut factum eſſe autumo.* Sic in oſſis Philoxeni: *Autumat*, λέγει; *utumator*, Ὀνομαστής.

2. *Vir acerrimæ in ſtudio literarum licentiæ*] Quanquam omnes ſic libri habeant, tamen illud *licentiæ* huic loco minime convenire nemo non animadvertere poteſt: Itaq; multo melius cum Valente Acidalio in Lect. Vellej. leges: *Vir acerrimæ in ſtudio literarum diligentiæ.* Quæ lectio ſeſe ſatis commendat.

3. *M. Tullius non ſola eſſe hæc duo verba dixiſſet*] Ciceronis locus, quem denotat Gellius, exſtat in Oratore ad Brutum: *Quid ſi etiam abſugit, turpe viſum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſola eſſe hæc duo verba dixiſſet, ſi reperiri poſſet ullum tertium. Sed illud magis inſpici quærique dignum eſt, verſáne ſit, & mutata *ab*, præpoſitio in *au*, ſyllabam propter lenitatem vocis, an potius *au*, particula ſua ſit propria origine, & proinde, ut pleræque aliæ præpoſitiones à Græcis, ita hæc quoque inde accepta ſit: ſicuti eſt in illo verſu Homeri:

4 Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν.

viſum eſt: & abſer noluerunt? quæ præpoſitio præter hæc duo verba, nullo alio in verbo reperitur.

4. Αὖ ἔρυσαν, &c.] Id eſt, *Retrotraxerunt quidem primum & jugularunt & excoriarunt.* Exſtat Iliad. α ℣ſ. 459. In Vett. Edd. adduntur & iſta ex Iliad. ν. ℣ſ. 41. Ἄβρομοι αὐίαχοι, Id eſt, *Valde ſtrepentes, valde reſonantes.* Sic enim Euſtathius iſta interpretatur: Δηλοῖ δὲ τὸ ἄβρομοι, αὐίαχοι, τὸ ἅμα βρόμῳ, ἅμα ἰαχῇ, Id eſt, *cum fremitu & clamore.* Dum vero iſta hîc ex Homero Gellius adducit, nimium literionem, atque Grammaticis nugis nimis ſeſe addictum fatetur.

CAP. IV,

Hiſtoria de Ventidio Baſſo ignobili homine; quem primum de Parthis triumphaſſe memoriæ traditum eſt.

IN ſermonibus nuper fuit ſeniorum hominum & eruditorum, multos in vetere memoria altiſſimum dignitatis gradum aſcendiſſe ignobiliſſimos prius homines & deſpicatiſſimos. Nihil adeò de quoquam tantæ admirationi fuit, quantæ fuerunt, quæ 1 de Ventidio Baſſo ſcripta ſunt. eum Picen-

VEntidio *Baſſo*] De eodem ita Valerius Maximus lib. 6. cap. 9. *Aſculo capto*, inquit, *Cn. Pompejus Magni pater P. Ventidium ætate impuberem in triumpho ſuo populi oculis ſubjecit. Hic eſt Ventidius, qui poſtea Romæ ex Parthis & per Parthos de Craſſi manibus in hoſtili ſolo miſerabiliter jacentibus triumphum dixit. Itaque qui captivus carcerem exhorruit, victor Capitolium felicitate celebravit. In eodem etiam illud eximium, quod eodem anno Prætor & conſul eſt factus.* Unde Juvenalis Satyr. 7.

Si fortuna volet, fies de rhetore conſul,
Si volet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis jura triumphum.

Ubi Vetus Scholiaſtes: *Ventidius ex mulione Cæſaris Dictatoris, ut Tullius in Epiſtolis, & in Philippicis loquitur, opitulante*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

icentem fuiſſe, genere & loco humili; & matrem ejus à ompejo Strabone Pompeji magni patre bello ſociali, uo Aſculanos ſubegit, captam cum ipſo eſſe; mox triumhante Pompejo Strabone, eum quoque puerum inter æteros ante currum imperatoris ſinu matris vectum eſſe; oſt, quum adoleviſſet, victum ſibi ægrè quæſiſſe, eumque ordidè inveniſſe 2 comparandis mulis & vehiculis, quæ nagiſtratibus, 3 qui ſortiti provincias forent 4 præbenda publi-

lante Antonio & Auguſto, uſque eo of ctus eſt, ut ei crederetur Parthicum llum. Sic enim ibi legendum. Vide Dionem Caſſium lib. 48. & lib. 49. lutarchum in Antonio.

2. *Comparandis mulis, &c.*] Quid ſi gas *confricandis*, vel *curandis mulis; & hicula magiſtratibus, qui ſortiti provin- as forent, præbenda, publice conduxiſſe.* ane τὸ *confricandis* vel *curandis* ex in- a dictis confirmatur.

3. *Qui ſortiti provincias forent*] No- im eſt, ſenatum, poſtquam ad eum de ovinciis relatio facta eſſet, juſſiſſe ovincias prætorias prætores ſortiri, onſules vero conſulares, ſive ſortiri, ve inter ſe comparari; aut etiam, iamvis rarius, nonnunquam ipſum natum, utriſque pro ſuo judicio no- inatim ſingulas extra ſortem decer- ere ſolitum. Cujus rei acervum teſti- oniorum apud Livium habemus, ium vel alterum tantummodo addu- mus: Sic lib. 27. *Conſulatum ineunt . Claudius Nero & M. Livius, qui quia m deſignati provincias ſortiti erant, ætores ſortiri juſſerunt.* Alibi: *Decre- runt patres, ut conſules inter ſe compa- rent, ſortirenturve provincias.* Item: *ipio & Craſſus, ut conſulatum inierunt, minatæ conſulibus provinciæ ſunt. Si- lia Scipioni extra ſortem, concedente l ga, Bruttii Craſſo evenerunt.* Et lib. *. Tum de conſulum C. Lælii, & L. Sci- onis provinciis cæptum eſt agi: ambo æciam cupiebant. multum Lælius in atu poterat. is, cum ſenatus aut ſortiri, aut comparari inter ſe conſules juſſiſſet, elegantius facturos dixit, ſi judicio patrum, quam ſi ſorti eam rem permiſiſſent, &c.*

4. *Præbenda publice conduxiſſet*] Magiſtratibus in Provincias proficiſcentibus de viatico, ut veſtibus, vaſibus, vehiculis, mulis, tabernaculis, & id genus reliquis inſtrumentis de publico proſpici ſolebat. Unde Cicero lib. 4. in Verrem: *Majores noſtri*, inquit, *neminem, qui cum poteſtate aut legatione in provinciam eſſet profectus, tam amentem fore putarunt, ut emeret argentum; dabatur enim de publico: aut veſtem; præbebatur enim legibus: mancipium putaverunt; quo & omnes utimur, & non præbetur à populo. Sanxerunt, ne quis emeret mancipium, niſi in demortui locum.* Vide Livium lib. 42. ubi ait neminem ante L. Poſtumium Conſulem in itinere faciundo ullis unquam ſociis, aut provincialibus in ulla re oneri, aut ſumptui fuiſſe; quia magiſtratus mulis tabernaculiſque, & omni alio inſtrumento militari ornabantur. Hæc autem inſtrumenta locari ſolebant, & à redemptoribus publice conduci; quemadmodum hic Gellius Ventidium Baſſum ab initio feciſſe comemorat; qui ἐργολάβος, & præbendorum manceps fuit. Poſtea Auguſtus ſublatâ locatione publica, pecuniam ejus loco dari conſtituit, ut auctor eſt Suetonius in ejus Vita. *Auctor*, inquit, *& aliarum rerum fuit, in queis, ne acta ſenatus publicarentur: ne magiſtratus depoſito honore ſtatim in provin-* cias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

publicè conduxiſſet; in iſto quæſtu notum eſſe cæpiſſe C. Cæſari, & cum eo profectum eſſe in Gallias: tum quia in ea provincia ſatis naviter verſatus eſſet, deinceps civili bello mandata ſibi pleraque impigrè & ſtrenuè feciſſet, non modò in amicitiam Cæſaris, ſed ex ea in ampliſſimum quoque ordinem perveniſſe: mox tribunum quoque plebi, ac deinde prætorem creatum, atque in eo tempore judicatum eſſe à ſenatu hoſtem cum M. Antonio: pòſt verò conjunctis partibus, non priſtinam tantùm dignitatem reciperaſſe, ſed & pontificatum, ac deinde conſulatum quoque adeptum eſſe: eamque rem tam intoleranter tuliſſe populum Romanum, qui Ventidium Baſſum meminerat curandis mulis victitaſſe, ut vulgò per vias urbis verſiculi proſcriberentur:

Concurrite omnes augures, haruſpices:
Portentum inuſitatum conflatum eſt recens.
Nam mulos qui fricabat, conſul factus eſt.

Eumdem Baſſum Suetonius Tranquillus præpoſitum eſſe à M. Antonio provinciis orientalibus, 5 Parthoſque in Syriam

cias mitterentur: ut proconſulibus ad mulos & tabernacula, quæ publice locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur. Idem teſtatur de Auguſto Dion Caſſius lib. 54. Ubi & ſubjicit: τὸ μὲν γὰρ πάλαι ἐργολαβοῦντές τινες παρὰ τοῦ δημοσίου πάντα σφίσι τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν φέροντα παρεῖχον. Quæ verba ab omnibus interpretibus male accepta, rectiſſime Caſaubonus hoc modo vertenda cenſet: *Nam olim quidem erant qui præbenda* ituris in provincias *publice redimerent, & quicquid iis muneris ſui cauſa opus eſſet, exhiberent.*

5. *Parthoſque in Syriam irrumpentes*] Sub ductu Pacori Parthorum regis filii: qua de re ſic Plutarchus in Antonio: Ἐν τούτῳ δὲ Πάκορον τὸν βασιλέως παῖδα μεγάλῳ στρατῷ Πάρθων αὖθις ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνοντα, συμπεσὼν Οὐεντίδιος ἐν τῇ Κυρρηστικῇ τρέπεται, καὶ διαφθείρει παμπόλλους, ἐν πρώτοις Πακόρου πεσόντος. τοῦτο ἔργον ἐν τοῖς ἀοιδιμωτάτοις γενόμενον, Ῥωμαίοις τε τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἔκπλεω ποινὴν παρέσχε, καὶ Πάρθους αὖθις εἴσω Μηδείας καὶ Μεσοποταμίας συνέστειλε, τρισὶ μάχαις ἐφεξῆς κατὰ κράτος ἡττημένους. Id eſt, *Interea Pacorum Parthorum regis filium ingenti exercitu Parthico iterum Syriam invadentem Ventidius ſignis collatis in Cyrrheſticâ fudit, multoſque concidit. Inter primos cecidit Pacorus. Hoc factum, quod in celebratiſſimis fuit, abunde vindicavit populi Romani acceptas ſub Craſſo clades, Parthoſque denuo intra Mediam & Meſopotamiam redegit tribus ordine certaminibus profligatos.* Vide & Dionem Caſſium lib. 49.

6. *Eum*

iam introrumpentis tribus ab eo prœliis fuſos ſcribit, eumque primum omnium de Parthis triumphaſſe, & morte obita [7] publico funere ſepultum eſſe.

6. *Eumque primum omnium de Parthis triumphaſſe*] Ita & Dio l. 49. Καὶ ...ωνέβη γε τῷ Οὐεντιδίῳ μόνῳ τά τε ...κητήρια ἑορτάσαι, ὥσπερ καὶ μόνος ...ενίκησεν, καὶ δόξαν ἀπό τε τούτου καὶ ...κ τοῦ παραλόγου ἅμα τῆς τύχης μείζω ...αβεῖν· ἐν γὰρ τοῖς τοῦ Πομπηίου τοῦ Στραβωνος ἐπινικίοις πομπεύσας ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων, αὐτὸς ...πινίκια τῶν Πάρθων πρῶτος Ῥωμαίων ἤγαγε. Id eſt, *Sed ut Ventidius ...lus vicerat, ita ſolus quoque de Parthis ...iumphavit, eaque res & inſolitus for...næ caſus auxêre gloriam Ventidii: quip... olim in triumpho Pompeji Strabonis ...m aliis captivis ductus, primus poſtea ...mporis inter Romanos de Parthis trium...um duxit.* Similiter Plutarchus in An...nio: Οὗτος (Οὐεντίδιος) ἀπὸ ...άρθων ἄχρι δεῦρο τεθριάμβευκε ...νος, ἀνὴρ γενόμενος μὲν ἀφανής, ...πολαύσας δὲ τῆς Ἀντωνίου φιλίας, ...λαβεῖν ἀφορμὰς πράξεων μεγά...ων. Hoc eſt, *Hic* (Ventidius) *de Parthis ad hanc memoriam triumphavit ſolus: vir obſcuro loco natus, ſed per amicitiam Antonii magnarum rerum gerendarum accepit materiam.*

7. *Publico funere ſepultum*] Hoc eſt, ob cujus mortem juſtitium indictum & publicus luctus, ſumptuſque ex ærario publico facti. Cujuſmodi funere efferri pro eximio habebatur honore; quem Senatus aut imperatores Viris illuſtribus, & bene de ſe, aut Republica meritis, ſolebant decernere. Tacitus Annal. 6. de Piſone: *Dein Piſo viginti per annos pariter probatus, publico funere ex decreto Senatus celebratus eſt.* Suetonius in Vitellio: *Defunctum Senatus publico funere honoravit.* Quod Græci δημοσίᾳ θάπτειν & δημοσίᾳ ταφῇ τιμεῖν appellant. Sic Dio lib. 48. De Sphæro Cæſaris Auguſti pædagogo & liberto: Σφαῖρον ὁ Καῖσαρ παιδαγωγόντε καὶ ἐλεύθερον αὐτοῦ γενόμενον δημοσίᾳ ἔταψε. Et de Piſone Idem Dio lib. 8. Τόν τε Πείσωνα τὸν πολίαρχον τελευτήσαντα δημοσίᾳ ταφῇ ἐτίμησεν, ὅπερ που καὶ ἄλλοις ἐχαρίζετο.

CAP. V.

Verbum profligo *à pleriſque dici impropriè inſciteque.*

SIcut alia verba pleraque, ignoratione & inſcitia improbè dicentium, quæ non intelligant, deflexa ac depravaſunt à ratione recta & conſuetudine; ita hujus quoque ...rbi, quod eſt, *profligo*, ſignificatio verſa & corrupta eſt. ...m quum ab affligendo, & ad perniciem interitumque ...ducendo inclinatum id tractumque ſit, ſemperque eo

verbo, qui [1] diligenter loquuti ſunt, ita uſi ſint, ut *profligare* dicerent *prodigere* & *deperdere*, *profligataſque* res quaſi *proflictas* & *perditas* appellarint: nunc audio ædificia & templa & alia ferè multa, quæ propè abſoluta affectaque ſunt, *in profligato eſſe* dici; ipſaque jam eſſe profligata. Quapropter urbaniſſimè reſpondiſſe prætorem non indoctum virum Barvaſculo cuidam ex advocatorum turbâ Sulpicius Apollinaris in quadam epiſtola ſcriptum reliquit. nam quum ille, inquit, rabula audaculus ita poſtulaſſet, verbaque ita feciſſet; Omnia, vir clariſſime, negotia, de quibus te cogniturum eſſe hodie dixiſti, diligentia & velocitate tua [2] profligata ſunt; unum id ſolum relictum eſt, de quo, rogo, audias: tum prætor ſatis ridiculè, An illa, [3] inquit, negotia de quibus jam cognoviſſe me dicis, profligata ſint, equidem neſcio. hoc autem negotium quod in te incidit, proculdubio, ſive id audiam ſive non audiam, [4] profligatum eſt. Quod ſignificare autem volunt, qui *profligatum* dicunt: ii qui Latinè loquuti ſunt, [5] non *profligatum*, ſed *adfectum*, dixerunt. ſicut M. Cicero in oratione, quam habuit de provinciis conſularibus. ejus verba hæc ſunt: *Bellum adfectum videmus, &, vere ut dicam, pene confectum.* item infrà: *Nam ipſe Cæſar quid eſt quòd in ea provincia commorari velit, niſi ut ea, quæ per eum adfecta ſunt, perfecta reipublicæ tradat?* idem Cicero in Oeconomico: *Quum verò adfecta jam prope æſtate uvas à ſole miteſcere tempus eſt.*

CAP.

DILIGENTER] Forſan ſcripſerat *eleganter*. Sed & *diligenter* probum eſt, quemadmodum Macrobius lib. 6. c. 7. *Quod cum Virgilius anxie ſemper diligens fuerit in verbis.*

2. *Profligata ſunt*] Pæne abſoluta ſunt.

3. *Inquit*] Abeſt à Cod. Tornæſ. & Vett. Edd.

4. *Profligatum eſt*] Deperditum eſt; quia malum nactum erat patronum, ſive advocatum.

5. *Non profligatum, ſed affectum dixerunt*] Falleris utique Gelli; nam & qui probe & Latine locuti ſunt, *profligatum* pro *adfectum* dixêre. Sic M. Cicero Tuſculan. Quæſt. lib. 5. *Profligata jam & pæne ad exitum deducta quæſtio eſt.* Auguſtus item in Ancyrano lapide: CEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A. PATRE. MEO. PERFECI. Et Tacitus Hiſtor. lib. 2. *Profligaverat bellum Iudaicum Veſpaſianus, oppugnatione Hieroſolymorum reliquâ.* Id eſt, prope abſolverat.

De

CAP. VI.

ı libro M. Ciceronis de gloria ſecundo, manifeſtum erratum in ea parte, in qua ſcriptum eſt ſuper Hectore & Ajace.

[I]N libro M. Tullii, qui eſt ſecundus 1 de Gloria, manifeſtus error eſt non magnæ rei, quem errorem eſſe poſt cognoſcere non aliquis eruditorum, ſed qui tantùm leerit 2 Ὁμήρου τὸ η΄ quamobrem non tam id mirabamur erıſſe in ea re M. Tullium, quam non eſſe animadverſum oc poſtea, correctumque, vel ab ipſo, vel à Tirone liber› ejus, diligentiſſimo homine, & librorum patroni ſui udioſiſſimo. ita enim ſcriptum in eo libro eſt: *Apud eum:m poëtam Ajax cum Hectore congrediens de pugnandi cauſa ;it, ut ſepeliatur, ſi ſit fortè victus*; *declaratque ſe velle, ut ſuum ımulum multis etiam pòſt ſæculis prætereuntes ſic loquantur*:

3 Hic ſitus eſt vitæ jampridem lumina linquens,
Qui quondam Hectoreo perculſus concidit enſe.
Fabitur hæc aliquis. mea ſemper gloria vivet.

Iujus autem ſententiæ verſus, quos Cicero in linguam .atinam vertit, non Ajax apud Homerum dicit, neque Aıx agit ut ſepeliatur; ſed Hector dicit, & 4 Hector de ſeultura agit, priuſquam ſciat, an Ajax ſecum depugnandi auſa congreſſurus ſit.

CAP.

[D]E *Gloria*] Meminit ipſe Cicero librorum ſuorum de Honore & loria. Apud Græcos etiam Cleanes & Sphærus de Gloria ſcripſerunt, : eſt apud Diog. Laërtium.

2. Ὁμήρου τὸ η] Homeri lib. 7. :. Iliadis.

3. *Hic ſitus eſt, &c.*] Homeri verſus b. 7. Iliad. quos Cicero interpretaır, hi ſunt:

Ἀνδρὸς μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνηῶτος,
Ὅν ποτ' ἀριστεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἕκτωρ.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει· τὸ δ' ἐμὸν κλέος οὔποτ' ὀλεῖται.

Ad verbum:

Viri quidem hoc monumentum jam diu defuncti:
Quem olim præſtantem fortitudine interfecit illuſtris Hector.
Sic olim aliquis dicet: mea gloria nunquam peribit.

4. *Hector de ſepultura agit*] Ejus ſcilicet, cum quo pugnaturus eſſet.

Cap. VII.

Obſervatum eſſe in ſenibus, quòd annum ferè ætatis tertium & ſexageſimum agant aut laboribus, aut interitu, aut clade aliqua inſignitum: atque inibi ſuper eadem obſervatione exemplum appoſitum epiſtolæ divi Auguſti ad Cajum filium.

OBſervatum in multa hominum memoria, expertumque eſt in ſenioribus pleriſque omnibus, [1] ſexageſimum

SExageſimum tertium vitæ annum cum periculo & clade aliqua venire &c. eum ætatis annum appellant κλιμακτηρικόν] Plerique Veterum etiam antiquariorum & Philologorum, ut optime obſervavit Magnus Salmaſius in opere eximio De Annis Climactericis, ignorarunt, quid eſſet Climacter, vel annus Climactericus. Et ſic quoque Gellius noſter, qui unicum tantum videtur admittere annum Climactericum, nempe ſexageſimum tertium; quaſi hic ſolus ætatis in vita hominis annus dictus fuerit ab antiquis κλιμακτηρικὸς, cum potius nullus annus vitæ ſit, qui non alicui habeatur Climactericus. Omnis enim annus, quando vitæ tenor proſpere incedens aliquo interrumpitur infortunio, Climactericus dicendus. Sic ut pericula vitæ fortunarumque, quæ extrinſecus accidunt, in Climacteris annis eveniant, & Climactericos eos faciant. Per κλιμακτῆρας enim ipſa pericula denotantur, ut ex Vettio Valente conſtat. Et ſic quoque Auctor noſter ex Varrone ſupra lib. 3. cap. 10. *Pericula quoque vitæ fortunarumque hominum, quæ Climacteras Chaldæi appellant, graviſſima quæque fieri affirmat ſeptenariis.* Sic enim in Vett. Codd. legitur, quod perperam poſtea, etiam in hac editione, mutatum. Sic quod quis patitur mutationis ab externis accidentibus diſcriminum & periculorum variis ex cauſis ac rebus contingentium, ut ſunt accuſationes, delationes, inſidiæ, peregrinationes periculoſæ, damna, vulnera, cædes, patrimonii amiſſiones, dignitatum privationes, morbi, mortes, luctus, incendia, naufragia, ruinæ, condemnationes, & id genus calamitatum, ea omnia per Climactericam ἀγωγὴν, ſive legem, in vitam invehuntur, & *Climacteres* vocantur unumquodque eorum, quæ modo recenſuimus. Hinc etiam falſa apparet recentiorum Medicorum & Philoſophorum opinio, qui non putarunt alios fuiſſe cognitos Climactericos, præter Septenarios & Novenarios annos, quos Græci ἑβδομαδικοὺς & ἐννεαδικοὺς vocant. Nam, ut omittam à ratione omnino alienum eſſe, homini cuipiam per ſeptimum quemque vitæ annum, aut novenum ſubinde redeuntem hujuſmodi, qualia ante memoravimus, ſolere contingere, ut aliquid ſimile ſingulis ſeptem annis formidare neceſſe habeat, manifeſtis argumentis Salmaſius probat J. Firmicum lib. 4. Aſtronom. cap. 14. quatuor Climacterum genera facere, nempe Hebdomadicos, Enneadicos, qui Hebdomadici ſimul ſunt & Enneadici, & eos, qui neque Hebdomadici ſunt, neque Enneadici. *Si enim*, inquit Firmicus, *ſeptem ac novem anni qui Hebdomadici à Græcis & Enneadici appellantur, gravia ſemper hominibus indicunt pericula, quid annus faciet ſexageſimus tertius, qui utriuſque numeri*

mum tertium vitæ annum cum periculo & clade aliqua venire,

meri multiplicatam & invicem ſibi obligatam perficit ſummam? Annus itaque ſexageſimus tertius Hebdomadicus ſimul eſt & Enneadicus. Alii ex mente Firmici ſunt ſimpliciter Hebdomadici; hi nempe, qui per omne vitæ tempus ſeptenis periodis multiplicati currunt. Alii Enneadici, qui per novenos circuitus procedunt. Alii, qui ex neutrius numeri ſummis perficiuntur recurrentibus. Quos intellexit Firmicus in verbis, quæ modo adductis paullò antecedunt, prout eorum ſcriptura quæ vulgò corruptiſſima, in antiquiſſimo libro Bibliothecæ Regiæ à Salmaſio reperta eſt. *Extra cæteros Climacteras*, (vulgò legitur *Inter cæteros diametros* nullo plane ſenſu) *etiam ſeptimi & noni per omne vitæ tempus multiplicata ratione currentes naturali quadam & latenti ratione variis hominem periculorum diſcriminibus ſemper afficiunt.* Præter cæteros Climacteras, eos notat maxime eſſe periculoſos, qui ſepteni & noni per omne vitæ tempus multiplicata ratione currunt. Ergo alios etiam Climacteras agnovit, qui nec ſeptenarii ſunt, nec novenarii. Vettius quoque Valens in Anthologiis Aſtrologicis diverſa duo habet capita, unum περὶ κλιμακτῆρος ἑβδομαδικοῦ καὶ ἐννεαδικοῦ ἀγωγῆς, quo agit de Hebdomadico & Enneadico Climactere; alterum περὶ κλιμακτήρων, quo in gènere tractat de omnibus Climactericis, qui non ſunt Hebdomadici neque Enneadici. Cæterum male etiam vulgo accipiuntur Climacteres Hebdomadici pro ſeptenis annis multiplicata ratione per omne vitæ ſpacium currentibus: quemadmodum & Enneadici pro novenis ita multiplicatis per novem annorum recurrentes periodos; quo in errore inter veteres Latinos præter Varronem, Cenſorinum, Gellium noſtrum quod minus mirum, etiam ìpſe fuit Firmicus; qui, ut ex citatis verbis manifeſtum, Græcorum Mathematicorum ἑβδομαδικοὺς & ἐννεαδικοὺς ita interpretatus eſt; cum Græci illi longe alios eſſe ἑβδομαδικοὺς, & ἐννεαδικοὺς intellexerunt, & longe aliter computarunt. Quod manifeſtum ex Vettio Valente, eo capite, quo tractat περὶ ἑβδομαδικοῦ καὶ ἐννεαδικοῦ ἀγωγῆς. Ibi enim quadrageſimum quintum annum facit Hebdomadicum, quem non eſſe ſeptenarium res ipſa indicat. Quadrageſimus quippe ſecundus vere ſeptenarius eſt, ex ſexies ſeptenis compoſitus. Vettius vero Valens eo loci quadrageſimum quintum ex libris Regis Petoſiris eſſe Hebdomadicum, hoc modo declarat. Ægyptii qui initium anni faciebant ab ortu caniculæ, inde tempus numerabant uſque diem ad nativitatis ejus, cujus Climacter erat inveniendus Hebdomadicus. Summam vero dierum quinquaginta & duorum cum ſeptima parte diei, toties eximebant ex numero dierum collecto ab ortu caniculæ ad genituræ diem, quoties id fieri poſſet. Reſiduos deinde dies toties multiplicabant, quoties exemiſſent quinquaginta & duorum dierum ſummam cum ſeptimâ. Ex his ſic multiplicatis numerum Climacteris Hebdomadici colligebant. Exempli gratia, ſit numerus dierum collectus ab exortu caniculæ uſque ad diem nativitatis, ducentorum & viginti. Eximantur hinc quater quinquaginta duo dies & ſeptima. Numerus inde reſultans erit ducentorum & octo cum quatuor ſeptimis. Reſidui ſunt undecim dies, & tres ſeptimæ. Quæ ſi quater in ſe ducantur, efficiunt annum Hebdomadicum Climactericum, annum nimirum quadrageſimum quintum; qui non eſt ſeptenarius eâ notione, qua vulgo accipitur, cum non ex ſeptenis periodis componatur. In hac autem ſupputatione tot eximuntur dies ex ſumma dierum, quæ intercedit inter caniculæ ortum & genituræ

 diem,

nire, aut corporis morbique gravioris, [2] aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis. propterea, qui rerum verborumque iſtiuſ-

diem, quot in annum ſeptimanæ incurrunt; cum in anno quinquaginta duæ ſeptimanæ ſint. & ſepties quinquaginta duo dies cum unius diei parte ſeptima, reddunt CCCLV. dies, id eſt, annum integrum vertentem. Sic ut non ab annis ſeptenariis, vel per ſeptenos circuitus gradatim conſurgentibus hebdomadicus Climacter nomen hauſerit, ſed ab anni ſeptimanis, quæ *Hebdomades* dicuntur, ſic appellatus ſit. Quæ omnia ex ſententiâ Vettii Valentis latius diducuntur à Salmaſio in De annis Climactericis, quo lectorem remittimus; nos enim hîc littora tantum legimus; non quaſi omnia probaremus, quæ attulimus, ſed ut vaniſſimæ hujus artis, quæ non majorem fidem meretur, quam ipſa Aſtrologia Judiciaria, cui tota innititur, ſpecimen hic, quaſi per tranſennam, exhiberemus.

2. *Aut vitæ interitus*] Annus, in quo quis mortem oppetat, non proprie dici poteſt Climactericus, ſed potius fatalis. Climactericus autem tantum dicitur, quo quis vitæ aliquod periculum vix quidem ac cum magna difficultate, ſed tamen evadit. Nullus enim eſt Climacter letalis; & vox illa tantum ſignificat periculum & diſcrimen vitæ, non ipſam mortem. Aliud enim mors, aliud periculum mortis. In diſcrimen capitis quis adductus, non tamen perdit, ſed à perdendo parum abfuit, eſt κλιμακτὴρ; ſi amittat, plus aliquid eſt, quam periculum, vel κλιμακτήρ. Sic Ptolemæus ἀναίρεσιν à Climactere ſeparat, quia nimirum κλιμακτὴρ non eſt ex naturæ ſuæ vi ac proprietate nominis ἀναιρετικὸς, neque θανατικὸς. Nam l. 3. cap. de modis Apheſis, opponit tanquã res diverſas θανάτους & κλιμακτῆρας μεγάλους καὶ ἐπισφαλεῖς. A Scholiaſte quoque ejus Anonymo ad eum locum duo tantum ſtatuuntur Climacterum genera, unus παροδικὸς & qui cito tranſeat, alter χαλεπὸς & δυσαπάλλακτος *gravis & vix evitabilis*. Is eſt, qui Ptolemæo μεγάλος & ἐπισφαλὴς dicitur. Utrumque ἀπὸ τοῦ θανάτου Scholiaſtes diſcernit. Qui & alio quodam loco notat: κακωθεὶς ὁ ἀφέτης ἰσχυρὸς ἔσται καὶ ποιήσεται τὴν ἀναίρεσιν, ἀγαθοποιηθεὶς δὲ σώζει καὶ ἀντὶ ἀναιρέσεως ποιήσει τὸν κλιμακτῆρα. *Apheta afflictus, omnino interremptionem faciet, bene affictus, ſervat, & pro peremptione Climacterem dabit.* Climacter itaque vitam ſervat, non adimit. Sed & Vettius Valens non ſemel θανάτους & κλιμακτῆρας diverſos facit, ut in iſtis verbis, τῶν ἰδίων κλιμακτῆρας ἢ θανάτους, *propinquorum pericula & mortes.* Alibi quoque genituræ exemplum adducit, quæ uſque ad annum ſexageſimum ſecundum πολλοὺς κλιμακτῆρας ἔσχε, *multos Climacteras habuit*, hoc eſt, multa diſcrimina vitæ incurrit; multi enim fatales ſive letales anni vel dies in unum hominem cadere nequeunt. Nemini itaque annus, vel dies, quo finit vitam, Climactericus eſt, ſed is duntaxat, quo vitæ aliquod diſcrimen vix, ac cum magna difficultate evadit. Quantumlibet enim δυσαπάλλακτος ſit Climacter & vitatu difficilis, modo tamen evitetur, pro Climacterico cenſendus eſt ille annus vel dies. Si quis vero in eo fatis conceſſerit, non eſt proprie Climactericus, ſed fatalis. Hæc ex veterum ſententiâ juxta Salmaſium, hic annotare viſum contra recentiores illos, qui annum Climactericum & fatalem male confundunt. Quod & Auctor noſter fecit, qui annum ſexageſimum tertium, etiam cũ vitæ interitu conjunctum, pro Climacterico habet. Verum de hoc anno mox adhuc quædã notanda venient.

3. *Librum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tiuſmodi ſtudio tenentur, eum ætatis annum appellant λιμακτηρικόν. Nocte quoque iſta proxima ſuperiore, uum librum epiſtolarum divi Auguſti, quas ad Cajum epotem ſuum ſcripſit, legeremus; duceremurque eliganа orationis neque moroſa neque anxia, ſed facili hercle & mplici: idipſum in quadam epiſtola ſuper eodem anno riptum offendimus: ejuſque epiſtolæ exemplum hoc eſt: VIII. Kalend. Octobr. *Have mi Cai*, [5] *meus ocellus jucunſſimus: quem ſemper medius fidius deſidero quum à me abes; d præcipuè diebus talibus*, [6] *qualis eſt hodiernus, oculi mei reuirunt meum Cajum: quem, ubicumque hoc die fuiſti, ſpero tum & benevalentem celebraſſe quartum & ſexageſimum naılem meum. nam, ut vides*, [7] κλιμακτῆρα *communem ſeniorum*

3. *Librum epiſtolarum divi Auguſti*] ræter Epiſtolas Auguſtum etiam alia ıria conſcripſiſſe ex Suetonio in ejus ta, aliiſque conſtat; quorum omnium uæ ſuperſunt fragmenta & reliquias ollegit, diſpoſuit, & notis illuſtravit . Rutgerſius lib. 2. Variar. Lect. c. 19.

4. *VIII. Kalend. Octobr.*] Lege X. *Kalend. Octobr.* ut bene Vett. Cod. am ſcripſit hanc epiſtolam ipſo nata- ſuo Auguſtus; is vero non in VIII. d in IX. Kalend. Octobr. incidit, ut Suetonio notum.

5. *Meus ocellus jucundiſſimus*] Vett. Codd. leg. *meus Aſellus jucundiſſimus*; unde τὸ *ocellus* factum. Notum lud Catulli,

Ni te plus oculis meis amarem.

criverio placuit olim: *mea ſalus jucundiſſima.*

6. *Qualis eſt hodiernus*] Natalis nimirum.

7. Κλιμακτῆρα *communem ſeniorum omnium tertium & ſexageſimum vaſimus*] Videtur hic Auguſtus, ut ptime Salmaſius notavit, confudiſſe nnum ſexageſimum tertium Climactericum, cum anno ſexageſimo tertio atali, cum dicat ſe evaſiſſe annum ſexageſimum tertium, quem appellat *Communem omnium ſeniorum* κλιμακτῆρα. Atqui annus ſexageſimus tertius cum alicui eſt Climactericus, magnum quidem in eo vitæ periculum imminet, fatalis autem & θανατηφόρος non eſt. Cum vero alicui θανατηφόρος eſt hic annus, eo ipſo non eſt Climactericus. Verum quidem eſt, hoc anno ætatis quam plurimos ſenes, imò maximam eorum partem extingui; ſed illis tum hic annus non eſt Climactericus, verum fatalis & θανατικός. Hinc & ἀνδροκλάς, & ἀνδροκλάστης dictus eſt, quia plures frangat, quam quiſquam alius. Apud Vettium Valentem Critodemus in Catalogo annorum Climactericorum de hoc anno notat, quod ſit χαλεπὸς καὶ θανατηφόρος *periculoſus & mortem inferens.* χαλεπὸς ad Climacterem pertinet θανατηφόρος ad anni ipſius qualitatem & naturam, quâ plures extinguuntur. Aliis igitur annus ſexageſimus tertius Climactericus eſt, & quidem maxime periculoſus, aliis vero fatalis, utpote in quo plurimi è vitâ abeunt. Sed quibus eſt fatalis & vitæ ultimus, iiſdem non eſt Climactericus.

rum omnium tertium & ſexageſimum annum evaſimus. deos autem oro, ut, 8 *quantum mihi ſupereſt temporis, id ſalvis vobis traducere liceat in ſtatu reipublicæ feliciſſimo* 9 ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένων *ſtationem meam.*

Dupliciter itaque conſiderandus ſexageſimus tertius annus, aut tanquam unus Climacterum maxime periculoſorum, aut tanquam annus communiter fatalis plurimis ſenibus. Non enim hæc ſunt confundenda; quemadmodum hic Auguſtus ex vulgari ſcilicet opinione feciſſe videtur. Eſt vero annus ſexageſimus tertius quam plurimis fatalis, quia qui ad id ætatis pervenere, jam videntur mortis maturitatem adepti; ita ut quædam quaſi vitæ meta legitima in illo anno poſita ſit, qua plurimi ſenes maturi quaſi morti fiunt. Ut enim fœtus in utero ut plurimum ad exeundum maturus fit nono menſe, unde menſis ille longe majori hominum parti eſt natalis, etſi quidam etiam ſeptimo, nonnulli rariores decimo, alii rariſſimi etiam undecimo menſe in lucem edantur; ſic etiam communior vivendi finis videtur eſſe annus ſexageſimus tertius, & maximæ ſenum parti fatalis; utpote qui jam ad hominis editi maturitatem perveniſſe videantur; & rariores ſint qui terminum iſtum tranſcendant.

8. *Quantum mihi*] Cod. Tornæſ. *mihi quantumcunque.*

9. Ἀνδραγαθούντων ὑμῶν, &c.] Id eſt, *Fortiter ac viriliter agentibus vobis & ſuſcipientibus*, quod ſequitur ſcilicet, ſtationem meam.

CAP. VIII.

Locus ex oratione Favorini veteris oratoris de cœnarum atque luxuriæ 1 *obprobratione,* 2 *qua uſus eſt quum legem Liciniam de ſumtu minuendo ſuaſit.*

QUum legeremus orationem veterem Favorini non indiſerti viri: quam orationem totam, ut meminiſſe poſſemus, 3 odio hercle iſtiuſmodi ſumtus atque victus, perdi-

OBprobratione] Al. *exprobratione.*

2. *Qua uſus eſt cum legem Liciniam de ſumptu minuendo ſuaſit*] Horum verborum ne umbram quidem in ipſo capite habemus. Mirum autem eſt, niſi Gellius harum inſcriptionum auctor, unde Librarii iſta hauſerint; neque enim Favorinus Legem Liciniam de ſumptu ſuaſit. Sed nomen iſtud forte mendo non caret in ipſo capite; ideo & olim Pithœus Fannii nomen pro Favorini reponendum cenſebat. Sane notum eſt C. Fannium auctorem fuiſſe legis ſumptuariæ, quæ ſuo nomine Fannia appellata, de qua vide notas ſupr. pag. 176.

3. *Odio hercle iſtiuſmodi ſumptus*] Sic recte Vetuſtiſſ. Roman. & Venet. Edd. Cum aliæ, *odio eſſe hercle iſtiuſmodi ſumptus.* Non ita bene. Et τὸ *eſſe* ſuperfluum eſſe, & ſenſum turbare jam olim Badius monuit, ac ideo in editione ſuâ ſuſtulit.

4. *Flos*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

erdidicimus. verba hæc, quæ appoſuimus, Favorini ſunt. *ræfecti popinæ atque luxuriæ negant cœnam lautam eſſe, niſi, uum libentiſſimè edis, tum auferatur, & alia eſca melior atque mplior ſuccenturietur. is nunc* 4 *flos cœnæ habetur inter iſtos, uibus ſumtus & faſtidium pro facetiis procedit: qui negant ullam vem præter* 5 *ficedulam totam comeſſe oportere; cæterarum vium atque altilium, niſi tantùm apponatur, ut* 6 *à cluniculis inriori parte ſaturi fiant, convivium putant inopia ſordere: ſuriorem partem avium atque altilium qui edunt,* 7 *eos palatum non*

4. *Flos cœnæ*] Solemne optimis Auoribus id quod optimum, & maxime corum cujuſque rei, *florem* appellare. c *flos vini* apud Plautum pro vino geroſiſſimo; *Flos flammæ*, & *Flos nar-* apud Lucretium. *Flos populi*, apud nnium,

Flos illibatus populi, Suadæque medulla.

t ſexcenta hujuſmodi paſſim occurnt.

5. *Ficedulam totam*] In ſummis em deliciis ficedulæ habitæ. & cum à metipſis fatui fere forent ſaporis, pier iis addebatur. Martialis libr. 13. pigr. 5.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cum tibi forte datur, ſi ſapis adde piper.

Inde apud Petronium in Trimalcionis utiſſimi hominis cœnâ Encolpion ait: *erſecutus putamen manu, pinguiſſimam cedulam inveni piperato vitello piperam.* Quam Petronius *pinguiſſimam*, Martialis *Ceream* vocat, ob pinguitudiem toto corpore flaveſcentem. Nonen accepit, quia ficuum uſu pinguis it. Varro lib. 4. de L. L. *Ficedulæ & Miliariæ à cibo: quod altera fico, altera milio fiant pingues.* Similiter Iſidorus ib. 12. cap. 7. Unde Martialis in Xeiis, Epigr. 49. cujus lemma *Ficedula.*

Cum me ficus alat, cum paſcar dulcibus uvis,
Cur potius nomen non dedit uva mihi.

Ideo & ficuum tempore venari ficedulas ex Alexandro Myndio ſcribit Athenæus lib. 2. Deipnoſoph. Apud Suetonium legimus Aſellium Sabinum HS. ducentis à Tiberio Cæſare donatum, quod in Dialogo quodam inſtituerit certamen inter boletos, ficedulas, oſtreas & turdos.

6. *A cluniculis*] Unde Martialis lib. 3. Epigr. 60.

Cereus immodicis turtur te clunibus implet.

7. *Eos palatum non habere*] Hoc eſt, eos ſaporis ſenſu privatos eſſe. Palatum enim ut ſaporis ſedes quibuſdam conſideratur; unde Latinis crebro uſurpatur palatus pro delicatiori guſtu. Sic Cicero lib. 2. de Finib. *Non ſequitur ut cui cor ſapiat, ei non ſapiat palatus.* Quintilianus lib. 1. cap. 2. ægre fert, quod ante palatus puerorum, quam os inſtituitur. Unde Horatii illud notiſſimum:

Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur
Poſcentes vario multum diverſa palato.

Ab his vero ſecedit Lactantius, qui putat eos falli, qui palato ſaporis ſenſum ineſſe velint. Sic enim lib. de Opific. Dei, cap. 10. *Nam quod attinet*, inquit, *ad ſaporem capiendum, fallitur quiſquis hunc ſenſum palato ineſſe arbitratur. Lingua enim eſt qua ſapores ſentiuntur.* Quod haud dubie hauſit ab Ariſtotele, qui lib. 1. De Hiſtor. Animal. in oris deſcriptione ſoli linguæ ſaporis ſenſum tribuere videtur, hiſce verbis: Τὸ δ' ἐντὸς στόμα σιαγόνων καὶ χειλῶν, τῦ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

non habere : 8 ſi proportione luxuria pergit creſcere ; quid relinquetur , niſi ut delibari ſibi cœnas jubeant , ne edendo defatigentur ? 9 quando ſtratus auro, argento , 10 purpura, amplior 11 aliquot hominibus, quàm diis immortalibus adornatur.

CAP.

τῷ μέρη, τὸ μὲν ὑπερῷον. τὸ δὲ, φάρυγξ. τὸ δ' αἰσθητικὸν χυμοῦ, γλῶττα, ἡ δ' αἴσθεσις, ἐν τῷ ἄκρῳ, ἐὰν δ' ἐπὶ τῷ πλάτει ἐπιτεθῇ, ἧττον. Id eſt, *Quod intra maxillas ac labia continetur, os eſt. Cujus partes palatum , & fauces , & guſtus inſtrumentum lingua : in mucrone potiſſimum : nam lata pars minus ſentit.* Ad quæ verba Vir ſummus J. Cæſar Scaliger notat : *Guſtus ſedem in lingua cæteris animalibus Plinius tradit : homini etiam in palato. De palato hic Ariſtoteles nihil. At nos id experti ſumus : Plinio vero quis dixit in palato non eſſe cæteris animalibus ? Nam ſale non ſolum linguam equis , verum etiam palatum fricamus ad guſtum acuendum.* Guſtus itaque ſedes tam palatus, quam lingua.

8. *Si proportione luxuria pergit creſcere, &c.*] Ita hunc locum Joſ. Scaliger & L. Carrio correxere ; cum in vulgatis antea legeretur : *Si proportione creſcit, & debere epulas creſcere. Videte quid relinquitur : niſi ut delibari ſibi cœnas jubeant, ne edendo deſatigentur.* Unde Scriverius in ſuo codice olim faciebat , *Si proportione creſcente luxuriâ , debeant epulæ creſcere , videte quid relinq.* &c. Senſus vero totius loci eſt , ut bene notavit Scaliger; Si, inquit Favorinus, triclinia certant templis Deorum immortalium : quid relinquitur , niſi ut ſibi è patellâ libari dapes jubeant, ut Diis immortalibus , & Laribus Penatibus ſolet.

9. *Quando ſtratus auro, argento, &c.*] Hoc eſt, quod Manilius Aſtron. lib. 5. ait :

Hæc fuerat quondam Divis conceſſa figura :
Nunc jam luxuriæ pars eſt. Triclinia templis
Concertant , tectique auro jam veſcimur auro.

Quorum ſenſus , notante Scaligero , Ædes Deorum olim duntaxat bracteatæ & deauratæ erant , nunc vero & triclinia noſtra ; tectique aureis lacunaribus veſcimur auro cavo ; è vaſis nimirum , quibus cibum ſumimus , aureis. Cæterum de lectis & tricliniis aureis argenteiſque Plinius lib. 33. cap. 2. ubi & primum eorum laudat Auctorem. *Lectos vero mulierum jam pridem totos operiri argento, & triclinia quædam, quibus argentum addidiſſe primus traditur Carvilius Pollio eques Romanus , non ut operiret, aut Deliacâ ſpecie faceret, ſed Punicana. Idem & aureos fecit.* De Julio Cæſare narrat Suetonius, eum *in aureo lecto veſte purpureâ decubuiſſe.* E ſolido etiam argento poſtea factos conſtat ex Lampridio in Heliogabalo : *Solido argento factos habuit lectos & tricliniares & cubiculares.* Unde Ulpianus *l.* 19. *D. de aur. arg. leg.* ait; *Lectum plane argenteum , vel ſi quæ alia ſuppellex argentea ſit, argenti appellatione non continetur.*

10. *Purpurâ*] Id eſt, purpureâ ſtragulâ, vel veſte coopertus lectus. Ut in illis Suetonii de Julio Cæſare: *In aureo lecto veſte purpureâ decubuiſſe.*

11. *Aliquot hominibus*] Quibuſdam hominibus. Alii legunt *aliqua* & referunt ad purpuram. *purpura amplior aliqua hominibus, quam Diis immortalibus adornatur.*

Cæci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IX.

...òd *Cæcilius poëta* frontem *genere virili, non poëticè, ſed cum probatione & cum analogia appellavit.*

VErè ac diſertè [1] Cæcilius hoc [2] Subditivo ſcripſit:

3 *Nam hi ſunt inimici peſſumi fronte hilaro,*
Corde triſti: quos neque ut apprendas, [4] *neque ut mittas ſcias.*

...s ego verſus, quum de quodam iſtiuſmodi homine ſer...ones eſſent, in circulo fortè juvenum eruditorum dixi. ...m de grammaticorum volgo quiſpiam nobiſcum ibi aſ...ens non ſanè ignobilis, Quanta, inquit, licentia au...ciaque Cæcilius hic fuit, quum 5 *fronte hilaro*, non *fronte*

[1] *Æcilius*] Inclytus Comœdiarum Poëta, ut à Gellio vocatur lib. 4. c. 20. ubi & ait *Statii* cognomen ...uiſſe. Floruit temporibus Ennii. ...ronymus in Chronico ex Tranquil... Olymp. CL. an. 11. *Statius Cæci... Comœdiarum ſcriptor clarus habetur, ...one Inſuber Gallus, & Ennii primum ...ubernalis. Quidam Mediolanenſem ...ent. Mortuus eſt anno poſt mortem En... & juxta Ianiculum ſepultus.* Eum ...è Latinè locutum ſcribit Cicero in ...to: *Mitto C. Lælium, P. Scipionem. ...atis illius iſta fuit laus, tanquam in...ntiæ, ſic Latine loquendi: non omnium ...en: nam illorum æquales Cæcilium & ...uvium male locutos videmus.*

... *Subditivo*] Cod. Tornæſ. *in Sub...vo.* Hæc fabula eadem cum Hypo...imæo. Quaſdam enim Fabularum ...cilius nominibus Latinis inſcripſit, ...*allaciam, Exſulem*, &c. quaſdam ...ecis, ut *Aſotum, Hymnidem, &c.* ...aſdam mixto ab utroque titulo, ut ...*bolimæam raſtrariam*; vel etiam ...que, ut *Oboleſtatem* ac *Fœnerato...*; *Hypobolimæum* & *Subditivum*; ...madmodum Plautus *Phaſma* & ...*ellariam, Aſtrabam* & *Clitellariam*. Alioquin Plauti Epigraphæ omnes Latinæ, uti & Titinnii & Afranii; Terentii contra & Turpilii omnes Græcæ; quarum nomina vide apud Mercerum ad Nonium in voce *frontem*.

3. *Nam hi ſunt inimici peſſumi, &c.*] Huc faciunt illa Auguſtini lib. 19. De Civit. Dei cap. 5. ex Tullio de Amicitiâ: *Nullæ ſunt occultiores inſidiæ, quam hæ, quæ latent in ſimulatione officii, aut in aliquo neceſſitudinis nomine. Nam eum, qui palam eſt adverſarius, facile cavendo vitare poſſis. Hoc vero occultum, inteſtinum ac domeſticum malum, non ſolum exiſtit, verum etiam opprimit, antequam proſpicere atque explorare potueris.*

4. *Neque ut mittas ſcias*] Apud Nonium in voce *frontem*, ubi hos Cæcilii verſus quoque adducit, eſt, *neque vitare ſcias.*

5. *Fronte hilaro, non fronte hilara dixit*] Nonius. *Frontem fœminino genere Virgilius ait: Et frontem obſcœnam rugis arat. Maſculino Titinnius Secina: Quaſi Hermaphroditus fimbriatum frontem geſtas. Pacuvius: Fronte ſuppreſſa, innato fronte, vultu turpido.* Ubi præter Cæcilii exemplum, & alia ex Catone & Plauto adducit.

6. *Aucto-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

te hilara dixit, & tam immanem ſolœciſmũ nihil veritus eſt? immo, inquã, potius nos & quàm audaces & quàm licentes ſumus, qui frontem improbè indocteque non virili genere dicimus, quum & ratio proportionis, quæ analogia appellatur, & veterum 6 auctoritas non *hanc*, ſed *hunc frontem* debere dici ſuadeant. quippe M. Cato quinto Originum ita ſcripſit: *Poſtridie ſignis collatis, æquo fronte, peditatu, equitibus atque 7 alis cum hoſtium legionibus pugnavit. recto* quoque *fronte* idem Cato eodem in libro dicit. At ille ſemidoctus grammaticus; Miſſas, inquit, auctoritates facias: quas quidem ut habeas, poſſe fieri puto; ſed rationem dic, quam non habes. atque ego his ejus verbis, ut tum ferebat 8 ætas, irritatior, Audi, inquam, mi magiſter, rationem falſam quidem, ſed quam redarguere falſam eſſe, tu non queas. Omnia, inquam, vocabula tribus litteris finita, quibus *frons* finitur, generis maſculini ſunt, ſi in genitivo quoque caſu eadem ſyllaba finitur: ut, *mons*, *fons*, *pons*, *frons*. at ille contrà renidens, Audi, inquit, diſcipule, plura alia conſimilia, quæ non ſint generis maſculini. petebant ibi omnes, ut vel unum ſtatim diceret; ſed quum homo voltum intorqueret, & non hiſceret, & colores mutaret: tum ego interceſſi; & Vade, inquam, nunc, & habeto ad requirendum 9 triginta dies: poſtquam inveneris, repetes nos. atque ita hominem nulli rei ad indagandum vocabulum, quo reſcinderet finitionem fictam, dimiſimus.

CAP.

6. *Auctoritas*] Cod. Tornæſ. *Auctoritates*.

7. *Alis*] Male vulgo *aliis*. Notum enim, Alas dictas exercitus equitum ordines, qui circum legionis dextra ſiniſtraque, tanquam alæ in avium corporibus, locabantur.

8. *Ætas*] Juvenilis nimirum.

9. *Triginta dies*] Alludit ad triginta dies æris confeſſi; de quibus in XII. Tabulis. Vide infra cap. 13. & lib. 20. cap. 1.

Περὶ

CAP. X.

De voluntario & admirando interitu virginum Mileſiarum.

PLutarchus in librorum, quos [1] περὶ ψυχῆς inſcripſit, . primo, quum de morbis diſſereret in animos hominum cidentibus, virgines dixit Mileſii nominis, fere quot m in ea civitate erant, repentè, [2] ſine ulla evidenti cauſa, oluntatem cœpiſſe obeundæ mortis; ac deinde plurimas tam ſuſpendio amiſiſſe. id quum accideret in dies cre- rius, neque animis earum mori perſeverantium medici- n adhiberi quiret; decreviſſe Mileſios, ut virgines, quæ orporibus ſuſpenſis demortuæ forent, eæ omnes nudæ um eodem laqueo, quî eſſent prævinctæ, efferrentur: poſt decretum virgines voluntariam mortem non petiſſe, pu- ore ſolo deterritas tam inhoneſti funeris.

CAP.

1. ΠΕρὶ ψυχῆς] Id eſt, *De anima.* Horum librorum meminit & ıctor noſter ſupra lib. 1. cap. 3. Hi- oria autem hæc adhuc hodie habetur ud Plutarchum lib. De Virtutibus ulierum.

2. *Sine ulla evidenti cauſa*] Plutarchus e Virtut. Mulierum ait, quaſdam pu- ſe aërem veneno infectum in cauſa iſſe: Verba ejus, Τὰς Μιλησίων πο- παρθένους δεινὸν πάθος, καὶ ἀλ- κοτον κατέχειν, ἐκ δή τινος αἰτίας ήλου. μάλιστα δ' εἰκάζετο κρᾶσιν κστατικὴν καὶ φαρμακώδη λαβὼν ὁ ής, τροπὴν αὐταῖς καὶ παραφο- ὰν τῆς διανοίας ἐνεργάσασθαι. Id eſt, *Mileſias virgines quodam tempore atrox animi & abſurda inceßit perturbatio. qua de cauſa, incertum: niſi quod putabatur aëris temperies veneno infecta & ad inſaniam excitandam parata, mutationem iſtam animorum atque alienationem effeciſſe.* Sunt, qui putent virgines haſce Mileſias laboraſſe furore uterino; Hippocrates enim περὶ παρθενίων, hoc morbo affectas nonnunquam ob oppreſſionem, quæ circa cor eſt, ſuffocationem ſibi parare, ſeſeque ſtrangulare ſcribit, vel etiam in puteos deſilire ac præcipitare; exiſtimantes hoc ut præſtantiſſimum remedium, omnemque utilitatem excedere; ſic ut voluptas quædam mortis tanquam boni cujuſdam expetendæ eas incedat.

Sine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XI.

Verba ſenatuſconſulti, de exigendis urbe Roma philoſophis: item verba edicti Cenſorum, quo improbati & coërciti ſunt qui diſciplinam rhetoricam inſtituere & exercere Romæ cœperant.

C. Fannio Strabone, M. Valerio Meſſala coss. [1] ſenatuſconſultum de philoſophis & de rhetoribus [2] Latinis factum eſt. M. POMPONIUS. PRÆTOR. SENATUM. CONSULUIT. [3] QUOD. VERBA. FACTA. SUNT. DE. PHI-

Senatuſconſultum de philoſophis, &c.] Exſtat hoc Senatuſconſultum, uti & quod mox ſequitur Edictum Cenſorium, etiam apud Suetonium in principio libri De Claris Rhetorib. unde utrumque ab Auctore noſtro deſumptum videtur. Factum vero hoc Senatuſconſultum Anno III. Olympiadis CLIV. ab U. C. anno Iↄ X CII. quo Philoſophi ſimul & Rhetores Urbe pelluntur. Viro ſummo J. Caſaubono videtur, quod circa hæc tempora Philoſophiæ & Rhetoricæ ſtudia magnum Romæ & in Italiâ ceperint incrementum, per illos mille Achæos exules, quos Senatus è patriâ accitos poſt bellum Perſei in urbe, aut per Italiam per multos annos detinuit. Non enim dubium, in tantâ multitudine hominum Græcorum, qui præcipuas in urbibus ſuis dignitates obtinuerant, plures fuiſſe doctos literas, & ſtudiis Philoſophiæ imbutos. Exiſtimat igitur iſtos, cum & ignavo otio torperent, & rebus neceſſariis, ut ſolent exules, plurimum carerent, ad Philoſophiæ ſtudia converſos, multis Romanorum ad ſimile propoſitum hortatores extitiſſe, atque huic Senatuſconſulto occaſionem præbuiſſe. Quæ conjectura fundamento ſuo non caret. Meminit & hujus Senatuſconſulti Athenæus lib. 13. ubi Sophiſtas vocat uno verbo, qui in Senatuſconſulto philoſophi & rhetores appellantur. Ῥωμαῖοι, inquit, οἱ πάντα ἄριστοι ἐξέβαλον τοὺς σοφιστὰς τῆς Ῥώμης, ὡς διαφθείροντας τοὺς νέους, οὓς ἔπειτα οὐκ οἶδ᾽ ὅπως κατεδέξαντο. *Romani omnium omnibus in rebus præſtantiſſimi atque optimi, Sophiſtas, quod Iuvenes corrumperent, ejecerunt urbe: quâ vero de cauſâ poſtea receperint, me latet.* Hinc & Seneca Conſolatione ad Helviam: *Apicius in eâ urbe, ex qua aliquando philoſophi, velut corruptores juventutis, abire juſſi ſunt*, &c.

2. *Latinis*] Hæc vox ſuſpecta eſt Stephano Pighio Annal. lib. 12. cum nec Suetonius, nec ipſum SC. ejus meminerit. ideoque putat forte ſuppoſitam, ut magis tritam, ab indocto librario pro voce *Inquilinis*. Nam M. Pomponius Prætor de extraneorum ſcholis adventiciis ad Senatum retulit; unde & vix dubium eſt, licet SC. verba non exprimant quam juriſdictionem is in Urbe obtinuerit, quin juriſdictio peregrina ejus provincia fuerit.

3. QUOD. VERBA. FACTA. SUNT.] Solemnia hæc verba in Senatuſconſultorum initiis adhibita: Sic apud Ciceronem lib. 6. in Verrem: *Id adeo ipſo SC. cognoſcite. Nam principium ſententiæ perſcribi ſolet, Recita:* QUOD VERBA FACTA SUNT *de S. Peduceo. Dicit qui primi ſuaſerint, decernitur. Refertur deinde de Verre; dic quæſo, quomodo?* QUOD

VERBA

ILOSOPHIS. ET. DE. RHETORIBUS. DE. EA. RE. A. CENSVERUNT. UTI. M. POMPONIUS. PRÆ- R. ANIMADVERTERET. COERARET. Q. 4 UTI. E. REPUBLICA. FIDE. QUE. SUA. VIDERETUR. UI. ROMÆ. NE. ESSENT. 5 Aliquot deinde annis poſt enatuſconſultum Cn. Domitius Ænobarbus & 6 L. Li- ius Craſſus Cenſores de coërcendis rhetoribus Latinis edixerunt: 7 RENUNCIATUM. EST. NOBIS. ESSE. HOMINES. . NOVUM. GENVS. DISCIPLINÆ. INSTITVERVNT. AD. QVOS ENTVS. IN. LVDVM. CONVENIAT. EOS. SIBI. NOMEN. IMPO- SSE. LATINOS. RHETORAS. IBI. HOMINES. ADULESCENTV- LS. DIES. TOTOS. DESIDERE. MAJORES. NOSTRI. QVÆ. LIBE- ROS.

BA FACTA SUNT *de C. Verre.* Verba n feciſſe dicebantur Conſules vel de eo, quod ad Senatum retulerant; ie etiam manifeſtum ex iis, quæ à ntino lib. 2. de Aquæductibus, & à lio lib. 8. Epiſt. Famil. & ex Opi- o SC. quod à Cicerone 8. Philipp. tur, uti & ex SC. Vellejano, & De tione hereditatis, quæ in Pandectis untur. Ut ſolemnia verba autem ſingularibus literis ſcribi ſolebant. modo Q.V.F.S. quemadmodum & *De ea re ita cenſuerunt.* D.E.R.I.C.

UTI. EI. E. REPUBLICA. FIDE. QUE. VIDERETUR.] Hæc etiam ſolemnis ula SC. quando aliquid negotii iſtratibus à Senatu dabatur. Cice- . Philipp. *Senatui placere uti C. Pan- Hirtius Coſſ. deſignati, cum magiſtra- injiſſent, ſi eis videretur, primo quo- empore ad hunc ordinem referrent, ti è Republica fideque ſua videretur.* a ejuſmodi exempla videſis apud ſonium De Formulis.

. *Aliquot deinde annis poſt*] Annis trum ſeptuaginta duobus. Factum n hoc Cenſorium Edictum anno I.C. IↃCLXII. Nam hoc Urbis Cenſores fuere Licinius Craſſus omitius, ut eſt apud Plinium in cipio lib. 17. Hiſt. Natur. Pighius e ex Faſtis Capitolinis in Annalibus hos Cenſores refert ad annum U. C. IↃCLXI. C. Claudio Pulchro, Marco Perpenna Coſs.

6. *L. Licinius Craſſus*] Hic eſt Craſ- ſus ille Orator, qui hujus ſui Edicti mentionem facit apud Ciceronem l. 3. de Oratore: *Rerum eſt magna ſilva,* in- quit, *quam cum Græci jam non tenerent, ob eamque cauſam juventus noſtra dediſ- cere pene diſcendo: etiam Latini (ſi Diis placet) hoc biennio magiſtri dicendi ex- ſtiterunt, quos ego Cenſor edicto meo ſu- ſtuleram; non quo, ut neſcio quos dicere ajebant, acui ingenia adoleſcentium nul- lum; ſed contra ingenia obtundi, nolui cor- roborari imprudentiam.* Hujus etiam E- dicti meminit Vipſanius Meſſalla apud auctorem Dialogi De Cauſ. corruptæ Eloquentiæ, hiſce verbis: *At nunc adu- leſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcho- laſticorum, qui rhetores vocantur: quos paullò ante Ciceronis tempora exſtitiſſe, nec placuiſſe majoribus noſtris ex eo mani- feſtum eſt, quod L. Craſſo & Domitio cen- ſoribus cludere, ut ait Cicero, ludum im- prudentiæ juſſi ſunt.*

7. RENUNCIATUM. EST. NOBIS] Re- nunciare, nunciare, verba facere, re- ferre, ſolemnia ſunt verba in hoc gene- re, quorum exempla apud Auctores paſſim occurrunt; & copia jam olim à Briſſonio collecta in De Formulis.

NOBIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ROS. SVOS. DISCERE. ET. QVOS. IN. LUDOS. ITARE. VELLENT. INSTITVERVNT. HÆC. NOVA. QVÆ. PRÆTER. CONSVETVDINEM. AC. MOREM. MAJORVM. FIVNT. NE. QVE. PLACENT. NE. QUE. RECTA. VIDENTVR. QVA. PROPTER. ET. HIS. QVI. EOS. LVDOS. HABENT. ET. HIS. QVI. EO. VENIRE. CONSVERVNT. VISVM. EST. FACIVNDVM. VT. OSTENDEREMVS. NOSTRAM. SENTENTIAM. NOBIS. 8 NON. PLACERE. Neque illis ſolùm temporibus nimis rudibus, necdum Græca 9 doctrina expolitis, philoſophi ex urbe Roma pulſi ſunt. 10 verum etiam

8. NOBIS. NON. PLACERE] Hæc verba ſententiæ ſolemnia: ut & his contraria illa *Senatui populoque placere.*

9. *Doctrina*] Cod. Torn. *diſciplina.*

10. *Verum etiam Domitiano imperante*] Suetonius in ejus vita: *Iunium Ruſticum* (interemit) *quod Pæti Thraſeæ & Helvidii Priſci laudes edidiſſet, appellaſſetque ſanctiſſimos viros: cujus criminis occaſione, Philoſophos omnes urbe Italiaque ſubmovit.* Nota eſt Sulpiciæ Poëtriæ Satyra De Edicto Domitiani, quo Philoſophos urbe exegit. Pertinent huc etiam illa Philoſtrati è lib. 7. De Vita Apollonii Tyanæi, ubi De Domitiano ſermo: Ὅθεν ἠκρωτηριάσθη μὲν ἡ βουλὴ τοὺς εὐδοκιμωτάτους. φιλοσοφία δὲ οὕτω τι ἔπληξεν, ὡς ἀποβαλόντας τὸ σχῆμα, οἱ μὲν, ἀποδρᾶναι σφῶν ἐς τὴν Κελτῶν ἑσπέραν, οἱ δὲ ἐς τὰ ἔρυμα Λιβύης τε, καὶ Σκυθίας, Id eſt, *Quapropter ſenatus membra ſunt amputata, optimis quibuſque viris ab eo interfectis. Philoſophia autem adeo perterrita eſt, ut habitu mutato philoſophi, partim in Hiſpaniam, partim in Libyæ, Scythiæque deſerta confugerent.* Euſebius in Chronico bis à Domitiano Philoſophos pulſos notat ad Olympiad. ccxvi. ann. iv. & Olympiad. ccxviii. an. iii. Cæterum & à Græcis ipſis olim non ſemel Philoſophi Urbibus ejecti. Sic Theophraſti tempore Philoſophos Athenis lege Sophoclis Amphiclidæ filii pulſos ſcribit Laërtius in Theophraſto: Τοιοῦτος δὲ ὤν, ὅμως ἀπεδήμησε πρὸς ὀλίγον καὶ οὗτος, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ φιλόσοφοι, Σοφοκλέους τοῦ Ἀμφικλείδου νόμον εἰσενεγκόντος, Μηδένα τῶν φιλοσόφων σχολῆς ἀφηγεῖσθαι, ἂν μὴ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δόξῃ· εἰ δὲ μή, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. *Cum eſſet hujuſmodi* Theophraſtus, *tamen ſeceſſit ad tempus & ipſe & philoſophi reliqui: quippe Sophocles Amphiclidæ F. legem tulerat, uti ne quis Philoſophorum præeſſet ſcholæ, niſi id Senatus aut plebs decreviſſet: qui ſecus faceret, capitale eſſet.* De hac etiam Pollux lib. 9. c. 5. Ἔστι δὲ νόμος Ἀττικὸς, κατὰ τῶν φιλοσοφούντων γραφεὶς, ὃν Σοφοκλῆς Ἀμφικλείδου Σουνιεὺς εἶπεν. ἐν ᾧ τινα κατ᾽ αὐτῶν προειπὼν ἐπήγαγεν, μὴ ἐξεῖναι μηδενὶ τῶν σοφιστῶν διατριβὴν κατασκευάζεσθαι. *Eſt & Lex quædam Attica contra Philoſophos ſcripta, quam Sophocles Amphiclidis filius Sunieus tulit, qua contra illos ſtatuit, non licere cuiquam Sophiſtarum, ſcholam inſtituere.* Meminit & hujus legis Athenæus lib. 13. Sic Philoſophos è regione ſua ejecit Anthiochus, ut teſtatur idem Athenæus lib. 12. ut & Lyſimachus, teſte eodem lib. 13. Epicureos exulare juſſerunt Meſſenii, ut ſcribit idem Athenæus lib. cit. 12. & Ælianus Hiſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tiam Domitiano imperante ſenatuſconſulto ejecti, atque rbe & Italia interdicti ſunt. qua tempeſtate [11] Epictetus uoque philoſophus propter id ſenatuſconſultum Nicoolin Roma deceſſit.

iſt. Variar. lib.9. cap.12. item Sextus mpiricus adverſus Mathemat. lib.2. hiloſophos etiam ejecere Thebani, partiates, & Argivi, ut teſtis Tertulanus in Apologetico. *Inde & à quiuſdam quoque ejecta philoſophia, à Thebanis dico, à Spartiatis, & Argivis, dum ad noſtra contaminantur.*

11. *Epictetus*] De hòc ſupra p. 9. & p. 152. quædam notata. Adde ſis Lipſium Manuduct. ad Philoſoph. Stoic. lib. 1. Diſſ. 19.

CAP. XII.

Locus ex oratione Gracchi de parſimonia, ac de pudicitia ſua memoratiſſimus.

C. Gracchus, quum ex Sardinia rediit, [1] orationem ad populum in concione habuit. ea verba hæc ſunt: *erſatus ſum*, inquit, *in provincia quomodo ex uſu veſtro exiſtiabam eſſe, non quomodo ambitioni meæ conducere arbitrabar. ulla apud me fuit popina: [2] neque pueri eximia facie ſtabant. ed in convivio liberi veſtri modeſtiùs erant, quàm [3] apud principia.*

ORationem ad populum in concione habuit] Quâ occaſione hæc orao à C. Graccho habita fuerit, diſciius ex Plutarcho in ejus Vita. Nimiim cum C. Gracchus Proquæſtore in ardinia cum L. Aurelio Procoſ. eſſet, xiſtimaretque quod inimicorum optiiatum opera in eum finem Aurelio rocos. prorogatum, miſſo ſupplemen- ɔ, imperium fuiſſet, ut ipſe cogeretur tiam diutius in provincia manere Prouæſtore & ab Urbe abeſſe, ipſe ſua ponte relicto Procos. nec exſpectato ıcceſſore, contra morem majorum rovincia deceſſit, atque Romam ad 'ribunatum plebis petendum perrexit. taque præter exſpectationem Romæ onſpectus, amicis pariter ac inimicis iateriam reprehenſionis adverſum ſe ræbuit. Cum denique hanc ob cauſam ɔud Cenſores ipſi dies dictus fuerat, oratione hac gravi non ſolum apud ipſos, verum etiam apud populum in concione ſemet ipſum excuſavit, ſe nihil contra leges feciſſe contendens. Citatur etiam C. Gracchi Oratio ad Cenſores à Chariſio lib. 1. Grammatic.

2. *Neque pueri eximia facie ſtabant*] Stare proprie dicebatur de iis, qui ad menſam miniſtrabant, ut pocillatores. Hinc Auſonius de Ganymede:

Stat Iovis ad cyathum, generat quem
Dardanius Tros.

Suetonius in Cæſare: *Sed C. Memmius etiam ad cyathum & vinum Nicomedi ſtetiſſe objecit illi cum reliquis obſoletis.* Seneca lib. 3. de Beneficiis cap. 27. *Servus quum cœnanti ad pedes ſteterat, narrat quæ inter cœnam ebrius dixiſſet.*

3. *Apud principia*] Sic primus hunc locum ex optimo codice Ms. correxit Petr. Victorius Var. Lect. lib. 3. cap. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

pia. pòſt deinde hæc dicit : *Ita verſatus ſum in provincia, ut nemo poſſit verè dicere aſſem aut eo plus in muneribus me accepiſſe ; aut mea opera quemquam ſumtum feciſſe.* [4] *biennium enim fui in provincia : ſi ulla meretrix domum meam introivit, aut cujuſquam ſervulus propter me ſolicitus eſt,* [5] *omnium natorum poſtremiſſimum nequiſſimumque exiſtimatote. quum à ſervis eorum tam caſtè me habuerim, inde poteritis conſiderare, quomodo me putetis cum liberis vixiſſe.* Atque ibi ex intervallo, *Itaque*, inquit, *Quirites, quum Romam profectus ſum,* [6] *zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli. alii vini amphoras quas plenas tulerunt, eas argento* [7] *plenas domum reportaverunt.*

CAP.

cum vulgò legeretur *apud Principem.* Principia autem, ut hic accipitur, erat locus in caſtris, ubi Tribuni jus dicere ſolebant, quare, ut air Polybius lib. 6. maxima ſemper hominum frequentia celebrabatur. Livius lib. 37. *Ibi in principiis ſermo inter Tribunos militum ſecretus oritur ; inde ad aures ipſius Æmilii pervenit.* Et lib. 38. *Milites Tribunos jura reddere in principiis ſinebant.* Sic apud Florum lib. 3. c. 10. *Itaque tantus gencis novæ terror in caſtris, ut teſtamenta paſſim & in principiis ſcriberentur.* Adde *l. 4. officium. D. de re militari.* Aliàs etiam principia ipſos principes, ſeu principales milites ſignificant ; interdum etiam ipſum ordinem principalium ; unde apud Terentium ille :

-- *Hic ego ero poſt principia, inde omnibus ſignum dabo.*

Et ita ſæpiſſime apud Livium, Tacitum, Salluſtium, alios.

4. *Biennium enim fui in provincia*] Τὸ *enim* abeſt à Cod. Tornæſ. Cæterum Gracchus hic dicit ſe biennium fuiſſe in provincia ; quod omnino verum eſſe & Annales teſtantur. Plutarchus tamen eum triennio Quæſtorem fuiſſe tradit. Lipſius olim Antiq. Lect. lib. 5. c. 4. putabat, aut hic *triennium*, aut apud Plutarchum *biennium* reponendum. Sed Pighius in Annalibus exiſtimat Plutarchum etiam annum quo Gracchus provinciam reliquit, & Tribunatum petiit, ejus quæſturæ adjicere.

5. *Omnium natorum*] Id eſt, omnium qui unquam, aut uſquam nati. Ita Lipſius in Electis hunc locum primus correxit, cum vulgò legeretur *omnium nationum.* Haud bene.

6. *Zonas quas plenas argenti extuli, &c.*] Sic idem Gracchus apud Plutarchum : Μόνος δὲ τῶν στρατευσαμένων πλῆρες τὸ βαλλάντιον εἰσενηνοχέναι, τοὺς δ' ἄλλους ἐκπίοντας ὃν εἰσήνεγκαν οἶνον, ἀργυρίου καὶ χρυσίου μεστοὺς δεῦρο τοὺς ἀμφορεῖς ἥκειν κομίζοντας. *Solum ex militibus zonam ſe quam in provinciam plenam intuliſſet, exportaſſe inanem : cæteros exhauſto quod importaverant vino, auro & argento domum plenas amphoras retuliſſe.* Notum autem milites olim in bellum ituros pecuniam in zonis geſtaſſe. Unde Spartianus in Peſcennio Nigro : *Idem juſſit, ne in zonis milites ad bellum aureos, vel argenteos nummos portarent, ſed publice commendarent, recepturos poſt prælia, quod dederant.* Cujus rationem reddit Lampridius in Alexandro : *Miles non timet niſi veſtitus, armatus, calceatus, ſatur, & habens aliquid in zona.*

7. *Plenas*] Cod. Tornæſ. *repletas.*

Hem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIII.

De verbis inopinatis, quæ utroque verſum dicuntur, & à grammaticis communia vocantur.

UTor, & *vereor*, & *hortor*, & *conſolor*, communia verba ſunt, ac dici utroque verſus poſſunt: *vereor te* & *[v]reor abs te*, id eſt, tu me vereris. *Vtor te* & *utor abs te*, id [ef]t, tu me uteris. *hortor te* & *hortor abs te*, id eſt, tu me hor[ta]ris. *conſolor te* & *conſolor abs te*, id eſt, tu me conſolaris. *[Te]ſtor* quoque & *interpretor* ſignificatione reciproca dicun[tu]r. Sunt autem verba hæc omnia ex altera parte inuſita[ta]; & an dicta ſint in eam quoque partem quæri ſolet. A[fr]anius, in Conſobrinis:

¹ *Hem iſto parentum eſt vita vilis liberis:*
Vbi malunt metui, quàm vereri ſe ab ſuis.

[Hi]c *vereri* ex ea parte dictum eſt, quę eſt non uſitatior.² No[vi]us ³ in Ligartaca verbum, quod eſt, *utitur*, ex contraria parte

HEm *iſto parentum*, &c.] Verſus hoſce laborare, dudum eſt, quod [vir]i Doctiſſimi animadvertêre; Mu[retu]s Var. Lection. lib. 7. cap. 4. hoc [m]odo emendandos cenſet:
[Qu]orumce parentum eſt vita bilis liberis,
[Q]ui malunt metui, quam vereri ſe à ſuis.
[Et] interpretatur de parentibus nimis [sev]eris in liberos, quorum vita liberis [bi]lis ſit, id eſt, amara, & odioſa, ita ut [eor]um mortem exoptent. Vulgo lege[ba]tur *vitabilis* unica voce, quæ nihili [eſt]. Lipſius vero Mureti emendatio[ne]m haud probans, quia non putet La[tin]um eſſe, Ejus vita mihi bilis eſt; [ide]oque vitium contigiſſe exiſtimat, eò [qu]od B & V. tam in ſcripturâ, quam [pro]nuntiatione ſæpè olim confuſa fue[run]t. Unius igitur literæ muratione lo[cu]m ſic reſtituendum putat.
[Qu]orumce parentum eſt vita vilis liberis,
[Q]ui malunt metui, &c.
[Qu]omodo etiã Cicero locutus eſt Oratione in Catilinã: *Quorum eſt tibi videlicet auctoritas cara, vita viliſſima.* Et hoc modo ſenſus ſatis commodus efficitur.

2. *Novius*] Sæpius hujus mentio fit apud Nonium Marcellum, qui complura ex eo exempla adducit. Fuit Atellanarum ſcriptor, claruitque circa tempora Pomponii itidem Atellanarum ſcriptoris, ut haurire eſt ex Macrobio lib. I. Saturn. cap. 10. *Mummius poſt Novium & Pomponium, diu jacentem artem Atellanicam ſuſcitavit.* Floruit itaque Novius circa Olymp. CLXXIII. ſi Pomponii tempore vixerit. De hujus enim ætate ſic Euſebius in Chronico Olymp. CLXXIII. ann. I. *Pomponius Atellanarum ſcriptor clarus habetur.*

3. *In Ligatarca.*] Vett. Edd. *in Ligararta.* Cod. Tornæſ. *in Ligataria.* Aſcenſ. & Gr. legunt: *in Ligararta Licinaria.* In Ms. Reg. eſt *in Ligarchia Liganaria.* Unde Lambecius hic legendum cenſet *Novius in Lignaria.* Cum hujus nomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

parte dicit. *Quia ſupellex multa, quæ non utitur, emitur tamen*: id eſt, quæ uſui non eſt. M. Cato in quinta Origine, *Exercitum*, inquit, *ſuum † pranſum paratum cohortatum eduxit foras atque inſtruxit.* *Conſolor* quoque in partem alteram, præterquam dici ſolitum eſt, ſcriptum invenimus in epiſtola Q. Metelli: quam quum in exſilio eſſet, ad Cn. & ad L. Domitios dedit. *At quum animum*, inquit, *veſtrum erga me video: vehementer conſolor: fides virtuſque veſtra mihi ante oculos verſatur.* *Teſtata* itidem & *interpretata* eadem ratione dixit M. Tullius in primo libro de divinatione: u *teſtor interpretorque* verba communia videri debeant. Sallustius quoque eodem modo, *Dilargitis proſcriptorum bonis* dicit, tamquam verbum *largior* ſit ex verbis communibus. *Veritum* autem, ſicut *puditum* & *pigitum*, non perſonalite per infinitum modum dictum eſſe, non à vetuſtioribus tan tùm videmus, ſed à M. quoque Tullio in ſecundo de Finibus. *Primum*, inquit, *Ariſtippi Cyrenaicorumque omnium quos non eſt veritum in ea voluptate, quæ maxima dulcedine ſenſum moveret, ſummum bonum ponere.* *Dignor* quoque, & *veneror*, & *confiteor*, & *teſtor* habita ſunt in verbis communibus ſic illa in Virgilio dicta ſunt:

5 *Conjugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo.* &:
6 *Curſuſque dabis venerata ſecundos.*

Confeſſi autem æris, de quo facta confeſſio eſt, in XII tabuli

nominis fabulam Novianam citet Priſcianus lib. 5. quamvis ibi perperam pro *Novius*, legatur *Nævius*, quomodo ſæpius erratum in nomine hujus Poëtæ.

4. *Pranſum paratum*] Pranſi ac parati milites dicebantur duci ad pugnam, cum curatis corporibus & expediti in aciem ducerentur; unde poſtea in proverbium abiit *Pranſus paratus*, pro homine qui paratus eſt ad omnem caſum, rebuſque ſuis ſemper intentus. Hinc & olim Varro hoc nomine Satyram quandam inſcipſit, eoque utitur in Flexibulis: *Quare, ô Marce, pranſum ac paratum eſſe hoc minimè oporte* Huic contrarium eſt, & diverſum ſenſum habet *Pranſus potus*; quod dicitu de homine diſſoluto & temere, negligenterque res ſuas agente. Unde Cicero pro Milone: *Adde inſcitiam pranſi poti oſcitantis ducis.* Plautus Menæchm *Prandi ac potavi, ſcortum accubui.* Martialis lib. 4 Epigr. 90. *Prandeo, poto, cano, ludo, &c.*

5. *Conjugio Anchiſa, &c.*] Exſta lib. 3. Æneid. ℣ſ. 399.

6. *Curſuſque dabit*] Exſtat lib. 3 Æneid. ℣ſ. 385.

7. Æri

abulis ſcriptum eſt, his verbis: 7 ÆRIS. CONFESSI. DEBITI. QUE. IUDICATIS. 9 TRIGINTA. IES. IUSTI. SUNTO. item ex iſdem tabulis quoue eſt: 10 QUI. SE. SIERIT. TESTARIER. LI-

7. ÆRIS. CONFESSI, &c.] Hujus ragmenti ex Legibus XII. Tabularum ptimus interpres eſt ipſe Gellius infra b. 20. cap. 1. ubi inquit: *Confeßi æris debiti judicatis triginta dies ſunt dati, nquirendæ pecuniæ cauſa, quam diſſolrent: eoſque dies Decemviri Iuſtos apllaverunt, velut quoddam juſtitium* vel, ut vetuſtiſſimus habet liber, *juſtium) id eſt, juris inter reos* (ſic lego, non s, ut vulgo) *quaſi interſtitionem quanm & ceſſationem, quibus diebus nihil m his jure agi poſſet.* Cæterum *Æris* omine hic intelligitur quævis pecunia ebita, imò etiam quævis res, quæ peniâ æſtimatur. Neminem verò, niſi lane hoſpes ſit in his rebus, fugit, Roanos primũ ære rudi & gravi, quod in bus contrahendis, & in ſolutionibus lebant appendere, deinde etiam ſigna- ſeu nota publica percuſſo uſos fuiſſe. lotandum etiam hoc loco, Confeſſos odem loco haberi à Decemviris cum dicatis, ſive condemnatis. Quod & juris noſtri libris tralatitium eſt. Sic nim Ulpianus in *l.* 56. *in fin. D. de re udic.* inquit. *In jure confeßi pro judicas habentur.* Similiter Paulus *in l.* 1. & 3. *D. de confeſſ.* & idem Ulpianns in 6. §. 2. *D. eod.* Item Imp. Antoniıs in *l. un. C. de confeßis* reſcribit, *Conſſos in jure pro judicatis haberi placet.* ui conſentiunt Impp. Diocletianus Maximilianus in *l.* 4. *C. de repud. & bſtin. hæredit.* Hinc etiam qui fatenur debere, & qui ex re judicata neceſſe abent reddere, conjunguntur in Recripto Divi Pii, quod refert Calliſtraus in *l.* 21. *D. de rejudic.*

8. DEBITIQUE. JUDICATIS] Infra ib. 20. cap. 1. *Debitique jure judicatis.*

9. TRIGINTA. DIES. IUSTI. SUNTO.] d eſt, ſunto illis, qui debitum vel confeſſi ſunt, vel etiam jure condemnati, triginta dies juſti ad conficiendam pecuniam; interim vero in jus ne vocantor, ſed jura pro illis ſtent ac ſileant. Hi quidem erant juſti dies privatis dati, quod ad exemplum videtur factum eorum, qui publice Juſti dicebantur, quando ſcilicet in tota urbe juris erant feriæ. Sic Juſti dies dicebantur triginta, cum exercitus eſſet imperatus, & vexillum in arce poſitum, ut ſcribit Feſtus; quibus diebus non licebat etiam hoſtem laceſſere. Alii erant *Præliares dies*, quibus licebat cum hoſte confligere. Idem Feſtus: *Præliares dies appellantur, quibus fas eſt bello hoſtem laceſſere: erant enim quædam feriæ publicæ, quibus nefas fuit id facere.* Per *ferias publicas* Juſtos intelligit dies. Sed & *Præliares dies*, quibus in arce vexillum proponebatur ad imperandum exercitum, *juſtos* appellatos ſcribit Macrobius, lib. 1. Saturn. cap. 16. *Præliares*, inquit, *dies ab juſtis non ſegregaverim. Siquidem juſti ſunt continui triginta dies, quibus exercitu imperato vexillum ruſi coloris in arce poſitum eſt.* Recte autem ex ſententia Salmaſii in De M. U. Macrobius præliares dies ab juſtis non ſegregandos putat, quia quacunque de cauſa jura Romæ ceſſarent, illi dies *juſti* appellati, quod in iis jus ſtaret, ceſſaretque. Inde à juſtis diebus *Iuſtidium* (ſic enim vetuſtiſſimus liber apud Gellium ſcribit, quod vulgò *juſtitium*) appellatum, hoc eſt, tempus vel ſpatium juſtorum dierum, vel unus etiam juſtus dies, quo jure agi non licebat.

10. QUI. SE. SIERIT. TESTARIER] Salmaſius ad Jus Atticum ex vetuſtiſſimis libris certiſſimâ, ut ait, conjecturâ, hujus legis verba ita ſcribenda cenſet. *Qui ſe am ſirit teſtarier, libripens ve fie-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

11 LIBRIPENS. VE. FVERIT. 12 NI. TESTI-MONIUM.

ri, ni teſtimonium fari iatur, improbus inteſtabiliſque eſto. More enim illius ſeculi vulgato per tranſpoſitionem ſcriptum, *Qui ſe am ſirit teſtarier.* Ut hujus capitis ſenſus ſit, qui ſe ſiverit teſtem fieri, non poteſt teſtimonium defugere, & niſi veniat ad teſtimonium dicendum in judicio cum citetur ab eo, à quo amteſtatus eſt, improbus inteſtabiliſque ſit. Amteſtatio enim ipſa non erat teſtimonii dictio, ſed qui amteſtabatur aliquem, eum ſibi teſtem deſtinabat & præparabat, tactâ & vulſâ auriculâ, quaſi admonens teſtem eum ſibi eſſe futurum. Unde & apud Latinos *aurem vellere* pro admonere. Hinc vetus Interpres Horatii hæc verba amteſtantis aliquem fuiſſe dicit, *memento quod tu in illa cauſa mihi teſtis eris.* Idem ibi adnotat, prius dixiſſe ſolitum qui amteſtabatur ac teſtem faciebat, *licet ne amteſtari?* niſi reſponderet ille, qui teſtis deſtinabatur, *licet*, invitum non licebat teſtem facere. Si autem *licet* reſpondiſſet, ac ſe ſiviſſet amteſtari, non poterat poſtea teſtimonium defugere, niſi improbus inteſtabiliſque haberi vellet. Ex modo diductis liquet, quantum errent, qui hanc legem ad *Teſtimonii denunciationem* referunt; quaſi qui denunciati teſtimonium detrectant, improbi inteſtabileſque eſſe hac lege declarentur. Cum lex loquatur de eo, qui, cũ ſe jam ſiviſſet amteſtari, id eſt, cum jam ut teſtis rei vel actui alicui, item velut libripens adhibitus fuiſſet, poſtea teſtimonium ferre de eo, cui interfuit, detrectat. Quæ actio Græcis δίκη λειπομαρτυρίας dicitur. Non minus etiam errant, qui putant hoc legis caput pertinuiſſe ad cauſam formamque teſtamenti, quod per æs & libram fiebat.

11. LIBRIPEN VE. FUERIT] Gloſſæ Philoxeni: *Libripens*, ζυγοστάτης. In omnibus olim contractibus ex Leg. XII. Tabul. Romæ libripens adhibitus, hoc eſt, qui libram æneam tenebat quam emptor rauduſculo, ſive ære grav[i] feriebat; tumque res in contractum di[-]ducta, mancipio nexuque ejus fieri di[-]cebatur; unde in XII. Tabul. erat: *Hanc ego rem ex jure Quiritium meam eſſe ajo eaque mihi empta eſto hoc ære æneaque libra.* Et: *Rauduſculo libram ferito.* Sæculo Decemvirali libra in contractibus Romæ dominabatur, quia eâ opus erat ut ſtipem ſive æs grave adpenderent; ſed & poſtmodum recepto jam uſu pecuniæ ſignatæ ſive numeratæ, libræ tamen uſus permanſit, ut conſtat ex Plinio lib. 33. Hiſt. Natural. cap. 3. cujus verba inter alia: *Quin & militum ſtipendiorum, hoc eſt ſtipis ponderandæ penſatores, Libripendes dicuntur; qua conſuetudine in his emptionibus, quæ mancipi ſunt, etiam nunc libra interponitur.*

12. NI. TESTIMONIUM. FARIATUR] Cujacius hic olim reponebat, *Si in teſtimonium feriatur*, id eſt, pulſetur, cogatur, ἀναγκάζηται. Hotomanno autem pro *fariatur*, corrigi placuit *fateatur.* Quomodo & legit Turnebus Adverſar. lib. 13. cap. 26. qui & ait non male *ferat* hic legi poſſe. Quorum nullum Salmaſio arridet, qui hic ſcriptum fuiſſe contendit, ut jam antea diximus, *Ni teſtimonium fari iatur*, id eſt, ni teſtimonium eat dicere; ἀρχαϊκῶς *iatur*, pro *eat*, ut aliâ lege *niitur*, pro *ni it.* Et apud Priſcianum lib. 8. *Fitur*, pro *fit*, & *fiebatur*, pro *fiebat. Teſtimonium fari*, eſt teſtimonium dicere. In ipſo enim amteſtandi actu non dicebat teſtimonium is, qui teſtis fiebat, ſed teſtis deſtinabatur, teſtimonium paullo poſt in judicio dicturus de eo, quod actum eſſet. Qui hoc non faceret poſtquam ſe teſtem fieri, ſive *amteſtari* paſſus eſſet, *teſtimonium defugere* dicebatur. Non enim teſtimonium defugit, qui non vult teſtis fieri, nec ſe ſinit amteſtari, ſed qui poſtea teſtimonium in judicio dicere recuſat, poſtquam ſe teſtem fieri per-

MONIUM. FARIATUR. 13 IMPROBUS. 14 INTESTABILIS. QUE. ESTO.

i permiſit. Hujuſmodi autem homo mprobus inteſtabiliſque hac lege delaratur.

13. IMPROBUS] Hoc nominis hîc ravem & atrocem habet ſignificatioem; denotat enim hominem, quem uriſconſulti noſtri aliàs dicunt *infaiem*, vel *infamia notatum*. Sic in lege 'aleriâ olim *improbefactum* in hac ſinificatione fuiſſe videtur, pro facinore empe infamiâ & notâ cenſoriâ digno, c ex quo quis infamis inteſtabiliſque at. Quamvis Livius, ubi ejus legis erba refert, per *improbe factum* intelliere tantum videatur, quaſi Lex Valeria ihil aliud vellet, quam malum fatum. Sic enim lib. 10. *Valeria* Lex, nquit, *cum eum, qui provocaſſet* (ad poulum ſcil.) *virgis cædi, ſecurique necari etuiſſet: ſi quis adverſus ea feciſſet, nihil ltra, quam improbe factum, adjecit. Id qui tum pudor hominum erat) viſum creo vinculum ſatis validum legis: nunc ix ſeriis ita minetur quiſquam, &c.* Sed ix dubium, quin in lege Valeriâ æque c in XII. tabulis *improbus*, pro *infami* oſitum fuerit.

14. INTESTABILIS. QUE. ESTO] Ad hus lucem faciunt illa Caji in *l.* 26. *D. qui teſtam. fac. poſſ.* ubi inquit: *Cum lege quis inteſtabilis jubetur eſſe, eo pertinet, ne ejus teſtimonium recipiatur; & eo amplius, ut quidam putant, neve ipſi dicatur teſtimonium.* Similiter Ulpianus in *l.* 18. §. 1. *D. eod. Si quis ob carmen famoſum damnetur, SC. expreſſum eſt, ut inteſtabilis ſit. ergo nec teſtamentum facere poterit, nec ad teſtamentum adhiberi.* Vide & *l.* 21. *D. de teſtib.* item *l.* 5. §. *ult. D. de injuriis.* in quibus legibus etiam exſtat vox *Inteſtabilis*; quam & uno & altero loco habent Gloſſæ Philoxeni, ubi Græce redditur *Inteſtabilis*, per iſta verba, ἀπηγορευμένος, ἄτιμος, μὴ προσδεκτέος εἰς μαρτυρίας; item ἀτελὴς, ἀμάρτυρος. Hinc itaque factum, ut inteſtabilis homo, pro inviſo, ſcelerato, flagitioſo, & execrabili haberetur. Unde Plautus Curcul. Act. 1. Sc. 1. *Semper caveto, ne ſis inteſtabilis.* Horatius lib. 2. Satyr. 3. *Is inteſtabilis & ſacer eſto.* Item Salluſtius in Orat. Lepidi ad populum. *Neque ſe aliter tutum putat, quam ſi pejor, atque inteſtabilior metu veſtro fuerit.* Huic contrarium eſt nomen *Teſtabilis* apud Auctorem noſtrum ſupra lib. 6. cap. 7. ubi de lege Horatiâ agit.

CAP. XIV.

Quòd Metellus Numidicus figuram orationis novam 1 ex orationibus Græcis mutuatus eſt.

APud 2 Q. Metellum Numidicum, in libro accuſationis in Valerium Meſſalam tertio, novè dictum eſſe annotavimus. verba ex oratione ejus hæc ſunt: 3 *Quum ſe*

EX *orationibus Græcis*] Dura locutio, pro *ex lingua Græca.* & vix credibile hoc modo Gellium locutum ait Stephanus.

2. *Metellum Numidicum*] De quo vide notata ſupra p. 648.

3. *Quum ſe ſciret*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *quum ſeſe ſciret.*

ſe ſciret in tantum crimen veniſſe, atque ſocios ad ſenatum queſtum flentes veniſſe, ſeſe [4] *pecunias maximas exactos eſſe.* [5] *pecunias*, inquit, *maximas exactos*, pro eo quod eſt, *pecunias à ſe maximas exactas.* Id nobis videbatur Græca figura dictum. Græci enim dicunt, εἰσεπράξατό με ἀργύριον: id ſignificat, *exegit me pecuniam.* quod ſi id dici poteſt; etiam *exactus eſſe aliqui pecuniam* dici poteſt. Cæciliuſque eadem figura [6] in Hypobolimæo Æſchino uſus videtur;

Ego illud [7] *minus nihilo exigor portorium:*

Id eſt; *nihilominus exigitur de me portorium.*

4. *Pecunias maximas exactos eſſe*] Græcorum more etiam Turnebo Adverſar. lib. 12. cap. 17. videtur locutum eſſe Cœlium lib. 8. famil. Epiſtol. 20. *Ne quod furore Paulini ademptus eſſet boni.* Sic enim conſtituendam putat ſcripturam, non *adeptus.* Ac ſi Græce diceretur εἴπερ ἀγαθόν τι ἀφῃρημένος εἴη. Quemadmodum & Plautus in Trinummo. Act. 2. Sc. 4.

Quas ſponſione pronuper tu exactus es.

5. *Pecunias, inquit, maximas exactos, &c.*] Vulgo legebatur: *Pecunias ſe maximas exactos, id nobis videbatur Græca figura dictum.* Pro quo Carrio Antiq. Lect. lib. 3. cap. 17. primus repoſuit: *Se maximas exactos pecunias, pro eo quod eſt, pecunias maximas à ſe exactas; id nobis videbatur Græca figura dictum.*

6. *In Hypobolimæo Æſchino*] Apud Feſtum in voce *Noxia* citatur Cæcilius in *Hypobolimæo Chæreſtrato.* quæ alia eſt ab hac fabula, cui diſtinctionis cauſâ titulus inſcriptus *Hypobolimæus Æſchinus.* Scripſerat & aliam adhuc fabulam idem Cæcilius, cui titulus *Hypobolimæa Raſtraria.* cujus Nonius ſæpius mentionem facit. Alia adhuc erat fabula, quæ ſimpliciter *Hypobolimæus,* ſive *ſubditivus* inſcripta. cujus Auctor noſter meminit ſupra h. l. cap. 9.

7. *Minus nihilo*] Sic optime omnes Codd. & Vett. Edd. quas vidi, habent. L. Carrio Antiq. Lect. lib. 3. cap. 17. ut hoc modo corrigat, inepte profert: *Ego illud minus nihil exigor pecuniam.*

CAP. XV.

Paſſis velis, & paſſis manibus *dixiſſe veteres,* [1] *non à verbo ſuo, quod eſt* patior; *ſed ab alieno, quod eſt* pandor.

AB eo quod eſt, *pando, paſſum* veteres dixerunt, [2] non, *panſum,* & cum præpoſitione, *expaſſum,* non *expanſum.* Cæci-

NOn *à verbo ſuo, quod eſt Patior, &c.*] Rectè notat Stephanus, ſi verba huic capiti præfixa, eſſent Gellii, cum omnino ridicule & abſurde loqui dicendum. Si enim conſtat, participium iſtud *paßis*, cum de velis & manibus dicitur, habere ſuum verbum *Patior*, quid venit in mentem veteribus, ut,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[C]æcilius 3 in Synariſtoſis :

4 *Heri verò proſpexe eumce ex tegulis :*

5 *Hæc nunciaſſe, & flammeum expaſſum domi.*

[…]capillo quoque eſſe mulier *paſſo* dicitur, quaſi porrecto […] expanſo, & *paſſis* manibus & velis *paſſis* dicimus, quod [si]gnificat diductis atque diſtentis. itaque Plautus 7 in Mili[t]e glorioſo, *a* littera in *e* mutata, per compoſiti vocabuli […]norem, *diſpeſſis* dicit, pro eo quod eſt, *diſpaſſis*:

Credo ego iſthoc exemplo tibi eſſe eundum actutum extra portam,

Diſpeſſis manibus patibulum quum habebis.

CAP.

[…]m hoc ſcirent, eo tamen participio […]a uterentur, ut ſuo verbo nullum jus […] ipſum eſſe vellent, verum id in alie[n]um verbum transferrent? Participium […]item *paſſus*, cum de velis & manibus […]citur, non eſt à *pando*, ut ab alieno, ſed […]mnino, ut à ſuo & genuino verbo.

2. *Non panſum*] Errat Gellius, uti & [S]ervius in Æneid. lib. 1. dum à *pando* […]teribus *panſum* dictum negant. Ex […]*n/us* enim, ut G. Scioppius in Gram[m]atica Philoſophica notat, factum fuit […]*ſſus*. *Diſpanſus* autem dixit Lucretius […]. 1. *Veſtes diſpanſæ in ſole ſereſcunt.* […]*anſum* vero dictum à *pando* eodem […]odo, ut à *ſcando, ſcanſum*, à *tundo, tun*[ſu]*m*. Quamvis receptius fuerit *paſſum* […]ci. unde *paſſo velo* apud Plautum; apud [Vi]rgilium, *Crinibus paſſis*, apud En[ni]um & Cæſarem *paßis palmis* pro ma[ni]bus expanſis. Plautus etiam, ut mox […]tat Auctor noſter, *diſpeſſus* dixit, pro [di]*ſpaſſus*.

3. *In Synariſtoſis*] Hoc nomine fa[bu]lam è Græcis etiam ſcripſit Crates, [te]ſte Julio Polluce Onomaſt. lib. 6. [ca]p. 17. item Menander, qui Synariſtu[s] edidit, ut teſtatur Plinius lib. 23. [ca]p. ult.

4. *Heri vero proſpexe, &c.*] Cod. Tornæſ. *proſpexiſſe*. Et ita etiam Nonius in verbo *paſſum*, ubi hocce Cæcilii exemplum adducit hoc modo:

Hæri vero proſpexiſſe eum ſe ex tegulis,
Hæc nuntiaſſe, & flammeum expaſſum domi.

5. *Hæc nunciaſſe*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *Hæc nuntiaſſet*.

6. *Capillo quoque paſſo*] Diſperſo & ſoluto. Habitus mulierum lugubris. Petronius de Matrona Epheſina: *Hæc cum virum extuliſſet, non contenta vulgari more funus paßis proſequi crinibus, &c.* Sic Terentius Heautontimor. Act. 2. Sc. 3. puellæ deſcribens lugubrem habitum inquit:

Capillus paſſus, prolixus, circum caput
Rejectus negligenter.

Et ſexcenta ſimilia paſſim apud Auctores occurrunt. Adde ſis Plutarchum in quæſtion. Roman. ubi inquit, Cur filiæ cum parentes efferuntur, ſint γυμναῖς ταῖς κεφαλαῖς, καὶ ταῖς κόμαις λελυμέναις; *Intectis capitibus & crinibus paßis?*

7. *In Milite glorioſo*] Exſtat Act. 2. Sc. 4. ỳſ. 6. & 7.

CAP. XVI.

De novo genere interitus Crotonienſis Milonis.

1 MIlo Crotonienſis athleta illuſtris, quem in chronicis ſcriptum eſt 2 olympiade quinquageſima coronatum eſſe, exitum habuit vitæ miſerandum 3 & mirandum. quum jam natu grandis artem athleticam deſiſſet, iterque faceret fortè ſolus in locis Italiæ ſilveſtribus: quercum vidit proxime viam patulis in parte media 4 rimis

MIlo Crotonienſis] Hunc Milonis caſum ſimiliter deſcribit Valerius Maximus lib.9.cap. 12. *Milo Crotoniates*, inquit, *cum iter faciens quercum in agro cuneis adactis fiſſam vidiſſet; fretus viribus, acceßit ad eam, inſertiſque manibus divellere conatus eſt: quas arbos excuſſis cuneis in ſuam naturam revocata compreſſit, eumque cum tot gymnicis palmis lacerandum feris præbuit.* Adde ſis Ovidium in Ibin, Strabonem lib. 6. Suidam.

2. *Olympiade quinquageſima*] Ita recte à Viris doctiſſimis reſtitutum, cum antea legeretur in omnibus Codd. *Olympiade primâ.* quod falſiſſimum. Sed error inde natus, quod ſcriptum erat *Olympiade L*, quæ litera accepta pro I. & prima pro quinquageſima facta. L enim & I ſæpiſſime in veteribus libris figura confunduntur, ita ut vix inter ſeſe diſcerni poſſint. Quod hic de Milonis ex Olympico certamine luctæ coronâ reportatâ Auctor noſter tradit, id capiendum de primo ejus certamine; quod factum quo tempore Tarquinius Priſcus Romæ regnaverit; is vero obiit initio Olympiadis quinquageſimæ primæ; ante ejus autem obitum Milonem jam inclareſcere cæpiſſe ſcribit Solinus: *Milon porro*, inquit, *Tarquinii Priſci temporibus eminuit.* In aliis libris eſt *Tarquinii Superbi.* quæ diverſitas, ut optime notat Salmaſius, manavit ex geminatæ editionis, quam fecerat ipſe Solinus, diverſa lectione. Regnum autem iniit Tarquinius Superbus anno IV. Olympiad. LXI. In veteri Ὀλυμπιονικῶν ἀναγραφῇ notatur, Milonem ſexies luctam viciſſe Olympiad. LXII. ubi & aliæ Milonis victoriæ recenſentur: *Μίλων Κροτωνιάτης πάλην, ὃς νικᾷ Ὀλύμπια ἑξάκις, Πύθια ἑξάκις, Ἴσθμια δεκάκις, Νέμεα σννάκις.* Ex quibus manifeſtum eo tempore Milonem ſexies Olympico certamine coronatum fuiſſe; itaque ejus nomen tum celeberrimum evaſiſſe. Igitur ſub Tarquinio Priſco, hoc eſt. Olympiad. L. Milo primum inclareſcere cæpit, ſub Tarquinio vero Superbo, id eſt, Olympiad. LXII. celeberrimus undique fuit, utpote qui ſexies Olympicorum certaminum palmas reportaſſet.

3. *Et mirandum*] Quamvis hoc omnes libri habeant, Gloſſema tamen ſapere haud abſque ratione videtur.

4. *Rimis*] Sic primus, quod ſciam, repoſuit G. Ranchinus Variar. Lect. lib. I. cap. 5. cum in omnibus libris legeretur *ramis.* haud bene. Nam *rimis* legendum, ut omittam, quod Valerius dicit, *quercum cuneis adactis fiſſam*, evincit ſententia, & verba illa, quæ ſequuntur, *immiſſis in cavernas arboris digitis*, id eſt, in rimas. His ſimilia videtur locutus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nis hiantem. tum, experiri, credo, etiam tunc volens, an llæ ſibi reliquæ vires adeſſent, immiſſis in cavernas aroris digitis, diducere & reſcindere quercum conatus eſt, ac mediam quidem partem diſcidit, divellitque. quercus utem in duas diducta partes, quum ille, quaſi perfecto quod erat connixus, manus laxaſſet, ceſſante vi rediit in aturam; manibuſque ejus retentis incluſiſque ſtricta deuo & cohæſa, dilacerandum hominem feris præbuit.

utus Apulejus lib. 9. Metamorphoſ. *Hoc tibi dolium*, inquit, *nimis vetuſtum ſt, & multifariam rimis hiantibus caſum.* Et lib. 10. *Clauſis ex more foribus er quandam modicam cavernulam rimantur me paſſim expoſitis epulis inhærentem.* Ubi cavernula, nihil aliud, quam rima.

5. *Ac mediam quidem partem diſcidit, divellitque*] Lege cum Ranchino, *Ac mediam quidem diſcidit, divellitque*, id eſt arborem, evulſa illa vocula *partem*, quæ verum gloſſema videtur.

CAP. XVII.

Quam ob cauſam nobiles pueri Athenienſium tibiis canere deſierint, quum patrium iſtum morem canendi haberent.

ALcibiades Athenienſis quum apud avunculum Periclen puer artibus ac diſciplinis liberalibus erudiretur; & arceſſi Pericles Antigenidam tibicinem juſſiſſet, ut eum canere tibiis, quod honeſtiſſimum tum videbatur, doceret: traditas ſibi tibias, quum ad os adhibuiſſet, inflaſſetque; pudefactus oris deformitate abjecit infregitque.

ea

A*Lcibiades Athenienſis, quum &c. artibus ac diſciplinis liberalibus erudiretur, &c.*] Sic Plutarchus in Alcibiadis Vita: ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ μανθάνειν ἧκε, τοῖς μὲν ἄλλοις ὑπήκουε διδασκάλοις ἐπιεικῶς, τὸ δὲ αὐλεῖν ἔφευγεν ὡς ἀγεννὲς, καὶ ἀνελεύθερον. Id eſt, *Poſtquam ſe ad diſciplinas tranſtulit. aliis quidem obtemperavit magiſtris æquo animo, tibia autem canere refugiebat.* Ubi & rationem ſubjicit, quod plectri quidem & lyræ uſus nihil neq; ex habitu, neque ex forma ingenuo digna depravaret, vultus vero ejus qui tibias ore inflat, vix à familiariſſimis dignoſci poſſet. Quod Cytharæ etiam uſus colloquium, nec concentum tolleret, tibia vero os obturaret & interſepiret, adeoque vocem & ſermonem auferret. Dicere itaque Alcibiades ſoleret, tibià canere debere Thebanorum filios, quippe qui diſſerere non noſſent; Athenienſes vero ſequi debere Minervæ & Apollinis exemplum, quorum illa quidem abjecerat tibiam, hic vero tibicinem etiam excoriaverat.

2. Ea

2 ea res quum percrebuiſſet; omnium tum Athenienſium conſenſu, diſciplina tibiis canendi deſita eſt. ſcriptum hoc eſt in commentario 3 Pamphilæ nono & viceſimo.

2. *Ea res cum percrebuiſset.*] Similiter Plutarchus: ταχὺ διῆλθεν ὁ λόγος εἰς τοὺς παῖδας, ὡς εὖ ποιῶν ὁ Ἀλκιβιάδης βδελύττατο τὴν αὐλητικὴν, καὶ χλευάζοι τοὺς μανθάνοντας. ὅθεν ἐξέπεσε κομιδῆ τῶν ἐλευθέρων διατριβῶν, καὶ προεπιλακίσθη παντάπασιν ὁ αὐλός. Id eſt, *Statim dilata eſt inter pueros fama, merito Alcibiadem faſtidire tibiam, & ejus ſtudioſos deridere; unde ex oblectamentis liberalibus plane fuit exploſa & prorſus irriſa tibia.*

3. *Pamphilæ*] Vixit hæc tempore Neronis, genere Epidauria, ut ſcribit Suidas; & filia fuit Soteridis; nupta vero Socratidi. Scripſit Hiſtoriar. libros 33. & Epitomen Cteſiæ lib. 3. ac epitomas alias hiſtoricorum, aliorumque ſcriptorum plurimorum. Quos libros etiam à quibuſdam Soteridi adſcriptos, dicit Suidas in voce Σότερις; ubi & ſui oblitus Phamphilam non filiam, ſed uxorem Soteridis fuiſſe ait. Photius autem Tmem. VIII. Pamphilam genere Ægyptiam fuiſſe ſcribit; ac conſcripſiſſe perutiles octo libros Hiſtoriæ Miſcellæ, quibus congeſſerat, quæ vel ex marito audiſſet, vel ex viris eruditis, qui mariti, quicum tredecim annis nupta fuerit, ædes frequentaſſent: vel quæ ipſa etiam obſervâſſet. Sed quamvis Photius nom plures quam VIII. ejus libros viderit, veroſimilius tamen eſt, quemadmodum Suidas ait, Pamphilam libros 33. conſcripſiſſe, cum & Auctor noſter hic ejus citet Commentarium vigeſimum nonum; & Laertius qui hujus Pamphilæ ſæpius meminit, ut in Pittaco, in Periandro, in Socrate, Thalete, Chilone, Cleobulo, &c. etiam in Platone quædam ex lib. 25. afferat, item in Theophraſto ejus lib. 30. mentionem faciat. Vide Voſſium de Hiſtor. Græc. lib. 2. cap. 7.

CAP. XVIII.

Quod pugna belli civilis victoriaque C. Cæſaris, quam vicit in Parſalicis campis, nunciata prædictaque eſt per 1 cujuſdam remigis vaticinium eodem ipſo die in Italia Patavii.

QUo C. Cæſar & Cn. Pompejus die per civile bellum ſignis collatis in Theſſalia conflixerunt, res accidit Patavii in Transpadana Italia memorari digna. 2 Cornelius

1. *CUjuſdam remigis*] Neſcio unde illud *remigis* primum hic irrepſerit; cum omnes Vett. Codd. & Editt. habeant *cujuſdam Cornelii ſacerdotis*; quod ſane cum Auctore noſtro congruit.

2. *Cornelius quidam ſacerdos, &c.*] Hanc hiſtoriam, ſive fabulam mavis, Plutarchus in J. Cæſare, ex deperditis T. Livii libris, hoc modo narrat: Ἐν δὲ Παταβίῳ, Γάϊος, Κορνήλιος, ἀνὴρ εὐδόκιμος ἐπὶ μαντικῇ, &c. Quia enim longior eſt locus, Latine tantum eum referam; ſic itaque ſonat: *Patavii C. Cornelius auguralis ſcientiæ peritus, Livii Hiſtorici civis & familiaris,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ius quidam ſacerdos , & loco nobilis , & ſacerdotii reli-
ionibus venerandus,& caſtitate vitæ ſanctus,repentè mo-
a mente conſpicere ſe procul dixit [3] pugnam acerrimam
ugnari ; ac deinde cedere alios, alios urgere, cædem , fu-
am, tela volantia, inſtaurationem pugnæ, impreſſionem,
gemitus, vulnera, [4] proinde ut ſi ipſe in prœlio verſaretur,
oram videre ſeſe vociferatus eſt ; ac poſtea ſubito ex-
lamavit , Cæſarem viciſſe. Ea Cornelii ſacerdotis hario-
atio levis tum quidem viſa eſt & vecors : magnæ mox ad-
nirationi fuit : quod non modò pugnæ dies, quæ in Theſ-
alia pugnata eſt , neque prœlii exitus , qui erat prædictus,
dem fuit: ſed omnes quoque pugnandi reciprocæ vices,&
pſa exercituum duorum conflictatio vaticinantis motu ,
tque verbis repræſentata eſt.

CAP.

is, ſub idem forte tempus operam dabat uſpicio. Hic primum , ut Livius auctor ſt , tempus prælii cognovit , præſentibuſ-ue geri ait nunc rem , & prælium duces ommittere. Vbi iterum aves inſpexit , dvertitque ſigna , fanaticus exiliit cla-nans, Vincis Cæſar. Obſtupeſcentibus il-is qui aderant, detractâ capiti coronâ, ju-avit non prius ſe repoſituram eam, quam rti res eſſet ipſa adſtipulata. Hoc Livius erum eſſe affirmat. Hujus etiam rei ita neminit Lucanus lib. 7.

Euganeo , ſive vera fides memorantibus, Augur:
Colle ſedens , Aponus terris ubi fumifer exit,
Atque Antenorei diſpergitur unda Timavi,
Venit ſumma dies, geritur res maxima, dixit:
Impia concurrunt Pompeji & Cæſaris arma.

3. *Pugnam acerrimam pugnari*] Sic Lucilius apud Donatum ad Eunuch. Act. 5. Sc. 2. & Adelph. Act. 5. Sc. 3. & 4. *Vicimus , ô Socii , & magnam pugnavimus pugnam.* Plautus in Pſeudolo Act. 1. Sc. 5.

Priuſquam iſtam pugnam pugnabo , ego etiam prius
Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.

Nec abſimiliter Boëthius lib. 1. de Conſol. Philoſ. Proſ. 3. *Nonne apud Veteres quoque ante Platonis noſtri ætatem , magnum ſæpe certamen cum ſtultitiæ temeritate certavimus ?*

4. *Proinde ut ſi ipſe*] F. *Perinde ac ſi ipſe.*

Περὶ

CAP. XIX.

Verba M. Varronis memoria digna, ex ſatyra quæ inſcribitur, [1] περὶ ἐδεσμάτων.

NOn pauciſſimi ſunt, in quos poteſt convenire id quod M. Varro dicit, in ſatyra quæ inſcribitur περὶ ἐδεσμάτων. verba hæc ſunt: *Si, quantum operæ ſumpſiſti, ut tuus piſtor bonum faceret panem, ejus duodecimam philoſophiæ dediſſes; ipſe bonus jampridem eſſes factus. nunc, illum qui norunt, volunt emere* [2] *milibus centum; te, qui novit,* [3] *nemo centuſſis.*

CAP.

ΠΕρὶ ἐδεσμάτων] *De Eduliis.*

2. *Milibus centum*] Subintellige *æris*, vel ſi mavis *ſeſtertium.* Videtur Varro hic alludere ad civium cenſum maximum, qui primis temporibus Urbis fuerat centum millia æris. Sic Livius lib. I. *Prima claßis eorum fuit, qui centum millium æris, aut majorem cenſum haberent.* Poſtea vero cenſus maximus tot millia ſeſtertium fuiſſe videtur; quod haurire licet ex illis Aſconii Pediani ad lib. I. Ciceronis in Verrem, ubi Ciceronis verba de P. Annio Aſello, *neque cenſus eſſet*, ita exponit: *Neque centum millia ſeſtertium poßideret. Nam more veteri Cenſi dicebantur*, inquit, *qui centum millia profeßione detuliſſent. hujuſmodi adeo facultates cenſos vocabantur.*

3. *Nemo centußis*] Sic Mſſ. & Vett Edd. in aliis poſtea repoſitum *centußi.* Perperam, ut notat Vir Summus, neque abſque honore nominandus, Gronovius, in conſummatiſſimo Opere de Pecunia Veteri lib. I. cap. 8. Nam *emere centußis* per ellipſin dicitur, pro emere ære, vel pondere centuſſis. Ibidem eodem modo antiquam lectionem reponit apud Statium in Riſu Saturnalico:

Noſter purpureus novuſque charta,
Et binis decoratus umbilicis
Præter me mihi conſtitit decußis.

Ubi viri docti ſimiliter ſcripſerãt *decußi.* Simili ellipſi Latine dici *valere quinqueßis, decußis*, &c. nempe æs vel pondus, ſimileſque loquendi modos ab eodem Viro Summo exemplis adductis ibidem latius probatos vide ſis. Cæterum Centuſſis erat nummus æreorum omnium maximus, pretii & ponderis centum aſſium. Varro lib. 4. de L. L. *Centußis, à centum aßibus, quo majus Æris vocabulum non eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XX.

Iotata quædam de Euripidis poëtæ genere, vita, moribus, deque ejuſdem fine vitæ.

EUripidis poëtæ matrem 2 Theopompus agreſtia olera vendentem victum quæſiſſe dicit. patri autem ejus ato illo reſponſum eſt à Chaldæis, eum puerum, quum loleviſſet, victorem in certaminibus fore. id ei puero faum eſſe. pater interpretatus athletam debere eſſe, roboito exercitatoque filii ſui corpore, Olympiam certatuim eum inter athletas pueros deduxit. ac primo quidem i certamen 3 per ambiguam ætatem receptus non eſt. òſt 4 Eleuſinio & 5 Theſæo certamine pugnavit, & coronatus

E *Vripidis poëtæ matrem*] Sic Valerius Maximus lib 3. cap. 4. *Quam mam Euripides, aut quem patrem Demoienes habuerit; ipſorum quoque ſeculo iotum fuit: alterius autem matrem ole-, alterius patrem cultellos venditaſſe nium pæne doctorum literæ loquuntur.* iute addit *pæne* Valerius. Suidas enim Philochoro demonſtratum ait Eurilis matrem non fuiſſe olerum venditcem, verum ex valde nobilibus: ὐκ ἀληθὲς ἢ, inquit Suidas, ὡς λαώόπωλις ἦν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ γὰρ σφόδρα εὐγενῶν ἐτύγχανεν, ὡς ἀποικνυσι Φιλόχορος.

2. *Theopompus*] Inſignis hic Hiſtoriſ, cognomento Chius, claruit circa ymp. XCIV. ut eſt apud Anonymum Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῆ. iiſdem mporibus quo in Perſia Artaxerexes thus, in Macedonia Philippus Amynfilius, & Alexandri Magni pater rearent. Fuit Iſocratis diſcipulus, eoſe inter, ut ait Dionyſius Halicarn. iſt. ad Pompejum, omnium clariſſiis. Multa ac varii argumenti ſcri; ſed præ cæteris nomen comparavit Hiſtoria conſcribendâ, quam duplicem conſignavit, præclari utramque argumenti. Una enim partem poſteriorem belli Peloponneſiaci continebat, altera vero agebat de rebus à Philippo geſtis, ut idem teſtatur Dionyſius. Hujus Philippicæ hiſtoriæ fuere libri 58. ut ſcribit Diodorus Siculus Biblioth. lib. 16. & Photius in Biblioth. Plura de Theompompo vide ſis apud Magnum Voſſium in De Hiſtor. Græc. lib. I. c. 7.

3. *Per ambiguam ætatem*] Hoc vult, Euripidem inter athletas pueros in certamen non receptum fuiſſe, quia jam pubertatem attigiſſet. Puberes ambiguæ ætatis exiſtimati, quia non amplius pueri, neque dum viri; ſolis autem viris (quo nomine etiam juvenes intelligebantur, ſed qui plenam pubertatem attigiſſent, atque adeo militarem ætatem, quæ a ſeptimo & decimo anno inchoabatur) aut pueris impuberibus ad certamen gymnicum aditus patebat in antiquâ Græciâ. Quod latius à P. Fabro diductum vide Agoniſt. lib. 3. c. 3.

4. *Eleuſinio*] In Eleuſiniis ſacris in honorem Cereris Eleuſinæ celebratis, majoribus quidem menſe Boëdromione,

natus eſt. mox, à corporis cura ad excolendi animi ſtudium tranſgreſſus, [6] auditor fuit phyſici Anaxagoræ & [7] Prodici rhetoris, in morali autem philoſophia Socratis, tragœ-

ne, minoribus vero Antheſterione menſe, vigeſimo primo menſis die, qui erat Myſteriorum ſeptimus, certamen haberi ſolebat; cujus hic meminit Gellius; cum ait Euripidem in eo coronatum fuiſſe. Loquitur de hoc certamine Ariſtides in Panathenaicâ, ubi & antiquiſſimum totius Græciæ fuiſſe dicit: Ἐνδοξότατοι πάντων οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγῶνες. καὶ μὲν τούτων πρεσβύτατος ὁ τῶν παναθηναίων. εἰ δὲ βούλει, ὁ τῶν Ἐλευσινίων. Id eſt, *Celeberrima judicantur Græciæ certamina: horum antiquiſſimum eſt Panathenæum, aut potius Eleuſinium.* Item in Eleuſinia: Μυηθῆναι δὲ ξένων πρώτους Ἡρακλέα, καὶ Διοσκούρους. ἀγῶνα τι γυμνικὸν γενέσθαι πρῶτον Ἐλευσῖνι τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὸ ἆθλον εἶναι τοῦ καρποῦ τοῦ φανέντος. Id eſt, *Primos autem hoſpitum Herculem ac Dioſcuros initiatos fuiſſe, primum quoque gymnicum certamen peractum eſſe, cum quidem ex frugibus recens natis conſtaret præmium.* Præmium, quod ex frugibus recens natis conſtare dicit Ariſtides, hordeum erat, quod victori dabatur: Sic Scholiaſtes Pindari Olymp. Od. IX. Ἄγεται δὲ αὐτόθι, (de Eleuſine loquitur) ἀγὼν Κόρης, καὶ Δήμητρος, ὃς καλεῖται Ἐλευσίνια· οὗ ἔπαθλον, κριθαί. Et Etymologici Magni Auctor in Ἐλευσίς ex emendatione Meurſii: Ἐλευσίνια, ἑορτή. ἐν τοῖς νικῶσι τὰ Ἐλευσίνια ἆθλον ἐδίδοτο, κριθαί.

5. *Theſæo*] Feſtum in honorem Theſei Athenis inſtitutum, θήσεια dictum. Heſychius: Θήσεια, ἑορτὴ Ἀθήνησι. Celebrabantur vero Theſæa octavo menſis die. Scholiaſtes Ariſtophanis Pluto: Ταῖς ὀγδόαις τὰ θήσεια ἤγετο. Suidas: Ἡμέραι τινὲς ἐνομίζοντο Ἀθήνησι θεοῖς τισίν. οἷον νουμηνία, καὶ ἑβδόμη Ἀπόλλωνι· τετάρτη Ἑρμῇ· ὀγδόη Θησεῖ. *Dies quidam Athenis ſacri ſunt Diis quibuſdam, ut menſis primus & ſeptimus Apollini; quartus Mercurio; octavus Theſeo.* Unde & ſacrificium ipſi factum Ὀγδόδιον dictum. Heſychius: Ὀγδόδιον, θυσία παρὰ Ἀθηναίοις, τελουμένη Θησεῖ.

6. *Auditor fuit Phyſici Anaxagoræ, &c.*] De Euripidis præceptoribus ſimiliter Suidas: Γέγονε δὲ τὰ πρῶτα ζωγράφος. εἶτα μαθητὴς Προδίκου μὲν ἐν τοῖς ῥητορικοῖς. Σωκράτους δὲ ἐν τοῖς ἠθικοῖς καὶ φιλοσόφοις. διήκουσε δὲ καὶ Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομενίου. *Fuit autem initio pictor; deinde Prodici quidem in Rhetoricis diſcipulus, Socratis vero in doctrina de Moribus & rebus philoſophicis auditor. Frequenter etiam Anaxagoram Clazomenium audivit.*

7. *Prodici rhetoris*] Hunc à καλλιλογίᾳ commendat Maximus Tyrius Diſſert. VII. Tanti vero ejus Declamationes habitæ fuere, ut ſinguli, qui eas audire voluerint, quinquaginta drachmas, hoc eſt, quatuor coronatos Gallicos, & præterea duos regales Hiſpanicos, pendere conſueverint. Unde Suida de eo: Πρῶτος δὲ οὗτος, τὴν πεντηκοντάδραχμον ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. *Hic vero primus quinquaginta drachmis declamationem fecit.* Hujus rei etiam meminit Ariſtoteles lib. 3. Rhetor. cap. 14. Et Plato, qui eandem rem memorat in Cratylo, eâ cauſa δραχμιαίαν ἐπίδειξιν appellat. Celeberri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tragœdiam ſcribere natus annos duodeviginti adortus
eſt. 9 Philochorus refert in inſula Salamine ſpeluncam eſſe
etram & horridam, quam nos vidimus, 10 in qua Euripi-
les tragœdias ſcriptitarit. mulieres ferè omnes in majo-
em modum exoſus fuiſſe dicitur. ſive quòd natura abhor-
uit à mulierum cœtu, ſive quòd duas ſimul uxores ha-
buerat, 11 quum id decreto ab Athenienſibus facto jus
eſſet;

berrimum autem ejus nomen reddit ommentum illud, quo introducit mu-eres duas Herculem adoleſcentem, xquiſita oratione, alteram ad virtutis, teram ad voluptatis viam pellicentes. De quo ſic Suidas: Φέρεται καὶ βιβλίον Προδίκου, ἐπιγραφόμενον Ὧραι. ἐν ᾧ πεποίηκε τὸν Ἡρακλέα τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ συντυγχάνοντα, καὶ καλούσας ἑκατέρας ἐπὶ τὰ ἤθη αὐτῶν, καὶ προσκλῖναι τῇ ἀρετῇ τὸν Ἡρακλέα, καὶ τοὺς ἐκείνης ἱδρῶτας προκρῖναι τῶν προσκαίρων τῆς κακίας ἡδονῶν. Id eſt, *Exſtat & Prodici liber inſcriptus Horæ, in quo facit Herculem cũ Virtute & Vitioſitate colloquentem. Cum autem eum ad ſuos mores utraque vocans alliceret, ait Herculem ad Virtutem acceßiſſe, & illius ſudores antepoſuiſſe Vitioſitatis voluptatibus, ad modicũ tempus tantũ durantibus.*

8. *Tragœdiam ſcribere*] Quod quâ occaſione ab Euripide incœptum, ſic narrat Suidas: Ἐπὶ τραγῳδίαν δὲ ἐτράπη, τὸν Ἀναξαγόραν ἰδὼν ὑποστάντα κινδύνους δι᾽ ἅπερ εἰσῆξε δόγματα. *Animum vero ad tragœdiam ſcribendum appulit, cum vidiſſet Anaxagoram pericula ſubiiſſe & in diſcrimen capitis veniſſe propter dogmata quæ introduxerat.*

9. *Philochorus*] Magni nominis hic fuit hiſtoricus, qui floruit tempore Ptolemæi Philopatoris, variiſque ſcriptis inſignis, ut teſtis eſt Suidas. Ea inter excelluêre De Atticâ libri 17. quibus complexus fuerat res geſtas Athenienſium, eorumque reges, & prætores, uſque ad tempora Antiochi Θεοῦ. Scripſit & ſpeciatim de Euripide, teſte eodem Suida, ex quo libro forte hauſta, quæ Gellius de eo hic tradit. Plura de Philochoro qui deſideras, adi Voſſium de Hiſtor. Græc. lib. 1. cap. 18. & Jonſium de Scriptorib. Hiſt. Philoſ. lib. 2. c. 9.

10. *In qua Euripides tragœdias ſcriptitarit*] Infra lib. 17. cap. 4. Auctor noſter ex Varrone tradit, Euripidem cum quinque & ſeptuaginta tragœdias ſcripſerit, in quinque ſolum viciſſe, ſæpiuſque eum victum à poëtis etiam ignaviſſimis. Qua de re etiam ita Suidas: Δράματα δὲ αὐτοῦ κατὰ μέν τινας οε΄. κατὰ δὲ ἄλλους ϟβ΄, σώζονται δὲ οζ΄. νίκας δὲ εἷλε ε΄. τὰς μὲν τέσσαρας περιών. τὴν δὲ μίαν μετὰ τελευτὴν, ἐπιδειξαμένου τὸ δρᾶμα τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ Εὐριπίδου. Id eſt, *Fabulæ vero ipſius, ut quidam ajunt, fuere ſeptuaginta ſeptem, ut alii, nonaginta duæ. Exſtant autem ſeptuaginta ſeptem. Victorias quinque eſt adeptus. Quatuor quidem ſuperſtes; unam vero poſt obitum, actore fabulæ Euripide, fratris ipſius filio.* Euripidem eſſe poëtarum τραγικώτατον ait Ariſtoteles in Arte Poëtica.

11. *Decreto ab Athenienſibus facto*] Decretum hocce Athenienſium, quod qui vellet duas ſimul uxores ducere poſſet, factum ob raritatem hominum, quibus civitas exhauſta eſſet, ſic enim Athenæus lib. 13. Deipnoſoph. ubi refert Socrati duas ſimul uxores in matrimonio fuiſſe, Xantippem & Mirtonem Ariſtidis alicujus filiam; nec tamen

eſſet ; quarum matrimonii pertædebat. Ejus odii in mulieres Ariſtophanes quoque meminit [12] ἐν ταῖς προτέραις θεσμοφοριαζούσαις, in his verſibus:

[13] Νῦν οὖν ἁπάσαισι παραινῶ καὶ λέγω,
Τοῦτον κολάσαι τὸν ἄνδρα πολλῶν οὕνεκα.
Ἄγρια γὰρ ἡμᾶς, ὦ γυναῖκες, δρᾷ κακά,
Ἅτ' ἐν ἀγρίοισι λαχάνοις αὐτὸς τραφείς.

14 Alexander autem Ætolus hos de Euripide verſus compoſuit:

Ὁ δ'

men id Socrati vitio datum ab ejus reprehenſoribus, quoniam ex decreto Athenienſium ob hominum penuriam, cui libuiſſet, duas uxores habere tum liceret. εἰ μὴ ἄρα συγκεχωρημένον κατὰ ψήφισμα τοῦτο ἐγένετο, τότε διὰ σπάνιν ἀνθρώπων, ὡς ἐξεῖναι καὶ δύο ἔχειν γυναῖκας τὸν βουλόμενον. Quod & confirmat Diog. Laërtius in Socrate: Ἔνιοι δὲ καὶ ἀμφοτέρας ἔχειν ὁμοῦ, ὧν ἐστὶ Σάτυρός τε καὶ Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος. φησὶ γὰρ βουληθέντας Ἀθηναίους, διὰ τὸ λειπανδρεῖν, συναυξῆσαι τὸ πλῆθος, ψηφίσασθαι, γαμεῖν μὲν ἀστὴν μίαν· παιδοποιεῖσθαι δὲ καὶ ἐξ ἑτέρας. ὅθεν τοῦτο ποιῆσαι καὶ Σωκράτην. Id eſt, *Nonnulli ambas ſimul habuiſſe tradunt, ex quibus Satyrus eſt, & Hieronymus Rhodius. Nam Athenienſes cum civitatem viris exhauſtam procreatione liberorum augere vellent, decreviſſe referunt, ut urbanam quidem unam uxorem cives ducerent, liceret autem & ex altera procreare liberos, idque tum & Socratem feciſſe.* Ad præceptoris autem ſui exemplum etiam Euripides ſimul duas uxores domum duxiſſe videtur. Suidas tamen Euripidem non tam eas ſimul, quam ſecundam poſt primam repudiatam duxiſſe ſcribit, ubi & ejus mores recenſet hiſce verbis: Σκυθρωπὸς δὲ ἦν τὸ ἦθος, καὶ ἀμειδής, καὶ φεύγων τὰς συνουσίας· ὅθεν καὶ μισογύνης ἐδοξάσθη, ἔγημε δὲ ὅμως πρῶτον μὲν Χοιρίνην θυγατέρα Μνησιλόχου, ἐξ ἧς ἔσχε Μνησίλοχον, καὶ Μνησαρχίδην, καὶ Εὐριπίδην. ἀπωσάμενος δὲ ταύτην, ἔσχε καὶ δευτέραν, καὶ ταύτης ὁμοίως ἀκολάστου πειραθείς. Id eſt, *Fuit autem homo ſeveris moribus præditus, & triſtis, & qui mulierum congreſſum fugiebat. Vnde etiam oſor mulierum eſt habitus. Nihilominus tamen uxorem duxit, primum quidem Charinam, Mneſilochi filiam, ex qua Mneſilochum, & Mneſarchidem, & Euripidem habuit. Hac vero repudiatâ, habuit & alteram, quam æque impudicam eſt expertus.*

12. Ἐν ταῖς προτέραις θεσμοφοριαζούσαις] *In prioribus Theſmophoriazuſis.*

13. Νῦν οὖν ἁπάσαισι, &c.] Id eſt,

Omnes igitur nunc admoneo & dico
Virum hunccine ulciſci multis de cauſis:
Agreſtia enim vobis, matronæ, facit mala,
Vtpote qui in agreſtibus oleribus enutritus ſit.

14. *Alexander autem Ætolus*] Hic eſt Alexander Ætolus Grammaticus, Poëta tragicus, qui Ptolemæi Philadelphi temporibus floruit, unde & à Suida & Hephæſtionis Scholiaſte altero, in ſeptem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[15] Ὁ δ' Ἀναξαγόρου τρόφιμος ἀρχαίου
Στρυφνὸς μὲν ἐμοί γε ἔοικε προσειπεῖν,
Καὶ μισογέλως, καὶ τωθάζειν οὐδὲ παρ' οἶνον
Μιμαθηκώς· ἀλλ' ὅ, τι καὶ γράψαι, τοῦτ' ἂν
Μέλιτος καὶ σειρήνων ἐτετεύχει.

s, quum in Macedonia apud Archelaum regem eſſet, ute- eturque eo rex familiariter: rediens nocte ab ujus cœ- â, [16] canibus à quodam æmulo immiſſis dilaceratus eſt: ex his vulneribus mors ſecuta eſt. ſepulcrum autem ejus memoriam Macedones eo dignati ſunt honore, ut in loriæ quoque loco prædicarent; [17] οὔ ποτε σὸν μνῆμα Εὐριπίδης

em tragicorum Pleiade reponitur. ræter hoſce ejus verſus ab Auctore oſtro hic citatos, tres alios etiam ejus erſus refert Strabo lib. 12. quos ipſos erum recenſet lib. 14. Parthenius ve- Eroticôn cap. 4. ex ejus Apolline egantiſſimum adducit carmen.

15. Ὁ δὲ Ἀναξαγόρου] Id eſt,
At Anaxagoræ alumnus veteris ille
Durus quidem mihi videtur ad ſalutandum,
Et ridendi exoſus, & jocari ne ad vinum quidem
Conſuetus; verum quicquid ſcripſerit, id
A melle & Sirenibus profluit.

16. *Canibus à quodam æmulo immiſ- s, &c.*] De hoc vulgato mortis gene- , quo Euripidem periiſſe volunt, du- taſſe videtur Pauſanias in Atticis. Sic nim ſcribit: Εἰσὶ δὲ τάφοι κατὰ τὴν ὁδὸν γνωριμώτατοι Μενάνδρου τοῦ Διοπείθους, καὶ μνῆμα Εὐριπίδου κενόν. ἐθάπτη δὲ Εὐριπίδης ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὸν βασιλέα ἐλθὼν Ἀρχέλαον. δὲ οἱ τοῦ θανάτου τρόπος, πολλοῖς γάρ στιν εἰρημένος, ἐχέτω κατὰ λέγουσι. d eſt, *Viæ* (quæ ex Piræeo ducit ad ur- em) *adiuncta ſunt virorum minime notorum ſepulcra, Menandri Diopitis ilii & Euripidis, atque hoc quidem honorarium. Nam Euripides cum in Macedoniam ad Archelaum profectus eſſet, illic ſepultus eſt. Mortis vero genus quale à multis vulgatum eſt, tale per me fuerit.* Unde & Suidas in Euripidis morte referenda variat: Ἐτελεύτησε δὲ ὑπὸ ἐπιβουλῆς Ἀῤῥιδαίου τοῦ Μακεδόνος, καὶ Κρατεύα τοῦ Θετταλοῦ, ποιητῶν ὄντων, καὶ φθονησάντων αὐτῷ, πεισάντων τε τοῦ βασιλέως οἰκέτην κύνας ἐπαφεῖναι αὐτῷ. Οἱ δὲ ἱστόρησαν οὐχ ὑπὸ κυνῶν, ἀλλ' ὑπὸ γυναικῶν νύκτωρ διασπασθῆναι, πορευόμενον ἀωρὶ πρὸς Κράτερον τὸν ἐρώμενον Ἀρχελάου. καὶ γὰρ σχεῖν αὐτὸν καὶ περὶ τοὺς τοιούτους ἔρωτας. Οἱ δὲ πρὸς τὴν γαμετὴν Νικοδήμου τοῦ Ἀρεθουσίου. Id eſt, *Obiit autem ſublatus inſidiis Arrhidæi Macedonis, & Crateva Theſſali, qui Poëtæ erant, ac ipſi invidebant, & Regis ſervo perſuaſerant, ut canes in ipſum immitteret. Alii vero non à canibus, ſed à mulieribus noctu laceratum fuiſſe tradunt, dum intempeſta nocte ad Craterum Archelai delicias iret. Nam illum & hujuſmodi amoribus addictum ferunt. Alii vero cum iret ad uxorem Nicodemi Arethuſii.*

17. Οὔποτε σὸν μνῆμα, &c.] Id eſt,

πίδης ὤλετο ποῦ, quod egregius poëta 18 morte obita ſepultus in eorum terra foret. quamobrem quum legati ad eos ab Athenienſibus miſſi petiſſent, ut oſſa Athenas in terram illius patriam permitterent transferri; maximo conſenſu Macedones in ea re deneganda perſtiterunt.

Nunquam memoria tua, Euripides, peribit.

18. *Morte obita*] Obiit Euripides, teſte Suida, Olympiade XCIII. cum vixiſſet annos LXXV. oſſaque ipſius ab rege Archelao Pellam tranſlata ſunt.

CAP. XXI.

Quòd à poëtis Iovis filii prudentiſſimi 1 humaniſſimique, Neptuni autem ferociſſimi & inhumaniſſimi traduntur.

PRæſtantiſſimos virtute, prudentia, viribus, Iovis filios poëtæ appellaverunt, ut 2 Æacum & 3 Minoa & Sarpedona; ferociſſimos & immanes & alienos ab omni humanitate, 4 tamquam è mari genitos, Neptuni filios dixerunt, 5 Cyclopa & 6 Cercyona & 8 Scyrona & 7 Læſtrygonas.

HVmaniſſimique] Hanc vocem de ſuo adjeciſſe πιλογράφον putat Stephanus; quaſi neceſſe eſſe exiſtimarit, cum Neptuni filii dicerentur *inhumaniſſimi*, Jovis filios contra dici *humaniſſimos*; quod Gellius tamen non dicit.

2. *Æacum*] Fuit Jovis filius ex Ægina Aſopi filia, ut ſcribit Hyginus Mytholog cap. CLV.

3. *Minoa & Sarpedona*] Fuere Jovis filii ex Europa Atlantis filia procreati, ut ibidem Hyginus refert.

4. *Tanquam è mari genitos*] Hujus rationem reddit Phornutus de Deor. Natur. Διὰ δὲ τὴν θεωρουμένην βίαν περὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντας τοὺς βιαίους καὶ μεγαλεπιβόλους γινομένους, ὡς τὸν Κύκλωπα, καὶ τοὺς Λαιστρυγόνας, καὶ τοὺς Ἀλωΐδας, Ποσειδῶνος ἐμυθολόγουν ἐκγόνους εἶναι. Id eſt, *Ob violentiam autem in mari conſpectam, omnes quoque violentos & præfractos homines, ut Cyclopem, & Læſtrygonas, & Aloidas, Neptuno prognatos eſſe fabulantur.*

5. *Cyclopa*] Polyphemum Neptuni filium.

6. *Cercyona*] Hyginus in Fabul. cap. 158. Cercyonem Vulcani filium facit. Forte hic legendum *Bergiona*, ut eſt apud Melam lib. 2. cap. 5.

7. *Scyrona*] Hunc hoſpites in mare præcipitare ſolitum Theſeus eodem mortis genere affecit. Hyginus Fabul. cap. 38.

8. *Læſtrygonas*] J. Schegkius in Præmeſſis Epiſtol. 6. ad H. Stephanum, ex Ms. profert *Leſtrygonas atque Theſea.* quod an legitime ſit, non diſputat, ſed aliorum judicio permittit, etiamſi Theſeus

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…us ob fortitudinem etiam pro Neptu-ni filio habitus fuerit. Cæterum Læ-ſtrygones olim dicti genus hominũ in Sicilia immane, ferox, utpote quod fe-rino more humana carne veſci ſolitum, teſtatur Plinius lib. 7. Hiſt. Natur. cap. 2. J. Tzetzes in Lycophronem: Λαιστρυγόνες, οἱ νῦν Λεοντῖνοι. Εἰσὶ δὲ ἐν Σικελίᾳ, ὡς ληροῦσι, ὑπάρχοντες ἀνθρωποφάγοι. *Leſtrygones, qui nunc Leontini. Sunt autem in Siciliâ, ut nugantur, qui veſcuntur humana carne.*

CAP. XXII.

Hiſtoria de Sertorio duce, deque aſtu ejus commentitiiſque ſimulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandoſque ſibi utebatur.

SErtorius vir acer, egregiuſque dux, & tuendi regendique exercitus peritus fuit. is, in temporibus difficilimis, & mentiebatur ad milites ſi mendacium prodeſſet, & literas compoſitas pro veris legebat, & ſomnium ſimulabat, & falſas religiones conferebat, ſi quid iſtæ res eum apud militum animos adjutabant. illud adeò Sertorii nobile eſt. 2 cerva alba eximiæ pulchritudinis & vivaciſſimæ

SErtorius vir acer, &c.*] Hujus vitam egregiè deſcribit Plutarchus in Parallelis, ubi cætera inter de ejus moribus hunc in modum diſſerit: Λέγεται δὲ ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς, οὔτε ὑπὸ δέους εὐάλωτος γενέσθαι. φύσει δὲ ἀνέκπληκτος ὢν παρὰ τὰ δεινά, καὶ μέτριος εὐτυχίαν ἐνεγκεῖν. καὶ πρὸς μὲν εὐθυμαχίαν οὐδενὸς ἀτολμότερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων. Ὅσα δὲ κλωπείας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας, περὶ τόπους ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζεν τῶν ἁμαρτημάτων. Id eſt, *Perhibetur Sertorius neque lætitiæ, neque timori patuiſſe, fuiſſe natura in periculis imperteritus, & ſecundam fortunam moderate tuliſſe, ad dimicandum ſignis collatis nemo ſui temporis ducum timidior: ubi vero in bello quid præcipiendum eſſet ex occulto, aut præoccupanda loca munita, aut tranſeundum cum celeritate, aut cum dolo & impoſtura, artifex in loco aſtutiſſimus. In tribuendis ob præclara facta honoribus prolixus exſtitit, & in ſuppliciis ob delicta exigendis moderatus.* Paullo poſt etiam addit: Ἔστι δὲ ἃ καὶ σοφιστικῶς αὐτὸς εἰς ἀπάτην καὶ κήλησιν ἐμηχανᾶτο. *Quædam autem etiam ipſe vafre ad impoſturam & illecebras eſt commentus.*

2. *Cerva alba, &c.*] Plutarchus, poſtquam dixerat Sertorium etiam ad impoſturas uſque quædam commentatum fuiſſe, hanc de cervâ albâ narrationem, ut inſigne ſpecimen, ſubjicit, quam etiamſi aliquomodo longior ſit, Latine tamen hic tranſcribere non defugiemus; ea vero hujuſmodi eſt: *Spanus*

mæ celeritatis à Luſitano ei quodam dono data eſt. hanc ſibi oblatam divinitus, & 3 inſtinctam 4 Dianæ numine colloqui

vir popularis ex iis qui degebant ruri, incidens in cervam, quæ recens pepererat & venatorem fugiebat, non eſt illam aſſequutus, ſed hinnulum coloris raritate obſtupefactus (totus enim candidus erat) inſequutus cepit. Agebat forte illic in locis Sertorius. Cui, cum quicquid ſibi ex venatione, aut ex agri fœtibus offerreretur muneris, exciperet comiter, & benigne remuneraret ſe colentes, donavit ille hinnulum, & accepit eum Sertorius. Fuit hic ei primum modice gratus: quem cum tempore cicuraſſet & domaſſet adeo ut audiret vocantem, & pergentem aliquo ſequeretur, turbamque & ſtrepitum omnem ferret caſtrenſem, traxit rem paullatim in religionem, donum Dianæ cervam ferens, multaque arcana jactabat ab ea ſe edoceri. Quippe barbaros ſciebat natura in ſuperſtitionem eſſe proclives. Attexebat ille inſuper talia. Cum incurriſſe hoſtes occulte reſciviſſet aliquò in provinciam ſuam, aut oppidum ad defectionem ſollicitaſſe, cervam fingebat ſe in ſomnis allocutam monuiſſe, ut paratas haberet copias. Aliàs intellectâ legatorum ſuorum victoriâ, nuntium abſcondebat, ac cervam producebat obfauſtum nuntium coronatam, gratulari jubens & Diis honorem habere, quod brevi aliquid eſſent audituri boni. Ita manſuefactus eſt ubique obſequentioribus, quod arbitrarentur non ab hominis ſe conſiliis peregrini, ſed regi à Deo, &c.

3. *Inſtinctam*] Al. *inſtructam.* haud ita bene.

4. *Dianæ numine colloqui ſecum, &c.*] Hoc ſtratagemate uſus Sertorius, ad exemplū aliorum, qui ut majori auctoritate & reverentiâ imperium & leges ſuæ à populo reciperentur, fingebant divinitus eas ſibi traditas, & quicquid populo præſcriberent, id divini numinis juſſu & inſtinctu facere, adeo ut ſub religionis ſpecie ſuperſtitionem ipſam foverent. Hac arte Leges ſuas tradidere Lycurgus Lacedæmoniis, Solon Athenienſibus, Minos Cretenſibus. De quorum poſtremo Nicolaus Damaſcenus ita ſcribit: Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμοις ἔχον Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. προσεποιεῖτο δὲ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μεμαθηκέναι, διʼ ἐννέα ἐτῶν εἰς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεὶ τινὰς νόμους φέρων. Id eſt, *Cretenſes primi inter Græcos leges habuerunt à Minoë Rege conditas, qui & primus maris imperio potitus eſt. Fingebat autem Minos ſe ab ipſo Iove didiciſſe, quod per annos novem ad montem quendam commearet, ubi antrum Iovis ſacrum erat; à quo reverſus ſemper leges aliquas Cretenſibus afferebat.* De Lycurgo vero ſcribit Polybius Hiſtor. lib. 10. eum ſimulaſſe ex Pythiæ conſilio omnia agere; ubi & ſimilitudenem aliquam inter Scipionem Africanum, qui in ſomnis ſe moneri fingebat de iis, quæ agenda forent, & Lycurgum fuiſſe, tradit. Verba ejus ex interpretatione J. Caſauboni, nam ut Græcè tranſcribam nimia ſunt, ſic ſonant: *Enimvero mihi videtur Scipio & natura & genere inſtitutorum ſimilitudinem aliquam cum Lycurgo Lacedæmoniorum Legum latore habuiſſe. Nam neque de Lycurgo par eſt exiſtimare, ipſum adeo fuiſſe ſuperſtitioſum, ut in conſtituenda Spartanorum Republicâ Pythiæ per omnia adhæreret; neque Scipio exiſtimari debet, cum patriæ ſuæ tantum imperium pararet, è ſomniis quibuſdam, aut ominibus pependiſſe. Sed cum viderent ambo, pleroſque mortalium neque ea temere admittere, quæ abhorrent à communibus opinionibus; neque res arduas & periculo junctas audere aggredi, niſi ſpes aliqua læti exitus ab aliquo deorum fuerit oſtenſa: & Lycurgus quoties aliquid aggrediebatur, ſententiæ ſuæ auctoritatem oraculi à Pythia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

oqui ſecum, monereque, & docere, quæ utilia factu eſſent, perſuadere omnibus inſtituit: ac, ſi quid durius videbatur quod imperandum militibus foret, à cerva ſeſe monitum prædicabat. id quum dixerat: univerſi, tamquam ſi leo, libentes parebant. Ea cerva quodam die, [5] quum ncurſio eſſet hoſtium nunciata, feſtinatione ac tumultu conſternata [6] in fugam ſe prorupit, atque in palude proxima delituit; & poſtea requiſita periiſſe credita eſt. neque multis diebus pòſt, inventam eſſe cervam Sertorio nunciatur. tum qui nunciaverat juſſit tacere: ac, ne cui palam diceret,

bia editi adjiciendo, ut facilius reciperentur, & plus fidei invenirent ſua conſilia efficiebat: & Publ. item Scipio, in multitudinis animis hanc perſuaſionem alens, quaſi divinitus monitâ mente ageret cuncta, eos quibus imperabat confidentiores, atq; paratiores adverſus omnia formidoloſa & terribilia incepta reddebat. Sic notum eſt, Numam Pompilium ſecundum Romanorum Regem, ut populo Romano ſacra, cærimonias, modum colendi Deos ex ſuo præſcripto perſuaderet, conſuetudinem ſe habere cum Nympha ſive Dea Egeria finxiſſe, quaſi omnia iſta ejus monitu faceret. Omnes enim iſti norant, Religionis magnum eſſe imperium in hominum animos; hominemque abſque religione eſſe inſtar equi ſine fræno, qui nullo modo regi poſſit. Religionem vero, etiamſi falſa ſit, dummodo vera credatur, animorum ferociam domare, libidines coërcere, ſubditos Principum imperio obſequentes efficere. Quod & impoſtor ille Muhammedes in magnæ generis humani partis exitium non niſi nimis noverat, dum Alcoranum ſuum ex ore Angeli Gabrielis ſe recepiſſe fingeret, atq; ejus monitu omnia ſe gerere mentiretur. Alia omninò res fuit in Prophetâ Moſe, qui Leges ab ipſomet Deo Tabulis inſcriptas, populo Judaico tradendas, in monte Sinaï accepit.

5. *Quum incurſio eſſet hoſtium nunciata, &c.*] Sic Mſſ. & Vett. Edd. In Edit. Stephani eſt: *Cum incurſu eſſet hoſtium nuntiata feſtinatio, tumultu conſternata in fugam ſeſe prorupit.*

6. *In fugam ſe prorupit, &c.*] Plutarchus, ubi prælium inter Sertorium & Pompejum commiſſum narrat, ſubjicit: *At erat Sertorius majorem in modum perculſus, quod nuſquam compareret cerva. Mira enim adverſus barbaros orbatus erat machina, qui tunc vel maxime confirmandi erant. Mox tamen nocte quidam forte errantes offendunt eam, & à colore agnitam capiunt. Quibus Sertorius, ut ad eum delatum eſt, grandem ſummam, ſi id non vulgaſſent, oſtendit ſe daturum. Cervam autem cum paucis diebus occultâſſet, proceſſit in concionem vultu admodum remiſſo, barbarorum præfectis rem lætiſſimam in ſomnis ſibi à Deo exponens prænuntiatam. Hinc tribunal conſcendit. Dum adeuntibus vacat, cerva à cuſtodientibus eam in propinquo dimiſſa eſt. Quæ cernens Sertorium, curſu hilaris ad tribunal fertur, aſſiſtenſque caput genibus ejus imponit, dextramque ore, quod facere etiam ante ſolebat, attrectat. Quam demulcente viciſſim in ſpeciem Sertorio, manantibus quoque nonnihil lacrymis, ſtupor primum defixit ſpectatores, deinde plauſu & acclamatione ut ſanctum virum Sertorium & diis charum ad tabernaculum ejus proſequuti ſunt, & bonâ ſpe erecti.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

diceret, interminatus eſt: præcepitque, ut eam poſter[o] die repentè in eum locum, in quo ipſe cum amicis eſſet, immitteret: admiſſis deinde amicis poſtridie, [7] viſum ſibi eſſe ait in quiete cervam, quæ periſſet, ad ſe reverti, &, u[t] prius conſuerat, quod opus eſſet facto, prædicare. tun[c] Sertorio, quod imperaverat, ſignificante, cerva emiſſa in cubiculum Sertorii introrupit, clamor factus, & orta admiratio eſt: eaque hominum barbarorum credulitas Sertorio in magnis rebus magno uſui fuit. Memoriæ proditum eſt, ex iis nationibus, quæ cum Sertorio faciebant, quum multis prœliis ſuperatus eſſet, neminem umquam ab eo deſciviſſe: quamquam id genus hominum eſſet [8] mobiliſſimum.

7. *Viſum ſibi ait in quiete*] Ita Petronius: *Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere.* Similiter Cæcilius apud Minucium Felicem in Octavio: *Etiam per quietem Deos videmus.*

8. *Mobililiſſimum*] Ut Horatius de plebe Romana Od. I.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium,
Certat tergeminis tollere honoribus.
Et Cicero Orat. pro Roſcio: *Quem hominem? levem? imo graviſſimum: mobilem? imo conſtantiſſimum.* Et Cæſar lib. 3. de Bello Gall. *Itaque cum intelligerent, omnes fere Gallos novis rebus ſtudere, & ad bellum mobiliter, celeriterque excitari.*

CAP. XXIII.

De ætatibus hiſtoricorum nobilium Hellanici, Herodoti, Thucydidis.

HEllanicus, Herodotus, Thucydides, hiſtoriæ ſcriptores in iſdem temporibus fere [1] laude ingenti floruerunt, & non nimis longè diſtantibus fuerunt ætatibus. nam [2] Hellanicus initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexa-

L*Aude ingenti*] Quid ſi legas *laude ingenii*?

2. *Hellanicus initio belli Peloponneſiaci*] Bellum Peloponneſiacum cæpit anno ſecundo Olympiad. LXXXVII. Si itaque tum temporis Hellanicus Mitylenæus Hiſtoricus, fuerit annorum ſexaginta quinque, neceſſe eſt natalem ejus incidere in annum primum Olympiad. LXXI. Euſebius in Chronico ad Olympiad. LXX. notat: *Hellanicus Hiſtoriographus, & Democritus Philoſophus, & Heraclitus cognomento Tenebroſus, & Anaxagoras Phyſici clari habentur.* Hoc modo Hellanicus floruerit IV. annis ante ejus natalem. quod omnino abſurdum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

xaginta annos natus videtur, 3 Herodotus tres & quinquaginta, 4 Thucydides quadraginta. ſcriptum hoc libro ndecimo 5 Pamphilæ.

m. Lapſus itaque hic, ut alias non mel Euſebius, in temporis aſſignaone. Scripſerat Hellanicus librum de tiquiſſimis gentium principibus, priſque urbium conditoribus; quem ίας ἐθνῶν & πόλεων inſcripſerat. lidit etiam Deucaliona, item Troica, aque, quorum mentio apud Veteres ſtat. Alius fuit ab hoc Hellanico Milinæo ejuſdem nominis Hellanicus, gnomento Mileſius, itidem Hiſtoris, ut Suidas tradit. De utroque plu, qui deſideras, vide Voſſ. de Hiſtor. ræc. lib. 1. cap. 1. & lib. 4. cap. 5.

3. *Herodotus tres & quinquaginta*] uodecim itaque annis minor Hellaco fuit Herodotus; quippe cujus nalis incidit in annum primum Olymp. xxiv. quatuor annis ante tranſitum Xerxis in Europam, qui contigit ann. 1. Olymp. LXXV. annis vero octo poſt pugnam Marathoniam, quippe quæ acciderit anno 1. Olymp. LXXII. Neminem ex Hiſtoricis Græcis qui hodie exſtant, Herodoto antiquiorem habemus. Hiſtoriam ſuam novem libris complexus eſt, quos Muſarū nominibus inſcripſit.

4. *Thucydides quadraginta*] Natus itaque Thucydides annis tredecim ante Herodotum; annis autem viginti quinque ante Hellanicum. Sic ut annus ejus natalis inciderit in annum ſecundum Olympiad. LXXVI. Scripſit Peloponneſiorum cum Athenienſibus bellum octo libris, ut hodie quidem Hiſtoria ejus diviſa eſt.

5. *Pamphilæ*] De hâc vide quæ notavimus ad cap. 17. hujus libri.

CAP. XXIV.

uid Vulcatius Sedigitus in libro, quem de poëtis ſcripſit, de comicis Latinis judicarit.

SEdigitus in libro, quem ſcripſit de poëtis, quid de iis ſentiat, qui comœdias fecerunt, & quem ex omnibus ræſtare cæteris putet, ac deinceps quo quemque in loco honore ponat, his verſibus ſuis demonſtrat:

Multos incertos certare hanc rem vidimus,
Palmam poëtæ comico cui deferant.
Eum meo judicio errorem diſſolvam tibi:
Vt contra ſi quis ſentiat nihil ſentiat.
2 *Cæcilio palmam Statio do comico.*

Plautus

SEdigitus in libro quem de Poëtis ſcripſit, quid de iis ſentiat*]Putidum hoc insulſum Volcatii Sedigiti de Latiis Comicis, judicium, dudum eſt, quod à Viris doctiſſimis exploſum eſt, eoſque inter à J. Rutgerſio Var. Lect. lib. 4. cap. 19.

2. *Cæcilio palmam Statio do comico*]

 Unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

3 *Plautus ſecundus facilè exſuperat cæteros.*
4 *Dein Nævius, qui fervet, pretium tertium eſt:*
5 *Si erit, quod quarto detur, dabitur Licinio.*
6 *Poſt inſequi Licinium facio Attilium.*

Unde Statii cognomen Cæcilio adhæſerit, docet Auctor noſter ſupra lib. 4. cap. 20. Cæcilio Sedigitus palmam tribuit inter Comicos; facilius id fortaſſe factum quam decuit: quamvis enim de eo, cujus nulla exſtant ſcripta, judicari nihil poſſit, non parvi tamen Ciceronis judicium faciendum eſt, qui nunc *malum* eum *Latinitatis Auctorem eſſe*, nunc *malè locutum* dicit. Verum Acidalius Divinat. in Plaut. cap. 1. putat Sedegitum non tam ſermonis puri, quam argumenti rationem habuiſſe; quo nomine etiam Cæcilio palmam tribuit Varro apud Nonium: *In argumento Cæcilius poſcit palmam, in Ethesia Terentius, in ſermonibus Plautus.* Sic Horatius etiam Cæcilium gravitate dicit vincere.

3. *Plautus ſecundus*] Ex Varronis ſententia in ſermonibus Plautus princeps, ut modò vidimus. Acidalius putat Sedigitum non inepte Plauto ſecundum locum dediſſe, ut Cæcilio primum, ab argumento ſcilicet: ut rerum argumentorumque omnium prima, verborum deinde ſermoniſque ſecunda ratio habeatur. Neque id diffitendum; quamvis enim Terentius ſermonis puritate multis paraſangis Plautum ſuperet; argumentorum tamen varietate & rerum copia itidem Terentius à Plauto vincitur.

4. *Dein Nævius, qui fervet, pretium tertium eſt*] Sic in ultima editione edidit Vir doctiſſimus. Cum vulgo erat, ut & in Cod. Tornæſ. & Vett. Edd.

Dein Nævius qui ſervet pretio in tertio eſt.

Stephanus vero ediderat,

Dein Nævius qui ſervet pretium tertiu' eſt.

Valenti autem Acidalio legere placet:

Dein Nævius, ſi quis erit, pretio in tertio eſt.

Quod ſenſum non incommodum admittit. Legere etiam poſſis, quemadmodum Gryphius olim edidit:

Dein Nævius, qui fervet, pretio in tertio eſt

Cæterum Nævium Comicum bello Punico ſtipendia feciſſe, ejuſque belli Hiſtoriam conſcripſiſſe, ac fabulas apud populum dediſſe anno U. C. Iↄxix. conſtat ex Auctore noſtro infra lib. 17. cap. 21.

5. *Si erit, quod quarto detur, dabitur Licinio*] Ita legendus hic verſus è Ms. Vett. Edd. habent:

Si quid quarto detur, dabitur Licinio.

Melius ſane, quam eo modo, quo Stephanus edidit:

Si erit, quod quarto; dabitur Licinio.

Quem etiam ſecutus erat Vir Doctiſſimus in poſtremâ editione. Intelligitur autem hic Licinius Imbrex, de quo jam ſupra ad lib. 13. cap. 22. quædam notavimus. Meminit hujus Licinii etiam Cicero lib. 1. de Finib. & libb. de Divinatione.

6. *Poſt inſequi Licinium facio Attilium*] Hic omninò Sedigiti judicium claudicat, qui Terentio præponit Attilium, quem Cicero lib. 14. ad Attic. Epiſt. 23. *vocat duriſſimum Poëtam*; Licinius etiam ferreum nuncupavit, eodem Cicerone teſte lib. 1. de Finib. his verbis: *A quibus tamen diſſentio, ut cum Sophocles vel optime ſcripſit Electram, tamen malè converſam Attilii mihi legendam putem: de quo Licinius:*

Ferreum ſcriptorem opinor; verum ſcriptorem tamen

Ut legendus ſit. - - -

Ex quibus Ciceronis verbis liquet Attilium Sophoclis Electram Latine reddidiſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

7 *In ſexto ſequitur hos loco Terentius.*
8 *Turpilius ſeptimum,* 9 *Trabea octavum obtinet.*
Nono loco eſſe facilè facio 10 *Luſcium.*
Decimum addo cauſa antiquitatis 11 *Ennium.*

CAP.

iſſe, quamvis malè. Hujus etiam
minit Suetonius in Jul. Cæſare, ubi
in C. Julii Cæſaris funerationis pro-
ſu, inter ludos cantata eſſe quædam
miſerationem & invidiam cædis
s accommodata, *ex Pacuvii Armo-
Iudicio, & ex Electra Attilii, alia ad
ilem ſententiam.* ubi male Caſaubo-
Attii nomen pro *Attilii* reponit.
etur tamen Attilius circa eadem
pora ac Attius vixiſſe, nimirum cir-
nnum U. C. Iↄ cxxii. Volcatius hic
ilium inter Comicos recenſet;
mvis Sophoclis Electram Tragœ-
verterit; quia quæ ex ſuopte in-
io ſcripſerit comici argumenti fue-
; unde & fragmenta illa, quæ Cice-
Varro, Macrobius ex eo adducunt,
umpta eſſe videntur.

. *In ſexto ſequitur hos loco Terentius*]
d. Tornæſ. & Vett. Edd. *conſequitur.*
nino vix ferri poteſt hîc Sedegiti
ſura, qui ſexto demum loco Te-
ium in Comicorum ordine collo-
Cum Terentium tantopere vene-
ſit Antiquitas, ut optimus & ipſe
nicus Afranius ullum ei conferri,
um præponi, vetet. Mirum etiam,
uidem ullam Afranii mentionem
lcatio fieri, quem optimus Cenſo-
Horatius ipſe Menandro conferre
dubitat. Unde Vellejus Patercu-
um juxta Terentium & Cæcilium
it lib. 1. *Dulceſque Latini ſermonis
iæ,* inquit, *per Cæcilium, Terentium-
& Afranium, ſuppari ætate florne-
.* Et Quintilianus lib. 10. Inſtit.
tor. cap. 1. Afranium in Togatis
excellere ſcribit. Ex his etiam conſtare poteſt, quanti hoc Sedigiti judicium faciendum.

8. *Turpilius ſeptimum*] Floruit hic Sextus Turpilius temporibus Terentii; & mortuus eſt admodum ſenex Sinueſſæ Olymp. CLXIX. ut ſcribit Hieronymus in Chronicis. Terentium amaſſe fertur Turpilius, iiſdemque ludis aliquando utriuſque fabulas actitatas. Ejus Thraſyleontem, Fugitivos, ac Leucadiam, item Demetrium, quem ex Alexide tranſtulit, laudant inter Veteres Varro, Feſtus, Nonius, alii.

9. *Trabea octavum obtinet*] Iiſdem etiam temporibus atque Attilius, Trabea quoque Comicus floruiſſe videtur. Meminit hujus Cicero lib. 2. de Finibus: *Nam & ille,* inquit, *apud Trabeam voluptatem animi Lætitiam nimiam dicit.* In libris etiam Tuſculanar. Quæſtionum multos Trabeæ verſus Cicero adfert.

10. *Luſcium*] Quem hic nono loco adducit Sedigitus Luſcium, fuit Terentio æqualis; inter fabulas ejus Theſaurus memoratur, cujus argumentum Donatus in Eunucho recitat.

11. *Ennium*] Natus hic anno U. C. Iↄxiv. C. Mamilio Turrino & Q. Valerio Falcone Coſſ. Obiit vero ſeptuagenarius, Q. Marcio Philippo & Cn. Servilio Cæpione Coſſ. ut ſcribit Cicero in Bruto & de Senectute. Præter Annalium libros plures inſuper ſcripſit comœdias & tragœdias; quam ob cauſam ei propter antiquitatem decimum inter Comicos hîc locum dat Sedigitus.

CN.

CAP. XXV.

De verbis quibuſdam novis, quæ in Cn. Mattii mimiambis offenderamus.

1 CN. Mattius vir eruditus in mimiambis ſuis non abſurde neque abſonè finxit, 2 *recentatur*, pro eo quod Græci dicunt 3 ἀνανεοῦται. Verſus, in quibus hoc verbum eſt, hi ſunt:

Iamjam albicaſcit Phœbus, & recentatur
Commune lumen hominibus, voluptáſque.

Idem Mattius in iſdem mimiambis 4 *edulcare* dicit. quod eſt, dulcius reddere, in his verſibus:

Quapropter edulcare convenit vitam;
Curaſque acerbas ſenſibus gubernare.

CAP.

CN. *Mattius*] Vide notas ad lib. 6. cap. 6. p. 373. Sæpius hujus Mattii Auctor noſter meminit, ut & Varro, Macrobius, Nonius, Priſcianus. De eodem etiam eſt illud Terentiani Mauri.

Hoc mimijambos Mattius dedit metro,
Nam vatem eundem eſt Attico thymo tinctum,
Pari lepòre conſecutus & metro.

Quibus verbis docet Terentianus Maurus Cn. Mattium Mimijambos ſuos ſcripſiſſe Scazonte Hipponacteo, atque ideo aſſecutum Hipponactem græcum poëtam & lepore & metro. Quod & facile conſtare poteſt conſideranti ea, quæ Veteres ex Cn. Mattio adferunt, ut Gellius hoc loco, & infra lib. 20. c. 9.

2. *Recentatur*] Nonius: *Recentari honeſte poſitum pro renovari, quod eſt Græcè* ἀνανεοῦσθαι. Atque idem citat Mattii exemplum, quod ex noſtro hauſit.

3. Ἀνανεοῦται] Id eſt, *denuo naſcitur, atque iterum fit recens.*

4. *Edulcare*] Sic Nonius *Edulcare, pro dulcius facere*, & Mattii verba adducit, quæ ex Gellio deſcripſit. Simili modo *Obdulcare* dixit Cæl. Aurelianus tardar. paſſion. lib. 3. cap. 1. *Cætera coquentes, atque obdulcantes ſale & oleo ægris offerrunt.* Utitur & Ambroſius lib. 5. Hexam. cap. 21. de melle: *Nec ſalum voluptati, ſed etiam ſaluti eſt: Fauces obdulcat, & curat vulnera.* Sic *Indulcare* eſt apud Tertullianum adverſ Judæos cap. 13. *Hoc enim lignum tum in ſacramento erat, quo Moſes aquam amaram indulcavit.*

Λόγος

CAP. XXVI.

Quibus verbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum: ejuſque definitionis interpretamentum verbis Latinis factum.

ARiſtoteles quid ſyllogiſmus eſſet his verbis definivit: λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει διὰ τῶν κειμένων. ejus definitionis on videbatur habere incommodè interpretatio facta hoc nodo: *Syllogiſmus eſt oratio, in qua conſenſis quibuſdam & onceſſis, aliud quid, quàm quæ conceſſa ſunt, per ea quæ conceſſa unt, neceſſario conficitur.*

Λόγος ἐν ᾧ τεθέντων, &c.] Ad verbum: *Oratio in qua poſitis quibuſdam aliud quid à poſitis neceſſario conſequitur, per ea quæ poſita ſunt.*

CAP. XXVII.

Quid ſint comitia calata, *quid* curiata, *quid* centuriata, *quid* tributa, *quid* concilium; *atque inibi quædam ejuſmodi.*

IN libro Lælii Felicis ad [1] Q. Mucium primo ſcriptum eſt, Labeonem ſcribere, [2] *Calata Comitia* eſſe, quæ [3] pro ollegio pontificum habentur aut [4] Regis Sacrorum, [5] aut Flami-

Q. *Mucium*] Sc. Scævolam Juriſconſultum, de quo ſupra p. 210.

2. *Calata Comitia*] Primum omnia *omitia Calata* dicta, hoc eſt, convoca a; poſteà verò cum in deſuetudinem oc verbum abiiſſet, retentum eſt nonen Calatorum Comitiorum in his antum, quæ pro collegio Pontificum abebantur, aut Regis ſacrorum, aut aminum inaugurandorum cauſa, de uibus hic Labeo; vel etiam quæ teſtanentorum condendorum cauſa fiebant, idque religionis cujuſdam & aniquitatis ratione. De quibus Gellius mox ſubjicit. Cæterum ad hujus capiis pleniorem intelligentiam, Antiquitatum Romanarum Scriptores Onuphrius Panuinus, Sigonius, J. Perionius, Roſinus conſulendi; præ cæteris verò Nic. Grucchius, qui totum Comitiorum Romanorum negotium tribus libris doctiſſime & fuſiſſime complexus eſt. Nobis tantum hîc littora legere animus eſt.

3. *Pro collegio Pontificum*] Id eſt, à Collegio, vel apud Collegium Pontificum.

4. *Aut Regis ſacrorum*] Sic omnes Vett. Edd. In Editione Stephani, aliiſque ejus editionem ſecutis, deeſt τὸ *ſacrorum*, neſcio an Ms. cujuſdam auctoritate id factum. Forte Stephanus id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Flaminum inaugurandorum cauſa. eorum autem alia eſſe curiata, alia centuriata. curiata per lictorem curiatim calari, id eſt, convocari: centuriata per cornicinem. iſdem comitiis, quæ calata appellari diximus, [6] ſacrorum deteſtatio & teſtamenta fieri ſolebant. tria enim genera teſtamentorum fuiſſe accepimus, [7] unum, quod calatis comitiis in populi concione fieret: [8] alterum in procinctu, quum viri ad prœlium faciendum in aciem vocabantur: [9] tertium per familiæ

id pro gloſſemate habuit; ut qui ſatis notum putaret de rege ſacrorum hîc ſermonem eſſe, cum de flaminibus inaugurandis ſequeretur. Nos tamen non dubitavimus veterem lectionem poſtliminio reducere. Notum autem Regem ſacrorum, ſive Sacrificulum apud Romanos dictum, qui in Sacerdotum ordine primus eſſet & maximus, & in ipſis inaugurationis conviviis ſolus ſupra omnes accumberet, ut ſcribit Feſtus in verbo *Ordo ſacerdotum*. Qua de cauſa vero primum creatus, docet Livius lib. 2. *Regibus exactis & partâ libertate rerum deinde divinarum habita cura, & quia quædam publica ſacra per ipſos reges factitata erant, nec ubi regum deſiderium eſſet, Regem Sacrificulum creant. Id ſacerdotium Pontifici ſubjecere, ne additus nomini honos aliquid libertati, cujus nunc prima erat cura, afficeret.* Quod & tradit Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 4.

5. *Aut Flaminum*] Ut Dialis, Quirinalis, Martialis, Vulcanalis, Furinalis, aliorumque. Singuli enim Dii ſuos habuêre Flamines cognominatos, ut ſcribit Varro lib. 4. de LL. De Flaminibus vide notata ſupra p. 56.

6. *Sacrorum deteſtatio*] Supra lib. 6. cap. 12. Gellius refert Serv. Sulpitium Juriſconſultum librum conſcripſiſſe *De Sacris Deteſtandis*. Ubi vide notata pag. 383.

7. *Unum, quod Calatis comitiis*] Quæ hic de teſtamentorum faciendorum tribus apud Veteres uſitatis modis breviter traduntur, haud aliunde meliorem lucem capere poſſunt, quam ab iis, quæ ſcribit Theophilus in Paraphraſi *Inſtitut. lib. 2. tit. 10. De teſtamentis.* Sic autem de teſtamento quod Calatis Comitiis dicebatur, verba ejus Latine ſonant: *Teſtamentum Calatis comitiis tempore pacis fiebat bis in anno hunc in modum. Præco univerſam circumibat civitatem conclamans, & totus populus congregabatur, & ita qui volebat teſte populo teſtamentum ſcribebat. Inde Calatis comitiis dictum eſt. Calare enim vocare eſt. Comitia autem, congregatio populi. Quoniam igitur vocati congregabantur, appellatum eſt teſtamentum Calatis comitiis.*

8. *Alterum in procinctu*] Subjicit ibidem Theophilus: *Procinctum vero teſtamentum eſt, quod fiebat, cum in prælium eſſent exituri: nomenque ab habitu in quo teſtamenta faciebat, ſortitum eſt. Procinctus enim dicitur, qui accinctus eſt & paratus ad confligendum cum hoſte. Nam cum in incerto eſſet, an redituri eſſent, teſtamento prius facto in prælium exibant.*

9. *Tertium per familiæ emancipationem*] Quomodo tertium hoc teſtamentorum genus, quod per *æs & libram* dicebatur, introductum ſit, loco citato in ſequentibus tradit Theophilus hiſce verbis. *Porro cum hæ duæ tantum ſpecies*, teſtamentorum ſc. Calatis comitiis & in Procinctu, *in uſu eſſent, eveniebat, ut nonnulli repentina morte ſublati, inteſtati morerentur; neque enim Calatis comitiis teſta-*

nilia emancipationem, cui æs & libra adhiberetur. In eodem Lælii Felicis libro hæc ſcripta ſunt : *Is qui non univerſum populum, ſed partem aliquam adeſſe jubet,* [10] *non comitia, ſed concilium edicere debet. tribuni autem neque advocant patricios, neque ad eos referre ulla de re poſſunt : ita ne leges quidem propriè, ſed plebiſcita appellantur quæ tribunis plebis ferentibus accepta ſunt.* [11] *quibus rogationibus antè patricii non tenebantur,* donec

ſtabantur, quia nondum inſtaret temus; neque item in Procinctu, quia bellum on eſſet. Deinde & illud mali ominis idebatur, ſano quempiam & valente rpore teſtamentum facere. Ob hæc igir tertia ſpecies inventa eſt, quæ diceba-r per Æs & Libram. Fiebat enim per nancipationem. Porro emancipatio eſt naginaria venditio. In hunc vero moum vendebatur. Quinque aderant teſtes r Libripens, cives Romani, hique pubes. Atque his præſentibus, is qui ſucſſor defuncti erat futurus, patrimonium orituri emebat, verba quædam dicens lemnia, quæ nunc fruſtra ſit referre : & naginarii pretii nomine, nummum reim domino dabat; appellabaturque is ii emebat, Familiæ Emptor. Deinde ornabat moriens, quid poſt mortem ſuam eri vellet, dicebat enim familiæ emptori, ve hæredi : Huic volo dari fundum, li domum, alii centum ſolidos. *Hoc rò teſtamenti genere invento, priora illa latis comitiis & in Procinctu jam lontempore in deſuetudinem abierant. Sed tertium genus per Æs & Libram, pautim ſperni cœperat. Nam, cum idem failiæ emptor eſſet, & hæres, pro certo bens is ſe hæredem futurum, in domim hæreditatis inſidias comparabat: uncomplures pro veteri more familiæ emorem adhibebant : qui imaginaria emione patrimonium morituri emeret : ſed tator ſeorſum in tabulis aut chartis, em ſibi hæredem eſſe vellet, ſcribebat.*

10. *Non Comitia, ſed concilium*] Hoc omitiorum & concilii diſcrimen vitur obſervare Cicero lib. 2. De Legib. *Quid enim majus eſt,* inquit, *ſi de jure quærimus, quam poſſe à ſummis imperiis & ſummis poteſtatibus comitiatus, & concilia vel inſtituta obnunciare, vel habita reſcindere.* Et poſt reditum in Senatu : *Tribunus pl. tulit, ne obnunciare concilio, aut comitiis liceret.* Livius tamen indifferenter Comitiorum & concilii nomine in eadem re utitur. Sic lib. 3. *Iudicii die cum excuſaretur ſolum vertiſſe exilii cauſâ, nihilominus Virginio Comitia habente, collegæ appellati demiſère concilium.* Item lib. ubi agit de judicio Manlii, quod centuriatis comitiis peractum fuit, inquit : *In lucum Petilinum concilium populi indictum eſt.* Quod & alibi Livius non ſemel facit : ex quibus apparet Livium non ita anxiè obſervaſſe illam comitiorum & concilii differentiam, quam hic Lælius Felix ponit. Verum Lælius hic Comitiorum & Concilii nomen in maximè propriâ ſignificatione unumquodque accepit. Ut Comitia dicantur univerſi populi conventus ad aliquid ſuffragiis ſuis decernendum. Concilia vero partis populi conventus ad aliquid jubendum. Cujus generis erant, quæ à Tribunis plebis indicebantur comitia. Habebant enim jus vocandæ plebis non univerſi populi. Itaque Tribuni pl. verius Concilia, qnam Comitia habere dicebantur.

11. *Quibus rogationibus antea patricii non tenebantur, donec Q. Hortenſius dictator*] Ante Hortenſium tamen jam anno ab U.C. CCCIV, ſeceſſione ſecundâ in Aventinum, L. Valerius & M. Hora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

donec Q. Hortenſius dictator eam legem tulit, ut eó jure, quod plebes ſtatuiſſet, omnes Quirites tenerentur. Idem in eodem libro hoc ſcriptum eſt: [12] *Quum ex generibus hominum ſuffragium feratur, curiata comitia eſſe.* [13] *quum ex cenſu & ætate, centu-*

Horatius Coſſ. cũ veluti in controverſo jure eſſet, tenerenturne patres plebiſcitis, legem centuriatis comitiis tulerunt, ut quod tributim plebes juſſiſſet, populum teneret, ut conſtat ex Livio lib. 3. Hanc legem poſtea confirmavit Q. Hortenſius Dictator, lege lata, quæ ſuo nomine Hortenſia dicta; quod factum anno U. C. CCCLXVII. cum plebes tertiò ſeceſſiſſet in Janiculum. Denique idem iterum ſtatutum à Dictatore Q. Publilio, anno U. C. CCCCXIII. Vide Liv. lib. 8. Florum in Epitome IX.

12. *Quum ex generibus hominum ſuffragium feratur, curiata comitia eſſe*] Curiata Comitia erant, in quibus populus curiatim ſuffragium dicebat; hoc eſt, in quibus populi per curias diviſi ſententia rogabatur, ut quod plures curiæ ſtatuiſſent, id juſſum populi eſſe diceretur. Hæc omnium Comitiorum antiquiſſima fuere, ita ut primis illis temporibus omnia, quæ populi ſuffragiis fierent, non niſi Comitiis Curiatis fierent. Fiebant vero hæc Comitia intra pomerium, & ut plurimum in foro in loco, qui inde *Comitium* dictus, ut teſtis eſt Varro lib. 4. de L. L. Et poſt ejectos reges duabus potiſſimum rationibus Curiata Comitia habebantur: una fuit legum ferendarum, altera verò Sacerdotum quorundam creandorum. Differebant à Tributis, quod in his ſimul vocentur, qui ejuſdem regionis ſunt, ut quiſque ſuam dicat ſententiam; in Curiatis verò ſinguli vocentur, qui ejuſdem curiæ ſunt. Itaque ſi contigiſſet quoſdam, qui nomina profeſſi erant in aliqua curia, domicilium mutare & in alterius curiæ locum commigrare, hi non cum iis, inter quos primum nomen ſuum profeſſi erant, ad comitia curiata, ſed cum viciniis ſuis ejuſdem regionis, ſive tribus, ad tributa Comitia vocabantur. Aliud adhuc diſcrimen, idque non parvum, legimus apud Dionyſium Halicarnaſſ. libr. 10. Τὶς δὲ τούτων διαφορὰ τῶν ἀρχαιρεσίων, ἐγὼ σημανῶ. τὰς μὲν φατριακὰς τὰς ψηφηφορίας ἔδει, προβουλευσαμένης τῆς βουλῆς, καὶ τοῦ πλήθους, κατὰ φατρίας τὰς ψήφους ἐξενέγκαντος, καὶ μετὰ ἀμφότερα ταῦτα τῶν παρὰ τοῦ δαιμονίου σημείων τε καὶ οἰωνῶν μηδὲν ἐναντιωθέντων, τότε κυρίας εἶναι. τὰς δὲ φυλετικὰς μήτε προβουλεύματος γινομένου, μήτε τῶν ἱερῶν καὶ οἰωνοσκόπων ἐπιθεσπισάντων, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τελεσθείσας ὑπὸ τῶν φυλετῶν τέλος ἔχειν. Id eſt, *Quæ ſit horum Comitiorum differentia, ego indicabo. Curiata ſuffragia tum demum rata habebantur, ubi & Senatuſconſultum præceſſiſſet, num ad populum id promulgari oporteret, ſuffragiis curiatim collectis, nulloque vitio ex auguriis vel oſtentis obnunciato: Tributa vero ſuffragia ſine Senatuſconſulto, vel ſacerdotum vel augurum approbatu fiebant, oportebatque ea intra unum diem confici.*

13. *Quum ex cenſu & ætate, Centuriata*] Ut à curiis Curiata, ita à centuriis Comitia Centuriata dicta, quia in iis populus per claſſium centurias ſuffragium ferebat. Primum hæc inſtituta fuere à Servio Tullio, qui populum in claſſes & centurias diſtribuit, ut refert Livius lib. 1. & adhuc melius Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 4. & lib. 9. Ubi in cauſa Marcii Coriolani primum tributa comitia habita narrans, horum differentiam à comitiis centuriatis deſcribit, quibuſque modis ſuffragia in centu-

enturiata: 14 *quum ex regionibus & locis, tributa. centuriata autem*

enturiatis comitiis colligi ſolerent o-nnium optime declarat. Cujus verba, tſi ampliora, Latine tamen hîc inſere- e non pigebit: *Antiquis temporibus*, inquit, *cum ſuffragium populus initurus eſ-ſet de re quapiam ex Senatus permiſſu, Conſules ipſi cogebant Centuriata Comi-ia, ſacris quibuſdam adhibitis, ut lex di-ctat. Quin nonnulla etiam ad hæc noſtra empora obſervantur. Coibat autem mul-itudo ad Martium, qui ante urbem eſt, ampum, ordinibus inſtructis, ſub centu-ionibus & ſignis, tanquam in expeditio-ne. Neque omnes ſumptis calculis ſuffra-gium ferebant, ſed ſinguli per ſuas centu-rias, cum evocati à conſulibus eſſent. Cæ-erum, cum ſint in univerſum centum & nonaginta tres centuriæ, eæque diſtinctæ n ſex claſſes: prima claßis vocabatur; & calculum promerebant qui erant maximi enſus, & qui primum locum in acie ob-inebant. in quibus erant equitum ſeptem-decim centuriæ, peditum vero octoginta. Secunda claſſis ſuffragium ferebat mino-ris patrimonii, & qui proximo ordine in acie conſiſtebant, & quibus non eadem ar-ma cum principibus, ſed minora fuêre: jus claßis numerus in viginti centurias diſtinguebatur. His duæ tribus ex fabris ignariis, ferrariiſque adjunctæ erant, aliiſque, qui bellica inſtrumenta confi-ciunt. Qui verò è tertiâ claſſe vocaban-tur, centurias explebant viginti: iidem & cenſu & ordine infra ſecundanas ſub-ſidebant, nec eadem arma cum illis geſta-bant. Iam qui poſt iſtos arceſſebantur, minori cenſu æſtimati ſunt: locuſque illis & in bello tutior, & levior armatura; di-viſi erant & iſti in viginti centurias, ſed addebantur ipſis duæ centuriæ buccinato-rum & tubicinum. Qui verò in quinta claſſe, tenuiiſti admodum pecunia cenſi; quibus arma erant pila & fundæ. hi in acie locum non habebant, ſed nudi & ex-pediti gravis armaturæ legionibus com-militio aſſociabantur, ipſi quoque in tri-ginta centurias diſtributi. Pauperrimi autem civium, reliquis omnibus numero non inferiores, ultimas vices ſuffragandi nanciſcebantur, in unam omnes centuriam conjecti. Iſti erant & liberi à dilectibus, & à tributis immunes, atque ideo in fe-rendis ſuffragiis minimæ auctoritatis. Si igitur in primis centuriis equitum & pe-ditum, quibus in acie primus locus attri-buebatur, ejuſdem ſententiæ fuiſſent o-mnes illæ ſeptem & nonaginta centuriæ, finem ſuam habebat ſuffragatio, neque de-inceps reliquis ſex & nonaginta centuriis calculi permittebantur. Sin minus, ſecun-da claßis duarum & viginti centuriarum vocabatur, ac tertia deinde. Idque ordi-ne procedebat; donec idem decerneretur à ſeptem & nonaginta centuriis. Et pleræ-que controverſiæ primis calationibus de-cidebantur, ut extremorum operam non requirerent. Raro autem negotium ita an-ceps incidebat, ut ad tenuißimorum ſuf-fragia progrederetur. Et hic erat quaſi finis, diſſectis in duas partes, pari nume-ro, centum & nonaginta tribus centuriis, cum ultimum ſuffragium illis ſuperduce-ret, ac in alteram partem pondere numeri inclinaretur.* Hactenus Dionyſius; ex quibus perſpicuum, Centuriata Comi-tia fuiſſe, quibus populus per claſſium centurias diviſus ſuffragium ferebat, ita ut ſuffragia colligerentur centuriatim, & quod plures centuriæ juſſiſſent, id ratum haberetur. Fiebant autem illa tribus potiſſimum de cauſſis, quarum Una erat creandorum magiſtratuum; altera legum ferendarum, tertia, judicii exercendi cauſâ.

14. *Quum ex regionibus & locis tri-buta*] Ut à curiis, Curiata, à centuriis, Centuriata, ita à tribubus Tributa Co-mitia nomen accepêre; quibus non ſo-lum tributim diviſus populus ſuffra-gium ferret, ſed etiam quid plures tri-bus juberent, aut vetarent, ſpectaretur. Hæc primum, ut ſcribit Dionyſius Ha-licarnaſſ. lib. 7. habita fuere in judicio Martii Coriolani, contra patriciorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

autem comitia intra pomerium fieri nefas eſſe; quia exercitum extra urbem imperari oporteat; intra urbem imperari jus non ſit: propterea centuriata in campo Martio haberi, [15] *exercitumque imperari præſidii cauſa ſolitum: quoniam populus eſſet in ſuffragiis ferendis occupatus.*

CAP.

ſententiam, qui centuriata comitia poſtulabant. *Tribuni vero*, inquit, *convocabant multitudinem ad tributa comitia, loca fori reſtibus circumvincientes, in quibus ſingulæ per ſe tribus conſiſterent. Ac tum primum concio viritim ſuffragium datura, hoc eſt, Tributa Comitia, habita fuit, magnopere patriciis adverſantibus, ne hoc fieret, poſtulantibuſque centuriata comitia ex more patrio.* Hiſce Dionyſius ſubjicit, quæ modo de centuriatis comitiis ex eo retulimus, ac poſtea addit: *Qui igitur partes tuebantur Martii, comitia centuriata pro cenſu habenda calari poſtulabant, perſuaſi facile ex prima calatione à ſeptem & nonaginta centuriis hominum abſolutum iri: ſin minus, à ſecunda ſaltem, vel tertia. Verum id ipſum ſpectantes Tribuni, tributa comitia cogi malebant, & eorum judicio hanc litem decerni, ne pauperes deteriori conditione quam divites eſſent, neve tribules pejori loco, quam milites conſiſterent, aut rejectis ad ultimam calationem, excluderetur plebs à pari jure ſuffragiorum, ſed æquales in ſuffragando, ſimileſque inter ſe omnes & ejuſdem auctoritatis, una calatione per tribus calculos ferrent. Viſique ſunt juſtiora quam alteri petere, cum pro univerſi populi, non pro paucorum ſententiis judicium populi peragi oportere cenſerent, & in injuriis publicis cognitionem ad omnes pertinere contenderent.* Atque hoc modo tributa comitia primum introducta ſunt, cum omnia ante, in quibus populi deſiderabatur ſuffragium, curiatis, aut centuriatis comitiis peragi ſolerent. Quatuor autem de cauſis potiſſimum tributa comitia habita fuere; primum, ad creandos minores magiſtratus; deinde ad ſacerdotes collegiorum cooptandos; tertiò, ad leges ferendas; poſtremum, quæ eorum etiam origo fuit, judiciorum cauſâ.

15. *Exercitumque imperari præſidii cauſa ſolitum*] Imperare exercitum hic nequaquam eſt rogare, ut optime jam pridem Doctiſſimus Gronovius contra J. Gutherium in libris De Jure Pontificio, obſervavit lib. I. Obſervat. cap. I. an vellent juberent Quirites arma præſidii cauſa capi, ſed convocare populum diſpoſitum per centurias, & ſub ſignis partem in campum Martium ducere ad ſuffragia ferenda, partem præſidii cauſa locare in Janiculo. Denique, ut ex Varrone lib. 4. de L.L. conſtat, imperare exercitum eſt mittere accenſum circum muros, ut vocet in licium Quirites, hoc eſt, Populum Romanum Quiritium convocet ad Comitia Centuriata. Deinde locare, non quidem omnes centurias, ſed tamen bonam partem cum armis in arce, ut ibi excubarent, dum cæteri ſuffragia inirent. Moris enim fuit in omnibus Comitiis Centuriatis, ut in arce poneretur præſidium adverſus ſubitam hoſtium vim, quæ urbe vacuâ, profectoque ad ſuffragandum exercitu urbano, ingruere forte poſſet. Idque eſt, quod hic dicit Lælius Felix, *exercitum imperari præſidii cauſa ſolitum: quoniam populus eſſet in ſuffragiis ferendis occupatus.*

Corn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XXVIII.

[Q]uòd erravit Cornelius Nepos, quum ſcripſit Ciceronem tres & viginti annos natum, cauſam pro Sex. Roſcio dixiſſe.

CORnelius Nepos & rerum memoriæ non indiligens, & M. Ciceronis, ut qui maximè, amicus familiaris [f]uit. atque is tamen [2] in primo librorum, quos de vita il[li]us compoſuit, erraſſe videtur; quum eum ſcripſit tres & [v]iginti annos natum, primam cauſam judicii publici e[g]iſſe, Sextumque Roſcium parricidii reum defendiſſe. di[n]umeratis quippe annis [3] à Q. Cæpione & Q. Serrano, qui[b]us Conſulibus ante diem III. nonas Ianuarias M. Cice[r]o natus eſt, [4] ad M. Tullium & Cn. Dolabellam, quibus [C]onſulibus cauſam privatam pro Quintio apud Aquilium [G]allum judicem dixit, [5] ſex & viginti anni reperiuntur. ne[q]ue dubium eſt, quin poſt annum, quàm pro Quinto dixe[r]at, Sex. Roſcium reum parricidii defenderit, [6] annos jam ſeptem

[C]*Orn. Nepos*] Vide ſupra p. 441.

2. *In primo librorum, quos de Vi[t]illius*] Ex hoc opere etiam fragmen[t]um adducit Hieronymus Epiſtol. ad [S]ymmachium. Cætera inter etiam ſcri[pſ]it Corn. Nepos Vitam Terentii, teſte [Su]etonio in Vita Terentii, item Vitam [T]. Pomponii Attici, quæ hodie adhuc [e]xſtat, & Vitam Catonis: De quo ta[m]en ad finem ejus Vitæ dicit ſe rogatu [T]. Pomp. Attici ſingulari volumine [u]berius egiſſe; quod temporum inju[ri]a nobis invidit.

3. *A Q. Cæpione & Q. Serrano*] [C]onſules hi fuere an. ab U.C. IↃCXLVII.

4. *Ad M. Tullium & Cn. Dolabel[la]m*] Qui Conſules fuere anno ab U.C. [IↃ]CLXXII.

5. *Sex & viginti anni reperiuntur*] [Si]c Euſebius in Chronico, anno IV. [O]lymp. CLXXIV. *Viceſimo ſexto anno [æ]tatis Cicero Quintium defendit.* hoc [eſ]t, cum ageret annum vigeſimum ſextum. Quintii cauſam egit Cicero poſt Idus Martias M. Tullio Decula & Cn. Dolabella Coſſ.

6. *Annos jam ſeptem & viginti natus*] Fallitur Gellius in ſupputatione annorum. Neque enim Cicero jam ſeptem & viginti annos natus, verum vigeſimum ſeptimum agens, ideoque viginti ſex tantum natus, pro Sexto Roſcio dixit. Totidem enim ſunt anni à Q. Cæpione & Q. Serrano, quibus Coſſ. ante diem III. Januar. Non. natus eſt Cicero, ad L. Sullam Felicem & Q. Metellum Pium, Coſſ. quibus Roſcium defenderit. His enim Coſſ. ante diem III. Non. Januar. Cicero viginti ſex annos abſolvit. Sic ut non viginti ſeptem annos natus dici potuerit, ſi nondum hos abſolviſſet, ſed tantum viginti ſex annos natus, quamdiu vigeſimum ſeptimum adhuc ageret. Dixit igitur anno ætatis vigeſimo ſeptimo, jam natus annos viginti ſex. Et hoc eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſeptem atque viginti natus, 7 L. Sulla Felice Q. Metello Pio conſulibus. in qua re etiam 8 Feneſtellam erraſſe 9 Pedianus Aſconius animadvertit, 10 quòd eum ſcripſerit ſexto viceſimo ætatis anno pro Sex. Roſcio dixiſſe. Longior autem Nepotis, quàm Feneſtellæ error eſt; niſi quis vult in animum inducere, 11 ſtudio amoris & amicitiæ adductum, amplificandæ admirationis gratia, 12 quadriennium ſuppreſſiſſe:

quod Quintilianus lib. 12. cap. 6. ſcribit, Ciceronem ſex & viginti annos natum pro Roſcio dixiſſe. Gellius itaque uno anno Ciceronis ætatem male auget, ut Feneſtella, quemadmodum mox dicemus, uno anno minus ejus ætatem facit.

7. *L. Sulla Felice & Q. Metello Pio Coſſ.*] Anno ab U. C. IↃ C LXXIII.

8. *Feneſtellam*] Floruit Feneſtella Auguſtæo ævo. Obitus ejus notatur ab Hieronymo in Chronico Euſebiano ad annum M M XXXVI. qui in ſextum Tiberii Cæſaris incidit: *Feneſtella Hiſtoriarum ſcriptor & Carminum, ſeptuagenarius moritur, ſepeliturque Cumis.* Notat & Plinius lib. 33. cap. 9. *Repoſitoriis argentum addi ſua memoria cœptum, Feneſtella dicit, qui obiit noviſſimo Tiberii Cæſaris principatu.* Scripſerat Analium libros, qui periêre; item Archaica, quorum meminit Fulgentius lib. 3. Mythol. Circumfertur vulgo Libellus de Magiſtratibus Romanis, ſub nomine Feneſtellæ, ſed iſtum ab Andrea Dominico Flocco conſcriptum, dudum eſt quod Viri Doctiſſimi demonſtrarunt. Non ſemel Feneſtellæ Veteres mentionem faciunt, ut Seneca Epiſt. CVII. Suetonius in Vita Terentii, Cenſorinus, Plinius, Macrobius, Priſcianus, Lactantius, alii. Meminit & ejus Ulpianus *l. 1. D. de Off. Quæſt.*

9. *Pedianus Aſconius*] Hic ſub Veſpaſiano floruit; quemadmodum videre eſt ex Chronico Euſebiano ad annum M M X C I, qui eſt Veſpaſiani ſeptimus: *Q. Aſconius Pedianus, ſcriptor hiſtoricus, clarus habetur, qui* LXXII. *ætatis ſuæ anno captus luminibus,* XII. *poſtea annis in ſummo omnium honore conſeneſcit.* Hunc etiam auctorem eſſe Commentariorum in Ciceronis Orationes, qui hodie exſtant, contra Scaligeri ſententiam, exiſtimat Voſſius lib. 1. De Hiſt. Latin. cap. 27.

10. *Studio amoris*] Cod. Tornæſ. *Nepotem ſtudio amoris.*

11. *Quod eum ſcripſerit ſexto viceſimo ætatis anno pro S. Roſcio dixiſſe*] Jure Feneſtella ab Aſconio Pediano reprehenſus eſt. Non enim ſexto & viceſimo ætatis anno, ſed viginti ſex annos natus, ut modo diximus, Cicero cauſam pro Roſcio egit. Vigeſimum enim ſextum annum Cicero abſolverat ante diem III. Non. Januar. L. Sulla Felice & Q. Metello Coſſ. ideoque vigeſimum ſeptimum annum agens, ſive vigeſimo ſeptimo ætatis anno Roſcium parricidii reū defendit. Uno itaque anno minus dixit Feneſtella, cum ſexto & vigeſimo ætatis anno pro Roſcio dixiſſe ſcripſerit; quemadmodum Gellium, cum ſeptem & viginti annos natum putaverit, uno anno Ciceronis ætatem male auxiſſe, modò diximus.

12. *Quadriennium ſuppreſſiſſe*] Peccat denuo hic Gellius, cum dicit Corn. Nepotem, qui ſcripſerat Ciceronem tres & viginti annos natum S. Roſcium parricidii reum defendiſſe, quadriennium ſuppreſſiſſe. Neque enim quadriennium, ſed tantum triennium aberrat. Ex Nepotis enim ſententia Cicero vigeſimum quartum ætatis annum agens pro Roſcio dixit, cum revera vigeſimum ſeptimum egerit annum. Trien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

reſſiſſe : ut M. Cicero orationem florentem dixiſſe pro .oſcio admodum adoleſcens videretur. Illud adeò ab u-iuſque oratoris ſtudioſis animadverſum & ſcriptum eſt; uòd Demoſthenes & Cicero pari ætate illuſtriſſimas rationes in cauſis dixerint, alter [13] κτ̀ Α᾽νδροτίωνος καὶ τ̀ Τιμοκράτους ſeptem & viginti annos natus, alter anno iinor pro P. Quintio, ſeptimoque & viceſimo pro Sex. .oſcio. vixerunt quoque non nimis numerum annorum iverſum, [14] alter tres & ſexaginta annos : Demoſthenes :xaginta.

:iennii itaque ſolum, non quadriennii ſcrimen, ut Gellius putavit.

13. Κατὰ Α᾽νδροτίωνος καὶ κτ̀ ιμοκράτους] *In Androtionem & Ti-ocratem.*

14. *Alter tres & ſexaginta annos*] ccisſus eſt Cicero Antonii juſſu, anno .C. Iↄ ccx. C. Vibio Panſa & A Hirtio Coſſ. VII. Idus, ut teſtimonio Tironis liberti ſcribit Auctor Dialogi De Cauſ. corrupt. Eloquent. quod intelligendum de VII. Id. Decemb. quoniam Triumviri inierunt V. Kalend. Decemb. ejuſdem anni, ut eſt in lapide Coloriano. Vixit igitur Cicero annos LXIII. menſes VI. dies V. ſive annos LXIV. minus XXVI. diebus.

CAP. XXIX.

Quali figura orationis & quàm nova L. Piſo annalium ſcriptor uſus ſit.

DUæ iſtæ in loquendo figuræ notæ ſatis uſitatæque ſunt, *Mihi nomen eſt Iuli*, &, *mihi nomen eſt Iulii.* tertiam iguram novam hercle reperi apud [1] Piſonem in ſecundo nnalium. verba Piſonis hæc ſunt. *L. Tarquinium collegam uum, [2] quia Tarquinium nomen eſſet, metuere* : eumque *orat ıti ſua voluntate Romam contendat. quia Tarquinium*, inquit, *nomen*

P*Iſonem*] Intelligit L. Calpurnium Piſonem, cui cognomen Frugi, propter frugalitatem, etiam optimis illis emporibus, cum nemo invenire nequam poſſet, ſoli tamen tributum, ut cribit Cicero Orat. pro M. Fonteio. Conſul fuit cum P. Muncio *Scævola* nno U. C. Iↄxx. quo anno Tib. Gracchus occiſus eſt, teſte eodem Cicerone Verrina VI. Idem & Cenſor fuit cum Q. Cæcilio Metello Balearico anno U. C. Iↄxxxiii. Annalium libros ſcripſit, quorum ſæpius Veteres meminêre. Vide Voſſium de Hiſtoricis Latin. lib. I. cap. 6.

2. *Quia Tarquinium nomen eſſet*]

nomen eſſet, hoc proinde eſt, tamquam ſi ego dicam, [3] *mihi nomen eſt Iulium.*

Eodem modo Livius lib. 1. *Cui parentes Aſcanium dedere nomen.* Et *L. Tarquinium priſcum dixere nomen.* Virgilius lib. 3. Æneid.

Æneadaſque meo nomen de nomine fingo.

Quaſi dicat, impono illis nomen Æneados.

3. *Mihi nomen eſt Iulium*] In hoc loquendi modo *Iulium* eſt adjectivum recti caſus. Ideoque barbare loqui, qui inde dicunt, *Eſt mihi nomen Petrum*, ait Voſſius in de Arte Gramm. lib. 7. c. 34. Servius tamen ad 1. Æneid. notat: *Dicimus autem, &, nomen eſt mihi Cicero, ut*, Hecyræ eſt huic nomen fabulæ, *&, Ciceronis, ut Salluſt.* Cui nomen oblivionis condiderant. *&, Ciceroni, ut*, Cui Romulo cognomen erat. *&, Ciceronem, ut*, Æneadaſque meo nomen de nomine fingo. *Melius tamen eſt dativo uti.*

CAP. XXX.

Vehiculum, quod petorritum *appellatur, cujatis linguæ vocabulum ſit, Græcæ an Gallicæ.*

QUi ab alio genere vitæ detriti jam & [1] retorridi ad litterarum diſciplinas ſeriùs adeunt, ſi fortè idem ſunt garruli natura & ſubargutuli, oppidò quàm fiunt in litterarum oſtentatione inepti & frivoli. quod genus profectò ille homo eſt, qui de *petorritis* nuper argutiſſimas nugas dixit. nam quum quæreretur, [2] *petorritum* quali forma vehiculum,

RETorridi] Id eſt, vigore & virili ſucco exhauſti, inque ſenium vergentes. Poſſes etiam cum Salmaſio ad Hiſtoriam Auguſtam, *retorridos* hîc accipere pro exercitatis, & longo rerum uſu edoctis; quod ſenibus familiare; quippe qui plerumque experientia & rerum uſu valent. Hos enim Latini *retorridos* dicunt, quemadmodum & Græci τριβακὸς & τρίβωνας. Sic Phædrus murem vetulum, ut multarum rerum peritum, & experientiâ callidum factum, *retorridum* vocat:

Aliquot ſecutis venit & retorridus,
Qui ſæpe laqueos & muſcipula effugerat.

Eodem modo & *recoctus* dicitur de homine exercitato, & multo rerum uſu detrito. Sic Horatius:

- - plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro - -

Ubi Acro notat: *Recocti dicuntur ſcribæ, qui ſæpius proconſulibus ad provincias miſſi, exercitatiores facti ſunt uſu ipſo & frequentia.*

2. *Petorritum*] Gallicum id origine eſſe teſtatur & Quintilianus lib. 1. c. 5. *Plurima Gallica valuerunt: ut rheda & petorritum: quorum altero Cicero tamen: altero Horatius utitur.* Horatii locus eſt lib. 1. Sat. 6.

- - plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda petorrita - -

Utitur & hac voce Auſonius Epiſt. 8.

Corni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

culum, cujatiſque linguæ vocabulum eſſet: & faciem vehiculi ementitus eſt longè alienam falſamque, & vocabulum Græcum eſſe dixit; atque id ſignificare volucres rotas interpretatus eſt: commutataque una littera *petorritum* eſſe dictum volebat, quaſi *petorotum*. ſcriptum etiam hoc eſſe à Valerio Probo contendit. Ego quum Probi multos admodum commentationum libros anquiſierim, neque ſcriptum in his inveni, nec uſquam alioqui Probum ſcripſiſſe credo. *petorritum* enim eſt non ex Græcâ dimidiatum, ſed totum tranſalpibus. nam eſt vox Gallica. id ſcriptum eſt in libro M. Varronis quartodecimo rerum divinarum. quo in loco Varro, quum de petorrito dixiſſet, eſſe id verbum Gallicum; 3 *lanceam* quoque dixit, non Latinum, ſed Hiſpanicum verbum eſſe.

Cornipedes rapiant impoſta petorrita muli.
Et Epiſtol. 14.
Canteri moneo male nota petorrita vites.

3. *Lanceam*] Hiſpanicam eſſe vocem tradit hic Varro. Sed & ipſum teli genus Hiſpanicum fuiſſe, ex Hiſpania in Italiam cum nomine delatum haud dubium eſt. Imo non Hiſpanis ſolis, ſed omnibus pariter Celtis & rem & nomen quondam fuiſſe communia, exinde haud vane diduci poteſt, quod Siſenna apud Nonium, id teli genus Suevis, Germanicæ genti, tribuat: *Gallia materibus, Suevi lanceis configunt.* Et Diodorus Siculus lib. 5. Germanis ſimul ac Gallis: Προβάλλονται δὲ λόγχας, ἃς ἐκεῖνοι λογκίας καλοῦσι. *Haſtas jaciunt, quas ipſi Lanceas appellant.* Hodieque adhuc nobis id teli genus *lance* dicitur, unde *Landtsknecht*, quaſi dicas lancearium militem.

CAP. XXXI.

Quæ verba legaverint Rhodii ad hoſtium ducem Demetrium, quum ab eo obſiderentur, ſuper illa incluta Ialyſi imagine.

1 RHodum inſulam celebritatis antiquiſſimæ, oppidumque in ea pulcherrimum ornatiſſimumque, obſidebat oppugnabatque 2 Demetrius dux ætatis ſuæ inclutus: cui à pe-

RHodum] Vide ſupra ad lib. 7. c. 3. p. 399.

2. *Demetrius*] Hujus vitam eleganter à Plutarcho deſcriptam habemus in Parallelis. Cæterum cauſam quare Demetrius Rhodiis bellum intulerit, ait Plutarchus fuiſſe, quod ſocii forent Ptolemæi Ægyptiorum regis: Ἐπο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

à peritia diſciplinaque faciendi obſidii, 3 machinarumque ſollertia ad capienda oppida repertarum, 4 cognomentum 5 πολιορκητής fuit. tum ibi in obſidione illa ædes quaſdam publicè factas, quæ extra urbis muros cum parvo præſidio erant, aggredi & vaſtare atque abſumere igni parabat. in his ædibus erat memoratiſſima illa 6 imago Ialyſi, Protogenis manu facta illuſtris pictoris; cujus operis pulchritudinem præſtantiamque ira percitus Rhodiis invidebat. mittunt Rhodii ad Demetrium legatos, cum his verbis: Quæ,

λέμησε δὲ Ῥοδίοις, inquit, Πτολεμαίου συμμάχοις οὖσι, καὶ τὴν μεγίστην ἑλέπολιν τοῖς τείχεσι προσήγαγεν. Hujus obſidii meminit & Vitruvius lib. 10. in fine.

3. *Machinarumque ſolertia*] Plutarchus ſcribit Demetrium fuiſſe ducem in exercitu inſtruendo quam tractando meliorem, quod omnia ad uſum ſuppetere vellet affluenter, eſſetque in claſſe machinamentiſque ſplendide parandis, atque in iis cum voluptate commentandis nimis quam curioſus. Neque enim ingenii ſui præſtantiam, otiumque ſuum ad ludicra & futilia applicuit aliorum regum more, verum vulgaria ipſius opificia, regia erant, gravitatemque ratio fabricæ habebat; una cum artificio & ſolertia celſitudinem quandam mentis & magnanimitatem auctoris repræſentantibus operibus, ut non ingenio tantum & opulentia; verum etiam manu regia viderentur digna.

4. *Cognomentum* πολιορκητὴς *fuit*] Quod & teſtatur Plutarchus: Unde Vitruvius lib. 10. *Rex Demetrius, qui propter animi pertinaciam Poliorcetes eſt appellatus.*

5. Πολιορκητὴς] *Urbium expugnator.*

6. *Imago Ialyſi, Protogenis manu facta*] Plutarchus imaginem non jam factam, ſed affectam à Protogene fuiſſe ſcribit, eamque jam in poteſtatem Demetrii perveniſſe. Ἔτυχε γάρ, inquit, αὐτοῖς ὁ Καύνιος Πρωτογένης γράφων τὴν περὶ τὸν Ἰάλυσιν διάθεσιν, καὶ τὸν πίνακα μικρὸν ἀπολείποντα τοῦ τέλος ἔχειν, ἔν τινι τῶν προαστείων ἔλαβεν ὁ Δημήτριος. πεμψάντων δὲ κήρυκα τῶν Ῥοδίων, καὶ δεομένων φείσασθαι καὶ μὴ διαφθεῖραι τὸ ἔργον, ἀποκρίνασθαι, τὰς τοῦ πατρὸς εἰκόνας ἐμπρῆσαι μᾶλλον, ἢ τέχνης πόνον τοσοῦτον. ἑπτὰ γὰρ ἔτεσι συντελέσαι λέγεται τὴν γραφὴν ὁ Πρωτογένης. *Nam forte pingebat eis Caunius Protogenes Ialyſi figuram, tabulamque ceperat Demetrius in uno ex ſuburbiis pene abſolutam. Mittentibus caduceatorem & deprecantibus eum Rhodiis, picturæ ut parceret, neque eam violaret, patris reſpondit ſe prius ſimulacra concrematurum, quam tantos artis ſudores. Septem enim annis explevisſe Protogenes picturam hanc memoratur.* Addit Plutarchus hac imagine ab Apelle conſpectâ, eum uſque adeo obſtupuiſſe, ut vox faucibus hæſerit; ac tandem dixiſſe, ingentem laborem & inclytum opus eſſe; defici tamen gratiis, ob quas picturæ ſuæ cœlum attingerent. Addit denique tabulam hanc una cum aliis poſtea Romam congeſtam, ibi incendio eſſe abſumptam.

7. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Quæ, malùm, inquiunt, ratio eſt, ut tu imaginem iſtam elis incendio ædium facto diſperdere? nam ſi nos omnes uperaveris, & oppidum hoc totum ceperis, imagine quoque illa integra & incolumi per victoriam potieris. ſin verò nos vincere obſidendo nequiveris; petimus, conſideres, e turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. 7 hoc ubi ex legais audivit, oppugnatione deſita, & imagini & civitati pepercit.

A. GEL-

7. *Hoc ubi ex legatis audivit, oppunatione deſitâ, & imagini & civitati epercit*] Hoc unde Gellius hauſerit, quidem neſcio. Sane Plutarchus non ropter hanc legationem, ſed quod hodii ſtrenue ſe defenderent, Demerium velamentum quæſiſſe, ut ab obſiione deſiſteret, ideoque Athenienſius intercedentibus, inter Demetrium Rhodios fœdus ictum hac lege, ut ocii Antigoni & Demetrii Rhodii ræterquam contra Ptolemæum eſſent. æc enim ejus verba: Τῶν δὲ Ῥοδίων κατεξανισταμένων τοῦ πολέμου, δεόμενον προφάσεως τὸν Δημήτριον Ἀθηναῖοι παραγενόμενοι διήλλαξαν, ἐπὶ τῷ συμμαχεῖν Ῥοδίους Ἀντιγόνῳ καὶ Δημητρίῳ, πλὴν ἐπὶ Πτολεμαῖον. Vitruvius etiam lib. 10. ait Demetrium cum claſſe ſua diſceſſiſſe, cum vidiſſet magnam ſuam machinam Helepolim, ſapientiâ & arte Diogneti Rhodienſium Architecti inutilem redditam.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DECIMUSSEXTUS.

CAP. I.

Verba Muſonii philoſophi Græca, digna atque utilia audiri obſervarique, ejuſdemque utilitatis ſententia à M. Catone multis ante annis Numantiæ ad equites dicta.

ADOLESCENTULI quum etiam tum in ſcholis eſſemus, [1] ἐνθυμημάτιον hoc Græcum, quod apposui, dictum eſſe [2] à Muſonio philoſopho audiebamus, & quoniam verè atque luculentè

ἘΝθυμημάτιον] *Commentaciunculam.*

2. *A Muſonio philoſopho*] Eſt hic Muſonius Rufus Tyrrhenus, qui *equeſtris ordinis ſtudium Philoſophiæ & placita Stoicorum æmulatus*, ut loquitur de eo Tacitus lib. 3. Hiſtor. qui & eum laudat Annal. XIV. & XV. ſub Nerone, ſub quo eum floruiſſe & Suidas ſcribit, additque eum propter nimiam dicendi libertatem à Nerone occiſum eſſe. in quo falſus eſt. Neque enim Muſonius à Nerone occiſus, verũ in exiliũ actus eſt. Xiphilinus l. 62. ex Dione, ubi de conjuratione in Neronem, ſubjicit: Ῥοῦφος μέν τοι Μουσώνιος ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τούτοις ἐφυγαδεύθη. *His de cauſis Muſonius Rufus Philoſophus in exilium miſſus eſt.* Anonymus Ὀλυμπ. ἀναγρ. ad Olymp. CCXI. annum II. Θρασέας καὶ Σωρανὸς ὑπὸ Νέρωνος ἐθανατώθησαν, Μουσώνιος ὁ φιλόσοφος ἐξωρίσθη. *Thraſeas & Soranus à Nerone morte affecti ſunt, Muſonius autem Philoſophus exulatus.* Subjicit & poſtea Suidas Muſonium Munitionum præfectum à Nerone exulare juſſum, quem hoc modo alium videtur facere à Muſonio Rufo Stoico; quod & magno Scaligero videtur. Verum optime colligit Jonſius de Scriptor. Hiſtor. Philoſoph. lib. 3. cap. 7. ex Taciti Annal. XIV. ubi de Plauto morte à miſſis percuſſoribus afficiendo ſcribit, eum hoc nuncio nihil permotum, dudum enim ei *doctores ſapientiæ Cæranum Græci, Muſonium Thuſci generis, conſtantiam opperiendæ mortis pro incerta & trepida vita ſuaſiſſe.* Optime, inquam, colligit Jonſius ex his verbis, Muſonium Stoicum illum Philoſophum, & Muſonium Thuſcum ſive Tyrrhenum munitionum præfectum, unum eundemque fuiſſe; quandoquidem hic Muſonius Stoicus eſſe cognoſcitur è conſilio de morte conſtanter ferenda. Revocatus vero ab exilio

:ulentè dictum, verbiſque eſt brevibus & rotundis vinctum, perquam libenter memineramus: [3] ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει. ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. poſtea iſtam ipſam ſententiam in Catonis oratione, quam dixit Numantiæ apud equites, poſitam legimus: quæ etſi laxioribus paulò longioribuſque verbis comprehenſa eſt, præquam illud Græcum quod diximus; quoniam tamen [4] priore tempore, antiquiorque eſt, venerabilior videri debet. verba ex oratione hæc ſunt: *Cogitate cum animis veſtris, ſi quid vos per laborem rectè feceritis: labor ille à vobis citò recedet, bene factum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqua per voluptatem nequiter feceritis: voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos ſemper manebit.*

exilio eſt Muſonius per Veſpaſianum Imp. ſub eo enim Romæ fuit, ut conſtat ex Tacito Hiſtor. lib. 4. Xiphilino & Zonara. Plura de Muſonio, aliiſque quibus idem fuit nomen, vide ſis apud Jonſium loco citato.

3. Ἄν τι πράξῃς καλὸν, &c.] Id eſt, *Si cum labore honeſte quippiam egeris, labor abit, honeſtum manet. Si cum voluptate turpe feceris quippiam; quod ſuave eſt, abit, quod turpe eſt, manet.*

4. *Priore tempore, antiquiorque eſt*] Malim, *prior tempore, antiquiorque eſt.*

CAP. II.

Cuimodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendique, & quæ ſit ejus legis reprehenſio.

LEgem eſſe ajunt [1] diſciplinæ dialecticæ, ſi de quapiam re quæratur diſputeturque, atque ibi quid rogare,

D*Iſciplinæ dialecticæ*] Dialecticæ vox olim generatim à quibuſdam, præſertim Stoicis, pro tota diſſerendi, & argumentandi arte accepta, ita ut ſub Dialectica & Τοπικὴν & Ἀποδεικτικὴν comprehenderent. Et Διαλέγεσθαι, unde Dialectica dicitur, illis idem ſit, ac λόγῳ χρῆσθαι, id eſt, *ratione uti, ratiocinari, diſſerere, diſputare, argumentari*, quæ omnia eodem redeunt. Periptatetici tamen Dialectices vocem non tam generaliter accepere, ſed tantum ea uſi ſunt pro ea Logices parte, quæ docet ex probabilibus argumentari, ita ut Τοπικὴν ſub ea tantum intelligant. Ita enim Ariſtoteles vetereſque Peripatetici ejus Interpretes. Cæterum totum hoc caput adeo bonarum rerum ſterile eſt, ut nihil in eo dignum reperiatur, quod nos amplius morari debeat.

Quaſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

re, ut reſpondeas: tum, ne amplius quid dicas, quàm id ſolum, quod es rogatus, aut ajas, aut neges, eamque legem qui non ſervent, & aut plus, aut aliter, quàm ſunt rogati, reſpondeant, exiſtimantur rudes indoctique eſſe, diſputandique morem atque rationem non tenere. Hoc quidem, quod dicunt, in pleriſque diſputationibus procul dubio fieri oportet. indefinitus namque inexplicabiliſq; ſermo fiet, niſi interrogationibus reſponſionibuſque ſimplicibus fuerit determinatus. ſed enim eſſe quædam videntur, in quibus ſi breviter & ad id, quod rogatus fueris, reſpondeas, capiare. nam ſi quis his verbis interroget: poſtulo uti reſpondeas, *deſieriſne facere adulterium, an non?* utrumcumque dialectica lege reſponderis, ſive ajas, ſive neges, hærebis in captione, tamquam ſi te dicas adulterum. ſed quod minus eſt in interrogatione, id eſt addendum. nam qui facere non deſinit, non id neceſſario etiam fecit; falſa igitur eſt ſpecies iſtius captionis: & nequaquam procedere ad id poteſt, ut colligi concludique poſſit eum facere adulterium, qui ſe negaverit facere deſiſſe. quid autem legis iſtius propugnatores in illa captiuncula facient, in qua hærere eos neceſſum eſt, ſi nihil amplius, quàm quod interrogati erunt, reſponderint? nam, ſi ita ego iſtorum aliquem rogem; *Quicquid non perdidiſti, habeaſne, an non habeas?* poſtulo ut ajas, aut neges: utrumcumque breviter reſponderit, capietur. nam ſi non habere ſe negaverit, quod non perdidit: colligetur oculos eum non habere, quos non perdidit. ſin verò habere ſe dixerit: colligetur eum habere cornua, quæ non perdidit, rectiùs igitur cautiuſque ita reſpondebitur: quicquid habui, id habeo, ſi id non perdidi. ſed hujuſcemodi reſponſio non ſit ex ea lege, quam diximus. plus enim quàm quod rogatus eſt, reſpondet. & propterea id quoque ad eam legem addi ſolet, non eſſe captioſis interrogationibus reſpondendum.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

uanam ratione effici dixerit Eraſiſtratus medicus, ſi cibus fortè deerit, ut tolerari aliquantiſper inedia poſſit & tolerari fames, verbaque ipſa Eraſiſtrati ſuper ea re ſcripta.

CUm Favorino Romæ dies plerumque totos eramus: tenebatque animos noſtros homo fandi dulciſſimus. :que eum quoquo iret, 1 quaſi ex lingua prorſum ejus apti proſequebamur. ita ſermonibus uſquequaque amœ-iſſimis demulcebat. tum ad quemdam ægrum quum iſ-:t viſere: noſque cum eo una introiſſemus: multaque ad nedicos, qui tum fortè iſtic erant, valetudinis ejus gratia, ratione Græca dixiſſet: Ac ne hoc quidem, inquit, mi-ım videri debet, quod, quum antehac ſemper edundi fue-it appetens, nunc, poſt imperatam 2 inediam tridui, omnis jus appetitio priſtina elanguerit. nam quod 3 Eraſiſtra-us ſcriptum, inquit, reliquit, propemodum verum eſt: eſuri-

QVaſi ex lingua prorſum ejus capti] Sic quidem omnes libri; Multo ıelius autem cum Stephano leges, *qua-ex lingua ejus prorſum apti*, Id eſt jun-:i, ſive vincti. ἐκ τῆς αὐτοῦ γλώσσης δεδεμένοι. Vide notas ſupra lib. 1. ıp. 15. p. 68.

2. *Inediam tridui*] Varia exempla orum qui diu inediam pertulerint, col-git Lilius Gyraldus Dialogiſmo XVII. ı Theſaur. Crit. Tom. II. pag. 426. aciunt huc etiam libri copioſſiſſimi ort. Liceti, De his qui diu ſine alimen-o vivunt.

3. *Eraſiſtratus*] Hic Ariſtotelis Sta-iritæ è filia nepos, Chryſippi Medici iſcipulus, & Stratonis Medici præce-tor, vixit temporibus Ptolemæi Phila-lelphi, ut teſtis Euſebius in Chronicis. Dictus *Iuliates*, itidem *Ceus*, quia natus n Iulide Ceæ Inſulæ urbe, teſte Suida. Qui & addit hunc eſſe qui Antiochum regem ex amore Stratonices ægrum ſa-navit. Manu enim cordi admota, ex palpitatione, quoties Stratonicem for-tuito prætereuntem videret, amorem deprehendit. Vide & Plinium lib. 29. Hiſt. Nat. cap. 1. Senecam lib. 6. Epit. Declam. Controv. VII. Val. Maximum lib. 5. cap. 7. Galenum lib. De præ-cogn. ad Poſtumum cap. 6. alios. Scri-pſit idem Galenus librum contra hujus ſectatores Eraſiſtrateos, in quo citat Eraſiſtrati libros De Febribus, De Paſ-ſionibus ventris, περὶ παρέσεων, De Reſolutionibus, De Podogrâ, ὑγιεινῶν διαιρέσεων. Sepultus eſt, juxta Mycalen montem, è regione Sa-mi, ut ait Suidas. Unde forte eſt, quod Julianus Imp. *Μισοπογ*. Eraſiſtra-tum Samium appellet, ſepulturæ locum pro nativitatis, memoriæ lapſu falſo ac-cipiens.

4. *Eſuri-*

[4] eſuritionem faciunt inanes patenteſque inteſtinorum fibræ, & cava intus ventris ac ſtomachi vacua & hiantia: quæ ubi aut cibo complentur, aut inanitate diutina contrahuntur & connivent; tunc loco, in quem cibus capitur, vel ſtipato vel adducto, voluntas capiendi ejus, deſiderandique reſtinguitur. Scythas quoque, ait eumdem Eraſiſtratum dicere, quum ſit uſus ut famem longius tolerent, faſciis ventrem ſtrictiſſimè circumligare. ea ventris compreſſione eſuritionem poſſe depelli, creditum eſt. Hæc tum Favorinus, multaque iſtiuſmodi alia affabiliſſimè dicebat. Nos autem poſtea, quum librum forte Eraſiſtrati legeremus [5] Διαιρέσεων primum, id ipſum in eo libro, quod Favorinum audiebamus dicere, ſcriptum offendimus. verba Eraſiſtrati ad eam rem pertinentia hac ſunt: [6] ἐλογιζόμεθα οὖν παρὰ τὴν ἰσχυρὰν σύμπτωσιν τῆς κοιλίας εἶναι τὴν σφόδρα ἀσιτίαν· καὶ γὰρ τοῖς ἐπιπλέον ἀσιτοῦσι κατὰ προαίρεσιν, ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις ἡ πεῖνα παρακολουθεῖ· ὕστερον δὲ οὐκέτι. deinde paulum infra, [7] εἰθισμένοι δέ εἰσι καὶ οἱ σκύθαι ὅταν διά τινα καιρὸν ἀναγκάζονται ἄσιτοι εἶναι, ζώναις πλατείαις τὴν κοιλίαν διασφίγγειν, ὡς τῆς πείνης αὐτοὺς ἧττον ἐνοχλούσης. σχεδὸν δὲ καὶ ὅταν πλήρης ἡ κοιλία ᾖ, διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι, διὰ τοῦτο οὐ πεινῶσιν. ὅταν δὲ σφόδρα συμπεπτωκυῖα ᾖ, κένωμα οὐκ ἔχει. In eodem libro Eraſiſtratus

4. *Eſuritionem*] Catullus:
Omnium pater eſuritionum.
Martialis:
Poſt hæc omnia forte ſi movebit
Bacchus, quam ſolet eſuritionem.
Unde & *Eſuritor* eidem Martiali lib. 3. Epigr. XIV.
Romam petebat eſuritor Tatius.

5. Διαιρέσεων] *Diviſionum.*

6. Ἐλογιζόμεθα οὖν, &c.] Id eſt, *Cogitabamus itaque propter nimiam ventris compreſſionem ſummam eſſe inediam: nam & ii qui ſponte abſtinent cibo, primis temporibus afficiuntur, poſt autem minus.*

7. Εἰθισμένοι δέ εἰσι, &c.] Id eſt, *Conſueverunt etiam Scythæ, ſi quando cujuſpiam rei cauſa inediam ferre coguntur, latioribus faſciis ventrem cohibere, quaſi ita fames minus eos infeſtet. Ventre autem fere pleno, quia nulla in eo ſit inanitas, fit, ne eſuriant. Dum autem venter compreſſus admodum eſt, caret inanitate.*

8. Βουλι-

s vim quamdam famis non tolerabilem, quam Græci βούλιμον appellant, in diebus frigidiſſimis multo faciliùs ccidere ait, 9 quàm quum ſerenum atque placidum eſt: que ejus rei cauſas, cur is morbus in eo plerumque tempore 10 oriatur, 11 nondum ſibi eſſe compertas dicit. Vera quibus id dicit hæc ſunt: 12 ἄπορον δὲ καὶ δεόμενον ἐπισκέψεως,

8. Βούλιμον] Hoc morbi genus ita eſcribit Galenus Definit. Medic. ούλιμος ἐστὶ διάθεσις καθ' ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων ίνεται τροφῆς. ἐκλύονται δὲ καὶ καταπίπτουσι, καὶ ἀχροοῦσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα, θλίβονταί τε τὸν στόμαχον, καὶ σφυγμὸς ἐπ' αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεται. Id eſt, Βούλιμος eſt ffectus, in quo per exigua intervalla cius exquiritur. Qui ita affecti ſunt, exlvuntur, concidunt, decolores fiunt, & ctrema refrigerantur, ſtomachus angiur, pulſuſque languidus efficitur. Ab lexandro etiam Tralliano lib. 8. c. 6. oc modo deſcribitur: Ὁ βούλιμος καλούμενος ὡς καὶ τοὔνομα δηλοῖ, μέγας ἐστὶ λιμός. γίνεται δὲ, ὡς ὁ λόγος ὑποδείκνυσιν, ἀπὸ ἀμέτρου θερμότητος καὶ ἀσθενείας τοῦ στομάχου τοῦ γαστρός. ὅθεν εἰ μὴ προσφέροιντο τροφὴν ἀμέτρως λειποθυμοῦσι καὶ πίπτουσι. Id eſt, Βούλιμος dictus, t etiam nomen Græce indicat, magna eſt ames. Fit autem, ut ratio ſubindicat, ab mmoderato oris ventriculi calore, & imecillitate: unde niſi alimentum immodice aſſumant ægri, animo deficiunt, conciuntque.

9. Quam quum ſerenum, atque placidum eſt] Male hic Gellius Eraſiſtrati erba ἐν ταῖς εὐδίαις, pro tempore ſereno accepit; quaſi frigus & ſerenum empus ab Eraſiſtrato ſibi invicem opponerentur; cum εὐδία ibi non ſerenitatem, verum teporem deſignet, ut optime jam olim ab H. Magio Miſcell. lib. 2. cap. 1. animadverſum. Quamvis enim εὐδία etiam pro ſerenitate nonnunquam accipiatur, in eâ tamen ſignificatione hic locum habere nequit, ſed reddenda eſt per teporem. Quâ ſignificatione quoque eà utitur Hippocrates Aphoriſm. XII. part. III. cum inquit: ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος, καὶ εὔδιος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες, &c. Hoc eſt, Si vero hyems Auſtrina, pluvialis & tepida fuerit; ver autem ſiccum & Aquilonium, mulieres quidem, &c. Et ſic quoque optime ab Eraſiſtrato tempus frigidiſſimum tepidiori opponitur.

10. Oriatur] Et homines afficiat.

11. Nondum ſibi compertas eſſe ait] Hujus rei tamen rationem ſaltem veriſimilem vel Eraſiſtratus, vel etiam Gellius petere potuit ex Ariſtotele, qui Problemate IX. Section. VIII. quærit quam ob cauſam bulimus temporibus frigidis & hyeme magis incidat, quam æſtate? Id vero aſſerit evenire, quod hyberno tempore calor ad interiora retractus validius operetur, magiſque alimenta aut aſſumpta, aut inexiſtentia abſumat; quibus abſumptis bulimum produci ait. Huc enim redeunt, quæ aliquomodo fuſius Ariſtoteles ibi diducit.

12. Ἄπορον δὲ, &c.] Id eſt, Dubium autem eſt, indigenſque conſiderationis, cum in hoc, tum in cæteris famelicis, quare frigidis temporibus magis quam tepidis, hujuſmodi caſus incidat.

Cincius

σκέψεως, καὶ ἐπὶ τούτου καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν βουλιμιώντων, διὰ τί ἐν τοῖς ψύχεσι μᾶλλον τὸ σύμπτωμα τοῦτο γίνεται ἢ ἐν ταῖς εὐδίαις.

CAP. IV.

Quo ritu, quibuſque verbis fecialis populi Romani bellum indicere ſolitus ſit his, quibus populus Romanus bellum fieri juſſerat: & item in quæ verba conceptum fuerit jusjurandum de furtis militaribus ſanciendis & uti milites ſcripti intra prædictum diem in loco certo frequentarent, cauſis quibuſdam exceptis, propter quas id jusjurandum remitti æquum eſſet.

1 CIncius, in libro tertio de re militari, 2 fecialem populi Romani 3 bellum indicentem hoſtibus, 4 telumque

CIncius] Cincii nomen ſemel iterumque exſtat apud Macrobium in Satutnalib. ubi eum citat De Faſtis, item in Suaſione Legis Fanniæ. Haud dubie idem eſt, cujus de Re militari libros Gellius hic adducit; è quorum tertio, quinto & ſexto niſi Gellius unum alterumve fragmentum nobis ſervaſſet, idem plane fatum Cincius habuiſſet cum quam plurimis aliis ſcriptoribus Strategeticis & Tacticis antiquis, quâ Græcis quâ Latinis, quorum præter nudum nomen hinc inde apud quoſdam laudatum, nihil nobis hodie temporis & fortunæ injuriâ relictum eſt. Omnium qui de Re Militari, ſive Tacticis, aliquid ſcriptis conſignarunt, cum Antiquorum deperditorum, tum eorum, qui adhuc ſuperſunt, tam in Bibliothecis latentium, quam editorum, ut & Recentiorum ad ſua uſque tempora, Catalogum, judicio ſuo hinc inde de ipſis addito, collegit & inſeruit Libris ſuis De Studio Militari, Librorum iſte ſuæ ætatis Helluo Doctiſſimus G. Naudæus lib. 2. cap. 4. §. 6. & ſeqq.

2. *Fecialem*] Collegium Fecialium, qui bellis præeſſent, à Numa inſtitutum eſſe ſcribit Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. cum eorum leges & jura ab Æquicolis ſive Ardeatibus eſſet mutuatus. Livius vero lib. 1. & Sextus Aurelius Victor de Viris Illuſtrib. Ancum Marcium hoc feciſſe ſcribunt, juſque quo Feciales uterentur, ab antiqua gente Æquicolis deſcriptum. Eligebantur Feciales ex familiis nobiliſſimis, eoque ſacerdotio perpetuo fungebantur. Viginti numero fuiſſe innuere videtur Varro lib. 3. de Vita populi Romani, cum inquit: *Si cujus legati violati eſſent, qui id feciſſent, quamvis nobiles eſſent, ut dederentur civitati ſtatuerunt, Fecialeſque viginti, qui de his rebus cognoſcerent, judicarent, & ſtatuerunt & conſtituerunt.* Horum munus erat ampliſſimum; ſed quemadmodum legere eſt apud Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 2. huc potiſſimum ſpectabat: Nimirum ut darent operam, ne Romani ulli fœderatæ civitati injuſtum bellum inferrent; quod ſi prior aliqua contra fœderis conditiones aliquid commiſiſſet, Legatos ipſi Feciales agebant, & verbis primum res repetebant, quod ſi poſtulata

que in agrum eorum jacientem, his verbis uti ſcripſit: QVOD. POPVLVS. HERMVNDVLVS. HOMINES. QVE. POPVLI. HERMVNDVLI. ADVERSVS. POPVLVM. ROMANVM. BELLVM. FECERE. DELIQVERVNT. QVE. QVOD. Q. POPVLVS. ROMANVS. CVM. POPVLO. HERMVNDVLO. HOMINIBVS. Q. HERMVNDVLIS. BELLVM. JVSSIT. OB. EAM. REM. EGO. POPVLVS. QVE. ROMANVS. POPVLO. HERMVNDVLO. HOMINIBVS. QUE. HERMUNDVLIS. BELLUM. INDICO. FACIO. QUE. Item, in libro ejuſdem Cincii de re militari quinto, ita ſcriptum eſt, 5 *Quum dilectus antiquitus fieret, & milites ſcriberentur,* 6 *jusjurandum*

ata facere negligerent, bellum indicebant. Iidem ſi qui populi illatam ſibi à populo Romano injuriam querebantur, cauſas eorum cognoſcebant, ſonteſque comperto crimine læſis dedebant; judicabant itidem de Legatorum injuriis; dabantque operam, ut ſervarentur fœderum conditiones; pacem conficiebant; aut ſi parum legitime facta videretur, irritam reddebant; denique ſi quid Imperatores contra jusjurandum peccaviſſent, de eo cognoſcebant, expiabantque. Hinc eſt quod Cicero lib. 2. de Legib. hanc legem ſanxit: *Fœderum pacis, belli, induciarum, oratores Feciales judiceſque ſunto.*

3. *Bellum indicentem hoſtibus*] Belli per Fecialem indicendi modum, formulamque in eo uſitatam habemus & apud Livium lib. 1. Ubi poſtquam narraſſet, quæ præmitti ſolemnia ſolerent, antequam bellum per Fecialem indiceretur, ſubjicit: *Inde ordine alii rogabantur: quandoque pars major eorum qui aderant, in eandem ſententiam ibant, bellum erat conſenſu fieri ſolitum: ut Fecialis, haſtam ferratam, aut ſanguineam præuſtam ad fines eorum ferret, & non minus tribus puberibus præſentibus diceret: Quod populi priſcorum Latinorum, homineſque priſci Latini adverſus populum Romanum Quiritium fecerunt, deliquerunt: Quod populus Romanus Quiritium bellum cum priſcis Latinis juſſit eſſe, Senatuſque populi Romani Quiritium cenſuit, conſenſit, conſcivit, ut bellum cum priſcis Latinis fieret: ob eam rem ego, populuſque Romanus populis priſcorum Latinorum, hominibuſque priſcis Latinis bellum indico, facioque. Id ubi dixiſſet, haſtam in fines eorum immittebat.*

4. *Telumque in agrum eorum jacientem*] Haſtam ſcilicet ſanguineam, ut ait Livius. Ad quam haſtæ jaciendæ conſuetudinem, ut Servius notat, reſpexit Virgilius lib. 9.

En, ait, & jaculum intorquens immittit
in auras
Principium pugnæ. - - -

Haſtam autem ſanguineam, de qua Livius, quidam ita putant appellatam, quod è ſanguineo frutice, vel ex arbore ſanguinea eſſet, & quia coloris eſſet cruenti, idcirco eâ ad bellū indicendum Feciales uſos. Turnebus vero Adverſ. lib. 9. cap. 17. putat eam haſtam, cujuſcunque demum ligni haſtile haberet, ſanguine fuiſſe cruentatam, ut cruentum atroxque bellum minaretur. Quo faciunt illa Ammiani Marcellini lib. 19. de Perſis Amidam obſidentibus: *Vix ubi Grumbates haſtam infectam ſanguine, urit, patrio noſtrique more conjecerat fecialis, armis exercitus concrepans, involat in muros.*

5. *Quum dilectus antiquitus fieret*] In delectu militum faciendo, Conſules ſtante Republica, dimiſſis per loca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

jurandum eos Tribunus militaris adigebat, in verba hæc : IN. MAGISTRATV. C. LAELII. C. FILII. CONSVLIS. L. CORNELII. P. FILII. CONSVLIS. IN. EXERCITV. DECEM. QVE. MILIA. PASSVVM. PROPE. 7 FVRTUM. NON. FACIES. DOLO. MALO. 8 SOLVS. NEQUE. CUM. PLURIBVS. PLVRIS. NVMMI. ARGENTEI. INDIES. SINGULOS. 9 EXTRAQVE. HASTAM. HASTILE. 10 LIGNA. NAPVM. PABU-

præconibus, diem edicebant, quo Romani omnes qui in urbe, quive in agris erant militaris ætatis, Romæ adeſſent. Is dies ubi advenerat, univerſa multitudo in Capitolium, aut in forum, aut in Campum Martium convenire ſolebat. Ibi conſules in tribunali poſitis ſellis, & quatuor legionum Tribuni, ſinguli ſeorſim ſedentes, delectum habebant, ut latius hæc diducit Polybius lib. 6. & ejus ductum ſequens Lipſius De Militia Rom. lib. 1. Dialog. 3.

6. *Iusjurandum eos Tribunus militaris adigebat*] Hoc jusjurandum quod Gellius hic præpoſtero ordine refert, non ſtatim poſt dilectum, verum demum in caſtris præſtabatur. De eo ſic Polybius: Μετὰ δὲ τὴν στρατοπεδείαν συναθροισθέντες οἱ χιλίαρχοι, τοὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου πάντας ἐλευθέρους ὁμοῦ καὶ δούλους ὁρκίζουσι, καθ' ἕνα ποιούμενοι τὸν ὁρκισμόν. ὁ δ' ὅρκος ἐστίν. ΜΗΔΕΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΟΛΗΣ ΚΛΕΨΕΙΝ· ΑΛΛΑ ΚΑΝ ΕΥΡΗ ΤΙΣ, ΤΟΥΤ' ΑΝΟΙΣΕΙΝ ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΧΙΛΙΑΡΧΟΥΣ. Id eſt, *Peracta metatione caſtrorum, conveniunt in unum Tribuni, & ab omnibus qui in legione quaque ſunt liberi aut ſervi, jusjurandum exigunt, viritim ſingulis jurantibus. Quod tale eſt* : NIHIL. E. CASTRIS. SE. FURATURUM. VERUM. ETSI. QUID. FORTE. ALIQUIS. INVENERIT. AD. TRIBUNOS. RELATURUM. Jurisjurandi ſummam tantum Polybius adfert. Diſtinctius vero illud, & ſolemnia ejus verba habemus hic ex Cincio ab Auctore noſtro relata.

7. FURTUM. NON. FACIES] De pœna furti in caſtris commiſſi ſic Polybius: Ξυλοκοπεῖται δὲ ὁ κλέψας τι τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. *Fuſte autem percutitur, qui aliquid furto abſtulit è caſtris*. Quod ultimum fuit ſupplicium, *fuſtuarium* Latinis dictum; quod Polybius ξυλοκοπίαν reddens, ejus pœnam fuiſſe ſcribit, quando Tribunus fuſtem capiens condemnatum leviter tangeret & delibaret, quo facto, omnes qui in caſtris erant, ferientes alius fuſtibus, alius lapidibus, illum in ipſis caſtris occiderent. Hujs rei exemplum etiam narrat Suetonius in Tiberio, & Spartianus in Peſcennino.

8. SOLUS. NEQUE. CUM. PLURIBUS.] Hanc jusjurandi formulam, ut bene notavit Lambecius, Romani ab Athenienſibus mutuarunt. Apud eos enim Ephebi, ubi vigeſimo anno Civium albo inſcribebantur, ita ſub dio jurabant, ut refert Jul. Pollux Onomaſt. lib. 8. cap. 9. §. 25. οὐ καταισχυνῶ τὰ ὅπλα, οὐδὲ καταλείψω τὸν παραστάτην, ᾧ ἂν τύχω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων, ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ. *Arma non dehoneſtabo, nec adſtantem quiſquis is fuerit, ſocium relinquam: pugnabo quoque pro aris & focis* ET. SOLUS. ET. CUM. PLURIBUS. Et paullò poſt: καὶ ἄν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς οὐκ ἐπιτρέψω, ἢ μὴ πείθηται, ἀμυνῶ δὲ ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ. *Et ſi quis leges receptas ſuſtulerit, niſi comprobaverit, non permittam*. tuebor denique ET. SOLUS. ET. CUM. RELIQUIS. OMNIBUS.

9. EXTRAQUE. HASTAM. HASTILE. &c.]

BULUM. UTREM. FOLLEM. FACULAM. SI. QUID. IBI. INVE-ERIS. SUSTULERIS. VE. QUOD. TUUM. NON. ERIT. QUOD. LURIS. NUMMI. ARGENTEI. ERIT. UTI. TU. AD. C. LÆLIUM. FILIUM. CONSULEM. L. VE. CORNELIUM. P. FILIUM. CON-LEM. 11 SIVE. QVEM. AD. UTRVM. EORVM. JVS. ERIT. PROFE-ES. AVT. PROFITEBERE. IN. TRIDVO. PROXIMO. QVICQVID. VENERIS. SVSTVLERIS. VE. SINE. DOLO. MALO. AVT. DOMINO. O. CVIVM. ID. CENSEBIS. ESSE. REDDES. VTI. QVOD. RECTVM. ACTVM. ESSE. VOLES. 12 Militibus autem ſcriptis dies præfinieba-

c.] Hoc eſt, ſi quid præter haſtam, ſtile, ligna, &c. inveneris, quod um non erit, illud, &c.

10. LIGNA. NAPUM. PABULUM] Re- ita Stephanus primus edidit, ex tt. Codd. qui habent *Ligna pompa- lum.* Unde Lipſius haud dubie lib. 5. Milit. Roman. Dial. xv. ubi Cincii rba adducit, fecerit *ligna, pomum, pa- lum.* Sed *napum* potius legendum; ia Syllaba *na* in principio vocis, o- iſſa à Librariis, quod eadem præce- ntem vocem clauſerit; Iſtud autem pius contingere in Mſſ. notum eſt, exemplis demonſtrat Scioppius in e Arte Critica.

11. SIVE. QUEM. AD. UTRUM. EORUM. S. ERIT.] Recte hunc locũ Viri Doct. legendum cenſuere. cum vulgo le- retur: *ſive ad quem eorum juſſerit.* In ett. vero Edd. *Sive ad quem uter eorum ſſerit.* Unde Scriverius in ſuo codice marginem faciebat: *ſive ad quem al- ruter eorum juſſerit.* Verum rectum eſt *uerit.* Quemadmodum & apud Var- onem lib. 5. de L. L. pro *ut juſſit vi- um legere*, rectius legendum cenſet R. ornerius Rer. quotid. lib. 4. cap. 18. *t jus ſit vinum legere.* Et hoc modo ſuæ tatis Juriſconſultorum literatiſſimus J. Gothofredus ad Leg. xii. Tabul. Ovidii locum lib. 5. Faſtorum emen- dat:

Adde quod Edictis, pompa qui funeris irent,
Artifices ſolos jus erat eſſe decem.

Ubi vulgo *Ædilis*, & *juſſerat*. Sed *Edicta* vocat Ovidius leges xii. Tabularum, quemadmodum etiam Plinius lib. 11. cap. 37. *Interdictum* xii. *Tabular.* Senſus Ovidii eſt: *Edictis jus tantum fuiſſe decem Tibicines funeri adhibere.* In xii. autem Tabul. erat Lex. *Decem Tibicinibus foris efferre jus eſto.* Atque hæc obiter.

12. *Militibus autem ſcriptis dies præfiniebatur, &c.*] Melius cum doctiſſimo R. Schelio in Diſſertationibus De Re Militari, poſt Notas ad Hygini Gromatici Librum de Caſtrametatione à ſe editum, adjectis, cap. 1. hic apud Gellium legas, ac diſtinguas hoc modo: *Militibus autem ſcriptis dies præfiniebatur, quo die adeſſent, & ut citanti Conſuli reſponderant, deinde ita concipiebatur jusjurandum, ut adeſſent, his additis exceptionibus, &c.* Agit enim hic Gellius, licet præpoſtero ordine, ut ſupra monitum, ubi jusjurandum quod tempore poſtremum, & in ipſis caſtris præſtitum de furto non committendo, primum adduxit, agit hic, inquam, de jurejurando, in quod adigebantur milites vel in ipſo delectu, vel utique ſtatim poſt delectum, priuſquam dies præfineretur quo adeſſent; tum enim jurabant *Conventuros ſe juſſu conſulum,* quoties conſules vellent. Militibus enim ſcriptis primum dies dicebatur ad conveniendum, tum delectu facto jusjurandum exigebatur ſe conventuros quocuncunque die & quoties conſules vellent. Hinc apud Livium lib. 3. L. Quintius Cincinatus inquit: *Nobis vero*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

finiebatur; quo die adeſſent: & ut citanti conſuli reſponderent. deinde ita concipiebatur jusjurandum, ut adeſſent, 13 his additis exceptionibus; niſi harumce quæ cauſa erit, 14 *funus familiare*, 15 *feriæve denicales, quæ non ejus rei cauſa in eum diem collatæ ſint, quo is eo die minus ibi eſſet, morbus ſonticus, auſpiciumve quod ſine piaculo præterire non liceat*, 16 *ſacrificiumve*

nihil delectu opus eſt, cum quo tempore P. Valerius ad recipiendum Capitolium arma plebi dedit, omnes in verba juraverint, conventuros ſe juſſu conſulis, nec injuſſu abituros. Edicimus itaque omnes, qui in verba juraſtis craſtina die armati ad lacum Regillum adſitis. Cum itaque Gellius dicit *& ut citanti conſuli reſponderant, deinde ita concipiebatur jusjurandum, &c.* Senſus eſt, poſtquam milites ad nomen reſpondiſſent, & nomen dediſſent, tum eos ad jusjurandum adactos, ut juſſu conſulum ſemper & quotieſcunque ipſis neceſſum videretur, adeſſent.

13. *His additis exceptionibus*] Quæ etiam poſteriori militia diligenter examinari ſolebant, an ſcilicet ex juſta cauſa miles non adfuerit. Unde Arrius Menander Digeſtis De Re Militari: *Examinantur autem cauſæ ſemper emanſionis, cur & ubi fuerit, & quid egerit, & datur venia valetudini, affectioni parentum & affinium, & ſi ſervum fugientem perſecutus eſt, vel ſi qua hujuſmodi cauſa.*

14. *Funus familiare*] Juſta abſentiæ excuſatio erat funeris familiaris procuratio; quando ſcilicet aliquis ex familia ejus qui militiæ nomen dediſſet, fatis conceſſerat; cujus ſi eo die efferendum eſſet funus, miles conſcriptus id proſequi & ducere poterat. Officium enim hujuſmodi non ſine impia fraude negligi poſſe credebatur.

15. *Feriæve denicales*] Vett. Edd. omnes male hic legunt, *Feriæ vindemiales Kalendæque.* Aldina: *Feriæ denicales Kalendæque.* Et ſic quoque Cod. Tornæſ. In H. Stephani editione legitur: *Feriæve devicales.* niſi mendum ſit pro *denicales.* Quod tamen vocabuli monſtrum aliæ editiones poſt Stephanicam retinuêre. Scriverius in ſuo Codice notaverat, forte legendum: *Feriæve denique aliæ, quæ non ejus rei cauſa in eum diem conjectæ ſunt.* Sed rectiſſimum eſt *Feriæve denicales.* Feriis enim Denicalibus familia funere polluta quibuſdam cærimoniis purgabatur. Feſtus: *Denicales feriæ colebantur, cum hominis mortui cauſa familia purgabatur.* De his etiam Cicero lib. 2. de Legib. *Nec vero tam Denicales, quæ à nece appellatæ ſunt, quia reſidentur mortui, quam cæterorum cœleſtium quieti dies, feriæ nominarentur, niſi majores eos, qui ex hac vita migraſſent, in deorum numero eſſe voluiſſent. Eas in eos dies conferre jus, quibus nec ipſius, neque publicæ feriæ ſunt.* Ex quibus poſtremis verbis etiam manifeſtum, Denicales ferias ſtatas non fuiſſe, cum Cicero dicat eas conferendas in eos dies, quibus nec privatæ ejuſdem familiæ feriæ ſint, nec ullæ publicæ. Per triduum celebratas idem docet Cicero paullo poſt: *Contra cenſuit habendas triduum ferias.* Quam religioſe vero hæ feriæ cultæ, conſtare poteſt ex iis, quæ tradit Columella, quod ne quidem mulos iis jungere licuerit. Sic enim lib. 2. cap. 22. *Nos apud Pontifices legimus feriis tantum Denicalibus mulos jungere non licere, cæteris licere.* Non mirum itaque earum celebrationem etiam juſtam excuſandi cauſam militi præbuiſſe, ſi die condicto non adfuiſſet.

16. *Sacrificiumve anniverſarium*] Sacrificia anniverſaria, ἀμφιετηρίδες, vel θυσίαι ἐτήσιοι, erant, quæ omnibus;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

e anniverſarium quod rectè fieri non poſſet, niſi ipſus eo die ibi ſit; is hoſtiſve, [17] *ſtatus condictuſve dies cum hoſte: ſi cui eorum harumce quæ cauſa erit, tum ſe poſtridie quam per eas cauſas licebit, o die venturum, adjuturumque eum, qui eum pagum, vicum, opiumve delegerit.* item in eodem libro verba hæc ſunt: *Mies quum die, qui prædictus eſt, aberat, neque excuſatus erat,* [18] *inrequens dabatur.* item in libro ſexto hoc ſcriptum eſt: [19] *Alæ ictæ exercitus equitum ordines; quod circum legiones dextra ſiiſtraque tamquam alæ in avium corporibus locabantur.* [20] *in leione ſunt centuriæ ſexaginta, manipuli triginta, cohortes decem.*

CAP.

us, & ſingulis annis peragebantur; lorum alia Verna, alia Autumnalia, alia ero Æſtiva, alia Hiemalia; quorum Nomina in Veteri Kalendario Romano idere eſt.

17. *Status condictuſve dies cum hoſte*] In leg. XII. Tabul. erat: SI. STATUS. CONDICTUS. DIES. INTERCEDIT. CUM. HOSTE. ITO. Qui vero Status dies dicaur, explicat Feſtus: *Status dies vocatur, qui judicii cauſa eſt conſtitutus cum peregrino. ejus enim generis ab antiquis hoſtes appellabantur. quod erant pari jure cum populo Romano; atque hoſtire ponebatur pro æquare.* Plautus in Curculione:

Si ſtatus condictus cum hoſte intercedit dies,
Tamen eſt eundum.

Decemviri quidem in XII. Tabulis *ſtatum condictum diem* παραλλήλως conjunxêre, fuit tamen aliquomodo diſcrimen, ut jam olim obſervavit Marcilius. *Status* enim dies à Prætore ſtatuebatur; *condictus* vero ab ipſis litigatoribus ſive reis ſibi invicem denunciabatur in jure.

18. *Infrequens dabatur*] Lege cum Lipſio Antiq. lect. lib. 5. cap. 4. *infrequens dicebatur.* Sic Feſtus: *Infrequens appellabatur miles, qui abeſt, abſuitve à ſignis.* Alluſit Plautus in Truculento:

Ubi nihil det, pro infrequente eum mittas militia domum.

19. *Alæ dictæ exercitus equitum ordines*] Servius ad lib. 4. Æneid. ℣ſ. 121. *Dum trepidant alæ* notat: *Alæ: Equites: ob hoc alæ dicti, quia tegunt pedites alarum vice.* Et lib. 9. Æneid. ℣ſ. 604. *Ala Camillæ.* Id eſt, *Equitatus. Alæ autem dicuntur equites, quod alarum vice pedeſtrem exercitum tegunt.*

20. *In legione ſunt centuriæ ſexaginta*] Militum in legione numerus non idem fuit omnibus temporibus. Romulus enim legionem trium millium ſcripſit; poſtea utplurimum ſtatus fixuſque numerus quaternum millium & ducentorum peditum fuit; qui deinde ſub Cæſaribus auctus ad quinum & demum ſenum millium peditum. Sed ut Veteris recentioriſque Romanæ militiæ diſcrimen, & quantum in ea mutatum, quaſi uno ſub conſpectu diſcerni facilius poſſit, Tabulam ſequentem, quam olim, cum Salmaſii De Re Militari Romanorum Librum, ſive potius ἀποσπασμάτιον, ubi quam plurima à Viris etiam Doctiſſimis antehac in Militiâ Romana, quia hæc tempora non bene diſtinxerant, mirum in modum intricata, feliciter evolvit, legeremus, inde excerpſimus, ſubjungere placuit:

 1. Nume-

- *Legio Romanorum antiqua tempore. A.* POLYBII & poſtea ſub *B.* CÆSARIBVS hiſce inter ſe diſtabant.
  - 1. *Numero*
    - *A.* Erat peditum 4200. utplurimum.
    - *B.* Erat peditum 5000. vel etiam 6000.
  - 2. *Diviſione & Partium Denominatione.*
    - *A* dividebatur
      - ab armis in *Haſtatos & Pilanos*
      - ab ætate in *Haſtatos* juniores, *Principes* robuſtiores, & *Triarios* veteranos.
        - Tota porro *Legio* in *decem Manipulos.* Singuli autem Manipuli habebant
          - 120 *Haſtatos* 120 *Principes,* & 60 *Triarios*
            - His addebantur 1200 Velites, æquali portione per manipulos diſperſi, qui ita juncti conficiunt 4200. milites.
    - *B* dividebatur in *decem Cohortes.*
      - *Cohortes* autem ſingulæ in ternos *Manipulos,*
        - *Manipuli in binas Centurias.*
          - Hæc *Legio* denique *ſenum millium* fuit, habuitque *Denas Cohortes*, *Tricenos Manipulos, Sexagenas Centurias.*
  - 3 *Ordinatione,* Diſponebatur enim
    - *A.* per *Manipulos* ex 120 peditibus per intervalla diſpoſitos. nempe
      - 1. *Haſtatorum.*
      - 2. *Principum.*
      - 3. *Triariorum.*
    - *B.* per *Cohortes* ex 600. peditibus invicem junctas ſive *confertas.*

In hac Tabulâ litera A Legionem Polybii tempore, B Legionem ſub Cæſaribus denotat. Horum autem omnium explicationem & diductionem latius videre poteris apud ipſum Salmaſium lib. cit. cap. 2. & 3.

CAP. V.

Veſtibulum quid ſignificet; deque ejus vocabuli rationibus.

PLeraque ſunt vocabula, quibus volgò utimur, neque tamen liquidò ſcimus, quid ea propriè atque verè ſignificent: ſed incompertam & volgariam traditionem rei non exploratæ ſequuti, videmur magis dicere quod volumus, quàm dicimus, ſicuti eſt *veſtibulum*, verbum in ſermonibus celebre atque obvium: non omnibus tamen, qui illo facilè utuntur, ſatis ſpectatum. animadverti enim quoſdam haudquaquam indoctos viros opinari, *veſtibulum* eſſe partem domus [1] primorem, quam vulgus atrium vocat. Cæci-

[1] P*Rimorem*] Quamvis rarius in ſingulari reperitatur; dixit tamen & Cato *primorem partem*, uti & Lucretius lib. 7. *naſi primoris*; item Tacitus alicubi *primori acie.*

2. *Cæci-*

Cæcilius Gallus, in libro de ſignificatione verborum, quæ ad jus civile pertinent, ſecundo, *veſtibulum eſſe dicit, non in ipſis ædibus, neque partem ædium, ſed locum ante januam domus vacuum; per quem à via aditus acceſſuſque ad ædis eſt, quum dextrâ ſiniſtrâque inter januam tectaque, quæ ſunt viæ juncta, ſpatium relinquitur; atque ipſa janua procul à via eſt, areâ vacanti interſitâ.* 4 Quæ porrò huic vocabulo ratio ſit, quæri multum

2. *Cæcilius Gallus*] Sicquidem etiam Macrobius lib. 6. Saturnal. cap. 8. ubi integrum hoc Gellii caput transſcripſit. Verum utrobique legendum *C. Ælius Gallus*, quem Libros De Verborum ſignificatione ſcripſiſſe conſtat. Meminit ejus Feſtus in voce *poſtliminium*, & in *tribunicia*, ubi lib. 12. de Verb. ſignif. citat. Adducitur etiam in Pandectis Florentinis *l. 57. D. de Verb. ſignif.* hoc modo: *Ælius Gallus lib. 1. de Verbor. quæ ad jus pertinent ſignif.*

3. *Quum dextra ſiniſtraque inter januam tectaque, &c.*] Sic Vett. Codd. Quorum lectionem hic revocandam duximus. In Editione Stephanica eſt: *Cum dextra ſiniſtraque januam tecta ſunt viæ juncta; atque ipſa janua procul via eſt area vacanti interſita.* Quod vix ſenſum admittit. Unde & Vir Doctus in poſtrema ſua editione fecerat: *Cum dextra ſiniſtraque januarum tecta ſunt viæ juncta, atq; ipſa janua procul via eſt a. v. i.* Haud multo melius. Sed proba eſt antiquorum Codd. lectio. Macrobius lib. 6. Satur. c. 8. Gellii verba exſcribens horum partem omiſit. Statim enim poſt *per quem de via aditus acceſſuſque ad fores ædium fit*; ſubjungit, *Ipſa enim janua procul à via fiebat, areâ interſita, quæ vacaret.*

4. *Quæ porro huic vocabulo ratio ſit*] Cujuſmodi *veſtibulum* originis ex Sulpicii Apollinaris ſententia ſit, ex Gellio diſcimus. Aliam vero adducit Ovidius lib. 6. Faſtor. & *Veſtibulum* à *Veſta* dictum ait, quia nimirum ignis, qui eſt in Veſtæ poteſtate, in veſtibulo antiquitus accenderetur. Verba ejus:

At focus à flammis, & quod fovet omnia dictus
Qui tamen in primis ædibus ante fuit.
Hinc quoque veſtibulum dici reor: inde precando
Dicimus, ô Veſta, quæ loca prima tenes.

In eadem ſententiâ eſt Servius ad Æneid. 2. ℣ſ. 469. quanquam is & aliud ἔτυμον adferat, cum inquit: *Veſtibulum eſt prima janua; dictum vel quia januam veſtiat: vel quoniam Veſtæ conſecratum eſt. Unde nubentes puellæ limen non tangunt. Lucanus:*

Tranſlataque vetat contingere limina plantâ.

Singula enim domus ſacrata ſunt diis: ut Culina, penatibus. Idem Servius ad Æneid. 6. ℣ſ. 273. notat: *Veſtibulum, ut Varro dicit, non habet proprietatem, ſed fit pro captu ingenii. Nam Veſtibulum, ut ſupra diximus, dictum ab eo, quod januam veſtiat. Alii dicunt à Veſta dictum per imminutionem. Nam Veſtæ limen eſt conſervatum. Alii dicunt ab eo, quod nullus ibi ſtet. In limine enim ſolus eſt tranſitus; quomodo veſanus dicitur non ſanus: ſic veſtibulum, quaſi non ſtabulum.* Similiter apud Nonium Marcellum legis: *Veſtibula quidam putant ſub ea proprietate diſtincta, quod in primis ingreſſibus & in ſpatiis domorum Veſtæ, hoc eſt, aræ ac fori ſoleant haberi.* Subjicit poſtea Apollinaris ſententiam Nonius, quam ex Gellio deſcripſit. Qui itaque à *Veſta* veſtibulum dictum velint, iſti *veſtibulum* pro primore ædium parte, quam *atrium* dixêre, accipiunt. Ibi enim focus antiquitus exſtruebatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

multum ſolet. ſed quæ ſcripta legi, ea ferme omnia inconcinna atque abſurda viſa ſunt. quod Sulpicium autem Apollinarem memini dicere virum eliganti ſcientia ornatum, hujuſcemodi eſt. *ve* particula, ſicuti quædam alia, tum intentionem ſignificat, tum minutionem. nam *vetus*, *vehemens*, alterum ab ætatis magnitudine compoſitum eliſumque eſt, alterum à mentis vi atque impetu dicitur. *veſcum* autem, quod ex *ve* particula & *eſca* copulatum eſt, utriuſque diverſæ ſignificationis vim capit. aliter enim 5 Lucretius *veſcum ſalem* dicit ex edendi intentione: aliter 6 Lucilius *veſcum* appellat cum edendi faſtidio. qui domos igitur amplas antiquitus faciebant, locum ante januam vacuum relinquebant, qui inter fores domus & viam medius eſſet. in eo loco 7 qui dominum ejus domus 8 ſalutatum venerant,

qui Veſtæ ſacer erat; atque inde locus ipſe *veſtibulum* dictus. Gellius vero hoc capite *veſtibulum* ab *atrio* diverſum facit. Quemadmodum etiam Vitruvius lib. 5. cap. 7. *His qui communi ſunt fortuna, non neceſſaria magnifica veſtibula, nec tablina, neque atria, quod hi aliis officia præſtant ambiundo, quæ ab aliis ambiuntur.* Sic itaque veſtibulum erit locus, quem Græci πρόδομον & πρόθυρον appellant. Gloſſæ Veteres: *Veſtibulum* προπύλαιον. item πρόθυρον. Galli hodiè dicunt *Baſſecour*. Voſſius in Etymologico propter Veterum de veſtibuli voce diſſenſum, ſuſpicatur, antiquitus cum eſſent Romuleæ caſæ, idem fuiſſe *atrium* & *veſtibulum*: poſtea autem cum luxuries creviſſet, non in atrio, ſed areâ inter viam & domum interjectâ, homines priuſquam admitterentur, conſiſtere ſolere: indeq; *atrii* & *veſtibuli* voces fuiſſe diſtinctas; quanquam diu fuerit, ut multi re quoque immutata, veterem retinerent loquendi conſuetudinem.

5. *Lucretius*] Lib. 1. ỽſ. 326.

Nec mane quæ impendent veſco ſale ſaxa pereſa.

Gellio adſentit Feſtus ubi ſcribit: *Lucretius Veſcum dixit edacem.*

6. *Lucilius veſcum appellat cum edendi faſtidio*] Lucilii verba nobis ſervavit Nonius Marcellus: *Veſcum, minutum, obſcurum.* Lucilius lib. 26. *Quam faſtidioſum ac veſcum cum faſtidio vivere.* Ubi & addit ex Virgilio Georg. lib. 3. *Nec veſcas ſalicum frondes.* Item ex Afranio in Sororibus: *At puer eſt veſcis imbecillus viribus.* Sic Feſtus: *Veſcus, faſtidioſus; ve enim pro puſillo utebantur.*

7. *Qui dominum ejus domus ſalutatum venerant*] Nonius Marcellus: *Invenitur etiam apud Veteres doctos veſtibula ob eam ſignificantiam dicta, quod in his locis ad ſalutandos dominos domorum quicunque veniſſent, ſtare ſoleant, dum introeundi daretur copia, atque ob hanc conſtitionem & quaſi ſtabulationem primos ingreſſus domus veſtibula nominatos.*

8. *Salutatum venerant*] Salutatores Romæ paſſim divitum & potentiorum limina obiiſſe, & matutinum *Ave* portaſſe vulgatum eſt. Unde Martialis lib. 1. *Et matutinum portat ineptus Ave.* Quo alludit Virgilius lib. 2. Georgic.

- - Ingen-

nt, priuſquam admitterentur, conſiſtebant: & neque in a ſtabant, neque intra ædis erant. ab illa ergo grandis lo- [9] conſtitione, & quaſi quadam ſtabulatione, veſtibula ppellata ſunt; ſpatia, ſicut diximus, grandia ante fores æ- um relicta: in quibus ſtarent, qui veniſſent, priuſquam domum intromitterentur. Meminiſſe autem [10] debemus vocabulum non ſemper [11] à veteribus propriè, ſed per uaſdam tranſlationes, eſſe dictum: quæ tamen ita ſunt fa- æ, ut [12] ab iſta, de qua diximus, proprietate non longè eſciverint: ſicut illud in ſexto [13] Virgilii:

Veſtibulum ante ipſum, primiſque in faucibus orci,
Luctus & ultrices poſuere cubilia curæ.

non

- - - Ingentem foribus domus alta ſuperbis
Mane ſalutantum latis vomit ædibus undam.

e his Seneca lib. 6. de benef. cap. 34. *Ad quemcunque iſtorum veneris, quorum lutatio urbem concutit, ſcito, etiamſi nimadverteris obſeſſos ingenti frequentia icos, & commeantium in utramque parm catervis itinerum compreſſa, tamen enire te in locum hominibus plenum, amis vacuum. in pectore amicus, non in atrio uæritur.* Officioſæ hujus ſalutationis ora fuit antelucana. Iuvenalis Satyr. 3.

Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum, ſi curet nocte togatus
Currere, cum Prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus (orbis,
Ne prior Albinam, & Modiam collega ſalutet?

Et Satyra 5.

- - habet Trebius propter quod rumpere ſomnum
Debeat, & ligulas dimittere ſollicitus, ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circũagunt pigri Sarraca Boötæ.

9. *Conſtitione*] Rectè ita Vett. Codd. quemadmodum jam olim à Turnebo etiam apud Nonium repoſitum. Male poſteriores apud Gellium, quomodo & apud Macrobium factum, edidere *conſiſtione.*

10. *Debemus*] Cod. Tornæſ. & Vet. Ed. *debebimus.*

11. *A Veteribus*] Cod. Tornæſ. *à Veteribus ſcriptoribus.*

12. *Ab iſta, de qua diximus, proprietate*] Proprietatem vocat τὸ ἔτυμον vocis *Veſtibulum.* Qua in ſignificatione ſæpiſſime hac voce utitur Nonius Marcellus, qui & primum ſui operis caput, in quo nihil fere niſi vocum origines tractat, inſcripſit *De proprietate Sermonum*, ut optime notavit Mercerus. Similiter Apulejus in fine libri de Mundo dixit: *Hæc illis conditio ex nominum eorundem proprietate contingit, ut ſit Atropos præteriti temporis fatum, &c.* Et Iſidorus lib. 15. c. 2. *Plateæ, perpetuæ ac latiores civitatum viæ, juxta proprietatem linguæ Græcæ à latitudine nuncupatæ.* Idem lib. 16. cap. 17. *Theſaurus juxta Græcam proprietatem* ἀπὸ τοῦ θέσεως.

13. *Virgilii*] Lib. 6. Æned. ỳ1. 273. 274.

non enim veſtibulum priorem partem domus infernæ eſſe dicit. quod obrepere poteſt tamquam ſi ita dicatur. ſed loca duo demonſtrat extra orci fores, veſtibulum & fauces: ex quibus & veſtibulum appellat ante ipſam quaſi domum, & ante ipſa orci penetralia: fauces autem vocat iter anguſtum, per quod ad veſtibulum adiretur.

CAP. VI.

Hoſtiæ, *quæ dicuntur* bidentes, *quid, & quam ob cauſam ita appellatæ ſunt: ſuperque ea re P. Nigidii & Iulii Higini ſententiæ.*

REdeuntes Græcia, Brunduſium navem advertimus. ibi quiſpiam linguæ Latinæ litterator, Româ à Brunduſinis accerſitus, experiundum ſeſe volgo dabat; imus ad eum nos quoque oblectamenti gratia. erat enim feſſus atque languens animus de æſtu maris. legebat barbarè inſciteque [1] Virgilii ſeptimum, in quo libro hic verſus eſt:

Centum lanigeras mactabat rite bidentis:

& jubebat rogare ſe, ſi quis quid omnium rerum vellet dicere. tum ego indocti hominis confidentiam demiratus, Doceſne, inquam, nos, magiſter, cur *bidentes* dicantur? *bidentes*, inquit, oves appellatæ: iccircoque *lanigeras* dixit, ut oves planiùs demonſtraret. poſthac, inquam, videbimus an oves ſolæ, ut ais, bidentes dicantur: & an [2] Pomponius Atellanarum poëta in Gallis Tranſalpinis erraverit, quum hoc ſcripſit:

Mars

V*Irgilii*] Lib. 7. Æneid. ℣ſ. 94.

2. *Pomponius Atellanarum poëta*] Quando vixerit indicat Hieronymus in Chronico Euſebiano Olymp. CLXXIII. ann. I. *L. Pomponius Bononienſis Atellanarum ſcriptor clarus habetur.* Meminit ejus Macrobius Saturnal. lib. I. cap. 10. *Mummius poſt Novium & Pomponium diu jacentem artem Atellanicam ſuſcitavit.* De eo etiam loquitur Vellejus Paterculus lib. 2. cap. 9. *Sane*, inquit, *non ignoramus eadem ætate, qua Siſenna, Rutilius & Quadrigarius hiſtorici floruere, fuiſſe Pomponium, ſenſibus celebrem, verbis rudem, & novitate inventi à ſe operis commendabilem.* Cætera inter ſcripſit fabulam Adelphos; ut è Græcis fecerat Menander, è Latinis autem ad ejus exemplum Terentius.

3. *Redie-*

Mars tibi voveo facturum, ſi umquam 3 *redierit, bidenti verre.* ed nunç ego à te rogavi, ecquam ſcias eſſe hujuſce voca- uli rationem. atque ille nihil contatus ſed nimium quan- um audacter, Oves, inquit, bidentes dictæ, quòd duos antùm dentes habeant. Ubi terrarum, quæſo te, inquam, luos ſolos per naturam dentes habere ovem vidiſti? oſten- um enim eſt, & piaculis factis procurandum. tum ille per- notus mihi & irritatus: Quære, inquit, ea potiùs quæ ex Grammatico quærenda ſunt. nam de ovium dentibus opi- iones [4] percontantur. facetias nebulonis hominis riſi & eliqui. Publius autem Nigidius, in libro quem de extis compoſuit, bidentes appellari ait, non oves ſolas, ſed om- ıes bimas hoſtias. neque tamen dixit aperiùs cur *bidentes*: ed, quod ultro exiſtimabamus, id ſcriptum invenimus in commentariis quibuſdam ad jus pontificium pertinenti- ous, *bidennes* primò dictas, *d* littera immiſſa, 5 quaſi *biennes*: um longo uſu loquendi corruptam vocem eſſe, & ex *bi- lennibus bidentes* factum: quoniam id videbatur eſſe dictu acilius leniuſque. Higinus tamen Julius, qui jus pontifi-

cium

3. *Redierit*] Apud Macrobium, qui aturnal. lib. 6. cap. 9. verbotenus pæ- iè hoc è Gellio deſcripſit, legitur, *re- dicro.*

4. *Percontantur*] Macrobius, *percun- ctator.*

5. *Quaſi biennes*] Servius ad lib. 4. Æneid. *Bidentes autem*, inquit, *dictæ unt quaſi biennes: quia neque minores, neque majores licebat hoſtias dare*: Sic vetus Horatii Interpres ad lib. 3. od. XXIII. bidentes interpretatur *oves bimas*. Bidentes etiam ſic dici quaſi *biennes* ab ætate, vult quoque Nonius Marcellus, & Macrobius ex Auctore noſtro. Sed verior eorum videtur opinio, qui *bidentes* à *dentibus* dictas velint. Nam, ut notat Scaliger in Conjectan. ad Varronem, ſi *bidens* dicta eſt quaſi *biens*, non *bidentis*, ſed *bidennis* vel *biennis* dicendum foret. A dentibus autem eſſe apparet etiam in *Ambidens.* De quo Feſtus: *Ambidens, ſive bidens ovis appellabatur, quæ ſuperio- bus & inferioribus eſt dentibus.* Biden- tes itaque erant hoſtiæ quæ & cornige- ræ eſſent, & duos dentes eminulos ha- berent, in qua ſententia etiam ex Vete- ribus quamplurimos fuiſſe, mox vide- bimus. Hinc vero Heſychius: Κεράιδες, τῶν προβάτων τὰ θήλεα τὰ ἔνδον ὀδόντας ἔχοντα. His vero ſi carerent ineptæ erant ad ſacrificia, & ἀτέλειοι. Neceſſe itaque erat in hoſtia, ut haberet duos dentes longiores aliis, unde bi- dens appellata; quemadmodum & in tauro τελείῳ requirebatur, ut diverſa haberet & patentia cornua, cujuſmodi boves *Patales* dicuntur Plauto in Tru- culento.

6. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cium non videtur ignoraſſe, 6 in quarto librorum, quos de Virgilio fecit, appellari 7 *bidentes* ſcripſit hoſtias, quæ per ætatem duos dentes altiores haberent. verba illius ipſa poſui: *Quæ bidens eſt*, inquit, *hoſtia, oportet habeat dentes octo, ſed ex his duo ceteris altiores, per quos appareat ex minore ætate in majorem tranſcendiſſe.* Hæc Higini opinio an vera ſit, non argumentis, ſed oculis judicari poteſt.

6. *In quarto*] Apud Macrobium eſt *in quinto.*

7. *Bidentes ſcripſit hoſtias qui per ætatem duos dentes altiores haberent*] Hiſce ſubſcribit Feſtus, qui etiam *bidentes* exponit *hoſtias quæ duos dentes cæteris longiores haberent.* Similiter Servius ad lib. 4. Æneid. ſtatim poſt verba modo citata ſubjicit: *Sunt etiam in ovibus duo eminentiores dentes inter octo, qui non niſi circa bimatum apparent: nec in omnibus, ſed in his quæ ſunt aptæ ſacrificiis inveniuntur.* Idem ad lib. 6. Æneid. *Bidentes*, inquit, *oves ſunt circa bimatum, habentes duos dentes eminentiores; quæ erant aptæ ſacrificiis.* Sic quoque Acron Vetus Horatii Scholiaſt. l. 3. Od. 23. *Bidentes proprie dicuntur oves, quæ duos annos habent, ſic vocatæ ab eminentioribus dentibus, qui circiter duos annos naſcuntur.* Et Iſidorus lib. 22. c. 1. *Ex ovibus quaſdam bidentes vocant, eo quod inter octo dentes, duos altiores habent: quas maxime Gentiles in ſacrificium offerebant.* Atque hoc modo capienda illa Philoxeni in Gloſſis: *Bidentes*: ἐπὶ τῶν προβάτων, διὰ τὸ διόδοντα αὐτὰ εἶναι. Intelligenda enim ſunt non ſimpliciter de duobus dentibus, ſed de duobus dentibus longioribus, & extra cæteros eminentibus.

CAP. VII.

Quòd Laberius verba pleraque licentius petulantiuſque finxit: quod multis item verbis utitur, de quibus an ſint Latina quæri ſolet.

1 LAberius in mimis, quos ſcriptitavit, oppidò quam verba finxit prælicenter. nam & 2 *mendicimonium* dicit,

L*Aberius*] Floruit Decius Laberius Olympiad. CLXXXI. anno III. ſive U. C. anno IↃ CC. Fuitque Mimographus, & Eques Romanus; adeo vero Jul. Cæſar eo delectatus eſt, ut eum in ſuorum ludorum fine annulo aureo & quingentis ſeſtertiis donaverit, atque è veſtigio è ſcenâ per orcheſtram in quartumdecimum ordinem ad ſpectandum tranſmiſerit, ut referunt Suetonius & Macrobius in Saturnal. Admodum dicax fuit, ita ut nemini, ne quidem ipſi Cæſari in Mimis ſuis pepercerit. Scommata ejus in Ciceronem, imo in ipſum Cæſarem, exſtant apud Macrobium. Hinc eſt, quod Cicero in epiſtolâ ad Trebatium, quæ habetur l. 7. Epiſtol. Famil. ait, ſi non augeat rem ſuam apud Cæſarem, ſatius eſſe ut Romam revertatur, ne vacuo rediens rideatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

t, & *mœchimonium*; & 3 *adulterionem*, *adulteritatemque* pro ıdulterio; & *depudicavit*, pro *ſtupravit*; & *abluvium* pro *dilu*ıo; &, quod in mimo ponit, quem *Cophinum* ſcripſit *ma*ıuatus *eſt*, pro *furatus eſt*; item 4 in *Fullone furem*, *manuarium* ppellat:

Manuari, inquit, *pudorem perdidiſti*.

ıultaque alia hujuſcemodi nova; neque non obſoleta uoque, & maculantia ex ſordidiore vulgi uſu ponit: qua: eſt in Staminariis,

Tollet

atur à Laberio & Valerio. *Si te cito tuleris*, inquit, *ſermo nullus erit: ſin uſtra diutius abfueris, non modo Laberum, ſed etiam ſodalem noſtrum Valeum pertimeſco.* In Mimis tamen vitus fuit à P. Syro omnes provocante : ſuperante, quos inter etiam Laberius ıit. Utriuſque verſus hac de re habenır apud Macrobium Saturnal. lib. 2. ap. 6. Obitum ejus notat Hieronymus ı Chronico Euſeb. ad Olymp. CLXXIV. nno II. *Laberius Mimorum ſcriptor deimo menſe poſt C. Iulii Cæſaris interium Puteolis moritur.*

2 *Mendicimonium*] Nonius Marcelus: *Mendicimonium & Mœchimonium. aberius in libro quem Cropium inſcripſit: n eo verba hæc inveniet, qui doctrinæ ıudium putaverit adhibendum. In eo uoque libro Manuatus, quod eſt furatus, nveniet.* Quæ haud dubie ex Gellio notro hauſit. Ideoque, ut monuit quoque Mercerus, ſcribendum apud Nonium *Cophinum*, non *Cropium*. Qui & in eo apſus eſt, quod omnia ex iſto mimo ſſe putaverit, cum Gellius ex eo non liud adducat, quam *Manuatus*.

3. *Adulterionem*] Idem Nonius: *Adulterionem, pro adultero. Laberius Caprino; quem ſi quis legere voluerit ibi inveniet, & fidem noſtram ſua diligentia uvabit.* Legendum cum Junio & Mercero *Cophino*. Deſcripſit enim Nonius, ut aſſolet, ex Gellio, & putavit *adulterionem*, quemadmodum & fecerat in *mendicimonium*, ut modo diximus, eſſe ex *Cophino*. in quo ſimiliter lapſus eſt.

4. *Fullone*] Hoc nomine etiam fabulam conſcripſit Titinnius, quæ paſſim à Nonio citatur. quod non mirum, cum fullonum olim Romæ magna copia, unde & crebra eorum mentio in Juris noſtri libris. Cum enim togis albis utplurimum Romani uterentur, quæ facile ſordes contraherent, qui nitidiori cultui ſtudioſi, eos ſtatim fulloni poliendas, curandaſque tradebant. Officium enim fullonis eſt *polire, curare, lavare.* His enim verbis Juriſconſulti noſtri utuntur, ut conſtat ex *l.* 31. *D. Loc. conduct. l.* 48. §. 4. *l.* 82. *D. de furt. l.* 2. *D. de cond. ſin. cauſ.* Et in inſtitut. *de locat. conduct.* §. 1. *Qua de cauſa ſi fulloni polienda curandáve veſtimenta quis dederit.* Poliebantur autem & lavabantur cretâ, idque quo modo & ordine fieri deberet, lege Metella Fullonibus dicta, præſcriptum erat, ut refert Plinius lib. 35. cap. 17. ubi & poliendi modum tradit, ex quo partim Iſidorus tranſcripſit lib. 16. c. 1. *Creta cimolia candida eſt. à Cimæa Italiæ inſula dicta: quarum altera veſtimentorum precioſos colores emollit, & confricato ſulfure quodam nitore exhilarat: altera gemmis nitorem præſtat* Sordes itaque cretâ elutæ, nitorque & candor veſtibus inductus. Hinc Titinnius Fullonibus à Nonio Marcello in *argutari*: *Terra hæc eſt non aqua, ubi tu argutari pedibus, cretam dum compeſcis, veſtimentaque lavas.* Ubi *argutari pedibus* dixit eleganter,

Tollet bona fide vos Orcus nudas 5 *in Catonium.*

& 6 *elutriare lintea*, & *lavandria* dicit, quæ ad lavandum ſint data, & *coicior*, inquit, *in fullonicam. Ecquid properas? ecquid præcurris Caldonia?* item in Reſtione, *calabarriunculos* dicit, quos vulgus *calabarriones*: item in Compitalibus, *malas malaxa-*

ganter, quia fullones pedibus veſtimenta ſubagitare & comprimere ſolebant.

5. *In Catonium*] Sic optime Vett. Codd. quod recte primus, quod ſciam, Beroaldus in lib. 6. Apuleji explicavit, dixitque *catonium* denotare inferorum locum, ut *in catonium* ſit εἰς τὸ κατώνιον, *ad inferos*. Catonium itaque voce mere Græcâ dictum κατώνιον, & locum inferum ſignificat, vel inferos. Quæ explicatio etiam probata Viris Maximis Salmaſio, & Voſſio. Voce catonii etiam uſus Cicero lib. 7. ad Famil. Epiſt. 35. *Sed heus tu manum de tabula: magiſter adeſt citius quam putaramus. Vereor ne in Catonium Catonos.* quomodo legit Beroaldus, ſive ut ex veteri ſcriptura P. Victorius, Lambinus & Salmaſius legendũ cenſent, *Vereor ne in Catonium Catoninos.* Quaſi dicat, Metuo ne Cæſar me, teque qui Catonem extollimus, ut Catonianarum partium homines, in catonium, hoc eſt ad inferos agat præcipites; ſive, ut Virgilius ait, *ad Orcum demittat.* Quæ ſententia & Voſſio impenſe placet. Meurſius in Auctuario Philologico cap. 34. apud Laberium, legit *Caronium*, id eſt *Charonium*, χαρώνιον; quomodo & ante Meurſium jam legerat Jac. Nic. Loenſis Epiphyllid. lib. 3. cap. 5. atque etiam in Aſcenſiana editione expreſſum eſt. Nam *Caron* dixere Veteres pro *Charon*. Vetus poëta,

Quoniam Caron eas faciebat nuptias,

Ubi *Caron* eſt *Orcus*. Gloſſæ Græcolat. χάρων, *Orcus*. Ita *Caronium* erit locus iſte, cujus fines *Orci cancros* appellat Appulejus. Sed elegantior, ut optime Voſſius notat, fit παρονομασία, ſi *Catonium* retineamus. Turnebus tamen lib. 1. Adverſar. c. 28. apud Laberium & Ciceronem legendum cenſet *catomum*; & *catomum* cenſet eſſe *vinculum* ſive *catenam*. Quoad lectionem aſſentitur Turnebo Joſ. Scaliger ad Manilium, qui etiam utrobique legit *catomum*; verum aliter & longe melius rectiuſque explicat *catomum* factum eſſe ex Græco καθ' ὤμων, proprieque ſic dici *commiſſuram cervicum cum humeris*; unde, cum in veterum Martyrologiis ſæpius occurrat, *catomis cædi*, id eſſe vult, in cervice cædi plumbatis: quod fieri ſolitum ex Prudentii hiſce verſibus conſtat:

Tundatur, inquit, terga crebris ictibus,
Plumboque cervix verberata extuberet.

Sic in vetuſto Martyrologio XIV. Kal. Decemb. *Catomo eum ſuſpendi ac verberari*, Scaliger explicat *Cervice ſeu capite deorſum ſuſpendi*, κατωκάρα κρέμασθαι. Hæc quidem ſatis bene. Quod vero ad hæc *catoma*, quæ cervices ſignificant, etiam trahat hæc Laberii verba, & *tollet nudas in Catomium* interpretetur γυμνὰς κατωκάρα ὑμᾶς, στήσεται, ſive ut Plautus dixiſſet, *nudas capite ſiſtet.* in eo lapſus eſt, cum & interpretatio & lectio *catomium* Laberii loco non conveniat, ut jam pridem Viris ſummis Salmaſio ad Hiſt. Auguſt. & Voſſio in Etymolog. notatum. Nihil itaque hic mutandum, ſed retinendum *in Catonium*, & explicandum *ad inferos*.

6. *Elutriare lintea*] Haud dubie pro *eluere lintea*, hoc eſt *lavare, ſordibus purgare*. In Veteri Onomaſtico: Elutrio, Διαχέω. Sic *elutriare* idem erit quod *diffundere*, hoc eſt *de vaſe in vas fundere*. Quæ ſignificatio, quomodo hic apud Laberium locum habere poſſit, non video.

7. Malaxa-

malaxavi. Item in 8 Cacomemmone.

Hic eſt, inquit, *ille* 9 *gurdus, quem ego*
Me abhinc duos menſes ex Africa
Venientem excepiſſe tibi narravi.

em in mimo qui inſcribitur 10 *Natal*, 11 *cippum* dicit & *obbam*, & 13 *camellam, & pictacium & capitium, induis,* inuit, 14 *capitium tunicæ pictacium.* præterea in 15 Anna Perrenna,

7. *Malaxavi*] Id eſt, *mollivi.* Malaxo im ſignificat *mollire, ſubigere.* à Græ- μαλάσσω, ejuſdem ſignificationis. nc & μάλαγμα *malagma* pro fo- ento, quo apoſtemata molliuntur, matura redduntur. Unde & *com- alaxare* pro *maturefacere*, notante onio Marcello, dixit Varro in Flexa- lis, ſive περὶ ἐπαρχιῶν. *Nec ere adiaphoron eſſe, quod philoſophiâ nmalaxarem eâ patrem, neque irato hi habenas dedi unquam, neque cupidi- non impoſuit frænos.*

8. *Cacomemmone*] Cod. Tornæſ. *comnemone.* Vet. Ed. *Cacomemnone.*

9. *Gurdus*] Id eſt, ſtultus. Quintilia- s lib. 1. cap. 5. *Et gurdos, quos pro lidis vulgus accipit, ex Hiſpania duxiſ- riginem audivi.* Hodieque ea vox ad- c Hiſpanis in uſu. *Gordo* enim ipſis nificat *pinguem.* pro *ſtolido* autem u- rpatum more Græcorum, quibus αχὺς dicitur proprie *pinguis*, & per nſlationem *ſtupidus.*

10. *Natal*] Vet. Ed. *Nata, L. cippum.* l. *Nacca L. Cippum.* Unde Læv. To- ntius ad Horat. lib. 1. Sat. 6. totum nc locum legit: *Qui inſcribitur Nata l Natta, Alcippum dicit & Obbam.* *Natta* dicit inſcribi mimum hunc, ut odo citatus *Reſtio.* *Natta* enim cele- e Pinariorum cognomen, ut *Reſtio* ntiorum erat cognomen.

11. *Cippum*] Cippus hic haud dubie ſitum à Laberio pro ποδοκάκη, ſive οδοςράβη, hoc eſt, inſtrumento quo vorum & captivorum pedes diſtrin- bantur. ſic dictus à *capiendis pedibus.* Alioquin Cippus Horatio, Perſio, aliis, etiam denotat *columnam cum inſcriptione* erectam ad conſervandam memoriam. Quo nomine & monumenta ſepulchralia vocari poſſunt.

12. *Obbam*] Nonius Marcellus: *Obba, poculi genus vel ligneum, vel ex ſparto.* Citatque Varronem in, *Eſt modus matulæ: Dolia atque apothecas tricliniares, melicas, calenas, obbas & Cumanos calices.* Item in Epiſtol. ad Marullium: *Verum meridie, an veſperi libentius ad obbam accedas, locus actus, adventus declaravit.* Legimus etiam in Gloſſis Philoxeni: *Obva* (l. *obba*) ἄμβιξ, ἐν ᾧ τοῖς νεκροῖς σπένδουσιν. Uſus & ea voce, quamquam in alia ſignificatione ac Nonius & Philoxenus explicant, Perſius Sat. 5.

- - *tibi torta cannabe fulto*
Cœna ſit in tranſtro, Vejentanumque rubellum
Exhalet vapidâ læſum pice ſeſſilis obbâ.

Denotat enim apud Perſium *vas vinarium*, idque amplum & capaciſſimum.

13. *Camellam*] Camella dictum vas eximiæ artis, in quo mundus & jocalia uxoris erant, quod quoniam nuptialia munera ſoceri generis mittere lege prohibebantur, opertum in nuptiis ferebant. Uſus & ea voce Ovidius Faſtorum lib. 3.

Dum licet appoſita velut in cratere camella
Lac niveum potes, purpureamque ſapam.

14. *Capitium tunicæ pictacium*] Capitium Nonius accipit pro capitis tegumento. Varro tamen lib. 4. de L. L. id ponit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

renna, *gubernium* pro *gubernatore*, 16 *planum* pro *ſycophanta*. & 17 *nanum* pro *pumilione* dicit. quamquam *planum* pro *ſycophanta* M. quoque Cicero in oratione ſcriptum reliquit, quam 18 pro Cluentio dixit. atque item in mimo, qui *Saturnalia* inſcriptus eſt, 19 *botulum* pro *farcimine* appellat, & homi-

ponit pro muliebri tegumento, quo illæ pectus vinciebant, atque ita dictum à capiendo, id eſt comprehendendo, non vero à capite: *Capitium, inquit, ab eo quod pectus capit, id eſt, ut antiqui dicebant, induta comprehendit.* Idem lib. 3. de Vit. Pop. Rom. *Neque id ab orbita matrumfamilias inſtituti, quod eæ pectore & lacertis eſſent apertis, nec capitia habebant.* Hinc Ulpianus, *l. 27. D. de aur. & arg. leg. Muliebria ſunt*, inquit, *veluti ſtolæ, pollia, capitia, zonæ.* Capitium autem *pictacium* hic apud Laberiũ explico *capitium pictum*, i. e. figuris exornatum, ſive intextũ, & variegatum, quemadmodum dicebatur *toga picta*.

15. *In Anna Perenna*] Hujus nominis fabulam Laberii citat & Nonius Marcellus in *collabella*. Vett. Edd. pro *in Anna Perenna*, hîc habent *manua pro annua*. Quod quidam melius ſe habere dicunt, quam, ut poſtea editum, *Anna Perenna*. Veterem enim lectionem, etſi mendo non careat, viam tamen monſtrare dicunt, quo ad veram lectionem perveniri poſſit. Scribunt itaque, *Præterea manua pro annuas.* Adduntque Gellium hoc velle, *Manuare* verbum noviter factum fictumque à Laberio, pro *Annuere*. Manu enim vulgò & innuimus & annuimus alio alioque ſchemate. atque hinc natum Laberio verbum *manuare*. Ita ad oram Veteris Codicis manu Viri cujuſdam doctiſſimi annotatum inveni. Quamvis non omnia probem.

16. *Planum pro Sycophanta*] Præter Ciceronem, quem Gellius voce *plani* pro ſycophanta uſum agnoſcit, eodem modo uſurpat & Horatius lib. 1. Epiſtol. 8. - - *Fracto crure planum*. Itemque Petronius: *Notavit me miles, ſive ille planus ſit, ſive nocturnus graſſator.* Similiter loquitur Arnobius lib. 2. *Aliiſque inſtitoribus atque planis.* Haud itaque nimia licentia Laberius *planum* in hac ſignificatione dixit. Gloſſar. Vetus, *planos* interpretatur *erraticos, erroneos, ſeductores*. In Gloſſis etiam Philoxeni legimus *Planum, fallacem*, ἀπὸ τοῦ πλανᾶν. *Planus* itaque pro impoſtore, eſt à Græco πλάνος.

17. *Nanum*] Auctor noſter infra lib. 19. cap. 13. refert Frontoni, qui credebat *nanos* eſſe verbum ſordidum & barbarum, Apollinarem reſpondiſſe: *Et quidem hoc in conſuetudine imperiti vulgi frequens, ſed barbarum non eſt, cenſeturque linguæ Græcæ origine:* νάνους *enim Græci vocaverunt brevi atque humili corpore homines paulum ſupra terram extantes.* Unde *Nanis* nomen ſit, docere conatur & Feſtus his verbis: *Nanum*, inquit, *Græci vas aquarium dicunt humile, & concavum, quod vulgo vocant ſitulam barbatam, unde nani pumiliones appellantur.* Sed *nanus* omnino eſt à Græco νάνος, quod idem notat. Scholiaſtes Ariſtophanis εἰς εἰρήνην: Νάνοι γὰρ λέγονται οἱ κολλοβοὶ τῶν ἀνθρώπων. οἱ δὲ κολλοβοὶ τῶν ἵππων, ἴννοι λέγονται.

18. *Cluentio*] Hiſce verbis: *Hic ille planus improbiſſimus, quaſtu judiciario paſtus.*

19. *Botulus*] Feſtus: *Botulus genus farciminis, propter connexionem à bolis ſic appellatur.* Idem enim eſt quod lucanica carnis ſuillæ bolis fartæ. Unde in Gloſſis Philoxeni *Botulus* exponitur φύσκος. Utitur & hac voce Tertullianus Apologetic. cap. 9. *Denique inter*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

minem [20] *levennam* pro *levi.* item in Necyomantia, [21] *coonem* pervulgatè dicit, [22] quem veteres *arulatorem* dixerunt.

tentamenta Chriſtianorum, botulos etn cruore diſtentos admovetis. Item adrſus Pſychicos cap. 1. *Exteriores & eriores botuli Pſychicorum.* Hujus diinutivum eſt *botellus* apud Martialem). 5. Epigr. 79. & Sidonium Apolnar. lib. 8. Epiſt. 2. item apud Apium de Re Culinaria lib. 2. c. 5. ubi ejus apparandi modum docet.

20. *Levennam*] Ita L. Carrio Antiq. ect. lib. 1. cap. 6. primus repoſuit, m vulgo legeretur *leucunam*, ſive *leeim.*

21. *Cocionem pervulgate dicit:*] Uſus men & eâ voce Plautus in Aſinaria ect. 1. ſc. 3.

Vetus eſt, Nihili Cocio eſt. Scis cujus? non dico amplius.

n Gloſſis Philoxeni : *Cocio*, redditur ελάβολος. It. *Cociatura*, μεταβλητική. n iiſdem & *Cociatria* legitur, ſive ut caliger mavult, *Cociatrina.* Feſtus *Coiones* vocat. *Coctiones dicti videntur,* quit, *à cunctatione, quod in emendis endendiſque mercibus tarde perveniant d juſti pretii finem. Itaque apud antiuos prima ſyllaba per* u *literam ſcribeatur.* A veteribus itaque *Cuctio* qui oſtea *Coctio*, & *Cocio. Cuctio*, vero ſive *octio* à *cunctatione* ſic dicitur, quaſi *unctio* ſive *cuctio*, pro quo poſtea *cotio*, & eliſa litera t, *cocio* dixere, quod caligero ad Feſtum placet. Turnebus Adverſ. lib. 13. cap. 14. *coctionem* à *coquendo* dictum vult; eundemque *arulaorem* vocari ab *arula*, hoc eſt, *forulo*, in quo *coquit.* Idque confirmare tentat è Gloſſis Philoxeni, in quibus *Arulator* edditur ἑψέτης. Sed hac de re ſtatim licemus. Meurſius Auctar. Philolog. cap. 34. Feſti originationem non probans, *Arrulatores* & *Cociones* dictos putat divites tenaces, quod pecuniam quam debebant, quia lente ſolvebant, quodammodo apud ſe elixarent & coquerent: mallentque arra latâ tricones eſſe maximi, cum interim præ avaritia, ut Plautinus ille Euclio, ollas domi nummis refertas haberent. Scomma itaque in eos jactum, ita coquere pecuniam in iſtis ſuis ollis, veluti coqui cibos. Hinc etiam *Auricoctores* vocatos vult. Quemadmodum in iiſdem Gloſſis : *Auricoctor* χρυσεψέτης. Salmaſius etiam hac in re variat, in De Uſuris enim Feſti veriloquium probans, *cociones* ideo ſic dictos, quod cunctarentur in pretio mercibus faciendo; atque Latinis *Cociones*, proprie eos eſſè, quos Græci καπήλους & μεταβόλους dixere. Homines enim hujuſmodi, qui totos dies in foro rerum venalium conſiſtebant ementes vendenteſque quaslibet tenues merces, & ex iis lucrum captantes. Ubi *cocionum* vocem ter Petronio reſtituit, apud quem vulgo *conciones* male, pro *cociones* legitur. In Confutatione vero Theſium De Mutuo contra Wiſſenbachium, *Arillatores* etiam *Cociones* vulgariter dictos vult à coquendo, id eſt, ἕψεται, ut *cocus* & *cocina.* quod ſtatim melius intelligetur.

22. *Quem veteres Arulatorem dixerunt*] Cod. Tornæſ. *Arillatorem.* Feſtus : *Arilator, qui etiam cocio appellatur, dictus videtur à voce Græca, quæ eſt ἆρε, id eſt, tolle, quia ſequitur merces, ex quibus quid cadens poſſit tollere.* Scaliger mavult *Arrilator*, & putat non ab *ara*, ſed ab *arra* ita dictum. Et Arrilatorem eſſe, qui empturiens data arra ſibi poſtulat credi. Quod & Meurſio placuiſſe vidimus, qui *Arrulatores* vocatos ab arra cenſet, qui etſi opulēti eſſent, tamen tricones eſſent maximi, arraq; data reliquum perſolvere tergiverſarentur. In optimis tamen Gloſſis ſcribitur *Arillator*, & explicatur, Ἑψέτης, βωμολόχος, πραγματευτής. Item in Gloſſis Iſidori *Arilator, Cocio*, μεταβολεύς. Unde & Salmaſius contra Wiſſenba-

runt. verba Laberii hæc ſunt: *Duas uxores; hoc herclè plus negotii eſt, inquit Cocio: ſed ædilis viderit.* ſed enim in mimo, quem inſcripſit *Alexandream*, eodem quidem modo quo vulgus, ſed probè Latinéque uſus eſt Græco vocabulo. *emplaſtrum* enim dixit [23] οὐδετέρως, non genere feminino, ut iſti novicii ſemidocti. verba ex eo mimo appoſui:

Quid eſt jusjurandum? emplaſtrum æris alieni.

chium vix dubium eſſe putat, quin ita dictus ſit à diminutivo *aræ*. Nam *Arulator* eſt ab *arula*; & alio diminutivo, etiam *arillator* ab *arilla*. Hinc & optimus ille Gloſſarum Auctor βωμολόχον Græcè reddidit. Græcos autem Grammaticos ait, βωμολόχους exponere, de genere quodam hominum ſordido, vili & abjecto, qui lucelli gratia, quidvis facere ac pati ſuſtinerent: εὐτελεῖς τινες ἄνθρωποι, καὶ ταπεινοὶ, πᾶν ὁτιοῦν ὑπομένοντες ἐπὶ κέρδει. Aſſidebant enim aris, & carnes victimarum, quas domum referre ex ara jus erat, emebant, quas coctas poſtea pauperioribus venderent. Inde autem ad alios minutos lucelli ſectatores tranſlatum eſſe, qui quaslibet tenues merces emebant, ut ſcruta & alia quæcunque vilia mercimonia, ut illa poſſent carius revendere. Atque hinc etiam *Cociones* vulgariter dictos à coquendo, id eſt, ἕψεται, ut *cocus* & *cocina*, qui veteri verbo Latino *arillatores* dicerentur.

23. Οὐδετέρως] *Neutro.*

CAP. VIII.

Quid ſignificet, & quid à noſtris appellatum ſit, quod ἀξίωμα *dialectici dicunt: & quædam alia, quæ prima in diſciplina dialectica traduntur.*

QUum in diſciplinas dialecticas induci atq; imbui vellemus; neceſſum fuit adire atque cognoſcere quas vocant dialectici [1] εἰσαγωγὰς, tum quia in primo [2] περὶ ἀξιωμάτων diſcendum, quæ M. Varro aliàs *profata*, aliàs *proloquia* appellat, commentarium de proloquiis [3] L. Ælii docti

Εἰσαγωγὰς] *Introductiones.*

2. Περὶ ἀξιωμάτων] *Pronunciatorum.*

3. *L. Ælii*] Ita recte L. Carrio Antiq. Lect. lib. 1. cap. 8. repoſuit, cum vulgo legeretur *Lælii*. Intelligitur hic autem L. Ælius Stilo, quemadmodum plenè vocatur ſupra lib. 10. cap. 21. cujus meminit & Suetonius in De Illuſtrib. Grammaticis, & ſæpius Feſtus Pompejus. L. Ælius ſimpliciter etiam vocatur à noſtro ſupra lib. 2. cap. 21. lib. 3. cap. 3. lib. 5. c. 21. item lib. 10. cap. 21. ubi vide notata.

4. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

locti hominis, qui magiſter Varronis fuit, ſtudioſè quæ-ivimus: eumque 4 in Pacis bibliotheca repertum legimus; ed in eo nihil edocenter, neque ad inſtituendum explana-è ſcriptum eſt: feciſſeque videtur eum librum Ælius 5 ſui nagis admonendi, quàm aliorum docendi gratiâ. redimus gitur neceſſariò ad Græcos libros: ex quibus accepimus ἀξίωμα definitum eſſe his verbis, λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀπο-φαντὸν

4. *In Pacis bibliotheca*] In Bibliotheca Pacis Templo adjunctâ. Quod emplum à Veſpaſiano ædificatum, ut otum ex Suetonio, *pulcherrimum operum quæ unquam*, ut Plinius loquitur ib. 36. cap. 15. Qui procul dubio etam Bibliotheca adjuncta illud exornae voluit. Meminit hujus Bibliothecæ tiam Galenus *lib.* 1. *de Compoſ. Medicam.*

5. *Sui magis admonendi, quam aliorum docendi gratiâ*] Inſolitus loquendi nodus. Melius foret, *quam alios docendi gratia.* Supra noſter in Præfatione: *Vt ea non docendi magis, quam admonendi gratia ſcripta exiſtiment.* Verba hæc etiam jungit Quintilianus lib. 4. cap. 1. *Hic eſt admonendus Iudex, illic docendus.* Item Appulejus Apolog. *Diam igitur quam breviſsime potero: etenim admonendus es mihi, non docendus.*

6. *Ἀξίωμα definitum eſſe his verbis λεκτὸν αὐτοτελὲς, &c.*] Hoc eſt, *Axioma eſt dictum per ſe abſolutum, enuntiabile quantum ex ſemetipſo.* Definitur hic Axioma ex ſententiâ Stoicorum, quibus ἀξίωμα ſignificat omnem enunciationem tam probabilem quam neceſſariam; ſive rem perfectam, quæ quantum in ipſa eſt, enunciari poteſt. Ita enim Laërtius in Zenone: Ἀξίωμα δέ ἐστιν ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ἢ πρᾶγμα αὐτοτελὲς, ἀποφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. Sic ut Stoicis ἀξίωμα idem ſit, quod πρότασις, & ἀπόφασις. Quod etiam manifeſte indicat Proclus in II. ad Euclidem, ubi de differentia inter ὑποθέσεις, αἰτήματα & ἀξιώματα ex ſententia Ariſtotelis agit: πολλάκις δὲ, inquit, καὶ ταῦτα πάντα καλοῦσιν ὑποθέσεις. ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀξίωμα πᾶσαν ἀπόφασιν ἁπλῆν. ὥστε κατὰ μὲν τούτους καὶ αἱ ὑποθέσεις, ἀξιώματα. Item Ammonius in proœmio ad librum Ariſtotelis περὶ ἑρμηνείας: τὸν δὲ ἀποφαντικὸν λόγον ἀξίωμα καλοῦσιν οἱ Στωικοί. Atq; in hac ſignificatione ἀξίωμα ſemper accipitur apud Ciceronem: unde & Tuſculanar. Quæſtion. lib. 4. illud definit ex mente Stoicorum: *Id ergo eſt pronunciatum, quod aut verum, aut falſum eſſe dicitur.* Hic ἀξίωμα Cicero reddit *pronunciatum*, ut notavit Gellius; In Lucullo *effatum* appellat; in libro de Fato *enunciationem.* Ἀξιώματος voce ex Stoicorum mente utitur quoque Plutarchus in Quæſtionibus Platonicis; Quæſtion. VII. & ultimâ. Longe vero aliter uſurpat Ariſtoteles, & qui eum ſequuntur, Peripatetici, item Mathematici. Iis enim ἀξίωμα eſt principium certum & notum, quod à quovis homine rationis compote, primo conceptu intelligitur: qualia ſunt communia illa principia diſciplinarum, à Græcis vocata κοιναὶ ἔννοιαι, id eſt, *communes notiones.* Ut, *Totum eſt majus ſua parte. Si ab æqualibus æqualia demas, quæ relinquuntur, æqualia erunt.* & id genus alia. Hujuſmodi vero communes animi conceptiones Stoici προλήψεις vocabant: quaſi diceres

φαντὸν ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ. hoc ego ſuperſedi vertere, quia novis & inconditis vocibus utendum fuit, quas pati aures per inſolentiam vix poſſent. Sed M. Varro, in libro de lingua Latina ad Ciceronem quarto viceſimo, expeditiſſimè ita finit: *Proloquium eſt ſententia in qua nihil deſideratur.* erit autem planius, quid iſtud ſit, ſi exemplum ejus dixerimus. ἀξίωμα igitur, ſive id proloquium dicere placet, hujuſmodi eſt: *Hannibal Pœnus fuit: Scipio Numantiam delevit: Milo cædis damatus eſt: neque bonum eſt voluptas neque malum:* & omnino quicquid ita dicitur plena atque perfecta verborum ſententia, ut id neceſſe ſit aut verum aut falſum eſſe, id à dialecticis ἀξίωμα appellatum eſt, à M. Varrone, ſicuti dixi, *proloquium.*7 à M. autem Cicerone *pronunciatum.* quo ille tamen vocabulo tantiſper uti ſe atteſtatus eſt, *quoad melius,* inquit, *invenero.* Sed quod Græci συνημμένον ἀξίωμα dicunt, id alii noſtrorum *adjunctum*, alii *connexum* dixerunt. id connexum tale eſt: *ſi Plato ambulat, Plato movetur. ſi dies eſt, Sol ſuper terras eſt.* Item quod illi συμπεπλεγμένον, nos vel *conjunctum*, vel *copulatum* dicimus, quod eſt ejuſcemodi: *P. Scipio Pauli filius & bis conſul fuit, & triumphavit, & cenſura functus eſt, & collega in cenſura*

præſumptiones, quæ animum ſui natura & certitudine quaſi præoccupaſſent. Sic apud Arrianum in Diſſertation. Epicteti cap. 22. περὶ τῶν προλήψεων, ubi eas ita deſcribit: προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσι, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. *Præſumptiones communes omnibus inſunt hominibus; præſumptioque præſumptioni non repugnat.* Er pro exemplo ſubjicit, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ καὶ αἱρετόν, *Quod bonum eſt, idem conducibile eſſe & perſequendum.* Quanquam & Simplicius ad Epicteti Enchiridion teſtetur, Stoicos ἀξιώματος voce uſos eſſe pro *principio evidenti*, & *ſecundum communes notiones vero.* Ita enim ſcribit cap. 58. ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ νύξ ἐστιν, ὡς ἀξίωμα τοῦτ᾽ ἐστιν, ὡς ἐναργῶς καὶ κατὰ τὰς ἐννοίας ἀληθὲς παραλαμβάνεται. τοῦτα γὰρ ἀξιώματα ἐκάλουν οἱ Στωϊκοί. Hujus rei utique ſingularis teſtis eſt Simplicius, itaque quanti faciendus, aliis conſiderandum relinquo.

7. *A M. autem Cicerone pronuntiatum*] Locus quem Gellius innuit, exſtat lib. I. Tuſculan. Quæſtion. ubi Cicero; *An tu*, inquit, *Dialecticis ne imbutus quidem es? Inprimis enim hoc traditur, Omne pronunciatum (ſic enim mihi in præſentia occurrit, ut appellarem ἀξίωμα: utar poſt alio ſi invenero melius,* &c.)

8. Παρα-

enſura L. Mummii fuit. In omni autem conjuncto ſi unum ſt mendaciũ, etiam ſi cætera vera ſunt, totum eſſe mendarium dicitur. nam ſi ad ea omnia, quæ de Scipione illo vera lixi, addidero, *& Hannibalem in Africa ſuperavit*, quod eſt falum: univerſa quoq; illa, quæ conjunctè dicta ſunt, propter ioc unum quod falſum acceſſerit, quia ſimul dicentur, vera ıō erunt. eſt item aliud, quod Greci διεζευγμένον ἀξίωμα, ıos *disjunctum* dicimus. id hujuſcemodi eſt: *Aut malum eſt voluptas, aut bonum: aut neque bonum, neque malum eſt.* Omnia autem, quæ disjunguntur, pugnantia eſſe inter ſeſe pportet: eorumque oppoſita, (ἀντικείμενα Græci dicunt,) ea quoque ipſa inter ſeſe adverſa eſſe: ex omnibus quæ disjunguntur unum eſſe verum debet, falſa cætera. quòd ſi aut nihil omnium verum, aut omnia plurave quàm unum vera erunt, aut quæ disjuncta ſunt, non pugnabunt, aut quæ oppoſita eorum ſunt, contraria inter ſeſe non erunt; tunc id disjunctum mendacium eſt; & appellatur [8] παραδιεζευγμένον. ſicuti hoc eſt, in quo quæ oppoſita, non ſunt contraria. *Aut curris, aut ambulas, aut ſtas.* nam ipſa quidem inter ſeſe adverſa ſunt: ſed oppoſita eorum non pugnant. *non ambulare* enim, & *non ſtare*, & *non currere* contraria inter ſeſe non ſunt: quoniam contraria ea dicuntur, quæ ſimul vera eſſe non queunt. poſſis enim ſimul eodemque tempore neque ambulare, neque ſtare, neque currere. ſed hoc breve ex dialectica libamentum dediſſe nunc ſatis erit: atque id ſolùm addendum admonendumque eſt, quòd hujus diſciplinæ ſtudium atque cognitio [9] in principiis quidem tetra & aſpernabilis inſuaviſque eſſe & incivilis videri ſolet: ſed, ubi aliquantum proceſſeris, tum denique & emolu-

8. Παραδιεξευγμένον] *Vitioſe disjunctum.*

9. *In principiis quidem tetra & aſpernabilis, &c.*] Quod hîc Gellius de Dialectica addiſcenda, idem refert infra h. l. cap. 18. Varronem de diſciplinis Mathematicis dixiſſe. Nempe, *Voluptas vel utilitas talium diſciplinarum in poſtprincipiis exſiſtit, cum perfectæ abſolutæque ſunt; in principiis vero ipſis ineptæ & inſuaves videntur.*

emolumentum ejus in animo tuo dilucebit, & ſequetur quædam diſcendi voluptas inſatiabilis; cui ſane niſi modum feceris, periculum non mediocre erit, ne, ut plerique alii, tu quoque in illis dialecticæ gyris atque mæandris, tamquam apud Sirenios ſcopulos conſeneſcas.

CAP. IX.

Quid ſignificet verbum in libris veterum creberrimè poſitum: ſuſque deque.

SVſque deque fero, aut *ſuſque deque habeo* (his enim omnibus modis dicitur) verbum eſt ex hominum doctorum ſermonibus: in poëmatis quoque & in epiſtolis veterum ſcriptum eſt plurifariam: ſed facilius reperias, qui id verbum oſtentent, quàm qui intelligant. ita plerique noſtrûm, quæ remotiora verba invenimus, dicere ea properamus, non diſcere. Significat autem *ſuſque deque ferre*, animo æquo eſſe & quod accidit non magni pendere, atque interdum negligere & contemnere: & propemodum id valet, quod dicitur Græce [1] ἀδιαφορεῖν. Laberius in Compitalibus:

Nunc tu lentus es: nunc tu ſuſque deque fers.
Mater familias tua [2] in lecto adverſo ſedet.
Servos ſextantis verbis nefariis utitur.

M. Var-

1. Ἀδιαφορεῖν] *Indifferens eſſe.*

2. *In lecto adverſo ſedet*] Lectus adverſus quis antiquis eſſet, primus omnium Joſeph. Scaliger ad Feſtum docuit. Matronæ nimirum Romanæ ſimul ac in mariti manum convenerant, lectum ante januam ſibi in atrio ſternebant, qui dicebatur lectus adverſus. Aſconius Pædianus in Milonianâ: *Deinde omni vi janua expugnata, & imagines majorum dejecerunt, & lectulum adverſum uxoris Corneliæ, cujus caſtitas pro exemplo habita eſt, fregerunt: itemque telas, quæ ex veteri more in atrio texebantur, diruerunt.* Unde & Propertius:

Seu tamen adverſum mutarit janua lectum,
Sederit aut noſtro cauta noverca toro.

Hoc eſt, ſi alia uxor ſuperinducatur, quæ adverſum lectum noſtrum mutet, id eſt ſibi, non mihi ſternat. Unaquæque enim matrona domi ſibi lectum adverſum in atrio ſternebat. Quo in lecto fœtæ cubabant dicis cauſa. Quod etiam his verſibus ex Scaligeri ſententia Laberius

M. Varro in Siſenna, vel de hiſtoria [3] *Quod ſi non horum omnium ſimilia eſſent principia, ac poſtprincipia; ſuſque deque eſſet.* Lucilius in tertio:

[4] *Verùm hæc ludus ibi ſuſque omnia deque fuerunt:*
[5] *Suſque & deque fuere, inquam, omnia ludus jocuſque:*
Illud opus durum, ut Setinum acceſſimus [6] *finem:*
[7] *Αἰγίλιποι montes, Ætnæ omnes, aſperi Athones.*

CAP.

berius indicare vult; utpote quorum ſenſus ſit, Uxor tua fœta de more in adverſo lecto ſedet, adſtantibus improbiſſimis ſervulis, neque ſuſpicaris de ſtupro. Quare & ultimum verſum legit:

Servis ſex tantis, vernulis nefariis.

Et τὸ *utitur* refert ad ſequentia. *Vtitur M. Varro.* Quemadmodum & quidam libri legunt. Scriverius vero in ſuo Codice legendum notaverat:

Servus ſex ante vernulus nefarios
Fututor. - -

Alii etiam legunt:

Servus exhauſtis nervis nefarius utitur.

Verum cum Vetuſtiſſimi libri conſtanter habeant, ut edidimus, puto Laberium per *ſervum ſextantis*, intelligere *ſervum duorum aſſium*, hoc eſt, ſervum nequiſſimum & hominem nihili. Quaſi dicat, ſervus improbus nequiſſimuſque in præſentia uxoris tuæ verbis nefariis, hoc eſt, obſcænis & caſtis auribus indignis utitur, tuque iſtud nihil moraris.

3. *Quod ſi non horum omnium*] L. Carrio Antiq. Lect. lib. 2. cap. 15. ex Buſlidiano Codice legit: *Quod ſi non omnino ſimilia eſſent principia, & poſtprincipia: ſuſque deque eſſet.* In vulgatis deerat τὸ *ac poſtprincipia.* Quomodo tamen legendum, indicant & Varronis iſta infra h. l. cap. 18. ubi *principia* & *poſtprincipia* ſimiliter conjungit.

4. *Verum hæc ludus ibi*] Al. *Verum hic ludus ubi &c.*

5. *Suſque & dequefuere*] Franciſcus Duza ad Lucilii fragmenta legit, *ſuſque hæc dequefuere.*

6. *Finem*] Forte, *fines.*

7. *Αἰγίλιποι mortes*] Veram hanc hujus loci ſcripturam primus eruit Theodorus Canterus Var. Lect. lib. 2. c. 8. cum in Mſſ. legeretur αἰπίλιποι, quæ vox nihili, unius literæ mutatione in veram lectionem αἰγίλιποι reſtituitur. Quod ex Homero pluſquam ſatis probatur, quippe apud quem ſæpius legitur: ἤτε καὶ αἰγίλιπος πέτρης, cum loquitur de ſcopulo aliquo prærupto, & rupe adeo altâ, ut præ altitudine à capris relinquatur. Deſcribens itaque Lucilius lib. 3. Satyrarum iter ſuum, quod Romæ fecit Capuam, & inde ad fretum uſque Sicilienſe, ut notat Porphyrion in Horat. lib. 1. Sat. v. his verſibus indicare vult totum iter ad Setinorum, qui populi ſunt in Campania, uſque fines viatoribus tam fuiſſe commodum, ut etiam ludendo, connugando, & feſtivis jocis indulgendo fuerit peractum. Ubi vero ad Setinorum agros perventum eſt, ibi fuiſſe opus durum, ibi laborem. Nam exinde viam fuiſſe inſtar altiſſimorum montium, ita ut omnes Ætnæ & aſperi Athones viderentur. In vulgatis Gellii libris peſſime antea exſtabat: ἐπὶ τὸ λοιπὸν *ut ajunt montes Ætnæ omnes atque aſperi Athones.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. X.

Quid ſint proletarii, *quid* capitecenſi, *quid item ſit in* XII. *tabulis* aſſiduus, *& quæ ejus vocabuli ratio ſit.*

OTium erat quodam die Romæ in foro à negotiis, & læta quædam celebritas feriarum: legebaturque in conſeſſu fortè complurium [1] Ennii liber ex annalibus. in eo libro verſus hi fuerunt:

Proletarius publicitus ſcutiſque, [2] *feroque*
Ornatur ferro: muros, urbemque, forumque
Excubiis [3] *curant.*

tum ibi quæri cœptum eſt quid eſſet *proletarius*. atque ego, adſpiciens quempiam in eo circulo jus civile callentem familiarem meum, rogabam, ut id verbum nobis enarraret. &, quum ille ſe juris, non rei grammaticæ, peritum eſſe reſpondiſſet: Eò maximè, inquam, te dicere hoc oportet, quando, ut prædicas, peritus juris es. nam Q. Ennius verbum hoc ex duodecim tabulis veſtris accepit: in quibus, ſi rectè commemini, ita ſcriptum eſt. [4] ASSIDUO. [5] VINDEX. ASSIDUUS. ESTO. [6] PROLETARIO. QUOI.

ENnii liber ex annalibus] Vett. Codd. *Ennii liber ex Annalibus tertius.* Ad quem Annalium Ennii librum etiam Merula in ſua editione hoſce verſus retulit. Stephanus primus libri numerum omiſit.

2. *Feroque Ornatur ferro*] Ut hic *ferum ferrum*, ſic Lucretius lib. 2. dixit *fera ferri corpora*. Et eodem libro paulo ante *fera tela*.

3. *Curant*] Vett. Codd. *curat.*

4. ASSIDUO. VINDEX. ASSIDUUS. ESTO] Fit & hujus legis mentio à Cicerone in Topicis. Item à Varrone lib. I. De Vita Pop. Roman. cujus verba apud Nonium in *Proletarii*, vulgo intricatiora, hoc modo legenda cenſeo: *Quibus erat pecuniæ ſatis, aſſiduos; contrarios, proletarios. Aſſiduum neminem vindicem niſi aſſiduum eſſe voluerunt.* Tangit eam quoque Fabius lib. 5. cap. 10.

5. VINDEX] Optime omnium Feſtus: *Vindex*, inquit, *ab eo quod vindicat; quo minus is qui prenſus eſt, ab aliquo teneatur.* Hinc in Gloſſis Philoxeni, *Vindex*, Ἔκδικος. Vindex itaque ſpeciatim appellatus, qui cum cuipiam eſſet injecta manus, ut ad prætorem judicemve duceretur, eum liberabat. Malè illi, qui *Vindicem* cum *Vade* confundunt. Vindex enim reum ab in jus eundi neceſſitate liberabat. *Vas* autem, ut ſtatim latius dicemus, ad judicium vocatum, ſeu reum certo die affuturum promittebat.

6. PROLETARIO. QUOI. QUIS. VOLET. VINDEX. ESTO.] Sic Mſſ. Alii leg. *Proletario*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

uoi. quis. volet. vindex. esto. petimus igitur, ne annalem nunc Q. Ennii, ſed duodecim tabu-
s legi arbitrêre ; & quid ſit in ea lege *proletarius*, ſi vis,
terpretere. Ego verò, inquit ille, dicere atque interpre-
ri hoc deberem, ſi jus Faunorum & Aboriginum didiciſ-
em. Sed enim quum *proletarii*, *& aſsidui*, *&* 7 *ſanates*, *&* 8 *vades*,

tario civi quivis volet vindex eſto. ſive *vi cuivis*, ut Turnebus, quod eodem dit. Illud *civi* tamen conſtanter Mſſ. jiciunt. *Quoiquis* autem antique pro *uiſquis* ſive *quivis*, ut etiam *cuicui* pro *uiqui*, ſive quicunque. Sententia itaue legis eſt, Homini aſſiduo, ſive locueti, ſolum aſſiduum ſive locupletem eri poſſe vindicem; at proletario ac ullius claſſis homini quiſquis velit, oc eſt, non aſſiduum tantum, utpote neliorem, ſed etiam proletarium tanuam parem. Secus tamen Viro maxino in De Fœnere Trapezitico, vietur, qui non putat veriſimile accetum proletarium proletarii vindicem. deoque verba Legis reſcribit: *Proletaio civi, qui ſolvet, vindex eſto.* Quaſi ui proletario vindex eſſe voluerit, ſtam ſolvere debuerit, ut eum vindicaret n jure. Hanc Salmaſii ſententiam Juiſconſultorum ſui temporis Doctiſſinus J. Gothofredus in Not. ad Leg. XII. Tabul. non admittit; ſed putat ex legis nente quemlibet pro proletario admiſſum, quod proletarius aſſiduum invenire facile non poſſet. Denique ad nentem revocandum, multa in Leg. XII Tabul. in plebis gratiam ſancita fuiſſe.

7. *Sanates*] Lex in XII. Tabulis erat FORCTI. SANATI. QUE. IDEM. IUS. ESTO. Qui autem ſic dicti fuerint, declarat Feſtus in Epitomâ: *Sanates dicti ſunt, qui ſupra infraque Romam habitaverunt, quod nomen his fuit, quia cum defeciſſent à Romanis, brevi poſt redierunt in amicitiam quaſi ſanata mente. Itaque in duodecim cautum eſt, ut idem juris eſſet Sanatibus quod Forctibus, id eſt bonis, & qui nunquam defecerant à Romanis.* Sic quidem Feſtus in Epitomà, ſive potius Paulus ex eo. Ipſe vero Feſtus ſequentia ex Scaligeri mente in hanc propemodū ſententiam adjecerat: *Sulpicius autem Sanates & Opilius ajunt dici inferioris loci gentes, ut Tiburtes, & alios, qui cum populo Tiburtino habitarent in agro Tiburti, id eſt omnes peregrinos, inferiorisque loci. Itaque ſcriptum eſſe in* XII. Nexo ſolutoque Forcti Sanatique idem jus eſto, *id eſt, bono Romano, idem & peregrino qui & inferiori loco eſt. Sunt qui intelligunt colonias, quæ ſunt deductæ in Priſcos Latinos à Tarquinio Priſco, quas inegerit ſecundum mare infra Romam in civitates Latinorum, eoſque Sanatis, propterea quod præter opinionem eos pacaviſſet, ſanaviſſetque & cum eis paciſci potuiſſet, nominavit, ut auctores ſunt Cincius lib. 2. de Officio Iuriſconſulti, M. Valerius Meſſala in* XII. *explanatione. Idem tamen in eo libro, quem de dictis involute inſcribit, Forctis & Sanatis ait duas gentis finitimas mari, de quibus legem hanc inſcriptam eſſe videri. Uti duæ maritimæ gentis eodem cum P. R. haberentur jure. Neque alios quam Forctes & Sanates legem hanc ſignificare exiſtimat hoc intellectu. Multi ſunt, quibus id quod pluribus placuit, diſpliceat: & aliter in* XII. Sanati, Forcti *interpretentur: hoc eſt ſanati, inſani.*

8. *Vades*] Varro lib. 5. de L. L. *Vas appellatus, qui pro alieno vadimonium promittebat. Conſuetudo erat, cum reus parum eſſet idoneus in certis rebus, ut pro ſe alterum daret.* Paulus ex Feſto *Vadem* interpretatur *ſponſorem datum in re capitali.* Quam differentiam etiam Auſonius inter *vadem* & *prædem* ponit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

des, & 9 *ſubvades,* 10 & *vigintiquinque aſſes* , 11 & *taliones, furto-*

Quis ſubit in pœnam capitali judicio? Vas.
Quid ſi lis fuerit nummaria, quis dabitur? Præs.

In capitali judicio *Vas* quaſi ſponſor mortis habitus. Quæ enim pœna manebat reum, ſi non ſiſteretur, ſponſor ſiſtendi ſe eodem ſupplicio obnoxium reddebat. Hujuſmodi *Vas ſiſtendi* & *Vas mortis* Ciceroni dicitur, quemadmodum & Græcis ἐγγυητὴς θανάτου appellatur. Non ſolum autem in re capitali, ſed etiam in judiciis privatis hi Vades dari ſoliti, qui ſponſores erant, vel fidejuſſores ſiſtendi aliquem in judicio. Magnus Salmaſius in De Modo Uſur. cap. 16. contendit, *Vadem* proprie eſſe, qui citatus in judicium, ire debet, ὁ βάς. Eſſe enim reum principalem, qui ſeſe ad diem dictam ſiſtere judicio tenetur, & ire, vel vadere, quo eſt vocatus. Quem vero ſponſorem pro ſe dat, ut, niſi eat ipſe, pœnam, qui pro eo fidejuſſit, vicem ejus ſubeat, eum etiam *Vadem* appellatum, quaſi qui pro vade promiſerit, eum iturum in judicium. Sic ergo cum *vas* ὁ βάς, vere eſſet ille, qui vocatus in jus vadere deberet, illum, qui exhibiturum ſe eum judicio cavebat, quaſi vadendi, & in jus eundi pro alio ſponſor, *vadis* quoque nomen nactum eſſe, quia pro vade caveret. Hinc *vadimonium promittere* hic ſponſor dicebatur, hoc eſt, *itionem in jus pro alio.* Atque hoc etiam verbum *vadari* oſtendit, quod non ſolum ſpondere eſt, & vadem ſe pro alio conſtituere, ſed etiam in jus vocare & denunciare alicui, ut in jus eat, diem illi dicere, ut ſit *Vas*, hoc eſt, in jus ambulet. Hinc in Gloſſis Philoxeni, *Vadatur* redditur, κατεγγυᾶται, & μετὰ παραγγελίας συντάσσεται. Quibus utraque ſignificatio attingitur. Nam μετὰ παραγγελίας συντάσσεσθαι eſt conſtituere alicui diem cum denunciatione, qua in jus ire debeat. Sic Plautus in Aulularia,

Ut ſibi liceret milvum vadarier,

Id eſt, in jus vocare, diem milvo dicere. Inde & *vadimonium* duas quoque res ſignificat, ipſam ἐμφάνειαν *exhibitionem*, ſive *in jus itionem*, & ἐμφανείας ἐγγύην *exhibitionis ſponſionem.* Sic *vadimonium facere* dicitur is, qui ſeſe ſiſtit judicio & exhibet, non qui ſponſionem facit. *Vadimonium* vero *præſtare* dicitur is, qui pro alio ſponſionem in judicio ſiſtendi facit. Vadimonium quippe præſtare eſt, quod Græci dicunt ἐγγύην δοῦναι, ἱκανοσίαν δοῦναι. Ita Cornelius Nepos in Vita Attici de Fulvia Antonii: *Nunquam illa vadimonium præſtitit.* At in illa loquutione *Vadimonium facere*, nemo poteſt vadimonium pro ſponſione & ἐγγύη interpretari. Omnium optime hoc diſcrimen oſtendit Seneca in libro De Brevit. Vitæ his verbis: *Quantum vadimonia ſua atque aliena occupent.* Ubi *ſua vadimonia* ſunt ἡ ἰδία ἐμφάνεια, quibus ſuo nomine in jus quis ire citatus debet. At *aliena* ἡ ἐμφανείας ἐγγύη, quibus alium promittit aliquis ſe exhibiturum. Plura in hanc ſententiam videſis apud Salmaſium loco indicato.

9. *Subvades*] Subvades, ut optime Salmaſius De Mod. Uſur. dicto cap. 16. obſervat, ſunt vadum vades, hoc eſt, qui ſpondent pro ipſis vadibus. Ut *ſubprædes* erant qui pro ipſis prædibus fidejubebant. Hi *ſequentes*, vel *ſecundi fidejuſſores*, ut hi pro quibus intercedebant, *primi* & *principales.* Ita in *l.* 28. *D. de fidejuſſor. Præterea ſi quæratur an ſolvendo ſit principalis fidejuſſor, etiam vires ſequentis fidejuſſoris ei adrogandæ ſunt.* Ille *vas* vel *præs*: hic ſequens vel ſecundus fidejuſſor, antiquo ſermone *ſubvas* & *ſubpræs.* Si vadimonium promitteret fidejuſſor, qui pro eo iterum fidejuſſor exiſteret, *ſubvadis* nomine appellabatur olim. An vero *ſubvadum* nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[12] *furtorumque quæſtio cum lance & licio* evanuerint,[13] omniſque

omen tam antiqua res fuerit, ut quiem ineptus ille tergiverſator hîc apud Auctorem noſtrum perſuadere vult, qui illud cum omni antiquitate duodeim tabularum evanuiſſe dicit, merito dubitat Salmaſius. Nam cum *vadum* ppellatio ab optimis quibuſque auctoibus uſurpata legatur, qui ætatem illam non multum anteceſſêre, ut Auguſti ævo & adhuc inferiori, quo *vades* noti erant pro ſponſoribus in judicio ſiſtendi, quid obſtabit, quo minus *ſubvades* nominari tum potuerint, qui vadibus exiſtebant vades? Sic *Subnero* Tertulliano, quaſi ſecundus Nero de crudelitate, ut *Submarius* Ciceroni, ſecundus Marius, præ ſimilitutidine morum. Ergo & *ſubvades* ſecundi vades. Gellii tamen temporibus *ſubvadum*, ut & *vadum* vox ab uſu receſſiſſe & in foro minus frequentata videtur, cum generali potius nomine *ſponſores* vel *fidejuſſores* appellarentur.

10. *Et viginti quinque aſſes*] Intelligit pœuam injuriæ levioris, ex Leg. XII. Tabularum, in quibus ſcriptum erat, SI. INJURIAM. FAXIT. ALTERI. VIGINTI. QUINQUE. ÆRIS. POENÆ. SUNTO. ut teſtatur Auctor noſter infra lib. 20. cap. 1. ubi & narrat Favorinum Philoſophum adverſus Sext. Cæcilium Juriſconſultum, hanc pœnam ut minus levem exagitaſſe hiſce verbis: *Quis erit tam inops, quem ab injuriæ faciendæ lubidine viginti quinque aſſes deterreant? Itaque cum eam legem Q. Labeo quoque veſter in libris quos ad* XII. *tabulas conſcripſit, non probaret, Quidam*, inquit, *L. Veratius fuit, egregie homo improbus atque immani vecordia, is pro delectamento habebat, os hominis liberi manus ſuæ palma verberare. eum ſervus ſequebatur crumenam plenam aſſium portitans: &, quemcunque depalmaverat, numerari ſtatim ſecundum duodecim tabulas viginti & quinque aſſes jubebat. Propterea*, inquit, *prætores poſtea hanc pœnam aboleſcere & relinqui cenſuerunt; injuriiſque æſtimandis Recuperatores ſe daturos edixerunt.* Gui Cæcilium etiam reſpondiſſe refert: *Decemviros non omnino omnes injurias iſto pauco ære* XXV. *aſsium diluiſſe: tametſi & hæc ipſa paucitas aſſium grave pondus æris fuerit, quod librariis aſsibus in ea tempeſtate populus uteretur. Atrociores vero injurias impenſiori damno vindicatas, quibuſdam etiam talionis pœna oppoſita.*

11. *Et taliones*] Talionis Lex hujuſmodi in XII. Tabulis erat: SI. MEMBRUM. RUPIT. NI. CUM. EO. PACIT. TALIO. ESTO. Hanc quoque legem infra lib. 22. cap. 1. Favorinus reprehendit, ob ulciſcendi acerbitatem, & exſequutionis difficultatem; cui etiam Cæcilius ſuo more reſpondet, Decemviroſque in talionis pœna in atrocioribus injuriis ſtatuenda defendit. Priſcianus lib. 6. ex Catonis lib. 4. Originum locum profert, ad hujus legis interpretationem ſingularem: *Si quis membrum rupit, aut os fregit, talione proximus cognatus ulciſcitur.* Imper. in Cod. Theodoſian. *lib. 9. tit. 3. de exhib. vel tranſmitt. reis l. 3.* appellatur *pœna reciproci*. Theophilus *Inſtit. De injur.* vocat τὴν ἀντιπάθειαν. Talionis pœnam legibus Moſaicis etiam obtinuiſſe, *ut dens pro dente, oculus pro oculo, &c.* notum eſt. Ariſtoteles lib. 5. Ethicor. ſcribit Rhadamanto etiam placuiſſe, ut quod quis alteri feciſſet, ipſe pateretur. quod tamen Ariſtoteli non adeo probatur. Hujus XII. Tabul. legis meminit etiam Juſtinianus in *Inſtit. De injur. §. pœna.*

12. *Furtorumque quæſtio cum lance & licio*] De Furto per lancem & licium quæſito, vide notata ſupra p. 607.

13. *Omniſque illa duodecim tabularum antiquitas, niſi in legis actionibus centumviralium cauſarum lege Æbutia lata*] Ex hiſce verbis Antonius Auguſtinus lib. de Legibus, Centumviralia judicia lege Æbutia conſtituta eſſe exiſtimat, quod etſi verba ipſa non exprimant, putat tamen utrumque & de centumvirali

que illa duodecim tabularum antiquitas, niſi in legis actionibus centumviralium cauſarum, lege Æbutia lata, conſopita ſit: ſtudium ſcientiamque ego præſtare debeo juris & legum, vocumque earum, quibus utimur. Tum forte quadam Julium Paulum, poëtam memoriæ noſtræ doctiſſimum, prætereuntem conſpeximus. is à nobis ſalutatus, rogatuſque, uti de ſententia, deque ratione iſtius vocabuli nos doceret, Qui in plebe, inquit, Romana tenuiſſimi pauperrimi-

tumvirali judicio, & de Legis actionibus XII. Tabul. niſi earum cauſarum, quæ apud Centumviros eſſent agendæ, abrogandis fuiſſe cautum. Paulus vero Manutius in De Legib. Roman. ſimpliciter lege Æbutiâ XII. Tabulas correctas fuiſſe putat. Cui accedit Hotomanus lib. de Legib. qui Æbutium Tribunum plebis de tollendis legum actionibus XII. Tabularum legem rogaſſe ſcribit. Ant. autem Auguſtino ſubſcribit Sibr. Siccama lib. I. cap. 8. De Centumvir. judicio. Neque id factum abſque ratione veriſimili. Cum enim ejus temporis hiſtoria, quo conſentaneum eſt Centumviros eſſe inſtitutos, apud Livium temporum injuria deperdita ſit, aliique ejus rei ſpeciatim non meminerint, conſtet vero Æbutiorum familiam eo tempore & poſtea diu varios magiſtratus geſſiſſe, putat ille Æbutium Tribunum pleb. legem de Centumviris populum rogaſſe, idque factum ipſius judicio Anno U.C. IↃXIII Q. Lutatio Cercone A. Manlio Coſſ. aut paulo poſt. Centumviri enim ex triginta quinque tribus electi ſunt, ut ex Feſto conſtat. Tribuum vero numerus demum anno U. C. IↃXIII. ad XXXV. pervenit, ut docet Florus Epitom. XIX. Igitur non ante, ſed vel eo ipſo anno, vel paulo poſt, Centumvirale judicium conſtitutum. Stephanus quoque Pighius in Annalibus, Centumvirale judicium lege Æbutiâ exiſtimat inſtitutum eſſe, ſed refert ad annum U. C. IↃ XX. Q. Fabio Maximo, M. Pomponio Coſſ. Ex Gellii enim verbis videtur ſibi colligere Æbutiam legem latam eſſe, cum centumvirale judicium inſtitueretur: & eâdem XII. Tabularum leges de jure privato imprimis fuiſſe correctas & reformatas, actionibus quibuſdam certis & ſolemnibus, ut Pomponius *D. de Orig. Juris* tradit, compoſitis ad illius ſæculi ſtatum, & ad novi judicii exercitium accommodatis, quibus inter ſe homines diſceptarent, ne populus ut vellet ex legum tabulis XII. actiones diutius varie inſtitueret. Nam cum anno præcedenti, quo tribus ad numerum XXXV. ſuppletas diximus, novus Prætor qui inter cives & peregrinos jus diceret, priori urbano Romæ adjectus eſſet, acceſſit non diu poſt inſuper centumvirale judicium, ne in civitate potenti & in dies augeſcente juſtitia deeſſet. Quod & Pomponius *D. de Orig. jur.* non diſſimulat, qui poſt duos Prætores urbanum & peregrinum, centumviros litibus judicandis conſtitutos fuiſſe tradit. Quemadmodum igitur eodem quaſi tempore, ſic eâdem quoque de cauſâ, Prætorem alterum peregrinum, & centumviros Romæ creatos ex jam dictis liquet; ille quidem, ut collegam urbanum Prætorem judiciorum onere ſublevaret; hi autem, ut ſublevarent utrumque, creſcente ſimul cum ipſâ Republica atque Imperio in tanta civitate, litium & cauſarum multitudine, privatis civibus apud exteras nationes & longinquis in regionibus negotiari incipientibus.

14. *Neque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

errimique erant, [14] neque amplius quàm mille quingen- um æris in cenſum deferebant, [15] *proletarii* appellati ſunt. ui verò nullo, aut perquam parvo ære cenſebantur, *capite- enſi* vocabantur. extremus autem cenſus capitecenſorum eris fuit [16] trecenti ſeptuaginta quinque. Sed quoniam [17] res pecuniaque familiaris obſidis vicem, pignoriſque ſſe apud rempublicam videbatur; amoriſque in patriam fides

14. *Neque amplius, quam mille quin- entum æris in cenſum deferebant*] Fal- um eſt, ut optime notavit Salmaſius De Fœn. Trapezit. quod hic Jul. Pau- us, ait tantulam ſummam, ut eſt mille uingentum æris, quæ efficiunt in auro lius ævi, tres aureos cum tribus aurei uartis, in cenſum delatã fuiſſe. Nemo nim, qui minus quã quinquaginta au- eos in bonis haberet, aliquid in cenſũ eferre ſolebat, quia nec in ulla claſſe rat. Minimus quippe cenſus ultimæ & uintæ claſſis fuit eorum, qui duodecim nillibus æris & quingentis cenſeban- ur. Infra hunc cenſum poſiti omnes xtra claſſes fuere, & capite, non ære, enſebantur. Et quamvis inter hos et- ãm quidam gradus fuerint, ut inter di- ites, ita ut alii aliis aliquanto plus in ubſtantia habuerint, omnes tamen *Proletarios* & *Capitecenſos* eoſdem di- ctos eſſe vult Salmaſius, non, ut Paulus ic, hoc diſcrimine ſeparatos *Proletarios* & *Capitecenſos*, quaſi hi pauperiores ſſent, illi minus. Unde & ridiculum ſſe ait, quod ſtatim hic ſubjicitur: *Qui nille, aut perquam parvo ære cenſeban- ur, capitecenſi vocabantur. Extremus utem cenſus capitecenſorum, æris fuit recenti ſeptuaginta quinque.* Si enim capite cenſi dicebantur, nullo ære cen- ſos conſtat. Et quid miſerius iſtis ho- minibus, in quorum ſubſtantia tota ni- hil amplius eſſet, quam trecenti & ſe- ptuaginta quinque aſſes, id eſt, triginta ſeptem drachmæ cum dimidia, ſive au- reus unus cum vix dimidio?

15. *Proletarii*] Nonius: *Proletarii cives dicebantur, qui in plebe tenuiſſima erant, & non amplius quam mille & quingentos æris in cenſum deferebant.* Quæ ex Auctore noſtro more ſuo de- ſcripſit, & eundem errorem erravit, cum Proletarios dixit mille quingen- tos æris in cenſum detuliſſe. Alio loco meliorem Auctorem Nonius ſecutus ſcribit: *Proletarii dicti ſunt plebei, qui nihil Reipubl. exhibeant, ſed tantum pro- lem ſufficiant.* Proletarios autem & ca- pitecenſos pro eodem hominum gene- re, ex infimâ ſcilicet plebe, ut modo juxta Salmaſii ſententiam notavimus, Romæ habitos, conſtat etiam ex Fe- ſto, quamvis verba ejus à Paulo trun- cata ſint, ubi inquit: *Proletarium cen- ſum dictum, quod ex his civitas conſtet, quaſi prolis progenie.* Sic enim lego. Ex infima itaque plebe *Capitecenſi* dicti, qui nihil præter caput ſuum in cenſum deferebant. Iidem cum prolem Reip. progignerent, *Proletarii* inde diceban- tur; & non amplius à capitis cenſione, ſed proſperiore vocabulo à munere, of- ficioque prolis edendæ appellaban- tur.

16. *Trecenti ſeptuaginta quinque*] Sic Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. Stephani- ca vero editio habet CCCLXXX.

17. *Res, pecuniaque familiaris*] Le- gendum forte, *Res, pecunia, atque fami- lia.* Ut ſtatim de capitecenſis, *quia fa- milia pecuniaque his aut tenuis.* Pecunia enim familiaque junctim poſita pro tota hominum ſubſtantia ſæpius apud Auctores occurrit, & non ſemel etiam apud noſtrum.

18. *Neque*

fides quædam in ea, firmamentumque erat; [18] neque proletarii, neque capitecenſi milites, niſi in tumultu maximo, ſcribebantur; quia familia pecuniaque his, aut tenuis, aut nulla eſſet. proletariorum tamen ordo honeſtior aliquanto, & re, & nomine, quàm capitecenſorum fuit: nam & aſperis reipublicæ temporibus, quum juventutis inopia eſſet, in militiam tumultuariam legebantur, [19] armaque iis ſumtu publico præbebantur: & non capitis cenſione, ſed proſperiore vocabulo à munere, officioque prolis edendæ appellati ſunt. quod, quum [20] re familiari parva minus poſſent rempublicam juvare, ſubolis tamen gignendæ copiâ civitatem frequentarent. Capitecenſos autem primus C. Marius, ut quidam ferunt, bello Cimbrico difficillimis reipublicæ temporibus, vel potius, ut Salluſtius ait, bello Jugurthino, milites ſcripſiſſe traditur. quum id factum antè in nulla memoria exſtaret. [21] ASSIDUUS, in duodecim tabulis,

18. *Neque proletarii, neque capitecenſi milites*] His ſimiles fuere qui apud Atticos θῆτες dicebantur. Ab omnibus enim reipublicæ oneribus & tributionibus erant immunes, & à militia etiam vacationem habebant. Sic Harpocration: Θῆτες οἱ ἀπορώτατοι ἐλέγοντο. οὗτοι δὲ οὐδεμιᾶς μετεῖχον ἀρχῆς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. ὅτι δὲ οὐκ ἐστρατεύοντο εἴρηκε καὶ Ἀριστοφάνης. Similia tradunt Plutarchus in Solone, & Vetus Scholiaſtes Ariſtophanis ἐν ἱππεῦσι pag. 326. Edit. Colon. Allobrog. anni 1607.

19. *Armaque iis ſumptu publico præbebantur*] Hoc eſt quod Ennius ſcribit:

Proletarius publicitus ſcutiſque feroque
Ornatur ferro. - -

Additque

- - *muros, urbemque forumque*
Excubiis curant - -

Quibus notat Proletarios milites etiam ſcriptos, muros duntaxat cuſtodiiſſe & urbem. Neque enim, in aciem id genus hominum educebant, aut cæteris legionibus immiſcebant, ſed in urbe retinebant ſub oculis & cura ſeniorum: Poſt Marium tamen & Capitecenſi vulgo in militiam ſcripti, cæteriſque militibus permixti.

20. *Re familiari parvâ*] Similiter hic legendum cenſeo, *Re familiaque parva.*

21. ASSIDUUS *in* XII. *tab. pro locuplete, &c.*] Feſtus *Adſiduus* per *d* ſcribit: *Adſiduus dicitur*, inquit, *qui in ea re quam frequenter agit, quaſi conſediſſe videatur: alii adſiduum locupletem, quaſi multorum aſſium dictum putarunt; alii eum qui ſumptu proprio militabat, ab aſſe dando vocatum exiſtimarunt.* Quem ſcribendi modum Soſipater Chariſius reprehendit lib. I. *Adſiduus quidam per* d *ſcribunt, quaſi ſit à ſedendo figuratum, ſed errant. Nam cum à Servio Tullio populus in quinque claſſes eſſet diviſus, ut tributum, prout quiſque poſſideret, inferret; ditiores, qui aſſes dabant, Aſſidui dicti ſunt; & quoniam ſoli in negotiis publicis*

ıbulis, pro locuplete & facilè facienti dictus, aut ab aſſi-us, id eſt, ære dando, quum id tempora reipublicæ po-ſtularent: aut à muneris pro familiari copia faciendi aſſi-uitate. verba autem Salluſtii in hiſtoria Jugurthina 22 de C. Mario conſule, & de capitecenſis hæc ſunt: *Ipſe interea milites ſcribere, non more majorum, nec ex claſſibus ſed ut lubido ujuſque erat, capitecenſos pleroſque. id factum alii inopia bonorum, alii per ambitionem conſulis memorabant, quòd ab eo genere celebratuſque, auctuſque erat: & homini potentiam quærenti egentiſſimus quiſque oportuniſſimus.*

ublicis frequentes aderant, eos qui frequentes aſſunt, Aſſiduos, ab aſſibus dixerunt. Sane rectius aſſiduus cum pro locuplete ponitur, ſic dictus ab aſſibus andis, quia *aſſes duit*, hoc eſt, *det*.

22. *De C. Mario conſule & de capitecenſis.*] De eàdem re Plutarchus in Mario: Α'ναγορευθεὶς δὲ λαμπρῶς, εὐθὺς ἐστρατολόγει παρὰ τὸν νόμον καὶ τὴν συνήθειαν, πολὺν τὸν ἄπορον καὶ φαῦλον καταγράφων, τῶν πρόσθεν ἡγεμόνων οὐ προσδεχομένων τοὺς τοιούτους, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλο τι τῶν καλῶν, τὰ ὅπλα μετὰ τιμῆς τοῖς ἀξίοις νεμόντων, ἐνέχυρον τὴν οὐσίαν ἑκάστου τιθέναι δοκοῦντος. Id eſt, *Conſul declaratus ſplendide, ſtatim delectum habuit præter legem & morem, plurimos è pauperibus & ſervili genere conſcribens: cum anteà Duces hos tales non ſuſciperent, ſed arma quoque, ut aliud aliquid honeſtorum, non niſi honeſtis digniſque darent, cum quiſque velut pignus rem familiamque opponere videretur.*

CAP. XI.

Hiſtoria ex Herodoti libris ſumta de Pſyllorum interitu, qui in ſyrtibus Africanis colebant.

GEns in Italia Marſorum orta eſſe fertur à Circæ filio: proptera [1] Marſis hominibus, quorum dumtaxat familiæ

MArſis hominibus] Plinius libr. 8. cap. 2. ubi de Pſyllorum vi contra ſerpentum ictus dixerat, ſubjungit: *imile & in Italia Marſorum genus durat, quos à Circes filio ortos ſervant, & ideo ineſſe iis vim naturalem eam.* Et lib. 28. cap. 3. *Quorundam hominum tota corpora proſunt, ut ex his familiis, quæ ſunt terrori ſerpentibus, tactu ipſo levant percuſſos, ſuctuve humido. Quorum è genere ſunt Pſylli, Marſique & qui Ophiogenes vocantur in inſula Paro.* Gloſſæ Philoxeni: *Marſæ*: Α'σπιδοθήραις, Ο'φιοδιώκταις. Aliæ Gloſſæ Cyrillo aſſcriptæ: Ο'φιοδιώκτης, *Marſio.* leg. *Marſus.* Hinc J. Firmicus lib. 1. Aſtronom. cap. 6. *Marſi erunt, qui peſtiferos angues, ſopitis & accubatis aculeis opprimant.* Adde ejuſdem libri cap. 16. &

25. Item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

miliæ cum externis cognationibus nondum etiam permixtæ, corruptæque ſunt, vi quadam genitali datum eſt, ut ſerpentium virulentorum domitores ſint, & [2] incentionibus, herbarumque ſuccis faciant medelarum miracula. Hac eadem vi præditos eſſe quoſdam videmus, [3] qui *Pſylli* vocantur: quorum ſuper nomine & genere quum in veteribus litteris quæſiſſem; [4] in quarto denique Herodoti libro fabulam de Pſyllis hanc invenimus. Pſyllos quondam fuiſſe in terra Africa conterminos Naſamonibus: Auſtrumque in finibus eorum quodam in tempore perquam validum ac diutinum flaviſſe: eo flatu aquam omnem in locis, in quibus colebant, exaruiſſe: Pſyllos re aquaria defectos, eam injuriam graviter Auſtro ſuccenſuiſſe; decretumque feciſſe, uti armis ſumtis ad Auſtrum, proinde quaſi ad hoſtem, jure belli, res repetitum proficiſcerentur: atque ita profectis ventum Auſtrum magno ſpiritus agmine veniſſe obviam; eoſque univerſos, cum omnibus copiis armiſque, cumulis montibuſque harenarum ſupervectis,

25. Item lib. 4. cap. 7. Res ſatis vulgata, nec opus, ut diutius inhæreamus.

2. *Incentionibus*] Incantationibus. Nam Marſos etiam cantaminibus uſos tradit Lucilius Satyr. lib. 20.

Iam diſrumpetur medius, jam ut Marſus colubros
Diſrumpit cantu, venas cum extenderit omnes.

Inde etiam ex Pomponii Piſtoribus.

Mirum ni hæc Marſa eſt, in colubros callet canticulam.

Idem de Marſis tradunt Virgilius lib. 7. Æneid. & Silius Ital. lib. 7.

3. *Qui Pſylli vocantur*] De Pſyllis vide quæ ſupra notata ſunt pag. 487.

4. *In quarto denique Herodoti libro*] Herodoti verba hæc ſunt: Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι· οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε, ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος, οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστράτευον ἐπὶ τὸν νότον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπείτε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφιας, ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες. Id eſt, *Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio, quæ intra Syrtim eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atque conſilio expeditionem fecere adverſus auſtrum, (quæ Libyes memorant refero) hos, cum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis, eorum terram Naſamones obtinent.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ctis, operuiſſe: eo facto Pſyllos 5 ad unum omnis interiſſe: itaque eorum fines à Naſamonibus occupatos.

5. *Ad unum omnis interiſſe*] Sic noſter ſupra lib. 3. cap. 7. *Quadringenti omnes ad unum perfoſſi gladiis, aut miſſilibus operti, cadunt.* Sic enim ibi lego, non ut vulgo editum, *omnes tum una perfoſſi*, &c. Eodem modo Ammianus Marcellinus lib. 31. *Trucidaſſetque omnes ad unum, ni &c.* Idem lib. 14. *Periiſſent ad unum, ni &c.* Item Sextus Aurel. Victor de Viris Illuſtrib. *Ad unum occiſione perierunt.* Appulejus Metamorphoſ. lib. 4. *Statimque cuſtodes, qui prope ſopiti quieſcebant, mox ad unum omnes etiam janitorem ipſum gladio conficit.*

CAP. XII.

De his vocabulis, quæ Cloatius Verus aut ſatis commodè, aut nimis abſurdè & illepidè ad origines linguæ Græcæ redigit.

CLoatius Verus in libris, quos inſcripſit *Verborum à Græcis tractorum*, non pauca herclè dicit curioſè & ſagaciter conquiſita, neque non tamen quædam futilia & frivola. *Errare*, inquit, *dictum eſt* 1 ἀπὸ τοῦ ἔῤῥειν; verſumque infert Homeri, in quo id verbum eſt:

2 ἔῤῥ' ἐκ νήσου θᾶσσον ἐλέγχιστε ζωόντων.

Item 3 *alucinari* factum ſcripſit, ex eo, quod dicitur Græcè ἀλύειν

Ἀπὸ τοῦ ἔῤῥειν] *A vagando, ſive ægre eundo.* Verbum ἔῤῥω, uſurpatur, imprimis, cum quis in malam rem ire jubetur. Ut Homerus in verſu ſequenti.

2. Ἔῤῥ' ἐκ νήσου, &c.] Id eſt, *Abeas ocius ex inſulâ peſſime viventium.* Exſt. Ὀδυσσ. κ'. ὕſ. 72.

3. *Alucinari factum ſcripſit ex eo quod dicitur* ἀλύειν] Gloſſæ Philoxeni: *Alucinatur*, ἀλύει. Nonius ſcribit cum aſpiratione *halucinare*, & interpretatur *aberrare, & non conſiſtere atque diſſolvi, & obſtupefieri atque tardari*; atque ita hoc verbo Veteres uſos ait, ſubjicitque exemplum, quod proculdubio ab Auctore noſtro, tacito ejus nomine, ut ſolet, hauſit: *Et aſſiduo oſcitantem vidit, atque illius quidem delicatiſſimas mentis & corporis halucinationes.* Veſtigium horum verborum exſtat in lemmate cap. 3. lib. 8. *Alucinari* tamen ſcribunt omnes libri Veteres, ut teſtatur Salmaſius in Plinianis Exercitation. quod etiam non, ut Cloatius Verus hîc apud Gellium, factum putat ab ἀλυέιν, verum ex ἀλύκη. Pſellus de antiquis Medicinæ vocabulis: Ἀλύκη, ἡ μετ' ἐκλύσεως ἀπορία. Erotianus in Lexico: Ἀλύκη, ἀπορία μετὰ χάσμης. Vnde & Heſychius ἀλύκην per χάσμησιν exponit. Quia ſcilicet frequentes oſcitationes oboriuntur eis, qui ſimili tenentur languore & anxietate animi. Sic Gellius ſupra l. 7. c. 17. *At ille oſcitans & alucinanti ſimilis.* Et lib. 4. cap. 20. De Oſcitatione, eam eſſe dicit, *indicium*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ἀλύειν, 4 unde *elucum* quoque eſſe dictum putat, *a* littera in *e*, verſa, tarditatem quamdam animi & ſtuporem, qui alucinantibus plerumque uſu venit. Item *faſcinum* appellat, quaſi [5] βάσκανον, & *faſcinare* eſſe quaſi [6] βασκαίνειν. commo-

vagi animi & alucinantis. Aliter Fulgentius de priſco Sermone: *Alucinari, dicitur vana ſomniare: tractum ab allucitis, quos nos κώνωπας dicimus, ſicut Petronius Arbiter aſſerit: : Nam centum vernales me allucitæ moleſtabant.* Octavius Pantagathus, ut in Ortographia ſcribit Aldus, id olim deducebat à præverbio *à* & *luce*, ut proprie ſit *à luce aberrare.* Quemadmodum veteres *oblucinare* dixerint, pro *errare.* Feſtus: *Oblucinaſſe dicebant antiqui, mente erraſſe, quaſi in luco deorum alicui occurriſſe.* Quamquam videmus Feſtum aliam hujus vocis originem adducere. Magnus Voſſius in Etymologico adſentitur iis, qui *alucinari* à *luce* derivant. Nec tamen arbitratur, tam eſſe *à luce aberro*, quam ad lucem offendo. Eoque ſcribendum putat *allucinari*, quaſi *adlucinari.* Vt de iis dicatur, qui luce oculos præſtringuente, minus vident. Quemadmodum illis uſu venire ſolet, qui contra claram Solis lucem direxêre pertinacius oculos, vel è locis tenebricoſis in apricum devenerint.

4. *Vnde elucum quoque eſſe dictum putat*] Varie de hac voce Feſtus: *Elucus ſignificat languidum ac ſemiſomnum, vel ut alii volunt, alucinatorem, & nugarum amatorem. Sive halonem, id eſt, hiſterno vino languentem, quem ἕωλον vocant Græci* Alio loco: *Helucus, ab hiatu & oſcitatione dictus.* Salmaſio in Plinianis placet *Elucus* eſſe ex Græco ἠλυγός. Tardumque & hebetem ſignificare propriè, vel tarditatem & ſtuporem. Ἠλυγὰ ὄρη apud veterem Poëtam, τὰ ἐν σκότῳ κατεχόμενα. Hinc Ἠλυγὸς, homo *Elucus*, ὁ ἐπισκιασμένος, tarditate & ſtupore obſeſſus. Sed *Elucum* etiam pro ipſo affectu ſumitur, quem Gellius definit *tarditatem animi & ſtuporem, qui alucinantibus plerumque uſu venit.* Et ſane *Elucum* proprie videtur ſtupor eſſe animi ex heſterno vino, ſive crapulâ procedens. Quo ſtupore affectum Græci ἕωλον appellant. Atque ita uſus Tertullianus lib. de Corona militis: *Liberum, eundem apud Ægyptios Oſirin, Harpocration induſtria hederatum argumentatur, quod hederæ natura ſit, cerebrum ab eluco defenſare.* Quaſi dicat, hederam conducere, ne quis ex heſterno vino capitis dolorem ſentiat. Ἑωλοκρασία Græcis dicitur, quia cauſa ejus τὸ ἕωλον κρᾶμα; ubi ἕωλον eſt χθεσινὸν, *heſternum, pridianum.* Heſychius: Ἑωλοκρασία, χθεσινὴ μέθη. Hac ſignificatione etiam Apulejus in Apolog. *Craſſus ipſe ubi gentium eſt? an Alexandriam tædio domus remeavit? an parietes ſuos detergit? an quod verius eſt, ex crapula eluco attentatur?*

5. Βάσκανον] *Invidum.*

6. Βασκαίνειν] *Invidere.* Βασκαίνω vero dicitur, quaſi φάεσι καίνω, hoc eſt *oculis* vel *adſpectu occido*, ut ſcribit Auctor Etymologici Magni, item Theocriti Scholiaſtes. Oculis autem *faſcinandi* vim ineſſe veteres crediddiſſe, conſtat ex Virgilio Eclog. 3.

His certe neque amor cauſſa eſt, vix oſſibus hærent.
Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat (agnos.

Item ex illis Plinii lib. 7. cap. 2. *In eadem Africa familias quaſdam effaſcinantium Iſigonus & Nymphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, areſcant arbores, emoriantur infantes. Eſſe ejuſdem generis in Triballis & Illyriis adjicit Iſigonus, qui viſa quoque effaſcinent, interimantque, quos diutine intueantur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

commodè hæc ſanè omnia, & 7 conducenter. Sed in libro quarto, *Fenerator*, inquit, *appellatus eſt, quaſi* φαινεράτωρ, 8 ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἐπὶ τὸ χρηστότερον, *quoniam id genus hominum ſpeciem oſtentent humanitatis, & commodi eſſe videantur inopibus nummos deſiderantibus*: idque dixiſſe ait 9 Hypſicratem quempiam grammaticum; cujus libri ſanè nobiles ſunt ſuper his, quæ à Græcis accepta ſunt. ſive hoc autem ipſe Cloatius, ſive neſcio qui alius nebulo effutivit: nil poteſt dici inſulſius. *fenerator* enim, 10 uti M. Varro in libro tertio de ſermone Latino ſcripſit, *à fenore eſt nominatus*. 11 *fenus autem dictum à fetu, & quaſi à fetura quadam pecuniæ parientis*

neantur, iratis præcipue oculis.

7. *Conducenter*] Editio Aldina, *Condecenter*. haud male.

8. Ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι, *&c.*] Id eſt, *Ab apparendo ad id, quod melius ac benignius eſt.*

9. *Hypſicratem*] Citatur hic etiam à Varrone lib. 4. de L. L. item à Feſto in voce *aurum*, ubi male vulgo *Hippocrates* editum: legendum enim, ut monuit J. Scaliger, *Hypſicrates*, qui de Romanis vocibus ſcripſit, quæ à veteri linguâ Græcâ derivantur. Alius ab hoc videtur Hypſicrates Amiſenus Hiſtoricus, cujus mentio apud Lucianum in Macrobiis.

10. *Vti*] Cod. Torn. & V. Edd. *ſicuti*.

11. *Fenus autem dictum à fetu*] Varroni ſubſcribit Feſtus: *Fenus*, inquit, *appellatur naturalis terræ fetus; ob quam cauſam & numorum fetus, fenus eſt vocatum, & de eâ re leges fenebres. Fenus & feneratores, & lex de credita pecuniâ, Fenebris, à fetu dicta; quod crediti nummi alios pariant, ut apud Græcos eadem res τόκος dicitur. Fenum quoque pratorum ab hac cauſſa eſt appellatum, quando id ipſum manens quotannis novum parit.* Eadem eſt ſententia Nonii Marcelli: *Fenus*, inquit, *ab eo dictum eſt, quod pecuniam pariat increſcenti tempore, quaſi fetus aut fetura. Nam & Græcè τόκος dicitur, ἀπὸ τοῦ τίκτειν.* Ubi & ſubjicit eundem Varronis locum, quem Gellius adducit, idemque de Catone ſcribit; quæ more ſuô ex Gellio deſumpſit. Salmaſio vero de Uſuris cap. 2. ineptum falſumque etymum videtur *fenus* à *fetu*. Nec dubium ait eſſe, quin à Græco originem duxerit, unde res ipſa traducta eſt. Græcis enim ποῖνος idem eſt, quod ποινή. Ex ποῖνος igitur natum illud Latinis *fœnus*, ut *Fidus* ex Æolico πιθὸς, & *fides* ex πίθις. Cæterum ποινὴ vel ποῖνος Græcis non ſolum pœnam vel multam notat, aut pecuniam quâ depeciſcebatur is, qui aliquem occiderat, cum cognatis vel affinibus mortui, ſed etiam quod in mercedem ac pretium, præmiumque vel compenſationem cujuſlibet rei dabatur. *Fœnus* itaque è Græco antiquo ποῖνος venit, quæ eſt merces, vel pretium, vel etiam pœna. Idcirco autem ſic proprie appellarunt pecuniam creditam eâ conditione, ut pro ejus uſu medii temporis, quamdiu maneret apud accipientem, ſolveretur aliquid mercedis nomine, quæ eſt uſura. Voſſius autem in Etymologico putat verius eſſe, quod *fenus* ſit ab obſoleto *feo*: unde & *fetus*, *fecundus*, *femina*, *femur* alibi deducit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

parientis, atque increſcentis. iccirco & M. Catonem & ceteros ætatis ejus *feneratorem*, ſine *a* littera pronunciaſſe tradit, ſicuti *fetus* ipſe & *fecunditas* appellata.

CAP. XIII.

Quid ſit municipium, *& quid à* colonia *differat*, *& quid ſint* municipes, *quæque ſit ejus vocabuli ratio ac proprietas: atque inibi, quòd divus Hadrianus in ſenatu de jure atque vocabulo* municipum *verba fecit.*

MUnicipes & *municipia*, verba ſunt dictu facilia & uſu obvia; & neutiquam reperias, qui hæc dicit, quin ſcire ſe planè putet quid dicat: ſed profecto aliud eſt, [1] aliud dicitur: quotus enim ferè noſtrûm eſt, qui, quum [2] ex coloniâ ex populo Romano ſit, non & ſe *municipem* eſſe, & populares ſuos *municipes* [3] eſſe dicat? quod eſt à ratione & à veritate longè averſum. ſic adeò & *municipia* quid, & quo jure ſint, quantumque à *colonia* differant, ignoramus: exiſtimamuſque meliore conditione eſſe *colonias*, quàm *municipia*. de cujus opinionis tam promiſcæ erroribus [4] D. Hadrianus, in oratione quam [5] de Italicenſibus, [6] unde ipſe ortus

ALiud dicitur] Cod. Torn. & Vet. Ed. *atque aliter dicitur.*

2. *Ex colonia ex populo Romano*] Cod. Tornæſ. & Vet. Ed. *Ex colonia populi Romani.*

3. *Eſſe dicat*] Cod. Tornæſ. *ſibi eſſe dicat.*

4. *D. Hadrianus in Oratione*] Citatur D. Hadrianus Orationum XII. à Chariſio lib. 2. Scripſit etiam ſermonum libros, quorum primum idem Chariſius eodem libro laudat.

5. *De Italicenſibus*] Italicenſes dicti ab Italica Urbe à Scipionibus in Hiſpania condita. Stephanus de Urbibus: Ἰταλικὴ πόλις Ἰβερίας, τὸ ἐθνικὸν Ἰταλικήσιον. De eadem Ptolemæus Geograph. lib. 2. cap. 6. *Iuxta Luſitaniam tenent Turditani urbes plurimas, in quibus Lælia, & Italica, & Gallica ad Luſitaniam ſpectat, utraque in ultimis Hiſpaniarum ſita.* Condidit autem Scipio hanc urbem, cum rebus in Hiſpania compoſitis, de reditu in Italiam cogitans omnes Italos vulneribus affectos in una urbe collocavit, quam de ipſorum patria Italicam appellavit, ut Auctor Appianus Alexandrinus in Ibericis.

6. *Vnde ipſe ortus fuit*] Unde ſcilicet D. Hadrianus originem duxit. Non quod in Italica natus fuerit, ut male ſcribunt Eutropius, & Hieronyinus in Chronico Euſebiano. Origo quippe Imperatoris Hadriani vetuſtior à Picentibus, poſterior ab Hiſpanienſibus manat;

ortus fuit, in ſenatu habuit, peritiſſimè diſſeruit: mirarique ſe oſtendit, quòd & ipſi Italicenſes, & quædam item alia municipia antiqua, in quibus Uticenſes nominat, quum ſuis moribus legibuſque uti poſſent, in jus coloniarum mutare geſtiverint. Præneſtinos autem refert maximo opere à Tiberio imperatore petiſſe oraſſeque, ut ex colonia in municipii ſtatum redigerentur: idque illis Tiberium pro referenda gratia tribuiſſe, quòd in eorum finibus, ſub ipſo oppido, ex capitali morbo revaluiſſet. 7 *Municipes* ergo ſunt cives,

manat; ſiquidem Hadria ortos majores ſuos, apud Italicam, Scipionum temporibus, reſediſſe in libris vitæ ſuæ Hadrianus ipſe commemoraverat, ut ſcribit Spartianus in ejus vita. Majores itaque Hadriani fuere Italicenſes, ipſe vero natus eſt Romæ IX. Cal. Febr. Veſpaſiano ſepties & Tito quinquies Coſſ.

7. *Municipes ergo ſunt cives Romani ex municipiis*] Feſtus: *Municipes erant, qui ex aliis civitatibus Romam veniſſent, quibus non licebat magiſtratum capere, ſed tantum muneris partem. At Servius filius ajebat initio fuiſſe, qui eâ conditione cives Romani fuiſſent, ut ſemper Rempublicam ſeparatim à populo Romano haberent, Cumanos videlicet, Acerranos, Atellanos, qui æque cives Romani erant, & in legione merebant, ſed dignitates non capiebant.* Idem paulo poſt: *Municipium id genus hominum dicitur, qui cum Romam veniſſent, neque cives Romani eſſent, participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum unà cum civibus Romanis, præterquam de ſuffragio ferendo, aut magiſtratu capiendo; ſicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, Lanuvini, Tuſculani, qui poſt aliquot annos cives Rom. effecti ſunt. Alio modo cum id genus hominum definitur, quorum civitas univerſa in civitatem Romanam venit, ut Aricini, Cærites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad civitatem Romanam ita venerunt, uti municipia eſſent ſua cujuſque civitatis, & coloniæ, ut Tiburtes, Præneſtini, Piſani, Arpinates, Nolani, Bononienſes, Placentini, Nepeſini, Sutrini, Lucenſes.* Ex his Feſti verbis videmus, *Municipes* non ſemper eodem modo acceptos. Illud interim conſtat, Municipes ex eo nominatos, quod jus adepti eſſent cum populo Romano munera capiendi. Unde & Ulpianus, municipes proprie dictos ait, *qui in civitatem Romanam accepti, munerum participes fierent*; Item Paulus dicit, *municipes appellatos, quod munera civilia caperent.* Munera vero nihil aliud ſunt, quam officiorum civilium jura. Municipes itaque fuere homines juris civium Romanorum participes, & municipium oppidum jure civium Romanorum donatum. Cæterum notandum etiam, Municipes non ſemper ejuſdem fuiſſe juris. Nam primis temporibus civitas aliis cum ſuffragio, aliis vero ſine ſuffragii jure data fuit; quibus autem cum ſuffragio data erat, ii Romanis vivebant legibus, ac habebant jus Romæ petendi magiſtratus; quibus vero ſine ſuffragio data erat civitas, ii ſuis vivebant legibus, neque Romæ ad dignitates admittebantur. Poſtea exæquatum eſt municipiorum jus, omnibuſque ſuffragii ferendi poteſtas delata. Tandem etiam hæc conditio mutata, quod municipes ſuæ libertatis amantes, vivere mallent Romanis ſoluti legibus. Atque de hoc poſtremo municipum genere, Gellii verba capienda, quippe quod ſuo tempore potiſſimum obtinuit. Hinc etiam *Mu-*

ves Romani ex municipiis, legibus ſuis & ſuo jure utentes, 8 muneris tantùm cum populo Romano honorarii participes, à quo munere capeſſendo appellati videntur, nullis aliis neceſſitatibus, neq; ulla populi Romani lege adſtricti, 9 ni, inquam, populus eorum fundus factus eſt. primos autem

tem

nicipalis lex, ſic dicta, quod fuerit proprium cujuſque municipii jus conſtitutum: quo cives ante adeptam Romanam civitatem utebantur.

8. *Muneris tantum cum pop. Roman. honorarii participes*] Per munus honorarium hic non intelligitur Magiſtratus petendi jus, ſed quidam tantum dignitatis gradus; quod nempe honoris cauſâ in civitatem Romanam accepti, cives Romani dicerentur, & in legione, tanquam cives Romani, non in auxiliis, ut ſocii, militarent. hoc eſt, quod Feſtus dixit in verbis adductis, *quod æque cives Romani erant, & in legione merebant, ſed dignitates non capiebant.*

9. *Ni, inquam, populus eorum fundus factus eſt*] Vulgo, *Cum nunquam populos eor. f. f. eſſet.* At MſS. *Nunquam populus eorum fundus factus eſt.* Vnde nihil facilius quam legere, ut jam olim edidit Stephanus, *Ni, inquam, pop. &c.* Populus autem fundus factus hoc loco dicitur, qui jura & leges Romanorum adſcivit, & in ſe recepit. Hoc itaque vult Gellius, Municipes nimirum ſuis legibus municipalibus vivere, niſi populus eorum, hoc eſt, tota civitas juri Quiritium ſeſe ſubjeciſſet, ac ſecundum id ſe victurum in ſe recepiſſet; tum enim ea lege municipes teneri, quia populus eorum fundus factus eſſet, hoc eſt, leges Romanas adſciviſſet, approbaſſetque. Sic Cicero Oratione pro L. Cornelio Balbo, ubi quis populus fundus eſſe dicatur, explicat. *Totum hoc,* inquit, *in ea fuit poſitum ſemper ratione, atque ſententia, ut cum juſſiſſet populus Rom. aliquid, ſi id adſciviſſent ſocii populi ac Latini, & ſi ea lex, quam nos haberemus, eadem in populo aliquo tanquam in fundo reſediſſet: ut tum eadem lege is populus teneretur.* Et paulò poſt: *Innumerabiles leges de civili jure ſunt latæ, quas Latini voluerunt, adſciverunt. ipſa denique Iulia, qua lege civitas eſt ſociis & Latinis data, qui fundi populi facti non eſſent, civitatem non haberent. in quo magna contentio Heraclienſium & Neapolitanorum fuit, cum magna pars in iis civitatibus, juris ſui libertatem civitati anteferret.* Additque, *Hac vis eſt iſtius & juris & verbi, ut fundi populi, beneficio noſtro, non ſuo jure fiant, cum aliquid populus Romanus juſſit, id ſi eſt ejuſmodi, ut quibuſdam populis ſive fœderatis, ſive liberis permittendum eſſe videatur, ut ſtatuant ipſi, non de noſtris, ſed de ſuis rebus, quo jure uti velint: tum utrum fundi facti ſint, an non, quærendum eſſe videatur.* Hotomanus Obſervat. lib. 2. cap. 19. exiſtimat Ciceronem in hac Oratione non tam explicare voluiſſe, quis *populus fundus factus* proprie diceretur, quam cauſæ ac tempori inſervire. Nam, ut Feſtus ſcribit, *Populus fundus dicitur eſſe rei quam alienat, id eſt, auctor.* Eodem modo Plautus in Trinummo dixit: *Ei rei fundus pater ſit,* id eſt, auctor. Vnde manifeſtum, fundum populum fieri, qui auctor fit; ut fundus ſit auctor. Contra tamen, & recte quidem meo judicio, Turnebus Adverſar. lib. 4. cap. 12. contendit Ciceronem vere ſincereque hoc argumentum tractaſſe, ſine ulla captione verborum, fraudeque. Nam etſi *fundus factus* latius patet, ac auctoritatem omnem ſignificat, tamen in legibus & ea re, de qua agebatur, de populo dicebatur in eam rationem atque ſententiam, ut ſi quid juris Romæ ſancitum eſſet, id ſi ſocii approbarent & adſciſcerent, ea lege tenerentur, & fundi facti dicerentur. Atque in hac ſignifi-

catione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tem municipes ſine ſuffragii jure [10] Cærites eſſe factos accepimus: conceſſumque illis, [11] ut civitatis Romanæ honorem

ratione hæc verba hîc apud Gellium intelligenda ſunt. Neque enim ſignificare poſſunt, quemadmodum Hotomanus vult, Municipes, hoc eſt, ſingulos cives ex municipio ortos legibus Romanis non eſſe adſtrictos, niſi populus eorum ejus rei auctor eſſet, neque licere quemquam ex ſua civitate in aliam ſeſe dare abſque ſui populi conſenſu. Nam Cicero in eadem Oratione negat in mutanda civitate opus eſſe populi auctoritate, cum ita cuique ſua conſtet libertas, ut ex urbe, cujus eſt civis, demigret, alioque domicilium ſedemque conferat & collocet: & ſi in civitatem aliquam adſciſcatur, ei ſe dicare poſſit, relicto nativo ſolo; quod idem juris Romanis eſſe comparatum. Si quis enim Roma relicta, ſe alicui civitati dicaſſet, eum civitate mutatum fore ſine populi Romani ſuffragio, & auctoritate, hujuſque rei populum Romanum fundum fieri non oportere: *Sed cum eſt illud*, inquit, *imperitiſſime dictum de populis fundis, quod commune eſt liberorum populorum, non proprium fœderatorum: ex quo intelligi neceſſe eſt, aut neminem ex ſociis civem fieri poſſe, aut etiam poſſe ex fœderatis: tum vero jus omne noſter ignorat: quod eſt, judices, non ſolum in legibus publicis poſitum, ſed etiam in privatorum voluntate. Iure enim noſtro neque mutare civitatem quiſquam invitus poteſt, neque, ſi velit mutare, non poteſt, modo adſciſcatur ab eâ civitate, cujus eſſe ſe civitatis velit: ut ſi Gaditani ſciverint nominatim de aliquo cive Romano, ut ſit is civis Gaditanus, magna poteſtas ſit huic noſtro civi mutandæ civitatis, ne fœdere impediatur, quo minus ex Cive Romano civis Gaditanus eſſe poſſit.* Ex quibus etiã verbis manifeſtum, Ciceronem quidem non negare *populum fundum factum*, etiam pro, *auctorem fieri* dici. Ita de accuſatore Balbi inquit: *Negat ex fœderato populo quemquam potuiſſe, niſi is populus fundus factus eſſet, in hanc civitatem venire.* Id eſt, niſi populus auctor fuiſſet. Et paulò poſt: *Quid enim potuit dici imperitius, quam fœderatos populos fieri fundos oportere? id eſt, auctores.* Sed negat Cicero in eâ ſignificatione ibi locum habere poſſe, ſubjicitque rationem, unde hoc genus dicendi, *populus fundus factus eſt*, originem traxerit, verbis iſtis, quæ modo adduximus, nimirum, quod, cum populus aliquis legem quandam Romanorum adſcivit & approbavit, videatur in eo populo, ut in fundo reſediſſe: proinde quaſi lex urbem Romam in qua lata eſt, pro civitate habeat: populum illum, à quo eſt adſcita, pro fundo quodam ſuo, ut in eo ſedem ponat. Hinc autem per tranſlationem ea dicendi ratio auctoritatem ſignificare cœpit.

10. *Cærites*] Sic dicti à *Cære*, nobiliſſimo Etruriæ opido, olim etiam *Agylla* dicta à Pelaſgis, à quibus condita fertur, ut ait Strabo lib. 5. Stephanus de Urbibus: Ἄγυλλα, πόλις Τυῤῥηνίας. Λυκόφρων,

Ἄγυλλαν Αὐσονῖτιν εἰσεκώμασεν.

Ἔστι δὲ κτίσμα τῶν ἐκ Θετταλίας Πελασγῶν, μετωνομάσθη δὲ Καῖρε.

11. *Vt civitatis Romanæ quidem honorem caperent, &c.*] Hoc eſt, ut beneficii loco jure civitatis populi Rom. donarentur; ſic tamen, ut ad dignitates capiendas non admitterentur. Quo nomine Romani à Strabone taxantur, quaſi ipſi Cæritanos, non ut à ſe benefactis ſuis meriti eſſent, tractaſſent. Sic enim lib. 5. ubi de Etruſcorum claritate egerat, ſubjicit: Καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα· καὶ γὰρ τοὺς ἑλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν, ἐπιοῦσιν ἐπιθέμενοι κατὰ Σαβίνους· καὶ ἅπερ ἑκόντων ἔλαβον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rem quidem caperent, ſed negotiis tamen atque oneribus vacarent, [12] pro ſacris bello Gallico receptis, cuſtoditiſque.[13] hinc tabulæ Cærites appellatæ, verſa vice, in quas cenſores referri jubebant, quos notæ cauſa ſuffragiis privabant. Sed [14] *Coloniarum* alia neceſſitudo eſt: non enim veniunt

Ῥωμαίων ἐκεῖνοι λάφυρα, ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ τούτοις, τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώμης ἔσωσαν, καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ, καὶ τὰς τῆς Ἑστίας ἱερείας. Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φαύλως διοικοῦντας τὴν πόλιν, οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες, οὐκ ἀνέγραψαν εἰς τοὺς πολίτας· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας, εἰς τὰς δέλτους ἐξώριζον τὰς Καιρετανῶν. Id eſt, *Quibus addi poteſt Cæritanorum facinus. Hi enim Gallos, qui Romam ceperant, debellaverunt, adorti eas in Sabinis: invitiſque eam extorſerunt prædam, quam illi volentibus Romanis abſtulerant. Præterea Romanos qui Cære confugerant, & æternum ignem, ac Veſtales virgines conſervaverunt. Ac videntur mihi Romani propter eos, qui tum urbem male adminiſtrabant, non ſatis memores beneficii accepti ſe exhibuiſſe. Cum enim eis jus civitatis darent, inter cives tamen nomina eorum non retulerunt. quin & alios, qui æquali jure cum civibus reliquis non fruerentur, in Cæritum tabulas rejiciebant.*

12. *Pro ſacris bello Gallico ſuſceptis*] Livius lib. 5. Poſt Gallos Roma pulſos, Senatuſconſultum factum ait, quo inter alia decretum: *Cum Cæritibus publice hoſpitium fieret, quod ſacra populi Romani ac ſacerdotes recepiſſent, beneficioque ejus populi non intermiſſus honos Deûm immortalium eſſet.*

13. *Hinc tabulæ Cæritum appellatæ, verſa vice*] In quas ſcilicet referebantur non qui beneficii loco, ut ante Cærites; ſed qui ignominiæ cauſa moti tribu, ſuffragiis privabantur. In Cæritum tabulas autem referebantur plebei. Cenſores enim, ut ſcribit Aſconius Pedianus in Divinat. Ciceron. cives ſic notabant, *Ut qui ſenator eſſet, ejiceretur ſenatu; qui eques Romanus, equum publicum perderet. Qui plebejus, in Cæritum tabulas referretur, & ærarius fieret, ac per hoc non eſſet in albo centuriæ ſuæ; ſed ad hoc eſſet civis tantum, ut pro capite ſuo tributi nomine æra penderet.* Hinc apud Horatium lib. 1. epiſt. 6. *Cærite cera digni.* Gloſſæ Philoxeni: *Cærites:* Δέλτοι, ἐν αἷς τὰς ἐγγραφὰς ἀποτίθενται.

14. *Coloniarum*] Coloniæ quid, & unde ſint, declarat Servius ad illud lib. 1. Æneid.

- - *Tyrii tenuere coloni.*

Sane Veteres colonias ita definiunt. Colonia eſt cœtus eorum hominum, qui univerſi deducti ſunt in locum certum ædificiis munitum, quem certo jure obtinerent. Alii: Colonia eſt, quæ Græce ἀποικία *vocatur, dicta autem eſt à colendo. Eſt autem pars civium aut ſociorum, miſſa ubi Rempublicam habeant ex conſenſu ſuæ civitatis, aut publico ejus populi, unde profecta eſt, conſilio. Hæ autem coloniæ ſunt, quæ ex conſenſu publico, non ex ſeceſſione, ſunt conditæ.* Sex autem potiſſimũ apud Romanos cauſæ coloniarũ deducendarum reperiuntur fuiſſe; Vel enim id fiebat ad priores populos à ſe devictos coërcendos; vel ad hoſtium incurſus repellendos; vel ſeditionis ſedandæ cauſâ; vel ſtirpis augendæ; vel plebis urbanæ exhauriendæ; vel denique præmiis milites veteranos afficiendi cauſſâ. unde milita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

veniunt extrinſecus in civitatem, nec ſuis radicibus nituntur: ſed ex civitate quaſi propagatæ ſunt: & jura inſtitutaque omnia populi Romani, non ſui arbitrii habent. quæ tamen conditio, quum ſit magis obnoxia & minus libera: potior tamen & præſtabilior exiſtimatur, propter amplitudinem, majeſtatemque populi Romani, cujus iſtæ coloniæ quaſi effigies parvæ, ſimulacraque eſſe quædam videntur: & ſimul quia obſcura oblitterataque ſunt municipiorum jura, quibus uti jam per innotitiam non queunt.

militares coloniæ appellatæ. De Coloniis plura qui deſideras, vide accuratiſſimè differentem Marcum Velſerum l.4.& 5. Rer. Auguſtan. Vindelicarum.

CAP. XIV.

Quòd M. Cato differre dixit feſtinare *&* properare, *& quàm incommodè Verrius Flaccus vim verbi quod eſt,* feſtinat, *interpretatus ſit.*

[1] FEſtinare & properare idem ſignificare, atque in eamdem rem dici videntur. ſed M. Cato id differre exiſtimat: eaq; hoc modo diviſa. verba ſunt ipſius ex oratione, quam de ſuis virtutibus habuit: *Aliud eſt properare, aliud feſtinare. qui unum quid maturè tranſigit, is properat: qui multa ſimul incipit, neque perficit, is feſtinat.* Verrius Flaccus rationem dicere volens differentiæ hujus, *Feſtinat,* inquit, *à fando dicitur: quoniam iſti* [2] *ignaviores, qui nihil perficere poſſunt, plus verborum*

FEſtinare, &c.] Nonius Marcellus, *Feſtinare & properare veteres voluerunt habere diſtantiam.* Ubi Catonis exemplum ex Gellio petitum ſubjicit, additque: *Verum utrorumque verborum ratio ſub hac ſignificantia proxima eſt veritati, ut ſit ſæpe animi properare ſtudioſe ad res aliquas contendentis; feſtinare corporis neceſſitatibus obſequentis.* Virgilius lib.4.

Et mediis properas Aquilonibus ire per altum.

Idem Æneid. lib. 2.

Feſtinate viri, nam quæ tam ſera moratur Segnities. - - -

Aliter Cornel. Fronto lib. de Differ. voc. *Qui properat, apparet non eſſe feſſus. Qui feſtinat, videtur eſſe defatigatus.* Sed hæ Grammaticorum argutiæ Veterum auctoritate facile refelli poſſunt, qui utroque verbo utuntur pro *accelerare,* niſi quod *feſtinare* videatur motum & celeritatem majorem exprimere.

2. *Ignaviores*] Lipſius Elect. lib. 2.

rum quàm operæ habent : ſed id nimis coactum atque abſurdum videtur. neq; tanti momenti eſſe poteſt prima in utroque verbo littera, ut propter eam unam tam diverſa verba, *feſtinare*, & *fari*, eadem videri debeant. commodius autem propiuſque viſum eſt, *feſtinare*, eſſe quaſi feſſum eſſe. nam qui multis ſimul rebus properandis defeſſus eſt, is jam non properat, ſed feſtinat.

cap. 3. 'reponit *ignaviones*. quod formatum putat, ut Optiones, Volones, Edones, Geriones, Geſtiones; à veteri verbo *ignavire*, quo Accius uſus eſt, notante Nonio.

CAP. XV.

Quòd Theophraſtus mirum de perdicibus ſcriptum reliquit, & quid Theopompus de leporibus.

1 THeophraſtus, philoſophorum peritiſſimus, omnes in Paphlagonia perdices bina corda habere dicit;
2 Theopompus in Biſaltia lepores bina jecora.

CAP.

THeophraſtus] Scripſit Theophraſtus inter alia multa, etiam ſeptem Libros De Animalibus, ut teſtatur Laërtius in ejus vitâ. Unde haud dubie hauſta, quæ Gellius hic ex eo de Perdicibus Paphlagoniæ tradit. Quod & facit Ælianus De Animalib. lib. 10. c. 35. Παφλαγόνων δὲ ἄρα περδίκων διπλῆν ὁρᾶσθαι καὶ καρδίαν Θεόφραστος πού φασιν. *Paphlagoniæ perdicum cor geminum reperiri Theophraſtus alicubi prodidit.* Et lib. 11. cap. ult. Πέρδικες οἱ Παφλαγόνες δικάρδιοί εἰσιν, ὥσπερ οὖν Θεόφραστος λέγει. *Perdices, ut ſcribit Theophraſtus, in Paphlagonia cor geminum habent.*

2. *Theopompus in Biſaltia*] Idem ex eo teſtatur Ælianus de Animal. lib. 5. cap. 27. Τοὺς ἐν τοῖς Βισαλταῖς λαγῶς διπλᾶ τὰ ἤπατα ἔχειν Θεόπομπος λέγει. *In Biſaltia duplex jecur habere lepores Theopompus ait.* Et lib. 11. cap. ult. Θεόπομπος τοὺς ἐν Βισαλτίᾳ λαγῶς, διπλᾶ ἤπατα ἔχειν ἕκαστόν φησιν. *In Biſaltiâ Theopompus ait, ſingulos lepores duplex habere jecur.* Putem hoc à Theopompo ſcriptum fuiſſe in eo libro, quem *Thaumaſia* inſcripſerat, cujus meminit D. Laërtius in Epimenide & Pherecyde. Item Servius ad Eclog. VI. Virgilii.

Agrip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XVI.

[A]grippas *à partus ægri & improſperi vitio appellatos; deque his deabus, quæ vocantur* Proſa *&* Poſtverta.

QUorum in naſcendo non caput, ſed pedes primi exſtiterant (qui partus difficillimus ægerrimuſque habe[tu]r) [1] Agrippæ appellati vocabulo [2] ab ægritudine & pe[di]bus confictо. Eſſe autem pueros in utero Varro dicit; ca[pi]te infimo nixos, ſurſum pedibus elatis; non ut hominis [na]tura eſt, ſed ut arboris. nam pedes cruraque, arboris ap[pe]llat ramos; caput, ſtirpem atque caudicem. *quando igitur,* [in]quit, *contra naturam forte converſi in pedes: brachiis plerum[qu]e diductis retineri ſolent: ægriuſque tunc mulieres enituntur. [Cu]jus periculi deprecandi gratia aræ ſtatutæ ſunt Romæ duabus Carmen-*

1. A*Grippæ appellati*] Gloſſæ Philoxeni: *Agrippa*, Ο῾ ἐπὶ ποδὰς γε-...έις. Plinius lib. 7. cap. 8. *In pedes* [pro]*cidere naſcentem, contra naturam eſt.* [Qu]*o argumento eos appellavere Agrippas,* [ut æ]*gre partos.*

2. *Ab ægritudine & pedibus confictо*] [Le]gendum cum Salmaſio ad Solinum: [ab] *ægritudine partus confictо.* Ridicu[lu]m enim eſt illud de pedibus, cum [Ag]rippam non ab ægritudine pedum, [sed] ab ægro partu dictum voluerint, ut [m]odo ex Plinio vidimus. Et Gellium [it]am ſic ſcripſiſſe indicat lemma capi[tis]: *Agrippas à partus ægri & impro[ſpe]ri vitio appellatos.* Et ſic quoque No[niu]s, qui pleraque ex Gellio noſtro de[ſum]ibere ſolet: *Agrippæ, qui cum labore [ma]tris eduntur; hoc eſt, per pedes contra [na]turam, non per caput. Quaſi ab ægro [par]tu.* Sed, ut bene ibidem notavit Salmaſius, ſuaviſſime ſomniarunt Veteres [..]i, quamquam doctiſſimi homines, qui [A]*grippam* quaſi ægre partũ dici putave[run]t, cum vocabulum ſit mere Græcum [Ἀ]γείππας. Ita Soſipater Grammaticus Ἀγείππαν inter nomina mere Græca recenſet: *Sed tum primi ordinis, cum genitivum Græcum habuerint per* ȣ: *ut* ὁ Αἰνέιας Αἰνέιȣ, *hujus Æneæ:* ὁ Ἀγείππας τȣ̃ Ἀγείππȣ, *hujus Agrippæ.* Sic τȣ̃ Ἀγείππας, ut nominis Græci meminit alicubi Vetus Theocriti Scholiaſtes. Latini itaque hoc nomen, ut alia multa, à Græcis deſumpſere; quod primum illis prænomen, poſtea vero cognomen fuit.

3. *Capite infimo nixos*] Si Varro intellexerit toto geſtationis tempore fœtum in utero materno capite deorſum, pedibuſque ſurſum elatis ſitum eſſe, lapſus eſt. Ut plurimum enim fœtus in utero ſitus eſt capite prono, naſo inter genua verſus caput elevata recondito, ut videre eſt in Schemate II. Tab. XXIX. Anatomiæ Reformatæ Bartholini l. 1. cap. ult. Inſtante vero partus tempore, infans jam perfectus ruptis ex impetu membranis, laxatoque exinde utero, in caput deorſum rotatur, ingredientemque aërem perſequitur, ſicque tandem in partu naturali capite primum foras, in lucem exit, & naſcitur.

4. *Una*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Carmentibus: quarum 4 *una* 5 *Poſtverta nominata eſt*, 6 *Proſa altera; à recti perverſique partus & poteſtate & nomine.*

4. *Vna*] Cod. Tornæſ. & Vet. Edit. *altera.*

5. *Poſtverta*] In Lapide Veteri reperto apud Lingones ſub capite Mercurii & Mulieris:

DEO. MERCURIO. ET. POS
TUERTE. C. ANTIUS. TITI
FILIUS. EX. VOTO.

Exſtat in Corp. Inſcript. apud Gruterum pag. 50. n. 9. Alio tamen ſenſu atque Varro, ſcribit Ovidius in Faſtis lib. 1.

Porrima placantur, Poſtvertaque, ſive ſorores,
Sive fugæ comites, Mænali diva, tuæ.
Altera, quod porro fuerat, ceciniſſe putatur,
Altera venturum poſtmodo quicquid erat.

Sic Macrobius lib. 1. cap. 7. Ubi de Jano ait: *Qui & præterita noſſet & futura proſpiceret, ſicut Antevorta & Poſtvorta divinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos coluntur.*

6. *Proſa*] Al. *Prorſa.* Sed eodem redit, ſive *Prorſa*, ſive *Proſa* legatur. Quemadmodum dicitur *prorſus* & *proſus*. Ennius:

Proſus ruſus (pro *rurſus*) *reciprocat fluctus feram.*

Apud Plautum etiam in Milite legimus:

Proſus Athenas protinus abibo tecum.

Sic in antiquiſſimis Mſſ. Plauti Codd. legitur *ſuſum* pro *ſurſum.* Denique apud Feſtum eſt *prorſi limites* pro *directis ad orientem.* In Gloſſis etiam eſt *prorſa tunica*, cui opponitur *inverſa. Prorſus* itaque vel *proſus* eſt rectus, unde *Proſa Dea*, quæ recto ſive naturali partui præſidet; hujuſmodi ſcilicet partui, quando infans primum capite in lucem editur. Uti *Dea Poſtverta*, ſive *Poſtvorta* præpoſteris partubus præeſſe diceretur.

CAP. XVII.

Quæ ratio vocabuli ſit agri Vaticani.

ET agrum Vaticanum, & ejuſdem agri deum præſidem, appellatum acceperamus à vaticiniis, quæ vi, atque inſtinctu ejus dei, in eo agro fieri ſolita eſſent. ſed præter hanc cauſam M. Varro, in libris divinarum, aliam eſſe tradit iſtius nominis rationem. *nam* 1 *ſicut Ajus*, inquit, *deus appellatus*,

SIcut *Ajus*] Nimirum *Locutius.* Livius lib. 5. *Expiandæ etiam vocis nocturnæ, quæ nuncia cladis ante bellum Gallicum audita neglectaque eſſet, mentio illata, juſſumque templum in Novâ viâ Ajo Locutio fieri.* Meminit ejus rei & Cicero lib. 1. De Divinat. *Non multo ante urbem captam exaudita vox eſt à luco Veſtæ, qui à Palatii radice in Novam viam devexus eſt, ut muri, & portæ reficerentur: futurum eſſe, niſi proviſum eſſet, ut Roma caperetur. Quod neglectum, cum caveri poterat, poſt acceptam illam maximam cladem explicatum eſt: ara enim* AIO LOQUENTI, *quam ſeptam videmus, adverſus eum locum conſecrata eſt.* Plutarchus libro de Fortun. Roman. eandem hiſtoriam narrans, dicit templum conſtru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…us, araque ei ſtatuta eſt, quæ eſt infima Nova via, quòd in eo loco …vinitus vox edita erat: ita [2] Vaticanus deus nominatus, penes …em eſſent vocis humanæ initia. quoniam pueri, ſimul atque par… ſunt, eam primam vocem edunt, quæ prima in Vaticano ſyllaba …: idcircoque vagire *dicitur exprimente verbo ſonum vocis re…ntis.*

…nſtructum eſſe in honorem φήμης …κληδόνος *Famæ & Ominis.*

2. *Vaticanus*] Auguſtinus De Civ. …ei lib. 4. cap. 11. *Ipſe in vagitu os …eriat, & vocetur Deus Vaticanus.* Sic enim ibi cum antiquiſſimis libris legendum, non, ut vulgò, *Vagitanus.* Quemadmodum & dict. lib. cap. 8. *Aut Vaticano, qui infantum vagitibus præſidet.*

CAP. XVIII.

…epida quædam memoratu & cognitu de parte geometriæ, quæ ὀπτικὴ *appellatur, & item alia quæ* κανονικὴ, *& tertia iti…dem, quæ dicitur* μετρική.

PArs quædam Geometriæ [2] Ὀπτικὴ appellatur, quæ ad oculos pertinet: pars altera, quæ ad auris, [3] Κανονικὴ voca-

PArs quædam Geometriæ Ὀπτικὴ *appellatur*] Geometriæ voce hic …Gellius generatim pro Matheſeos uti …idetur, cum dicit Ὀπτικὴν & Κανονικὴν Geometriæ eſſe partes. Alio…uin notum eſt, Arithmeticam & Geo…netriam proprie conſtituere diſcipli…nas mere Mathematicas, ſive puras: …Opticam vero & Canonicam eſſe partes …Matheſeos mixtæ. Hoc autem modo …onſideratur Optica, ut Geometriæ ὑπάλληλος, ſive *ſubordinata.* Sicut …enim Geometria agit de lineis, angu…lis, ſuperficiebus &c. in abſtracto conſideratis, ita Optica, quia ejus eſt proſpectus rationem reddere, in viſionis & …lluminationis radiis lineas, angulos, ſuperficies, pyramidas, conos, axes, aliaque quæ ad Geometriæ objectum pertinent, conſiderat, iiſque utitur ad demonſtranda ea, quæ circa viſorios radios accidunt.

2. Ὀπτικὴ] Vulgo redditur *Perſpectiva,* melius vero diceretur *Adſpectiva.* Dividitur autem Optica utplurimum in tres partes, pro triplici radiorum profuſione; in *Opticam* ſcilicet proprie ſic dictam, quæ agit de viſione & illuminatione, quæ ſimpliciter per rectos radios fit; in *Catoptricam*, quæ tractat de radio repercuſſo, ſive reflexo in κατόπτροις, ſive ſpeculis; ac denique in *Dioptricam*, quæ conſiderat viſionem & illuminationem per radios refractos, propterea quod tranſeant per medium raritate & denſitate differens, velut partim per aërem, partim per aquam, vel etiam per lentem convexam aut concavam, ut fit in Tubis Opticis.

3. Κανονικὴ *vocatur*] Latine dici poſſit *Regularis.* Sed Latini etiam Græcam vocem retinuere. Unde Vitruvius lib.

vocatur, qua muſici, ut fundamento artis ſuæ utuntur. Utraque harum ſpatiis & intervallis linearum, & ratione numerorum conſtat. Ὀπτικὴ facit 4 multa demiranda id genus,

lib. 1. cap. 1. *Muſicen autem ſciat oportet, uti Canonicam rationem & Mathematicam notam habeat.* Nititur enim Muſica θεωρητικὴ partim Canonicâ ratione, partim Mathematicâ. Poſtea autem Harmonice dicta, quæ prius dicebatur Canonica. Quare autem prius ſic vocaretur, explicat Porphyrius in Harmonicis ex Ptolemaide Cyrenaicâ, clariſſima fœmina, ipſiſmet ejus verbis, ubi alia inter: Ἡ οὖν Κανονικὴ πραγματεία κατά τινας μᾶλλον ἐστὶ καθόλου; Κατὰ τοὺς Πυθαγορικούς. ἣν γὰρ νῦν Ἁρμονικὴν λέγομεν, ἐκεῖνοι Κανονικὴν ὠνόμαζον. Ἀπὸ τίνος Κανονικὴν αὐτὴν λέγομεν; Οὐχ', ὡς ἔνιοι νομίζουσι, ἀπὸ τοῦ κανόνος ὀργάνου παρωνομασθείσαν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς εὐθύτητος, ὡς διὰ ταύτης τῆς πραγματείας τὸ ὀρθὸν τοῦ λόγου εὑρόντος. Id eſt, *Canonicum ergo ſtudium ſecundum quos generalius eſt? Iuxta Pythagoricos. Quam enim nunc Harmonicam vocamus, Canonicam illi dicebant. Cur vero illam Canonicam appellamus? Non, ut aliquibus viſum fuit, à canone inſtrumento; ſed à rectitudine. Siquidem ratio id, quod eſt rectum, repetit utendo canonibus, ſive regulis harmonicis.* Ut autem Optica Geometriæ, ita Canonica ſive Muſica Arithmeticæ ὑπάλληλος, ſive *ſubordinata eſt.* Quod & Auctor noſter innuere videtur, cum addit: *Utraque harum ſpatiis & intervallis linearum, & ratione numerorum conſtat.* Prius enim ad Opticam, poſterius ad Canonicam referendum.

4. *Multa demiranda*] Sane ſtupenda plane & miranda ſunt, quæ Optices beneficio tam in cœlo quam in terris fiunt; Catoptrices præſertim, & Dioptrices ope. Ex hujus enim præceptis Tubus Opticus conſtructus hodie nobis multa admiratione ſummâ digniſſima in cœlo detexit, quæ veteribus omnino ignota fuere. Nam ejus ope cognoſcimus maculas & faculas in Sole; Lunam quaſi alium terrenum orbem eſſe noſtro perſimilem, ejuſque ſuperficiem eſſe inæqualem, terrâ & aquâ diſtinctam, ac quaſi montibus attolli, vallibuſque deprimi; Venerem Lunæ inſtar, nunc plenam eſſe, nunc in cornua abire; Mercurium etiam reliquorum planetarum inſtar à Sole lumen accipere, & modo in orbem, modo ſemiplenum ſeſe conſpiciendum præbere. Circa Jovem quatuor deprehendimus planetas, qui tanquam totidem Lunæ certis periodis & intervallis ejus circuitum faciunt. Ipſum etiam Jovis corpus quaſi faſciis quibuſdam cingi; earumque ſitum mutari, prout ſcilicet ipſe Jupiter ſuper centrum ſuum rotetur. Eodem modo Lunulam quandam Saturnum ſedecim dierum ſpatio circumire, ejuſque corpus annulo circumcinctum eſſe; atque exinde pro vario ad Solem Terramque noſtram ſitu, modo anſatum, modo rotundum, nonnunquam etiam linea recta ad utrumque latus extenſâ apparere. Per Teleſcopium denique Viam lacteam, quod jam olim Democritus ſuſpicatus fuerat, ſcimus nihil eſſe, niſi congregationem denſam ſtellarum minutarum, quemadmodum & ſunt ſtellæ nebuloſæ vulgo ſic dictæ, quæ ita conſtipatæ ex minutis ſtellulis, albedinem quandam, nebulæ inſtar, repræſentent. In terris etiã ſpeculorũ ope multa miranda præſtari à gnaris Optices poſſunt. Eorum enim compoſitione pro uno centum apparere facimus; vel ut videatur homo in aëre ſuſpenſus capite deorſum pedibuſque ſurſum verſis ambulare, aut etiam per aërem volare; deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nus, 5 ut in ſpeculo uno imagines unius rei plures appareant : item, 6 ut ſpeculum in loco certo poſitum, 7 nihil imagi-

denique ut manes ab inferis videamur ſuſcitare, vel ſpectrum aliquod per cubiculum incedens exhibere, & alia id genus infinita præſtemus, ad quæ artis hujus ignari attoniti, mente oculiſque in terram defixis obſtupeſcere ſoleant.

5. *Vt in ſpeculo uno &c.*] Ad quod præſtandum opus eſt ſpeculo concavo; ejus enim ope idem objectum poteſt habere in ſpeculo duas, tres, quatuorve imagines. Quod demonſtratur à Vitellione lib. 8. Opticæ, Propoſit. 25. 26. 40. & 41. ex Alhazeno, & ex utroque Auctor Perſpectivæ Communis lib. 2. Propoſit. 46. 47. & 48. Hujuſque rei Praxin exhibet Maginus lib. De Phænomen. Speculi Concavi Sphærici, c. 13. Ratio vero eſt, quia poteſt ita collocari objectum & oculus, ut à pluribus punctis ſpeculi reflexio fiat ad oculum. *Alioquin fiunt & ſpecula quædam*, ut ait Seneca lib. 1. Nat. quæſt. cap. 5. *ex multis minutiſque compoſita : quibus ſi unum oſtenderis hominem, populus apparet, unaquaque parte faciem ſuam exprimente.* Sed de ejuſmodi ſpeculo non capiendus hic Gellius; quamvis quæcunque breviter hic de ſpeculis tangit magis quam explicat, hiſtorice potius id faciat quam philoſophice, ut & facit Apulejus in Apologia, licet aliquo modo accuratius, diſtinctiuſque noſtro; utpote qui pro diverſâ ſpeculorum formâ diverſos eorum effectus recenſeat, hiſce verbis : *Videnturne vobis debere Philoſophi hæc omnia veſtigare & inquirere, & cuncta ſpecula vel uda vel ſuda ſoli videre? Quibus præter iſta quæ dixi, etiam illa ratiocinatio neceſſaria eſt, cur in planis quidem ſpeculis ferme pares obtutus & imagines videantur; in tumidis vero & globoſis omnia defectiora : at contra in cavis auctiora: ubi & cur læva cum dextris permutentur : quando ſe imago eodem ſpeculo tum recondat penitus, tum foras exerat : cur cava ſpecula, ſi exadverſum ſoli retineantur, appoſitum fomitem accendant?, quî fiat, ut arcus in nubibus, varii & duo ſoles æmula ſimilitudine viſantur? Alia præterea ejuſmodi plurima, quæ tractat volumine ingenti Archimedes Syracuſanus, vir in omni quidem Geometria multum ante alios admirabili ſubtilitate, ſed haud ſciam, an propter hæc vel maxime memorandus, quod inſpexerat ſpeculum ſæpe & diligenter.* Inter Archimedis opera ſupereſt adhuc hodie libellus de ſpeculis uſtoriis parabolicis.

6. *Vt ſpeculum in loco certo poſitum nihil imaginet*] Hoc itidem ope ſpeculi concavi præſtari poteſt. Omne enim objectum exiſtens in centro ſpeculi concavi videri nequit, quoniam radii ab eo perpendiculariter cadunt ſuper ſuperficiem ſpeculi, atque ita in ſe ipſos redeunt, neque ad ullum aliud punctum declinant extra centrum. Cum igitur oculus ſit extra centrum, non poteſt videre id, quod eſt in centro. Hinc etiam ſequitur, oculum exiſtentem in centro ſpeculi concavi ſphærici, nihil præter ſe ipſum videre. Similiter oculus exiſtens in ſemidiametro ſpeculi concavi ſphærici, nihil eorum videt, quæ in illo ſemidiametro continentur. Quorum omnium demonſtrationem habes apud Ioannem Piſanum Perſpectiv. Commun. lib. 2. Propoſit. 40. 41. & 42.

7. *Nihil imaginet*] Nullam reddat imaginem. Gloſſæ Vett. Εἰκονίζω, *Imaginor.* Hoc modo uſus Apulejus Apologia; *Atque ita quod extra tangunt ac viſant, id intra ſpeculum imaginentur.* Sidonius Apollinaris lib. 2. Epiſtol. 2. *In hanc ergo piſcinam &c. ſex fiſtulæ prominentes leonum ſimulatis capitibus effundunt, quæ temere ingreſſis veras dentium crates, meros oculorum furores, certas cervicum jubas imaginabuntur.* Lactant. l. 5. c. 14. *Sed terram digitis ſuis imaginatam metuant & adorent.*

8. *Item,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

imaginet, alioſum tranſlatum, faciat imagines. [8] item, ſi rectus ſpeculum ſpectes, imago fiat tua hujuſmodi, ut caput deorſum videatur, pedes ſurſum. reddit etiam cauſas ea diſciplina, cur iſtæ quoque viſiones fallant; [9] ut, quæ in aqua conſpiciuntur, majora ad oculos fiant; quæ procul ab oculis ſunt, minora. [10] Κανονικὴ autem longitudines & altitudines vocis emetitur. longior menſura vocis [11] ῥυθμὸς dici-

8. *Item, ſi rectus ſpeculum ſpectes &c.*] Hoc eſt, ſi ſpeculum jaceat in plano horizontali, tuque juxta ſpeculum erectus ſtans in illud inſpicias, videbis imaginem tuam capite deorſum, pedibus ſurſum verſis. Idem continget, ſi ſpeculum ſit elevatum ſupra planum horizontale, ſive ſupra caput tuum, in illud inſpicienti imago tuo everſa tibi apparebit. Idque ſemper fit in ſpeculis planis & convexis; in concavis vero ſpeculis ita collocatis aliquando everſa, aliquando erecta, ſeu in proprio ſitu imago apparet. Quibus autem caſibus alterutrum contingat demonſtratur ab Euclide in Catoptric. Propoſit. 2. & Vitellione lib. 8. Optic. Propoſit. 52. Iſta vero Mathematico ſtilo ſic enunciari ſolent. In cavis ſpeculis ſphæricis, Altitudines & Profunditates, aliquando apparent everſæ, aliquando vero ut re ipſa ſe habent; in planis autem & convexis ſpeculis, hujuſmodi Altitudines & Profunditates ſemper apparent everſæ. Si enim, verbi gratia, ſpeculum concavum ſphæricum jaceat in plano horizontali, ita ut concavitas ſurſum vergat, & in eodem plano erectum ſit perpendiculariter objectum quodcunque, ex. gr. baculus; dicitur hujuſmodi objectum reſpectu ſpeculi, Altitudo, ſeu Sublimitas. Si vero idem ſpeculum ſit elevatum ſupra planum horizontale, ita ut concavitas deorſum tendat, & in eodem plano erectum ſit objectum perpendiculariter, dicitur hujuſmodi objectum reſpectu ſpeculi, Profunditas.

9. *Ut quæ in aquâ conſpiciuntur, majora ad oculos fiant*] Hoc idcirco accidit, quia aqua denſior eſt aëre, ideoque radii refringuntur. In Dioptricis vero demonſtratur, Rerum in medio denſiore exiſtentium imaginem & majorem, & propinquiorem apparere. Contra, ſi in medio rariore res, quam oculus exiſtat, imago & remotior & minor apparet.

10. *Κανονικὴ autem longitudines & altitudines vocis emetitur*] Hoc modo ad Muſicam non parum conferet Geometria; cum ejus ſit quantitatem metiri. Sed & Geometriam Muſicæ inſervire, videre eſt ex toni & hemitonii leimatici ἀνατομῇ, ſive *ſectione*; in quâ multum ſudabit Arithmeticus; Geometræ vero ex doctrinâ de magnitudinum dimenſione, facile negotium ex voto ſuccedet.

11. Ῥυθμὸς] *Modus, Numerus.* Eſt vero Rhythmica Muſicæ pars, quæ in in voce conſiderat τὴν ταχύτητα, καὶ βραδύτητα, *celeritatem & tarditatem.* Numerat enim ſyllabas, eaſque ad aurium judicium examinat non habitâ ratione quantitatis, ut facit Μετρικὴ. Agit autem Rhythmica de quinque rebus. I. De primis temporibus, ſive quæ primo ſenſu apprehenduntur. II. De generibus rhythmicis, pedumque differentiis. III. De celeritate, aut tarditate temporum. IV. De mutatione rhythmorum V. De facultate efficiendi rhythmos, quæ ῥυθμοποιΐα dicitur.

12. Μέλος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

licitur, altior [12] μέλος. [13] Eſt & alia ſpecies Κανονικῆς, quæ appellatur [14] μετρική: per quam ſyllabarum longarum & brevium & mediocrium junctura, & modus congruens cum principiis Geometriæ, aurium menſurâ examinatur. *Sed hæc,* inquit M. Varro, *aut omnino non diſcimus: aut prius deſiſtimus, quàm intelligamus, cur diſcenda ſint. voluptas autem*, inquit, *vel utilitas talium diciplinarum* [15] *in poſtprincipiis exſiſtit, quum perfectæ abſolutæque ſunt: in principiis verò ipſis, ineptæ & inſuaves videntur.*

CAP.

12. Μέλος] *Modulatio, Cantus.* Per Μέλος Gellius hic indicare videtur eam Muſices partem, quæ Veteribus Harmonica dicitur, quæque in ſonis perpendit acutum & grave. Sic enim Ptolemæus: Ἁρμονικὴ δύναμις ἐστὶ καταληπτικὴ τῶν ἐν τοῖς ψόφοις περὶ τὸ ὀξὺ, καὶ βαρὺ διαφορῶν. *Harmonica eſt facultas apprehendens ſonorum differentias ratione acuminis & gravitatis.* Hæc in Muſices ſcientiâ ordine prima erat, & elementa in primis complectebatur, ejuſque ſeptem erant partes. I. De Sonis. II. De intervallis. III. De Syſtematis. IV. De Generibus. V. De Tonis. VI. De Commutationibus. VII. De ipſa cantus Compoſitione. De quibus videndi Antiquæ Muſicæ Auctores à Meibomio junctim editi.

13. *Eſt & alia ſpecies* Κανονικῆς] Sic repoſuimus ex Ms. Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. Malè Stephanus ediderat, quod & alii poſt eum retinuêre, *Eſt & alia ſpecies Geometriæ.* Metrica enim ſpecies eſt Canonicæ ſive Muſicæ, non Geometriæ. Nec obſtat, quod in titulo hujus capitis eſt, *& tertia itidem, quæ dicitur* μετρική. Inſcriptiones enim iſtæ non tam à Gellio, quam ſciolo quodam nugatore appoſitæ ſunt.

14. Μετρική] *Dimenſio.* Hæc tertia Muſices pars Metrica dicta, quæ circa ſyllabarum quantitates verſabatur, deſpiciebatque utrum breves vel longæ eſſent. Agebat vero de quinque hiſce rebus. I. De Elementis, ſive literis. II. De Syllabis. III. De Pedibus. IV. De Metris. V. De Poëmatis.

15. *In poſtprincipiis exiſtit*] Hac voce etiam alibi uſus Varro, ut in Siſenna, vel de Hiſtoria: *Quod ſi non horum omnium ſimilia eſſent principia, ac poſtprincipia.* Et lib. 3. de R. R. *Quare unde velis me incipere, Axi dic. Ille, Ego vero, inquit, à poſtprincipiis, ut in caſtris, hoc eſt, ab his potius temporibus, quam ſuperioribus.* Sic enim recte hunc locum legit Scaliger, ubi & Varroniana hæc ex Gellio adducit. Eſt autem proverbialis loquendi modus à caſtris deſumptus, à poſtprincipiis incipere, in poſtprincipiis ſtare, in poſtprincipiis eſſe, cujus uſus ex hiſce Varronis verbis percipitur.

CAP. XIX.

Sumta hiſtoria ex Herodoti libro ſuper fidicine Arione.

CEleri admodum & [1] cohibili oratione, vocumque filo tereti & candido fabulam ſcripſit [2] Herodotus ſuper fidicine illo Arione. Vetus, inquit, & nobilis Ario cantator fidibus fuit. is loco & opido Methymnæus, terra atque inſula omni Lesbius fuit. [3] Eum Arionem rex Corinthi Periander amicum amatumq; habuit artis gratia. is inde à rege proficiſcitur terras inclutas, Siciliam atq; Italiam viſere. ubi eò venit, auriſque omnium, mentiſque in utriuſque terræ urbibus demulſit: in quæſtibus iſtic & voluptatibus, amoribuſque hominum fuit. Is tum poſteà, grandi pecunia & re bona multa copioſus, Corinthum inſtituit redire. navem igitur & navitas, ut notiores amicioreſque ſibi, Corinthios delegit. ſed eo Corinthios homine accepto, navique in altum provecta, prædæ pecuniæque cupidos cepiſſe conſilium de necando Arione. tum illum ibi, pernicie intellecta, pecuniam cęteraque ſua, ut haberent, dediſſe: vitam modò ſibi ut parcerent, oraviſſe. navitas precum ejus harum commiſeritum eſſe illactenus; ut ei necem afferre

per

COhibili oratione] Gloſſæ Philoxeni: *Cohibilis, Facilis*, Εὐχερής. Supra noſter lib. 7. c. 14. *Genus dicendi ſubtile & cohibitum.* Appulejus Apolog. *Ordinatius & cohibilius eadem Græce & Latine adnitar conſcribere.*

2. *Herodotus*] Narrat hanc de Arione fabulam Herodotus lib. 1. Quod & facit Hyginus Fab. CXCIV. & Servius ad Virgilium Eclog. 8. licet paulò aliter. Sed & quæ corruptiora apud Servium exſtant, ex Gellio ſuppleri & corrigi poſſent.

3. *Eum Arionem rex Corinthi Periander amicum amatumque habuit*] Periander iſte Cypſeli filius fuit, ut conſtat ex Herodoto. adiit vero Principatum Olympiad. XXXIX. anno I. Sic enim Anonymus in Deſcript. Olympiad. ad iſtum annum: Περίανδρος, Κυψέλου πατρὸς ἀποθανόντος, τὴν Κορινθίων ἀρχὴν διεδέξατο. Quod & ipſum indicare vult Diog. Laërtius in ejus Vita, ubi ait eum floruiſſe circa Olympiadem XXXVIII. ac regnaſſe annis deinde LX. Ἤκμαζε δὲ περὶ τὴν τριακοστὴν ὀγδόην Ὀλυμπιάδα, καὶ ἐτυράννησεν ἔτη τεσσαράκοντα. Atque ita Suidas: Περίανδρος, Κυψέλου, Κορίνθιος. τῶν ζ' σοφῶν. γεγονὼς κατὰ τὴν λή Ὀλυμπιάδα.

4. Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

per vim ſuis manibus temperarent; ſed imperaviſſe, ut jam ſtatim coram deſiliret præceps in mare. Homo, inquit, ibi territus, ſpe omni vitæ perditâ, id unum poſtea oravit; ut, prius quàm mortem oppeteret, induere permitterent ſua ſibi omnia indumenta, & fides capere, & canere carmen caſus illius ſui conſolabile. feros & immanes navitas prolubium tamen audiendi ſubit. quod oraverat, impetrat. atque ibi mox de more cinctus, amictus, ornatus, ſtanſque in ſummæ puppis foro, carmen, 4 quod Orthium dicitur, voce ſublatiſſima cantavit. Ad poſtrema cantus, cū fidibus ornatuque omni, ſicut ſtabat canebatque, jecit ſeſe procul in profundum. navitæ, haudquaquam dubitantes quin periiſſet, curſum quem facere cœperant, tenuerunt. ſed novum, & mirum, & pium facinus contigit. 5 Delphinum repentè inter undas adnaviſſe, fluitantique ſeſe homini ſubdidiſſe, & dorſo ſuper fluctus edito vectaviſſe; incolumique eum corpore & ornatu Tænarum in terram Laconicam devexiſſe. tum Arionem prorſus ex eo loco Corinthum petiviſſe: talemque Periandro regi, qualis Delphino vectus fuerat, inopinanti ſeſe obtuliſſe: eique rem, ſicuti acciderat, narraviſſe. regem iſthæc parum credidiſſe: Arionem, quaſi falleret, cuſtodiri juſſiſſe: navitas requiſitos, able-

4. *Quod Orthium dicitur*] Carmen Orthium, ſive Orthius modus, talis erat modus quî ad accendendos animos, exigendoſque trepidos in prælio efficax eſſet & accomodatus: videlicet intenſus, ſonorus & claſſicus. Sic Euſtachius ad Ἰλιάδ. λ' Τοιοῦτος γὰρ παρὰ τοῖς μουσικοῖς ὄρθιος νόμος, ἤγουν τρόπος ἐκεῖνος εἰς τὸν πόλεμον ἐρεθιστικός. Τιμόθεος οὖν ᾄσας τοιοῦτον ἄρεος Ἀλέξανδρον ἔπλησεν, ὡς εἰς τὰ ὅπλα εὐθὺς ἐκεῖνος ἀναπηδῆσαι. Et Scholiaſtes Vetus Ariſtophanis in Acharnenſibus: Ὄρθιος νόμος καλούμενος, διὰ τὸ εἶναι εὔτονος, καὶ ἀνάτασιν ἔχειν ὡς δὲ λαλοῖ καὶ Ὅμηρος,

Ἔνθα στᾶσ' ἤϋσε θεὰ μέγα τε δεινόν τε,
Ὄρθι' ἀχαιοῖσιν, μέγα δὲ σθένος ἔμβαλ' ἑκάστῳ.

Suidas: Ὄρθιον νόμον καὶ τροχαῖον. τοὺς δύο νόμους ἀπὸ τῶν ῥυθμῶν, ὠνόμασε Τέρπανδρος. ἀνατεταμένοι δὲ ἦσαν καὶ εὔτονοι. Ubi & idem exemplum ex Homero adducit.

5. *Delphinum*] Delphinos muſicâ mulceri ſcribit etiam Solinus cap. 12. ubi præter Arionis alia & exempla refert.

ablegato Arione, diſſimulanter interrogaſſe, ecquid audiſſent in iis locis, unde veniſſent, ſuper Arione? eos dixiſſe hominem, quum inde irent, in terra Italia fuiſſe: eumque illic bene agitare, & ſtudiis delectationibuſque urbium florere; atque in gratia pecuniaque magnâ opulentum, fortunatumque eſſe. tum inter hæc eorum verba Arionem cum fidibus & indumentis, cum quibus ſe in ſalum ejaculaverat, exſtitiſſe: navitas ſtupefactos convictoſque, ire inficias non quiſſe: eam fabulam dicere Lesbios & Corinhios: atque eſſe fabulæ argumentum, quòd [6] ſimulacra duo ænea ad Tænarum viſerentur, delphinus vehens, & homo inſidens.

A. GEL-

6. *Simulacra duo ænea ad Tænarum viſerentur*] Solinus Polyhiſt. cap. 7. *Eſt & Tænaron promontorium adverſum Africæ, in quo fanum eſt Methymnæi Arionis, quem Delphine eo advectum imago teſtis eſt, ad effigiem caſus & veri operis expreſſa ære.*

Gallus

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

Quòd Gallus Aſinius, & Largius Licinius ſententiam Ciceronis reprehenderunt ex oratione, quam dixit pro M. Cœlio: & quid adverſus homines ſtolidiſſimos, pro eadem ſententia, verè digné-que dici poſſit.

VT QUIDAM fuerunt monſtra hominum, qui de diis immortalibus impias falſaſque opiniones prodiderunt: ita nonnulli tam prodigioſi tamque vecordes exſtiterunt (in quibus ſunt [1] Gallus Aſinius & Largius Licinius, cujus liber etiam fertur infando titulo, [2] Ciceromaſtix) ut ſcribere auſi ſint M. Cicero-

GAllus Aſinius] Hic filius fuit Pollionis Aſinii, libroſque ſcripſit De Comparatione patris & Ciceronis, in quibus patrem Ciceroni longe præferebat. Quâ de re ita Plinius lib. 7. Epiſtol. *Cum libros Galli legerem, quibus ille parenti auſus de Cicerone dare palmam decuſque.* Adverſus hos Aſinii Galli libros Claudius Cæſar Apologeticum inſtar defenſionem Ciceronis conſcripſit. Ita Suetonius in Claudio. *Compoſuit & De Vita ſua octo Volumina, magis inepte quam eleganter. Item Ciceronis defenſionem adverſus Aſinii Galli libros ſatis eruditam.* Aſinii Pollionis & Aſinii Galli, qui Ciceronem ambo infenſi ſunt, indeque eruditionis & eloquentiæ gloriam quæſierunt, ſæpius meminit Seneca pater Declamat. & Controverſar. libris. Item Quintilianus Inſtit. Orat. De morte Galli Aſinii ſub Tiberio ita Tacitus lib. 6. Annal. *Iiſdem conſulibus Aſinii Galli mors vulgatur, quem egeſtate cibi peremtum haud dubium; ſponte vel neceſſitate, incertum. Conſultuſque Cæſar, an ſepeliri ſineret? non erubuit permittere, ultroque incuſare caſus, qui reum abſtuliſſent antequam coram convinceretur: ſcilicet medio triennio defuerat tempus ſubeundi judicium, conſulari ſeni, tot conſularium parenti.* Dio lib. 58. narrat Aſinium Gallum eodem die & convivam Tiberii fuiſſe, & eo ſubornante damnatum. Euſebius quoque in Chronicis ſcribit, *Aſinium Gallum diris ſuppliciis mactatum anno ante T. Livii mortem.*

2. *Ciceromaſtix*] Præter Gallum Aſinium, & Largum Licinium, de qui-

ceronem parum integrè atque, impropriè atque, inconſideratè loquutum. atque alia quidem, quæ reprehenderunt, neque dictu, neque auditu digna ſunt. ſed enim in hoc, in quo ſibimet ipſi præter cætera eſſe viſi ſunt verborum penſitatores ſubtiliſſimi, cedò, quale id ſit conſideremus. M. Cicero pro M. Cœlio ita ſcripſit: *Nam quod objectum eſt de pudicitia; quodque omnium accuſatorum non criminibus, ſed vocibus, maledictiſque celebratum eſt: id numquam tam acerbè feret M. Cœlius*, [3] *ut eum pæniteat non deformem eſſe natum.* non exiſtimant verbo proprio eſſe uſum, quòd ait, *pæniteat*; atque id propè ineptum etiam eſſe dicunt. nam *pænitere*, inquiunt, tum dicere ſolemus, quum, quæ ipſi fecimus, aut quæ de noſtra voluntate, noſtroque conſilio facta ſunt, ea nobis pòſt incipiunt diſplicere; ſententiamque in iis noſtram demutamus. neminem autem rectè ita loqui, *pænitere ſeſe quòd natus ſit*, aut *pænitere quòd mortalis ſit*, aut *quòd ex offenſo fortè, vulneratoque corpore dolorem ſentiat*: quando iſtiuſmodi rerum, nec conſilium ſit noſtrum, nec arbitrium: ſed ea ingratiis noſtris vi, ac neceſſitate naturæ nobis accidant. [4] ſic hercle, inquiunt, non voluntarium fuit M. Cœlio, quali forma naſceretur; cujus eum dixit non pænitere. tamquam in ea cauſa res eſſet, ut rationem caperet pœnitendi. Eſt hæc quidem, quam dicunt, verbi hujuſce ſententia; & *pænitere*, niſi in voluntariis rebus, non probè dicitur; tametſi antiquiores verbo ipſo alio quoque modo uſitati ſunt; & *pænitet* ab eo, quod eſt *pænè*, & à *pænuria* dixerunt: ſed

bus hic Gellius, aliorum etiam multorum iniquiora judicia expertus eſt Cicero, eorumque abſque cauſa juſta reprehenſionem effugere nequivit. Quod & teſtatur Ammianus Marcellinus lib. 22. *Herodianus aliique ſcriptores nobilium in literis ſtudiorum, inter quos Chalenterus emicuit, multiplicis ſcientiæ captu memorabilis, qui in illis ſex libris, ubi nonnunquam imperfecte Tullium reprehendit, ſillographos imitatus, ſcriptores maledicos, judicia doctarum aurium incuſat.*

3. *Vt eum pæniteat non deformem eſſe natum*] Ad Ciceronis exemplum verbo *pænitere* etiam de eadem re uſus Apulejus Metamorph. lib. 4. *Iam faxo hujus etiam illicitæ formoſitatis pæniteat.*

4. *Sic*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *ſicut.*

Lau-

ſed id aliorſum pertinet, atque alio in loco dicetur. Nunc autem ſub hac eadem ſignificatione, quæ volgò nota eſt, non modò ineptum hoc non eſt, quod M. Cicero dixit; ſed feſtiviſſimum adeò & facetiſſimum eſt. nam quum adverſarii, & obtrectatores M. Cœlii, quoniam erat pulcro corpore, formam ejus & faciem in ſuſpiciones impudicitiæ accerſerent: illudens Cicero tam abſurdam criminationem, quòd formam, quam natura fecerat, vitio darent; eodem ipſo errore, quem illudebat, ſciens uſus eſt: *& non pœnitet*, inquit, *M. Cœlium non deformem eſſe natum*: ut vel hac ipſa re, quod ita dicebat, opprobraret adverſariis ac per facetias oſtentaret: facere eos deridiculum, quod proinde Cœlio formam crimini darent, quaſi arbitrium ejus fuiſſet, quali forma naſceretur.

CAP. II.

Verba quædam ex Q. Claudii annalium primo curſim in legendo notata.

QUum librum veteris ſcriptoris legebamus; conabamur poſtea memoriæ vegetandæ gratiâ indipiſci animo ac recenſere, quæ in eo libro ſcripta eſſent in utraſque exiſtimationes, 1 laudis aut culpæ adnotamentis digna: erat-

LAudis, *vel culpæ adnotamentis digna*] Solebant enim Veteres inter legendum ad libri oram Notas quaſdam appingere, quibus indicarent, quæ ipſis loca notatu & obſervatione digna, vel etiam corrupta, aut vitioſa, aut etiam improbanda viderentur. Laudis nomine hic Laudabilia Gellius denotat, quorum nota duplex L. apud Latinos fuiſſe videtur. Unde apud Paullum Diaconum in Notis Liter. L L. *Laudabiles loci*. Alibi etiam eſt L. SENT. *Laudabilis ſententia*. Græci notam literæ X. apponebant, quæ ſignificabat χρηϛὸν, ſive χρήσιμον. Unde Diogenes Laërtius in Platone: Χ παρεστιγμένον πρὸς τὰς ἐκλογὰς τῆς καλλιγραφίας λαμβάνεται). Et Caſſiodorus I. De Divin. Lection. *Ticonius Donatiſta in eodem volumine quædam non reſpuenda ſubjunxit, quædam vero venenoſa dogmata juri permiſcuit. Cui tantum in bonis dictis Chreſimon, in malis Achreſton, quantum tranſiens valui aperire, ut arbitror, competenter adfixi.* Ἄχρηστον quod Græci adſcribebant ad ea, quæ improbabant, Gellius *culpæ adnotamenta* vocat. Ut enim *laudis* nomine Laudabilia, ita *culpæ* contraria ſignificat. Sic Auſonius Ludo Sept. Sapient.

eratque hoc ſane quam utile exercitium ad conciliandas nobis,ubi veniſſet uſus,verborum ſententiarumque eligantium recordationes. velut hæc verba,[2] ex Q. Claudii primo annali, quæ meminiſſe potui,notavi; quem librum legimus biduo proximo ſuperiore. *Arma*, inquit, *plerique abjiciunt: atque* [3] *inermi illatebrant ſeſe.* Ibi [4] *inlatebrant*, verbum poëticum viſum eſt, ſed non abſurdum, neque aſperum. *Ea*, inquit, *dum fiunt, Latini, ſubnixo animo.* [5] *ſubnixo*, quaſi ſublimi & ſuprà nixo, verbum bene ſignificans, & non fortuitum: demonſtratque animi altitudinem, fiduciamque. quoniam, quibus innitimur, iis quaſi erigimur,attollimurque. *Domus*, inquit, *ſuas quemque ire jubet: & ſua omnia fruniſci.* [6] *fruniſci* rarius quidem fuit in ætate M. Tullii,ac deinceps,

Palmas non culpas eſſe putabo meas.

Idem ad Theodoſium Imperat.

Inque tuis culpis tu tibi da veniam.

Horatius De Arte Poëticâ.

Vir bonus & prudens verſus reprendet inerteis,
Culpabit duros,incomtis allinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum - -
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
Fiet Ariſtarchus - -

Ubi Acro: *Notam culpæ ſignificat. Nam notare verſum male formatum dicimus.* Unde & Gellius infra lib. 19. cap. 10. *deculpatum verbum* dicit, pro rejectitio, & culpæ notis compuncto ac damnato. Culpæ nota utplurimum erat *Obelus*. Iſidorus Origin. lib. 1. cap. 20. *Obelus id eſt, virgula jacens, apponitur in verbis aut ſententiis ſuperflue iteratis, ſive ubi lectio aliqua falſitate notata eſt, ut quaſi ſagitta jugulet ſupervacua, & falſa jugulet.* Unde Quintilianus *virgulam cenſoriam* vocat. Sed ad eandem rem etiam litera θ adhibita. Sidonius Apollinaris:

Iſti qui valet exarationi
Diſtinctum, bonus, applicare Theta.

Perſius Sat. 4.

Et potis es vitio nigrum præfigere Theta.

Quod ad exemplum judicum factum videtur,qui,ut notat ibidem Vetus Perſii Scholiaſtes,*literam θῆτα apponunt,ad eorum nomina, quos ſupplicio afficiunt.* De hujuſmodi ſimilibuſque Veterum Notis plura vide ſis apud Wouwerum De Polymathia cap. 17. & Th. Reineſium Variar. Lect. lib. 3. cap. 7.

2. *Ex Q. Claudii*] Quadrigarii ſcilicet. De quo ſupra pag. 31.

3. *Inermi*]Pro *inermes*. Nonius Marcellus: *Inermis pro inermibus*: Salluſtius in Jugurth. *Neque quemquam dicere,qui manus armaverit, ab inermis pedibus auxilium petere.* Siſenna Hiſtor. lib. 3. *Pleriſque inermis in caſtra confugiunt.*

4. *Inlatebrant*] Nonius Marcellus: *Illatebrare à latebris honeſtiſſime dictum.* & addit Claudii exemplum, quod more ſuo è Gellio deſcripſit. Male autem *Cœlii* nomen pro *Claudii*, in Nonii libris legitur.

5. *Subnixo*] Nonius Marcellus: *Subnixum, ſublime, hoc eſt ſuſum nixum. Cœlius* (Lege *Claudius* ex Gellio noſtro) *Annali lib. 1. Et Latini ſubnixo animo ex victoria inerti conſilium ineunt.*

6. *Fruniſci*] Nonius Marcellus: *Fruniſci pro frui.* Lucilius lib. 18. - - *Æque fruniſcor ego ac tu.* ſubjicit poſtea idem exemplum ex Claudio lib. 1. quem ite-

ram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ceps, infrà rariſſimum: dubitatumque eſt ab imperitis antiquitatis, an Latinum foret: non modò autem Latinum, ſed jucundius, amœniuſque etiam verbum eſt *fruniſcor*, quàm *fruor*: & ut *fatiſcor* à *fateor*: ita *fruniſcor* factum eſt à *fruor*. [7] Q. Metellus Numidicus, qui caſtè pureque lingua uſus Latina videtur, in epiſtola, quam exſul ad Domitios miſit, ita ſcripſit: *Illi verò omni jure, atque honeſtate interdicti:* [8] *ego, neque aqua, neque igni careo: & ſumma gloria fruniſcor.* [9] Novius in Atellana, quæ Parcus inſcripta eſt, hoc verbo ita utitur:

Quod magnopere quæſiverunt, id fruniſci non queunt.
Qui non [10] *parſit, apud ſe frunitus eſt.*

Et

um malè *Cœlium* vocat; item ex Novio. ubi legendum: *Novius Parco.* Quod libri juvāt, qui habent *pareo.* ut monuit quoque Mercerus. *Fruniſci* etiam dixit Plautus Rudente Act. IV. Sc. *Heus mane:*

Hinc tu, niſi malum, fruniſci nil potes.

Sic enim ibi Veteres libri: pro quo male in vulgatis *fruiſci.* Uſus & eo Cato, ut indicat Feſtus: *Fruniſcor & frunitum dixit Cato, noſque cum adhuc dicimus infrunitum, certum eſt antiquos dixiſſe frunitum.*

7. *Q. Metellus Numidicus*] Vide notata ſupra ad lib. 6. cap. 11. pag. 382.

8. *Ego neque aqua neque igni careo*] Hoc eſt, licet mihi Romæ aqua & igni interdictum ſit, neutrius tamen copia in loco, ubi dego, mihi deeſt. Ut enim veteri jure Quiritium civi Romano vita adimi non poterat: quod Cæſar apud Salluſtium in conjuratione Catilinaria elegantiſſime perſequitur; ita etiam eodem jure nemo invitus civitatem, aut libertatem amittebat, ut notum ex Ciceronis Oration. pro Balbo, pro Cæcinna, & pro Domo ſuâ. Ne tamen delicta impunita relinquerentur, ratio à Romanis excogitata, qua noxii cives, ſalvis majorum ſuorum conſtitutionibus, civitate pellerentur. Itaque aqua & igni eis interdixerunt, ut his ſubſidiis, quibus vita humana continetur, deſtituti, in alias terras migrare, ſeque in aliam civitatem conferre cogerentur, in quam recepti Romanam civitatem amittebant; quia nemo duarum civitatum civis eſſe poterat, ut teſtatur Cicero pro Balbo & Cornelius Nepos in Vita Attici. Nominatim etiam in ipſa interdictione comprehendebatur, ne liceret eos, quibus aqua & igni interdictum erat, tecto excipere; & lege Juliâ De Vi publica & privata tenebatur, qui eos recepiſſent, celaſſent, tenuiſſent, teſte Paulo Sentent. lib. 5. tit. 26. Hac itaque ratione Romani noxios ſuos cives, non palam, ſed vi ipſa è civitate expellebant, ut ſcribit Pomponius *leg. fin. D. de legationib.* Permanſit autem Romæ aquæ & ignis interdictio, uſque ad Auguſtum Imperatorem, qui deportationem primus in Rempublicam introduxit. Primus enim, ut ſcribit Dio lib. 56. conſtituit, μηδένα πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρχθέντα ἐν ἠπείρῳ διατρίβειν. atque hoc modo deportatio in locum aquæ & ignis interdictionis ſucceſſit, ut eſt in *l. 2. §. 1. D. de pœnis. l. 3. D. ad leg. Iul. pecul. l. pen. D. de Var. & extraord. cogn.*

9. *Novius*] Vide quæ de eo diximus ſupra ad lib. 15. cap. 13. p. 819.

10. *Parſit*] Cod. Torn. *ſparſit.*

11. *Copian-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Et Romani, inquit, *multis armis, & magno commeatu, prædaque ingenti* [11] *copiantur. copiari* verbum caſtrenſe eſt: nec facilè id reperias apud civilium cauſarum oratores: ex eademque figura eſt, qua *lignantur*, & *pabulantur*, & *aquantur. Sole*, inquit, *occaſo. Sole occaſo*, non inſuavi venuſtate eſt, ſi quis aurem habeat non ſordidam, nec proculcatam. in duodecim autem tabulis verbum hoc ita ſcriptum eſt: [12] AN-

TE.

11. *Copiantur*] Id eſt, *Augentur*: Nonius Marcellus: *Copiatur, à copia honeſte poſitum, ut lignantur, & pabulantur, & aquantur. Cœlius* (Lege denuò *Claudius*) *lib.* 1. *Armis & magno commeatu, & præda ingenti copiantur. Virg. Georg. lib.* 3. *Sub mœnibus urbis aquantur.* Copiari autem verbum caſtrenſe ſic formatum à *copia*, quod pro annonâ & alimentis Veteres accipiunt. Valerius Maximus lib. 5. cap. 1. *Cenſuitque ut domus ei Romæ quam optima conduceretur, & copiæ non ſolum ipſi, ſed etiam comitibus ejus publice præberentur.* Sic Caſſiodorus Variar. lib. 5. Epiſtol. 18. de Præfecto annonæ. *Is certe debet eſſe glorioſus, qui ad copiam populi Romani probatur electus.* Unde & in Vet. Inſcriptione mentio fit Præfecturæ cujuſdam *A Copiis militaribus.*

12. ANTE. MERIDIEM. CAUSAM. CONSCITO.] Sic cum Vett. libb. hanc Legis XII Tabul. particulam legimus. Et ita quoque eſt apud Auctorem ad Herennium lib. 2. ubi etiam aliquomodo plenior exſtat: hoc modo: NI. PAGUNT. IN COMITIO. AUT. IN. FORO. ANTE. MERIDIEM. CAUSAM. CONSCITO. Alii pro *cauſam conſcito*, hic legunt *cauſam conjicito*, vel *cauſam conjiciunto*, quemadmodum & ediderat Stephanus. Verum id neutiquam hic locum habere poteſt, cum non de *cauſæ conjectione*, verum de *cauſæ cognitione* verba hæc capienda ſint. *Cauſam* itaque *conſcito*, idem eſt, ac *cauſam cognoſcito*, ſcilicet, tu Prætor, ſive judex; quam interpretationem & in ſcriptis quibuſdam Codd. ad Herennium ad marginem adjectam ſe inveniſſe teſtatur Hotomannus Antiquitat. Roman. lib. 3. Et ſic in Gloſſis Cyrilli: *συγγιγνώσκω, σύνοιδα. Conſcio.* Apud Philoxenum vero in Gloſſis eſt, *Conſciſcit, συγγιγνώσκει.* Unde & quidam in XII. Tabul. legunt *conſciſcito.* Verum rectius eſt, & genuinum XII. Tabularum verbum *conſcito*, ut optime obſervat J. Gothofredus, non *conſciſcito*, non etiam, ut Rævardus vult, *gnoſcito*; ac multo adhuc minus *conjicito*, vel *conjiciunto. Conſcire* enim *cauſam* dicebatur Prætor, cum de cauſa apud ſe acta cognoſcebat. *Conjicere* vero *cauſam* quid ſit, docet Aſconius Pedianus hiſce verbis: *Cum*, inquit, *ad jus ventum eſſet, antequam cauſa ageretur, litigatores quaſi per indicem rem exponebant: idque dicebatur* Cauſæ conjectio, *quaſi cauſæ in breve coactio.* Litigatores itaque cauſam conjiciebant, Prætor vero cauſam conſciebat. Atque adeo verba hæc *cauſam conſcito*, non ad litigatores; ſed ad Prætorem ipſum jus dicentem referenda ſunt; idque etiam manifeſtum ex iis, quæ ſequuntur: QUOM. PERORANT. AMBO. PRÆSENTES. item, STLITEM. ADDICITO. Nā omnino neceſſe eſt, alios eſſe, qui poſtulant, ſive perorant, alium vero, qui, poſtulantibus aliis, de cauſa cognoſcat, & iis addicat. Sententia itaque Legis eſt, ut Prætor ante meridiem, cum actor & reus peroraſſent, id eſt, cauſam dixiſſent, de cauſa cognoſceret. Unde conſtat eos falli, qui *Cauſæ conjectionem* ex hâc Lege XII. Tabular. originem accepiſſe exiſtimarunt; quod & faciunt Notæ ſupra ad l. 5. c. 10. p. 333.

13. ME-

TE. 13 MERIDIEM. CAUSAM. CONSCITO. QUOM. PERORANT. AMBO. PRÆSENTES. 14 POST. MERIDIEM. PRÆSENTI. STLITEM. ADDICITO. 15 SOL. OCCASUS. SUPREMA. TEM-

13. MERIDIEM] *Meridiei* mentionem in XII. Tabul. factam diſertis verbis hic habemus apud Gellium, & Auctorem ad Herennium lib. 2. item Cenſorinum De Die Natali cap. 22. ubi inquit: *Horarum nomen non minus annos* CCC. *Romæ ignoratum eſſe credibile eſt: Nam* XII. *Tabulis nuſquam nominatas horas invenies, ut in aliis poſtea Legibus: ſed* ANTE MERIDIEM: *eo videlicet, quod partes diei, bifariam tum diviſi, meridies dividebat.* Quod autem Cenſorinus hic de horis, id ipſum teſtatur Plinius de *Meridie*, ſcilicet in XII. Tabulis non inveniri. Ita enim ſcribit lib. 7. c. 60. *Duodecim Tabulis Ortus tantum & Occaſus nominantur. Poſt aliquot annos adjectus eſt & Meridies, accenſo Conſulum id pronunciante, cum Curio inter Roſtra & Græcoſtaſin proſpexiſſet talem ſolem.* (ſc. Meridianum) Quæ in ſpeciem contraria hoc modo cum J. Gothofredo concilianda exiſtimo. Nimirum, Lucem diei in Leg. XII. Tabul. in duas quidem partes παχυμερέστερον diſtinctam ſic fuiſſe, ut una *Ante meridiem*: altera, *poſt meridiem* diceretur: *Meridiem* tamen ipſam in XII. Tabulis ſpeciatim deſignatum non fuiſſe; quia eo tempore, cum Leges XII. Tabularum conſcriberentur, nondum obſervatum fuiſſet exacte momentum illud, quod medium diem divideret.

14. POST. MERIDIEM. PRÆSENTI. STLITEM. ADDICITO.] Jubetur Prætor hac lege *Litem præſenti addicere*, hoc eſt, præſenti actionem dare, litigandique poteſtatem facere; non autem, ut aliqui volunt, abſentem cauſæ damno propter abſentiam multare, eamque præſenti adjudicare. Per ſolam itaque abſentiam neminem cauſâ cadere volebant Decemviri, cum conſtituerent Prætorem *poſt meridiem præſenti litem addicere*; ſed hanc abſentis pœnam ſtatuebant, quod, cum regulariter, judicium, non niſi actore & reo præſentibus, conſtitui ſoleret, hoc tamen caſu, poſt meridiem nimirum, etiam ei, qui ſolus præſens erat, actionem Prætor daret, atque litigandi poteſtatem faceret.

15. SOL. OCCASUS. SUPREMA. TEMPESTAS. ESTO.] Ad hujus capitis illuſtrationem faciunt illa Varronis lib. 5. de L. L. *Suprema, ſummum diei: id à ſuperrimo* (ſc. dictum) *Hoc tempus* XII. *Tabulæ dicunt* OCCASUM. ESSE. SOLIS. *Sed poſtea Lex Plætoria id quoque tempus jubet eſſe ſupremum, quo Prætor in comitio* ſupremam *pronunciavit populo.* Et lib. 6. de L. L. *Supremum à ſuperrimo dictum. Itaque in* XII. *Tabulis*, SOLIS. OCCASU. DIES. SUPREMA. TEMPESTAS. ESTO. *Libri Augurum pro tempore*, tempeſtatem *dicunt, id eſt ſupremum Augurii tempus.* Addeſis Feſtum in *V. ſupremum* & Macrobium lib. 1. Saturnal. cap. 13. in fine. Sed & Cenſorinus De Die Natali cap. ult. inquit: *Plurimi ſupremam poſt occaſum Solis eſſe exiſtimant: quia in* XII. *Tabulis ſcriptum eſt ſic*: SOL. OCCASUS. SUPREMA. TEMPESTAS. ESTO. *Sed poſtea M. Plætorius Trib. plebis SC. tulit, in quo ſcriptum eſt: Prætor Urbanus qui nunc eſt, quique poſthac fiet, duos lictores apud ſe habeto, iſque uſque ad ſupremam jus inter cives dicito.* Lex itaque XII. Tabul. vult ſole occidente, ſupremum, ſive ultimum judiciorum terminum eſſe, judiciaque tum diſſolvi; ad ſolem vero occaſum uſque Prætorem jus reddere debere. Inter Leges Atticas, unde caput hoc deſumptum, ad verbum etiam hujuſmodi erat: Ὁ

ΗΛΙΟΣ

TEMPESTAS. ESTO. *Nos*, inquit, *in medium relinquemus.* vulgus *in medio* dicit. Nam vitium eſſe iſthuc putant: &, ſi dicas in medium ponere, id eſſe ſolœcum putant. ſed probabilius, ſignificantiuſque ſic dici videbitur, ſi quis ea verba non incurioſe introſpiciat. Græcè quoque θεῖναι εἰς μέσον, vitium id non eſt. *Poſtquam nunciatum eſt*, inquit, *ut pugnatum eſſet in Gallos: id civitas graviter tulit. in Gallos* mundius, ſubtiliuſque eſt, quàm *cum Gallis*, aut *contra Gallos.* nam pinguiora hæc, 16 abſolutioraque ſunt. *Simul*, inquit, *forma, factis, eloquentia, dignitate, acrimonia, confidentia pariter præcellebat:* 17 *ut facilè intelligeretur magnum viaticum ex ſe, atque in ſe ad rempublicam evertendam habere.* 18 *magnum viaticum* pro magna facultate, & paratu magno, novè poſitum eſt: videturque Græcos ſequutus, qui ἐφόδιον, à ſumtu viæ ad aliarum quoque rerum apparatus traducunt: ac ſæpe ἐφοδιάζον pro eo dicunt, quod eſt, *inſtitue* & *inſtrue.* *Nam M.* inquit, *Manlius, quem Capitolium ſervaſſe à Gallis ſuprà oſtendi, cujuſque operam cum M. Furio Dictatore apud*

ΗΛΙΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΕΣΧΑΤΗ ΩΡΑ ΕΣΤΩ. Unde Muſonius apud Stobæum Serm. I. De capitali Socratis judicio agens, inquit, Καὶ τριῶν ἡμερῶν αὐτῷ δοθεισῶν τῇ πρώτῃ ἔπιεν, καὶ οὐ περιέμεινεν τῆς τρίτης ἡμέρας ΤΗΝ ΕΣΧΑΤΗΝ ΩΡΑΝ παρατηρεῖν, εἰ ἐςὶν ΗΛΙΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΩΝ, ἀλλ' εὐθαρσῶς τῇ πρώτῃ. Id eſt *Ac triduo ei* (Socrati) *conceſſo, primo bibit, & noluit tertii diei horam ſupremam exſpectare, donec Sol juga montium tranſcenderet*, (hoc eſt, donec Sol occideret) *ſed animoſe primo die bibit.*

16. *Abſolutioraque ſunt*] Cod. Torn. & Vett. Edd. *Obſoletioraque ſunt.*

17. *Ut facile intelligeretur magnum viaticum ex ſe atque in ſe ad rempublicam evertendam habere*] Ita primus L. Carrio lib. 2. Antiq. Lect. cap. 15. ex libro Buſlidiano reſtituit. cum in vulgatis poſt *magnum viaticum*, illa, *ex ſe atque in ſe &c.* non haberentur.

18. *Magnum viaticum*] Viaticum pro peculio & facultatibus militis dixit etiam Suetonius in Julio: *Ingreſſo civile bellum centuriones cujuſque legionis ſingulos equites è viatico ſuo obtulerunt.* Uti & Horatius lib. 2. Epiſt. 2.

- - *Luculli miles collecta viatica multis Ærumnis* &c.

Sic Ulpianus *l.* 17. *D. de reb. cred.* inquit: *Si filius familias viaticum ſuum mutuum dederit.* Quanquam ibi in propria ſignificatione accipi videatur, cum additur, *cum ſtudiorum cauſa Romæ ageret*, &c. Ejus diminutivo *viaticulum* uſus idem Ulpianus *l.* 18. *in fin. D. de judic.* Item Apulejus lib. 7. Metamorph.

19. Τεμέ-

pud Gallos cumprimè fortem, atque exſuperabilem reſpublica nſit, is & genere, & vi, & virtute bellica nemini concedebat. ap-*rimè* crebrius eſt: *cumprimè* rarius, traductumque ex eo eſt, uod *cumprimis* dicebant, pro eo, quod eſt, *inprimis*. *Nihil bi*, inquit, *divitias opus eſſe*. nos *divitiis* dicimus. ſed vitium oc orationis nullum eſt, ac ne id quidem eſt, quod figura ici ſolet. recta enim iſta hæc oratio eſt: & veteres com-luſculè ita dixerunt. nec ratio dici poteſt, cur rectius ſit *ivitiis opus eſſe*, quàm *divitias*: niſi ſi qui grammaticorum no-a inſtituta, ut [19] τεμενῶν ἱερὰ, obſervant. *Nam hæc*, in-uit, *maximè verſatur deorum iniquitas, quòd deteriores ſunt in-lumiores: neque optimum quemquam inter nos ſinunt diurna-e.* inuſitatè dixit [20] *diurnare*, pro, *diu vivere*. ſed ex ea [21] fi-uratione eſt, qua dicimus [22] *perennare*. *Cum his*, inquit, *onſermonabatur*. *ſermonari* ruſticius videtur, ſed rectius; [2]3 *ſermocinari* crebrius eſt, ſed corruptius. *Seſe*, inquit, *ne id uoque, quod tum ſuaderet, facturum eſſe. ne id quoque*, dixit, pro, *e id quidem*: infrequens nunc in loquendo, ſed in libris ve-erum creberrimum. *Tanta*, inquit, *ſanctitudo fani eſt, ut num-*

19. Τεμενῶν ἱερὰ] Id eſt, *Templo-um ſacra.*

20. *Diurnare*] Nonius Marcellus: *iurnare, honeſtum verbum pro diu vi-ere, ut apud veterem prudentem auctori-tis incognitæ: Neque optimum quem-uam inter nos ſinunt diurnare.* Deſcri-ſit more ſuo ex Gellio, quem etiam on ſemel intelligit per veterem pru-entem auctoritatis incognitæ. Admo-um vero ſupinus fuit Nonius, ut mo-uit etiam Mercerus, cum non anim-lvertit exemplum adductum eſſe ex laudii Annali primo, quem non in-ognitæ auctoritatis eſſe alibi ſæpius gnovit, præſertim in iis, quæ ex hoc odem Gellii capite tranſcripſit; quan-uam apud Nonium, ut ante jam dixi-us, male *Cœlius* pro *Claudio* legatur.

21. *Figuratione*] Ita Liber Buſlidia-us, ut teſtatur Carrio Antiquar. Lect. lib. 3. cap. 3. vulgo, *figurâ*.

22. *Perennare*] Hoc verbum Plauto familiare. Columella de R. R. lib. 1. cap. ult. *Ut & obſequantur ejus imperiis & diutius perennent boves non confecti vexatione ſimul operum, verberumque.* Et lib. 2. cap. 9. *Ita repoſita perennant diutius quam cætera.* Item lib. 22. c. 20. *Ea res ſi non in totum perennat, certe uſque in alteram vindemiam plerum-que vini ſaporem ſervat.* Sic Ovidius de Arte:

Arte perennat amor.

Tertullianus De Reſurrect. *Conſtat non tantum oſſa durare, ſed & dentes incor-ruptos perennare.* & alibi non ſemel.

23. *Sermocinari*] Utitur & Sidonius Apollinaris lib. 2. Epiſtol. 9. *Diverſæ cenſentes ſermocinabamur.* Et lib. 4. Epi-ſtol. 3. *Cui tamen ſermocinari Latialiter cordi eſt.*

24. *Du-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

numquam quiſquam violare ſit auſus. ſanctitas quoque & *ſanctimonia* non minus Latinè dicuntur: ſed neſcio quid majoris dignitatis eſt verbum *ſanctitudo* : ſicuti M. Cato in L. Veturium [24] *duritudinem*, quàm [25] *duriciam* dicere gravius putabat. *Qui illius*, inquit, *impudentiam norat & duritudinem. Quum tantus*, inquit, *arrabo penes Samnites populi Romani eſſet.* [26] *arrabonem* dixit, *ſexcentos obſides*: & id maluit, quàm pignus dicere: quoniam vis hujus vocabuli in ea ſententia gravior, acriorque eſt. ſed nunc arrabo in ſordidis verbis haberi cœptus: [27] ac multo videtur rectius *arra*; quamquam *arra* quoque veteres ſæpe dixerunt. [28] *Et conplures*, inquit, *in laboribus*

24. *Duritudinem*] Nonius Marcellus: *Duritudo, pro duritia. Cato in Veturium: Qui illius, inquit, imprudentiam & duritudinem.* Lege *impudentiam*, ut hic apud Gellium.

25. *Duriciam*] Vett. Codd. *duriciem.*

26. *Arrabonem*] Uſus & Plautus Milit. Act. 4. Sc. 1.

Hunc arrabonem amoris primum à me accipe.

Item Terentius Heaut. Act. 3. Sc. 3.

Ea relicta eſt arraboni huic pro argento.

Ubi Eugraphius notat *arrabonem* poni pro *pignore*. Eſt autem *arrabo* à Græco ἀῤῥαβῶν. Varro lib. 4. De L. L. *Arrabo ſic dicta, ut reliquum reddatur. hoc verbum à Græco ἀῤῥαβῶν.* Etymologici Magni Auctor: Ἀῤῥαβῶν, ἡ ταῖς ὠναῖς περὶ τῶν ὠνεμένων διδομένη πρώτη καταβολὴ ὑπὲρ ἀσφαλείας. Ἀῤῥαβῶν autem videtur eſſe ab Hebræo ערבון quod *pignus* denotat, ab ערב *ſpondere*, ἐγγυᾶν.

27. *Ac multo videtur rectius arra*] Sic recte Vett. Codd. Male correctores ediderant: *ac multo videtur ſordidius arra.* Vox autem *arra* ſæpius in Juris noſtri libris occurrit. Reperitur & apud Plinium, & Jul. Capitolinum in Maximino Juniore. Quæ inter *arram* & *pignus* differentia ſit, explicare conatur Iſidorus Origin. lib. 5. cap. 26. *Intereſt in loquendi uſu inter pignus & arram. Nam pignus eſt, quod datur propter rem creditam, quæ dum redditur, ſtatim pignus aufertur. Arra vero eſt primum quod pro re bonæ fidei contractu empta ex parte datur, & poſtea completur. Eſt enim arra complenda, non auferenda: unde qui habet arram, non reddit, ſicut pignus ſed deſiderat plenitudinem.*

28. *Et complures, inquit, in laboribus miſerrimas vitas exegerunt: at hic nimiis in otiis conſumtus*] Sic optime huic loco genuinam lectionem è veſtigiîs Vett. Codd. reſtituit Lambecius in Lucubrationibus Gellianis. In Vett. enim Edd. poſt vocem *dixerint* interpunctum eſt, quemadmodum & nos edidimus; ac poſtea incipit nova ἐκλογὴ ex Claudii Annalibus in hunc modum concepta, *Et compluries*, inquit, *in laboribus miſerrimas vitas exegerunt; & hic motus in otiis*, inquit, *conſumtus eſt.* Hæc cum non intelligerent Correctores, temere & verba & ſenſum veteris ſcripturæ mutarunt. Hoc enim modo legitur in Stephanicâ editione: *Quanquam arra quoque veteres ſæpe dixerint, & compluriens Laberius. Miſerrimas, inquit, vitas exegerunt, & hic mimus in otiis, inquit conſumptus eſt.* Ex *laboribus*, fecerunt *Laberius*, quo nihil abſurdius fingi poteſt.

oribus miſerrimas vitas exegerunt : at hic nimiis in otiis conſum- us eſt. eligantia utrubique ex multitudine numeri quæſita ſt. *Cominius*, inquit, *quà eſcenderat, deſcendit, atque verba Gallis dedit.* verba Cominium dediſſe Gallis dicit, qui nihil uicquam cuiquam dixerat: neque eum Galli, qui Capito- um obſidebant, eſcendentem viderant. ſed *verba dedit*, aud ſecus poſuit, quàm ſi tu dicas, *latuit, atque obrepſit. Con- alles*, inquit, *& arboreta magna erant.* [29] *arboreta*, ignobilius erbum eſt, *arbuſta* celebratius. *Putabant*, inquit, *eos qui in rce erant, inter ſe commutationes & conſilia facere. commuta- ones*, id eſt, collationes, communicationeſque, inuſitatè ixit; ſed non hercle inſcitè, nec ineleganter. [30] Hæc ego on pauca interim ſuper eo libro, quorum memoria poſt ectionem ſuppetierat, mihi notavi.

CAP.

. Interpungendum enim poſt *dixe- nt*, cum veteribus libris. Et verba ſe- uentia ſunt ex Quadrigarii Annalibus, uæ Gellius excerpſit. Licet enim illa iquomodo mendoſa ſint in Vett. odd. nihilominus integritatis ſuæ ſa- s luculenta veſtigia indicant. Nec du- tandum, quin veram & genuinam le- ionem Lambecius eruerit; quam id- rco & in contextum Gellianum reci- endam judicavimus. Quippe quæ ap- obetur ab iis, quæ ipſe Gellius Gloſ- matis loco addit. *Eligantia*, inquit, *rubique ex multitudinis numero quæſita* . Multitudinis numerum dicit, quem ilgo pluralem vocant, & reſpicit ad ta verba, *in laboribus*, & *in otiis*; quæ uo elegantiſſime hoc loco à Quadri- irio ſibi invicem oppoſita ſunt.

29. *Arboreta*] In Gloſſario Gellia- o, cujus particula à G. Barthio Adverſarior. lib. 8. cap. 16. edita, *Arboretum* explicatur, *Seminarium.*

30. *Hæc ego &c. quorum memoria poſt lectionem ſuppetierat, mihi notavi*] Sic diſtinguo, non ut vulgo, *Hæc ego &c. q. m. p. l. ſuppetierat mihi, notavi.* Elegans enim loquendi modus *notare ſibi.* Quomodo non ſemel loquitur Petronius: *Non notavi mihi Aſcylti fugam.* Et, *Notavit ſibi ad lunam tonſorem.* Item: *Proxima nocte cum miles notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens.* Hic autem finis capitis ſecundi, ut primus, quod ſciam, monuit J. Lipſius lib. 1. Antiq. Lect. cap. 10. & caput tertium ſequens incipiendum à verbis *In ſermonibus &c.* quæ antea in vulgatis male uſque ad verbum *agitabamus*, huic capiti ſecundo adjecta erant.

Sparti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. III.

Verba M. Varronis ex libro quinto & viceſimo Humanarum, quibus contra opinionem vulgariam interpretatus eſt Homeri verſum.

IN ſermonibus fortè, quos de temporibus rerum ad uſus hominum repertarum agitabamus, adoleſcens quiſpiam non indoctus, [1] *ſparti* quoque uſum in terra Græcia diu incognitum fuiſſe dixit: multiſque poſt Ilium captum tempeſtatibus ex terra Hiſpania advectum. Riſerunt hoc ad illudendum ex his, qui ibi aderant, unus atque alter, malè homines litterati; quod genus [2] ἀγοραίους Græci appellant: atque eum, qui id dixerat, librum legiſſe Homeri ajebant, cui verſus hic fortè deeſſet:

[3] Καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται.

Tum

SParti] De *Sparto* multis agit Salmaſius ad Solinum pag. 261. & ſeqq. qui videndus. Breviter tamen notandum, à Veteribus Græcis σπαρτὸν uſurpatum de herbis omnibus ad vitilia, nexilia & textilia aptis, ut ſunt *linum, cannabis, junci, geniſtæ*, aliaque id genus. Quod vel ex Dioſcoride patet, ubi σπάρτιον deſcribens ait: Σπάρτιον θάμνος ἐστὶ φέρων ῥάβδους μακρὰς, ἀφύλλους, στερεὰς, δυσθραύστους, αἷς τὰς ἀμπέλους δεσμεύουσι, φέρει δὲ λοβοὺς ὥσπερ φασήλους, ἐν οἷς σπερμάτια φακοειδῆ, ἄνθος μήλινον ὥσπερ λευκοΐου. Hæc geniſtæ deſcriptio eſt, ea enim vitibus ligandis apta eſt. Latini vero *ſpartum* vocabant ſolam herbam Hiſpanicam, ex qua funes necterent. Hujuſmodi funes ex Hiſpanico ſparto deſignat Horatius Epodôn libro, cum ait:

Ibericis peruſte funibus latus.

Sed & Græci poſtquam herbæ Hiſpanicæ notitiam habuere, eam etiam σπαρτὸν appellavere; quia quicquid vinculorum uſum haberet, & ad nexus aptum eſſet, σπαρτὸν vocabant.

2. Ἀγοραίους] Id eſt, *Viles, mercenarios, circumforaneos.*

3. Καὶ δὴ δοῦρα, &c.] Id eſt,

Atque adeo navium ligna putrefacta ſunt, & ſparta diſſoluta.

Exſt. Iliad. β. vſ. 135. Hunc Homeri verſum præ oculis habens Plinius lib. 24. cap. 9. ubi de geniſta: *Dubito*, inquit, *an hæc ſit, quam Græci auctores ſparton appellavêre, cum ex ea lina piſcatoria apud eos factitari docuerim, & nunquid hanc deſignaverit Homerus, cum navium ſparta diſſoluta dixit. Nondum enim in uſu fuiſſe Africanum, vel Hiſpanum ſpartum, certum eſt: & cum fierent ſutiles naves, lino tamen, non ſparto unquam ſutas.* Et lib. 19. ubi de lino: *Hinc fuiſſe & navium armamenta apud eundem* (Homerum ſc.) *interpretantur eruditiores: quoniam cum ſparta dixerit, ſignificaverit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Tum ille prorſum irritatus, Non, inquit, meo libro verſus, ed vobis plane magiſter defuit, ſi creditis in eo verſu *ſparta* l ſignificare, quod nos *ſpartum* dicimus. Majorem illi riım ſubjiciunt: neque id deſtiterunt, niſi liber ab eo proıtus eſſet M. Varronis viceſimus quintus Humanarum. in uo de iſto Homeri verbo à Varrone ita ſcriptum eſt: *igo ſparta apud Homerum* 4 *non plus ſpartum ſignificare puto, uàm* 5 σπάρτους, *qui dicuntur in agro Thebano nati. in Græcia arti copia modò cœpit eſſe ex Hiſpania.* 6 *neque ea ipſa facultate ſi Liburni. ſed hi pleraſque naves loris ſuebant: Græci magis annabo & ſtupa,* 7 *cæteriſque ſativis rebus, à quibus* σπάρτα *appella-*

verit ſata. Lapſus autem in eo Plinius um ſuis eruditioribus, ut bene notait Salmaſius, quod τὰ σπάρτα apud omerum intellexerit de *armamentis avium*, hoc eſt, de funibus & rudentius navium. *Armamenta* enim, ſive ὅπλα, ſunt funes vel rudentes nautici. eſychius: ὅπλα, τὰ τῆς νεὼς σχοίνια. on enim de armamentis navium, aut udentibus, τὰ σπάρτα Homerus dixit; d τὰ ῥάμματα intellexit, quibus ſue & condenſatæ naves. Sutiles enim ım fiebant naves. Sic Heſychius ὰ σπάρτα interpretatur ῥάμματα. Verba ejus: Σπάρτα, σχοίνια, ῥάμματα. Et verſum illum Homericum xplicat σπαρτίου ῥάμματος. Per *Spar*ꝛ itaque *diſſoluta* Homerus intellexit *uturas navium diſſolutas*, ſive ῥάμματα, quibus naves ſutæ. Atque hoc nodo etiam Doctiſſimus Romanoum Varro τὰ σπάρτα apud Homeum accepit, ut ex iis quæ Gellius hoc apite nobis ſervavit, manifeſtum eſt.

4. *Non plus Spartum ſignificare puto*] partum ſcilicet Hiſpanicum, quod Romani ſolum hoc nomine vocabant.

5. Σπάρτους] Per *Spartos* hic Varo deſignat Cadmeos fratres, qui è dentium interfecti à Cadmo draconis ſatu nati erant, de quibus Ovidius Metamorph. lib. 3. & Apollodorus Bibliothec. lib. 3. ubi & addit eos exinde *Spartos* dictos: Κάδμος κτείνει τὸν δράκοντα, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ σπείρει. τούτων δὲ σπαρέντων ἀνέτειλαν ἐκ γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι, οὓς ἐκάλεσαν Σπάρτους. Ammianus Marcellinus lib. 19. Fabulæ originem indicat, ubi ſcribit: *Terrigenas illos non ſinibus terræ emerſos, ſed exuberanti pernicitate credimus natos: qui quoniam inopini per varia viſebantur, Sparti vocitati, humo exiliiſſe, vetuſtate ut cætera fabuloſius extollente, ſunt æſtimati.*

6. *Neque ea ipſa facultate uſi Liburni*] Hoc eſt, Neque ipſi Liburni qui olim re nautica & Piratica claruêre, ſparto Hiſpanico, ſed plerumque naves ſuas loris ſuebant; cæteri vero Græci ſutilium navium ῥάμματα non ex lino tantum, ſed ex cannabo & ſtuppa, cæteriſque ſativis rebus, in quibus & linum, factitabant.

7. *Cæteriſque ſativis rebus, à quibus* σπάρτα *appellabant*] Sic Plinius lib. 19. in verbis paullò ante adductis: *Quoniam cum ſparta dixerit, ſignificaverit ſata.* Verum, ut optime obſervavit Salmaſius, tralatitius hic error omnium fere olim eruditorum, præſertim Lati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

appellabant. Quod quum ita Varro dicat; dubito hercle, an poſterior ſyllaba in eo verbo, quod apud Homerum eſt, acuenda ſit: niſi quia voces hujuſmodi, quum ex communi ſignificatione in rei certæ proprietatem concedunt, diverſitate accentuum ſeparantur.

norum, qui τὰ σπάρτα in Homeri verſu *ſata*, ſive *ſativa* interpretabantur, aut certe funes ex rebus ſativis factos, ut lino, cannabe, & cæteris hujuſmodi. Cum tamen Græci σπαρτὸν & σπάρτην paſſim appellarint quemcunque funem etiam ex juncis & geniſtis, quæ tamen non ſeruntur, ſed ſponte proveniunt, factum. Similiter Latini ad exemplum Græcorum, herbam illam Hiſpanicam faciendis funibus aptam, quæ ſerebatur, *ſpartum* dixêre. Sed ſciendum eſt, σπαρτὸν, quando pro fune ex quacunque materiâ, etiam ſponte proveniente, facto accipitur, non venire à verbo σπείρειν in ea ſignificatione, qua accipitur pro *ſeminare*, ſed potius, qua ſignificat *nectere*. Quemadmodum & Latinorum *ſero*, quod ipſum eſt à σπείρω, duplicem habet ſignificationem, unam, qua notat *ſemino*, alteram, quâ *necto*. Sic à σπείρω pro *ſero*, eſt σπαρτὸν, *ſatum*; à σπείρω verò pro *necto*, erit σπαρτὸν, pro eo, *unde aliquid fit ad nectendum ligandumque*. Unde Homerus σπάρτα νεῶν appellavit funiculos è lino vel cannabe, quibus ſuebantur naves, non quod è ſativis herbis necterentur. Nam σπείρειν eſt ῥάπτειν, & partes inter ſe condenſare & jungere.

CAP. IV.

Quid Menander poëta Philemoni poëtæ dixerit, à quo ſæpe indignè in certaminibus comœdiarum ſuperatus eſt: & quòd ſæpiſſimè Euripides in tragœdia ab ignobilibus poëtis victus eſt.

1 MEnander à [2] Philemone, nequaquam pari ſcriptore, in certaminibus comœdiarum; ambitu, gratiaque, & fa-

MEnander] Vide quæ ſupra de eo notata ſunt lib. 2. c. 23. p. 167.

2. *Philemone*] Floruit quidem iiſdem temporibus Philemon atque Menander, ſed ætate tamen paulò major fuit. Patrem habuit Damonem, qui claruit ſub Alexandro Magno, Olymp. cxi. uti Philemon ſub Antigono rege. Suidas eum Syracuſanum facit, at Strabo Pompeiopoli Ciliciæ urbe natum refert. Appulejus in Floridis mediæ Comœdiæ Poëtam facit, ubi etiam memoratu digna quædam de ipſo refert: *Poëta fuit hic Philemon*, inquit, *mediæ Comœdiæ ſcriptor. Fabulas cum Menandro in ſcena dictavit, certavitque cum eo: fortaſſe impar, certe æmulus. Namque eum etiam vicit ſæpenumero, pudet dicere. Reperias tamen apud ipſum multos ſales, argumenta lepide inflexa, agnatos lucide explicatos, perſonas rebus competentes, ſententias vitæ congruentes: joca non infra ſoccum, ſeria non uſque ad cothurnum. Raræ apud illum corruptelæ: & uti errores, conceſſi amores. Nec eo minus & leno perjurus, & amator fervidus, & ſer-*

: factionibus ſæpenumerò vincebatur. eum quum fortè abuiſſet obviam, Quæſo, inquit, Philemo, bona venia c mihi: quum me vincis, non erubeſcis? Euripidem quoie M. Varro ait, quum quinque & ſeptuaginta tragœdias ripſerit, 4 in quinque ſolis viciſſe, quum eum ſæpe vincent 5 aliqui poëtæ ignaviſſimi. Menandrum autem alii cenm octo, partim centum novem comœdias reliquiſſe fent. Sed 6. Apollodori ſcriptoris celebratiſſimi hos de Menan-

ſervulus callidus, & amica illudens, uxor inhibens, & mater indulgens, & truus objurgator, & ſodalis opitulator, miles prœliator: ſed & paraſiti eda-, & parentes tenaces, & meretrices caces. Hiſce laudibus diu in arte Coedica nobilis, &c. De eo etiam eſt il-l Fabii Quintiliani lib. 10. Inſtit. at. cap. 1. *Habent tamen alii quoque mici, ſi cum venia legantur, quædam e poßis decerpere: & præcipue Philen, qui ut pravis ſui temporis judiciis enandro ſæpe prælatus eſt, ita conſenſu nium meruit credi ſecundus.* Varias nſcripſit fabulas, eaſque inter unam, am Ἔμπορος inſcripſerat, ad cujus itationem Plautus fecit ſuam nomi- *Mercator.* Ut ipſe teſtatur in Prolo-:

ræcè hæc vocatur Emporos Philemonis.
adem Latinè Mercator Marci Accii.

andis ætate demum obiit Philemon, nonaginta ſeptem, vel, ut alii, nom annos vixiſſe dicitur. Mire de ejus orte variant Veteres, ut videre eſt d L. Gyraldum De Poëtar. Hiſtor. alog. VII.

3. *Ambitu, gratiaque*] Sic apud Peonium: *Ego, inquit, Poëta ſum, &, ut ro, non humilis ſpiritus, ſi modo coronis quid credendum eſt, quas etiam ad imitos deferre gratia ſolet.*

4. *In quinque ſolis viciſſe*] Quod & tatur Suidas de Euripide: Δράματα αὐτοῦ κατὰ μὲν τινας οε΄. κατὰ δὲ ἄλλους β΄. σώζονται δὲ οζ΄. νίκας δὲ εἷλε ε΄. τὰς μὲν τέσσαρας περιών. τὴν δὲ μίαν μετὰ τελευτὴν, ἐπιδειξαμένου τὸ δρᾶμα τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ Εὐριπίδου. Id eſt, *Fabulæ vero ipſius, ut quidam ajunt, fuere ſeptuaginta quinque, ut alii, nonaginta duæ. Exſtant autem ſeptuaginta ſeptem. Victorias quinque eſt adeptus. Quatuor quidem ſuperſtes; unam vero poſt obitum, actore fabulæ Euripide, fratris ipſius filio.* Alii Euripidem quindecies viciſſe tradunt. Unde & Iſ. Caſaubonus olim hic apud Gellium legebat: *in quindecim ſolis viciſſe.* Quia Græci ſcriptores teſtantur Euripidem νίκας νικῆσαι πεντεκαίδεκα.

5. *Aliqui*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *aliquot.*

6. *Apollodori*] Fuit hic Apollodorus Athenienſis Aſclepiadæ filius Grammaticus, Panætii Rhodii Philoſophi, & Ariſtarchi Grammatici diſcipulus, inventor verſuum, qui τραγιάμβων nomine vocantur, ut auctor eſt Suidas. Vixit autem ſub Ptolemæo Euergete ſecundo. Ejus Chronica etiam non ſemel citantur à Diogene Laërtio, ut in Empedocle: Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς χρονικοῖς φησίν. Item in Thalete, Ariſtotele, Zenone, & alibi. Nec non à Diodoro Siculo Bibliothec. lib. 3. Luciano in Macrobiis, Clemente Alexandrino lib. 1. Στρωμ. multiſque aliis. Hujus ſunt, qui hodie adhuc ſuperſtites, Bibliothecæ, ſive De Deorum ori-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Menandro verſus legimus, in libro qui Chronica inſcriptus eſt:

[7] Κηφισιεὺς ὢν ἐκ τοῦ Διοπείθους πατρὸς,
Πρὸς τοῖσιν ἑκατὸν πέντε γράψας δράματα
Ἐξέλιπε, πεντήκοντα καὶ δυοῖν ἐτῶν.

Ex iſtis tamen centum & quinque omnibus, ſolis eum octo viciſſe idem Apollodorus eodem in libro ſcripſit.

gine libri tres; qui olim longe plures fuerint; cum librum decimum quartum citet Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 17. & decimum ſeptimum Stephanus de Urbibus in Ἀγκάς. Plura de Apollodoro videſis apud Voſſium De Hiſtor. Græc. lib. 1. cap. 21. & Jonſium De Scriptorib. Hiſtor. Philoſ. lib. 2. cap. 15.

7. Κηφισιεὺς ὢν, &c.] Id eſt,

Cephiſieus genere ex Diopete patre,
Quinque & centum cum ſcripſiſſet fabulas,
Fato eſt defunctus, annos natus duo & quinquaginta.

Græcos verſus edidimus, quemadmodum eos olim correxit Doctiſſimus I. Caſaubonus.

CAP. V.

Nequaquam eſſe verum, quod minutis quibuſdam rhetoricæ artificibus videatur, M. Ciceronem in libro, quem de amicitia ſcripſit, vitioſo argumento uſum, ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου poſuiſſe, totumque id conſideratiùs tractatum, exploratumque.

M. Cicero in dialogo, cui titulus eſt Lælius, vel, de amicitia, docere volens, amicitiam non ſpe, exſpectationeque utilitatis, neque precii, mercediſque cauſa colendam; ſed, quo ipſa per ſeſe plena virtutis, honeſtatiſque ſit, expetendam diligendamque eſſe, etiamſi nihil opis, nihilque emolumenti ex eâ percipi queat: hac ſententiâ, atque his verbis uſus eſt; eaque dicere facit C. Lælium ſapientem virum, qui P. Africani amiciſſimus. *Quid enim Africanus indigens mei? nec ego quidem illius. ſed ego admiratione quadam virtutis ejus, ille viciſſim opinione fortaſſe nonnulla, quam de meis moribus habebat, me dilexit. auxit benivolentiam conſuetudo. ſed quamquam utilitates multæ & magnæ conſequutæ ſunt;*

ſunt; non ſunt tamen ab earum ſpe cauſæ diligendi profectæ. ut
uim benefici liberaleſque ſumus, non ut exigamus gratiam: (ne-
ue enim beneficium feneramur, ſed naturâ propenſi ad liberali-
atem ſumus:) ſic amicitiam non ſpe mercedis adducti, ſed quòd
mnis ejus fructus in ipſo amore ineſt, expetendam putamus. Hoc
uum legeretur in cœtu fortè hominum doctorum, rheto-
cus quidam ſophiſta utriuſque linguæ callens, haud ſanè
gnobilis, ex iſtis acutulis & minutis doctoribus, 1 qui τε-
χνικοὶ appellantur, atque in diſſerendo tamen non
npiger, uſum eſſe exiſtimabat argumento M. Tullium
on probo, neque apodictico, ſed ejuſdem quæſtionis,
ujus eſſet ea ipſa res, de qua quæreretur, verbiſque id
itium Græcis appellabat, quod accepiſſet 2 ἀμφισβητού-
μενον ἀντὶ ὁμολογουμένου. nam *beneficos*, inquit, & *libera-*
es ſumſit ad confirmandum id, quod de amicitia dicebat:
uum ipſum illud & ſoleat quæri, & debeat, quiſquis libe-
aliter & benignè facit, qua mente, quove conſilio beni-
gnus, liberaliſque ſit? utrum, quia mutuam gratiam ſperet,
& eum, in quem benignus ſit, 3 ad parem gratiam provo-
cet,

QVi *τεχνικοὶ appellantur*] Quaſi dicas, *Artificiales.* Maximus Victo-
inus lib. I. de Grammat. Technicos
nterpretatur *artium traditores.* A me-
diæ ætatis ſcriptoribus Latinis *Arti-
graphi* nominantur, ut ſæpius facit Al-
binus Flaccus Alcuinus lib. De Sept.
Artib. *Technicos* Gellius vocat minu-
tos iſtos doctores, qui totam Philoſo-
phiæ & Eloquentiæ Artem per præce-
pta, in compendium redacta, & libel-
los exiguos ſe tradere profitebantur.
De quibus etiam Quintilianus lib. 2.
cap. 14. *Nolo*, inquit, *ſe juvenes ſatis
inſtructos, ſi quem ex his, qui breves ple-
rumque circumferuntur, artis libellum
edidicerunt, & veluti decretis Technico-
rum tutos putent.* Græci tamen Τεχνι-
κῶν vocem in laude ponunt. Sic Euna-
pius in Juliano: Ἦσαν μὲν γὰρ καὶ κατὰ
ταυτὸν ἕτεροι τινὲς περιψαύοντες τοῦ
καλοῦ. καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου δόξαν
διαιρόμενοι, Ἀψίνης τε ὁ ἐκ Λακε-
δαίμονος, δόξαν ἔχων Τεχνικοῦ τινός.
Id eſt, *Erant eodem tempore alii nonnulli,
qui honeſtatis amore accenſi, ad illius glo-
riam aſpirantes animos erigebant, quos
inter & Apſines Lacædemonius Techni-
ci,* (ſive, ut vertit Hadrian. Junius, *pro-
feſſoris artium liberalium*) *nomen adeptus.*
Sic in Platone οἱ περὶ τοὺς λόγους τε-
χνικοὶ, *dicendi artifices.* Tzetzes quo-
que Chiliad. II. Rhetorum Technico-
rum eloquentiam & in dicendo vim
laudans, ait:

Δεῖξαι ῥητόρων βουληθεὶς τῶν Τεχνι-
κῶν τὸ σθένος.

2. Ἀμφισβητούμενον, *&c.*] Id eſt,
Dubium pro confeſſo & certo.

3. *Ad*

cet, quod facere plerique omnes videntur? an quia natura ſit benivolus, benignitaſque eum per ſeſe ipſa, & liberalitas, delectet ſine ulla recipiendæ gratiæ procuratione? quod eſt omnium ferme rariſſimum. argumenta autem cenſebat aut probabilia eſſe debere, aut perſpicua & minime controverſa; idque apodixin vocari dicebat, quum ea, quæ dubia aut obſcura ſunt, per ea, quæ ambigua non ſunt, illuſtrantur. atque, ut oſtenderet beneficos liberaleſque, ad id, quod de amicitia quæreretur, quaſi argumentum, exemplumve ſumi non oportere. Eodem, inquit, ſimulacro, eademque rationis imagine, amicitia invicem pro argumento ſumi poteſt; ſi quis affirmet homines beneficos, liberaleſque eſſe debere, non ſpe aliquâ compendii, ſed amore & ſtudio honeſtatis. poterit enim conſimiliter ita dicere. namque, ut amicitiam non ſpe utilitatis amplectimur; Sic benefici, liberaleſque non gratiæ reciperandæ ſtudio eſſe debemus. poterit ſanè, inquit, ita dicere: ſed neque amicitia liberalitati, neque liberalitas amicitiæ præbere argumentum poteſt, quum de utroque pariter quæratur. Hæc ille rhetoricus artifex dicere quibuſdam videbatur peritè & ſcienter. ſed 4 videlicet eum vocabula rerum vera ignoraviſſe. nam beneficum & liberalem Cicero appellat, ita ut philoſophi appellandum eſſe cenſent, non eum qui, ut ipſe ait, beneficia feneratur; ſed qui benignè facit, nulla tacita ratione ad utilitates ſuas redundante. non ergo obſcuro, neque ambiguo argumento uſus eſt, ſed certo atque perſpicuo. ſiquidem qui verè beneficus, liberaliſque eſt, qua mente benè, aut liberaliter faciat, non quæritur. aliis enim longè nominibus appellandus eſt, ſi, quum talia faciat, ſui potiùs quàm alterius juvandi cauſâ facit. proceſſiſſet autem argutatori iſti fortaſſean reprehenſio, ſi Cicero ita dixiſſet: *Vt enim beneficè liberaliterque facimus,*

3. *Ad parem gratiam provocet*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *ad parem curam ſui provocet.*

4. *Videlicet*] Vett. Codd. *videre licet.*

5. *Ho-*

imus, non ut exigamus gratiam. videretur enim beneficè facere, etiam in non beneficum cadere poſſe, ſi id per aliquam circumſtantiam fieret, non per ipſam perpetuæ benignitatis conſtantiam. ſed quum beneficos, liberaleſque dixerit; neque aliuſmodi iſti ſunt, quàm cujus eſſe eos ſuprà diximus, inlutis, quod ajunt, pedibus & verbis reprehendit doctiſſimi 5 hominis orationem.

5. *Hominis*] Cod. Tornæſ. *viri.*

CAP. VI.

Falſum eſſe, quod Verrius Flaccus in ſecundo librorum, quos de obſcuris M. Catonis compoſuit, de ſervo recepticio *ſcriptum reliquit.*

1 M. Cato Voconiam legem ſuadens verbis hiſce uſus eſt: 2 *Principio* 3 *vobis mulier magnam dotem* 4 *attulit. tum magnam pecuniam recipit, quam in viri poteſtatem non committit. eam pecuniam viro mutuam dat. poſtea, ubi irata facta eſt, ſervum recepticium ſectari, atque flagitare virum jubet.* Quærebatur, *ſervus recepticius* quid eſſet. libri ſtatim quæſiti, allatique ſunt Verrii Flacci de obſcuris Catonis. In libro ſecundo ſcriptum inventum eſt, 5 *recepticium ſervum,* dici nequam

M. *Cato Voconiam legem ſuadens*] Orationem hanc, qua legem Voconiam ſuaſit contra mulierum impotentiam, habuit Cato, Cæpione & Philippo Coſſ. cum eſſet quinque & ſexaginta annos natus, ut ipſe apud Ciceronem De Senectute prædicat. Cæterum de Lege Voconia videſis quæ ſupra lib. 7. cap. 13. p. 429. notata ſunt; ſed iis omninò adde, quæ infra ad lib. 20. cap. 1. dicemus.

2. *Principio vobis mulier magnam dotem attulit*] Hæc Catonis verba Apulejus exprimere videtur Apologiâ: *Dixêre, me grandem dotem mox in principio conjunctionis noſtræ mulieri amanti, &c.* extorſiſſe.

3. *Vobis*] Vet. Cod. *nobis.*

4. *Attulit*] Id eſt, adfert, ut explicat Soſipater lib. 3. Grammat. *Suſtuli, ejus perfecti inſtans ſuſtulo eſt; atque dicebant antiqui, Magnam dotem ad nos attollit. Cato: Magnam dotem attulit; quod geminum eſt. Dotem attollit, eſt adfert. Dotem attulit, & dotem attollit.*

5. *Receptitium ſervum*] Nonius Marcellus: *Receptitium ſervum quidam ab ea proprietate dictum volunt, ut ſi nequam & nihili ſit, qui venundatus, ob aliquod vitium, aut maleficium à diſtractore recipiatur. Sed vera hæc eſt ejus nominis interpretatio, quem in data dote, aut donatione*

quàm & nulli precii; qui, quum venum eſſet datus, redhibitus ob aliquod vitium, receptuſque ſit. propterea, inquit, ſervus ejuſmodi ſectari maritum 6 & flagitare pecuniam jubebatur; ut eo ipſo dolor major & contumelia gravior viro fieret, quòd eum ſervus nihili petendæ pecuniæ cauſa compellaret. Cum pace autem, cumque venia iſtorum, ſi qui ſunt, qui Verrii Flacci auctoritate capiuntur, dictum hoc ſit. *recepticius* enim *ſervus* in ea re, quam dicit Cato, aliud omninò eſt, quam Verrius ſcripſit. atque id cuivis facile intellectu eſt. Res enim proculdubio ſic eſt: Quando mulier dotem marito dabat, tum quæ ex ſuis bonis retinebat, neque ad virum tramittebat, ea *recipere* dicebatur. 7 ſicuti nunc quoque in venditionibus recipi dicuntur, quæ excipiuntur, neque veneunt. quo verbo Plautus quoque 8 in Trinummo uſus eſt, in hoc verſu:

Poſticulum hoc recepit, quum ædis vendidit.

id eſt; quum ædis vendidit, particulam quandam, quæ poſt eas ædis erat, non vendidit, ſed retinuit. Ipſe etiam Cato mulierem demonſtrare locupletem volens, *Mulier*, inquit, *& magnam dotem dat, & magnam pecuniam recipit*: hoc eſt, & magnam dotem dat, & magnam pecuniam retinet. ex ea igitur re familiari, quã ſibi dote data retinuit, pecuniam viro mutuam dat. eam pecuniam quum viro fortè irata repetere

natione quis exceperit, quod eſt proprie, receperit, &c. quæ verbotenus ex Gellio noſtro deſcripſit; quamvis aliquomodo corrupta apud Nonium exſtent, & facile ex Auctore noſtro emendari poſſint.

6. *Et flagitare pecuniam jubebatur*] Gloſſæ Philoxeni: *Flagitaverit*, μετὰ βοῆς ἀπαιτήσῃ. hoc eſt, *cum clamore expoſcit*. Proprius ejus verbi uſus, quando ab obæratis pecunia credita repoſcitur. Sic Plautus in Pſeudolo:

-- Si non dabis,
Clamore magno & multum flagitabere.

Idem Caſina:

Ducito ex animo curam atque æs alienum,
Nec quis formidet flagitatorem ſuum.

Hinc etiam Lactantius De Opif. Dei cap. 3. *Magniſque clamoribus conditionem priſtinam flagitant.*

7. *Sicuti nunc quoque in venditionibus recipi dicuntur, quæ excipiuntur*] Ita genuinam lectionem ex Codice Tornæſiano reſtituendam curavimus. Male in vulgatis erat, *Sicuti nunc quoque in venditionibus, quæ excipiuntur.*

8. *In Trinummo.*] Exſt. Act. I. Sc. 2. ỳſ. 157.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ere inſtituit; apponit flagitatorem *ſervum recepticium*, hoc ſt, proprium ſuum, quem cum pecunia reliqua receperat, eque dederat doti, ſed retinuerat. non enim ſervo mariti mperare hoc mulierem fas erat; ſed proprio ſuo. Plura icere, quibus hoc noſtrum tuear, ſuperſedeo: ipſa enim unt per ſeſe evidentia, & quod à Verrio dicitur, & à nobis. Quod utrum ergo videbitur cuique verius, eo utatur.

CAP. VII.

Verba hæc ex Atinia lege, QUOD. SUBREPTUM. ERIT. EIUS. REI. ÆTERNA. AUCTORITAS. ESTO. *P. Nigidio & Q. Scævolæ viſa eſſe non minus* [1] *de præterito, quàm de futuro caviſſe.*

LEgis veteris Atiniæ ſunt: [2] QVOD. SVBREPTVM ERIT. EIVS. REI. [3] ÆTERNA. AVCTORITAS. ESTO. Quis aliud putet in hiſce verbis, quàm de tempore tantùm futuro legem loqui? ſed Q. Scævola [4] patrem ſuum, & Brutum, & Ma-

DE *præterito*] Cod. Tornæſ. in Vett. Edd. *De præterito furto.*

2. QUOD. SUBREPTUM. ERIT. &c.] Sic ante legem Atiniam in XII. Tabulis Lex conſepta erat: REI. FURTIVÆ. ÆTERNA. AUCTORITAS. ESTO. Hoc eſt, Res furtiva nunquam poteſt uſucapi, ſed ſemper manet penes eum, cujus fuit tempore furti facti, nec ullius temporis quamvis longiſſimi, poſſeſſione ei adimi, aut alteri acquiri poteſt. Latius autem aliquomodo ſe extendit Lex Atinia, quam Lex XII. Tabul. latior quippe *ſubrepti*, quam *furtivi* ſignificatio; nam & res per uxorem amotas comprehendit. Præter Gellium Legis Atiniæ De Uſucapione meminit & Juſtinianus §. *furtivæ Inſtitut. De Uſucap.* & Paulus *l. 4. D. eod.* ubi & refert exceptionem in Lege Atiniâ additam, quâ furti vitium elueretur, ſi nimirum res furtiva in poteſtatem ejus, cui ſurrepta erat, reverteretur. Hoc autem quomodo accipiendum ibidem explicat Paulus hiſce verbis: *Quod autem dicit Lex Atinia, ut res furtiva non uſucapiatur, niſi in poteſtatem ejus, cui ſurrepta eſt, revertatur, ſic acceptum eſt, ut in domini poteſtatem debeat reverti.* Idem Paulus in *l. ſequitur.* §. *quod autem D. eod.* ſcribit: *In lege Atinia in poteſtatem domini rem furtivam veniſſe videri, ſi ejus vindicandi poteſtatem habuerit, Sabinus & Caßius ajunt.*

3. ÆTERNA. AUCTORITAS. ESTO.] Id eſt, Jus perpetuo perſequendæ rei. Modus loquendi è XII. Tabulis deſumptus, in quibus ſæpius hæc verba occurrunt. Ut *Adverſus hoſtem æterna auctoritas eſto.* Item, *Fori buſtive æterna auctoritas eſto*; Et, *Intra quinque pedes æterna auctoritas eſto*, &c.

4. *Patrem ſuum*] Q. Mucium Scævolam. Idem enim nomen patri & filio fuit. Verba autem Q. Mucii, quæ Gellius innuit, referuntur, haud dubie à Pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& Manilium, viros apprimè doctos, quæſiſſe ait, dubitaſſeque, utrumne in poſtfacta modò furta lex valeret, an etiam in antefacta? quoniam SUBREPTUM. ERIT. utrumque tempus videretur oſtendere, tam præteritum, quàm futurum. itaque P. Nigidius civitatis Romanæ doctiſſimus, ſuper dubitatione hac eorum ſcripſit in tertio viceſimo grammaticorum commentariorum: atque ipſe quoque idem putat incertam eſſe temporis demonſtrationem. ſed anguſtè perquam, & obſcurè diſſerit; ut ſigna rerum ponere videas, ad ſubſidium magis memoriæ ſuæ, quàm ad legentium diſciplinam. Videbatur tamen hoc dicere; verbum *eſſe* & *erit*, quando per ſeſe ponuntur, habent atque retinent tempus ſuum. quum verò præterito [5] jugantur; vim temporis ſui amittunt, & in præteritum contendunt. quum enim dico [6] *in campo eſt*, [7] *in comitio eſt*: tempus inſtans ſignifico. item quum dico, *in campo erit*: tempus futurum demonſtro. at quum dico, *factum eſt, ſcriptum eſt, ſubreptum eſt*; quamquam *eſt*, verbum temporis ſit præſentis: confunditur tamen cum præterito, & præſens eſſe deſinit. ſic igitur, inquit, etiam iſtud, quod in lege eſt; ſi dividas, ſeparesque duo verba hæc *ſubreptum*, & *erit*, ut ſic audias *ſubreptum*, tamquam *certamen erit*, aut, *ſacrificium erit*, tum videbitur lex in poſt futurum loqui. ſi verò copulatè permixteq; dictum intelligas, ut *ſubreptum erit*, non duo, ſed unum verbum ſit, idque [8] unitâ patiendi declinatione ſit: tum hoc verbo non minus præteritum tempus oſtenditur, quàm futurum.

CAP.

à Pomponio lib. 26. ad Q. Mucium, & habentur in *l.* 123. *D. de V. S. Verbum, Erit, interdum etiam præteritum, nec ſolum futurum tempus demonſtrat.* Quod Pomponius etiam aliquot exemplis confirmat.

5. *Iugantur*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *junguntur.*

6. *In campo eſt*] Intellige campum Martium.

7. *In comitio eſt*] Comitium locus Romæ in foro, ubi comitia habebantur.

8. *Vnita*] Vett. Edd. *unica.*

Aula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VIII.

n ſermonibus apud menſam Tauri philoſophi quæri agitarique hujuſmodi ſolita; cur oleum ſæpe & facilè, vina rarius congelaſcant, acetum haud fere umquam, & quòd aquæ fluviorum fontiumque durentur, mare gelu non duretur.

PHiloſophus Taurus accipiebat nos Athenis cœna plerumq; ad id diei, ubi jam veſperaverat. id enim eſt tempus iſthic cœnandi frequens. ejus cœnæ fundus & fundamentum omne erat [1] aula una [2] lentis Ægyptiæ, & cucurbitæ ibi minutim cæſæ. Ea quodam die ubi paratis & exſpectantibus nobis allata atq; impoſita menſæ eſt; puerũ jubet Taurus oleum in aulam indere. erat is puer genere Atticus ad annos maxime natus octo, feſtiviſſimis ætatis & gentis rgutiis ſcatens. [3] guttum Samium oretenus imprudens nanem, tamquam ſi ineſſet oleum, affert, convertitque eum; &, ut ſolitum eſt, circumegit per omnem partem aulæ

AVla] Feſtus: *Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas: quia ullam literam geminabant. Itaque aucoqua exta, quæ in aulis coquebantur, icebant, id eſt, elixa.* Aulæ voce ſæpius titur Plautus, cætera inter in Captivis ixit *frangere aulas in caput.* Hinc etiam *Aulularia* Plauti, dicta ab aulâ Euclionis auro referta. Apud Feſtum etiam ſt: *Auxilla, olla parvula.* Joſ. Scalier ad Varronem ab *aula* etiam *aular* ictum vult, pro *ollæ operculo*, eadem raione, qua dicitur *puteal*, pro *putei operulo*. Unde apud Varronem lib. 3. de R. R. cap. 15. legit: *In tenebris cum ular impoſitum eſt, fiunt pingues glires.*

2. *Lentis Ægyptiæ & cucurbitæ*] Cœæ frugalis, tenuiſque ac plane Philoophicæ indicium. Ut plurimum enim hiloſophi in victu leguminibus veſceantur, quæ inter lentes, fabæ, piſa, ſiliuæ, & ſimilia. Unde Perſius de Philoophorum victu:

-- *Siliquis & grandi paſta polenta.*

3. *Guttum Samium*] E terrâ Samiâ factum. De *gutti* voce ſic Varro lib. 4. de L. L. *Quo vinum dabant, ut minutatim funderent, à guttis guttum appellarunt: & quo ſumebant minutatim, à ſumendo ſimpulum nominavêre.* Guttus itaque dictum vaſis genus, quod vinum eo funderent guttatim. Græcis dicitur ἐπίχυσις, qua voce etiam uſus Plautus Rudente, Act. V. Sc. II. Ex Varronis etiam verbis manifeſtum, *guttum* & *ſimpulum* ita differre, ut *epichyſis* & *cyathus*. Ex *epichyſi* enim & *gutto*, fundebant *guttatim* in *cyathum*, ſive *ſimpulum*, unde vinum ore hauriebant. Sic ut Latini *guttum* & *ſimpulum* dicant, quæ Græci ἐπίχυσιν & κύαθον appellent. Ex Gellio autem apparet, Guttum non tantum ad vinum effundendum, ſed etiam ad alios liquores conſervandos & guttatim ex eo effundendos adhibitum fuiſſe, ut hoc loco oleum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

læ manum, nullum inde ibat oleum. adſpicit puer guttum atrocibus oculis ſtomachabundus, & concuſſum vehementiùs iterum in aulam vertit. idque quum omnes ſenſim atque ſummiſſim rideremus, tum puer Græcè, & id quidem perquam Atticè, [4] μὴ γελᾶτε, inquit, ἔνι τ' οὔλαιον, ἀλλ' οὐκ ἴστε οἵα φρίκη περὶ τὸν ὄρθρον γέγονε τήμερον· κεκρυστάλλωται. [5] Verbero, inquit ridens Taurus, nonne is curriculo, atque oleum petis? ſed quum puer foras emtum iſſet; nihil ipſe iſta mora offenſior, Aula, inquit, oleo indiget; &, ut video, intolerandùm fervit. cohibeamus manus: atque interea, quoniam puer nunc admonuit ſolere oleum congelaſcere, conſideremus, cur oleum quidem ſæpe & facilè [6] ſtet; [7] vina rarenter congelaſcant? atque adſpicit me,

oleum. *Gutturnium* ex Gloſſis Philoxeni, idem videtur vaſis genus atque *guttus*. Interpretantur enim *Gutturnium*, Εἶδος σκεύους ὀστρακίνου.

4. Μὴ γελᾶτε, &c.] Id eſt, *Ne ridete, ineſt oleum, verum vos neſcitis qualis matutino diluculo hodie rigor fuerit; itaque congelatum eſt.*

5. *Verbero, nonne is curriculo?*] Servorum enim eſt, feſtinatim dominorum juſſa exſequi. Eodem modo hac voce uſus Appulejus Metamorph. lib. 10. *Iuſſi de meis aliquem curriculo tabernam promptam afferre.* Et in Apologiâ: *Miſimus qui eum curriculo advehat.* Ibidem paullo poſt: *Iuſſi curriculo iret aliquis, & ex hoſpitio meo Mercuriolum afferret.*

6. *Stet*] Verbum hoc abeſt in Ms. Reg. notante Lambecio: Legiturque hoc modo: *Conſideremus cur oleum quidem ſæpe & facile: ſed vina rarenter congelaſcant.* Atque ita aptius ipſi hic locus cohærere videtur; & majorem vim habere particula *quidem*, quam, ut otioſam, H. Stephanus extra ſuam editionem eliminavit. *Stare* tamen non minus bene hic locum habere poteſt, atque paullo inferius, ubi Gellius ait: *Mare Scythicum gelu ſtringi atque conſiſtere.* Putavit igitur Taurus oleum etiam congelaſcere. Quo nomine à Mureto Variar. Lect. lib. 13. cap. 11. caſtigatur; oleum enim frigore quidem craſceſcere, ſed nunquam congelaſcere. Unde & Heracleo in Iliad. Ψ. nunquam ait conglaciare oleum propter calorem, qui ei admiſtus eſt: τὸ ἔλαιον, inquit, οὐκ ἀποκρυσταλλοῦται, πολὺ ἔχον ἐν αὐτῷ τὸ θερμόν. Quod & Taurus ex Ariſtotele diſcere potuiſſet, ille enim lib. 4. Meteorologic. docet: οὔτε ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται τὸ ἔλαιον, οὔτε ὑπὸ πυρός, ἀλλ' ὑπ' ἀμφοῖν παχύνεται. propterea quod aëris plenum ſit: ex quo etiam fieri, ut aquæ innatet; quod etiam tradit lib. 2. de Generat. Animal. ἐν τοῖς ψύχεσι δὲ καὶ πάγοις παχύνεται τὸ ἔλαιον, πήγνυται δ' οὔ. διὰ μὲν γὰρ θερμότητα οὐ πήγνυται. Oleum itaque frigore denſius & craſſius quidem fit, nunquam autem congelaſcit, ſive κεκρυστάλλωται; quo verbo puer Atticus hic utitur; & ſuper quo verbo univerſa diſputatio hic inſtituta. Unde manifeſtum Taurum imperite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

me, & jubet quid ſentiam dicere. Tum ego reſpondi, conjectare me, vinum iccirco minus citò coaleſcere, 8 quòd ſemina quædam caldoris in ſeſe haberet; eſſetque natura ignitius: 9 ob eamque rem dictum eſſe ab Homero *αἴθοπα οἶνον*, non, ut alii putarent, propter colorem. Eſt quidem, inquit Taurus, ita ut dicis, nam fermè convenit, vinum

perite *πάχυσμαν* olei *κρυσταλλῶπιν* appellaſſe, ut ait Yvo Villiomarus, hoc eſt, Joſephus Scaliger Animadverſ. in Loc. Controverſ. Rob. Titii lib. 6. cap. 7. ubi Titius Taurum à Mureto male correptum ſcripſerat; quaſi Taurus non exiſtimarit oleum *κρυσταλλοῦσθαι*, verum mitigaſſet hoc verbum, & quod congelaſcere primum dixerat, id poſtea ſtare, concreſcere dixiſſet. Hoc vero eodem redit; nam quod congelaſcit, id ſtat, conſiſtit, & concretum eſt. Et quæritur hic diſertim, cur oleum ſæpe ſtet, vinum autem rarenter? Omnis autem dubitandi ratio tollitur, ſi vera eſt lectio, quam ſupra ex Ms. Reg. adduximus: *Cur oleum quidem ſæpe & facile, ſed vina rarenter congelaſcant.*

7. *Vina rarenter congelaſcant*] Bene additum *rarenter*; ergo nonnunquam vinum etiam congelaſcit ex ſententia Tauri; quod in frigidioribus regionibus perquam frequens eſt. Unde & Virgilius de Vinis congelatis in Scythia lib. 3. Georgic. dixit:

- - Cæduntque ſecuribus humida vina.

Et Ovidius lib. 3. Triſt.

Nudaque conſiſtunt formam ſervantia teſtæ
Vina, nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt.

Ubi loquitur de immoderato frigore in tractibus Ponti. Sic Xenophon lib. 7. de Expedit. Cyri, de populis Thynnis: *ἦν δὲ χιὼν πολλὴ, καὶ ψῦχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον, ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ἐν τοῖς ἀγγείοις.* Id eſt, *Iacebat nix ingens & tantum frigus erat, ut etiam aqua ad cœnam allata, & vinum ipſum in vaſis congelaſceret.* Plinius tamen lib. 14. Hiſt. Natur. Vini naturam non gelaſcere, ſed ad frigus ſtupere tantum ſcribit.

8. *Quod ſemina quædam caldoris in ſeſe haberet*] Semina caldoris appellat, quæ Democritus, Epicurus, aliique ejus ſectæ Atomos caloris dicerent. Epicurus enim corpora calida certas quaſdam Atomos continere ait, quæ ſua mole, figura ac motu ſenſum caloris creant. Carteſius diceret, vinum eo rarius quam aquam congelaſcere, quia vini particulæ à materia ſubtiliſſima majori vehementia moveantur, & agitentur, quam quidem eadem ſubtiliſſima materia aquæ particulas concutiat; unde cum non tantum habeat roboris in particulis aquæ commovendis, ac quidem habet in vini particuli sinflectendis & agitandis, facilius multo aquæ particulæ confuſim & ſine ordine unæ aliis impoſitæ ſiſtuntur, atque ita corpus durum, glaciem nimirum, conſtituunt.

9. *Ob eamque rem dictum eſſe ab Homero αἴθοπα οἶνον*] Id eſt, *Vinum urens*, ſive *calidum* ex mente Gellii. Athenæus lib. 1. Deipnoſoph. ubi de virtutibus vini nigri agit, inquit: *Ἐπαινῶν δὲ Ὅμηρος τὸν μέλανα οἶνον, πολλάκις αὐτὸν καὶ αἴθοπα καλεῖ, δυναμικώτατος γάρ ἐστι, καὶ μένων ἐν ταῖς ἕξεσι τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον.* Id eſt, *Vinum autem nigrum cum Homerus laudat, ſæpicule id vocat αἴθοπα, id eſt, vel atrum, vel urens. Alendi enim corporis vim maximam habet, diutiſſimeque in eorum habitu permanet, qui biberunt.*

10. *Atque*

vinum, ubi potum eſt, calefacere corpora. ſed non ſecus quoq; oleum calorificum eſt: neque minorem vim in corporibus calefactandis habet. ad hoc, ſi iſta hæc, quæ calidiora ſunt, difficiliùs gelu coguntur; congruens eſt ut, quæ frigidiora ſunt, facilè cogantur. acetum autem omnium maximè frigorificum eſt: [10] atque id nunquam tamen concreſcit. num igitur magis cauſa oleo coaguli celerioris in levitate eſt? faciliora enim ad coëundum videntur, quæ levatiora levioraque ſunt. præterea id quoque ait quæri dignum: cur fluviorum & fontium aquæ gelu durentur: [11] mare omne incongelabile ſit? tametſi [12] Herodotus, inquit, hiſtoriæ ſcriptor contra omnium ferme, qui hæc quæſiverunt, opinionem, ſcribit, mare Boſphoricum, quod Cimmerium appellatur, earumque partium mare omne, quod Scythicum dicitur, gelu ſtringi & conſiſtere. Dum

10. *Atque id nunquam tamen concreſcit*] Acetum nunquam concreſcere, ſive gelu conſtringi, falſiſſimum eſt. Nam in locis frigidioribus verſus alterutrum polum, tempore hyemis acetum non minus atque vinum congelaſcere, certiſſimum eſt.

11. *Mare omne incongelabile ſit*] Taurum Philoſophum à veritate rei hic aberrare, nemo noſtrum eſt, qui neſciat. Nam ipſum Oceanum in hiſce etiam oris quãdo durior hyems frigusq; acrius exiſtat, circa littora gelu ſtringi & conſiſtere novimus. Ex Diariis etiam nauticis eorum, qui verſus Polum noſtrum navigationes inſtituêre, ſcimus mare propter glaciem ibi impervium ut plurimum eſſe.

12. *Herodotus*] Locus quem innuit, exſtat apud Herodotum lib. 4. Ubi Scythiam deſcribens, cætera inter inquit: Πᾶση χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κρυμός. ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Χιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τὺς Ινδούς. Hoc eſt, *Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſævitia, ut octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt. Quibus ſi aquam effundas, lutum non facies: facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoq; mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphorus: ſuper quam glaciem omnes, qui intra foſſam incolunt, Scythæ exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare uſq; ad Indos.* Quod Herodotus hic de mari Scythico & Boſphoro Cimmerio gelu conſtricto ſcribit, omnino veritati conſonum eſt; & nugatur Gellius, ſive potius Taurus Philoſophus, cujus verba hic referuntur, cum dicat id ab Herodoto factum contra omnium fermè opinionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Dum hæc Taurus: interea puer venerat & aula deferbuerat: tempuſque eſſe cœperat edendi & tacendi.

CAP. IX.

De notis literarum, quæ in C. Cæſaris epiſtolis reperiuntur, deque aliis clamdeſtinis litteris ex vetere hiſtoria petitis: & quid ſcytale *ſit* Laconica.

LIbri ſunt epiſtolarum C. Cæſaris ad C. Oppium & Balbum Cornelium, qui res ejus abſentis curabant. [1] in his epiſtolis, quibuſdam in locis inveniuntur [2] litteræ ſingu-

IN *his epiſtolis*] De hoc literarum in epiſtolis Cæſaris tranſmutato ſitu Suetonius in Jul. Cæſare: *Exſtant epiſtolæ ejus ad familiares domeſticis de rebus. In quibus ſi qua occultius quædam perferenda erant, per notas ſcripſit, id eſt, ſic structo literarum ordine, ut nullum verbum effici poſſet. Quæ ſi quis inveſtigare vellet, quartam elementorum literam* D *pro* A, *& deinde reliquam commutet.* Meminit ejus rei quoque Dio lib. 40. ubi de Cæſare ſcribit: Εἰώθει δὲ καὶ ἄλλως, ὁπότε τι δι' ἀπορρήτων τινὶ ἐπέστελλε, τὸ τέταρτον ἀεὶ στοιχεῖον ἀντὶ τοῦ καθήκοντος ἀντεγράφειν, ὅπως ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς ᾖ τὰ γραφόμενα. Id eſt, *Conſueverat alioquin, ſi quid ſecreti cuipiam per literas ſignificaret, quartum ſemper elementum in ſcribendo pro eo, quod ſcribi debebat, ſumere, ne obvia literarum lectio cuivis eſſet.* Similem ſcribendi modum ab Auguſto uſurpatum idem teſtatur Suetonius in ejus Vita: *Quoties per notam ſcribit* B *pro* A, C *pro* B, *ac deinde eadem ratione ſequentes literas ponit.* Item Dio lib. 51. Ἐπέστελλε δὲ καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς φίλοις, ὁπότε τι δέοιτο δι' ἀπορρήτων σφίσι δηλῶσαι, τὸ δεύτερον ἀεὶ στοιχεῖον τοῦ ῥήματος προσήκοντος ἀντ' ἐκείνου ἀντεγράφων. Id eſt, *Si quid vel iis, vel aliis ſuis neceſſariis ſcriberet, quo res eis erant ſignificandæ modo quodam ſecreto, proxime ſequentem ſemper literam pro ea, quæ exarari deberet, ponebat.* Sed totum hoc artificium occulte ſcribendi per literarum tranſpoſitionem, facillime à quovis ſagaciori deprehendi poteſt, ut vix pro arcano quodam id haberi debeat; imò Jul. Cæſar Scaliger Exercitat. CCCXXVII. contra Cardanum, merum id vocat delirium & impoſturam. Sagaciores multo fuêre Recentiores in excogitandis variis occulte ſcribendi modis, eoſque inter aliquos, qui à nemine, niſi ab arcani conſcio, ad quem epiſtola perſcripta eſt, detegi poſſint; imo etiam hujuſmodi, ut quis arcanum animi ſuum conceptum per epiſtolam abſenti artificii conſcio manifeſtare poſſit, ſine ullâ ſecreti latentis ſuſpicione, ſi forte epiſtola intercepta fuerit. De quibus videndus Illuſtriſſimus Guſtavus Selenus in Cryptographiâ, & Gaſparus Schottus in Scholâ Steganographicâ, anno præcedenti in lucem editâ.

2. *Literæ ſingulariæ*] Literæ ſingulæ: Feſtus· *Nota nunc ſignificat ſignum, nunc literas ſingulas, aut binas.* Notæ itaque & literæ. Et quod dicitur in *l.* 6. §. *ult. D. de bonor. poſſ. Notas, literas non eſſe,* intelligendum de ſcripturâ integrâ; Juſtinianus in Pandectarum Procœmio

Sigla

ſingulariæ ſine coagmentis ſyllabarum; quas tu putes poſitas incondite. nam verba ex his litteris confici nulla poſſunt. erat autem conventum inter eos clamdeſtinum de commutando ſitu litterarum; ut in ſcripto quidem alia aliæ locum & nomen teneret, ſed in legendo locus cuique ſuus & poteſtas reſtitueretur: 3 quænam vero pro qua ſcriberetur, ante iis, ſicuti dixi, complacebat, qui hanc ſcribendi latebram parabant. Eſt adeo 4 Probi Grammatici commentarius ſatis curioſe factus de occultâ litterarum ſignificatione epiſtolarum C. Cæſaris ſcriptarum. Lacedæmonii autem veteres, quum diſſimulare & occultare litteras publice ad imperatores ſuos miſſas volebant, ne, ſi ab hoſtibus exceptæ forent, conſilia ſua noſcerentur, 5 epiſtolas

Sigla vocat, eorumque uſum in juris libris vetat ſub pœnâ falſi: *Eandem autem pœnam falſitatis conſtituimus adverſus eos, qui impoſterum leges noſtras per Siglorum obſcuritates auſi fuerint conſcribere. Omnia enim, id eſt, & nomina Prudentum, & titulos, & librorum numeros per conſequentias literarum volumus, non per Sigla manifeſtari. Ita ut qui talem librum ſibi paraverit, in quo Sigla poſita ſunt, in qualemcunque locum libri, vel voluminis, ſciat inutilis ſe eſſe codicis dominum. Neque enim licentiam aperimus ex tali codice in judicium aliquid tale recitare, qui in quacunque ſui parte Siglorum habet malitias.*

3. *Quænam vero pro*] Cod. Tornæſ. & Vet. Edd. *quænam vero litera pro &c.*

4. *Probi Grammatici Commentarius*] Commentarius iſte omnino alius fuit à Libello Valerii Probi adhuc ſuperſtite, *De Notis Romanorum.* quo explicat Literarum Notas, quibus Romani Veteres in publicis monumentis ut plurimum uterentur. Hoc vero Commentario, cujus hic Gellius mentionem facit, ea tantum explicaverat, quæ brevibus Notis & ſingulariis literis exarata, & ſtudio occultata in C. Cæſaris Epiſtolis eſſent. Qui ſcribendi mos Cæſari peculiaris erat in epiſtolis; cum cæteræ *Notæ* uſus eſſent communis; utpote in Legibus, Senatuſconſultis, Plebiſcitis, Edictis, Iudiciis, Teſtamentis, Conventionibus, aliiſque ſimilibus, adhiberi ſolitæ.

5. *Epiſtolas id genus mittebant. Surculi duo erant teretes, &c.*] Quæcunque hic Gellius de Scytale Lacedæmoniorũ tradit, videtur deſcripſiſſe ex Plutarcho in Lyſandro. Accurate etiã eadem de re Suidas hiſce verbis: Σκυτάλη, ἐπιστολὴ Λακωνική. ἦν δὲ ἡ σκυτάλη ξύλον ἐξεσμένον, ἐπιμῆκες. δύο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις σκυτάλαι. καὶ τὴν μὲν μίαν, κατεῖχον οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων· τὴν δὲ ἑτέραν, τῷ ἐκπεμπομένῳ παρ' αὐτῶν στρατηγῷ παρεῖχον. καὶ, ὁπότε ἐβούλοντό τι ἐπιστεῖλαι αὐτῷ, φέροντες ἱμάντα λευκὸν, περιεῖλουν τὴν σκυτάλην, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱμάντος ἔγραφον. καὶ ἀνελίττοντες, παρεῖχον τὸν ἱμάντα τῷ ἀποφέροντι. τοῦτο δὲ ἐποίουν, ἵνα μὴ μανθάνωσιν οἱ ἀποφέροντες τὸ δηλούμενον ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ στρατηγὸς, δεχόμενος τὸν ἱμάντα τῇ ἑαυτοῦ σκυτάλῃ περιείλιττε·

id genus factas mittebant. Surculi duo erant teretes, …longuli, pari craſſamento, 6 ejuſdemq; longitudinis, de…ſi atque ornati conſimiliter, unus Imperatori in bellum …toficiſcenti dabatur: alterum domi magiſtratus cum jure, …que cum ſigno habebant. quando uſus venerat litterarum …cretiorum, circum eum ſurculum lorum modicæ tenui…tis, longum autem quantum rei ſatis erat, complicabant, …lumine rotundo & ſimplici; ita ut oræ adjunctæ undique …cohærentes lori, quod plicabatur, coirent. litteras dein…in eo loro per tranſverſas juncturarum oras, verſibus à ſummo

…βιλιτῆ, καὶ ἐγίνωσκεν οὕπω τὰ γεγραμμένα. Id eſt, *Scytale, epiſtola La…ica. Scytale vero, erat lignum politum, …ngum. Duas autem Scytalas habe…t Lacedæmonii & alteram quidem, …corum ephori tenebant; alteram vero, …di ſuo, quem emittebant, dabant. Ac …ties aliquid mandatum ei cupiebant, …rebant lorum, quo Scytalem involve…t, & in loro ſcribebant: lorum autem …olventes, tradebant ablaturo. Ideo au…e id faciebant, ne, qui ferrent, ſcirent, …dnam ipſo indicarent. dux vero, poſt…m lorum accepiſſet, ſuæ Scytalæ cir…volvens, quæ inſcripta, cognoſcebat.* …viter etiam Auſonius ad Paulinum …Eſt. 23.

…l Lacedæmoniam ſcytalen imitare, libelli
…gmina Pergamei, tereti circumdato ligno
…rpetuo inſcribens verſu: qui deinde ſolutus
…n reſpondentes ſparſo dedit ordine formas:
…nec conſimilis ligni replicetur in orbem.

…endi quoque Joannes Tzetzes Var. …tor. Chil. 9. cap. 258. Vetus Scho…lies Pindari ad Olymp. Od. vi. item …metrius Triclinius ad eandem Pin…di Odam. uti & Scholiaſtes Ariſto…nis ad Aves. qui omnes etiam cum …n de Scytale Lacedæmonum agunt.

6. *Ejuſdemq; longitudinis*] Quæ vero fuerit longitudo, nemo Veterum præter Demetrium Triclinium ad Pindari Olymp. Od. vi. tradit, qui ſcribit ſcytalen trium aut quatuor cubitorum longitudinem habuiſſe: Ὅτε πρός τινα πόλιν, inquit, οἱ Λάκωνες στρατηγὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι δηλῶσαί τι αὐτῷ τῶν ἀπορρήτων, οὐκ ἐπίστευον χάρτῃ, ἀλλὰ τοιοῦτό τι ἐποίουν. τορεύοντες ξύλον στρογγύλον, τριῶν, ἢ τεττάρων, πηχέων, καὶ τέμνοντες εἰς δύο, τὸ μὲν ἐν τῷ ἐκπεμπομένῳ στρατηγῷ ἐδίδουν, θάτερον δὲ αὐτοὶ κατεῖχον. Id eſt, *Cum ad urbem aliquam Lacedæmonii ducem mitterent, aliquid arcani ipſis indicare cupientes, chartæ minime credebant, ſed ad iſtum modum agebant. torno elaborantes lignum rotundum, trium aut quatuor cubitorum, & in duo diſſecantes, partem unam huic, quem emittebant, alteram ipſi retinebant.* Scholiaſtes quoque ad eandem Pindari Odam, dicit lignum fuiſſe nigrum. Ἡ δὲ σκυτάλη, τοιοῦτόν ἐστι. Λάκωνες, κήρυκας διαπεμπόμενοι, ξύλον μελαίνοντες, περιείλισσον λευκῷ ἱμάντι, &c. *Scytale vero talis eſt. Lacedæmonii præcones paſſim mittentes, ligno, nigro colore tincto, circumvolvebant loro albo.*

7. *Illius*

ſummo ad imum proficiſcentibus, inſcribebant: id lorum litteris ita perſcriptis revolutum ex ſurculo imperatori commenti 7 illius conſcio mittebant: reſolutio autem lori litteras truncas atque mutilas reddebat; membraque earum & apices in partis diverſiſſimas ſpargebat. propterea ſi id lorum in manus hoſtium inciderat; nihil quicquam conjectari ex eo ſcripto quibat. ſed ubi ille, ad quem erat miſſum, acceperat; ſurculo compari, quem habebat, capite ad finem, proinde, ut debere fieri ſciebat, circumplicabat: atque ita litteræ per ambitum eumdem ſurculi coaleſcentes rurſum coibant; integramque & incorruptam epiſtolam, & facilem legi præſtabant. 8 hoc genus epiſtolæ Lacedæmonii Σκυτάλην appellant. Legebamus id quoque in vetere hiſtoria rerum Pœnicarum, virum indidem quempiam illuſtrem (ſive ille Haſdrubal, ſive quis alius eſt, non retineo) epiſtolam ſcriptam ſuper rebus arcanis hoc modo abſcondiſſe. 9 pugillaria nova, nondum etiam cerâ illita,

7. *Illius*] Cod. Tornæſ. *iſtius*.

8. *Hoc genus epiſtolæ Lacedæmonii Σκυτάλην appellant*] Scytale Lacedæmonum baculi habuit formam. Unde Etymologici Magni Auctor: Ἡ σκυτάλη παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ βακτηρίας τίθεται. *Scytale apud Lacedæmonios pro baculo ponitur*. Item Heſychius, Σκυτάλαι, βακτηρίαι. *Scytalæ, baculi*. Ejuſque uſum breviter deſcribit, ut & facit Etymologici Auctor, cujus verba: Ἔθος δὲ Λακεδαιμονίοις χρῆσθαι σκυτάλῃ ἀντὶ τῶν γραμματείων. *Solent vero Lacedæmonii Scytalâ uti pro tabellis*. Item Athenæus lib. 10. Λευκῷ ἱμάντι περιειλοῦντες τὴν σκυτάλην οἱ Λάκωνες, ἔγραφον ἃ ἐβούλοντο. *Candido loro Scytalem circumvolventes Lacedæmonii, ſcribebant quæ vellent*. Ubi & Achæo Erythrienſi ait vocatam fuiſſe *Cyrbim Spartanam*, quod factum inquit Junius Animadverſ. lib. 4. cap. 14. quia, uti in κύρβεσι, publicis videlicet tabulis, Leges exaratæ erant; ita in Scytale, præcepta ad Duces & Imperatores militiæ ſcribebantur, *Spartanam* vero à civitate. Sed merito ridet hanc artem Jul. Cæſar Scaliger, & Exercitat. CCCXXVII. ad Cardanum, vocat *Laconica nugalia*. Facillime enim quicquid in hujuſmodi loro perſcriptum erat, à quovis ſagaciori, etiamſi ipſam ſcytalem non haberet, deprehendi potuit. & quivis hodie, qui hoc ſcribendi modo uti vellet, damno ſuo facile experiretur, arcanum ſuum detectum iri.

9. *Pugillaria nova, nondum etiam cerâ illita*] In tabulis ligneis cerâ oblitis Veteres olim ſcripſiſſe notum eſt, unde *cerei pugillares*; ſic dicti, quia ſtilo in his pungendo ſcribebatur. Hujus ſingulari *pugillar* utitur Auſonius: *Bipatens pugillar expedi*. Pugillarium autem materia olim varia. Fiebant enim è buxo,

1, accepiſſe; litteras in lignum incidiſſe; poſtea tabulas, uti ɔlitum eſt, cerâ conleviſſe: eaſque tabulas tamquam non riptas, cui [10] futurum id prædixerat, miſiſſe; eum deinde ram deraſiſſe, litteraſque incolumes ligno inciſas legiſſe. ſt & alia [11] in monumentis rerum Græcarum profunda uædam, & inopinabilis latebra barbarico aſtu excogitata. liſtiæus nomine fuit, loco natus in terra Aſia non ignobi-. Aſiam tunc tenebat imperio rex Darius. is Hiſtiæus, uum in Perſis apud Darium eſſet, Ariſtagoræ cuipiam res uaſdam occultas nunciare furtivo ſcripto volebat. comniniſcitur opertum hoc litterarum admirandum. ſervo ſuo iu oculos ægros habenti capillum ex capite omni, tamuam medendi gratiâ, deradit, caputq; ejus leve [12] in litterarum formas compungit. his litteris, quæ voluerat, perɔripſit. hominem poſtea, quoad capillus adoleſceret, dono continuit. ubi id factum eſt; ire ad Ariſtagoram jubet. : quum ad eum, inquit, veneris, mandaſſe me dicito, ut caput

ıxo, unde πυξὸν, è citro, ebore, lainis membraneis, &c. De *Pugillariɔ citreis*, ſive è citri ligno factis, Marlis lib. 14.

ecta niſi in tenues eſſemus ligna tabellas,
Eſſemus Libyci nobile dentis opus.

lem de *eburneis* ibidem Epigr. v.

Languida ne triſtes obſcurent lumina ceras,
Nigra tibi niveum litera pingat ebur.

t de *membraneis* ibidem Epigr. VII.

Eſſe putas ceras, licet hæc membrana vocetur,
Delebis, quoties ſcripta notare velis.

10. *Futurum*] Cod. Tornæſ. *factum.*

11. *In monumentis rerum Græcarum*] xſtat hæc hiſtoria de Hiſtiæo apud erodotum, qui lib. 5. ita ſcribit: υνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν εφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σουσίων παρ' ſτιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος, &c. Sed longior eſt locus, ideoque Latine tantum apponam: Sic autem ſonat: *Contigit enim è Suſis ab Hiſtiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Hiſtiæus Ariſtagoram commonefaciebat, ut ab rege deficeret. Id namque volens Hiſtiæus Ariſtagoræ indicare, quia alia ratione non poterat, utpote itineribus cuſtoditis, fideliſſimo è ſervis caput eraſit, literaſque impreſſit, & hominem retinens quoad capilli renaſcerentur, ubi illi renati eſſent, raptiſſime hominem demiſit Miletum, nihil aliud mandans, niſi, ut cum Miletum perveniſſet, juberet Ariſtagoram eraſo ſuo capite inſpicere.*

12. *In formas literarum compungit*] Hoc eſt, literas ſtigmatitias impreſſit, ſive literas ſtigmate capiti ejus inuſſit. Quod Herodotus dixerat ἔστιξε. & Suſis veniſſe quendam τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλήν.

put tuum, ſicut nuper egomet feci, deradat. ſervus, ut imperatum erat, ad Ariſtagoram venit, mandatumque domini affert. atque ille id non eſſe fruſtra ratus, quod erat mandatum, fecit. ita litteræ perlatæ ſunt.

CAP. X.

Quid de verſibus Virgilii Favorinus exiſtimarit, quibus in deſcribenda flagrantia montis Ætnæ Pindarum poëtam ſequutus eſt: collataque ab eo ſuper eadem re utriuſque carmina & dijudicata.

FAvorinum philoſophum, quũ in hoſpitis ſui Antiatem villam æſtu anni conceſſiſſet, noſque ad eum videndum Româ veniſſemus, memini ſuper 1 Pindaro poëta & Virgilio in hunc ferè modum diſſerere. Amici, inquit, familiareſque P. Virgilii in his, quæ de ingenio moribuſque ejus memoriæ tradiderunt, dicere eum ſolitum ferunt; parere ſe verſus more atque ritu urſino. namque, 2 ut illa beſtia fetum

Pindaro] Floruit Pindarus, ut ſcribit Euſebius in Chronico, Olympiad. LXXVI. quo tempore etiam Æſchylus in ſcenâ Tragœdiis ſuis viguit. Suidas Pindarum claruiſſe ait Olympiad. LXV. Sed addit, ſub expeditione Xerxis; hæc vero incidit in Olympiad. LXXV. Ideoque non male Gyraldus putat Pindarum Olymp. LXV. natum fuiſſe, atque Xerxe expeditionem faciente, eum XL. annum egiſſe. Thebanus fuit ac diſcipulus Myrtidas poëtriæ. De eo Quintilianus lib. 10. Inſt. Orat. *Novem Lyricorum longe Pindarus princeps, ſpiritu, magnificentia, ſententiis, figuris; beatiſſimus rerum verborumque copiâ, & velut quodam eloquentiæ flumine.* Non ſolum autem Lyricus fuit poëta & Dithyrambicus: verum etiam tragœdiis ſcribendis operam impendit. Varia quoque Epigrammata fecit, & alia, quæ temporis injuria perierunt.

2. *Vt illa beſtia fetum ederet ineffigiatum informemque, &c.*] Pervulgata hæc apud Veteres fuit opinio, urſas parere maſſam rudem, membriſque indiſtinctis informem, quam poſtea lambendo figurarent perficerentque, ut videre eſt apud Ariſtotelem lib. 6. Hiſt. Animal. cap. 30. Horum Apollinem in Hieroglyph. lib. 2. cap. 83. Plinium lib. 8. cap. 36. & ex eo Solinum cap. 29. Ælianum lib. 2. de Animalib. c. 19. alioſque. Sed fabuloſa hæc opinio inde ortum duxiſſe videtur, quia urſæ pariant catulos ſuos craſſiſſimis ſecundinis involutos, qui hoc modo contecti informis carnis ſpeciem præferunt; haſce autem ſecundinas mater dentibus rumpere & avellere ſolet, fœtumque ſuum à ſordibus lambendo purgare; quod & aliis animalibus in more eſt. Sic Dalechampius ad Plinii locum indicatum notat, ſe in utero gravidæ urſæ à venatoribus captæ & exenteratæ, omnibus ſuis membris diſtinctos catulos formatos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tum ederet; ineffigiatum informemque, lambendoque id
ſteà, quod ita edidiſſet, conformaret & fingeret; proin-
ingenii quoque ſui partus recentes rudi eſſe facie & im-
rfecta: ſed deinceps tractando, colendoque reddere iis
oris & vultus lineamenta. Hoc virum judicii ſubtiliſſimi
genuè atque verè dixiſſe, res, inquit, judicium facit. nam,
æ reliquit perfecta expolitaque, quibuſque impoſuit
nſus, atque dilectus ſui ſupremam manum, omni poëti-
venuſtatis laude florent: ſed quæ procraſtinata ſunt ab
, ut pòſt recenſerentur, & abſolvi, quoniam mors præ-
rterat, nequiverunt: nequaquam poëtarum elegantiſſi-
i nomine atque judicio digna ſunt. itaque, quum, morbo
preſſus, adventare mortem videret; 4 petivit, oravitque
ſuis amiciſſimis impenſe, ut Æneida, quam nondum ſatis
imaſſet, abolerent. in his autem, inquit, quæ videntur re-
actari, & corrigi debuiſſe, is maximè locus eſt, qui de
onte Ætna factus eſt. 5 nam quum Pindari veteris poëtæ
carmen,

s vidiſſe. Quod & de ſe teſtatur Jul.
ſar Scaliger De Subtilitate Exerci-
. VI. Sect. XV. ubi ſcribit: *Quid hu-
fabulæ auctoribus fidei ſit habendum,
hac hiſtoria cognoſces. In noſtris Al-
us venatores fœtam urſam cepêre. diſ-
â eâ, fœtus plane formatus intus inven-*
.

3. *Ineffigiatum*] Hoc verbi etiam
tur Ammianus Marcellinus lib. 26.
*ureos ſcilicet nummos effigiatos in vul-
n principis.* Item Apulejus lib. 1.
oridor. circa initium: *Vel truncus do-
ine effigiatus.* Et lib. 2. Florid. *Ma-
etiam vis æris, vario effigiatu, veter-
no & ſpectabili opere.* Ut & Sidonius
ollinaris lib. 6. Epiſt. 12. Minucius
lix in Octavio. Prudentius περὶ στε-
φάνων. Auguſtinus De Civ. Dei lib. 8.
ctantius, aliique.

4. *Petivit, oravitque à ſuis amiciſſi-
s impenſe, ut Æneida, quam nondum
tis elimaſſet, abolerent*] Hujus rei me-
init quoque Macrobius lib. 1. Satur-
nal. cap. 24. Ac varia etiam exſtant Epigrammata in Catalectis Veterum Poëtarum à Scaligero editis, quæ Scholaſtici Veteres eâ de re confecère. Alia inter eſt C. Sulpitii Apollinaris Grammatici in Æneidem Virgilianam Epigramma, ad cujus imitationem cætera ab aliis facta ſunt.

Juſſerat hæc rapidis aboleri carmina flammis
Virgilius, Phrygium quæ cecinêre ducem.
Tucca vetat, Varuſque ſimul, tum maxime Cæſar
Non ſinis, & Latiæ conſulis hiſtoriæ.
Infelix alio cecidit prope Pergamon igni,
Et pene eſt alio Troja cremata rogo.

De eadem re exſtat etiam ſub nomine Auguſti Cæſaris, Veteris Poëtæ Scholaſtici Carmen, cujus initium:

Ergone ſupremis potuit vox improba verbis
Tam dirum mandare nefas? ergo ibit in ignes

carmen, quod de natura atque flagrantia montis ejus compoſitum eſt, æmulari vellet: ejuſmodi ſententias & verba molitus eſt, ut Pindaro quoque ipſo, qui nimis opimâ, pinguique eſſe facundiâ exiſtimatus eſt, inſolentior hoc quidem in loco, tumidiorque ſit. atque uti voſmetipſos, inquit, ejus quod dico, arbitros faciam, 6 carmen Pindari; quod eſt ſuper monte Ætna, quantulum eſt mihi memoriæ, dicam.

7 Τᾶς ἐρεύγονται μὲν ἀπλά-
τȣ πυρὸς ἁγνόταται
Ἐκ μυχῶν παγαί. ποταμοὶ
Δ' ἁμέραισι μὲν προχέοντι ῥόον καπνȣ͂
Αἴθων,

Magnaque doctiloqui morietur Muſa Maronis?
Ah ſcelus indignum. - - -
Et quæ ſequuntur in ipſâ Collectione videnda.

5. *Nam quum Pindari veteris poëtæ carmen, &c. æmulari vellet*] Totum hunc locum ex Gellio more ſuo deſcripſit Macrobius lib. 5. Saturnal. c. 17. & Virgilium Pindari de Ætnâ deſcriptionem imitatum quidem eſſe, verũ haud exæquaſſe vult. Joan. Jov. Pontanus verò in Dialogo Antonio pluribus contendit, Pindarum à Virgilio in Ætnæ montis deſcriptione ſuperatum; & irridet Favorinum, & omnes eos, qui dicunt Virgilium voluiſſe montis Ætnæ flagrantiam ad Pindari imitationem exſequi, eoſque cenſet delirare & cæcutire; cum nemo tam averſi aut parvi ſit ingenii, qui non palam videat Virgilium in verſibus ſequentibus ſe totum à Pindarica enarratione avertiſſe, ut nec verbis nec tralatione, qua ille utitur, parte aliqua ſimilis eſſe velit; quæ omnia uberiori orationis flumine à Pontano tractata dicto loco invenies. Huic adſtipulatur etiam Turnebus lib. 20. Adverſar. cap. 18. ubi ait Virgilium à Gellio & Macrobio injuria in verſibus, quos de Ætna ſcripſit, reprehendi; neque ex Pindaro eos eſſe imitatos, cum Virgilius de eo nihil tum cogitaverit. ſed potius rei fidem, & Lucretii lib. 6. deſcriptionem ſecutus ſit. Si quis autem non maligne æſtimare velit, multis partibus in Ætnæ deſcriptione Virgilium Pindaro anteponet, utpote qui tantum miraculum, tantumque prodigium orationis gravitate non videtur æquare.

6. *Carmen Pindari*] Carmina ſequentia exſtant apud Pindarum in Pythior. Oda I.

7. Τᾶς ἐρεύγονται, &c.] Id eſt,
Cujus eructantur inacceſ-
ſi ignis liquidiſſimi
ex cavernis fontes: fluviique
interdiu quidem profundunt fluxum fumi
candentem: noctu vero ſaxa
pumicea evoluta flamma in profundum defert maris æquor cum fragore.
Illa autem Vulcani beſtia gurgites
horrendiſſimos eje-
ctat: prodigium quidem mirabile aſpectu: miranda vero etiam res ab iis, qui illas tranſ-
ierunt, auditu.

8. Ἑρπε-

Αἴθων'. ἀλλ' ἐν ὄρφναισι πέτρας
φοίνισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖ-
αν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ.
Κεῖνο δ' Ἁφαίστοιο κρουνοὺς [8] ἑρπετὸν
δεινοτάτους ἀναπέμ-
πει· τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέ-
σθαι, θαῦμα δὲ καὶ παριόν-
των ἀκοῦσαι.

Audite nunc, inquit, [9] Virgilii verſus, quos inchoaſſe eum verius dixerim, quàm feciſſe.

Portus ab acceſſu ventorum immotus, & ingens
Ipſe; ſed horrificis juxta tonat Ætna ruinis,
Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem,
Turbine fumantem piceo, & candente favilla,
[10] *Attollitque globos flammarum, & ſidera lambit.*
Interdum ſcopulos, avulſaque viſcera montis

Erigit

8. Ἑρπετὸν] Ad verbum *reptile.* ut etiam vulgo apud Pindarum redditur. Sed ſæpe τὸ ἑρπετὸν pro *quacunque beſtia* aut *bruto* accipitur, ut apud Homerum Ὀδυσσ. δ. Ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν ἑρπετὰ γίγνονται) Et ſic quoque apud Pindarum hoc loco capiendum. Quod quidem de Typhone intelligunt; quaſi Pindarus Typhonem *Vulcani beſtiam* appellaret. Sed potius cum Heraldo in Animadverſionib. ad Arnob. lib. 3. τὸ Ἁφαίστοιο ἑρπετὸν exponendum de ipſo igne, quem Pindarus appellat *Vulcani beſtiam*; quia ignis dicitur vorare, tanquam truculenta aliqua beſtia. Unde Arnobius lib. 3. adverſ. Gentes. *In tutela Vulcani eſt ignis, & materies ejus in illius regimine conſtituta eſt: & cur ædes frequentiſsime ſacras, atque urbium portiones ad cinerem patitur flammarum voracitate collabi?*

9. *Virgilii verſus*] Exſt. Æneid. lib. 3. v. 570. & ſeqq. Cæterum de Ætna, præterquam quod ab aliis Poëtis Latinis eſt ſcriptum, exſtat elegantiſſimum Carmen Cornelii Severi inter Catalecta Veterum Poëtarum, cujus meminit Seneca Epiſtola ad Lucilium, ubi eum hortatur, cum eſſet in Sicilia, ut ſibi de Ætna ſcribat, hiſce verbis: *Solemnem omnibus poëtis locum attingas: quem quominus Ovidius tractaret, nihil obſtitit, quod jam Virgilius impleverat. Ne Severum quidem Cornelium uterque deterruit.*

10. *Attollitque globos flammarum*] Huc videtur reſpexiſſe Auſonius in Solone, cum inquit:

Quin flamma totum ſe per ambitum dabat,
Volvens in altum fumidos æſtu globos.

Sic Zeno Veronenſis De Daniele Sermon. 1. ubi loquitur de tribus pueris in fornace ardenti illæſis, ait; *Inter tetros undantis incendii globos.*

 11. *Inter-*

Erigit eructans, liquefactaque ſaxa ſub auras
Cum gemitu glomerat, fundoque exæſtuat imo.

Iam principio, inquit, Pindarus veritati magis obſequutus, id dixit, quod res erat, quodque iſtic uſu veniebat, quodque oculis videbatur, [11] interdiu fumare Ætnam, noctu flammigare. Virgilius autem, dum in ſtrepitu ſonituque verborum conquirendo laborat, utrumque tempus, nullâ diſcretione factâ [12] confundit. [13] atque ille Græcus quidem, fontes imitus ignis eructare, & fluere amnis fumi, & flammarum fulva & tortuoſa volumina in plagas maris ferre, [14] quaſi quoſdam igneos angues, luculentè dixit. at hic noſter, atram nubem turbine piceo, & favilla fumantem, [15] ῥόον καπνοῦ αἴθωνα interpretari volens, craſſè & immodicè

11. *Interdiu fumare Ætnam, noctu flammigare*] Ita & Strabo l. 6. de Ætna: Νύκτωρ μὲν οὖν καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται. *Noctu quidem clari etiam à vertice fulgores eduntur; interdiu vero fumo & caligine obtinetur.*

12. *Confundit*] Cod. Tornæſ. *confudit.*

13. *Atque ille Græcus quidem, fontes imitus ignis eructare*] Ita rectiſſime, meo judicio, hunc locum olim correxit J. Lipſius Elect. lib. 2. cap. 3. cum in vulgatis legatur: *atque ille Græcos quidem fontes imitatus ignis eructare.* Quomodo etiam vulgo editum eſt apud Macrobium lib. 5. Saturnal. cap. 17. Sed quis juxta vulgatam hanc lectionem dicitur *Græcos fontes imitatus*? Virgilius enim hic intelligi nequit, cum nuſquam in ejus verſibus legatur, quod hic ſubjicitur. Multo minus de Pindaro dici poteſt, eum imitari Græcos fontes; neque enim convenienter Græcus dicetur imitari Græcos. Imo ne ſermo quidem ipſe *Imitari Græcos fontes* ſatis lautus, Latinuſque eſt; Nam eos nemo ſane imitatur, ſed ſumit ex iis, haurit, delibat, ut bene ibi diſputat Lipſius. Omnino itaque cum ipſo legendum, ut edidimus: *Atque ille Græcus quidem, fontes imitus ignis eructare, &c. luculente dixit.* Scripſit autem Gellius *imitus*, ut Stirpitus, Radicitus, Medullitus, & ad verbum reddidit Græca illa Pindari: τοῦ πυρὸς ἁγνόταται ἐκ μυχῶν παγαί.

14. *Quaſi quoſdam igneos angues*] Hæc ſimiliter Lipſii eſt emendatio, quam priori ſtatim ſubjunxit. Vulgo apud noſtrum, uti & apud Macrobium, intricatiſſime legitur, *quaſi quoſdam igneos amnes.* Sed legendum eſt *igneos angues.* Quod bene Lipſius ait facere interpretandis illis Pindari: ἁφαίστοιο ἑρπετόν. Imagine quidem audaci & vere poëticâ, ſed quæ ipſi tamen arridet.

15. Ῥόον καπνοῦ αἴθωνα] Id eſt, *fluxum fumi calidum*, ſive, *candentem.* Quod vero addat Favorinus Virgilium hoc interpretari voluiſſe iſtis verbis:

Turbine fumantem piceo, & candente favilla.

In eo ſane, ut in totâ hac de re ejus Diſſertatione, labitur, cum Virgilius potius præ oculis habuerit illa Lucretii lib. 6.

Fundi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

icè congeſſit;globos quoque flammarum, quod ille[16] κρουνοὺς dixerat, duriter &[17] ἀκύρως tranſtulit. item quod ait, *dera lambit*; vacanter hoc etiam, inquit, accumulavit & naniter. neque non id quoque inenarrabile eſſe ait, & proemodum inſenſibile; quod *nubem atram fumare* dixit *turbie piceo*, & *favilla candente*. non enim fumare, inquit, ſolent, ieque atra eſſe, quæ ſunt candentia: niſi ſi *candente* dixit ervolgatè & impropriè, pro ferventi favilla, non pro ignea c relucenti. nam *candens* ſcilicet eſt à candore dictum, ion à calore. [18] quod ſaxa autem & ſcopulos eructari & rigi, eoſdemque ipſos ſtatim liquefieri, & gemere, atque lomerari ſub auras dixit; hoc inquit, nec à Pindaro ſcriptum, [19] nec umquam fando auditum; & omnium, quæ nonſtra dicuntur, monſtroſiſſimum eſt.

CAP.

Funditque ardorem longe, longeque favillam
Differt, & craſſa volvit caligine fumum.

16. Κρουνοὺς] *Fluenta.*

17. Ἀκύρως] *Improprie.*

18. *Quod ſaxa autem & ſcopulos eructari, &c. dixit, hoc nec à Pindaro ſcritum, nec unquam fando auditum*] Eſto, oc à Pindaro non eſſe ſcriptum, an in e ſequitur, ut ais, nec nunquam fando uditum eſſe? Atqui ante Virgilium etım Lucretius ſcripſerat lib. 6.

Extruditq; ſimul mirando pondere ſaxa.

:t mox:

Atque efflare foras: ideoque extollere flammas,
Saxaque ſubjectare, & arenæ tollere nimbos.

:t neutrum etiam à rei veritate abiiſſe, ıdicant iſta Strabonis l. 6. Geograph. ubi de monte Ætna inquit: Καὶ ποτὲ μὲν ῥύακας ἀναπέμποντος. ποτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῦς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος. Id eſt, *Et aliquando flammas & fuliginem, interdum etiam maſſas exſufflat.* Hinc impudentia & inſcitia Grammaticaſtrorum, nimis quam manifeſtatur, dum temere in Virgilio reprehendunt, quæ ipſe majori cum veritate dixerit, quam aut Favorinus, aut Gellius, qui hæc memoriæ conſignavit, ſcivêre.

19. *Nec fando unquam auditum*] Sic Plautus Amphitr.

- - Quæcunque neque fieri
Poſſunt, nec fando unquam accepit quiſquam.

Apulejus Apolog. *Quis unquam fando audivit*: Quod etiam alibi non ſemel apud eum occurrit.

CAP. XI.

Quod Plutarchus in libris ſympoſiacis opinionem Platonis de habitu atque natura ſtomachi fiſtulæque ejus, quæ τραχεῖα dicitur, adverſum Eraſiſtratum medicum tutatus eſt auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis.

ET [1] Plutarchus & alii quidam docti viri reprehenſum eſſe ab [2] Eraſiſtrato nobili medico Platonem ſcripſere: [3] quod potum dixit defluere ad pulmonem, eoque ſatis humectato demanare per eum, quia ſit rimoſior, & confluere inde in veſicam: erroriſque iſtius fuiſſe [4] Alcæum ducem, qui in poëmatis ſuis ſcriberet:

Τέγ-

PLutarchus] Lib. 7. Sympoſiac. Quæſt. 1.

2. *Eraſiſtrato*] De quo vide quæ ſupra notavimus lib. 16. cap. 3. p. 861.

3. *Quod potum dixit defluere ad pulmonem*] Platonis locus, qui innuitur, exſtat apud eum in Timæo, ubi de hominis formatione diſſerens, alia inter Pulmonum officium hiſce verbis deſcribit: Τὴν δὲ πνεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν· πρῶτον μὲν μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐντὸς ἔχουσαν οἷον σπόγγου κατατετρημένας· ἵνα τό, τε πνεῦμα καὶ τὸ πόμα δεχομένη, ψύχουσα, ἀναπνοὴν καὶ ῥᾳστώνην ἐν τῷ καύματι παρέχοι. *Pulmonis ſpeciem inſeruerunt; primum quidem & mollis & exſanguis, deinde ita conſtituti, ut fiſtulis quibuſdam, veluti ſpongia, intus diduceretur: ut, dum ſpiritum & potum reciperet, & recreatione quadam recrearetur, æſtum illum reſpiratione & quiete reſtingueret.*

4 *Alcæum*] Alcæus Mytilinæus Lyricus Poëta, ut ſcribit Herodotus lib. 5. vixit temporibus Periandri, qui inter ſeptem Sapientes numeratur; & cum altero etiam eorum, Pittaco nimirum, inimicitias geſſit, qui floruit Olymp. XLII. teſte Diogene Laërtio in ejus vitâ, Anonymo in Deſcriptione Olymp. Suida in Pittacus; unde etiam Euſebius in Chronicis Alcæum Poëtam claruiſſe ſcribit Olympiad. XLIV. an. II. De Alcæo Quintiliani exſtat teſtimonium lib. 10. cap. 1. *Alcæus in parte operis aureo plectro merito donatur, quoniam tyrannos inſectatus eſt: multum etiam moribus confert: in eloquendo quoque brevis & magnificus & diligens, Homero ſimilis. Sed & in luſus & in amores deſcendit, majoribus tamen aptior.* Quam operis partem reſpexit quoque Horatius lib. II. Od. XIII.

Et te ſonantem plenius aurea
Alcæe plectro, dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.

Hæc autem ejus Poëmatum pars fuit, quæ ad domeſticas ſeditiones & tyrannos, quos inſectabatur, ſpectabat, ut teſtatur Strabo lib. 15. Unde & Horatius lib. 4. Od. IX. *Alcæi minaces* vocat *Camænas*. Vir fuit omnino gravis & ſeverus, quique patriam & foris, contra Athenienſes, & domi contra tyrannorum oppreſſionem, armis, non minus, quam carminibus ſtrenue defendere

conatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[5] Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται.
ipſum autem Eraſiſtratum dicere, duas eſſe quaſi canaliculas quaſdam, vel fiſtulas; eaſque ab oris faucibus proficiſci deorſum: [6] per earumque alteram deduci, delabique [7] in ſtomachum eſculenta omnia & poculenta: ex eoque ferri in ventriculum,[8] qui Græcè appellatur ἡ κάτω κοιλία; atque

conatus eſt. *Alcaico carmini*, quo genere potiſſimum utitur Horatius, nomen dedit, & Lyricorum prope princeps habitus; ſic, ut in arte modulandorum carminum præ cæteris excelluiſſe Alcæum Veteres teſtentur.

5. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ] Id eſt, *Madefacito pulmones vino; aſtrum enim nunc exoritur.* Ita autem recte Stephanus in ſua editione hunc Alcæi locum reſtituit; cum antea in omnibus editionibus corrupte legeretur:

Τόν τε πνεύμονα οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιστέλλεται.

Quam depravationem etiam Interpres Gellii ſecutus, verterat: *Pulmonem vino, ſummum enim contrahitur.*

6. *Per earumque alteram deduci, &c.*] Quæ nimirum proprio nomine *Oeſophagus* dicitur. Οἰσοφάγος enim proprie dicitur hæc pars, per quam ἡ τροφὴ πορεύεται εἰς τὴν κοιλίαν, καθάπερ εἰς τὸ ταμεῖον κοινὸν ἁπάντων μορίων, *cibus proficiſcitur in ventriculum, tanquam in penum cunctis partibus*, ut loquitur Ariſtoteles lib. 3. De Part. Anim. cap. 3. & Galenus lib. 4. De Uſu part. cap. 1. Latinis *gulæ* nomine venit; quanquam etiam *ſtomachi* vocem, pro *gula*, ſive œſophago ponant, ut ſtatim dicetur.

7. *In ſtomachum*] Per *ſtomachum* Gellius hic videtur intelligere ſuperiorem ventriculi partem, ſive ipſum oſculum ventriculi. Proprie quidem στόμαχος vocatur ἁπάσης κοιλίας ὁ προτεταγμένος αὐχὴν στενὸς, οἷον ἰσθμός τις, *quodcunque collum anguſtum, iſthmi inſtar, cuicunque cavitati ſeu ventri præpoſitum*, ut loquitur Galenus lib. 4. de Uſu part. c. 1. Deinde etiam ad œſophagum ſive gulam hæc vox defluxit. poſtea quoque ad ventriculi oſculum, quod καρδίαν veteres dixêre, nomen hoc tranſlatum Galeni ætate, ut idem ibidem ſcribit. Item l. 2. De loc. affect. Τὸ στόμα τῆς κοιλίας καταχρώμενοι προσαγορεύουσι στόμαχον οὐχ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ δοκιμώτατοι. Id eſt, *Ventriculi os, vocabulo abutentes ſtomachum nominant non plebeii tantum, verum etiam ex Medicis probatiſſimi quique.* Stomachum autem pro œſophago ſive gula accipi Latinis, liquet ex Corn. Celſo lib. 4. cap. 1. & 4. Quomodo etiam uſurpatur à Cicerone lib. 2. de Natur. Deor. hiſce verbis: *Linguam autem ad radices ejus hærens excipit ſtomachus, quo primum illabuntur ea, quæ accepta ſunt ore, &c.*

8. *Qui Græce appellatur* ἡ κάτω κοιλία] Ventriculum Gellius dicit Græce appellari κάτω κοιλίαν, quod intelligendum de inferiori ventriculi parte, in qua alimentorum digeſtio, concoctioque fit; Hanc enim κάτω κοιλίην, ut ſuperiorem ejus partem, ſive ipſius oſculum τὴν ἄνω κοιλίην vocat etiam Hippocrates Aphoriſm. xxix. lib. 6. Epidem. Sect. v. Quam etiam ventriculi partem per *ſtomachi* vocem Gellius paulo ante denotare videtur. Obiter interim notandum, quam ſingularis in vocibus eligendis & uſurpandis Gellius noſter videri amat.

Nam

que ibi ſubigi, digerique : ac deinde aridiora ex his 9 recrementa in alvum convenire, 10 quod Græcè κῶλον dicitur, humidiora per renes in veſicam. per alteram autem fiſtulam, 11 quæ Græcè nominatur τραχεῖα ἀρτηρία, 12 ſpiritum

Nam ἡ κάτω κοιλία rariſſime, & neſcio, an alibi præter quâ loco annotato, ab Hippocrate, pro ventriculo, ut plurimum vero pro inferiori ventre, ſive alvo ponitur ; quemadmodum etiam τῆς ἄνω κοιλίας nomine ſæpius ventriculum, in quem cibi recipiuntur ; nonnunquam tamen quoque thoracem ipſum veteres intellexerunt. Quod manifeſtum ex verbis Galeni Com. IV. in lib. de rat. vict. in morb. acut. ubi & alias harum vocum ſignificationes recenſet : Τούτων οὕτως εὐλόγως εἰρημένων, inquit, ἐπισκεπτέον τίνα λέγει τὴν ἄνω κοιλίαν. ἐνίοτε μὲν γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν θώρακα τὴν ἄνω κοιλίαν ὀνομάζοντες, τὸ μετὰ τὸ διάφραγμα πᾶν τῆς τροφῆς ἀγγεῖον, κάτω κοιλίαν προσαγορεύουσιν, ἐνίοτε δὲ ἄνω κοιλίαν ὀνομάζοντες, εἰς ἣν καταπίνομεν τὰ σιτία, ποτὲ μὲν μετ' αὐτὴν ἅπαντα. κοιλίαν μὲν οὖν καλοῦσι κάτω. ἐνίοτε δὲ μόνα τὰ παχέα τῶν ἐντέρων. εἰσὶ δὲ οἱ κῶλον μόνον ὀνομάζουσι τὴν κάτω κοιλίαν, Id eſt, *His ita & non ſine ratione enunciatis, videndum eſt, quemnam ſuperiorem ventrem* (τὴν ἄνω κοιλίαν) *vocet. Interdum enim Veteres thoracem ventris ſuperioris nomine appellantes, quod poſt ſeptum tranſverſum eſt alimenti vas univerſum, ventrem inferiorem* (τὴν κάτω κοιλίαν) *nominant. Interdum autem ventrem ſuperiorem appellantes in quem cibum deglutimus, nonnunquam quidem quæ ab eo ſunt omnia, ventrem tamen inferiorem vocant. Interdum quoque ſola craſſa inteſtina. Sunt etiam nonnulli, qui colon ſolum inferiorem ventrem nominant.* Plura qui de his vocibus τῆς ἄνω κοιλίας & κάτω κοιλίας, earumque vario in ſcriptis veterum, præſertim Hippocraticis, uſu deſideras, vide ſis A. Foëſii Oeconomiam Hippocratis in voce κοιλία.

9. *Recrementa*] Sic quidem omnes libri. Macrobius tamen, qui lib. 7. Saturnal. cap. 15. quamplurima verbotenus ex hoc capite deſcripſit, videtur legiſſe *retrimenta*.

10. *Quod Græce κῶλον dicitur*] Sic habent Vett. Codd. & ita quoque Macrobius loco modo citato. In Stephanica editione legitur κοιλόν. Quod etiam aliæ editiones poſtea retinuêre. Quid autem hæc vox ſignificet, fateor me ignorare, cum ne Græcam quidem putem. Κοῖλον quidem dicitur de quacunque cavitate ; unde & κοῖλα dicuntur cavitates ſub oculis ſitæ ; & κοῖλον etiam accipitur pro cavitate in imâ pedis plantâ ; ſed qui κοιλὸν dixerit pro *alvo*, neminem inveniri puto. Itaque κῶλον cum Vett. Codd. & Macrobii auctoritate revocandum duximus. Κῶλον quidem proprie dicitur Inteſtinum magnum, ſive craſſum, ordine à ventriculo quintum, inter cæcum & rectum medium ; quod *Colon* dicitur propter ſummam corporis amplitudinem ; unde & ab Hippocrate lib. 6. Epid. Sect. IV. Aphoriſ. III. ἔντερον *inteſtinum* ſimpliciter dicitur ; Sed ob eandem cauſam καὶ κάτω κοιλίαν ὀνομάζουσί τινες, *etiam inferiorem ventrem nominarunt quidam*, ut teſtatur Oribaſius in Excerptis anat. Gal. c. 19. & Ruffus Epheſius lib. 2. cap. II. Unde & Galenus in verbis modo adductis inquit: Εἰσὶ δὲ οἱ τὸ κῶλον μόνον ὀνομά-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

um à ſummo ore in pulmonem, atque inde rurſum in os, & in naris, commeare; perque eamdem viam vocis quoque ieri meatum: ac, ne potus 13 cibuſque aridior, quem oporeret in ſtomachum ire, procideret ex ore, labereturque in am fiſtulam, per quam ſpiritus reciprocatur, eâque offenione intercluderetur animæ via; interpoſitam eſſe arte quadam & ope naturæ inde apud duo iſta foramina, quæ dicitur [14] ἐπιγλωτὶς, quaſi clauſtra quædam mobilia, conni-

ὀνομάζουσι τὴν κάτω κοιλίαν: *Sunt etiam nonnulli, qui Colon ſolum inferiorem ventrem nominant.* Et ſic Gellius, qui paullo ante nimio ſtudio ventriculum, τὴν κάτω κοιλίαν à Græcis appellari ſcripſerat, eodem modo etiam *alvum* à Græcis κῶλον dici, non minori affectatione hîc notavit.

11. *Quæ Græce nominatur τραχεῖα ἀρτηρία*] Latine *Arteria aſpera*; propterea quod ex partibus cartaliginoſis, quæ βρόγχια appellantur, duris & aſperis magna ex parte conſtituta ſit. Olim ſimpliciter *Arteria* dicebatur; poſtquã vero *arteriæ* nomen ad venas pulſatiles, quæ prius æque atque aliæ, venæ appellabantur, tranſlatum eſt, fiſtula hæc ſive canicula, quæ à faucibus oris ad pulmones deſcendit, dici cœpit ἀρτηρία cum additione τραχείας, *aſperæ*, ut ſcribit Galenus lib. 6. de Comp. med. ſec. loc. cap. 1. Hæc ab Hippocrate Fragm. περὶ ἀνατομ. hoc modo deſcribitur. Ἀρτηρίη ἐξ ἑκατέρου φάρυγγος τὴν ἔκφυσιν ποιουμένη ἐς ἄκρον πνεύμονος τελευτᾷ, κρίκοις ξυγκειμένη ὁμοιορυσμοῖς τῶν περιηγέων ἁπτομένη κατ' ἐπίπεδον ἀλλήλων. Hoc eſt, *Arteria ab utriſque faucibus facto exordio in ſummum pulmonem deſinit, ex annulis compacta conſimilibus, talibuſque apta, qui undiquaque inter ſe ſuperficie tenus ſint colligati.* Annuli autem iſti, quos Celſus *circulos* appellat, ex quibus arteria aſpera conſtat, non ſunt integri, ſed formam litteræ C referunt; hoc eſt, ſunt paulo plus quam ſemicirculares. Celſus lib. 4. cap. 1. aliam ſimilitudinem adfert. *Conſtat*, inquit, *ex circulis quibuſdam compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quæ in ſpina ſunt.* Galenus etiam lib. 7. De Uſu part. cap. 3. eos ὀστράκοις τοῦ καράβου *teſtulis locuſtæ* comparavit.

12. *Spiritum à ſummo ore in pulmonem, atque inde rurſum in os, &c.*] Hoc eſt; quod Ariſtoteles lib. 3. De Part. anim. cap. 3. & lib. de Reſpir. cap. 7. dixit, εἶναι τινα κοινὸν οἷον αὐλὸν, δι' οὗ μερίζεται τὸ πνεῦμα κατὰ τὰς ἀρτηρίας, εἰς τὰς σύριγγας. *Pulmonem eſſe quandam communem quaſi porticum, in qua ultro citroque commeat aër per arterias in fiſtulas.* Et lib. 1. Hiſtor. Animal. cap. 16. φυσωμένης τῆς ἀρτηρίας διαδίδωσιν εἰς τὰ κοῖλα τοῦ πνεύμονος τὸ πνεῦμα. *Inflata arteria diſtribuit ſpiritum in cava pulmonis.* Ut autem commodius hoc munere aſpera arteria fungi poſſet, compoſita eſt ex ſubſtantia cartilaginea, adeo ſolida, ἵνα ἀσύμπτωτος μένῃ, *ne concidat in ſerpſam*, ut non inconcinne loquitur Auctor Introductionis apud Galenum.

13. *Cibuſque*] Macrobius: *cibusve.*

14. Ἐπιγλωττὶς] *Minor lingua* Plinio & Celſo dicitur. Gaza *ligulam* vertit, quia linguæ formam refert. Licet verius ἐπιγλωττὶς dicatur, quia laryngis, quæ eſt aſperæ arteriæ caput, operculum-

conniventia viciſſim & reſurgentia: eamque ἐπιγλωττίδα inter edendum bibendumq; operire atque protegere τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν , ne quid ex eſca potuve incideret in illud quaſi æſtuantis animæ iter; ac proptera nihil humoris influere in pulmonem ore ipſo arteriæ commœnito. Hæc Eraſiſtratus medicus adverſus Platonem. Sed Plutarchus [15] in libro Sympoſiacorum,[16] auctorem Platonis ſententiæ Hippo-

culumve, rimæ incumbit. Laryngem enim Galenus γλωττίδα appellat. Ἐπιγλωττὶς autem eſt membrana cartilaginoſa, oblonga, rotunda, laryngis meatui incumbens, ne quod tranſglutimus, in laryngem aut pulmones tranſmittatur, tum etiam, ut aërem à pulmonibus vi & impetu pulſum percutiat ad vocis modulationem. Subſtantia ejus cartilago eſt, eaque prætenuis; quia neceſſe eſt eam crebro attolli, deprimique. Quo enim tempore animal reſpirat, attollitur, ut viam aëri faciat: cum autem quidvis tranſglutit, in laryngem deprimitur, ne id in pulmones decidat. Quod enim tranſglutitur, primo quidem quaſi ipſius radici incidens, poſt autem dorſo inverſum inclinare ipſam cogit & collabi. Nam cartilago hæc inſpirantibus nobis & exſpirantibus ſemper hiat, neque unquam ſponte, ſed ſolo alimenti pondere deprimitur; quamvis non adeo exquiſite obturetur in deglutione; quin portiuncula quædam potus per rimam in arteriam aſperam delabatur, ut mox pluribus dicemus.

15. *In libro Sympoſiacorum*] Lib. 7. Quæſt. 1.

16. *Auctorem Platonis ſententiæ Hippocratem dicit fuiſſe*] Sane Hippocrates in libello περὶ καρδίας apertiſſimis verbis ſcribit portionem quandam potus ferri in pulmones per arteriam aſperam. Locus quia longior eſt, ut Græce transſcribatur, Latine huc redit: *Cor humiditatem tantam habet*, inquit, *quanta maxima ad æſtuantis medelam facit. Hoc humidum cor in ſerum vertit, pulmonis potum elambendo ebibens, aſſumens & conſumens. Nam cum quis bibit, maximam partem in ventrem demittit. Gula enim velut infundibulum & potus copiam, & quæcunque expetimus excipit. Bibit autem & in guttur & arteriam, verum quaſi ex mamma ſugens* (πτίλον δὲ οἷον, vel, ut alii, ἧττον δὲ, *minus vero*) *& quantum latere poßit per rimam illapſum. Epiglottis enim operculum exactum ne permiſerit quidem aliquid amplioris potus penetrare.* (πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς οὐκ ἂν διήσοι μεῖζον ποτοῦ οὐδέν.) *Cujus rei hoc eſt indicium: Si quis enim aquam cæruleo colore tinctam valde ſitienti bibendam dederit, præſertim ſui, (hoc enim pecus neque curam adhibet, & immumdum eſt) deinde adhuc bibenti jugulum ſecuerit, hunc potu coloratum reperiet. Verum non cuivis hanc manuum actionem aggredi datur. Non igitur nobis fides eſt detrahenda de potu, quod in hominis guttur & pulmonem feratur.* Verum idem Hippocrates contrariam videtur tueri ſententiam lib. 4. de Morbis, ubi multis rationibus & argumentis, iiſque validiſſimis, eos convellit, qui potum in pulmonem ferri contendebant. Sed utraque hæc opinio facile conciliari poteſt ex iis, quæ tradit Galenus lib. 8. De Placitis Hippocratis & Platonis, ubi inquit: *Si Plato potum omnem in pulmonem ferri exiſtimat, merito accuſandus eſt: quippe qui apertiſſimam rem ignoret. Si vero portionem aliquam potus per aſperam arteriam in pulmonem*

17 Hippocratem dicit fuiſſe: idemque eſſe opinatos & 18 Philiſtiona Locrum & 19 Dioxippum Hippocraticum, vete-

...nonem decrrare arbitratur; probabile ...uidpiam dicit. Ubi etiam Hippocratis ...rgumenta ex lib. 4. De Morbis Gale...us ſolvit, hac adhibita diſtinctione. *Si ...ulta potio ἀθρόως, hoc eſt, confertim in ...ulmones influat, ut ſpirationis vias oc...upet, tuſſim excitabit, vocem intercipiet, ...& difficilem ſpirationem pariet; quod ſi ...nſim per latera arteriæ aſperæ in pul...onem feratur, nec tuſſim, nec ullum irr...tionis ſenſum excitabit.* Hanc autem ...ſe Hippocratis ſententiam: Libello ...im περὶ καρδίας, portionem tan...um potus in pulmonem deferri putat. ... lib. 4. De Morb. eos refellit, qui ...niverſum potum in pulmones deflue...: aſſeverabant.

17. *Hippocratem*] Natus Hippocra...s, quem tota poſteritas merito pro ...edicorum principe habet, Olympiad. ...xxx. an. 1. Parentibus Heraclide & ...raxitheâ. fuitque diſcipulus Herodi..., qui ſub Artaxerxe Longimano cla...it, & Διαιτητικὴν invenit. De eo ...linius lib. 7. cap. 37. ubi agit de iis, ...ui in artibus excelluêre: *Hippocrates ...nituit Medicinâ: qui venientem ab Il...riis peſtilentiam prædixit, & diſcipulos ...l auxiliandum circa urbes dimiſit: quod ... meritum honores illi, quos Herculi, de...evit Græcia.* Hunc *omnis medicinæ pa...ntem* vocat Cornelius Celſus. Notum ...iam eſt quam magnifice de eo Ma...obius dicat: *Hippocrates, qui tam ...llere, quam falli, neſcit.* Hinc eſt, quod ...us ſententias ut, Dei vocem habendas ...ſe, Galenus ſcribat lib. 1. De Uſu par...um cap. 9. Filios etiam duos reliquit ...agni nominis Medicos, Theſſalum & ...raconem.

18. *Philiſtiona Locrum*] Præter Plu...rchum in Sympoſiacis, qui Philiſtio...m Locrum vocat pervetuſtum homi...m, & qui arte medica magnam ſibi ...oriam paravit, unde Gellius ſua de-ſcripſit. Philiſtionis veteris medici meminit Plinius lib. 20. cap. 12. qui non alius ab hoc Philiſtione Locrenſi videtur; uti & ille, qui ab Athenæo lib. 12. cap. 3. inter ὀψαρτυτικῶν Scriptores recenſetur. Nec ab hoc Philiſtione Locro diverſus eſt Philiſtio Siculus Medicus, quo in medicina præceptore uſus eſt Eudoxus Cnidius, ut auctor eſt Callimachus in Tabulis, teſte Diogene Laërtio in Eudoxo. Floruit itaque temporibus Philippi Amyntæ filii, Regis Macedoniæ, circa Olympiad. CVI. Tribuitur huic Liber *De Diæta*, qui vulgò inter Hippocratis Opera exſtat.

19. *Dioxippum Hippocraticum*] Sic etiam diſertim hujus medici nomen exſtat apud Plutarchum. Nuſquam autem alibi, quod ſciam, inter Veteres medicos Hippocratis diſcipulos, Dioxippus nominatur, ſed Dexippus quidam Cous, qui Hippocratis diſcipulus fuit. Ita Galenus De optima Secta ad Thraſybulum cap. 11. Ἀπολλώνιος δὲ καὶ Δέξιππος οἱ Ἱπποκράτειοι ἀκρατεῖ, οὐχ᾽ ὅπως οἶνον, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὕδωρ ἐδίδοσαν. *Appollonius vero & Dexippus, Hippocratis diſcipuli, ne aquam indulgebant, nedum vinum.* De eo etiam Suidas: Δέξιππος, Κῷος ἰατρὸς, Ἱπποκράτους μαθητὴς, ὃς μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Ἑκατόμνου τοῦ Καρῶν βασιλέως, ἰάσασθαι αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἀπογνωσθέντας Μαύσωλον καὶ Πιξώδαρον, ἐπὶ ὑποσχέσει ἰάσατο, τοῦ παῦσαι τὸν πρὸς Κᾶρας (leg. Κώους) τότε αὐτῷ συνεστῶτα πόλεμον. Id eſt, *Dexippus Cous, medicus, Hippocratis diſcipulus, qui arceſſitus ab Hecatomno Carum Rege, ut ipſius filios deſperatis morbis laborantes, curaret, eos eâ conditione ſanavit, ut bellum, quod tum adverſus Caras* (leg. *Côos*; veriſimile e-

nim

veteres medicos & nobiles: atque illam, de qua Eraſiſtratus dixerit, [20] ἐπιγλωττίδα non iccirco in eo loco conſtitutam, ne quid ex potu influeret in arteriam (nam pulmoni quoque fovendo, rigandoque utiles, neceſſarioſque humores videri) ſed oppoſitam quaſi moderatricem quamdam, arbitramque prohibendi [21] admittendive, quod ex ſalutis uſu foret: uti edulia quidem omnia defenderet ab arteria, depelleretque in ſtomachi viam: potum autem partiretur inter ſtomachum & pulmonem; &, quod ex eo admitti in pulmonem per arteriam deberet, non rapidum id, neque univerſum, ſed quadam quaſi obice ſuſtentatum, ac repreſſum ſenſim paulatimque tramitteret: atque omnem reliquum in alteram ſtomachi fiſtulam derivaret.

CAP.

nim eſt, voluiſſe Dexippum bellum à patria ſuâ amoliri) *gerebat*, *deponeret.* Sed omnino Dioxippus hic apud Plutarchum & Gellium, non alius videtur, ac Dexippus Cous, ut à Galeno & Suida, aliiſque vocatur. Scripſit autem Dexippus Cous librum de Re Medica unum, & duos De Præcognitionibus, ut idem Suidas auctor eſt.

20. *Ἐπιγλωττίδα non iccirco in eo loco conſtitutam, ut quid, &c.*] Hac de re ex Dioxippo, ſive potius Dexippo, ita Plutarchus: Ἥ γε μὴν πολυτίμητος ἐπιγλωττὶς οὐκ ἔλαθε τὸν Διώξιππον, ἀλλὰ περὶ ταύτην φησὶ τὸ ὑγρὸν ἐν τῇ καταπόσει διακρινόμενον, εἰς τὴν ἀρτηρίαν ἐπιρρεῖν, &c. Hoc eſt, *Neque vero illam tanto honore dignatam epiglottidem ignoravit Dexippus, ſed ad eam ait humorem in degluttiendo ſecerni, in arteriamque delabi, devolvente ſe in ſtomachum cibo: & in arteriam ſane eſculentorum nihil incidere: ſtomachum una cum ſicco nutrimento etiam aliquam humidi partem admixtam excipere. Eſt vero hoc probabile. Nam epiglottidem ait arteriæ præpoſitam eſſe veluti ſepimentum & penu, ut ſenſim paulatimque potum percolet, ne ſubito, confertimvé infuſus ſpiritum opprimat aut turbet, &c.*

21. *Admittendivé*] Sic omnino hîc legendum cum Acidalio in Lection. Vellejan. Nam & ſtatim ſequitur, *quod ex eo admitti in pulmonem deberet.* Male in vulgatis omnibus antea editum, *admiſcendivé.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

De materiis infamibus, quas Græci ἀδόξους appellant, à Favorino exercendi gratia diſputatis.

INfames materias, ſive quis mavult dicere inopinabiles, 1 quas Græci ἀδόξους ὑποθέσεις appellant, & veteres adorti ſunt, 2 non ſophiſtæ ſolum, ſed philoſophi quoque: & noſter Favorinus oppidò quàm libens in eas materias dice-

QVas Græci ἀδόξους ὑποθέσεις appellant] Vel etiam ἀτόπους ὑποθέσεις, aut, ut quidã vocant, παραδόξους. uamquã Tzetzes Chil. xi. inter laudes ἀδόξους & παραδόξους ſubtiliter diſtinguat, & ἄδοξον ἐγκώμιον dicat eſſe πορνείας, ἢ μέθης, *Si quis flagitioſum libidinis genus, aut ebrietatem commendet* Παράδοξον δὲ ἐγκώμιον εἶναι, ὃ παρὰ τὴν ὑπόληψιν καὶ δόξαν, καὶ τὴν γνώμην τῶν ἁπάντων λέγεται, ἤτε καὶ τῶν πλειόνων. Ὡς τὸ πενίαν παινεῖν, θάνατον, ἢ φαλάκραν. *Paraoxum vero encomium eſſe, quod præter ſpicionem, opinionem & ſententiam o antium aut plurimorũ dicitur, veluti pauertatem laudare, mortem, calvitium, &c.* æpius tamen hæc duo confunduntur, x ſub eodem τῶν ἀδόξων nomine comrehenduntur.

2. *Non Sophiſtæ ſolum*] Sophiſtarum uippe ea laudandi ratio propria fuit. Inde Philoſtratus lib. I. De Vit. Sohiſtar. in Dione: Τὸν δὲ Εὐβοέα καὶ τὸν τοῦ ψιττακοῦ ἔπαινον, καὶ ὁπόσα οὐχ ὑπὲρ μεγάλων ἐσπούδασται τῷ Δίωι, μὴ μικρὰ ἡγώμεθα, ἀλλὰ σοφιστικά. Σοφιστοῦ γὰρ τὸ καὶ ὑπὲρ τοιούτων σπουδάζειν. *Quod autem ad Euboicum & Pſittaci laudem attinet, cæteraque quæ de minus rebus ſeriis ſunt à Dione conſcrita, ne quis levia aut parva cenſeat, ſed Sophiſtæ potius accommodata. Sophiſtæ ſiquidem ea quoque ſtudioſe tractanda ſunt.* De hoc hominum genere loquitur Iſocrates in Helenæ Laudatione in ipſo initio: Εἰσί τινες οἱ μέγα φρονοῦσιν, ἢν ὑπόθεσιν ἄτοπον καὶ παράδοξον ποιησάμενοι, περὶ ταύτης ἀνεκτῶς εἰπεῖν δυνηθῶσι. Id eſt, *Sunt qui ſibi valde placeant, ſi argumentum abſurdum & à communi opinione remotum aggreſſi, de eo tolerabiliter dicere poſſint.* Additque paulo poſt hujus inſtituti auctores fuiſſe, & præ cæteris in hoc dicendi genere excelluiſſe Protagoram, Gorgiam, Zenonem, Meliſſum Sophiſtarum Coriphæos, qui res omnium opinione incredibiles ſibi defendendas tuendaſque exiſtimarunt, aut etiam refutãdas, quæ ab omni tempore receptæ, majorumque ſententiis ſtabilitæ eſſent.

3. *Et noſter Favorinus*] Inde haud dubie eſt, quod Philoſtratus Favorinum lib. I. De Vit. Sophiſt. inter Sophiſtas recenſeat, ejuſque vitam incipiat hiſce verbis: Καὶ Φαβωρῖνον τὸν φιλόσοφον ἡ εὐγλωττία ἐν Σοφισταῖς ἐκήρυττεν. *Et Favorinum Philoſophum eloquentia inter Sophiſtas prædicavit.* Paulo poſt etiam, ubi de rixâ inter Palæmonem & Favorinum, ſubjicit: Τοῖς μὲν οὖν Σοφιστὴν τὸν Φαβωρῖνον καλοῦσιν, ἀπόχρη ἐς ἀπόδειξιν καὶ αὐτὸ τῷ Σοφιστῇ διενεχθῆναι αὐτόν. *Favorinum ergo Sophiſtam*

dicebat, 4 vel ingenio expergificando ratus idoneas, vel exercendis argutiis, vel edomandis uſu difficultatibus. ſicuti, 5 quum Therſitæ laudes quæſivit, &, quum febrim quartis diebus recurrentem laudavit, lepida ſanè multa, & non facilia inventu, in utramque cauſam dixit, eaque ſcripta in libris reliquit. 6 ſed in febris laudibus teſtem etiam Plato-

phiſtam appellantibus, ſatis eſt ad hoc probandum, quod cum aliquo Sophiſta certaverit.

4. *Vel ingenio expergificando ratus idoneas, &c.*] Cauſis ab Aulo Gellio enumeratis addere potes, quod Sophiſtæ ut plurimum hujuſmodi materias pertractandas ſuſciperent oſtentationis cauſâ, ut ſcilicet de re natura ſua exili, & ob improbitatem aut tenuitatem non ſatis ad dicendum idoneâ, eloquentiæ & ingenii ſuæ vires oſtenderent, ſpecioſâ & ad pompam elaborata oratione. Unde Ennodius lib. 1. epiſt. 6. de Fauſto, qui Cornum, materiam, ut ipſe exiſtimabat, illaudabilem & abſurdam, magnis laudibus evexerat: *Tanti*, inquit, *fuit divitias facundiæ in rebus laude carentibus oſtentare.* Quo faciunt etiam iſta Sidonii Apollinaris lib. 8. Epiſt. 10. ubi inquit: *Nam moris eſt eloquentibus viris, ingeniorum facultatem, negotiorum probare difficultatibus, & illic ſtilum peritum quaſi quendam fœcundi pectoris vomerem figere, ubi materiæ ſterilis argumentum, velut arida ceſpitis macri gleba jejunat.* Id autem facere ſolebant Sophiſtæ, ut perſuaderent omnibus, ὡς εἰ περὶ πονηρῶν πραγμάτων ἔχουσί τι λέγειν, περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ῥᾳδίως εὐπορήσουσι, *Se, cum de rebus adeo improbatis verba ſuppeterent, ad res præclaras probataſque exponendas luculenta oratione facile abundaturos*, ut loquitur Iſocrates Orat. de Laud. Helenæ.

5. *Quum Therſitæ laudes quæſiverit*] Quem Homerus Iliad. 6. ſic deſcribit:

-- Αἴσχιστος δὲ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε,
Φολκὸς ἔην, χωλὸς δ' ἕτερον πόδα, τὼ δέ οἱ ὤμω
Κυρτώ, ἐπὶ στῆθος συνοχωκότε· αὐτὰρ ὕπερθε,
Φοξὸς ἔην κεφαλήν, ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη.

Id eſt:

-- Turpiſſimus autem vir ad Trojam venit,
Strabo erat, claudus altero pede, & ipſius humeri
Curvi & in pectus contracti, cæterum deſuper
Acutus erat capite, raràque conſperſus lanugine.

Ut autem Favorinus *Therſitem* & *Febrem quartanam* laudaverit, ſic quam plurimi inter Veteres hujuſmodi materias infames, & inopinabiles pertractarunt, propriaſque laudes in iis copioſe atque accurate adornandis, quæſivere. Sic Gorgias omnibus orationis copiis probare conatus fuit: *Nihil eſſe in rerum natura, quod vere ſit.* Dio Pruſæus *Pſittacum* miris laudibus extulit; Polycrates *Mures*; Lucianus *Muſcam*; Syneſius *Calvitium*; Ariſtophanes *Paupertatem*; Alcidamas *Mortem*; Pittacus, unus ex ſeptem ſapientibus *Molam*; Michael Pſellus *Pulicem*: Polymates, & Iſocrates *Buſiridem*; Elienſis quidam adoleſcens *Podagram*, *Surditatem*, *Cæcitatem*, ut refert Philoſtratus in Vitâ Apollonii lib. 4. cap. 9. alii alias id genus materias. Ad quorum exemplum inter Recentiores quidam fecere *Moriæ* Encomium, alii luſere in laudibus *Aſini*, *Pediculi*, *Ovi*, *Entis rationis*, &c.

6. *Sed in febris laudibus teſtem etiam Plato-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Platonem produxit: quem ſcripſiſſe ait, qui quartanam paſſus convaluerit, vireſque integras reciperaverit, fidelius, conſtantiuſque poſteà valiturum: atque inibi in iſdem laudibus, non hercle hac ſententiola invenuſtè luſit. verſus, inquit, eſt longo hominum ævo probatus:

[7] Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.

eo verſu ſignificatur, non omni die bene eſſe poſſe, ſed iſto bene, atque alio malè. quod quum ita ſit, inquit: ut in rebus humanis bene, aut male, vice alternâ ſit: hæc biduo medio intervallata febris, quanto eſt fortunatior, in quâ eſt [8] μία μητρυιὰ, δύο μητέρες?

Platonem produxit, &c.] Non occurrit hodie, quod ſciam, in ſcriptis Platonis, quæ exſtant, hujuſmodi locus, ubi dicat, Eos qui ex febri quartana convaluerint, poſtea ſaniores, validioreſque exiſtere. Qui vitam Platonis conſcripſere, dicunt quidem Platonem ob Academiæ habitationem paſſum eſſe quartanam febrem menſes decem atque octo: ſed ſobrietate & diligentia ſua vires poſt febrem validiores, quam antea recuperaſſe. Et hinc forte eſt, quod Cicero ad Tironem lib. ult. ad Famil. Epiſt. 10. ſcribat: *Sed quando in quartanam converſa eſt vis morbi, ſpero te diligentia adhibita etiam firmiorem fore.*

7. Ἄλλοτε μετρυιὴ, &c.] Id eſt, *Ipſa dies quandoque noverca, quandoque mater eſt.*

8. *Μία μητρυιὰ, &c.*] *Vna noverca, duæ matres.*

CAP. XIII.

Quin, paricula, quot qualeſque varietates ſignificationis habeat, & quam ſæpe in veterum ſcriptis obſcura ſit.

QUin, particula, quam Grammatici conjunctionem appellant, variis modis, ſententiiſque connectere orationem videtur. aliter enim dici putatur, quum quaſi increpantes, vel interrogantes, vel exhortantes dicimus: *quin venis? quin legis? quin fugis?* aliter, quum ita confirmamus: *Non dubium eſt, quin M. Tullius omnium ſit eloquentiſſimus.* aliter autem, quum ſic componimus: quod quaſi priori videtur contrarium: *Non iccirco cauſas Iſocrates non defendit, quin id utile eſſe, & honeſtum exiſtimarit*· à quo illa ſignificatio non abhorret, quæ eſt in tertia Origine M. Catonis: *Haud eos,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

inquit, *eo poſtremum ſcribo, quin populi & boni & ſtrenui ſient.* In ſecunda quoque Origine M. Cato non longè ſecus hâc particula uſus eſt. *Neque ſatis,*inquit, *habuit quòd eam in occulto vitiaverat, quin ejus famam proſtitueret.* Præterea animadvertimus Quadrigarium in octavo Annalium particula iſta uſum eſſe obſcuriſſimè. ipſius verba poſuimus. *Romam venit. vix ſuperat,* 1 *quin triumphus decernatur.* item in ſexto Annali ejuſdem verba hæc ſunt: *Pæne factum eſt, quin caſtra relinquerent, atque cederent hoſti.* Non me autem præterit, dicere aliquem poſſe 2 de ſummo pectore, nihil eſſe in his verbis negotii. nam, *quin,* utrobique poſitum pro, *ut*: planiſſimumque eſſe, ſi ita dicas: *Romam venit, vix ſuperat ut triumphus decernatur.* item alio in loco: *Pæne factum eſt, ut caſtra relinquerent atque cederent hoſti.* ſed utantur ſanè, qui tam expediti ſunt, perfugiis commutationum in verbis, quæ non intelliguntur: utantur tamen, ubi id facere poterunt verecundiùs; hanc verò particulam, de qua dicimus, niſi quis didicerit 3 compoſitam copulatamque eſſe, neque vim tantùm conjungendi habere, ſed certa quadam ſignificatione factam: numquam profectò rationes, ac varietates iſtius comprehenſurus eſt. quod quia longioris diſſertationis eſt, poterit, cui otium eſt, reperire hoc in P. Nigidii commentariis, quos Grammaticos inſcripſit.

Cap.

Qvin *triumphus decernatur*] Hoc loco *quin* videtur ſignificare *ut non.* Ita ut ſenſus ſit: Venit Imperator Romam, ubi vix auctoritate ſuà evincere atque ſuperare poterat, ut ſibi triumphus non decerneretur.

2. *De ſummo pectore*] Id eſt, Incogitanter; ſive, Re minime profundius cogitatâ & penſiculatâ.

3. *Compoſitam*] Eſt enim *quin* compoſitum ex *qui* & *ne* pro *non*, & dicitur *quin* κατ' ἀποκοπὴν pro *quine.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIV.

Sententiæ ex Publii mimis ſelectæ lepidiores.

1 PUblius Mimos ſcriptitavit: dignuſque habitus eſt, 2 qui ſuppar Laberio judicaretur. C. autem; Cæſarem ita

PUblius] Fuit natione Syrus, qua ratione Publius Syrus dictus. Floruit cum Laberio, minor licet ætate, ſub Julio Cæſare. Qua de re ſic Hieronymus in Chronico Euſebiano ad Olympiad. CLXXXIV. ann. II. *Laberius Mimorum ſcriptor decimo menſe poſt C. Iulii Cæſaris interitum, Puteolis moritur. Publius Mimographus natione Syrus, Romæ ſcenam tenet.* Multis de ejus ſalibus & ingenio agit Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 7. cætera inter inquit: *Publius natione Syrus, cum puer ad patronum domini eſſet adductus, promeruit eum non minus ſalibus & ingenio, quam forma. Nam forte cum ille ſervum ſuum hydropicum jacentem in area vidiſſet, increpuiſſetque* quid in ſole faceret? *reſpondit*, Aquam calefacit. *Ioculari deinde ſuper cæna exorta quæſtione*, quodnam eſſet moleſtius otium? *aliud alio opinante, ille*, Podagrici pedes, *dixit.* Additque Macrobius, Publium ob hæc & alia manumiſſum poſtea & majori cura eruditum, ad mimos componendos ſe contuliſſe, unde & in Cæſaris notitiam pervenerit, à quo & poſtmodum in pretio habitus.

2. *Qui ſuppar Laberio judicaretur*] Sic diſertim Ms. Reg. ut teſtatur Lambecius. Vulgo erat, *qui ſuper Laberio judicaretur*; Haud ita bene. Ignoratio remotioris vocabuli corruptioni cauſam præbuit. Senſus eſt, Publium Syrum, propter Mimos ſuos, tanto in honore fuiſſe, ut non ſuppar tantum Laberio judicaretur, ſed à Cæſare, qui Laberii arrogantiâ & maledicentiâ offendebatur, ipſi etiam præferretur. Quomodo autem Laberius etiam à Publio Syro in mimis peragendis omnes provocante, victus eſt, narrat idem Macrobius lib. 2. cap. 7. *Productus* (Publius) *Roma per Cæſaris Ludos omnes qui tunc ſcripta & operas ſuas in ſcenam locaverant, provocavit, ut ſinguli ſecum poſita materia pro tempore contenderent: nec ullo recuſante ſuperavit omnes; in quîs & Laberium: unde Cæſar arridens hoc modo pronunciavit:*

Favente tibi me victus es Laberi à Syro?

Statimque Publio palmam, & Laberio annulum aureum cum quingentis ſeſtertiis dedit. tunc Publius ad Laberium recedentem ait:

Quicum contendiſti ſcriptor, hunc ſpectator ſubleva.

Sed & Laberius ſequenti ſtatim commiſſione, mimo novo interjecit hos verſus:

Non poſſunt primi eſſe omnes in tempore.
Summum ad gradum cum claritatis veneris;
Conſiſtes ægre, & quam deſcendas, decides.
Cecidi ego, cadet qui ſequitur. Laus eſt publica.

3. *Cæſarem ita Laberii maledicentia & arrogantia offendebat*] De Laberio vide quæ notavimus ſupra ad lib. 16. cap. 7. pag. 876. Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 7. cauſam reddens, quare Cæſar quem Laberio favorem ante exhibuerat, in Publium tranſtulerit, poſtquam dixerat Laberium aſperæ libertatis equitem Romanum à Cæſare quingentis millibus invitatum, ſive potius coactum, ut prodiret in ſcenam, & ipſe ageret Mimos, quos ſcriptitabat, ut etiam ipſe Laberius in prologo conqueſtus fuerat, ſubjicit: *In ipſa quoque actione ſubinde ſe qua poterat ulciſcebatur, inducto habitu Syri: qui velut flagris cæſus, præripientiq; ſe ſimilis, exclamabat:*

ita Laberii maledicentia & arrogantia offendebat, ut acceptiores & probatiores ſibi eſſe Publii, quam Laberii Mimos prædicaret. hujus Publii ſententiæ feruntur pleræque lepidæ,[4] & ad communem ſermonum uſum commendatiſſimæ. ex quibus ſunt iſtæ ſingulis verſibus circumſcriptæ: quas libitum hercle eſt adſcribere:

Malum eſt conſilium, quod mutari non poteſt.
[5] *Beneficium dando accepit, qui digno dedit.*
Feras, non culpes, quod [6] *vitari non poteſt.*
Cui plus licet, quàm par eſt, plus vult, quàm licet.
Comes facundus in via pro vehiculo eſt.
[7] *Frugalitas inſerta eſt rumoris boni.*

Here-

Porro Quirites libertatem perdimus.
Et paulo poſt adjecit:
Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent.
Quo dicto univerſitas populi ad ſolum Cæſarem oculos & ora convertit, notantes impotentiam ejus hac dicacitate lapidatam. Ob hæc in Publium vertit favorem.

4. *Et ad communem ſermonum uſum commendatiſſimæ*] Ita edidit H. Stephanus. Vett. Codd. habent *commodatiſſimæ.* Et ita quoque videtur legiſſe Macrobius lib. 2. Saturnal. c. 7. ubi hunc locum ex Gellio noſtro tranſcripſit, habet enim *accommodatiſſimæ.* Veriſſimum autem eſſe, quod hîc Gellius de Publii Mimis ſcribit, præterquam quod ex Mimorum Reliquiis hodie adhuc ſuperſtitum, facile cuivis apparere poſſit, haud abs re erit utriuſque Senecæ, Patris & Filii de iis unum vel alterum teſtimonium adjungere: Ille enim Controverſiar. lib. 3. Controv. XVIII. inquit: *Caſſius Severus, ſummus Publii amator ajebat non illius hoc vitium eſſe, ſed illorum, qui illum ex parte, qua tranſire deberent, imitarentur: mitterent ea quæ apud eum melius eſſent dicta, quam apud quemquam Comicum, Tragicumque, aut Romanum aut Græcum.* Filius vero lib. I. De tranquillit. cap. II. *Nunquam me in bona re*, inquit, *mali pudebit auctoris. Publius Tragicis Comiciſque vehementior ingeniis, quoties mimicas ineptias & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantum ſiparia fortiora, & hoc ait:*

Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Idem Epiſtolâ VIII. *Quam multa Poëtæ dicunt, quæ à Philoſophis aut dicta ſunt aut dicenda? Non attingam Tragicos, aut Togatas noſtras: habent enim hæ quoque aliquid ſeveritatis, & ſunt inter comœdias & tragœdias mediæ: quantum diſertiſſimorum verſuum inter Mimos jacet? quam multa Publii non excalceatis, ſed cothurnatis dicenda ſunt? &c.*

5. *Beneficium dando accepit, qui digno dedit*] Ita hunc verſum etiam citat Macrobius. Membranæ verò Mſſ. olim in Eccleſiæ Friſingenſis Bibliothecâ aſſervatæ, ex quibus beneficio M. Velſeri optima Mimijamborum Publii Editio procurata, paulò aliter legunt:

Beneficium dando accipit, qui digno dedit.

6. *Vitari*] Macrobius, & Mſſ. Friſing. *mutari.*

7. *Frugalitas inſerta eſt rumoris boni*]

Ita

8 *Heredis fletus ſub perſona riſus eſt.*
Furor fit læſa ſæpius patientia.
9 *Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit.*
Ita amicum habeas, poſſe ut fieri 10 *hunc inimicum putes.*
Veterem ferendo injuriam 11 *vites novam.*
Numquam 12 *periclum ſine periclo vincitur.*

Nimium

a recte primus J. Scaliger ad Maniium ex lectione Ms. Vetuſtiſſ. Gellia-orum Excerptorum repoſuit; cum ilgo inepto aut plane nullo ſenſu leretur,

Frugalitas miſeria eſt rumoris boni.

ſerta autem, ut ibidem optime Scalier interpretatur, ad verbum eſt quod ræcis dicitur ἔμβλημα. Sic ut Pulius Syrus τὸ ἔμβλημα, quod Tiberii mporibus ne quidem conſtabat, quoiodo Latine diceretur, ut ex Suetonio gnoſcimus, jam pluſquam ſexaginta nnis antea *inſertam* verterat. Sed & *ſerta* dici poteſt, quæ aliter *inſtita* ditur, ut quoque ad Publii Mimos lem Scaliger animadvertit. Quomoo utrumque erit ab eadem origine: ræce: πάρυφος ὥσπερ τῆς ἐσθῆτος. Ut ſtita non eſt tota veſtis, ſed ſequela ornamentum: ita Frugalitas non mnino cauſa eſt rumoris boni, ſed aceſſit ornamentum illi. Quæ ſententia lane Publianæ elegantiæ eſt. Sic Terllianus lib. De Idololatria, literatum profanam inſertam prædicationis dololatriæ vocat: *Si fidelis*, inquit, *liras doceat inſertas Idolorum prædicaonis*. Ita recte corrigit Scaliger pro *rædicatione*. Idem Tertullianus eodem bro *inſignia, dignitatum inſertas* dixit, iſce verbis: *Cæterum purpura vel cætea inſignia, dignitatum inſertæ, dignitati & poteſtatibus Idololatriæ ab initio dicaa*. Inſignia & purpuram vocat inſeras dignitatum, quaſi dicas ornamenta, t eſt inſtita veſti, aut emblema annuo. Tam enim inſerta poteſt eſſe inſtia, quam emblema. Unde & Scaliger troque modo hunc verſum Græce interpretatus eſt. Pro emblemate enim ita verſum concipit:

Ἔμβλημα φειδὼ καλὸν εὐκλείας ἔφυ.

Pro inſtita verò hoc modo:

Λιτὴ δίαιτα πάρυφος ἐς εὐδοξίας.

8. *Heredis fletus*] Ita hunc verſum citat & Macrobius. In Ms. tamen Friſingenſi legitur:

Hæres fictus ſub perſona riſus eſt.

Quod vix ſenſum admittit. Prout vero hic citatur, eleganter ſignificat, Fletum hæredis eſſe riſum perſonatum, id eſt, diſſimulatum. Gaudet enim, etiamſi fleat.

9. *Improbe Neptunum accuſat*] Ita unico verſu hæc legenda; non ut vulgo, quaſi τὸ *improbe* pars foret verſus præcedentis. Eſt enim Trochaicus tetrameter; cujus hic ſenſus: Qui ſemel periculum expertus iterum exponit ſe periculo, imprudenter accuſat fortunam.

10. *Hunc*] Particula hæc abeſt apud Macrobium. In Scaligeriana Mimorum editione hic verſus legitur hoc modo:

Ita habeas amicum, poſſe ut fieri inimicum putes.

Ut ſit Trochaicus. In Ms. vero Friſing. eſt:

Ita amicum habeas, poſſe ut facile fieri putes hunc inimicum.

11. *Vites*] Apud Macrobium eſt *invitas*. Senſu non minus probo. & ita forte ſcripſerat Publius, cum in Ms. Friſing. aperte ſit:

Veterem ferendo injuriam invites novam.

12. *Periclum ſine periclo*] Ita & Macrobius. In Codice Friſingenſi eſt, *N. periculum ſine periculo v.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Nimium altercando [13] *veritas amittitur.*

Pars beneficii eſt, quod petitur [14] *ſi bellè neges.*

13. *Veritas amittitur*] Sic quoque Macrobius. At Ms. Friſingenſ. legit. *Veritas evertitur.*

14. *Si bellè neges*] Ita etiam Ms. Friſingenſ. apud Macrobium autem legitur, *ſi citò neges.*

CAP. XV.

Quòd Carneades Academicus elleboro ſtomachum purgavit, ſcripturus adverſus Zenonis Stoici decreta: deque natura, medeláque ellebori candidi & nigri.

1 CArneades Academicus,[2] ſcripturus adverſum Stoici [3] Zenonis libros, ſuperiora corporis elleboro candi-

CArneades Academicus] Hic novæ, ſive tertiæ Academiæ fuit auctor, ut tradunt Cicero, Clemens Alexandrinus, Sextus Empiricus, alii; quamvis Diogenes Laërtius Lacydem Arceſilæ diſcipulum & ſucceſſorem novæ faciat Academiæ auctorem. Vir exſtitit, ſi quis alius, ſtudioſiſſimus, magnamque gloriam præſertim in morali Philoſophia eſt aſſecutus, ut teſtatur idem Laërtius in ejus Vita; ubi & ſcribit, eum, cum Stoicorum libros & Chryſippi diligentiſſime legiſſet, adverſus ea bene diſputaſſe. Quod ipſi ita ex ſententia ſucceſſit, ut crebro diceret, *Niſi Chryſippus fuiſſet, ego non fuiſſem.* Hujus tamen rei quam de Carneade hic Gellius tradit, Laërtius non meminit. Sed fit quoque ejus mentio apud Plinium lib. 25. Hiſtor. Natural. cap. 5. Valerium Maximum lib. 8. cap. 7. & Fulgentium lib. 1. Mythologic. Idem tamen Fulgentius in Virgiliana Continentia, Chryſippo Elleborum tribuit: *Ego vero Chryſippi ellebori rancidulo acore poſtpoſito.* Quod haud dubie hauſerat ex Petronio, qui ſimiliter ſcribit: *Chryſippus, ut ad inventionem ſufficeret, ter elleboro animum deterſit.* Idem de Chryſippo tradunt Tertullianus de Anima cap. 6. & Hieronymus Comment. 1. in Epiſt. ad Galatas. Sed perperam, ut opinor, Chryſippo quoque tribuitur, quod ſolummodo ad Carneadem pertinet.

2. *Scripturus*] Nihil tamen hic Carneades ſcripſit, ut teſtantur Plutarchus & Laërtius. Animum itaque tantum ad ſcribendum induxit; nihil autem abſolvit. Valerius etiam Maximus lib. 8. cap. 7. eum non ſcribere, ſed diſputare voluiſſe ait.

3. *Zenonis*] Carneadem elleborum ſumpſiſſe reſponſurum Zenonis libris, ſcribit quoque Plinius lib. 25. cap. 5. Valerius vero Maximus non Zenonis, verum Chryſippi cauſâ id ab eo factitatum tradit lib. 7. c. 7. *Idem cum Chryſippo diſputaturus, elleboro ſe ante purgabat, ad exprimendum ingenium ſuum attentius & illius refellendum acrius.* Sed utrumque eſſe poteſt; cum Laërtius Carneadem Chryſippi cæterorumque Stoicorum libros diligenter lectitaſſe, atque eis contradixiſſe ſcribat. Per Zenonem autem, cujus mentio hic à Gellio fit, non tam videtur intelligendus Zeno Cittieus, Stoicorum princeps, quam Zeno quidam Tarſenſis, ſive, ut alii volunt, Sidonius, Dioſcoridis filius, Chryſippi Salenſis, ſive Tarſenſis diſcipulus & ſucceſſor, ut teſtis Suidas in Ζήνων. & cujus etiam meminit Laër-

andido purgavit; ne quid ex corruptis in ſtomacho humoribus ad domicilia uſque animi redundaret, & inſtanam, vigoremque mentis labefaceret. tanta curâ, tantoue apparatu ſui vir ingenio præſtanti ad refellenda, quæ ripſerat Zeno, aggreſſus. id quum in hiſtoria Græca leiſſem, quod *elleboro candido* ſcriptum erat, quid eſſet quævi. tum comperi duas ſpecies ellebori eſſe 4 diſcerniculo oloris inſignes, 5 candidi & nigri. eos autem colores non in

aërtius in Vita Zenonis. Quamvis, ſi is de Zenone Cittieo Gellium & Plium capere malit, non multum repuaturus ſim.

4. *Diſcerniculo coloris inſignes*] Mos loquendi Gellio peculiaris, pro, diſo colore præditas, ſive, quæ diverſo lore diſcernuntur. *Diſcerniculum* em proprie dicebatur acus, qua muliees capillos ſuos diſcernebant. Varro . 4. de L. L. *Diſcerniculum, acus, e capillos mulierum ante frontem divi. Eadem & diſcriminalis* vocata, em *diſcriminale*; & lapſus Iſidorus, i *diſcriminale* ab acu diſtinguit.

5. *Candidi & nigri. eos autem colores n in ſemine ellebori, neque in virgulis, d in radice dinoſci*] Mirum hic Gelım, nullas quod ad formam & colom differentias inter Elleborum candum & nigrum, niſi à radice deſumas proponere; cum tamen ſi inquiſirit, ut dicit, apud Græcos, facile ipſi currere potuit, non omnes in eadem, am hic adfert, fuiſſe ſententia; ſed ios in diverſam abiiſſe. Quod maniſtum ex Theophraſto, qui lib. 9. iſtor. Plantar. cap. 11. de utroque elboro diverſam ex aliorum ſententiâ, ſcriptionem tradit hiſce verbis: ὁ δ' ἐλλέβορος ὅτε μέλας καὶ λευ-ὶς, ὥσπερ ὁμώνυμοι φαίνονται. περὶ ὶ τῆς ὄψεως διαφωνοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ιοίους εἶναι, πλὴν τῷ χρώματι μόνον ιαφέρειν. τὴν δὲ ῥίζαν τοῦ μὲν λευὴν. τοῦ δὲ μέλαιναν. οἱ δὲ τοῦ μέλανος τὸ φύλλον δαφνῶδες, τοῦ δὲ λευκοῦ, πρασῶδες, τὰς δὲ ῥίζας ὁμοίας, πλὴν τῶν χρωμάτων. οἱ δ' ἀνομοίους λέγοντες, τοιάνδε φασὶν εἶναι τὴν μορφήν. τοῦ μέλανος μὲν καυλὸν ἀνθερικώδη ἢ ὅμοιον τῷ τοῦ νάρθηκος βραχὺν σφόδρα. φύλλον δὲ πλατανόσχιστον μῆκος ἔχον εὐμήκες. εὐθὺς δ' ἐκ τῆς ῥίζης ἠρτημένον τε καὶ ἐπιγειόφυλλον. πολύρριζον δ' εὖ μάλα ταῖς λεπταῖς καὶ χρησίμοις. Sic hunc Theophraſti locum cum viris doctiſſimis legendum cenſeo, cujus ſenſus Latine huc redit: *Elleborus vero niger & candidus, veluti æquivoce dici videntur; ſed de facie varia eſt ſententia. Alii enim ſimiles eſſe ajunt, præterquam quod colore inter ſe differant, alterius nempe radicem eſſe candidam, alterius nigram. Alii folium nigri, lauri colore, candidi porraceo ſcribunt, radices autem ſimiles, colore excepto. Qui vero diſſimiles dicunt, hujuſmodi formam eſſe tradunt. Nigri quidem caulem eſſe aſphodeli aut ferulæ ſimilem ſed valde brevem, folium platani modo fiſſum, ſtatim à radice pendens, & humi ſparſum, radices multas prætenues atque utiles.* Albi ellebori porro deſcriptionem nõ adjunxit Theophraſtus; & nigri quoque delineatio valde etiam confuſa in vulgatis exſtat. De utroque elleboro breviter etiam Plin. l. 25. Hiſt. Natur. c. 5. ubi facta mentione de ellebori genere, quod Melampodiũ dicitur, addit: *Quamobrem de omnibus ejus generibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

in ſemine ellebori, neque in virgulis, ſed in radice dinoſci. 6 candido ſtomachum & ventrem ſuperiorem vomitionibus purgari, 7 nigro alvum, quæ inferior vocatur, dilui: utri uſque

neribus dici ſimul convenit. Primo duo ſunt, candidum & nigrum. Hoc radicibus tantum intelligi tradunt pleriq;. Alii folia nigri, platani ſimilia, ſed minora nigrioraque, & pluribus diviſuris ſciſſa: albi, betæ inſipientis. Hæc quoque nigriora, & canalium dorſo rubeſcentia. utraque caule palmi ferulaceo, bulborum tunicis convoluto, radice vibratâ cæparum modo. Exactior vero ellebori albi delineatio habetur apud Dioſcoridem lib. 4. cap. 150. Ἐλλέβορος λευκὸς φύλλα ἔχει τοῖς τοῦ ἀρνογλώσσου, ἢ σεύτλου ἀγρίου, βραχύτερα δὲ καὶ μελάντερα καὶ τῇ ῥάχει ἐρυθρά· καυλὸν, περιφλοιζόμενον ὅτε ἄρξεται ξηραίνεσθαι· ῥίζαι δ' ὕπεισι πολλαὶ, λεπταὶ, ἀπὸ κεφαλίου μικροῦ καὶ ἐπιμήκους, ὡσπερεὶ κρομμύου, συμπεφυκυῖαι. Φύεται ἐν ὀρεινοῖς τόποις καὶ τραχέσι. Id eſt, *Elleborus albus folia fert plantaginis aut betæ ſylveſtris ſimilia, ſed breviora, nigriora, & dorſo rubeſcentia: caulem palmi altitudine, concavum: qui quidem tunicas quibus convolvitur abdicat, cum areſcere incipit. Radices ſubjacent numeroſæ, tenues ac fibratæ, ab exiguo & oblongo capitulo ceu cæpa exeuntes, eidemque annexæ. Naſcitur in locis montoſis & aſperis.* Capite quoque ſequenti ejuſdem libri, Dioſcorides deſcriptionem facit ellebori nigri, ſed quæ in quamplurimis abit à delineatione ellebori nigri, quam ante ex Theophraſto adduximus. Sic enim inquit: Ἐλλέβορος μέλας, &c. ἔχει τὰ φύλλα χλωρὰ, πλατάνῳ προσεμφερῆ, ἐλάττονα δὲ, πρὸς τὰ τοῦ σπονδυλίου καὶ πολυσχιδέστερα καὶ μελάντερα, καὶ ὑποτράχεα. καυλὸς βραχύς· ἄνθη δὲ λευκὰ, ἐμπόρφυρα, τῷ δὲ σχήματι βοτρυώδη· καὶ ἐν αὐτῷ καρπὸς κνίκῳ ὅμοιος, ὃν καὶ αὐτὸν καλοῦσιν οἱ ἐν Ἀντικύρᾳ σησαμοειδῆ· χρώμενοι πρὸς τὰς καθάρσεις αὐτῷ· ῥίζαι δ' ὕπεισι λεπταὶ, μέλαιναι, οἱονεὶ ἀπό τινος κεφαλίου κρομμυώδους ἠρτημέναι, ὧν καὶ ἡ χρῆσις· φύεται ἐν τραχέσι καὶ γεωλόφοις καὶ καταξήροις τόποις. Id eſt, *Veratrum nigrum folia habet viridia platani ſimilia, ſed minora, foliis ſpondilii proxima, pluribus diviſuris ſciſſa, nigriora & ſubaſpera, caulis brevis; flores candidi, purpuraſcentes, figura racemoſi: ſemen intus cnici, quod & Anticyræi ſeſamoides vocant, & in purgationes adhibent. Radices ſubſunt tenues, nigræ velut è capitulo quodam cæpæ ſimili dependentes, quarum etiam uſus eſt. Naſcitur in aſperis, editioribus, ſitientibuſque locis.* Hæc quidem ellebori nigri deſcriptio multum diverſa eſt à vulgari elleboro; quod uberius examinare, non eſt hujus loci. Vulgare autem veratrum magis convenit cum Theophraſti delineatione; quâ de re videndi rerum Botanicarum Scriptores.

6. *Candido ſtomachum & ventrem ſuperiorem vomitionibus purgari*] Ita Plinius lib. 25. cap. 5. *Candidum autem vomitione, cauſaſque morborum extrahit, quondam terribile. poſtea tam promiſcuum, ut plerique ſtudiorum gratia, ad pervidenda acrius, quæ commentabantur, ſæpius ſumitaverint.* Inter cæteras ellebori candidi virtutes, quas Dioſcorides l. 4 c. 150. recenſet, de eo quoq; ſcribit: Καθαίρει δὲ δι' ἐμέτων, ἄγων ποικίλα. *Vomitionibus autem purgat humores varii coloris extrahens.*

7. *Nigro alvum, quæ inferior vocatur, dilui*] Idem tradit Dioſcorides lib. 4. cap. 151. Καθαίρει δὲ τὴν κάτω κοιλίαν,

…ce hanc eſſe vim, ut humores noxios, in quibus cauſæ
…orborum ſunt, extrahant.[8] eſſe autem periculum, ne in-
…r cauſas morborum, omni corporum via patefacta, ea
…oque ipſa, in quibus cauſa vivendi eſt, exinaniantur:
…iſſoque omni naturalis alimoniæ fundamento homo
…hauſtus intereat. Sed elleborum ſumi poſſe tutiſſimè in
…ſula Anticyra[9] Plinius Secundus, in libris Naturalis Hiſto-
riæ,

…λίαν, ἄγων φλέγμα καὶ χολὴν καὶ
…τὸν ἢ μετὰ σκαμμωνίας διδόμενος
…ἀλῶν, < α. ἢ τριωβόλου ὁλκῆς.
…gat vero per inferna, trahitque pitui-
…& bilem, datum per ſe, aut cum
…mmonia & ſale, drachma una, ſeu obo-
…ribus. Et Plinius libro citato: *Ni-*
…m externum vocant, alii polorrizon,
…gat per inferna. Idem paulo poſt:
…bit alvum, & bilem, pituitaſque.

…8. *Eſſe autem periculum, &c.*] Utriuſ-
… Ellebori præſertim vero albi aſ-
…mptionem etiamſi variis morbis me-
…dis prodeſſe poſſit, eſſe tamen ma-
…g… cum periculo conjunctam, niſi
…mmâ cautione & curâ detur; teſtatur
…inius lib. 25. c. 5. *Album optimum,*
…d celerrime movet ſternutamenta, ſed
…tum terribilius nigro, præcipue ſi quis
…ratum potatorum apud antiquos le-
… contra horrores, ſtrangulatus, intem-
…vas ſomni vires, ſingultus infinitos,
…ſternutamenta, ſtomachi diſſolutio
… tardiores vomitus aut longiores, exi-
… aut nimios. Quippe alia dari ſoliti,
… concitarent vomitiones, ipſumque el-
…um extraherent medicamentis &
…eribus, ſæpe etiam ſanguine venis
…ſo. Iam vero & cum proſpere cedat,
…bili viſu variis coloribus vomitio-
…, & poſt vomitiones obſervatione al-
…alinearum diſpenſatione, totius corpo-
…râ, antecedente omnia hæc magno
…re famæ. Additque Veterum hoc
…è vitium, quod propter hos metus
…ius darent, cum elleborum celerius
…ropat, quo largius ſumitur.

Plinius Secundus in libris Naturalis Hiſtoriæ] Tradit hoc Plinius citato jam ſæpius lib. 25. cap. 5. *Druſum quoque apud nos*, inquit, *tribunorum popularium clariſſimum, cui ante omnes plebs ſtans plauſit, optimates vero bellum Marſicum imputavere, conſtat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra inſula, ibi enim tutiſſime ſumitur, quoniam ſeſamoides admiſcent.* Plinii hæc verba capienda de elleboro nigro; quamvis ipſe hoc Livii Druſi exemplum ſtatim ſubjungat exemplo Carneadis, qui elleborum album aſſumpſerat. Alioquin Plinius ipſe erravit, ſi putaverit Druſum quoque elleborum album hauſiſſe. Album enim non naſcitur in Anticyra. Sed paucis tantum in locis provenit, ut ipſe Plinius ibidem, & ante eum Theophraſtus Hiſt. Plant. lib. 9. c. 11. teſtatur. Nigrum vero ubique naſcitur; ſed præſertim probatur, quod in Helicone & Anticyrâ invenitur. Dioſcorides lib. 4. cap. 151. Φύεται ἐν τραχέσι καὶ γεωλόφοις καὶ καταξήροις τόποις. καὶ ἄριστος ὁ ἐκ τῶν τοιούτων λαμβανόμενος χωρίων. οἷος ἐστιν ὁ ἐξ Ἀντικύρας. καὶ γὰρ ὁ μέλας καὶ κάλλιστος ἐν αὐτῇ γίνεται. Id eſt, *In aſperis, editioribus, ſitientibuſque locis enaſcitur. Optimum quod ex locis hujuſmodi petitur, quale quod ex Anticyrâ: nigrum enim ibi probatiſſimum gignitur.* Hinc eſt, quod Anticyram pro elleboro veteres dixerint, quia optimum ibi inveniretur. Perſius Sat. IV.

Anticyras melior ſorbere meracas.

Horatius lib. De Arte Poëtica.

Si

riæ, ſcripſit: propterea Livium Druſum, qui tribunus plebis fuit, quum morbum, qui comitialis dicitur, pateretur, Anticyram navigaſſe, & in ea inſulâ elleborum bibiſſe ait; atque ita morbo liberatum. Præterea ſcriptum legimus, Gallos in venatibus tinguere elleboro ſagittas: quod his ictæ exanimatæ feræ teneriores ad epulas fiant: ſed propter ellebori contagium, vulnera ex ſagittis facta circumcidere latius dicuntur.

Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſtori Licino commiſerit. - -

Plutarchus lib. De cohibenda Irâ: καὶ τὴν μανίαν αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ Ἀντίκυρα θεραπεύει. *Et inſaniam ipſa per ſe ſanat Anticyra.* Sic Stephanus, ſive potius Hermolaus Bizantius De Urbibus, narrat Anticyrenſem quendam fuiſſe, qui Herculem elleboro dato, liberarit ab inſania: Ἀντίκυραι. πόλεις δύο, ἡ μία Φωκίδος, ὡς Δημήτριος ὁ Καλλατιανὸς, ἡ δὲ ἐν Μαλιεῦσιν, ὡς Ἀπολλόδωρος. ἐνταῦθά φασι τὸν ἐλλέβορον φύεσθαι τὸν ἀστεῖον. ἦν δὲ καὶ ἀνήρ τις Ἀντικυρεὺς, ὅν τινά φασιν ἐλλεβορίσαι τὸν Ἡρακλέα μετὰ τὴν μανίαν.

10. *Gallos in venatibus*] Scribit hoc quoque Plinius eodem loco: *Galli ſagittas in venatu elloboro tingunt, circumciſoque vulnere teneriorem ſentire carnem affirmant.*

Cap. XVI.

Anates Ponticas vim habere venenis detergendis potentem: atque inibi de Mithridati regis in id genus medicamenti ſollertia.

ANates Ponticas dicitur edundis vulgò venenis victitare. ſcriptum etiam [1] à Lenæo Cn. Pompeji liberto, Mithri-

A *Lenæo*] Meminit hujus quoque Suetonius lib. De Illuſtr. Grammat. ubi ait, Lenæum Pompejo Magno in omnibus pene expeditionibus comitem fuiſſe. eo vero ac filiis ejus defunctis, ſcholâ ſe ſuſtentaviſſe, atque docuiſſe in Carinis ad Telluris ædem, in quâ regione Pompejorum domus fuerat. Gratis autem manumiſſum fuiſſe ob ingenium & doctrinam, cum antea puer adhuc catenis ſurreptus, in patriam refugiſſet, perceptiſque liberalibus diſciplinis pretium domino ſuo retuliſſet. Hunc inter primos fuiſſe, qui apud Romanos de Re Medica quædam ſcriptis mandaverint, teſtatur Plinius l. 25. c. 2. Juſſu enim Pompeji Magni, qui debellato Mithridate, omni ejus regiâ prædâ potitus, ea, quæ Mithridates de herbarum viribus & uſu commentatus fuerat, in Latinum ſermonem tranſtulit; quo primum tempore hæc ſcientia ad Romanos pervenit.

ithridatem illum Ponti regem [2] medicinæ rei & reme-orum id genus ſollertem fuiſſe : [3] ſolitumque earum ſan-inem miſcere medicamentis, quæ digerendis venenis lent : eumque ſanguinem vel potentiſſimum eſſe in ea onfectione : [4] ipſum autem regem, aſſiduo talium mede-rum uſu, à clamdeſtinis epularum inſidiis caviſſe : quin ſcientem quoque ultro tentandi gratia venenum rabi-m & velox ſæpenumerò hauſiſſe : atque id tamen ſine xâ fuiſſe. quamobrem poſtea, [5] quum prœlio victus in ima regni refugiſſet, & mori decreviſſet, venena violen-ſſima feſtinandæ necis gratiâ fruſtrà expertus, [6] ſuo ſe ipſe

. *Medicinæ rei*] Pro, *Medicæ rei:* dus loquendi Gellianus. Sic infra 18. cap. 10. inquit, *Medicinæ diſ-inæ libros attigi.*

Solitumque earum ſanguinem miſce-medicamentis] Plinius lib. 25. Hiſtor. tur. cap. 2. de Mithridate : *Illius in-tum autumant, ſanguinem anatum ticarum miſcere antidotis; quoniam eno viverent.* De anatum Pontica-n ſanguine idem Plinius lib. 29. c. 5. uit : *Coagulum quoque agninum ad-ſus omnia mala medicamenta pollet; ſanguis anatum Ponticarum. Itaque ſpiſſatus ſervatur, vinoque diluitur. idam fœminæ anatis efficaciorem pu-t.* Sanguinem anatum utiliſſime in idotis miſceri ſcribit quoque Dioſ-ides lib. 2. cap. 97. Meminit & ejus ibonius Largus Compoſit. Medic. xxvii.

. *Ipſum autem regem aſſiduo talium delarum uſu, &c.*] Idem Plinius lo-citato lib. 25. *Mithridates maximus atate regum, quem debellavit Pompe-, omnium ante ſe genitorum diligentiſ-us vitæ fuiſſe argumentis, præterque â intelligitur. Vni ei excogitatum tidie venenum bibere præſumptis re-liis, ut conſuetudine ipſa innoxium t.*

. *Quum prælio victus*] Quod contigit ab U. C. anno IↃCXCI. ut conſtat ex Appiano in Mithridaticis. Dione lib. 36. Plutarcho in Pompejo. Floro lib. 3. cap. 5. aliiſque.

6. *Suo ſe ipſe gladio tranſegit*] De Mithridatis morte variant Auctores. Dion Caſſius lib. 36. ſcribit quidem Mithridatem poſt venenum fruſtra aſſumptum ſemet gladio ſuo ipſum vulneraſſe, ſed propter imbecillitatem ipſius, vulnus non adeo penetraſſe, ut lethale fuerit, ideoque ab iis, quos in filium emiſerat, lanceis & gladiis eſſe occiſum. Appianus etiam in Mithridaticis ait, eum militem Bituitum nomine, ad ſe interimendum invitaſſe. Sextus vero Aurelius Victor De Viris Illuſtribus ſcribit, Mithridatem immiſſum percuſſorem Gallum, auctoritate vultus territum, revocaſſe, & in cædem ſuam manum trepidantis adjuviſſe. Lucanus etiam innuere videtur, quoſdam fuiſſe, qui ſcripſerint Mithridatem acutiſſimo veneno extinctum, quorum opinionem & ipſe ſecutus lib. 1. De Bello Pharſalico, ubi inquit :

Poſt Cilicaſque vagos, & lapſi Pontica regis
Prælia barbarico vix conſummata veneno.

7. *Hujus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ipſe gladio tranſegit. 7 hujus regis antidotus celebratiſſima eſt, quæ Mithridatios vocatur.

7. *Hujus regis antidotus celebratiſſima eſt, quæ Mithridatios vocatur*] Mithridatis antidoti plures apud Galenum lib. 2. De Antidotis cap. 1. 2. & 9. formulæ inter ſe diverſæ habentur. A quibus etiam abeunt formulæ, quæ exſtant apud Celſum lib. 5. cap. 23. & Scribonium Largum Compoſit. CLXX. Plane itidem diverſam habet Plinius lib. 23. cap. 7. ubi ſcribit: *In ſanctuariis Mithridatis maximi regis devicti Cn. Pompejus invenit in peculiari commentario ipſius manus compoſitionem antidoti è duabus nucibus ſiccis, item ficis totidem, & rutæ foliis viginti ſimul tritis, addito ſalis grano. Et qui hoc jejunus ſumat, nullum venenum nociturum illo die.* Plinio in deſcriptione antidoti conſentit Serenus Sammonicus cap. 60.

Antidotos vero multis Mithridatica fertur
Conſociata modis, ſed Magnus ſcrinia regis
Cum caperet victor, vilem deprehendit in illis
Syntheſin, & vulgata ſatis medicamina riſit.
Bis denas rutæ frondes, ſalis & breve granum
Inglandeſque duas totidem cum corpore ficus.
Hæc oriente die parco conſperſa Lyæo
Sumebat. - - -

Satis hæc compoſitio vilis eſt, ut ait Sammonicus; & vix homine plebejo nedum rege digna. Plane etiam fallacem eſſe, ſcribit Joan. Rhodius in Notis ad Scribonium Largum, ſe obſervaſſe, cum peſtis Anno CIↃ IↃCXXXI. univerſam prope Italiam, ſed imprimis Patavinam urbem diris modis vaſtaret.

CAP. XVII.

Mithridatem Ponti regem quinque & viginti gentium linguis loquutum, Quintumque Ennium tria corda habere ſeſe dixiſſe, quod tres linguas percalluiſſet, Græcam, Oſcam, Latinam.

Q. Ennius tria corda habere ſeſe dicebat, quod loqui Græcè, & Oſcè, & Latinè ſciret. Mithridates autem Ponti atque Bithyniæ rex inclutus, qui à Cn. Pompejo bello ſuperatus eſt, 1 duarum & viginti gentium, quas ſub

DUarum & viginti gentium linguas percalluit, &c.*] Sic omnes Vett. Codd. In Stephanica editione eſt: *Quinque & viginti g. l.* Unde vero illud hauſerit, mihi ignotum. Sane & alii non niſi viginti & duarum gentium linguas Mithridatem calluiſſe ſcribunt. Ita Plinius lib. 7. Hiſt. Natur. cap. 24. *Mithridates duarum & viginti gentium rex, totidem linguis jura dixit, pro concione ſingulas ſine interprete affatus.* Item lib. 25. cap. 2. *Illum ſolum mortalium viginti duabus linguis locutum certum eſt, nec de ſubjectis gentibus ullum hominem per interpretem appellatum ab eo annis* LVI. *quibus regnavit.* Idem teſtatur & Solinus cap. 7. qui Plinium exſcripſit; quod & Gellius hoc capite, quemadmodum & duobus proxime præcedentibus, haud dubie fecerit.

Notio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ıb ditione habuit, linguas percalluit: earumque omnium entium viris haud umquam per interpretem colloquutus ſt: ſed ut quemque ab eo appellari uſus fuit, proinde linua & oratione ipſius, non minus ſcitè, quam ſi gentilis jus eſſet, locutus eſt.

CAP. XVIII.

Quod M. Varro C. Salluſtium hiſtoriæ ſcriptorem deprehenſum ab Annio Milone in adulterio ſcribit, & loris cæſum pecuniaque data dimiſſum.

M. Varro in litteris atque vita, fide homo multâ & gravis, in libro, quem ſcripſit *Pius, aut de Pace*, ..Sallustium ſcriptorem ſeriæ illius & ſeveræ orationis, in ıjus hiſtoria [1] notiones cenſorias fieri atque exerceri viemus, [2] in adulterio deprenſum ab Annio Milone [3] los bene cæſum dicit, & quum dediſſet [4] pecuniam, dimiſm.

Otiones cenſorias] Sic quidem omnes libri. Verum haud dubie endum *notas*, vel *notationes cenſorias.* am pridem, & primus quidem, quod ım, monuit Guiliel. Ranchinus Va. Lection lib. 1. cap. 5.

.. *In adulterio deprehenſum*] Sallum Hiſtoricum ſtupris & adulteriis ımem fuiſſe, Veteres non ſemel tentur; unde & Auctor Orationis invtivæ in Salluſtium, quæ vulgo Cicei adſcribitur, ait eum ob ſtupra & lteria ſenatu fuiſſe motum ab Ap. Claudio Pulchro, & L. Calpurnio ne Cenſoribus. quod accidit anno C. Iɔccııı. L. Æmilio Paullo & C. udio Marcello Coſſ. ut vult Pighius nnalibus. Suetonius etiam lib. de s Grammaticis, ſcribit Salluſtium à Pompejo Lenæo, Magni liberto, Satyra laceratum, & *laſtaurum, & lurconem & nebulonem popinonemque* appellatum, & vita ſcriptiſque monſtroſum. Hinc etiam eſt quod Lactantius lib. 2. Inſtit. Divin. dicat: *Quod quidem non fugit hominem nequam Salluſtium, qui ait: Sed omnis noſtra vis in animo & corpore ſita eſt; animi imperio, corporis ſervitio magis utimur. Recte ſi ita vixiſſet ut locutus eſt. Servivit enim fœdiſſimis voluptatibus; ſuamque ipſe ſententiam vitæ improbitate diſſolvit.*

3. *Loris bene cæſum*] Petronius: *Lorum de perâ ſolvit & me cæpit non perfunctorie verberare.*

4. *Pecuniam*] Quid ſi legas, *& cum dediſſet pœnam?* ut ad modo dictum, *loris bene cæſum* reſpiciat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XIX.

Quid Epictetus philoſophus dicere ſolitus ſit hominibus nequam & impuris diſciplinas philoſophiæ ſtudioſe tractantibus, & quæ duo verba obſervanda præceperit omnium rerum longè ſalubria.

FAvorinum ego audivi dicere Epictetum philoſophum dixiſſe, pleroſque iſtos, qui philoſophari videntur, philoſophos eſſe hujuſcemodi ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν. id ſignificat,[1] factis procul, verbis tenus. jam illud eſt vehementius, quod [2] Arrianus ſolitum eum dictitare [3] in libris, quos de Diſſertationibus ejus compoſuit, ſcriptum

ptum

F*Actis procul, verbis tenus*] Huc pertinent, quæ habet Arrianus Diſſertat. Epictet. lib. 2. cap. 19. cuius inſcriptio: Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν φιλοσόφων. *Ad eos qui verbo tenus duntaxat ſe pro Philoſophis gerunt.*

2. *Arrianum*] De quo vide quæ ſupra notata ad lib. I. cap. 2. pag. 9. & iis adde breve hoc, quod de Arriano habet elogium Photius in Bibliotheca: Οὗτος ὁ Ἀῤῥιανὸς, φιλόσοφος μὲν ἦν τὴν ἐπιστήμην, εἷς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ, καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, καὶ Μάρκου τοῦ Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο. ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον, ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. Id eſt, *Hic Arrianus profeſſione Philoſophus, unus, ex Epicteti familiaribus, Adriani, & Antonini Pii, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit, & ob ſingularem doctrinam novi Xenophontis cognomen adeptus, cum alios in republica magiſtratus geſſit, tum ad ipſum quoque conſulatum aliquando pervenit.*

3. *In libris, quos de Diſſertationibus ejus compoſuit*] Diſſertationum libri, quorũ hic Gellius meminit, haud dubie iidem ſunt, quos Simplicius in Procemio Comment. ad Epicteti Enchiridion Διατριβῶν nomine vocat, in quibus ait Arrianum de vita & morte Epicuri egiſſe prolixis libris. Qui omnino alii fuere ab iis, qui hodie exſtant & vulgo inſcribuntur Ἀῤῥιανοῦ Ἐπίκτητος; ipſe vero Arrianus in Præfatione ad L. Gellium Λόγους τοῦ Ἐπικτήτου appellat. Cum in iis nihil fere habeatur, quod ad vitam & mortem Epicteti pertineat. Sententia vero hæc Epicteti, quam Gellius hic ſubjicit, ad vitam Epicteti omnino ſpectare videtur; neque hodie quod ſciam, in libris Arriani ſuperſtitibus occurrit. Quorum etiam quatuor duntaxat ſuperſunt, cum olim duodecim fuerint; quemadmodum etiam Διατριβῶν libri octo ab Arriano conſcripti fuerint, ut teſtatur Photius in Bibliotheca, ubi de Arriano inquit: Ἔγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα. τῶν μὲν Διατριβῶν Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου ὅσα ἴσμεν βιβλία ὀκτὼ. τῶν δὲ Ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτή-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

um reliquit. Nam quum, inquit, animadverterat homi-
em pudore amiſſo, importuna induſtria, corruptis mori-
us audacem, confidentem linguâ, cæteraque omnia præ-
rquam animum procurantem, iſtiuſmodi, inquit, homi-
em, quum viderat ſtudia quoque & diſciplinas philoſo-
iæ contrectare, & [4] phyſica [5] adire, & meditari dialecti-
, multaque id genus theoremata [6] ſuſpicari ſciſcitarique,
clamabat deûm atque hominum fidem, ac plerumque
ter clamandum his eum verbis increpabat: [7] ἄνθρωπε,
ῦ βάλλεις; σκέψαι εἰ κεκάθαρται τὸ ἀγγεῖον, ἂν γὰρ
ὼ οἴησιν αὐτὰ βάλλῃς, ἀπώλετο. ἢν σαπῇ, ἢ οὖρον, ἢ
ξος γένοιτο ἂν, ἢ τι τούτων χεῖρον. nihil profecto his ver-
s gravius, nihil verius: quibus declarabat maximus phi-
ſophorum litteras, atque doctrinas philoſophiæ, quum
hominem falſum, atque degenerum influxiſſent, verti,
utari, corrumpi, &, quod ipſe [8] κυνικώτερον, urinam fie-
, aut ſi quid eſt urina ſpurcius. Præterea idem ille Epicte-
s, quod ex eodem Favorino audivimus, ſolitus dicere eſt,
o eſſe vitia multo omnium graviſſima ac tæterrima, in-
tolerantiam

κτήτου βιβλία δώδεκα. *Scripſit &*
a volumina: Diſſertationum Epicteti
ceptoris, quos novimus, Libros octo; Ser-
num vero ipſius Epicteti Libros duode-
a. Ὁμιλιῶν libros vocat Photius,
os Auctor noſter infra lib. 19. cap. 1.
αλέξεων appellat, ubi & quædam ex
nto libro adducit. Supra etiam lib.
cap. 2. Diſſertationum Epicteti ab
iano digeſtarum nomine eoſdem
cavit. Quas ſi quis melioribus ratio-
bus atque ego habeam, inſtructus, et-
n hoc loco ab Auctore noſtro deſi-
ari putet, poſtquam mihi de iis con-
erit, lubenter pedibus in ſententiam
s diſceſſurus ſum.

4. *Phyſica*] Cod. Tornæſ. *Phyſicam*;
paulo poſt *Dialecticam*.

5. *Adire*] Quid ſi legeres, *Et phyſi-ca audere?*

6. *Suſpicari*] Leges fortaſſe rectius, *ruſpari*, quod eſt, *ſcrutari*, ut Nonius exponit, ſive, *ſtudioſe quærere.* Quomodo eo uſus Accius in Nyctegreſia, & Meleagro, ut ex Nonio liquet; item Apulejus in Apologiâ, & Tertullianus de Pallio cap. 2.

7. Ἄνθρωπε, ποῦ βάλλεις; &c.] Id eſt, *Mi homo, ubinam mittis? conſidera numquid purgatum vas ſit? Nam ſi ad inanem opinionem ea immittas, prorſum interierint. Sin computreſcant, in urinam, aut acetum convertentur; aut ſi quid iis ipſis eſt deterius.*

8. Κυνικώτερον] *Magis cynicum*, hoc eſt, *multo acerbius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tolerantiam & incontinentiam; quum aut injurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus; aut à quibus rebus voluptatibuſque nos tenere debemus, non tenemus. itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat; eaque ſibi imperando, atque obſervando curet: is erit pleraque impeccabilis: vitamque vivet tranquilliſſimam. verba duo hæc dicebat [9] ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

9. Ἀνέχου καὶ ἀπέχου] *Suſtine & abſtine.*

CAP. XX.

[1] *Verba ſumta ex ſympoſio Platonis numeris coagmentiſque verborum ſcitè, modulatè, apteque exercendi gratia in Latinam orationem verſa.*

SYmpoſium Platonis apud philoſophum Taurum legebatur. verba illa Pauſaniæ inter convivas amorem vice ſua laudantis: ea verba ita prorſum amavimus, ut meminiſſe etiam ſtuduerimus. ſunt adeò, quæ meminimus, verba hæc: [2] πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδε ἔχει. αὐτὴ ἐφ᾽ ἑαυτῆς πραττομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρά· οἷον νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι. οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ, καλὸν οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται· μὴ ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾷν, καὶ ὁ ἔρως, οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς, οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ᾽ ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾷν.

Hæc

V*Erba &c. ſcite, modulate, apteque exercendi gratia in Latinam orationem verſa*] Titulus hic omnino arrogantiſſimus eſt, nec modeſtiæ, quam Gellius alibi, & in ipſo etiam hoc capite, in Græcis vertendis adhibere ſolet, minime conveniens. Quod ſatis evincit, ut Henricus Stephanus quoque animadvertit, inſcriptionem hanc huic capiti potius à ſciolo quodam, quam ab ipſo Gellio, eſſe præfixam.

2. Πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδε ἔχει, &c.] Hoc eſt, *Omnis enim actio ſic ſeſe habet. Nam ipſa quantum in ſemetipſa agitur, neque honeſta, neque turpis eſt: quemadmodum ſunt quæ nunc nos ipſi facimus, aut bibere, aut cantare, aut diſputare. Non enim eſt horum honeſtum per ſeipſum* quicquam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Hæc verba ubi lecta ſunt; 3 atque ibi Taurus mihi, Heus, inquit, tu rhetoriſce (ſic enim me in principio recens in diatribam acceptum appellitabat, exiſtimans eloquentiæ unius extundendæ gratiâ Athenas veniſſe) videſne inquit, [4] ἐνθύμημα crebrum, & coruſcum, & convexum, brevibuſque, & rotundis numeris, cum quadam æquabili circumactione devinctum? habeſne nobis dicere in libris rhetorum veſtrorum tam aptè, tamque modulatè compoſitam orationem? ſed hos, inquit, tamen numeros cenſeo videas [5] ὀδοῦ πάρεργον. ad ipſa enim Platonis penetralia, ipſarumque rerum pondera, & dignitates pergendum eſt; non ad vocularum ejus amœnitatem, nec ad verborum venuſtates deverſitandum. Hæc admonitio Tauri, de orationis Platonicæ modulis, non modò non repreſſit, ſed inſtinxit etiam nos ad elegantiam Græcæ orationis verbis Latinis affectandam: atque uti quædam animalium parva & vilia ad imitandum ſunt, quas res cumque audierint, viderintve, petulantia; proinde nos ea, quæ in Platonis oratione demiramur, non æmulari quidem: 6 ſed lineas, umbraſque facere 7 quæſivimus, & auſi ſumus. velut ipſum hoc eſt, quod ex illis iſdem verbis ejus effinximus: *Omne*, inquit, *omnino factum ſic ſeſe habet. neque turpe eſt quantum in eo eſt, neque honeſtum: velut eſt, quas facimus nunc ipſi res, bibere, cantare, diſſerere; nihil namque horum ipſum ex ſeſe honeſtum eſt.* 8 *quale quum fieret modo factum eſt, tale exiſtitit. ſi rectè, honeſteque*

quicquam, ſed in actione, ut quidem eſt actum, ejuſmodi evenit. Nam honeſte geſtum & recte, honeſtum fit, contra vero, turpe. Eodem modo & amare ipſum, & amor, non omnis quidem honeſtus eſt, neque commendatione dignus; verum is, qui amare honeſte nos adhortatur.

3. *Atque ibi Taurus mihi*]. *Atque* hoc loco eſt, ſtatim. Vid. ſupra lib. 10. cap. ultim.

4. Ἐνθύμημα] *Commentum.*

5. Ὀδοῦ πάρεργον] *Obiter.*

6. *Sed lineas umbraſquefacere quæſivimus*] H. Stephanus veroſimile putat Gellium ſcripſiſſe, *ſed lineas umbraſque eorum facere quæſivimus.* Id eſt, ea delineare & adumbrare.

7. *Quæſivimus &*] Has duas voces non habet Cod. Tornæſ. nec Vett. Edd.

8. *Quale quum fieret modo factum eſt*] Stephano multo magis placet: *Sed quali, quum fieret, modo factum eſt.*

 9. Sic

neſteque factum eſt: tum honeſtum ſit: ſin parum rectè: turpe ſit. 9 *ſic amor non honeſtus omnis, neque omnis laude dignus.* 10 *ſed qui facit nos, ut honeſtè amemus.*

9. *Sic amor non honeſtus omnis*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *ſic amare, ſic amor n. h. o.*

10. *Sed qui facit*] Stephanus repoſnit, *ſed qui commonefacit*, quod reſpondet Platonis verbo ὁ προτρέπων. Quod neutiquam per verbum ſimplex *facit*, reddi poteſt.

CAP. XXI.

Quibus temporibus poſt Romam conditam Græci, Romanique illuſtres viri floruerint ante ſecundum bellum Carthaginienſium.

UT conſpectum quemdam ætatum antiquiſſimarum, item virorum illuſtrium, qui in his ætatibus nati fuiſſent, haberemus; ne in ſermonibus fortè inconſpectum aliquid, ſuper ætate, atque vita clarorum hominum, temerè diceremus; ſicuti ſophiſta ille [1] ἀπαίδευτος, qui publicè nuper diſſerens Carneadem philoſophum à rege Alexandro Philippi filio pecuniâ donatum, & Panætium Stoïcum cum ſuperiore Africano vixiſſe dixit: Ut ab iſtiuſmodi, inquam, temporum, ætatumque erroribus caveremus, excerpebamus ex libris, qui Chronici appellantur, quibus temporibus floruiſſent Græci ſimul atque Romani viri, qui vel ingenio, vel imperio nobiles inſigneſque [2] poſt conditam Romam fuiſſent; ante ſecundum bellum

lum

Ἀπαίδευτος] *Ineruditus.*

2. *Poſt Romam conditam*] Ex variis de Urbis Romæ conditu ſententiis, quas Onuphrius Panuinus Commentar. in lib. I. Faſtor. accuratiſſime in ſuas claſſes diſtribuit, atque recenſuit, duæ potiſſimum hoc tempore celebres ſunt. Quarum altera tribui ſolet Verrio Flacco, & vulgo dicitur Capitolinorum Faſtorum, quæ Romam conditam ſtatuit anno IV. Olymp. VI. Altera vero Varronis eſt, ut auctor Plutarchus in Romulo, quæque longe plurimos ſectatores habuit, atque hodie adhuc habet, & Urbis Palilia conſtituit in annum III. exeuntem Olymp. VI. Eſt & tertia ſententia, quæ Urbis annum natalem confert in ann. I. exeuntem Olympiad. VII. quæ Græcos præſertim aſſertores habuit Eratoſthenem ſcilicet Cyrenæum, Apollodorum, Polybium, Dionyſium Halicarnaſſ. Dio-

dorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

um Carthaginienſium: eaſque nunc excerptiones noſtras
ariis, diverſiſque in locis factas, curſim digeſſimus. ne-
ue enim id nobis negotium fuit, ut acri, atque ſubtili curâ
xcellentium in utraque gente hominum [4] συγχρονισμὺς
omponeremus, ſed ut Noctes iſtæ quadamtenus his quo-
ue hiſtoriæ floſculis leviter injectis aſpergerentur. ſatis
utem viſum eſt in hoc commentario de temporibus pau-
orum hominum dicere: ex quorum ætatibus de pluribus
uoque, quos non nominaremus, haud difficilis conjectura
eri poſſet. incipiemus igitur à Solone claro: quoniam
de Homero & Heſiodo inter omnes ferè ſcriptores con-
itit, ætatem eos egiſſe vel iſdem ferè temporibus, vel Ho-
erum aliquanto antiquiorem: utrumque tamen ante Ro-
am conditam vixiſſe, [6] Silviis Albæ regnantibus, annis
poſt

rum Siculum, Anonymum in De-
ipt. Olympiad. Inter Latinos etiam
. Catonem, Q. Catulum Lutatium,
Sempronium, Corn. Nepotem, alios;
orum etiam ſententiam ſequitur Ste-
an. Vinand. Pighius in Conſumma-
ſimo Annalium Romanorum Ope-
. Inſtituti & loci ratio non permit-
, ut haſce ſententias uberius diſcu-
mus; verum de iis prolixius tractan-
; vide ſis Onuphrium lib. allegato,
Scaligerum De Emendat. Temp. l. 5.
denique Dionyſ. Petavium lib. 9. De
octrinâ Tempor. c. 45. &c. Nos in ſe-
entibus aut Varronis calculū, aut Ca-
olinos Faſtos ut plurimū ſequimur.

3. *Ante ſecundum bellum Carthagi-
nſium*] Quod cœpit anno ab U. C.
xxxv. P. Cornelio Scipione, & T.
mpronio Longo Coſſ. ut Pighius in
nnalibus; quos tamen, ut & hujus
lli initium alii ad annum ſequentem
erunt. Decimo vero ſeptimo de-
um anno exitū habuit Coſſ. T. Clau-
o Nerone, M. Servilio Gemino ann.
C. IↃLI. vel ut alii an. U. C. IↃLCII.

4. Συγχρονισμὺς] *Congruentia-
pora.*

5. *De Homero & Heſiodo*] De utriuſque horum ætate ex Variorum ſententia egit Auctor noſter ſupra lib. 3. c. 11. ubi vide, quæ notata ſunt. Quam variè autem Veteres ipſi in Homeri ætate deſignandâ variaverint, ex unico Euſebii teſtimonio manifeſtū reddi poteſt, qui in Chronico ad num. IↃCCCCVIII. ſcribit: *Homerus ſecundum quorundam opinionem his fuiſſe temporibus judicatur. Quanta autem de eo apud Veteres diſſonantia fuerit, manifeſtum eſſe poterit ex ſequentibus. Quidam eum, ex quibus Crates, ante deſcenſum Heraclidarum ponunt. Eratoſthenes poſt centeſimum annum Trojanæ captivitatis. Ariſtarchus Ionica migratione, ſive poſt annos centum. Philochorus migrationis Iônicæ tempore, ſub Archippo Athenienſium magiſtratu, & poſt captam Trojam anno* CLXXX. *Apollodorus Athenienſis* CCLX. *anno everſionis Ilii. Exſtiterunt alii, qui modico ante quam Olympiades inciperet, id eſt* CCCC. *retro annis à Trojanâ captivitate, eum fuiſſe putant; licet Archilochus viceſimam tertiam Olympiadem & quingenteſimam Trojanæ everſionis ſupputet.*

6. *Silviis Albæ regnantibus*] Albâ

 ſcili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

poſt bellum Trojanum, ut 7 Caſſius in primo annalium de Homero atque Heſiodo ſcriptum reliquit, 8 plus centum atque ſexaginta, ante Romam autem conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum & ſexaginta. 9 Solonem ergo accepimus

unum

ſcilicet Silvio, Æneæ Silvii filio; ad cujus annum regni ſextum, ſive num. Euſebian. IↃ CCCCXCVI. Hieronymus in Chronico Euſebiano ſcribit: *Quidam Homerum & Heſiodum his temporibus fuiſſe ſcribunt.* in quo ſequitur ſententiam Caſſii, ut bene ibi notavit Scaliger. Nam anni CLX. cum numero IↃCCCXXXV, in quo Troja capta, compoſiti, efficiunt numerum IↃ CCCCXCV. qui numerus uno anno minor ſuperiori eſt, ad quem Hieronymus dixit quoſdam ſcripſiſſe, Homerum & Heſiodum vixiſſe. Quod nullius eſt momenti, cum etiam ipſe Caſſius annis plus centum & ſexaginta, poſt bellum Trojanum, Homerum & Heſiodum floruiſſe ſcripſerit.

7. *Caßius*] Intelligitur L. Caſſius Hemina, qui floruit ludis ſecularibus quartis C. Cornelio Lentulo, & L. Mummio Achaico Coſſ. anno V. C. IↃCVIII. ut teſtis eſt Cenſorinus de Die Natali cap. 17. nec confundendus cum Caſſio Severo, qui ſub Auguſto & Tiberio vixit, ut aliqui faciunt: quos bene notat Voſſius lib. 1. De hiſt. Latin. cap. 7. & cap. 21. Scripſit noſter Annalium libros quatuor, qui omnes temporum injuria periêre, exceptis fragmentis quibuſdam hinc inde in Veterum libris adductis.

8. *Plus centum atque ſexaginta*] Lipſius in Notis ad Vellejum Paterculum hic corrigendum cenſet, *Plus ducentis atque ſexaginta* ſcil. annis poſt bellum Trojanum, ut hoc modo conveniat cum ſententia Cornelii Nepotis, qui in primo Chronicorum, ut ſtatim ſequitur, de Homero dixit, eum vixiſſe annis circiter centum & ſexaginta ante Romam conditam. Sed, ut optime Salmaſius ad Solinum notavit, hic annorum numerus apud Caſſium non eſt mutandus; cum opinio Caſſii nihil commune habeat, cum ſententia Nepotis. Sed uterque alios ſequutus eſt auctores: Caſſius enim paullo plus quam centum & ſexaginta annos poſt Trojam captam Homerum vixiſſe voluit: Nepos vero annis centum & ſexaginta ante Romam conditam. Nepotis ſupputationi calculum addere & conſenſum omnes ferme Latinos ſcriptores, uberius ſupra pag. 240. & 241. ex Salmaſio annotatum eſt.

9. *Solonem ergo accepimus, &c. leges ſcripſiſſe Athenienſium*] Omnes Auctores conſentiunt Solonem hoc præſtitiſſe Olympiade quadrageſima ſextâ: quamvis alii alium ejus deſignent annum. Anonymus enim in Deſcriptione Olympiad. annum ponit tertium. Quod etiam confirmat Diogenes Laërtius in Solone, ubi dicit eum floruiſſe circa Olympiad. XLVI. ejuſque anno III. Archontem Athenienſium fuiſſe: atque eo tempore leges ſuas conſtituiſſe: quod veriſſimum eſt. Euſebius vero in Chronico ejuſdem Olympiad. anno II. Solonem leges ſuas ſcripſiſſe vult: *Solon*, inquit, *Draconis legibus antiquatis, extra eas, quæ ad ſanguinem pertinebant, jura ſua conſtituit.* Qui id etiam factum notat anno regni Tarquinii Priſci vigeſimo quarto, non vero trigeſimo tertio, ut Gellius ſcribit. Et ſane, cum Tarquinius Priſcus ſecundum Hieronymum in Chronico Euſebiano Romæ regnum adierit Olympiad. XL. an. III. vel, ut alii volunt, Olymp. XLI. an. II. ſive anno U. C. CXXXIX. Solon vero leges ſuas tulerit Olympiad. XLVI. neceſſario inde ſequitur, id non ultra vige-

ſimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ınum ex illo nobili numero ſapientum, leges ſcripſiſſe A-henienſium, [10] Tarquinio Priſco Romæ regnante; anno re-gni ejus triceſimo tertio. [11] Servio autem Tullo regnante, [12] Piſiſtratus Athenis tyrannus fuit, [13] Solone antè in exi-lium

ımum quartum regni Tarquinii Priſci actum fuiſſe. Lapſus itaque hoc loco Gellius παραχρονισμῷ novem aut de-cem annorum: niſi forte quis dicat in Codicibus Gellii numerum mendo-ſum XXXIII. pro XXIII. irrepſiſſe. ideo-que ita reſcribendum.

10. *Tarquinio Priſco Romæ regnante*] Quo tempore hic regnum adierit, opti-me notat Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 3. Παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν ἐνιαυτῷ δευτέρῳ μάλιστα τῆς μιᾶς καὶ τεσσαρακοστῆς Ὀλυμπιάδος ὁ Ταρκύνιος, ἣν ἐνίκα στάδιον Κλεωνίδας ὁ Θηβαῖος, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἡνιοχίδου. Id eſt, *Regnum accepit Tarquinius anno ſecundo primæ & qua-drageſimæ Olympiadis, quâ victor ſtadio erat Cleonidas Thebanus, Archonte Athe-nis Heniochidâ.* Regnavit vero annis XXXVII. vel, ut alii, ann. XXXVIII.

11. *Servio autem Tullo regnante*] Ser-vius Tullus Tarquinii Priſci gener, poſt ejus cædem, regnare cœpit anno IV. Olympiad. L. Archonte Athenis Ar-cheſtratide, ut ſcribit Dionyſius Hali-carnaſſ. l. 4. qui eſt annus U.C. CLXXVI. ſecundum Faſtos Capitolinos: ex Var-ronis verò calculo ann. U. C. CLXXVII. Regnum ſumma cum laude admini-ſtravit per annos XLIV. donec ipſi gene-ri ſui Tarquinii ac filiæ execrando par-ricidio vita erepta eſt.

12. *Piſiſtratus Athenis tyrannus fuit*] Tyrannidem Piſiſtratus invaſit Olym-piad. L. anno I. ut eſt apud Anonymum in Deſcriptione Olympiad. Illud au-tem certum, quod eo tempore, quo Pi-ſiſtratus tyrannidem arriperet, Athenis Archon Comias fuerit, ut in Vita So-lonis docet Plutarchus: Ἐπὶ Κωμίου ἤρξατο τυραννεῖν Πεισίστρατος. *Ar-chonte Comiâ Piſiſtratus cœpit dominari.* Petavius in Paralipomenis Librorum de Doctr. Temporum, Piſiſtratum ty-rannidem primum Athenis arripuiſſe vult ann. I. Olympiad. LV. ad quem an-num etiam Comiam Archontem re-fert: ac Anonymi Olympiad. Scriptoris auctoritatem elevare conatur. Quem, ſi tanti rem putaveris, adi ſis: Nobis e-nim uberius eam diſcutere hîc, nec va-cat, nec lubet.

13. *Solone ante in exilium volunta-rium profecto*] Solonem Athenis abiiſſe poſtquam Piſiſtratus Tyrannidem oc-cupaverat, teſtatur etiam Diogenes Laërtius in ejus Vita: Ἤδη δὲ αὐτοῦ (Πεισιστράτου) κρατοῦντος οὐ πείθων, ἔθηκε τὰ ὅπλα πρὸ τοῦ στρατηγίου, καὶ εἰπὼν, καὶ ἐργῶν, Ὦ πατρίς, βεβοήθηκά σοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἀπέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον καὶ εἰς Κύπρον. I. e. *Sed cũ Piſiſtrato jam dominante nemini perſuaderet, arma ante Prætorium deponens, & inquiens: O Patria & verbo & re opem tibi tuli, in Ægyptum atque in Cyprum navigavit.* Quamquam Laërtius in eo fallat, quod putaverit Solonem Piſiſtrato dominan-te demum in Ægyptum navigaſſe: cum omnino Solon hanc peregrinationem ſuſceperit, poſtquam leges condidiſſet, ut robur iis poſt abſentiã decennalem compararet, ut ex Plutarcho in Solone, quoque obſervavit Meurſius in Solonis Vita. Sic etiam non videtur veroſimi-le, quod Plutarchus de Solone ſcribit, eum ſcilicet Athenis manſiſſe, etiam poſt occupatam à Piſiſtrato tyranni-dem, quamvis amici ejus ſuaderent, ut abiret: quod etiam legere eſt apud Ælianum Var. Hiſtor. lib. 8. cap. 16. Sed præter Gellii & Diogenis Laërtii teſtimonium contrarium, illud ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lium voluntarium profecto: 14 quoniam id ei prædicenti non creditum eſt. 15 Poſtea Pythagoras Samius in Italiam venit

etiam evinci poteſt ex Epiſtolis, quæ leguntur apud Laërtium, tam nomine ipſius Piſiſtrati ad Solonem datis, quibus eum ad reditum in patriam invitat: quam Solonis nomine ad Piſiſtratum Reſponſione, quâ reditum ſuum excuſat, utpote qui, eo dominante, ſibi honeſtus eſſe non poſſet. Quamvis enim haſce epiſtolas non à Piſiſtrato ipſo, nec Solone conſcriptas exiſtimem, ſed ipſorum nomine confictas, liquet tamen ex iis, Veteres in eâ fuiſſe opinione, Solonem ſub Piſiſtrati tyrannide Athenis non commoratum fuiſſe. Optime etiam Meurſius in Solone obſervat, tum demum Solonem profectionem in Lydiam ad Crœſum inſtituiſſe, ut tradit Diogenes Laërtius. Secus atque facit Plutarchus, & eo prior quoque Herodotus: qui in eo errant, quod commemorent Crœſum à Solone aditum, poſtquam confirmandis legibus in decennium peregre abiiſſet, quod neutiquam fieri potuit. Cum, ut antea etiam notatum, Solon leges ſuas ſcripſerit Olympiade XLVI. Crœſus vero regnare demum cœperit Olympiad. LIV. anno II. ut teſtatur Euſebius in Chronico.

14. *Quoniam id ei prædicenti non creditum eſt*] Quomodo Solon Piſiſtrati Tyrannidem præviderit, atque prædixerit, narrat Laërtius in ejus Vita: Ἀΐξας γὰρ (ὁ Σόλων) εἰς τινα ἐκκλησίαν μετὰ δόρατος καὶ ἀσπίδος, προεῖπεν αὐτοῖς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Πεισιστράτου· καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ βοηθεῖν ἕτοιμος εἶναι, λέγων ταῦτα, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν μὲν σοφώτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερος εἰμί. σοφώτερος μὲν τῶν ἀπάτην Πεισιστράτου μὴ συνιέντων· ἀνδρειότερος δὲ τῶν ἐπισταμένων μὲν, διὰ δέος δὲ σιωπώντων. Id eſt, *Cum enim Solon in concionem quandam cum haſta clypeoque proſiliiſſet, non ſolum Piſiſtrati conatum prædixit, ſed & ſe ad reſiſtendum paratum eſſe oſtendit his verbis: Ego quidem, Athenienſes, quibuſdam ſapientior, quibuſdam vero fortior ſum: ſapientior his, qui Piſiſtrati dolum non intelligunt: his autem fortior, qui intelligunt quidem, ſed ob metum tamen ſilent.* Atque hinc eſt quod Valerius Maximus lib. 5. cap. 3. de Solone dicit: *Piſiſtrati tyrannidem primus vidit orientem: & ſolus armis opprimi palam dictitare auſus eſt.* Addit autem Laërtius, ſenatum, qui Piſiſtrato favebat, Solonem pro inſano habuiſſe: Solonem vero dixiſſe:

Δείξει δὴ μανίην μὲν ἐμὴν βαιὸς χρόνος ἀστοῖς,
Δείξει, ἀληθείης ἐς μέσον ἐρχομένης,

Id eſt,

Oſtendet furorem meum breve tempus civibus,
Oſtendet, veritate in medium procedente.

Subjicit quoque Laërtius Elegiam Solonis, qua Piſiſtrati tyrannidem prædixerit, quæ talis erat:

Ἐκ νεφέλης φέρεται χιόνος μένος ἠδὲ χαλάζης,
Βροντὴ δ' ἐκ λαμπρῆς γίνεται ἀστεροπῆς.
Ἀνδρῶν δ' ἐκ μεγάλων πόλις ὄλλυται. ἐς δὲ μονάρχου
Δῆμος ἀϊδρείῃ δουλοσύνην ἔπεσεν.

Id eſt,

Ex nebula fertur nivis vis, grandiniſque
Tonitruſque ex ſplendido generatur fulgure.
Viris autem ex magnis urbs perit, & in Monarchæ
Populus inſciens ſervitutem concidit.

15. *Poſtea Pythagoras Samius in Italiam venit*] Jamblichus De Vita Pythagoræ ſcribit, Eum veniſſe in Italiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...enit, [16]Tarquinii filio regnum obtinente: cui cognomentum

...τὴν Ὀλυμπιάδα τὴν δευτέ... ἐπὶ ταῖς ἑξήκοντα, *circa Olympia... m ſexageſimam ſecundam.* Quod an ... ſe habuerit, mox videbimus. Cau... n vero, quare in Italiam Pythagoras ...ofectus fuerit, refert Laërtius in ejus ...tâ, hanc fuiſſe, quod poſt longam ...regrinationem in patriam reverſus, ...m à Polycratis tyrannide oppreſſam ...endiſſet. Εἶτα ἐπανῆλθων εἰς Σά...ον, καὶ εὑρὼν τὴν πατρίδα τυραννου...μένην ὑπὸ Πολυκράτους, ἀπῆρεν εἰς ...ρότονα τῆς Ἰταλίας. Cui conſentit ...alchus, ſive Porphyrius De Vitâ Py...agoræ. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Πολυκρά... τυραννίδος Σαμίους καταλα...σης οὐ πρέπον ἡγούμενος ὁ Πυθαγό...ς ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ βιοῦν ἀνδρὶ ...λοσόφῳ, διενοήθη εἰς Ἰταλίαν ...αίρειν. Id eſt, *Poſtea autem cum Sa...i Polycratis tyrannide oppreſſi teneren..., Pythagoras indecorum ſibi viro phi...ſopho arbitratus, in ejuſmodi republica ...vere, in Italiam cogitare cœpit.* Alii ...loſontem Polycratis fratrem & ſuc...ceſſorem (quem Strabo lib. 14. adeo ſæ...er regnaſſe ſcribit, ut plurimi Sa...um deſererent) ajunt non potuiſſe ...re. Quod rei veritati propius acce...re videtur. Si enim Pythagoras, ut ...m ſcribit Jamblichus, viginti duos ...nos in Ægypto verſatus ſit; atque eo ... commorante, à Polycrate jam do...nante Ægyptiorum Regi Amaſidi ... literas commendatus ſit, ut refert ...ërtius; non potuit ſane Pythagoras ...ca Olympiadem LXII. in Italiam abi... quippe quo tempore primum Poly...ates dominari cœperit. Syloſon vero ...ſt Polycratis necem, Sami Principa...m à Dario Perſarum rege, dono acce... Olympiad. LXVI. anno IV. qui fuit ...nus U. C. CCXLI. quo tempore ad... Romæ Tarquinius Superbus regna...; atque ita Pythagoras ſub Tarquinio in Italiam perveniſſe potuit, ut vult Auctor noſter. At Solinus ſub Bruto demum Conſule Pythagoram Italiam adiiſſe ſcribit cap. 16. *In Samo*, inquit, *nihil nobilius, quam Pythagoras civis, qui mox offenſus faſtu tyrannico, relictâ domo patriâ, Bruto Conſule, qui reges Urbe exegit, Italiam advectus eſt.* Sic Cicero Tuſculan. Quæſtion. lib. 4. ſcribit Pythagoram fuiſſe in Italia iiſdem temporibus, quibus L. Brutus patriam liberavit. Quicquid ſit de Pythagoræ in Italiam adventu, an fuerit ſcilicet ſub extremis regni Tarquinii Superbi temporibus, an vero, illo exacto, ſub Bruti demum Conſulatu; iſtud certiſſimum eſt, Pythagoram Italiam non adiiſſe circa Olympiadem LXII. ut voluit Jamblichus, vel, quod eodem redit, paulo poſt initium regni Polycratis, ut Diogenes Laërtius, & Malchus in Vitâ Pythagoræ innuere videntur.

16. *Tarquinio filio regnum obtinente: cui cognomentum Superbus*] Regnum invaſit Tarquinius Superbus occiſo Servio Tullo Rege ſocero ſuo, ut refert Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 4. Olympiad. LXI. an. IV. hoc eſt anno ab U. C. CCXX. ut habent Faſti Capitolini, Varroniano vero ann. U. C. CCXXI. Idem Dionyſius ſcribit Tarquinium Ἕως εἰκοστοῦ, καὶ πέμπτου παραγαγεῖν τὴν ἀρχὴν *regnum perduxiſſe uſque ad vigeſimum quintum annum*, hoc eſt, ut ego cum D. Petavio lib. 10. De Doctrinâ Temp. cap. 21. interpretor, cum annos XXIV. ſolidos expleviſſe, & an. XXV. libaſſe. qui eſt ann. U. C. CCLXV. Varron. & incidit in Olympiad. LXVII. annum III. exeuntem. Cujus U. C. anni a. d. VI. Kalend. Martii, ut habet Vetus Kalendarium; vel, ut alii volunt, a. d. IX. Kalend. Jun. Tarquinius cum uxore & liberis exulare juſſus; eo, quod filius ejus major natu Sex. Tarquinius pudiciſſimæ matronæ Lucretiæ per vim ſtuprum intuliſſet. atque ita regium nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

tum Superbus fuit. 17 iſdemque temporibus occiſus eſt Athenis ab Harmodio & Ariſtogitone Hipparchus Piſiſtrati filius, 18 Hippiæ tyranni frater. 19 Archilochum autem Nepos Cornelius tradit, 20 Tullo Hoſtilio Romæ regnante, jam tum fuiſſe poëmatis clarum & nobilem. 21 Ducenteſimo

men Romæ abolitum, ac Libertate reſtitutâ Conſules introducti. Sic ut Regifugii fuerit annus U.C.CCXLV. Varronianus a. d. VI. Kal. Mart. vel a. d. IX. Kal. Jun. quo primi Conſules creati L. Junius Brutus & L. Tarquinius Collatinus.

17. *Iſdem temporibus occiſus eſt Athenis ab Harmodio & Ariſtogitone Hipparchus Piſiſtrati filius*] Quod contigit feſto Panathenæorum Olymp. LXVI. anno IV. hoc eſt, an. U. C. CCXLI. Vide ſis Notas ſupra ad lib. 9. c. 2. pag. 457. & 458.

18. *Hippiæ tyranni frater*] Qui etiam anno quarto poſt Hipparchi cædem Athenis ejectus eſt, hoc eſt, anno III. Olympiad. LXVII. ſive an. U.C. CCXLIV.

19. *Archilochum*] Scilicet, Parium. Hunc Euſebius in Chronicis inſignem fuiſſe ſcribit circa annum II. Olymp. XXIX. qui ſecundum eum eſt annus undecimus regni Tullii Hoſtilii Romanorum Regis tertii. Tatianus vero contra Græcos, & Cyrillus lib. I. contra Julianum, Archilochum referunt ad Olymp. XXIII. Sed & Herodotus eum Candaulis & Gygis temporibus fuiſſe ſcribit, quorum etiam Hiſtoriam Jambicis eum complexum eſſe tradit Priſcianus. Verum hæc facile conciliari poſſunt, neque adeo longe abeunt, atque facit Anonymus in Deſcript. Olympiadum, qui Archilochum nunc refert ad annum I. Olympiad. XV. nunc ad an. I. Olympiad. XVIII. & an. III. Olympiad. XIX. Sed & juxta Clementem Alexandrinum lib. I. Στρωματ. cujus opinionem ſequitur Petavius, Archilochus floruit circa Olymp. XX. Fuit quidem Archilochus in cæteris Poëta generoſus & eximius, ſed nimium maledicus, & in verſibus ſuis adeo obſcænus, ut Lacædemonii libros ejus extra ſuam urbem ejecerint; unde Valerius Maximus ait, Maximum Poëtam, aut certe ſummo proximum, quia domum ſibi inviſam obſcœnis maledictis laceraverat, carminum exilio multatum. Plura de Archilocho qui deſideras, vide ſis apud Lil. Gyraldum De Poëtar. Hiſtoria Dialog. IX.

20. *Tullo Hoſtilio Romæ regnante*] Univerſæ civitatis conſenſu delatum ſibi ultro in honorem virtutis regnum ſuſcepit Tullus Hoſtilius tertius Romanorum Rex anno Varroniano U. C. LXXXIII. Olympiad. XXVII. anno II. ut ſcribit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 3. Regnavit autem annos XXXII. ac de cœlo tactus, cum uxore familiâque periit anno U. C. CXVI.

21. *Ducenteſimo deinde & ſexageſimo anno poſt Romam conditam, &c.*] Sic quoque Sulpitius Severus Hiſtor. Sacr. lib. 2. *Hic (Darius) ante quadriennium quam decederet, apud Marathonem pugnavit, celeberrimo Græcis Romaniſque hiſtoriis prælio. Id geſtum poſt Romam conditam anno fere ducenteſimo & ſexageſimo; Macerino & Augurino, Coſſ.* In tabulis tamen Capitolinis Conſules hi referuntur ad ann. U. C. CCLXI. Anonymus in Deſcriptione Olymp. Marathoniam pugnam refert ad an. I. Olympiad. LXXII. quo Athenis Archon fuit Diognetus. Dionyſius etiam lib. 5. auctor eſt, Prælium Athenienſium ad Marathonem accidiſſe ſedecim annis poſt mortem L. Bruti Romanorum primi conſulis. Ὑστέρει δὲ καὶ τὰ Μαραθώνια καὶ τοῦ Βρούτου ταφῆς, εἰδὴ ἀπὸ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſimo deinde & ſexageſimo anno poſt Romam condi-
am, aut non longè amplius, victos eſſe ab Athenienſibus
erſas memoriæ traditum eſt, [22] pugnam illam inclutam
Marathoniam, Miltiade duce: qui poſt eam victoriam
damnatus à populo Athenienſi in vinculis publicis mor-
em obiit. [24] tum Æſchylus Athenis tragœdiarum poëta
elebris fuit. [25] Romæ autem iſtis fermè temporibus tribu-
nos

πὸ τέτων πρῶτον ἤρξαντο οἱ ἔπαι-
οι λέγεσθαι τοῖς ἀποθνησκομένοις, ἑκ-
καίδεκα ἔτεσιν. Quod eodem redit.
Iam Bruti Regum exactoris mors in-
idit in Olympiad. LXVIII. annum I.
ui annorum numero ſi ſedecim annos
ddas, reperies ann. I. Olymp. LXXII.
qui poteſt eſſe annus CCLX. ab U. C. ſi
ententiam Eratoſthenis & ipſius Dio-
nyſii ſequamur, qui, ut ſupra monui-
mus, Romam conditam ſtatuunt anno
I. Olympiad. VII. à quo ſi deinceps
ducentos ſexaginta annos numeres, ha-
bebis Olympiad. LXXII. ann. I. Ad
quem etiam annum Marathoniam pu-
gnam contigiſſe ſcribit Euſebius in
Chronicis. Scaliger Marathoniam cla-
dem refert ad ann II. Olymp. LXXII.
Hujus vero adverſarius Petavius lib. 10.
de Doctr. Tempor. ad ſequentem, ſive
ann. III. Olympiad. LXXII. qui ipſi,
ex Varroniano calculo, eſt annus U. C.
CCLXIV.

22. *Pugnam illam inclytam Marathoniam*] De Marathonia illa pugnâ celeberrimâ vide Herodotum lib. 6. Pauſaniam lib. I. & lib. 4. Cornelium Nepotem in Miltiade, Juſtinum lib. 2. alios.

23. *Damnatus à populo Athenienſi, &c.*] Cauſam apud alios legimus, eo, quod Miltiades, Parum inſulam, quam obſidebat, terrore falſo ingruentis Perſarum exercitus, deſeruiſſet, totidemque navibus, atque erat profectus Athenas rediiſſet. Quare proditionis accuſatus à Xantippo Ariphronis filio, quod, cum Parum expugnare poſſet, à rege corruptus, infectis rebus à pugna diſceſſiſſet. Cauſâ cognita, capitis quidem abſolutus eſt, verum quinquaginta talentis, hoc eſt, aureorum triginta millibus multatus eſt. Hanc pecuniam cum ſolvere in præſentia non poſſet, in vincula publica conjectus eſt, ibique diem obiit ſupremum. Addit Nepos, Parium crimen Miltiadi objectum, prætextum tantum fuiſſe damnationis; veram autem ejus cauſam fuiſſe, quod Athenienſes extimeſcebant, ne Miltiades ſummâ in Urbe auctoritate pollens, Piſiſtrati in morem, tyrannidem in ſuos cives affectaret, atque tandem etiam exerceret; ideoque eum innoxium maluiſſe plecti, quam ſe diutius eſſe in timore.

24 *Tum Æſchylus Athenis tragœdiarum poëta celebris fuit*] Pugnavit enim fortiter & ipſe Æſchylus in Marathonia pugna, ut eſt apud Suidam, & Scholiaſtem in ejus Vitâ. Unde & Euſebius in Chronicis eum claruiſſe ſcribit ad annum I. Olympiad. LXXI. Ex Pauſania etiam in Atticis diſcimus, ipſum Æſchylum paulo ante obitum, cum Carmen quoddam ſuum de Marathonia pugna ederet, in ipſo Operis fronte ſuum & patriæ nomen inſcripſiſſe: Καὶ ὡς τῆς ἀνδρείας μάρτυρας ἔχοι τὸ Μαραθώνιον ἄλσος, καὶ Μήδων τοὺς ἐς αὐτὸ ἀποβάντας. *Et ut fortitudinis ſuæ teſtes citaſſe Marathoniũ ſaltum, & Perſas, qui illuc deſcenderunt.* De Æſchylo plura qui deſideras, vide Gyrald. Hiſtor. Poëtar. Dialog. VI.

25. *Romæ autem iſtis fermè temporibus*

nos 26 & ædiles tum primùm per ſeditionem ſibi plebes crevavit; 27 ac non diu pòſt Cn. Marcius Coriolanus, 28 exagitatus, vexatuſq; à tribunis plebi, 29 ad Vulſcos, qui tum

bus tribunos, &c.] Quod factum alii volunt anno U. C. CCLX. alii an. U. C. CCLXI. Cum plebs Rom. ob fœnebrem pecuniam, qua premebatur à patribus graviter diſſentiens, ſeditione factâ in Sacrum montem cum armis ſeceſſiſſet, atque ibidem trans Anienem amnem caſtra poſuiſſet, inde reducta patribuſque placata per Menenium Agrippam, virum facundum & plebi carum, hac conditione, & lege etiam latâ ſenatu permittente, ut plebs ſuos haberet annuos magiſtratus ſacroſanctos, Tribunos plebis vocatos, quibus auxilii latio adverſum Conſules, magiſtratus quoſve, atque univerſam nobilitatem eſſet; néve cui patrum hunc magiſtratum capere liceret. Creati primum duo Tribuni, a. d. IV. Eid. Decembr. quibus mox tres adjecti; denique an. U.C. CCXCVII. iterum quinque additi, decemque in univerſum facti; qui deinde numerus in Republica permanſit. Vide Livium lib. 2. Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. 6.

26. *Et ædiles*] Plebeia ædilitas Patricios excludens eodem quidem anno cum tribunatu plebi introducta, non tamen ſimul cum tribunis in monte Sacro creati ædiles, ut ſcribit Dionyſius Halicarnaſſ. ſed poſtea reconciliatis jam ordinibus, creatiſque dudum tribunis, plebs à ſenatu petiit, ut ſibi permitteret, binos è ſuo corpore ſingulis annis creare, qui tribunis ſubminiſtrarent; quique eas cauſas judicarent, quas ipſi eis committerent, unde etiam primum judices dicti; poſtea vero ab ædium cura, in quibus omnia ſua ſcita plebs deferebat, ædiles appellati ſunt; ut teſtatur Varro, & Pomponius *D. de Orig. Iur.*

27. *Coriolanus*] Cognomen hoc ipſi datum, quod Volſcis prælio profligatis, captiſque Longulâ, & Poluſcâ eorum oppidis, præcipuâ Cn. Marcii virtute Corioli munitiſſima urbs vi expugnata eſt; ejus enim ſolius opera victoriam cum in prælio, tum in urbis expugnatione obtinuerunt Romani; unde Coriolanus dictus eſt. Vide Livium, Dionyſium Halicarnaſſ. Plutarchum in ejus Vita, Valerium Maximum lib. 4. c. 3. alios.

28. *Exagitatus vexatuſque à tribunis pl.*] Hic primus è patriciis fuit, in quem tribunitia poteſtas judicium ſenatui extorſit. Tribuni enim Cn. Marcio Coriolano perduellionis diem ad populum dixere, quod de tribunorum poteſtate abolenda in ſenatu diſſeruiſſet, neque prius frumentum è Siciliâ populo dividendum cenſuiſſet anno U. C. CCLXII. vel, ut alii, an. CCLXIII. M. Minucio Augurino & A. Sempronio Atratino Coſſ. Cum ipſe liberius reſiſteret, per miniſtros ædiles comprehendere & ſaxo Tarpejo dejicere conati ſunt; ſed obſtante omni nobilitate, ac ſenatu prohibiti, tandem de ejus capite plebem primis tributis comitiis in ſuffragia vocârunt, atque abſentem, ut Livius lib. 2. tradit, exilio multarunt. Adde Dionyſ. Halicarnaſſ. & Plutarch. in Coriolano.

29. *Ad Vulſcos, qui tum hoſtes erant*] Coriolanus exilio damnatus ad Volſcos abiit, minitans patriæ hoſtileſque ſpiritus gerens; ut autem honeſta belli à Volſcis inferendi populo Romano cauſa quæreretur, aſtuto ejus conſilio & Tulli Arrii, cujus hoſpitio utebatur, factum, ut, cum Romæ ſub Coſſ. C. Julio & P. Pinario Rufo, Ludi magni magnificentiſſime inſtaurarentur, atque ad eos magna vis hominum ex vicinis civitatibus confluxiſſet, Volſcorum ſola juventus, quæ frequentiſſime advenerat, ignominioſe à Conſulibus, tanquam inſidias moliretur, Urbe expulſa fuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…um hoſtes erant, à republicâ deſcivit; bellumque populo Romano fecit. 30 Pòſt deinde paucis annis Xerxes rex ab Athenienſibus, & pleraque Græciâ, Themiſtocle duce, navali prœlio, 31 quod ad Salamina factum eſt, victus, fugatuſque eſt. 32 atque inde anno ferè quarto, Menenio Agrip-

…erit. Quâ injuria irritati Volſcorum …opuli omnes, ipſo Tullo auctore, ac …oriolano duce, in Romanum agrum …rumpunt, Circeos profecti, colonos …omanos expulêre, captiſque Satrico, …ongulâ, Poluſcâ, Coriolis, Novellâ, …abicis, Lavinio, aliiſque nonnullis …atini nominis & Romanæ ditionis …ppidis; tandem adverſus Romam …ſam Coriolanus caſtra movit, & ad …artum ab Urbe lapidem poſuit, eam …oſtibus infeſtiſſimis in excidium da…rus, niſi matris Veturiæ, uxoris Vo…mniæ ac mulierum Romanarum ob…am in caſtra prodeuntium precibus … miſericordiam commotus, earum…e comploratione fractus fuiſſet. Un…: legiones ex agro Romano movit. …uæ res etiam ipſi tantam apud Vol…os invidiam creavit, ut non diu poſt …ab eis occideretur, quod factum Sp. …autio & Sex. Furio Coſſ. ann. U. C. …LXV. vel, ut alii, ann. U. C. CCLXVI. …dendi Auctores modo citati.

…30. *Poſt deinde paucis annis Xerxes …x ab Athenienſibus, &c.*] Decem ſci…et annis poſt Marathoniam pugnam …ratum eſt ad Salaminem, ut teſtis eſt …hucydides lib. I. Si itaque Maratho…a pugna inciderit in an. I. Olympiad. …XII. ſive ann. U. C. CCLX. ut Gellius …ullo ante dixit, & nos etiam ex Era…thenis opinione ibidem firmare co…ti ſumus, neceſſe eſt, ut Salaminia …gna incidat in annum III. Olymp. …XIV. ſive ann. U. C. CCLXX. Alium …men calculum hic videtur ſequi Gel…s in deſignando anno pugnæ Salami…:, cum mox addat, anno fere inde …arto Fabios apud Cremeram cæſos; …ut ex ipſius ſententiâ prælium ad …amina factum fuerit ann. U. C. CCLXXII. ut ſtatim melius intelligetur. Ex Recentiorum vero quorundam opinione, qui Marathoniam pugnam collocant in ann. III. Olympiad. LXXII. qui ipſis ex Varroniano calculo eſt ann. U. C. CCLXIV. pugna ad Salamina peracta erit ann. I. Olympiad. LXXV. & an. U. C. CCLXXIV. Et ſane verior hæc ſententia, quæ ann. I. Olympiad. LXXV. Xerxem ad Salamina ſuperatum vult, quo tempore Athenis Archon fuit Callias, ut ſcribit ad hunc annum Anonymus in Deſcript. Olympiad. qui Archonte Calliâ Xerxem in Græciam trajeciſſe, Atticam vaſtaſſe, Athenas incendiſſe, atque inde prælio ad Salamina victum notat, hiſce verbis: Διάβασις Ξέρξου εἰς Ἑλλάδα. Ξέρξης εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλὼν, τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσε, τὰς δὲ Ἀθήνας κατέσκαψε, καὶ τὰς ναῦς ἐνέπρησεν. ἡ ἐπὶ Σαλαμῖνι ναυμαχία. Quod facile etiam eſſet aliorum teſtimoniis confirmare.

31. *Quod ad Salamina factum eſt*] De hoc navali ad Salamina inter Perſas Græcoſque commiſſo prælio, vide Herodotum lib. 8. Juſtinum l. 2. Cornel. Nepotem in Themiſtocle, Ælianum lib. 13. Var. Hiſtor. cap. 3. alios.

32. *Atque inde anno fere quarto Menenio Agrippa, M. Horatio Pulvillo Coſſ.*] In Faſtis Capitolinis ad ann. U. C. CCLXXVI. nominantur Conſules C. Horatius Pulvillus & F. Menenius Agrippæ F. Atque ita horum Coſſ. nomina apud Gellium reponenda cenſet Pighius in Annalibus, *Menenio Agrippa F. C. Horatio Pulvillo.* Conſentiunt Livius & Dionyſius Halicarnaſſ. qui C. Horatium Marci ejus, qui Capitolium dedicavit, & T. Menenium, Agrippæ Mene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Agrippa, M. Horatio Pulvillo conſulibus, bello Veiente, apud fluvium Cremeram, ab his 33 ſex & trecenti patricii Fabii cum familiis ſuis, univerſi ab hoſtibus circumventi, perierunt. 34 Juxta ea tempora Empedocles Agrigentinus

Menenii, qui plebem patribus reconciliavit, filios fuiſſe ſcribunt. Gellius vero hoc loco à librariis corruptus, qui ignorarunt, quod Agrippa in Meneniis prænomen eſſet. Ex horum itaque Conſulatu, qui ad ann. U. C. CCLXXVI. in Faſtis Capitolinis collocantur, apparet, quod modo indicabamus, Gellium exiſtimaſſe pugnam Salaminiam contigiſſe anno U. C. CCLXXII. qui quarto inde anno hos conſules fuiſſe dicit; ſub quorum conſulatu, ſex & trecentos patricios Fabios cum familiis ſuis apud Cremeram à Vejentibus cæſos eſſe ſcribit. Quod rectiſſime ab eo factum. nam hiſce Coſſ. cladem hanc Romani paſſi ſunt. Qui Varronianum U. C. calculum ſequuntur, Conſules hoſce fuiſſe volunt anno U. C. CCLXXVII. qui ipſis eſt ann. IV. Olymp. LXXV. Prochroniſmo duodecim annorum hinc recedit Euſebius in Chronicis), qui Fabios à Vejentibus cæſos notat ad ann. IV. Olymp. LXXII. Contra Anonymus in Deſcript. Olymp. Parachroniſmo quinque annorum ſerius hanc cladem accidiſſe ſcribit. nimirum ann. I. Olymp. LXXVII. ubi ejus verba: Ῥωμαίοις πρὸς Οὐεϊντανοὺς ἐνστάντος πολέμου περὶ τὸν Κρεμέραν, Ῥωμαίων ἡττηθέντων, οἱ τριακόσιοι Φάβιοι, συγγενεῖς ἀλλήλων ὄντες, ἔπεσον. Quod ex ipſius ſententia incideret in an. U. C. CCLXXXI. Romam enim ipſe conditam ſcribit ad ann. I. Olymp. VII. ut ſupra monitum.

33. *Sex & trecenti patricii Fabii, &c.*] Romanis adverſus Vejentes bellum gerentibus, familia Fabiorum illuſtris, hoſtes ſibi privato nomine debellandos popoſcit; & profecti CCCVI. patricii, aſſumptis clientibus, ac duce Fabio Vibulano proconſule, ad Cremeram fluvium caſtra poſuêre; cum vero ſæpius hoſtes fudiſſent, crebrâ victoriâ incautiores facti, ab inſidiis hoſtium circumventi ſunt. Vejentes enim ad dolos converſi pecora ex adverſo in conſpectu eorum poſuerunt, ad quæ progreſſi Fabii, & in inſidias delapſi, ad unum omnes cum proconſule Fabio Kæſone Vibulano, & ejus fratre Marco legato, occiſi ſunt. Vnus autem ex ea gente domi relictus propter impuberem ætatem, genus Fabiorum poſtea propagavit. Hiſtoriam latius narrant Livius & Dionyſius. Hic dies, quo clades hæc accepta, à populo Romano inter atros & nefaſtos relatus eſt. Ovidius lib. 2. Faſtor. (Vis

Hæc fuit illa dies, in qua Vejentibus ar-
Tercentum Fabii, ter cecidère duo.

Et paulò poſt:

Vna dies Fabios ad bellum miſerat omnes,
Ad bellum miſſos abſtulit una dies.

Portam etiam, qua profecti erant, Sceleratam dictam ſcribit Florus lib. I. cap. 12. ubi hanc hiſtoriam breviter recenſet: *Caſi apud Cremeram trecenti, patricius exercitus; & ſcelerato ſignatur nomine, quæ proficiſcentes porta demiſit. Vnus ex ea gente propter impuberem ætatem domi relictus, genus propagavit ad Q. Fabium Maximum, qui Annibalem mora fregit.* Hoc eſt, quod Ovidius dict. lib. 2. Faſtor. ait.

Nam puer impubes, & adhuc inutilis armis
Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet ut poſſes olim, tu Maxime, naſci;
Cui res cunctando reſtituenda foret.

34. *Iuxta ea tempora Empedocles Agrigentinus &c. floruit*] Floruit Olymp. LXXXIV. ut teſtatur Diogenes Laërtius in

us in philoſophiæ naturalis ſtudio floruit. 35 Romæ autem per eas tempeſtates Decemviros legibus ſcribundis creatos conſtitit; tabulaſque ab his primò decem conſcriptas, 36 mox alias duas additas. 37 Bellum deinde in terrâ Græ-

ejus Vitâ: Ἤκμασε δὲ κατὰ τὴν τετάρτην καὶ ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Anonymus etiam in Deſcript. Olymp. ad I. Olymp. LXXXIV. Μέλισσος Σάμιος, ὁ φιλόσοφος, Πρωταγόρας, καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ἤκμασεν. Gellius autem Empedoclem floruiſſe ſcribit circa tempora, quibus cæſi apud Cremeram trecenti ſex Fabii, quod juxta Varronis calculum fuiſſe diximus an. U.C. CCLXXVII. ſive ann. IV. Olymp. LXXV. quæ eſt differentia triginta ſex annorum ab eo tempore, quo Empedoclem claruiſſe ſcribunt Laërtius & Anonymus. Ab his iterum abit Euſebius in Chronicis, qui ad ann. IV. Olymp. LXXX. Empedoclem & Parmenidem in Phyſicis excelluiſſe notat. Quod tamen facilè cum Laërtio conciliari poteſt, utpote qui ſcribat Empedoclem ad ſummam pervenïſſe ætatem. Poëta fuit Phyſicus, & Medicus, quem de Rerum natura, & De Medicina libros verſibus heroicis conſcripſiſſe teſtatur Laërtius. Mirum in modum Lucretius lib. I. Empedoclem extollit; ubi de eo, & Sicilia, patria ejus, ſic ſcribit:

Nil tamen hoc habuiſſe viro præclarius in ſe,
Nec ſanctum magis & mirum, clarumq; videtur,
Carmina quin etiam divini pectoris ejus
Vociferantur, & exponunt præclara reperta,
Ut vix humana videatur ſorte creatus.

Fragmenta quædam Empedoclis collecta ſunt ab Henrico Stephano in Poëſi Philoſophicâ; quæ & auctiora fieri poſſent iis verſibus, quos Philoſtratus lib. I. De Vita Apollonii cap. I. & Pachymerius Commentariis in Ariſtotelem ex eo adducunt.

35. *Romæ autem per eas tempeſtates Decemviros legibus ſcribundis creatos conſtitit*] Infra lib. 20. cap. I. Sextus Cæcilius apud Gellium, anno CCC. poſt Romam conditam tabulas decemvirales compoſitas & ſcriptas dicit. Sicque etiam Euſebius in Chronicis trecenteſimo anno ab U. C. Decemviros creatos ſcribit. Biennio iſti abeunt, alios forte Annales ſecuti, niſi numeri corrupti ſint, à Faſtis Capitolinis, qui Decemviros collocant creatos anno U.C. CCCII. quibus ſuffragatur Livius lib. 3. *Anno trecenteſimo altero*, inquit, *quam condita Roma erat, iterum mutatur forma civitatis ab Coſſ. ad Decemviros.* Et ita quoque Solinus cap. 2. Item Eutropius lib. I. *Anno trecenteſimo & altero ab Urbe condita, imperium conſulare ceſſavit; & pro duobus Conſulibus, Decem facti ſunt, qui ſummam poteſtatem haberent, Decemviri nominati.* Hic juxta Varronem, eſt ann. U. C. CCCIII. qui incidit in ann. II. Olymp. LXXXII.

36. *Mox alias duas additas*] Quod factum anno proxime ſequenti; cum iterum Decemviri creati ad ſupplendas eas leges, quæ propter brevitatem temporis adhuc deeſſe videbantur, ut tradunt Livius lib. 3. & Dionyſius lib. 10. ſub finem. Qua de re etiam Pomponius libro ſingulari Enchiridii *l.* 2. §. 4. *D. de Orig. Iur.* ubi poſtquam dixerat decem primum tabulas à Decemviris conſcriptas fuiſſe, ſubjicit: *Qui ipſi* (Decemviri) *animadverterunt aliquid deeſſe iſtis primis legibus: ideoque ſequenti anno alias duas ad eaſdem tabulas adjecerunt, & ita ex accidentia appellatæ ſunt Leges* XII. *Tabularum.* Has autem duas legum tabulas, quas prioribus adjecerunt Decemviri, non pertulerunt, ut moris erat, Centuriatis Comitiis; cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Græciâ maximum Peloponneſiacum, 38 quod Thucydides memoriæ mandavit, cœptum eſt circa annum ferè, poſt conditam Romam, trecenteſimum, viceſimum tertium. qua tempeſtate 39 Olus Poſtumius Tubertus dictator Romæ fuit, 40 qui filium ſuum, 41 quod contra ſuum dictum

cum jam ipſi omnia pro libidine agere inciperent. Poſtquam vero Decemviri imperium abdicare coacti eſſent, Conſules Duodecim tabulas Legum æreas ante roſtra publicaverunt, ut latius narrant Livius lib. 3. & Dionyſius lib. II.

37. *Bellum deinde in terrâ Græciâ maximum Peloponneſiacum*] Quod cœpit ann. II. Olymp. LXXXVII. quo tempore Athenis Archon erat Pythodorus, ut ſcribit Thucydides lib. 2. Gellius id cœpiſſe ſcribit an. U. C. CCCXXIII. in quo ſequitur Varronis calculum. Duravit vero XXVII. annis & VI. menſibus amplius; hoc eſt, ad Olymp. XCIV. ann. I. ſive ann. U. C. CCCL. quo tempore poſt VI. menſium obſidionem Athenis à Lyſandro captis, Munichionis XVI. hoc eſt, Aprilis circiter XVIII. triginta Tyranni conſtituti. Occaſionem belli Pericles Athenienſium dux præbuit, ne rationem redderet ſeptingentorum millium talentorum, quæ in Propylæis Arcis Athenienſium ædificandis conſumpſerat, dum in alios etiam uſus pecuniam publicam converterat; ideoque ne repetundarum reus peteretur, omnia permiſcuit.

38. *Quod Thucydides memoriæ mandavit*] Complexus quidem Thucydides ſuis libris Hiſtoriam XXVII. annorum; quot annis Peloponneſiacum bellum duravit; totum tamen illud non deſcripſit; ſed altius exorſus, nimirum à bello inter Corinthios & Corcyræos; quod octennio Peloponneſiacum anteceſſit, Peloponneſiaci belli deſcriptionem ad primi & vigeſimi anni æſtatem perduxit, ut ipſe in hiſtoriæ fine teſtatur. Hodie ejus Hiſtoria octo libris dividitur; olim autem iſtud opus, ut teſtis Marcellinus in ejus Vitâ, à nonnullis in lib. 13. atque ab aliis aliter diſtribui ſolebat. Ἰστέον δὲ, inquit, ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεισκαίδεκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως. ὅμως δὲ ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτὼ διῃρῆσθαι τὴν πραγματείαν, ὡς καὶ ἐπέκρινεν ὁ Ἀσκληπιός. *Sciendum autem eſt totam Thucydidis hiſtoriam, à quibuſdam in* XIII. *libros diviſam fuiſſe; ab aliis aliter. Frequens tamen & communis uſus obtinuit, ut totum hoc opus in octo tantum libros divideretur, quod & Aſclepius ſuo judicio comprobavit.* Quæ vero in Thucydidis hiſtoriâ deſiderantur, ea ſupplevit Xenophon lib. 7. qui Ἑλληνικῶν inſcribuntur; quibus partim reliqua belli Peloponneſiaci continuavit, partim ea conſcripſit, quæ deinceps variis in Græciæ locis acciderunt.

39. *Olus Poſtumius Tubertus*] Male in Vet. Ed. & vulgatis eſt *Torquatus*, pro *Tubertus*. Qui hoc anno Romæ Dictator à ſenatu invitis conſulibus dictus fuit, ad bellum contra Volſcos & Æquos gerendum, quos etiam in Algido ad internecionem fere delevit, ut ſcribit Livius lib. 4. Errorem induxit hiſtoria ipſa, quæ eadem de duobus refertur, Poſtumio videlicet Tuberto & Manlio Torquato.

40. *Qui filium ſuum*] Idem de Poſtumio Tuberto tradit Diodorus Siculus lib. 12. ubi ait, Poſtumium Dictatorem in caſtris filium victorem ſecuri percuſſiſſe, quod ſuo injuſſu præſidio decedens, cum hoſte pugnaſſet. Secus tamen Livius l. 4. qui ſoli Manlio Torquato, unde & Manliana imperia dicta, hanc ſeveritatem aſſcribit; De A. Poſtumio

ctum in hoſtem pugnaverat, ſecuri necavit. hoſtes tum populi Romani fuerant 42 Fidenates. itaque inter hæc tempora nobiles, celebreſque erant 43 Sophocles, ac deinde 44 Euripides tragici poëtæ, & 45 Hippocrates medicus, & De-

ſtumio autem id ab aliis quoque memoratum, ait ibidem Livius. Valerius quoque Maximus lib. 2. cap. 7. de utroque illud refert, & Poſtumium & Manlium in proprios animadvertiſſe filios ſcribit.

41. *Quod contra ſuum dictum*] Melius forte leges, *Quod contra ſuum edictum.*

42. *Fidenates*] Bello Fidenati Gellius hoc accidiſſe vult; cum tamen alii bello contra Æquos & Volſcos in Algido, quibus cæſis Poſtumius Dictator triumphavit, id contigiſſe referant. Livius lib. 4. Diodor. Sicul. lib. 12.

43. *Sophocles*] Natus eſt Sophocles Olympiad. LXXI. ann. II. Archonte Athenis Philippo, ut eſt apud Anonymum in Deſcript. Olympiad. & Sophoclis Scholiaſte in ejus Vitâ. qui eſt ann. U. C. CCLIX. Alii ejus natalem ejiciunt in Olympiad. LXXIII. ut idem teſtatur Anonymus. Inclareſcere cœpit Olympiad. LXXVII. ac floruit etiam Olympiad LXXXV. ann. IV. ut ait Euſebius in Chronicis. Qui & obitum ejus refert ad Olymp. XCII. an. I. Quamvis Diodorus Siculus lib. 13. & Anonymus in Deſcript. Olympiad. cum obiiſſe ſcribant ejuſdem Olympiadis anno III. Chronicon vero Alexandrinum demum Olymp. XCIII. an. III. ut ita pervenerit ad nonageſimum ætatis annum.

44. *Ac deinde Euripides*] Aliquot annis enim junior Sophocle Euripides fuit. Anonymus in Deſcript. Olymp. ejus natalem refert ad Olympiad. LXXV. ann. I. Ut etiam facit Diogenes Laërtius in Vita Socratis: Καὶ Εὐριπίδης, ὃς καὶ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ἑβδομηκοστῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος ἐγένηθη, ἐπὶ Καλλιάδου. *Et Euripides, qui natus eſt anno primo Olympiadis ſeptuageſimæ quintæ, Archonte Calliade.* Idem teſtatur Thomas Magiſter in ejus Vitâ, & Suidas in Εὐριπίδης. Hic autem ann. I. Olympiad. LXXV. incidit in an. U. C. CCLXXIV. Quod ſi ita ſe habeat, verum non poteſt eſſe, quod ſcribit Euſebius in Chronicis, nimirum Euripidem una cum Sophocle jam floruiſſe Olympiad. LXXVII. hoc eſt, ann. V. C. CCLXXXII. Imo Auctor Vitæ Sophoclis, Euripidem demum Olymp. LXXVII. ann. II. natum ſcribit, atque Sophocle XXIV. annis juniorem facit. Quicquid ſit, aliquo tamen tempore ſimul Euripides & Sophocles floruére. Nam Olympiad. LXXXVII. anno I. hoc eſt, anno V. C. CCCXXII. Euripides Phœniſſis editis cum Euphorione certavit & Sophocle, ut teſtis eſt Anonymus in Deſcription. Olympiad. Qui & ait eos eodem anno, videlicet ann. III. Olympiad. XCII. obiiſſe. Diodorus autem Siculus ex Apollodoro Chronographo refert Euripidem cum Sophocle mortuum eodem ann. III. Olympiad. XCIII. qui incidit in ann. V. C. CCCXLVIII. Vide ſupra pag. 690.

45. *Hippocrates*] Soranus in Vitâ Hippocratis ejus natalem refert ad an. I. Olympiad. LXXX. Γεννηθεὶς, ὡς φησὶν Ἰστόμαχος, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. qui eſt ann. V. C. CCXCVIII. Euſebius vero in Chronicis Hippocratem jam floruiſſe ſcribit circa Olymp. LXXXVI. In ejus ætatis annis maxime variatur. Alii enim Hippocratem vixiſſe volunt annos XC. alii LXXXV. alii

46 & Democritus philoſophus: quibus, 47 Socrates Athenienſis natu quidem poſterior fuit; ſed quibuſdam temporibus

vero annos CIV. quidam etiam annos CVIIII. ut Soranus teſtatur in ejus Vitâ: ubi & refert eum obiiſſe eodem anno, quo Democritus: Ἐτελεύτα δὲ (ὁ Ἱπποκράτης) παρὰ Λαρισαίοις, ὅτι καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐνενήκοντα ἐτῶν. οἱ δὲ, πέ. φασὶν. ἄλλοι, ρδ'. τινὲς, ρθ'. Quomodo autem circa obitum Democriti Veteres etiam varient, mox indicabimus.

46. *Et Democritus Philoſophus*] De hujus anno natali non una exſtat Veterum opinio, apud Diogenem Laërtium in ejus Vitâ. Quidam enim Democritum XL. annis juniorem faciunt Anaxagorâ. Anaxagoras autem ex quorundam ſententia, annum agebat vigeſimum, quo tempore Xerxes trajiciebat in Græciam, hoc eſt, ann. I. Olymp. LXXV. hoc modo Democritus naſci debuit Olympiad. LXXX. ann. I. hoc eſt, ann. V. C. CCXCIV. Quo tempore eum etiam natum ſcripſit Apollodorus in Chronicis, ut eſt apud eundem Laërtium. Hoc tamen nullo modo fieri potuit, ſi verum eſt, quod idem ſcribit Laërtius, Democritum Librum, quem μικρὸν Διάκοσμον inſcripſerat, compoſuiſſe annis Iↄccxxx. poſt Trojam captam, hoc eſt, Olymp. LXXXI. an. III. Vero ſimilior itaque eſt Thraſylli opinio, quam Laërtius refert, qui Democritum natum ſcripſit an. III. Olymp. LXXVII. qui incidit in an. V. C. CCLXXXIV ita ut Democritus anno uno major Socrate fuerit. Dicet aliquis forte hinc ſequi, Democritum librum modo dictum conſcribere debuiſſe, cum eſſet tantum annorum XV. Sed fieri facile potuit, ut ipſe Trojæ excidium aliquot annis ulterius removerit. Nec minus variant Auctores in ejus mortis anno aſſignando. Anonymus enim in Deſcript. Olymp. eum obiiſſe ſcribit ann. I. Olymp. XCIV. cum eſſet C. aut CIV. annorum. Quod ad ætatem Democriti CIV. ann. idem de eo teſtatur Lucianus, & Phlegon Trallianus in Longævis. Apud Laërtium etiam legimus ex Hipparchi ſententia, eum vixiſſe CIX. annos. Diodorus vero Siculus lib. 14. eum quidem mortuum eodem anno dicit, atque Anonymus, ſed tantum annos XC. vixiſſe. Euſebius autem in Chronicis Democriti mortem refert in ann. IV. ejuſdem Olymp. XCIV. His accedat Chronicon Alexandrinum, ubi Democritus obiiſſe dicitur ann. II. Olympiad. CV. Hujus Auctor exceſſu laborare videtur, uti cæteri defectu. Si enim ex probabiliori Thraſylli ſententia natalem Democriti conſtituamus in ann. III. Olymp LXXVI. atque eum, utpote quem Veteres inter Longævos recenſent, centeſimum ætatis annum exceſſiſſe, &, uti etiam plurimorum eſt ſententia, vixiſſe annos CIV. obitus ejus incidet in ann. III. Olymp. CIII. hoc eſt, ann. V. C. CCCLXXXVIII. Si itaque eodem anno atque Democritus, obierit Hippocrates, ut modo vidimus ex Sorano in ejus Vitâ, oportet Hippocratem tum fuiſſe plus minus annorum XCIV. atque ita pro πέ. apud Soranum reponendum cenſerem Ϟέ. Sin autem Democritus vixerit annos CIX. ut voluit Hipparchus, ejus annus mortalis erit Olympiad. CV. ann. I. quod tempus proxime convenit cum Chronico Alexandrino; atque ita etiam fieri potuit, ut Hippocrates vixerit circiter C. annos, uti quoſdam ſtatuiſſe Soranus etiam teſtatur.

47. *Quibus Socrates Athenienſis natu quidem poſterior fuit*] Si Gellius Socratem etiam Hippocrate juniorem eſſe putaverit, in eo falſus eſt; novem enim ad minimum annis ante Hippocratem natus eſt Socrates; nimirum ann. IV. Olympiad. LXXVII. ut ex Apollodori

Chroni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bus iſdem vixerunt. Jam deinde, 48 Tribunis militaribus onſulari imperio rempublicam Romæ regentibus, 49 ad nnum ferè conditæ urbis trecenteſimum quadrageſi-num ſeptimum, triginta illi tyranni præpoſiti ſunt à Lace-æmoniis Athenienſibus; & 50 in Siciliâ Dionyſius ſupe-or tyrannidem tenuit, 51 pauciſque annis pòſt, Socrates Athe-

nronicis refert Laërtius in Socrate: γεννήθη δὲ (ὁ Σωκράτης) κατά φη- Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς χρονικοῖς, ἐπὶ Ἀφεψίωνος, ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἑβδομηκοστῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιά-δος. Θαργηλιῶνος ἕκτῃ, ὅτε κα-ίρουσι τὴν πόλιν Ἀθηναῖοι. Id eſt, *tus eſt autem Socrates, ut ait Apollo-rus in Chronicis, Apſephione Archonte, no quarto ſeptimæ & ſeptuageſimæ ympiados, ſextâ Thargelionis, quâ die thenienſes urbem purgant.* Socratis ita-e natalis incidit in an. V. C. CCLXXXV. ii etiam, ut ſcribit Anonymus in De-ipt. Olympiad. Socratis annum nata-n rejiciunt in an. IV. Olymp. LXXIV. d verior eſt Apollodori ſententia; ut ulo poſt ex ætatis anno, quo Socrates neno exſtinctus eſt, videbimus.

48. *Tribunis militaribus conſulari im-rio Remp. Romæ regentibus*] Tribuni ilitum conſulari poteſtate primum eati ſunt an. V. C. CCCIX. ut vult au-or Capitolinorum Faſtorum, vel an. C. CCCX. ut Livius l. 4. & alii tradunt. quorum locum tamen tertio poſt enſe Conſules ſuffecti ſunt. Iterum eati ann. V. C. CCCXVI. uti & anno C. CCCXXI. & CCCXXII. variiſque ſtea annis modo Conſules, modo ibuni militares conſulari poteſtate inſignibus præditi, Rempublicam miniſtravêre; donec an. V. C. CCCLX. habent Faſti Capitolini, ſive ex Var-nis calculo, ann. V. C. CCCLXI. poſt-am per annos XV. continuos à Tri-nis militaribus Conſulum loco Ro-æ regnatum eſſet, denuo ex Senatus-nſulto conſulare imperium revoca-retur, & duobus ſequentibus annis Duo Conſules iterum crearentur. Poſtea ite-rum per Tribunos militares conſulari imperio Reſpublica adminiſtrata uſque ad ann. V. C. CCCLXXXVIII. Varronia-num; quo primum altero Conſulum è plebe creari cœpto, deinceps imperium ad Conſules rediit.

49. *Ad annum fere C. V. CCCXLVII. triginta illi tyranni præpoſiti ſunt à La-cedæmoniis Athenienſibus*] Alios hic ſe-quitur Annales Gellius, atque ſupra fe-cit, ubi ſcribit Bellum Peloponneſia-cum cœpiſſe ann. V. C. CCCXXIII. ubi Varronem ſecutus eſt. Iſtud autem du-ravit XXVII. annis amplius, hoc eſt, ad ann. V. C. CCCL. qui eſt an. I. Olymp. XCIV. quo demum tempore Athenis à Lyſandro captis, & Thebanis Urbem diruendam cenſentibus, eam tamen ſervari placuit, Rectoribus triginta conſtitutis; qui ſumma poteſtate prædi-ti, tyrannidem poſtea in cives exercuê-re. Quos inter Theramenes cæteris mo-deratior, à Collegis accuſatus, cicutam bibere cogitur. Vide Xenophontem Ἑλληνικῶν lib. 2. Meminit etiam Ci-cero lib. I. Tuſcul. quæſt.

50. *In Sicilia Dionyſius*] Hic tyran-nidem occupavit circa annum ultimum belli Peloponneſiaci. Nam Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 7. initio ſcribit, Ar-chonte Callia, ann. III. Olymp. XCIII. hoc eſt, ann. V. C. CCCXLVIII Diony-ſium Syracuſis tyrannidem invaſiſſe; eodem autem aſtu, quo Piſiſtratus A-thenis, primum Satellites, mox tyran-nidem obtinuit. Vide Diodorum Sicu-lum l. 13. Xenophontem Ἑλληνικ. l. 2.

51. *Pauciſque annis poſt Socrates*

&c. re-

Athenis capitis damnatus eſt, & in carcere veneno necatus. 52 ea ferè tempeſtate Romæ M. Furius Camillus Dictator fuit, & Vejos cepit. ac pòſt non longo tempore bellum Senonicum fuit. 53 tum Galli Romam, præter Capitolium,

&c. veneno necatus] Quod accidit ann. V. C. CCCLIV. ſive ann. I. Olymp. XCV. Archonte Lache, ut teſtatur Diodorus Siculus lib. 13. ad hunc annum, ubi de Socrate ſcribit: Ἀθήνησι δὲ Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, ὑπ' Ἀνύτου καὶ Μελίτου κατηγορηθεὶς ἐπ' ἀσεβείᾳ, καὶ φθορᾷ τῶν νέων, θανάτῳ κατεδικάσθη, καὶ πιὼν κώνειον ἐτελεύτησε. Id eſt, *Tum Athenis Socrates Philoſophus, ab Anyto & Melito impietatis in Deos, & corruptæ juventutis accuſatus, capite damnatur, & hauſta cicutâ, periit.* Erat autem Socrates, cum mortem obiret, natus annos LXX. ut ſcribit Laërtius ex Demetrio Phalereo in Socratis Vitâ: Ἐτελεύτησε δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ἐνενηκοστῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος, γεγονὼς ἐτῶν ἑβδομήκοντα. Idem in Vitâ Xenophontis ejuſdem Olympiadis deſignat annum primum, ut mortalem Socrati, cum de Xenophonte refert: Ἤκμαζε δὲ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς τετάρτης καὶ ἐνενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ ἀναβέβηκε σὺν Κύρῳ ἐπὶ ἄρχοντος Ξεναινέτου, ἑνὶ πρότερον ἔτει τῆς Σωκράτους τελευτῆς. Id eſt, *Floruit anno* IV. *Olympiad.* XCIV. *& cum Cyro profectus eſt, Xenæncto Archonte, anno uno antequam Socrates mortem obiret.* Eodem anno Socratem obiiſſe, cicutâ hauſtâ, ſcribit Anonymus in Deſcriptione Olympiad. Σωκράτης, πιὼν κώνειον, ἐτελεύτησε. Socrates autem tum temporis erat annorum LXX. ergo non potuit naſci ann. IV. Olymp. LXXIV. quem tamen, ut natalem Socratis, eundem Anonymum referre, ſupra monuimus; ſed demum an. IV. Olympiad. LXXVII. ut ex Apollodoro Laërtius teſtatur.

52. *Eâſere tempeſtate M. Furius Camillus Dictator fuit*] Anno nimirum V. C. CCCLVIII. Varroniano, rebus male à Tribunis militum Conſulari poteſtate in Faliſcis geſtis, unde magnus Romæ terror, & in caſtris ad Vejos, ad excidium illius urbis, ſervandaque patriæ fatalis dux M. Furius Camillus Dictator dictus eſt. Qui poſt fuſos Faliſcos & Capinates, majore mole Vejos aggreſſus, urbem opulentiſſimam cepit, & in prædam dedit. Vide Livium lib. 5. & Plutarchum in Vitâ Camilli.

53. *Tum Galli Romam præter Capitolium, ceperunt*] De anno, quo Roma à Gallis capta, non una exſtat Veterum & Recent iorum opinio. Dionyſius Halicarnaſſeus lib. II. Romam captam cenſet ann. I. Olymp. XCVIII. Archonte Pyrrhione, vel Pyrgione; qui eſt annus V. C. CCCLXVI. ex Varronis calculo. Polybius vero lib. I. Urbis Romanæ ἅλωσιν conjicere videtur in annum ſequentem. Scaliger lib. 5. De Emendatione Tempor. annum captæ Urbis definit eſſe Period. Jul. an. 4325. qui eſt ann. V. C. Varronianus CCCLXV. à Palilibus vero Catonianis CCCLXIV. Quem tamen in ſua argumentatione Paralogiſmum committere, demonſtrat Petavius De Doctrina Tempor. lib. 10. cap. 30. & verum tempus captæ Urbis deſignat Period. Jul. an. 4324. Olymp. XCVII. ann. III. ineuntem, Archonte Demoſtrato; ann. V. C. CCCLXIV. ex Varronis calculo, Capitolinorum vero Faſtorum ann. V. C. CCCLXIII. Qui omnino verus captæ Urbis annus eſt. Nam extra controverſiam eſt, Romam à Gallis occupatam fuiſſe eo anno, quo Tribuni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

itolium, ceperunt. 54 neque multò poſteà Eudoxus Aſtrologus in terrâ Græciâ nobilitatus eſt: 55 Lacedæmoniique ab

ribnni militum Conſulari poteſtate ére cum totidem aliis, Fabii tres atres, qui Gallorum irruptioni cauam dederant, ut legere eſt apud Livium o. 5. Horum vero Tribunatus incidit annum Varronianum CCCLXIV. Qui t à Regifugio, ſive Conſulatus anus CXX. ſecus ac putavit Halicarnaſſeus, & ex eo Scaliger, qui CXXI. Conlatu Urbem captam volunt; cum reerâ Conſulatu CXX. capta ſit; quemadmodum id à Petavio dicto loco uberius robatur.

54. *Neque multo poſtea Eudoxus Aſtrologus*] Floruit Eudoxus Cnidius Olympiad. CIII. an. I. ut ſcribit Anonymus in Deſcript. Olympiad. Item Diogenes Laërtius ex Apollodoro in Eudoxo: Ὁ δ᾽ αὐτὸς (Ἀπολλόδωρος) φησὶ τὸν Κνίδιον Εὔδοξον ἀκμάζειν κατὰ τὴν γ᾽ καὶ ϛ᾽ Ὀλυμπιάδα. *Ipſe vero Apollodorus ait Eudoxum Cnidium floruiſſe circa centeſimam & tertiam Olympiadem.* Sic enim recte legitur in Stephanicâ editione. In Romanâ vero Aldobrandini pro γ᾽ καὶ ϛ᾽, habetur γ᾽ καὶ ο. Quaſi Eudoxus floruiſſet Olympiade LXXIII. Quod fieri non potuit, cum teſte eodem Laërtio, & Cicerone lib. 2. De divinat. Platonis auditor fuerit, qui demum an. I. Olympiad. LXXXVIII. natus eſt. Euſebius in Chronicis ſcribit, nunc ad an. III. Olymp. LXXXIX. *Eudoxus Cnidius clarus habetur.* nunc, alios ſecutus Auctores, ad an. I. Olympiad. XCVII. *Eudoxus Aſtrologus agnoſcitur.* Inter utrumque numerum eſt intervallum XXX. annorum. Neuter tamen numerus cum rei veritate convenire videtur. Nam Diogenes Laërtius teſtatur, Eudoxum ætatis anno XXIII. Socraticorum famâ pellectum, Athenas profectum, ibique duobus menſibus commoratum; mox in patriam reverſum, atque collectâ ab amicis pecuniâ, in Ægyptum navigaſſe, cum commendatitiis ab Ageſilao ad Nectanabin, Ægyptiorum regem. Hic autem regnare cœpit ann. II. Olymp. XCVIII. Sic ut Eudoxus ante iſtud tempus vix famam aliquam habere potuerit. Nam in Ægypto à Sacerdotibus aſtrorum doctrinâ imbutus eſt, ibique Octaëteridem conſcripſit. Quare Eudoxus inclareſcere demum potuit circa Olymp. XCIX. hoc eſt, an. V. C. CCCLXX. cum autem obierit ætatis anno LIII. majus adhuc nomen habere cœpit circa Olympiad. CIII. ſive an. V. C. CCCLXXXVI. ut eſt apud Anonymum & Laërtium. Gellius tamen, qui Eudoxum non multo poſt Romæ ἅλωσιν nobilitatum ſcribit, etiam jam circa Olymp. XCIX. cum claruiſſe innuere videtur. Inſignis omnino fuit Geometra, & Aſtrologus. Unde de ipſo Cicero lib. 2. de Divinat. *Eudoxus, Platonis auditor, in Aſtrologiâ, judicio doctiſſimorum hominum facile princeps.* Et hinc etiam Cæſaris illa gloriatio apud Lucanum lib. 10.

Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus.

Suidas etiam in Εὔδοξος. καὶ ἦν πρὸς ἀστρολογίαν ὑπερφυής. Obſervavit enim in Aſia, Siciliâ & Italia φάσεις ἀπλανῶν καὶ ἐπισημασίας. Planetarum quoque motum ab occaſu in ortum, Democriti tempore Græcis nondum comprehenſum fuiſſe, & ab Eudoxo primum in Græciam delatum ſcribit Seneca lib. 7. Natural. Quæſt. cap. 3. Sic Plutarchus narrat Eudoxum & Archytam primos ὀργανικὴν ſive *machinalem ſcientiam* tradidiſſe; & propterea in eos graviter invectum eſſe Platonem, ὡς ἀπολλύντας καὶ διαφθείροντας τὸ γεωμετρίας ἀγαθὸν, *ut qui Geometriæ bonum perderent & corrumpe-*

ab Athenienſibus apud Corinthum ſuperati, duce Phormione: & 56 M. Manlius Romæ, qui Gallos in obſidione Capitolii obrepentis per ardua depulerat, convictus eſt conſilium de regno occupando iniſſe; damnatuſque capitis, ſaxo Tarpejo, ut M. Varro ait, præceps datus; ut Cornelius autem Nepos ſcriptum reliquit, verberando necatus eſt. eoq; ipſo anno, 57 qui erat poſt reciperatam urbem ſeptimus, 58 Ariſtotelem Philoſophum natum eſſe, memoriæ mandatum eſt. aliquot deinde annis poſt 59 bellum Senonicum

rumperent. Plato enim Matheſi purâ tantum delectabatur.

55. *Lacedæmoniique ab Athenienſibus apud Corinthum ſuperati, duce Phormione*] Notabilis Gellii παραχρονισμὸς, qui hanc Lacedæmoniorum cladem collocat poſt Romam à Gallis captam, hoc eſt, poſt an. III. Olympiad. XCVII. ſive an. V. C. CCCLXIV. cum reverâ Lacedæmonii ab Athenienſibus, duce Phormione, navali prælio prope Corinthum profligati ſint anno tertio belli Peloponneſiaci, qui fuit ann. IV. Olympiad. LXXXVII. ſive ann. V. C. CCCXXV. Hoc enim anno Phormio Athenienſium Dux, Lacedæmonios navali prælio bis vicit: ſemel circa Rhium, ubi XLVIII. naves Lacedæmoniorum oppugnat, ac XII. αὐτάνδρους capit; quos deinde novâ navium acceſſione auctos rurſus aggreditur, ſed ambigua victoriâ recedit; mox vero ipſe Phormio XX. navibus auctus, Lacedæmonios in fugam conjecit Corinthum uſque, ut tradit Diodorus Sicul. lib. 12. & Thucydides lib. 2.

56. *M. Manlius Romæ &c. ſaxo Tarpejo præceps datus*] Hiſtoriam late narrat Livius lib. 5. ubi ſcribit M. Manlium Capitolinum perduellionis, & affectati regni reum à Tribunis pleb. factum ad populum, eundemque convictum in Comitiis centuriatis in Petelino luco extra portam Flumentanam, unde conſpectus in Capitolium non eſſet, condemnatum, ab ipſis poſtea de Saxo Tarpejo dejectum; ita ut locus idem in uno homine & eximiæ gloriæ, & pœnæ ultimæ fuerit. Factum hoc an. V. C. CCCLXX. an. I. Olympiad. XCIX. Meminêre ejus rei quoque Plutarchus in Camillo, Valerius Maxim. lib. 6. cap. 3. Sext. Aurel. Victor De Viris Illuſtrib. aliique.

57. *Qui erat poſt reciperatam urbem ſeptimus*] Recuperata enim Roma, ductu & auſpiciis Furii Camilli Dictatoris eodem anno, quo à Gallis capta erat, nimirum an. V. C. CCCLXIV. Vide Livium lib. 5.

58. *Ariſtotelem Philoſophum natum eſſe*] Natus eſt Ariſtoteles, ut ex Apollodori Chronicis, tradit Laërtius in ejus Vita, ann. I. Olympiad. XCIX. φησὶ δ' Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς, γεννηθῆναι μὲν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ἐννάτης καὶ ἐννενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. Item Dionyſius Halicarnaſſ. in Epiſtola ad Ammæum, qui & Archontem Athenis fuiſſe Diotrephem ait: Ἐγεννήθη δὲ (ὁ Ἀριστοτέλης) κατὰ τὴν ἐννενηκοστὴν καὶ ἐννάτην Ὀλυμπιάδα, Διοτρεφοῦς Ἀθήνησιν ἄρχοντος. De Ariſtotelis anno natali idem teſtatur Suidas. Hic vero eſt ann. V. C. CCCLXX. quem Gellius poſt Romam recuperatam vocat ſeptimum.

59. *Bellum Senonicum*] Sic etiam ſupra bellum Gallicum appellavit. quia à Seno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ionicum, 60 Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda, apud Leuctra ſuperaverunt: 61 ac brevi pòſt tempore, in urbe Roma, lege Licinii Stolonis conſules creari etiam ex plebe cœpti, quum antea jus non eſſet, niſi ex patriciis gentibus, fieri conſules. 62 Circa annum deinde urbis conditæ quadringenteſimum Philippus, Amyntæ filius, Alexandri pater, regnum Macedoniæ adeptus eſt: 63 inque eo tempore Alexander natus eſt: paucifque inde annis

Senonibus, gente Gallicâ illatum.

60. *Thebani Lacædæmonios, duce Epaminonda, apud Leuctra ſuperaverunt*] Lacedæmonii, duce Cleombroto, à Thebanis numero lõge paucioribus, duce Epaminonda, apud Leuctra Bœotiæ, victi & ingenti clade affecti ſunt, cæſo etiam ipſo Cleombroto an. II. Olymp. CII. Archonte Phraſiclide, ut refert Diodorus Siculus lib. 15. & Anonymus in Deſcript. Olympiad. ubi ad ejuſdem Olympiadis annum notat: Ἡ περὶ Λεῦκτρα μάχη, ἐν ᾗ Κλεόμβροτος ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἀνῃρέθη qui eſt an. V. C. CCCLXXXIII. Varronianus. Cæterum de Leuctricâ pugnâ præter Diodorum, vide etiam Xenophontem Ἑλληνικ. lib. 6. Plutarchum in Pelopida, Pauſaniam in Bœoticis. Meminit ejus etiam Strabo lib. 9. hiſce verbis: Τὰ δὲ Λεῦκτρα ἐστὶν, ὅπου Λακεδαιμονίους μεγάλῃ μάχῃ νικήσας Ἐπαμινώνδας, ἀρχὴν εὗρε τῆς καταλύσεως αὐτῶν. οὐκέτι γὰρ ἐξ ἐκείνου τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν ἀναλαβεῖν ἴσχυσαν, ἣν εἶχον πρότερον. Id eſt, *Leuctra ſunt, ubi Epaminondas ſuperatis magno prælio Lacedæmoniis, eorum potentiæ enervandæ exordium reperit. Nunquam enim ab eo tempore Spartani recuperare principatum potuere, quem in Græcos habuerant.*

61. *Ac brevi poſt tempore in urbe Româ &c. conſules etiam creari ex plebe cœpti*] Quod factum, poſt atrocem ſeditionem, ingentiaq; certamina, quibus L. Sextius & C. Licinius tribuni pleb. pro plebeio conſulatu pugnaſſent, an. V. C. CCCLXXXVIII. Varroniano; & primus de plebe Conſul factus L. Sextius princeps ſeditionis, & cujus lege partus erat, ut loquitur Livius lib. 7. Qui etiam videndus in fine lib. 6. & Plutarchus in Camillo.

62. *Circa annum deinde urbis conditæ CCCC. Philippus &c. regnum Macedoniæ adeptus eſt*] Nimis ſecure hic Gellius numerum annorum expreſſit. Neque enim Philippus Amyntæ F. circa ann. V C. CCCC. Macedoniæ regnum adeptus, verum ann. II. Olympiad. CV. fratri Perdiccæ ab Illyriis occiſo in Macedoniæ regno ſucceſſit, ut auctor Diodorus Siculus lib. 16. Qui incidit in ann. V. C. CCCXCV. Varronianum: quo anno etiam Athenienſes ad Methonem in prælio vicit. Circa annum vero V. C. à Gellio nominatum, ſive Olympiad. CVI. Philippus, re feliciter ubique geſtâ, ac variis gentibus devictis, & imperio ſuo ſubjugatis, ampliſſimum ſibi regnum acquiſiverat, ſtabiliveratque.

63. *Inque eo tempore Alexander natus eſt*] Natus eſt Alexander M. an. I. Olympiad. CVI. die VI. menſis Hecatombæonis, qua die templum Dianæ ab Heroſtrato incenſum conflagravit, ut ſcribit Plutarchus in Alexandro, & Diodorus Sicul. lib 16. Item Anonymus in Deſcript. Olympiad. ad ejuſdem Olymp. annum Qui ſecundum Varronem eſt ann. V. C. CCCXCVIII.

nis pòſt [64] Plato Philoſophus ad Dionyſium Siciliæ tyrannum poſteriorem profectus eſt. poſt inde aliquanto tempore [65] Philippus apud Chæroneam prœlio magno Athenienſes vincit. [66] tum Demoſthenes orator ex eo prœlio ſalutem

64. *Plato Philoſophus ad Dionyſium Siciliæ tyrannum poſteriorem profectus eſt*] Iterum hic Gellius παραχρονισμὸν aliquot annorum committit, cum ſcribit Platonem paucis poſt Alexandrum M. natum annis in Siciliam ad Dionyſium juniorem profectum eſſe. Quod omnino fieri nequivit. Nam ante Alexandrum natum jam Plato tertium ex Siciliâ in patriam redierat. Ter enim Platonem in Siciliam navigaſſe ſcribit Diogenes Laërtius in ejus Vitâ; primò, ut inſulam & montis Ætnæ crateras inviſeret, quo tempore à Dionyſio majore Siciliæ tyranno adeo male habitus eſt, ut eum etiam venum dederit. quemadmodum etiam teſtatur Plutarchus in Dione, & Diodorus Siculus lib. 15. Quod accidit circa an. III. Olympiad. XCVIII. hoc eſt, ann. V. C. CCCLXVIII. Quo tempore Plato jam quadrageſimum annum ætatis exceſſerat, ut ipſe teſtatur in Epiſtolâ ſeptimâ. Secundo autem profectus eſt ad Dionyſium Juniorem αἰτῶν γῆν καὶ ἀνθρώπους τοὺς κατὰ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ ζησομένους, *locum atque homines poſtulans in Republica à ſe inſtituta victuros*, quod Dionyſium quidem promiſiſſe, non tamen præſtitiſſe idem ait Laërtius. Itaque in patriam rediens, quamvis ægre à Dionyſio dimiſſus, poſtea tertiâ vice Syracuſas profectus, Dionis Dionyſio reconciliandi cauſâ, ab utroque iterum iterumque arceſſitus. Sed re infectâ denuo in patriam rediit ſoſpes. Paulo vero poſt Platonis diſceſſum, Dio clàm collectis copiis, in Siciliam navigans Dionyſium Syracuſis expulit, ac libertatem Syracuſanis reſtituit. Quod factum an. IV. Olympiad. CV. ut eſt apud Diodorum Sicul. lib. 16. Qui eſt ann. V. C. CCCXCVII. uno anno antequam Alexander M. natus erat. Plato vero ejuſdem Olympiadis an. I. reverſus videtur; quippe qui in Epiſt. VII. ſcribat, ſe paulo poſt ſuum ex Siciliâ reditum, in Peloponneſo Dionem offendiſſe ludos ſpectantem Olympiacos. Ultra annum vero Platonem apud Dionyſium Syracuſis hæſiſſe, ex eadem Epiſtolâ Platonis facile colligi poteſt; ita ut Plato circa ætatis annum ſeptuageſimum, tertiam hanc in Siciliam profectionem ſuſcepiſſe videatur; Poſt reditum vero ſuum adhuc vixit ad an. IV. Olympiad. CVIII. ſive V. C. an. CCCCVI. quo anno natus annos LXXXI. mortuus eſt, ut eſt apud Laërtium in ejus Vitâ.

65. *Philippus apud Chæroneam prælio magno Athenienſes vincit*] Reportata hæc Victoria à Philippo apud Chæroneam Bœotiæ, fuſis Athenienſibus cum eorum ſociis Bœotis, an. III. Olymp. CX. ut ſcribit Diodorus Siculus lib. 16. qui incidit in Varron. an. V. C. CCCCXVI. Hujus pugnæ meminit etiam Strabo lib. 9. Χαιρώνεια δ' ἐστὶν Ὀρχομένου πλησίον, ὅπου Φίλιππος ὁ Ἀμύντου μεγάλῃ μάχῃ νικήσας Ἀθηναίους τε καὶ Βοιωτοὺς καὶ Κορινθίους, κατέστη τῆς Ἑλλάδος κύριος. *Charonea Orchomeno vicina eſt, ibi Philippus Amyntæ filius magno prælio devictis Athenienſibus & Bœotis & Corinthiis, dominus Græciæ factus eſt.* Vide & Pauſaniam in Atticis.

66. *Tum Demoſthenes &c. ſalutem fugâ quæſivit*] Hanc Demoſthenis fugam narrat etiam Plutarchus in ejus Vitâ: Ἐν τῇ μάχῃ, inquit, καλὸν οὐδὲν ὁμολογούμενον ἔργον οἷς εἶπεν ἀποδειξάμενος, ᾤχετο τὴν τάξιν ἀποδρὰς

ſutem fugâ quæſivit: quumque id ei, quòd fugerat, proboſè objiceretur; verſu illo notiſſimo eluſit:

67 Ἀνὴρ, inquit, ὁ φεύγων, ϗ πάλιν μαχήσεται.

postea Philippus ex inſidiis occiditur; 69 & Alexander regnum adeptus ad ſubigendos Perſas 70 in Aſiam, atque in

…ἰς αἴχιστα ϗ τὰ ὅπλα ῥίψας, ὐδὲ …τὴν ἐπιγραφὴν τ ἀσπίδος, ὡς ἔλεγε …θέας, αἰσχυνθεὶς, ἐπιγεγραμμέ…ν γράμμασι χρυσοῖς, ΑΓΑΘΗ …ΤΧΗ. Id eſt, *In conflictu nihil præ…e, vel quod dictis ejus reſponderet, …lit: ſed cepit fugam turpiſſime deſerto …ne & armis abjectis, nec inſcriptio…m, ut dixit Pythias, veritus clypei, cui …li literis inſcriptum aureis*, BONA FOR…NA.

…7. Ἀνὴρ ὁ φεύγων, &c.] Id eſt, *…fugiens rurſus pugnabit*, vel *pugnare …ſt.*

…8. *Poſtea Philippus ex inſidiis occi…ur*] Interfectus eſt Philippus Alexan…d M. pater Ægis Macedoniæ inter lu…ci à Pauſania, qui ultionem hoc modo …Philippo de ſummâ injuriâ ſibi ab …alo factâ, & à rege, apud quē ſæpius …alum accuſaverat, inſuperhabitâ, …ſumpſit, cum regnaſſet annos XXIV. ut …natur Diodorus Siculus lib. 16. ubi …contigiſſe tradit an. I. Olymp. CXI. …chonte Pythodoro, quem Anony…us in Olympiad. Deſcriptione etiam …hodemum vocat, ubi & ad ejuſdem …lympiadis annum I. notat: Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἀναιρεῖται ὑπὸ Παυσανίου, βασιλεύσας ἔτη κδʹ. Uti & …it Arrianus l. I. De Expedit. Alexan. …εται δὲ Φίλιππος μὲν τελευτῆσαι …ἄρχοντος Πυθοδήμου Ἀθήνησι. …omodo autem Philippus à Pauſania …ciſus breviter ex Trogo narrat Juſti…us lib. 9. *Ad ludorum*, inquit, *ſpecta…cum Philippus cum ſine cuſtodibus, me…s inter duos Alexandros, filium gene…ûmque, contenderet, Pauſanias nobilis ex Macedonibus adoleſcens, nemini ſuſpectus, occupatis anguſtiis, Philippum in tranſitu obtruncat: diemque lætitiæ deſtinatum, fœdum luctu funeris facit.* Paulò poſt etiam ſubjicit: *Creditum eſt etiam immiſſum ab Olympiade matre Alexandri fuiſſe; nec ipſum Alexandrum ignarum paternæ cædis exſtitiſſe.* Cui conſentit Plutarchus in Vita Alexandri, ubi ſcribit maximam criminis partem apud Olympiadem hæſiſſe, quod Pauſaniam irâ flagrantem adhortata eſſet, & ſtimulaſſet; neque immunem à calumniâ Alexandrum fuiſſe. Annus autem I. Olympiad. CXI. quo Philippus occiſus, incidit in Varronianum V. C. ann. CCCCXVIII.

69. *Et Alexander regnum adeptus*] Philippo mortuo eodem anno ſucceſſit Alexander M. ejus filius annos circiter viginti natus, qui cædis paternæ conſcios ad tumulum ejus occidi juſſit. Vide Diodor. Sicul. lib. 16.

70. *In Aſiam atque in Orientem tranſgreſſus*] Anno III. Olympiad. CXI. Archonte Cteſicle, qui eſt Varron. ann. V. C. CCCCXX. Alexander ad Helleſpontum cum exercitu progreſſus, ex Europâ in Aſiam copias trajecit, videlicet Peditum XXX. M. Equitum vero IV. M. & D. eodemque anno Darii exercitum ad Granicum amnem in majori Phrygiâ primum profligavit, ut latius tradunt Diodor. Siculus lib. 17. & Arrianus lib. I. De Expedit. Alexand. Breviter etiam ad eiuſdem Olymp. an. III. Anonymus in Olymp. Deſcript. notat: Ἀλέξανδρος διαβὰς ἐς τὴν Ἀσίαν τοὺς Σατράπας βασιλέως ἐνίκησε περὶ τ ἐν Φρυγίᾳ Γρανικὸν ποταμόν.

 71. Alter

in Orientem tranſgreſſus eſt. [71] alter autem Alexander, cui cognomentum Moloſſo fuit, in Italiam venit, bellum populo Romano facturus. jam enim fama, virtuſque felicitatis Romanæ apud exteras gentes eniteſcere incœptabat. ſed prius, quàm bellum faceret, [72] vita deceſſit. Eum Moloſſum, quum in Italiam tranſiret, dixiſſe accepimus, ſe quidem ad Romanos ire, quaſi in ἀνδρωνῖτιν; Macedonem iſſe ad Perſas, quaſi in γυναικωνῖτιν. poſtea Macedo Alexander plerâque parte orientali ſubactâ, [73] quum annos undecim

71. *Alter autem Alexander &c. in Italiam venit*] Fuit avunculus Alexandri Magni, frater quippe Olympiadis, & Rex Epiri. Hic in Italiam à Tarentinis, auxilia adverſus Bruttios deprecantibus, ſollicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in diviſione Orbis terrarum, Alexandro Olympiadis ſororis ſuæ filio Oriens, ſibi Occidens ſorte contigiſſet, ut ſcribit Juſtinus lib. 12. Livius lib. 8. conſtare ſcribit, hunc Alexandrum in Italiam claſſem appuliſſe, T. Manlio Torquato III. & P. Decio Mure Coſſ. qui fuit an. V. C. CDCXIV. ſive an. I. Olympiad. CX. Itaque ſeptem annis ante Alexandri Magni in Aſiam trajectionem. Plutarchus quoque lib. De Fortunâ Romanor. prope finem, Alexandri Moloſſi expeditionem priorem facit, cum ſcribit Alexandrum M. etiam de expeditione in Italiam ſuſcipiendâ cogitaſſe, ſub prætextu, quod Alexander Moloſſus apud Pandoſiam à Bruttiis & Lucanis eſſet occiſus, re verâ autem gloriæ ſtimulo & imperii æmulatione adverſus Romanos agitatum. Hoc modo verum eſſe nequit, quod Gellius de Alexandro Moloſſo mox ſubjicit, eum ſcilicet dixiſſe, cum in Italiam tranſiret; *ſe quidem ad Romanos ire, quaſi in* ἀνδρωνῖτιν; *Macedonem iſſe ad Perſas, quaſi in* γυναικωνῖτιν. Cum eo tempore Alexander M. nondum in Aſiam trajeciſſet.

72. *Vita deceßit*] A Lucanis ſcilicet & Bruttiis, quibuſcum bellum gerebat, ad flumen Acheronta occiſus. Quod accidit an. V. C. CDCXXVIII. C. Pætelio, L. Papinio Mugillano Coſſ. ut eſt apud Livium lib. 8. Vide & Juſtinum lib. 12.

73. *Quum annos undecim regnaviſſet obiit mortis diem*] Arrianus lib. 8. ex Ariſtobulo ſcribit Alexandrum M. deceſſiſſe Olymp. CXIV. Archonte Athenis Hegeſia; vixiſſe annos XXXII. menſes VIII. regnaſſe XII. annos menſes octo. Et ſic etiam Auctor Olympiad. de ejus regni annis ad ann. I. Olymp. CXIV. notat: Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ιβ', καὶ μῆνας ζ. Diodorus vero Siculus Alexandrum regnaſſe ait ἔτη δώδεκα καὶ μῆνας ἑπτὰ, *annos duodecim & menſes ſeptem*. Sane Alexandrum obiiſſe Olympiade CXIV. omnes fateri teſtatur Joſephus contra Appionem: Ἀλέξανδρον δὲ τεθνάναι πάντες ὁμολογοῦσιν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος. Ab anno autem primo Olympiad. CXI. quo regnare cœpit Alexander, ad ann. I. Olymp. CXIV. quo fatis conceſſit, anni ſunt integri XII. Lapſus itaque Gellius προχρονισμῷ unius anni; niſi forte dicendum, mendoſum numerum XI. pro XII. irrepſiſſe. Mortis autem Alexandri an. I. Olymp. CXIV. incidit in ann. V. C. CDXXX. Varron.

74. *Ariſto-*

decim regnaviſſet, obiit mortis diem. neque ita longè ſt 74 Ariſtoteles philoſophus, 75 & pòſt aliquanto Deoſthenes vitâ functi ſunt : iſdemque fermè tempeſtatis populus Romanus gravi, ac diutino Samnitium bello nflictatus eſt : conſuleſque Tib Veturius & Sp. Poſtuus 76 in locis iniquis apud Caudium, à Samnitibus circnvallati, 77 ac ſub jugum miſſi, 78 turpi fœdere facto diſceſſe-

4. *Ariſtoteles Philoſophus*] Obiit ſtoteles in Chalcide an. III. Olymp. . qui eſt an. V. C. CCCCXXXII. cum et annum ætatis LXIII. ut ex Apolri Chronicis refert Laërtius in ejus : Εἶτα ἀπᾶρας (φησὶ δ' Ἀπολλώρος) εἰς Χαλκίδα τῷ τρίτῳ ἔτει δεκάτης καὶ τετάρτης καὶ ἑκαῖς Ὀλυμπιάδος, καὶ τελευτῆτῶν τριῶν που καὶ ἑξήκοντα, νόσῳ. de refert *Apollodorus, eum Chalciprofectum eſſe anno tertio centeſimæ uartædecimæ Olympiadis, ac ætatis ſexageſimo tertio morbo extinctũ eſſe.* n ad ejuſdem Olympiadis ann. III. t Anonymus in Olympiad. Deſcrine : Ἀριστοτέλης ἀπάρας εἰς κίδα ἐτελεύτησεν ἐτῶν τριῶν που ήκοντα. In mortis genere variant ores. Nam Suidas in, Ἀριστοτέλης, it eum aconito hauſto obiiſſe: έθανεν ἀκόνιτον πιὼν ἐν Χαλκίδι, ἐκαλεῖτο πρὸς εὐθύνας, ἐπειγραψε παιᾶνα εἰς Ἑρμείαν τὸν ον. Id eſt, *Mortuus eſt Chalcide, conitum bibiſſet, quod in judicium etur, propter Hymnum quem in Her Eunuchum compoſuerat.* Cui aſſen Heſychius Mileſius in De Viris Il b. Euſtachius vero in Dionyſii Pein notat Ariſtotelem in Eubœâ Euripum obiiſſe.

. *Et poſt aliquanto Demoſthenes*] Id Anonymus Demoſthenem mor eſſe refert anno poſt Ariſtotelem vid.cet an IV. Olymp. CXIV. Archonte Apollodoro. Laërtius tamen in Vitâ Ariſtotelis, Demoſthenem, ex Apollodoro in Chronicis, obiiſſe ſcribit in Calabriâ, eodem anno, quo Ariſtoteles deceſſit, Archonte Athenis Philocle. Quod veritati magis accedit, cum & Plutarchus in Vitâ Demoſthenis ſcribat, Demoſthenem veneno ſibi mortem conſciviſſe, in inſulâ Calauriâ; quò fugerat eodem anno, quo Athenienſes à victore Antipatro pacis conditiones accipere coacti, & præſidium Munichiæ impoſitum eſt. Hoc vero contigit an. III. Olymp. CXIV. Cæterum de Demoſthenis morte vide & Pauſaniam in Atticis, Strabonem lib. 8. Plinium lib. 33. cap. 1.

76. *In locis iniquis apud Caudium*] Ad Caudinas ſcilicet furculas. Temeritate enim & imperitiâ T. Veturii, & Sp. Poſtumii Coſſ. Romanæ legiones in eum locum deductæ, & Samnitum præſidiis circumſeſſæ, turpem, ſed neceſſariam pacem facere coactæ ſunt. Nam ibidem totus, antequam demitteretur, exercitus, una cum Conſulibus, legatis, tribunis militum, à Samnitibus, duce C. Pontio, ſub jugum miſſus eſt; ut late, & eleganter hanc hiſtoriam narrat Livius lib. 9. in principio. Contigit an. V. C. CCCCXXXIII. ſecundum Faſtos Capitolinos, ex Varronis autem calculo an. V. C. CCCCXXXIV.

77. *Ac ſub jugum miſſi*] Mos uſitatus in Romanâ militiâ, quoties hoſtes ipſi traditis armis deditionem facerent, eos ſub jugum mittere. Hoc autem quomodo fieret, declarat Feſtus: *Iugum, ſub quo*

v. cti

diſceſſerunt; ob eamque cauſam populi juſſu 79 Samnitibus per Feciales dediti, recepti non ſunt. Poſt annum deinde urbis conditæ quadringenteſimum ferè & ſeptuageſimum 80 bellum cum rege Pyrrho ſumtum eſt. Ea tempeſtate 81 Epicurus Athenienſis, & 82 Zeno Cittienſis philoſophi celebres

victi tranſibant, hoc modo fiebat: fixis duabus haſtis ſuper eas ligabatur tertia; ſub iis victos diſcinctos tranſire cogebant. Et poſtea: *Sub jugum mitti dicuntur hoſtes victi, ereptis omnibus armis, teliſque, cum haſtis defixis duabus in terra, tertiaque ad ſummum earum deligata, ipſi eam jubentur tranſire.* Eleganter etiam de eo Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 3. Ἔστι δὲ Ῥωμαίοις νόμιμον, ὅταν πολεμίων παραδιδόντων τὰ ὅπλα γένωνται κύριοι, δύο καταπηγνύειν ξύλα ὀρθὰ, καὶ τρίτον ἐφαρμόττειν αὐτοῖς ἄνωθεν πλάγιον, ἔπειθ' ὑπάγειν τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ ταῦτα, καὶ διελθόντας ἀπολύειν ἐλευθέρους ἐπὶ τὰ σφέτερα. τοῦτο καλεῖται παρ' αὐτοῖς ζυγόν. Id eſt, *Eſt autem Romanis mos, quoties hoſtes traditis armis deditionem faciunt, duo tigna recta humi defigere, hiſque tertium tranſverſum ſuperimponere, captivoſque ſub iſta tigna ductos tranſmittere, atque liberos ad ſua demittere. Hoc ipſi jugum vocant.*

78. *Turpi fœdere facto*] Livius lib. 9. negat, pacem Caudinam fœdere icto factam eſſe. *Conſules*, inquit, *profecti ad Pontium in colloquium, cum de fœdere victor agitaret, negarunt injuſſu populi fœdus fieri poſſe: non ſine fecialibus, cærimoniaque aliâ ſolemni. Itaque non, ut vulgo credunt, Claudiuſque etiam ſcribit, fœdere pax Caudina, ſed per ſponſionem facta eſt.* Additque ibidem: *Quid enim aut ſponſoribus in fœdere opus eſſet, aut obſidibus, ubi precatione res tranſigitur?* Per quem populum fiat, quo minus legibus dictis ſtetur, ut eum ita Jupiter feriat, quemadmodum à Fecialibus porcus feriatur? *Spoſponderunt Conſules, Legati, Quæſtores, Tribuni militum: nominaque omnium, qui ſpoſponderunt, exſtant: ubi ſi ex fœdere acta res eſſet, præterquam duorum Fecialium non exſtarent; & propter neceſſariam fœderis dilationem obſides etiam ſexcenti equites imperati, qui capite luerent, ſi pacto non ſtaretur.* Lapſus itaque Gellius, qui cum vulgo putaverit, pacem Caudinam fœdere factam fuiſſe.

79. *Samnitibus per Feciales dediti, recepti non ſunt*] Quod factum L. Papirio Curſore, Q. Publilio Philone Coſſ. anno ſequenti, quo Tib. Veturius & Sp. Poſtumius Conſules ſuperioris anni, cum Legatis, Quæſtoribus, Tribunis militum, qui coacti ad furculas Caudinas turpem pacem pro populo Romano ſpoſponderāt, ex Senatuſconſulto, vincti, nudique Samnitibus per Fecialem Arvinam A. Cornelium, coram tribunali C. Pontii Samnitium Ducis, dediti ſunt; à Samnitibus autem non recepti; ut prolixe & pulchre omnino narrat Livius lib. 9.

80. *Bellum cum rege Pyrrho ſumtum eſt*] Non accuratum annorum numerum expreſſit Gellius, ut alias quoque non ſemel fecit, quo bellum cum Pyrrho Epirotarum rege cæptum eſt. Ex Faſtis enim Capitolinis fuit is annus V. C. CCCCLXXIII. Varronis vero ann. V C. CCCCLXXIV. quo Pyrrhus Epirotarum Rex à Tarentinis in auxilium vocatus, venit cum exercitu, atque elephantis in Italiam. De cujus belli ſucceſſu vide Plutarchum in Pyrrho, Juſtinum lib. 18. Pauſaniam in Atticis, alios.

81. *Epicurus Athenienſis*] Natus eſt Epicurus, ut tradit Laërtius in ejus Vitâ

elebres erant: eodemque tempore C. Fabricius Luſcinus, t Q. Æmilius Papus 83 cenſores Romæ fuerunt; & 84 P. Cornelium Rufinum, qui bis conſul, & dictator fuerat, ſeatu moverunt: cauſamque iſti notæ ſubſcripſerunt, quod um comperiſſent argenti facti cœnæ gratiâ decem pono libras habere. Anno deinde poſt Romam conditam uadringenteſimo ferme nonageſimo, conſulibus Appio Claudio, cui cognomentum Caudex fuit, Appii illius Cæci

, ex Apollodori Chronicis, ann III. lympiad. CIX. Archonte Soſigene: γεννήθη δὲ, κατά φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ῆς ἐννάτης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἐπὶ Σωσιγένους ἄρχοντος. d ejuſdem Olympiadis annum III. picuri natalem refert Anonymus in lympiad. Deſcript. qui eſt Varroniaus ann. V. C. CCCCXII. Obiit vero anos natus ſeptuaginta duos, ann. II. lympiad. CXXVII. Archonte Pytharao, teſte eodem Anonymo: Ἐπίκουρος τελεύτησε, γεγονὼς ἔτη οβʹ. Unde Ciero de Fato: *Morietur Epicurus*, inquit, *um duo & ſeptuaginta annos vixerit, Arbonte Pytharato, neque tamen erant caue fatales, cur ita accideret.* Quomodo mnino etiam legendum apud Laërum in Vitâ Epicuri, ut habent Codd. egii teſte eruditiſſimo Menagio, & m olim quoq; monuerat J. Caſaubous ad Theophraſti Characteres, & ad ſum Laërtium, hoc nimirum modo: ἔπειθ' οὕτως εἰς Ἀθήνας μετελθεῖν τελευτῆσαι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος ἐπὶ Πυθαράτου, ἔτη ιώσαντα δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα. d eſt, *Indeque ſe Athenas contuliſſe ſer r annoque ſecundo centeſimæ & vigeſi æ ſeptimæ Olympiadis, Archonte Pyarato mortem obiiſſe, cum duos & ſeuaginta annos vixiſſet.* Hic autem an. II. Olymp. CCXXVII, incidit in Varronianum V. C. annum CCCCLXXXIII. Ita, ut recte Gellius Epicurum floruiſſe ſcribat circa ann. V. C. CCCCLXX. multum vero falli Euſebium in Chronicis conſtet, qui florentem jam Epicurum facit Olymp. CXIII. quo tempore Philoſophiam vixdum attigerat, ut ex Laërtio diſcimus.

82. *Zeno Cittienſis*] Zenonem Citticum, Stoicæ ſectæ principem, Suidas floruiſſe ſcribit ſub Antigono Gonata Olympiad. CXX. Verum cum Antigonus Gonata demum regnare cœperit Olymp. CXXV. haud dubie apud Suidam in numero ρʹ καὶ κʹ, erratum eſt; & reponendum ρʹ καὶ κέ, vel, κϛʹ, hoc eſt Olymp. CXXV. vel CXXVI. ut ita Zeno floruiſſe dicatur intra an. V. C. CCCCLXX. & CCCCLXXX. Mortẽ ejus refert Euſebius in Chronicis ad ann. I. Olymp. CXXIX. qui eſt Varron. an. V. C. CCCCXC. Apud Laërtium in ejus Vitâ legimus, Zenonem octo & nonaginta annos ſine morbo & ſemper ſanum vixiſſe.

83. *Cenſores Romæ fuere*] Anno nimirum V. C. CCCCLXXVIII. ſecundum Faſtos Capitolinos; Varroniano autem CCCCLXXIX. C. Fabricius Luſcinus, Q. Æmilius Papus Cenſores luſtrum Romæ fecerunt XXXIII. Cenſa ſunt civium capita CCLXXI. M. cum CCXXIV. ut habet Epitome Liviana lib. 14.

84. *P. Cornelium Rufinum &c. ſenatu moverunt*] Vide ſupra lib. 4. cap. 8. & quæ ibi notata ſunt.

85. *Bellum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ci fratre, & M. Fulvio Flacco [85] bellum adverſum Pœnos primum cœptum eſt. [86] neque diu poſt Callimachus poëta Cyrenenſis Alexandriæ apud Ptolemæum regem celebratus eſt. annis deinde poſteà paulò pluribus quàm viginti, [87] pace cum Pœnis factâ, conſulibus Claudio Centone Appii Cæci filio & M. Sempronio Tuditano, [88] primus omnium

85. *Bellum adverſum Pœnos primum cœptum eſt*] Sequitur hic Gellius Varronis calculum, cum ait primi Belli Punici initium fuiſſe anno V. C. cccxc. In Faſtis enim Capitolinis eſt ann. V. C. ccccLXXXIX. Cauſam & originem, uti & ſucceſſum hujus belli latius legere poteris apud Polybium lib. I. Zonaram lib. 2. & L. Florum lib. 2. alios. Duravit per XXIII. annos, ad ann. V. C. IↃXIII. Varron. ſive Olymp. cxxxIV. ann. IV. quo anno Q. Lutatio Cerco, A. Manlio Torquato II. Coſſ. pax Carthaginienſibus data eſt, his legibus, ut Pœni inſulis omnibus cederent, quæ inter Italiam & Africam jacerent; CIↃCIↃCC. talenta penderent in annos viginti, aliaque præſtarent, quæ vide ſis apud citatos modo Auctores.

86. *Neque diu poſt Callimachus poëta*] Floruit itaque Callimachus ſecundum Gellium Olympiad. cxxIX. an. I. hic enim eſt ann. V. C. ccccxc. Suidas autem in *Καλλίμαχος*, eum jam floruiſſe ſcribit ſub Ptolemæo Philadelpho, hoc eſt, circiter Olympiad. cxxv. perveniſſe autem uſque ad Ptolemæum Euergetem, qui regnare cœpit ann. II. Olympiad. cxxvII. Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων ἦν Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου. πρὶν δὲ συσταθῆ τῷ βασιλεῖ, γράμματα ἐδίδασκεν ἐν Ἐλευσῖνι κωμοδρίῳ τῆς Ἀλεξανδρείας. καὶ παρέτεινε μέχρι τοῦ Εὐεργέτου κληθέντος Πτολεμαίου. Ὀλυμπιὰς δὲ ἦν ρκζ΄. ἧς κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ὁ Εὐεργέτης Πτολεμαῖος ἤρξατο τῆς βασιλείας. Id eſt, *Fuit autem temporibus Ptolomæi Philadelphi. Antequam autem regi commendaretur, literas docuit in Eleuſine viculo Alexandriæ. Et ætatem extendit uſque ad Ptolemæum Euergeten. Erat vero Olympias* CXXVII. *cujus anno* II. *Ptolemæus Euergetes regnare cæpit.* Hinc etiam Anonymus in Olymp. Deſcript. ad ejuſdem Olymp. cxxvII. an. II. notat: Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης τὴν Αἰγυπτίων βασιλείαν παρελαμβάνει. Καλλίμαχος Βάττου καὶ Μεσάτμας ἤκμαζεν. Scribit quoque Suidas Callimachum adeo accuratum fuiſſe, ut quovis carminum genere poëmata ſcripſerit, oratione ſolutâ plurima compoſuerit; ultra vero octingenta volumina ab ipſo conſcripta eſſe. Ex quibus paucula tantum hodie ſuperſunt.

87. *Pace cum Pœnis factâ*] Anno, ut diximus, V. C. IↃXIII.

88. *Primus omnium L. Livius poëta fabulas Romæ docere cœpit*] Conſulatus Claudii Centonis & M. Sempronii Tuditani incidit in an. V. C. IↃXIV. quo Livium Andronicum primum Romæ fabulas dediſſe, teſtis etiam Cicero Tuſculan. Quæſt. lib. I. *Serius poëticam nos accepimus*, inquit, *annis enim fere quingentis & quatuordecim poſt Romam conditam Livius fabulam dedit, C. Claudio Cæci filio, M. Tuditano Conſulibus, anno ante natum Ennium.* Idem Cicero in Bruto: *Livianæ fabulæ non ſatis dignæ, quæ iterum legantur. atque hic eſt Livius, qui primus fabulam C. Clodio Cæci filio & M. Tuditano Coſſ. docuit, anno ipſo antequam natus Ennius: poſt Romam conditam autem quarto decimo & quingenteſimo,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nium L. Livius poëta fabulas docere Romæ cœpit, post Sophoclis & Euripidis mortem annis plus ferè ntum & ſexaginta,90 poſt Menandri annis circiter quinquaginta duobus. Claudium & Tuditanum Conſules ſequuntur

ſimo, *ut hic* (Pomponius Atticus nnalibus) *ait, quem nos ſequimur.* nus itaque quo Livius Andronicus nus Romæ fabulam dedit, erat pri- poſt bellum primum Punicum, fi- m, ſive ann. I. Olympiad. CXXXV.

). *Poſt Sophoclis & Euripidis mor- annis plus fere centum & ſexaginta*] LX. annos deducas ab ann. V C. I V. obitus Sophoclis & Euripidis det in an. V. C. CCCLIV. ſive ann. I. mpiad. XCV. ſupra autem p. 993. ex doro Siculo diximus eos obiiſſe eo- ann. III. Olymp. XCIII. ſive an. . CCCXLVIII. ſed fortaſſe Gellius equitur, qui Sophoclem ſexennio Euripidem deceſſiſſe volunt, ut n ſupra pag. 690. notatum.

. *Poſt Menandri annis circiter quin- inta duobus*] Deductis itaque ann. ab an. U.C. IↃXIV. mortalis Me- dri erit an. V.C. CCCCLXII. ſive an. I. npiad. CXXII. Biennio tamen poſt andrum obiiſſe, colligi poſſe vide- x Veteri Inſcriptione, quæ Romæ t, & vulgata eſt in Corpore Gru- no pag. 1027. n. 2. ubi ſcribitur, andrum obiiſſe anno ætatis quin- queſimo ſecundo, Archonte Philip- po natum autem fuiſſe ſub Archonte gene.

ΕΝΑΝΔΡΟC. ΔΙΟΠΕΙ-
ΘΟΥC
ΗΦΙCΙΕΥC. ΕΓΕΝΝΗΘΗ.
ΡΧΟΝΤΟC. CΩCΙΓΕ-
ΝΟΥC
ΓΕΛΕΥΤΗCΕΝ. ΕΤΩΝ. Ν'
ΑΙ. Β'. ΕΠΙ. ΑΡΧΟΝΤΟC
ΛΙΠΠΟΥ. ΚΑΤΑ. ΤΟ Β'.
ΑΙ. Λ'ΕΤΟC. ΤΗC. ΠΤΟ-
ΛΕΜΑΙ
ΟΥ. ΤΟΥ. CΩΤΗΡΟC. ΒΑ-
CΙΛΕΙΑC.

Id eſt, *Menandrus Diophitis F. populo Cephiſieus, natus eſt Archonte Soſigene. Obiit annorum duum & quinquaginta, Archonte Philippo, anno altero & trigeſimo regni Ptolemæi Soteris.* Soſigenes vero Archon Athenis fuit ann. III. Olymp. CIX. ſive an. V.C. CCCCXII. quibus ſi addas annos quinquaginta duos, habebis an. III. Olymp. CXXII. ſive ann. V.C. CCCCLXIV. quod vero additur in Inſcriptione, Menandrũ obiiſſe an. XXXII. Ptolemæi Soteris, iſtud ſane non convenit cum prioribus ſed potius cum Gellio. Nam annus XXXII. Ptolemæi Soteris incidit in annum I. Olymp. CXXII. ſive ann. V. C. CCCCLXII. ſiquidem regni ipſius anni computantur à morte Alexandri Magni an. I. Olymp. CXIV. ſive an. V. C. CCCCXXX. In alterutro itaque erratum, vel in annis ætatis Menandri, vel in annis Regni Ptolemæi Soteris, ſive Lagidæ aſſignandis. In Prolegomenis tamen Ariſtophanis totidem anni Menandro tribuuntur: τελευτᾷ δ' ἐν Ἀθήναις ἐτῶν ὑπάρχων ιβ'. Anonymus autem Olympiadum Scriptor Menandri mortem refert ad ann. II. Olymp. CXXIII. quo Archontem Philippum, ſive eundem, quem Inſcriptio Vetus habet, iterum, ſive alium cognominem facit, Menandro vero L. tantum annos tribuit: Μένανδρος Διοπείθους Κηφισιεὺς κωμῳδοποιὸς ἐτελεύτησεν ἐτῶν ν'. Sed multum fallitur, nec ſibimet ipſe conſtat Anonymus; cum enim Menandri natalem faciat an. III. Olympiad. CIX. Archonte Soſigene; ſi inde numeres quinquaginta annos, habebis an. I. Olymp. CXXII.

Quod

quuntur 91 Q. Valerius & C. Mamilius: quibus natum eſſe Q. Ennium poëtam M. Varro, in primo de poëtis libro, ſcripſit: eumque 92 quum ſeptimum & ſexageſimum annum ageret, duodecimum Annalem ſcripſiſſe; idque ipſum Ennium in eodem libro dicere. Anno deinde poſt Romam conditam 93 quingenteſimo undeviceſimo, Sp. Carvilius

Quod convenit cum Gellio, & an. XXXII. regni Ptolemæi, quo Menandrum mortuum eſſe Vetus ait Inſcriptio. Ab his uno anno iterum abit Euſebius in Chronicis, qui Menandri mortem refert ad ann. IV. Olympiad. CXXI. ſive ann. V. C. CCCCLXI.

91. *Q. Valerius & C. Mamilius*] Sic alterius horum Conſulum nomen legendum, nō ut vulgo, *C. Manilius*. Conſules enim Romæ fuere C. Mamilius Furius, Q. Valerius Fabro ann. V. C. IↃXIV. ſecundum Faſtos Capitolinos, ſive Varron. an. V. C. IↃXV. Quo anno Ennium natum eſſe etiam ex Cicerone, Tuſc. Quæſt. lib. 1. & Bruto: in verbis paulo ante adductis, manifeſtum eſt.

92. *Quum ſeptimum & ſexageſimum annum ageret, duodecimum Annalem ſcripſiſſe*] Qui fuit Varron. ann. V. C. IↃLXXXII. Cæterum pro *duodecimum Annalem*, ut omnes habent Libri, P. Merula in Commentariis ad Ennium lib. 18. legendum cenſet, *duodevigeſimum Annalem*, cui aſſentitur Voſſius lib. 1. cap. 2. De Hiſtor. Latinis, quaſi Gellius dicat, extremam Annalium partem, quæ ex Varguntej diviſione librum 18. conſtitit, demum ab Ennio conſcriptam eſſe, triennio ante obitum ſuum. Ennium autem libros 18 Annalium conſcripſiſſe, deſignare videtur Diomedes lib. 3. ubi in Putſchiana editione legitur: *Epos Latinum primus digne ſcripſit is, qui res Romanorum XIIX. complexus eſt libris, qui & Annales inſcribuntur, quod ſingulorum fere annorum actus contineant; ſicuti publici Annales, quos Pontifices, Scribæque conficiunt de Romanis, quod Romanorum res geſtas declarant.* In aliis etiam Codd. apud Diomedem, teſte Merula, ipſum *Ennii* nomen expreſſum invenitur, hoc modo: *digne ſcripſit Ennius, is, qui &c.* Vide ſis etiam Voſſium dict. lib. 1. De Hiſtor. Latin. cap. 2.

93. *Quingenteſimo undeviceſimo*] Supra lib. 4. cap. 3. Gellius ſcribit divortium à Sp. Carvilio cum uxore factum ann. V. C. IↃXXIII. M. Attilio & P. Valerio Coſſ. unde annorum numerus hoc loco reponendus. Sed Conſulum nomina male appoſuit; Nam an. V. C. IↃXXIII. non M. Attilius & P. Valerius, ſed M. Pomponius Matho & C. Papyrius Maſo Conſules fuêre, ut ex Faſtis manifeſtum. Atque ſub hiſce Conſulibus primum divortium Romæ factum fuiſſe, teſtatur etiam Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. ubi de Romuli legibus matrimonialibus agens, inquit: Ὁμολογεῖται γὰρ ἐντὸς ἐτῶν εἴκοσι καὶ πεντακοσίων μηδεὶς ἐν Ῥώμῃ διαλυθῆναι γάμος. κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην ἐπὶ ταῖς τριάκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν, ὑπατευόντων Μάρκου Πομπωνίου, καὶ Γαΐου Παπυρίου, πρῶτος ἀπολῦσαι λέγεται τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Σπούριος Καρουΐλιος ἀνὴρ οὐκ ἀφανής, ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν τιμητῶν ὀμόσαι τέκνων ἕνεκα γυναικὶ μὴ συνοικεῖν. ἦν δ' αὐτῷ στεῖρα ἡ γυνή: Id eſt, *Conſtat enim per IↃXX. annos Romæ nullum accidiſſe divortium. Septimâ demum ſupra centeſimam & trigeſimam Olympiade. M. Pomponio, C. Papyrio Conſulibus, primus dicitur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

lius Ruga primus Romæ de amicorum ſententiâ divorum cum uxore fecit, 94 quod ſterilis eſſet, juraſſetque pud Cenſores 95 uxorem ſe liberûm quærendorum cauſa abere. 96 eodemque anno C. Nævius Poëta fabulas apud opulum dedit; quem M. Varro, in libro de Poëtis prio, ſtipendia feciſſe ait bello Pœnico primo; idque ipſum Nævium dicere 97 in eo carmine, quod de eodem bello ſcripſit.

ur uxorem dimiſiſſe Sp. Carvilius, vir n obſcurus, coactus à Cenſoribus jurare, erorum cauſa ſe conjugem non retinere; et enim ſterilis. Olympias autem xxvII. incidit in ann. U. C. IↃxxII. Faſtis Capitolinis; qui eoſdem Coſſ. c anno habent, quos Dionyſius ренſet. Hic autem ex Varronis calcueſt an. U. C. IↃxxIII. quo divorm primum Carvilium feciſſe Gels ſupra ſcripſit. Itaque Conſulum mina apud Gellium lib. 4. cap. 3. n autem annorum U. C. numerus robique mutandus in annum U. C. xxvII. quo Conſules fuêre M. Attis & P. Valerius, ut voluit Lambes; ſub illis enim Coſſ. nulli Romæ nſores fuêre; à quibus tamen Sp. rvilius jurare coactus fuit. Cæterum totum hunc de Carvilii divortio lom illuſtrandum faciunt, quæ ſupra g. 278. notata ſunt.

94. *Quod ſterilis eſſet*] Cod. Tornæſ. *d ſterila eſſet.*

95. *Vxorem ſe liberûm quærendorum ſa habere*] Solemnem hanc legitimi njugii formulam, ut obſervavit quo Lambecius, elegantiſſime Græce dit Ariſtinætus: ἐπ' ἀρότῳ παίν γνησίων γαμετὴν ἄγειν. Damas in Vitâ Iſidori: γυναῖκα παιδοιὸν ἄγειν. Pythagoras in Symbolis: ναικὶ πλησιάζειν ἐπὶ τεκνοποιΐᾳ.

96. *Eodemque anno C. Nævius Poëta ulas apud populum dedit*] Nævius itaſexennio poſt primum bellum Puum finitum, quod deſiit ann. V. C. xII. fabulas dedit; quinquennio autem poſt Livium Andronicum, quem primum an. V. C. IↃxIV. Romæ fabulas dediſſe Gellius paulo ante dixit. Diu itaque ante Ennium floruit Nævius; utpote quo mortuo Ennius demum clareſcere cœperit; & à quo in Annalibus multa deſumpſerit, ut teſtis eſt Cicero in Bruto. Mortuus vero eſt Nævius an. V. C. IↃL. Varron. M. Cornelio Cethego & P. Sempronio Tuditano Coſſ. ut ibidem teſtatur Cicero: *At hic Cethegus Conſul cum P. Tuditano fuit bello Punico ſecundo. Quæſtorque his Coſſ. M. Cato. modo plane annis* CXL. *ante me conſulem.* Et mox. *His Conſulibus, ut in veteribus Commentariis ſcriptum eſt, Nævius eſt mortuus. Quanquam Varro noſter, diligentiſſimus inveſtigator antiquitatis, putat in hoc erratum, vitamque Nævii producit longius. Nam Plautus, P. Claudio, L. Porcio viginti annis poſt illos, quos ante dixi, Coſſ. mortuus eſt, Catone Cenſore.* Euſebius autem in Chronicis Nævii mortem refert ad an. II. Olympiad. CXLIV. qui foret annus V. C. IↃLI. Sic ut uno tantum anno à Veteribus abeat Commentariis, de quibus Cicero loquitur. Epitaphium, quod ipſe Nævius ſibi ſcripſerat, relatum eſt ſupra ab Auctore noſtro lib. I. cap. 24.

97. *In eo carmine, quod de eodem bello ſcripſit*] Verſibus Bellum iſtud à Nævio conſcriptum fuit Saturniis dictis, ut teſtatur Feſtus: *Verſus antiquiſſimi, quibus Faunus fata cecmiſſe hominibus videtur, Saturnii appellantur; quibus & à Nævio bellum Punicum conſcriptum eſt.* Hoc bellum unico volumine & continenti ſcripturâ Nævius ſcripſerat: Cajus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſcripſit.[98] Porcius autem Licinius ſeriùs Poëticam Romæ cœpiſſe dicit in his verſibus :

[99] Pœnico bello ſecundo Muſa pinnato gradu
Intulit ſe bellicoſam in Romuli gentem feram.

[100] ac deinde annis ferè pòſt quindecim bellum adverſus Pœnos ſumtum eſt : atque non nimium longe [101] M. Cato Orator in civitate, [102] & Plautus Poëta in ſcena floruerunt.

jus autem Octavius Lampadio diviſit in libros ſeptem, ut Suetonius inquit lib. de Illuſtr. Grammat.

98. *Porcius autem Licinius*] Hujus meminit & infra Auctor noſter lib. 19. cap. 9. ubi quoſdam ejus verſus adducit. Nobili proſapia apud Romanos ortum putat Gyraldus de Hiſtoria Poëtarum Dialog. x. Torrentius vero Comment. ad Horatium, Libertum à Porciorum aliquo manumiſſum. Quicquid ſit, ſaltem conſtat Porc. Licinium variis ſcriptis, præſertim Epigrammatis conſcribendis excelluiſſe; Poſt bellum etiam Punicum ſecundum floruiſſe, ſatis manifeſtum ex diſticho ſequenti; quo autem anno V. C. natus ſit, vel deceſſerit, cum Veteres ſileant, mihi incompertum.

99. *Pœnico bello ſecundo, &c.*] Etſi enim rudia quædam initia Poëſios Latinæ fuerint mox à primo bello Punico, ut ex iis fabulis, quas Livius Andronicus, & haud longe poſt eum Cn. Nævius populo dediſſe conſtat, videtur tamen Porcius Licinius ob illuſtre incrementum, quod mox ſumpſerit bello Punico ſecundo, eo præſertim tempore ejus initium ſtatuere. Quo etiam reſpexit Horatius lib. 2. Epiſt. I. ubi de populo Romano ſcribit :

Serus enim Græcis admovit acumina chartis,
Et poſt Punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles & Theſpis & Æſchylus utile ferrent.

100. *Ac deinde annis fere poſt quindecim bellum adverſus Pœnos ſumptum eſt*] Ex Faſtis Capitolinis belli Punici ſecundi initium fuit an. V. C. Iↄ xxxv. ſecundum Varronem autem ann. V.C. Iↄ xxxvi. P. Cornelio Scipione, Ti. Sempronio Longo Coſſ. Pax Carthaginienſibus data an. V. C. Iↄ LIII. Varroniano, Cn. Cornelio Lentulo, P. Ælio Pæto Coſſ.

101. *M. Cato Orator*] Intelligitur Cato Major, qui & Cenſorius dicitur, cujus Vitam Plutarchus conſcripſit. De eo enim Plinius lib. 7. cap. 27. ſcribit: *Tres ſummas in homine res præſtitiſſe exiſtimatus eſt, optimus Orator, optimus Imperator, optimus Senator.* Unde & apud Juſtinum lib. 33. eodem modo, quo apud Gellium hic, *Cato Orator*, pro Majore, aut Cenſorio legitur. Catonem autem Majorem hoc loco intelligi vel inde manifeſtum, quod natus an. V.C. Iↄ xx. ut colligi poteſt ex Cicerone De Senectute, ubi ipſe Cato ſe natum dicit ſex annos, poſtquam Livius Andronicus fabulam primum docuiſſet, Centone Tuditanoque Coſſ. florere cœperit bello Punico ſecundo, in quo ſub Fabio Maximo militaverit. Vixit autem uſque ad bellum Punicum tertium, quod cœpit an. V. C. Iↄ cv. L. Marcio Cenſorino & M. Manilio Coſſ. ejuſq; perſuaſione potiſſimum factum, quod Romani incitati Carthaginienſibus bellum indixerint.

102. *Plautus Poëta in ſcenâ*] Annum, quo Plautus fatis conceſſerit, indicat Cicero in Bruto : *Plautus P. Claudio, L. Porcio, viginti annis poſt illos* (Cethegum & Tuditanum) *quos ante dixi, Coſſ.*

mortuus

unt. 103 iſdemque temporibus 104 Diogenes Stoïcus, & 105 Carneades Academicus, & 106 Critolaus Peripateticus ab

ortuus eſt. Horum conſulatus incidit annum V.C. IↃLXX. ſive ann. I. lympiad. CXLIX. Lapſus itaque Hieonymus in Chronico Euſebiano παραχρονισμῷ XVI. annorum, qui anno I. lympiad. CXLV. ſcribit: *Plautus ex mbria Sarſinas Romæ moritur, qui proer annonæ difficultatem ad molas maarias piſtorem ſe locaverat. Ibi quoties opere vacaſſet, ſcribere fabulas ſolitus vendere.* Is foret ann. V.C. IↃLIV. o Conſules erant P. Sulpitius Galba C. Aurelius Cotta.

103. *Iſdemque temporibus Diogenes oicus & Carneades &c. legati ſunt*] e celebri hac Athenienſium legatio ad S.P.Q.R. etiam Auctor noſter pra lib. 7. c. 14. egit. Plutarchus in atonis Vita ſcribit hanc trium celerrimorum virorum legationem è ræciâ Romam adveniſſe Catone valſene. Annum deſignat Cicero in Lullo, ſive Academ. Quæſt. lib. 4. ubi Clitomacho Carneadis diſcipulo, m confert in Conſules P. Cornelium ipionem, & M. Marcellum, cum Albinus Prætor Romæ eſſet, qui fuit nus Varronianus V.C. IↃXCIX. hoc ann. II. Olympiad. CLVI. Falſus que Gellius, qui iſtam legationem ntigiſſe vult ſub bellum Punicum ſendum, ante Ennii mortem; cum Enus diem obierit an. V.C. IↃLXXXV.

104. *Diogenes Stoicus*] De quo Atheus lib. 5. Deipnoſoph. cap. 13. ita ibit: Διογένης Ἐπικούρειος, ἕξιν ων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόις, τὸ μὲν γένος ἦν ἐκ Σελευκίας ἐν Βαβυλῶνι ἀναδοχῆς δ' ἐτύγχαπαρὰ τοῦ βασιλέως καί τοι τοῖς ἀπὸ στοᾶς λόγοις χαίροντι. Id eſt, *Dioge Epicureus ſatis promptus atque diſer, cum de re quapiam diſputaret, qui nus ducebat è Seleuciâ Babyloniæ vici, acceptus gratuſque* (Alexandro Syriæ) *regi fuit, quamvis Stoicorum placitis gauderet.* Subjicit poſtea Athenæus, hunc Diogenem, mandato Antiochi, qui Alexandro in regno ſucceſſit, cum ejus virulentam maledicentiam pati non poſſet, occiſum eſſe. Regnare autem cœpit Antiochus ann. IV. Olymp. CLVIII. Itaque non diu poſt Diogenes Babylonius occiſus. Vixit autem annos LXXXVIII. ut teſtatur Lucianus in Macrobiis. Si itaque ponamus Diogenem occiſum Olympiad. CLIX. hoc eſt, circiter an. V.C. IↃCX. annos fuit natus Diogenes LXXVII. quo tempore legationem cum Carneade & Critolao obierit.

105. *Carneades Academicus*] Scribit Laërtius in ejus Vita ex Apollodori Chronicis, Carneadem diſceſſiſſe ann. IV. Olympiad. CLXII. Φησὶ δὲ Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς ἀπελθεῖν αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἔτει τετάρτῳ τῆς δευτέρας καὶ ἑξηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, βιώσαντα ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα. *Refert Apollodorus in Chronicis, eum rebus humanis exceſſiſſe Olympiadis centeſimæ ſexageſimæ ſecundæ anno quarto, cum vixiſſet annos octoginta quinque.* Antea dixerat Laërtius moriente Carneade, defectionem Lunæ factam; quod & teſtatur Anonymus in Olympiad. Deſcript. qui ad an. IV. Olympiad. CLXII. notat: Ἔκλειψις σελήνης, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ Καρνεάδης ὁ Φιλόσοφος τὸν βίον μετήλλαξε. De Lunæ eclipſi idem tradit Suidas in Καρνεάδης. Mortuus itaque Carneades ann. IV. Olympiad. CLXII. qui eſt an. V.C. IↃCXXV. Varron. cum vixiſſet annos LXXXV. ut præter Laërtium, etiam ſcribit Lucianus in Macrobiis. Cicero lib. 4. Academ. quæſtion. ait Carneadem vixiſſe annos XC. ut & facit Valerius Maximus lib. 8. cap. 7.

 ſed

ab Athenienſibus, ad ſenatum populi Romani, [107] negotii publici gratia, legati ſunt.[108] neque magno intervallo poſtea Q. Ennius, [109] & juxta Cæcilius, & [100] Terentius,

ac

ſed haud dubie numero rotundo, nec adeo accurato, uterque uſus eſt, ut quidem fecit Apollodorus in Chronicis. Petavius tamen in Miſcellan. Exercit. poſt Juliani Imper. Opera, cap. 8. ex Cicerone demonſtrare conatur, Carneadem adhuc in vivis fuiſſe ann. V. C. IↃCLII. ſive ann. III. Olymp. CLXIX. cui iterum aſſentiri nequit, ſed hac in re Apollodori potius, quam Ciceronis teſtimonium ſequendum, contendit Jonſius De Scriptor. Hiſt. Philoſ. lib. 2. c. 14. cui & nos calculum adjicimus.

106. *Critolaus Peripateticus*] Hunc quoque Lucianus inter Longævos ponit, & vixiſſe ſcribit ultra LXXXII. annos. Quo vero anno V. C. obierit, incertum. Craſſus apud Ciceronem lib. I. de Oratore, ait, ſe, cum Quæſtor ex Macedoniâ veniſſet Athenas, inter cæteros viros celebres, etiam Critolaum Peripateticum vidiſſe. Quæſturâ autem functus eſt Craſſus circa annum V. C. IↃCL. Si itaque tum temporis adhuc vixerit Critolaus; neceſſe eſt, ut legationis tempore tantum fuerit annorum circiter XXX. Quod autem Craſſus Critolaum Athenis viderit, dubio non carere, merito ſcribit Jonſius dicto lib. 2. cap. 14. quem vide ſis.

105. *Negotii publici gratiâ*] Supra lib. 7. cap. 14. Auctor noſter cauſam expreſſit, nempe, ut Athenienſibus multa quingentorum talentorum ob Oropii vaſtationem indicta remitteretur. Altius totum hoc negotium repetit Pauſanias in Achaicis, ſive lib. 7. ubi narrat, cum Athenienſes egeſtate potius, quam liberâ voluntate impulſi, (utpote qui Macedonico bello rebus accisis, Græçorum jam prope egentiſſimi eſſent,) ſociam civitatem Oropum diripuiſſent, ab Oropiis Romanum Senatum appellatum; Senatum vero Romanum cum injuriam factam illis cenſuiſſet, Sicyonios juſſiſſe ab Athenienſibus multam petere, quanti ſcilicet illatam Oropiis injuriam ipſi æſtimaſſent. Sycionios autem diem judicii non obeuntibus Athenienſibus, multam illis quingentum talentorum irrogâſſe; eam vero Athenienſes pendere recuſantes ad S. P. Q. R. provocâſſe; quod factum hac illuſtri legatione; quæ tantum valuit, ut Senatus Romani Decreto ea multa ad centum duntaxat talenta redacta fuerit. Vide & Plutarchum in Catone Majore.

108. *Neque magno intervallo poſtea Ennius*] Falſiſſimum hoc. Nam Ennium jam XIV. annis ante hanc legationem diem ſuum obiiſſe, manifeſtum ex Cicerone in Bruto, & De Senectute, ubi ſcribit, cum mortuum Q. Marcio Philippo & Cn. Servilio Cæpione Coſſ. hoc eſt, ann. V C. IↃLXXXV. ſive ann. IV. Olymp. CLII. Hieronymus tamen in Chronico Euſebiano mortem Ennii refert uno anno poſt, ac Cicero fecit, nempe ad Olympiad. CLIII. an. I. ubi notat: *Ennius Poëta ſeptuagenario major articulari morbo periit: ſepultuſque in Scipionis monumento, viâ Appiâ, intra primum ab Vrbe miliarium. Quidam oſſa ejus Rudiam ex Ianiculo tranſlata affirmant.*

109. *Et juxta Cæcilius*] Quando Cæcilius floruerit, ac fatis conceſſerit, ſcribit Hieronymus ex Tranquillo, in Chronico Euſebiano, ad an. II. Olymp. CL. *Statius Cæcilius Comœdiarum ſcriptor clarus habetur, natione Inſuber Gallus, & Ennii primum contubernalis. Quidam Mediolanenſem ferunt. Mortuus eſt anno poſt Ennii mortem, & juxta Ianiculum ſepultus.* Cæcilius itaque XIII. annis ante Athenienſium legationem jam mortuus erat.

110. *Teren-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſubinde & [111] Pacuvius, & Pacuvio jam ſene [112] Accius, clriorq; tunc in poëmatis eorum obtrectandis [113] Lucilius fu. ſed progreſſi longiùs ſumus : quum finem propoſuemus annotatiunculis iſtis bellum Pœnorum ſecundum.

A. GEL-

10. *Terentius*] Floruit Terentius lio tempore inter bellum Punicum endum ac tertium. Obitus annum at Hieronymus in Chronico ad an. . Olympiad. CLV. *Publius Terentius r Comœdiarum ſcriptor ob ingenium ormam libertate donatus in Arcadiâ itur, qui primam Andriam antequam ilibus venderet, Cæcilio* (leg. *Aci-* Nam Andria Terentii acta eſt an. C. IↃ LXXXVIII. Cæcilius autem n deceſſerat an. V. C. IↃ LXXXVI. an- ſcilicet poſt mortem Ennii, ut movidimus) *multum ſe miranti legit.* vero eſt annus V. C. IↃ XCVI. Trien- ita mors Terentii ante legationem rneadis & ſociorum accidit.

111. *Pacuvius*] Celebris fuit anno C. IↃ C. ſive ann. III. Olymp. CLVI. ſcribit ad eum annum Hieronymus Chronico : *Pacuvius Brunduſinus, agœdiarum ſcriptor, clarus habetur : citque Romæ quoad picturam exercuit, fabulas vendidit. Deinde Tarentum nſgreſſus prope nonagenarius diem it.* Vixit autem adhuc anno V. C. CXXV. M. Aquilio & C. Sempronio Tuditano Coſſ. Sub horum enim conſulatu Romæ fabula ejus *Oreſtes* inſcripta acta fuit; de quâ Cicero in De Amicitiâ.

112. *Accius*] Claruit anno V. C. IↃ CXV. ſive Olymp. CLX. an. II. ut idem ſcribit Hieronymus in Chronico ad hunc annum : *Lucius Accius Tragœdiarum ſcriptor clarus habetur, natus Mancino & Serrano Coſſ.* (hoc eſt ann. V. C. IↃ LXXXIV. Varron.) *parentibus libertinis : & ſeni Pacuvio Tarenti ſua ſcripta recitavit; à quo & fundus Accianus juxta Piſaurum dicitur, quia illuc fuerat ex Vrbe deductus.*

113. *Lucilius*] Natus Lucilius Olympiad. CLVIII. an. I. ut eſt apud Hieronymum in Chronico, hoc eſt, anno V. C. IↃ CVI. Sp. Poſtumio Albino, L. Calpurnio Piſone Coſſ. Obitus annum & locum idem refert Hieronymus ad an. II. Olymp. CLXIX. *Cajus Lucilius Satyrarum Scriptor Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis* XLVI. hoc eſt, anno V. C. IↃ CLI. C. Mario, & L. Aurelio Oteſte Coſſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DECIMUS OCTAVUS.

CAP. I.

Diſputationes à Philoſopho Stoïco, & contrà à Peripatetico, arbitro Favorino, factæ: quæſitumque inter eos, quantum in perficienda vita beata virtus valeret; quantumque eſſet in iis, quæ dicuntur extranea.

FAMILIARES Favorini erant duo quidam non incelebres in urbe Roma Philoſophi. eorum fuit unus Peripateticæ diſciplinæ ſectator, alter Stoïcæ. his quondam ego acriter, atque contentè pro ſuis utrinque decretis propugnantibus, quum eſſemus una omnes Oſtiæ cum Favorino, interfui. ambulabamus autem in littore, quum jam adveſperaſceret, [1] æſtate anni novi. atque ibi Stoïcus cenſebat & [2] vitam beatam

ÆState anni novi] Recte obſervat Turnebus Adverſarior. lib. 23. cap. 8. Novum annum non uno modo dici apud Veteres; nonnunquam enim initium anni intelligitur, ut novum ver, nova æſtas, veris & æſtatis initium. Sic Ovidius Faſtor.

Dic, age, frigoribus quare novus incipit annus.

Nonnunquam etiam novus annus eſt pars illa anni, quæ novas fruges, novoſque ftuctus parit. Tibullus lib. 1. Eleg. 1.

Et quodcunque mihi pomum novus reducat annus.

Ita forte Gellius *æſtatem novi anni* dixit, quod æſtas novas fruges adferat. Sic Servius ad illud Virgilii Æneid. lib. 7.

Vel cum ſole novo denſæ torrentur ariſtæ,

notat: *Prima æſtatis parte. Nam proprie Sol novus eſt* VIII. *Kalend. Ian. ſed tunc non ſunt ariſtæ.* Alioquin & Romani annum vel Solem novum appellabant primum annum alicujus novi Imperatoris, vel Conſulis primum diem, quo magiſtratum inierat. Seneca Apocolocyntheſ. *Quid factum ſit in cœlo ante diem* III. *Id. Octob. Aſinio Marcello, Acilio Aviola Coſſ. anno novo, initio ſeculi feliciſſimi, volo memoriæ tradere.* Sic Statius de XVII. Conſulatu Domitiani lib. 4. Sylv. v.

- Inſignemque aperit Germanicus annum
Atque oritur cum Sole novo.

Q. Sym-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

batam hominum virtute animi ſolâ, & miſeriam ſummam ılitiâ ſolâ poſſe effici, etiamſi cætera bona omnia, quæ crporalia & externa appellarentur, virtuti deeſſent, ma-æ adeſſent. Ille contrà Peripateticus, miſeram quidem ıam vitiis animi & malitiâ ſolâ fieri concedebat, 3 ſed ad mplendos omnes vitæ beatæ numeros virtutem ſolam quaquam ſatis eſſe exiſtimabat. quoniam & corporis in-gritas, ſanitaſque, & honeſtus modus formæ, 4 & pecu-a familiaris, & bona exiſtimatio, cæteraque omnia cor-poris

Symmachus lib. I. Epiſt. 22. *De-e gaudeo cum te conſulem novus annus pectat.* Sidonius Apollinaris Car-ne II. in principio:

effulgens trabealis mole metalli,
Annum pande novum, Conſul vetus.

2. *Vitam beatam hominum virtute mi ſolâ &c. effici*] Stoicorum enim, nonis, Cleanthis, aliorumque ſequa-m ſententia fuit, ſolam virtutem ſic ficere ad beatam vitam, ut etiam iſto præ aliis exiſtimarit, habitâ vir-te, nihil intereſſe, an optime valeas, an viſſime ægrotes; cæteriſque rebus ad am tolerandam neceſſariis abundes, vero omnium adeo egentiſſimus ſis, nihil eorũ ſuppetat. Secundum Stoi-s enim beate vivere, nihil aliud eſt, am vivere ſecundum virtutem, ſeu, od idem eſt, ſecundum naturam.

3. *Sed ad complendos omnes beatæ vi-numeros virtutem ſolam nequaquam is eſſe exiſtimabat*] Hanc Ariſtotelis, Peripateticorum eſſe opinionem no-m ex lib. I. Ethic. cap. 3. ubi Ariſto-es primas quidem contemplationi Virtuti defert, negat autem eum ſſe dici felicem, qui in maximis do-ribus calamitatibuſque verſetur, & tæ beatæ congruere putat, ut quis ıbus, liberis, & amicis floreat. Sane, icquid etiam à ſuperciliosis & rigi-oribus quibuſdam Magiſtris, Cenſu-m ſibi in omnes abſque ſuffragio fru-a arrogantibus, dici & incaſſum in ntrarium adferri ſoleat, omnino, ut paucis totam rem complectar, ad bene beateque, & cũ animi tranquillitate vi-vendum, neceſſe eſt, ut quis gerat men-tem ſanam in corpore ſano, non defi-ciente crumenâ. A quibus non abeunt illa Scleriæ apud Stobæum Serm. CI.

Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνητῷ,
Δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι.
Τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, εἶτα
Τέταρτον, ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων.

Id eſt,

Optima quidem eſt ſanitas viro mortali,
Deinde bonum ingenium:
Tertio divitiæ ſine dolo partæ:
Poſtremo vigens ætas inter amicos.

Notum etiam omnium ore celebratum Epigramma Martialis lib. 10. Epig. 47.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundiſſime Martialis, hæc ſunt:
Res non parta labore, ſed relicta;
Non ingratus ager, focus perennis:
Lis nunquam, toga rara, mens quieta;
Vires ingenuæ, ſalubre corpus;
Convictus facilis, ſine arte menſa:
Nox non ebria, ſed ſoluta curis.
Non triſtis thorus, at tamen pudicus:
Somnus, qui faciat breves tenebras:
Quod ſis, eſſe velis, nihilque malis:
Summum nec metuas diem, nec optes.

4. *Et pecunia familiaris*] Pridem mo-nuit Salmaſius ad Solinum hic legi de-bere, *& pecunia, familiaque.* Vide notas ſupra pag. 893. Alibi etiam Auctor noſter: *Quod quiſque familiæ pecuniæ-que habebat, in medium dabant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

poris & fortunæ bona neceſſariò viderentur perficiendæ beatæ vitæ. Reclamabat hoc in loco Stoïcus, &, tamquam duas ille res diverſas poneret, mirabatur: quòd, quum eſſent malitia & virtus duo contraria, vita miſera & beata quoque æquè contraria: non ſervaret in utriſque vim & naturam contrarii: & ad miſeriam quidem vitæ conficiendam ſatis valere malitiam ſolam putaret, ad præſtandam verò vitam beatam non ſatis virtutem ſolam eſſe diceret. atque id maxime diffidere, neque convenire dicebat, quòd, qui profiteretur vitam nullo pacto beatam effici poſſe, ſi virtus ſola abeſſet; idem contrà negaret beatam fieri vitam, quum ſola virtus adeſſet: & quem daret haberetque virtuti abſenti honorem, eumdem petenti atque præſenti adimeret. Tum Peripateticus perquam herclè feſtivè, Rogo te, inquit, cum bona venia reſpondeas, an exiſtimes eſſe 5 vini amphoram, quum abeſt ab eâ unus 6 congius? Hoc ubi accepit Stoïcus: Minime, inquit, vini amphora

5. *Vini amphoram*] Amphora menſura erat liquidorum, *Quadrantal* Veteribus dicta, capiens urnas duas, ſextarios octo & quadraginta, congios octo, &c. ut ex hiſce Voluſii Metiani videre eſt: *Quadrantal, quod nunc plerique amphoram vocant, habet urnas duas modios tres, ſemodios ſex, congios octo, ſextarios quadraginta octo, heminas nonaginta ſex, quartarios centum nonaginta duos, Cyathos quingentos ſeptuaginta ſex.* Sic Feſtus: *Quadrantal vocabant antiqui, quam Græci amphoram dicunt: quod vas pedis quadrati octo & quadraginta capit ſextarios.* Et Julius Africanus in Fragmento περὶ μέτρων: Ὁ τοῦ οἴνου ἀμφορεὺς, ὃν καὶ μετρητὴν λέγουσι πολλοὶ, ἡμιαμφόρια μὲν δύο, ἃ καλοῦσι κάδδους ὀνόματι κοινῷ, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οὔρνας· ὥστε τὸν ἀμφορέα εἶναι ξεστῶν μή. Id eſt, *Amphora vini, quam & metretum multi vocant, continet ſemiamphoras duas, quas cados communi nomine appellant, Romani vero urnas dicunt, ita ut amphora ſit ſextariorum* 48.

6. *Congius*] Congius Romanus, menſura liquidorum, erat octava pars amphoræ, & ſenos quaquaverſum habebat pollices Romanos, capiebatque ſextarios Rom. ſex. ac pendebat libras Romanas novem, ſi oleo: decem, ſi vino: tredecim & ſemis, ſi melle impleretur. Unde Cato de R. R. cap. 57. *Menſe quinto, ſexto, ſeptimo & octavo bibant ſervi indies ſextarium unum, in menſes congios quinque.* Si enim ſingulis diebus ſextarius unus hauriatur, triginta diebus ſive menſis ſpatio, congios quinque, hoc eſt, ſextarios triginta efficient. Apud Plinium lib. 14. Hiſtor. Natural. cap. 22. de ſtrenuis bibonibus legere eſt, qui bicongii & tricongii dicerentur, ut de Ciceronis filio, qui binos congios ſimul haurire ſoleret; & de Novellio Torquato, qui ſpectante Tiberio Imp. uno impetu tres congios evacuâſſet.

4. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nphora dici poteſt, ex quâ abeſt congius. hoc ubi accepit ꝛripateticus, Vnus igitur, inquit, congius amphoram fa- ꝛre dici debebit: quoniam, quum deeſt ille unus, non fit ni amphora; & quum acceſſit, fit amphora. quòd ſi id di- ꝛre abſurdum eſt, uno congio ſolo fieri amphoram: iti- ꝛm abſurdum eſt, una ſolâ virtute vitam fieri beatam dice- : quoniam, quum virtus abeſt, beata eſſe vita numquam oteſt. Tum Favorinus adſpiciens Peripateticum, Eſt qui- ꝛm, inquit, argutiola hæc, quâ de congio vini uſus es, ex- oſita in libris: ſed, ut ſcis, captio magis lepida, quàm pro- um, aut ſimile argumentum videri debet. congius enim, uum deeſt, efficiet quidem, ne ſit juſtæ menſuræ ampho- : ſed quum accedit 7 & adjicitur, non ille unus facit am- horam, ſed ſupplet. virtus autem, ut iſti dicunt, non acceſ- o, neque ſupplementum, ſed ſola ipſa vitæ beatæ inſtar t: & propterea, vitam beatam ipſa ſola una, quum adeſt, cit. Hæc atque alia quædam minuta magis & nodoſa, mquam apud arbitrum Favorinum, in ſuam uterque ntentiam conferebant. ſed quum jam prima fax noctis, : denſiores eſſe tenebræ cœpiſſent, proſequuti Favori- um in domum, ad quam devertebat, diſceſſimus.

7. *Et adjicitur*] Cod. Tornæſ. & Vett. Edd. *& additur*.

CAP. II.

ujuſmodi quæſtionum certationibus Saturnalicia ludicra Athe- nis agitare ſoliti ſumus; atque inibi inſperſa quædam ſophiſma- ta, & ænigmata oblectatoria.

SAturnalia Athenis agitabamus hilarè prorſum & mo- deſtè, non, ut dicitur, remittentes animum, (nam re- mittere,

Aturnalia Athenis agitabamus] In Græciâ enim æque ac Romæ Satur- lia, Græcis Κρόνια appellata, in Sa- ni honorem celebrabantur. Scholia- ſtes Ariſtophanis in Nebulis: Ἔστι δὲ Κρόνια παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἑορτὴ, τὰ παρὰ Ῥωμαίοις καλούμενα Σατουρνάλια. *Cronia apud Græcos feſtum, quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

mittere, inquit Muſonius, animum, quaſi amittere eſt) ſed demulcentes eum paulum atq; laxantes, jucundis honeſtiſque ſermonum illectationibus. Conveniebamus autem ad eamdem cœnam compluſculi, qui Romani in Græciam veneramus, quique 2 eaſdem auditiones, eoſdemque doctores colebamus. tum qui cœnulam ordine ſuo curabat, præmium ſolvendæ quæſtionis ponebat librum veteris ſcriptoris vel Græcum, vel Latinum, & 3 coronam è lauro plexam; totidemque res quærebat, quot homines iſtic eramus, quumque eas omnis expoſuerat, rem locumque dicendi ſors dabat. quæſtio igitur ſoluta corona & præmio donabatur; non ſoluta autem tramittebatur ad eum, qui ſortitò ſucceſſerat. idque in orbem vice pari ſervabatur. ſi nemo

apud Romanos Saturnalia vocatur. Unde Suidas: Κρόνια, ἑορτὴ ἀγομένη Κρόνῳ καὶ τῇ μηλεὶ τῶν θεῶν. Macrobius etiam lib. 1. Saturnal. cap. 4. ex Verrio Flacco refert: *Saturnaliorum dies apud Græcos quoque feſti habentur.* Idem Macrobius eod. lib. 1. cap. 7. ex Annalibus L. Accii hoſce verſus adducit, quibus ſolemnia tum peragi ſolita, deſcribit:

Maxima pars Grajum Saturno & maxime Athenæ
Conficiunt ſacra, quæ Cronia eſſe iterantur ab illis
Eumque diem celebrant: per agros urbeſque fere omnes
Exercent epulis læti: famuloſque procurant
Quiſque ſuos: noſtrique itidem & mos traditur illinc
Iſte, ut cum dominis famuli epulentur ibidem.

2. *Eaſdem auditiones*] Hoc ſenſu Seneca Pater lib. 9. Controverſ. III. *Caßius Severus ab auditione ejus cum rediret, interrogatus quomodo dixiſſet, reſpondit, Malè.* Item Filius Epiſt. 108. *Auditionem Philoſophorum, lectionemque ad propoſitum beatæ vitæ trahendam.* Græci ἀκρόασιν appellant. Polybius Legat. 122. Ἰσοκράτης γραμματικὸς, τῶν τὰς ἀκροάσεις ποιουμένων. Unde & Suetonius De Illuſt. Gramm. *Primus in urbem intulit ſtudium Grammatices Crates Mallotes, Ariſtarchi æqualis, qui miſſus ad ſenatum ab Attalo rege inter ſecundum & tertium bellum Punicum, plurimas ἀκροάσεις ſubinde fecit; aßiduequе diſſeruit.*

3. *Coronam è lauro plexam*] Intellige coronam ex integrâ fronde lauri plexam; Hujuſmodi enim coronæ, quas ex integris frondibus & intonſis veteres nectebant, *plectiles*, vel *nexiles* dicebantur. Unde apud Plautum Bacchid. Act. 1. Sc. 2. *Corona plectilis*, ad differentiam earum, quas ex mero folio funiculis ſuebant, quæ *tonſiles* vel *tonſæ* appellatæ, ideo quod ex foliis detonſis textæ eſſent, ut bene obſervat Salmaſius ad Solinum, ex Servio ad iſtum Virgilii verſum,

Ipſe caput tonſæ foliis ornatus olivæ.

Quem Servius recte de corona tonſili interpretatur. *Tonſæ*, inquit, *olivæ, minutis foliis compoſitæ. Habiturum ſe autem coronam tonſilem dixit.* De Coronis porro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rmo diſſolvebat quæſtionis ejus nodum, præmium ipſum corona deo, cujus id feſtum erat, dicabatur. quærebantur item res hujuſcemodi, aut ſententia Poëtæ veteris lepidè obſcura non anxiè, aut hiſtoriæ antiquioris requiſitio, aut decreti cujuſpiam ex Philoſophia perperam invulgati urgatio, aut captionis ſophiſticæ ſolutio, aut inopinati, raoriſque verbi indagatio, aut tempus item in verbo perdicuo obſcuriſſimum. itaque nuper 5 quæſita eſſe memini umero ſeptem, quorum prima fuit enarratio horum verſuum, qui ſunt in Satyris Q. Ennii uno multifariam verbo oncinniter implicati. quorum exemplum hoc eſt:

6 *Nam qui lepidè poſtulat, alterum fruſtrari,*
Quem fruſtratur, fruſtra eum dicit fruſtra eſſe.
Nam qui ſeſe fruſtrari quem fruſtra ſentit,
Qui fruſtratur, is fruſtra eſt; ſi non, ille eſt fruſtra.

ecunda quæſtio fuit, quonam modo audiri atque accipi eberet, 7 quod Plato in civitate, quam in libris ſuis condidit,

rro antiquorum, earumque apud Veres uſu, exſtat Opus inſigne Caroli ſchalii.

4. *Decreti cujuſpiam ex Philoſophiâ*] : ſupra lib. 12. cap. 4. 5. & 9. alibiesſententias Philoſophorum *Decreta* pellat Gellius. Græci γνώμας & όγματα vocant, Quintilianus lib. 8. p. 5. *Sententiæ vocantur, quas Græci ωμας appellant.* Appulejus lib. 1. de ogmate Platonis: *Quæ autem conſulta, æ δόγματα Græce licet dici, ad utilitem hominum, vivendique & intellindi & loquendi rationem extulerit, nc ordiemur.*

5. *Quæſita eſſe numero ſeptem*] Quia licet ſeptem aderant convivæ; qui leimus convivarum numerus olim habatur. Vide Notas ſupra pag. 672.

6. *Nam qui lepide poſtulat alterum uſtrari*] Joſ. Caſtalio in Variis Lectiob. cap. 23. refert M. Ant. Muretum ſce Ennii verſus ſic ſolitum explicare: Qui vult alium lepide fallere, dicere non debet errare ac falli eum, quem ipſe fallere cogitat. Nam, ubi quis ſentit fruſtra alium operam dare, ut ſe fallat, tum niſi is, cui dolus tenditur, fallitur, is ipſe fruſtra eſt, qui eum fruſtrari volebat, hoc eſt, ipſe fallitur, qui fallere volebat. Nam *Fruſtrari*, eſt fallere; *Fruſtra eſſe*, falli, ac decipi. Valens vero Acidalius Divinat. & Interpretat. in Amphytrion. Plauti cap. 2. Ennii verſus hunc in modum reſcribendos putat:

Qui ſe lepide poſtulat alterum fruſtrari,
Quem fruſtratur, fruſtra eum dicit fruſtra eſſe.
Nam qui ſeſe fruſtrari quem fruſtra ſentit,
Qui fruſtratur, is fruſtra eſt, non ille eſt fruſtra.

7. *Quod Plato in civitate &c. κοινὰς τὰς γυναῖκας eſſe cenſuit*] Cod. Tornæſ. poſt γυναῖκας addit, *id eſt, communes eſſe*

didit, *κοινὰς τὰς γυναῖκας* eſſe cenſuit;[8] & præmia viris fortibus, ſummiſque bellatoribus poſuit ſaviationes puerorum & puellarum? Tertio in loco hoc quæſitum eſt; in quibus verbis captionum iſtarum fraus eſſet, & quo pacto diſtingui reſolvique poſſent? *Quod non perdidiſti, habes: cornua non perdidiſti: habes igitur cornua.* item altera captio: *Quod ego ſum, id tu non es: homo igitur tu non es.* Quæſitum id quoque ibi eſt, quæ eſſet hujus quoque ſophiſmatis reſolutio? *Quum mentior, & mentiri me dico, mentior, an verum dico?* Poſtea quæſtio iſta hæc fuit: *Quam ob cauſam patricii Megalenſibus*[11] *mutitare ſoliti ſint, plebes*[12] *Cerealibus?* Secundum

eſſe mulieres cenſuit. Quomodo autem Plato in Republicâ ſuâ, *κοινὰς τὰς γυναῖκας mulieres communes eſſe* cenſuit, ipſe late explicat lib. 5. De Republicâ.

8. *Et præmia viris fortibus, ſummiſque bellatoribus poſuit ſaviationes, &c.*] Platonis locum è libro 5. de Republica præ oculis habuiſſe videtur, ubi inquit: Καὶ τοῖς ἀγαθοῖς γέ που τῶν νέων ἐν πολέμῳ, ἢ ἄλλοθί που, γέρα δοτέον καὶ ἆθλα ἄλλα τε, καὶ ἀφθονεστέρα ἡ ἐξουσία τῆς τῶν γυναικῶν ξυγκοιμήσεως, ἵνα καὶ ἅμα μετὰ προφάσεως ὡς πλεῖστοι τῶν παίδων ἐκ τῶν τοιούτων σπείρωνται. Id eſt, *Et illis qui inter juvenes præſtantiores ſunt in rebus ſive militaribus, ſive aliis quibuſdam, munera ac præmia danda ſunt, & talia permulta, quin & uberior mulieribus congrediendi licentia, ut ex hac ſimul occaſione filii plures, quam ex aliis, ex his ſerantur.*

9. *Quod non perdidiſti, habes*] Vide ſupra lib. 16. c. 2. Hujuſmodi Captiones *Ceratinas* vocat Quintilianus lib. 1. Exemplo Græcorum, qui κερατίνην, κερατίδας, item κεράτινον λόγον & κέρατα appellant, à cornibus ſcilicet, quæ materia ſyllogiſmi; frequens olim in ore erat Chryſippi, ut eſt apud Laërtium hoc modo: Εἴ τι οὐκ ἀπέλαβες, τοῦτο ἔχεις, Κέρατα δ' οὐκ ἀπέλαβες· κέρατα ἄρα ἔχεις. Quod ad verbum Gellius hic vertit; ut & fecit Seneca Epiſtol. 49. ubi *acutam delicationem* appellat.

10. *Megalenſibus*] De Ludis Megalenſibus vide notata ſupra ad lib. 2. cap. 24. pag. 174. & 175.

11. *Mutitare ſoliti ſint*] Id eſt, mutua inter ſeſe dominia, ſive convivia agitare ſoliti ſint, ut Auctor noſter ipſe ſupra lib. 2. cap. 24. interpretatus eſt, ubi vide notas p. 176. Cauſam addit Ovidius lib. 4. Faſtor. quod Magna Deum Mater, ex Peſſinunte Phrygiæ Romam accita & tranſportata, ſedem bene mutaviſſet, & inde patricios viciſſim mutua inire convivia; ſic enim inquit:

Cur vicibus factis ineant convivia, quæro,
Tum magis, indictas concelebrentque dapes?
Quod bene mutarit ſedem Berecynthia, dixit,
Captant mutatis ſedibus omen idem.

12. *Cerealibus*] Ludi Cereales in honorem Cereris inſtituti, & celebrati à pridie Idus Aprilis per dies octo in Circo, proximo poſt Circenſes die, ut indicat Ovidius lib. 4. Faſtor.

Proxima victricem cum Romam inſpexerit Eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

..dum ea quæſitum hoc eſt; verbum *verant*, quod ſignificat, *vera dicunt*, quiſnam veterum Poëtarum dixerit? Se... quæſtio fuit, aſphodelum [13] cujuſmodi herba ſit, quod ..ſiodus in iſto verſu poſuerit:

> [14] Νήπιοι ὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
> Οὐδ' ὅσον [15] ἐν μαλάχῃ τε [16] καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

& quid

..t dederit Phœbo ſtella fugata locum.
..cus erit pompâ celeber, numeroque Deorum
..rimaque ventoſis palma petetur equis,
..inc Cereris ludi: non eſt opus indice cauſâ
..ponte Deæ munus, promeritumque patet, &c.

..r autem Cerealibus plebes, ut patri.. Megalenſibus, mutua agitare convi.. ſolerent, cum nuſquam, quod ſciam, ..ſam ejus rei Veteres promant, præ.. eam ſilentio involvere, quam teme.. ivinando aliis forte riſum præbere. ..od fecit olim Moſellanus, qui ad ..c locum notavit, eam non admo..n remotam eſſe; quod magnos ma.. deceant, parvos autem parva & ru..a. Sic Patricius ordo, ut honeſtiſ..us in civitate, ita Megalenſia maxi..rum Deorum feſta; Plebs vero, ut ..ma eſt inter cives, ita quoque ..ticæ Deæ ſibi vindicaverit feſta. In ..bus verbis non unus eſt error; præ..tim quod exiſtimaverit ludos Mega..ſes in honorem magnorum Deo..n inſtitutos, cum tantum Magnæ ..ùm Matri fiebant, ut recte notatum ..ra pag. 175.

13. *Cujuſmodi herba ſit*] Sic Cod. ..rnæſ. & Vett. Edd. in Ms. Reg. le..ur, *cujuſmodi herbarum ſit*. In Stepha..â editione eſt, *cujuſmodi verbum ſit*. ..ud ita bene.

14. Νήπιοι ὐδ' ἴσασιν, &c.] Hunc ..mum Heſiodi verſum & Cod. Torn. Vett. Edd. habent. Male iſtum omi.. Stephanus in ſuâ editione. Ambo vero exſtant apud Heſiodum Ἔργων & Ἡμέρων verſ. 40. & 41. eorumque ſenſus eſt,

> *Stulti neque ſciunt, quanto plus dimidium ſit toto,*
> *Neque quam magnum in malva & aſphodelo bonum.*

Ad quem locum videndi Interpretes Græci Moſchopulus, Proclus, Tzetzes ab Heinſio olim junctim editi, qui primum verſum, ubi Heſiodus *dimidium plus eſſe toto* dicit, explicant, quod intellexerit, dimidium jure acquiſitum, multo præſtare toto, quod quis dolo malo, ſive injuſto modo nactus fuerit: τὸ ἥμισυ τὸ μετὰ δικαιοσύνης, πλέον εἶναι τοῦ ὅλου μετὰ ἀδικίας. Secundo autem verſu Heſiodus frugalitatem & temperantiam in cibis commendat; ſummamq; voluptatem in victu ſimpliciſſimo ac tenuiſſimo, malvâ nimirum & aſphodelo, ſitam eſſe innuens. Vide omnino quæ olim ad hunc Heſiodi verſum notavit Vir poſtea Summus, tum adhuc juvenis, Heinſius.

15. Ἐν μαλάχῃ] Malva alia ſylveſtris, alia ſativa; utriuſque differentiam tradit Plinius lib. 20. Hiſt. Natur. cap. 21. *In magnis laudibus malva eſt utraque & ſativa & ſylveſtris. Duo genera earum, amplitudine folii diſcernuntur. Majorem Græci molochen vocant in ſativis; alteram ab emolliendo ventre dictam putant malachen. E ſylveſtribus cui grande folium, & radices albæ Althea vocatur, &c.* De malva vide etiam Dioſcoridem lib. 2. cap. 144.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

& quid item Heſiodus ſe dicere ſentiat, quum dimidium plus eſſe toto dicit? Poſtrema quæſtionum omnium hæc fuit: *ſcripſerim*, *venerim*, *legerim*, cujus temporis verba ſint, præteriti, an futuri, an utriuſque? Hæc ubi ordine, quo dixi, propoſita, atque, ſingulis ſorte ductis, diſputata, explanataque ſunt: libris, coroniſque omnes donati ſumus; niſi ob unam quæſtionem, quæ fuit de verbo *verant*. nemo enim tum commeminerat dictum eſſe à Q. Ennio id verbum in decimotertio Annalium in iſto verſu:

Satin' vates verant ætate in agunda?

Corona igitur hujus quæſtionis deo feriarum iſtarum Saturno data eſt.

16. Καὶ ἀσφοδέλῳ] Aſphodeli deſcriptionem habes apud Dioſcoridem lib. 2. cap. 199. Ἀσφόδελος φυτὸν τοῖς πλείστοις γνώριμον, φύλλα ἔχων πράσῳ μεγάλῳ ὅμοια, καυλὸν δὲ λεῖον, ἔχοντα ἐπ' ἄκρου ἄνθος καλούμενον ἀνθέρικον· ῥίζαι δὲ ὕπεισιν ἐπιμήκεις, στρογγύλαι, βαλάνοις ὅμοιαι, δριμεῖαι κατὰ τὴν γεῦσιν, καὶ δύναμιν θερμαντικαί. Id eſt, *Aſphodelus planta eſt, pleriſque omnibus cognita, foliis magni porri, caule vero levi, ferente in cacumine florem, quem Anthericon appellant. Radices ſubjacent rotundæ, teretes, glandibus ſimiles, guſtu acres, & calefaciendi vi præditæ.* De aſphodelo porro vide quæ habet Plinius lib. 22. cap. 17. & cap. 22. ubi & hujus verſus meminit, quod & facit Galenus lib. 2. de alimentor. facultat. cap. 65. & Athenæus lib. 2. cap. 18. aliique inter Veteres.

CAP. III.

Quid Æſchines rhetor in oratione, qua Timarchum de impudicitia accuſavit, Lacedæmonios ſtatuiſſe dixerit ſuper ſententia probatiſſima, quam improbatiſſimus homo dixiſſet.

1 ÆSchines vel acerrimus, prudentiſſimuſque oratorum, qui apud conciones Athenienſium floruerunt,
2 in oratione illa ſævâ, criminoſaque & virulentâ, quâ Timarchum

ÆSchines] Hujus Vitam breviter deſcripſit Plutarchus inter Decem Rhetores. Perpetuus Antagoniſta Demoſthenis fuit, cujus tamen eloquentiæ vi & factionibus in Republicâ victus, Rhodum exulatum abire coactus eſt, ubi ſuſtendandæ vitæ cauſa ludum literarium aperuit. Deinde Samum profectus, atque in inſulâ degens, non multo poſt obiit.

2. In

ırchum de impudicitia graviter, inſigniterque accuſavit, obile & illuſtre conſilium Lacedæmoniis dediſſe dicit viım indidem civitatis ejuſdem principem, virtute atque tate magna præditum. Populus, inquit, Lacedæmonius de ımma republica ſua, quidnam eſſet utile & honeſtum, deberabat: tum exſurgit, ſententiæ dicendæ gratiâ, homo uiſpiam turpitudine priſtinæ vitæ defamatiſſimus, ſed linua tunc atque facundia 3 nimium quantum præſtabilis. onſilium, quod dabat, quoque oportere fieri ſuadebat, ceptum ab univerſis & complacitum eſt: futurumque rat ex ejus ſententiâ populi decretum. ibi unus ex illo rincipum ordine, quos Lacedæmonii, ætatis dignitatiſue majeſtate tamquam arbitros & magiſtros diſciplinæ ublicæ verebantur, commoto, irritatoque animo exſilit: ı, 4 Quænam, inquit, Lacedæmonii ratio, aut quæ tanem ſpes erit, urbem hanc & hanc rempublicam ſalvam, expugnabilemque eſſe diutius poſſe, ſi hujuſcemodi anteactæ vitæ hominibus conſiliariis utemur? quod ſi proba ta hæc & honeſta ſententia eſt; quæſo vos, non ſinamus amdem dehoneſtari turpiſſimi auctoris contagio. atque bi hoc dixit, 5 elegit virum fortitudine, atque juſtitiâ præter.

2. *In oratione illa, &c. qua Timarıum*] Quæ hodie adhuc ſupereſt, & haetur impreſſa inter Opera Demoſthenis & Æſchinis in Editione Francoırtenſi, p. 260. & ſeqq. E tribus oraonibus, quas publicas Æſchines hauit, hæc ordine prima fuit, ut teſtatur pollonius in Vitâ Æſchinis.

3 *Nimium quantum*] Cod. Tornæſ. t Vett. Edd. *nimium quanto.* Æſchines ı ipſa oratione dicit εἰς ὑπερβολὴν; cribit enim conſilium hujuſmodi uiſſe datum ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς βεβιωκότος μὲν αἰσχρῶς, λέγειν δ' εἰς ὑπερβολὴν δυνατοῦ.

4. *Quænam, inquit, Lacedæmonii rao, &c.*] Æſchines in Oratione ipſâ poſtquam obiter dixerat, Senum cognomine ſummum apud Lacedæmonios Magiſtratum honeſtari, ſubjicit: Τούτων εἷς, ὥς λέγεται, παρελθὼν, ἰσχυρῶς ἐπέπληξε τοῖς Λακεδαιμονίοις, καί τι τοιοῦτο κατ' αὐτῶν ἐβλασφήμησεν, ὡς οὐ πολὺν χρόνον τὴν Σπάρτην ἀπόρθητον οἰκήσουσι, τοιούτοις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συμβούλοις χρώμενοι. Id eſt, *Horum igitur unus prodiiſſe fertur, & acriter objurgaſſe Lacedæmonios, ac tale quoddam in eos maledictum jeciſſe: non diu Spartam fore ab hoſtili violentiâ incolumem, ſi talibus in concione ſuaſoribus uterentur.*

5. *Elegit virum fortitudine, &c.*] Verba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ter alios præſtantem, ſed inopi linguâ & infacundum; juſſitque eum, conſenſu petituque omnium, eamdem illam ſententiam diſerti viri cuicuimodi poſſet verbis dicere: ut nulla prioris mentione habitâ, ſcitum atque decretum populi ex ejus unius nomine fieret, quod ipſum denuo dixerat. atque ita, ut ſuaſerat prudentiſſimus ſenex, factum eſt. ſic bona ſententia manſit; turpis auctor mutatus eſt.

ba Æſchinis ſunt: Ἅμα δὲ παρακελεύσας ἄλλον τινὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἄνδρα, λέγειν μὲν οὐκ εὐφυᾶ, τὰ δὲ κατὰ πόλεμον λαμπρὸν, καὶ πρὸς δικαιοσύνην καὶ ἐγκράτειαν διαφέροντα, ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς αὐτὰς εἰπεῖν γνώμας, οὕτως ὅπως ἂν δύνηται, ἃς εἶπεν ὁ πρότερος ῥήτωρ. Id eſt, *Simul autem arceſſens alium quendam Lacedæmoniorum, virum haud ſane diſertum, ſed rebus bello geſtis illuſtrem, juſtitiaque & continentia præſtantem; ac juſſit, ut eaſdem ſententias, quas prior ille orator dixiſſet, prout poſſet, utcunque repeteret.*

CAP. IV.

Quod Sulpicius Apollinaris prædicantem quemdam à ſeſe uno Salluſtii hiſtorias intelligi illuſit, quæſtione propoſita, quid verba iſta apud Salluſtium ſignificarent: perincertum ſtolidior, an vanior.

QUum jam adoleſcentuli Romæ 1 prætextam & puerilem togam mutaſſemus; magiſtroſque jam nobiſmetipſi exploratiores quæreremus: 2 in Sandaliario forte apud

PRætextam] Vide Notas ſupra p. 100.

2. *In Sandaliario*] Scilicet *vico*; erat enim Romæ vicus *Sandaliaris* dictus; ſive etiam *Sandaliarium*, ut hic vocat Gellius, & Galenus lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν. Mentio hujus vici in Veteri Inſcriptione.

D. M.
M. AFRANI. HELIODORI
MAGISTRI. VICI
SANDALIARII
M. AFRANIUS. IMMOL
PATRONO. FEC.

In alia etiam Inſcriptione legere vicum hunc fuiſſe in IV. Urbis regione:

SEX. FONTEIVS. Ɔ. L. ROPHIMVS
CN. POMPEIVS. CN. L. NICEPHOR
MAG. VICI
SANDALIARI. REG
IIII. ANNI. XVIII.
D. D.

Quod & confirmat P. Victor, qui templum *Apollinis Sandaliarii* in IV. Urbis regione ponit. Ab hoc vero vico *Apollo Sandaliarius* dictus, cui templum ab Auguſto exſtructum docet Suetonius in ejus Vitâ: *Pretioſiſſima deorum ſimulacra mercatus, vicatim dedicabat; ut Apollinem Sandaliarium, & Iovem Tragœdum, aliaque.*

3. Apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

apud librarios fuimus; quum ibi in multorum hominum cœtu Apollinaris Sulpicius, vir in memoria noſtra præter lios doctus, jactatorem quempiam, & venditatorem Salıſtianæ lectionis irriſit, illuſitque genere illo facetiſſimæ iſſimulationis, qua Socrates ad ſophiſtas utebatur. nam uum ille ſe unum & unicum doctorem eſſe, enarratoremue Salluſtii diceret; neque primam tantùm cutem, ac ſpeiem ſententiarum, ſed ſanguinem quoque ipſum, ac medullam verborum ejus eruere, atque introſpicere penitus prædicaret: tum Apollinaris amplecti, venerarique ſe dotrinas illius dicens, Per, inquit, magiſter optime, exoptaıs mihi nunc venis cum ſanguine & medullâ Salluſtii verorum. heſterno enim die quærebatur ex me, quidnam erba ejus hæc in quarto hiſtoriarum libro de Cn. Lentu- ſcripta ſignificent? de quo incertum fuiſſe ait, ſtolidiorne ſſet, an vanior? eaque ipſa verba, uti ſunt à Salluſtio ſcrita, dixit: *At* 4 *Cn. Lentulus patriciæ gentis, collega ejus, cui ognomentum Clodiano fuit, perincertum ſtolidior an vanior, leem de pecuniâ, quam Sulla emtoribus bonorum remiſerat, exiendâ promulgavit.* quæſitum ergo ex ſe Apollinaris, neque l ſe diſſolvere potuiſſe aſſeverabat, quid eſſet *vanior*, & uid *ſtolidior*? quoniam Salluſtius ſic ea ſeparaſſe, atque opoſuiſſe inter ſe videretur, tamquam diverſa ac diſſimilia, ec ejuſdem utraque vitii forent: ac propterea petebat, uti e doceret ſignificationes utriuſque vocis & origines. Tum ille rictu oris 5 labearumque ductu contemni à ſe oſten-

3. *Apud Librarios*] Qui nimirum libros deſcribebant, & vendebant. Unde Gloſſis: Βιβλιογράφος, *Librarius.* βιβλιοπώλης, *Libellio.* Palladius De . R. Præfatione libri de inſitione: *uod volumina hæc ruris colendi ſerius uam juſſeras ſcripta ſunt, librarii ſeior manus fecit.* Hinc & in Vett. Inriptionib. *Scribæ librarii* dicuntur. Et etus Horatii Interpres in De Arte Poëtica ex Suetonio notat: *Scriptor, librarius, bibliopola.* De Librariis & Scribis plura vide apud Barthium Adverſar. lib. 50. cap. 1. & Wouwerum De Polymathia cap. 6.

4. *Cn. Lentulus*] Cn. Lentulus Clodianus, conſul fuit cum P. Licinio Craſſo anno U. C. IↃ CLVI. ut habent Faſti Capitolini.

5. *Labearumque ductu*] Sic Stephanus edidit è Mſſ. *vulgo labiorumque ductu.*

oſtendens, & rem, de qua quæreretur, & hominem ipſum, qui quæreret, Priſcorum, inquit, & remotorum ego verborum medullas & ſanguinem, ſicuti dixi, perſpicere & elicere ſoleo: non iſtorum, quæ proculcata vulgo, & protrita ſunt. ipſo illo quippe Cn. Lentulo ſtolidior eſt & vanior, qui ignorat ejuſdem ſtultitiæ eſſe vanitatem & ſtoliditatem. ſed ubi hoc dixit, media ipſa ſermonum reliquit: & abire cœpit. nos deinde eum tenebamus, urgebamuſque, & cum primis Apollinaris, ut de vocabulorum iſtorum vel differentia, vel, ſi ei ita videretur, ſimilitudine pleniùs, apertiuſque diſſereret: & ut ne ſibi invideret diſcere volenti orabat. atque ita ille, ſe jam planè illudi ratus, negotium ſibi eſſe cauſatur, & digreditur. nos autem poſteà ex Apollinari didicimus 6 *vanos* propriè dici, non, ut vulgus diceret, deſipientes, aut hebetes, aut ineptos, ſed, ut veterum doctiſſimi dixiſſent, mendaces & infidos, & 7 levia inaniaq; pro gravibus & veris aſtutiſſimè componentes: ſtolidos autem

ctu. Poſſis etiam legere *labiarumque ductu.* ut ſupra lib. 10. cap. 4. ubi ex Nigidio *labias* adfert. Cæterum labiarum ductu aliquem contemnere, idem valet, quod irridere; quod Plautus *labiis ductare* dixit. *Labiis dum ductant eum.* Græci eodem modo, ἐπὶ τοῦ τὰ χείλη διαστρέφειν. Heſychius: διαμυλλαίνειν, χλευάζειν. ἐπὶ τοῦ τὰ χείλη διαστρέφειν. Vide Salmaſium ad Hiſtor. Auguſt. Scriptor. p. 283.

6. *Vanos proprie dici, &c. mendaces, & infidos*] Sic Nonius Marcellus: *Vanum eſt mendax.* & adducit ex Virgilii Æneid. lib. 1.

Ni fruſtra augurium vani docuêre parentes.

Item ex Cicerone, lib. 1. De Offic. *Nihil enim proficiant, niſi admodum mentiantur; nec vero eſt quicquam turpius vanitate.* Et Quæſtion. Tuſcul. lib. 3. *Tum ita variis imbuimur erroribus, ut vanitati veritas, & opinioni confirmatæ natura ipſa cedat.* Ita Servius ad illud Virgilii lib. 2. Æneid.

-- Nec ſi miſerum Fortuna Sinonem
Finxit: vanum etiam mendacemque improba finget.

Interpretatur *Vanum, fallacem & qui etiam ſine utilitate mentitur. Mendacem vero, qui tantum ad decipiendum.* Sic Arnobius adverſus Gentes lib. 1. *Vanos, mendaces, ſtolidos* conjunxit.

7. *Leviaque & inania &c. aſtutiſſime componentes*] Vanos tamen dici, non qui aſtutiſſime tantum mendacia componunt, ſed etiam qui pro ingenitâ mentiendi voluptate, ſine propoſito ſæpius mentiuntur; ac pro levibus, inconſideratis & ſimplicibus nonnunquam accipi, arguit locus Salluſtii in Conjurat. Catilinæ, ubi Q. Curii mores deſcribens, ait: *Huic homini non minor vanitas, quam audacia; neque reticere quæ audierat; neque ſuamet ipſe ſcelera occultare, prorſus neque dicere, neque facere quicquam penſi habebat.*

8. Μοχθη-

..tem vocari non tam ſtultos & excordes, quàm tetros,& ..leſtos,& illepidos,quos Græci [8] μοχθηρȣ̀ς ϗ φορτικȣ̀ς ..erent. etyma quoque harum vocum,& origines ſcriptas ..e dicebat in libris Nigidianis. 9 quos requiſitos ego, & ..ertos cum primarum ſignificationum exemplis, ut ..mmentariis harum Noctium inferrem, notavi, [10] & in..iſſe jam me aliquo in loco commentationibus iſtis exi..mo.

.. Μοχθηρȣ̀ς ϗ φορτικȣ̀ς] Id eſt, ..robos & graves. Henr. Stephanus ..cludit Gellium μοχθηρῶς feciſſe; ..a ſcripſerit, ut hic legitur, tetros & ..leſtos, atque illepidos à Græcis ..χθηρȣ̀ς & φορτικȣ̀ς vocari, quod ..χθηρȣ̀ς cum φορτικȣ̀ς junxerit; ma..que veriſimile ſibi fieri, ὀχληρȣ̀ς ..n φορτικȣ̀ς junxiſſe. quamvis nec ..os, nec *illepidos* ſatis apta ne horum quidem interpretatio ſit.

9. *Quos requiſitos ego & repertos*] Rutgerſius Variat. Lect. l. 3. c. 16. ubi Nigidii Figuli Reliquias, quæ exſtant, collegit, digeſſit, & emendavit, hoc loco legendum cenſet: *quas requiſitas ego & repertas*, ſcilicet *Origines*.

10. *Et intuliſſe me jam aliquo in loco*] Forte Gellius id fecerat lib. 8 cap. 14. ubi ex lemmate apparet, eum ex Nigidio Origines quaſdam retuliſſe.

CAP. V.

..uòd *Q. Ennius in ſeptimo annali* quadrupes eques, *ac non*, quadrupes equus, *ut legunt multi, ſcriptum reliquit*.

CUm Antonio Juliano rhetore, [1] viro hercle bono & facundiæ florentis, complures adoleſcentes familia..s ejus Puteolis [2] æſtivarum ludum & jocum in litteris ..œnioribus,& in voluptatibus pudicis, honeſtiſq; agita..mus. atque ibi tunc Juliano nunciatur [3] ἀναγνώςlω ..emdam, non indoctum hominem, voce admodum ſcitâ & ca-

VIro hercle bono & facundiæ florentis]Sic Antonium Julianum Gel..s vocat, cum dicere vult, eum perfe..um fuiſſe Oratorem. Ut Quintilia..s lib. 12. cap. 1. *Sit ergo nobis Orator*, ..*m inſtituimus, & qui à M. Catone de*..*itur, Vir bonus dicendi peritus*. Et pau..poſt: *Neque enim tantum id dico, eum* ..*i ſit Orator, virum bonum eſſe oportere, ſed ne futurum quidem Oratorem, niſi virum bonum*. Hinc Rutilius Numatianus Itinerar. lib. 1.

Hic docuit qualem poſcat facundia ſedem,
Vt bonus eſſe velit, quiſque diſertus erit.

2. *Æſtivarum ludum*] Cod. Tornæſ. legit, *æſtivarum feriarum ludum*.

 3. Α'να-

& canorâ Ennii Annales legere ad populum in theatro. Eamus, inquit, auditum neſcio quem iſtum Ennianiſtam. hoc enim ſe ille nomine appellari volebat. Quem quum jam 4inter ingentes clamores legentem inveniſſemus (legebat autem librum ex Annalibus Ennii ſeptimum) hos eum primùm verſus perperam pronunciantem audivimus:

Denique vi magna quadrupes equus, atque elephanti
Projiciunt ſeſe.

5 neque poſteà multis verſibus additis, celebrantibus eum, laudantibuſque omnibus, diſceſſit. Tum Julianus egrediens è theatro, Quid vobis, inquit, de hoc anagnoſta, & de quadrupede equo videtur? ſic enim profectò legit:

Denique vi magna quadrupes equus, atque elephanti
Projiciunt ſeſe.

ecquid putatis, ſi magiſtrum, prælectoremque habuiſſet 6 alicujus æris, *quadrupes equus*, dicturum fuiſſe, ac non *quadrupes eques*? quod ab Ennio ita ſcriptum, relictumque eſſe, nemo unus litterarum veterum diligens dubitavit. quumque aliquot eorum, qui aderant, *quadrupes equus*, apud ſuum quiſque grammaticum legiſſe ſe dicerent; & mirarentur quidnam eſſet, *quadrupes eques*? Vellem vos, inquit, optimi juvenes, tam accuratè Q. Ennium legiſſe, quàm P. Virgilius

3. Ἀναγνώστην] *Prælectorem.*

4. *Inter ingentes clamores*] Hoc eſt, inter ingentes acclamationes, applauſuſque & laudationes. Ut Cicero lib. I. in Epiſt. ad Atticum licet ὑπερβολικῶς inquit: *Clamores tanti fuerunt, ut ego eo brevior ſim, quod uſque iſtinc exauditos putem.* Sic Plinius lib. 2. Epiſtol. 19. *Infinitos clamores commoveri* ait. Quintilianus lib. 4. cap. 2. *omnia tumultu, ac vociferatione concutere.* & lib. II. c. 3. *immodicas laudationum moras* vocat. Unde & Eunapius in Proæreſio τὸ θέατρον βοῶν ῥήγνυσθαι, *conſeſſum clamoribus diſrumpi* ſcribit.

5. *Neque poſtea multis verſibus additis &c. diſceßit*] Quia ſcilicet pauci verſus reſtabant ex libro ſeptimo Annalium Ennii; ad cujus umbilicum fere pervenerat Anagnoſtes; quod vel liquet ex Fragmentis, quæ ex lib. 7. Annal. Ennii à P. Merula collecta ſunt, & collocata, quemadmodum Hiſtoriæ ſeries requirebat.

6. *Alicujus æris*] Id eſt, alicujus pretii. Sunt tamen qui legendum cenſent, *alicujus oris.*

7. *In*

‑lius legerat: qui hunc ejus verſum ſequutus [7] in Georgi‑ ‑s ſuis, *equitem* pro *equo* poſuit his in verſibus:

Fræna Pelethronii Lapithæ gyroſque dedêre
Impoſiti dorſo,[8] *atque equitem docuêre ſub armis*
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos.

‑ quo loco, *equitem*, ſi quis modò non inſcitè, inepteque ‑gutior ſit, nihil poteſt accipi aliud, niſi *equum*. pleraque ‑nn veterum ætas & hominem equo inſidentem, & e‑ ‑uum, qui inſideretur, *equitem* dixerunt. propterea *equitare* ‑iam, quod verbum è vocabulo equitis inclinatum eſt, & ‑omo equo utens, & equus ſub homine gradiens diceba‑ ‑ır. [9] Lucilius adeò vir adprimè linguæ Latinæ ſciens, ‑quum *equitare* dicit his verſibus:

[10] *Quîs hinc currere equum nos atque equitare videmus,*
His equitat curritque: oculis equitare videmus;
Ergo oculis equitat.

‑ed enim contentus, inquit, ego his non fui: & ut non tur‑ ‑idæ fidei nec ambiguæ, [11] ſed ut puræ liquentiſque eſſet, ‑*quus* ne, an *eques*, Ennius ſcriptum reliquiſſet? librum ſum‑ ‑mæ atque reverendæ vetuſtatis, quem ferè conſtabat [12] Lampadionis manu emendatum, ſtudio precioque mul‑

7. *In Georgicis*] Lib. 3. v͞ſ. 115. & ſeqq.

8. *Atque equitem docuêre*] Ubi & Junius Philargyrus notat: *Hic Equitem, ſine dubio equum dicit, maxime cum inferat, Inſultare ſolo.* Similiter ibidem Servius. *Equitem*, ait, *id eſt, equum. Nam pro equo rectorem poſuit.* Vide & Macrobium l. 6. Saturn. c. 9. ubi plurima more ſuo ex Auctore noſtro transſcripſit.

9. *Lucilius &c. equum equitare dicit*] Hinc & Nonius Marcellus: *Equitare quoque Lucilius equum dicit, cum ſit hominis equum inſidentis.*

10. *Quîs hinc currere equum, &c.*] Dixit Lucilius in Sophiſtas, ut olim F. Duzæ indicavit Joſ. Scaliger; Quaſi diceret, Tu vides currere equum tuis oculis, ergo tuis oculis currit.

11. *Sed ut puræ liquentiſque eſſet*] Ita optime reſtituit Lipſius Elector. lib. 1. cap. 21. cum vulgo legeretur, *ſed ut pure liquentiuſque eſſet.* Liquentem enim & puram fidem Julianus opponit turbidæ; prorſus proprie. Liquens autem & pura fides, id eſt, clara & certa.

12. *Lampadionis manu emendatum*] Haud dubie idem eſt, cujus meminit Suetonius lib. De Illuſtr. Grammat. & Cajum Octavium Lampadionem vocat, quem ſcribit Nævii Bellum Punicum in ſeptem libros diviſiſſe, ut poſtea factum à Q. Vargonteio in Annalibus Ennii. Sed ex hoc Gellii loco manifeſtum, Veteres exiſtimaſſe Lampadionem corrigendis Ennii Annalibus etiam manum admoviſſe.

to unius verſus inſpiciendi gratiâ conduxi: &, *eques*, non, *equus*, ſcriptum in eo verſu inveni. Hæc tum nobis Julianus, & multa alia erudite ſimul & affabiliter dixit. ſed eadem ipſa poſt etiam in pervolgatis commentariis ſcripta offendimus.

Cap. VI.

Quòd Ælius Meliſſus, in libro cui titulum fecit, de loquendi proprietate, *quem, quum ederet,* cornum *eſſe* copiæ *dicebat, rem ſcripſit neque dictu, neque auditu dignam: quum differre* matronam *&* matremfamilias *exiſtimavit differentiâ longè vaniſſimâ.*

1 ÆLius Meliſſus in noſtrâ memoriâ fuit Romæ ſummi quidem loci inter grammaticos & temporis: ſed majore in litteris erat jactantiâ & [2] σοφιςεία, quàm operâ. is præter alia, quæ ſcripſit compluria, librum compoſuit, ut tum videbatur, quum eſt editus, [3] doctrinæ inclutæ. ei libro titulus eſt ingentis cujuſdam illecebræ ad legendum ſcriptus. quippe eſt, *De loquendi proprietate*; quis adeò exiſtimet loqui ſe rectè, atque propriè poſſe, niſi illas Meliſſi proprietates perdidicerit? ex eo libro hæc verba ſunt: *Matrona eſt, quæ ſemel peperit: quæ ſæpius, materfamilias: ſicuti ſus, quæ ſemel peperit, porcetra; quæ ſæpius, ſcropha.* Utrum autem hoc de matrona, ac de matrefamilias Meliſſus excogitaverit ipſe, & conjectaverit: an ſcriptum ab alio quo legerit? hariolis profecto eſt opus. nam de porcetra habet ſanè auctorem Pomponium in Atellanâ, quæ hoc eodem voca-

Æ*Lius Meliſſus in noſtrâ memoriâ*] Vixit itaque hic Ælius Meliſſus temporibus Gellii. Lenæi Meliſſi meminit Suetonius De Illuſtr. Grammat. cap. 3. & cap. 21. Caji Meliſſi, quem Mæcenati gratum acceptumque fuiſſe ait; à quo etiam Auguſto inſinuatum, eoque delegante curam ordinandarum bibliothecarum in Octaviæ porticu ſuſcepiſſe ſcribit. Hunc proculdubio inter majores ſuos habuit Ælius Meliſſus, cujus mentionem facit Gellius.

2. Σοφιςεία] *Inani ſapientia.*

3. *Doctrinæ inclutæ*] Scripſit forſan *doctrina multa.*

4. *Mano-*

ocabulo inſcripta eſt. ſed matronam non eſſe appellatam, iſi quæ ſemel peperit, neque matremfamilias, niſi quæ ępius, nullis veterum ſcriptorum auctoritatibus confirmari poteſt. enimverò illud impendiò probabalius eſt, uod idonei vocum antiquarum enarratores tradiderunt, matronam dictam eſſe propriè, quæ in matrimonium um viro conveniſſet, quoad in eo matrimonio maneret, tiam ſi liberi nondum nati forent: dictamque eſſe ita à atris nomine non adepto jam, ſed cum ſpe & omine mox iſcendi. unde ipſum quoque matrimonium dicitur.[5] matem autem familias appellatam eſſe eam ſolam, quæ in ariti manu mancipioque, aut in ejus, in cujus maritus, anu mancipioque eſſet. quoniam non in matrimonium ntùm, ſed in familiam quoque mariti, & in ſui heredis loum veniſſet.

CAP.

4. *Matronam dictam eſſe proprie, quæ matrimonium cum viro conveniſſet, &c.*] Sic & Servius ad Virgil. Æneid. b. II. notat, *rectius Matronam dici, uæ in matrimonio cum viro convenerit, & in eo matrimonio manſerit, etiamſi liberi nondum nati fuerint, dictam matris omine, ſpe atque omine; unde & matrimonium dictum.* Matronas itaque hic ellius dicit, quas Cicero in Topicis *cores* ſimpliciter vocat; quæ ſcilicet in atrimonium conveniſſent; quo deotabant eam uxorem, non concubiam fieri, & in matrimonium, non in oncubinatum datam. Unde Plautus 'rinummo:

Sed ut inops infamis ne ſim, ne mihi hanc famam differant
Me germanam meam ſororem in concubinatum tibi
Sic ſine dote dediſſe magis, quam in matrimonium.

'eſtus autem ſcribit *Matronas eas eſſe, uibus ſtolas habendi jus erat.* Sic ut matronæ dicerentur notæ auctoritatis, ſpectatæque vitæ, & pudicitiæ fœminæ. Ut apud Livium lib. 10. *Vt nulla niſi ſpectatæ pudicitiæ matrona, & quæ uni viro nupta eſſet, jus ſacrificandi haberet.*

5. *Matrem autem familias, &c. quæ in mariti manu mancipioque, &c.*] Similiter Servius ad dict. Æneid. lib. II. ſcribit: *Matrem familias eam eſſe, quæ in mariti manu mancipioque, aut in cujus maritus manu mancipioque eſſet: quomodo in familiam quoque mariti, & ſui heredis locum veniſſet.* Sic enim apud Servium legendum: In manum vero mariti mulier veniebat per coëmptionem. Unde Boëthius ad Topica Ciceronis inquit: *Matresfamilias erant, quæ ducebantur per coëmptionem.* Et Servius ibidem ſubjicit: *Alii matresfamilias dicunt illas, quæ in matrimonium* (lege, *in manum*) *per coëmptionem convenerunt. nam per quandam juris ſolemnitatem in familiam migrant mariti.* Quomodo id autem fieri ſolebat, notatum eſt ſupra pag. 211.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. VII.

1 *Quem in modum Favorinus tractaverit intempeſtivum quemdam de verborum ambiguitatibus quærentem : atque ibi quot ſignificationes capiat* concio.

DOmitio homini docto , celebrique in urbe Roma Grammatico; cui cognomentum Inſano factum eſt , quoniam erat naturâ intractabilior & moroſior. ei Domitio Favorinus noſter quum forte 2 apud fanum Carmentis obviam veniſſet; atque ego cum Favorino eſſem: Quæſo, inquit,te,magiſter,dicas mihi,num erravi;quod,quum vellem 3 δημηγορίας Latinè dicere, conciones dixi? dubito quippe & requiro, an veterum eorum, qui electiùs loquuti ſunt: pro verbis & oratione dixerit quis concionem?tum Domitius voce atque vultu atrociore, Nulla,inquit, prorſus bonæ ſalutis ſpes reliqua eſt; quum vos quoque Philoſopohorum illuſtriſſimi nihil jam aliud,quàm verba,auctoritateſque verborum cordi habeatis. mittam autem librum tibi, in quo id reperias,quod quæris. ego enim Grammaticus vitæ jam , atque morum diſciplinas quæro : vos Philoſophi mera eſtis , ut M. Cato ait, 4 mortuaria Gloſſaria. namque

QVem in modum Favorinus tractaverit, &c.] Titulus hic eſt ſpurius, imo omnino mendax & repugnans iis, quæ à Gellio dicuntur, ut optime notavit Stephanus: neque enim Domitius homo doctus, & celeber Romæ Grammaticus de verborum ambiguitatibus quærebat, ſed ipſe Favorinus ipſi quæſtionem movebat de *concionum* appellatione: ideoque potius reſcribendum: *Quem in modum Domitius Grammaticus Favorinum tractaverit, &c.*

2. *Apud fanum Carmentis*] Quod fuit in parte infimâ montis Capitolini verſus Tiberim , ubi prius fuerat habitaculum Carmentæ matris Evandri : poſtea vero Carmentis fanum, & porta Carmentalis ibi exſtructa. Ita Solinus: *Pars infima Capitolini montis habitaculum Carmentæ fuit , ubi & Carmentale fanum eſt, à quo Carmentalis portæ nomen eſt.* Unde & P. Victor in VIII. urbis Regione ponit *Templum Carmentale*, *alias Carmentæ.*

3. Δημηγορίας] *Actiones ad populum.*

4. *Mortuaria Gloſſaria*] Al. *mortualia Gloſſaria.* quod eodem redit. Sic Plautus Aſinaria Act. 4. Sc. I.

Hæc non ſunt nugæ, non enim mortualia. Ubi Plautus ponit pro *Næniis* ſive *carminibus præficarum.* Nævius veſtimenta, quæ in luctu ſumuntur, *mortualia* appellat.

Pallis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ṇamque colligitis lexidia, res tetras, & inanes, & frivo-
ḷ, tamquam mulierum voces, [6] Præficaru m. atque uti-
nam,

allis petagiis, crocotis, malacis, mortualibus.

ṛecte omnia, quæ ad mortuos perti-
nt, *mortualia* dici poſſunt. Unde &
to hic *mortuaria Gloſſaria* vocat, quæ
ortuorum nomina perſcripta habe-
nt. ut fieri ſolebat in limine condi-
iorum, in quibus mortui condeban-
, ut colligere licet ex Epiſtolâ LXI.
necæ, ubi, quod alii *conditorium*, ipſe
dditivum appellat: *Qui latitant &
pent*, inquit, *ſic in domo ſunt quomodo
conditivo. horum licet in limine ipſo
men marmori inſcribas, mortem ſuam
teceſſerunt*. Eleganter vero Cato, per
nſlationem Philoſophos appellavit
ortuaria Gloſſaria, acriter eos pun-
ns, quaſi ipſi non aliter, atque condi-
rii limen, nomina tantum mortua
æ ſe ferrent, neque vivere ſe ulla re
æclarâ teſtarentur: ut notavit alicubi
Ieurſius lib. De Funere: vel etiam
m Turnebo Adverſar. lib. 23. cap. 8.
telligere poſſis, quaſi Cato innuere
ellet, eos tantum eſſe loquaces, & ina-
es verborum funditatores, præficiſ-
ue ſimiles, quæ in mortuos næniam
gutam, & nugacem canere ſolebant.

5. *Namque colligitis lexidia, res te-
ras, & inanes*] Sic ex Carrionis mente
didit primum Stephanus: cum in vul-
atis antea legeretur: *nam qui collegiſti
& lectitaſti res tetras & inanes, &c.*
uæ lectio nihili eſt. Scaliger vero in
Conjectaneis ad Varronem, ubi hunc
Gellii locum adducit, ſe legiſſe indicat:
*nam qui collegiſtis & lectitaſtis res tetras
& inanes, &c.* Aliquomodo quidem
melius: Carrionis vero emendatio præ-
ferenda. Scriverius in ſuo Codice no
averat, veram hujus loci lectionem ſi-
bi videri: *Vos Philoſophi, mera eſtis, ut
M. Cato ait, mortualia Gloſſaria, vana-
que colligitis lexidia, res tetras, & inanes
&c.* ad quam eruendam Carrio ipſi
præiverat.

6. *Præficarum*] Feſtus: *Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant cæteris modum plangendi, quaſi in hoc ipſum præfectæ.* Sic & Nonius Marcellus: *Præficæ dicebantur apud Veteres, quæ adhiberi ſolent funeri, mercede conductæ, ut & flerent, & fortia facta laudarent.* Unde & in Gloſſis Philoxeni: *Præfica*, Ἡ πρὸ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη. θρηνῳδὸς ἐπ' ἐκφορᾶν. Declarat & Lucilius lib. 22. in verbis à Nonio adductis:

*- - - Mercede quæ
Conductæ flent alieno in funere Præficæ
Multo, & capillos ſcindunt, & clamant
magis.*

Quos etiam reſpexit Nævius in Freto:

*- - - hæc quidem
Mehercle, opinor, Præfica eſt, ſic mortuum
Collaudat.*

Præficarum autem appellationem non diutius quam ad bellum uſq; Punicum ſecundum duraſſe ſcribit Varro l. 4. De Vita P.R. *Ibi à muliere, quæ optima voce eſſet, Pergama laudatur: deinde Næniam cantari ſolitam ad tibias & fides eorum, qui ludis Troicis curſitaſſent. Hæc mulier olim vocitata fuit Præfica uſque ad ſecundum Pœnicum bellum.* Sic optime Scaliger hunc locum olim reſtituit. Proprie autem Varro dixit, *Næniam cantari ad tibias ſolitam*: ita enim peculiari nomine vocabatur carmen illud, quod à Præficis ad tibias cantari ſolebat. Præ multis, qui è Veteribus iſtud notarunt, unus ſufficiat Nonius Marcellus: *Nænia, ineptum & inconditum carmen, quod adducta mulier, quæ Præfica diceretur, his, quibus propinqui non eſſent, mortuis exhiberet.* Ubi tamen Nonius fallitur; nam etiam Præfica in funere eorum, quibus propinqui eſſent, Næniam cantare ſolebat.

nam, inquit, muti omnes homines eſſemus! minus improbitas inſtrumenti haberet. Quumque digreſſi eſſemus : Non tempeſtivè, inquit Favorinus, hunc hominem acceſſimus. videtur enim mihi [7] ἐπισημαίνεσθαι. ſcitote, inquit, tamen intemperiem iſtam, quæ [8] μελαγχολία dicitur, non parvis, nec abjectis ingeniis accidere; [9] ἀλλὰ εἶναι σχεδόν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωϊκόν; & veritates plerumque fortiter dicere, ſed reſpectum non habere [10] μήτε καιροῦ, μήτε μέτρου. vel ipſum quale hoc exiſtimatis, quod nunc de philoſophis dixit? nonne, ſi id [11] Antiſthenes, aut [12] Diogenes dixiſſet,

7. Ἐπισημαίνεσθαι] Sic quidem recte ediderat Stephanus, cum in vulgatis legeretur ἐπιμαίνεσθαι, hoc eſt, *inſanire*; haud tamen bene idem Stephanus in Emendationibus ad Gellium, τὸ ἐπισημαίνεσθαι explicat, quaſi Favorinus intellexerit, Domitium Grammaticum ſermone uti, qui aliquid portendat, & male ominoſus ſit. Melius multo Salmaſius in Exercitationibus Plinianis ad Solinum, ubi obſervat eodem modo, quo Febrium acceſſiones ἐπισημασίαι dicuntur, ut in Gloſſis : *Acceßio*, ἐπισημασία; ita & in furoris morbo, cum poſt dilucidum intervallum inſania redit, ἐπισημασία. In hac vero ſignificatione Favorinus hic verbo ἐπισημαίνεσθαι utitur. Domitius enim iſte, de quo loquitur, homo fuit melancholicus & inſanus. Qui iſtâ intemperie laborant, aliquando habent intervalla, quibus ſunt remiſſiores, aliquando morbus iis recrudeſcit. Ἐπισημαίνεσθαι dicuntur, qui in acceſſu ſunt morbi, quos inſania rurſus percipit. Dicebat igitur Favorinus, haud tempeſtive Domitium acceſſiſſe, utpote qui jam inciperet ἐπισημαίνεσθαι, hoc eſt, qui jam eſſet in ipſo articulo τῆς ἐπισημασίας.

8. Μελαγχολία] *Atra bilis.*

9. Ἀλλὰ εἶναι σχεδόν τι, *&c.*] Id eſt, *Sed affectionem fere hanc heroicam eſſe.* Hæc enim eſt ſententia Ariſtotelis, quam copioſius tractat Sect. xxx. Problemate I. ubi rationem reddere conatur, quam ob cauſam Homines, qui vel ingenio excelluerunt, aut in Philoſophia, aut in civili ſcientiâ, aut in Poëſi, aut in actionibus, melancholici fuerint? Vbi etiam videndus Septalius in Commentariis, cui addeſis Cœlium Rhodiginum lib. 17. Antiquar. Lect. cap. 5.

10. Μήτε καιροῦ, μήτε μέτρου] *Neque temporis, neque modi.*

11. *Antiſthenes*] Hujus vitam deſcriptam habemus à Diogene Laërtio lib. 6. Auditor fuit Socratis, quem, cum in Piræo habitaret, quotidie quadraginta ſtadiis confectis, adire ſolebat. Cynicæ ſectæ intium dedit, quippe cujus Princeps & Auctor fuerit. Hujus eſſe dictum refert Laërtius, cum aliquando audiiſſet Platonem ſibi male dicere, Βασιλικὸν, καλῶς ποιοῦντα κακῶς ἀκούειν, *Regium eſt bene facere, & male audire.*

12. *Diogenes*] Hunc Antiſthenis auditorem fuiſſe, tradit Laërtius in Diogene: qui & addit, Diogenem pertinacia & aſſiduitate ſuâ tantum effeciſſe, ut Antiſthenes, qui neminem recipere volebat, eum admittere coactus fuerit. Cum enim Antiſthenes etiam baculo aliquando adhibito capiti ejus intentaret, ipſe caput ſubjiciens, Παῖε, εἶπεν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

diſſet, dignum memoria viſum eſſet? Miſit autem paulò poſt Favorino librum quem promiſerat: Verrii, opinor, Flacci erat. in quo ſcripta ad hoc genus quæſtionis pertinentia hæc fuerunt: *ſenatum* dici & pro loco, & pro hominibus; *civitatem* & pro loco, & pro opido, & pro jure quoque omnium, & pro hominum multitudine: *tribus* quoque & 13 *decurias* dici & pro loco, & pro jure, & pro hominibus. *concionem* autem tria ſignificare, locum, & verba, ſuggeſtumq;, unde verba fierent. ſicut M. Tullius, in Oratione, quæ ſcripta eſt contra concionem Q. Metelli, 14 *Eſcendi*, inquit, *in concionem*: *concurſus eſt populi factus*. ſicut item M. Tullius in Oratore ait: *Conciones ſæpe exclamare vidi, quum aptè verba cecidiſſent. etenim exſpectant aures, ut verbis colligetur ſententia.* 15 item ſignificare cœtum populi aſſiſtentis, item orationem ipſam, quæ ad populum diceretur, exempla in eo libro ſcripta non erant: ſed nos poſtea Favorino deſideranti harum omnium ſignificationum monumenta, & apud Ciceronem, ſicuti ſuprà ſcripſi, & apud elegantiſſimos veterum reperta exhibuimus. Id autem quod potiſſimum expetebat, *concionem* eſſe dictam 16 pro verbis & oratione, docui titulo Tulliani libri, qui à M. Cicerone inſcriptus eſt: *Contra concionem Q. Metelli.* quo nihil

οὐ εὑρήσεις ὄ τω σκληρὸν ξύλον ᾧ με εἴρξεις, ἕως ἄν τι φαίνῃ λέγων. Id eſt, *Cæde*, inquit, *nec enim lignum adeo durum invenies, quo me arceas, donec aliquid dicas.* Atque ex eo tempore Diogenes Antiſthenem audivit. Refert atque Laërtius ex Demetrio, Diogenem eadem die Corinthi mortuum, qua Alexander Magnus Babyloniæ fatis conceſſit.

13. *Decurias*] Legendum forte, *curias*.

14. *Eſcendi*] Sic in Veteribus puræ & libentis fidei membranis reperiri teſtatur L. Carrio Emendat. lib. I. cap. 5. ubi & plurima hujus generis exempla exhibet. In vulgatis antea erat *aſcendi*.

15. *Item ſignificare cœtum populi aſſiſtentis*] Ut in verbis Ciceronis modo adductis: *Conciones ſæpe exclamare vidi*, hoc eſt, cœtum. Idem Cicero Attico lib. 15. Epiſtol. I. *Brutus noſter miſit ad me orationem ſuam habitam in concione Capitolina.* hoc eſt, in cœtu hominum, qui in Capitolio aderant.

16. *Pro verbis & oratione*] Sic etiam ipſe Gellius uſus ſupra lib. 9. cap. 3. *Inclutæ illæ Demoſthenis orationes concioneſque, &c.*

Ὁμοιο-

hil profectò ſignificatur aliud, quàm ipſa, quæ à Metello dicta eſt, oratio.

CAP. VIII.

Ὁμοιοτέλευτα, καὶ ὁμοιόπτωτα; atque alia id genus, quæ ornamenta orationis putantur, inepta eſſe & puerilia, Lucilii quoque verſibus declarari.

1 ὉΜοιοτέλευτα, καὶ ἰσοκατάληκτα, καὶ πάρισα, καὶ ὁμοιόπτωτα, cæteraque hujuſmodi ſcitamenta, quæ iſti [2] ἀπειρόκαλοι, qui ſe Iſocratios videri volunt, in collocandis verbis immodicè faciunt, & rancidè quàm ſint [3] inſubida, & inertia, & puerilia, facetiſſimè hercle ſignificat in quinto Satyrarum Lucilius. nam ubi eſt cùm amico conqueſtus, quod ad ſe ægrotum non viſeret: hæc ibidem addit feſtiviter:

Quo me habeam pacto: [4] tametſi non quæris, docebo:
Quando in eo numero [5] mânſti, [6] quo in maxima nunc eſt
Pars hominum, ut periiſſe velis, quem nolueris, quum
[7] *Viſere debueris.* [8] *hoc*, NOLVERIS, *&* DEBVERIS, *te*
Si minus delectat quod [9] ἄτεχνον *Iſocratium eſt:* Ὁ - -
χλη-

Ὁμοιοτέλευτα, καὶ ἰσοκατάληκτα, *&c.*] Hoc eſt, *Similiter finientia, & æqualiter deſinentia, & comparia, & ſimiliter cadentia.*

2. Ἀπειρόκαλοι] *Inepti*, ſive mavis, *Infruniti, Opici*, ut alibi Gellius loquitur.

3. *Inſubida*] Al. *inſipida.*

4. *Tametſi non quæris, docebo*] J. Duza pater, notante ejus filio Franciſco, olim legebat, ut verſus conſtaret: *tamen etſi haud quæri' docebo.* pro tametſi. Ut Catullus:

Quæ tamen etſi uno non eſt contenta Catullo.

5. *Mânſti*] Pro *manſiſti*; Ita optime Nannius correxit lib. 4. Miſcell. c. 26. ubi vulgo erat *manſi.* Male omnino.

6. *Quo in maxima nunc eſt*] Vulgo:

- - Quo in maxima non eſt
Pars hominum - -

Unde Nannius dicto loco legit,

- - quo maxima non eſt
Pars hominum - -

Sententiam vero Luciliani carminis hanc eſſe arbitratur. Quo me pacto habeam, tametſi non quæris, docebo, quoniam in eo numero hominum non es, in quo plerique, ut eum quem debent adjuvare, cum nolunt, periiſſe cupiant; ut morte interveniente ipſi à pudore amici deſtituti liberentur.

7. *Viſere debueris*] Tò *viſere* abeſt in quibuſdam Edd.

8. *Hoc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

χληρῶδεςque ſimul totum ac συμμειρακιῶδες:
Non operam perdo. Si tu hic.

Hoc Nolueris & Debueris te] Fran-cis Duza ad Lucilium legit: *hoc Nol' Debueris te*, more Enniano decurta-tis verbis. Nimirum ut, ſi τὸ *viſere* reti-neatur, hoc modo verſus ſibi conſtare poterit.

. Α'τεχνον] Sic omnes quidem li-bri. Scaliger vero in Auſonianis Le-ctionib. lib. 2. cap. 4. legit: τεχνίον *Iſocratium eſt*. Fr. Duza: *Iſocratæum eſt*. ...nius:

- - - *Iſocratium*
χληρῶδεςque *ſimul* - -

prima ſyllaba in ὀχληρῶδες ad hunc *priorem* verſum pertineat. Quod tamen etiam fieri poteſt legendo, ut hic editum,

- - *Iſocratium eſt ὀ'* - -
χληρῶδεςque *ſimul* - -

Si penultima ſyllaba in *Iſocratium* ab-ſorbeatur in *eſt*; pronunciando *Iſocrati' eſt ὀχληρῶδεςque, &c.* Scaliger tamen dicto loco poſt

- - τέχνιον *Iſocratium eſt*.

Sequentem verſum ſic legendum cen-ſet:

Ληρῶδεςque ſi mitu, tum συμμειρα-κιῶδες.

CAP. IX.

Quid ſignificet apud M. Catonem verbum, inſecendo. *quodque* inſecendo *potius legendum ſit*, *quàm*, *quod plerique exiſti-mant*, inſequendo.

IN libro vetere, in quo erat oratio M. Catonis 2 de Pto-lemæo contra Thermum, ſic ſcriptum fuit: *Sed ſi om-nia dolo fecit: omnia avaritiæ atque pecuniæ cauſa fecit*; 3 *ejuſ-modi*

IN libro vetere, &c.] Principium, & maxima pars hujus capitis in vulga-tis editionibus deerat, antequam Guil. Canterus Novar. Lection. lib. 2. c. 6. e Ms. Buſlidiano codice ſuppleverat. Inde & Stephanus in ſuâ editione id adjunxit.

2. *De Ptolemæo*] Intelligitur Ptole-mæus minor, cui cognomen Euergetes ... ſive Phyſcon fuit; ſeptimus Ægy-pti Rex, & ſucceſſor Philometoris fra-tris. Vide Juſtinum lib. 38. Strabonem ... ult. Athenæum lib. 4. & lib. 12. qui teſtes ſunt, Ptolemæum hunc ty-rannum fuiſſe crudeliſſimum.

3. *Ejuſmodi ſcelera nefaria*] Hæc Pto-lemæi minoris ſcelera recenſet Juſtinus lib. 38. *Infeſtus omnibus*, inquit, *ſtatim ubi Alexandriam ingreſſus eſt; fautores pueri trucidari juſſit: ipſum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matri-monium recipiebat, inter apparatus epu-larum, & ſolemnia religionum, in com-plexu matris interficit, atque ita torum ſororis cæde filii ejus cruentus aſcendit. Poſt quod non mitior in populares, qui eum in regnum vocaverant.* Et paulò poſt: *Accerſitum maximum deinde à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini contra ſe re-gem crearent, interficit. tunc populus ſta-tuas & imagines ejus detrahit: quod fa-ctum ſtudio ſororis exiſtimans, filium, quem ex eâ ſuſceperat, interficit, corpus in membra diviſum, & in ciſtâ poſitum,*

matri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

modi ſcelera nefaria, 4 *quæ neque inſecendo, neque legendo audivimus:* 5 *ſupplicium pro factis dare oportet.* 6 *Inſecendo* quid eſſet quæri cœptum? Tum, ex his qui aderant, 7 alter litterator fuit, alter litteras ſciens, hi duo inter ſeſe diſſentiebant, & grammaticus quidem contendebat. *inſequendo* enim ſcribi, inquit, debet, non, *inſecendo*. 8 quoniam *inſequens* ſignificat: dictumque eſt *inſeque*, quaſi, perge dicere, & inſequere. itaque ab Ennio ſcriptum in his verſibus:

Inſeque Muſa, manu Romanorum induperator
Quod quiſque in bello geßit cum rege Philippo.

alter autem ille eruditior nihil mendoſum, ſed rectè, atque integrè ſcriptum eſſe perſeverabat: & Velio Longo non homini indocto fidem eſſe habendam: qui in commentario, quod feciſſet de uſu antiquę loquutionis, ſcripſerit, non *inſeque* legendum apud Ennium, ſed *inſece*: ideoque à veteribus, quas narrationes dicimus, 9 *ſectiones* eſſe appellatas: Varronem quoque verſum hunc 10 Plauti de Menæchmis,

Hæc

matri die natali ejus inter epulas ferri curat.

4. *Quæ neque inſecendo, neque legendo audivimus*] Sic hunc locum cum viris doctiſſimis legendum cenſemus. Guil. Canterus edidit: *quæ neque fanda, neque legenda audivimus.* Sed addit pro *fanda*, forte *inſecenda*; niſi quædam Catonis hic deſint. In H. Stephani, & Tornæſiana editione legitur, *quæ neque inſecenda fanda, neque legenda audivimus.* Sed optime divinavit Canterus *inſecenda* pro *fanda* reponendum. *Fanda* enim irrepſit ex gloſſemate. Omnino autem legendum cum Rutgerſio Variar. Lect. lib. 4. cap. 19. & Auſonio Popma in Fragmentis Catonianis, quomodo etiam ſibi videri notaverat in ſuo Codice Scriverius; quemadmodum edidimus, *quæ neque inſecendo, neque legendo audivimus.*

5. *Supplicium pro factis dare oportet*] Ita edidit Canterus & alii poſt eum. Scriverius ad oram ſui codicis legendum cenſet: *Supplicium profecto iis dari oportet.*

6. *Inſecendo quid eſſet*] Ita ex verbis Catonis hoc loco, uti & infra reponendum; ubi aliæ habent editiones, *inſecenda.*

7. *Alter litterator fuit, alter literas ſciens*] In Ms. unde totum hunc Gellii locum eruit Canterus, additum erat, *id eſt, alterum* (leg. Canter. *alter*) *docens, doctus alter.* Sed optime factum à Stephano, qui hæc verba ut præcedentium gloſſema, è ſua editione jam eliminare fecit.

8. *Quoniam inſequens ſignificat*] Legit Canterus: *quod in inſeque ſignificatur, dictumque eſt inſeque.*

9. *Inſectiones*] Sic Ms. Alii hic *ſectiones* reponendum cenſent. Ut *ſectiones* dicantur *narrationes*, quia hæ ſectæ & di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Hæc nihilo mihi videntur eſſe, ſectius quàm ſomnia,
enarraſſe: nihilo magis narranda eſſe, quàm ſi ea eſſent
mnia. hæc illi inter ſe certabant. Ego arbitror & à M.
tone *inſecendo*, & à Q. Ennio [11] *inſece* ſcriptum, ſine *u*,
tera. offendi enim in bibliothecâ Patrenſi librum [12] veræ
tuſtatis Livii Andronici, qui inſcriptus eſt Ὀδύσσεια,
quo erat verſus primus, cum hoc verbo, ſine *u*, littera,

Virum mihi Camœna inſece verſutum;

ctus ex illo [13] Homeri verſu:

Ἄνδρα μοὶ ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον.

i igitur ætatis, & fidei magnæ libro credo, nam quod in
rſu Plautino eſt, *ſectius quàm ſomnia*; nihil in alteram par-
m plus argumenti habet. Etiamſi veteres autem non *in-
ſue*, ſed *inſece* dixerunt, credo quia erat levius, leniuſque:
men ejuſdem ſententiæ verbum videtur. nam & *ſequo*, &
ſequor, & item *ſecta*, & *ſectio* conſuetudine loquendi dif-
runt: ſed qui penitùs inſpexerit, origo & ratio utriuſque
a eſt. doctores quoque, & interpretes vocum Græca-
m, [15] Ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα. καὶ, ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦ-
σαι; dictum putant, quod Latinè *inſeque* dicitur. namque in
altero,

iſtinctæ, ordineque ſuo diſtributæ.
um *inſectiones* retinendum, tota di-
ationis ſeries Gellii ſatis evincit.

o. *Plauti de Menæchmis*] Exſt. Act.
c. VII. In Plautino verſu in Buſli-
no codice erat *ſectius*. ut notat Can-
s; apud Plautum tamen in editis
etur *ſecius*.

1. *Inſece*] Inſecere, eſt dicere, nar-
. Nihil autem refert ſcribas, *inſeque*,
nſece. Sic ex Feſto Paulus: *Inſeque
d Ennium, dic*. Et in Gloſſis Phi-
eni *Inſeque*, εἰπέ. Veteres enim pro-
cue ſcribebant, *hujuſque* & *hujuſce*.
de eadem *Fortuna hujuſce diei* apud
ium lib. 34. & *Fortuna hujuſque*
apud Ciceronem lib. 8. de Legib.
& apud Victorem De Reg. Urb. in
. x. *Vicus hujuſque diei Fort. ad.*
Item *cujuſque*, & *cujuſce*. ſimiliter *inſe-
que* & *inſece*. Quæ vetus ponunciatio,
ſive uſus, Grammaticis poſtea cauſam
præbuit hæc ſubtilius diſtinguendi.

12. *Veræ vetuſtatis*] G. Canterus le-
git *miræ vetuſtatis*. Alii: *meræ vetuſta-
tis*. Sed *veræ vetuſtatis* à librario lineo-
là ſuper inductâ forte ſcriptum, pro *ve-
nerandæ*.

13. *Homeri verſu*] In initio ſcilicet
Ὀδυσσ. Deerat vulgo hic verſus; quem
rectè primus inſeruit ex Ms. L. Carrio
Antiq. Lect. lib. 3. cap. 17.

14. *Et ſequor, & item ſecta, &c.*] Ab
hiſce verbis demum ante G. Canteri
ſupplementum, hoc caput incipiebat.

15. Ἄνδρα μοι, &c.] *Dic mihi
Muſa virum.*

16. Ἔσπε-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

altero, *n*, geminum, in altero, *p*, eſſe tralatum dicunt. ſed etiam ipſum illud ἔπη, quod ſignificat verba, aut verſus, non aliunde eſſe dictum tradunt, quàm [17] ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι καὶ εἰπεῖν. eadem ergo ratione antiqui noſtri narrationes, ſermoneſque, *inſectiones* appellitaverunt.

16. Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι] *Pandite nunc Muſæ mihi.*

17. Ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι, &c.] *Ab eo quod eſt ſequi, & dicere.*

CAP. X

Errare iſtos, qui in exploranda febri pulſus venarum pertentari putant, non arteriarum.

IN Herodis [1] C. V. villam, quæ eſt in agro Attico, loco qui appellatur [2] Cephiſiæ, aquis, & lucis, & nemoribus frequentem, [3] æſtu anni medio, conceſſeram. ibi [4] alvo mihi citâ & accedente febri rapidâ decubueram. Eò Calviſius Taurus philoſophus, & alii quidam ſectatores ejus, quum Athenis viſendi mei gratiâ veniſſent: medicus, qui tum in his locis repertus, aſſidebat mihi, narrare Tauro cœperat, quid incommodi paterer: & quibus modulis, [5] quibuſque intervallis accederet febris, decederetque, tum in eo ſermone, quum jam me [6] ſinceriore corpuſculo factum

C. *V.*] Id eſt, Conſularis viri; Vide lib. 1. cap. 2. & lib. 19. c. 12.

2. *Cephiſiæ*] Κηφίσια, tractus circa Athenas, ubi fuit Herodis Attici V. C. Villa, ut notat Gellius hoc loco, & ſupra lib. 1. cap. 2. item Philoſtratus in Vita Herodis Sophiſtæ. Cephiſiadum templum hoc tractu deſcribit Diogenes Laërtius in Vita Platonis. Dicebatur à Cephiſo fluvio Atticæ, qui circa Athenas in mare labebatur. Vide & notata ſupra pag. 5.

3. *Æſtu anni medio*] Id eſt, mediâ æſtate: ſummo calore dominante. Sic ſupra lib. 1. cap. 2. *æſtu anni, & ſidere autumni flagrantiſſimo.* Item lib. 17. cap. 10. *Quum in hoſpitis ſui Antiatem villam æſtu anni conceſſiſſet.* Similiter lib. 19. cap. 5. *æſtate anni flagrantiſſima* dixit.

4. *Alvo mihi cita*] Id eſt, profluvio alvi laboranti. Sic infra etiam lib. 19. cap. 4. *alvum citam* dixit; item *alvum pronam atque præcipitem.* Scribonius Largus Compoſit. CXI. *alvum citatam*; quomodo & loquitur Cornel. Celſus De Re Medicâ lib. 1. cap. 6. qui & alibi *alvum citam* dixit.

5. *Quibuſque intervallis accederet febris*] Seneca Epiſt. 78. *Intervalla morbos tolerabiles faciunt.*

6. *Sinceriore corpuſculo*] Id eſt, ſine febre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

cum diceret, Potes, inquit Tauro, tu quoque idipſum emprehendere ἐὰν ἅψῃ αὐτοῦ τῆς φλεβός; quod noſis verbis profecto ita dicitur, *ſi attigeris venam illius.* anc loquendi imperitiam, 7 quod venam pro arteriâ diſſet, quum in eo docti homines, qui cum Tauro erant, nquam in minimè utili medico offendiſſent, atque id urmure & vultu oſtenderent: tum ibi Taurus, ut mos us fuit, ſatis leniter. Certi, inquit, ſumus, vir bone, non norare te, quid vena appelletur, quid arteria; quod venæ uidem ſuapte vi immobiles ſint, & ſanguinis tantùm deittendi gratiâ explorentur; arteriæ autem motu atque lſu ſuo habitum & modum febrium demonſtrent: ſed, video, pervolgatè magis quàm inſcitè loquutus es. non enim

ore. Ita Scribonius Largus Compoſit. I I. *Datur unus jejuno ante meridiem, er in noctem ex aquâ, ſi febres erunt: vino Signino, ſi ſincere corpus erit.* Hoc lſus lib. 3. cap. 4. *ex toto integrum* dixit: & ibidem paulo ante: *cum n bene venæ conquieverunt.*

7. *Quod venam pro arteriâ dixiſſet*] llii quidem ætate peritiores Medici nc differentiã obſervâſſe inter venam arteriam, ex Galeno & aliis manifem eſt. Sed ab antiquiſſimis temporus tam *venas*, quam *arterias* τοῦ φλέβος nomine deſignatas, diſertis verbis ſtatur Rufus Epheſius lib. de formâ manâ: Τὰς δὲ ἀρτηρίας τὸ ἀρχαιότερον φλέβας ὀνόμαζον, καὶ σφύζειν ποτε λέγοιεν τὰς φλέβας, ἀρτηρίας ὅλον τὸ καλεῖν ἀρτηριῶν γὰρ τὸ σφύζειν ἔργον. Id eſt, *Iam inde ab antiquiſnis temporibus arterias venas nominant: Vt cum dicebant venas pulſare, arrias innuere volebant. Arteriarum em opus, pulſare.* Et ita ſæpius Hippoatem uſitatâ antiquis notione, φλεβῶν nomine arterias comprehendere on uno loco teſtatur Galenus, præſern vero Comm. VI. in lib. 6. Epidem. Ὁμολογούντων ἁπάντων τῶν ἐξηγησαμένων τὰ Ἱπποκράτεια βιβλία φλέβας οὐχ ὑπὸ τούτου μόνου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων παλαιῶν ὀνομάζεσθαι καὶ τὰς ἀρτηρίας. Id eſt, *Cum fateantur omnes qui Hippocratis libros expoſuerunt, venas non ab hoc ſolo, ſed à multis antiquis arterias appellari.* Latini quoque vetuſtiores indifferenter venam pro arteriâ poſuêrunt. Lucilius lib. 26. *Neque priuſquam venam hominis tetigit, & pracordia.* Sic Cicero de Fato: *Si cui venæ ſic moventur, is febrem habet, & is febrem non habet.* Et lib. 2. De Natur. Deor. *venas micare* dixit. Item Celſus in Prooemio *venas ſpiritui accommodatas* pro arteriis ponit. Et lib. 2. cap. 3. *Periculoſiſſimum eſt, ſi venæ quoque ibi vehementer agitantur.* & alibi non temel: quomodo & alii inter Veteres loqui ſolent. Haud itaque adeo pervulgate, aut inſcite Medicus iſte loquebatur: ut quidem Taurus eum feciſſe vult. Vide Foëſium in Oeconom. Hippocr. in φλέβες, & J. N. Loënſ. Epiphillid. lib. 4. cap. 22. Cœl. Rhodigin. Antiq. Lect. lib. 3. cap. 14.

enim te ſolùm, ſed alios quoque itidem errantis audivi venam pro arteriâ dicere. fac igitur, ut experiamur eligantiorem eſſe te in medendo, quàm in dicendo; & cum diis bene volentibus opera tuâ ſiſtas hunc nobis ſanum atque validum quàm citiſſimè. Hoc ego poſtea quum in medico reprehenſum eſſe meminiſſem; exſtimavi non medico ſoli, ſed omnibus quoque hominibus liberis, liberaliterque inſtitutis turpe eſſe, ne ea quidem cognoviſſe ad notitiam corporis noſtri pertinentia, quæ non altiùs, occultiuſque remota ſunt; & quæ natura nobis tuendæ valetudinis cauſa, & in promtu eſſe, & in propatulo voluerit: ac propterea, quantum temporis habui 8 ſubſicivi, medicinæ quoque libros attigi, quos arbitrabar eſſe idoneos ad docendum, & ex his, cùm alia pleraque ab iſto humanitatis uſu non aliena, tum de venis quoque & arteriis didiciſſe videor ad hunc fermè modum: vena eſt conceptaculum ſanguinis, quod ἀγγεῖον medici vocant, mixti confuſique cum ſpiritu naturali; in quo plus ſanguinis eſt, minus ſpiritûs. arteria eſt conceptaculum ſpiritus naturalis mixti confuſique cum ſanguine: 9 in quo plus ſpiritûs eſt, minus ſanguinis. Σφυγμὸς autem eſt intentio motus, & remiſſio in corde & in arteriâ naturalis, non arbitraria. à medicis autem veteribus oratione Græcâ ita definitus eſt: 10 Σφυγμός ἐστιν διαστολὴ καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας.

CAP.

8. *Subſicivi*] Vide Notas ſupra p. 714.

9. *In quo plus ſpiritus eſt, minus ſanguinis*] Ad hanc mentem capienda illa J. Pollucis in Onomaſtico, ubi ſcribit Ἀρτηρίαι δέ εἰσιν ὁδοὶ πνεύματος, ὡς φλέβες, αἵματος. *Arteriæ ſunt viæ ſpiritus, ut venæ, ſanguinis.* Nam & arteriæ ſanguinem continent & vehunt, ſed magis ſpirituoſum, quam qui per venas ducitur.

10. Σφυγμός, &c.] Id eſt, *Pulſus eſt diſparatio & contractio involuntaria arteriæ & cordis.* Recepimus hic indubitatam H. Stephani emendationem, qui ἀπροαίρετος repoſuit, pro ἀδιαίρετος; quod in vulgatis legebatur; ſed neutiquam huic loco convenire poterat. Quid enim eſſet ἀδιαίρετος, *indiviſibilis*, cum Gellius ipſe dicat intentio & remiſſio naturalis, non arbitraria? hoc enim eſt ἀπροαίρετος, ſive *involuntaria.* Ab Ægineta autem

lib.

… 2. cap. 11. pulſus ita definitur: …υγμὸς, κίνησίς ἐστι καρδίας καὶ …τηριῶν κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν …νομένη, Id eſt, *Pulſus, motus eſt quo … & arteriæ attolluntur, ſubmittuntur-…*. Apud Gellium etiam in Vett. Edd. poſt καὶ καρδίας, alia adhuc additur definitio hiſce verbis: Σφυγμός ἐστι παλμὸς ἢ ζέσις φλεβὸς, ἢ ἀρτηρίας. Id eſt, *Pulſus eſt palpitatio aut fervor venæ, vel arteriæ*. Sed omnino ſpuria eſt, & rem minime gentium declarat.

CAP. XI.

…erba ex carminibus Furii Antiatis inſcitè à Cæſellio Vindice reprehenſa, verſuſque ipſi, in quibus ea verba ſunt, ſubſcripti.

NOn hercle idem ſentio cum 1 Cæſellio Vindice grammatico, ut mea opinio eſt, haud quaquam inerudito. verum hoc tamen petulanter inſcitéque: quod 2 Furium veterem Poëtam dedecoráſſe linguam Latinam ſcripſit hujuſcemodi vocum fictionibus, quæ mihi quidem neque abhorrere à poëtica facultate viſa ſunt, neque dictu, profatuque ipſo tetræ, aut inſuaves eſſe: ſicuti ſunt quædam alia ab illuſtribus poëtis ficta durè & rancidè. quæ reprehendit autem Cæſellius Furiana, hæc ſunt: quod terram in lutum verſam 3 *luteſcere* dixerit; & tenebras in noctis modum factas 4 *nocteſcere*; & priſtinas reciperare vires 5 *vireſcere*; & quod ventus mare cæruleum criſpicans nite-

CÆſellio Vindice] Sæpius ab Auctore noſtro & aliis citatur, ut notatum ſupra ad lib. 3. cap. 16.

2. *Furium veterem Poëtam*] Intelligitur A. Furius Antias, ut ex lemmate capitis apparet. Floruit autem circa Olympiad. CLXIX. ann. III. hoc eſt, ab V. C. an. IↃCLII. Q. Lutatii Catuli familiaris, ut manifeſtum ex verbis Ciceronis in Bruto: *Ex eo libro, quem* (Q. Catulus) *de conſulatu, & rebus geſtis ſuis conſcriptum miſit ad A. Furium Poëtam familiarem ſuum.* Q. autem Lutatius Catulus, quem & Poëtam fuiſſe liquet ex verſibus quos Auctor noſter infra lib. 19. cap. 9. ex eo adducit, Conſul fuit cum C. Mario IV. anno V. C. modo dicto. Eſt vero hic Furius diverſus à M. Furio Bibaculo, quem Hieronymus in Chronico Euſebiano Cremonæ natum ſcribit Olympiad. CLXIX. an. II.

3. *Luteſcere*] Nonius Marcellus: *Luteſcit, honeſte dictum in Poëmatis, tametſi auctoritatis ſit ignobilis. Sanguine diluitur tellus, cava terra luteſcit.* Ex Gellio deſcripſit, ad quem reſpiciens auctoritatis ignobilis vocat; cum alias Nonius non ſemel Furium nominatim laudaverit.

4. *Nocteſcere*] Nonius Marcellus: *Nocteſcere, cæcari. Furius Poëmatis etſi auctoritatis incertæ.* Ubi Furii verſum ex Gellio ſubjicit.

5. *Vireſcere*] Idem Nonius: *Vireſcit, majorum virium fit.* Furius Poëmatis: *Increſcunt animi, vireſcit vulnere virtus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nitefacit, 6 *purpurat* dixerit: & opulentum fieri 7 *opuleſcere.* Verſus autem ipſos ex poëmatis Furianis, in quibus hæc verba ſunt, ſubdidi:

Sanguine diluitur tellus. cava terra luteſcit.
Omnia nocteſcunt tenebris caliginis atræ.
Increſcunt animi. vireſcit vulnere virtus.
8 *Hîc fulica levis volitat ſuper æquora claſſis:*
Spiritus Eurorum viridis quum purpurat undas,
Quo magis in patriis poſsint opuleſcere campis.

Ita hic verſus apud Nonium legitur; quemadmodum etiam in Vett. Codd. apud Gellium. Quamvis, cum in quibuſdam libris legatur *vireſcunti*, Carrio olim apud Gellium repoſuerit *vireſcunt vulnere vires.* Minus recte, ut bene ad Nonium animadvertit optimus Mercerus.

6. *Purpurat*] Quomodo, notante Nonio Marcello, Cicero dixit *purpuraſcit* Acad. lib. 2. *Quid mare nonne cæruleum? at ejus unda cum eſt pulſa remis, purpuraſcit.*

7. *Opuleſcere*] Nonius Marcellus: *Opuleſcere, ab opulento dictum decore. Furius Poëmatis: quo magis in comptis poſſint opuleſcere campis.* Sic Nonius hunc verſum citat, ſed ibi haud dubie pro *in comptis*, ex Gellio reſtituendũ *in patriis.*

8. *Hîc fulica*] Cod. Tornæſ. & Vet. Edd. *Sicut fulica*; quod cum verſus non patiatur, quidam inde fecêre, *Sicut hiulca*, &c. Sed *fulica* habent omnes libri. In Stephan. Ed. eſt, ut edidimus, *Hîc fulica.* Notum autem fulicam eſſe avem aquaticam, quæ præcipue mari ſtagniſque amplioribus gaudet. Eam tempeſtate imminente in ſiccum ſe recipere, ac clariore voce clangere, nautaſque admonere ferunt. Unde Virgilius lib. 1. Georgicor.

Iam ſibi cum curvis male temperat unda carinis,
Cum medio celeri revolant ex æquore mergi
Clamoremque ferunt ad littora, cumque marinæ
In ſicco ludunt fulicæ. - - -

Et Plinius lib. 18. cap. 35. *Loligo volitans, conchæ adhæreſcentes, echini adhæreſcentes ſeſe, aut arena ſaburrantes, tempeſtatis ſigna ſunt: Ranæ quoque ultra ſolitum vocales, & fulicæ matutino clangore.* Cicero lib. 2. De Divinat. *raucam fulicem* eadem ſignificatione dixit.

CAP. XII.

Morem iſtum veteribus noſtris fuiſſe, verba patiendi *mutare, ac vertere in* agendi *modum.*

ID quoque habitum eſt in oratione faciendâ eligantiæ genus, ut pro verbis habentibus patiendi figuram, agentia ponerent; ac deinde hæc vice inter ſe mutuâ verterent.

Juven-

Juventius in comœdiâ.

2 *Pallium*, inquit, *face ut ſplendeat*.

onne hoc impendio venuſtius, gratiuſque eſt, quàm ſi iceret, *ne maculetur*? Plautus etiam non diſſimiliter,

Quid eſt hoc? rugat pallium. amictus non ſum commodè.

idem Plautus, *pulveret*, dicit, quod non pulvere impleat, ed quod ipſum pulveris plenum ſit:

-- *Exi*

uventius in Comœdiâ] Ita optime hu- jus Comici nomen J. Rutgerſius ar. Lect. lib. 4. cap. 19. repoſuit, & oſt eum G. Barthius Adverſar. lib. 21. p. 5. quoque, pro eo, quod vulgo le- batur, *Terentius in Comœdiâ*; quaſi ſe- iens exemplum è Terentio, ubi nuſ- uam exſtat, adduceretur. Sed Veteres ori, ut Cod. Tornæſ. & alii, referunt, *ventus in Comœdia*. Unde nihil cer- us, quam *Iuventius* hoc loco reponen- um. Fuit autem Juventius inter Ve- eres Comicos olim clarus, etſi nunc onginquitate temporum obſcurus. Meminit ejus Varro lib. 5. de L. L. ubi oſce ejus verſus citat:

- - *Gaudia*

Sua ſi omnes homines conferant unum in locum,

Tamen mea exſuperet lætitia. - -

Iti & lib. 6. ubi de eo ita inquit: *Scru- edam Aurelius ſcribit, quaſi Scauripe- am. Iuventius Comicus dicebat à ver- niculo piloſo, qui ſolet eſſe in fronde cum multis pedibus.* E Juventio etiam Cha- iſius lib. 2. hæc verba adfert:

- - *Caput ei teſtatim defregero.*

Nil itaque mirum, quod Gellius etiam hoc capite ejus auctoritate utatur.

2. *Pallium*, inquit, *face ut ſplendeat*] Mirum in modum hic verſus in Vett. ib. variat; & ut vulgo editur, nihil mi- nus, quam quod Gellius vult, probare videtur. In Vett. Edd. eſt:

Pallium, inquit, *Flacci ut ſplendeat.*

In Cod. Tornæſ.

Pallium, inquit, *S. flocci ut ſplendeat.*

Ita etiam quidam Codex Gifanii, niſi quod pro *ſplendeat* male habebat *ſplen- dean*. Alius item Gifanii liber refere- bat:

Pallium, inquit, *flocci ut ſplendida nunc.*

Sed cum Gellius hoc loco probare ve- lit, *ne maculet* agendi forma à Juventio venuſtius multo dictum eſſe, quam ſi dixiſſet patiendi modo *ne maculetur*, re- cte à viris doctiſſimis obſervatum eſt, duas iſtas voces neceſſario adjungen- das. Valens itaque Acidalius ad Vel- leium ita hunc verſum legit:

Pallium face ut ne maculet.

Rutgerſius vero Var. Lect. lib 4. c. 19. reſcribit:

Pallium, Philoti, ut ſplendeat, ne macu- let.

Et duas voculas, *inquit S.* ejicit, tan- quam à malâ manu. Nam cum dixiſſet Gellius, *Iuventius in Comœdia*, annotaſ- ſe vult lectorem, *inquit ſcilicet.* Hoc enim τὸ S. valere è Probi literarum Notis manifeſtum. Pro *flocci* reſcribit *Filoti*, ut Comicæ mulieris nomen. quod etiam habetur apud Terentium in Hecyrâ. Scriverius ad oram ſuis Codi- cis legendum cenſet:

Pallium, inquit, *ne maculet, ut ſplen- deat volo.*

Denique G. Barthius Adverſar. lib. 31. cap. 5. legit:

Pallium ne inquinet, flocci ut ſplendeat.

Et τὸ *ne inquinet* ἀντὶ *ne inquinetur* po- ſitum ait, quod Gellius mox exponit appoſito deteriore *ne maculetur*. Quic- quid ſit de variis horum emendationi- bus, iſtud ſaltem conſtat, Juventii ver- ſum, ut vulgo editur, minime cum Gel- lianis verbis convenire.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

- - - Exi tu Dave,
Age, ſparge: mundum eſſe hoc veſtibulum volo.
Venus ventura eſt noſtra. 3 *non hoc pulveret.*

4 in Aſinaria quoque *contemples* dicit, pro *contempleris.*

Meum caput contemples, ſi quidem è re conſultas tua.

5 Cn. Gellius in annalibus: *Poſtquam tempeſtas ſedavit, Atherbal taurum immolavit.* M. Cato in Originibus, *Eodem convenæ complures ex agro acceſſitavere. eo res eorum*[6] *auxit.* Varro in libris, quos ad Marcellum de lingna Latina fecit: *In priore verbo graves proſodiæ, quæ fuerunt, manent. reliquæ mutant. mutant,* inquit eligantiſſimè, pro, *mutantur.* Poteſt etiam id quoque ab eodem Varrone in V I I. Divinarum ſimiliter dictum videri: *Inter duas filias regum quid mutet, inter Antigonam & Tulliam eſt animum advertere.* Verba autem patiendi pro agentibus in omnibus fermè veterum ſcriptis, reperiuntur: ex quibus ſunt pauca iſta, quæ nunc meminimus. *Muneror te*, pro, *munero*: & *ſignificor*, pro, *ſignifico*: & *ſacrificor*, pro *ſacrifico*: & *aſſentior*, pro, *aſſentio*: & *feneror*, pro, *fenero*: & *pigneror*, pro *pignero*: & alia iſtiuſmodi pleraque, 7 proinde ut in legendo fuerint obvia, notabuntur.

CAP.

3. *Non hoc pulveret*] V. Cod. *nolo hoc pulveret.*

4. *In Aſinaria*] Act. III. Sc. I. ✠ſ. 35. Idem Plautus Amphitr. Act. I. Sc. I. ✠ſ. 285.

Certe ædepol, quom illum contemplo, & formam cognoſco meam.

Vide Nonium Marcellum in *Contempla.*

5. *Cn. Gellius*] Sic omnino hujus Hiſtorici nomen hoc loco reſcribendum jam pridem viris doctiſſimis monitum. cum vulgo etiam in Stephanicà editione legeretur *Cn. Vellius*, qui nuſquam reperitur. Cn. Gellii vero Annalium ſcriptoris mentionem non ſemel cum ab Auctore noſtro, tum ab aliis fieri, jam ſupra pag. 708 notatum.

6. *Auxit*] Pro, *auctæ ſunt.*

7. *Proinde*] Cod. Tornæſ. *quæ proinde.*

Satur-

CAP. XIII.

Quali talione Diogenes philoſophus uſus ſit pertentatus à dialectico quodam ſophiſmatio impudenti.

SAturnalibus Athenis aleâ quadam feſtivâ & honeſtâ luſitabamus hujuſcemodi. ubi conveneramus compluſculi ejuſdem ſtudii homines, 2 ad lavandi tempus captiones, quæ ſophiſmata appellantur, mente agitabamus; eaſque quaſi 3 talos, 4 aut teſſerulas in medium vice ſuâ quiſ-

SAturnalibus Athenis] Vide Notata ad initium cap. 2. hujus libri.

2. *Ad lavandi tempus*] Hoc eſt, ad horam conſuetam, quâ balneum petebatur. Quam cum temporis diſcrimine Romæ obſervatam indicat Plinius Junior lib. 3. Epiſt. 1. de Spurinâ loquens: *Vbi hora balnei nunciata eſt, (eſt autem hieme nona, æſtate octava) in ſole ſi caret vento, ambulat nudus, &c. Lotus accubat.* De octavâ Martialis lib. 1. Epigr. 48.

Nunciat octavam Phariæ ſua turba juvencæ
Et pilata redit jamque ſubitque cohors.
Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
Halat. - - -

De nonâ Tertullianus libr. adverſus Pſychicos: *Apud quaſdam vero colonias præterea, annuo ritu, ſaccis veluti & cinere conſperſi, idolis ſuis invidiam ſupplices objiciunt; balnea & tabernacula in nonam uſque eluduntur.* Horâ itaque octavâ, & nonâ, alterâ æſtate, alterâ hyeme balneum peti conſueverat. De lavandi tempore generatim Vitruvius lib. 5. Architect. cap. 10. inquit: *Tempus lavandi à meridiano ad veſperam eſt conſtitutum.*

3. *Talos*] Talis olim Veteres ludere ſolebant, hoc modo: quatuor talis in fritillum conjectis, eoque concuſſo ſuper tabulam fundebant. Feliciſſimus erat jactus, quando omnes quatuor tali diverſum oſtendebant latus, qui *Veneris* jactus dicebatur. De quo Martialis lib. 14. Epigr. 12.

Quum ſteterit vultu nullus tibi talus eodem,
Munera me dices magna dediſſe tibi.

Item Lucianus in Amoribus: Καὶ βαλὼν μὲν ἐπὶ σκοποῦ μάλιστα δὲ εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων. Id eſt, *Ac quoties jecerat id quod intendebat, maxime ſi quando Deam ipſam* (Venerem) *feliciore jactu ſortitus erat, nullo tali pari figura cadente, adorabat eam, ſperans ſe id eſſe conſecuturum, quod expetebat.* Contra infeliciſſimus jactus habebatur tam in talis, quam in teſſeris, qui *Canis* dicebatur, cum ſemper numis ſuis ludentes mulctaret, unde & *damnoſi Canes* ſæpius ab Auctoribus appellati. Propertius lib. 4. Eleg. 9.

Me quoque per talos Venerem quærente ſecundos,
Semper damnoſi ſubſiluêre Canes.

Canis autem dicebatur quoties in aliquo laterum ſuperiorum *unio* prodibat. Quatuor talorum enim latera numeros aut puncta ſic diſpoſita habebant, ut quæ in duobus lateribus eſſent, juncta ſemper efficerent ſeptem. hoc nimirum modo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quiſque jaciebamus. captionis ſolutæ, aut parum intellectæ, præmium, pœnave erat 5 nummus ſeſtertius unus. hoc ære collecto, 6 quaſi manuario, cœnula curabatur omnibus, qui eum luſum luſeramus. erant autem captiones ad hoc ferè exemplum; tametſi Latina oratione non ſatis ſcitè, ac pænè etiam illepidè exponuntur, *quod nix eſt, hoc grando non eſt; nix autem alba eſt: grando igitur alba non eſt.* item aliud non diſſimile: *quod homo eſt, hoc non eſt equus: homo autem animal eſt: equus igitur animal non eſt.* Dicere ergo debebat, qui ad ſophiſma diluendum ac refellendum ritu aleatorio vocatus erat, in quâ parte, quoque in verbo captio foret; quid dari, concedique non oporteret. niſi dixerat, nummo ſingulo multabatur. ea multa cœnam juvabat.

1 ———— 6.
3 ———— 4.

Qui *Senionem*, qui & *Cous* dicebatur, jecerat, nummum ex acervo lucrabatur. Hinc Perſius Satyra III.

- - *Quid dexter Senio ferret*
Scire erat in voto: damnoſa Canicula quantum
Raderet. - - -

Niſi aliter ex Luſus lege convenerat, ut fecerat Auguſtus, in cujus epiſtolâ ad Tiberium apud Suetonium legimus: *Inter cœnam luſimus γεροντικῶς & heri & hodie. Talis enim jactatis, ut quiſque Canem aut Senionem miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios, in medium conferebat, quos tollebat univerſos, qui Venerem jecerat.* Ubi tam *Senionis*, quam *Canis* jactus damnoſus erat. Sed alioquin etiam, ſi quis *Senionem* cum *Cane* jeciſſet, infelix is jactus habebatur. Ut colligere licet ex Martiali in Xeniis. lib. 13. Epigr. præliminari, ubi inquit:

Senio nec noſtrum cum Cane quaſſat ebur.

Quod ſi talus poſt jactum oſtenderet partem pronam, aut ſupinam, ſive puncta 3. aut 4. medius is habebatur jactus, hoc eſt, nec damnoſus, nec lucroſus.

4. *Aut teſſerulas*] De teſſerarum ludo vide notata ſupra pag. 88. & 89.

5. *Nummus ſeſtertius unus*] Nummus erat argenteus, olim duobus cum ſemiſſe, poſtea quatuor valens aſſibus; Vide Notas ſupra pag. 180. & 181.

6. *Quaſi manuario*] Æs manuarium hic Gellius vocat pecuniam, quaſi ex pluribus manibus collectam. ut optime olim obſervavit I. Caſaubonus ad Suetonium. In talorum enim ludo jactus ipſe, proprie *manus* dicebatur. Quamvis *manus* etiam dicta pecunia, quam conferebat quiſque poſt jactum infelicem. Ut facit Auguſtus in epiſtolâ ad Tiberium, quam exhibet Suetonius: *Nam ſi quis manus remiſi cuique, exegiſſem; aut retinuiſſem, quod cuique donavi, viciſſem vel quinquaginta millia.* Ubi *manus* eſt pecunia, quam quiſque colluſorum poſt infeliciorem jactum conferre teneretur, quam Auguſtus ſe remiſiſſe dicit. Æs manuarium itaque hoc loco eſt, pecunia illa ex præmio ſolutæ, pœnave parum intellectæ captionis, quaſi ex totidem manibus, ſive jactibus collecta.

7. Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

bat. libet autem dicere, quàm facetè Diogenes ſophiſma igenus, quod ſuprà dixi, à quodam dialectico 7 ex Platoıs diatribâ per contumeliam propoſitum, remuneratus. nam quum ita rogaſſet dialecticus: 8 *quod ego ſum, id tu n es*, & Diogenes annuiſſet: atque ille addidiſſet; *homo tem ego ſum*: quum id quoque aſſenſus eſſet, & contrà alecticus ita concluſiſſet; *homo igitur tu non es*: hoc quiım, inquit Diogenes, falſum eſt, & ſi verum id fieri vis, me incipe.

7. *Ex Platonis Diatribâ*] Hoc eſt, ex atonis ſcholâ.

8. *Quod ego ſum, &c.*] De hujuſmodi captionibus videſis notata ſupra ad cap. 2. hujus libri.

CAP. XIV.

uid ſit numerus hemiolios, *quid* epitritos: *& quòd vocabula iſta non facile noſtri auſi ſunt vertere in linguam Latinam.*

Iguræ quædam numerorum, quas Græci certis nominibus appellant, vocabula in lingua Latina non habent. d qui de numeris Latinè ſcripſerunt, Græca ipſa dixeınt. fingere autem noſtra, quoniam id abſurdè futurum at, noluerunt. 1 quale enim fieri nomen poſſet hemiolio ımero, 2 aut epitrito? eſt autem *hemiolios*, 3 qui numerum iquem in ſeſe habet, dimidiumque ejus: ut tres ad duo: quin-

QVale enim fieri nomen poſſet hemiolio?] Vitruvius tamen, qui ſub ıl. Cæſare vixit, ἡμιόλιον Latine jam rterat *ſeſquialterum*. Sic enim lib. 3. p. 1. *Dimidia adjecta* (ſupra ſex) *cum cta ſunt novem, ſeſquialterum, qui ιόλιος appellatur*. Sic in Gloſſis: ıiloxeni: *Seſqualtera*, ἡμιολία.

2. *Aut epitrito?*] Idem Vitruvius & ίτριτον Latine reddidit *tertiarium*. Ita ım ante verba modo adducta inquit: *m facta ſunt octo, quod eſt tertia adjea, tertiarium, qui* ἐπίτριτος *dicitur*. Ubi Salmaſius De M. V. in antiquiſſimo codice pro *tertiarium* ſe reperiſſe dicit, *adtertiarium*, hoc modo: *Cum facta ſunt octo, tertiâ adjectâ, adtertiarium*. Sic Vitruvius ad verbum reddere voluiſſe videtur vocem Græcam, Latinâ à ſe confictâ; ut ἐπίτριτος ſit *adtertiarius*, qui totum habet & adhuc tertiam ejus partem. Veteres Gloſſæ ἐπίτριτον reddidêre *ſeſquitertium*.

3. *Qui numerum aliquem in ſeſe habet*] Cod. Torn. & Vett. Edd. *qui numerum aliquem totum in ſeſe habet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quindecim ad decem; triginta ad vigniti. *epitritos* eſt, qui habet totum aliquem numerum & ejuſdem partem tertiam: ut quatuor ad tres; duodecim ad novem; quadraginta ad triginta. hæc autem notare, meminiſſeque non eſſe abs re viſum eſt: quoniam, vocabula iſta numerorum niſi intelliguntur, rationes quædam ſubtiliſſimæ in libris philoſophorum ſcriptæ percipi non queunt.

CAP. XV.

Quòd M. Varro in [1] *herois verſibus obſervaverit rem nimis anxiæ & curioſæ obſervationis.*

IN longis verſibus, qui hexametri vocantur, item in ſenariis, animadverterunt Metrici duos primos pedes, item extremos duos, habere poſſe ſingulos integras partes orationis, [2] medios haud unquam poſſe: ſed conſtare eos ſemper ex verbis aut diviſis, aut mixtis, atque confuſis. Marcus etiam Varro, in libris Diſciplinarum, ſcripſit obſervaſſe [3] ſe in verſu hexametro: quòd omnimodo quintus ſemipes verbum finiret: & quòd priores quinque ſemipedes æquè magnam vim haberent in efficiendo verſu atque alii poſteriores ſeptem: idque ipſum ratione quâdam geometricâ fieri diſſerit.

A. GEL-

HEroïs] Vet. Cod. *heroicis.*

2. *Medios haud unquam poſſe*] Hoc eſt, tertiũ pedem in verſibus hexametris non poſſe habere integram orationis partem. quod tamen falſum eſſe, nec à Poëtarum Principe Homero, aliiſque obſervari, aliquot exemplis adductis, evincere ſtudet Muretus Var. Lect. lib. II. cap. 6. uti etiam facit in eo, quod Gellius de Varrone refert, eum ſcilicet *obſervaſſe in verſu hexametro, quod omnimodo ſemipes verbum finiret.* Gellium vero, ſive potius veterum Metricorum legem, & Varronem defendere conatur Joſ. Caſtalio Obſervat. in Criticos Dec. VIII. cap. 5. Utrumque qui tanti rem putaveris, videſis Lector.

3. *Se*] Abeſt à Vett. Edd. Cod. vero Tornæſ. habet *ſeſe.*

Navi-

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Reſponſio cujuſdam philoſophi interrogati quam ob cauſam maris tempeſtate palluerat.

NAVIGABAMUS à [2] Caſſiopeiâ ad [3] Brundiſium, [4] mare Ionium violentum, & vaſtum, & jactabundum. nox deinde, quæ diem primum ſequuta eſt, in eâ ferè totâ ventus à latere ſæviens navem undis compleverat. tum poſteà complorantibus noſtris omnibus, [5] atque in ſentina ſatis agentibus, dies quidem tandem illuxit: ſed nihil de periculo, [6] neque de ſævitia amiſſum, quin turbines etiam crebriores,

NAvigabamus] Cum nimirum Gellius è Græciâ in Italiam rediret. Vide lib. 9. cap. 4.

2. *Caſsiopeiâ*] Caſſiopeia regionis nomen eſt in Epiro apud Ptolemæum, in quâ urbs dicta Caſſiope, uti & promontorium ejuſdem nominis; unde haud dubie Gellius navigationem inſtituerit.

3. *Brundiſium*] Vide Notas ad l. 9. c. 4.

4. *Mare Iônium*] Proprie vocat Iönium mare, quod inter Epirum & Italiam interjacet; ubi nimirum ſinus Hadriaticus deſinit, & mare Mediterraneum incipit.

5. *Atque in ſentina agentibus*] Sic quidem omnes libri; nec mutat Carrio in Stephanicâ editione. Sunt qui legant; *atque in ſentina ſe angentibus*. Propius veræ lectioni accedere videtur Scaliger ad Feſtum, ubi refert, *atque ſentinantibus*, id eſt, periculum vitantibus. Ita Feſtus, & ex eo Paulus: *Sentinare, ſatagere, dictum à ſentinâ navis, quam quis ut aqua liberet, evacuare contendit. Itaque ſentinare, ſubtiliter periculum vitare. Cæcilius in Æthirone: Cum Mercurio capit conſilium, poſtquam ſentinat ſatis.* Unde hic apud Gellium *ſentinare* manifeſto eſt, periculum vitare. Proprie tamen, ut ibidem notat Scaliger, *ſentinare* eſt ſatagere ad ſentinam. Unde ſentinatores, quibus cura ſentinæ delegata in navi. Paulinus ad Macarium de naufragio: *Vnum ex omni numero nautarum ſenem ſentinando deputat.* Item: *Quid huic, quæſo, obſuit ſeni perſona ſentinatoris & in nautis viliſsima.*

6. *Neque de ſævitia amiſſum*] Cod. Tor-

res, & cœlum atrum, & fumigantes globi,7 & figuræ quædam nubium metuendæ, quas τυφῶνας vocabant, impendere, imminereque, ac depreſſuræ navem videbantur. In eâdem fuit philoſophus in 8 diſciplinâ Stoïcâ celebratus, quem ego Athenis cognoveram, non parvâ virum auctoritate, ſatiſque attentè diſcipulos juvenes continentem. Eum tunc in tantis periculis, inque illo tumultu cœli, mariſque, requirebam oculis; ſcire cupiens quonam ſtatu animi, & an interritus, intrepiduſque eſſet? atque ibi hominem conſpicimus impavidum, & 9 extrilidum, ploratus quidem nullos, ſicuti cæteri omnes, nec ullas ejuſmodi voces cientem, ſed coloris, & vultus turbatione non multum à cæteris differentem. At ubi cœlum enituit, & deferbuit mare,

Tornæſ. *remiſſum.* Vett. Edd. *de ſævitiâve remiſſum.* Al. *nihil de periculo atque ſævitia remiſſum.* Lipſius in Elect. lib. 2. cap. 9. præfert: *nihil de p. de ſævitiâ atque remiſſum.* ut & infra cap. 9. *Poculis mox ſermonibus atque tempus fuit.*

7. *Et figuræ quædam nubium metuendæ, quas τυφῶνας vocabant*] Latine *Turbines* dicuntur. Quomodo vocantur procellæ, ſive venti impetuoſi è nubibus erumpentes ſine inflammatione, ſed magna celeritate in gyrum vagantes, ac plerumque deſuper à vertice irruentes. Qualis ventus hodie à nautis vocabulo ab Indis petito *Orancan*, & contracte *Orcân* vocari ſolet. *Vibratum Ecnephian* vocat Plinius lib. 2. Hiſtor. Natur. cap. 48. ubi utrumque deſcribens inquit: *Majori illati* (ſc. flatus repentini) *pondere, incurſuque, ſi late ſiccam ruperint nubem, procellam gignunt, quæ vocatur Græcis Ecnephias. Sin vero depreſſo ſinu arctius rotati effregerint ſine igne, hoc eſt, ſine fulmine, vorticem faciunt, qui Typhon vocatur, id eſt, vibratus Ecnephias.* Additque porrò de Typhone: *Defert hic ſecum aliquid abruptum è nube gelidâ, convolvens verſanſque & ruinam ſuam illo pondere aggravans, & locum ex loco mutans rapidâ vertigine: præcipua navigantium peſtis, non antemnas modo, verum ipſa navigia contorta frangens.* Cauſa typhonis eſſe videtur vel venti ex oppoſitis plagis ſimul impetuoſe ſpirantes; vel etiam, quod ventus magno impetu ex aliquâ plaga erumpens verſus aliam, ibi reperiat impedimentum, quo in ſe ipſum contorquetur & circumagitur: quemadmodum videmus aquam celeriter motam, ſi obſtaculum ei objiciatur, ibi in gyrum quodam quaſi impetu circumagi.

8. *Diſciplina Stoica*] Id eſt, ſectâ Stoicâ.

9. *Extrilidum*] Vox Gellio noſtro ſingularis: neque uſquam alibi apud Veterum quenquam, quod ſciam, hodie occurrens. Ita ut plane jam inter obſoleta haberi debeat. Quidam *extrilidum* idem volunt eſſe, quod exalbidum, quaſi Gellius ad vultus pallorem reſpexerit. Aliis *extrilidus* idem eſt, quod conſtans, infractus, extra læſionem conſtitutus: firmo & conſtanti aut intrepido animo eſſe: Et ſane ſimile quid Gellius hoc vocabulo exprimere velle videtur.

10. *Ari-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ru, & ardor ille periculi deflagravit, accedit ad Stoïcum Græcus quiſpiam dives ex Aſia, magno, ut videbamus, cultu, paratuque rerum & familiæ; atque ipſe erat multis corporis, animique deliciis diffluens. Is quaſi illudens, Quid hoc eſt, inquit, ô philoſophe, quod quum in periculis eſſemus, timuiſti tu, & palluiſti? ego neque timui, neque pallui? & philoſophus aliquantum cunctatus, an reſpondere ei conveniret, Si quid ego, inquit, in tantâ violentiâ tempeſtatum videor paulùm pavefactus; non tu iſtius rei rationem audiendâ dignus es. ſed tibi ſane [10] Ariſtippus ille pro me reſponderit: qui, in ſimili tempore à ſimillimo tui homine interrogatus, quare philoſophus timeret, quum ille contrà nihil metueret? non eamdem eſſe cauſam ſibi, atque illi reſpondit. quoniam is quidem eſſet non magno opere ſollicitus pro animâ nequiſſimi nebulonis; ipſum autem pro Ariſtippi anima timere. his tunc verbis Stoïcus divitem illum Aſiaticum à ſeſe amolitus eſt. ſed poſtea quum Brundiſium adventaremus, mollitique eſſent venti maris: percontatus eum ſum, quænam illa ratio eſſet pavoris ſui, quam dicere ei ſuperſediſſet, à quo fuerat non ſatis dignè compellatus? atque ille mihi placidè & comiter, Quo-

10. *Ariſtippus ille pro me*] Cod. Torn. & Bett. Edd. habent: *Ariſtippus ille diſertus pro me*. Rem ipſam narrat & D. Laërt. in Ariſtippo: Εἰς Κόρινθον αὐτῷ (Ἀρισίππῳ) πλέοντί ποτε καὶ χειμαζομένῳ συνέβη ταραχθῆναι. πρὸς οὖν τὸν εἰπόντα, Ἡμεῖς μὲν οἱ ἰδιῶται οὐ δεδοίκαμεν, ὑμεῖς δὲ οἱ φιλόσοφοι δειλιᾶτε. Οὐ γὰρ περὶ ὁμοίας, ἔφη, ψυχῆς ἀγωνιῶμεν ἕκαστοι. Id eſt, *Corinthum aliquando naviganti Ariſtippo, cum tempeſtate jactaretur, contigit perturbari: Dicenti ergo cuidam, Nos quidem idiotæ non timemus, vos autem philoſophi pavetis: Non enim, inquit, ſimili de animis ſinguli in diſcrimen adducimur.* Ælianus quoque Var. Hiſtor. lib. 9. cap. 20. Πλέων Ἀρίστιππος, χειμῶνος ἐπιγινομένου, πάνυ σφόδρα ἐταράττετο· ἔφη δέ τις τῶν συμπλεόντων, ὦ Ἀρίστιππε, καὶ σὺ δέδοικας ὡς οἱ πολλοί; ὁ δὲ, καὶ μάλα γε εἰκότως· ὑμῖν μὲν γὰρ περὶ κακοδαίμονος ἐστὶ βίου ἡ σπουδὴ, καὶ ὁ κίνδυνος, ἐμοὶ δὲ περὶ εὐδαίμονος. Id eſt, *Ariſtippus cum navi vectus oborta tempeſtate, ſupra modum perturbaretur, quidam ex iis, qui ſimul navigabant, Numquid, inquit, etiam tu metu percelleris, quemadmodum vulgus? At ille, Prorſus, ait: neque injuriâ: Vobis enim de vita ſceleroſa infelicique labor eſt, & præſens periculum: mihi vero de vita felici & beatâ.*

Quoniam, inquit, audiendi cupidus es, audi quid ſuper iſto brevi quidem, ſed neceſſario, & naturali pavore, majores noſtri conditores ſectæ Stoïcæ ſenſerint; vel potius, inquit, lege: & faciliùs credideris ſi legas, & memineris magis. atque ibi coram [11] ex ſarcinulâ ſuâ librum protulit Epicteti Philoſophi [12] quintum Διαλέξεων; quas ab Arriano digeſtas congruere ſcriptis Zenonis & Chryſippi non dubium eſt. in eo libro Græcâ ſcilicet oratione ſcriptum ad hanc ſententiam legimus: [13] Viſa animi, quas [14] φαντασίας Philoſophi appellant, quibus mens hominis prima ſtatim ſpecie [15] accidentis ad animum rei pellitur, non voluntatis ſunt, neque arbitraria; ſed vi quadam ſuâ inferunt ſeſe hominibus. noſcitandæ probationes autem, quas [16] συγκαταθέσεις vocant, quibus eadem viſa noſcuntur, ac dijudicantur, voluntariæ ſunt, fiuntque hominum arbitratu. propterea quum ſonus aliquis formidabilis aut cœlo, aut ex ruinâ: aut [17] repentinus neſcius periculi nuncius, vel quid aliud ejuſmodi factum; ſapientis quoque animum paulisper moveri, & contrahi, & palleſcere neceſſum eſt: non opinione alicujus male præceptâ, ſed quibuſdam

11. *Ex ſarcinulâ ſuâ*] Id eſt, de manticâ, interprete Saresberienſe lib. 7. De Nug. Cur. c. 3 ubi hoc A. Gellii caput tranſcripſit.

12. *Quintum* Διαλέξεων] *Diſſertationum.* Citat hic Gellius librum quintum Diſſertationum Epicteti ab Arriano digeſtarum. Hodie tantummodo quatuor hujuſmodi libri ab Arriano ſuperſunt: neque in iis totus locus, qui hic à Gellio adducitur, reperitur. Vide Notas ſupra pag. 8. & 9. & ad lib. 17. cap. 19. pag. 976.

13. *Viſa animi*] Sic & legiſſe J. Sarisberienſem conſtat. Cod. Tornæſ. *Viſiones animi.* Quædam è Vett. Edd. *Vires animi.* Male omnino.

14. Φαντασίας] *Imaginationes.*

Specie] Id eſt, imagine.

15. *Accidentis*] Cod. Tornæſ. *bu* ſuper poſtremam ſyllabam poſitum habebat, & cum *rei pellitur* ſcriptum eſſet, *i* deletum erat. Unde ſatis commoda oritur lectio totius loci: *Viſa animi, quas* φαντασίας *Philoſophi appellant, quibus mens hominis primâ ſtatim ſpecie accidentibus ad animum repellitur, &c.*

16. Συγκαταθέσεις] *Aſſenſiones, Approbationes.* A verbo συγκατατίθεσθαι à Stoicis, Pyrrhoniiſque conficto: quod explicare ſolent per τὸ προσεπιδοξάζειν, hoc eſt, adſenſione ſua aliquid probare, ut ex ſequentibus manifeſtum.

17. *Repentinus neſcius periculi nuncius*] Lego, *repentinus neſcis periculi nuncius*, id eſt, quod neſcitur. Vide ſupra lib. 9. cap. 12.

18. Τὰς

ſdam motibus rapidis, & inconſultis officium mentis, que rationis prævertentibus. mox tamen ille ſapiens ibi- dm [18] τὰς τοιαύτας φαντασίας, viſa iſthæc animi ſui rifica non approbat: hoc eſt, [19] οὐ συγκατατίθεται, οὐδὲ ποσεπιδοξάζει, ſed abjicit, reſpuitque: nec ei metuendum è in his quicquam videtur. Atque hoc inter inſipientis, pientiſque animum differre dicunt, quòd inſipiens, qua- l eſſe primo animi ſui pulſu viſa ſunt ſæva & aſpera, talia è vero putat; & eadem incepta, [20] quæ quaſi jure me- tenda ſint, ſua quoque aſſenſione approbat, [21] καὶ προ- επιδοξάζει. hoc enim verbo Stoïci, quum ſuper iſta re diſ- runt, utuntur. ſapiens autem, quum breviter, & ſtrictim lore, atque vultu motus eſt, [22] οὐ συγκατατίθεται; ſed atum, vigoremque ſententiæ ſuæ retinet, quam de hujuſ- modi viſis ſemper habuit, ut de minimè metuendis, ſed onte falſâ & formidine inani territantibus. Hæc Epicte- um philoſophum ex decretis Stoïcorum ſenſiſſe, atque di- iſſe in eo, quo dixi, libro legimus. annotandaque eſſe ic- rco exiſtimavimus, ut rebus fortè id genus, quibus dixi, bortis, paveſcere ſenſim, & quaſi albeſcere, non inſipien- s eſſe hominis, neque ignavi putemus, & in eo tamen revi motu naturali magis infirmitati cedamus, quàm, uòd eſſe ea, qualia viſa ſunt, cenſeamus.

18. Τὰς τοιαύτας φαντασίας] *Ejuſ- odi imaginationes.*

19. Οὐ συγκατατίθεται, &c.] *Non nſentit, neque ſua ſententia confirmat.*

20. *Quæ quaſi*] Vet. Edd. *tanquam.*

21. Καὶ προσεπιδοξάζει] *Et aſſen- ſione comprobat.*

22. Οὐ συγκατατίθεται] *Non appro- bat.*

CAP. II.

Ex quinque corporis ſenſibus duos eſſe cum belluis maximè communes.

QUinq; ſunt hominũ ſenſus, quos Græci αἰσθήσεις appellant, per quos voluptas animo, aut corpori quæri vide-

videtur, guſtus, tactus, odoratus, viſus, auditus. Ex his omnibus quæ immodicè voluptas cupitur, ea turpis atq; improba exſtimatur. ſed enim quæ nimia ex guſtu, atq; tactu eſt, ea voluptas, ſicuti ſapientes viri cenſuerunt, omniũ rerum fœdiſſima eſt; eoſque maximè, qui duabus iſtis belluinis voluptatibus ſeſe dediderunt, graviſſimi vitii vocabulis Græci appellant, vel[1] ἀκολάστους, vel ἀκρατεῖς. nos eos vel incontinentes dicimus vel intemperantes. ἀκολάστους enim, ſi interpretari coactiùs velis, nimis id verbum inſolens erit. iſtæ autem voluptates duæ guſtus, atque tactus, id eſt, libidines in cibos, atque in Venerem prodigæ, ſolæ ſunt hominibus communes cum beſtiis, & iccircò in pecudum, ferorumque animalium numero habetur, quiſquis eſt his ferinis voluptatibus prævinctus. cæteræ ex tribus aliis ſenſibus proficiſcentes hominum eſſe tantùm propriæ videntur. Verba ſuper hac re Ariſtotelis Philoſophi adſcripſi; ut vel auctoritas clari, atque incluti viri tam infamibus nos voluptatibus deterreret.[3] Διὰ τί οἱ κατὰ τὴν τῆς ἁφῆς ἢ γεύσεως ἡδονὴν γιγνομένην ἂν ὑπερβάλλωσιν, ἀκρατεῖς λέγονται; οἵ τε γὰρ περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἀκόλαστοι, οἵ τε περὶ τὰς τῆς τροφῆς ἀπολαύσεις. τῆς δὲ κατὰ τὴν τροφὴν, ἀπ' ἐνίων μὲν ἐν τῇ γλώττῃ τὸ ἡδύ· ἀπ' ἐνίων δὲ, ἐν τῷ λάρυγγι. διὸ καὶ Φιλόξενος.

Ἀκολάστους, vel ἀκρατεῖς] *Libidinoſos, vel incontinentes.*

2. *Verba ſuper hac re Ariſtotelis*] Exſtant Problemat. Ariſtotelis Sect. 28. Problem. 7.

3. Διὰ τί οἱ κτ, *&c.*] Id eſt, *Cur qui in voluptate tactus & guſtus exſuperarunt, incontinentes dicuntur? ut qui circa res venereas ſunt luxurioſi, quique ciborum luxu delectantur? Eorum tamen qui ciborum delectatione capiuntur, alii in lingua delectationem habent, alii in gutture. Unde & Philoxenus Gruis gulam optabat habere. At vero qui in videndo aut audiendo modum excedunt, non ſic nominamus? An quoniam voluptates, quæ fiunt ab iis, communes ſunt nobis, & aliis animalibus? Ergo ſicut communes cum ſint, inhoneſtiſſimæ ſunt, ita & maximem aut ſolæ ſunt notandæ: quare eum qui his vincitur, vituperamus, & incontinentem & libidinoſum appellamus, quod peſſimis voluptatibus vincatur. Sed cum quinque ſint ſenſus, cætera animalia duobus iſtis modo dictis ſolummodo delectantur, cæteris autem vel nihil omnino delectantur, vel ex accidente in eis patiuntur.* Qui hujus Problematis uberiorem explicationem deſideras, adiſis Lud. Septalii Commentarios ad Problemata Ariſtotelis.

4. *Hippo-*

λόξενος γεράνου λάρυγγα ηὔχετο ἔχειν. οἱ δὲ κατὰ τὴν ιν καὶ τὴν ἀκοὴν, οὐκ ἔτι; ἢ διὰ τὸ τὰς ἀπὸ τούτων γι- μένας ἡδονὰς, κοινὰς εἶναι ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις· τε οὖν οὖσαι κοιναὶ, ἀτιμόταταί εἰσι· διὸ καὶ μάλιστα, ἢ όναι ἐπονείδιστοι. ὥστε τὸν ὑπὸ τούτων ἡττώμενον, ψέγομεν, ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον λέγομεν, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν χεί- ων ἡδονῶν ἡττᾶσθαι. οὐσῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πέντε, τὰ ἄλλα ῷα ἀπὸ δύο μόνων τῶν προειρημένων ἥδεται. κατὰ δὲ τὰς λλας ἢ ὅλως οὐχ ἥδεται, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τοῦτο πάσχει, c. Quis igitur habens aliquid humani pudoris, voluptabus iſtis duabus coëundi atque comedendi, quæ ſunt hoini cum ſue atque aſino communes, gaudeat? Socrates uidem dicebat multos homines propterea velle vivere, t ederent & biberent; ſe bibere atque eſſe, ut viveret. Hippocrates autem, divina vir ſcientia, de coïtu venereo a exiſtimabat, partem eſſe quamdam morbi teterrimi, uem noſtri comitialem dixerunt. namque ipſius verba æc traduntur, *τὴν συνουσίαν εἶναι μικρὰν ἐπιληψίαν.*

4. *Hippocrates autem, &c.*] Macroius lib. 2. Saturnal. cap. ult. ubi hoc Gellii caput ad verbum transſcripſit, indem etiam ſententiam de coitu lippocrati tribuit, eum ſcilicet eſſe arvum morbum comitialem. In Hipocratis tamen ſcriptis, quæ hodie extant, hujuſmodi verba non reperiunur. Et Galenus Com. 1. in lib. 3. Epilem. Hippocratis, hujuſmodi dictum Democriti fuiſſe refert: Τίς γὰρ, inquit, ἀνάγκη γράφειν, Δημόκριτον μὲν εἰρηκέναι μικρὰν ἐπιληψίαν εἶναι τὴν συνουσίαν, &c. Quomodo etiam capiendus Clemens Alexandrinus Pædagog. lib. 2. Μικρὰν ἐπιληψίαν τὴν συνουσίαν ὁ Ἀβδηρίτης ἔλεγε Σοφιστής. Nam ὁ Ἀβδηρίτης Σοφιστὴς eſt Democritus. Potuit tamen & Hippocrates idem dixiſſe; vel dicendum Gellium hic memoriâ lapſum.

CAP. III.

Quòd turpius eſt frigidè laudari, quàm acerbiùs vituperari.

TUrpius eſſe dicebat Favorinus philoſophus, exiguè atque frigidè laudari, quàm inſectanter & graviter vituperari. Quoniam, inquit, qui maledicit & vituperat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quanto id acerbiùs facit, 1 tam maximè ille pro iniquo & inimico ducitur, & plerumque propterea fidem non capit. ſed qui infecundè, atque jejunè laudat, deſtitui à cauſâ videtur: & amicus quidem creditur ei, quem laudare vult, ſed nihil poſſe reperire, quod jure laudet.

T*Am maxime ille pro iniquo & inimico ducitur*] Ita edidit Stephanus ro eo, quod vulgo legebatur, *tam maximâ mole p. i. e. i. d.* Male omnino. Et jam pridem J. Lipſius in Electis lib. 1. cap. 21. monuerat Gellium ſcripſiſſe, *tam maxime pro iniquo & inimico ducitur*, phraſi veteri & obvia in Plauto.

CAP. IV.

Quamobrem venter repentino timore effluat, quare etiam ignis urinam laceſſat.

ARiſtotelis libri ſunt, qui Problemata Phyſica inſcribuntur, lepidiſſimi & elegantiarum omne genus referti. in his quærit, 1 quam ob cauſam eveniat, ut quibus invaſit repentinus rei magnę timor, plerumq; 2 alvo ſtatim cita fiant? item quærit, cur accidat, ut eum, qui propter ignem diutius ſtetit, 3 libido urinæ laceſſat? at de alvo quidem inter timen-

Q*Vam ob cauſam eveniat*, &c. *alvo ſtatim cita fiant?*] Non ſemel hanc quæſtionem tractat Ariſtoteles in Problemat. Sectione XXVII. ubi agit de iis, quæ circa timorem & fortitudinem accidunt.

2. *Alvo ſtatim cita*] Vide Notas ſupra ad lib. 18. cap. 10. pag. 1040.

3. *Libido urinæ laceſſat*] Exſtat apud Ariſtotelem Sect. 8. Probl. 3. ubi inquit: Διὰ τί ἐπειδὰν πρὸς τὸ πῦρ στῶμεν, οὐρητιῶμεν; *Cur ſi juxta ignem ſteterimus urinandi deſiderio laboramus?* Additque Ariſtoteles: καὶ ἐὰν πρὸς τὸ ὕδωρ, οἷον ἐὰν πρὸς τὸν ποταμὸν, οὐροῦσιν; ἢ ὅτι τὸ πᾶν ὕδωρ ὑπόμνησιν δίδωσι τῆς ἐν τῷ σώματι ὑγρότητος, καὶ ἐκκαλεῖται τὸ προσιόν; αὐτὸ δὲ τὸ πῦρ διαχαλᾷ τὸ πεπηγὸς ἐν τῷ σώματι, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν χιόνα. Id eſt: *Item, ſi juxta aquam, ut puta juxta fluvium, ſteterint, mingunt? An quod omnis aqua memoriam in nobis excitat illius humiditatis, quæ eſt in corpore, & provocat ad egreſſum aptum? Ipſe autem ignis concretum in corpore relaxat, quemadmodum ſol nivem?* Hæc enim mens Ariſtotelis; & miror L. Septalium totum Problematis ſenſum invertiſſe, quaſi Ariſtoteles quæreret, Cur, ſi quis juxta ignem ſteterit, non excitetur ad mingendum, ſi vero juxta aquam, ad mejendum proliceatur? Unde & Septalius pro αὐτὸ δὲ τὸ πῦρ διαχαλᾷ, &c. quemadmodum Ariſtotelem ſcripſiſſe vel ex Gellio noſtro liquet, legit: αὐτὸ δὲ τὸ ὕδωρ διαχαλᾷ, &c. Vertit enim: *Ipſa enim aqua congelatum in corpore humorem relaxat, quemadmodum ſol*

mendum prona, atque præcipiti, cauſam eſſe dicit, quòd nor omnis ſit algificus, 4 quem ille appellat ψυχροποιὸν; aque vis frigoris ſanguinem, caldoremque omnem de nmâ corporis cute cogat penitus & depellat: faciatque nul uti, qui timent, ſanguine ex ore decedente palleſcant: utem, inquit, ſanguis & caldor in intima coactus mot plerumque alvum, & incitat. 6 De urina crebra ex igni oximo facta, verba hæc poſuit: [7] τὸ δὲ πῦρ διαχαλᾷ πεπηγὸς, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν χιόνα.

nivem. Omnino male.

4. *Quem ille appellat* ψυχροποιὸν] ψυχροποιητικὴν. Neutro tamen uam, quod ſciam, vocabulo utitur ſtoteles in Problem. Sect. XXVII. eum non ſemel hanc quæſtionem tare diximus, ſed ſæpius dicit, timoi fieri διὰ τὴν κατάψυξιν, *propter igerationem.*

5. *Eaque vis frigoris*] Vet. Edd. *quæ vis f.* In Edit. Stephan. eſt, *qui vi frigoris.*

6. *De urina crebra*] Sic Vett. Codd. At Stephanica editio: *De urina celebra.* Quid ſi legas: *De urinæ illecebrâ.*

7. Τὸ δὲ πῦρ, &c.] *Ignis autem diſſolvit concretum, ſicuti ſol nivem.*

CAP. V.

Ariſtotelis libris ſumtum, quòd nivis aqua potui peſſima ſit, & quòd ex nive cryſtallus concreatur.

IN Tiburte rus conceſſeramus hominis amici divitis, æſtate anni flagrantiſſimâ, ego & quidam alii æquales familiares mei, eloquentiæ aut philoſophiæ ſectatores. rat nobiſcum vir bonus ex Peripateticâ diſciplinâ, benè octus, & Ariſtotelis unicè ſtudioſiſſimus. is nos 2 aquam multam

N *Tiburte rus conceſſeramus*] In prædium ſcilicet circa Tibur, ubi ditio æque, atque prope Tuſculum prædia habere ſolebant, quo æſtate ſecedent. Hinc *Tuſculana* & *Tiburtina* di illa prædia, quæ juxta alterutrum cum ſita erant. Seneca lib. 4. de Benefic. cap. 12. *Nemo Tuſculanum, aut burtinum emere paratus, ſalubritatis uſa, & æſtivi ſeceſſus, quoto anno emptus ſit diſputat: Cum emerit, tuendum eſt.*

2. *Aquam multam ex diluta nive bibentes*] Aquam nivalem Veteribus ad potum in deliciis fuiſſe ex Martiale ſatis manifeſtum, qui lib. 14. Epigr. 117. inquit:

Non potare nivem, ſed aquam potare rigentem
De nive, commenta eſt ingenioſa ſitis.

 Unde

multam ex dilutâ nive bibentis coërcebat, ſeveriuſque increpabat. adhibebat nobis auctoritates nobilium medicorum; & cumprimis Ariſtotelis Philoſophi, rei omnis humanæ peritiſſimi: qui aquam nivalem frugibus ſanè & arboribus fecundam diceret, 3 ſed hominibus potu nimio inſalubrem eſſe; tabemque & morbos ſenſim, atque in diem longam

Unde & apud Athenæum lib. 3. legimus: Ὅτι δὲ καὶ χιόνας ἔπινον ἐν Μανδραγοριζομένῃ ἔφη Ἄλεξις,

Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρεσκευάζομεν.

Alioquin vetus & inventum vinum æſtivo tempore nive & glacie refrigerare. Unde Seneca Epiſtola LXX. *O infelicem ægrum! quare? quia non vino nivem diluit: quia rigorem potionis ſuæ, quam capaci ſcypho miſcuit, renovat fracta inſuper glacie.* Et lib. 2. de Ira: *Perpetietur hic famem, & æſtivæ expeditionis ſitim, qui puero male diluenti nivem iraſcetur?* Plinius lib. 19. cap. 4. *Hi nives, illi glaciem potant, pœnaſque montium in voluptatem gulæ vertunt. Servatur algor æſtibus, excogitaturque ut alienis menſibus nix algeat.* Novum etiam Neronis inventum ad potum magis frigidum reddendum, refert idem Plinius lib. 31. c. 3. ubi inquit: *Neronis Principis inventum eſt, decoquere aquam, vitroque demiſſam, in nives refrigerare. ita voluptas frigoris contingit, ſine vitio nivis. Omnem utique decoctam utiliorem eſſe convenit. item calefactam magis refrigerari ſubtiliſſimo invento.* Hinc & Juvenalis Sat. v.

Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

3. *Sed hominibus potu nimio inſalubrem eſſe*] Eandem de aquæ nivalis in potu noxâ quæſtionem tractat Macrobius Saturnal. lib. 7. cap. 12. ubi Avienus inquit: *Iamdudum noſſe aveo, cur aqua, quæ obſita globis nubium, perducitur ad nivalem rigorem, non minus in potu noxia eſt, quam ex ipſa nive aqua reſoluta. Scimus enim quot, quantæque noxæ epoto nivis humore naſcantur.* Cui reſpondet Diſarius: *Addo aliquid à te quæſitis; aqua enim ex nive reſoluta etiam ſi igne calefiat, & calida bibatur, æque noxia eſt, ac ſi epota ſit frigida; ergo non ſolo rigore nivalis aqua pernicioſa eſt, ſed ob aliam cauſam.* Quam etiam mox ſubjicit ex Ariſtotele, quem in Phyſicis quæſtionibus, quo nomine haud dubie Problemata ejus deſignat, hanc poſuiſſe, & in hunc ſenſum abſolviſſe dicit: *Omnis aqua habet in ſe aëris tenuiſſimi portionem, quo ſalutaris eſt; habet & terream fæcem, quæ eſt corpulenta poſt terram. cum ergo aëris frigore & gelu coacta coaleſcit; neceſſe eſt per evaporationem velut exprimi ex eâ auram illam tenuiſſimam: qua diſcedente conveniat in coagulum, ſolâ terreâ in ſe remanente naturâ. quod hinc apparet. quia cum fuerit eadem aqua ſolis calore reſoluta, minor modus ejus reperitur, quam fuit antequam congelaſceret. deeſt autem quod evaporatio ſolum in aqua ſalubre conſumpſit. Nix ergo, quæ nihil aliud eſt, quam aqua in aëre denſata, tenuitatem ſui cum denſaretur amiſit: & ideo ex ejus reſolutæ potu diverſa morborum genera viſceribus inſeminantur.* Hanc ejus rei rationem ex Ariſtotele Macrobius ibi Diſarium adducere facit; quorum tamen verborum ſenſus hodie in Problematis, quæ Ariſtotelis nomine circumferuntur, non magis invenitur, quam quæ Gellius tanquam ipſa Ariſtotelis verba, & cum Macrobianis convenientia, ſtatim ſubjicit; unde manifeſtum in Problematis iſtis olim quædam fuiſſe, quæ temporis injuria nobis invidit.

4. *E Bi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ongam viſceribus inſeminare. hæc quidem ille ad nos prudenter, & benivolè, & aſſiduè dictitabat. Sed quum bibenlæ nivis pauſa fieret nulla; promit [4] è bibliothecâ Tiburti, quæ tunc in Herculis templo ſatis commodè inſtructa libris erat, Ariſtotelis librum, eumque ad nos adfert. &, hujus ſaltem, inquit, viri ſapientiſſimi verbis credite; ac deſinite valetudinem veſtram profligare. In eo libro ſcriptum fuit, deterrimam eſſe potu aquam è nive; itemque ſolidiùs, latiùſque concretam eſſe eam, quam κρύσταλλον Græci appellant: cauſaque ibi adſcripta eſt hujuſcemodi: Quoniam, quum aqua frigore aëris duratur, & coit, neceſſe eſt fieri vaporationem, & quamdam quaſi auram tenuiſſimam exprimi ex ea, & emanare. id autem, inquit, in ea leviſſimum eſt, quod evaporatur, manet autem, quod eſt gravius, & ſordidius, & inſalubrius: atque id pulſu aëris verberatum in modum, coloremque ſpumæ candidæ oritur. ſed aliquantum, quod eſt ſalubrius, difflari, atque evaporari ex nive, indicium illud eſt, quòd minor fit illa, quæ antè fuerat, quàm concreſceret. verba ipſa Ariſtotelis ex eo libro pauca ſumſi, & adſcripſi: [5] Διὰ τί ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων ὕδατα φαῦλά ἐστιν; ὅτι παντὸς ὕδατος πηγνυμένου τὸ λεπτότατον διαπνεῖται, καὶ κουφότατον ἐξατμίζει. σημεῖον δὲ ὅτι ἔλαττον γίνεται ἢ πρότερον ὅταν τακῇ παγὲν ἐπεληλυθότος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτου, ἀνάγκη τὸ καταλειπόμενον χεῖρον εἶναι. Hoc ubi legimus, placuit honorem doctiſſimo viro haberi Ariſtoteli: atque ita poſtea ego bellum & odium nivi indixi; alii inducias cum ea variè factitabant.

CAP.

4. *E Bibliotheca Tiburti*] Vide Notas ſupra pag. 492.

5. Διὰ τί ἀπὸ χιόνος, &c.] I.e. *Cur aquæ ex nive glaciéve liquatæ ſunt vitioſæ? An quia, cum aqua quævis gelu concreſcit pars tenuiſſima difflatur, & leviſſima evaporatur? Indicium illud eſt, quod deliquata ſit minor, quam fuerit ante, quam concreſceret. Cum itaque quod ſalubrius eſt, defuerit: deterius ſit quod reinquitur, neceſſe eſt.*

CAP. VI.

Quòd pudor ſanguinem 1 *ab extra diffundit, timor verò contrahit.*

IN Problematis Ariſtotelis Philoſophi ita ſcriptum eſt: 2 Διὰ τί οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν, οἱ δὲ φοβούμενοι ὠχριῶσιν, παραπλησίων τῶν παθῶν ὄντων; ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖται τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ὥστε ἐπιπολάζειν· τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συντρέχει εἰς τὴν καρδίαν, ὥστ' ἐκλείπειν ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν. hoc ego Athenis quum Tauro noſtro legiſſem; percunctatuſque eſſem, quid de ratione iſtâ redditâ ſentiret? Dixit quidem, inquit, probè, & verè, quid accideret diffuſo ſanguine, aut contracto: ſed cur ita fieret, non dixit. adhuc enim quæri poteſt, 3 quam ob cauſam pudor ſanguinem diffundat, 4 timor contrahat? quum ſit pudor ſpecies timoris: atque ita definiatur, timor juſtæ reprehen-

AB extra] Forte, *ad exteriora.*

2. Διὰ τί οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν, &c.] Id eſt, *Quam ob cauſam erubeſcunt, quos puduit, pallent qui metuunt, cum iſtæ affectiones ſimiles inter ſe ſint? An quoniam pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffunditur, ita ut ſuperficiem occupet, metu vero perculſis contrahitur ad cor, ita ut cæteris partibus deficiat?* Græca verba, quemadmodum hic à Gellio referuntur, non exſtant inter Ariſtotelis Problemata. Sed ſimilia quædam de pudore affectis huc facientia habentur Sect. XI. Problem. XXXII.

3. *Quam ob cauſam pudor ſanguinem diffundat*] Solvere quæſtionis nodum conatur Diſarius apud Macrobium Saturnal. lib. 7. cap. 11. ubi Servio quærenti, *Quæ faciat cauſa, ut rubor corpori ex animi pudore naſcatur?* reſpondet: *Natura cum quid ei occurrit honeſto pudore dignum, imum petendo penetrat ſanguinem: quo commoto atque diffuſo, cutis tingitur: & inde naſcitur rubor. Dicunt etiam Phyſici, quod natura pudore tacta, ita ſanguinem ante ſe pro velamento tendat, ut videmus quemque erubeſcentem manum ſibi ante faciem frequenter apponere. Nec dubitare de his poteris, cum nihil aliud ſit rubor, niſi color ſanguinis.*

4. *Timor contrahat*] Idem Diſarius eodem loco apud Macrobium hujus rei cauſam aſſignare tentat: *Natura,* inquit, *cum quid de extrinſecus contingentibus metuit, in altum tota demergitur: ſicut nos quoque cum timemus, latebras & loca nos occultantia quærimus; ergo tota deſcendens ut lateat, trahit ſecum ſanguinem, quo velut curſu ſemper vehitur. hoc demerſo humor dilutior cuti remanet, & inde palleſcit.*

5. Αἰσχύνη, &c.] Id eſt, *Pudor eſt timor juſtæ vituperationis.*

ɪehenſionis. ita enim Philoſophi definiunt, [5] αἰσχύνη ἐστιν ό6ος δικαίε ψόγε.

CAP. VII.

Quid ſit obeſum : *nonnullaque alia priſca vocabula.*

N agro Vaticano Julius Paulus, Poëta, vir bonus, & reɪ rum, litterarumque veterum impenſe doctus, [1] heredioɪm tenue poſſidebat. eò ſæpe nos ad ſeſe vocabat, & oluɪulis, pomiſque ſatis comiter, copioſéque invitabat. atque a molli quodam tempeſtatis autumnæ die, ego, & [2] Juɪus Celſinus, quum ad eum cœnaſſemus, & apud menɪm ejus audiſſemus legi [3] Lævii Alceſtin, rediremuſque in rbem, ſole jam ferè occiduo : figuras, habituſque verboɪum novè, aut inſigniter dictorum in Læviano illo carmine uminabamur : &, ut quæque vox indidem digna animadverti ſubvenerat, qua nos quoque poſſemus uti, memoriæ nandabamus. erant autem verba, quæ tunc ſuppetebant ɪujuſcemodi :

> 4 *Corpore*, inquit, *pectoreque undique obeſo,*
> *Ac mente exſenſa,* 5 *tardigenulo ſenio oppreſſum.*

obeſum

HEredioIum] Vulgo, *Prædiolum.* Sed optime Vett. Codd. *Herediolum.* ɪeſtus: *Heredium* (forte *Herediolum*) *præɪium parvulum.* Non ſemel hac voce ɪtitur Apulejus, ut in Apologia: *Dico ɪxiguum herediolum,* &c. Et paulò poſt: *ɪum ipſum heredioli pretium invidioſum ɪſt.* Item lib. 2. Florid. *herediolum ſteɪile* dicit. Sic Columella De Re Ruſt. ɪib. 1. Præfat. ſcribit Q. Cincinnatum ɪoſt depoſitos faſces *ad quatuor jugerum ɪerediolum rediiſſe.* Unde autem *Hereɪiolum* ſive *Heredium* dictum, optime ɪeclarat Varro lib. 1. de R. R. cap. 10. ɪnde nimirum, quod heredem ſequereɪtur. *Bina jugera,* inquit, *quod à Romuɪo primum diviſa viritim, quæ hæredem ɪequerentur, heredium appellarunt.*

2. *Iulius Celſinus*] Infra hujus lib cap. 10. *Iulianus Celſinus* dicitur.

3. *Lævii*] Sic Vett. Codd. Lævii veteris Poëtæ meminit noſter & ſupra lib. 2. cap. 24. & lib. 12. cap. 10. item infra h. lib. cap. 9. Male apud Nonium in *Obeſum* pro *Lævius*, legitur *Nævius.* quomodo & vulgo apud Gellium hoc loco legebatur.

4. *Corpore,* &c.] Voſſius in Caſtigationibus ad Fragmenta Veterum Tragicorum hoſce Lævii verſus ita digerendos cenſet :

> *Corpore pectoreque undique obeſo*
> *Ac mente exſenſa, tardique genulo*
> *Senio oppreſſum.*

Ut ſecundus verſus anapæſticus ſit, legit, *tardique genulo*, pro *tardigenuloque.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

6 *obeſum* hîc notavimus propriè magis, quàm uſitatè dictum pro exili, atque gracilento. vulgus enim 7 ἀκύρως, vel κατ' ἀντίφρασιν *obeſum* pro pingui, atque uberi dicit. item notavimus, quòd *oblitteram* gentem, pro *oblitterata* dixit. item, quòd hoſtes, qui fœdera frangerent, *fœdifragos*, non *fœderifragos* dixit. item, quòd *rubentem auroram*, *pudoricolorem* appellavit, & *Memnonem nocticolorem*. item, quòd *fortè*, *dubitanter*. & ab eo, quod eſt *ſileo*, *ſilenta* loca dixit, & *pulverulenta*, & *peſtilenta*, & *carendum tui eſt*, pro *te*, quodque *magno impete*, pro *impetu*, item quod *forteſcere* poſuit, pro *fortem fieri*: quodque *dolentiam*, pro *dolore*, & *avens*, pro *libens*: item *curis intolerantibus*, pro *intolerandis*. 8 quodque *manciolis*, inquit, *tenellis*, pro *manibus*, & 9 *quis tam ſiliceo*? item *fuere*, inquit, *impendio inſit*, id eſt, *impenſe fieri incipit*; quodq; 10 *accipitret* poſuit, pro 11 *jaceret*. His nos inter viam verbo-

que, quomodo Lucilius *deque petigo* dixit, pro *depetigoque*. Item Lucretius, *perque plicatis*, & *ſeque gregari*; & Auſonius, *Matrique cida Nero*.

5. *Tardigenulo*] Cod. Tornæſ. & Vet. Ed. *tardigemulo*. Sed rectius videtur, ut alii habent Codd. *tardigenulo*, voce compoſitâ à tarditate genuum. Eſt enim deſcriptio ſenectutis, cui tardus eſt genuum & pedum motus, ſecus ac iis, qui in vigore ætatis ſunt. Unde Virgilius Æneid. lib. 5.

Ille pedum melior motu, fretuſque juventâ:
Hic membris ac mole valens, ſed tarda trementi
Genua labant.

Et Homerus Iliad. δ'.

Ὦ γέρον, εἴθ', ὡς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν,
Ὥς τοι γούναθ' ἕποιτο, βίη δέ τοι ἔμπεδος εἴη.

6. *Obeſum*] Nonius Marcellus: *Obeſum, pro uberi & craſſo ſæpius ponitur.* *Virgilius Georg. III.*

Argutumque caput, brevis alvus, obeſaque terga.

Obeſum, gracile & exile. Nævius (leg. *Lævius*) *in Carmine: Corpore, pectoreque undique obeſo, ac mente exſenſa, tardigenulo ſenio.* Deſcripſit more ſuo ex Gellio; dixitque in Carmine, ut Gellius modo, *Lævianum carmen*.

7. Ἀκύρως, *vel* κατ' ἀντίφρασιν] *Impropriè*, vel, *per contradictionem*.

8. *Quodque manciolis, inquit, tenellis, pro manibus*] Lego, *quodque manuciolis, inquit, pro tenellis manibus*. A *manu* enim confinxiſſe videtur Lævius diminutivum, *manucolus*, vel *manucola*.

9. *Quis tam ſiliceo*] Sic Stephan. Ed. ex Vett. Codd. vulgo erat *quieſcam ſiliceo*. Scribendum tamen Stephanus ſuſpicatur *ſilicio*: ut ſit ex ſilice fictum vocabulum, & ita dicatur quiſpiam *ſilicio*, ut Poëtæ aliquem ſilices, ſicut & ferrum in pectore geſtare dicunt.

10. *Accipitret*] Derivatum verbum fortaſſe ab accipitre. Accipere autem Veteribus etiam eſt *rapere*. Hinc & accipiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

[a]rborum Lævianorum annotatiunculis oblectabamus. [C]etera enim, quæ videbantur nimium poëtica, 12 & proſæ orationis uſu alieniora, prætermiſimus: veluti fuit, quod [d]e Neſtore ait, *triſæcliſenex*, & 13 *dulcioreloquus*: item, [q]uod de tumidis, magniſque fluctibus inquit, *multigrumis*: [&] flumina gelu concreta, 14 *tegimine* eſſe *onychino* dixit: & [q]uæ 15 multiplicia ludens compoſuit: quale illud eſt quod [ſ]tuperones ſuos, *ſubductiſuperciliicarptores* appellavit.

[Ju]piter à Lucilio dicitur *acceptor*. In [G]loſſis etiam: *Acceptor* ἱέραξ.

11. *Iaceret*] Forſan, *raperet*; quamvis obſtent omnes Vett. Codd. Sed & *iaceret* probum eſſe poteſt, ut dicatur de accipitre aves prædante, qui, ut prædam nanciſcatur, ſe celerrimo volatu ex alto iacere ſolet. Hinc Lucano lib.9. *Iaculique volucres* dicuntur Serpentes, ſeſe jaculi inſtar ex alto vibrantes.

12. *Et proſæ orationis uſu alieniora*] Ita optime Stephan. pro quo antea erat, *exploſæ orat. u. a.*

13. *Dulcioreloquus*] In Onomaſt. Vet. *Dulciloquus*, μελίλογ☉-. Sic apud Appulejum Apolog. legimus:

- - - Carmina noſtra
Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

14. *Tegmine onychino*] Tegmen onychinum glaciem vocavit Lævius, tralatione ſumpta ab *Onyche*; quo nomine Veteres æque gemmam & marmor deſignabant. Nam, ut ſcribit Plinius, lib. 37. cap. 6. tranſiliit hoc nomen ex lapide Carmaniæ ad gemmam. Utrumque autem tam lapidem, quam gemmam ita Veteres appellarunt ab unguis candore.

15. *Multiplicia*] Id eſt, multo plura.

CAP. VIII.

Quæſtio an harena, cœlum, triticum, *pluralia inveniantur? atque ibi de* quadrigis, inimicitiis, *nonnullis præterea vocabulis: an ſingulari numero comperiantur?*

ADoleſcentulus Romæ priuſquam Athenas concederem, quando erat à magiſtris, auditionibuſq; obëundis otium, ad Frontonem Cornelium viſendi gratiâ pergebam; ſermonibuſque ejus puriſſimis, bonarumque doctrinarum plenis fruebar. nec umquam factum eſt, quotiens eum vidimus, loquentemque audivimus, quin rediremus fere cultiores, doctioreſque, veluti fuit illa quodam die ſermocinatio illius, levi quidem de re, ſed à Latinæ tamen linguæ ſtudio non abhorrens. Nam, quum quiſpiam fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

miliaris ejus bene eruditus homo, tum poëta illuſtris, liberatum eſſe ſe aquæ intercutis morbo diceret, 1 quòd harenis calentibus eſſet uſus: tum illudens Fronto, Morbo quidem, inquit, cares; ſed verbi vitio non cares. Cajus enim Cæſar ille, perpetuus Dictator, Cn. Pompeji ſocer, à quo familia, & appellatio Cæſarum deinceps propagata eſt, vir ingenii præcellentis, ſermonis præter alios ſuæ ætatis caſtiſſimi, in libris, quos ad M. Ciceronem de Analogia conſcripſit, *harenas* vitioſè dici exiſtimat; quòd *harena* numquam multitudinis numero appellanda ſit, ſicuti neque *cœlum*, 2 neque *triticum*: contrà autem *quadrigas*, etiamſi currus unus equorum quatuor junctorum agmen unum ſit, plurativo ſemper numero dicendas putat; ſicut *arma*, & *mœnia*, & *comitia*, & *inimicitias*: ni quid contra ea dicis Poëtarum pulcherrime, quo & te purges, & non eſſe id vitium

QVod *harenis calentibus eſſet uſus*] Remedium Veteribus uſitatum in curatione eorum, quos aqua inter cutem male habebat, ut arenâ calidâ ſudorem provocarent. Ita Celſus lib. 3. cap. 21. ubi de hydropici curatione agit, alia inter ſcribit: *Evocandus eſt ſudor, non exercitatione tantummodo, ſed etiam in arenâ calidâ, vel Laconico, vel clibano, ſimilibuſque aliis.* Hoc curationis genus Paulus Ægineta ψαμμισμὸν vocat lib. 3. c. 48. At Oribaſius Collect. lib. 19. cap. 8. ἀμμοχωσίαν appellat, nec tantum hydropicis, ſed & pleriſque aliis morbis ex nimiâ humiditate profectis laborantibus u ile eſſe ait. Utendi modum aliquatenus deſcribit Dioſcorides lib. 5. cap. 167. Ἄμμος ἡ περὶ τοῖς αἰγιαλοῖς πυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐξικμάζει τὰ ὑδερώδη σώματα περιχωννύμενα δίχα κεφαλῆς. Id eſt, *Arena littoralis ſole fervefacta, hydropicorum corpora reſiccat, ſi capite tenus ea undique obruantur.* Uberius de eo agit Aëtius Tetrab. 1. Sect. 3. cap. 9. quorum ſenſus huc redit: Nimirum aquâ inter cutem laborantis corpus ſub arenâ à ſole calefactâ defodiendum, ac eâdem obruendum, ſolo excepto capite: quod tamen velari debeat, ne calore ſolis lædatur. porrigenda autem ab aſtante miniſtro recens ſemper arena ferventiſſima, ac ſuperingerenda: ita enim futurum, ut ſudor felicius ſubſequatur, & aquoſus humor educatur. Arenâ autem marinâ utendum, ſiquidem adſit; leviorem enim eſſe & magis exſiccantem hujus arenæ fomentationem, & fervidiorem eſſe, quam arenæ fluviatilis; qua tamen, ob alterius inopiam, etiam quis uti poſſet, præſertim ſi modicum ſalis ei admixtum fuerit.

2. *Neque triticum*] Huc facit verſus iſte, quo Virgilius à Bavio & Mævio ipſius æmulis reprehenſus eſt, quod *hordea* dixerit Georgicor. lib. 1. notante ibidem Servio:

Hordea qui dixit, ſupereſt ut tritica dicat.

3. E'νι-

vium demonſtres ? De *cœlo*, inquit ille, & *tritico* non icias eo, quin ſingulo ſemper numero dicenda ſint, ne- e de *armis*, & *mœnis*, & *comitiis* quin figura multitudinis rpetua cenſeantur; videbimus autem pòſt de *inimicitiis*, & *adrigis*. ac fortaſſean de *quadrigis* veterum auctoritati nceſſero; *inimicitiam* tamen, ſicut *inſcientiam*, & *impoten- am*, & *injuriam*, quæ ratio eſt, quamobrem C. Cæſar vel ctam eſſe à veteribus, vel dicendam à nobis non putat? ando Plautus, linguæ Latinæ decus, *deliciam* quoque νικῶς dixerit, pro deliciis;

4 *Mea*, inquit, *voluptas*, *mea delicia*.

micitiam autem Q. Ennius illo memoratiſſimo 5 libro xit:

6 *Eo*, inquit, *ingenio natus ſum: amicitiam*
Atque inimicitiam in fronte promtam gero.

d enim *harenas* parum Latinè dici, quis, oro te, alius aut ripſit, aut dixit? ac propterea peto, ut, ſi C. Cæſaris liber æ manibus eſt, promi jubeas: ut, quam confidenter hoc icat, æſtimari à te poſſit. tunc, prolato libro de Analogia imo, verba hæc ex eo pauca memoriæ mandavi. nam, uum prædixiſſet, neque *cœlum*, *triticúmve*, neque *harenam* ultitudinis ſignificationem pati; *Num tu*, inquit, *harum re- rum*

3. Ἑνικῶς] *Singulari numero.*

4. *Mea voluptas, mea delicia*] Exſtat id Plautum Pœnul. Act. 1. Sect. 2. . 152. ubi vulgo tamen *meæ deliciæ* itur. Sed reponendum ibi *mea deli-* Gellii auctoritate; uti & Nonii arcelli ſcribentis: *Delicia numero ſin- ari, quod aut rarum eſt, aut ſingulare.* eundem Plauti locum ſubjicit. Sed alibi ſingulari numero Plautus po- t, ut in Rudent. Act. 2. Sc. 4. ỳſ. 15. *m tibi operam ludo & deliciæ dabo.* Et Truculento. Utitur & Appulejus, & i.

5. *Libro*] Rectius leges, *loco*. Verba im Ennii ex aliqua Tragœdiarum ejus eſſe videntur.

6. *Eo ingenio*] Nonius hoc modo refert:

- - Eo ego ingenio
Natus ſum, amicitiam atque inimicitiam
in frontem promptam gero.

Voſſius in Notis ad Collectanea Vet. Tragic. notat, *ingenio* fieri triſyllabon. & ſi *natus* ſcribas, eſſe jambicum octonarium. Sed putat Ennium *natu'* ſcripſiſſe, ut ſit trochaicus quadratus. Cæterum *inimicitiam* in ſingulari dixit quoque Pacuvius in Chryſe, *Sed ceſſo inimicitiam integrare*, referente Nonio Marcello in *Integrare*.

7. *Fun-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

rum naturâ accidere arbitraris, quòd unam terram, & plures terras, & urbem, & urbes, & imperium, & imperia dicamus; neque quadrigas in unam nominis figuram redigere, neque harenam in multitudinis appellationem convertere poſſimus? his deinde verbis lectis ſibi Fronto ad illum Poëtam, Videturne tibi, inquit, C. Cæſar de ſtatu verbi contra te ſatiſque apertè, ſatiſque conſtanter pronunciaſſe? Tum permotus auctoritate libri Poëta, Si à Cæſare, inquit, jus provocandi foret, ego nunc ab hoc Cæſaris libro provocaſſem. ſed quoniam ipſe rationem ſententię ſuæ reddere ſuperſedit: nos te nunc rogamus, ut dicas, quam eſſe cauſam vitii putes, & in *quadriga* dicenda, & in *harenis*. Tum Fronto ita reſpondit: *Quadrigæ* ſemper, etſi multijugæ non ſunt, multitudinis tamen numero tenentur: quoniam quatuor ſimul equi juncti *quadrigæ*, quaſi *quadrijugæ* vocantur. neque debet prorſus appellatio equorum plurium includi in ſingularis numeri unitatem. Eamdemque ibi rationem habendam, ſed in ſpecie diſpari; nam quum *harena* ſingulari numero dicta multitudinem tamen, & copiam ſignificet minimarum, ex quibus conſtat, partium; indoctè & inſcitè *harenæ* dici videntur: tamquam id vocabulum indigeat numeri amplitudine, quum ei ſingulariter dici ingenita ſit naturalis ſui multitudo. ſed hæc ego, inquit, non ut hujus ſententiæ, legiſque 7 fundus, ſubſcriptorque fierem: ſed ut ne Cæſaris viri docti opinionem [8] ἀπαραμύθητον deſtituerem, nam quum *cœlum* ſemper ἑνικῶς dicatur, *mare*, & *terra* non ſemper, & *pulvis*, *ventus* & *fumus*, non ſemper: cur *inducias*, & *cæremonias* ſcriptores veteres nonnumquam ſingulari numero appellaverunt? *ferias* & *nundinas*, & *inferias*, & *exſequias* nunquam? cur *mel*, & *vinum*, atque id genus cætera nume-

7. *Fundus*] Id eſt, auctor. Vide Notas ſupra p. 902.

8. Ἀπαραμύθητον] I. e. *Confirmatione carentem*; Vel, *abſque ullo ſubſidio*. Vulgo reddebatur *ſine conſolatione*. Quæ vulgaris hujus vocis Græcæ ſignificatio hic locum habere nequit: ut pridem animadvertit H. Sthephanus.

9. *Aßi*

ımerum multitudinis capiunt? *lac* non capiat? quæri, inquam, iſta omnia, & enuclari, & excuti ab hominibus negoɔſis in civitate tam occupata non queunt. Quin his quoɪe ipſis, quæ jam dixi, demoratos vos eſſe video, alicui, ɔpinor, negotio deſtinatos. ite ergo nunc: &, quando forerit otium, quærite, an *quadrigam*, & *harenas* dixerit è coɔrte illa dumtaxat antiquiore, vel Oratorum aliquis, vel ɔoëtarum, id eſt, claſſicus, 9 aſſiduuſque aliquis ſcriptor, ɔon proletarius? Hæc quidem Fronto requirere nos juſſit ɔocabula: non ea re, opinor, quod ſcripta eſſe in nullis veɛrum libris exiſtimaret: ſed ut nobis ſtudium lectitandi ı quærendis rarioribus verbis exerceret. Quod unum ɛrgo rariſſimum videbatur, invenimus *quadrigam* numero ɪingulari dictam in libro ſatyrarum M. Varronis, qui inɛriptus eſt, *Exdemetricus*. 11 *harenas* autem πληθυντικῶς dictas minore ſtudio quærimus: quia præter C. Cæſarem, quod equidem meminerim, nemo id doctorum hominum ɪedit.

CAP.

9. *Aſſiduuſque aliquis ſcriptor, non ɔroletarius*] Id eſt, ſcriptor aliquis notæ uctoritatis, non autem è vulgo. Unde ɪralatio hæc deſumpta ſit, innoteſcere poteſt ex notatis ſupra ad lib. 16. c. 10.

10. *Quadrigam numero ſingulari*] Quamvis tamen ipſe etiam Varro lib. 9. de L. L. innuere videatur, quaſi non ſatis apte *biga*, vel *quadriga* numero ſingulari dici poſſet. *Quadriga* quoque dixit Gratius Cynegetic.

Theſſalium quadriga decus, quam gloria patrum
Excitat. - - -

Sic Papinianus l. 65. D. de leg. 1. *quadriga legatum*; & Ulpianus l. 29. D. de Verb. Oblig. *quadrigæ ſtipulationem* dicunt.

11. *Harenas autem* πληθυντικῶς *Plurativo numero*. Ita Virgilius:

- - *Quam multæ Zephyro turbantur arenæ.*

Ovidius de Arte amandi.

Ille poteſt vacuo furari littore arenas.

Et lib. 4. Triſt. Eleg. 6.

Integer eſt melior nitidis gladiator arenis.

Item lib. 4. Triſt. Eleg. 1.

- - - *Quot littus arenas*
Quotque fretum piſces. - - -

Aliique.

E terra

CAP. IX.

Antonii Iuliani in convivio ad quoſdam Græcos lepidiſsima reſponſio.

ADoleſcens 1 è terrâ Aſiâ, de equeſtri loco, lætæ indolis, moriſque, & fortuna benè ornatus, & ad rem muſicam facili ingenio ac libenti, 2 cœnam dabat amicis ac magiſtris, ſub urbe in ruſculo, celebrandæ lucis annuæ, quam principem ſibi vitæ habuerat. Venerat tum nobiſcum ad eamdem cœnam Antonius Julianus rhetor, docendis publicè juvenibus magiſter, Hiſpano ore, florentiſque homo facundiæ, & rerum, litterarumque veterum peritus: is, 3 ubi eduliis finis & poculis mox, 4 ſermonibuſque tempus fuit, deſideravit exhiberi, quos habere eum adoleſcentem ſciebat, ſcitiſſimos utriuſque ſexus 5 qui canerent voce, & qui

E *Terra Aſia*] Sic paulo poſt, *ortus terrâ Hiſpaniâ*. & ſupra lib. 11. cap. 1. *terram Italiam* dixit.

2. *Cœnam dabat &c. celebrandæ lucis annuæ*] Natali enim die convivia Veteres agitare ſoliti, notiſſimum. unde Martialis lib. 2. Epigr. 66.

Sexcenti cœnant à te Iuſtine vocati,
Lucis ad officium quæ tibi prima fuit.

Ciceto Philipp. II. *Hodie non deſcendit Antonius; cur? dat natalitia in hortis.*

3. *Vbi edulíis finis, & poculis mox*] Hoc eſt, ubi prima, & ſecunda menſa ſublata. In ſecundis enim menſis po- Horaculis Veteres indulgebant, &, ut ait tius lib. 2. Satyr. 2.

Ludus erat culpa potare magiſtra.

Innuit & Plinius lib 12. Hiſt. Natur. cap. 1. ubi ſcribit: *Arbores poſtea blandioribus fruge ſuccis hominem mitigavêre. Ex iis recreans membra olei liquor, vireſque potus vini, tot denique ſapores annui ſponte provenientes: & menſæ (depugnetur licet earum cauſa cum feris, & paſti naufragorum corporibus piſces expetantur) etiamnum tamen ſecundæ.*

4. *Sermonibuſque*] Sic Cod. Tornæſ. Unde Lipſius Elect. lib. 2. cap. 19. legendum putat, *ſermonibus atque*.

5. *Qui canerent voce, & qui pſallerent*] Pſaltrias enim & Symphoniacas in conviviis Veterum, qui Delicatiores erant, adhibere moris erat. Unde Seneca Epiſtol. 84. *In commeſſationibus noſtris plus cantorum eſt, quam in theatris olim ſpectatorum fuit. Cum omnes vias ordo canentium implevit, & cavea æneatoribus cincta eſt, & ex pulpito omne tibiarum genus organorumque conſonuit, fit concentus ex diſſonis.* Quintilianus lib. 1. cap. 14. *Sed veterum quoque Romanorum epulis, fides ac tibias adhibere moris fuit.* Et lib. 3. cap. 1. *Omne convivium obſcænis canticis ſtrepit, pudenda dictu ſpectantur.* Adeo autem hoc ſolemne fuit, ut Macrobius etiam de Philoſophis emendatioris quoque vitæ non veretur dicere lib. 1. Saturnal. c. 1. *Sub illorum ſupercilio non defuiſſe, qui pſaltriam intromitti peteret; ut puella ex indu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

…qui pſallerent. ac, poſtea quam introducti pueri puellæ… ſunt, jucundum in modum Ἀνακρεόντεια pleraque, &… pphica, & poëtarum quoque recentium [6] ἐλεγεῖα quæ… m erotica, dulcia, & venuſta accinerunt. Oblectati autem …mus, præter multa alia, verſiculis lepidiſſimis [7] Anacreon… ſenis: quos equidem ſcripſi: ut interea labor hic vigi…rum, & inquies, ſuavitate pauliſper vocum, atque mo…ulorum acquieſceret.

[8] Τὸν ἄργυρον [9] τορεύσας,
Ἥφαιστέ, μοι ποίησον,

Πανο-

…uſtria ſupra naturam mollior, *canora* …cedine, *&* *ſaltationis lubrico exerceat* …cebras *philoſophantes*. Unde & Vetus …oliaſtes ad iſtud Juvenalis Sat. XI.

Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
…cipiant prurire choro, &c.

…tat: *Quæ ſuo motu faciunt barbatos* …i *pruriginem*. ubi Philoſophos deſi…at. Poſtea autem mos ille adhibendi …ltrias in conviviis interdictus à …eodoſio Imperatore, ut refert Sext. …relius Victor in Theodoſio: *Prohi…ritque lege miniſteria laſciva, pſal…ſque commeſſationibus adhiberi*. Lex …a exſtat in Cod. Theodoſ. lib. 15. …. 7. De Scenicis, leg. 10. *Fidicinam …li liceat vel emere, vel docere, vel ven…e, vel conviviis vel ſpectaculis adhi…e.*

6. Ἐλεγεῖα *quædam erotica, dulcia … venuſta accinerunt*] Ita recte Vett. …dd. Vulgo ἐλεγεῖα *quædam* ἐρωτικὰ *…cinerunt*.

7. *Anacreontis*] Anacreontem flo…iſſe circa Olympiad. LXII. ſcribit Eu…bius in Chronicis; qui numerus et…m reponendus apud Suidam in Ἀνα…έων, ubi vulgo legitur eum vixiſſe …ympiad. νϐ′ hoc eſt, LII. ſed leg. ξϐ′ …c eſt, LXII. Quod vel inde manife…m, quia addit eum vixiſſe tempore …lycratis Samiorum tyranni; hic autem tyrannidem occupavit circa Olympiad. LXII. Polycratis vero temporibus Anacreontem floruiſſe, eique percharum fuiſſe tradit quoque Pauſanias in Atticis, item Strabo lib. 14. qui ſcribit Anacreontem Polycratis laudes carminibus ſuis celebraſſe. Fuit Anacreon Teius, ex urbe Teo, quæ in media Iönia fuiſſe dicitur, atque ideo & Iönica lingua in carminibus ſuis uſus eſt. Scripſit enim Elegias & Iambos, ut ait Suïdas, omnia Iönica dialecto, item Hymnos, aliaque, quæ omnia temporis injuria perierunt, præter Odaria quædam hodie adhuc exſtantia, ex quibus eum vino, & amoribus deditum fuiſſe conſtat. Hinc Ovidius Triſt. lib. 2.

Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teïa Muſa ſenis.

8. Τὸν ἄργυρον τορεύσας, *&c.*] Id eſt,

Argentum cœlans,
Fabrica Vulcane mihi,
Non hominem armatum;
(Quid enim cum bellis mihi?)
Sed cavum poculum cude,
Quantum vales maxime.
Inque eo neque aſtra,
Neque plauſtra facias,
Nec triſtem Orionem,
(Nam quid cum Pleiadibus,
Quid cum Boote mihi?)

Sed

Πανοπλίαν μὲν οὐχί·
(Τί γὰρ μάχαισι κἀμοί;)
Ποτήριον δὲ κοῖλον
Ὅσον δύνῃ βάθυνον.
Ποίει δέ μοι κατ' αὐτὸ
Μήτ' ἄστρα μήθ' ἁμάξας,
Μὴ στυγνὸν Ὠρίωνα,
(Τί Πλειάδεσσι κἀμοί,
Τί δ' ἄστρασι Βοώτεω;)
Ποίησον ἀμπέλους μοι,
Καὶ βότρυας κατ' αὐτό,
Καὶ χρυσέους πατοῦντας
Ὁμοῦ καλῷ Λυαίῳ
Ἔρωτα καὶ [10] Βάθυλλον.

Tum Græci pluſculi, qui in eo convivio erant, homines amœni, & noſtras quoque litteras haud incurioſè docti, Julia-

Sed inſculpe vites mihi,
Vvaſque ſimul calcantes
Cum pulchro Lyæo
Cupidinem & Bathyllum.

9. Τορεύσας] Id eſt, *cælans*. Vulgo male *tornans*, vel *torno laborans*, quaſi ſcriptũ foret τορνεύσας. Multum enim inter ſe differunt τορεύω, & τορνεύω, quorum illud *cælo*, hoc, *torno* ſignificat, unde artes diverſæ τορευτικὴ, & τορνευτικὴ; quamvis ob vocabulorum ſimilitudinem, non tantũ Neoterici, ſed ex Veteribus multi, artes iſtas & opera confuderint, ut pluribus demonſtrat Salmaſius ad Solinum pag. 1044. & ſeqq. ubi latam inter utrumque artificium differentiam eſſe probat. Sculpunt enim, & cælo laborant οἱ τορευταὶ vel cælatores, torno terunt οἱ τορνευταί. Et ἡ τορνεία in ligno præcipue operatur; cælatura autem vel τορευτικὴ in argento & aliis metallis. Inde *Toreuma* vox Latinis uſitata, de vaſculo argento cœlato, proprie ſumitur. Ita & Plinius in vitro elaborando hæc ſcite diſtinxit, cum inquit: *aliud flatu figuratur, aliud torno teritur, aliud argenti modo cælatur.* hoc eſt, ἄλλο τορεύεται. Cælata itaque proprie dicuntur vaſa aurea vel argentea, in quibus ſigna vel ſigilla intus aut extra eminentia expreſſa ſunt, quæ ſola cælo fieri, non torno poſſunt exigi. Ita Anacreon in hoc ᾠδαρίῳ poculum ſibi à Vulcano fieri petit, in quo nec arma nec aſtra cælata ſint, ſed vites uvis refertæ, & Bacchus cum Amore & Bathyllo uvas calcans.

10. Βάθυλλον] Hunc puerum Anacreonti in amoribus fuiſſe, ex Odariis, quæ ſuperſunt, ſatis manifeſtum. Unde etiam Horatius:

Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teium.

11. Catul-

ulianum rhetorem laceſſere, inſectarique adorti ſunt, tanquàm prorſus barbarum & agreſtem: qui ortus terrâ Hipaniâ foret, clamatorque tantum, & facundiâ rabidâ, jurioſâque eſſet: ejuſque linguæ exercitationes doceret, quæ iullas voluptates nullamque mulcedinem Veneris, atque Muſæ haberet: ſæpéque eum percontabantur, quid de Anareonte, cæteriſque id genus Poëtis ſentiret? & ecquis notrorum Poëtarum tam fluentes carminum delicias feciſet? niſi [11] Catullus, inquiunt, forte pauca, & [12] Calvus tidem pauca. nam [13] Lævius implicata, & [14] Hortenſius nvenuſta, & [15] Cinna illepida, & [16] Memmius dura, ac dein-

11. *Catullus*] Hic eſt Valerius Catulus, cujus Epigrammata, aliaque hodie dhuc exſtant. Mortuus eſt Romæ ætatis anno trigeſimo, ut teſtatur Hieronymus in Chronico Euſebiano ad an. IV. Olympiad. CLXXX. hoc eſt, ann. V. C. ƆCXCVII. Varron. Lentulo & Metello Coſſ. quibus Cicero ab exilio revocatus.

12. *Calvus*] Hic eſt C. Licinius Calvus, qui Catullo familiaris fuit, ut ex hujus ad eum Hendecaſyllabis conſtat: Poëta fuit egregius, & orator adeo diertus, ut cum Cicerone de eloquentiæ principatu decertaverit, ut teſtis eſt Seneca lib. 3. Controverſ. XIX. ubi etiam licit, carmina ejus, quamvis jocoſa fuerint, plena ingentis animi fuiſſe: reertque fragmentum diſtichi ejus in Pompejum, quod Scaliger in Auſon. Lect. lib. I. cap. 27. in veteri quadam ſcheda integre ſe legiſſe fatetur, hunc n modum:

Magnus, quem metuunt omnes, digito caput uno
Scalpit. Quid credas hunc ſibi velle? Virum.

Adde ſis Voſſium Inſtit. Orator. lib. 4. cap. 9. In verſibus vero Calvum licentioſum fuiſſe arguit Ovidius Triſt. l. 2.

Par fuit exigui, ſimiliſque licentia Calvi,
Detexit variis qui ſua facta modis.

13. *Lævius*] Sic Vett. Codd. vulgò, *Nævius*. Male. Nam Lævius Erotopægnia ſcripſit, quorum Gellius ſupra l. 2. cap. 24. meminit; Hæc autem, ut carmina laſciva, haud dubie hic innuuntur.

14. *Hortenſius*] Hunc etiam ſummum fuiſſe oratorem ex Cicerone liquet, quippe cum quo ſæpius de Eloquentia ipſi certamen fuit. Conſul fuit cum Metello Cretico Q. Hortenſius ann. V. C. IƆCLXXXV. Poëmata etiam, ſed laſciva, ſcripſiſſe indicat quoque Ovidius Triſt. lib. 2.

Nec minus Hortenſi, nec ſunt minus improba Servii
Carmina, quis dubitet nomina tanta ſequi.

15. *Cinna*] C. Helvius Cinna iiſdem temporibus, quibus Catullus vixit. Poëtam fuiſſe haud incelebrem, arguit quod Virgilius alicubi in Bucolicis fateatur, ſe nondum Cinnæ digna dicere. Præter Amatoria, quæ hic deſignantur, & de quibus Ovidius Triſt. lib. 2.

Cinna quoque his comes eſt, Cinnaque procacior Anſer,
Et leve Cornifici, parque Catonis opus.

ſcripſit Cinna Smyrnam, Poëma obſcurum & difficile, in quo abſolvendo eum novennium conſumpſiſſe, referunt Catullus, Quintilianus, Suetonius; qui & addit L. Craſſitium Commentarium in Cinnæ Smyrnam ſcripſiſſe. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

deinceps omnes rudia fecerunt, atque abſona. Tum ille pro linguâ patriâ, tamquam pro aris & focis, animo irritato indignabundus, Cedere equidem, inquit, vobis debui, ut in tali aſotiâ, atque nequitiâ [17] artium vinceretis: & ſicut in voluptatibus cultus atque victus, [18] ita in cantilenarum quoque multis anteiretis. ſed ne nos, id eſt, nomen Latinum, tamquam profectò [19] vaſcos quoſdam, & inſubidos, [20] ἀναφροδισίας condemnetis: permittite mihi, quæſo, [21] operire pallio caput, quod in quâdam parum pudicâ oratione [22] Socratem feciſſe ajunt: & audite, ac diſcite noſtros quoq; antiquiores ante eos, quos nominaſtis, Poëtas, amaſios,

quo illud Epigramma:

Vni Craßitio ſe credere Smyrna probabavit,
Deſinite indocti connubio hanc petere.
Soli Craßitio ſe dixit nubere velle:
Intima cui ſoli nota ſua exſtiterint.

16. *Memmius*] Hic eſt C. Memmius, Lucii filius, cui Lucretius libros ſuos De Naturâ Rerum dedicavit, quique eo familiariſſime eſt uſus. Oratorem non incelebrem fuiſſe liquet ex Cicerone in Bruto. Meminit ejus quoque Plinius lib. 5. Epiſtol. 3. ad Ariſtonem, quo loco & alios quamplurimos recenſet, qui ſepoſitis gravioribus nonnunquam ſtudiis, jocoſa & parum ſevera ſcriptis conſignarunt. De eo quoque Ovidius lib. 2. Triſt.

Quid referam Ticidæ, quid Memmi carmen, apud quem
Nomen adeſt rebus, nominibuſque pudor.

17. *Artium*] Cod. Tornæſ. *arcinum.* Forte, *carminum.*

18. *Ita in cantilenarum quoque multis anteiretis*] Legendum forte: *ita in cantilenarum quoque modulis anteiretis.*

19. *Vaſcos quoſdam*] Ita hoc loco ſcribendum primus monuit Salmaſius ad Solinum pag. 124. pro quo male antea erat editum, *vaſtos quoſdam.* Vaſcum autem idem eſt, quod leve & inane, ut ex optimis Gloſſis Mſſ. idem obſervavit Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam pag. 495. Vocem hanc etiam Livio reſtituit ſub finem lib. 24. *Omnia velut forte congregata turba, vaſca & temeraria eſſe.* Et ipſe Gellius quos per *vaſcos* intelligat, interpretatur, cum addat *& inſubidos.* Idem alibi dixit, *inepti & inſubidi hominis,* &, *vaſco inſubidoque ingenio.* Hinc etiam *vaſcæ tibiæ,* dictæ à vaſco ſono, quem edebant, de quibus videndus Salmaſius locis citatis.

20. Ἀναφροδισίας] *Invenuſtatis.*

21. *Operire pallio caput*] Hoc eſt, faciem contegere. Quemadmodum & faciebat noverca illa apud Appuleium lib. 10. Mileſ. privignum de amoribus alloquens: *Et ubertim allacrimans, laciniaque contegens faciem, voce trepida ſic eum breviter adfatur.* Sic Myrrha apud Ovidium lib. 10. Metamorph. patrem cupiens:

- - Pudibundaque veſtibus ora
Fecit, &, ô, dixit felicem conjuge matrem.

22. *Socratem feciſſe ajunt*] Ita Plato Socratem loquentem introducit in Phædro: Ἐγκαλυψάμενος ἐρῶ, ἵνα ὅτι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον καὶ μὴ, βλέπων πρὸς σε, ὑπ᾽ αἰσχύνης διαπορῶμαι. Id eſt, *Obvolutus dicam, ut celerius tranſcurram ſermonem, nec ad te reſpiciens ob pudorem impediar.*

23. *Vale-*

os, ac Venerios fuiſſe. tum reſupinus, capite convelato, oce admodum quàm ſuavi verſus cecinit [23] Valerii Ædi-i veteris Poëtæ, item [24] Porcii Licinii, & [25] Quinti Catuli: uibus mundius, venuſtius, limatius, preſſius, Græcum, atinumve nihil quicquam reperiri puto. Verſus Æditui:

Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis:
[26] *Quid mî abs te quæram? verba labris abeunt.*
Per pectus miſerum manat [27] *ſubido mihi ſudor.*
[28] *Sic tacitus,* [29] *ſubidus:* [30] *duplo ideo pereo.*

atque

23. *Valerii Æditui*] Citatur & Apu-eio in Apologia inter eos, qui laſciva armina fecêre. quo tempore autem ixerit, cum Veteres ſileant, nemo faci-e dixerit.

23. *Porcii Licinii*] Vide Notas ſupra d lib. 17. cap. 21. pag. 1010.

24. *Quinti Catuli*] Sic optime Vett. Codd. Male in Stephanica editione, liiſq; poſtea editum, *Q. Catulli*. Intel-igitur enim Q. Lutatius Catulus; quem ſummum fuiſſe Oratorem & Hiſtori-cum, ex Ciceronis elogio, quod de eo in Bruto perhibet, manifeſtum; ubi eum ex incorruptâ quadam Latini ſermonis integritate commendat, & librum de conſulatu & rebus ſuis geſtis molli & Xenophonteio genere ſermonis con-ſcripſiſſe ait. Conſulatum quippe geſ-ſit Q. Lutatius Catulus cum C. Mario IV. ann. V. C. IↃCLI. In Poëſi autem, cum animum ad eam applicaret, eum non ſeria, ſed venuſtates & jocoſa argu-menta quærere ſolitum, apparet quo-que ex Plinio Juniore lib. 5. Epiſt. ad Ariſtonem. Adfert & Cicero lib. I. De Natur. Deor. ejus Epigramma in Roſcium puerum, quem amore proſe-quebatur, hujuſmodi:

Conſtiteram ex Oriente auroram forte ſa-(lutans,
Cum ſubito à lævo Roſcius exoritur.
Pace mihi liceat Cœleſtes dicere veſtrâ,
Mortalis viſus pulchrior eſſe Deo.

26. *Quid mi abs te quæram?*] Quid ſi legas, *quid me abſente querar?*

27. *Subido*] Vett. Edd. *ſubito*. & ita edidit Joſ. Scaliger in Catalectis Veter. Poëtarum. Æditeum autem ſcripſiſſe *ſubido*, ex mox dicendis liquebit.

28. *Sic tacitus, ſubidus*] Scalig. *Si ta-ceo ſubidus.*

29. *Subidus*] Adr. Turnebo Adverſ. lib. 17. cap. I. *Subidus* deduci videtur à ſue; ut turpis ſit, & ſui ſimilis, & in-eptus. Quaſi dicat, Ego tacitus & mu-tus, ut ſus adſto, neque explico, quid me urat, quidque à te poſcam, ita duplo pereo. Sic *ſubidus* idem erit, quod *inſu-bidus*, niſi quod particula *in* magis ad-huc augere videatur. A Turnebo autem diſſentit C. Barthius Adverſar. lib. 37. cap. 4. & Poëtam nihil aliud velle di-cere putat, quam ſcientem, videntem-que, quod Plautus ait, ſe perire, duplici velut tormento. Unde & ipſe in eam ſententiam *ſabidus* ſcribendum arbitra-tur, cui contrarium erit *inſubidus*, non ſecus, atque *ſalſo* homini *inſulſus* oppo-ni ſolet. Sed nugari omnino cum illo ſuo *ſabidus* videtur Barthius. Poëta e-nim repetit hoc ultimo verſu, quod an-tea dixit, *verba labris abire*, &, *ſibi ſubi-do per pectus ſudorem manare*; itaque di-cit, cum *tacitus* & *ſubidus* ſit, ſe duplo perire. *Subidus* autem videtur à *ſubando* eſſe. Quaſi Poëta dicat, ſe, cum libidi-ne æſtuet, & tamen tacere cogatur, ideo duplo perire.

30. *Duplo ideo pereo*] Ed. Scalig. *du-plo iterum pereo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

atque item alios verſus ejuſdem addidit, non herclè minus dulces, quàm priores:

Quid faculam præfers Phileros, quâ nil opu' nobis?
Ibimus, [31] hoc lucet pectore flamma ſatis.
[32] Iſtam non potis eſt vis ſæva exſtinguere venti:
Aut imber cœlo candidu' præcipitans.
At contra hunc ignem Veneris, [33] niſi ſi Venus ipſa,
Nulla'ſt quæ poſſit vis alia opprimere.

item dixit verſus Porcii Licinii hoſce:

Cuſtodes ovium, teneræque propaginis agnûm
Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo'ſt.
[34] Si digito attigero, incendam ſilvam ſimul omnem:
Omne pecus: flamma'ſt, omnia [35] quà video.

Q. Catuli verſus illi fuerunt:

[36] Aufugit mihi animus. credo, ut ſolet, ad Theotimum
Devenit. ſic eſt. perfugium illud habet.
Quid ſi non interdixem, ne illunc fugitivum
Mitteret ad ſe intro, ſed magis ejiceret?
Ibimu' quæſitum. verum, ne ipſi teneamur,
Formido. quid ago? da Venu' conſilium.

CAP.

31. *Hoc lucet*] Scaliger in Catal. Vet. Poët. *heic lucet.*

32. *Iſtam non potis eſt*] Ita & Scaliger. Turnebus tamen Adverſ. lib. 14. c. 18. non ſatis intelligi commode poſſe arbitratur hunc verſum. Legit itaque:

Iſtam nam potis eſt vis ſæva extinguere venti.

Et ſane hoc modo ſenſus commodiſſimus redditur; poſſis etiam non minus commode legere:

Iſtam ſat potis eſt vis ſæva extinguere (venti.

Vel ſi malis:

Iſtam omnem potis eſt, &c.

Ut corruptela ex ſcripturæ compendio orta fuerit.

33. *Niſi ſi Venus ipſa*] Al. *Niſi ſit Venus ipſa.* In Edit. Aldin. & Aſcenſ. eſt, *ſi non Venus ipſa.*

34. *Si digito attigero*] Hoc eſt, ſi vel leviſſime & perfunctorie attigero. Proverbialis enim locutio eſt, de leviſſimo tactu, *rem digito tangere.* Sic Cicero Tuſcul. Quæſt. lib. 5. *Lælius ſi digito quem attigiſſet, pœnas dediſſet.* Appuleius lib. 4. Mileſ. *Nemo quiſquam fuerit auſus quamvis jacentem beſtiam vel digito tangere.* Utitur & Juſtinianus in Inſtitution. l. 4. De publ. judic. §. ult. *Ut vobis poßibile ſit ſummo digito, & quaſi per indicem tetigiſſe.*

35. *Qua video*] Al. *quæ video.*

36. *Aufugit mî animus, &c.*] Obſervat Voſſius Inſtitut. Poëticar. lib. 3. cap. 11. hoc epigramma eſſe è Græco verſum, ac Catulum tantum pro Κηφισοῦ nomine, repoſuiſſe *Theotimum.* Quod cum Gellius aut neſciret, aut non attenderet, auſus eſt Latinum hoc opponere Græcorum lepôri.

In ſcim-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. X.

Verba hæc, præter propter, *in uſu vulgi prodita etiam Ennii fuiſſe.*

MEmini me quondam, & Celſinum Julianum Numidam ad Frontonem Cornelium, pedes tunc graviter ægrum, ire & viſere. atque ibi, qui introducti ſumus, offendimus eum cubantem [1] in ſcimpodio Græcienſi, circum undique ſedentibus multis doctrina, aut genere, aut fortuna nobilibus viris. aſſiſtebant fabri ædium complures balneis novis moliendis adhibiti: oſtendebantque depictas in menbranulis varias ſpecies balnearum. ex quibus quum elegiſſet unam formam, [2] ſpeciemque: interrogavit, quantus eſſet [3] pecuniæ conſpectus, ad id ratum opus abſolvendum?

[IN *ſcimpodio Græcienſi*] Scimpodion erat lectulus diſcubitorius, quod unum tantum hominem capiebat. Heſychius: Σκιμπόδιον, εὐτελὲς κλινίδιον, μονοκοίτιον. Quibus ad menſam ferentur, ſed etiam corpore laſſo, aut debilitato, ut hoc loco. Σκίμποδιον autem diminutivum eſt à σκίμπους, quod à Polluce Onomaſt. lib. 10. c. 7. inter κλινῶν genera refertur. Heſychius & Suidas κράββατον, hoc eſt, *lectum humilem* eſſe dicunt. Item Scholiaſtes Ariſtophanis in Nubibus ad iſtud: κάθιζε τοίνυν ἐπὶ τὸν ἱερὸν σκίμποδα, notat, σκίμποδα ab Atticis vocari κράββατον; & σκιμπόδιον proprie dici τὸ χωλὸν κραββάτιον. Nam σκιμπάζειν Veteribus eſſe τὸ χωλαίνειν, id eſt, *claudicare*. quod & notat Suidas. Euſtathius vero ad Homerum ſcribit: σκίμπους, κλίνη εὐτελής, καὶ χθαμαλή, πελάζουσα τῇ γῇ. *Scimpos, lectus vilis & humilis, terram attingens.*

2. *Speciemque: interrogavit, &c.*] Ita Magnus Salmaſius alicubi ad Hiſtoriam Auguſtam pag. 338. hunc Gellii locum adducit, omiſſo τῷ *veris*, quod in quibuſdam Vett. Edd. reperitur hoc modo: *ſpeciemque veris; interrogavit*, &c. Quod omnino ſenſum turbat. De Balneis enim vernis à privato homine exſtruendis hic aliquid ſomniare, ut fecit olim Moſellanus, abſurdum omnino videtur. Hiemalium quidem & Æſtivarum thermarum in Veterum ſcriptis nonnunquam fit mentio, non tamen niſi à principibus viris. exſtructarum; Vernarum vero nuſquam, quod ſciam; & tamen ſi fieret, non ideo hæc verba *ſpeciemque veris*, eo commode trahi poſſent, ut ſignificarent Frontonem ex variis balmearum formis & ſpeciebus, vernarum balnearum formam, ſpeciemque elegiſſe.

3. *Pecuniæ conſpectus*] Pecuniæ conſpectus, ut bene obſervat Salmaſius loco citato, eſt διατίμησις, & ſumma pecuniæ, qua erat opus, ad earum balnearum abſolutionem. Eodem modo Græci σύνοψιν appellant. Gloſſæ Phi-

dum? quumque Architectus dixiſſet neceſſaria videri eſſe
4 ſeſtertia fermè trecenta: unus ex amicis Frontonis, & præter propter, inquit, alia quinquaginta. tum Fronto dilatis ſermonibus, quos habere de balnearum ſumtu inſtiterat, adſpiciens ad eum amicum, qui dixerat quinquaginta eſſe alia opus præter propter, quid hoc verbi eſſet, *præter propter*, interrogavit? atque ille amicus, non meum, inquit, hoc verbum eſt, ſed multorum hominum, quos loquentis id audias. quid autem id verbum ſignificet, non ex me, ſed ex Grammatico quærendum eſt, ac ſimul digito demonſtrat Grammaticum, haud incelebri nomine Romæ docentem, ſedentem. tum Grammaticus uſitati, pervulgatique verbi obſcuritate motus, Quærimus, inquit, quod honore quæſtionis minimè dignũ eſt. nam neſcio quid hoc prænimis plebejum eſt, & in opificum ſermonibus, quàm in hominum doctorum, notius. At enim Fronto, jam voce atque vultu intentiore, Itane, inquit, magiſter, dehoneſtum tibi, deculpatumque hoc verbum videtur, quo & M. Cato, & M. Varro, & pleraque ætas ſuperior, ut neceſſario, & Latino uſi ſunt? atque ibi Julius Celſinus admonuit in tragœdia quoque Ennii, quæ Iphigenia inſcripta eſt, idipſum, de quo quærebatur, ſcriptum eſſe, & à Grammaticis contaminari magis ſolitum, quàm enarrari. quocirca ſtatim proferri Iphigeniam Q. Ennii jubet. in ejus tragœdiæ choro inſcriptos eſſe hos verſus legimus;

Otio

loxeni: *σύνοψις*, *taxatio*. Sic eædem Gloſſæ *æſtimatum* explicant: τὴν σύνοψιν, ἤτοι ἐξαργυρισμὸν. ἤτοι διατίμησιν.

4. *Seſtertia ferme trecenta*] Hoc eſt, trecenta ferme millia ſiſtertiûm, ſive, trecenta millia nummûm; quæ efficiunt in monetâ Belgicâ Caroleos, ſive Florenos 15000.

5. *Et præter propter, inquit, alia quinquaginta*] Hoc eſt, circiter quinquaginta, plus minus quinquaginta, ut bene explicavit Salmaſius, & ſtatim melius intelliges. Quinquaginta autem ſeſtertia valent Caroleos 2500.

6. *Deculpatumque verbum*] Hoc eſt, culpæ notis confixum, ut rejectitium, & damnatum. Vide Notas ſupra pag. 920.

7. Otio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

7 *Otio qui neſcit uti, plus negoti habet,*
Quàm quum eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat inſtitutum eſt; nullo negotio
Id agit. ſtudet ibi. mentem atque animum delectat ſuum.
8 *Otioſo in otio animus neſcit quid velit.*
Hoc idem eſt: neque domi nunc nos, nec militiæ ſumus,
Imus huc: hinc illuc; quum illuc ventum eſt, ire illinc lubet,
Incertè errat animus. 9 *præter propter vita vivitur.*

Hoc

7. *Otio qui neſcit uti, &c.*] Voſſius in Caſtigationibus ad Fragmenta Veter. Tragicor. quia planum eſt, Chorum hunc non ex mulieribus, ſed ex militibus conſtitiſſe, propter hæc verba: *neque domi nunc nos, nec militiæ ſumus.* colligit, eos cum ob maris malaciam Aulide morarentur, hunc in modum de otio fuiſſe conqueſtos, quod negotio ipſo moleſtius foret. Numeros autem eſſe trochaicos, eoſque ſic legendos cenſet:

Otio qui neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, quam cum eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat inſtitutum eſt, is nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentemque atque animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit, quid quidem velit.
Hoc ita eſt, neque nunc nos domi, neque militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc: cum illuc ventum eſt, ire illinc lubet.
Incerte errat animus, præter propter vitam vivitur.

In quorum verſuum ſenſu nihil erit quod deſideres, modo in ultimo cum Salmaſio legas, *præter propter vita vivitur.* quomodo & nos edendum curavimus.

8. *Otioſo in otio*] Ita legendum primus optime monuit J. Lipſius Antiq. Lect. lib. 4. cap. 4. cum male antea legeretur, *otioſo initio.*

9. *Præter propter vita vivitur*] Germana hæc plane lectio, ut vult Salmaſius ad Solinum pag. 879. pro quo perperam in Editionibus legebatur, *præter propter vitam vivitur.* Quod viri docti ita explicabant, *vivitur præter propter vitam.* quam ſententiam etiam affingebant huic Satyrico verſui:

Et propter vitam vivendi perdere cauſas.

Quo nihil alienius. Alii etiam aliter in ejus expoſitione nugabantur. Nam, ut optime ait Salmaſius, *præter propter*, abſolutum eſt, ut *plus minus*, *ſuſque deque*, *ultro citroque*, & ſimilia. Sic qui recte otia ſua ponere neſciunt, nec ullum vivendi ordinem tenent, nihilque penſi, aut certi habent in vitâ inſtituendâ, hi *præter propter vivere* dicuntur, id eſt, interdum hoc modo, interdum alio, abſque ulla certa ratione, τῇδε κἀκεῖσε περιελκόμενοι. De hoc hominum genere Perſius Sat. 3.

Eſt aliquid quo tendis, & in quo dirigas arcum?
An paßim ſequeris corvos, teſtaque, lutoque
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis.

Hi ſunt, quibus *vita vivitur præter propter*; quibus nunc illud, nunc aliud placet, modo propius, modo longius abſunt ab hoc, vel illo vivendi propoſito. Veteribus *propter*, idem quod juxta. Plautus, *propter accubat.* At *præter*, idem quod extra; ut illo Proverbio: *Ita fugias ne præter caſam*: id eſt, ne longe à caſa. Apud Tertullianum, *præter urbem*, id eſt, extra. Hinc *præter propter*, ut *ul-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Hoc ubi lectum eſt: tum deinde Fronto ad Grammaticum jam labentem, Audiſtine, inquit, magiſter optime, Ennium tuum dixiſſe, *præter propter*, & cum ſententia quidem tali, quali ſeveriſſimæ Philoſophorum eſſe objurgationes ſolent? petimus igitur dicas, quoniam de Enniano jam verbo quæritur, qui ſit notus hujuſce verſus ſenſus?

Incertè errat animus. præter propter vita vivitur.

Et Grammaticus ſudans multum, ac rubens multum, quum id plerique prolixius riderent, exſurgit: & abiens, Tibi, inquit, Fronto poſteà uni dicam, ne inſcitiores audiant, ac diſcant. atque ita omnes, relicta ibi quæſtione verbi, conſurreximus.

tro citro, plus minus. Atque in ea ſignificatione ponitur paulo ante apud Auctorem noſtrum, ut modo monitum, in iſtis verbis, *& præter propter alia quinquaginta*, hoc eſt, circiter quinquaginta, plus minus quinquaginta.

CAP. XI.

1 *Ponit verſus Platonis amatorios, quos admodum juvenis luſit, dum Tragœdiis contendit.*

CElebrantur duo iſti Græci verſiculi, multorumque doctorum hominum memoria 2 dignantur, quod ſint lepidiſſimi, & venuſtiſſimæ brevitatis. neque adeo pauci ſunt veteres ſcriptores, 3 qui eos Platonis eſſe Philoſophi affirmant: quibus ille adoleſcens luſerit, quum Tragœdiis quoque eodem tempore faciendis præluderet.

4 Τὴν ψυχὴν, Ἀγάθωνα φιλῶν, 5 ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον.
ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Hoc

PONit verſus Platonis] Bene animadvertit Stephanus Titlographum hic minime ſibi conſtare, ſed commentum ſuum detegere; cum hæc non itidem, ut in aliis pleriſque titulis legimus, ex Gellii perſona dicantur, ſed tanquam à quopiam, qui de Gellio loquatur.

2. *Dignantur*] Digni habentur.

3. *Qui eos Platonis eſſe Philoſophi affirmant*] Quorum ſententiam etiam ſequitur Diogenes Laërtius in Platone; ubi hæc, aliaque epigrammata amatoria à Platone conſcripta, in medium adfert.

4. Τὴν ψυχὴν, Ἀγάθωνα φιλῶν]

Id

hoc diſtichon amicus meus [6] οὐκ ἄμουσος adoleſcens in pluris

Id eſt,

uavia dans Agathoni animam ipſa in labra tenebam,
Ægra etenim properans tanquam abitura fuit.

5. Ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον] De hujuſmodi amantũ delitiis Theocrit. Oariſt.

Αἴθ' αὐτὰν δυναίμαν καὶ τὰν ψυχὰν ἐπιβάλλειν.

Id eſt:

tinam poſſem ipſam etiam animam adjicere.

t Venus apud Bionem in Epitaph. donidis:

Τοσσοῦτόν με φίλασον ὅσον ζώει τὸ φίλαμα,
Ἄχρις ἀπὸ ψυχῆς ἐς ἐμὸν στόμα κ' εἰς ἐμὸν ἧπαρ
Πνεῦμα τεὸν ῥεύσῃ - -

Id eſt:

antillum me oſculare donec vivit oſcu- *(lum,*
Donec ab anima in meum os, & in meum jecur
piritus tuus fluxerit.

nde ille apud Petronium:

t transfudimus hinc & hinc labellis
rantes animas - - -

: Manilius lib. 5.

ſcula & in proprias animum transferre medullas.

c Ariſtinætus lib. 2. Epiſt. 7. de amantibus oſcula commutantibus: ἐγγὺς μὲν τοῦ στόματος ἡ καρδία, ἡ δὲ ψυχὴ τῶν θυρῶν. Id eſt, *Tum cor proximum ori, proximaque anima januæ ſuæ.* Et lib. d. Epiſt. 19. multo adhuc expreſſius: ἀλλήλων συναπέλαυον ἄμφω· μόνον στέρνα ἁρμόζοντες, ἀλλὰ καὶ φιλήμασιν ἐπισυνάπτοντες τὰς ψυχάς. τοῦτο γὰρ φίλημα δύναται· καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ βούλεται. σπεύδουσι αἱ ψυχαὶ διὰ τῶν στομάτων πρὸς ἀλλήλας, καὶ περὶ τὰ χείλη συναντῶσιν· καὶ ἡ μῖξις αὕτη γλυκεῖα γίνεται τῶν ψυχῶν.

Id eſt, *Atque fruiti ſunt ambo mutuis gaudiis; non admotis ſolùm pectoribus, ſed junctis per oſcula ipſis etiam animis. hoc enim oſculum poteſt; hoc petit. Feſtinant invicem ad ſeſe animæ per ora, concurruntque circa labia; ſitque ibi coïtus animarum dulciſſimus.* Achilles quoque Tatius lib. 2. Clitophontem ita loquentem introducit: Αἱ γὰρ τῶν στομάτων συμβολαὶ κιρνάμεναι, καὶ πέμπουσι διὰ τῶν στέρνων ἡδονήν, καὶ ἕλκουσιν εἰς ψυχὰς τὰ φιλήματα. *Nam labiorum contactus, dum voluptatem in præcordiis ſerunt, animos ad ſeſe mutuò ſuaviandum trahunt.* Ac eodem libro paulò pòſt etiam omnia complectentem hoc modo: Πρὸς δὲ τὸ τέρμα αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης ἡ γυνὴ γινομένη πέφυκεν ἀσθμαίνειν ὑπὸ καυματώδους ἡδονῆς. τὸ δὲ ἆσθμα σὺν πνεύματι ἐρωτικῷ μέχρι τοῦ στόματος χειλέων ἀναθορὸν, συντυγχάνει πλανωμένῳ τῷ φιλήματι, καὶ ζητοῦντι καταβῆναι κάτω. ἀναστρέφει δὲ σὺν τῷ ἄσθματι καὶ τὸ φίλημα, καὶ μιχθὲν ἕπεται, καὶ βάλλει τὴν καρδίαν. ἡ δὲ ταραχθεῖσα τῷ φιλήματι, πάλλεται· εἰ δὲ μὴ τοῖς σπλάγχνοις ἦν δεδεμένη, ἠκολούθησεν ἂν ἑλκυσθεῖσα τοῖς φιλήμασιν. Id eſt, *Sub ipſum congreſſus finem, dulcedinis ardore quodam victa mulier anhelare conſuevit: anhelitus autem hujuſmodi amatorio ſpiritu comitatus ad ſumma labra pervenit, erranti que oſculo, & ad imas pectoris partes deſcendere quærenti obviam fit. Tunc baſium ipſo cum anhelitu regreditur, amboque in unum coëuntes cor pulſant, quod baſio conturbatum ſalit: ac niſi visceribus nexum hæreret, ſequeretur utique, & cum baſiis aſcenderet.*

6. Οὐκ ἄμουσος] *A Muſis non alienus.*

 7. *Dum*

pluris verſiculos licentiùs, liberiúſque vertit. qui quoniam mihi quidem viſi ſunt, non eſſe memoratu indigni; ſubdidi.

[7] Dum [8] ſemihulco ſavio
Meum puellum ſavior;
Dulcemque florem ſpiritus
Duco ex aperto tramite:
[9] Animula ægra & ſaucia
Cucurrit ad labias mihi,
[10] Rictumque in oris pervium,
Et labra pueri mollia,
Rimata itineri tranſitus,
Vt tranſiliret, nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ
[11] Fuiſſet in cœtu oſculi:
Amoris igni percita
Tranſiſſet, & me linqueret:
[12] Et mira prorſum res foret,
Vt ad me fierem mortuus:
Ad puerum at intus viverem.

CAP.

7. *Dum ſemihulco ſavio*] Scaliger in Catalect. Vet. Poëtar. *Dum ſemihulco baſio.* Scriverius in ſuo Codice: *Dum ſemihiulco ſuavio.*

8. *Semihulco ſavio*] Ut apud Catullum in Epithalamio *Semihiante labello.* Hoc eſt, quod Petronius de ejuſmodi oſculum dante, ait, *commovebat valgiter labra.* Exprimit & Lucianus ἑταιρ. διαλ. ubi Leæna inquit: Ἐφίλουν με τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὰ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χείλη, ἀλλ᾽ ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα. Id eſt, *Oſculabantur me primo, perinde atque viri ſolent, non ipſa modo labia applicantes ſed os quoque ſubaperientes.*

9. *Animula ægra & ſaucia*] Scalig. & Vett. Edd. *Anima tunc ægra & ſaucia.* Scriverius: *Anima intus ægra & ſaucia.*

10. *Rictumque in oris pervium*] Scalig. & Scriver. *Oriſque rictum pervium.*

11. *Fuiſſet in cœtu oſculi*] Sic Vet. Ed. Scal. & Scriver. *Fuiſſet in coïtu oſculi.* Sed *cœtu*, antique ſcriptum pro *coïtu.*

12. *Et mira prorſus res foret &c.*] Ita & Scaliger: Scriverius autem, cum in veteribus Codd. legatur:

Et mira prorſus res maneret ut ad me fierem
Mortuus, ad puerum intus viverem.

Ex veſtigiis hujus ſcripturæ, ſic hoſce verſus reſtituendos cenſebat:

Et mira prorſum res, forem
Manente apud me mortuus,
Ad puerum eunte viverem.

De animâ ſuâ ſcilicet, ita loquitur Amator; quâ apud ſe manente ſe mori dicit, ad amaſium vero tranſeunte, ſe demum vivere.

Contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XII.

iſſertatio Herodis Attici ſuper vi & natura doloris, ſuæque opinionis affirmatio per exemplum indocti ruſtici, qui cum rubis fructiferas arbores præcidit.

HErodem Atticum conſularem virum Athenis diſſerentem audivi Græca oratione: in qua ferè omnis nemoriæ noſtræ univerſos gravitate, atque copia, & elegantia vocum longè præſtitit. diſſeruit autem[1] contra ἀπάθειαν Stoïcorum, laceſſitus à quodam Stoïco, tamquam ninus ſapienter, & parum viriliter dolorem ferret ex more pueri, quem amaverat. In ea diſertione, quantulum meniui, hujuſcemodi ſenſus eſt: quod nullus uſquam homo, qui ſecundùm naturam ſentiret & ſaperet, affectionibus ſtis animi, quas[2] πάθη appellabat, ægritudinis, cupiditatis, imoris, iræ, voluptatis, carere,[3] & vacare totis poſſet, & omnino non dolere; atque, ſi poſſet etiam obniti, ut totis careret, non ex re id melius, quoniam langueret animus, & torperet, affectionum quarumdam adminiculis, ut neceſſario plurimum imperio, privatus. dicebat enim ſenſus iſtos, motuſque animi, qui quum immoderatiores ſunt, vitia fiunt, innexos, implicatoſque eſſe vigoribus quibuſdam mentium, & alacritatibus. ac propterea, ſi omnino omnis eos imperitius convellamus, periculum eſſe, ne eis adhærentes, bonas quoque, & utiles animi indoles amittamus. moderandos eſſe igitur, & ſcitè, conſideratéque purgandos cenſebat, ut ea tantùm, quæ aliena ſunt, contraque naturam

CONtra ἀπάθειαν *Stoicorum*] Nihil vulgatius in Veterum ſcriptis hoc Stoicorum decreto: Sapientem Apathem, & Imperturbabilem eſſe, affectibuſque non commoveri. Quomodo autem ex Stoicorum mente intelligendum, uberius explicat J. Lipſius Manuduct. ad Stoic. Philoſoph. lib. 3. c. 7.

2. Πάθη] *Paſſiones.*

3. *Et vacare totis poſſet, & omnino non dolere; atque, &c.*] Ita Vett. Codd. In Stephanica Editione, aliiſque nonnullis eſt, *& vacare totus poſſet; atque, &c.* omiſſis verbis intermediis.

4. *Depu-*

turam videntur, & cum pernicie agnata ſunt, detrahantur; ne profectò id accidat, quod cuipiam Thraco inſipienti, & rudi, in agro, quem emerat, procurando, veniſſe uſu fabula eſt: Homo Thracus, inquit, ex ultimâ Barbariâ, ruris colendi inſolens, quum in terras cultioris, humanioris vitæ cupidine, commigraſſet; fundum mercatus eſt, oleo atque vino conſtitutum. qui nihil admodum ſuper vite, aut arbore colenda ſciret, videt fortè vicinum rubos latè, atque altè obortas excidentem, fraxinos ad ſummum prope verticem 4 deputantem, ſuboles vitium è radicibus caudicum ſuper terram fuſas revellentem, 5 ſtolones in pomis, aut in oleis proceros, 6 atq; decretos amputantem: acceditque propè, & cur tantam ligni, atque frondium cędem faceret? percunctatus eſt. & vicinus ita reſpondit; Vt ager, inquit, mundus, puruſque fiat, ejus arbor, atque vitis fecundior. Diſcedit ille à vicino gratias agens, & lætus, tamquam adeptus rei ruſticæ diſciplinam. tum falcem ibi ac ſecurim capit; atque ibi homo miſer imperitus vites ſuas ſibi omnes, & oleas detruncat; comaſque arborum lætiſſimas, uberrimoſque vitium palmites decîdit, & 7 frutecta, atque virgulta

4. *Deputantem*] Hoc eſt, *amputantem*, ut mox dicit.

5. *Stolones*] Stolo proprie dicitur id, quod è radicibus circum arbores enaſcitur, ut eſt apud Varronem lib. I. de R. R. cap. 2. *Fruticationem inutilem* appellat Plinius lib. 17. cap. 1. ubi ſcribit *Stolonum* cognomen Liciniæ genti adhæſiſſe, à pampinatione inventâ. Gloſſæ Philoxeni ſcribunt *Stulo* per *u*, atque explicant παραφυάς. In Onomaſtico Veteri: *Stolones*, παραφυάδες.

6. *Atque decretos amputantem*] Ita edidit Stephanus. In Vett. Edd. eſt, *atque decerptos amputantem*. Quod ſenſum non admittit, niſi legas, *neque decerptos amputantem*. Cod. Tornæſ. habet, *decertos*, unde alii faciunt *deſertos*; & Stephanus inde fecit *decretos*. Quod hoc loco debet eſſe à *decreſco*; ſed quomodo in vulgari ſignificatione hîc locum habere poſſit, non video. Niſi forte quis putaverit *decretos* hic ſignificare *excretos*. ab *excreſcendo*. Nam hoc modo ſtolones proceros atque excretos amputare, optime dici poteſt. Aliquis etiam forte hariolabitur *decretos* hic eſſe poſitum, pro, *parvos*, *ſive non adeo altos*. Ut Gellius dicat, vicinum iſtum tam proceros, quam parvos ſtolones amputaſſe. Ego tamen malim legere, *excretos*, hoc eſt, enatos.

7. *Frutecta atque virgulta*] Per *frutecta* & *virgulta* hic ipſos frutices, & arbores Gellius denotare videtur. Quod & facit Solinus cap. 34. *Id frutectum ſitu brevi naſcitur*. Ubi *frutectum*, pro frutice ponitur. Quod valde improprie fit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ılta ſimul omnia, pomis, frugibuſque gignendis felicia, ım ſentibus, & rubis, purificandi agri gratiâ, convellit; ıala mercede doctus audaciam, fiduciamque peccandi ıitatione falſa eruditus. Sic, inquit, iſti apathiæ ſecta-ores, qui videri ſe eſſe tranquillos, & intrepidos, & immo-iles volunt, dum nihil cupiunt, nihil dolent, nihil iraſcun-ır, nihil gaudent: omnibus 8 vehementioris animi officiis nputatis, in 9 corpore ignavæ, & quaſi enervatæ vitæ con-eneſcunt.

, cum frutectum & virgultum pro-ie loca ſint arboribus & fructibus nſita. Ut apud Plinium *Herbis paßim r frutecta naſcentibus*. Frutectum au-m dicitur per ſyncopē pro *fruticetum*. ruticè, quomodo, à *ſalice, ſalicetum, ſalictum*; *à carice, caricetum, carectum.*

8. *Vehementioris*] Vett. Edd. *vehementioribus*.

9. *In corpore ignavæ*] Scribe cum Lipſio in Not. ad Taciti German. *in torpore ignavæ*, &c.

CAP. XIII.

Quos pumilionis *dicimus, Græcè* νάνυς *appellari.*

STabant forte unà in veſtibulo Palatii fabulantes Fronto Cornelius, & 2 Feſtus Poſtumius, & Apol-naris Sulpicius. atque ego ibi aſſiſtens, cum quibuſdam iis, ſermones eorum, quos de litterarum diſciplinis habe-ant, curioſius captabam. tum Fronto Apollinari, Fac ıe, inquit, oro, magiſter, ut ſim certus, an rectè ſuperſede-m *nanos* dicere, parvâ nimis ſtaturâ homines, malue-mque eos 3 *pumiliones* appellare? quoniam hoc ſcriptum eſſe

S*Tabant forte unà in veſtibulo Palatii*] Salutandi proculdubio Cæſaris gra-â; ut infra lib. 20. cap. 1.

2. *Feſtus Poſtumius*] Barthius Adver-r. 2. cap. 3. arbitratur, hunc Poſtu-ıium Feſtum eundem eſſe, cujus de erborum ſignificatione libros aliquos ıbemus, & qui vulgo Sextus Pom-ıius Feſtus vocatur. pro quo ille re-ribendum putat *Poſtumius Feſtus*, ut ıc apud Gellium legitur. Sed cum nul-ı plane fundamento id fiat, ſatius Barthius iſta conjecturâ ſuperſediſſet.

3. *Pumiliones*] Et hoc quoque à Græco factum eſſe, notat Scaliger ad Feſtum. *Pumilio* enim eſt ex πυγμαλίων, atque idem eſt, quod *Pygmæus*; quod ipſum quoque eſt à πυγμὴ; ita ut πυγμαῖος ſit idem, ac *æqualis* πυγμῇ. Dicitur etiam *pumilus*. quod etiam de beſtiis dicitur; ita Columella lib. 8. cap. 2. *pumilas aves* dixit, & Plinius lib. 10. cap. 56. *pumilas gallinas.*

Νάνους

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

eſſe in libris veterum memineram : *nanos* autem ſordidum eſſe verbum, & barbarum credebam. Eſt quidem hoc, inquit Apollinaris, in conſuetudine imperiti vulgi frequens, ſed barbarum non eſt, cenſeturque linguæ Græcæ origine; [4] νάνυς enim Græci vocaverunt brevi, atque humili corpore homines paulùm ſupra terram exſtantes. idque ita dixerunt, adhibita quadam ratione etymologiæ cum ſententia vocabuli competente, &, ſi memoria, inquit, mihi non labat, ſcriptum hoc eſt in Comœdia Ariſtophanis, cui nonem eſt, [5] Ἀκλαῆς. Fuiſſet autem verbum hoc à te civitate donatum, aut in Latinam coloniam deductum, ſi tu eo uti dignatus fores, eſſetque id impendio probabilius, quàm quæ à [6] Laberio ignobilia nimis, & ſordentia in uſum linguæ Latinæ intromiſſa ſunt. Tum Feſtus Poſtumius Grammatico cuipiam Latino, Frontonis familiari, Docuit, inquit, nos Apollinaris, *nanos* verbum Græcum eſſe. tu nos doce, in quo de mulis, aut equuleis humilioribus vulgò dicitur, anne Latinum ſit ? & apud quem ſcriptum reperiatur? Atque ille grammaticus, homo ſanè perquam in noſcendis veteribus ſcriptis exercitus, ſi piaculum, inquit, non committitur præſente Apollinari, quid de voce illâ Græcâ, Latinâve ſentiam, dicere : audeo tibi, Feſte quærenti reſpondere : eſſe hoc verbum Latinum : ſcriptumque inveniri in poëmatis 7 Helvii Cinnæ non ignobi-

4. Νάνους *enim Græci vocaverunt*] Vide Notas ſupra pag. 880. Faciunt huc illa Ariſtotelis lib. 5. Hiſtor. Animal. cap. 24. ubi ſcribit : Οἱ δὲ καλούμενοι γίννοι, γίνονται ἐξ ἵππου, ὅταν νοσήσῃ ἐν τῇ κυήσει, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνθρώποις οἱ νάνοι, ἐν δὲ τοῖς ὑσὶ τὰ μετάχοιρα· καὶ ἔχει δὲ, ὥσπερ οἱ νάνοι ὁ γίννος τὸ αἰδοῖον μέγα. Idem Ariſtoteles in Problematis Sect. x. Probl. xiv. quærit, quam ob cauſam nani, ac pygmæi fiant?

5. Ἀκλαής] Ita Vett. Codd. quod Comœdiæ nomen merito quibuſdam ſuſpectũ eſt; unde & malunt Ἀκλαιής, quaſi dicas, *Minime plorans*. In Steph. Ed. eſt Ἀκυλές. Nuſquam tamen alibi Veteres inter Ariſtophanis Comœdias alterutro nomine quandã referunt.

6. *Laberio*] Supra lib. 16. c. 7 Auctor noſter notavit Laberium *nanum* pro *pumilione* dixiſſe.

7. *Helvii Cinnæ*] Cujus & meminit Gellius hujus libri cap. 9. ubi vide Notas pag. 1073.

8. *Genia-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

gnobilis, neque indocti poëtæ, verſuſque ejus ipſos dixit; quos, quoniam memoriæ mihi fortè aderant, adſcripſi:

At nunc me [8] *geniana per ſalicta*
9 *Binis rheda rapit citata nanis.*

8. *Geniana per ſalicta*] Ita Stephanus edidit. In vulgatis erat, *genii nana per ſalicta*. Unde Dauſquius in Orthograp. nov. & antiq. Vol. 2. faciebat, *genuina per ſalicta*. Batthius vero Adverſar. l. 4. cap. 10. reponit, *geniata*, id eſt, Genio quopiam habitata. ut ipſe quoque apud Statium Papinium repoſuit, *moles geniata*, de Coloſſo Domitiani, cujus Genio locum ſubditum Statius laborare dicit. Putat tamen in Cinnæ verbis aliquid hic proprii nominis latere. Sed in quo eruendo fruſtra laboretur. Quod tamen non deterruit Voſſium, quo minus in Etymologico hoc loco legendum cenſeret: *Genuſina per ſalicta*, vel, *Bebiana per ſalicta*. quia *Genuſini* ac *Bebiani* (qui in quibuſdam Frontini Codd. *Veviani* vocantur.) Apuliæ populi ſunt Plinio lib. 3. Hiſtor. Natural. cap. 6.

9. *Binis*] Alii libri, *Bigis* legunt.

CAP. XIV.

Contemporaneos fuiſſe Cæſari & Ciceroni M. Varronem & P. Nigidium ætatis ſuæ doctiſſimos Romanos, & quòd Nigidii Commentationes propter earum obſcuritatem, ſubtilitatemque in volgus non exeunt.

ÆTas M. Ciceronis & C. Cæſaris præſtanti facundia viros paucos habuit: doctrinarum autem multiformium, variarumque artium, quibus humanitas erudita eſt, columina habuit M. Varronem, & P. Nigidium. Sed Varronis quidem monumenta rerum ac diſciplinarum, quæ per litteras condidit, in propatulo, frequentique uſu feruntur. Nigidianæ autem Commentationes non proinde in vulgus exeunt: & obſcuritas ſubtilitaſque earum, tamquam parum utilis, derelicta eſt. ſicuti ſunt, quæ paulò ante legimus in Commentariis ejus, quos Grammaticos inſcripſit. ex quibus quædam ad demonſtrandum ſcripturæ genus exempli gratiâ ſumſi. nam, quum de natura atque ordine litterarum diſſereret, quas Grammatici vocales appellant: verba hæc ſcripſit, quæ reliqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

liquimus inenarrata ad exercendam legentium intentionem.[1] *A & O ſemper principes ſunt: I & U ſemper ſubditæ. E & ſubit & præit. in Euripo præit; ſubit in Æmilio. ſi quis putat præire, U, in his verbis, Valerius, Vennonius, Voluſius: aut I in his, jampridem, jecur, jocum, jucundum; errabit: quod hæ litteræ, quum præeunt, ne vocales quidem ſunt.* Item ex eodem libro verba hæc ſunt: [2] *Inter litteram N & G eſt alia vis: ut in nomine anguis, &* [3] *angaria, & ancoræ, & increpat, & incurrit, & ingenuus. in omnibus enim his non verum N, ſed adulterinum ponitur. Nam, N, non eſſe, lingua indicio eſt. nam ſi ea littera eſſet, lingua palatum tangeret.* Alio deinde in loco ita ſcriptum: *Græcos non tantæ inſcitiæ arceſſo, qui Ou, ex O & Υ ſcripſerunt, quantæ, qui, Ei, ex E & I. illud enim inopiâ fecerunt; hoc nulla re ſubacti.*

A. GEL-

A *& O ſemper principes ſunt, &c.*] Non adeo difficilis hic Nigidii locus. Nam de Diphthongis Nigidium loqui, ſatis manifeſtum.

2. *Inter literam N & G eſt alia vis, &c.*] De hoc medio ſono inter N & G, quem Nigidius hoc loco per N adulterinum fieri dicit, vide quæ diſſerit Voſſius lib. 1. de Arte Gram. cap. 20. Noſtri enim non eſt hiſce diutius immorari.

3. *Angaria*] Vox à Perſis accepta; quomodo vocabant Curſum publicum à Cyro Perſarum rege primum inſtitutum, ut eſt apud Xenephontem Cyropæd. lib. 8. Cyrus enim ut breviſſimo tempore omnium eorum, quæ in remotiſſimis regni ſui locis hinc inde gererentur, certior fieri poſſet, Curſores regios, *Angaros*, item, *Aſtandos* Perſis dictos, inſtituit, qui ad certas ſtationes & manſiones mutatis equis, & hominibus, quam celerrime mandata perferrent. Suidas: Ἄγγαρος. οὕτως ἐκάλουν οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλέων ἀγγέλους. Item: Ἄγγαροι, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ Ἀστάνδαι. τὰ δ' ὀνόματα Περσικά. Quia vero hi Curſores publici jus habebant cujusvis equos, aut naves, atque adeo ipſos etiam homines rapiendi ad curſum, inde factum, ut Græci ſuum ἀγγαρεύειν, & Latini etiam *angariare*, pro *cogere* uſurparint. Unde in Gloſſis Iſidori, *Angario, cogo.* & ita apud Ulpianum *l. 15. D. de privil. veter.* legimus: *Naves eorum angariari poſſe Ælio Firmico & Antonio Claro, veteranis reſcriptum eſt.* Eodem modo Vulgatus interpres Matth. cap. 5. ℣ſ. 41. & cap. 37. ℣ſ. 32. Hinc etiam ἀγγαρεία, ut eſt apud Suidam, pro coacta ſervitute, ſive miniſterio, quod quis coactus obit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER VIGESIMUS.

CAP. I.

Diſceptatio Sex. Cæcilii Iureconſulti & Favorini Philoſophi de legibus duodecim Tabularum.

SEXTUS Cæcilius, in diſciplinâ juris, atq; legibus populi Romani noſcendis, interpretandiſque, ſcientia, uſu, auctoritateque illuſtri fuit. ad eum fortè in areâ Palatinâ, quum ſalutationem Cæſaris opperiremur, Philoſophus Favorinus acceſſit: colloquutuſque eſt, nobis, multiſque aliis præſentibus. In illis tunc eorum ſermonibus orta mentio eſt Legum Decemviralium: quas Decemviri, ejus rei gratiâ à populo creati, compoſuerunt, [1] inque duodecim Tabulas conſcripſerunt. Eas leges quum Sex. Cæcilius, [2] inquiſitis, explora-

INque duodecim Tabulas conſcripſerunt*] Ita Cod. Torn. & Vett. Edd. In Stephan. Ed. eſt: *compoſuerunt in* XII. *Tabulas.*

2. *Inquiſitis exploratiſque multarum legum civitatibus*] E variis enim locis & civitatibus Græcis, non Græciæ modo, verum quæ & in Italiâ erant, petitæ Leges XII. Tabularum. Sic enim ſuaſerat T. Romilius in Senatu, cujus verba referuntur à Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 10. Κεφάλαιον δέ ἐστιν ὧν ὑμῖν παραινῶ, πρέσβεις ἑλέσθαι, τοὺς μὲν εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις τὰς ἐν Ἰταλίᾳ, τοὺς δ' εἰς Ἀθήνας, οἵτινες αἰτησάμενοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων τοὺς κρατίστους νόμους, καὶ μάλιστα τοῖς ἡμετέροις ἁρμόττοντας βίοις, οἴσουσι δεῦρο. Id eſt, *Summa eorum quæ vobis ſuadeo, hæc eſt, ut Legatos eligatis, & partim in Græciæ urbes quæ ſunt in Italia, partim Athenas mittatis, qui leges optimas, & noſtris moribus maxime convenientes petant, atque huc afferant.* Quod ita etiam factum poſtea narrat idem Dionyſius libro eodem: Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καιρῷ παραγίνονται ἀπό τε Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐν Ἰταλοῖς Ἑλληνίδων πόλεων οἱ πρέσβεις φέροντες τοὺς νόμους. Id eſt, *Eodem tempore reverſi ſunt Legati*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ploratiſque multarum urbium legibus, eleganti atque abſoluta brevitate verborum ſcriptas diceret: Sit hoc, inquit Favorinus, in pleräque earum legum parte, ita uti dicis. non enim minus cupidè Tabulas iſtas XII. legi, quam illos decem libros Platonis de Legibus. ſed quædam iſtic eſſe animadvertuntur aut obſcuriſſima, aut dura; aut lenia contrà nimis & remiſſa; aut nequaquam ita, ut ſcriptum eſt, conſiſtentia. Obſcuritates, inquit Sex. Cæcilius, non aſſignemus culpæ ſcribentium, ſed inſcientiæ non aſſequentium. quamquam hi quoque ipſi, qui quæ ſcripta ſunt minus percipiunt, culpâ vacant. nam longa ætas verba, atque mores veteres oblitteravit, quibus verbis, moribuſque ſententia legum comprehenſa eſt. [3] Trecenteſimo quoque anno poſt Romam conditam Tabulæ compoſitæ, ſcriptæque ſunt. [4] à quo tempore, ad hunc diem, anni eſſe non longè minus ſeptingenti videntur. Durè autem ſcriptum eſſe in iſtis legibus quid exiſtimari poteſt? niſi duram eſſe legem putas, quæ judicem, arbitrumve jure datum, qui ob rem [5] dicendam, pecuniam accepiſſe convictus eſt, capite

cum Legibus quas afferebant Athenis, & ex aliis Græciæ urbibus, quæ in Italia erant. Idem tradit Livius lib. 3. *Miſſi Legati Athenas, juſſique inclytas leges Solonis ſcribere, & aliarum Græciæ civitatum inſtituta, mores, juraq; noſcere.* Atque hoc modo capiendus Tacitus Annal. lib. 3. ubi ſcribit: *Creati Decemviri, & accitis quæ uſquam egregia, compoſitæ* XII. *Tabulæ.*

3. *Trecenteſimo quoque anno poſt Romam conditam*] Forte, *Trecenteſimo quippe anno &c.* Anno autem trecenteſimo & altero, quam Roma condita erat, Leges XII. Tabularum à Decemviris compoſitas tradit Livius lib. 3. Vide Notas ſupra pag. 991.

4. *A quo tempore ad hunc diem, anni eſſe non longe minus ſeptingenti videntur*] Gellium floruiſſe temporibus Antonini Pii, obiiſſe vero circa initium Regni Marci Aurelii Antonini Philoſophi, ex ſcriptis ejus facile colligi poteſt, & ſupra etiam ad Præfationem notatum eſt. M. Aurelius Antoninus vero cum L. Ælio Vero ſucceſſit Antonino Pio anno U. C. IↃ CCCCXIV. Quomodo itaque verum eſſe poteſt, quod hic ſcriptum eſt, à tempore Legum XII. Tabularum, quas modo dixit conſcriptas an. U. C. CCC. ad hunc annum, quo Sextus Cæcilius, præſente Gellio, cum Favorino hanc Diſſertationem habuit, effluxiſſe non longe minus an. ſeptingentos. Sed omnino à Librario in annorum numero erratum puto, & Gellium ſcripſiſſe, *anni eſſe non longe minus ſexcenti videntur.* Hoc modo ſermo hic à Sexto Cæcilio ſub Antonino Pio habitus fuerit.

5. *Dicendam*] Hotomannus ad Leg. XII. Tabul. legendum putat, *judicandam*, Alii, *diſceptandam.*

6. Capi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ːapite pœnitur : aut quæ [7] furem manifeſtum, ei, cui fur-ım factum eſt, in ſervitutem tradit : [8] nocturnum autem ırem jus occidendi tribuit. dic enim , quæſo, dic, vir [9] ſa-ɪentiæ ſtudioſiſſime,[10] an aut judicis illius perfidiam con-ra omnia jura divina , atque humana , jusjurandum ſuum ːcuniâ vendentis , aut furis manifeſti intolerandam auda-ıam , aut nocturni graſſatoris inſidioſam violentiam , non ıgnam eſſe capitis pœnâ exiſtimes ? Noli , inquit Favo-nus , ex me quærere , quid ego exiſtimem. ſcis enim ſoli-ım eſſe me [11] pro diſciplina ſectæ , quam colo , inquirere otiùs, quàm decernere. ſed non levis exiſtimator , neque ſpernabilis eſt populus Romanus ; cui delicta quidem thæc vindicanda , pœnæ tamen hujuſcemodi nimis duræ ſſe viſæ ſunt. paſſus enim eſt leges iſtas de tam immodico ıpplicio, ſitu, atque ſenio emori. ſicut illud quoque, non ıumaniter ſcriptum , improbavit : quod ſi homo in jus vo-atus, morbo , aut ætate æger , ad ingrediendum invalidus ſt, arcera non ſternitur : ſed ipſe aufertur, & jumento im-oonitur, atque ex domo ſua ad Prætorem in Comitium no-vâ funeris facie effertur. quam enim ob cauſam morbo af-fectus,

6. *Capite pœnitur*] Al. *capite punit.* ːapitis quidem pœnam in deſuetudi-ıem poſtea abiiſſe , ſatis conſtat ex Ju-is noſtri libris , ubi ex Edictis Præto-um Judex, qui dolo malo perperam & nique judicaverit , dicitur litem ſuam acere, hoc eſt , ſi evidens arguatur ejus vel gratia, vel inimicitia, vel ſordes, ut ıit Ulpianus *l.* 15. §. 1. *D. de Iudic.* Sed & lege Julia repetundarum exilii, vel gravior pœna conſtituta eſt in ejuſ-dem criminis reos, ut videre eſt ex *l.* 1. *l.* 3. *l.* 7. *pr.* & §. 1. *D. de leg. Iul. repe-tund.* Sed & Impp. Gratianus, Valen-tinianus & Theodoſius AAA. in Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 27. ad leg. Jul. repe-tund. leg. 5. reſcribunt, privatarum li-tium cognitorem eundemq; mercato-rem parem capitis & vitæ , quæ pecula-tus reos conſuevit involvere , jacturam ſubiturum.

7. *Furem manifeſtum*] Huc faciunt quæ ſupra notata ad lib. 11. cap. 18. pag. 607. & 608.

8. *Nocturnum autem furem*] Vide No-tas ſupra pag. 606.

9. *Sapientiæ ſtudioſiſſime*] Quaſi Græ-ce diceres, Φιλοσοφώτατε.

10. *An aut judicis illius perfidiam, &c.*] Ad hanc mentem Cicero lib. 4. in Verrem dixerat : *Non flagitioſum tan-tum, ſed omnium etiam turpiſſimum, ma-ximeque nefarium mihi videtur , ob rem judicandam pecuniam accipere, precio ha-bere addictam fidem & religionem.*

11. *Pro diſciplina ſectæ*] Erat quippe Favorinus Academicus.

12. *Situ atque ſ nio emori*] Sic ſupra lib. 2. cap. 24. Auctor noſter : *Legibus iſtis ſitu atque ſenio obliteratis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

fectus, & ad reſpondendum pro ſeſe non idoneus, jumento adhærens in jus adverſario deportatur? Quod verò dixi, videri quædam eſſe impendio molliora: nonnè tibi quoque videtur nimis eſſe dilutum, quod ita de injuriâ pœniendâ ſcriptum eſt: [13] SI. INIVRIAM. FAXIT. ALTERI. VIGINTI. QVINQVE. ÆRIS. POENÆ. SVNTO. quis enim erit tam inops, quem ab injuriæ faciendæ lubidine vigintiquinque aſſes deterreant? itaque quum eam legem Q. Labeo quoq; veſter in libris, quos ad duodecim Tabulas conſcripſit, non probaret. Quidam, inquit, [14] Lucius Veratius fuit, egregiè homo improbus atque immani vecordiâ. is pro delectamento habebat, os hominis liberi manus ſuæ [15] palmâ verberare. eum ſervus ſequebatur, [16] crumenam plenam aſſium portitans: &, quemcumque depalmaverat, numerari ſtatim ſecundùm duodecim Tabulas, viginti & quinque aſſes jubebat. propterea, inquit, Prætores poſteà hanc aboleſcere, & relinqui cenſuerunt; injuriiſque æſtimandis [17] recuperatores ſe daturos edixerunt. Nonnulla autem in iſtis legibus nec conſiſtere quidem, ſicuti dixi, viſa ſunt, velut illa lex talionis: cujus verba, niſi memoria me fallit, hæc

13. SI. INJURIAM. FAXIT. ALTERI. *&c.*] Vide Notas ſupra pag. 891. & iis adde, quæ apud Pariatorem Leg. Moſaicar. & Roman. tit. V. Paulus paucis immutatis quaſi ex Leg. XII. Tab. adducit. *Injuriarum actio aut legitima eſt aut honoraria. Legitima ex lege duodecim Tabularum*: QUI. INJURIAM. ALTERI. FACIT. QUINQUE. ET. VIGINTI. SESTERTIORUM. POENAM. SUBIT. Ubi, auctis quippe civium Roman. facultatibus, computatio fit ad *ſeſtertium*, quæ prius ex Leg. XII. Tabul. ad *aſſem* fieri ſolebat.

14. *L. Veratius*] Al. *L. Neratius.*

15. *Palmâ verberare*] Depalmatio itaque etiam ſpecies levioris injuriæ ex XII. Tabul. habetur, ut manifeſtum ex hoc L. Veratii exemplo, à Gellio hic ex Labeone relato. unde levior injuria non tantum verbis, ſed etiam re, puta depalmatione fieri poteſt. Ineptiſſimi itaque, ut bene animadvertit J. Gothofredus ad Leg. XII. Tabul. qui hócce legis XII. Tabul. caput ad injuriam, quæ verbo fit, reſtringunt.

16. *Crumenam plenam aſſium portitans*] Cod. Tornæſ. & Vet. Ed. *ferens crumenam plenam aſſium.*

17. *Recuperatores*] Recuperatores dicebantur judices à Prætore dati, qui præfecti erant recuperandis reddendiſque; ſic dicti à recuperando, quod per eos ſuum quiſque recuperare poſſet; neque tantum de bonis inique ablatis, verum etiam de æſtimandis injuriis eos cognitionem habuiſſe ex hoc Gellii loco manifeſtum. Recuperatorum ſæpius apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

hæc ſunt: [18] SI. MEMBRVM. RVPIT. NI. CVM. EO. PACIT. TALIO. ESTO. præter enim ulciſcendi acerbitatem; ne procedere quoque exſequutio juſta talionis poteſt. nam cui membrum ab alio ruptum eſt: ſi ipſi itidem rumpere per talionem velit: quæro, an efficere poſſit rumpendi pariter membri æquilibrium? in qua re primùm ea difficultas eſt inexplicabilis. Quid ſi quis membrum, inquit, alteri imprudens ruperit? quod enim per imprudentiam factum eſt, retaliari per imprudentiam debet. ictus quippe fortuitus, & conſultus non cadunt ſub ejuſdem talionis ſimilitudinem. quonam igitur modo imprudentem poterit imitari, qui in exſequendâ talione non licentiæ jus habet, ſed imprudentiæ? ſed & ſi prudens ruperit; nequaquam patietur aut altiùs ſe lædi, aut latiùs. quod cujuſmodi librâ, atque menſurâ caveri poſſit, non reperio. quin etiam, ſi quid plus erit, alitérve commiſſum: res fiet ridiculæ atrocitatis: ut contraria actio mutuæ talionis oriatur, & adoleſcat infinita quædam reciprocatio talionum. nam de immanitate illa ſecandi, partiendique humani corporis, ſi unus ob pecuniam debitam judicatus, addictuſque ſit pluribus, non libet meminiſſe; & piget dicere: quid enim videri poteſt efferatius? quid ab hominis ingenio diverſius, quàm quòd membra, & artus inopis debitoris breviſſimo laniatu diſtrahebantur, ſicut nunc bona venum diſtrahuntur? Tum Sex.

apud Veteres exſtat mentio; quodque eorum fuerit officium, præſertim colligi poteſt ex Oratione Ciceronis pro Cæcina, quam ad recuperatores habuit. Meminit & Plautus Bacchid. Act. 3. Sc. 3.

Poſtquam quidem Prætor Recuperatores dedit,
Damnatus demum vi coactus reddidit
Ducentos, & mille Philippûm.

Vide etiam Feſtum in *Reciperatio*. Hinc *recuperatorium judicium* apud Ciceronem lib. 2. de Inventione, Suetonium in Veſpaſiano, Plinium lib. 3. Epiſt. ad Maximum, quod per hujuſmodi judices datos exercebatur.

18. SI. MEMBRUM. RUPIT.] Vide Notas ſupra pag. 891. De hoc Leg. XII. Tabul. capite ita Feſtus: *Talionis mentionem fieri in XII. ait Verrius hoc modo:* SI. MEMBRUM. RUPERIT. NI. CUM. EO. PACIT. TALIO. ESTO. *Neque id quod ſignificat indicat. puto, quia notum eſt; permittit enim Lex parem vindictam.*

Sex. Cæcilius amplexus utrâque manu Favorinum, Tu, es, inquit, unus profectò in noſtrâ memoriâ non Grajæ modò, ſed & Romanæ rei peritiſſimus. quis enim Philoſophorum diſciplinæ ſuæ leges tam ſcitè, atque doctè callet, quàm Leges tu noſtras Decemvirales percalluiſti? [19] Sed, quæſo tecum tamen, degrediare pauliſper è curriculis iſtis diſputationum veſtrarum Academicis, omiſſoque ſtudio, quicquid lubitum eſt, arguendi, tuendique, conſideres graviùs, cuimodi ſint ea, quę reprehēdiſti. nec ideo contemnas Legum iſtarum antiquitates, quòd pleriſque ipſis jam populus Romanus uti deſiverit. non enim profecto ignoras legum opportunitates & medelas, pro temporum moribus & pro rerum publicarum generibus, ac pro utilitatum præſentium rationibus, proque vitiorum, quibus medendum eſt, fervoribus mutari, atque flecti: neque uno ſtatu conſiſtere, quin, ut facies cœli & maris, ita rerum, atque fortunæ tempeſtatibus varientur. quid ſalubrius viſum eſt [20] rogatione illâ Stolonis jugerum de numero præfinito? quid utilius [21] plebiſcito Voconio, de coërcendis mulierum hæredi-

19. *Sed quæſotecum tamen*] Ita primus repoſuit J. Lipſius, lib. 1. Elect. cap. 21. pro quo vulgo erat, *ſed quæſo te, cum tamen degr.* Hoc modo pendula erat ſententia, & aliquid deeſſe videbatur. Quæ ſibi conſtat, reponendo antiquum ſermonis genus, *quæſo tecum tamen.* quomodo dicebant, pro *quæſo te.* Plautus Aſinaria:

- - *hanc jube orare mecum.*

Ennius:

- - *tecum precibus pater orat.*

20. *Rogatione illa Stolonis jugerum de numero præfinito*] Legem Licinii Stolonis deſignat, qua cautum erat pœna x. M. æris, ne quis plus quingenta jugera poſſideret. Vide Notata ſupra p. 408.

21. *Plebiſcito Voconio, de coërcendis mulierum hæreditatibus*] Q. Voconium legem tuliſſe, *Ne quis cenſus hæredem virginem, mulieremve inſtitueret*, ſupra pag. 429. ex Cicerone lib. 1. in Verrem cap. 42. notatum eſt. Ubi cenſus eſt, qui centum millia ſeſtertium poſſideret, & in cenſum detuliſſet, ut notat Aſconius Pædianus ad dict. lib. cap. 40. Quod vero ibidem additur, quæ & communior Juriſconſultorum & Antiquariorum ſententia eſt, quaſi Dio lib. 56. ubi de lege Voconia ſic ſcribit: Τῶν δὲ γυναικῶν τισὶ καὶ παρὰ τὸν Οὐοκώνιον νόμον, καθ' ὃν οὐδεμιᾷ αὐτῶν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυριάδας οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν, συνεχώρησε τοῦτο ποιεῖν. quaſi, inquam, Dio diceret lege Voconia cautum eſſe, *mulieribus non licere ultra viginti quinque millia ſeſtertium hæreditate capere.* Id enim ſignificari volunt hiſce verbis: καθ' ὃν οὐδεμία αὐτῶν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυριάδας οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν.

Quæ

ditatibus? quid tam neceſſarium exiſtimatum eſt propul-
ndæ civium luxuriæ, quàm lex 22 Licinia, & Fannia,
aliæque item leges ſumtuariæ? omnia tamen hæc oblit-
rata, & operta ſunt civitatis opulentiâ quaſi quibuſdam
uctibus exæſtuantis. Sed cur tibi eſſe viſa eſt inhumana
x omnium, mea quidem ſententia, humaniſſima, quæ ju-
entum dari jubet ægro, aut ſeni in jus vocato? 24 verba
nt hæc de lege SI. IN. IVS. VOCAT: SI. MORBVS. 25 ÆVI-
TAS.

uæ Hotomanus explicat de quadrante nnium bonorum ejus, qui cenſus, hoc ſt, centum millia ſeſtertium profeſſus iſſet. Sed, ut optime notavit Clariſmus Gronovius lib. 3. De Pecuniâ eteri, c. 16. Si quod caput legis Vocoæ de quadrante bonorum fuerit, aliud mnino fuit, ab iſto, cujus meminit io. Dionis enim verba idem prorſus cunt, quod Aſconius & alii, nimirum, on poſſe mulierem hæredem exiſtere li, qui centum millia ſeſtertium poſderet. Græci enim ſub μυριάδος ocabulo δραχμὰς ſubaudiunt. δραχὴ autem nunquam pro *ſeſtertio* ſumiur, ſed ejuſdem eſt valoris atque *denaium*, qui quatuor continet ſeſtertios. ic δύο ἥμισυ μυριάδες erunt viginti quinque millia denarium, hoc eſt, cenum millia ſeſtertium. Et οὐδεμία ὐτῶν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυιάδων οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν, ihil aliud ſignificant, quam mulieres on poſſe capere hæreditatem alicujus, qui cenſum haberet majorem, aut non minorem viginti & quinque millibus denarium, ſeu centum millibus ſeſtertium. Hæc ita breviter, cum non ubivis obvia, ex ſententiâ Celeberrimi Gronovii, hic notare viſum; quem adite haud pigeat loco allegato.

22. *Licinia & Fannia*] Vide Notas ſupra pag. 176. & 177.

23. *Aliæque item leges ſumptuariæ*] Quarum meminit ſupra lib. 2. cap. 24.

24. *Verba ſunt hæc de lege* SI. IN. JUS. VOCAT.] Sic diſtinguendum cum J. Gothofredo ad XII. Tabul. ubi recte cum nonnullis aliis ſtatuit primã omnium in XII. Tabul. legem ab hiſce verbis incepiſſe, SI. IN. JUS. VOCAT. &c. Ejus autem legis tria aut quatuor fuiſſe capita ſive membra vult, quorum ultimum hic Gellius laudat hiſce verbis: *Verba ſunt hæc de lege* SI. IN. JUS. VOCAT: SI. MORBUS. &c. Quorum ſententia eſt: caput hoc XII. Tabularum SI. MORBUS. ÆVITAS. VE. &c. legis, cujus prima hæc verba ſunt, SI. IN. JUS. VOCAT. membrum eſſe. Nonnullis enim Veterum in more fuiſſe, cum è XII. Tabulis legis alicujus caput aliquod referrent, legis principium illi ἀπὸ τοῦ κοινοῦ præmittere, non ſolum ex hoc Gellii loco, verum etiam ex Cicerone lib. 2. de Legib. & Porph7rione ad Horatii lib. I. Sat. 9. quoad hanc ipſam legem primus obſervat idem Gothofredus in Notis ad Tabulam I. Quemadmodum hodie adhuc quamplurimi, cum legis alicujus caput, ſive, ut vocant, παράγραφον laudant; prima legis ipſius verba prænotare ferme ſolent. Quem capitum ex XII. Tabulis laudandorum morem à Gellio hoc loco uſurpatum qui neſciebant, hoc caput apud Gellium ſic concipiebant, & corrumpebant: SI. IN. JUS. VOCATO. MORBUS, &c. ut fecit Hotomanus; vel ut Fr. Balduinus: SI. QUIS. IN. JUS. VOCATUR. SI. MORBUS, &c.

25. ÆVITAS. VE] Ævitas hic uſurpatur

TAS. VE. 26 VITIVM. ESCIT. QVI. IN. IVS. VOCABIT. IVMENTVM. DATO. 27 SI. NOLET. ARCERAM. NE. STERNITO. An tu fortè morbum appellari hic putas ægrotationem gravem 28 cum febri rapidâ & quercerâ, jumentumque dici pecus aliquod unicum tergo vehens? ac propterea minus fuiſſe humanum exiſtimas ægrotum domi ſuæ cubantem jumento impoſitum in jus rapi? hoc, mi Favorine,

patur pro ea, quæ alias apud probatos auctores dici ſolet *mala ætas*, id eſt, ſenectus, ſive ſenium: cui contraria *ætas bona*, item *bonum tempus*; id eſt juventus, ut apud Senecam Epiſtol. I. *bono tempore uti incipias.* Et Epiſt. 47. *bona ætas eſt.* Vide Nonium Marcellum in *Senium.*

26. VITIVM. ESCIT.] Al. ESIT. pro *erit.* Sententia legis eſt: Si morbus aut ſenectus impedimento fuerit alicui in jus vocato, nimirum, quo minus ire poſſit, &c.

27. SI. NOLET.] Perperam Rævardus ad leg. XII. Tabul. hic legendum cenſet, SI VOLET ARCERAM; NE STERNITO. quaſi Decemviri poſtulanti arceram reo ſterni vetarent. Sed probum eſt, ut habent omnes libri: SI NOLET, qui in jus vocabit ſcilicet, id eſt, *actor*, ſi nolit arceram ſternere in jus vocato, ad id præſtandum cogi nequit. Atque ita legendum omnino confirmatur verbis Varronis apud Nonium in *Arcera*, è Satyrâ ejus, quæ γεροντοδιδάσκαλος inſcripta: *Vehebatur*, inquit, *cum actore vehiculo ſenex aut annoſus, cui arceram, ſi non vellet, non ſterneret.* Ita locum hunc à viris doctiſſimis etiam conclamatum, optime reſtituendum cenſuit doctiſſimus Juriſconſultus J. Gothofredus. Ubi itidem *ſi non vellet* de actore intelligendum.

28. *Cum febri rapida & quercerâ*] Feſtus ex emendatione Scaligeri: *Querquera febris, dura ac gravis; quam quidam à quercu dictam putant, quod id genus arboris cum grave ſit ac durum, tum in ingentem evadat amplitudinem. Aurelius Opilius frigidam atque trementem. Santra eam ex Græco deducit. quia tremorem hujuſmodi κάρκαρον vocant. Vnde dici etiam Carcerem.* Plautus in Frivolaria: *Is mihi erat bilis, querquera, tuſſis.* Lucilius: *Iactans me ut febris querquera.* Et alibi: *Querquera conſequitur febris, capitiſque dolores.* Querquera verius videtur eſſe à κάρκαρος, quod Heſychius interpretatur δεινός, ſive καρκαίρω, hoc eſt, *palpitare, tremere, moveri.* quomodo & accipiendum apud Homerum Iliad. I. hoc loco:

- - Κάρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσιν
Ὀρνυμένων ἄμυδις. - -

Hoc modo *querquera febris* erit, quæ magno frigore & tremore fit. Sunt tamen quibus querquera videtur eſſe febris calida & ſicca; quos inter eſt Steph. Gucciardus Harmon. Ling. Etymolog. ubi *querquera* dictum vult à Chaldaico חַרְחוּרָא *carkora*, quod exponitur, *morbus ardens, febris, morbus exurens vehementi calore.* R. Schelomoh: *Eſt morbus calore medium corpus afficiens, quo qui laborat ſemper bibere appetit aquas.* Quod ſi quis recipere mallet, poſſet hic apud Gellium legere: *cum febre ardida & querquerâ.* Quicquid ſit, iſtud ſaltem conſtat, Veteres voce *querqueræ* gravem & acutam febrem deſignaſſe. Unde etiam Arnobius lib. I. adverſ. Gentes, inter varia morborum genera à Chriſto verbo & imperio ſanata, etiam *querqueras*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ne, nequaquam ita eſt. nam morbus 29 in lege iſta non
ſoriculoſus, neque nimis gravis: ſed vitium aliquod im-
ecillitatis, atque invalentiæ demonſtratur: non pericu-
m vitæ oſtenditur. cæteroqui morbum vehementiorem
m graviter nocendi habentem legum iſtarum ſcriptores
alio in loco, non per ſe morbum, ſed 31 *morbum ſonticum*
ppellant. 32 *jumentum* quoque non id ſolum ſignificat,
uod nunc dicitur; ſed vectabulum etiam, quod adjunctis
ecoribus trahebatur, veteres noſtri jumentum à jungendo
ixerunt. 33 *Arcera* autem vocabatur ploſtrum tectum
undi-

s *atque intercutes morbos* recenſere vi-
tur.

29. *In lege iſta*] In lege nimirum SI. N. JUS. VOCAT. cujus membrum t caput SI. MORBUS. &c.

30. *Alio in loco*] Hoc eſt, in aliâ le-e. Quam J. Gothefredus ad priorem artem ſecundæ Tabulæ, quæ *de judicio pſo* agebat, pertinuiſſe vult.

31. *Morbum ſonticum*] Feſtus: *Sonti-um morbum in Duodecim ſignificare ait Elius Stilo certum cum juſta cauſa quem onnulli putant eſſe qui nocet, quod ſontes gnificet nocentes. Nævius ait: Sonticam ſſe oportet cauſſam, quamobrem perdas nulierem.* Idem Feſtus: *Sontica cauſſa icitur à morbo ſontico, propter quem quod ſt gerendum, agere deſiſtimus. M. Porius Cato de Re R. A. Atili, quid dicam auſæ exſtitiſſe, timidusne ſis, an impedi-nento tibi cauſam ſonticam fuiſſe?* Et alibi: *Inſons, extra culpam: à quo dici quoque morbus exiſtimatur ſonticus, quia perpetuo noceat.* Non ſemel in juris noſtri libris *morbi ſontici* mentio, ut in . 60. *quæſitum. D. de re judicata*; ubi dicitur ſonticum morbum exiſtimandum *qui cujuſque rei impedimento eſt*; item in *l.* 2. §. 3. *D. ſi quis cautionib.* in *l. ult.* §. 1. *D. de ædil. edict.* & *l.* 113. *D. de V. S.* In Gloſſis Philoxeni *ſonticus morbus*, redditur ἱερὰ νόσος, hoc eſt, *comitialis.* Et ita accipit Plinius lib. 36. cap. 19 *Gagates deprehendit ſonticum morbum, & virginitatem ſuffitus.* Quod manifeſtum ex Dioſcoride lib. 5. c. 146. ubi de gagatis lapidis virtutibus inquit: Ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιληπτικῶν ἔλεγχος ὑποθυμιαθείς. Sic Appuleius in Apologia ait, *incenſo gagate explorari morbum caducum.* Unde quidam per *morbum ſonticum* in XII. Tabulis deſignari putent *morbum comitialem*: quibus non accedo. Cum ex Gellii verbis appareat, Decemviros loqui generatim de quovis morbo gravi & juſto, quique rebus agendis impedimentum afferat, ſive, ut ipſe ait, de morbo vehementiori vim graviter nocendi habente. Et hoc modo Feſtus *Sonticum* interpretatur, *certum, cum juſta cauſâ.*

32. *Iumentum*] Nonius Marcellus: *Iumentum à jungendo veteres dictum putant, G litera in eo nomine attrita. Nam & vectabulum dicunt, quod nunc vehiculum.* Deſcripſit more ſuo ex Gellio, cujus tamen mentem non eſt aſſequutus. Quid jumentorum nomine comprehendatur, docet Ulpianus *l.* 38. *Ædiles.* §. 4. *jumentorum. D. de Ædil. Edict.* Sed Veteres etiam pro vehiculo dixiſſe quod adjunctis pecoribus trahebatur, hic ex Gellio diſcimus.

33. *Arcera*] Varro lib. 4. de L. L. *Brevis veha vehiculum dictum; ab aliis etiam dictum Arcera, quæ etiam in* XII. *Tabulis appellatur. quod ex tabulis vehiculum erat factum, ut arca, Arcera dictum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

undique & mœnitum: quaſi arca quædam magna veſtimentis inſtrata, qua nimis ægri, aut ſenes portari cubantes ſolebant. Quænam tibi igitur acerbitas eſſe viſa eſt, quòd in jus vocato [34] paupertino homini, vel inopi, qui aut pedibus fortè ægris eſſet, aut quo alio caſu ingredi non quiret, ploſtrum eſſe dandum cenſuerunt; neque inſterni tamen delicatè arceram juſſerunt? quoniam ſatis eſſet invalido cuicuimodi vectabulum. atque id fecerunt, ne cauſatio iſta ægri corporis perpetuam vacationem daret [35] fidem detrectantibus, juriſque actiones declinantibus. ſed enim ipſum vide. injurias factas quinque & viginti aſſibus ſanxerunt. non omninò omnes, mi Favorine, injurias ære iſto pauco diluerunt: tametſi & hæc ipſa paucitas aſſium grave pondus æris fuit. nam [36] librariis aſſibus in ea tempeſtate populus uſus eſt. ſed injurias atrociores, ut de oſſe fracto, non liberis modò, verumetiam ſervis factas [37] impenſiore damno vindicaverunt; quibuſdam autem injuriis talionem

quoque

ctum. Unde & Nonius Marcellus: *Arcera plauſtrum eſt ruſticum tectum undique quaſi arca. Hoc vocabulum & apud M. Tullium & apud Varronem invenitur. Hoc autem vehiculi genere ſenes & ægroti vectari ſolent.* Ubi ſubjicit Varronis verba ex γεροντοδιδάσκαλος, quæ vulgo corruptiſſima apud Nonium exſtant; paulo ante vero jam à nobis ex emendatione I. Gothofredi adducta.

34. *Paupertino*] Vulgò *pauperrimo.* Sed & ſupra lib. 14. cap. 6. Gellius *paupertinas literas* dixit.

35. *Fidem detrectantibus*] Forte, *forum detrectantibus.*

36. *Librariis aſſibus*] Primus enim temporibus As pendebat libram pondo. Varro lib. 4. de L. L. *As ab ære. Dupondius à duobus ponderibus, quod unum pondus aſſipondium dicebatur; id ideo, quod as erat libram pondo.* Sic enim cum Cl. Gronovio lib. 1. de Pecun. Vet. cap. 6. ibi legendum cenſeo, non, ut vulgo, *libræ pondus.* Poſtea autem aſſium pondere imminuto, cum librales aſſes deſignare ſcriptores volunt *æris gravis* nomine eos appellare ſolent. Et falluntur, qui *æs grave* & *æs rude* habent pro eodem. *Æs grave* enim opponitur aſſibus unius ſextantis, unciæ, aut ſemunciæ. *Æs rude* autem ſignato. Hoc tantum in uſu fuit uſque ad Servii tempora; illud vero duravit uſque ad primum bellum Punicum, ut teſtis eſt Plinius lib. 33. Hiſt. Natur. cap. 3.

37. *Impenſiori damno vindicaverunt*] Pœnam indicat Paulus apud Collat. Leg. Moſaic. & Rom. tit. v. ex leg. XII. Tabul. niſi quod aſſium loco, ſeſtertiorum meminit: *Qui injuriam alteri facit, quinque & viginti ſeſtertiorum pœnam ſubit. Quæ lex generalis non fuit. Nam qui os fregit, ſi libero, trecentorum; ſi ſervo, centum quinquaginta ſeſtertiorum pœnam ſubit.* Sic enim ibi cum Viris doctiſſimis legendum.

38. *Talio-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

oque oppoſuerunt. quam quidem tu talionem, vir opti-
:, iniquiùs paulò inſectatus es; ac ne conſiſtere quidem
:iſti, lepidâ quadam ſollertiâ verborum: quoniam talio-
par non ſit talio : neque rumpi membrum facile poſſit
alterius rupturæ (ut ais tu) æquilibrium. verum eſt, mi
vorine, [38] talionem pariſſimam fieri difficillimè. ſed De-
mviri minuere atque exſtinguere volentes hujuſcemodi
olentiam pulſandi [39] atq; lædendi, eo quoque metu coër-
ndos eſſe homines putaverunt : neque ejus, qui mem-
um alteri rupiſſet, & paciſci tamen de talione redimendâ
llet, tantam eſſe habendam rationem arbitrati ſunt, ut, an
udens imprudénsve rupiſſet, ſpectandum putarent: aut
ionem in eo vel ad amuſſim æquipararent, vel in librili
rpenderent: ſed potius eumdem animum, eumdemque
petum in eâdem parte corporis rumpendi, non eumdem
oque caſum exigi voluerunt, quoniam modus voluntatis
æſtari poſſet, caſus ictus non poſſet. quod ſi ita eſt, ut
co, ut & ipſe æquitatis habitus demonſtrat; taliones illæ
æ reciprocæ, argutiores profectò, quàm veriores fue-
nt. Sed quoniam, acerbum quoque eſſe hoc genus pœnæ
tas: quæ, obſecro te, iſta acerbitas eſt, ſi idem fiat in te,
od tute in alio feceris? præſertim quum habeas faculta-
m paciſcendi : & non neceſſe ſit pati talionem, niſi eam
elegeris? quod edictum autem prætorium de æſtiman-
s injuriis probabilius eſſe poteſt? nolo hoc ignores, hanc
oque ipſam rationem ad æſtimationem judicis redigi
ceſſario ſolitam. nam ſi reus, qui [40] depaciſci noluerat, ju-
ci talionem imperanti non parebat, æſtimatâ lite judex
homi-

38. *Talionem pariſſimam*] Sic omni-
hic legendum ex veſtigiis Vett. Cod.
quibus eſt *rariſſimam*. Stephan. Edit.
bet, *rariſſimum*. quod nihili eſt. *Ta-*
nem pariſſimam dicit Gellius, quam
tea *ad æquilibrium* fieri poſſe nega-
Favorinus, & *talionis ſimilitudinem*
pellavit. Ita & Plautus Curcul. Act.
IV. Sc. II. inquit: *Pariſſumi eſtis iibus*.
hoc eſt, ſimillimi.

39. *Atque lædendi, eo*] Cod. Tornæſ.
& Vet. Ed. *atque lædendi talione, eo &c.*

40. *Depaciſci*] Al. *depeciſci*. Ita Ap-
pulejus Apologiâ: *Cum creditoribus de-
peciſcitur*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

hominem pecuniȩ damnabat. atque ita, ſi reo & pactio gravis, & acerba talio viſa fuerat, ſeveritas legis ad pecuniæ multã redibat. Reſtat ut ei, quod de ſectione, partitioneque corporis immaniſſimum eſſe tibi viſum eſt, reſpondeam. Omnibus quidem virtutum generibus exercendis, colendiſque populus Romanus è parva origine ad tantæ amplitudinis inſtar emicuit, ſed omnium maximè, atque præcipuè 41 fidem coluit, ſanctamque habuit tam privatim, quàm publicè. ſic conſules clariſſimos viros hoſtibus confirmandæ fidei publicæ cauſa dedit. 42 ſic clientem in fidem acceptum cariorem haberi, quàm propinquos, tuendumque eſſe contra cognatos cenſuit. neque pejus ullum facinus exiſtimatum eſt, quam ſi cui probaretur clientem 43 diriſui habuiſſe. Hanc autem fidem majores noſtri non modò in officiorum vicibus, ſed in negotiorum quoque contractibus ſanxerunt; maximeque in pecuniæ mutuaticæ uſu, atque commercio. adimi enim putaverunt ſubſidium hoc inopiæ temporariæ, quo communis omnium vita indiget, ſi perfidia debitorũ ſine gravi pœnâ eluderet. Confeſſi igitur æris ac debiti judicatis triginta dies ſunt dati, conquirendæ pecuniæ cauſa, quam diſſolverent: eoſque dies Decemviri 44 *juſtos* appellaverunt, velut quoddam 45 juſtitium, id eſt,

juris

41. *Fidem coluit*] Fides enim pro ſolemni & antiquo Numine Romanis culta, eique Ædes exſtructa in Arce Capitolina haud longe à primario Jovis Templo, ut teſtatur Cato Cenſorinus apud Ciceronem De Officiis, cum inquit: *Fidem in Capitolio, vicinam I.O.M. majores noſtri eſſe voluerunt*. Hujus Ædis originem Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. & Plutarchus in Numâ, ad Numam Pompilium referunt. Cicero tamen lib. 2. de Natur. Deor. ad Atilium Calatinum referre videtur.

42. *Sic clientem in fidem acceptam cariorem haberi*] Faciunt huc, quæ habet Gellius ſupra lib. 5. cap. 13. ubi ex Catonis verbis manifeſtum, inter patronum & clientem majorem quam inter ipſos cognatos fuiſſe neceſſitatem & caritatem; quia patrono pro cliẽte licebat etiam adverſus cognatum dicere teſtimonium; pro cognato vero adverſus clientem non licebat.

43. *Diriſui habuiſſe*] Vet. Ed. *diviſui habuiſſe*. Quomodo etiam Stephanus edidit. Turnebus Adverſar. lib. 24. cap. 43. *diviſui habere* explicat quæſtui habere, & cum altero dividere; quamvis etiam non improbet, ut hic editum, *diriſui habuiſſe*.

44. *Iuſtos appellaverunt*] De diebus juſtis vide Notas ſupra pag. 821.

45. *Iuſtitium*] Vetuſtiſſimus liber, notante Salmaſio, habet *Iuſtidium*. quod

à *juſtis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

jus 46 inter reos quaſi interſtitionem quamdam, & ceſſa-tinem. quibus diebus nihil cum his agi jure poſſet. poſt deinde, niſi diſſolverent, ad Prætorem vocabantur: 47 & ab eo, quibus erant judicati, addicebantur, 48 nervoque, aut compedibus vinciebātur. ſic enim ſunt, opinor, verba legis: 49 ÆRIS. CONFESSI. 50 DEBITI. Q. JVRE. JUDICATIS. TRIGINTA. DIES. JUSTI SUNTO. 51 POST. DEINDE. MANUS. INIECTIO.

...ſtis diebus ita dictum videtur. Sed ...uſtitium rectum videri poteſt, ut ...ſtitium. Cum jura per illos dies quaſi ...ſtant & ceſſabant, ut *ſol ſtare* vulgo ...dicitur per *ſolſtitia*, quæ τροπαὶ dicuntur. Sic *juſtitium*, quaſi juris *ſtitium*, ...*juſtus dies*, quod jura in eo ſtarent & ...ceſſent. ut in hac ſignificatione *juſtus* ...dicitur, in quo jus ſtat, ut voluit Salma...ſius in De M. U.

...6. *Inter reos*] Sic leg. cum doctiſſi...mis Viris. non, ut vulgo, *inter eos*.

47. *Et ab eo, quibus erant judicati, ...dicebantur*] Sic quidem omnes libri; ...quod eſt, Debitores, qui ſolvendo non ...erant, à Prætore creditoribus, quibus ...erant judicati, addictos fuiſſe. Poſſet ...tamen alicui videri, Gellium forte ſcri...pſiſſe, *& ab eo, quibus erant judicati, ab...ducebantur*. ex lege XII. Tab. in quâ eſt, *...jus ducito*. Quaſi Gellius vellet, De...bitores à creditore, cui erant adjudica-... addictique, abductos fuiſſe, nervoque ... compedibus vinctos; quod idem ...ſonet, atque dicit Lex XII. Tabularum: *...jus ducito, vincito aut nervo aut com...pedibus*. Quod ſane ſenſum non minus ...commodum admitteret, atque facit ...vulgaris lectio. Addicebantur enim à ...Prætore debitores creditoribus; addi...cti vero abducebantur à creditoribus in ...ſervitutem. Cum autem libri conſtan...ter habeant *addicebantur*, non temere ...illud mutandum puto.

48. *Nervoque aut compedibus vincie...bantur*] Ita legendum cum Maximo ...Salmaſio De M. U. cap. 18. pro quo ...vulgo, *nervo quoque aut compedibus v.* ...Apud creditorem enim, cum ei judicati addicti eſſent, *aut nervo, aut compedibus* vinciebantur. ut liquet ex lege XII. Tab. ſequenti.

49. ÆRIS. CONFESSI. &c.] Primum membrum hujus legis ſupra ad lib. 15. cap. 13. explicatum eſt pag. 821.

50. DEBITI. Q. IURE. IUDICATIS.] Al. *Debitique judicatis*, ut ſupra l. 15. c. 13. Male omnino in vulgatis erat, *rebuſque jure judicatis*. quod manifeſtum ex verbis Gellii, qui paulo ante ex mente legis ſic ſcribit: *Confeſſi igitur æris, ac debiti judicatis triginta dies ſunt dati conquirendæ pecuniæ cauſa, quam diſſolverent.*

51. POST. DEINDE. MANUS. INIECTIO. ESTO. IN. IUS. DUCITO.] Hoc eſt, obtorto collo in jus ducito, aut rapito. Notum enim, Veteres in eos, qui in jus vocati, non irent, manus injicere conſueviſſe, eoſque obtorto collo ad judicem trahere, aut rapere potuiſſe. Unde apud Plautum in Pœnulo:

Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,
Priuſquam obtorto collo ad prætorem trahor.

Item in Rudente:

- - - opta ocius
Rapi te obtorto collo mavis, an trahi.

Et paulò poſt:

Ego hunc ſceleſtum in jus rapiam exulem.

Unde ille etiam mox:

- - - Obſecro, ſubveni mi Charmides,
Rapior obtorto collo - - -

Scilicet, in jus. Eodem ſenſu Græcis ἀπάγειν dici, quando quis reum convictum atque condemnatum in jus traheret, & ἀπαγωγὴ de reo hujuſmodi in jus ducto, ſive rapto, multis probat Salmaſius de M. Uſ. cap. 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CTIO. ESTO. IN. JUS. DUCITO. NI. JVDICATVM. FACIT. 52 AVT. QUIS. ENDO. EM JURE. VINDICET. 53 SECUM. DUCITO. 54 VINCITO.

52. AUT. QUIS. ENDO. EM. IURE. VINDICET.] Ita Salmaſius hanc legis particulam reſtituit; cum vulgo legeretur : *aut qui endo eo in jure vindicet.* In aliis etiam adhuc pejus: *aut qui pſeudo eo in jure vindicet.* Unde Hotomanus faciebat: *aut quis pro eo endo jure vindex ſit.* Alii etiam aliter. Sed rectum eſt, *endo em jure vindicet*, tranſpoſitione familiari leg. XII. Tabul. pro, *em endo jure vindicet*, id eſt, eum in jure vindicet. Sententia legis eſt: Niſi judicatum faciat debitor, aut aliquis ſit, qui eum in jure vindicet, ducito eum ac vincito creditor. Vindex autem quis ſit, notatum ſupra pag. 888.

53. SECUM. DUCITO.] His verbis *addictio in ſervitutem* deſignatur, quæ Græcis ἀγωγὴ dicitur, ut ἀγώγιμος, qui Latinis *addictus*. & ἀγώγιμον ποιεῖν, *addicere*, ut multis explicat Salmaſius in De M. U. cap. 17. & 18.

54. VINCITO. AUT. NERVO. AUT. COMPEDIBUS. XV. PONDO. NE. MINORE. &c.] Ita quidem libri. Melius autem iſti, qui legunt, *Ne majore, aut ſi volet, minore vincito.* quibus verbis freni dantur impotentiæ creditorum, ut ne majore poſſint vincire, minore, ſi velint, ut poſſint. hoc modo etiam infra dicitur, *ſi volet, plus dato.* Salmaſius autem De M. U. cap. 18. legendum cenſet : *Vincito aut nervo, aut compedibus quindecim pondo ne majoribus; aut, ſi volet, minoribus vincito.* Vel, ſi malis, *Vincito aut nervo, aut compede &c. ne majore, aut ſi voles minore, &c.* Nam ad compedes pondus referendum, non ad nervum. Compedes enim vincula pedum ſunt ferrea, quæ Græcis πέδαι dicuntur. Gloſſæ Philoxeni: *Compedes:* πέδαι. Quia autem ex ferro, inde in eis pondus ſpectabatur. Demodorus in Medea apud Pollucem :

> Τριακονταλίτρους τινὶ νεανίσκῳ πέδας.

Triginilibres juveni indantur compedes. Et apud Plautum : *craſſæ ac ponderoſæ compedes.* Nervus autem vinculum quidem etiam erat pedum, ſed ligneum, non ferreum, ut optime notat Salmaſius De M. U. cap. 18. cui pedes immittebantur, & nervis in eo vinciebantur. Vnde Gloſſæ Philoxeni *nervum* interpretantur ξυλοπέδην. Sed & *nervus* Græcis ξύλον abſolute dicitur, & ἐν ξύλῳ δεδέσθαι, qui in nervo vinciebantur. In lege Solonis ποδοκάκκη vocabatur. Sic enim explicat Lyſias in priore contra Theomneſtum, ubi ex lege quadam Solonis hæc verba referens: Δεδέσθαι δ' ἐν τῇ ποδοκάκκῃ ἡμέρας δέκα τὸν πόδα εἰ μὴ προστιμήσῃ ἡ Ἡλιαία; ſubjicit: ἡ ποδοκάκκη αὕτη ἐστὶν, ὦ Θεόμνηστε, ὃ νῦν καλεῖται ἐν τῷ ξύλῳ δεδέσθαι. εἰ οὖν ὁ δεθεὶς ἐξελθὼν, ἐν ταῖς εὐθύναις τῶν ἕνδεκα κατηγοροίη, ὅτι οὐκ ἐν τῇ ποδοκάκκῃ ἐδέδετο, ἀλλ' ἐν τῷ ξύλῳ, οὐκ ἂν ἠλίθιον αὐτὸν νομίζοιεν. Similiter obſervat eodem loco Salmaſius, Comicos Latinos, qui palliatas docuerunt, quas ex Græco verterunt, pro ἐν ξύλῳ δεδέσθαι, poſuiſſe *in nervo vinciri.* Vnde conſtat errare eos, qui, Feſtum ſecuti, nervum volunt eſſe vinculum ferreum, quo pedes vinciuntur. Hoc modo nervus non differret à compedibus, cum tamen in hac lege XII. Tabul. manifeſto diſtinguantur. Verba Feſti ſunt: *Nervum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes impediuntur, quanquam Plautus eo etiam cervices vinciri ait: Perfidioſe captus. Eo ædepol nervo cervices probas.* Sed nervus omnino è ligno tantum conſtabat. Quod vero idem Feſtus è Plauto notat, nervo etiam colla vinciri, id inde factum, quia eodem vinculo ligneo tam cervices, quam pedes, & manus aliquando necti ſolebant: habebat

CIO. AUT. NERVO. AVT COMPEDIBUS. QUINDECIM. PONDO. N MINORE. AUT. SI. VOLET. MAJORE. 55 VINCITO. SI. VOLT. SVO. VIVITO. NI. SVO. VIVIT. 56 QUI. EM. VINCTUM. HABEBIT. 57 LIBRAS. 58 FARRIS. IN. DIES. DATO. 59 SI. VOLET. PLUS.

enim idem lignum quinque locis famina, quibus collum, manus & pes inſerebantur. Vnde & πεντεσύριγγον ξύλον vocatur ab Ariſtophane Equitibus:

- - Τουτονὶ
ἤσειν ἐκέλευσε πεντεσυρίγγῳ ξύλῳ.

Vetus Scholiaſtes πεντεσύριγγον interpretatur, πέντε ὀπὰς ἔχον, δι' ὧν οἱ πόδες, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ ὁ τράχηλος ἐνεβάλλετο. Quatuor enim foramina pedibus & manibus inſerendis, quintum collo vinciendo inſerviebat: Hſychius: πεντεσύριγγον ξύλον, πέντε ὀπὰς ἔχον, τέσσαρας μὲν εἰς ἃς οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες διείρεγντο, μίαν δὲ δι' ἧς ὁ τράχηλος. Plura vide ad Salmaſium dicto capite.

55 VINCITO.] Non dixit Lex XII. Tabul. nectito. unde manifeſtum, obſervante Salmaſio de M. V. verum non eſſe, quod vulgo ſcribunt, nectere verbum eſſe proprium de debitoribus, qui in vincula dabantur, apud creditorem, nihilque aliud denotare, quam vincire nervo aut compedibus, & *nexos* proprie dici hujuſmodi debitores vinctos. quod ſecus ſe habet. Si enim hoc ita eſſet, Lex XII. Tabul. non *vincito*, ſed *nectito* dixiſſet. *Nexus* autem quis diceretur, ex hiſce Varronis lib. 4. de L. L. verbis apparet: *Liber qui ſuas operas in ſervitutem pro pecunia dabat, dum ſolveret, Nexus vocabatur, ut ab ære obæratus.* Vbi *nexus* non ſignificat vinctus, ſed idem ſimpliciter, quod obligatus corpore, vel oppigneratus. & eodem modo nexus ipſe debitor dicitur, cujus corpus pro pecunia credita obnoxium eſt, quemadmodum bona *nexa*, quæ ſunt obnoxia & oppignerata.

56. QUI. EM. VINCTUM. HABEBIT.] In privato ſcilicet carcere. Veteribus enim Romanis domi ſuæ privatos habere carceres permiſſum, in quibus vinctos detinere poſſent debitores ſibi, quod ſolvendo non eſſent, addictos. Hinc illæ querelæ apud Livium lib. 6. *Gregatim quotidie de foro addictos duci, & repleri vinctis nobiles domos, & ubicunque patricius habitet, ibi carcerem privatum eſſe.* Quomodo etiam lib. 2. ille magno natu, qui ſe cum veſte ſquallidâ, promiſſâ barbâ, capilliſque ſpeciem oris efferantibus, ac omnium malorum ſuorum inſignibus in forum projeciſſet, cætera inter conqueritur: *Ductum ſe ab creditore, non in ſervitium, ſed in ergaſtulum & carnificinam eſſe, &c.*

57. LIBRAS. FARRIS. IN. DIES. DATO.] Hoc eſt, Singulas libras farris in dies ſingulos. Vult itaque Lex XII. Tabul. addicto vinctoque ob debitum idem diarium dari, quod dari ſolebat ſervis, Libram nempe farris, ut teſtis Horatius lib. 1. Satyr. V.

- - - Rogabat
Denique cur unquam fugiſſet, cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo?

Nec opus eſt in hac lege cum Rævardo *libram*, pro *libras* reſtituere; multo minus legere cum G. Fornerio Select. lib. 1. cap. 6. *libra*, ſeu, *libram S. farris*, id eſt, *ſelibram* ſive *libram ſemis.* Quaſi ſelibra diarii eſſet legitimus modus, cum revera legitimo fuerit anguſtior, ut apparet ex Bibaculo Catonis frugalitatem ſolito majorem ſic deſcribente:

Quem tres caliculi, ſelibra farris,
Racemi duo, tegula ſub una
Ad ſummam prope nutriunt ſenectam.

Unde & querela illa deparci, ſive potius avari forſan mariti, apud Titinnium in Geminâ,

Libram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

PLUS. DATO. Erat autem jus interea paciſcendi; ac niſi pacti forent, habebantur in vinculis dies ſexaginta; inter eos dies,
60 trinis nundinis continuis, ad Prætorem [61] in Comitium produ-

- - *Libram ajebant ſatis*
Eſſe ambobus farris intriti: plus comeſt
Sola uxor.

Fruſtra etiam, ut bene notat Salmaſius de M. U. à viris doctiſſimis ad hanc legem quæſitum de carceris publici diario, quis modus ejus fuerit ſolitus dari in publica cuſtodia habitis, & quæ δεσμωτηρίας δίαιτα. Cum addicti hic tanquam ſervi ejus, cui judicati addicebantur, haberi ſolerent; & ideo idem eis diarium dari lex jubet, quod ſervis in ergaſtulo aut domi vinctis præbebatur. Libra nempe farris in dies. *In dies* autem hic, eſt in ſingulos dies; quomodo hac loquendi formula etiam utitur Cato De R. R. cap. 58. ubi de vino familiæ ſingulis diebus dando ait: *menſe quarto in dies heminas.* &, *menſe quinto &c. in dies ſextarios* dandos.

58. FARRIS] Non aſſentior Cujacio, qui lib. 11. Obſervat. cap 22. per *libras farris* in Legibus Decemviralibus intelligi vult *libras panis.* Sed potius cum Marcilio ad Leg. XII. Tab. *far* de pulte *farreâ* capiendum puto; utpote qui antiquus Romanorum victus fuit, domi & militiæ uſurpatus. Plinius lib. 18. cap. 8. *Pulte non pane vixiſſe longo tempore Romanos, manifeſtum eſt.* Valerius Maximus lib. 2. cap. 5. *Erant adeo continentiæ attenti* (Majores noſtri) *ut frequentior apud eos pultis uſus quam panis eſſet.* Et ad hunc veterem morem Juvenalis reſpiciens Sat. XIV. inquit:

- - *Grandes fumabant pultibus ollæ.*

Hinc etiam *Pultiphagi barbari* Plauto dicuntur. Sic idem Marcilius recte monet apud Livium lib. 4. in narratione de Sp. Melio, *farris libras*, non frumenti, ſed *pultis* accipiendas; ut & lib. 5. in M. Manlio *ſe libras farris*, & lib. 6. de *ſelibra pultis* intelligendas. qui etiam *cibus militis coctus* eidem lib. 3. anno V. C. CCXCV. dicitur. unde & lib. 4. *ciboque objiciendo* de *pulte farreâ* capiendum. Erat enim puls farina cocta cum aqua & ſale. Nec antiquis temporibus ulli Romæ piſtores cogniti, qui panem conficerent, ſed tantum qui farinam pinſerent, hoc eſt, tunderent: Ita Varro apud Nonium in *pinſere*, ταφῇ Μενίππου: *Nec piſtorem ullum noſſent, niſi eum, qui in piſtrino pinſeret farinam.* Et de Vita populi Roman. lib. 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus, qui ruri far pinſebat, nominati ab eo, quod pinſunt.* Poſtea tamen & far pro pane uſurpatum. Ita apud Horatium lib. 1. Sat. V.

- - - *Cui ſatis una*
Libra farris foret.

Et Juvenalem Sat. XI.

Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, &
ære.

Sic & farinam pro pane dixit Perſius Sat. III.

- - *Et populo cribro decuſſa farina.*

Ubi Vetus Scholiaſtes notat: *Farinam, panem non delitioſius cribro decuſſum, ſed plebeium, de populi annonâ, id eſt, fiſcalem dicit.*

59. SI. VOLET. PLUS. DATO.] Scilicet is, cui quis addictus eſt. Licebat itaque qui debitorem vinctum tenebat, ei ſi vellet, plus quidem in ſingulos dies quam libram farris dare, at minus ei dare Lex non permittebat.

60. *Trinis nundinis continuis*] Hoc eſt, tribus nundinis ſe proxime inſequentibus: ſive, ut alii dicunt, per *Trinundinum*: quod male ab Hotomanno ad Leg. XII. Tabul. aliiſque poſt eum, dicitur ſpatium viginti ſeptem fuiſſe dierum, ex eo, quod *Nundinæ* nono quoque die Romæ celebrari ſolitæ. Trinundinum enim, ſive tres nundinæ fieri ſolebant intra decem & ſeptem dies:

cum

producebantur, quantæque pecuniæ judicati eſſent prædicabatur. tertiis autem Nundinis capite pœnas dabant, [62] aut trans

cum ab unis Nundinis ad alteras dies ſeptem intermedii eſſent. Primus enim dies, & nonus, Nundinas habebat: & Nundinæ nono quoque die celebrari ſolebantur, ut manifeſtum ex Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 7. Αἱ δ' ἀγοραὶ Ῥωμαίοις ἐγίνοντο, ὡς καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, δι' ἡμέρας ἐννάτης. ἐν ταύταις συνιόντες ἐκ τῶν ἀγρῶν οἱ δημοτικοὶ εἰς τὴν πόλιν, τάς τε ἀμείψεις ἐποιοῦντο τῶν ὠνίων, καὶ τὰς δίκας παρ' ἀλλήλων ἐλάμβανον, τά τε κοινὰ ὅσων ἦσαν κύριοι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ὅσα ἡ βουλὴ ἐπιτρέψειεν αὐτοῖς, ψῆφον ἀναλαμβάνοντες ἐπεκύρουν· τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἀγορῶν ἑπτὰ ἡμέρας, αὐτουργοί τε ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ πένητες, ἐν τοῖς ἀγροῖς διέτριβον. Id eſt, *Nundinæ autem Romæ nono quoque die celebrabantur, ut nunc etiam. Iis Nundinis plebs agreſtis in urbem confluebat, venaliaque permutabat, & jure inter ſe agebat, & ſuffragia ferebat de negotiis publicis, de quibus vel leges ei permitterent arbitrium, vel ſenatus ad eam referret. Septem autem intermediis diebus ruri degebat, quod magna pars ob paupertatem operarentur ſuis manibus.* Unde & Varro lib. 2. de R. R. *Viri magni noſtri majores, inquit, annum ita diviſerunt, ut nonis modo diebus urbanas res uſurparent, reliquis ſeptem, ut rura colerent.* Unde conſtat erraſſe Rutilium, qui ruſticos per octo dies rus coluiſſe ſcripſerit, uti de eo Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 16. refert, licet cætera, quæ de trinundino dicit, proba ſint: *Rutilius ſcribit, Romanos inſtituiſſe Nundinas, ut octo quidem diebus, in agris ruſtici opus facerent; nono autem die, intermiſſo rure, ad mercatum, Legeſque accipiendas Romam venirent, & ad ſcita ac conſulta frequentiore populo referrentur: quæ Trinundino die propoſita à ſingulis atque univerſis facile noſcebantur. Vnde etiam mos tractus, ut Leges Trinundino die promulgarentur.* Cum Nundinæ itaque nono quoque die recurrerent, interque eas ſeptem dies medii, quibus ruſtici agros colebant, eſſent, ſequitur inter tres Nundinas fuiſſe quatuordecim dies intermedios, quibus ſi addas ipſos tres Nundinarum dies, fiunt ſeptem & decem dies. intra quos trinundinum, ſive tres nundinæ celebrarentur. A primis enim ad ſecundas Nundinas ſeptem interjiciuntur dies: ab his ad tertias Nundinas denuo ſeptem, & adjectis ipſis Nundinarum diebus, qui ſunt tres, habebis decem & ſeptem dies. Simpliciter autem totus hic Gellii locus capiendus de tribus poſtremis Nundinis ſe invicem proxime inſequentibus ante elapſos ſexaginta dies, quibus debitores ex lege XII. Tabul. in vinculis habebantur. Per iſtas enim tres poſtremas nundinas in Comitium ad Prætorem debitores produci ſolebant, quantæque pecuniæ judicati eſſent prædicabatur. Non magis autem abſurdum eſt commentum illud Hotomanni, quo per Trinundinum hic intelligi vult ſpatium viginti ſeptem dierum, quam eſt, quod non ipſis trium nundinarum diebus, debitores ad Prætorem productos, ſed potius diebus mediis inter ternas nundinas interjectis id factum fuiſſe contendit. quod refutationem ampliorem non meretur, cum ex modo dictis facile concidat.

61. *In Comitium*] Hoc eſt, ad eam partem fori Romani, quæ concionibus & comitiis tributis habendis potiſſimum deſtinata erat.

62. *Aut trans Tiberim peregre venum ibant*] Recte Turnebus lib. 24. Adverſ. cap. 43. hoc loco ſignificari putat, legem & conditionem venditionis iniquiorem, ut extra fines, qui venditus eſt, ſerviat, non in agro Romano; cum

trans Tiberim peregrè venum ibant. ſed eam capitis pœnam ſanciendæ, ſicut dixi, fidei gratia, horrificam atrocitatis oſtentu, noviſque terroribus metuendam reddiderunt. nam ſi plures forent, quibus reus eſſet judicatus, ſecare, ſi vellent, atque partiri corpus addicti ſibi hominis permiſerunt. & quidem verba ipſa legis dicam, ne exiſtimes invidiam me iſtam fortè formidare. [63] TERTIIS, inquit, NVNDINIS. PARTIS. SECANTO. SI. PLVS. MINVS. VE. SECVERVNT. SE. FRAVDE. ESTO. Nihil profectò immitius: niſi, ut reipſa apparet, eo conſilio [64] tanta immanitas pœnæ

Tranſtiberina regio extra agrum Romanum proprie dictum eſſet, & in eo genere agri, qui peregrinus habebatur, cenſeretur, & jam Etruriæ attribueretur. Unde hoc venditionis genus atrocius erat & durius, quod Græci πολεῖν ἐπ' ἐξαγωγῇ dicebant, quod erat hac lege & conditione vendere, ut extra fines mancipium educeretur & ſerviret. Salmaſius autem cap. 18. De M. U. exiſtimat hanc Tranſtiberinam debitorum venditionem non magis locum unquam Romæ habuiſſe, quam ipſam ſectionem; quam, licet lege XII. Tab. permiſſam, nunquam tamen factam fuiſſe ipſe Gellius mox ſcribit. Inter tot enim querelas nexorum, quæ apud Livium & Dionyſium Halicarnaſſeum habentur, non magis ulla de hujuſmodi venditione, quam de capitis ſupplicio occurrit. Addicti enim, nexique omnes nihil plus quam ſervitutem ſuam complorant, & quæ ſervitutem comitari ſolebant, cruciatus, tormenta, vincula, ergaſtulum, carnificinam; nuſquam autem conqueruntur de venditione trans Tiberim factâ, aut de capitis pœna, aut de diſſectione corporis inter creditores. Quæ tria tamen poterant magnam invidiam facere Patribus, qui inopem plebem ære alieno oppreſſam, addictam ſibi & obnoxiam habebant. Unde cum nuſquam horum trium, vel unius ex tribus fiat mentio, magnum indicium eſt nihil horum fuiſſe uſurpatum. Plura in hanc ſententiam vide ſis apud ipſum Salmaſium dicto capite.

63. TERTIIS. NUNDINIS. PARTIS. SECANTO] Tertias nundinas perperam Marcilius Interpretam. ad leg. XII. Tab. pro tertio nundinarum die accipit. Tertiæ enim nundinæ hic ſunt nundinæ ex Trinundino poſtremæ ſive ultimæ, quibus Lex XII. Tabularum debitoris ſectionem fieri permittebat. De quâ etiam Quintilianus lib. 3. Inſtit. Orat. cap. 6. inquit: *Sunt enim quædam non laudabilia naturâ, ſed jure conceſſa: ut in XII. Tabulis debitoris corpus inter creditores dividi licuit, quam legem mos publicus repudiavit.* Et Tertullianus Apologetico: *Sed & judicatos in partes ſecari à creditoribus leges erant: conſenſu tamen publico crudelitas poſtea eraſa eſt, & in pudoris notam capitis pœna converſa eſt bonorum adhibita proſcriptione: Suffundere enim maluit hominis ſanguinem, quam effundere.*

64. *Tanta immanitas pœnæ denunciata eſt, ne ad eam unquam perveniretur, &c. quoniam ſævitia iſta pœnæ contemni non quita eſt*] Multis & merito ὁ πάνυ Salmaſius in de M. U. cap. 18. exagitat Gellium, vel Sextum Cæcilium hunc, quem diſputantem introducit Gellius, ob futilem hanc, & nugatoriam plane ratiocinationem, quâ oſtendere nititur, nemi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

enæ denunciata eſt, ne ad eam umquam perveniretur.
ıdici namque nunc, & vinciri multos videmus: quia vin-
clorum pœnam deterrimi homines contemnunt. diſſe-
ıum eſſe antiquitus neminem equidem neque legi, neque
ıdivi: quoniam ſævitia iſta pœnæ contemni non quita
c. An putas Favorine, ſi non illa etiam ex duodecim
abulis de teſtimoniis falſis pœna aboleviſſet: & ſi nunc
ıoque, ut antea, qui falſum teſtimonium dixiſſe convi-
ıus eſſet, è ſaxo Tarpejo dejiceretur, mentituros fuiſſe
o teſtimonio tam multos, quàm videmus? Acerbitas ple-
ımque ulciſcendi maleficii, bene atque cautè vivendi di-
iplina eſt. 65 Hiſtoria de Metio Fufetio Albano nobis
ıoque, non admodum numero iſtiuſmodi libros lectitan-
bus, ignota non eſt. qui quoniam pactum, atque condi-
ıum cum rege populi Romani perfidè rúperat, 66 binis
quadri-

minem unquam debitorum in par-
fuiſſe ſectum atque diviſum. Quam-
enim in totà Hiſtoriâ Romanâ nul-
n exſtet exemplum debitoris à cre-
oribus diſſecti, quod lege XII. Tab.
rmiſſum; id tamen non exinde fa-
ım, ut vult Cæcilius, quod pœnæ ſæ-
ia atque immanitas deterruerit ho-
ines, ne eam incurrerent. Quaſi vero
r illud omne tempus, quo id fieri le-
licuit, nemo commiſerit, quare in
enam hanc incideret; nemo ſcilicet
ventus fuerit ære alieno obrutus, ne-
o qui bonam copiam ejuraverit; ne-
o denique qui nexum iniverit, & cre-
tori ſuo addictus apud eum ſervitu-
m ſervierit. Nihil enim horum con-
giſſe tunc oportet, ſi quidem verum
beat eſſe argumentum iſtud, quo Cæ-
lius adſtruere conatur neminem un-
ıam fuiſſe diſſectum, quia nimirum
œnæ immanitas cunctos deterruit, ne
eam inciderent. Nam qui creditori
ldici potuit, & in ſervitutem eidem
ıri, ille etiam ex eadem lege XII. Tab.
ita maluiſſet creditor, poterat necari,
ıt ſi pluribus addictus fuiſſet credito-
ribus, inter omnes diſſecari & dividi. Quod itaque hoc nunquam factum fuerit, id creditorum humanitati potius imputandum, quam pœnæ ſævitiæ atque immanitati, quæ quemquam deterruerit. Neminem enim ſupplicii atrocitate deterritum fuiſſe, arguit multitudo vinctorum. Nam ad hoc vinciebantur, ut poſtquam in vinculis fuiſſent per dies ſexaginta apud creditorem, poſt Trinundinum capite pœnas darent, aut trans Tiberim peregre venum irent. Sectio vero in partes tunc tantum locum habuit, ſi plures eſſent creditores, quibus reus eſſet judicatus: Tunc enim ſecare, ſi vellent, atque partiri corpus addicti ſibi hominis ex XII. Tab. iis permiſſum erat. Quod ſi non facerent, plane hoc ex creditorum humanitate accidiſſe, & quod pœnam lege conceſſam de debitoribus ſuis ipſis addictis ſumere nollent, ex modo adductis ſatis apparet.

65. *Hiſtoria de Metio Fufetio*] Exſtat apud Livium lib. I. & Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 3.

66. *Binis quadrigis evinctus*] De hoc ſuppli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

quadrigis evinctus in diverſa nitentibus laceratus eſt; novum atque aſperum ſupplicium, quis negat? ſed, quid eligantiſſimus Poëta dicat, vide:

At tu dictis, Albane, maneres.

Hæc, taliaque alia ubi Sex. Cæcilius omnibus, qui aderant, ipſo quoque Favorino approbante, atque laudante, diſſeruit, nunciatum eſt, Cæſarem jam ſalutari: & ſeparati ſumus.

ſupplicii genere Livii verba lib. I. ſunt: *Exinde duabus admotis quadrigis in currus earum diſtentum illigat Metium. deinde in diverſum iter equi concitati, lacerum in utroque curru corpus, qua inhæſerant vinculis membra portantes. Avertêre omnes à tanta fœditate ſpectaculi oculos. Primum ultimumque illud ſupplicium apud Romanos exempli parum memoris legum humanarum fuit. in aliis gloriari licet, nulli gentium mitiores placuiſſe pœnas.*

CAP. II.

Vocabulum ſiticinum, *in M. Catonis Oratione quid ſignificet.*

SIticines, ſcriptum eſt in Oratione M. Catonis, quæ inſcribitur, *Ne imperium ſit veteri, ubi novus venerit. Siticines*, inquit, *& liticines, & tubicines.* Sed Cæſellius Vindex, in Commentariis lectionum antiquarum, ſcire quidem ſe ait [1] *liticines* lituo cantare, & [2] *tubicines* tubâ: quid iſtuc autem,

LIticines lituo cantare] De lituo vide ſupra lib. 5. cap. 8. & ibi notata. In Gloſſis Philoxeni, *Lituus* exponitur, Καλαύροψ, Καμπύλη βακτηρία, καὶ εἶδος σάλπιγγος.

2. *Tubicines tubâ*] Gloſſæ Philoxeni: *Tubicines* σαλπιγταί. ſic in Gloſſis Cyrilli: Σαλπικτης, *Tubicinator, Tubicen, Liticen.* Ampliorem tamen ſignificationem vocem *Tubicines* etiam habuiſſe apparet ex hiſce Feſti: *Tubicines*, inquit, *etiam ii appellantur, qui ſacerdotes, viri ſpecioſi, publice ſacra faciunt, tubarum luſtrandarum gratiâ.* Hinc etiam *Tubiluſtrium* & *Tubiluſtria dies.* Feſti reliquiæ ex reſtitutione Scaligeri: *Tubiluſtria dies, quibus diebus adſcriptum, in atrio ſutorio agnâ tubæ ut luſtrentur, ab eis tubis appellabant; quod genus luſtrationis ex Arcadiâ, Pallante eo transferente, veniſſe dicunt.* Paulus ſic in compendium redegit: *Tubiluſtria, dies appellabant, in quibus agnâ tubas luſtrabant.* Hinc etiam Varro lib. 5. de L. L. *Tubiluſtrium, quod eo die in atrio ſutorio, ſacrorum tubæ luſtrantur.* Fiebat id x. Kal. April. & x. Kal. Jun. Unde Ovidius lib. 3. Faſtor.

Summa dies è quinque tubas luſtrare canoras
Admonet, & forti ſacrificare Deæ.

Et lib. 5. Faſtor.

Proxima Vulcani lux eſt, tubiluſtria dicunt;
Luſtrantur puræ, quas facit illa tubæ.

3. Sitici-

um ſit, quo *ſiticines* cantent, homo ingenuæ veritatis ſcire ſe negat. Nos autem in Capitonis Atei Conjectaneis venimus, 3 *ſiticines* appellatos, qui apud ſitos canere ſoli eſſent, hoc eſt, 4 vitâ functos & ſepultos: eoſque habiſſe 5 proprium genus tubæ, 6 à cæterorum differens.

CAP.

3. *Siticines*] Nonius Marcellus: *Siti-*[illegible]*es, ut liticines, à lituo, ut tubicines, à* [illegible]*bâ, qui apud funeratos, vel vitâ fun-*[illegible]*s & ſepultos, hoc eſt, jam ſitos, canere* [illegible]*iti honoris cauſa cantus lamentabiles.* [illegible]*c in libris Conjectaneis Atei Capitonis* [illegible]*venitur, & Cato id vocabulum indubi-*[illegible]*nter appoſuit.* Apud quorum tamen [illegible]utrum Nonius id ipſe legit, ſed indu-[illegible]tanter è Gellio noſtro more ſuo de-[illegible]ripſit.

4. *Vitâ functos & ſepultos*] Vett. Edd. [illegible]*tâ functos, & finitos, & ſepultos.* Sed *& finitos*, omnino à malâ videtur [illegible]ſe manu.

5. *Proprium genus tubæ*] Quale hoc [illegible]erit tubæ genus quod Siticines ha-[illegible]erint, qua canerent, à cæterorum tu-[illegible]cinum proprietate quadam differens, [illegible]imus, quod ſciam, recte obſervavit [illegible]ieronymus Magius lib. 1. Miſcellan. [illegible]p. 13. ſcilicet, Siticinum tubas cæte-[illegible] fuiſſe latiores ac longiores, quales in [illegible]tiquorum ſepulchris exſculptas vide-[illegible]eſt, ipſoſque Siticines grave canere [illegible]litos. Longitudinem quidem majo-[illegible]m, quam in cæteris tubis eſſet, de-[illegible]onſtrat Ovidius lib. 1. Amor. Eleg. [illegible]. ubi loquens de morte Pſittaci, aliaſ-[illegible]ue aves ut defuncto eant exſequias ad-[illegible]ortans, ſic canit:

Horrida pro mæſtis lanietur pluma capillis,
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.

[illegible]bi longitudo tubarum indicatur. La-[illegible]ores vero eas cæteris fuiſſe, haurire licet ex Galen. *lib. 3. De Sympt. cauſſ.* eo loci, ubi de flatibus loquitur, qui in ventre inferiore fieri ſolent, ubi alia inter ſcribit: Βομβώδεις δὲ εἰσὶν ἕτεροι τοῖς ἐξ εὐρυτάτων αὐλῶν ἐοικότες, ὁποίους ἔχουσιν οἱ τύμβαυλοι καλούμενοι, &c. Id eſt, *Porro ſunt alii bomboſi, bombis latiſſimarum tibiarum non abſimiles, quales habere ſolent ii, qui* τύμβαυλοι, *hoc eſt, ſiticines appellantur; quæ ob materiam ex qua conſtant, purum ſonum reddere non poſſunt, & viæ, quâ ſpiritus tranſit, latitudo ſonum efficit graviorem.* Quamvis enim Galenus de tibiis loquatur, tubas tamen, quibus Siticines utebantur, etiam latiores fuiſſe merito hinc inferri poteſt, quo nimirum graviorem, utpote lugubrem, ſonum incinere poſſent. Gravior enim ſonus lugubris habebatur. Statius lib. 6. Thebaid.

Cum ſignum luctus cornu grave mugit adunco
Tibia - - -

Quo faciunt, quæ Ariſtoteles lib. 5. de Generatione Animal. cap. 7. de graviori ſono lamentantium, qui tibias inflant, habet. Plura de tibiis, tubiſque lugubribus, ac modulis in funeribus adhiberi ſolitis, videſis apud Magium dicto loco. & J. Meurſium de Funere cap. 18.

6. *A cæterorum differens*] Vett. Edd. *qua canerent à cæterorum tubicinum proprietate differens.*

CAP. III.

Quam ob cauſam L. Accius Poëta in Pragmaticis ſicinniſtas nebuloſo nomine *eſſe dixerit.*

1 QUos *ſiciniſtas* vulgus dicit, qui rectiùs loquuti ſunt, *ſicinniſtas*, litterâ N. geminâ dixerunt. 2 *Sicinnium* enim genus veteris ſaltationis fuit. ſaltabundi autem canebant, quæ nunc ſtantes canunt. Poſuit hoc verbum L. Accius Poëta in Pragmaticis, appellarique *ſicinniſtas* ait *nebuloſo nomine*: credo propterea *nebuloſo*, quòd *ſicinnium* cur diceretur, ei obſcurum eſſet.

CAP.

Q*Vos ſiciniſtas*] Hoc caput in Vett. & vulgatis ante Stephani editionem, cum præcedenti cohærebat.

2. *Sicinnium enim genus veteris ſaltationis fuit*] Heſychius: Σίκιννις, ὄρχησίς τις σατυρικὴ Σατύρων, σύντονος, ἀπὸ τοῦ σείεσθαι καὶ κινεῖσθαι. Erat enim ſaltatio maxime motoria, geſticulationibus creberrimis & celerrimis conſtans; unde & Satyrorum propria haberetur. Nomen traxiſſe quidam volunt à Sicinno quodam barbaro, vel, ut alii, à Cretenſi. Ita Athenæus lib. I. Σαμουρικὴ (ὄρχησις) ἡ ἐλέγετο Σίκιννις. διὸ καὶ οἱ σάτυροι Συκιννισταί. ἧς εὑρετὴς Σίκιννός τις βάρβαρος. οἱ δὲ φασὶν, ὅτι Κρὴς ἦν ὁ Σίκιννος. *Saltatio Satyrica, quæ & Sicinnis dicitur, unde & ipſi Satyri, Sicinniſtæ appellati. Hujus inventor fuit Sicinnus quidam barbarus; vel; ut nonnulli volunt, Cretenſis fuit Sicinnus.* Clemens Alexandrinus Pædagog. lib. I. cap. 7. refert Sicinnum, qui ſaltationis genus invenit, liberorum Themiſtoclis pædagogum fuiſſe: Καὶ τῶν Θεμιστοκλέους παίδων ὁ παιδαγωγὸς Σίκιννος, οἰκέτης ῥάθυμος ἦν, ὀρχεῖσθαί φασιν αὐτὸν, καὶ σικιννίζειν εὑρηκέναι. *Et Themiſtoclis liberorum pædagogus Sicinnus, ignavus fuit famulus, eum dicunt ſaltaſſe, & ſaltationis genus, quod Sicinnis dicitur, inveniſſe.* Quamvis Lucianus περὶ ὀρχήσεως, à Satyris Bacchi miniſtris, ſaltationem Sicinnin inventam & nomen accepiſſe ſcribat: τριῶν γοῦν οὐσῶν τῶν γενικωτάτων ὀρχήσεων, Κόρδακος, καὶ Σικιννίδος, καὶ Ἐμμελείας, οἱ Διονύσου θεράποντες, ἀφ' αὑτῶν ἑκάστην ὠνόμασαν. Id eſt, *Cum tria ſint celeberrima ſaltationum genera, puta Cordax, Sicinnis, & Emmeleia, quibus Satyri Bacchi miniſtri inventis ſingulis à ſe nomen indiderunt.* Ab hoc ſaltationis genere *Sicinniſtæ* dicti, qui *ſicinnin*, ſive, ut Gellius ait, *ſicinnium*, ſaltarent, atq; in eo excellerent. Voſſius in Etymologico, *Sicinniſtas* vult eſſe mimos, qui vitam mortui repræſentarent, & *ſicinnium* ſaltarent; & Gellii verba ſubjicit; ex quibus tamen de vitæ mortui repræſentatione nihil haurias. Sic Jul. Cæſ. Scaliger lib. I. De Re Poëtica cap. 18. inquit, apud Gellium Sicinniſtarum nomen legi eorum, qui ad tumulos modos facerent, quos Galenus τυμβαύλους vocat. Sed Scaligerum decepit, quod hocce caput, cum præcedenti, ubi de *ſiticinibus* agitur, in vulgatis editionibus conjungi ſoleret.

Oi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. IV.

rtificum ſcenicorum ſtudium amoremque, inhoneſtum probroſumque eſſe: & ſuper ea re verba Ariſtotelis Philoſophi adſcripta.

Omœdos quiſpiam, & Tragœdos, & tibicines dives adoleſcens Tauri Philoſophi diſcipulus liberos homi-es in deliciis, atque in delectamentis habebat. id genus item artifices Græcè appellantur [1] οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τε-χνῖται. Eum adoleſcentem Taurus à ſodalitatibus, con-ctuque hominum ſcenicorum abducere volens, miſit verba hæc, ex Ariſtotelis libro exſcripta, qui [2] προβλή-ματα

Oἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται] I.e. *Liberi patris*, ſive *Bacchi artifices*. uo nomine Græci appellare ſolent enicos Artifices, & qui theatro opem darent, quos Latini Hiſtriones vont. Unde Plutarchus in Probl. Rom. uærit διὰ τί τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας ἱστρίωνας Ῥωμαῖοι καλοῦσιν; icuntur autem Διονυσιακοὶ τεχνῖται), ve *Bacchanales artifices*, quia Bacchaalibus in theatro populū oblectabant ιis τέχναις. Hinc Ariſtoteles Rheoric. lib. 3. cap. 2. ſcribit eos, quos phicrates nominabat Διονυσοκόλακας, ipſos ſe appellaſſe τεχνίτας. Unde uod eſt apud Diodorum Siculum l. 20. ὑπῆγον περιχειρισάμενος ἀγῶνα έγαν πανταχόθεν ἀθλητάς τε καὶ τεχνίας ἐπὶ μεγάλοις ἄθλοις καὶ μισθοῖς θροίζων. De ſcenicis artificibus acciiendum; quo modo etiam nonnunuam Latini ad horum exemplum ſimliciter hujuſmodi homines *artifices* ppellarunt. Ita Livius lib. 19. *Multi arfices ex Græciâ venerunt honoris ejus anſâ, athletarum quoque certamen tunc rimo Romanis ſpectaculo fuit.* Et ſic quoque Gellius *artifices* hoc genus hominum dixit.

2. Προβλήματα ἐγκύκλια] Id eſt, *Quæſtiones Miſcellaneæ*, ſive, *quæſtiones ad orbem ſcientiarum omne genus pertinentes*. Quaſi hæc Problemata ἐγκύκλια inſcripta, eo quod in iis diſputetur de rebus ad ἐγκύκλιον παιδείαν ſpectantibus. Quamvis non minus recte προβλήματα ἐγκύκλια, Latine dici poſſent, *Quæſtiones Communes, Vulgatæ, Populares*, ſive, *Quotidianæ, obviæ, & in communi hominum vitâ uſitatæ*. Nam & hujuſmodi ἐγκύκλια Græcis dicuntur. Heſychius: Ἐγκύκλια, τὰ ἐγκυκλούμενα τῷ βίῳ, καὶ συνήθη. Sic Suidas ἐγκύκλιον interpretatur ἁπανταχοῦ καθολικόν. Unde & apud Dionyſium Halicarnaſſ. libr. decimo. ἐγκύκλιον γὰρ δὴ τοῦτο καὶ ἐν ἔθει ἦν ἤδη τῇ πόλει, πολεμουμένῃ μὲν ὁμονοεῖν, εἰρήνην δὲ ἀγούσῃ στασιάζειν. Id eſt, *Vſitatum enim & in more poſitum erat in urbe, ut in bello concors, in pace vero diſcors eſſet*. Ita cum Ariſtoteles Meteorolog. lib. 1. cap. 1. acturum ſe dicit περὶ κεραυνῶν, πρηστήρων, καὶ τυφώνων

ματα ἐγκύκλια inſcriptus eſt. juſſitque, ut ea quotidie lectitaret: [3] Διὰ τί οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πονηροί εἰσιν; ἢ ὅτι ἥκιστα λόγου καὶ φιλοσοφίας κοινωνοῦσι; διὰ τὸ περὶ τὰς ἀναγκαίας τέχνας αὐτῶν τὸ πολὺ μέρος τοῦ βίου εἶναι. καὶ ὅτι ἐν ἀκρασίαις τὸν πολὺν χρόνον εἰσίν, ὅτε δὲ ἐν ἀπορίαις. ἀμφότερα δὲ φαυλότητος παρασκευαστικά.

Cap.

φώνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων. Et Oeconomic. lib. I. τῆς πολιτικῆς πρόσοδος ἀπὸ ἐμπορίων καὶ δι᾽ ἀγωγίων, εἶτα ἀπὸ τῶν ἐγκυκλίων. utroque loco τῶν ἐγκυκλίων nomine *res obvias, & quotidie occurentes* deſignat. Hinc etiam τὰ ἐγκύκλια καὶ τὰ καθ᾽ ἡμέραν γινόμενα conjungit, & prius per poſterius tantum non interpretatur Iſocrates in Oratione ad Nicoclem, οὐ μόνοι δ᾽ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς καθ᾽ ἡμέραν γινομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασιν. Sunt igitur τὰ Ἐγκύκλια, res quotidianæ, & quæ ſæpius occurrere ſolent. Eodem itaque modo & προβλήματα ἐγκύκλια dicta & inſcripta, utpote in quibus de omnis generis rebus obviis, vulgatis atque in quotidiana vita uſitatis & occurrentibus quæſtiones pertractentur. Laërtius in Vità Ariſtotelis inter opera ejus etiam προβλημάτων ἐγκυκλίων libros quoſdam nominat. In Problematis, quæ hodie Ariſtotelis nomine circumferuntur, exſtat etiam iſtud, quod Gellius hic adducit, & reperitur Sect. xxx. Problem. x. unde quidam putant hæc eadem eſſe, quæ Diogenes Laërtius Encycliorum nomine recenſuit. Sed & quædam in eis reperiuntur, quæ Gellius noſter lib. 19. tanquam ex Problematis Phyſicis adducit; quanquam etiam eodem libro aliqua referat, quæ neutiquam in hodiernis exſtant, ut ibidem monuimus. Unde veroſimile eſt, Opus, quod hodie habemus, cum in eo non ſolum Phyſica & Medica, ſed & Ethica, & Politica, & Mathematica Problemata occurrant, ex variis Ariſtotelis Problematum libris, tam eorum, quæ olim φυσικῶν, quam quæ ἐγκυκλίων nomine inſcriberentur, eſſe compoſitum atque collectum; quamvis etiam negari non poſſit, plurimis iſtud locis interpolatum & mutilum eſſe, propter ea, quæ ab antiquis recenſentur quidem, in noſtro vero nuſquam comparent.

3. Διὰ τί οἱ Διονυσιακοὶ, &c.] Id eſt, *Cur Bacchanales artifices, ut plurimum improbis eſſe moribus conſueverunt? An quia ſtudio ſapientiæ minime ſeſe dedunt? propterea quod in artibus neceſſariis magnam partem vitæ ſuæ impendunt, vitamque plurimum ducunt incontinentem; partim etiam cum inopiâ; quod quidem utrumque vitia producit.*

Ἐξωτε-

CAP. V.

…empla epiſtolarum Alexandri regis & Ariſtotelis Philoſophi, ita uti ſunt edita: eaque in linguam Latinam verſa.

COmmentationum ſuarum, artiumque, quas diſcipulis tradebat Ariſtoteles Philoſophus, regis Alexandri …giſter, duas ſpecies habuiſſe dicitur. alia erant, quæ …minabat [1] ἐξωτερικά; alia, quæ appellabat, [2] ἀκροατικά. [3] …ξωτερικὰ dicebantur, quæ ad rhetoricas meditationes, facul-

… [1] ἐξωτερικά] *Extraria; Externa.* De … Ἐξωτερικοῖς autem & Ἀκροατικ…ς Ariſtotelis multis agit ὁ πάνυ …maſius Comment. in Epictetum & …mplicium p. 228. & ſeqq. qui omni… videndus. Nos enim veſtigiis ejus …ſtentes breviter tantum hîc quædam …jungemus.

… Ἀκροατικὰ] Nomen hæc acce…re ἀπὸ τῶν ἀκροατῶν, id eſt, *à diſci…pulis*, qui ſoli ad ἀκροατικοὺς λόγους …miſſi, & proprie ἀκροαταὶ dicti. …das: Ἀκροατὴς, ὁ μαθητής. Hinc …κροατικοὶ λόγοι dicti; quo nomine …ponebantur τοῖς ἐξωτερικοῖς λό…γοις; ad quos non diſcipuli ſolum, ſed …libet è populo admittebantur, qui …ωτερικοὶ, ſive extranei dicti, hoc eſt, …nes qui ab Ariſtotelis diſciplinâ eſ…ant alieni, neque ſeſe in ejus diſcipli…m dederant, quemadmodum ἀκροα…ταὶ, diſcipuli, qui ejus familiares, ac …aſi domeſtici, & οἰκειακοὶ habeban…; eoque nomine τοῖς ἐξωτερικοῖς …poſiti. Quæ vera eſt diſtinctio *Exo…ricarum* & *Acroaticarum* auditionum, …diatribarum, ut omnium optime no… Salmaſius, quod hæ ad ἀκροατικοὺς … diſcipulos ſuos ab Ariſtotele tan…m haberentur; illæ ad Exotericos & …raneos, extorreſque diſciplinæ ipſius; quos in hujuſmodi diſceptationibus, *Exotericis* inde appellatis, intereſſe volebat.

3 Ἐξωτερικὰ *dicebantur, quæ ad rhetoricas meditationes, &c.*] Non perſonarum ſola ratione, ut modo diximus, differebant Exotericæ diſceptationes ab Acroaticis, quod hæ diſcipulis ſolis, illæ etiam extraneis haberentur; ſed etiam materiæ, & rerum differentiâ, quæ in illis diverſæ tractabantur, ut hic Gellius ex Andronico notavit, quod in Exotericis de iis, quæ ad Rhetoricam, Ethicam, & Politicam ſpectabant, in Acroaticis autem de Dialecticis, Phyſicis, & Metaphyſicis Ariſtoteles diſſerere ſoleret. in quâ ſententiâ etiam eſt Plutarchus in Alexandro. Cicero autem lib. 5. de Finib. ut & Alexander, & Euſtratius, aliique Ariſtotelicæ Philoſophiæ interpretes, differentiam hanc non ex rerum, quæ diſputentur, varietate, ſed ex ipſa tractationis diſſimilitudine trahunt. Nam de iiſdem rebus bis ab Ariſtotele diſputatum fuiſſe ſignificant; in Acroaticis quidem ſubtilius, atque ad limandam veritatem aptius, ut qui cum juſtis & germanis diſcipulis, & quorum ingenium perſpectum habebat, ageret; in Exotericis autem probabilius, atque ad efficiendam opinionem accommodatius, utpote cui res eſſet cum quibuſcunque extraneis, quos ſine delectu admittebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

facultatem argutiarum, civiliumque rerum notitiam conducebant. Ἀκροατικὰ autem vocabantur, in quibus Philoſophia remotior ſubtiliorque agitabatur; quæque ad naturæ contemplationes, diſceptationeſve dialecticas pertinebant. huic diſciplinæ, quam dixi ἀκροατικὴν, tempus exercendæ dabat in Lycio matutinum: 4 nec ad eam quemquam temerè admittebat; niſi quorum antè ingenium, & eruditionis elementa, atque in diſcendo ſtudium, laboremque exploraſſet. illas verò ἐξωτερικὰς auditiones, exercitiumque dicendi eodem in loco veſperi faciebat; eaſque vulgò juvenibus ſine delectu præbebat; atque eum [5] δειλινὸν περίπατον appellabat, illum alterum ſuprà [6] ἑωθινόν. utroque enim tempore ambulans diſſerebat: libroſque ſuos, earum omnium rerum commentarios, ſeorſum diviſit; ut alii Exoterici dicerentur, partim Acroatici. Acroaticos quum in vulgus ab eo editos rex Alexander cognoviſſet: atque ea tempeſtate armis exercitam omnem prope Aſiam teneret: regemque ipſum Darium prœliis & victoriis urgeret: in illis tamen tantis negotiis litteras ad Ariſtotelem miſit, non eum rectè feciſſe, quod diſciplinas ἀκροατικὰς, quibus ab eo ipſe eruditus foret, libris foras editis invulgâſſet. *Nam quâ*, inquit, *aliâ re præſtare cæteris poterimus, ſi ea, quæ ex te accepimus, omnium prorſus fient communia? quippe ego doctrinâ anteire malim, quam copiis, atque opulentiis.* Reſcripſit ei Ariſtoteles ad hanc ſententiam: *Acroaticos libros, quos editos quereris, & non proinde ut arcana abſconditos,* 7 *neque editos ſcito eſſe, neque non editos. quoniam his*

4. *Nec ad eam quemquam temere admittebat*] Ita Vett. Edd. & optimus quoque Codex, ut monuit Salmaſius; pro quo male in Stephanicâ Ed. aliiſque recentioribus eſt, *nec ad eam quemquam temere mittebat.*

5. Δειλινὸν περίπατον] *Pomeridianam deambulationem.*

6. Ἑωθινὸν] *Matutinum.* ſc. deambulationem.

7. *Neque editos ſcito eſſe, neque non editos. quoniam his ſolis, qui nos audiunt, cognobiles erunt*] Ex his quidem Ariſtotelis ad Alexandrum M. verbis apparet, Acroaticos libros à ſe vulgatos, brevius obſcuriuſque conſcriptos fuiſſe,

ſolis, qui nos audiunt, cognobiles erunt. Exempla utrarum-
e litterarum, ſumta ex [8] Andronici Philoſophi libro ſub-
di. amavi autem prorſus in utriuſque epiſtolâ brevitatis
gantiſſimæ filum tenuiſſimum.

Ἀλέξανδρος Ἀριστοτέλει εὖ πράττειν.

[9] Οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας, ἐκδοὺς τοὺς ἀκροατικοὺς τῶν λόγων.

quam ut quiſquam, qui ad auditio-
; Acroaticas non admiſſus eſſet, ma-
um poſſet ex iis capere emolumen-
m, vel in iis perlegendis mentem
tentiamque Ariſtotelis perſcrutari,
quæ myſteria in iis laterent, ob ſtili
nirum & argumenti obſcuritatem,
ere. Non tamen inde ſequitur, quod
maſio quidem videtur, nempe Ari-
telem etiam in Acroaticis diatribis,
ando apud interioris admiſſionis diſ-
ulos diſceptaret, conſueviſſe res,
as tractabat, brevius obſcuriuſque in-
uare, quia ſcilicet agebat cum intel-
entibus, & qui jam plurimum pro-
overant in diſcendi ſtudio; ita ut
aſi apud peritos ſingula potius ſigna-
, quam latius, uberiuſque explicaret;
us atque facere ſoleret in Exotericis,
quibus, ut artes tractabat magis ad
pularem uſum accommodatas; ita ad
pularem quoque captum omnia ple-
us planiuſque diſceptare, fuſiori am-
u declarare, verbiſque circumvehi ſo-
us. Sed & Ariſtotelem in Acroaticis
ditionibus apud diſcipulos ſuos, res,
quibus diſſereret, non obſcure &
eviter inſinuando potius quam decla-
ndo, verum admodum diſtincte, &
re, atque prout earum natura & dif-
ultas requireret, ſatis prolixe, & per-
cue, quamvis etiam ſubtiliſſime, per-
ctaſſe, nemo facile in dubium voca-
poteſt. Quorſum enim Ariſtoteles,
ud intimos ſuos, & diſcipulos, quos
rticipes doctrinæ ſuæ reddere vole-
t, ſenſus ſuos involviſſet? Et contra-
am plane ex hâc epiſtolâ Ariſtotelis
ſponſoriâ ad Alexandrum liquet.
onquerenti enim Alexandro quodam ejus diſcipulo, & auditori, quod Acroaticas diſciplinas, quibus ab ipſo eruditus eſſet, libris editis evulgaſſet, atque ita quaſi cuivis è populo palàm feciſſet, reſpondet Ariſtoteles, Libros Acroaticos à ſe vulgatos, his ſolis cognobiles futuros, qui ipſum in privatis auditionibus Acroaticis audiſſent: quia adeò obſcurè conſcripti eſſent, ut non facile aliquis, niſi qui ipſum de iiſdem rebus clarius & uberius diſſerentem audiviſſet, mentem & ſententiam eorum percipere poſſet. Libri itaque & commentarii Acroatici in vulgus editi ab Ariſtotele breviter & conciſe, atque adeò ſatis obſcure conſignati erant: Diſſertationes vero Acroaticæ coram auditoribus ſuis ſatis perſpicue & clare ab eo habitæ.

8. *Andronici*] Floruit Andronicus cognomento Rhodius, juxta Ammonium circa Olympiad. CLXXX. & fuit undecimus Peripateticorum in ſcholâ Athenienſi. Inter alia ſcripſit in Categorias Ariſtotelis; item Indicem librorum ab Ariſtotele & Theophraſto conſcriptorum, ut teſtis eſt Porphyrius in Vitâ Plotini, & Plutarchus in Sullâ, ubi & refert Andronicum libros Ariſtotelis & Theophraſti à Tyrannione emendatos deſcripſiſſe, &, cum antea paucis noti eſſent, in vulgus edidiſſe. A quibuſdam habetur Auctor Paraphraſeos in Libros ad Nicomachum ab Heinſio primum editæ: ſed perperam, cum plurima contrarium ſuadeant.

9. Οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας, &c.] Hanc Alexandri Regis ad Ariſtotelem epiſtolam refert & Plutarchus in Vita Alexandri.

L. Sul-

γων. τίνι γὰρ ἔτι διοίσομεν ἡμεῖς τῶν ἄλλων, εἰ καθ' οὓς ἐπαιδεύθημεν λόγους, οὗτοι πάντων ἔσονται κοινοί; ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ἄριστα ἐμπειρίαις, ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν. ἔρρωσο.

Ἀριστοτέλης βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ εὖ πράττειν.

Ἔγραψάς μοι περὶ τῶν ἀκροατικῶν λόγων, οἰόμενος δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀπορρήτοις. ἴσθι οὖν αὐτοὺς καὶ ἐκδεδομένους, καὶ μὴ ἐκδεδομένους. ξυνετοὶ γάρ εἰσι μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀκούσασιν. ἔρρωσο.

Hoc ego verbum, ξυνετοὶ γάρ εἰσιν, quærens uno itidem verbo dicere, aliud non reperi, quàm quod eſt ſcriptum à M. Catone in VI. origine. *Itaque ego*, inquit, *cognobiliorem cognitionem eſſe arbitror.*

CAP. VI.

Quæſitum atque tractatum, utrum ſit rectius dicere, habeo curam veſtri, *an* veſtrûm?

PErcontabar Apollinarem Sulpicium, quum eum Romæ adoleſcentulus ſectarer, quâ ratione diceretur, *habeo curam veſtri*, aut *miſereor veſtri*? & iſte caſus, *veſtri*, eo in loco, quem videretur habere caſum rectum? Is hîc mihi ita reſpondit: Quæris, inquit, ex me, quod mihi quoque eſt jamdiu in perpetuâ quæſtione. videtur enim non *veſtri* oportere dici, ſed *veſtrûm*: ſicut Græci loquuntur, ἐπιμελοῦμαι ὑμῶν, καὶ κήδομαι ὑμῶν. quo in loco ὑμῶν aptiùs *veſtrûm* dicitur, quàm *veſtri*, & habet caſum nominandi *vos*: quem tu rectum appellaſti. Invenio tamen, inquit, non paucis in locis, *noſtri*, atque *veſtri* dictum, non *noſtrûm*, aut *veſtrûm*. 1 L. Sulla rerum geſtarum libro ſecundo: *Quæſo ſi fieri*

L. *Sulla*] Librorum L. Sullæ Rerum geſtarum meminit Gellius quoque ſupra lib. 1. cap. 12. ubi vide notata pag. 61.

2. *In*

fie poteſt, ut etiam nunc noſtri vobis in mentem veniat: noſque *ms dignos creditis, quibus civibus, quàm hoſtibus utamini;* *q ue pro vobis potius, quàm contra vos pugnemus: neque noſtro,* *e majorum noſtrorum merito nobis id continget.* Terentius Phormione:

Ita plerique ingenio ſumus omnes. noſtri noſmet pœnitet.

ranius in Togatâ:

Neſcio qui noſtri miſeritus tandem deus.

Laberius in Necyomantiâ:

Dum diutius detinetur, noſtri oblitus eſt.

bium porrò, inquit, non eſt, quin eodem hæc omnia dicantur; *noſtri oblitus eſt*, *noſtri miſeritus eſt*; quo dir, *mei pœnitet*, *mei miſeritus eſt*, *mei oblitus eſt*. *mei* autem us interrogandi eſt, quem genitivum Grammatici vot, & ab eo declinatur, quod eſt, *ego*; hujus deinde pluraum eſt, *nos*. *tui* æquè declinatur ab eo, quod eſt, *tu*; hu- itidem plurativum eſt, *vos*. ſic namque Plautus declina- 4 in Pſeudolo in hiſce verſibus:

Si ex te tacente fieri poſſem certior,
Here, quæ miſeriæ te tam miſerè macerent:
Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens,
Mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi.

enim Plautus, hoc in loco, non ab eo dixit, quod eſt, *us*; ſed ab eo, quod eſt, *ego*. itaque ſi dicere velis, *patrem i*, pro, *patrem meum*, quo Græci modo τὸν πατέρα μου cunt, inuſitatè quidem, ſed rectè profecto, eâque ratio- dices, quâ Plautus dixit, *labori mei*, pro, *labori meo*. hæc em ipſa ratio eſt in numero plurativo; qua Gracchus, *ſereri veſtrûm*, & quâ M. Cicero, *contentio veſtrûm*, &, *contione noſtrûm* dixit; quaque item ratione Quadrigarius Annali undeviceſimo verba hæc poſuit: *C. Mari, ecquante noſtrûm, & reip. miſerebitur?* cur igitur Terentius, *pœnitet*

. *In Phormione*] Exſt. Act. 1. Sc. 3. . 20.

3. *Afranius*] Vide Notas ſupra p. 521.
4. *In Pſeudolo*] Exſt. in ipſo initio.

5. *Muſtel-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

nitet noſtri, & non, *noſtrûm*, & Afranius, *noſtri miſeritus eſt*, non, *noſtrûm*? Nihil hercle, inquit, mihi de iſtâ re in mentem venit; niſi auctoritas quædam vetuſtatis non nimis anxiè, neque ſuperſtitioſè loquentis. nam ſicuti multifariam ſcriptum eſt, *veſtrorum*, pro, *veſtrûm*; ut in Plauti
5 Muſtellariâ in hoc verſu:

Verum illud eſſe maxima pars veſtrorum intellegit.

quum vellet, *maxima pars* dicere *veſtrûm*: ita nonnumquam *veſtri* quoque dictum eſt *veſtrûm*. ſed proculdubio qui rectiſſimè loqui volet, *veſtrûm* potius dixerit, quàm *veſtri*. & iccirco importuniſſimè, inquit, fecerunt, qui in pleriſque Salluſtii exemplaribus ſcripturam iſtam ſinceriſſimam corruperunt. nam, quum ita in Catilina ſcriptum eſſet: *Sæpe majores veſtrûm miſeriti plebis Romanæ*: *veſtrûm* obleverunt, & *veſtri* ſuperſcripſerunt. ex quo in plures libros mendæ iſtius indoles manavit. Hæc memini mihi Apollinarem dicere: eaque tunc ipſa, ita ut dicta fuerant, notavi.

5. *Muſtellaria*] Exſt. Act. 1. Sc. 3. ✠ſ. 123.

Cap. VII.

Quàm diverſæ Græcorum ſententiæ ſuper numero Niobæ filiorum.

Mira & prope adeò ridicula diverſitas fabulæ apud Græcos Poëtas deprehenditur ſuper numero Niobæ filiorum. nam Homerus pueros, puellaſque ejus bis ſenos dicit fuiſſe, Euripides & Pindarus [1] bis ſeptenos, Sappho bis novenos, Bacchylides & Pindarus bis denos. quidam alii ſcriptores tres fuiſſe ſolos dixerunt.

Cap.

Bis ſeptenos] Totidem & recenſet Hyginus Fab. xi. hiſce nominibus: Letta, Tantalus, Iſmenus, Eupinus, Phædimus, Sipulus, Chiade, Chloris, Aſtygratia, Sibœ, Sictothius, Eudoxa, Archenor, Ogigia.

Συμπί-

CAP. VIII.

iis quæ habere [1] συμπάθειαν videntur cum luna augeſcente ac ſeneſcente.

ANnianus Poëta in fundo ſuo, quem in agro Faliſco poſſidebat, agitare erat ſolitus vindemiam hilarè, at- ... e amœniter; ad eos dies me, & quoſdam item alios fa- ... iliaris vocavit. ibi tum cœnantibus nobis, magnus o- ... ſtrearum numerus Româ miſſus eſt. quæ quum appoſitæ ... ſſent: & multæ quidem, ſed inuberes macræque eſſent: ... una, inquit Annianus, nunc videlicet ſeneſcit: eâ re ... ſtrea quoque, ſicuti quædam alia, tenuis, exſuctaque eſt. ... um quæreremus, quæ alia item ſeneſcente Lunâ tabeſce- ... nt? Nonne Lucilium, inquit, noſtrum meminiſtis di- ... ere?

Luna

... υμπάθειαν] *Concentum atque con- ſenſum* vertit Cicero lib. 6. de Di- ... nat.

2. *Luna &c. nunc ſeneſcit, eâ re oſtrea ... oque &c. tenuis, exſuctaque eſt*] Al. ... *nia exſuccaque ſunt.* Communis & ... ivis è vulgò etiam nota hæc opinio, ... nâ creſcente oſtrearum, conchilio- ... mque & concharum omnium corpo- ... augeri, eâ vero decreſcente, rurſus ... inui; quam etiam quotidiana expe- ... entia confirmare videtur. Cauſa ta- ... en ejus rei, & quare circa Plenilu- ... um magis, quam circa Novilunium, ... ſtreæ, ceteraque teſtacea grandius in- ... ementum capiant, pauciſſimis, imo ... emini potius adhuc perſpecta. Qui ... topius ſibi ad eam accedere videntur, ... uſam referunt in Lunæ humiditatem: ... uâ radiis Solis in Plenilunio percuſ- ... , lucem inde in Terram advenientem ... olunt eſſe calidum quid humido com- ... iſtum: atque adeo prolificum, nu- ... iendoque idoneum. cujuſmodi nihil ... Novilunio contingere poſſit. Ab hac tamen communi opinione ſecedit Doctiſſimus Iſ. Voſſius libr. de Motu Marium & Ventor. cap. 16. & putat non eſſe Lunam, aut ejus effectum, qui tumorem & pinguedinem oſtreis cæteriſque teſtaceis conciliet, ſed ejus rei cauſam refert in ipſum maris æſtum: quia in multis Indiæ locis, uti ad Cambajam, Bengalam, Javam inſulam, & alibi, ut referunt quam plurimi teſtes oculati, in Novilunio & Plenilunio inania ſunt pleraque teſtacea, eadem vero plena ſint in quadraturis. Iſtud autem inde fieri vult, quod in prædictis oris nullus compareat æſtus, quando Luna eſt vel plena vel nova, ſed demum quatuor aut quinque diebus ſerius, prout tardius citiuſve ad ea loca accedit Oceanus. Unde etiam in ſinu Cambaienſi & Peguano in Lunæ quadraturis maxime maria tumere, eademque ſubſidere Lunâ vel novâ vel plenâ. Ex hiſce apparere, non Lunæ adſpectu, ſed adventu æſtus ſaginari oſtrea, ait Vir Doctiſſimus. Cujus opinionem ob ſpecioſam,

quâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

3 Luna alit oſtrea, & implet 4 echinos, 5 muribus fibras,
Et pecui addit.

eadem autem ipſa, quæ creſcente Lunâ gliſcunt, deficiente contrà Lunâ deſiunt. 6 ælurorum quoque oculi ad eaſdem vices

quâ non caret, veriſimilitudinem, hoc loco quoque referre operæ pretium duxi.

3. *Luna alit oſtrea*] Sic Horatius lib. 2. Sat. 6.

Lubrica naſcentes implent conchylia
Lunæ.

Et Cicero lib. 2. de Divinat. ait *Oſtreiſque & conchyliis omnibus contingere, ut cum Luna creſcant pariter, pariterque decreſcant.* Unde D. Auguſtinus lib. 5. de Civit. Dei, cap. 6. *Sicut in ſolaribus acceſſibus*, inquit, *& deceſſibus videmus etiam ipſius anni tempora variari, & Lunaribus incrementis atque decrementis augeri, minuique quædam genera rerum: ſicut echinos, & conchas, & mirabiles Oceani æſtus.*

4. *Echinos*] Marinos nempe, qui è teſtaceorum genere ſunt, & ſpinis undique obſiti. De illis ita Plinius lib. 9. Hiſtor. Natur. cap. 31. *Ex eodem genere*, (cancrorum ſcilicet) *ſunt echini, quibus ſpinæ pro pedibus. Ingredi eſt his in orbem volvi: itaque detritis ſæpe aculeis inveniuntur.* & circa initium capitis dixerat: *Omnia ejus generis hyeme læduntur, autumno & vere pingueſcunt, & plenilunio magis, quia nocte ſidus tepido fulgore mitificat.* Marini echini meminit quoque Martialis lib. 13. Epig. 86.

Ille licet digitos teſtudine pungat acutâ,
Cortice depoſito mollis echinus erit.

De echino marino videndus Rondeletius de Piſcib. lib. 18. c. 29. & ſeqq.

5. *Muribus fibras*] Idem de muribus non uno loco teſtatur Plinius ut lib. 2. Hiſtor. Natur. cap. 41. *Iam quidem*, inquit, *lunari poteſtate oſtrearum, conchyliorum & concharum omnium corpora augeri, ac rurſus minui. Quin & ſoricum fibras reſpondere numero Lunæ exquiſivere diligentiores.* Et lib. 11. cap. 37. *Murium jecuſculis fibræ ad numerum Lunæ in menſe congruere dicuntur, totidemque inveniri, quotum lumen ejus ſit.* Item lib. 29. cap. 4. *Adverſus ſerpentium ictus efficacia habentur, fimum pecudis recens in vino decoctum, illitumque: mures diſſecti & impoſiti; quorum natura non eſt ſpernenda, præcipue in aſcenſu ſiderum, ut diximus, cum lumine Lunæ fibrarum numero creſcente ac decreſcente.* Plutarchus tamen Sympoſ. lib. 4. quæſt. 5. non de quovis mure id ſcribit, ſed tantum de Mygale, id eſt, Aranco mure: Verba ejus: Τὴν γὰρ μυγαλῆν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων τυφλὴν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· τίκτεσθαι δὲ αὐτὴν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ νουμηνίας οὔσης· ἔτι δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης. Id eſt, *Nam murem araneum divinos recepiſſe honores ajunt apud Ægyptios propter cæcitatem: quod tenebras luce antiquiores ii arbitrentur: eamque è muribus naſci quinta ætate in novilunio, atque jecur ejus diminui lumine Lunæ deficiente.*

6. *Ælurorum quoque oculi, &c.*] Deſcripſit haud dubie Gellius ex Plutarchi Commentario de Iſide & Oſiride, unde & ſequentia deſumpſit; Inquirens enim ibi Plutarchus, quare Ægyptii felem humanâ facie in vertice ſiſtri repræſentent, ait Ægyptios per felem Lunam deſignare, & poſt fabuloſam hujus rei rationem allatam, addit: Τοῦτο μὲν οὖν ἴσως μυθωδέστερον. αἱ δὲ ἐν τοῖς ὄμμασιν αὐτοῦ κόραι πληροῦσθαι μὲν καὶ πλατύνεσθαι δοκοῦσιν ἐν πανσελήνῳ, λεπτύνεσθαι δὲ καὶ μαραυγεῖν ἐν ταῖς μειώσεσι τοῦ ἄστρου. τὸ δὲ ἀνθρω-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ces lunæ aut ampliores fiunt, aut minores. id etiam, in-
uit, multo mirandum eſt magis, quod 7 apud Plutarchum
Iſin & Oſiridem Commentario legi; Cæpe tum revire-
it, & congerminat decedente lunâ, contrà autem inare-
it adoleſcente. eam cauſam eſſe dicunt ſacerdotes Ægy-
ii, cur Peluſiotæ cæpe non edunt: quia ſolum olerum
nnium contra 8 lunæ aucta, atque damna, vices minuen-
, & augendi habeat contrarias.

θρωμόρφῳ τῆς αἰλούρου τὸ νοερὸν καὶ
γικὸν ἐμφαίνεται τῶν περὶ τὴν σελή-
ν μεταβολῶν. Id eſt, *Verum hoc for-
ſe fabulæ ſimilius; ſed felis oculorum
pillæ impleri, dilatarique videntur ſub
nilunium, & Lunæ lumine decreſcente
enuari atque langueſcere. Humana au-
n felis facie innuitur Lunæ mutationes
ente atque ratione gubernari.*

7. *Apud Plutarchum in Iſin & Oſi-
dem Commentario*] Ita omnino hoc lo-
reſcribendum optime monuit Lam-
cius, pro quo corruptiſſime vulgò le-
batur, *apud Plutarchum in IIII. in He-
dum Commentario.* Verba enim ipſa
utarchi quæ Gellius citat, hæc ſunt:
ἱ δὲ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται καὶ δυσχε-
κίνουσι καὶ τὸ κρόμμυον διαφυ-
λάττοντες, ὅτι τῆς σελήνης φθινούσης
όνον, εὐτροφεῖν τοῦτο καὶ τεθηλέναι
πέφυκεν. Id eſt, *Sed ſacerdotes aver-
ſantur cæpam & cavent, quia ſola hæc
planta Lunâ decreſcente vigere & auge-
ſcere ſolet.*

8. *Lunæ aucta, atque damna*] Id eſt
incrementa, & decrementa. Sic Sene-
ca ad Marciam cap. 18. Lunam dicit
eſſe *acceßionibus damniſque mirabilem.*
Et Manilius Aſtron. lib. 2.

*Et cum damna tuas imitantur Delia
vires.*

Claudianus in Panegyr. Honorii:

- - Oceani lunaribus æmula damnis.

Julius Firmicus in Præfat. l. 1. Aſtron.
*Quid Lunæ velox motus, aßiduaque lu-
minis vel augmenta in corporibus noſtris,
& deficientis luminis damna ſentimus.*
Et ſic Sidonius Apollinaris Carm. xv.

*- - Quid menſtrua lunæ
Incrementa parent, totidem cur damna
ſequantur.*

CAP. IX.

Qualibus verbis delectari ſolitus ſit Antonius Iulianus poſitis in Mimiambis, quos Cn. Mattius ſcripſit.

DElectari, mulcerique aures ſuas dicebat Antonius Julianus figmentis verborum novis 1 C. Mattii, hominis eruditi: qualia hæc quoque eſſent, quæ ſcripta ab eo in Mimiambis memorabat:

Sinu-

1. *Cn. Mattii*] Vide Notas ſupra pag. 373. & pag. 844.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Sinuque amicam [2] *reficere frigidam caldo:*
[3] *Columbatimque labra conſerens labris.*

item id quoque jucundè lepidéque fictum dictitabat:

Iam tonſiles [4] *tapetes ebrii* [5] *fuco,*
Quos [6] *concha purpura imbuens* [7] *venenavit.*

item

2. *Reficere*] Metri cauſâ pro *reficere*, Voſſius mavult, *reficit*.

3. *Columbatimque*] Ne in ſecundâ ſede ſit ſpondæus, forte melius leges, *Columbulatimque*, vel, *Columbiatimque*, quod idem ſignificabit, ſcilicet, *more columbarum*. Quem & innuit Martialis lib. 12. Epigr. 66.

Amplexa collum baſioque tam longo
Blandita, quam ſunt nuptiæ columbarum.

Unde etiam Mecænas: *Si quis fœminæ cirro criſpatæ labris columbatur.* Oſculum columbæ vocat Martialis lib. 1. Epigr. 110.

Iſſa eſt purior oſculo columbæ.

Cujuſmodi fiebat linguarum colliſione. De quo Appuleius Mileſ. lib. 6. *Accepturus ab ipſa Venere ſeptem ſuavia, & unum blandientis linguæ adpulſu longe mellitum.* Et lib. 2. *Arctius eam complexus cæpi ſuaviari, jam patentis oris inhalatu cinnameo & occurſantis linguæ illiſu nectareo prona libidine allubeſcente.* Quod Tibullus dixit, (*da linguis*

Et dare anhelanti pugnantibus humi-
Oſcula - - -

4. *Tapetes ebrii fuco*] Tapetes dicuntur ebrii fuco, qui multum coloris potavere. Hoc enim verbo utuntur Auctores nonnunquam, quando iis ſermo de lanis colore quodam infectis & tinctis. Plinius de purpurâ tingendâ: *Quinis lana potat horis, rurſuſque mergitur carminata, donec omnem ebibat ſaniem.* Et ſic Poëta:

Vellera quæ Tyrios epotavêre cruores.

Hinc Solinus cap. 23. ut optime Salmaſius reſtituit; *Fucant vellera, ut ad ruborem merum epotent cocci venenum.*

5. *Fuco*] I.e. colore rutilante. Quamvis enim *fucus* generatim Latinis capiatur pro quavis tinctura, unde in Gloſſis Philoxeni: *Fucus*, χρῶμα. proprie tamen dicitur de colore rubeo, & quadantenus puniceo, quem tingit *fucus marinus*. Hunc Servius denotat, cum ait, *Fucus, herbæ genus, quâ veſtes tinguntur.* Et Acro in Sat. 2. lib. 2. ubi ſcribit, fucum eſſe genus herbæ marinæ, unde lana inficitur, & ſubjicit illud Horatii ex Od. v. lib. 3.

- - Neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco.

Græcis φῦκος dicitur. Gloſſæ Cyrilli: φῦκος, *alga, fucus*. Et ita Plinius l. 25. c. 10. *Phycos thalaſſium, id eſt, fucus marinus.* Et l. 1. in Indice hujus loci: *Phycos 3. genera, quod fucus marinus.* Idem tamen Plinius lib. 13. cap. 25. negat Latinam linguam habere nomen, quo Græcum φῦκος exprimat. *Non habet*, inquit, *lingua alia nomen, quod Græci vocant phycos, quoniam alga herbarum magis vocabulum intelligitur, hic autem eſt frutex.* Sed *fucus* tamen recte Latine dici poteſt, ut & fecit Plinius in locis modo adductis; & errat ipſe, cum dicit φῦκος eſſe fruticem; Nam φῦκος marinum, prorſus herba eſt, & maxime quidem humilis, utpote quæ caule careat ſolis foliis capillaceis & lanuginis inſtar ſubrectis naſcentibus, ut bene notat Salmaſius ad Solinum. Sed & *fucus* Latinorum eundem uſum olim præſtitit, atque φῦκος. Eo enim mulieres utebantur ad ruborem ori conciliandum, ut teſtis eſt Lucianus in Amorib. ubi de mulieribus inquit: τὰς ἀναισχύντους παρειὰς ἐρυθραίνουσιν ἐπιχρίστοις φύκεσιν. *Impudentes genas illitis fucis rubefaciunt.* De *fuco* autem

Lati-

...em illud :

Dein coquenti vaſa cuncta dejectat :
Nequamve 8 *ſcitamenta* 9 *pipulo poſcit.*

CAP.

...tinorum idem arguit illud Cicero-...s lib. 3. De Oratore : *His tribus fi-...ris inſidere quidam venuſtatis, non fuco ...itus, ſed ſanguine diffuſus debet color.* ...uci itaque color rubedinem quan-...m, imo quodammodo puniceum re-...ebat, ut diſertim cognoſcere licet ex ...is Plinii lib. 13. cap. 25. ubi ſcribit ...*rca Cretam nato* (φύκει) *in petris pur-...ras quoque inficiunt.* Theophraſtus ...iam, unde Plinius hoc de Cretico fu-... deſumpſit, dicit colorem veſtium & ...narum Cretico fuco tinctarum pul-...riorem eſſe, quam purpuræ, quamdiu ...cens eſt. Καὶ ἴσως ἂν ἡ περίφυλλος ἡ ...αφὴ, πολὺ καλλίων ἡ χρόα τῆς πορ-...υρας. Hinc etiam eſt, quod Nicander ...ῦκος φοινίσσον vocet : (φῦκος. Ἢ ἔτι δὲ καὶ φοινίσσον καταβάλλεο ...e fuco autem plura vide ſis apud Sal-...aſium ad Solinum pag. 1144. & ſeqq.

6. *Concha purpura*] Recte *purpura* ...*ncha.* Eſt enim *purpura* proprie con-...æ genus, cujus liquore olim veſtes ...ngebantur. Veterum enim purpura ...odie periit. De eâ Plinius lib. 9. c. 36. ...*urpuræ florem illum tingendis expetitum ...eſtibus in mediis habent faucibus. Li-...uoris hic minimi eſt in candida vena, ...nde precioſus ille bibitur, nigrantis roſæ ...olore ſublucens. Reliquum corpus ſterile. ...iva capere contendunt, quia cum vita ...eccum eum evomunt. Et majoribus qui-...em purpuris detracta concha auferunt, ...inores trapetis frangunt, ita demum ro-...em eum excipientes Tyrii.*

7. *Venenavit*] Id eſt, colore tinxit. ...t *Venenum* ipſum etiam ponitur pro ...*olore.* Virgilius Georg. lib. II.

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

...ic Solinus *cocci venenum* dixit. Quem-...dmodum Græci φάρμακον dicunt ...κυτι τοῦ βάμματος, ut & φαρμακῶ-νες, τὰ βαφεῖα, & φαρμάσσειν, tingere, βάψαι. Et ita hic Mattius *venenavit*, quod eſt ἐφάρμαξε, *tinxit.* Hinc *Venenatum* etiam pro pallio infecto, quo Flaminica operta eſſe debebat. Servius ad illud Virgilii lib. 4. Æneid.

Sidoniam picto chlamydem circumdata
limbo.

Veteri, inquit, *cæremoniarum jure præceptum eſt, ut Flaminica Venenato operta ſit. Operta autem cum dicitur, pallium ſignificatur. Venenatum autem infectum, quod ipſe ait in Bucolicis :*

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

Et paulo poſt : *Flaminicam habere præcipitur, arculum, ricam, venenatum, fibulam.* Idem quoque ad illud l. 7. Æneid.

Purpureos moritura manu diſcindit a-
mictus.

Notat : *Rem quæ Flaminicæ competit tranſtulit ad reginam. Flaminica enim Venenato operiri debet. Nam cum amictam dicit, opertam dicit, quæ res ad pallium refertur.* Hoc *Venenatum* autem dicebatur, quod flammeo veneno, id eſt, colore tinctum eſſet. Flammeum vero colorem, & purpureum, & venenatum pro eodem accipi docet Salmaſius ad Hiſtor. Auguſt. pag. 389.

8. *Scitamenta*] Onomaſticon Vetus: *Scitamenta*, ἡδύσματα. Sic dicuntur *ſcita edulia, & mellita.* Plautus Menæch. Act. I. Sc. 3.

Iube nobis tribus apud te prandium ac-
curarier
Atque aliquid ſcitamentorum de foro
obſonari.

Appuleius Mileſ. lib. 10. *Cruſtula, lucunculos, hamos, laterculos & complura ſcitamenta mellita.* Et Macrobius alicubi *Popinatores Scitamentorum.* Sic Auctor noſter ſupra lib. 18. c. 8. *Scitamenta*, figurate pro loquendi leporibus dixit.

 9. *Pipu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

9. *Pipulo poſcit*]Id eſt, *convitio poſcit.* Sic enim Nonius *pipulum* interpretatur, & Iſidorus in Gloſſis. Hoc modo Plautus dixit Aulular. Act. 3. Sc. 2.

- - - Niſi reddi
Mihi vaſa jubes, pipulo hic differam te
ante ædes.

CAP. X.

Quid vocabulum ex jure manum conſertum, *ſignificet.*

1 EX. IVRE. MANVM. CONSERTVM. verba ſunt ex antiquis actionibus, quæ, quum lege agitur & 2 vindictæ contenduntur, dici nunc quoque apud Prætorem ſolent. Rogavi ego Romæ Grammaticum celebri hominem famâ, & multo nomine, quid hæc verba eſſent? tum ille me deſpiciens, Aut erras, inquit, adoleſcens, aut ludis. rem enim doceo Grammaticam, non Jus reſpondeo. ſi quid igitur ex Virgilio, Plauto, Ennio quærere habes; quæras licet. Ex Ennio ergo, inquam, eſt, magiſter, quod quæro. Ennius enim verbis hiſce uſus eſt. quumque ille demiratus aliena hæc eſſe à Poëtis, & haud uſquam inveniri in Carminibus Ennii diceret: tum ego hos verſus ex octavo Annali abſentes dixi. nam forte eos tamquam inſigniter præter alios factos memineram:

3 *Pellitur è medio ſapientia. vi geritur res.*
Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.
4 *Haud doctis dictis certantes, ſed maledictis,*
Miſcent

EX. IURE. MANUM. CONSERTUM.] Ita Step. Ed. at Vett. Edd. *ex jure manu conſertum.*

2. *Vindictæ*] Rei Vindicationes. Vett. Edd. habent *vindiciæ.*

3. *Pellitur è medio, &c.*] Horum maximam partem verſuum paraphraſim & explicationem exhibet Cicero in Oratione pro Muræna, ubi inquit: *Omnia iſta nobis ſtudia de manibus excutiuntur, ſimulatque aliquis novus motus bellicum canere cœpit. Etenim, ut ait ingenioſus Poëta, & auctor valde bonus, præliis promulgatis,*

Pellitur è medio

non ſolum iſta veſtra verboſa ſimulatio prudentiæ, ſed etiam illa ipſa domina rerum

Sapientia; vi geritur res;
Spernitur orator

non ſolum odioſus in dicendo, ac loquax, verum etiam

bonus; horridus miles amatur.
Veſtrum vero ſtudium totum jacet.
Non ex jure manu conſertum, ſed mage ferro,

inquit,

Rem repetunt.

4. *Haud doctis dictis &c.*] Citat & Calpurnius Piſo, ubi agit de Adnominatio-

5 *Miſcent inter ſeſe inimicitias agitantes.*
6 *Non ex jure manum conſertum, ſed mage ferro*
Rem repetunt, regnumque petunt, vadunt ſolidâ vi.

Quum hos ego verſus Ennianos dixiſſem: Credo, inquit Grammaticus, jam tibi. ſed tu velim credas mihi, Q. Ennium didiciſſe hoc non ex Poëticæ litteris, ſed ex juris aliquo perito. eas igitur tu quoque, inquit, & diſcas, unde Ennius didicit. Uſus conſilio ſum magiſtri, quod docere me ipſe debuerat, à quo diſcerem 7 prætermonſtrantis. itaque id, quod ex Jureconſultis, 8 ex libriſque eorum didici, inſerendum his commentariis exiſtimavi. quoniam in medio rerum & hominum vitam qui colunt, ignorare non oportet verba actionum civilium celebriora. *Manum conſerere* eſt, de quâ re diſceptatur, in re præſenti, *ſive ager, ſive quid aliud eſt,* 9 cum adverſario ſimul manu prendere, & in eâ re 10 omnibus verbis vindicare. 11 Vindicia, id eſt, corre-

natione, quam Paronomaſiam dicimus: *Cicero ait: facie magis quam facetiis ridiculus. Sic Ennius: Haud doctis dictis certare, ſed maledictis. Pacuvius:*

- - - me
[Terit fames: pavore fama concutit,
Lapit cor cura.

Ubi *lapit*, interprete Nonio Marcello, ſignificat, obdurefacit, & lapidem facit.

5. *Miſcent*] Legendum fortaſſe,

- - - Sed maledictis
Muſſant, inter ſeſe inimicitias agitantes.

6. *Non ex jure manum conſertum*] Vett. Edd. *manu conſertum.* Referuntur & hi duo verſus à M. Cicerone lib. 7. Epiſtol. 13. ad Trebatium. Ad eos etiam forte reſpexit Varro lib. 4. de L. L. ubi ſcribit: *Sic conſerere manum diceretur cum hoſte: ſic ex jure manu conſertum vocare.*

7. *Prætermonſtrantis*] Id eſt, ultra monſtrantis. Utpote qui ipſe docendi laborem defugiens, & à ſe amovens, in alios iſtum rejiceret, & indicaret, unde Gellius, quod quærebat, diſcere poſſet.

8. *Ex libriſque eorum*] Cod. Tornæſ. *quodque ex libris eorum.*

9. *Cum adverſario ſimul manu prendere*] Sic Vett. Codd. In Steph. Ed. eſt, *ſimul adverſarium manu prenderit.* In aliis etiam, *cum adverſarium ſimul manu prenderet.*

10. *Omnibus verbis*] Forte, *ſolemnibus verbis.* Alii hic legunt, *optimis verbis.* ut dicitur, optimâ lege, optimo jure, &c.

11. *Vindicia, id eſt, correptio manus*] Ita Ed. Stephan. In Vett. Edd. eſt, *Id eſt, vindicia correptio manus, &c.* Unde faciunt: *Id eſt, vindicia correptâ manu in re atque loco præſenti &c. fiebat.* Sed Stephanica lectio præferenda. *Vindicia* hic dicitur ex Leg. Decemviral. quæ poſtea etiam *Vindicatio* appellata. Fiebat autem Vindicia correptione manus in re, atque in loco præſenti auctore Prætore ex XII. Tabulis. Hinc eſt, quod Vindiciam, Gellius interpretetur, correptionem manus. Et quod *χαρπισμὸς* à Clemente vocetur; à Chariſio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

correptio manus in re, atque in loco præſenti, apud Prætorem ex duodecim Tabulis fiebat, in quibus ita ſcriptum eſt. SI. QVI. [12] IN: IVRE. MANVM. CONSERVNT. Sed poſtquam Prætores propagatis Italiæ finibus, datis juriſdictionibus, negotiis occupati, [13] proficiſci [14] vindiciarum dicendarum cauſâ in longinquas res gravabantur: inſtitutum eſt, contra duodecim Tabulas, tacito conſenſu, ut litigantes non in jure apud Prætorem manum conſererent, [15] ſed ex jure manum conſertum vocarent; id eſt, alter

ſio autem *καρπιστία*, quod manus brachiali caperetur, qui carpus dicitur, ut obſervat Turnebus Adverſar. lib. 13. c.27. unde & *aſſertor καρπιστὴς*, & ipſa *aſſertio καρπιστία* exponitur in Gloſſis Philoxeni. Alioquin *Vindiciæ* etiam dicitur *res, de qua controverſia eſt*, ut definivit Servius Sulpitius, referente Feſto Pompejo; qui & ipſe ait: *Vindiciæ appellãtur res ea, de quibus controverſia eſt; aut potius dicuntur vindiciæ inter eos, qui contendunt*. In Gloſſis quoq; Philoxeni *Vindiciæ* redduntur, τὰ ἐν ἀμφισβητήσει πράγματα. Quod convenit cum priori Feſti interpretatione. A quibus etiam non abeunt illa Aſconii in III. Verr. ubi quid *vindiciæ* ſint hiſce verbis docet: *Lis vindiciarum eſt, cum litigatur de eâ re apud Prætorem, cujus incertum eſt, quis debeat eſſe poſſeſſor: & ideo, qui eam tenet, ſatiſdat pro præde litis vindiciarum adverſario ſuo, quo illi ſatisfaciat, nihil ſe deterius in poſſeſſione facturum, de qua jurgium eſſet.*

12. IN IURE] Id eſt, apud Prætorem. Sic in Pandectis notatur, jus ſæpe vocari locum, in quo Prætor jus dicit, ſalva majeſtate ſui imperii, ſalvoque more majorum. *l. penult. D. de Iuſt. & jure.* Hoc modo etiam *Ius* vocant XII. Tabulæ, ubi adeſt, qui juri dicundo præeſt.

13. *Proficiſci vindiciarum, &c.*] Vett. Edd. *Paciſci vindiciarum dicendarum cauſa longinquas res gravabantur.* Quod Turnebo lib. 29. Adverſar. cap. 33. non diſplicet, & Paciſci longinquas res, interpretatur, pacta vindiciarum longinqua in præſentia contrahere & obire. Sed melius & ſimplicius videtur, *proficiſci v. d. cauſa in longinquas res g.* vel ut alii, *ad longinquas res.*

14. *Vindiciarum dicendarum*] Vindiciæ hic ſignificant verba illa ſolemnia, quibus in re præſenti vindicabant.

15. *Sed ex jure manum conſertum vocarent*] Hinc formula in Notis apud Valerium Probum: E. J. M. C. V. *Ex jure manu conſertum voco.* Sed multo melius ex Cicerone pro Muræna cognoſci poteſt, ubi Juriſconſultorum ſcientiam exagitans, longum vindicationis carmen ita inſectatur: *Itaque irati illi* (de Juriſconſultis loquitur) *quod ſunt veriti, ne dierum ratione pervulgata, & cognita ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam compoſuerunt, ut omnibus in rebus ipſi intereſſent. Cum hoc fieri belliſſime poſſet:* FUNDUS SABINUS MEUS EST: IMO MEUS: *deinde judicium: noluerunt.* FUNDUS, *inquit,* QUI EST IN AGRO QUI SABINUS VOCATUR. Satis verboſe: *cedo, quid poſtea?* EUM EGO EX IURE QUIRITUM MEUM ESSE AIO. *Quid tum?* INDE EGO TE EX IURE MANU CONSERTUM VOCO. *Quid huic tam loquaciter litigioſo reſponderet ille, unde petebatur, non habebat. Tranſit idem Iuriſconſultus tibicinis Latini modo.* UNDE TU ME, *inquit,* EX IURE MANU CONSERTUM VOCASTI, INDE EGO TE REVOCO. *Prætor interea, ne pulchrum ſe, ac beatum putaret,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

r: alterum ex jure ad conſerendam manum in rem, de uâ ageretur, vocaret: atque profecti ſimul in agrum, de uo litigabatur, terræ aliquid ex eo, uti unam glebam, in s in urbem ad Prætorem deferrent: & in eâ glebâ, tam iam in toto agro, vindicarent. idque Ennius ſignificare lens, ait, non, ut ad Prætorem ſolitum eſt, agi legitimis ctionibus, neque ex jure manum conſertum, ſed bello, rroque, & verâ vi, atque ſolidâ. quod videtur dixiſſe, nferens vim illam civilem, & 16 feſtucariam, quæ verbo ceretur, non quæ manu fieret, cum vi bellicâ & cruentâ.

CAP.

t', *atque aliquid ipſe ſua ſponte loquere-r, ei quoque carmen compoſitum eſt, tum eteris rebus abſurdum, tum vero nullo ſu:* UTRISQUE SUPERSTITIBUS: ISTAM IAM DICO: INITE VIAM. *præſto adeſt piens ille, qui iniri viam doceret.* RE-ITE VIAM. *eodem duce redibant.* Hanc uoque formulam reſpiciens Cicero b. I. De Oratore, Scævolam ſic lo-uentem introducit: *Quod vero in ex-rema oratione tuâ, Craſſe, quaſi pro tuo re ſumpſiſti, oratorem in omnis ſermonis iſputatione copioſiſſime verſari poſſe: hoc iſi in tuo regno eſſemus non tuliſſem: mul-iſque præeſſem, qui aut interdicto tecum ontenderent, aut* TE EX IURE MANU ONSERTUM VOCARENT, *quod in alie-as poſſeſſiones tam temere irrepſiſſes.* Et aulo poſt: *Aut interdicto tecum Philo-ophi illi contenderent, utpote à poſſeſſione diſciplinarum, quæ proprie ſunt eorum, dejecti, quippe quas tu univerſas oratoriæ facultati tribuis,* aut EX IURE TE MANU CONSERTUM VOCARENT.

16. *Feſtucariam*] Alludere hic Gel-lius videtur ad *feſtucam*, ſive virgulam illam, quæ olim in libertatum vindica-tionibus adhiberi ſolebat, quæ etiam *Vindicta* vocabatur. De qua Boëtius lib. II. in Topic. Cicer. notat, *quod eſſet virgula quadam, quam lictor manumit-tendi ſervi capiti imponens, eundem ſer-vum in libertatem vindicabat, dicens quædam verba ſolemnia; atque ideo vir-gula illa Vindicta vocabatur.* Hinc Per-ſius Sat. V.

*Vindicta poſtquam meus à Prætore re-
ceſſi.*

Et poſt:

*An dominum ignoras, niſi quem Vindi-
cta relaxat.*

Feſtucam etiam in eâdem Satyrâ vocat, cum ait:

*Non in feſtuca lictor, quam jactat ine-
ptus.*

Quemadmodum quoque Plautus Mi-lit. Act. 4. Sc. I.

*Quid? ea ingenua an feſtucâ facta, ſer-
va an libera eſt?*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

CAP. XI.

Quid ſit ſculna *verbum poſitum apud M. Varronem.*

1 P. Lavinii liber eſt non incurioſè factus. is inſcriptus eſt, *de verbis ſordidis*. in eo ſcripſit 2 *ſculnam* vulgo dici, quaſi *ſeculnam: quem qui elegamius*, inquit, *loquuntur*, 3 *ſequeſtrem appellant*. utrumque vocabulum à ſequendo factum eſt; quòd ejus, qui electus ſit, utraque pars fidem ſequatur. 4 *ſculnam* autem ſcriptum eſſe in Logiſtorico M. Varro-

P. *Lavinii*] Forſan hic ipſus eſt, qui à Macrobio lib. 3. Saturnal. c. 8. *Lavinus* vocatur.

2. *Sculnam*] Gloſſæ Philoxeni: *Sculna*, συνθηκοφύλαξ. & ita etiam Gloſſæ Cyrilli: Συνθηκοφύλαξ, *Sculna*. Quaſi qui cuſtodiat συνθήκας id eſt, pacta & conventa, de quibus utraque pars convenerit; ut facere etiam ſolet ſequeſter. In Gloſſis Iſidori *Sculna* exponitur *ſponſus*: id eſt, *ſponſor*. nempe qui Græcis μεσεγγυητὴς, Latinis *ſculna* & *ſequeſter*. Nam, ut bene notat Servius ad lib. 11. Æneid. *Sequeſter eſt aut medius inter duos altercantes, aut apud quem aliquid ad tempus ſeponitur.* Voce *ſculnæ* pro ſequeſtro uſus etiam Macrobius lib. 3. cap. 18. ſive, ut diviſit Pontanus in ſuâ editione, lib. 2. cap. 17. *Cleopatra uxor, quæ vinci à Romanis nec luxuria dignaretur, ſponſione provocavit inſumere ſe poſſe in unam cœnam ſeſtertium centies. id mirum Antonio viſum, nec moratus ſponſione contendit dignâ, ſculnâ Munacio Planco, qui tam honeſti certaminis arbiter electus eſt.* Sic hunc locum olim reſtituit Fulv. Urſinus in Appendice de Triclinio. Pontanus autem legit & diſtinguit: *Nec moratur, ſponſione contendit. Dignus ſculna Munacius Plancus, qui tam honeſti certaminis arbiter electus eſt.* Quomodo fere Sareſberienſis lib. 8. de Nug. Cur. cap. 7. niſi quod apud eum corrupte *culina* pro *ſculna* vulgò editum eſt; quomodo & ante Fulvii emendationem in Vulgatis apud Macrobium legebatur.

3. *Sequeſtrem*] Feſtus: *Sequeſter is dicitur, qui inter aliquos, qui certant, ut inter eos convenerit, depoſitum ita tenet, ut ei reddat, cui id deberi jure ſibi conſtiterit.* Brevius Modeſtinus ait *ſequeſtrum eſſe, apud quem eandem rem, de qua controverſia eſt, depoſuerunt.* In Gloſſis Philoxeni *Sequeſter* explicatur, μεσίτης, ἔντριτος, συνθηκοφύλαξ. Similiter Gloſſæ Cyrilli: Μεσίτης, *ſequeſter, arbitrator, mediator.* Junxit utrumque Plautus Rudente, Act. 4. Sc. 3.

Niſi das ſequeſtrum aut arbitrum, cujus
hæc res arbitratu fiat.

Hinc & *ſequeſtratio*, pro ipſo actu ſequeſtri, ſive arbitratu. Gloſſæ Cyrilli: μεσιτεία, *Arbitrium, ſequeſtratio, arbitratus.* Eædem Gloſſæ: Μεσεγγύη, *Sequeſtratio.* Et verbum *ſequeſtrare*, pro, ſequeſtrum agere, vel intervenire. Eædem Gloſſæ Cyrilli: μεσιτεύω, *ſequeſtro, intervenio.* Et μεσεγγυῶ, *ſequeſtro.* Quanquam etiam accipiatur pro deponere aliquid apud ſequeſtrum, aut apud locum quendam, ubi in tuto ſit. Vegetius lib. 2 cap. 20. *Vt ex donativo, quod milites conſequuntur, demidia pars ſequeſtraretur apud ſigna.* Tertullianus de Reſurrectione: *Corpora medicata condimentis ſepulturæ Mauſolæis & monumentis ſequeſtrantur.*

4. *Sculnam autem ſcriptum eſſe in Logiſtorico Varronis*] Eandem vocem & alibi

rronis, qui inſcribitur 5 *Catus*, idem P. Lavinius in eodm libro admonet. Sed quod apud *ſequeſtrem* depoſitum et, *ſequeſtrò* poſitum per adverbium dicebant. Cato de lemæo contra Thermum:

6 *Per deos immortalis, nolite vos ſequeſtrò ponere.*

i Varroni reſtituere conatur C. Barus l. 26. Adverſar. c. 14. in loco niuum, quem Nonius ex Varronis Mocitat, ubi vulgo legitur: *Ad ſe unum pulmentarium ſecundam, quo natura igatur non neceßitudo.* Varie hic lo à Viris doctiſſimis tentatus; Baro autem, ut quam minime à vulgatâ ptione abeat, commodum ita illuandus videtur. *At ſe unum eſſe pulntarium ſeculnam, quò natura auriga, non neceßitudo.* Quaſi verba hæc quis dixerit Philoſophus in nullius rba juratus, ſed naturæ ductum ſeens, qui ſequeſtrum ſe aliorum opionibus inferat. Pulmentarium autem o vili & contemto dixit, urens maxie ambitionem cæterorum. Quam ntentiam oppidò benè cum titulo arronianæ Satyræ Barthius convenire itat. Nos propter *ſculnæ* vocem ejus c meminimus.

5. *Catus*] Vide Notas ſupra p. 313.

6. *Per deos immortalis, &c.*] Poſt hunc Catonis verſum ſequebatur in Vulgatis Editionibus ſatis longa Diſſertatio, quæ nihil commune cum hoc capite habebat. Primus Salmaſius optime monuit iſtam hinc totam removendam, & in debitum locum reponendam; nimirum qui Præfationi conveniret; eſſe quippe Auctoris Prologum, qui in eo ſcriptionis ſuæ inſtitutum & propoſitum declaret. Iſtud itaque in hac Editione factum, & ad exemplum Editionis, quam aliquot abhinc annis Vir doctiſſimus Amſtelodami procuraverat, ante primum librum Diſſertatio iſta unà cum capitum Indice, Præfationis inſtar poſita eſt. Finis autem hujus capitis, & Librorum Gellii qui ſuperſunt, in hoc verſu ſtatuendus eſt.

F I N I S.

IN-

INDEX SCRIPTORUM Ab A. GELLIO LAUDATORUM.

Prior numerus librum, poſterior capita libri deſignat.

L. Accius 14, 1
idem Atreo 13,2
idem Didaſcalico primo 3,11
idem Neoptolemo 13,3
idem Pelopidis 2,6
idem Pragmaticis 20, 3
idem Sotadicorum primo 7,9
C. Ælius Gallus. 16, 5
Ælius Meſiſſus libro de loqnendi proprietate 18,6
L. Ælius Stilo Præconinus 2, 21. 3, 3. 5,21
idem commentario de proloquiis 16,8
C. Ælius Tubero 14, 7, 8
idem in hiſtoriis 6, 3, 4
idem hiſtoriarum primo 10, 28
idem de officio judicis 14, 2
idem libro ad C. Oppium 7, 9
Æſchines in oratione qua Timarchum de impudicitia accuſavit 18, 3
Æſchylus ἐν τῷ πυρφόρῳ προμηθεῖ 13, 18
Æſopus Phryx in Apologis 2,29
L. Afranius togatarum ſcriptor in togata 20, 6
idem in *Conſobrinis* 15, 13
idem in togata. *Sello* 13,8
in togata. *Titulus* 10, 11
A. Albinus hiſtoriæ libro primo 11, 8
Alcæus in poëmatis 17, 11
Alexander Ætolus 15, 20
Alexander magnus epiſtola ad Ariſtotelem 20, 5
Alexis comicus 2,23. 4, 11
idem in comœdia, quæ, Pythagoræ vita, inſcribitur 4, 11
Alfenus Varus libro Digeſtorum XXXIV. Conjectaneorum ſecundo 6, 5
Anacreon 19, 9
Andronicus philoſophus 20, 5
Annæus Cornutus commentario in Virgilium 2, 6
idem de figuris ſententiarum libro ſecundo 9, 10
L. Annæus Seneca ad Lucilium epiſtolarum libro XXII 12, 2
Annianus poëta 7, 7. 9, 10
Q. Antiſtius Labeo 1, 12. 15, 27
idem commentariis ad XII tabulas 1, 12. 20, 1
idem libro de duodecim tabulis ſecundo 7, 15
idem libris ad edictum prætoris 13, 10
idem libro ad edictum prætoris quarto *ibid.*
idem libris poſterioribus *ibid.*
idem ad edictum ædilium curulium 4, 2
Antiſthenes Socraticus 9, 5
Apollodorus 2, 23
idem in Chronicis 17, 4
Appion Pliſtonices 6, 8
idem in Ægyptiacis 5, 14. 10, 10
idem libro Ægyptiacorum quinto 5, 4. 7, 8
Ariſtarchus Grammaticus 2, 25
Ariſteas Proconneſius 9, 4
Ariſtides Samius 3, 10
Ariſto I. C. 2, 18
Ariſtophanes 1, 15. 13, 24. 20, 11
idem in comœdia Α'καλὲς 19, 13
idem ἐν ταῖς προτέραις θεσμοφοριαζούσαις 15, 20

Ariſto-

Aroteles 2, 12. 22, 3. 11, 16. 10, 2. 15, 26. 19, 2, 5.
em libro de animalibus ſexto 13, 7
em epiſtola ad Alexandrum magnum 20, 5
em libro περὶ μνήμης 7, 6. 8, 7
em libris problematum 1, 11. 2, 30
em problematibus Acroaticis 20
em Encyclis 20, 4
em Exotericis 20, 5
em problematibus Phyſicis 19, 4. 5, 6
em Problematum ſeptimo 3, 6
toxenus in libro de Pythagora 4, 11
anus in diſſertationibus Epicteti 17, 19. 19, 1
em libro ſecundo 1, 2
Aſconius Pedianus 15, 28
Aſinius Pollio epiſtola ad Ciceronem 1, 22
em epiſtola ad Plancum 10, 26
Atejus Capito 12, 2, 2, 24. 10, 20
lem in conjectaneis 2, 24. 20, 2
lem conjectaneorum libro nono, qui eſt *de judiciis publicis* 4, 14. 10, 6
em conjectaneorum CCLIX. 14, 7, 8
lem in epiſtola quadam 13, 12
lem libro de jure pontificio quinto 4, 6
lem de officio Senatoris 4, 10
Attius Plautus 4, 7. 18, 12. 19, 8
in comœdia 1, 7
lem Amphitryone 1, 7
em Aſinaria 1, 22. 7, 17. 18, 12.
dem Aſtraba 11, 7
dem Aulularia 3, 14. 7, 9
dem Baccchidibus 3, 14
dem Bœotia 3, 3
dem Caſina 1, 7
dem Ciſtellaria 3, 16
dem Clitellaria 7, 7
dem Epidico 4, 6, 17
dem Epitaphio ſuo 1, 21
dem Freto 3, 3
dem Menæchmis 3, 14. 18, 9
dem Milite glorioſo 15, 15
idem Moſtellaria 20, 6
idem Nervolaria 3, 3
idem Perſa 5, 21
idem Pœnulo 13, 29
idem Pſeudolo 20, 6
idem Rudente 9, 12
idem Sticho 7, 17
idem Trigeminis 7, 9
idem Trinummo 17, 6
idem Truculento 13, 22
D. Auguſtus epiſt. ad Cajum nepotem 15, 7
idem in epiſtolis 10, 24
P. Aurelius Opilius in libro primo Muſarum 1, 25

B.

BAcchilides 20, 7
Brutus 17, 7

C.

CÆcilius Gallus libro ſecundo de verborum ſignificatione, quæ ad jus pertinent 16, 5
Cæcilius Statius 5, 6
idem Chryſio 7, 17
idem Hypoboliſmæo Æſchino 15, 14
idem Plocio 2, 23. 3, 16
idem Polumenis 11, 7
idem Subditivo 15, 9
idem Synariſtuſis 15, 15
idem triumpho 7, 7
Cælius 10, 1
idem hiſtoriarum libro ſecundo 10, 24
Cælius Sabinus I. C. 7, 4
idem libro de edicto ædilium curulium 4, 2
Cæſellius Vindex 9, 14. 18, 11
idem in commentariis Antiquarum lectionum 2, 16. 3, 16. 7, 2. 11, 15. 20, 2
Callimachus 4, 11
C. Calvus 19, 9
idem in poëmatis 9, 12
Cares 5, 2
Carneades 17, 15
L. Caſſius primo Annalium 17, 21
Q. Catulus 19, 9
Chryſippus 11, 12
idem libro περὶ καλοῦ ϗ ἡδονῆς 14, 4

idem

idem libro περὶ προνοίας quarto 6,1,2
L. Cincius, de re militari libro tertio 16,4
idem libro quinto *ibid.*
idem libro ſexto *ibid.*
Q. Claudius Quadrigarius 5,21
idem annali primo 1,25.2,19.7,11.9,13,14.17,2
idem Annali tertio 1,16.3,7,8
idem quinto 5,17
idem ſexto 2,2.17,13
idem octavo 17,13
idem undecimo 13,29
idem tertiodecimo 13,28
idem duodeviceſimo 1,7
idem undeviceſimo 9,1.10,1.15,1.20,6
idem uno & viceſimo 10,13
idem viceſimo tertio *ibid.*
idem centeſimo & quinquageſ. 1,7
Clearchus 4,11
Cloatius Verus in libris verborum à Græcis tractorum 16,12
idem libro quarto *ibid*
P. Cornelius Pauli F. Scipio Africanus in oratione, quam dixit in cenſura, quum ad majorum mores populum hortaretur 4,20.5,19
idem in oratione pro ſe contra Tib. Aſellum de multa ad populum 7,11
idem in oratione contra P. Sulpicium Gallum 7,12
idem in quinta oratione contra Claudium Aſellum 2,20
L. Cornelius Sulla Rerum geſtarum libro ſecundo 1,12.20,2
Cornelius Nepos 17,16
idem in primo Chronicorum 17,21
idem primo librorum de vita Ciceronis 15,28
idem de viris illuſtribus 1,18
idem libro exemplorum quinto 7,18
Crates 2,25
Critolaus peripateticus 9,5.11,9
Cteſias 9,4

D

DEmocritus 5,15
idem de vi & natura chamæleontis 10,12
idem περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν κακῶν 4,13
Demoſthenes 2,27.10,19
idem in orationibus 9,3
idem oratione ὑπὲρ στεφάνου 13,1
Dicæarchus 4,11
Diodorus Cronus 11,12
Dioxippus Hippocraticus 17,11

E

ELis Grammaticus vetus in commentariis 13,14
Empedocles in carmine 4,11
Q. Ennius 7,9.7,12.9,4.10,1.12,2.13,20.17,17.18,9.19,8
idem in Annalibus 2,26.3,14.6,6.10,29.16,10
idem libro primo 6,6.9,13,14.13,22
idem libro tertio 1,22
idem libro ſeptimo 12,4.18,5
idem libro octavo 20,10
idem libro duodecimo 17,21
idem libro tertiodecimo 7,2.18,2
idem libro quartodecimo 2,26.10,25
idem libro ſextodecimo 9,14
idem libro duodeviceſimo 13,19
idem in Achille 4,17
idem in Alexandro 6,5
idem in Creſphonte 6,16
idem in Erechtheo 6,16
idem in Hecuba 11,4
idem Iphigenia 19,1,10
idem in Menalippa 5,11
idem in Neoptolemo 5,15,16
idem in Phœnice 7,17
idem in Scipione 4,7
idem in Satyris 2,29.7,9,12.18,2
Ephorus hiſtoricus 3,11
Epicharmus 1,15
Epicurus 2,6,8.5,15,16.9,5
Epictetus 1,21.17.19
idem libro quinto διαλέξεων 19,1
Eraſiſtratus 17,11
idem libro primo διαιρέσεων. 16,3
Erucius Clarus epiſtola ad Sulpicium Apollinarem 13,17
Euripides 1,15.7,3.13,18.17,4.23,7
idem Bacchis 13,17

idem

…em iu tragœdia οἰνῶ 13,17
…em in Hecuba 11,4
…olis 1,15
…lides 1,20

F

FAbius Pictor libro annalium primo 1,12. 10,15
…dem libro quarto 5,4
…orinus 1,1,9. 8,10,12
…dem in oratione quum legem Liciniā de ſumtu minuendo ſuaſit 15,8
…d. in περὶ Πυῤῥωνείων τρόπων 11,5
…eſtella 15,28
…ius Poëta 18,11

G

GAbius Baſſus in Commentariis 3,9,18.
…dem libris de origine vocabulorum & verborum 3,19. 5,7
…dem libro tertio de origine vocabulorum 2,4
…dem libro ſeptimo 11,17
…llus Aſinius 17,1
…. Gellius 8,14
…dem in annalibus 18,12
idem annali tertio 13,22

H

…HAdrianus oratione quam in ſenatu de Italicenſibus habuit 16,13
…egeſias 9,4
…elvius Cinna in poëmatis 9,12. 19,9,13
…eraclitus Epheſius 20,10
…ermippus 3,33
…erodotus in hiſtoriis 1,11. 5,9. 8,4. 16,19. 17,8. 18,2
idem hiſtoriarum primo 3,10
idem libro tertio 13,7
idem libro quarto 16,11
…eſiodus 1,15. 4,5
…ierocles Stoïcus 9,5
…ippocrates 17,11. 19,2
idem libro περὶ τροφῆς 3,16
…omerus 1,11,15. 2,6,21,22,26,30. 3,10,16. 5,9. 6,2,6. 7,20. 9,9,10. 12,1. 13,1,7,20. 24,26. 14,6. 15,3,6. 16,12. 17,38. 18,19. 20,7
Q. Horatius Flaccus 2,22
Q. Hortenſius 19,9
Hypſicrates grammaticus libris ſuper his quæ à Græcis accepta ſunt 16,12. 19,2

I.

ISigonus Nicæenſis. 9,4
C. Julius Cæſar 7,9
idem in libris Analogicis ad M. Ciceronem 19,8
idem in Anticatone 4,16
idem libro de Analogia primo 1,10
idem libro de Analogia ſecundo 9,14
idem in Dolabellam actionis tertio 4,16
idem in epiſtolis ad C. Oppium & Cornelium Balbum 17,9
idem in oratione pro Bithynis 5,13
idem in ſuaſione rogationis legis Plautiæ 13,3
Julius Higinus 6,6. 10,16
idem commentariis in Virgilium 1,21. 5,8
idem in exemplis 10,18
idem de vita & rebus Africani 7,1
idem libro de vita rebuſque illuſtrium virorum ſexto 1,14
idem de Virgilio libro quarto 16,6
Julius Modeſtus ſecundo quæſtionum confuſarum 3,9
Junius 14,4
Juventius. 18,12

L.

D. LAberius 8,15. 17,14
idem in Anna Perenna 16,7
idem in Alexandrea 16,7
idem in Cacomemnone ibid
idem in Catulario 7,9
idem in Coloratore ibid.
idem in Compitalibus 16,7,9
idem in Cophino 16,7
idem in Fullonica. ibid.
idem in Fullone, ibid.
idem in Gemellis 1,7
idem in Gallis 7,9
idem in Lacu Averno 11,15
idem in mimis 16,7
idem in mimo primo, qui eſt, Salinator 3,12
idem in mimo, qui eſt, Scriptura 3,18

idem

idem in natali 16,7
idem in Necyomantia 16,7.20,9
idem in Reſtione 10,17.16,7
idem in Saturnalibus 16,7
idem in Sororibus 9,12
idem in Staminariis 16,7
Lælius Felix ad Q. Mucium libro primo 15,7
Læneus Pompei libertus 17,16
Lævius 19,9
idem in Alceſti 19,7
idem in Erotopægniis 2,24
idem in Proteſilaodamica 12,10
Largius Licinius in libro qui Ciceromaſtix 17,1
P. Lavinius libro de verbis ſordidis 20.11
C. Licinius Imbrex in fabula Neæra 13,21
Licinius Mucianus 9,4
L. Livius Andronicus in odyſſea 7,7.3,16
idem odyſſeæ libro primo 18,9
C. Lucilius 1,3.2,24.3,14.4,16.7,3.8,5.9,14.16,5.18,5.20,8
idem primo ſatyrarum 10,20
idem tertio 1,16.16,9
idem quinto 18,8
idem ſeptimo 9,14
idem nono 1,16
idem undecimo 4,17.11,7
idem libro quintodecimo 1,16.4,17.9,14
idem libro ſexto decimo 4,1
idem viceſimo 4,1
T. Lucretius Carus 5,15.7,3.12,10.13,20.16,5
idem libro quarto 1,21.10,26

M.

Manilius 17,7
Maſſurius Sabinus 3,16.5,6,19.10,15.11,18.14,2
idem Memorialium primo 6,7
idem libro ſeptimo 4,20
idem libro undecimo 5,6
idem in commentariis de indigenis 4,9
idem libris juris civilis
idem libro ſecundo 4,1.2,11,18
idem libro tertio 5,13
idem libro de furtis 11,18
Cn. Mattius in mimiambis 10,14.15,25.20,9
idem iliados ſeptimo 6,6
idem iliados uno & viceſimo 9,14
idem iliados tertio & viceſimo 9,14
Memmius 19,9
Menander 2,23.17,4
idem Plocio 2,23.3,16
Meſſala. 13,14
idem de auſpiciis lib. prim. 13,15
Q. Metellus Numidicus in epiſtola quam quum in exilio eſſet ſcripſit ad Cn. & L. Domitios 15,13.17,2
idem in libro accuſationis in Valerium Meſſalam tertio 15,14
idem in oratione adverſus Manlium TR. PL. 6,11
idem in oratione de triumpho ſuo 12,9
idem in oratione, quam in cenſura dixit ad populum de ducendis uxoribus 1,6
Q. Mucius Scævola 4,1
idem de jure civili libro ſextodecimo 7,15
Q. Mucius Scævola filius 17,7
Q. Mucius Scævola pater *ibid.*
Muſonius 16,1.18,2

N.

Cn. NÆvius. 1,24.6,8.8,13
idem libris ſive carmine belli Pœnici 5,12.17,21
idem in Heſiona 10,25
idem in Tryphallo 2,19
Neratius libro de nuptiis 4,4
P. Nigidius Figulus 2,26.3,10.4,16.5,21.8,14.10,11.11,11.13,10.18,4.14,1
idem Augurii privati libro primo 6,6
idem de animalibus libro ſecundo 7,9
idem de extis 16,6
idem de vento libro ſecundo 2,22
idem de Virgilio libro quarto 16,6
idem commentariis grammaticis 5,2.9,12.11,4.12,14.13,6.15,3.17,13.19,14
idem libro undecimo commentariorum 4,9
idem

em viceſimo tertio 17,7
em viceſimo quarto 13,25
em in undetriceſimo 10,5
ius in Ligartaca 15,13
em in Attellana Parcus 17,2

O.

Neſicritus 9,4
C. Oppius de vita & rebus Africani 7,1

P.

Pacuvius 1,24. 2,26.13,8.14,1
dem Chryſe 4,17
dem Atreo 13,2
dem Niptra 13,29
em Paulo 9,14
phila commentatio undec. 15,23
dem commentario vigeſimo nono 15,17
ætius philoſophus libro ſecundo de officiis 13,27
henius poëta 13,26
icles Athenienſis 1,3
lemo 17,4
lippus Macedo epiſtola ad Ariſtotelem 9,3
liſtion Locrus 17,11
lochorus 3,11.15,20
darus 17,10. 20,7
Piſo Frugi Annalium primo 11,14
dem annali ſecundo 15,29
dem annali tertio 6,9
to 6,13.5,15,16.6,18.7. 9,5.17,11 12.18,2.19,11
idem de legibus 20,1
idem libro primo 15,2
idem libro ſecundo *ibid.*
idem de optimo ſtatu reipubl. 14,3
idem Gorgia 6,14. 10,22
idem Parmenide 6,13
idem in Protagora 5,3
idem Sympoſio 17,20
idem Theæteto 13,18
Plinius Secundus in hiſtoria naturali 17,15
idem libro ſeptimo 3,16.9,4
idem libro decimo 13,12
idem libro vigeſimo octavo 13,12
idem libris Studioſorum 9,16
utarchus 3,5.17.11
idem commentario in Iſin & Oſiri-

dem quarto 20,8
idem de Homero libro primo 4,11
idem libro ſecundo 2,8,9
idem in Sympoſiacis 4,11.17,11
idem libro octavo 3,6
idem Ὁπόση ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνθρώποις περὶ εὐφυΐαν καὶ ἀρετὴν διαφορὰ 1,1
idem περὶ ἀοργησίας 1,26
idem περὶ πολυπραγμοσύνης 11,16
idem περὶ ψυχῆς primo 1,3.15,10
Polybius 7,14
Polyſtephanus 9,4
L. Pomponius Atellanarum ſcriptor in Æditumis 12,10
idem in Gallis Tranſalpinis 16,6
idem in Mævia 10,14
idem, Parcus 3,17
idem in Porcetra 18,6
M. Porcius Cato 2,17.4,9,12 5,21.13, 23. 16, 12.19,10.18,7
idem in carmine de moribus 11,2
idem libro de agricultura 3,14
idem libro de falſis pugnis 10,3
idem quæſtionum epiſtolicarum libro primo 7,10
idem libro de re ruſtica 10,26
idem libro de re militari 7,4
idem Originibus 3,7.10,24.18,12
idem Originum primo libro 1,16
idem ſecundo libro 17,13
idem tertio libro 2,22.17,13
idem libro quarto 2,19,28.5,21.10, 1,11. 1,3
idem quinto 7,3.11,3.15,9.15,13
idem ſexto 20,5
idem ſeptimo 13,24
idem in orationibus 13,23
idem oratione de præda dividunda 11,18
idem in oratione ad milites contra Galbam 1,23
idem de Achæis 2,6
idem de ædilibus vitio creatis 13,17
idem contra Turium 10,24
idem contra Tiberium exſulem 2,14
idem de bello Carthaginienſi 9,14
idem de dote 10,23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

idem de decem hominibus 13, 24
idem de conſulatu ſuo 4,17
idem de Carthaginienſibus 3,14
idem de Luſitanis contra Ser. Galbam 1,12.13,23
idem de ſacrilegio commiſſo 7, 22
idem de re Floria 9,12.10,13
idem pro Ptolemæo contra Thermum 18, 9. 20,11
idem de ſuis virtutibus 16, 14
idem in M. Fulvium apud Cenſores 5, 13
idem in Leutulum apud Cenſores 5,13
idem in L. Veturium 17, 2
idem in ſuaſione legis Voconiæ 7, 13.17,6
idem ne veteri ſit imperium ubi novus venerit 20,2
idem in oratione quam dixit Numantiæ apud equites 16,1
idem pro L. Turio contra Cn. Gellium 14,2
idem pro Rhodienſibus in ſenatu 7,3.13,23
idem pro ſe contra C. Caſſium 10,14
idem Si ſe Cælius T. R. P. L. appellaſſet 1,15
Porcius Licinius 17,21.19,9
Poſidius 2,13
Pythagoras 6,2

Q.

C. Quintius Atta in Ædilicia 7,9
idem Conciliatrice. *ibid.*

R.

Rutilius 7,14

S.

Sabinus interpres Hippocratis 3, 16
C. Salluſtius Criſpus 1,15.2,17.4, 17.9, 11.10,7,21.15,13
idem Catilina 3,1.4,15.7,17.9,11. 10.6
idem in hiſtoriis 2,27.15,13.17,18
idem in hiſtoria prima 9,12.10,26
idem in hiſtoria ſecunda 10,20.13, 29
idem hiſtoria quarta 18,4
idem Iugurtha 1,22.9,14.16,10
Sappho 20,7
Sedigitus Vulcatius libro de poëtis 15, 24
C. Sempronius Aſellio 1,13
idem rerum geſtarum libro primo 5,18
idem libro quarto 13,3
idem libro quinto 2,13
idem libro tertiodecimo 4,9
idem libro quartodecimo 13,2
C. Sempronius Gracchus in oratione contra P. Popilium 11,13
idem quum ex Sardinia rediit ad populum in concione 15, 12
idem de legibus promulgatis 9, 14. 10,3
idem de Q. Popilio circum conciliabula 1,7
idem in diſſuaſione legis Aufeiæ 11, 10
Ser. Claudius commentario 13,21
Ser. Sulpicius in reprehenſis Scævolæ capitibus 4, 1
idem de ſacris deteſtandis libro ſecundo 6,12
idem epiſtola ad Varronem 2, 10
idem libro de dotibus 4, 3, 4
idem ad edictum ædilium Curulium 4,2
Sinnius Capito epiſtola ad Pacuvium Labeonem, *plura non pluria dici debere* 5, 21
idem in litteris ad Clodium Tuſcum 5,20
L. Siſenna hiſtoriarum quarto 11, 15
idem hiſtoriarum ſexto 9,14.12,15
Socion in libro κέρας ἀμαλθείας 1,8
Socrates 12,9
Sophocles 12,11
idem in tragœdia Αἴας ὁ Λοκρὸς 13,18
idem in tragœdia Φυλοπίδες *ibid.*
C. Suetonius Tranquillus 15, 4
idem hiſtoriæ ludicræ libro primo 9, 7
L. Sulla libro ſecundo Rer. geſtar. 1, 12. 20,6
Sulpitius Apollinaris 2,16.4,17
idem in quadam epiſtola 15, 5
idem in epiſtola ad L. Clarum 13
P. Syrus mimographus 17, 14, 16

Taurus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

T.

TAurus philoſophus in Gorgiam Platonis commentario primo 6,14
. Terentius Afer 4,16.7,7
dem Heautontimorumeno 4,9
dem Phormione 20,6
. Terentius Scaurus de erroribus Cæſellii 11,15
I. Terentius Varro 1,20. 2,18. 21,28. 3,14 4,16. 5,21.7,14. 9,9. 10,7. 27,11. 1,6.16,8.16,18. 17,4.21,18. 9. 19,10
dem de comœdiis Plautinis libro primo 3,3. 17,21
n libris de lingua Latina 7,11
dem libris ad Marcellum de lingua Latina 8,12
dem de lingua Latina ad Ciceronem libro ſexto 10,21
dem libro octavo 2,25
dem libro vigeſimoquarto 16,8
dem de poëtis primo 1,24. 17,21
dem libro de re ruſtica tertio 2,20
dem de ſermone Latino ad Marcellum libro ſecundo 12,6,10
dem libro tertio 16,12
dem in libris diſciplinarum 18,15
dem libro quinto 10,1
dem libris divinarum 16,17
dem libro ſecundo 10,15
dem libro ſeptimo 18,12
dem decimoquarto 3,16.15,30
dem in libro Pius, aut de pace 17,18
dem epiſtolicarum quæſtionum libro quarto in litteris ad Oppianum 14,7,8
dem epiſtola ad Ser. Sulpicium 2,10
dem Hebdomadum vel de imaginibus libro primo 3,10,11
dem libris ſive antiquitatibus rerum humanarum 11,1
idem libro primo 13,16
dem decimo quarto 1,18
dem octavodecimo 1,16
dem uno & viceſimo 11,11. 3,12,13
idem viceſimoquinto 17,3
dem humanarum libro de bello & pace 1,25
idem humanarum libro de diebus 3,2
idem libro Iſagogico 14,7
idem in logiſtorico Catus, ſive de liberis educandis 4,19.20,11
idem in Siſenna vel de hiſtoria 16,9
idem Satyra Menippæa de officio mariti 1,17
idem in Satyra, Neſcis quid ſerus veſpet vehat 1,22.13,11
Satyra Oreſtes ſive de inſania 13,4
idem in Satyra Teſtamentum 3,16
idem in libro Satyrarum qui eſt, Exdemetricus 19,8
idem in Satyra Menippæa Γ̓πποκύων 3,18
idem Satyra ὑδρογκρύων 13
idem Satyra περὶ ἐδεσμάτων 7,16. 15,19
idem Satyra, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. 6,5
idem Satyra σκιαμαχία 13,22
Satyra τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. 13,28
Theocritus Bucolicis 9,9
Theodectes in tragœdia Mauſolus 10,8
Theophraſtus 4,1.8,6,16,15
idem libro primo de amicitia 1,3.7,8
Theopompus 15,20.16,15
Thucydides 1,11.17,21
Timæus in Hiſtoria Græca de rebus pop. Rom. 11,1
Timon in Sillis 3,17
Tiro Tullius Ciceronis libertus 12,3. 4,10
idem epiſtola quadam 10,1
idem epiſtola ad Q. Axium 7,3
idem in pandectis 13,9
de variis atque promiſcis quæſtionibus. ibid.
de uſu atq; oratione linguæ Latinæ ib.
C. Trebatius 4,2
idem de religionibus libro ſecundo 6,12
C. Tuditanus 6,4
idem in commentario tertiodecimo 13,14
M. Tullius Cicero 1,11, 15.2, 17,7,9. 8,6. 10,3. 18.11, 2. 13,16. 20.20,6
idem epiſtolarum ad Atticum libro nono 4,9
idem epiſtolarum libro ad Ser. Sulpicium

cium 12,13
idem epiſtolarum libro ad Plancum 1,22
idem de divinatione libro primo 4, 11.15,13
idem de fato. 6,2
idem de finibus libro ſecundo 15,13
idem de gloria libro ſecundo 15,6
idem de jure civili in artem redigendo 1,22
idem in libro qui inſcribitur laus Catonis 13,19
idem Lælio ſive de amicitia 1,3.17,5
idem in Oratore 18,7.15,3
idem de Oratore libro primo 1,15
idem libro ſecundo 4,8
idem Oeconomico 15,5
idem in libris de republica 12,2
idem libro ſecundo 1,22
idem ſexto 6,16
idem de accuſatore conſtituendo 4, 9. 13,23
idem Antoniana prima 13,1
idem ſecunda 1,22. 7,11,13,21
idem ſexta 1,16
idem contra concionem Q. Metelli 18,7
idem contra Rullum de lege Agraria 13,24
idem in diſſuaſione legis Agrariæ 6,16
idem in Maniliana de imperio Cn. Pompeji 1,7
idem Miloniana 1,16
idem pro A. Licinio 6,16
idem pro M. Cœlio 17,1
idem pro Cluentio 16,7
idem pro Cn. Planco 1,4. 9,12
idem pro C. Rabirio 12,3
idem pro Sex. Roſcio 9,14
idem pro P. Seſtio 9,16.12,13
idem pro P. Sulla 6,16
idem de provinciis Conſularibus 3, 16.15,5
idem in L. Piſonem 13,24
idem in Verrem 12,10
idem in Verrem actionis ſecundæ primo 6,16
idem oratione ſecunda 13,19
idem tertia. 12,13
idem quarta 2,6
idem quinta 1,7. 13,19

V.

Q. VAlerius Antias 3,8.5,21. 6,8. 7,19
idem hiſtoriarum duodecimo 7,19
idem quarto & viceſimo 1,7
idem quadrageſimoquinto 7,9
idem ſeptuageſimoquinto *ibid.*
Valerius Æditaus 19,9
Valerius Catullus 6,16. 7,20
Valerius Maximus factorum & dictorum memorabilium libro octavo 12,7
M. Valerius Meſſala Augur 13,14
Valerius Probus 1, 15.7,7.9.13,20. 15,30
idem commentario de occulta litterarum ſignificatione C. Cæſaris 17, 9
idem epiſtola ad Marcellum 4,7
C. Valgius Rufus de rebus per epiſtolam quæſitis libro ſecundo 12,3
Velius Longus in commentario de uſu antiquæ loqutionis 18,9
P. Virgilius Maro 1,22. 2,3. 6,22,26. 3,2. 4,1,16. 17,5. 8,12. 6,6.7,12. 17,20.8,5.9,9,10,11,14.10,11,29. 12,1.13,19. 25. 15,13. 17,10,20.
idem in Bucolicis 9,9
idem in Georgicis 1,21,22,4,16.18, 5
idem libro primo 13,20
idem Æneïdos libro primo 10,16
idem ſecundo 2,3
idem tertio 13,19
idem quarto 13,1
idem ſexto 2,16.4,17.10,16.16,5
idem ſeptimo 16,6
idem decimo 13,19
M. Verrius Flaccus 16,14. 18,7
idem de obſcuris Catonis 17,6
idem rerum memoria dignarum libro primo 4,5
idem de verborum ſignificatione libro quarto 5,17,18

X.

XEnophanes 3,11
Xenophon in Cyripædia 14,3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

idem in commentariis dictorum & factorum Socratis *ibid.*

Z.

Zeno 9,5.17,35

LEGUM
ET ALIORUM
MONUMENTORUM,
Itemque incertorum ſcriptorum
INDEX.

Annales antiqui 1,19.2,11.3,15.6,7.9,11
Annales Maximi libro undevicesimo 4,5
Libri veterum memoriarum 5,5.10,27
Monumenta hiſtoriæ Græcæ 10,17,18.7,9.17,15
Hiſtoria rerum Pœnicarum 17,9
Scriptores temporum Auguſti 10,12
Liber commentarius de familia Porcia 13,18
Libri de vita P. Scipionis Africani 3,4
Laudationes funebres 13,18
Leges duodecim tabularum 9,7.8,1 11,18.15,13.16,10.17,12.20,1,10
Lex Æmilia ſumptuaria 2,24
Lex Antia 2,24
Lex Ateria 11,1
Lex Atinia 17,7
Lex Cornelia 2,24
Lex Ebutia 16,10
Lex Fannia 2,24
Lex Horatia 6,7
Lex Hortenſia 15,27
Lex Licinia 2,24.15,8.17,21.20,1
Lex Julia de Judiciis 14,2
Lex Julia ſumptuaria 2,24
Lex Julia de donanda civitate univerſo Latio 4,4
Legis Juliæ caput ſeptimum 2,15
Leges Numæ regis 4,3
Lex Sempronia 10,3
Leges Solonis 11,18
Decretum D. Hadriani 3,16
Decretum ſenatus de mutuitatione 2,24
Decreta Tribunicia 7,19
Senatusconſultum de Philoſophis & rhetoribus Latinis 15,11
Senatusconſultum vetus, quod haſtæ Martiæ moviſſent 4,6
Edictum Ædilium curulium de mancipiis 4,2
Edictum perpetuum 10,15
Edictum Conſulum de comitiis centuriatis 13,14
Edictum cenſorium de coërcendis rhetoribus Latinis 15,11
Edicta veterum prætorum 11,17
Edictum tralaticium conſulum 3,18
Libri ſacerdotum P.R. 13,21
Libri de Auſpiciis Augurum P.R. 13,14
Lex compitalium concipiendorum 10,24
Lex Cenſoria 4,20
Lex belli indicendi 16,4
Lex jurisjurandi militaris *ibid.*
Lex Arrogationis 5,19
Lex Veſtalis virginis capiendæ 1,12

FINIS.

Memineris, Lector, hoc in indice ita ſcriptores laudari & vetera monumenta, ut in uno unius libri capitei idem ſcriptores ſæpius reperiantur, item legum XII. *tab. aliarumque plura capita, cujus te monitum volumus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

INDEX
RERUM ET VERBORUM
MAXIME MEMORABILIUM,
Quæ in
AULO GELLIO
Et
COMMENTARIIS
In Eum occurrunt.

Literæ *a*, *b*, paginarum columnas indicant; ubi literæ deſunt, ipſe Contextus Gellii deſignatur.

A.

ABadir. 93, a
Abalienatio quid. 353. a
Abdicatio filii, quæ? 55. b
Abluvium *apud Laberium.* 877
Abortum procurantis pœna. 613. a
Aborigines. 358. a
Acatia quid. 567. a
Academici & Sceptici quibus differant. 585, b. 586. a, b
Acca Larentia ſcortum nobiliſſimum. 376, b. 377, a
Accenſorum munus ante horologiorum uſum. 214, a
Accentus quid? 661, b
Acceptum ferre. 77, b
Accius Grammaticus. 213, b. 218, a
Accius, vel Attius Didaſcalica ſcripſit. 422, a. *vel Sotadicorum libros.* ibid.
Accii Poëtæ ætas. 654, a. 1013, b. *de eo judicium.* 654, b
Accipere pro *rapere.* 1064, b
Accipiter. 1064, b
Acetum nonnunquam congelaſcere poteſt. 942, a
Acclamationum uſus. 497, b
Acclamandi formula. 317, a, b
Acroatica Ariſtotelis unde dicta. 1113, a
Acroaticæ diatribæ ab Ariſtotele coram diſcipulis habitæ non obſcure, ſed perſpicue. 1115. a, b
Actuariæ naves. 565. b
Accumbendi modus apud Romanos. 114. a, b
Adamuſſim. 20. a, b
Addicti qui. 1101. a. 1102. a
Adminiculum quid. Pr. *. 6. b
Adoptio, quid & ut ab arrogatione differat. 352
Adorantium geſtus. 267. a, b.
Adrogatio quomodo facta. 352. a, b. 353. a. *pupilli, mulieris.* 354. b
Advocati quidam verborum venditores. 96. a, b
Adulterio, pro *adultero.* 877, a
Æacides quis apud Virgil. 539, b. 540, a

Æbu-

Æbutia Lex quando lata. 892. a
Ædes quævis, non ſunt templa. 783. a,b
Ædificia ampliſſima à Romanis ruri extructa. 78. a,b
Ædilitas plebei quando inſtituta. 988. a
Ædilium munus. 304. b
Ædis Veſtæ non eſt templum. 783. b
Æditimus unde. 639. a
Ægina inſula. 157, a
Ægyptiorum Sapientia in quibus verſabatur. 609. a
Ælius Gallus de V. S. ſcripſit. 871. a
Ælius Meliſſus. 1030, a
Ælius Stilo Grammaticus. 81. a. *Varronis magiſter.* 389. a. 549. a. 550. a,b
Æneæ adventus in Italiam quando. 536. a
Æquinoctialis circulus. 160. a
Æquor ventris. 613. a
Ærarii cura penes quos olim fuerit, & quoties mutata. 720. a,b
Æni nomen in XII. *Tab. quid ſignificet.* 821. a
Æruſcare quid. 457. a. 735. b
Æruſcatores qui. 735. b
Æs grave quid. 515. a,b
Æs manuarium quid. 1048. b
Æs uxorium. 26. b
Æſchylus quando claruit. 691. b. 987. b
Æſopus quando floruerit. 196. a. *è Phrygia.* 197. a
Æſtas anni. 157. a
Ætas ambigua. 831. b
Ætnæ deſcriptio Pindari an à Virgilio imitata. 950
Ævitas quid. 1096. a
Affectus moderandi, non extirpandi. 108. a,b
Afranius Comicus quando floruerit. 521. a,b. 664. a
Ager effatus quis. 681. b
Agrippæ campus ubi Romæ. 773. a,b
Agrippæ qui, & unde ſic appellati. 907. a
Ajax Locrenſis, Tragœdia Sophoclis. 640. b
Ajus Locutius. 908. a,b
Ἀκαλήφη *quid.* 300. b
Ἀκώλυθος *quis.* 10. a
Alæ exercitus. 869. b
Albania Scythiæ regio. 464. b. *ubi homines in pueritia cani, & noctu videntes.* ibid.
Albogalerus quid, & unde. 535, a,b
Album judicum. 775. a
Albus color Cereri proprius. 377. b
Alcæus Lyricus quando floruerit. 954. a,b
Alcibiadis luxus. 41. b. *quare tibiâ canere nolebat.* 827. a,b
Alexander Magnus quando natus. 999. b. *quando regnare cœperit.* 1001. b. *ejus trajectus in Aſiam.* ibid. *quando mortuus.* 1002. b. *& Iovis filius qui dictus?* 658. a
Alexander Moloſſus quando in Italiam venerit. 1002
Alexis Comicus. 167. b. 298. a
Alfenus Varus IC. 370. a
Allia fluvius. 291. b
Alucinari unde, & quid. 897. a,b
Alumen igni reſiſtit. 793. b
Alvus cita. 1040. b
Alphos vitium, non morbus. 274. b
Amaracinum unguentum unde ſic dictum. Pr. *. 6. d
Amarus unde. 514, a
Ambigua ætas quæ. 831. b
Ambubajæ unde. 49. b
Ambracia urbs in Epiro. 227. b
Amorabundus. 599. a
Amphora qualis menſura. 1016. a
Amteſtatio quid. 822. a
Amuſſis. 20. a
Anacreon quando floruerit. 1071. a
Analogiam Chryſippus oppugnavit. 182. a. *& Crates.* ibid. *propugnavit Ariſtarchus.* ibid.
Ancile unde. 330. a
Androcli & leonis hiſtoria. 343. a, b
Angaria *quid, & unde.* 1088. a
Anna Perenna. 705. b. *quando culta.* 706. a. *quæ fuerit.* ibid.
Annales libri. 351. b
Annales Maximi qui. 283. a,b
Anima jejuna. 172. a
Annulus quare ſiniſtra manu geſtetur. 519. a,b
Annus Climactericus qui. 804. a,b. *Alii etiam præter ſeptenarios & novenarios.* 805. a
Annus Climactericus non eſt letalis. 806. a,b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Annus ſexagcſimus tertius Climactericus, & fatalis non confundendi. 807.a,b
Annus decimeſtris à quo inſtitutus. 258. a,b
Annus novus quis? 1014. a
Anquirere quid. 14. a
Ante diem *quid ſignificet.* 350. a,b
Q. Valer. *Antias annales reliquit.* 32.a
Antiochus magnus à Glabrione pulſus. 646.a,b
Antiſthenes quando vicerit. 1034,b
M. *Antonii mors.* 231.a
Antonius Iulianus Rhetor quando vixerit. 20.a. *an idem qui Hiſtoricus.* ib.
Anthropophagi. 462.b
Apparere quid. 380.a
Apparitores. 115. b
Apere. 68. b
Apex ſaterdotum inſigne. 528. b
Apirocalus. 589. a
Apluda quid. 588.a
Appion Pliſtonices quando vixerit. 342. a
Apollo unde dictus. 339. a
Apollodorus Chronographus quando floruerit. 931.b
Apollodorus Comicus. 167. b
Ἀπροσδιόνυσος. 25. b
Aptus. 68.b
Aqua maris marmor *dicta.* 189.b
Aqua nivalis ad potum in deliciis. 1059 b. *ſed inſalubris.* 1060.a,b
Aquæ & ignis Interdictio. 921. a,b *quomodo Romæ introducta.* ibid.
Aquæ canoræ. 5.b
Aquila fulva. 187.a
Aquilius Comicus. 214. a
Aquilus color quis. 727.a
Arbiter quis. 580.b
Arbitrium quid. 580.a
Arbitrari proprie quid. 63. a
Arbores infelices quæ. 531.a,b
Arra quomodo à pignore differat. 926.b
Arrabo quid & unde. 926. a
Arcera *quid.* 1097.b
Archilochus quando floruerit. 986.a
Archytas Pythagoricus, præſtantiſſimus Geometra. 524. a. *& Mechanicus.* ibid. b. & 525.a,b
Arculæ aves. 57.a
Arculum quid. 534.a
Area quid. 87.a. 132.b
Arena calida remedium aqua inter cutem laborantibus. 1066. a,b
Arenæ plurali numero. 1069.b
Areopagitarum judicium. 635. a,b
Argei, quæ loca ſic dicantur. 534. b. *item ſcirpeæ effigies.* ibid.
Argentifodinis abundabat olim Hiſpania. 165. b
Argeorum ſacraria. 534. b
Argeſtes ventus unde ſpirat. 161.b
Argos. 229. a,b
Aries quale machinamentum. 65.a,b. 66. a
Arietinum reſponſum. 217.b
Arillator unde & quis. 881.b
Ariſmaſporum nomen unde. 463. a
Ariſtarchus Analogiam defendit. 182.a
Ariſteas Preconneſius quando vixerit. 461.b
Ariſtippi dictum, cum tempeſtate jactaretur. 1053.a
Ariſtodemus Tragicus. 591. b
Ariſtoteles quando floruerit. 998.b. *quando obierit.* 1003,a
Ariſtoxenus Muſicus. 297. a, b. *Ariſtotelis auditor.* ibid.
Arithmetica à quo inventa. 40. a. *qui de eâ ſcripſerint.* 40.b
Armillæ unde dictæ. 136. b
Arnus vel Arna fœmina. 280. a
Arrianus de vita & morte Epicteti tractavit. 8.b. *Ejus Diſſertationes, quæ hodie exſtant, mutilæ ſunt.* 9.a. *quando compoſitæ.* ibid. *eſt etiam auctor Enchiridii.* 9. b
Arriani elogium. 976. a. *ejus Diſſertationum libri.* 976.b
Arrogatio ut ab adoptione differat. 352
Ars gnomonica. 41.a
Artemiſia ſoror & uxor Mauſoli. 542. a, b
Arteria aſpera, & ejus functio. 957. a, b
Arteria aſpera clamore aſperior redditur. 571. a
Artifices dicti ipſi ſcenici. 1111. a
Arulator unde & quis. 881.b

Aſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

a pro Ara. 279.b
ſelli Peßinuntii. 435.a
ſellus. in eum Scipionis jocus. 308.a
ſini molas circumagebant. 219.b
ſinius Pollio Salluſtii maſtyx. 569.a
ſpectus Planetarum. 740.b
ſpera arteria quæ 957.a. ejus functio. ibid.b
ſpidum tres ſpecies. 487.a
ſphodelus cujuſmodi planta. 1022.a
ſſes librarii. 1098.a
ßiduus ſcriptor quis. 1069.a
ßiduus pro locuplete. 888.a. 894.b
σωτος quis. 423.b
ſtrologia Iudiciaria quam vana. 734.a. A quibus oppugnata. ibid.b. ejus antiquitas falſo à Chaldæis jactata. 735.a. fundamenta ejus ficta & arbitraria. 737.a,b. Etiamſi vera eſſent, tamen ubique non obtinerent. 738.a. Aſtrologia Gallica I.B.Morini æque vana ac Veterum. 744.a,b. neque conceptus, neq; nativitatis alicujus momentum ſcire poteſt. 746. 747. argumentum validißimum adverſus Aſtrologiam ex diverſorum hominum eodem fato deſumptum. 752.a,b. item ex cæterorum animantium. 753.a. unde eveniat, quod nonnunquam aſtrologi verum prædicant. 754.a,b. à nemine tamen adeundi, nec conſulendi aſtrologi. 756.a,b
Aſturco. 78.a
Aſylum quid. 366.a
Aſymboli qui. 384.a,b
Atabulus qualis ventus. 164.b
Attagen Ionicus. 434.a
Atarne piſcis genus. 547.b. 548.a
Atellana fabula. 560.a
Athenis duas uxores ducere permiſſum quare. 833.a
Atinia Lex de rebus furtivis non uſucapiendis. 937.a
Atri dies qui. 349.a,b
Q. Atta Poëta. 420.b. 421.a
Attæ qui. 420.b
Attilius Poëta duriſſimus. 842.b. quando vixerit. 843.a
Attilii Reguli hiſtoria. 369.a,b. ejus ſupplicium. 370.a
Attulit pro adfert. 935.b
Atypus quis? 274.a,b. 275.a
Avarus unde dictus. 513.a
Auctoritas in XII. Tab. quid. 937.b
Avertere, quid. 37.b
Averruncare. 339.b
Averruncus deus. ibid.
Aves arculæ. 57.a. ambuſtaneæ. ibid Oſcines. 56.b
Aves præpetes. 373.b. inferæ. 374.a
Auguſtus plures leges ſumptuarias tulit. 181.b. varia conſcripſit. 807.a
D. Auguſtus Val. Corvino ſtatuam in foro poni curavit. 484
Auguſti eloquentia. 558.b
Augures qui. 56.b. eorum munus. ibid.
Aula pro olla. 939.a
Aulus Gellius quando floruit. Pr. *. a,b
Aul. Gellius, non Agellius dicendum. ibid.b. &c.
Avocare Comitiatum. 686.a
Aure agreſti homo, id eſt rudis. 696
Aurelius Opilius Grammaticus. 106.a 213.a
Aureus quando Romanis in uſu. 85.b. ejus valor. 86.a
Auris pro ingenio. 719.a,b
Aurum coronarium. 325.a,b
Aurum Tholoſanum. 231.b
Aurunci ubi ſiti. 44.a
Auſpicia quomodo fierent. 209.a
Auſtri & Aquilonis differentia. 202.b
Autumare pro dicere. 797.a
Axioma quid. 883.a,b

B.

Bacchanalia immania. 452.b
Balbus vitioſus in Edicto Ædil. 274
Balliſta quid. 368.b
Balnea virilia à muliebribus diſtincta. 505.b
Balnei hara quæ. 1047
Barba & pallium Philoſophorum inſigne. 666.a
Barba promiſſa Philoſophorum. 456.a
Barba quando primum Romanis raſa. 221.b
Barbariſmus quid? 662.a
Baritus, clamor militaris. 50.b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Barvaſculus, *Advocatus.* 802
Bellaria. 675.a
Bellum cum rege Pyrrho quando cæptum. 1004.b
Bellum Peloponneſiacum quando cæptum & finitum. 992.a
Bellum Punicum primum, quando cæptum. 1006.a
Bellum Punicum ſecundum quando cæptum & finitum. 981.a. 1010.b
Bibax & Biboſus quomodo dicatur. 245
Bibliotheca ingens Ptolemæi Philadelphi. 394.a,b
Bibliotheca Pacis. 883.a
Bibliotheca Ulpia. 603.a,b
Bidentes hoſtiæ unde dictæ. 875.a,b. 876.a,b
Blaterones. 74.a
Blatire. 74.a
Bœotia olim Aönia. 777.b
Boreas, idem qui Aquilo. 161.a
Boſphoricum mare congelaſcere. 942
Botulus farciminis genus. 880.b
Bovinari. 589.a
Bovinatores qui. 589.a
Brettii unde dicti. 5[illegible].a,b
Brunduſii portus inclytus. 461.a
Bruttiani unde dicti. 510.a,b. & 511.a,b
Bruttiani ſervi publici. 510.b
Bucephala urbs. 319 b
Bucephalus equus Alexandri quanti emptus. 319
Buceta quid. 576.b
Bulimus quid. 863.a
Buſtum quid. 532.b
Buſiris. 121.b

C.

Caduceus quid. 572.a,b
Cacias ventus qualis. 164,b
Cælibatus pœna. 26.b
Cæcilius Statius, Poëta Comicus quando floruerit. 811.a. 1012.b. *quomodo Fabulas ſuas inſcripſerit.* 811.a. *de eo judicium Sedigiti.* 842.a
Q. Cæcilius Metellus Numidicus vir magni animi. 382.a,b
Cælius Sabinus IC. Caſſii Longini ſucceſſor. 413.a
Cælius Antipater Hiſtoricus. 500.a
De Cœlo ſervare *quid.* 684.b
Cæpe quam cum luna συμπάθειαν *habeat.* 1121
Cærimoniæ unde dicta. 292.b
Cærites qui. 903.b
Cæſaris Anticato. 307.a. *libri de Analogia.* ibid. b. & 45.b
Cæſellius Vindex. 256.b. 599.a
Cæſtus quid. 251.a. *male cum ceſto confunditur.* ibid. b. & 330.b
Cætus ſtellarum. 745.a
Caja Tarratia teſtabilis *dicta.* 375
Cajus & Caja. unde id nominis defluxerit. 281.b
Calabarriunculi *Laberio.* 878
Calices amariores, *pro* meraciores. 447.a
Caligæ, militare indumentum. 702.b
Callimachus Poëta quando floruerit. 1006.a,b. *ejus ſcripta.* 475.b
Calpurnius Piſo, cogn. Frugi, Annalium ſcriptor. 379.b. *quando floruit.* 853.a
Calumniator in jure quis? 760.b
Calvus Poëta laſcivus. 486.b
Camella quid. 874.b
Cameræ naves quæ. 568.a
Campus Agrippæ ubi Romæ. 773.a,b
Canaliculæ qui. 314.a
Cannenſis clades. 253.a,b
Canonica pars Muſices. 910.a
Caper, hircus caſtratus. 477.a
Capillus paſſus in luctu. 825.b
Capio te Amata, *formula.* 54.b
Capitecenſi qui. 893.b
Capitium quid. 879. 880.a
Capitis minutio. 59.b
Capitolii Tarquinii cellæ. 396.b
Capitolia quatuor fuêre in monte Tarpejo vel Capitolino. 132.b. 133.a,b
Capito Atejus quando vixit. 59.a
Capitonis Ateji IC. ſcripta. 295.a
Capra animal natura ſua admodum calidum; cujus caro inſalubris & gravis odoris. 529.a,b. *unde eam tangere Flamini Diali nefas.* ibid.
Carmentæ templum ubi. 1032.a
Carneades novæ Academiæ auctor. 968.a. *elleborum diſputaturus ſumpſit.* ibid. b
Carneades Academ. quando vixerit. 1011.b

Carvi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ꝟilius, quando divortium fecerit. 278. a,b. 1008. b
ßius Hemina hiſtoricus quando floruerit. 982. a
ßii mors. 230. b
ſtricius unde dictus. 27. a
ſtricius Rhetor 192. b. quando vixerit 596. a
ſtus pro ritu. 195. a
ſtus in ſacris iidem qui ritus. 527, b
taſcopium quid. 568. b
teiæ, quid. 562. b
to Cenſorius. 61. a. Orator dictus. 1010. b. de Iure Civili ſcripſit. 693. a. an de bello Carthaginienſi ſcripſerit. 494. a. à Cæſare in carcerem ductus. 295. b
tonis frugalitas. 710, 711. Genealogia. 692. Origines. 401. a,b
tomum quid. 878. b
tonium quid. 878 a
tulus (Q. Lutatius) quando vixerit. 1075. a
udiceæ naves. 564. b
upolus quid. 567. b. 568. a
urus, Chaurus, ſive Chorus, quis ventus. 161. a,b
uſæ conjectio quid. 922. b. cognitio. ib.
bes Philoſophus. 150. b
latim. 649. a
loces. 565. a
nſoria dignitas cæteris eminentior 710. a
nſorii libri qui. 132. b
nſorum munus. 264
nſorum poteſtas. 221. a. 289. a
nſores quomodo rogantur. 685. b
nſorum officium. 26. a
nſorium Edictum de Rhetoribus quando factum. 815. a
nſorum cura circa rem uxoriam. 314. b
nſus minimus Romæ quis. 893. a
nſus quis. 429. b
ntumviralia judicia privata erant. 25. a
ntumvirale judicium quâ lege conſtitutum. 891. b. 892. a,b
phiſus fluvius Atticæ. 1040. a
phiſia urbs unde dicta. 5. a
eratinæ Captiones. 1020. a
ercuri, naves. 565. a
erealibus plebs mutitare ſolita. 1020
Ceroma. 252. a
Ceßio in jure quid. 353. b
Chaldæi Mathematici dicti, futura prædicere conabantur. 41. a,b
Chaldæi, Aſtrologi, Mathematici pro eodem hominum genere. 733
Chamæleontis figura & magnitudo. 523. a
Chares Mitilynæus Hiſtoricus. 319. a
Chilo, unde ejus nomen. 13. a
Chirographi exhibitio. 760. a
Chordæ aliquando etiam ſponte in fidibus ſonant. 472. b
Chorus & Aquilo venti appoſiti. 161. b
Chryſippi libri de Honeſto & Voluptate. 771. b. libri περὶ Ἀμφιβολιῶν. 595. a
Cicero quo ætatis anno pro Quinctio dixerit. 851. b. 852. b
Ciceronis Epiſtolarum ad Familiares libri, quomodo à Veteribus citantur. 99. a, b
Ciceronis Antagoniſtæ. 917. a,b
Cincius Grammaticus. 389 b
Cincius de Re Militari. 864. a
Cinna Poëta Virgilio in pretio. 486. b. 1073. b
Cippus quid. 879. a
Circenſes ludi. 177. a
Circius qualis ventus. 163. a
Circuli majores in Sphæra. 160. a
Ciſium quid. 424. b
Ciſpius Mons. 791. b
Ciſternæ quæ. 134. b
Civitatis jus Latinis tributum. 281. b
Clades præcipuæ Romanorum. 122. b. & variæ. 141. b
Clamoſus. 245. a
Clarigatio. 572. a
Clariſſimi Titulus quibus competit. 96. b
Claſſes quot Romæ. 428. a
Claſſes procinctæ. 48. a
Claßici incinendi modus. 47. a
Claudere pro claudicare. 696. a
Claudii Pulchri clades. 514. a. Sororis ejus petulans dictum. ibid.
Claudius Grammaticus. 213. a. 709. b
Cleanthes Zenonis diſcipulus. 11. b
Clearchus Solenſis Ariſtotelis diſcipulus. 301. b
Clientum jus. 340. a. 341. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Climacterici anni duo genera. 235. b. *ſexageſimus tertius maxime periculoſus.* 236. a. *Septenarius numerus an informando aliquid conferat.* 235. a
Climactericus annus quis. 804. a, b. ἑβδομαδικὸς & ἐννεαδικὸς. ibid. *quomodo uterque computandus.* 805. a, b. *non eſt mortalis.* 806. a
Clodius libidine fœda infamis. 129. b
Clunaculum quid. 564. a
Cocio, unde & quis dictus. 881. a, b
Coëmptione quomodo connubia fiebant. 211. b.
Cognitores qui. 29. b
Cohibilis. 914. a
Cohors quid. 42. a
Coïtus Venereus, parvus morbus Comitialis. 1057. a, b.
Colicus dolor. 627. a
Coloniæ quid & unde. 904. b
Colorum materia omnium difficillima. 184. b
Color
- Purpureus. 185. a
- Ruſſus. 185. b
- Phœniceus. 186. b
- Spadiceus. 187. a
- Flavus. 188. a
- Luteus. 188. a
- Cæſius. 189. a

Coloſſus Rhodienſis. 399. b
Columbatim, Columbulatim. 122. a
Columna Trajana quam alta fuerit. 713. a. *à quo exſtructa.* ibid. b
Cometarum apparitio nihil adverſi in rebus humanis præſignificat. 741. a, b. 742. a, b. *Vanæ itaque omnes pronoſticationes quæ de iis fiunt.* ibid. & 743. a, b
Cometæ anni 1664. & 1665. *quamdiu conſpecti.* 741. a, b. *Duo diverſi fuere, non unus, ut nonnemo opinatus eſt.* 742. b
Comiſſator. 304. a
Comitia Curiata. 848. a. *Centuriata.* 848. b. 849. a. *Tributa.* 849. b
Comitia Calata. 845. a
Comitium pars fori. 282. a
Comitiatum avocare. 686. a
Comitiorum & concilii diſcrimen. 847. a, b
Commata, Cola, Periodi, quibus ſignis veteribus diſcreta. 724. b
Compedes è ferro. 1102. a, b
Comperendinatio quid. 758. a
Compita quid. 95. a
Compitalia ſacra. 559. a, b
Complacitum. 92. b
Compluria & compluries *recte & Latinè dici.* 359
Con *cujus quantitatis.* 149. b
Conceptus momentum certo ſciri nequit. 746. a, b. *neque nativitatis.* 747. a, b
Concilia quæ. 847. b
Conciliabula quæ. 31. a
Concionem habere quid. 686. b
Concio pro *cœtu populi.* 1035. b
Condicere quid. 364. a
Confarreatione quomodo connubia fiebant. 211. b
Confeſſi pro judicatis in XII. *Tab.* 821. a
Congerere quid. 197. b
Congius qualis menſura. 247. a. 1016. b
Conicere. 308. a
Conjicere cauſam quid. 333. b
Conjurare. 426. b
Coniſterion. 252. a
Connivere. 113. b
Connubia tribus modis fiebant. 211. b
Conſciſco quid. 541. b
Conſcire cauſam in XII. *Tabul. quid.* 922. a, b
Conſipere. 402. b
Conſortes qui. 43. a. *Conſortium.* ibid.
Conſpectus pecuniæ quid. 1077. b
Conſules ſenatum habere poterant. 779. a. *è plebe quando primum Romæ creati.* 999. a
Conſuli faſces XII. *prælati.* 144. a
Contari, cunctari. 631. a
Conviviorum magiſtri. 447. b
Convivium quot homines conſtituere debeant. 672. a, b
Convivii dominus. 674. a, b
Convivia tempeſtiva. 673. b. *Intempeſtiva.* ibid.
In Conviviis quales ſermones habendi. 674. a
Copiari quid. 922. a
Cor ne comedito *Pythagoræ dictum.* 300. a
Corbita quid. 564. b

Corio-

Corſino unde nomen. 988. a, b.
...onus è patriciis à tribunis vexatus. 988.b
Cornelius Nepos quando vixerit. 441.b
Corvines. 46.a
Co...a unde dicta. 46.a
Cornucopiæ inſcriptio unde libris præ...
...ja. Pr. *. 4. a
Co...a triumphalis. 325. a. Obſidiona-
...lis. ibid. b. civica. 326. a. navalis.
...7. a. claßica. ibid. myrtea. ibid.b
Co...æ plectilis & tonſilis differentia. 1018.b
Co...æ militares variæ. 136.a
Co...is caput genio indulgentes cinge-
...ent. 304. b
...nandi origo unde. 252. b
...ncanus. 44. a
...cus avis inauſpicata. 483. b
...i Muciani laus. 64.b
...es Mallotes Analogiam oppugnavit. 182.a
...a inſula. 112.b
...icus dies. 238.b
...laus Peripateticus. 431. b. quando
...xerit. 1012 a
...ſi filius quomodo loqui cœperit. 331.
...ias quando vixerit. 461. b
...us quid. 88.a,b
...us primus quis? 89. a,b
...æ nota. 920.a
...eus quid. 225.a
...eus in militiâ quid. 518.a
...ctari, contari. 631. a
...ediæ ciborum. 384
...reſſus, funebre ſignum ad domos poſi-
...t. 533.a
...ia. 100.a
...ia Hoſtilia à quo exſtructa. 782. b.
...ombuſta poſtea iterum erecta. ibid.
...ia Pompeia, Iulia. 783. a
...iæ etiam inauguratæ. 782.b
...ii Frugalitas. 44.a
...riculoire. 940.a
...rulis ſella unde. 236. a, b. ejus forma.
...ibid. b. ex ebore. 264.a
...rrus falcati. 323. a
...lindrus quid. 365.a,b
...nici unde dicti. 11.b
...nicorum Dogmata. 151.b. 152.a. ſup-
pellex. 152.a,b
Cythara & Lyra ut differant. 49.a. ejus forma. ibid. b

D.

Danubii fl. magnitudo. 516.b
Debere pecuniam, gratiam. 20. b
Debitores qui ſolvendo non eſſent ex leg. XII. Tabul. in partes ſecari potuere. 1106.b. quare tamen nunquam hæc ſectio facta. ibid. & 1107. a, b
Debitores an unquam trans Tiberim peregre venditi. 1106.a
Debitum probandi modi ſolemnes quot apud Veteres. 759.a,b
Decemviri quando primum creati & ad quid? 780. b
Decem pondo libras recte dicitur. 289.a
Decet Nobis, Latinum. 496. b
Decima una ex Parcis. 256
Decuriæ pro loco & pro hominibus. 105.
Decurſus ludicri. 410.b
Dedicare quid. 426.a
Defectus Solis & Lunæ cauſa. 196.a
Defrutum. 118.b
Delfinorum amor erga pueros. 417.a,b
Dehoneſtamentum. 191.b
Delicia mea. 1067.a
Delphi Phocidum urbs Oraculo Apollinis celebris. 626.a
Delubrum quid. 716.a,b
Demades Orator Athenienſis Demoſthenis adverſarius. 593.a
Δημαγωγοὶ qui vocati Athenienſibus. 246. b
Demarchi Athenis quando inſtituti, & eorum poteſtas. 246.a
Demetrius quam ob cauſam Rhodiis bellum intulerit. 855. b. πολιορκητὴς dictus. 856.a
Democritus multa conſcripſit; etiam de Chymia. 522. a, b. an ſe oculis privarit. 541. a. 542. a. quando floruerit. 994.a,b. ab ejus dogmata. 320. b
Demoſthenes Rhetor, βάταλος appellatus. 22. a. item ἀργᾶς. 23. a. ejus inimici. 21.b
Demoſthenes Veterator à Philippo M. Rege dictus. 459. b, quando obierit. 1003. b

Dema-

Denarii valor. 261. a
Dentes quando erumpant. 337. b. *quando cadant.* 238. a
Depalmare. 1092
Deprecari quid. 391. a
Dexippus Cous Hippocratis diſcipulus. 959. b. *Idem qui Dioxippus.* 960. a
Dialectices voce quid comprehendatur. 859. a
Dianæ templum. 125. a
Diatriba quid. 107. a
Dictator quando creari ſolebat. 779. a. *ſenatum habere poterat.* ibid.
Didius Imperator. 191. a
Diei initium varium apud varias gentes. 207. b. 208. a,b
Dies naturales, civiles. 207. a,b
Dies apud Romanos in XII. *horas ſemper diviſus.* 424. a
Dies condictus. 869. a
Dies religioſi, nefaſti. 291. a
Dies atri qui. 349. a,b
Diei Æquinoctialis partitio. 207. a
Dies juſti qui. 821. b
Diffindere diem quid. 757. b
Diffiſſio rerum. 757. b
Digamma Æolicum. 774. a
Digito tangere Proverb. 1076. b
Dii, Deæque pulchri, pulchræque dicti. 723. a,b
Dimidia hora, *an recte dicatur.* 249
Dimidius & dimidiatus. 248
Diodorus Apollonii Croni diſcipulus. 595. b
Diogenes Cynicus. 151. b. *Antiſthenis auditor.* 1034. b
Diogenis ſcripta moralia. 11. b
Diogenes Stoicus cogn. *Babylonius.* 431. b. *quando vixerit.* 1011. b
Dioxippus Medicus idem cum Dexippo Coö. 960. a
Dionyſius Major quando tyrannidem invaſerit. 995. b
Diſcerniculum quid. 969. a
Diſſortes qui. 43. a
Dives eſt qui ſuis contentus. 474. a,b
Divinatio quid. 119. a
Divortium primum Romæ quando & à quo factū. 278. a,b. *ob ſterilitatem.* ib.
Diurnare quid. 925. a
Dolabella à Cæſare repetundarum poſtulatus. 307. a
Dolabellæ mors. 230. a
Doli *vox etiam in bonam partem.* 637. b
Dominia, convivia hilariora. 176. a
Dominus convivii quis. 674. a
Domus Planetarum. 740. a
Donaria quæ. 134. b. 135. a
Dona à Pontifice conſecrata. 135. b
Drachma idem quod Denarius. 36. b. *unde dicta.* 37. a
Draconis legum ſeveritas. 604. a,b
Dulciloquus. 1065. a
Dulcioreloquus. 1065. a
Dynamis qualis numerus. 89. b

E.

Ἡ ἄνω κοιλίη *quid.* 955. b.
Eclipſeos Solis & Lunæ cauſa. 196. a
Echini marini cum Lunā incrementum capiunt. 1120. a
Edulcare. 844. a
Effatus ager quis. 681. b
Effeminare. 205. a
Effigiare. 949. a
Egregiiſſimus. 774. b
Ἡ κάτω κοιλίη. 955. b
Ἐγκύκλια *quæ dicantur.* 1111. b
Eleatenſes. 66. b
Elephantini libri. 603. b
Elephanti à quo primum in aciem deducti. 323. b
Eligans in malam partem. 579. a
Eleuſine Atticæ urbs. 451. b
Eleuſinia ſacra quando celebrari ſolita. 831. b. 832. a
Eleuſinia in honorem Cereris. 587. a
Ellebori albi & nigri diſcrimen. 969. a,b. *&c. ubi naſcantur.* 971. a,b
Elucus quid. 313. a
Elucum quid & unde. 898. a,b
Elutriare quid. 878. b
Emancipatio. 55. b
Emere centuſſis. 830. b
Ἡμιόλιος *Latine quomodo dici poſſit.* 1049. a
Empedocles quando floruerit. 991. a,b
Emplaſtrum ἑδέτέρως *apud Laberium.* 882

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Enchiridium Epicteti, Pr.* 4.b
Enduix, induciæ. 106.b
Endoire pro inire. 106.b
Ennius quando natus. 843. b. quando obiit. 1012.b
Ennius quando Annales ſuos abſolverit. 1008.a
Ennii poëma cui nomen Scipio. 287.b
Epicharmus Syracuſanus Comœdiæ inventor. 71.b
Ἐπιτήρης quæ. 171.a,b
Ephorus Hiſtoricus. 242.b
Ἐπακτρίδες, naves vectoriæ. 566.a
Epicharmus quando floruit. 8.a,b
Epicuri mors. 152.b
Epicurus quando vixerit. 1005.a. Dialecticus imperitus. 130.a
Epicuri ſummum bonum. 467.a,b.468.a
Epigenetis quæ. 957. b. 958. a. ejus munus. 960.a,b
Ἐπίτωποι. 565.b
Epirrhemata, quinam verſus ſic dicti. P*. 7.a
Ἐπισημαίνεσθαι quid. 1034.a
Ἐπισημασίαι quid. 1024.a
Epiſtolarum Ciceronis ad Familiares libri quomodo à Veteribus citantur. 99. a,b
Ἐπίθετον Latine quomodo dici poßit. 1049. a,b
Epoptes qui. 57. b
Eraſiſtratus Medicus quando vixerit. 861.a
Ercium citum. 43.b
Ercundæ, ercticiſcundæ. 43.b
Ἐρωτικοὶ λόφοι. 93.ab
Ἐρατὸν quid apud Pindarum. 951.a
Erucius Clarus Præfectus urbi. 374.b
Eteſiæ & Prodromi Venti anniverſarii. 165.a
Euandri mater. 45.b
Euclides Socratis diſcipulus alius à Mathematico. 381.a
Euclides Mathem. quando floruerit. 91.b
Eudemus Peripateticus. 659. b. ejus ſcripta. 660. a
Eviæ pro tepore. 863.a
Eunines. 453.a
Eudoxus Aſtronomus quando floruerit. 997. a. Planetarum motum primus in Græciam intulit. ibid. b
Eupolidis laus. 70.b. 71.a
Euripides & Sophocles eodem tempore floruere. 690.b
Euripidis mater. 831.a. præceptores. 832. b. quâ occaſione Tragœdias ſcribere capit. 833. a. & quot. ibid. b
Euripides quoties in Tragœdiis vicerit. 931.a,b
Euripides quando floruerit. 993.a,b. quo mortis genere obiit. 835.a. & quando. 1007.a
Exactus pecuniam quomodo Metellus Numidicus dixerit. 824
Exaltatio Planetarum. 740.a
Examußim. 20.a
Ex animi tui ſententia Vet. formula juriſper. 314.a,b
Exercitum imperare quid? 850. b
Exerrationes. 795.a
Ex jure manu conſertum Vet. form. quid. 1126.b
Exoterica Ariſtotelis quæ. 1113. b
Exoticum. 660.b
Expedire virgas. 508.a
Expenſum ferre. 77. b
Expenſilatio. 759.b.760.a
Expergebat, pro expergefaciebat. 381.a
Expiationes locorum fulguratorum quomodo factæ. 282.b. 283.a
Exſenſa mente. 1063
Exſuperantia. 311
Extaſis. 111.a
Extortis quis, & unde dictus. 139.b
Extra fatum mori. 652.a
Extrahere diem quid. 296.b
Extrilidus quid. 1052.b

F.

Fabas Flamini Diali quare tangere nefas. 530. a. earum uſus in Parentalibus ſacrificiis. ibid.
Fabæ inflant & concoctu difficiles ſunt. 297.a
Fabis abſtinere quid eo deſignetur. 299. a,b
Fabii Maximi Proconſ. hiſtoria. 115.a,b
Fabii 306 patricii, quando cæſi. 990.a,b
Fabius Pictor Hiſtoricus. 322.a
Fabii Pictoris Annales. 60, a. nimis Romani. ibid.

Fabri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Fabricii probitas. 44. a
Fabricius Luſcinus. 288. a
Fabula quid. 352.b
Fabulæ togatæ & palliatæ. 6.a
Facies Planetarum. 740. a
Facii, genitiv. 493.a
Factum ire, quid. 526.b
Fædus quomodo fieret. 1004.a
Fætutinus. 694.a
Fætuum multitudo unde. 504.a
Falarica, quid. 561.a,b
Falcati currus. 323.a
Fames quamdiu tolerari poſſit. 861
Familia unde dicta. 42.b
Ad Familiam etiam ſervi pertinent. 270.b
Familiæ erciſcundæ actio. 43. a,b
Famoſus. 486.a
Farina quomodo in fermentum abeat. 531.a
Far, pro pulte farreâ. 1104. a
Farris libra, ſervorum diarium. 1103.b
Faſces quid. 509.a. 651.a
Fatum quid. 364. a, b. de eo Chryſippi ſententia implicatiſſima. 367. a
Fato ſuo mori quis intelligitur. 256.a
Faviſſæ quid. 134. a,b
Faunorum ſæculum. 357.b
Favorinus Philoſophus Arelatenſis. 18.a. an Sophiſta. 961.b
Feciales à quo inſtituti. 864. b. eorum munus. ibid. quomodo bellum indicebant. 865.a
Felium oculi cum Lunâ augentur. 1120.b
Feneſtella, quando floruerit. 852. a
Fenus unde. 899.a, b
Ferctum & Forctum libi genus. 531. a,b
Ferentinum oppidum. 506.b
Feriæ denicales. 868. a,b
Feriæ meſſis & vindemiarum. 496. a
Feriæ publicæ vel ſtatæ, vel conceptivæ. 180.a,b. imperativæ. ibid. b
Feriæ præcidaneæ. 286. a
Ferre acceptum, expenſum. 77.b
Fermentum ex farina quomodo fiat. 531.b
Feſtina lente, Proverb. 520.a
Faſcinare oculis. 898. b
Feſtinare & properare qui differant. 905. a, b
Fiſtivus. 96,b
Feſtuca in Vindicationibus adhibita. 1127.b
Ficedulæ in deliriis, & unde dictæ. 809.a
Fides à Romanis pro Numine culta. 1100.a
Filius à patre ad nuptias cogi nequit. 128.a
Filum corporis, pro lineamento. 39.a
Fiſtula unde compacta. 51.b
Flagitare quid. 936.a
Flamen unde ſic dictus. 56.a. 527. a,b. tecto capite incedere debebat. 56.b
Flamen Dialis equo nunquam vehebatur. 528. a. ei nec jurare fas. ibid. quibus cibis abſtinere deberet. 529.a,b. 530.a. mortuum attingere nefas. 532.b. 533.a
Flaminica Dialis univira. 533. a. virginitatis intacta. ibid. b. alia ejus munia. 534.a,b
Flammigare. 952.
Cn. Flavii hiſtoria. 379.a
Flavus Color. 188.a
Floralia, ludi laſcivi. 485.b
Floriares. 486. a
Flos cœnæ. 809.a
Flos populi. 619. a
Flumina retanda. 604.b
Folia quarundam arborum ſolſtitio æſtivo verti ſolita. 471.a,b
Forctum, Fortum. 43.a
Formido quid. 452. a
Forum Trajanum quando ædificatum. 712. a,b
Fori nomine abſolute poſiti, Romanum denotatur. 95.b
In Foro puppis ſtare. 915
Fortaſſean. 591.a
Fraces quid. 588.b
Fraceſcere. 588.b
Framea, quid. 562. b
Frater unde dictus. 671 b
Frequentamenta. 51.b
Fretum unde dictum. 507. b
Fritillum quid. 89. a
Frons aciei. 518.a
Frons, cujus generis. 811. b
Fronto Rhetor, qui & Conſul ſuffectus. 184.a
Fruniſci. 920.b

Fruſtra-

Fvrari, & fruſtra eſſe quid. 1019
..ictum quid. 1084.b
..us quid. 1122.a,b. eſt Græcorum ..ῦνκ☉. ibid.
..e impendio inſit apud Laberium. 1064
..ur & fulmen ſæpe cõfunduntur. 282.b
..ca quæ avis. 1044.b
..onum Romæ officium. 877.b
..us Familiare. 868.a
..us publicum. 801.b
..nocturnus jure occidi potuit. 606. a,b
..es unde dicti. 83.a
..ius Antias, Poëta, quando floruerit. 1043. a
..ta apud Lacedæmonios permiſſa. 609. a, b
..ti concepti quis teneatur. 607.b
..tiva res non poteſt uſucapi. 937.a
..ti pœna ex lege Solonis dupli. 606.a
..tum etiam in re commodatâ committi poteſt. 610.a. an ſolo animo. ibid. b
..tum per lancem & licium conceptum. 607.a
..ti manifeſti pœna, olim ſervitus. 606. b. poſtea quadrupli. 607.b
..tum oblatum quid. 608. a. prohibitum, non exhibitum. ibid.a.b

G.

GAbius Baſſus. 119.b.604.a
Galerus quid. 187.b
..llicæ & crepidæ ut differunt. 701.b
..llus Aſinius Ciceromaſtyx. 917.a
..udio quinam nimio obierint. 250. b. 251.a
..vius Baſſus. 229.a
..ulus quid. 564.a
... Gellius Hiſtoricus. 708.a
..nethliaci Chaldæi homines vani. 633. & ſeqq.
..enuntur pro gignuntur. 257.b
..ns Cornelia. 61.a
..ometriæ partes. 909.a
..ſa, quid. 562.a
..ſeoretæ. 566.b
..ladiatores aut occidere, aut occidi debebant. 406.b
..ladius Hiſpanicus qualis. 490.b
..lobus in militia quid. 518.b
..loriæ, in plurativo numero. 192.b
..loſſaria mortuaria. 1032.b.1033.a
Gnomonica ars. 41. a. à quo inventa. ib.
Gnomon quid in Geometricis. 41.a
Gracchi Oratoris elogium. 505.a
C. Gracchi Oratio ex Sardinia redeuntis quâ occaſione facta. 817.a,b
T. Gracchi cædes. 142.a,b
Græcis etiam cadavera humana olim certo tempore cremata. 414.a,b
Grammaticorum nugæ. 776.a
Grandia ingredi. 483.a
Graſſari quid. 580.b
Griphus quid. 6.b. unde griphi pro ambiguis dicti. ibid.
Grues Melicæ. 434.a
Gurdus quis. 879.a
Guſtus ſedes ubi. 809.b.810.a
Guttus quid. 939.b
Gygantes an exſtent. 236.b.237.a
Gymnoſophiſtarum & Brachmanum tolerantia. 110.a,b

H.

H an litera, an aſpiratio. 116.a
Hadrianus Imperat. Italienſis. 906.b
Halcyones. 234.a
Halyattes Crœſi pater. 49.b
Hamilcar unde. 287.a
Harmonia, numerus, rythmus, metrum, ut differunt. 21.a,b
Harmonica Muſicæ pars de quibus tractet. 913.a
Harpocrates ſilentii deus. 40. a
Haruſpices qui, & unde id nominis acceperè. 32.b
Haſta ſanguinea quæ. 865.b
Haſta Martis ſimulacrum. 284.b
Haſta pura. 137.a.146.a
Hebdoma Lunæ feſtum Athenis. 794.a. quomodo celebratum. ibid.
Hedera ſterilis. 529.b
Hegeſias Hiſtoricus. 462.a
Hellanicus Mytilenæus, Herodoto major. 11.a
Hellanicus Hiſtoricus quando vixerit. 840.a
Hemioliæ naves. 567.a
Heracliti Epheſii dictum. Pr.*.5.a,b,c,d
Herctum citum. 43.b
Herculis magnitudo. 3.b. ἐπίμυι☉. Romæ cultus. 4.a
Herculis ſacro mulieres arcentur. 586.a,b

Here-

Herediolum quid. 1063.a

Herie. 705.a

Hermippus Hiſtoricus. 245.a

Herodes Atticus quando vixerit. 4.a,b

Herodotus fabuloſus. 236.a

Herodotus quando vixerit. 841.a

Heſiodus quando vixerit. 241.b. *an Homero coætaneus.* 241.b.242.a

Hieroclis Commentarius in aurea Pythagoræ carmina. 470.a

Hilaria, dies ſacri matri Deûm appellati. 175.b

Hippagines naves. 565.a

Hipparchi Tyranni Athenienſ. cædes. 457.b.458.a

Hippocrates quando natus. 959.a

Hippocrates quando floruerit. 993.b

Hiſpania olim argentifodinis abundans. 165.b. *&* *ſale.* 166.c

Hiſtriones an omnino turpes perſonæ. 413.a,b

Homerus quando vixerit. 240 a,b. 241.a,b. *ejus patria.* 243.a,b

Homerus quando vixerit, quam incertum. 981.b

Homerus an Heſiodo antiquior. 241.b. 242.a

Homines in mundi initio vaſtiore corpore fuere. 237.a

Hominum origo. 362.b

Hora Quirini. 704.a

Horatii Coclitis fortitudo. 282 a

Horologia quando Romæ primum in uſu. 214.a,b. *quando apud Græcos.* ibid.

Hortenſius Orator & Poëta quando vixerit. 1073.b

Hortenſii Oratoris laus. 23.b

Hoſpitum neceſſitudo. 340.b

Hoſtia ſuccidanea. 285.b. *præcidanea.* 286.a

Hoſtiæ & Victimæ differentia. 284.b

Hoſtiæ immolari, & auſpicia haberi ſolita ante ſenatus convocationem. 785.a

Humanitas quid. 687.a

Humida verba. 68.a

Hyades unde dictæ. 668.a. *quot.* ibid.

Hyela, Elea & Velia eadem urbs. 536.b. *à quibus condita.* ibid.

Hyginus Auguſti Libertus, quæ ſcriptis conſignaverit. 67.a,b. *Commentaria in Virgilium ſcripſit.* 535.a

Hyperion, id eſt, Sol. 542.b

Hypſicrates de Rom. vocib. ſcripſit. 899.a

I.

I & EI confunduntur ſæpe. 148.b. 149.a

Iatur pro *eat.* 822.b

Iactus Venerius. 1047.b. *Canis.* ibid. *Senionis.* 1048.a

Ialyſi imago à Protogene facta. 856.a.b

Ianus medius quis. ibid. & 77.a,b

Ianus nomen loci Romæ. 76.b

Iapyx ventus idem qui Argeſtes ſive Corus. 163.b

Iaſpis fulva. 187.b

Idiotæ. 8.a

Iejuna animâ, pro fœtida. 172.a

Ietæ quinam? 244.a

Ignara viſundi. 488.a

Illatebrare. 920.b

Illaudatus quis. 123.a

Illecebra. 197.a

Imaginare. 911.b

Imparientia. 63.b

Impatientia. 63.b

Imperare exercitum quid. 850.b

Imperia Poſtumiana. 64.a

Implorare fidem. 509.b

Improbus quis in XII. *Tab.* 823.a

Impubes quando furtum committit. 607.a

Inhoneſtamentum. 191.b

Incontinentes qui? 1056.a.b

Inconnivæ vigiliæ. 111.a

Index quid. 601.a

Indicis & Tituli differentia. 601.a

Indigitamenta quæ. 292.a

Indigitamenta dicti Libri Pontific. 703 a

Induciæ in multos etiam annos extendi poſſunt. 105.a. *unde dictæ.* ibid.b

Inermi pro *inermes.* 920.b

Inſeræ aves quæ. 374.a

Infortunitas. 361.a

Infrequens miles quis. 869.a

Infuſus gremio. 480.a,b

Injuriæ levioris pœna ex XII. *Tab.* 891.a,b. 1092.a

Inlatebrare. 920.b

Inodora animalia. 415.a

Inoleſcere. 616.b

In poteſtatem eſſe, *Latine dicitur.* 33.b. 34.a

Inſcribere quid. 118.a,b

Inſe-

nſece & Inſeque, idem. 1039.a
nſecta quid. 967.a
nſignite. 389.b
nſtar. 123.b
nſubide. 5.b
nſula pro domo. 792.a
ntempeſtiva convivia. 673.b
ntercutibus vitiis madere quid? 667.a,b
nterpungendi Mos Veterum. 728.b. 729.a,b
nterrex quis? 780.a
ntercedendi jus quibus competebat. 781.b
nterſtitio. Pr.*. 2.c
nteſtabilis quis. 823.a,b
nveſtis. 354.a
ovis Ammonis Oraculum. 217.a
ovem Lapidem jurare. 93.a
ovis Satellites. 744.a
re curriculo. 940.a
ſigonus Nicæenſis. 461.b
ſocrates Apolloniates Iſocratis Athenienſis diſcipulus. 544.b
ſter fl. idem qui Danubius. 516.b. à Nilo ſecundus. ibid.
ʼσχίας morbus coxendicis quomodo leniendus. 302.a,b. 303.b
talia unde nomen acceperit. 576.b
talica Vrbs Hiſpaniæ. 906.a
Ἰταλοὶ. 576.a,b
tur factum quid. 526.a
typhallus Priapi cognomen. 154.a
udex qui dolo malo judicaverit quomodo puniendus. 1091.a
Iudex an ſecundum acta & probata, an vero ſecundum propriam ſcientiam judicium reddere debeat. 762.a,b. olim jurati ſententiam dicere ſolebant judices. 764.a
Iudex quæſtionis. 25.a
Iudex utrum viro bono non probanti debitum à viro malo adjudicare debeat. 764.b. 765.a
Iudicia publica quomodo peracta. 24.b
Iugum quid? & ſub jugum mittere. 1003.b
Iulius Paulus Poëta. 97.b
Iumentum quid. 1097.b
Iuno Lucetia. 337.a
Iuno nuptiarum Præſes. 279.b. Iuga, Domiduca, Cinxia, Vnxia. ibid.
Iupiter Ammon idem qui Cham. 217.a
Iupiter Axur, vel Anxur. 337.b
Iupiter Lucetius. 337.a
Iupiter μυίαγρος, ἀπόμυιος. 3.a,b à quibus cultus. ibid.
Iupiter unde dictus Olympius. 3.a. ejus fanum. ibid.
Iurare per Iovem Lapidem. 93.a
Iurites Quiritii. 704.b
Iusjurandum militare in caſtris. 866.a. ejus formula. ibid.
Iusjurandum militare in ipſo delectu. 867.b
Iuriſconſulti juris ſacerdotes. 772.b
Iuriſprudentiæ ſtudium in verborum ſignificatione multum conſiſtit. 670.a,b
Ius intercedendi quibus competebat. 781.b
Ius patriæ poteſtatis. 55.b
Ius plurium liberorum. 145.a,b
Ius trium liberorum. 59.a
Iuſti dies qui. 821.b
Iuventius Comicus. 1045.a
Ἰχώρ. 116.b

K.

KAlendæ Iunoni ſacræ. 180.a
Κοινδόβιον. 42.b
Κόλασις & τιμωρία ut differunt. 386.b
Κνακὸν quid. 476.a,b
Κρούπεδα. 216.a
Κυαμίζειν. 299.a
Κύαμος quid. 299.a
Κύβια. 547.a,b
Κῶλον quid. 956.b

L.

LAbeo Antiſtius de Iure Pontificio ſcripſit. 54.b. ejus laus. ibid. cætera quæ ſcripſit. ibid.
Labeonis Commentaria Iuris Pontificii. 62.b
Labeo Antiſtius IC. princeps. 670.a,b
Laberius Mimographus, quando floruerit. 876.a,b. quando mortuus. 877.a. à Publio Syro victus. 965.a,b
Labeones unde dicti. 13.a
Labiis ductare. 1026.a
Lac quomodo generetur. 613.b. 614.a
Lacedæmonii quando ab Athenienſibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

prope Corinthum devicti. 998 a

Lacerna veſtimentum militare. 699.a. *ejus uſus in urbe.* ibid. b

Lacuna quid. 17.a

Læſtrigones filii Neptuni. 836

Lævius poëta. 178. b

Laidis meretricis natale ſolum. 35.b. *Demoſthenis de illa dictum.* 35.a,b

Laminis ardentibus rei cruciati. 509. b

Lampadio Ennium emendavit. 1029.& b

Lancea teli genus Hiſpanicum uti & ipſa vox. 855.a,b

Lapidum congeries venerata. 93. a

Larentalia, vel Laurentalia feſtum. 376.b. 377.a

Lares etiam Præſtites dicti. 559. b

Latinæ feriæ quæ. 788.a

Lato, pro Latona. 706.b

Lavandria *Laberio.* 878

Laudare quid in jure. 124.b

Lavinium à quo dictum. 538. a

Laurentum, *Vrbs etiam* Lavinium *dicta.* 504 b

Laurentes agri. 488. b

Leæna quoties pariat. 662. a. 663 b

Lecti aurei. 810 b

Lectio inter cœnandum. 674.b

Lecticæ uſus quam antiquus. 506.b

Lectiſternium. 57.b

Lectus adverſus quos olim ſic dictus. 886. a, b

Legatio Athenienſium ad S. P. Q. R. celebris. 1011. a

Leges quomodo latæ. 547. a

Legis actio quid. 353.b

Leges Solonis axibus ligneis inciſæ. 138. a,b. *maximæ auctoritatis.* ibid. b

Leges XII. *Tabul. quomodo compoſitæ.* 1085.a,b. & *quando.* 1090.a

Leges XII. *Tab. quomodo Veteribus nonnunquam citari ſoleant.* 1095.b

Leges nauticæ Rhodiorum. 400.a

Leges ſumtuariæ.
- *Fannia.* 176 a
- *Licinia.* 177.b
- *Cornelia.* 179. a
- *Æmilia.* 181.a
- *Antia.* 181.a
- *Iulia.* 181.a,b
- *Auguſti.* 181.b
- *Tiberii.* 181. b
- *Antonii.* 182. a

Legio quot milites complectebatur in Veteri & recentiori militia. 869. 870

Legiſlatores Veteres leges ſuas divini Numinis juſſu & inſtinctu ferre ſimulabant. 838.a,b. 839.a

Lembus. 565.a

Lenæus Pomp. Mag. libertus de Re Medica apud Romanos inter primos ſcripſit. 972.b

Lenunculi, navis genus. 565. b

Leonidas Lacedæmonius. 226.a

Leonis & Androcli hiſtoria. 343.a

Lepores in Biſaltia bina habent jecora. 906.b

Lepus unde dictus. 81.b. 82.a

Leucadium peninſula. 65.a

Leucas oppidum. 65.a

Leuconoti venti anniverſarii. 166.a

Leuctrica pugna quando commiſſa. 999 a

Lex Antia ſumptuaria à quo lata. 181.a

Lex Æbutia quando lata. 892 a

Lex Æmilia ſumptuaria, à quo lata. 181.a

Lex Atinia de rebus furtivis non uſucapiendis. 937. a

Lex Ateria à quo lata. 577. a. & *quid ea cautum.* ibid.

Lex Auſeja an aliqua. 592.a. *potius Sauſeia.* ibid.

Lex Cornelia ſumptuaria, à quo lata. 179. a. *quid in eâ ſtatutum.* ibid.

Lex Fannia ſumptuaria à quo lata. 176. a. *modus obſonandi in eâ præſcriptus.* ibid. b. 177.b

Lex Iulia de multitudine liberorum. 145.a

Lex Iulia de civitatis jure Latinis tribuendo. 282.a

Lex Iulia ſumptuaria. 181. a.b

Lex Iulia Iudiciaria. 758. b

Lex Licinia ſumptuaria à quo lata. 177. b. *modus in eâ præſcriptus.* 178.a,b

Lex Licinia de non poſſidendis plus quingentis jugeribus. 408.a,b

Lex Plautia. 656.b. 657.a

Lex Papia Poppæa. 59.a

Lex Sempronia à quo lata. 508. b

Lex Voconia de virgine muliereve hærede non inſtituenda. 429. a. *poſita temperata.* ibid.

Lex Voconia de mulieribus hæredibus non inſtituendis. 1094.b. 1095.a

Liba-

C

Libare in ſacris. Pr..* 6. a

Liberorum multitudinis commoda. 145. a,b

Liberum Quærendorum cauſa Formula matrimoni ineundi. 278.b.279.a

Librarii qui. 1025.a

Libri ἐποπτιδῶν *nomine inſcripti. Pr.*.* 4.d

Libri Elephantini. 603.b

Libri Sotadicornm. 422.a

Licinius Calvus quando vixerit. 1073.a

Licinius Imbrex Comicus, quando floruerit. 708. b. *de eo judicium Sedigiti.* 842. b

Lictor unde dictus. 621.a,b. 622.a

Linea alba notare. Pr. *. 5. a

Lingua Sabinorum vetus eadem ac Græca. 707.b

Lingulacæ. 74.b

Lingua Attica. 6. a

Lintres. 567.b

Limus quid. 622. b

Litem præſenti addicere in XII. *Tabul. quid.* 923. a

Litteræ ſingulariæ. 943.b

Litui à cornu diſtincti, unde Liticines. 48.a

Lituus quid. 329.a

Livius Andronicus Poëta antiquiſſimus. 256. b. *quando floruerit.* 1006.b

Locuples quis & unde. 513. a

Locus quis honeſtior in lecto accubitorio. 427.b

Longævum *apud Virgilium quid.* 147.a

Longæ naves. 564. b. *quot remiges habuerint.* ibid.

Longo ordine. 270.a

Lorea *mulicbris potus.* 556.

Loris cæſi. 107.b

Lua Mater quæ. 703.b

Lubentiæ, conviviorum lauticiæ. 796.a,b

Lucilius Satyrographus. 74. a. *ex patricia gente ortus.* ibid. *ejus ætas.* ibid. b.

Satiræ inventor. ibid. a. *quando vixerit.* 1013. b. *lutulentus Horatio.* 16.a

Luciliana Satira. 75.a

Lucretii laus. 93. b. *mors.* 94.a

Luctatorum habitus. 252.a

Lucubrationes unde ſic dictæ. Pr..* 6.b

Lucus quid. 5.a

Ludi Cereales quando celebrati. 1020.b

Ludi Megalenſes. 174.b. *Circenſes.* 177.a

Ludi Plebeji. 177. a. *Saturnales.* 177.a

Luna quot diebus Zodiacum percurrat. 90. a,b. *ejus varia pro augmento vel decremento luminis appellatio.* ibid.

Luna Soli obnoxia. 438.a

Luna alit oſtrea, echinos, &c. 1120.a

Lunæ defectus cauſæ. 196. a. *ſuperſtitio tum temporis æris pulſandi.* 196. b

Lunæ damna. 1121.b

Lunaris menſis triplex. 90.b

Lunæ motus. quando Zodiacum percurrat. 334.b

Luſcitioſus, quis. 276.a

Luſtrum proprie quid. 234.a. 308.a,b

Luteſcere. 1043.b

Luteus Color. 188.a

Lutum qualis herba. 188.b

Luxus Romanorum in conviviis. 179. b. 180.a

Lyceum, Gymnaſium Athenienſe. 390 b

Lydiæ terra. 50.a

Lyſias Orator, ejus elogium. 120. a

M.

M*Acetæ, Macedones.* 459. a

Maculet pro *maculetur.* 1045. b

Madere vitiis intercutibus. 667.a,b

Magiſter Arhitecton. 66.b

Magiſter convivii. 674.b

Magiſterium quid? 659.a

Magiſtratus Majores, Minores. 677. b

Magiſtratibus in Provincias ituris de viatico ex publico proſpici ſolebat. 799.b

Maja *Vulcani Vxor.* 705. a

Malaxare *quid.* 879.a

Malorum origo unde. 360.b. 361.a

Malva alia ſylveſtris, alia ſativa. 1021.b

Mallius, an Manilius Gram. 213.b

Mammæ mulieribus non fruſtra datæ. 612. a

Mammarum & uteri ſocietas. 614.a

Manciolis tenellis *apud Laberium.* 1064

Manceps quis. 55.b

Mancipatio quid. 353. a,b

Manes. 544.a

Manlius unde Torquati nomen acceperit. 491.a

Manlius Capitolinus quando ſaxo Tarpejo præceps datus. 998.a,b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Manubiæ quid & unde. 713.b
Manuatus eſt & Manuarius *apud Laberium.* 877
Manus *in talorum luſu quid.* 1048.b
Manucolis *pro tenellis manibus.* 1064.b
Marathonia pugna quando commiſſa. 986.b.987.a
Mare auſtro remittente diutius intumeſcit. 202.b
Mare an gelu ſtringatur. 942.a
Marſorum vis contra venenum. 895.a,b. 896.a
Maßiliæ origo. 537.a,b
Materfamilias quæ. 1031.b
Materiæ infames. 961.a.962.b
Mathematicorum mos deſcribendi figuras in abaco pulvere conſperſo. 87.b
Matrona quæ. 1031.a
Cn. Mattius Homeri Iliada tranſtulit. 373.a
Mattius Poëta Mimojambicus. 844.a
Mauſoleum. 543.b
Medici in ludis. 632.b
Medici Muſici, qui Muſica medicinam factitabant. 238.a
Megalenſes ludi. 174.b. *convivia tunc temporis inſtituta.* 175.a. *alii à ludis Circenſibus.* 175.a. *quot diebus celebrati.* 175.b. *cærimoniæ in iis obſervatæ.* 175.b
Melandrya quæ. 547.b
Memmius quando vixerit. 1074,a
Memoriæ admirandæ exempla. 451.a
*Memoriales tituli. Pr.**. 4.b
Memnonis ſtatua vocalis. 472.b
Menalippe, *Tragœdia hoc nomine ab Euripide & Ennio compoſita.* 336.a,b
Meander Comicus quando floruerit. 167.a. *quando obierit.* 1007.a,b
Mendacium dicere, & mentiri qui diſtat. 594.a
Mendicimonium. 876.
Menippus Philoſophus Cynicus. 151.a
Menſa ſecunda. 675.b. *In ſecundis menſis Veteres poculis indulgebant.* 1070.a
Menſæ rationes. 760.a
Menſis lunaris quotuplex. 90.b
Meridiei *mentio an facta in* XII. *Tabul.* 923.a
Meſancula quid. 562.b
Metæ quid. 88.a
Metellus, Numidicus unde dictus. 26.a. *etiam Orator clarus.* 638.b
Metrica Muſicæ pars de quibus agat. 913.b
Metus cur pallorem inducat. 1062.a
Mihi nomen eſt Iulium, *quis loquendi modus.* 854.a
Mileſiæ Virgines quo morbi genere affectæ in puteos ſeſe præcipitarunt. 813.a,b
Milonis robur & victoriæ. 826.a,b
Miltiades quam ob cauſam ab Athenienſibus condemnatus. 987.a,b
Militi ignominiæ cauſa quare ſanguis miſſus 517.b.518.a,b
Milites qua ætate lecti. 573.a,b. *qua demißi.* ibid.b
Milites in bellum ituri pecunias in zonis geſtabant. 818.b. *pranſi ac parati qui.* 820.a
Miracula Orbis ſeptem. 239.a
Mithridatis inventum de ſanguine anatum miſcendo antidotis. 973.a. *quo mortis genere perierit.* ibid.b. *Ejus antidotos Mithridatios dicta, unde compoſita.* 974.a,b. *quot linguas calluerit.* 974.a
Mneſtheus nobilis medicus. 730.a
Mœchimonium. 877
Μοῖρα idem quod μερίς. 255.b
Μοῖρα quid denotet. 257.a,b
Molæ aſinariæ, truſatiles, manuales. 219.a
Molæ *Martis filiæ.* 705.a
Monile quid. 324.a
Montes Αἰγίλιποι. 887.b
Mons Ciſpius. 791.b
Montes Romæ. 642
Morbi & vitii differentia. 274.a.276.b
Morbus ſonticus. 1097.a
Morbus iræ. 107.a
Mors immatura. 650.a
Mors naturalis. 650.a. *Fatalis.* ibid.
Mors violenta. 651.b.652.a
Morta *pro* mœra. 255.b.256.b
Mortuaria Gloſſaria. 1032.b
Q. Mucius Scævola IC. celeberrimus quando floruerit. 210.a
Mulieribus vino interdictum. 555.a,b. 556.a
Multa unde dicta. 578.a.b
Multis egere qui multa habeat. 473.a,b

undum à Deo conditum ſaniores etiam Philoſophi ſenſere. 362. a,b
undus muliebris. 268.b
unicipium quid. 901.a
unicipes qui? 90.a,b
urana Tarteſſia. 434.b
uribus fibræ luna creſcente augentur. 1120.a,b
urinum vinum. 557.a
uſarum nomine quinam Hiſtorias ſuas inſcripſere. Pr. *. 3.c
uſcis Olympiæ ſacrificari ſolitum. 3.b
uſica veterum quam efficax. 238. a,b
uſicæ pars Canonica. 910.a. Rythmica. 912. b. Harmonica.ibid.a. Metrica. 913.b. Rythmica Muſices pars, de quibus agat. 912.b
uſicæ vis. 49.a
uſonius Philoſophus. 317. a
uſonius Philoſophus Stoicus, & Muſonius Thuſcus unus,idemq; eſt.858.a,b
uſonii Philoſophi Stoici mors. 457.a
utant pro mutantur apud Varronem. 1046
Mutitare quid. 176.a. 1020.b
Mutus an morboſus. 277.a
Myoparo quid. 567.a,b
Myopes qui. 276.a

N.

NÆnia proprie quid. 1033.b
Nævius Poëta in carcere fabulas conſcripſit. 219.b. 220. a. quando primum fabulas dederit. 1009. a,b
Nævius Comicus quando vixerit. 842.b. obierit. 102
Nævus quid. 612.b
Naja. 705.a
Nanum quid. 880.b
Nanus. 880.b
Natis ante horam ſextam uter dies natalis ſit. 206. & ſeqq.
Natura & fatum num eadem Ciceroni. 650
Ναυκλάροι, ναυκλαρεία Athenienſium. 246. a,b
Naucrates Erythræus. 544.b
Neceſſarii qui? 656.a,b
Neceſſitas & Neceſſitudo qui differant. 656.a
Nefaſti dies. 291.a
Neratius Priſcus IC. 282, b.
Nerio Iunonis. 705.a
Nerio Martis. 705.707
Nero unde dictus. 707.b
Nervus ligneum vinculum. 1102. b
Neſcia loca. 488.a
Νεωρόσπασται quid. 749.a,b
Nexus quis. 1103 a
Nicoſtrata Evandri mater. 45.b
Nigidii Figuli elogium. 374.b
Nigidius Figulus quando vixerit. 233.a. quo argumento probare voluerit nomina & verba naturalem ſignificandi vim habere. 512.a,b
Nili longitudo. 516. a
Nimium quantum. 36.a
Noctescere. 1043.b
Nocticolor Memnon apud Lævium. 1064
Noctis diviſio apud Romanos. 209. b
Noctu concubia. 449.a
Nomen alicujus accipi in Comitiis quid. 380. b
Non liquere formula judicum. 764.a
Nonius Marcellus quomodo Gellium deſignet. 290.a
Notare ſibi. 927.b
Notæ, quibus veteres inter legendum uti ſolerent. 919. a,b
Novius, Atellanarum Poëta. 819.b
Noxis ſolutus ſervus quis. 273.b
Nuces Thaſiæ. 435.b
Nummo ſignato quando primum Romani uſi. 77.b
Numerus Ternarius perfectus. 91.a
Numeri innumeri. 103.b
Nundinæ nono quoque die celebratæ. 1105. a,b
Nuſcitioſus quis. 276.b
Nutrices quando eligendæ. 611. a,b

O.

OBba quid. 879.b
Obdulcare. 844. b
Obeſum pro gracili. 1064.a,b
Obicere. 308.a
Obicibus pro objicibus. 310.a
Obnoxie perire. 437.a
Obnoxioſus. 438. b
Obſequibilis. 198.b
Obtinere auſpicia. 685.a
Obtorto collo in jus rapi. 1101. b
Occulte ſcribendi modus I. Cæſaris & Auguſti. 943.a

Odyſſea finis aliter ac vulgo. 481.a
Oeſophagus quis. 955.a
Oleum an congelaſcat. 910.b
Olympias. 234.a
Oneſicritus fabulator. 462 a
Onychinum tegmen. 1065.b
Opici qui. 157,b.668.b
Opinari qui dicantur. 117.a
C. Oppius Hiſtoricus. 395.a
Optica pars Matheſeos mixtæ. 909.a. *ejus partes.* ibid. b. *admiranda.* 910.b
Optima lege. 60.b
Opuleſcere. 1044.a
Oracula Sibyllina fictitia. 84.b
Oraculum Iovis Ammonis. 217.a,b
Oratoris geſtus qualis eſſe debeat. 25.b
Orcus, unde. 102.b. 103,a. *Idem qui Pluto vel Charon.* ibid.
Ὠρεία. 547.a
Oria *quid.* 565.a
Orthium carmen, quale. 915.a
Orthius modus quis. ibid.
Oſcedo quid. 315.b
Oſcines aves. 56.b
Oſculis etiam ipſa quaſi anima transfunditur. 1081.a,b
Oſculum columbæ. 1122.a
Oſtrea Tarentina, Bajana. 435.a
Oſtrea quare Lunâ creſcente augmentum capiant. 1119.a. *an potius in æſtum maris referendum.* ibid. b
Oſtrum quam variè ſumatur. 185.a
Oſus, exoſus fuit. 288.a
Orationis nomen unde. 327.b
Oves, *genere virili.* 577.b

P.

Pacis Bibliotheca. 883.a
Pacis templum à quo conſecratum. 350.a,b
Pacuvius Ennii nepos. 103.b
Pacuvius quando floruerit. 654.a. 1013.a
Pagus quid. 581.a,b
Palatinus mons. 267.b
Palatus an ſaporis ſedes. 809.b
Pales Dea paſtorum. 707.a
Pallium detritum Philoſophorum. 456.a
Pallium & barba Philoſophorum inſigne. 666.a
Pallio caput operire. 1074 b
Palmæ arboris proprietas. 223.a,b
Pamphila Hiſtorica quando vixerit. 828.a, b
Panætii Philoſophi patria. 631.b
Πάγκαρπος Οὐσία. *Pr.**. 4.c.
Pancratiaſtes quis. 724.a
Pancratium certamen quale. 724.a
Pancratium luctu & pugillatu conſiſtebat. 251.b
Panda pacis dea. 706.b
Pandectæ unde dicti. 667.a,b
Pandere, *operire.* 706.b
Pantica Dea. 706.b
Panſum à pando. 825.a
Παντόμιμοι. 24.a
Paradiſus *qualis vox.* 155.a
Παράδειγμα *quale pœnæ genus.* 387.a
Parca, Pantula Dea. 256.a
Parcere pro *ſervare.* 266.a
Parentalia. 530.a
Parere *cum accuſandi caſu.* 127.a
Parones quid. 567.b
Parſimonia Veterum Romanorum. 174.a
Parthenius Poëta quando floruerit, quæque ſcripſerit. 722.a
Parthenium Nicænum Virgilius alicubi expreſſit. 475.b
Partim hominũ loquendi modus. 525.a
Partus quando vitalis. 235.a
Partus tempus quam varium. 255.a
Partus octomeſtris an vitalis. 254.b
Partu uno quot liberi nati. 503.a,b
Paſtilli quid. 523.b
Paſſum quid. 556.b
Pater filium ad nuptias cogere nequit. 128.a
Patria poteſtas. 55.b. *vitæ neciſque ex jure veteri.* 354.b
Pater patratus quomodo bellum indiceret. 572.a
Patricii. 548.b
Patrimi & Matrimi qui. 55.a
Pavones è Samo. 433.a,b
Pavori & Pallori conſtituta fana. 337.a
Pectunculus Chius. 435.a
Pedanei ſenatores. 265.a,b
Pedibus in ſententiam ire. 263.a
Palamis Chalcedonia. 434.a,b
Pelaſgi gens antiqua. 45.b
Pellex quæ. 279.a. *unde dicta.* 280.a
Πέμμαζα *quæ?* 676.a

Penu-

ula quale veſtimentum. 700.a,b. ejus ſus intra & extra Vrbem. ibid.
ulatus unde. 577.a
us hoc & hæc. 268. a. in penu etiam thus & cerei. 271.b
us nomine quæ contineantur. 271. b. 272.a,b
lum quid. Pr. *. 3.d
cepta quæ dicantur. 739.b
cunctatio. 631.a
dices in Paphlagonia duplex habent or. 9[illegible]6.a
duellis quis. 420.b
egrinus Philoſophus. 449.b
egrino Philoſopho cognomen Proteus. 640.a
rennare. 925.b
riander Rex Corinthi, quando regnare cœperit, & quamdiu. 914.b
riclis eloquentia. 16. a. quando vixerit. ibid. b
rjurii pœna. 440.a
rtæduiſſent, perſonaliter. 8.a
rtentare quid. 479.b
rvigilia, Sacra nocturna. 172.b
torritum vehiculi genus. 854.b
ædon Socratis ſervus. 150. a, b. Philoſophus illuſtris poſtea. 151.a
æniceus color. 186.b
alarica, quid. 561.a
aleræ equorum ornamenta. 137. a. 324.a
alli in Dionyſii honorem erecti. 154. a
aretra Dianæ & Apollinis geſtamen. 479.a
haſelus quid. 567. b
hialâ donatus ſponſus à ſponſa. 537.b
hilemon Comicus quando floruerit. 930. a, b
hilippus Amyntæ fil. quando Macedoniæ regnum adeptus. 999. b. quando occiſus. 1001. a
hilippides Comicus inſignis. 250.b
hiliſtio Locrus Medicus quando floruerit? 959.b
hilochorus Hiſtoricus. 242.b
hiloſophandum paucis. 348.a
hiloſophia quomodo utendum. 551. a, b
hiloſophi olim barba & pallio conſpicui. 666.a
Philoſophi ſæpius ex Vrbibus ejecti. 816 a,b
Phocæa Ioniæ urbs. 536.b
Phocenſes alii ac Phocæenſes. 536. b
Phocis Græciæ regio. 536.b
Φυλὴ Athenienſium. 246. b
Phyſiognomonia veteribus in pretio. 38.b. 39.a
Pileus libertatis inſigne. 412. a. civibus Romanis haud in uſu. ibid.
Pilum quid. 561.a
Pindarus quando floruerit. 948.a
Pini & piceæ arboris convenientia. 450.a
Piræeus Athenienſium portus quomodo exſtructus. 703.a. portus tutiſſimus. 157.a
Piſa Græciæ civitas. 3.a
Piſiſtratus Athenienſium tyrannus. 393. a. Homeri libros digeſſit. ibid.
Piſiſtratus, quando tyrannidem invaſerit. 983.a
Piſiſtratidarum tyrannis Athenis quando exſtincta. 458.a
Placidæ naves quæ. 568. a,b
Planetæ olim pro Diis habiti. 740. a
Planetæ hodie duodecim numerantur. 744.a
Planetarum Dignitates. 740.a,b
Planetarum Domus, Exaltatio, Triplicitas, Terminus, Facies. 740.a,b. Aſpectus. ibid.b
Planipes, mimus. 51.a
Planus pro Sycophanta. 880. a
Planum & Solidum, quid Geometris. 87.a
Plato & Xenophon æmuli. 765.a. 766.a,b
Plato quando ad Dionyſium Iuniorem profectus. 1000. a. ſatis opulentus. 260.a,b
Platonis oratio quam elegans. 42. a
Platonis ſummum bonum. 469. b. Philoſophia mixta. 468.b
Plautus quando floruerit. 1010. b. Sedigiti de eo judicium. 842.a
Plebeii ludi. 177.a
Plebiſcitum legis vigorem quando acceperit. 547.a
Pleiades quot ſtellæ. 669.b. 670.a,b
Plinius contra Gellium defenſus. 499. b
Plumæ in veſtibus quid. 126.a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Pluria *Latinum eſt.* 358.b
Plutarchi ſcripta multa perierunt. 1.b. *quædam etiam genuinis permixta.* 2.a
Pœnæ infligendæ ratio. 388. a, b
Pœnitio. 387. b
Poëtarum certamen in decantandis Heroum laudibus. 252.b
Poëſis principio Romæ contemptui habita. 580.a
Poëſios initia Romæ quando. 1010. a
Poli mundi. 233.a
Polybius Hiſtoricus. 432.a
Polycritæ fœminæ Hiſtoriola. 250. a
Polyſtephanus. 462.a
Pomerium quid. 681. a,b. *Vrbis Romæ à quibus prolatum.* 682. 683. 684
Pompejii inſcriptio in delubro Minervæ facta. 502.a
Pompeji theatrum. 502.b
Pomponius Atellanarum ſcriptor, quando floruerit. 874
Pontifex unde dictus. 62.a
C. Pontius Samnites exercitum Romanum ſub jugum miſit. 104. a,b
Pontones quid. 566. b
Populo Romano, Quiritibuſque. 60.b
Populus fundus factus quis diceretur. 902. 903. a,b
Porcius Licinius Poëta, quis. 1010.a
Porculi lactantes. 298.a
Portus Velini. 535.b
Poſidippus Comicus. 167.b
Poſtverta Dea. 908.a
Poſtulare, *quid.* 96.a
Poſtumius Albinus Cos. 589. a. *Res Romanas Græcè conſcripſit.* 590. a
Poſtumius Tubertus filium ſuum in caſtris occidit, quo ad contra ſuum edictum cum hoſtibus pugnaverat. 992.b
Poſtumiana imperia. 64. a
Poſtumus unde. 146.b. 147.a
Potus portio an etiam ad pulmones defluat. 954.a 958.a,b
Præcidaneæ hoſtiæ. 286. a. *feriæ.* 286.b
Præcoquis. 521.b
Prædæ in bello captæ ratio reddenda erat. 312.b
Præfatio hiſce libris præfixa male olim ad calcem adjecta. Pr. *. 2. a,b
Præfectus Vrbi quis. 375.a
Præfectus Vrbi ſenatum convocandi jus habebat. 780.b
Præficæ quæ, earumque munus. 1033.b
Prænomina nonnunquam decreto mutata. 458.b
Præpetes aves unde dictæ. 373. b
Præſidis nomen generale. 344. a
Præſides qui proprie. 112.a
Præſtites etiam Lares dicti. 559. b
Præter propter vita vivitur, quid? 1079.b
Prætexta puerorum. 100. b
Prætextata verba. 481.b. *fabulæ.* ibid.
Prætextati poſteri Papyrii. 101.b
Prætor collega Conſulis. 685.a
Prætor ſenatum convocare poterat. 779.a
Prætoris partes in publicis cauſis. 25. a
Prætorum inſignia. 509. a
Prandium caninum, quid. 732. a,b
Pranſus paratus miles. 820.a
Primitiæ, præmetiva. Pr. *. 6.a
Princeps ſenatus quis. 787. b
Principia quis locus in caſtris dictus. 818.a. *in Poſtprincipiis exiſtere.* 913.b
Pro *præpoſitio cujus quantitatis.* 149. b
Problemata ἐγκύκλια *quæ.* 1111. b
Procurare *pro* expiare. 284.a
Prodici Rhetoris Eloquentia, quanti æſtimata. 832.b
Producta, promota. 629.a,b
Προηγούμενα *quæ.* 629.a,b
Profligatum pro *affectum.* 802. b
Prognoſticum Theologicum *de Cometis futile.* 742 b
Projectus ad eam rem *Latine dicitur.* 74.a
Proletarii qui. 893.a,b
Proletario quivis Vindex eſſe poterat ex XII. *Tab.* 889.a
Prolubium. 300.a
Proluvium. 300.a
Promercalia quæ. 272.b
Promiſce pro *promiſcue. Pr.* *. 2.c
Proportio quid. 4.a
Proprietas pro *etymo.* 873.a
Propudium. 129.a
Proſa Dea. 908.b
Proſumia quid. 566.a
Protagoræ aditus ad Philoſophiam. 320. a. *Sophiſta magnus.* 321. a, b. *eluſus à diſcipulo quodam.* 333.a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...gcnis Imago Ialyſi. 856.a
...mia. 566. b
...erb. Inter os atque offam. 688. a.
...ſcis quid ſerus veſper vehat. 671.
b. τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. 726. a
...lente Unguentum, *quando uſurpa-*
*...m.*726.a. Non cuivis homini con
...ngit adire Corinthum, *unde natum* 36. b
...inciæ quæ. 113.a
...incias ſortiri Prætores & Conſules ...ebant. 799.a
*...dentia filia Vſus & Memoriæ.*664.b
...tria in conviviis Veterum adhibita 1070.b
*...li venenum extrahere poterant.*487.b
...emæi Euergetis ſcelera. 1037. a,b
...omæus Philadelphus Bibliothecam ...nſtruxit. 394. a,b
...ertas plena quæ. 573.a
...lius Syrus, Mimographus, quando ...ixerit. 965.a
...or cur ruborem inducat. 1062. a
...illares cerei. 946.b. *citrei, eburnei, ...embranei.* 947.a
*...naSalaminia quando commiſſa.*989.a
...nam pugnare. 829.b
...s Veteribus Romanis pro cibo. 1104. a, b
...nilio, unde. 1085.b
...pillorum prærogativa. 341.a
...rpura quid denotet. 185.a
...rpura concha. 1123.a
...rpureæ veſtes. 185.a
...rpuraſcit, *de mari dictum.* 1044.a
...rum putum quid. 371.a
...ſula. 371.b
...ſulatum. 371.b
...ſtulatum. 371.b
...gmæi an ſint. 466.a,b
...ramis quæ figura Geometris, & unde ſic dicta. 88.a
...randrus homo aſtutus. 301.b
...rgus quid. 89.a
...rrhi adventus in Italiam. 227.a. *Conſulum Rom. ad eum epiſtola.* 228. a, b
...rrhonii Philoſophi. 583.a. *nihil decernebant.* ibid.b. 584. a,b.
...thagoras, quando floruerit. 38. a. *Philoſophia Symbolica.* ibid. *ejus peregrinationes.* ibid. b. *ſilentium diſcipulis ad certum tempus indicebat.* 39.b. *Arithmetices inventor.* 40. a. *ſectæ Italicæ auctor.* 2. b. *quando in Italiam venerit.* 985. a,b. *quas perſonas ſe geſſiſſe dictitaverit.* 301. a,b. *carnibus & fabis an abſtinuerit.* 296. a,b. 297. b. 298.a
Pythagoræ & Hippocratæ olim quot. 775.a
Pythagorici quibus abſtinuerint. 300.a,b 301. a
Pythia certamina in honorem Apollinis inſtituta. 626.a,b

Q.

QVadrantal. 88.b
Quadriga *numero ſingulari.* 1069.a
Q. Cl. Quadrigarii ſcripta. 31. b
Quæſo tecum pro te. 1094.a
Quæſtores unde dicti. 679. a, b. *eorum munus.* ibid.
Querquera febris quæ. 1096.a,b
Quindecimviri qui. 57.b
Quinquatria. 158. b
Quinquatrus dies. 158. a,b

R.

R*Abulæ forenſes.* 759.b
Rapere in Ius. 1101.b
Raventer. 183
Ratariæ naves quæ. 568.b
Receptitius ſervus quis. 935. b
Recuperatores qui. 1092.b
Redhibere quid. 275.b
Referre ad ſenatum. 785. *quibus licebat.* 786. a,b. *& de quibus rebus.* ibid.
Regia quæ. 284.a
Rei uxoriæ actio. 277.a,b
Rei Militaris ſcriptores. 864. a
Religio & ſuperſtitio qui differant. 290. a,b
Religionis, & Deorum cultus Senatus decreto Romæ ſtabilitus. 785.b
Religionis imperium in hominum animos, 839.a
Religioſum quid, & unde dictum. 292.b
Religioſus locus. 134.b
Religioſi dies. 291. a
Religioſus quis. 290. b
Repotia quæ. 181.b
Reorum mos. 221.a
Res Floria. 486.a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Res prolatæ meſſis & vindemiarum tempore. 496.a
Res ſacræ, ſanctæ, quî differant. 292, a,b
Retanda *flumina.* 604.b
Retinere auſpicia. 685.a
Retorridus quis dicatur. 854.a
Reus debendi. 765.b
Rex convivii. 674.b
Rex ſacrificulus quando creatus. 532.a. *ejus uxor* Regina ſacrorum *dicta.* ibid.
Rex Sacrorum. 845.b
Rhetores poſt Declamationem domum reducti. 791.a
Rhodanus Galliæ fl. 517.a,b
Rhodienſis civitatis dignitas & excellentia. 399.a,b. *Leges nauticæ.* 400.a. *Legatio ſuperba Romam miſſa.* ibid.
Rica quid. 382.a
Ricæ & riculæ quid. 534.a
Ricinium quid. 381.b
Robi boves. 285.a
Robigalia ſacra. 339.b
Robigus deus. 339.b. *quid ei immolatum.* ibid. 340.a
Rogationes quid. 352.b
Rogatio quî fiebat. 548.b
Rogandi ſententias ordo. 294.a
Roma quando condita. 980.a,b
Roma quando à Gallis capta. 996.b
Romæ montes. 642
Romanorum & Pœnorum æmulatio. 571.a,b
Romani antiqui intonſi. 221.b
Rumices quid. 562.a
Rumpiæ, quid. 562.b
Ruſſus color. 185.b
Rutabulum. 216.b
Rutilius Rufus Hiſtoricus. 431.b

S.

Sabinus Maſurius IC. celeberrimus. 758.b
Sacerdotes integro & ſano corpore eſſe debebant. 55.a
Sacra deteſtari quid. 383.a,b
Sacrarium quid. 284.a
Salacia Neptuni. 704.a
Salaminia prugna quãdo commiſſa. 989.b
Salernum oppidum Picentinorum. 76.a
Salicta geniana, geniata, Genuſina. 1087.a,b
Salii ſacerdotes Martis. 58.a. *eorum habitus.* ibid.
Saliorum Magiſter. 58.b
Salii Palatini, Collatini. 58.b
Salluſtius verborum novator. 72.b. 73.a
Salluſtius Hiſtoricus adulter. 975.a
Saltem, *an* ſaltim *ſcribendum?* 647.a,b
Salutatores Romæ frequentes. 873.a,b
Salutatores priuſquam admiſſi in veſtibulo ædium conſiſtebant. 267.a
Samnites unde. 578.b
Sanates *in* XII. *Tabulis qui.* 889.a,b
Sandaliarius vicus Romæ in qua regione. 1024.a,b
Sanguinis miſſio ignominiæ cauſa. 517.b
Santra Grammaticus. 389.b
Sapientes qui appellati. 270.a
Sapientes ſeptem Græciæ. 605.b
Sarra olim *Tyrus dicta, unde.* 777.b
Satagere quid. 79.b
Satira Luciliana. 75.a
Satis eſt, ſatius eſt. 352.a
Saturnalia etiam in Græcia celebrata. 1017.a,b
Saturnus annulo circumcinctus. 744.a
Saturni Lunula. 744.a
Saturnii verſus qui. 1009.b
Satyra Menippea quæ. 80.a,b
Satyræ Romanæ & Græcæ differentia. 74.b. 75.a,b
Scalæ Græcæ quæ. 534.a
Scaphæ, quid. 566.b
Scari Cilices. 435.b
Scena theatri pars. 502.b. 503.a
Scepticorum Dogma, nihil decernere. 583.a,b. 584.a,b. *unde dicti.* 585.b. *in quibus ab Academicis differant.* ib.
Scimpodium quid. 1077.a
Scipio Africanus Iovis filius creditus. 396.a. *quî M. Nævii trib. pl. accuſationem eluſerit.* 311.a,b
Scipionis elogium. 156.a. *Oratio.* 443.a
Scirpus quid? 633.a
Scitamenta quæ. 1123.b
Scorpiones quid. 563.a
Scraptæ quæ. 215.b
Screatiæ. 215.b

Scribæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Sc...t qui. 380. a. *munus eorum vile* *ad Romanos.* ibid.
Sc...um facere quid. 379.b
Sc...a quid. 248. a
Sc...a quis. 1128.a
S...dæ. 215.b.216 a
S... ingentia, gladiique longi Germanis ... Gallis in uſu. 489.b
S...æ nomine duæ fuere. 120. b. 121. a
S...ale Lacedæmoniorum. 944. b. 945. a,b. & ſeqq.
S...tri. 113.b
S...tio quid. 714.a,b
S...tor quis dictus. 714.b
S...re, de judicibus. 761.a
S...gitus de Poëtis ſcripſit. 213.a
S...ronius Aſſellio Hiſtoricus diſertiſ...mus. 65. a. 141. a. *quando hiſtoriam ...am ediderit.* 657 b
S...ronius Tuditanus Hiſtoric. 369.a
S...torum ſententiæ quo ordine rogari ſo...tæ. 787. b. *pœnæ eorum qui abſ...e juſta cauſa ſenatu abeſſent.* 788.a,b
S...toria ætas quæ. 788. b
S...tus quando conſuli diceretur. 779. ...b. *Quinam jus Senatum convocandi ...aberent.* 779.a,b
S...atum habere quibus diebus non lice...bat. 784.a,b
S...atuſconſultum fieri nequibat niſi in lo...is inauguratis. 782.a,b
S...atuſconſulti duplex forma. 263. a. *per ...iſceſsionem quomodo fiebat.* ibid.
S...atuſconſultum de die fieri debebat ut ...atum eſſet. 783.b
S...atuſconſultorum verba ſolemnia. 814. a,b. 815.a,b
S...atuſconſultum per Diſceſsionem quo...modo fieret. 787. a. *in omnibus SC. ...diſceſsio neceſſaria.* ibid.
S...atuſconſultum de Philoſophis & Rhe...toribus ejiciendis quando factum. 814. a,b
...natuis, domuis *in genitivo.* 306.a
...eca quanti faciendus. 617.a,b. 618. a, b
...nioribus honores deferendi. 144. b
...ntentiæ liberè dicendæ jus Senatori e...rat. 295.b
...ntentiæ quo ordine rogata. 294. a
Sentinare quid. 1051.b
Septenarii numeri poteſtas. 232. a,b
Sequeſter quis. 1128.b
Sequi, *pro* narrare, deſcribere. 298.b
Sermocinari. 925.b
Serpens numinis vice à variis gentibus cultus. 395.b
Serpentum morſus gallinæ vivæ diſcerptæ & calentis applicatione ſanantur 420. a,b
Serpens ingentis magnitudinis. 368. a
Serra quid. 518.b
Sertorii ſtrenuitatis teſtimonia. 192. a,b
Sertorii ſtratagema de cerva alba. 837. b. 838. a,b. 839.b
Servius Sulpicius IC. Princeps. 132.a
Servius Tullus quando regnaverit. 983.a
Servi loris cæſi. 107.b
Servi pileati venditi emptoris periculo erant. 412.a
Servi etiam ad familiam pertinent. 270.b
Servus fugitivus. 273.b
Servus ſextantis. 887. a
Seſtertii æſtimatio. 230.a
Seſtertius unde dictus. 180. b. *ejus valor.* ibid.
Sextarii menſura. 247.a
Sextus Ælius IC. peritiſsimus. 271.b
Sibylla an fuerit quæ Tarquinio libros Sibyllinos vendiderit. 83. a,b
Sibyllæ quot fuerint. 84.a
Sibyllini libri ubi Romæ ſervati. 86.a,b
Sibyllina Oracula, quæ hoc nomine hodie exſtant, ſuppoſititia ſunt. 84.b
Sibyna quid. 563.a
Sicani Italiæ populi. 44. b. *iidem Siculi dicti.* 44. b. 45.a,b
Siccius *Dentatus an Sicinius vocandus.* 135.a,b
Sicilices, quid. 563.a,b
Sicinnis, vel *Sicinnium genus ſaltationis maxime motoriæ.* 1110. a,b. *à quo inventa.* ibid.
Sicinniſtæ qui. 1110.b
Siculi. 45.a,b
Si Deus, ſi Dea, *formula.* 195.b
Sidera ad eundem locum nunquam revertuntur. 745.b.746.a
Sigilla, Sigillaria. 750.a
Sigillaria feſta. 117.b

Sigilla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Sigillaria, Vicus Romæ ubi merces venales expoſitæ. 322.a
Σίλλοι carmina mordacia. 261.b
Sine controverſia *quomodo capiendum.* 498.a,b
Sine *Liberis* quis JCtis. dicatur. 141. a
Singularia f. 463.a
Sirpus quid. 633.a
L. Siſenna Hiſtoricus. 494.b
Siſtere quid. 143.b
Siticines qui. 1109. a. *quo tubæ genere uſi.* ibid.
Situs infantis in utero materno. 907. b
Socrates quando floruerit. 994.b. *& morti traditus.* 996.a
Socrates Philoſophiam ad vitam communem primus adduxit. 769. b
Socratis tolerantia. 110. a, b. *temperantia.* 111. a. *ſapientiſſimus mortalium.* 79. a. *ejus mors.* ibid. *an quædam ſcripta reliquerit.* 79. b. *an de rebus Naturalibus nunquam diſputaverit.* 768.b. 769.a,b
Solarium Romæ quando primum in uſu. 214.b,215.a
Solea unde dicta. 249.a
Solearum uſus. 701. a, b
Solidare. 17.a,b
Soliferrea tela, quæ. 562. a
Sol occaſus in XII. *Tab.* 923.b
Solis curſus. 160.a
Solis defectus cauſa. 196.a
Solœciſmus unde dictus. 30. b
Solon quando & quò in exilium abierit. 983. b. *Piſiſtrati tyrannidem prædixit.* 984. a,b
Solon quando leges Athenienſium tulerit. 982.b
Solonis leges ſeveriores. 605. a, b. *furti pœna dupli.* 606.a
Solonis legis axibus ligneis inciſæ. 138. a,b. *in ſeditione alterutri parti ſeſe adjungendum ſanxit.* 139.a
Solſtitium proprie quid. 160.b. *quando fiat.* 233.b
Somniculoſus. 486. b
Sophiſtæ paradoxa utplurimum tractabant. 961. a,b. *& quare.* 962.a
Sophiſtæ nomen olim Philoſophis tributum. 407.a
Sophocles quando floruerit. 993.a. *quando obierit.* 1007.a
Sorites, Latinis Acervus. 6.a
Soror unde dicta. 671.a
Sortitio judicum. 24.a
Soterici lecti qui. 621.a
Sotion Platonis diſcipulus. 35.a
Spadiceus color. 187.a
Spadix quid. 186.b
Spadones qui. 275.a,b
Spanicus gladius. 490.b
Spargere ſagittas, &c. 454.a,b
Spari quid. 562.a
Sparti, *fratres Cadmei dicti.* 929.a
Spartum quid. 928.a
Σπάρτα apud Homerum quid. 928. b. 929. b. 930.a
Spatæ quid. 563.b
Σπινθήρ. 57.a
Spectio *verbum augurale.* 336.a
Specula concava combuſtoria. 542. a
Speculi concavi miranda. 911.a,b. 912.a
Spolia provocatoria. 137.b
Spondaulæ qui. 47.b
Sponſa quæ. 281.a
Speuſippus Platonis ſucceſſor. 261.a
Sphæra κρικωτή. 233.a,b
Stadium quid, & quot paſſus, vel pedes contineat. 2. b. *ejus tria genera.* ibid.
Statii cognomen unde. 316.a,b
Stationes quid. 679.a
Stativolæ. 216.a
Statuæ in porticibus erectæ. 484.a
Stellarum cœtus. 745.a
Stemma Catonis. 692. a,b
Sterilitas cauſa divortii. 278.a
Stlata quid. 566.b
Stoici virtutem omnibus malis ſuperiorem ſtatuebant. 7.a,b
Stoicorum ſophiſmata. 6.a
Stoicos nimium rigidos ut ridet Horatius. 10. a
Stolo *quid.* 1084.a
Stomachi nomine quid Gellius deſignet. 955.a,b
Stratea. 215. b
Stribligo quid. 356.a
Strictabillæ. 216.b
Strictipellæ. 216.a
Strictivellæ. 216.a

Striga

Striguid. 589.b
Strigil balnearis. 248. a. in columnis. ibid. b
Strigmenta. 248.b
Strigosus equus. 316.a
Strumuid. 531.a
Strux quid. 507.a
Sua morte mori. 653. a,b
Subamedulla. 619.b
Subscum ſemihiulcum quale. 1082.a
Subceſſor, equus ſuccuſſor. 78.a
Subducti ſupercilis carptores apud Laevin. 1065
Subre. 308.a
Subtar nubes. 310.b
Subus quid? 1075.b
Subgum mittere quid. 1003. b
Subvum an ſucciſivum ſcribendum p*. 7.c
Succivum quid. 714.a
Succibere quid. 118.a
Suplia quæ. 761.b
Supia. 518. a
Supanus quis ventus. 160.b
Suades qui. 890.b
Sucdia quid. 717.a
Succlaneæ hoſtiæ quæ. 285.b
Suclia humanæ. ibid. b
Suce unde dictæ. 668.a
Suſtator. 78.a
Suſctus. 308.b
Sulpius Apollinaris Grammaticus. 601. a,b
Summum bonum Epicuri. 467.a,b.&c.
utonis. 469. b
Suſe. 154. a
Supieri. 472.a
Supare. 98.b
Sui eſſe alicui recte dicitur. 94. a,b
Superſtitio & religio quî differant. 290. a, b
Sum pro ſurſum. 202. a
Syl Rerum geſtarum libros conſcripſit. 61.a
Sylba naturâ longa quæ. 417.a
Synche quid. 591.b

T.

TAbula luſoria. 89.a
Tabulæ quid apud Gellium. 759.a
Talarum obſignatio. 760.b
Tabulæ luſus à Palamede inventus. 88.b
Talenti Attici valor. 261. a
Talentum Atticum, quot drachmas contineat. 37.b. Babylonium, Syrium, Æginæum, Corinthiacum quot? ibid.
Talentum Atticum quot minis. 593.b. magnum quare dictum. 594.a
Talionis lex ex XII. Tab. 891.b. 1093.b
Talorum luſus. 1047.a,b
Tantulæ. 216.b
Tapetes ebrii fuco qui. 1122.a
Tarantulæ morſus quomodo ſanetur. 303.a
Tardigenulus quis. 1064.a
Tarquinius, cui libri Sibyllini oblati, Priſcus ne, an Superbus fuerit. 85.a
Tarquinius Priſcus quo tempore regnare cæperit. 983.a
Tarquinius Superbus quando regnaverit. 985.b
Tarratia Virgo Veſtalis. 375.a
Tacitus Philoſophus Platonicus, quando vixerit. 41.b. 107.a. 380.a,b
Taxare. 122.b
Teanum Sedecinum oppidum Campaniæ. 505.b
Technici qui? 933.a,b
Tectorium quid, & quotuplex. 710.a
Teleſcopii ope admiranda multa detecta. 910. b
Tempeſtiva convivia quæ. 673.b
Templum Dianæ. 125.a
Terentius quando floruerit. 1013. a
Terentii elogium. 430.a.b. mors. 167.a
Terentius Scaurus quando vixerit. 599.a
Termini Planetarum. 740.b
Terminus Deus nemini cedere voluit. 633. a,b. ejus feſta. 634.a
Ternarius numerus perfectus. 91.a
Terra Lydiæ. 50.a
Terræ motus cauſa. 193. a, b. & 194.b. varia ejus exempla. 194.a
Tertiumne conſul an tertio dici oporteat. 500
Teſſerarum & calculorum luſus quis antiquis. 88, b
Teſtabilis. 375.a
Teſtamentum non ita dictum quaſi mentis conteſtatio. 384.a
Teſtamentum calatis Comitiis factum. 846. b. in procinctu. 846. b. per æs & libram. ibid.

Teſti-

Teſtium interceſſio. 760.b
Theodectes Phaſelites. 544. b. *Tragœdias L. ſcripſit.* 545.a
Theognis poëta tragicus ineptus. 16.a
Theophraſtus antea Tyrtamus vocatus. 14.b
Theophraſtus, unde id nominis acceperit. 151.a.659.a,b
Theopompus Hiſtoricus quando vixerit, & quæ ſcripſerit. 831.a,b. 544.b
Thermopylæ. 226.a
Therſitis deſcriptio. 70.a,b
Theſæum feſtum quando celebratum. 832. a, b
Theſeus captivus apud Aidoneum Moloſſorum regem. 539. a. *ab Hercule liberatus.* ibid.
Thraſcias ventus unde ſpirat. 161.b
Thucydides quando vixerit. 841.b
Thucydidis Hiſtoria olim aliter diviſa. 992.a,b. *elogium.* 46.a
Thynni. 547.a
Tibiâ Lacædemonii in præliis utebantur. 47. a,b
Tibiæ primum ex arundine vel ligno conflatæ. 47. a. *dextra, aut ſiniſtra quæ.* ibid. b
Tibiarum incentiones plurimis morbis proſunt. 303.b
Tibicines ſacris præpoſiti. 47. b. *ſpondaulæ dicti.* ibid.
Tiburtina prædia. 1059.a
Tiburti Bibliotheca. 492.b
Timæus Hiſtoricus. 576.a
Timæus Platonis ex quo hauſtus. 262.a
Τιμὴ *pro pœna.* 386 b
Timon Sillorum ſcriptor. 261. b
Τιμωρία & κόλασις *ut differunt.* 386.b
Tiro Ciceronis libertus Notas primum inveniſſe dicitur. 29. a. *Ciceroni valde familiaris.* 29. b
Tironis Tullii ſcripta. 295.a
Tituli librorum nimis anxie quæſiti. Pr.*. 3.a,b
Tituli, ſive ſummaria ſingulis A. Gellii capitibus præfixa, an ipſius Gellii ſint, nec ne. Pr.*. 8.a,b,c,d
Tituli Servorum ex Ædilitio edicto. 273.a
Tituli & Indicis differentia. 661.a
Tituli milites. 521.b
Titulus quid. 601.a
Toga Romanorum. 699.b
Tonſores quando primum Romæ admiſſi. 221. b
Toreuma. 1072.b
Τορευτικὴ & πορευτικὴ *quî differant.* 1072.a,b
Torquati Oratoris laus. 24.b
Torques unde. 136.b
Trabea. 330.a
Trabea Comicus quando vixerit. 843.b
Τραγήματα *quæ.* 676. b
Tragulæ, quid. 561. a
Tranſtiberina venditio debitorum an unquam facta. 1106.a
Trebatius IC. quando floruerit. 384. a
Triangulus an latinum. 87
Tribunal. 95. b. *ejus forma.* 96.a
Tribuni militum conſulari poteſtate quando primum creati. 995.a
Tribunorum pleb. origo. 677. a. 988. a. *eorum jus.* ibid. *Officium.* 678.a. 679. a,b
Tribuni quando niſi è ſenatu fieri potuerint. 790.b
Tribunorum, Veto. 444.a
Tribuni pleb. ſenatum convocandi jus non habebant, vi uſurpare cœperunt. 779. b
Tribuni abnoctare non poterant. 209.b
Tribunitia poteſtas contra Patriciorum vim oppoſita. 509.b
Tribunus ærarii. 423.a
Triclinia aurea. 810. b
Triclinium quot convivas capiebat. 672. b. *etiam pro cœnatione ipſa uſurpatum.* 673.a
Trinundinum *quid.* 1104.b
Triphallus & Ityphallus Priapi cognomina. 154.a
Triplicitas Planctarum. 740.a,b
Triſæcliſenex Neſtor *apud Lævium.* 1065
Triumviri Capitales. 220. a. *eorum munus.* ibid.b
Triumviratus origo. 781.a,b
Tropicus Cancri & Capricorni. 160. b
Truſatiles molæ. 219. a
Tuba cujus formæ. 46.a. *quot ejus genera.* ibid.b

Tubero

o Hiſtoricus. 368.a
ines qui. 1108.a
uſtrium, & Tubiluſtria dies. 1108.a,b
Optici admiranda, 910.b
lus. 129.a,b
El. Tubero Stoicus. 97. a. *ejus ma-es.* ibid. *fuere & alii hoc nomine.* ib.
s Hoſtilius quando regnaverit. 986.b
ca quale veſtimentum. 699.a
câ ſine togâ in publico apparere vile it. 427.a
cis manuleatis uti Romanis flagitio-m. 426.a,b
icatus populus, *id eſt, infima plebs.* 427.a
o, qualis ventus. 1052.a
ilius Comicus quando vixerit. 843.b
res *in re militari.* 518
on qualis ventus. 1052.a
nnus etiam in bonam partem olim di-us. 690.a
nni triginta Athenienſium quando erint. 995.b
s olim *Sarra.* 777.b

V.

V Ades qui. 143.a.889.b
Vadimonium præſtare. 890.b
ria gens antiquiſſima. 482.a
rius Probus Grammaticus. 72.a.
us ſcripta. ibid. b
us quis. 1026.a,b
ronis encomium. 76.a
proprie quis. 890.a,b
um pro *Vas.* 710.b
cum *quid.* 1074.a,b
icanus Deus. 909.a,b
non deſpuas, *quomodo intelligen-um.* 154.b
tu Cajus, *ego* Caja, *formula.* 281.a
articula aliquando auget, aliquando inuit. 338.b
urbs quando capta. 996.b
vis. 337.b.338.a
tatim. 649.a
icatim. 649.a
am pro *arteria Veteres dixêre.* 1041.a,b
enum, vox ambigua. 638.a
enare quid. 533.b
enum pro colore. 533.b.1123.a
Venenatũ palliũ Flaminicæ. 533.b.1123.b
Venenatum, id eſt, infectum, tinctum. 1123.b
Ventidii Baſſi hiſtoria. 798.a
Ventus quid, & ejus cauſa. 200.a,b
Ventus quis ſecundo Sole *flare dicatur.* 166.b
Venti quot. 162.a,b

Ventorum nomina	*Subſolanus.*	160.b
	Boreas.	161.a
	Vulturnus.	161.a
	Caurus, Chaurus, Chorus.	161.a
	Aquilo.	161.a,b
	Argeſtes.	161.b
	Thraſcias.	161.b
	Meridialis.	162.a
	Circius, Cercius.	163.a
	Iapyx.	163.a
	Eurus.	164.a
	Cæcias.	164.a
	Atabulus.	164.b
	Eteſiæ & Prodromi.	165.a
	Leuconoti.	166.a
	Apeliotes.	164.b

Venuſia oppidum. 506.b
Verant *apud Ennium.* 1022.
Verbis conceptis jurare. 176.a.426.b
Vergiliæ unde dictæ. 233.a
Verrius Flaccus Grammaticus. 283.b
Verruca *pro ſaxeo colle.* 224.a
Veruta, quid. 563.b
Verſus ἰσόψηφοι *qui.* 776.b
Verſus quadrati qui. 199.a,b
Veſta eadem ac Terra. 53.a
Veſtæ templum. 53.a. *imago in nummis.* ibid. *Atrium.* ibid.
Veſtæ ædis non eſt templum. 783.b
Veſtales qua ætate captæ. 53.b. *penes quos capiendi jus.* ibid. *quo numero.* ib. *quot claſſes.* 54.a. *earum officia.* ibid. *Pœnæ & præmia.* ibid. *quando nubere potuerint.* 376.a
Veſtibulum unde dictum. 871.a,b. & *quid.* 872.a
Veſticeps. 354.a
Veſcum quid. 338.a.872.b
Veterator. 205.b
Veternoſus quis. 69.b
Vetus Vinum Romæ in pretio. 446.b
Viaticum pro *peculio.* 924.b

Viato-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Viatores qui. 296. a,b. 622.a. 677.b
Vibrari quid. 48.a
Vibriſſare. 48.a
Victores in ludis Olympicis coronâ oleaginâ donati. 252. a
Victoriæ ſtatua variis in locis dedicata. 501.b
Vindemiarum tempore res prolatæ. 496.a
Vindex quis in XII. *Tab.* 888. b
Vindicta quid. 1125 b. 1126.a
Vindicta *Virgula in manumiſſionibus adhibita.* 1127.b
Vinum Falernum vetuſtiſſimum. 446. b
Vinum murrinum. 557.a
Vinum vetus Romæ in pretio. 446. b
Vinum, nigrum, album, medium, ſive gilvum. 730.b. *nigri vini virtutes.* 731. a. *Veteris.* ibid. b
Vinum Lesbium præſtantiſſimum. 660.b
Vinum nive & glacie refrigeratum. 1060. a
Vinum nonnunquam congelaſcit. 941. a. *cur rarius congelaſcat.* ibid. b
Vireſcere. 1043.b
Virgas expedire. 508. a
Virgilius quos imitatus. 475.a
Virgilii verſus ubi Ora *pro* Nola *repoſuit.* 445.a,b
Virgis cædi ſervile. 506.a
Virgines Veſtales. 53. a,b
Virgo ſperata, pacta, ſponſa. 281. a
Viroſus quis. 427.b
Viſus quomodo fiat. 348.a
Vita beata in quibus conſiſtat. 1015.a,b
Vitii & morbi differentia. 274. a. 276.b
Ulyxi *in genitivo.* 318.a
Vnitas non eſt numerus. 234.a
Vocabula an fortuito an vero ratione naturæ facta ſint. 511.a,b. 512.a
Vocales geminare Antiqui ſolebant. 471.a
Voculatio. 661.b
Volup. 624.b
Vox quid. 346. a,b. *an corporea, vel incorporea.* ibid. & 347.a. *Epicuri de eâ ſententia.* ibid. b
Vrbis Romæ pomerium à quibus & quoties prolatum. 682.a,b 683.a.684 a,b
Vrina cur prope ignem ciatur. 1058. a,b
Vrna ſepulchralis. 414. a
Vrſa non parit maſſam informem. 948.b
Vrſa major & minor in cœlo. 232.b
Vſucapio uxorum. 211.b
Vſu quæſitæ uxores quæ. 210.b. 211.a
Vſurpatio. 212.a
Vſurpatio uxorum cujus utilitatis. 211.a
Vteri & mammarum ſocietas. 614. a
Vvida & humida ut differunt. 68.a
Vulcani templum. 283.a
Vultumus ventus unde dictus. 161.a
Vxor in manu *mariti quæ.* 279.a
Vxor in adulterio deprehenſa à marito jure occidi potuit. 557. b. *quod poſtea in adultero tantum licuit.* ibid.
Vxores uſu quæſitæ quæ. 210.b.211.a
Vxores duas eodem tempore habere Athenis licebat. 833. b

X.

Ξανθὸς *quis color.* 185.b
Xantippe Socratis Vxor. 79.a
Xenophanes. 242.b
Xenophon & Plato æmuli. 765.a.b. 766. a,b. *an Platonem in libris ſuis nunquam citaverit.* 767. a. *ejus Cyropædia conficta.* 768.a
Χλαῖναι. 23. a
Χλανὶς. 23. a
Ξυλοκοπία *capitalis.* 506.a
Χυτῶνες. 23. a

Z.

ZEno Cittiæus Stoicæ ſectæ Auctor. 151.a,b. *quando floruerit.* 1003.b
Zodiacus in cœlo quis dicatur. 669.a,b
Zonam ſolvere virginalem. 481. a

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

INDEX AUCTORUM
[V]ETERUM & RECENTIORUM,
Qui in Commentariis in
AULUM GELLIUM
Laudantur, illuſtrantur, emendantur, aut notantur.

Litera *a* priorem, *b* ſecundam paginarum columnam deſignat. *Pr.* Præfationem indicat.

A.

ACHilles Tatius. pag. 1081,b
Acidalius. pag. 102,b. 491,a. 559,a. 797,b. 842,a. 1019,b. 1045,b
...ro. pag. 74,a. 181,b. 306,a. 337,b. 450,b. 530,b. 854,b. 876,b, 920,a. 1122.b
...lamantius. pag. 39,a
...ineta. pag. 276,a. 1042,b. 1066,a
...anus. pag. 110,b. 190,b. 343,a,b. ...93,a. 417,b. 433,b. 532,b. 906,a,b. 983,b. 1053,a
...chylus. pag. 57,a. 188,a. 463,a
...chines. pag. 22,a. 605,a. 1023,a,b
...itius. pag. 187,b. 450,a. 487,a. 591,b. 1066,a
...gathias. pag. 194,a. 518,b
...ggenus Vrbicus. pag. 87,b. 292,b. 622,b
...ciatus. pag. 96,b. 117,a. 371,a. 572,b. 762,b
...ldubretus Cordubenſis. p. 287.a
...lexander Aphrodiſienſis. pag. 39,a. 130,a. 200,b. 232,a. 239,a. 276,a. 364,b. 650,b
...lex. ab Alexandro. p. 135,b. 327,b
...lexander de Angelis. p. 734,b
...lexander Trallianus. pag. 676,b. 863,a
...lfenus IC. pag. 371,a
...mbroſius. pag. 844,b
...mmianus Marcellinus. pag. 27,b. 50.b ...66,a. 86,b. 88,a. 96,b. 136,a. 194,a. 255,b. 394,a. 435,b. 483,a. 516,b. 517,a. 518,b. 536,a. 563,a. 712,a,b. 793,b. 865,b. 897,b. 918,a. 929,b. 949,a. 992,a,b
Ammonius Grammaticus. 138,a. 883,a
Anacreon. 1071,b
Anonymus in Deſcript. Olymp. 991,a. 993,a,b. 999,a. 1001,a. 1002,b. 1003,a. 1007,b
Antiphanes Comic. 3,b
M. Antoninus. 750,a
Antonius Auguſtinus. 54,b. 61,a. 101,b. 132,b. 892,a
Apicius. 547,a
Apollodorus. 138,a. 542,b. 929.b. 998.b. 1012,a
Apollonius Rhodius. 121,a. 251,b. 561.b
Apollonii interpres. pag. 121,b. 462,a. 466.b
Appianus. 31,b. 54,b. 123,a. 142,a. 226,b. 230,a,b. 282,a. 294,b. 322,a. 325,a. 328,b. 370,a. 382,b. 408,a. 421,b. 451.b. 483,b. 516,b. 607,a. 646,b. 677.a. 785,a. 790,b. 793.a,b
Apulejus. 39,b. 43,a. 47,b. 111,a. 123,b. 160,a. 161,b. 164,a. 178,b. 191,b. 257,b. 321,a. 407,b. 433,a. 452,a. 456,b. 469,b. 547,b. 591,a. 594,a. 694,a. 723,b. 761,a. 796,a. 827,a. 873.b. 883.a. 898,b. 911,a. 924,b. 930,a. 935,a. 940,a. 953,b. 1019,a. 1065,b. 1076,b. 1097,b. 1122,a. 1123,b
Arnobius. 32,a,b. 63,a. 88,b. 89,b. 94,b. 176,a. 195,b. 209,a. 279,b. 281,a. 337,a. 338,a. 356,a. 358,a. 452,b. 482,a. 485,b. 673,b. 706,b. 750,a. 880,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

a. 880,b. 951,a
Ariſtænetus. 1009,a. 1081,a
Ariſtides. 832,b
*Ariſtophanes. Pr.**.7,a. *pag.*73,b. 79,a. 110,a. 138, b. 209,b. 219, b. 322,a. 456,b. 715,b. 834,b. 1007,b. 1103,b
Ariſtoteles. 15,b. 27,b. 39,a. 42,a. 49,a. 52,b. 84,a. 85,b. 87, a. 91, a. 94,b. 108,a. 111, a. 138,a. 157, b. 161, a. 162, a. 163,b. 165, a. 166,a. 187,b. 193,b. 194, a,b. 195,a. 197, a. 200, a, b. 202,a,b. 203,a,b. 235,a. 236,a. 237, b. 238,a. 246, a. 250, a. 254,a. 257,b. 258,a. 276, a. 300,b. 303,b. 333,a. 346,b. 347,a. 386,b. 415, b. 417,a. 423, b. 434,a. 435, a. 451, a. 462,a. 463,b. 466, a. 503,a. 504,a. 524,b. 545,b. 548,a. 605, b. 651, b 663, a, b. 724, a. 726,b. 750, a, b. 809,b. 863,b. 889,b. 940,b. 955, a. 957, b. 1003, a. 1056, a. 1058, a, b. 1109,b. 1111, a, b. 1114,b
Ariſtoxenus. 238, b
Arrianus. 9,a,b. 107,b. 151,b. 319,b. 447,b. 462, a. 516,b. 584, b. 884,a. 976, a
Arrius Menander. 868,a
Artemidorus. Pr.*.6, d. *p.*412,a. 475,b. 699,a.
Aſconius Pædianus. 25,a. 29,b. 32,a. 62,b. 67,a. 96,a. 100,b. 119,b. 122. a. 177,a. 220, b. 302,b. 315,a. 333, a. 369,a. 423, a. 427, a. 429,b. 548, b. 657,a. 713,b. 714,b. 758,a. 759, b. 764,a. 830,a. 886,a. 904,b. 919, b. 1094,a,b. 1126,a
Athenæus. Pr.*. 4,c. * 5,b. *pag.* 3,a. 23,a. 35,a,b. 41,b. 47,a,b. 49,a. 57, b. 71,a. 79,a. 154,a. 167, b. 176, b. 178,a. 190, b. 214,a. 218, a,b. 245, a. 252,b. 264,a. 297, b. 300,b. 303, a,b. 321,b. 412, b. 417, b. 418,a,b. 422,b. 433, a. 435,a. 537,b. 556,a. 654,b. 660,b. 672,b. 728,a. 730,a. 731,a,b. 765, a. 766,b. 771, b. 814, a,b. 833, b. 834, a. 941, b. 1011, a. 1060,a. 1110,a
Auctor libri de Mundo. 161,a. 163,a,b. 164,b. 166,a,b
Auctor Pervigilii Veneris. 172,b
Auctor vetus Græcus de Numeris. 89, b
Auguſtinus. Pr.*. 1.a, c. *pag.* 54,b. 57, b. 84,a. 210,a. 236,b. 279,a,b. 328, a. 337,a. 366,a. 413,b. 426,a. 429, a. 451,a. 481,a. 496,a. 586,b. 591. b. 613,a. 633,b. 733,a. 751, b. 811, b. 909, a. 1120,a
Aurelius Victor. 32,a. 60,a. 141,a. 488, b. 682,b. 897,b. 998,b. 1071.a
Auſonius. 117,b. 143,a,b. 149,b. 152, a. 158,a. 177,a. 178,b. 184,a. 398,a. 424,b. 430,b. 435,a. 516,b. 521, b. 567,a. 605,b. 668,b 672, b. 768,a. 817,b. 889,b. 945, a. 946,b. 951, b

B.

B*Adius.* 35,a. 36,b. 57,b. 63,b. 64, b. 81,a. 91,b. 94,a. 116,b. 117, a. 135, a. 188, a. 197,b. 212,b. 222, a. 232, a. 234,b. 257, a. 304,b. 313, b. 327,b. 330.b. 404,a. 418,b. 437, a. 455,a. 578,b. 579,b. 584,a. 597,b. 598, b. 619,b. 623, a. 624,a. 730,b
Balduinus (Benedict.) 701.b. 702,a,b
Balduinus (Franciſc.) 762,a. 1095,b
I. Baptiſta Pius. 154,a, b. 216,b. 732,a
Barthius (*Caſp.*) Pr.* 2,a. *pag.* 2,b. 36,a. 94,b. 96, a. 100,a. 102, b. 117,a. 293,a. 332,a. 352,a,b. 380,a. 420,a. 455, a. 580, b. 634,b. 643,a. 712, a, b. 1025, b. 1045. a, b. 1075, b. 1085,a. 1129,a
Bartholinus. 466,b. 504,a. 907,b
Baſilius Magnus. 322,b
Bauhinus. 467, b
Bayſius. 23,a. 427,a
Bembus (*Petrus.*) 194,a
Beroaldus. 878,a
Blondellus. 85,a
Bochartus. 103,a. 459,a
Boëthius. 55, b. 87, a. 277,a. 279,b. 353,a,b. 829,b
Bongarſius. 490,b
Bongus. 232,a
Bourdelotius. 51,b. 191,b. 360,a. 364, b. 594, b. 604,a
Briſſonius. 211,a. 212,a. 281,a,b. 548, b. 643,a. 720,b. 815,a,b
Brodæus. 538,b. 565,b. 626,b
Bucholcerus. 536,a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

dæus. 25,a. 193,a. 249,a. 274,b. 275,a. 515,a. 724,b. 757,b. 758,b
llengerus (Cæſar.) 177,a. 342,b. 673,a,b

C.

Ælius Aurelianus. 844,b
Cœlius (Ludovicus.) 116,b. 352,a. *Vid.* Rhodoginus.
ijus IC. 353,a,b. 376,a. 503,b. 607,b. 608,a. 638,a. 823,a,b
llimachus. Pr.*.6. a. *p.* 113,a. 564.a
merarius. 32,b
nterus (Guilielm.*)* 13,a. 74,b. 146,b. 147,a. 887,b. 1037,a. 1038,a. 1039,a,b
aper. 424,a. 566,b
arrio (Ludov.) 2,a. 4,b. 8,a. 10,b. 19,b. 20,b. 28,a,b. 36,a. 56,a. 59,a,b 60,a. 81,a,b. 96,a, 97,b. 99,b. 153,b. 154,a. 193,a. 226,b. 229,a. 250,b. 367,b. 381,b. 390,a,b. 420,b. 490,a. 491,b. 526,b. 549,a. 550,a. 558,b. 620,b. 633,a 705,b. 706,a. 789,b. 824,a. 882,a. 887,b. 924 b. 1039,b. 1051,a
arteſius. 184,b. 941,b.
aſaubonus. 76,a. 80,b. 165,a. 171,a 173,b. 178,b. 295,a. 300,a. 422,a. 425,b. 543,a. 550,b. 580,b. 587,a. 691,a. 731,b. 775,b. 931,b. 1005,a
aſſanio. 237,a
aſſiodorus. 46,a. 63,b. 139,b. 239,a. 264,a. 502,b. 659,a. 660,b. 683,b. 712,a. 919,b. 922.a
aſtalio. 160,b. 1019,a. 1050,b
ato. 41,a. 62,a. 82,a. 355,b. 559,a. 717,b. 1016,b. 1104,a
atullus. 68,b. 116,b. 302,b. 391,a,b. 442,a. 452,b. 464,b. 486,b. 489,b. 567,b. 616,a. 703,a. 807,a. 862,a
Cedrenus. 88,a. 193,a
C. Celſus. 116,b. 238,b. 274,b. 276,b. 523,b. 957,b. 959,a. 1040,b. 1041,a,b
Cenſorinus. 32,a. 90,b. 207,b. 214,a,b. 235,a. 237,b. 238,a. 357,a. 362,b. 573,b. 789,b. 923,b
Chalcidius. 90,b. 91,a. 232,a. 395,b
Chariſius. 20,a. 32,a. 46,a. 74,b. 81,a. 97,b. 106,a. 120,a. 147,b. 197,a. 213,a,b. 218,a. 221,a. 268,a. 293,b. 305,a. 352,a. 358,b. 389,b. 395,a. 422,a. 438,a. 441,b 621,a. 639,b. 656,a. 710,b. 935,b. 1125,b
Charondas. 762,b
Chronicon Alexandrinum. 993,a. 994,b
Chryſoſtomus. 366,a
Ciacconius. 114,b. 180,a. 191,b, 713,a
Cicero. Pr. * 1,d. * 2,c,d. * 5,d. *pag* 6,a. 16,a,b. 20,b. 21,a. 23,b. 24,a,b. 25,a. 26,a. 27,b. 30,b. 34,a. 35,a. 36,a. 39,a. 40,a. 42,a,b. 44,a. 45,b. 46,a. 51,a. 56,a. 57,b. 60,b. 62,b. 63,a. 64,b. 65,a. 68,b. 72,b. 74,a. 77,a,b. 79,a. 81,a. 87,a,b. 93,b. 94,a. 95,b. 96,b. 97,a. 98,b. 99,a. 103,b. 107,a. 110,b. 115,a. 119,a,b. 120,a. 129,a,b. 131,a. 132,a. 139,a. 151,b. 152,a. 156,a,b. 158,b. 163,b. 167,a. 168,a. 175,a. 180,a. 192,b. 195,a. 197,a. 205,b. 209,a. 210,a. 212,b. 220,a. 222,a. 226,a. 228,a. 232,a. 233,a. 243,a. 248,b. 249,b. 251,a. 259,a. 269,a. 270,b. 271,b. 274,a. 277,b. 278,b. 281,a. 282,a. 283,a. 284,a. 286,b. 287,b. 290,a. 294,a. 297,a. 308,a. 311,a. 314,a. 317,a. 322,a. 326,b. 331,a. 336,b. 348,b. 351,b. 354,a. 365,b. 367,b. 370,a. 374,a,b. 379,a,b. 380,a. 381,a. 382,a. 388,b. 393,a. 414,a. 421,a. 423,a. 424,b. 426,a. 429,a,b. 440,a. 451,b. 468,a,b. 489,a. 505,a. 506,a. 508,a. 512,a. 514,a. 525,a. 541,a,b. 549,a. 550,b. 576,a. 579,a. 584,a. 585,b. 587,b. 590,a. 619,a,b. 629,b. 639,b. 641,a. 650,a. 654,a. 656,a,b. 657,b. 668,a, 678,a,b. 680,b. 681,b. 683,a,b. 684,b. 685,a,b. 692,b. 695,a. 700,a. 701,b. 709,b. 714,b. 726,a. 728,b. 729,a. 733,a. 734,b. 735,a. 739,b. 758,a. 759 b. 761,a. 764,a. 765,b. 768,a. 769,b. 779,b. 781,b. 782,b. 783,b. 784,a,b. 786,a. 788,a,b. 797,b. 799,b. 809,b. 811,a. 814,b. 815,a,b. 820,b, 840,b. 843,b. 847,a. 868,b. 878,a. 883,b.

884,a. 902,b.903,a,b.955,b.963,b. 1006, a. 1009,b. 1010,b. 1028,a. 1035,b. 1041, b. 1043,a. 1070,a. 1075,a. 1076,b. 1091,b, 1119,a. 1120,a. 1123,a. 1124,a,b. 1127,a,b.
I. Clarus. 762,b
Claudianus. 125,b. 310,a.625,b.741,a. 1121,b
Cledonius. 710, b
Clemens Alexandrinus. Pr. * 4, a. *pag.* 4,a. 12,a. 38,a,b. 84,a.93,b. 262,b. 284,b. 298,b. 299,a. 342,a. 395,b. 595,b. 1057, b. 1110,a
Cleomedes, 90,b
Cluverius. 44,b. 45,a. 208,b. 280, a. 358,a.488,b
Codex Iuſtinianæus. Pr. * 1,c. *pag.*28.a. 41,a. 96,b. 118,b. 128,a,b. 139,b. 141,a. 144,b. 165,b. 265,b. 277,b. 279,a. 292,a. 325,b. 353,a. 354,b. 384,a. 432,b. 440,a. 441,a. 498,a. 608,a. 610,a,b. 667, a,b. 733,b. 761,a. 937,a
Codex Theodoſianus. 27,a. 63,b. 165,b. 423,b. 496,b. 715,b. 733,b. 891,b. 1071,a. 1091,a
Colerus. 123,a. 494,a
Colvius. Pr. * 7,c. *pag.*6,b. 37,b. 87,b. 111,a. 231,b. 452,b. 547,b
Columella. Pr. * 5,a. *pag.*2,b. 3,a.71,b. 87,a. 118,b. 165,a. 296, a. 340,a. 448,a,b. 434,b. 522,a. 524,a. 531,a. 556,b. 576,b. 677,b. 868,b. 925,b. 1063,a. 1085,b
Connanus. 135,b
Conſtantinus. 45,b
Coraſius. 415,a. 762,a
Cornarius (Ianus.) 2,a
Cornelius Nepos. 48,b. 94,a. 240,a. 369,b. 380,a. 401,a. 408,a. 579,b. 674,b. 896,b
Cornutus. 76,b. 506,a
Corradus. 494,a
Covarruvias. 762,b
Cravetta. 762,b
Crinitus. 521,b. 580,b. 633,a
Cteſias. 226,a. 465,a
Cujacius. 63,b. 97,b. 208,b. 265,b. 277,a. 380,b. 503,b. 549,a,b. 643,b. 762,b. 822,b
Curtius. 217,a. 288,a. 319,a. 323, a,b. 378,a. 404,b. 658,a
Cyprianus. 47,b. 674,a
Cyrillus. 103,a. 364,a. 539,a.986,a

D.

DAmaſcenus (Nicol.) 838,b
Damaſcius. 1009,a
Dauſquius. 649,b
Delrius. 135,a
Demoſthenes. 263,a. 459, b. 533,b. 546,a,b. 606,a. 653,a,b
Didymus. 70,b. 124,a. 157,b. 187,b. 318,b. 331,b. 689,b
Digeſta. 14,a. 105,a. 112,a. 114,a. 118,a,b. 135,b. 208,b. 268,b. 275,b. 277,b. 280,b. 281,a. 282,b. 354,b. 371,a, 375,a. 400, a. 413,a. 414,b. 421,a. 423,b. 440,b. 486,b. 506,a. 556,b. 557,b. 607,b. 613,a. 637,a. 643,b. 647,b. 670, b. 671,a. 693,a, b. 821, a. 823,b. 871, b. 877, b. 896,b. 943,b. 1097,a,b
Diodorus Siculus. Pr. * 4,a. *pag.* 49,a. 79,b. 111,b. 112,b. 121,b. 165,b. 217,b. 226,a. 229,b. 239,b. 242,b. 243,a. 319,a. 393, a. 454,a. 457,b. 459,b. 461,b. 510,b. 516,a. 542,b. 577,a. 609,a. 735,a. 855,b. 992,b. 993,a,b 996,a999,a,b. 1111,a
Diogenes Laërtius. 11, b. 14.b. *vide* Laërtius.
Diomedes. 51,a. 74,b. 75,b. 92,b. 116, a. 149,b. 197,a. 256,b. 288,a. 346, a. 373,a. 417,a. 421,a. 661,b. 729,a
Dion Caßius. 57,b. 99,b. 112,a. 132,a. 135,b. 144,a. 146,b. 230,a,b. 231, a. 232,b. 240,a. 327,a. 429,a. 458, b. 506, a. 677,b. 683,a. 713,a. 773, b. 781,b. 784,b. 785,a,b. 788,b. 789,a. 800,a. 801,a,b. 917,b. 921, b. 943,a. 1094,b
Dion Chryſoſtomus. 47,b. 167,b
Dionyſius Halicarnaſſeus. 42,a. 44, a,b. 45,b. 49,a. 54,a. 55,b. 56,b. 58,a. 65,a. 83,a. 95,a. 120,b. 132,b. 136, a. 141,a. 144,a. 158,a. 175,a. 208,b. 212,b. 277,b. 278,a. 28,,a. 291,b. 294,a. 322,a. 327,b. 336,a,b. 340, a. 341.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

341.a. 353.b. 358.a. 376.a. 396.
401.b. 428.b. 462.a. 508.b. 532.
538.b. 555.a. 559.a. 577.a,b.
3.a. 779.b. 780.b. 848.b. 983.b.
5.b. 989.b. 996.b. 1004.a. 1008.
1089.a. 1105.a. 1107.b. 1111.b
hantus. 89.b
corides. 186.b. 223.b. 297.a. 414.
420.b. 476.b. 523.b. 530.a. 928.
970.a. 971.b. 1021.b. 1022.a.
1066.a. 1097.b
itius Afer. 79.b
atus (Ælius.) 70.a. 105.b. 113.b.
6.b. 137.a. 141.a. 146.a. 167.a.
9.a. 191.b. 270.a. 359.a. 417.b.
430.b. 381.b. 548.b
atus (Alexander.) 682.a
tus (Marcellus.) 77.a. 107.b
renus (Franciſc.) 19.a
ntius Caſcellius. 176.a. 273,b
ntius (Iac.) 467.a
a (Franciſcus.) 887.b. 1037.a
a (Ianus.) 1036.a. 1037.a

E.

Nnius. 102.a. 225.b. 271.b. 331.
b. 357.b. 433 a. 438.a. 454 b.
7.b. 563.a. 619.a. 620.a. 624.a,
777.b. 809 a. 894.a. 908.a. 1019 b
ndius. 962.a
etus. 151.b. 976.a,b
phanius. 394.a. 653.b
nnus. Pr.* 4.a. 36.b. 123.b. 269 b.
373.b. 520.a,b. 628.b. 689.b
anus. 313.b. 897.b
ologici Magni auctor. 832.a. 898.
b. 926.a. 946.a
des. 41.a. 64.b. 87.a. 912.a
phius. 926.a
ius. 88.b. 90.a. 232 b
ides. 71.b. 72.a. 236.b. 406.a.
4.a,b. 436.a. 452.b. 480.a. 530
b. 582.a. 638 a. 689.a,b
ius. Pr. * 4.b. *p.* 29.a. 71.a. 72.b.
.b. 85.a. 94 a. 103.b. 320 b.
6.b. 362.a,b. 364.a. 394.a 537.
39.a. 560.a. 584.a. 609.a. 653.b.
5 b. 766.b. 819.b. 840.b. 852.a.
1.a. 917.b. 981.b. 982.b. 990.a.
993.b. 997.a

Euſtathius. Pr. *. 4. *pag.* 46.b. 89.a.
171.b. 279.b. 346. a. 459.b. 545.a
619.b. 658.b. 690.a. 794.a. 798.b.
915.a
Euthymius Zygabenus. 93.b
Eutropius. Pr. * 1.d. *pag.* 282.a. 328.b.
682.b

F.

P. F*Aber.* 220.b. 724.b. 831.b
Fabricius(Georgius.) 95.b. 204.b.
Fannius. 247.a. 593.b
Fazellus. 237.a
Federicus Bonaventura. 235.b
*Ferrarius (*Hieron. *)* Pr. *7.c. *pag.* 427.
(Octav.) a. 699.a,b. 700.a. 701.a. 702.a
Feſtus. Pr. * 2.c. * 6.a. *pag.* 20.a. 23. a.
24.a. 26.b. 31.a. 42 b. 54.a,b. 55.a.
56.a,b. 57.b. 58.a. 60.a,b. 62. b.
63.a,b. 68.b. 69 b. 74.a,b. 87.a.
93 a. 102.b. 106.a,b. 122.b 129.a.
132.a. 134.b. 136.a,b. 137.a. 139.b.
154.b. 158.a,b. 180.a,b. 183.b. 188.
a. 211.b. 216.b. 268.a,b. 276.b.
280.a. 283.b. 284.b. 285.a. 286.a.
289.b. 290.b. 295.a. 299.b. 310.b.
314.b. 327.b. 336.a. 337.a,b. 338.
a. 339.b. 340.a, 343.a. 356.a. 364.
b. 371.a. 374.a. 377.a,b. 381.b.
382.a. 389.b. 391.b. 419.b. 420.b.
226.a. 436.a. 443.a. 451.b. 481.a,b.
511.a. 527.a,b. 528 a,b. 530.a.
531.b. 532.b. 533.a,b. 534.b. 547.
b. 548.b. 562 a,b. 563.a,b. 564.a,b.
566.a,b. 576.b. 577.a. 580.a. 588.a.
589.a. 607.a. 631.a. 637.b. 639.b.
656.a. 657.a. 677.b. 679.b. 681 b.
683.b. 686. a. 704.b. 707.a. 708.b.
714.b. 715.a. 727,a. 735.b. 783.b.
784.a. 791.a,b. 792.a. 821.b. 824.
b. 869.a. 875.b. 880.b. 881.b. 888.a.
a. 889.a. 894 b. 898 a, 899. a. 901.a.
902.a. 921.a. 939.a. 1003.b. 1009 b.
1051.b. 1063.a. 1093.b. 1096.a.
1097.a. 1102.b. 1108.a. 1128.b
Florus. 24.a. 44.a. 117.a. 123.a. 132.a,
142 a,b. 223.b. 224.b. 253.b. 282.
a,b. 323.a. 324.b. 369.a,b. 370.a.
400.b. 421.b. 540.b. 571.b. 590.a.
643.a. 818.a. 990.b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Fornerius. 867.a. 1103.b
Fortunius Licetus. 465.b.861.a
Fortunatianus. 199.b. 422.b
Franciſcus Floridus Sabinus. 87.a.391.b
Fronto. 135.a. 184.a. 282.b. 284.a,b. 656.a. 905.b
Frontinus. 31.a. 50.b. 76.a. 88.a. 224. a,b. 226.b. 369 a. 492.b. 518.a
Fruterius. 34.b. 35.b. 37.b. 68 a. 154. b. 155. a. 200. a. 279.b. 534.a
Fulgentius. 54.b. 136.a,b. 229.a. 276. b. 280.a. 511.b. 898.a
Fulvius Vrſinus. 5.b. 61.a. 114.b.149. a. 180.a. 204.b. 337.b. 352.a.505. b. 640.a. 1128.a
Fungerus. 58.b

G.

G*Alenus.*111.a.116.b.235.a.259.b. 276.a.326.a.346.a.347.a.348.a. 349 a. 434.a. 435.b. 446.b. 450.a. 512.b. 529.a. 587.a. 613.b. 627.b. 730 a. 732.a. 861.b. 863.a. 883 a. 955.a,b. 958. a. 959.a,b. 974.a. 1022.b. 1024. a. 1041.a. 1057.a. 1109.b. 1110.b
Galilæus. 744.a
Gaſſendus. 236.b.348.b.734.b.744.a,b
Georgius Raguſeius. 734.b
Giſelinus. 471.b. 472.a. 474.a. 483.a. 490.a
Glareanus. 238.b
Glandorpius. 61.a
Gloſſæ Cyrilli. 31.a. 507.a. 656.b. 675. a. 735.b. 895. b. 922. b. 1108.a. 1122.b. 1128.b
Gloſſarium Gellian. Pr. * 6.c.*pag.*332.b
Gloſſæ Iſidori. 20.a. 1088.b. 1128.a
Gloſſæ Philoxeni. Pr. * 2.c. * 6.a. *pag.* 43.b. 159.a. 274.b. 304.b. 339.b. 507.a. 589.a,b. 656.b. 675.a. 706. b. 749.b. 797.a. 822.a. 823.b. 880. b. 888.b. 890.a. 895.b. 897.a. 904. b. 907.a. 914.a. 936.a. 940.a. 1033. b. 1039.a. 1084.a. 1097.a. 1102.b. 1108.a. 1122.a. 1126.a. 1128.a
Gloſſæ veteres. 24.a. 40.a. 43.a,b. 95.a. 263.b. 337.a. 548.a. 581.b. 588.b. 704.a. 707.b. 872.a. 880.b. 911.b. 1049.b. 1078.a
Goeddæus. 384.a
Gorlæus. 519.a
Guthofredus(Iacob.) 758.a. 867.a,922. b. 1092.b. 1095.b. 1096.a
Goveanus. 175.a
Grapaldus. 219.a
Gratius. 1069.a
Gronovius. 230.a. 234.a. 261.b. 289.b. 440.b. 515.b. 593.b. 594.a. 850.b
Grotius. 105.a,b. 312.b. 465.b. 6 6.b
Gruchius (Nicolaus) 25.a. 354.a. 845.b
Gruterus. 29.a. 89.a. 619.a
Gruteri Inſcriptiones. Pr. * 2.a. *pag.* 684,b. 908.a. 1007.a
Guicciardus(Steph.) 1096.b
Gutherius. 720.b.850.b
Gyraldus. 33.a. 135.b. 207.b. 274.b. 475.b. 521.b. 861.a. 987.b. 1010.a

H.

H*Armenopulus.* 400.a
Harpocration. 23.b. 138.a. 167.b. 171.a,b. 246.a. 537.a. 606.a. 894.a
Heinſius. 103.a. 1021.b
Hellanicus. 45.b
Hermeas (Ammonius.) 84.b. 258.b
Hermias. 40.b
Hermogenes. 49.a. 303.b. 768.a
Hermolaus Barbarus. 2.b. 251.b
Hermolaus Bizantius. 972.a
Herodianus. 95.b. 175 b. 231.b. 323.b. 358.a. 426 a
Herodotus. 3.a. 38.a. 45.b. 50.a. 217.a. 226.a,b. 236.b. 243.b. 246.a. 252.b. 320.b. 331.b. 332.a. 393.a,b. 417.b. 450.a. 458.a. 461.b. 523.a. 530.a,b. 536.b. 543.a. 564.b. 609.a. 662.a. 749.b. 841.a,b. 896.a. 942.a. 947. a. 986. a
Heſychius. Pr. * 6.b. * 7.a. *pag.* 32.b. 39.b. 47.b. 55.b. 82.a. 84.a. 89.a. 93.a. 138.a. 139. b. 154.a. 164.b. 186.a. 189.b. 206.a. 216.a. 219.a. 246.a. 247.a. 256. b. 261.b. 280.b. 299.a. 313.a. 319.b. 331.b. 423.b. 453.a. 459.a. 465 a. 472.a. 474.a. 476.b. 547.b. 548.a. 557.a. 562.a. 563.a. 564.a. 566.a. 567.a. 576. b. 606.

6.a. 627.a. 662.a. 699.a. 832. a,b. 5.b. 897.b. 898.b. 929.a. 946.a. 1110.a. 1111.b
chius Mileſius. 151.a. 320.b. 395. b. 1003.a
dus. 71.b. 121.a. 242.b. 480.a. 668.b. 794.a. 1021.b
cles. 232.a. 366.b
nymus. 49.b. 102.a. 103.a. 220.b. 2.b. 296.a. 335.a. 450.b. 539.a. 1.a. 654.a. 732.b. 811.a. 843.b. 2.a. 874.a. 877.a. 965.a. 982.a. 11.a. 1012.b. 1013.a,b. 1073.a
nymus Savanorola. 734. b
ocrates. 111.a. 235.a. 238.b. 239. 253.a,b. 254.a,b. 255.a. 259.a. 0.b. 261.b. 276.a. 450.a. 463.a. 9.a. 614.a,b. 863.b. 955.b. 956. b. 957.a. 958.a. 959.a,b
ius Panſa. 563.a. 568.b
erus. 46.b. 50.b. 69.a,b. 70. a,b. 6.b. 118.a. 124.a,b. 142.a. 157.b. 2.b. 168.a. 187.b. 189.a,b. 201. b. 202.a, 229.b. 237.a. 258.a. 318. b. 331.a. 339.a. 367.a. 373.a,b. 75.b. 446.a. 477.b. 481.a,b. 495. 615.b. 620.a. 651. a,b. 662.a. 8.b. 718.a,b. 719.a. 723.a. 727. b. 777.a,b. 803.a,b. 897.a. 962. a,b. 1064.a. 1096.b
tius. Pr. * 7.b. *pag.* 5.b. 7.a. 10.a. 3.a. 36.b. 47.b. 49.b. 50.a. 59.a. 1.a. 74.a. 75.a,b. 77.a,b. 95.b. 59.b. 161.a. 164.b. 166.a. 177.b. 30.a. 181.b. 183.a. 197.a. 210.b. 6.a. 229.a. 264.a. 315.a. 361.a. 98.b. 420.b. 427.a. 430.a. 433.b. 34.a. 435.a. 447.a. 456.a. 468.a. 73.a,b. 474.b. 486.b. 506.b. 521. 524.a. 539.a. 581.a. 641.b. 674. 675.b. 723.a,b. 749.a,b. 756.b. 57.b. 809.b. 854.b. 920.a. 924.b. 28.a. 954.b. 971.b. 972.a. 1010.a. 1103.b. 1104.b. 1120.a
atii interpres. 165.a
ornius. 42.b. 586.b
omannus. 37.b. 59.b. 97.b. 181.a. 53.a. 429.b. 762.a. 822.b. 902.b. 1104.b
s (Robertus.) 3.a
Hugenius (Chriſt.) 744.a
Hyginus. 41.a. 88.a. 121.b. 232.b. 392.a. 670.b. 836.a,b
Hymnographus antiquus. 208.a. 362.b

I.

Iamblichus. 38.a,b. 985.a
Ianus Gulielmius. 94.b. 153.b. 168. b. 170.b. 172.a. 647. a. 796.a
Ionſius. 660.a. 775.a. 833.b. 858.b. 1012.a
Ioſephus. 55.b. 65.b. 184.b. 164.a. 232. b. 236.a. 237.a. 262.a. 342.a. 489.a. 563.b. 605.a. 606.b
Iſidorus. *Pr.* * 6.b. *pag.* 3.a. 5.a. 24.a. 57.a. 89.a. 114.b. 139.b. 187.a. 191.b. 208.a. 225.a. 263.a,b. 315. b. 324.a. 507.a. 513.a,b. 544.a. 562.b. 563.a,b. 567.a,b. 568.b. 589.a. 671.a. 704.b. 713.b. 729.a. 873.b. 876.b. 877.b. 920.a. 926.b
Iſocrates. 38.b. 40.a. 121.b. 246. a,b. 645.a. 961.b. 962.a. 1112.a
Iulianus IC. 503.b. 504.a
Iulius Africanus. 1016. a
Iulius Capitolinus. 78.b. 184.a. 310.a. 426.b. 599.b. 666.a. 672.a
Iulius Cæſar. 563.a. 566.b. 637.a. 714. a. 784.a. 786.b. 840.b
Iulius Firmicus. 235.b. 257.b. 653.b. 734.r. 804.b. 895.b. 1121.b
Iulius Obſequens. 467.a
Iunius (Hadr.) 207.b. 557.b
Iuſtinus. 190.a. 226.a. 227.a. 231.a,b. 378.a. 395.a. 398.a. 458.a. 460.a. 511.a. 536.b. 537.a. 592.b. 646.b. 658.a. 1001.a. 1037.a,b
Iuſtinus Martyr. 85.b. 232.a
Iuvenalis. 11.b. 23.a. 74.b. 75.a,b. 144.b. 149.b. 152.a. 158.b. 184.a. 221.b. 237.a. 240.b. 245.a. 324.a. 336.a. 434.b. 435.a. 556.b. 699.b. 700.b. 774.b. 798.b. 873.a. 1060.a. 1104.b

K.

Kirchmannus. 519.a

Rabir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

L.

Labittus. 54.b. 132.a

Lactantius. 57.b. 84.a. 85.a. 108.a. 112.a. 152.a. 219.b. 290.b.292.b. 358.a. 363.b. 388.b. 468.b. 485.a. 486.a. 633.b. 809.b. 911.b. 936.b. 975.b

Laërtius (Diogenes.) Pr. * 3.d. * 5.a. 30.b. 35.a. 38.a,b. 71.b. 79.a. 80.a,b. 91.b. 110.a. 111.b. 138.a. 150.b. 151.a,b. 152.a. 182.a. 196.a. 217.b. 239.b. 242.b. 246.b. 260.a. 261.a. 296.a. 298.a. 300.a. 320.a,b. 321.b. 334.b. 346.a,b. 381.b. 393.a, 451.a. 467.a,b. 468.b. 522.a. 524.a,b. 541.a. 583.a. 584.b. 595.b. 605.a. 632.a. 660.a. 765.b. 768.a. 769.b. 770.b. 771.b. 816.b. 883.a. 914.b. 919.a. 931.b. 983.b. 984.a,b. 990.b. 991.a. 993.a. 994.a. 996.a. 997.a. 1003.a,b. 1011.b. 1020.a, 1034.b. 1053.a. 1112.a

Lambecius. Pr. * 1.b. * 2.d. * 5.c. * 6.c. *p.* 31.b. 100.b. 104.a. 262.a. 269.b. 277.a. 278.a. 288,a,b. 289.b. 348.b. 436.a. 665.a. 728.a. 793.b. 819.b. 866.b. 926.b. 940.a. 1009.a

Lambinus. 21.a. 36.a. 542.b. 878.a

Lampridius. 93.a. 587.a. 675.b. 782.a. 810.b. 818.b

Leges XII. *Tab.* 43.b. 210.b. 821.a,b. 822.a. 889.a. 891.a,b. 922.a,b. 923.a,b. 937.a. 1105.b. 1106.a. 1107.a,b. 1125.b

Leo Allatius. 79.b. 239.b. 243.b. 544.a

Leo. 50.b

Leontius. 233.b

Levinus Lemnius. 235.b. 239.a

Levinejus. 561.a

Lexicon Vetus. 49.b

Libanius. 791.a

Lindebrogius. 91.a. 208.a. 236.a. 237.a

Lipſius. Pr. * 1.b. *c. pag.* 7.b. 8.b. 23.b. 26.b. 29.a. 47.a. 48.a. 54.b. 66.a. 114.b. 129.b. 133.b. 144.b. 151.b. 152.b. 174.b. 179.b. 180.a. 191.b. 195.b. 209.a,b. 215.a. 227.b. 230.b. 240.a. 262.b. 263.a. 292.a. 314.b. 315.a. 317.b. 324.a. 325.b. 327.a. 343.b. 345.b. 355.b. 348.b. 364.a,b. 368.b. 374.b. 376.a. 390.b. 402.b. 403.a. 407.b. 412.b. 427.b. 441.b. 456.b. 466.b. 471.b. 482.b. 483.a. 490.a,b. 493.a. 500.a. 506.b. 507.a,b. 509.b. 518.a,b. 527.b. 528.b. 542.a. 557.b. 561.a. 562.a,b. 569.a,b. 578.b. 617.a. 622.a. 624.a,b. 625.a,b. 655.b. 665.b. 721.b. 790.b. 793.b. 795.a. 819.a. 867.a. 905.b. 927.b. 952.a. 1029.b. 1052.a. 1070.b. 1079.b. 1083.a

Livius. 24 a,b. 31.a,b. 32.a. 44.a 56.a. 57.a,b. 58.a. 61.a,b. 64.a. 76.a 77.b. 104.b. 115.a. 122.b. 123.a. 128.a. 132.a. 134.a. 136 a,b. 137.a,b. 144.b. 147.b. 172.b. 175.a,b. 195.a. 209.b. 220.a. 224.a,b. 226.b. 231.b. 253.b. 255.b. 264.b. 282.a. 283.a. 287.b. 291.b. 308.b. 311.b. 312.a,b. 313.a. 315.b. 322.a,b. 325.a. 327.a. 337.a. 376.a. 379.a. 380.a. 396.a 398.a. 400.a,b. 401.a. 402.b. 404.b. 408.a. 424.b. 428.a,b. 441.b. 442.b. 444.a. 445.a. 455.a. 458.b. 483.a. 489.b. 490.a. 491.a,b. 506.a. 509.a. 532.a. 534.b. 560.a. 561.a. 562.a. 571.a. 579.a. 623.a. 636.b. 671.b. 678.a. 679.b. 681.a,b. 682.a,b. 684.a. 685.b. 704.a. 779.a. 784.a. 785.a,b. 786.a,b. 788 a,b. 799.a. 818.a. 823.a. 846.a. 847.b. b. 854.a. 865.a. 604.a. 908.a. 991.a. 992.b. 998,a. 1004.a. 1090.a. 1107.b. 1108.a. 1111.a

Loënſis. 143.b. 247.a. 1041.a

Longinus. 430.a. 576.a

Lucanus. 65.b. 66.a. 188.b. 217.a. 264.a. 282 b. 461.a. 561.b. 829.a. 973.b. 997.b. 1065.a

Lucianus. Pr. * 3.d. *pag.* 6.b. 24.a. 38.b. 55.b. 80.b. 154.a. 217.b. 251.b. 298.b. 299.b. 301.a,b. 346.b. 382.b. 412.a. 447.b. 449.b. 456.b. 512.b. 551.a. 626.b. 666.b. 749.b. 1047.b. 1082.a. 1110.b. 1122.b

Lucilius. Pr. * 2.c. *pag.* 37.b. 78.a. 268.a. 398.a. 450.b. 589.b. 624.a. 887.b. 896.a. 1033.b. 1041.b. 1096.b

Lucretius. 13.a. 48.a. 51.a,b. 68.b. 82.b.

94.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

4. a,b. 111. b. 112. b. 148. a.
49. b. 153. b. 154. a. 166. b. 225. b
37. b. 249. a. 257. b. 280. b. 310. a,b
38. a. 381. a. 472. a. 492. a. 507. b
29. a,b. 570. b. 624. a,b. 640. b
72. b. 774. b. 809. a. 825. a. 872. a
888. a. 953. a. 991. a. 1064. a
...inus (Fr.) pag. 371. b
...us Abbas Ferr. Pr. * 1. c
...atius. Pr. * 3. d
...ophron. 70. b. 689. a

M.

Macer IC. 344. a
Macrobius. Pr. * 2. c. pag. 5. b
3. b. 32. a. 35. b. 40. a. 45. a,b
6 b. 53. a. 54. b. 58. b. 60. a. 74. a
6. a. 89. b. 90. a,b. 93. b. 100. b
101. a. 117. b. 118. a. 122. a. 123. b
24. b. 134. a. 150. a. 154. a. 168. a
75. b. 176. b. 177. a. 178. a,b.
79. a. 180. a. 181. a. 182. a. 184.
. 195. b. 196. b. 206. a. 207. b
10. a. 213. b. 221. b. 229. a. 232. a
33. b. 278. b. 279. b. 286. b. 287.
290. b. 291. b. 292. b. 295. a. 322. a
36. a. 339. a. 348. a. 349. a. 350. a
58. a. 376. b. 377. a. 384. b. 389. b
91. b. 413. b. 421. a. 431. a,b. 433.
. 434. b. 435. b. 449. a. 475. a. 519.
,b. 520. a. 531. a,b. 558. b. 559. a
60. a. 572. a,b. 573. b. 586. a. 590. b.
04. a. 606. a. 615. b. 616. a. 620. b.
42. b. 672. a. 703. a. 705. a. 706. a
22. a,b. 795. a. 802. a. 821. b. 871.
. 874. a. 908. a. 932. a. 949. a. 952,
,b. 965. a,b. 1018. a. 1029. a. 1060.
. 1061. a,b. 1070. b. 1123. b
1128. a
...ginus. 911. a
...gius (Hieron.) 55. b. 77. a. 353.
. 455. a. 501. a. 863. b. 1109. a,b
...nilius. 310. b. 741. b. 810. a,b
1121. b
...imonides. 55. b
...nutius (Aldus) 6. a. 23. a. 31. a
13. b. 100. b. 106. b. 165. a. 188. a
09. a. 245. b. 251. b. 265. a. 282. a
313. b. 330. b. 427. a. 640. a
...ncinellus. 30. b
...rcellus Empiricus. 315. b

Marcianus IC. 145. a. 572. b
Marinæus Siculus. 166. a
Marlianus. 282. a. 755. b
Marſilius Cagnatus. 434. a
Marſilius Ficinus. 235. b
Martialis. 88. b. 96. a. 204. b. 248. b.
252. a. 267. a. 371. a. 434. a. 446. b.
447. a. 544. a. 547. b. 667. a. 675. b.
719. b. 728. a. 792. a. 809. a,b. 820. a.
947. a. 1015. b. 1047. a,b. 1048. a.
1059. b. 1070. a. 1120. a. 1122. a
Martianus Capella. 47. a. 87. b. 90. b
91. a. 112. b. 160. a. 232. a. 238. b
303. b. 337. b. 559. b. 661. b. 710. b
Martianus Heracleotes. 112. b
P. Martyr. 166. a
Maſerius. 63. b. 308. b. 731. b
Maturantius. 425. a
Matthiolus. 303. a
Maximus Tyrius. 27. b. 93. b. 449. b
461. b
Meibomius. 49. a. 238. b. 297. b
Menagius (Ægid.) 772. a
Menander. 168. b. 169. a
Menaſſe Ben-Iſraël. 296. a
Menochius. 762. b
Mercerus. 100. b. 245. a 486. b. 510. a
569. b. 622. a. 696. b. 727. b. 920. a
Mercurialis (Hieron.) 2. b. 114 b. 248.
a. 251. b. 330. b. 724. b
Merula. 704. a,b. 1028. b
Meurſius. 2. b. 40. b. 180. a. 205. a. 232. a
458. b. 531. a. 635. b. 878. a. 881. a
1109. b
Minutius Felix. 20. a
Mirandulanus (I. Picus.) 734. b
Mitalerius. 381. a
Modeſtinus. 758. b
I. B. Morinus. 744. a,b
Moſellanus. Pr. * 2, d. p. 10. a, b. 16. b. 27.
b. 29. b. 30. a. 33. b. 81. a. 132. b. 301.
b. 304. b. 311. a. 341. b. 404. b. 584.
a. 667. a. 704. b. 705. a. 730. b
Muretus. 130. b. 132. b. 255. a. 303. a,b.
451. a. 463. a. 512. b. 524. a. 638. a.
776. b. 777. a. 819. a. 1050. a

N.

Nævius. 195. a. 1032. b. 1033. b
Nannius. 121. b. 713. b. 735. a.
1036. a. 1037. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Naudæus (G.) 864.b
Nemeſianus. 452.a
Nemeſius. 40.b. 346.b
Nicander. 187,b.587,a,b
Nicephorus. 724.a
Nicomachus. 40,b.524 a
Nigronius. 702,a,b.
Nonius Marcellus. 20,a. 31,b. 48,b. 60, a. 74,b. 81,a. 83,a. 89,a. 95,b. 99,a. 124,b. 139,b. 160,b. 163,a. 174,a. 179,a. 215,b. 216,a,b. 218,a. 245, a,b. 268,b. 276,b. 290,a. 291,b. 293,a. 310,a,b. 313,b. 316,a. 320, b. 322,b. 334,a. 373,a. 381,a. 391, b. 412,a. 415,a. 420,a. 421.a. 438,a. 450,a,b. 472,a. 485,a. 494,a,b. 547. a. 569,b. 574,b. 577,b. 588,b. 621, a,b. 649,a. 656,a. 671,a,b. 687,a. 694,b. 700,a. 704,a. 713,b. 755,b 797,a. 811,b. 825,b. 844,a. 871,b. 872,b. 877,a. 893,a,b. 905,a. 907, a. 920,b. 922,a. 925,a. 926,a. 935, b. 1033,b. 1043,b. 1044,a. 1064,a. 1098,a. 1109,a

O.

Oldendorpius. 762,a
Onomacritus. 195.b
Onomaſticum vetus. 31,a. 612,b. 656,b. 659,a. 675,a. 878,b. 1065,a. 1084, a. 1123,b
Onuphrius Panvinius. 85.a. 177.a. 184, b. 239,b. 251,b. 327,b. 342,b. 536. b. 688, b. 790,a. 980,a
Oppianus. 50,a. 434,b. 452,a
Opſopæus. 619,a
Oracula Sibyllina. 84,b. 85,a
Oribaſius. 232,a. 547,b. 612,b. 1066,a
Origenes. 151,a. 262,a. 346,b. 461,b
Oroſius. 328,b. 382,b
Ortelius. 45,b
Ovidius. Pr. * 4,a. *pag.* 45,b. 46,a. 53, a. 58,a,b. 77,a,b. 85,b. 88,a. 93,b. 95,b. 102,b. 120,b. 121,a. 144,b. 157,a. 158,a. 163,b. 175,a. 176,a. 180,a. 196,b. 219,b. 229,b. 234,a. 252,a. 258,b. 264,a. 285,a. 287,b. 299,b. 301,a. 336,b. 337,b. 338,b. 339,a,b. 362,b. 377,a,b. 412,b. 459, b. 466,b. 488,b. 528,a,b. 530,a,b. 534,b. 613,b. 633,a. 668,a,b. 669, b. 707,a. 871,a,b. 879,b. 908,a. 925,b. 941,a. 990,a. 1014,a. 1020, b. 1069,b. 1071,b. 1073,b. 1074,a,b. 1108,b. 1109,a

P.

Pacuvius. 774,b. 1067,b
Pætus (Lucas.) 3,a
Palladius. Pr. * 5,a. 204,b. 1025,a
Palmerius. 5,a. 94,b. 318,b
Pandectæ. 268,a. 273,b. 374,b. *Vide* Digeſta.
Pandectæ Florentini. 333,b. 564,b. 757, b. 871,a
Pantagathus (Octavius.) 898,a
Papias. 338,a. 717,a
Parrhaſius. 147,a. 494,a
Paſchalius. 1019,b
Paulinus. 1051,b
Paullus Diaconus. 919,a
Paulus, Feſti Epitomator. 43,a,b. 535,a
Paulus IC. 94,b. 208,b. 212,a. 219,a. 235,a. 253,b. 272,b. 285,b. 430,a. 441,a. 503,a. 504,a. 607,a,b. 760,b. 937,b
Pauſanias. 3,b. 22,b. 35,b. 157,a. 158, a. 167,b. 226,a. 236,b. 243,b. 244, a. 299,a. 329,a. 393,a. 400,b. 419,a. 449,b. 457,b. 559,b. 472,b. 539,a. 556,b. 835,a. 978,a. 987,b. 1012,a
Perſius. 68,a. 75,a,b. 152,b. 188,b. 588,b. 719,b. 758,b. 879,b. 971,b. 1048,a. 1079,b. 1127,b
Perſii vetus Interpres. 95,a
Petavius. 985,b. 996,b. 1012,a
Petitus. 138,b. 261,a
Petronius. 34,a. 54,b. 314,a. 324,b. 652,a. 731,b. 792,a,b. 809,a. 825,b. 840,a. 880,b. 975,b. 1081,a
Peucerus. 32,b
Philander, Scholiaſtes Vitruvii. 188,b
Philoſtratus. 5,a. 18,b. 155,b. 163,a. 236,b. 252,b. 317,a. 497,b. 816,a. 961,a,b. 991,a
Philo Byzantius. 239,a
Philo Iudæus. 232,a,b. 237,a. 342,a
Phlegon Trallianus. 85,b. 237,a. 994,b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

...rnutus. 836,a
...tius. Pr. * 3, d. *pag.* 40,b. 89,b. ...3,a. 120,b. 344,a. 462,a. 828,b. 831,b. 976,a,b. 977,a
...rius Valerianus. 318,a
...getta. 237,a
...bius (Stephanus.) 24,b. 67,b. 115,b. 117,a. 123,a. 592,a. 892,a. 981,a
...ilargyrius. 95,a. 187,a. 338,a. 339, b. 445,b. 446,b. 1029,a
...nerius. 273,b. 511,b
...darus. 3,a. 251,b. 252,a. 619,a. 950,b
...nudes. 153,a. 197,a
...to. 21,b. 27,b. 40,a. 41,b. 79,a. 84, ... 89,a. 90,b. 110,b. 150,b. 236,a. ...37,b. 238,a,b. 246,a. 261,a. 262,a. ...91,a. 321,a. 346,b. 348,a. 360,b. ...61,a,b. 362,a. 386,b. 388,a,b. 407. ... 457,b. 460, b. 469,a, b. 511,a. ...51,a. 607,b. 639,b. 651,b. 670,b. ...67,b. 795,b. 954,a. 1020,a. 1074, b. 1080,b
...ntus. Pr. * 2. c. *pag.* 4,a. 30,a. 32,b. ...9,a. 63,a. 108,a. 114,a. 128,a. 152. ... 172,a. 174,a. 195,a. 197,b. 215, ... 216.a. 220,a. 248,b. 249,b. 250, ... 285,b. 314,a. 389,b. 412,a. 437,a. ...38,b. 439,a,b. 440,b. 380,a. 488, ... 547,a. 561,a. 594,a. 624,a,b. 634, ...,b. 706,a. 708, a. 710,b. 762,b. ...72,b. 796,b. 809,a. 820,b. 823,b. ...24,a. 829,b. 869,a. 881,a. 890,b. ...02,b. 908.a. 920.a. 926,a. 939,a,b. ...53,b. 1018.b. 1026,a. 1031,a. 1046, ... 1067,a. 1093, a. 1094,a. 1096, b. ...101,b. 1117, b. 1123, b. 1124,a. 1127,b. 1128,b
...tho. 91,a
...mpius. 348,b
...nius. Pr. * 4. c. * 5,a. *pag* 2,b. 3,a,b. ...,a. 27,a. 38,b. 44,b. 45,a,b. 53,a. ...54.b. 56,b. 60,a. 65,a. 71,b. 75,b. ...76,a. 77,b. 78,a,b. 83,b. 84,b. 85, ...,b. 90,b. 103,b. 110,b. 113,a. 125, ...,b. 136,a,b. 137,b 158,a. 160,a. ...61,a. 164,b. 165,a,b. 174,a. 179,b. ...80,a. 181,b. 184,a. 185,a. 187,a. ...88,b. 194,a,b. 207,b. 211,b. 214, ...,b. 221,b. 223,b. 224,a. 229,a. 233, a. 234,a. 235,b. 237,a,b. 240,b. 250, b. 252,a. 254,a,b. 257,b. 276,a. 278, a. 280,a. 281,a,b. 303,b. 304.b. 310, b. 323,b. 325,b. 326,a. 327,a,b. 331, a. 338,b. 340,b. 342,a. 343,a. 357, a. 368,b. 370,b. 371,b. 374,b. 379, a,b. 395,a. 399, b. 401, b. 404,b. 408,a. 414,a. 415,a. 417,b. 418,a. 419,a,b. 420,a. 431,b. 433,b. 457, b. 461,b. 462,a. 463,b. 464,a. 465, a. 466.a. 472,b. 487,b. 496,a. 498,a. 499,b. 501,a. 502,a. 513,b. 515,b. 516,b. 522,a. 523,a. 528,a. 530,b. 531,a,b. 533,a. 543,b. 547,b. 556, a. 557,a. 572,a. 577,a. 580,a. 581,a. 588,a. 663,a. 665,b. 668,a. 679,a. 710,a. 725,a. 757,a. 783,b. 810,b. 822,b. 895,a. 898,b. 907,a. 928,b. 929,b. 959,a. 970,b. 971,a,b. 972,b. 973,b. 974,a. 1010,b. 1021,b. 1028, a. 1060,a. 1070,a. 1081,a,b. 1104,a. 1120.a,b. 1122.a,b
Plutarchus. Pr. * 1, d. * 7,b. *pag.* 2,a. 16,a,b. 23,a. 24,a. 29,a. 31,b. 32,a. 35,a. 37,a. 41,b. 44,a. 45,b. 47,a. 50,b. 54,a. 55,a. 58,a. 59,b. 61,a. 72,a. 74,a. 79,a. 89,a. 103,a. 108,a. 111,b. 120,b. 121,b. 122,b. 130,a. 131,b. 132,a. 133,b 134,a. 138.a,b. 139,a,b. 142, a,b. 144,a,b. 155,b. 167,b. 179,b. 190,b. 191,a,b. 194,b. 196,b. 208,b. 217,a. 221,b. 222.a. 223,a. 226,a. 227,a. 228,a,b. 230,b. 231,a. 243,b. 245,a. 246,b. 247,b. 250,a. 254,a. 263,b. 277,a. 278,a. 281,a,b. 283,a. 291,b. 294,b. 295, b. 297,a. 299,a. 301,a. 307,a,b. 313, a. 317,a. 319,a,b. 326,b. 327,b. 328, a,b. 330,a. 348,a,b. 346,a,b. 34-, a. 357,a. 362,b. 365,a. 375,a. 376,b. 377,a 382,b. 393,a. 394,a. 395,a,b. 400, b. 401, b. 408,a. 412,a. 417,b. 431,a,b. 447,b. 450,b. 451,b. 459, b. 468,b. 473, a,b. 524,b. 527,b. 528,a,b. 529,a,b. 530,b. 532,a. 541, a. 542,a. 545,b. 556,a. 567,a. 589, b. 605,a. 609,a,b. 612,a. 633,b. 635,a,b. 658,b. 710,a,b. 711,a,b. 724,a. 800,a. 801,a. 818,a,b. 825,b. 827,a. 828,a. 837,a,b. 839,b. 855.b. 856.

856. a,b. 895.a. 908.b. 960.a. 983. a. 997,b. 1010.b. 1111.a. 1120.b. 1121,a
Politianus. 116.a. 208.b. 217.b. 757.b
Polyænus. 460.a
Polybius. 44.a. 60.a. 136.a. 323.b. 369.a. 398.b. 399.b. 490.b. 506.a. 556.a. 594.b. 680.b. 838.b. 866.a,b
Pollux (Iulius.) 26.b. 37.b. 47.b. 71.a. 82.a. 138.a. 155.b. 167.b. 171.a. 186.b. 214.a. 246.b. 502 b. 533.a. 557.a. 658.b. 816.b. 825.a. 866.b. 1042.a
Pomponius I.C. 54.b. 97.a. 124.b. 132. a. 270.b. 286.b. 370.a. 572.b. 758. b. 892.b. 991.b
Pomponius Mela. 463.b
Pontanus (Ioh. Iſac.) 66.b. 349.b. 531. a. 540.a. 1128.a
Pontanus (Iov.) 116.a. 950.a
Popma. 433.b. 705.b. 1038.a
Porphyrio, Horatii interpres. 74.a. 181. b. 288. a. 420.b. 442.b. 450.b. 506. a. 887.b
Porphyrius. 38.a,b. 91.a. 298.a. 362.a. 532.b. 910.a. 985.a. 1115.b
Pricæus. 730.a
Priſcianus. Pr.* 1. d. *pag.* 31.b. 32.a,b. 46.a. 61.a. 116.a. 127.a. 147.a. 178. b. 195.a. 218.a. 261.a. 336.a. 346,a. 350.b. 358.b. 373.a. 417.a. 421.b. 493.b. 527.a. 599.b. 661.b. 667.b. 721.a. 822.b
Probus. 80.b. 122.a. 187.a. 482.a
Proclus, Platonis interpres. 41.b. 91.b. 160.a. 233.a. 236.a. 239.a. 262.a. 360. b. 794.b
Propertius. 35.b. 74.b. 95.b. 120.b. 251.a. 273.a,b. 476.a. 540.a. 586.b. 886.b. 1047.b
Prudentius. 175.b. 337.a. 509.b. 878. b. 949.b
Pſellus. 315.b. 897.b
Ptolemæus. 76.a. 464.a. 746. a. 748.a. 806.a,b. 900.a. 913.a
Puteanus. 493.a

Q.

Quintilianus Declamator. 141.a. 408.a
Quintilianus Rhetor. 6.a. 7.b. 21.b. 27.b. 30.b. 46.a. 60.a. 70.b. 72.b. 73.a,b. 74.b. 75.a. 79.b. 80.a. 93.b. 96.b. 98.b. 103.b. 120. a. 132.a. 142.a. 167.a. 182.a. 198.b. 217.b. 224.b. 245.a. 251.b. 281.a. 288.b. 303.b. 317.b. 333.a. 389.a. 431.b. 471.a. 545.a,b. 495.a. 611.b. 617.b. 621.b. 654.b. 700.b. 728.b. 759.b. 809.b. 243.a. 854.b. 883.a. 920.a. 931.a. 948.a. 954.b. 1019.a. 1020.a. 1027.b. 1106.b

R.

RÆvardus. 59.b. 220.b. 1096.a
Ranchinus (G.) 826.b. 827.b. 975.a.
Rebuffus. 762.b
Reineſius (Th.) 920.b
Robertus Titius. 793 b
Rhodiginus. 233.b. 255.a. 256.a. 749.a. 1041.b
Rhodius (Ioan.) 974.b
Rogerius. 110.b
Rondeletius. 419.b. 1120.a
Rualdus, (Ioan.) 2.a
Rubenius. 529.a
Ruellius. 188.b
Rufinus. 199 b
Rufus Epheſius. 1041.a
S. Rufus. 204.a
Rutgerſius. 6.b. 166.b. 233.a. 298.b. 536.a. 765.b. 807.a. 841.b. 1027.b. 1038.a. 1045.a,b
Rutilius Numatianus. 1027.b
Rycquius (Iuſtus.) 634.a

S.

SAlluſtius. 78.b. 114.a. 123.a. 129.a. 190.b. 191.a. 209.a. 220.a. 307.a. 400.b. 401.a. 410.a. 473.a. 494.b. 568.b. 717.b. 732.b. 762.b. 777.b. 779.a. 823.b. 920.b
Salmaſius. Pr. * 2.b. * 3.a,b. * 5.d. * 6.a. * 7.d. *pag.* 9.b. 17.a. 38.a. 41. a. 43.b. 52.a. 57.b. 66.b. 71.b. 81.b. 84.a. 86.b. 89.a. 93.a. 114.b. 125. b. 131.a,b. 133.b. 134.a. 136.a. 137. a,b. 151.b. 152.b. 153.a. 161.a,b. 162.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

162.a,b. 163.a.164.a. 166.b. 178.b. 186.a. 187.a. 188.b,193.a. 207.a,b. 214.b. 215.a,b. 219.a. 224.b.230.a. 236.a.241.b. 242.b. 244.b. 256.a. 299.a. 304.a. 313.b. 314.a,b. 319.b. 350.b. 381.b. 414.a. 463.b. 465.a. 476.b. 502.b. 515.a. 522.a. 523.a,b. 531.a,b. 548.a. 557.a. 565.a,b.566. a. 567.a,b. 652.a. 676.a.714.a. 760. b. 764.b. 804.a,b. 805.a. 821.b. 854.a. 869.b. 878.a. 881.b. 889.a. 890.a,b. 893.a. 897.b. 907.a,928.a. 929. a,b. 1015.b. 1018. b. 1026. a. 1034.a. 1072.a. 1074.a,b. 1078.b. 1101.a,b. 1102.a. 1104.a. 1106.a,b. 1113.a. 1114.a. 1122.b. 1123.a,b

Salvianus. 764.a

Sarisberienſis (Ioannes.) 31.b. 517.a. 659.a. 665.b. 666.a. 1054.a. 1128.a

Savaro. 117.a

Savilius. 91.b

Scævola. 25.a

Scaliger (Ioſephus.) 3.a. 49.a. 56.a,b. 57.a. 60.b. 116.b. 129.a. 134. b. 139.b. 159.b. 169.a. 207.b. 209.a. 215.b. 216.a. 219.a. 220.b. 234.b. 273.a,b. 286. a,b. 287. a. 310. a. 373.a. 391.a,b. 443.b. 447.a. 453.a. 459.a. 495.a,b. 498.b. 515.a. 527.b. 528.b. 534.a. 536.a. 538.a. 563.b. 566.b. 576.b. 578.a. 589.b. 591.a. 640.a. 704.a. 736.b. 783.a,b. 793. b. 810. a,b. 875. a. 878.b. 886.a. 941.a. 967.a. 981.a. 996.b. 1033.a. 1075.b. 1076.a. 1082.a

Scaliger (Iul. Cæſ.) 73.a. 168.a. 184.b. 329.a. 359.b. 418.a. 452.b. 475.a. 477.a. 479.a. 548.a. 557.a. 810.a. 946.b. 949.a. 1110.b

Schegkius. 197.b. 836.b

Schelius. 867.b

R. Schelomoh. 1096.b

Scioppius. 30.a. 94.a. 230.a. 526.a,b. 825.a

Scholiaſtes Ariſtophanis. 52.a. 73.b. 171. b. 300. b. 320.a. 607. a. 832.a,b. 894.a. 915.a. 1017.b

Scholiaſtes Iuvenalis. 240.b. 679.a. 699. b. 1071.a. 1104.b

Scholiaſtes Pindari. 3.b. 251.a, 246.a. 832.a. 945.b

Scholiaſtes Theocriti. 898.b. 907.b

Scholiaſtes Thucydidis. 105.b. 536.b

Scoppa (Luc. Ioan.) 772.a

Scribonius Largus. 36.b. 276.b. 973.a. 974.a. 1041.a

P. Scriverius. 119.b. 304.a. 324.b. 411.b. 432.b. 448 b. 504.b. 867.a. 868.b. 1082. b

Seldenus. 54.b. 93.b. 287.a

Seneca Pater. 55.a. 1018.a

Seneca. 7.a,b. 11.b. 31.b. 42.b. 44.a. 48.a. 73.b. 79.a,b. 107.b. 108.a. 117.b. 151.a,b. 162.b. 163.a. 179.b, 193.a. 194.b. 197.a. 204.a. 226.a. 242.b. 373.a,b. 320.b. 327.a. 343. a, b. 346.a. 364.b. 387.b. 394.a.b. 431.b. 443.a. 452.a. 568.a. 474.b. 496.a. 522.b. 564.b. 569.a. 631.a,b. 653.b. 654.b. 683.b. 690.a. 711.b. 723.a. 729.a. 731.b. 757.a. 776.a. 814.b. 817.b. 873.a. 890.b. 997.b. 1033.a. 1121.b

Seneca Tragicus. 234.a. 410.a. 652.a

Septalius. 83.b. 1034.b. 1058.b

Serenus Sammonicus. 974.a,b

Servius. Pr. * 3.d. * 6.d. *pag.* 54.b. 56. a,b. 57.a. 58.b. 67.b. 83.a,b. 85.b. 105.b. 108.a. 118 b. 121.b. 125.b. 126.b. 134.b. 137.a. 146.a. 147.a. 148.a. 185.b. 187.b. 188.a. 197.b. 210.a. 211.b. 212.b. 217.a. 219.a. 233.a. 251.a. 266.b. 270.a. 271.a. 280. a. 285.b. 330.a. 351.a. 373.b. 374.a. 412.a. 425.b. 428.a. 438.a. 445.a. 478.b. 479 a,b. 491.a. 493. b. 494.a. 502.b. 503.a. 504.b. 521. a. 527.a. 528.b. 529.a. 532.b. 533. a,b. 534.a. 538. a. 539.a. 550.b. 572.a. 575.a. 622.b. 648.a. 651.b. 681.b. 707.a. 716.b. 777.b. 783.b. 825.a. 854.b. 865.b. 869.b. 871.b. 875.a. 876.b. 904.b. 1018.b. 1031. a,b. 1122.b. 1123.b

Sextus Aurelius. 412.b

Sextus Empiricus. 27.b. 152.a. 346.a. 385.a. 431.a. 468.b. 469.a. 583.b. 585.a. 595.b. 661.b. 733.b. 734.b. 745.a,b. 746.a. 748.a. 753.a. 770.a. 778.b

Sibr. Siccama. 892,a
Siculus Flaccus. 408.b. 714.a. 65.b. 563,b
Sidonius Apollinaris. 068,b. 778,a. 911, b. 920,a. 925,b. 949,a. 962,a. 1015, a. 1121,b
Sigonius (Carolus.) 25,a. 26,b. 171,b. 211,b. 281,b. 638,b. 790,a
Silius Italicus. 217,b. 263,b. 287,a. 310,a. 338,a. 368,b. 369,b. 487,b
Simplicius. Pr. * 4,b. *pag.* 40,b. 151,b. 524,a. 735,a. 884,a. 976,a
Sixtinus ab Hemminga. 734,b
Socrates. 194,a
Solinus. 45,a. 60,a. 83,b. 85,a. 110.a. 113,a. 135,a,b. 136,a. 236,b. 237,a. 240,a. 241,b. 537,b. 826,a. 974,b. 985, b. 1032, b. 1084, b. 1122, a. 1123, a
Sophocles. 414,a,b. 641,b
Soranus. 993,b. 994,a
Soſipater. *vide* Chariſius.
Spartianus. 117,b. 221,b. 596,a
Statius Papinius. 127,b. 252,a. 496,a. 795,b. 830,b. 1014,a. 1109,b
Stephanus (Carolus.) 34,a
Stephanus (Henric.) *Pr.* * 2,d. * 4,c,d. * 5,d. * 6,c. * 8,d. *pag.* 1,b. 22,a. 31. a. 34,a. 39,b. 71,a. 74,a,b. 102,a. 129, a, b. 153,b. 176, a. 181, b. 189,b. 202,a. 217,a. 227,b. 229, b. 236, a. 246,a. 255, a. 262,a,b. 292,b. 296,b. 297,a. 300,a. 313,b. 341,a. 351,b. 352,a. 365,a. 381,b. 385,b. 386,a. 418,b. 419,a. 424,a. 427,a. 436,a. 431,a. 432,b. 452,a. 453,a. 470,a,b. 474,a. 493,a. 508,a. 513,a. 520,a. 531,b. 541,a,b. 542,a. 556,b. 569,a. 596,b. 598,a. 611,a. 612,a. 613,b. 615,a. 628,a 661,a. 666,a. 696,a. 707,a. 711,a,b. 712,a. 723,a. 728,a. 730,b. 744,b. 756,a. 762,b. 771,a. 773,a. 842,a. 867,b. 900,a. 903,a. 922,a. 955,b. 966,a. 979,b. 1025,b. 1027,a. 1080,a
Stewechius. 47,a. 136,a. 323,a. 368,b. 518,a
Stobæus. 108,b. 167,b. 208,a. 364,a. 387,a. 457,a. 474,b. 524,a. 690,b. 924.a. 1015,b
Strabo. Pr. * 4,a. *pag.* 3,a. 5,a. 23,a. 36,b. 49,b. 65,a. 76,a. 78,a. 80,a. 110,a. 112,b. 113,a. 121,b. 125,a. 151,a. 157,a. 163,b. 165,b. 166,a. 226,a,b. 236,a. 242,b. 243,b. 282, a. 315,a. 319,a,b. 399,a. 418,b. 419,a. 422,a. 424,b. 426,a. 451,b. 459,b. 461,a. 462,a,b. 465,b. 466, a. 472,b. 487,b. 505,b. 516,b. 536, a,b. 538,b. 540,b. 542,a. 550,b. 578,b. 595,b. 634,a. 659,a. 734,a. 903,b. 952,a. 979,a. 1000,b
Strada. 524,b
Streinius. 61,a
Suetonius. Pr. * 3,c. *pag.* 27,a. 28,a. 33. b. 54,b. 59,a. 61,a. 62,b. 67,a. 72, a,b. 94,a. 106,a. 117,b. 123,b. 136,b. 137,a. 140,a. 158,a. 170,b. 172,b. 182,a,b. 213,a,b. 221,b. 236,b. 252, a. 267,a. 283,b. 294,b. 304,b. 307,a. 308,b. 341,b. 349,b. 371,a. 402,a. 404,b. 410,a. 458,b. 467,a. 475,b. 484,a. 486,a. 496,b. 502,b. 514,b. 569,a. 643,b. 653,a. 656,b. 683,b. 707,b. 713,b. 728,a. 761,b. 790,b. 792,b. 799,b. 801,b. 810,b. 816,a. 817,b. 917,a. 924,b. 943,a. 1018,b. 1024,b. 1029,b. 1048,a,b
Suidas. Pr. * 4,a. *pag.* 4,a. 6.b. 23,a. 36,b. 39,b. 71,a. 107,a. 138,a. 151, a. 242,a. 261,b. 279,b. 300,b. 381, a. 472,a. 544,b. 794,a. 828,a. 831, a. 832,a,b. 833,a,b. 835,a. 914,b. 931,a. 944,b. 1003,a. 1006,a. 1088,b
Sulpitius Severus. 987,a
Symmachus. 17,b. 63,a. 158,a. 603.b. 1014,a
Syneſius. Pr. * 7,b
Sympoſius. 248,b

T.

T*Acitus.* 54.b. 59.a. 73.b. 74.a. 82. b. 128.a. 132.b. 145.a. 172.b. 181. a,b. 191.b. 197.b. 208.a. 295.b. 307.a. 349.b. 353.a. 375.b. 427.a. 454.b. 467.a. 472.b. 488.a. 558.b. 560.a. 562.b. 568.b. 599.a. 618.b. 652.a. 682.a,b. 684.a. 720.a,b. 786. a. 801.b. 802.b. 917.b. 1090.a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

utianus. 342.a
erentianus Maurus. 199.a,b. 844.a
erentius. Pr. * 2. c. *pag.* 34.a. 51. a. 79. b. 167. a. 218. b. 248.a. 268.a. 306.b. 318.a. 359. a. 384.a. 387. a. 388.b. 457. b. 496.b. 711.a. 759. b. 796.b. 818.a.825.b. 926.a. 1117. a
erentius Scaurus. 116. a. 389.b.668.b
ertullianus. 65.a. 84.b.87.b. 128. a 136.a. 147. a. 256.a. 277. a. 289. a. 296.a. 314.b. 325. a. 328.a. 364. a. 377. b. 413.b. 501.b. 523.a. 533. a. 541.a. 556.a. 563.a. 613. a. 652. b. 750.a. 898. b. 925.b. 967.a. 1047.a. 1128. b
hemiſtius Euphrades. 497.b
hemiſtocles. 79. b
heocritus. 477.a,b.619.a. 1081. a
heocriti interpres. 477. a
heodoretus. 35. a. 38.b. 40. a. 154.a. 468. b. 613. a. 766.b
Theophanes. 193. b
Theophilus. 353.b.429.a. 846.b
Theophraſtus. Pr. * 4. c. *pag.* 39.a. 93. a. 163. a. 164. b. 166.a. 187.a. 194. b. 223. b. 238.a. 265.b. 303.a. 434. b. 450.a,b. 471.a,b. 476. b. 523. a. 529. b. 906. a,b. 969. a. 971. b. 1123.a
Thucydides. 45.b. 105. b. 111. b. 121. a. 157.a. 305.b. 431.a. 458.a. 565. a,b. 793.a. 992. a. 998. a
Thyleſius. 184.b.
Tibullus. 50.b. 51. a,b. 83. b. 243.b. 280.a. 488.b. 1014. a. 1122.
Timæus Locrenſis. 88.b
Torrentius. 879.a
Traudenius. 207.b
Trebellius Pollio. 533.b
Tribonianus. 43.a,b
Trithemius. 29.a
Turnebus. 26.b. 31. a. 73.a. 76. a,b. 77.a. 103. b. 117. b. 124.b. 126. a. 146. a. 176. a. 215. b. 216.b. 218.a 220.a. 225.a. 251.b. 257. a. 313. b. 315.b. 316.b. 330.a,b. 348.a. 371.b. 375. b. 452. b. 530.a. 531.a. 535.b. 547.b. 548. a. 562.a,b. 566.a,b. 567. a,b. 588.b. 621.a. 625.a. 650.a. 673. a. 703.a,b. 704.a,b. 705. a. 706. b. 822. b. 865. b. 878.a. 902.b. 1014. 1033. a. 1075. b. 1076. a. 1100.a. 1105.b. 1126. a
Tzetzes. Pr. * 4.a. *pag.* 2.a. 44.a. 241.b. 472. a. 837.b. 933.b. 961.a

V.

VAlerius Flaccus. 563.a
Valerius Maximus. Pr. * 1.d. 24. b. 26.a. 44. a. 57. b. 62. b. 64. a. 67. b. 79. a. 97. a. 114. a,b. 115.a. 123.a. 132.a. 135. b. 136. b. 137. b. 142. a,b. 144.a. 174.b. 210.a. 221. a. 226.a. 227.b. 230.b. 253. a. 277. a 278.a,b. 282.a. 288. a. 289.a. 295.b. 307.b. 311.a. 313. a. 320.b. 323. b. 332.a. 355. a. 368.a. 378.b. 381. a. 397. a. 401. b. 408.a. 421.a. 444.a. 514.b. 543.b. 556.a. 636.a,b. 638.b. 656. a. 682. b. 790.a. 798. a. 826.a. 831. a. 968.b. 1104.a
Valerius Probus. 944.a. 1126.b
Valla (Laurentius) 134.b. 135.a. 251. b. 384. a. 391. b. 501. a. 599. b. 637. a
Varro. Pr. * 2.c.d. *pag.* 20.a. 45.a. 46.a. 56.a. 57. b. 58. b. 63.a. 76.a,b. 78. b. 81.a,b. 82. a. 83.a. 84.a. 87.a. 90. b. 95. a. 96.a. 100.a. 134.a,b. 136.a. 151. a. 155. a. 156.b. 158.a. 160. b. 175.b. 182.a,b. 183.a. 195.a. 211.b. 213.a,b. 214.a. 215.b. 216. a. 218.a. 220.b. 257. b. 276.b. 282. a. 285.a. 306.a. 328. a. 330.b. 336.a. 338. b. 339. b. 371. a. 381.a. 408.a. 412. b. 423.a. 424. a. 427.a. 433.a. 434.a. 447.b. 459.b. 481.a. 524. a. 527.b. 529.a. 534. b. 549.b. 550.b. 556. a. 568. b. 576. a. 578. a, b. 588.b. 591.a. 639.a. 668.b. 679.a. 681.a,b. 706.b. 716.a. 717.a. 732 a,b. 783.b. 789.a. 791.b. 804.a. 809.a. 820.a. 830 a,b. 848.a. 864. b. 879. a,b. 888. a. 889. b. 899.a. 913.b. 923.b. 929.b. 939. b. 969.a. 1033.b. 1045.a. 1069. a. 1084.a. 1097.b. 1108. b. 1125.a.
Vaſquius (Ferdinandus) 762. a
Vegetius. 126.a. 136. a,b. 161.a,b. 225. a. 293. a. 323.b. 518.a,b. 563. a,b. 566.

566.b.1123.b
Velius Longus. 116.a.155.a
Velserus (Marcus) 905.b
Vettius Valens. 805.b.807.b
Victor (P.) 77.a,b. 202.b. 336.b. 775.b. 817.b. 878.a. 1024.b. 1032.b
Victorinus (Marius) 47.b.60.a. 116.a.118.b. 286.a. 471.a. 695.a. 933.a
Virgilius. Pr. * 6.a.*pag.* 8.a. 15.b. 30.a. 44.a,b.45.a.55.a.58.b.68.b.85.b. 92.a.94.a.98.a.102.b. 112.b. 118.a,b.120.a.121.b.122.a.124.a,b.125.b.146.a. 164.a,b. 185.b.187.b. 188.a,b. 189.a. 196.b. 197.b.198.a.201.b.212.b.236.a.237.a.251.a,b. 257.a.266.a. 270.a. 280.b. 298.b. 307.a. 309.a.310.a,b.318.a. 324.a. 329.a. 337.b. 338.a. 357.b. 372.b. 374.a. 387.a.406.b. 426.b.428.a. 438.a. 445.a.464.a.466.b.472.a. 477.a. 480.a.482.a. 487.a,b.488.a. 494.a. 535.a. 538.b. 539.b. 616.a. 620.b. 625.b. 643.b.648.a. 672.a. 688.a. 695.b. 705.b. 854.a. 865.b. 872.b. 905.a,b. 941.a. 1014.a. 1044.b. 1064.a. 1069.b. 1123.a,b
Vinnius. 25.b
Vitellio. 911.a.
Vitruvius. Pr. * 5.a. 2.b. 17.a.b. 32.b. 41.a. 65.a. 88.a. 94.b. 96.a.113.a. 125.b. 160.b. 163.a. 165.a. 180.b. 185.a. 188.b. 204.b. 207.b.219.a.248.b. 249.a. 252.b.394.a.424.b. 502.b. 503.a. 522.a. 543.a. 544.a. 568.a. 710.a. 750.a. 857.b. 872.a. 909.b.910.a. 1047.a. 1049.a,b
Vellejus Paterculus. 73.b. 74.a. 78.b. 230.a,b. 241.a. 281.b. 327.a. 328.a. 382.b. 400.b. 408.a. 421.b. 538.b. 559.a. 560.a. 638.b. 664.a. 725.a. 843.a. 874.b. 982.a
Vlpianus. 94.b.119.b.145.a.211.b.257.b. 268.b. 272.a. 273.a. 274.a.275.a. 276.b.277.a. 279.b.284.a. 286.b. 353.a. 408.a. 424.b. 463.a. 547.a. 603.a.607.a. 724.b. 757.b.758.b. 821.a.823.b. 880.a. 901.b. 924.b. 1091.a
Volaterranus. 251.b
Volusius Metianus. 1016.a
Vopiscus. 27.a. 175.b. 219.b. 263.a. 264.a. 283.b. 603.a,b. 682.a. 692.a
Voßius (G.I.) Pr. * 3.d. * 4.a,b. * 7.c. *pag* 2 a.11.a. 24.b. 25.b. 32.a,b. 37.a. 39.b. 56.b.60.b. 61.a.76.b. 82.a. 97.a. 106.b. 122.a. 170.a. 179.b. 182.a. 198.b. 230.a. 241.b. 243.a. 250.a.283.b.287.b. 306.b.318.a. 329 a. 342.a. 348.a. 359.a. 371.b. 389.a. 432.b. 438.b. 462.a. 471.b. 472.a. 493.a. 526.b. 544.b. 566.a. 568.b. 576.a. 647.b. 649.b. 651.a. 661.b. 664.b. 671.a,b. 708.a. 709.a. 715.b. 722.a. 828.b. 831.b. 833.b. 841.a.853.b. 872.a. 898.a. 899.b. 1008.a,b.1067.b.1073.a. 1076.b. 1079.a. 1088.a. 1122.a
Voßius (Iſ.) 1119.b

W.

Wendelinus. 516.a
Willichius. 118.b
Wouwerius. 165.a. 687.b. 920.b. 1025.b

X.

Xenophon. 49.a. 125.b. 605. 609.a,b. 767.a,b. 768.a,b. 769.a.b. 992.a. 998.a
Xiphilinus. 221.b.858.a,b
Xylander. 429.b

Z.

Zeno Veronenſis. 951.b
Zenobius. 25.b
Zonaras. 54.a

ADDEN-

ADDENDA ET MUTANDA
In
COMMEMTARIIS.

Ib. 1. *cap.* 2. *pag.* 7. *Morbo-rum vitiorumque fraudes,ani-orumque labes ac peſtilentias ſeverabat*, &c.] Ranchinus ar. Lect. lib. 1.cap. 3. hic quæ-ım tranſpoſita & loco mota eſ-arbitratur ; ideoque ita reſti-endum : *Morborum, vitiorum-e labes ac peſtilentias , animo-mque fraudes aſſeverabat &c.* um inaudita ſit locutio iſta *udes morborum ac vitiorum* ; ta verò & propria *labes vitio-m,morborum peſtilentiæ,fraudes imorum.*

Lib. 1. *c.*11.*p.*51. *Contrane in-tutum fiebat antiquæ diſciplinæ m probabile?*] Sic Vett. Edd. à ibus abit Stephanus. In Ms. eg. legitur : *ontrane inſtitu-m fiebat antiquæ diſciplinæ,tum robabile.* UndeLambecius non alè legendum cenſet : *Contra- inſtitutum fiebat antiquæ diſ-linæ? utrumque probabile.* Ut nſus ſit : utrumque in congreſ-us præliorum probari poteſt, Græcorum militum ſilentium, Romanorũ clamor. Sequentia ei *an tum etiam gradu*, &c. non e à Gellii manu autumatLam-cius , ſed eum indubitanter ita pſiſſe vult : *Nam tum & gra-du clementi & ſilentio eſt opus, cum ad hoſtem itur in conſpectu longinquo procul diſtantem : cum vero prope*,&c.Et ſane ſenſus commodior hoc modo efficitur , ſublato interrogandi ſigno poſt *diſtantem*, quod in omnibus hactenus excuſis additur.

Lib. 3. *cap.* 10. *pag.*235. Poſt *ita naſcuntur* finienda periodus, & punctum apponendum. Legendumque cum Salmaſio in de Annis Climacteric. *Pericula quoque vitæ fortunarumque hominum , quos Climacteras Chaldæi appellant , graviſſimos quoſque fieri affirmat ſeptenariis.* Vel,quod eodem redit , cum Vett. Codd. *Pericula quæq; vitæ,fortunarumq; hominum, quæ Climacteras Chaldæi appellant , graviſſima quæque fieri affirmat ſeptenariis.* Pericula enim ipſa Græcis Mathematicis κλιμακτῆρες vocantur. Et notat Gellius ex Varrone & Chaldæorum mente iſta omnia graviora videri , & minus evitabilia , quæ annis Climactericis acciderent. Quomodo autem anni Climacterici Hebdomadici intelligendi, notatum eſt ad lib. 15. c.7.

Lib. 3. *cap.*13. *pag.*246. *Atque is,inquit,Demoſthenes domo egreſ-ſus,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

ſus, ut ei mos erat, cum ad Platonem pergeret] Benè animadvertit Ranchinus Var. Lect. lib. 1. c. 3. ridiculum eſſe, notare alicui morem eſſe egredi domo; quaſi hoc non omnibus foret commune: At non omnibus mos adire Platonem diſcendi gratiâ; ideoque reponendum: *Demoſthenes domo egreſſus, cum ad Platonem pergeret, ut ei mos erat.*

Lib. 5. cap. 13 pag. 341. Etiam adverſus quem aſſuiſſent, ejus filii tutores relicti in eadem cauſa pupillo aderant] Quæ ad hæc verba notata ſunt, non videntur eorum ſenſum aſſequi; ſed potius explicanda ex *leg. ult. D. de poſtul.* ubi Triphonius Jurisconſultus ſcribit: *A Principe noſtro reſcriptum eſt, non prohiberi tutorem adeſſe pupillo in negotio, in quo advocatus contra patrem ejus fuiſſet.* Regula enim eſt neminem pro eo agere poſſe, adverſus quem fuit advocatus, nec contra, adverſus eum, cujus patrocinium antea ſuſcepit; quod & in eorum liberis obtinet. Ab hac regula excipiuntur tutores, ut patet ex *dicta lege ult.* quomodo etiam Maſſurii Sabini verba capienda; cum etiam tutores adverſus fiſcum agere poſſint, in ea cauſâ, in qua adverſus patrem antea fuerunt fiſci Advocati. *d. l. ult. & penult. D. eod.*

Lib 5. cap. 17. pag. 350. Tanquam ominalem diem plerique vitant] Rectè. *Ominalis dies*, in malam partem dictus eſt, tanquam mali ominis, ut Græcis ἀποφρὰς & ἀπαίσιος; & ſupra lib. 4. cap. 9. Auctori noſtro *religioſi dies* dicuntur *triſti omine infames, impeditique.* Et ibidem paulo poſt: *Religioſi dies dicti, quos propter ominis diritatem relinquimus.* Malè in vulgatis *inominalem* legebatur, uti & apud Macrobium, ubi ſimiliter *ominalem* reponendum.

Lib. 6. cap 14. pag. 387. Idcirco Veteres quoque noſtri exempla pro maximis graviſſimiſque pœnis dicebant] Ita quoque Tacitus hac voce utitur lib. 15. Annal. *Ut tanquam adverſus ſontes & extrema exempla meritos.* Id eſt, graviſſimas pœnas. Huc etiam faciunt illa Donati ad iſtud Terentii in Eunucho: *uterque exempla in te edent,* ubi notat: *Exempla dicuntur mira & nova tormenta, quæ pro exemplis narrentur, aut quæ documenta ſint cæteris, ne delinquant.*

Lib. VII. cap. 9. pag. 420. Meum, inquit, non eſt: at ſi me canis memorderit] In MS. R. Ennii Verba ita leguntur: *Meum non eſt, alt'nus iſte canis memorderit.* Unde Lambecius Ennium ſcripſiſſe forſan autumat: *Meum non eſt, alterius ſi te canis memorderit.* Ut ſit proverbiali ſpecie dictum in eum, qui mali ſui cauſam non ipſi auctori, ſed alteri cuipiam imputat, ὥσπερ κύων εἰς τὸν λίθον ἀγανακτοῦσα.

Lib. 7. cap. 18. pag. 440. Et hoc, quod dicemus, rei non tenue argumentum eſſe poteſt. Prælio Cannenſi Hannibal. &c.] Cum lectio

hæc

t: interrupta, melius cum Lam-
cio legas: *Et hoc quod dicemus,*
i non tenue argumentum eſt. Poſt
elium Cannenſe &c. Vide Vale-
um Maximum lib. 2. cap. 9.

Lib. 13. *cap.* 27. *pag.* 723. In
omment. a. ℣ſ. 4. à fine. pro
ectius itaque leges, &c. *ſcribe*:
nde aliquis forſan hic legen-
um cenſeret : *ibi ſcripta ſunt.*
robum tamen & Gellianum
t, ut ex Vett. Codd. hic edi-
m.

Lib. 14. *cap.* 1. *pag.* 741. *verſ.*
5 *b.* poſt, *conſpici potuit.* adde :
nò, ut apparet ex Epiſtolâ Au-
otii ad Petitum, quam Pariſiis
pis deſcriptam Petitus tranſ-
iſit ad Virum Ampliſſimum &
ſtronomorum noſtri ſæculi fa-
lè Principem D. Iohannem He-
elium, amicum plurimis nomi-
ibus mihi colendum cujus et-
m Reſponſionem propediem
blicè legemus ; ut, inquam,
: iſtâ Epiſtolâ apparet, Cometa
e ab Auzotio Lutetiæ Pariſio-
m, aliiſque alibi per egregium
eleſcopium adhuc die 18. Mar-
i, & amplius conſpectus fuit.
lter verò, &c.

Lib. 15. *cap.* 24. *pag.* 841. In
ommentariis poſt *à J. Rut-*
rſio Var. Lect. lib. 4. *cap.* 19.
dde : Hunc etiam de Plauti
bulis quæ dubioſæ, quæ ge-
inæ haberi deberent, judicium
um interpoſuiſſe, colligere poſ-
mus ex Auctore noſtro lib. 3. cap. 3. Quo tempore autem Volcatius Sedigitus vixerit, etſi certo dici nequeat, poſt Turpilium tamen Comicum, qui obiit Olymp. CLXIX. teſte Hieronymo in Chronicis, eum vixiſſe, ex hiſce verſibus, in quibus de Turpilio quoque loquitur, facile conſtare poteſt. Hujus Volcatii Sedigiti meminiſſe videtur Cicero ad Atticum lib. 7. Epiſt. 3. *Nec mihi concederet, ut imitarer Volcatium aut Servium, quibus tu es contentus.* Item, Meſſala Corvinus, ut ex antiquo Codice ejus nomen reſtituit J. Wouwerus lib. De Polymathia cap. 4. apud Suetonium De Illuſtr. Grammat. cap. 4. *Meſſalla Corvinus in quadam epiſtola, non eſſe ſibi dicens rem cum Furio Bibaculo, nec cum Sedigito quidem aut liter.:tore Catone.* Ubi vulgò legitur *Segida*, pro *Sedigito.*

Lib. 16 *cap.* 18. *pag.* 910. *verſ.* 22. *b.* poſt *ipſe Iupiter ſuper centrum ſuum rotetur*, adde : Noviſſime quoque à Campano & Caſſino Romæ excellenti Tubo Optico in Jovis diſco ſive potius globo detecta eſt nova macula permanens ; quam obſervarunt decem ferè horarum ſpatio ad eundem ſemper locum redire : unde haud immeritò infertur, Jovem ipſum tanto temporis ſpatio ſuper centrum ſuum circumvolvi. Eodem modo novimus Lunulam quandam, &c.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Errata Operarum ſic corrige.

Pag. 102. a. verſ. 23. pro 114. lege 144. pag. 160. b. verſ. 10. leg. *Caſtalionem.* pag. 240. b. verſ. 2. pro *ſic* leg. *hic.* pag. 341. a verſ. ult. leg. *ſupple.* pag. 367. a. verſ. 8. leg. *laudibus.* p. 565. b. verſ. 12. leg. πεντηκοντόρων. pag. 653. a. verſ. 2. pro *ablatá* leg. *oblatá* pag. 656. b. verſ. 21. leg. *quá Plautiam.* pag. 657. b. verſ. 9. poſt *notatis* dele punctum. pag. 668. a. verſ. 14. poſt *cognominis* dele comma. pag. 669. a. verſ. 12. pro *numeratus* leg. *numeratis.* Ibid. b. verſ. 8. *leg.* δωδεκατημόριον. pag. 673. b. verſ. 9. pro *ſi* leg. *ſic.* pag. 708. a. verſ. 2. leg. *lib.* 8. pag. 714. a. verſ. 9. à fine leg. *ſubſicivum.* pag. 737. b. verſ. 8. pro *& Divina* leg. *& Diurna.* pag. 739. a. verſ. 3. pro *Solus* leg. *Solis.* pag. 744. a. verſ. 15. pro *circumvinctum* leg. *circumcinctum.* pag. 750. b. verſ. 18. leg. *argenteam.* p. 752. a. verſ. 11. pro *factis.* leg. *fatis.* pag. 753. a. verſ. 2. pro *ceſſant* leg. *ceſſent.* pag. 770. a. verſ. 7. pro *Zittico* leg. *Cittieo.* pag. 783. b. verſ. 7. à fine pro *hic* leg. *his.* pag. 784. a. circa medium leg. *jus non ſit.* pag. 833. b. verſ. 16. à fine pro *ſeptem* leg. *quinque.* pag. 839. a. verſ. 12. à fine pro *ſubditos* leg. potius *ſubjectos.* pag. 841. b. verſ. 10. & 12. pro *ante* leg. utrobique *poſt.* Ibid. verſ. 14. pro LXXVI. leg. LXXVII. pag. 877. a. verſ. 10. pro 6. leg. 7. ibid. verſ. 11. pro CLXXIV. leg. CLXXXIV. pag. 937. a. verſ. 5. pro *conſepta* leg. *concepta.* pag. 957. a. verſ. 18. pro *canicula* leg. *canalicula* pag. 1009. a. verſ. 10. à fine leg. *Ariſtanetus.* pag. 1070. a. verſ. 11. à fine leg. *ut ait Horatius.* pag. 1074. b. verſ. 10. à fine pro *Fecit* leg. *Texit.* pag. 1081. a. verſ. 14. à fine leg. *Ariſtanetus.*

Cætera ſi quæ ſint majoris aut levioris momenti, Eruditus Lector facile per ſe corriget; quemadmodum & quæ hîc notavimus maximam partem cuivis per ſe corrigere facillimum fuiſſet; quia tamen obiter luſtranti ſeſe obtulêre, hic ea annotare placuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 L 22